ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

တိပိဋက

ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

ပ – ဝဂ်

အတွဲ – ၁၆

(မ—မုံ့တပုဗ္ဗ)

(အဘိဓာန်ဝင် ပုဒ်ပေါင်း ၁၀၂၃၅ ပါဝင်သည်)

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာတော်နှစ် ၂၅၃၂ ကောဇာနှစ် ၁၃၅၀ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၉၈၉

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်

၁၈၅၁၉

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

တိပိဋက
ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

ပ-ဝဂ်

အတွဲ–၁၆

(မ—မှိတပုဗ္ဗ)
(အဘိဓာန်ဝင် ပုဒ်ပေါင်း ၁၀၂၃၅ ပါဝင်သည်)

မန္တလေးမြို့
အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု မစိုးရိမ် ဆရာတော်ဘုရားကြီးကို အမှူးထား၍
မစိုးရိမ်နာယက စာချအဖွဲ့က ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာတော်နှစ် ၂၅၃၂ ကောဇာနှစ် ၁၃၅၀ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၉၈၉

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်တွင်
ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးအောင်သန်း မှတ်ပုံတင်အမှတ် (၀၂၄၀၅/၀၂၅၂၇)က
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

မစိုးရိမ် တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ

ဆရာတော် ဦးနာရဒါဘိဝံသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)

ရှေ့တန်း ဝဲမှ ယာ—ဦးကောဝိဒ၊ ဦးနာယက၊ ဦးတေဇောသာရ၊ ဦးသိရိန္ဒ၊ ဦးနာရဒ၊ ဦးပညာသာမိ၊ ဦးသုမန၊ ဦးသာဂရ၊ ဦးရာဇဓမ္မ၊ ဦးပဒုမ။

နောက်တန်း ဝဲမှ ယာ—ဦးသာသန၊ ဦးကဝိန္ဒ၊ ဦးဝိစိတ္တ၊ ဦးဇယဒီသ၊ ဦးဝိမလ၊ ဦးဥယျ၊ ဦးဝါသေဋ္ဌ၊ ဦးကေသရ၊ ဦးပညာသာမိ၊ ဦးပညာဒီပ၊ ဦးသုစိတ္တ။

မစိုးရိမ် အဘိဓာန်ကျမ်းပြု အဖွဲ့ဝင် ဆရာတော်များ

အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး အကြီးအမှူး ဦးစီးနာယကပြု၍–

(၁) ဦးနာရဒ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ, ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာအကျော်၊ မာဂဓနေယျူပဒေသကျော်း၊ မစိုးရိမ်တိုက်။

(၂) ဦးတေဇောသာရ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ နိကာယ နယူ-ပဒေသကျော်း။

(၃) ဦးသုမန၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဂန္ထ-ရုရနယူပဒေသကျော်း၊

(၄) ဦးကောဝိဒ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ စေတိယင်္ဂဏဓမ္မာစရိယ၊ ပိဋကနယူပဒေသကျော်း။

(၅) ဦးသာဂရ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့်၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အဘိဓမ္မနယူပဒေသကျော်း။

(၆) ဦးပဒုမ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ စေတိယင်္ဂဏဓမ္မာစရိယ ဝင့်သကာ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အစိုးရပထမကျော်၊ သုတ္တန္တနယူပဒေသကျော်း။

(၇) ဦးဇယဒိသ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ)ဓမ္မာစရိယ၊ စေတိယင်္ဂဏ ဓမ္မာစရိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိပါရဂူ၊ သာသနနယူပဒေသကျော်း။

(၈) ဦးကဝိန္ဒ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ စေတိယင်္ဂဏ ဓမ္မာစရိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မနယူပဒေသကျော်း။

(၉) ဦးဝိစိတ္တ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဝိနယ-ပါဠိပါရဂူ၊ မဇ္ဈိမနိကာယပါဠိပါရဂူ၊ ဒီဃဘာဏက၊ ပါဠိနယူပဒေသကျော်း။

(၁၀) ဦးဥေယျ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အာဂမနယူပဒေသကျော်း။

(၁၁) ဦးပညာသာမိ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိဟ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဝိနယနယူပဒေသကျော်း။

(၁၂) ဦးပညာသာမိ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မနယူပဒေသကျော်း။

(၁၃) ဦးသီရိန္ဒ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ စေတိယင်္ဂဏဓမ္မာစရိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မဝိနယရံသီကျော်း၊ မစိုးရိမ်တိုက်သစ်။

(၁၄) ဦးနာယက၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မဒီပကျောင်း။

(၁၅) ဦးရာဇဓမ္မ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မဒါယာဒကျောင်း။

(၁၆) ဦးဝိမလာစာရ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကသီဟ)နှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မဝိနယ-ရံသီကျောင်း။

(၁၇) ဦးကေသရ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကသီဟ) နှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မဘာဇကကျောင်း။

(၁၈) ဦးဝါသေဋ္ဌ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကသီဟ) နှင့် စေတိယင်္ဂဏ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မယာနကျောင်း၊

(၁၉) ဦးသာသန၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကသီဟ)နှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ သုတ္တန္တ နယူ-ပဒေသကျောင်း။

(၂၀) ဦးသုစိတ္တ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကသီဟ) ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မသီတဂူကျောင်း။

(၂၁) ဦးပညာဒီပ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သက္ကသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ သဒ္ဓမ္မပါလနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မဂါရဝကျောင်း။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်

ပ-ဝဂ် စတုတ္ထပိုင်း

ကျမ်းဦးမှတ်ဖွယ်

မစိုးရိမ်နာယက စာချအဖွဲ့၏ ကြိုးပမ်းချက်ဖြင့် တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်(ပ-ဝဂ် စတုတ္ထပိုင်း) သည် သုတေသီပညာရှင်များ၏ အကျိုးအတွက် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြန်ပေပြီ။ သုတေသီ ပညာရှင်များအဖို့ မည်သို့ မှတ်ချက်ချမည် မသိသော်လည်း ကျမ်းပြုအဖွဲ့ အနေဖြင့်ကား ပါဠိဝေါဟာရများကို မြန်မာလို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာ၌ ခေတ်နှင့်လျော်ညီသည့် အကောင်းဆုံး အဘိဓာန်တို့တွင် တစ်ကျမ်းတစ်ဆူအဖြစ် ပါဝင်နိုင်အောင် မြန်မာစာ ပီပီသသ ဖတ်တတ်ခါစ ပုဂ္ဂိုလ်များပင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်နိုင်အောင် ဖ,ဗ,ဘ,မ–ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရပုဒ်များ စုံလင်နိုင်သမျှ စုံလင်အောင် အစွမ်းကုန်ကြိုးစား၍ ရှာဖွေရေးသားထားကြောင်း ရှေးဦးစွာ ဖေါ်ပြလိုပါသည်။

ခွင့်ပန်ချက်။ ။အစွမ်းကုန်ကြိုးစား၍ ရှာဖွေရေးသားထားသည်ဟု ဆိုသဖြင့် ဤအဘိဓာန်သည် ဖ,ဗ,ဘ, မ-ပိုင်း ဆိုင်ရာ ပါဠိဝေါဟာရများ တစ်ပုဒ်မကျန် လုံးဝပြည့်စုံနေသော အဘိဓာန်ဖြစ်သည်ဟူ၍ကား မယူဆစေလိုပါ။ တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့် ဝေါဟာရရှိသမျှ ဖ,ဗ,ဘ,မ-ပုဒ် အားလုံး မကျန်ရအောင် စုံလင်သောအဘိဓာန်ဟူသည်မှာ မြန်မာပြည်၌ မဆိုထားဘိ ကမ္ဘာ၌ပင် မရှိသလောက်ရှားပါးလှပါသည်။ ခေတ်မီ၍ တိုးတက်ပါသည်ဆိုသော ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများ၌ပင် မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာ အဘိဓာန်များကို ပြုစုရာ၌ ဝေါဟာရများ စုံလင်နိုင်သမျှ စုံလင်အောင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ရှာဖွေစုဆောင်း၍ အကြိမ်ကြိမ် ပြင်ဆင်ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေနေရ ပါသည်။

လိုကွက်ကို ဖြည့်စွက်ခြင်း။ ။သို့ရာတွင် ပါဠိဘာသာသည် ဝေါဟာရ အသစ်မတိုးသော ဘာသာသေဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ သက်ဆိုင်ရာ ပါဠိကျမ်းစာများမှ ရှိသမျှ ပါဠိဝေါဟာရ ပုဒ်စုကို ထုတ်နုတ်၍ ရေးသားထားသဖြင့် ကမ္ဘာ့အဘိဓာန်များ တစ်ကြိမ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းထက် ဤပါဠိအဘိဓာန် တစ်ကြိမ်ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခြင်းက ပို၍ ဝေါဟာရပုဒ် စုံလင်နိုင်မည်ကိုကား ယုံမှားစရာ မရှိပါ။ ဘက်စုံ တိုးတက်နေပါသည်ဆိုသော ကမ္ဘာ၌ ပါဠိဘာသာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ရာထောင်မက ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း ပါဠိဝေါဟာရပုဒ်များ အားလုံးပါဝင်သော ပြည့်စုံသည့် ပါဠိ အဘိဓာန် မရှိသေးဘဲ ဖြစ်နေခြင်းမှာ ကမ္ဘာ၏ လိုကွက်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကမ္ဘာ၏ လိုကွက်ကို တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်များ ရေးသားပြုစု ထုတ်ဝေခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖြည့်စွက်လိုက်ရပေသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏စာပေယဉ်ကျေးမှု တိုးတက်ရေးအမှတ်အသားကို အဘိဓာန်များ "စံထား"၍ တိုင်းတာ ဆုံးဖြတ်ကြသည်ဟု ဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ပါဠိဘာသာ စာပေယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာ့ထိပ်ဆုံးနေရာသို့ ရောက်နေပြီဖြစ်ကြောင်း ဤတိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်များဖြင့် ရဲရဲ တင်းတင်း ဝင့်ကြွားနိုင်ပါသည်။

အဘိဓာန် ၂-မျိုး

ကမ္ဘာ၌ ထွက်ပေါ်တည်ရှိသည့် အဘိဓာန်များကို အမျိုးအစား ခွဲခြားကြည့်မည် ဆိုလျှင် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ၂-မျိုး ၂-စားသာ တွေ့ရပါသည်။ ယင်းတို့မှာ—

(၁) ဘာသာရပ်တစ်ခုခုကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ ယင်းဘာသာရပ်ဖြင့်ပင် ပြန်လည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော အဘိဓာန်။ ဥပမာ–အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ပင် ပြန်လည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော (OXFORD)စသော အဘိဓာန်၊ ဟိန္ဒီဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ ဟိန္ဒီဘာသာဖြင့်ပင် ပြန်လည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော ဟိန္ဒီသဒ္ဒတ္ထပါရိဇာတ စသော အဘိဓာန်၊ သက္ကတဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ သက္ကတဘာသာဖြင့်ပင် ပြန်လည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော ထောမနိဓိ စသော အဘိဓာန်၊ ပါဠိဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ် ထား၍ ပါဠိဘာသာဖြင့်ပင် ပြန်လည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော **အဘိဓာနပ္ပ-ဒီပိကာသူစိ** အဘိဓာန်၊ သဒ္ဒတ္ထရတနာဝလိ မဟာပါဠိ အဘိဓာန် စသည်။

(၂) ဘာသာရပ် တစ်ခုခုကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ အခြားဘာသာရပ် တစ်ခုခုဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော ဘာသာပြန် အဘိဓာန်။ ဥပမာ–အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ် ထား၍ မြန်မာဘာသာဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော ဦးထွန်းငြိမ်း အဘိဓာန်၊ တက်တိုး အဘိဓာန်၊ မြန်မာဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော ဂျပ်ဆင်-အဘိဓာန်၊ သက္ကတဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော ဝီလျံ-အဘိဓာန်၊ ပါဠိဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော P.T.S (PALI TEXT SOCIETY) အဘိဓာန်၊ ပါဠိဘာသာကို အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်အဖြစ်ထား၍ မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြန်လည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသော ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋက အဘိဓာန်၊ ဦးမောင်ကြီး ပါဠိအဘိဓာန် စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ထို ၂-မျိုးအနက် ဤတိပိဋက-ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်သည် ဒုတိယအမျိုးအစားတွင် ပါဝင်သည့် ဘာသာပြန် အဘိဓာန် ဖြစ်ပါသည်။

အနက်မြန်မာပြန် ညှိယူသင့်သော ပါဠိမူကွဲများ

ပါဠိမတူလျှင် အနက်မြန်မာပြန် ကွဲပြားရမည်မှာ သဘာဝပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဇာတ်ကြောင်း တစ်နေရာတည်း ဖြစ်ပါလျက် ပါဠိကွဲပြားနေရာ၌ကား ယင်းကွဲပြားနေသည့် ပါဠိများကို အနက်မြန်မာ ပြန်ဆိုရာဝယ် ပါဠိတစ်ခုနှင့် တစ်ခု အလှမ်းကွာလွန်း မသွားအောင် ပြန်ဆိုသင့်သည်ဟု ထင်ပါသည်။ ယင်းအချက် ထင်ရှားစေရန် အောက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာများကို ညှိနှိုင်း လေ့လာစေလိုပါသည်။

> တေ သက္ကံ သပရိသံ ဒိသွာ အစ္စနာ နိဗ္ဗတ္တာ နဝကဒေဝပုတ္တာ အာဂတာတိ မဟာပါနံ သဇ္ဇယိံသု။ သက္ကော ဒေဝပုတ္တာနံ သညံ အဒါသိ "အမ္ဗေဟိ ကုသလံ ကရောန္တေဟိ န ပရေဟိ သဒ္ဓိံ သာဓာရဏံ ကတံ၊ တုမှေ ဂဏ္ဍပါနံ မာ ပိဝိတ္ထ၊ ပီတမတ္တမေဝ ကရောထာ"တိ။ တေ တထာ အကံသု။ ဗာလအသုရာ ဂဏ္ဍပါနံ ပိဝိတွာ မတ္တာ နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃။

တဒါ တာဝတိံသဘဝနေ အသုရာ ဝသန္တိ၊ တေ“အဘိနဝါ ဒေဝပုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တာ”တိ ဒိဗ္ဗပါနံ သဇ္ဇယိံသု။ သက္ကော အတ္တနော ပရိသာယ ကဿစိ အပိဝနတ္ထာယ သညမဒါသိ။ အသုရာ ဒိဗ္ဗပါနံ ပိဝိတွာ မဇ္ဇိံသု။ ဓမ္မ၊၄၊၁။၁၇၃။

အာဂန္တုကဒေဝပုတ္တာ အာဂတာတိ နေဝါသိကာ ဂန္ဓပါနံ သဇ္ဇယိံသု။ သက္ကော သကပရိယာယ သညံ အဒါသိ “မာရိသာ မာ ဂန္ဓပါနံ ပိဝိတ္ထ၊ ပိဝနာကာရမတ္တမေဝ ဒဿေထာ” တိ။ တေ တထာ အကံသု။ နေဝါသိကဒေဝတာ သုဝဏ္ဏသရကေဟိ ဉပနီတံ ဂန္ဓပါနံ ယာဝဒတ္ထံ ပိဝိတွာ မတ္တာ တတ္ထ တတ္ထ သုဝဏ္ဏပထဝိယံ ပတိတွာ သယိံသု။ သံ၊ ၄၊၁။၃၀၉။

အထ နေဝါသိကာ “အာဂန္တုကဒေဝပုတ္တာနံ သက္ကာရံ ကရောမာ” တိ ဂန္ဓပါနံ သဇ္ဇယိံသု။ သက္ကော သကပရိသာယ သညံ အဒါသိ “မာရိသာ မာ ဂန္ဓပါနံ ပိဝိတ္ထ၊ ပိဝနာကာရမတ္တမေဝ ဒဿေထာ”တိ။ တေ တထာ အကံသု။ နေဝါသိကဒေဝတာ သုဝဏ္ဏသရကေဟိ ဉပနီတံ ဂန္ဓပါနံ ယာဝဒတ္ထံ ပိဝိတွာ မတ္တာ တတ္ထ တတ္ထ သုဝဏ္ဏပထဝိယံ ပတိတွာ သယိံသု။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၀။

အသုရာများသည် ရောက်သစ်စဖြစ်ကြသည့် သိကြားမင်းအမှူးပြုသော နတ်သားများကို ဧည့်ခံဖို့အတွက် ယဇ်မူးစေတတ်သည့် အဖျော်ယမကာများကို စီမံကြရာ၌ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာဝယ် “မဟာပါနံ ဂဏ္ဍပါနံ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ “ဒိဗ္ဗပါနံ”ဟု လည်းကောင်း၊ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ သာရတ္ထဋီကာတို့၌ “ဂန္ဓပါနံ”ဟုလည်းကောင်း သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ မဟာပါနံ၊ ဂဏ္ဍပါနံ၊ ဒိဗ္ဗပါနံ၊ ဂန္ဓပါနံ ဟု ပါဠိ ကွဲပြားနေသော်လည်း အကြောင်းအရာတူ ဖြစ်၍ ထိုလေးပုဒ်ကို နှီးစပ်အောင် အနက်မြန်မာပြန် နှီးနှောယူရန် ဖြစ်ပါသည်။

အခြား အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ စီရင်ရာ၊သောက်သုံးရာတို့ဝယ် ပါဠိသုံးနှုန်းပုံ တူညီသော်လည်း မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၌ကား စီရင်ရာဝယ် “မဟာပါနံ သဇ္ဇယိံသု”ဟု ပါဠိသုံးနှုန်း၍၊ သောက်သုံးရာ၌ “ဂဏ္ဍပါနံ ပိဝိတွာ”ဟု ပါဠိကွဲ သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

မန္တပရိဝါရ-မန္တပရိဝါသ

ဝင်္ဂီသသည် မန္တန်စုတ်၍ သေသူ၏ ဦးခေါင်းခွံ ကို လက်သည်းဖြင့် ခြစ်ကြည့်ရုံမျှ(လက်ဖြင့် ခေါက်ကြည့်ရုံမျှ)ဖြင့် ထိုသူ၏ ဖြစ်ရာဌာနကို အမှန်အတိုင်း သိသူတည်း။

တစ်နေ့တွင် ဘုရားရှင်က ငရဲသို့ ရောက်နေသူ၏ ဦးခေါင်းခွံ၊ လူ့ပြည်သို့ရောက်နေသူ၏ ဦးခေါင်းခွံ၊ နတ်ပြည်သို့ ရောက်နေသူ၏ ဦးခေါင်းခွံ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဦးခေါင်းခွံ များကို ပြလှာ၏၊ ဝင်္ဂီသသည် ရှေး ဦးခေါင်းခွံသုံးမျိုး၏ ဖြစ်ရာဌာနကို မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုနိုင်သည်၊ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသော ရဟန္တာ၏ ဦးခေါင်းခွံ ကို မန္တန်စုတ်၍ လက်ဖြင့်ခေါက်ကြည့်ရာ၌ကား ထိုရဟန္တာ၏ ဖြစ်ရာဌာနကို ဖော်မပြနိုင်တော့ပေ။ သူ၏မန္တန်အစွမ်းဖြင့် အဖန်ဖန်မန်းမှုတ်၍ ရဟန္တာ၏ ဖြစ်ရာဌာနကို သိအောင် ကြိုးစားသော်လည်း အချည်းနှီးပင် ဖြစ်နေရှာလေသည်၊ ဝင်္ဂီသ ပင်ပန်းနေ၏၊ နောက်ဆုံး ဦးခေါင်းခွံ ၏ ဖြစ်ရာဌာနကို သိအောင် မဖော်ပြနိုင်တော့ကြောင်း ဝန်ခံလိုက်လေသည်၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ရာဌာနကို“အရှင်ဘုရား သိပါသလား”ဟုလည်း ဘုရားရှင်အား မေးလျှောက်လိုက်သေး၏။

သည်တွင် ဘုရားရှင်က “အဟံ့ တေမ္ပိ ဇာနာမိ၊ ဣတော ဥတ္တရိတရမ္ပိ=ငါကတော့ ဒီနောက်ဆုံး ဦးခေါင်းခွံ ရဲ့ ဖြစ်ရာဌာနကိုလည်း သိတယ်၊ ရှေးဦးခေါင်းခွံတွေရဲ့ ဖြစ်ရာဌာနကိုလည်း သိတယ်” ဟု

ဖြေဆိုလိုက်လေသည်၊ ဝင်္ဂီသသည် ဘုရားရှင်ထံတော်မှ နောက်ဆုံး ဦးခေါင်းခွံ၏ ဖြစ်ရာဌာနကို သိသော မန္တန်ကို သင်ယူလို၏၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်အား မန္တန်သင်ပေးရန် လျှောက်ထားလေသည်၊ သက်န်းဝတ်၍ မန္တန်သင်ယူမည် ရှိသည့်အခါ ဘုရားရှင်က "မန္တန်ပရိဝါသ်" ကို ရှေးဦးစွာ သင်ယူသင့်ကြောင်း မိန့်တော်မူသည်။ ဤ၌ အချို့ အဋ္ဌကထာများက "မန္တပရိဝါရ" သုံးနှုန်း၍ အချို့အဋ္ဌကထာများက "မန္တပရိဝါသံ" ဟု သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ (ယင်းပုဒ်များကြည့်)

ရှင်တော်ဂေါတမ ဘုရားလောင်း ဖွားမြင်စက ပုဏ္ဏားရှစ်ယောက်တို့ လက္ခဏာ ဖတ်ကြသည်။ ပုဏ္ဏားသုံးယောက်က "ဤလက္ခဏာတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် လူ့လောက၌ နေအံ့ စကြဝတေးမင်း ဖြစ်လိမ့်မည်၊ တောထွက် ရဟန်းပြုအံ့ ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်" ဟု လက္ခဏာ ဖတ်ကြသည်။ ကောဏ္ဍည အမျိုးရှိသော ပုဏ္ဏားငါးယောက်ကမူ "ဤသို့သော လက္ခဏာတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် လူ့လောက၌ နေလိမ့်မည်မဟုတ်၊ တောထွက် ရဟန်းပြု၍ ဘုရားသာ ဖြစ်လိမ့်မည်" ဟု လက္ခဏာ ဖတ်ကြသည်။

ဤ၌ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၂) က—

တေသု ပုရိမာ တယော ယထာ မန္တပဒံ ဂတာ၊ ဣမေ ပန ပဉ္စ မန္တပဒံ အတိက္ကန္တာ—

ဟု သုံးနှုန်းသည်။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ (ဝဇီရ။ ၃၉၉-၄၀၀) ဆရာက—

တေသု ပုရိမာ တယော ယထာမန္တပါရံ ဂတာ၊ ဣမေ ပန မန္တပါရံ အတိက္ကမန္တာ—

ဟု သုံးနှုန်းထားသည်။

အဋ္ဌကထာနှင့်ဋီကာ မန္တပဒ,မန္တပါရ-ဟု ပါဠိကွဲ သုံးနှုန်းထားသော်လည်း အနက်မြန်မာပြန် အလွန်ကြီး ကွာဟမသွားအောင် ညှိနှိုင်း ပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ (သာရတ္ထ၊၃။၁၆၁-၂။ လည်းကြည့်။ အပဒါနအဋ္ဌကထာ (အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆)၊ ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆) တို့၌ စကြဝတေးမင်း သော်လည်းကောင်း၊ ဘုရားသော်လည်းကောင်း ဖြစ်အံ့-ဟု လက္ခဏာဖတ်သော ပုဏ္ဏားခုနစ်ယောက်ဟု တစ်မျိုးဆိုသေးသည်။)

ပဿာဒစက္ခု၏ ပမာဏကို ပြရာ၌ အဋ္ဌသာလိနီ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၅) စသော အဋ္ဌကထာအများစုဝယ် "သတ္တအက္ခိပဋလာနိ ဗျာပေတွာ....ပမာဏတော ဩကာသိရမတ္တံ" ဟု ပြဆိုကြ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃) ဆရာကမူ "သတ္တအက္ခိပဋလာနိ ဗျာပေတွာ ပမာဏတော မုဂ္ဂဝိဒလမတ္တံ" ဟု ဆိုလေသည်၊ ဤအဖွင့်များ၌ "ဩကာသိရမတ္တ,မုဂ္ဂဝိဒလမတ္တ" ဟု ပါဠိချင်း ကွဲနေခြင်းကြောင့် အနက်လည်း ကွဲရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အရွယ်အစား ပမာဏချင်းကား မကွာခြားသင့်ပါ။

စကြာမင်း၏ စကြာရတနာကို ဖွင့်ဆိုရာ၌ ဒီဃနိကာယ အဋ္ဌကထာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀)၊ မဇ္ဈိမနိကာယ အဋ္ဌကထာ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၃) တို့ဝယ်—

"နေမိမဏ္ဍလပိဋ္ဌိယံ ပနဿ ဒသန္နံ ဒသန္နံ အရာနံ အန္တရေ....ဝါတဂါဟီ ပဝါဠဒဏ္ဍော ဟောတိ၊ ယဿ ဝါတေရိတဿ သုကုသလသမန္နာဟတဿ ပဉ္စင်္ဂိကတူရိယဿာ ဝိယ သဒ္ဒေါ ဝဂ္ဂု စ ရဇနီယော စ ကမနီယော စ မဒနီယော စ ဟောတိ"—

ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။

ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ (ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၁၄၄)၊ သုတ္တနိပါတ အဋ္ဌကထာ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၃) တို့၌–

"ယဿ ဒသန္နံ ဒသန္နံ အရာနမုပရိ ဇော မုဏ္ဍာဝရံ ဟောတိ ဝါတံ ဂဟေတွာ သဒ္ဒကရဏတ္ထံ၊ ယေန ကတော သဒ္ဒေါ သုကုသလပတာဠိတပဥ္စင်္ဂိကတူရိယသဒ္ဒေါ ဝိယ ဟောတိ"–

ဟု ဖွင့်ပြကြသည်။

စကြာရတနာ၌ တူရိယာသံ ထွက်ပေါ်လာစေရန် တပ်ဆင်သည့် ကိရိယာကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊မ၊ဋ္ဌ-တို့က "ပဝါဠဒဏ္ဍော" ဟု သုံးနှုန်း၍ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ, သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ–တို့က "မုဏ္ဍာဝရံ" ဟု သုံးနှုန်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ပါဠိသုံးနှုန်းပုံ ကွဲပြားသော်လည်း စကြာရတနာ၌ တူရိယာသံ ထွက်ပေါ်လာစေရန် တပ်ဆင်ထားသည့် ကိရိယာချင်း တူညီနေသောကြောင့် သဘာဝအားဖြင့် တူညီရမည်ဖြစ်ပါသည်။

မာရာပနပဏ္ဏ မရဏပဏ္ဏ

ဃောသကၡ၏ မွေးစားဖခင်သည် ဃောသကကို သတ်ရန် အမျိုးမျိုး ကြံစည်ခဲ့၏၊ ကြံစည်ရင်း သူ၏သားအရင်းသာ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်၊ ဃောသကကို သတ်ရန်အကြံကား အထမမြောက်ခဲ့၊ နောက်ဆုံး ကြိုးပမ်းသည့်အနေဖြင့် ရွာနီးချုပ်စပ်မှ အမှုလုပ်စာရေး(ကမ္မန္တိက,အာယုတ္တက)တစ်ဦးထံ "ဤစာ ပါလာသူအား သတ်ပစ်လိုက်ပါ" ဟု စာရေး၍ ဃောသကကို အပေးခိုင်းလိုက်သည်၊ ဃောသကကား သေစာ ရှင်စာမျှ ဖတ်တတ်သူ မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် "သူကို သတ်ပစ်လိုက်ပါ" ဟူသောစာကို သူပုဆိုးစွန်း၌ ဖွဲ့ချည်၍ သွားပေးလေသည်။

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅) ဝယ်–

ဣတိ သော အတ္တနော မာရာပနပဏ္ဏမေဝ ဒုဿန္တေ ဗန္ဓိတွာ နိက္ခမန္တော အာဟ–

ဟု သုံးနှုန်းသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉) ၌–

သော အတ္တနော မရဏပဏ္ဏမေဝ ဒုဿန္တေ ဗန္ဓိတွာ နိက္ခမန္တော အာဟ–

ဟု သုံးနှုန်းသည်။

အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈) ၌လည်း–

အယံ အတ္တနော မရဏပဏ္ဏံ သယမေဝ ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆတိ–

ဟု သုံးနှုန်း၏။

အဋ္ဌကထာချင်း မတူကြပုံ

အဋ္ဌကထာ ၃၅-အုပ်ကို ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသအ ဖွင့်ဆိုရေးသားခဲ့သော ကျမ်းများဖြစ်သည်ဟု ကမ္ဘာ့ပါဠိပညာရှင်များက လက်ခံထားကြသည် (တိပိဋက ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန် ပ-အုပ် နိဒါန်းနှာ ၃-ကြည့်)။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသကလည်း မဟာအဋ္ဌကထာ စသော ရှေးအဋ္ဌကထာကြီးများကို အမှီသဟဲပြု၍ အဋ္ဌကထာသစ်များ ရေးသားစီရင်ကြောင်း ဝန်ခံခဲ့သည်။ သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ, သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ, သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာများသည် ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသပြုစုသည့် အဋ္ဌကထာ

ကျမ်းစာရင်း၌ ပါဝင်လေသည်၊ ယင်းအဋ္ဌကထာများ၌ ဥပမာန ဥပမေယျ နှိုးနှော၍ပြရာတွင် တစ်ကျမ်းနှင့်တစ်ကျမ်း မတူသည်ကို တွေ့ရသည်။

အနည်းငယ် ထုတ်ပြပါမည်—

ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားရာ၌ မင်း၏ အလိုဆန္ဒကိုလိုက်၍ မင်းကြိုက်ပြောပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူ။ အရေးကြုံလာမှ မိမိ၏လုံ့လဝီရိယကို အားကိုး၍ ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူ။ မိမိ၏ ဇာတ်စင်ကြယ်မှု (အမျိုးမြတ်မှု ဥပဓိရုပ်ဖြောင့်မှု) စသည်ကို အားကိုးပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူ။ မိမိတတ်မြောက်ထားသည့် အတတ်ပညာကို အားကိုးပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူဟု ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိ၏။

ထို့အတူ လောကုတ္တရာ တရားထူးကို ရအောင် ကြိုးစားရာ၌ "ဆန္ဒအားကြီး လိုတိုင်းပြီးရမည်" ဟူသော စကားရပ်အရ (ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ်)ကို ပဓာန လက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူး ရအောင် ကြိုးစားသူ။ မိမိလုံ့လဝီရိယ (ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ်)ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ။ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ။ ပညာ (ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒ်)ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူဟု လေးမျိုးပြား၏။

ထိုတွင် ဥပမာန ဥပမေယျ နှိုးနှော၍ပြရာဝယ် သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာ၊ သံယုတ် အဋ္ဌကထာတို့၌ အတတ်ပညာကို အားကိုးပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူနှင့် စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ တူသည်ဟု ဖွင့်ပြကြသည်။

> ကော "ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဥပဋ္ဌာနမ္ပိ ဥဒ္ဒေန သတ္တိသရပဋိစ္ဆန္နမ္ပိ ဘာရောယေဝ၊ မန္တဗလေန အာရာမေဿာမီ"တိ ခတ္တဝိဇ္ဇာယ ကတပရိစယတ္တာ မန္တသံဝိဓာနေန ရာဇာနံ အာရာမေတွာ ဌာနန္တရံ ပါပုဏာတိ။ ယထာ သော ဧဝံ စိတ္တဓုရေန လောကုတ္တရဓမ္မနိဗ္ဗတ္တကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၈။)

သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ၌ မိမိဇာတ်စင်ကြယ်မှုကို အားကိုးပြု၍ ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူနှင့် စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ တူသည်ဟု ဖွင့်ပြသည်။

> တတိယော "သူရဘာဝေပိ သတိ ကေစ္စော ဟိနဇာတိကော ဟောတိ၊ ဇာတိံ သောမေတွာ ဌာနန္တရံ ဒဒန္တာ မယှံ ဒဿန္တီ"တိ ဇာတိံ အဝဿယိ၊ ဇာတိသမ္ပတ္တိယာ ဌာနန္တရံ ပတ္တော ဝိယ စိတ္တံ ဇေဋ္ဌကံ စိတ္တံ ဓုရံ စိတ္တံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မနိဗ္ဗတ္တကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော သမ္ဘူတတ္ထေ-ရောဝိယ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။)

အတတ်ပညာကို အားကိုးပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူနှင့် ပညာ (ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒ်) ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြုပြီး တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ တူသည်ဟု ဖွင့်ပြထားသည်။

> စတုတ္ထော "ဇာတိမာပိ ကော အမန္တနီယော ဟောတိ၊ မန္တေန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စေ ဥပ္ပန္နေ အာဟာရပေဿာမေတံ ဌာနန္တရ"န္တိ မန္တံ အဝဿယိ။ မန္တံ အဝဿာယ ဌာနန္တရပ္ပတ္တော ဝိယ ဝီမံသံ ဇေဋ္ဌကံ ဝီမံသံ ဓုရံ ဝီမံသံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မနိဗ္ဗတ္တကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော ထေရော မောဃရာဇာ ဝိယ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂-၃။)

သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာ, သံယုတ်အဋ္ဌကထာတို့ကား မိမိ၏ဇာတ်စင်ကြယ်မှုကို အားကိုးပြု၍ ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူနှင့် ပညာ(ဝိမံသိဒ္ဓိပါဒ်)ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ တူသည်ဟု ဖွင့်ပြကြသည်။

> အပရော“ကိံ ဣမေဟိ ဥပဋ္ဌာနာဒီဟိ၊ရာဇာနော နာမ ဇာတိသမ္ပန္နဿ ဌာနန္တရံ ဒေန္တိ၊ တာဒိသဿ ဒေန္တော မယှံ ဒဿတိ”တိ ဇာတိသမ္ပတ္တိမေဝ နိဿာယ ဌာနန္တရံ ပါပုဏိ။ ယထာ သော ဇာတိ သုပရိသုဒ္ဓံ ဝီမံသံ နိဿာယ ဝီမံသဓုရေန လောကုတ္တရဓမ္မနိဗ္ဗတ္တကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၈။)

ဤ၌ ဥပမာန ဥပမေယျ နှီးနှောပြရာဝယ် အဋ္ဌကထာချင်း ကွဲလွဲနိုသာမက ပါဠိသုံးနှုန်းပုံချင်း မတူသည်ကိုလည်း သတိပြုရပါမည်။ (မန္တဗလေန, မန္တေန စသည်)

နိဿယ ဂဏ္ဌိတို့နှင့် အယူအဆကွဲပုံ

အချို့ပုဒ်များ၌ နိဿယ ဂဏ္ဌိစသည်တို့နှင့် အနက်မြန်မာပြန်ဆိုပုံ လုံးဝကွဲပြားနေသည်ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်၊ ယင်းသို့ ကွဲပြားသည့်နေရာ၌ နိဿယဆရာတော်၊ဂဏ္ဌိဆရာတော်များ၏ အယူအဆကို မှားယွင်းသည်ဟု ဆိုလိုရင်းမဟုတ်ပါ၊ နိဿယဆရာတော်၊ ဂဏ္ဌိဆရာတော်များသည် သမာဓိလည်း အားကောင်းကြပါသည်၊ ဉာဏ်ပညာလည်း ကြီးကျယ်ကြပါသည်။ ထိုဆရာတော်များ ရေးသားစဉ်က မှားယွင်းမည် မဟုတ်ပါ၊ အဆင့်ဆင့် ရေးကူးလာသဖြင့် မှားယွင်းခြင်းသာ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ (တိပိဋက ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်အတွဲ(၆) နိဒါန်း ဃ၊င ကြည့်။)

ထိုနေရာမျိုး၌ နိဿယ ဂဏ္ဌိတို့နောက် မလိုက်ဘဲ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ကွဲလွဲစွာ အနက်မြန်မာ ပြန်ထားသည်ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ သိသာရန် ပုံစံအချို့ ထုတ်ပြပါမည်—

> ဒတွာ မုခပဟာရာနိ၊ သာခဿ ဝဇနံ ကရာ= (ဇာ၊၁။၂၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁။)

ဤ၌ ဇာတ်ဝတ္ထု မြန်မာပြန်ရာဝယ် “မုခပဟာရာနိ ဒတွာ= နှုတ်လှန် ထိုးကုန်၍” – ဟု ပြန်သည်။

ဇာတ်ကြောင်းကို အပြည့်အစုံ သေချာစေ့စပ်စွာ ကြည့်ရှုသည့်အခါ–

> ဟတ္ထပါဒဇဏ္ဏုကပ္ပရေဟိ ကောဋ္ဋေတွာ ဂီဝါယံ ဂါဟာပေတွာ နီဟရာပေတိ–

ဟု ရှေးနား (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀)၌ တွေ့ရ၏။

ဇာတကပါဠိတော် (ဇာ၊၁။၂၁၁)၌ ဟောထားသည့်–

> တတော ဂလဝိနီတေန၊ ပုရိသာ နီဟရိံသု မံ။
>
> ဒတွာ မုခပဟာရာနိ၊ သာခဿ ဝဇနံ ကရာ။ ။–

ဟူသော ဂါထာသည် စုဏ္ဏိယပါဠိနှင့် အသွားအလာတူညီသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထို့ပြင် ဘုရားရှင်သည် “နှုတ်လှန်”ဟူသော စကားလုံးကို သုံးနှုန်းရာ, “အည မည့ံ မုခသတ္တီဟိ ဝိတုဒန္တာ ဝိဟရန္တိ” (ဝိ၊၃။၄၆၆။ မ၊၁။၂၈၅။ အံ၊၁။၇၁၊၂၄၅။ ဥဒါန။၁၅၉)ဟု “မုခသတ္တိ” ဟူသော ပါဠိစကားလုံးဖြင့် သုံးနှုန်းသည်ကို တွေ့ရ၏။

ထို့ကြောင့် ကျမ်းပြုအဖွဲ့က "မုခပဟာရ"ကို နှုတ်လှန်ဟု မပြန်ဆိုသင့်၊ **မျက်နှာတို့ကို ထိုးနှက်ပုတ်စတ်ခြင်း** ဟူ၍သာ ပြန်ဆိုသင့်သည်ဟု သဘောရကြသည်။ ပညာရှင်များ အနေဖြင့်မူ ကြိုက်ရာကို လက်ခံကြရန် ဖြစ်ပါသည်။(မက္ကဋိယ,မုခမက္ကဋိက,-မုခသညာ စသည်လည်းကြည့်။)

မျက်နှာကြီးရာ ဟင်းဖတ်ပါ

ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့နှင့် ဆက်နွယ်နေသော မြန်မာစကားပုံ တော်တော်များများ ရှိ၏။ ဥပမာ—"ပိုးသာကုန် မောင်ပုံ စောင်းမတတ်၊ မျက်နှာကြီးရာ ဟင်းဖတ်ပါ၊ သမင်မွေးဘိ ကျားစားဘိ၊ ခြေသုတ်ပုဆိုး မြွေစွယ်ကျိုးသို့ ချိုကျိုးနွားသွင် မာန်လျော့ချင်" စသည်။ ထိုတွင် အချို့စကားပုံများသည် ဇာတ်နိပါတ်ဘစ်ခုလုံးကိုခြုံငုံ၍ စကားပုံ ဖြစ်လာခြင်းတည်း၊ အချို့စကားပုံများကား ဇာတ်နိပါတ်လာ အကြောင်းအရာ ဟစ်စိတ်တစ်ဒေသကို အခြေခံ၍ စကားပုံ ဖြစ်လာသည်၊ အချို့စကားပုံများကမူ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာလာ ပုဒ်တစ်ခုကို တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ထားသဖြင့် စကားပုံအဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသုံးမျိုးအနက်"မျက်နှာကြီးရာ ဟင်းဖတ်ပါ" ဟူသော စကားပုံသည် "သတ္ထာ မုခေါလောကနေန ဘိက္ခံ ဒေတိ"ကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ထား၍ စကားပုံဖြစ်လာဟန်တူသည်။

အနည်းငယ် ရှင်းပြပါမည်—

ဘုရားရှင်သည် သာရိပုတ္တရာ ရဟန္တာဖြစ်သောနေ့၌ သံဃာစည်းဝေးစေ၍ သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလာန်တို့အား "အဂ္ဂသာဝက"ရာထူး ပေးလိုက်သည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီငါးဦး, ယသဦးဆောင်သော ရဟန်းငါးဆယ့်ငါးပါး,ဘဒ္ဒဝဂ္ဂီညီနောင်သုံးကျိပ်,ဥရုဝေလကဿပ စသောညီနောင်သုံးဦး ဦးဆောင်သောရဟန်းများသည် သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလာန်တို့အလျင် ရဟန္တာဖြစ်နှင့်ကြသည်၊အလျင်ရဟန္တာ ဖြစ်နှင့်ကြသော ထိုထိုရဟန်းတို့အား "အဂ္ဂသာဝက"ရာထူး မပေးမူ၍ နောက်မှ ရဟန္တာဖြစ်ကြသည့် သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလာန်တို့အား "အဂ္ဂသာဝက" ရာထူး ပေးလိုက်သဖြင့် ရဟန်းများက "သတ္ထာ မုခေါလောကနေန ဘိက္ခံ ဒေတိ"ဟု ကဲ့ရဲ့ကြသည်၊ သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလာန်တို့က သေဋ္ဌေးဘဝမှ ရဟန်းပြုလာသူများဖြစ်၍ ရာထူးကြီးကြီး ပေးသည်ဟု ကဲ့ရဲ့လိုကြဟန်တူသည်။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁—ကြည့်။)

နေမင်းတစ်ဆူ ထွက်ပြူလာပြီ

ကမ္ဘာတည်စ ခါသမယ၌ ကမ္ဘာဦးသူ လူအများတို့သည် အမှောင်ထုကြီးအတွင်းဝယ် ကြောက်ရွံ့စိုးထိတ် အားငယ်စိတ်တို့ဖြင့် နေထိုင်ကြစဉ် အရှေ့လောကဓာတ်မှ ရောင်ခြည်တစ်ထောင် အလင်းဆောင်သော နေမင်းကြီးသည် ထွက်ပေါ်လာခဲ့၏။ ထိုအခါ လူအများသည် "အမှောင်ကင်း၍ အလင်းရပေပြီ"ဟု ဝမ်းသာအားရ ရဲရင့်တက်ကြွစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာရကား နေမင်းကြီးကို သူရိယ (ရဲရင့်ခြင်းကို ဖြစ်စေသူ)ဟု သမုတ်ဝေါဟာ အမည်သညာ ပြုခဲ့ကြ၏။ တို့အတူ အနက်မထင် ပုဒ်မမြင်၍ ပင်ပန်းနွမ်းဟိုက် အမှောင်တိုက်ဝယ် စမ်းတဝါးဝါး စခန်းသွားနေကြရသည့် ပါဠိသုတေသီ ပညာရှင်များအဖို့ ဤတိပိဋက ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးသည် အတ္တငဒ အလင်းပြ၍ အားရရွှင်လန်း ရဲစွမ်းသတ္တိ ရာနှုန်းပြည့်ဖြစ်စေလျက် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ရကား "နေမင်း တစ်ဆူ ထွက်ပြူလာပြီ"ဟူ၍ပင် ဆိုသင့်ဆိုထိုက်လှပေတော့၏၊ ကမ္ဘာ့ပါဠိစာပေ ပညာရှင်များသည် ဤတိပိဋက ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်း တည်းဟူသော နေမင်းကြီးကို အားကိုးအားထားပြု၍ ပိဋကသုံးသွယ် ကျမ်းပင်လယ်ကို အလွယ်တကူ ကူးမြောက်နိုင်ကြပါစေဟု ဆန္ဒပြုလိုက်ရပေသတည်း။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်၌ အသုံးပြုသော

ကျမ်းစဉ်ပုံ, အက္ခရာစဉ်ပုံနှင့် သင်္ကေတများ

ဤ တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်၌ အသုံးပြုရသော ပါ-ဋ္ဌ-ဋီကျမ်းစဉ်ပုံ, အက္ခရာစဉ်ပုံနှင့် သင်္ကေတပြပုံတို့ကို သိရှိရန် ဖော်ပြပါအံ့။

ကျမ်းစဉ်ပုံ။ ။ဤအဘိဓာန်တွင် ပုဒ်တစ်ခုအတွက် ပါ-ဋ္ဌ-ဋီကျမ်းများကို အကိုးအကားပြုရာ၌ မူရင်းပဓာနကျသော ကျမ်းစာအုပ်အလိုက် ကိုးကားထားသည်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ကျမ်းစာ အနု အရင့် အဆင့်အတန်း ၃-မျိုးခွဲ၍ ကိုးကားထားသည်။

ဥပမာ—ပါဠိတော်ပြီးမှ အဋ္ဌကထာကိုလည်းကောင်း၊ ထို့နောက်မှ ဋီကာကျမ်းများကိုလည်းကောင်း အကိုးအကားပြုသည်။

ယင်း ပါဠိတော်တို့တွင်လည်း နိကာယ် ၅-ရပ် ပိဋက ၃-ပုံတွင် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင် ဝိနည်း ၅-ကျမ်းကို ဦးစွာ ကိုးကား၍ ပြီးမှ ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ သံယုတ္တနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်နှင့် ကျန်ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင် ကျမ်းများကို အစဉ်အလိုက် ကိုးကားသည်။

ကျန် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင် ကျမ်းများတွင်လည်း (ပူးတွဲပါ ကျမ်းစဉ်ပုံ ဇယားအရ) အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းကို ဦးစွာ ကိုးကား၍ ပဋ္ဌိသမ္ဘိဒါမဂ်စသော ပါဠိတော်များကို ကိုးကားသည်။

သို့ရာတွင် အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်သည် ဝိနယဝေါဟာရပုဒ် ဖြစ်ပါမူ ဝိနည်းကျမ်းများကို ဦးစားပေး၍လည်းကောင်း၊ အခြားအဘိဓမ္မဝေါဟာရ, သုတ္တန္တဝေါဟာရပုဒ် ဖြစ်ပါမူ အဘိဓမ္မာကျမ်း, သုတ္တန်ကျမ်းများကို ဦးစားပေး၍လည်းကောင်း ကိုးကားသည်လည်း ရှိသည်။

ကျမ်းမည်သင်္ကေတ။ ။ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ ကျမ်းစာအမည်များကို ဖော်ပြရာ၌ အပြည့်အစုံမဖော်ပြဘဲ အတိုကောက် သင်္ကေတနည်းဖြင့်သာ ပြဆို၍ နိကာယ်ကျမ်းစာ အရေအတွက်အလိုက် ၁-၂-၃-၄-ဂဏန်းများဖြင့်လည်း ပူးတွဲပြဆိုထားသည်။

ဥပမာ—ဝိနည်းပါဠိတော် ၅-ကျမ်းတွင် နံပါတ် ၁-ဖြစ်သော ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော်ကျမ်းကို 'ဝိ၊ ၁။'ဟု သင်္ကေတပြ၍ သုံးစွဲထားသည်။

ဤနည်းဖြင့် ပူးတွဲပါ ကျမ်းစဉ်နှင့် သင်္ကေတဇယားများကို အသုံးပြု၍ ကိုးကားထားပါသည်။ အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်များကို အက္ခရာစဉ်ရာ၌လည်း ပူးတွဲပါဇယားကို မှီထား၍ အက္ခရာစဉ်ထားပါသည်။ (ဇယားကို ကြည့်။)

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည် သင်္ကေတ

ပါဠိတော်များ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ဝိနယပိဋက	
၁	ပါရာဇိကပါဠိ	ဝိ၊၁။
၂	ပါစိတ္တိယပါဠိ	ဝိ၊၂။
၃	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊၃။
၄	စူဠဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊၄။
၅	ပရိဝါရပါဠိ	ဝိ၊၅။
	ဒီဃနိကာယ	
၆	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ	ဒီ၊၁။
၇	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	ဒီ၊၂။
၈	ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ	ဒီ၊၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယ	
၉	မူလပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊၁။
၁၀	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊၂။
၁၁	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊၃။
	သံယုတ္တနိကာယ	
၁၂	သဂါထာဝဂ္ဂနှင့်နိဒါန-ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ	သံ၊၁။
၁၃	ခန္ဓဝဂ္ဂနှင့် သဠာယ-တနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ	သံ၊၂။
၁၄	မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ	သံ၊၃။
	အင်္ဂုတ္တရနိကာယ	
၁၅	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (၁)	အံ၊၁။
၁၆	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (၂)	အံ၊၂။
၁၇	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (၃)	အံ၊၃။

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	အဘိဓမ္မာပိဋက	
၁၈	ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ	အဘိ၊ဓ။
၁၉	ဝိဘင်္ဂပါဠိ	အဘိ၊ဝိ။
၂၀	(က) ဓာတုကထာပါဠိ	အဘိ၊ဓာ။
	(ခ) ပုဂ္ဂလပညတ္တိပါဠိ	အဘိ၊ပု။
၂၁	ကထာဝတ္ထုပါဠိ	အဘိ၊က။
၂၂	ယမကပါဠိ (၁)	ယမက၊၁။
၂၃	ယမကပါဠိ (၂)	ယမက၊၂။
၂၄	ယမကပါဠိ (၃)	ယမက၊၃။
၂၅	ပဋ္ဌာနပါဠိ (၁)	ပဋ္ဌာန၊၁။
၂၆	။ (၂)	ပဋ္ဌာန၊၂။
၂၇	။ (၃)	ပဋ္ဌာန၊၃။
၂၈	။ (၄)	ပဋ္ဌာန၊၄။
၂၉	။ (၅)	ပဋ္ဌာန၊၅။
	ခုဒ္ဒကနိကာယ	
၃၀	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ	ပဋိသံ။
၃၁	(က) ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိ	ခုဒ္ဒက။
	(ခ) ဓမ္မပဒပါဠိ	ဓမ္မ။
	(ဂ) ဥဒါနပါဠိ	ဥဒါန။
	(ဃ) ဣတိဝုတ္တကပါဠိ	ဣတိဝုတ်။
	(င) သုတ္တနိပါတပါဠိ	သုတ္တနိ။
၃၂	(က) ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ	ဝိမာန။
	(ခ) ပေတဝတ္ထုပါဠိ	ပေတ။
	(ဂ) ထေရဂါထာပါဠိ	ထေရ။
	(ဃ) ထေရီဂါထာပါဠိ	ထေရီ။

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည် သင်္ကေတ

ပါဠိတော်များ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ	ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ကျန်ခုဒ္ဒကနိကာယ (အဆက်)		၃၇	ဇာတကပါဠိ (ပ)	ဇာ၊၁။
၃၃	အပဒါနပါဠိ (ပ)	အပ၊၁။	၃၈	ဇာတကပါဠိ (ဒု)	ဇာ၊၂။
၃၄	(က) အပဒါနပါဠိ (ဒု)	အပ၊၂။	၃၉	(က) နေတ္တိပါဠိ	နေတ္တိ။
	(ခ) ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ	ဗုဒ္ဓဝံ။		(ခ) ပေဋကောပဒေသပါဠိ	ပေဋကော။
	(ဂ) စရိယာပိဋကပါဠိ	စရိယာ။	၄၀	မိလိန္ဒပဉှာပါဠိ	မိလိန္ဒ။
၃၅	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ	မဟာနိ။			
၃၆	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ	စူဠနိ။			

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည် သင်္ကေတ အဋ္ဌကထာများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ဝိနယအဋ္ဌကထာ	
၁	ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ (ပ)	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂	။ ။ (ဒု)	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃	ပါစိတျာဒိအဋ္ဌကထာ	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၄	စူဠဝဂ္ဂါဒိအဋ္ဌကထာ	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၅	ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ	ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၆	ကင်္ခါဝိတရဏီအဋ္ဌကထာ	ကင်္ခါ။
	ဒီဃနိကာယအဋ္ဌကထာ	
၇	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ	ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈	မဟာဝဂ္ဂ ။	ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
၉	ပါထိကဝဂ္ဂ ။	ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ	
၁၀	မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ (ပ)	မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၁	။ ။ (ဒု)	မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၂	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ	မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၃	ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ	မ၊ဋ္ဌ၊၄။
	သံယုတ္တနိကာယအဋ္ဌကထာ	
၁၄	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ပ)	သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၅	။ ။ (ဒု)	သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၆	။ ။ (တ)	သံ၊ဋ္ဌ၊၃။
	အင်္ဂုတ္တရနိကာယအဋ္ဌကထာ	
၁၇	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ (ပ)	အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၈	။ ။ (ဒု)	အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၉	။ ။ (တ)	အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
	အဘိဓမ္မပိဋကအဋ္ဌကထာ	
၂၀	အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ	အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၁	သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ	အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၂	ပဉ္စပကရဏ အဋ္ဌကထာ	အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၃	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ (ပ)	ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၄	။ ။ (ဒု)	ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ကျန် ခုဒ္ဒကနိကာယအဋ္ဌကထာ	
၂၅	ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ	ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၂၆	ဓမ္မပဒ ။ (ပ)	ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇	။ ။ (ဒု)	ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၈	ဥဒါန ။	ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
၂၉	ဣတိဝုတ္တက ။	ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
၃၀	သုတ္တနိပါတ ။ (ပ)	သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၁	။ ။ (ဒု)	သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၂	ဝိမာနဝတ္ထု ။	ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
၃၃	ပေတဝတ္ထု ။	ပေတ၊ဋ္ဌ။
၃၄	ထေရဂါထာ ။ (ပ)	ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၅	။ ။ (ဒု)	ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၆	ထေရီဂါထာ ။	ထေရီ၊ဋ္ဌ၊
၃၇	အပဒါန ။ (ပ)	အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၈	။ ။ (ဒု)	အပ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၉	ဗုဒ္ဓဝံသ ။	ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၄၀	စရိယာပိဋက ။	စရိယာ၊ဋ္ဌ။
၄၁	မဟာနိဒ္ဒေသ ။	မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၄၂	စူဠနိဒ္ဒေသ ။	စူဠနိ၊ဋ္ဌ။
၄၃	ဇာတက အဋ္ဌကထာ (ပ)	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၄	။ ။ (ဒု)	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၅	။ ။ (တ)	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
၄၆	။ ။ (စ)	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၄၇	။ ။ (မ)	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၄၈	။ ။ (ဆ)	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။
၄၉	။ ။ (သ)	ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၅၀	နေတ္တိအဋ္ဌကထာ	နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။
၅၁	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၅၂	။ ။ (ဒု)	ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။

နိဒါန်း

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည် သင်္ကေတ

ဋီကာများ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ဝိနယဋီကာ	
၁	ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာ	ဝဇိရ။
၂	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပ)	သာရတ္ထ၊၁။
၃	။ (ဒု)	သာရတ္ထ၊၂။
၄	။ (တ)	သာရတ္ထ၊၃။
၅	ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာ (ပ)	ဝိမတိ၊၁။
၆	။ (ဒု)	ဝိမတိ၊၂။
၇	ကင်္ခါဝိတရဏီပုရာဏဋီကာ နှင့် အဘိနဝဋီကာ	ကင်္ခါဋီ။
	ဒီဃနိကာယဋီကာ	
၈	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ဋီ၊၁။
၉	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ (ပ)	သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။
၁၀	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ (ဒု)	သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။
၁၁	မဟာဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ဋီ၊၂။
၁၂	ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ဋီ၊၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယဋီကာ	
၁၃	မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (ပ)	မ၊ဋီ၊၁။
၁၄	။ (ဒု)	မ၊ဋီ၊၂။
၁၅	မဇ္ဈိမ-ဥပရိ-ပဏ္ဏာသဋီကာ	မ၊ဋီ၊၃။
	သံယုတ္တနိကာယဋီကာ	
၁၆	သံယုတ္တဋီကာ (ပ)	သံ၊ဋီ၊၁။
၁၇	။ (ဒု)	သံ၊ဋီ၊၂။
	အင်္ဂုတ္တရနိကာယဋီကာ	
၁၈	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (ပ)	အံ၊ဋီ၊၁။
၁၉	။ (ဒု)	အံ၊ဋီ၊၂။
၂၀	။ (တ)	အံ၊ဋီ၊၃။
	အဘိဓမ္မပိဋကဋီကာ	
၂၁	(က) မူလဋီကာ (ပ)	မူလဋီ၊၁။
	(ခ) အနုဋီကာ (ပ)	အနုဋီ၊၁။
၂၂	(က) မူလဋီကာ (ဒု)	မူလဋီ၊၂။
	(ခ) အနုဋီကာ (ဒု)	အနုဋီ၊၂။
၂၃	(က) မူလဋီကာ (တ)	မူလဋီ၊၃။
	(ခ) အနုဋီကာ (တ)	အနုဋီ၊၃။
	ကျန်သော ဋီကာ	
၂၄	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာ (ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။
၂၅	။ (ဒု)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။
၂၆	(က) နေတ္တိဋီကာ	နေတ္တိ၊ဋီ။
	(ခ) နေတ္တိဝိဘာဝိနီ	နေတ္တိ။ဝိ။

ကျမ်းညွှန်း သင်္ကေတများ

၁။ အံ၊၁။	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ(ပ)
၂။ အံ၊၂။	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ(ဒု)
၃။ အံ၊၃။	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ(တ)
၄။ အံ၊ဋီ၊၁။	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ(ပ)
၅။ အံ၊ဋီ၊၂။	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ(ဒု)
၆။ အံ၊ဋီ၊၃။	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ(တ)
၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ(ပ)
၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ(ဒု)
၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ(တ)
၁၀။ အနုဋီ၊ ၁။	ဓမ္မသင်္ဂဏီအနုဋီကာ
၁၁။ အနုဋီ၊ ၂။	ဝိဘင်္ဂအနုဋီကာ
၁၂။ အနုဋီ၊ ၃။	ပဉ္စပကရဏအနုဋီကာ
၁၃။ အပ၊၁။	အပဒါနပါဠိ(ပ)
၁၄။ အပ၊၂။	အပဒါနပါဠိ(ဒု)
၁၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။	အပဒါနအဋ္ဌကထာ(ပ)
၁၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။	အပဒါနအဋ္ဌကထာ(ဒု)
၁၇၊ အပ၊သျှ။	အပဒါနပါဠိတော်နိဿယ
၁၈။ အဘိ၊ က။	အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိ
	အဘိဓမ္မာပိဋက အဋ္ဌကထာ
၁၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။	၁။ အဋ္ဌသာလိနီ
၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။	၂။ သမ္မောဟဝိနောဒနီ
၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။	၃။ ပဉ္စပကရဏ
၂၂။ အဘိ၊ ဓ။	အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ
၂၃။ အဘိ၊ ဓာ။	အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ဓာတုကထာပါဠိ
၂၄။ အဘိ၊ ပု။	အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ပုဂ္ဂလပညတ္တိပါဠိ
၂၅။ အဘိ၊ ဝိ။	အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ဝိဘင်္ဂပါဠိ
၂၆။ အမရ။	အမရကောသ သက္ကတအဘိဓာန်
၂၇။ အမရ၊သျှ။	အမရကောသနိဿယအဘယာရာမဆရာတော် လက်ရေးစာကူးစက်မူ
၂၈။ ဣတိဝုတ်။	ဣတိဝုတ္တကပါဠိ
၂၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။	ဣတိဝုတ္တက အဋ္ဌကထာ
၃၀။ ဥဒါန။	ဥဒါနပါဠိ
၃၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။	ဥဒါနအဋ္ဌကထာ
၃၂။ ကင်္ခါ	ကင်္ခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာ
၃၃။ ကင်္ခါဋီ။	ကင်္ခါဝိတရဏီဋီကာ (ပုရာဏဋီကာနှင့် အဘိနဝဋီကာ)

ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ

၃၄။ ကင်္ခါ၊ယော။	ကင်္ခါယောဇနာ မဟာဋီကာ
၃၅။ ကစ္စည်း။	ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီး (သုတ်နံပါတ်)
၃၆။ ခုဒ္ဒက။	ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိ
၃၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။	ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ
၃၈။ စရိယာ။	စရိယာပိဋကပါဠိ
၃၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။	စရိယာပိဋက အဋ္ဌကထာ
၄၀။ စူဠနိ။	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ
၄၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။	စူဠနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ
၄၂။ ဇာ၊၁။	ဇာတကပါဠိ(ပ)
၄၃။ ဇာ၊၂။	ဇာတကပါဠိ (ဒု)
၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ပ)
၄၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။	ဇာတက အဋ္ဌကထာ (ဒု)
၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။	ဇာတက အဋ္ဌကထာ (တ)
၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။	ဇာတက အဋ္ဌကထာ (စ)
၄၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။	ဇာတက အဋ္ဌကထာ (မ)
၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။	ဇာတက အဋ္ဌကထာ (ဆ)
၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။	ဇာတက အဋ္ဌကထာ (သ)
၅၁။ ဏွာဒိ။	မောဂ္ဂလ္လာနဏွာဒိဝုတ္တိ
၅၂။ တောင်ပေါက်၊ခေ၊ သျှ။	တောင်ပေါက်ဆရာတော် ပြုစုသော အဘိဓာန် နိဿယသစ်
၅၃။ ထေရ။	ထေရဂါထာပါဠိ
၅၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ။	ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ
၅၅။ ထေရီ။	ထေရီဂါထာပါဠိ
၅၆။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။	ထေရီဂါထာ အဋ္ဌကထာ
	ဒီဃနိကာယပါဠိ
၅၇။ ဒီ၊၁။	၁။ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ
၅၈။ ဒီ၊၂။	၂။ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ
၅၉။ ဒီ၊၃။	၃။ ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ
	ဒီဃနိကာယ အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ဋီကာ
၆၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။	၁။ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာ
၆၁။ ဒီ၊ဋီ၊၂။	၂။ မဟာဝဂ္ဂဋီကာ
၆၂။ ဒီ၊ဋီ၊၃။	၃။ ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ
	ဒီဃနိကာယ အဋ္ဌကထာ
၆၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။	၁။ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ
၆၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။	၂။ မဟာဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ

ကျမ်းညွှန်း သင်္ကေတများ

၆၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။	၃။ ပါထိကဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ
၆၆။ ဒီပဝံ။	ဒီပဝံသ
၆၇။ ဓမ္မ။	ဓမ္မပဒပါဠိ
၆၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။	ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ပ)
၆၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။	ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ (ဒု)
၇၀။ ဓာန်။	အဘိဓာန် (အဘိဓာနပ္ပဒီပိကာ ဂါထာနံပါတ်)
၇၁။ ဓာန်၊ဋီ။	အဘိဓာန်ဋီကာ ဂါထာနံပါတ်
၇၂။ ဓာန်၊သျှ၊သစ်။	အဘိဓာန်နိဿယသစ်(အဘယာရာမ ဆရာတော်ပြုစုသည်)
၇၃။ နီတိ၊ဓာ။	သဒ္ဒနီတိဓာတုမာလာ
၇၄။ နီတိ၊ဓာ၊သျှ။	သဒ္ဒနီတိဓာတုမာလာနိဿယ
၇၅။ နီတိ၊ပဒ။	သဒ္ဒနီတိပဒမာလာ
၇၆။ နီတိ၊ပဒ၊သျှ။	သဒ္ဒနီတိပဒမာလာနိဿယ
၇၇။ နီတိ၊သုတ္တ။	သဒ္ဒနီတိသုတ္တမာလာ
၇၈။ နီတိ၊သုတ္တ၊သျှ။	သဒ္ဒနီတိသုတ္တမာလာနိဿယ
၇၉။ နေတ္တိ။	နေတ္တိပါဠိ
၈၀။ နေတ္တိ၊ဋီ။	နေတ္တိဋီကာ
၈၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။	နေတ္တိအဋ္ဌကထာ
၈၂။ နေတ္တိ၊ဝိ။	နေတ္တိဝိဘာဝိနီ
၈၃။ ပဋိသံ။	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ
၈၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ (ပ)
၈၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဒု)
၈၆။ ပဋ္ဌာန။	ပဋ္ဌာနပါဠိ
၈၇။ ပါစိတ်ယော။	ပါစိတျာဒိယောဇနာ
၈၈။ ပေဋကော။	ပေဋကောပဒေသပါဠိ
၈၉။ ပေတ။	ပေတဝတ္ထုပါဠိ
၉၀။ ပေတ၊ဋ္ဌ။	ပေတဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ
၉၁။ ဗုဒ္ဓဝံ။	ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ
၉၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။	ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ
	မဇ္ဈိမနိကာယပါဠိ
၉၃။ မ၊၁။	၁။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ
၉၄။ မ။၂။	၂။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ
၉၅။ မ၊၃။	၃။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ
	မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ၏ဋီကာ
၉၆။ မ၊ဋီ၊၁။	၁။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (ပ)
၉၇။ မ၊ဋီ၊၂။	၂။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (ဒု)

ကျမ်းညွှန်း သင်္ကေတများ

၉၈။ မဒီ၊၃။	၃။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ၊
၉၉။ မငွ၊၁။	မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ (ပ)
၁၀၀။ မငွ၊၂။	မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ (ဒု)
၁၀၁။ မငွ၊၃။	မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ (တ)
၁၀၂။ မငွ၊၄။	မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ (စ)
၁၀၃။ မဏိမဥ္ဇူ၊၁။	မဏိသာရမဥ္ဇူသာဋီကာ (ပ)
၁၀၄။ မဏိမဥ္ဇူ၊၂။	မဏိသာရမဥ္ဇူသာဋီကာ (ဒု)
၁၀၅။ မဟာနိ။	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ
၁၀၆။ မဟာနိ၊ငွ။	မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ
၁၀၇။ မဟာဝံ။	မဟာဝံသ
၁၀၈။ မိလိန္ဒ။	မိလိန္ဒပဉှာပါဠိ
	အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်မူလဋီကာ
၁၀၉။ မူလဋီ၊၁။	၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋီကာ
၁၁၀။ မူလဋီ၊၂။	၂။ ဝိဘင်္ဂမူလဋီကာ
၁၁၁။ မူလဋီ၊၃။	၃။ ပဉ္စပကရဏမူလဋီကာ
၁၁၂။ မောဂ်။	မောဂ္ဂလ္လာနဗျာကရဏ
၁၁၃။ မောဂ်၊ပဉ္စိကာ။	မောဂ္ဂလ္လာနဗျာကရဏ အဖွင့် ဝုတ္တိဝိဝရဏပဉ္စိကာ
၁၁၄။ ယမက၊၁။	ယမကပါဠိ (ပ)
၁၁၅။ ယမက၊၂။	ယမကပါဠိ (ဒု)
၁၁၆။ ယမက၊၃။	ယမကပါဠိ (တ)
၁၁၇။ ရူ။	ပဒရူပသိဒ္ဓိ
၁၁၈။ ရူဋီ။	ပဒရူပသိဒ္ဓိဋီကာ
၁၁၉။ ဝဇိရ။	ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာ
၁၂၀။ ဝါစပ္ပတိ။	ဝါစပ္ပတိသက္ကတအဘိဓာန်
	ဝိနယပိဋကပါဠိ
၁၂၁။ ဝိ၊၁။	၁။ ပါရာဇိကကဏ္ဍ
၁၂၂။ ဝိ၊၂။	၂။ ပါစိတ္တိယ
၁၂၃။ ဝိ၊၃။	၃။ မဟာဝဂ္ဂ
၁၂၄။ ဝိ၊၄။	၄။ စူဠဝဂ္ဂ
၁၂၅။ ဝိ၊၅။	၅။ ပရိဝါရပါဠိ
	ဝိနယပိဋကအဋ္ဌကထာ
၁၂၆။ ဝိ၊ငွ၊၁။	၁။ ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ (ပ)
၁၂၇။ ဝိ၊ငွ၊၂။	၂။ 〃 (ဒု)
၁၂၈။ ဝိ၊ငွ၊၃။	ပါစိတျာဒိအဋ္ဌကထာ
၁၂၉။ ဝိ၊ငွ၊၄။	စူဠဝဂ္ဂါဒိအဋ္ဌကထာ
၁၃၀။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊၁။	ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ (ပ)

ကျမ်းညွှန်း သင်္ကေတများ

၁၃၁။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊၂။	ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ (ဒု)
၁၃၂။ ဝိ၊နိစ္ဆယ။	ဝိနယဝိနိစ္ဆယ၊ ဂါထာနံပါတ်
၁၃၃။ ဝိ၊နိစ္ဆယ၊ဋီ။	ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋီကာ ဂါထာနံပါတ်
၁၃၄။ ဝိ၊ပိ၊ဓာန်။	ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋကအဘိဓာန်
၁၃၅။ ဝိဘာဝိနီ။	အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝိနီဋီကာ (ဋီကာကျော်)
၁၃၆။ ဝိမတိ၊၁။	ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာ (ပ)
၁၃၇။ ဝိမတိ၊၂။	ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာ (ဒု)
၁၃၈။ ဝိမာန။	ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ
၁၃၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။	ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ
၁၄၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။	ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ
၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပ)
၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဒု)
၁၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ (ပ)
၁၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ (ဒု)
၁၄၅။ ဝိလျှမ်။	ဆာမိုနီယာဝိလျှမ်၏ သက္ကတ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်
၁၄၆။ သံ၊၁။	သံယုတ္တပါဠိ (ပ)
၁၄၇။ သံ၊၂။	သံယုတ္တပါဠိ (ဒု)
၁၄၈။ သံ၊၃။	သံယုတ္တပါဠိ (တ)
၁၄၉။ သံ၊ဋီ၊၁။	သံယုတ္တဋီကာ (ပ)
၁၅၀။ သံ၊ဋီ၊၂။	သံယုတ္တဋီကာ (ဒု)
၁၅၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ပ)
၁၅၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ဒု)
၁၅၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (တ)
၁၅၄။ သင်္ဂဟ	အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်)
၁၅၅။ သာရတ္ထ၊၁။	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပ)
၁၅၆။ သာရတ္ထ၊၂။	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ(ဒု)
၁၅၇။ သာရတ္ထ၊၃။	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ(တ)
၁၅၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ (ပ)
၁၅၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ (ဒု)
၁၆၀။ သုတ္တနိ။	သုတ္တနိပါတပါဠိ
၁၆၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။	သုတ္တနိပါတ အဋ္ဌကထာ(ပ)
၁၆၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။	သုတ္တနိပါတ အဋ္ဌကထာ(ဒု)
၁၆၃။ သူစိ။	အဘိဓာနပ္ပဒီပိကာသူစိ
၁၆၄။ C.P.D.	A Critical Pāḷī Dictionary.
၁၆၅။ D.P.PN.	Dictionary Of Pāḷī Propernames.
၁၆၆။ P.T.S.	The Pāḷi Text Societys Pāḷi-English Dictionary.

တိပိဋက

ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

မ¹ မဗျည်း၊ ၄၁-လုံးသော အက္ခရာတို့တွင် ၃၃-လုံးမြောက်, ဗျည်း ၃၃-လုံးတွင် ၂၅-လုံးမြောက်, ဝဂ် ၅-ဝဂ်တို့တွင် ၅-ခုမြောက် ပ-ဝဂ် ပဉ္စမက္ခရာ, နှုတ်ခမ်းကရုဏ်၌ လည်းကောင်း၊ နှာခေါင်းအရပ်၌လည်းကောင်းဖြစ်သော ဒွိဇ အဃောသ သိထိလ မ-ဗျည်း။

မ² (ပု) [မရ+ကွိ။ ဓာန်၊ဋီ၊သျ၊၁။၇၆၊ မာ+အ။ ဝစနတ္ထဇောတိကာ၊ဋီ။၅။] (၁) ပရိသတ်။ (၂) အပါယ်။ (၃) သိဝနတ် (မဟာဒေဝ)။ (၄) မ-ဝိဘတ်။ (၅) မ-ပစ္စည်း။(၆) မ-ဂိုဏ်း။ (၇) အမိုက်တိုက်။ (၈) နိဂ္ဂဟိတ်မှ ပြောင်းလွဲလာသော-မ။ (၉) ပ-မှ ပြောင်းလွဲလာသော- မ။ (၁၀) မ ဗျည်း။ (၁၁) အာဂုံ-မ။ (၁၂) လ၊ တနင်္လာဂြိုဟ်၊ စန်း။ (P-S-E-D-) ၌ ၁။အချိန်။ ၂။အဆိပ်။ ၃။ မှော်အတတ်ပညာ လုပ်ထုံးနည်းနာ။ ၄။လ၊ တနင်္လာဂြိုဟ်၊ စန်း။ ၅။ပုဏ္ဏား၏ အမည်တစ်မျိုး။၆။ဗိဿနိုး၏အမည်တစ်မျိုး။၇။သိဝနတ်၏အမည်တစ်မျိုး။ ၈။ယမနတ်။ ၉။သရသံရှည် ၃-ခုပါသော မ-ဂိုဏ်း။၁၀။ အသံ ၇-မျိုးတွင် ငါးခုမြောက်မဇ္ဈိမ (ကြိုးကြာ)သံဟု ဆိုသည်။) (၁) ပရိသတ်၊ မသက္ကသာရံ ဝါသဝဿာ(ဇာ၊၂။၁၉)တိ ဧတ္ထ မသက္ကသာရန္တိ ပဒေ မကာရော ပရိသာယံ ဟောတိ။ဇာ၊ဋီ။၇၄။ (ဩသက္ကန ပရိသက္ကနာဘာဝေနာ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၇၉)တိ ဣမိနာ မသက္ကသဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတိ။ မကာရော ဟေတ္ထ အဘာဝတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃။၀-ဝမ်း။ ဤအလို မသဒ္ဒါ အဘာဝတ္ထ။) မသက္ကသာရ - လည်း ကြည့်။

(၂) အပါယ်။ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ ခုဒ္ဒက။၃။ မင်္ဂလန္တိ ဧတ္ထ ပဒေ မကာရော အပါယဝါစကော။ ကော၊ဋီ။၇၅။ (၃) သိဝနတ် (မဟာဒေဝ)။ မဒ္ဒရင်္ဂန္တိ ဧတ္ထ မဒ္ဒန္တိပဒေ မကာရော သိဝေ ပဝတ္တော။ ကော၊ဋီ။၇၅။

(၄) မ-ဝိဘတ်။ ဝတ္တမာနာ တိ အန္တိ သိ ထ မိ မ (ကစ္စည်း ၄၂၃)ပဉ္စမီ တု အန္တု ဟိ ထ မိ မာ (ကစ္စည်း ၄၂၄)တိ ဧတ္ထ မကာရော မဝိဘတ္တိမှို ပဝတ္တော။ ကော၊ဋီ။၇၅။

(၅) မ-ပစ္စည်း။ သမာဒိဟိ ထမာ (ကစ္စည်း၊ ၆၂၈)တိ ဧတ္ထ သုတ္တေ မကာရော မပစ္စယော။ ကော၊ဋီ။၇၅။

(၆) မ-ဂိုဏ်း။ မောမော ဂေါဂေါ ဝိဇ္ဇုမ္မာသာ (ဝုတ္တောဒယ။၄၉)တိ အာဒီသု မကာရော ဆန္ဒဂဏော။ ကော၊ဋီ။၇၅။ (—ဝုတ္တောဒယ။၅။) ဂရုကေန သရေန မီယတိ ဥစ္စာရိယတီတိ မော။ ဂရုကော ဟုတွာ မာဘိ ပဝတ္တတီတိ ဝါ မော။ ဝစနတ္ထဇောတိကာ၊ဋီ။၅။

(၇) အမိုက်တိုက်။ မဏ္ဍပ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉) န္တိ အာဒီသု မကာရော ရတ္တန္ဓကာရေ။ ကော၊ဋီ။ ၇၅။

(၈) နိဂ္ဂဟိတ်မှ ပြောင်းလဲ လာသော မ။ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏံ။ ဓမ္မ၊၇၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၆။

(၉) ပ-မှပြောင်းလဲလာသော မ။ ဝနပ္ပတိဿ ပဿ မော။ ဝနမ္ပတိ။ နီတိ၊သုတ္တ။၉၉။

(၁၀) မ-ဗျည်း။ ဝဂ္ဂါ ပဉ္စပဉ္စသော မန္တာ (ကစ္စည်း။၇) တိ ဧတ္ထ သုတ္တေ မကာရော မကာရေ ဗျဉ္ဇနေ။ ကော၊ဋီ။၇၅။

(၁၁) အာဂုံ မ။ လောကမာတုမယံ ဥဒိတော (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂)တိ..........မကာရော ပဒသန္ဓိဝသေန အာဂတော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၆၀။

(၁၂) လ၊ တနင်္လာဂြိုဟ်၊ စန်း မော ဝုစ္စတိ စန္ဒော။ နီတိ၊ပဒ။၃၂၁။

မံ (အလိင်) [အမှ+အံ။ ရူ၊နှာ။၁၁၂။] ငါ့-အကျွန်ုပ်-ကို။ ငါ-အကျွန်ုပ်-နှင့်တကွ။ ငါ့-အကျွန်ုပ်-အား။ ငါ-အကျွန်ုပ်-၏။ ယေန မံ (ငါ့ကို)ပရိယာယေန သမ္မာ ဝဒမာနော ဝဒေယျ။ ဝိ၊၁။၂။ (—ဒီ၊၁။၈၀။ သံ၊၁။ ၁၇၆။ အံ၊၁။၄၁၅။) သစေ မံ (ငါနှင့်) သမဏော ဂေါတမော အာလပိဿတိ။ သံ၊၁။ ၁၇၉။ (—ကစ္စည်း။၃၀၇။ ရူ၊နှာ။၁၄၃။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၅၈၉။)ဥပမာ မံ (ငါ့အား) အာဝုသော သာရိပုတ္တ ပဋိဘာတီတိ မယှံ အာဝုသော သာရိပုတ္တ ဥပမာ ဥပဋ္ဌာတိ၊ ဧကံ ဥပမံ ဝတ္တုကာမော အဟန္တိ အဓိပ္ပါယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၃။)မံ တန္တိ စ ဥပယောဂဝစနံ ပဋိသဒ္ဒယောဂေန၊ အတ္ထော ပန သမ္ပဒါနမေဝါတိ အာဟ "မယှံ တုယှံ" န္တိ စ။မ၊ဋီ၊၁။၂၅၃။ အပိဿု မံ (ငါ၏) ဘိက္ခဝေ ဣမာ အနစ္ဆရိယာ ဂါထာယော ပဋိဘံသု ပုဗ္ဗေ အဿုတပုဗ္ဗာ။ မ၊၁။ ၂၂၄။ (—ဝိ၊၃။၇၊ အပ၊၁။၅။) မန္တိ မမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ (—အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။) မန္တိ ပဋိသဒ္ဒယောဂေန သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ "မမာ" တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။

မံကတေ (ဗျ) [အမှ+ကတေ။ မောဂ်။ မောဂ်၊ ပဉ္စိကာ၊၃။၈၉။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၂၇၄။] ငါ့ကိုစွဲ၍၊ ငါဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ငါ့ကြောင့်။ မံကတေ သက္က ကဿပ။ ဇာ၊၁။၂၀၃။ မံကတေတိ မမကာရဏာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄။ ကတေဣတိ ပဋိစ္စတ္ထေ၊ န မနော၀ါ သရီရံဝါ။ မံကတေ သက္က ကဿပ။ ကဒါစိ ဥပဟညေထ တံ သက္က ဝရံ ဝရေ။ ဧတ္ထ ဟိ မံကတေတိ မံ ပဋိစ္စ မမကာရဏာတိ အတ္ထော။ နီတိ၊သုတ္တ၊ နှာ။၃၈၈။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄-၌ မကံတေ-ဟုသျှာ မှုကွဲရှိ၏။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ တိ-ဝမ်း၌-မံကုထေ ဟုရှိ၍ "မံကုထေတိ ကရောတိ ဧတေနာတိ ကုထော၊ ကာရဏံ။ ကရ ကရဏေတိ ဓာတုတော ထ-ပစ္စယော အကာရဿ စ ဥကာရာဒေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အထဝါ ကုထတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ကုထော၊ ကုထ ဟိံသာဂတီသုတိ ဒဏ္ဍက ဒုတိယက္ခရန္တဓာတုတော အပစ္စယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မမ ကုထော မံကုထော သမာသေ အမှသဒ္ဒဿ မံ အာဒေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မံ ဒီပါ မံ လေဏာ မံ သရဏာတိ အာဒီသု ဝိယ။ မံ-ကုထေ နိမိတ္တေ ဧတံ ဘုမ္မဝစနံ" ဟုဖွင့်ပြသည်။)

မံတာဘ (တိ) [အမ္ဗ+တာဘ။ မောဂ်၊၃။၁၉။ နီတိ၊သုတ္တ။၅၄၃။]ငါဟူသောစောင့်ရှောက်ရာရှိသော၊ငါ၏အစောင့်အရှောက်ခံရသော၊သူ။ ဧတေ ဟိ ဂါမဏိ မံဒီပါ မံလေဏာ မံတာဏာ မံသရဏာ ဝိဟရန္တိ။ သံ၊၂။၅၀၁။ မံဒီပါတိအာဒီသု အဟံ ဒီပေါ ပတိဋ္ဌာ ဧတေသန္တိ မံဒီပါ။ အဟံ လေဏော အလ္လီယနဋ္ဌာနံ ဧတေသန္တိ မံလေဏာ။ အဟံ တာဏံ ရက္ခာ ဧတေသန္တိ မံတာဏာ။ အဟံ သရဏံ ဘယနာသနံ ဧတေသန္တိ မံသရဏာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၄၂။ သဗ္ဗဒုက္ခပရိတ္တာသနတော တာယနဋ္ဌေန အဟံတာဏံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၁။

မံဒီပ (တိ) [အမ္ဗ+ဒီပ] ငါဟူသော-ဘည်ရာ-မှီခိုရာ-ရှိသော၊ ငါ့ကို မှီခိုနေရသော၊ သူ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မံမုခ (နံ) [အမ္ဗ+မုခ။ နီတိ၊သုတ္တ။၅၄၃။] ငါ့-ငါတို့-မျက်နှာ။ မံမုခံ၊ မံဝဏ္ဏော၊ မံသရော-အာဒီနိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ... မမ မုခံ မံမုခံ၊ အမှာကံ ဝါ မုခံ မံမုခန္တိ နိဗ္ဗစနာနိ၊ ဧသ နယော အညေသုပိ ဉာဒိသေသု ဉာနေသု။ နီတိ၊ပဒ။၁၇၂။

မံလေဏ (တိ) [အမ္ဗ+လေဏ] ငါဟူသော-ပုန်းအောင်း-မှီခို-ရာရှိသော၊သူ။ မံတာဏ-ကြည့်။

မံဝဏ္ဏ (ပု) [အမ္ဗ+ဝဏ္ဏ] ငါ့-ငါတို့-အဆင်း။ မံမုခ-ကြည့်။

မံသ (နံ) [မန+သ။ မောဂ်၊၇။၂၁၃။ ဓာန်၊ဋီ။ ၁၅၇။ မသ+ဏ။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။၃၇။ မာန+သ။ ပါစိတ်၊ ယော။၇၀။] အသား။ ရဟန်းတော်များ လုံးဝမသုံးဆောင် မဘုဉ်းပေးကောင်းသော အသားကြီး ၁၀-ပါး— လူသား၊ ဆင်သား၊ မြင်းသား၊ ခွေးသား၊ မြွေသား၊ ခြင်္သေ့သား၊ ကျားသား၊ ကျားသစ်သား၊ ဝံသား၊ အောင်းသား။ ထိုတွင် လူသားစားလျှင် ထုလ္လစ္စည်းအာပတ်၊ ကျန်အသားများကို စားလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်။ ဝိ၊၃။၃၁၂-၄။ ယင်းအသားတို့၏ အရိုးအသွေးအရေအမွေးများလည်း မအပ်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၆။ ရဟန်းတော်များအဖို့ အသားဟင်းအပေါ်၌ သံသယဖြစ်လျှင် မည်သည့်အသားဟင်းဖြစ်သည်ဟု အသေအချာ မသိရလျှင် စုံစမ်းမေးမြန်း၍ ဘုဉ်းပေးသင့်သည်။ အသားကြီး ၁၀-ပါးမှတပါး ကျန် အသားများကို အစွန်း ၃-ပါးလွတ်လျှင် ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင် ကောင်းသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ ၁၉၁။ (အစွန်း ၃-ပါးကို တိကောဋိပရိသုဒ္ဓ-ကြည့်။)

ရည်ညွှန်း၍ သတ်သည်ပင် မှန်ငြားသော်လည်း ရည်ညွှန်း၍သတ်သောအသား မဟုတ်ပါဟု ဒါယကာတို့က လိမ်လည်၍ပြောခဲ့လျှင် ပြောတိုင်း ယုံကြည်၍ စားမှုကား အာပတ်လွတ်၏ဟု လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး မိန့်တော်မူသည်။ ဝိနယသံခိပ်အဖြေ။၃၃။

လူအသားသည် သားတစ် ၉-ရာရှိ၏၊ ကသစ်ပွင့်ပမာ နီမြန်းသော အဆင်းရှိ၏၊ သဏ္ဌာန်အားဖြင့်သလုံးမြင်းခေါင်းသားသည် ထန်းမှုက်ထမင်းထုပ် သဏ္ဌာန်ရှိ၏၊ပေါင်သားသည် ဆေးကြိတ် လက်ကိုင် ကျောက်လုံး သဏ္ဌာန်ရှိ၏။ တင်သားသည် ဖိုခုံလောက်စွန်းသဏ္ဌာန်ရှိ၏၊ ကျောက်ကုန်းသားသည် ထန်းသီးမှည့်၏ အခေါ်စး အနှစ်လွှာ သဏ္ဌာန်ရှိ၏။ နံပါး ၂-ဖက်အသားသည် စပါးကျီအတွင်း၌ ခပ်ပါးပါးလိမ်းကျံ အပ်သော မြေညက်သဏ္ဌာန်ရှိ၏။ ရင်(နို့)သားသည် လုံး၍ မှောက်ခုံပစ်ချထားသော မြေစိုင်သဏ္ဌာန်ရှိ၏၊ လက်ရုံး လက်မောင်း)သားသည် နှစ်ကောင်ထပ်၍ထားသော အရေဆုပ်ပြီးသား ကြွက်ကောင်ကြီးသဏ္ဌာန်ရှိ၏။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၄ -၅။ ပါးခေ◌ာင်သားသည် ပါးအတွင်းအငုပ်၌

ထားအပ်သော သင်းဝင်စေ့သဏ္ဍာန်ရှိ၏။ဖား သဏ္ဍာန်ဟုလည်း ကေဆရာများက ဆိုကြ၏၊ လျှာသားသည် ရှားစောင်းကြီးရွက် သဏ္ဍာန်ရှိ၏၊ နှာခေါင်းသားသည် မှောက်၍ ထားအပ်သောသစ်ချွက်ကတော့သဏ္ဍာန်ရှိ၏၊ မျက်ကွင်းသားသည် တစ်ငက်မှည့်သောရေသာ ဖန်းသီးသဏ္ဍာန်ရှိ၏၊ ဦးခေါင်းသားသည် သပိတ်ဖုတ်အိုး၌ ပါးပါး လိမ်းကျံထားသော မြေညက်သဏ္ဍာန်ရှိ၏။ခုဒ္ဒကာ၊၄။၃၆။

အဆိုပါအသားများသည် ၃၂၀-သော အရိုးတို့ကို (၃၀၀–ကျော်သောအရိုး။ ခုဒ္ဒက၊၄။၃၆) လိမ်းကျံရစ်ပတ်ဖုံးအုပ်၍ တည်ကြ၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၅)။

မစ္ဆော မံသံ ခါဒိရံ ဒဓိ။ဝိ၊၂။၁၁၉။(–ဒီ၊၂။၂၆၇။ မ၊၁။၁၁၇။ သံ၊၁။၄၃၃။ သံ၊၂။၂၈၅။ ပဋိသံ။ဂ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ သုတ္တ.နိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂ဂ။သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၁၉၀။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၇။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၁၀။)

မံသကန္တန (နု) [မံသ+ကန္တန] အသားလှီးဖြတ်ကြောင်းဓား၊ သားလှီးဓား။ အသိနာတိ မံသကန္တနေန။ မဋ္ဌိ၊၂။၁၀၇။

မံသကရမ္ဗက (တိ) [မံသ+ကရမ္ဗက] အသားဖြင့် ရောပြွမ်းထားသော (သားပြွမ်းဟင်း စသည်)။ မံသကရမ္ဗကော နာမ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၄။ (–ဝဇိရ။၃၇။သာရတ္ထ၊၃။၆၂။). (မံသေန မိဿော,လက္ခိတော ဝါ ကရမ္ဗကော မံသကရမ္ဗကော ဟု ပါဝိတ်၊ယော။ ၇၄– ၌ ဆိုသေး၏)

မံသကလျာဏ (နု) [မံသ+ကလျာဏ] (၁) အသား၏ကောင်းခြင်း။ (တိ) (၂) အသား၏ကောင်းခြင်းရှိသော၊အသားအရေကောင်းသော၊သူ။ (၁) (တိ)(၂) မံသကလျာဏံ.... စတ္တာရော ပနဿ ဟတ္ထပါဒါ မုခပရိယောသာနဥ္စ လာခါရသပရိကမ္မကတံ ဝိယ ရတ္တပဝါဠ ရတ္တကမ္ဗလ သဒိသံ ဟောတိ။ အယ မဿာ မံသကလျာဏံ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၅၉-၆၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၂-၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၁ဂ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄ဂ-၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁ဂ၇။ ဆဝိကလျာဏ–လည်းကြည့်။

မံသကာဇ (ပု) [မံသ+ကာဇ] အသား–အမဲ–ထမ်းသောထမ်းပိုး။ မံသ ကာဇံ အဝဟာသ။ ဇာ၊၁။၃၇၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။) မံသကာဇန္တိ ယထာ နာမ ပုရိသော ထူလမိဂမံသံ ကာဇေနာဒါယ ... မံသကာဇံ ဆဍ္ဍေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၂။

မံသကာယ (ပု) [မံသ+ကာယ] အသား အပေါင်း။ အနုပဟစ္စ အန္တရံ မံသကာယံ။ မ၊၃။၃၁ဂ။(–ပဋိသံ။၄၀၆။ မဋ္ဌ၊၄။၂၄၂။ မဋ္ဌိ၊၃။၄၂၆။)

မံသကောဋ္ဌနပေါတ္ထနီ (ထိ) [မံသကောဋ္ဌန+ပေါတ္ထနီ] အသားစဉ်းကြောင်း ဖြစ်သော ဓား၊ သားစဉ်း–သားလှီး –ဓား၊ ဓားမ။ သူနဂ္ဂဝေလ္လိတာတိ သူနသာခါတာယ မံသကောဋ္ဌနပေါတ္ထနိယာ အဂ္ဂံ ဝိယ ဝိနတ.ာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၀၆။

မံသကွယ (ပု) [မံသ+ချယ] အသားကုန်ခြင်း။ "မယိ ဌိတေ မံသက္ခယော နာမ နတ္ထိ" တိ ဝတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁း၅၁၅။

မံသခဏ္ဍ (ပုနု) [မံသ+ခဏ္ဍ] အသားတုံး။ ဘဂဝါ တဿ ပဿ တောဿယော ယာဂုံ ပိဝန္တော မံသခဏ္ဍံ မုခေ ပက္ခိပိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂၅၁၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၇၇၁၀၉။)

မံသခလ (နု) [မံသ+ခလ] အသား–စု–ပုံ။ ဇေကံ မံသခလံ ဇေကံ မံသပုဉ္ဇံ ကရေယျ။ဒီ၊၁။ ၄၉။ မ၊၂။၆၆။ သံ၊၂။၅၂၇။ ဇေကံ မံသခလန္တိ ဇေကံ မံသရာသိံ။ ပုဉ္ဇန္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ ခလ ᳚- လည်းကြည့်။

မံသခလကရဏ (န) [မံသခလ+ကရဏ] အသား–စု–ပုံ–ကို ပြုခြင်း။ တံ မံသခလကရဏသခ်ိတံ နိဒါန် ကာရဏံ ယဿာတိ တတောနိဒါန်။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇။

မံသခါဒက (တိ) [မံသ+ခါဒ+ဏ္ဍု] အသားစားသော၊ သူ။ နသယံ မံသခါဒကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇၉။

မံသခါဒကယောနိ (ထိ) [မံသခါဒက+ယောနိ] အသားစားသောအမျိုး။ န တံ ဝါရဏံ ဝဓိတ္ဓာ မံသခါဒကယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။

မံသခါဒန (န) [မံသ+ခါဒန] အသားစားခြင်း။ တွံ ပန ကဒါစိ သုရာမဒမတ္တော မံသခါဒနတ္တံ....ဝဒေယျာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄၊၂၁၆။

မံသခါဒနနိမိတ္တ (န) [မံသခါဒန+နိမိတ္တ] အသားစားခြင်းဟူသောအကြောင်း။ မံသခါဒနနိမိတ္တေန ဥပ္ပန္နပါဏာတိပါတကမ္မဿ။ ဝိမတိ၊၂။၁၇၉။

မံသဂိဒ္ဓ (တိ) [မံသ+ဂိဒ္ဓ] အသား၌ တပ်မက်မောသော၊ သူ။ ရက္ခသိ နာမ မံသဂိဒ္ဓတာယ ဓနေန န သက္ကာ တောသေတုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၆၅။

မံသစက္ခု (န) [မံသ+စက္ခု] မျက်လုံး၊ မျက်စိ။ (မျက်စိအကြည်ဓာတ်ဟူသော ပသာဒစက္ခု၊ မျက်မှောင်ရိုးအတွင်း၌ရှိသော အသားစိုင်ဟူသော သသမ္ဘာရ စက္ခုကို မံသစက္ခုဟု ခေါ်သည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၄-၅။) မံသစက္ခုနာပိ စက္ခုမာ။ မဟာနိ။၃၅၆။ စူဠနိ။၁၃၃။ (–ဝိ၊ဌ၊၄။၁၃၇။) မံသစက္ခုနာတိ ပသာဒစက္ခုနာ။ ပါစိတ်၊ယော။၅၄၉။ စက္ခု–လည်းကြည့်။

မံသစက္ခုပစ္စယ (ပု) [မံသစက္ခု+ပစ္စယ] မံသစက္ခု–မျက်လုံး–ဟူသောအကြောင်း။ ပံသစက္ခုပစ္စယာ ဒိဗ္ဗစက္ခု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၃။

မံသစက္ခုမန္တု (တိ) [မံသစက္ခု+မန္တု] မံသစက္ခု –မျက်လုံး–ရှိသော၊ သူ။ မံသစက္ခုမတော ဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခုသမိဂမော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၃။

မံသစက္ခုဝေကလ္လ (န) [မံသစက္ခု+ ဝေကလ္လ] မျက်စိ၏ – ချို့တဲ့ – ချွတ်ယွင်း– ခြင်း။ အန္ဓောတိ ဣဒံ .... မံသစက္ခုဝေကလ္လဒီပနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉၊၂၅၀။

မံသစမ္မကာယ (ပု) [မံသစမ္မ+ကာယ] အသား အရေ–အစု–အပုံ။ ဝေ မံသစမ္မကာယာနံ ဝိနာသနံ အကတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၂၆။

မံသစ္ဆေဒက (တိ) [မံသ+ဆေဒက] အသား –ဖြတ်ကြောင်း– ဖြတ်စရာ– ဖြစ်သော။ အသိသူနန္တိ မံသစ္ဆေဒကံ အသိဉ္စေဝ အဓိကုဋ္ဋနဉ္စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။

မံသစ္ဆေဒနသတ္ထက (န) [မံသစ္ဆေဒန+သတ္ထက] အသားကို ဖြတ်ကြောင်းဓားငယ်၊ သားလှီးဓားငယ်။ ပေါတ္ထနိက-ကြည့်။

မံသဋ္ဌပန (န) [မံသ+ဌပန]အသားထားခြင်း။ မံသဋ္ဌပနတ္ထံ ပသာသပဏ္ဏာနိ အတ္ထရဿု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂။

မံသဋ္ဌာန (န) [မံသ+ဌာန] အသားတည်ရှိရာ အရပ်။ နခသိခါယန္တိ မံသဋ္ဌာနေန ဝိမုတ္တေ နခဂ္ဂေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။

မံသတ္ထိက (တိ) [မံသ+အတ္ထိက] အသား–ဖြင့်– ကို– အလိုရှိသော၊ သူ။ မံသတ္ထိကာ မံသံ အာဟရန္တု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။

မံသဒါန (န) [မံသ+ဒါန] အသားအလှူ။ တေန မံသဒါနေန၊ စိတ္တဿ ပဏီတိ စ။ အပ၊၁။၁၂၈။ (–၂၄၀။)

မံသဓောဝနဉဒကဝဏ္ဏ (တိ) [မံသဓောဝန-ဉဒက+ဝဏ္ဏ] သားဆေးရေအဆင်းရှိသော။ မံသဓောဝနဉဒကဝဏ္ဏ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄) န္တိ ဝဏ္ဏတော မံသဓောဝနဉဒကဝဏ္ဏံ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၃၀၇။

မံသဓောဝနုဒက (န) [မံသဓောဝန + ဉဒက] အသားဆေးကြောသောရေ၊ သားဆေးရေ။ မောဟစရိတဿ မံသဓောဝနုဒကသဒိသံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။

မံသနိက္ကယ (ပု) [မံသ+နိက္ကယ] အသားဖြင့်ဝယ်ခြင်း၊ အသားဖြင့်–လဲလှယ်– ဖလှယ်–ခြင်း။ မံသနိက္ကယေနာယံ န မံ မုဥ္စတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၅။

မံသနိက္ခိတ္တသုနခ (ပု) [မံသနိက္ခိတ္တ+သုနခ] အသားကို ပစ်ချသောခွေး၊ အသားလွှတ်ကျခသော ခွေး။ မုဥ္စသာတိတိ ဘတ္တနိက္ခိတ္တကာကော ဝိယ မံသနိက္ခိတ္တသုနခေါ ဝိယ စ နဋ္ဌသာတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇၈။

မံသနိဿိတ (တိ) [မံသ+နိဿိတ] အသား–၌–ကို–မှီသော။ စတုသဋ္ဌိ မံသနိဿိတာနိ မုဒုအဋ္ဌိနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။

မံသနှာရုပသိဗ္ဗိတ (တိ) [မံသနှာရု+ပသိဗ္ဗိတ] အသား၊ အကြောတို့ဖြင့် ချုပ်စပ်ထားသော (ခန္ဓာကိုယ်)။ အဋ္ဌိကင်္ကလကုဋ္ဋိကော၊ မံသနှာရုပသိဗ္ဗိတော။ သေ၊ဋ္ဌ။၃၆၂။

မံသပစနဘာဇန (န) [မံသပစန+ဘာဇန] အသားချက်သောအိုး။ ဂေဟူ မံသပစနဘာဇနဥ္စ ပစ္ဆိဥ္စ ဥက္ခိပါပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၀။

မံသပစ္ဆိ (ထီ) [မံသ+ပစ္ဆိ] အသား (ထည့်သော)တောင်း။ မံသပစ္ဆိံ ဗန္ဓိတွာ အာဒါယ ရဇနိဝေသနံ ပါယာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၅၀၀။

မံသပဋလ (န) [မံသ+ပဋလ] အသားလွှာ။ ကဋ္ဌိကော ပဋ္ဌာယ မံသပဋလံ ယာဝ ခန္ဓာ ဥဂ္ဂမ္မ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၁။

မံသပရိက္ခယ (ပု) [မံသ+ပရိက္ခယ] အသားကုန်ခန်းခြင်း၊ အသားခန်းခြောက်ခြင်း။ မံသပရိက္ခယေန ဝိဘူတသိရာဇာလတာယ ဘဂ္ဂါ ဟုတွာ ဝိနတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁၉။

မံသပရိဂ္ဂဏှက (တိ) [မံသ+ ပရိဂ္ဂဏှက] အသားကို (ညဏ်ဖြင့်) သိမ်းယူတတ်သော၊ သူ။ မံသပရိဂ္ဂဏှကေန စ ယောဂါဝစရေန ဧတာနေဝ သြဋ္ဌာရိကမံသာနိ သဏ္ဌာန-တော ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၆။

မံသပရိဘောဂဋ္ဌာန (န) [မံသ+ပရိဘောဂ-ဋ္ဌာန] အသားကို သုံးဆောင်ရာ အရပ်။ မံသပရိဘောဂဋ္ဌာနေ....စေတိယာနိ ကာရေ-တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၈၃။

မံသပရိယေသနာ (ထီ) [မံသ+ပရိယေသနာ] အသားရှာမှီးခြင်း။ ဗလိကမ္မကရဏတ္ထံ မံသ-ပရိယေသနံ စရန္တေဟိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။

မံသပါတိ (ထီ) [မံသ+ပါတိ] အသားဟင်းခွက်၊ ဟင်းမျိုးခွက် (သျှ)။ ကေမေကဿ ဘိက္ခုနော ကေမေကံ မံသပါတိံ ဥပနာမေ-ဿာမိ။ ဝိ၊၃။၃၁၇။

မံသပါတိသတ (န) [မံသပါတိ+သတ] အသားဟင်းခွက်အရာ။ အစုတေလဿာနိ မံသပါတိ-သတာနိ ပဋိယာဒေယျံ။ ဝိ၊၃။၃၁၆။

မံသပိဏ္ဍ (ပု) [မံသ+ပိဏ္ဍ] (၁) အသား–စိုင်–ခဲ။ (၂) အသားစိုင်ပြိုတ္တာ။ (၃) ဝက္ကန္တိ ကောဗန္ဓနာဒွေ မံသပိဏ္ဍာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။

(–ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၄။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၇၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၂။) (၂) အဒ္ဒသံ မံသပိဏ္ဍံ ဝေဟာသံ ဂစ္ဆန္တံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၅။

မံသပိဏ္ဍပေတ (ပု) [မံသပိဏ္ဍ+ပေတ] အသားစိုင်ပြိတ္တာ။ သော မံသပိဏ္ဍပေတော ဇာတော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၀။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။

မံသပိဏ္ဍိက (ပု) [မံသပိဏ္ဍ+ဣက] အသား–စိုင်–ခဲ။ ဝဏ္ဏန္တိ ကေဗန္ဓနာ ဒွေ မံသပိဏ္ဍိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၇။

မံသပုဉ္ဇ (ပု) [မံသ+ပုဉ္ဇ] အသား– စု– ပုံ။ မံသခလ–ကြည့်။

မံသပေသိ (ထီ) [မံသ+ပေသိ] အသားတစ်။ မံသပေသိ "သာမိကာနံ ဒဿာမိ" တိ အဂ္ဂဟေသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၉။ (–မ၊ ၂။ ၂၇။ သံ၊ ၁။ ၄၄၇။ အံ၊ ၂။ ၅၀၂။ ထေရ။ ၂၇၃။)

မံသပေသိဂဗ္ဘ (ပု) [မံသပေသိ+ဂဗ္ဘ] အသားတစ် ကိုယ်ဝန်။ အဂ္ဂမဟေသိယာ မံသပေသိဂဗ္ဘေန ဒွေဒါရကာ နိဗ္ဗတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၉။

မံသပေသိပေတ (ပု) [မံသပေသိ+ပေတ] အသားတစ်ပြိတ္တာ။ သော မံသပေသိပေတော ဇာတော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၀။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။

မံသပေသိဝဏ္ဏ (တိ) [မံသပေသိ+ဝဏ္ဏ] သားတစ် အဆင်းရှိသော၊ သူ။ မံသပေသိဝဏ္ဏံ ကော် ပုတ္တံ အကော်နာဒါယ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၉။ (–ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၁၁၂။)

မံသပေသိသတ (နု) [မံသပေသိ+သတ] သားတစ်အရာ။ မံသန္တိ နဝ မံသပေသိသတာနိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၄။

မံသပေသူပမ (တိ) [မံသပေသိ+ဥပမာ] အသားတစ် ဥပမာရှိသော၊ အသားတစ်နှင့် တူသော (ကာမဂုဏ်)။ "မံသပေသူပမာ ကာမာ ဗဟုသာဓာရဏဋ္ဌေနာ" တိ ပဿန္တော ဝိက္ခမ္ဘနတော ကာမေ ပရိဝဇ္ဇေတိ။ မဟာနိ။ ၂။ (–ဝိ၊ ၂။ ၁၇၆။ မ၊ ၁။ ၁၈၂။ အံ၊ ၂။ ၈၅။ ထေရီ။ ၄၃၂။) ဂိဇ္ဈာဒီဟိ သာဓာရဏာ မံသပေသိဥပမာ ဧတေသန္တိ မံသပေသူပမာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၇။ (–ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၃၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၂၉၂။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၉၃။)

မံသပ္ပမာဏ (နု) [မံသ+ပမာဏ] အသား အတိုင်းအရှည်၊ အသားနှင့် အညီအမျှ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မံသပ္ပမာဏေန နခံ ဆိန္ဒိတုန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၅။ မံသပ္ပမာဏေနာတိ အင်္ဂုလဂ္ဂမံသပ္ပမာဏေန။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၅။

မံသဘက္ခ (တိ) [မံသ+ဘက္ခ] အသားစားသော၊ သူ။ မံသဘက္ခော တုဝံ ရာဇ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၀။ (–သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၁။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။)

မံသဘာဂ (ပု) [မံသ+ဘာဂ] အသားအဖို့အစု။ ကောဋ္ဌာသန္တိ မံသဘာဂံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၅။

မံသဘောဇန (နု) [မံသ+ဘောဇန] (၁) မံ အသားဟူသော ဘောဇဉ်။ (တိ) (၂) အသားစားသော၊ သူ။ (၁) သောမဂန္ဓော န ဟိ မံသဘောဇနံ။ သုတ္တနိ။ ၃၁၆–၇။ (–သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။) (တိ) (၂) ခုဒ္ဒမိဂေ ခါဒတိ မံသဘောဇနော။ ဝိမာန။ ၃၉။ (–ဇာ၊ ၁။ ၂၅၂။)

မံသမိဿက (တိ) [မံသ+မိဿက] အသားနှင့် ရောနှောသော။ ...ရမ္မကော ဟိ မံသမိဿ ကောပိ ...ဘတ် ...မံသမိဿ ...ပီ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၀။ (–သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၂။)

မံသမူလ (နု) [မံသ+မူလ] အသား–အမဲသား–ဖိုး။ မံသမူလံ မေ ဒေဟိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၃။

မံသယာနက (န) [မံသ+ယာနက] အသား (တင်သော) ယာဉ်ငယ်။ သဗ္ဗမေဝ ဣဒံ မံသ-ယာနကံ တဝ ဂေဟံ အာဟရိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄၊၃။၄၇။

မံသရ (ပု) [အမှ+သရ] ငါ့-ငါတို့-အသံ။ မံမုခ-ကြည့်။

မံသရဏ (တိ) [အမှ+သရဏ] ငါဟူသော ကိုးကွယ်ရာရှိသော၊ ငါ့ကိုကိုးကွယ်သော၊ သူ။ မံတာဏ-ကြည့်။

မံသရသ (ပု) [မံသ+ရသ] (၁) အသား၏ အရည်၊ အသားရည်။ (၂) အသားနှင့်ရောသောအရည်။ (၃) အသား့အရည်။ (တိ) (၄) အသားဖြင့်ပြွမ်းသောအရသာရှိသော (အစားအစာ)။ (၁) မံသရသံ ပါကိနာ ဂဟိတံ အဂ္ဂိလတ္တရိကာဟိ ပဋ္ဌရတိ။ မိလိန္ဒ၊၁၇၉။ မံသဿ ရသံ မံသရသံ။ ဝဇီရ၊၃၁၇။ (၂) (၃) မံသေန ရသံ မံသဥ္စ ရသဉ္စ မံသ-ရသံ။ ဝဇိရ၊၃၁၇၊ (-ဝိ၊၄၊၃။၉၃။) (တိ) (၄) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မံသရသဘောဇန (တိ) [မံသရသ+ဘောဇန] အသားဖြင့် ပြွမ်းသော အရသာရှိသော အစာကို စားသော၊ သူ။ မံသရသဘောဇနာ နှာပကသုန္ဒာပိတာ။ ဇာ၊၂။၂၄၈၊၂၅၄၊၂၅၅။

မံသရာဇိ (ထီ) [မံသ+ရာဇိ] အသား၏အရေး အကြောင်း။ နိမိတ္တေ အပ္ပမဇ္ဈိကာပိ မံသရာ-ဇိ သစေ အဝသိဋ္ဌာ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၉၈။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၃။

မံသရာသိ (ပု) [မံသ+ရာသိ] အသား-စု-ပုံ။ မံသခလ-ကြည့်။

မံသရုက္ခ (ပု) [မံသ+ရုက္ခ] အသား-သားတစ်-ပင်။ မံသရုက္ခော မယာ လဒ္ဓေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၉၀။

မံသလေပနလေပိတ (တိ) [မံသလေပန+လေ-ပိတ] အသားဟူသော လိမ်းကျံစရာဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော (ခန္ဓာကိုယ်)။ မံသလေပန-လေပိတော (ထေရ၊၃၀၄) တိ မံသသင်္ခါတေန လေပနေန လိတ္တော၊ နဝမံသပေသိသတာ-နုလိတ္တောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊၄၊၂။၂၀၀။

မံသလောဟိတက္ခယ (ပု) [မံသလောဟိတ+ခယ] အသားအသွေး၏ကုန်ခန်းခြင်း။ နိစ္စံ ဘီတော မံသလောဟိတက္ခယံ ပတ္တော။ ဇာ၊၄၊၁။၄၄၀။

မံသလောဟိတခါဒက (တိ) [မံသလောဟိတ+ခါဒက] အသားအသွေးကို စားတတ်သော၊ သူ။ ပရေသံ မံသလောဟိတခါဒကော ယက္ခော ဟုတွာ။ ဇာ၊၄၊၁။၁၄၉။

မံသလောဟိတဘောဇန (တိ) [မံသလောဟိတ+ဘောဇန] အသားအသွေးကို စားတတ်သော၊ သူ။ မံသလောဟိတဘောဇနော။ ဇာ၊၂။၃၅၂။ အထခေါ မံသလောဟိတဘောဇနော ယက္ခောတိ ဝတ္တုံ ယုတ္တံ။ ဇာ၊၄၊၇။၃၂၉။

မံသလောဟိတလေပန (န) [မံသလောဟိတ+လေပန] အသားအသွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော။ အဋ္ဌိနံ နဂရံ ကတံ၊ မံသလော-ဟိတလေပနံ။ ဓမ္မ၊၃၆။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၇၄။

မံသလောဟိတာစိတ (တိ) [မံသလောဟိတ+အာစိတ] အသားအသွေးတို့ဖြင့်-ပြည့်စုံ-ပြည့်ဖြိုး-သော၊ သူ။ မံသလောဟိတာစိ-တာ (ဒီ၊၃။၁၂၇) တိ မံသေန စ လောဟိတေ-န စ အာစိတာ၊ ဒီ၊၄၊၃။၁၁၂။ အာစိတ (၈) လည်းကြည့်။

မံသဝဏ္ဏဇ္ဇာ (ထီ) [မံသ+ဝဏ္ဏဇ္ဇာ] သားငါး ရှောင်ခြင်း၊ သားငါးကုန်သွယ်ခြင်း။ သတ္တ-ဝဏ္ဏဇ္ဇာ မံသဝဏ္ဏဇ္ဇာ မဇ္ဇဝဏ္ဏဇ္ဇာ။ အံ၊ ၂။ ၁၈၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၀။ မံသဝဏ္ဏဇ္ဇာတိ

သူနကာရာဒယော ဝိယ မိဂသူကရာဒိကေ ပေါသေတွာ မံသံ သမ္မာဒေတွာ ဝိက္ကဒယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၀။

မံသဝိကတိ (ထီ) [မံသ+ဝိကတိ] ထူးကဲသော အသား၊ သားငါးအထူး။ မံသူပသေစန-ကြည့်။

မံသဝိက္ကယ (ပု) [မံသ+ဝိက္ကယ] အသား ရောင်းခြင်း။ နာနာမိဂေ မာရေတွာ မံသဝိက္က- ယေန ဇီဝိတံ ကပ္ပေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၄။

မံသဝိက္ကိဏန (နု) [မံသ+ဝိက္ကိဏန] အသား ရောင်းခြင်း။ မံသဝိက္ကိဏနတ္ထာယ နဂရံ ပဝိသန္တံ ဒိသွာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၆၇။)

မံသဝိနိမုတ္တဋ္ဌာန (နု) [မံသဝိနိမုတ္တ+ဌာန] အသားမှ လွတ်ရာအရပ်။ ကေသလောမဒန္တ- နခါနံ မံသဝိနိမုတ္တဋ္ဌာနဉ္စေဝ ထဒ္ဓသုက္ခစမ္မဉ္စ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၂။ (–ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၇။)

မံသဝိနိမုတ္တောကာသ (ပု) [မံသဝိနိမုတ္တ+ ဩကာသ] အသားမှ လွတ်ရာအရပ်။ တေ သဗ္ဗေပိ ဝဏ္ဏတော မံသဝိနိမုတ္တောကာသေ သေတာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၃၃။

မံသဝိဘူသန (ထီ၊ နု) [မံသ+ဝိဘူသန] အသား ကို တန်ဆာဆင်ခြင်း၊ အသားလှပဝပြိုးစေ ခြင်း။ သရီရေ မံသဝိဘူသနတ္ထာယ န အာဟာရေတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၃၁။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၀၁။

မံသဝိဘူသာ (ထီ) [မံသ+ဝိဘူသာ] အသားကို တန်ဆာဆင်ခြင်း၊အသားလှပ ဝပြိုးစေခြင်း။ မံသဝိဘူသာ ဆဝိဝိဘူသာတိ ဒွေ ဝိဘူသာ။ တတ္ထ အဇ္ဈောဟရဏီယာဟာရော မံသ- ဝိဘူသာ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၄။

မံသဝိသဝဏိဇ္ဇာ (ထီ) [မံသဝိသ+ဝဏိဇ္ဇာ] အသား– သားငါး– ရောင်းခြင်း၊ အဆိပ် ရောင်းခြင်း၊ သားငါးကုန်သွယ်ခြင်း၊ အဆိပ် ကုန်သွယ်ခြင်း။ မံသဝိသဝဏိဇ္ဇာ ဝဓယောတု- တော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၅၃။

မံသသံပါက (နု) [မံသ+သံပါက] သေရည် အရက် အနည်းငယ်ထည့်၍ ချက်အပ်သော အသား။ မံသသမ္ဘာက-ကြည့်။

မံသသညာ (ထီ) [မံသ+သညာ] အသားဟူ သော အမှတ်သညာ။ မံသသညာ ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၃။

မံသသမ္ဘာက (နု) [မံသ+သမ္ဘာက] သေရည် အရက် အနည်းငယ်တည့်၍ ချက်အပ်သော အသား။ (သျှ-၌ အမဲချက်ရာ၌ရင်း။ အမဲ ကျက်၌ရင်း–ဟု ပြန်သည်။) သူပသမ္ဘာကေ မံသသမ္ဘာကေ(မံသသံပါကေ။ကာ၊မူကွဲ)။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၆။ ၃၄၀။ သူပသမ္ဘာကေတိ ဝါသ ဂါဟာပနတ္ထံ ဤသကံ မဇ္ဇံ ပက္ခိပိတွာ သူပံ ပစန္တိ၊ တသ္မိံ အနုဘတ္တိ။ မံသသမ္ဘာကေပိ ဧသေဝနယော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၂၇။ တေသု သူပသမ္ဘာကာဒီသုတိ ဘောသ မဇ္ဇံ ပက္ခိပိတွာ ပစိတေသု သူပါဒီသု စ အနုဘတ္တိတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ယော၊မဟာ၊ ဋီ၊၄၊ ၁၄၅။

မံသသမ္ဗန္ဓ (ပု) [မံသ+သမ္ဗန္ဓ] အသားနှင့်စပ်ရာ အရပ်။ မံသသမ္ဗန္ဓေ တမ္ဗဝဏ္ဏာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၃၃။

မံသသူနကသဏ္ဌာန (တိ)[မံသသူနက+သဏ္ဌာန] အသားစဉ်းသော စဉ်းတီးတုံး သဏ္ဌာန် ရှိသော။ မံသသူနကသဏ္ဌာနတ္တိပိ ဧကေ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၆။

မံသသူပ (ပု) [မံသ+သူပ] အသားဟင်း။ သစေ ပန "မစ္ဆသူပံ မံသသူပ" န္တိ ဝါ "ဣမံ ဂဏှထာ" တိ ဝါ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၄။ သူပလည်းကြည့်။

မံသသူလ (ပုနု) [မံသ+သူလ] အသားတံစို့၊ အသားကင်။ မံသသူလာ စ ဒွေ ဂေါမာ

ကေဠ ဒဒိပါရက်။ ဇာ၊၁။၁၀၁။ ရေိသာ၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၇။ မံသသူလာ စ ဒွေ ဂေါဓာတိ အင်္ဂါ-ပက္ကာနိ ဒွေမံသသူလာနိ စ ကော စ ဂေါဓာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃.၅၀။

မံသသောဏိတုပလိတ္တ (တိ) [မံသသောဏိတ+ဥပလိတ္တ] အသား, အသွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံ အပ်သော။ ဝိက္ကူလကံ မံသသောဏိတုပလိတ္တံ။ ထေရီ။၄၃၀။ အသုစိဟိ မံသပေသိဟိ သော-ဏိတေဟိ စ ဥပလိတ္တံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၉။

မံသသောတ (ပု၊န) [မံသ+သောတ] နား။ (နားအကြည်ဓာတ်ဟူသောပသာဒသောတ၊ နားတွင်း ဟူသော သသမ္ဘာရသော်တကို မံသသောတဟု ခေါ်သည်။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၈။) မံသသောတံ ဓမ္မုပတ္ထဒ္ဓံ, ဒိဗ္ဗ-သောတံ ဟောဘိဘိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊က။ ၁၉၁။ (—ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၄၈။)

မံသသောတဓာတု (ထ) [မံသသောတ+ဓာတု] နားအကြည်ဓာတ်။ မာနုသိကံ မံသသောတ-ဓာတုံ အတိက္ကန္တာယ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၈၃။

မံသဟာရက (တိ) [မံသ+ဟရ+ဏ္ဍု။ ထိ-၌ မံသဟာရိကာ] အသားကို ယူဆောင်သော သူ။ အပိစ တုမှာကံ မံသဟာရကော ဘဝိ ဿာမိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။ အရေ ဒုဋ္ဌဗိဠာရ ကိံ တေ အဟံ မံသဟာရိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၀၅။

မံသဟိရ (ပု) [မံသ+ဟီရ] အသားမျှင်။ ကေမ္ဗိ သိတ္တံ ဝါ မံသဟီရံ ဝါ ခါဒိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၆။ ကခါ။ ၂၂၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၃၁။

မံသဟေတု (ပု) [မံသ+ဟေတု] အသား ဟူသော အကြောင်း။ ယော မံသဟေတု မိဂဝံ စရေယျ။ ဇာ၊၂။၁၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃၀။

မံသာပဏ (ပု) [မံသ+အာပဏ] ဒ. သားဈေး။ မံသာပဏံ ပသာရေန္တိ ဝိယ သော နိသိန္နော။ သေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၅'

မံသာရဟ (တိ) [မံသ+အရဟ] အသားထိုက် သော၊ အသားစားထိုက်သော၊ သူ။ မံသာ-ရဟဿ (ဇာ၊၁။၃၃) တိ မံသံ အရဟဿ တုယှံ နတ္ထိ အဇ္ဇ မံသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၁။

မံသာဝလေပန (တိ) [မံသ+အဝလေပန] အသား– အသားစိုင်–ဖြင့် လိမ်းကျံခြင်း ရှိသော၊ အသားစိုင်ဖြင့်လိမ်းကျံထားသော။ နှာရုသမ္ဗန္ဓော မံသာဝလေပနော အသုစိဗ္ဗ-ပရိသောနဒ္ဓော ဆဝိရဥ္ဇိတော သဗ္ဗော ဝဥ္ဇေ-တိ၊ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၊ မဟာဝနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၀။

မံသိက (တိ) [မံသ+ဣက] အသားရောင်း သော၊ အမဲသားရောင်းသော၊ သူ။ မံသိကာ မဇ္ဇိကာ။ မိလိန္ဒ။၃၁၅။

မံသိဂစ္ဆ (ပု) [မံသိ+ဂစ္ဆ] ဇော်ဂျီမုတ်ဆိတ်ပင်။ မံသိကုဋ္ဌာ ကုလာဝဆု (ဇာ၊၂။၃၄၄) တိ မံသိဂစ္ဆာ စ ကုဋ္ဌဂစ္ဆာ စ ကုလာဝဆု စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁၂၊ မံသိ–လည်းကြည့်။

မံသိမက္ခိတ (ဝဇီရ။၂၉၇)–သည် မသိမက္ခိတမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ (သောဝ ကုက္ကုရေဝ မသိမက္ခိတော။ ဝဇီ။ ၂၉၇။ မသိမက္ခိတော၊ အိုးမဲ– မင် – လိမ်းကျံအပ်-သော၊ အိုးမဲသုတ်ထားသော၊ သောဝ ကုက္ကုရေဝ၊ ထိုကြက်ကဲ့သို့တည်း။ သျှ–၌ မဟိမက္ခိတော–ရှိ၏၊ မြေဖြင့်လိမ်းကျံထား သောဟု အနက်ပေးသည်။)

မံသိ (ထိ) [မံသ+ဏ+ဤ။ ထောမ။ (မံသိ–သံ)] ဇော်ဂျီမုတ်ဆိတ်ပင်။ ဖာလာနဖိလ်။ (ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊၃။ နိ–ဘျော၊) မံသီးမြက်ပင်။ (ဇာတ်ဝတ္ထု၊) (ဤတွင် ပဌမနက်သည်“ဇဋ္ဌာ-မံသိ ဇဋ္ဌီ ပေသိ၊ လောမသာ ဇဋ္ဌိလာ မိသိ။ မံသိ တာသိနိ ဟိ‘သာ၊ဘိသိကာစက္ကဝတ္တိနီ”

ဟူသော သာလိဂါမနိဿာ ပုံပြခန်းလာ ပရိယာယ်ဝှုဇရွှာမံသိပုဒ်၏အနက်နှင့်ကိုက်ညီသည်။ ထိုခန်း၌ "ဤအပင်သည် ချုံမျိုးဖြစ်သည်။ အရွက်သည် သရဇီဝန အရွက်နှင့်တူသည်၊ဟိမဝန္တာတောင်ရှိတောတို့၌ ပေါက်သည်။ အရင်း၌ ဖျော့တော့သော အဆင်းရှိသော အမွှေးများ စုရုံနေသည်။ အပွင့်နီ၍ ချုံ၌ ငြိကပ်နေသည်" ဟုဆိုသည်။) မံသိဂစ္ဆ-ကြည့်။

မံသု (သူ) ပစ္စယာရုဂီ (တိ) [မံသုပစ္စယမှုဂ+ ဤ] အသားစု အသားစိုင်၌ တပ်မက်မောခြင်းရှိသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မံသု (သူ) ပစယသမ္ပတ္တိ (ထိ) [မံသုပစယ+ သမ္ပတ္တိ] အသားစု အသားစိုင်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ ဝိက္ခာယိတကံ မံသု (သူ) ပစယ-သမ္ပတ္တိဝိနာ သပ္ပကာသနတော ထနာဒိသု သရိရပ္ပဒေသေသု မံသု (သူ) ပစယရုဂိနော သပ္ပါယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၈၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။

မံသုပ္ပါဠနကမ္မကာရဏ (နု) [မံသုပ္ပါဋန+ကမ္မ-ကာရဏ] အသားကို ခွါ၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ဇုဋ္ဌိသမံသိက-ကြည့်။

မံသုဿဒ (ပု) [မံသ+ဥဿဒ] အသားပြည့်ဖြိုးခြင်း၊ ပြည့်ဖြိုးသောအသား။ သတ္တသု ဌာနေ-သု ပရိပုဏ္ဏော မံသုဿဒေါ အဿာတိ သတ္တု-ဿဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ (-၃၈။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။)

မံသုဿဒဋ္ဌာန (နု) [မံသုဿဒ+ဌာန] အသားပြည့်ဖြိုးရာ အရပ်၊ အသားများသော အရပ်။ မံသုဿဒဋ္ဌာနေသု ရတ္တဂဏ္ဍဿ ပဋ္ဌသန္ဓိစယ-ဋ္ဌာနေသု သေတဝဏ္ဏဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၇၃။

မံသူပစယ (ပု) [မံသ+ဥပစယ] အသားတိုးပွားခြင်း၊ တိုးပွားသောအသား၊ အသားစု အသားစိုင်။ ယုလကာယဿ မံသူပစယောတိ ဧကေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။(-မ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၁၇၃။)

မံသူပစယပရိဗြူဟန (ထိနု) [မံသူပစယ+ပရိ-ဗြူဟန] အသားစု အသားစိုင် တိုးပွားခြင်း။ မံသူပစယပရိဗြူဟနာယ ကုသလကာဘတ္တကပ္ပါ-သင့်အာဒီဟိ သံဝဍ္ဎေန္တဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၈။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆၂။

မံသူပစယဝိဂမ (ပု) [မံသူပစယ+ဝိဂမ] အသားတိုးပွားခြင်းမှကင်းခြင်း။ ကာလပဗ္ဗင်္ဂသင်္ကာ-သ-ကြည့်။

မံသူပစယဟေတု (ပု) [မံသူပစယ+ဟေတု] အသားတိုးပွားခြင်း၏ အကြောင်း။ အဝ-ဒေဟနတောတိ ပူရဏေန မံသူပစယဟေတု-တာယ စ ဥ စယနတော။ မူလဋီ၊၂။၂၂၅။

မံသူပသေစန (နု) [မံသ+ဥပသေစန] အသားဖြင့် ရောပြွမ်းသော၊ သုပ် မံသူပသေစနံ။ ဇာ၊၁။၈၇။ ဇာ၊၂။၁၅၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၇၉။ နာနပ္ပကာ-ရာယ မံသဝိကတိယာ သိတ္တံ မံသူပသေစနံ ဘုဥ္ဇာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။

မံသောဒန (နု) [မံသ+ဩဒန] သားပြွမ်းထမင်း၊ ဒံပေါက်ထမင်း။ မံသောဒနံ သပ္ပိပါယာသံ ဘုဥ္ဇ။ ဇာ၊၁။၃၆၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂။ (-ဇာ၊၂။၃၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃၈။)

မကစိ (ထိ) [?] သင်ပန်း- သင်ပေါင်း-စေ့။ ဟလိဒ္ဒိသိင်္ဂိဝေရဝစမကစိလသုဏာန်ကဋ္ဌိရု၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။(-မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၉၆။)

မကစိကန္တ (ပု) [မကစိ+ကန္တ] သင်ပန်း-သင်ပေါင်း-ချည်။ မကစိကန္တဟိ ဝါယိတော ပေါတ္ထကော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃၊၂၂၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆၇။

မကစိပိလောတိကာ (ထိ) [မကစိ+ပိလောတိ-ကာ] သင်ပန်း-သင်ပေါင်း-မျှင်ဖြင့်ရက်ထားသော-ပုဆိုး-ဖျဉ်။ ရာဇာ ဥဒကေန မဒ္ဒိတ္ဝာ

မကစိပိလောတိ ကာဟိ ပရိဿာဝေတွာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ဂဂ။ (-ဓမ္မ၊၌၊၁။၃၇၆။)

မကစိမယ (တိ) [မကစိ+မယ] သင်ပန်း-သင်ပေါင်း-ဖြင့်ပြီးသော။ ပေါတ္တကောတိ မကစိမယော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊၌၊၃။၄၁၆။ ဝိ၊သဂံဟ။ ၄၅၈။ (-ပါစိတ်၊ ယော။၃၈၆။)

မကစိရဇ္ဇုက (ထီ၊န) [မကစိရဇ္ဇု+က] သင်ပန်း-သင်ပေါင်း-ကြိုးငယ်။ သုတ္တရဇ္ဇုက-မကစိရဇ္ဇုကာဒီဟိ ဝါ တိပုသုတ္တကေန ဝါ ဗန္ဓိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၌၊၂။၂၇၇။ ကင်္ခါ။၁၇၉။

မကစိဝတ္ထ (န) [မကစိ+ဝတ္ထ] စက္ကူ။ မကစိဝတ္ထေ ယံ လောကေ စက္ကူတိ ဝုစ္စတိ။ ဓာန်၊ ဋီ။၁၀၀၆။

မကစိဝါက (ပု) [မကစိ+ဝါက] သင်ပန်း-သင်ပေါင်း-လျှော်။ အက္ကဝါကံ ဝါ မကစိဝါကံ ဝါ ဆုပိတွာပိ တထေဝ ဇီဝုစ္စန္တိ။ အဘိ၊၌၊၂။ ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၂။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇၃။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၁။ (သမ္မော၊ယော။၁၅၅-၌ မကစိဝါကန္တိ သာဏဝါကံဟု ဖွင့်သေး၏။)

မကစိဝါကစ္ဆဏ (ပု၊န) [မကစိဝါက+ခဏ္ဍ] သင်ပန်း-သင်ပေါင်း-လျှော်ပိုင်း။ တဿ ဗဟိက-တကာလေ မကစိဝါကစ္ဆဏ္ဍာနိ စ ယာဂုဖေဏဉ္စ ဂဟေတွာ။ ဓမ္မ၊၌ ၂။၄၄။(-အပ၊၌၊၁။ ၂၇၀။)

မကစိဝါလ (ပု၊န) [မကစိ+ဝါလ] သင်ပန်း-သင်ပေါင်း- လျှော်မျှင်။ ဝါလဏ္ဍုပကန္တိ အဿဝါလေဟိ ဝါ မကစိဝါလာဒီဟိ ဝါ ကတ အဏ္ဍုပကံ။ အံ၊၌၊၂။၁၃၆။ (-ဇာ၊၌၊၂။ဂဂ။) ဝါလ (၄)လည်း ကြည့်။

မကရ (ပု) [မနုဿ+ကြီ+အစ်။ မံ+ကြိ+အစ်။ သောဓ။ မုခ+ကိရ+အ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၇၂။ မကိ+ရ+အ။ ဗျာချာသုဓာ။ ထိ-၌ မကရိနီ။] (၁) မကန်း (မကန်း)။ (၂) မကရဗျာဿ။ (ဗျာချာသုဓာ၌ မိကျောင်း, မကရဟာဿ-ဟု ၂-နက်ပြန်သည်။) (၁) မကရေဟိ အတိဂါနာဝါ။ ဇာ၊၁။၁၂၆။ (-ဇာ၊၂။၁၂၉။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၁။သံ၊၌၊၃။၇၅။) ယာ တာ သန္တိ မကရိ-နိယောပိ။ မိလိန္ဒ။၆၉။ မကရောတိ ဧကော ဝါဠမစ္ဆဝိသေသော။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ဝေါ၊ ကျော။ (၂) အာဒိနာဥဿဘ, မေထုန, ကက္ကဋ, သီဟ, ကညာ, တုလာ, ဝိစ္ဆိက, ဓနု, မကရ, ကုမ္ဘ, မီနေ သင်္ဂဏှာတိ။ဓာန်၊ဋီ။၆၁။

မကရဒန္တ (ပု) [မကရ+ဒန္တ] (၁) မကန်းသွား။ (၂) မကန်းသွားသဏ္ဌာန်၊ ခွေးသွားစိတ်သဏ္ဌာန်။ (၁) တသ္မိံ တသ္မိံ သမုဋ္ဌာနေ မကရဒန္တေ ဝိယ လဂတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၉။ (၂) မကရဒန္တစ္ဆိန္နကမဏ္ဍလနှင့်မကရဒန္တစ္ဆေဒန-ကြည့်။

မကရဒန္တက (ပု) [မကရဒန္တ+က] မကန်းသွားသဏ္ဌာန်၊ ခွေးသွားစိတ်သဏ္ဌာန်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မကရဒန္တကံ ဆိန္ဒိတုံ။ ဝိ၊၄။ ၂၄၀။ (-ဝိ၊၌၊၁။၂၅၁။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ။၂၉၀။) မကရဒန္တကေ (ဝိ၊၌၊၄။၄၄) တိ မကရနာ-မကဿ မစ္ဆဿ ဒန္တသဒိသေ ဒန္တေ။ ပါစိတ်၊ ယော။၄၅၄။ မကရဒန္တကန္တိ မကရဒန္တာ-ကာရံ၊ တံ "ဂိရိကူဋ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊၂။၃၅၁။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊၁။၃၃။ မကရဒန္တကန္တိ ဂိရိကူဋာကာရံ။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၂။၃၅၅။

မကရဒန္တစ္ဆိန္နကမဏ္ဍလ (န) [မကရဒန္တစ္ဆိန္နက+မဏ္ဍလ] မကန်းသွားသဏ္ဌာန် ဖြတ်သော-အခွေ- ဝှေ- အဝန်း။ ပကတိမဏ္ဍလန္တိ မကရဒန္တစ္ဆိန္နကမဏ္ဍလမေဝ။ ဝိ၊၌၊၄။၄၇။

မကရဒန္တစ္ဆေဒန (န) [မကရဒန္တ+ဆေဒန] မကန်းသွားသဏ္ဌာန်ဖြတ်ခြင်း။ တိပုမဏ္ဍလဿ မကရဒန္တစ္ဆေဒနေနာပိ ပရိမဋ္ဌကမတ္တေနာပိ။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇-ဂ။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၆။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊သစ်။၂ ၇။)

မကရန္ဒ (ပု) [မကရ+အဒိ + အ ။ မကရ+ဒါ (=အဝခဏ္ဍနေ)+ဏ။ မက္ခိက+ရမု+အ။ ထောမ။ ဗျာချာသုဓာ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၄၅။] (၁) ပန်းရက်၊ ပန်းဝတ်ရည်။(ယင်းသည် ကာမကို ဖြစ်စေတတ်သည့်အတွက် မကရ်းကိုပင် ခုတ် ဖြတ်နိုင်သည့် အင်အား ရှိသည်ဟု သက္ကတ ဓာန်များ၌ ဆိုသည်။) (၂) ကြာဝတ်-ဆံ- မှုံ။ (P.S.E.D)၌ (၁) ပန်းဝတ်ရည်။ (၂) စံပယ်-ပင်-ပန်း။ (၃) ဥသြငှက်မျိုး။ (၄) ပျား။ (၅) သရက်ချိုပင်ဟု အနက် ပြန်ဆို သည်။) (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၂) မက- ရန္ဒေဟိ (ဇာ၊၂။၃၄၀)တိ ကိဉ္ဇက္ခေဟိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇။၃၀၅။

မကရန္ဒသန္ဒိစယ (ပု) [မကရန္ဒ+သန္ဒိစယ] ပန်း ဝတ်ရည်-ပန်းပွင့်ရည်-ကို စုဆောင်းခြင်း။ သမာဟာရန္တိ မကရန္ဒသန္ဒိစယံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၄၀၂။

မကရမုခ (န) [မကရ+မုခ] (၁) မကရ်းခံတွင်း။ (၂) မကရ်းခံတွင်းသဏ္ဌာန်။ (၁)(၂)မကရ- မုခ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ဝိ၊သင်္ဂဟ။၆)န္တိ မကရမုခ- သဏ္ဌာနံ။သာရတ္ထ၊၂။၁၂၀။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊၁။၄၁။ (-ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ၊သစ်။၃၆၆။)

မကရမုခသဏ္ဌာန (န) [မကရမုခ+သဏ္ဌာန] မကရ်းခံတွင်းသဏ္ဌာန်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မကရဝတ္တိ (ထီ)[မကရ+ဝတ္တိ] မကရ်း၏အသက် မွေးခြင်းကဲ့သို့ အသက်မွေးခြင်း။ ဥဋ္ဌကျက်- ယာဂုံ ဝါကမ္မသ္သုဘိက္ခံ ဝါတိ ဣဒံ မကရ ဝတ္တိယာ မိဿကဘာဝေန ယာပနံ ဝတ္တန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၂။

မကသ=မသက (ပု) [မက+အသ။] ဓာန်၊ဋီ။ ၆၄၆။ မသ+ဏ္ဍု။ မကတိ လောဟိတံ ပိဝတိ- တိ မကသော၊မသကောပိ။ မသ ဟိံသာယံ။ သူစိ။ မသကောတိ မကသော။ နီတိ၊ ဓာ။ ၁၇၄။ နိမ္မသက။ ကစ္စည်း၊ နျာ။၁၆၄။ ဒံသ မကသ။ ကစ္စည်း၊ နျာ။၁၆၆။ မသက၊မကသ။ နီတိ၊ သုတ္တ၊ နျာ။၄၀၊၄၂၃။ သေက ပါဠိ်သာ သင့်သည်ဟု တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊၆၄၆-သျှ၌ ဆိုသည်။ (မဂက-သံ)] (၁) ခြင်။ (၂) ယင်။ (၁) ဖုဋ္ဌော ဍံသေဟိ မကသေဟိ (ထေရ။ ၂၂၇၊ ၂၆ဒ်) တိ ဍံသနသီလတာယ "ဍံသာ" တိ လဒ္ဓနာမာဟိ အန္ဓကမက္ခိကာ- ဟိ၊ မကသသညိတေဟိ စ သူစိမုခေဟိ ဖုဋ္ဌိတော၊ ဒဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၄။ (၂) မကသာ (မ၊၁။၁၂၀)တိ ၁ ဋ္ဌ- မက္ခိကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၀။

မကသကုဋိကာ (ထီ)[မကသ+ကုဋိကာ] သင်္ကန်း ကျောင်းငယ်၊ ခြင်ထောင်။ ဒ.နုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မကသကုဋိကန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၅၆။ မက- သကုဋိကာတိ စီဝရကုဋိကာ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၈။

မကသင္ဂိတ (တိ) [မကသ+အင်္ဂိတ] ခြင်သည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ခြင်ကိုက်ခံရသော၊ သူ။ မကသင်္ဂိတာ (ဇာ၊၁။၁၇၁)တိ မကသေဟိ ဥပဒ္ဒုတာ ပီဠိတာ။ သေသမက္ခိကာပိ မကသ- ဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၀။

မကသတုဏ္ဍသုစိ(ထီ)[မကသ+တုဏ္ဍသုစိ] ခြင်- ယင်-၏-နှုတ်သီးဟူသောအပ်၊ ခြင်-ယင်- နှုတ်သီး။ မကသတုဏ္ဍသုစိယာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃) တိ သုစိမုခမက္ခိကာယ တုဏ္ဍသဒိတာယ သုစိယာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၉။

မကသပက္ခဝါတ (ပု) [မကသပက္ခ+ဝါတ] ယင် အတောင်ပံဖြင့် ခတ်သောလေ၊ ယင်တောင် လေ မံ ပလောဘေတုကာမာ သိနေ့ဓံ မက- သပက္ခဝါတေန စာလေတုကာမာ ဝိယ ယာဝ ဗာလာ ဝတာယံ ဣတ္ထီ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။

မကသပါဒ (ပု) [မကသ+ပါဒ] ခြင်–ပ င်–ခြေ ထောက်။ ယ၏ မကသပါဒါနံ၊ အဒ္ဓာလော သု ကတော သိယာ။ ဇာ၁။၁၁၄။

မကသဗိဇနီ (ထီ) [မကသ+ဗီဇနီ] ခြင်နှင် ယပ်။ တေန ခေါ ပန သမယေန သံဃဿ မကသဗီဇနီ ဥပ္ပန္နာ ဟောတိ။ ဝိ၊၄။ ၂၆၉။(–ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၅၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၄၅။ မနိ္ဒ၊၂။၁၄။

မကသသညိတ (တိ) [မကသ+သညိတ] ခြင်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ မကသ(၁) ကြည့်။

မကာရ [မ+ကာရ] မ-အက္ခရာ၊ မ-သဒ္ဒါ။ မ (၁၀)ကြည့်။

မကာရန္တ (တိ) [မကာရ+အန္တ] မအက္ခရာအဆုံး ရှိသော၊ "ဗုဒ္ဓမ် သရဏံ ဂစ္ဆာမိ" တိ ဧဝံ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ မကာရန္တာနိ ဝါ ကတွာ ဒါတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၁။ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၁၅၉။

မကိလနဂရသမိပ (န) [မကိလနဂရ+သမိပ] မကိလမြို့အနီး။ မကိလနဂရသမီပေ သမ္ဘုတံ ဣသိပတနံ နာမ မိဂဒါယံ ပဝိသိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၂၉၇။

မကိသာ (ထီ) မကိလာမည်သောမိန်းမ။ (အတ္တ ဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ မြတ်သော ဖလုပ် အကျေး ဒါယိကာမဖြစ်သည်။) မကိလာစ သုနန္ဒာစ အဂ္ဂေ ႑ သံ အဂ္ဂုပဋ္ဌိကာ။ဗုဒ္ဓဝံ။၃၅၄။

မကုဋ္ဌ(ပု၊န) [မံကိ+ဥဋ္ဌ ၊မံ ကေတိ သောဘေတိ ဘိ မကုဋ္ဌံ=ကိရီဋ္ဌ။ မောဂ်၊၇။၅၄။ မ ဘိ+ဥဋ္ဌ။ မကတိ မဏ္ဍေတိ ဝေဌေနာတိ မကုဋ္ဌော။ သူစိ၊]မကိုဋ်၊သရဖူ။မဏိဘိ ဝေဌတနာနံ မကု- ဋ္ဌံ တဿ ဧတ္ထိ ဘ သိခေါ၊ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၁။ (–မဟာနိ။၂၄၈။)

မကုဋ္ဌစေတိယ (န) [မကုဋ္ဌ+စေတိယ] မကုဋ္ဌ စေတီ။ (ယင်းမကုဋ္ဌစေတီသည် ဒီပင်္ကရာ ဘုရားအလောင်းတော်၏ ဆံတော်နှင့်မကိုဋ် သရဖူကို သိကြားမင်းက ရွှေပန်းတောင်း ဖြင့်ခံယူ၍ မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌ ဌာပနာပြီး တည် ထားသော စေတီတော်ဖြစ်သည်။ အမြင့် ၃-ယူဇနာ ရှိ၏။ ပဒ္မနီလာမြကျောက်ရတနာ ဖြင့်ပြီး၏။ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁၆။) အထ သက္ကော.... မကုဋ္ဌစေတိယံ နာမ အကာသိ၊ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၀၆။

မကုဋ္ဌဗန္ဓန (တိ) [မကုဋ္ဌ+ဗန္ဓန] မကုဋ္ဌဗန္ဓန မည်သော (စေတီ)။ (မလ္လာမင်းများ အဘိ- သိက်ခံသောအခါ မကိုဋ်ဖွဲ့ဆောင်းခြင်းစသည် ဖြင့် တန်ဆာဆင်ရာဖြစ်သောအဆောက်အအုံ (သာလာ)ကို "မကုဋ္ဌဗန္ဓန" ဟု ခေါ်သည် ရိုသေလေးစားရာ ဌာန ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကို "စေတိယ=စေတီ"ဟုလည်း ခေါ် သည်။ ဒီ။ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၈၈။ ထို အဆောက်အအုံနှင့် သန္ဓာဂါရအကြား ပူ ဇော်ခြင်းကို ပြုလုပ်သည်ဟု ဆိုသဖြင့် (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀၂။) မကုဋ္ဌဗန္ဓနကို မင်းကွန်းမဟုတ်ဟု သိပါ။)

မကုဋ္ဌဗန္ဓနံ နာမ မလ္လာနံ စေတိယံ(ဒီ၊၂။ ၁၃၂။) န္တိ မလ္လရာဇူနံ ပသာဓနမင်္ဂလသာ- လာယ ဇေတံ နာမံ။ စိတ္တိကတဋ္ဌေန ပနေသာ "စေတိယ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၈။ ပသာဓန- မင်္ဂလသာလာယာတိ အဘိသေကကာလေ အလင်္ကာရမင်္ဂလသာလာယ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၈။

မကုဋ္ဌမဏိ (ပု) [မကုဋ္ဌ+မဏိ] မကိုဋ်၌ တပ်ဆင် သော ပတ္တမြား။ ပါဒေသု မကုဋ္ဌမဏိဇုတိဝိ သရဝိဇ္ဇောတိနာ သိရသာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၄။

မကုရ (ပု) [မက်+ဥရ] (၁) ကြေးမုံ၊ မှန်။ (၂) ရထား။ (၃) အမှုန်။ (၄) ငါး။ မင်္ကတိ အနေန သတ္တာနံ အလင်္ကရောတိတိ မကုရော= အာဒါသော, ရထော, ကဏ္ဍော, မစ္ဆော စ။ မောဂ်၊ ၇။၁၄၈။ မကုရောပျုဒြ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၃၁၆။

မကုလ (နု၊ပု) [မကိ+ဥလ။ထောမ။မုစ+ဥလ။ ဓာန်၊ဋီ၊၅၄၄။] အငုံ၊စဉ်းငယ်ပွင့်သောအငုံ၊ ပွင့်ခါနီးအငုံ၊ ငုံချင့်။ မကုလဓရ–ကြည့်။

မကုလကာရာမ (ပု) [မကုလက+အာရာမ] မကုလကမည်သော အရာမ်၊ မကုလကာရုံ။ သတ္ထာရံ မကုလကာရာမံ နယိံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅။

မကုလ (ဋ္ဌ) ကာရာမဝိဟာရ (ပု) [မကုလကာရာမ+ဝိဟာရ] မကုလကာရုံကျောင်း။ တတော မကုလကာရာမဝိဟာရံ နာမ ဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂။ စတူသု ဌာနေသု-တိ.... မကုလကာရာမဝိဟာရေတ ဣမေသု စတူသု ဌာနေသု။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၂၉၀။

မကုလဒါဌာ (တိ) [မကုလ+ဒါဌာ] အပုံနှင့်တူသော အစွယ်ရှိသော။ တေသံ အနုန္တရာ မကုလဒါဌေ တရုဏာသူကရေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄၊၃၄၅။

မကုလဓရ (တိ) [မကုလ+ဓရ+အ] အငုံကို ဆောင်သော။ မကုလဓရေဟိ စေဝ မဋ္ဌရိမဓရေဟိစ....ပါဒပဂဏေဟိ ဝိကတေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၄၄၇။

မကုလပဗ္ဗတ (ပု) [မကုလ+ပဗ္ဗတ] မကုလတောင်။ ဆဋ္ဌံ အနေ္တာဝဿံ မကုလပဗ္ဗတေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၄။)

မကုလဗုဒ္ဓကာလ (ပု) [မကုလဗုဒ္ဓ + ကာလ] ဘုရား–ဖြစ်–ပွင့်–ခါနီးအခါ။ အတ္တနော မကုလ ဗုဒ္ဓကာလေ ဗိဇ္ဇေ ပဋ္ဌ မဟာသုပိနေ ဝိတ္ထာရေတုံ ဘိက္ခု အာမန္တေတွာ ဣမံ ဒေသနံ အာရဘိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။

မကုလဝဏ္ဏ (တိ) [မကုလ+ဝဏ္ဏ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၆-လည်းကြည့်။] ပန်းငုံအဆင်းရှိသော၊ မြတ်လေးပန်းငုံအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသော။ မဟန္တာ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ စ၊ မုတ္တာဝဏ္ဏာစ မဏ္ဍိမာ။ ခုဒ္ဒကာ မကုလဝဏ္ဏာ စ၊ သောဠသ ဒေါဏမတ္တိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃ဂ၄။

မကုလိ (ဋ္ဌိ)တ (တိ) [မကုလ+ဣတ] ငုံခြင်းရှိသော၊ ငုံခြင်းသို့ရောက်သော၊ ငုံသော။ ဣဒံ မကုလိတမေဝ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၁၉၁။ ဒိဝါ ပုပ္ဖန္တိ ရတ္တိံယံ မကုဋ္ဌိတာနိ ဟောန္တိ။အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။

မကုဋ္ဌ (လ) (ပု၊နု) [မကိ+ဥလ။ ထောမ။ မုစ+ဥလ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၅၄၄။ မကိ+ဥဋ္ဌ။ မုစ+ဥဋ္ဌ။ သူစိ။](၁)အငုံ၊စဉ်းငယ်ပွင့်သောအငုံ၊ ပွင့်ခါနီးအငုံ၊ ငုံရင့်။(တိ)(၂)အငုံနှင့်တူသော၊အငုံသဏ္ဌာန် (ဒ၊ဗု၊ အမောက်)။ (၁) မကုဋ္ဌမိဿ သေတဝဏ္ဏံ ဒါဌာကာရံ ဟောတိ။သီ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်၊၂။ ၂၆၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ဂဝ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၃။) (တံ) (၂) သရကောတိ မဇ္ဈေ မကုဋ္ဌံ ဒဿေတွာ မုခဝဋ္ဋိဝိကွတံ ကတွာ ပိဋ္ဌိတော နာမေတွာ ကာတဗ္ဗံ ကေဘာဇနံ။ ကခါ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်။၄၂၅။ မကုလဝဏ္ဏ— လည်းကြည့်။

မကုဋ္ဌခါရကာကာရ (ပု) [မကုဋ္ဌခါရက+အာကာရ] ငုံရင့်ငုံကင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော။ မကုဋ္ဌခါရကာကာရာ၊ ကလိကာဝ ပယောဓရာ။ အပ၊၂။ ၂၅၆။

မကုဋ္ဌကိုရစေတိယသတ (နု) [မကုဋ္ဌကိုရစေတိယ+သတ] ပန်းငုံပန်းညွန့်သဏ္ဌာန်ရှိသော–စေတီ–မဏ္ဍပ်–အရာ။(မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ အတွဲ-၆၊ ပဌမပိုင်း၊ နှာ။ ၇၉-၌ အဂ္ဂိကသတ (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂ဂ၂) ကို ရွှေမုခ်ဦးတဲနန်း မဏ္ဍပ်အရာဟု ပြန်သည်။) အဂ္ဂိကသတာနိတိ မကုဋ္ဌကိုရစေတိယသတာနိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၇၉။

မကုဋ္ဌတာလပဏ္ဏသူစိ (ထိ) [မကုဋ္ဌတာလပဏ္ဏ+သူစိ] ငုံသောထန်းရွက်ဖူး၊ ထန်းဖူးညှောက်။ ကေသိံ တာလေ နိပတိတွာ တဿ ဝေမဇ္ဈေ မကုဋ္ဌတာလပဏ္ဏသူစိံ ဒဋ္ဌံ ဂဟေတွာ ဝိဇ္ဈိယမာနော ပိ န ဥဋ္ဌဟေယျ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၃၇။မကုဋ္ဌတာလပဏ္ဏသူစိန္တိ မကုဋ္ဌတာလပဏ္ဏသခါတံ သူစိံ။ သမ္မော၊ ယော။ ၁၅၃။

မကုဋ္ဋဝိဟာရ (ပု) [မကုဋ္ဋ+ဝိဟာရ] မကုဋ္ဋကျောင်း။ သော ဟိ မကုဋ္ဋဝိဟာရော။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။၄၂၄။

မက္ကဋ (ပု) [မက္က+အဋ။ မက္ကတိ စလတီတိ မက္ကဋော=ဝါနရော။ မောဂ်၊၇။၅၃။ မရ+အဋ။ ခေန်၊ဋီ။၆၁၄။ ထိ၌ မက္ကဋ(မက်ဋ-သံ)] (၁) မျောက်။(အခက်အရွက်နှင့် ပြည့်စုံသော သစ်ပင်ကြား၌ကပ်ရောက်ခြင်း, ထိုသစ်ပင်၌သာ သွားမှုရပ်မှုထိုင်မှုအိပ်မှုတို့ကိုပြုခြင်း ဤအင်္ဂါ ၂-ပါး မျောက်သတ္တဝါ၌ ရှိသည်။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုမျောက်ကဲ့သို့ အတုယူပြုကျင့်ရမည်။ မိလိန္ဒ။၃၅၅-၆။) (၂) ပင့်ကူ။ (တိ) (၃) မျောက်နှင့်တူသော။

(၁) သေယျထာပိ မက္ကဋော ။ ဝိ၊၄။၂၇၉။ အဒ္ဒသ ခေါ သာမက္ကဋိ တေ ဘိက္ခူ ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တေ။ ဝိ၊၁။၂၅။

(၂)မက္ကဋယာတိ ဥဏ္ဏာနာဘိယာ။ မဓု။၂၂၁-၂။ မက္ကဋသုတ္တ-လည်းကြည့်။ (တ်) (၃) မက္ကဋော ပဋ္ဌဒွါရေယ်၊ ... .. တိဋ္ဌ မက္ကဋ မာ ခေါဝိ။ ထေရ။၂၄၇၊ တုံ့ စိတ္တမက္ကဋ ဣဒါနိ တိဋ္ဌ မာ ခေါဝိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။

မက္ကဋက (ပု) [မက္ကဋ+ က။ မက္ကဋောဝိယ သာခါယံ အတ္တနော တန္တုမှိ ဂစ္ဆတီတိ မက္ကဋကော။ ခေန်၊ဋီ။၆၂၁။ သူစိ။] ပင့်ကူ။ မက္ကဋကောဝ ဇာလ (ဓမ္မ။၆၃။အပ၊၂။၂၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆) န္တိ ယထာ နာမ မက္ကဋကော သုတ္တဇာလံ ကတွာ........နိပဇ္ဇတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၉၃။

မက္ကဋကဇာလ (နု) [မက္ကဋက+ဇာလ] ပင့်ကူအိမ်။ ယာ ဟောတိ သမီပေ ဝလ္လိ ဝါ သုက္ခဒဏ္ဍကော ဝါ ကိပိလ္လိကပုဋော ဝါ မက္ကဋကဇာလံ ဝါ၊ တံ အပနေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။ဂ။

မက္ကဋကသုတ္တ (နု) [မက္ကဋက+သုတ္တ] ပင့်ကူချည်၊ ပင့်ကူမျှင်။ မက္ကဋကသုတ္တ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၃၃)န္တိ လူတာသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၆၁။

မက္ကဋကုလ (နု) [မက္ကဋ+ကုလ] မျောက် မျိုး။ ဣဒံ မက္ကဋကုလံ နာမ ဣတံ ကတံ ဒူသေတဗ္ဗံ ဝိနာသေတဗ္ဗန္တိ ဝေ သဘာဝန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၁။

မက္ကဋစမ္မ (နု) [မက္ကဋ+စမ္မ] မျောက်ရေ။ မဟာသတ္တော တေန သဒ္ဓိံ အသ မ္မောဒိတွာ မက္ကဋစမ္မမေဝ ပရိမဇ္ဇိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၉။

မက္ကဋစိတ္တ (တိ) [မက္ကဋ+စိတ္တ] မျောက်စိတ်နှင့် တူသော စိတ်ရှိသော၊သူ။ ကပိစိတ္တ-ကြည့်။

မက္ကဋစ္ဆာပက (ပု) [မက္ကဋ+ဆာပက။ ထီ-၌ မက္ကဋစ္ဆာပိကာ] မျောက်ငယ်။ မက္ကဋစ္ဆာပက (မ၊၂။၄၇)န္တိ မက္ကဋပေါတကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၆၇။ မက္ကဋစ္ဆာပိကံ ကီဠိတွာ။ မ၊၂။၄၇။

မက္ကဋဇာတ် (တိ) [မက္ကဋ+ဇာတိ] မျောက်မျိုး၊ မျောက်ဇာတ်။ ဈာပိတာ မက္ကဋာတိ ဒွေ မက္ကဋဇာတိယော၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၆။

မက္ကဋဇာတိက (တိ) [မက္ကဋ+ဇာတိ+က] မျောက်ဇာတ်ရှိသော၊သူ။ တာဒိသော ပေါသောတိ ယာဒိသော သေ ဒိဿတိ၊ တာဒိသော မက္ကဋဇာတိကော သတ္တော န ဘရေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။

မက္ကဋဇာလ (နု) [မက္ကဋ+ဇာလ] ပင့်ကူအိမ်။ ကာလေန ကာလံ မက္ကဋဇာလံ လုဉ္စိတွာ အမ္ဗပဋ္ဋိဇဂ္ဂနတ္ထော ပုရိသော ဒဿေတဗ္ဗော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၇။

မက္ကဋဇာလလုဉ္စန (နု) [မက္ကဋဇာလ+လုဉ္စန] ပင့်ကူအိမ်ကို ပယ်ဖျက်ခြင်း။မက္ကဋဇာလလုဉ္စနံ ဝိယ ဗလဝဝိပဿနာနုဂ္ဂဏှနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။

မက္ကဋဇာလဝိတာန (ပု၊ နု) [မက္ကဋဇာလ+ဝိတာန] မျက်နှာကြက်ကဲ့သို့သော ပင့်ကူ

အိမ်၊ ပင့်ကူအိမ်မျက်နှာကြက်။ ယထာ မဟာ-ရာဇ ပန္တမက္ကရကော ပဋ္ဌေ မက္ကရဇာလ-ဝိတာနံ ကတွာ။ မိလိန္ဒ။၃၉၃။

မက္ကရဇာလသုတ္တ (န) [မက္ကရဇာလ+သုတ္တ] ပင့်ကူအိမ်ချည်၊ ပင့်ကူမျှင်။ တံ ကိရ ပဒုမနာဠ-သုတ္တံ ဝိယ မက္ကရဇာလသုတ္တံ ဝိယ စ သုခုမံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃။

မက္ကရဇေဋ္ဌက (ပု) [မက္ကရ+ဇေဋ္ဌက] မျောက် အကြီးအမှူး။ အထ နေ မက္ကရဇေဋ္ဌကော အာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။

မက္ကရထနသဒိသဖလ (တိ) [မက္ကရထနသဒိသ+ဖလ] မျောက်နို့နှင့်တူသော အသီးရှိသော (ညောင်ကြတ်ပင်)။ ကပိတ္ထ(ထ)န-ကြည့်။

မက္ကရဒေဝပုတ္တ (ပု) [မက္ကရ+ဒေဝပုတ္တ] မျောက် နတ်သား။ (မျောက်ဘဝမှနတ်သားဖြစ်လာ သူ။) အစ္ဆရာသဟဿပရိဝါရော မက္ကရဒေဝ-ပုတ္တော နာမ အဟောသိ။ မဇ္ဈ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။(သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၂။၉ ၌ မက္ကရကော နာမ ဒေဝပုတ္တော ဟု ဝါကျရှိ၏။)

မက္ကရနိဒ္ဒါ (ထီ) [မက္ကရ+နိဒ္ဒါ] မျောက်အိပ်ခြင်း ကဲ့သို့အိပ်ခြင်း၊ မျောက်မျဉ်းအိပ်ခြင်း။ ကပိ-မိဒ္ဓပရေတ-ကြည့်။

မက္ကရပေါတက (ပု) [မက္ကရ+ပေါတက] မျောက် ငယ်။ မက္ကရစ္ဆာပက-ကြည့်။

မက္ကရဘမုက (တိ) [မက္ကရ+ဘမု+က] မျောက် မျက်ခုံးကဲ့သို့ မျက်ခုံးရှိသော၊ သူ။ မက္ကရ-ဘမုကော ဝါ အတိမဟန္တက္ခိ ဝါ..................... ....သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၄၂။ မက္ကရဘမုကောတိ နင္ဂုဋ္ဌလောမေဟိ အဝိဘတ္တလောမဘမုကော။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၇။ ဝိနယာလင်္ကာရဋီ။၂၃၆။ မက္ကရဘမုကောတိ မက္ကရဿ ဘမုဝိယ ဘမု ဧတဿာတိ မက္ကရ-ဘမုကော။ ပါစိတ်၊ယော။၂၇၁။

မက္ကရဘူတကာလ (ပု) [မက္ကရဘူတ+ကာလ] မျောက်ဖြစ်သော အခါ၊ မျောက်ဖြစ်ချိန်။ ပစ္ဆာ မေ မက္ကရဘူတကာလေ ဂေါစရင္ဌာနံ ဘဝိဿတီတိ ဝေဠုဝနေ နာနာဝိဓေ ရုက္ခေ ရောပေတွာ အာရက္ခံ အဒါသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉။

မက္ကရမံသ (န) [မက္ကရ+မံသ] မျောက်သား။ သော ပုနဒိဝသေ ပစ္စန္တဂါမံ ပဝိသိတွာ မနု-ဿေဟိ ဒိန္နံ မက္ကရမံသံ ခါဒိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၄၀။

မက္ကရယောနိ (ထီ) [မက္ကရ+ယောနိ] မျောက် မျိုး။ ပဋ္ဌဇာတိသတာနိ မက္ကရယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ (-ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၆။)

မက္ကရလေပ (ပု) [မက္ကရ+လေပ] မျောက်နှံ့စေး။ ဧဝမ္ပိ ဘိက္ခုလေပနန္တိ တဏှာ အဿ လောဝါဿာ မက္ကရာလေပေါ ဝိယ မက္ကရဿ အဘိလေပနံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။)

မက္ကရဝီထိ (ထီ) [မက္ကရ+ဝီထိ] မျောက်သွားရာ လမ်းခရီး။ တတြ ဘိက္ခဝေ လုဒ္ဒါ မက္ကရဝီထီ-သု လေပံ ဩဍ္ဍေန္တိ မက္ကရာနံ ဗာဓနာယ။ သံ၊ ၃။၁၃၉။

မက္ကရသန္နိဘ (တိ) [မက္ကရ+သန္နိဘ] (တော) မျောက်နှင့်တူသော (စိတ်)။ စိတ္တံ စလံ မက္ကရသန္နိဘံ (ထေရ။၃၅၆)ဝနမက္ကရသဒိသံ တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၀။

မက္ကရသုတ္တ (န) [မက္ကရ+သုတ္တ] ပင့်ကူချည်၊ ပင့်ကူမျှင်။ သောပိ ဒိဝသဘာဂံ ဝိတ်နာမေ-တွာ နလာဋေ မက္ကရသုတ္တံ အလ္လိယာပေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၆။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၂။)

မက္ကရဟတ္ထ (ပု) [မက္ကရ+ဟတ္ထ] မျောက်လက်။ ဋီ ဒါနိ မက္ကရဟတ္ထသဒိသာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။)

မက္ကရာလေပ (ပု) [မက္ကရ+အာလေပ] မျောက် နှံ့စေး။ တေသု လောဘော အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏ-

လက္ခဏော မက္ကဋာလေပေါ ဝိယ။ အဆိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၉၁။ (—ဝိဘာဝိနီ။၁၀၈။) မက္ကဋော အာလိမ္ပီယတိ ဧတေနာတိ မက္ကဋာလေပေါ၊ မက္ကဋံ အာလိမ္ပတိ လဂ္ဂတီတိ ဝါ မက္ကဋာလေပေါ၊ ယံကိဉ္စိ ရုက္ခနိယျာသပိဏ္ဍော။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။၃၂၇။

မက္ကဋာလေပေါပမသုတ္တ (န) [မက္ကဋာလေပေါပမ+သုတ္တ] မျောက်နှဲ့စေးဥပမာပြ၍ ဟောသောသုတ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ မက္ကဋာလေပေါပမသုတ်ခေါ် မက္ကဋသုတ်၊ သံ၊၃။၁၂၈-၃၀။ (မက္ကဋာလေပေါပမသုတ်ဟူ၍ သီးခြားမရှိ၊ အထက်အညွှန်းရှိ မက္ကဋသုတ်ကိုပင် အနက်သက်ရောက်သဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာက 'မက္ကဋာလေပေါပမသုတ်' ဟုမှည့်ခေါ် သုံးနှုန်းခြင်းဖြစ်သည်။) မက္ကဋာလေပေါပမသုတ္တံ စေတဿ အတ္ထဿ သာဓကံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၆။

မက္ကဋာဝသထ (ပု) [မက္ကဋ+အာဝသထ] မျောက်၏ နေရာအိမ်၊ မျောက်နှင့်တူသော စိတ်၏ နေရာအိမ် (ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော)။ စိတ္တမက္ကဋဿ နိဝါသတော ဝါ ကုဋိ။ ယထာဟ—အဋ္ဌိကင်္ကလကုဋိ စေသာ၊ မက္ကဋာဝသထော ဣတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။ (—ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။) စိတ္တမက္ကဋ-လည်းကြည့်။

မက္ကဋီပါရာဇိက (ပု) [မက္ကဋီ+ပါရာဇိက] မက္ကဋီပါရာဇိကရဟန်း။ (မျောက်မ၌ မေထုန်မှီဝဲသောကြောင့် ပါရာဇိကအာပတ်သင့်ရောက်သော ရဟန်းကို မက္ကဋီပါရာဇိက ရဟန်းဟု ဆိုသည်။) မက္ကဋီပါရာဇိကော ဝိယ အညောပိ လေသံ ဩဍ္ဍေတုံ သက္ကောတိ။ ဝဇိရ။၇၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၁၉။

မက္ကဋိယ (တိ) [မက္ကဋ+ဣယ] မျောက်၏ဥစ္စာ၊ မျောက်၏(မျက်နှာ) ဖောက်ပြန်သော အမူအရာ။ (မျက်နှာတွန့်ခြင်း အစရှိသည်ဖြင့် ပြောင်လှောင်ခြင်း ဟူသော မျောက်၏ ဖောက်ပြန်သော အမူအရာ။) မက္ကဋိယာနိ (ဇာ၊၁။၉၁)တိ မုခမက္ကဋိကကိဋ္ဌာသဒ္ဓိတာနိ မုခဝိကာရာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၅။ မုခမက္ကဋိကကိဋ္ဌာသဒ္ဓိတာနီတိ မုခံ ဝလိတာကာရံ ဒဿေတွာ ကိဋ္ဌနံ မုခမက္ကဋိကကိဋ္ဌာ နာမ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈-၄၆။

မက္ကဋီ(ဋိ)ဝတ္ထု (န) [မက္ကဋီ+ဝတ္ထု] မျောက်မ၌ မေထုန်မှီဝဲသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအရာ၊ မက္ကဋီဝတ္ထု။ မက္ကဋီဝတ္ထုံ အညေ တတ္ထ ဘိက္ခူ အာရောစေသုံ။ ဝဇိရ၊၁၁၂။ (—သာရတ္ထ၊၂။၉၉။) တေနေဝ မက္ကဋီဝတ္ထု ဝိနီတဝတ္ထူသု ပက္ခိတ္တံ အဝိဒေသသတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၇၅။

မက္ကဋီ (ထီ) [မက္ကဋ+ဤ] မျောက်မ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မက္ကဋီသမဏ (ပု) [မက္ကဋီ+သမဏ] မျောက်မ၌ မေထုန်မှီဝဲသော ရဟန်း။ အဝသေသာနံ မက္ကဋီသမဏဝဇ္ဇိပုတ္တကာဒီနံ အာပတ္တိယော ဝါတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။

မက္ကဋောပမ (တိ) [မက္ကဋ+ဥပမာ] မျောက်ဥပမာရှိသော၊ မျောက်နှင့် တူသော။ ဘူတံ ဝိညာဏံ သရာဂဋ္ဌာနိယေသု ဓမ္မေသု တံတံမ္မံ ဥဒေစ္စ အညံ မမ္မံ ဓာဝတိ မက္ကဋောပမတာယ။ ပေဋက။ ၂၄၃။

မက္ကရ (ပု) [မက္က+အရ။ မသ္က+အရစ်။ ထောမ။ မက္ကရ+အ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၀၀။ (မသ္ကရ-သံ)] ဝါး။ (ထောမ၌ (က)ဝါး။ (ခ) အခေါင်းပါသောဝါး။ (ဂ)သွားခြင်း။ (ဃ) အသိဉာဏ် ဟုဆိုသည်။) မက္ကရောတိ ပဋိသေဝတိ ယေန မက္ကရော၊ သညာယံ အ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၀၁။

မက္ကရကတ (ပု၊န) [မက္ကရ+ကတ] မက္ကရကတ မြို့။ (ဝါးဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော အိမ်များဖြင့် စတင်တည်ထောင်သော မြို့ဖြစ်သောကြောင့်

မက္ကရကတ-ခေါ်ဟန်ရှိသည်။) ကော် သမယံ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော အဝန္တီသု ဝိဟ-ရတိ မက္ကရကတေ အရညကုဋိကာယံ။ သံ၊၂။ ၃၃၄။ မက္ကရကတေတိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ။ သံဋ္ဌ၊၃။၄၁။

မက္ကလ (တ်) [မက္ကသ+ဏ] မက္ကလတိုင်းသူ တိုင်းသား။ ဣသိဏ္ဍာ မက္ကသာ စေဝ၊ အာ-ဂစ္ဆန္တိ မမံ ဃရံ။ အပ၊၁။၄၂၁။

မက္ခ (ပု) [မက္ခ+အ။ ပရေဟိ ကတဂုဏံ မက္ခေ-တိ ပိသတီတိ မက္ခော။ဂုဏဓံသနာ။နီတိ၊ဓာ။ ၂၈၄။မဟန္တ+ကာရ+ခေပန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၄၇။ (မြက္ခ-သံ)](၁) (သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ် ကျေးဇူးကို) ကြိတ်ချေဖျက်ဆီးခြင်း၊ (သူ တစ်ပါး၏)ကျေးဇူးကိုမသိခြင်း၊ မက္ခတရား။ (၂) (မိမိ၏) အမျက်ဒေါသ။ (၃)သူတစ်ပါး တို့က မထီလေးစားပြုခြင်း အထင်သေးခံရ ခြင်း။ (၄) ချေဖျက်လိုခြင်း။ (၅) ဖုံးကွယ် လိုခြင်း။ (အခြားသူများ၏ သီလအစ တတ် ပညာစသော ဂုဏ်ထူးဝိသေသနှင့် မိမိအား အခြားသူများက ပြုခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူး တရားတို့ကို ကြိတ်ချေ ဖျက်ဆီးခြင်းသဘော သည် မက္ခ၏ ထူးခြားသော အမှတ်အသား လက္ခဏာပင်ဖြစ်၏။ ထိုကို "ပရဂုဏမက္ခန-လက္ခဏော" ဟု ဆိုသည်။ ရေချိုးပြီးစအခါ ကိုယ်ပေါ်ရှိရေကို ကိုယ်သုတ်ပဝါဖြင့် ပြောင် စင်အောင် သုတ်ပစ်သကဲ့သို့ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၂။ မဏိ၊၁။၂၇၂။) အခြားသူများ၏ ဂုဏ်နှင့် ကျေးဇူးတို့ကို ဘာမျှမကျန်အောင် ကာယကံ ဝစီကံမြောက် ထိထိရောက်ရောက် ဖျက်ဆီးခြင်းသည် မက္ခ၏အလုပ်ကိစ္စ (ရသ) ဖြစ်၏။ ထိုကို "တေသံ ဝိနာသနရသော" ဟုဆိုသည်။ မက္ခတရား ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် အခြားသူများ၏ဂုဏ်နှင့် ကျေးဇူးတရားတို့ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားမလာအောင် ဖုံးကွယ်တတ် သော တရားဟု ယောဂီဉာဏ်၌ထင်လာသည်။ ထိုကို "တဒဝစ္ဆာဒနပစ္စုပဋ္ဌာနော" ဟု ဆိုသည်။ ယင်းတရားကို သိမ်းပိုက်လက်ခံ ထားသူများအဖို့ အခြားသူများ၏ ဂုဏ်နှင့် ကျေးဇူးတို့ကို ထုတ်ဖော်မချီးကျူးနိုင်ဘဲ ထို သူများ၏ မကောင်းကွက်များကိုသာ ပြော ဆိုနိုင်တော့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ မဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄၇။ ယင်း မက္ခတရားသည် မိမိ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဂုဏ်ကို ဦးစွာဖျက်ဆီးပြီးမှ အခြားသူများ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကိုဖျက်ဆီးတတ်ရာ အခြားသူ တစ်ဦးအား မစင်ကိုင်ပြီး ပစ်ပေါက်သူနှင့် တူသည်။ အခြားသူအား မစင်ဖြင့် ပစ်ပေါက် လျှင် မိမိလက်ကို ရှေးဦးစွာ မစင်လူးသကဲ့သို့ မက္ခတရားသည်လည်း လက်ခံသူအားသာ ရှေးဦးစွာအကျိုးမဲ့ဖြစ်စေသည်ဟူလို။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ မဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။) (၁) မက္ခံ ဘိက္ခဝေ ဧကဓမ္မံ ပဇဟထ။ ဣတိ-ဝုတ်။ ၁၉၇။ (–မ၊၁။၁၉။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၁။) မက္ခန္တိ ပရဂုဏမက္ခနံ....တထာ ဟိ သော ဥဒ-ကပုဉ္ဆနိမိဝ နှာတဿ သရီရဂတံ ဥဒကံ ပရေ-သံ ဂုဏေ မက္ခေတိ ပုဉ္ဆတိ ဝိနာသေတိ၊ ပရေ-ဟိ ဝါ ကတာနံ မဟန္တာနမ္ပိ ကာရာနံ ခေပန-တော ခံသနတော မက္ခောတိ ဝုစ္စတိ....အတ္တ-တော ပန ပရေသံ ဂုဏမက္ခနာကာရေန ပဝတ္တော ဒေါမနဿသဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄၆-၇။ (–မဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၄။) မက္ခပ္ပဟာန-ကြည့်။ (၂) (၃) အသခေါ နာဂေါ မက္ခံ အသဟမာနော ပဇ္ဇလိ။ဝိ၊၃။၃၂။(–ဝိ၊ဋ္ဌ ၁။၄၈။) (၂) မက္ခန္တိ ကောဓံ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၂၅၃။ (–ဝိမတိ၊၁။၃၂-၃။) (၃) မက္ခံ အသဟမာနောတိ တွေ ပန အတ္တနိ ပရေဟိ ကတံ အဝမညနံ မက္ခောတိ ဝုစ္စတိ။ နီတိ၊ဓာ။၂၈၄။ (၄) (၅) မက္ခဓမ္မ-ကြည့်။

မက္ခဂရု (တိ) [မက္ခ+ဂရု] (သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို)ကြိတ်ချေဖျက်ဆီးခြင်း–၌–ကို–အလေးပြုသော၊ ကျေးဇူးကန်းခြင်းလေ့ရှိသော၊ သူ။ မက္ခဂရု နှ သဒ္ဓမ္မဂရု။ အံ၊၁။၃၅၅။ (–အဘိ၊၄၊၁။၁၈၂။)မက္ခော ဒေါသပ္ပမာဒေါ ပရဂုဏ.ဝိဒ္ဓံသနာကာရပ္ပဝတ္တော အကုသလာ ခန္ဓာ။ တဂ္ဂရုတာ စ တေသံ သာဒရအာဘိသင်္ခရဏဝသေန ပဝတ္တနမေဝ။ အနုဋီ၊၁။ ၁၀၃။ ကောဓဂရု-လည်းကြည့်။

မက္ခတိ (ကြိ) [မက္ခ+အ+တိ။ ဓာတွတ္ထ။] (၁) ကြိတ်ချေ–ဖျက်ဆီး–၏။ (၂) လိမ်းကျံ၏၊ အလိမ်းလိမ်းကပ်၏။ (၁) ပရေသံ ဝိဇ္ဇမာနေ ဂုဏေ မက္ခတိ ပုဉ္ဆတိ (ပုဉ္ဆန္တိ)။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၂။ (၂) သော ဂူထံ ဂဟေတွာ ပရံ ပဟာရန္တော ဝိယ ဒူ တ္တနော ကရံ ပဌမတရံ မက္ခတိ ယေဝ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄၆။ မက္ခေတိ-လည်းကြည့်။

မက္ခဓမ္မ (ပု) [မက္ခ+ဓမ္မ] (၁) ချေဖျက်လိုခြင်းသဘော။ (၂) ဖုံးကွယ်လိုခြင်းသဘော။ (ရဟန်းနှစ်ပါး သံဃာဒိသိသ်အာပတ်သင့်ကြရာ ဒေသနာကြားမည်ဟူသော စိတ်ဖြင့် အခြားကျောင်းသို့ သွားကြသည်၊ လမ်းခရီးကြားမှာပင် အာပတ်ကို (သာရတ္ထအလို) ဖုံးကွယ်လိုစိတ်, (ဝိမတိအလို) ချေဖျက်လိုစိတ် (=ဒေသနာကြားစရာမလိုဟု ဆင်သောစိတ်) ရှိကြသည်ကို မက္ခဓမ္မဟု ဆိုသည်။ သျှင်၌ "မက္ခဓမ္မ" ကို ဘုရားရှင်၏ကျေးဇူးကို ချေဖျက်လိုသော သဘော ဟု ပြန်သည်။) (၁) မက္ခဓမ္မော (ဝိ၊၄။၁၇၄)တိ မဒ္ဒိတုကာမတာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၂၁။ (၂) မက္ခဓမ္မော (ဝိ၊၄။၁၇၄) နာမ ဆာဒေတုကာမတာ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၄။

မက္ခန (ထိ၊န) [မက္ခ+ယု] (၁) ချေဖျက်ခြင်း။ (၂) လိမ်းကျံခြင်း။ (၁) တဿ ပုဗ္ဗက. ရိတာ လက္ခဏာဿ ဂုဏဿ မက္ခနံ.... ပုဉ္ဆနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ (၂) ဒုဂ္ဂတိ° နာဘိဇာနာမိ မက္ခနာယ ဣဒံ ဖလံ။ အပ၊၁။၂၆၀။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၇။)

မက္ခနဋ္ဌ (ပု) [မက္ခန + အတ္ထ] ချေဖျက်ခြင်း အနက်။ တထာ ဟိ သော ပရေသံ ဂုဏာနံ မက္ခနဋ္ဌေန "မက္ခော"တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။

မက္ခနတေလ (နု) [မက္ခန+တေလ] လိမ်းစရာဆီ။ မက္ခနတေလံ.... အဒါသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀၆။

မက္ခနသဘာဝ (တိ) [မက္ခန+သဘာဝ] ချေဖျက်ခြင်းသဘောရှိသော။ ဝုတ္တယုတ္တက ရဏမက္ခသက္ခဏောနာတိ ဝုတ္တယုတ္တကာရဏဿ မက္ခနသဘာဝေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၄။ (–မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၉၉။)

မက္ခနိရောဓ (ပု) [မက္ခ+နိရောဓ] မက္ခတရား၏ ချုပ်ခြင်း။ မာနနိရောဓော, မက္ခနိရောဓော။ နေတ္တိ။၆၂။

မက္ခန္တိ (ကြိ) [မက္ခ+အ+အန္တိ]ကြိတ်ချေ–ဖျက်ဆီး–ကုန်၏။ မက္ခတိ (၁) ကြည့်။

မက္ခပရိယုဋ္ဌိတ (တိ) [မက္ခ+ပရိယုဋ္ဌိတ] မက္ခတရား–ထိုးကျင့်–နှိပ်စက်–အပ်သော၊ သူ။ မက္ခိမယ့် သုဏာတိ မက္ခပရိယုဋ္ဌိတော၊ အံ၊၂။ ၁၅၅။(–အံ၊၃။၃၈၁။)

မက္ခပ္ပဟာန (နု) [မက္ခ+ပဟာန] မက္ခတရားကို ပယ်ခြင်း။ အပ္ပိစ္ဆတာ သပ္ပုရိသေဟိ ဝဏ္ဏိတာ၊ မက္ခပ္ပဟာနံ ဝူပသမော ဒုခဿ။ ထေရ။၃၅၈။ (–ဇာ၊၂။၇။) မက္ခပ္ပဟာနံ ပရေသံ ဂုဏေ မက္ခနဿ ပဟာနံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၃။ မက္ခပ္ပဟာနန္တိ ပရေဟိ အတ္တနော ကတဂုဏမက္ခနလက္ခဏဿ အကတညုတာသင်္ခါတဿ မက္ခဿ ပဟာနံ ဣသယော ဝဏ္ဏယန္တိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၁၄၉။

မက္ခယမာန (တိ) [မက္ခ+ဏယ+မာန] လိမ်းကျံသော၊ လိမ်းကျံပေးသော၊ သူ။ သတပါကတေလံ မက္ခယမာနံ ဝိယ....ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ (ကဝိမာန် အတွဲ-၆– ဝယ် ဤဝါကျ၌ အကျုံးဝင်သော ခါဒါပယန္တကို ခဲစားစေအပ်သော၊ ခဲစားတတ်သောဟု ရေးခဲ့သည်။ ခဲစားစေသော–ဟု ပြင်ဆင်ဖတ်ရှုပါ။)

မက္ခယိံ (ကြိ) [မက္ခ+ဏယ+ဤ] လိမ်းကျံပြီ။ မက္ခေတိ–ကြည့်။

မက္ခယိံသု (ကြိ) [မက္ခ+ဏယ+ဦ] လိမ်းကျံကုန်ပြီ။ မက္ခေတိ–ကြည့်။

မက္ခလိ (ပု) [မာ+ခလိ။ အမည်ကို ဆိုလိုလျှင် အာချာတ်ပုဒ်သဘော ကွယ်ပျောက်၍ နာမ်ပုဒ်သဘောသို့ ရောက်သွားသဖြင့် (သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၇) မက္ခလိ, မက္ခလိံ, မက္ခလိနာ–စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်း ပြောဆိုနိုင်သည်။ နီတိ၊သုတ္တ။၉၉၀။ ဘေဒစိန္တာ။၃၂၅။]မက္ခလိ ဆရာကြီး။ ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ မက္ခလိ မောဃပုရိသော။ သံ၊၁။၃၅။ မက္ခလိတိ“မာခလိ” တိ ဝစနံ ဉပါဒါယ ဝေါလဒ္ဓနာမော တိတ္ထကရော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၂။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

မက္ခလိဂေါသာလ (ပု) [မက္ခလိ+ဂေါသာလ] မက္ခလိဂေါသာလ ဆရာကြီး။ (မက္ခလိသည် ရှင်တော်ဂေါတမနှင့် ခေတ်ပြိုင်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည့် ပူရဏကဿပစသော တိတ္ထိဆရာကြီး ၆-ဦးတို့တွင် တစ်ဦးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ သူသည် ရွှံ့ညွှန်ရှိရာမြေပေါ်၌ ဆီအိုးကို ယူသွားခိုက် သခင်က “ချစ်သား မချော်လဲစေနှင့်” ဟု ကြိုတင်သတိပေးပါလျက် ချော်လဲခဲ့ရာ သခင်ကို ကြောက်ရွံ့၍ ထွက်ပြေးမည့်ဟန် ပြင်စဉ် သခင်က အနီးသို့ပြေးသွားပြီး ပုဆိုးစွန်းကို ဆွဲကိုင်လိုက်လေသည်။ သူသည်ပုဆိုး ချွတ်ထားခဲ့၍ ကိုယ်တုံးလုံးနှင့်ထွက်ပြေးသွားပြီးနောက် အဝတ် မဝတ်ဘဲ နေလေသည်။ ယင်းသို့နေသဖြင့် လူအများက အသိနည်းသူ ရဟန္တာဟု ထင်မှတ်ကာ ကြည်ညိုကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ကြကုန်၏၊ ထိုအခါမှ စ၍ နောက်လိုက် တပည့်သာဝကများ တဖြည်းဖြည်း တိုးပွားလာရာ ၅-ရာအထိ ရှိလာသည့်အတွက် အစေလကဘိတ္ထိယဆရာကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားလေသည်။ “မာခလိ– မချော်လဲစေနှင့်” ဟူသော စကားကို အစွဲပြု၍ “မက္ခလိ” ဟူသော အမည်ကို ပဌမ ရရှိသည်။ ဂေါသာလရွာသား ဖြစ်သောကြောင့်, တစ်နည်း၊ နွားခြံ၌မွေးဖွားသောကြောင့်“ဂေါသာလ”ဟူသော ဒုတိယအမည်ကို ထပ်ဆင့်ရရှိသည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၃။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်သည် သာဝတ္ထိအနီး သာရဝါနှ၌မွေးဖွားသည်။ သူ့ဖခင်၏ အမည်မှာ မခ်လိဖြစ်၍ မိခင်မှာဘဒ္ဒါဖြစ်သည်။ သူ့ဖခင်မှာ မခ်=အရုပ်ကားရောင်းချသူ,နွားများစွာမွေးသူ, နွားများစွာ ပိုင်ဆိုင်သူဖြစ်၍ သားဖြစ်သူကို ဂေါသာလမခ်လိပုတ္တဟုခေါ်သည်ဟူသော ဥဗာသကဒသာအိုခေါ် ဂျိန်းကျမ်းစာ၏ အဆိုကိုလည်းကောင်း၊ မစကရိ(န်) သာ ၎င်း၏အမည်ရင်းဖြစ်ဟန်တူသည်။ မစကရိ(န်)=ဝါးတောင်ဝှေးကိုင်သူဟု ပါဏိနီဆရာ အနက်ဆိုသည်ဟူသော ဒေါက်တာဘရွားဝါး၏အဆိုကိုလည်းကောင်းD-P-P-N၌ ဖော်ပြထားသည်။)အယံ ဒေဝ မက္ခလိဂေါသာလော.... ဝယောအနုပ္ပတ္တော။ ဒီ၊၁။ ၄၄။ တတ္ထ ပန မက္ခလိတိ တဿ နာမံ၊ဂေါသာလာယ ဇာတတ္တာ ဂေါသာလောတိ ဒုတိယံ နာမံ....အစေလကော ဟုတွာ ပလာယိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ (–သာရတ္ထ၊၃။၃၇၃။) ဂေါသာလာယာတိ ဇေံနာမကေ ဂါမေတိ ဝုတ္တံ၊ ဝဿာနကာလေ ဂုန္နံ ပတိဋ္ဌိတသာလာယာတိ ပန အဓ္ဓေ တဗ္ဗဿန တဿ နာမံ သာတိသယမုပပန္နံ ဟောတိ, ဗဟုလမနည၊

သာခါရဏ္ဍ။ တထာပိ သော ပေါရာဏေ- ဟိ အနုနယသုတောတိ ကေစ္စဝါဒေါ နာမ ကတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၇။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၁၄။)

မင်္ဂလိဝါဒ (ပု) [မင်္ဂလိ+ဝါဒ] မင်္ဂလိအယူဝါဒ။ ("ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကံနှင့် ယင်း၏အကျိုးမရှိ။ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကံကို ပြုဖွယ်မလို၊ အားထုတ်စရာမလို" ဟူသော အယူဝါဒကို မင်္ဂလိအယူဝါဒဟုဆိုသည်။ အံ၊ ၁။ ၂၉၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။ အကျယ်ကို–ဒီ၊၁။ ၅၀-၁။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆-၁၄၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၂-၂၂၅ တို့၌ ကြည့်။) မင်္ဂလိဝါဒေါ တေသံ ပဋိ- ကိဋ္ဌော အဂ္ဂါယတိ။ အံ၊၁။ ၂၉၀။

မင်္ဂလိသုတ္တ (နု) [မင်္ဂလ်+သုတ္တ] မင်္ဂလိသုတ်ခေါ် ကေသကမ္ဗလသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ (ဤသုတ်၌– အဝတ်အထည်များတွင် လူဆံချည်ဖြင့်ရက်လုပ်ထားသော အဝတ်အထည်များကို စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်၍ အယုတ်ညံ့ဆုံးဟု ဆိုရသကဲ့သို့ အယူဝါဒများတွင် ကံ,ကံ၏အကျိုးမရှိစသည်ဖြင့် ခံယူသားသော မင်္ဂလိအယူဝါဒကို လူအများဆင်းရဲကြောင်းဖြစ်၍ အယုတ်ညံ့ဆုံး အယူဝါဒဟု ဆိုရသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း, ယင်းဝါဒပိုင်ရှင် မင်္ဂလိကိုလည်း ငါးထောင်မြုံးနှင့် တူသောကြောင့် လူထောင်မြုံးဟူ၍ လည်းကောင်း ဟောတော်မူသည်။ အံ၊၁။၃၅၊ ၂၉၀။) "ယထာဟာ" တိအာဒိနာ အင်္ဂုတ္တရာဂမေ တိကနိပါတေ မင်္ဂလိသုတ္တ- မာဟရိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၇။

မင်္ဂဝိနယ (ပု) [မင်္ဂ+ဝိနယ] မင်္ဂတရားကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ပုန စ ပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု မင်္ဂီ ဟောတိ မင်္ဂဝိနယဿ န ဝဏ္ဏဝါဒီ။ အံ၊၃။၃၈၃။ (–၃၉၁။)

မင်္ဂါပယမာန (တိ) [မင်္ဂ+ဏာပယ+မာန] လိမ်းကျံစေသော၊ လိမ်းကျံခိုင်းသော၊ သူ။ သတပါကတေလံ မင်္ဂါပယမာနံ ဝိယ.... ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၃။

မင်္ဂါပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မင်္ဂ+ဏာပေ+တွာ] လိမ်းကျံစေ၍။ တေသံ ရှင်္ဂနင်္ဂွာနာနိ တေ- လေန မင်္ဂါပေတွာ....ဂစ္ဆတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁၁။)

မင်္ဂါပေဿာမိ (ကာ၊ကြိ) [မင်္ဂ+ဏာပေ+ဿာမိ] လိမ်းကျံစေအံ့၊ လိမ်းကျံခိုင်းအံ့။ ရာဇပုတ္တေ မာရာပေတွာ တေသံ ဂလလော- ဟိတေန တဝ ပါဒေ မင်္ဂါပေဿာမိတိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၅၇။

မင်္ဂါဘိဘူတ (တိ) [မင်္ဂ+အဘိဘူတ] မင်္ဂတရားသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ မင်္ဂီ ဟောတိ မင်္ဂါဘိဘူတော။ ဝိ၊၅။၃၄၃။ (–ဇာ၊၁။၂၅၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၅။)

မင်္ဂါယန (ထီ၊နု) [မင်္ဂ+အာယန။ ကခ်ိယ- နာ–ကြည့်။] (သူတစ်ပါး၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို) ကြိတ်ချေ ဖျက်ဆီးသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ ကြိတ်ချေ ဖျက်ဆီးခြင်း။ မင်္ဂါယိတတ္တ– ကြည့်။

မင်္ဂါယိတ (တိ) [မင်္ဂ+အယ+တ](သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို) ကြိတ်ချေဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မင်္ဂါယိတတ္တ (နု)[မင်္ဂါယိတ+တ္တ](သူတစ်ပါး၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို) ကြိတ်ချေဖျက်ဆီးတတ် သောသူ၏အဖြစ်။ တတ္ထ ကတမော မင်္ဂေါ၊ ယော မင်္ဂေါ မင်္ဂါယနာ မင်္ဂါယိတတ္တံ နိဋ္ဌုရိယံ နိဋ္ဌုရိယကမ္မံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ မင်္ဂေါ။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၁။ အဘိ၊ပု။၁၂၁။ စူဠနိ။၂၀၅၊ ၂၇၅။

မင်္ဂါသေ (တိ) [မင်္ဂါ (မင်္ဂ+ယော)+သေ။ ကုဒ္ဓါသေ,ဂဇာသေ-တို့ကြည့်။] (သူတစ်ပါး၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို) ကြိတ်ချေ ဖျက်ဆီးတတ်

ကုန်သော။ ဝေယန မက္ခေန မက္ခာသော၊ သတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ ဒုဂ္ဂတိံ။ ဣတိဝုတ်။၁၉၇။ မက္ခာသောတိ မက္ခိတာ မက္ခိတပရဂုဏာ၊ ပရေသံ ဂုဏာနံ မက္ခိတာရော၊ တတော ဧဝ အတ္တနောပိ ဓံသိတဂုဏာတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၄၇။

မက္ခိကဏ္ဍကရဟိတ (တိ) [မက္ခိကဏ္ဍက+ရဟိတ] ပျားကောင်ပျားဥမှ ကင်းသော။ မက္ခိကဏ္ဍကရဟိတ (မက္ခိကဏ္ဍကဝိရဟိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၀)န္တိ မက္ခိကာဟိ စ တာသံ အဏ္ဍကေဟိ စ ရဟိတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၂။

မက္ခိကဏ္ဍကဝိရဟိတ (တိ) [မက္ခိကဏ္ဍက+ဝိရဟိတ] ပျားကောင်ပျားဥမှ ကင်းသော။ အနေဠကန္တိ နိဒ္ဒေါသံ မက္ခိကဏ္ဍကဝိရဟိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။

မက္ခိကဏ္ဍဝိရဟိတ (တိ) [မက္ခိကဏ္ဍ+ဝိရဟိတ] ပျားကောင် ပျားဥမှ ကင်းသော။ မဓုဒုဒ္ဒ– ကြည့်။

မက္ခိက(ကာ) ပတ္တ (နှ) [မက္ခိကာ+ပတ္တ] ယင်တောင် (ပံ)။ မက္ခိကပတ္တံ ဝိယ တနုကာ ဥပ္ပလ္လနိ္တ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။ အဗ္ဘပဋလမိဝ မက္ခိကာပတ္တမိဝ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၇၇။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။)

မက္ခိကပရိပန္ထ (ပု) [မက္ခိကာ+ပရိပန္ထ] မှက်ခြင်ဟူသော ဘေးရန်။ မက္ခိကပရိပန္ထော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။ မက္ခိကာ (၂) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

မက္ခိကပရိပန္ထဟရဏ (နှ) [မက္ခိကပရိပန္ထ+ဟရဏ] မှက်ခြင်ဟူသော ဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ မက္ခိကာ (၂) ကြည့်။

မက္ခိက (ကာ) ဗီဇနီ (နှ) [မက္ခိကာ+ဗီဇနီ။ ထိ–၌ မက္ခိက (ကာ) ဗီဇနီ။] ယင်နှင်ယပ်။ သာခါယ မက္ခိကဗီဇနေန...ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၇၃။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊၁။၆၇။ မက္ခိကာဗီဇနာဒီနံ အတ္ထာယ ကပ္ပိယံ အကာ နုပေ-တွာ ဂဟိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁။ မက္ခိကဗီဇနိယာ ပဏ္ဍစ္ဆေဒနဖာလနာဒိဟတ္ထေန အသံယတ-ကရဏံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၇။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၆။) "မက္ခိကာဗီဇနိ" အာသဟရထာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂၀။)

မက္ခိက(ကာ)မဓု (နှ) [မက္ခိကာ+မဓု] ပျားရည်။ (ရဟန်းတော်များအဖို့ ပျားရည်ကို ဆွမ်းမစားမီ (မွန်းမတည့်မီ) အကပ်ခံထားလျှင် ဆွမ်းစသော အာမိသနှင့် ရောနှောစားနိုင်သည်။ ဆွမ်းစားပြီး (နေလွဲသည့်မှ) နောက်၌ ၇-ရက်အထိ ဆွမ်းစသော အာမိသနှင့်မရော နှောဘဲ စားကောင်းသည်။ ၇-ရက်လွန်လျှင် ဝိနည်းကံအရ စွန့်ပစ်ရမည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။) မဓုသဒ္ဒေါ နာမ မုဒ္ဒိကာနံ ဇာတိရသေန ကတော၊ မက္ခိကမဓုနာပိ ကရီယတီတိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၂။) မဓု နာမ မက္ခိကာမဓု (ဝိ၊၁။၃၆၃)တိ မဓုကရီဟိ နာမ မဓုမက္ခိကာဟိ, ခုဒ္ဒကမက္ခိကာဟိ, ဘမရမက္ခိကာဟိ စ ကတံ မဓု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၃။ (–ကင်္ခါ။၁၇၁။)

မက္ခိကာ (ထိ) [မသ+သိကာန်။ မက္ခ+ဏျု။ ဓာန်၊ဋီ။၆၄၅။ (မက္ခိ (ကွဲ) ကာ-သံ)] (၁) ယင်၊ ယင်မမဲရှင်း။ (၂) မှက်။ (၃) ခြင်။ (၄) ပျား။ (တံ) (၅) ယင်နှင့်တူသော (အကုသိုလ်ဝိတက်, ကိလေသာ)။ (၁) မက္ခိကာဟိ ပရိကိဏ္ဏာ။ ကာနု တံ ဣမံ ဝိဇ္ဇသိ။ ပေတ။ ၁၃၀။ (–ဓီ၊၁။၁၅၇။) မက္ခိကာဟိ ပရိကိဏ္ဏာတိ နီလမက္ခိကာဟိ သမန္တတော အာကိဏ္ဏာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၃၀။(၂) (၃) ဓူမံ အကာသီတိ မက္ခိကပရိပန္ထဟရဏတ္ထာယ အဂ္ဂိဋ္ဌ ဓူမဉ္စ အကာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၀။ (၄) မက္ခိကာ ဟိင်္ဂု ဇာလိကာ(ဇာ၊၂။၃၄၅)တိ ဟိင်္ဂုဇာလသဒ္ဒါတော ဝိကာသိတပဉ္စကေဇွေ ပဋ္ဌဝဏ္ဏာ မဓုမက္ခိကာ မဓုရသာနေန ဝိရဝန္တိ-ယော တတ္ထ ဝိစရန္တီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။

၃၁၃။ (တိ) (၅) ပါပကာ အကုသလာ ဝိတက္ကာ မင်္ဂလာ။ အံ၊၁။၂၈၄။ မင်္ဂလာတိ ကိလေသမင်္ဂလာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။

မင်္ဂလာခါဒက (တိ) [မင်္ဂလာ+ခါဒက] ယင် ကောင်ကို စားသော၊ သူ။ ဂါမဝါသိနော နိက္ခမိတွာ မင်္ဂလာခါဒကာ (မင်္ဂလာခါဒိကာ?) ဂေါ်ဓာ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀၆။

မင်္ဂလာဏ္ဍ (န) [မင်္ဂလာ+အဏ္ဍ] ယင်ဥ။ အာ- သာဠှိကာ မင်္ဂလာဏ္ဍံ။ ခုန်။ခုန်၊ဋ္ဌ၊၆၄၅။

မင်္ဂလာပဏ္ဏ (န) [မင်္ဂလာ+ပဏ္ဏ] ယင်တောင် (ပံ)။ အဋ္ဌပဋလံ ဝိယ, မင်္ဂလာပဏ္ဏံ ဝိယ စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။)

မင်္ဂလာပဏ္ဏသုခုမစ္ဆဝိ (ထီ) [မင်္ဂလာပဏ္ဏ+ သုခုမစ္ဆဝိ] ယင်တောင်ပံအလားသိမ်မွေ့သော အရေပါး။ တာယ မင်္ဂလာပဏ္ဏသုခုမစ္ဆ- ဝိယာ....ပဋိစ္ဆန္နော န ဘဝေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃၈။

မင်္ဂလာပရိကိဏ္ဏ (တိ) [မင်္ဂလာ+ပရိကိဏ္ဏ] ယင်ကောင်နှင့်ရောပြွမ်းသော၊ ယင်အုံသော။ နိစ္စံ ဒုဂ္ဂန္ဓာ မင်္ဂလာပရိကိဏ္ဏာ စ ဘဝေယျုံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၀။

မင်္ဂလာမိဿ (တိ) [မင်္ဂလာ+မိဿ] ယင် ကောင်နှင့် ရောသော (အစာ)။ မင်္ဂလာ- ဝသေနာတိ ဘောဇနေဿ မင်္ဂလာမိဿတာ- ဝသေန မန္ဒံ န ဥပ္ပါဒေတိ ဘုဉ္ဇိတုန္တိ အဓိပ္ပါ- ယော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၂၉။

မင်္ဂလာဝေဓန (န) [မင်္ဂလာ+ဝေဓန] ယင်ကို (တံကျင်ဖြင့်) ထိုးခြင်း။ ကောဝိဠာရသူလေ မင်္ဂလာဝေဓနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉။

မင်္ဂလ (တိ) [မင္ခ+တ] (၁) ကြိတ်ချေဖျက်ဆီး တတ်သော။ (၂) ချေဖျက်အပ်သော၊ ဖျက် ဆီးအပ်သော။ (၃) လိမ်းကျံအပ်သော၊ သူ။ (၁) မက္ခသေ-ကြည့်။ (၂) တသ္မိံ ကာေ

ပရိဝုတ္ထဒိဝသာ မင်္ဂလာဝ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၃။ (–သံ၊၁။၁၇၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၃။) မင်္ဂလာတိ ပိသိ- တာ၊ မံသိတာ ဝါ။ မင်္ဂလယန္တိ ပိသိယန္တိ, မံသိယန္တီတိ ဝါ မင်္ဂလာ၊ ပရိဝုတ္ထဝိဝသာ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၃၆။ (–မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၇၅။ သံ၊ ဋ္ဌိ၊၂။၃၇၄။)(၃) အာကိဏ္ဏလုဒ္ဒေါ ပုရိသော၊ ဓာတိစေလံဝ မင်္ဂလော။ သံ၊ ၁။ ၂၀၆။ (–ထေရီ။၄၂၃။ ဇာ၊၁။၁၃၉။) မင်္ဂလော- တိ လိတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၀၅။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၅။)

မင်္ဂလပရဂုဏ (တိ) [မင်္ဂလ+ပရဂုဏ] သူတစ် ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ကြိတ်ချေဖျက်ဆီး တတ်သော၊သူ။ မက္ခသေ-ကြည့်။

မင်္ဂလပါဏိ (တိ) [မင်္ဂလပါဏိ+ဏ] (သွေး ဖြင့်) လိမ်းကျံအပ်သော လက်ရှိသော၊သူ။ လောဟိတပါဏိနောတိ ပါဏေ ဇီဝိတာ ဝေါ- ရောပေန္တာ လောဟိတေန မင်္ဂလပါဏိနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၈။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။)

မင်္ဂလမဓုသိတ္ထက (န) [မင်္ဂလ+မဓုသိတ္ထက] လိမ်းကျံအပ်သော ပျားဖယောင်းရှိသော။ သရိတကံ ပရိဘိဇ္ဇတီတိ တံ မင်္ဂလမဓုသိတ္ထကံ ဘိဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉။ မင်္ဂလမဓုသိတ္ထကံ တံ သရိတကံ ပရိဘိဇ္ဇတီတိ ယောဇနာ။ ပါစိတ်၊ ယော။၄၅၆။ (သျ-တိုဠ်တံ မင်္ဂလမဓုသိတ္ထကံ၊ ထိုလိမ်းကျံသော ပျားဖယောင်းသည် - ဟု အနက်ပေး၏။)

မင်္ဂလသရီရသေတဝဏ္ဏ (တိ) [မင်္ဂလသရီရ+ သေတဝဏ္ဏ] (ရက်တက်= ဆန့်ပုံးရည်ဖြင့်) လိမ်းကျံအပ်သောကိုယ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြူသော အဆင်းရှိသော၊သူ(ကျီး)။ တံ ကာကံ တဿ ဗဟလတကေန မင်္ဂလသရီရသေတဝဏ္ဏတ္တာ ....အာလပတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၈။

မက္ခိတသီသ (တိ) [မက္ခိတ+သီသ] လိမ်းကျံအပ်သော ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ ရဇောကိရာတိ တေလမက္ခနာဒိရဟိတတ္တာ ရူလီဟိ မက္ခိတ-သီသာတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၆။

မက္ခိတာရော (ပု) [မက္ခိတု+ဏော](သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို) ကြိတ်ချေ ဖျက်ဆီးတတ်သောသူတို့သည်။ မက္ခာသေ-ကြည့်။

မက္ခိတာဟာရ (ပု) [မက္ခိတ+အာဟာရ] လိမ်းကျံထားသော အစာအာဟာရ။ သရီရေ မက္ခိတာဟာရောပိ ရှုပ် သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၁။

မက္ခိတု (တိ) [မက္ခ+တု] (သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို) ကြိတ်ချေ ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ ပရေသံ ဂုဏာနံ မက္ခိတာရော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄၇။

မက္ခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မက္ခ+တွာ] လိမ်းကျံ၍။ လောဟိတံ ပန မက္ခိတွာ တိဋ္ဌတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၇၉။)

မက္ခိယတိ(ကမ္မ၊ကြိ)[မက္ခ+ယ+တေ] (၁)လိမ်းကျံအပ်၏။ (၂) ပေကျံ၏၊ အလိမ်းလိမ်းကပ်၏။ (ကမ္မကတ္တား။) (၁) ယဿ လောဟိတေန ပါဏိ န မက္ခိယတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၈-၉။ မက္ခိယတိ—မိလိန္ဒ။ ၇၈။ သံ၊ ဋီ၊၁။ ၂၈၃။ မက္ခိယန္တိ— ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၃၆။ (၂) သေနာသနံ အသုစိနာ မက္ခိယတိ။ ဝိ၊၃။ ၄၀၉။မက္ခိယျတိ—ဝိ၊၄။၄၆၂။ မက္ခိယန္တိ— ဝိ၊၃။၃၈၃။

မက္ခိယန္တိ (ကမ္မ၊ကြိ) [မက္ခ+ယ+အန္တိ] (၁) လိမ်းကျံအပ်ကုန်၏။ မက္ခိယတိ (၁)ကြည့်။ (၂) ပေကျံကုန်၏၊ အလိမ်းလိမ်း ကပ်ကုန်၏။ မက္ခိယတိ (၂) ကြည့်။

မက္ခိယျတိ (ကြိ) [မက္ခ+ယ+တေ] ပေကျံ၏၊ အလိမ်းလိမ်းကပ်၏။ မက္ခိယတိ (၂) ကြည့်။

မက္ခီ (တိ) [မက္ခ+ဤ](သူတစ်ပါး၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို) ကြိတ်ချေဖျက်ဆီးလေ့ရှိသော၊ သူ။ ပရေ ဥပနာဟီ ဘဝိဿန္တိ.... ပရေ မက္ခီ ဘဝိဿန္တိ။ မ၊၁။၅၁-၂။(-ဝိ၊၄။ ၂၁၃။ ဝိ၊၅။ ၁၆၆။ ဒီ၊၃။၃၇၊၂၀၄။ အံ၊၂။ ၂၉၄။) ဥပနာဟီတိ ဥပနာဟနသီလာ၊ ဥပနာဟော ဝါ ဧတေသံ အတ္ထီတိ ဥပနာဟီ။ တထာ မက္ခီ ပဠာသီ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၊ ၂၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈။) မက္ခေတီတိ မက္ခော၊ သော ဧတဿ အတ္ထီတိ မက္ခီ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၅၄။ (—သာရတ္ထ၊၃။၃၇၆။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၄၈။)

မက္ခီယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [မက္ခ + ယ+တေ] လိမ်းကျံအပ်၏။ မက္ခိယတိ (၁) ကြည့်။

မက္ခေတဗ္ဗ (တိ) [မက္ခ+ဏေ+တဗ္ဗ] လိမ်းကျံ-သုတ်လိမ်း-အပ်သော။ တေန မက္ခေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၂၆။ ဝဇီရ။ ၂၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၅၊ ၄၃၄။) မက္ခေတဗ္ဗာတိ အဥ္စေတဗ္ဗာ။ ပါစိတ်၊ ယော။၅၂၅။

မက္ခေတိ (ကြိ) [မက္ခ+ဏေ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။ ၂၈၄။] (၁) ကြိတ်ချေ-ဖျက်ဆီး-၏။ (၂) လိမ်းကျံ- သုတ်လိမ်း-၏။ (၁) မနုဿာနံ ပဿာဒံ မက္ခေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၃။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၄။ (-ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။) မက္ခေတီတိ ဝိဒ္ဓံသေတိ အပနေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၁။ မက္ခေသိ ^၂^ (မက္ခ+ဏေ+ဤ)—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၃၇၂။ မက္ခေဿာမိ— ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃။ (၂) ဣတိ တတ္ထ အဂ္ဂဇိဝှါယ တနုက-ခေဠေန မူလဇိဝှါယ ဗဟလခေဠေန မက္ခေ-တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ (-ဒီ၊၂။၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၁၀။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၈၀။) မက္ခေန္တိ— မဟာနိ။၆၉။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၉။ မက္ခေသိ° (မက္ခ+ဏေ+သိ)—

စရိယာ၁။၄၀၂။ စရိယာ၁႒။၁၄၀။ မကွေ့ဟိ— သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၅။ မကွေ့ထ— ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၇။ မကွေ့ယျ— ဇာ၁ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။ မကွေ့-သိ[၂] (မက္ခ+ဏေ+ဍ္ဎ)— သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉။ ဇာ၁ဋ္ဌ၊၆။ ၁၆၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၉။ မကွေ့သုံ—သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၀။ မက္ခယိံ သု— မ၀္ဓ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၆။ မက္ခယိံ—အပ၊၁။၂၆၀။ မကွေ့သိ[၃] (မက္ခ+ ဏေ+ဣံ။နိဂ္ဂဟိတ်ကျေ။) — အပ၊၁။ ၂၆၁။

မကွေ့တုံ (ဗျ) [မက္ခ+ဏေ+တုံ] (၁) ကြိတ်ချေဖျက်ဆီးခြင်းငှာ။ (၂) လိမ်းကျံခြင်းငှာ။ (၁) န တံ ကောစိ မကွေ့တုံ သက္ကောတိ။ မ၀္ဓ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ (၂)မဓုသိတ္ထကေန မကွေ့တုံ။ ၀ိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉။ (—၀ိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ ၀ိ၊သင်္ဂဟ။ ၆၆။ ကင်္ခါ။၁၀၂။)မကွေ့တုန္တိ သုစိံ မကွေ့တုံ။ ၀ိမတိ၊၂။၂၃၂။

မကွေ့တွာ (ကြိ၊ဝိ) [မက္ခ+ဏေ+တွာ] (၁) (က)ကြိတ်ချေဖျက်ဆီး၍။(ခ)ကြိတ်ချေဖျက်ဆီးသူ၏ အဖြစ်၌တည်၍။ (၂)လိမ်းကျံ၍။ (၁)(က) ဝေမေ၀ ပရဿ သဗ္ဗေပိ ဂုဏေ မကွေ့တွာ အဂုဏေသုယေ၀ ပတိဋ္ဌာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၂။ မကွေ့တွာ (ကင်္ခါ။၁၄၇။ ၀ိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆။ ၀ိ၊သင်္ဂဟ။၃၅၃)တိ ဥတ္တိစတု-တ္ထေန ကမ္မေန မူလာယ ပဋိကဿနဝသေန မကွေ့တွာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၆၄။ (ခ)မကွေ့-တွာ နာသေတိ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၀။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။) မက္ခီဘာဝေ ဌတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၀။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၇၀။ (၂)ဇန္တာဃရံ ပဝိသန္တေန မတ္တိကာယ မုခံ မကွေ့တွာ။ ၀ိ၊၃။၇၇။ ၀ိ၊၄။၃၉၀။ (—၀ိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ ၀ိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။)

မကွေ့ထ (ကြိ) [မက္ခ+ဏေ+ထ] လိမ်းကျံကုန်လော။ မကွေ့တိ (၂) ကြည့်။

မကွေ့န္တ (တိ) [မက္ခ+ဏေ+အန္တ] လိမ်းကျံသော၊ လိမ်းကျံပေးသော၊ သူ။ သတပါက-တေလေန မကွေ့န္တော ဝိယ........မဓုရကထံ ကထေတိ၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ (—ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၇၆။) မက္ခယမာန-နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

မကွေ့န္တိ (ကြိ) [မက္ခ+ဏေ+အန္တိ] လိမ်းကျံကုန်၏။ မကွေ့တိ (၂) ကြည့်။

မကွေ့ယျ (ကြိ) [မက္ခ + ဏေယျ] လိမ်းကျံရာ၏။မကွေ့တိ (၂) ကြည့်။

မကွေ့သိ[၁] (ကြိ) [မက္ခ+ဏေ+သိ] လိမ်းကျံ၏။ မကွေ့တိ (၂) ကြည့်။

မကွေ့သိ[၂] (ကြိ) [မက္ခ+ဏေ+ဍ္ဎ] (၁) ဖျက်ဆီးပြီ။ မကွေ့တိ (၁) ကြည့်။ (၂) လိမ်းကျံပြီ။ မကွေ့တိ (၂) ကြည့်။

မကွေ့သိ[၃] (ကြိ) [မက္ခ+ဏေ+ဣံ] လိမ်းကျံပြီ။ မကွေ့တိ(၂) ကြည့်။

မကွေ့သုံ (ကြိ) [မက္ခ+ဏေ+ဥံ] လိမ်းကျံကုန်ပြီ။ မကွေ့တိ (၂) ကြည့်။

မကွေ့ဿာမိ (ကြိ) [မက္ခ + ဏေ + ဿာမိ] ဖျက်ဆီးအံ့။ မကွေ့တိ (၁) ကြည့်။

မကွေ့ဟိ (ကြိ) [မက္ခ+ဏေ+ဟိ] လိမ်းကျံလော။ မကွေ့တိ (၂) ကြည့်။

မခ (ပု) [မခ+အ။ ထောမ။] ယဇ်၊ ပူဇော်သကာ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မခမဒ္ဒန (တိ) [မခ+မဒ္ဒန]ယဇ်-ပူဇော်သကာ-ကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ (သာသနာဝန်ထမ်းဖြစ်လျက် သာသနာ့တာဝန်ကို ကျေပွန်အောင် မပြုလုပ်သူသည် ဒကာ၊ ဒကာမတို့၏ လှူဖွယ်ဝတ္ထု ပူဇော်သကာကို စောင့်မျှော်ရာ ရောက်သောကြောင့် ယဇ် ပူဇော်သကာကို ဖျက်ဆီးသူ (မခမဒ္ဒန) မည်၏။ ပိဋ္ဌမဒ္ဒန, လက္ခဏပူရကတို့နှင့် ယှဉ်-ကြည့်။) အညတ္ထ ပန မခမဒ္ဒနောတိ ဝုစ္စတိ၊ တတ္ထ ဒါနမိတ္တာယ ပရေသံ မခံ ပဿန္တောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၆၁-၂။

မခိလဒေဝီ (ထီ) [မခိလာ+ဒေဝီ] မခိလာမိဖု-ရား။ (သောဘိတ ဘုရားအလောင်းတော်၏ မိဖုရားကြီး ဖြစ်သည်။) သော ဒသဝဿ-သဟဿာနိ အဂ္ဂါရံ အဇ္ဈာဝသိ ဘာ....မခိလ-ဒေဝိယာ ကုစ္ဆိ သ္မိံ သီဟကုမာရေ နာမ ပုတ္တေ ဥပ္ပန္နေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၁၉၉။

မခိလာ (ထီ) မခိလာမိဖုရား။ (ဗုဒ္ဓဝံ-၃၃၅-၌ မကိလာ, သိမ္မူ-၌ သမင်္ဂီ, သျာ၊ ကံမ္ဗူ-တို့၌ မကိလာ-ဟု ရှိသည်။) မခိလာ နာမသာ မဟာဒေဝီ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၂၀၃။

မဂ (ပု) [မဂ္ဂ+အ။ ဓာန်၊ ဋီ။၆၁၇။ (မိဂ+ ဂ။ မ္ဗဂ-သံ)] (၁) သမင်။ (၂) သားကောင်။ (၃) မြေခွေးနက်။ (တံ) (၄) သားကောင်နှင့် တူသော (လူမိုက်စသည်)။

ထောမ-၌ (၁)သားကောင်။(၂)သမင်။ (၃)ဆင်အသူး။ (၄) တောလိုက်ခြင်း။ (၅) မိဂသိနက္ခတ်။ (၆)ရှာဖွေခြင်း။(၇)တောင်းပန်ခြင်း။(၈)သစ်အဘူး။ (၉) ဘဘိုးကောင်။ (၁၀) မကာရရာသီဟုဆိုသည်။

P-S-E-D၌ကား လခေါ်ရှိဒရယ်ပြောက်ကဲ့သို့သော အစက်အပြောက်။ထူးခြားသော လူယောကျ်ား အမျိုးအစား။ ၁၂-ရာသီစက်ဝန်း၌ပါသော တိုးနယားရှပ် အမှတ်အသားစသည်တို့ကိုလည်း ဟော၏ဟု ဆိုသည်။ (၁)ဟရိဏော မိဂသာရင်္ဂါ၊ မဂေါ အဇိနယောနိ စ။ ဓာန်။၆၁၇။ (၂) (၃) မဂေါဝါ အာဂစ္ဆတိ။မ၊၁။၂၅။ (−သံ၊၁။၅၀။) မဂေါ ဝါ အာဂစ္ဆတိတိ သိင်္ဂါနိ ဝါ ခုရာနိ ဝါ ကော-ဋ္ဋေန္တော ဂေါကဏ္ဏခဂ္ဂဒီပိဝရာဟာဒိဘေဒေါ မဂေါ ဝါ အာဂစ္ဆတိ၊ သဗ္ဗစတုပ္ပဒါနဉ္ဟိ ဣဓ မဂေါတိ နာမံ။ ကတ္တစိ ပန ကာဠသိင်္ဂါ-လောပိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ မဂေါ မိဂေါ စ ဧတေ ဒွေ မိဂမတ္တေပိ။ ဓာန်၊ ဋီ။၆၁၇။ (တိ) (၄) အသုဒ္ဓါ သရေ ာ မဂါ။ ဝိ၄။၄၉၃။အံ၊ ၁။၃၆၄။(−အံ၊၁။၃၃၅။အံ၊၂။၂၆၀။ ထေရ။ ၃၄၁၊၃၄၄။သုတ္တနိ။၃၂၁၊၃၉၇။ ဇာ၊၂။၆၂၊ ၂၃၃။) မဂသဒိသာတိ မဂါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၄။ (−အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၅၊၂၂၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၄၊၄၀၁။) မဂါတိ မိဂသဒိသာ။သာရတ္ထ၊၃။၄၅၂။

မဂဂဏ (ပု) [မဂ+ဂဏ] သားကောင်အပေါင်း· စမရပသဒဂဝယရောဟိတမိဂါဒိကေ မဂ။ ဂဏေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃ဂ၄။

မဂဓ¹ (ပု) [မဂ+ဓာ+ကွိ။ မံသ+ဂိဓ+အ။ မဒေဂနသဒ္ဒိ ဓာဝန္တိတိ မဂဓာ။ မံသေသု ဂိဇ္ဈန္တိတိ ဝါ မဂဓာ။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၀။ဓာန်၊ ဋီ။၁ဂ၄။ နီတိ၊ဓာ။၁၇၁။ မဂ+ဓာ+က။ ဘောမ။ မဏိဒီပ၊ ၁။၂၃၉၊၂၄၀ − လည်း ကြည့်။] မဂဓမည်သူ။ (မဂဓဘုရင်, မဂဓ မင်းသား, မဂဓပြည်သူ။ အမရ၊သျ၊၁၀၊၉၇-ဝယ် မင်း၏ရှေ့တော်၌ ရာဇဝင်စဉ်ဆက် ချီးမွမ်း ပြောဆိုသူဟုလည်း အနက်ဆို၏။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဂဓ² (ပု) [မဂဓ+ဏ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၀-၌ ရုဋ္ဌိပုဒ်ဖြစ်ခြင်း, တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ကျေခြင်းတို့ကြောင့် ဧနပုဒ်ဟောမာဂဓပုဒ်ဝယ်ငုဒ္ဓိမရောက်ဟုဆိုသည်။ဤပုဒ်ကို ကောသလ, အင်္ဂစသော ပုဒ်များကဲ့သို့ ရှေးသဒ္ဒါကျမ်းပြု သုခမိန်များက တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း, ရုဋ္ဌိပုဒ်ဟုသည်းကောင်း ဆိုကြ၍ ပါဏိနိစသော သက္ကတဗျာကရုဏ်းကျမ်းများကမူ ဝိဂ္ဂဟ မရ ကောင်းသော ရုဋ္ဌိပုဒ်ဟု ဆိုသည်။ (မောဂ်၊ ၄။၁၉-သုဘ်၊ သျ အမှာကြည့်။) အဋ္ဌကထာ, ဋီကာများ၌မူ မမှန်စကားကိုဆို၍ မြေမျိုစ ဖြစ်သော စေတီယမင်းအား မာ+ဂဓံ+ပဝိသ(=ငရဲတွင်းသို့ မဝင်ပါလင့်) ဟူသော စကား, ထိုမင်းမြေမျိုပြီးနောက် မြေတူး ရှာဖွေကြသူများအား မာ+ဂဓံ+ကရောထ (=တွင်း မဘူးကြပါလင့်)ဟူသော စကား၊ ဤစကားတို့ကို ဆိုရာဖြစ်၍ လည်းကောင်း

(သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃)၊ယင်း မင်းအား မာ+ ဩဂဓ(ငရဲတွင်းသို့မသက်ဝင်ပါလင့်)ဟူသော စကားကို ဆိုရာဌာနဖြစ်၍ လည်းကောင်း (မဓုသာရတ္ထ၊၁။၄၂) ယင်းမင်းအား မာ+ ကထ (မမှန်စကားမဆိုပါလင့်) ဟူသော စကားကို ဆိုရာဌာနဖြစ်၍ လည်းကောင်း (မူလသိက္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၅) "မဂဓ" အမည် တွင်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။]မဂဓ မည်သော မင်းသားတို့နေထိုင်အုပ်စိုးရာဖြစ်သောတိုင်း၊ မဂဓတိုင်း။ (မဂဓတိုင်းဟူသည် တိုင်းကြီး ၁၆-တိုင်း (အံ၊၁။၂၁၃။အံ၊၃။၈၁) တွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် အိန္ဒိယဗီ-ဟာရ်ပြည်နယ် တောင်ပိုင်း ဖြစ်သည်ဟု P-S-E-D ၌ဆိုသည်။)

ကေ သမယံ ဘဂဝါ မဂဓေသု စာရိကံ စရမာနော။ ဒီ၊၁။၁၂၀။ (–သုတ္တနိ။၂၈၁။) မဂဓေသူတိ မဂဓာ နာမ ဇနပဒိနော ရာဇ-ကုမာရာ၊ တေသံ နိဝါသော ဧကောပိ ဇန-ပဒေါ ရုဠ္ဟီသဒ္ဒေန "မဂဓာ"တိ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မိံ မဂဓေသု ဇနပဒေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။ (–သုတ္တ-နိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။)ကေစိ ပန ယသ္မာ "စေတိယရာဇာ မုသာဝါဒံ ဘဏိတွာ ဘူမိံ ပဝိသန္တော "မာ ဂဓံ ပဝိသာ" တိ ဝုတ္တော၊ ယသ္မာ ဝါ တံ ရာဇာနံ မဂ္ဂန္တော ဘူမိံ ခနန္တာ ပုရိသာ "မာ ဂဓံ ကရောထာ"တိ ဝုတ္တာ၊ တသ္မာ "မဂဓာ" တိ ဝေမာဒိဟိ နယေဟိ ဗဟုဓာ ပပဥ္စေန္တိ။ ယံ ရုစ္စတိ၊ တံ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ မာ ဩဂ-ဓာတိဝစနံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ မဂဓော(မဂဓာ)၊ ရဋ္ဌော(ရဋ္ဌံ?)။မဓုသာရတ္ထ၊ ၁။၄၂။အတီတေ ကိရ စေတိယော နာမ ရာဇာ....ပုရိသာ မာ ကထ မာ ကထာတိ ဝဒန္တိ၊ တမုပါဒါယ တံ ရဋ္ဌံ တဒေကာပဋ္ဌာယ မဂဓာ နာမ ဇာတံ။ မူလသိက္ခာ၊ ဋီ၊သစ်း၅။

မဂဓက္ခေတ္တ (ခေတ္တ) (န) [မဂဓ + ခေတ္တ] (က) မဂဓတိုင်းလယ်မြေ။ (ခ) မဂဓနယ်မြေ။ (က) ဘဂဝါ ဂစ္ဆန္တော ၁၀ မဂဓက္ခေတ္တေ ဌိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၂၂။) အဒ္ဒသာ ခေါ ဘဂဝါ မဂဓခေ-တ္တံ။ဝိ ၃။၄၀၀။ (– ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၇၆။) (ခ) မဂဓခေတ္တေ ပန တေသံ ပါသာဏကစေတိယံ သပ္ပါယံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊ ၂၉၈။

မဂဓဂါမက (ပု) [မဂဓ+ဂါမက] မဂဓရွာငယ်။ မဂဓဂါမကေ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၁။

မဂဓဇနပဒ (ပု) [မဂဓ+ဇနပဒ] မဂဓဇနပုဒ်။ မဂဓာနန္တိ.... မဂဓဇနပဒဿာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။

မဂဓတုလာ (ထီ) [မဂဓ+တုလာ] မဂဓအချိန်အတွယ်။ ဒွတ္တိံ သပလဂုဠပိဏ္ဍပမာဏတာ သဏ္ဍာနတော ဂဟေတဗ္ဗာ၊ န တုလဂဏနာ-ဝသေန၊ ဘာရတော ပလပရိမာဏဥ္စ မဂဓ-တုလာယ ဂဟေတဗ္ဗံ။ သာ စ လောကိယ-တုလာယ ဒွိဂုဏာတိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၁။

မဂဓနာ(လိ)ဠိ (ထီ) [မဂဓ+နာဠိ] မဂဓတိုင်းသုံး–စလယ်–ကွမ်းစား။ (မဂဓကွမ်းစားယူဆပုံအမျိုးမျိုးရှိသည်။ ကေစိအလို ၆-လက်ဖက်, အပရေ အလို ဂ-လက်ဖက်, အာစရိ-ယမမ္မပါလအလို (၅-ကုဈ၊ ၁-လက်ဆုပ်နှင့် ၁-လက်ဆုပ်၏ သုံးပုံတစ်ပုံ) ၂၁-လက်ဆုပ်ကို မဂဓ ၁-ကွမ်းစားဟု ခေါ်သည်။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၇။ မြန်မာတစ်ခွက်ခေါ် ၂-စလယ်ဖြိုးဖြိုးပမာဏကို မဂဓ ၁-ကွမ်းစားဟု မှတ်ယူထိုက်ကြောင်း ရေစကြို၊ ကခ၊ သျှ၊ ၂-၌ဆိုသည်။ အကျယ်ကို ယင်း သျှ-၁၈၄-၁၉၁-တို့၌ကြည့်။)အဍ္ဎာဠ္ဍကောဒနံ ဂဏှာတီ-တိ မဂဓနာဠိယာ ဒွိန္နံတဏ္ဍုလနာဠီနံ ဩဒနံ ဂဏှာတိ...ပတ္တောဒနန္တိ မဂဓနာဠိယာ ဥပဍ္ဎ-နာဠိကောဒနံ ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၁-၂။ မဂဓနာဠိ နာမ ဆပသတနာဠိတိ ကေစိ၊ အဍ္ဎပသတာ-

တိ အပရေ…မဂဓနာဠိ နာမ ပဉ္စကုဍုဝါနိ ကေဠ မုဋ္ဌိ ကောဟ မုဋ္ဌိယာ တတိယဥ္စ ဘာဂံ ဂဏှာတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၇။ (−ဝိမတိ၊၁။၃၄၈။) မဂဓေ မဂဓရဋ္ဌေ ဝိဇ္ဇ-မာနာ နာဠိယော မဂဓနာဠိယော၊ နာဠိ-တိ စေတ္ထ မုဒ္ဒင္ဂကာရေဟ, ဥဒါဟု ဒန္တင-လကာရေဟတ် ဒန္တဇလကာရေဟ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊မဟာဋီ၊၃။၁၈၃။ နာဠိ−လည်းကြည့်။

မဂဓပုရ (န) [မဂဓ+ပုရ] မဂဓတိုင်းမြို့တော် (ရာဇဂြိုဟ်မြို့)။တတ္ထ မာဂဓံ ပုရန္တိ မဂဓပုရံ၊ ရာဇဂဟန္တိ အဓိပ္ပါယော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။

မဂဓဘာသာ (ထီ) [မဂဓ + ဘာသာ] မဂဓတိုင်းသုံးဘာသာစကား။ အဋ္ဌကထာနိယံ-တောတိ ပုဗ္ဗေ မာဂဓဘာသာယ ဝုတ္တံ ဓမ္မသင်္ဂ-ဟာရုဠ္ဟံ အဋ္ဌကထံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၆။ မာဂဓဘာသာ−လည်းကြည့်။

မဂဓမဟာမတ္တ (ပု) [မဂဓ+မဟာမတ္တ] မဂဓ-တိုင်းအမတ်ကြီး၊ မဂဓမင်း၏ အမတ်ကြီး။ အသာဓေါ ဝဿကာရော ဗြာဟ္မဏော မဂဓ-မဟာမတ္တော။ ဝိ၊၁။၅၃။ အံ၊၁။၄၉၉။ (−ဝိ၊ ၃။၃၂၃။ ဒီ၊၂။၇၃။ ဥဒါန၊၁၈၆။) မဂဓမဟာ-မတ္တောတိ မဂဓရဋ္ဌေ မဟာမတ္တော မဟတိ-ယာ ဣဿရိယမတ္တာယ သမန္နာဂတော။ မဂ-ဓရညော ဝါ မဟာမတ္တော၊ မဟာဒမတ္တော-တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ (−ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၉။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၉။)

မဂဓမဟာရာဇ (ပု) [မဂဓ + မဟာရာဇ] မဂဓမင်းကြီး။ အတီတေ ရာဇဂဟေ မဂဓ-မဟာရာဇာ နာမ ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၇။

မဂဓရဋ္ဌ (န) [မဂဓ+ရဋ္ဌ] မဂဓတိုင်း။ ဒွိန္နံ ရဋ္ဌာနန္တိ ကာသိကရဋ္ဌမဂဓရဋ္ဌာနံ အန္တရေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။

မဂဓရဇ္ဇ (န) [မဂဓ+ရဇ္ဇ] မဂဓတိုင်း။ မဂဓ-မဟာမတ္တ−ကြည့်။

မဂဓရာဇ (ပု) [မဂဓ+ရာဇ] မဂဓမင်း။ (မဂဓ မင်းသည် ဂေါတမဘုရားရှင် သက်တော်ထင် ရှားရှိနေစဉ်၌−ဗိမ္ဗိသာရမင်း (ဝိ၊၃။၅၃။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇) အဇာတသတ်မင်း (ဒီ၊၁။၄၄) ဟု ၂-ဦးတွေ့ရ၏။ အတိတ်မဂဓမင်းကား ရေ ကုမင်းတစ်ဦးသာ တွေ့ရသည်။ (သာရတ္ထ၊၂။ ၁၁၂။) အမည်မထင်ရှားသော မဂဓမင်းများ ကား ဇာတ်အဋ္ဌကထာများ၌ များစွာပင် တွေ့ရ၏။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆၊၁၆၀၊၁၇၀၊ ၃၇၉၊ ၂၁၅။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၇၂၊၂၆၁။) မဟာဂေါဝိန္ဒ ဟူသည် မှေး၌ဖြစ်သော မဂဓမင်းတစ်ယောက် ပင်တည်းဟု (မဋ္ဌီ၊၂။၁၀၈−၉) ကေစိဝါဒ အရ ပြဆိုသေး၏။) အတီတေ ရာဇဂဟေ ဓောဓာ မဂဓရာဇာ ရဇ္ဇံကာရေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၉။ (−ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။)

မဂဓဝရ (ပု) [မဂဓ+ဝရ] မြတ်သောမဂဓတိုင်း။ မဂဓဝရပုရတ္ထိမေနာ (ဝိမာန။၅၂) တံ မဂဓ-ဝရဿ ပုရတ္ထိမေန၊ အဘိသမ္ဗောဓိဋ္ဌာနတော ဥတ္တရမေ မဂဓရဋ္ဌေ ပုရတ္ထိမဒိသာယ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၁၄၉။

မဂဓဝါသိက (တိ) [မဂဓဝါသ+ဣက] မဂဓ-တိုင်း၌ နေခြင်းရှိသော၊သူ။ မဂဓဝါသိကာနံ သဿာသမယေ မိဂါနံ မဟာပရိပန္ထော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။

မဂယမာန (တိ) [မဂ+ဏယ+မာန။နီတိ၊ဓာ။ ၂၈၆။] ရှာဖွေသော၊ သူ။ ယထာ ဥလူကော ရုက္ခသာခါယံ မူသိကံ မဂယမာနော ဈာ-ယတိ။ မဟာနိ။၁၁၇။ မူသိကံ မဂယမာနောတိ မူသိကံ ဂဝေသမာနော။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။

မဂရာဇ (ပု) [မဂ+ရာဇ] သားကောင်တို့၏မင်း။ (မြေခွေးနက်ကို မြောက်ပင့် ခေါ်ခြင်းဖြစ် သည်။)ကတ္တစိ ပန ကာဠသိင်္ဂါလောပိ ဝုစ္စတိ။

ယထာဟ– "ဥသဘာသောဝ တေ ခန္ဓော၊ သီဟဿေဝ ဝိဇမ္ဘိတံ"။မဂရာဇ နမော တျတ္ထု အပိ ကိဉ္စိ လဘာမသေ။ မ၊၄၊၁။၁၂၃–၄။ (ဇ၊၁။၈၉–၌ မိဂရာဇဟု ရှိသည်။)

မဂ္ဂဝတိက (တိ) [မဂ္ဂဝတ+ဣက] သွားကောင်း အကျင့်ရှိသော၊ သွားကောင်းကျင့် ကျင့်သော၊ သူ။ မဂ္ဂဝတိက....ဗဟုဗ္ဗိသော်ဘာတဝါဒါဒယော ဆန္နဝုတိတက္ကာပါသေန ခုံသနတော။ မ၊ဋီ၊ ၂။၁၂။

မဂဝိသာဏ (န) [မဂ+ဝိသာဏ] သားကောင်ဦးချို၊ သားချို။ သပ္ပိတေလေန ကာယံ အဗ္ဘဉ္ဇိတွာ မာဂဝိသာဏေန ပိဋ္ဌိံ ကဏ္ဍုဝမာနော နဝံ သန္ထာဂါရံ ပဝိသတိ။ မ၊၂။၆။ အံ၊၁။၅၂၈။

မဂသိင်္ဂ (န) [မဂ+သိင်္ဂ] သားကောင် ဦးချို၊ သားချို။ ဗောဓိသတ္တဿ ကိရ စက်မန္တဿ တသ္မိံ မဂသိင်္ဂခုရသဒ္ဒါဒိဘေဒေ ဘယဘေရဝါရမ္မဏေ အာဂတေ နေဝ မဟာသတ္တော တိဋ္ဌတိ။ မ၊၄၊၁။၁၂၄။

မဂသိရ (ပု) [မဂ+သိရ] (၁) သမင်ဦးခေါင်း။ (၂) မိဂသီနက္ခတ်။ (သမင်ဦးခေါင်းသဏ္ဌာန် ရှိသော ကြယ်အစုကို မိဂသီနက္ခတ်ဟု ခေါ်သည်။ ခာန်၊ဋီ။၅၉။) (၁)(၂) မိဂသီသဏ္ဌာနတ္တာ တာရာပုဉ္ဇော မဂသိရော။ သူစိ။ (–မောဂ်၊ ပဉ္စိကာ၊၄။၂၄၇။) မာဂသိရ,မိဂသိရ တို့လည်းကြည့်။

မဂ္ဂ(ပု) [မဂ္ဂ+ဏ။မဂ္ဂ+ဏ။မ+ဂမု+ကွိ။ မဂ္ဂ+အ။မ+ဂ။ သူစိ။ဂမု+အ။သာရတ္ထ၊ ၃။၁၇၀။ (မာဂီ–သံ)](၁)လမ်းခရီး။(၂)အကြောင်း။ (၃) မဂ်၊ အရိယာမဂ်၊ မဂ္ဂင်၊ မဂ္ဂသစ္စာ။ (၄) ကျင့်စဉ်။ (၅) မဂ္ဂပစ္စည်း။(၆) နိဗ္ဗာန်။ (၇) (မဂ်။ ဝစ္စမဂ်စသည်)။ (၈) အပြား (ဘေဒ)။ (၉) အစဉ်အဆက်။ (ပ) (၁၀) မဂ်–လမ်းခရီး–နှင့်တူသော။

(၁)လမ်းခရီး။ (ခြေလမ်းခရီးကို ဇင်္ဃမဂ္ဂ၊ လှည်းလမ်းခရီးကို သကဋမဂ္ဂ စသည်ဖြင့် အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁–၌ သုံးနှုန်းသည်။ မဂ္ဂေါ ပေါက္ခရဏီတိ တောနိ ဟိ အသေနာသနာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၀–၌ လမ်းခရီးအနီး ဇရပ်ရှည်ကို မဂ္ဂေါဟု ဆိုသည်။ သာရတ္ထ၊၃။၄၀၂။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၄၂။) မုဠ္ဟဿ ဝါ မဂ္ဂံ အာစိက္ခေယျ။ ဝိ၊၁။၇။ ဒီ၊၁။၈၀။ မ၊၁။၄၈။

(၂) အကြောင်း။ (ယော သော ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ။ သံ၊၃။၂၄၁-၌ အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဇေတုတ္တဈာန်ကို မဂ္ဂေါဟု ဆိုသည်။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၉။ ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ အဘိ၊၁။ ၄၄-၌ ရူပဘုံသို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကြောင့် ဈာနစေတနာနှင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို မဂ္ဂဟု ဆိုသည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ အထ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဒုက္ခေ၊ ဧသ မဂ္ဂေါ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ဓမ္မ။ ၅၃။နေတ္တိ။၇-၌ အလုံးစုံသော ကိလေသာမှ စင်ကြယ်သော အရိယာမဂ်၏ (သို့မဟုတ်) စင်ကြယ်သောနိဗ္ဗာန်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကြောင့် နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာကို မဂ္ဂေါဟုဆိုသည်။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၁။ မံသစက္ခုဿ ဥပ္ပါဒေါ,မဂ္ဂေါ ဒိဗ္ဗဿ စက္ခုနော။ အဘိ၊က။ ၁၉၁။ ဣတိဝုတ်။၂၃၁-၌ ဒိဗ္ဗစက္ခု၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် မံသစက္ခုကို မဂ္ဂေါဟုဆိုသည်။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၈။ မူလဋီ၊ ၃။၇၆။ အနုဋီ၊၃။၁၁၁။) ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ အဘိ၊၁။၄၄။ (–၆၈။) ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတီတိ...........မဂ္ဂေါတိ ဥပါယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ (–၂၄၅။)

(၃) မဂ်၊ အရိယာမဂ်၊ မဂ္ဂင်၊ မဂ္ဂသစ္စာ။ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။ ဝိ၊၁။၁၁၉။ ဝိ၊၃။၁၅။ ပဋိသံ။၃၂၅။

(၄) ကျင့်စဉ်၊ လမ်းစဉ်။ (အနက္ခာတဿ မဂ္ဂဿ အက္ခာတာ။ ပဋိသံ။၃၇၅-၌ ပါရမီ

၁၀-ပါးလမ်းစဉ်ကို မဂ္ဂသာ ဟုဆိုသည်။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။ဒေ. ဟာနုစိတ္တံ ဉာဏ်ဟိ မဂ္ဂံ ဒဿနပတ္တိယာ။ ထေရီ။ ၄၀၂-၌ သမထဝိပဿနာ လမ်းစဉ်ကို မဂ္ဂံ ဟုဆိုသည်။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၇၈။ အဋ္ဌင်္ဂိကော စ မဂ္ဂါနံ၊ ခေမံ အမတဂါမိနံ။ မ၊၂။၁၇၆-၌ သတိပဋ္ဌာန်လမ်းစဉ်ကို မဂ္ဂါနံဟု ဆိုသည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၂။မ၊ဋီ၊၃။၁၀၆။) မဂ္ဂေ စေဝ ဟေတု စ (ပဋိသံ။၂၇၄)တိ တဿ တဿ ကိစ္စဿ ကရဏာယ ပဋိပဒဋ္ဌေန မဂ္ဂေ.... အယံမဂ္ဂေါ အယံပဋိပဒါ (သံ၊၃။၆၊၂၃) တိ အာဒိသု ဟိ ပဋိပဒါ မဂ္ဂေါ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။ (၅) မဂ္ဂပစ္စည်း။ ယထာနုရူပံ ဈာနပစ္စယေ ဝုတ္တာနံ မဂ္ဂဝင်္ဂာနံ နဝန္နံ ဟေတုအဓိပတိဈာနာနံ။ မူလဋီ၊၃။၁၉၇။ မဂ္ဂပစ္စယတံ အဝိဇဟန္တော ဝါတိ ဉာမိနာ စ မဂ္ဂပစ္စယော ဝုတ္တောတိ "မဂ္ဂင်္ဂာနံ နဝန္န" န္တိ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊၃။၂၆၆။ (၆) နိဗ္ဗာန်။ မဂ္ဂဥ္ဆ လဒ္ဓါ အပုနဗ္ဘဝါယာ(သံ၊၁။၁၇၆)တိ အပုနဗ္ဘဝါယ မဂ္ဂေါ နာမ နိဗ္ဗာနံ၊တံ လဘိတွာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။မဂ္ဂေါနာမာတိ ဥပါယောနာမ နိဗ္ဗာနံ တသ္မိံ လဒ္ဓေ ပုနဗ္ဘဝါဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၅။ (၇) မဂ်။ (ဂစ္ဆမဂ်=ကျင်ကြီးလမ်းကြောင်း၊ ပဿာဝမဂ်= ကျင်ငယ်လမ်းကြောင်း၊ မုခမဂ်= ခံတွင်း။ လူမ၊ နတ်မ၊ တိရစ္ဆာန်မ၊ လူဥဘတောဗျည်းနတ်ဥဘတောဗျည်း တိရစ္ဆာန် ဥဘတောဗျည်းတို့၌ မဂ် ၃-ခုစီရှိသောကြောင့် ၁၈-မဂ်။ လူယောကျ်ား နတ်ယောကျ်ား တိရစ္ဆာန်ယောကျ်ား၊ လူပဏ္ဍုက် နတ်ပဏ္ဍုက် တိရစ္ဆာန်ပဏ္ဍုက်တို့၌ ဝစ္စမဂ် မုခမဂ် ၂-ခုစီရှိသောကြောင့်၁၂-မဂ် ။ စုစုပေါင်း မဂ် ၃၀ ဖြစ်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ ကခါ။၁၀၉။) မနုဿိတ္ထိယာ တယော မဂ္ဂေ ....မုခံ အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေန္တဿ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။ ဝိ၊၁။၃၅။ (၈) အပြား (ဘေဒ)။ဒွေဓာ ဒွိဓာသကမဂ္ဂေါပိ အဟေတု ကဋ္ဌကမ္မိတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၇။ (၉)အစဉ် အဆက်။ ကထာမဂ္ဂနှင့်ကထာမဂ္ဂနိဿိတ–တို့ ကြည့်။ (တိ) (၁၀) မဂ်–လမ်းရေး–နှင့်တူသော။ဖလံ ပန မဂ္ဂံ ဥပါဒါယ မဂ္ဂေါ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၀။(–ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၄။ မူလဋီ၊၁။ ၉။) မဂ္ဂံ ဥပါဒါယာတိ မဂ္ဂသဒိသတာယ မဂ္ဂေါတိ ဉာမမတ္တံ သန္ဓာယာဟ။မူလဋီ၊၁။၁၃၆။

အရိယာမဂ်သည် သောတာပတ္တိမဂ်=ပဌမမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်=ဒုတိယမဂ်၊ အနာဂါမိမဂ်=တတိယမဂ်၊ အရဟတ္တမဂ်= စတုတ္ထမဂ် ဟု လေးမျိုးရှိ၏၊ ယင်းမဂ်လေးမျိုး၌ ယှဉ်သော စေတသိက်များတွင်သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ပညာ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ=ဝိတက်၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ၊သမ္မာဝါယာမ=ဝီရိယ၊ သမ္မာသတိ = ၃ တိ၊ သမ္မာသမာဓိ=ဧကဂ္ဂတာဟု စေတသိက်ရှစ်လုံးပါဝင်ရာ ယင်းစေတသိက်ရှစ်လုံးကို မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးဟု ခေါ်၏၊ ထိုမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အပေါင်းကိုပင် ပါဠိသက် မြန်မာဝေါဟာရအားဖြင့် မဂ်ဟု သုံးနှုန်း ခေါ်ဝေါ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော ၈ပါးစီကို မဂ္ဂင်ဟု ခေါ်၍ ယင်းရှစ်ပါးအပေါင်းကို မဂ်ဟုခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟူလို။ မဂ္ဂပုဒ်၏ အကြောင်းဗျုပ္ပတ်ကို ဖော်ကြရာ၌ – ကိလေသာတို့ကို သတ်လျက် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်သောကြောင့်မဂ်၊ နိဗ္ဗာန်ကိုရှာမှီး တတ်သောကြောင့်မဂ်၊ နိဗ္ဗာန်ကိုအလိုရှိသော သူတို့သည် ကျင့်အပ်သောကြောင့် မဂ်စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ,ဋီကာများ၌ အမျိုးမျိုးပင် ဖော်ပြကြ၏ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၀။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉၅)။

ယင်းမဂ်သည်အနုသယကိုပယ်ခြင်း၊ ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏ (ပေဋကော။ ၁၇၁)။ အနုသယကိုပယ်ခြင်းကိစ္စရှိ၏ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇)။

မဂ်က အနုသယခုနစ်ပါးပယ်ပုံ

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌာနုသယ,ဝိစိကိစ္ဆာနုသယကို အစဉ်စွန့်ပယ်၏၊ထိုမှတစ်ပါးသော အနုသယ ကိလေသာတို့ကို အပါယ်လားစေတတ်သော အစွမ်းကို ဖြတ်သောအားဖြင့်တစ်စိတ်မျှသာစွန့်ပယ်၏၊ သကဒါဂါမိမဂ်သည် ကာမရာဂါနုသယ, ပဋိဃာနုသယကို ခေါင်းပါးစေ၏၊ အစဉ် မစွန့်။ အနာဂါမိမဂ်သည် ကာမရာဂါနုသယ,ပဋိဃာနုသယကို အစဉ်စွန့်ပယ်၏၊ကြွင်းသောအနုသယကိလေသာတို့ကို အားနည်းစေ၏။ အရဟတ္တမဂ်သည် မာနာနုသယ,ဘဝရာဂါနုသယ,အဝိဇ္ဇာနုသယတို့ကို အစဉ်စွန့်ပယ်၏၊ ထိုမှတစ်ပါးသော ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်၏ (ယမိုက်ကောက်။၄၂၀)။

မဂ်က အာသဝလေးပါးပယ်ပုံ

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌာသဝကိုပယ်၏။ အနာဂါမိမဂ်သည် ကာမာသဝကို ပယ်၏။ အရဟတ္တမဂ်သည် ဘဝါသဝ,အဝိဇ္ဇာသဝကို ပယ်၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၃)။

မဂ်က သံယောဇဉ်ကိုပယ်ပုံ

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, သီလဗ္ဗတပရာမာသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ ဤသံယောဇဉ်ငါးပါးကိုပယ်၏။ အနာဂါမိမဂ်သည် ကာမရာဂ, ပဋိဃ ဤသံယောဇဉ်နှစ်ပါးကို ပယ်၏။ အရဟတ္တမဂ်သည် မာန, ဘဝရာဂ, အဝိဇ္ဇာ ဤသံယောဇဉ် သုံးပါးကို ပယ်၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၈)။

မဂ်က နီဝရဏပယ်ပုံ

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ကုက္ကုစ္စ,ဝိစိကိစ္ဆာ နီဝရဏနှစ်ပါးကို ပယ်၏။ အနာဂါမိမဂ်သည် ကာမစ္ဆန္ဒ, ဗျာပါဒနီဝရဏနှစ်ပါးကို ပယ်၏။ အရဟတ္တမဂ်သည် ထိန, မိဒ္ဓ, ဥဒ္ဓစ္စ, အဝိဇ္ဇာ ဤနီဝရဏ လေးပါးကိုပယ်၏။

မဂ်က ဥပါဒါန်လေးပါးပယ်ပုံ

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌုပါဒါန်,သီလဗ္ဗတုပါဒါန်, အတ္တဝါဒုပါဒါန်သုံးပါးကိုပယ်၏။ ကာမုပါဒါန်ကိုကား မဂ် လေးပါးလုံးက အကြမ်းအနုအစဉ်လိုက်ပယ်သည်။

မဂ်က ကိလေသာ ၁၀-ပါးပယ်ပုံ

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာ ကိလေသာများကိုပယ်၏၊ အနာဂါမိမဂ်သည် ဒေါသကိလေသာကိုပယ်၏။အရဟတ္တမဂ်သည် ကြွင်းသော ကိလေသာ ခုနစ်ပါးကို ပယ်၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၅-၇)။ ဝရဇိန်မိုးကြိုးသွားဖြင့် မဖောက်ခွဲ မဖျက်ဆီးနိုင်သော ကျောက်တောင်ကျောက်ခဲမည်သည်မရှိ၊ ဝရဇိန်မိုးကြိုးသွားကျရာအရပ်အသည် ထုတ်ချင်းပေါက်သွားသည်သာဖြစ်သည်။ ထို့အတူ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် မပယ်သတ်နိုင်သော ကိလေသာမည်သည်ရှိ၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်ပြီး ကိလေသာများ ပြန်လည် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမည်သည် မရှိ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၉)။

မဂ်က ဂန္ထလေးပါးပယ်ပုံ

မည်သည့် မဂ်က မည်သည့်ဂန္ထတရားကို ပယ်သည်ဟုကျမ်းဂန်များ၌တိုက်ရိုက်မတွေ့ရ၊ အနုသယ,ကိလေသာစသည်ပယ်ပုံကို နည်းမှီးရလျှင် သောတာပတ္တိမဂ်သည် သီလဗ္ဗတပရာမာသ, ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထနှစ်ပါးကိုပယ်သည်၊အနာဂါမိမဂ်သည်ဗျာပါဒကာယဂန္ထကိုပယ်သည်၊ အရဟတ္တမဂ်သည် အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထကိုပယ်သည်ဟု ယူရမည်ထင်သည်။ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်းတရားဟူသည် အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟု (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉၃) ဆိုထား၏၊ ယင်းသို့ ဆိုခြင်းကား ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပဟာန် အစွမ်းဖြင့် ပယ်စွန့်ခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်(အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၉)။

သမုစ္ဆေဒပဟာန် (အကြွင်းမဲ့ပယ်စွန့်ခြင်း) အားဖြင့်ကား အရဟတ္တမဂ်ကပင် အဘိဇ္ဈာ-ကာယဂန္ထကို အကြွင်းမဲ့ပယ်သည်ဟုယူရမည်။

မဂ်က အကုသိုလ်ကိုပယ်ပုံ

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်-စိတ်လေးခု ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်တစ်ခု ဤအကုသိုလ်စိတ်ငါးပါးကိုပယ်၏။သကဒါဂါ-မိမဂ်သည် ဒေါမနဿသဟဂုတ်စိတ် နှစ်ပါး ကို ခေါင်းပါးစေ၏၊အကြွင်းမဲ့ မပယ်။ အနာဂါမိ မဂ်သည် ဒေါမနဿသဟဂုတ် စိတ်နှစ်ပါးကို အကြွင်းမဲ့ပယ်၏။ အရဟတ္တမဂ်သည် ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ်စိတ်လေးခု ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်တစ်ခု ဤငါးပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့ကိုပယ်၏။ မဂ်အသီးသီးသည် ဆိုင်ရာအကုသိုလ်ကို ပယ် ရာ၌ စိတ်၏အစိတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ္တံ့သော အကုသိုလ်နှင့်တကွပယ်သည်။ ယင်းသို့ ပယ်ရာ၌ နိုင်ငံကြီးတစ်နိုင်ငံတွင် ခိုးသူကြီး တစ်ဆယ့်နှစ်ယောက် ထကြွသောင်းကျန်း နေရာ ဆုလာဘ်ပေး၍ အသီးအသီးအပမ်း ခိုင်းပုံ ဥပမာဖြင့် အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ (အဘိ၊ဌ၊၁။၂၇၇-၉)၌ အကျယ်ပြထား၏။

မဂ်က ကိလေသာကိုပယ်ရာ၌ အောက် အောက်မဂ် မပယ်ရသေးသော ကိလေသာ များကို အထက်အထက်မဂ်က ပယ်၏။သစ္စာ ကိုမြင်ရာ၌ကား သောတာပတ္တိမဂ်သည် မြင် အပ်ပြီး သစ္စာလေးပါးကိုပင် အထက်မဂ်သုံး ပါးကမြင်သည်။ ယင်းသို့မြင်ရာ၌အခန်းတွင်း-ရှိ ရတနာသေတ္တာလေးလုံးကို မီးထွန်း၍မြင်ရ ပုံ၊ နေရောင်ဖြင့်မြင်ရပုံ ဥပမာများဖြင့် အကျယ်ပြဆိုထား၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄-၆)။

သောတာပတ္တိမဂ်သည် အပါယ်ဘဝမှ-ထ၏။ သောတာပတ္တိမဂ်ရပြီးနောက် အပါယ် မကျတော့ဟုဆိုလိုသည်။ သကဒါဂါမိမဂ်သည် သုဂတိကာမဘုံတစ်စိတ်မှထ၏။ အနာဂါမိမဂ် သည် ကာမဘဝမှထ၏။အရဟတ္တမဂ်သည်ရူပ အရူပဘဝမှထ၏။ အရဟတ္တမဂ်သည် အလုံးစုံ သောဘဝတို့မှထသည်သာ၊ အရဟတ္တမဂ်ရ-ပြီးလျှင် နောက်ဘဝမရှိတော့ဟူလို (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉)။ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်သည် အပါယ်ဘုံ၌လည်းကောင်း, သတ္တမဘဝထက် အလွန်ဖြစ်သောသုဂတိဘဝ၌ လည်းကောင်း အကျိုးပေးနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိရှိသည့် အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ် (=ပဋိသန္ဓေကျိုးပေး နိုင်သည့် ကံနှင့် တကွဖြစ်သော ဝိညာဏ်)ကို ချုပ်ပျောက်စေ၏ (ပယ်၏)။ ထို့ကြောင့် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ အပါယ်ဘဝ၌ ဖြစ် မည့် နာမ်ရုပ်တရားများ, သတ္တမဘဝထက် အလွန် သုဂတိဘဝ၌ဖြစ်မည့် နာမ်ရုပ်တရား များသည် သောတာပတ္တိမဂ် ရစဉ်ကပင် လုံးဝချုပ်ဆုံးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရသည်။ အပင်ပေါက်နိုင်သော အစွမ်းသတ္တိရှိသည့် မျိုးစေ့ကို မီးမြှိုက်ပစ်လိုက်လျှင် ထိုမျိုးစေ့ ကြောင့် ဖြစ်ထွန်း ပေါ်ပေါက်လာမည့် ပင်စည် အခက် အရွက်အသီးအပွင့်စသည်ကို ဖျက်ဆီးပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

သကဒါဂါမိမဂ်ဉာဏ်သည် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ အရေ ငါးဘဝတို့၌ အကျိုးပေးနိုင်သော အစွမ်း သတ္တိရှိသည့် အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကို ချုပ်ပျောက်စေ၏၊ ထို့ကြောင့်သကဒါဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံအရေငါးဘဝ-၌ဖြစ်မည့် နာမ်ရုပ်တရားများသည် သကဒါ-ဂါမိမဂ်ရစဉ်ကပင် လုံးဝချုပ်ဆုံးခဲ့ပြီး ဖြစ် သည်။

အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်သည် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ အရေနှစ်ဘဝ၌ အကျိုးပေးနိုင်သောအစွမ်း သတ္တိရှိသည့် အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကို ချုပ် ပျောက်စေ၏၊ ထို့ကြောင့် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ် အဖို့ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ အရေနှစ်ဘဝတို့၌ ဖြစ်

မည့် နာမ်ရုပ်တရားများသည် အနာဂါမိမဂ်ရစဉ်ကပင် လုံးဝချုပ်ဆုံးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌ အကျိုးပေးနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိရှိသည့် အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကို ချုပ်ပျောက်စေ၏၊ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ ရူပဘုံ အရူပဘုံ၌ဖြစ်မည့် နာမ်ရုပ်တရားများသည် အရဟတ္တမဂ် ရစဉ်ကပင် လုံးဝချုပ်ဆုံးခဲ့ပြီးဖြစ်သည် (စူဠနိ။ ၃၃-၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၉။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၃-၇)။

မဂ်ကဆိုင်ရာ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကို ချုပ်ပျောက်စေ၏ ဟူရာ၌ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်သည် မဂ်ဉာဏ်က သတ်အပ်သော တရားမဟုတ်၊ အဘယ်နည်းဖြင့်အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကို ချုပ်ပျောက်စေသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်သည်တဏှာ အဝိဇ္ဇာဟူသော အဖော် သဟာယ်ကိုရမှ အကျိုးကို စီမံနိုင်၏၊ အကျိုးပေးနိုင်၏ (အဝိဇ္ဇာနုသယပရိက္ခိတ္တေန တဏှာနုသယမူလကေန သင်္ခါရေန ဇနိယမာနံ။ ဘင်္ဂဟ။၅)။ တဏှာအဝိဇ္ဇာတို့ကား မဂ်ကပယ်သတ် အပ်သော တရားများတည်း။ မဂ်ကအကြောင်းဖြစ်သော တဏှာ အဝိဇ္ဇာကိုသတ်လိုက်လျှင် အဘိသင်္ခါရ ဝိညာဏ်ကိုလည်း ပယ်သတ်ရာ ချုပ်ပျောက်စေရာ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် အကြောင်းအဝိဇ္ဇာတဏှာ၏ ချုပ်ပျောက်ခြင်းကိုပင် ကာရဏူပစာအားဖြင့် "အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်၏ ချုပ်ပျောက်ခြင်း" ဟုဆိုသည်(ဋီလင်္ကာ၊၁။၁၀၇)။

သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော် ရတနသုတ်(သုတ္တနိ။ ၃၁၃)၌ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များသည် အရိယာဖြစ်ပြီးနောက်ရှစ်ခုမြောက်ဘဝကို မယူဟု ဆိုထားရာ၌ ကာမဘဝကို ရည်ရွယ်၍သာ ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်၊ သံသရာ ကျင်လည်ရာ၌ ကာမဘုံဝယ် ခုနစ်ဘဝထက်အလွန် မနေကြတော့ဟု ဆိုလိုသည်၊ မဟဂ္ဂုတ် ဘဝအတွက်ကား အပိုင်းအခြားမရှိ၊ မဟဂ္ဂုတ်များစွာပင် ဖြစ်နိုင်ကြသည်ဟု (အနုဋီ၊၁။၁၂၄ ၌)ဆို၏။ သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ (၁။၂၈၆) ပရိတ္တဋီ (၅၀) တို့၌ကား အရိယာများသည် သတ္တမဘဝ၌ ဝိပဿနာအားထုတ်၍ ရဟန္တာ ကေန်ဖြစ်ကြသည်ဟု ဆို၏။ ယင်း ဋ္ဌ, ဋီ–တို့အလို အရိယာများသည် ခုနစ်ဘဝထက် အလွန် သံသရာမကျင်လည်ကြတော့ဟု မှတ်ရမည်။

မဂ်သည် လောဘအစွန်း ဒေါသအစွန်း နှစ်ပါးသို့မကပ်ရောက်၊ ထိုအစွန်းနှစ်ပါးမှ လွတ်သော ကြောင့် မဂ်ကို (=မဂ်လမ်းစဉ်ကို) မဇ္ဈိမပဋိပဒါဟု ခေါ်သည် (မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၈)။ မဂ်ဖြင့်ကိလေသာ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်သောကြောင့် မဂ်ကို သတ္တဝါတို့၏ နိမောက္ခ (လွတ်မြောက်ရေး) တရားဟုခေါ်သည် (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉)။ ကာယဝင်္ကစသည် မရှိသောကြောင့်မဂ်ကို ဥဇုက (=ဖြောင့်မတ်သော) တရားဟုလည်း ခေါ်၏ (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၈၂)။ ဘုရားကင်းဆိတ်သောကမ္ဘာလောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သန္တာန်ဝယ် မဖြစ်ပေါ် မဥပါဒ်သောကြောင့်အရိယမဂ်ကို ပဝါရဏာသုတ် (သံ၊၁။၁၉၂) ၌ အနုပ္ပန္နမဂ်ဟု ဟောတော်မူခဲ့၏။

ရှေးဘုရားရှင်တို့ကျင့်ကြံဖူးပ်သော အရိယာမဂ်ကို ဘုရား မပွင့်သော ကြားကာလ၌ တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ အသုံးမပြု (ဖြစ်ပေါ်အောင် မလုပ်) သောကြောင့် "ပုရာဏမဂ္ဂ =အသုံးမပြုသောလမ်းဟောင်း" ဟု နဂရသုတ် (သံ၊၁။၃၂၇-၉)၌ ဟောတော်မူ၏ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၁၉)။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓ, သာဝကဗုဒ္ဓတို့သည် ဘာဝနာသဝန ဂေါစရာသေဝနအားဖြင့် မဂ်တရားကို မှီဝဲကြ၏၊ မစွန့်လွှတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့်မဂ်ကို "ဗုဒ္ဓနိသေဝိတ=ဘုရားရှင်

တို့ မှီဝဲအပ် မစွန့်လွှတ်အပ်သောတရား” ဟု ခေါ်၏ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁။ ဝိဘင်္ဂ၊၁။၃)။

အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ဒသကနိပါတ် အရိယသုတ် (အံ၊၃။၄၈၅)၌ သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်မှု (ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီ) စသည်ကို အရိယာမဂ်၊သူ့အသက် သတ်ခြင်း (ပါဏာတိပါတ)စသည်ကို အနရိယမဂ်ဟု ဟောတော်မူ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် မဂ္ဂဝီထိဖြစ်ပုံ

ပညာဉာဏ်ကြီးသော (မဟာပညာ) ပုဂ္ဂိုလ်အား မဂ္ဂဝီထိဖြစ်ပုံကား–ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ုပစ္ဆေဒ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အနုလုံ ၂-ကြိမ်၊ ဂေါတြဘူ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်သုံးကြိမ်၊ ထိုနောင် ဘဝင်ဖြစ်တိုက်သည် ဖြစ်၏။

ပညာဉာဏ် အလယ်အလတ်ရှိသော(မဇ္ဈိမပညာ) ပုဂ္ဂိုလ်အား မဂ္ဂဝီထိ ဖြစ်ပုံကား–ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ုပစ္ဆေဒ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အနုလုံ ၃-ကြိမ်၊ ဂေါတြဘူ၊ မဂ်၊ ဖိုလ် ၂-ကြိမ်၊သို့နောင် ဘဝင်ဖြစ်သိုက်သည်ဖြစ်၏။

ပညာဉာဏ်နုံ့သော (မန္ဒပညာ) ပုဂ္ဂိုလ်အား မဂ္ဂဝီထိဖြစ်ပုံကား–ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ုပစ္ဆေဒ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အနုလုံ ၄-ကြိမ် ဂေါတြဘူ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တစ်ကြိမ်၊ ထိုနောင် ဘဝင်ဖြစ်သိုက်သည် ဖြစ်၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅-၆။ သစ္စသင်္ခေပ။ ၃၅၇-ဂ-ဂါထာ)။ (မှတ်ချက်–သင်္ဂဟ။ ဝိဘာဝိနီဋီကာ။ ဝီထိလက်ရိုးကျမ်းများ၌ ဖိုလ်တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်သော မန္ဒပညာပုဂ္ဂိုလ်၏မဂ္ဂဝီထိကို မပြကြ။ မဟာပညာ, မဇ္ဈိမပညာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဂ္ဂဝီထိကိုသာပြကြသည်။ အဋ္ဌသာလိနီယောဇနာ (၁၄၄) ဆရာက မန္ဒပညာပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝီထိသည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသအလိုမဟုတ်၊ ပေါရာဏအဋ္ဌကထာ၌ လာသောနည်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှာ၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (၂။၃၁၅)၌လည်း မန္ဒပညာပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝီထိကို အနှစ်သာရအားဖြင့် မယုံကြည်အပ်=(နှ သာရတော ပစ္စေတဗ္ဗံ ဟုပယ်ထား၏)။

မဇ္ဈိမပညာပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝီထိ၌ ကိလေသာ အမိုက်တိုက်ကို ဖျက်ဆီးပုံ, နိဗ္ဗာန်မြင်ပုံ ဥပမာကား – မျက်စိအမြင်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လ၏ နက္ခတ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကို သိအောင် ပြုအံ့ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ညဉ့်၌ လကိုမော့ကြည့်စဉ် တိမ်တိုက်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းနေသောကြောင့် လသည်မထင်ရှား ခဲ့၊ ထိုအချိန်တွင် ပဌမအကြိမ် တိုက်ခတ်လာသော လေသည် ထူထပ်သော တိမ်တိုက်များကို မှုတ်လွှင့် ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်၏၊ ဒုတိယအကြိမ် တိုက်ခတ်လာသော လေသည် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော တိမ်တိုက်တို့ကို မှုတ်လွှင့်ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်၏၊ တတိယအကြိမ် တိုက်ခတ် လာသောလေသည် သိမ်မွေ့သော တိမ်တိုက်တို့ကို မှုတ်လွှင့် ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်၏၊ ထိုနောင်မှ လ၏နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ကြည့်လို သိလိုသူသည် တိမ်တိုက်ကင်းသော ကောင်းကင်၌ လကိုကောင်းစွာ မြင်ရတော့၏။

ဤဥပမာ၌ တိမ်တိုက်သုံးခုနှင့် သစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော ကိလေသာ အမိုက်တိုက် သုံးခုတူသည်၊ လေသုံးခုနှင့် အနုလုံသုံးခု တူသည်၊ မျက်စိအမြင်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဂေါတြဘူဉာဏ်တူသည်၊ လနှင့်နိဗ္ဗာန် တူသည်၊တစ်ခုတစ်ခုသော လေ၏ အစဉ်အတိုင်း တိမ်တိုက်သုံးခုကို ဖျက်ဆီးခြင်းကဲ့သို့ တစ်ခုတစ်ခုသော အနုလုံစိတ်၏ သစ္စာကို ဖုံးလွှမ်း တတ်သော ကိလေသာအမိုက်တိုက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းကို မှတ်အပ်၏။

တိမ်တိုက်ကင်းသော ကောင်းကင်၌ စင်ကြယ်သောလကို မြင်ရခြင်းကဲ့သို့ သစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော ကိလေသာ အမိုက်တိုက် ကင်းလွတ်သော ဂေါတြဘုဉာဏ်ဖြင့် စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခြင်း (မြင်ခြင်း)ကို မှတ်အပ်၏။ တိုက်ခတ်လာသော လေသုံးခုသည် လကိုဖုံးလွှမ်းနေသော တိမ်တိုက်များကိုသာ ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ လကိုမြင်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၊ ထို့အတူ အနုလုံစိတ်သုံးခုသည် သစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော ကိလေသာ အမိုက်တိုက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။ လ၏နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို သိလိုသူသည် လကိုသာမြင်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ တိမ်တိုက်တို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။ ထို့အတူ ဂေါတြဘုဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြုခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ ကိလေသာ အမိုက်တိုက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။ အနုလုံဉာဏ်သုံးခုသည် ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာဘို၌ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တဟု လက္ခဏာရေးသုံးပါး ထင်မြင်၍ သစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော ကိလေသာ အမိုက်တိုက်တို့ကို ဖျက်ဆီးသည် (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅-၆)။

မဂ်သည် ကိလေသာ အမိုက်တိုက်ကိုသာ ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးသည်မဟုတ်၊ သံသရာအဝ အဆက်ဆက်၌ ဖြစ်ခဲ့သော ဒုက္ခပင်လယ်ကိုလည်း ခြောက်သွေ့စေ၏၊ အပါယ်တံခါးများကိုလည်း ပိတ်ဆို့၏၊ အရိယဥစ္စာ (၇) ဖြာကို မျက်မှောက်ပြု၏၊ မိစ္ဆာမဂ္ဂင် ၈-ပါးကိုပယ်စွန့်၏၊အလုံးစုံသော ဘေးရန်အပေါင်းကို ငြိမ်းအေးစေ၏၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ရင်သွေးတော်နှစ် သားတော်စစ်အဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ပို့ဆောင်သည့်အပြင် များစွာသော အကျိုးအာနိသင်များကိုလည်း ရရှိစေ၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၁၃-၅)။

မဂ်၏ သုညတစသည်အမည်ရပုံ

ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာသည် တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သောအားဖြင့် (=အနတ္တအားဖြင့်) ရှုသည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာသည် သုညတအမည်ရသည်။ သုညတမည်သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့်ရလာသော မဂ်သည် သုညတမဂ်မည်၏။ ဤကားအာဂမန (=မဂ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဝိပဿနာ)၏ အစွမ်းဖြင့် သုညတအမည် ရပုံတည်း။

မဂ်သည် မိမိသဘောအားဖြင့်ပင် ရာဂစသည်တို့မှ ကင်းဆိတ်၏၊ ထို့ကြောင့် သဂုဏ (=မိမိ၏ ပင်ကိုယ်ဂုဏ်သဘော) အားဖြင့်ပင် မဂ်သည် သုညတအမည်ရသည်။ နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂစသည်တို့မှ ကင်းဆိတ် သောကြောင့် သုညတ မည်ရင်းတည်း၊ သုညတ မည်သော နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်ရသောကြောင့် မဂ်ကို အာရုံ၏အစွမ်းအားဖြင့် (အာရမ္မဏတော) သုညတမည်သည်ဟု ဆိုရသည်။ ဤနည်း၌ အကြောင်း အာရုံ၏ သုညတ နာမည်ကို အကျိုး မဂ်ပေါ်၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာဖြစ်သည်ဟုမှတ်ပါ။

ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာသည် တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို ဒုက္ခအားဖြင့် ရှုသည်ဖြစ်အံ့၊ ရှုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့၌ တောင့်တ တတ်သော တဏှာကို ခြောက်သွေ့ကုန်ခမ်း စွန့်လွှတ်နိုင်သောကြောင့်ယင်းဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာသည် အပ္ပဏိဟိတ အမည်ရ၏၊ အပ္ပဏိဟိတ မည်သော ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရလာသောမဂ်သည် အပ္ပဏိဟိတမဂ်မည်၏။ မဂ်၌ ရာဂ, ဒေါသ, မောဟစသော တောင့်တမှု ပဏိဓိမရှိ၊ ထို့ကြောင့် မဂ်သည် သဂုဏ (=မိမိ၏ပင်ကိုယ်သဘော) အားဖြင့်ပင်အပ္ပဏိဟိတအမည်ရသည်။ ရာဂစသော ပဏိဓိမရှိသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် အပ္ပဏိဟိတ

မည့်ရင်းတည်း။အပ္ပဏိဟိတ မည်သောနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်ရသောကြောင့် မဂ်သည် အာရုံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် (အာရမ္မဏတော) အပ္ပဏိဟိတမည်၏။

အဘိဓမ္မာ ဒေသနာအားဖြင့် အနိမိတ္တမဂ်ဟူ၍မရှိ၊သုတ္တန်ဒေသနာအားဖြင့်ကား အနိမိတ္တမဂ်ဟူ၍ရှိနိုင်ရနိုင်၏။ ရပုံကား—ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာသည် ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စဟု ရှုလျှင် နိစ္စဟူ၍ ဖောက်ပြန်မှားယွင်းစွာ ထင်မှတ်တတ်သော သညာ, စိတ္တ,ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသကို ပယ်စွန့်နိုင်သောကြောင့် ယင်းဝိပဿနာသည် အနိမိတ္တ အမည်ရ၏၊ အနိမိတ္တ အမည်ရသော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မဂ်သည် အနိမိတ္တမဂ်မည်၏ (အဘိဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၆-၉။ သင်္ဂဟ၊၉။ ၆၁-၆။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၇၄-၅)။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ မဂ်သည် အကြောင်းငါးမျိုးဖြင့် အမည်ရသည်ဟုဆို၏။ အကြောင်း ငါးမျိုးကား—သရသ, ပစ္စနီက, သဂုဏ, အာရမ္မဏ, အာဂမနတို့ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် သဂုဏ, အာရမ္မဏ,အာဂမနတို့ဖြင့် သုညတစသည်အမည်ရပုံမှာ အထက်၌ရေးခဲ့ပြီးသောနည်းနှင့်အတူပင်ဖြစ်သည်။

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သည် အနိစ္စအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို သုံးသပ်၍ မဂ်ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဖြစ်အံ့၊ ယင်းမဂ်သည် အနိမိတ္တဝိမောက္ခမဂ်မည်၏။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သည် ဒုက္ခအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ မဂ်ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဖြစ်အံ့၊ ယင်းမဂ်သည် အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမဂ်မည်၏။သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သည် အနတ္တအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ မဂ်ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဖြစ်အံ့၊ ယင်းမဂ်သည် သုညတဝိမောက္ခမဂ်မည်၏။ ဤကား "သရသ"အားဖြင့် အမည်ရပုံတည်း။

အနိစ္စာနုပဿနာဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပေါင်းစသောတစ်ခဲနက်ကို ခွဲခြမ်း ဝေဖန်မှုကိုပြု၍ နိစ္စ, ဓုဝ, သဿတနိမိတ်ကို ပယ်စွန့်လျက် မဂ်ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဖြစ်အံ့၊ ယင်းမဂ်သည် အနိမိတ္တမဂ်မည်၏။ ဒုက္ခာနုပဿနာဖြင့် သုခသညာကို ပယ်စွန့်၍ ရာဂစသော တောင့်တမှုကို ခြောက်သွေ့စေလျက် မဂ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဖြစ်အံ့၊ ယင်းမဂ်သည် အပ္ပဏိဟိတမဂ်မည်၏။ အနတ္တာနုပဿနာဖြင့် အတ္တသညာ ပုဂ္ဂလသညာကိုပယ်စွန့်၍ သင်္ခါရတရားတို့၏ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ရှုဆင်ခြင်လျက် မဂ်ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဖြစ်အံ့၊ ယင်းမဂ်သည် သုညတမဂ် မည်၏။ ဤကား ပစ္စနီကအားဖြင့် အမည်ရပုံတည်း (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၃၀၇)။

မဂ်၏ အမည်လေးမျိုး

ပဋိပဒါအဘိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဒုက္ခပဋိပဒါမဂ်,သုခပဋိပဒါမဂ်, ဒန္ဓာဘိညာမဂ်,ခိပ္ပါဘိညာမဂ်ဟု ၄-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင်—ကိလေသာတို့ကို ဆင်းရဲငြိုငြင်ပင်ပန်းသဖြင့် ခွါ၍ရလာသော မဂ်သည် ဒုက္ခပဋိပဒါမဂ်မည်၏၊ ကိလေသာတို့ကိုချမ်းသာလွယ်ကူသဖြင့် ခွါ၍ရလာသော မဂ်သည် သုခပဋိပဒါမဂ်မည်၏။ ကိလေသာတို့ကို ခွါပြီး၍ ဝိပဿနာဟူသော နေခြင်းဖြင့် နေသည်ရှိသော် ကြာမြင့်သောကာလမှ ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး မဂ်ဖြစ်ပေါ် လာလျှင် ယင်းမဂ်သည် ဒန္ဓာဘိညာမဂ်မည်၏။ ကိလေသာတို့ကို ခွါပြီး၍ ဝိပဿနာဟူသောနေခြင်းဖြင့်နေသည်ရှိသော် လျင်လျင်မြန်မြန် မဂ်ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ယင်းမဂ်သည် ခိပ္ပါဘိညာ မဂ်မည်၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၆)။ ပဋိပဒါအဘိညာ- နှစ်မျိုးရောနှော၍ ဒုက္ခပဋိပဒါဒန္ဓာဘိညာမဂ်၊ ဒုက္ခပဋိပဒါခိပ္ပါဘိညာမဂ်၊ သုခပဋိပဒါဒန္ဓာဘိညာမဂ်၊ သုခပဋိပဒါခိပ္ပါဘိညာ မဂ်ဟု အမည်လေးမျိုးဖြင့်လည်း ခေါ်ဝေါ်ကြ၏ (အဘိဋ္ဌ၊

၁။၂၆၀)။ ဘုရားရှင်နှင့် ရှင်သာရိပုတ္တရာတို့အား မဂ်လေးပါးစလုံး သုခပဋိပဒါခိပ္ပါဘိညာ သာတည်း။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်အား ပဌမမဂ်သည် သုခပဋိပဒါခိပ္ပါဘိညာ၊ အထက်မဂ်သုံးပါးသည် ဒုက္ခပဋိပဒါဒန္ဓာဘိညာ ဖြစ်၏ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉–၈၀။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၇။

မဂ်လေးပါးနည်းလေးထောင်

၁။ သုဒ္ဓိကပဋိပဒါ။ ၂။ သုဒ္ဓိကသုညတ။ ၃။ သုညတပဋိပဒါ။ ၄။ သုဒ္ဓိကအပ္ပဏိဟိတ။ ၅။ အပ္ပဏိဟိတပဋိပဒါ ဤ ၅-မျိုးကို ကောဋ္ဌာသ (အုပ်စုကြီး) ၅-ခုဟု ခေါ်၏။ တစ်ခုတစ်ခုသော ကောဋ္ဌာသ၌ စတုက္ကနည်း (ဈာန်လေးပါးအပေါင်းနည်း) ပဥ္စကနည်း (ဈာန်ငါးပါးအပေါင်းနည်း) ဟု ၂-မျိုးစီ ရသောကြောင့် ကောဋ္ဌာသ ၅-မျိုးအတွက် ၁၀-နည်းရလ၏။

ဈာန၊မဂ္ဂ၊သတိပဋ္ဌာန၊ သမ္မပ္ပဓာန၊ ဣဒ္ဓိပါဒ၊ဣန္ဒြိယ၊ဗလ၊ဗောဇ္ဈင်္ဂ၊သစ္စ၊ သမထ၊ဓမ္မ၊ ခန္ဓာ၊အာယတန၊ ဓာတု၊ အာဟာရ၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊သညာ၊စေတနာ၊စိတ္တ-ဤပုဒ် ၂၀-ကို ဝီသတိမဟာနယ(နည်းကြီး ၂၀) ဟု ခေါ်သည်။

ယခင်ပြခဲ့သော ၁၀-နည်းကိုတည်၊ ဈာနစသော နည်းကြီး ၂၀-ဖြင့်မြှောက်က နည်းနှစ်ရာရလာသည်။ ဤကား အဓိပတိမဖက်သက်သက်သော သုဒ္ဓိကအတွက် နည်းပေါင်းနှစ်ရာဖြစ်သည်။ဤအတူ ဆန္ဒာဓိပတိအတွက် နည်းပေါင်းနှစ်ရာ။ ဝီရိယာဓိပတိ အတွက် နည်းပေါင်းနှစ်ရာ။ စိတ္တာဓိပတိအတွက် နည်းပေါင်းနှစ်ရာ။ဝီမံသာဓိပတိအတွက် နည်းပေါင်းနှစ်ရာ-စီ ရရကား သောတာပတ္တိမဂ် အတွက် နည်းပေါင်း တစ်ထောင်ဖြစ်၏။ ထို့အတူ သကဒါဂါမိမဂ်အတွက် နည်းပေါင်း တစ်ထောင်၊အနာဂါမိမဂ်အတွက်နည်းပေါင်း တစ်ထောင်၊အရဟတ္တမဂ်အတွက် နည်းပေါင်း တစ်ထောင်ဖြစ်ရကား မဂ်လေးပါးနည်းလေးထောင် ဖြစ်သတည်း (အဘိ၊၁။၇၁-၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉-၂၈၃)။

ဝိဘာဝိနီဋီကာနည်း

ပဋိပဒါနှင့် မရောမယှက်သော အားဖြင့် ရှေးဦးစွာ သုညတမဂ်, အပ္ပဏိဟိတမဂ် ဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ထို ၂-မျိုးကိုတည်၊ပဋိပဒါ လေးပါးဖြင့်မြှောက်၊ ၈-ပါးရ၏။ မူလ ၂-ပါး ပြန်ပေါင်း ၁၀-ပါ၊ဖြစ်၏။ ယင်း ၁၀-ပါးကိုတည်၊ ဈာနစသော နည်းကြီး ၂၀-ဖြင့်မြှောက်၊ နှစ်ရာဖြစ်၏။ ဤကား အဓိပတိမဖက်သက်သက်သော သုဒ္ဓိကအတွက် နည်းပေါင်းနှစ်ရာဖြစ်သည်။ ထို့အတူ အဓိပတိလေးပါးအတွက် တစ်ပါးလျှင် နှစ်ရာစီရသောကြောင့် ရှစ်ရာဖြစ်၏။ မူလနှစ်ရာနှင့်ပေါင်း တစ်ထောင်ဖြစ်၏။ မဂ် တစ်ပါးလျှင် နည်း တစ်ထောင်ရသောကြောင့် မဂ်လေးပါး နည်းလေးထောင် ဖြစ်၏ (ဝိဘာဝိနီ။၉၈-၉။ မဏိမဥ္ဇူ။၁။၂၇၈-၉)။

သစ္စဝိဘင်းလာ နည်း ၆-ခေ-ခင်း

သစ္စဝိဘင်း၌ ၁။ တဏှာယ ပဟာနံ။ ၂။ တဏှာယ စ အဝသေသာနဉ္စ ကိလေသာနံ ပဟာနံ။ ၃။ တဏှာယ စ အဝသေသာနဉ္စ ကိလေသာနံ အဝသေသာနဉ္စ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနံ၊ ၄။ တဏှာယ စ အဝသေသာနဉ္စ ကိလေသာနံ အဝသေသာနဉ္စ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ တိဏ္ဏဉ္စ ကုသလမူလာနံ သာသဝါနံ ပဟာနံ။ ၅။ တဏှာယ စ အဝသေသာနဉ္စ ကိလေသာနံ အဝသေသာနဉ္စ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ တိဏ္ဏဉ္စ ကုသလမူလာနံ သာသဝါနံ အဝသေသာနဉ္စ သာသဝါနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနံ (အဘိ၊ဝိ။ ၁၁၂–၅) ဟူ၍ ဒုက္ခနိရောဓသစ္စာ၌ ဟော

တော်မူအပ်သော ကျှင်ငါးပါးကို "ပဥ္စကောဋ္ဌာသ"အုပ်စုကြီး ငါးခုဟု ဆိုသည်။ ထိုတွင် အုပ်စုကြီး တစ်ခုတစ်ခုအတွက် အထက်၌ပြဆိုခဲ့ပြီး နည်းလေးဆောင်စီ ရသောကြောင့် အုပ်စုကြီး ငါးခုအတွက် နည်းပေါင်း နှစ်ဆောင်း ဖြစ်သတည်း။

ထိုပြင် ယင်းသစ္စဝိဘင်း၌ ၁။ အင်္ဂဂိကဝါရ။ ၂၊ ပဥ္စင်္ဂိကဝါရ ။၃။ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝါရဟု ဝါရကြီးသုံးပါး (=မဟာဝါရ)ထပ်မံ ခွဲခြားသားပြန်၏။ ထိုတွင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးရှိသော ဝါရကို အင်္ဂဂိကဝါရ၊ မဂ္ဂင်ငါးပါးရှိသော ဝါရကို ပဥ္စင်္ဂိကဝါရ၊ ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာဟောတိ စသည်ဖြင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော ငါးဆယ်ကျော်သော တရားတို့ကို သိမ်းယူရာဝါရကို သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝါရ ဟု ခေါ်၏။ ဝါရကြီး တစ်ခုတစ်ခု၌ နည်းပေါင်း နှစ်သောင်းစီ ရသောကြောင့် ဝါရကြီးသုံးခုအတွက် နည်းခြောက်သောင်း ဖြစ်သတည်း (အဘိ၊ဝိ။၁၁၂-၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄-၇။ မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၂၇၉-၈၀။ သမ္မော၊ သျှ၊၁။၃၁၃-၅)။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်လာ ဝီသတိမဟာနယနှင့် အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂-လာ ဈာနာဘိနိဝေသ စသော ဝီသတိ အဘိနိဝေသသည် သဘောတူပင် ဖြစ်၏။ သမ္မော၊ သျှ၊၁၊၃၁၄-၌ ဝီသတိ အဘိနိဝေသရုပ် အပြည့်အစုံ ထုတ်ပြထားသည်)။

မဂ္ဂသစ္စာ, မဂ္ဂင်ကိစ္စ

မဂ်စိတ်၌ယှဉ်နေသည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကိုပင် မဂ္ဂသစ္စာဟု ခေါ်၏ (သင်္ဂဟ။၇၊၅၂။ဝိဘာဝိနီ။၂၃၃)။

မဂ္ဂသစ္စာကိုပွားများ၏ ဟူရာ၌လည်း မဂ်ဉာဏ်က ယှဉ်ဖက်သမ္မာသင်္ကပ္ပ စသည်တို့အား သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည် ကိုပင်မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားများသည်ဟုဆိုသည်။

ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၃၁-၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ။၂။၅၀၃။ ဝိဘာဝိနီ။၂၇၃။

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအနက် သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် မိမိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာနှင့်တကွမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်၏၊ နိရောဓသစ္စာ(နိဗ္ဗာန်)ကို အာရုံပြု၏၊ နိရောဓသစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော မောဟကိုပယ်ဖျောက်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် မတွေဝေသောအားဖြင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မြင်၏။ ဤ၌သမ္မာဒိဋ္ဌိကသမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မြင်၏ဟုဆိုရာဝယ် အာရုံပြုသောအားဖြင့် မြင်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်မယူဆရ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုထင်စွာ ပြသောအားဖြင့် မြင်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ရာ၏။ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကိစ္စပဋိဝေဓအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်သည် မိမိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့နှင့်တကွ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပကို ပယ်စွန့်၏၊ နိရောဓသစ္စာကိုအာရုံပြု၏၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို နိဗ္ဗာန်အာရုံသို့ ရှေ့ရှုတင်ပေး၏။

သမ္မာဝါစာမဂ္ဂင်သည် မိမိ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့နှင့်တကွ မိစ္ဆာဝါစာကို ပယ်စွန့်၏၊ နိရောဓသစ္စာကိုအာရုံပြု၏၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို မဖောက်မပြန်အမှန်အားဖြင့် သိမ်းဆည်း၏။

သမ္မာကမ္မန္တသည် မိမိ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့နှင့်တကွ မိစ္ဆာကမ္မန္တကိုပယ်စွန့်၏၊ နိရောဓသစ္စာကိုအာရုံပြု၏၊ သဟဇာတ် တရားတို့ကို ကောင်းစွာထူထောင်ထကြွစေ၏။

သမ္မာအာဇီဝသည်မိမိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့နှင့်တကွ မိစ္ဆာအာဇီဝကိုပယ်စွန့်၏၊နိရောဓသစ္စာကိုအာရုံပြု၏၊ သဟဇာတ် တရားတို့ကို ကောင်းစွာဖြူစင်စေ၏။

သမ္မာဝါယာမသည် မိမိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့နှင့်တကွ မိစ္ဆာဝါယာမကိုပယ်စွန့်၏၊ နိရောဓသစ္စာကိုအာရုံပြု၏။ သဟဇာတ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာချီးမြှောက်၏။

သမ္မာသတိသည် မိမိ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့နှင့်တကွ မိစ္ဆာသတိကိုပယ်စွန့်၏၊ နိရောဓသစ္စာကိုအာရုံပြု၏၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာအာရုံ၌ကပ်၍ တည်စေ၏။

သမ္မာသမာဓိသည် မိမိ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့နှင့်တကွမိစ္ဆာသမာဓိကိုပယ်စွန့်၏၊ နိရောဓသစ္စာကိုအာရုံပြု၏၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထား၏ (အဘိ၊ဌ၊၂။၁၀၇။ မူလဋီ၊၂။၇၁။ အနုဋီ၊၂။ ၇၆)။

နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းငှာ ကျင့်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ကျေးဇူးများသောကြောင့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအနက် သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူသည် (အဘိ၊ဌ၊၂။၁၀၈)။

သဂ္ဂကထာအခြားမဲ့၌ မဂ္ဂကထာဟောရခြင်း အကြောင်း

နတ်ပြည်သည်ရာဂစသည်တို့ဖြင့် ညစ်နွမ်း၏၊ အရိယာမဂ်သည်ကား ရာဂစသည်ဖြင့် မညစ်နွမ်း၊ ထို့ကြောင့် သဂ္ဂကထာ=နတ်ပြည်ရောက်ကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသောစကား၏ အခြားမဲ့၌ မဂ္ဂကထာ=မဂ်နှင့်စပ်လျဉ်းသောစကားကိုဟောတော်မူသည် (မဋီ၊၃။၃၆)။ မဂ်လေးပါး၌ဖြစ်သောဉာဏ်သည် ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိမည်၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၁၂)။

မဂ္ဂကထာ (ထိ) [မဂ္ဂ+ကထာ] (၁) လမ်းခရီးနှင့်စပ်လျဉ်းသောစကား။ (၂) အရိယမဂ်နှင့်စပ်လျဉ်းသောစကား။ (၁)အတ္တနော ဝိစရိတမဂ္ဂံ အာရဗ္ဘ မဂ္ဂကထံ ကထေသုံ။ မဓူ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၃။ (၂) မဂ္ဂကထံ ဖလကထံ နိဗ္ဗာနကထံ ကထေတိ။ မဟာနိ။၁၆၉။ (−အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၂၀၊၂၇၄။ ဒီဋီ၊၂။၆၇။ သီဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၇၉)။

မဂ္ဂကမ္မ (နှ) [မဂ္ဂ+ကမ္မ] အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သောစေတနာ၊မဂ်ကံ။ မဂ္ဂကမ္မံ ပန ပရိပက္ကဝေဒနီယန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဋ္ဌ၊၄။၆။

မဂ္ဂကရဏယုတ္တဋ္ဌာန (နှ) [မဂ္ဂကရဏယုတ္တ+ဌာန] လမ်းပြုပြင်သင့်ရာအရပ်။ မဂ္ဂကရဏယုတ္တဋ္ဌာနေ မဂ္ဂံ ကရေယျာတိ ဇယမေတ္တ အဓိပ္ပါယော။ သံဋီ၊၁။၁၉၀။

မဂ္ဂကာလ (ပု) [မဂ္ဂ+ကာလ] အရိယမဂ်ဖြစ်သောအခါ။ မဂ္ဂကာလေ ပန ကိစ္စတော သမုစ္ဆေဒဝိဝေကနိဿိတံ, အာရမ္မဏတော နိဿရဏဝိဝေကနိဿိတံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတိ။ မဋ္ဌ၊၁။၈၈။ (−ဒီဋီ၊၃။၇၅။)

မဂ္ဂကိစ္စ (နှ) [မဂ္ဂ+ကိစ္စ] အရိယမဂ်၏ အမှုကိစ္စ၊ မဂ်ကိစ္စ။ (ဆီမီးသည် မရှေးမနှောင်း တပြိုင်နက် မီးစာကိုလောင်ကျွမ်းခြင်း, အမိုက်တိုက်ကိုဖျောက်ခြင်း, အလင်းကိုပြုခြင်း, ဆီကိုခန်းစေခြင်းကိစ္စ ၄-ပါး၊ တက်နေသည် မရှေးမနှောင်း တစ်ပြိုင်နက် အရာဝတ္ထုတို့ကိုပြခြင်း, အမိုက်တိုက်ကို ဖျောက်ခြင်း, အလင်းကိုပြုခြင်း, အအေးကို ဖျောက်ခြင်းကိစ္စ ၄-ပါး၊ လှေသင်္ဘောသည် မရှေးမနှောင်း တစ်ပြိုင်နက် ဆိပ်ကမ်းမှစွန့်ခွာခြင်း, ရေအယဉ်ကို ဖြတ်ခြင်း, ဝန်ကိုဆောင်ခြင်း, တစ်ဖက်ကမ်းသို့ပို့ဆောင်ခြင်းကိစ္စ ၄-ပါးတို့ကို အသီးသီး ပြီးစေနိုင်ကြသကဲ့သို့ မဂ်ဉာဏ်သည် မရှေးမနှောင်း တစ်ပြိုင်နက် ဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်းခြား၍ သိခြင်း, သမုဒယသစ္စာကိုပယ်ခြင်း, နိရောဓသစ္စာကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်း, မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေခြင်း ကိစ္စ ၄-ပါးကို ပြီးစေသည်။ ထိုကိုမဂ္ဂကိစ္စဟုဆိုသည် (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၁-၂။ အနုဋီ။၁။၄၉)။ အရဟတ္တဖလေနေဝ စ မဂ္ဂ-

ကိစ္စံ ကထိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။၁၇၁၊၂၁၈။ မူလဋီ၊၃။၄၄။)

မဂ္ဂကိစ္စကရ (တိ) [မဂ္ဂကိစ္စ+ကရ+အ] မဂ်ကိစ္စကိုပြုတတ်သော။ မဂ္ဂတ္ထ (၁) (၂)ကြည့်။

မဂ္ဂကိစ္စတ္ထ (ပု) [မဂ္ဂကိစ္စ+အတ္ထ] မဂ်ကိစ္စအကျိုး။ တဿတ္ထာယာတိ မဂ္ဂကိစ္စတ္ထာယ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၁၉၅။

မဂ္ဂကိစ္စတ္ထဒီပန (တိ) [မဂ္ဂကိစ္စတ္ထ+ဒီပန] မဂ်ကိစ္စအကျိုးကိုပြသော (ပုဒ်)။ ယဒါ ပန မဂ္ဂဉာဏံ အဓိဂစ္ဆတိ။ တဒါ မဂ္ဂကိစ္စတ္ထဒီပန-တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၄၀။

မဂ္ဂကိစ္စဒဿန(တိ) [မဂ္ဂကိစ္စ+ဒဿန] မဂ်ကိစ္စကိုပြသော (စကား)။ ဒုက္ခပရိဇာနနာတိ-အာဒိ မဂ္ဂကိစ္စဒဿနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၉၇။

မဂ္ဂကိစ္စဒီပန (နု) [မဂ္ဂကိစ္စ+ဒီပန] မဂ်ကိစ္စကိုပြခြင်း။ တံခဏတ္တာ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပ္ပဝတ္တိ နဘောတီတိစေ န, မဂ္ဂကိစ္စဒီပနတော။ ဝဇိရ။၁၇၁။

မဂ္ဂကိစ္စနိပ္ဖတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂကိစ္စ+နိပ္ဖတ္တိ] မဂ်ကိစ္စပြီးဆုံးခြင်း။ ဣတရေပိ ပန တံတံ မဂ္ဂကိစ္စနိပ္ဖတ္တိယာ ပရိယာယေန ဘာဝိတိန္ဒြိယာ ဧဝ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။

မဂ္ဂကိစ္စနိဗ္ဗတ္တိ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂)သည် မဂ္ဂကိစ္စနိပ္ဖတ္တိပုဒ်မှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မဂ္ဂကိစ္စန္တ (တိ) [မဂ္ဂကိစ္စ+အန္တ] မဂ်ကိစ္စ အဆုံးရှိသော။ မဂ္ဂကိစ္စန္တာ ဟိ ပရိညာယောတိ အဓိပ္ပါယော။ မ၊ဋီ၊၁။၉၇။

မဂ္ဂကိစ္စသဗ္ဘာဝ (ပု) [မဂ္ဂကိစ္စ+သဗ္ဘာဝ] မဂ်ကိစ္စ၏-ထင်ရှားရှိသည့်၏ အဖြစ် -ထင်ရှားရှိခြင်း။ မဂ္ဂသဒ္ဒေါ စ ဖလဖသင်္ဂေသု မဂ္ဂဖလတ္တာ ပဝတ္တတိ, န မဂ္ဂကိစ္စသဗ္ဘာဝါ။ မူလဋီ၊၃။၁၃၄။

မဂ္ဂကိစ္စသာဓန (နု) [မဂ္ဂကိစ္စ+သာဓန] မဂ်ကိစ္စကိုပြီးစေခြင်း။ မဂ္ဂကိစ္စသာဓနေန မဂ္ဂင်္ဂံ ပူရယမာနော ဧကော တိဝိဓကိစ္စ-သာဓနော ကုသလသင်္ကပ္ပေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၃၄၅။

မဂ္ဂကိလန္တ (တိ) [မဂ္ဂ+ကိလန္တ] ခရီးသွားခြင်းကြောင့် ပင်ပန်းသော၊ ခရီးပန်းသော၊သူ။ သာမဏေရ မယံ မဂ္ဂကိလန္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၆၈။ (-ဂ၁။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆၊၂၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၄၅၊၂၅၅၊၃၇၁။)

မဂ္ဂကိလမထ (ပု) [မဂ္ဂ+ကိလမထ] ခရီးပန်းခြင်း။ သေနာပတိဿ ဃရေ မဂ္ဂကိလမထံ ဝိနောဒေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀။

မဂ္ဂကုလ္လ (ပု) [မဂ္ဂ+ကုလ္လ] အရိယမဂ်ဟူသောဖောင်။ ဧဝံ သီလဝါ သဒ္ဓေါပိ အလ-သော ကုသီတော ဣမံ မဂ္ဂကုလ္လံ ဗန္ဓိတုံ န သက္ကောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၆၅။

မဂ္ဂကုသလ (နု) [မဂ္ဂ+ကုသလ] (၁) မဂ်ကုသိုလ်။ (အပြစ်ကင်းသော ကြောင့်လည်းကောင်း ဘေးကင်းသောကြောင့် လည်းကောင်း မဂ်ဖိုလ် ၂-မျိုးလုံးကိုပင် ကုသလ ဟုဆိုသည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈။ ဖလကုသလ-(၁) ကြည့်။) (တိ) (၂) လမ်းခရီး၌-ကျွမ်းကျင်-လိမ္မာ သော၊သူ။ (၃)အရိယာမဂ်၌ - ကျွမ်းကျင် - လိမ္မာ - သော၊သူ။ (၁) ကုသလဿာဓိဂမာယာတိ မဂ္ဂကုသ-လဿ စေဝ ဖလကုသလဿစ အဓိဂမတ္ထာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ။၃။ ၃၂၀။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။) (တိ) (၂) ဧကော ပုရိသော မဂ္ဂကုသလော၊သံ၊၂။၈၈။(-ဂ၉) (၃) မဂ္ဂကုသလော ဖလကုသလော နိဗ္ဗာနကု-သလော။ မဟာနိ။ ၅၂။ စူဠနိ။ ၁၁၄။ မဂ္ဂကု-

သလာတိ စတူသု မဂ္ဂေသု.......... ဆေကာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၀၈။

မဂ္ဂကုသလပုရိသ (ပု) [မဂ္ဂကုသလ+ပုရိသ] လမ်းခရီး၌ – ကျွမ်းကျင် – လိမ္မာ – သော ယောကျ်ား။ ဝေမေဝ မဂ္ဂကုသလပုရိသ-သဒိသော ဓမ္မရာဇာ ပဋ္ဌမံ ပဟာတဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓဗ္ဗဋ္ဌိ ကုဋ္ဌံ အနာစာရံ အာစိက္ခိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၉။ (–ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ၊၁၀၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၉၈။)

မဂ္ဂကောဋ္ဌာသ (ပု) [မဂ္ဂ+ကောဋ္ဌာသ] အရိယာ မဂ်၏အဖို့ အစု။ မဂ္ဂင်္ဂံ မဂ္ဂပရိယာပန္နန္တိ ဧတ္ထ တာဝ မဂ္ဂဿ အင်္ဂန္တိ မဂ္ဂင်္ဂံ၊ မဂ္ဂကော-ဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၂။

မဂ္ဂကောဋ္ဌာသိက (တိ) [မဂ္ဂကောဋ္ဌာသ+ဣက] အရိယာမဂ်၏ အဖို့အစုရှိသော။ ဝိရတိသီလံ ပန မဂ္ဂကောဋ္ဌာသိကန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။၁၈၉။

မဂ္ဂကောဝိဒ (တိ) [မဂ္ဂ+ကောဝိဒ] (၁) (နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်) လမ်းခရီး၌–ကျွမ်းကျင်—လိမ္မာ—သော၊သူ။ (၂) အရိယာမဂ်တရား (အရိယာမဂ် မဟုတ်သောတရား)၌- ကျွမ်းကျင်–လိမ္မာ–သော၊သူ။ (၃) (သာဝက ဗောဓိဉာဏ်ကို ရကြောင်း)–ကျင့်စဉ်–လမ်း-စဉ်–၌–ကျွမ်းကျင်–လိမ္မာ–သော၊သူ။

(၁) မဂ္ဂကောဝိဒေါ (ဝိ၊၅။၄။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇)တိ သဂ္ဂမဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂေသု ကောဝိဒေါ။သာရတ္ထ၊၁။ ၁၄၉။ (၂) မဂ္ဂညူ မဂ္ဂဝိဒူ မဂ္ဂကောဝိဒေါ။ သံ၊၂။၅၄။ နေတ္တိ။ ၁၃၂။ မဂ္ဂေ စ အမဂ္ဂေ စ ကောဝိဒေါတိ မဂ္ဂကောဝိဒေါ။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၆။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၂။ အမဂ္ဂေ ပရိဝဇ္ဇေနေန မဂ္ဂေ-ပဋိပတ္တိတိ တဿ မဂ္ဂကုသလတာဝိယ အမဂ္ဂကုသလတာပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ အာဟ "မဂ္ဂေ စ အမဂ္ဂေ စ ကောဝိဒေါ" တိ။သံ၊ ဋီ၊၂။၂၂၆။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၆။) (၃)အထ-ဝါ အဘိသမ္ဗောဓိပဋိပတ္တိမဂ္ဂညူ၊ ပစ္စေက ဗောဓိပဋိပတ္တိမဂ္ဂဝိဒူ၊ သာဝကဗောဓိပဋိ-

ပတ္တိ မဂ္ဂကောဝိဒေါ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၅။ မဂ္ဂညူ၊ မဂ္ဂဝိဒူ၊ မဂ္ဂကော-ဝိဒ ၃-ပုဒ်တို့အထူးကို ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၅–၌ကြည့်။

မဂ္ဂက္ခဏ (ပု) [မဂ္ဂ+ခဏ] မဂ်ခဏ၊မဂ်ဖြစ်ဆဲ အခါ။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၇။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၄။

မဂ္ဂက္ခဏာနုရူပ (တိ) [မဂ္ဂက္ခဏ+အနုရူပ] မဂ် ခဏအား လျော်သော။ "အာရမ္မဏတော နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံဟုတွာ"တိ ဧတေန ဝါ မဂ္ဂက္ခ-ဏာနုရူပံ ကောရမ္မဏတံ ဒဿေတွာ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၂။၁၇၁။

မဂ္ဂက္ခဏိက (တိ) [မဂ္ဂက္ခဏ+ဣက] မဂ်ခဏ၌ ဖြစ်သော။ တယောတိ သမ္မာဝါစာဒိဝိရတိယော-မသ- တိယော သဟဇာတပရိဝါရာဝ ဟောန္တိ မဂ္ဂက္ခဏိကာနံ တေသံ အဓိပ္ပေတတ္တာ ဝိပဿ-နာခဏဝိရတိနံ အသမ္ဘဝတော။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၀၇။ (–အနုဋီ၊၃။၁၄၈။)

မဂ္ဂက္ခဏုပ္ပန္န (တိ) [မဂ္ဂက္ခဏ+ဥပ္ပန္န] မဂ်ခဏ၌ ဖြစ်သော။ မဂ္ဂက္ခဏုပ္ပန္နေယေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။

မဂ္ဂက္ခာယိကပုရိသ (ပု) [မဂ္ဂက္ခာယိက+ပုရိသ] လမ်းခရီးကို ပြောကြားသော ယောကျ်ား၊ လမ်းပြယောကျ်ား။ဒေသံ ဇာနန္တော မဂ္ဂက္ခာ-ယိကပုရိသော ဒေသကော။ မူလဋီ၊ ၂။၆၀။

မဂ္ဂက္ခာယီ (တိ) [မဂ္ဂ+အာ+ခါ+ဏီ] (၁) လမ်းခရီးကို ညွှန်ကြားပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ (၂) ကျင့်စဉ်–လမ်းစဉ်–ကိုညွှန်ကြား ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊သူ။ (၁) ဧတ္ထေ ကျာဟံ ဘော ဂေါတမ ကရောမိ မဂ္ဂက္ခာယီဟံ ဘော ဂေါတမာတိ။မ၊၃။၅၇။ (၂) ဧတ္ထ ကျာဟံ ဗြာဟ္မဏ ကရောမိ မဂ္ဂက္ခာယီဟံ ဗြာဟ္မဏ တထာဂတောတိ။ မ၊၃။၅၇။

(—မဟာနိ။ ၂၅။) မဂ္ဂက္ခာယီတိ ပဋိပဒါ မဂ္ဂက္ခာယီ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၂။

မဂ္ဂဂတိက (တိ) [မဂ္ဂ+ဂတိ+က] အရိယမဂ်နှင့် တူသော ပြီးခြင်းရှိသော၊ အရိယမဂ်နှင့် အလားတူသော။ မဂ္ဂဂတိကေဟိ ဝါ ပဋ္ဌ-ဝိညာဏေဟိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ (—သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၄။)

မဂ္ဂဂတ္တ (ပု) [မဂ္ဂ+ဂတ္တ] အရိယမဂ် ဟူသော ကိုယ်ဝန်။ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂဂတ္တံ ဂဏှန္တိယာ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တိယာ စေတောဝိမုတ္တိ ပရိပက္ကာ-နာမ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၉။ (—သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၅၅။အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၅၊၂၆၉။)

မဂ္ဂဂမန (နု) [မဂ္ဂ+ဂမန] (၁)လမ်းခရီးသွားခြင်း။ (၂) အရိယမဂ်ဟူသော သွားခြင်း။ (၃)အရိယမဂ်သို့-သွား-ရောက်-သက်ဝင်-ခြင်း။

(၁) အာပတ္တိပါစိတ္တိယဿာတိ မဂ္ဂဂမနေ ကောပယောဂေနေဝ ဒိဝသမ္ပိ ဓာရေတိ၊ကောဝ အာပတ္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။(—ကင်္ခါ။၃၅၀။)(၂) ဂစ္ဆန္တော ဂစ္ဆန္တောတိ သမထပဋိပတ္တိယံ သုပ္ပဋိပ္ပန္နတော ဟုတွာ ဝိပဿနာဂမနေန, မဂ္ဂ-ဂမနေန စ ဂစ္ဆန္တော ဂစ္ဆန္တော။ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၁၄။ (၃) တတ္ထ နိယာမဂမနာယာတိ နိယာမော ဝုစ္စတိ မဂ္ဂေါ၊ မဂ္ဂဂမနာယ မဂ္ဂေါက္ကမနာ-ယာတိအတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၅။

မဂ္ဂဂမနနယ (ပု)[မဂ္ဂဂမန+နယ]မဂ္ဂဂမနနည်း။ (ခရီးသွားရာ၌မရောက်သေး-ရောက်လတ္တံ့-သောခရီးကို ရှေ့ဟုခေါ်သကဲ့သို့ အနာဂတ် ကာလကို ရှေ့ဟုခေါ်သည်။ မဂ္ဂဂမနနည်းကို နည်းစစ် ၁၇၁-၌ကြည့်။)ပုရေတိ ပဋ္ဌာအနာ-ဂတေ၊ ယထာ အဒ္ဓါနံ ဂစ္ဆန္တဿ ဂန္တဗ္ဗမဂ္ဂေါ "ပုရေ"တိ ဝုစ္စတိ၊ တထာ ဣဓာပိ မဂ္ဂဂမန နယေန အနာဂတကာလော "ပုရေ" တိ ဝုစ္စဘီတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၅၅။

မဂ္ဂဂမနပရိဿမ (ပု) [မဂ္ဂဂမန+ပရိဿမ] ခရီးသွား၍-ပင်ပန်း-မောပန်း-ခြင်း။ ဂိလာနာ-ယာတိ အန္တမသော မဂ္ဂဂမနပရိဿမေနာ-ပိ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၈။ (—ကင်္ခါ ၃၅၂။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၄၁။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်။၄၈၄။)

မဂ္ဂဂမနသာဓန (နု) [မဂ္ဂဂမန+သာဓန] လမ်းခရီးသွားခြင်းကို ပြီးစေတတ်သော၊ ဆတ္တမ္ပိ ပရိဿယာတပ္ပဒုက္ခပရိရက္ခဏေန မဂ္ဂဂမန-သာဓနန္တိ ကတွာ "ဆတ္တုပါဟန"န္တိ အာဒိ-ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇၅။ (—အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၆၉။)

မဂ္ဂဂမနာဓိပ္ပါယ (ပု) [မဂ္ဂဂမန+အဓိပ္ပါယ] လမ်းခရီးသွားလိုသော ဆန္ဒ။ စက်မိတဋ္ဌာနံ "ဒသေဿာမိ"တိ ဝုတ္တတ္တာ ကေဝလံ စင်္က-မနာဓိပ္ပါယေန ဝါ မဂ္ဂဂမနာဓိပ္ပါယေန ဝါ အက္ကမန္တဿ, တိဏာနံ ဥပရိနိသီဒနာဓိပ္ပါ ယေန နိသီဒန္တဿ စ ဒေါသော နတ္ထိ။ဝိမတိ၊ ၂။၈၂။

မဂ္ဂဂမိယသတ္ထဝါဟ (ပု) [မဂ္ဂဂမိယ+သတ္ထဝါဟ] ခရီးသွားလှည်းကုန်သည်။ ဓီဏပရိဗ္ဗယော ဝါ မဂ္ဂဂမိယသတ္ထဝါဟော ဝါ အညော ဝါ ဣဿရော အာဂန္တွာ ယာစတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၅၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၀၆။

မဂ္ဂဂါမိ (တိ) [မဂ္ဂ+ဂမု+ဏီ] ခရီးသွားလေ့ရှိသော၊သူ။ အဒ္ဓိကဇနဿာတိ မဂ္ဂဂါမိဇနဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၅။ (—သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၀၈။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၁၁၃။)

မဂ္ဂဂ္ဂဟဏ (နု) [မဂ္ဂ+ဂဟဏ] (၁) မဂ္ဂသဒ္ဒါ။ (၂) အရိယမဂ်ကိုယူခြင်း။ (၁) ဈာနဿ အမဂ္ဂဘာဝေပိ သတိ မဂ္ဂဝစနံ အညမဂ္ဂ ဘာဝနိဝါရဏတ္ထန္တိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ မဂ္ဂဂ္ဂ-ဟဏဿ ပယောဇနံ ဝုတ္တံ။ မူလ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၀။ (၂) တထာ မဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရော မဂ္ဂေါတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၃၈။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂၁၀။၅။ (—အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၈။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၈။)

မဂ္ဂင် (န) [မဂ္ဂ+အင်။ မ၊၃။၁၁၇-၌ အဘိ-ဓေယျသို့ လိုက်၍ မဂ္ဂင်္ဂေါ၊ မဂ္ဂင်္ဂါ-ဟု ထိုးပုံရှိ၏။] မဂ္ဂင်၊ မဂ်၏-အဖို့-အစိတ်-အကြောင်း-အင်္ဂါ။ (မဂ္ဂင်္ဂ* မဂ္ဂပရိယာပန္နံ။ အဘိ'ဓ။ ၁၃၅-၌ ဖိုလ်၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိစသည်ကို လည်း မဂ္ဂင်ဟု ခေါ်သည် အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၀)။သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ မဂ္ဂင်္ဂံ* မဂ္ဂပရိယာပန္နံ။ အဘိ၊ဓ။၇၄။ (-မ၊၃။၁၁၇။နေတ္တိ။၆၅။) မဂ္ဂင်္ဂ* မဂ္ဂပရိယာပန္နန္တိ ဧတ္ထ တာဝ မဂ္ဂဿ အင်္ဂန္တိ မဂ္ဂင်္ဂ*။မဂ္ဂကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၃။) မဂ္ဂင်္ဂန္တိ အရိယမဂ္ဂဿ အင်္ဂ* ကာရဏန္တိ မဂ္ဂင်္ဂ*။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃၃။ (-မ၊ဋီ၊၃။၃၀၆။)

မဂ္ဂင်္ဂဓမ္မ (ပု) [မဂ္ဂင်္ဂ+ဓမ္မ] မဂ္ဂင်တရား။ စတု-သစ္စဒဿနေ ကိလေသဒုက္ခသန္တာပဝူပသမေ စ အာဓိပစ္စံ ကရောန္တိ မဂ္ဂင်္ဂဓမ္မာ သမ္မသုတ္တ-ဓမ္မေသုတိ သော မဂ္ဂဿ အဓိပတေယျဋ္ဌော-တိ။ မူလဋီ၊၂။၅၁။ (-အနုဋီ၊၂။၆၁။)

မဂ္ဂင်္ဂဝိစနသာမညာ (န) [မဂ္ဂင်္ဂဝိစန+သာမညာ] မဂ္ဂင်ဟူသော သဒ္ဒါချင်းတူသည်၏ အဖြစ်၊ မဂ္ဂင်ဟူသော သဒ္ဒါသာမညာ။"အယမေဝ ခေါ အာဝုသော.... မိစ္ဆာသမာဓီ"တိ အာဒီဟိ (သံ၊၃။၁၃) သုတ္တဝစနေဟိ မိစ္ဆာဝါစာ ကမ္မန္တာဇီဝေသုပိ မဂ္ဂင်္ဂဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော တေဟိ သဟ ဒွါဒသင်္ဂါနီ ဣဓ လဗ္ဘမာနာနီစ ....မဂ္ဂင်္ဂဝစနသာမညေန သင်္ဂဟိတ္ဝာ ဝုတ္တာနီ။ မူလဋီ။၃။၁၉၃။ (-အနုဋီ၊၃။၂၆၁။)

မဂ္ဂင်္ဂဝါရ (ပု) [မဂ္ဂင်္ဂ+ဝါရ] မဂ္ဂင်မြှုပါဋ္ဌိရပ်၊ မဂ္ဂင်္ဂဝါရ။ မဂ္ဂင်္ဂဝါရေ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာဇီဝါ မေတ္တာယ ပုဗ္ဗာဘာဂဝသေန ဝုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၁။ ဝါရ၂-လည်းကြည့်။

မဂ္ဂင်္ဂဝိဘင်္ဂ (ပု) [မဂ္ဂင်္ဂ+ဝိဘင်္ဂ] မဂ္ဂင်ကိုအကျယ်ပြထား-ဒေသနာ-စကား၊ မဂ္ဂင်္ဂဝိဘင်း။ မဂ္ဂင်္ဂဝိဘင်္ဂေ ဈာနဝိဘင်္ဂေ.......အဋ္ဌာရသဝိဓေန ဝိဘတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ (-၂၈၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၅။)

မဂ္ဂင်္ဂဝေါဟာရသိဒ္ဓိ (ထီ) [မဂ္ဂင်္ဂဝေါဟာရ+ သိဒ္ဓိ] မဂ္ဂင်ဟူသော ဝေါဟာရ၏ပြီးခြင်း။ မဂ္ဂင်္ဂဝစနသာမညာ-ကြည့်။

မဂ္ဂင်္ဂသမုဒါယ (ပု) [မဂ္ဂင်္ဂ+သမုဒါယ] မဂ္ဂင် အပေါင်း။ မဂ္ဂင်္ဂသမုဒါယေ ဟိ မဂ္ဂဝေါဟာ-ရော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၀။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၃၃၆။မ၊ဋီ၊၁။၁၉၆။)

မဂ္ဂစရိယ (ထီ၊န) [မဂ္ဂ+စရိယ] အရိယမဂ်၌ ကျင့်ခြင်း၊ အရိယမဂ်ဟူသောကျင့်ခြင်း။ မဂ္ဂ စရိယာ တိ စတူသု အရိယမဂ္ဂေသု။ ပဋိသံ။ ၂၁၅။ စူဠနိ။၂၇၂။ စရိယ-လည်းကြည့်။

မဂ္ဂစိတ္တ (န) [မဂ္ဂ+စိတ္တ] မဂ်စိတ်၊ မဂ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်။ ယာယ ပညာယ ဧတ္ထာ မဂ္ဂ စိတ္တံ ဖလစိတ္တံ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ" ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၇။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။)

မဂ္ဂစိတ္တက္ခဏ (ပု) [မဂ္ဂစိတ္တ+ခဏ]မဂ်စိတ်-ခဏ၊ မဂ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်သောအခါ။ မဂ္ဂစိတ္တက္ခ-ဏေ ရာဂါ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ (-ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၂၉၈။)

မဂ္ဂစိတ္တက္ခဏပရိစ္ဆိန္န (တိ) [မဂ္ဂစိတ္တက္ခဏ+ ပရိစ္ဆိန္န]မဂ်စိတ် ခဏဖြင့်ပိုင်းခြား အပ်သော။ မဂ္ဂသမင်္ဂိတာ နာမ မဂ္ဂစိတ္တက္ခဏပရိစ္ဆိန္နာ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၁၀။

မဂ္ဂစိတ္တဇာနနကာလ (ပု) [မဂ္ဂစိတ္တ+ဇာနန ကာလ] မဂ်စိတ်ကို သိသော အခါ။ စေတော ပရိယညာဏပုဗ္ဗေ နိဝါသဉာဏ အနာ-ဂတံသဉာဏစတုတ္ထာနိ ပန အရိယာနံ မဂ္ဂ-စိတ္တဇာနနကာလေ မဂ္ဂါရမ္မဏာနိ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။

မဂ္ဂစိတ္တသဟဘူ (တိ) [မဂ္ဂစိတ္တ+သဟဘူ] မဂ်စိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော(ဓမ္မ)။ ဓမ္မဒ္ဒိပါဒသမ္ဘ

ယုတ္တော မဂ္ဂစိတ္တေဥပ္ပဇ္ဇမာနေ ဟိ မဂ္ဂစိတ္တသဟဇာ-ဘူနိ....ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။၁၀၅။

မဂ္ဂစိတ္တာရမ္မဏကာလ (ပု) [မဂ္ဂစိတ္တာရမ္မဏ+ကာလ] မဂ်စိတ်ဟူသော အာရုံရှိသောအခါ၊ မဂ်စိတ်ကိုအာရုံပြုသောအခါ။ မဂ္ဂစိတ္တာရမ္မဏကာလေ မဂ္ဂါရမ္မဏံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၆၁။

မဂ္ဂစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [မဂ္ဂ+စိတ္တုပ္ပါဒ] မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မဂ်စိတ်စေတသိက်။ တတ္ထာတိ မဂ္ဂေ၊ မဂ္ဂစိတ္တုပ္ပါဒေ ဝါ။ အနုဋီ၊ ၂။၇၆။

မဂ္ဂစေတနာ (ထိ) [မဂ္ဂ+စေတနာ] မဂ်စေတနာ။ ကမ္မံ ပတ္ဝာဝ မဂ္ဂစေဘနာယ အညော ပဏ္ဍရတရော ဓမ္မော နာမ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၄။ ကမ္မံ ပတ္ဝာတိ သုခကမ္မန္တိ ဝုစ္စမာနေ မဂ္ဂစေတနာယ အညော ပဏ္ဍရတရော ဓမ္မော နာမ နတ္ထိ အစ္စန္တပရိသုဒ္ဓိဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၃။၄၆-၇။

မဂ္ဂစေတနာကမ္မ (နု) [မဂ္ဂစေတနာ+ကမ္မ] မဂ်စေတနာဟူသောကံ။ ကမ္မံ မဂ္ဂစေတနာကမ္မဥ္စ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။၃၀၃။

မဂ္ဂစောရ (ပု) [မဂ္ဂ+စောရ] လမ်း၌–နှောင့်ယှက်–လုယက်–သော သူခိုး၊ လမ်းသူခိုး။ ဓေဝံ ဝုတ္တေ သော ဖြဟ္မာ ယဘာ နာမ မဂ္ဂ-ဓေရော........အာစိက္ခတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။ မဂ္ဂစောရောတိ မဂ္ဂပရိဗုန္ဓကစောရော။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၂၄၂။

မဂ္ဂဇာနနသမတ္ထ (တိ) [မဂ္ဂဇာနန+သမတ္ထ] လမ်းခရီးကိုသိခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ သူ၊ မဂ္ဂဇာနနသမတ္ထာ ပညာစက္ခုနော အဘာ-ဝေန အန္ဓာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၆။

မဂ္ဂဇိန (တိ) [မဂ္ဂ+ဇိန] မဂ်ဖြင့်ကိလေသာကို အောင်သော၊ သူ။ မဂ္ဂဇိနော သမ္မာပဋိ-ပန္နော။ သံ၊၁။၁၈၉။ ထေရ။၃၆၉။ (–သုတ္တ-နိ။၂၉၃။) မဂ္ဂဇိနောတိ မဂ္ဂေန ဇိတကိလေ-သော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၅။)

မဂ္ဂဈာန (နု) [မဂ္ဂ+ဈာန] မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဈာန်၊ မဂ်ဈာန်။ ဖလဈာန (၁) ကြည့်။

မဂ္ဂဈာ(ဇ္ဈာ)နပဓာန (နု) [မဂ္ဂဈာန(ဇ္ဈာ) + ပဓာန] မဂ်ဈာန်ကို အားထုတ်ခြင်း။ သော ဟိ ပဓာနဝါ မဂ္ဂဈာ (ဇ္ဈာ) နပဓာနေန။ သုတ္တ-နိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၀။

မဂ္ဂညာဏ (နု) [မဂ္ဂ+ညာဏ] မဂ်၌အကျုံးဝင်သော ညာဏ်၊ မဂ်ညာဏ်။ မဂ္ဂညာဏေ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉)တိ မဂ္ဂပရိယာပန္နညာဏေ ဌိတဿ တံသမင်္ဂိနော။ မဂ္ဂပညာ ဟိ စတုန္နံ သစ္စာနံ သမ္မာ ဒဿန-ဋ္ဌေန "မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ"တိ ဝုတ္တာ၊ သာ ဝေ နေသံ ယာထာဝတော ဇာနနတော ပဋိဝိဇ္ဈ-နတော ဣဓ "မဂ္ဂညာဏ"န္တိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ-၂။၂၁၆။

မဂ္ဂညာဏကိစ္စ (နု) [မဂ္ဂညာဏ+ကိစ္စ] မဂ်ညာဏ်၏ အလုပ်ကိစ္စ။ ပရိညတ္တာဒယော မဂ္ဂညာဏ-ကိစ္စဝသေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

မဂ္ဂညာဏဂဗ္ဘ (ပု) [မဂ္ဂညာဏ+ဂဗ္ဘ] မဂ်ညာဏ် ဟူသော ကိုယ်ဝန်။ တဒါ စ သာ မဂ္ဂညာဏ-ဂဗ္ဘံ ဓာရေန္တီ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ "ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏကာလော"တိ။ ဝိမတိ၊၁။၇၀။ မ၊ဋီ၊၂။၅၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁၇။

မဂ္ဂညာဏဂမန (နု) [မဂ္ဂညာဏ+ဂမန] မဂ်ညာဏ် ဟူသော သွားခြင်း။ ညာဏဂတူပပတ္တိ နာမ တဿ တဿ မဂ္ဂညာဏဂမနဿ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၂၀၄။

မဂ္ဂညာဏင်္ဂ (ပု) [မဂ္ဂညာဏ+အင်္ဂ] မဂ်ညာဏ် ဟူသော မီး။ ညာဏင်္ဂိနာ ဒဟေတိ မဂ္ဂ-ညာဏင်္ဂိနာ ဈာပီတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၇။ (–စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၉။)

မဂ္ဂညာဏဓမ္မ (ပု) [မဂ္ဂညာဏ+ဓမ္မ] မဂ်ဉာဏ်တရား။ ဣမိနာ ဓမ္မေနာတိ ဣမိနာ စတုသစ္စ ဓမ္မေန ဝါ မဂ္ဂညာဏဓမ္မေန ဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၇၈။)

မဂ္ဂညာဏပဒဋ္ဌာန (တိ) [မဂ္ဂညာဏ+ပဒဋ္ဌာန] မဂ်ဉာဏ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသော (သဗ္ဗညုတဉာဏ်)။ သဗ္ဗညုတဉာဏပဒဋ္ဌာနံ မဂ္ဂညာဏံ၊ မဂ္ဂညာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ သဗ္ဗညုတဉာဏံ "သမ္မာသမ္ဗောဓိ" တိ ဝုစ္စတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ (–သာရတ္ထ၊၁။၆၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇။ မ၊ဋီ၊၁။၇၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀။ မူလ၊ဋီ၊၁။၄။)

မဂ္ဂညာဏပုရေစာရိက (တိ) [မဂ္ဂညာဏ+ပုရေစာရိက] မဂ်ဉာဏ်၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဂေါတြဘုဉာဏံ မဂ္ဂညာဏပုရေစာရိကံ ဝိယ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ န ဟောတီတိ ဖလညာဏာနံ အနိယျာနိကဘာဝတော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၂။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၈။)

မဂ္ဂညာဏဖရသု (ပု) [မဂ္ဂညာဏ+ဖရသု] မဂ်ဉာဏ်ဟူသောပုဆိန်။ ဝေမဇ္ဇေ တဏှာနုသယသင်္ခါတေ အတ္တဘာဝရုက္ခဿ မူလေ မဂ္ဂညာဏဖရသုနာ အနုပစ္ဆိန္နေ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၀၆။ (—သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၈။)

မဂ္ဂညာဏမောန (နပုံ) [မဂ္ဂညာဏ+မောန] မဂ်ဉာဏ်ဟူသောသိခြင်း။ န မောနေနာတိ ကာမံ မောနေယျပဋိပဒါသင်္ခါတေန မဂ္ဂညာဏမောနေန မုနိ နာမ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။

မဂ္ဂညာဏယုတ္တ (တိ) [မဂ္ဂညာဏ+ယုတ္တ] မဂ်ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော။ မဂ္ဂညာဏယုတ္တေဟိ ဂန္တဗ္ဗဂတိဝိသေသောတိအတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၁၉၉။

မဂ္ဂညာဏယောဂ (ပု) [မဂ္ဂညာဏ+ယောဂ] မဂ်ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ နိဗ္ဗိန္ဒ ဝိရဇ္ဇတီတိ တံ ဝိပဿနံ ဘိဝံ ပါပေန္တော မဂ္ဂညာဏယောဂေန သင်္ခါရေဟိ ဝိရဇ္ဇတော ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။

မဂ္ဂညာဏလောစန (နပုံ) [မဂ္ဂညာဏ+လောစန] မဂ်ဉာဏ်ဟူသော မျက်လုံး။ ပဿန္တု နိဗ္ဗုတိန္တိ မဂ္ဂညာဏလောစနေန နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရောန္တု။ သာရတ္ထ၊၃။၁၂၉။

မဂ္ဂညာဏဝဇိရ (ပု၊နပုံ) [မဂ္ဂညာဏ+ဝဇိရ] မဂ်ဉာဏ်ဟူသော– ဝဇိရစိန်– မိုးကြိုး။ တဿ မဂ္ဂညာဏဝဇိရေန ပဒါလနတ္ထံ ဒေသိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

မဂ္ဂညာဏဝိဇ္ဇာ (ထီ) [မဂ္ဂညာဏ+ဝိဇ္ဇာ] မဂ်ဉာဏ်ဟူသော ဝိဇ္ဇာ။ ဝိဇ္ဇာ စ ဝိမုတ္တိ စာတိ မဂ္ဂညာဏဝိဇ္ဇာ စ သေသာ သမ္ပယုတ္တကဓမ္မာ စ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၆။

မဂ္ဂညာဏဝေဒ (ပု) [မဂ္ဂညာဏ+ဝေဒ] မဂ်ဉာဏ်ဟူသော ဝေဒ (ဗေဒင်)။ စတူဟိ စ မဂ္ဂညာဏဝေဒေဟိ ကိလေသေဝိဇ္ဈိတွာ ဂတတ္တာ ဝေဒဂူ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ (–၁၅၄။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၉၁။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၄။)

မဂ္ဂညာဏသံဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မဂ္ဂညာဏ+သံဝဏ္ဏနာ] မဂ်ဉာဏ်အဖွင့်။ ဣဒါနိ မဂ္ဂညာဏသံဝဏ္ဏနံ ကရောန္တော အဇ္ဈတ် ဈာပေတီတိ အာဒိမာဟ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။

မဂ္ဂညာဏသညီ (တိ) [မဂ္ဂညာဏသညာ+ဤ] မဂ်ဉာဏ်ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ယောဂါဝစရော တေသု မဂ္ဂညာဏသညီ ဟုတွာ အမဂ္ဂမေဝ "မဂ္ဂေါ" တိ ဂဏှာတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။

မဂ္ဂညာဏသတ္ထ (နပုံ) [မဂ္ဂညာဏ+သတ္ထ] မဂ်ဉာဏ်ဟူသော ဓားလက်နက်။ အဇ္ဈတ္တဉ္စ သတ္ထန္တိ မဂ္ဂညာဏသတ္ထေန တဏှံ ဆိန္ဒိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။

မဂ္ဂဉာဏသမန္နာဂမ (ပု) [မဂ္ဂဉာဏ+သမန္နာဂမ] မဂ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ မဂ္ဂဉာဏသမန္နာဂမေန မုနိနော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၁။

မဂ္ဂဉာဏာနန္တရံ (ဗျ) [မဂ္ဂဉာဏ+အနန္တရံ] မဂ်ဉာဏ်၏ (ရှေ့) အခြားမဲ့၌။ ဣဒဥ္စ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂဉာဏာနန္တရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။ တတ္ထ "မဂ္ဂဉာဏာနန္တရ"န္တိ သိခါပ္ပတ္တဝိပဿနာဘာတံ ဂေါတြဘုဉာဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၁၄၇။

မဂ္ဂဉာဏာနုကူလ (တိ) [မဂ္ဂဉာဏ+အနုကူလ] မဂ်ဉာဏ်အားလျော်သော။ အရိယမဂ္ဂဝီထိယံ ပါ အနုလောမဉာဏာနိ... မဂ္ဂဉာဏာနုကူလာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃။

မဂ္ဂဉာဏာနုဂတိက (တိ) [မဂ္ဂဉာဏ+အနုဂတိက] မဂ်ဉာဏ်အားလျော်စွာ ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ ယံ သစ္စာနုလောမံ မဂ္ဂဉာဏာနုဂတိကံ ပဿန္တော ဘဂဝါ "ဘဗ္ဗော" တိ ဇာနာတိတိ လဒ္ဓိ။ မူလဋီ၊၃။၈၀။

မဂ္ဂဉာဏာနုသာရ (ပု) [မဂ္ဂဉာဏ+အနုသာရ] မဂ်ဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း။ တေန အရိယာနံ မဂ္ဂဉာဏာနုသာရေန ပဝတ္တနကဉာဏမ္ပိ သင်္ဂဟိတံ ဟောတိ။ အနုဋီ၊၂။၆၂။

မဂ္ဂဉာဏာလောက (ပု) [မဂ္ဂဉာဏ+အာလောက] မဂ်ဉာဏ်ဟူသော အလင်းရောင်။ အာလောကံ ဒဿယိတွာနာတိ မဂ္ဂဉာဏာလောကံ ဝိပဿနာဉာဏာလောကဥ္စ ဒဿယိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၈၄။

မဂ္ဂဉာဏာသိ (ပု) [မဂ္ဂဉာဏ+အသိ] မဂ်ဉာဏ်ဟူသော သံလျက်။ ကာမဘဝကမ္မဘဝါဒယော ဘဝါ သဗ္ဗေ မဂ္ဂဉာဏာသိနာ ပဒါလိတာ ဝိဒ္ဓံသိတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၈။

မဂ္ဂဉာဏောဒက (နပုံ) [မဂ္ဂဉာဏ+ဥဒက] မဂ်ဉာဏ်ဟူသော ရေ။ မဂ္ဂဉာဏောဒကေန သုန္ဟာတ- ႞ သုဓောတကိလေသ မလဿ ဟိရောတ္တပ္ပသာဋကေ နိဝါသေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။

မဂ္ဂညူ (တိ) [မဂ္ဂ+ဉာ+ရူ] (၁) မဂ်-အရိယမဂ်-ကိုသိသော၊သူ။ (၂) ကျင့်စဉ်-လမ်းစဉ်-ကို သိသော၊သူ။ (၁)မဂ္ဂညူ မဂ္ဂဝိဒူ မဂ္ဂကောဝိဒေါ။ သံ၊၂။၅၄။ ပဋိသံ။၃၇၅။ နေတ္တိ။၁၃၂။ မဂ္ဂံ ဇာနာတီတိ မဂ္ဂညူ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ (—ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၅။) အရိယံ မဂ္ဂံ ဇာနာတိ အဝဗုဇ္ဈတီတိ မဂ္ဂညူ။ သံ၊ဋီ၊၂၊ ၂၂၆။ (၂) မဂ္ဂကောဝိဒ (၃) ကြည့်။

မဂ္ဂဋ္ဌ[၁] (ပု) [မဂ္ဂ+အတ္ထ] အကြောင်းဖြစ်သော မဂ်၏ အနက်သဘော၊ ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အနက်သဘော။ မဂ္ဂဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။ ၂၀။ မဂ္ဂဋ္ဌေန ကေတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ မဂ္ဂဋ္ဌေနာတိ နိယျာနဋ္ဌေန။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၈၈။

မဂ္ဂဋ္ဌ[၂] (တိ) [မဂ္ဂ+ဌာ+အ] မဂ်၌တည်သော၊သူ။ (မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်။) စတ္တာရော မဂ္ဂဋ္ဌာတံ စတုပညာသ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။(—ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၁၄၀။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၄၇။ သာရတ္ထ၊၂။၅၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇၅။ မ၊ဋီ၊၂။၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၈၉။)

မဂ္ဂဋ္ဌက[၁] (ပု) [မဂ္ဂ+အဋ္ဌက] မဂ္ဂင် ၈-ပါး အပေါင်း။ (ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါယာမ,သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ လောကီမဂ္ဂင် ၅-ပါးရသည်။ မဂ်စိတ်၌ မဂ္ဂင် ၈-ပါးရသည်။) ဟေဋ္ဌာ-ဝုတ္တံ မဂ္ဂပဥ္စကံ ဣဓ မဂ္ဂဋ္ဌကံ ဒေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ မဂ္ဂ-လည်းကြည့်။

မဂ္ဂဋ္ဌက[၂] (တိ) [မဂ္ဂဋ္ဌ+က] မဂ်၌တည်သော သူ။ (မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်။) ဖလဋ္ဌက—ကြည့်။

မဂ္ဂဋ္ဌကပုဂ္ဂလ (ပု) [မဂ္ဂဋ္ဌက+ပုဂ္ဂလ] မဂ်၌တည်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်။ မဂ္ဂသမင်္ဂီ-နောတိ မဂ္ဂဋ္ဌကပုဂ္ဂလာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ မဂ္ဂသမင်္ဂီ-လည်းကြည့်။

မဂ္ဂဋ္ဌကသမဏ (ပု) [မဂ္ဂဋ္ဌက+သမဏ] မဂ်၌တည်သောရဟန်း၊ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ရဟန်း။ စတူဟိ-ပန မဂ္ဂဋ္ဌကသမဏေဟိပိ........ သုညာဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။

မဂ္ဂဋ္ဌကသေက္ခ(ပု) [မဂ္ဂဋ္ဌက+သေက္ခ] မဂ္ဂဋ္ဌာန်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်။ မဂ္ဂဋ္ဌကသေက္ခာ အာဂမနဝသေန ဝါ....... ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။

မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂလ (ပု) [မဂ္ဂဋ္ဌ+ပုဂ္ဂလ] မဂ်၌တည်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်။ အာဂန္တွာ နိရယန္တိ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂလော ဟိ အပါယတော ပရိမုတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ (–၂၆၇။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၀၄။ မ၊ဋီ၊၃။၈၉။)

မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌ (တိ) [မဂ္ဂဋ္ဌ+ဖလဋ္ဌ] မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်။ အဋ္ဌာတိ မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌေသု ယုဂလေ အကတွာ ဝိသုံ ဝိသုံ ဂဟဏေန အဋ္ဌ ပုဂ္ဂလာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂၁၅။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်။ ၂။၁၇၅။)

မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝဒီပန (န) [မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝ+ဒီပန] မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်, ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ "အဋ္ဌန္နမ္ပိသမူဟ" န္တိ ဧတေန ဉာဏသမ္ပဒံ မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝဒီပနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၃။ မ၊ဋီ၊၁။၃။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၆။

မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝါနတိဝတ္တန(န)[မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝ +အနတိဝတ္တန] မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်, ဖလဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ကိုမလွန်ခြင်း။ မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝါ-နတိဝတ္တနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅။ (မ၊ဋီ၊၁။၁၂။ အလားတူဝါကျတွင် မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝါနာတိဝတ္တနတော-ဟု ရှိသည်။)

မဂ္ဂဋ္ဌဘာဝ (ပု) [မဂ္ဂဋ္ဌ+ဘာဝ] မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်။ ဖလဋ္ဌဘာဝေန နိယာမကတာ ဓေဝ မဂ္ဂဋ္ဌဘာဝေန နိယာမဒဿ စ။ သံ၊ဋီ၊၃။ ၂၉၆။ (–နေတ္တိ၊ဝိ။၁၇၄။)

မဂ္ဂဋ္ဌာန (န) [မဂ္ဂ+ဌာန] (၁) လမ်းခရီးဖြစ်သင့်သော အရပ်။ (၂) မဂ်၏အရာ။ (၁) အာကာသဋ္ဌာနံ ဝိမာနဋ္ဌာနံ ပရိဟရိတွာ မဂ္ဂဋ္ဌာနေ နေဝ မဂ္ဂေါ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဂ္ဂဋ္ဌာနိယ (တိ) [မဂ္ဂဋ္ဌာန+ဣယ] မဂ်၏အရာ၌ တည်သော၊ မဂ်နှင့်တူသော။ ပါရာဇိကာပတ္တိ ဝေ ဟိ ဖလဋ္ဌာနိယာ ဘဝိတုံ မရဟတိ၊ န အညန္တိ ဧဝံ တာဝ ဣမ ဩပမ္မသံသန္ဒနံ သမ္ဘဝတိ စေတနာ မဂ္ဂဋ္ဌာနိယာ။ ဝဇိရ။ ၁၃၅။ ဖလဋ္ဌာနိယ·လည်းကြည့်။

မဂ္ဂတစ္ဆက (တိ) [မဂ္ဂ+တစ္ဆက] လမ်းကိုသုတ်သင် တူးဖြိုသော၊ လမ်းပြင်သော၊ သူ။ ဒေဝ အယံ မဂ္ဂတစ္ဆကော ပုရိသော မယှံ ပေါရာဏကသာမိကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၈၇။

မဂ္ဂတိ (ကြိ) [မဂ္ဂ+အ+တိ။ ဓာတွတ္ထ။၁၂၇။] (၁) ရှာမှီး တတ်၏။ (၂) ကပ်ရောက်တတ်၏။ (၃) စူးစမ်း၏။ (၄) မြင်၏။ (၅) အလိုရှိ၏၊ တောင့်တ၏။ (၁) ရှာမှီးတတ်၏။ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိ။ အဘိ။ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၇။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၇၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၂၉။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၁။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉၆။) မဂ္ဂန္တိ— မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈။ (၂) ကပ်ရောက်တတ်၏။ မဂ္ဂတိဥဇုကံ ဥပဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ မဂ္ဂေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၉၉။ (၃) စူးစမ်း၏။ မဂ္ဂေယျာ (ဇာ၊၁။၃၉၈)တိ ဝိစ္ဆေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၇။ (၄) မြင်၏။ နာဿ မဂ္ဂေယျုကဏှကော (ဇာ၊၂။၆၀)တိ တဿ ဩဝါဒကရဿ ပုရိသဿ မုခံ ဓောရကဏှကော န ပဿေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၈၂။ (၅) အလိုရှိ၏၊ တောင့်တ၏။ ပုန ကိံ မဂ္ဂသိ(အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅) တိ ပုန ကိံ ဣစ္ဆသိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၄။

မဂ္ဂတေဇ (ပု) [မဂ္ဂ+တေဇ] အရိယာမဂ်ဟူသော မီး။ မဂ္ဂတေဇ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၀၄)န္တိ အရိယမဂ္ဂသခါတံ ဉာဏဂ္ဂိံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၄၇၂။

မဂ္ဂတ္တယ (နပုံ) [မဂ္ဂ+တယ] (၁) အရိယာမဂ်သုံးပါး။ (၂) (ဝစ္စမဂ်စသော) မဂ်သုံးပါး။ (၁) ဟေဋ္ဌိမေန ဟိ မဂ္ဂတ္တယေန ကေစိ သခါရာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ ဥဒါန၊ ဌ။၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။၁၃၇။ (-နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၅၅။) (၂) မဂ္ဂတ္တယတော ဟိ အညတ္ထ ပဒေသေယေဝ ကာယသံသဂ္ဂါဒိအာပဇ္ဇနတော အာပတ္တိဘေဒေါ လဗ္ဘတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၆။

မဂ္ဂတ္တယဗြဟ္မစရိယ (နပုံ) [မဂ္ဂတ္တယ+ဗြဟ္မစရိယ] အရိယာမဂ်သုံးပါးဟူသော မြတ်သော အကျင့်။ တတ္ထ စရ ဗြဟ္မစရိယန္တိ အဝသိဋ္ဌံ မဂ္ဂတ္တယဗြဟ္မစရိယံ သမာစရ။ ဝဇီရ။၄၀၅။

မဂ္ဂတ္တယဝါစက (တိ) [မဂ္ဂတ္တယ+ဝါစက] အရိယာမဂ်သုံးပါးကိုဟောသော။ "ယထာဝဓိ ခေါ" တိ ဣဒံ ဩဓိဝစနသ္မာ မဂ္ဂတ္တယဝါစကတ္တာ။ မဏိ၊၁။၂၇၅။

မဂ္ဂတ္တယသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မဂ္ဂတ္တယ+သမ္ပယုတ္တ] အရိယာမဂ်သုံးပါးနှင့် ယှဉ်သော။ ဉာဏမေတယော အာသဝါ ဉာဏမာယ မဂ္ဂတ္တယသမ္ပယုတ္တာယ ဓော့ဆုက်ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ။ မဏ္ဍိ၊၁။၇၉။

မဂ္ဂတ္ထ (ပု) [မဂ္ဂ+အတ္ထ] (၁) မဂ်ကိစ္စအကျိုး။ (၂) မဂ်ဟူသောအကျိုး။ (တိ) (၃) မဂ်အကျိုးရှိသော။ (၁) (၂) သမ္မာဒဿနံ မဂ္ဂေါ၊ တဿတ္ထာယ သံဝတ္တနတော သမ္မာဒဿနာယ သံဝတ္တတိ။ မဂ္ဂေါယေဝ ဟိ မဂ္ဂတ္ထာယ သံဝတ္တတိ မဂ္ဂေန ကာတဗ္ဗကိစ္စကရဏတော။ မဏ္ဍိ၊၁။၁၀၈။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ အင်္ဂုတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၉၉။) တဿတ္ထာယာတိ မဂ္ဂကိစ္စတ္ထာယ။ နဋ္ဌိ ဟိ မဂ္ဂတော အညော မဂ္ဂကိစ္စကရော အတ္ထိ။ တေနာဟ "မဂ္ဂေါယေဝ ဟိ" တိအာဒိ။ အထ ဝါ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သဟဇာတာဒိပစ္စယာဘာဝေန ဉာတရေ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဇဝံ သေသမဂ္ဂမ္မာပိတိ ဇဝံမှိ မဂ္ဂတ္ထာယ သံဝတ္တနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဏ္ဍိ၊ဋီ၊၁။၁၉၅။ (-သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၂။) (တိ) (၃) ဖလတ္ထ (၅) ကြည့်။

မဂ္ဂဒတ္တိက (ပု) [မဂ္ဂ+ဒိန္န။ နီတိ၊သုတ္တ။၇၄၉။] မဂ္ဂဒတ္တိကမထေရ်။ (စကြုံလမ်း လှူသော ကြောင့် မဂ္ဂဒတ္တိကအမည်ရသည်။) ဉတ္တံ သုဒံ အာယသ္မာ မဂ္ဂဒတ္တိကော ထေရော ဉမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထာတိ။ အပ၊၁။၂၁၀။

မဂ္ဂဒတ္တိကတ္ထေရ (ပု) [မဂ္ဂဒတ္တိက+ထေရ] မဂ္ဂဒတ္တိကမထေရ်၊ စက်မှုနည်း ပုဗ္ဗတတ္တာ မဂ္ဂဒတ္တိကတ္ထေရဿ ပါကဋ္ဌော။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၁။

မဂ္ဂဒမထ (ပု) [မဂ္ဂ+ဒမထ] အရိယာမဂ်ဟူသော ဆုံးမခြင်းသဘော ရှား။ ဘဂဝါ ဟိ အတ္တနာ ဥပ္ပါဒိတေနေဝ မဂ္ဂဒမထေန စက္ခုတော ပဒန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၁။ ဒန္တ (၂), ဒမထ(၂) လည်းကြည့်။

မဂ္ဂဒရထ (ပု) [မဂ္ဂ+ဒရထ] ခရီးပင်ပန်းခြင်း၊ ခရီး သွားမှုကြောင့် ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်း။ ဝနသဏ္ဍေ ပန ပေါက္ခရဏိယံ သြရုယှ ရဇောဇလ္လံ ပဝါဟိတွာ မဂ္ဂဒရထံ ပဋိပဿမ္ဘေတွာ။ မဏ္ဍိ၊ဋ္ဌ၊၃၄၅။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၅။)

မဂ္ဂဒရထကိလမထပရိဠာဟ (ပု) [မဂ္ဂဒရထ+ကိလမထပရိဠာဟ] ခရီးသွားမှုကြောင့်ဖြစ်သော အလွန်ပင်ပန်းပူလောင်ခြင်း၊ ခရီးပန်း နွမ်းနယ်ပူလောင်ခြင်း။ ကုလပုတ္တော အာနာပါနစတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ မဂ္ဂဒရထကိလမထပရိဠာဟံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ဈာနရတိယာ ဝီတိနာမေတိ။ မဏ္ဍိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၃။

မဂ္ဂဒရထပဋိပဿမ္ဘန (နပုံ) [မဂ္ဂဒရထ+ပဋိပဿမ္ဘန] ခရီးပန်းမှု၏ ငြိမ်းခြင်း။ ဗုဒ္ဓသောဘာ

ပန ပဋိစ္စာဒေတွာ အညာတကဝေသေန တတ္ထ ဂမနံ ဟာသ ကုလပုတ္တဿ ဝိသာတ္ထဝသေန မဂ္ဂဒရထပဋိပဿမ္ဘနတ္ထံ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၅။

မဂ္ဂဒရထဝူပသမ (ပု) [မဂ္ဂဒရထ+ဝူပသမ] ခရီးပန်းမှု၏ငြိမ်းခြင်း။မဂ္ဂဒရထဝူပသမံ အာဂမေန္တော ယေဝ ပန န ဒေသေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၆။

မဂ္ဂဒဿန (န) [မဂ္ဂ+ဒဿန] (၁) မဂ္ဂသစ္စာကို မြင်ခြင်း။ (၂) လမ်းခရီးကို မြင်ခြင်း။ (၁) မဂ္ဂဒဿနေန ကိံ ဇပေတီတိ။ အဘိ၊က။၈၇။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၃။) (၂) မဂ္ဂဒဿနံ ဝိယ အနုလောမံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၃။

မဂ္ဂဒဿနနိဗ္ဗာနဒဿနသမ္ပဒါ (ထီ) [မဂ္ဂဒဿန-နိဗ္ဗာနဒဿန+သမ္ပဒါ] မဂ္ဂသစ္စာ—မဂ်—ကို မြင်ခြင်း, နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ မဂ္ဂဒဿနနိဗ္ဗာနဒဿနသမ္ပဒါယ သီလဗ္ဗတံ ပဟီယတီတိ ဝိညာတဗ္ဗံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၅၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။

မဂ္ဂဒါန (န) [မဂ္ဂ+ဒါန] လမ်းကို—လှူဒါန်း—ပြုပြင်—ခြင်း။ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ မဂ္ဂဒါနဿိဒံ ဖလံ။ အပ၊၁။၁၉၁။

မဂ္ဂဒါပန (ပု) [မဂ္ဂ+ဒါပန] လမ်း (ဖယ်)ပေးစေခြင်း။ အညမညံ မဂ္ဂဒါပနတ္ထံ ဝိဝါဒံ အကံသု။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၈။

မဂ္ဂဒါယက (ပု) [မဂ္ဂ+ဒါယက] မဂ္ဂဒါယကမထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ မဂ္ဂဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထာတိ။ အပ၊၁။၁၉၁။

မဂ္ဂဒါယကတ္ထေရ (ပု) [မဂ္ဂဒါယက+ထေရ] မဂ္ဂဒါယကမထေရ်။ ဥတ္တရိတွာန နဒိကန္တိ အာဒိကံ အာယသ္မတော မဂ္ဂဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။

မဂ္ဂဒိဋ္ဌိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ဒိဋ္ဌိ] မဂ်ဉာဏ်။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နောတိ မဂ္ဂဒိဋ္ဌိယာ သမ္ပန္နော သောတာပန္နော အရိယသာဝကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၅၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၅။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၅၇။

မဂ္ဂဒီပက (တိ) [မဂ္ဂ+ဒီပက] (ဖြတ်သွားပြည်သို့ ရောက်ကြောင်း) လမ်းစဉ်ကို ပြတတ်သော။ မဂ္ဂဒီပကံ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆)န္တိ မဂ္ဂဒီပကာဘိမတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀၄။ (—သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၃၂။) မဂ္ဂဒီပကံ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆)န္တိ မဂ္ဂဒီပကံ မိစ္ဆေဝ တေဟိ အဘိမတံ။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၃၂။

မဂ္ဂဒီပကာဘိမတ (တိ) [မဂ္ဂဒီပက+အဘိမတ] (ဖြတ်သွားပြည်သို့ရောက်ကြောင်း)လမ်းစဉ်ကိုပြတတ်၏ဟူ၍—သိအပ်—အလိုရှိအပ်—သော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဂ္ဂဒူသီ (တိ) [မဂ္ဂ+ဒူသီ] (လောကုတ္တရာ, သုဂတိ)လမ်းခရီးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ ပတိရူပေန စရံ သမဂ္ဂဒူသီ (သုတ္တနိ။၂၉၄)တိ ....အတ္တနော လောကုတ္တရမဂ္ဂဿ, ပရေသံ သုဂတိမဂ္ဂဿ စ ဒူသနတော "မဂ္ဂဒူသီ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။

မဂ္ဂဒေဝတာ (ထီ) [မဂ္ဂ+ဒေဝတာ] လမ်းစောင့်နတ်။ တတော တေ ကိံ ဣဒန္တိ မဂ္ဂဒေဝတာနံ ဗလိံ အကံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။

မဂ္ဂဒေသက (တိ) [မဂ္ဂ+ဒေသက] (နိဗ္ဗာန်, သုဂတိ)လမ်း—ခရီး—ကိုညွှန်ကြား—ညွှန်ပြ—တတ်သော၊ သူ။ ဘဂဝါ ကိရ သဒေဝကဿ လောကဿ မဂ္ဂဒေသကောပိ သမာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄၊ ၄၂၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၂၊၁၄၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ မ၊ဋီ၊၂။၂၆၇။) မဂ္ဂဒေသကောတိ နိဗ္ဗာနမဂ္ဂဿ သုဂတိမဂ္ဂဿ စ ဒေသကော။ သံ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၂၀၄။

မဂ္ဂဒေသကပုရိသ (ပု) [မဂ္ဂဒေသက+ပုရိသ] လမ်း–ခရီး–ညွှန်သောကျွန်း။ ပုရိသော မဂ္ဂ-ကုသလော်တိ.... ဧမသို့ မဂ္ဂဒေသကပုရိသ-သဒိသံ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၃။ အံ၊ ၃၊ ၂။ ၂၉၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၀၇။

မဂ္ဂဒေသနတ္ထ (ပု) [မဂ္ဂဒေသနာ+အတ္ထ] လမ်း–ခရီး–ကို ညွှန်ပြခြင်း အကျိုး။ အင်္ဂုလိံ ဥဒ္ဓလေဟဏ္ဌာ ပုရတော ပုရတော မဂ္ဂဒေသန-တ္ထာယ ဂစ္ဆန္တော ဘိက္ခူနံ အာလောကံ နိမ္မိနိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၇။

မဂ္ဂဒွယ (နု) [မဂ္ဂ+ဒွယ] အရိယာမဂ်နှစ်ပါး။ ဣမိနာ အင်္ဂေန သုက္ခဝိပဿကသာ ဓာတု-ကမ္မဋ္ဌာနိကဘိက္ခုနော ဟေဋ္ဌိမံ မဂ္ဂဒွယဉ္စေဝ ဖလဒွယဉ္စ ကထိတံ။ အံ၊ ၃၊ ၂။ ၃၈။

မဂ္ဂခန (နု) [မဂ္ဂ+ခန] အရိယာမဂ်ဟူသောဥစ္စာ။ ဗလခနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂခနံ မဂ္ဂခနံ ဖလခနံ နိဗ္ဗာန-ခနန္တိ။ စူဠနိ၊ ၁၃၂၊ ၁၇၂။

မဂ္ဂဓမ္မ (ပု) [မဂ္ဂ+ဓမ္မ] အရိယာမဂ်တရား။ မဂ္ဂ-ဓမ္မာ ဟေဋ္ဌိမဖလတ္တယဓမ္မာ စ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၁။ (–ထေရ၊ ၃၊ ၂။ ၄၉။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၃။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၃၉၊ ၁၂၅။)

မဂ္ဂဓမ္မဂုဏ (ပု) [မဂ္ဂဓမ္မ+ဂုဏ] အရိယာမဂ်တရား၏ ကျေးဇူး။ မဂ္ဂဓမ္မဂုဏေန ဝတ္တမြမာ-ရဓမ္မေ ယံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌော”တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၅၁။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈၀။

မဂ္ဂဓမ္မတာ (ထိ) [မဂ္ဂ+ဓမ္မတာ] အရိယာမဂ်၏ –သဘော–ဓမ္မတာ။ မဂ္ဂဓမ္မတာယ ဝါ အရိယမဂ္ဂါနုဘာဝေန သိဒ္ဓံ ဓမ္မတာသိဒ္ဓံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၄။ (–သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၄။)

မဂ္ဂဓမ္မနိယာမ (ပု) [မဂ္ဂဓမ္မ+နိယာမ] အရိယာ-မဂ်တရား၏ – ဖြစ်မြဲအစဉ်အလာ – ဖြစ်ရိုး ထုံးစံ။ ဓမ္မနိယာမေနာတိ မဂ္ဂဓမ္မနိယာမေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄၁။

မဂ္ဂဓမ္မရတန (နု) [မဂ္ဂဓမ္မ+ရတန] အရိယာမဂ် တရားဟူသော ရတနာ။ ဣဒါနိ ပုရိမနယေ-နေဝ မဂ္ဂဓမ္မရတနဿ အသဒိသဘာဝံ နိဿာယ သစ္စဝစနံ ပယုဉ္ဇတိ “ဣဒမ္ပိ ဓမ္မေ ။ပ။ ဟောတူ”တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၅၂။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈၁။

မဂ္ဂစိတ် (တိ) [မဂ္ဂ+ဓိတိ] မဂ်၌ဘည်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ပဋိသောတဂါမိနာ ဌိတတ္တေန စ မဂ္ဂ-ဓိတိမာဟ။ နေတ္တိ၊ ၃၁၈။

မဂ္ဂဓီရ (တိ) [မဂ္ဂ+ဓီရ] မဂ်၌–ပညာရှိသော–လိမ္မာသော၊ သူ။ ဗလဓီရာ ဗောဇ္ဈင်္ဂဓီရာ မဂ္ဂ-ဓီရာ ဖလဓီရာ နိဗ္ဗာနဓီရာ။ မဟာနိ၊ ၃၄။ ခန္ဓဓီရ–လည်းကြည့်။

မဂ္ဂန (ထိ၊ နု) [မဂ္ဂ+ယု] ရှာမှီး–တောင့်တ–ခြင်း။ တတော ပိယတရာ မယ္ဟံ၊ အဿ ဓမ္မဿ မဂ္ဂနာ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၂။ မဂ္ဂနာ ပဋ္ဌနာ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈၄။ ကိံ ဝါ တေန မဂ္ဂနေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။

မဂ္ဂနဋ္ဌ (ပု) [မဂ္ဂန+အဋ္ဌ] ရှာမှီးခြင်းအနက် သဘော။ မဂ္ဂနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၁၂။ (–ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂။) မဂ္ဂနဋ္ဌေနာ (သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၁၅) တိ နိယျာနဋ္ဌေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅၃–လာ ပါဠိ၌ မဂ္ဂဋ္ဌေနသာရှိသင့်သည်။ မဂ္ဂဋ္ဌ–ကြည့်။

မဂ္ဂနာယ (တိ) [မဂ္ဂ+နာယက။ ဆန်းကြောင့် “က” ကျေ။] လမ်း–ခရီး–ညွှန်သော၊ သူ။ ဇာလိနာ မဂ္ဂနာယေန၊ ကော ပါယာသိ ပဗ္ဗတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၁။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

မဂ္ဂနာယက (တိ) [မဂ္ဂ+နာယက] လမ်း–ခရီး–ညွှန်သော၊ သူ။ ဇာလိံ မဂ္ဂနာယကံ ကတွာ နိက္ခမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃၇၈။

မဂ္ဂနိဒဿန (န) [မဂ္ဂ+နိဒဿန] လမ်း–ခရီး–ညွှန်ပြခြင်း။ အဗ္ဘန္တရာ ပယုတ္တိဘာဝမ္ပဿ ဟင် ဝိဇ္ဇ- မာနတ္တသေဝ ဧဝေဘကာ ဥပသင်္ဂနိပါတဿ ယထာ မဂ္ဂနိဒဿနေ သာခါဘင်္ဂါ။ သီဋ္ဌီ၊ သစ်၊၂။၁၄၇။

မဂ္ဂနိဗ္ဗာနာဝိဂမ (ပု) [မဂ္ဂနိဗ္ဗာန+အဓိဂမ] မဂ်, နိဗ္ဗာန်ကို–သိခြင်း–ရခြင်း။ သာ ဟိ ပုရိမာ ပုဗ္ဗမာ ပစ္ဆိမာယ ပစ္ဆိမာယ အဓိဂမူပါယ- ဘာဝေတော ပရမ္ပရာယ မဂ္ဂနိဗ္ဗာနာဓိဂမဿ စ ဟေတုဘာဝတော ဥပါယော။ နေတ္တိ၊ဌ။၂၂။ (–နေတ္တိ၊ဝိ။၂၀။)

မဂ္ဂနိမိတ္တ (န) [မဂ္ဂ+နိမိတ္တ] (၁) လမ်း–ခရီး–နိမိတ်။ (သိမ်နိမိတ်ရှစ်မျိုးတို့တွင်တစ်မျိုးအပါ အဝင်ဖြစ်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၀။ ဂ.ခံ။၇၉။) (၂) လမ်း–ခရီး–၏ အမှတ်အသား။(လမ်းမှားရန်အမှတ်အသား။) (၃) အရိယာမဂ်နိမိတ်။ (၁) မဂ္ဂနိမိတ္တံ ဝမ္မိကနိမိတ္တံ နဒီနိမိတ္တံ။ ဝိ၊၃။၁၄၄။ ကင်္ခါ။၇၇။ (၂) အဒ္ဓါနံ ဂစ္ဆန္တော ပုရိသော သမဝိသမရုက္ခထလန္နစ္စမ္ပာဘာ- ဒီနိ မဂ္ဂနိမိတ္တာနိ ဥပလက္ခေတုံ န သက္ကောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၇။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၅။) (၃) တံ သ မထေနိမိတ္တံ ဝိပဿနာနိမိတ္တံ မဂ္ဂနိမိတ္တံ ဖလနိမိတ္တဉ္စ ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၅။ (–သာရတ္ထ၊၃။၂၉၁။ ဝိမတိ၊၂။၁၀၂။)

မဂ္ဂနိယ (တိ) [မဂ္ဂန+ဏိယ] ရှာမှီး–ရှာဖွေ–ခြင်းငှါထိုက်သော။ ဒဒတော ပုညံ ပဝဍ္ဎတိ၊ သံယမတော ဝေရံ န စီယတီတိ မဂ္ဂနိယာ ပဋိပဒါ ဝုတ္တာ။ ပေဋက၊ဋ္ဌ။၃၂၃။

မဂ္ဂနိယာမ (ပု) [မဂ္ဂ+နိယာမ] အကျိုးပေးမြဲသော အရိယာမဂ်။ ကုသလေသု ဓမ္မေသု မဂ္ဂနိယာမသင်္ခါတံ သမ္မတ္တံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။)

မဂ္ဂနိယျာနဟေတု (ပု) [မဂ္ဂ+နိယျာနဟေတု] အရိယာမဂ် ဟူသော ထွက်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။ မဂ္ဂနိယျာနဟေတုဘာဝတော စ နိယျာနဋ္ဌေန။ နေတ္တိ၊ဝိ။၇။

မဂ္ဂနိသန္န (ပု) [မဂ္ဂ+နိသန္န] မဂ်၏ အကျိုးဆက်။ မဂ္ဂနိသန္ဒော ဖလံ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၆။

မဂ္ဂနိဿိတ (တိ) [မဂ္ဂ+နိဿိတ] မဂ်၌ မှီသော၊ မဂ်၌ယှဉ်သွင်း ရောက်နေသော။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ဂဏ္ဍဿ ကတညုတာ မဂ္ဂနိဿိတာ ကထိတာ မိဿက မဂ္ဂေါ ကထိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။ (–၁၇၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။) မဂ္ဂနိဿိတံ ကတွာ မဂ္ဂေ ဧဝ ပက္ခိပိတွာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၃။ (–၄၂၆။)

မဂ္ဂနိ(န်)ယေသ (ပု) [မဂ္ဂနိယ+အေသ] ရှာမှီး–ရှာဖွေ–အပ်သော သဘော။ မဂ္ဂေါတိ ဂေဝေသနေ မဂ္ဂေါ၊ နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေန နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂ- နိယဋ္ဌေန စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။ နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂနိယဋ္ဌေန စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ မဂ္ဂနိ- ယဋ္ဌေနာတိ ဂဝေသိတဗ္ဗတာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၈၁။ မ၊ဋီ၊၁။၃၃၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၅၀။

မဂ္ဂန္တ (တိ) [မဂ္ဂ+အန္တ] ရှာမှီး–ရှာဖွေ–သော၊ သူ။ တံ မဂ္ဂန္တော ပရိယေသန္တောတိ ဝေ- ဓမ္မတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၆။ (– ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၂၆။) မဂ္ဂန္တိ ဣမဿ ဝိဝရဏံ မဂ္ဂန္တောတိ အနုမာနေန ဉာတံ ပစ္စက္ခတော ဒဿနံ ဘာ ဂဝေသန္တောတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၁၀၁။ (မဂ္ဂန္တေ ပဋိပုစ္ဆာမ။ အပ၊၂။၃၉၄-သည် မဂ္ဂံ တေ ပဋိပုစ္ဆာမ။ ဇာ၊၂။၃၉၄-နှင့် တူသည်။)

မဂ္ဂန္တရ (န) [မဂ္ဂ+အန္တရ] (၁)အရိယာမဂ် အထူး။ (၂)လမ်းခရီး– အကြား–အတွင်း။ (၁) မဂ္ဂန္တရံ ဖလန္တရဉ္စ ပစ္စဝေက္ခန္တဿာတိ အတ္ထော။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၇။ (၂)အထ နေ သုတ- သောမော မဂ္ဂန္တရေ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၈၆။

မဂ္ဂန္တရပရိကပ္ပနာ (ထီ) [မဂ္ဂန္တရ+ပရိကပ္ပနာ] အရိယာမဂ်အထူးကို ကြံခြင်း။ မဂ္ဂန္တရပရိကပ္ပနာယ ပန အနဝဋ္ဌာနံ အာပဇ္ဇတိ။ မဋ္ဌီ၊ ၁။၁၆၃။ (—အနုဋ္ဌီ၊ ၃။၈၈။)

မဂ္ဂန္တရာယ (ပု) [မဂ္ဂ+အန္တရာယ] အရိယာမဂ်၏ အန္တရာယ်။ ဘိက္ခုဘာဝေါ ဟိဿ သဂ္ဂန္တရာယော စေဝ ဟောတိ မဂ္ဂန္တရာယော စ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။၈၃။ ကင်္ခါဋ္ဌီ၊ သစ်။ ၂၂၀။ (—အံဋ္ဌ၊ ၃။၃၆၊၉၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၅၉။)

မဂ္ဂန္တရာယကရ (တိ) [မဂ္ဂန္တရာယ+ကရ+အ] အရိယာမဂ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော။ "ရူပံ အတ္တာ" တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ အတ္တဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂန္တရာယကရတ္တာ အနိယျာနိကဒိဋ္ဌိ။ မဋ္ဌီ၊ ၁။ ၂၈၉-၂၉၀။

မဂ္ဂန္တရာယိက (တိ) [မဂ္ဂန္တရာယ+ဏိက] အရိယာမဂ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော။ အပိ စ ခေါ ပန ပဉ္စ ဝိစိကိစ္ဆာယော...မဂ္ဂန္တရာယိကာ သဂ္ဂန္တရာယိကာ။ ပေဋကော၊ ၂၅၉။

မဂ္ဂန္တိ (ကြိ) [မဂ္ဂ+အ+အန္တိ] ရှာမှီးကုန်၏။ မဂ္ဂတိ (၁)ကြည့်။

မဂ္ဂပက္ခိယ (တိ) [မဂ္ဂပက္ခ+ဣယ] အရိယာမဂ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်သော။ တထာ သဒ္ဓါဒယော စ မဂ္ဂပက္ခိယာ။ နေတ္တိဋ္ဌ။ ၁၂၁။ (—နေတ္တိဋ္ဌီ။ ၇၈။)

မဂ္ဂပ (ပ္ပ)စ္စယ (ပု) [မဂ္ဂ+ပစ္စယ] မဂ်ဖြစ်သော ပစ္စည်း၊ မဂ္ဂပစ္စည်း။ ဈာနပစ္စယော မဂ္ဂပစ္စယော သမ္ပယုတ္တပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁၊၁၊ (—အဘိဋ္ဌ၊ ၃။၃၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၆၃၊၁၇၁၊ မဋ္ဌီ၊ ၁။၃၁၉။ မူလဋ္ဌီ၊ ၁။၁၂၉၊၁၄၄။) မဂ္ဂပ္ပစ္စယတာယ၊ ပန ယထာသကံ ကိစ္စကရဏေန ပဋိစ္စကမ္မိ တာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိယော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၀။ မဂ္ဂ-ကြည့်။

မဂ္ဂပစ္စယဋ္ဌ (ပု) [မဂ္ဂပစ္စယ+အတ္ထ] မဂ္ဂပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်။ ပစ္စယဋ္ဌေနာတိ မဂ္ဂပစ္စယဋ္ဌေန။ မူလဋ္ဌီ၊ ၁။၄၆။

မဂ္ဂပစ္စယနိဒ္ဒေသ (ပု) [မဂ္ဂပစ္စယ+နိဒ္ဒေသ] မဂ္ဂပစ္စည်းကို အကျယ်ပြရာ။ မဂ္ဂပစ္စယနိဒ္ဒေသေ မဂ္ဂင်္ဂါနီတိ အဟေတုကစိတ္တုပ္ပါဒဝဇ္ဇေသု သေသစိတ္တေသု ဥပ္ပန္နာနိ....ဣမာနိ ဒွါဒသင်္ဂါနိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။၃၈၀။

မဂ္ဂပစ္စယလာဘီ (တိ) [မဂ္ဂပစ္စယ+လာဘ+ဏီ။ မဂ္ဂပစ္စယလာဘ+ဤ] မဂ္ဂပစ္စည်းကို ရလေ့ရှိသော၊ မဂ္ဂပစ္စည်းကို ရခြင်းရှိသော။ ဝေဒံ သတီတိ ယဒိ မဂ္ဂင်္ဂါနံ မဂ္ဂပစ္စယလာဘိတာယ ပကာသနော ပဌမနယော ဝေဒံ သန္တေ။ အနုဋ္ဌီ၊ ၁။ ၁၇၉။

မဂ္ဂပစ္စယဝဇ္ဇ (တိ) [မဂ္ဂပစ္စယ+ဝဇ္ဇ] မဂ္ဂပစ္စည်းသည် ကြဉ်အပ်သော၊ မဂ္ဂပစ္စည်းမပါသော။ သာဓာရဏာ သတ္တေဝါတိ မဂ္ဂပစ္စယဝဇ္ဇေ သတ္တေဝ။ အနုဋ္ဌီ၊ ၃။ ၂၈၆။

မဂ္ဂပစ္စယဝိရဟ (တိ) [မဂ္ဂပစ္စယ+ဝိရဟ] မဂ္ဂပစ္စည်းမှ ကင်းသော။ တသ္မာ ပဉ္စဝိညာဏာနံ ဝိယ အဟေတုကတာယ မဂ္ဂပစ္စယဝိရဟာ စ။ မူလဋ္ဌီ၊ ၁။ ၁၂၆။

မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏ (ထီ၊န) [မဂ္ဂ + ပစ္စဝေက္ခဏ] မဂ်-အရိယာမဂ်-ကို ဆင်ခြင်ခြင်း။ တတိယံ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ဥပ္ပန္နန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။ (—ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဝဇိရ၊ ၃၊၉၄၊၅၇၅။)

မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏကာလ (ပု) [မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏ+ကာလ] မဂ်-အရိယာမဂ်-ကို ဆင်ခြင်သော အခါ။ တေဃော စ သောက္ခာသောက္ခာနံ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏကာလေ မဂ္ဂါရမ္မဏာ ဟောန္တိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။၄၁။ (—၁၁၆။)

မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏဇဝန (န) [မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏ+ဇဝန] မဂ်ကို ဆင်ခြင်သော ဇော။ တသ္မိံ

နိရုဒ္ဓေ ပဋိပါဋိယာ သတ္တမဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏ-ဇဝနာနိတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၅။

မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏတ္ထ (ပု) [မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏ+အတ္ထ] မဂ်ကိုဆင်ခြင်ခြင်းအကျိုး။ တတော ဘဝင်္ဂံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏတ္ထာယ မနောဒွါ-ရာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၅။)

မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏသမ္မာဉာဏ (နု) [မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏ +သမ္မာဉာဏ] မဂ်ကို ဆင်ခြင်သော ကောင်းသောဉာဏ်။ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏသမ္မာဉာဏေ စ ဌိတဿ မဂ္ဂသမ္မာဝိမုတ္တိ ပဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၉၅။

မဂ္ဂပဇာန (တိ) [မဂ္ဂ+ပဇာန] မဂ်ကိုအပြားအားဖြင့်သိသော၊ သူ။ ဣမိနာ သုခါပဋိပဒါခိပ္ပါ-ဘိညာ ကထိတာ အကသိရေနေဝ သီဃတရံ မဂ္ဂပဇာနတာယ ဗောဓိတတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၁၆။

မဂ္ဂပဉ္စက (နု) [မဂ္ဂ+ပဉ္စက] (က) မဂ္ဂပဉ္စက။ (ခ) မဂ္ဂင် ၅-ပါး အပေါင်း၊ မဂ္ဂင် ၅-ပါး။ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ ဤမဂ္ဂင် ၅-ပါးကို မဂ္ဂပဉ္စက-ဟု ဆိုသည်။) (က) မဂ္ဂပဉ္စကေ စ သမ္မာသင်္ကပ္ပပဒံ ပရိဟီနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၅။ (ခ) ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တံ မဂ္ဂပဉ္စကံ ဣဓ မဂ္ဂဋ္ဌကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၁။

မဂ္ဂပညဝန္တု (တိ) [မဂ္ဂပညာ+ဝန္တု] မဂ်ပညာ ရှိသော၊သူ။ ပညဝါ မဂ္ဂပညဝါ သုသမာဟိ-တော အာရဒ္ဓဝီရိယော။ နေတ္တိ၊ဋီ။ ၃၀၀။

မဂ္ဂပညာ (ထီ) [မဂ္ဂ+ပညာ] မဂ်ပညာ၊ မဂ်စိတ်-နှင့်ယှဉ်-၌ရှိ-သော ပညာ။ ဖလပညာ-ကြည့်။

မဂ္ဂပညာက္ခဏ (ပု) [မဂ္ဂပညာ+ခဏ] မဂ်ပညာ ဖြစ်ဆဲခဏ။ မဂ္ဂပညာက္ခဏေ အဝိဇ္ဇာ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇။

မဂ္ဂပညာစက္ခု (နု) [မဂ္ဂပညာ+စက္ခု] မဂ်ပညာ မျက်စိ။ စက္ခုမာတိ မဂ္ဂပညာစက္ခုနာ စက္ခု-မာ စ အမ္ဘိတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။

မဂ္ဂပညာနာဝါ (ထီ) [မဂ္ဂပညာ+နာဝါ] မဂ် ပညာဟူသော-လှေ-သင်္ဘော။ အတရီတိ မဂ္ဂပညာနာဝါယ ယထာဝုတ္တံ သမုဒ္ဒံ ဥတ္တရိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၀၆။

မဂ္ဂပညာပါရိပူရီ (ထီ) [မဂ္ဂပညာ+ ပါရိပူရီ] မဂ် ပညာ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ပညာပါရိပူရိန္တိ မဂ္ဂ-ပညာပါရိပူရိံ ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇။

မဂ္ဂပညာဝရခဂ္ဂ(ပု)[မဂ္ဂပညာ+ဝရခဂ္ဂ]မဂ်ပညာ ဟူသော မြတ်သော သန်လျက်။ ဓမ္မခဂ္ဂဝရံ ဒတွာတိ တဿ ယောဂါဝစရဿ ဝီရိယဗလ-တလနိသိတဓာရံ မဂ္ဂပညာဝရခဂ္ဂံ ဒတွာ။ ဇုဒ္ဒဝံ၊ဋ္ဌ။ ၃၁၄။

မဂ္ဂပညာသတိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ပညာသတိ။ မဂ္ဂပညာ +သတိ] မဂ်စိတ်၌ ရှိသော ပညာသတိ၊ မဂ်ပညာနှင့် ယှဉ်သော သတိ။ နိဗ္ဗာနမေဝ မဂ္ဂပညာသတိယာ သတိမာ ဟုတွာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၄၇၄။

မဂ္ဂပညာသဟဇာတ (တိ) [မဂ္ဂပညာ+သဟ-ဇာတ]မဂ်ပညာနှင့်တကွဖြစ်သော နာမ်တရား အပေါင်း။ သဟဇာတ နာမကာယေနာတိ မဂ္ဂပညာသဟဇာတနာမကာယေန။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၄။

မဂ္ဂပဋိက္ခေပ (ပု)[မဂ္ဂ+ပဋိက္ခေပ]အရိယမဂ်ကို-ပယ်မြစ်-တားမြစ်-ခြင်း။ အဟိတာယာတိ မဂ္ဂပဋိက္ခေပါယ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၆၅။

မဂ္ဂပဋိပဇ္ဇန(နု)[မဂ္ဂ+ပဋိပဇ္ဇန]ခရီး-လမ်း-သွားခြင်း။ တတ္ထ စက္ခုမတော ပုရိသဿ အန္ဓ-ကာရေ မဂ္ဂပဋိပဇ္ဇနံ ဝိယ အရိယသာဝကဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂတ္တာယ ဝိပဿနာရမ္ဘော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၁၀။

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဋိပတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ပဋိပတ္တိ] (က) ခရီး-လမ်း-သို့သွားခြင်း၊ ခရီးသွားခြင်း။ (ခ) အရိယာမဂ်အကျင့်။ (ဂ) မဂ်သို့-ရောက်ခြင်း-ထည့်သွင်းခြင်း။ (က) ဒွိန္နမ္ပိ သံဝိဒဟိတွာ မဂ္ဂပဋိပတ္တိ။ ကာ၊ ၂၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄။ နာသာ မဂ္ဂပ္ပဋိပတ္တိယာ ကောစိ အန္တရာယော အဟောသီတိ အယမေတ္ထ ဒီပိတော ဟောတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၃။ (-ကခါ၊ ဋီ။ ၈၃။) (ခ) ကိလေသာပ္ပဟာနံ-ယေဝ အဓိကံ ကတွာ မဂ္ဂပဋိပတ္တိယာ ဝုတ္တတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀။ (ဂ) ဒုသီလဿ ပန မဂ္ဂေန မဂ္ဂပဋိပတ္တိ ဝေမေကံ အင်္ဂ သိဒ္ဓံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၇။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃၄။) မဂ္ဂ (၇) ကြည့်။

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဋိပတ္တိအဓိဝါသန (နပ) [မဂ္ဂပဋိပတ္တိ+အဓိဝါသန] မဂ်သို့-ရောက်ခြင်း-ထည့်သွင်းခြင်း-ကို သာယာခြင်း။ သောဝနပ္ပယောဂေါ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပ္ပဋိပတ္တိအဓိဝါသနံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၄။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၀။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၀။ (-ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၁။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၂။)

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဋိပတ္တိသမုဋ္ဌာပက (တိ) [မဂ္ဂပဋိပတ္တိ+သမုဋ္ဌာပက။ ထီ-၌ သမုဋ္ဌာပိကာ] မဂ်သို့ထည့်သွင်းခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော။ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပဋိပတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ မေထုနစေတနာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၅။ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပ္ပဋိပတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၂။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။)

မဂ္ဂပဋိပဒါ (ထီ) [မဂ္ဂ+ပဋိပဒါ] မဂ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်။ န မဂ္ဂပဋိပဒါ တဿ ဈာနဿ ပဋိပဒါတိ သက္ကာ ဝတ္တုံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၉။)

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဋိပန္န (ပု) [မဂ္ဂ+ပဋိပန္န] (၁) မဂ်သို့-ရောက်ခြင်း-ထည့်သွင်းခြင်း။ (၂) ခရီး-လမ်း-သို့သွားခြင်း။ (တိ) (၃) ခရီး-လမ်း-သို့သွားသော၊ သူ။ (၄) (ပုဏ္ဏားဘို၏) လမ်းစဉ်သို့ လိုက်သော၊ သူ။ (၁) မဂ္ဂေန ဝါ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နမ္ပိ ဣစ္ဆန္တိ။ ကခါ၊ ဋီ။ ၁၀၀။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၃) ယံ ဟိမပါတ-သမယေ ဟိမေန ပဋိစ္ဆန္နံ ဟုတွာ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နံ ဇနံ မုသန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၇။ (၄) အဒ္ဓဂတောတိ မဂ္ဂ-ပဋိပန္နေ, ဗြာဟ္မဏာနံ ဝတစရိယာဒိမရိယာဒံ အဝီတိက္ကမ္မ စရမာနေ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ (-သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၊ ၈။) မဂ္ဂပဋိပန္နေတိ ဗြာဟ္မ-ဏာနံ ပဋိပတ္တိဝိဓိံ ဥပဂတေ တံ အဝေါက္ကမ္မ စရဏကေ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၈။

မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂ (တိ) [မဂ္ဂပဋိပန္န+သဘာဂ] လမ်းခရီးသွားချင်း သဘောတူသော၊ သူ။ တတ္ထ ခေါ မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂတာယ ဝေါ န သီလာစာရာဒိသဘာဂတာယာတိ ဝုတ္တံ "ပိကာရော" တိအာဒိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၃။

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဋိပါဋိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ပဋိပါဋိ] အရိယာမဂ်အစဉ်။ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌာသဝေါ ပဟီယတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၃။ ဒဿိ သံယောဇနာနိ မဂ္ဂပ္ပဋိပါဋိယာ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟီယန္တိ။ သ၊ ၃၀၁၊ ၂။ ၂၁၅။

မဂ္ဂပဋိပါဋိက္ကမ (ပု) [မဂ္ဂ+ပဋိပါဋိက္ကမ] အရိယာမဂ်အစဉ်။ မဂ္ဂပဋိပါဋိက္ကမေနေဝ အရဟတ္တမဂ္ဂ-ဉာဏုပ္ပတ္တိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၁။

မဂ္ဂပဋိပါဒန (နပ) [မဂ္ဂ+ပဋိပါဒန] (၁) မဂ်ကို ထည့်သွင်းခြင်း။ (၂) လမ်းခရီးကို ပြီးစေခြင်း၊ (၁) မဂ္ဂေန မဂ္ဂပဋိပါဒနမတ္တေ။ ကခါ၊ ၁၁၄။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၂၄။ ပရိဝါ။ ၁၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၁၊ ၂၅၀။) မဂ္ဂေနာတိ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ မဂ္ဂပဋိပါဒနန္တိ မဂ္ဂဿ အတ္တနော မုတ္တကရဏဿ သမ္ပါပနံ ပဝေသ-နန္တိ အတ္ထော။ ကခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၁။ ၃၈၂၊ (၂) တတြူပါယညူတိ တဿ နိဂမနာ ဟာဂမန ပဋိဟရဏာဒိ ဥပါယ ဇာနနေန မဂ္ဂပဋိပါဒနေန ဥပါယညူ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၄။

မဂ္ဂပဋိပါဒနဖဿ(ပု)[မဂ္ဂပဋိပါဒန+ဖဿ] မဂ်ကို ထည့်သွင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အတွေ့။ ဥပါဒိန္နဖဿောတိ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပဋိပါဒနဖဿော။ ဝိမတိ၊၁။၂၂။

မဂ္ဂပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မဂ္ဂ+ပဋိဗဒ္ဓ] အရိယာမဂ်နှင့် ဆက်စပ်သော။ တေသံ ဈာနာနံ မဂ္ဂပဋိဗဒ္ဓတာယ သုဒ္ဓိကနယေ သင်္ဂဟိတာနိ။ မူလဋီ၊၁။ ၁၀၅။

မဂ္ဂပဋိဗိမ္ဗ (တိ) [မဂ္ဂ+ပဋိဗိမ္ဗ] မဂ်နှင့်တူသော။ န ဖလဘူတဿာပီတိ ယထာ ဖလဿ မဂ္ဂပဋိဗိမ္ဗဘူတတ္တာ မဂ္ဂသဒိသံ သတ္တအင်္ဂိကတာ သိယာ။ အနုဋီ၊၂။၁၉၁။

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဋိလာဘ(ပု)[မဂ္ဂ+ပဋိလာဘ] အရိယာ မဂ်ကို ရခြင်း။ အဘဗ္ဗာ ဟိ ဧဟေ မဂ္ဂပ(ပ္ပ)- ဋိလာဘာယ ဝဋ္ဋုပိပန္နတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၂၃။

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဋိဝေဓ (ပု) [မဂ္ဂ+ပဋိဝေဓ] မဂ်ကို ထိုး ထွင်း၍သိခြင်း။ ဧတ္ထ ပန ကိဉ္စာပိ မဂ္ဂပဋိဝေ- ဓေနေဝဿ သိဒ္ဓိ သရဏဂမနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ ယေသံ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္နနဝသေန မဂ္ဂပ္ပဋိ- ဝေဓော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၅။

မဂ္ဂပဋိဝေဓကာလ (ပု) [မဂ္ဂပဋိဝေဓ+ကာလ] မဂ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိသော–ကာလ–အခါ။ အထ ဝါ ကာလေနာတိ မဂ္ဂပဋိဝေဓကာ- လေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၆၇။

မဂ္ဂပဋိဝေဓန(န)[မဂ္ဂ+ပဋိဝေဓန]မဂ်ကိုထိုးထွင်း ၍သိခြင်း။ တဉ္စ မဂ္ဂပဋိဝေဓနံ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၁၀။

မဂ္ဂပဋိဝေဓာနုလောမန (န) [မဂ္ဂပဋိဝေဓ+အနု- လောမန] မဂ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအား လျော်ခြင်း။ မဂ္ဂပဋိဝေဓာနုလောမနတော ....ဝုစ္စန္တိ။ အနုဋီ၊၂။၁၇၂။

မဂ္ဂပဒဋ္ဌာန (န) [မဂ္ဂ+ပဒဋ္ဌာန] မဂ်၏ နီးစွာ သောအကြောင်း။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယန္တိ မဂ္ဂ- ပဒဋ္ဌာနံ သိက္ခတ္တယမေဝ ဥပစာရဝသေန ဝုတ္တံ တဿေဝ ယာဝဇီဝံ စရိတဗ္ဗတ္တာ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၀၂။

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဒေသ (ပု) [မဂ္ဂ+ပဒေသ] လမ်းခရီး အရပ်။ ဣမ ဣမသ္မိံ မဂ္ဂပဒေသေ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၂၂၃။ တာဒိသေ ဩကာသေတိ တာဒိသေ ဝုတ္တပ္ပကာရေ မဂ္ဂပ္ပဒေသေ။ ဒီဋီ၊၂။၄၅။

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)ဓာန (န) [မဂ္ဂ+ပဓာန] (၁)မဂ်သမ္မပ္ပ- ဓာန်၊မဂ်ကိုဆောင်တတ်သော–မဂ်၌ အကျုံး ဝင်သော – သမ္မပ္ပဓာန်။ (၂) အရိယာမဂ် ရအောင် အားထုတ်ခြင်း။ (၁) ပဒဟာတီတိ မဂ္ဂပဓာနံ ပဒဟတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။ သာ ဟိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဘူတာ မဂ္ဂပ္ပဓာနဿ ဧဟုကာရ တဿ အဘာဝေ မဂ္ဂပ္ပဓာနဿေဝ အဘာဝ- တော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၅။ မဂ္ဂပ္ပဓာနံ ပဒဟာတီတိ မဂ္ဂါဝဟံ မဂ္ဂပရိယာပန္နဉ္စ သမ္မပ္ပဓာနံ ပဒ- ဟတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၄။ (၂)ဒေ ာက်ပုဒ်ကြည့်။

မဂ္ဂပဓာနရဟိတ(တိ)[မဂ္ဂပဓာန+ရဟိတ] အရိ- ယာမဂ်ကို ရအောင် အားထုတ်ခြင်းမှ ကင်း သော၊ သူ။ အဒန္တဟတ္ထိအာဒယော ဝိယ ဟိ မဂ္ဂပဓာနရဟိတော ပုဂ္ဂလော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။

မဂ္ဂပဓာနဝန္တု (တိ) [မဂ္ဂပဓာန+ဝန္တု] အရိယာ- မဂ်ကို ရအောင် အားထုတ်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဒန္တဟတ္ထိအာဒယော ဝိယ မဂ္ဂပဓာနဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။

မဂ္ဂပယောဂ (ပု) [မဂ္ဂ+ပယောဂ] အရိယာမဂ် လုံ့လ၊အရိယာမဂ်ကိုရအောင်အားထုတ်ခြင်း။ မဂ္ဂပယောဂေါ ဟိ ဖလက္ခဏေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ ဟောတိ နိဋ္ဌိတကိစ္စတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။

မဂ္ဂပယောဇနပရိယောသာန (တိ) [မဂ္ဂပယော- ဇန+ပရိယောသာန] အရိယာမဂ်အကျိုး လျှင်အဆုံးရှိသော။ ဣဒါနိ မဂ္ဂပယောဇန- ပရိယောသာနာယ မေတ္တာကထာယ အနန္တရံ ....အပုဗ္ဗတ္တာနုဝဏ္ဏနာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။

မဂ္ဂပရမ္ဘရာ (ထီ) [မဂ္ဂ+ပရမ္ဘရာ] အရိယာမဂ်အဆက်ဆက်။ မဂ္ဂပရမ္ဘရာယ ကိလေသေ ခေပေန္တဿ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၀။ (−ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၃၂။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၁။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄၈။)

မဂ္ဂပရာယဏ (တိ) [မဂ္ဂ+ပရာယဏ] အရိယာမဂ်လျှင် −ကိုးကွယ် −လဲလျောင်း − ပုန်းအောင်း−မှီခို−ရာရှိသော၊ သူ။ ဘိက္ခဝေ ယသ္မာ ပရဿ အတ္တနိ ဌိတေန သဂ္ဂပရာယဏေန ဝါ မဂ္ဂပရာယဏေန ဝါ ဘဝိတုံ န သက္ကာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။

မဂ္ဂပရိဒီပန (ထီ၊န) [မဂ္ဂ+ပရိဒီပန] အကြောင်းကိုပြခြင်း။ ဣမဿ ပန စျာနဿ မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထံ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထဉ္စေတံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၈။

မဂ္ဂပရိပါစန (တိ)[မဂ္ဂ+ပရိပါစန]အရိယာမဂ်ကိုရင့်ကျက်စေတတ်သော။ဗောဓိပါစန−ကြည့်။

မဂ္ဂပရိဗ္ဗယ (ပု) [မဂ္ဂ+ပရိဗ္ဗယ] လမ်းခရီးရိက္ခာ၊ လမ်းစရိတ်။ မဂ္ဂပရိဗ္ဗယံ ဒတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၁။ (−ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၄၂။)

မဂ္ဂပရိဗ္ဗုန္နကစောရ (ပု) [မဂ္ဂပရိဗ္ဗုန္နက+စောရ] လမ်းခရီး၌ နှောင့်ယှက်လုယက်သော သူခိုး၊ လမ်းသူခိုး၊ လမ်းဓားပြ။ မဂ္ဂစောရ-ကြည့်။

မဂ္ဂပရိယာပန္န (တိ) [မဂ္ဂ+ပရိယာပန္န) မဂ်၌ အကျုံးဝင်သော။ မဂ္ဂင်္ဂံ မဂ္ဂပရိယာပန္နံ။ အဘိ၊၈။၇၃။ နေတ္တိ။၆၅။ ယထာ ပန အရညော ပရိယာပန္နံ အရညပရိယာပန္နံ နာမ ဟောတိ၊ ဧဝံ မဂ္ဂေ ပရိယာပန္နတ္တာ မဂ္ဂပရိယာပန္နံ၊ မဂ္ဂသန္နိဿိတန္တိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ (−နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃၃။) မဂ္ဂင်္ဂ−လည်းကြည့်။

မဂ္ဂပရိယာပန္နဉာဏ (န) [မဂ္ဂပရိယာပန္န+ဉာဏ] မဂ်၌အကျုံးဝင်သောဉာဏ်။ မဂ္ဂဉာဏ-ကြည့်။

မဂ္ဂပရိယာယ (ပု) [မဂ္ဂ+ပရိယာယ] (၁) လမ်းခရီးဟော "မဂ္ဂ"သဒ္ဒါ၏−ဝေဝုစ်−ပရိယာယ်−စကားလှယ်။ (၂) အရိယာမဂ်ဟူသော ပရိယာယ်စကား၊ အရိယာမဂ်အမည်။ (၁) ကောယနော်တိ ဧတ္ထ အယနသဒ္ဒေါ မဂ္ဂပရိယာယော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၃၀။ (−မ၊ဋီ၊၁။၃၃၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၅၀။ (၂) ပဋ္ဌိကော စာတိ ဧတေန မဂ္ဂဝိဘင်္ဂေ သဗ္ဗဝါရေသုပိ ဖလဿ မဂ္ဂပရိယာယော အာဂတောတိ ဒဿေတိ။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၄၃။

မဂ္ဂပရိဿမ (ပု) [မဂ္ဂ+ပရိဿမ] ခရီးပင်ပန်းခြင်း။ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နေ မဂ္ဂပရိဿမေန ကိလန္တော။ ပါစိ၊ဋ္ဌ။၃၈။ (−၄၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၈၉။)

မဂ္ဂပရိဿမဝိနောဒန (ထီ၊န) [မဂ္ဂပရိဿမ+ဝိနောဒန] ခရီးပင်ပန်းမှုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ယာဝ မဂ္ဂပရိဿမဝိနောဒနာတိ ဧတ္ထ။ ဝဇီရ။ ၂၈၃။

မဂ္ဂပရိဿယ (ပု) [မဂ္ဂ+ပရိဿယ] လမ်းခရီး၌ ဖြစ်ပေါ်သော ဘေးရန်။ သဒ္ဒါဝေဂေန သမုဿာဟိတမာနသာ မဂ္ဂပရိဿယံ အနုပဓာရေတွာဝ ထုပါဘိမုခီ ဂစ္ဆတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၈၄။

မဂ္ဂပရိဠာဟ (ပု) [မဂ္ဂ+ပရိဠာဟ] ခရီးပင်ပန်းခြင်း၊ ခရီးသွားမှုကြောင့် ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်း။ တံ မဂ္ဂပရိဠာဟဿ အဝူပသန္တတာယ ဆာတဇ္ဈတ္တတာယ ပိပါသာဘိဘူတတာယ စ န ကေန္တ္တမေဝ သုခံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၅။

မဂ္ဂပဝိသန (ထီ၊န) [မဂ္ဂ+ပဝိသန] အရိယာမဂ်သို့ သက်ဝင်ခြင်း။ နိယာမောက္ကန္တိန္တိ မဂ္ဂပဝိသနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၂။

မဂ္ဂပ(ပ္ပ)သာဒ (ပု) [မဂ္ဂ+ပသာဒ] အရိယာမဂ်နှင့် ယှဉ်သော ယုံကြည်မှု (သဒ္ဓါ)။ တိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရော ပန "မဂ္ဂပသာ-

ဒေါ” တိ အာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၈။ အဇ္ဇေစ္စ-ပဿာဒေနာတိ အဓိဂတေန အစလေန မဂ္ဂပ္ပဿာဒေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ မဂ္ဂပ္ပဿာဒေါ-တိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော ပဿာဒေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၅၂၈။

မဂ္ဂပဿ (ပု၊န) [မဂ္ဂ+ပဿ] လမ်းနံဘေး။ သော “ဣဒံ ဌာနံ သုန္ဒရ” န္တိ ရထံ ဩက္ကမာပေတွာ မဂ္ဂပဿေ ဌပေတွာ .... အာဝါဋံ ခဏိတုံ အာရဘိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၇၃။)

မဂ္ဂပါတုဘာဝ (ပု) [မဂ္ဂ+ပါတုဘာဝ] အရိယာမဂ်၏ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း။ ဣမဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿ မဂ္ဂပါတုဘာဝေါ ဝါ ဖလသစ္ဆိကိရိယာ ဝါ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။) မဂ္ဂပါတုဘာဝေါတိ မဂ္ဂသမုပ္ပါဒေါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၀။

မဂ္ဂပါတုဘာဝဒန္ဓ (တိ) [မဂ္ဂပါတုဘာဝ+ဒန္ဓ] အရိယာမဂ် ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း နှံ့နှေးသော၊ အရိယာမဂ်အဖြစ်နှေးသော။ ပရိဂ္ဂဟိတရူပါ-ရူပဿ ပန ဝိပဿနာ ပရိဝါသေ မဂ္ဂပါတု-ဘာဝဒန္ဓတာယ ဒန္ဓာဘိညာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄၄။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၈။

မဂ္ဂပါထေယျ (န) [မဂ္ဂ+ပါထေယျ] လမ်းခရီး ရိက္ခာ။ သာဓု ဘန္တေ, မဂ္ဂပါထေယျံ ပဟော-နကံ ပဋိယာဒေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။

မဂ္ဂပါဒက (တိ) [မဂ္ဂ+ပါဒက] အရိယာမဂ်၏ အခြေဖြစ်သော (ဈာန်)။ ယံ ပန ဈာနံ ဝိပဿနာပါဒကံ၊ တမ္ပိ ဈာနံ ပရိယာယေန မဂ္ဂပါဒကံ ဟောတိ ယေဝ။ မ၊ဋီ၊၁၊၂၈၈။

မဂ္ဂပါပုဏနဝစန (န) [မဂ္ဂပါပုဏန+ဝစန] အရိ-ယာမဂ်သို့ ရောက်ခြင်း ဟူသောစကား။ နနု စ မဂ္ဂပါပုဏနဝစနံ ဘဝိဿမာနတ္တာ အနာဂတ-

ကာလိကန္တိ သစ္စံ အနိယမိတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၉၆။

မဂ္ဂပုစ္ဆာ (ထီ) [မဂ္ဂ+ပုစ္ဆာ] အရိယာမဂ်ကို မေးခြင်း၊ မဂ်ပုစ္ဆာ။ အပရာပိ တိဿော ပုစ္ဆာ မဂ္ဂပုစ္ဆာ ဖလပုစ္ဆာ နိဗ္ဗာနပုစ္ဆာ။ မဟာနိ။ ၂၆၄။ စူဠနိ။ ၅၁။

မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နဘိက္ခု (ပု) [မဂ္ဂပ္ပဋိပန္န+ဘိက္ခု] ခရီး–လမ်း–သို့သွားသောရဟန်း။ မဟာမဂ္ဂတော ဩက္ကမ္မာတိ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နဘိက္ခုနံ ဥပစာရဝိဇဟ-နတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၆၂။

မဂ္ဂပ္ပတ္တ (တိ) [မဂ္ဂ+ပတ္တ] အရိယာမဂ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ ဧတ္တာဝတာ မဂ္ဂပ္ပတ္တော စေဝ ဖလပ္ပတ္တော စ ဟောတိ။ ပ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၃၇။)

မဂ္ဂပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ပတ္တိ] အရိယာမဂ်သို့ရောက်ခြင်း။ တဒဘာဝတော နိပ္ပရိယာယခမ္မော မဂ္ဂပ္ပတ္တိယာ အပါယ ပတနာဒိတော အစ္စန္တ-မေဝ ဝါရဏတော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၈၁။

မဂ္ဂပ္ပဒေသဝေါဟာရ (ပု) [မဂ္ဂပ္ပဒေသ+ဝေါ ဟာရ] မဂ်ရှိရာအရပ်ကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ ဧဝ-မိဓာပိ ဣတ္ထိယာ မဂ္ဂပ္ပဒေသဝေါဟာရသမု-ဒါယဘူတာယ ဣတ္ထိယာ အာရောပေတွာ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၆။ မဂ္ဂ (၇) လည်းကြည့်။

မဂ္ဂပ္ပမာဏ (တိ) [မဂ္ဂ+ပမာဏ] လမ်းခရီး အတိုင်း အရှည် ရှိသော။ သစေ ပဒသာ ဂန္တုကာမော ဟောတိ၊ မဂ္ဂပ္ပမာဏန္တိ ဇေံ ယာဘာနုရူပံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅။

မဂ္ဂပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂ + ပဝတ္တိ] အရိယာမဂ် ဖြစ်ခြင်း၊ ကထံ ဝါ ဥပ္ပန္နာနံ ဌိတိယာ တိ။ မဂ္ဂပ္ပဝတ္တိယာ ယေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၈၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။

မဂ္ဂပ္ပဝေသန (ထိ၊န) [မဂ္ဂ+ပဝေသန] မဂ်ကို-ဝင်စေခြင်း-သွင်းခြင်း။ ကေဝလံ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပ္ပဝေသနဝသေန အာပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၂၂၄။

မဂ္ဂဖလ (န)[မဂ္ဂ+ဖလ] (၁) မဂ်,ဖိုလ်။ (၂) မဂ်၏ အကျိုး။ (၁) တေန အဟမ္ပိ ဧတံ ဒေဝ မဂ္ဂဖလာနိ နိဗ္ဗတ္တေဿာမီတိ ရောဒါမိ ဘဏ္ဍေတိ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၁။ (၂) မဂ္ဂသဒ္ဒေါ စ ဖလဖလင်္ဂေသု မဂ္ဂဖလတ္တာ ပဝတ္တတိ, န မဂ္ဂ-ကိစ္စသဒ္ဒတ္ထောဝါ။ မူလဋီ၊၃၊၁၃၄။

မဂ္ဂဖလက္ခဏ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+ခဏ] မဂ်,ဖိုလ် ဖြစ်ဆဲ ခဏ။ မဂ္ဂံ သမောဓာနေတီတိ မဂ္ဂ ဖလက္ခဏေယေဝ မဂါဝရံ နိဗ္ဗာနမေဝ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။

မဂ္ဂဖလစိတ္တ (န) [မဂ္ဂဖလ+စိတ္တ] မဂ်,ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ မဂ်စိတ်,ဖိုလ်စိတ်။ တတောပိ စ မဂ္ဂဖလစိတ္တမေဝ အဓိစိတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ ဝဇိရ၊၉၆။ (-ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၁၅၂။ မူလဋီ၊၁။၁၉၂။)

မဂ္ဂဖလဇာနနကာလ (ပု) [မဂ္ဂဖလဇာနန + ကာလ] မဂ်,ဖိုလ်ကို သိသော အခါ။ မဂ္ဂဖလ-ဇာနနကာလေ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၀၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆၁။

မဂ္ဂဖလဈာန (န) [မဂ္ဂဖလ+ဈာန] မဂ်,ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သောဈာန်၊ မဂ်ဈာန်,ဖိုလ်ဈာန်။ မဟာ-ဂန္ထေန မဂ္ဂဖလဈာနေန မဟန္တဿ ဥဠာရဿ ပဏီတဿ နိဗ္ဗာနဿ ဈာယနတော စ မဟာဈာယီ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။

မဂ္ဂဖလဉာဏ (န) [မဂ္ဂဖလ+ဉာဏ] မဂ်,ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သောဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်,ဖိုလ်ဉာဏ်။ တေ ခေါ ပရမံ ဉာဏန္တိ တေ မဂ္ဂဖလဉာဏံ ပရမ-ဉာဏံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။

မဂ္ဂဖလဋ္ဌ (တိ) [မဂ္ဂဖလ+ဌာ+အ] မဂ်,ဖိုလ် ၌တည်သော၊ သူ။ အရိယာနံ မဂ္ဂဖလဋ္ဌာနံ အရိယသံဃဿ ဒေဝကာရ ဥပဗြူဟိဋ္ဌာနံ ဝဍ္ဎတော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၇၉၉။

မဂ္ဂဖလတ္တယဓမ္မ (ပု) [မဂ္ဂဖလတ္တယ+ဓမ္မ] မဂ်, ဖိုလ်သုံးပါး တရား၊ မဂ်သုံးပါး, ဖိုလ်သုံးပါး တရား။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဝါ ကထာယ သေခဿ အယန္တိ အနုညာသာဓေရဏာ မဂ္ဂ-ဖလတ္တယဓမ္မော သေခပရိယာယေန ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၅၄။ (-မူလဋီ၊၁။၄၃။)

မဂ္ဂဖလတ္ထ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+အတ္ထ] မဂ်,ဖိုလ်ဟူသော အကျိုး။ ယဿ စတ္ထာယ မဂ္ဂဖလတ္ထာယ။ ဝဇိရ။၂၄။ (-၂၅။)

မဂ္ဂဖလဒဿန (န) [မဂ္ဂဖလ+ဒဿန] မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်။ ဒဿနဿ ဝိသုဒ္ဓိယာတိ မဂ္ဂဖလ-ဒဿနဿ ဝိသုဒ္ဓတ္ထံ ယော မယာ "သေဋ္ဌော" တိ ဝုတ္တော၊ သော ဝ မဂ္ဂေါ, နတ္ထညော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။

မဂ္ဂဖလဒါယက (တိ) [မဂ္ဂဖလ+ဒါယက] မဂ်, ဖိုလ်ကို ပေးတတ်သော။ ဣဒါနိ ဝေဠုပေ မဂ္ဂဖလဒါယကေ နိယျာနိကသာသနေ ကာသွာ ဝိရိယံ ဩဿဇ္ဇသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။

မဂ္ဂဖလဒိဋ္ဌိ (ထိ) [မဂ္ဂဖလ+ဒိဋ္ဌိ] မဂ်,ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်။ ဒိဋ္ဌိ-သမ္ပန္နာနန္တိ မဂ္ဂဖလဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတာနံ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၂။

မဂ္ဂဖလဓမ္မ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+ဓမ္မ] မဂ်,ဖိုလ်နှင့်ယှဉ် သောတရား၊ မဂ်,ဖိုလ်တရား။ မဂ္ဂဖလဓမ္မေ စတုသစ္စဓမ္မေ စ ပဿနာ ပေက္ခဏာ ပဇာနနာ ပညာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၅။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၆၀။)

မဂ္ဂဖလနိပ္ဖါဒန (န) [မဂ္ဂဖလ+နိပ္ဖါဒန] မဂ်,ဖိုလ် ကိုပြီးစေခြင်း။ ဝိမုတ္တာနံ သံ, ဝိမုတ္တိသမ္ပတ္တိကံ ဝါ မဂ္ဂဖလနိပ္ဖါဒနတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၅။

မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏ (ထီ၊န) [မဂ္ဂဖလ+ပစ္စဝေက္ခဏ] မဂ်,ဖိုလ်ကိုဆင်ခြင်ခြင်း။ မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေတွာပိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။ (-မူလဋီ၊၁။၁၉၂။)

မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏကိစ္စ (န) [မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏ+ကိစ္စ] မဂ်,ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း အမှုကိစ္စ။ တသ္မာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏေန ဝေ မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏကိစ္စေ ဝုစ္စမာနေပိ နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏတာ န သက္ကာ ဝတ္တုံ။ မူလဋီ၊ ၁။၁၉၂။

မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ (န) [မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏ+ဉာဏ] မဂ်,ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်သောဉာဏ်။ ယဿ ယထာ မဂ္ဂဝီထိယံ မဂ္ဂဖလဉာဏေသု ဥပ္ပန္နေသု နိယမတော မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏဉာဏာနိ ဟောန္တိ၊ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၂။ (-သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၃၇၃။ မ၊ဋီ၊၃။၃၀၉။)

မဂ္ဂဖလပဉှ (တိ) [မဂ္ဂဖလ+ပဉှ] မဂ်,ဖိုလ်နှင့်စပ်သော အမေးပုစ္ဆာပြဿနာ။ မဂ္ဂဖလပဉှံ ပုဋ္ဌိတာ ပန ကထေတုံ န သက္ကောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။

မဂ္ဂဖလပညာ (ထီ) [မဂ္ဂဖလ+ပညာ] မဂ်,ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ပညာ၊ မဂ်ပညာ, ဖိုလ်ပညာ။ မဂ္ဂဖလပညာ ပန သဗ္ဗပညာဟိ အဓိကာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၆။ (-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၁၉၊ ဝဇီရ။ ၉၆။ မ၊ဋီ၊၃။၂၄၇။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၃၀။)

မဂ္ဂဖလပဋိလာဘ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+ပဋိလာဘ] မဂ်,ဖိုလ်ကိုရခြင်း။ အဝိဇဟိတွာ အာဂတောပိ စ ယော မဂ္ဂဖလပဋိလာဘာယ ဟေတုသမ္ပန္နော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။

မဂ္ဂဖလပ(ပ္ပ)ဋိဝေဓ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+ပဋိဝေဓ] မဂ်,ဖိုလ်ကို ထိုးထွင်းသိခြင်း။ ကေဒေသနာယပိ မဂ္ဂဖလပဋိဝေဓော န ဇာတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။ ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနံ သုတွာ မဂ္ဂဖလပ္ပဋိဝေဓံ ကရိဿတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၇။

မဂ္ဂဖလပတ္တ (တိ) [မဂ္ဂဖလ+ပတ္တ] မဂ်,ဖိုလ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ တတ္ထ မုနယောတိ မောနေယျပဋိပဒါယ မဂ္ဂဖလပတ္တာ အသေခမုနယော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။

မဂ္ဂဖလပ(ပ္ပ)တ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂဖလ+ပတ္တိ] မဂ်,ဖိုလ် သို့ရောက်ခြင်း။ မဂ္ဂဖလပတ္တိယာ (မဂ္ဂဖလပ္ပတ္တိယာ) ဥပါယံ ကရိဿာမိ၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၃။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၅၁။)

မဂ္ဂဖလပရိယာပန္န (တိ) [မဂ္ဂဖလ+ပရိယာပန္န] မဂ်,ဖိုလ်၌ အကျုံးဝင်သော။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန သမ္မာသင်္ကပ္ပသတိသမာဓယော မဂ္ဂဖလပရိယာပန္နာ သမုစ္ဆေဒပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိယော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၅၆။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၄၁၉။)

မဂ္ဂဖလပရိယောသာန (န) [မဂ္ဂဖလ+ပရိယောသာန] မဂ်,ဖိုလ်အဆုံး။ မဂ္ဂဖလပရိယောသာနေ အဝဿံ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။

မဂ္ဂဖလပါတုဘာဝပရိသုဒ္ဓ (တိ) [မဂ္ဂဖလပါတုဘာဝ+ပရိသုဒ္ဓ] မဂ်,ဖိုလ်တို့၏-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဖြင့်-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့်-စင်ကြယ်သော။ မဂ္ဂဖလပါတုဘာဝပရိသုဒ္ဓေ ပန ခန္ဓေ ဥပါဒါယ ပညတ္တာ အဋ္ဌပုဂ္ဂလာ သံဃော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၀။

မဂ္ဂဖလဘာဂီ (တိ) [မဂ္ဂဖလဘာဂ+ဤ] မဂ်,ဖိုလ် ဟူသောအဖို့ရှိသော၊ သူ။ ဒုတိယေ တတိယေ ဝါ မဂ္ဂဖလဘာဂိနော ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ (-မ၊ဋီ၊၃။၃၆၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၄။)

မဂ္ဂဖလရတန (န) [မဂ္ဂဖလ+ရတန] မဂ်,ဖိုလ်ရတနာ။ အသီတိပါဏကောဋိယော မဂ္ဂဖလရတနာနိ ပဋိလာဘေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။

မဂ္ဂဖလလာဘ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+လာဘ] မဂ်,ဖိုလ်ကို ရခြင်း။ မဂ္ဂဖလလာဘေန ပဋိလဒ္ဓါနာမ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၃။၄၇။

မင်္ဂလလာဘီ (တိ) [မင်္ဂလလာဘ+ဤ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်ရခြင်းရှိသော၊ သူ။ ယာ ဒေဝတာ မင်္ဂလလာဘိနော၊ တာ တမတ္တံ ကေဒေသေန ဇာနေယျုံ။ ဒီဋ္ဌီ၊၁။၃၉၂။ (—သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၄၁၅။ မူလဋီ၊၃။၄၄။)

မင်္ဂလဝရတ္ထသာဓန (တိ) [မင်္ဂလဝရတ္ထ+သာဓန] မင်္ဂလာ ဖိုလ်ဟူသော မြတ်သောအကျိုးကို ပြီးစေတတ်သော၊ ဝိပုလဝရသမ္ပတ္တိကာမာနံ မင်္ဂလဝရတ္ထသာဓနနော။ မိလိန္ဒ။၃၄၂။

မင်္ဂလဂိဓိ (ထီ) [မင်္ဂလ+ဝီထိ] မင်္ဂဝီထိ၊ ဖိုလ်ဝီထိ၊ နံ ပန ကေဝန္တေန မင်္ဂလဝီထိသု တသာ ဒနုပ္ပာနာရမ္မဏတ္တာ။မူလဋီ၊၁။၁၉၃။

မင်္ဂလဝေဒနာ (ထီ) [မင်္ဂလ+ဝေဒနာ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်၌-ယှဉ်-ရှိ-သော ဝေဒနာ။ မင်္ဂလဝေဒနာ သောကုတ္တရာ။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၃၄။

မင်္ဂလသစ္ဆိကရဏ (နု) [မင်္ဂလ+သစ္ဆိကရဏ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်ကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်း။မင်္ဂလသစ္ဆိကရဏေန မမ္မာဒုဝတ္တိနော။ အံဋ္ဌီ၊၃။၃၅၅။

မင်္ဂလသစ္ဆိကိရိယာ (ထီ) [မင်္ဂလ+သစ္ဆိကိရိယာ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ မင်္ဂလသစ္ဆိကိရိယာယ ဘဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလေ ဒဿေတုံ ဖေဝ ဝုတ္တံ။ အံဋ္ဌ၊၁။၇၉။ (—ဥဒါနဋ္ဌ။၂၉၅။)

မင်္ဂလသညာ (ထီ) [မင်္ဂလ+သညာ]မင်္ဂလာ ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သညာ၊မင်္ဂလာ ဖိုလ်သညာ။ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တာဟိ မင်္ဂလသညာဟိ အရူပသညီ။ ဥဒါနဋ္ဌ။၃၁၇။

မင်္ဂလသညိတ (တိ) [မင်္ဂလ+သညိတ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်ဟု မှတ်အပ်သော။ မင်္ဂလသညိတံ ငိသေသံ ယာတာ အမိဂတာ။ ဝိမာနဋ္ဌ။ ၁၀၆။ (—ဒီဋ္ဌီ၊၂။၂၆၉။)

မင်္ဂလသန္တောသ (ပု) [မင်္ဂလ+သန္တောသ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်ဟူသော — ရောင့်ရဲခြင်း — နှစ်သက်ခြင်း။ ဈာနသမာပတ္တိသန္တောသေန မင်္ဂလသန္တောသေန စ သန္တုဋ္ဌော။ ထေရဋ္ဌ၊ ၁။၅၅။

မင်္ဂလသမာဓိ (ပု) [မင်္ဂလ+သမာဓိ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိ။ စေတောဝိမုတ္တီတိ မင်္ဂလသမာဓိ။ အံဋ္ဌ၊၃။၇။

မင်္ဂလသမာန (တိ) [မင်္ဂလ+သမာန] မင်္ဂလာ ဖိုလ်နှင့်တူသော။ တတော ပရံ ပန မင်္ဂလသမာနတာယ ... နိဝါရိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဋ္ဌီ၊၁။ ၁၄၃။ (—မူလဋီ၊၁။၅၂။)

မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မင်္ဂလ+သမ္ပယုတ္တ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော။ မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တမေဝ သီလံ အဓိသီလံ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ ပဋိသံဋ္ဌ။ ၁၀၃။ ဝဇီရ။၉၆။ သာရတ္ထ၊၂။၆၁။ ကင်္ခါဋ္ဌီ၊ သစ်။၁၇၄။

မင်္ဂလသမ္မာဒိဋ္ဌိ (ထီ) [မင်္ဂလ+သမ္မာဒိဋ္ဌိ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ မင်္ဂလသမ္မာဒိဋ္ဌိ ပစ္စဝေက္ခဏသမ္ပယုတ္တာယ ဝေဒနာယ... ပစ္စယော ဟောတိ။ ပဋ္ဌာနဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၉-၃၀၀။ (—သာရတ္ထ၊၁။၄၇။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၅၀။ မဋ္ဌီ၊၁။၉၂။)

မင်္ဂလသမ္မာသတိ (ထီ) [မင်္ဂလ+သမ္မာသတိ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော သမ္မာသတိ။ မင်္ဂလသမ္မာသတိယာ မမ္မာနုဿတိဘာဝပရိယာယော အတ္ထိ။ အနုဋီ၊၃။၁၀၁။

မင်္ဂလသမ္မာသမာဓိ (ပု) [မင်္ဂလ+သမ္မာသမာဓိ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သမ္မာသမာဓိ။ တဿ စ မင်္ဂလသမ္မာသမာဓိ ပဝတ္တိယာ ပဟောတိ။ မဋ္ဌီ၊၃။၃၀၉။

မင်္ဂလသဟဂတ (တိ)[မင်္ဂလ+သဟဂတ] မင်္ဂလာ ဖိုလ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ စတ္တာရိဝါတိအာဒိနာ ပန မင်္ဂလသဟဂတာနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝံ ဒဿေတိ။ အံဋ္ဌီ၊၁။၂၅၀။

မဂ္ဂဖလသာရ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+သာရ] (၁) မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အနှစ်သာရ၊ အနှစ်သာရဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်။ (တိ) (၂) မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အနှစ်သာရရှိသော။ (၁) ဧဝံ ဝေါ မယာ ဩဝဒိယမာနာနံ ယော မဂ္ဂဖလသာရော၊ သော ဌဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၉။ (တိ) (၂) မဟာရုက္ခဿ မဂ္ဂဖလသာရဿ ဉာဏဒဿနဖေဂ္ဂုကဿ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၇၇။

မဂ္ဂဖလသိက္ခာ (ထီ) [မဂ္ဂဖလ+သိက္ခာ] မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော အကျင့်သိက္ခာ။ တာ မဂ္ဂဖလသိက္ခာ သိက္ခန္တဿ အစ္စန္တမေဝ စိတ္တံ ဝူပသန္တံ နာမ ဟောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၄။ (—မ၊ဋီ၊၂။၅၃။)

မဂ္ဂဖလသီလ (နု) [မဂ္ဂဖလ+သီလ] မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သီလ။ အရိယကန္တေဟီတိ အရိယာနံ ကန္တေဟိ မဂ္ဂဖလသီလေဟိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။ (—ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၇၇။ မူလဋီ၊၁။၁၇၇။)

မဂ္ဂဖလသုခ (နု) [မဂ္ဂဖလ+သုခ] မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာ။ သာ မဂ္ဂဖလသုခတော ဝုဋ္ဌာယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။)

မဂ္ဂဖလသုခါဓိဂမ (ပု) [မဂ္ဂဖလသုခ+အဓိဂမ] မဂ်ဖိုလ် ချမ်းသာကို ရခြင်း။ ဩကာသော ဝုစ္စတိ မဂ္ဂဖလသုခါဓိဂမာယ ဩကာသဘာဝတော ဩကာသောတိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၁၊၂၉၉။)

မဂ္ဂဖလသုခါဝဟ (တိ) [မဂ္ဂဖလသုခ+အာဝဟ] မဂ်ဖိုလ် ချမ်းသာကို ဆောင်ရွက်သော။ မဂ္ဂဖလသုခေနာတိ မဂ္ဂဖလသုခါဝဟေန.... စင်္ကမန ယာပေတိ။ ဒီ၊ဋီ။၁။၂၁၀။

မဂ္ဂဖလာဓိဂမ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+အဓိဂမ] မဂ်ဖိုလ်ကို ရခြင်း။ ဗုဒ္ဓေါ ဟိ ပရေသံ မဂ္ဂဖလာဓိဂမာယ ဥဿာဟဇာတော တတ္ထ နိရန္တရံ ယုတ္တပယုတ္တော ဝေ ဟောန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁—၂။ (—မ၊ဋီ၊၃။၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၆၄။)

မဂ္ဂဖလာဓိဂမန (နု) [မဂ္ဂဖလ+အဓိဂမန] မဂ်ဖိုလ်ကို ရခြင်း။ လဒ္ဓပတိဋ္ဌော မဂ္ဂဖလာဓိဂမနေန။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၁။ (—သံ၊ဋီ၊၂။၆၃။)

မဂ္ဂဖလာဓိဂမနကာလ (ပု) [မဂ္ဂဖလာဓိဂမန+ကာလ] မဂ်ဖိုလ်ရသောအချိန်အခါ။ တသ္မိံ တသ္မိံ မဂ္ဂဖလာဓိဂမနကာလေ ဝိမုတ္တိံ နိဗ္ဗာနံ ဖဿယေ....သစ္ဆိကရေယျ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၃၃။

မဂ္ဂဖလာဓိဂမနိမိတ္တ (နု) [မဂ္ဂဖလာဓိဂမ+နိမိတ္တ] မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏ အကြောင်း။ လောကုတ္တရံ မဂ္ဂဖလာဓိဂမနိမိတ္တံ နိရောဓိဿရိယံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၄၂။

မဂ္ဂဖလာဓိဂမာရဟ (တိ) [မဂ္ဂဖလာဓိဂမ+အရဟ] မဂ်ဖိုလ်ရထိုက်သော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓေါ ဟိ အာသာတံ အဂဏေတွာ မဂ္ဂဖလာဓိဂမာရဟာနံ ဝသေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တိယေဝ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။

မဂ္ဂဖလာနိသံသ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+အာနိသံသ] မဂ်ဖိုလ်ဟူသော—အကျိုး—အာနိသင်။ သမထဝိပဿနာဒီဟိ စိတ္တပရိဗြူဟနာ သမ္ဘဝတော မဂ္ဂဖလာနိသံသံ ဂဏှာတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၂၃။

မဂ္ဂဖလာမတ (နု) [မဂ္ဂဖလ+အမတ] မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အမြိုက်သုဓာဘုတ်။ ဒေဝမနုဿာ မဂ္ဂဖလာမတံ ပိဝန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၈။ (—ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၁၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၉၁။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၂။)

မဂ္ဂဖလာလင်္ကာရ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+အလင်္ကာရ] မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အဆင်တန်ဆာ။ သတ္တတိံသဟဿာဓိကဿ ပါဠိဇာတသဟဿံ မဂ္ဂဖလာလင်္ကာရံ အဒါသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။

မဂ္ဂဖလာလာဘ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+အလာဘ] မဂ်ဖိုလ်ကို မရခြင်း။ တဒလာဘေနာတိ မဂ္ဂဖလာလာဘေန။ အနု၊ဋီ၊၃။၅၃။

မဂ္ဂဖလာဝဟ (တိ) [မဂ္ဂဖလ+အာဝဟ] မဂ်, ဖိုလ်ကို ရွက်ဆောင်တတ်သော။ ယဿ စတုဗ္ဗိဓံ သီလံ...မဂ္ဂဖလာဝဟံ မဟာသံဃ- ရက္ခိတတ္ထေရဿ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။ (–မ၊ဋီ၊ ၃။၇၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၃။)

မဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂဖလ+ဥပ္ပတ္တိ] မဂ်,ဖိုလ် ဖြစ်ခြင်း။ သီလဝတော နာမ အနုစ္ဆရိယာ မဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၂၈။

မဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိဟေတု (ပု) [မဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိ+ဟေတု] မဂ်,ဖိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ သစေ ပန တေသံ မဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိဟေတု ဘဝေယျ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၇။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၃။)

မဂ္ဂဖလုပ္ပါဒန (နပ) [မဂ္ဂဖလ+ဥပ္ပါဒန] မဂ်,ဖိုလ် ကို ဖြစ်စေခြင်း။ မဂ္ဂဖလုပ္ပါဒနတ္ထာယ မေ့- ဒေသနာယ ဧဝ အကိလာသုတာ သဥဿာဟ- တာ။ ဝိမတိ၊၁။၉၅။

မဂ္ဂဖလုပ္ပါဒသမင်္ဂီ (တိ) [မဂ္ဂဖလုပ္ပါဒ+သမင်္ဂီ] မဂ်,ဖိုလ်၏ ဥပါဒ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မဂ္ဂ- ဖလုပ္ပါဒသမင်္ဂီသု (မူလဋီ၊၃။၁၃၅) တိ မဂ္ဂ- ဖလုပ္ပါဒသမင်္ဂီနံ။ အနုဋီ၊၃။၁၈၆။

မဂ္ဂဖလူပနိဿယ (ပု) [မဂ္ဂဖလ+ဥပနိဿယ] မဂ်, ဖိုလ်ဟူသော –အားကြီးသောအကြောင်း– ဥပနိဿယ။ မဂ္ဂဖလူပနိဿယော ပနဿ ပံသုပဋိစ္ဆန္နသုဝဏ္ဏနိက္ခံ ဝိယ အန္တောဟဒယေ- ယေဝ ဝိဇ္ဇောတတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၅။

မဂ္ဂဖုသန (နပ) [မဂ္ဂ+ဖုသန] မဂ်ကို တွေ့ထိခြင်း။ ဥပ္ပလဝဏ္ဏတ္ထေရိယာ ဗလက္ကာရေန မဂ္ဂေန မဂ္ဂဖုသနဿ စ ပဝတ္တတ္တာ။ ဝိမတိ၊၁။၁၁၆။ မဂ္ဂ(၇)ကြည့်။

မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ (နပ) [မဂ္ဂ+ဗြဟ္မစရိယ] (၁) အရိယမဂ်ဟုဆိုအပ်သော မြတ်သောအကျင့်။ (၂)အကြောင်းဖြစ်သော မြတ်သောအကျင့်၊ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်ဟု ဆိုအပ်သော မြတ်သော အကျင့် (သမထဝိပဿနာ)။ (၁) သာသနံ- ဗြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ ပကာသေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ မဂ္ဂမေဝ ဗြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗြဟ္မ- စရိယံ။ ဝဇီရ။၃၃။ (၂) ကာရဏုပစာရေန ဗြဟ္မစရိယ- (နေတ္တိ။၄၁)န္တိ ကာရဏံ အရိယံ သမထဝိပဿနာ- သင်္ခါတံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယန္တိ ဥပစာရော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၁၀။

မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယပရာယဏ (တိ) [မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ+ ပရာယဏ] အရိယာမဂ်ဟုဆိုအပ်သော မြတ် သောအကျင့်လျှင် အားထားရာရှိသော၊ သူ။ ဗြဟ္မစရိယပရာယဏောတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ- ပရာယဏော ဇာတောသိမ္ဘိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၀။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၂၀။)

မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယပရိယောသာန (နပ) [မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ +ပရိယောသာန]အရိယာမဂ်ဟုဆိုအပ်သော မြတ်သော အကျင့်၏ အဆုံး။ ဗြဟ္မစရိယ- ပရိယောသာနန္တိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယပရိယော- သာနဘူတံ အရဟတ္တဖလံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။ (–အံ၊ဋီ၊၃။၁၇၉။) ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာန –လည်းကြည့်။

မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဝါသ (ပု) [မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ+ဝါသ] အရိယာမဂ်ဟုဆိုအပ်သော မြတ်သောအကျင့် ကို ကျင့်သုံးခြင်း။ ဗြဟ္မစာရိနန္တိ သေဋ္ဌစာရိနံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဝါသံ ဝသန္တာနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၀၉။)

မဂ္ဂဘာဝပန (နပ) [မဂ္ဂ+ဘာဝပန] မဂ်သို့– ဝင်စေခြင်း–သွင်းယူခြင်း။ န စ န သက္ကာ မဂ္ဂဘာဝပနေနေဝ တေသံ ဘာဝပနံ ဝိညာ- တုန္တိ။ မူလဋီ၊၁။၇၇။

မဂ္ဂဘာဝ (ပု) [မဂ္ဂ+ဘာဝ] အရိယာမဂ်၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အရိယာမဂ်ထင်ရှား ရှိခြင်း။ မဂ္ဂဘာဝေ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၀) တိ အရိယမဂ္ဂဿ အတ္ထိဘာဝေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၂၀၉။

မဂ္ဂဘာဝနာ (ထီ)[မဂ္ဂ+ဘာဝနာ] မဂ်ကို–ဖြစ်စေ–ပွားစေ–ခြင်း၊ မဂ်ကို ပွားများခြင်း၊ မဂ္ဂဘာဝနာ။ (မဂ်ကို– ဖြစ်စေ– ပွားစေ–ခြင်း ဟူသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်စသည်က သမ္မာသင်္ကပ္ပစသော ကြွင်းသမ္ပယုတ်မဂ်ကို သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၁–၂။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၅၄၃။ ပရမတ္ထဒီပနီ။၄၄၅။ ဝိဘာဝိနီ။၂၇၃။) မဂ္ဂဘာဝနာတိ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ပဉ္စဗလာနိ သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂါ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။ ဝိ၊၁။၁၁၉။ ဝိ၊၂။၃၀။

မဂ္ဂဘာဝနာကာလ (ပု) [မဂ္ဂဘာဝနာ+ကာလ] မဂ်ကို ပွားစေသော အခါ။ မဂ္ဂဘာဝနာကာလေ သဟဇာတာဓိပတိနာ သီယာ မဂ္ဂါဓိပတိနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၂။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆၊၂၇၅။)

မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စ (နပ) [မဂ္ဂဘာဝနာ + ကိစ္စ] မဂ်ကို ပွားစေခြင်းကိစ္စ။ ကိလေသက္ခယာယ ဝါ မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စံ မေ နတ္ထီတိ အဗ္ဘညာသိံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၀။)

မဂ္ဂဘာဝနာပါရိပူရိဒဿန (နပ) [မဂ္ဂဘာဝနာပါရိပူရိ+ ဒဿန] မဂ္ဂဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံမှုကို ပြခြင်း။ တေ စ ပရိညာဘိ တဿာတိ အယံ ဝါရော မဂ္ဂဘာဝနာပါရိပူရိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။

မဂ္ဂဘာဝနာဗလ (နပ) [မဂ္ဂဘာဝနာ+ဗလ] မဂ်ကို ဖြစ်စေ ပွားစေခြင်း၏– အား –အစွမ်း၊ မဂ္ဂဘာဝနာ၏ အစွမ်း။ "စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ" တိအာဒိ သတ္တပိမံ မဂ္ဂဘာဝနာဗလန္တိပိ ဝဒန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁။

မဂ္ဂဘာဝနာဘိသမယ (ပု) [မဂ္ဂဘာဝနာ + အဘိသမယ] မဂ်ကို ဖြစ်စေ ပွားစေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊ မဂ်ကို ဖြစ်စေခြင်း ပွားစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ ယထာဘူတေ အဓိမုစ္စတီတိ မဂ္ဂဘာဝနာဘိသမယဝသေန ယထာသဘာဝေ နိဗ္ဗာနေ "တေ သန္တံ၊ တေ ပဏီတ" န္တိ အဓိမုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ ဘာဝနာပဋိဝေဓနှင့် ဘာဝနာဘိသမယ–တို့ ကြည့်။

မဂ္ဂဘာဝနာယောဇနာ (ထီ) [မဂ္ဂဘာဝနာ + ယောဇနာ] မဂ်ကို ပွားများရာ၌ (ဥပမာ ဥပမေယျ) ယှဉ်ခြင်း။ ဧဝေဝ နယေနာတိ ယထာဝုတ္တံ ဥပမံ ဥပမာသံသန္ဒနဉ္စ မဂ္ဂဘာဝနာယောဇနာယံ စပ္ပ သစ္စသင်္ခာတံ ကိရိယာယောဇနာယည္စ အတိဒိသတိ။ မဋီ၊၃။၂၅၄။

မဂ္ဂဘာဝနာရမ္ဘ (ပု) [မဂ္ဂဘာဝနာ+အာရမ္ဘ] မဂ္ဂဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း။ တေန ယထာယာဂုပစနာရမ္ဘော ယာဝဒေဝ သာဂုအတ္ထော၊ ဧဝံ မဂ္ဂဘာဝနာရမ္ဘော မဂ္ဂါဓိဂမတ္ထာယာတိ ဒဿေတိ။ အာရမ္ဘောတိ စ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာယ ဗန္ဓာပနံ ပဋ္ဌပ္ပံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၂။

မဂ္ဂဘာဝနာဝိသေသ (ပု) [မဂ္ဂဘာဝနာ + ဝိသေသ] မဂ္ဂဘာဝနာအထူး။ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာဝိသေသသိဒ္ဓေါ မဂ္ဂဘာဝနာဝိသေသော။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၃။

မဂ္ဂဘာဝနိဿန္ဒဟေတုက (တိ) [မဂ္ဂဘာဝနိဿန္ဒ+ ဟေတု + က] မဂ်ကို ပွားများလိုမှုလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ သူ။ မဂ္ဂဘာဝနာယ မဂ္ဂဘာဝနိဿန္ဒဟေတုကတာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ တာဒိသံ ဣစ္ဆံ နိဝတ္တေန္တော "ဝိနာ မဂ္ဂဘာဝန" န္တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၃၉။

မဂ္ဂမဇ္ဈ (ပု၊နပ) [မဂ္ဂ+မဇ္ဈ] လမ်းခရီးအလယ်။ ဒေဝေ ဝဿန္တေ မဂ္ဂမဇ္ဈေ ဌိတံ သာလံ ပဝိသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၃။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၀။)

မဂ္ဂမရိယာဒါ (ထီ) [မဂ္ဂ + မရိယာဒါ] (အ္ဘ) လမ်းခရီး အပိုင်းအခြား။ ပန္ထန္တိ မဂ္ဂမရိယာဒံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၉၁။

မဂ္ဂမာန (တိ) [မဂ္ဂ+အ+မာန] ရှာဖွေသော၊ သူ။ အထ တေ ဝေနပဒါ သမ္ပတ္တာ ဂူတော စိတော ဧ မဂ္ဂမာနာ တေ စောရေ ဒိသွာ သမ္ဗေ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေသုံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၁။

မဂ္ဂမူလ (နပ) [မဂ္ဂ+မူလ] အရိယာမဂ်ဟူသော အကြောင်း။ မူလဇာတာ ပတိဋ္ဌိတာတိ မဂ္ဂမူလဿ သဥ္ဇာတတ္တာ တေန မဂ္ဂမူလေန ပတိဋ္ဌိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ မဂ္ဂေါ ဧဝ မူလံ မဂ္ဂမူလံ၊ တဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၄၀။

မဂ္ဂမူလက (တိ) [မဂ္ဂ+မူလ+က] (၁) အရိယာမဂ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ (၂) မဂ္ဂပစ္စည်းလျှင် မူလရှိသော။ (၁)သတ္တာရာ ပန မဂ္ဂဉာဏံ....မဂ္ဂမူလကတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၈။ (-ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၂၃။) (၂) မဂ္ဂမူလကေပိ ဒုမူလကံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၆၀။

မဂ္ဂမူဠ္ဍ (တိ) [မဂ္ဂ+မူဠ္ဍ] လမ်းခရီး၌ တွေဝေသော၊ လမ်းမှားသော၊ သူ။ အာပဒါသုတိ ဝါဠမိဂါဒယော ဝါ ဒိသွာ မဂ္ဂမူဠ္ဍော ဝါ ဒိသွာ ဩလောကေတုကာမော ဟုတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၄၇။

မဂ္ဂမူဠ္ဍပုရိသ (ပု) [မဂ္ဂမူဠ္ဍ+ပုရိသ] လမ်းခရီး၌ တွေဝေသော ယောကျ်ား၊ လမ်းမှားသော ယောကျ်ား။ မဂ္ဂမူဠ္ဍပုရိသံ ဒိသွာ အနုကမ္ပာယ တံ ဂဟေတွာ မနုဿဂေါစရသမ္ပာပနံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၁၁၅။

မဂ္ဂမူဠ္ဍသဒ္ဒ (ပု) [မဂ္ဂမူဠ္ဍ+သဒ္ဒ] လမ်းခရီး၌ တွေဝေသောသူ၏ အော်ဟစ်သံ၊ လမ်းမှားသူကို ခေါ်သောအသံ (ဝဒန္တိဝါဒ)။ သဝနူပစာရေ နာမ ယတ္ထ ဌိတာ မဂ္ဂမူဠ္ဍသဒ္ဒေန ဝိယ ....သုဏာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ (-ကင်္ခါ။၃၀၀။) မဂ္ဂမူဠ္ဍာ ဥစ္စာသဒ္ဒံ ကရောန္တိတိ အာဟ "မဂ္ဂမူဠ္ဍသဒ္ဒေန ဝိယာ"တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၁၈။ မဂ္ဂမူဠ္ဍ် အဝှါယန္တဿ သဒ္ဒေန ဝိယာတိဝိ ဝဒန္တိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၄၅၉။

မဂ္ဂယတိ (ကြိ) [မဂ္ဂ+ဏယ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၈၆။] (၁) ရှာမှီး၏။ (၂) အလိုရှိ၏၊ တောင့်တ၏။ (၁) ဂဝေသန္တိဘိ မဂ္ဂယန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၃။ (၂) မဂ္ဂယာသိ (ထေရီ။၄၂၂) တိ ပတ္ထေသိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။

မဂ္ဂယန္တိ (ကြိ) [မဂ္ဂ+ဏယ+အန္တိ] ရှာမှီးကုန်၏။ အထက်ပုဒ် (၁) ကြည့်။

မဂ္ဂယမာန (တိ) [မဂ္ဂ+ဏယ+မာန] ရှာမှီး-ရှာဖွေ-သော၊ သူ။ ဘူတပုဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ ဝိဋူဘော သန္ဒိသမလသံကန္ဒိရေ ဋ္ဌိတော အဟောသိ မုဒုမူဒ် မဂ္ဂယမာနော။ သံ၊၁။ ၄၆၀။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။)

မဂ္ဂယသိ (ကြိ) [မဂ္ဂ+ဏယ+သိ] တောင့်တ၏။ မဂ္ဂယတိ (၂) ကြည့်။

မဂ္ဂယာန (နပ) [မဂ္ဂ+ယာန] အရိယာမဂ်ယာဉ်။ တေဒတ္တ နိသမ္ဘူတန္တိ တေ မဂ္ဂယာနံ....ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၉။

မဂ္ဂရက္ခက (တိ) [မဂ္ဂ+ရက္ခက] လမ်းစောင့်ရှောက်သော၊ သူ။ အမနုဿပရိပန္ထမောစနတ္ထံ မဂ္ဂရက္ခကံ ဌပေသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၂။

မဂ္ဂရတိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ရတိ] မဂ်၌ မွေ့လျော်နှစ်သက်ခြင်း။ ဣဒါနိ ဒေဝူပပတ္တိယာ အာဂတာ မဂ္ဂရတိယာ ဖလရတိယာ စ ရမာမိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၉၉။

မဂ္ဂရထ (ပု) [မဂ္ဂ+ရထ] (က) အရိယာမဂ်ရထား၊ လောကုတ္တရာမဂ်ရထား။ (ခ) လောကီမဂ်ရထား။ (က) ဝေ ဠမဿ မဂ္ဂရထဿ ဆဗ္ဗဏ္ဏ-ဗဟိဒ္ဓါသမုဋ္ဌာနံ ဟိရောတ္တပ္ပံ အပါလမ္ဗနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊

၁။၈၂။(ခ)အရိယမဂ္ဂရထေ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၉)တိ ပရိသုဒ္ဓမဂ္ဂသင်္ခါတေ ရထေ။ အရိယမဂ္ဂရထော စ မဂ္ဂရထော စာတိ အရိယမဂ္ဂရထော၊ ဧဝံ ကေသေသနယေန ငါ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ "ဣမသ္မိံ လောကိယလောကုတ္တရမဂ္ဂရထေ ဌိတော"တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၃၉၈။

မဂ္ဂရူပီ (တိ) [မဂ္ဂရူပ+ဤ] (သံသရာ) ခရီးသွားခြင်း သဘောရှိသော၊သူ။ (သျှ–၌ မဂ္ဂရူပီ၊ မဂ်သဘောကို။ အာဟ၊ဆိုဏ်ဟုပြန်ဆိုသည်။) တတ္ထ အနုသောတဂါမိနာ မဂ္ဂရူပီမာဟ။ ပေဋကော။၁၁၈။

မဂ္ဂလက္ခဏ (နု) [မဂ္ဂ+လက္ခဏ] အရိယာမဂ်၏–သဘော–လက္ခဏာ။ ကမမာနတ္တိ ပညာယ အဇ္ဈောဂါဟမာနံ မဂ္ဂလက္ခဏံ ဥတ္တွာ ဒေသနတော။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။(–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၃။)

မဂ္ဂလက္ခဏပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂလက္ခဏ + ပတ္တိ] အရိယမဂ်၏သဘောလက္ခဏာသို့ရောက်ခြင်း။ မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဝိရတိယော၀ မဂ္ဂလက္ခဏပ္ပတ္တိတော။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၆၄။

မဂ္ဂလာဘ (ပု) [မဂ္ဂ+လာဘ] အရိယာမဂ်ကို ရခြင်း။ ဗျဉ္ဇနပဒမေပ ပရမံ အဿ, န မဂ္ဂလာဘောတိ ပဒပရမော။ ဝိမတိ၊၁။၂၈၅။

မဂ္ဂဝဂ္ဂ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝဂ္ဂ] မဂ္ဂဝဂ်၊ဓမ္မပဒပါဠိ၊၂၀-ခုမြောက်ဝဂ်။ ဓမ္မ။၅၂-၄။ မဂ္ဂဝဂ္ဂေ ဒုတိယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၅။

မဂ္ဂဝစန (နု) [မဂ္ဂ+ဝစန] မဂ္ဂ-သဒ္ဒါ။ မဂ္ဂဝစနံ အညမဂ္ဂဘာဝနိဝါရဏတ္ထံ။ မူလဋီ၊၁။၁၀၀။

မဂ္ဂဝဏ္ဏ (တိ) [မဂ္ဂ+ဝဏ္ဏ] (၁)အရိယာမဂ်သည် ကြဉ်အပ်သော။ (၂) မဂ္ဂပစ္စည်းသည်ကြဉ်အပ်သော။ (၁) တေသု ပုရိမော အတ္ထော မဂ္ဂဝဇ္ဇေသု ဂဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ၊၂။၁၉၀။ (၂) ယထာနုရူပံ ဗျာနပစ္စယေ ဝုတ္တာနံ မဂ္ဂဝဇ္ဇာနံ ဟေတု အဓိပတိ ဗျာနာနန္တရာတိ ဣမေသံ ဝသေန ာတ် ပစ္စိမပါဌော။ မူလဋီ၊၃။၁၉၇။

မဂ္ဂဝဇ္ဈ (တိ) [မဂ္ဂ+ဝဇ္ဈ] အရိယာမဂ်သည် ပယ်သတ်–အပ်–ထိုက်–သော။ ယာဝ ၁ စ တဏှာ မဂ္ဂဝဇ္ဈာ၊ ဧဝံ ဧရမရေဏမ္ပိ သိယာ မဂ္ဂဝဇ္ဈံ။ နေတ္တိ။၂၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈၉။)

မဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသ (ပု) [မဂ္ဂဝဇ္ဈ+ကိလေသ] အရိယာမဂ်သည် ပယ်သတ်–အပ်–ထိုက်–သော–ကိလေသာ။မဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသာ ပနေ-သ အပ္ပဟီနတ္တာ၀ အတ္ထိတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၆၂။သံ၊ဋီ၊၂။၂၁၆။)

မဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသပဏ္ဏတ္တိ (ကိ) [မဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသ +ပဏ္ဏတ္တိ] မဂ်သည် ပယ်သတ်ထိုက်သော ကိလေသာဟူသော အမည်ပညတ်။ တဿ မဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသပဏ္ဏတ္တိယံ ဒ ကောဝိဒတ္တာ ဧဝံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၆။

မဂ္ဂဝဇ္ဈတဏှာ (ထီ) [မဂ္ဂဝဇ္ဈာ+တဏှာ] အရိယာမဂ်သည် ပယ်သတ်–အပ်–ထိုက်–သော တဏှာ။ အဇ္ဈတ္တိ တဏှတ္တိ မဂ္ဂဝဇ္ဈတဏှံ သမုလကံ ဆိန္ဒိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၂။

မဂ္ဂဝဏ္ဏ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝဏ္ဏ] လမ်းခရီး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး၊ လမ်းခရီး၏ သာယာပုံ။ ကာဠုဒါယိတ္ထေရေန ဂမနကာလံ ဥတ္တွာ မဂ္ဂဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။

မဂ္ဂဝဏ္ဏန (ထီနု) [မဂ္ဂ+ဝဏ္ဏန] လမ်းခရီးကို–ချီးမွမ်း–ချီးကျူး–ခြင်း၊ လမ်းခရီးကိုအမွမ်းတင်ခြင်း။ ကာဠုဒါယိတ္ထေရေန ဂမနကာလံ ဥတ္တွာ မဂ္ဂဝဏ္ဏနံ ဝဏ္ဏေတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၁။

မဂ္ဂဝတ္ထု (နု) [မဂ္ဂ+ဝတ္ထု] ရဟန်းများ ခရီးသွားစဉ်ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းအရာ၊ ခရီးသွားပတ္ထု။မဂ္ဂဝတ္ထုသု ပဌမဿ ထုလ္လဉ္စိရူကဿ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တဿ သမ္မာဓေဝ္ဝေနေ ဿန္နာနယ အသုစိ မုစ္စိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ (–၁၃၂။)

မဂ္ဂဝဏ္ဏက (တိ) [မဂ္ဂ+ဝဏ္ဏ+က] မဂ်လျှင်မှီရာရှိသော။ မဂ္ဂဝဏ္ဏကာ ဘိက္ခုဝဏ္ဏကာ သဘ္ဗာ-ရမ္မဏာ။ ပဋ္ဌာန်း။၁၄၅။ ပဋ္ဌာန်းဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။

မဂ္ဂဝရ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝရ] မဂ်မြတ်၊ မြတ်သောလမ်းစဉ်။ အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂဝရော၊ သာမညေ စတုရော ဖလေ။ အပ၊၁။၁၆၇။ (–သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၁။၂၉၀။)

မဂ္ဂဝါစက (တိ) [မဂ္ဂ+ဝါစက] လမ်းရိုးကို ဟောသော။ ဥတ္တရသဒ္ဒဿ စ မဂ္ဂဝါစကဿ အနာဂတတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၀။

မဂ္ဂဝါဒ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝါဒ] မဂ်ဘုဆိုခြင်း။ ဓဝံ ဒိဿံ မဂ္ဂဝါဒံ အနုလောမေတိ၊ တဿာ နာယမတ္ထော။ မဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။

မဂ္ဂဝါဒီ (တိ) [မဂ္ဂ+ဝါဒီ(=ဝဒ+ဏီ)] မဂ်လမ်းစဉ်ကို ဟောကြားတတ်သော၊ သူ၊ ဘံတာဒိသံ ပဝဒတံ မဂ္ဂဝါဒိနံ မေရုမိဝ နာဂါနံ။ စူဠနိ၊၂၀၉။

မဂ္ဂဝါရ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝါရ] မဂ်အလှည့်အကြိမ်၊ မဂ္ဂဝါရ။ စတူသု မဂ္ဂဝါရေသု သုညတာနိမိတ္တ-အပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂါနံ အညတရညာဏေဟ မဂ္ဂေါ လဗ္ဘတိ။ ပဋ္ဌာန်းဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ (–၂၅၃။)

မဂ္ဂဝါသ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝါသ] မဂ်ဟူသောကျင့်သုံးခြင်း။ မဂ္ဂဝါသံ ဝုသိတဝါ ဒိဏ္ဏပုနဗ္ဘဝေါ။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။

မဂ္ဂဝိဇာယန (နပုံ) [မဂ္ဂ + ဝိဇာယန] မဂ်(ဟူသောသား)ကို ဖွားခြင်း။ သိခါပ္ပတ္တအနု-လောမဝိပဿနာဝသေန မဂ္ဂဝိဇာယနတ္ထံ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေတွာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁၇။

မဂ္ဂဝိဇ္ဇာ (ထီ) [မဂ္ဂ+ဝိဇ္ဇာ] မဂ်၌ ယှဉ်သော ဝိဇ္ဇာဉာဏ်၊ မဂ်ဝိဇ္ဇာဉာဏ်။ သေက္ခာယ ဝိဇ္ဇာ-ယာတိ မဂ္ဂဝိဇ္ဇာယ ဧဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။ (–အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၆၇။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၃။)

မဂ္ဂဝိညာဏ (နပုံ) [မဂ္ဂ+ဝိညာဏ] မဂ်ဝိညာဉ်၊ မဂ်စိတ်။ လောကုတ္တရေသု ပဌမဇ္ဈာနိကေ တာဝ မဂ္ဂဝိညာဏေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၇။

မဂ္ဂဝိဒူ (တိ) [မဂ္ဂ+ဝိဒူ(=ဝိဒ+ဦ)] (၁) မဂ်-အရိယာမဂ်–ကို သိသော၊ သူ။ (၂) ကျင့်စဉ်-လမ်းစဉ်–ကို သိသော၊ သူ။ (၁) မဂ္ဂညူ မဂ္ဂဝိဒူ မဂ္ဂကောဝိဒေါ။ မ၊၃။၅၉။ သံ၊၂။၅၄။ အဘိ၊က။၁၇၅။ ပဋ္ဌာန်း။၃၇၅။ နေတ္တိ။၁၃၂။ (–သေရီဋ္ဌ။၉၄။)မဂ္ဂံ ဝိဒိတံ ပါကဋံ ကတံ အကာသီ-တိ မဂ္ဂဝိဒူ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ နေတ္တိဋ္ဌ။၂၄၂။ (–ပဋ္ဌာန်းဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။) (၂) မဂ္ဂကောဝိဒ (၃) ကြည့်။

မဂ္ဂဝိပ္ပနဋ္ဌ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝိပ္ပနဋ္ဌ] လမ်းပျောက်သော၊ လမ်းမှားသော၊ သူ။ သမ္မူဠ္ဌာတိ မဂ္ဂဝိပ္ပနဋ္ဌာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၅။

မဂ္ဂဝိဘင်္ဂ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝိဘင်္ဂ] မဂ္ဂင်ကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ၊ မဂ္ဂဝိဘင်း။ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၊ ၁၁-ဝိဘင်း။ အဘိ၊ဝိ။၂၂၄–၂၅၄။ ယထာ စ မဂ္ဂဝိဘင်္ဂေ နိယျာနတ္ထော ကေမေကံ မဂ္ဂင်္ဂေဝေစနေဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ပေဋကော။၂၃၄။

မဂ္ဂဝိဘာဂ (ပု)[မဂ္ဂ+ဝိဘာဂ] မဂ်ကိုဝေဖန်ခြင်း။ သော စ မဂ္ဂဝိဘာဂေါ သဒ္ဒါဒိနံ ဣန္ဒြိယာနံ။ အနုဋီ၊၂။၄၀။

မဂ္ဂဝိမုတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ဝိမုတ္တိ] မဂ်ဖြင့် (ကိလေ-သာတို့မှ) လွတ်မြောက်ခြင်း။ မဂ္ဂဝိမုတ္တိ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉)တိ မဂ္ဂေန ကိလေသာနံ ဝိမုစ္စနံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ ဝေ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၁၆။ ဖလ-ဝိမုတ္တိ–လည်းကြည့်။

မဂ္ဂဝိမောက္ခ (ပု) [မဂ္ဂ + ဝိမောက္ခ] မဂ်ဖြင့် (ကိလေသာတို့မှ)လွတ်မြောက်ခြင်း၊ ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော မဂ်၊ မဂ္ဂဝိမောက္ခ။ မဂ္ဂဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စနဿ သမယော ဝါ အသမယော ဝါ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။

မဂ္ဂဝိမောက္ခတ္ထ (ပု) [မဂ္ဂဝိမောက္ခ+အတ္ထ] (အရဟတ္တ)မဂ်ဖြင့် (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုး၊ အရဟတ္တမဂ် ဟူသော ဝိမောက္ခကို ရခြင်းအကျိုး။ မဂ္ဂဝိမောက္ခတ္ထာယ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂဂ)တိ အဂ္ဂမဂ္ဂဝိမောက္ခာဓိဂမာယ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၄၆။

မဂ္ဂဝိမောက္ခာဓိကာရ (တိ) [မဂ္ဂဝိမောက္ခ+အဓိကာရ] မဂ္ဂဝိမောက္ခလျှင် အရာရှိသော။ ဣမိဿာ ကထာယ မဂ္ဂဝိမောက္ခာဓိကာရတ္တာ တသ္မိံ မဂ္ဂဝိမောက္ခေ ဌာတာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆ဂ။

မဂ္ဂဝိရာဂ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝိရာဂ] တပ်နှစ်သက်ခြင်းကင်းသောမဂ်၊ ရာဂကင်းသောမဂ်။ မဂ္ဂဝိရာဂါ ဝေ ဣမသ္မိံ အတ္တေ ဓမ္မောတိ အမှာကံ မန္တိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၀။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၄။)

မဂ္ဂဝိသင်္ကေတ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝိသင်္ကေတ] လမ်းခရီးချိန်းချက်မှု–ချွတ်ယွင်းခြင်း–လွဲခြင်း။ ဒွါရဝိသင်္ကေတေ ပန မဂ္ဂဝိသင်္ကေတေ ဝါ သတိပိ အာပတ္တိယေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၄။ (–ကခ်ါ။၂၁၃။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။၃၇၆။)

မဂ္ဂဝိသုဒ္ဓိ (ထီ)[မဂ္ဂ+ဝိသုဒ္ဓိ]အရိယမဂ်၏စင်ကြယ်ခြင်း ။ ဣတိ စတဿော မဂ္ဂဝိသုဒ္ဓိယော စတဿော ဖလဝိသုဒ္ဓိယော။ ပဋိသံ။၂၀၀။

မဂ္ဂဝိသေသဒဿန (န) [မဂ္ဂဝိသေသ+ဒဿန] အရိယာမဂ်အထူးကို ပြခြင်း။ တဥ္စ သမုဒယဝိသေသဒဿနံ၊ ဣတရံ ပန မဂ္ဂဝိသေသဒဿနံ။ အနု၊ဋီ၊၂။ဂ၀။

မဂ္ဂဝိသေသန (န) [မဂ္ဂ+ဝိသေသန] မဂ္ဂပုဒ်ကို အထူးပြုသော သဒ္ဒါ၊ မဂ္ဂပုဒ်၏ ဝိသေသန။ တတ္ထ ခယဂါမီ တိအာဒီနိ မဂ္ဂဝိသေသနာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅ဂ။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁။)

မဂ္ဂဝီထိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ဝီထိ] မဂ်ဖြင့်မှတ်အပ်သော စိတ်အစဉ်၊ မဂ္ဂဝီထိ။ တတ္ထ မဂ္ဂဝီထိယံ မဂ္ဂါနန္တရံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄ဂ။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ဂ၆။ ဝဇိရ။၁၅၃။ မူလဋီ၊၁။၅၂။) မဂ္ဂ-လည်းကြည့်။

မဂ္ဂဝီထိအနန္တရ (န) [မဂ္ဂဝီထိ+အနန္တရ] မဂ်ဝီထိအခြားမဲ့။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ မဂ္ဂဝီထျာနုဝတ္တကတ္တာ ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိအနန္တရံ ပဝတ္တမာနာယပိ မရဏာသန္နဝီထိ မဂ္ဂဝီထိအနန္တရံ ပဝတ္တာတိ ဝတ္တဗ္ဗာရဟာ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၅၀။

မဂ္ဂဝီထျာနုဝတ္တက (တိ) [မဂ္ဂဝီထိ+အနုဝတ္တက] မဂ္ဂဝီထိသို့ အစဉ်လိုက်သော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဂ္ဂဝီရိယ (န) [မဂ္ဂ+ဝီရိယ] မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဝီရိယ၊ မဂ်ဝီရိယ။ မဂ္ဂဝီရိယဿေဝ ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ မ၊ဋီ၊၂။၂ဂ၂။

မဂ္ဂဝီရိယသမန္နာဂတ (တိ) [မဂ္ဂဝီရိယ+သမန္နာဂတ] မဂ်ဝီရိယနှင့်ပြည့်စုံသော၊သူ။ ဝီရောတိ မဂ္ဂဝီရိယသမန္နာဂတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၇။

မဂ္ဂဝုဋ္ဌာန (န) [မဂ္ဂ+ဝုဋ္ဌာန] မဂ်ဟူသောထခြင်း၊ မဂ်ဖြင့်ထခြင်း၊ မဂ်ဖြစ်ခြင်း။ န သုဒ္ဓအဇ္ဈတ္တဒဿနမတ္တေနေဝ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၀။မဂ္ဂသခ်ါတံ ဝုဋ္ဌာနံ, မဂ္ဂေန ဝါ ဝုဋ္ဌာနံ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၄၇၀။ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနန္တိ မဂ္ဂဿ ပဝတ္တနံ။ အဋ္ဌသာ၊ယော။၁၄၀။

မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနကာလ (ပု) [မဂ္ဂဝုဋ္ဌာန+ကာလ] မဂ်ဖြစ်ရာအခါ။မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနကာလေ အနိစ္စတော ဝါ ဒုက္ခတော ဝါ အနတ္တတော ဝါ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉ဂ။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၆။) မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနကာလေ မဂ္ဂက္ခဏေ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၉ဂ။

မဂ္ဂဝေဒ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝေဒ] (သစ္စာကို)သိကြောင်းမဂ်။ ဧတုန္နံ မဂ္ဂဝေဒါနံ အန္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ ဝိဒန္တိ တေဟိ သစ္စာနီတိ ဝေဒါ၊ မဂ္ဂဝေဒါနံ အန္တန္တိ အရိယဖလံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၆၁။

မဂ္ဂဝေဝစန (န) [မဂ္ဂ+ဝေဝစန] အရိယာမဂ်၏–ဝေဝုစ် –စကားလှယ်– ပရိယာယ်။ ပရိယာ-

ယေန ပန သဗ္ဗာနိ ပေတာနိ မဂ္ဂဝေဝစနာနိပိ နိဗ္ဗာနဝေဝစနာနိပိ ဟောန္တိယေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၆၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၁။

မဂ္ဂဝေါဒါန (န) [မဂ္ဂ+ဝေါဒါန] အရိယာမဂ်၏ စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော တရား၊ မဂ်ဉာဏ်။ ဖလဝေါဒါန–ကြည့်။

မဂ္ဂဝေါဟာရ (ပု) [မဂ္ဂ+ဝေါဟာရ] မဂ်ဟုခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ မဂ်အမည်။ မဂ္ဂင်္ဂသမုဒါယေ ဟိ မဂ္ဂဝေါဟာရော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၀။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၃၆။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉၆။)

မဂ္ဂသံယမ (ပု) [မဂ္ဂ + သံယမ] အရိယာမဂ် ဟူသော စောင့်စည်းမှု၊ မဂ်သီလ။ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌာဒိသံကိလေသတော မဂ္ဂသံယမေန သံယမန္တသ္မာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၀၅။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃–သံယမပုဒ်အဖွင့်ကြည့်။)

မဂ္ဂသံဝရ (ပု) [မဂ္ဂ+သံဝရ] (၁) အရိယာမဂ် ဟူသော စောင့်စည်းမှု။ (တိ)(၂) အရိယာမဂ်ဟူသော စောင့်စည်းခြင်းရှိသော။ (၁) ယတတ္တောတိ မဂ္ဂသံဝရေန သံယတဘာဝေါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ (–သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၃။) (တိ) (၂) မဂ္ဂသံဝရေနေဝ ကာယေန သံဝုတာ အာသိံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၂။

မဂ္ဂသင်္ခေပဂမန (န) [မဂ္ဂသင်္ခေပ+ဂမန] လမ်းခရီးဟု ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၊ လမ်းခရီး၌ ပါဝင်ခြင်း။ မနုဿာနံ အန္တရဃရာဒိမှိ မဂ္ဂသင်္ခေပဂမနတော။ ဂဇီရ။၃၀၉။

မဂ္ဂသစ္စ[1] (န) [မဂ္ဂ+သစ္စ] မဂ္ဂသစ္စာ၊ အရိယာမဂ် ဟူသော အမှန်တရား။ ဒုက္ခပရိဇာနနေ သမုဒယပဇဟနေ နိရောဓာရမ္မဏော အရိယမဂ္ဂေါ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။

မဂ္ဂသစ္စ[2] (န) [မဂ္ဂသစ္စ+ဉာဏ] မဂ္ဂသစ္စာကိုသိသော ဉာဏ်။ ယာ ဣမေသု တီသု ဌာနေသု.... ဘာဝနာ ပဋိဝေဓော မဂ္ဂသစ္စံ။ ပဋိသံ။၂၉၉။ မဂ္ဂသစ္စန္တိ မဂ္ဂသစ္စပဋိဝေဓဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၂။ သစ္စ(ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁)–လည်းကြည့်။

မဂ္ဂသစ္စပဋိဝေဓ (ပု) [မဂ္ဂသစ္စ+ပဋိဝေဓ] မဂ္ဂသစ္စာကိုသိခြင်း။ အယံ မဂ္ဂဘာဝနာသင်္ခါတော မဂ္ဂသစ္စပဋိဝေဓော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။

မဂ္ဂသစ္စပဋိဝေဓဉာဏ (န) [မဂ္ဂသစ္စပဋိဝေဓ+ဉာဏ] မဂ္ဂသစ္စာကို သိသောဉာဏ်။ မဂ္ဂသစ္စ[2]–ကြည့်။

မဂ္ဂသစ္စဘာဝနာ (ထီ) [မဂ္ဂသစ္စ+ ဘာဝနာ] မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားများခြင်း။ မဂ္ဂသစ္စဘာဝနာ ပဋိဝေဓယုတ္တံ အနုသိဋ္ဌိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၇။

မဂ္ဂသစ္စယမက (န) [မဂ္ဂသစ္စ+ယမက] မဂ္ဂသစ္စာ ယမိုက်။ မဂ္ဂသစ္စယမကေပိ ဧသေဝ နယော။ မူလ၊ဋီ၊၃။၁၃၅။

မဂ္ဂသစ္စဝဝတ္ထာန (န) [မဂ္ဂသစ္စ + ဝဝတ္ထာန] မဂ္ဂသစ္စာကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း။ ဧတ္တာဝတာနေန မဂ္ဂသစ္စဝဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၁။

မဂ္ဂသစ္စေကဒေသ (ပု) [မဂ္ဂသစ္စ+ဧကဒေသ] မဂ္ဂသစ္စာတစိတ်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပ္ပဓာနတ္တာ ဝါ သေသမဂ္ဂင်္ဂါနံ မဂ္ဂသစ္စေကဒေသဿ ပဋိဝေဓဿ အနုလောမံ သမုဒါယာနုလောမံ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။၂၀၃။

မဂ္ဂသဉ္ဇာနန (န) [မဂ္ဂ+သဉ္ဇာနန] လမ်းခရီးကို သိစေခြင်း၊လမ်းမှတ်မိစေခြင်း။ ပုန အာဂမနကာလေ မဂ္ဂသဉ္ဇာနနတ္ထံ သာခါသညံ ရုက္ခသညံ ကရောန္တော ပက္ကာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၈။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၉၁။

မဂ္ဂသညက (ပု) [မဂ္ဂ+သညက] လမ်းကို သိစေသော ထေရ်၊ လမ်းညွှန်မထေရ်၊ မဂ္ဂသညကထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ မဂ္ဂသညကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၁၆၇။

မဂ္ဂသညကတ္ထေရ (ပု) [မဂ္ဂသညက + ထေရ] မဂ္ဂသညက မထေရ်။ ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿာတိ

အာဒိကံ အာယသ္မတော မဂ္ဂသညကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

◌ဂ္ဂသညာ(ထီ) [မဂ္ဂ+သညာ] (က) အရိယာမဂ်ဟုဖြစ်သော အမှတ်သညာ။ (ခ) လမ်းခရီး အမှတ်အသား။ (က) မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနေန အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄ ။သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၃။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၆။ အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယာတိ အမဂ္ဂေ ဩဘာသာဒိကေ "မဂ္ဂေါ"တိ ဥပ္ပန္နသညာယ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၀၅။ (ခ) တေန ဟိ အဟံ မဂ္ဂသညံ ကုရုမာနာ ပဌမဂေရုံ ဂမိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၁။)

မဂ္ဂသညီ (တိ) [မဂ္ဂသညာ+ဤ] (က) (မြဟ္မာ့ပြည်) ရောက်ကြောင်း–လမ်းစဉ်–အကျင့်–ဟု အမှတ်သညာရှိသော၊ သူ။ (ခ) လမ်းခရီးဟု အမှတ်သညာရှိသော၊ သူ။ (က) ဘာဂဝါ ပန ယဒိ သဗ္ဗတ္ထ မဂ္ဂသညိနော။ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၀၀။ (ခ) မဂ္ဂေ ဂစ္ဆာမီတိ ဧဝံ မဂ္ဂသညီ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၉။

မဂ္ဂသတိ (ထီ) [မဂ္ဂ+သတိ] အရိယာမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သတိ။ သတိပဋ္ဌသရဏာန္တိ မဂ္ဂသတိပဋ္ဌိသရဏာ၊ ဇဝနမနော ဟိ မဂ္ဂသတိံ ပဋ္ဌိသရတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၈။ မဂ္ဂသတီတိ အရိယမဂ္ဂသတိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၀၀။

မဂ္ဂသတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ (ထီ) [မဂ္ဂသတိပဋ္ဌာန+ဘာဝနာ] မဂ်နှင့် ယှဉ်သော သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားများခြင်း။ မဂ္ဂသတိပဋ္ဌာနဘာဝနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဒီနိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၅၃။ (–မူလဋီ၊၂။၁၅၀။)

မဂ္ဂသ◌တ္ထ (နိ) [မဂ္ဂ+သတ္ထ] အရိယာမဂ်ဟူသော ဓားလက်နက်။ တေ ဝိဇ္ဇမာနာပိ မတ္တကသဒိသာနံ တဏှာဝိဇ္ဇာနံ မဂ္ဂသတ္ထေန ဆိန္နတ္တာ။ ဝဇိရ၊၄၄။

မဂ္ဂသဒ္ဒ (ပု) [မဂ္ဂ+သဒ္ဒ] မဂ္ဂ-သဒ္ဒါ။ ဥပသဒ္ဒေါ စ ဥဂ္ဂမနတ္ထော မဂ္ဂသဒ္ဒေနပိ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗောတိ ဒဿေတိ။ဝိမတိ၊၂။၁၁၁။(–မူလဋီ၊၁။၁၀၀။)

မဂ္ဂသဒ္ဓမ္မ (ပု) [မဂ္ဂ+သဒ္ဓမ္မ] မဂ်ဟူသော သူတော်ကောင်းတရား။ အာဂတော ဣမံ သဒ္ဓမ္မန္တိ မဂ္ဂသဒ္ဓမ္မံ အာဂတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။

မဂ္ဂသန္နိဿိတ (တိ) [မဂ္ဂ+သန္နိဿိတ] (အပေါင်းဖြစ်သော) မဂ်၌ မှီသော။ မဂ္ဂသန္နိဿိတ-(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂)န္တိ ပရမတ္ထမဂ္ဂသဘာဝတ္တာ မဂ္ဂါဝယဝဘာဝေန သမုဒါယသန္နိဿိတန္တိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၁။၁၁၂။

မဂ္ဂသဘာဂဋ္ဌာန (နိ) [မဂ္ဂသဘာဂ + ဌာန] ခရီးလမ်းတူရာအရပ်။ ကေသံ မဂ္ဂသဘာဂဋ္ဌာနေ ကိဉ္စိ ဒိဋ္ဌံ သုတံ သလ္လပန္တာ နိသီဒိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆။

မဂ္ဂသဘာဝ (တိ) [မဂ္ဂ+သဘာဝ] မဂ်သဘောရှိသော။ တတ္ထ စ ကေစိ ဈာနဓမ္မာ မဂ္ဂသဘာဝါတိ ကေနတော ဈာနံ မဂ္ဂတော ဝိသုံ ကတွာ ဝုတ္တံ န သက္ကာ။ မဋီ၊၁။၂၁၂။ (–သံဋီ၊၁။၁၉၀။)

မဂ္ဂသမင်္ဂီပုဂ္ဂလ (ပု) [မဂ္ဂသမင်္ဂီ+ပုဂ္ဂလ] မဂ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ မဂ္ဂသမင်္ဂီ–မဂ္ဂဋ္ဌာန်–ပုဂ္ဂိုလ်။ ဓမ္မာနုသာရီ သဒ္ဓါနုသာရီတိ ဒွေ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ မဂ္ဂသမင်္ဂီပုဂ္ဂလာ။ မဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၉။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။)

မဂ္ဂသမင်္ဂီ (တိ) [မဂ္ဂသမင်္ဂ+ဤ။ မဂ္ဂ+သမင်္ဂီ] မဂ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ စတ္တာရော မဂ္ဂသမင်္ဂိနော ပုဂ္ဂလာ ပဋိပန္နကာ။ အဘိ၊ပု။၁၁၆။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၆၃။) မဂ္ဂသမင်္ဂိနောတိ မဂ္ဂဋ္ဌကပုဂ္ဂလာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။

မဂ္ဂသမယ (ပု) [မဂ္ဂ+သမယ] မဂ်ဖြစ်ရာအခါ။ ဝိရတိဥပ္ပါဒနေန မိစ္ဆာဝါစာဒီနိ ပုဂ္ဂလေန မဂ္ဂသမယေ ပဇဟာပေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၉၅။

မဂ္ဂသမာဓိ (ပု) [မဂ္ဂ+သမာဓိ] မဂ်–နှင့်ယှဉ် ဖြစ်–သောသမာဓိ၊ မဂ်သမာဓိ။ မဂ္ဂသမာဓိနာ

ဖလသမာဓိနာ လောကိယလောကုတ္တရသမာဓိနာ စ၀ံ သမာဓယောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၃။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၂။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၈၆။)

မဂ္ဂသမာဓိန္ဒြိယ (နု) [မဂ္ဂ+သမာဓိန္ဒြိယ] မဂ်နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိန္ဒြေ။ သမာဓိန္ဒြိယဿာတိ မဂ္ဂသမာဓိန္ဒြိယဿ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၄။

မဂ္ဂသမာဟိတ (တိ) [မဂ္ဂ+သမာဟိတ] မဂ်ဖြင့် ကောင်းစွာ အာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ မဂ်ဖြင့်တည်ကြည်သော၊ သူ။ ကေစိ ကမ္မန္တေ"သုသမာဟိတာ"တိ ပါဠိ ဝတွာ"မဂ္ဂသမာဟိတာ"တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၄၇။

မဂ္ဂသမိပ (နု) [မဂ္ဂ+သမိပ] လမ်းခရီးအနီး။ ဂါ႑ိတီရေ မဂ္ဂသမိပေ သဏ္ဍု အာဂတကာလေ ဝုဋ္ဌဟိဿာမိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၀၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၈၃။)

မဂ္ဂသမုဋ္ဌိတ (တိ) [မဂ္ဂ+သမုဋ္ဌိတ] မဂ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ မဂ်ကြောင့် ဖြစ်သော။ ယသ္မာ ပန မဂ္ဂသမုဋ္ဌိတမ္ပိ ရူပံ ကုသလာဒိနာမံ န လဘတိ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၁။

မဂ္ဂသမုပ္ပါ၁ (ပု) [မဂ္ဂ+သမုပ္ပါဒ] အရိယာမဂ်၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း။ မဂ္ဂပါတုဘာ၀–ကြည့်။

မဂ္ဂသမောဓာနဋ္ဌာန (နု) [မဂ္ဂသမောဓာန+ဌာန] လမ်းဆုံရာအရပ်၊ လမ်းဆုံ။ သိယံ၁ွနကန္တိ စတုက္ကောဏံ ဝါ ဘိကောဏံ ဝါ မဂ္ဂသမောဓာနဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၃၃။

မဂ္ဂသမ္ပဋိပတ္တိ (ထိ) [မဂ္ဂ+သမ္ပဋိပတ္တိ] အရိယာမဂ် တရား–၌–ကို ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း။ ကုမ္မဂ္ဂပရိဟရဏဝသေန မဂ္ဂသမ္ပဋိပတ္တိဘိ မဂ္ဂေ ကုသလော။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၆။ မဂ္ဂကောဝိဒ (၂)လည်းကြည့်။

မဂ္ဂသမ္ပတ္တိ (ထိ) [မဂ္ဂ+သမ္ပတ္တိ] မဂ်၏ပြည့်စုံခြင်း။ မဂ္ဂသမ္ပတ္တိယာ ပသဋ္ဌာ သောဘနာ ဒိဋ္ဌိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၃။

မဂ္ဂသမ္ပဒါ (ထိ) [မဂ္ဂ+သမ္ပဒါ] မဂ်၏ပြည့်စုံခြင်း။ မဂ္ဂသမ္ပဒ (အံ၊၃။၇၀)န္တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၀။

မဂ္ဂသမ္ပဒါန (နု) [မဂ္ဂ+သမ္ပဒါန] လမ်းကို ကောင်းစွာ ပေးခြင်း၊ လမ်းဖယ်ပေးခြင်း။ သာမီစိကမ္မန္တိ မဂ္ဂသမ္ပဒါနဗီဇနပါနီယာပုစ္ဆနာဒိကံ အနုစ္ဆဝိကံ ဝတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ သစ်။၃၇၃။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မဂ္ဂ+သမ္ပယုတ္တ] မဂ်နှင့်–မဂ်၌–ယှဉ်သော။ ယေ ယံ ဒိဋ္ဌိဟိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၇။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၈၀။)

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တက (တိ) [မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တ + က] မဂ်နှင့် ယှဉ်သော။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ .... ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊၁။၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၁။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တ (နု) [မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တ + စိတ္တ] မဂ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်။ ယသ္မာ ဝါ ဝိပဿနာစိတ္တံ ပကျန္ဒတီတိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တံ သန္ဓာယာဟ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၈၀။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တစေတသိက (ပု၊နု) [မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တ+စိတ္တစေတသိက] မဂ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်, စေတသိက်။ အထ ခေါ သဗ္ဗေပိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တာရမ္မဏ (တိ) [မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တ+အာရမ္မဏ] မဂ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်–လျှင် အာရုံရှိသော–ကို အာရုံပြုသော။ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တာရမ္မဏတ္တာ ပန ပရိယာယတော မဂ္ဂါရမ္မဏန္တိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၄၇။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တဉာဏ (နု) [မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တ + ဉာဏ] မဂ်နှင့် ယှဉ်သောဉာဏ်။ သမ္မာဉာဏေနာတိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တဉာဏေန ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေန ဝါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၈။

မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တစမ္ပ (ပု) [မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တ + စမ္ပ] (က) မင်္ဂလ်,မင်္ဂလ်နှင့်ယှဉ်သောတရား။ (ခ) မင်္ဂလ်နှင့်ယှဉ်သောတရား။ (သဒ္ဒိသုပစာဖြင့် ဖလသမ္ပယုတ္တစမ္ပကိုယူ။) (က) မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တစမ္ပာန (မငွေ၊၂။၂၆၂) န္တိ ဣမိနာ မင်္ဂလစမ္ပာနမ္ပိ ဂဟာဏ၊ န တံ သမ္ပယုတ္တဖဿာဒိနံယေဝ။ မငွေ၊ ၂။၂၀၂။ (ခ) တေသံ ယေဝါတိ တေသံ မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တစမ္ပာနံ။ မငွေ၊၃။၂၉၁။

မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တဝီရိယ (နု) [မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တ+ဝီရိယ] မင်္ဂလ်နှင့် ယှဉ်သော ဝီရိယ။ အထ ဝါ စေတေန မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တဝီရိယံ ဒဿေတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၄။

မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တသမ္မာသင်္ကပ္ပ (ပု) [မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တ+သမ္မာသင်္ကပ္ပ] မင်္ဂလ်နှင့် ယှဉ်သော-သမ္မာသင်္ကပ္ပ- ကောင်းသော အကြံ။ အရဟတ္တဝိမောက္ခော ဟိ မင်္ဂလသမ္ပယုတ္တသမ္မာသင်္ကပ္ပါဒိဘေဒေါ ဓမ္မတက္ကော ပုရေ ဇဝေါ ဟောတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၅။

မင်္ဂလသမ္ပယောဂ (ပု) [မင်္ဂလ+သမ္ပယောဂ] မင်္ဂလ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ မင်္ဂလသမ္ပယောဂတော ဈာနသာ သုညတာဒိနာမကတ္တာ။ မူလ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။ (-အနုဋီ၊၁။၁၂၁။)

မင်္ဂလသမ္မုတိတာ (ထီ) [မင်္ဂလသမ္မုတိ+တာ](ပဿာဝ) မင်္ဂလ်နှင့် စပ်ခြင်းရှိသောသူ၏ အဖြစ်၊ မင်္ဂလ်နှင့်စပ်ခြင်း။ ဣတရထာ ဟိ သန္တတာယ ဝစ္စ မင်္ဂေနာတိ ဣတ္တိလိင်္ဂတာ မင်္ဂလသမ္မုတိတာ စ န သိယာ။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၇။

မင်္ဂလသမ္မောဇ္ဈင်္ဂ (ပု) [မင်္ဂလ+သမ္မောဇ္ဈင်္ဂ] မင်္ဂလ်နှင့်ယှဉ်သော သမ္မောဇ္ဈင်္ဂ။ သဟ ဝိပဿနာယ မင်္ဂလသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါနံ အရိယိဒ္ဓိယာ စ ဒဿိတတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၀။

မင်္ဂလသမ္မောဓ (ပု) [မင်္ဂလ+သမ္မောဓ] မင်္ဂလ်ကိုသိခြင်း။ ဉာမ္မတ္ထမာနာ ဂစ္ဆတိ, မင်္ဂလသမ္မောဓတ္တောယ ဝါ ဂစ္ဆတီတိ သမ္မောဓကါမိ။ မငွေ၊၃။၁၇၆။ (-မငွေ၊၄။၁၁၃။)

မင်္ဂလသမ္မောဓာဝဟ (တိ) [မင်္ဂလသမ္မောဓ+အာဝဟ] မင်္ဂလ်ကို သိခြင်းကို ဆောင်တတ်သော။ မင်္ဂလသမ္မောဓာဝဟံ သုခံ သမ္မောဓိသုခံ။ မဋီ၊ ၃။၃၂၅။

မင်္ဂလသမ္မောဓိ (ထီ) [မင်္ဂလ+သမ္မောဓိ] မင်္ဂလ်ကိုသိခြင်း။ ပုဗ္ဗေဝ သမ္မောဓာတိ မင်္ဂလသမ္မောဓိတော ပဌမတရမေဝ။ မငွေ၊၁။၃၆၇။

မင်္ဂလသမ္မာရ (ပု) [မင်္ဂလ + သမ္ဘာရ] မင်္ဂလ်၏-အကြောင်း-အဆောက်အဦ။ မင်္ဂလသမ္ဘာရော သမာပတ္တိပဋိနေတာ။ ပေဋက၊ော၊၂၆၆။

မင်္ဂလသမ္မာရကိစ္စ (နု) [မင်္ဂလသမ္ဘာရ+ကိစ္စ] မင်္ဂလ်၏-အကြောင်း- အဆောက်အဦ-ကိစ္စ။ သမ္ဗာယံပိ မင်္ဂလသမ္ဘာရကိစ္စာယ ကာရာပကင်္ဂါနိ။ မဋီ၊၃။၄၃၄။

မင်္ဂလသမ္မာဒိဋ္ဌိ (ထီ) [မင်္ဂလ + သမ္မာဒိဋ္ဌိ] မင်္ဂလ်နှင့် ယှဉ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ကထံ? မင်္ဂလသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဌိတဿ မင်္ဂလသမ္မာသင်္ကပ္ပေါ ပဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၉။ (-မငွေ၊၄။၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၂၂။) မင်္ဂလဉာဏ-လည်းကြည့်။

မင်္ဂလသမ္မာဝိမုတ္တိ (ထီ) [မင်္ဂလ+သမ္မာဝိမုတ္တိ] မင်္ဂလ်ဖြင့် (ကိလေသာတို့မှ)ကောင်းစွာလွတ်ခြင်း။ မင်္ဂလပစ္စဝေက္ခဏာသမ္မာဉာဏေ စ ဌိတဿ မင်္ဂလသမ္မာဝိမုတ္တိ ပဟောတိ။ မငွေ၊၄။၉၅။

မင်္ဂလသမ္မာသင်္ကပ္ပ (ပု) [မင်္ဂလ+သမ္မာသင်္ကပ္ပ] မင်္ဂလ်နှင့်ယှဉ်သော - ကောင်းသော အကြံ - ဝိတက်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်။ မင်္ဂလသမ္မာဒိဋ္ဌိ-ကြည့်။

မင်္ဂလသမ္မာသတိ (ထီ) [မင်္ဂလ+သမ္မာသတိ] မင်္ဂလ်နှင့်ယှဉ်သော ကောင်းသောသတိ၊ သမ္မာသတိမဂ္ဂင်။ မင်္ဂလသမ္မာသတိယာပိ ကာယာနုပဿနာဒိအနုရူပတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၆၀။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။)

မဂ္ဂသမ္မာသမာဓိ (ပု) [မဂ္ဂ+သမ္မာသမာဓိ] မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ကောင်းသော – တည်ကြည်မှု – သမာဓိ၊ သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်။ မဂ္ဂသမ္မာသမာဓိမှိ ဌိတဿ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏံ သမ္မာဉာဏံ ပဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၅။ (–မ၊ဋီ၊၁။၂၀၄။)

မဂ္ဂသဟဂတ (တိ) [မဂ္ဂ+သဟဂတ] မဂ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ တတ္ထ သာ မဂ္ဂသဟဂတာ လောကုတ္တရာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၈-၉။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။၁၀၅။)

မဂ္ဂသဟဇာတဝီရိယ (န) [မဂ္ဂသဟဇာတ+ဝီရိယ] မဂ်နှင့် တကွ ဖြစ်သော ဝီရိယ။ မဂ္ဂသဟဇာတဝီရိယေန (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄)တိ လောကိယလောကုတ္တရမဂ္ဂသဟဇာတဝီရိယေန။ သံ၊ဋီ၊၁။၈၀။

မဂ္ဂသာဓနေဂတ (တိ) [မဂ္ဂသာဓန+ဂတ] မဂ်ကို ပြီးစေခြင်းသို့ ရောက်သော၊ မဂ်ကို ပြီးစေကြောင်း ဖြစ်သော။ အယမေဝသာတိ ပဝတ္တာ မဂ္ဂသာဓနေဂတာယ သဒ္ဓါယ ကာရဏဘာဝတော တန္နိဿယာ သဒ္ဓါ။ မ၊ဋီ၊၃။၅၁။

မဂ္ဂသာမန္တ (တိ) [မဂ္ဂ+သာမန္တ] (ဝစ္စ, ပဿာဝ) မဂ်၏အနီးဖြစ်သော။ မဂ္ဂသာမန္တေန ဝစ္စေန ပဝေသေတွာ မဂ္ဂေန နီဟရတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။

မဂ္ဂသိ (ကြိ) [မဂ္ဂ+အ+သိ] (၁) ရှာမှီးတတ်၏။ မဂ္ဂတိ (၁) ကြည့်။ (၂) အလိုရှိ၏၊ တောင့်တ၏။ မဂ္ဂတိ (၃) ကြည့်။

မဂ္ဂသီမာ (ထီ) [မဂ္ဂ+သီမာ] မဂ်အပိုင်းအခြား။ န ကောယ မဂ္ဂသီမာယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။

မဂ္ဂသီလ (န) [မဂ္ဂ+သီလ] မဂ်နှင့်ယှဉ်သော သီလ၊ မဂ်သီလ။ မဟာသီလံ မဂ္ဂသီလံ ဖလသီလံ။ မိလိန္ဒ။၃၂၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၈၀။)

မဂ္ဂသီသ (န) [မဂ္ဂ+သီသ] မဂ်ကို–အဦးမူခြင်း–ပဓာနပြုခြင်း။ မဂ္ဂသီသေန စေတ္ထ အရိယသာနံ သမ္ဗဿာပိ လောကိယလောကုတ္တရာယ ပညာယ ဒုဗ္ဗလဘာဝါပါဒါနေ အသမတ္ထတာ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၂။

မဂ္ဂသုခ (န) [မဂ္ဂ+သုခ] မဂ်ချမ်းသာ။ ဈာနသုခဿ မဂ္ဂသုခဿ ဖလသုခဿ စ အဓိဂမာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀၄။)

မဂ္ဂသေတု (ပု) [မဂ္ဂ+သေတု] မဂ်ဟူသော တံတား၊ မဂ်တံတား။ ဓမ္မသေတုန္တိ မဂ္ဂသေတုံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၂၅။

မဂ္ဂသောတ (ပု) [မဂ္ဂ+သောတ] မဂ်တည်းဟူသော ရေအလျဉ်၊ မဂ်အလျဉ်။ သောတသမာပန္နောတိ မဂ္ဂသောတံ သမာပန္နော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၄၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၅၇။)

မဂ္ဂသောဓန (န) [မဂ္ဂ+သောဓန] (က) မဂ်ကို သုတ်သင်ခြင်း။ (ခ) လမ်းကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်း၊ လမ်းရှင်းခြင်း။ (က) တယောပေတေ နယာ မဂ္ဂသောဓနေ သေန ဒဿိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၈၄။ (–မ၊ဋီ၊၃။၄၁၂။) (ခ) မဂ္ဂသောဓနဝသေန တံ ဒဿေတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၄။

မဂ္ဂသောဓနာဓိကရဏ (တိ) [မဂ္ဂသောဓန+အဓိကရဏ] လမ်းခရီးကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ဂမနကာလေ မဂ္ဂသောဓနာဓိကရဏေ အပါစိတ္တိယခေတ္တေ ဒုက္ကဋံ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ။၄၁။

မဂ္ဂဟေတု (ပု) [မဂ္ဂ+ဟေတု] (က) မဂ်နှင့်ယှဉ်သောဟိတ်။ (ခ) မဂ်၏ အကြောင်း။ (က) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (ခ) တဒ္ဓ မဂ္ဂဟေတုတာယ အဓိသီလာဓိစိတ္တမှိ ဟောန္တိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၁။

မဂ္ဂဟေတုက (တိ) [မဂ္ဂ+ဟေတု+က] မဂ်ဟူသောအကြောင်းရှိသော၊ မဂ်နှင့်–မဂ်၌–ယှဉ်သောဟိတ်ရှိသော။ မဂ္ဂဟေတုကာ ဓမ္မာ။

အဘိ၊ဓ။၃။ (–၁၆၅။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၄၆။) အဋ္ဌင်္ဂိကောပိ မဂ္ဂေါ ပစ္စယဋ္ဌေန ဧတေသံ ဟေတူတိ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါ ဟေတူ, မဂ္ဂေ ဝါ ဟေတူတိ မဂ္ဂဟေတူ၊ တေ ဧတေသံ ဟေတူတိပိ မဂ္ဂဟေတုကာ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သယံ မဂ္ဂေါ စေဝ ဟေတု စ ဣတိ မဂ္ဂေါ ဟေတု ဧတေသန္တိပိ မဂ္ဂဟေတုကာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၇-၈။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၄၆။)

မဂ္ဂဟေတုကနိဒ္ဒေသ (ပု) [မဂ္ဂဟေတုက+နိဒ္ဒေသ] မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဟိတ်ရှိသော တရားတို့ကို အကျယ်ပြရာနိဒ္ဒေသ။ မဂ္ဂဟေတုကနိဒ္ဒေသေ ပဌမနယေန ပစ္စယဋ္ဌေန ဟေတုနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။

မဂ္ဂါဂမန (နု) [မဂ္ဂ+အာဂမန] ဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းမဂ်။ မဂ္ဂါဂမနေန ဖလသမာဓိ သုညတော နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၇။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၀၈။ သင်္ဂဟ၊၉။၆၆။) အာဂမ္မတိ ဧတေန မဂ္ဂဇာတေန ဖလန္တိ အတ္ထေန မဂ္ဂေါ ဣဓ "မဂ္ဂါဂမနဝသေနာ"တိ ပဒေ ဝုတ္တံ အာဂမနံ နာမာတိ ယောဇနာ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၅၆၅။

မဂ္ဂါဓိဂတ (တိ) [မဂ္ဂ+အဓိဂတ] မဂ်ဖြင့် သိအပ်သော။ ပစ္စဝေက္ခဏာ မဂ္ဂါဓိဂတဿ အတ္ထဿ ပစ္စက္ခတော ဇာနနဋ္ဌေန ဉာဏဒဿနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၆။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။)

မဂ္ဂါဓိဂမ (ပု) [မဂ္ဂ + အဓိဂမ] မဂ်ကိုရခြင်း။ ဣန္ဒ္ဒံ ဝါ မဂ္ဂါဓိဂမဿ ဥပနိဿယဘူတံ ပုညကမ္မံ၊ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၈။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၂၆။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၁၄။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၃၄။)

မဂ္ဂါဓိဂမန (နု) [မဂ္ဂ+အဓိဂမန] မဂ်ကိုရခြင်း။ မဂ္ဂါဓိဂမနတော ပဂေဝ အတီတဘာဝေနေဝ ခီဏတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁၊၂၄၀။ (–၃၃၉။ အနုဋ္ဌီ၊ ၁။၁၀၇။)

မဂ္ဂါဓိဂမသိဒ္ဓ (တိ) [မဂ္ဂါဓိဂမ + သိဒ္ဓ] မဂ်ကိုရခြင်းကြောင့် ပြီးသော။ ဥပ္ပန္နဉာဏပဝေဒယနေ မဂ္ဂါဓိဂမသိဒ္ဓေနေဝ ဉာဏပဝေဒယနေန။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂၆။

မဂ္ဂါဓိဋ္ဌာန (နု) [မဂ္ဂ+အဓိဋ္ဌာန] မဂ်၏တည်ရာ။ တဿေဝ ဟိ အဓိသီလန္တိ အဓိပ္ပေတာနေန မဂ္ဂါဓိဋ္ဌာနာတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃။

မဂ္ဂါဓိပ (ပု) [မဂ္ဂ+အဓိပ] မြတ်သောလမ်းစဉ်။ အပါယမဂ္ဂတော ဇဃံမဂ္ဂါဒိတော စ အတိဝိယ သေဋ္ဌဘာဝေန မဂ္ဂါဓိပန္တိ ကတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၇၇။

မဂ္ဂါဓိပတိ (ပု) [မဂ္ဂ+ အဓိပတိ] (၁) မဂ်ဟူသော အဓိပတိ ပစ္စည်း။ (တိ) (၂) မဂ်ဟူသော အဓိပတိပစ္စည်းရှိသော၊ မဂ်ဟု ဆိုအပ်သော အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းရှိသော၊ မဂ်ဟုဆိုအပ်သော သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်းရှိသော၊ မဂ်လျှင် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်းဖြစ်သော။ (အရကောက် ၃–နည်းကို မာတိကာကောက် ၆၂-ကြည့်)။ (၃) မဂ်–အရိယာမဂ်–ဖြင့် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ထက် အကြီးအမှူးဖြစ်သော၊ သူ (ဘုရား)။ (၁) တသ္မာ မဂ္ဂေါ အဓိပတိ မဂ္ဂါဓိပတိ၊ ဘဲ အယမ္ပိ အတ္ထော ပါဠိယံ သရူပေနာဂတေသဝသေန သမာနသဒ္ဒတ္ထဝသေန ဝါ သင်္ဂဟိတောဘိ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၄၇။ (–၁၆၆။) (တိ) (၂) မဂ္ဂါဓိပတိနော မမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၃။ အဘိဘာဝိဟာ ပဝတ္တနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ အဓိပတိ ဧတေသန္တိ မဂ္ဂါဓိပတိနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ မဂ္ဂံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခဏကာလေ အာရမ္မဏာဓိပတိနော မဂ္ဂါဓိပတိနော၊ ဝီရိယဇေဋ္ဌကံ ဝါ ဝီမံသဇေဋ္ဌကံ ဝါ မဂ္ဂံ ဘာဝေန္တဿ သဟဇာတာဓိပတိနော မဂ္ဂါဓိပတိနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၁။ (–မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၁၄။) (၃) ယံ မဂ္ဂံ မဂ္ဂါဓိပတိ အဒေသယိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၂။ မဂ္ဂါဓိပတိ

ဝါ ပါဌော။ တဿ အရိယမဂ္ဂေန သဒေဝ-
ကဿ လောကဿ အဓိပတိဘူတော သတ္ထာ-
တိ အဓိပ္ပာယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၇၇။

မဂ္ဂါဓိပတိဓမ္မဝိဘင်္ဂ(န)[မဂ္ဂါဓိပတိဓမ္မ+ဝိဘင်္ဂ] မဂ္ဂါဓိပတိတရားကို ဝေဖန်ရာ။ မဂ္ဂါရမ္မဏတ္တိ-ကေပိ ဟိ မဂ္ဂါဓိပတိဓမ္မဝိဘင်္ဂေ ဆန္ဒိတ္တာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။

မဂ္ဂါဓိပတိနာမဒါနာဘာဝ (ပု) [မဂ္ဂါဓိပတိနာမ-ဒါန+အဘာဝ] မဂ္ဂါဓိပတိနာမည်ကို ပေးမှု မရှိခြင်း။ န စ အမဂ္ဂါဓိပတိနံ မဂ္ဂါဓိပတိ-နာမဒါနာဘာဝေါ ဝိယ အနိမိတ္တဿ အနိမိတ္တ-နာမဒါနာဘာဝေါတိ သက္ကာ ဝတ္တုံ။ မူလဋီ၊ ၁။၁၁၃။

မဂ္ဂါဓိပတိသဒ္ဒတ္ထဘေဒါဘာဝ (ပု) [မဂ္ဂါဓိပတိ-သဒ္ဒတ္ထဘေဒ+အဘာဝ] မဂ္ဂသဒ္ဒါ, အဓိပတိ-သဒ္ဒါတို့၏ အနက်အထူး မရှိသည်၏အဖြစ်။ သတိပိ အညပဒတ္ထ သမာနာဓိကရဏသမာ-သတ္ထဘေဒေ မဂ္ဂါဓိပတိသဒ္ဒတ္ထဘေဒါဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊၁။၄၉။

မဂ္ဂါနန္တရံ (ဗျ) [မဂ္ဂ+အနန္တရံ။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ။၃၈၀။] မဂ်၏အခြားမဲ့၌။ မဂ္ဂါနန္တရံ စတ္တာရိ ဖလဉာဏာနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၇၈။(–ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။)

မဂ္ဂါနန္တရ (တိ) [မဂ္ဂ+အနန္တရ] မဂ်၏အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော။ မဂ္ဂါနန္တရာနိ ဖလစိတ္တာနိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ (–၃၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၆၁။)

မဂ္ဂါနန္တရအဂ္ဂဖလ (န) [မဂ္ဂါနန္တရ + အဂ္ဂဖလ] (အရဟတ္တ)မဂ်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော–မြတ် သောဖိုလ် – အရဟတ္တဖိုလ်။ ဣမသ္မိံ ပန အတီတကာလဝါရေ မဂ္ဂါနန္တရအဂ္ဂဖလေ ဌိတောပိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၄။

မဂ္ဂါနန္တရဇ (တိ) [မဂ္ဂါနန္တရ+ဇန+ကွိ။ ထိ–၌ မဂ္ဂါနန္တရဇာ။] မဂ်၏အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော။ ဖလသမာပတ္တိတိ စေတ္ထ မဂ္ဂါနန္တရဇာ ဝါ ဟောတု ကာလန္တရဇာ ဝါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၈။

မဂ္ဂါနန္တရဖလ (န) [မဂ္ဂါနန္တရ + ဖလ] မဂ်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သောဖိုလ်။ န တေ့ဝ တဿ ပုဂ္ဂလဿ မဂ္ဂါနန္တရဖလဿ အန္တရာယံ ကရေ-ယျာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။)

မဂ္ဂါနန္တရဖလစိတ္တ (န) [မဂ္ဂါနန္တရ+ဖလစိတ္တ] မဂ်၏အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်။ "မဂ္ဂါနန္တရ-ဖလစိတ္တသ္မိံ ယေဝါ"တိ ဝစနံ အပေက္ခိတွာ။ အနုဋီ၊၁။၁၄၄။

မဂ္ဂါနန္တရဖလုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂါနန္တရ+ဖလုပ္ပတ္တိ] မဂ်၏အခြားမဲ့၌ ဖိုလ်ဖြစ်ခြင်း။ အကာလိကန္တိ မဂ္ဂါနန္တရဖလုပ္ပတ္တိယာ န ကာလန္တရံ ပတ္တဗ္ဗ-ဖလံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။)

မဂ္ဂါနိမိတ္တ (တိ) [မဂ္ဂ+အနိမိတ္တ] မဂ်ဟူသော အနိမိတ္တရှိသော (ဝိမောက္ခ)။ ဣဓ ပန မဂ္ဂေါ အနိမိတ္တံ ဧတဿာတိ မဂ္ဂါနိမိတ္တောတိ အယ-မေတ္ထ န သမ္ဘဝတိ။ မူလဋီ၊၁၊၁၁၄။ အနိမိတ္တ –လည်းကြည့်။

မဂ္ဂါနုကူလ (တိ) [မဂ္ဂ+အနုကူလ] မဂ်အားလျော် သော။ သစ္စမ္ပိ "ဣဒံ ဒုက္ခ" န္တိအာဒိနာ နယေန ဝိဇာနာတိ ကေစိတ္တုပ္ပါဒပရိယာ-ပန္နတ္တာ မဂ္ဂါနုကူလတ္တာ စ။ မဋီ၊၂။၂၆၂။

မဂ္ဂါနုက္ကမ (ပု) [မဂ္ဂ+အနုက္ကမ] (၁) လမ်းခရီး အစဉ်။ (၂) မဂ်–အရိယာမဂ်–အစဉ်။(၁) သီသံ ဥက္ခိပိတွာ မဂ္ဂါနုက္ကမေန ဩလောက-ယမာနာတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၁။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈၄။) (၂) မဂ္ဂါနုက္ကမေန စတ္တာရိ မဂ္ဂဉာဏာနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၇၈။

မဂ္ဂါနုဂ (တိ) [မဂ္ဂ+အနု+ဂမု+ကွိ] (၁) မဂ်– အရိယာမဂ်–သို့ အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ (၂) ကျင့်စဉ်–လမ်းစဉ်–သို့ အစဉ်လိုက်သော၊

သူ။ (၁) မဂ္ဂါနုဂါ စ ဘိက္ခဝေ တေရဟိ သာဝကာ ဝိဟရန္တိ။ သံ၊၂။၅၄။ နေတ္တိ။၁၃၂။ (-မ၊၃။၅၉။ မ႒၊၁။၉၃။) မဂ္ဂါနုဂါတိ မဂ္ဂံ အနုဂစ္ဆန္တာ။ သံ႒၊၂။၂၅၆။ နေတ္တိ႒။၂၄၂။ (-မ႒ီ၊၁။၁၇၂။) (၂) ယသ္မာ မဂ္ဂါနုဂေါ ဘိက္ခု။ ဝိ၊၄။၃၆၇။ ဣတိဝုတ်။၂၅၄။ မဂ္ဂါနုဂေါ ပဋိပတ္တိမဂ္ဂံ အနုဂတော။ ဣတိဝုတ်႒။၂၆၇။ သာရတ္ထ၊၃။၄၂၀။

မဂ္ဂါနုဂါမိ (တိ) [မဂ္ဂ + အနုဂါမိ] မဂ်-အရိယာ မဂ်-သို့ အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ မဂ္ဂါနုဂါမီ စ ပန္နာ(ပဋိသံ။၃၇၅) တိ ဘာဂဝတာ ဂတမဂ္ဂါ-နုဂါမိနော ဟုတွာ။ ပဋိသံ႒၊၂။၂၅၄။

မဂ္ဂါနုဂုဏ (ဘိ) [မဂ္ဂ + အနုဂုဏ] မဂ်အားလျော် သောဂုဏ်ရှိသော၊ မဂ်နှင့် ဂုဏ်ရည်တူသော။ ယသ္မာ မဂ္ဂါနန္တရသာ ဖလသာ မဂ္ဂါနုဂုဏာ ပဝတ္တိ။ ဒီ႒ီ၊၃။၂၃၃။ (-နေတ္တိ႒ီ။၃၃။)

မဂ္ဂါနုဂုဏပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [မဂ္ဂါနုဂုဏ+ပဝတ္တိ] မဂ်နှင့် ဂုဏ်ရည်တူ ဖြစ်ခြင်း။ ဖလပရိယတ္တိနဝေဒ္ဓတ္တ ဂုဏ္ဍနယေန မဂ္ဂါနုဂုဏပ္ပဝတ္တိယာ ဂဟဏံ။ သီ႒ီ၊သစ်၊၂။၁၇၈။

မဂ္ဂါနုပုဗ္ဗ (တိ) [မဂ္ဂ + အနုပုဗ္ဗ] မဂ်အစဉ်။ ဝိပဿနာနုပုဗ္ဗေန မဂ္ဂါနုပုဗ္ဗေန စ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ သို။ ဗုဒ္ဓဝံ႒။၁၅၃။

မဂ္ဂါနုပုဗ္ဗီ (ထိ) [မဂ္ဂါနုပုဗ္ဗ + ဤ] မဂ်အစဉ်။ ယေန ယေန ပန မဂ္ဂေန ယေ ယေ ကိလေသာ ပဟီယန္တိ မဂ္ဂါနုပုဗ္ဗီယာ။ မ႒ီ၊၁။ ၂၇၄။

မဂ္ဂါနုပ္ပတ္တိ (ထိ) [မဂ္ဂ+အနုပ္ပတ္တိ၂] မဂ်၏မဖြစ် ခြင်း၊ မဂ်မဖြစ်ခြင်း။ သဗ္ဗာပိ ဒုဟေတုကာ-ဟေတုကပဋိသန္ဓိယော ဝိပါကန္တရာယိကာဝ ဒုဟေတုကာနမ္ပိ မဂ္ဂါနုပ္ပတ္တိတော။ဝိမတိ၊၂။၄၇။

မဂ္ဂါနုဗောဓ (ပု) [မဂ္ဂ+အနုဗောဓ] မဂ်အား လျော်စွာသိခြင်း၊ မဂ်အစဉ်အားဖြင့် သိခြင်း။ မဂ္ဂါနုဗောဓော (မ႒၊၃။၂၉၁) တိ မဂ္ဂပဋိ-ပါဋိယာ ဗောဓော ဗုဇ္ဈနံ....မဂ္ဂေန ပဋိဝိဒ္ဓါနိ သစ္စာနိ၊ ပရမတ္ထသစ္စမေဝ ဝါ အနုရူပဗုဇ္ဈနန္တိ အဓိပ္ပါယော။ မ႒ီ၊၃။၁၉၅။

မဂ္ဂါနုဘာဝ (ပု) [မဂ္ဂ + အာနုဘာဝ] မဂ်၏-အစွမ်းသတ္တိ-အာနုဘော်။ စတ္တာရိ သာမည-ဖလာနိ မဂ္ဂါနုဘာဝေန ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿ-ဒ္ဓတ္တေ။ ဒီ႒၊၂။၁၉။ မ႒၊၄။၁၂၀။ (-ဒီ႒ီ၊၁။ ၂၇၁။ သံ႒ီ၊သစ်၊၂။၁၆၀။ မ႒ီ၊၃။၃၃၁။)

မဂ္ဂါနုရူပ (တိ) [မဂ္ဂ+အနုရူပ] မဂ်အားလျော် သော။ (ကြိ၊ဝိ) မဂ်အားလျော်စွာ။ ဖလ-ဓမ္မော ယထာ အတ္တနော မဂ္ဂါနုရူပံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ-ပဟာနဝသေန ဂစ္ဆတိ။ ဥဒါန႒။၁၃၆။ ဣတိဝုတ်႒။၁၃၂။

မဂ္ဂါဘိသမယ (ပု) [မဂ္ဂ+အဘိသမယ] မဂ် ဟူသော သိကြောင်းတရား၊ နိဗ္ဗာန်ကို သိကြောင်းဖြစ်သောမဂ်။ (ပဋိသံ၊ဆဋ္ဌ၊သျှ။ ၃၅၉-၌- မဂ္ဂါ၊ မဂ်တို့သည်။ ဟေတုဝစနံ၊ အကြောင်းရင်း သဘောအားဖြင့်။ အဘိ-သမယော၊ ထိုးထွင်း၍ သိကြောင်း အဘိ-သမယမည်၏-ဟု ဝါကျကြံ၍ အနက်ပေး သည်။ အကမ္မိယဝစနေ ဖလာဘိသမယော-၌ ဖလာ၊ ဖိုလ်တို့သည်။ အကမ္မိယဝစနံ၊ မတုန် လှုပ်သောသဘောအားဖြင့်။ အဘိသမယော၊ ထိုးထွင်း၍ သိကြောင်း အဘိသမယမည်၏-ဟူ၍ ဝါကျအနက်ပေးထားသည်။ သမာသ် ကြံလျှင်- ဖလာဘိသမယော၊ ဖိုလ်ဟူသော သိကြောင်းတရား၊ သိကြောင်းဖြစ်သောဖိုလ်-ဟု အနက်ပြန်ရမည်။) ဟေတုဝစနေ မဂ္ဂါဘိ-သမယော။ ပဋိသံ။၃၉၃။

မဂ္ဂါမဂ္ဂ (ပု) [မဂ္ဂ+အမဂ္ဂ] (၁) အရိယာ မဂ် ဟုတ်သည်, မဟုတ်သည်၊ အရိယာမဂ် ဟုတ်, မဟုတ်သောတရား။ (၂) လမ်းစဉ်မှန်, လမ်း စဉ်မှား၊ ကျင့်စဉ်မှန်, ကျင့်စဉ်မှား။ (၁) မဂ္ဂါ-မဂ္ဂဉ္စ အာစိက္ခိ (ဗုဒ္ဓဝံ။၃၆၆)တိ "အမတာ-မိဂမာယ အယံ မဂ္ဂေါ ဥစ္ဆေဒသဿတဒိဋ္ဌိ-

ဝိရဟိတာ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ မဂ္ဂေါ၊ ကာယကိလ-မထာဒိကော နာယံ မဂ္ဂေါ"တိ သေသပုထုဇ္ဇ-နေ အာစိက္ခိတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၈၄။ (၂) မဂ္ဂါမဂ္ဂေ ကထာ ဥဒပါဒိ။ ဒီ၊၁။၂၂၂။ (-မ:၂။၄၁၀။ သံ၊၁။၁၉၁။ ဓမ္မ။၇၁။) မဂ္ဂါ-မဂ္ဂေတိ မဂ္ဂေ စ အမဂ္ဂေ စ။ ကတမံ နု ခေါ ပဋိပဒံ ပူရေတွာ ကတမေန မဂ္ဂေန သက္ကာ သုခံ ဗြဟ္မလောကံ ဂန္တုန္တိ ဧဝံ မဂ္ဂါမဂ္ဂံ အာ-ရဗ္ဘ ကထံ သမုဋ္ဌာပေသုန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၁။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၂။)

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ (န) [မဂ္ဂါမဂ္ဂ+ဉာဏ] လမ်းစဉ်မှန်၊ လမ်းစဉ်မှား-ကျင့်စဉ်မှန်၊ ကျင့်စဉ်မှား-ကို သိသောဉာဏ်။ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဟိ ဩဘာသာဒီသု သမ္ဘူတေသု မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၄၁။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၀၅။)

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန (န) [မဂ္ဂါမဂ္ဂ+ဉာဏဒဿန] လမ်းစဉ်မှန်၊ လမ်းစဉ်မှား-ကျင့်စဉ်မှန်၊ ကျင့်စဉ်မှား-ကို သိတတ်သောဉာဏ်အမြင်။ မဂ္ဂါ-မဂ္ဂဉာဏဒဿနမဒ္ဒသ (အံ၊၃။၂၉၄)တိ မဂ္ဂ-သစ္စံ အဒ္ဒသ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၁။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ (ထီ) [မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ-ဒဿန+ဝိသုဒ္ဓိ] လမ်းစဉ်မှန်၊ လမ်းစဉ်မှား-ကျင့်စဉ်မှန်၊ ကျင့်စဉ်မှား-ကို သိသောဉာဏ် အမြင်၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ (အရိယာမဂ်၏ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ်သို့ ရောက်သောဉဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည်မဂ်၊ ဩဘာ-သ စသော ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း ၁၀-ပါးသည် အမဂ်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၃၈၆။ အဘိ၊ဝတာရ၊ဋီ၊၂။၃၃၉။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၇၂။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၅၅၄။)မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန-ဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိ ပဓာနိယင်္ဂံ။ ဒီ၊၃။၂၅၂။ (-မ:ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂၂၊၂၄၁။) မဂ္ဂါ-မဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိတိ ဩဘာသာဒယော န မဂ္ဂေါ၊ ဝီထိပဋိပန္နံ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ မဂ္ဂေါတိ ဧဝံ မဂ္ဂါမဂ္ဂေ ဉာဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။ (-စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၉၈။)

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဝိသုဒ္ဓိ (ထီ) [မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ+ဝိသုဒ္ဓိ] လမ်းစဉ်မှန်၊ လမ်းစဉ်မှားကို သိတတ်သော ဉာဏ်၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာန-ကြည့်။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏသမ္ဘဝ (ပု) [မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ+သမ္ဘဝ] လမ်းစဉ်မှန်၊ လမ်းစဉ်မှားကို သိတတ်သော ဉာဏ်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဩဘာသာဒိသမ္ဘဝေ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏသမ္ဘဝ-တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၄၁။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဓမ္မ (ပု) (မဂ္ဂါမဂ္ဂ+ဓမ္မ] လမ်းစဉ်မှန်၊ လမ်းစဉ်မှား အကျင့်တရား။ ဇနာ မဂ္ဂါမဂ္ဂ-ဓမ္မဿ စတုသစ္စဓမ္မဿ ဝါ အကောဝိဒါ န ဇာနန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာန (န) [မဂ္ဂါမဂ္ဂ+ဝဝတ္ထာန] လမ်းစဉ်မှန်၊ လမ်းစဉ်မှားကို ပိုင်းခြား မှတ်သားတတ်သောဉာဏ်။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနေန အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၆။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာ-နေနာတိ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဝိသုဒ္ဓိယာ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၆၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၅။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာပန (န) [မဂ္ဂါမဂ္ဂ+ဝဝတ္ထာပန] လမ်းစဉ်မှန်၊ လမ်းစဉ်မှားကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း။ ယောဂါဝစရော မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာ-ပနေန ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ဝီထိပဋိပန္နံ ဥဒ-ယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏံ "မဂ္ဂေါ"တိ ဉတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။

မဂ္ဂါမဂ္ဂသဘာဝ (တိ) [မဂ္ဂါမဂ္ဂ+သဘာဝ] အရိ-ယာမဂ်ဟုတ်၊ မဟုတ်သော သဘောရှိသော၊ မဂ္ဂင်ဟုတ်၊ မဟုတ်သော သဘောရှိသော။ တိဏ္ဏမ္ပိ ဟေတူနံ အဓိပ္ပေတတ္တာ မဂ္ဂါမဂ္ဂသ-ဘာဝါနံ သာဓာရဏေန။ အနုဋီ၊၁။၁၇၀။

မဂ္ဂါယတ္တ (တိ) [မဂ္ဂ+အာယတ္တ] မဂ်နှင့် စပ်ခြင်းရှိသော၊ မဂ်နှင့်စပ်သော။ ဖလဿ နိရုဿာဟဘာဝေန သန္တသဘာဝတ္တာ မဂ္ဂါယတ္တတ္တာ စ မန္ဒဘုတာပိ သဒ်ါရုပေက္ခာ ဖလဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။

မဂ္ဂါရမ္မဏ (တိ) [မဂ္ဂ+အာရမ္မဏ] မဂ်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ မဂ်ကို အာရုံပြုသော။ မဂ္ဂါရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ။၃။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆၁။) မဂ္ဂေါ အာရမ္မဏံ ဧတေသန္တိ မဂ္ဂါရမ္မဏာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။

မဂ္ဂါရမ္မဏကာလ (ပု) [မဂ္ဂါရမ္မဏ + ကာလ] မဂ်ကိုအာရုံပြုရာအခါ။ မဂ္ဂါရမ္မဏကာလေပိ ပန ဂရုံ အကရဏေ မဂ္ဂါဓိပတိဘာဝေန နဝတ္တဗ္ဗတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၉၃။ (–အနုဋ္ဌီ၊၁။၂၁၂။)

မဂ္ဂါရမ္မဏတ္တိက (ပု၊န) [မဂ္ဂါရမ္မဏ+တိက] မဂ္ဂါရမ္မဏဟူသော အစပုဒ်ဖြင့်ရအပ်သော အမည်ရှိသော ပုဒ်သုံးခုအပေါင်း၊ မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်။ မဂ္ဂါရမ္မဏတ္တိကေ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဘိ ဂမဝသတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈၉။)

မဂ္ဂါရုဟ (တိ) [မဂ္ဂ+အရုဟ] ခရီးလမ်း–ပေးထိုက်–ဖယ်ပေးထိုက်–သော၊ သူ။ မဂ္ဂါရုဟဿ မဂ္ဂံ ဒေတိ။ မ၊၃။၂၄၇။ (–ဇာ၊၁။ ၂၂၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၉။)

မဂ္ဂါရူဠ္ဟ (တိ) [မဂ္ဂ+အာရူဠ္ဟ] လမ်းသို့တက်ရောက်သော၊ လမ်းပေါ်သို့ တက်ရောက်သော၊ ခရီးသွားသော၊ သူ။ သော ပုရိသော မဂ္ဂါရူဠ္ဟော ဒိသ္ဝာ ဝိဇာနာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။) မဂ္ဂါရူဠ္ဟမေဝါတိ မဂ္ဂံ ဥပဂဘမတ္တမေဝ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂။

မဂ္ဂါလင်္ကာရ (ပု) [မဂ္ဂ+အလင်္ကာရ] လမ်းခရီးကိုတန်ဆာဆင်ခြင်း။ အာဂမနမဂ္ဂံ သမတလံ ကတွာ မဂ္ဂါလင်္ကာရတ္ထာယ ဣဒဥ္စ ကရောထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၆၉။

မဂ္ဂါလင်္ကာရကရဏ (န) [မဂ္ဂါလင်္ကာရ+ကရဏ] လမ်းခရီး တန်ဆာဆင်မှုကို ပြုခြင်း။ ဘန္တေ ဣမိနာ မဂ္ဂါလင်္ကာရကရဏေန နိဗ္ဗတ္တ နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ ပူဇနီယော ဘဝေယျံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။

မဂ္ဂါဝယဝ (ပု) [မဂ္ဂ+အဝယဝ] မဂ်၏ အစိတ်။ မဂ္ဂသန္နိဿိတ–ကြည့်။

မဂ္ဂါဝရဏ (တိ) [မဂ္ဂ+အာဝရဏ] အရိယာမဂ်ကို ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော။ အတိဘာရိယံ ကမ္မံ သဂ္ဂါဝရဏံ မဂ္ဂါဝရဏဉ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၉။)

မဂ္ဂါဝဟ (တိ) [မဂ္ဂ+အာဝဟ] မဂ်သို့ ပို့ဆောင်တတ်သော။ မဂ္ဂါဝဟံ မဂ္ဂပရိယာပန္နဉ္စ သမ္ပပ္ပဓာနံ ပဒဟတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၄။

မဂ္ဂါသန္န (တိ) [မဂ္ဂ+အာသန္န] အရိယာမဂ်၏ အနီး။ ယထာ မဂ္ဂါသန္နာယ ဝိပဿနာယ သောမနဿသဟဂတတ္တေ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၂၂။

မဂ္ဂါသေဝန (ထီ၊န) [မဂ္ဂ+အာသေဝန] မှီဝဲအပ်သောမဂ်။ "ဓိပ္ပါဓိဂမော"တိ ဣမိနာ မဂ္ဂါသေဝနဘာဝံ ဒဿေတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၉၂။

မဂ္ဂိက (တိ) [မဂ္ဂ+ဏိက။ မောဂ်၊၄။၂၀။ နိရုတ္တိ။ ၄၆၂။] ခရီးသွားသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဂ္ဂိကပုရိသ (ပု) [မဂ္ဂိက+ပုရိသ] ခရီးသွားယောကျ်ား။ မဂ္ဂိကပုရိသော အဟံ ဘန္တေ ဒူရတော ဝ အာဂတောမှိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။

မဂ္ဂိတဗ္ဗ (တိ) [မဂ္ဂ+တဗ္ဗ] ရှာမှီးအပ်–ရှာမှီးထိုက်–သော။ အန္တောဇဋာ ဗဟိဇဋာတိ ဂါထာ ပုစ္ဆိတ ဝိသဇ္ဇနာယ မဂ္ဂိတဗ္ဗာ။ ပေဋကော။ ၂၂၇။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၁။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၆၉။ မူလဋ္ဌီ၊ ၁။၉၅။)

မဂ္ဂိတ္ထာ (ကြိ၊ဝိ) [မဂ္ဂ+တ္ထာ] ရှာမှီး၍။ ဒါရူနိ, ပဏ္ဏာနိ ဝါ မဂ္ဂိတ္ထာ အာနေယျ။ ဝဇီရ။ ၃၅၉။

မဂ္ဂိယတိ(ကမ္မ၊ကြိ)[မဂ္ဂ+ယ+တေ]ရှာမှီးအပ်၏။ နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂိယတိ....မဂ္ဂေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၇။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၆။) မဂ္ဂိယတိ–ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။ ပဋိသံ။ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ဂ၁။ မဂ္ဂိယန္တိ — ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၅။

မဂ္ဂိယန္တိ (ကမ္မ၊ကြိ) [မဂ္ဂ+ယ+အန္တေ] ရှာမှီး အပ်ကုန်၏။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဂ္ဂိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [မဂ္ဂ+ယ+တေ] ရှာမှီး အပ်၏။ မဂ္ဂိယတိ–ကြည့်။

မဂ္ဂုက္ကမန (န) [မဂ္ဂ+ဥက္ကမန (=အဝက္ကမန)] လမ်းမှလွှဲခြင်း၊ သွားနေဆဲလမ်းမှ အခြား လမ်းသို့ပြောင်းသွားခြင်း။ ယေသန္တိ မဂ္ဂုက္က- မနဥိဟာရာဘိမုခဂမနာဒီသဗ္ဗံ။ဝိမတိ၊၁။၃၉၀။

မဂ္ဂုဒကူပမာ (ထီ) [မဂ္ဂုဒက+ဥပမာ] လမ်းခရီး၌ ရှိသော ရေဥပမာ။ ဇေ၀ံ မဂ္ဂုဒကူပမာသပိ အသမ္ဘဝတ္တော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၂။

မဂ္ဂုပတ္ထမ္ဘ (ပု) [မဂ္ဂ+ဥပထမ္ဘ] အရိယာမဂ်၏ အထောက်အပံ့။ယောဂါဝစရေန သဗ္ဗသတ္တာနံ မဂ္ဂုပတ္ထမ္ဘေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ၊၄၀၄။

မဂ္ဂုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဂ္ဂ+ဥပ္ပတ္တိ] မဂ်ဖြစ်ခြင်း။ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ မဂ္ဂုပ္ပတ္တိယာ အဘာဝ- တော ဝုတ္တာ။ဝိမတိ၊ ၂။၄၈။(–မာ၊ဋီ၊၃။၄၃၄။)

မဂ္ဂုပ္ပတ္တိအဘာဝ (ပု) [မဂ္ဂုပ္ပတ္တိ+အဘာဝ] မဂ် ဖြစ်မှုမရှိခြင်း။ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ မဂ္ဂုပ္ပတ္တိ- အဘာဝတော "မဂ္ဂေါ ပန ဝါရိတော" တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၅၀။

မဂ္ဂုပ္ပတ္တိဒိဋ္ဌတာ (ထီ) [မဂ္ဂုပ္ပတ္တိဒိဋ္ဌ+တာ] အရိ- ယာမဂ်ဖြစ်အံ့ဟု–မြင်သောသူ၏အဖြစ်–မြင် ခြင်း။ ဣဒဥ္စ အတ္တနော သယမ္ဘုညာဏေန သဥပနိဿယာနံ တေသံ မဂ္ဂုပ္ပတ္တိဒိဋ္ဌတံ သန္ဓာယ ဒေဘိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ဂဂ။

မဂ္ဂုပ္ပတ္တိရဟ (တိ) [မဂ္ဂုပ္ပတ္တိ + အရဟ] အရိယာမဂ်ဖြစ်ထိုက်သော။သဗ္ဗတ္ထ မဂ္ဂုပ္ပတ္တိ- ရဟေ သမ္ပတ္တိဘဝေ တတ္ထ သုဒ္ဓါဝါသေ။ အနုဋီ၊ ၃။၁ဂ၉။

မဂ္ဂုပ္ပတ္တိဟေတု (ပု) [မဂ္ဂုပ္ပတ္တိ+ဟေတု] မဂ်ဖြစ် ခြင်းအကြောင်း။ တမ္ပိ အဓိသီလမေဝ မဂ္ဂု- ပ္ပတ္တိဟေတုတော။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၀။

မဂ္ဂုပ္ပါဒ (ပု) [မဂ္ဂ+ဥပ္ပါဒ] အရိယာမဂ်ဖြစ်ခြင်း။ ဇေ၀ံ မဂ္ဂုပ္ပါဒတော ပဂေဝ ကာမရာဂဗျာပါဒါ ပဟီယန္တိ။ အနုဋီ၊၃။ဂ၉။(–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၉၄။)

မဂ္ဂုပ္ပါဒန (န) [မဂ္ဂ+ဥပ္ပါဒန] အရိယာမဂ်ဖြစ်စေ ခြင်း။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂုပ္ပါ- ဒနတ္ထံ အာသေဝနာဒီသု ကတော။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၁။

မဂ္ဂုရ (ပု) [မဒု+ရ။ မဇ္ဇ+ဥိရ။ ဝိပါကေ မဒုရ- သတ္တာ မဂ္ဂုရော၊ ဝဏ္ဏဝိကာရေ။ မဇ္ဇတီတိ ဝါ မဂ္ဂုရော၊ ဥိရော၊ မဇ္ဇ သုဒ္ဓိယံ၊ ဋ္ဌသာဂုတ္တံ ရသော စ၊ မဂ္ဂုရော။ ဓာန်၊ဋီ။၆၇၃။] ငါးခူ။ သံဂုလာ မဂ္ဂုရာ စေဝ၊ ဝသန္တိ တင္ဂာကေ တဒါ။ အပ၊၁။၁၇။

မဂ္ဂေကဂ္ဂတာ (ထီ) [မဂ္ဂ+ဧကဂ္ဂတာ] မဂ်၌ယှဉ် သော–ဧကဂ္ဂတာ–တည်ကြည်မှု။ ဝေမေတ္တ သုတ္တန္တေ မဂ္ဂေကဂ္ဂတမ္ပိ ကထေတွာ ဂါထာယ ဖလသမာပတ္တိယေဝ ကထိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၄။

မဂ္ဂေယျ (ကြိ) [မဂ္ဂ+အ+ဧယျ] (၁) စူးစမ်းရာ ၏။ မဂ္ဂတိ (၃)ကြည့်။ (၂) မြင်ရာ၏။ မဂ္ဂတိ (၄) ကြည့်။

မဂ္ဂေါက္ကမန (န) [မဂ္ဂ+ဩက္ကမန] အရိယာမဂ်သို့ သက်ဝင်ခြင်း။ မဂ္ဂကမန (၃) ကြည့်။

မဂ္ဂေါဋ္ဌာပက (တိ) [မဂ္ဂ+ဥဋ္ဌာပက] မဂ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော။ အယဉ္စ တေသု တေသံ ယေဝ သမုဒါစာရော မဂ္ဂေါဋ္ဌာပကံ ဝိယ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၁။

မဂ္ဂေါဓိ (ပု) [မဂ္ဂ+သြဓိ] အရိယာမဂ်အပိုင်းအခြား။ ဒွေ သြဓိ မဂ္ဂေါဓိ စ ကိလေသောဓိ စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၂၀။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆၇။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၆၂။)

မဃ (ပု၊န) [န+အဃ။ နိရုတ္တိ၊နှာ၊၉၇။] (ပု)(၁) မဃလုလင်။ (၂) သိကြား။ (န) (၃) သဒ္ဒါအစရှိသော ဥစ္စာ။ (၄) ချမ်းသာ။ (၅) ကောင်းမှု၊ ကုသိုလ်။ (ပု)(၁) ပုဗ္ဗေ မနုဿဘူတော သမာနော မဃော နာမ မာဏဝေါ အဟောသိ။ သံ၊၁။၂၃၀။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။) (၂) မဃောတိ သက္ကဿေတံ နာမံ ပရိမဇာတိအနုဂတံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၄၄။ (န) (၃) မဃံ ဝုစ္စတိ ဓနံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၇။ (၄)(၅) အဃန္တိ ဒုက္ခံ ပါပဉ္စ ဝုစ္စတိ၊ န အဃံ မဃံ။ သုခံ ပုညဉ္စ။ နိရုတ္တိ၊နှာ၊၉၇။

မဃကုမာရ (ပု)[မဃ+ကုမာရ] မဃသတို့သား။ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ အဿ မဃကုမာရောတွေဝ နာမံ အကံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။

မဃတ္တဘာဝ (ပု) [မဃ+အတ္တဘာဝ] မဃလုလင်၏ ခန္ဓာကိုယ်။ တဿ အနန္တရတ္တာ မဃတ္တဘာဝဿ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၁။

မဃဒေဝ (ပု)(က) မဃဒေဝမင်း။ (ခ) မဃဒေဝဘီလူး။ (ဂ) ပဒေါင်ပင်။ (မဃဒေဝဘီလူး နေသောကြောင့် ပဒေါင်ပင်ကိုပင် ဥပစာအားဖြင့် မဃဒေဝဟု ဆိုထားသည်။) (က) ပုဗ္ဗေ မဃဒေဝေါ နာမ ရာဇာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။) ပုဗ္ဗေ မဃဒေဝေါ နာမ ရာဇာတိ.... စက္ကဝတ္တိရာဇူနံ အာဒိပုရိသော မဃဒေဝေါတိ ဧဝံနာမော ရာဇာ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၄၇။ (ခ) တသ္မိံ ပန ဝဋ္ဋရုက္ခေ နိဗ္ဗတ္တော မဃဒေဝေါ နာမ ယက္ခော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၆။ (ဂ) မဃဒေဝသ္မိံ အဓိဝတ္ထော (ဇာ၊၁။ ၁၅၇)တိ မဃဒေဝေါတိ ဝဋ္ဋရုက္ခော ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၇။

မဃဒေဝအမ္ဗဝန (န) [မဃဒေဝ + အမ္ဗဝန] မဃဒေဝသရက်ဥယျာဉ်။ တသ္မိံယေဝ မဃဒေဝအမ္ဗဝနေ ဝိဟရန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၁၉။)

မဃဒေဝအမ္ဗဝနုယျာန (န) [မဃဒေဝအမ္ဗဝန+ဥယျာန] မဃဒေဝသရက်ဥယျာဉ်။ အဟံ ပန ပဗ္ဗဇိတွာ မဃဒေဝအမ္ဗဝနုယျာနေ ဝသန္တော သမဏဓမ္မံ ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။

မဃဒေဝကာလ (ပု) [မဃဒေဝ + ကာလ] မဃဒေဝမင်း ဖြစ်စဉ်အခါ။ မဃဒေဝကာလေတိ ဧဝမာဒီသု မဟာရဇ္ဇံ ပဟာယ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၄။ (-မ၊ဋီ၊၃။၁၄၈။)

မဃဒေဝပရမ္ပရာ (ထီ) [မဃဒေဝ + ပရမ္ပရာ] မဃဒေဝမင်း အဆက်ဆက်။ မဃဒေဝပရမ္ပရာယ အနေကသဟဿရာဇူနံ အပရဘာဂေ ပဌမော ဩက္ကာကော နာမ ရာဇာ အဟောသိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၇။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၁။)

မဃဒေဝမ္ဗဝန (န)[မဃဒေဝ+အမ္ဗဝန] မဃဒေဝသရက်ဥယျာဉ်။ သမဏော ခလု ဘော ဂေါတမော.... မိထိလာယံ ဝိဟရတိ မဃဒေဝမ္ဗဝနေ။ မ၊၂။၃၄၂။ မဃဒေဝအမ္ဗဝနေ ဟိ ပုဗ္ဗေ မဃဒေဝေါ နာမ ရာဇာ တံ အမ္ဗဝနံ ရောပေသိ။....တံ ပန ပဌမဝေါဟာရဝသေန မဃဒေဝမ္ဗဝနန္တွေဝ သင်္ချံ ဂတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။

မဃ(မဃ္ဃ)ဒေဝရာဇ (ပု) [မဃဒေဝ + ရာဇ] မဃဒေဝမင်း။ မဃဒေဝရာဇာ ပန အဟမေဝ အဟောသိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၀။) ဇာတိပါလမာဏဝမဃ္ဃဒေဝရာဇကဏှတာပသာဒိကာလသ္မိံ ကတံ ကာရုညံ အာဝဇ္ဇေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၃။

မဃဒေဝရာဇကာလ (ပု) [မဃဒေဝရာဇ + ကာလ] မဃဒေဝမင်းဖြစ်စဉ်အခါ။ ပုဗ္ဗေ မဃာ မဃဒေဝရာဇကာလေ ဗျာနကိစ္စ ကိစ္စဇန္တုနု။ ဇာ၊၄၊၆၊၁၁၉။

မဃဒေဝဝံသ (ပု) [မဃဒေဝ+ဝံသ] မဃဒေဝမင်းမျိုး–မင်းနွယ်။ ဇဝံ မဃံ မဃဒေဝဝံသဿ ကဥ္စာရဇနကော ဝိဟ။ ဒီ၊၃၊၁၃၅။

မဃဒေဝသုတ္တ (နု) [မဃဒေဝ+သုတ္တ] မဃဒေဝသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ မ၊၂၊၂၆၂–၂၇၀။ ဇဝံ မေ သုတန္တိ မဃဒေဝသုတ္တံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊၂၁၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၆၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၄၀။)

မဃမာဏဝ (ပု) [မဃ+မာဏဝ] မဃလုလင်။ မဃမာဏဝေါ သာလတော အဝိဒူရေ ဌာနေ ကောဝိဠာရရုက္ခံ ရောပါပေသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၀၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၅။ ဒီ၊ဋီ၊၃၊၁၁၀။)

မဃမာဏဝကာလ (ပု) [မဃမာဏဝ+ကာလ] မဃလုလင်ဖြစ်စဉ်အခါ။ အနုပုဗ္ဗေန ဗုဒ္ဓေ မဂဓ-ရဋ္ဌေ မစလဂါမကေ မဃမာဏဝကာလတော ပဋ္ဌာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၀၂။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၉။ သံ၊ဋီ၊၁၊၇၇၈။)

မဃဝ (ပု) [မဟ+ အ။ မဟိတဗ္ဗတ္တာ မဃဝါ၊ မဟ ပူဇာယံ၊ ဟဿ ဃော။ ဓာန်၊ဋီ၊၂၀။] (၁) သိကြား။ (၂) မဃဝပန်း။ (မြန်မာပြန်၌ ဖက်ထုပ်ပန်းဟူ၏။ P-S-E-D-၌ မဃသဒ္ဒါ ပန်းတစ်မျိုးဟော တွေ့ရ၏။ မဃဝန္တု-လည်း ကြည့်။) (၁) ဘဿာန မဃဝါ သက္က၊ ဒုဗ္ဗလျာ နော တိတိက္ခသိ။ သံ၊၁၊၂၂၃။(၂) မဃဝပုပ္ဖ-ကြည့်။

မဃဝံပဓာန (တိ) [မဃဝန္တု + ပဓာန။ မောဂ်။ မောဂ်၊ပဉ္စိကာ၊၃၊၅၇။ နီရုတ္တိ၊နှာ၊၂၇၂။ နီတိ၊သုတ္တ၊၅၄၆။] သိကြားမင်း–ပြဓာန်းခြင်းရှိ–ပြဓာန်း–သော။မဃဝံပဓာနော ဒေဝဂဏော။ နီတိ၊သုတ္တ၊၅၄၆။

မဃဝန္တု (ပု) [မဃ+ဝန္တု။ မဃံ ဝုစ္စတိ ဓနံ။ တံ ပန သဒ္ဒါသံဂါတံ မဃံ အဿ အတ္ထီတိ မဃဝါ။ သံ၊ဋီ၊၁၊၃၃၇။ မဃဝသဒ္ဒါကို ရှုပသဒ္ဒိ၌ ပုမာဒိဂိုဏ်းသို့သွင်း၏။ ရူ၊နှာ၊၆၆။ သဒ္ဒနီတိ၌ ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်းသို့ သွင်း၏။ နီတိ၊ပဒ၊၂၂၀။] သိကြား။ သက္ကော မဟာလိ ဒေဝါနမိန္ဒော ပုဗ္ဗေ မနုဿဘူတော သမာနော မဃော နာမ မာဏဝေါ အဟောသိ။ တသ္မာ မဃဝါတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊၁၊၂၃၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၁။ ဧတေန "မဃောတိ နာမံ အဿ အတ္ထီတိ မဃဝါ" တိ အတ္ထံ အဘိဝဒန္တေ ဝဇ္ဇပစ္စယဝသေန ပဒသိဒ္ဓိ ဒဿိတာ ဟောတိ၊ တသ္မာဿ ဂုဏဝန္တုသဒ္ဒဿ ဝိယ စ နာမိကပဒမာလာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ နီတိ၊ပဒ၊၂၂၀။ ဧသသဒ္ဒ ဒုက္ခံ ပါပဥ္စ ဝုစ္စတိ၊ နှ ဃဿ မဃံ သုခံ ပုညဥ္စ၊ မဃော ဣတိ ပုရေကံ နာမံ အဿ အတ္ထီတိ မဃဝါ။ နီရုတ္တိ၊ နှာ၊၉၇။

မဃဝပုပ္ဖ (နု) [မဃဝ+ပုပ္ဖ] မဃဝပန်း။ (မြန်မာပြန်၌ ဖက်ထုပ်ပန်းဟု ပြန်ဆိုသည်။) တေသံ မဃဝပုပ္ဖံ၊ ၁ ကမ္ဗု ပူဇယိံ တဒါ။ အပ၊ ၁၊၂၇၂။

မဃဝပုပ္ဖိယ (ပု) [မဃဝပုပ္ဖ+ဣယ] မဃဝပုပ္ဖိယ ထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ မဃဝပုပ္ဖိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁၊၂၇၂။

မဃာ (ထီ) [မဟ+အ+အာ] မဃနက္ခတ်။ မဃာ စ ဖဂ္ဂုနီ ဒွေ စ။ မဟီယတေ ကာရိ-ယတ္ထိကေဟီတိ မဃာ၊ ဟဿ ဃော။ ဓာန်။ ဓာန်၊ဋီ၊၅၉။ မာဃာ-ဟု (က) မူကွဲရှိသည်။

မကုံ (တိ) [မကိ+ဥ] တန်ခိုး အရှိန်အဝါ မဲ့သော၊ စိတ်နှလုံးမသာယာသော၊ ကျက်သရေမရှိသော၊ သူ။ မကုံ ဟောတိ ပိင္ဂိတော သဒ္ဓိတော ဗျာဓိတော ဒေါမနဿိတော ဟောတိ။ မဟာနိ၊၁၁၇။(–၁၈၆။ ဝိ၊၂၊၄၆၁။ ဝိ၊၃၊၁၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၈၃။) မကုံ ဟောတီတိ

ဒုမ္မနော ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။(–၃၀၄။) န မင်္ဂ ဝိလက္ခော န ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၂၃။ (–ဝိမတိ၊၂။၁၃၂။)

မင်္ဂကတ္တုကာမ (တိ) [မင်္ဂ+ကတ္တုကာမ] တန်ခိုးအရှိန်အစော်မဲ့မှုကို ပြုလိုသော၊ သူ။ ခုံသေတုကာမော ဝမ္မေတုကာမော မင်္ဂ-ကတ္တုကာမော (ဝိ၊၂။၉) တိ.... ဂရဟိတုကာ-မော၊ နိတ္တေဇံ ကတ္တုကာမောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅။

မင်္ဂကရဏ (တိ) [မင်္ဂ+ကရဏ] တန်ခိုး အရှိန်အစော်မဲ့အောင် ပြုတတ်သော၊ မျက်နှာ မသာယာအောင်ပြုတတ်သော။ အာသာဒနံ စောဒနံ မင်္ဂကရဏဘာဝံ အပေက္ခမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ ၈ဒါ။၂၂၄။

မင်္ဂကာတုံ (ဗျ) [မင်္ဂ+ကာတုံ] တန်ခိုးအရှိန် အစော်မဲ့အောင် ပြုခြင်းငှာ။ အဟံ ဣမံ အမာရေတွာ မင်္ဂကာတုံ န သက္ခိဿာမိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။

မင်္ဂစိတ္တ (န) [မင်္ဂ+စိတ္တ] တန်ခိုးအရှိန်အစော်မဲ့ သောစိတ်၊ စိတ်နှလုံး မသာယာမှု။ တေန စ သော ထေရော မောဃပုရိသဝါဒေန မင်္ဂစိတ္တ-ဝသေန ရုန္ဓိတတ္တာ။ မိလိန္ဒ။၁၇၁။

မင်္ဂုဏ (ပု) [မင်္ဂ+ဥဏ။ သက္ကတ၌ 'မင်္ဂုဏ' ဟု ပုဒ်ရှိသည်၊ မဒခေတ် ကုဏခေတ်ဟု မစ္ဆ-ယုဂလခေတ် ကြံထားသည်။] ကြမ်းပိုး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မင်္ဂုဏသံဃ (ပု) [မင်္ဂုဏ+သံဃ] ကြမ်းပိုး အပေါင်း။ တဿာ ဒီဃဘာဝံ အတ္တနံ မင်္ဂုဏ-သံဃဿ ဘတ္တံ ကတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၈။

မင်္ဂုတာ (ထီ) [မင်္ဂ+တာ] တန်ခိုးအရှိန် အစော်မဲ့ခြင်း၊ ကျက်သရေမရှိခြင်း။ မင်္ဂုတ-(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၈)န္တိ နိတ္တေဇတံ အာဒေမုခတ်။ ငိမတိ၊၁။၁၀၅။ (–သာရတ္ထ၊ ၂။၃၄၊ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၂၉။)

မင်္ဂုဘာဝ (ပု) [မင်္ဂ+ဘာဝ] ဝ.န်ခိုးအရှိန် အစော်–မရှိသည်၏အဖြစ်–မရှိခြင်း၊ ကျက်သရေမရှိခြင်း။ မင်္ဂုဘာဝေါ (အံ၊၂။၄၆၃)တိ နိတ္တေဇတာ ဒေါမနဿတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၄။

မင်္ဂုဘူတ (တိ) [မင်္ဂ+ဘူတ] စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်းသို့ရောက်သော၊ သူ။ တုဏှီ-ဘူတော မင်္ဂုဘူတော ပတ္တက္ခန္ဓော အဓော-မုခေါ။ ဒီ၊၃။၄၄။ မ၊၁။၁၈၅။ အံ၊၁။၁၈၇။ (–အံ၊၃။၄၀၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၆။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၁။) မင်္ဂုဘူတောတိ နိတ္တေဇဘူတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။ ၄၂၂။ ပါစိတ်၊ယော။၅၉၇။)

မင်္ဂုရ (ပု) [မင်္ဂ=မင်္ဂ+ဥရ။ မင်္ဂ+ဥရစ်။ ထောမ] (၁) မင်္ဂုရငါး။ (၂) မှုန် ကြေးမုံ။ (၁) မင်္ဂုရေ စ သဗ္ဗန္နော စ ယေန မိလိန္ဒော ရာဇာ တေနုပသင်္ကမိ'သု။ မိလိန္ဒ။၂၈။ (၂) မင်္ဂုရကိ အတ္တာန မနေန အလင်္ကရောတိတိ မင်္ဂုရော။ ဓာတွတ္ထ။၁၉၈။ မကုရော၊မင်္ဂုရော။နီတိ၊သုတ္တ။၄၂၀။ ဒပ္ပဏော။ ထောမ။

မင်္ဂုလ (ပု) [မင်္ဂ+ဥလ] ကြမ်းပိုး။ မင်္ဂုလေန (မင်္ဂုလေန ?) ဝါ ဒဋ္ဌဿ ပစ္စတ္တရဏေ ဝါ ဝလိယာ ဖုဋ္ဌဿ ဒုက္ခသဟနတံ ကာယ ဝိညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၄။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။) မင်္ဂုလ–ကြည့်။

မင်္ဂုလဘတ္တ (န) [မင်္ဂုလ+ဘတ္တ] ကြမ်းပိုး၏ အစာ၊ ကြမ်းပိုးစာ။ ရတ္တိန္ဒိဝံ မင်္ဂုလဘတ္တံ (မင်္ဂုလဘတ္တံ?)ဟုတွာ သေယျသုခံ မိဒ္ဓသုခံ အနုဘောန္တော ပမတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၈။ (–ဒံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။)

မင်္ဂ (ပု၊န) [မ+ဂ။ မ+ဂမု+ကွိ။ သူစိ။] မကောင်းမှုအကုသိုလ်။ မာရေတိ သတ္တေတို့ မော၊ ဂမေတိ သတ္တေ အပါယန္တိ ဂေါ၊ မော

စ သော ဂေါ စာတိ မင်္ဂေါ။ အထ ဝါ မံ ဂုစ္ဆတိ အပါယံ၊ တံ ဂစ္ဆန္တိ ဝါ ဒုစ္စရိတသမင်္ဂိ-သတ္တာ ဧတေနာတိ မင်္ဂံ၊ အကုသလံ။ သူစိ။

မင်္ဂန (န) [မင်္ဂ+ယု] ဖောက်ပြန်သောအဆင်း ရှိခြင်း၊စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိခြင်း။ မင်္ဂုလိ-ကြည့်။

မင်္ဂလ (ပု၊န) [မင်္ဂ=မဂိ+အလ။ မင်္ဂန္တိ သတ္တာ ဧတေန ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တီတိ မင်္ဂလံ။ မောဂ်၊၇။ ၁၈၂။ နီတိ၊ဓာ။၂၇။ ဓာန်၊ဋီ။၈၈။] (န) (၁) ကြီးပွား-တိုးပွား-ကြောင်းတရား၊ ကောင်း မြတ်ခြင်း၊ မင်္ဂလာ။ (၂) ဒိဋ္ဌသုတ စသော မင်္ဂလာ။ (ခေတ်အားလျော်စွာ အကောင်းဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံများကို မြင်ရခြင်း သည် ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာမည်၏။ အကောင်းဟုသမုတ် အပ်သော အသံများကို ကြားရခြင်းသည် သုတမင်္ဂလာမည်၏။ အကောင်းဟု သမုတ် အပ်သော အနံ့, အရသာ, အတွေ့အာရုံ များကို ခံစားရခြင်းသည် မုတမင်္ဂလာမည် ၏။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။) (ပု)(၃) မင်္ဂလာဘုရား။ (၄) မင်္ဂလရသေ့။ (၅) မင်္ဂလပုဏ္ဏား။ (၆) မင်္ဂလသုလင်။ (၇) မင်္ဂလကျွန်။ (၈) မင်္ဂလ ပြာသာဒ်။(၉)မင်္ဂလဆင်။(တိ)(၁၀) မင်္ဂလာ ရှိသော၊ သူ။ (န) (၁) ကြီးပွား-တိုးပွား-ကြောင်းတရား၊ ကောင်းမြတ်ခြင်း၊ မင်္ဂလာ။ ဗဟူ ဒေဝါ မနုဿာ စ၊ မင်္ဂလာနိ အစိန္တယုံ။ ခုဒ္ဒက။ ၃။ သုတ္တနိ။၃၁၇။ (-မဟာနိ။၆၇။) မင်္ဂလန္တိ (မင်္ဂန္တိ?) မဟန္တိ ဣမေဟိ သတ္တာတိ မင်္ဂလာနိ၊ဣဒ္ဓိံ ဝုဒ္ဓိံ စ ပါပုဏန္တီတိ အတ္ထော။ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၀၃။မင်္ဂလန္တိ ဣဒ္ဓိကာရဏံ ဝုဒ္ဓိကာရဏံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိကာရဏံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၁၀၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၈၇။) (၂) ဒိဋ္ဌသုတ စသောမင်္ဂလာ။ မင်္ဂလံ ပစ္စေတိ နော ကမ္မံ။ အံ၊၂။၁၈၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။ မင်္ဂလံ ပစ္စေတီတိ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာဒိဘေဒံ မင်္ဂလမေဝ ပတ္တိယာယတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၃။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၁၃၃။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၅။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၅၃။ (ပု) (၃) မင်္ဂလဘုရား။ (ယင်းဘုရား၏ ဗုဒ္ဓဝင်ကို မဟာဗုဒ္ဓဝင် ပ-တွဲ၊ ဒု-ပိုင်း၊ နှာ။ ၃၁၃-၃၃၄-ကြည့်။) ကောဏ္ဍညဿ အပ-ရေန၊ မင်္ဂလော နာမ နာယကော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၆၊၃၀၂။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။) (၄) မင်္ဂလရသေ့။ (ဤရသေ့သည် ဂေါတမ ဘုရားလောင်းဖြစ်သည်။ မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ ပ-တွဲ ဒု-ပိုင်း၊ နှာ။၄၅၆-၇-ကြည့်။) အဟံ တေန သမယေန၊ မင်္ဂလော နာမ တာပသော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၅၈။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၀။) (၅) မင်္ဂလပုဏ္ဏား။ (ဤပုဏ္ဏားလည်း ဂေါတမ ဘုရားလောင်းပင် ဖြစ်၏၊ မင်္ဂလ ရသေ့နှင့် တစ်ဘဝတည်း ဖြစ်သည်၊ ရသေ့ မဝတ်မီ မင်္ဂလပုဏ္ဏား ဟုခေါ်မည်ရသည်။) တဒါ အမှာကံ ဗောဓိသတ္တော သုရသေနနဂရေ မင်္ဂလော နာမ ဗြာဟ္မဏော ဟုတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၂၆၅။ (၆) မင်္ဂလလုလင်။ (မန္ဒာရဝပုပ္ဖိယ မထေရ်၏ အလောင်းလျာ ဖြစ်သည်။ ဝိပဿီ ဘုရားရှင်အား မန္ဒာရဝနတ်ပန်း လှူခဲ့သည်။ အပ၊ဒ၊၁။၃၃၁။ မင်္ဂလဘုရားလောင်းဖြစ်သော လုလင်ကိုလည်း မင်္ဂလ သတို့သားဟု ခေါ် သည်။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇၁။) တာဝတိံသာ ဣဓာ-ဂန္တွာ၊ မင်္ဂလော နာမ မာဏဝေါ။ အပ၊ဒ၊၁။ ၃၃၀။ (၇) မင်္ဂလကျွန်။ တဿ မင်္ဂလော နာမ၊ ကုံ ပေါဋ္ဌိယော နာမာတိ ဝတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၉။ (၈) မင်္ဂလပြာသာဒ်။ မင်္ဂလော နာမ ပါသာဒေါ၊ ဝိဿကမ္မေန မာပိတော။ ဇာ၊ပ၊ ၂။၃၁။ (၉) မင်္ဂလဆင်။ (ဂန္ဓဆင် ၁၀-ကောင်အားကို ဆောင်နိုင်သည်။) ယံ ဒသန္နံ ဂန္ဓဟတ္ထီနံ၊ တံ ကောဋာ မင်္ဂလဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၀။ (တိ) (၁၀)မင်္ဂလာရှိသော၊သူ။ မင်္ဂလမဟာပုရိသ-ကြည့်။

မင်္ဂလအသိ (ပု) [မင်္ဂလ+အသိ] မင်္ဂလာရှိသော သန်လျက်၊ မင်္ဂလာသန်လျက်။ ဋ္ဌမံ မင်္ဂလ-အသိံ ကသာ ဒဗ္ဗိ မဟာရာဇ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။

မင်္ဂလအဿ (ပု) [မင်္ဂလ+အဿ] မင်္ဂလာမြင်း၊ တမေနံ မင်္ဂလဟတ္ထိံ ဝါ ကရေန္တိ မင်္ဂလအဿံ ဝါ မင်္ဂလဥသဘံ ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။

မင်္ဂလအဿနှာနတိတ္ထ (နု) [မင်္ဂလအဿ+နှာန-တိတ္ထ] မင်္ဂလာမြင်း ရေချိုးဆိပ်။ တဒါ ရညော မင်္ဂလအဿနှာနတိတ္ထေ အညတရံ ဝဠဝံ ဓေါ့ကဲ့သံ နှာပေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။

မင်္ဂလဥယျာန (နု) [မင်္ဂလ+ဥယျာန] မင်္ဂလာဥယျာဉ်။ အတ္တနော မင်္ဂလဥယျာနေ တေသံ အဋ္ဌ ပဏ္ဏသာလာယော ကာရေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၂၄၊

မင်္ဂလဥသဘ (ပု) [မင်္ဂလ+ဥသဘ] မင်္ဂလာ နွားလား။ မင်္ဂလအဿ-ကြည့်။

မင်္ဂလကထာ (ထိ) [မင်္ဂလ+ကထာ] မင်္ဂလာ ရှိသော-မင်္ဂလာနှင့်စပ်သော-စကား၊ မင်္ဂလာ စကား။ ဇေတိယင်္ဂဏံ သမ္ပတ္တွာ မင်္ဂလကထာ ပတ္တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။ (-ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၀၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၀။)

မင်္ဂလကမ္မ (နု) [မင်္ဂလ+ကမ္မ] မင်္ဂလာရှိသော အလုပ်၊ မင်္ဂလာအမှုကိစ္စ။ တံ ဂဟပတိ ကမ္မ-မေဝ ဇာနာသိ၊ နု ခတ္တိယာနံ မင်္ဂလကမ္မံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၃။

မင်္ဂလကမျတာ (ထိ) [မင်္ဂလကမျ + တာ။ ကတ္တုကမျတာ-ကြည့်။] မင်္ဂလာပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်အဖြစ်၊ မင်္ဂလာပြုလိုခြင်း။ မင်္ဂလ-ကမျတာယ ဝါ တထာ ဝေ နာမမေဝ ကတန္တိ ဝေဒေတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ ၉၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၅၁။

မင်္ဂလကရဏ (နု) [မင်္ဂလ+ကရဏ] မင်္ဂလာ ပြုခြင်း။ ပဋိဂ္ဂဏှန္တော စ ယက္ခသာ စ ကုမာ-ရဿ စ မင်္ဂလကရဏတ္ထံ ပါဒမူလံ ဝိသဇ္ဇေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။၃၇၉။ မနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။)

မင်္ဂလကရဏဋ္ဌာန (နု) [မင်္ဂလကရဏ+ဌာန] မင်္ဂလာပြုရာအရပ်။ ဟတ္ထိနံ မင်္ဂလကရဏ-ဋ္ဌာနေ အာဘတဥပကရဏဘဏ္ဍ ဟတ္ထာ-လင်္ကာရေ သဗ္ဗံ သောဝဏ္ဏ အလင်္ကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁။

မင်္ဂလကာမ (တိ) [မင်္ဂလ+ကာမ] မင်္ဂလာကို အလိုရှိသော၊ မင်္ဂလာရှိလိုသော၊ သူ။ မင်္ဂလကာမတာယ ဝါ ဇေတဝတိသ နာမံ ကတံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၃၉။ ကာမ-ကြည့်။

မင်္ဂလကာလ (ပု) [မင်္ဂလ+ကာလ] မင်္ဂလာ ပြုရာအခါ။ မင်္ဂလကာလာဒီသု တေသံ မင်္ဂလာဒီနိ ကရောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၅။)

မင်္ဂလကိစ္စ (နု) [မင်္ဂလ+ကိစ္စ] မင်္ဂလာကိစ္စ၊ မင်္ဂလာရှိသောပြုလုပ်ဖွယ်။ မင်္ဂလကိစ္စေန နာမ ဂစ္ဆမာနာ စဏ္ဍာလံ အဒ္ဒသံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၉။

မင်္ဂလကိရိယ (ထိ၊နု) [မင်္ဂလ+ကိရိယ] မင်္ဂလာ ပြုခြင်း၊ မင်္ဂလာရှိခြင်းအကျိုးငှာ ပေးလှူ ခြင်း။ ဒေဝ ဒေကာ မေ မင်္ဂလကိရိယာ အတ္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၀။) အာဝါ-ဟာဒီသု မင်္ဂလတ္ထံ ဒါနံ မင်္ဂလကိရိယာ။ မူလဋီ၊၁။၁၇၆။

မင်္ဂလကိရိယာဒိဝသ (ပု) [မင်္ဂလကိရိယာ+ ဒိဝသ] မင်္ဂလာပြုရာနေ့။ ယိဋ္ဌန္တိ ယော-ယော မင်္ဂလကိရိယာဒိဝသေသု ဒိန္နဒါနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၂။

မင်္ဂလကုမာရ (ပု) [မင်္ဂလ+ကုမာရ] မင်္ဂလာ သတို့သား။ သဗ္ဗမင်္ဂလသမ္မတ္တိယာ ဇာ-

တောတိ "မင်္ဂလကုမာရော" တေဝ နာမံ ကရိံသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၇၁။

မင်္ဂလကောလာဟလ (ပု၊န) [မင်္ဂလ+ကောလာဟလ] မင်္ဂလာအတွက် ကြွေးကြော်ခြင်း။ သုဒ္ဓါဝါသာ ဧဝ ဒေဝါ ဒေဝမနုဿာနံ စိတ္တံ ဥတွာ "ဒွါဒသန္နံ ဝဿာနံ အစ္စယေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ မင်္ဂလံ ကထေဿတီ"တိ မနုဿပထေ ဝိစရိတွာ အာရောစေန္တိ။ ဣဒံ မင်္ဂလကောလာဟလံ နာမ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ၊၁၀၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၃။ ကောလာဟလ-ကြည့်။

မင်္ဂလခဂ္ဂ (ပု) [မင်္ဂလ+ခဂ္ဂ] မင်္ဂလာသန်လျက်။ မင်္ဂလခဂ္ဂမာဒါယ သဒ္ဓိံ မကုဋေန ကေသေ ဆိန္ဒိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၀၆။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၈၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅၊၂၈၂။)

မင်္ဂလဂါထာ (ထီ) [မင်္ဂလ+ဂါထာ] မင်္ဂလာရှိသော ဂါထာ၊ မင်္ဂလာဂါထာ။ "ဒါနဉ္စ ဓမ္မစရိယာ စာ" တိအာဒိနာ နယေန မင်္ဂလဂါထာ ဝါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၇၈။

မင်္ဂလဂီတ (န) [မင်္ဂလ+ဂီတ] မင်္ဂလာသီချင်း။ မဟာဇနမဇ္ဈေ မင်္ဂလဂီတံ ကတွာ ဥဒါနဝသေန ဒွေ ဂါထာ အဘာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄၊ ၃၉၂-၃။

မင်္ဂလဂုဏ (ပု) [မင်္ဂလ+ဂုဏ] မင်္ဂလာဂုဏ်ကျေးဇူး။ မင်္ဂလသမ္ပန္န-ကြည့်။

မင်္ဂလဂေဟ (န) [မင်္ဂလ+ဂေဟ] မင်္ဂလာရှိသော အိမ်။ အယံ ဟိ မံ ဧတ္ထပေ မင်္ဂလဂေဟေ အသုစိခါဒကံ နာမ ကရောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၁၇။

မင်္ဂလစိန္တာ (ထီ) [မင်္ဂလ+စိန္တာ] မင်္ဂလာကို ကြံစည်ခြင်း။ ဧဝံ ယာဝ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠေသု သဗ္ဗတ္ထ မင်္ဂလစိန္တာ ဥဒပါဒိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ၊ ၁၁၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၃။

မင်္ဂလစ္ဆဏ (ပု) [မင်္ဂလ+ဆဏ] မင်္ဂလာရှိသော ပွဲသဘင်။ မင်္ဂလဋ္ဌာနေ ဥဘယရဋ္ဌဝါသိနော သန္နိပတိတွာ မင်္ဂလစ္ဆဏေန သတ္တဝဿာနိ ဝီတိနာမေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄၊၃၂၄။

မင်္ဂလဋ္ဌ (တိ) [မင်္ဂလ+အတ္ထ] မင်္ဂလာအနက် ရှိသော။ "ပုတ္တာ စ ပူဇနေယျာနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမ"န္တိ ဝစနတော မင်္ဂလဋ္ဌေန အယံ သဒ္ဒေန ယုတ္တမေဝါနာမိတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၁။

မင်္ဂလဋ္ဌာန (န) [မင်္ဂလ+ဌာန] မင်္ဂလာပြုရာ အရပ်။ ဗောဓိသတ္တော သဒ္ဓိံ ဒေဝပ တေသံ မင်္ဂလဋ္ဌာနေ မင်္ဂလံ ကာရေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆၊၁၆၅။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂၊၂၄၂။)

မင်္ဂလတ္ထ (ပု) [မင်္ဂလ+အတ္ထ] (၁) မင်္ဂလာအကျိုးစီးပွား။ (တိ) (၂) မင်္ဂလာအကျိုးစီးပွားရှိသော (အမှုကိစ္စ)။ (၁) အတ္တမတ ဘန္တေ ဒုဿံ မင်္ဂလတ္ထာယ ပဿတိ၊ ဝိ၊၄၊၂၆၇။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၂၄။) (ဗိ)(၂) အညေ ပဏ္ဍိတာ ကုမာနံ ခတ္တိယာနံ မင်္ဂလတ္ထာနိ ဇာနန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆၊၂၆၃။

မင်္ဂလတ္ထိက (တိ) [မင်္ဂလ+အတ္ထိက] မင်္ဂလာ-ဖြင့်-ကို-အလိုရှိသော၊ သူ။ ယတော မင်္ဂလတ္ထိကေန ဧတ္ထေဝ အာဒရော ကာတဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ၊၇၅။

မင်္ဂလထ(တ္ထ)မ္ဘ (ပု) [မင်္ဂလ+ထမ္ဘ] မင်္ဂလာတိုင်။ မင်္ဂလထမ္ဘ(မင်္ဂလတ္ထမ္ဘ)နိဿာယ မဟာရဟံ ဗုဒ္ဓါသနံ ပညပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၃၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၈၇။

မင်္ဂလဒဟ (ပု) [မင်္ဂလ+ဒဟ] မင်္ဂလာရေအိုင်။ ဒေဝဒဟန္တိ ဒေဝါ ဝုစ္စန္တိ ရာဇာနော တေသံ မင်္ဂလဒဟော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၃၆။

မင်္ဂလဒီပ (ပု) [မင်္ဂလ+ဒီပ] မင်္ဂလာကျွန်း။ မင်္ဂလဒီပတ္တာ ဧသာ "ဒုက္ခန္တ" န္တိ ဝတ္တာ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၈၂။ မင်္ဂလေသု ကာတဗ္ဗဒါသကိစ္စကရော ဒါသော မင်္ဂလဒါသော။ ပါရာ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၃၇။

မင်္ဂလဒီပသ (ပု) [မင်္ဂလ+ဒီပသ] မင်္ဂလာ–ပြုသော–ရှိသော–နေ့၊ မင်္ဂလာနေ့။ ဝေ် နန္ဒမိဒရာဟုလမ္ပိ မင်္ဂလဒီပသေ နေမိတ္တိကာ စက္ကဝတ္တိ ဘာဝိယာတိတိ ဗျာကရိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၂။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၇။)

မင်္ဂလဒေါသ (ပု) [မင်္ဂလ+ဒေါသ] (က) (ဒိဋ္ဌသုတစသော) မင်္ဂလာဟူသောအပြစ်။ (ခ) မင်္ဂလာနှင့် အပြစ်၊ ဒိဋ္ဌသုတစသော မင်္ဂလာနှင့် ဥပ္ပါတကျမ်း စသည်ကို ယုံကြည်မှု အပြစ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မင်္ဂလဒေါသဝီတိဝတ္တ (တိ) [မင်္ဂလဒေါသ+ဝီတိဝတ္တ] မင်္ဂလာနှင့် အပြစ်ကို လွန်မြောက်ပြီးသော၊ သူ။ မင်္ဂလဒေါသဝီတိဝတ္တော (ဇာ၊၁။၂၁)တိ သော ခီဏာသဝေါ သဗ္ဗမင်္ဂလဒေါသေ ဝီတိဝတ္တော အတိက္ကန္တော ပဇဟိတွာ ဌိတော၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇။

မင်္ဂလဒေါသဝိပ္ပဟီန (တိ) [မင်္ဂလဒေါသ+ဝိပ္ပဟီန] (ဒိဋ္ဌသုတစသော) မင်္ဂလာဟူသော အပြစ်ကို ပယ်ပြီးသော၊ မင်္ဂလာနှင့် အပြစ်ကို ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ သော မင်္ဂလဒေါသဝိပ္ပဟီနော(သုတ္တနိ။၃၂၂)တိ အဋ္ဌတိံသ မဟာမင်္ဂလာနိ ဌပေတွာ အဝသေသာ မင်္ဂလဒေါသာ နာမ၊ ယဿ ပနေတေ မင်္ဂလာဒယော သမူဟတာ၊ သော မင်္ဂလဒေါသဝိပ္ပဟီနော ဟောတိ။ အထ ဝါ မင်္ဂလာနဉ္စ ဥပ္ပါတာဒိဒေါသာနဉ္စ ပဟီနတ္တာ မင်္ဂလဒေါသဝိပ္ပဟီနော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။

မင်္ဂလနက္ခတ္တ (နု) [မင်္ဂလ+နက္ခတ္တ] မင်္ဂလာရှိသောနက္ခတ်။ ပုရာဏဒွါရံ ဟာရေတွာ မင်္ဂလယုတ္တာနိ ဒွါရာနိ ဂဟေတွာ နဂရပရိဂ္ဂါဟကာနံ ဘူတာနံ ဗလိံ ဒတွာ မင်္ဂလနက္ခတ္တေန ပတိဋ္ဌာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၆။

မင်္ဂလနာမ (နု) [မင်္ဂလ+နာမ] မင်္ဂလာရှိသော အမည်။ အတ္တနော အဘိရုစိတံ ကော် မင်္ဂလနာမံ ဂဟေတွာ ဖော်။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆။

မင်္ဂလနိမန္တန (တိ) [မင်္ဂလ+နိမန္တန] မင်္ဂလာ အတွက်ပင့်ဖိတ်ရာ အရပ်။ သစေပိ ပဝါရေတွာ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌံ ဘိက္ခုံ ပတ္တံ ဂဟေတွာ အဝသ်ာ ဘုဉ္ဇနာက မင်္ဂလနိမန္တနေ နိသီဒါပေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၃၂။ မင်္ဂလနိမန္တနေတိ မင်္ဂလတ္ထာယ နိမန္တနဋ္ဌာနေ။ ပါစိတ်၊ယော။၇၆။

မင်္ဂလနိမိတ္တ (နု) [မင်္ဂလ+နိမိတ္တ] ကောင်းမြတ်သော အတိတ်နိမိတ်။ မင်္ဂလနိမိတ္တာ... အာကာသေ သမုပ္ပန္နော မနော... အာကာသဿ ရဝေါ ဝိယ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၃၇။

မင်္ဂလန္တရာယ (ပု) [မင်္ဂလ+အန္တရာယ] လက်ထပ်မင်္ဂလာ၏အန္တရာယ်။ ပုဗ္ဗေပိ သေ တေသံ ကုဇ္ဈိတွာ မင်္ဂလန္တရာယံ အကာသိပေ...။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။

မင်္ဂလန္တိ (ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၀၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂။၉) သည် မင်္ဂလံ-ဣတိ-မှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မင်္ဂလပဉှ (တိ) [မင်္ဂလ+ပဉှ] မင်္ဂလာ (အကြောင်းအခံ) ပြဿနာ။ တေရဟိ မင်္ဂလပဉှာ သမုဋ္ဌိတာ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၀၂။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။)

မင်္ဂလပဉှကထန (နု) [မင်္ဂလပဉှ+ကထန] မင်္ဂလာပြဿနာကိုဖြေဆိုခြင်း။ အနဉ္ဇရိယံ ဘိက္ခဝေ ဣဒါနေဝ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ မမ မင်္ဂလပဉှကထနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၄၊

မင်္ဂလပဉှသမုဋ္ဌာန (နု) [မင်္ဂလပဉှ+သမုဋ္ဌာန] မင်္ဂလာပြဿနာဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအကြောင်း။ ကသ္မာ မင်္ဂလပဉှသမုဋ္ဌာနံ တာဝ ဝတွာ ပစ္ဆာ ဣမေသံ ... ပဒါနမတ္ထံ ဝဏ္ဏယိဿာမိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၉၉။

မင်္ဂလပဋိပဒါ (ထိ) [မင်္ဂလ+ပဋိပဒါ] မင်္ဂလာ အကျင့်၊ ကြီးပွါးကြောင်း အကျင့်၊ အယဉ္စ ... ပဋိပဒါ မပယုံ သာသနေ မင်္ဂလပဋိပဒါ

ပစ္စမာနကပဋိပဒါတိပိ ဣမံ ပဋိပဒံ နိယမေသိ။ မငွ၊၃။၁၉။

မင်္ဂလပဋိသံယုတ္တ (တိ) [မင်္ဂလ+ပဋိသံယုတ္တ] မင်္ဂလာနှင့်စပ်ယှဉ်သော။ မင်္ဂလပဋိသံယုတ္တံ တိလုံ ခါဒန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၃။)

မင်္ဂလပတ္တနကာလ (ပု) [မင်္ဂလပတ္တနာ+ကာလ] မင်္ဂလာကို သောင့်တချိန်။ ကာလေတိ မင်္ဂလပတ္တနကာလေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၅။

မင်္ဂလပရိယာယ (ပု) [မင်္ဂလ+ပရိယာယ] (က) မင်္ဂလာဒေသနာ။ (ခ) မင်္ဂလာ၏–ပရိယာယ်– ဖော့စ်– စကားလှယ်။(က) ဥဂ္ဂဏှ အာနန္ဒ ဣမံ မင်္ဂလပရိယာယံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆။ (ခ) အမင်္ဂလမ္ပိ မင်္ဂလပရိယာယေန ဝေါဟရန္တိ။ အနုဋီ၊၂။၁၀၆။

မင်္ဂလပလ္လင်္က (ပု) [မင်္ဂလ+ပလ္လင်္က] မင်္ဂလာရှိသောပလ္လင်။ အယံ မေ ပလ္လင်္ကော ဝိဇယပလ္လင်္ကော မင်္ဂလပလ္လင်္ကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၄၀။

မင်္ဂလပါယာသ (ပု) [မင်္ဂလ+ပါယာသ] မင်္ဂလာနို့ထမင်း။ မဟာဂတိမှယအဘယတ္တေရော ကိံရ ဇာတပဋ္ဌမဒိဝသေ မင်္ဂလပါယာသေ တုဋ္ဌံ ပသာရေန္တိ ဝါယသံ ဒိသွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၀။

မင်္ဂလပါသာဒ (ပု) [မင်္ဂလ+ပါသာဒ] မင်္ဂလာရှိသောပြာသာဒ်။ သော စ မင်္ဂလပါသာဒေါ ဩလောကနကပဒုမံ ဒဿေတွာ ဂါတော။ မငွ၊၃။၂၂၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၆၇။)

မင်္ဂလပေါက္ခရဏီပါကာရမတ္ထက (ပု၊နှ) [မင်္ဂလပေါက္ခရဏီ + ပါကာရမတ္ထက] မင်္ဂလာကန်တော်၏ တံတိုင်းအထက်။ မင်္ဂလပေါက္ခရဏီပါကာရမတ္ထကေ အနုပရိယာဟိတိ သည် အဒါသိ။ မငွ၊၃။၁၁၃။ မတ္ထက-ကြည့်။

မင်္ဂလပေါက္ခရဏီ (ထီ) [မင်္ဂလာ+ပေါက္ခရဏီ] မင်္ဂလာကန်တော်။ တတ္ထ စ သကျရာဇူနံ မင်္ဂလပေါက္ခရဏီ အဟောသိ ပါသာဒိကာ အာရက္ခသမ္ပန္နာ။ မငွ၊၄။၁။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၂။)

မင်္ဂလပေါက္ခရဏီ (ဏီ) တီရ (နှ) [မင်္ဂလပေါက္ခရဏီ+တီရ] မင်္ဂလာကန်တော် ဆိပ်ကမ်း။ မင်္ဂလပေါက္ခရဏီတီရေ နိသိန္နော ကပ္ပကဝေသံ ဂဟေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ မင်္ဂလပေါက္ခရဏီတီရေ သမာဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၅၃။

မင်္ဂလဗောဓိသတ္တ (ပု) [မင်္ဂလ+ဗောဓိသတ္တ] မင်္ဂလာဘုရားအလောင်း။ အပိ စ မင်္ဂလဗောဓိသတ္တဿ ဒါရကော ဒတွာ ဗလဝသောကေန ဟဒယံ ဖလိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃။

မင်္ဂလဘတ္တ (နှ) [မင်္ဂလ+ဘတ္တ] မင်္ဂလာ–ထမင်း –ဆွမ်း။ တယာ နိမန္တိတံ ဇီဝိတဘတ္တမေဝ မင်္ဂလဘတ္တံ ဘဝိဿတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။)

မင်္ဂလဘေရီ (ထီ) [မင်္ဂလာ+ဘေရီ] မင်္ဂလာစည်တော်။ ဆဏဒိဝသတ္တာယ မင်္ဂလဘေရီ ဟောတူတိ မင်္ဂလဘေရိံ အကံသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၀။

မင်္ဂလမဏိရတန (နှ) [မင်္ဂလ+မဏိရတန] မင်္ဂလာရှိသော ပတ္တမြားရတနာ။ မင်္ဂလမဏိရတနံ ထေနေတွာ မာတုယာ ဒိန္နံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၂၇။

မင်္ဂလမဟ (ပု) [မင်္ဂလ+မဟ] မင်္ဂလာပွဲသဘင်။ အာဒိသဒ္ဒေန မင်္ဂလမဟာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မဋီ၊၃။၉။ သံဋီ၊၂။၃၃၄။

မင်္ဂလမဟာပုရိသ (ပု) [မင်္ဂလ+မဟာပုရိသ] မင်္ဂလာဘုရားအလောင်း။ ဥတ္တရမနုဿေ့ယျာနေ နာမ မင်္ဂလုယျာနေ မင်္ဂလမဟာပုရိသံ ဝိဇာယိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇၁။

မင်္ဂလယုတ္တ (တိ) [မင်္ဂလ+ယုတ္တ] မင်္ဂလာနှင့်စပ်ယှဉ်သော။ မင်္ဂလနက္ခတ္တ–ကြည့်။

မင်္ဂလရထ (ပု) [မင်္ဂလ+ရထ] မင်္ဂလာရှိသော ရထား။ မင်္ဂလရထေ မင်္ဂလအဿေ ယောဇေတွာ ရလံ ရာဇဂဟံ ဥပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၃။ ဖုဿရထ–လည်းကြည့်။

မင်္ဂလရုက္ခ (ပု) [မင်္ဂလ+ရုက္ခ] မင်္ဂလာသစ်ပင်။ ဘာတြပိ ဥပေဟွာ မင်္ဂလရုက္ခံ အညံ နပဿာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၇။

မင်္ဂလဝစန (နပုံ) [မင်္ဂလ+ဝစန] မင်္ဂလာရှိသော စကား။ သာ ပန ပုတ္တလာဘယောဂျ ဘာ ဥပါဒါယ မင်္ဂလဝစနေန "ဇနီ"တိ ဝုစ္စတိ။ မဋ္ဌီ၊၁။၂၅၂။ (–သံဋ္ဌီ၊၂။၃၉၆။)

မင်္ဂလဝစနတ္ထုတိဃောသ (ပု) [မင်္ဂလဝစန+ထုတိဃောသ] မင်္ဂလာရှိသော စကားတို့ဖြင့် ချီးမွမ်းသံ။ မင်္ဂလဝစနတ္ထုတိဃောသေဟိ သမ္ပာဒေန္တေသု သဗ္ဗာလင်္ကာရသမလင်္ကတံ ရထဝရံ အဘိရုဟိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၃၂၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။)

မင်္ဂလဝတ္ထယုဂ (ပု) [မင်္ဂလ+ဝတ္ထယုဂ] မင်္ဂလာရှိသောအဝတ်စုံ၊ မင်္ဂလာဝတ်စုံ။ ဝေ ဥတ္တမံ မင်္ဂလဝတ္ထယုဂံ သန္နာယာဟ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။

မင်္ဂလဝနုယျာန (နပုံ) [မင်္ဂလဝန + ဥယျာန] မင်္ဂလာဥယျာဉ်။ ပဗ္ဗဇိတွာ စ အတ္တနော မင်္ဂလဝနုယျာနေယေဝ ဝသိ။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၃၃။

မင်္ဂလဝပ္ပ (နပုံ) [မင်္ဂလ+ဝပ္ပ] မင်္ဂလာရှိသော–စိုက်ပျိုးမှု–ချိုးစေ့ချမှု။ တဒ္ဓ ခေါ် ပဌမ ဝိဂသေ မင်္ဂလာပွဲ။ သံဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။

မင်္ဂလဝါရဏ (ပု)[မင်္ဂလ + ဝါရဏ] မင်္ဂလာဆင်တော်။ သဗ္ဗာလင်္ကာရဝိဘူသိတံ မင်္ဂလဝါရဏံ အာဒါယ။ ရေဝတ၊ဋ္ဌ။၁၀၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉၆။

မင်္ဂလဝါသီ (တိ) [မင်္ဂလ +ဝ သ+ ဏီ] မင်္ဂလာ အရပ်၌နေသော၊ သူ။ ဘိက္ခူ "မင်္ဂလဂါသီ

ကုဋ္ဌတိဿတ္ထေရော"တိ အာဟံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂၊ ၁၃၃။ (–၁၃၄။)

မင်္ဂလဝိတိ (ထီ) [မင်္ဂလာ+ဝီထိ] မင်္ဂလာလမ်း၊ မင်္ဂလဝီထိ နာမေသာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၈၃။

မင်္ဂလသံယုတ္တ (တိ) [မင်္ဂလ+သံယုတ္တ] မင်္ဂလာနှင့်ယှဉ်သော၊ မင်္ဂလာရှိသော။ တေသံ အသင့် "လက္ခဏသမ္ပန္နော မင်္ဂလသံယုတ္တော" တိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈၁။

မင်္ဂလသကုဏ (ပု) [မင်္ဂလ+သကုဏ] မင်္ဂလာရှိသော ငှက်။ အယံ မင်္ဂလသကုဏော၊ ဣဒါနိ မေ သောတ္ထိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၈။

မင်္ဂလသကုန္တ (ပု) [မင်္ဂလ+သ+ကုန္တ] မင်္ဂလာရှိသော လှံ။(လောမသာ ဂါထာ။ ဝိဋ္ဌ၊၂၊၁၁၁၊ လောမသနာဂတ္ထေရ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁-၌ သ–သဒ္ဒါ ကဲ့သို့ အသုတ္တအနက်ကြံ၍ အနက်ပြန်သည်။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅-၌ မင်္ဂလာဝုဓ ရှိသည်ကို ထောက်၍ မင်္ဂလကုန္တ (မင်္ဂလာလှံ)ဟု ရှိသင့်သည်။) ရညော မင်္ဂလသကုန္တော ပိ သိရိသယနေ ဥပိတာ အသင်္ဂလိုပိ ပဇ္ဇလိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆–၇။

မင်္ဂလသက္ကာရ (ပု) [မင်္ဂလ+သက္ကာရ] လက်ထပ်မင်္ဂလာအတွက် ပူဇော်ကိစ္စ။ သဗ္ဗံ မင်္ဂလသက္ကာရံ သဇ္ဇေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၂၈။

မင်္ဂလသတ္တိ (ထီ) [မင်္ဂလာ+သတ္တိ] မင်္ဂလာလှံ။ သမာခိကောဇန္တတ္တိ သဗ္ဗာသဗ္ဗာခိသခိါတံ မင်္ဂလသတ္တိံ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၂၀၈။

မင်္ဂလသမ္မန္န (တိ) [မင်္ဂလ+သမ္မန္န] မင်္ဂလာနှင့်ပြည့်စုံသော။ မင်္ဂလသမ္မန္န(စရိယာ။၁၀၇)န္တိ မင်္ဂလဂုဏေဟိ သမန္နာဂတံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၈။

မင်္ဂလသမ္မတ (တိ) [မင်္ဂလ+သမ္မတ] (ကြီးပွားကြောင်း) မင်္ဂလာဟု သမုတ်အပ်သော။ အာယာစုံ မံ ပဟတ္တိနာဂံ ခညံ မင်္ဂလသမ္မတံ။

စရိယာ။၃၀၇။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၃။) မင်္ဂလသမ္မတန္တိ တာယယေဝ သက္ကာ· သမ္မတ္တိယာ မင်္ဂလံ အဘိဝဍ္ဎိကာရဏန္တိ အဘိ· သမ္မတံ ဥနေဟိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၃၆။

မင်္ဂလသာလမူလ (နု) [မင်္ဂလသာလ+မူလ] မင်္ဂလာအင်ကြင်းပင်၏အနီး။ အထဿာ မင်္ဂ· လသာလမူလေ သိရိသယနံ ပညာပေသုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၀။(—ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။)

မင်္ဂလသာလရုက္ခမူလ (နု) [မင်္ဂလသာလရုက္ခ+ မူလ] မင်္ဂလာအင်ကြင်းပင်၏အနီး။ ဥယျာနေ မင်္ဂလသာလရုက္ခမူလေ သိလာပဋ္ဋေ နိသိန္နော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၆၅။

မင်္ဂလသာလဝန (နု) [မင်္ဂလ+သာလဝန] မင်္ဂ· လာအင်ကြင်းတော။ လုမ္ဗိနိဝနံ နာမ မင်္ဂလ· သာလဝနံ အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၂၀။

မင်္ဂလသာလာ (ထီ) [မင်္ဂလာ+သာလာ] မင်္ဂ· လာအိမ်၊ မင်္ဂလာနန်းတော်။ ဣမေ တာဝ သကျာ မင်္ဂလသာလာယ မင်္ဂလံ ပစ္စာသီသန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၊

မင်္ဂလသိန္ဓဝ (ပု) [မင်္ဂလ+သိန္ဓဝ] မင်္ဂလာ သိန္ဓောမြင်း။ အာဇာနီယေ စတ္တာရော မင်္ဂလ· သိန္ဓဝေ ယောဇေတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၂၆—၇။

မင်္ဂလသိလာ (ထီ) [မင်္ဂလာ+သိလာ] မင်္ဂလာ ကျောက်ဖျာ။ တသ္မိံယေဝ စ ဥယျာနေ မင်္ဂလသိလံ နိဿာယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၇။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၅၊၄၂၉။)

မင်္ဂလသိလာတလ (နု) [မင်္ဂလသိလာ+တလ] မင်္ဂလာကျောက်ဖျာအပြင်။ အတ္တဂ်တေ သရိ· ယေ မင်္ဂလသိလာတလေ နိသီဒိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၃၂၀။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၄။)

မင်္ဂလသိလာပဋ္ဋ (ပု) [မင်္ဂလ+သိလာပဋ္ဋ]မင်္ဂလာ ကျောက်ဖျာ။ ဥယျာနေ မင်္ဂလသိလာပဋ္ဋေ သသီသံ ပါရုပိတွာ နိပဇ္ဇိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။ (—ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၀။)

မင်္ဂလသုတ္တ (နု) [မင်္ဂလ+သုတ္တ] မင်္ဂလသုတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိ၊ ၅-သုတ်။ခုဒ္ဒက။ ၃—၄။ သုတ္တနိပါတပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်။ ၄-သုတ်။ သုတ္တနိ။၃၁၈—၉။ ဣဒါနိ ကုမာရပဉ္ဟာနန္တရံ နိက္ခိတ္တဿ မင်္ဂလသုတ္တဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာက္ကမော အနုပ္ပတ္တော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၇၅။ (—ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၉၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၃။)

မင်္ဂလသုတ္တဋ္ဌကထာ (ဣ) [မင်္ဂလသုတ္တ+အဋ္ဌ· ကထာ] မင်္ဂလသုတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုရာ ကျမ်း၊ မင်္ဂလသုတ် အဋ္ဌကထာ။ ယဒိ စေ ကာသွာ ငန ဣဓ မင်္ဂလသုတ္တဋ္ဌကထာယဥ္စ... ဝုတ္တံ။ သံ၊ရတ္ထ၊၁။၁၅၂။ (—သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၆၅။)

မင်္ဂလသုတ္တပရိယောသာန (နု) [မင်္ဂလသုတ္တ+ ပရိယောသာန] မင်္ဂလသုတ် (ကို ဟောကြား ပြီးသည်၏) အဆုံး။ မင်္ဂလသုတ္တပရိယော· သာနေ ဂဏနပထံ ဝီတိဝတ္တပနံ နရဒေဝါနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၄၄။

မင်္ဂလသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မင်္ဂလသုတ္တ+ဝဏ္ဏနာ] မင်္ဂလသုတ်အဖွင့်၊ မင်္ဂလသုတ် အဋ္ဌကထာ။ မင်္ဂလသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေန သဒ္ဓမ္မဿ· ဝနကာလေ နိမ္မိနိတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။ (—အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။)

မင်္ဂလသုပိန (နု) [မင်္ဂလ+သုပိန] မင်္ဂလာရှိသော အိပ်မက်။ မာ ဘာယိ မဟာရာဇ မင်္ဂလသုပိ· နော သော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆၅။

မင်္ဂလဿ (ပု) [မင်္ဂလ+အဿ] မင်္ဂလာမြင်း။ သစေ ဘုဇော ဇာနေယျ၊ မင်္ဂလဿံ နံ ကရေယျာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၂။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။)

မင်္ဂလဟတ္ထိကုလ (နု) [မင်္ဂလဟတ္ထိ+ကုလ] မင်္ဂလ ဆင်မျိုး။ မင်္ဂလဟတ္ထိကုလေ ဟိ ဇာဒါ ပေါဓိ· သတ္တော ဥပ္ပန္နောတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁၃။

မင်္ဂလဟတ္ထိဂေါပက (ပု)[မင်္ဂလဟတ္ထိ+ဂေါပက] မင်္ဂလာဆင်ထိန်း။ မင်္ဂလဟတ္ထိဂေါပကဿ လဉ္ဇံ ဒတွာ ဟတ္ထိံ အာနေဉ္ဇကာရဏံ ကာရေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၄။

မင်္ဂလဟတ္ထိဋ္ဌာန (န) [မင်္ဂလဟတ္ထိ+ဋ္ဌာန] မင်္ဂလာဆင်တော်၏ နေရာ၊ မင်္ဂလာဆင်တင်းကုပ်။ စေလဝိတာနံ ဗန္ဓိတွာ မင်္ဂလဟတ္ထိဋ္ဌာနေ ထေရာနံ အာသနာနိ ပညပေထ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ဂ၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄၉။)

မင်္ဂလဟတ္ထိဒါန (န) [မင်္ဂလဟတ္ထိ+ဒါန] မင်္ဂလာဆင်ကို (ပစ္စယဆင်ကို) လှူရာ။ မင်္ဂလဟတ္ထိဒါနေ ပဗ္ဗာဇနကာလေ ပဝတ္တိတမဟာဒါနေ ပုတ္တဒါနေ၊ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၀၃၊ (—ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၀။)

မင်္ဂလဟတ္ထိမတ္ထက (ပု၊န) [မင်္ဂလဟတ္ထိ+မတ္ထက] မင်္ဂလာဆင်ကျော်၏ အထက်။ သယံ မင်္ဂလဟတ္ထိမတ္ထကေ သေတစ္ဆတ္တံ ဓာရယမာနော မဟာနာဂဝနံ သမ္ပာပုဏိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။

မင်္ဂလဟတ္ထိသာလာ (ဣ)[မင်္ဂလဟတ္ထိ+သာလာ] မင်္ဂလာဆင်တော်၏အိမ်၊ မင်္ဂလာဆင်တင်းကုပ်။ တဒါ ဧကော ကုက္ကုရော မင်္ဂလဟတ္ထိသာလံ ဂန္တွာ မင်္ဂလဟတ္ထိဿ ဘုဉ္ဇနဋ္ဌာနေ ပတိတာနိ ဘတ္တသိတ္ထာနိ ခါဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။

မင်္ဂလဟတ္ထိ (ပု) [မင်္ဂလ+ဟတ္ထိ] (က) မင်္ဂလာရှိသောဆင်၊ မင်္ဂလာဆင်။ (ခ) မင်္ဂလမျိုး၌ဖြစ်သော ဆင်။ (က) မင်္ဂလအဿ—ကြည့်။ (ခ) ယံ ဒသန္နံ ဂန္ဓဟတ္ထီနံ၊ တံ ဧကဿ မင်္ဂလဟတ္ထိနော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ မင်္ဂလ (၉)—လည်းကြည့်။

မင်္ဂလာဘရဏဘူသိတ (တိ) [မင်္ဂလာဘရဏ+ဘူသိတ] မင်္ဂလာရှိသော တန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သူ။ ပဌမံ တာဝ မင်္ဂလာဘရဏဘူသိတာ ဇာတိသမ္ပန္နာ ခတ္တိယကညာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇၉။

မင်္ဂလာဝါသနာမက (တိ) [မင်္ဂလာဝါသ+နာမ+က] မင်္ဂလာဝါသ – မင်္ဂလာကျောင်းတိုက်–အမည်ရှိသော။ တထာ စ ဥပရာဇေန ကတေ နဂရာဗ္ဘိမေ။ မဟာဂုဟာဘုပန္တိကေ မင်္ဂလာဝါသနာမကေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၇။

မင်္ဂလာဝုဓ (န) [မင်္ဂလ+အာဝုဓ] မင်္ဂလာရှိသောလက်နက်။ ရာဇာပိ ပစ္စူသသမယေ အတ္တနော မင်္ဂလာဝုဓံ ပဇ္ဇလိတံ ဒိသွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၆။ (—ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅။)

မင်္ဂလိက (တိ) [မင်္ဂလ+ဣက] (၁) မင်္ဂလာစကားဖြင့်ယှဉ်သော၊ မင်္ဂလာစကားကိုဆိုသော၊ သူ။ (၂) မင်္ဂလာကိုအလိုရှိသော၊ သူ။ (၁) အထ ဗြာဟ္မဏော မင်္ဂလိကသောဝတ္ထိကာဒီသု မင်္ဂလာနိ စေဝ သုဝတ္ထိယော စ ကရောန္တေသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ ပုညဝါဒိမင်္ဂလကထနေ နိယုတ္တာ မင်္ဂလိကာ။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၄၃။ (—သံ၊ဋီ၊၂။၃၉၆။) (၂) ဂိဟီ ဘိက္ခဝေ မင်္ဂလိကာ။ ဝိ၊၄။၂၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၃။ မင်္ဂလံ ဣစ္ဆန္တီတိ မင်္ဂလိကာ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၅၂။

မင်္ဂလိကာ (ဣ) မင်္ဂလိကာမည်သော မိန်းမ။ ဥဒုမ္ဗရာ မင်္ဂလိကာ၊ ဝေဒေဟော ကာဋုဒါယိကာ၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၃၂။

မင်္ဂလိဋ္ဌကာ (ဣ) [မင်္ဂလာ+ဣဋ္ဌကာ] မင်္ဂလာရှိသောအုတ်။ ဣဋ္ဌကစိတာယ ယာဝ မင်္ဂလိဋ္ဌကာ တာဝ ကုဋ္ဋာ အပစိနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။

မင်္ဂလုစ္စာရဏ (န) [မင်္ဂလ+ဥစ္စာရဏ] မင်္ဂလာတရားကို–ရွတ်ဆိုခြင်း–ဟောခြင်း။ ဥပေါသထပ္ပဝါရဏာဒိမဟာသန္နိပါတေ ဌပေတွာ အန္တရာ မင်္ဂလုစ္စာရဏာဒီ။ ဝဇိရ၊၅၈၀။

မင်္ဂလုယျာန (န) [မင်္ဂလ+ဥယျာန] မင်္ဂလာရှိသောဥယျာဉ်။ မင်္ဂလမဟာပုရိသ—ကြည့်။

မင်္ဂလျ (တိ) [မင်္ဂလ+ဏျ] မင်္ဂလာရှိ၏ဟုသမုတ်အပ်သော(ပတ္တမြား)။ မင်္ဂလျ (ဇာ၊၂။၂၂၄)-၌ မင်္ဂလသမ္မတံ သဗ္ဗကာမဒဒံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄။

မင်္ဂုရ (ပု) [မင်္ဂ+ဥရ။ အမင်္ဂိ ပသတ္ထမဂမီတိ မင်္ဂုရော။ မောဂ်၊၇။၁၄၈။] (၁) ငါးခူ။ (၂) ကြမ်းပိုး။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၂) မင်္ဂုရစ္ဆက–ကြည့်။ (မဂ္ဂုရ, မင်္ဂုလတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်)

မင်္ဂုရစ္ဆဝိ (တိ) [မင်္ဂုရစ္ဆဝိ+ဆဝိ။ မအူသျှ။] ငါးခူ၏ အရေအဆင်းကဲ့သို့သော အရေအဆင်းရှိသော၊ ငါးခူအဆင်းရှိသော၊ သူ။ မင်္ဂုရစ္ဆဝိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃) နာမ သာမဏေ။ ဝဇီရ။၉၃–အလို မင်္ဂုရစ္ဆဝိ၊ ရွှေသော အဆင်းရှိသောသူ။P·T·S-၌ golden colour။ မ၊၂။သျှ။၂၁၃။ မ၊၁။ မြန်မာပြန်။၃၂၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ သျှတို့၌ ကြမ်းပိုး ကျောက်ကုန်းကဲ့သို့ အရေအဆင်းရှိသောသူ။ ယင်းမြန်မာပြန်၌ အသားညိုသောသူ။ ဒီ၊၁။၁၇၈–သျှ၌ပြောက်သော အဆင်းရှိသောသူ။ ယင်းမြန်မာပြန်၌ ညိုသောအဆင်းရှိသောသူ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။သျှ။၂၁၄-၌ ဖွတ်ကျောက်ကုန်းကဲ့သို့ ပြောက်သော အရေရှိသောသူ။ ယင်းမအူသျှ၊၃။၁၄၄–၌ ကြမ်းပိုး၏ အရေကဲ့သို့သော အရေရှိသောသူ၊ ဟု အသီးသီး မြန်မာပြန်ဆိုကြသည်။) နကာဠွော သမဏောဂေါတမော နာပိသာမော၊ မင်္ဂုရစ္ဆဝိ သမဏောဂေါတမော ။မ၊၁။၃၁၃။မ၊၂။၄၃၅။ (–ဒီ၊၁။၁၇၈။ မ၊၂။၂၂၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။)မင်္ဂုရစ္ဆဝီတိ မင်္ဂုရမစ္ဆစ္ဆဝီ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၃-၌ မင်္ဂုရစ္ဆဝိ-ဟု ပါဠိပျက်လျက်ရှိသည်။)

မင်္ဂုရစ္ဆက (န) [မင်္ဂုရ+အစ္ဆက] ကြမ်းပိုးဥ။ သာမဏေရော ဟိ ကုန္ထကိပိလ္လိကမ္ပိ မာရေတွာ မင်္ဂုရစ္ဆကမ္ပိ ဘိန္ဒိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။

မင်္ဂုရမစ္ဆစ္ဆဝိ (တိ) [မင်္ဂုရမစ္ဆစ္ဆဝိ+ဆဝိ] ငါးခူ၏ အရေအဆင်း ကဲ့သို့သော အရေအဆင်းရှိသော၊ ငါးခူအဆင်းရှိသော၊ သူ။ မင်္ဂု-ရစ္ဆဝိ–ကြည့်။

မင်္ဂုလ (ပု) [မင်္ဂ+ဥလ+အ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၉၅။ မင်္ဂ+ဥလ။ ပါစိတ်၊ယော။၁၀၆။] ကြမ်းပိုး။ အမ္ဗ မဉ္ဇုကေ မေဗဟူ မင်္ဂုလာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၂။ မင်္ဂုလော (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၃)တိ မနုဿရတ္တပေါ ဧကော ကိမိဝိသေသော။ သော ဟိ ရတ္တပိဝနတ္ထာယ မင်္ဂတိ ဣတောစိတော စ ဣမံ စိမံ စ ဌာနံ ဂစ္ဆတီတိ "မင်္ဂုလော"တိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။၁၁၆။

မင်္ဂုလဂူထဘာရိတ (တိ) [မင်္ဂုလဂူထ + ဘရိတ] ကြမ်းပိုးချေးဖြင့် ပြည့်သော။ မင်္ဂုလဂူထဘာ-ရိတာ ဝေတ္တလတာဒီဝိနဒ္ဓါ လာမကသေယျာ အဿ ဒါတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၈၄။ မင်္ဂုလဂူထဘာရိတာတိ မင်္ဂုလာနံ ဂူထေဟိ ပူရိတာ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၄၁၉။

မင်္ဂုလစ္ဆက (န) [မင်္ဂုလ+အစ္ဆက] ကြမ်းပိုးဥ။ သာမဏေရော ဟိ ကုန္ထကိပိလ္လိကမ္ပိ မာရေတွာ မင်္ဂုလစ္ဆကမ္ပိ ဘိန္ဒိတွာ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၆၁။

မင်္ဂုလဒဋ္ဌ (ပု) [မင်္ဂုလ+ဒဋ္ဌ] ကြမ်းပိုးကိုက်ခြင်း။ ပစ္စတ္ထရဏေ ဝလိသမ္ဘဝေန ဝါ မင်္ဂုလဒဋ္ဌေန ဝါ ကာယဖန္ဒနမတ္တံ နာမ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၈၄။

မင်္ဂုလပိဋ္ဌိ (ထီ) [မင်္ဂုလ+ပိဋ္ဌိ] ကြမ်းပိုးကျောက်ကုန်း။ မောရဿ အက္ခိမဏ္ဍလမတ္တံ ဝါ မင်္ဂုလ-ပိဋ္ဌိမတ္တံ ဝါ အာဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။၄၀၆။

မင်္ဂုလဗီဇက (န) [မင်္ဂုလ+ဗီဇက] ကြမ်းပိုးဥ။ မင်္ဂုလဗီဇကေပိ ပါဏသညီ နိက္ကာရုဏိက-တာယ တံ ဘိန္ဒန္တော အပနေတိ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၃၊ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၀၇။

မင်္ဂုလဘတ္တ (န) [မင်္ဂုလ+ဘတ္တ] ကြမ်းပိုးစာ။ မင်္ဂုလဘတ္တာ ဟုတွာ သေယျသုခံ မိဒ္ဓသုခမနု-ဘောန္တာ ပမဇ္ဇတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊သျှ၊၁၉၉။

မင်္ဂလသောဓနဒတ္တက (ပု) [မင်္ဂလသောဓန + ဒတ္တက] ကြမ်းပိုးသုတ်သင်ကြောင်း တုတ်ငယ်၊ ကြမ်းပိုးယိုးရေတုတ်ငယ်။ အန္တမသော မင်္ဂလသောဓနဒတ္တကံ ပေဟင္ဂိမာနိ သတ္တ တာသ ပရိဝါရံ ကတွာ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀၆။

မင်္ဂုလိ (တိ) [မင်္ဂ+ဥလ+ဣ] အဆင်းမလှသော၊ ရှုမြင်မကောင်းသော၊သူ။ မင်္ဂုလိ (ဝိ၊၁။၁၃၇။ သံ၊၁။၄၅၀)န္တိ ဝိရူပံ ဒုဒ္ဒသိကံ ဗီဘစ္ဆံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ မင်္ဂနဝသေန ဥလ-တီတိ မင်္ဂုလိ၊ ဝိရူပဗီဘစ္ဆဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၈၅။ ဝိမတိ၊၁၊၂၄၉။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၀၅။

မင်္ဂုလိတ္ထိဝတ္ထု (နှ) [မင်္ဂုလိတ္ထီ+ဝတ္ထု]အဆင်းမလှသောမိန်းမ-အကြောင်း-ဝတ္ထု။ မင်္ဂုလိတ္ထိ-ဝတ္ထုသ္မိံ မင်္ဂုလိန္တိ ဝိရူပံ ဒုဒ္ဒသိကံ ဗီဘစ္ဆံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။

မင်္ဂုလိတ္ထီ (ထီ) [မင်္ဂုလိ + ဣတ္ထီ] အဆင်းမလှသောမိန်းမ၊ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မင်္ဂုသ (ပု) [မင်္ဂ+ဥသ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၂၂။] မြွေပါ။ မင်္ဂုသာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃)တိ နင်္ဂုလာ။ သာရတ္ထ၊၂။၇၅။ (-ဝိမတိ၊၁။၁၄၁။ ပါစိတ်၊ယော၊၉။)

မစလ¹ (ပု) [မစ+အလ] (၁) ခိုးသူ၊ သူခိုး။ (၂) မစလရွာ။ (၁) မစေ စောရကမ္မေ အလန္တိ မစလော။ ကစ္စည်း။၆၆၅။ (-ရူပ၊နှာ။၄၁၇။) (၂) မစလဂါမ-ကြည့်။

မစလ² (ပု) [န+စလ။ မ-အာဂုံ။ မ+အစလ။ မ-နိပါတ်။] မတုန်လှုပ်ခြင်း၊ မြဲမြံ ခိုင်ခံ့ တည်တံ့ခြင်း။ မစလပ္ပတ္တ-ကြည့်။

မစလဂါမ (ပု) [မစလ+ဂါမ] မစလရွာ၊ မဃေ-န မာဏဝေန သဒ္ဓိံ မစလဂါမေ ကာလံ ကတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၊ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။)

မစလဂါမက (ပု) [မစလဂါမ+က]မစလရွာငယ်။ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ မဂဓရဋ္ဌေ မစလဂါမကေ မဃမာဏဝကာလတော ပဋ္ဌာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၁၁။)

မစလဂါမိက (တိ) [မစလဂါမ+ဣက] မစလရွာ၌-ဖွားသော-နေသော၊ မစလရွာသားဖြစ်သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မစလဂါမိကပုရိသ (ပု) [မစလဂါမိက+ပုရိသ] မစလရွာသားယောကျ်ား။ မာဃဝကုလံ ပန တဒန္ဒယေ အဘိညာတံ မစလဂါမိကပုရိသံ ပတိ ဟောတီတိ။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၂။

မစလပ္ပတ္တ (တိ) [မစလ+ပတ္တ] မတုန်လှုပ်ခြင်း-မြဲမြံ ခိုင်ခံ့ တည်တံ့ခြင်း-သို့ ရောက်သော၊ မတုန်လှုပ်သော၊ မြဲမြံ ခိုင်ခံ့ တည်တံ့သော၊ သူ။ မစလပ္ပတ္တော (အံ၊၁။၃၉၉)တိ....အစ-လပ္ပတ္တော နိစ္စလပ္ပတ္တော။ မကာရော နိပါတ-မတ္တံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၃။ သမဏမစလ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂)လည်းကြည့်။

မစ္စ (ပု) [မရ+စ။မရ+တျ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၂၇။ မရ-တီတိ မစ္စော၊ သတ္တော။ မောဂ်၊၇၊၄၀။ မန+စ။မနတိ ဇာနာတီတိအာဒိဒသနဋ္ဌေန မစ္စော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၅၅။ မရ + ရတျ။ နိတိ၊သုတ္တ။ ၁၂၅၄။] (၁) လူ။ (၂)သတ္တဝါ။ (၁) မစ္စာ ပရိဒေဝယန္တိ (ပေတ။၁၃၆)တိ မယံ ဝိယ အဉ္ဉေပိ မနုဿာ ကတကိဗ္ဗိသာ ပရိဒေဝန္တိ ကန္ဒန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၅။ မနုဿော မာနုသော မစ္စော။ ဓာန်။၂၂၇။ (၂) တေန မစ္စာ သုဇ္ဈန္တိ၊ န ဂေါတ္တေန ဓနေန ဝါ။ မ၊၃။၁၀၆။ သံ၊၁။၃၁။ နေတ္တိ။၁၂၇။(-ဓမ္မ။၂၁။ သုတ္တနိ။ ၃၉၉။ မဟာနိ။၃၄၊၉၂။ နေတ္တိ။၆။) တေန မစ္စာ သုဇ္ဈန္တီတိ ဧတေန အဋ္ဌင်္ဂိကေန မဂ္ဂေ-န သတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ။၁။ ၇၄။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၃၉။ မစ္စာတိ သတ္တာ။

သုတ္တနိပါတ်ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ နေတ္တိဋ္ဌ။၄၃။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၄။ မဟာနိဋ္ဌ။၁၃၃၊၂၁၆။)

မစ္စလောက(ပု)[မစ္စ+လောက]လူ့ပြည်လောက၊ လူ့ဘုံ။ ယန္နူ တုဝံ အဂမာ မစ္စလောကံ။ ဇာ၊ ၂။၃၀၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၂၂။

မစ္စု (ထီ၊ပု) [မရ+စု။ မရ+တျု။ မ+ရ်ာ မစ္စု။ မောဂ်၊၇။၄၀။ မရတိတော စု၊ မစ္စု။ ဝဇာ-ဒိနာ ဝါ တျု၊ တတော မစ္စုသဒ္ဒိသော ဒွိသု။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၄၀၄။ မုသ+တျု။ ပါဏံ စဇတီတိ မစ္စု။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၂၅၃။] သေခြင်း၊သေမင်း။ အပ္ပမာဒေါ အမတံ ပဒံ၊ ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒံ။ ဓမ္မ။၁၆။ (—အဘိ၊ဝိ။၁၀၄။ ဓမ္မ။၃၂။ ၃၆။ ဥဒါန။၉၃။ ဣတိဝုတ်။၂၃၂။ ထေရ၊ ၂၂၁။ ဇာ၊၂။၁၆၀။) မစ္စုနောတိ မရဏဿ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၊၃၁၊၇၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၁၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၀၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၃။ မူလဋီ၊၂။၆၃။)

မစ္စုကာလ (ပု) [မစ္စု+ကာလ] သေခါနီးကာလ၊ သေခါနီးချိန်။ မစ္စုကာလေ စ သမ္ပတ္တေ၊ ဒေဝါ အဿာသယန္တိ မံ။ အပ၊၁။၈၅။

မစ္စုဂေါစရ (ပု) [မစ္စု + ဂေါစရ] သေမင်း၏ ကျက်စားရာ၊ သေမင်းစားကျက်။ မစ္စုပထ —ကြည့်။

မစ္စုဇဟ (တိ) [မစ္စု+ဇဟ] သေမင်းကို စွန့်ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ မစ္စုဇဟော (သံ၊၂။၃၆၈)တိ တယော မစ္စု ဇဟိတွာ ဌိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊ ၅၀။

မစ္စုတရ (တိ) [မစ္စု+တရ+အ] သေမင်းကို လွန်မြောက်ပြီးသော၊ သူ။ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိံ ဉဟစ္စ၊ ဧဝံ မစ္စုတရော သိယာ။ မဟာနိ။၃၄၆။ စူဠနိ။ ၁၁၀။ နေတ္တိ။၇။ ဧဝံ မစ္စုတရော သိယာတိ ဧဝံ မရဏဿ တရဏော ဘဝေယျ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၈၅။ (—နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၄၆။ နေတ္တိ၊ဝိ။၆၃။)

မစ္စုတရဏ (နု) [မစ္စု+တရဏ] သေမင်း(နိဗ္ဗာန်)ကို လွန်မြောက်ခြင်း။ မစ္စုတရဏာ မစ္စုနော ဝိသယာတိက္ကမနံ တဿ ယံ ဥပ္ပါဒါယ ပဋိပဒါ ပဋိပဇ္ဇနံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၃၆။

မစ္စုဓေယ (ပု) [မစ္စု+ဓေယ] သေမင်း။ ဝသဝတ္တိ ပလိတာနိ မစ္စုဓေယသ ဒူရေ ဥနိ ဌတ္တွာ။ မင်္ဂ၊ ၃။၂၁၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ (—မင်္ဂ၊၃။၄၄၇။)

မစ္စုဓေယျ (နု) [မစ္စု+ဓေယျ။ မစ္စု ဓိယတိ ဧတ္ထာတိ မစ္စုဓေယျံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၇၁၊၁၀၆။] သေမင်း၏—တည်ရာ— ကျက်စားရာ — စားကျက် (တေဘူမကဝဋ်တရား)။ န မစ္စုဓေယျဿ တရေယျ ပါရံ။ သံ၊၁။၄၊ (—၂၁။ သံ၊၃။၁၄၄။ အံ၊၃။၄၄၅။ ဓမ္မ။၂၅။ သုတ္တနိ။၃၃၂။ စူဠနိ။ ၁၅၃။ ထေရ။၃၇၅။ ထေရီ။၃၇၈။ ဥဒါန။၃၃၁။) မစ္စုဓေယျဿာတိ တေဘူမက ဝဋ္ဋဿ၊ ပဉ္စ မစ္စုနော ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန မစ္စုဓေယျန္တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ မစ္စုဓေယျန္တိ မစ္စု ဧတ္ထ ဓိယတီတိ မစ္စုဓေယျံ။ တေဘူမကဝဋ္ဋဿေတံ အဓိဝစနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၀။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၃၈။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၈၀။) မာရဓေယျ—လည်းကြည့်။

မစ္စုပထ (ပု)[မစ္စု+ပထ] သေမင်းလမ်းကြောင်း။ မစ္စုပထေ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁)တိ မစ္စုဂေါစရေ။ အာသန္နမရဏကာလေယ ဝေမာတံသု။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၃၁၉၊

မစ္စုပရာယဏ(နု) (ဘ) [မစ္စု + ပရာယဏ] သေမင်းလျှင် လဲလျောင်းရာရှိသော၊ သေမင်းဆီသို့သာ ဆိုက်ရောက်ရသော၊ သူ။ ယောပိ ဝဿသတံ ဇီဝေ၊ သောပိ မစ္စုပရာယဏော။ သံ၊၃။၁၉၁။(—သုတ္တနိ။၃၇၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၁၄။) သဗ္ဗေ မစ္စုဝသံ ယန္တိ၊ သဗ္ဗေ မစ္စုပရာယဏာ။ မဟာနိ။၉၃။

မစ္စုပရေတ (တိ) [မစ္စု+ပရေတ] သေမင်းခြံရံအပ်သော၊ သေမင်းပိုင်းရှိနေသော၊ သူ။

တေသံ မစ္ဆုပရေတာန (မဟာနိ။၉၃)န္တိ ဧတေသံ မစ္စုနာ ပရိဒါရိတာနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၁၆။

မစ္စုပဟာယီ (တိ) [မစ္စု+ပဟာယီ] သေမင်းကို ပယ်စွန့်ပြီးသော၊ သူ။ သဟာယံ မစ္စုဟာယိ- နန္တိ သဟာယမတ္တာ အဒ္ဓဟတ္တသမဓိဂမေန မစ္စုဝိဒ္ဓံယာတိက္ကမေန မစ္စုပဟာယိနော တာဒိသာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။

မစ္စုပါရဂူ (တိ)[မစ္စု+ပါရဂူ] သေမင်း၏ ကမ်း တစ်ဖက်(နိဗ္ဗာန်)သို့ရောက်သော၊ သေမင်းကို လွန်မြောက်ပြီးသော၊ သူ။ အနုဇာတော သတ္တု သမ္ဗုဒ္ဓေတော၊ တေဝိဇ္ဇော မစ္စုပါရဂူ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။

မစ္စုပါသ (ပု) [မစ္စု+ပါသ] (၁) ကျော့ကွင်း သဖွယ်ဖြစ်သောသေမင်း၊ သေမင်း၏ကျော့ကွင်း။ (ဘွ))(၂) သေမင်း၏ကျော့ကွင်းနှင့် တူသော (ဒေါသ,မိန်းမ)။ (၁) မစ္စုပါသေန ပရိက္ခိတ္တော လောကသန္နိဝါသော။ ပဋိသံ။ ၁၂၃။ (–ထေရ။၂၇၂။ မိလိန္ဒ။၁၅၂။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။) မစ္စုပါသေန ပရိက္ခိတ္တောတိ ဒုမ္မောစနီယဋ္ဌေန ပါသဘူတေန မရဏေန ဗဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ (တိ)(၂) ဣဘာသံ ကောဓရူပေန၊ မစ္စုပါသော ဂုဟာသယော။ အံ၊၂။၄၇၂။ (–ဇာ၊၂။၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၁၊၃၆၄။)

မစ္စုပါသပ္ပမောစန (န) [မစ္စုပါသ+ပမောစန] သေမင်း၏ ကျော့ကွင်းမှ လွတ်မြောက် ကြောင်းတရား (မဂ်,နိဗ္ဗာန်)။ ယော ဝေဒိ သဗ္ဗသတ္တာနံ၊ မစ္စုပါသပ္ပမောစနံ။ အံ၊၁။ ၃၄၆။ (–သုတ္တနိ။၃၀၄။)မစ္စုပါသပ္ပမောစနန္တိ မစ္စုပါသာ ပမောစနကံ မဂ္ဂံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။)

မစ္စုပါသပရိက္ခိတ္တ (တိ) [မစ္စုပါသ+ပရိက္ခိတ္တ] သေမင်း၏ ကျော့ကွင်းသည် ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ မစ္စုပါသပရိက္ခိတ္တော၊ မဟာဇနန္ဒနင်ဒွေါ လောကသန္နိဝါသော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၈။

မစ္စုပ္ပတ္တ (တိ) [မစ္စု+ပတ္တ] သေခြင်းသို့ရောက် သော၊ သေခါနီးနေသော၊ သူ။ မရဏမုခေ, မစ္စုပ္ပတ္တာ မစ္စုသာမုတ္တာ မစ္စုပါဂတာ။မဟာနိ။ ၃၆။

မစ္စုဗန္ဓန (န) [မစ္စု+ဗန္ဓန] သေမင်းအနှောင် အဖွဲ့၊ သေခြင်းသဘော။ မစ္စုနော ယောဂန္တိ မစ္စုဗန္ဓနံ၊ မရဏမေဝတန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ဂ၇။

မစ္စုဘယ (န) [မစ္စု+ဘယ] သေဘေး။ အောက် ပုဒ်ကြည့်။

မစ္စုဘယဋ္ဋိတ (တိ) [မစ္စုဘယ+အဋ္ဋိတ] သေဘေး – နှိပ်စက်အပ် – နှိပ်စက်ခံရ – သော၊ သူ။ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ ဒိသ္ဝာန၊ မစ္စေ မစ္စုဘယဋ္ဋိတော။ ဇာ၊၂။၃၀၃။ မစ္စုဘယေန အဋ္ဋိတော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇။၂၂၄။

မစ္စုမရဏ (န) [မစ္စု+မရဏ] ဇီဝိန်ပျက်ကြွေ သေဆုံးခြင်း။ မစ္စုမရဏံ ကာလကိရိယာ ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ။ဒီ၊၂။၂၄၄။ မဟာနိ။၉၅။မစ္စု- မရဏန္တိ မစ္စုမရဏံ၊ န ခဏိကမရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၇။မစ္စုမရဏန္တိ မစ္စုသင်္ခါတံ မရဏံ။မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊၂၁၁။ မစ္စုမရဏန္တိ မစ္စုသင်္ခါတံ ကေဘဝ- ပရိယာပန္နဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒဘူတံ မရဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊၂။၃၃၇။

မစ္စုမာရ (ပု) [မစ္စု+မာရ] မစ္စုမာန်၊ သေမင်း။ ဒေဝပုတ္တမာရောပိ မစ္စုမာရောပိ ကိလေသ- မာရောပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၅။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၁။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၃၉။) မစ္စုမာရော ပန "စုတိ ဝေနတာ" တိအာဒိနာ ဒေသိတာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၂၅။

မစ္စုမုခ (န) [မစ္စု + မုခ] သေမင်းခံတွင်း။ ဟီနာ နရာ မစ္စုမုခေ လပန္တိ။ သုတ္တနိ။၄၀၀။

မဟာနိ။၃၄။ (–၃၆။ ဇာ၊၁။၂၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၅၈။) မစ္စုမုခေ လပန္တီတိ အန္တကာလေ သမ္ပတ္တေ မရဏမုခေ ပရိဒေဝန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၅။

မစ္စုရာဇ (ပု) [မစ္စု+ရာဇ] သေမင်း။ ယောပါ-နုဒိ မစ္စုရာဇဿ သေနံ။ ထေရ။၂၂၁။ (–သုတ္တနိ။၃၂၈။ ဥဒါန။၉၃၊၁၅၁။ မဟာနိ။ ၃၄၆။) မစ္စုရာဇဿာတိ မစ္စု နာမ မရဏံ ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ၊ သော စ ဝသဝတ္တာနံ အတ္တ-နော ဝသေ အနုဝတ္တာပနတော ဝသ ရဋ္ဌေန ရာဇာတိ မစ္စုရာဇာ၊ တဿ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁–၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၀၆၊၂၉၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၅။)

မစ္စုရာဇပရိယာယနာမ (တိ) [မစ္စုရာဇပရိယာယ + နာမ] သေမင်း၏ ပရိယာယ်နာမည်ရှိသော၊ သေမင်းနှင့် နာမည်တူသော၊ သူ။ မာ တုမှေ "ပမတ္တာ ဝေ"တိ ဝေ ဥတွာ မစ္စုရာဇပရိယာယနာမော မာရော ဝသာနုဂေ အမောဟယိတ္ထ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။

မစ္စုဝဋ္ဋ (န) [မစ္စု+ဝဋ္ဋ] သေမှုနှင့်ဆက်စပ်သော အကြောင်းဝဋ္ဋ။ မစ္စုဝဋ္ဋသ္မိံ သော ဘိက္ခု....အာဟ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။

မစ္စုဝသ (ပု) [မစ္စု+ဝသ] သေမင်း၏ အလိုနိုင်ငံ၊ သေမင်းအုပ်စိုးရာ နိုင်ငံ။ သဗ္ဗေ မစ္စု-ဝသံ ယန္တိ (မဟာနိ။၉၃)တိ ဧတေ ဝုတ္တပ္ပ-ကာရာ ဒဟရာဒယော သဗ္ဗေ မစ္စုနော လောကသ်ရိယံ ဥပဂစ္ဆန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၆။

မစ္စုဝသဂ (တိ) [မစ္စုဝသ+ဂမု+ဏွ] သေမင်း အလိုနိုင်ငံသို့ လိုက်သော၊ သူ။ ကာလေ တေ အပ္ပမတ္တာ၊ န မစ္စုဝသဂါ သိယုံ။ သံ၊၁။၅၀။

မစ္စုသမ္ပတ္တ (တိ) [မစ္စု+ သမ္ပတ္တ] သေခြင်းသို့ ကောင်းစွာ ရောက်သော၊ မုချသေခါနီးနေသော၊ သူ။ မစ္စုပ္ပတ္တ–ကြည့်။

မစ္စုဝိသယ (ပု) [မစ္စု+ဝိသယ] သေမင်းနိုင်ငံ။ အဟဥ္စ ဣမသ္မိံ ဇီဝလောကေ ဌိတော ယမဝိသယံ မစ္စုဝိသယံ ပရလောကံ ဂတော နာမ အဟောသိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။ (–နေတ္တိ၊ ဝိ။၆၃။)

မစ္စုဝိသယာတိက္ကမ (ပု) [မစ္စုဝိသယ+ အတိက္ကမ] သေမင်း၏ နိုင်ငံကို လွန်မြောက်ခြင်း။ မစ္စု-ပဟာယီ–ကြည့်။

မစ္စုဝေသ (တိ) [မစ္စု+ဝေသ] သေမင်းအသွင်ရှိသော၊ သေမင်းနှင့် တူသော။ မစ္စုဝေသော ဂုဟာသယော (ဇာ၊၁။၁၃၀)တိ သရီရ-ဂုဟာယ ဝသနတော မရဏမစ္စုဝေသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။

မစ္စုသင်္ခါတ (တိ) [မစ္စု+သင်္ခါတ] သေမင်းဟု ဆိုအပ်သော။ မစ္စုသင်္ခါတံ မရဏံ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂)န္တိ မစ္စုသညိတံ မရဏံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄။

မစ္စုသညိတ (တိ) [မစ္စု+သညိတ] သေမင်းဟု သိမှတ်အပ်သော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မစ္စုသန္တိက (န) [မစ္စု+ သန္တိက] သေမင်း–အထံ–အနီး။ သတတံ သမိတံ မစ္စုသန္တိကံ ဂစ္ဆာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၂။

မစ္စုသမီပ (န) [မစ္စု+သမီပ] သေမင်းအနီး။ မယံ မစ္စုသမီပံ ဂစ္ဆာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၃။၄၆၅။ သာရတ္ထ၊၃။၃၅၁။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၇။)

မစ္စုသေနာ (ထီ) [မစ္စု+ သေနာ] သေမင်း၏ စစ်သည်။ အာရဗ္ဘ ဝီရိယန္တိ မစ္စုသေနာ-သင်္ခါတ ကိလေသဓုနနေ အာရဗ္ဘဝီရိယံ။ သံ၊ ဋီ၊၁။၂၅၀။

မစ္စုပဟာယီ (တိ) [မစ္စု+ပဟာ+ဏီ။ မစ္စုံ ပဇဟ-တီတိ မစ္စုပဟာယီ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ ထီ-၌ မစ္စုပဟာယိနီ။] သေမင်းကို – ပယ်စွန့်တတ်

သော – ပယ်ဝှန့်၍ သွားကုန်သော၊ သူ။ နိရောဓေ ယော ဝိမုတ္တိ၊ တေ ဇနာ မစ္စုဟာယိနော။ ဣတိဝုတ်။၂၂၆။ သုတ္တနိ။၃၉၆။ (–အံ၊၁။၁၆၅။ သံ၊၁။၁၅၆။ ထေရ၊၂၄၈၊ ၃၆၄။ မဋ္ဌ၊၁၊၃၄၇။) မစ္စုဟာယိနောတိ မရဏမစ္စု ကိလေသမစ္စု ဒေဝပုတ္တမစ္စု ဟာယိနော၊ တိဝိဓမ္ပိ တံ မစ္စုံ ပဇဟိတွာ ဂါမိနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၂။၂၂၅၊ (–သံဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၃။ အံဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၁၇၅။ မဋ္ဋီ၊၂။၃၄။)

မစ္စုပ္ပါဂတ (တိ) [မစ္စု + ဥပါဂတ] သေခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သော၊ သေခါနီးနေသော၊ သူ။ မစ္စုပ္ပတ္တ-ကြည့်။

မစ္ဆ (ပု) [မုဒ+ဆ။ သုခဒုက္ခံ မုဒတိ ဘက္ခတီတိ မစ္ဆော။ ကစ္စည်း။၆၁၀။ မသ(မရ)+ဆ။ဓာန်၊ ဋီ။၆၇၁။မောဂ်။၇။၄၃။ထိ-၌ မစ္ဆာ, မစ္ဆီ။(မတ္တျ-သံ] (၁)မစ္ဆမင်း။ (၂)မစ္ဆတိုင်း။ (၃)ငါး။ (၁) မစ္ဆာစာ (ဇာ၊၂။၂၈၅)တိ ကုရုံ စ သမ္မ မစ္ဆေသု။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၁၈၀။ (၂) ကုရုပဉ္စာလသု မစ္ဆသုရသေနေသု(သျှာ)။ မစ္ဆသုရသေနေသု (သိက္ခာမူကဲ)။ ဒီ၊၂။၁၆၂။ (၃) မစ္ဆော နာမ ဩဒကော ဝုစ္စတိ။ ပါ၊၂။၁၁၉။ ၄၆၆၊ (–ဝိဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။ ကင်္ခါ၊၂၂၈။ ဇာဋ္ဌ၊၅။ ၃၇၀။) အပဒါနံ အဟိ မစ္ဆာ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ ယဋ္ဌ မံ မညတေ မစ္ဆိ၊ အညံ သော ရတိယာ ဂတော။ ဇာ၊၁။၉၅၀။ (မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ ယူဇနာ နှစ်ရာရှိသော တိမိမည်သော ငါး။ ယူဇနာသုံးရာရှိသော တိမိင်္ဂလမည်သောငါး။ ယူဇနာလေးရာရှိသော တိမိပိင်္ဂလ မည်သော ငါး။ ယူဇနာ ငါးရာရှိသော တိမိရပိင်္ဂလ မည်သော ငါး။ ယူဇနာတစ်ထောင်စီရှိသော အာနန္ဒာငါး, တိမိနန္ဒငါး, အဇ္ဈာရောဟငါး, မဟာတိမိငါးဟူ၍ ငါးကြီးရှစ်မျိုး ရှိသည်။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၇၇။ ငါးကြီးတို့၏ ပမာဏဝါဒ ကဲ့ကို သက်ဆိုင်ရာ တိမိင်္ဂလစသော ပုဒ်တို့၌ကြည့်။)

မစ္ဆက (ပု) [မစ္ဆ+က] ငါး။ မစ္ဆကေ ဃာတေတီတိ မစ္ဆဃာတကော။ အပ၊၁။ ၃၄၈။ ဥဒါနဋ္ဌ။၂၄၁။ အံဋီ၊၃။၄၃၇။ (–ဇာ၊ ၁။၆၆။)

မစ္ဆကဏ္ဍက (ပု) [မစ္ဆ+ကဏ္ဍက] (၁)ငါး၏ဆူး။ (တိ) (၂) ငါးဆူးသဏ္ဌာန်ရှိသော။ ဥဇုက-မေဝ ပန မစ္ဆကဏ္ဍကံ ဝါ ခဇ္ဇုရိပတ္တကံ ဝါ မဋ္ဌပဋ္ဋိကံ ဝါ ကတွာ ကောဋ္ဋိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ပါဋ္ဌ၊ ၁။၂၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။၆။ ဇ္ဈော စ ဥဘယ-ပဿေသု မစ္ဆကဏ္ဍကယုတ္တံ မစ္ဆသာ ဝိဋ္ဌကဏ္ဍကံ ဝိယ ယသ ပဋ္ဋကာယ ဝါလ နံ ပေသေတိ၊ ဣဒံ ကာယဗန္ဓနံ မစ္ဆကဏ္ဍကံ နာမ။ ဝိဝိနိဋ္ဌပ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၃၃၆။

မစ္ဆကဏ္ဍကယုတ္တ (တိ) [မစ္ဆကဏ္ဍက +ယုတ္တ] ငါးဆူးတစ်ခင်သဏ္ဌာန်နှင့် ယှဉ်သော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မစ္ဆကဏ္ဍကဝါယိမ (တ) [မစ္ဆကဏ္ဍက+ဝါယိမ] ငါးဆူးသဏ္ဌာန် – ရက်ဖောက်–ထိုးအပ်–သော။ ပဋ္ဋိကံ ဝါ မစ္ဆကဏ္ဍက ဝါယိမာ ဝါ ပဋ္ဋိကာ ဝဋ္ဋတိ။ ပါဋ္ဌ၊၄။၅၄။

မစ္ဆကုစ္ဆိ (ထီ၊ပု) [မစ္ဆ+ကုစ္ဆိ] ငါး၏ဝမ်းဗိုက်။ မစ္ဆကုစ္ဆိယံ မေ ပုတ္တော လဒ္ဓေါ။ မဋ္ဌ၊၄။၁၃၆။ အံဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။

မစ္ဆက္ခိ (နု) [မစ္ဆ+အက္ခိ] ငါးမျက်လုံး။ မစ္ဆက္ခိ-သဏ္ဌာနံ ဒုကူလပဋံ ယာဝ ပါဒန္တာ ပါရုပိတွာ အဋ္ဌာသိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၉။ မဋ္ဌ၊၄။၁၃၃။ မစ္ဆက္ခိ-သဏ္ဌာနံ သဝိဝရော်န။ ဒီဋီ၊၂။၂၉။ မဋီ၊၃။၃၃၉။

မစ္ဆခ (က္ခ) ဏ္ဍ (ပု) [မစ္ဆ+ခဏ္ဍ] ငါးပိုင်း၊ ငါးတုံး။ ဒွေ မစ္ဆခဏ္ဍာနိ ဝါ(မစ္ဆက္ခဏ္ဍာနိ ဝါ) မံသခဏ္ဍာနိ ဝါ။ ပါသာဒိ၊၁၂၆။ ကင်္ခါ၊၂၂၁။ (–ဇာဋ္ဌ၊၃။၃၁၆။)

မစ္ဆခါဒန (နု) [မစ္ဆ+ခါဒန] ငါးကို ခဲစားခြင်း။ အာဝုသော တဝ မစ္ဆခါဒနေန ကမ္မံ နတ္ထိ။ အံဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။

မစ္ဆခိပ္ပ (န) [မစ္ဆ+ခိပ္ပ] ငါးထောင်သောမြှုံး။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ-၌ ငါးအုပ်သောဆောင်းကို၊ ဝါ– ငါးထောင်မြှုံးကို–ဟု အနက်ပြန်သည်။) မစ္ဆ-ခိပ္ပံ ဂဟေတွာ ဥဒကေ ဩဍ္ဍာပေသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၀။ (–ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉။)

မစ္ဆဂဏ (ပု) [မစ္ဆ+ဂဏ] ငါးအပေါင်း။ မစ္ဆ-ဂဏော တံ ဗကံ ပသိတွာ ပဌမံ ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၄။

မစ္ဆဂဏပရိဝုတ (တိ) [မစ္ဆဂဏ+ပရိဝုတ] ငါးအပေါင်းခြံရံအပ်သော၊ သူ။ တဒါ ဗောဓိ-သတ္တော မစ္ဆယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မစ္ဆဂဏ-ပရိဝုတော တတ္ထ ပဋိဝသတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၃။)

မစ္ဆဂန္ဓ (ပု) [မစ္ဆ+ဂန္ဓ] ငါးနံ့။ ဥဒ္ဒေါ မစ္ဆဂန္ဓံ ဃာယိတွာ ဝါလုကံ ဝိယူဟိတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၀၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၃၀၇။)

မစ္ဆဂုမ္ဗ (ပု၊န) [မစ္ဆ+ဂုမ္ဗ] ငါးအပေါင်း။ သက္ခရကထလမ္ပိ မစ္ဆဂုမ္ဗမ္ပိ စရန္တမ္ပိ တိဋ္ဌန္တမ္ပိ။ ဒီ၊၁။ ၇၉။ မ၊၁။ ၂၁၃။ အံ၊၁။ ၈။ (–ဇာ၊၁။ ၄၈။) မစ္ဆာနံ ဂုမ္ဗာ ဃဋ္ဋာတိ မစ္ဆဂုမ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၂။)

မစ္ဆဂုမ္ဗနိသေဝိတ (တိ) [မစ္ဆဂုမ္ဗ+နိသေဝိတ] ငါးအပေါင်း–မှီဝဲ–ကျက်စား–အပ်သော။ အစ္ဆာ သဝန္တိ အမ္ဗုနိ၊ မစ္ဆဂုမ္ဗနိသေဝိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၃။ (–၃၄၄။)

မစ္ဆဂ္ဂဟဏ (န) [မစ္ဆ+ဂဟဏ] (၁) မစ္ဆသဒ္ဒါ။ (၂) ငါးကိုယူခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်း။ (၁)မစ္ဆဂ္ဂ-ဟဏေန သဗ္ဗာပိ မစ္ဆကစ္ဆပမဏ္ဍူကာဒိဘေဒါ ဩဒကဇာတိ သင်္ဂဟိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၅။) (၂) မစ္ဆဂ္ဂဟဏာဒီသု ပယောဂေသုပိ ဧသေဝနယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၂။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄။)

မစ္ဆဂ္ဂါဟက (တိ) [မစ္ဆ+ဂါဟက] ငါးဖမ်းသော၊ သူ (တံငါ)။ ဇာလေ ဝါ ဥဒကတော ဥက္ခိတ္တ-မတ္တေ မစ္ဆဂ္ဂါဟကာနံ မဟာသဒ္ဒေါ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၇။

မစ္ဆဃဋ္ဋ (ထီ) [မစ္ဆ+ဃဋ္ဋ] ငါးအပေါင်း။ ရာဇာ တာလက္ခန္ဓပ္ပမာဏံ မစ္ဆဃဋ္ဋံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။

မစ္ဆဃာတက (တိ) [မစ္ဆ+ဃာတက] ငါးကို သတ်သော၊သူ (တံငါ)။ လုဒ္ဒေါ မစ္ဆဃာ-တကော စောရော။ အံ၊၁။ ၅၂၈။ အဘိ၊ပု။ ၁၆၄။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၈။) မစ္ဆဃာတကောတိ မစ္ဆဗန္ဓော ကေဝဋ္ဋော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၈၃။ (–အံ၊ဋီ၊၃။ ၉၈။)

မစ္ဆဇာတက (န) [မစ္ဆ+ဇာတက] မစ္ဆဇာတ်။ (ဤဇာတ်သည် (၁)ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၄-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။ ၉။ (၂) ဇာတက ပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၈-ဝဂ်၊ ၅-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။ ၁၈။ (၃) ဇာတကပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၆-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။ ၅၈–ဟူ၍ သုံးဇာတ်ရှိသည်။) သဇ္ဇေ-နာတိ မစ္ဆဇာတကေ ဗောဓိသတ္တဿ ဝိယ ၁-ဇ္ဇေန။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၃၂။

မစ္ဆဇာတိ (ထီ) [မစ္ဆ+ဇာတိ] ငါးဇာတ်၊ ငါးမျိုး။ အမရာ နာမ ဧကာ မစ္ဆဇာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၆။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇၄။ မ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၇၃။)

မစ္ဆဇာလ (ပု၊န) [မစ္ဆ+ဇာလ] ငါးဖမ်းပိုက်ကွန်။ အနာမာသာနီတိ မစ္ဆဇာလာဒိပရူပ-ရေမတံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၆၃။

မစ္ဆဇာလခိပ (ပု) [မစ္ဆဇာလ+ခိပ] ငါးဖမ်းပိုက်ကွန်ကိုပစ်ခြင်း။ မစ္ဆဇာလခိပကုမ္မိနကရ-ဏောသု စေဝ ပါသာဩဍ္ဍနသူလာရောပနာဒီသု စ ဆေကတာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၁။

မစ္ဆဇာလခိပန (န) [မစ္ဆဇာလ+ခိမန] ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန်ကိုပစ်ခြင်း။ မစ္ဆဇာလခိပနကုမ္မိနကရ-

ဓာေသု စေဝ ပါသြည္ဒနသူလာရောပေနာဒီသု စ ဆေကတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၂။

မစ္ဆင်္ဂါကာ (ထီ) [မစ္ဆင်္ဂ+ဂ္ဂက+အာ] သကာ။ သက္ခရ ဒီနီတိ အာဒိသဒ္ဒေန မစ္ဆင်္ဂါကာနံ သင်္ဂဟော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၉။

မစ္ဆင်္ဂီ (ထီ) [မစ္ဆင်္ဂ+ဤ (မတ္တ၂ဂ္ဂီ–သံ)] သကာ။ (ငါးခူနှင့်အတူ ပြုပ်ရှပ်ရှပ်ရှိရကား သကာကို မစ္ဆင်္ဂီဟူပါသည်။ ဓာန်၊သျှ။) ဂုဠွော စ ဖာဏိတံ ခဏ္ဍော၊ မစ္ဆင်္ဂီ သက္ခရာ ဂ္ဂတိ။ ဓာန်။၄၆၂။

မစ္ဆဒါယက (ပု) [မစ္ဆ+ဒါယက] ငါးလှူသူ၊ မစ္ဆဒါယက ထေရ်။ ဂ္ဂတ္တံ သုဒံ အာယသ္မာ မစ္ဆဒါယကော ထေရော ဂ္ဂမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ ။ အပ၊၁။၂၆၂။

မစ္ဆဒါန (နပုံ) [မစ္ဆ+ဒါန] ငါးအလှူ။ ဒုဂ္ဂတိ· နာဘိဇာနာမိ၊ မစ္ဆဒါနဿိဒံ ဖလံ။ အပ၊ ၁။ ၂၆၂။

မစ္ဆဓောဝန (နပုံ) [မစ္ဆ+ဓောဝန] ငါးဆေး ကြောင်းရေ၊ ငါးဆေးစရာရေ။ မစ္ဆဓောဝန· မံသဓောဝန တဏ္ဍုလဓောဝနခေဠသိဃာဏိ· ကာသုနခဒသူကရဝစ္စာဒီဟိ သမ္မိဿာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၃၈။ မစ္ဆာ ဓောဝိယန္တိ ဧတေနာတိ မစ္ဆ· ဓောဝနံ၊ ဥဒကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၁၉။

မစ္ဆပစ္ဆိ (ထီ) [မစ္ဆ+ပစ္ဆိ] ငါးတောင်း၊ ငါး· ထည့်သောတောင်း။ တေသံ ဟိ မစ္ဆပစ္ဆိ· ဂဟေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ (–၁၇၇။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၃။)

မစ္ဆပစ္ဆိဌပိတဋ္ဌာန (နပုံ) [မစ္ဆပစ္ဆိ+ဌပိတဋ္ဌာန] ငါးထည့်သော တောင်းထားရာ အရပ်ဌာန။ ကောဝဋ္ဋာနံ မစ္ဆပစ္ဆိဌပိတဋ္ဌာနေ မဟာဇနော သန္နိပတိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ (–အံ၊ဋီ၊၃။၁၄၊ ၁၈၅။)

မစ္ဆပရိဒေဝန (နပုံ) [မစ္ဆ+ပရိဒေဝန] ငါး၏ ငိုကြွေးမြည်တမ်းသံ။ တေနသ မစ္ဆပရိဒေဝနံ သုတွာ တေဒဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၇။

မစ္ဆပသိဗ္ဗကမုခ (နပုံ) [မစ္ဆပသိဗ္ဗက+မုခ] ငါးဖမ်း သော–အိတ်ဝ–တောင်းဝ၊ မြုံးဝ။ ကုမိနာ· မုခေ မစ္ဆဗန္ဓာနံ မစ္ဆပသိဗ္ဗကမုခေ ဗဒ္ဓါ မစ္ဆာ· ဝိယ ။ သေဒ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။

မစ္ဆပိတ္တ (နပုံ) [မစ္ဆ+ပိတ္တ] ငါးသည်းခြေ။ အစ္ဆပိတ္တံ ဝါ မစ္ဆပိတ္တံ ဝါသာ နာသပုဋေ ပက္ခိပေယျုံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။ (–သာရတ္ထ၊၃။ ၄၁၄။ ဝိမတိ၊၂။၂၅၃။) မစ္ဆပိတ္တန္တိ ဝါဠမစ္ဆ· ပိတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၇၉။

မစ္ဆဖာလ (နပုံ) [မစ္ဆ+ဖာလ]ပိုင်းဖြတ်အပ်သော ငါး၊ ငါးပိုင်း၊ ငါးတုံး။ ကေ မစ္ဆဖာလံ ဒေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၄၊၁၈၅။ (–ဥပါန၊ဋ္ဌ။၁၆၃။)

မစ္ဆဗန္ဓ (ပု) [မစ္ဆ+ဗန္ဓ+အ။ မစ္ဆ+ဟန+အ။ မစ္ဆေ ဗန္ဓတိ ဇာလေနာတိ မစ္ဆဗန္ဓော၊ မစ္ဆေ ဝဓေတီတိ ဝါ မစ္ဆဗဓော၊ နိဂ္ဂဟီတာ ဂမော။ ဓာန်၊ဋီ။၆၇၀။] ငါးဖမ်းသောသူ၊ တံငါသည်။ သမုဒ္ဒမဇ္ဈေ ဝါ မစ္ဆဗန္ဓာနံ အဂမနပထေသု ဒီပကေသု လဗ္ဘတိ။ ကင်္ခါ။ ၉၀။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၃။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၃။)မစ္ဆဗန္ဓာနန္တိ ကေဝဋ္ဋာနံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၄၅။

မစ္ဆဗန္ဓက (ပု) [မစ္ဆဗန္ဓ+က] တံငါသည်။ ယထာ နာမ မစ္ဆဗန္ဓကေန ဩဍ္ဍိတဿ ကုမိန· ဿ မုခေ ပဝိဋ္ဌာ မစ္ဆာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃၃။

မစ္ဆဗန္ဓကေဝဋ္ဋ (ပု) [မစ္ဆဗန္ဓ+ကေဝဋ္ဋ] ငါးဖမ်း· သော တံငါသည်။ မစ္ဆဃာတကောတိ မစ္ဆဗန္ဓ ကေဝဋ္ဋော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။

မစ္ဆဗန္ဓန (နပုံ) [မစ္ဆ+ဗန္ဓန] ငါးဖမ်းကြောင်း၊ ငါးဖမ်းစရာ။ မစ္ဆဗန္ဓနံ ဇာလံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၅၉။(–ဝိမတိ၊၁။၂၉၅။)

မစ္ဆဘာဂ (ပု) [မစ္ဆ+ဘာဂ] ငါးအဖို့အစု၊ ငါးဝေစု။ တေသံ တတ္ထ မစ္ဆဘာဂေါ မံသဘာဂေါ အဒ္ဒုကဟာပဏော ဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။

မစ္ဆဘောဇန (နု) [မစ္ဆ+ဘောဇန] ငါးစား အပ်သော အစာ၊ ငါးစာ။ မစ္ဆဘောဇနတံ အာပဇ္ဇိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။

မစ္ဆမတ (ပု) [မစ္ဆ+မတ] ငါးသေ။ ဂင်္ဂါကူလေ မစ္ဆမတံ ခါဒိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၄။

မစ္ဆမာရဏဋ္ဌာန (နု) [မစ္ဆမာရဏ+ဌာန] ငါးသတ်ရာ အရပ်။ ကေဝဋ္ဋပုရိသေဟိ သဒ္ဓိံ မစ္ဆမာရဏဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။

မစ္ဆယုဂလ (ဣ) (နု) [မစ္ဆ+ယုဂလ] (၁) ငါးတစုံ ငါးနှစ်ကောင်၊ ငါးနှစ်ကောင်ရုပ်ပုံ။ (မြတ်စွာဘုရား၏ ၁၀၈-ကွက် စက်လက္ခဏာတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ အကျယ်ကို မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ ဒုတိယတွဲ၊ ၇၃-ကြည့်။) (၂) ငါးထန်းရွက်၊ ငါးခွေးလျှာ။ (တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာအဘိဓာန်ကြည့်။) (၁) ပဒုမာနက မစ္ဆယုဂလံ (ဣ) ဘဒ္ဒပီဌံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ (၂) မစ္ဆယုဂလဓာတု-ကြည့်။

မစ္ဆယောနိ (ထီ) [မစ္ဆ+ယောနိ] ငါးမျိုး။ အတီတေ မစ္ဆယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၉။

မစ္ဆရ (ပု၊နု) [မသု+ဆရ။ မသု အာမသနေ၊ ဆရ ဆရ ပစ္စယော။ မသု+ဏ။ အထဝါ မသု-ဣစ္စေတဿ ပါဠိပဒိကဿ သုဿ ဏမှိ ဆရ-ဆရာ၊မသု မစ္ဆရေတိပိ ဓာတု။ ဓာန်၊ဋီ။၁၆၇။ မသ+ဆရ။ မောဂ်၊၇။၁၅၇။] (၁) မိမိ စည်းစိမ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်း၊ နှမြော-စေးနှဲ-ဝန်တို-ခြင်း။ (တိ) (၂) လျှို့ဝှက်-ဝန်တို-ခြင်းရှိသော၊ လျှို့ဝှက်-ဝန်တို-တတ်သော၊ သူ။ (၁) ကုလေ မစ္ဆရော ကုလမစ္ဆရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။ ကခါ။၃၃၇။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၃၀၆။) မစ္ဆရာယတီတိ မစ္ဆရံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၆။ မစ္ဆရန္တိ မစ္ဆရော။ ပါစိတ်၊ယော။၁၃၄။ (တိ) (၂) သဒ္ဓလက္ခဏော ပန ယဿ မဝ္ဂဿ ဝသေန မစ္ဆရိယယောဂတော ပုဂ္ဂလော မစ္ဆရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၉၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၉၄။

မစ္ဆရသ (ပု) [မစ္ဆ+ရသ] (၁) ငါးရည်။ (၂) ငါးနှင့်ငါးရည်။ "မစ္ဆရသံ မံသရသ"န္တိ ဝုတ္တေ ပဋိက္ခိပတော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃။ (-၁၆၄။) မစ္ဆရသံ မံသရသန္တိ ဧတ္ထ ပန ကေဝလံ မစ္ဆဿ ရသံ မစ္ဆရသမိစ္စေဝ ဝိညာယတိ၊ အထ ခေါ မစ္ဆော စ မစ္ဆရသော စ မစ္ဆရသန္တိ ဧဝံ ပဝါရဏာဇနကဿ ဝါဝရဏာဝမ-ဝသေနပိ ဝိညာယမာနတ္တာ တံ ပဋိက္ခိပတော ပဝါရဏာဝ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၆၀။ (-ဝိမတိ၊၂။၃၁။)

မစ္ဆရာဇ (ပု) [မစ္ဆ+ရာဇ] ငါးမင်း။ ပုနာပရံ ယဒါ ဟောမိ၊ မစ္ဆရာဇာ မဟာသရေ။ အပ၊၂။၄၁၅။

မစ္ဆရာဇကာလ (ပု) [မစ္ဆရာဇ+ကာလ] ငါးမင်းဖြစ်စဉ်အခါ။ ပုဗ္ဗေ တိရစ္ဆာနယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မစ္ဆရာဇကာလေပိ ဝဿာပေသိ-ယေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၆။)

မစ္ဆရာယတိ (ကြိ) [မစ္ဆရ+အာယ+တိ] နှမြော-ဝန်တို-၏။ ကုလံ မစ္ဆရာယတီတိ။ ဝိ၊၂။၄၃၁။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။ ကခါ။၃၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၆။) မစ္ဆရာယန္တိ—မဟာနိ။၁၀၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၄၂။မစ္ဆရာယာမိ—ဒီ၊၃။၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၀၄။ မစ္ဆရာယတု—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၅။ မစ္ဆရာယိ—ဝိ၊၅။၁၁၅။ မစ္ဆရာယိဿတိ—ဝိ၊၂။၄၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၅။

မစ္ဆရာယတု (ကြိ) [မစ္ဆရ+အာယ+တု] ဝန်တိုစေသတည်း။ မစ္ဆရာယတိ-ကြည့်။

မစ္ဆရာယန (ထီ၊နု) [မစ္ဆရ+အာယ+ယု] ဝန်တိုခြင်း၊ ဝန်တိုပုံ အခြင်းအရာ။ မစ္ဆေရံ မစ္ဆရာ-

ယနာ မစ္ဆရာယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဓ၊၂၂၆။ အဘိ၊ပု၊၁၂၂။ မဟာနိ၊၁၇၄။ (–၂၈။) မစ္ဆရာယနာကာရော မစ္ဆရာယနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊၄၀၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၉၆။

မစ္ဆရာယနလက္ခဏ (တိ) [မစ္ဆရာယန+လက္ခဏ] နှမြောဝန်တိုခြင်း–လက္ခဏာ–အမှတ်အသား –ရှိသော။ တံ သဗ္ဗမ္ပိ မစ္ဆရာယနလက္ခဏံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၆၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၂။) မစ္ဆရာယန-လက္ခဏန္တိ အတ္တနော သမ္ပတ္တိယာ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝေ အသဟနလက္ခဏံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊၆၅–၆။

မစ္ဆရာယနာကာရ (ပု) [မစ္ဆရာယန+အာကာရ] နှမြောဝန်တိုပုံအခြင်းအရာ၊နှမြောဝန်တိုခြင်း။ မစ္ဆရာယနာ–ကြည့်။

မစ္ဆရာယန္တ (တိ) [မစ္ဆရ+အာယ+အန္တ။ ထိ–၌ မစ္ဆရာယန္တီ။] နှမြော–ဝန်တို–သော၊ သူ။ အတ္တနာ လဒ္ဓံ ရူပါရမ္မဏံ အညဿ မစ္ဆရာ-ယတော မစ္ဆရိယသံယောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊၃၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၉၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၄၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃၊၄၂။) အညဿ မစ္ဆရာယတောတိ အညေသံ အသာဓာရဏဘာဝကရဏေန မစ္ဆရိယံ ကရောတော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂၊၃၂၂။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၃၇၉။ အနာပတ္တိ ကုလံ န မစ္ဆရာယန္တီ သန္တံယေဝ အာဒီနဝံ အာစိက္ခတိ။ ဝိ၊၂၊၄၁၁။ (–ဝိ၊၅၊၁၁၅။)

မစ္ဆရာယန္တိ (ကြိ) [မစ္ဆရ+အာယ+အန္တိ] နှမြော–ဝန်တို–ကုန်၏။ မစ္ဆရာယတိ–ကြည့်။

မစ္ဆရာယာမိ (ကြိ) [မစ္ဆရ+အာယ+မိ] နှမြော –ဝန်တို–၏။ မစ္ဆရာယတိ–ကြည့်။

မစ္ဆရာယိ (ကြိ) [မစ္ဆရ+အာယ+ဤ] နှမြော–ဝန်တို–ပြီ။ မစ္ဆရာယတိ–ကြည့်။

မစ္ဆရာယိတ (တိ) [မစ္ဆရ+အာယိတ] နှမြော–ဝန်တို–ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ နှမြော–ဝန်တို–ခြင်း–နှင့် ပြည့်စုံသော၊ နှမြော–ဝန်တို–သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မစ္ဆရာယိတတ္တ (န) [မစ္ဆရာယိတ+တ္တ] နှမြော–ဝန်တို–သောသူ၏–အဖြစ်၊ နှမြော–ဝန်တို–ခြင်း။ မစ္ဆရာယနာ မစ္ဆရာယိတတ္တံ ဝေဝိစ္ဆံ။ အဘိ၊ဓ၊၂၂၆။ အဘိ၊ပု၊၁၂၂။ မဟာနိ၊၂၈၊ ၁၇၄။ မစ္ဆရေန အယိတဿ မစ္ဆေရသမင်္ဂိနော ဘာဝေါ မစ္ဆရာယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၀၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၉၆။

မစ္ဆရာယိတ္ထ (ကြိ၊ဝိ) [မစ္ဆရ+အာယ+တ္ထ] နှမြော – ဝန်တို – ၍။ လာဘမစ္ဆရိယေန သံဿ ဝါ ဂဏဿ ဝါ သန္တကေ လာဘေ မစ္ဆရာယိတ္ထ ပုဂ္ဂလိကပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇိ-တွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၁၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၀၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၃၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၉၆။)

မစ္ဆရာယိဿတိ (ကြိ) [မစ္ဆရ+အာယ+ဿတိ] နှမြော–ဝန်တို–လတ္တံ့။ မစ္ဆရာယတိ–ကြည့်။

မစ္ဆရိတ (တိ) [မစ္ဆရ+ဣတ] ဝန်တိုခြင်းသို့ ရောက်ပြီးသော၊ ဝန်တိုပြီးသော၊ သူ။ မစ္ဆရိ-တေ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ။ ဝိ၊၅၊၁၃၆။

မစ္ဆရိပုဂ္ဂလ (ပု) [မစ္ဆရီ+ပုဂ္ဂလ] ဝန်တိုခြင်း ရှိသော – ဝန်တိုသော – ပုဂ္ဂိုလ်။ ယသ္မာ ပန မစ္ဆရိပုဂ္ဂလော အတ္တနော သန္တကံ ပရေသံ အဒါတုကာမော ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၀၇။ (–၄၀၆။)

မစ္ဆရိယ (န) [မစ္ဆရ+ဣယ။ မစ္ဆရမေဝ မစ္ဆရိယံ။ သကတ္တေ ဣယော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ၊၁၆၀။ မာ+ အစ္ဆရိယ။ မာအစ္ဆရိယန္တိ ပဝတ္တံ မစ္ဆရိယံ။ မဏိ-မဉ္ဇူ၊၁၊၃၃၀။ မစ္ဆရ+ဏိယ။ မစ္ဆရဿ ဘာဝေါ မစ္ဆရိယံ။ ပရမတ္ထဒီပနီ၊၁၀၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃၊၂၉၃။ မစ္ဆေရ+ဣယ။ မစ္ဆေရဘာဝေါ မစ္ဆရိယံ။ မဏိ-မဉ္ဇူ၊၁၊၃၃၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂၊၆၅။] မိမိအား သာလျှင် အံ့သြဖွယ်ဖြစ်စေလို၍ သူတပါးအား မဖြစ်စေလိုမှု၊ နှမြောစေးနှဲမှု၊ ဝန်တိုမှု၊ မစ္ဆရိ-ယ။ ပရိဂ္ဂဟံ ပဋိစ္စ မစ္ဆရိယံ၊ မစ္ဆရိယံ ပဋိစ္စ အာရက္ခော။ ဒီ၊၂၊၅၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၈၁။ (–ပဋိသံ။

၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၀။) မစ္ဆရိယန္တိ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝဿ အသဟနတာ၊ တေနေဝဿ ပေါရာဏာ ဗ်ံ ဝဏ္ဏနတ္ထံ ဝဒန္တိ "ဣဒံ အစ္ဆရိယံ မယှမေဝ ဟောတု၊ မာ အညဿ အစ္ဆရိယံ ဟောတူ"တိ ပဝတ္တတ္တာ မစ္ဆရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၀။ (—ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၂။)

မစ္ဆရိယ၏ သဘော

ဤစည်းစိမ်ဂုဏ်သိန်သတင်းကျော်စောခြင်း စသောအရာစုသည် ငါ့အားသာ ဖြစ်ပါစေ၊ အခြားသူတို့အား မဖြစ်ပါစေနှင့်ဟု ဖြစ်သော စိတ်သည် မစ္ဆရစိတ် (ဝန်တိုစိတ်) မည်၏။ ယင်းဝန်တိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းသဘော တရားကို မစ္ဆရိယဟု ခေါ်သည်။ စိတ်၏ ဝန်တိုမှုသည် မစ္ဆရိယအတွက် ဖြစ်ရသော ကြောင့် ပစ္စရိယကို ဝန်တိုမှု ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း သဘောတရားဟု ဆိုရ၏။ မိမိရရှိပြီးဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိန်အမျိုးမျိုး, ရသင့်ရထိုက် ရလတ္တံ့သော ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိန်အမျိုးမျိုးတို့ကို သူတစ်ပါးနှင့်မဆက်ဆံစေလိုခြင်း၊ သူတစ်ပါး၌ စည်းစိမ်ဂုဏ်သိန် မဖြစ်စေလိုခြင်းသည် မစ္ဆရိယပင်ဖြစ်၏။ ယင်းမစ္ဆရိယသည် ရရှိပြီးစည်းစိမ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်တတ်သော မစ္ဆရိယ၊ ရလတ္တံ့ စည်းစိမ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်တတ်သော မစ္ဆရိယ ဟု ၂-မျိုးကွဲပြား၏။ ချဲ့အံ့—မိမိရရှိ ပိုင်ဆိုင်ပြီး စည်းစိမ်ဥစ္စာများ သူတစ်ပါးတို့နှင့် ဆက်ဆံသွားမည်ကိုလည်းကောင်း၊ အကြောင်းတစ်စုံတစ်ခုကြောင့် မိမိပိုင်ဆိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံး၍ သူတစ်ပါးလက်သို့ ရောက်ရှိ သွားမည်ကိုလည်းကောင်း တွေးတော ငဲ့ရှိမ်၍ စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်မှုသည် ရရှိပိုင်ဆိုင်ပြီးစည်းစိမ်ကို အစွဲပြု၍ မစ္ဆရိယဖြစ်ခြင်းမည်၏။

ရသင့် ရထိုက် ရလတ္တံ့သော ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိန် အမျိုးမျိုး တို့၌လည်း ဤမည်သော ဌာန၌ ဤမည်သော ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိန်အမျိုးမျိုးကို ရလတ္တံ့၊ ဤမည်သော ကာလ၌ ဤမည်သော ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိန်အမျိုးမျိုးကို ရလတ္တံ့ဟု ကြံစည် ကြားသိရသည်ရှိသော် ထိုရသင့်ရထိုက်သော အရာဟူသမျှကို မိမိချည်းသာ ရရှိလိုမှု၊ အခြားသူများ ရရှိသွားမည်ကို အလိုမရှိမှု၊ အခြားသူများ ရရှိလိမ့်မည်ဟု ကြားသိခဲ့သော် နှလုံးမသာ မျက်နှာမလှ ဖြစ်မှုသည် ရသင့်ရထိုက် ရလတ္တံ့သော ဥစ္စာ စည်းစိမ် ဂုဏ်သိန်ကို အစွဲပြု၍ မစ္ဆရိယ ဖြစ်ခြင်းမည်၏။ (ပဋမတ္ထဒီပနီ။ ၁၀၀။ ပရမတ္ထသံခိပ်၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၆-၇)။

မစ္ဆရိယ၏ လက္ခဏာ, ရသ စသည်

မစ္ဆရိယသည် ရပြီး, ရလတ္တံ့ ဖြစ်သော မိမိစည်းစိမ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏၊ မိမိ၏စည်းစိမ်ကို မဖုံးလွှမ်းသာ မသိုဝှက်သာ၍ သူတကာနှင့် ဆက်ဆံရပြန်လျှင်လည်း ယင်းသို့ ဆက်ဆံရသည်ကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှု, မိမိ စည်းစိမ်ကို သူတကာနှင့်ဆက်ဆံစေမှု၌တွန့်တို ဆုတ်နစ်သော တရား ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခါးဖပ်သော အရသာသည် စားသူကို နောက်တွန့်သွားစေသကဲ့သို့ တောင်းရမ်းသူကိုမြင်လျှင် စိတ်ရေးကိုယ်ပါ တွန့်သွားစေတတ်သော တရားဟူ၍လည်းကောင်း ယောဂီဉာဏ်မှာ ထင်လာတတ်၏ (သကော်စနပစ္စုပဋ္ဌာန, ကဋုကဉ္စုကတာ ပစ္စုပဋ္ဌာန)။ မိမိစည်းစိမ်ကိုအစွဲပြု၍ မစ္ဆရိယဖြစ်ပေါ်လာရကား အတ္တသမ္ပတ္တိ=မိမိစည်းစိမ်သည် မစ္ဆရိယ၏နီးစွာသော အကြောင်းမည်၏ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၀)။ မစ္ဆရိယသည် ဓမ္မဓာတ်အားဖြင့် လောဘ ဓမ္မဓာတ် ဒေါသဓမ္မဓာတ်ကို အရင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏၊ ထို့ကြောင့် လောဘ ဒေါသတရား

၂-ပါးကို မစ္ဆရိယ၏အရင်းခံ(=မူလ)တရားဟု ဆိုရသည်။ မစ္ဆရိယ အညစ်အကြေးကို ပယ်ဖျောက်ရာ၌ အရင်းခံ မူလတရားဖြစ်သည့် လောဘ ဒေါသကိုပါ ပယ်ဖျောက်ဖို့လို၏ (ပေတ။၁၄၄။ ပေတ-ဋ္ဌ။၇၃)။

မစ္ဆရိယသည် ကလဟ = ကိုယ်တိုင်လက်ရောက် ရန်ဖြစ်ခြင်း၊ ဝိဂ္ဂဟ=နှုတ်ဖြင့် ငြင်းခုံခြင်း၊ ပရိဒေဝ = ငိုကြွေးခြင်း၊ သောက=စိုးရိမ်ခြင်း၊ မာန=မာန်မူခြင်း၊ အတိမာန=အလွန်မာန်မူခြင်း၊ ပေသုည=ချောပစ်ကုန်းတိုက်ခြင်း၊ ဤကိလေသာ ၇-ပါးတို့၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ နိုင်ငံအချင်းချင်း နယ်ပယ် အငြင်းပွားမှု၊ နိုင်လိုမင်းထက် ကျူးကျော်စော်ကားမှု၊ နိုင်ငံအချင်းချင်း ဝင်ခြင်းမှု စသည်၏ အကြောင်းရင်းလက်သည်ကား မစ္ဆရိယပင်တည်း (မဟာနိ။ ၁၉၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၇-၉)။

နှမြောစေးနှဲ ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယသည် ပေးကမ်း စွန့်ကြဲလိုမှု ဒါန၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း (ဝိဘာဝိနီ။၁၇၇။) လှူဒါန်းပေးကမ်းလျှင် မိမိပစ္စည်းကုန်မည်သာဖြစ်၏၊ မစ္ဆရိယ-က မိမိပစ္စည်းကုန်ခန်းမည်ကို မကြိုက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် မစ္ဆရိယသည် ပေးကမ်းစွန့်ကြဲလိုမှုဒါန၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရသည်။ မစ္ဆရိယကို လွှမ်းမိုးပယ်ဖျောက်နိုင်မှ ဒါန အထမြောက်သည်။ ဤအချက်ကို ထင်ရှားစေရန် ကောသဋ္ဌကပုဏ္ဏားကြီးဝတ္ထုကို အနည်းငယ်ထုတ်ပြလို၏။ ပုဏ္ဏားကြီးတို့ ဇနီးမောင်နှံသည် နှစ်ယောက်ပေါင်းမှ အပေါ်ရုံတစ်ထည်သာ ပိုင်ဆိုင်ကြ၏၊ ခါးဝတ် အထည်ကမူ တစ်ယောက်တစ်ထည်စီ ပိုင်ဆိုင်ကြလေသည်၊ ထိုခေတ်က ပုဏ္ဏားများသည် အပေါ်ရုံမပါဘဲ အပြင်ထွက်ရိုး ထုံးစံ မရှိကြပေ၊ အပြင်သို့ ထွက်လျှင် အပေါ်ရုံပါကြရ၏။ ကောသဋ္ဌကဟို ဇနီးမောင်နှံသည် အပြင်ထွက်စရာ ကိစ္စရှိလျှင် တစ်လှည့်စီ ထွက်ကြရ၏။ တစ်ညဉ့်တွင် ပုဏ္ဏားကြီးသည် ဝိပဿီဘုရားရှင်၏ တရားပွဲသို့ သွားရောက် နာယူလေသည်၊ တရားနာရင်း ဘုရားရှင်အား လှူလိုစိတ် တဖွားဖွား ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် အပေါ်ရုံ အထည်ကို လှူဒါန်းရန် ဟန်ပြင်လိုက်၏၊ သည်တွင် မစ္ဆရိယ-က အပြစ်အမျိုးမျိုးပြ၍ မလှူရန် ဝင်ရောက် နှောင့်ယှက်လေတော့သည်၊ ဇနီးမောင်နှံ နှစ်ယောက်ပေါင်းမှ တစ်ထည်တည်းသာရှိသည့် ဤအပေါ်ရုံ ကလေးကို လှူဒါန်းလိုက်လျှင် သင်တို့ အပြင်ပင်ထွက်ရတော့မည်မဟုတ် စသည်ဖြင့် အပြစ်ပြ၍ မလှူရန် တားမြစ်သည်၊ ပုဏ္ဏားကြီး၏ စိတ်အစဉ်၌ ဒါနနှင့် မစ္ဆရိယတို့သည် သူနိုင် ငါနိုင် အပြိုင်စစ်ခင်း နေကြတော့၏၊ လှူဒါန်းလိုသည့်စိတ်က နိုင်မည်လိုလိုရှိ၍ လှူတော့မည် တန်းတော့မည်ဟု ကြံစည်စိတ်ကူးနေခိုက် မစ္ဆရိယ စစ်သည်များ တရကြမ်း ဝင်အတိုက်ခံရသဖြင့် လှူလိုစိတ် ပျက်ကွက်သွားရပြန်လေသည်၊ ညဉ့်၏ပဌမယာမ် မဇ္ဈိမယာမ်-၌ မစ္ဆရိယဘက်က အားကောင်းသဖြင့် လှူလိုတန်းလိုစိတ်များသည် လက်မြှောက် အရှုံးပေးလိုက်ကြရလေသည်၊ အရှုံးပေး၏ ဟုဆိုသော်လည်း အပြီးတိုင် လက်နက်ချခြင်းကားမဟုတ်၊ မိမိဘက် (လှူလိုသည့်ဘက်)က အသာရအောင် အားစုနေခြင်းသာဖြစ်သည်။ ပစ္ဆိမယာမ်၌မူ သဒ္ဓါစသော ဗိုလ်ချုပ်ကြီးတို့၏ စစ်ကူ ရလာသဖြင့် လှူလိုစိတ်ဘက်က အားကောင်းလာပြန်သည်၊ တပ်ဖက်စစ်တပ် အားကောင်းလာလျှင် ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူစစ်တပ် ဆုတ်ခွါရသည်မှာ ဓမ္မတာတည်း၊ ပုဏ္ဏားကြီးသန္တာန်၌ တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ်နေသည့် လှူလိုတန်းလိုစိတ်များသည် မစ္ဆရိယရန်သူကို အနိုင်ချေမှုန်းပစ်လိုက်၏၊ သည်-တော့မှ တစ်ထည်သာရှိသော အပေါ်ရုံအဝတ်အထည်ကို လွတ်လွတ်စွန့်ကြဲလှူဒါန်းနိုင်တော့သည်၊ လှူဒါန်းပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်

လက်ရုံးတန်း၍ "ဇိတံ မေ=ငါအောင်ပြီ" ဟု ကြုံးဝါးလိုက်လေသည်၊ မစ္ဆရိယကား ဤမျှ အထိ ပယ်စွန့်နိုင်ခဲ့ အောင်နိုင်ခဲသော တရား ဆိုးပင်ဖြစ်၏ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉-၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၀)။ အကြွမ်းစား မစ္ဆရိယနှင့် ပြည့်စုံ သူသည် ကိုယ်တိုင် မပေးလှူသည့် အပြင် သူတစ်ပါး ပေးလှူသည်ကိုပင် အလှူဒါန အထ မမြောက်အောင် တားမြစ်တတ်၏ (သံ၊၁။၉၆။)ဝန်တိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ထက်ဝန်းကျင်တွန့်၏၊ စိတ်တွန့်သောကြောင့် ကိုယ်လည်းတွန့်၏ (အဘိ ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၇)။ ဘုရားရှင်လက်ထက်က သာဝတ္ထိမြို့သူမြို့သား များသည် ကြီးစွာသော ပွဲလမ်းသဘင် ဆင်ယင်ကျင်းပ၍ ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာ တော်တို့အား ပူဇော်ကြ၏၊ ဒကာ တစ် ယောက်သည် ထိုပူဇော်မှုကို ဝမ်းမမြောက် သည့်အပြင် "ဦးပြည်းခေါင်းတုံးတွေကို လှူ ဒါန်းရဝ. ၁ထက် အမှိုက်ပုံထဲ စွန့်ပစ်ရတာကမှ မြတ်လိမ့်ဦးမယ်" ဟု မစ္ဆရိယစိတ်ဖြင့် ပြောဆို မိ၏။ ထိုကံ၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် သေလွန် ပြီးနောက် ပြည့်တန်ဆာမ၏သား ဖြစ် ရရှာပြီးလျှင် သုသာန်၌ စွန့်ပစ် ခံရ၏ (ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၉)။ သိမ်းပိုက်ခြင်းကို အစွဲပြု၍ ဝန်တိုမှု (မစ္ဆရိယ)ဖြစ်၏၊ ဝန်တိုမှု (မစ္ဆရိယ) ကို အစွဲပြု၍ မိမိပိုင်ဥစ္စာကို စောင့်ရှောက် ရမှု (အာရက္ခ)ဖြစ်၏။ စောင့်ရှောက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် တုတ်ဆောင် ရခြင်း၊ လက်နက်ဆောင်ရခြင်း၊ ခိုက်ရန်ဖြစ် ခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ငြင်းခုံခြင်း၊ မခံသာ အောင် ပြောဆိုခြင်း၊ ကုန်းတိုက်ခြင်း၊မဟုတ် မမှန် ပြောခြင်း ဟူသော ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ် လာတတ် သည် (ဒီ၊၂။၅၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀)။ မစ္ဆရိယသည် စိတ်ညစ်ညူးကြောင်း တရား (မ၊၁။၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄)။ ဖုံးကွယ်နေသော ရန်သူ (မဟာနိ။၁၁။ စူဠနိ။၂၅၀)။ မာရ်နတ်၏ စစ်သည်ဖြစ်၏ (စူဠနိ။၁၁၄။) မစ္ဆရိယသည် စိတ်ကို အားနည်းအောင် ပြုလုပ်တတ်၏၊ မစ္ဆရိယဖြင့် အားနည်းအောင် ပြုလုပ်ခံရ သောစိတ်သည် အာသဝေါတရား ကုန်ခန်း ခြင်းငှါ ကောင်းစွာမတည်ကြည်နိုင် (မိလိန္ဒ။ ၂၇၉)။ မဟာသမုဒ္ဒရာသည် သူကောင်ပုပ်နှင့် အတူ မနေသကဲ့သို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသာ မစ္ဆရိယ စသော ဒုစရိုက်အညစ်အကြေးတို့နှင့် အတူ မနေရာ (မိလိန္ဒ။၃၆၃)။ ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယကြောင့် ပရိသတ် အလယ်တွင် မသင်မရှား ဖြစ်ရ တတ်၏၊မစ္ဆရိယသည် ဒါနစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ထင်ရှားခြင်းငှါ မပေး (စူဠနိ။၂၅-၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂)။ ငြင်းခုံမှုအရေးအခင်း (=ဝိဝါ- ဒါဓိကရုဏ်း)၏ အကြောင်းရင်း ၁၂-ပါး အနက် ဤသာ မစ္ဆရိယ ငုံတွဲကိုလည်း အကြောင်းရင်း တစ်ပါးအဖြစ် ဟောတော် မူသည် (ဝိ၊၅။၁၈၃။ဝိမတိ၊၂။၂၇၉)။ မစ္ဆရိယ ကံကြောင့် သေပြီးနောက် အပါယ်ဒုဂ္ဂတိသို့ ရောက်တတ်သည့်အပြင် လူဖြစ်ပြန်လျှင်လည်း စည်းစိမ်နည်းပါးသော အမျိုး၌ဖြစ်တတ်၏ (မ၊၄။၂၄၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၀)။ မစ္ဆရိယသည် လူ နတ် ချမ်းသာ၏ ရန်သူ ဖြစ်၏၊ ယင်း မစ္ဆရိယရန်သူကို ဝေဿန္တရာ ဘုရားလောင်း သည် သားမယားကို လှူဒါန်းခြင်းဖြင့် အောင်မြင်ခဲ့၏ (ဇာ၊၂။၃၆၄။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၉၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၇)။ မိမိရရှိပြီး ရူပါရုံကို အခြား သူအား ဝန်တိုလျှင် မစ္ဆရိယ သံယောဇဉ်ဖြစ်၏ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၂)။ အလုံးစုံသော စည်းစိမ်ချမ်းသာတို့၏ မူလဘူတဖြစ်သော ဒါနကို တားမြစ်တတ် သောကြောင့် မစ္ဆရိယသည် စက်ဆုပ်ဖွယ် အကောင်းဆုံး တရားဖြစ်၏၊ မစ္ဆရိယထက် စက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်းသော တရားမည်သည် မရှိ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆)။ဝန်တိုသူ (မစ္ဆရိပုဂ္ဂိုလ်) သည် အကြင်ဘေးမှ ကြောက်သောကြောင့်

မပေးလှူ၊ မပေးလှူသောကြောင့်ပင် မိမိကြောက်သောဘေးနှင့် ရင်ဆိုင် ရကတ်၏ (သံ၊၁။၁ဂ)သူတစ်ပါးအလှူပေးရာကုသိုလ်ပြုရာ၌ မျက်နှာရှင် ရွှင်ပျပျဖြင့် ကူညီ၍ဝေယျာဝစ္စပြုသင့်၏၊ ယင်းသို့ မပြုဘဲ မစ္ဆရိယဖြင့် မျက်နှာရှုံ့တွလျက် အလှူလာစားသောသူများကို အပြစ်ပြောကဲ့ရဲ့လျှင် နောက်ဘဝ၌ မျက်နှာ၌ တွ အချိုးမကျဖြစ်ရတတ်သည်(ပေဘ၊ဠ၊၁၁၇)။ ထို့ကြောင့် အခြားသူတို့သည် ဝန်တိုသူတို့ ဖြစ်ကြကုန်သော်လည်း ငါတို့မူကား ဤအရာ၌ ဝန်မတိုသူတို့ ဖြစ်ကြကုန်အံ့ဟု ခေါင်းပါးသော အကျင့်ကို ကျင့်သင့်၏ (မ၊၁။၅၂)။ ဆူးဖြောင့်ခလုတ် စသည်ရှိသော မညီညာ မပြန့်ပြူးသောလမ်း၊ ဆူးဖြောင့်ခလုတ် စသည်ကင်းသော ညီညာပြန့်ပြူးသောလမ်းဟု ၂-မျိုးရှိလျှင် ညီညာ ပြန့်ပြူးသောလမ်းသည် မညီညာ မပြန့်ပြူးသောလမ်းကို ရှောင်လွှဲရန်ဖြစ်၏။ ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယသည် မညီညာ မပြန့်ပြူးသော လမ်းနှင့် တူ၏၊ ဝန်တိုမှုမစ္ဆရိယမှ ကင်းခြင်းသည် ညီညာပြန့်ပြူးသော လမ်းနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က မူလပဏ္ဏာသသလ္လေခသုတ်(မ၊၁။၅၄)၌ ဝန်တိုတတ်သူအား ဝန်မတိုခြင်းသည် ရှောင်လွှဲရန်လမ်းဖြစ်၏ဟု ဟောတော်မူသည်။ ဝန်တိုတတ်သူကို ငါက မချစ်မနှစ်သက်နိုင်သည် ဖြစ်အံ့၊ ငါကိုယ်တိုင် ဝန်တိုသူဖြစ်နေခဲ့သော် ငါ့ကိုလည်းအခြားသူများက ချစ်နှစ်သက်မည် မဟုတ်ဟုကိုယ်ချင်းစာ တရားဖြင့်နှိုင်းစာရမည် (မ၊၁။၁၃၉)သူတော်ကောင်းအမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်သည့် ပန်ရည်ဆိုးအဝတ်ကို ဝတ်ထားရုံမျှဖြင့် ဝန်တိုမှုမစ္ဆရိယ ပျောက်ကင်းချုပ်ငြိမ်းသွားမည်ဆိုလျှင် မိဘဆွေမျိုးတို့က မွေးဖွားလျှင် မွေးဖွားချင်း သားငယ်သမီးငယ်များကို ဖန်ရည်ဆိုးအဝတ် ဝတ်ရုံပေးကြ ပေလိမ့်မည်၊ ဖန်ရည်ဆိုးအဝတ်ကိုဝတ်ထားရုံမျှဖြင့် ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယပျောက်ကင်းနိုင်သည်မဟုတ်။ မစ္ဆရိယ ပျောက်ကင်း မှုသည် ဝတ်ရုံ ထား သည့် အဝတ်နှင့် မဆိုင်၊ အကျင့်နှင့်သာ သက်ဆိုင်၏ (မ၊၁။၃၅၀-၁)။ ဝန်တိုသူမိဘများကို စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှုစာဂနှင့်ပြည့်စုံအောင် တရားဟောနိုင်လျှင် မိဘကျေးဇူးဆပ်သည် မည်ကြောင်း အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော် (အံ၊၁။၆၃)၌ ဟောတော်မူသည်။ နံနက်မစ္ဆေ၊ ညနေ ဣဿာ၊ ညဥ့်မှာရာဂ၊ ဤသုံးဝဖြင့် ကာလကုန်လွန်စေသော မိန်းမများသည် သေလျှင်မလွဲ ငရဲရွာ၌ ဖြစ်ရတတ်ကြောင်း သံယုတ် ပါဠိတော် သဠာယတနသံယုတ် တိဟ်မမှုသုတ် (သံ၊၂။၄၃၇)၌ လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် တိကနိပါတ်၊ ပဌမအနုရုဒ္ဓသုတ် (အံ၊၁။၂၇၅)၌ လည်းကောင်း ဟောတော်မူသည်။ ဘုရားရှင်သက်ထက်က မိန်းမများကို ဝန်တိုတတ်သောကြောင့် လွှတ်ရုံးသဘင် တက်ခွင့် (လွှတ်တော်အစည်းအဝေးတက်ခွင့်) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၌ ဦးဆောင်ခွင့် ပေးခဲ့ဟန်မတူ(အံ၊၁။၃၉၄-၅)။ ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယ ရှိသူသည် စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှုနှင့်စပ်သောစကားကို မကြားလိုမနာလို၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှုနှင့် စပ်သော စကားသည် ဝန်တိုသူအဖို့ ဒုက္ခထပင်ဖြစ်၏ (အံ၊၂။၁၅၉)။ ဝန်တိုသူပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲသည်းကပ် အပေါင်းအသင်းပြုလုပ်ခြင်းသည် ပါပမိတ္တ = ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်း အပေါင်းအသင်းရှိသူမည်၏(အဘိ၊ပု။၁၂၃)။ ကောင်းသော စကားကို ပြောဆိုကာမျှ (နှုတ်ချိုကာမျှ)ရုပ်အဆင်းလှကာမျှဖြင့်ဝန်တိုတတ်သူကို ကောင်းသော သဘောရှိသည်ဟု မဆိုနိုင်။ လူဖြောင့်စိတ်ဝို၊ လူချိုစိတ်ကောက်၊ ထိုနှစ်ယောက်တွင် ချိုကောက်ကို ရှောင်ကြဉ်ရာ၏ (ခု၊၅၁။ သုတ္တနိ။၂၉၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆)။ အနုမာနသုတ် (မ၊၁။၁၃၂-၄) ၌ မနာလိုဝန်တိုမှုကို အပြောအဆိုခက်ကြောင်းတရားအဖြစ် ဟောတော်မူသည်။ နှမြောဝန်တိုမှုသည် ပေးလှူသူ၏ ပျက်စီးကြောင်း

အညစ်အကြေးမည်၏ (ဓမ္မ။၄၇)။ သားဖြစ်သူက ရဟန်းတို့အား ပစ္စည်းလေးပါး လှူဒါန်းသည်ကို မိခင်ဖြစ်သူသည် ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယစိတ်ဖြင့် "ဤအလှူ ဝတ္ထုသည် သင့်အတွက် တမလွန် ဘဝငယ် သွေးဖြစ်စေသတည်း" ဟု ဆဲရေး ရေရွတ်ကြိမ်းမောင်းခဲ့ဖူး၏၊ ထိုကံ၏အကျိုးဆက်ကြောင့် ပြိတ္တာမဖြစ်ပြီးလျှင် သောက်ရန် ခပ်ယူလိုက်သော ဂင်္ဂါမြစ်ရေ အားလုံးသည် သွေးဖြစ်လေတော့၏ (ပေတ။၁၆၁-၂)။ သိကြားဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအချက် ၇ မျိုးတွင် မစ္ဆရိယကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းလည်း တစ်ခု အပါအဝင်ဖြစ်၏ (သံ၊၁။၂၃၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၁။၁၆၉)။ သံယောဇဉ်ကိစ္စ တပ်သော မစ္ဆရိယကို သောတာပတ္တိမဂ်က ပယ်၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၁။၄၀၈)။

မစ္ဆရိယ ငါးမျိုး

မစ္ဆရိယသည် အာဝါသမစ္ဆရိယ, ကုလမစ္ဆရိယ, လာဘမစ္ဆရိယ, ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယ, ဓမ္မမစ္ဆရိယဟူ၍ ငါးမျိုးရှိ၏ (အံ၊၁။၂၅၁၊ အဘိ၊ ပု။၁၂၂)။ ထိုတွင် နေရာကျောင်း အာရာမ်စသည်တို့၌သူတစ်ပါးမနေစေ လိုမှု,ဝတ်အကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသော သီလဝန္တ ရဟန်း တစ်ပါးကလေမျှ ၎င်းဆိုပါ နေရာ ကျောင်းအာရာမ် ကိုက်ခန်း ညှို့သန့်သျှ နေ့သန့်ရာ စသည်တို့သို့ မလာရောက်စေလိုမှု, လာရောက် ပြန်လျှင်လည်း လျင်မြန်စွာ ပြန်လည်ထွက်ခွာသွားအောင် ကြံစည်ပြောဆိုလုပ်ကိုင်မှု, ဤနေရာ၌ စေတီပိုင် သံဃာပိုင် ပရိက္ခရာ ပစ္စည်းများရှိသည်ဟု ပြောဆိုကာ အာဂန္တုက ရဟန်းများကိုသံဃိကကျောင်းသို့ပင် မလာမရောက်ရန် တားမြစ်ပိတ်ပင်မှုဟူသမျှသည် အာဝါသမစ္ဆရိယ (နေရာကျောင်း စသည်၌ ဝန်တိုမှု) မည်၏။

ခိုက်ရန်ငြင်းခုံ ပြုမည့်သူ သေည်တို့ကို ကျောင်းအာရာမ်စသည်၌မနေစေလိုမှု,မလာရောက်ရန် ကားမြစ်ပိတ်ပင်မှုတို့ကား အာဝါသမစ္ဆရိယ မဟုတ်ပေ။ အာဝါသမစ္ဆရိယကြောင့် သေလွန်ပြီးနောက် သံပူရည်ရေခဲ၌ ကျရောက်ခံစားရတတ်၏၊ ငရဲမှလွတ်မြောက်လာ၍ ပြန်လည်လူဖြစ်လျှင်လည်း ကြွင်း ကံကြောင့် ဘီလူးသော် လည်းကောင်း၊ ပြိတ္တာသော် လည်းကောင်း၊ ဖပါးကြီးမြွေသော် လည်းကောင်း ဖြစ်ပြီးလျှင် မိမိ ဝန်တိုခဲ့ရာ ကျောင်းအာရာမ်ရှိအမိုက်သရိုက်စက်ဆုပ်ဖွယ်များကို ဦးခေါင်းဖြင့် ရွက်ကာ ကျင်လည်ကျက်စားသွားလာလျက် ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားနေရတတ်သည်။

မိမိအလုပ်အကျွေး ဒကာ ဒကာမများနှင့် ဆွေမျိုးဉာတိ တော်စပ်သူတို့ အထံသို့ သဒ္ဓါတရားကို စောင့်ရှောက် နိုင်စွမ်းရှိသည့် ရဟန်းတော်များ ချဉ်းကပ် ဆက်ဆံသည်ကို အလိုမရှိမှုသည် ကုလမစ္ဆရိယ (=အမျိုး ဒကာ ဒကာမ၌ ဝန်တိုမှု) မည်၏။

ဒကာ ဒကာမ ဆွေမျိုးဉာတိ တော်စပ်သူတို့၏ သဒ္ဓါတရားကို ပျက်စီးအောင် ကျင့်ဆောင်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်ယုတ် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုးများကို ဆွေမျိုး ဒကာ ဒကာမတို့နှင့် မဆက်ဆံစေလိုမှုကား ကုလမစ္ဆရိယ မဟုတ်ပေ။

မိမိ၏အမျိုး ဒကာ ဒကာမတို့က အခြားရဟန်း, ဂိုဏ်း သံဃာတို့အား လှူဒါန်းပေးကမ်းမှု, ပူဇော်သကာပြုမှုကို မြင်၍ "ငါ၏ ဒကာ ဒကာမ များသည် အပျက်စီးကြီး ပျက်စီးကြလေပြီ" ဟု ကုလမစ္ဆရိယဖြင့် ကြံစည် အောက်မေ့နေသူအား သွေးအန် ငမ်းလျှော ဖြစ်တတ်သည်၊ အူတို့သည်လည်း အပိုင်းပိုင်း ပြတ်၍ ထွက်ကျလာတတ်သည်။ လာဘ်လာဘ နည်းပါးတတ်သည်။

လာဘမစ္ဆရိယ၌ လာဘဟူသည် သင်္ကန်း ဆွမ်း ကျောင်း ဆေးဟူသော ပစ္စည်းလေးပါး လာဘ် လာဘများပင်တည်း၊ ၎င်းဆိုပါ

လာဘ်လာဘများကို သီလဝန္တများ ရရှိခဲ့သော် "သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်များ ပစ္စည်းလာဘ်လာဘ မရပါစေသတည်း" ဟု ကြံစည်မှုသည် လာဘမစ္ဆရိယ (=လာဘ်လာဘ၌ ဝန်တိုမှု) မည်၏။

သဒ္ဓါတရားဖြင့် လှူဒါန်းထားသော ပစ္စည်းများကို ပျက်စီးစေသူ, ရရှိလာသည့် ပစ္စည်းများကို လုံးဝမသုံးဆောင်ခြင်း, မဟုတ်မမှန် သုံးဆောင်ခြင်း စသည်ဖြင့် ဖျက်ဆီးပစ်သူ, ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များ ပုပ်သိုးကုန်သော်လည်း အခြား သူများအား မပေးကမ်း မစွန့်ခြမ်းနိုင်သူ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်များ ပစ္စည်းလာဘ်လာဘ ပေါများသည်ကို မြင်တွေ့ရ၍ "ဤကဲ့သို့နှမြောစေးနှဲသူများ ပစ္စည်းလာဘ်လာဘ မရရှိဘဲ သီလဝန္တများ ပစ္စည်းလာဘ်လာဘ ရရှိပေါများပါမူ ပစ္စည်းများ အလဟဿ အချိးနှီး မပျက်စီးရာ၊ အကျိုးရှိရှိ သုံးစွဲရာ၏" ဟု ကြံစည်ခြင်းမျိုးကား–လာဘမစ္ဆရိယ မဟုတ်ပေ။

လာဘမစ္ဆရိယဖြင့် သံဃာပိုင်, ဂိုဏ်းပိုင် (သံဃိက၊ဂဏိက)ပစ္စည်းလာဘ်လာဘများကို နှမြောစေးနှဲ၍ ပုဂ္ဂိုလ်ပိုင်အနေအားဖြင့် သုံးဆောင်သူသည် သေသည်၏အခြားမဲ့၌ ဘီလူး ပြိတ္တာ, မပါးကြီးမြွေတစ်မျိုးမျိုး ဖြစ်တတ်၏၊ မစင်ဘင်ပုပ်ရေ၌သော်လည်း ကျတတ်၏ ။

အခြားသူတို့၏ ရုပ်ရေ ရူပကာယ လှပ တင့်တယ်မှု၊ နာမည်သတင်း ကျော်စောမှု၊ သီလ, ဓုတင်, ပဋိပဒါ, အာစာရနှင့် ပြည့်စုံမှုကို မချီးကျူးနိုင်ခြင်းသည် ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယ (=ရုပ်အဆင်းဂုဏ်သတင်း၌ ဝန်တိုမှု) မည်၏။

ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယရှိသူသည် မိမိ၏အဆင်းရုပလှပတင့်တယ်မှုနှင့် နာမည်သတင်းကျော်စောမှုကိုသာ အလေးထား၍ ပြောဆို ချီးကျူးလို၏၊သူတစ်ပါးတို့၏ဂုဏ်သတင်းကျော်စောမှုကို အလေးမထား မချီးကျူးလိုသည့်အပြင် ကြံကြံဖန်ဖန် အပြစ်ရှာ၍ ကဲ့ရဲ့တတ်သေး၏။ ယင်းဝဏ္ဏမစ္ဆရိယကြောင့် ဖြစ်လေရာဘဝတိုင်း၌ အဆင်းရုပ မလှပ မတင့်တယ်သည့်အပြင် နာမည်သတင်း ကျော်စောခြင်းမှ ဆုတ်ယုတ်တတ်လေသည်။ ရှိသမျှ ဂုဏ်သိန် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေခြင်း, ဂုဏ်တူးရှိသလောက် မထင်ပေါ် မကျော်ကြားခြင်းသည် ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယအကျိုးဆက်ပေတည်း။

ဓမ္မမစ္ဆရိယ၌ ဓမ္မသည် ပရိယတ္တိဓမ္မ,ပဋိဝေဓဓမ္မဟု နှစ်မျိုးရှိရာ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ပဋိဝေဓဓမ္မ၌ ဝန်တိုမိစ္ဆာပွားသည်ဟူ၍မရှိကြ၊ မိမိသိရှိပြီး ပဋိဝေဓဓမ္မ (မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန် တရား)ကို ဝေနေယျသတ္တဝါအားလုံးသိစေလိုကြ၏။ ပဋိဝေဓဓမ္မကို ငါတို့သိသလို သိကြပါစေဟု နှလုံးသွင်းရှိကြ၏၊ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်များကမူ မိမိဘတ်မြောက်ပြီး လျှို့ဝှက်နက်နဲသည့် ပရိယတ္တိဓမ္မ ကျမ်းဂန်များ, အာစရိယဝါဒစကားအခံများကို သူတစ်ပါးတို့ မသိစေလိုကြ၊ မိမိသိပြီး ပရိယတ္တိဓမ္မ၌ ဝန်တိုတတ်ကြ၏၊ ယင်းသို့ ဝန်တိုမိစ္ဆာရှိသောကြောင့် စာပေသင်ကြားပို့ချပေးရာ၌ပင် ဆရာစား ချန်၍ ပို့ချပေးတတ်ကြ၏။ ဤကား ဓမ္မမစ္ဆရိယသဘောပင်ဖြစ်သည်။ ဤသူ ဤပရိယတ္တိဓမ္မကို သင်ယူလျှင် ငါတို့အယူဝါဒကိုဖျက်ဆီးနိုင်လိမ့်မည်ဟု စိုးရိမ်၍ သင်ကြား မပေးလျှင်လည်း ဓမ္မမစ္ဆရိယပင်ဖြစ်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်ကို အကဲခပ်သုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ ဓမ္မကို ချီးမြှောက်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မကိုသုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုချီးမြှောက်သောအားဖြင့် လည်းကောင်း မိမိသိပြီးတတ်ပြီး ပရိယတ္တိဓမ္မကို သင်ကြားပို့ချ မပေးခြင်းမျိုးကား ဓမ္မမစ္ဆရိယ မဟုတ်ပေ။ချဲ့အံ့– အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် လျပ်ပေါ် လေ်လည်၏၊ရှံခါရဟန်း၊ရှံခါပုဏ္ဏား၊ ရှံပါတက္ကတွန်း စသည်ဖြင့် အပြောင်းအလဲပြုလုပ်တတ်၏။ ပရိယတ္တိဓမ္မ၌ ကျွမ်းကျင် တတ်မြောက်ပြီး သူသည်

"ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား အစဉ်အဆက်မှလာသော သိမ်မွေ့နူးညံ့သည့် တရားထူးကို ဖျက်ဆီး၍ ပရိယတ္တိ တရားမှန်ကို လုပ် ချောက်ချား အောင် နှောင့်ယှက်လိမ့်မည်" ဟု ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အပြောင်းအလဲမြန်ဆန်မှုကိုအကဲခတ်မိသဖြင့် မိမိ၌တတ်ပြီး ပရိယတ္တိဓမ္မကို သင်မပေးခြင်း မျိုးကား ဓမ္မမစ္ဆရိယ မဟုတ်ပေ။ ဤကား ပုဂ္ဂိုလ်ကို အကဲခတ်သုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ ဓမ္မကို ချီးမြှောက်သောအားဖြင့် ပရိယတ္တိဓမ္မကို သင်ကြားပို့ချ မပေးခြင်းမည်၏။

ဤတရားကားသိမ်မွေ့နူးညံ့၏၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကိုသင်ပေးလျှင် ရဟန္တာမဟုတ်ဘဲ ရဟန္တာဟု ဝါကြွားပြောဆို၍ ပျက်စီးရှာပေလိမ့်မည်ဟု အကဲခတ်မိသဖြင့် ပရိယတ္တိဓမ္မ သင်ကြား မပေးခြင်းမျိုးလည်း ဓမ္မမစ္ဆရိယ မဟုတ်ပေ၊ ယင်းသို့ သင်ကြားမပေးခြင်းမျိုးကား ဓမ္မကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုချီးမြှောက်သော အားဖြင့် သင်ကြားမပေးခြင်းမျိုးတည်း။ ဓမ္မမစ္ဆရိယကြောင့် ပြာပူငရဲ၌ ဖြစ်တတ်သည့် အပြင် လူဖြစ်ပြန်ကလည်း သွားရည်စိုရွှဲ တရွဲရွဲနှင့် စကားပီပီသသ မပြောဆိုနိုင်သည့် ငွေမှုကပုဂ္ဂိုလ်မျိုး ဖြစ်တတ်လေသည်။

မစ္ဆရိယ သုံးမျိုး

ခန္ဓမစ္ဆရိယ, ဓာတုမစ္ဆရိယ, အာယတန-မစ္ဆရိယဟု သုံးမျိုးရှိသေး၏၊ ထိုတွင်— မိမိ ပိုင်ဆိုင် ရရှိထားသည့် ခန္ဓာငါးပါးဟူသော ဥပပတ္တိဘဝကိုသူ တစ်ပါးတို့နှင့်မဆက်ဆံစေဘဲ "ဤအံ့ဖွယ်သည်ငါ့အားသာဖြစ်ပါစေ၊အခြား သူတို့အားမဖြစ်ပါစေနှင့်" ဟု ဖြစ်သောမစ္ဆရိယ သည် ခန္ဓမစ္ဆရိယမည်၏။ ထို့အတူ "ငါ့၊ သောတ စသောဓာတ် စက္ခုသောတစသော အာယတနများသည် ငါ့အားသာ စိုးစိုးလင်လင် ဖြစ်ပါစေ၊ အခြားသူများအား စိုးစိုးလင်လင် မဖြစ်ပါစေနှင့်" ဟု ဖြစ်သော ဝန်တိုမှုသည် ဓာတုမစ္ဆရိယ, အာယတနမစ္ဆရိယ မည်၏ (မဟာဋီ။၂။ မဟာဋီ၄။၈၇)။

ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် (အဘိ၊မ။၂၄၃)၌ ကိလေသာ ၁၀-ပါးဟောကြားရာတွင် ဝန်တို မှု=မစ္ဆရိယမပါဝင်သော်လည်း မူလပဏ္ဏာသ ပါဠိတော် (မ၊၁။၁၇၊၄၃–၄)၌ ကိလေသာ ၁၆-မျိုး ဟောကြားရာတွင် လည်းကောင်း၊ မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ, စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ (မဟာနိ။ ၁၀၁၊၁၈။ စူဠနိ။၅၃)တို့၌ ကိလေသာ ၈-မျိုး, ၁၇-မျိုး ဟောကြားရာတွင် လည်းကောင်း ဝန်တိုမှု=မစ္ဆရိယကိုလည်း ကိလေသာတစ်ပါး အဖြစ် ထည့်သွင်း ဟောကြားထားသည်။ (ကိလေသာ-ကြည့်။)

ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယအထူး

ရသင့်ရထိုက်သောဥစ္စာစည်းစိမ်၌ အကြင် သူ၏ ရမှုကိုအလိုမရှိ၊ ထိုသူ ရရှိနေသည်ကို သော်လည်းကောင်း, ရလတ္တံ့ငင်စစ်ဖြစ်သည် ကို လည်းကောင်း ကြံစည်ကြားသိရလျှင် စိတ်ပင်ပန်း၏၊ ထိုသဘောသည် ဣဿာမည် ၏။ အကြင် အကြင် ဥစ္စာစည်းစိမ်ကို မိမိ အလိုရှိ၏၊ ထိုကို ဥစ္စာစည်းစိမ်စုကို မိမိရမှ ရပါမည်လားဟု မိမိမရမည်အတွက် ကြံစည် ၍ စိတ်ပင်ပန်း၏၊ ထိုသဘောသည် မစ္ဆရိယ မည်၏။ ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယသည် တစ်ပေါင်း တည်း ဖြစ်လေမရှိကြ (ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၁၀၀။ ပရမတ္ထသံခိပ်၊ ဋီ။၁၃၇)။

မစ္ဆရိယကမ္မ (န) [မစ္ဆရိယ+ကမ္မ] နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–သော အကြောင်းက၊ နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှု။ တေနကမ္မေနာတိ တေန မစ္ဆရိယကမ္မေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၀။

မစ္ဆရိယကောသိယ (ပု) [မစ္ဆရိယ+ကောသိယ] မစ္ဆရိယကောသိယသေဋ္ဌေး။ တစ္ဆေကော မစ္ဆရိယကောသိယော နာမ သေဋ္ဌိ အသီတိ-

ကောဋ္ဌိဝိဘဝေါ ပဋ္ဌိဝသတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၆။

မစ္ဆရိယကောသိယသေဋ္ဌိ (ပု) [မစ္ဆရိယကော-သိယ+သေဋ္ဌိ] မစ္ဆရိယကောသိယသေဋ္ဌေး။ မစ္ဆရိယကောသိယသေဋ္ဌိ ဒါ့ရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၆။

မစ္ဆရိယစိတ္တ (န) [မစ္ဆရိယ+စိတ္တ] နှမြော-စေးနှဲ-ဝန်တို-စိတ်။ မစ္ဆရိယစိတ္တံ နာမ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၃။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၅။ (-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၀၄။)

မစ္ဆရိယဇီဝိတ (န) [မစ္ဆရိယ+ဇီဝိတ] လျှို့ဝှက်-ဝန်တို-သော အသက်မွေးမှု။ ကိံ တုယှံ ဇဝံ မစ္ဆရိယဇီဝိတံ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၀။

မစ္ဆရိယဒဿန (န) [မစ္ဆရိယ+ဒဿန] မစ္ဆရိယ ကို ပြခြင်း။ မစ္ဆရိယနိဒ္ဒေသေ ဝတ္ထုတော မစ္ဆရိယဒဿနတ္ထံ ပဥ္စ မစ္ဆရိယာနိ အာဝါသ-မစ္ဆရိယန္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၅။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၄။)

မစ္ဆရိယဓမ္မ (ပု) [မစ္ဆရိယ+ဓမ္မ] နှမြော-စေးနှဲ-ဝန်တို-မှုတရား၊ မစ္ဆရိယတရား။ ကေ ပန တေတိ မစ္ဆရိယဓမ္မာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၇။

မစ္ဆရိယနိဒ္ဒေသ (ပု) [မစ္ဆရိယ+နိဒ္ဒေသ] မစ္ဆရိယတရားကို အကျယ်ပြရာနိဒ္ဒေသ။ မစ္ဆရိယ-ဒဿန-ကြည့်။

မစ္ဆရိယနိမိတ္တ (န) [မစ္ဆရိယ+နိမိတ္တ] နှမြော-စေးနှဲ-ဝန်တို-ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဣဒါနိ ယထာဝုတ္တမစ္ဆရိယနိမိတ္တဥ္စ ပမာဒနိမိတ္တဥ္စ ဒါနံ န ဒီယတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။

မစ္ဆရိယနိရောဓ (ပု) [မစ္ဆရိယ+နိရောဓ] နှမြော-စေးနှဲ-ဝန်တို-မှုချုပ်ခြင်း၊ မစ္ဆရိယချုပ်ငြိမ်း ခြင်း။ သဗ္ဗသော မစ္ဆရိယေ အသတိ မစ္ဆရိယ-နိရောဓာ အပိ နုခေါ အာရက္ခော ပညာယေ-ထာတိ။ ဒီ၊၂။၅၁။ (-နေတ္တိ။၆၂။)

မစ္ဆရိယပ္ပဝတ္တိဒဿန (န) [မစ္ဆရိယပ္ပဝတ္တိ+ဒဿန] နှမြော-စေးနှဲ-ဝန်တို-မှုတရားဖြစ်ပုံကို ပြခြင်း၊ မစ္ဆရိယဖြစ်ပုံကိုပြခြင်း။ ယဒိ ဟိ တံ မစ္ဆရိယပ္ပဝတ္တိဒဿနံ၊ ပရသမ္ပတ္တိဂ္ဂဟဏ-လက္ခဏာဘာ စ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယာ။ မူလဋီ၊၁။ ၁၇၂။

မစ္ဆရိယပ္ပဟာန (န) [မစ္ဆရိယ+ပဟာန] နှမြော-စေးနှဲ-မှုတရားကိုပယ်ခြင်း၊ မစ္ဆရိယကိုပယ်ခြင်း။ ကုသာပဟာနဥ္စ မစ္ဆရိယပ္ပဟာနဥ္စ ဝိဇ္ဇာ စ ဝိမုတ္တိ စ။ နေတ္တိ။ ၁၀၆။ နေတ္တိ၊ဋီ။ ၂၃၇။ (-နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၈။)

မစ္ဆရိယမလ (န) [မစ္ဆရိယ+မလ] ဝန်တိုမှု အညစ်အကြေး၊ ညစ်နွမ်းသော ဝန်တိုမှု။ ဧတသု ဧတသု ဝေ နိဟိနကုလေသု မစ္ဆရိယ-မလေန ပေတေသု နိဗ္ဗတ္တိကာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၂။ မစ္ဆရိယမေဝ မလံ မစ္ဆရိယမလံ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၂၁။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၃၆၄။)

မစ္ဆရိယယောဂ (ပု) [မစ္ဆရိယ+ယောဂ] ဝန်တို မှု-နှင့်ယှဉ်ခြင်း-ရှိခြင်း။ သဒ္ဓလက္ခဏေန ပန ယဿ မဓမ္မဿ ဝသေန မစ္ဆရိယယောဂတော ပုဂ္ဂလော မစ္ဆရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၉၉။ အံ၊ဋီ၊၄။ ၂၆၂-၃။

မစ္ဆရိယလက္ခဏ (န) [မစ္ဆရိယ+လက္ခဏ] (၁) ဝန်တိုမှု-လက္ခဏာ-အမှတ်အသား။ (တိ)(၂) ဝန်တိုမှုလက္ခဏာရှိသော၊ နှမြောဝန်တိုမှုဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ)(၂) မစ္ဆရိယလက္ခဏာ ဝိဝိစ္ဆာဝေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၉။

မစ္ဆရိယလက္ခဏပ္ပတ္တ (တိ) [မစ္ဆရိယလက္ခဏ+ပတ္တ] ဝန်တိုမှု လက္ခဏာသို့ ရောက်သော။ ဝိယမေတိ န သမေ မစ္ဆရိယလက္ခဏပ္ပတ္တော။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၃။

မစ္ဆရိယသညော (သံယော) ဇန (န) [မစ္ဆရိယ+သညောဇန] မစ္ဆရိယသံယောဇဉ်၊ဝန်ဆင်းရဲ၌ နှောင်ဖွဲ့ချည်တုပ်တတ်သော ဝန်တိုမှုတရား။ အတ္တနာ လဒ္ဓံ ရူပါရမ္မဏံ အညဿ မစ္ဆရာယ-တော မစ္ဆရိယသညောဇနံ (သံယောဇနံ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မ႒၊၁။၂၃၂။ ဒီ႒၊၂။၃၇၄။

မစ္ဆရိယသုတ္တ (န) [မစ္ဆရိယ+သုတ္တ] မစ္ဆရိယ သုတ်။အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၇-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ အံ၊၂။၄၀၁။

မစ္ဆရိယသေဋ္ဌိ (ပု) [မစ္ဆရိယ+သေဋ္ဌိ] နှမြော-စေးနဲ-ဝန်တို-သောမသဌေး၊မစ္ဆရိယသဌေး။ အနုပဟာစ္စဘောဂေ မစ္ဆရိယသေဋ္ဌိ မုပ႑ေတ္တေ-နေသ ဒမေတ္ဝာ။ ဓမ္မ႒၊၁။၂၃၆။ ဇာ႒၊၁။ ၃၇၀။ (-၃၇၈။)

မစ္ဆရိယဟေတု (ပု) [မစ္ဆရိယ+ဟေတု] နှမြော ဝန်တိုမှု- မစ္ဆရိယ-ဟူသော အကြောင်း။ မစ္ဆရိယဟေတု စ ပမာဒဟေတု စ နပ္ပကာ-သတိ။ သုတ္တနိ႒၊၂။၃၁၁။ စူဠနိ႒။၂။

မစ္ဆရိယာနုယောဂ (ပု) [မစ္ဆရိယ+အနု-ယောဂ] ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယနှင့် အဖန်ဖန်ယှဉ်ခြင်း။ အတ္တနော ဥပဏ္ဍာတကောတိ မစ္ဆ-ရိယာနုယောဂေန ကုသလဓမ္မာနံ ဂတိသမ္ပတ္တိ-ယာ စ ဝိနာသကော။ သံဋီ၊၁။၁၂၆။

မစ္ဆရိယာပကတ (တိ) [မစ္ဆရိယ+အပကတ] ဝန်တိုမှု-မစ္ဆရိယ-သည် ဖိစီး နှိပ်စက်အပ်သော၊ ဝန်တိုမှု နှိပ်စက်ခံနေရသော၊ သူ။ ဒါနကာလေ ဥပ္ပန္နေ မစ္ဆရိယာပကတော ဒါနဂ္ဂတော အပက္ကမန္တော ပါဒေဟိ သကော်ဝံ အာပဇ္ဇိ။ ပေတ႒၊၁၁၇။

မစ္ဆရိယာဘာဝဒဿန (န) [မစ္ဆရိယာဘာဝ+ဒဿန] ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယ မရှိသည်ကိုပြခြင်း။ "အရိယသာဝကာနံ ယေဝ ပဋိဝေဓော အတ္ထိ၊ တေ စ တံ န မစ္ဆရာယန္တိ" တိ ပဋိဝေဓဓမ္မေ မစ္ဆရိယာဘာဝဒဿနတ္ထံ။ မူလဋီ၊၁။၁၇၂။

မစ္ဆရီ (တိ) [မစ္ဆရ+ဣ။ မစ္ဆရ+ဏီ။ မစ္ဆရာယန္တိ တိမစ္ဆရီ၊ မစ္ဆရံ ဝါ ဧတေသံ အတ္ထီတိ မစ္ဆရီ။ မ႒၊၁။၁၉၃။ သာရတ္ထ၊၂။၃၆၅။ ယံ-ဋီ။ မစ္ဆရိနီ။] နှမြော-စေးနဲ-ဝန်တို-တတ်သော၊ နှမြော - စေးနဲ - ဝန်တို-ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ ယေဓ မစ္ဆရိနော လောကေ၊ ကဒရိယာ ပရိဘာသကာ။ သံ၊၁။၃၁။ (-ဝိ၊၄။ ၂၁၃။ မ၊၁။၅၂။ အံ၊၂။၂၉၄။ အဘိ၊၈။ ၂၅၈။ မဟာနိ။၂၈။ နေတ္တိ။၁၁။ ဝိ႒၊၂။ ၁၉၄။)မစ္ဆရိနောတိ မစ္ဆေရေန သမန္နာဂတာ။ သံ႒၊၁။၈၄။ မစ္ဆရိနောတိ မစ္ဆေရဝန္တော၊ မစ္ဆေရသမင်္ဂိနောတိ အတ္ထော "မစ္ဆေရေန သမန္နာဂတာ" တိ။ သံဋီ၊၁။၁၂၆။ (-အံ၊ ႒၊၃။၁၀၇။ အဘိ႒၊၁။၄၂၃။ မဟာနိ႒။ ၉၄။ နေတ္တိ႒။၂၂၇။ သာရတ္ထ၊၃။၃၇၇။ အံဋီ၊၃။၁၀၇။) အဒါနသီလေတိ ကာသစိ ကိဉ္စိ န ဒါနသီလေ ကဒရိယေ မစ္ဆရိနီ။ ဝိမာန႒။၂၀၇။ ပေတ႒။၄၀၊၄၂၆၃။

မစ္ဆရူပ (န) [မစ္ဆ+ရူပ] ငါး(သေ)-အသွင်-သဏ္ဌာန်။ မစ္ဆရူပေနာ (ဒီ႒၊၂။၃၀၉)တိ မတမစ္ဆရူပေန။ ဒီဋီ၊၂။၂၅၄။

မစ္ဆလောဘ (ပု) [မစ္ဆ+လောဘ] ငါး၌ တပ်မက်လိုချင်ခြင်း၊ ငါးလိုချင်မှု။ မစ္ဆ-လောဘေန မစ္ဆံ ဥပဓာရေန္တော ဓါကု ကောဟိ ပဟရိတ္ဝာ ဒွေပိ အက္ခီနိ ဘိန္ဒိ။ ဇာ႒၊၁။၅၀၉။

မစ္ဆဝဂ္ဂ (ပု) [မစ္ဆ+ဝဂ္ဂ] ငါးအစုအပေါင်း။ မစ္ဆုဒ္ဒါန-ကြည့်။

မစ္ဆဝတ္ထုဒ္ဒယ (န) [မစ္ဆဝတ္ထု+ဒ္ဒယ] ငါး အကြောင်းအရာ နှစ်ခု၊ ငါးနှင့် ပတ်သက်သောဝတ္ထုနှစ်ပုဒ်။ မစ္ဆဝတ္ထုဒ္ဒယေပိ ဧသေဝ နယော။ ဝိ႒၊၁။၃၃၈။

မစ္ဆဝသ (ထီ၊န) [မစ္ဆ+ဝသ] ငါးမှ ထုတ်အပ်သော အဆီ၊ ငါးဆီ။ အစ္ဆဝသံ ဝစ္ဆမသံ

သုသုကာဝသံ သူကရဝသံ။ ဝိ၊၃။၂၉၁-၂။ ဝိ၊၅။၂၃၉။ ဝိ၊ဿဂ်ဟ။၁၀၄။

မစ္ဆဝါလ (တိ) [မစ္ဆ+ဝါလ] ငါး၏ အမြီးနှင့် တူသော အမြီးရှိသော (အာယာဘနမစ္ဆမည်သော ငါး)။ သပ္ပမုခါ မစ္ဆဝါလာ ကာမစ္ဆဇာတိ အာယာတနမစ္ဆော။ မဋ္ဌီ၊၁။၂၇၃။

မစ္ဆဝါလ (ဋ္ဌ)က (န) [မစ္ဆဝါလ+ဂ။ မစ္ဆဿ ဝါလံ၊ တံ ဝိယာတိ မစ္ဆဝါလကံ။ ကခ်ီ၊ဟော၊ မဟာဋ္ဌီ။၄။၃၁၅။] ငါးမြီးကဲ့သို့ ဝတ်ခြင်း။ ဟတ္ထိသောဏ္ဍကံ မစ္ဆဝါလကံ (မစ္ဆဝါဋ္ဌကံ) စတုက္ကဏ္ဏကံ တာလဝဏ္ဍကံ သတဝလိကံ။ ဝိ၊၄။၂၇၇။ ဝိ ဋ္ဌ၊၃။၁၆၁။ မစ္ဆဝါဋ္ဌကံနာမ (ဝါလကံ နာမ)ကေတော ဒသန္တံ ဂေတော ပါသန္တံ ဩလမ္ဗေတွာ နိဝတ္ထံ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၅၄။ ကင်္ခါ။၂၇၆။

မစ္ဆဝိလုမ္ပန (န) [မစ္ဆ+ဝိလုမ္ပန] ငါးတို့ကို လုယက်ရာအရပ်။ ကေဝဋ္ဋာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေတိ ကေဝဋ္ဋာ ဝိယ မစ္ဆဝိလုမ္ပနေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၃။

မစ္ဆဝိလောပ (ပု) [မစ္ဆ+ဝိလောပ] ငါးတို့ကို လုယက်ရာအရပ်။ ကေ ပန ခေါ် နာဂိတ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါ ကေဝဋ္ဋာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေတိ။ အံ၊၂။၂၅။ (—မ၊၂။၁၁၉။ အံ၊၂။၄၆၇။ ဥဒါန၊၁၀၄။) ကေဝဋ္ဋာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေတိ ကေဝဋ္ဋာဝိယ မစ္ဆဝိလောပေ၊ တေသံ ဟိ မစ္ဆပစ္ဆိံ ဂဟေတွာ အာဂတာနံ ဝိက္ကိဏနဋ္ဌာနေ "မယှံ ဒေထ မယှံ ဒေထာ" တိ ဝဒတော မဟာဇနဿ ဝေဠုပေါ သဒ္ဒေါ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၃။) မစ္ဆဝိလောပေတိ မစ္ဆာနံ ဝိလုမ္ပိတွာ ဝိယ ဂဟဏေ၊ မစ္ဆာနံ ဝါ ဝိလုမ္ပနေ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၄။ (—၁၀၅။ မဋ္ဌီ၊၃။၇၉။)

မစ္ဆဝိလောလိကာ (ထီ) [မစ္ဆဝိလောလ+ဏ္ဍက+အာ] မစ္ဆဝိလောလိကာ မည်သော မိုးကြိုး၊ ရေ၌ ချောက်ချားသော ငါးနှင့် တူသော မိုးကြိုး။ မစ္ဆဝိလောလိကာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀)တိ ဥဒကေ ပရိပ္ဖန္ဒမာနမစ္ဆော ဝိယ ဝိလုဠိဝါ-ကာရာ။ ဒီဋ္ဌီ၊၂။၁၇၃။

မစ္ဆဝိသ (ပု) [မစ္ဆ+ဝိသ] ငါးကိုသေစေတတ်သော အဆိပ်၊ ငါးသေကြောင်း အဆိပ်။ မစ္ဆဝိသံ ပက္ခိပိတွာ ဂတမန္ဒဿ ဘာဇနာနိ အာဟရိတွာ ပူရေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၈၈။

မစ္ဆသံဃ (ပု) [မစ္ဆ+သံဃ] ငါးအပေါင်း။ မစ္ဆသံဃသကုဏသံဃေ ဝါရေန္တော ဝါရေ-န္တော စရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။

မစ္ဆသံယုတ (တိ) [မစ္ဆ+သံယုတ] ငါးနှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ငါးပါသော (စားဖွယ်)။ မစ္ဆ-သံယုတာ(ဇာ၊၂။၃၇၀)တ် မစ္ဆေဟိ သံယုတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၇၀။

မစ္ဆသကလိကာသဏ္ဌာန (တိ) [မစ္ဆသကလိကာ+သဏ္ဌာန] ငါးအကြေးသဏ္ဌာန် ရှိသော။ (သမ္မော၊သျ) သဏ္ဌာနတော မစ္ဆသကလိက-သဏ္ဌာနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။ (—ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၃၃။)

မစ္ဆသကလိကာ (ထီ) [မစ္ဆ+သကလိကာ] ငါး အကြေး။ (အင်္ဂလိပ်ဘာသာအရ ငါး ့ယောက်သွားဟု ပြန်သည်။)မစ္ဆသကလိကာပူတိမံသ-သံကိလိဋ္ဌသပ္ပိအာဒီနံ ဂန္ဓော ဝိသဂန္ဓော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။

မစ္ဆသညာ (ထီ) [မစ္ဆ+ သညာ] ငါးဟူသော အမှတ်သညာ၊ ငါးဟု မှတ်ထင်မှု။ အန္တော-ဥဒကေ ကဏှသပ္ပံ မစ္ဆသညာယ ဂီဝါယ ဒဠှံ ဂဟေတွာ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။

မစ္ဆသရီရ (န) [မစ္ဆ+သရီရ] ငါး၏ ခန္ဓာကိုယ်။ ကစ္ဆိ နု ခေါ မယာ ခိတ္တော သရော မစ္ဆ-သရီရေ ပတိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။

မစ္ဆသိရ (ပု) [မစ္ဆ + သိရ] ငါးဦးခေါင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မစ္ဆသိရ² (ပု) [မစ္ဆသိရ+ဏ] ငါးဦးခေါင်းမှ ဖြစ်သော ပုလဲ။ ဝေဏုပဗ္ဗံ မစ္ဆသိရော သင်္ခေါ သိပ္ပိတိ အဋ္ဌ မုတ္တာယောနိယော။ အနုဋီ၊ ၂။၅၂-၃။ ('-သာရတ္ထ၊ ၂။၃၁၉။ ကင်္ခါဋီ၊ သစ်။၃၁၀။)

မစ္ဆသိရဇ (သီရဇ) (ပု) [မစ္ဆသိရ · ဇန+ကွိ] ငါးဦးခေါင်းမှ ဖြစ်သော ပုလဲ။ မစ္ဆသိရဇာ (သီရဇာ) ပါဠီနပိဋ္ဌိသမာနဝဏ္ဏာ ဝဋ္ဋလာ လဃုဝေါ စ ဟောန္တိ ပဘာဝိဟီနာ၊ တေ စ မစ္ဆာ သမုဒ္ဒမဇ္ဈေယေဝ ဇာယန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၂၀။ မဏိဋီ၊ ၁။၇၀။

မစ္ဆသီသ (န) [မစ္ဆ + သီသ] ငါးဦးခေါင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မစ္ဆသီသဇ (ပု) [မစ္ဆသီသ + ဇန + ကွိ] ငါးဦးခေါင်းမှ ဖြစ်သောပုလဲ။ မစ္ဆသီသဇာ ပါဠီနပိဋ္ဌိသမာနဝဏ္ဏာ ဝဋ္ဋလာ လဃုဝေါ စ ဟောန္တိ ပဘာဝိဟီနာ၊ တေ စ မစ္ဆာ သမုဒ္ဒမဇ္ဈေယေဝ ဇာယန္တိ။ အနုဋီ၊ ၂။၅၃။

မစ္ဆသူပ (ပု) [မစ္ဆ + သူပ] ငါးဟင်း။ သစေ ပန "မစ္ဆသူပံ မံသသူပ" န္တိ ဝါ "ဣဒံ ဂဏှထာ" တိ ဝါ ဝဒန္တိ၊ ပဝါရေတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၁၂၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။၆၂။)

မစ္ဆာ¹ (ထီ) မစ္ဆ-ကြည့်။

မစ္ဆာ² (ထီ) [မဒ+ ဆ + အာ] မူးယစ်ခြင်း။ ရူးသွပ်ခြင်း။ မဒနံ အဘိက္ခဏံ မဇ္ဇနန္တိ ဝါ မစ္ဆာ။ နီတိ၊ သုတ္တ၊ ၁၂၅၀။ (-ကစ္စည်း။၆၃၈။)

မစ္ဆာနုဂ (တိ) [မစ္ဆ+အနု+ဂမု +ကွိ။ မစ္ဆ + အနုဂ] ငါးသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ မစ္ဆာနုဂေါ သောရိဝ သုံသုမာရော။ ဇာ၊ ၁။ ၆၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀၉။

မစ္ဆာဟာရ (ပု) [မစ္ဆ+အာဟာရ] ငါး(ငါးကြင်း) ဟူသော-အစာ-အာဟာရ။ တော် မမ သန္တကံ မစ္ဆာဟာရံ ပစိတွာ ဘုဉ္ဇိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၉။

မစ္ဆိက (ပု) [မစ္ဆ+ဣက။ မစ္ဆေ ဟန္တွာ ဇီဝတိ-တိ မစ္ဆိကော၊ ဣကော။ ဓာန်၊ဋီ။၆၇၀။] ငါးကို သတ်၍ အသက်မွေးသူ၊ တံငါ။ မစ္ဆိကံ မစ္ဆဗန္ဓံ မစ္ဆေ ဝဓိတွာ ဝဓိတွာ ဝိက္ကိဏမာနံ။ အံ၊ ၂။ ၂၆၆။ (-ထေရီ။၄၀၆။ ဇာ၊ ၂။၁၉၁။) မစ္ဆိကန္တိ မစ္ဆဃာတကံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၇။ (-ထေရီဋ္ဌ။၂၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၃၉။)

မစ္ဆိကာပတ္တ (န) [မစ္ဆိကာ+ပတ္တ] ယင်တောင်။ မစ္ဆိကာပတ္တံဝိယ ကနကတနုကာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၃။

မစ္ဆိကာဗီဇနီ (ထီ) [မစ္ဆိကာ+ဗီဇနီ] ယင်နှင်ယပ်။ ဟတ္ထံ ဝါ မစ္ဆိကာဗီဇနိံ ဝါ စီဝရကဏ္ဏံ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃။ ကင်္ခါဋီ၊၃။၃၈၅။ မစ္ဆိကာဗီဇနီတိ မက္ခိကာနံ ဥတ္တာသနိံ ဗီဇနိံ။ ခ-ကာရဿ ဆ-ကာရံ ကတွာ "မစ္ဆိကာ" တိ ဝုတ္တံ "သစ္ဆိကတွာ" တိအာဒီသု ဝိယ။ ပါစိတ်၊ ယော။၇၃။

မစ္ဆိကာဝါရဏ (န) [မစ္ဆိကာ + ဝါရဏ] ယင်ကို တားမြစ်ခြင်း၊ ယင်ကို နှင်ခြောက်ခြင်း။ မစ္ဆိကာဝါရဏတ္ထံ ကပ္ပိယံ ကာရေတွာ ပရိဂ္ဂ-ဏှာတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၁၉။ (-ဝဇိရ။၃၂၃။)

မစ္ဆိကာ (ထီ) [မသ+သိကာန်။ ဓာန်၊ဋီ။၆၄၅။] ယင်။ ကွဿ စတ္တံ .... မစ္ဆိကာ=မက္ခိကာ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၃၆။

မစ္ဆိကာပတ္တ (န) [မစ္ဆိကာ+ပတ္တ] ယင်တောင်။ မစ္ဆိကာပတ္တံ ဝိယစ တနုကာ ဟောန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၇။

မစ္ဆိကာသဏ္ဍ (ပု) (က) မစ္ဆိကာသဏ္ဍမြို့။ (ခ) မစ္ဆိကာသဏ္ဍတောအုပ်။ (က) အာယသ္မာ သုဓမ္မော မစ္ဆိကာသဏ္ဍေ စိတ္တဿ ဂဟပတိ-နော အာဝါသိကော ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၃၇။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၀၂။) မစ္ဆိ-ကာသဏ္ဍေတိ ဝံနာမကေ နဂရေ။ သာရတ္ထ၊

၃။၃၆၆။ (ခ) မစ္ဆိကာသဏ္ဍေ (သံ၊၂။၄၇၄) တိ ဝေ နာမကေ ဝနသဏ္ဍေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၀။

မစ္ဆိကာသဏ္ဍနဂရ (ထီ၊န) [မစ္ဆိကာသဏ္ဍ+နဂရ] မစ္ဆိကာသဏ္ဍမြို့။ တသ္မိံ သမယေ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနတ္ထေရာနံ အဗ္ဘန္တရော မဟာနာမတ္ထေရော- နာမ မစ္ဆိကာသဏ္ဍနဂရံ အဂမာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၇။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၇။)

မစ္ဆိကာသဏ္ဍိက (တိ) [မစ္ဆိကာသဏ္ဍ+ဏိက] မစ္ဆိကာသဏ္ဍမြို့၌ မွေးဖွားသော၊ မစ္ဆိကာ- သဏ္ဍမြို့သားဖြစ်သော၊ သူ။ ဓမ္မကထိကာနံ ယဒိဒံ စိတ္တော ဂဟပတိ မစ္ဆိကာသဏ္ဍိကော။ အံ၊၁။၂၇။ (– ဒီ၊ ၂။၃၉၂။)

မစ္ဆုဒ္ဒါန (နု) [မစ္ဆ+ဥဒ္ဒါန] ငါးအပေါင်း၊ ငါးအစု။ အဟမ္ပိ တံ မစ္ဆုဒ္ဒါနံ ကိဏေယျံ။ ဇာ၊၁။ဂ၆။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၂။ ပဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉။) မစ္ဆုဒ္ဒါနန္တိ မစ္ဆဝဂ္ဂံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃ဂ၃။

မစ္ဆေရ (နု) [မသု+စ္ဆေရ။ မသု+ဏ။ ဏ– ကြောင့် သု–ကို စ္ဆေရပြု။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၁၆ဂ။] မိမိစည်းစိမ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်း၊ နှမြော–စေးနှဲ– ဝန်တို–ခြင်း။ ယံ ဝေရူပံ မစ္ဆေရံ မစ္ဆရာယနာ မစ္ဆရာယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဓ။၂၂၆။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၄။) မစ္ဆရာယနဝသေန မစ္ဆေရံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၇။

မစ္ဆေရစိတ္တ (နု) [မစ္ဆေရ+စိတ္တ] နှမြော– စေးနှဲ–ဝန်တို–စိတ်။ တံ ပလာပေန္တော ဝိယ မစ္ဆေရစိတ္တံ မဒ္ဒိတွာ ပါရုတဝတ္ထံ ဒသဗလဿ အဒါသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၀။)

မစ္ဆေရပကတ (တိ) [မစ္ဆေရ+ပကတ] မစ္ဆေရ နှိပ်စက်အပ်သော၊ နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တိုမှု– နှိပ်စက်ဖိစီးခံရသော၊ သူ။ အထ ထူဏေယျ- ကာ ရထနုတ္တယေ အပ္ပသန္နာ မစ္ဆေရပကတာ ဘဂဝတော အာဂမနံ သုတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၄၃။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၄၀။)

မစ္ဆေရပရိယုဋ္ဌာန (နု) [မစ္ဆေရ+ပရိယုဋ္ဌာန] မစ္ဆေရထကြွသောင်းကျန်းခြင်း။ မစ္ဆေရပရိ- ယုဋ္ဌာနံ ခါဒေန္တ တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မ- ဝိနယေ ပရိဟာနံ မေတိ။ အံ၊၃။၃ဂ၁။

မစ္ဆေရပရိယုဋ္ဌိတ (တိ) [မစ္ဆေရ+ပရိယုဋ္ဌိတ] မစ္ဆေရထကြွသောင်းကျန်းသော၊ နှမြော– စေးနှဲ–ဝန်တို–မှု–ထကြွ–သောင်းကျန်း– သော၊ နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှုသည် လွှမ်း မိုးအပ်သော။ မစ္ဆေရပရိယုဋ္ဌိတေန စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတိ။ အံ၊၃။၃ဂ၁။

မစ္ဆေရပဟာန (နု) [မစ္ဆေရ+ပဟာန] နှမြော– စေးနှဲ–ဝန်တို–မှုကို ပယ်ခွာခြင်း။ ဘဂဝတော မဓုဒေသနာယ မစ္ဆေရပဟာနဿ ဂဓိတတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၅။

မစ္ဆေရမလ (နု) [မစ္ဆေရ+မလ] (က) နှမြော– စေးနှဲ–ဝန်တို–မှုဟူသော အညစ်အကြေး။ (ခ) မစ္ဆေရနှင့် လောဘစသော အညစ် အကြေး။ ဝိနေယျ မစ္ဆေရမလံ သမူလ- (ဝိမာန၊၅)န္တိ မစ္ဆေရဒမဝ စိတ္တဿမလီနဘာဝ- ကရဏတော မစ္ဆေရမလံ၊ အထ ဝါ မစ္ဆေရဉ္စ အညံ ဉ္စ လောဘ ဒေါသာဒိမလဉ္စာတိ မစ္ဆေရမလံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၄၂။

မစ္ဆေရမလပရိယုဋ္ဌိတ (တိ) [မစ္ဆေရမလ+ပရိယု- ဋ္ဌိတ] နှမြော – စေးနှဲ – ဝန်တို– မှုအညစ် အကြေး – ထကြွ – သောင်းကျန်း – သော၊ နှမြော–စေးနှဲ – ဝန်တို – မှုအညစ်အကြေး သည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော။ မစ္ဆေရ- မလပရိယုဋ္ဌိတေနာ(သံ၊၂။၄၃၇)တိ မစ္ဆရိယ- မလေန အဘိဘူတေန။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၆၄။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၅။)

မစ္ဆေရမလပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တ (တိ) [မစ္ဆေရမလ- ပရိယုဋ္ဌိတ+စိတ္တ] နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှု အညစ်အကြေး –ထကြွ – သောင်းကျန်း – သောစိတ်ရှိသော၊ နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှု

အညစ်အကြေးသည် လွှမ်းမိုးအပ်သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ တံ ဗိသ္သာ အညတရော မဇ္ဈေရမလပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော ပုရိသော တံ သက္ကာ ရုံ အသဟာမာနော ဝေမာဟ။ ပေတာ၊ဋ္ဌ။၁၇၉။ (–၁၈၅။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၄။)

မဇ္ဈေရမလပလိန (တိ) [မဇ္ဈေရမလ+မလိန] နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှုအညစ်အကြေးဖြင့် ညစ်နွမ်းသော၊ သူ။ မနုန်သိတော မဇ္ဈေရမလမလိနော ကာလံကတ္ဘာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။

မဇ္ဈေရမလာဘိဘူတ (တိ) [မဇ္ဈေရမလ+အဘိဘူတ] နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှု အညစ်အကြေးသည်–လွှမ်းမိုး–ဖိစီး–နှိပ်စက်–အပ်သော၊ သူ။ ပရိတ္တမ္ပိ နာမ ပုညံ ကာတုကာမံ မဇ္ဈေရမလာဘိဘူတ တာယ နိဝါရေန္တသ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃။

မဇ္ဈေရယုတ္တ (တိ) [မဇ္ဈေရ+ယုတ္တ] နှမြော–စေးနှဲ – ဝန်တို – မှုနှင့်ယှဉ်သော၊ ဝန်တိုမှုကြောင့်ဖြစ်သော။ မဇ္ဈေရယုတ္တာ ကလဟာ ဝိဝါဒါ။ သုတ္တနိ။၄၁၃။ မဟာနိ။၁၉၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၈။

မဇ္ဈေရယောဂ (ပု) [မဇ္ဈေရ+ယောဂ] နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှုနှင့်ယှဉ်ခြင်း။မဇ္ဈေရယောဂတော မစ္ဆရော။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁၆။ (–သံ၊ဋီ၊၁။ ၁၉၄။)

မဇ္ဈေရရဟိတ (တိ) [မဇ္ဈေရ+ရဟိတ] နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှုကင်းသော၊ သူ။ သဗ္ဗမစ္ဆရိယာနံ ဗောဓိမူလေယေဝ သုပ္ပဟီနတ္တာ မဇ္ဈေရရဟိတော။ ဉ္ဇတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၀၈။

မဇ္ဈေရဝန္တု (တိ) [မဇ္ဈေရ+ဝန္တု] နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–ခြင်းရှိသော၊ နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–သော၊ သူ။ မစ္ဆရီ–ကြည့်။

မဇ္ဈေရဝိနယ (ပု) [မဇ္ဈေရ+ဝိနယ] နှမြော–စေးနှဲ – ဝန်တို – မှုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ မဇ္ဈေရဝိနယေ ယုတ္တံ၊သဒ္ဓံ ကောခေါဘိဘုံနန်။ သံ၊၁၊၂၃၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။

မဇ္ဈေရဝိနယန (နှ) [မဇ္ဈေရ+ဝိနယန] နှမြော–စေးနှဲ – ဝန်တို – မှုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ အန္တယတော ဗျတိရေကတော စ မဇ္ဈေရဝိနယနေ သဗြဟ္မစာရီနံ သြဝါဒဒါနံ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၅။

မဇ္ဈေရသမင်္ဂီ (တိ) [မဇ္ဈေရ+သမင်္ဂီ] နှမြော–စေးနှဲ–ဝန်တို–မှုနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မစ္ဆရီ –ကြည့်။

မဇ္ဈေရသမုဒ္ဒ (ပု) [မဇ္ဈေရ+သမုဒ္ဒ] ဝန်တိုခြင်းဟူသောသမုဒ္ဒရာ။ မဟောဃံ သြဂါဟန္တော ပုရိသော ဝိယ မဇ္ဈေရသမုဒ္ဒံ ဥတ္တရန္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၅။

မဇ္ဇ (နှ) [မဒ + ယ။ မဇ္ဇန္တေ ယေန မဇ္ဇံ။ ဝဇာဒိနာ ယော, ဒျသ ဇ္ဇော စ။ မောန်၊ဋီ။၅၃၃၊ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၅၃၄၊ မဒ+ဏျ။ မဒ ဥမ္မာဒေ။ အမဇ္ဇ္ဟ္တ, မဇ္ဇေတ, မဇ္ဇိဿတိ ဧတေနာတိ မဇ္ဇံ။ ရူ။၅၅၆၊] (၁) မူးယစ်ကြောင်းသေအရက်၊ (၂)သေတင်းကုပ်၊ ဘုံဆိုင်၊ အရက်ဆိုင်။ (၁) မဇ္ဇန္တိ တဒုဘယမေဝ မဒနီယဋ္ဌေန မဇ္ဇံ၊ ယံဝါ-ပနညမ္ပိ ကိဉ္စိ အတ္ထိ မဒနီယံ၊ ယေန ပီတေန ပမတ္တော ဟောတိ ပမတ္တော၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ မဇ္ဇံ။ နုဒ္ဒကၢဋ္ဌ။၁၇။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၅။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၁။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁၀။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၂။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၁။) (၂) မဇ္ဇ (ဇာ၊၁။၂၆၃)န္တိ ပါနာဂါရံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၄။ မဇ္ဇရဟ-လည်း ကြည့်။

မဇ္ဇက (တိ) [မဇ္ဇ+ဏျ] သုံးသပ်တတ်သော၊ သူ။ ဧန္ဒသ္သ ပရိမဇ္ဇကောတိ စန္ဒမဏ္ဍလဿ သမန္တတော မဇ္ဇကော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။

မဇ္ဇကထာ (ထီ) [မဇ္ဇ+ကထာ] သေအရက်နှင့် စပ်လျဉ်းသော စကား။ သုရာကထန္တိ ပါဠိယံ

ပန အနေကဝိဓံ မဇ္ဇကထံ အသာဒဝသေန ကထေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။

မဇ္ဇဂန္ဓ (တိ) [မဇ္ဇ+ဂန္ဓ] သေ-အရက်-နံ့ရှိသော။ အနာပတ္တိ အမဇ္ဇံ ဧ ဟောတိ မဇ္ဇဝဏ္ဏံ မဇ္ဇဂန္ဓံ မဇ္ဇရသံ၊ တံ ပိဝတိ။ ဝိ၊၂။၁၄၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။)

မဇ္ဇဋ္ဌာန (န) [မဇ္ဇ + ဌာန] သေ-အရက်-သောက်ရာ အရပ်၊ သေတင်းကုပ်၊ ဘုံဆိုင်။ မဇ္ဇရတ-ကြည့်။

မဇ္ဇတိ[၁] (ကြိ) [မဇ္ဇ+အ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။ ၄၇။ မဇ+ယ+တိ။ ရူ၊ နှာ။၃၈၃။] (က) သုံးသပ်၏။ (ခ) စင်ကြယ်၏။ (ဂ) သုတ်သင်၏။ (ဃ) ပွတ်တိုက်၏။ (က) အနောမဇ္ဇတိတိ ပါဏ္ဏံ ဟောဋ္ဌာ ဩတာရေန္တော မဇ္ဇတိ။ ပေ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၃။ (ခ) ပရံ ဝါ အဓိကတရံ မဇ္ဇတိ သုဇ္ဈတိ သံကိလေသမလတော။ ဧရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၉။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၇။ (-သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၄၈။) (ဂ) နိမ္မဇ္ဇထာတိ နိရဝသေသတော မဇ္ဇထ သောဓေထ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၅၂။ (ဃ) ဂေရုက-စုဏ္ဏေန အပရာပရံ မဇ္ဇေယျုံ။ မိလိန္ဒ။၁၃၅။

မဇ္ဇတိ[၂] (ကြိ) [မဒ+ယ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။၂၂၇။ ရူ၊ နှာ။ ၃၄၄။] (က) မူးယစ်၏၊ ယစ်မူး၏။ (ခ) မေ့လျော့၏။ (က) သော တေန တပသာ မဇ္ဇတိ မုစ္ဆတိ ပမာဒမာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၃။၃၄။ (-ဇာ၊၁။၄၇၁၄၃။ ခုမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၁။) မဇ္ဇတီတိ မာနမဒဝသေန မဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၇။) မဇ္ဇန္တိ-သံ၊၁။၇၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈၊ မဇ္ဇေယျ-မိလိန္ဒ။၂၉၉။ မဇ္ဇိံသု-ခုမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၃။ မဇ္ဇိ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၂၃။ (ခ) သမာဓိသုန မဇ္ဇာမိ။ အပ၊၂။၂။ မဇ္ဇေထ-ဇာ၊၂။၉၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၀။

မဇ္ဇထ (ကြိ) [မဇ္ဇ+အ+ထ] သုတ်သင်ကုန်လော၊ စင်ကြယ်စေကုန်လော။ မဇ္ဇတိ[၁] (ဂ) ကြည့်။

မဇ္ဇဒါန (န) [မဇ္ဇ+ဒါန] သေ-အရက်-အလှူ။ ပဉ္စဒါနာနိ အပုညာနိ ပုညသမ္မတာနိ လောကသ္မိံ မဇ္ဇဒါနံ သမဇ္ဇဒါနံ ဣတ္ထိဒါနံ ဥသဘဒါနံ စိတ္တကမ္မဒါနံ။ ဝိ၊၅။၂၃၁။ (-မိလိန္ဒ။၂၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၁။)

မဇ္ဇန[၁] (ထိ၊န) [မဇ္ဇ+ယု] ပွတ်တိုက်ခြင်း၊ သုံးသပ်ခြင်း။ ဘာဇနံ ကုသလေန သုဝဏ္ဏ-ကာရေန ဥက္ကာယ တာပေတွာ သမ္မာပဟဋ္ဌံ မဇ္ဇနာဒိဝသေန သုကတပရိကမ္မံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၆၆။

မဇ္ဇန[၂] (ထိ၊န) [မဒ+ယ+ယု] ယစ်မူးခြင်း။ ဇာတိံ ပဋိစ္စ မဒေါ မဇ္ဇနာ မဇ္ဇိတတ္တံ။ အဘိ၊ ဝိ။၃၆၃။ မဇ္ဇနာကာရော မဇ္ဇနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၄၇။ (-အနုဋီ၊၁။၁၈၂-၌ "အတ္တတော မဇ္ဇနမေဝ"သည် "အတ္တတော မေဇ္ဇနမေဝ၊ မိဇ္ဇနမေဝ"တို့မှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ မိဒ+ယ+ယု-ဟု ခွဲ၊ မေဇ္ဇနမေဝ၊ မိဇ္ဇနမေဝ-ချစ်ခြင်းသာတည်းဟု ပေး။)

မဇ္ဇနကာလ (ပု) [မဇ္ဇန[၁]+ကာလ] သုံးသပ်ဆင်ခြင်ရာအခါ။ အာပါထကာလေ ဝိယ မဇ္ဇန-ကာလေပိ, ကဋ္ဌဏ္ဍသာ ဝိယ သုဏ္ဏဝဏ္ဏသာပိ သမ္ပတ္တိဘာဝတော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၇၄။

မဇ္ဇနဋ္ဌ (ပု) [မဇ္ဇန[၂]+အတ္ထ] ယစ်မူးတတ်သောအနက်သဘော။ မဇ္ဇနဋ္ဌေန မဇ္ဇံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၁။

မဇ္ဇနလက္ခဏ (တိ) [မဇ္ဇန[၂]+လက္ခဏ] ယစ်မူးခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ မဇ္ဇနလက္ခဏော မဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။

မဇ္ဇနာကာရ (ပု) [မဇ္ဇန[၂]+အာကာရ] ယစ်မူးသော အခြင်းအရာ။ မဇ္ဇန[၂]ကြည့်။

မဇ္ဇနာကာရပ္ပဝတ္တ (တိ) [မဇ္ဇနာကာရ+ပဝတ္တ] ယစ်မူးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော။ တံ ဇာတိံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နော မဇ္ဇနာကာရပ္ပ-ဝတ္တော မာနော ဇာတိမဒေါတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၄၇။

မဇ္ဇနာကာရပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဇနာကာရ+ပဝတ္တိ] ယစ်မူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း။ ပာနေ၁ နာမ "သေသေျ၁ပာမသ္မိ" တိအာဒိနာ မဇ္ဇနာကာရပ္ပဝတ္တိ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၅၁။

မဇ္ဇနာကာရမဒ (ပု) [မဇ္ဇနာကာရ+မဒ] ယစ်မူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သောမာန်။ မဒသာတိ မဇ္ဇနာကာရမဒသာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၇။

မဇ္ဇန္တိ (ကြိ) [မဒ+ယ+အန္တိ] ယစ်မူးကုန်၏။ မဇ္ဇတိ (က) ကြည့်။

မဇ္ဇပ (တိ) [မဇ္ဇ+ပါ+အ] သေ–အရက်–သောက်သော၊ သူ။ မုသာ န ဘာသေ န စ မဇ္ဇပေါ သိယာ။ အံ၊၁။၂၁၅။ သုတ္တနိ။၃၃၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၀။ထေရီ၊ဋ္ဌ။၃၉။(–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃၉။) မဇ္ဇပေါ မဇ္ဇပါနံ န စ သိယာ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၅၈၂။

မဇ္ဇပါန (နပုံ) [မဇ္ဇ+ပါန] (၁) သေ–အရက်–အသောက်။ (၂) သေ–အရက်–ကိုသောက်ခြင်း၊ သေရည်–အရက်–ကိုသောက်ကြောင်း စေတနာ။ (၁) မဇ္ဇပါနံ အပါယ်။ သံ၊၃။၃၂၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၉။)(၂) ထေယျာ စ အတိစာရာ စ မဇ္ဇပါနာ စ အာရကာ။ ဝိမာန။၁၇။ (–ခုဒ္ဒက။၄။ သုတ္တနိ။၃၁၉။) မဇ္ဇပါနာတိ မဇ္ဇံ ဝုစ္စတိ မဒနီယဋ္ဌေန သုရာ စ မေရယဉ္စ၊ ပိဝန္တိ တေနာတိ ပါနံ၊ မဇ္ဇဿ ပါနံ မဇ္ဇပါနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၆။ (–ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၁၉။)

မဇ္ဇပါနဗဟုလ (တိ) [မဇ္ဇပါန+ဗဟုလ] သေ–အရက်–အသောက်များသော၊ အရက်သောက်လွန်သော၊ သူ။ ပုဗ္ဗေ မဇ္ဇပါနဗဟုလော သုတပရိပုဏ္ဏဝိဟီနော စ မောဟဗဟုလောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၉။

မဇ္ဇပါနဝေရမဏိဝမ္မ (ပု) [မဇ္ဇပါန+ဝေရမဏိဝမ္မ] သေအရက်ကို သောက်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း–သိက္ခာပုဒ်–အကျင့်။ ဓမ္မံ ဇုမန္တိ လုမံ မဇ္ဇပါနဝေရမဏိဓမ္မံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။

မဇ္ဇပါနသံယမ (ပု) [မဇ္ဇပါန+သံယမ] သေ-အရက် သောက်ခြင်းမှ– စောင့်စည်းခြင်း–ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ပါပဝိရတိယာ ပဉ္စပညာတံ မဇ္ဇပါနသံယမေန အပ္ပမာဒတဉ္စ ဝိဝဋ္ဋေ-တွာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆။

မဇ္ဇပါယီ (တိ) [မဇ္ဇ+ပါ+ဏီ။ ထီ–၌ မဇ္ဇပါယိနီ။] သေ – အရက် – သောက်သော၊ သူ။ မဇ္ဇပါယီ ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၁၁၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၆၀။ (–ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၀။) မဇ္ဇပါယိနီ စ ဟောတိ။ ဇာ၊၂။၁၂၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၆၇။

မဇ္ဇပိဝနဝတ္ထု (နပုံ) [မဇ္ဇပိဝန+ဝတ္ထု] သေ–အရက်–သောက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ ကောသမ္ဗိယံ သာဂတတ္ထေရံ အာရဗ္ဘ မဇ္ဇပိဝနဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ။ ကင်္ခါ။၂၃၀။

မဇ္ဇရတ (တိ) [မဇ္ဇ+ရတ] သေ–အရက်-သောက်ရာအရပ်၌ မွေ့လျော်သော၊ သူ။ မဇ္ဇရတာ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃၉)တိ မဒ္ဒ မဇ္ဇဋ္ဌာနေ ရတာ အဘိရတာတိ အတ္ထော၊ ဣမမေဝတ္ထံ သန္ဓာယ မဇ္ဇရတာတိ။ အတ္တနော အတ္တနော အာပါနဋ္ဌာနေသု နိသိန္နာ ပိဝန္တူတိ အတ္ထော-တိ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊ဒါ။၀မ်း။

မဇ္ဇရသ (ပု) [မဇ္ဇ+ရသ] (၁) မူးယစ်စေတတ်သော အရည်၊ (တိ) (၂) သေ–အရက်–၏ အရသာရှိသော။ (၁) မဇ္ဇရသာဒိဘူတေ ကိဏ္ဏေ ပက္ခိပိတ္ဗာ ကတ္တဗ္ဗာ သုရာကိဏ္ဏပက္ခိတ္တ-သုရာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၄၆။ (တိ) (၂) မဇ္ဇဂန္ဓ–ကြည့်။

မဇ္ဇရဟ (ဇာ၊၂။၃၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃၈–၂၃၉) သည် မဇ္ဇရတဟူသော ပါဠိမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ မဇ္ဇရတ–ကြည့်။

မဇ္ဇလက္ခဏပ္ပတ္တ (တိ) [မဇ္ဇလက္ခဏ+ပတ္တ] သေအရက်၏လက္ခဏာသို့ ရောက်သော။ သုရာပါနမေဝါတိ မဇ္ဇလက္ခဏပ္ပတ္တာယ သုရာယ ပါနမေဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၅၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၅၅။

မဇ္ဇဝဏ္ဏိဇ္ဇာ (ထိ) [မဇ္ဇ+ဝဏ္ဏိဇ္ဇာ] သေအရက်–ကုန်သွယ်မှု– ရောင်းဝယ်မှု။ ကတမာ ပဉ္စ ဝဏ္ဏိဇ္ဇာ သတ္တဝဏိဇ္ဇာ မံသဝဏိဇ္ဇာ မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ ဝိသဝဏိဇ္ဇာ။ အံ၊ ၂။၁၇၃။ ဒီဋ္ဌ၊ ၁။၂၁၀။ မဂ္ဂဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ အံဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁။ မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာတိ ယံကိဉ္စိ မဇ္ဇံ ကာရေတွာ တဿ ဝိက္ကယော။ အံဋ္ဌ၊၃။၆၂။ (–ဒီဋီ၊၁။၂၇၃။ သံဋီ၊သစ်၊၂။၁၉၀။ မဋီ၊၁။၂၄၀။ အံဋီ၊ ၂။၂၅။)

မဇ္ဇဝဏ္ဏ (တိ) [မဇ္ဇ+ဝဏ္ဏ] သေအရက်၏ အဆင်း အရောင် ရှိသော။ မဇ္ဇဂန္ဓ–ကြည့်။

မဇ္ဇဝဏ္ဏဂန္ဓရသ (တိ) [မဇ္ဇ+ဝဏ္ဏဂန္ဓရသ] သေအရက်၏ အဆင်း အနံ့ အရသာ ရှိသော။ အမဇ္ဇံ မဇ္ဇဝဏ္ဏဂန္ဓရသံ လောဏသောဝီရကံ ဝါ သုတ္တံ ဝါ ပိဝတော။ ကင်္ခါ။၂၃၇။

မဇ္ဇသညီ (တိ) [မဇ္ဇသညာ+ဤ] သေ – အရက် – ဟု အမှတ်သညာရှိသော၊ သေအရက်ဟု မှတ်ထင်သော၊သူ။ မဇ္ဇေ မဇ္ဇသညီ ပိဝတိ။ ဝိ၊ ၂။၁၄၆။ (–ကင်္ခါ။ ၂၃၇။)

မဇ္ဇသမ္ဘာရ (ပု) [မဇ္ဇ+သမ္ဘာရ] သေ–အရက်–အဆောက်အဦ။ သေ – အရက် – ပြုလုပ်မည့် အရာဝတ္ထု။ ယံ မဇ္ဇသမ္ဘာရံ ကေတော ကတံ မဇ္ဇဘာဇနသမ္ပတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၅။

မဇ္ဇသာမည (နု) [မဇ္ဇ + သာမည] သေအရက်–ချင်း–တူသည်၏အဖြစ်–တူညီခြင်း။ တေ မဇ္ဇံ ပိဝိဿာမီတိ အညံ မဇ္ဇံ ပိဝန္တဿ မဇ္ဇသာမညဿ အတ္ထိတာယ အကုသလ-မေဝ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၀။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၁၂။

မဇ္ဇာပေတွာ (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [မဇ္ဇ+ဏာပေ+တွာ] ပွတ်တိုက်–ခင်းကြယ်–စေ၍။ တံ မဇ္ဇာ-ပေတွာ ဂန္ဓောဒကေန ဓောဝိတွာ ဒွါရေ ဌိတာ။ ဒီဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၉။

မဇ္ဇာယိ (ကြိ) [မဒ+ယ+မိ] မေ့လျော့၏။ မဇ္ဇတိ (၁) ကြည့်။

မဇ္ဇာရ (ပု) [မဇ္ဇ+အာရ။ ထီ–၌ မဇ္ဇာရီ။ လိဟာနေန အတ္တနော သရီရံ မဇ္ဇတိ နိမ္မ-လတ္တံ ကရောတီတိ မဇ္ဇာရော = ဗိဠာရော။ မောဂ်၊၇။၁၆၄။] ကြောင်။ စတုပ္ပဒါနံ မဇ္ဇာရီ၊ ဝတ္တုပါဏာဇိကဿိဒံ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၂၄။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဇ္ဇာရက္ခိ (နု) [မဇ္ဇာရ+ အက္ခိ] (၁) ကြောင်မျက်လုံး၊ ကြောင်မျက်စိ။ (တိ) (၂) ကြောင်မျက်စိကဲ့သို့ မျက်စိရှိသော၊ သူ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) အတိ-ပိင်္ဂလက္ခီတိ မဇ္ဇာရက္ခိ။ ပိမတိ၊ ၂။၁၂၇။

မဇ္ဇာရက္ခိမဏ္ဍလဝဏ္ဏ(တိ)[မဇ္ဇာရက္ခိမဏ္ဍလ+ဝဏ္ဏ] ကြောင်မျက်စိ အဝန်း အဆင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော။ မဇ္ဇာရက္ခိမဏ္ဍလဝဏ္ဏောတိပိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၆၁။

မဇ္ဇာရစမ္မပရိက္ခဋ (တိ) [မဇ္ဇာရစမ္မ+ပရိက္ခဋ] ကြောင်ရေကွပ်အပ်သော။ မဇ္ဇာရစမ္မပရိက္ခဋာ ဥပါဟနာယော ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၇၄။ (–ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊၄၅၅။)

မဇ္ဇာရပါဒ (ပု) [မဇ္ဇာရ+ပါဒ] ကြောင်ခြေ။ ယာဿ မဇ္ဇာရပါဒဿေဝ သဏ္ဌာနံ ဒုက္ခသမ္ဘ-ဿာနိ သုခုမလောမာနိ စ ဟောန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၃၃။

မဇ္ဇာရသမာဂတ (တိ) [မဇ္ဇာရ+သမာဂတ] ကြောင်လက်တွင်းသို့ ရောက်သော (ကြွက်)။ မဇ္ဇာရသမာဂတော ဝိယ ဥန္ဒူရော။ မိလိန္ဒ။ ၂၂။

မဇ္ဇာရသိရ (ပု) [မဇ္ဇာရ+သိရ] ကြောင် ဦးခေါင်း။ ဂဏှိ သု မဇ္ဇာရသိရေသု ယူကာ။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။၁၀၃။

မဇ္ဇာရိက (ပု) [မဇ္ဇာရ+ဣက] ကြောင်။ မဇ္ဇာရိကာ ဗဟူ တတ္ထ၊ ကောသိကာ ပေါင္ဂသီသကာ။ အပ၊၁။၄၀၇။

မဇ္ဇာရိဂ္ဂဟဏ (နု) [မဇ္ဇာရိ+ဂဟဏ] မဇ္ဇာရိ-သဒ္ဒါ။ မဇ္ဇာရိဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗာပိ ရုက္ခသုနခမက္ကဋသကေါဓာဒိဘေဒါ စတုပ္ပဒဇာတိ သင်္ဂဟိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ (—သာရတ္ထ၊၂။၇၅။)

မဇ္ဇာရူ (ပု) [မဇ္ဇ + အရူ] သင်မြက်။ သေယျထာပိ ဘန္တေ မဇ္ဈိမေသု ဇနပဒေသု ရေရဂူ မောရဂူ မဇ္ဇာရူ ဇန္တု။ ဝိ၊၃။၂၀၅။ (—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၀။)

မဇ္ဇိံသု (ကြိ) [မဒ+ယ+ဦံ] မူးယစ်ကုန်ပြီ။ မဇ္ဇတိ၂ (က) ကြည့်။

မဇ္ဇိ (ကြိ) [မဒ+ယ+ဤ] မူးယစ်-ယစ်မူး-ပြီ။ မဇ္ဇတိ၂ (က)ကြည့်။

မဇ္ဇိက (တိ) [မဇ္ဇ+ဣက] အရက်ရောင်းသော၊ သူ။ မံသိက-ကြည့်။

မဇ္ဇိတ၁ (တိ) [မဇ္ဇ+တ] ပွတ်တိုက် အပ်သော။ မဇ္ဇိတကဉ္စနပဋိမာ-ကြည့်။

မဇ္ဇိတ၂ (တိ) [မဒ+ယ+တ] မာန်ယစ်တတ်သော၊ သူ။ မဇ္ဇိတဘာဝေါ မဇ္ဇိတတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၇။

မဇ္ဇိတကဉ္စနပဋိမာ (ထီ) [မဇ္ဇိတ+ကဉ္စနပဋိမာ] ပွတ်တိုက်-အပ်-ထား-သော ရွှေရုပ်တု။ ဒုကူလစုမ္ဗဋကေန မဇ္ဇိတကဉ္စနပဋိမာ သဒိသောတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၅၃။

မဇ္ဇိတကဉ္စနပဋ္ဋဝဏ္ဏ (တိ) [မဇ္ဇိတ+ကဉ္စနပဋ္ဋဝဏ္ဏ] ပွတ်တိုက်အပ်သော ရွှေပြားအဆင်းရှိသော၊ သူ။ [illegible] တာဝပေတွာ မဇ္ဇိတကဉ္စနပဋ္ဋဝဏ္ဏော အဟောသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၄၁။

မဇ္ဇိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မဇ္ဇ+တွာ] (၁)ပွတ်တိုက်၍။ (၂)သုတ်လိမ်း၍။ (၁) ပတ္တံ ဘမံ အာရောပေတွာ မဇ္ဇိတွာ ပစတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ ဝိသင်္ဂဟ။ဋ္ဌ။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၄။) (၂) ဇာတိဟိင်္ဂုလကေန မဇ္ဇိတွာ ဒီပိဒါဌာယ ဃံသိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၈။

မဇ္ဇေထ (ကြိ) [မဒ+ယ+ဧထ] မေ့လျော့ရာ၏။ မဇ္ဇတိ၂ (ခ) ကြည့်။

မဇ္ဇေယျ (ကြိ) [မဒ+ယ+ဧယျ] မာန်ယစ်မူးရာ၏။ မဇ္ဇတိ၂ (က)ကြည့်။

မဇ္ဇေယျုံ (ကြိ) [မဇ္ဇ+ဧယျုံ] ပွတ်တိုက်ကုန်ရာ၏။ မဇ္ဇတိ၁ (ဃ)ကြည့်။

မဇ္ဈ၁ (နု) [မဇ+ဈ။ ဓာန်ဒီ။၇၆၇။] (၁)အလယ်၊ အကြား။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂-လာ "မဇ္ဈ" ပုဒ်ကို သာရတ္ထ၊၂။၈၃။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၈-၌ "အဂ္ဂကောဋိ" ဟုလည်းကောင်း၊ဝဇိရ။၁၀၀-၌ "ဒေဂ္ဂပ္ပဒေသ" ဟုလည်းကောင်းဖွင့်ပြကြ၏၊ယင်းသို့ ဖွင့်ပြခြင်းမှာ "အင်္ဂါဇာတ်အလယ်မှ အဖျားစွန်း၊ အဖျားအရပ်" ကိုယူဟု ပြလို၍ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ပင်ရင်းအနက်ကိုကား "အလယ်" ဟူ၍ပင်ပေးရမည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉-လာ "မဇ္ဈတော" ကို ပါစိတ်၊ယော။၂၁-၌ "ပဝိဋ္ဌတော၊သုဒ္ဓဋ္ဌာနတော" ဟု ဖွင့်ပြ၏၊ "မဇ္ဈ" ပုဒ်သာ "ပဝိဋ္ဌ-ဖြူစင်ခြင်း" အနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ပါစိတ်ယောအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်၏။ ယင်းပါစိတ်ယောအဖွင့်သည် ဝိမတိ၊၂။၁၄-နှင့်လည်း မညီ။ ဝိမတိ၌ကား "အလယ်" ဟူသော အနက်ကိုပင် ဖွင့်ပြသည်။) (တိ) (၂) မဇ္ဈမည်သူ (မဇ္ဈမင်း၊ မဇ္ဈသေဌ္ဌေး)။ (၁) မဇ္ဈေ မန္တာ န လိပ္ပတိ။အံ၊၂။၁၄၉။ (—ပေတ။၁၃၅။ ဇာ၊၂။၁၅၂။ စူဠနိ။၇၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။) တာယ ဥဘော အန္တေ ဝိဒိတွာ မဇ္ဈေ န လိပ္ပတိ၊ မဇ္ဈေမန္တာ-နေ န လိပ္ပတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂။ (—ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၂။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉။စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၃။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။) (တိ)(၂)

ဥပဟစ္စ မနံ မဇ္ဈော။ ဇာ၊ ၂။၆၁။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၈၄။ (–ထေရီ။၃၉၆။)ဓိတာ မဇ္ဈေဿ ဒုတြ- ဝေတိ မဇ္ဈနာမဿ သေဋ္ဌိနော ဩရသာ ဓိတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၄၃။

မဇ္ဈ၂ (ပုနု) [မဇ္ဈ+ဏ] ခါး။ မဇ္ဈော နိဋ္ဌိ ဝိလင္ဂေါ ဏ။ ဓာန်။၂၇၁။

မဇ္ဈဣန္ဒြိယဘာဝနာ (ထိ၊နု) [မဇ္ဈ+ဣန္ဒြိယဘာ- ဝနာ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ဣန္ဒြေကို ပွားများခြင်း။ နစ ပတ္တယတိတိ မဇ္ဈဣန္ဒြိယ- ဘာဝနာ။ ပေဋကော။၃၁၃။

မဇ္ဈက (နု) [မဇ္ဈ+က] အလယ် – ထက်ဝက်– ဖြစ်သောအဖို့။ (ပထမအကြိမ်လှူပြီးနောက် ကျန်နေသောပစ္စည်းမှ ထက်ဝက်ခွဲဝေ လှူပါ ဟု ဆိုလိုသော နေရာဖြစ်သည်။) အန္နမဇ္ဈ- တော မဇ္ဈက (ဇာ၊ ၂။၉၉)န္တိ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ မဇ္ဈေ ဆေတွာ....ပုနပိ မဇ္ဈေ ဆေတွာ ဒေကော ကောဋ္ဌာသော ဒါတဗ္ဗောယေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁၂။

မဇ္ဈကာလ (ပု) [မဇ္ဈ+ကာလ] အလယ်ဖြစ် သော–အချိန်–အခါ၊ မွန်းတည့်ချိန်။ မဇ္ဈန္ဟိ- ကသမယ–ကြည့်။

မဇ္ဈဂ (တိ) [မဇ္ဈ+ဂမု+ကွိ] အလယ်သို့ရောက် သော၊သူ။ ဝိရောစမာနော ဝိမလော၊ ဘိက္ခု- သံဃဿ မဇ္ဈဂေါ။ အပ၊ ၂။၃၈၀။

မဇ္ဈဂတ (တိ) [မဇ္ဈ+ဂတ] အလယ်သို့ရောက် သော၊ သူ။ မဇ္ဈဂတာနံ ဂဏနာယ ထုလ္လစ္စ- ယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၄။)

မဇ္ဈဂတိတ္ထီ (ထိ) [မဇ္ဈဂတာ+ဣတ္ထီ] အလယ်၌– ရောက်–ဖြစ်သော မိန်းမ။ မဇ္ဈဂတိတ္ထိယော ကာယပဋိဗဒ္ဓေန ဂဏှာမိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၁၈။

မဇ္ဈဋ္ဌ (တိ) [မဇ္ဈ+ဌာ+အ] အလယ်၌တည် သော။ ယော ပဋိရူပလာကာနံ မဇ္ဈဋ္ဌော

ဗုဒ္ဓေ ပုထုဒလော....အယံ ဆတ္တဒဏ္ဍော နာမ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၃။

မဇ္ဈဋ္ဌဘာဝဒီပန (ထိ၊နု) [မဇ္ဈဋ္ဌဘာဝ+ဒီပန] အလယ်၌ တည်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ “မဇ္ဈေဋ္ဌတွာ”တိ ဣဒံ မဇ္ဈဋ္ဌဘာဝဒီပနေန ဝိဇလသဟော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၈–၉။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၉။

မဇ္ဈဋ္ဌာန (နု) [မဇ္ဈ+ဌာန] အလယ်အရပ်။ (နေမွန်းတည့်ရာအရပ်ကိုလည်း မဇ္ဈဋ္ဌာန= အလယ်အရပ်ဟု သုံးသည်။) မဇ္ဈဋ္ဌာနံ မုဋ္ဌိရ- တနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၀။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။)

မဇ္ဈတ္တ၁ (ပု) [မဇ္ဈ+အတ္တ] (၁) (သုခ ဒုက္ခတို့ ၏) အလယ်၌–တည်–ဖြစ်–သော သဘော၊ လျစ်လျူရှုခြင်းသဘော။ (တ်) (၂) အလယ် ၌ တည်သောသဘော ရှိသော။ (ဒွိဝေဒနံ သခါ စ မဇ္ဈတ္တာ စ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆)၌ သုခ ဒုက္ခ တို့၏ အလယ်၌တည်သော သဘောရှိသော ကြောင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာကို မဇ္ဈတ္တဟု ခေါ် သည်။ မဇ္ဈတ္တံ ဂရုဋ္ဌာနေ စ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၈) စသည်တို့၌ အချစ်အမုန်းတို့၏ အလယ်၌ တည်သော သဘောရှိသော နေဝပိယ နာပ္ပိ- ယ(မချစ်မမုန်းအပ်သော)ပုဂ္ဂိုလ်ကို“မဇ္ဈတ္တ” ဟု ခေါ်သည်။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ (ဝိဘာဝိနီ။ ၁၁၀။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၃၃၉) စသည်တို့၌ လွန်မှု ယုတ်မှုတို့၏ အလယ်၌တည်သော သဘော ရှိသောတရား, ပုဂ္ဂိုလ်ကို “မဇ္ဈတ္တ”ဟု ခေါ် သည်။ မဇ္ဈတ္တာနုဘာဝနလက္ခဏာ (ဝိဘာဝိနီ။ ၁၂၃) ၌ ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံတို့၏ အလယ်၌ တည်သော သဘောရှိသော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ ကို “မဇ္ဈတ္တ”ဟု ခေါ်သည်။) (၁) မဇ္ဈတ္တိ- ကာ–ကြည့်။ (တိ) (၂) သဗ္ဗေသံ တုလာ ဘူတော ပမာဏဘူတော မဇ္ဈတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၅။ (–၄၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၈။) ပစ္စုပ္ပန္နေ မဇ္ဈတ္တဿ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆)၌ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာအဖြစ်များသူများကို “မဇ္ဈတ္တ”ဟု

ခေါ်သည်။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၃၅။) မဇ္ဈတ္တောတိ မဇ္ဈေ ဌိတော အတ္တာ သဘာဝေါ ဧတဿာတိ မဇ္ဈတ္တော။ ပါစိတ်၊ယော။၃၇၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၃၅၁။)

မဇ္ဈတ္တဇနမရဏာနုဿရဏ (န) [မဇ္ဈတ္တဇန + မရဏာနုဿရဏ] ဖချစ်အမုန်းတို့၏ အလယ်၌ တည်သော – မချစ်မမုန်းအပ်သော – သူ၏ သေခြင်းကို အဖန်ဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။ မဇ္ဈတ္တဇနမရဏာနုဿရဏေ သံဝေဂေါ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၂။

မဇ္ဈတ္တဋ္ဌာန (န) [မဇ္ဈတ္တ+ဋ္ဌာန] အလယ်အလတ် သဘောရှိသော အရာ။ ဝေဒနာ မဇ္ဈတ္တဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၁၄။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၇၊ ၃၁၇။)

မဇ္ဈတ္တတာ (ထီ) [မဇ္ဈတ္တ+တာ] အလယ်၌တည်သောသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်၊ လျစ်လျူရှုသည်း၏အဖြစ်၊ လျစ်လျူရှုခြင်း။ ယာ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ ဥပေက္ခာ.... မဇ္ဈတ္တတာ စိတ္တဿ။ မဟာနိ။၄၀၂။ (–စူဠနိ။၁၅၉။) မဇ္ဈတ္တတာ ဝိပ္ပလာသာတိ န သတ္တဿ န ပေါသဿ၊ စိတ္တဿ မဇ္ဈတ္တဘာဝေါတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၄။ မဇ္ဈတ္တတာတိ စိတ္တဿ မဇ္ဈေ ဌိတဘာဝေါ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၄၅။

မဇ္ဈတ္တတာကာရ (ပု) [မဇ္ဈတ္တတာ+အာကာရ] လျစ်လျူရှုသည့်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော အခြင်းအရာ၊ လျစ်လျူရှုသော အခြင်းအရာ။ (ဝီရိ သုပေက္ခာကို အရကောက်။) ဒုတိယပါဒေန တဿ သမ္ပယောဂဝီရိယဿ မဇ္ဈတ္တတာကာရေတိ ဝီရိယုပေက္ခမာဟ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၈၆။

မဇ္ဈတ္တတာပဋိလာဘ (ပု) [မဇ္ဈတ္တတာ+ပဋိလာဘ] လျစ်လျူရှုသည့်၏အဖြစ်ကို ရခြင်း။ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု မဇ္ဈတ္တတာပဋိလာဘဝသေန တိဏေ... ဥပေက္ခာပါရမိယော... စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၃၁၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၉၄။

မဇ္ဈတ္တဘာဝပတ္တ (တိ) [မဇ္ဈတ္တဘာဝ+ပတ္တ] လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ မဇ္ဈတ္တဘူတဋ္ဌာန –ကြည့်။

မဇ္ဈတ္တသဘာဝ (တိ) [မဇ္ဈတ္တ+သဘာဝ+က] အလယ်၌တည်သော သဘောရှိသော၊ လျစ်လျူရှုခြင်းသဘောရှိသော၊ သူ။ သေဠီ ပန နေဝ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ န မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မဇ္ဈတ္တသဘာဝကော။ မမူ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ သာရတ္ထ၊၃။၃၈၄။

မဇ္ဈတ္တပယောဂ (ပု) [မဇ္ဈတ္တ+ပယောဂ] (၁) အလယ်၌တည်သောသဘောဟု ဆိုအပ်သော လုံ့လပယောဂ၊ လျစ်လျူရှုသော လုံ့လပယောဂ။ (အလယ်၌တည်သော သဘောဟု ဆိုအပ်သော ကံသာလျှင် မိမိဥစ္စာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော လုံ့လ ပယောဂ။ သျှ။) (တိ) (၂) အလယ်၌တည်သော သဘောဟုဆိုအပ်သော လုံ့လပယောဂရှိသော၊ လျစ်လျူရှုသော လုံ့လပယောဂရှိသော၊ သူ။ (၁) မဇ္ဈတ္တပယောဂေါ ဝုစ္စတိ အတ္တနော စ ပရဿ စ ကမ္မဿကတာပစ္စဝေက္ခဏာ။ ဣမိနာ မဇ္ဈတ္တပယောဂေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ (တိ) (၂) မဇ္ဈတ္တပယောဂတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ မဇ္ဈတ္တောပယောဂေါ ယဿ သော မဇ္ဈတ္တပယောဂေါ၊ တဿ ဘာဝေါ မဇ္ဈတ္တပယောဂတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၃၂။ မ၊ဋီ၊၁။၃၈၉။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၄၃၈။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၅၉။

မဇ္ဈတ္တပုဂ္ဂလ (ပု) [မဇ္ဈတ္တ+ပုဂ္ဂလ] (အချစ်အမုန်းတို့၏) အလယ်၌တည်သော သဘောရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ တသ္မာ ဝုတ္တနယေန မဇ္ဈတ္တပုဂ္ဂလေ ဥပေက္ခံ ဥပ္ပါဒေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၀။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၅၄။)

မဇ္ဈတ္တဘာဝ (ပု) [မဇ္ဈတ္တ+ဘာဝ] အလယ်၌တည်သောသဘောရှိသူ၏ အဖြစ်၊ လျစ်လျူ

ရှုသည်၏အဖြစ်။ မဇ္ဈတ္တဘာဝေဝယော ပန နိစ္စန္တရာဂပရိဘောဂေ ဌိတာ ခါဒိံသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။)

မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မဇ္ဈတ္တဘာဝ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] အလယ်အကြား၌ တည်သော သဘောရှိသောသူ၏အဖြစ်ဟူ၍ (ဉာဏ်အား) ရှေးရှု ထင်တတ်သော၊ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်ဟူ၍ (ဉာဏ်အား) ရှေးရှု ထင်တတ်သော။ မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၆။ အဇ္ဈုပေက္ခနမေဝ မဇ္ဈတ္တဘာဝေါ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၇၅။

မဇ္ဈတ္တဘာဝပတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဈတ္တဘာဝ + ပတ္တိ] အလတ်သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ သတ္တသင်္ခါရကတဝိပ္ပကာရေသု မဇ္ဈတ္တဘာဝပတ္တိယာ ဥပေက္ခာပါရမီ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၃။

မဇ္ဈတ္တဘာဝသဏ္ဌိတ (တိ) [မဇ္ဈတ္တဘာဝ + သဏ္ဌိတ] လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်၌ ကောင်းစွာ တည်သော။ မဇ္ဈတ္တဘာဝသဏ္ဌိတံ သင်္ခါရုပေက္ခမ္ပိ အနိစ္စာဒိတော ဝိပဿိတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။

မဇ္ဈတ္တဘာဝူပဂမန (နု) [မဇ္ဈတ္တဘာဝ+ဥပဂမန] အလတ်သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ မဇ္ဈတ္တဘာဝူပဂမနေန စ ဥပေက္ခတီတိ ဥပေက္ခာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၉။

မဇ္ဈတ္တဘာဝူပဋ္ဌာပနမုခ (နု) [မဇ္ဈတ္တဘာဝ + ဥပဋ္ဌာပနမုခ] လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်၌ ထားခြင်းကို အဦးမူခြင်း။ မဇ္ဈတ္တဘာဝူပဋ္ဌာပနမုခေန ပီယဘာဝံ ဥပ္ပါဒေန္တေန ဘာဝနာ ဥပသံဟရိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၅၄။

မဇ္ဈတ္တဘူတဋ္ဌာန (နု) [မဇ္ဈတ္တ + ဘူတဋ္ဌာန] လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော ရှေး၌ ဖြစ်သော အရပ်၊ လျစ်လျူရှုဖူးသော အရပ်။ မဇ္ဈတ္တဘူတဋ္ဌာနမေဝ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆) အတ္တနော မဇ္ဈတ္တတာပတ္တမေဝ ဘူတပုဗ္ဗံ အနုဿရန္တဿ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၃၅။

မဇ္ဈတ္တရသ (တိ) [မဇ္ဈတ္တ+ ရသ] လျစ်လျူရှုခြင်းကိစ္စရှိသော၊ အလယ်၌ ဖြစ်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်လျှင် ပြည့်စုံခြင်း။ သော (မဓု)။ အလတ်သဘောဟူသော ဂုဏ်ရှိသော (ပြည်သူ)။ သာ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရီတာနုဘဝနလက္ခဏာ၊ မဇ္ဈတ္တရသာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၄။

မဇ္ဈတ္တလက္ခဏ (နု) [မဇ္ဈတ္တ + လက္ခဏ] (၁) အလတ်သဘောရှိသော လက္ခဏာ၊ လျစ်လျူရှုခြင်း လက္ခဏာ။ (တိ) (၂) အလတ်သဘောလျှင် မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော၊ လျစ်လျူရှုခြင်းလျှင် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော။ (၁) တဿာ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌကရဏဝသေန ဥပေက္ခိန္ဒြိယဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။ (တိ) (၂) လက္ခဏာဒိတော ပန အဓိပ္ပေတုပေက္ခာ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။)

မဇ္ဈတ္တဝိသယူပလဒ္ဓိ (ထီ) [မဇ္ဈတ္တဝိသယ+ဥပလဒ္ဓိ] အလယ်အလတ် သဘောရှိသော အာရုံကို ရခြင်း၊ မဇ္ဈတ္တာရုံကို ရခြင်း။ သက္ကာ ဟိ ဝတ္တုံ အနုဘဝမာနာ မဇ္ဈတ္တဝိသယူပလဒ္ဓိ ဥပလဒ္ဓိဘာဝတော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆၂။

မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ (ထီ၊နု) [မဇ္ဈတ္တ+ဝေဒနာ] (၁) အလတ်သဘောရှိသော ဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ။ (တိ) (၂) အလတ်သဘောရှိသော ဝေဒနာရှိသော၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာရှိသော။

(၁) ဝေဒယမာနာပိ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ သုခါ-ကာရေ ဒုက္ခာကာရေ စ ဥဒါသိနာ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၁။၄၁။ (–ဒီဋီ၊၃။၉၆။) (တိ) (၂) သန္တိဋ္ဌာကစိတ္တေ ပန မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ န ဟောတိ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၂၃၃။ မဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ သံဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ (–ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၉။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၂၂၂။)

မဇ္ဈတ္တဝေဒနာဗဟုလ (တိ) [မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ+ ဗဟုလ] ဥပေက္ခာဝေဒနာအဖြစ်များသော၊ များသော ဥပေက္ခာဝေဒနာရှိသော၊ သူ။ မဇ္ဈတ္တဿာ(မဋ္ဌ၊၄။၁၆၂)တိ မဇ္ဈတ္တဘူတဿ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာဗဟုလဿ။ မဋီ၊၃။၂၃၅။

မဇ္ဈတ္တဝေဒယိတလက္ခဏ (တိ) [မဇ္ဈတ္တ+ဝေဒ-ယိတလက္ခဏ] ဣဋ္ဌအနိဋ္ဌတို့၏ အလယ်၌ တည်သောအာရုံကို–မဇ္ဈတ္တာရုံကို–ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော၊ အလယ်အလတ်သဘော ရှိသော ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ မဇ္ဈတ္တ-ဝေဒယိတလက္ခဏာ ဥပေက္ခာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၁။ မဇ္ဈတ္တဿ အာရမ္မဏဿ, မဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဝေဒယိတံ အနုဘဝနံ လက္ခဏံ ဧတိဿာတိ မဇ္ဈတ္တဝေ-ဒယိတလက္ခဏာ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၁၁၀။

မဇ္ဈတ္တဝေရီပုဂ္ဂလ (ပု) [မဇ္ဈတ္တဝေရီ+ပုဂ္ဂလ] အလတ်သဘောရှိသောပုဂ္ဂိုလ်, ရန်သူပုဂ္ဂိုလ်။ ဝေံ ပိယပုဂ္ဂလေ ဝိယ မဇ္ဈတ္တဝေရီပုဂ္ဂလေသုပိ မေတ္တာပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကရုဏံ ဥပဋ္ဌပေတ္ဗာဝ ဒါတဗ္ဗံ။ စရိယာဋ္ဌ၊၂၈၄။ ဒီဋီ၊၁။၇၅။

မဇ္ဈတ္တသဘာဝ (ပု) [မဇ္ဈတ္တ+ သဘာဝ] အလယ် အလတ်သဘော။ မဇ္ဈတ္တကာ–ကြည့်။

မဇ္ဈတ္တာကာရ (ပု)[မဇ္ဈတ္တ+အာကာရ] လျစ်လျူရှုသောအခြင်းအရာ။ အဒုက္ခမသုခါ ပန ဥပေက္ခာကတာသခါ-တေန မဇ္ဈတ္တာကာရေန ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၅။ (–မဋ္ဌ၊၄။၁၄၁၊ သံဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။ သံဋီ၊၂။၄၁၉။)

မဇ္ဈတ္တာကာရပဝတ္တ (တိ) [မဇ္ဈတ္တာကာရ+ပဝတ္တ] လျစ်လျူရှုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ အလတ်သဘောရှိသော အခြင်း အရာအားဖြင့်ဖြစ်သော။ နဟိ သဗ္ဗေသု မဇ္ဈတ္တာကာရပဝတ္တာ ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ ဥပေက္ခာဝေဒနံ ဝိနာ ဝတ္တတိ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၅။ (–ဝိမတိ၊၁။၃၃၁၊၄၅။)

မဇ္ဈတ္တာကာရပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဈတ္တာကာရ+ ပဝတ္တိ] လျစ်လျူရှုသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ အလတ်သဘောရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်ခြင်း။ တေသံ အနု-နာနုမိကဘာဝေ မဇ္ဈတ္တာကာရပ္ပဝတ္တိ။ အနုဋီ၊ ၂။၁၇၃။

မဇ္ဈတ္တာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏ (တိ) [မဇ္ဈတ္တာ-ကာရပ္ပဝတ္တိ+လက္ခဏ] လျစ်လျူရှုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းလျှင် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော၊ အလတ်သဘော ရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းလျှင် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော။ သတ္တေသု မဇ္ဈတ္တာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ ဥပေက္ခာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၁။ (–ဒီဋီ၊၁။၇၈။)

မဇ္ဈတ္တာကာရလက္ခဏ (တိ) [မဇ္ဈတ္တာကာရ+ လက္ခဏ] လျစ်လျူရှုသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော။ မဇ္ဈတ္တာကာရလက္ခဏာယ ဥပေက္ခာယ တေသု အာရမ္မဏေသု ဥပေက္ခကော မဇ္ဈတ္တော ဟုတွာ ဝိဟရတိ။ အံဋ္ဌ၊၂။၃၆၈။

မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဌိတ (တိ) [မဇ္ဈတ္တာကာရ+ သဏ္ဌိတ] (သုခဒုက္ခတို့၏) အလယ်၌ တည် သော သဘောဟူသောအဖို့၌ ကောင်းစွာ တည်သော။ မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဌိတတ္တာ တေ-နာကာရေန ပဝတ္တယတီတိ ဥပေက္ခာ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။၈၅။

မဇ္ဈတ္တာကာရာနုပါပန (န) [မဇ္ဈတ္တာကာရ+အနုပါပန] လျစ်လျူရှုသောအခြင်းအရာသို့ အစဉ်ရောက်စေခြင်း။ အသန္တုဿ အပဏီ-တဿာပိ အကုသလတဗ္ဗိပါကာဒိသမ္ဘဝုတ္တဿ မဇ္ဈတ္တာကာရာနုပါပနံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၂။၈၀။

မဇ္ဈတ္တာနုဘဝနလက္ခဏ (တိ) [မဇ္ဈတ္တ+အနုဘဝနလက္ခဏ] အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော၊ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ အနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော (ပြည်၊ဋီကာကျော်၊သျှ)။ မဇ္ဈတ္တာ-နုဘဝနလက္ခဏာ (ဝိဘာဝိနီ။၁၂၃) တိ ဣဋ္ဌာ-နိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာနုဘဝနလက္ခဏာ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။ ၃၇၈။

မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ (န) [မဇ္ဈတ္တ+အာရမ္မဏ] အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အာရုံ၊ မဇ္ဈတ္တာရုံ။ မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏဿ ပရိညာတတ္တာ ခယာ မောဟဿ ဝီတမောဟော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇ ။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၈၁။)

မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏဂ္ဂဟဏ (န) [မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ+ဂဟဏ] အလယ်အလတ် သဘောရှိသော အာရုံကိုယူခြင်း။ မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏဂ္ဂဟဏံ ပိဋ္ဌိ-ပါသာဏကမနံ ဝိယ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏဂ္ဂဟဏာ-ဘာဝတော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၇၆။

မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏပရိညာ (ထိ) [မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ+ပရိညာ] အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အာရုံကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်း။ တတိယေန မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏပရိညာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၇၅။

မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာနုဘဝန (န) [မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ+အနုဘဝန] အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အာရုံကို ခံစားခြင်း။ ဇဝံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏေသု သုခဒုက္ခာနုဘဝနေနပိ မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာနုဘဝန-ဘာဝေန ဝိညာယတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၇၆။

မဇ္ဈတ္တိကာ (ထိ) [မဇ္ဈတ္တ+ဏိက+အာ] အလယ်အလတ်သဘော၌ဖြစ်ခြင်း၊ လျစ်လျူရှုခြင်း။ မဇ္ဈတ္တိကာ ဟုပေက္ခာ စ။ မဇ္ဈတ္တေ မဇ္ဈတ္တ-သဘာဝေ ပဝတ္တာ မဇ္ဈတ္တိကာ။ ဓာန်။ဓာန်၊ ဋီ၊၁၂၉။

မဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ (တိ) [မဇ္ဈတ္တ+ဥပေက္ခာ] အလယ်အလတ်သဘောရှိသော ဥပေက္ခာ။ ယာဝ ပန မဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ သဏ္ဌာတိ, တာဝ ဝိဋ္ဌတု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈၁။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၁။)

မဇ္ဈဒေသ (ပု) [မဇ္ဈ+ဒေသ] အလယ်ဖြစ်သော အရပ်၊ မဇ္ဈိမဒေသ။ မဇ္ဈိမ(၃)ကြည့်။

မဇ္ဈန္တ (ပု) [မဇ္ဈ+အန္တ] အလယ်၊ အလယ်စွန်း။ နဟိ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တေသု ဝိယ တဒုဘယဝိနိမုတ္တေ မဇ္ဈန္တေ ဒိဋ္ဌိကပ္ပနာ သမ္ဘဝတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၇။

မဇ္ဈန္တိက — (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅)သည် မဇ္ဈန္တိကမှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ်ဖြစ်သည်။ မဇ္ဈန္တိက -ကြည့်။

မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရ (ပု) [မဇ္ဈန္တိက+ထေရ] မဇ္ဈန္တိကထေရ်။ မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရေန အာစရိယေန ဥပသမ္ပာဒေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ (-ဌာ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၅၀။)

မဇ္ဈန္တိကရဋ္ဌ (န) [မဇ္ဈန္တိက+ရဋ္ဌ] မဇ္ဈန္တိကတိုင်း။ ဇေကော မဇ္ဈန္တိကရဋ္ဌေ ပရိဗ္ဗာဇိကာယ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။

မဇ္ဈနှ (ပု) [မဇ္ဈ+အဟ] နေ့လယ်၊ မွန်းတည့်ချိန်။ မဇ္ဈနှေ ဝါ သာယနှေ ဝါ သေဝါ ပဗ္ဗဇော မာရေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၀။)အပရာသာ မဇ္ဈော မဇ္ဈနှော။ ဓာန်၊ဋီ။ ၇၆၇။ (နေ့လယ်အနက်ဟောရာ၌ "မဇ္ဈန္တ"ဟု ပရိယာယ်ကြွင်းထုပ်သော်လည်း ယင်းပုဒ်မသင့်ကြောင်း ဓာန်၊သျှ၊သစ်။၇၆၇-၌ ဆုံးဖြတ်ထား၏။)

မဇ္ဈနှကာလ (ပု) [မဇ္ဈနှ+ကာလ] နေ့လယ်-အချိန်-အခါ၊ မွန်းတည့် -အချိန် -အခါ။ ဒိဝသ ဒိဝါ၊ မဇ္ဈနှကာလေတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။

မဇ္ဈနှဝေလာ (ထီ) [မဇ္ဈနှ+ဝေလာ] နေ့လယ် -အချိန်-အခါ၊ မွန်းတည့်-အချိန်-အခါ။ မဇ္ဈနှိက-ကြည့်။

မဇ္ဈနှာတိက္ကမ (ပု) [မဇ္ဈနှ+အတိက္ကမ] မွန်းတည့်ချိန်ကို လွန်ကာမျှ၊ မွန်းလွဲချိန်။ ဒိဝါဒိဝဿာတိ ဒိဝသဿ ဒိဝါ နာမ မဇ္ဈနှာတိက္ကမော ....အတိက္ကန္တမတ္တေ မဇ္ဈနှိကေ နိက္ခမီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။

မဇ္ဈနှိက (ပု၊နု) [မဇ္ဈနှ+ဏိက။ ပုဒ်အဆုံးအဖြစ်ကို ဓာန်၊သျှ၊ သစ်။၇၆၇-၌ကြည့်။] နေ့လယ်၊ မွန်းတည့်။ ဝိကာလော နာမ မဇ္ဈနှိကေ ဝီတိဝတ္တေ ယာဝ အရုဏုဂ္ဂမနာ။ ဝိ၊၂။၁၁၃။ (-သံ၊၁။၇၊၂၀၅။ သံ၊၂။၁၁၅။ ထေရ။၂၇၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။) မဇ္ဈနှိကံ မဇ္ဈနှဝေလာယံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ (-သံ၊ဋီ၊၁ ၃၁၁။) မဇ္ဈနှိကန္တိ အဟဿ မဇ္ဈနှံ အဟဿဒ္ဓဿ နာဒေသော၊မဇ္ဈနှံဝ မဇ္ဈနှိကံ။ပါစိတ်၊ယော။ ၇၅။ အဟဿ မဇ္ဈော မဇ္ဈဟော၊ သော ဧဝ မဇ္ဈနှိကော၊ ဟဿ နှော။ ဓာန်၊ဋီ။၇၆၇။ ဌိတေ မဇ္ဈနှိကေ ကာလေ၊ သန္နိသိဝေသု ပက္ခိသု။ သံ၊၁။၇။ (-သံ၊၂။၁၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။) ဌိတေ မဇ္ဈနှိကေတိ ဌိတမဇ္ဈနှိကေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၇၈။) မဇ္ဈနှိကောတိ ဌိတမဇ္ဈနှိကော ကာလော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၅။

မဇ္ဈနှိကကာလ (ပု) [မဇ္ဈနှိက+ကာလ] မွန်းတည့်ချိန်။ ကာလပဏ္ဍာတိ ပစ္ဆာကာလေဝါ မဇ္ဈနှိကကာလေ ဝါ။ ဝိ၊၅။၃၀၁။ (-ကင်္ခါ၊ ၂၃၁၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၈။ မ၊ဋီ၊၂။၂၀၃။)

မဇ္ဈနှိကကာလပရိစ္ဆေဒ (ပု) [မဇ္ဈနှိကကာလ+ပရိစ္ဆေဒ] မွန်းတည့်ချိန်ကာလအပိုင်းအခြား။ ဧက-သဒ္ဒေါ စေတ္ထ မဇ္ဈနှိကကာလပရိစ္ဆေဒဘာဝေန ပယုတ္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၆။

မဇ္ဈနှိကဌာန (နု) [မဇ္ဈနှိက+ဌာန] မွန်းတည့်ရာအရပ်။ ပုဗ္ဗဝိဒေဟဝါသီနံ တာဝ မဇ္ဈနှိကဌာနေ ဌိတော ဇမ္ဗုဒီပဝါသီနံ ဥဒေတီတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၃။

မဇ္ဈနှိကဝီတိက္ကမ (ပု) [မဇ္ဈနှိက+ဝီတိက္ကမ] မွန်းတည့်ချိန်လွန်ရာအခါ၊ မွန်းလွဲချိန်။ ဝိကာလဘောဇနန္တိ မဇ္ဈနှိကဝီတိက္ကမေ ဘောဇနံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၅။

မဇ္ဈနှိကဝေလာ (ထီ) [မဇ္ဈနှိက+ဝေလာ] မွန်းတည့်အချိန်။ မဇ္ဈနှိကဝေလာယန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇။ (-မ၊ဋီ၊၂။ ၁၀၃။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၁၄။)

မဇ္ဈနှိကသမယ (ပု) [မဇ္ဈနှိက+သမယ] မွန်းတည့်ချိန်။ မဇ္ဈနှိကသမယမှိ အာသေဝတိ။ ပဋိသံ။၃၀။ (-ဝိ၊၅။၃၀၁။ မ၊၁။၂၇၆။ သံ၊၂။ ၄၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။) မဇ္ဈနှိကသမယန္တိ ဒိဝသဿ မဇ္ဈကာလေ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ (-မ၊ဋီ၊၂။၂၀၃။)

မဇ္ဈနှိကသူရိယ (ပု) [မဇ္ဈနှိက+သူရိယ] မွန်းတည့်နေ။ တေဇန္တရေ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ မဇ္ဈနှိကသူရိယော ဝိယ။ မိလိန္ဒ။၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၃။)

မဇ္ဈနှိကာတိက္ကမ (ပု) [မဇ္ဈနှိက+အတိက္ကမ] မွန်းတည့်ချိန်ကို ကျော်လွန်ခြင်း။ မဇ္ဈနှိကာတိက္ကမတော ပဋ္ဌာယ ယာဝကာလိကပရိဘောဂေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၅။ (-ဧ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၀၈။)

မဇ္ဈနှိကာနတိက္ကမ (ပု) [မဇ္ဈနှိက+အနတိက္ကမ] မွန်းတည့်ချိန်ကို မကျော်လွန်ခြင်း။ ဘတ္တိယဿရတော အညဿ ရုပ္ပဝိသနံ, မဇ္ဈနှိကာနတိက္ကမော။ ကင်္ခါ။၂၃၅။ သာရတ္ထ၊၃။၇၇။ ဝိမတိ၊၂။၄၈။

မဇ္ဈပညတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဈ+ပညတ္တိ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ပညတ်။ ပဌမေ ဧကေ စိ ဒွိဟိ ပရိဝတ္တကေဟိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ကထိတော ဟောတိ ပုဗ္ဗာပရ မဇ္ဈပညတ္တိ။ ပေဋကော။၃၁၃။

မဇ္ဈပည (တိ) [မဇ္ဈ+ပညာ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ပညာရှိသော၊သူ။ မဇ္ဈပညော်ဒသ-သံဝဏ္ဏဝိဝဏ္ဏကပ္ပါနိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၇၉။

မဇ္ဈပတ္တကာလ (ပု)[မဇ္ဈပတ္တ+ကာလ]အလယ်သို့ ရောက်သော အခါ။ တဿာ ဝေဿဝီထိယာ မဇ္ဈပတ္တကာလေ ကုဇ္ဇဝါတာ စလိံသု။ စရိယာ၊၄။၇၉။

မဇ္ဈပဒလောပီ (တိ) [မဇ္ဈပဒလောပ+ဤ] အလယ်ပုဒ်ကျေခြင်းရှိသော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မဇ္ဈပဒလောပီသမာသ (ပု) [မဇ္ဈပဒလောပီ+သမာသ] အလယ်ပုဒ် ကျေခြင်းရှိသော-သမာသ်။ မဏိနာ ဥပလက္ခိတော ဝါ ကဏ္ဍော အဿာတိ မဏိကဏ္ဍောတိ မဇ္ဈပဒလောပီ သမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၂။

မဇ္ဈပဗ္ဗဋ္ဌိ (န) [မဇ္ဈပဗ္ဗ+အဋ္ဌိ] အလယ်ဆစ်ရိုး။ တဒနန္တရာနိ မဇ္ဈပဗ္ဗဋ္ဌီနိ ပန သဋ္ဌိသင်္ခါနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၆။ (–ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၈–၉။)

မဇ္ဈပရိယောသာနလက္ခဏ (န) [မဇ္ဈပရိယော-သာန+လက္ခဏ] အလယ်အဆုံးတို့၏ မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ။ ဣမိနာ နယေန မဇ္ဈပရိ-ယောသာနလက္ခဏာနုဗ္ဗ ယောဇနာ ဝေဒိ-တဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇၅။

မဇ္ဈဘာဝဒီပန (ထီ၊န) [မဇ္ဈဘာဝ+ဒီပန] အလယ်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ "မဇ္ဈေ ဌတွာ" တိ ဧတေန မဇ္ဈဘာဝဒီပနေန ဝိသေသတော စတုန္နံ အာဂမာနံ သာဝေခဏာဋ္ဌကယော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂။

မဇ္ဈမဇ္ဈဋ္ဌာန (န) [မဇ္ဈမဇ္ဈ+ဌာန] အလယ်တည့်တည့်ဖြစ်သောအရပ်။ သာ ယေသာတံ ဘိန္ဒမာနာ နဒီမဇ္ဈေ ဂန္တွာ မဇ္ဈမဇ္ဈဋ္ဌာနေနေဝ ဒေသမုဗ္ဘိန္နာ အဟောသိ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ (အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄–၌ "မဇ္ဈဋ္ဌာနေနေဝ" ဟူသာ ရှိသည်။)

မဇ္ဈရတ္တိသမယ (ပု) [မဇ္ဈ+ရတ္တိသမယ] အလယ်ဖြစ်သော ညဉ့်အခါ၊ သန်းခေါင်ယာမ်အခါ။ အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာတိ ပရိက္ခီဏာယ ရတ္တိယာ၊ မဇ္ဈရတ္တိသမယေတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၉၇။

မဇ္ဈရဋ္ဌ (န) [မဇ္ဈ+ရဋ္ဌ] မဇ္ဈတိုင်း။ (ဗုဒ္ဓ-သာသနိကပထဝီဝင်၌ 'မစ္ဆရဋ္ဌ' သာ ပါဌ်မှန်ဖြစ်သင့်ကြောင်း အကျယ်ဆုံးဖြတ်ထား၏၊ ယခု မြို့အမည် ဇယပုရ(ဂျေပုရ်) နှင့်ရှေးမြို့အမည် 'မစ္ဆပုရ' အပူဖြစ်ကြောင်းလည်း ရေးသားထား၏။ ယင်းမစ္ဆတိုင်းသည် ဘုရား အလောင်း မာတင်္ဂရသေ့ကြီးအား သတ်ခြင်းကြောင့် နတ်များအမျက်ထွက်၍ တစ်တိုင်းလုံးကို ပြာပုံမိုးဖြင့် ဖုံးလွှမ်းနှလွှန်းစေ၍ ဖျက်ဆီးအပ်သော တိုင်းဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓ-သာသနိကပထဝီဝင် ၂၀၃ - ၄ – ကြည့်။) တတော ပလာယိတွာ မဇ္ဈရဋ္ဌံ ဂန္တွာ မဇ္ဈာရာ-ဇဿ နဂရေ အင်္ဂသနိကာ ဗြာဟ္မဏာ နာမ မယံ နူကိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈၈။)

မဇ္ဈာရာဇ (ပု) [မဇ္ဈ+ရာဇ] မဇ္ဈမင်း။ အထက် ပုဒ်ကြည့်။

မဇ္ဈာတိက္ကမ (ပု) [မဇ္ဈ+အတိက္ကမ] အလယ်ကို လွန်ခြင်း။ ပိဋ္ဌိဝံသံ အတိက္ကမိတွာတိ ဣမိနာ မဇ္ဈာတိက္ကမံ ဒဿေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။

မဇ္ဈာရည (န) [မဇ္ဈ+အရည] မဇ္ဈတော။ ကာလိင်္ဂါရညံ မဇ္ဈာရညံ မာတင်္ဂါရညံ။ မ၊၂။ ၄၁။ (–ဇာ၊၂။၆၁။ မိလိန္ဒ၊၁၃၂။) ဧဝံ မဇ္ဈာ-

ရညာသ အရညာဘူတဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊၄၊၁၃၊၆၃။ (ဗုဒ္ဓသာသနာနိကာယ၅၀ဝင်အလိုမှု "မဇ္ဈာရည" သာ ပါဌ်မှန်ဖြစ်သည်။)

မဇ္ဈိန္ဒြိယ (တိ) [မဇ္ဈ+ဣန္ဒြိယ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ဣန္ဒြေရှိသော၊ သူ။ အယံ မုဒိန္ဒြိယော အယံ မဇ္ဈိန္ဒြိယော အယံ တိက္ခိန္ဒြိယော။ နေတ္တိ။၈၃။

မဇ္ဈိမ (ပု၊န) [မဇ္ဈ+ဣမ။ ခါန်၊ဋီ။၂၇၁။] (၁) ခါး။ (၂) မဇ္ဈိမအသံ၊ ကြိုးကြာသံ။ (၃) မဇ္ဈိမအရပ်၊ ဖြစ်စင်သော အကျင့်ရှိသောသူတို့၏ နေရာအရပ်။ (၄) မဇ္ဈိမနိကာယ်။ (ဘ) (၅) အလယ် – အလတ် – ဖြစ်သော – ရှိသော။ (၁) ခါး။ မဇ္ဈော နိတ္ထိ ဝိလဂ္ဂေါ စ၊ မဇ္ဈိမံ ကုစ္ဆိ တု ဒ္ဓိသု။ ခါန်။၂၇၁။ (၂) မဇ္ဈိမအသံ၊ ကြိုးကြာသံ။ ဆဇ္ဇံ မယူရာ ဂန္ဓာရ၊ မဇာ ကောဉ္စာ စ မဇ္ဈိမံ။ ခါန်။၁၃၃။ (၃) မဇ္ဈိမအရပ်၊ ဖြစ်စင်သော အကျင့်ရှိသောသူတို့၏ နေရာအရပ်။ မဇ္ဈဒေသောတု မဇ္ဈိမော။ ခါန်။ ၁၈၆။ အရိယာဝစာရဘူမိဘူတာ မဇ္ဈော စ သော ဒေသော စာတိ မဇ္ဈဒေသော၊ နဝယောဇနသတပရိက္ခေပေါ မဇ္ဈိမဒေသော။ ခါန်၊ဋီ။ ၁၈၆။ (၄) မဇ္ဈိမနိကာယ်။ မဇ္ဈိမဿ (အံ၊ ၄၊၁။၂)တိ မဇ္ဈိမနိကာယဿ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၀။ (တိ) (၅) အလယ်–အလတ်–ဖြစ်သော–ရှိသော။ အတ္ထိ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ စက္ခုကရဏီ ဉာဏကရဏီ။ မ၊၁။၁၉။ (–ဝိ၊၁။၅၆။ အံ၊၂။ ၅။ အဘိ၊၈။၃။ ပဋိသံ။၃၃၀။) ဧတေသံ မဇ္ဈေ ဘဝတ္တာ မဇ္ဈိမာ။ မ၊ဋ၊၁။၁၁၈။ (–ဝိ၊ဋ၊၁။ ၂၅၉။ အံ၊ဋ၊၃။၃။ အဘိ၊ဋ၊၁။၈၇။ ပဋိသံ၊ဋ၊ ၁။၂၁၇။ ပါဝိတ်၊ယော။၁၃၇၊၂၉၁။)

မဇ္ဈိမက (တိ) [မဇ္ဈိမ+က ။ထိ–၌ မဇ္ဈိမိကာ။] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော။ ယေ မဟာသမုဒ္ဒေ မဇ္ဈိမကာ ပါဏာ၊တေ မဇ္ဈိမကေသု သုလေသု အာဝုနေယျ။ သံ၊၃။၃၈၆။ (–မဟာနိ။၃၀၂။ ပေဋကော။၃၁၄။ အဘိ၊ဋ၊၂။၁၀။ မဟာနိ၊ဋ။ ၄၀၂။) ဒွိသဟဿီ မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတု။ အံ၊၁။၂၂၉။

မဇ္ဈိမကနိဋ္ဌ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ကနိဋ္ဌ] အလတ်ဖြစ်သော ညီငယ်။ ဇေဋ္ဌဘာတာ ဇေဋ္ဌော ဝ ဇာတော၊ မဇ္ဈိမကနိဋ္ဌာ မဇ္ဈိမကနိဋ္ဌာဝေဝ။ သံ၊ဋ၊၃။၉။

မဇ္ဈိမကသတ္တ (ပု) [မဇ္ဈိမက+သတ္တ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော သတ္တဝါ၊ အလတ်တန်းစား သတ္တဝါ။ ကဿ ဝသေန ပိဘတ္တန္တိ၊ မဇ္ဈိမကသတ္တဿ။ အဘိ၊ဋ၊၂။၁၀။ (–မူလဋီ၊၂။ ၁၀။)

မဇ္ဈိမကာယ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ကာယ] အလယ်ပိုင်းဖြစ်သောကိုယ်။ နာဘိတော ဥဒ္ဓံ ယာဝ ဂလဝါဋကာ မဇ္ဈိမကာယော နာမ။ အဘိ၊ဋ၊၁။ ၃၅၃။ (–ဒီ၊ဋ၊၃။၂၄၄။ အဘိ၊ဋ၊၂။၄၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၉။)

မဇ္ဈိမကာယပရိစ္ဆေဒ (ပု) [မဇ္ဈိမကာယ+ပရိစ္ဆေဒ] အလယ်ဖြစ်သော ကိုယ်အပိုင်းအခြား။ အယံ မဇ္ဈိမကာယပရိစ္ဆေဒေါတိ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၉။

မဇ္ဈိမကာလ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ကာလ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သောအခါ။ (အလတ်တန်းစားအရွယ်။) မဇ္ဈိမကာလေပိ ထေရကာလေပိ ပမာဒါနုပတိတတ္တာ မဟာရဇော သက္ကာရကူဋော ဝ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ၊၂။၇၂။

မဇ္ဈိမကာဠ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ကာဠ] မဇ္ဈိမကာဠ သူကြွယ်။ သေတဗျနဂရဝါသိနော ဟိ စူဠကာဠော မဇ္ဈိမကာဠော မဟာကာဠောတိ တယော ဘာတရော ကုဋုမ္ဗိကာ။ ဓမ္မ၊ဋ၊၁။ ၄၃။

မဇ္ဈိမခဏ္ဍ (ပု၊န) [မဇ္ဈိမ+ခဏ္ဍ] အလယ်ဖြစ်သောအပိုင်း။ ဝိဝဋ္ဋန္တိ မင်္ဂလဥ္စ အနုမင်္ဂလဥ္စ ကေတော ကတ္ဂာ သိဗ္ဗိတံ မဇ္ဈိမခဏ္ဍံ။ ဝိ၊ ဋ၊၃။၄၀၈။ (–ဇာ၊ဋ၊၃။၃၁၅။)

မဇ္ဈိမဂ(ဂ္ဂ) ဟဏိက (တိ) [မဇ္ဈိမာ+ဂဟဏီ+က] အလယ်အလတ်-ဝမ်းမီး-ကမ္မဇ တေဇောဓာတ်-ရှိသော၊ သူ။ မဇ္ဈိမဂဟဏိကာသာ ဣတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ မဇ္ဈိမဂ္ဂဟဏိကာသာ ဣတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။

မဇ္ဈိမဂဏ္ဍိပဒ(န) [မဇ္ဈိမ+ဂဏ္ဍိပဒ]မဇ္ဈိမဂဏ္ဍိပုဒ်။ မဟာဂဏ္ဍိပဒေတိ ဝါ မဇ္ဈိမဂဏ္ဍိပဒေတိ ဝါ စူဠဂဏ္ဍိပဒေတိ ဝါ။ သာရတ္ထ၊၁။၈။ (-သာရတ္ထ၊၂။၁၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၈။) ဂဏ္ဍိပဒ-လည်းကြည့်။

မဇ္ဈိမဂါမ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ဂါမ]မဇ္ဈိမအသံအပေါင်း။ (မဇ္ဈိမအသံ ဦးတည်သော မဇ္ဈိမ၊ ပဉ္စမ၊ ဓေဝတ၊ နိသာဒ၊ ဆဇ္ဇ၊ ဥသဘ၊ ဂန္ဓာရ ဟူသော အသံ ၇-ပါးကို မဇ္ဈိမဂါမဟု ခေါ်သည်။ ဓာန်၊ သူ၊သစ်။၁၃၁-၆။) ဆဇ္ဇဂါမော မဇ္ဈိမဂါမော သာဓာရဏဂါမောတိ တယော ဂါမာ၊ သရသမူဟာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။ (-အံ၊ဋီ၊၃။၁၂၀။)

မဇ္ဈိမင်္ဂ (ပု၊န) [မဇ္ဈိမ+အင်္ဂ] အလယ်ဖြစ်သော ကိုယ်အင်္ဂါ။ ဇဝံ သတိ မဇ္ဈိမင်္ဂေါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈။

မဇ္ဈိမဇနပဒ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ဇနပဒ] မဇ္ဈိမဇနပုဒ်။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂-အလို နေပြည်တော်ကိုပင် 'မဇ္ဈိမဇနပဒ'ဟု သုံးနှုန်းဟန်တူသည်။ ဝိ၊သင်္ဂဟ-အလို မဇ္ဈိမဒေသရှိ ဇနပုဒ်ကို 'မဇ္ဈိမဇနပဒ'ဟု သုံးနှုန်းသည်။) မနုဿာ မဇ္ဈိမဇနပဒံ ဆဍ္ဍေတွာ ပစ္စန္တသမုဒ္ဒတီရာဒီနိ နိဿာယ …စ္ဆန္တေ ဝါသံ ကပ္ပေသုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၆၆။)

မဇ္ဈိမဇာတိကာလ (ပု) [မဇ္ဈိမဇာတိ+ကာလ] အလယ်ဖြစ်သော အတ္တဘော၏ဖြစ်ရာကာလ။ မဇ္ဈိမဇာတိကာလေ (မူလဋီ၊၃။၅၄) တိ ပစ္စုပ္ပန္နတ္တဘာဝကာလေ၊ အတ္တဘာဝေါ ဟိ ဣဓ "ဇာတိ"တိ အဓိပ္ပေတော။ အနုဋီ၊၃။၇၃။

မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာ (ထီ) [မဇ္ဈိမ + အဋ္ဌကထာ] မဇ္ဈိမနိကာယ်၏ အနက်ကို-ဖွင့်ဆိုရာ-ဖွင့်ဆိုကြောင်း-စကား၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်အဖွင့်၊မဇ္ဈိမနိကာယ်အဋ္ဌကထာ။ အတ္ထိကေဟိ ပန ပပဉ္စသူဒနီယံ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။)

မဇ္ဈိမဋ္ဌာန (န) [မဇ္ဈိမ+ဋ္ဌာန] အလယ် ဖြစ်သော အရပ်။ မဇ္ဈေ ကဏ္ဏိကံ အက္ခီနံ မဇ္ဈိမဋ္ဌာနံ အဉ္ဇနသဒိသံ ကဏှံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၁။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၉၈။)

မဇ္ဈိမတဏ္ဍုလ (ပု၊န) [မဇ္ဈိမ+တဏ္ဍုလ] အလတ်ဖြစ်သော ဆန်၊ ဆန်လတ်၊ ဆန်ကျိုး။ တဏ္ဍုလေ ကောဋ္ဋေတွာ မူလတဏ္ဍုလေဟိ ဘတ္တံ၊ မဇ္ဈိမတဏ္ဍုလေဟိ ယာဂုံ၊ ကဏကာဟိ ပူဝံ ပစိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၀၇။

မဇ္ဈိမတာပသ (ပု) [မဇ္ဈိမ+တာပသ] အလတ်ဖြစ်သော ရသေ့။ သော ဝါသိဖရသုကံ ပဋိစ္ဆန္နဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ မဇ္ဈိမတာပသဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။

မဇ္ဈိမတ္တဘာဝ (တိ) [မဇ္ဈိမ+အတ္တဘာဝ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော- ခန္ဓာကိုယ်-အတ္တဘော-ရှိသော (သတ္တဝါ)။ မဇ္ဈိမာ (ခုဒ္ဒက။၁၁) တိ မဇ္ဈိမတ္တဘာဝါ အဿဂေါမဟိံသာဒယော။ ပရိတ္တ၊ဋီ။၅၅။

မဇ္ဈိမတ္ထေ(ထေ)ရ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ထေရ] (၁) မဇ္ဈိမမည်သော ထေရ်။ (၂) မဇ္ဈိမအရွယ်၊ ထေရအရွယ်။ (၅-ဝါမှ စ၍ ၉-ဝါအထိ မဇ္ဈိမအရွယ်=မဇ္ဈိမထေရ်။ ၁၀-ဝါမှ စ၍ အထက်ကို ထေရအရွယ်ဟု ဝိနည်း၌ သုံးနှုန်းသည်။) (၃) အလယ်ဖြစ်သော မထေရ်။ (၁) မဇ္ဈိမတ္ထေရံ ဟိမဝန္တဒေသဘာဂံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။ (-၅၁။) (၂) မဇ္ဈိမထေရကာလ-ကြည့်။ (၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဇ္ဈိမတ္ထေရဝါဒ (ပု) [မဇ္ဈိမတ္ထေရ+ဝါဒ] အလယ်မထေရ်၏–အယူ–ဝါဒ (ဧကဝါဒ သုံးမျိုးတွင် ဒုတိယဧကဝါဒကို မဇ္ဈိမတ္ထေရဝါဒဟုခေါ်သည်။) ဣမိနာ စ မဇ္ဈိမတ္ထေရဝါဒေါ ဥပတ္ထမ္ဘိတော ဟောတိ။ ဝဇီရ။၂၃၈။

မဇ္ဈိမထ(တ္ထ)မ္ဘ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ထမ္ဘ] အလယ်တိုင်။ မိဂါရမာတုပါသာဒေ မဇ္ဈိမထမ္ဘံ နိဿာယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၈။ မဇ္ဈိမတ္ထမ္ဘံ နိဿာယ ပညတ္တေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။

မဇ္ဈိမထာမ (တိ) [မဇ္ဈိမ+ထာမ] အား အလယ်အလတ်ရှိသော၊ သူ။ မဇ္ဈိမထာမဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၁၉၅။)

မဇ္ဈိမထေရကာလ (ပု) [မဇ္ဈိမထေရ+ကာလ] မဇ္ဈိမအရွယ်, ထေရအရွယ်သို့ ရောက်သော အခါ။ မဇ္ဈိမထေရကာလေ ကီဒိသာ ဘဝိဿန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ (–မ၊ဋီ၊၁။၁၉၂။)

မဇ္ဈိမဒေသ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ဒေသ](ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း၏) အလယ်ဖြစ်သော အရပ်၊ မဇ္ဈိမဒေသ။ (အရှေ့လားသော် ဂဇင်္ဂလနိဂုံး၊ အရှေ့တောင်လားသော် သလ္လဝတီမြစ်၊ တောင်လားသော် သေတကဏ္ဏိကနိဂုံး၊ အနောက်လားသော် ထူဏပုဏ္ဏားရွာ၊ မြောက်လား-သော် ဥသိရဒ္ဓဇတောင်၊ ဤအတွင်းအရပ်သည် မဇ္ဈိမဒေသမည်၏။ ဝိ၊၃။၂၈၇–၈။ အလျား ယူဇနာ သုံးရာ၊ အနံယူဇနာတစ်ရာ့ငါးဆယ်၊ အဝန်းယူဇနာ ကိုးရာတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော အရပ်သည် မဇ္ဈိမဒေသမည်၏။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။)မဇ္ဈိမဒေသေ နာမ "ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ဂဇင်္ဂလံ နာမ နိဂမော" တိ အာဒိနာ နယေန ဝိနယေ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၄၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈၊၉၃။)

မဇ္ဈိမဒေသနဂရ (ထီ၊န) [မဇ္ဈိမဒေသ+နဂရ] (တိုင်းနိုင်ငံ၏) အလယ်အရပ်၌ တည်ရှိသော မြို့။ မဇ္ဈိမဒေသနဂရာနိ ပန ရက္ခာကိစ္စံ နတ္ထိ၊ တေန တံ န ဂဟိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၁။

မဇ္ဈိမဒေသပရိယာပန္န (တိ) [မဇ္ဈိမဒေသ+ပရိယာပန္န]မဇ္ဈိမဒေသ၌–အကျုံးဝင်–ပါဝင်–သော။ နဝယောဇနသတိကမ္ပိ ဌာနံ မဇ္ဈိမဒေသပရိယာပန္နမေဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၇။ (–မ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၆။)

မဇ္ဈိမဒေသရဋ္ဌ (နု) [မဇ္ဈိမဒေသ+ရဋ္ဌ] အလယ်အရပ်၌ ဖြစ်သော–တိုင်းနိုင်ငံ–မြို့။ ခေါရာ-သကာ န ဟောန္တိ မဇ္ဈိမဒေသရဋ္ဌဿ ပသန္န-ဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၄၃။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၂–နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

မဇ္ဈိမဒေသရာဇ (ပု) [မဇ္ဈိမဒေသ+ရာဇ] မဇ္ဈိမဒေသ (နေသော) မင်း။ ဒေဝ မဇ္ဈိမဒေသ-ရာဇာနော နာမ ဗဟုမာယာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၂။

မဇ္ဈိမဒေသဝါသီ (တိ) [မဇ္ဈိမဒေသ+ဝသ+ဏီ] မဇ္ဈိမဒေသ၌ နေသော၊ သူ။ မဇ္ဈိမဒေသဝါသီနံ အတိဇေဂုစ္ဆာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ (–သာရတ္ထ၊၃။၂၂၉။ မ၊ဋီ၊၄။၂၇၅။)

မဇ္ဈိမဒေသဝေါဟာရ (ပု) [မဇ္ဈိမဒေသ+ဝေါ-ဟာရ] မဇ္ဈိမဒေသ၌ဖြစ်သော ဝေါဟာရ၊ မဇ္ဈိမဒေသသုံး ဝေါဟာရ။ "မိဂသိရဿ ပဌမ-ပါဋိပဒဒိဝသေ" တိ ဣဒံ မဇ္ဈိမဒေသဝေါဟာရ-ဝသေန မိဂသိရမာသဿ ပဌမံ ပါဋိပဒဒိဝသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၅။

မဇ္ဈိမဒေသာဘိမုခ (တိ) [မဇ္ဈိမဒေသ+အဘိ-မုခ] မဇ္ဈိမဒေသသို့ ရှေးရှုသော၊ သူ။ သော ကောဒိဝသံ အနာရောစေတွာဝ မဇ္ဈိမဒေသာ-ဘိမုခေါ ပက္ကာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။)

မဇ္ဈိမဒေါသမောစန (နု) [မဇ္ဈိမဒေါသ+မော-စန] အလယ် အလတ်ဖြစ်သော အပြစ်ဒေါသမှ လွတ်ခြင်း။ မဇ္ဈိမဒေါသမောစနေန ဥတ္တမံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၈။

မဇ္ဈိမဒေါသဟရဏ (နု) [မဇ္ဈိမဒေါသ+ဟရဏ] အလတ်ဖြစ်သော (စမြင်း) ဒေါသကို ပယ်ခြင်း။ ကော် မဇ္ဈိမဒေါသဟရဏတ္ထံ, ကော် သုခုမဒေါသဟရဏတ္ထံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၀။

မဇ္ဈိမဒွါရသာလာ (ထီ) [မဇ္ဈိမ+ဒွါရသာလာ] အလယ်တံခါးမုခ်ဆောင်။ ကေဒွါရကောဋ္ဌကဿ ပန ဃရဿ မဇ္ဈဋ္ဌာနေ မင်္ဂလတ္ထမ္ဘံ နိဿာယ မဇ္ဈိမဒွါရသာလာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။

မဇ္ဈိမဓမ္မ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ဓမ္မ] အလယ်၌ဖြစ်သောတရား။ တတ္ထ ဂ မဇ္ဈိမဓမ္မေကဒေသဘူတာ ဣမေ ဝိသတိ လောကိယမဟာနယာတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၁၈။

မဇ္ဈိမဓာတု (ထီ) [မဇ္ဈိမ+ဓာတု] မဇ္ဈိမဓာတ်၊ အလယ်၌ဖြစ်သောဓာတ်။ အပရာပိ တိဿော ဓာတုယော၊ ဟီနဓာတု မဇ္ဈိမဓာတု ပဏီတဓာတု။ ဒီ၊၃။၁၈၁။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။) ဟီနပဏီတာနံ မဇ္ဈေ ဘဝါတိ မဇ္ဈိမဓာတု။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၈၈။

မဇ္ဈိမဓာတုစေတိယ (တိ) [မဇ္ဈိမဓာတု+စေတိယ] မဇ္ဈိမဓာတုဟု ဆိုအပ်သော လေးပါးသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ သုက္ကဋ္ဌနာမေတံ ရသရုဟိရာဒိသတ္တဒေဟဓာတူသု မဇ္ဈိမဓာတုစေတိယံ အဋ္ဌိမိဉ္ဇာဒိဝိယ။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၂။

မဇ္ဈိမနယ (ပု) [မဇ္ဈိမ+နယ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သောနည်း။ (အတိတိက္ခ, နာတိတိက္ခ-နာတိမန္ဒ, အတိမန္ဒပုဂ္ဂိုလ် ၃-ယောက်တွင် နာတိတိက္ခ နာတိမန္ဒအတွက်ဟောသောနည်းကို မဇ္ဈိမနယဟု ခေါ်သည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ မ၊ဋီ၊၃။၇၇။) တတ္ထာပိ မဇ္ဈိမနယေနေဝ ပဉှာ ကထိတော။ မ၊ဋီ၊၃။၇၇။

မဇ္ဈိမနာဠိကပါသာဒ (ပု) [မဇ္ဈိမနာဠိကာ+ပါသာဒ] အလတ်ဖြစ်သော ကချေသည်တို့၏ နေထိုင်ရာပြာသာဒ်။ အသန္တုဋ္ဌော ဟုတွာ မဇ္ဈိမနာဠိကပါသာဒံ ဂတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။

မဇ္ဈိမနာဠိကာ (ထီ) [မဇ္ဈိမ+နာဠိကာ] အလတ်ဖြစ်သော ကချေသည်။ နော ဇေ, အထ မဇ္ဈိမနာဠိကာ ဝိဿဇ္ဇေတု, ဟတော ဇေဋ္ဌနာဠိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၆၈။

မဇ္ဈိမနိကာယ (ပု) [မဇ္ဈိမ+နိကာယ] မတိုမရှည်-အလယ်အလတ်-ဖြစ်သော သုတ်တို့၏-အပေါင်း-တည်ရာ၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်။ (ယင်းနိကာယ်၌ ဝဂ်အားဖြင့် ၁၅-ဝဂ်၊ သုတ်အားဖြင့် မူလပရိယာယသုတ် အစရှိသော ၁၅၂-သုတ်၊ ဘာဏဝါရအားဖြင့် ၈၀ ရှိသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၊၂၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၊၂၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၊၂၆။) သဗ္ဗမေဝ စေတံ ဒီဃနိကာယော မဇ္ဈိမနိကာယော.... ပဉ္စပ္ပဘေဒံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။)

မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာ (ထီ) [မဇ္ဈိမနိကာယ+အဋ္ဌကထာ] မဇ္ဈိမနိကာယ်၏အနက်ကို-ဖွင့်ဆိုရာ-ဖွင့်ဆိုကြောင်း-စကား၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်အဖွင့်၊ မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ။ တေနေဝ မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာယံ....ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၄၆။ (-သာရတ္ထ၊၃။၂၁၅။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၈၅။)

မဇ္ဈိမနိကာယပရိယာပန္န (တိ) [မဇ္ဈိမနိကာယ+ပရိယာပန္န] မဇ္ဈိမနိကာယ်၌ အကျုံးဝင်-ပါဝင်-သော။ တောနိ မဇ္ဈိမနိကာယပရိယာပန္နာနိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၃၃။

မဇ္ဈိမနိကာယပ္ပမာဏ (တိ) [မဇ္ဈိမနိကာယ+ပမာဏ] မဇ္ဈိမနိကာယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ မဇ္ဈိမနိကာယပ္ပမာဏမ္ပိ ဓမ္မဒေသနံ ကရောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။

မဇ္ဈိမနိကာယဝရလဉ္ဆက (တိ) [မဇ္ဈိမနိကာယဝရ+လဉ္ဆက] မဇ္ဈိမနိကာယ်ဟူသော အမှတ်တံဆိပ်ရှိသော၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်မြတ်ဟု တံဆိပ်ခတ်အပ်သော။ ဘဂဝတာ ဒေဝါတိဒေဝေန မဇ္ဈိမနိကာယဝရလဉ္ဆကေ ဓမ္မဒါယာဒဓမ္မပရိယာယေ အပ္ပိစ္ဆပဋိပတ္တိံ။ မိလိန္ဒ၊၂၃၅။

မဇ္ဈိမနိကာယသေဋ္ဌ (ပု) [မဇ္ဈိမနိကာယ+သေဋ္ဌ] မြတ်သော မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ် မြတ်။ ပရာဒါဒိဂိခံသနသာ မဇ္ဈိမနိကာယ-သေဋ္ဌသာ၊ ယမဟံ ပပဉ္စသူဒနိမဋ္ဌကထံ ကာတုမာရဘိံ။ မ-ဋ္ဌ၊၄၊၂၅၃။

မဇ္ဈိမပစ္ဆိမဝယ (ပု) [မဇ္ဈိမပစ္ဆိမ+ဝယ] အလယ် အလတ်အရွယ်, နောက်ဆုံးအရွယ်။ (လူလတ်ပိုင်းအရွယ်, လူကြီးပိုင်းအရွယ်)။ မဇ္ဈိမပစ္ဆိမ-ဝယေသု လဒ္ဓီ ကုက္ကုစ္စကော ဿိဂ္ဂကာမော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၃။

မဇ္ဈိမပညာ (ထီ) [မဇ္ဈိမာ+ပညာ] (၁) အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ပညာ။ (တိ) (၂) အလယ် အလတ် ပညာရှိသော၊ သူ။ (၁) သေသဒိဝသေ မဇ္ဈိမပညာဝသေန ပေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။ (တိ) (၂) မဇ္ဈိမပညာ တိက္ခ အနုလောမာနိ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇၊၁၉၅။)

မဇ္ဈိမပဋိပတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဈိမာ+ပဋိပတ္တိ] အလယ် အလတ်ဖြစ်သော အကျင့်။ ဘာဝေန္တိ မဂ္ဂ-မဋ္ဌသင်္ဂိ မဇ္ဈိမပဋိပတ္တိဘာဝတော အဋ္ဌသံ ဥပရိမဂ္ဂ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၉၇။

မဇ္ဈိမပဋိပဒါ (ထီ) [မဇ္ဈိမာ + ပဋိပဒါ] အလယ်၌ဖြစ်သော အကျင့်။ (လောဘအဖို့ အစု, ဒေါသအဖို့အစု၊ တနည်း–ကာမသုခလ္လိ-ကာနုယောဂဟူသော တဏှာအဖို့အစု, အတ္တ-ကိလမထာနုယောဂဟူသောအဝိဇ္ဇာအဖို့အစု၊ တနည်း–ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ ဟူသော ပျင်းရိတွန့်ဆုတ်ခြင်း အဖို့အစု, အတ္တကိလ-မထာနုယောဂဟူသော လွန်လွန်ကဲကဲ အား ထုတ်မှုအဖို့အစု၊ တနည်း–သဿတအဖို့အစု, ဥစ္ဆေဒအဖို့အစုတို့၏ အလယ်၌ ဖြစ်သော မဂ္ဂင် ၈-ပါး အကျင့်တရားကို မဇ္ဈိမပဋိပဒါ ဟု ခေါ်သည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။ ဝိဘင်္ဂ၊၄၀၁။

သာရတ္ထ၊၁။၁၆၉။) အာဂါဠ္ဟပဋိပဒါ နိဇ္ဈာ-မပဋိပဒါ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ။ နေတ္တိ။၆၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။)

မဇ္ဈိမပဋိပဒါဒီပန (ထီနု) [မဇ္ဈိမပဋိပဒါ+ဒီပန] အလယ်၌ဖြစ်သောအကျင့် – မဇ္ဈိမပဋိပဒါ–ကိုပြခြင်း။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါဒီပနေန တတ္ထ အနု-ယောဇနတ္ထံ ပစ္စာ သမ္မာပဋိပဒံ ဒေသေသိ။ ဝဇီရ။၄၀၃။

မဇ္ဈိမပဋိပဒါဘာဝနာ (ထီ) [မဇ္ဈိမပဋိပဒါ + ဘာဝနာ] အလယ်၌ဖြစ်သော အကျင့် – မဂ္ဂင်အကျင့်–ကို ပွားများခြင်း။ လိနုဒ္ဓစ္စာဒိ-အန္တဒ္ဒယဝိဝဇ္ဇနေန မဇ္ဈေ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ ဘာဝနံ နိယိတာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၆၃။

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသက (ပု) [မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ + က] မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ။ ပဌမံ ဟိ ဥပရိပဏ္ဏာ-သကော ပရိဟာယတိ။ တတော မဇ္ဈိမ-ပဏ္ဏာသကော၊ တတော မူလပဏ္ဏာသကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။ (– ၃၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၂။ ငွန္ဒနီ၊ဋ္ဌ။၃၅။)

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသာ (ထီ) [မဇ္ဈိမာ+ပဏ္ဏာသာ] မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ။ (ကန္ဒရကသုတ်အစ သင်္ခါရု-ဝသုတ်အဆုံးရှိသော သုတ်ငါးဆယ်ကို မူလ-ပဏ္ဏာသဥပရိပဏ္ဏာသတို့၏အလယ်၌ဖြစ်သော ကြောင့် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဟုခေါ်သည်။ မ၊၂။ ၁-၄၃၉။ယင်းအလယ်သုတ်၅၀-ကိုအကြောင်း ပြု၍ ကျမ်းကိုလည်း မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ဟု ခေါ်ကြသည်။) မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိ နာမ ပဏ္ဏာသတော မူလပဏ္ဏာသာ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသာ ဥပရိပဏ္ဏာ-သာတိ ပဏ္ဏာသတ္တယသင်္ဂဟာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ မဇ္ဈေ ဘဝါ မဇ္ဈိမာ။ မဇ္ဈိမာစ သာ ပဏ္ဏာ-သာ စာတိ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသာ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉။

မဇ္ဈိမပတ္တ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ပတ္တ] (မကြီးမငယ်) အလယ်အလတ်ဖြစ်သော သပိတ်။ ဥက္ကဋ္ဌ-ပတ္တဿာပိ မဇ္ဈိမပတ္တဿ ဝါ ဩမကပ္ပမာဏ-

တော ဗဟိဆိဒ္ဒံ အဓိဋ္ဌာနံ န ဘိန္ဒေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ (–ကင်္ခါ။၁၇၇။)

မဇ္ဈိမပဒ (နှ) [မဇ္ဈိမ+ပဒ] (က) မဇ္ဈိမဟူသောပုဒ်။ (ခ) အလယ်ပုဒ်။ (က) ဒီဃာဒီဟိ စ ဆဟိ ပဒေဟိ မဇ္ဈိမပဒဿ တီသု အနုကပဒဿ စ ဒွီသု တိကေသု။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဋ္ဌ။၂၀၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ (ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဇ္ဈိမပဒလောပီသမာသ (ပု) [မဇ္ဈိမပဒလောပီ+သမာသ] အလယ်ပုဒ် ကျေခြင်းရှိသောသမာသ်။ ကထိနသင်္ဂါတာယ နိဿေဏိယာ စီဝရဿ ပန္နကရဇ္ဇု ကထိနရဇ္ဇုတိ မဇ္ဈိမပဒလောပီသမာသော။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၂။

မဇ္ဈိမပ (ပ္ပ) **ဒေသ** (ပု) [မဇ္ဈိမ+ပဒေသ] (၁) မဇ္ဈိမဒေသ။ (၂) အလယ်အရပ်။ (၁) ပရိက္ခေပတော နဝယောဇနသတေ မဇ္ဈိမပဒေသေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။ မဇ္ဈိမပ္ပဒေသေ ကိရ....ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၄။ (–အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၃၂၆။) မဇ္ဈိမဒေသ–လည်းကြည့်။ (၂) တတ္ထ ယသ္မာ မဇ္ဈိမပဒေသေ နဂရဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။

မဇ္ဈိမပဒေသဋ္ဌာန (နှ) [မဇ္ဈိမပဒေသ+ဌာန] မဇ္ဈိမဒေသအရပ်။ အာဝဋ္ဋတော နဝယောဇနသတပ္ပမာဏေ မဇ္ဈိမပဒေသဋ္ဌာနေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။

မဇ္ဈိမပစ္စ (နှ) [မဇ္ဈိမ+ပစ္စ] အလယ်၌ဖြစ်သောအဆစ်၊ အလယ်ဆစ်။ ဥပရိတိ မဇ္ဈိမပစ္စေန သမိဉ္ဇိတ္ဝာ.... မဇ္ဈိမပစ္စပိဋ္ဌိသဒိသအင်္ဂုလော ဝိဇ္ဈိယေဝ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၇။

မဇ္ဈိမပစ္စပိဋ္ဌိ (ထီ) [မဇ္ဈိမပစ္စ+ပိဋ္ဌိ] အလယ်ဆစ်၏– ကျောဘက်– ကျောပြင်။ သမဉ္ဇိတင်္ဂုလိံ ဝိယ မဇ္ဈိမပစ္စပိဋ္ဌိယာ သင်္ကောစေတွာ ဥပရိဘာဂေန ဆုပန္တံ ပဝေသေန္တော-ပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ (–သာရတ္ထ၊၂။၈၃။ ဝိမတိ၊၁။၃၈။)

မဇ္ဈိမပစ္စသမိဉ္ဇိတ (တိ) [မဇ္ဈိမပစ္စ+သမိဉ္ဇိတ] ခွေသောအလယ်ဆစ်ရှိသော၊ အလယ်ဆစ်ခွေထားသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဇ္ဈိမပစ္စသမိဉ္ဇိတင်္ဂုလိ (ထီ) [မဇ္ဈိမပစ္စသမိဉ္ဇိတ+အင်္ဂုလိ] ခွေသောအလယ်ဆစ်ရှိသောလက်ညှိုး၊ အလယ်ဆစ်ခွေထားသောလက်ညှိုး။ ဂုဒဥ္စ မဇ္ဈေန သမိဉ္ဇိတွာ ပဝေသေန္တဿ မဇ္ဈိမပစ္စသမိဉ္ဇိတင်္ဂုလိံ ကတွာဝိ ပဝေသေန္တဿ။ သာရတ္ထ၊၂။၈၃။

မဇ္ဈိမပမာဏသုတ္တင်္ကိတ (တိ) [မဇ္ဈိမပမာဏသုတ္တ+အင်္ကိတ] အလယ်အလတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသောသုတ်တို့ဖြင့် မှတ်အပ်သော။ မဇ္ဈိမပမာဏသုတ္တင်္ကိတဿ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁) တိ နာတိဒီဃနာတိခုဒ္ဒကပမာဏေဟိ သုတ္တန္တေဟိ လက္ခိတဿ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၅။

မဇ္ဈိမပရိစ္ဆေဒ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ပရိစ္ဆေဒ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော အပိုင်းအခြား။ မဇ္ဈိမပရိစ္ဆေဒေန အဋ္ဌအသင်္ချေယျာနိ ကပ္ပသတသဟဿဉ္စ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။)

မဇ္ဈိမပဟာရသညိတ (တိ) [မဇ္ဈိမပဟာရ+သညိတ] အလယ်ပဟိုရ်ဖြင့်မှတ်အပ်သော။ တဿ ပန မဇ္ဈိမပဟာရသညိတော ကာလော သမုဇ္ဇလိတပဘာတေဇဒဟနဘာဝေန ဒိဝါနာမ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂၇။

မဇ္ဈိမပါက (ပု) [မဇ္ဈိမ+ပါက] အလယ်အလတ်ဖြစ်သောကျက်ခြင်း၊ အလတ်စားကျက်ခြင်း။ ယထာ ဟိ ကုသလော ဝေဇ္ဇော တေလံ ပစန္တော.... ယဒိဝါ မဇ္ဈိမပါကော, ယဒိ ဝါ ခရပါကော ဂဏှိတဗ္ဗော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၆။

မဇ္ဈိမပုတ္တ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ပုတ္တ] အလတ်ဖြစ်သော သား၊ သားလတ်။ မဇ္ဈိမပုတ္တံ ပဗ္ဗာဇေသိတွာ တထေဝါဟ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၅။

မဇ္ဈိမပုရိသ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ပုရိသ] (၁) (က) (အား) အလယ်အလတ်ရှိသော ယောကျ်ား။ (ခ) (အလုံးအရပ်) အလယ်အလတ်ရှိသော ယောကျ်ား။ (၂) မဇ္ဈိမပုရိသ်။ (၁) (က) ကော် ပေါရိသံ မဇ္ဈိမပုရိသသ အတ္တနော ပဋ္ဌဝေန ပဋ္ဌဟတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ (ခ) ပမ္မ-ဂ္ဂဟဏပဂဘာရံ နာမ မဇ္ဈိမပုရိသေန ဥက္ခိပိ-တဗ္ဗကံ။ ဝဇိရ။၇၂၃။ (-၄၅၅။) (၂) ဩ-ဘာသသိတိ ဟိ ဣဒံ တန္တိပဒံ အဓပက္ခိတွာ မဇ္ဈိမပုရိသဝသေန ဝုတ္တံ။ ဝိမာ၊ဋ္ဌ။၁၁။

မဇ္ဈိမပုရိသပယောဂ (ပု) [မဇ္ဈိမပုရိသ+ပယော-ဂ] မဇ္ဈိမပုရိသ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ တပ္ပယောဂေ-ပိ မဇ္ဈိမပုရိသပယောဂဿေဝ ဒဿနတော။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၃။

မဇ္ဈိမပုရိသပယောဂုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဈိမပုရိသပ-ယောဂ+ဥပ္ပတ္တိ] မဇ္ဈိမပုရိသ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်း။ ဂရုဋ္ဌာနီယေသု ဟိ ပါရဝဝသေန မဇ္ဈိမပုရိသပယောဂုပ္ပတ္တိယမ္ပိ ပဌမပုရိသ-ပယောဂံ ပယုဉ္ဇန္တိ "ဒေသေတု ဘဂဝါ ဓမ္မ"န္တိအာဒီသုဝိယာတိဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၃၃။

မဇ္ဈိမပုရိသေကဝစန (နပုံ) [မဇ္ဈိမပုရိသ+ ဧက ဝစန] မဇ္ဈိမပုရိသ်ဧကဝုစ်ဝိဘတ်။ တဿ သမ္ဗန္ဓတ္တာ "သုဏာဟိ"တိ မဇ္ဈိမပုရိသေ-ကဝစနေန ဝုတ္တဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၃၃။

မဇ္ဈိမပေါရိသ (ပု) [မဇ္ဈိမ + ပေါရိသ] (၁) (မိန်းမ ယောကျ်ားတို့၏) အလယ်၌ တည်သော ယောကျ်ား (ဥဘတောဗျည်း, နပုံး ပဏ္ဍုက်)။ (၂) (အရှယ်) အလယ်အလတ် ဖြစ်သော ယောကျ်ား။ (၁) မဇ္ဈိမပေါရိသာ (ဇာ၊၁၊၃၅၅) တိ နာရီနရာနံ မဇ္ဈေ ဌိတာ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကနပုံသကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၀၃။ (၂) ယေ ဝုဍ္ဎာ ယေ စ ဒဟရာ၊ ယေစ မဇ္ဈိမပေါရိသာ။ ဇာ၊၂။၃၆၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၅၉။

မဇ္ဈိမပ္ပဒေသဝေါဟာရ (ပု) [မဇ္ဈိမပ္ပဒေသ + ဝေါဟာရ] မဇ္ဈိမဒေသ-အခေါ်အဝေါ်-အသုံးအနှုန်း။ ပဌမာသဘာဝေါ စ မဇ္ဈိမပ္ပ-ဒေသဝေါဟာရေန။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၇၆။

မဇ္ဈိမပ္ပမာဏ (နပုံ) [မဇ္ဈိမ+ပမာဏ] (၁) အလယ်အလတ် အတိုင်းရှည်ပမာဏ။ (တိ) (၂) အလယ်အလတ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော သူ။ (၁) တသ္မိံ ကာလေ သတ္တာနံ မဇ္ဈိမပ္ပ-မာဏံ၊ တေန ယတ္တော ပမာဏိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၅၊ (တိ) (၂) ပုရိသောတိ နာတိဒီဃော နာတိရဿော မဇ္ဈိမပ္ပမာဏော ပေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅။ (-၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၊၂၇၅။) မဇ္ဈိမပ္ပမာဏောတိ ဧတ္ထဟတ္ထော ပုရိသော မဇ္ဈိမပ္ပမာဏော၊ "ဆဟတ္ထော"တိပိ ဝေဒိ။ သာရတ္ထ၊၂။၈၉။

မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန (နပုံ) [မဇ္ဈိမ+ဗုဒ္ဓဝစန] အလယ်၌ ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ စကား။ (အနေက ဇာတိသံသာရံ (လ) တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါ-ဟူသော ဂါထာသည် ပဌမဗုဒ္ဓဝစန=ရှေးဦး စွာသော မြတ်စွာဘုရားစကား၊ ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူခါနီး နောက်ဆုံးမိန့်ကြားခဲ့သော "ဟန္ဒ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ၊ ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ" ဟူသော စကားသည် ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစန=နောက် ဆုံးဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားစကား၊ ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစန ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနအကြား ၄၅-ဝါပတ်လုံး မိန့်ကြားခဲ့သော စကားသည် မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန = အလယ်၌ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားစကား မည်၏။) ဥဘိန္နမန္တရေ ယံ ဝုတ္တံ၊ တံ မဇ္ဈိမ-ဗုဒ္ဓဝစနန္တိ ဧဝံ ပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမဝသေန တိဝိဓံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။)

မဇ္ဈိမဗောဓိ (ထီ) [မဇ္ဈိမ + ဗောဓိ] အလယ်ဖြစ်သော ဗောဓိ။ (ဘုရားဖြစ်ပြီးနောက် ပဌမဝါနှစ်ဆယ်အတွင်းသည် ပဌမဗောဓိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ သဂါထာဝဂ် မာရသံယုတ်ဋီကာ၌ ပဌမတစ်ဆယ့်ငါးဝါသည် ပဌမဗောဓိ၊ အလယ်တစ်ဆယ့်ငါးဝါသည် မဇ္ဈိမဗောဓိ၊ နောက်ဆုံး တစ်ဆယ့်ငါးဝါသည် ပစ္ဆိမဗောဓိ မည်၏ဟု ဆိုသည်။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်။၁။၃၁၅။) ဧတ္ထန္တရေ ပဉ္စစတ္တာလီသ ဝဿပရိမာဏေ ကာလေ ပဌမဗောဓိယာပိ မဇ္ဈိမဗောဓိယာပိ ပစ္ဆိမဗောဓိယာပိ ယံ ဘဂဝတာ ဘာသိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။

မဇ္ဈိမဗောဓိကာလ (ပု) [မဇ္ဈိမဗောဓိ+ကာလ] အလယ်ဖြစ်သော ဗောဓိအခါ။ အတိရေကဝီသတိဝဿာပီတိ ဣမိနာ ဣမံ မဇ္ဈိမဗောဓိကာလေ ပညတ္တန္တိ ဝိညာယတိ။ ဝဇီရ။၃၀၄၊

မဇ္ဈိမဘာဏက (တိ) [မဇ္ဈိမ+ဘဏ+ဏျု] မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို– ရွတ်ဖတ်လေ့– ဆောင်လေ့ရှိသော၊သူ။ ဒီဃဘာဏကာ မဇ္ဈိမဘာဏကာ သံယုတ္တဘာဏကာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၄။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၇။) မဇ္ဈိမံ နိကာယံ ဘဏန္တိ သီလေနာတိ မဇ္ဈိမဘာဏကာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၈။

မဇ္ဈိမဘာဏကဒေဝတ္ထေရ (ပု) [မဇ္ဈိမဘာဏက +ဒေဝတ္ထေရ] မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် ဒေဝမထေရ်။ မဇ္ဈိမဘာဏကဒေဝတ္ထေရော ကိရ.... ကမ္မဋ္ဌာနံ ယာစိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၂။

မဇ္ဈိမမံသ (နု) [မဇ္ဈိမ+မံသ] အလယ်အသား။ မဇ္ဈိမမံသံ သာခဿ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉။

မဇ္ဈိမမင်္ဂလ (ပု၊နု) [မဇ္ဈိမ+မင်္ဂလ] အလယ်၌ဖြစ်သောအဝန်း။ မဇ္ဈိမမင်္ဂလံ ဆယောဇနသတိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ မဇ္ဈိမမင်္ဂလန္တိ ဣတရေသံ ဥဘိန္နံ ဝေမဇ္ဈေ ပဝတ္တံ မင်္ဂလံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၅။

မဇ္ဈိမမာသ (ပု) [မဇ္ဈိမ+မာသ] အလယ်၌ဖြစ်သော လ။ မဇ္ဈိမမာသေ သမ္ပတ္တေ အက္ခိရောဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၊၃၀၄။)

မဇ္ဈိမမုစ္ဆနာ (ထီ) [မဇ္ဈိမာ+မုစ္ဆနာ] အလယ်ဖြစ်သော တီးခတ်ခြင်း။ မဇ္ဈိမမုစ္ဆနာယ မုစ္ဆိတွာ မဇ္ဈိမသရေန ဝါဒေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ မုစ္ဆနာ–လည်းကြည့်။

မဇ္ဈိမယာမ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ယာမ] အလယ်ဖြစ်သောယာမ်၊ သန်းခေါင်ယာမ်။ ပုရိမယာမံ မဇ္ဈိမယာမံ ပစ္ဆိမယာမံ။ မဟာနိ။၁၄။ စူဠနိ။ ၄၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၆။)

မဇ္ဈိမယာမကိစ္စ (နု) [မဇ္ဈိမယာမ+ကိစ္စ] သန်းခေါင်ယာမ်၌ ပြုအပ်သောကိစ္စ။ ပုရေဘတ္တကိစ္စံ ပစ္ဆာဘတ္တကိစ္စံ ပုရိမယာမကိစ္စံ မဇ္ဈိမယာမကိစ္စံ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။

မဇ္ဈိမယာမကောဋ္ဌာသ (ပု) [မဇ္ဈိမယာမ+ကောဋ္ဌာသ] အလယ်ယာမ်၏အဖို့အစု၊ သန်းခေါင်ယာမ်၏အဖို့အစု။ ဧကံ မဇ္ဈိမယာမကောဋ္ဌာသံ သတော သမ္ပဇာနော နိပဇ္ဇိတွာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၈။

မဇ္ဈိမယာမသညိတ (တိ) [မဇ္ဈိမယာမ+သညိတ] အလယ်– သန်းခေါင်– ယာမ်ဟု မှတ်အပ်သော။ မဇ္ဈိမယာမသညိတေ ဧကသ္မိံ ကောဋ္ဌာသေ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၄။

မဇ္ဈိမယာမသမနန္တရ (နု) [မဇ္ဈိမယာမ+သမနန္တရ] သန်းခေါင်ယာမ်၏အခြားမဲ့။ တတ္ထာယံ ဒေဝပုတ္တော မဇ္ဈိမယာမသမနန္တရေ အာဂတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၇။)

မဇ္ဈိမယာမသမယ (ပု) [မဇ္ဈိမယာမ+သမယ] သန်းခေါင်ယာမ်အခါ။ တေပိ ယက္ခသေနာ-

ပတယော သဟာယကပ္ပရိဝါရာ မဇ္ဈိမယာမသမယေ ဣသိပတနံ ပတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။ (-ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၉၇။)

မဇ္ဈိမယာမာဝသာန (န) [မဇ္ဈိမယာမ+အဝသာန] အလယ်-သန်းခေါင်-ယာမ်၏ အဆုံး။ ဧဝံ ဒေသနာပရိယောသာနေ မဇ္ဈိမယာမာဝသာနေပိ ပစ္ဆိမယာမာဝသာနေပိ တိကနတ္တံ ဥဋ္ဌာသိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉၇။

မဇ္ဈိမရတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဈိမာ+ရတ္တိ။ ရူ။နှာ-၁၉၈။ နီရုတ္တိ၊နှာ-၂၁၀။] ညဉ့်၏အလယ်၊ အလယ်ဖြစ်သောညဉ့်၊ သန်းခေါင်ယာမ်။ အဍ္ဎရတ္တေ ဝါ တိ မဇ္ဈိမရတ္တေ ဝါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၉၉။

မဇ္ဈိမရာသိ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ရာသိ] အလယ်အဖို့အစု။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ ဟိနတ္တိကတော မဇ္ဈိမရာသိံ ဂဟေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ (-မူလဋီ၊၁။၁၁။)

မဇ္ဈိမရာသိအန္တောဂဓ (တိ) [မဇ္ဈိမရာသိ+အန္တောဂဓ] အလယ်အဖို့အစု၌ အတွင်းဝင်သော၊ မဇ္ဈိမရာသိ၌ အတွင်းဝင်သော။ မဇ္ဈိမရာသိအန္တောဂဓဘာဝံ ဒဿေန္တေန ဧဝံ…ကတော။ မူလဋီ၊၁။၁၁၀။

မဇ္ဈိမဝယ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ဝယ] မဇ္ဈိမအရွယ်၊ လူလတ်ပိုင်းအရွယ်။ (အနှစ်တစ်ရာသက်တမ်းတွင် အစ ၃၃-နှစ်သည် ပဌမအရွယ်၊ ၃၄-နှစ်မှ ၆၇-နှစ်ထိ အလယ် ၃၄-နှစ်သည် မဇ္ဈိမအရွယ်၊ ၆၈-နှစ်မှ ၁၀၀-ထိ နောက်ဆုံး ၃၃-နှစ်သည် ပစ္ဆိမအရွယ်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅၄။) မဇ္ဈိမဝယသ္မိံ ပန ဒွေ ကောဋ္ဌာသေ အတိက္ကမ္မ တတိယေ ကောဋ္ဌာသေ ဝတ္တံ ဝိသဒံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။)

မဇ္ဈိမဝယကာလ (ပု) [မဇ္ဈိမဝယ+ကာလ] မဇ္ဈိမအရွယ် အချိန်အခါ။ တဿာ ရညော မဇ္ဈိမဝယကာလေ ဣဒါနိ နံ သညာပေတုံ သက္ခိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။

မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိ (ထီ) [မဇ္ဈိမ+သင်္ဂီတိ] စုပေါင်း၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို စုပေါင်းရွတ်ဆိုခြင်း။ တတ္ထ မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိ နာမ ပဏ္ဏာသတော မူလပဏ္ဏာသာ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသာ ဥပရိပဏ္ဏာသာတိ ပဏ္ဏာသတ္တယသင်္ဂဟာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ (-မ၊ဋီ၊၁။၁၉။)

မဇ္ဈိမသတ္တ (ပု) [မဇ္ဈိမ+သတ္တ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော သတ္တဝါ။ မဇ္ဈိမကာမာတိ မဇ္ဈိမသတ္တာနံ ကာမာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃။

မဇ္ဈိမသမထနိမိတ္တ (န) [မဇ္ဈိမ+သမထနိမိတ္တ] အလယ်-အလတ်-ဖြစ်သောသမထ-နိမိတ်-အာရုံ။ မဇ္ဈိမသမထနိမိတ္တံ နာမ သမပ္ပဝတ္တော အပ္ပနာ သမာဓိယေဝ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။ (-အနုဋီ၊၂။၁၅၅။)

မဇ္ဈိမသမထနိမိတ္တပဋိပတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဈိမသမထနိမိတ္တ+ပဋိပတ္တိ] အလယ်အလတ်ဖြစ်သော သမထနိမိတ်ဟု ဆိုအပ်သောအကျင့်။ လီနုဒ္ဓစ္စဝိဂမတော မဇ္ဈိမသမထနိမိတ္တပဋိပတ္တိယာ ဥဇုဘာဝမေဝ ဂတံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၇၉။

မဇ္ဈိမသမထဋ္ဌိတိ (ထီ) [မဇ္ဈိမသမထ+ဋ္ဌိတိ] အလယ် အလတ်ဖြစ်သော သမထလမ်းစရိုး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဇ္ဈိမသမထဋ္ဌိတိနာတိဝတ္တိ (ထီ) [မဇ္ဈိမသမထဋ္ဌိတိ+နာတိဝတ္တိ] အလယ်-အလတ်-ဖြစ်သော သမထလမ်းစရိုးကို လွန်၍ မဖြစ်ခြင်း။ ယသ္မာ မဇ္ဈိမသမထဋ္ဌိတိနာတိဝတ္တိယာ တတ္ထ စ ပက္ခန္ဒနေန…ဧကတ္တတော ဥပဋ္ဌာတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၂၄။

မဇ္ဈိမသရ (ပု) [မဇ္ဈိမ+သရ] အလယ် - အလတ်-ဖြစ်သောအသံ၊ မဇ္ဈိမအသံ၊ ကြိုးကြွေသံ၊ မဇ္ဈိမ (၂) နှင့် မဇ္ဈိမမုစ္ဆနာ-ကြည့်။

မဇ္ဈိမသရီရ (ပု) [မဇ္ဈိမ+သရီရ] အလယ်-အလတ်-ဖြစ်သောကိုယ်။ အာရောဟပရိဏာဟေဟိ မဇ္ဈိမသရီရေ လဗ္ဘမာနေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁၊၄၄၆။

မဇ္ဈိမသဟဂတ (တိ) [မဇ္ဈိမ + သဟဂတ။ သဟဂတသဒ္ဒါအနက်မှ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။] အလယ်-အလတ်-ဖြစ်သော။ သန္တိ ဇာတရူပဿ မဇ္ဈိမသဟဂတာ ဥပက္ကိလေသာ သုခုမသက္ခရာ ထူလဝါလုကာ။ အံ၊၁။၂၅၅။

မဇ္ဈိမသီလ (နပုံ) [မဇ္ဈိမ+သီလ] အလယ်-အလတ်-ဖြစ်သောသီလ။ စူဠသီလံ မဇ္ဈိမသီလံ မဟာသီလံ။ မိလိန္ဒ၊၃၂၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။)

မဇ္ဈိမသီလဒေသနာ (ထီ) [မဇ္ဈိမသီလ+ဒေသနာ] အလယ်-အလတ်-ဖြစ်သောသီလကို ဟောခြင်း၊ မဇ္ဈိမသီလဒေသနာ။ သိက္ခာပဒါနံ အဝိဘတ္တာနံ ဝိဘဇနဝသေန မဇ္ဈိမသီလဒေသနာ ပဝတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၄။

မဇ္ဈိမသူကရီ (ထီ) [မဇ္ဈိမာ+သူကရီ] အလယ်-အလတ်-ဖြစ်သော ဝက်မ။ သော တာ အာဝိဉ္ဆိတွာ မဇ္ဈိမသူကရိယော....ဌပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၆၄။

မဇ္ဈိမဟံသဂဏ (ပု) [မဇ္ဈိမ+ဟံသဂဏ] အလယ် ဖြစ်သော ဟင်္သာအပေါင်း၊ အလယ်ကသွားသော ဟင်္သာအုပ်စု။ ဟံသဂဏဿ အန္တရေ မဟာသာလံ့ အဒိဿာ မဇ္ဈိမဟံသဂဏံ ဝိစိနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅၊၃၆၀။

မဇ္ဈိမာ (ထီ) [မဇ္ဈ+ဣမ+အာ] လက်လယ်၊ လက်ခလယ်။ မဇ္ဈိမာ နာမိကာ စာပိ။ မဇ္ဈေ တိဋ္ဌတီတိ မဇ္ဈိမာ။ ဓာန်။ ဓာန်၊ဋီ။၂၆၆။

မဇ္ဈိမာဂမ (ပု) [မဇ္ဈိမ+အာဂမ] မဇ္ဈိမနိကာယ်ပါဠိ။ ဣဒဉ္စ မဇ္ဈိမာဂမေ မူလပဏ္ဏာသကေ စူဠသာရောပမသုတ္တပဒံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇၁။ (-မ၊ဋီ၊၁။၁၉။)

မဇ္ဈိမာဂမဋီကာ (ထီ) [မဇ္ဈိမာဂမ+ဋီကာ] မဇ္ဈိမနိကာယ် (အဋ္ဌကထာ၏) အဖွင့်ဋီကာ။ မဇ္ဈိမာဂမဋီကာဒီသု အဝိသေသတော ယေဝ ဝုတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂၊၁၀၇။ (-၃၅၆။)

မဇ္ဈိမာဂမဋီကာကာရ (တ) [မဇ္ဈိမာဂမဋီကာ+ကရ+ဏ] မဇ္ဈိမနိကာယ်ဋီကာကို ပြုစီရင်သော၊ သူ။ မဇ္ဈိမာဂမဋီကာကာရော ပန အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရော ဧဝမာဟ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၂။

မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာ (ထီ) [မဇ္ဈိမာဂမ+အဋ္ဌကထာ] မဇ္ဈိမနိကာယ်ပါဠိအဖွင့်အဋ္ဌကထာ။ ပပဉ္စသူဒနိယံ နာမ မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယံ ပန .... ဝုတ္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၆။ (-၄၀။)

မဇ္ဈိမာဂမပရိယာယ (ပု) [မဇ္ဈိမာဂမ+ပရိယာယ] မဇ္ဈိမနိကာယ် ပါဠိဒေသနာ။ ယာ မဇ္ဈိမာဂမပရိယာယေန မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိ ဝုတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉။

မဇ္ဈိမာဂမဝရ (တိ) [မဇ္ဈိမာဂမ+ဝရ] မဇ္ဈိမနိကာယ်ပါဠိမြတ်၊ မြတ်သော မဇ္ဈိမနိကာယ်ပါဠိ။ မဇ္ဈိမပမာဏသုတ္တင်္ကိတဿ ဣမဿ မဇ္ဈိမာဂမဝရဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃၇။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉။) ဓမ္မ သုတ္တသမုဒါယေ အယံ "အာဂမော"တိ ဝေါဟာရော။ ....အာဂမိဿန္တိ ထေ တေန တေသ္မာ ဝါ.... မဇ္ဈိမော စ သော အာဂမဝရော စာတိ မဇ္ဈိမာဂမဝရော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၅။

မဇ္ဈိမာနုကမ္ပိတ (တိ) [မဇ္ဈိမ + အနုကမ္ပိတ] အလတ်ဖြစ်သော ရဟန်းသည်–အစဉ်သနား–အစဉ်စောင့်ရှောက်– အပ်သော၊ သီတင်းလတ်သည် – အစဉ်သနား – အစဉ်စောင့်ရှောက်–အပ်သော၊ သူ။ တဿ ထေရာနုကမ္ပိတဿ မဇ္ဈိမာနုကမ္ပိတဿ နဝါနုကမ္ပိတဿ။ အံ၊၃။၂၇၇။ ထေရာနုကမ္ပိတ– လည်းကြည့်။

မဇ္ဈိမာနုလောမိကာ (ထိ) [မဇ္ဈိမာ+အနုလောမိကာ] မဇ္ဈိမာနုလောမိကဉာဏ်၊ အလတ်ဖြစ်သော အနုလောမိကဉာဏ်။ ဘင်္ဂါနုပဿနာဒိကာ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏပရိယောသာနာ မဇ္ဈိမာနုလောမိကာ ခန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။

မဇ္ဈိမာယုက (တိ) [မဇ္ဈိမ+အာယု+က] အလယ် အလတ် ဖြစ်သော–အသက်ကြွင်း ရှိသော။ ကတမေ မဇ္ဈိမာယုကာတိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၄၄၇။ မန္ဒာယုက–ကြည့်။

မဇ္ဈိမာရတ္တိ (ထိ) [မဇ္ဈိမာ+ရတ္တိ] သန်းခေါင်၊ ညဉ့်သန်းခေါင်၊ ညဉ့်လယ်။ နိသိထော မဇ္ဈိမာရတ္တိ၊ အစ္စုရတ္တော မဟာနိသာ။ ဓာန်။၇၉။

မဇ္ဈိမာဝတ္တ (ပု) [မဇ္ဈိမ+အာဝတ္တ] အလယ်ဖြစ်သော အခိုက်အတန့်။ မဇ္ဈိမာဝတ္တာယ ဝါ ကာယာ၀ုပတ္တာ မဇ္ဈိမဝယေ ကော် ဝဿံ ဝဖိုတ်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။

မဇ္ဈိမာသန (နပုံ) [မဇ္ဈိမ+အာသန] (၁) မဇ္ဈိမ အရွယ် ရဟန်း၏နေရာ၊သီတင်းလတ်၏နေ ရာ။ (၂) အလယ်နေရာ၊ ခါးနေရာ။ (၁) ထေရာသနေ ဝါ နဝါသနေ ဝါ မဇ္ဈိမာသနေ ဝါ-နိသိန္နံ ဝေဠုပံ နာမ မာရေဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။) (၂) မနေနာမယသိန္ဓဝံ အာရောပေတွာ သယံ မဇ္ဈိမာသနေ နိသီဒိတွာ ကုရုန္ဓတိ ပစ္ဆိမာသနေ နိသီဒါပေတွာ မံ ပုရိမာသနေ နိသီဒါပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃၇။ ၁၁၈

မဇ္ဈိမိတ္ထိဝဏ္ဏ (ပု) [မဇ္ဈိမိတ္ထီ+ဝဏ္ဏ] (အရွယ်) အလယ် – အလတ် – ဖြစ်သော မိန်းမ၏ – အဆင်း–သဏ္ဍာန်၊မိန်းမလတ်အသွင်။တဿာ ဣတ္ထိယာ သကိံ ဝိဇာတဝဏ္ဏံ မဇ္ဈိမိတ္ထိဝဏ္ဏံ ဇရာဇိဏ္ဏ မဟလ္လိကိတ္ထိဝဏ္ဏဉ္စ ဒဿေသိ။ မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၃၅။)

မဇ္ဈိမိတ္ထီ (ထိ) [မဇ္ဈိမာ+ဣတ္ထီ] (အရွယ်)အလယ် – အလတ် – ဖြစ်သောမိန်းမ၊ မိန်းမလတ်။ မဇ္ဈိမိတ္ထိယော ပုစ္ဆိ၊ တာဟိ "သပတ္တိဝါသာ မုစ္စနတ္ထာယာ"တိ ဝုတ္တေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၈။)

မဇ္ဈိမိန္ဒြိယ (တိ) [မဇ္ဈိမ + ဣန္ဒြိယ] အလယ် အလတ်ဖြစ်သော ဣန္ဒြေရှိသော၊သူ။ မဇ္ဈိမာယ ဝိပဿနာယ အာဂတော မဇ္ဈိမိန္ဒြိယော ကောလံ ကောလော နာမ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅၂။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။)

မဇ္ဈိမုက္ကဋ္ဌ (တိ) [မဇ္ဈိမ+ဥက္ကဋ္ဌ] အလတ်တွင် အကြီးဆုံးဖြစ်သော။ (သပိတ်အလတ်သုံးလုံးတွင် အကြီးဆုံးသပိတ်ကို မဇ္ဈိမုက္ကဋ္ဌဟုခေါ်သည်။) အယံ မဇ္ဈိမုက္ကဋ္ဌော နာမ ပတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ (–ဝဇိရ။၂၆၇။)

မဇ္ဈိမုတ္တမဋ္ဌာနန္တရ (ပု) [မဇ္ဈိမုတ္တမ+ဌာနန္တရ] အလတ်ဖြစ်သော အရာဌာနထူး, အမြတ်ဖြစ်သော အရာဌာနထူး၊ အလတ်တရား အမြတ်တရားတို့၏ အရာဌာနအထူး။ သဗ္ဗပဒါနီတိ "ပညပေတိ "တိအာဒီနိ ပဒါနိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ ဟိနသဒ္ဒေန 'မဇ္ဈိမုတ္တမဋ္ဌာနန္တရာ အာသမ္မုဝတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။

မဇ္ဈိမောမက (တိ) [မဇ္ဈိမ+ဩမက] အလတ်တွင် အငယ်ဆုံးဖြစ်သော။ (သပိတ်အလတ်သုံးလုံးတွင် အငယ်ဆုံးသပိတ်ကို မဇ္ဈိမောမကသပိတ်ဟု ခေါ်သည်။) အယံ မဇ္ဈိမောမကော နာမ ပတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ (–ဝဇိရ။၂၆၇။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၁၂၅။)

မဇ္ဈုပဂတ (တိ) [မဇ္ဈ+ဥပဂတ] (အိပ်ခြင်း နိုးခြင်း၏) အလယ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဇ္ဈုပဂတော မဟာရာဇ ကပိနိဒ္ဒါပရေတော သုပိနံ ပဿတိ။ မိလိန္ဒ။၂၈၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၅။

မဇ္ဈေ (ဗျ) အလယ်။ သမုဒ္ဒဿ မဇ္ဈေ မဇ္ဈေသမုဒ္ဒံ။....ဇဝံ နိပါတပုဗ္ဗကော အဗျယီဘာဝသမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နီတိ၊သုတ္တ၊နှာ။၁၀၉။ (−ဇာ၊၂။၁၅၉။)

မဇ္ဈေကလျာဏ (တိ) [မဇ္ဈ+ကလျာဏ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၂၃၁။ ရူ၊နှာ။၁၉၉။] အလယ်၌−ကောင်းသော−အပြစ်မရှိသော၊ အလယ်၌ ကောင်းသော ဂုဏ်ရှိသော။ သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏံ မဇ္ဈေကလျာဏံ ပရိယောသာနကလျာဏံ။ ဝိ၊၁။၁။ ဒီ၊၁။၅၉။ (−မ၊၃။ ၃၂၇။ သံ၊၂။၃၃၈။ အံ၊၁။၁၂၈။) အာဒိကလျာဏ-လည်းကြည့်။

မဇ္ဈေဂင်္ဂါ (ထီ) [မဇ္ဈ+ဂင်္ဂါ။ မဇ္ဈသဒ္ဒါနှင့် မဇ္ဈံဂင်္ဂါယဟု သမာသ်တွဲဇပ်ရာတွင် ဇ္ဈံ၌ ဗိန္ဒုကို ေပြု၍ မဇ္ဈေဟု ဖြစ်သည်။ မောဂ်၊၄။၈။ နိရုတ္တိ၊နှာ ၂၂၂။] ဂင်္ဂါမြစ်၏အလယ်။ အထခေါ ဘိက္ခဝေ ဂါဝေါ မဇ္ဈေဂင်္ဂါယ နဒိယာ သောတေ အာမဏ္ဍလိယံ ကရိတွားမ၊၁။၂၈၇။

မဇ္ဈေဂဗ္ဘ (တိ) [မဇ္ဈ+ဂဗ္ဘ] အလယ်၌ လေးထောင့်တိုက်ခန်း ရှိသော။ မဇ္ဈေဂဗ္ဘော (ဝိ၊၁။၁၇၂)တိ တဿ စ ဝိဟာရဿ မဇ္ဈေဂဗ္ဘော ဟောတိ....သော ကိရ မဇ္ဈေ စတုရဿံ ပဒ္ဓံ ကတွာ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။

မဇ္ဈေဂါမ (ပု) [မဇ္ဈ+ဂါမ] ရွာ၏အလယ်။ ေကာ မဇ္ဈေဂါမေ ဗဒ္ဓေါ ဌိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၉၊

မဇ္ဈေဇနပဒ (ပု) [မဇ္ဈ+ဇနပဒ] ဇနပုဒ်၏ အလယ်။ သော ဇွေတကေနပိ ဂန္တုံ အဝိသဟန္တော ပုန မဇ္ဈေဇနပဒံ ဟနာပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၀။

မဇ္ဈေဒီဃ (ပု) [မဇ္ဈ+ဒီဃ] အလယ်၌ဖြစ်သော ဒီဃ။ ဟလာနမ္ပိ ဝိသေသော ဟလော ဟလာဟလော မဇ္ဈေဒီဃဝသေန။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၈၇။

မဇ္ဈေဒုက္ခ (နု) [မဇ္ဈ+ဒုက္ခ] အလယ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲ။ မဇ္ဈေဒုက္ခံ ဇရာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၅။

မဇ္ဈေဒေသနာ (ထီ) [မဇ္ဈ+ဒေသနာ] အလယ် ဖြစ်သော ဒေသနာ။ ဝိပဋ္ဋနာတိ ဝိပဋ္ဋနကိစ္စသာဓိကာ ဒေသနာ မဇ္ဈေဒေသနာ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၇၉။

မဇ္ဈေနဒီ (ထီ) [မဇ္ဈ+နဒီ] မြစ်၏အလယ်။ မဇ္ဈေနဒိယာ ရုက္ခပါဒေ ကောဋ္ဌေတွာ ပလာလတိဏမတ္တိကာဟိ အာဝရဏံ ကတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ (−ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃။)

မဇ္ဈေပဒလောပ (ပု) [မဇ္ဈေပဒ+လောပ] (၁) အလယ်ပုဒ် ကျေခြင်း၊ (တိ) (၂) အလယ်ပုဒ်ကျေခြင်းရှိသော၊ အလယ်ပုဒ် ကျေသော။ (၁) မဇ္ဈေပဒလောပံ ဒီဃဥ္စ ကတွာ နိဒ္ဒေသော။ ဝိမတိ၊၁။၆၈။ (−သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၁၁၀။) (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဇ္ဈေပဒလောပသမာသ (ပု) [မဇ္ဈေပဒလောပ+သမာသ] အလယ်ပုဒ်ကျေခြင်းရှိသော သမာသ်၊ အလယ်ပုဒ်ကျေသော သမာသ်။ သညာယ အဘာဝေန ဝိမောက္ခော အသညာတိ သညာဝိမောက္ခန္တိ မဇ္ဈေပဒလောပသမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၉၇။ (−ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၁၈၈။)

မဇ္ဈေပဒလောပီ (တိ) [မဇ္ဈေပဒလောပ+ဤ] အလယ်ပုဒ် ကျေခြင်းရှိသော၊ အလယ်ပုဒ် ကျေသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဇ္ဈေပဒလောပီသမာသ (ပု) [မဇ္ဈေပဒလောပီ+သမာသ] အလယ်ပုဒ်ကျေခြင်းရှိသော သမာသ်၊ အလယ်ပုဒ်ကျေသော သမာသ်။ ဂိဇ္ဈသဒိသကူဋတ္တာ ဂိဇ္ဈကူဋောတိ ဝါ မဇ္ဈေပဒလောပီသမာသော ယထာ "သာကပတ္ထဝေါ"တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၂။ (-၁၁၄။ဝိမတိ၊ ၁။၁၄၉။ မငိ၊၂။၄၇၈)

မဇ္ဈေပေယျာလနိဒ္ဒိဋ္ဌ (နု) [မဇ္ဈေပေယျာလ+နိဒ္ဒိဋ္ဌ] အလယ်၌ မြှုပ်ထားသည်ကို ညွှန်ပြခြင်း၊အလယ်ပေယျာလကိုညွှန်ပြခြင်း။ "နေဝ ပါဏံ ဟနတိ န သူရံ ပိဝတိ"တိ ဣဒံ မဇ္ဈေပေယျာလနိဒ္ဒိဋ္ဌံ၊ မိဂပဒဝလဉ္ဇနနယေန ဝါ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂၃။

မဇ္ဈေဘာဝဒီပန (နု) [မဇ္ဈေဘာဝ+ဒီပန] အလယ်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ တတ္ထ မဇ္ဈေဃတ္တာတိ ဧတေန မဇ္ဈေဘာဝဒီပနေန....ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၈။

မဇ္ဈေလောပသမာသ (ပုံ) [မဇ္ဈေလောပ+သမာသ] အလယ်(ပုဒ်)ကျေခြင်းရှိသော သမာသ်၊ အလယ်ပုဒ်ကျေသော သမာသ်။ "ဿောသိတေနာ"တိအာဒိနာ မဇ္ဈေလောပသမာသံ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၄၀။

မဇ္ဈေဝိဟာရ (ပု) [မဇ္ဈ+ဝိဟာရ] ကျောင်း၏ အလယ်။ ယောပိ မဇ္ဈေဝိဟာရေ ရုက္ခံ သာခါပဟိ ပရိဝါရေတွာ ရက္ခတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၅။ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၀၅။

မဇ္ဈေဝုဒ္ဓိ (ထီ) [မဇ္ဈ+ဝုဒ္ဓိ] အလယ်ဝုဒ္ဓိ။ ဒါသော စ ပုရိသော စ ဒါသပေါရိသံ။ မဇ္ဈေဝုဒ္ဓိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၅၉။

မဇ္ဈေသရ (ပု၊နု) [မဇ္ဈ+သရ](၁) ဘမုဒ္ဒရာ၏ အလယ်။ (၂) အလယ်ဖြစ်သော သံသရာ။ (၁) မဇ္ဈေသရသ္မိံ(ထေရ။၃၆၅။ က-မှု၌မဇ္ဈေသာဂရသ္မိံ ဟု ရှိသည်။)န္တိ မဟာသမုဒ္ဒဿ မဇ္ဈေ ဂင်္ဂါ ဥဒကံ ဝတ္ထုံ ကတွာ နိမ္မတ္တဝိမာနာနိ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာနိ ဟောန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၅။ (၂) မဇ္ဈေသရသ္မိံ (စူဠနိ။၁၃၄)န္တိ ပုရိမပစ္ဆိမကောဋိ ပညာဏဘာဝတော မဇ္ဈဘူတေ သံသာရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၃၃။

မဇ္ဈေသိဃာဋက (နု) [မဇ္ဈ+သိဃာဋက] ခရီးလမ်းဆုံ၏ အလယ်။ သေယျထာပိ မာဃ,ဝ မဇ္ဈေသိဃာဋကေ ပါသာဒေါ။ ဒီ၊၁။၂၀၂။

မဉ္စ (ပု) [မစိ+အ] ညောင်စောင်း၊ ခင်။ (မသာရက=အခြေ၌ အပေါင်စွပ်အပ်သော ညောင်စောင်း။ ဗုန္ဒိကာဗဒ္ဓ=အခြေနှင့်တစ်စပ်တည်း အပေါင်ရှိသောညောင်စောင်း။ ဓာန်၊ သျှ။ ထုပ်လျှောက်ဖွဲ့သော ညောင်စောင်း။ ပါစိတ်၊ သျှ။ ကုဠီရပါဒက=ပုစွန်ခြေသဏ္ဌာန် အခြေရှိသော ညောင်စောင်း၊ ကောက်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း၊ အာဟစ္စပါဒက=အပေါင်၌ အခြေစွပ်အပ်သော ညောင်စောင်း။ ဝိ၊၂။၅၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ ဓာန်။ ၃၁၀။) မဉ္စာ နာမ စတ္တာရော မဉ္စာ။ ဝိ၊၂။၅၈။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။ ဂ,ခ်ီ။၂၀၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၉။) မဉ္စတိ ပုဂ္ဂလံ ဓာရေတီတိ မဉ္စော။ ပါစိတ်၊ယော။၂၈။ မဉ္စတိ ပုဂ္ဂလံ ဓာရေတီတိ မဉ္စော၊ မစိ ဓာရဏုစ္ဆာယပူဇနေသု .... မဉ္စတိ သယနာဒိကိရိယံ ကရောတိ ဧတ္ထာတိ ဝါ မဉ္စော။ ကခ်ီ၊ယော၊ မဟာဋီ၊၃။၃၅၄။

မဉ္စအဋနိ (ထီ) [မဉ္စ+အဋနိ] ညောင်စောင်းပေါင်။ မဉ္စပါဒေ မဉ္စအဋနိ ပီဌပါဒေ ပီဌအဋနိ ဝါသိဖရသုအာဒီနံ ဒဏ္ဍာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ဂ၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၈၈။

မဉ္စက¹ (ပု) [မဉ္စ+က။ ဓာန်၊ဋီ။၃၀၈။] ညောင်စောင်း၊ ခင်။ ပါဒေ ပက္ခာလေတွာ ကုဋိကံ ပဝိသိတွာ မဉ္စကေ နိသီဒိ။ ဝိ၊၁။၄၃။ (-ဒီ၊ ၂။၁၁၃။ မ၊၁။၁၁၇။ သံ၊၁။၁၂၂။)

မဉ္စက² (တိ) [မဉ္စ+က] ညောင်စောင်း၌ ခင်းအပ်သော။ မဉ္စကဘိသိ-ကြည့်။

မဉ္ဇူကဒါန (န) [မဉ္ဇူက+ဒါန] ညောင်စောင်း အလှူ။ တေန မဉ္ဇူကဒါနေန၊ ပတ္တောမှိ အာသဝက္ခယံ။ အပ၊၂။၁၀၂။

မဉ္ဇူကပဿ (ပု) [မဉ္ဇူက+ပဿ] ညောင်စောင်း–နံ့ဘေး–နံ့ပါး။ မဉ္ဇူကပဿေ ဌပိတဗီဇနိံ ဂဗ္ဘေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။

မဉ္ဇူကဘိသိ (ထီ) [မဉ္ဇူက+ဘိသိ] ညောင်စောင်း၌ ခင်းအပ်သော ဘုံလျှို။ ဘိသိတိ မဉ္ဇူကဘိသိဝါ ပီဌကဘိသိဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၈၇။ မဉ္ဇူကဘိသိတိ မဉ္စေ အတ္ထရိတဗ္ဗော မဉ္ဇူကော၊ သောယေဝ ဘိသီတိ မဉ္ဇူကဘိသိ။ ပါစိတ်၊ယော။၃၀။ (–ဝိနယာလင်္ကာရဋီ၊၁။ ၁၇၇။)

မဉ္ဇူကသိဝိကာ (ထီ) [မဉ္ဇူက+သိဝိကာ] ထမ်းစင် အသွင် စီရင်အပ်သော ညောင်စောင်း။ အထ နံ မဉ္ဇူကသိဝိကာယ ကုမ္ဘကာရသာလံ အာဟရိံသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။

မဉ္ဇူင်္ဂ (ပု၊န) [မဉ္ဇူ+အင်္ဂ] ညောင်စောင်း၏ အစိတ်အပိုင်း၊ ညောင်စောင်းပေါင်။ မဉ္ဇူင်္ဂေ တွပ္ပနိတ္ထိယံ။ ဓာန်။၃၀၉။ မဉ္ဇူသာ အင်္ဂံ အဝယဝံ မဉ္ဇူင်္ဂံ ။သူစိ။

မဉ္ဇူဋ္ဌ (တိ) [မဉ္ဇူ+ဌာ+အ] ညောင်စောင်း၌ တည်သော၊သူ။ အဓိကရဏေ ပဝတ္တတ္တာ 'စ' အဓိကရဏော မဉ္ဇူဋ္ဌေ မဉ္ဇူပစာရော ဝိယ။ ဝဇီရ။၁၉၉။ (–သာရတ္ထ၊၂။၃၅၃။)

မဉ္ဇူဋ္ဌာန (န) [မဉ္ဇူ+ဌာန] ညောင်စောင်း တည်ရာ အရပ်၊ ညောင်စောင်း ထားရာ နေရာ။ ကော် ဝါ ဒွေ ဝါ မဉ္ဇူဋ္ဌာနာနိ ဌပေတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၈၃။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂၁။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၇။)

မဉ္ဇူဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒ (ပု) [မဉ္ဇူဋ္ဌာန+ပရိစ္ဆေဒ] ညောင်စောင်းတည်ရာအရပ်၏အပိုင်းအခြား။ သေယျာဂ္ဂေနာတိ မဉ္ဇူဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒေန။ ဝဇီရ။ ၅၂၆။

မဉ္ဇူတလ (န) [မဉ္ဇူ+တလ] ညောင်စောင်း အပြင်၊ ညောင်စောင်းမျက်နှာပြင်။ မဉ္စေ ဝါ ပီဌေ ဝါ ပတ္ထရေ မဉ္စေန မဉ္ဇူတလံ န ဖုသတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၃။

မဉ္ဇူတိ (ကြိ) [မစိ+အ+တိ] ဆောင်တတ်၏။ မဉ္ဇူ–ကြည့်။

မဉ္ဇူဒါန (န) [မဉ္ဇူ+ဒါန] ညောင်စောင်းအလှူ။ ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ မဉ္ဇူဒါနဿိဒံ ဖလံ။ အပ၊၁။၃၂၈၊၄၄၅။ အပ၊၂။၁၀၂။

မဉ္ဇူဒါယက (ပု) [မဉ္ဇူ+ဒါယက] ညောင်စောင်းကို–ပေး–လှူ–တတ်သူ၊ မဉ္ဇူဒါယကမထေရ်။ အာယသ္မာ မဉ္ဇူဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၃၂၈၊ ၄၄၅။ အပ၊၂။၁၀၂။

မဉ္ဇူတ္တရ (န) [မဉ္ဇူ+အတ္တရ] ညောင်စောင်းအထူး။ တိမေ မဉ္ဇူတ္တရာ သိယုံ။ ဓာန်။၃၁၀။ မဉ္ဇူနံ အတ္တရာ ဝိသေသာ မဉ္ဇူတ္တရာ။ သူစိ။

မဉ္ဇူပညာပနပဒေသ (ပု) [မဉ္ဇူပညာပန+ပဒေသ] ညောင်စောင်းခင်းရာအရပ်။ မဉ္ဇူနံ ပန မဟန္တခုဒ္ဒကဘာဝေန မဉ္ဇူပညာပနပဒေသဿ မဟန္တာမဟန္တတာ အပ္ပမာဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆။

မဉ္ဇူပဋိပါဒက (ပု) [မဉ္ဇူ+ပဋိပါဒက] ညောင်စောင်း၏ ခြေထောက်။ မဉ္ဇူပဋိပါဒကာ ဩတာပေတွာ ပမဇ္ဇိတွာ အတိဟရိတွာ ယထာဌာနေ ဌပေ-တဗ္ဗာ။ ဝိ၊၃။၆၀။ (–ဝိ၊၄။၂၉၅။)

မဉ္ဇူပါဒ (ပု) [မဉ္ဇူ+ပါဒ] ညောင်စောင်းခြေထောက်။ မဉ္ဇူပါဒေ နိပ္ပုတိတွာ ဟေဋ္ဌိမဿ ဘိက္ခုနော မတ္ထကေ အဝတ္ထာသိ။ ဝိ၊၂။၆၆။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။)

မဉ္ဇူပါဒဋ္ဌာန (န) [မဉ္ဇူပါဒ+ဌာန] ညောင်စောင်း ခြေထောက်တည်ရာအရပ်။ ဇေတဝနေ ဂန္ဓကုဋိယာ စတ္တာရိ မဉ္ဇူပါဒဋ္ဌာနာနိ အဝိဇဟိ-

တာနေဝ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဌ။ ၁၅၈။(–ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၉။)

မဥ္စပါဒမတ္တက (န) [မဥ္စပါဒ+မတ္တက] ညောင်စောင်း ခြေထောက်၏ အထက်။ တသ္မာ တတ္ထ မဥ္စပါဒမတ္တကေသုယေဝ ပတ္တဋ္ဌဗ္ဗသာဝမ္ဟကေ နာဂဒန္တေ့သု။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၈၉။

မဥ္စပီဌကဝါန (တိ) [မဥ္စပီဌက+ဝါန] ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို ဖွဲ့ကြောင်းဖြစ်သော (ကြိမ်အဝတ်ပြား)။ (ဝိ၊ဌ၊၃။၄၄-၌ မဥ္စပီဌကဝါနဟုပါဠိရှိ၏။)ယေန မဥ္စံ ဝါ ပီဌံ ဝါ ဝိနန္တိ တံ မဥ္စပီဌကဝါနံ။ သာ၊ဋီ၊၃။၂၉။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၆၇။)

မဥ္စပီဌဂေါ်ပန (န) [မဥ္စပီဌ+ဂေါ်ပန] ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို သုတ်သင်ခြင်း။ စေတိယေ သာဝကမှု မုတ္တဝေဒိကာယ ဘေလမက္ခနံ မဥ္စပီဌဂေါ်ပနံ တိ ဣဒမ္ပိ သဗ္ဗံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၈၅။

မဥ္စပီဌပရိဘောဂ (ပု) [မဥ္စပီဌ+ပရိဘောဂ] ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို သုံးဆောင်ခြင်း။ သုခသမ္ဘဝတောပိ ဒုက္ကဋာ၊အသီလိနောမဥ္စပီဌပရိဘောဂေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၄။

မဥ္စပီဌမဒ္ဒန (တိ) [မဥ္စပီဌ+မဒ္ဒန] ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ကို ဖျက်ဆီးသော၊သူ။ ဘိက္ခူ ဘတ္တာဒကော စ ဟောတိ....မဥ္စပီဌမဒ္ဒနော စ သလာကဂ္ဂါဟီ စ။ အံ၊၂။၁၃၈။ နိသိဒနသယနဝသေန မဥ္စပီဌမဒ္ဒတိတိမဥ္စပီဌမဒ္ဒနော။ အံ၊ဌ၊၃။၄၉။ ပီဌမဒ္ဒန (လံ၊ဋီ၊ ၂၈၆) လည်းကြည့်။

မဥ္စပီဌရဟိတ [မဥ္စပီဌ+ရဟိတ] ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်မှ ကင်းသော။ တတ္ထ မဥ္စပီဌရဟိတေသု အသမာနာသနိကာပိ တထော နိသိဒိတုံ လဘန္တိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၄။

မဥ္စပီဌဝိနိမုတ္တ (တိ) [မဥ္စပီဌ + ဝိနိမုတ္တ] ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်မှ လွတ်သော။ မဥ္စပီဌဝိနိမုတ္တံ ယံ အာသနံ တိဏ္ဏံ သုခံ နိသီဒိတုံ ပဟောတိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၄။

မဥ္စပီဌသမ္ဗန္ဓ (တိ) [မဥ္စပီဌ+သမ္ဗန္ဓ] ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်နှင့်စပ်သော။ မဥ္စပီဌသေနာသန–ကြည့်။

မဥ္စပီဌသမ္ဗန္ဓသေနာသန (န) [မဥ္စပီဌသမ္ဗန္ဓ+သေနာသန] ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်နှင့် စပ်သော ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာ။ မဥ္စပီဌသေနာသန–ကြည့်။

မဥ္စပီဌသမ္ဗန္ဓီ (တိ) [မဥ္စပီဌ + သမ္ဗန္ဓီ] ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်နှင့် စပ်ခြင်းရှိသော။ ဘိသိဥပဓာနဥ္စ မဥ္စပီဌသမ္ဗန္ဓိတော မဥ္စပီဌသေနာသနံ။ မဋီ၊၂။၁၆၁။

မဥ္စပီဌသုခ (နံ) [မဥ္စပီဌ+သုခ] ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်၌ ဖြစ်သောချမ်းသာ၊ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်၌ နေထိုင်ရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ချမ်းသာ၊ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် ဟူသော အိပ်ရာနေရာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောချမ်းသာ။ သေယျသုခန္တိ မဥ္စပီဌသုခံ။ မဌ၊၁။ ၃၇၃။ အဘိ၊ဌ၊၂။၄၈၆။(မဋီ၊၂။၅၄–သေယျသုခ–အဖွင့်ကြည့်။)

မဥ္စပီဌသေနာသန (န) [မဥ္စပီဌ+သေနာသန] ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ဟူသော အိပ်ရာနေရာ၊ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်နှင့် စပ်သော အိပ်ရာနေရာ။ မဥ္စော ပီဌံ ဘိသိ ဗိမ္ဗောဟနန္တိ ဣဒံ မဥ္စပီဌသေနာသနံ နာမ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၁၈၇။ မဌ၊၂။၁၁၈။ အံ၊ဌ၊၂။၃၈၃။ မဥ္စပီဌသေနာသနန္တိ မဥ္စပီဌဉ္စေဝ မဥ္စပီဌသမ္ဗန္ဓသေနာသနဉ္စ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၆။ ပသာဒရကာဒီနိ မဥ္စပီဌဘာဝတော, ဘိသိဥပဓာနဥ္စ မဥ္စပီဌသမ္ဗန္ဓတော မဥ္စပီဌသေနာသနံ။ မဥ္စပီဌဘူတဥ္စ သေနာသနံ မဥ္စပီဌသမ္ဗန္ဓဥ္စ သာမညနိဒ္ဒေသေန ကေဒသာ

သေန ဝါ မဇ္ဈပိဋ္ဌသေနာသနန္တိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်၊၂။၁၂၈။ (–မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၆၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၃၇၉။)

မဇ္ဈပိဋ္ဌာနုပ္ပဒါန (န) [မဇ္ဈပိဋ္ဌ+အနုပ္ပဒါန] ကျောင်းစောင်းအင်းပျဉ်ပေးခြင်း၊ သယနေနာတိ မဇ္ဈပိဋ္ဌာနုပ္ပဒါနေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။

မဇ္ဈပ္ပမာဏ (န) [မဇ္ဈ+ပမာဏ] (၁) ကျောင်းစောင်း–အတိုင်းအရှည်–ပမာဏ။ (တိ)(၂) ကျောင်းစောင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (၁) တာနိ မဇ္ဈပ္ပမာဏေနပိ ဆိန္နာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ၊၃။ ၂၈၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၉။) (တိ) (၂) သစေပိ မဇ္ဈပ္ပမာဏာ ဘိသိစ္ဆဝိ ဟောတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၃။)

မဇ္ဈဘိသိ (ထိ) [မဇ္ဈ + ဘိသိ] ကျောင်းစောင်း၌ ခင်းအပ်သော–ဘုံလျှို–မွေ့ရာ။ ဘိက္ခူ မဇ္ဈဘိသိံ ပိဋ္ဌေ သန္ထရန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၉၆။ (–ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၁။) မဇ္ဈဘိသိန္တိ မဇ္ဈေ အတ္ထရိတဗ္ဗ ဘိသိ။ ပါစိတ် ယော။၄၇၁။

မဇ္ဈဝဏ (န) [မဇ္ဈ+ဝဏ] ကျောင်းစောင်း၌ ဖွဲ့ချည်ထားသော ကြိုးကြိမ်။ သတ္တေန တဿ မဇ္ဈဝဏံ ဟေဋ္ဌာ အဋ္ဋနိယံ တဟံ တဟံ ဆိန္ဒိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။

မဇ္ဈဝိတ္ထာရပ္ပမာဏ (တိ) [မဇ္ဈဝိတ္ထာရ+ပမာဏ] ကျောင်းစောင်းအနံ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ တံ ဝိတ္ထာရတော ဝိဒတ္ထိ စတုရင်္ဂုလံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဒီဃတော မဇ္ဈဝိတ္ထာရပ္ပမာဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၉။

မဇ္ဈဝေါဟာရ (ပု) [မဇ္ဈ + ဝေါဟာရ] ကျောင်းစောင်းဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ မဇ္ဈေသု မဇ္ဈဝေါဟာရော ဝိယ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅၃။

မဇ္ဈသဒ္ဒေ (ပု) [မဇ္ဈ+သဒ္ဒေ] ကျောင်းစောင်းအသွင်သဏ္ဌာန်။ မဇ္ဈာဒီသု ယော ကောစိ မဇ္ဈသဒ္ဒေပေန ကတော သဗ္ဗောပိ မဇ္ဈောယေဝ။ ကင်္ခါ။၂၀၁။

မဇ္ဈသတ (န) [မဇ္ဈ+သတ]ကျောင်းစောင်းတစ်ရာ။ ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒယော ကေပ္ပဟာရေ-နေဝ မဇ္ဈသတံ ဝါ မဇ္ဈသဟဿံ ဝါ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၉။

မဇ္ဈသမညာ (ထိ) [မဇ္ဈ + သမညာ] ကျောင်းစောင်းဟူသောအမည်။ မဇ္ဈေသု မဇ္ဈသမညာ ဝိယ မုခဠံ ဝိသံ "မုခ"န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၂၄။

မဇ္ဈသမာရုဠ္ဍ (တိ) [မဇ္ဈ+သမာရုဠ္ဍ] ကျောင်းစောင်း၌ တင်ထားအပ်သော၊ သူ။ ပုန စ ပရံ ဘိက္ခဝေ ဗာလံ ပိဋ္ဌသမာရုဠ္ဍံ ဝါ မဇ္ဈသမာရုဠ္ဍံ ဝါ။ မ၊၃။၂၀၃။ နေတ္တိ။၁၅၄။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၃၃၅။)

မဇ္ဈသဟဿ (န) [မဇ္ဈ + သဟဿ] ကျောင်းစောင်းတစ်ထောင်။ မဇ္ဈသတ-ကြည့်။

မဇ္ဈသိဝိကာ (ထိ) [မဇ္ဈ+ သိဝိကာ] ထမ်းစင်အသွင် စီရင်အပ်သော ကျောင်းစောင်း၊ ကျောင်းစောင်းထမ်းစင်။ တေ တထာဂတံ မဇ္ဈသိဝိကာယ အာဒါယ မဒ္ဒကုစ္ဆိံ နယိံသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၃၂။) သိဝိကာ-ကာရေန သဇ္ဇိတော မဇ္ဈော ဧဝ မဇ္ဈသိဝိကာ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၁၄။

မဇ္ဈာကာရ (ပု) [မဇ္ဈ + အာကာရ] ကျောင်းစောင်း အခြင်းအရာ၊ ကျောင်းစောင်းပုံသဏ္ဌာန်။ မိစ္ဆကန္တိ မဇ္ဈာကာရေန ကဋ္ဌမတ္တိ-ကာဒီဟိ ကတခဝဒိကာကာရံ။ ဝိမတိ၊၂။ ၂၃၇

မဇ္ဈာတိမဇ္ဈ (ပု) [မဇ္ဈ+အတိမဇ္ဈ] ကျောင်းစောင်း၏ အထက်၌ ဖွဲ့အပ်သော ကျောင်းစောင်း၊ ကျောင်းစောင်း အဆင့်ဆင့်။ (အနိမ့်အမြင့် အဆင့်ဆင့်ထိုးထားသော ပွဲကြည့်စဉ်များကို လည်း ပါဠိ၌ "မဇ္ဈာတိမဇ္ဈ"ဟု သုံးနှုန်းသည်။) မဇ္ဈာတိမဇ္ဈေ ဘုမိယော၊ မဏိမို ပဘာ နိမ္မိတံ။ ဇာ၊၂။၂၈၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။

အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၂။) မဉ္စာတိ-မဉ္စေတိ မဉ္စာနံ ဥပရိ ဗဒ္ဓမဉ္စေ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၆။ ဆတ္တာတိဆတ္တ-လည်း ကြည့်။

မဉ္စာစာရ (ပု) [မဉ္စ+အာစာရ] ညောင်စောင်းခြေထောက်။ (ဓာန်၊သျ၊ သစ်-၌ ညောင်စောင်းခြေခံဟု-ပြန်သည်။) မဉ္စာမာရော ပဋိပါဒေါ၊ မဉ္စင်္ဂေတွင္ဂနိတ္တိယံ။မဉ္စဿ အာဓာရော မဉ္စာဓာရော။ ဓာန်။ ဓာန်၊ဋီ။၃၀၉။သူစိ။

မဉ္စာပစာရ (ပု) [မဉ္စ + ဥပစာရ] ညောင်စောင်းဟု တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ မဉ္စ-ကြည့်။

မဉ္ဇိဋ္ဌရုက္ခသာရကသာဝံ — (ဝိမတိ၊၁။၃၀၂) သည် မဉ္ဇိဋ္ဌရုက္ခသာရကသာဝံမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မဉ္ဇိဋ္ဌိက— (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁)သည် မဉ္ဇိဋ္ဌိကမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မဉ္ဇိဋ္ဌရုက္ခသာရ— (သာရတ္ထ၊၂။၃၇၃)သည် မဉ္ဇိဋ္ဌရုက္ခသာရမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မဉ္ဇိဋ္ဌ— (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၃။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၂)သည် မဉ္ဇိဋ္ဌမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မဉ္ဇရိကာ (ထီ) [မဉ္ဇရီ+က+အာ] ပွင့်လုပ်ထားသော ပန်းခိုင်၊ ပန်းတံ။ မဉ္ဇရိကံ ကရောန္တိပိ ကာရာပေန္တိပိ။ ဝိ၊၂။၂၇၄။ (-အပ၊၁။၂၅၇။) မဉ္ဇရိကန္တိ အာဒီသု ပန မဉ္ဇရီ ဝိယ ကတာ ပုပ္ဖဝိကတိ မဉ္ဇရိကာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။)

မဉ္ဇရိတပတ္တ (တိ) [မဉ္ဇရိတာ+ပတ္တ] (ကောက်နှံ) အခိုင်-မှန်းတံ - အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ သမ္ပန္နေ သဿေ ဖလဘာရနမိတေ မဉ္ဇရိတပတ္တေ ကရကဝဿံနာမ ဝဿဇာတိ နိပတိတွာ ဝိနာသေတိ။ မိလိန္ဒ၊၂၉၆။

မဉ္ဇရိပူဇက (ပု) [မဉ္ဇရီ + ပူဇက] ပန်းခိုင်-ပန်းတံ-ဖြင့် ပူဇော်သူ၊ မဉ္ဇရိပူဇကထေရ်။ အာယသ္မာ မဉ္ဇရိပူဇကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၂၅၈။

မဉ္ဇရီ (ထီ) [မဉ္ဇု+ရ +ဤ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၅၀။ သူစိ။ ဆဋ္ဌမူ၊ ဓာန်၊ ဋီ-၌ မဉ္ဇုယောဂတော ဟုရှိသည်။ ယင်းအလို- မဉ္ဇု + ရ + ဤ-ဟုခွဲ။ မနှ + အရီ။ ထေ၁၆။] ပန်းခိုင်၊ ပန်းကံ၊ ပန်းကုံး၊ ပွင့်တံအခိုင်။ (ထွက်သစ်စဖြစ်၍ ရှည်လျားစွာ ပန်းရှိသော ပွင့်တံ၊ ပန်းမရှိသော ပွင့်တံ နှစ်မျိုးကို "မဉ္ဇရီ"ဟု ခေါ်သည်။ ဓာန်၊ဋီ။၅၅၀။) ကုသဂ္ဂိရတ္တံ အပိဠယှ မဉ္ဇရိံ။ ဇာ၊၂။၁၀၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။) အပိဠယှ မဉ္ဇရိန္တိ သပလ္လဝံ အဝသာ၀ကကဏ္ဏိ-ကံ ကဏ္ဏေ ပိဠန္ဓိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂၆။ မဉ္ဇရိတိ ပုပ္ဖဂေါစ္ဆံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၀။(-သာရတ္ထ၊၂။၃၇၀။)

မဉ္ဇာရ (ပု) [မဇ+အာရ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၁၃။ ထီ-၌ မဉ္ဇာရီ။ မဇ္ဇာရ၊ မဉ္ဇာရပုဒ် အရေးအပြတ်ကို တောင်ပေါက်ဓာန်သျကြည့်။] ကြောင်။ ဗိဠာရော ဗဗ္ဗု မဉ္ဇာရော။ ဓာန်။၆၁၅။ မဇ္ဇာရ-လည်းကြည့်။

မဉ္ဇာရကုစ္ဆိ (နု) [မဉ္ဇာရ+အကုစ္ဆိ] ကြောင်မျက်စိ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဉ္ဇာရကုစ္ဆိမတ္တလဝဏ္ဏ (တိ) [မဉ္ဇာရကုစ္ဆိမတ္တလ+ ဝဏ္ဏ] ကြောင်မျက်စိဝန်း အဆင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော။တထာဟိဿ "ဝံသဝဏ္ဏော"တိပိ နာမံ ဇာတံ၊ "မဉ္ဇာရကုစ္ဆိမတ္တလဝဏ္ဏော"တိစ ဝုတ္တော၊ တတောယေဝ သော ဣမ ပဒေသေ မဉ္ဇာရ မဏိတိ ပါကဋော ဟောတိ။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၄၅။

မဉ္ဇာရမဏိ (ပု၊နု) [မဉ္ဇာရ+မဏိ] ကြောင်မျက်ရွဲကြောင်ကျောက်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဉ္ဇိဋ္ဌ (တိ) [မဉ္ဇိဋ္ဌာ+ဏ။ ရူနှာ။ ၂၂၆။] ထန်းကျင့်–နီပါးဆေး–ဖြင့် ဆိုးအပ်သော (အဝတ်စသည်)။ ကုသုမ္ဘေန ရတ္တံ ကောသုမ္ဘံ၊မဉ္ဇိဋ္ဌံ။ ရူနှာ။၂၂၆။ မဉ္ဇေဋ္ဌ–လည်းကြည့်။

မဉ္ဇိဋ္ဌက (နု) [မဉ္ဇိဋ္ဌာ+က] (၁) နီပြေပြေ အရောင်အဆင်း၊ မောင်းသော အရောင်အဆင်း။ (တိ) (၂) နီပြေပြေအရောင်အဆင်းရှိသော၊ မောင်းသော အရောင် အဆင်းရှိသော။ (၁) ဩဒါတံ ကာဠကံ မဉ္ဇိဋ္ဌကံ။ အဘိ၊ဓ။၁၆၄။ (–မ၊၁။၄၃။) မနုရတ္တံ သိန္ဒုဝါရကရဝိဒမကုဋ္ဌသမာနံ မဉ္ဇိဋ္ဌကံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၅၄ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။) (တိ) (၂) မဉ္ဇိဋ္ဌကေ ဝိမာနသ္မိံ ၊ သောဏ္ဏဝါလုကသန္ထတေ။ ဝိမာန။ ၅၆။ (–ဒီ၊၂။၂၆၂။ မ၊၂။၁၇၆။) မဉ္ဇိဋ္ဌကေ ဝိမာနသ္မိန္တိ ရတ္တဖလိကမယေ ဝိမာနေ။ သိန္ဒုဝါရကဏဝိရမကုလသဒိသဝဏ္ဏံ ဟိ "မဉ္ဇိဋ္ဌက" န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၁။

မဉ္ဇိဋ္ဌကတ္ထ (ပု) [မဉ္ဇိဋ္ဌက+အတ္ထ] မောင်းသော အဆင်းအကျိုး။ မဉ္ဇိဋ္ဌကတ္ထာယ ဉပသံဟရန္တော ဂဏဝိရပုပ္ဖသဒိသေ မန္ဒရတ္တရင်္ဂေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။

မဉ္ဇိဋ္ဌကဝဂ္ဂ (ပု) [မဉ္ဇိဋ္ဌက+ဝဂ္ဂ] မဉ္ဇိဋ္ဌကပင်္ဂ။ (ဝိမာနဝတ္ထုလာ ၇-ဝဂ်တွင် ၄-ခုမြောက်ဝဂ်၊ ယင်းဝဂ်၌ ဝတ္ထု ၁၂-ပုဒ် ပါဝင်သည်။ဝိမာန။ ၅၆၊၇၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၀၊၂၀၀။) ဂဂ္ဂတော ပိဋ္ဌဝဂ္ဂေါ စိတ္တလတာဝဂ္ဂေါ ပါရိစ္ဆတ္တကဝဂ္ဂေါ မဉ္ဇိဋ္ဌကဝဂ္ဂေါ မဟာရထဝဂ္ဂေါ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၄။ (–၁၆၀၊၂၀၀။)

မဉ္ဇိဋ္ဌကဝိမာန (ပု၊နု) [မဉ္ဇိဋ္ဌက+ဝိမာန] မဉ္ဇိဋ္ဌကဗိမာန်၌ နေသော နတ်သမီး၏ အကြောင်းအရာ၊ မဉ္ဇိဋ္ဌကဝိမာနဝတ္ထု။ မဉ္ဇိဋ္ဌကဝဂ္ဂေ မဉ္ဇိဋ္ဌကေ ဝိမာနသ္မိန္တိ မဉ္ဇိဋ္ဌကဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၀။

မဉ္ဇိဋ္ဌရသ္မိ (ထီ) [မဉ္ဇိဋ္ဌ+ရသ္မိ] မောင်းသော အရောင်။ ဟတ္ထတလပါဒတလာဒီဟိ မန္ဒရတ္တဋ္ဌာနေဟိ မဉ္ဇိဋ္ဌရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃။

မဉ္ဇိဋ္ဌရသ္မိအတ္ထ (ပု) [မဉ္ဇိဋ္ဌရသ္မိ+အတ္ထ] မောင်းသော အရောင်အကျိုး။ မဉ္ဇိဋ္ဌရသ္မိအတ္ထာယ လောဟိတကသိဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၃၇။

မဉ္ဇိဋ္ဌရုက္ခသာရကသာဝ (ပု၊နု) [မဉ္ဇိဋ္ဌရုက္ခသာရ+ကသာဝ] ထန်းကျင့်–နီပါးဆေး–ပင်၏ အနှစ်ဖြင့် ပြုအပ်သော ဘိုးရည်။ မဉ္ဇိဋ္ဌိ နာမ မဉ္ဇိဋ္ဌရုက္ခသာရကသာဝံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၂။

မဉ္ဇိဋ္ဌဝဏ္ဏ (တိ) [မဉ္ဇိဋ္ဌ+ဝဏ္ဏ] မောင်းသော အဆင်းရှိသော။ (ပိန္နဲနှယ်အဆင်းရှိသော။ သျှ၊၃၃၉။) ရတ္တပီတဝဏ္ဏာနံ သမ္ဘိန္နဋ္ဌာနတော မဉ္ဇိဋ္ဌဝဏ္ဏာ ရသ္မိယော ဥဋ္ဌဟိတွာ အသိတိဟတ္ထံ ဌာနံ အဂ္ဂဟေသုံ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၀၉။ မဉ္ဇိဋ္ဌက–လည်းကြည့်။

မဉ္ဇိဋ္ဌာ (ထီ) [မဇ+ဋ္ဌ+အာ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၈၂။ (မဉ္ဇိဋ္ဌာ–သံ) မဇိ+ဋ္ဌ+အာ။ ထော၊မ။ ဣတ္ထိဓာတက အာပစ္စည်းသက်လျှင် မဉ္ဇိဋ္ဌာ၊ ဤပစ္စည်းသက်လျှင် မဉ္ဇိဋ္ဌီ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၅၉။] (၁) ထန်းကျင့်ပင်၊ နီပါးဆေးပင်။ (တောင်ပေါက်သျှ-၌ တိန်းညက်, မြေးကြီးဟု ပြန်သေး၏။) (၂) ထန်းကျင့်–နီပါးဆေး–ဆိုးရည်။ (၃) ထန်းကျင့်–နီပါးဆေး–ဆိုးရည်အရောင်အဆင်း၊ နီပြေပြေအရောင်အဆင်း၊ မောင်းသောအရောင်အဆင်း၊ မဉ္ဇိဋ္ဌရောင်ခြည်တော်၊ မောင်းသောရောင်ခြည်တော်။ (ယင်းအရောင်အဆင်းကို ထိုထိုအဋ္ဌကထာများ၌ "ရေဉနဲ့ပန်း, ကုလားဇလပ်ပန်း, မညိုးပန်းနီနှင့် နှိုင်းခိုင်းဖွင့်ပြသည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၁။) (၁) မဉ္ဇိဋ္ဌာ ဝိကသာ ဘဏ္ဍိ။ ဓာန်။၅၈၂။ (၂) လာခါဝါ ဟလိဒ္ဒီ ဝါ နီလံ ဝါ မဉ္ဇိဋ္ဌံ ဝါ အာဒါယ။ မ၊၁။၁၇၉။ (–သံ၊၁။၃၂၅။ အံ၊၂။၂၀၂။) (၃)

မဉ္ဇိဋ္ဌာနံ ပဘာဿရာနံ။ ပဋိသံ။၁၂၁။ (–ဝိ၊၃။ ၃၄။) မဉ္ဇိဋ္ဌာနန္တိ မန္ဒရတ္တဝဏ္ဏာနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃။ မဉ္ဇိဋ္ဌရသ္မိ-နှင့် မဉ္ဇေဋ္ဌာ-လည်းကြည့်။

မဉ္ဇိဋ္ဌိက (တိ) [မဉ္ဇိဋ္ဌာ+ဣက။ မဉ္ဇိဋ္ဌ+က။] မောင်းသောအဆင်းရှိသော။ မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ မဉ္ဇိဋ္ဌဝဏ္ဏာ ဝေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၅၄။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁။)

မဉ္ဇိဋ္ဌိကဝဒ္ဓိက (တိ) [မဉ္ဇိဋ္ဌိက+ဝဒ္ဓိက] မောင်းသော–အဆင်းရှိသော–အသည်း–သဲကြိုး–တပ်ထားသော။ မဉ္ဇိဋ္ဌိကဝဒ္ဓိကာ ဥပါဟနာ ယော ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၇၃။ နီလဝဒ္ဓိက–လည်းကြည့်။

မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ (ထီ) [မဉ္ဇိဋ္ဌ+က+အာ] (၁) အနီရောဂါ။ (ထန်းကျင့်အသွေးကဲ့သို့နီသော အဆင်းရှိအောင် ပြုတတ်သော ရောဂါမျိုး ဖြစ်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။သျှ- ၌ ကြက်သွေးစွဲသော ကြံနာမျိုး။ ဝိ၊၄။သျှ- ၌ ပြမိုး-ဟု ပြန်ဆို၏။) (၂) ထန်းကျင့်–နီပါးဆေး–ရည်။ (၁) သေယျထာပိ အာနန္ဒ သမ္ပန္နေ ဥစ္ဆုခေတ္တေ မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ နာမ ရောဂဇာတိ နိပတတိ။ ဝိ၊၄။၄၄၇။ အံ၊၃။၁၀၅။ မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ နာမ ရောဂဇာတိတိ ဥစ္ဆူနံ အန္တော ရတ္တဘာဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ (၂) မဉ္ဇိဋ္ဌိကာယ ဝါ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂) တိ မဉ္ဇိဋ္ဌိသင်္ခါတဿ ယောဇနဝလ္လိရုက္ခဿ သာရံ ဂဟေတွာ ပက္ကကသာဝံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၁။

မဉ္ဇိဋ္ဌိရုက္ခသာရ (ပု) [မဉ္ဇိဋ္ဌိရုက္ခ+သာရ] ထန်းကျင့်–နီပါးဆေး –ပင်၏အနှစ်။ မဉ္ဇိဋ္ဌိ–ကြည့်။

မဉ္ဇိဋ္ဌိ (ထီ) [မဇ+ဋ္ဌ+ဣ။ မဇိ+ဣဋ္ဌ+ဣ။] (၁) ထန်းကျင့်–နီပါးဆေး–ပင်။ (ပိန္နွယ်၊သျှ။၄၄၁။) (၂) ထန်းကျင့်–နီပါးဆေး –ဆိုးရည်။(၁)(၂) လာခါယ ဝါ မဉ္ဇိဋ္ဌိယာ ဝါ ပီဠုဒကေ ဝါ သလာကဟတ္ထံ တေမေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၆၁။) မဉ္ဇိဋ္ဌိယာ ဝါတိ မဉ္ဇိဋ္ဌိရုက္ခသာရံ ဂဟေတွာ ပက္ကကသာဝံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၇၃။ (–ဝိမတိ၊၁။၃၀၂။)

မဉ္ဇီရ (ပု) [မဇိ+ဤရ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၈၈။] ခြေချင်း။ ပါဒင်္ဂဒံတု မဉ္ဇီရေ။ ဓာန်။၂၈၈။

မဉ္ဇု (တိ) [မန+ဇု။ မန+ရဉ္စ+ဥ။ မန+ဇု+အ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၂၉၊၆၉၂–၆။ မောဂ်၊၇။၄၆။] (၁) သာယာ–နူးညံ့– နှစ်လိုဖွယ်–သော။ (၂) သာယာ – ချောင် – သော စကားသံရှိသော၊ သူ။ (၁) အင်္ဂီသမန္နာဂတော သရောဟောတိ .... မဉ္ဇု စ သဝနီယော စ။ ဒီ၊၂။၁၇၁။ (–အံ၊၂၊၆၁။ အပ၊၂။၁၄၃၊၁၄၄။) မဉ္ဇူတိ မဓုရော မုဒု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။) မဉ္ဇုနာဘိနိကူဇေန္တိ မဓုရေန ပေမနီယေန သရေန။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ (၂) မဉ္ဇူ(ဇာ၊၂။၂၅)တိ မဓုရဝစနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၁၉၁။

မဉ္ဇုက (တိ) [မဉ္ဇု+က] သာယာ–ချောင်– သောစကားသံရှိသော၊သူ။ တဿ ဝေ ဒါနံ ကာ ဟောန္တိ မဉ္ဇုကာ ပဋိဘာနေယျကာ။ ဝိ၊၃။၃၄၇။ (–ဇာ၊၁။၇၈၊၁၄၄။ ဇာ၊၂။ ၃၁၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။) မဉ္ဇုကာတိ မဓုရဝစနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၆၃။) မဉ္ဇုကေတိ မဉ္ဇုဘာဏိနေ မဓုရဿရေ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၈၈။

မဉ္ဇုဃောသ (တိ) [မဉ္ဇု+ဃောသ] သာယာသော အသံရှိသော၊ သူ။ မဉ္ဇုဃောသော (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၂)တိ မဓုရဿရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၄၁။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၅။

မဉ္ဇုဘာဏက (တိ) [မဉ္ဇု+ဘဏ+ဏွု။ ထိ-၌ မဉ္ဇုဘာဏိကာ] သာယာစွာ– ပြောဆို – တွန်ကျူး–တတ်သော၊သာယာသောအသံရှိသော၊သူ။ အပိ ဝိရက ပဿေသိ၊ သကုဏံ

မဉ္ဇုဘာဏကံ။ ဇာ၊၁။၅၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၁၆။) "မဉ္ဇုဘာဏကန္တိ မဉ္ဇုဘာဏိနံ။ သာ ဟိ ရာဂဝသေန "မဓုရဿရော မေ ပတီ"တိ မညတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၇။ အထာမန္တယိ သုဃရံ၊ သာဠိကံ မဉ္ဇုဘာဏိကံ။ ဇာ၊၂။၂၀၆၊ (–၃၄၀။)

မဉ္ဇုဘာဏီ (တိ) [မဉ္ဇု+ဘဏ+ဏီ] သာယာစွာ-ပြောဆို- တွန်ကျူး-တတ်သော၊ သာယာသောအသံရှိသော၊သူ။ အဒ္ဒဿနေန မောဇဿ၊ သိခိနော မဉ္ဇုဘာဏိနော။ ဇာ၊၁။ ၁၁၃။ (–အပ၊၁။၄၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၂။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၈၈။) မဉ္ဇုဘာဏိနောတိ မဓုရဿရဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။

မဉ္ဇုရုတ (တိ) [မဉ္ဇု+ရုတ] သာယာစွာတွန်ကျူးတတ်သော၊ သာယာသောတွန်ကျူးသံရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ မဉ္ဇုရုတာ ကရဝီကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။

မဉ္ဇူသ(သာ)ဂေါပန (နု) [မဉ္ဇူသာ+ဂေါပန] သေတ္တာ၌ ထည့်၍ လုံခြုံစေခြင်း။ အာ-ရက္ခာတိ ဒွါရပိဒဟနမဉ္ဇူသဂေါပနာဒိ-ဝသေန (မဉ္ဇူသာဂေါပနာဒိဝသေန) သုဋ္ဌု ရက္ခဏံ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၅။

မဉ္ဇူ (မဉ္ဇူ)သာ (ထီ) [မန+သ။ မန+သက်။ မန ဉာဏေ၊သော၊ဇ မဇ္ဇော။ ဓာန်၊ဋီ၊၅၂၄။ မနိဿ ဇက်၊ မညတိ သမနုတ္တံ တောယာတိ မဉ္ဇူသာ= ကဏ္ဍပေဠာ။ မောဂ်၊၇။၂၁၅။] တံတင်း၊ သေတ္တာ။ မဉ္ဇူသာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂) တိ ပေဠာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၆။ မဉ္ဇူသာဒိသု ပက္ခိပိတွာ ဂေါပိတတ္တာ ဂေါပိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၄။) မဉ္ဇူသာယန္တိ ပေဠာယံ။ သာ ဟိ သာမိက-ဿ သမနုတ္တံ မညတေ ဉာမာယာတိ မဉ္ဇူ-သာတိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတ်၊ယော၊၄၁။

မဉ္ဇုဿရ (တိ) [မဉ္ဇု+သရ] သာယာ-ချို သာ- နူးညံ့- ကောင်းမွန်-သော အသံရှိ သော၊သူ။ ဇာတော ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဝိပ-ဿိကုမာရော မဉ္ဇုဿရော စ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၂။၁၇။ (–အံ၊၁။၂၃။ ဇာ၊၂။၆၀၊၃၄၇။) မဉ္ဇုဿရောတိ အခရဿရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ မဉ္ဇုဿရာနန္တိ မဓုရဿရာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ မဉ္ဇုဿရောတိသုန္ဒရဿရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၁၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၈။) မဉ္ဇုဿရောတိ သဏှဿ-ရော။ ယော ဟိ သဏှော၊ သော ခရော န ဟောတီတိ အာဟ " အခရဿရော"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၄၂။

မဉ္ဇူသက (ပု) [မဉ္ဇူသ+က]မဉ္ဇူသကနတ်ပန်း။ ဝါတိ ဂန္ဓော ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ ရုက္ခော မဉ္ဇူသ ကော ယထာ။ ဝိမာန၊၅၅။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၅၃။)

မဉ္ဇူသကမာဠ (ပု) [မဉ္ဇူသက+မာဠ] မဉ္ဇူသကတန်ဆောင်း။ မဉ္ဇူသကမာဠေ အာ-နန္ဒေန ပုစ္ဆိတကာလေ သင်္ဂီတိယံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။

မဉ္ဇူသကရုက္ခ (ပု) [မဉ္ဇူသက+ရုက္ခ] မဉ္ဇူသက နတ်ပန်းပင်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဉ္ဇူသကရုက္ခမူလ (နု) [မဉ္ဇူသကရုက္ခ+မူလ] မဉ္ဇူသကနတ်ပန်းပင်၏ အရင်း။ ဥပေါသထံ ကရောန္တာ စ ဂန္ဓမာဒနေ မဉ္ဇူသကရုက္ခမူလေ ရတနမာဠေ သန္နိပတိတွာ ကရောန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၈၄။)

မဉ္ဇေဋ္ဌ (တိ) [မဉ္ဇိဋ္ဌာ+ဏ။ဓာန်၊ဋီ၊၉၅။] ထန်း ကျင့်-နီပါးဆေး-ဆိုးရည် အရောင်အဆင်း၊ နီပြေပြေ အရောင် အဆင်း၊ မောင်းသော အရောင်အဆင်း။ မဉ္ဇေဋ္ဌာ ပဉ္စဝီသတိ၊ ဇာ၊၂။၂၈၄။ ပဝတ္တတိ ဆန္နံ ဝဏ္ဏာနံ နီလာနံ ...မဉ္ဇေဋ္ဌာနံ ပဘဿရာနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။

ပန္နဝီသတိတိ ပဥ္စဝီသတိ မဉ္ဇေဋ္ဌဝဏ္ဏာ ပဘာသ-
ရာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၀။ မဉ္ဇေဋ္ဌာ နာမ ရတ္တဝလ္လိ၊
ယာယ ဟတ္ထိဒန္တာဒိဝိကတိယော ရဇ္ဇာ
ဘဝန္တိ၊ တဗ္ဗဏ္ဏတာယ မဉ္ဇေဋ္ဌော။ ဓာန်၊ဋီ။
၉၅။

မဉ္ဇေဋ္ဌက (တိ) [မဉ္ဇေဋ္ဌ+က] ထန်းကျင့်–နီပါး
ဆေး– အရောင်အဆင်းရှိသော၊ နီပြေပြေ
အရောင် အဆင်း ရှိသော၊ မောင်းသော
အဆင်းရှိသော။ မဉ္ဇေဋ္ဌကံ လောဟိတကံ၊
ပီတကံ ဟရိ ပိဥ္ဇရံ။ အပ၊၁။၂။ (–ခုဒ္ဒ-
သိက္ခာ။၅၆။) မဉ္ဇေဋ္ဌကံ မဉ္ဇိဋ္ဌဝဏ္ဏံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၁၇။ (–ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ။၅၆။)

မဉ္ဇေဋ္ဌကဝဏ္ဏ (တိ)[မဉ္ဇေဋ္ဌက+ဝဏ္ဏ] ထန်းကျင့်–
နီပါးဆေး–အရောင်အဆင်းရှိသော၊နီပြေပြေ
အရောင်အဆင်းရှိသော၊မောင်းသောအဆင်း
ရှိသော။ မဉ္ဇေဋ္ဌကံ မဉ္ဇေဋ္ဌကဝဏ္ဏမေဝ။ ခုဒ္ဒ-
သိက္ခာ၊ဋီ။၅၆။

မဉ္ဇေဋ္ဌဝဏ္ဏ (တိ) [မဉ္ဇေဋ္ဌ+ဝဏ္ဏ] ထန်းကျင့်–
နီပါးဆေး–အရောင်အဆင်းရှိသော၊နီပြေပြေ
အရောင် အဆင်း ရှိသော၊ မောင်းသော
အဆင်းရှိသော။ ရတ္တပီတဝဏ္ဏာနံ သမ္မိဿဋ္ဌာန-
တော မဉ္ဇေဋ္ဌဝဏ္ဏာ ရသ္မိယော ဥဋ္ဌဟိတွာ
အသီတိဟတ္ထဋ္ဌာနံ အဂ္ဂဟေသုံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
၃၇၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၀။)

မဉ္ဇေဋ္ဌာ (ထီ) [မဇ+ဋ္ဌ+အာ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၁၂။
မဇိ+ဣဋ္ဌ+အာ။ ထောမ။] (၁) ထန်းကျင့်
ပင်၊ နီပါးဆေးပင်။ (၂) ထန်းကျင့်–
နီပါးဆေး–ဆိုးရည်။ (၁) မူလေ ဟလိဒ္ဒေ
ခန္ဓေ စ၊ မဉ္ဇေဋ္ဌတုဂ်ဟာရကော။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ။
၅၉။ (၂) ယထာ အာကာသော န ရဇ္ဇတိ
လာခါယ ဝါ....မဉ္ဇေဋ္ဌာယ ဝါ။ စူဠနိ။၅၉။
မဉ္ဇိဋ္ဌာ–လည်း ကြည့်။

မဉ္ဇေဋ္ဌိက (တိ) [မဉ္ဇေဋ္ဌာ+ဣက] ထန်းကျင့်–
နီပါးဆေး– အရောင်အဆင်းရှိသော၊ နီပြေ
ပြေ အရောင်အဆင်းရှိသော၊ မောင်းသော
အဆင်းရှိသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဉ္ဇေဋ္ဌိကဝဏ္ဏ (တိ) [မဉ္ဇေဋ္ဌိက+ဝဏ္ဏ] ထန်းကျင့်–
နီပါးဆေး–အဆင်းရှိသော၊ နီပြေပြေ
အရောင်အဆင်းရှိသော၊ မောင်းသောအဆင်း
ရှိသော။ မဉ္ဇေဋ္ဌံ မဉ္ဇေဋ္ဌိကဝဏ္ဏံ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊
ဋီ၊သင်၊၂၀၄။ မဉ္ဇေဋ္ဌကနှင့် မဉ္ဇေဋ္ဌကဝဏ္ဏ–
လည်းကြည့်။

မဉ္ဇေဋ္ဌိပုပ္ဖ (တိ) [မဉ္ဇေဋ္ဌိ+ပုပ္ဖ] ထန်းကျင့်–
နီပါးဆေး–ပန်းရှိသော။ မဉ္ဇေဋ္ဌိပုပ္ဖံ ဟရိတ-
စကော်ဋ္ဌကံ ဂဟေတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။

မဉ္ဇေဋ္ဌီ (ထီ) [မဇ+ဋ္ဌ+ဤ။ မဇိ+ဣဋ္ဌ+ဤ]
(၁) ထန်းကျင့်– နီပါးဆေး–ပင်။ (၂)
ပဲအသပြာ။ (၁) မဉ္ဇေဋ္ဌီ စ တုဂ်ဟာရကော
ဓာတိ ဒွခန္ဓာ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ၊သာ၊၅၉။ (၂)
မာသကော နာမ ပေါရာဏကဿ.... ယော
လောကေ "မဉ္ဇေဋ္ဌီ" တိပိ ဝုစ္စတိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊
သစ်။၂၀၆။

မဉ္ဇေရိကနာဂဘဝန (နပ) [မဉ္ဇေရိက+နာဂဘဝန]
မဉ္ဇေရိက နဂါးဗိမာန်။ ကာဠော နာဂရာဇာ
ပထဝိယံ နိမုဇ္ဇိတွာ ပဥ္စယောဇနသတိကံ
မဉ္ဇေရိကနာဂဘဝနံ ဂန္တွာ။ ဇ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။
(–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၇။)

မညတ (နပ) [မန+ယ+တ။ ဒွိ-ဒွိ မယတော–
ရှိသည်။] (တဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်) မှတ်ထင်–
ကြံဆ–ခြင်း။ မညတ(သံ၊၁။၁၄)န္တိ မညနံ။
တိဝိဓမ္မိ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနမညနံ ဇေသာ ဝိတိ-
ဝတ္တော၊ အတိက္ကန္တောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၅၀။ မမကာရာဒယော မယန္တိ သတ္တသန္တာ
နေ သုတိ ပဝတ္တန္တိ ဧတေနာတိ မညယာ၊
မညနာ။ မယော ဧဝ မညတာတိ အာဟ
"မယတန္တိ မညန" န္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၉၅။ မညိတ-
သာ သင့်ဖွယ်ရှိသည်။ မညိတ–ကြည့်။

မညတိ (ကြိ) [မန+ယ+တိ။ ရူနော၊၃၁၀။ မန မညနာယံ၊ မညတိ။ နိရုတ္တိနော၊၄၄၄။] (၁) သိ၏။ (၂) မှတ်ထင်၏၊ ကြံဆ၏။ (မငွေ၊၁။ သျ-ပ-တွဲနော-၁၁၅-၌မညတိ ကပ္ပေတိ-ကြံ၏ဟု အနက်ပေးသည်။) (၁) ယဿ ဒါနိ ဘန္တေ ဘဂဝါ ကာလံ မညတိ။ ဝိ၊၃။၂၂၆။ (-ဒီ၊၁။၄၆။ မ၊၃။၁၉၂။ ဓမ္မ။၂၂။ ဇာ၊၁။၁၀၀။ ဇာ၊၂။၄၁။ ဒီငွေ၊၁။၁၃၅။) မညတိတိ ယဿ တေသံ.... ကာလံ ဇာနာတိ။ ဝိငွေ၊၃။၃၆၄။ (-မငွေ၊၄။၁၄၆။ ဓမ္မငွေ၊၁။၂၉၉။ ဇာငွေ၊၃။ ၄၆၄။ ဇာငွေ၊၅။၁၂၁၊ ၂၃၆။ သီဋီ၊သစ်၊၂။၂၂။ မဋီ၊၃။၃၄၉။) မညသိ- ဒီ၊၁။၄၆၊ ဒီငွေ၊၁။ ၁၃၅။ မညထ- ဝိ၊၃။၃၂၃။ ဒီ၊၂။၁၃၀။ မညေ- (မိဝိဘတ်ကို ပြေ။)ဇာ၊၁။၁၀။ ဇာ၊ ငွေ၊၁။၂၄၂။ မညေယျ- သံ၊၂။၉၉။ မညိံ- မငွေ၊၄။၁၄၆။ သာရတ္ထ၊၃။၃၅၀။ မဋီ၊၃။၃၄၉။ မညိံသု-ဇာ၊၂။၄၁။ ဇာငွေ၊၅။၂၃၆။ မဋီ၊၃။ ၃၅။ မညိတ္ထ-(အာကို ထပြု။)ဝိငွေ၊၃။၄၃၃။ သာရတ္ထ၊၃။၃၅၀။ အမညရုံ- (အာဝိဘတ်ကို ရုံပြု။) ဝိ၊၃။၄၃၆။ မ၊၃။၁၉၂။ ဇာ၊၁။၁၀၀။ ဝိငွေ၊၃။၄၃၃။ မငွေ၊၄။၁၄၆။ ဇာငွေ၊၃။၄၆၄-၅။ မဋီ၊၃။၃၄၉။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၀၁။ (၂) မနုဿမံသံ မညေခါဒတိ။ ဝိ၊၂။၁၂၁။(-မ၊၃။ ၁၉၂။ အံ၊၂။၃၃၀။ ဇာ၊၁။၆၉၊၁၀၀။) မနုဿ-မံသံမညေ ခါဒတိတိ မနုဿမံသံ ခါဒတိတိ နံ သလ္လက္ခေမ။ ဝိငွေ၊၃။၁၀၀။ (-မငွေ၊၄။၁၄၆။ အံငွေ၊၃။၁၂၃၊၁၂၄။ ဇာငွေ၊၂။၂၄၅။ ဇာငွေ၊၃။ ၄၆၄။ မဋီ၊၁။၆၉။) သလ္လက္ခေမာတိ ဇာနိနာ မညေတိ တွေ မနမာတု သလ္လက္ခနတွော၊ မကာရခဿကာရော ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ဂ၆။ မညန္တိ-ဝိ၊၃။၄၂။ ဒီ၊၂။၆၃။ မ၊၁။ ၁၃၃။ မညရေ-(အန္တိဝိဘတ်ကို ရေပြု။) အံ၊ ၁။၃၈၃။ အံငွေ၊၂။၃၁၅။ မညသိ-အံ၊၂။၃၃၀။ မညထံ- ဝိ၊၁။၂၇၁။မ၊၁၊၁၂၃။ သံ၊၂။၃၁၅။ မညာမိ- ဒီ၊၂။၂၂၆။ သံ၊၁။၁၈၃။ သုတ္တနိ။ ၄၃၆။ မညေ- (မိဝိဘတ်ကို ေပြု။)ဒီ၊၁။၈၆။ သံ၊၁။၁၅၀။ ပေတ၊၁၅၅။ ဒီငွေ၊၁။၂၂၉။ သံ၊ ငွေ၊၁။၁၉၆။ ပေတငွေ။၁၁၂။ မညေ- (မ-ဝိဘတ်ကို ေပြု။) ဝိ၊၂။၁၂၀။ ဝိငွေ၊၃။၁၀၀။ ပါစိတ်၊ယော။၈၆။ မညတေ- ဇာ၊၁။၅၁၈၃။ ဇာ၊၂။၁၈၃။ ဇာငွေ၊၂။၁၆၃၊၃၅၀။ ဇာငွေ၊ ၆။၁၁၅။ မညတု- သံ၊၁။၂၂၃။ နေတ္တိ။၁၄၉။ ဇာ၊၁။၂၈၆။ စရိယာ၊ငွေ၊၁၉၈။ မညန္တု- ဓမ္မ။ ၂၄။ ဓမ္မငွေ၊၁။၃၂၉။ မညာမသေ- အပ၊၂။ ၂၂၄။ ထေရီ၊ငွေ၊၁၃၅။

မညေယျ-ဝိ၊၄။၃၆၆။ ဒီ၊၁။၄၉။ မညေ-ယျုံ-သံ၊၃။၁၆၅။ အံ၊၁။၂၂၃။ ဝိငွေ၊၃။ ၁၄၅။ မညေယျာသိ-ဝိ၊၃။၃၃၃။ မ၊၂။၄၂။ အံ၊၃။၃၀။ မညေယျာထ-မ၊၃။၂၇။ မညေ-ထ-သုတ္တနိ။၄၀၇။ မဟာနိ။၁၂၂။ သုတ္တနိငွေ၊ ၂။၂၅၂။ မဟာနိငွေ။၂၄၃။ မညေယျုံ-ပေတ၊ ငွေ။၃၈။ မညေ- (ေယျုံဝိဘတ်ကို ေပြု။) သံ၊၁။၂၃၃။ နေတ္တိ။၁၄၉။ ပေတ၊ငွေ။၃၈။ မညိဝေါ-ဇာ၊၁။၁၅၃။ မညထ- (အာဝိဘတ်ကို ထပြု။) ဝိ၊၃။၄၉၆။ မ၊၁။၁၉၂။ ဇာ၊ ၁။၁၀၊၂၃၈။ ဝိငွေ၊၃။၄၃၃။ ဇာငွေ၊၃။၄၆၄။ ဇာငွေ၊၄။၁၃၇။ အမညထ-ဇာ၊၁။၃၈၃။ ဇာ၊ ငွေ၊၆၊၉၄-၅၊ နိရုတ္တိနော၊၃၇၂။ အမညိံ- ဒီ၊၃၊၂၀၊၂၁။ မညိံသု-ဝိငွေ၊၃။၇။ သံ၊ ငွေ၊၂။၂၅၈။ မညိ- (ဩဝိဘတ်ကို ဣပြု။) အံ၊၃။၁၉၁။ ဇာ၊၁။၉၁၊၁၅၄။ (ဇာငွေ၊၂။ ၄၀၆-၌ သညာနိဟု ဖွင့်သည်။)မညိတ္ထော- (ဩဝိဘတ်ကို တ္ထောပြု။) မ၊၁။၄၁၃။ မငွေ၊ ၂။၃၀၄။ နိရုတ္တိ။၅၉၁။ အမညိတ္ထော-(ဩ-ဝိဘတ်ကို တ္ထောပြု။) ထေရ။၂၇၀။ ထေရ၊ ငွေ၊၂။၁၁။ မညိတ္ထ-သုတ္တနိငွေ၊၁။၁၆၇။ ဇာ၊ ငွေ၊၂။၁၃၂။ ဇာငွေ၊၄။၃၈၂။ မညိံ-ထေရီ၊ ငွေ။၈၀။ ပေတငွေ။၃၆။ အမညိံ-ဒီ၊၃။၂၀-၁။ ထေရီငွေ။၈၀။ မညိတ္ထ- (အာဝိဘတ်ကို တ္ထပြု။) ဝိငွေ၊၁။၁၄၄။ ဝိငွေ၊၃။၄၃၃။ ဇာငွေ၊ ၃။၄၆၄။ ဇာငွေ၊၄။၁၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။၃၅၀။ ပါစိတ်၊ယော။၄၀၁။ အမညိတ္ထ-(အာဝိဘတ်

ကို ထွပြု။) ဒီ၊၄၊၃။၁၃။ ဇာ၊၄၊၆၊၇၁၊၉၅။ မညိဿတိ—မ၊၂၊၂၁။ အံ၊၁၊၅၀၂။ အံ၊၄၊၂။၃၆၂။ မညိဿန္တိ—ဝိ၊၂။၅၃။ ဒီ၊၂။၆၅။ အံ၊၂။၉၄။ မညိဿသိ—ဒီ၊၃။၇၄။ ဝိ၊၄၊၂။၂၆၅။ မ၊၄၊၁။၃၇၀။ မညိဿာမ— သံ၊၁။ ၄၅၇။ မညိံသု—ဒီ၊၄၊၄။၁၁၀။ မူ၊နှ၁။၂၈၁။ အမညိံသု—မ၊၂။၄၂။ မ၊၄၊၃၊၆၃။ မညိံသု—(ဆန်းကြောင့် သ-တစ်လုံးကျေ။) ထေရ။ ၂၇၇။ ထေရ၊၄၊၂။၅၃၊၅၄။

မညတု (ကြိ) [မန+ယ+တု] မှတ်ထင်လော့။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညတေ (ကြိ) [မန+ယ+တေ] မှတ်ထင်၏။ မညတိ (၂)ကြည့်။

မညထ¹ (ကြိ) [မန+ယ+ထ] (၁) သိကုန်၏။ မညတိ (၁) ကြည့်။ (၂) မှတ်ထင်ကုန်၏။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညထ² (ကြိ) [မန+ယ+ဏှ။ အာ-ကို ထ-ပြု။] မှတ်ထင်ပြီ။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညန (ထီ၊န) [မန+ယ+ယု] မှတ်ထင်ခြင်း၊ ကြံဆခြင်း၊ မှတ်ထင်ကြောင်း၊ ကြံဆကြောင်း။ မညနာ ဣတိပိ ငန္တော ဣတိပိ။ နေတ္တိ။၂၁။ (—အဘိ၊၈။၂၂၅။ မဟာနိ။၆၁။ ဒီ၊၄၊၂။၃၁၁။ မ၊၄၊၁။၂၇။)မမန္တိမညနံဝသေန မညနာ။ နေတ္တိ၊၄၊၈၆။ မညနဝသေန-တိ ပရိကပ္ပနဝသေန။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆၆။ မညန္တိ "တေ မမာ"တိအာဒိနာ ပရိကပ္ပေန္တိ တော-ဟီတိ မညနာ။ မ၊ဋီ၊၁။၆၉။ ဘာတ္တာ ဥပါဒိ-အာရမ္မဏာနိ မညန္တိ တော၊ဟာတိ မညနာ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၂၄။

မညနတ္ထ (ပု) [မညနာ+အတ္ထ] (၁) မှတ်ထင်ခြင်းအနက်။ (တိ) (၂) မှတ်ထင်ခြင်းအနက်ရှိသော။ (၁) နာမာတိ.ပုဗ္ဗနတ္ထေ မညနတ္ထေ စ နိပါတော။ ဝိ၊၄၊၁။၁၇၅။ (—မ၊၄၊၃။ ၂၀၆။) (တိ) (၂) ဣဒါနိ နာမသဒ္ဒော မညနတ္ထော ဒဿေန္တော အာဟ "ပ.တာ အင္ဂ မညေ"တိအာဒိ။ သ၊ဋီ၊၂။၈။

မညနပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [မညနာ+ပဝတ္တိ] မှတ်ထင်ခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်း။ တေန အပရာပရံ တဿ မညနပ္ပဝတ္တိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀။

မညနမာန (ပု) [မညနာ+မာန] မှတ်ထင်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော မာန။ အတိမာန-ဿာတိ အတိက္ကမိတ္ဝာ မညနမာနဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇။ (အတိမာန-မဟာဝိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၀ ကြည့်။)

မညနလက္ခဏ (တိ) [မညနာ+ လက္ခဏ] မှတ်ထင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အတိက္ကမိတ္ဝာ မညနလက္ခဏော အတိမာနော စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၉။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၂။)

မညနာ (ထီ) [မန+ယ+ယု+အာ] မှတ်ထင်ခြင်း၊ ကြံဆခြင်း၊ အထင်ကြီးခြင်း။ (မညနာ ဆိုသည်ကား အထင်ကြီးခြင်းတည်း၊ ဟုတ်မှန်သည်ထက် ပို၍ ထင်ခြင်းတည်း၊ အဝိဇ္ဇာ အတွက်ကြောင့် ဝိပလ္လာသတရားဖြစ်ပွား၏၊ ဝိပလ္လာသတရားအတွက်ကြောင့် အထင်ကြီးခြင်း ဖြစ်ပွား၏။

ထိုမညနာသည်—(၁) တဏှာမညနာ တစ်ပါး။ (၂) မာနမညနာ တစ်ပါး။ (၃) ဒိဋ္ဌိမညနာ တစ်ပါးဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်— (၁) တဏှာမညနာဆိုသည်ကား ငါ၏ပိုင်ရာဆိုင်ရာ မဟုတ်သည်၌ ငါ၏ ပိုင်ဆိုင်ရာဟုတ်၏ဟု ခင်တွယ်မှုနှင့်အထင်ကြီးခြင်းတည်း၊ အမှန်အားဖြင့် ငါဟူ၍ပင် မရှိ ငါဟူ၍ မရှိလျှင် ငါ၏ ပိုင်ရာဆိုင်ရာဟူ၍ မရှိ၊ ထိုသို့ မရှိပါဘဲလျက် အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုတို့၌လည်းကောင်း, ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုတို့၌လည်းကောင်း "ဤသည်ကား ငါ၏ ပိုင်ရာတည်း၊ ဤသည်ကား

ငါ၏ပိုင်ရာမဟုတ်၊ ဤသည်ကား ငါ၏ဆိုင်ရာတည်း၊ ဤသည်ကား ငါ၏ ဆိုင်ရာမဟုတ်" ဟူ၍ ငါ၏ ပိုင်ရာဆိုင်ရာအနေနှင့် စိတ်ထဲတွင် ကွက်ခြားမှုကြီး အထင်အစွဲ ရှိနေခြင်းသည် တဏှာမညနာမည်၏။

အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုဆိုသည်ကား မိမိ၏ ကိုယ်ခန္ဓာ, မိမိ၏ ဦးခေါင်း, ခြေ, လက်, မိမိ၏စက္ခု, သောတစသည်တို့ပေတည်း၊ ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုဆိုသည်ကား မိမိ၏ အမိ, အဘ, ဆွေမျိုးစသည် မိမိ၏ နွား, ကျွဲ, ဆင်, မြင်း စသည် မိမိ၏ အိမ်ရာ, ဝင်းခြံ, လယ်,ဥယျာဉ်, သစ်ပင်, ချုံ, နွယ်, မိမိ၏ ဝတ်စားတန်ဆာ, ရတနာ, ရွှေ, ငွေ စသည်တည်း။ (၂) မာနမညနာဆိုသည်ကား အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုတို့ကို 'ငါ ငါ' ဟူ၍ စိတ်ထဲတွင် အထင်ကြီးနေမှုတည်း၊ ထို ငါ ဟူသော အထင်ကြီးမှုသည် အဇ္ဈတ္တဝတ္ထု, ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုတို့က အားပေး အားမြှောက် အထောက်အကူရှိခဲ့သော် လွန်စွာ မောက်မာ မော်ကြွား ထောင်လွှားတက်ကြွတတ်၏။

အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုဆိုသည်ကား မျက်စိအား, နားအား, လက်အား, ခြေအား, သီလအား, သုတအား, ပညာအား, တန်ခိုးအား စသည်တည်း။

ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုဆိုသည်ကား ဆွေအား, မျိုးအား, ရပ်အား, ရွာအား, ဥစ္စာဓနအား, လက်နက်အား စသည်တည်း၊ မျက်စိကောင်းလျှင် မျက်စိအတွက် ငါအားတက်၏၊ မျက်စိကန်းသူမှာ ထိုအားယုတ်လျော့၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မျော်လေ။ (၃) ဒိဋ္ဌိမညနာဆိုသည်ကား အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုတို့ကို "ငါ၏အမာခံ" အထည်ခံ,အနှစ်အသားအတ္တသာရပေတည်း' ဟူ၍ စိတ်ထဲအထင်ကြီးမှုပေတည်း၊ မြေအိုးမြေခွက်ဆိုလျှင် မြေသည် ထိုအိုး ထိုခွက်မှာ အမာခံ အထည်ခံဖြစ်၏၊ထိုမြေကိုပင် အိုးခွက် ခေါ် ဆိုကြ၏၊ သံအိုး သံခွက်ဆိုလျှင် သံသည် ထိုအိုး ထိုခွက်မှာ အမာခံအထည်ခံ ဖြစ်၏၊ ထိုသံကိုပင် အိုးခွက် ခေါ်ဆိုကြ၏။

ဤ ဥပမာကဲ့သို့ အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုဖြစ်သော ပထဝီဓာတ်ကို သတ္တဝါ၏ အမာခံ အထည်ခံပြု၍ ငါ၏ အမာခံအထည်ခံပြုသော ထိုပထဝီဓာတ်ကိုပင် သတ္တဝါဟူ၍ အထင်ကြီးမှုသည် ဖြစ်၏၊ အာပေါဓာတ်, တေဇောဓာတ် စသည်တို့လည်း ထို့အတူတည်း။ မငွ၊၁။၂၇-၃၀။

ဤ မညနာတရား သုံးပါးကိုပင် အနိုင်အမြဲ စွဲလမ်းခြင်းအနက်ကြောင့် ဂါဟတရားသုံးပါးလည်း ခေါ်၏၊ အကျယ် အကျယ် မငြိမ်းဖွယ်သော အမှုလွဲ အမှုမှားတို့ကို အဆင့်ဆင့် အဆက်ဆက် ပွားများစေတတ်သောအနက်ကြောင့် ပပဉ္စတရားသုံးပါးလည်း ခေါ်၏။ လယ်တီဒီပနီပေါင်းချုပ်၊ ပ-တွဲ၊ နှာ။၅-၆။) တီဟိ မညနာဟိ အဟံ ပထဝီတိ မညတိ။.... အဇ္ဈတ္တိကံ ပထဝိံ ကဏှာမညနာယ မညတိ၊ မာနမညနာယ မညတိ၊ ဒိဋ္ဌိမညနာယ မညတိ။ မငွ၊၁။၂၇။

မညနာကာရ (ပု) [မညနာ+အာကာရ] မှတ်ထင်သော အခြင်းအရာ။ မာနဝသေနာဘိ တေန တေန မညနာကာရေန။ သံဋီ၊၁။၃၀၁။ (-မဋီ၊၁။၇၂။)

မညနာကိစ္စ (န) [မညနာ+ကိစ္စ] မှတ်ထင်ခြင်းကိစ္စ။ ယဒိပိ တတ္ထ မညနာကိစ္စံ အတ္ထိ။ န ပန ဝိဘူတံ အပါကဋဘာဝတော သညာကိစ္စမေဝ ဝိဘူတံ။ မဋီ၊၁။၆၈။

မညနာတ္တယ (န) [မညနာ+တယ] မညနာသုံးပါး။ တီဟိ မညနာဟီတိ ဝုတ္တံ မညနာတ္တယံ သပရသန္တာနေသု သခေ်ပတော ယောဇေတွာ။ မဋီ၊၁။၇၁။ မညနာ-ကြည့်။

မညနာဒူသိတ (တိ) [မညနာ+ဒူသိတ] မညနာတရားသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော။ မညနာဒူသိတတ္တာ ဟိ သတ္တာနံ ဧတ္တကာ ခေါ ဒုက္ခတာ မူလာယတ္တော။ မ၊ဋီ၊၃။၄၀၃။

မညနာနိဝါရဏ (နပ်) [မညနာ+နိဝါရဏ] မှတ်ထင်မှု– အထင်လွဲမှု– ကို တားမြစ်ခြင်း။ တေသံ မညနာနိဝါရဏတ္ထံ "ဧကေနပိ စေ ဦနော"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၅၉။

မညနာနုကူလ (တိ) [မညနာ+အနုကူလ] မှတ်ထင်မှု– မညနာတရား–အား လျော်သော။ တံ ပန မညနာနုကူလံ မညနာသဟိတံ စာတိ အာဟ "သညာဝိပလ္လာသေန သညာနာတိ"–တိ။ မ၊ဋီ၊၁။၆၈။ မညနာ–ကြည့်။

မညနာပဋိက္ခေပ (ပုံ) [မညနာ+ပဋိက္ခေပ] မှတ်ထင်ခြင်း– မညနာတရား–ကို ပယ်မြစ်ခြင်း။ တပ္ပဋိပက္ခတော မညနာပဋိက္ခေပပရိညာ-ဂဟဏာဒီဟိ စ ကုသလမူလာနိ သိဒ္ဓါနိယေဝ ဟောန္တိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၃၈။

မညနာပဋိသေဓက (တိ) [မညနာ+ပဋိသေဓက] မှတ်ထင်မှု–မညနာတရား–ကိုတားမြစ်တတ်သော။ ယသ္မာ ဟိ....မညနာပဋိသေဓကော နေဝ အာဂမော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။

မညနာပဋိသေဓနသမတ္ထ (တိ) [မညနာ+ပဋိသေဓနသမတ္ထ] မှတ်ထင်မှု–မညနာတရား–ကို တားမြစ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော။ ယသ္မာ ခန္ဓာဒယော ဒိဋ္ဌိကောသလ္လေနပိ မညနာပဋိသေဓနသမတ္ထံ ဗာဟုသစ္စံ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၆၁။

မညနာပဝတ္တိ (ထီ) [မညနာ+ပဝတ္တိ] မှတ်ထင်မှု–မညနာတရား–၏ ဖြစ်ခြင်း။ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဒီသု ဝိယ သုခုမနယေနပိ မညနာပဝတ္တိ အတ္ထိ။ မ၊ဋီ၊၁။၆၉။

မညနာမူလက (တိ) [မညနာ+မူလ+က] မညနာတရား၏အကြောင်းရင်းဖြစ်သော။ အပိ စ ယသ္မာ မညနာမူလကံ သက္ကာယံ၊ သဗ္ဗမညနා စ တတ္ထေဝ အနေကဘေဒဘိန္နာ ပဝတ္တတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၂၇။

မညနာယောဇနာ (ထီ) [မညနာ+ယောဇနာ] မညတိကြိယာနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ ယောဇနာတိ မညနာယောဇနာ။ မ၊ဋီ၊၁။၈၇။

မညနာဝတ္ထု (နပ်) [မညနာ+ဝတ္ထု] မှတ်ထင်မှု–မညနာတရား–၏–တည်ရာ–အကြောင်းရင်း–အာရုံ။ ပရိညာတံ ဧဿာတိ တဿ အရဟတော တံ မညနာ ဝတ္ထု တီဟိ ပရိညာဟိ ပရိညာတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ (–မ၊ဋီ၊၁။၅၇၊၇၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၀။)

မညနာဝတ္ထုဒဿန (နပ်) [မညနာဝတ္ထု+ဒဿန] မှတ်ထင်မှု – မညနာတရား – ၏ – တည်ရာ– အကြောင်းရင်း–အာရုံ–ကို ပြခြင်း။ ရူပမုခေန မညနာဝတ္ထုဒဿနံ သခေပေါ။ မ၊ဋီ၊၁။၈၆။

မညနာဝတ္ထုဝိဘာဂ (ပုံ) [မညနာဝတ္ထု+ဝိဘာဂ] မှတ်ထင်မှု –မညနာတရား– ၏–တည်ရာ – အကြောင်း – အာရုံ – ကို ဝေဖန်ခြင်း။ "ပထဝိံ မညတီ"တိအာဒီသု မညနာဝတ္ထုဝိဘာဂေါ ပါဠိယာ အာဂတောဝ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၃၀။

မညနာဝိဘာဂ (ပုံ) [မညနာ + ဝိဘာဂ] မှတ်ထင်မှု – မညနာတရား– ကို ဝေဖန်ခြင်း။ သေသပဒဒွယေပိ ဣမိနာ နယေန မညနာဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋီ၊၁။၇၁။

မညနာဝိဘာဂဒဿန (နပ်) [မညနာဝိဘာဂ+ဒဿန] မှတ်ထင်မှု–မညနာတရား–ဝေဖန်ခြင်းကို ပြခြင်း။ အတ္တဝိဘာဝနဋ္ဌေ ဟတ္တ တတ္တ မညနာဝိဘာဂဒဿနဋ္ဌ ပထဝိယံ ဝုတ္တာ-သဒိသမေဝါတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၇၇။

မညနာဝိဝိ (ပု) [မညနာ+ဝိဝိ] မှတ်ထင်မှု–မညနာ–ဖြစ်ပုံ အစီအရင်။ တံ ပန မညနာဝိဝိ ဒဿေတုံ "ကထ" န္တိ အာဟ။ မ၊ဋီ၊၁။၇၂။

မညနာသဟိတ (တိ) [မညနာ+သဟိတ] မှတ်ထင်မှု – မညနာတရား – နှင့် တကွဖြစ်သော။ မညနာနုကူလ–ကြည့်။

မညနာဟေတု (ပု) [မညနာ+ဟေတု] မှတ်ထင်မှု–မညနာတရား – ၏ အကြောင်း။ သက္ကာယာဓမ္မာနမ္ပိ အာရမ္မဏာဒိနာ သတိပိ မညနာဟေတုဘာဝေ မညနာဟေတုကတ္တေ-နေဝ ပတေသံ နိဒ္ဒိဋ္ဌတော။ မ၊ဋီ၊၁။၆၇။

မညနာဟေတုက (တိ) [မညနာ+ဟေတု+က] မှတ်ထင်မှု–မညနာတရား–လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မညန္တ (တံ) [မန+ယ+အန္တ] မှတ်ထင်သော၊ သူ။ (က) အထင်လွဲသော၊ သူ။ (ခ) အထင်ကြီးသော၊သူ၊ (က)သော သုဒ္ဓိတိ မညန္တော၊ အန္ဓာ့တော ပုထုဇ္ဇနော။ ထေရ။၂၇၇။ (–ဘာ၊၂။၂၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။) သော သုဒ္ဓိတိ မညန္တောတိ သော ယညကိရိယာ....ဟောတီ-တိ မညမာနော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။ (ခ) ဠပေ-တွာ မံ ကော အညော တော် အာရမ္မဏံ ဝိဘာ-ဝေတုံ သမတ္ထော အတ္ထီတိ မညတော မာနသံ-ယောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။

မညန္တိ (ကြိ) [မန+ယ+အန္တိ] မှတ်ထင်ကုန်၏၊ ကြံဆကုန်၏၊ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညန္တု (ကြိ) [မန+ယ+အန္တု] မှတ်ထင်ကုန်စေသော့။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညမာန (တိ) [မန+ယ+မာန] မှတ်ထင်သော၊ သူ။ မညမာနော ခေါ် ဘိက္ခုဝေ ဗဒ္ဓေါ မာရဿ၊ သံ၊၂။၄၀၅။ (–ထေရီ။၄၁၂။) မညမာနောတိ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနာနံ ဝသေန ခန္ဓေ မညန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။ သုမတ္တံ မံ မညမာနာတိ အတ္တနိ သုဋ္ဌုမတ္တံ....မံ သလ္လ-က္ခေန္တိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၃၃။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။)

မညရေ (ကြိ) [မန+ယ+အန္တိ] မှတ်ထင်ကုန်၏။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညသိ (ကြိ) [မန+ယ+သိ] (၁) သိ၏။ မညတိ(၁)ကြည့်။ (၂) မှတ်ထင်၏။ မညတိ (၂)ကြည့်။

မညဿ (ပု) [မည+အဿ] ယိုစီးသော မာန၊ မာနအလုံး။ ယတ္ထ ဋ္ဌိတံ မညဿဝါ နပ္ပဝတ္တန္တိ။ မ၊၃။ ၂၈၂။ မညဿဝါ နပ္ပဝတ္တန္တီတိ မညဿဝါ မာနဿဝါ နပ္ပဝတ္တန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၈။ မညဿဝါ နပ္ပဝတ္တန္တီတိ ဆဟိပိ ဒွါရေဟိ ပဝတ္တမာနသောတာယ မဂ္ဂေန ဝိသောသိတာယ သဗ္ဗသော ဝိဂတာယ သဗ္ဗသော ဝိစ္ဆေဒပ္ပတ္တိယာ န သန္ဒန္တိ။ တေနာဟ "နပ္ပဝတ္တန္တီ"တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၇။ (သငတ္တိ သန္ဒန္တီ-တိ သဝါ။ မညံ ဝေ သဝါ မညဿဝါ ဟု ပေ-သျှ၊ ဏီ–ကျော်ဉ္ဇ ဝိဂ္ဂဟပြု၏။)

မညာမသေ (ကြိ) [မန+ယ+အာမသေ] မှတ်ထင်ကုန်၏။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညာမိ (ကြိ) [မန+ယ+မိ] မှတ်ထင်၏။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညိ[1] (ကြိ) [မန+ယ+ဤ] သိပြီ။ မညတိ (၁)ကြည့်။

မညိ[2] (ကြိ) [မန+ယ+ဩ။ ဩ-ကို ဣ-ပြု။] မှတ်ထင်ပြီ။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညိံ (ကြိ) [မန+ယ+ဣံ] မှတ်ထင်ပြီ။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညိံသု (ကြိ) [မန+ယ+ဥံ] (၁) သိကုန်ပြီ။ မညတိ (၁) ကြည့်။ (၂) မှတ်ထင်ကုန်ပြီ။ မညတိ (၂)ကြည့်။

မညိတ(န)[မန+ယ+တ](၁) မှတ်ထင်–ကြံဆ–ခြင်း။(မညိတ ၃-မျိုးကို မညနာကြည့်။)(၂) ထောင်လွှားခြင်း၊ မာန။ (မညိတ ၉မျိုးကို မာနကြည့်။) (တိ) (၃) မှတ်ထင်သော-

ထောင်လွှားသော။ (၄) အထင်မှားသော၊ သူ။ (၁) အသွိတိ ဘိက္ခု မညိတမေတံ။ မ၊၃။၂၀၉။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၅။) မညိတန္တိ မညနာ၊ "တေံ မမာ" တိအာဒိနာ ကပ္ပနာ- တိ အတ္တော။ မ၊ဋီ၊၃။၄၀၃။ (—သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၀၉။) (၂) ကတမာနိ နဝ မညိတာနိ။ အဘိ၊ဝိ။၄၀၄။ မညနတော မညိတံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၉၅။ (တိ) (၃) မာနေဝ မညနာ မညိတတ္တံ ဥန္နတိ ဥန္နမော။ အဘိ၊ဓ။၂၂၅။ မဟာနိ။၃၂၅။ (၄) သော ဝေံ မညိတော မရတိပိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။

မညိတပ္ပစ္စနီက (ပု) [မညိတ+ပစ္စနီက] အထင်မှားခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ တောဒိသော အယံ ဝိနာဘာဝေါ မညိတပစ္စနီကေန ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။

မညိတဗ္ဗ[1] (တိ)[မန+ယ+တဗ္ဗ](၁)သိအပ်သော။ (၂) မှတ်ထင်အပ်သော။ (၁) မန ဉာဏေ၊ မညိတဗ္ဗံ၊ မညနီယံ။ ရူ၊နှာ။၃၄၁။ (၂) ထေရေန ပန အနန္တုစ္ဆဝိကံ ကတန္တိ နမညိ- တဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၁။ (—နေတ္တိ၊ဝိ။၁၃၂။)

မညိတဗ္ဗ[2] (တိ) [မာန+ယ+တဗ္ဗ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။ ၄၆၁။ ရူ၊နှာ။၃၀၉။] ပူဇော် — မြတ်နိုး— ထိုက်သော၊ သူ။ ဂရုစိတ္တေန မညိတဗ္ဗံ နမညန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၄။ မာနိယ—ကြည့်။

မညိတဗ္ဗဋ္ဌ (ပု) [မညိတဗ္ဗ+အတ္ထ] မှတ်ထင်အပ်သော အနက်။ မညိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဝါ သကလံ ဝန္နမေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။

မညိတဝိဘာဂ (ပု) [မညိတ+ဝိဘာဂ] မှတ်ထင်မှုကို ဝေဖန်ခြင်း။ သေသပဒဒွယေပိ ဣမိနာ နယေန မညိတဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၉။

မညိတာကာရ (ပု) [မညိတ+အာကာရ] မှတ်ထင်သော အခြင်းအရာ။ တတောတိ မညိ- တာကာရတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၁။

မညိတ္ထ[1] (ကြိ) [မန+ယ+တ္ထ] မှတ်ထင်ကုန်ပြီ။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညိတ္ထ[2] (ကြိ) [မန+ယ+အ] (၁) သိပြီ။ မညတိ(၁) ကြည့်။ (၂) မှတ်ထင်ပြီ။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မန+ယ+တွာ] (၁) သိ၍။ (၂) မှတ်ထင်၍။ (၁) န တံ ဂါဝိန္တိ မညိတွာ၊ အပ္ပမတ္တော ဝိစက္ခဏော။ ထေရ။၃၂၃။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။)(၂) သမေက္ခိ- ယာနာတိ သမေက္ခိတွာ၊ မညိတွာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ တံ ပန အပေက္ခိံ တထာ မညနမေဝါတိ အာဟ မညိတွာတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀။

မညိတ္ဝေါ (ကြိ) [မန+ယ+ဝှော] မှတ်ထင်ကုန်ပြီ။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညိသံ (ကြိ) [မန+ယ+သံ။ ဆန်းကြောင့် သ တစ်လုံးကျေ။]မှတ်ထင်ပြီ။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညိဿံ (ကြိ) [မန+ယ+သံ။ ရူ၊နှာ။၂၇၁။] မှတ်ထင်လတ္တံ့။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညိဿတိ (ကြိ) [မန+ယ+ဿတိ] မှတ်ထင်လတ္တံ့။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညိဿန္တိ (ကြိ) [မန+ယ+ဿန္တိ] မှတ်ထင်ကုန်လတ္တံ့။ မညတိ (၂)ကြည့်။

မညိဿသိ (ကြိ) [မန+ယ+ဿသိ] မှတ်ထင်လတ္တံ့။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညိဿာမ (ကြိ) [မန+ယ+ဿာမ] မှတ်ထင်ကုန်လတ္တံ့။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညီ (တိ) [မန+ယ+ဏီ] မှတ်ထင်သော၊ သူ။ ဝေဠု နံ အဘိညတွာ ပထဝိံ မာ မညီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မညတီတိ မညီ (မညိ)၊ အယံ ပန မညီ စ န မညီ စ န ဝတ္တဗ္ဗော- တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ မာ မညီတိ အပ္ပဟီနာနံ

မညနာဝံ ဝသေန မာတိ မညတီတိ မာ၊ ပဟီနာနံ ပန ဝသေန န မညတီတိ အမညီ၊ မာ ဧဝ သော အမညီ စ မာမညီတိ ဧဝ-မေတ္ထ ပဒဝိဘာဂတော အတ္ထော ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ တဿ ယေန ဘာဂေန အမညီ၊ တေန မညီတိ န ဝတ္တဗ္ဗော....အဋ္ဌကထာယံ “မညီ စ န မညီ စ န ဝတ္တဗ္ဗော”တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၁။၉၃။

မညေ¹ (ကြိ) [မန+ယ+မိ] (၁) သိ၏။ မညတိ (၁) ကြည့်။ (၂) မှတ်ထင်၏။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညေ² (ကြိ) [မန+ယ+မ ။ မ-ကို ဧ-ပြု။] မှတ်ထင်ကုန်၏။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညေ³ (ကြိ) [မန+ယ+ဧယျံ] မှတ်ထင်ရာ၏။ မညတိ (၂) ကြည့်။

မညေ⁴(ဗျ) (၁) မှတ်ထင်၏။(၂)ဥပမာဇောတ-ကနိပါတ်“ကဲ့သို့”ဟု မြန်မာပြန်ရသည်။ (၁) တံ ကိံ မညသိ ဘဝံ ဝစ္ဆာယနော....ပဏ္ဍိတော မညေတိ။ မ၊၁၊၂၃၃။ ပဏ္ဍိတော မညေတိ ဘဝံ ဝစ္ဆာယနော သမဏံ ဂေါတမံ ပဏ္ဍိတော-တိ မညတိ, ဥဒါဟု နောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။ ပဏ္ဍိတော မညေတိ ဧတ္ထ မညေတိ ဣဒံ “မညတိ”တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထံ နိပါတပဒံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၄၄။ (၂) တေ ဘိန္ဒန္တာ မညေ စရန္တိ။ ဒီ၊၁။၂၅။ မ၊၁။ ၂၃၃။ (–ဝိ၊၁။၂၄၈။ ဝိ၊၃။၂၇၂။) ဝေါ ဘိန္ဒန္တာ မညေတိ ဝါလဝေဓိ ဝိယ ဝါလံ သုခုမာနိပိ....ဘိန္ဒန္တာ ဝိယ စရန္တီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁–၁၀၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၆။ ပါစိတ်၊ယော။၃၃၅။) မညေသဒ္ဒေါ ဥပမာဇောတကောတိ ဝုတ္တံ “ဘိန္ဒန္တာ ဝိယာ” တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၃၂။

မညေထ (ကြိ) [မန+ယ+ဧထ]မှတ်ထင်ရာ၏၊ မညတိ(၂)ကြည့်၊

မညေယျ (ကြိ) [မန+ယ+ဧယျ] မှတ်ထင်ရာ၏။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညေယျံ (ကြိ) [မန+ယ+ဧယျံ] မှတ်ထင်ရာ၏။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညေယျာထ (ကြိ) [မန+ယ+ဧယျာထ] မှတ်ထင်ကုန်ရာ၏။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညေယျာသိ (ကြိ) [မန+ယ+ဧယျာသိ] မှတ်ထင်ရာ၏။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မညေယျုံ (ကြိ) [မန+ယ+ဧယျုံ] မှတ်ထင်ကုန်ရာ၏။ မညတိ(၂)ကြည့်။

မဋ္ဌ (ပု၊န) [မသ+တ။ မသ အာမသနေ ဝိဇ္ဈ-နေ စ။ မသိယိတ္ထာတိ မဋ္ဌော။ နိရုတ္တိ၊နှာ။ ၄၉၂။ (မၖ -သံ)] (ပု) (၁) ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ထိုးခြင်း။ (န) (၂) အပေါက်။ (တိ) (၃) ပုတ်ခတ်အပ်–ထိုးအပ်–သော။ (၄) နူးညံ့–ချောညက်–ပြေပြစ်–သော။ (ပု) (၁) စတ္တာရော ဟိ ပဟာရာ ဩမဋ္ဌော, ဥမ္မဋ္ဌော, မဋ္ဌော, ဝိမဋ္ဌောတိ....အင်္ဂုဋ္ဌသူစိ ဝိယ ဝိနိဝိ-ဇ္ဈိတွာ ဂတော မဋ္ဌော နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၃၄။ (န) (၂) ဩမဋ္ဌ, ဥမ္မဋ္ဌ-ကြည့်။ (တိ) (၃)မသိယိတ္ထာတိ မဋ္ဌော။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၉၂။ (၄)ယထာ သာက-ဋိကော မဋ္ဌံ၊ သမံ ဟိတွာ မဟာပထံ။ သံ၊၁။၅၆။ မိလိန္ဒ၊၆၈။ (–အပ၊၁။၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၈၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၁၄။)

မဋ္ဌကုဏ္ဍလ (ပု၊န) [မဋ္ဌ+ကုဏ္ဍလ] ချောညက်သော နားပြား။ မဋ္ဌကုဏ္ဍလမိဝ သရီရံ ပဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၁။

မဋ္ဌကတ (တိ) [မဋ္ဌ+ကတ] အပြေအပြစ်ပြုအပ်သော။ ကုမာရော တတ္ထ ဂန္တွာ တံ ပဒေသံ သမ္မဇ္ဇိတွာ မဋ္ဌကတံ ဒိသွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။

မဉ္ဇုကပဒ္ဒိကာ (ထီ) [မဉ္ဇုကာ+ပဒ္ဒိကာ] (၁) ပြေပြစ်သောအပြား။ (တိ)(၂) ပြေပြစ်သော အပြားသဏ္ဌာန်ရှိသော။ မကာရမုခနှင့် မစ္ဆကာဏ္ဍက-ကြည့်။ (ဝိဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၃-အလားတူ ဝါကျ၌ “မဉ္ဇုပဒ္ဒိကံ”ဟု ရှိ၏။) ပဒ္ဒိကာ-ကြည့်။

မဉ္ဇုကမ္မ (န) [မဉ္ဇု+ကမ္မ] ချောညက်-ပြေပြစ်-အောင် ပြုလုပ်သော အမှု။ ကာဟိ ပါဏီဟိ မဉ္ဇုကမ္မံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။

မဉ္ဇုကသာဋက (နု) [မဉ္ဇုက+သာဋက] ချောညက်-ပြေပြစ်-သော ပုဆိုး။ (ခိုင်ခံ့သော ပုဆိုး။ ဇာတ်ဝတ္ထု။) ဒွေ မဉ္ဇုကသာဋကေ တေသေန တေမေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၃။

မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဒေဝပုတ္တသမာဂမ (ပု) [မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဒေဝပုတ္တ+သမာဂမ] မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိနတ်သား၏ အစည်းအဝေး။ မဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တသမာဂမေ၊ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဒေဝပုတ္တသမာဂမေ။ မိလိန္ဒ။၃၃၂။

မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဝဏ္ဏ (ပု) [မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိ+ဝဏ္ဏ] မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိလုလင်-အသွင်-သဏ္ဌာန်-ပုံ။ ပိတရိ ရောဒန္တေ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဝဏ္ဏေန အာဂန္တွာ။ မဇ္ဈိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။

မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဝတ္ထု (န) [မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိ+ဝတ္ထု] မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိ-အကြောင်းအရာ- ဇာတ်လမ်း-ဝတ္ထု။ သဗ္ဗံ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဝတ္ထုံ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။

မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိ (တိ) [မဉ္ဇု+ကုဏ္ဍလီ] ပြေပြစ်သော နားတောင်းရှိသော၊ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီမည်သော၊ သူ။ အလင်္ကတော မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီ၊ မာလဓာရီ ဟရိစန္ဒနုဿဒေါ။ ဝိမာန။၁၁၃၊ ပေတ။၁၄၆။ ဇာ၊၁။၂၁၇။ သယမေဝ သုဝဏ္ဏံ ကောဋ္ဋေတွာ မဋ္ဌာနိ ကုဏ္ဍလာနိ ကတွာ အဒါသိ။ တေနဿ ပုတ္တော မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီတွေဝ ပညာယိတ္ထ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။

မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိ (လီ) ဒေဝပုတ္တ (ပု) [မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီ+ဒေဝပုတ္တ] မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီနတ်သား။ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီဒေဝပုတ္တော ဝိမာနေနေဝ သဒ္ဓိံ အာဂန္တွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဒေဝပုတ္တဲ အာရဗ္ဘ ဝုတ္တံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၈၇။

မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိမာဏဝ (ပု) [မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီ+မာဏဝ] မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီလုလင်။ အဒ္ဓသ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီမာဏဝံ ခိဏာသယနံ ဝဒနေပဟော၀ ဗ၀နမ္မေ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၄။

မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိရူပ (န) [မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီ + ရူပ] မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီသတို့သားအသွင်။ အထ ဒေဝပုတ္တော မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီရူပံ ပဋိသံဟရိတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၇။

မဉ္ဇုကုဏ္ဍလိဝိမာန (ပု၊န) [မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီ+ဝိမာန] မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီ၏ ဗိမာန်ကို ပြသောအကြောင်းအရာ၊ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီဝိမာနဝတ္ထု။ အလင်္ကတော မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီတိ မဉ္ဇုကုဏ္ဍလီဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၄။

မဉ္ဇုဆဝိဝဏ္ဏ (တိ) [မဉ္ဇု+ဆဝိဝဏ္ဏ] ပြေပြစ် ချောညက်သော အရေအဆင်းရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗပထေ သု မဉ္ဇုဆဝိဝဏ္ဏာတိ ဒေဿတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၃။

မဉ္ဇုဒဏ္ဍက (ပု၊န) [မဉ္ဇု+ဒဏ္ဍက] ပြေပြစ်-ချောညက်-သော တုတ်ချောင်းငယ်။ ဇော-မဉ္ဇုက-ကြည့်။

မဉ္ဇုဒုကူလ (ပု၊န) [မဉ္ဇု+ဒုကူလ] ချောညက်သောဖွဲ့ပုဆိုး။ ဥဒကသာဋကံ ပရိဝတ္တေတွာ မဉ္ဇုဒုကူလံ နိဝါသေတွာ။ မဟာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၅။ ဒုကူလ-လည်းကြည့်။

မဉ္ဇုဒုဿ (န) [မဉ္ဇု+ဒုဿ] ပြေပြစ်-ချောညက်-သောပုဆိုး။ ဘိသင်္ဂ ဝေဏ္ဍံ မဉ္ဇုဒုဿံ ပဂေဂေတော ဥပနာမေသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။

မဏ္ဍပန္နက (ထ်) [မဏ္ဍ+ပန္နက] (၁) ပြေပြစ်သောအပြား။ (တိ) (၂) ပြေပြစ်သော အပြားသဏ္ဌာန်ရှိသော။ ခဇ္ဇူရိပတ္တကံ ပါ မဏ္ဍပန္နက်ံ ဝါ ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။

မဏ္ဍဖလက (န) [မဏ္ဍ+ဖလက] ပြေပြစ်–ချောညက်–သောပျဉ်ချပ်။ ကေဿ မဏ္ဍဖလကဿ ဥပရိ ဌပေတွာ။ ဝိမဘိ၊၂။၂၄၆။

မဏ္ဍဘာဝ (ပု) [မဏ္ဍ+ဘာဝ] ပြေပြစ်သည်၏ အဖြစ်၊ ပြေပြစ်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏ္ဍဘာဝတ္တ (ပု) [မဏ္ဍဘာဝ+အတ္တ] ပြေပြစ်ခြင်း အကျိုး။ ဂါထာနန္ဒသာ ပန မဏ္ဍဘာဝတ္တံ အယံ ဒေသနာ သဒ္ဒပုနရုတ္တိံ ဝဇ္ဇယန္တိ ဧဝမာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။

မဏ္ဍဘာသုရ (တိ) [မဏ္ဍ+ဘာသုရ] ပြေပြစ် ပြိုးပြိုးပြက်တောက်ပသော အရောင်ရှိသော။ သုဝဏ္ဏမယာ ဘိ မဏ္ဍဘာသုရာဟိ မုဒ္ဒိတာဟိ ဝိဘူသိတာ၊ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁၉။

မဏ္ဍယုဂ (န) [မဏ္ဍ+ယုဂ] ပြေပြစ်–နူးညံ့–သော ပုဆိုးအစုံ။ ယုဂမဏ္ဍန္တိ မဏ္ဍယုဂံ၊ သဏှသာဋ္ဌကယုဂန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။

မဏ္ဍရထင်္ဂ (န) [မဏ္ဍ+ရထင်္ဂ] (၁) ပြေပြစ်သောရထားအင်္ဂါ။ (တိ)(၂) ပြေပြစ်သော ရထားအင်္ဂါကဲ့သို့အင်္ဂါရှိသော။ သခိလာယ သဏှဝါစာယ နိဒ္ဒိသဂင်္ဂါ မဏ္ဍရထင်္ဂါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၇။

မဏ္ဍဝစန (န) [မဏ္ဍ+ဝစန] (၁) ပြေပြစ်သော စကား။ (တိ) (၂) ပြေပြစ်သော စကားရှိသော၊ သူ။ (၁) သာခလျေန္တိ မဏ္ဍဝစနေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။ (တိ) (၂) မဏ္ဍဝစနတာယ သဏှဝါစော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၂။

မဏ္ဍဝတ္ထ (န) [မဏ္ဍ+ဝတ္ထ] နူးညံ့–ချောညက်–သော–အဝတ်။ တဿ ဥပရိ ဝိတာနံ မဏ္ဍဝတ္ထံ အတ္ထရိတွာ အဒါသိ။ ပိမာန၊ဋ္ဌ။၆၆။

မဏ္ဍဝါစာ (တိ) [မဏ္ဍာ+ဝါစာ] နူးညံ့သိမ်မွေ့သော စကားရှိသော၊ သူ။ သဏှဝါစတာတိ မဏ္ဍဝါစတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆။

မဏ္ဍသာခ (တိ) [မဏ္ဍာ+သာခါ] ပြေပြစ်သော အခက်–သစ်ခက်–ရှိသော။ ကကုဓရုက္ခာ နာမ မဏ္ဍသာခါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၃။

မဏ္ဍသာဋက (ပု) [မဏ္ဍ+သာဋက] နူးညံ့သော –ချောညက်သော–ပုဆိုး–ထည်။ ယထာ ဟိ မဏ္ဍသာဋကဿ တုန္နကရဏကာလေ သူစိ ပိ သုခုမာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၈။ (–မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၄။)

မဏ္ဍသာဋကနိဝတ္ထ (တိ) [မဏ္ဍသာဋက+နိဝတ္ထ] နူးညံ့–ချောညက်–သောပုဆိုးကိုဝတ်သော၊ သူ။ အနာထပိဏ္ဍိကော အဂ္ဂုလိမုဒ္ဒိကာ ပိဠန္ဓိတွာ မဏ္ဍသာဋကနိဝတ္ထော ရတ္တုပဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။

မဏ္ဍတိ(ကြိ) [မဏ္ဍ+အ+တိ။ နိ၊တိ၊ဓာ။၅၉။] (၁) ဖျက်ဆီးတတ်၏။ (၂) နှင်ထုတ်တတ်၏။ (၃) ထွန်းလင်း တောက်ပတတ်၏။ (၄) တားမြစ် ပိတ်ပင်တတ်၏။ (၁) ဝေရံ မဏ္ဍတိ ဝိနာသေတီတိ ဝေရမဏီ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။ (–ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၅။ သာရတ္ထ၊၃။၄၅၈။ ဝိမတိ၊၂။၂၇၅။) (၂) မဏ္ဍတိ "မယိ ဣမ ဌိတာယ ကထမာဂစ္ဆသိ" တိ ဝါ တဇ္ဇေန္တီ ဝိယ နီဟရတီတိ ဝေရမဏီ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၃။ (–ဝိမတိ၊၂။၁၁၅။) (၃)မဟိ ပရိဂ္ဂါဟရေဟာတိ မဏ္ဍတိ ဇောတတိ ပကာသေတီတိ မဏီ။ အ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ (၄) တံ မဏ္ဍတိ "မယိ ဣမ ဌိတာယ ကထမာဂစ္ဆသီ" တိ တဇ္ဇေန္တီ ဝိယ နိဝါရေတီတိ ဝေရမဏီ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၃၂၁။ မ၊ဋီ၊၁။၃၀၅။

မဏ္ဍန (န) [မဏ္ဍ+ယု] သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးခြင်း။ တဿ မဏ္ဍနတော ဟနနတော ဝိနာသနတော

ဝေရမဏိယော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၃။ မ၊ဋီ၊၁၊၂၃၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၄။ (−မ၊ဋီ၊၃။၃၀၀။)

မဏိ(ထီ၊ပု) [မဏ+ဣ။ဤပစ္စည်းသက်လျှင် မဏိ။ မန+ဣ။ မ+ဏိ။ မန + ဣ+ကွိ။ မဏတိ ဓောတတိ ပဘာသတီတိ မဏိ။ အထ ဝါ ဇနာနံ မနံ ပူရေန္တော သောမနဿံ ကရောန္တော ဣတော ဂတော ပဝတ္တောတိ "မဏိ"။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ စိတ္တံ အာရာမေတိ သောမနဿံ ကရောတီတိ "မဏိ"။ အထ ဝါ မာတိ ပမာဏံ ကရောတိ အာဘရဏန္တိ မဏိ။ အထ ဝါ မရန္တာပိ ရာဇယုဝရာဇာဒယော တံ န ပရိစ္စဇန္တိ တဒတ္ထာယ သင်္ဂါမံ ကရောန္တီတိ "မဏိ"။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ သူစိ။ မနတိ မဟဂ္ဃဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ မဏိ=ရတနံ။ မောဂ်၊ ၇။၈။] (၁) ကျောက်မျက်ရတနာ။ (ဥဒါန်။ ၁၄၁−၌ "မဏိ" ပုဒ်ကို ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၄− က မဏီတိ ရတ္တနီလာဒိဘေဒေါ အနေက- ဝိဓော မဏိဟု လည်းကောင်း၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂− ၌ "မဏိနာ" ပုဒ်ကို သာရတ္ထ၊၂။၁၂၀− က မသာရဂလ္လာဒိပါသာဏေန ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀−၌ "မဏိ" ပုဒ်ကို သာရတ္ထ၊၂။ ၃၂၀-က မဏီတိ ဌပေတွာ ဝေဠုရိယာဒိကေ သေသော ဇောတိရသာဒိဘေဒေါ သဗ္ဗောပိ မဏိ ဟု လည်းကောင်း၊ ဝိမတိ၊၁။၂၆၀− က မဏီတိ ဝေဠုရိယာဒိတော အညော ဇောတိရသာဒိဘေဒေါ သဗ္ဗောပိ မဏိ ဟု လည်းကောင်း၊ ကင်္ခါ။၁၆၉−၌ မဏိ ပုဒ်ကို ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၃၁၀−က မဏီတိ ဌပေတွာ ဝေဠုရိယာဒိကေ အနုမသော ဇောတိဖလိကံ ဥပါဒါယ သဗ္ဗောပိ နီလပီတာဒိဝဏ္ဏဘေဒေါ မဏိတိ ဝေဒိတဗ္ဗောဟုလည်းကောင်း အသီးသီး ဖွင့်ကြ၏။ ယင်းအဖွင့်များအရ မဏိ- သဒ္ဒါ− ကျောက်မျက်ရတနာ အားလုံးကို ဟောနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ တွင်ကျယ် နေသော ဝေါဟာရအရ ပတ္တမြား၊မြအနက် များကို အဖွင့်မရှိသော်လည်း (က) (ခ)ဆင့် ပွားအနက်အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ မကိုဋ် ကျောက်, ပတ္တမြားလက်စွပ် အနက်များကို ဥပစာအနက် အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း ပြန် ဆိုသည်။ ခုဒ်၊၄၉၀− လာ ရတနာ ၇-ပါး ရာ၌ "မဏိ" ပုဒ်ကို ပါရိသေသနည်း, ဂေါဗလိဗဒ္ဒနည်းအားဖြင့် ခုဒ်၊ဋီ၌ ရတ္တမ- ဏိ=ပတ္တမြားဟု ဖွင့်သည်။) (က)ပတ္တမြား၊ ပတ္တမြားတုံး၊ပတ္တမြားခဲ။ (ခ) မြ။ (ဂ) ချက် ကျောက်၊ ပတ္တမြားတု။(ဃ) မကိုဋ်ကျောက်၊ မကိုဋ်ထွတ်ကျောက်မျက်ရတနာ။ (င) လက် စွပ်ကျောက်။ (၂) ကျောက်။ (၃) အိုးဘုတ် ကြီး (ခုဒ်။သျှ)။ အိုးစရည်းကြီး (ခုဒ်၊သျှ။ သစ်)။ (၄) ကျောက်အံစာ။ (၅) မင်၊ မှင်။ (၆) အလုံး၊ ရွှဲ၊ ရွှဲလုံး။ (၁) ကျောက်မျက် ရတနာ။ (ရတနာ ၇-ပါး၊ ရတနာ ၁၀-ပါး နှင့် ကျောက်မျက်ရတနာ ၂၄-မျိုးကို ပါဠိ- ပဒပိဋကကျမ်းညွှန်း၊ အဝဂ်၊ နိဒါန်း၊ ခါ− ခိ−ကြည့်။) မဏယော ဝိပ္ပကိဏ္ဏာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၇။ မဏယောတိ စ ရတနာနိ။ ပါစိတ်၊ ယော။၁၇၉။ ရတနဉ္စ မဏိ ဒွိသု။ ခုဒ်။၄၈၉။ (က)ပတ္တမြား၊ပတ္တမြားတုံး၊ပတ္တမြားခဲ။မဏိံ မေ ဘော ဒေဟိ၊ မဏိနာ မေ အတ္ထော။ ဝိ၊၁။၂၂၀။အဒ္ဒါ ဝေရောစနံ မဏိံ။ ဇာ၊၂။၇၃။ (−ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆၇။) တုဋ္ဌဟဒယော သက္ကော ဝေရောစနံ နာမ မဏိရတနံ တဿ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၂၉။ (−ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇၇။) မဏိရ- တန−လည်းကြည့်။ (ခ) မြ။ မဏိသပ္ပ− ကြည့်။ (ဂ) ချက်ကျောက်၊ ပတ္တမြားတု။ မဏိ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂) တိ ကာစမဏိပိ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၃၃၆။ (−ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၅၀။) ကာစမဏိ− လည်းကြည့်။ (ဃ) မကိုဋ်ကျောက်၊ မကိုဋ် ထွတ်ကျောက်မျက်ရတနာ။ တေ ဝေဠုပံ မကုဋ- နိဝိဋ္ဌသန္နာဂနာဂယောဂံ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ ဒီ၊၁။၇။ စူဠာမဏိံ ခါရေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ မဏိန္တိ ဣဒံ သီသမဏိံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ အာဟ "စူဠာမဏိ"န္တိ၊ စူဠာယ မဏိန္တိ

အတ္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၆။ (ဂ) လက်စွပ်
ကျောက်။ မဏိမုဒ္ဒိကာ – ကြည့်။ (၂)
ကျောက်။ မဏိ (သံ၊၁။၆၄)ဘိ ပါသာ-
ဏော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ (၃) အိုးတုတ်ကြီး၊
အိုးစရည်းကြီး။ မဏိကေ ရတနေ မဏိ။
မဏိကေ မဟာတိ ဥဒကဘာဇနေ။ ဓာန်။
ဓာန်၊ဋီ။၁၁၃။ (၄) ကျောက်အိုးစာ။
သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ အပဏ္ဏကော မဏိ
ဥဒ္ဓံ ခိတ္တော ယေန ယေနေဝ ပတိဋ္ဌာတိ။
အံ၊၁။၂၇၃။အံ၊ဋ္ဌ၊၄၉၉။ အပဏ္ဏကော မဏိတိ
ဆဟိ တလေဟိ သမန္နာဂတော ပါသကော။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၀။ အံ၊ဋီ၊၂။
၂၀၇။) (၅) မင်၊ မှင်။ မေလာ နန္ဒာ မသိ
မဏိ။ ဓာန်ဋီ။၃၄၄။ (၆) အလုံး၊ ရွှဲ၊ ရွှဲလုံး။
မဏိကာ၊ (ဂ) ကြည့်။

မဏိအာကာရာနုပဿိ (တိ) [မဏိအာကာရ+
အနုပဿိ] ပတ္တမြားဟူသော အမှတ်ဖြင့်
အဖန်တလဲလဲ ရှုသော၊ သူ။ ယထာ နာမ
ဗာလော အမဏိသဘာဝေပိ ဥဒကပုဗ္ဗုဠကေ
မဏိအာကာရာနုပဿိ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။
၂၉၇။ မ၊ဋီ၊၁။၃၄၆။

မဏိအာခရက (ပု၊န) [မဏိ+အာခရက]
ပတ္တမြားသပိတ်ခြေ။ ပဏ္ဏသာလာယော ကာ-
ရေတွာ မဏိအာခရကေ ဥပဋ္ဌပေတွာ။ ဒီ၊
ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။)

မဏိအာလောက (ပု) [မဏိ + အာလောက]
ပတ္တမြားရောင်။ မဏိအာလောကေန ဝသန္တိ။
ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။)

မဏိဩပမ္မ (န) [မဏိ+ဩပမ္မ] ကြောင်မျက်ရွဲ
ကျောက်ဥပမာ။ (မ၊၃။ ၁၄၃-၌ မဏိဝေဠု-
ရိယော သုဘော ဇာတိမာ-ဟု ရှိ၏။ အံ၊၁။
၂၁၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၈၀-တို့လည်း
ကြည့်။) မဏိဩပမ္မေ ကသိဏဖရဏံ ဝိယ။
မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၅။

မဏိဩဘာသ (ပု) [မဏိ+ဩဘာသ] ကျောက်
မျက်ရတနာရောင်။ ပတ္တမြားရောင် (ဒီ၊ဋ္ဌ၊
သျှ၊သစ်)။ "ဩဘာသော နာမ ဒီပေါဘာ-
သောပိ ဟောတိ မဏိဩဘာသောပီ"တိ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၂။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။ ဒီ၊ဋီ၊
၂။၁၄၃။)

မဏိက (န) [မဏိ+က။ မန ဉာဏေ၊ ဏ၊ ဏတ္တံ၊
မဏိယေဝ မဏိကံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၅၆။] (၁)
အိုးစရည်းကြီး။ (၂) အဖိုးများစွာထိုက်သော
ဥစ္စာဘဏ္ဍာ။ (၃) ပုလဲကုံး၊ ပုလဲသွယ်၊ ပုလဲ
ကုံး ပုလဲသွယ် သဏ္ဌာန်။ (၄) အလုံး၊
ကျောက်မှုန့်လုံး။ (က) ရွဲ၊ ရွဲလုံး၊ ရွဲလုံး
ကြီး၊ ရွဲလုံးကြီးသဏ္ဌာန်။ (၁) အိုးစရည်း
ကြီး။ ကောလမ္ဗေ စာထ မဏိကံ၊ ဘာဏ-
ကော စ အရဉ္ဇရော။ ဓာန်။၄၅၆။ (–၁၁၁၃။)
(၂) အဖိုးများစွာ ထိုက်သော ဥစ္စာဘဏ္ဍာ။
ရတနံ မဏိကဉ္စာ (ဇာ၊၂။၄၆)တိ သတ္တ-
ဝိဓရတနဉ္စ မဟဂ္ဃဘဏ္ဍကဉ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၃၉။
(၃) ပုလဲကုံး၊ ပုလဲသွယ်၊ ပုလဲကုံး ပုလဲသွယ်
သဏ္ဌာန်။ တေသမ္ပိ ဿဋ္ဌကမဏိကပရိက္ခေဒ-
လေခါဒီနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ တထာ မဏိကာ
နာမ မုတ္တာဝဠိကာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉၄။ (၄)
အလုံး၊ ကျောက်မှုန့်လုံး။ ကုရုဝိန္ဒက-
ပါသာဏစုဏ္ဏေန ဟိ သဒ္ဓိံ လာခံ ယောဇေ-
တွာ မဏိကေ ကတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။ (က)
ရွဲ၊ ရွဲလုံး၊ ရွဲလုံးကြီး၊ ရွဲလုံးကြီးသဏ္ဌာန်။
ပိပ္ပလိကောပိ မဏိကံ ဝါ ပိဋ္ဌကံ ဝါ ယံကိဉ္စိ ဥဋ္ဌာ-
ပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇။
(–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၃၀၆၇။)
မဏိကန္တိ ကောဝဋ္ဋမဏိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၃။
မဏိကန္တိ ထူလပုဗ္ဗုဠံ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊၂။
၃၀၆၇။ (–ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၄၆။)
ဝဋ္ဋမဏိက (သာရတ္ထ၊၂။၁၂၁) ကြည့်။

မဏိကဉ္စနာစိတ (တိ) [မဏိကဉ္စန + အာစိတ] ပတ္တမြားရွှေတို့ဖြင့် စီခြယ်အပ်သော။ အလင်္ကတာ မဏိကဉ္စနာစိတ (ဝိမာန။၅၈)န္တိ တေဟိ ဒိဗ္ဗမာနေဟိ မဏိသုဝဏ္ဏေဟိ အာစိတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၆။

မဏိကဋက (ပု၊န) [မဏိ + ကဋက] ပတ္တမြား လက်ကောက်။ မဏိကဋကံ ဝဇိရကဋကန္တိ- အာဒိကာ တဗ္ဗိသိဋ္ဌ ဥပနိဓာယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇။

မဏိကဏ္ဌ (တိ) [မဏိ+ကဏ္ဌ] ပတ္တမြားသွယ် လည်ဝယ်ရှိသော၊ သူ (မဏိကဏ္ဌမည်သော နဂါး)။ အထ ခေါ ဘိက္ခဝေ မဏိကဏ္ဌော နာဂရာဇာ ဂင်္ဂံ နဒိံ ဥတ္တရိတွာ။ ဝိ၊၁။၂၂၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၈။) မဏိကဏ္ဌောတိ သော ကိရ နာဂရာဇာ သဗ္ဗကာမဒဒံ မဟဂ္ဃံ မဏိံ ကဏ္ဌေ ပိလန္ဓိတွာ ဝိစရတိ။ တသ္မာ "မဏိ- ကဏ္ဌော" တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ မဏိ ကဏ္ဌေ အဿာတိ မဏိကဏ္ဌော၊ မဏိနာ ဥပလက္ခိတော ဝါ ကဏ္ဌော အဿာတိ မဏိကဏ္ဌောတိ မဇ္ဈေလောပီသမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၂။ (–ဝိမတိ၊၁၊ ၂၇၄။)

မဏိကဏ္ဌဇာတက (န) [မဏိကဏ္ဌ+ဇာတက] မဏိကဏ္ဌဇာတ်၊ ကုဋိကာရသိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အတောင်းအရမ်း များသော ရဟန်းတို့အား ဟောကြားအပ်သော ဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၃-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၇၁–၂။ ဝတ္ထု ပန ဟေဋ္ဌာ မဏိကဏ္ဌ- ဇာတကေ အာဂတမေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂။ (–၃၃၀၊၃၃၂။)

မဏိကနကဘူသိတင်္ဂ (တိ) [မဏိကနက+ဘူသိ- တင်္ဂ] ပတ္တမြား ရွှေတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ် သော ကိုယ်ရှိသော၊ ပတ္တမြား စီခြယ်ထား သော ရွှေတန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ် သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ မဏိကနကဘူသိ- တင်္ဂေ (ထေရီ။၄၃၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၃)တိ မဏိဝိစိတ္တေဟိ ဟေမမာလာလင်္ကာရေဟိ ဝိဘူ- သိတင်္ဂေ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၁။

မဏိကနကဝိစိတ္တ (တိ) [မဏိကနက+ဝိစိတ္တ] ပတ္တမြား ရွှေတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ အာဇာနီယယုဂ္ဂတ္တ မဏိကနကဝိစိတ္တေ ရထေ ဥပနီတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၁။

မဏိကမေခလာ (တိ) [မဏိကာ+မေခလာ] ရွှဲလုံးခါးစည်း။ (အိုးစရည်းကြီး၏ ခါးပတ်ပတ် လည်၌ ရွှဲလုံး သဏ္ဌာန် အလုံးကလေး များ ပြုလုပ်ထားသည်ကို ဆိုလိုသည်။) ဥဒကမဏိ- ကောတိ ကုစ္ဆိယံ မဏိကမေခလာယ ဝေလဒ္ဓ- နာမော ဘာဇနဝိသေသော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂။

မဏိကရဏ္ဍ (ထီ၊ပု) [မဏိ+ကရဏ္ဍ] (က) ကျောက်မျက်ရတနာ စီခြယ်ထားသော ကြုတ်။ (ခ) ကျောက်မျက်ရတနာ ထည့် ထားသောကြုတ်။ (က) အဋ္ဌရဇတထူပေ အဋ္ဌသု မဏိကရဏ္ဍေသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ မဏိကရဏ္ဍေသူတိ လောဟိတင်္ကမသာရဂလ္လ- ဖလိကမယေ ဌပေတွာ အဝသေသမဏိဝိစိတ္တ- ကေသု ကရဏ္ဍကေသု။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉၂။ (ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏိကရဏ္ဍကသညာ (ထီ) [မဏိကရဏ္ဍက+ သညာ] ကျောက်မျက်ရတနာ ထည့်ထား သော ကြုတ်ဟူသော အမှတ်သညာ။ မဏိက- ရဏ္ဍကသညာယ တုစ္ဆကရဏ္ဍကံ ဂဟေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၁။ မဏိကရဏ္ဍကသညာယာတိ ရိတ္တကရဏ္ဍကံယေဝ မဏိပူရိတကရဏ္ဍကောတိ ဥပ္ပန္နသညာယ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၀။

မဏိကလာပ (ပု) [မဏိ+ကလာပ] ပတ္တမြားကုံး။ ယထာ မဟာရာဇ ပုရိသော မုတ္တာကလာပ- မဏိကလာပ ပဝါဠကလာပါဘရဏပ္ပဋိမုက္က- တော။ မိလိန္ဒ။၃၂၁။

မဏိကလာပပန္တိ (ထီ) [မဏိကလာပ+ပန္တိ] ကျောက်မှန့်လုံးငြည်းအစဉ်။ (ကျောက်မှန့်လုံး ကလေးများကို ပုကီးကဲ့သို့ သီကုံးထားသော ကြေးတွန်းစရာ အရာဝတ္ထု။) ကံ မဏိကလာ- ပပန္တိ ဥဘတော ဂဟေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။

မဏိကာ (ထီ) [စိန္တာ+မဏိကာ။ စိန္တာချေ။ စိန္တာမဏိ၂–ကြည့်။] သူတစ်ပါး၏ စိတ် အကြံအစည်ကို သိကြောင်း အတတ်ပညာ၊ စိန္တာမဏိအတတ်ပညာ။ အတ္ထိ ခေါ တော မဏိကာ နာမ ဝိဇ္ဇာ။ ဒီ၊၁။၂၀၄။ ပရဿ စိတ္တံ မနုတိ ဇာနာတိ တောယာတိ စိန္တာမဏိ.... သာ ဧဝ ပုဗ္ဗပဒမန္တရေန မဏိကာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်။၂။၄၁၁။

မဏိကာရ (တိ) [မဏိ+ကရ+ဏ] (က) ကျောက်သွေးသော၊ သူ (ကျောက်သွေး သမား)။ (ခ) ကျောက်ဆစ်သော၊ သူ (ကျောက်ဆစ်သမား)။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀၄–ဗြ– လာ ဗုဒ္ဓဇာတ်ကြည့်။) (ဂ) ရွှေထွင်းသော၊ သူ (ရွှေထွင်းသမား)။ (ဃ) မဏိကာရ လောဟကာရ၊ သောဏ္ဏကာရ စ ဒုဿိကာ။ အပ၊၁။၄၂၁။ (–မိလိန္ဒ။၂၅၄။) (၁) မဏိ- ကာရော အဟောမဟံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၄။(ပင်ရင်း ဗုဒ္ဓဇာတ်၌ ပါသာ ဏကောဋ္ဌကမဏိကာရော ပန အဟောမဟံ အဟောသိ ဟု ရှိသည်။) (ဂ) သုဝဏ္ဏကာရေ မဏိကာရေ၊ မဏိမှိ ပဿ နုံမှိတံ။ ဇာ၊၂။၂၂၂။ (–မိလိန္ဒ။၁၁၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၈၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၆။)

မဏိကာရကုလူပက (တိ) [မဏိကာရကုလ+ ဥပ+ဂမု+ဏွ] ရွှေထွင်းသမား–ကျောက် သွေးသမား–အိမ်သို့ချဉ်းကပ်တတ်သော၊သူ။ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော မဏိကာရ- ကုလူပကံ တိဿတ္ထေရံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။

မဏိကာရာစရိယ (ပု) [မဏိကာရ+အာစရိယ] ရွှေထွင်းဆရာ။ ယထာ နာမ ဆေကော မဏိ-

ကာရာစရိယော ဝဇိရသူစိယာ ဝိဇ္ဈိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၉။

မဏိကုဏ္ဍလ (ပု၊န) [မဏိ+ကုဏ္ဍလ] (က) ပတ္တမြားနားတောင်း။ (ခ) ပတ္တမြားတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သောနားတောင်း။ (ဂ) ပတ္တမြား စီခြယ်ထားသောနားတောင်း။ (က)(ခ)(ဂ) သာရတ္တရတ္တာ မဏိကုဏ္ဍလေသု။ ဓမ္မ။၆၁။ ထေရ။၂၅၆။ ယမိ။၄၁၅။ဇာ၊၁။၅၃။ နေတ္တိ။ ၁၃၂။ (–မ၊၂။၃၆၆။) မဏိကုဏ္ဍလေသူတိ မဏီသု စေဝ ကုဏ္ဍလေသု စ မဏိစိတ္တေသု ဝါ ကုဏ္ဍလေသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ မဏိသု ကုဏ္ဍလေသု စ မဏိစိတေသု ဝါ ကုဏ္ဍလေသု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၈။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၃။)

မဏိကုဏ္ဍလပသာဓန (န) [မဏိကုဏ္ဍလ+ ပသာဓန] ပတ္တမြားတို့ဖြင့် စီခြယ်အပ်သော နားတောင်းတန်ဆာ။ ထုလန္တိ မဟဂ္ဃံ မဏိ- ကုဏ္ဍလပသာဓနဉ္စ တေ ဒမ္မိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၃။

မဏိကူဋ (န) [မဏိ+ကူဋ] ပတ္တမြားတောင်ထွတ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏိကူဋဂတ (တိ) [မဏိကူဋ+ဂတ] ပတ္တမြား တောင်ထွတ်သို့ရောက်သော၊ သူ။ မဟာဒေဝိ- ယာ ကုစ္ဆိမှိ မဏိကူဋာတော ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၁၁၁။

မဏိကောဋ္ဋန (န)[မဏိ+ကောဋ္ဋန] ပတ္တမြားတို့ကို ထောင်းထုခြင်း။ မဏိကောဋ္ဋိမတလ–ကြည့်။

မဏိကောဋ္ဋိမ (တိ) [မဏိကောဋ္ဋ+ဣမ] ပတ္တမြား တို့ကိုထောင်းထု၍ အညီအညွတ်ပြုအပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏိကောဋ္ဋိမတလ (ပု) [မဏိကောဋ္ဋိမ+တလ] ပတ္တမြားတို့ကို ထောင်းထု၍ အညီအညွတ် ပြုအပ်သောအပြင်၊ ပတ္တမြားတို့ကို ထုခြင်း ဖြင့် ဖြစ်သောအပြင် (သျှ)။ ရတနဝိစိတ္တ- မဏိကောဋ္ဋိမတလမိဝ နံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊

၁။၁၁။ မဏိယော ကောဋ္ဋေတွာ ကတတလတ္တာ မဏိကောဋ္ဋနေန နိဗ္ဗတ္တတလန္တိ မဏိကောဋ္ဋိမတလံ။ သာရတ္ထ၊၁။၅၇။ (–ဝိမတိ၊ ၁။၁၆။) ကုဋ္ဋေန ဂဟိတော သမံ ကတောတိ ကုဋ္ဋိမော, ကောဋ္ဋိမော ဝါ၊ တာဒိသော ယော မဏိတိ မဏိကောဋ္ဋိမော၊ နာနာရတနေဟိ ဝိစိတ္တော မဏိကောဋ္ဋိမော၊ တသ္မာ တလံ တထာ၊ အထ ဝါ မဏိယော ကောဋ္ဋေတွာ ကာတတလတ္တာ မဏိကောဋ္ဋနေန နိဗ္ဗတ္တန္တိ မဏိကောဋ္ဋိမံ၊ တမေဝ တလံ၊ နာနာရတနဝိစိတ္တံ မဏိကောဋ္ဋိမတလံ တထာ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၇၃–၄။

မဏိကောဋ္ဋိမတလဂ္ဂဟဏ (န) [မဏိကောဋ္ဋိမတလ + ဂဟဏ] မဏိကောဋ္ဋိမအဘလ-သဒ္ဒါကို ယူခြင်း။ မဏိကောဋ္ဋိမတလဂ္ဂဟဏံ သုဓာရိနိဋ္ဌိတ ဘူမိပရိကမ္မတာ ယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၁။၅၇။

မဏိက္ခန္ဓ (ပု) [မဏိ+ခန္ဓ] (က) ပတ္တမြားတုံး၊ ပတ္တမြားခဲ။ (ခ) မြတုံး၊ မြခဲ။ (က) မဏိ (က)ကြည့်။ (ခ) မဏိက္ခန္ဓဝဏ္ဏဥဒက–ကြည့်။

မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလဇလပဝါဟ (တိ) [မဏိက္ခန္ဓ+ နိမ္မလဇလပဝါဟ] ပတ္တမြားတုံးကဲ့သို့ အညစ်အကြေးကင်းစင်သော ရေအလျဉ်ရှိသော။ (ရေ၏ အညစ်အကြေး ကင်းစင်မှုကိုသာ နှိုင်းယှဉ်ရာ၌ "မဏိ ကန္ခ" ကို ပတ္တမြားတုံးဟု ပြန်ဆိုခြင်းသည် သင့်၏၊ ရေ၏ အညစ်အကြေး ကင်းစင်မှုကိုသာမက အဆင်းကိုပါ နှိုင်းယှဉ်လိုရာ၌ကား "မဏိက္ခန္ဓ" ကို မြတုံးမြခဲဟု ပြန်ဆိုခြင်းက ပို၍သင့်ဖွယ်ရှိသည်။) မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလဇလပဝါဟဉ္စ နဒိံ နေရဉ္ဇရံ ပဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇၄။

မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလသလိလ (န) [မဏိက္ခန္ဓ+နိမ္မလသလိလ] ပတ္တမြားတုံးကဲ့သို့ အညစ်အကြေးကင်းစင်သော ရေ။ မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလသလိလေဟိ ဇလာသယေဟိ စ သမန္နာဂတတ္တာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၂၊ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလသလိလဝါဟိနီ (ထီ) [မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလသလိလ+ဝါဟိနီ] ပတ္တမြားတုံးကဲ့သို့ အညစ်အကြေးကင်းသော ရေရှိသော(မြစ်)။ မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလသလိလဝါဟိနိံ ဂင်္ဂါ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၂။

မဏိက္ခန္ဓပိဠန္ဓန (န) [မဏိက္ခန္ဓ+ပိဠန္ဓန] ပတ္တမြားတုံးတန်ဆာ။ အမှ ခေတိ ဟန္ဒိမံ မဏိက္ခန္ဓပိဠန္ဓနံ၊ တဝေသော ဘောတု ဟတ္ထေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၉၅။

မဏိက္ခန္ဓဝဏ္ဏ (ပု) [မဏိက္ခန္ဓ+ဝဏ္ဏ] ပတ္တမြားတုံးအသွင်သဏ္ဍာန်။ ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ မဏိက္ခန္ဓဝဏ္ဏံ မာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။

မဏိက္ခန္ဓဝဏ္ဏဥဒက (န) [မဏိက္ခန္ဓဝဏ္ဏ+ဥဒက] မြတုံး–မြခဲ–အဆင်းနှင့်တူသော ရေ။ မဏိက္ခန္ဓဝဏ္ဏဥဒကမေဝ သန္တိဋ္ဌတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇။

မဏိခစိတ (တိ) [မဏိ+ခစိတ] ပတ္တမြားဘို့ဖြင့် စီခြယ်အပ်သော။ မဏိဗလက–ကြည့်။

မဏိဂင်္ဂါ (ထီ) [မဏိ+ဂင်္ဂါ] မြအဆင်းနှင့်တူသော ရေရှိသောမြစ်။ (သျှ–၌ကား "ပတ္တမြားအဆင်းရှိသောမြစ်၊ ပတ္တမြားရှိသောမြစ်" ဟုပြန်၏။) ဇေယံ ဂမ္ဘီရံ ဥတ္တာနာဝတာသံ ယောတိ မဏိဂင်္ဂါယ ဝိပ္ပသန္နဥဒကံ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။

မဏိဂဏရံသိဇာလဝိဇ္ဇောတိတရာဇဂဟ (တိ) [မဏိဂဏရံသိဇာလဝိဇ္ဇောတိတ+ရာဇဂဟ] ကျောက်မျက် ရတနာအပေါင်း၏ အရောင်တည်းဟူသော ကွန်ယက်ဖြင့် ထွန်းတောက်ပသော မင်းအိမ်ရှိသော။ ဂင်္ဂံ နဒိံ ဥတ္တရိတွာ မဏိဂဏရံသိဇာလဝိဇ္ဇောတိတရာဇဂဟံ ရာဇဂဟံ နာမ နဂရံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇။

မဏိဂန္ထိ (ထီ၊ပု) [မဏိ+ဂန္ထိ] ကျောက်မျက်ရတနာတုံး၊ ပတ္တမြားတုံး။ ဝဇိရဿ မဏိဂန္ထိ ဝါ ပါသာဏဂန္ထိ ဝါ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ။ အံ၊၃၊၂။၉။ (- အဘိ၊၃၊၃။၆၂။)

မဏိဂုဟာ (ထီ) [မဏိ+ဂုဟာ] ပတ္တမြားဂူ။ ဟိမဝန္တံ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ မဏိဂုဟာယံ ယေဝ ပဋိဝသတိ။ မ၊၃၊၁။၃၁၂။ (–သုတ္တနိ၊၃၊၁။၅၉။ အပ၊၃၊၁။၁၇၀။ ဇာ၊၃၊၂။၃၇၅။)

မဏိဂုဟာဒွါရ (န) [မဏိဂုဟာ+ဒွါရ] ပတ္တမြားဂူ၏ တံခါး။ တတ္ထ မဏိဂုဟာဒွါရေ မဉ္ဇူသကော နာမ ရုက္ခော။ သုတ္တနိ၊၃၊၁။၅၉။ အပ၊၃၊၁။၁၇၀။ ဒွါရ-ကြည့်။

မဏိဂုဏ (ပု) [မဏိ+ဂုဏ] ပတ္တမြားလုံး။ အင်္ဂီနိ ပနဿ မဏိဂုဏသဒိသာနိ အဟေသုံ။ ဇာ၊၃၊၁။၁၆၆။ (–၃၃၀။ ဇာ၊၃၊၃။၁၁၆။)

မဏိဂုဠိကပဋိဘာဂ (တိ) [မဏိဂုဠိကာ+ပဋိဘာဂ] ပတ္တမြားလုံးနှင့်တူသော။ မဏိဂုဠိကပဋိဘာဂေဟိ အက္ခီဟိ။ ဇာ၊၃၊၃။၁၇၇။

မဏိဂုဠိကာ (ထီ) [မဏိ+ဂုဠိကာ] ပတ္တမြားလုံး။ ကဿစိ တာရကာရူပံ ဝိယ မဏိဂုဠိကာ ဝိယ မုတ္တာဂုဠိကာ ဝိယ စ။ ဝိ၊၃၊၂။၂၉။ ပဋိသံ၊၃၊၂။၉၉။

မဏိဃဋ္ဋ (ထီ၊ပု) [မဏိ+ဃဋ္ဋ] ပတ္တမြားဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော အိုး၊ ပတ္တမြားအိုး။ မဏိဃဋေ ပက္ခိတ္တတေလဒီပ ဉာသကမ္ပိ နပဉ္ဉာ ရတိ။ ဝိ၊၃၊၁။၇၇။

မဏိစန္ဒကပ္ပိတ (တိ) [မဏိစန္ဒ+ကပ္ပိတ] ဝန်းဝိုင်းသော ပတ္တမြားဖြင့် တပ်ဆင်ထားသော လဂန်းနှင့်တူသော ပတ္တမြားဖြင့် တပ်ဆင်ထားသော။ မဏိစန္ဒကပ္ပိတ (ဝိမာန၊၉၁)န္တိ မဏိမယမဏ္ဍလသာနုဝိဒ္ဓံ စန္ဒမဏ္ဍလသဒိသေန မဏိနာ အနုဝိဒ္ဓံ။ ဝိမာန၊၃၊၂၅၇။

မဏိစမ္မ (န) [မဏိ+စမ္မ] ပတ္တမြားနှင့်တူသော မိန်ညိုချပ်၊ ပတ္တမြား စီခြယ်ထားသော မိန်ညိုချပ်။ ဆဒ္ဒန္တော နာဂရာဇာ မဏိစမ္မံ ဝိယ ဒသာဗလဒဏ္ဍိယံ။ ဒီ၊၃၊၂။၁၄၀။ သာရတ္ထ၊၃၊၄၄၆။ (–ဒီ၊၃၊၂။၂၇၂။)

မဏိစိတ (တိ) [မဏိ+စိတ] ပတ္တမြား စီခြယ်ထားသော။ မဏိကုဏ္ဍလ-ကြည့်။

မဏိစိတ္တ (တိ) [မဏိ+စိတ္တ] ပတ္တမြားဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ မဏိစိတ္တသု ဝါ ကုဏ္ဍလေသု။ နေတ္တိ၊၃၊၂၄၃။

မဏိစိတ္တသုဝဏ္ဏဒဏ္ဍ (တိ) [မဏိစိတ္တ+သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍ] ပတ္တမြားဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ရွှေအရိုးရှိသော။ မသော မဏိစိတ္တသုဝဏ္ဏဒဏ္ဍံ ဝါလဗီဇနိံ။ ဇာ၊၃၊၅။၂၈၂။

မဏိစူဠက (ပု) [မဏိ+စူဠက] မဏိစူဠကမည်သူ (ရွာသူကြီး)။ အထ ခေါ ဒါယုသော မဏိစူဠကော ဂါမဏိ တံ ပရိသံ။ ဝိ၊၄။၄၉၄။

မဏိစောရ (ပု) [မဏိ+စောရ] ပတ္တမြားသူခိုး။ (မဟာသာရဇာတ်, မဟောသဓာ ဇာတ်တို့၌ကား စူဠာမဏိ=မကိုဋ်သွတ် ကျောက်မျက်ရတနာ ခိုးသူကိုပင် "မဏိစောရ" ဟု သာမညသုံးထား၏။ ဇာ၊၃၊၁။၄၀၆။ ဇာ၊၃၊၆။၂၁၁-၃-ကြည့်။) မဏိစောရော စိန္တေသိ "ချဇဘာဇုံ ဝိဿဇ္ဇေတုံ ဝါ ဝလဥ္ဇေတုံ ဝါ န သက္ကာ"တိ။ သံ၊၃၊၁။၁၃၇။ (–ဇာ၊၃၊၁။၄၀၁။ ဇာ၊၃၊၂။၁၁၂။ ဇာ၊၃၊၆။၂၁၃။)

မဏိစောရဇာတက (န) [မဏိစောရ+ဇာတက] မဏိစောရဇာတ်၊ ဘုရားရှင်အား သတ်ဖို့ကြိုးစားသော ဒေဝဒတ်ကိုအကြောင်းပြု၍ လွန်ခဲ့သည့် အတိတ်ဘဝကလည်း မိမိအား "ပတ္တမြားသူခိုး" ဟု ရိုးစွပ်ကာ သတ်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့ပုံ အကြောင်းကို ဟောကြားသော ဇာတ်။ (ဤဇာတ်၌လည်း စူဠာမဏိကိုပင် မဏိဟု သာမညသုံးနှုန်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဇာ၊၃၊၂။

၁၁၀–၄–ကြည့်။) ဇာတကပါဠိ၊ ၂–နိပါတ်၊ ၅–ဝဂ်၊ ၄–ဇာတ်။ သီလဝန္တံ မာတုဂါမံ နိဿာယ သောတ္ထိဘာဝေါ မဏိစောရဇာ-တကသမ္ဗုလဇာတကခဏ္ဍဟာလဇာတကေဟိ ကထေတဗ္ဗော။ ဇာ၊ဋ္ဌ:၄။၇ဂ။

မဏိစ္ဆာယာ (ထီ) [မဏိ+ဆာယာ] ပတ္တမြား၏ အရောင်။ ပုန ပုဏ္ဏာယ ပေါက္ခရဏိယာ မဏိစ္ဆာယာ ပညာယိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁ဂ၄။

မဏိဆတ္တ (န) [မဏိ+ဆတ္တ] ပတ္တမြားထီး။ (ဣန္ဒနီလာကျောက်မျက်ရတနာထီး။ မဟာ-ဗုဒ္ဓဝင်၊ဒု၊၃၁၅။) ဥပရိ မဏိဆတ္တေန ဝိယ ဗောဓိသာခါဟိ ဓာရိယမာနေဝ နိသီဒိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၇။

မဏိဇလသဒိသ (တိ) [မဏိသဒိသ + ဇလ] မြအဆင်းနှင့်တူသော ရေရှိသော။ မဏိဇာ-လသဒိသ–ကြည့်။

မဏိဇာလ (န) [မဏိ+ဇာလ] (က) ပတ္တမြားကွန်ယက်။ (ခ) မြကွန်ယက်။ (က) ပိဋ္ဌိ-ယံ မုတ္တာဇာလံ မဏိဇာလံ ကဥ္စနဇာလန္တိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ဂ၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၅၂။ (ခ)အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏိဇာလသဒိသ (တိ) [မဏိဇာလ+သဒိသ] မြကွန်ယက်နှင့်တူသော ရေရှိသော(ဗိမာန်)။ မဏိဇာလသဒိသာ (ဝိမာန။၅၁)တိ မဏိ-ဇာလသဒိသဇလာ။ မဏိဇလသဒိသာတိပိ ပါဠိ၊ မဏိသဒိသဇလာတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၁၄၇။

မဏိဇာလသဒိသဇလ (တိ) [မဏိဇာလသဒိသ+ ဇလ] မြကွန်ယက်နှင့်တူသော ရေရှိသော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏိဇောတိရသ (ပု) [မဏိ + ဇောတိရသ] ဇောတိရသ်မည်သော ပတ္တမြား၊ အလိုခပ်သိမ်းကို ပေးစွမ်းနိုင်သော ပတ္တမြား။ (သျှ-ဋ္ဌ ဝါကျအနက်ပေးသည်။) သဗ္ဗေ ပူရေန္တု သင်္ကပ္ပါ၊ မဏိဇောတိရသော ယထာ။ မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၅ဂ၊၂၃၆။

မဏိတာလဝဏ္ဋ [မဏိ + တာလဝဏ္ဋ] ပတ္တမြားစီခြယ်ထားသော ယပ်ဝန်း။ သုဝဏ္ဏသမုဂ္ဂေ မဏိတာလဝဏ္ဋေသု ဌပိတာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂ဂ၃။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၆ဂ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၅။)

မဏိတ္ထမ္ဘ (ပု) [မဏိ + ထမ္ဘ] ပတ္တမြားဖြင့် ပြီးသော တိုင်၊ ပတ္တမြားတိုင်။ မဏိတ္ထမ္ဘေသု ပဝါဠမယာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။

မဏိထမ္ဘ (ပု) [မဏိ + ထမ္ဘ] ပတ္တမြားတိုင်ရှိသော၊ ပတ္တမြားတိုင်ထူထားသော။ ဒွါဒသ-ယောဇနိကေ မဏိထမ္ဘေ ကနကဝိမာနေ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၂၆။

မဏိထူဏ (တိ) [မဏိ+ ထူဏ] ပတ္တမြားတိုင်ရှိသော၊ ပဒုမရာဂ စသော ပတ္တမြားဖြင့် ပြီးသော တိုင်ရှိသော။ ဥစ္စမိဒံ မဏိထူဏံ ဝိမာနံ။ ဝိမာန။ဂ၀၊ဂ၁၊၉၇၊၁၂၄။ မဏိထူဏန္တိ ပဒုမ-ရာဂါဒိမဏိမယထမ္ဘံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၂၇။

မဏိထူပ (ပု) [မဏိ + ထူပ] ပတ္တမြားစေတီ။ ဒွေငါနုမိန္နေဝ ယောဇနုပ္ပမာဏံ မဏိထူပံ ဥဋ္ဌာပြေဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။)

မဏိဒဏ္ဍက (တိ) [မဏိ+ဒဏ္ဍ+က] ပတ္တမြားရိုးရှိသော၊ပတ္တမြားအရိုးတပ်ထားသော။ ကေဥ္စ မဏိဒဏ္ဍကံ သုဝဏ္ဏပယကဏ္ဏိကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊ ၂၇၀။

မဏိဒဏ္ဍကုသ (ပု) [မဏိဒဏ္ဍ+အင်္ကုသ] ပတ္တမြားရိုးတပ်သော ချွန်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏိဒဏ္ဍတောမရ (ပု) [မဏိဒဏ္ဍ + တောမရ] ပတ္တမြားရိုးတပ်သော ချွန်း။ အံသေ အာ-သတ္တခဂ္ဂါနိ မဏိဒဏ္ဍတောမရေ ဂဟေတွာ နိက္ခမိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ မဏိဒဏ္ဍတော-မရေတိ မဏိဒဏ္ဍင်္ကုသေ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၃။

မဏိဒဏ္ဍဝဏ္ဏ (တိ) [မဏိဒဏ္ဍ+ ဝဏ္ဏ] ပတ္တမြားရိုး အဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသော။ မဏိ-ဒဏ္ဍဝဏ္ဏောဟိ ဝေဏုဟိ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။

မဏိဒဏ္ဍဝိစိတ္တက (တိ) [မဏိဒဏ္ဍ+ဝိစိတ္တ+က] ပတ္တမြားတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော အရိုးရှိ

သော၊ ဆန်းကြယ်သော ပတ္တမြားရိုးတပ်သော။ မဏိဒဏ္ဍဝိစိတ္တက (ဇာ၊၂။၂၄၁)န္တိ မဏိဟိ ထရုမို ဝိစိတ္တကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၆၉။

မဏိဒါမ (နု) [မဏိ + ဒါမ] ပတ္တမြားပန်းကုံး၊ ပတ္တမြားပန်းဆိုင်း။ သီသတော သမ္ပရိဝတ္တိယာမာနံ မဏိဒါမံ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။ (–သာရတ္ထ၊၃။၄၅။)

မဏိဒီပ (ပု) [မဏိ + ဒီပ] ပတ္တမြား ဆီမီး။ ယထာ အနေကေသံ မဏိဒီပါဒီနံ ပဘာ ရူပံ ကေသွိံ ပဒေသေ ပဝတ္တမာနံ။ ဒနုဋီ၊၃။ ၁၂၂။

မဏိဓဇ (ပု) [မဏိ + ဓဇ] ပတ္တမြားတံခွန်။ သုဝဏ္ဏယဋ္ဌိသု မဏိဓဇာ အဟေသုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၃။

မဏိဓာရီ (တိ) [မဏိ+ဓရ+ဏီ] ပတ္တမြား ရတနာကို ဆောင်လေ့ရှိသော၊ ပတ္တမြား လည်ဆွဲရှိသော၊ သူ။ ဝိရသံ ဝတ ပဿာမိ၊ သဟာယံ မဏိဓာရိနံ။ ဇာ၊၁။၁၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၉၆။

မဏိနာဝါ (ထီ) [မဏိ+နာဝါ] ပတ္တမြားဖြင့် ပြီးသောလှေ၊ ပတ္တမြားလှေ။ မဏိနာဝါယ ပဝါဋ္ဌပလ္လင်္ကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၅။

မဏိပဋိမာ (ထီ) [မဏိ+ပဋိမာ] မြဆင်းတု (ဇာတ်ဝတ္ထု)၊ မြရုပ်တု။ သော သောဋ္ဌသဝဿကာလေ မဏိပဋိမာ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇။

မဏိပဋိသာမက (တိ) [မဏိ+ပဋိသာမက] ပတ္တမြားကို–သိုမှီး–သိမ်းဆည်း–တတ်သော၊ သူ။ မဏိပဋိသာမကာနံ ကော ဥပါယံ အာစိက္ခိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။

မဏိပနာဠိကာ (ထီ) [မဏိ+ပနာဠိကာ] ပတ္တမြား ပြွန်၊ ပတ္တမြားပိုက်။ မဏိပနာဠိကာ ဝိယ စ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။

မဏိပဗ္ဗတ (ပု) [မဏိ+ပဗ္ဗတ] ပတ္တမြားတောင်။ ဠုတရော ပန မဏိပဗ္ဗတော ဝိယ ဝိလာသမာနော ဌိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၄။ (–၁၄၉။)

မဏိပဗ္ဗတသသိရိကဝနသဏ္ဍ (ပု) [မဏိပဗ္ဗတသသိရိက+ဝနသဏ္ဍ] ပတ္တမြားတောင်တို့ဖြင့် အသရေရှိ–တင့်တယ်–သော တောအုပ်။ ဘဂဝါ မဏိပဗ္ဗတသသိရိကဝနသဏ္ဍတော ဒါဌဗလော မဟာဗျဂ္ဃော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။

မဏိပ(ဗ္ဗ)ဘာ (ထီ) [မဏိ+ပဘာ] ပတ္တမြား ရောင်။ မဏိပဘာဒီနံ ဝိယစ မဏိဝဏ္ဏာဒယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၄။ မဏိပ္ပဘာဒီနံဝိယ မဏိဝဏ္ဏာဒယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၄။ ဋ္ဌတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၇၂။

မဏိပဘာဖရဏ (နု) [မဏိပဘာ+ဖရဏ] ပတ္တမြားရောင်၏ ပျံ့နှံ့ခြင်း။ မဏိပဘာဖရဏံ သာ ဝိယ ဖြဟ္မလောကေ ခေတ္တဖရဏံ ဒဿိတတ္တာ။ မဋီ၊၃။၃၁၉။

မဏိပ္ပဘာသနာမက (တိ) [မဏိပ္ပဘာ+သဒ္ဒနာ+နာမက] မဏိပ္ပဘာဟု တူသော အမည်ရှိသော၊ သူ။ သောဠသဿိတော ကပ္ပသတေ၊ မဏိပ္ပဘာသနာမကာ။ အပ၊၁။၁၇၉။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။)

မဏိပရိပုဏ္ဏကရဏ္ဍ (ထီ၊ ပု) [မဏိပရိပုဏ္ဏ+ကရဏ္ဍ] ပတ္တမြားဖြင့် ပြည့်သော ကြုတ်။ မဏိကရဏ္ဍကသဒ္ဒာ–ကြည့်။

မဏိပလ္လင်္က (ပု) [မဏိ+ပလ္လင်္က]ပတ္တမြားပလ္လင်။ ကဒါဟံ မဏိပလ္လင်္ကေ၊ ဂေါနကေ စိတ္တသန္ထတေ။ ဇာ၊၂။၁၆၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၀။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၃။)

မဏိပဿပဗ္ဗတ (ပု) [မဏိပဿ+ပဗ္ဗတ] မဏိပဿအမည်ရှိသော တောင်။ တတော မဏိပဿပဗ္ဗတော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉။

မဏိပဟံသနကမ္မ (နု) [မဏိပဟံသန+ကမ္မ] ပတ္တမြားကို ရှင်စေတတ်သောအမှု၊ ပတ္တမြား အရောင်တင်သောအမှု။ မယာ မဏိပဟံသနကမ္မံ ကရောန္တေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၂၇။

မဏိပါကာရ (ပု) [မဏိ+ပါကာရ] ပတ္တမြား တံတိုင်း။ မဏိပါကာရေ သပရိဝါရဿ အတ္တနော ဆာယံ ဒိသွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၆။

မဏိပါဒုကာ (ထိ) [မဏိ+ပါဒုကာ] ပတ္တမြားစီခြယ်ထားသော ခြေနင်း။ ဥဏှီသံ ဝါလဗီဇနိံ ခဂ္ဂေါ မဏိပါဒုကာ သေတစ္ဆတ္တန္တိ ပဉ္စိမေ ရာဇကကုဓာဘဏ္ဍ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၆၆။

မဏိပါသာဏ (ပု) [မဏိ+ပါသာဏ] (အရှပ်စသည်ကို) ပွတ်တိုက်စရာကျောက်။ နော ဝိမဇ္ဇနက္ခမောတိ သဝိညာဏကော မဏိပါ-သာဏောန ဝိမဒ္ဒိယမာနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။

မဏိပါသာဒ (ပု) [မဏိ+ပါသာဒ] ပတ္တမြားအတိပြီးသောပြာသာဒ်၊ ပတ္တမြားပြာသာဒ်။ ဇောတိကဿ ဂဟပတိဿ ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ မဏိပါသာဒေါ ဥဋ္ဌဟိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၈၅။)

မဏိပူဇာ (ထိ) [မဏိ+ပူဇာ] ပတ္တမြားဖြင့်ပူဇော်ခြင်း။ ဣမာယ မဏိပူဇာယ၊ ဝိပါကော ဟောတု ဘဒ္ဒကော။ အပ၊၂။၄၇။ (-၄၈။)

မဏိပူဇက (ပု) [မဏိ+ပူဇ+ဏ္ဍု] ပတ္တမြားဖြင့်ပူဇော်တတ်သူ၊ ပတ္တမြားပလ္လင်ဖြင့် ပူဇော်တတ်သူ၊ မဏိပူဇကမထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ မဏိပူဇကော ထေရော။ အပ၊၁။၂၁၁။ အပ၊၂။၄၈။

မဏိပူဇကတ္ထေရ (ပု) [မဏိပူဇက+ထေရ] မဏိပူဇကထေရ်။ အာယသ္မတော မဏိပူဇ-ကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။

မဏိဖလက (န) [မဏိ+ဖလက] ပတ္တမြားစီသော ပျဉ်ချပ်။ ဂန္ဓကုဋိအဘိမုခေါ ဂန္တွာ မဏိဖလကေ အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇၇။) မဏိဖလကေတိ မဏိခစိတေ ပမုခေ အတ္ထတဖလကေ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၇။

မဏိဖလကသေတု (ပု) [မဏိ+ဖလကသေတု] ပတ္တမြား စီခြယ်အပ်သော ပျဉ်တံတား။ မဏိဖလကသေတုံ ပန အက္ကမန္တော ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။

မဏိဖလိကရသ္မိ (ထိ) [မဏိ+ဖလိက+ရသ္မိ] ပတ္တမြားရောင် ဖလ်ရောင်။ ဒက္ခိဏပစ္ဆိမ-ပဿေပိ နိက္ခန္တာ မဏိဖလိကရသ္မိယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။

မဏိဗန္ဓ (ပု) [မဏိ+ဗန္ဓ။ မဏိဝိကတိံ ဗန္ဓတိ တွောတိ မဏိဗန္ဓော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၂၆၅။] လက်ကောက်ဝတ်။ မဏိဗန္ဓတော ပဘုတိ ဒိန္နမ္ပိ ဟတ္ထာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၂၉။)

မဏိဗန္ဓဋ္ဌိ (န) [မဏိဗန္ဓ+အဋ္ဌိ] လက်ကောက်ဝတ်ရိုး။ မဏိဗန္ဓဋ္ဌိနိ ကေဝေါ အလ္လိယာ-ပေတွာ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၉။

မဏိဗန္ဓန (န) [မဏိ+ဗန္ဓန] လက်ကောက်ဝတ်။ သဥ္စ ဂိဝံ မဏိဗန္ဓနဉ္စ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေန္တာ အာပတ္တိ။ ဝိမတိ၊၂။၆၁။

မဏိဘက္ခက (န) [မဏိ+ဘက္ခက] ပတ္တမြား ဘက္ခာ။ မဏယောတိ မဏိဘက္ခကာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၅။

မဏိဘဒ္ဒ (ပု) [မဏိ+ဘဒ္ဒ] (၁) မာဏိဘဒ္ဒဂိုဏ်း။ (တိ)(၂)မဏိဘဒ္ဒအမည်ရှိသော၊သူ(ဘီလူး)။ (၁) ပိသာစာ မဏိဘဒ္ဒါ ပုဏ္ဏဗဒ္ဒါ။ မိလိန္ဒ။၁၈၉။ (တိ) (၂) မဏိမာလိကေ စေတိယေ မဏိဘဒ္ဒဿ ယက္ခဿ ဘဝနေ။ သံ၊၁။၂၁၀၊ (-စူဠနိ။၄၉။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၁၁။)

မဏိဘဒ္ဒဝတ (ပု၊န) [မဏိဘဒ္ဒ+ဝတ] မဏိဘဒ္ဒဂိုဏ်းသူ ဂိုဏ်းသားတို့၏ အကျင့်။ ပုဏ္ဏ-ဘဒ္ဒဝတံ ဝါ မဏိဘဒ္ဒဝတံ ဝါ အဂ္ဂိဝတံ ဝါ။ မဟာနိ။၇၁။

မဏိဘဒ္ဒဝတိက (တိ) [မဏိဘဒ္ဒဝတ+ဣက] မဏိဘဒ္ဒဂိုဏ်း၏အကျင့်ရှိသော၊မဏိဘဒ္ဒဂိုဏ်းသူဂိုဏ်းသားတို့၏ အကျင့်အတိုင်းကျင့်သော၊သူ။ မဏိဘဒ္ဒဝတိကာ ဝါ ဟောန္တိ။ မဟာနိ။ ၆၈။ (-စူဠနိ။၄၉။)

မဏိဘာဇနဂတ (တိ) [မဏိဘာဇန+ဂတ] ပတ္တမြားခွက်၌ တည်သော။ တံ တံ သဗ္ဗံ မဏိဘာဇနဂတံ ဝိယ ဒိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။

မဏိဘာသ (ပု) [မဏိ+ဘာသု+အ] မြရောင်ကဲ့သို့ ထင်ရသော။ ဇေကံ ဂမ္ဘီရံ ဥတ္တာနာဝဘာသံ ဟောတိ မဏိဘာသံ ဝိပ္ပသန္နဥဒကံ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၀။ မဏိဂင်္ဂါ–ကြည့်။

မဏိဘူသိတ (တိ) [မဏိ+ဘူသိတ] ပတ္တမြားဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ ကဏ္ဍာဘာသတ္တံ မဏိဘူသိတံ မေ။ ဇာ၊၁၊၂၀၅။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅ဂ။

မဏိဘေဒ (ပု) [မဏိ+ဘေဒ] သန္တာဟူသော ကျောက်တစ်မျိုး။ အထ နိတ္တိ ပဝါဠော စ၊ မဏိဘေဒေ တထာကုံရေ။ မဏိဘေဒေ ယော လောကေ "သန္တာ" တိ ဝုစ္စတိ။ ဓာန်။ဓာန်၊ ဋီ။၉၀၇။

မဏိမဏ္ဍပ (ပု) [မဏိ+မဏ္ဍပ] ပတ္တမြားမဏ္ဍပ်။ တောသေန္တိ သတ္တေ မဏိမဏ္ဍပါ၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၉။

မဏိမယ (တိ) [မဏိ+မယ](က)ကျောက်မျက်ရတနာဖြင့်ပြီးသော၊ ကျောက်မျက်ရတနာဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော။ (ခ) ကျောက်ညိုရောင်အဆင်းဖြင့် ပြီးသော၊ ဣန္ဒနီလာပတ္တမြားညိုရောင် အဆင်းရှိသော (သျ)။ (က) နှ မဏိမယော ပတ္တော မာရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။၂၄ဂ။ (–အပ၊၁။၂။ အပ၊၂၊၁၇၉။) မဏိမယောတိ တွေ ပန ဣန္ဒနီလာဒိမဏိမယော ဝုတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇။ မဏိမယာ နီလမဏိဟိ ကတာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁ဂ။ (–အပ။ ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။) (ခ) ဒက္ခိဏပဿံ မဏိမယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ မဏိမယန္တိ ဣန္ဒနီလမယံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၅။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၁။)

မဏိမယစန္ဒကာနုဝိဒ္ဓ (တိ) [မဏိမယ စန္ဒက+အနုဝိဒ္ဓ] ပတ္တမြားဖြင့်ပြီးသောလဝင်းအသွင် – တပ်ဆင်ထားသော – စီခြယ်ထားသော၊ လဝင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော ပတ္တမြားဖြင့် စီခြယ်အပ်သော။ မဏိစန္ဒကပ္ပိတာ (ဝိမာန၊၈၁)တိ စာမရောလမ္ဗနဋ္ဌာနေသု မဏိမယစန္ဒကာနုဝိဒ္ဓါ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၅ဂ။

မဏိမယပဗ္ဗတကူဋ (ပု၊န) [မဏိမယ+ပဗ္ဗတကူဋ] ကျောက်ဖြင့်ပြီးသောတောင်ထွတ်၊ ကျောက်တောင်ထွတ်။ မဏိမယပဗ္ဗတကူဋသန္နိဘာဟိ မဟာတိဟိ ဥမိဟိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၂၆။

မဏိမယဖလကသေတု (ပု) [မဏိမယ+ဖလကသေတု] ပတ္တမြားစီခြယ်အပ်သော ပျဉ်တံတား။ မဏိမယဖလကသေတုံ အက္ကမန္တော ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁၁။

မဏိမယမင်္ဂလာနုဝိဒ္ဓ (တိ) [မဏိမယမင်္ဂလ+အနုဝိဒ္ဓ] လဝင်းသဏ္ဌာန်ရှိသောပတ္တမြားဖြင့် – တပ်ဆင်ထားသော– စီခြယ်ထားသော။ မဏိစန္ဒကပ္ပိတ–ကြည့်။

မဏိမယမေခလာ (ထီ) [မဏိမယ+မေခလာ] ပတ္တမြားဖြင့်ပြီးသော ခါးကြိုးတန်ဆာ။ မဏိမေခလာ (၁) ကြည့်။

မဏိမယသောပါနဗာဟုက (တိ) [မဏိမယ+သောပါနဗာဟု+က] ပတ္တမြားဖြင့်ပြီးသော စောင်းတန်းလက်ရန်းရှိသော။ ပဝါဠမယဉဏ္ဍိသေဟ် မဏိမယသောပါနဗာဟုကေဟိ။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၅။

မဏိမယာဒါသမဏ္ဍလ (နှ) [မဏိမယ+အာဒါသမဏ္ဍလ] မြဖြင့်ပြီးသော ကြေးမုံဝန်း၊ မြကြေးမုံဝန်း။ ဌပိတမဏိတာလဝဏ္ဋ ဝိယ မဏိမယာဒါသမဏ္ဍလမိဂ စ ဟုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၆၅။

မဏိမာလာဓရ (တိ) [မဏိမာလာ+ဓရ+အ] ပတ္တမြားပန်းကို ပန်ဆင်သော၊ သူ။ မဏိမာလာဓရံ ဂေဟ ဇနော သာမိံ ဥဒိက္ခတိ။ မိလိန္ဒ။၃၂၁။

မဏိမာလိက (တိ) [မဏိမာလာ+ဣက] မဏိမာလိကအမည်ရှိသော။ မဏိဘဒ္ဒ (တိ) (၂) ကြည့်။

မဏိမိဿ (တိ) [မဏိ+မိဿ] ပတ္တမြားကုံးနှင့် ရောနှောသော။ မဏိမိဿာ (ဝိ၊၁။၁၇၄)တိ သုတ္တာရုဠှေဟိ မဏိဟိ မိဿေတ္ဝာ ကတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။

မဏိမုတ္တပဝါဠိက (တိ) [မဏိမုတ္တပဝါဠ+ဣက] ပတ္တမြား ပုလဲ သန္တ္တာရှိသော။ သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ မဏိမုတ္တပဝါဠိကာ။ အပ၊၂။၁၆၉။

မဏိမုတ္တရတနခစိတ (တိ) [မဏိမုတ္တရတန + ခစိတ] ပတ္တမြား, ပုလဲရတနာတို့ဖြင့် စီခြယ် အပ်သော။ မဏိမုတ္တရတနခစိတံ၊ သဗ္ဗာဘရဏဘူသိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၂။

မဏိမုတ္တာဝလိ(လု)ကာကိဏ္ဏ (တိ) [မဏိမုတ္တာဝလိ(လု)ကာ + အာကိဏ္ဏ] ပတ္တမြား, ပုလဲတို့ဖြင့် ပြီးသော သဲတို့ဖြင့် ပြွမ်းသော။ ပတ္တမြား, ပုလဲ, သဲတို့ဖြင့် ခင်းအပ်သော။ မဏိမုတ္တာဝလိကာကိဏ္ဏာ၊ နိမ္မိတာ ရတနမယာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၁။ မဏိမုတ္တာဝလိကာကိဏ္ဏာတိ မဏိမုတ္တာမယဝါလုကာကိဏ္ဏာ။ အထ ဝါ မဏယော စ မုတ္တာ စ ဝါလုကာ စ မဏိမုတ္တာဝါလုကာ။ တာဟိ မဏိမုတ္တာဝါလုကာဟိ အာကိဏ္ဏာ သန္ထတာတိ မဏိမုတ္တာဝါလုကာကိဏ္ဏာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၃။

မဏိမုတ္တာကဋ္ဌနဝိစိတ္တမောဠိဗဒ္ဓ (ဘိ) [မဏိမုတ္တာကဋ္ဌန ဝိစိတ္တ မောဠိ+ဗဒ္ဓ] ပတ္တမြား ပုလဲ ငွေ တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ဦးသျှောင်ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော၊ သူ။ ဇာတရူပရဇတံ သာဒိယန္တော မဏိမုတ္တာကဋ္ဌနဝိစိတ္တမောဠိဗဒ္ဓေါ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၀။

မဏိမုတ္တိကဝါလုက (တိ) [မဏိမုတ္တိက+ဝါလုက] ပတ္တမြား ပုလဲတို့ဖြင့် ပြီးသော သဲရှိသော။ သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ မဏိမုတ္တိကဝါလုကာ။ အပ၊၁။၃၉၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။

မဏိမုဒ္ဒိကာ (ထီ) [မဏိ+မုဒ္ဒိကာ] လက်စွပ်ကျောက်။ ယထာ မဏိ (ထေရီ။၄၀၈)တိ မဏိမုဒ္ဒိကာ ဝိယ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁၀။

မဏိမူလ (နပ) [မဏိ+မူလ] ပတ္တမြားဖိုး။ သော "သဗ္ဗေဝ မယံ ဒါသတ္တံ ဥပဂစ္ဆန္တာ မဏိမူလံ န အဒ္ဒသာမ" တိ ရဇ္ဇုံ ဂဟေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃။

မဏိမေခလာ (ထီ) [မဏိ+မေခလာ] (၁) ပတ္တမြားဖြင့်ပြီးသော ခါးကြိုးတန်ဆာ။ (၂) မဏိမေခလာမည်သူ၊ မဏိမေခလာနတ်သမီး။ (၁) အင်္ဂံ မဏိမေခလ (ဇာ၊၂။၃၇၅)န္တိ အင်္ဂဒါဘရဏဉ္စ မဏိမယမေခလဉ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၀၂။ (၂) မဏိမေခလာ နာမ ဒေဝဓီတာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၄။

မဏိယဋ္ဌိ (နပ) [မဏိ+ယဋ္ဌိ] ပတ္တမြား အရိုးသာလျှင်ဖြစ်သော တံခွန်တိုင် (သျ)၊ ပတ္တမြားအလံတိုင်။ မဏိယဋ္ဌိသု သုဝဏ္ဏဓဇာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၃။

မဏိယာစန (ထီ၊နပ) [မဏိ+ယာစန] ပတ္တမြားကို တောင်းခြင်း။ မဏိယာစနာယ တဿ အနာဂမနေန။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၂-၃။

မဏိယုတ္တ (တိ) [မဏိ+ယုတ္တ] ပတ္တမြားနှင့် ယှဉ်သော၊ ပတ္တမြားစီခြယ်ထားသော။ မဏိကုဏ္ဍလေသူတိ မဏီသု စ ကုဏ္ဍလေသု စ, မဏိယုတ္တေသု ဝါ ကုဏ္ဍလေသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၀။ မဏိကုဏ္ဍလ (ဂ)လည်းကြည့်။

မဏိရတန (နပ) [မဏိ+ရတန] ပတ္တမြားရတနာ။ (ကျ)ပတ္တမြားရတနာသည် လူအများဝတ်ဆင်ကြသော ဟင်းထွက်ကျောက်ပတ္တမြား ရတနာနှင့် စကြာမင်းတို့အားသာ ဖြစ်ပေါ်လာမြဲဖြစ်သော ရတနာ ၇-ပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ပတ္တမြားရတနာဟု ၂ မျိုးရှိသည်။ စကြာမင်းများသာ ပိုင်ဆိုင်ထိုက်သော ပတ္တမြားရတနာသည် အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အမိုက်မှောင်၌ တစ်ယူဇနာမျှ လောက် အရပ်တိုင်အောင် အလင်းရောင်ကို ပေးစွမ်းနိုင်၏။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။) အလျား ၄-တောင် ပမာဏရှိ၏၊ လှည်းပုံတောင်း (ပဒေါင်း) သဏ္ဌာန်ပမာ ညီမျှဝန်းဝိုင်း၏၊ အစွန်းနှစ်ဘက်၌ အချက်၏ အဆုံးမှ ထွက်ပြူလာသော အလွန်သန့်စင်သည့် ပုလဲအစုတို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပဒုမ္မာရွှေကြာပွင့် နှစ်ပွင့်ဖြင့် လည်းကောင်း

တန်ဆာဆင်ထား၏၊ ပတ္တမြားလုံးငယ်ပေါင်း ရှစ်သောင်း လေးထောင်(၈၄၀၀၀)အခြံအရံ ရှိ၏။(ဒီ၊၂။၁၅၃၊၁၅၈။ သံ၊၂။၁၁၈။) ယင်း ပတ္တမြား ရတနာသည် ကြယ်တာရာအပေါင်း ဝန်းရံလျက် တင့်တယ်သောလမင်း၏ အသရေကို ယှဉ်ပြိုင်သကဲ့သို့ ဝေပုလ္လတောင် ထက်မှ ထွက်ပေါ်လာ၏။ ၎င်းရတနာကို ပုလဲ ကွန်ယက်၌ ထည့်၍ ဝါးလုံးများကို ဆက်ပြီး အတောင် ၆၀-မြင့်အောင် ကောင်းကင်၌ တင်ထားလျှင် ညဉ့်အချိန်၌ ထက်ဝန်းကျင် အရပ်၄-မျက်နှာတစ်ယူဇနာတိုင်အောင် ယွန်း လင်း တောက်ပနိုင်စွမ်းရှိ၏၊ ယင်း အရောင် ဖြင့်ပင် လောကအားလုံး နေရောက်တက်ချိန် ကဲ့သို့ ထင်မှတ်ကြ၍ လယ်သမားတို့ကလည်း လယ်ထွန်ကြကုန်၏၊ ဈေးသည်တို့ကလည်း ဈေးဆိုင် ဖွင့်ကြကုန်၏၊ ထိုထိုအကတ်သည် တို့ကလည်း မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာ အလုပ်ကို လုပ်ကြကုန်၏။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၀-၁။) စကြာ မင်းအား စကြာရတနာနှင့် ဤပတ္တမြား ရတနာတို့ ပေါ်ထွက်လာသော အခါ လူ အပေါင်းတို့သည် ပန်း နံ့သာ စသည်တို့ဖြင့် အခြားသို့သွား၍ မပူဇော်ကြတော့၊ စကြာ မင်း၏ ရတနာဆီသို့သာ ပူဇော်ကြတော့၏၊ လိုရာလိုရာဆုကိုလည်း တောင်းကြ၏၊ အချို့ ဆုများပြည့်ကြ၏။ (ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၃။) ယင်း ပတ္တမြားရတနာသည် အလိုအားလုံးကို ပေး စွမ်းနိုင်၏၊ စိတ်ကိုဆွဲဆောင်နိုင်၏။ (အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၉၂။) စတုရင်္ဂသမန္နာဂတေ အန္ဓကာရေ ယောဇနပ္ပမာဏံ အန္ဓကာရံ ဝိဓမိတွာ အာလောကဒဿနသမတ္ထံ မဏိရတနံ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂ ၃၅-၆။

မဏိရတနကနကရံသိဇာလ (န) [မဏိရတန-ကနကရံသိ+ဇာလ] ပတ္တမြားရတနာရောင်၊ ရွှေရောင်ကွန်ယက်။ အာဘန္တိတိ မဏိရတန-ကနကရံသိဇာလေဟိ ။ဩဘာသေန္တိ ။ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊၄၄။

မဏိရတနပ္ပမုခ (တိ) [မဏိရတန+ပမုခ] ပတ္တမြားရတနာလျှင် - အမှူးရှိ - အထွတ် အမြတ်ရှိ-ပြခန်း-သော။ စတုရာသီတိ-မဏိသဟဿာနိ အဟေသုံ မဏိရတနပ္ပမုခါနိ။ ဒီ၊၂။၁၅၃၊၁၅၈။ သံ၊၂။၁၁၈။

မဏိရတနာကာရ (ပု) [မဏိရတန+အာကာရ] ပတ္တမြား ရတနာအသွင်။ သီသေ မောဠိယံ မဏိရတနာကာရေန ဒုဿသဟဿံ အဗ္ဗုဠ္ဟိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။

မဏိရတနာနုဘာဝ(ပု)[မဏိရတန+အာနုဘာဝ] ပတ္တမြားရတနာ၏ - အစွမ်းသတ္တိ - အာနု ဘော်။ မဏိရတနာနုဘာဝေန ကိရ မဟာ-သမုဒ္ဒော အဘိရူပေါ် အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၃၁။

မဏိရူပက (န) [မဏိ+ရူပက] ပတ္တမြားဆင်းတု။ အာကာသေ ယေဝ မဏိရူပကံ ဝိယ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၈။

မဏိလက္ခဏ (န) [မဏိ+လက္ခဏ] ပတ္တမြား လက္ခဏာ။ သေယျထိဒံ မဏိလက္ခဏံ ဝတ္ထ-လက္ခဏံ။ ဒီ၊၁။၈၆၄။ (-မဟာနိ။၂၈၇။) မဏိလက္ခဏာဒီသု ဝေရူပေါ် မဏိ ပသတ္ထော၊ ဝေရူပေါ် အပသတ္ထော....မဏိအာဒီနံ လက္ခဏံ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉။

မဏိလရုက္ခ (ပု) [မဏိလ+ရုက္ခ] သပြေပင်။ စက်မသီသေ မဏိလရုက္ခေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၆၀။

မဏိလာ (ထီ) မဏိလာအမည်ရှိသော မိဖုရား။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၀၃ - ၌ မခိလာဟု ရှိသည်။) မဏိလာ နာမ သာ နာရီ၊ သီဟော နာမာသိ အတြဇော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၅။

မဏိလိယ (တိ) [မဏိလ + ဣယ] သပြေပင်ကို-အစိုးရ-စောင့်-သော၊ သူ။ အဟံ ဘန္တေ မဏိလိယာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၆၀၊ မဏိလရုက္ခေ နိဝါသိတာယ တံ ဒေဝတံ "မဏိ-လိယာ" တိ ဝေါဟရန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆၉။

မဏိဝံသ (ပု) [မဏိ+ဝံသ] ပတ္တမြားပြွေ။ မဏိဝံသံ ဓမမာနော ဝိယ ဝိရဝိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၄။

မဏိဝံသနိဋ္ဌေါသ (ပု) [မဏိဝံသ+နိဋ္ဌေါသ] ပတ္တမြား ပြွေသံ။ မတ္တကုရဝိက -ကြည့်။

မဏိဝဏ္ဏ (ပု) [မဏိ+ဝဏ္ဏ] (၁) ပတ္တမြား အဆင်း။ (တိ) (၂) (က) ပတ္တမြားအဆင်း ကဲ့သို့သော အဆင်းရှိသော။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊သျှ၊ ဟောင်း၌-မြအဆင်း။) (ခ) ညိုမှောင်သော ကျောက်အဆင်းရှိသော။ (သျှ၊၌-ပတ္တမြား အဆင်းနှင့်တူသော အသင်းရှိသော။) (ဂ) မြအဆင်းရှိသော။ (၁) မဏိပ္ပဘာ–ကြည့်။ (တိ) (၂) (က) မဏိဝဏ္ဏံ ကရိယာမာတိ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၆။(–သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀။) (ခ) မဏိဝဏ္ဏေ ကေသေ ဝိကိ- ရိတွာ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ (ဂ) မဏိဝဏ္ဏသ ဥဒကသ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။

မဏိဝဏ္ဏဥဒက (နု) [မဏိဝဏ္ဏ+ဥဒက] မြအဆင်း ရှိသောရေ။ သုရဘိကုသုမဝါသိတံ မဏိဝဏ္ဏ- ဥဒကံ ဂဟေတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၅။

မဏိဝဏ္ဏကရဏပ္ပယောဂ (ပု) [မဏိဝဏ္ဏ+ ကရဏပ္ပယောဂ] ပတ္တမြားအဆင်းရှိအောင် ပြုလုပ်မှု လုံ့လ ပယောဂ။ န ဝဋ္ဋတီတိ မဏိ- ဝဏ္ဏကရဏပ္ပယောဂေါ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၆၇။ မဏိဝဏ္ဏ (တိ)(၂)(က) လည်းကြည့်။

မဏိဝဏ္ဏဂဂနတလ (နု) [မဏိဝဏ္ဏ+ဂဂနတလ] ညိုမှောင်သော ကျောက်အဆင်း ရှိသော ကောင်းကင်ပြင်။(ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁၁-၌ ဣန္ဒနီလ- မဏိသဒိသံ အာကာသေဟု ရှိသည်။) မဏိ- ဝဏ္ဏဂဂနတလေ နာနပ္ပကာရာ ဝိဇ္ဇုလတာ ဝိယ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။

မဏိဝဏ္ဏဂီဝ (တိ) [မဏိဝဏ္ဏ+ဂီဝါ] မြအဆင်း ကဲ့သို့ လည်ရှိသော၊ သူ။ (ဇာတ်တော်၌ ပတ္တမြား အဆင်းကဲ့သို့ လည်ရှိသောဟု ပြန် သည်။) မဏိဝဏ္ဏဂီဝံ စိတြပေခုဏံ မောရံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။

မဏိဝဏ္ဏစ္ဆဝိကရဏ (နု) [မဏိဝဏ္ဏစ္ဆဝိ+ကရဏ] ပတ္တမြား အဆင်းကဲ့သို့သော အဆင်းကို ပြုခြင်း။ မြအဆင်းကဲ့သို့သော အဆင်းကို ပြုခြင်း (သျှ)။ မဏိဝဏ္ဏစ္ဆဝိကရဏာဒီဟိ ပတ္တဿ မဏ္ဍနာ ပတ္တမဏ္ဍနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၅၉။

မဏိဝဏ္ဏပတ္တ (ပု) [မဏိဝဏ္ဏ+ပတ္တ] ပတ္တမြား အဆင်းရှိသော သပိတ်။ မဏိဝဏ္ဏပတ္တော ပန လောဘနီယော စိဝရေ ဝုတ္တနယေနေဝ အသပ္ပါယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၄။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၂၁၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၀၁။)

မဏိဝဏ္ဏသာခန္တရ (နု) [မဏိဝဏ္ဏသာခါ+ အန္တရ] မြအဆင်းရှိသော သစ်ခက်တို့၏ အကြား။ မဏိဝဏ္ဏသာခန္တရေ ဥပိတပဝါ- ဠကုံရသဒိသေဟိ ပုပ္ဖေဟိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။

မဏိဝမ္မ (နု) [မဏိ+ဝမ္မ] ဣန္ဒနီလာပတ္တမြား – ပြင့်ပြီးသော – စီခြယ်ထားသော – ချပ် မိန်ညို။ မဏိဝမ္မ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁)၌ ဣန္ဒနီလ- မဏိမယံ ကဝစံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၂။

မဏိဝမ္မဝမ္မိက (တိ) [မဏိဝမ္မ+ဝမ္မိက] ဣန္ဒနီလာ ပတ္တမြား ချပ်မိန်ညို ဝတ်ဆင်သော၊ သူ။ မေဃဝဏ္ဏံ ပံသုကူလံ ပါရုပိတွာ မဏိဝမ္မဝမ္မိ- ကာ ဝိယ မဟာနာဂါ ပရိဝါရယိံသု။မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၉။

မဏိဝမ္မဝမ္မိတ (တိ) [မဏိဝမ္မ+ဝမ္မိတ] ဣန္ဒ- နီလာ ပတ္တမြား ချပ်မိန်ညိုဝတ်ဆင်သော၊သူ။ မေဃဝဏ္ဏံ ပံသုကူလံ ပါရုပိတွာ မဏိဝမ္မဝမ္မိ- တာ ဝိယ မဟာနာဂါ ပရိဝါရယိံသု။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၁။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၀၉။

မဏိဝလယ (ပု၊နု) [မဏိ+ဝလယ] ကျောက် လက်ကောက်၊ ပတ္တမြား လက်ကောက် (ဒေါက်ဝတ္ထု)။ ကေကယာဟတ္ထေ ကောက် မဏိဝလယံ ပိဠန္ဓိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၆။ (–၃၅၉။)

မဏိဝိစိတ္တ (တိ) [မဏိ+ဝိစိတ္တ] ပတ္တမြားတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ မဏိကုဏ္ဍလ–ကြည့်။

မဏိဝိတာန (ပု၊န) [မဏိ+ဝိတာန] ပတ္တမြား–ဗိတာန်–မျက်နှာကြက်။ မတ္တကေ မဏိဝိတာနံ ဝိယ ဝနဂဟနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၈၃။

မဏိဝိမာန (ပု၊န) [မဏိ+ဝိမာန] ပတ္တမြားဗိမာန်။ မဏိဝိမာနေ သောဌေသ, ကနကဝိမာနေ ဒွတ္တိံသ ဒေဝဓီတရော လဘိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၄၉။)

မဏိဝိသေသ (ပု) [မဏိ+ဝိသေသ] ကျောက်အထူး။ (ကျုံနေရာ၌ စိန်ကိုယူ။) ဝဇိရဿ နာမ မဏိဝိသေသဿ သဏ္ဌာနေ သမ္ဘဟော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၇၉။

မဏိဝေရောစန (ပု) [မဏိ+ဝေရောစန] အလွန်ထွန်းလင်းတောက်ပသောပတ္တမြား။ မဏိဝေရောစနော ယထာ(မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂) တိ စတုရာသီတိသဟဿမဏိပရိဝါရိတော အတိဝိယ ဝိရောစမာနော ဝိဇ္ဇောတမာနော မဏိ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၃၇။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၂။)

မဏိဝေါဟာရ (ပု) [မဏိ + ဝေါဟာရ] ကျောက်မျက်ရတနာဟူသော–ခေါ်ဝေါ်ခြင်း–အမည်။ မဏိဝေါဟာရံ အာဂတာ ရတ္တသေတာဒိဝဏ္ဏာ သုမဋ္ဌာပိ သိလာ။ ဝိမတိ၊၁။၂၆၁။

မဏိသဏ္ဌာန (ပု) [မဏိ+သဏ္ဌာန] ပတ္တမြားခါးကြိုး တန်ဆာ။ သဏ္ဌာန(ဏ)ကြည့်။ (–ဇာ၊ဋ္ဌီအလို မြခြုငယ်။) မဏိသဏ္ဌာန (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၁၆)န္တိ မဏိမယခုဒ္ဒဃဏ္ဋိကာဘိ၊ သံဃဋ္ဋိတဗ္ဗတာယ သံဃာဋ္ဋိဘိ ဝုတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌီ၊သင်၊၃။မငါ၊ငမ်း။

မဏိသဒိသဇလ (တိ) [မဏိသဒိသ+ဇလ] မြအဆင်းနှင့်တူသောရေရှိသော။ မဏိဇလသဒိသ–ကြည့်။

မဏိသပ္ပ (ပု) [မဏိ+သပ္ပ] မြအဆင်းရှိသောမြွေ၊ မြွေစိမ်း။ မဏိသပ္ပေါ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၃။)နာမ သီဟဠဒီပေ ဝိဇ္ဇမာနော ဧကော သပ္ပဇာတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၉၇။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၅၁။ မူလဋ္ဌီ၊၂။၁၈၂။) မဏိသပ္ပေါတိ မဏိဝဏ္ဏသဒိသော သပ္ပေါ။ သမ္မော၊ ယော၊၂၀၆။

မဏိသာရ (ပု) [မဏိ+သာရ] အနှစ်သာရရှိသော ပတ္တမြား၊ပတ္တမြားကောင်း။ (ဇာတ်ဝတ္ထု၌–မြကောင်းဟု ပြန်သည်။) တယော မေ ဟတ္ထေ နေသာရာ အတ္ထိ မုတ္တာသာရော မဏိသာရော ဝဇိရသာရောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၃။

မဏိသီဟပဉ္ဇရ (ပု၊ န) [မဏိ + သီဟပဉ္ဇရ] ပတ္တမြားခြယ်သော်ခံ လေသာပြူတင်း။ သုဝဏ္ဏဝိမာနေ မဏိသီဟပဉ္ဇရံ ဝိဝရန္တော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၄၆။) ပဉ္ဇရ (၅)ကြည့်။

မဏိသောဏ္ဍစိတ္တ (တိ) [မဏိသောဏ္ဍ+စိတ္တ] ကျောက်မျက်ရတနာရွှေစင်တို့ဖြင့်ဆန်းကြယ်သော။ ပလ္လင်္ကသေဋ္ဌေ မဏိသောဏ္ဍစိတ္တေ။ ဝိမာန၊၃၆။ဝိဝိဓရတနရံသိဇာလသမုဇ္ဇလေဟိ မဏိဟိ စေဝ သုဝဏ္ဏေန စ ဝိစိတ္တေ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၁၀။

မဏိသောဏ္ဍစိတ္တိတ (တိ) [မဏိသောဏ္ဍ+ စိတ္တိတ] ကျောက်မျက်ရတနာရွှေစင်တို့ဖြင့်ဆန်းကြယ်သော။ မဏိသောဏ္ဍစိတ္တိတ(ဝိမာန။ ၅၃)န္တိ သီသာဒိဋ္ဌာနေသု သီသူပကဂီဝူပကါဒိ-အာဘရဏဝသေန နာနာဝိဓေဟိ မဏိဟိ စ သုဝဏ္ဏေန စ စိတ္တိတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၃။

မဏ္ဍ (ပု၊န) [မဏ္ဍ+အ။ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၄၆၇။ မန+ဍ။ မောဂ်၊၇။၅၈။ မဍိ +က။ မျှန္နော။၄၁၅။ကစ္စည်း။ ၆၆၃။] (၁) ကြည်လင်ခြင်း။ (၂) အဆင်တန်ဆာ၊ တန်ဆာဆင်ခြင်း။ (၃) နေရောင်ခြည်။ (၄) ရသာဦးရည် (ထမင်းရည်၊ရက်တက်ရည်စသည်)။ (၅)အရည်ကြည်။(တိ) (၆)(က)ကြည်လင်ရာ ဖြစ်သော။ (ပထဝီ

မြေကြီး၏အလယ်ဗဟိုတည့်တည့်ကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာဖြစ်သောကြောင့် "မဏ္ဍ" ဟု သုံးသည်၊ ထို့ကြောင့်မဏ္ဍပုဒ်ကိုဗဟို့ မဏ္ဍိုင်, ချက်မဟုလည်း ပြန်ဆိုနိုင်သည်။) (ခ) ကြည်လင်သော၊ သူ။ (၁) ကြည်လင်ခြင်း။ မဏ္ဍပ–ကြည့်။ (၂) အဆင်တန်ဆာ၊တန်ဆာဆင်ခြင်း။ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော ဒုဿန္နိယော သာရဘူတော ဝိသိဋ္ဌတရော မဏ္ဍော မဏ္ဍနံ အလင်္ကာရော တေသာတိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏသာရမဏ္ဍော။ သာရတ္ထ၊၁။၅၇။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။ ၇၃။ (–ဝိမတိ၊၁။၁၆။) (၃) နေရောင်ခြည်။ မဏ္ဍပ–ကြည့်။ (၄) ရသာဦးရည် (ထမင်းရည်၊ ရက်တက်ရည်စသည်)။ မဏ္ဍော နိဋ္ဌိ ရသဂ္ဂသ္မိံ။ ဓာန်။ ၄၆၇။ ရသာနံ သဗ္ဗရသာနံ အဂ္ဂမှိ ရသေ မဏ္ဍသဒ္ဒေါ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၆၇။ (၅) အရည်ကြည်။ ဂါမဒါရိကာဟိ ယုပက္ကာနိ မရိယာနံ ဂပေတွာ သာဠ္ကမန္တေ ဘဏ္ဍိကံ ကတွာ ပီဠေတွာ မဏ္ဍံ အာဒါယ ကပါလေ ပက္ခိပိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၄။ မဏ္ဍန္တိ ဒါရိကာနံ တထာပိဋ္ဌနတော နိဗ္ဗတ္တမရိစပက္ကသ သာရဘူတံ ရသံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၇။ (တိ) (၆) (က) ကြည်လင်ရာဖြစ်သော။ (ဗဟို, မဏ္ဍိုင်, ချက်မ။) ပထဝိယာ နာဘိယံ မဏ္ဍေ၊ ဠ္ဌ နေ သုတံ မဏ္ဍမဟာရဇ။ ဇာ၊၁။၂၄၅။ (–ထေရီ။၄၂၅။ နေတ္တိ။၅၈။) မဏ္ဍေဝါတိ စတုနှုတာဓိကဒွိယောဇနသတသဟဿ ဗဟလာယ ပထဝိယာ မဏ္ဍေ သာရေ နာဘိဘူတော အစလဋ္ဌာနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၃၄။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၂၀။ ပါဠိတော်၊ ယောဘ။၁၈၄။) (ခ) ကြည်လင်သော၊သူ။ မဏ္ဍော ဘိက္ခု။ အင်္ဂ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၄။ (–အံ၊၁။ ၃၂၇။) မဏ္ဍော ဘိက္ခုတိ ပသန္နော ဘိက္ခု။ အင်္ဂ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၆၃။)

မဏ္ဍကပ္ပ (ပု) [မဏ္ဍ + ကပ္ပ] မဏ္ဍကပ်၊ မဏ္ဍကမ္ဘာ။ (ဘုရားနှစ်ဆူ ပွင့်တော်မူရာကမ္ဘာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၂၇။ ဘုရားလေးဆူပွင့်တော်မူရာကမ္ဘာ။အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။)မဏ္ဍကပ္ပေါဝ သော-အာသိ၊ ယမှိ ဇုဒ္ဓေါ အဇာယထ။ အပ၊၂။ ၃၄၃။ (–၃၄၈။) ယသ္မိံ ကပ္ပေ ဒွေ သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ အယံ မဏ္ဍကပ္ပေါ နာမ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၂၇။ (–၂၇၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။) ကပ္ပ (၂၆) လည်းကြည့်။

မဏ္ဍခေတ္တ (နပ) [မဏ္ဍ+ခေတ္တ] ကြည်လင်–အဖြစ်ဒေါသမှ ငင်ကြယ်–သောလယ်၊ သဲနုဆပ်ပြာ မြေကြမ်း အစရှိသော အပြစ်တို့ဖြင့် မဖျက်ဆီးအပ်သော လယ်ကောင်း။ မဏ္ဍခေတ္တေ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၄)တိ ဦသခါရာဒိဒေါသေဟိ အဝိဒူသိတေ သာရခေတ္တေ။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၁၄၅။

မဏ္ဍဋ္ဌ (ပု) [မဏ္ဍ + အတ္ထ] ကြည်လင်သောအနက်။ ဤသကဲ့သို့ ကတကာလုဒိယဝိဂသာ-ဋ္ဌေန မဏ္ဍဋ္ဌေန စ ပသန္နမ္ပိ သုရာဒိ နပါတဗ္ဗံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၆၂။

မဏ္ဍတိ (ကြိ) [မဍိ+အ+တိ။ မဍိ ဝေဌနေ။ မဏ္ဍတိ။ မဍိ ဘူသနေ။ မဏ္ဍတိ၊နီတိ၊ ဓာ၊၅၈။ မဏ္ဍ+အ+တိ။ မဏ္ဍ ဘူသာယံ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၄၆၇။] (၁)ရစ်ပတ်၏၊ ထွင်းဖောက်၏။ (၂) ပွတ်သပ်– သုတ်သင်–စင်ကြယ်စေ–၏။ (၃) တန်ဆာဆင်၏· (၁) (၂) ထောင့်ကွင်းကြည့်။ (၃)မဏ္ဍတိ သီလေနာတိ မဏ္ဍနော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၃၃။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၃။)

မဏ္ဍတ္တယ (နပ) [မဏ္ဍ+တယ] ကြည်လင်ခြင်းသုံးပါးတို့၏အပေါင်း၊ ကြည်လင်ခြင်းသုံးမျိုး။ ပရိနိဗ္ဗုတေပိ ပန သတ္ထရိ ဒေသနာ မဏ္ဍတ္တယံ ပဝတ္တတိယေဝ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၁–၂။

မဏ္ဍတ္တာဘာဝ (ပု) [မဏ္ဍတ္တ+အဘာဝ]ကြည်လင်ခြင်း၏ မရှိခြင်း။ ဒုက္ခသမုဒယာနံ မဏ္ဍတ္တာ-ဘာဝါ မဟာပဟတ္ထိပဒသုတ္တေ ဝိယ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

မဏ္ဍဒီပ (ပု) [မဏ္ဍ+ဒီပ] မဏ္ဍကျွန်း။ ကဿ-ပဿ ပန ဘဂဝတော ကာလေ အယံ ဒီပေါ မဏ္ဍဒီပေါ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ (–၆၅)

မဏ္ဍန (နု) [မဏ္ဍ + ယု။ မဍိ+ယု။] (၁) တန်ဆာဆင်ခြင်း။(ပုတီး နားတောင်း လက်ကောက် စသည်ဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို တန်ဆာဆင်ခြင်း, မိတ်ကပ်ခြယ်ခြင်း။) (၂) အဆင်တန်ဆာ။ (မုချအားဖြင့် မျက်နှာချေမှုန့်စသော အဆင်တန်ဆာ, ဥပစာအားဖြင့် သီလဟူသော အဆင်တန်ဆာ။) (တိ) (၃) တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသော၊ တန်ဆာဆင်တတ်သော၊ သူ။ (၁) အယောနိသောမနသိ-ကာရာ၊ မဏ္ဍနံ အနုယုဉ္ဇိံသု။ ထေရ။၂၅၂။ (–ဝိ၊၃။၁၁၇။ ဒီ၊၁။၅။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။) မဏ္ဍနန္တိ ဟတ္ထူပဂါဒိအာဘရ-ဏေဟိ ဧဝ မာလာဂန္ဓာဒီဟိ စ အတ္တ-ဘာဝဿ အလင်္ကရဏံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ မဏ္ဍိယတေ မဏ္ဍနံ၊ ဥဒ္ဒိနဋ္ဌာနပူရဏံ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၂၃၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၅၉။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၃။ ဝိမတိ၊၂။၁၁၅။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၀။) (၂) မဏ္ဍိယတိ ဧတေနာတိ ဝါ မဏ္ဍနံ၊ မုခစုဏ္ဏာဒိ-ဥဒ္ဒိနပူရဏောပကရဏံ။ ဥပမာ ပန သဒ္ဒိသဝေါ-ဟာရေန တဗ္ဗိတဝသေန ဝါ သီလမေဝ ကထာ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၃၃။(တိ)(၃) အထဝါ မဏ္ဍတိ သီလေနာတိ မဏ္ဍနော၊ မဏ္ဍန-ဇာတိကော ပုရိသော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၃၃။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၃။)

မဏ္ဍနကဇာတိက (တိ) [မဏ္ဍနကဇာတိ+ဣက] တန်ဆာဆင်တတ်သော သဘောရှိသော၊ သူ။ ဣတ္ထီ ဝါ ပုရိသော ဝါ ဒဟရော ယုဝါ မဏ္ဍနကဇာတိကော သီသံန္ဟာတော။ ဝိ၊၁။၈၆။ ဝိ၊၄။၄၄၆။ ဒီ၊၁။၇၆။ မ၊၁။၃၈။ အံ၊၃။၁၀၅။ မဏ္ဍနကဇာတိကောတိ မဏ္ဍနကပကတိကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၄၂။)

မဏ္ဍနကဇာတိယ (တိ) [မဏ္ဍနကဇာတိ+ဣယ] တန်ဆာဆင်တတ်သော သဘောရှိသော၊ သူ။ အဋ္ဌဂရုမေမ္ဟ မဏ္ဍနကဇာတိယော ပုရိသော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။

မဏ္ဍနကပကတိက (တိ) [မဏ္ဍနက+ပကတိ+က] တန်ဆာဆင်တတ်သော သဘောရှိသော၊ သူ။ မဏ္ဍနကဇာတိက-ကြည့်။

မဏ္ဍနကသဘာဝ (တိ) [မဏ္ဍနက + သဘာဝ] တန်ဆာဆင်တတ်သော သဘောရှိသော၊ သူ။ မဏ္ဍနကဇာတိကောတိ မဏ္ဍနကသဘာဝေါ မဏ္ဍနကသီလော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၃။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၁၃။

မဏ္ဍနကသီလ (တိ) [မဏ္ဍနက+သီလ] တန်ဆာဆင်ခြင်း အလေ့ရှိသော၊ သူ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏ္ဍနကာမ (တိ) [မဏ္ဍန+ကမု+ဏ] တန်ဆာဆင်လိုသော၊ သူ။ ဂူထံ ဝိယ ကုဏပံ ဝိယ-မဏ္ဍနကာမာ ဝိဝဇ္ဇယန္တိမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၅။

မဏ္ဍနကိရိယာနိမိတ္တ (နု) [မဏ္ဍနကိရိယာ + နိမိတ္တ] တန်ဆာဆင်မှု ပြုခြင်းဟူသော အကြောင်း။ မဏ္ဍနကိရိယာနိမိတ္တံ ဂတောတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၃၃။

မဏ္ဍနဇာတိက (တိ) [မဏ္ဍနဇာတိ + ဣက] တန်ဆာဆင်ခြင်း သဘောရှိသော၊ သူ။ မဏ္ဍန (တိ)(၃) ကြည့်။

မဏ္ဍနဇာတိယ (တိ) [မဏ္ဍနဇာတိ + ဣယ] တန်ဆာဆင်ခြင်း သဘောရှိသော၊ သူ။ တံ သဗ္ဗံ ဂူထံ ဝိယ မဏ္ဍနဇာတိယော ပုရိသော ဇေဂုစ္ဆိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၅။

မဏ္ဍနတ္ထ (ပု) [မဏ္ဍန+အတ္ထ] တန်ဆာဆင်ခြင်း အကျိုး။ မဏ္ဍနတ္ထာယ ပန သီဝလိကါဒိ-ပူဇနတ္ထာယ ဝါ ကဿစိပိ ဒါတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၂၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅။ အင်္ဂ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၉။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၆။)

မဏ္ဍနပကတိက (တိ) [မဏ္ဍန+ပကတိ+က] တန်ဆာဆင်ခြင်း သဘောရှိသော၊ သူ။

သင်္ဂီတိ မဏ္ဍနပကတိကာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၇။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၁။)

မဏ္ဍနပလိဗောဓ (ပု) [မဏ္ဍန+ပလိဗောဓ] ပြေပြစ် ချောမွေ့အောင် ပြုပြင်ရခြင်း၌ ကြောင့်ကြစိုက်ရမှု ဒုက္ခ။ အလင်္ကာရပလိဗောဓော မဏ္ဍနပလိဗောဓော။ မိလိန္ဒ။၁၁။

မဏ္ဍနပသာဓနကာရက (တိ) [မဏ္ဍနပသာဓန+ကာရက။ ထိ-၌ **ကာရိကာ**။] ပြေပြစ်ချောမွေ့အောင်ပြုခြင်း, တန်ဆာဆင်ခြင်းကို ပြုစီရင်တတ်သော၊ သူ။ တာသံ မဏ္ဍနပသာဓနကာရိကာ ဒေဝဓီတာ (ဒေဝတာ။သု) သယနံ ပရိဝါရေတွာ နိပ္ဖန္နာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ မဏ္ဍနပသာဓနကာရိကာတိ မဏ္ဍနပသာဓနသံဝိဓာယိကာ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၁။

မဏ္ဍနပသာဓနသံဝိဓာယက (တိ) [မဏ္ဍနပသာဓန+သံဝိဓာယက။ ထိ-၌ **သံဝိဓာယိကာ**။] ပြေပြစ်ချောမွေ့အောင်ပြုခြင်း, တန်ဆာဆင်ခြင်းကို စီရင်တတ်သော၊ သူ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏ္ဍနပ္ပသုတ (တိ) [မဏ္ဍန+ပသုတ] တန်ဆာဆင်ခြင်း၌–လေ့ကျက်လေ့ရှိ–အလေ့အလာများ–သော၊ သူ။ အာယသ္မာ ဝေ မဏ္ဍနပ္ပသုတာယ ပိဠန္ဓရေဂေါ ဥဒပါဒိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။

မဏ္ဍနရတ (တိ) [မဏ္ဍန+ရတ] တန်ဆာဆင်ခြင်း၌ မွေ့လျော်သော၊ သူ။ ဝိဘူသာမဏ္ဍနရတာ နှာပနုစ္ဆာဒနေဟိ စ။ ထေရီ။၃၉၀။ ဝိဘူသာမဏ္ဍနရတာတိ...ဝိဘူသာယံ မဏ္ဍနေ စ ရတာ ဝတ္ထာလင်္ကာရေဟိ အလင်္ကရဏေ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ မဏ္ဍနေ စ အဘိရတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၉၁။

မဏ္ဍနဝိဓာန (နပ) [မဏ္ဍန+ဝိဓာန] ဆင်ယင်ပြုပြင်အပ်သော အဆင်တန်ဆာ။ နမူခေ မဏ္ဍနဝိဓာနံ အာဒါသတလာဒီသု မုခနိမိတ္တံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၉။

မဏ္ဍနသီလ (တိ) [မဏ္ဍန+သီလ] တန်ဆာဆင်ခြင်း အလေ့ရှိသော၊ သူ။ အယံ ကလဟသီလော အယံ မဏ္ဍနသီလောတိ ဘဏန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၆၃။)

မဏ္ဍနသီလိက (တိ) [မဏ္ဍနသီလ+ဣက] တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသော၊ သူ။ နိဂ္ဂဠမဏ္ဍိတောတိ အဂလိတမဏ္ဍနေန မဏ္ဍနသီလိကောတိ ဝုတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၇၉။

မဏ္ဍနဟေတု (ပု) [မဏ္ဍန+ဟေတု] တန်ဆာဆင်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ မဏ္ဍနေတိ မဏ္ဍနဟေတု။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၃၃။

မဏ္ဍနာနုဘဝန (နပ) [မဏ္ဍန+အနုဘဝန] အဆင်တန်ဆာ, ဆည်းစိမ်ခံစားခြင်း။ နပန မဏ္ဍနာနုဘဝနာဒိပ္ပကာရေန အတ္တောတိ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၁၁၁။

မဏ္ဍနာနုယုတ္တ (တိ) [မဏ္ဍန+အနုယုတ္တ] တန်ဆာဆင်ခြင်း၌ – အဖန်ဖန်ယှဉ် – အားထုတ်–သော၊ သူ။ ယုဝါပိ ဟိ ကိဉ္စိကမ္မံ ကတွာ သံကိလိဋ္ဌသရီရော၊ န မဏ္ဍနာနုယုတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။

မဏ္ဍနာနုယောဂ (ပု) [မဏ္ဍန+အနုယောဂ] တန်ဆာဆင်ခြင်း၌ – အဖန်ဖန်ယှဉ် – အားထုတ်–ခြင်း။ န ဘောသဇ္ဇံ မဏ္ဍနာနုယောဂဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၆။)

မဏ္ဍနာနုယောဂကာလ (ပု) [မဏ္ဍနာနုယောဂ+ကာလ] တန်ဆာဆင်ခြင်း၌–အဖန်ဖန်ယှဉ်–အားထုတ်–ရာအခါ။ သီသံ နှာတောတိ ဣမိနာ မဏ္ဍနာနုယောဂကာလံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။

မဏ္ဍပ (ပုံ၊န) [မဏ္ဍ+အပ၊ မဏ္ဍံ ပါသနေ၊ မဏ္ဍေတိ ဇနံ, မဏ္ဍီယတိ ဇနေဟီတိ ဝါ မဏ္ဍပေါ= ဇနာသယော။ မောဂ်၊၇။၁၁၉။ မဏ္ဍ+ပါ+အ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၁၀။] မဏ္ဍပ်။ ဒဠှဗ္ဗာသာရမဏ္ဍံ မဏ္ဍပံ ကာရာပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀။ (–ဝိ၊၂။၅၀၊၆၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၃။)မဏ္ဍံ သူရိယရသ္မိံ ပါတိနိဝါရေတိ, သဗ္ဗေသံ ဝါ ဇနာနံ မဏ္ဍံ ပသန္နံ ပါတိ ရက္ခတိ, မဏ္ဍနမသက်ာရံ ဝါ ပါတိ ပိဝတိ အလင်္ကရိတုံ ယုတ္တဘာဝေနာတိ မဏ္ဍပေါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၊၄၃။ သာ- ရတ္ထ၊၁။၅၇။ ဝိမတိ၊၁။၁၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၇၉။ ပါစိတ်၊ယော။၁၀။)

မဏ္ဍပကာရက (တိ) [မဏ္ဍပ+ကာရက] မဏ္ဍပ်– ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–သော၊ သူ။ အလံ မဟာရာဇ အတ္တံ မယံ မဏ္ဍပကာရကောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

မဏ္ဍပဆဒန (န) [မဏ္ဍပ+ဆဒန] မဏ္ဍပ်၏ အမိုး။ တဿာ နာဝါယ ဥပရိ မဏ္ဍပဆဒနံ ကတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။

မဏ္ဍပစ္ဆာဒနတ္ထ (ပုံ) [မဏ္ဍပစ္ဆာဒန+အတ္ထ] မဏ္ဍပ်မိုးခြင်းအကျိုး၊ မဏ္ဍပ်မိုးရန်။ သတ္တု- နော ဝသနမဏ္ဍပစ္ဆာဒနတ္ထာယ ယံ တံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။

မဏ္ဍပဋိပဒါ (ထီ) [မဏ္ဍ+ပဋိပဒါ] ကြည်လင် သောအကျင့်။ သာရပဋိပဒံ မဏ္ဍပဋိပဒံ အပစ္စနီကပဋိပဒံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။

မဏ္ဍပတ္ထ (ပုံ) [မဏ္ဍပ+အတ္ထ] မဏ္ဍပ်အကျိုး။ မဏ္ဍပတ္ထာယ ဝါ ဝတိအတ္ထာယ ဝါ ဝလ္လိအာ- ရောပနတ္ထာယ ဝါ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၇၉။

မဏ္ဍပတ္ထမ္ဘ (ပုံ၊န) [မဏ္ဍပ+ထမ္ဘ] မဏ္ဍပ်တိုင်။ မဏ္ဍပတ္ထမ္ဘန္တိ ဩသာရိ မဏ္ဍပတ္ထမ္ဘံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၁၊

မဏ္ဍပဒါယက (တိ) [မဏ္ဍပ+ဒါယက။ ထီ–ဒါယိကာ] မဏ္ဍပ်ကိုပေးလှူတတ်သော၊ သူ။ ဣတ္ထံ သုဒံ မဏ္ဍပဒါယိကာ ဘိက္ခုနီ ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထာတိ။ အပ၊၂။၁၉၀။

မဏ္ဍပဒွါရ (န) [မဏ္ဍပ+ဒွါရ] မဏ္ဍပ်တံခါး။ ဝိဝိခတ္တာကာသေ မဏ္ဍပဒွါရာဒီဟိ ပိဟိတော- ကာသော မယာ ဒိန္နော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။

မဏ္ဍပပပါတ (ပုံ) [မဏ္ဍပ+ပပါတ] မဏ္ဍပ်ပြို ကျခြင်း။ ဓုဝေါ စ နေသံ မဏ္ဍပပပါတော ပါတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၄။

မဏ္ဍပမဇ္ဈ (န) [မဏ္ဍပ+မဇ္ဈ] မဏ္ဍပ်၏အလယ်။ မဏ္ဍပမဇ္ဈေ ပုရတ္ထာဘိမုခံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အာသနာရဟံ ဓမ္မာသနံ ပညပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၈၀။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။)

မဏ္ဍပလဂ္ဂ (တိ) [မဏ္ဍပ+လဂ္ဂ] မဏ္ဍပ်၌–ငြိ ကပ် – တွဲလွဲဆွဲနေ – သော၊ သူ။ အသုစိ ဇိဂုစ္ဆာယ မဏ္ဍပလဂ္ဂေါ ပုရိသော ဝိယ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၄။ (–မူလဋီ၊၁။ ၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၁၁။)

မဏ္ဍပသင်္ခေပ (ပုံ) [မဏ္ဍပ+သင်္ခေပ] မဏ္ဍပ် အသွင်။ ပဗ္ဗတဿ အဗ္ဘန္တရေ မဏ္ဍပသင်္ခေပေန လေဏံ နိမ္မိနိတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၀၃။

မဏ္ဍပသန္တိက (န) [မဏ္ဍပ+သန္တိက] မဏ္ဍပ်၏ အနီး။ မဏ္ဍပသန္တိကေယေဝ သတ္တဒွါရကောဋ္ဌံ သတ္တဘူမိကံ ပါသာဒံ ကာတုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၉။

မဏ္ဍပါကာရ (ပုံ) [မဏ္ဍပ+အာကာရ] မဏ္ဍပ် အသွင်သဏ္ဌာန်။ တဒါ စ ဟိမဝန္တပဒေသေ ဩက ဝဆိတွာ မဏ္ဍပါကာရေန ဌိတော ဧကော မဟာနိဂြောဓော ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊၁၅၁။

မဏ္ဍပါန (န) [မဏ္ဍ+ပါန] (မြတ်သောအကျင့် တည်းဟူသော) အကြည်ကို သောက်ခြင်း။ ဝီရိယံ ကတွာ ပိဝထာတ် မဏ္ဍပါနေ နေသံ န်ယောဇေန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ (–ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၁။)

မဏ္ဍပေယျ (န) [မဏ္ဍ+ပေယျ] သောက်အပ် သောအကြည်၊ ကြည်လင်သောသောက်ဖွယ်၊ သောက်အပ်သော အကြည်ရှိသော တရား၊ မဏ္ဍပေယျတရား။ မဏ္ဍပေယျမိဒံ ဘိက္ခဝေ ဗြဟ္မစရိယံ။ သံ၊၁။၂၆၇။ ပဋိသံ၊၂၇၇။ (–၂၇၈။) မဏ္ဍပေယျန္တိ ပသန္နဋ္ဌေန မဏ္ဍံ၊ ပါတဗ္ဗဋ္ဌေန ပေယျံ…ဧဝံ ပသန္နဥ္စ ပါတဗ္ဗဥ္စာ-တိ ဒဿေန္တော "မဏ္ဍပေယျ"န္တိ အာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ မဏ္ဍော ပေယျော ဧတ္ထာတိ မဏ္ဍပေယျံ။ ကိံ တံ? သာသနဗြဟ္မစရိယံ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၁။ (–၁၈၂။)

မဏ္ဍပေယျကထာ (ထိ) [မဏ္ဍပေယျ+ကထာ] သောက်အပ်သောအကြည်–ကြည်လင်သော သောက်ဖွယ်–ကို ပြဆိုရာစကား၊ မဏ္ဍပေယျ-ကထာ။ဘာဝဝတော ဝစနေကဒေသပုဗ္ဗင်္ဂမာယ မဏ္ဍပေယျကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၁။

မဏ္ဍပေယျနိဒ္ဒေသ (ပု) [မဏ္ဍပေယျ+နိဒ္ဒေသ] ကြည်လင်သောသောက်ဖွယ်ကိုအကျယ်ပြရာ၊ မဏ္ဍပေယျတရားကို အကျယ်ပြရာ။ မဏ္ဍပေ-ယျနိဒ္ဒေသေ တိဝဏ္ဍမဏ္ဍောတိ တိဝေဘာဝေါ တိဝဏ္ဍံ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၁။

မဏ္ဍပေယျဝိဓာန (န) [မဏ္ဍပေယျ+ဝိဓာန] မဏ္ဍပေယျတရား အစီအရင်။ တသ္မိံ မဂ္ဂက္ခ-ဏေ ဝိဇ္ဇမာနာနံ ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါနံ မဏ္ဍပေယျဝိဓာနေ ယောဇေတွာ ဒဿေတိ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။

မဏ္ဍပေယျဝိဓိ (ပု) [မဏ္ဍပေယျ+ဝိဓိ] မဏ္ဍပေယျ တရား အစီအရင်။ ပုန အညေန ပရိယာယေန မဏ္ဍပေယျဝိဓိံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၃။

မဏ္ဍပေယျသာသန (န) [မဏ္ဍပေယျ+သာသန] မဏ္ဍပေယျတရား အဆုံးအမ။ မဏ္ဍပေယျ-သာသနံ ပိဝထာတိ ယောဇနာ။သံ၊ဋီ၊၂။၆၃။

မဏ္ဍဗျ (ပု) [မဏ္ဍပ+ဏျ၊ ပ-ကို ဗ-ပြု။ မဏ္ဍပ+ ဗျ။ ပ-ချေ] မဏ္ဍပ်၌–ဖြစ်–မွေးဖွား– သူ၊ မဏ္ဍဗျမည်သူ။ မဏ္ဍပေ ဇာတတ္တာ မဏ္ဍဗျော-တွေဝ နာမံ အကာသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ (–အပ၊ ၂။၄၃၆။ ဇာ၊၁။၂၁၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။)

မဏ္ဍဗျကုမာရ (ပု) [မဏ္ဍဗျ+ကုမာရ] မဏ္ဍပ် (အလယ်) ၌ မွေးဖွားသော သတို့သား၊ မဏ္ဍဗျသတို့သား။ မဏ္ဍပေ ဇာတောတိ ဝါရ-ကဿ "မဏ္ဍဗျကုမာရော" တိ နာမ မကံသု။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၉။)

မဏ္ဍဗျတာပသ (ပု) [မဏ္ဍဗျ+တာပသ] မဏ္ဍ-ဗျရသေ့။ မဏ္ဍဗျတာပသံ သူလေ ဥတ္တာ-သိတံ ဥပသင်္ကမိတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၃၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈။)

မဏ္ဍဘူမိ (ထိ) [မဏ္ဍ+ဘူမိ] အပြစ်ကင်းစင် ကြည်လင်သောမြေ၊ သြဇာကောင်းသော မြေ၊ မြေဆီမြေနှစ်ကောင်းမြေ။ မဏ္ဍဘူမိ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄) တိ သြဇဝန္တဘူမိ၊ ယတ္ထ ပရိသီဒန္တေန ဝိနာဝ သညာ ဘိနိ တိဋ္ဌာနိ သမ္ဘဝန္တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၇၉။ မဏ္ဍဘူမိ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁)တိ ပဓာနဘူမိ၊ ယတ္ထသလိလသိဉ္စနေန ဝိနာဝ သဿာနိ ဌိတာနိ သမ္ပဇ္ဇန္တိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၄။

မဏ္ဍယတိ (ကြိ) [မဍိ+ဏယ+တိ] တန်ဆာ ဆင်၏။ မဏ္ဍေတိ(၁)ကြည့်။

မဏ္ဍယန္တိ (ကြိ) [မဍိ+ဏယ+အန္တိ] စောင့် ရှောက်ကုန်၏။ မဏ္ဍေတိ (၂)ကြည့်။

မဏ္ဍယမာန (တိ) [မဍိ+ဏယ+မာန] တန်ဆာ ဆင်တတ်သော၊ သူ။ သဗ္ဗဇေဋ္ဌကော ပန အာ-ဒါသံ ဂဟေတွာ အတ္တဘာဝံ မဏ္ဍယမာနော ဝိစရတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၇။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။)

မင်္ဂလာယိတု (တိ) [မဒိ+ဏယ+တု] တန်ဆာဆင်တတ်သော၊ သူ။ ပသာဒေကာတိ မင်္ဂလာယိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။

မင်္ဂလာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မဒိ+ဏယ+တွာ] တန်ဆာဆင်၍။ ဟတ္ထိ မင်္ဂလာယိတွာ အာနယိံသု၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။)

မင်္ဂလ[1] (န) [မင်္ဂ+အလ။ မင်္ဂယတေတိ မင်္ဂလံ။ အလော၊ ဇုတ္တိယံ မင်္ဂလိ။ အယံ ဝီသ္မိ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။ ၅၃-၄။ အဝယဝေန မင်္ဂ-တီတိ မင်္ဂလံ။ မင်္ဂ ဝိဘူသာယံ။ အလော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၆၃၁။ မဒိ+အလ။ မဒိ ဘူသာယံ၊ အလော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၂၈၆။] (၁) အဝန်း၊ အဝိုင်း။ (လဝန်း၊ ခနဝန်း၊နေအိမ် အဝန်း၊ စက်ဝန်း၊ စက်ဝိုင်းစသည် အားလုံးသက်ဆိုင် ပါဝင်သည်၊ လဝန်းဟောရာ၌ လိင်သုံးပါးဟု ဓာန်၊ဋ္ဌီ၌ ဆိုသေး၏။) (၂) အကွက်။ (အခန်း ငါးခန်းရှိ သင်္ကန်း၌ အကွက်ကြီး၊ အကွက် သေးများကို "မင်္ဂလ"ဟု ပါဠိ၌ သုံးနှုန်း သည်၊ ဝိနည်းသျှ၊ ဂဏ္ဍိတို့၌ မဟာမင်္ဂလကို အိမ်ဝန်းကြီး၊ အိမ်ကြီးဟု လည်းကောင်း၊ အစုမင်္ဂလကို အိမ်ခွဲ၊ အိမ်ငယ်ဟု လည်း ကောင်း ပြန်ဆိုသည်။ တိပိဋကဓာန်၊ အတွဲ ၆၊ ကုသိပုဒ်ဆိုင်ရာ အမှာကြည့်။ မြေကျော၌ ရှိသော အကွက် များကိုလည်း "မင်္ဂလ"ဟုပင် သုံးနှုန်းသည်။) (၃) အပေါင်း၊ အစု။ (ဓာန်။၆၉၃-မင်္ဂလပုဒ်၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကိုပြရာ၌ မင်္ဂလသဒ္ဒါသည် ရှာ အပေါင်း၊လနေစသည်တို့၏ အဝန်း၊နေရောင် အဝန်း၊ အပေါင်း အစုဟု ၄-နက် ဟော ကြောင်းထုတ်ပြသည်။) (၄) ပရိသတ် (ဝဒန္တိဝါဒ)။ (၅) အခွက်၊ ချိုင့်ခွက်။ (တိ) (၆)ဝန်းဝိုင်းသော။ (၁) အဝန်း၊ အဝိုင်း။ ဟာယတိ မင်္ဂလေန။ သံ၊၁။၄၀၈။ အံ၊၃၊ ၂၇၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၈။ သာရတ္ထ၊၃။၃၈၈။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၆။) (၂) အကွက်။ ဂေါနသာတိ သပ္ပဝိ-သေသာ၊ ယေသံ ပိဋ္ဌိသု မဟန္တာနိ မင်္ဂလာ-နိ သန္ဒိဿန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၈၅။ (–ဝိမတိ၊၁။ ၁၃၉။) (၃) အပေါင်း၊ အစု။ ဣထံ မင်္ဂလံ ကရိဿာမိ။ မဟာနိ၊ ၁၂၇။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။) မင်္ဂလန္တိ ဝါဒသဏ္ဍာတံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၇။ မင်္ဂလန္တိ သမူဟော။ ဓာန်၊ ဋ္ဌီ။ ၆၃၁။ (၄) ပရိသတ် (ဝဒန္တိဝါဒ)။ ဝိဘဇ္ဇဝါဒိနော ဝါ ဘဂဝတော ပရိသာ၊ ဝိဘဇ္ဇဝါဒိမင်္ဂလန္တိပိ ဝဒန္တိ။ မူလဋ္ဌီ၊၂။၈၃။ (၅) အခွက်၊ ချိုင့်ခွက်။ တုလပဥ္စရ-ကြည့်။ (တိ) (၆) ဝန်းဝိုင်းသော။ မင်္ဂလဂ္ဂ-ကြည့်။

မင်္ဂလ[2] (န) [မင်္ဂလ + ဓာဝိကာ] ဝန်းဝိုင်း သောအခြင်းအရာအားဖြင့် – ဝိုင်းနေအောင် –ပြေးခြင်း၊ လုံးနေအောင် ပြေးခြင်း။ မင်္ဂလေ (မ၊၂။၁၁၀) တိ ယထာ အသော နိသိန္နောယေဝ ဘူမိယံ ပတိတံ အာဝုဓံ ဂဟေတုံ သက္ကောတိ၊ ဧဝံ ကရဏတ္ထံ မင်္ဂလေ ကာရဏံ ကာရေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၁။ မင်္ဂလေတိ မင်္ဂလဓာဝိကာယံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၇၃။

မင်္ဂလက (န) [မင်္ဂလ+က] အဝန်းအဝိုင်း။ မင်္ဂလဂုမ္ဗ-ကြည့်။

မင်္ဂလကရဏ (န) [မင်္ဂလ+ကရဏ] အဝန်း–ကသိုဏ်းဝန်း–ကို ပြုခြင်း။ ကေစိ မင်္ဂလ-ကရဏမ္ပိ ဘာဝန် ဘဇာပေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၀၂။ (–မူလဋ္ဌီ၊၂။၉၄။)

မင်္ဂလကလာယရသ (မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃)သည် မင်္ဂကလာယရသမှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်သည်။ မင်္ဂကလာယရသ၊ ဓာတ်ပါပြုတ်ရည်ကြည့်။

မင်္ဂလကာကာရ (ပု) [မင်္ဂလက+အာကာရ] ဝန်းဝိုင်းသောအခြင်းအရာ။မင်္ဂလဂုမ္ဗ-ကြည့်။

မင်္ဂလကိ္ခက (တိ) [မင်္ဂလ+အက္ခိ+က] ဝိုင်းသောမျက်လုံးရှိသော၊သူ။ ဥလူကော မင်္ဂလကိ္ခကော၊ ဝေဒိယကေ စိရဒိဿဝါသိကော။

သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။ ခုဒ္ဒကပါဌ္ဌ။၁၂၇။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၂။)

မင်္ဂလဂုမ္ဗ (ပု၊န) [မင်္ဂလ+ဂုမ္ဗ] ဝန်းဝိုင်းသော အခြင်းအရာဖြင့် တည်သောချုံ၊ချုံဝိုင်း။မင်္ဂလဂုမ္ဗ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆)န္တိ မင်္ဂလကာကာရေန ဌိတံ ဂုမ္ဗံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၂။

မင်္ဂလဂ္ဂ (ပု) [မင်္ဂလ+အဂ္ဂ] သန်လျက်၊ ဦးဝိုင်း သန်လျက်။ မင်္ဂလဂ္ဂံ ဂဟေတွာန ကာနနံ ပါဝိသိ အဟံ။ အ၊ပ၊၂။၅၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၇၉။ (–မိလိန္ဒ။၃၂၂။ ဝေနံ။၃၉၁။) မင်္ဂလံ အဂ္ဂံ ယဿ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၉၁။

မင်္ဂလဂ္ဂခဂ္ဂ (ပု) [မင်္ဂလဂ္ဂ+ခဂ္ဂ] ဦးဝိုင်း သန်လျက်။ (ဦးဝိုင်းသန်လျက်, ဦးချွန်း သန်လျက်ဟု ၂-မျိုးတွင် ဦးဝိုင်းသန်လျက်ကို မင်္ဂလဂ္ဂ၊ ဦးချွန်းသန်လျက်ကို ဒီဃဂ္ဂဟု သုံးသည်။) မင်္ဂလဂ္ဂခဂ္ဂ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇) န္တိ မင်္ဂလဂ္ဂသဏ္ဌိတံ ခဂ္ဂံ။ ဒုဝိဓော ဟိ ခဂ္ဂေါ မင်္ဂလဂ္ဂေါ ဒီဃဂ္ဂေါတိ။ တတ္ထ ယဿ အဂ္ဂေါ မင်္ဂလာကာရေန ဌိတော၊ သော မင်္ဂလဂ္ဂေါ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၅၄။

မင်္ဂလစာဝိကာ (ထီ) [မင်္ဂလ+စာဝိကာ] ဝန်း ဝိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် – ဝိုင်းနေ အောင်–ပြေးခြင်း၊ လုံးနေအောင် ပြေးခြင်း။ မင်္ဂလ²-ကြည့်။

မင်္ဂလပရိဝတ္တန (နု) [မင်္ဂလ + ပရိဝတ္တန] အကွက် – အိမ်ဝန်းကြီး အိမ်ဝန်းငယ် – ကို လဲလှယ်ခြင်း။ မင်္ဂလပရိဝတ္တနေပိ ဧသေဝ နယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။၂၈၄။ မင်္ဂလ² (၂) ကြည့်။

မင်္ဂလပီဠိကာ (ထီ) [မင်္ဂလ+ပီဠိကာ] ဝန်းဝိုင်း သော အင်းပျဉ်၊ အင်းပျဉ်ဝန်းခံသော ညောင်စောင်း(ဇာတ်ဝတ္ထု)။ သုသာနံ ဂန္တွာ မင်္ဂလပီဠိကာယ ပေဟဋ္ဌာမဋ္ဌေ မတမနုဿံ နိပဇ္ဇာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈၂။

မင်္ဂလပီဠိကာဌာန (နု) [မင်္ဂလပီဠိကာ+ဌာန] ဝန်းဝိုင်းသော အင်းပျဉ်ရှိရာအရပ်။ မဟာဂုတ္တဃဋိကာ ရာဇဝီထိဉ် ဥက္ကိပိတွာ မင်္ဂလပီဠိကာဌာနံ ဂန္တွာ “မာ ဘာယိ” တိ သညာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈၂။

မင်္ဂလဗဒ္ဓ (တိ) [မင်္ဂလ+ဗဒ္ဓ] အချက်–အဝန်း–ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော၊ ခရိုင်စွန်းဆုပ် တို့ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော (သျှ)။ ဆတ္တံ နာမ.... မင်္ဂလဗဒ္ဓံ သလာကဗဒ္ဓံ။ ဝိ၊၂။၂၆၂။ မင်္ဂလဗဒ္ဓန္တိ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇)တိ ဒီဃသလာကာသု တိရိယံ ဝလယာကာရေန သလာကံ ဌပေတွာ သုတ္တေဟိ ဗဒ္ဓါနိ ဒီဃဒ္ဓ တိရိယဋ္ဌ ဥဇုကမေဝ သလာကာယော ဌပေတွာ ဒဠှဗဒ္ဓါနိ စေဝ တိရိယံ ဌပေတွာ ဒီဃဒဏ္ဍကေ ပေဟ သကော်စာရယံ ကတွာ သုတ္တေဟိ တိရိယံ ဗဒ္ဓါနိ။ ဝိမတိ၊၂။၆၄။

မင်္ဂလဗဒ္ဓ (ဗန္ဓ) မန္တ (ပု) [မင်္ဂလဗဒ္ဓ+မန္တ] အဝန်းအဝိုင်း–စည်းဝိုင်း–ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော မန္တန်၊ စည်းချမန္တန်။ နာဂမင်္ဂလန္တိ သပ္ပါနံ ပဝေသနနိဝါရဏတ္ထံ မင်္ဂလဗဒ္ဓမန္တော။ သာရတ္ထ၊ဋီ၊၃။၁၂၇။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၇၈။) မင်္ဂလဗန္ဓမန္တော။ ဝိမတိ၊၂။၇၉။ ပါစိတ်၊ ယော။၁၇၃။

မင်္ဂလမစ္ဆ (နု) [မင်္ဂလ+မစ္ဆ] စက်ဝန်း၏ အလယ်။ ဝဇီရဂ္ဂံ နာရာစံ ဂဟေတွာ မင်္ဂလမစ္ဆေ ဌတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃၇။

မင်္ဂလမာဠ (မာလ) (ပု)[မင်္ဂလ+မာဠ]ဝန်းဝိုင်း သော အခြင်းအရာအားဖြင့် မိုးအပ်သော အဆောက်အဦ၊ တန်ဆောင်းဝန်း၊ ဇရပ်ဝန်း။ (ဒီ၊၁။၂-လာ မင်္ဂလမာဠပုဒ်ကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃-၌ အထွတ်နှစ်ခုတပ်သော တန်ဆောင်းဝန်း, အထွတ်တစ်ခုတပ်သော စည်းဝေးခန်းမ ဆောင် တန်ဆောင်းဝန်းဟု လည်းကောင်း၊ အံ၊၂။၂၈၂–လာ မင်္ဂလမာလပုဒ်ကို အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၀၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၃–တို့၌ ဆွမ်းစား ကျောင်း တန်ဆောင်းဝန်းဟုလည်းကောင်း။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၇–လာ မင်္ဂလမာဠပုဒ်ကို မ၊ဋီ၊၃။ ၄၂၄-၌ အထွတ်မပါသောတန်ဆောင်းဝန်းနှင့်

တူသော အဆောက်အဦဟု လည်းကောင်း၊ မ၊ ၂။၃၄၈–လာ မင်္ဂလမာဠပုဒ်ကို မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၄ ၌ အဝတ်ပုဆိုးမိုးထားသောဟန်ဆောင်း ဝန်းမဏ္ဍပ်ဟု လည်းကောင်း၊ သုတ္တနိ။၃၆၅–လာ မင်္ဂလမာဠပုဒ်ကို သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၆၉–၌ မျက်နှာကြက်အဖွဲ့ ကြက်ထားသော တန်ဆောင်းဝန်းမဏ္ဍပ်ဟု လည်းကောင်း အရာ ဌာနအားလျော်စွာ ဖွင့်ပြကြသည်။) ပစ္စုဿ-သမယံ ပစ္စုဋ္ဌိတာနံ မင်္ဂလမာဠေ သန္နိသိန္နာနံ။ ဒီ၊၁။၂။ မင်္ဂလမာဠေတိ ကတ္ထစိ ဒေ့ဝကဏ္ဍကာ ဂဟေတွာ ဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆန္နေန ကတာ ကူဋာ-ဂါရသာလာပိ "မင်္ဂလမာဠော"တိ ဝုစ္စတိ၊ ကတ္ထစိ ဧကံ ကဏ္ဏိကံ ဂဟေတွာ ထမ္ဘပန္တိံ ပရိက္ခိပိတွာ ကတာ ဥပဋ္ဌာနသာလာပိ "မင်္ဂလမာဠော"တိ ဝုစ္စတိ၊ ဣဓ ပန နိသီ-ဒနသာလာ "မင်္ဂလမာဠော"တိ ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ မာနိတဗ္ဗောတိ မာဠော၊ မီယတိ ပမီယတီတိ ဝါ မာဠော။ မင်္ဂလာ-ကာရေန ပဋိစ္ဆန္နော မာဠောတိ မင်္ဂလမာ-ဠော။ အနေကာကာရာဏဝေတော ပဋိသာယ-ဝိသေသော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၈။

မင်္ဂလမာဠပရိက္ခေပ (ပု) [မင်္ဂလမာဠ + ပရိ-က္ခေပ]တန်ဆောင်းဝန်းအခြံအရံ။ သော ကိရ မဇ္ဈေ စတုရဿံ ဂဗ္ဘံ ကတွာ ဗဟိ မင်္ဂလမာဠ-ပရိက္ခေပေန ကတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၉။

မင်္ဂလရာဇ (ပု) [မင်္ဂလ+ရာဇ] တဝန်းတလျား –တစ်စိတ်တစ်ဒေသ–သောအရပ်ကို အစိုးရ သောမင်း။ မနုဿလောကေပိ အနေကာဝါရံ စက္ကဝတ္တိနံ မင်္ဂလရာဇူနဉ္စ မဟေသိဘာဝံ ဥပဂတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၃၀။မင်္ဂလာဘိသေက-ကြည့်။

မင်္ဂလဝါပီသဏ္ဌာန (တိ) [မင်္ဂလဝါပီ+သဏ္ဌာန] ဝန်းဝိုင်းသော ရေကန်သဏ္ဌာန်ရှိသော။ မင်္ဂ-လဝါပီသဏ္ဌာန(မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂)န္တိ ဝဋ္ဋပေါက္ခ-ရဏီသဏ္ဌာနံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၈၀။

မင်္ဂလသဏ္ဌာန (တိ) [မင်္ဂလ+သဏ္ဌာန] ဝန်း ဝိုင်းသော သဏ္ဌာန်ရှိသော။ အညေန ဝါ ကေနစိ မင်္ဂလသဏ္ဌာနေန သမန္နာဂတာ ဝါတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၇။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁။ မ၊ဋီ၊၁။၇၉။)

မင်္ဂလသဏ္ဌာနဆိဒ္ဒဝိစိတ္တ (တိ) [မင်္ဂလသဏ္ဌာန-ဆိဒ္ဒ+ဝိစိတ္တ] ဝန်းဝိုင်းသော သဏ္ဌာန်ရှိသော အပေါက်တို့ဖြင့် ဆန်းကျယ်သော၊ အပေါက် ဝိုင်းတို့ဖြင့် ဆန်းကျယ်သော။ ဆိဒ္ဒမင်္ဂလ၊ ခစိတ–ကြည့်။

မင်္ဂလသဏ္ဌာနမာဠသင်္ခေပ (ပု)[မင်္ဂလသဏ္ဌာန-မာဠ+သင်္ခေပ]ဝန်းဝိုင်းသောသဏ္ဌာန်ရှိသော တန်ဆောင်း၏ အသွင်၊ တန်ဆောင်းဝန်း အသွင်။ မင်္ဂလသဏ္ဌာနမာဠသင်္ခေပေန ကတာ ဘောဇနသာလာ မင်္ဂလမာဠာတိ အဓိပ္ပေတာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၃။

မင်္ဂလသပ္ပ [မင်္ဂလ+သပ္ပ] ငန်းကျဲမြွေ (ခာန်၊သျ)။ ဘပါးအုံးမြွေ (ခာန်၊သျ၊သစ်)။ မြွေဖွေး (တောင်ပေါက်၊ ခာန်၊သျ)။ ဂေါနသ –ကြည့်။

မင်္ဂလသမ္ပန္န (ပု) [မင်္ဂလ+သမ္ပန္န] စက်ဝိုင်း စပ်ခြင်း။ ဝေဒနာက္ခန္ဓမူလကာဒီသုပိ ဟိ ယောဇ္ဇိမံ သောမဘောဂေ ပါဌော ဂတော၊ န မင်္ဂလသမ္ပန္နေနာတိ။ မူလဋီ၊၃။၁၂၂။

မင်္ဂလာကာရ (ပု) [မင်္ဂလ+အာကာရ] ဝန်း ဝိုင်းသော အခြင်းအရာ။ မင်္ဂလပါကာရေတိ မင်္ဂလာကာရေန ပါကာရပရိက္ခိတ္တေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၄။ (–ဝဇိရ။၅၂၄။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၆။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၃။)

မင်္ဂလာပေက္ခာ (ထီ၊နု) [မင်္ဂလ+အပေက္ခာ] မင်္ဂလ-သဒ္ဒါကို ငဲ့ခြင်း။ ပထဝိယန္တိ ဝတွာပိ မင်္ဂလာပေက္ခာယ နပုံသကနိဒ္ဒေသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၄၂။

မင်္ဂလာရာမမဟာဝိဟာရ (ပု) [မင်္ဂလာရာမ+ မဟာဝိဟာရ] မင်္ဂလာရာမကျောင်းကြီး။ ကလျာဂါမကေ မင်္ဂလာရာမမဟာဝိဟာရေ ဥဒ္ဒေသံဥဂ္ဂဏှာတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။

မင်္ဂလာရာမဝါသီ (တိ) [မင်္ဂလာရာမ+ဝသ+ဏီ] မင်္ဂလာရာမကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေလေ့ရှိသော၊သူ။ မင်္ဂလာရာမဝါသီ တိဿဘူတိတ္ထေရော ပန မဟာဗောဓိနိဒါနေ ဝသေ အဘိဓမ္မော နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။(–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။)

မင်္ဂလာရာမဝိဟာရ [မင်္ဂလာရာမ+ဝိဟာရ] မင်္ဂလာရာမကျောင်း။ ဣမမေဝ ဒီပမာဂမ္မ ကလျာဂါမဇနပဒေ မင်္ဂလာရာမဝိဟာရံ ပဝိသိံသု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ သာရတ္ထ၊၃။၉၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၉။)

မင်္ဂလိက (ပု) [မင်္ဂလ+ဏိက။ မင်္ဂလံ ကတွာ ဘုဉ္ဇန္တီတိ မင်္ဂလိကာ။ ဆင်ဘဲဂဏ္ဍီ။၄၉၅။](၁) တစ်ဝန်းတစ်လျား – တစ်စိတ်တစ်ဒေသ – သောအရပ်ကို အစိုးရသောမင်း။ (၂) ဝန်း–ယော်–သော အကျည်၊ အုတ်ခုံ၊ မြေခုံ။ (ဝိ၊ ၄–မြန်မာပြန်၌ နိမ့်သောနေရာကိုထပ်ဖို့ခြင်းငှါ ဟု မှားလျက်ရှိ၏။) (တိ) (၃) ဝန်းဝိုင်းသော။ (၁) ရာဇာနော နာမ ပထဗျာရာဇာ-ပဒေသရာဇာ မင်္ဂလိကာ အန္တရာဘောဂိကာ။ ဝိ၊၁။၅၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၃။ မင်္ဂလိကာ နာမ ယေ ဒီပပဒေသေပိ ကေမေကံ မင်္ဂလံ ဘုဉ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ (၂) အန္ဓဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မင်္ဂလိကံ ကာတုန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၅၇။မင်္ဂလိကံ ကာတုန္တိ နိစဝတ္ထုကံ စိနိတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။ ဗဟိကုဋ္ဋဿ သမန္တတော နိစဝတ္ထုကံ ကတွာ ဌိတံ "မင်္ဂလိက"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝဇိရ။၅၂၄။ (တိ) (၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မင်္ဂလိကဗိဇနိ (ထိ) [မင်္ဂလိကာ+ဗီဇနီ] ဝန်းဝိုင်းသောယပ်၊ ယပ်ဝန်း။ တာလဝဏ္ဋန္တိ တာလပတ္တာဒီဟိ ကတံ မင်္ဂလိကဗီဇနိံ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉၀။

မင်္ဂလိကရာဇ (ပု) [မင်္ဂလိက+ရာဇ] တစ်ဝန်းတစ်လျား – တစ်စိတ် တစ်ဒေသ – သော အရပ်ကို အစိုးရသောမင်း၊နယ်စား–မြို့စား–ရွာစား–မင်း။ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဇေန္တဂါမေ ဇေဿ မင်္ဂလိကရာဇဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ (–၂၃၇၊၂၆၁။)

မင်္ဂလိကရာဇကုလ (နု) [မင်္ဂလိက+ရာဇကုလ] တစ်ဝန်း–တစ်လျား – တစ်စိတ်တစ်ဒေသ–သော အရပ်ကို အစိုးရသော မင်းမျိုး။ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ မဂဓရဋ္ဌေ မင်္ဂလိကရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃။

မင်္ဂလိပါကာရ (တိ) [မင်္ဂလီ+ပါကာရ] ဝန်းဝိုင်းသော တံတိုင်းအရံရှိသော။ မင်္ဂလိပါကာရေ (ထေရ။၃၃၃)တိ မင်္ဂလာကာရေန ပါကာရပရိက္ခိတ္တေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၄။

မင်္ဂလီ (ပု) [မင်္ဂလ+ဤ] (၁) တစ်ဝန်းတစ်လျား–တစ်စိတ်တစ်ဒေသ– သောအရပ်ကို အစိုးရသောမင်း။ (အပ၊၂။ မြန်မာပြန်၌ "ပဒေသရာဇ်မင်း"ဟု ပြန်၏။) (တိ) (၂) ဝန်းဝိုင်းသော သဏ္ဌာန်ရှိသော (နေ)။ (၁) မင်္ဂလီနဉ္စ ရာဇူနံ၊ မဟေသိတ္တမကာရယိံ။ အပ၊၂။၁ဂဂ၊၂၄၀။ထေရီ၊ဋ္ဌ။ဂ၆၁၀၆။ (တိ) (၂) ဝေရောစနော မင်္ဂလီဥဂ္ဂတေဇော။ သံ၊၁။၄၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၀၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။ မင်္ဂလီတိ မင်္ဂလသဏ္ဌာနော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။

မင်္ဂလီမဟန္တ (တိ) [မဟန္တ+မင်္ဂလီ] ဖလှန်ကြီးကျယ်သော အဝန်းရှိသော။ အာဒိစ္စော မင်္ဂလီမဟာ။ ဒီ၊၃။၅၉။ မဟန္တံ မင်္ဂလံ အဿာတိ မင်္ဂလီမဟာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ မင်္ဂလီတိ ထွေ ဤကာရော ဘုသတ္ထောတိ အာဟ "မဟန္တံ မင်္ဂလံ အဿာတိ မင်္ဂလီ"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၃။

မင်္ဂလာသပ္ပိ (နု) [မင်္ဂလ+သပ္ပိ] ကြည်သော ထောပတ်၊ ထောပတ်ကြည်။တာဝဒေဝဝိလီနံ မင်္ဂလာသပ္ပိဉ္စ ပဋိယာဒါပေတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၀။

မဏ္ဍိကာ (ထ်) မဏ္ဍိကာမည်သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဏ္ဍိကာပုတ္တ (ပု) [မဏ္ဍိကာ+ပုတ္တ] မဏ္ဍိကာ၏သား။ မဏ္ဍိကာပုတ္တော (အံ၊၁၊၅၁၀) တိ မဏ္ဍိကာယ ပုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၆၂။

မဏ္ဍိတ (န) [မဏ္ဍ+တ။ မဍိ+တ] (၁) တန်ဆာဆင်ခြင်း။ (တိ) (၂) တန်ဆာဆင်အပ်သော။ (၁) မဏ္ဍိတကရဏ-ကြည့်။ (တိ) (၂) ကနကမယသဿာဠံ၊ ကောန္တစ္ဆတ္တေဟိ မဏ္ဍိတံ။ အပ၊၁၊၂၊(-ထေရီ၊၄၀၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၀၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၃၁။)

မဏ္ဍိတဥဒရ (တိ) [မဏ္ဍိတ+ဥဒရ] တန်ဆာဆင်အပ်သော ဝမ်းရှိသော၊သူ။ လောမသုဒ္ဒရီတိ လောမရာဇိယာ မဏ္ဍိတဥဒရ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅၊ ၄၆၂။

မဏ္ဍိတကရဏ (န) [မဏ္ဍိတ+ကရဏ] တန်ဆာဆင်ခြင်းကိုပြုခြင်း။ မဏ္ဍိတကရဏေ ဒုက္ကဋန္တိ ဝဒန္တိ။ ဝဇိရ၊၁၉၀။

မဏ္ဍိတုံ (ဗျ) [မဏ္ဍ+တုံ။ မဍိ+တုံ။] တန်ဆာဆင်ခြင်းငှါ။ ယာဝ ခါဒိတုံ ဘုဉ္ဇိတုံ နဟာပိတုံ မဏ္ဍိတုဉ္စ အတ္တနော မမ္မတာယ သက္ကောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၃၁။

မဏ္ဍိသ (ပု) မဏ္ဍိသမည်သူ။ အယဉ္စ မဏ္ဍိသေန ပရိပုဋ္ဌောကေန သဒ္ဓိံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃၊၉။

မဏ္ဍိယတိ (ကြံ) [မဏ္ဍ+ယ+တေ။ မဍိ+ယ+တေ] တန်ဆာဆင်အပ်၏။ မဏ္ဍိယတိ ဧတေနာတိ ဝါ မဏ္ဍနံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁၊၂၃၃။

မဏ္ဍိယတေ (ကြိ) [မဏ္ဍ+ယ+တေ+။ မဍိ+ယ + တေ] တန်ဆာဆင်ခြင်း။ မဏ္ဍိယတေ မဏ္ဍနံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁၊၂၃၃။

မဏ္ဍူက (ပု) [မဏ္ဍ+ဥက။ ဓာန်၊ဋီ၊၆၇၅။ မဏ္ဍ+ဏုက။ မောဂ်၊၇၊၂၅။ ထိ-၌ မဏ္ဍူကီ။] (၁) ဖား။ (ရေဖား, ကုန်းဖား, ဖားပြုတ်စသည် ဖားအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်။) (၂) လိပ်ကျောက်။ (၁) မဏ္ဍူကဒေဝပုတ္တေ အာသိ၊ ဥဒကေ ဝါရိဂေါစရော။ ဝိမာန၊၇၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၉၄။ (-မိလိန္ဒ၊၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၃၄။) ဥဒကေ မဏ္ဍူကောတိ ဧတေန ဥဒ္ဒုမာယိကာဒိကသာ ထလေပိ မဏ္ဍူကသာ နိဝတ္တနံ ကတံ ဟောတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂၁၂။ သာရတ္ထ၊၁၊၂၉၄။ (-ဝိမတိ၊၁၊၅၇၊ မ၊ဋ္ဌီ၊၂၊၁၀၃။) မဏ္ဍူကိယော ကဏ္ဍုသမ္ဘဝ ဂိလန္တိ။ ဇာ၊၁၊၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၆၂။ သာရတ္ထ၊၂၊၃၀၄။ (၂) မဏ္ဍူကကဏ္ဋကဝိသသမ္ဘဝ ကြည့်။

မဏ္ဍူကကဏ္ဋက (ပု) [မဏ္ဍူက + ကဏ္ဋက] လိပ်ကျောက်ဆူး။ (သျှမျှား၌ ငါးမန်းစွယ်ဟုလည်း ပြန်သေး၏။) မဏ္ဍူကကဏ္ဋကံ ဝါ ဝိသံ ဝါ အာကောဋ္ဌေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၀၃။ မဏ္ဍူကကဏ္ဋကံ ဝါ ဝိသန္တိ မဏ္ဍူကာနံ နင်္ဂုဋ္ဌေ အဂ္ဂကောဋိယံ ဋ္ဌိတကဏ္ဋကန္တိ ဝဒန္တိ၊ ကေစိ ဝိသမစ္ဆကဏ္ဋကန္တိပိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂၊ ၁၄၀။ (-ဝိမတိ၊၁၊၁၇။)

မဏ္ဍူကကဏ္ဋကဝိသသမ္ဘဝ (ပု) [မဏ္ဍူက-ကဏ္ဋကဝိသ + သမ္ဘဝ] လိပ်ကျောက်ဆူးအဆိပ်အတွေ့ (ဋီကာ ပ-နည်း အလို-အဆိပ်ရှိသော ဖားဘမျိုး၏ ဆူးအတွေ့, အခြားအဆိပ်အတွေ့၊ ဒု-နည်း အလို- ဖားဆူး၌ ဂိုသောအဆိပ်အတွေ့၊ကေဝိဒအလို-အဆိပ်ရှိသော ငါးဆူးအတွေ့ဟု ပြန်။) မဏ္ဍူကကဏ္ဋကဝိသသမ္ဘဝ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၀)န္တိ ဝိသဝန္တသ ဘေကဝိသေသသ ကဏ္ဋကေန တဒဥပ္ပန္နေန ဝိသေန သမ္ဘဝံ၊ မဏ္ဍူကကဏ္ဋကေ ဝိဇ္ဇမာနဿ ဝိသဿ သမ္ဘဝံ ဝါ။ သာကဏ္ဍကော ဧလစာရိသတ္တော ဣဓ မဏ္ဍူကောနာမ၊ ယော "ပါသာဏကစ္ဆပေါ"တိ ဝေါဟာရန္တိ၊ တဿ နင်္ဂုဋ္ဌေ အဂ္ဂကောဋိယံ ဋ္ဌိတော ကဏ္ဋကောတိပိ ဝဒန္တိ "ကေ ဝိသမစ္ဆကဏ္ဋက" န္တိပိ ကေ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁၊၄၇၁။

မင်္ဂလာကဂတိ (ထီ) [မင်္ဂလာက+ဂတိ] ဖားဏ်၏ သွားခြင်း (မချ)။ ဖား၏ သွားခြင်းကဲ့သို့သော သွားခြင်း (ဥပစာ)။ ဥဒကသာ ဥပရိတလေ မင်္ဂလာကဂတိယာ ပတန္တပ္ပတန-ဝသေန ဂမနတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၄၃။

မင်္ဂလာကဂတိက (တိ) [မင်္ဂလာက+ဂတိ +က] ဖားသွားခြင်းကဲ့သို့သော သွားခြင်းရှိသော။ (ခုန်၍ လိုက်သော သုတ်သည် မင်္ဂလာက-ဂတိကအဓိကာရသုတ်မည်၏၊ ဖားခုန်သကဲ့သို့ ခုန်ကျော်၍ လိုက်သော သုတ်ပုဒ်များကို မင်္ဂလာကဂတိကအဓိကာရသုတ်ဟု ဆိုလိုသည်။ သုတ်စင်။၁၂၆။) အဓိကာရော ပန တိဝိဓော သီဟဂတိက မင်္ဂလာကဂတိကယထာနုပုဗ္ဗိက-ဝသေန။ မျှနှာ။၆၀။

မင်္ဂလာကဆာပီ (ထီ) [မင်္ဂလာက+ဆာပီ] ဖားမယ်။ တွံ မံ နာဂေန အာလမ္ပ၊ အဟံ မင်္ဂလာကဆာပိယာ။ ဇာ၊၂။၂၂၈။ ဇာဋ္ဌ၊၇။ ၃၈။ (-၃၉။)

မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တ (ပု) [မင်္ဂလာက + ဒေဝပုတ္တ] ဖားနတ်သား။ မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တာဒီနံ ဝိယ ဟိ ဧ.ဟေတုကစုတိယာ တိဟေ.တုကပဋိ-သန္ဓိပိ ဟောတိတိ။ မူလဋီ၊၂။၁၁၀။

မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တဝတ္ထု (နု) [မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တ+ဝတ္ထု] ဖားနတ်သားဝတ္ထု၊ ဖားနတ်သား အကြောင်းအရာ။ ကေပဒမ္ပိ သောတုံ လဘိ-ဿာမ၊ သာဓုတရံယေဝ ဘဝိဿတီတိ ဧတ္တ မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ။ မဋ္ဌီ၊၂။ ၂၇၇။

မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တဝိမာန (ပု၊နု) [မင်္ဂလာကဒေဝ-ပုတ္တ + ဝိမာန] ဖားနတ်သား၏ ဗိမာန်ကို ပြသော အကြောင်းအရာ၊ မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တ ဝိမာနဝတ္ထု။ ကော မေ ဝန္ဒတိ ပါဒါနီတိ မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀၁။

မင်္ဂလာကဒေဝပုတ္တသမာဂမ (ပု) [မင်္ဂလာကဒေဝ-ပုတ္တ + သမာဂမ] ဖားနတ်သား၏ အစည်းအဝေး။ မင္ဍုကဒေဝပုတ္တသမာဂမ-ကြည့်။

မင်္ဂလာကပိဋ္ဌိဝဏ္ဏ (တိ) [မင်္ဂလာကပိဋ္ဌိ+ဝဏ္ဏ] ဖား ကျောက်ကုန်းအဆင်းရှိသော။ ဘေကဝဏ္ဏ-ကြည့်။

မင်္ဂလာကပေါတက (တိ) [မင်္ဂလာက + ပေါတက။ ထီ-၌ မင်္ဂလာကပေါတိကာ။] ဖားငယ်။ (ထီ-၌) ဖားမငယ်။ ဓဝံ မဓုကပုပ္ဖမာလာနံ မင်္ဂလာကပေါတိကာနံ အာသိဝိသေ ကဏှ-သပ္ပေ။ ဇာဋ္ဌ၊၁။၃၆၂။ (-ဇာဋ္ဌ၊၇။၃၆။)

မင်္ဂလာကဘက္ခ (တိ) [မင်္ဂလာက+ဘက္ခ]ဖားဟူသော အစာရှိသော၊ ဖားကိုစားသော၊သူ။ မင်္ဂလာကဘက္ခာ ဥဒကန္တသေဝီ။ ဇာ၊၁။၉၅။ ဇာဋ္ဌ၊၃။၁၅။ (-ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၀၄။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၈။ ဝိမဘ၊၂။၁၂၃။)

မင်္ဂလာကဘက္ခဋ္ဌာန (နု) [မင်္ဂလာကဘက္ခ+ဌာန] ဖားဟူသော အစာရှိသောအရပ်၊ နဂါးပြည်။ အဟေတုကယောနိယံ မင်္ဂလာကဘက္ခဋ္ဌာနေ နိဗ္ဗတ္တောမှီတိ ဝိဇ္ဇှိသာရီ အဟောသိ။ မမွ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။

မင်္ဂလာကဝဏ္ဏ (ပု) [မင်္ဂလာက + ဝဏ္ဏ] ဖား၏ အသင်း။ နာဂ မင်္ဂလာကဝဏ္ဏေန၊ နနံ အက္ခာသိ ဓာဂတံ။ ဇာ၊၂။၇၂။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၃၂၆။

မင်္ဂလာကဝဿိတ (နု) [မင်္ဂလာက+ဝဿိတ] ဖားအော်သံ။ တိက္ခတ္တုံ မင်္ဂလာကဝဿိတံ ဝဿိတွာ နိက္ခမိတွာ။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၄၁။

မင်္ဂလာကသဏ္ဌာန (တိ) [မင်္ဂလာက+သဏ္ဌာန] ဖားသဏ္ဌာန်ရှိသော။ ဂဏ္ဍမ်သံ ဂဏ္ဍပ္ပဒေသေ ဌပိတကရဥ္ဇဗီဇသဏ္ဌာနံ၊ မင်္ဂလာကသဏ္ဌာနန္တိ-ပိ ဧကေ။ ခုဒ္ဒကာဋ္ဌ။၃၆။

မင်္ဂလာကသဒ္ဒ (ပု) [မင်္ဂလာက+သဒ္ဒ] ဖားအော်သံ။ တထေဝ ဝိဝရိတွာ မင်္ဂလာကသဒ္ဒံ ဝါ မူသိကသဒ္ဒံ ဝါ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။

မဏ္ဍုကျော် (ထိ) [မဏ္ဍုက+ဉ်] ဖားမ။ မဏ္ဍုက-ကြည့်။

မဏ္ဍောတိ (ကြိ) [မဒိ+ဏော+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၉၉။] (၁) တန်ဆာဆင်၏။ (၂) စောင့်ရှောက်၏။ (၁) ကိံ ဘဂဝါပိ ဝေ အတ္တာနံ မဏ္ဍေတိ။ မငွ၊၁။၃၄၀။ (–အံ၊ငွ၊၂။၁၉၉။ အဘိ၊ငွ၊၃။ဂ၉။ ဝဇီရ။၅ဂ၁။) မဏ္ဍေန္တိ—သံ၊ငွ၊၃။၃၃၅၊ မဏ္ဍယတိ—ဇာ၊၁။၁၁၅။ ဇာ၊ငွ၊၃။၁၂၆။ (၂) ဟတ္ထိံ မဏ္ဍယန္တိ ရက္ခန္တိတိ ဟတ္ထိမဏ္ဍော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂။

မဏ္ဍေန္တိ (ကြိ) [မဒိ+ဏော+အန္တိ] တန်ဆာဆင်ကုန်၏။ မဏ္ဍေတိ (မ) ကြည့်။

မဏ္ဍေတွာ (ဗျ) [မဒိ+ဏော+တွာ] တန်ဆာဆင်၍။ တံ ဒီပံ ဘာဒ္ဒဝါရေဟိ မဏ္ဍေတွာ ဒေဝေဿာမိ။ ဒီ၊ငွ၊၂။၁၆၄။ (–ဒီ၊ငွ၊၃။၁၃၅။ သံ၊ငွ၊၁။၆ဂ။ သံ၊ငွ၊၂။၇၆။)

မဏ္ဍေတုကာမ (တိ) [မဏ္ဍေတုံ+ကမု+ဏ] တန်ဆာဆင်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ တန်ဆာဆင်လိုသော၊ သူ။ အတ္တာနံ မဏ္ဍေတုကာမာ ဣမံ သံဗွကာယံကာဒါသုပမံ ဒေသနံ။ မငွ၊၁။၉၂။

မဏ္ဍေတုံ (ဗျ) [မဒိ+ဏော+တုံ] တန်ဆာဆင်အံ့သောငှါ၊ တန်ဆာဆင်ခြင်းငှါ။ ဘော-ဇေတုံ မဏ္ဍေတုံ ဥရေ ကတွာ သယိတုဉ္စ လဘတိ။ ဝိ၊ငွ၊၄။၁၃၁။

မတ[၁] (ပု) [မန+တ။ ဓာန်၊ ဋီ၊၇၅၇။ ရှုန္ဒာ။ ၃ဂ၆။ မောဂ်၊ပဉ္စိကာ၊၅။၁၀၉။] (၁) အလို၊ အယူအဆ၊ အယူဝါဒ။ (တိ) (၂) သိအပ်သော။-(၃) သမုတ်အပ်သော။ (၄) ထင်ရှားသော။ (၁) သဗ္ဗေသံယောဝ ပန မတေန အပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ပဝတ္တကာယသခါရော။ ဝိ၊ငွ၊၂။၁ဂ။ (–သံ၊ငွ၊၃။၂၀၆။ အဘိ၊ငွ၊၃။ ၁၁၆။ မဟာနိ၊ငွ။၃၁၉။ ဝဇီရ။၁၅၇။) (တိ) (၂) ဣမ ပနာယံ မမ္မစကွေ မတော။ အံ၊ငွ၊၂။၂၅၄။ (–ခုဒ္ဒက၊ငွ၊၃။ နေတ္တိ၊ငွ။ ၁ဂ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၄၄၇။) (၃) ယောန ပဂ္ဂမုဒါ-နုဒီတိ ဝဂ္ဂမတာ လောကဿ ပုညသမ္မတာ နုဒီ။ ဝိ၊ငွ၊၂။၆။ (–ဇာ၊ငွ၊၆။၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၇၉။) (၄) ရာဇီတိ မတာ ပညာတာ ရာဇမတိ။ ဝိမာန၊ငွ။၁၂၂။

မတ[၂] (နု) [မရ+တ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၀၅။] (၁) သေခြင်း။ (တိ)(၂) သေသော၊ သူ (သူသေကောင်)။(၁) မတံ ဝာ ဇီဝိတာ သေယျော။ ဝိ၊၁။၉၂။ နတ္ထိ တေသ မရဏသခါတံ မတန္တိ အမတံ။ ပဋိသံ၊ငွ၊၁။၁၀၁။ မဟာနိ၊ငွ။ ၂၉၉။ စူဠနိ၊ငွ။၂၃။ (–ဝိမာန၊ငွ။၁၂၆။) (တိ)(၂) မတံ အက္ခာယိတံ မတံ ယေဘု-ယျေန အက္ခာယိတံ။ ဝိ၊၁။၃၆။ (–ဒီ၊၁။၅၂။ ဇာ၊၁။၂၃။ ဒီ၊ငွ၊၂။၄ဂ။) မရတီတိ မတော။ ဓာန်၊ဋီ။၄၀၅။ မရိတ္ထာတိ မတော။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၄ဂင။

မတကတ္တိဝတ္ထု (နု) [မတကတ္တိ + ဝတ္ထု] သေသော မိန်းမ၏ အကြောင်းအရာ။ တဿ ဥပရိ ဌတွာ ဣမိနာ မတကတ္တိဝတ္ထုနာ ဒီပေတဗ္ဗံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၇၇။

မတက (ပု) [မတ + က] သေသော၊ သူ (သူသေကောင်)။ ကဿစိ ကိဉ္စိ န ကရိဿာ-မီတိ မတကော ဝိယ အစ္ဆတိ။ မငွ၊၁။၃၅၄။ (–သံ၊ငွ၊၁။၅၆။ သံ၊ငွ၊၂။၂၉၆။ အံ၊ငွ၊၁။ ၂၀၉။)

မတကစိဝရ (နု) [မတက+စိဝရ] သေသောသူ၏ (ဥစ္စာဖြစ်သော) သင်္ကန်း။ ကထိနတ္ထက သီမာယံ မတကစီဝရံ ဝါ ဟောတု။ ဝိ၊ငွ၊၃။ ၃ဂဂ။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇၁၊၂၅ဂ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၇၇။) မတကစီဝရန္တိ မတကဿ သန္တကံ စီဝရံ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၅။ (–ဝိမတိ၊၂။၁၉၃။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊၂။၂၇၄၂။)

မတကဒါန (နု) [မတက + ဒါန] သေသူကို ရည်စူး၍ ပေးလှူသော အလှူ။ ရညော သရီရကိစ္စံ ကတွာ မတကဒါနံ ဒတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၀။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။) မတကဘတ္တ လည်း ကြည့်။

မတကဓန (နု) [မတက+ဓန] သေသူ၏ ပစ္စည်း ဥစ္စာ။ ဒဒမာနေ စ မတကဓနံ တာဝ ဃေ တဿ ဓနေ ဣဿရာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၇၃။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၀၉။)

မတကပရိက္ခာရ (ပု၊နု) [မတက + ပရိက္ခာရ] သေသူ၏ – ပရိက္ခရာ – အသုံးအဆောင်။ စောရဃာတကမုဒ္ဓိမ္ဘိ မတေ "မတကပရိက္ခာရ"န္တိ သံယော ဝိဘဇိတ္ဗာ။ ဝဇိရ။၁၃၇။

မတကပုတ္တ (ပု) [မတက + ပုတ္တ] သေသော သား၊ သားသေ။ မတကပုတ္တဿ ဘောသဇ္ဇံ ပုစ္ဆန္တီ ဝိစရသီတိ ဝဒန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၄။

မတကဘတ္တ (နု) [မတက+ဘတ္တ] သေသူကို ရည်စူး၍ ပေးလှူအပ်သော ထမင်း၊ ကုဗ္ဘိုး (ကုဗ္ဘိုး) ထမင်း။ သဒ္ဓန္တိ မတကဘတ္တံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅၊၂၈၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၈၂။) မတကဘတ္တန္တိ မတကေ ဥဒ္ဒိဿ ဒါတဗ္ဗဘတ္တံ ပိတုပိဏ္ဍန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။၁၃၈။ (–မ၊ဋီ၊၃။၁၈၇။)

မတကဘတ္တသင်္ခေပ (ပု) [မတကဘတ္တ+သင်္ခေပ] သေသူကို ရည်စူး၍ လှူအပ်သောထမင်း အသွင်။ တသ္မာ မတကဘတ္တသင်္ခေပေန ဝါ နိစ္စဘတ္တသင်္ခေပေန ဝါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၂။

မတကသတ္တ (ပု) [မတက+သတ္တ] သေသော သတ္တဝါ။ မတကသတ္တော အတ္တဘော ဇိဝိ ဝဒတိ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။

မတကသရီရ (နု) [မတက+သရီရ] သေသော သူ၏ ခန္ဓာကိုယ်၊ သူသေကောင်။ ဂတပစ္စာ-ဂတန္တိ မတကသရီရံ ပါဠုပိတ္ဗာ သုသာနံ နေတွာ အာဒဟိတဗ္ဗိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။)

မတကသုသာန (နု) [မတက+သုသာန] သူသေ မြှုပ်ရာ သုသာန်၊ ဇာရပဟိ အဝိညာဏကာ-သုဘံ မတကသုသာနေ သောဘိ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၃၄၁။

မတကဠေဝရ (နု) [မတ+ကဠေဝရ] သေသော သူ၏ ခန္ဓာကိုယ်၊ သူသေကောင်။ ကုဏပ (၁) ကြည့်။

မတကဠေဝရဒဿန (နု) [မတကဠေဝရ+ဒဿန] သူသေကောင်ကို မြင်ခြင်း။ မတကဠေဝရ-ဒဿနေ ဆဝဋ္ဌာဟကဿ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၂၂။

မတကာလ (ပု) [မတ+ကာလ] သေသောအခါ။ မတကာလေ ဥဘောပိ ပစ္စာသီသန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၁၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၆၁။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၄၇။)

မတကိစ္စ (နု) [မတ+ကိစ္စ] (၁) သေသူအတွက် ပြုဖွယ်ကိစ္စ၊ သင်္ဂြိုဟ်ခြင်းကိစ္စ။ (၂) သေသူကို ရည်စူး၍ ပြုအပ်သော (ဆွမ်းကျွေးခြင်း စသော) အမှုကိစ္စ၊ (၁) မာတာပိတူနံ အစ္စယေန ဘောသံ မတကိစ္စာနိ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၇။) (၂) ပိတရံ ဥဒ္ဒိဿ မတကိစ္စံ ကာတုကာမာ ယာဂုံ ပစိတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၅၇။

မတကုက္ကုဋ (ပု) [မတ+ကုက္ကုဋ] သေသော ကြက်၊ ကြက်သေ။ အဋ္ဌမတကုက္ကုဋေ, အဋ္ဌ-သဇီဝကုက္ကုဋေ စ ဂဟေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။

မတကုဋ္ဌာပနကမန္တ (ပု) [မတကုဋ္ဌာပနက+မန္တ] သူသေကို ထမြောက်သော မန္တန်။ ဗောဓိ-သတ္တော တဿ မတကုဋ္ဌာပနကမန္တံ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃၇။

မတကုဏပ (ပုန) [မတ+ကုဏပ] သူသေကောင်ပုပ်။ အတ္တနော ဓမ္မဝိနယေ မတကုဏပသဒိသေန ဒုဿီလပုဂ္ဂလေန သဒ္ဓိံ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃၃။

မတဂေါဏ (ပု) [မတ+ဂေါဏ] သေသောနွား၊ နွားသေ။ ကော် မတဂေါဏံ ဒိသွာ တိဏဥ္စ ပါနီယဥ္စ အာဟရိတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၄၄။

မတစမ္မ (န) [မတ+စမ္မ] သေ-ခြောက် - ခန်းသောအရေ၊ အရေခြောက်။ (ကင်္ခါ၊ယောဇနာမူ-သျှ-၌-သေသောသူ၏အရေတုံး-ဟု အနက်ပေးသည်။) နဋ္ဌကာယူပသာဒံ မတစမ္မံ ဝါ သုက္ခပိဋ္ဌကံ ဝါ ပဝေသေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ (-ကင်္ခါ။၁၁၃။ဝဇိရ။၁၀၀။သာရတ္ထ၊၂။၈၃။)

မတဇ (တိ) [မတ+ဇနေ+ကွိ။ မတ+ဇ။ ကမ္မဇလည်းကြည့်။] သေသောသူ-ငှက်သေ-မှဖြစ်သော (လက်နက်)။ မတဇံ နာမ(မ၊၁။ ၃၄၉)တိ မနုဿာ တိခိဏံ အယံ အယေန သုဿံသိတွာ .... တံ မတသကုဏကော ဇာတတ္တာ "မတဇ"န္တိ ဝုစ္စတိ၊ အဘိတိခိဏံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။

မတဉာတက (တိ) [မတ+ဉာတက] သေသောဆွေမျိုးရှိသော၊ ဆွေမျိုးသေသော၊ သူ။ မတဉာတကာနံ တတ္ထ ဂန္တွာ ဒေဝသိကံ ရောဒနံ ဓုဝရောဒနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၁။

မတပတိက (တိ) [မတ+ပတိ+က] သေသောလင်ရှိသော၊ လင်သေသော၊ သူ (မုဆိုးမ)။ တေန ခေါ ပန သမယေန အညတရာ ဣတ္ထီ မတပတိကာ အာဂ္ဂုပါ ဟောတိ ဒဿနီယာ ပါသာဒိကာ။ ဝိ၊၁။၁၉၂။ (-သာရတ္ထ၊၄၀၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။)

မတဋ္ဌာန (န) [မတ+ဌာန] သေရာအရပ်။ ဥဇ္ဇုပါလသ မတဋ္ဌာနေ ဝိဟာရံ ကာရေယိ သူ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၁။

မတတာပသ (ပု) [မတ+တာပသ] သေသောရသေ့။ သော မဂ္ဂမ္ဟော ကေသံ မတတာပသဿ သန္တိကာနိ ဝက္ကလာနိ နိဝါသေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။

မတဒိဝသ (ပု) [မတ+ဒိဝသ] သေသောနေ့။ တတိယဒိဝသတော ပဋ္ဌာယာတိ မတဒိဝသတော တတိယဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၃၉၊ အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၉။

မတပါဏက (ပု) [မတ+ပါဏက] သေသောပိုး၊ ပိုးသေ။ စာဋိမနေ မတပါဏကေ ဒိသွာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃။

မတပိတိက (တိ) [မတ+ပိတု+က] သေသောဖခင်ရှိသော၊ ဖခင်သေသော၊ သူ။ သတ္တာ ဒေဇတဝနေ ဝိဟရန္တော အညတရံ မတပိတိကံ ကုဋုမ္ဗိကံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၆။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။)

မတပုဂ္ဂလနိမိတ္တ (တိ) [မတပုဂ္ဂလ+နိမိတ္တ] သေသောပုဂ္ဂိုလ်လျှင် အကြောင်းရှိသော။ တေသမ္ပိ မတမ္ပိ မတပုဂ္ဂလနိမိတ္တံ ရုဏ္ဏံ နယသော န လောကံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။

မတပုတ္တ (ပု) [မတ+ပုတ္တ] (၁) သေသောသား၊ သားသေ။(တိ)(၂) သေသောသားရှိသော၊ သားသေသော၊ သူ။ (၁) မတပုတ္တသောကာဘိဘူတ-ကြည့်။ (တိ)(၂) ကိ ... နု တွံ မတပုတ္တာဝ၊ ကေမာသိ ရုဒမ္မုခီ။ သံ၊၁။၁၃၁၊ (-ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၃၇၊ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၃၂။)

မတပုတ္တဥပါသက (ပု) [မတပုတ္တ+ဥပါသက] သေသောသားရှိသော ဥပါသကာ၊ သားသေသောဒကာ။ မတပုဥပါသကာ မတပုတ္တဥပါသကဿ သဟ ... ဘာဝေန။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၀၅။

မတပုတ္တက (ပု) [မတပုတ္တ+က။ မတ+ပုတ္တ+က] (၁) သေသောသားငယ်။ (တိ)(၂)

သေသောသားရှိသော၊ သူ။ (၁) သတ္တာဝရံ ဝန္ဒိတွာ မတပုတ္တံ အကော်နာဒါယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၄၄။ (တိ) (၂) သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော မတပုတ္တကံ ကုဋုမ္ဗိကံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၀။

မတပုတ္တသောကာဘိဘူတ (တိ) [မတပုတ္တ-သောက + အဘိဘူတ] သားသေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သောကသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ အတ္တနော ဇေဋ္ဌဘာတရံ မတပုတ္တသောကာဘိဘူတံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၃။

မတပုဗ္ဗ (တိ) [မတ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌သေဖူးသော၊ သူ။ ယသ္မိံ ဂေဟေ မတပုဗ္ဗော နတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၄၄။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၇၀။)

မတပုရိသ (ပု) [မတ+ပုရိသ] သေသောယောကျ်ား။ ဟေဋ္ဌာမဉ္စေ မတပုရိသော ခိပိံသုတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၀။

မတဗျဂ္ဃ (ပု) [မတ+ဗျဂ္ဃ] သေသောကျား၊ ကျားသေ။ ဧကော ဝလ္လိံ ဆိန္ဒိတွာ ကောဋိယံ ဂဟေတွာ မတဗျဂ္ဃဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။ (–၅၃၇။)

မတဗျဂ္ဃုဋ္ဌာပနက (တိ) [မတဗျဂ္ဃ + ဥဋ္ဌာ-ပနက] ကျားသေကို ထစေတတ်သော၊ ကျားသေကို အသက်သွင်းသော၊ သူ။ တဒါ မတ-ဗျဂ္ဃုဋ္ဌာပနကော မာဏဝေါ ဒေဝဒတ္တော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃၀။

မတဘရိယ (တိ) [မတာ + ဘရိယာ] သေသော မယားရှိသော၊ မယားသေသော၊သူ။ ဧကံ မတဘရိယံ ကုဋုမ္ဗိကံ အာရဗ္ဘ ကထေ-သိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။

မတဘေဒ (ပု) [မတ+ဘေဒ] ဘယူအထူး၊ အယူကွဲပြားမှု။ ထွေ ဝ ပန်တဲ ဘာဏကာနံ မတဘေဒေနာယံ ဝဏ္ဏနာဘေဒေါတိ န အဋ္ဌကထာဝစနာနံ အညမညဝိရောဓော သက်ိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋီ၊၂။၆၄။

မတမံသ (နု) [မတ+မံသ] သေသောသတ္တဝါ၏ အသား၊ ပုံသကူသား။ ပဝတ္တမံသန္တိ အာပဏာဒီသု ပဝတ္တံ ဝိက္ကာယိကံ မတမံသံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၉၅။

မတမစ္ဆ (ပု) [မတ+မစ္ဆ] သေသောငါး၊ ငါးသေ။ တတ္ထ မတမစ္ဆေ ခါဒန္တော ကတိပါဟံ ဝသိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၄။ (–ဒဇိရ။၁၃၀။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄၁။)

မတမစ္ဆက (ပု) [မတမစ္ဆ+က] သေသောငါး၊ ငါးသေ။ သာ မတမစ္ဆကော ဘဝိဿတီတိ ဂန္တွာ သီမသ အဂ္ဂဟေသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၉။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။)

မတမစ္ဆဂ္ဂါဟ (ပု) [မတမစ္ဆ+ဂါဟ] ငါးသေကို ယူခြင်း။ မတမစ္ဆဂ္ဂါဟာဒယော စေတ္ထ အရိယ သာဝကာဂါမဒါရကာနံ နိဒဿနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၅၉။

မတမစ္ဆရူပ (နု) [မတမစ္ဆ+ရူပ] ငါးသေအသွင်သဏ္ဌာန်။ မစ္ဆရူပ–ကြည့်။

မတမနုဿ (ပု) [မတ+မနုဿ] သေသောလူ၊ လူသေ။ အဝေလာယ မတမနုဿေ ဗဟိ နီဟရိတုံ အသက္ကောန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၃။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၃၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။)

မတမနုဿမံသ(နု) [မတမနုဿ+မံသ] လူသေ၏ အသား။ အာမကသုသာနေ မတမနုဿ-မံသံ ခါဒန္တော ယ အာဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၁၅။

မတမာတိက (တိ) [မတာ+မာတု+က] သေသော မိခင်ရှိသော၊ အမိသေသော၊ သူ။ ဧကံ မတမာတိကံ ဟတ္ထိပေါတကံ ပဋိဇဂ္ဂိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၀။)

မတမူသိက (ပု) [မတ + မူသိက။ ထိ-၌ မတ-မူသိကာ။] ကြွက်သေ။ အန္တရဝီထိယံ မတမူ-

သိကံ ဒိသွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ ကေမူသိကာယာတိ ကေဝလ မတမူသိကာယ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၂၇။

မတရူပ (န) [မတ+ရူပ] သေသောသူ၏ရုပ်။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဿ ဟိ မတရူပတော ကမ္မဇဿ စ ဥတုဇာဒိတော ဝိသေသော ဇီဝိတိန္ဒြိယက-တောတိ။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၇။

မတလိင်္ဂ (န) [မတ+လိင်္ဂ] သေသော သူ၏ အသွင်သဏ္ဌာန်။ မတလိင်္ဂါနိ ဥပလဒ္ဓတ္တိ ယေ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၂။

မတဝါတ (ပု) [မတ+ဝါတ] အယူဝါဒတည်းဟူသော လေ။ နာနာဝိဓဒိဋ္ဌိပုထုသမဏဗြာ-ဟ္မဏာနံ မတဝါတတိဝိဓဂ္ဂိသန္တာပကိလေသ-ဝုဋ္ဌိယော ပဋိဟန္တဗ္ဗာ။ မိလိန္ဒ။၄၀၂။

မတဝိပ္ပဝုတ္ထမာတာပိတိက (တိ) [မတဝိပ္ပဝုတ္ထ+မာတာပိတု+က] သေ၍ကွဲကွာသော မိဘရှိသော၊ သူ။ ယထာ တေရဟိ မတဝိပ္ပဝုတ္ထမာ-တာပိတိကောပိ။ ဝဇီရ။ ၄၃၅။

မတဝေါဟာရ (ပု) [မတ+ဝေါဟာရ] သေ၏ဟူခေါ်ဝေါ်–ပြောဆို–ခြင်း၊ သေ၏ဟူသော အခေါ်အဝေါ်အသုံးအနှုန်း။အလ္လတာဒိဝိဂမနံ နိဿာယ မတဝေါဟာရော သမ္မုတိမရဏံ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၇၂။

မတသတ္တ (ပု) [မတ + သတ္တ] သေသော သတ္တဝါ။ တေသံ မတသတ္တာနံ အယံ ပရိဒေဝနာ နိရတ္ထကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၁။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၈၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၄၁၀။)

မတသဒ္ဒ (ပု) [မတ+သဒ္ဒ] မတ-သဒ္ဒါ။ မတ-သဒ္ဒေါ "ဂတ"န္တိအာဒီသု ဝိယ ဘာဝ-ဝစနောတိ အာဟ "တဝမရဏ"န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၅၀။

မတသယန (န) [မတ+သယန] သေခြင်းဟူသော အိပ်ခြင်း။ ယမိမံ ပဿတိဘိ သမ္မ သာရထိ ယံ ဣမံ ပဿတိ ဣမေသံ ဒိန္နံ မတသယနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။

မတသရီရ (န) [မတ+သရီရ] သေသောသူ၏ ခန္ဓာကိုယ်၊ သူသေကောင်။ တေန ခေါ ပန သမယေန အညတရော ဘိက္ခု မတသရီရံ ပဿိ။ ဝိ၊၁။၄၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။)

မတသရီရဈာပက (တိ) [မတသရီရ+ဈာပက] သူသေကောင်ကို–မီးမြှိုက်–မီးတိုက်–သော၊ သူ။ သရီရဒါဟာတိ မတသရီရဈာပကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၇။

မတသရီရဒဿန (န) [မတသရီရ+ဒဿန] သူသေကောင်ကို မြင်ခြင်း။ မတသရီရဒဿနေ ဝိယ ကေဝလံ သုသာနဒဿနေပိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၆။

မတသရီရဝါဟက (တိ) [မတသရီရ+ဝါဟက] သူသေကောင်ကို ဟောတတ်သော။ ပုရိမ-ဝိကပ္ပေ ပန မတသရီရဝါဟကော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၂။၁၅၆။

မတသရီရုဋ္ဌာပန (န) [မတသရီရ+ဥဋ္ဌာပန] သူသေကောင်ကို ထစေခြင်း။ မန္တေန မတ-သရီရုဋ္ဌာပနန္တိပိ ဧကေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၄၄။

မတသာယိက (ပု) [မတသယ+ဏိက] သူသေ၏ အိပ်ခြင်းကဲ့သို့ အိပ်ခြင်း။ အထ အတ္တေ သမုပ္ပန္နေ၊ သယေထ မတသာယိကံ။ ထေရ။ ၂၉၅။ မိလိန္ဒ။၃၄၉။ (–ဇာ၊၁။၃၃။) အထ အတ္တေ သမုပ္ပန္နေ၊ သယေထ မတသာယိ-ကန္တိ အတ္တနာ ကာတဗ္ဗကိစ္စေ ဥပ္ပန္နေ ဥပ-ဋ္ဌိတေ မတသာယိကံ သယေထ၊ မတသာ-ယိကံ သယိတွာပိ တံ ကိစ္စံ တီရေတဗ္ဗမေ-ဝ၊ န ဝိရုဇ္ဈိတဗ္ဗံ။ အထ ဝါ အထ အတ္တေ သမုပ္ပန္နေတိ အတ္တနာ အကရဏီယေ အတ္ထေ ကိစ္စေ ဥပ္ပန္နေ ဥပဋ္ဌိတေ မတသာယိကံ

သယေထ၊ မတသာယိကံ သယိတွာပိ တံ န ကာတဗ္ဗမေဝ။ ထေရ၊ငြ၊၂။၁၅၀။ (—ဇာ၊ငြ၊ ၁။၅၁၆။)

မတသာသန (န) [မတ+သာသန] သေပြီးဟူသော သတင်းစကား၊ နတ်ရွာလားကြောင်း သတင်းစကား(ဇာတ်၊ ဝတ္ထု)။ သေနာပတိ- နော မတသာသနံ၊ အဟံ တေမ္ပိ န စိန္တ- ယာမိ။ မ၊ငြ၊၃။၂၄၀။ (—ဇာ၊ငြ၊၄။၁၂၈။)

မတသီသ (န) [မတ+သီသ] သူသေ၏ဦးခေါင်း (ခွံ)။ မတသီသံ ဝနစ္ဆုဒ္ဒံ၊ အပိ ဗာရသ- ဝဿိကံ။ အပ၊၂။၁၅၃။ ထေရ၊ငြ၊၂။၅၁၂။

မတသူကရ (ပု) [မတ+သူကရ] သေသောဝက်၊ ဝက်သေ။ တာဝ မဟန္တော ဝါ မတသူ- ကရော အာဟရိတွာ။ ဝိ၊ငြ၊၁။၃၃၆။ (—ဝဇိရ။ ၁၄၃။)

မတဟတ္ထိဒန္တ (ပု) [မတဟတ္ထိ+ဒန္တ] ဆင်သေ၏ အစွယ်။ ဇီဝဒန္တော နာမ မတဟတ္ထိဒန္တတော မဟဂ္ဃတရော။ ဇာ၊ငြ၊၁။၃၃၉။

မတဟတ္ထိသရီရ (န) [မတဟတ္ထိ+သရီရ] ဆင် သေ၏ ခန္ဓာကိုယ်၊ ဆင်သေကောင်။ သိင်္ဂါ- လော ဂေါစရပ္ပသုတော တံ မတဟတ္ထိသရီရံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ငြ၊၁။၅၂၈။

မတဟတ္ထိ (ပု) [မတ+ဟတ္ထိ] သေသောဆင်၊ ဆင်သေ။ တသ္မိံ ခဏေ မတဟတ္ထိ ဘူမိယံ ပတိ။ ဇာ၊ငြ၊၄။၂၃၅။ (—၃၂၇။)

မတာကာရ (ပု) [မတ+အာကာရ] သေသော အခြင်းအရာ၊သေသည့်အဟန်။ သကလသရီရံ ထဒ္ဓဘာဝံ ဂါဟာပေတွာ မတာကာရံ ဒဿေ- သိ။ ဇာ၊ငြ၊၁။၁၈၀။

မတာနုညာ (ထီ) [မတ+အနုညာ] (သူတစ်ပါး ၏) အယူဝါဒကို ခွင့်ပြုလက်ခံခြင်း။ အတ္တ- နော ဒေါသာနုဇာနနေန ပရပက္ခဿ ဒေါ- သပ္ပသင်္ဂနနံ ပရမတာနုဇာနနံ မတာနုညာ။ အနုဋီ၊၃။၆၂။

မတာနုသာရ (ပု) [မတ+အနုသာရ] အယူဝါဒ သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း။ အယံ ပနေတ္ထ အဋ္ဌ- ကထာစရိယာနံ မတာနုသာရေန ဝိနိစ္ဆ- ယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၉။ (—ဝဇိရ။၅၀။)

မတာလယ (ပု) [မတ+အာလယ] သေယောင် မူခြင်း၊ သေဟန်ဆောင်ခြင်း။ ဝိဿာသေ ဥပ္ပန္နေ အဟံ မတာလယံ ကရိတွာ နိပဇ္ဇိ- ဿာမိ။ ဇာ၊ငြ၊၃။၂၀၇။

မတိ (ထီ) [မန+တိ။ မနဉာဏေ၊ မညတိ ဣတိ မတိ။ ရူ၊နွာ။၃၇၁။ မနတိ ဇာနာတီတိ မတိ၊ မုနန္တံ ဝါ မတိ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၄၀။] (၁) အလို၊ လိုအင်ဆန္ဒ၊ သဘောထား။ (၂)(က) အလို၊ အယူအဆ၊အယူဝါဒ၊ အတွေးအခေါ်။ (ခ) ဉာဏ်ပညာ။

(၁)ဣတ္ထိယာ ဝါ ပုရိသမတိံ။ ဝိ၊၁။၂၀၂။ (—ဇာ၊၂။၂၀၅။ ဝိ၊ငြ၊၂။၁၄၀။) ဣတ္ထိယာ ဝါ ပုရိသမတိန္တိ....ပုရိသဿ မတိံ အဓိပ္ပါယံ ဣတ္ထိယာ အာရောစေယျာတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ။၁၃၁။ (—ဇာ၊ငြ၊၆။၂၆၁။) (၂) (က) သ မတေနာတိ အတ္တနော မတိယာ။ ဒီ၊ငြ၊၃။ ၃၅။ (—ဝိ၊ငြ၊၁။၃၊၂၀၀။ ဇာ၊ငြ၊၄။၁၇၇။) အတ္တနော မတိယာတိ ပရမ္မုခ**ဂတံ** ပုရာဏံ တန္တိံ ပဝေဏိံ လဿိတွာ အတ္တနော ဉာဏ်ဆို- တာကာရေန။ ဒီဋီ၊၃။၂၉။ (—ဝိမတိ၊၁။၇။) (ခ) သေယျော အမိတ္တော မတိယာ ဥပေ- တော။ ဇာ၊၁။၁၁။ (—သံ၊ငြ၊၂။၆၁။) မတိ- ယာ ဥပေတောတိ ပညာယ သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ငြ၊၁။၂၆၅။ (—သံဋီ၊၂။၇၆။)

မတိကမ္မ (န) [မတိ+ကမ္မ] အလိုဆန္ဒ—အယူ အဆ—ကို တင်ပြမှု၊ နှိုးနှော်တိုင်ပင်မှု။ မတိ- ကမ္မံ ပန ကိဿ ကာရဏာ (ဝိ၊၅။၂၇၉) တိ မတိကမ္မံ ဝုစ္စတိ မန္တဂ္ဂဟဏံ။ ဝိ၊ငြ၊၄။၂၀၀။ မန္တဂ္ဂဟဏန္တိ အညမညံသန္ဒနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၇။ မတိကမ္မန္တိ ဇတ္တေ မတိသဒ္ဒေါ

ဣစ္ဆတ္ထေ-တိ အာဟ "ဝုစ္စတိ မန္တဂ္ဂဟာဏ"န္တိ။ ပါစိတ်၊ယော။၆၀။

မတိကုသလ (တိ) [မတိ+ကုသလ] ပညာကို ဖြစ်စေခြင်း၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ မတိကုသလေနာ (ထေရ။၂၃၅)တိ မတိယာ ပညာယ ကုသလေန ဆေကေန၊ "ဇဝံ ပဝတ္တမာနသ္သ ပညာ ဝဍ္ဎတိ၊ ဇဝံ နဲ ဝဍ္ဎတီ"တိ ဧဝမ္ပိဝိစယာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂပညာယ ဥပ္ပါဒနေကုသလေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။

မတိတ္ထီ (ထီ) [မဘာ+ဣတ္ထီ] သေသော မိန်းမ။ အညတရော ဘိက္ခု မတိတ္ထိယာ ကာယသံသဂ္ဂံ သမာပဇ္ဇိ။ ဝိ၊၁။၁၀၅။ (—ဝဇိရ။ ၁၈၂၊၂၉၄။ သာရတ္ထ၊၃။၁၁။ ဝိမတိ၊၂။၈။)

မတိတ္ထိဝတ္ထု (နု) [မတိတ္ထီ+ဝတ္ထု] သေသော မိန်းမနှင့် ဆပ်သော အကြောင်းအရာ။ မတိတ္ထိဝတ္ထုသ္မိံ ပါရာဇိကာပဟောနကကာလေ ထုလ္လစ္စယံ၊ တတော ပရံ ဒုက္ကဋံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။

မတိတ္ထိသရီရ (နု) [မတိတ္ထီ+သရီရ] သေသော မိန်းမ၏ ခန္ဓာကိုယ်။ ပါရာဇိကဝတ္ထုဘူတေ မတိတ္ထိသရီရေ နိဝတ္တာတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၉၉။

မတိဒဿန (နု) [မတိ+ဒဿန] အလို—အယူ အဆ—ကိုပြခြင်း။ ကသ္မာတိအာဒိနာ တေသံ မတိဒဿနေ ဂုဏ္ဏမာဟ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၇၅။

မတိနိဒဿန (နု) [မတိ+နိဒဿန] အယူဝါဒကို တားမြစ်ခြင်း။ တေသံ မတိနိဒဿနတ္ထံ ကာမာဝစရဂ္ဂဟဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၃၉။

မတိပုဗ္ဗ (တိ) [မတိ+ပုဗ္ဗ] ပညာရှေ့သွားရှိသော သူ။ မတိပုဗ္ဗော (ဇာ၊၁။၁၀၉)တိ မတိပုရေစာရိကံ ကတွာ ကထနေန မတိပုဗ္ဗော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။

မတိပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [မတိ+ပုဗ္ဗင်္ဂမ] ပညာရှေ့သွား ရှိသော၊ သူ။ ဧဝမေဝ ယော မတိပုဗ္ဗင်္ဂမော ဝိစက္ခဏော ဝတ္တုံ ယုတ္တကာလေ မိတံ ဘာသတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။

မတိဘေဒ (ပု) [မတိ+ဘေဒ] အယူအဆ—ကွဲပြား—ခြားနား—မှု၊ အယူထူး၊ အယူဝါဒထူး၊ အသိထူး၊ သိပုံတစ်မျိုး။ နာ သဗ္ဗတ္ထ ဣမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ မတိဘေဒေါ အတ္ထိ။ ပဋိ၊ရ။၄၄၃။ (—ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၄၊၃၁၀၊ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၅၅၊၄၁၃။ မ၊ဋီ၊၁။၃၃။)

မတိဘေဒမုခ (နု) [မတိဘေဒ+မုခ] အယူအဆ —ကွဲပြား — ခြားနား — မှုကို အကြောင်းပြုခြင်း။ ဝိစာရဏာယံ အာစရိယာနံ မတိဘေဒမုခေန တမတ္ထံ ဒဿေတုံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၁၆၁။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၅၅။

မတိမန္တု (တိ) [မတိ+မန္တု] ပညာရှိသော၊ သူ။ ဂတိမာ၊ ဓိတိမာ၊ မတိမာ၊ နဲ စ ကာမေသု ဂိဒ္ဓေါ။ ဒီ၊၃။၈၈။ (—ထေရ။၃၃၆။ စူဠနိ။ ၂၁၂။ ဇာ၊၁။၂၂၂။ ဇာ၊၂။၁၃၄။) မတိမာတိ ဧတ္ထ ပန မတိတိ ပညာယ နာမမေဝ၊ တသ္မာ ပညဝါတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၅၁၇။)

မတိရုံသိ (ထီ) [မတိ+ရံသိ] ပညာရောင်ခြည်။ ကိလေသပင်္ကံ သောသေတိ၊ မတိရံသီဟိ နာယကော။ အပ၊၂။၁၁၈။

မတိဝဍ္ဎနတ္ထ (ပု) [မတိဝဍ္ဎန+အတ္ထ] ဉာဏ်ပညာ တိုးပွားခြင်းအကျိုး။ သံဝေဂသင်္ဂမတိဝဍ္ဎနတ္ထ (အပ၊၁။၁၆)န္တိ ပဏ္ဍိတာနံ သံဝေဂဝဍ္ဎနတ္ထဉ္စ.... မတိဝဍ္ဎနတ္ထံ ပညာဝဍ္ဎနတ္ထဉ္စ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။

မတိဝိနိစ္ဆယ (ပု) [မတိ+ဝိနိစ္ဆယ] ဉာဏ်ပညာဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ အလိုအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း (သျှ)။ အယမေတ္ထ အင္ဂကထာမုတ္တကော ကေသာ အာစရိယာနံ မတိဝိနိစ္ဆယော။ အင်္ဂ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။

မတိဝိပ္ပဟီန (တိ) [မတိ+ဝိပ္ပဟီန] ပညာဉာဏ်—ချို့တဲ့—ကင်း—သော၊ သူ။ အသိပ္ပိနော မတိ-

ဝိပ္ပဟီနာ ဣဿာသာ ဝါလဂ္ဂဝေဓီ၊ မိလိန္ဒ။ ၂၄၄။ (–ဇာ၊၁။၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။)

မတိသစိ (သဇီဝ) (ပု) [မတိ+သစိဝ (သဇီဝ)] မင်းတိုင်ပင်အမတ်၊ ဥပဒေပြု အမတ်။ မတိသစိဝေါ မန္တိနီ။ ဓာန်။၃၄၀။ မန္တဿာဇီဝီ–ကြည့်။

မတ္တ¹ (ထီ၊န) [မာ+တ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၃၁။ ဓာန်၊ဋီ။၇၀၅။ မာ+အတ္တ။ မောဂ်၊၇။၈၁။ (မာတြ–သံ)] (ထီ) (၁) အပိုင်းအခြား။ (၂) အစိုးရခြင်း။ ပြည့်စုံခြင်း (ဝဇိရ)။ (၃)အက္ခရာအစိတ်၊ ၁-မတြာ၊ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက်အချိန်ကာလ၊အလွန်တိုတောင်းသော အချိန်ကာလ။ (ထီ) (န) (၄) အဝ ဓာရဏအနက်။ (မျ၊သာ၊ မျသာ၊ သာလျှင်၊ ပင်လျှင်ဟု အနက်ပေး။) (၅) အတိုင်းအရှည်၊ အတိုင်းအတာ၊ ပမာဏ။ (၆) အနည်းငယ်။ (တိ) (၇) မြတ်နိုးအပ်သော။

(ထီ) (၁) အပိုင်းအခြား။ အဝိတက္က-ဝိစာရမတ္တာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ၊၂။ မရိယာဒ-ဝါစကော ဝါ မတ္တာသဒ္ဒေါ... အဝိတက္ကာ ဟုတွာ ဝိစာရမရိယာဒဘူတနဂေသု ဝိစာရ-ဟောန္တိမကောဋ္ဌကာတိ။ အနုဋီ၊၁။၄၃။ (၂) အစိုးရခြင်း။ ပြည့်စုံခြင်း (ဝဇိရ)။ မဟာ-မတ္တော ဟ တိယာ ဣဿရိယမတ္တာယ သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၈။) ဣဿရိယမတ္တာယာတိ သမိဒ္ဓိယံ မတ္တာသဒ္ဒေါတိ ဉာပေတိ။ဝဇိရ။၁၂၃။ မဟာ-မတ္တောတိ မဟန္တော (မဟတီ?) မတ္တာ ဣဿရိယာ ဧတဿာတိ မဟာမတ္တော။မတ္တာ-သဒ္ဒေါ ဟေတ္ထ ဣဿရိယဝါစကော။ ပါစိတ်၊ ယော၊၂၄၀။ (–သာရတ္ထ၊၂။၁၂၂-၌–မဟာ-မတ္တမှ မတ္တသဒ္ဒါကို ပမာဏအနက်ဖွင့်သေး၏။) (၃)အက္ခရာအစိတ်၊၁-မတြာ၊ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက်အချိန်ကာလ၊အလွန်တိုတောင်းသော အချိန်ကာလ။ လဟုမတ္တာ ပ.ယောရဿာ။ ကစ္စည်း။၄။ မတ္တာသဒ္ဒေါ စေတ္ထ အစ္ဆရာသင်္ဃာတအက္ခိနိမီလနသင်္ခါတံ ကာလံ ဝဒတိ။ ရူ၊နျာ။၄။ ပမာဏိသဲရိမေ မတ္တာ၊ အက္ခရာဝယဝပ္ပကေ။ ဓာန်။၈၇၈။ (ထီ၊န) (၄) အဝဓာရဏအနက်။ (မျ၊ သာ၊ မျသာ၊ သာလျှင်၊ ပင်လျှင်ဟု အနက်ပေး။ ဓာန်။ ၈၇၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၃၂–၌ အဝဓာရဏ အနက်ဟော မတ္တသဒ္ဒါကို နပုလ္လိင်ဟုဆိုသော်လည်း မနနမတ္တာ ဓာတုဟု ဖွင့်သော ဝိဘာ-ဝိနီ။ ၁၂၁-ကိုထောက်၍ ထီ၊ န-ထားသည်။) ရူကာရမတ္တမေဝ ကောတော ဝတွာ တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ (–၃၆၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၂၁၊၁၃၅။) မတ္တမေဝါတိ တွေ မတ္တ-သဒ္ဒသ အဝဓာရဏတ္ထံ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။၆။ (–၃၃၄၊၄၂၉။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၃၇၁၊၄၂၂။) (၅)အတိုင်းအရှည်၊ အတိုင်းအတာ၊ ပမာဏ။ ထုလ္လနန္ဒာ ဘိက္ခုနီ ခေတ္တံ ဂန္တွာ န မတ္တံ ဇာနိတွာ။ ဝိ၊၂။၃၃၉။ (–ဒီ၊၁။၁၅၉။ မ၊၂။ ၃၃၄။ အံ၊၁။၃၆။ အဘိ၊ဓ၊၂။ သုတ္တနိ။၄၂၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၊၂၉၄။)န မတ္တံ ဇာနိတွာတိ ပမာဏံ အဇာနိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။ ဥလ္လိခိတံ မတ္တံ ပမာဏံ ဥလ္လိခိတမတ္တံ။ ပါစိတ်၊ယော။၃၆၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၃၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၃၊၂၈၃။) (၆) အနည်းငယ်။ ဘေသဇ္ဇမတ္တ–ကြည့်။ (တိ) (၇) မြတ်နိုးအပ်သော။ ကာဝေယျမတ္တ–ကြည့်။

မတ္တ² (တိ) [မတ္တာ+ဏ] အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အတိုင်းအရှည် – အတိုင်းအတာ – ပမာဏ – နှင့်ယှဉ်သော။ မတ္တံ မတ္တဋ္ဌ ဘတ္တံ ဘုဥ္ဇေယျာသိ။ ဒီ၊၃။၆။ မတ္တံ မတ္တန္တိ ပမာဏယုတ္တံ ပမာ-ဏယုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅။ မတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မတ္တံ၊ ဘောဇနမတ္တဝန္တန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၅။

မတ္တ[2] (ပု) [မဒ+တ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၃၆၂၊၇၅၂။] (၁) အမှန်ယစ်–မှန်ယို–သော ဆင်။ (ပါဠိတော်၌ မတ္တံဝ ကုဥ္စရံ စသည့်ဝိသေသန တွေ့ရသော်လည်း ဓာန်။ ၃၆၂–အတိုင်း ပုလ္လိင်ထားသည်။) (တိ) (၂) မူးယစ်–ယစ်မူး–သော၊ သူ။ (၃) နှစ်သက်–ရွှင်လန်း–ဝမ်းမြောက်–သော။ (၁) မတ္တံဝ ကုဥ္စရံ ဒန္တိံ။ အပ၊၁။၄၉။ (–မဟာနိ။၁၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄၉၈။) မတ္တံ တိဓာ ပဘိန္နံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။ မတ္တေန မာတင်္ဂေနာတိ ပဘိန္နမဒေန ဟတ္ထိနာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၃။ (တိ) (၂) သုတ္တံ။ မတ္တံ။ ဥမ္မတ္တံ။ ဝိ၊၁။၃၆။ (–အံ၊၂။၆၃။ ထေရ။၂၈၇။ ဇာ၊၂။၁၀၀။ ဓိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။) ဇာတိမဒေန မတ္တောဟံ.... ကုလမာနေန မတ္တော မာနထဒ္ဓေါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ မတ္တန္တိ ဘုရာဒိဟိ မတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၃။ (၃) မတ္တော တုဋ္ဌောထ ကန္တိတော။ ဓာန်။၇၅၂။

မတ္တက (နှ) [မတ္တ+က] ပဒပူရဏအနက်။ မတ္တကသဒ္ဒ–ကြည့်။

မတ္တကရဝိက (ပု) [မတ္တ[2]+ကရဝီက] (ပန်းရက်) ယစ်မူးသော ကရဝိက်ငှက်။ မတ္တကရဝီကကောကိလမန္ဒမိတ မဏိဝံသ နိဌ္ဌေါသံ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၇။

မတ္တကရဝိကရုတမဉ္ဇုဃောသ (တိ) [မတ္တကရဝီကရုတ+မဉ္ဇုဃောသ] (ပန်းချက်) ယစ်မူးသောကရဝိက်ငှက် တွန်ကျူးသံကဲ့သို့သာယာသောအသံရှိသော၊ သူ။ ကရဝိ(ဝီ)ကဘာသာဏီ–ကြည့်။

မတ္တကသဒ္ဒ (ပု) [မတ္တက+သဒ္ဒ] မတ္တက–သဒ္ဒါ။ မတ္တက-သဒ္ဒဿ အနတ္ထကဘာဝတော သီလမေဝ သီလမတ္တကံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၃၁။ (သီလမတ္တကံ၊ သီလ၊ ဝါ၊ အသေ့အကျက်တည်း–ဟု မြန်မာပြန်ဆိုခြင်းကို မတ္တကသဒ္ဒါ ပဒပူရဏ=အနက်မဲ့ဟု ဆိုလိုသည်။)

မတ္တကသမယ (တိ) [မတ္တက + သမယ] အနည်းငယ် – တိုတောင်း – သော အခါသမယရှိသော။ သော ဟိ ဥတုသမယဿ မတ္တကသမယတ္တာ တထာ ဝုတ္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃။

မတ္တကာရိတာ (ထီ) [မတ္တ[2]+ကာရိတာ] အတိုင်းအရှည်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိသော သူ၏ အဖြစ်၊ အတိုင်းအရှည်ဖြင့် ပြုခြင်း၊ အတိုင်းအရှည်–ပမာဏ–၌တည်ခြင်း။ ဒွေ ဝိနယာဿ သလ္လေခါ အကပ္ပိယေ သေတုဃာတော ကပ္ပိယေ မတ္တကာရိတာ။ ဝိ၊၅။၂၅။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၃။) မတ္တကာရိတာတိ မတ္တာယ ပမာဏေန ကရဏံ၊ ပမာဏေ ဌာနန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၁–၂။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၃။) ပမာဏေနာတိ ဣမိနာ မတ္တကာရိတာတိ ဧတ္ထ မတ္တ-သဒ္ဒေါ ပမာဏတ္ထောတိ ဒဿေတိ။ ကရဏန္တိ ဣမိနာ ကာရိတာတိ တဒ္ဓိတ ဘာဝံ ကိတ ဘာဝေန ဒဿေတိ သဘာဝတ္တာ။ ပါစိတ်၊ယော။၅၆၉။

မတ္တကာလ (ပု) [မတ္တ[2]+ကာလ] မူးယစ်သောအခါ။ သုရံ ပိဝိတွာ မတ္တကာလေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၀။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၁။)

မတ္တကာသိနီ (ထီ) [မတ္တ[2]+ကာသိနီ] မိန်းမမြတ်။ ဝရာရောဟာ တ္တမာ မတ္တ-ကာသိနီ ဝရဝဏ္ဏိနီ။ သောဘဂ်ဂါရဝေန မတ္တဂဇော ဝိယ ဗန္ဓနကါမိနီ မတ္တကာသိနီ။ ဓာန်။ ဓာန်၊ဋီ။ ၂၃၄။

မတ္တကိန္နရီ (ထီ) [မတ္တ[2]+ကိန္နရီ] ယစ်မူးသော ကိန္နရာမ။ လင္ဃမာနာ မတ္တကိန္နရီ ဝိယ စ သဉ္စာတာတိ နာမေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။

မတ္တကုဥ္စရ (ပု) [မတ္တ[2]+ကုဥ္စရ] အမှန်ယစ်–မှန်ယို–သော ဆင်။ ယောဟံ ပုဗ္ဗေ နိယျာမိ၊ ဥယျာနံ မတ္တကုဥ္စရေ စ ယောဓေမိ။ ဇာ၊၂။ ၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၉၅။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။)

မတ္တက္ခ (တိ) [မတ္တ^၁+အက္ခိ] (၁) (သုရ) ယစ်မူး–အရက်မူး–သော သူ၏ မျက်စိကဲ့သို့ နီသော မျက်စိရှိသော၊သူ။ (၂) ပမာဏနှင့် ယှဉ်သော မျက်စိရှိသော၊ မျက်နှာနှင့် သင့် လျော်သော မျက်စိရှိသော၊သူ။ (၁) (၂) အတိဝိယ မစုရဂိရော ဝိလာသိတနယနော မတ္တက္ခော။ ဇာ၊၂။၁၁၂။ မတ္တက္ခောတိ ယထာ မတ္တာနံ အက္ခီနိ ရတ္တာနိ ဟောန္တိ၊ ဧဝံ ရတ္တက္ခော, ပမာဏယုတ္တနေတ္တော ဝါ။ ဇာ၊ဋ၊၅။၄၅၃။

မတ္တဂဇ (ပု) [မတ္တ^၁+ဂဇ] အမှန်ယစ်–မုန်ယို–သော ဆင်။ မတ္တကာသိနီ–ကြည့်။

မတ္တဂဇိန္ဒ (ပု) [မတ္တ^၁+ဂဇိန္ဒ] အမှန်ယစ်–မုန်ယို–သော ဆင်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မတ္တဂဇိန္ဒဝိလာသိတဂါမီ (တိ) [မတ္တဂဇိန္ဒ+ဝိလာသိတဂါမီ] အမှန်ယစ်သော ဆင်မင်း အတူ တင့်တယ်စွာသွားသော၊သူ။ မတ္တဂဇိန္ဒဝိလာသိတဂါမီ၊ ဧသ ဟိ တုယှံ ပိတာ နရသီဟော။ ဇာ၊ဋ၊၁။၁၀၄။ ဝဇိရ။၄၂၅။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၆။

မတ္တဂ္ဂဟဏ (နု) [မတ္တ+ဂဟဏ] မတ္တ-သဒ္ဒါ။ တေနေဝ ဟိ ဥပရိ "နာမမတ္တဝသေန ဝါ" တိ မတ္တဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၆၀။

မတ္တစတုက္က (နု) [မတ္တ^၁+စတုက္က] မတ္တစတုက္က၊ သုရာမူးယစ်သော မိန်းမနှင့်ဇပ်လျဉ်း၍ပါရာဇိက အာပတ်သင့်ပုံ လေးမျိုး အပေါင်းကို ပြရာစကားရပ်။ (ရန်သူများက သုရာမူးယစ်သော မိန်းမကို ရဟန်းကောင်းများထံ ခေါ်ဆောင်လာ၍ ဝစ္စမဂ်ဖြင့် ရဟန်း၏ အင်္ဂါဇာတ်ပေါ် ဖိ၍ထိုင်စေရာ၌ သွင်းဆဲ, ဝင်ဆဲ, တည်ဆဲ, နုတ်ဆဲခဏတို့၌ သာယာအံ့၊ ပါရာဇိကကျသည်။ သွင်းဆဲ၌ မသာယာသော်လည်း ဝင်ဆဲ, တည်ဆဲ, နုတ်ဆဲခဏတို့၌ သာယာအံ့၊ ပါရာဇိက ကျသည်။ သွင်းဆဲ ဝင်ဆဲခဏတို့၌ မသာယာသော်လည်း တည်ဆဲ နုတ်ဆဲ ခဏတို့၌ သာယာအံ့၊ ပါရာဇိက ကျသည်။ သွင်းဆဲ ဝင်ဆဲ တည်ဆဲ ခဏတို့၌ မသာယာသော်လည်း နုတ်ဆဲခဏ၌ သာယာအံ့၊ ပါရာဇိကကျသည်။ ထိုလေးမျိုးအပေါင်းကို စတုက္ကဟုခေါ်၏။ ပဿာဝမဂ်ဖြင့် အင်္ဂါဇာတ်ပေါ် ဖိ၍ထိုင်စေရာ၌ ထိုအတူ လေးမျိုး၊ မုခမဂ်ဖြင့် ဖိ၍ ထိုင်စေရာ၌ ထိုအတူ လေးမျိုးစီရသောကြောင့် တိကဵ မတ္တစတုက္ကာနိ=သုရာမူးယစ်သော မိန်းမနှင့် ဇပ်လျဉ်း၍ လေးမျိုးပေါင်း သုံးလီဟု ဆိုလိုသည်။ ဝိ၊၁။၃၅–၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၇။) တိကဵ သုတ္တစတုက္ကာနိ၊ တိကဵ မတ္တစတုက္ကာနိ၊ တိကဵ ဥမ္မတ္တစတုက္ကာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။

မတ္တညုတာ (ထီ) [မတ္တညူ+တာ] အတိုင်း အရှည်ကို သိသောသူ၏ အဖြစ်၊ အတိုင်း အရှည်–အတိုင်းအတာ–ပမာဏ–ကိုသိခြင်း။ မတ္တညုတာ စ ဘတ္တသ္မိံ၊ ပန္တဉ္စ သယနာသနံ။ ဒီ၊၂။၄၂။ ဓမ္မ။၄၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ (–ပဋိသံ။၃၇၈။ မဟာနိ။၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၄။) မတ္တညုတာတိ ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂဝသေန ပမာဏညုတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ ကခါ၊ဋီ၊သင်။၁၅၂။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၅။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၃။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉။ သံ၊ဋီ၊၁။၉၈။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၈၅။)

မတ္တညုတာမုခ (နု) [မတ္တညုတာ+မုခ] အတိုင်း အရှည်–အတိုင်းအတာ– ပမာဏ – သိမှုကို အဦးမူခြင်း၊ ပမာဏသိမှုကို ပဓာနထား ခြင်း။ ဣမိနာ ဘောဇနေ မတ္တညုတာမုခေန ပစ္စယပဋိသေဝနသီလံ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၂။)

မတ္တညုနိ (ထီ) [မတ္တညူ+ဣနီ။ မတ္တညူ+နီ။ နီရုတ္တိ၊နှာ။၆၁။] အတိုင်းအရှည်–အတိုင်း

အတ္ထ–ပမာဏ–ကိုသိသောသူမ။ မတ္တညုနီ စ အသနေ၊ ယုတ္တာ ဇာဂရိယေပိ စ။ အပ၊ ၂။ ၂၉၂။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၃၂။

မတ္တညူ (တိ) [မတ္တ^၁+ဉာ+ရူ။ ရူ။ ၅၉၃။ထီ–၌ မတ္တညုနီ။] အတိုင်းအရှည်–အတိုင်းအတာ–ပမာဏ–ကိုသိသောသူ။ အတ္တညူ စ မတ္တညူ စ ကာလညူ စ။ ဒီ၊၃။ ၂၀၈။ အံ၊ ၂။၄၀၃။ (–သံ၊ ၂။၃၀၄။ အံ၊၁။၁၁၂။ အံ၊ ၂။၁၃၁။ သုတ္တနိ။၃၂၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။) ပဋိဂ္ဂဟဏ ပရိဘောဂေသု မတ္တံ ဇာနာတီတိ မတ္တညူ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၁။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၀၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၅။ မ၊ဋီ၊၁။၉၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၁။)

မတ္တဋ္ဌ (တိ) [မတ္တ^၁+ဌာ+အ] တစ်ခဏမျှတည်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မတ္တဋ္ဌက (တိ) [မတ္တဋ္ဌ+က] အနည်းငယ်သော ခဏ–တစ်ခဏ–မျှတည်သော၊ အလွန်တို တောင်းသော ကာလရှိသော။ ကိံ ပနိမဿ မတ္တဋ္ဌကဿ ကာယဿ တဏှုပါဒိန္နဿ။ မ၊၁။၂၄၃။ မတ္တဋ္ဌကဿာတိ ပရိတ္တဋ္ဌိတိကဿ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။ မတ္တံ ခဏမတ္တံ ဌိတိ တိ မတ္တဋ္ဌော၊ အပ္ပမတ္တဋ္ဌော မတ္တဋ္ဌကော၊ အတိဣတ္တရခဏိကောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "ပရိတ္တဋ္ဌိတိကဿာ"တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၆၀။

မတ္တဋ္ဌိယ (တိ) [မတ္တဋ္ဌ+ဣယ] အတိုင်းအရှည်–ပမာဏ–၌တည်–နှင့်ယှဉ်–သော။ မတ္တဋ္ဌိယ (ထေရ။၃၃၀) န္တိ တံ မတ္တံ ပယောဇနံ (မတ္တာယ ယောဇနံ?)။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၅၁။

မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏ (နု) [မတ္တ^၁ + ပဋိဂ္ဂဟဏ] အတိုင်းအရှည်– အတိုင်းအတာ– ပမာဏ– ဖြင့်ခံယူခြင်း။ သစေ ကောစိ မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏေ ဋ္ဌိတော န ဂဏှာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၀။

မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏမူလိက (တိ) [မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏမူလ+ဣက] အတိုင်းအရှည် – အတိုင်းအတာ – ပမာဏ–ဖြင့်ခံယူခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ တဿ ဟိ မတ္တံ ဥတုံ ပုရေဇာတံ မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏမူလိကာ အပ္ပိစ္ဆပဋိပဒါ နာမ နတ္ထိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၃။

မတ္တပ (ပ္ပ) ဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသ (ပု) [မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏ+သန္တောသ] အတိုင်းအရှည်ဖြင့်ခံယူခြင်း၌ ရောင့်ရဲမှု၊ လောက်ရုံမျှ ခံယူခြင်း၌ ရောင့်ရဲမှု။ ဝေ လဒ္ဓံ ဂဏှန္တဿာပိ.... အတ္တနော ပဟောနကမတ္တေနေဝ သန္တုဿနံ မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။ မတ္တပ္ပဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။ (–၁၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။)

မတ္တပဒ (နု) [မတ္တ+ပဒ] မတ္တပုဒ်။ မတ္တမေဝါတိ ကေတ္ထံ၊ မတ္တပဒံ ပမာဏေ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၊ ၄၆၄။

မတ္တပမတ္တာကာရ (ပု) [မတ္တပမတ္တ+အာကာရ] ယစ်မူးသော အခြင်းအရာ, မေ့လျော့သော အခြင်းအရာ။ ပပဉ္စောတိ စ မတ္တပမတ္တာကာရဘာဝေန ပဝတ္တာနံ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနာနမေတံ အဓိဝစနံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၆။

မတ္တပမတ္တာကာရပါပနဋ္ဌ (ပု) [မတ္တပမတ္တာကာရပါပန+အတ္ထ] ယစ်မူးသောအခြင်းအရာ မေ့လျော့သော အခြင်းအရာသို့ ရောက်စေတတ်သော အနက်သဘော။ ကေနဋ္ဌေန ပပဉ္စော။ မတ္တပမတ္တာကာရပါပနဋ္ဌေန ပပဉ္စော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၄။ ယသ္မာ တဏှာဒိဋ္ဌိယော အဓိမတ္တာ ဟုတွာ ပဝတ္တမာနာ တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလံ ပမတ္တာကာရံ ပါပေန္တိ၊ မာနော ပန ဇာတိမဒါဒိဝသေန မတ္တာကာရမ္ပိ။ တသ္မာ " မတ္တပမတ္တာကာရပါပနဋ္ဌေနာ "တိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀။

မတ္တဘာဏီ (တိ) [မတ္တ²+ဘဏ+ဏီ] အတိုင်း အရှည်ဖြင့်–ဖြည်းညင်းသာယာစွာ–ဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ အပ္ပသဒ္ဒဝိနီတ ကြည့်။ မန္တဘာဏီ-လည်းကြည့်။

မတ္တဘာဝ (ပု) [မတ္တ² + ဘာဝ] မာန်–တက်–ယစ်–သည်၏အဖြစ်၊မာန်ယစ်ခြင်း။ မတ္တဘာဝေါ ဇာတိ° ပဋိစ္စ စိတ္တဿ မဇ္ဇနာကာရော၊ ယဿ ဝါ မေဿ ဝဍ္ဍေန ပုဂ္ဂလော မတ္တော နာမ ဟောတိ၊ သော ဓမ္မော မတ္တဘာဝေါ။ မါဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။

မတ္တဘာဝလက္ခဏ (တိ) [မတ္တဘာဝ+လက္ခဏ] မာန်ယစ်သည်၏ အဖြစ်လျှင် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ ရှိသော။ မတ္တဘာဝလက္ခဏော မဒေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၄။

မတ္တဘောဇန (တိ) [မတ္တ²+ဘောဇန] အတိုင်း အရှည်ဖြင့် –အနည်းငယ်သာ –စားလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဂဏ္ဍုပ္ပါဒ ကိရ မဟာပထဝိယာ ခယနဘယေန မတ္တဘောဇနာ ဟောန္တိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၅၈။

မတ္တဘောဇီ (တိ) [မတ္တ²+ဘုဇ+ဏီ] အတိုင်း အရှည်ဖြင့်စားလေ့ရှိသော၊သူ။ မတ္တဘောဇီ-နော ဟိ သုခံ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၀။

မတ္တမဟာဂဇ (ပု) [မတ္တ²+မဟာဂဇ] အမုန်ယစ်သောဆင်ပြောင်ကြီး။ ရာဂါဒီနံ ဒေါသ-ဂဏာနံ မတ္တမဟာဂဇာနံ ဝိယ ဒုန္နိဝါရဘာ-ဝတော။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၉၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။)

မတ္တမဟာနာဂ (ပု) [မတ္တ²+မဟာနာဂ] အမုန်ယစ်သော ဆင်ပြောင်ကြီး။ ရာဂါဒီနံ ဒေါသ-ဂဏာနံ မတ္တမဟာနာဂါနမိဝ ဒုန္နိဝါရဏာဘာဝ-တော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၆၇။

မတ္တမဟာဟတ္ထိရူပ (န) [မတ္တမဟာဟတ္ထိ+ရူပ] အမုန်ယစ်သော ဆင်ပြောင်ကြီး အသွင်။ ထတော သီဟရူပေန မတ္တမဟာဟတ္ထိရူပေန စ အာဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၁၂။

မတ္တမာတင်္ဂဝိလာသဂါမီ (တိ) [မတ္တမာတင်္ဂ+ဝိလာသဂါမီ] အမုန်ယစ်သော ဆင်နှင့် အတူ တင့်တယ်စွာ သွားသော၊ သူ။ ကေစရော သ°ဟော ဝိယ နရသီဟော မတ္တမာတင်္ဂဝိလာ-သဂါမီ သမဿာသေန္တော ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၃၃၄။

မတ္တရာဇ (ပု) မတ္တရာဇမည်သူ။ မတ္တရာဇာ နာမ ဧကော ဘုမ္မဒေဝေါ ဘူတာဓိပတိ သုရာပေါ-တလရုက္ခနိဝါသီ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇၈။

မတ္တရာဇကာလ (ပု) [မတ္တရာဇ+ကာလ] မတ္တ-ရာဇမည်သော နတ်ဖြစ်သော အခါ။ ရုက္ခ-ဒေဝတာတိ မတ္တရာဇကာလေ ဝေဿဝဏော စ ဒေဝတာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ (–သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၇၈။)

မတ္တဝရနာဂဂါမီ (တိ) [မတ္တဝရနာဂ+ဂမု+ဏီ] အမုန်ယစ်သော မြတ်သော–ဆင်–ဆင်ပြောင်–အတူသွားသော၊သူ။ နာဂဗောဓိ° ဥပသင်္ကမိတွာ မတ္တဝရနာဂဂါမီ နာဂဗောဓိ° ပဒက္ခိဏံ ကတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇၂။

မတ္တဝရဝါရဏ (ပု) [မတ္တ+ဝရဝါရဏ] အမုန်ယစ်သော မြတ်သော–ဆင်–ဆင်ပြောင်။ မတ္တဝရဝါရဏံ သောဝဏ္ဏဓဇံ သောဝဏ္ဏာ လင်္ကာရံ ဟေမဇာလသဉ္ဆန္နံ ကာရေတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄၉။)

မတ္တဝါရဏ (ပု) [မတ္တ²+ဝါရဏ] အမုန်ယစ်သောဆင်။ သုရာဘိဂန္ဓကုဋိတော နိက္ခမ္မ မတ္တ-ဝါရဏော ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊၂၀၁။)

မတ္တဝါရဏကောဋ္ဌကဒ (ပု) [မတ္တဝါရဏ+ကောဋ္ဌကဒ] အမုန်ယစ်သော ဆင်တို့၏ အောက်မြည်သံ။ တမှာ နာနာဘေရိသဒ္ဒေန

စေဝ မတ္တံဝါရဏကောဥ္စနာဒေန စ နိန္နာ-
ဒိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၂၃။

မတ္တသဒ္ဒ (ပု) [မတ္တ[၁]+သဒ္ဒ] မတ္တ-သဒ္ဒါ။ ဘောဇနေမတ္တညုတာ ဧတ္တ မတ္တသဒ္ဒေါ ပမာဏေ ဝတ္တတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။ ၁၀၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၂။)

မတ္တသဒ္ဒဂ္ဂဟဏ (နု) [မတ္တသဒ္ဒ+ဂဟဏ] မတ္တ-သဒ္ဒါကို ယူခြင်း။ ကေ့နသဒ္ဒိမတ္တောတိ ထောကံ ဥိနဘာဝတော မတ္တသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။ ၂၉၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၀။

မတ္တသဒ္ဒတ္ထ (တိ) [မတ္တသဒ္ဒ+အတ္ထ] မတ္တသဒ္ဒါ၏ အနက်ရှိသော၊ မတ္တသဒ္ဒါ၏ အနက်၌ဖြစ်သော။ တသ္မာ ဧတ္တ မနောဝေ မာတု မနော-မာတူတိ ဝေသဒ္ဒေါ မတ္တသဒ္ဒတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။

မတ္တဟတ္ထိပရိတ္တာ(တာ)သိတ (တိ) [မတ္တဟ-တ္ထိ+ပရိတ္တာသိတ] အမုန်ယစ်သော ဆင်သည် ထိတ်လန့်စေအပ်သော၊ သူ။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၇၄- အလားတူဝါကျတွင် မတ္တဟတ္ထိံ ပရိတ္တာ-သိတော ဝိယ စောက္ခုပြာဟ္မဏော ဝိယ စ ဟုရှိသည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊သျ၊ဒု။ ၃၄၅-၌ မဒ္ဒဟတ္ထိံ၊ အမုန်ယစ်သောဆင်ကို။ ပရိတာသတော ဝိယ၊ ထိတ်လန့် စေသကဲ့သို့ ဟု အနက်ပေးသည်။) ပရိဠာဟဝူပသမတ္ထံ မတ္တဟတ္ထိပရိတ္တာသိတော ဝိယ စောက္ခုပြာဟ္မဏော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၅၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၀၀။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၀၄။) မတ္တ-ဟတ္ထိပရိတာသိတော။ အဘိ။ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၅။ မ၊ဋီ၊၁။၂၃၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၂။ မတ္တဟတ္ထိဟိ ပရိတာသိတော။ သမ္မော၊ ယော။ ၂၃၀။

မတ္တဟတ္ထိပါဒ (ပု) [မတ္တဟတ္ထိ+ပါဒ] အမုန်ယစ်သောဆင်၏ ခြေ။ ပုဗ္ဗေပိ တွံ ဘိက္ခု ဒုဗ္ဗစတာယ ပဏ္ဍိတာနံ ဝစနံ အကတွာ မတ္တဟတ္ထိပါဒေဟိ သဥ္စုဏ္ဏိတော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆။

မတ္တဟတ္ထိ (ပု) [မတ္တ[၂]+ဟတ္ထိ] အမုန်ယစ်သော ဆင်။ မတ္တဟတ္ထိနာ မဒ္ဒိယမာနော ဝိယ စ သံဝိဂ္ဂေါ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၇၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၁။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၂။)

မတ္တာ (ထီ) မတ္တာမည်သောမိန်းမ။ အဟံ မတ္တာ တုဝံ တိဿာ (ပေတ။၁၄၁)တိ အဟံ မတ္တာ နာမ တုဝံ တိဿာ နာမ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇၇။

မတ္တာကာရ (ပု) [မတ္တ[၂]+အာကာရ] ယစ်မူးသော အခြင်းအရာ။ မတ္တပမတ္တာကာရပါပ-နဋ္ဌ-ကြည့်။

မတ္တာဘယတ္ထေရ (ပု) [မတ္တာဘယ+ထေရ] မတ္တာ-ဘယထေရ်။ ရညောပိ ကနိဋ္ဌဘာတာ မတ္တာ-ဘယတ္ထေရော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။

မတ္တာဝစန (နု) [မတ္တာ[၁]+ဝစန] အတိုင်းအရှည်နှင့်ယှဉ်သောစကား။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မတ္တာဝစနာနုရူပ (တိ) [မတ္တာဝစန+အနုရူပ] အတိုင်းအရှည်နှင့် ယှဉ်သော စကားအားလျော်သော။ မမ္မာနုရူပါ ဝါတိ မတ္တာဝစနာ-နုရူပံ ဝါ။ မတ္တာဝစနံ ဟိ မမ္မာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၄။

မတ္တာသဒ္ဒ (ပု) [မတ္တာ[၁]+သဒ္ဒ] မတ္တာ-သဒ္ဒါ။ မတ္တ[၁](၂)ကြည့်။

မတ္တာသုခ (နု) [မတ္တာ[၁]+သုခ] အတိုင်းအရှည်နှင့်ယှဉ်သော-အနည်းငယ်သော-ချမ်းသာ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မတ္တာသုခပရိစ္စာဂ (ပု) [မတ္တာသုခ+ပရိစ္စာဂ] အနည်းငယ်သောချမ်းသာကိုစွန့်ခြင်း။ မတ္တာ-သုခပရိစ္စာဂါ(ဓမ္မ။၅၅)တိ မတ္တာသုခန္တိ ပမာ-ဏယုတ္တကံ ပရိတ္တသုခံ ဝုစ္စတိ၊ တဿ ပရိစ္စာ-ဂေန။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။

မတ္တာသေ (တိ) [မတ္တာ (မတ္တ+ယော)+သေ။ ကုဒ္ဒါသေ, ဂတာသေ-တို့ကြည့်။] မာန်ယစ်ကုန်သော။ မတ္တာသေ (ဇာတိဝုတ်။ ၁၉၇)-တိ ဇာတိမဒပုရိသမဒါဒိဝသေန မာနေန ပမာဒါပတ္တိဟေတုဘူတေန မတ္တာ အတ္တာနံ ပဂ္ဂဟေတွာ စရန္တာ။ ဇာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄ဂ။

မတ္တိ (ထီ) [မာတု+ဣ] (၁) အမိ၊ မိခင်။ မတ္တိယ-ကြည့်။ **(တိ)**(၂) အမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော (ဝမ်းဗိုက်)။ မတ္တိသမ္ဘဝ-ကြည့်။

မတ္တိက (ကာ) ကဏ္ဍ (ပု) [မတ္တိကာ+ကဏ္ဍ] (ဆေးဖြင့် ပြုလုပ်စီရင်အပ်သော) မြေညက်မှုန့်။ မုခေ ကာဠပိဋ္ဌကာဒီနံ ဟရဏတ္ထာယ မတ္တိကကဏ္ဍံ ဒေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၄။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၃၂၁။) မတ္တိကကဏ္ဍန္တိ ဩသဓေဟိ အဘိ-သင်္ခတံ ယောဂမတ္တိကကဏ္ဍံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၁၂ဂ။ (—သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၆၅၊၃၆၆။) မုခေ ကာဠ-ပိဋ္ဌကာဒီနံ ဟရဏတ္ထာယ မတ္တိကာကဏ္ဍံ ဒေန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၆၃။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂၁။)

မတ္တိကဂဟဏဋ္ဌာန (နပ) [မတ္တိကာ+ဂဟဏဋ္ဌာန] မြေကိုယူရာ အရပ်။ သော ကစ္ဆပေါ ဗောဓိ-သတ္တဿ မတ္တိကဂဟဏဋ္ဌာနေ ဘူမိံ ခဏိတွာ ပါဝိသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။

မတ္တိက¹ (တိ) [မာတု+ဣက။ မောဂ်၊၄။၃၁။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၃ဝ၃။ (မာတ္တက—သံ)] အမိမှ-ဖြစ်—လာ—သော (ဥစ္စာစသည်)။ **ဣဒံ** တေ တာတ သုဒိန္န မာတု မတ္တိကံ။ ဝိ၊၁။ ၁၉။ (—စရိယာ။ ၃၉၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၇၄။) မတ္တိကန္တိ မာတိတော အာဂတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ (—စရိယာ၊ဋ္ဌ။၇၉။)

မတ္တိက² (တိ) [မတ္တိကာ+ဏ] မြေညက်ဖြင့် ပြီးသော။ ယော ဟရေ မတ္တိကံ ထာလံ၊ ကံသထာလမ္ပိ သော ဟရေ။ ဇာ၊၁။၁၃၅။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၉။)

မတ္တိကဂုဠိကာ (ထီ) [မတ္တိကာ+ဂုဠိကာ] မြေစိုင်ခဲလုံး။ ဂုဠိကာ-ကြည့်။

မတ္တိကတ္ထ (ပု) [မတ္တိကာ+အတ္ထ] မြေညက်အကျိုး။ မတ္တိကတ္ထာယ စ ပထဝိံ ခဏိတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ ကင်္ခါ။ ၂၃၂။ (—မ၊ ဋ္ဌ၊၃။ ၁၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇၅။)

မတ္တိကထူပ (ပု၊နပ) [မတ္တိကာ+ထူပ] မြေညက်ဖြင့် ပြီးသော အရိုးစေတီ၊ ဓာတ်မြေညက်စေတီ။ ရုဒံ မတ္တိကထူပသ္မိံ၊ နူန ဟူဒေဝ ဒုမ္မတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၁။ ပေတ။ ၁၃၂။ မတ္တိ-ကာမယေ ထူပေ ရုဒန္တော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃ဂ။

မတ္တိကန္တရ (နပ) [မတ္တိကာ+အန္တရ] မြေညက်၏အကြား။ ဝလ္လိအန္တရေ ဝါတိ ဝါ-သဒ္ဒေါ ပံသုအန္တရေ ဝါ မတ္တိကန္တရေ ဝါတိ အဝုတ္တ-ဝိကပ္ပတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀၆။

မတ္တိကပတ္တ (ပု) [မတ္တိကာ+ပတ္တ] မြေသပိတ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မတ္တိကပသိဗ္ဗကေ လမ္ဗနအင်္ကုသ (ပု) [မတ္တိက-ပသိဗ္ဗက + ဩလမ္ဗနအင်္ကုသ] မြေသပိတ် အိတ်ဆွဲစရာချိတ်။ (သပိတ်အိတ်ဆွဲသော တံချူ။ ဋ္ဌ၊ သျ။ သပိတ်အိတ်ဆွဲသော ချွန်းကောက်။ ဇာတ်ဝတ္ထု။ မြေကရားကို ဆွဲသော ချွန်းကောက်။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်။) အင်္ဂ ပန ကေနကာရဏေန ဒတ္တာဥ္ထ အဇိနဥ္ထ ဆတ္တုပါဟနဥ္ထ မတ္တိကပသိဗ္ဗကောလမ္ဗနအင်္ကုသဥ္ထ မတ္တိက-ပတ္တဥ္ထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၄။ မတ္တိကပသိဗ္ဗကော-လမ္ဗနအင်္ကုသဥ္စာတိ မတ္တိကမယပသိဗ္ဗကံ ဩ-လမ္ဗနံ အင်္ကုသဥ္စ။ မတ္တိ(မတ္တိက?)ပသိဗ္ဗကန္တိ ဣဒံ မတ္တိကမယဘိင်္ကာရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊၃။ ငါး၊ ဝမ်း။

မတ္တိကပါတိ (ထီ) [မတ္တိကာ+ပါတိ] မြေခွက်။ မလဂ္ဂဟိတတရာ စ မတ္တိကပါတိတိ ဝါ ကံသ-ပါတီတိ ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၇။)

မတ္တိက(ကာ)ပိဏ္ဍ (ပု) [မတ္တိကာ+ပိဏ္ဍ] မြေစိုင်ခဲ။ မဇ္ဈေ စတ္တာရော ဒန္တာ မတ္တိကပိဏ္ဍေ ပဋ္ဌပိတ္ထ-

ယာ ဌပိတအလာဗုဗီဇသဏ္ဍာနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၃။ မတ္တိကာပိဏ္ဍော ဝိယ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၁၄။

မတ္တိက(ကာ)ဘာဇန (န) [မတ္တိကာ+ဘာဇန] မြေခွက်။ ယထာပိ ကုမ္ဘကာရဿ၊ ကတာ မတ္တိကဘာဇနာ။ သုတ္တနိ။၃၇၁။ မဟာနိ။၉၃။ (–ပေဋကော။၁၇၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။) ကုလ္လေ ဝါ ဥဋ္ဌုမ္ဗေ ဝါ မတ္တိကာဘာဇနေ ဝါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၅။(–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။)ကတံ မတ္တိကာဘာဇနန္တိ တေန နိဋ္ဌာပိတဘာဇနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၆။

မတ္တိကဝါက (ပု) [မတ္တိကာ+ဝါက] မြေညက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော လျှော်ချည်။ (မိန်းကလေး ငယ်များ မြေညက်ကို ဗိုင်းတောင့်သဏ္ဍာန် ပြုလုပ်ပြီး ဗိုင်းငင်တမ်းကစားသော နေရာ ဖြစ်သည်။ အင္ဂုသာ၊ယော။၁၈၁–၌ မတ္တိကာဝါကေ့ာ စ မတ္တိကဝါကေ့ာ–ဟု ဒွန်တွဲသည်။ P-T-S – ၌ CLAY FIBRE – ဟု ပြန်သည်။) မတ္တိကဝါကေန သုတ္တကံ နာမ ကန္တန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။

မတ္တိကာ (ထီ)[မတ္တ+ဣက+အာ။ ပဒေသကတ္တာ မတ္တေန ပမာဏေန ယုတ္တာ မတ္တိကာ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၁၈၂။ မ္ဒ+တိကန်။ ထော၊မ။ (မ္ဒတ္တိကာ–သံ)] (၁) မြေ၊ မြေညက်။ (တိ)(၂)အတိုင်း အရှည်–ပမာဏ–နှင့်ယှဉ်သော။ (၁) မုဒ္ဒိ၊ ပဗ္ဗဇံ၊ တိဏံ၊ မတ္တိကာ၊ ဒါရုဘဏ္ဍံ၊ မတ္တိကာ- ဘဏ္ဍံ။ ဝိ၊၄။၃၂၂။ မတ္တိကာ ပကတိမတ္တိကာ ဝါ ဟောတု....ဂရုဘဏ္ဍံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၈၂။ (တိ)(၂) နိဿိတစိတ္တဿ စ မတ္တိကော စ နိဿယော ဝဏ္ဏာ စ ဒိဋ္ဌိ စ။ ပေဋကော။ ၂၄၃။

မတ္တိကာကမ္မ (န) [မတ္တိကာ+ကမ္မ] မြေညက်ဖြင့် ပြုအပ်သောအမှု၊ မြေညက်လိမ်းကျံခြင်းအမှု။ တာ ကုဋိကာယော ဆာဒါပေတွာ မတ္တိကာကမ္မံ စိတ္တကမ္မဥ္စ ကာရာပေတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၅၇။

မတ္တိကာကိစ္စ (န) [မတ္တိကာ+ကိစ္စ] မြေညက်ကိစ္စ။ (ဆေးဒန်းမြင်းသီလာကို အင်္ဂတေ မြေညက်အစား သုံးသည်ကို မတ္တိကာကိစ္စဟု ဆိုသည်။) ဟရိတာလေန စ မနောသိလာ- ယ စ မတ္တိကာကိစ္စံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။)

မတ္တိကာကုဋ္ဋ (ပု၊န) [မတ္တိကာ+ကုဋ္ဋ] မြေညက် ဖြင့်–ပြု–လိမ်းကျံ–အပ်သောနံရံ။ မတ္တိကာ- ကုဋ္ဋမေဝ မတ္တိကာလေပသင်္ချံ ဂစ္ဆတီတိ အာဟ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၅။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၇။

မတ္တိကာကုဏ္ဍလ (ပု၊န) [မတ္တိကာ+ကုဏ္ဍလ] မြေညက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော နားတောင်း၊ မြေနားတောင်း။ ပတိရူပကော မတ္တိကာ- ကုဏ္ဍလောဝ။ သံ၊၁။၇၉။ မဟာနိ။၃၅၅။ မတ္တိကာကုဏ္ဍလော ဝါတိ မတ္တိကာယ ကတ- ကုဏ္ဍလော ဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၈။ (–သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။)

မတ္တိကာဂုဠိကာ (ထီ) [မတ္တိကာ+ဂုဠိကာ] မြေစိုင်ခဲလုံး။ မတ္တိကာဂုဠိကံ ကရိတွာ နိက္ခိ- ပေယျ။ သံ၊၁။၃၈၇။

မတ္တိကာဃဋ (ထီ၊ပု) [မတ္တိကာ+ဃဋ] မြေအိုး။ သောမနဿဇာတော မတ္တိကာဃဋံ ဘိန္ဒန္တော ဝိယ မဟာဟသိတံ ဟသိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၃။ (–အနုဋီ၊၃။၆၄။)

မတ္တိကာထာလက (န) [မတ္တိကာ + ထာလက] မြေခွက်။ လောဟထာလကံ, မတ္တိကာထာ- လကံ, တမ္ဗလောဟထာလကန္တိ တေသံယေဝ အနုလောမာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၆၃။

မတ္တိကာထူပ (ပု၊န) [မတ္တိကာ+ထူပ] မြေညက် ဖြင့် ပြီးသော အရိုးစေတီ၊ မြေညက်စေတီ။ အာဋ္ဌဝာဟနတော အဋ္ဌိနိ အာဟရိတွာ အတ္တ-

နော အာရာမေ မတ္တိကာလုပံ ကတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။ (–၁၅၅။)

မတ္တိကာဒါန (န) [မတ္တိကာ + ဒါန] မြေညက် ပေးခြင်း။ န စုဏ္ဏဒါနေန, န မတ္တိကာဒါနေန န ဒန္တကဋ္ဌဒါနေန။ မဟာနိ။၃၉၆။ စူဠနိ။ ၂၅၀။ (–မိလိန္ဒ။၃၅၂။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။)

မတ္တိကာဒေါဏိ (ထီ) [မတ္တိကာ+ဒေါဏိ] မြေ ညက်ထည့်ရော–စကျင်း – ခွက်။ မတ္တိကာ· ဒေါဏိံ ဓောဝိတွာ ဧန္တာသယရပိဋ္ဌ ပဋ္ဌိသာ· မေတွာ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၄၁။

မတ္တိကာဒေါဏိကာ (ထီ) [မတ္တိကာ+ဒေါဏိကာ] မြေညက် ထည့်စရာ–စကျင်း–ခွက်။ အနု· ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မတ္တိကာဒေါဏိကန္တိ။ ဝိ၊၄။ ၂၅၇။ (–၃၉၀။) ဒေါဏိကာ·ကြည့်။

မတ္တိကာပတ္တ (ပု) [မတ္တိကာ+ပတ္တ] မြေသပိတ်။ ပတ္တော နာမ ဒွေ ပတ္တာ အယောပတ္တော မတ္တိ· ကာပတ္တော။ ဝိ၊၂။၁၆၂။ (– ဝိ၊၄။၂၄၀။ ဝိ၊၅။၂၁၄။ ထေရ။၂၄၀။) မတ္တိကာပတ္တန္တိ.... တံ ဆဝ္ဓေတွာ မတ္တိကာမယပတ္တံ အဂ္ဂဟေသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ မတ္တိကာယ ပတ္တောတိ မတ္တိ· ကာပတ္တော။ နိရုတ္တိ၊နွ၁။၂၂၀။

မတ္တိကာပတ္တဂ္ဂဟဏ (န) [မတ္တိကာပတ္တ+ဂဟဏ] မြေသပိတ်ကို–ယူ–စွဲကိုင် – ခြင်း။ ဘိက္ခဝေ တံ မတ္တိကာပတ္တဂ္ဂဟဏံ ဒုတိယာဘိသေစနံ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၆၇။

မတ္တိကာပရိဘဏ္ဍကတ (တိ) [မတ္တိကာ + ပရိ· ဘဏ္ဍကတ] မြေညက်ဖြင့် အပြေအပြစ်ပြုအပ် သော။ မတ္တိကာပရိဘဏ္ဍကတာယ ဘူမိယာ ဝါ ယတ္တ န ဒုဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇။

မတ္တိကာပါကာရ (ပု) [မတ္တိကာ+ပါကာရ] မြေ တံတိုင်း။ အဗ္ဘောကာသေ မတ္တိကာပါကာ· ရော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇၆။

မတ္တိကာပိဏ္ဍ (ပု) [မတ္တိကာ+ပိဏ္ဍ] မြေစိုင်ခဲ။ သုဥဒ္ဓရာ မတ္တိကာပိဏ္ဍာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ (–ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၀၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၃။ ဝဇီရ။၁၂၁။)

မတ္တိကာပိဏ္ဍဖလ (န) [မတ္တိကာပိဏ္ဍ + ဖလ] မြေစိုင်ခဲ လှူခြင်း၏ အကျိုး။ တဿာ မတ္တိ· ကာပိဏ္ဍဖလေန သရီရံ ဖဿသမ္ပန္နံ အဟော· သိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၆။

မတ္တိကာပိဏ္ဍဋ္ဌပန (န) [မတ္တိကာပိဏ္ဍ+ဌပန] မြေစိုင်ခဲကိုထားခြင်း။ ခဏ္ဍဖုလ္လဋ္ဌာနေ မတ္တိ· ကာပိဏ္ဍဋ္ဌပနံ ပိဏ္ဍနိက္ခေပနံ နာမ။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၄၇။

မတ္တိကာပုဉ္ဇ (ပု) [မတ္တိကာ+ပုဉ္ဇ] မြေစု မြေပုံ။ ယောပိ ပံသုပုဉ္ဇော ဝါ မတ္တိကာပုဉ္ဇော ဝါ ဩမကစာတုမာသံ ဩဝဋ္ဌော။ ပိ၊၂။၅၁။ (–မိလိန္ဒ။၃၃၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇၆။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၁၆။)

မတ္တိကာဘဏ္ဍ (န) [မတ္တိကာ+ဘဏ္ဍ] မြေအိုး။ ဒါရုဘဏ္ဍံ၊ မတ္တိကာဘဏ္ဍံ၊ ဣဒံ ပဉ္စမံ အဝိဿဇ္ဇိယံ။ ဝိ၊၄။၃၂၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၃၁။)

မတ္တိကာဘာဇန (န) [မတ္တိကာ + ဘာဇန] မြေခွက်။ မတ္တိကာဘာဇနံ ပန ထိရံ န ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၂၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၆။)

မတ္တိကာမက္ခိတသရီရ (တိ) [မတ္တိကာမက္ခိတ + သရီရ] မြေညက်ဖြင့် လိမ်းကျံသောကိုယ် ရှိသော၊ ရွှံ့ အ လိမ်း လိမ်း ကပ် သော ကိုယ် ရှိသော၊ သူ။ မတ္တိကာမက္ခိတသရီရံ ပလာလ· ပိဋ္ဌကေ နိသီဒိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၁၅။

မတ္တိကာမယ (တိ) [မတ္တိကာ+မယ] မြေညက် ဖြင့်–ပြီး–ပြုအပ်–သော။ ကဋ္ဌမယံ ပိဋ္ဌမယံ မတ္တိကာမယံ။ ဝိ၊၂။၃၄၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၈။ ဝဇီရ။ ၁၂၀။)

မတ္တိကာမယဃရ (န) [မတ္တိကာမယ + ဃရ] မြေညက်ဖြင့် ပြီးသောအိမ်။ ဘူရိဃရ-ကြည့်။

မတ္တိကာမယပတ္တ (ပု) [မတ္တိကာမယ + ပတ္တ] မြေညက်ဖြင့် ပြီးသော သပိတ်၊ မြေသပိတ်။ မတ္တိကာပတ္တ-ကြည့်။

မတ္တိကာမယဘိတ္တိ (ထီ) [မတ္တိကာမယ+ ဘိတ္တိ] မြေညက်ဖြင့် ပြီးသော နံရံ။ ယသ္မာ မတ္တိကာမယဘိတ္တိံ ဥဋ္ဌာပေတွာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၅၃။

မတ္တိကာမုဋ္ဌိ (ထီ၊ပု) [မတ္တိကာ+မုဋ္ဌိ] မြေညက်ဆုပ်။ မတ္တိကာမုဋ္ဌိံ ဂဟေတွာ နှာယိတွာ ကေသေ တေမေတွာ အာဂစ္ဆာဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၉။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၅၇။)

မတ္တိကာရတ္တ (န) [မတ္တိကာ+ရတ္တ] မြေနီ၊ အရုဏ် အဆင်းရှိသော မြေ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၆၂-လည်းကြည့်။)

မတ္တိကာရတ္တပုပ္ဖလဟာရက (တိ) [မတ္တိကာရတ္တပုပ္ဖလ + ဟာရက] မြေနီကြာပန်းကို ဆောင်သော၊ သူ။ မတ္တိကာရတ္တပုပ္ဖလဟာရကော ပုရိသော သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၆၄။

မတ္တိကာလဋ္ဌန (န) [မတ္တိကာ + လဋ္ဌန] မြေအုံဆိပ်။ ဟသ္မာ လဋ္ဌိတာယ ဘတ္တိကာယ မတ္တိကာလဋ္ဌနန္တိ ဝါ လာခါလဋ္ဌနန္တိ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၃။

မတ္တိကာလေပ (ပု) [မတ္တိကာ+လေပ] မြေညက်ဖြင့်လိမ်းကျံခြင်း။ ဥဗ္ဘိန္ဒိတွာဟိ မတ္တိကာလေပံ ဘိန္ဒိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။

မတ္တိကာလေပန (န) [မတ္တိကာ + လေပန] မြေညက်ဖြင့် လိမ်းကျံခြင်း။ သေနာသနေသု မတ္တိကာလေပနံ ကရိဿန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ (–ဝိမတိ၊၁။၂၇၆။)

မတ္တိကာလေပသဉ္ဇာ (ထီ) [မတ္တိကာလေပ+ သဉ္ဇာ] မြေညက်ဖြင့် လိမ်းကျံခြင်းဟူသော အရေအတွက်။ မတ္တိကာကုဋ္ဋမေဝ မတ္တိကာလေပသဉ္ဇံ ဂစ္ဆတီတိ အာဟ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၃၅။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၇။

မတ္တိကာဝဏ္ဏ (ပု) [မတ္တိကာ+ဝဏ္ဏ] မြေညက် အဆင်း။ လဂ္ဂတီတိ မုခေ စ ဟတ္ထေ စ မတ္တိကာဝဏ္ဏံ ဒဿေတိ။ ဝိမတိ၊၂။၄၈။

မတ္တိကာသညာ (ထီ) [မတ္တိကာ+သညာ] မြေဟူသော အမှတ်သညာ။ မတ္တိကာသညာယ စ ဂဏ္ဍံ ဂဟေတွာ ဝိလိမ္ပနကာလေ။ ဝဇိရ။၃၈၈။

မတ္တိကုဒ္ဒရဏ (န) [မတ္တိကာ+ဥဒ္ဒရဏ] မြေညက်ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ သုဒ္ဓစိတ္တာနံ မတ္တိကုဒ္ဒရဏပါဠိမုတ္တနာဒီနိ စ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၅၈။ (–ဝိမတိ၊၁။၁၆၅။)

မတ္တိဃ (တိ) [မတ္တိ+ဟနႇ +ရ။ မာတု+ဟန+ရ] အမိကိုသတ်သော၊ သူ။ တမ္ဗလောဟဝိလီနံဝ၊ တတ္တံ ပါယေန္တိ မတ္တိဃံ။ ဇာ၊၂။၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၈၆။ (ဇာတ်ဝတ္ထုဋ္ဌ မာတုဃ-ဟု ရှိသည်။)

မတ္တိသမ္ဘဝ (တိ) [မတ္တိ+သမ္ဘဝ] အမိဝမ်း၌ ဖြစ်သော၊ အမိပုဏ္ဏေးမဝမ်း၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ န စာဟံ ဗြာဟ္မဏံ ဗြူမိ၊ ယောနိဇံ မတ္တိသမ္ဘဝံ။ မ၊၂။၃၃၀။ ဓမ္မ။၇၀။ သုတ္တနိ။၁၇၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၁။ မာတရိ သမ္ဘူတော၊ တံ ယောနိဇံ မတ္တိသမ္ဘဝံ .... တတောပိ ဇာတသမ္ဘူတတ္တာ ယောနိဇော မတ္တိသမ္ဘဝေါတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၉၇–၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။ မတ္တိသမ္ဘဝန္တိ ဗြာဟ္မဏိယာ မာတု သန္တကေ ဥဒရသ္မိံ သမ္ဘူတံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၅။

မတ္တုံ (ဗျ) [မဒ+တုံ] သေခြင်းငှါ။ မတ္တုမိစ္ဆေ (ဇာ၊၁။၁၆၉) မရိတုံ ဣစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂။

မတ္တူပမ (တိ) [မတ္တ^၁+ဥပမာ] မူးယစ်သူလျှင် ဥပမာရှိသော၊ မူးယစ်သူနှင့်တူသော၊ မူးယစ် သူကဲ့သို့ သွားလာသော၊ သူ။ မတ္တူပမ-(ဇာ၊၁။၁၅၁)န္တိ ဟာသဘာသဝိလာသေဟိ မတ္တံ ဝိယ စရန္တိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇၇။

မတ္တေယျ (တိ) [မာတု+ဏေယျ။ မာတု ဟိတံ မတ္တေယျံ။ ရှုနှာ။၂၃၀။ မောဂ်၊၄။၃၉။] အမိ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော၊ အမိ၏အကျိုး စီးပွားကို ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်သော၊ မိခင်အပေါ်၌ ရိုသေစွာ ပြုကျင့်သော၊ သူ။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ တေရဟိ မတ္တေယျာ ပေတ္တေယျာ။ ဒီ၊၃။၆၀။ (—သံ၊၃။၄၀၅။ အံ၊၁။၇၄၁။) အမတ္တေယျ-ကြည့်။

မတ္ထ (ပု) [မတ္ထ+အ။ နီတိ၊ဓာ။၇၁။] မွေ့တံ၊ စုဘ်တံ။ သိနေရုံ မတ္ထံ ကတွာ သာဂရံ နိမ္မထေန္တော ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။)

မတ္ထက (ပု၊န) [မသ(မသိ)+ထ+က။ ဓာန်၊ဋီ။ ၂၅၆။ မသ+က။ သ-ကို ထ-ပြု။ မောဂ်၊၇။ ၁၅။ မသ+ထက။ မတ္ထက+က။ ဓာန်၊ဋီ။ ၅၄၉။ (မသ္တက—သံ)] (၁)ခေါင်း၊ ဦးခေါင်း။ (က) အထက်၊ အပေါ်။ (ခ) အထွတ်အထိပ်၊ အပြီးအဆုံး။ (ဂ) ထိပ်။ (လမ်းထိပ်, တောင်ထိပ်, ချောက်ထိပ်, ဆွမ်းဦးထိပ် စသည်။) (ဃ) အဖျား။ (ပု)(၂) အညှန့်၊ အညွှာက်။ (၁) ခေါင်း၊ဦးခေါင်း။ ပောင်္ခမယာ ဘိက္ခုနော မတ္ထကေ အဝတ္ထာသိ။ ဝိ၊၂။၆၆။ ဟတ္ထေ ဝတ္ထေ ဝ မတ္ထကေ။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ။ဂ၁။ (—အပ၊ ၁။၁၄၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၃။ ကင်္ခါ။၁၆၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃ဂ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၄။) မတ္ထကေတိ သီသေ။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ။ဂ၁။ မတ္ထကန္တိ ကဏ္ဍာသ ဥပရိမဒေသံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၄၉။ (—အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၃၀၂။) (က) အထက်၊ အပေါ်။ တဿ မတ္ထကေ နိပတိ။ စရိယာ၊၄၀၄။ တဿ မတ္ထကေ နိပတီတိ တံ မယှံ ဥပရိ တေန ဂ္ဂဏ္ဍိတံ၊ တဿေဝ ပန ဥပရိ နိပတိ နိပတနဘာဝေန အဋ္ဌာသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၅-၆။ (—မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၉။) (ခ) အထွတ်အထိပ်၊ အပြီးအဆုံး။ နိရန္တရံ မတ္ထကံ ပါပေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂ဂဂ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၆။ မ၊ဋီ၊၃။၂၀ဂ။) နိရန္တရံ မတ္ထကံ ပါပေတွာတိ ....တာဝ မတ္ထကံ သိခံ ပါပေတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၄။ မတ္ထကေ ဌတွာတိ ဂူပဿ သုတ္တဿ ပရိယောသာနေ ဌတွာ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၄၇။ (—သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၇။) (ဂ) ထိပ်။ (လမ်းထိပ်,တောင်ထိပ်, ချောက်ထိပ်, ဆွမ်းဦးထိပ် စသည်။) ဒွေဓာ ပထံ ဒိသွာ တဿ မတ္ထကေ အဋ္ဌာသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၁။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂဂ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ဂ၃။) တဿ မတ္ထကေတိ ဒွေဓာ ပထဿ ဒွိဓာဘူတဋ္ဌာနေ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၇။ (ဃ) အဖျား။ ကေသမတ္ထက-ကြည့်။ (အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆ဂ-လာ မတ္ထကတော ပဋ္ဌာယ-ကို အံ၊ဋီ၊၁။၁၁၉-၌ ဥပရိတော (ဋ္ဌာယ-ဟု ဖွင့်၏။ မတ္ထကတော၊ အထက်ဆုံးကမ်းမှ။ ဝါ—နောက်ဆုံးကျမ်းမှ-ဟု ကြိုက်သလို ပြန်နိုင်သည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၅-လာ မတ္ထကေ ဌိတော-ကို မူလဋီ၊၂။၂၃၃-၌ မတ္ထကေတိ ဝေဟာပ္ပလေသူတိ အတ္ထော-ဟု ဖွင့်၏။ မတ္ထကေ၊ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံ၌-ဟု အနက်ပေး။) (၂) အညှန့်၊ အညွှာက်။ မတ္ထကခါဒနီယေ .... ရေကကဒလီနံ ကဋီရသခ် ါတာ မတ္ထကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၅။ မသတိ ဝိဇ္ဈတီတိ မတ္ထကော။ ပါစိတ်၊ယော။ဂ၀။ ကဋီရော မတ္ထကော ဘဝေ။ ဓာန်။၅၄၉။

မတ္ထကခါဒနီယ (န) [မတ္ထက+ခါဒနီယ] အညှန့်အညွှာက်ခဲဖွယ်။ မူဋ္ဌာလခါဒနီယံ မတ္ထကခါဒနီယံ ခန္ဓခါဒနီယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၄။ (—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၉၅။)

မတ္ထကစ္ဆိန္န (တိ) [မတ္ထက+ဆိန္န] (က) ပြတ်သော ဦးခေါင်းရှိသော၊ ဦးခေါင်းပြတ်ပြီးသော၊ လည်ဆစ်ပြတ်ပြီးသော (ဥပစာနက်)။

(ခ) ထိပ်၌ – ဖြတ်အပ် – ဖောက်အပ် – သော။ (က) တာလော မတ္တကစ္ဆိန္နော အဘဗ္ဗော ပုန ဝိရုဠိယာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၇။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၆၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၃၅။ (–မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၆။) (ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မတ္တကစ္ဆိန္နတရုဏတာလင်္ဂကူပက (ပု) [မတ္တကစ္ဆိန္နတရုဏတာလင်္ဂ+ကူပက] ထိပ်၌–ဖြတ်အပ်–ဖောက်အပ်–သော ထန်းစေ့နုတွင်းငယ်။ ဒသဟံ မတ္တကစ္ဆိန္နတရုဏတာလင်္ဂကူပကေသု ဌိတံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၂။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၅၇ အလားတူ ဝါကျ၌ တရုဏတာလင်္ဂကူပကေသု-ဟုသာ ရှိသည်။)

မတ္တကစ္ဆိန္နတာလ (ပု) [မတ္တကစ္ဆိန္န+တာလ] ဦးခေါင်း–လည်ဆစ်–ဖြတ်ပြီးသောထန်းပင်။ မတ္တကစ္ဆိန္နတာလော ဝိယ ကတာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၉။ ဝဇီရ။ ၄၄။ (–သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၃။) မတ္တကစ္ဆိန္နော တာလော ပတ္တဖလာဒီနံ အဝတ္ထုဘူတော တာလာဝတ္ထုတံ အာဟ "မတ္တကစ္ဆိန္နတာလော ဝိယ ကတာ" တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၁။

မတ္တကစ္ဆိန္နနာဠိကေရ (ပု) [မတ္တကစ္ဆိန္န+နာဠိကေရ] ထိပ်၌–ဖြတ်အပ်–ဖောက်အပ်–သော အုန်းသီး၊ ထိပ်ဖွင့်ပြီးသောအုန်းသီး။ ဥဒကံ ပိဝိတွာ မတ္တကစ္ဆိန္နနာဠိကေရမ္ပိ ဆဍ္ဍေတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၄။ (–ဝိမတိ၊ ။၇၆။)

မတ္တကဋ္ဌာန (နု) [မတ္တက+ဌာန] အထက်–ထိပ်–ဖြစ်သောအရပ်။ သောပါနဗာဟုကာနံ မတ္တကဋ္ဌာနံ ဥဏှီသန္တိ အဓိပ္ပေတံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၉။

မတ္တကတေလတ္ထ (နု) [မတ္တကတေလ+အတ္ထ] ဦးခေါင်း၌ (လိမ်းသော) ဆီအကျိုး၊ ခေါင်းလိမ်းဆီအကျိုး။ ပရမဇေဂုစ္ဆတ္တာ န မတ္တကတေလတ္ထံ န ဂန္ဓူသတေလတ္ထံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၅၁။

မတ္တကဒါမ (ပု၊နု) [မတ္တက+ဒါမ] (တရားပလ္လင် စသည်တို့၏) အထက်–အပေါ်–၌ဆွဲသော ပန်းဆိုင်း။ ဧကစ္စံ ဟိ မတ္တကဒါမံ ကရောန္တော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀။ မတ္တကဒါမန္တိ ဓမ္မာသနာဒီမတ္တကေ လမ္ဗကဒါမံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၁။ (–ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၁။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၃")

မတ္တကပရိယန္တ (ပု၊နု) [မတ္တက+ပရိယန္တ] အထက်အပိုင်းအခြား၊ဦးခေါင်းအပိုင်းအခြား (သျှ)။ ဒေဝဘာဝံ မတ္တကပရိယန္တေ ဩတရိတွာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ မတ္တကမတ္တကပရိယန္တ-နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

မတ္တကပဿ (ပု၊နု) [မတ္တက+ပဿ] အထက်နံပါး။ ဟဒယဿ ဝါမပဿေ ဥဒရပဋလဿ မတ္တကပဿံ နိဿာယ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၅၂။ (–သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၁။)

မတ္တကပါပန (နု) [မတ္တက+ပါပန] အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်စေခြင်း။ ဣမေသန္တိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ ဒေသနာ မတ္တကပါပနေန တိဏ္ဏံ နယာနံ ကူဋင်္ဂဟာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၂၇။

မတ္တကပ္ပတ္တ (တိ) [မတ္တက + ပတ္တ] အထွတ်အထိပ်–အပြီးအဆုံး–သို့ရောက်သော။ မတ္တကပ္ပတ္တံ ကလဟံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။ (–ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၆၆။ သေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၃။) မတ္တကပ္ပတ္တံ ကလဟန္တိ ဘဏ္ဍနာဒီမတ္တေ အဋ္ဌတွာ မုခသတ္တိဟိ ဝိတုဒနာဒိဝသေန မတ္တကပ္ပတ္တံ ကလဟံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။

မတ္တကပ္ပတ္တကိစ္စ (တိ)[မတ္တကပ္ပတ္တ+ကိစ္စ] အထွတ်အထိပ်–အပြီးအဆုံး–သို့ ရောက်သော ကိစ္စရှိသော၊ ကိစ္စပြီးစီးသော၊ သူ။ အာမ ဂဏှိ၊ ကသ္မာ? မတ္တကပ္ပတ္တကိစ္စတ္တာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၀။

မတ္တကပ္ပတ္တိ (ထီ) [မတ္တက + ပတ္တိ] အထွတ်အထိပ် – အပြီးအဆုံး – သို့ ရောက်ခြင်း။ ပညာကိစ္စဿ မတ္တကပ္ပတ္တိယာ အဂ္ဂဖလေ

ပညာ ကလျာဏပညာ နာမ။ ဇာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂ဂ၉။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၅၆။)

မတ္ထကပ္ပတ္တိဒဿန (နု) [မတ္ထကပ္ပတ္တိ + ဒဿန] အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်ကို ပြခြင်း။ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ ဓမ္မာနုပဿနာယ မတ္ထကပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃ဂဂ။

မတ္ထကပ္ပတ္တိဟေတု (ပု) [မတ္ထကပ္ပတ္တိ+ဟေတု] အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ခြင်း၏အကြောင်း။ သာဝကပါရမီဉာဏဿ ပန မတ္ထကပ္ပတ္တိဟေတုဘူတော သာဝကေသု အနညသာဓာရဏော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၇။

မတ္ထကဖာလန (နု) [မတ္ထက+ဖာလန] ဦးခေါင်း –ဦးထိပ်–ကို ခွဲခြင်း။ တံ တဿ ဘာသိတံ မတ္ထကဖာလနံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၆။

မတ္ထကမဇ္ဈ (ပု၊နု) [မတ္ထက+မဇ္ဈ] ဦးခေါင်း၏ အလယ်။ မတ္ထကမဇ္ဈေ အသိနာ ပဟရိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂ဂ၃။

မတ္ထကမတ္ထကပရိယန္တ (ပု၊နု) [မတ္ထကမတ္ထက+ပရိယန္တ] အထက်အထက် အပိုင်းအခြား။ ဒေဝတာနံ မတ္ထကမတ္ထကပရိယန္တေန ဩတရိတွာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၅။

မတ္ထကာသိန (တိ) [မတ္ထက+အာသိန။ ရူ၊နှာ။ ၃ဂ၆။ နီတိ၊ဓာ။၁ဂ၇။] တောင်ထိပ်၌နေသော၊ သူ။ မတ္ထကာသိန(ဇာ၊၂။၃၁ဂ)န္တိ နိစ္စံ ပဗ္ဗတမတ္ထကေ နိသိန္နံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၆၃။

မတ္ထမာန (တိ) [မတ္ထ+အ+မာန] ပွတ်တိုက်အပ်သော။ ကဋ္ဌသ္မိံ မတ္ထမာနသ္မိံ (ဇာ၊၁။၂၀ဂ)-န္တိ အရဏီသဟိတေန မတ္ထိယမာနေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။

မတ္ထလုင်္ဂ (နု) [မတ္ထ+လုင်္ဂ။ မတ္ထုလုင်္ဂ။ P.T.S. ပြ သက္ကတပုံစံ။ မတ္ထုလိင်္ဂ။ အမရဝိဝေက။ မတ္ထုလင်္ဂ။နာလန္ဒ ဝိလာသသဒ္ဒသာဂရ အဘိဓာန်။မတ္ထိဿ။ ထောမ။ ယင်း၌ မတ္ထံ ဤဖျတိဟု ဝစနတ္ထပြုသည်။ မာတုလုင်္ဂပုဒ်ကို ဓာန်၊ဋီ။ ၅၇၇–၌ မတ္တော လုဋ္ဌတိ ယေနာတိ မာတုလုင်္ဂေါ–ဟု ဝစနတ္ထပြုသကဲ့သို့ မတ္ထံ လုဋ္ဌတိ အဘိဘဝတိ ယေနာတိ မတ္ထလုင်္ဂံဟု ကြံသင့်၏။] ဦးနှောက်။ သေဋ္ဌိဿ ဂဟပတိဿ မတ္ထလုင်္ဂံ ပရိယာဒိယိဿတိ။ ဝိ၊၃။၃ဂ၅။ (–ပဋိသံ။ဂ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၅၁။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၂၉။)က-ဝဂ်၊ ဓာန်၊ အတွဲ-၆၊ နှာ။၃၄၃–ကြည့်။

မတ္ထလုင်္ဂကောဋ္ဌာသ (ပု)[မတ္ထလုင်္ဂ+ကောဋ္ဌာသ] မတ္ထလုင်္ဂဟူသော ကောဋ္ဌာသ၊ ဦးနှောက်ဟူသော အစိတ်အပိုင်း။ ယော ဥပရိ "ကရီသံ မတ္ထလုင်္ဂံ"န္တိ မတ္ထလုင်္ဂကောဋ္ဌာသော ဂယှတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉ဂ။

မတ္ထလုင်္ဂပဉ္စက (နု) [မတ္ထလုင်္ဂ+ပဉ္စက] မတ္ထလုင်္ဂ– ဦးနှောက်– အဆုံးရှိသော ၅-ခု အပေါင်း။ (အူမ, အူသိမ်, အစာသစ်, အစာဟောင်း, ဦးနှောက်၊ ဤငါးပါးကို မတ္ထလုင်္ဂပဉ္စကဟု ခေါ်သည်။) ဇူမသ္မိံ မတ္ထလုင်္ဂပဉ္စကေ အန္တံ အန္တဂုဏံ ဥဒရိယံ ကရီသံ မတ္ထလုင်္ဂန္တိ ဝတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။

မတ္ထလုင်္ဂပါတနာကာရပတ္တ (တိ) [မတ္ထလုင်္ဂပါတနာကာရ+ပတ္တ] ဦးနှောက်ကို (အရည်ပျော်) ကျစေသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်သော။ ဒုဂ္ဂန္ဓေ တာပသာနံ နာသပုဋ္ဌံ ပဟရိတွာ မတ္ထလုင်္ဂပါတနာကာရပတ္တော အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄ဂ။

မတ္ထလုင်္ဂဘရိတ (တိ) [မတ္ထလုင်္ဂ+ဘရိတ] ဦးနှောက်ဖြင့်ပြည့်သော။ ဒဓိဘရိတအလာဗုကံ ဝိယ မတ္ထလုင်္ဂဘရိတံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။

မတ္ထလုင်္ဂဘာဂ (ပု) [မတ္ထလုင်္ဂ+ဘာဂ] ဦးနှောက် အဖို့။ ပရိစ္ဆေဒတော သီသကဋာဟဿ အဗ္ဘန္တရတလေဟိ စေဝ မတ္ထလုင်္ဂဘာဂေန စ ပရိစ္ဆိန္နံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၅၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ (–ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄ဂ။)

မတ္တိယမာန (တိ) [မတ္တ+ယ+မာန] ပွတ်တိုက်အပ်သော။ မတ္တမာန–ကြည့်။

မတ္ထု (န) [မသ+ထု။ ဓာန်၊ဋီ။၅၀၀၊ ဒဓိ အာမသတိတိ မတ္ထု=ဒဓိမဏ္ဍော။ မောဂ်၊ ၇။၇၉။ (မသ္ထု–သံ)] နို့ဓမ်းကြည်။ ဒိန်ရည် (ဓာန်၊သျှ၊သစ်)။ ထောပတ်ကြည် (ဓာန်၊သု)။ မဟာဝဂ္ဂဋ္ဌ ၌ပေတ္ထ မတ္ထုယောဂတွေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။ ဒဓိမဏ္ဍန္တိ မတ္ထု ။ ဓာန်။၅၄၀။

မတ္တေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မတ္တ+တွာ] မွေ့၍။ ပတ္တိန္ဒိတံ မတ္တေတွာ ပရိပိဏ္ဍေတွာ။ အနုဋီ၊ ၂။၁၅၀။

မတျာ[၁] (ထိ) [(က) မာတု+နာ။ ရူ၊နှာ။၉၀၊ ၉၁။ (ခ) မာတု+သ္မာ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၁၄၄။] (က) အမိသည်။ (ခ) အမိမှ။ (က) မတျာ စ ပေတျာ စ ကတံ သုသာဓု။ ဇာ၊၂။၄၀။ (–၁၅၀။)မတျာစ ပေတျာ စာတိ မာတ ရာ စ ပိတရာ စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၉။) (ခ) မတျာ စ ပေတျာ စာ (ဇာ၊၂။၃၉)တိ မာတိတော စ ပိတိတော စေတံ ဇာနာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၅။

မတျာ[၂] (ထိ) [မတိ+သ္မာ] ပညာမှ။ မတျာ၊ မတိယာ။ ကစ္စည်း။၆၀။ နီတိ၊သုတ္တ။၂၁၈။

မထာတိ (ကြိ) [မထ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၇၄။] ညှဥ်းဆဲ–နှိပ်စက်–လုံးထွေး–၏။ မထတိ ဝိလောဠနတိတိ မထ္လော၊မထ္လ။ ကစ္စည်း။၆၁၄။ မုဋ္ဌိကေန မထန္တိ အညမညံ ဟ‌ံသန္တိတိ မုဋ္ဌိကမလ္လာ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၄၉။ မထေတိ–လည်းကြည့်။ မထန္တိ—ပါစိတ်၊ယော။၄၄၉။

မထန (န) [မထ+ယု] (၁) မွှေနှောက်–ချောက်ချား–လှုပ်မှိုး–နှိပ်စက်–ခြင်း။(တိ) (၂) လှုပ်မှိုး–နှိပ်စက်–တတ်သော၊ သူ။ (၁) ဒီဃကာလမုတ္တဿာပိ ဒဓိနော မထနေ မထနေ ပါကဋ္ဌံ နဝနီတံ ဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂။ (–အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၆။) (မထနေ မထနေ၊ မွှေနှောက်တိုင်း မွှေနှောက်တိုင်း။) (တိ) (၂) မာရသေနမထန (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၁) နှင့် စိတ္တမထန–ကြည့်။

မထန္တိ (ကြိ) [မထ+အ+အန္တိ] ညှဥ်းဆဲ–နှိပ်စက်–ကုန်၏။ မထတိ–ကြည့်။

မထမာန (တိ) [မထ+အ+မာန] ပွတ်တိုက်အပ်သော။ မန္တမာနသ္မိန္တိ အရဏိသဟိတေ မထိယမာနေ။ မထမာနသ္မိန္တိပိ ပါဌော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။

မထယတိ (ကြိ) [မထ+ဏယ+တိ] နှိပ်စက်၏၊ လုံးထွေးတိုက်ခတ်၏။ မထေတိ–ကြည့်။

မထယိတဗ္ဗ (ဘ်) [မထ+ဏယ+တဗ္ဗ] နှိပ်စက်–လုံးထွေး–အပ်သော။ ကိလေသာ မထယိတဗ္ဗာ။ မိလိန္ဒ။၃၆၇။

မထယေ (ကြိ) [မထ+ဏယ+ဧယျ] လှုပ်မှိုး–နှိပ်စက်–ရာ၏။ မထေတိ–ကြည့်။

မထယေယျ (ကြိ) [မထ+ဏယ+ဧယျ] လှုပ်မှိုး–နှိပ်စက်–ရာ၏။ မထေတိ–ကြည့်။

မထိတ (န) [မထ+တ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၀၀။] (၁) ရက်တက်ရည်။ (တက္ကနှင့် မထိတအထူးကို ဓာန်၊ဋီ။ဓာန်၊သျှ၊သစ်။၅၀၀–ကြည့်။) (တိ) (၂) လှုပ်မှိုး–နှိပ်စက်–ဖျက်ဆီး–အပ်သော။ (၃) နှင်းနယ်–ချိုးဖျက်–နှိပ်စက်–တတ်သော။ (၄) ကြေးကွဲ–ကွဲပျက်–သော။ (၁) တက္ကံ တု မထိတံ ပုံတ။ ဓာန်။၅၀၀။ မထိတော ဝါရိသဝိသေသော။ ဓာန်၊ဋီ။၉၉၈။ (တိ) (၂) လာဘာလာဘေန မထိတာ သမာဓိံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ။ ထေရ။ ၂၄၂။(–၃၁၅။)လာဘာလာဘေန မထိတာတိ.... အနုနယပဋိဃေဟိ မာဒိတာ မဒ္ဒိတာ အဘိဘူတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၂။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။ သံ၊ဋီ၊၁၊၃၃၈။) (၃) မထိတာနန္တိ တေသံ

ယော ဝေဝစန်။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။ ယတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ တံ သတ္တံ မထေန္တိ သမ္မဒ္ဒန္တီတိ မထိတာတိ အာဟ "မထိတာနန္တိ တေသံယေဝ ဝေဝစန"န္တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၉၃။ (၄) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မထိတသဥ္ဇုဏ္ဍာ (တိ) [မထိတ+သဥ္ဇုဏ္ဍာ] မွန်မွန် ညက်ညက် – ကြေကွဲ – ကွဲပျက် – သော။ သဥ္ဇုဏ္ဍာမထိတာတိ စုဏ္ဍာ ယေဝ မထိတာ စ၊ မထိတသဥ္ဇုဏ္ဍာတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၁။

မထိယမာန (တိ) [မထ+ယ+မာန] (၁) မွှေနှောက်အပ်သော။ (၂) ပွတ်တိုက်အပ်သော။ (၁) မထိယမာနံ ဝိလီယတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။ (၂) မန္ထမာန–ကြည့်။

မထုရာ (ထီ) [မထ+ဥရ+အာ။ အရိယာ မထိယတိ အာလောဠီယတီတိ မထုရာ=နဂရံ။ မောဂ်၊၇။၁၄၇။ ထောမ-၌ မထုရာ မထူရာ-ဟု ၂-မျိုး ပြ၏။] မထုရာ–မြို့–ပြည်။ ဣတော မထုရာယ စတူသု ယောဇနေသု သက်ဿံ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၁၉၇။ အာဒိနာ မထုရပါသာဏပုရ သောဏိကာဒယော ပျနေကပုရဝိသေသာ သင်္ဂဟိတာ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၂၀၁။ မဓုရာ-လည်းကြည့်။

မထေတိ (ကြိ) [မထ+ဏေ+တိ။ ဓာတ်ကျမ်းများ၌ မထ-ဓာတ်ကို ဘွဝါဒိ-ဟု ဆိုသော်လည်း ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့၌ စုရာဒိရုပ် တွေ့ရသဖြင့် ဤ၌ စုရာဒိရုပ် ပုဒ်ခွဲသည်။] မွှေနှောက်–ချောက်ချား–လှုပ်ရှားမိုး–နှိပ်စက်–၏ (သဒ္ဒတ္တ)။ ရှင်စေ၏၊ လှည့်စေး၏၊ ဖြစ်စေ၏၊ လုံးထွေး၏ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ သတ္တေ ဟိံသတိ သိတေန ဟနတိ မထေတိ အာလောဠေတီတိ ဟိံမော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၃။ ငိဇ္ဈပရှပေန မထေန္တိ စိတ္တံ။ မ၊၂။ ၂၆၁။ သုတ္တနိ။၂၇၇။ ထေရ။၃၂၇။ ဇူဋ္ဌနိ။ ၂၆၁။ ဝိရူပရှပေန မထေန္တိ စိတ္တန္တိ....မထေန္တိ တောသေန္တိ ပဟာသေန္တိ။ ဇူဋ္ဌနိ။၂၆၂။

ဓဝံ တေန ဝိရူပရူပေန တထာ တထာ အဿာဒံ ဒဿေတွာ မထေန္တိ စိတ္တံ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အဘိရမိတုံ န ဒေန္တီတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၈-၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈။ ဇူဋ္ဌနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ ဝိပါကော မထယေ မန(ပေတ။၂၁၁)န္တိ.... အနုဗ္ဗာလာနံ စိတ္တံ မထယေယျ အဘိဘဝေယျ၊ ပရေသံ အနတ္ထကရဏမုခေန အတ္တနော အတ္ထံ ဥပ္ပါဒေယျာတိ အဓိပ္ပါယော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၄၇။ မထယတိ—မိလိန္ဒ။၃၆၈။ မထေန္တိ—မ၊၂။၂၆၁။ သုတ္တနိ။၂၇၇။ ထေရ။၃၁၇၊၃၂၇။ ဇူဋ္ဌနိ။၂၆၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၄၊၂၉၈။ ဇူဋ္ဌနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၆၁။ **မထယေ** — ပေတ။၂၁၁။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၄၇။ မထယေယျ—ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၄၇။

မထေန္တ (တိ) [မထ+ဏေ+အန္တ] လှုပ်မိုး – နှိပ်စက်–သော၊ ဖြစ်စေသော။ မထေန္တိ မညေ မထေန္တာနိ ဝိယ တိဋ္ဌန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၄။

မထေန္တိ (ကြိ) [မထ+ဏေ+အန္တိ] လှုပ်မိုး – နှိပ်စက်–ကုန်၏၊ ဖြစ်စေကုန်၏။ မထေတိ-ကြည့်။

မဒ (ပု) [မဒ+အ။ မဒ ဥမ္မာဒေ၊ ကရဏေ အ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၆၄၊၇၆၄။] (၁) မာန်ယစ်–မာန်မူ–ခြင်း၊ မာန်၊ မာန။ (၂) မူးယစ်ခြင်း။ (၃) သေရည်အရက်။ (၄) ဆင်မုန်။ (တိ) (၅) သိမ်မွေ့သော။ (၁) အတိမာနဿ။ ဗဒဿ။ ပမာဒဿ။ အံ၊၁။၉၀။ (–ဝိ၊၄။၃၅၇။ အဘိ၊ ဝိ။၃၅၉။ ပဋိသံ။၉၉၊၃၇၇။)မဒဿာတ် မင္ဂနာ-ကာရမဒဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇။ (– အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၄၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ သာရတ္ထ၊၃။၄၁၅။) (၂) ဝါလေ ဒကော အပ္ပ-ရသံ နိဟီနံ ပီတွာ မဒေါ ဇာယတိ ဂဒြဘာနံ။ ဇာ၊၁။၄၇။ (၃) မဒဝေဂ-ကြည့်။ (၄) ကဋ္ဌော ဒါနံ တု သော မဒေါ။ ဓာန်။၃၆၄။ (–၁၁၂၈။) (တိ)(၅) ဝဂ္ဂုမဒါတိပိ ပါဌော၊ တဿ ဝဂ္ဂု စ သာ ပသန္နသုဒ္ဓတ ရက်သမိ-

ဒွတ္တာ သုခုမာ စာတိ အတ္တော....မဒသာတိ စ ဇဟုခဇ္ဇဘောဇ္ဇပါနာဒိသမ်ဗ္ဗါ နဒိ ဆဏဒိဂ-သေသူတိ။ ဇဒီရ။ ၁၇၀။

မဒဟူသည် အမျိုးမြတ်ခြင်း စသည်ကို အကြောင်းခံ၍ ယစ်မူးမာန်တက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏၊ တရားကိုယ်မှာ "မာန" စေတသိက်ပင် ဖြစ်သည်၊ ယစ်မူးမာန်တက်ခြင်းသည် မဒ၏ ထူးခြားသော အမှတ်အသားဖြစ်သည် (မဇ္ဇ-နလက္ခဏာ=မတ္တဘာဝလက္ခဏာ)၊ "ယစ်မူး မာန်တက်ခြင်းကို မိမိ (မဒတရား) ကိုယ်တိုင် ယူခြင်း၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ယူစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏ (မဒဂ္ဂဟဏရသ, မဒဂ္ဂါဟဏရသ)၊ မဒတရားသည် မိမိ၏ ယစ်မူး မာန်တက်သော အခြင်းအရာကို သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ယူစေ သကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား မဒတရားနှင့် ပြည့်စုံသူကို လည်း မာန်တက်စေတတ်သည်။ ရှုးသွပ်ခြင်း ကို ပြုတတ်သော တရားဟူ၍ ယောဂီဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာတတ်၏ (ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ မဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၅၄။မဋီ၊၁။၂၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။ဂ၄)။ မဒတရား သည် စိတ်ကို တုန်လှုပ်ချောက်ချား မငြိမ် သက်အောင် ပြုတတ်၏၊ မာရ်၏စစ်သည်ဖြစ် ၏ (စူဠနိ။၃၇၊၁၁၄)။ ပရိတ္တစာတ် (ဇာ၊ ၁။၁၉၁)၌ ရာဂ, ဒေါသ, မဒ, မောဟတရား လေးပါးကို အားကောင်း မောင်းသန်သော ကိလေသာစစ်သည်အဖြစ် ဟောတော်မူပြီး လျှင် ယင်းတရားများ ကိန်းအောင်းသူအဖို့ ပညာအဆင်ခြင် ထောက်တည်ရာမရ ဖြစ် တတ်ကြောင်း ဟောတော်မူသည် (ဇာဋ္ဌ၊၃။ ၄၇၃–၇၇)။ ရဟန်းတော်များသည် ဆွမ်း ဘုဉ်းပေးရာ (ဆွမ်းစားရာ)၌ မာန်ယစ်ဖို့ဟူ သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မဘုဉ်းပေးရ (မ၊၁။ ၃၄၁။ အဘိ၊၈။၂၆၂။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၄၀၃)။ ပျိုမျစ်နုနယ်မှုမာန်=ယောဗ္ဗနမဒ, ကျန်းမာ ရေး ကောင်းမွန်မှုမာန် = အာရောဂျမဒ ကြောင့် ဒုစရိုက်သုံးပါးကို ကျူးလွန်တတ်ကြ ၏၊ ယောဗ္ဗနမာန် ကင်းပြတ်အောင် အိုခြင်း သဘောတရားကို အဖန်ဖန် ပွားများရသည်၊ အာရောဂျမာန်ကင်းပြတ်အောင် အချိန်မရွေး အနာရောဂါတစ်မျိုးမျိုး ဖြစ်တတ်မှုသဘော တရား(ဗျာဓိဓမ္မ)ကို အဖန်ဖန်ပွားများရသည် (အံ၊၂။၆၃–၄)။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်း (အဘိ၊ဝိ။ ၃၅၉)၌ ဇာတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော မာန်ယစ် ခြင်း (ဇာတိမဒ) စသည်ဖြင့် မဒ ၂၇-မျိုး လာ၏။ အာမဂန္ဓသုတ် (သုတ္တနိ။၃၁၆) ၌ စိတ်ကို မနှစ်သက်မပွားစေတတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကိလေသာမစင်တို့ဖြင့် ရော ပြွမ်းသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပညာရှိတို့ စက်ဆုပ်အပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း မဒတရားကို အာမဂန္ဓ =စိမ်းညှီပုပ်သိုးသော အနံ့၊ အညှီနံ့၊ အပုပ်နံ့ဟု ဟောတော်မူသည် (သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၃၀၃)။ မဒတရားကြောင့် သတ္တဝါများ အပါယ်သို့ လားကြရသည်၊ မဒတရားသည် ဖြူဟော့ပြည်လမ်းခရီးကိုပိတ်ဆို့ တတ်သော တရားများအနက် တစ်ခု အပါ အဝင်ဖြစ်သည် (ဒီ၊၂။၁၉၅။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၅၉)။ မဒတရားဟူသည် တရားကိုယ် မာနပင်ဖြစ်၍ သေယျမာန် စသော ၃-မျိုးကို မာန–ကြည့်။

မဒကရ (တိ) [မဒ+ကရ+အ] မူးယစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ မဒနီယ (၁) ကြည့်။

မဒကရဏ (နု) [မဒ+ကရဏ] မူးယစ်ခြင်းကို ပြုခြင်း။ တံ သဗ္ဗမ္ပိ မဒကရဏဝသေန မဇ္ဇံ။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။ မဟာနိဋ္ဌ။၃၁၀။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၅၂။

မဒကာလ (ပု) [မဒ+ကာလ] မုန်ယိုသောအခါ။ ဟတ္ထိနံ ဟိ မဒကာလေ ကဏ္ဏစူဠိကာ ပဘိဇ္ဇန္တိ။ မမ္မဋ္ဌ၊၁။၃၁၄။

မဒဂ္ဂဟဏရသ (တိ) [မဒဂ္ဂဟဏ+ရသ] မာန်ယစ် ခြင်းကို ယူခြင်းကိစ္စရှိသော။ မဒဂ္ဂဟဏ-ရသော။ မဟာနိဋ္ဌ။၅၄။

မဒဂ္ဂဟဏာကာရ (တိ) [မဒဂ္ဂဟဏ+ အာကာရ] မာန်ယစ်ခြင်းကို ယူသော အခြင်းအရာရှိသော၊ မာန်ယစ်သော အခြင်းအရာရှိသော။ မဒဂ္ဂဟဏာကာရော (မါဋ္ဌ၊၁။၁၇၅) ဇာတိ- အာဒိံ ပဋိစ္စ မဇ္ဇနာကာရော။ မါဋီ၊၁။၂၇၃။

မဒဂ္ဂါဟဏရသ (တိ) [မဒ+ဂါဟဏရသ] မာန် ယစ်ခြင်းကို ယူစေခြင်းကိစ္စရှိသော။ မဒဂ္ဂါ- ဟဏရသော(မါဋ္ဌ၊၁။၁၁၁) မဒဿ ဂါဟဏ- ကိစ္စော။ မါဋီ၊၁။၂၈၁။

မဒဇနနဋ္ဌ (ပု) [မဒဇနန + အဋ္ဌ] မာန်ယစ် ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော အနက်။ မဒ- ဇနနဋ္ဌေန မဒေါ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၆။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၀၃။

မဒတိ (ကြိ) [မဒ+အ+တိ] ယစ်မူး၏။ ဂဿန္တိ မဒန္တိ တွောတိ ဂါဓမာ။ သီဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၆။

မဒတ္ထ (ပု) [မဒ+အတ္ထ] (၁) မာန်ယစ်ခြင်း အကျိုး။ (၂) မူးယစ်ခြင်းအကျိုး။ (၁) ဒဝတ္ထာယ, မဒတ္ထာယ, မဏ္ဍနတ္ထာယ, ဝိဘူ- သနတ္ထာယ ဝါ အာဟာရေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၂၉။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁၀။) (၂) တာတာ ရာဇသေဝကော နာမ မဒတ္ထာယ သုရံ န ပိဝေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၈။

မဒန (တိ) [မဒ+ယု။ ဓာန်၊ဋီ။၅၆၇။] (၁) မာန်ယစ်ကြောင်း၊ မာန်ယစ်စေတတ်သော။ (ထီ) (၂) သေရည်။ (ပု) (၃) ကာမ နတ် (ကိလေသမာရ်)။ (၄) သမင်စာပင်။ (၅) ပန်းတိုင်း (ပဒိုင်း)။ (န) (၆) ယစ်မူး ခြင်း၊ မာန်ယစ်ခြင်း။ (၇) မူးယစ်စေခြင်း။ (၁) မာန်ယစ်ကြောင်း၊ မာန်ယစ်စေတတ် သော။ မဒန (ထေရီ။၄၁၇)န္တိ မဒါဝဟံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။ (ထီ) (၂) သေရည်။ ဟိရီ- မနာပိ အဟိရိကဘာဝံ၊ ပါတုံ ကရောန္တိ မဒ- နာယ မတ္တာ။ ဇာ၊၁။၃၆၄။ (ပု) (၃) ကာမ နတ် (ကိလေသမာရ်)။ အဝိဂ္ဂဟော တု ကာမော စ မနောဘူ မဒနော ဘဂေ။ ဓာန်။၄၂။ (၄) သမင်စာပင်။ သလ္လော တု မဒနော ဘဝေ။ ဓာန်။၅၆၇။ (၅) ပန်းတိုင်း (ပဒိုင်း)။ ဥမ္မတ္တော....မာတုလော မဒနော- တျမရကောသော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၇၇။ (န) (၆) ယစ်မူးခြင်း၊ မာန်ယစ်ခြင်း။ မဒန- ဝသေန မဒေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၇။ (၇) မူးယစ် စေခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဒနကိစ္စ (တိ) [မဒန+ကိစ္စ] မူးယစ်စေခြင်းကိစ္စ ရှိသော။ မဒနကိစ္စဿ အာသဝဿ။ မူလဋီ၊ ၂။၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၉၂။

မဒနဖလ (န) [မဒန+ဖလ] သမင်စာသီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဒနဖလဝသ (ဝိသ) (န) [မဒနဖလ+ဝသ (ဝိသ)] သမင်စာသီးအဆိပ်၊ မစ္ဆာနံ ဝိနာ- သာယ မဒနဖလဝိသာဒီနိ ပက္ခိပိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၈၈။ မဒနဖလဝသာဒီနီတိ တွေ သီဟဠ- ဘာသာ ကိရ ဝသဂ္ဂတိ ဝိသန္တိ အတ္ထော။ ဝဇိရ၊၁၃၀။

မဒနဘယ (န) [မဒန+ဘယ] ယစ်မူး-မာန်ယစ်- ခြင်းကို စွဲ၍ ဖြစ်သောဘေး၊ မာန်ယစ်ခြင်း ဘေး။ ပရိသာယ သာရဇ္ဇဘယံ မဒနဘယံ ဒုဂ္ဂတိဘယံ။ ပဟာနိ။၂၈၉။ စူဠနိ။၂၆၁။

မဒနယုတ (ပု) [မဒန+ယုတ] ဘီလူး။ မဒန- ယုတာ စတုရော စ မဟန္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။ မဒနယုတ-သဒ္ဒေန ယက္ခာ ဂဟိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ အံ၊ ဋီ၊၃။၃၀၂။

မဒနယုတသဒ္ဒ (ပု) [မဒနယုတ+သဒ္ဒ] မဒနယုတ- သဒ္ဒါ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဒနာကာရသဏ္ဌိတ (တိ) [မဒနာကာရ + သဏ္ဌိတ] ယစ်မူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်သော။ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနဝသေန ပဏ္ဍေတွာ

မဒနာကာရသဏ္ဌိတော ကိလေသပပဉ္စော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။

မဒနိဒ္ဒါ (ထီ) [မဒ+နိဒ္ဒါ] သေအရက်မူးခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော အိပ်ပျော်ခြင်း၊ သေအရက်မူးခြင်းကြောင့် အိပ်ပျော်ခြင်း။ မဒနိဒ္ဒ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄)န္တိ သုရာမဒနိမိတ္တကံ သုပနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၅။

မဒနိမ္မဒန (ပု) [မဒ+နိမ္မဒန] မာန်ယစ်ခြင်းကင်းရာနိဗ္ဗာန်။ မဒနိမ္မဒနာယ ပိပါသဝိနယာယ အာလယသမုဂ္ဃါတာယ။ ဝိ၊၁။၂၃။ (-အံ၊၁။၃၄၃၊ အံ၊၂။၃၀။ ဣတိဝုတ်။၂၅၄။) ယသ္မာ ပန တံ အာဂမ္မ မာနမဒပုရိသမဒါဒယော မဒါ နိမ္မဒါ အမဒါ ဟောန္တိ ဝိနဿန္တိ၊ တသ္မာ မဒနိမ္မဒနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆၊ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၃၂။) မဒါ နိမ္မဒယန္တိ ဧတ္ထ အမဒဘာဝံ ဝိနာသံ ဂစ္ဆန္တီတိ မဒနိမ္မဒနော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၂၈၈။)

မဒနီယ (တိ) [မဒ+ဏီယ] မူးယစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ မူးယစ်ကြောင်း။ မဒနယာ ဌာနံ မဒနီယံ။ ကစ္စည်း။၃၅၆။ နီတိ၊သုတ္တ။၇၇၃။ ရူ။၃၇၇၊ (မောဂ်၊ ပဉ္စိကာ၊၄။၆၉-၌ မဒနီ-ယ-သာ ရှိသင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်သည်။) မဒနီယ-နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

မဒနီယင်္ဂ (ပု) [မဒနီယ+အင်္ဂ] မူးယစ်ကြောင်းဖြစ်သောအနက်သဘော။ မဇ္ဇန္တိ တဒုဘယမေဝ မဒနီယင်္ဂေန မဇ္ဇံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၇။

မဒနီယ (တိ) [မဒ+အနီယ။ မောဂ်၊၄။၆၉။] (၁) ယစ်မူးတတ်သော၊ ယစ်မူးကြောင်းဖြစ်သော၊ယစ်မူးအပ်-ယစ်မူးဖွယ်-ဖြစ်သော (ဝတ္ထုကာမ)။ (၂) မူးယစ်-စေတတ်သော-ကြောင်းဖြစ်သော (သေရည်အရက်စသည်)။ (၁) ကော နု ခေါ ပန ဘော ဇာနာတိ မဒနီယာ ကာမာ။ ဒီ၊၂။၁၈၈။ (-သံ၊၂။၄၀၀။ အံ၊၁။၄၃၅။ အဘိ၊က။၁၇၀။ ဇာ၊၂။၉၇။) မဒနီယာ ကာမာတိ မဒကရာ ပမာဒကရာ ကာမာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။ စိတ္တံ မဒယတီတိ မဒနီယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၈။ မဒနီယေတိ မဒါရဟေ ရူပါဒိအာရမ္မဏေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၃။ မဒေန္တီတိ မဒနီယာတိ ကတ္တုသာဓနေန ဒဿေန္တော "မဒကရာ"တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၂၆။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဒနီယင်္ဂ (ပု) [မဒနီယ+အင်္ဂ] (၁) မာန်ယစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောအနက်။ (၂) မူးယစ်ကြောင်း ဖြစ်သောအနက်။ (၁) ကာမနီယင်္ဂေန ရဇနီယင်္ဂေန မဒနီယင်္ဂေန ကာမာ။ မဟာနိ။၂။ စူဠနိ။၃၆။ မဒနီယင်္ဂေနာတိ ကုလမဒါဒိမဒံ ဥပ္ပါဒနီယင်္ဂေန။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄။ (၂) တဒုဘယမ္ပိ မဒနီယင်္ဂေန မဇ္ဇံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၅။ (-သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂၄။)

မဒနီယပါတုကမျတာစိတ္တ (နု) [မဒနီယပါတု-ကမျတာ+စိတ္တ] ယစ်မူးကြောင်းဖြစ်သော သေရည်ကို သောက်ခြင်းငှါ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သောစိတ်၊ သေရည်အရက်ကို သောက်လိုသော စိတ်။ မဒနီယပါတုကမျတာ စိတ္တဉ္စ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၁။

မဒန္တ (ကြိ) [မဒ+အ+အန္တ] ယစ်မူးကုန်၏။ မဒတိ-ကြည့်။

မဒပ္ပတ္တ (တိ) [မဒ+ပတ္တ] ယစ်မူး-မာန်ယစ်-ခြင်းသို့ ရောက်သော။ အတ္တနိ သုဒ္ဓံ မတ္တံ မဒပ္ပတ္တံ ကာမဂေဓဝသေန လဂ္ဂံ။ ပေ၊ဋ္ဌ။၂၃၃။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၅။)

မဒပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဒ+ပတ္တိ] မာန်ယစ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ မာနမဇ္ဇနေနာတိ မာနဝသေန မဒပ္ပတ္တိယာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၈။

မဒပ္ပဗာဟ (တိ) [မဒ+ပဗာဟ (ပ+ဗဟ+ဏ)] လွန်စွာထန်ပြင်း မာန်ယစ်ခြင်းရှိသော၊ မာန်ယစ်ခြင်းပြင်းထန်သော၊ သူ။ မဒပ္ပဗာဟာ

မဒဟတ္ထိသံဃာ ကရေဏုသံဃေဟိ သုကိဋ္ဌယန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၄။

မဒပ္ပမာဒဟေတု (ပု) [မဒပ္ပမာဒ+ဟေတု] မူးယစ်, မေ့လျော့ခြင်း၏ အကြောင်း။ သာ စေတနာ မဒပ္ပမာဒဟေတုတော ပမာဒဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၇။

မဒမတ္တ (တိ) [မဒ+မတ္တ] မာန်မာနဖြင့် မေ့လျော့ယစ်မူးသော၊ သူ။ မဒမတ္တော (ထေရ။၂၈၇) တိ ဝုတ္တပ္ပကာရတော အဉ္ဇေနပိ မဒေန မတ္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈။

မဒမုဒိတ (ဟိ) [မဒ+မုဒိတ] ယစ်မူးဝမ်းမြောက်သော၊ သူ။ သာခန္တရေဟိ စေဝ ပုပ္ဖန္တရေဟိ စ ပရမရတိကရမဓုရမနောရမဝိရုတာဟိ မဒမုဒိတာဟိ အနုဘုတ္တပဋ္ဋရာဟိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၂၈။

မဒယတိ (ကာ၊ကြိ) [မဒ+ဏယ+တိ] (၁) ယစ်မူးစေတတ်၏။ (၂) မူးယစ်စေတတ်၏။ (၁) စိတ္တံ မဒယတီတိ မဒနီယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၆၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၆။) (၂) မဇ္ဇံ ပိဝန္တံ မဒယတီတိ ကတ္ထ။သာရတ္ထ၊ ၃။၂၅၂။

မဒယနာ (ထီ) [မဒ+ဏယ+ယု+အာ] ယစ်မူးစေခြင်း။ မဒယနာ ကာမသုခေသ။ အနုဋီ၊ ၂။၁၈။

မဒယမာန (တိ) [မဒ+ဏယ+မာန] ယစ်မူးစေတတ်သော၊ ယစ်မူးခြင်းကို ပြုတတ်သော။ (ကြိ၊ဝိ) ယစ်မူးစေလျက်။ မဒယမာနန္တိ မဒံ ကရောန္တံ။ မူလဋီ၊၂။၁၃။ (သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအဋ္ဌကထာ၌ မဒ္ဒယမာနံ–ဟု ရှိ၏။ အချို့က မဒ္ဒါယမာနံ ဟု ပါဌ်ပြင်ကြသည်။ မဒယမာနံ ဟု ဋီကာရှိ ပါဌ်လည်း အဓိပ္ပါယ်ရသည်သာ။)

မဒဝါရဏ (ပု) [မဒ+ဝါရဏ] အမုန်ယစ်သော ဆင်။ အဘိန္နနာဒါ မဒဝါရဏာ စ ဂိရီဟိ မာဝန္တိ စ ဝါရိမာရာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၁။

မဒဝေဂ (ပု) [မဒ+ဝေဂ] သေရည်အရက် အရှိန်အဟုန်။ တာပိ မဒဝေဂေန ကမ္ပမာနသရီရာ "နစ္စာမ၊ ဂါယာမာ" တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေသုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။

မဒဟတ္ထိသံဃ (ပု) [မဒဟတ္ထိ+သံဃ] အမုန်ယစ်သော ဆင်အပေါင်း။ မဒပ္ပဗာဟ–ကြည့်။

မဒဟတ္ထိ (ပု) [မဒ+ဟတ္ထိ] အမုန်ယစ်သော ဆင်။ ယူထာ အပက္ကန္တော မဒဟတ္ထီ ဝိယ ၎။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၆။)

မဒဟေတု (ပု) [မဒ + ဟေတု] မူးယစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ မဒါတိ မဒဟေတု။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။

မဒါဘာဝဂ္ဂဟဏ (နပုံ) [မဒါဘာဝ+ဂဟဏ] မာန်မာနမရှိခြင်းကို ယူခြင်း။ မဒါဘာဝဂ္ဂဟဏေနေဝ စဿ ဒဝမဏ္ဍနဝိဘူသနာဒီနမ္ပိ အဘာဝေါ ဂဟိတော ယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။၄၂၄။

မဒါရဟ (တိ) [မဒ+အရဟ] ယစ်မူးထိုက်သော။ မဒနီယ (၁) ကြည့်။

မဒါလေပစိတ္တ (နပုံ) [မဒါလေပ+စိတ္တ] မာန်ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သောစိတ်။ ကိလေသာနံ မဒါလေပစိတ္တာသ ဝိပ္ပန္နိတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။

မဒါဝဟ (တိ) [မဒ+အာဝဟ] ယစ်မူးခြင်းကို ဆောင်တတ်သော။ မဒန (၁) ကြည့်။

မဒိရာ (ထီ) [မဒ+ဣရ+အာ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၃၃။ မဒ+ကိရ+အာ။ ဧနာ မဇ္ဇန္တိ တောယာတိ မဒိရာ။ မောဂ်၊၇။၁၄၉။ အဘိဓာ၊ယော။၇၃။] သေရည်အရက်။ စောရော ဝိယ ဝေဏိကတာ၊ မဒိရာဝ ဒိဒ္ဓါ။ ဇာ၊၂။၁၁၉။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။) မဒိရာဝ ဒိဒ္ဓါတိ ဝိသမိဿကာ သုရာ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၆၄။

မဒီ (တိ) [မဒ+ဤ] မာန်ယစ်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ လာဘီ စ မဒီ စ ပမာဒီ စ စုတော စ သဒ္ဓမ္မာ။ အံ၊၃။၁၁၇။

မဒေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မဒ+ဏေ+တွာ] ယစ်မူး စေ၍။ ပရေ မဒေတွာ ပမာဒေတွာ။ သံ၊၂။ ၄၉၅။

မဒေန္တိ (ကြိ) [မဒ+ဏေ+အန္တိ] ယစ်မူးစေတတ် ကုန်၏။ မဒနီယ (၁) ကြည့်၊

မဒ္ဒ (ပု) [မဒ+ဒ။ မံ+ဒါ+အ။ မဒ မဒ္ဒနေ၊ မဒ္ဒန္တိတိ ဝါ မဒ္ဒါ။ မံ သိဝံ ဒဒန္တိတိ ဝါ မဒ္ဒါ။ ပဉ္စကာမဂုဏာဒိဟိ မောဒန္တိတိ ဝါ မဒ္ဒါ။ မဒ ဟာသေ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၈၅။ မဒ+ဒက်။ မဇ္ဇန္တိ အသ္မိန္တိ မဒ္ဒေါ၊ ဇနပဒေါ။ မောဂ်၊၇။ ၉၅။ (မဒြ−သံ)] (၁) မဒ္ဒတိုင်း။ (၂) မဒ္ဒ ရာဇ်မင်း။ (၁) ဝင်္ဂါ ဝိဒေဟာ ကမ္ဗောဇာ၊ မဒ္ဒါ ဘဂ္ဂင်္ဂသီဟဠာ။ ဓာန်။၁၈၅။ (၂) မဒ္ဒာ စ မဒ္ဒါ သဟ ကေကကေဘိ။ ဇာ၊၂။၂၈၅။ (−၆၆၊၆၇။) မဒ္ဒါတိ မဒ္ဒရာဇာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၈၁။

မဒ္ဒကုစ္ဆိ (န) [မဒ္ဒ+ကုစ္ဆိ] မဒ္ဒကုစ္ဆိဥယျာဉ်။ (ကိုယ်ဝန်ပျက်ကျစေရန် ဝမ်းကိုနှိပ်နယ်စေရာ အရပ်ဖြစ်၍ မဒ္ဒကုစ္ဆိဟု ခေါ်သည်။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၇၃။) ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ မဒ္ဒကုစ္ဆိသ္မိံ မိဂဒါယေ။ သံ၊ ၁။ ၂၅။ (−ဝိ၊၁။ ၂၄၅။ ဝိ၊၄။၁၉၃။ ဒီ၊၂။၉၇။) မဒ္ဒကုစ္ဆိသ္မိန္တိ ဧဝံနာမကေ ဥယျာနေ။........ ဂဗ္ဘပါတနတ္ထံ ကုစ္ဆိံ မဒ္ဒါပိတာ၊ တသ္မာ "မဒ္ဒကုစ္ဆိ" တိ သင်္ခံ ဂတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၃။

မဒ္ဒကုလ (န) [မဒ္ဒ+ကုလ] မဒ္ဒရာဇ်မင်းမျိုး။ ကထံ မဒ္ဒကုလေ ဇာတာ၊ ဒါသံ ကယိရာသိ ကာမုကံ။ ဇာ၊၂။ ၇၁။

မဒ္ဒတိ (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။ ၉၅။] နင်းနယ် −နှိပ်နင်း −နင်းချေ −ဖျက်ဆီး −လွှမ်းမိုး−၏။ အပ္ပကံ ဇီဝိတံ မယှံ၊ ဇရာဗျာဓိ စ မဒ္ဒတိ။ ထေရီ။၃၉၀။ (−မိလိန္ဒ။၃၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇၊၃၂၈။) ဇရာဗျာဓိ စ မဒ္ဒတီတိ.... မဒ္ဒတိ နိမ္မထတိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၉၃။ မဒ္ဒသိ အဘိဘဝသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၀။ မဒ္ဒန္တိ— မဟာနိ။၉။ ဇာ၊၂။ ၆၉။ နေတ္တိ။ ၆။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၁။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၃၁၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၂၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၁၇။ မဒ္ဒရေ— ထေရီ၊ဋ္ဌ။၉၃။ မိဒ္ဒသိ— အပ၊၁။၂၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၀။ (ဆန်းကြောင့်ဒီဃ။) မဒ္ဒန္တော— မဟာနိ။၁၀၊ ၁၃။ မဒ္ဒသေ — အပ၊၁။၃၇၈။ မဒ္ဒတု— ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂။ မဒ္ဒထ — ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၁၆။ မဒ္ဒသု— ဝိ၊၁။ ၁၈၈။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၇၇။ မဒ္ဒေယျ— မဟာနိ။ ၃၃၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၈၈။ မဒ္ဒိယေ— စရိယာ၊၄၁၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၉၂။ မဒ္ဒေယံ— အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၇။ မဒ္ဒိဿန္တိ — ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၂။ မဒ္ဒိဿာမိ— မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။

မဒ္ဒတု (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+တု] နင်းနယ်−ချိုးဖျက်−ဖျက်ဆီး−လော့။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒထ (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+ထ] နင်းနယ်−ချိုးဖျက်−ဖျက်ဆီး−ကြကုန်လော့။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒန (န) [မဒ္ဒ+ယု။ ထီ-၌ မဒ္ဒနီ။] (၁) နှိပ်နင်း− နင်းနယ်−ချိုးဖျက်−ဖျက်ဆီး−ခြင်း။ (တိ) (၂) နှိပ်နင်း −နင်းနယ် −ဖျက်ဆီး −တတ်သော။ (၁) သင်္ဂါမေ ယုဒ္ဓံ ကတွာ သတ္တု မဒ္ဒနံ ကရောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၄။ (−သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၁၈။) (တိ) (၂) မဒ္ဒနီ-ကြည့်။

မဒ္ဒနကိစ္စ (န) [မဒ္ဒန+ကိစ္စ] နှိပ်နင်း−နင်းနယ်− ဖျက်ဆီး−ခြင်းအမှု။ န ခေါ ပန မယှံ ဥပ္ပန္နေ ဝါဒေ ပရံ ဂဟေတွာ မဒ္ဒနကိစ္စံ အတ္ထိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။

မဒ္ဒနစိတ္တ (တိ) [မဒ္ဒန+စိတ္တ] နင်းနယ်−ချေ ဖျက်−လိုသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ပဋိက္ခိပနာ-

ခိပ္ပါယာတိ ပညတ္တမ္ပိ သိက္ခာပဒံ "ကႆ မေ တေနာ"တိ မဒ္ဒနစိတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၄။

မဒ္ဒနဋ္ဌ(ထ) (ပု) [မဒ္ဒန+အတ္ထ] (၁)နင်းနယ်ခြင်း အနက်။ (တိ) (၂) နင်းနယ်ခြင်းအနက် ရှိသော။ (၁) ဝေ မဒ္ဒနဋ္ဌော ကိဋ္ဌနဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၇။ (–သံဋီ၊၂။ ၃၇၇။) (တိ) (၂) တသ္မာ ကိဋ္ဌနသဒ္ဒေါ မဒ္ဒနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၁၆။

မဒ္ဒနတ္ထ (ပု) [မဒ္ဒန+အတ္ထ] နင်းနယ်စေခြင်း အကျိုး။ အထ နေသံ မဒ္ဒနတ္ထာယ ဟတ္ထိံ ဥပနေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။

မဒ္ဒနပဋိပက္ခဘာဝ (ပု) [မဒ္ဒနပဋိပက္ခ+ဘာဝ] နင်းနယ်–ကျော်နင်း–ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ်။ အမဒ္ဒနာတိ မဒ္ဒနပဋိပက္ခဘာဝေါ။ မူလဋီ၊၁။ ၉၃။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။ ၁၄၈။)

မဒ္ဒနပလိဗုန္ဓနကိလေသ (ပု) [မဒ္ဒနပလိဗုန္ဓန+ ကိလေသ] နှိပ်နင်းနှောင့်ယှက်တတ်သော ကိလေသာ။ မဂ္ဂဖလာနိ ကိဋ္ဌနာနံ မဒ္ဒနပလိ- ဗုန္ဓနကိလေသာနံ နတ္ထိတာယ အာကိဥ္စညာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၇။

မဒ္ဒနသမတ္ထ (တိ) [မဒ္ဒန+သမတ္ထ] နှိပ်နင်းခြင်း ငှါစွမ်းနိုင်သော။ အတ္တနော ဝသေ ကရဏေန မဒ္ဒနသမတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၇။

မဒ္ဒနဟတ္ထိ (ပု) [မဒ္ဒန+ဟတ္ထိ] နင်းနယ်–ဖျက်ဆီး –တတ်သောဆင်။ ရညော စ ဂါမဘောဇကေ စ မဒ္ဒနဟတ္ထိမ္ပိ စ အတ္တနိ စ မေတ္တစိတ္တေန သမစိတ္တာ ဟောထ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၀။

မဒ္ဒနီပညာ (ထီ) [မဒ္ဒနီ+ပညာ] နှိပ်နင်းတတ် သောပညာ။ မောဟော အရိ၊ တံ အရိံ မဒ္ဒနီပညာတိ ဘူရိပညာ။ ပဋိသံ၊ ၃၇၇။

မဒ္ဒနီသဒ္ဒလောပ (ပု) [မဒ္ဒနီသဒ္ဒ+လောပ] မဒ္ဒနီသဒ္ဒါ၏ ကျေခြင်း၊မဒ္ဒနီသဒ္ဒါကိုချေခြင်း။ ဘူရိပညာ၂–ကြည့်။

မဒ္ဒနီ (တိ) [မဒ္ဒန+ဤ] နှိပ်နင်း–နင်းနယ်– ဖျက်ဆီး–တတ်သော။ တာယ ဘူရိယာ မဒ္ဒနီ ပညာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၆၀။

မဒ္ဒန္တ (တိ) [မဒ္ဒ+အန္တ] နှိပ်နင်း–နင်းနယ်–ဖျက် ဆီး–သော၊ သူ။ ဉာဏာလောကံ ပကာ- သေန္တံ၊ မဒ္ဒန္တံ တိတ္ထိယေ ဂဏေ။ အပ၊၁။ ၃၇၈။ (–အပ၊၂။ ၄၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ ၂၈၄။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၄၁၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၄၁။)

မဒ္ဒိတ္တိ (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+အန္တိ]နင်းနယ်–ချိုးဖျက် –ဖျက်ဆီး–ကုန်၏။ မဒ္ဒတိ–ကြည့်။

မဒ္ဒေန္တေ (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+အန္တေ] နှိပ်နင်း ချေဖျက်ကုန်၏။ မဒ္ဒတိ–ကြည့်။

မဒ္ဒမာန (တိ) [မဒ္ဒ+အ+မာန] နယ်–ခြေ– နင်းနယ်–သော၊ သူ။ တာယ သန္တိကေ ပဒရ- သာဒင်္ဂ မဒ္ဒမာနော နိသီဒိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၆၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၁။)

မဒ္ဒယမာန (တိ) [မဒ္ဒ+ဏယ+မာန] နင်းနယ် သော။ (ကြိ၊ဝိ) နင်းနယ်လျက်။ သကလ- သရီရံ ခေါဝိတ္ထ်ံ အာလုဋ္ဌေန္တံ အဘိသန္ဒ- ယမာနံ မဒ္ဒယမာနံ ဆာဒယမာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃။ (မူလဋီ၊၂။ ၁၃-၌ မဒယမာနံ–ဟု ပါဠိရှိသည်။)

မဒ္ဒယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မဒ္ဒ+ဏယ+တွာ] နင်းနယ် –ချိုးဖျက်–၍။ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ ပရိယာဒိ- ယိတွာ မဒ္ဒယိတွာ စရတိ ဝိဟရတိ။ မဟာနိ၊ ၁၂၉။

မဒ္ဒရဋ္ဌ (န) [မဒ္ဒ+ရဋ္ဌ] မဒ္ဒတိုင်း။ မဒ္ဒရဋ္ဌမ္ပိ တာဝ ဂစ္ဆာမ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၃၁။)

မဒ္ဒရာဇ (ပု) [မဒ္ဒ+ရာဇ] မဒ္ဒရာဇ်မင်း။ မဒ္ဒရဋ္ဌေပိ သာဂလနဂရေ မဒ္ဒရညော အဂ္ဂမဟေသီ ဓီတရံ ဝိဇာယိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၃၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၃၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၀၁။)

မဒ္ဒရာဇကုလ (န) [မဒ္ဒရာဇ+ကုလ] မဒ္ဒရာဇ်မင်းမျိုး။ မဒ္ဒရာဇကုလတော ဝါ ဟိဿ အဂ္ဂမဟေသိံ အာနေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၆၁။ (–ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၄၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၅၀။)

မဒ္ဒရာဇဓီတု (ထီ) [မဒ္ဒရာဇ+ဓီတု] မဒ္ဒရာဇ်မင်းသမီး။ ပဘာဝတိယာ ကနိဋ္ဌာ သတ္တ မဒ္ဒရာဇဓီတရော အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၂။)

မဒ္ဒရူပီ (ထီ) [မဒ္ဒရူပ+ဤ] (ရာဂဖြင့်) ယစ်မူးစေတတ်သော အဆင်းရှိသော၊ သူ။ သော ဒက္ခိဏာဇနပဒံ ဂန္တွာ ဖြုဟ္မမန္တေ အဓိယိတွာ ရာဇာနံ သြက္ကာကံ ဥပသင်္ကမိတွာ မဒ္ဒရူပိံ ဓီတရံ ယာစိ။ ဒီ၊၁။၈၀။ (– သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၂၆၂။)

မဒ္ဒရေ (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+အန္တိ] နှိပ်နင်းကုန်၏။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒလ (ထီ၊ပု) [မဒ္ဒ+လာ+အ။ မဒ္ဒတ္ထတိ သဒ္ဒံ လာတီတိ မဒ္ဒလာ၊ လာ အာဒါနေ၊ အ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၁၄၄။ (မဒ်လ–သံ)] ပတ္တလား (ဓာန်၊သျ)။ မုရိုးစည်နှင့် တူသောစည်ငယ် (အမရဝိဝေက)။ ဒဒ္ဒရိ ပဋဟော ဘေရိပ္ပဘေဒါ မဒ္ဒလာဒယော။ ဓာန်။၁၄၄။ မဒ္ဒလော မုဒိင်္ဂသဒိသော ဝဇ္ဇဘေဒေါ။ အမရဝိဝေက။ ပထမကဏ္ဍ နစ္စဝဂ်။ဂ။

မဒ္ဒဝ (ပု၊န) [မုဒု+ဏ။ ရူ၊နှ။၂၃၉။ နီတိ၊သုတ္တ။၇ဂ၁။ မောဂ်၊၄။၁၂၇။] နူးညံ့ – သိမ်မွေ့–သည်၏အဖြစ်၊ နူးညံ့–သိမ်မွေ့–ခြင်း။ ဒါနံ သီလံ ပရိစ္စာဂံ၊ အဇ္ဇဝံ မဒ္ဒဝံ တပံ။ ဇာ၊ ၂။၉၇။ (–အံ၊၁။၉၃။) မုဒုဘာဝေါ မဒ္ဒဝံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၃။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။) မဒ္ဒဝေါ၊ မဒ္ဒဝံ။ နီတိ၊သုတ္တ။၇ဂ၁။

မဒ္ဒဝကရ (တိ) [မဒ္ဒဝ+ကရ+အ] နူးညံ့ပျော့ပျောင်းအောင် ပြုတတ်သော။ မဓုမဒ္ဒဝကြည့်။

မဒ္ဒဝမဟာရာဇ (ပု) [မဒ္ဒဝ+မဟာရာဇ] မဒ္ဒဝမင်းကြီး။ မဒ္ဒဝမဟာရာဇာ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၇။

မဒ္ဒဝယုတ္တ (တိ) [မဒ္ဒဝ+ယုတ္တ] နူးညံ့မှုနှင့် ယှဉ်သော၊ သူ။ မုဒုတိ မဒ္ဒဝယုတ္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇ဂ။

မဒ္ဒဝဝစန (န) [မဒ္ဒဝ+ဝစန] မဒ္ဒဝ-သဒ္ဒါ။ မဒ္ဒဝဝစနေန .... ဟိတဇ္ဈာသယာဒီနိ ဒီပိတာနိ ဟောန္တိ။ ဝဇီရ။၅ဂ၂။

မဒ္ဒဝါနုပ္ပဒါနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မဒ္ဒဝါနုပ္ပဒါန+ပစ္စုပဋ္ဌာန] နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်–နူးညံ့မှုကို ပေးသောအားဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်သော။ မဒ္ဒဝါနုပ္ပဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆၂)တိ ဗာဟိရဂ္ဂိ ဝိယ ဇတုလောဟာဒီနံ သဟဇာတဓမ္မာနံ မုဒုဘာဝါနုပ္ပဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၄၉။

မဒ္ဒဝီဏာ[1] (န) [မဒ္ဒ+ဝီဏာ] ဆောက်လုံး၊ စလွယ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဒ္ဒဝီဏာ[2] (တိ) [မဒ္ဒဝီဏာ+ဏ] ဆောက်လုံး–စလွယ်–သဏ္ဌာန်ပြုအပ်သော (ခါးပန်းကြိုး၊ အဆာ)။ မဒ္ဒဝီဏံ (ဝိ၊၄။၂၇၆၊၂၇၇။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊၂၄၀။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ။၃၀၅၉) နာမ ပါမင်္ဂသဏ္ဌာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋ္ဌီ။၃၀၅၆။ (–ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋ္ဌီ။၂၄၀။ ဝိနယာလင်္ကာ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၅၆။) မဒ္ဒဝီဏာ-သဒ္ဒေါ ပါမင်္ဂပရိယာယော။ မဒ္ဒဝီဏံ ဝိယာတိ မဒ္ဒဝိဏံ၊ တေန ဝုတ္တံ "ပါမင်္ဂသဏ္ဌာန"န္တိ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၆၂။

မဒ္ဒသိ (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+သိ။ ဆန်းကြောင့် ဒီဃ။] လှမ်းမိုး – နှိပ်စက် – နှိပ်နင်း – ၏။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒသေ (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+သေ] လှမ်းမိုး–နှိပ်စက်–နှိပ်နင်း–၏။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒဿု (ကြိ) [မဒ္ဒ+အ+ဿု နှိပ်နယ်လော့။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒါပိတ (တိ) [မဒ္ဒ+အာပေ+တ] နှိပ်နယ်–ချေဖျက်–စေအပ်သော။ မဒ္ဒကုစ္ဆိ-ကြည့်။

မဒ္ဒါပေတဗ္ဗ (တိ) [မဒ္ဒ+အာပေ+တဗ္ဗ] နယ်စေအပ်သော။ ပုဠုံ ကာရာပေတွာ မဒ္ဒါပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄။၃၃၆။

မဒ္ဒါပေတွာ (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [မဒ္ဒ+အာပေ+တွာ] နှိပ်နယ် – နယ် – ချေဖျက် – စေ၍။ သာ မဒ္ဒါပေတွာ ဂဏ္ဍံ ပါတေသိ။ ဝိ၊၁။၁၀၈။ (–ဝိ၊၄။၃၃၆။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၉၃။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆၉။)

မဒ္ဒါပေန္တ (တိ) [မဒ္ဒ+အာပေ+အန္တ] နယ်စေသော၊ သူ။ မနုဿာ ကိရ ဂေါဏေဟိ ခလံ မဒ္ဒါပေန္တာ "ကိဠေဟိ ကပိလ ကိဠေဟိ ကာဠကာ"တိ ဝဒန္တိ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၂၁၆။

မဒ္ဒါပေယျ (ကာ၊ကြိ) [မဒ္ဒ+အာပေ+ဧယျ] နယ်စေရာ၏။ သီဃံ သီဃံ ပုဠုံ ကာရာပေတွာ သီဃံ သီဃံ မဒ္ဒါပေယျ။ အံ၊၁။၂၄၄။

မဒ္ဒိတ (တိ) [မဒ္ဒ+တ] လွှမ်းမိုး–ဖျက်ဆီး–နင်းနယ် – နယ် – အပ်သော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဗိဠာရဘတ္တာ မဒ္ဒိတာ သုမဒ္ဒိတာ သုပရိမဒ္ဒိတာ။ မ၊၁။၁၈၀။ (–ဥဒါန။၁၀၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၁၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၀။)

မဒ္ဒိတကဏ္ဋက (တိ) [မဒ္ဒိတ+ကဏ္ဋက] နင်းနယ်–ချိုးဖျက်–အပ်ပြီးသော (ကိလေသာ) ဆူး ရှိသော၊ (ကိလေသာ)ဆူးကို ချိုးဖျက် နင်းနယ်ပြီးသော၊ သူ။ ဥဒ္ဓဋသလ္လော နိမ္မူဠဝဏော မဒ္ဒိတကဏ္ဋကော နိဗ္ဗာပိတပရိဠာဟော။ နေတ္တိ။၄၆။

မဒ္ဒိတဗ္ဗ (တိ) [မဒ္ဒ+တဗ္ဗ] နင်းနယ်–ဖျက်ဆီး–အပ်သော။ ဇိနဝဇ္ဇနံ န မဒ္ဒိတဗ္ဗံ၊ မနသိကာရ-ပရတ္တံမံ၊ မိလိန္ဒ။၃၅၀။

မဒ္ဒိတဝတီ (ထီ) [မဒ္ဒ+ကဝန္တု+ဤ] လွှမ်းမိုး–နှိပ်နင်း–ပြီးသော ပညာ။ အဘိဘဝိကာဘိ-ကြည့်။

မဒ္ဒိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မဒ္ဒ+တွာ]နင်းနယ်–နှိပ်နင်း–နင်းချေ– ဖျက်ဆီး– နယ်–၍။ ယန္နူနာဟံ သာမံ စိက္ခလ္လံ မဒ္ဒိတွာ သဗ္ဗမတ္တိကာမယံ ကုဋိကံ ကရေယျံ။ ဝိ၊၁။၅၁။ (–အပ၊၂။ ၂၅၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၅၊၅၃၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။)

မဒ္ဒိတုံ (ဗျ) [မဒ္ဒ+တုံ] နှိပ်နယ်–ဖျက်ဆီး–နင်း–ခြင်းငှါ။ ကိန္နုခေါ အဇ္ဇ မယာ သရဘသ ဝါဒံ မဒ္ဒိတုံ ဂစ္ဆန္တေန ကေကေန ဂန္တဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၆။(–၂၉၉။)

မဒ္ဒိယ (ကြိ၊ဝိ) [မဒ္ဒ+တွာ] ဆုပ်နယ်၍။ မဒ္ဒိယာ (စရိယာ။၄၁၃) တိ မဒ္ဒနဝသေန ဝိမံသိတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၄။

မဒ္ဒိယေ (ကြိ) [မဒ္ဒ+ဧယျ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၂၉၊ ၄၃၀။] လွှမ်းမိုး– နှိပ်စက်– ရာ၏။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒိဿန္တိ (ကြိ) [မဒ္ဒ+ဿန္တိ] နင်းနယ်ကုန်လတ္တံ့။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒိဿာမိ (ကြိ) [မဒ္ဒ+ဿာမိ] နှိပ်နင်း–နင်းနယ်–အံ့။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဒ္ဒီဒေဝီ (ထီ) [မဒ္ဒီ+ဒေဝီ] မဒ္ဒီမိဖုရား။ အဟဉ္စ မဒ္ဒီဒေဝီ စ၊ ဇာလီကဏှာဇိနာ စုဘော။ စရိယာ။၁၉၅။ (–မိလိန္ဒ။၁၂၁။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၉၆။)

မဒ္ဒီဝဏ္ဏ (ပု) [မဒ္ဒီ+ဝဏ္ဏ] မဒ္ဒီ၏–ရုပ်သွင်–အဆင်းသဏ္ဌာန်။ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဧကာ ဒေဝဓီတာ ရတ္တိဘာဂေ အာဂန္တွာ မဒ္ဒီဝဏ္ဏေန ကုမာရေ ပဋိဇဂ္ဂိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၀၀။

မဒ္ဒီ (ထီ) [မဒ္ဒ+ဏ+ဤ] မဒ္ဒမင်း၏သမီး၊ မဒ္ဒီမင်းသမီး၊ မဒ္ဒီ။ အာမန္တယိတ္ထ ရာဇာ နံ၊ မဒ္ဒိံ သဗ္ဗင်္ဂသောဘနံ။ ဇာ၊၂။၃၁၆။ (–၃၇၅။ စရိယာ။၃၉၃။)

မဒ္ဒေယျံ (ကြိ) [မဒ္ဒ+ဧယျံ] နှိပ်နင်းအံ့။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဓုဒွယျ (ကြိ) [မဒ္ဒ+ယျ] နှိပ်နင်းရာ၏။ မဒ္ဒတိ-ကြည့်။

မဓု[၄] (ပုံ၊နှ) [မဓု+ဥ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၉၄။ မန+ကု။ မညတိ ဉာယတိ မဓုရန္တိ မဓု=မဓုကရိဟိ ဘတမဓု။ မောဂ်၊၇။၆။ ထောမ-၌ နွယ်ချို ဟောရာဝယ် (ပု)၊ ဇိဝန္တိ အနက်ဟောရာဝယ် (ဃိ) ဟု ခွဲသည်။] (၁) ပျား၊ပျားကောင်။ (၂) ပျားရည်။ (၃) သစ်မည်စည်ပွင့်၊ မယ်ဇယ်ပွင့်။ (၄) အရက်။ (သစ်မည်စည်ပွင့်ဖြင့် ပြုအပ်သောအရက်၊ ပျားရည်ဖြင့်ပြုအပ်သော အရက်။) (၅) မုဒရက်- သပျစ် -သီးရည်။ (၆) ပန်းရက်၊ ပန်းပွင့်ရည်။ (၇) ရေ။ (၈) နို့ရည်။ (၉) လိစ္စရွှေ၊ လိပ်ဆူးရွှေ။ (၁၀) တန်ခူးလ။ (ဓာန်၊ဋီ၊သျှ-၌ စိတ်-ဟု ပြန်သည်။) (၁၁) ဝသန္တဥတု။ (ဓာန်၊ဋီ၊သျှ-၌ စိုစွတ်မှုဟု ပြန်သည်။) (၁၂) ဟင်းနုနယ်။ (၁၃) သစ်မည်စည်ပင်။ (တိ) (၁၄) အချို၊ ချို-ချိုမြိန်-ချိုသာ-သာယာ-သော။ (၁) ပျား၊ ပျားကောင်။ မဓုဗ္ဗိဋ္ဌနှင့် မဓုပိဂ်လက္ခ-တို့ကြည့်။ (၂) ပျားရည်။ သပ္ပိ ဝါ တေလံ ဝါ မဓုံ ဝါ ဖာဏိတံ ဝါ။ ဝိ၊၁။၅၉။ မဓု နာမ မက္ခိကာမဓု။ ဝိ၊၁။၃၆၃။ ပါစိတ်၊ယော။၈၄။ (-ဒီ၊၃။၂၉။ ဇာ၊၁။၂၅၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။) မဓူနန္တိ မက္ခိကမဓူနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၂။ (၃) သစ်မည်စည်ပွင့်၊ မယ်စယ်ပွင့်။ မဓုက-ပုပ္ဖံ မဓု။ ဓာန်၊ဋီ။၅၃၃။ (၄) အရက်။ မဓု မဓ္ဓာသဝေ မတံ။ မဓ္ဓာသဝေ မဓုကပုပ္ဖကတေ မဇ္ဇေ မဓုမတံ၊ မဓုကပုပ္ဖံ မဓု၊ တပ္ပကတတ္တာ မဓု၊ မဓုကတော ပိ မဇ္ဇေ မဓု မဓ္ဓာသဝါ ဝုတ္တာ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၃၃။ (၅-၁၃) မဓု ခုဒ္ဒေ ဇလေ ခီရေ၊ မဇ္ဇေ ပုပ္ဖရသေ မဓု၊ ရဇ္ဇေ စိတ္တေ ဝသန္တေ စ၊ ဇီဝသာကေ မဓုံမေတိ နာနတ္ထသင်္ဂဟော။ ဓာန်၊ဋီ။၉၇၅။ (တိ) (၁၄) အချို၊ ချို-ချိုမြိန်-ချိုသာ-သာယာ-သော။ မဓုဘာဏီ၊မဓုမံသ, မဓု-မဓုရ, မဓုရ-တို့ကြည့်။

မဓုက[၁] (နှ) [မဓု+က။ မဓုရသံ တာယ မဓု-ကံ၊ ဥပမာနေ ကော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၈၇။] (၁) နွယ်ချို။ (၂) သစ်မည်စည်ပင်။ (၃) သစ်မည်စည်သီး။ (၁) အထာပိ မဓုကံ ယဋ္ဌိမဓုကာ မဓုလဋ္ဌိကာ။ ဓာန်။၅၈၇။ (၂) တိန္ဒုကာနိ ပိယာလာနိ၊ မဓုကာ ကာသုမာရယော။ အပ၊၁။၁၈။ (၃) မဓုကေ (ဇာ၊၂။၇၈) တိ မဓုကဖလာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၃၆။

မဓုက[၂] (ပု) [မဂ္ဂ+ဓု+ကျု။ မဂ္ဂံ ဓဝတီတိ မဓု-ကော။ ကျု၊ ဂလောပေါ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၉၆။] မင်းမျိုးစဉ်ဆက်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုတတ်သူ။ မာဂဓော မဓုကော ဝုတ္တော။ ဓာန်။၃၉၆။

မဓုကဋ္ဌိ (နှ) [မဓုက+အဋ္ဌိ] သစ်မည်စည်စေ့။ မဓုကဋ္ဌိ ပုန္နာဂဋ္ဌိ ဟရိတကာဒီနံ အဋ္ဌီနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၈။

မဓုကတေလ (နှ) [မဓုက+တေလ] သစ်မည်စည်ဆီ။ တေလံ နာမ တိလတေလံ သာသ-ပတေလံ မဓုကတေလံ ဧရဏ္ဍတေလံ ဝသာ-တေလံ။ ဝိ၊၁။၃၆၃။ ဝိ၊၂။၁၁၉။ (-ဝိ၊၅။၂၃၈။)

မဓုကပါန (နှ) [မဓုက+ပါန] သစ်မည်စည်ဖျော်ရည်။ စောစပါနံ မောစပါနံ မဓုကပါနံ မုဒ္ဒိကပါနံ သာလူကပါနံ။ ဝိ၊၃။၃၄၄။ အဘိ၊က။၄၀၁။ မဓုကပါနန္တိ မဓုကာနံ ဇာတိ-ရသေန ကတပါနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။

မဓုကပုပ္ဖ (နှ) [မဓုက+ပုပ္ဖ] သစ်မည်စည်ပွင့်။ မဓုကပုပ္ဖံ ပန ပုရေဘတ္တမ္ပိ အလ္လံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၆။

မဓုကပုပ္ဖဖာဏိတ (နှ) [မဓုကပုပ္ဖ+ဖာဏိတ] သစ်မည်စည်ပွင့်ဖြင့် ပြုအပ်သော တင်လဲ။ သီတုဒကေန ကတံ မဓုကပုပ္ဖဖာဏိတံ ပုရေ-ဘတ္တံ သာမိသမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၄။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၆။ ကင်္ခါ။၁၈၂။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ သစ်၊၃၃၁။) သီတုဒကေန ကတန္တိ မဓုကပုပ္ဖါနိ

သီတောဒကေ ပက္ခိပိတွာ မဒ္ဒိတွာ ပုပ္ဖရသေ ဥဒကဂတေ သတိ တံ ဥဒကံ ဂဟေတွာ ပစိတွာ ကတဖာဏိတံ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၃၃။ (– ဝိမတိ၊၁။၃၅၃။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။ ၁၉၉။)

မဓုကပုပ္ဖရသ (ပု) [မဓုကပုပ္ဖ+ရသ] သစ်မည်စည်ပွင့်ရည်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗံ ပုပ္ဖရသံ ဌပေတွာ မဓုကပုပ္ဖရသံ။ ဝိ၊၃။၃၄၄။ (ပါဠိတော် ဆဋ္ဌမူ၌ မဓူကပုပ္ဖရသ-ဟု ပါဠ် မှားသျက်ရှိသည်။)

မဓုကပ္ပသမ္ပန္နဖလ (တိ) [မဓုကပ္ပ+သမ္ပန္နဖလ] ပျားရည်ကဲ့သို့ ချိုမြိန်သော အသီးရှိသော။ ရုက္ခေ ၁ပိ မဓုကပ္ပသမ္ပန္နဖလေ၁ အနိလဗလ-ဝေဂါဘိဟတော ဘိဇ္ဇတိ။ မိလိန္ဒ။၁၆၂။

မဓုကဖလ (နု) [မဓုက+ဖလ] သစ်မည်စည်သီး။ တတ္ထ မနုဿာ နာတိပက္ကာနိ မဓုကဖလာနိ ဘိန္ဒိတွာ အဋ္ဌိံ အာဒါယ တစံ ဆဍ္ဍေတွာ အာဂမံသု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၇။

မဓုကဖလတ္တစ (ပု) [မဓုကဖလ + တစ] သစ်မည်စည်သီးအခွံ။ ဧဝံ ကာလဝိပတ္တိယံ မဓုကဖလတ္တစောပိ ကုမုဒနာဠိပိ ဒုလ္လဘာ ဇာတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၀။

မဓုကဖာဏိတ (နု) [မဓုက+ဖာဏိတ] သစ်မည်စည်ဖြင့်ပြုအပ်သောတင်လဲ။ ခီရံ ပက္ခိပိတွာ ကတံ မဓုကဖာဏိတံ ယာဝကာလိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၉၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၆။

မဓုကရ (ပု) [မဓု+ကရ+အ။ ထီ- ၌ မဓုကရီ။] (က) ပျား၊ ပျားကောင်။ (ခ) ပိတုန်း။ (က) မဓုကရာနံ ရေဏုံ ဂဟေတွာ မဓုကရဏ နိယာမေန စ ခန့် သဏ်ရန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၀၀။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၂။) မဓုကရီတိ နာမ မဓုမက္ခိကာတိ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာတိ ဘမရမက္ခိ-ကာတိ စ ကတံ မဓု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ (ခ) မဓုလိဟော မဓုကရော။ ဓာန်။၆၃၆။

မဓုကရဏနိယာမ (ပု) [မဓုကရဏ+နိယာမ] ပျားရည်စုဆောင်းနည်း။ အထက်ပုဒ် (က) ကြည့်။

မဓုကရီမက္ခိကာ (ထီ)[မဓုကရီ+မက္ခိကာ]ပျားမ။ ခုဒ္ဒါဘမရမဓုကရီမက္ခိကာဟိ ကတံ မဓု။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ။၉၀။ မဓုံ ကရောန္တီတိ မဓုကရိယော၊ တာ ဧဝ မက္ခိကာ မဓုကရီမက္ခိကာ။ ခုဒ္ဒ-သိက္ခာ၊ ဋီ၊သစ်၊နှာ။၃၀၀။

မဓုကရီ (ထီ) [မဓုကရ+ဤ] ပျားမ။ မဓုကရ (က) ကြည့်။

မဓုကရုက္ခ (ပု) [မဓုက+ရုက္ခ] သစ်မည်စည်ပင်။ ပဏ္ဍုသာခေ မဓုကရုက္ခေ နိလီယိတွာ ကေ သာခံ ပရာမသိတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၂။

မဓုကာရ (ပု) [မဓု+ကရ+ဏ] ပျား၊ ပျားကောင်။ ကုမ္ဘာ သောဏာ မဓုကာရာ၊(မဓု-ကရာ?) ဒုံသာ စ မကသာ ဥဘော။ အပ၊၂။ ၉ဂ။

မဓုကုမ္ဘ (ပု) [မဓု+ကုမ္ဘ] ပျားရည်အိုး။တေလ-ကုမ္ဘော။ မဓုကုမ္ဘော။ ဖာဏိတကုမ္ဘော။ အဘိ၊က။၆၀။

မဓုခုဒ္ဒ (နု) [မဓု+ခုဒ္ဒ] ပျားငယ်ရည်။ ပုဏ္ဍကံ ပူရယိတွာန၊ မဓုခုဒ္ဒမနေဠကံ။ အပ၊၁။၉၇။ အနေဠကံ နိဒ္ဒေါသံ မက္ခိကဏ္ဍဝိရဟိတံ ခုဒ္ဒ-မဓုနာ ဆဋ္ဌံ ပူရ ရတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။

မဓုဂန္ဓိ (အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀) သည် မဓုဂန္ဓမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ သက္ကတ အဘိဓာန်၌ "မဓုဂန္ဓ = ဖောက်ကြံ့ပင်" ဟု တွေ့ရ၏။

မဓုဂတိက [မဓု+ဂတိ+က] ပျားရည်အလားရှိသော၊ ပျားရည်သဘောရှိသော။ မဓုမက္ခိတံ ဝါ မဓုဂတိကမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၉၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၃၂။

မဓုဂန္ဓ (တိ) [မဓု+ဂန္ဓ] ပျားရည်နံ့ကဲ့သို့ အနံ့ရှိသော၊ ပျားရည်နံ့ရှိသော။ မဓုဝဏ္ဏံ မဓုရသံ၊ မဓုဂန္ဓံ ဝိသံ အဟု။ ဇာ၊၁။၁၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၈၇။ (–အပ၊၂။၉၄။)

မဓုဂန္ဓိယ (ပု) [မဓုဂန္ဓ+ဣယ] ပျားရည်နံ့ မွှေးသော အပွင့်ပွင့်သော သစ်ပင်တစ်မျိုး။(ဇာ၊၂။နှ၁။၃၄၅–၌ မဓုဂန္ဓိယကို သင်းခွေပင်ဟု ပြန်ဆို၍ ၃၄၆–၌ မဓုဂန္ဓိယကို တောစံပယ်ဟု ပြန်သည်။) မဓုဂန္ဓိယာ(ဇာ၊၂။၃၄၅) တိ မဓုသမာနဂန္ဓာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၄။ မဓုဂန္ဓိယာတိ နာမ ကော ဂစ္ဆဇာတိ၊ မဓုနာ သဒိသဂန္ဓတ္တာ မဓုဂန္ဓိယာတိ အာဟ "မဓုသမာနဂန္ဓာ" တိ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊ဒု၊ကျော။

မဓုဂေါဠက (ပု) [မဓု+ဂေါဠက] ပျားမုန့်ဆုပ်၊ ပျားမုန့်လုံး၊ ပျားရည်မုန့်၊ ပျားလပို့မုန့်။ အယျော ဣစ္ဆတိ မဓုဂေါဠက ခါဒိတုံ။ ဝိ၊၁။ ၈၄။ မဓုဂေါဠကောတိ အတိရသကပူဝေါ ဝုစ္စတိ။ မဓုသီသကန္တိပိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၄။

မဓုဂ္ဂဏှနကလုဒ္ဒက (ပု) [မဓုဂ္ဂဏှနက+ လုဒ္ဒက] ပျားဖွပ်သောမုဆိုး၊ ပျားဖွပ်သမား။ တထာ ဟိ တံ ပပါတကံ အစိန္တေတွာ မဓုဂ္ဂဏှနကလုဒ္ဒကာ ဝိယ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၂၁။

မဓုဃဋသတ (န) [မဓုဃဋ+သတ] ပျားရည်အိုးတစ်ရာ။ ယထာ မဟာရာဇ ကောစိဒေဝ ပုရိသော မဓုဃဋသတံ အာဟာရာပေတွာ မဓုဒေါဏိံ ပူရာပေတွာ။ မိလိန္ဒ။၅၇။

မဓုစာဋိ (ထီ) [မဓု+စာဋိ] ပျားရည်အိုး၊ ပျားရည်အိုးကြီး။ ရညော မဟာဘလေ မဓုစာဋိ ဘိန္နာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။

မဓုဋ္ဌိက (န) [မဓု+ဥဋ္ဌိက။ မဓုဟိ ခုဒ္ဒဇန္တူဟိ ဥဋ္ဌိတံ သဋ္ဌာတိ မဓုဋ္ဌိကံ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၉၄။] ပျားဖယောင်း။ မဓုဋ္ဌိကန္တိ သိတ္ထကံ။ ဓာန်။၄၉၃။

မဓုတေလ (န) [မဓု+တေလ] သစ်မည်စည်ဆီ။ သိပ္ပံ အဿမမာဂန္တွာ၊ မဓုတေလံ ဂဟိံ အဟံ။ အပ၊၁။၃၉၃။

မဓုတ္ထိက¹ (တိ) [မဓု + အတ္ထိက] ပျားရည်ကို အလိုရှိသော၊ သူ။ မဓုံ မဓုတ္ထိကော ဝိန္ဒေ။ ဇာ၊၁။၂၅၈။ (–၁၉၀။) မဓုတ္ထိကောတိ မဓုအတ္ထိကော ပုရိသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၆။

မဓုတ္ထိက² (တိ) [မဓုတ္ထေဝ+ဏိက] (၁) ပျားရည်ပေါက်ကဲ့သို့ အချိုရည်ကို ယိုစေတတ်သော။ (၂) ပျားရည်ပေါက်နှင့် တူသော အရသာရှိသော။ ပါရေဝတာ ဘဝေယျာ စ မုဒ္ဒိကာ စ မဓုတ္ထိကာ။ ဇာ၊၂။၃၃၉။ မဓုတ္ထိကာတိ မဓုတ္ထေဝေ ပဂ္ဃရန္တိယော, မဓုရတာယ ဝါ မဓုတ္ထေဝသဒိသာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၅။ မဓုတ္ထေဝေတိ မဓုရဗိန္ဒူနိ ပဂ္ဃရန္တိယော။ ဣမိနာ "မဓုတ္ထေဝေ ပဂ္ဃရန္တီတိ မဓုတ္ထိကာ" တိ တဒ္ဓိတပဒဝသေန ပသိဒ္ဓတံ ဒဿေတိ။ မဓုတ္ထေဝသဒိသာ မဓုရသဗိန္ဒုသဒိသာ၊ ဣမိနာပိ "မဓုတ္ထေဝေန သဒိသာ မဓုတ္ထိကာ" တိ တဒ္ဓိတပဒ ဝသေန ပသိဒ္ဓတံ ဒဿေတိ။ ဇာ၊ဋီ၊ သစ်၊ဓား၊ကျော၊န–ဝင်း။

မဓုတ္ထေဝ (ပု) [မဓု + ထေဝ] ပျားရည်ပေါက်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဓုဒ (တိ) [မဓု+ဒါ+အ] ပျားရည်ကို ပေးလှူတတ်သော၊ သူ။ ပါလိလေယျော တဒါ နာဂေါ၊ မဓုဒေါ သေဋ္ဌဝါနရော။ ဇာ၊၁။ ၂၈၈။

မဓုဒါန (န) [မဓု+ဒါန] (၁) ပျားရည်အလှူ။ (၂) ချိုမြိန်သော အသားအလှူ။ (၁) ဣမိနာ မဓုဒါနေန၊ အမ္ဗုဒါနေန စူဘယံ။ အပ၊၁။၁၂၉။ (–၃၈၁။) (၂) တေနေဝ မဓုဒါနေန၊ သန္ဓာဝိတွာ ဘဝေ အဟံ။ အပ၊၁။၄၃၈။

မဓုဒါယက (ပု) [မဓု+ဒါယက] ပျားရည်လှူသူ။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ မဓုဒါယကော ထေရော

ဏ္ဍမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။ ၃၈၂။

မဓုဒ္ဒုမ (ပု) [မဓု+ဒုမ။ မဓုနာဒုမော ဒုမော မဓုဒ္ဒုမော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၅၄။] သစ်မည်စည်ပင်။ မဓုကော တု မဓုဒ္ဒုမော။ ဓာန်။၅၅၄။

မဓုဒေါဏိ (ထီ) [မဓု + ဒေါဏိ] ပျားရည်စားကျင်း။ မဓုသဋ္ဌသတ-ကြည့်။

မဓုပ (ပု) [မဓု + ပါ + အ] ပိတုန်း။ မဓုပေါ ဘမရော အလိ။ ဓာန်။၆၃၆။

မဓုပဋလ (နု) [မဓု + ပဋလ] ပျားအုံ၊ ပျားသလက်။ မဓုဘဏ္ဍ-ကြည့်။

မဓုပသိတ္တပါယာသ (ပု) [မဓုပသိတ္တ+ပါယာသ] ပျားသကာဖြင့်– သွန်းလောင်း – စီရင် – အပ်သော နို့ဃနာဆွမ်း။ မဓုပါယ(ယာ)သ-ကြည့်။

မဓုပါန (နု) [မဓု + ပါန] (၁) ပျားရည်။ (၂) သစ်မည်စည်သီး အဖျော်ရည်။ (၁) မဓုဘဏ္ဍံ စက္ကယန္တေန ပီဠေတွာ မဓုပါနံ ပါယမာနော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃။ (၂) မောစပါနံ မဓုပါနံ မုဒ္ဒိကပါနံ။ မဟာဝ။ ၂၉၀။

မဓုပါနကသာခ် (ပု) [မဓုပါနက + သာခ်] ပျားရည်သောက်စရာ ခရုသင်း။ မဓုပါနကသင်္ခေ စ၊ လဘာမိ ထာလကေ အဟံ။ အပ၊ ၁။၃၆၃။

မဓုပါနီယ (နု) [မဓု+ပါနီယ] ပျားရည်နှင့် ရောသော ရေ။ မဓုလာဇေ ခါဒါပေတွာ မဓုပါနီယံ ပါယေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၅။

မဓုပါယ (ယာ)သ (ပု) [မဓု+ပါယ (ယာ)သ] ပျားသကာဖြင့်– သွန်းလောင်းအပ်– စီရင်အပ်–သော နို့ဃနာဆွမ်း။ ဘုတွာန မဓုပါယသံ။ ထေရ။၂၂၅။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။) ဘုတွာန မဓုပါယသန္တိ မဓုပသိတ္တပါယာသံ ဘုဥ္ဇိတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ပါတဗ္ဗော စ သော အသိတဗ္ဗော စာတိ ပါယာသော……မဓုနာ သိတ္တော ပါယာသော မဓုပါယာသော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၃၉။

မဓုပိင်္ဂလ (တိ) [မဓု + ပိင်္ဂလ] ပျားကောင်အဆင်းကဲ့သို့ ကြောင်သော မျက်စိရှိသော၊ သူ။ မဓုပိင်္ဂလံ ပန ပဗ္ဗာဇေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၃။ မဓုပိင်္ဂလန္တိ မဓုဝဏ္ဏပိင်္ဂလံ။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။၂၃၆။

မဓုပိင်္ဂလက္ခိ (တိ) [မဓု+ပိင်္ဂလ+အက္ခိ] ပျားကောင်အဆင်းကဲ့သို့ ကြောင်သော မျက်စိရှိသော၊ သူ။ မဓုဝဏ္ဏော ဝိယ ပိင်္ဂလံ အက္ခိ ဧတဿာတိ မဓုပိင်္ဂလက္ခိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၂၇၁။

မဓုပိဏ္ဍ (ပု၊နု) [မဓု+ပိဏ္ဍ] ပျားအုံ၊ ပျားလပို။ ဟလာဟလ ဝိသံ ယုတ္တာနိ မဓုပိဏ္ဍာနိ ဋ္ဌပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။

မဓုပိဏ္ဍိက (ထီ၊ပု) မဓုပိဏ္ဍ+ဣက။ သက္ကတ-၌ ထီ၊ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၂-၌ ပု။] (၁) တင်လဲဖြင့် ရော၍ ပြုအပ်သော မုန့်၊ ပျားသကာဖြင့် ပြုအပ်သော မုန့်လုံး။ ပျားမုန့်ဆုပ်၊ မုန့်ချို။ (၂)မဓုပိဏ္ဍိကထေရ်။(၁) ပုရိသော ဇိဃစ္ဆာဒုဗ္ဗလျပရေတော မဓုပိဏ္ဍိကံ အဓိဂစ္ဆေယျ။ မ၊၁။၁၆၁။ အံ၊၂။၂၀၇။ (–ဝိ၊၃။၄။) မဓုပိဏ္ဍိကန္တိ မဟန္တံ ဂုဠပူဝံ ဗဒ္ဓသတ္တုဂုဠံ ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၂။ မဓုပိဏ္ဍိကန္တိ သာလိပိဋ္ဌံ ဘဇ္ဇိတွာ စတုမဓုရေန ယောဇေတွာ ကတံ ဗဒ္ဓသတ္တုပိဏ္ဍိကံ၊ မဓုရပူဝမေဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၀။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။) (၂) ဇုတ္တံ သုဒံ အာယသ္မာ မဓုပိဏ္ဍိကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၁၃၁။

မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယ (ပု) [မဓုပိဏ္ဍိက+ ပရိယာယ] ပျားမုန့်ဆုပ်နှင့်တူသော ဒေသနာ၊ တသ္မာတိဟ တွံ အာနန္ဒ ဣမံ ဓမ္မပရိယာယံ

"မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယော"တွေဝ နံ ဓာရေဟိ။ မ၊၁။၁၆၁။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။) ယသ္မာ မဓု- ပိဏ္ဍိကော ဝိယ မဓုရော၊ တသ္မာ မဓုပိဏ္ဍိက- ပရိယာယောတွေဝ နံ ဓာရေဟိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁ ၃၈၂။

မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တ (န) [မဓုပိဏ္ဍိက+သုတ္တ] မဓု- ပိဏ္ဍိကသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသ- ပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ မ၊၁။၁၅၄-၁၆၁။ ဣဒံ ဝတွာန သုဂတော ဥဋ္ဌာယာသနာဘိ မဓု- ပိဏ္ဍိကသုတ္တေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိဟာရံ ပါဝိသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၃။

မဓုပိပ္ဖလ (တိ) [မဓု+ပိပ္ဖလ] ချိုသောအသီး ရှိသော။ မဓုပိပ္ဖလ(ဇာ၊၂။၃၃၃)နှင့် မဓုရဖလ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၉၀။

မဓုပီတ (တိ) [မဓု+ပီတ] အရက်ချို-မှေးကြိုင် သော အရက်ချို-ကို သောက်သော၊ သူ။ ဂန္ဓမဓုပါန-ကြည့်။

မဓုပုဏ္ဏမုဋ္ဌိ (ထီ၊ပု) [မဓုပုဏ္ဏ+မုဋ္ဌိ] ပျားရည် ပြည့်သော အထုပ် (သျှ)။ အကုသလေန ဝိနာ မဓုပုဏ္ဏမုဋ္ဌိယံ ပက္ခိတ္တမဓုသ အဇ္ဈော- ဟရဏကာလာဒီသု သုခာပါနာဘတ္တိ အာပတ္- တီတိ ဝ သိဒ္ဓံ။ ဝဇိရ။၃၈၉။

မဓုပ္ဖလရေ (တိ) [မဓုပ္ဖလ+ရေ+အ] ချိုသော အသီးကို ဆောင်သော၊ အချိုသီးသီးသော။ မဓုပ္ဖလရော နိစ္စံ၊ မောရရုက္ခာ မနောရမာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။

မဓုဗ္ဗတ (ပု) [မဓု+ဝတ+အ၊ မဓုံ ဝတယတိ ဘုဉ္ဇတိ ဘာ မဓုဗ္ဗတော။ ဓာန်၊ဋီ။၆၃၅။] ပျား ပိတုန်း။ ဆပ္ပဒေါ စ မဓုဗ္ဗတော၊ ဓာန်။၆၃၅။

မဓုဗိန္ဒု (န) [မဓု+ဗိန္ဒု] ပျားရည်ပေါက်။ ယထာ ဇိဝှဂ္ဂေ ဆ မဓုဗိန္ဒုနိ ဌပေတွာ ကောသို့ တမ္ဗလောပဘိန္ဒုမို့ ဌပိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၈။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၈၈။)

မဓုဘာဏ (န) [မဓု+ဘာဏ] ပျားအုံ။ မဓုဘာဏ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃)နှင့် မဓုပဋလ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၁၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၇။

မဓုဘာဏီ (တိ) [မဓု+ဘာဏီ။ မဓု+ဘဏ+ ဏီ] ပျားရည်ကဲ့သို့ ချိုသာသော စကားကို ဆိုတတ်သော၊ သူ။ ဂူထဘာဏီ ပုပ္ဖဘာဏီ မဓုဘာဏီ။ အံ၊၁။၁၂၅။ အဘိ၊ပု။၁၀၆၊ မဓု- ဘာဏီတိ ယော မဓုဝိယ မဓုရကထံ ကထေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။(-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၁။)

မဓုမံသ (န) [မဓု+မံသ] ချိုမြိန်သောအသား။ ဥက္ကောဋ္ဌံ ရန္ဓယိတွာန၊ မဓုမံသမှိ ဩက်ရိ-။ အပ၊၁။၄၃၇၊ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ ဇရိယ၁၊ ဋ္ဌ။၉၀။)

မဓုမံသဒါယက (ပု) [မဓုမံသ+ဒါယက] ချိုမြိန် သော အသားကို လှူသူ။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာ- ယသ္မာ မဓုမံသဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၄၃၁။

မဓုမက္ခိကာ (ထီ) [မဓု+မက္ခိကာ] ယင် ပျားငယ်။ ဗဟူ ကိဠာ ပဋင်္ဂါ စ၊ မကသာ မဓုမက္ခိကာ။ ဇာ၊၂။၃၂၅။

မဓုမက္ခိတ (တိ) [မဓု+မက္ခိတ] ပျားရည်လိမ်းကျံ အပ်သော။ မိဂေါ် အာဂန္တွာ မဓုမက္ခိတာနိ တိဏာနိ ခါဒိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄၊

မဓုမက္ခိတတိဏ (န) [မဓုမက္ခိတ+တိဏ] ပျား ရည်လိမ်းကျံအပ်သော မြက်။ ဥယျာနပါ- လော တဿ မဓုမက္ခိတတိဏေသု ပလုဒ္ဓဘာဝံ ဥတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။

မဓုမဒ္ဒဝ (န) [မဓု+မဒ္ဒဝ] နူးညံ့ပျော့ပျောင်း အောင် ပြုတတ်သော ပျားရည်၊ (ကိုယ်နှင့် အသံကို) နူးညံ့ပျော့ပျောင်းအောင် ပြုလုပ် တတ်သည့် ချိုမြိန်သော နံ့သာအမျိုး။ မဓု- မဒ္ဒဝ (ဝိမာန။ ၇၁) နှင့် မဓုသမ်ါဘံ မဒ္ဒဝကရံ၊ နစ္စနဂါယနကာလေသု သရီရဿ သရဿ စ မုဒုဘာဝါဝဟံ ဂန္ဓပါနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

မဓုမာဓဝန္တိပိ ပဌန္တိ၊ အာဒဝံ ယာဒေဝံ ယာဝ ဒေဝဒဝတ္တံ မဓုံ ပိဝါမီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဝိမာန-ဋ္ဌ။ ၁၉၉။

မဓုမဓုက (ပု) [မဓု+မဓုက] ချိုသော အရသာရှိသော သစ်မည်စည်ပင်။ မဓုမဓုကာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၉)တိ မဓုရသာ မဓုကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၅။

မဓုမာဒ (န) [မဓု+အာဒဝ] မြူးထူးပျော် ပါးကြောင်း အချိုရည်။ မဓုမဒ္ဒဝ-ကြည့်။

မဓုမာသပူဝ (ပု) [မဓု+မာသပူဝ] ချိုသော မုန့်၊ ပဲမုန့်ချို။ မံသောဒနံ သပ္ပိပါယာသံ ဘုဉ္ဇ ခါဒဿု စ တွံ မဓုမာသပူဝေ၊ ဇာ၊ ၁။ ၃၅၆။ (ဇာတ်ဝတ္ထုမြန်မာပြန်၌ မဓုနာ သဟ ပူဝေဟု ပါဠိရှိ၍ မဓုနာ၊ ပျားနှင့်၊ သဟ၊ တကွ။ ပူဝေ၊မုန့်တို့ကိုဟု အနက်ပေးသည်။)

မဓုမေဟ (ပု) [မဓု+မေဟ] ဆီးချိုနာ။ ပျားရည်နှင့်တူသောမုတ်ကိုယိုစေတတ်သောအနာ (ဝိ၊ ၂။ ၁၂)။ အပိစ မဓုမေဟော အာဗာဓော ဥက္ကဋ္ဌော။ ဝိ၊ ၂။၉၈။ (-မဟာဝ။ ၁၀။ မဟာဝ၊ ဋ္ဌ။ ၅၁။) အရိယ ...န္တရမဓုမေဟာ-ဒီနံ ဝသေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆၊ မဓုဝိယ မုတ္တာဒိ ပိဟတိ သေဝတီတိ မဓုမေဟော။ ပါစိတ်၊ ယော။ မေဟ-လည်းကြည့်။

မဓုမေဟိက (တိ) [မဓုမေဟ+ဣက] ဆီးချိုနာ ရှိသော၊ သူ။ မဓုမေဟိကောသိတိ ဘဏတိ။ ဝိ၊ ၂။၁၂။ (-၁၆။)

မဓုယဋ္ဌိကာ (ထီ) [မဓု+ယဋ္ဌိကာ] နွယ်ချို။ (သက္ကတစာန်များ၌ နွယ်ချို၊ကြံပင်ဟု ၂-နက် တွေ့ရ၏။) မဓုယဋ္ဌိကာတိပိ ပါဌော၊ ဝုတ္တဉ္စ "မဓုကံ ဂွါတကံ ယဋ္ဌိ-မဓုကံ မဓုယဋ္ဌိကာ"တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၇၇။

မဓုရ (ပု) [မဓု+ရ။ ရူ။၄၆၁။] (၁) အချို။ (၂) ဇီယာ။ (ဓာန်၊ သျှ၊သစ်။ဓာန်၊ဋီ၊သျှ။) စမ့်ပြု။ (ဓာန်၊ သျှ၊တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျှ။) (တိ) (၃) (က) ချိုသော၊ ချိုသောအရသာရှိ သော။ (ခ)ချိုသာ-သာယာ-သော၊ အလို ရှိအပ်-သာယာအပ်-သော။ (၁) မဓုရမ္ပိ ဝိဇာနာတိ။ ခါရိကမ္ပိ ဝိဇာနာတိ။ သံ၊ ၂။ ၇၂။ (-မဟာနိ။ ...၅၊) မဓုရန္တိ သပ္ပိဖာဏိ-တာဒိနာနုပ္ပကာရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆၉-၂၇...၊ (-မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၁၀။) (၂) ရသာဂေါ မဓုရော သာဒု။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၈၄။ (တိ) (၃) (က) မဓုရံ ဥဒကံ ပိဝထ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၅။ (-ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။) (ခ) ...မသ္မိံ သရီရသဏ္ဌာနေ သဒ္ဒေန မဓုရေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၇၁။ (-ဇာ၊ ၂။၁၁၆၊ ၁၃၅။ ထေရီ။ ၄၀၉။ ဝိမာန။ ၇၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၆၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၇၊၄၅၅။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆...။) မဓုရေနာဘိ ဣဋ္ဌေန သာတေန။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၃၃။ (-ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၁၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၈။)

မဓုရက (ပု၊န) [မဓုရ+က] (ပု) (၁) ဇီယာ၊ စမ့်ပြု။ (န) (၂) လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း။ (ပု) (၁) မဓုရကော စ ဇီဝကော။ ဓာန်။ ၅၉၄။ (န) (၂) မဓုရကံ ဝုစ္စတိ ကာယေ ဝိဘာရံ၊ သံ၊ဋီ၊ ၂။၂၄၄။

မဓုရကဇာတ (တိ) [မဓုရက+ဇာတ] ဖြစ်သော လေးလံ ထိုင်းမှိုင်းခြင်းရှိသော၊ တောင့်တင်း နိုင်မာသော၊ ပျင်းရိသော၊သူ။ အပိစ မေ ဘန္တေ မဓုရကဇာတော ဝိယ ကာယော။ ဒီ၊ ၂။၈၅။ (-မ၊၁။၄၁၀။သံ၊ ၂။၈၇၊အံ၊ ၂။၆၁။) မဓုရကဇာတောဝိယာတိသဉ္ဇာတဂရုဘာဝေါ၊ သဉ္ဇာတထဒ္ဓဘာဝေါ၊ သူလေ ဥတ္တာသိတပုရိ-သော ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၇။ မဓုရကဇာတောဝ အာလသိယဇာတော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၅။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၂၈၄။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၄၅။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၂၄၄၊ အံ၊ဋီ၊၃။၂၅။)

မဓုရကထာ (ထီ) [မဓုရ+ကထာ] (၁) ချိုသာ-သာယာ-သောစကား။ (တိ) (၂) ချိုသာ သော စကားရှိသော၊ သူ။ (၁) မဓုရကထံ

ကထေနေ္တာ သမ္မောဒိ။ သံ၊၄၊၁။ ၂၀၉။ (–အံ၊ ၄၊၂။၉၅။ ဇာ၊၄၊၃။ ၂၅၀။ ဇာ၊၄၊၅။ ၃၆၅။) (တိ)(၂)မဓုရကထော ဓမ္မကထိကော ဟုတွာ။ ဇာ၊၄၊၃။ ၃၂၁။ (–ဇာ၊၄၊၅။၃၇၃။)

မဓုရကပ္ပ (တိ) [မဓုရ+ကပ္ပ] အချိုနှင့်တူသော။ အတိမဓုရံ ဝုစ္စတိ မဓုရကပ္ပေါ။ စူဠနိ၊ ၂၃၃။ အပ၊၄၊၁။၁၄၀။

မဓုရခါဒနိယ (နပ) [မဓုရ+ခါဒနိယ] ချိုမြိန်–ကောင်းမြတ်–သောခဲဖွယ်။ အသံ လဒ္ဓ-လဍ္ဍုကါနိ မဓုရခါဒနိယာဒိနိ မယှညေဝ ဒေတိ။ ဇာ၊၄၊၃။၄၀၁။

မဓုရဂိဒ္ဓ (တိ) [မဓုရ+ဂိဒ္ဓ] သာယာဖွယ်၌ တပ်မက်မောသော၊ သာယာဖွယ်ကို မက်မော တွယ်တာသော၊သူ။ လောကော မဓုရဂိဒ္ဓေါ ခုရဓာရာလေဟကပုရိသော ဝိယ ဒုက္ခမေ္ဗာတိ။ ထေရ၊ ၄၊၂။ ၂၇၇။

မဓုရဂိရ (နပ) [မဓုရ+ဂိရ] (၁) ချိုသာ–သာယာ–သောစကား။ (တိ)(၂)ချိုသာ–သာယာ–သော စကားသံရှိသော၊ သူ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ)(၂) ပုတ္တမုခေါ နာမ ဖုသာကောကိလော ပဋိဝသတိ အတိဝိယ မဓုရဂိရော ဝိလာသိတနယနော မတ္တကော။ ဇာ၊၂။၁၁၅။

မဓုရဂိရဂန္ထိတ (တိ) [မဓုရဂိရ+ဂန္ထိတ] ချိုသာ–သာယာ–သောအသံဖြင့်ထစ်ချုံးသော။ မဓုရ-ဂိရဂန္ထိတေန ဉာဏဝရဝိဋ္ဌဇာလပရိဝေဌိတေန ကရုဏာဇလဘရိတေန မဟတာ ဓမ္မာမတမေ-ဃေန။ မိလိန္ဒ၊ ၂၀။

မဓုရဂ္ဂ (တိ) [မဓုရ+အဂ္ဂ](၁)သာယာခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော၊ အဆုံး၌ကျေနပ်မှုရရှိသော။ (မိမိ စိတ်ဆိုး အမျက်ထွက်နေသည့် ရန်သူ အပေါ်၌ ဒေါသအလျောက် လက်စားချေ၊ လက်တုံ့ပြန်ပြီးနောက် ကျေနပ်မှုရရှိလာခြင်း ကြောင့် စိတ်ဆိုးအမျက်ထွက်မှု အောဓကိုပင် "မဓုရဂ္ဂ"ဟု ဝိသေသနပုဒ်ဖြင့် အထူးပြု၍ သုံးနှုန်းသည်။)(၂)ချိုသောအရသာဟူသော အဖို့အစုရှိသော။(၁)ကောဓဿ ဝိသမူလဿ၊ မဓုရဂ္ဂဿ ဒေဝတေ။ သံ၊၁။၃၉။ (–၁၆၃။ မ၊၄၊၃။၃၀၈။) မဓုရဂ္ဂဿာတိ....သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဟံ သန္ဓာယ "မဓုရဂ္ဂေါ"တိ ဝုတ္တော၊ ဤမသ္မိံ ဟိ ဌာနေ ပရိယောသာနံ "အဂ္ဂ"န္တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ၄၊၁။၇၁။ မ၊၄၊၃။ ၂၁၀။ (–သံ၊၄၊၁။၁၃၅။) (၂) အဖ္ဖလံ မဓုရဂ္ဂံ၊ တိတ္တကဂ္ဂမနုဿရံ။ ထေရ။ ၃၂၂။ (–သံ၊၃။၁၃၀။) မဓုရဂ္ဂန္တိ မဓုရရသ-ကောဋ္ဌာသံ။ ထေရ၊၄၊၂။၂၇၆၊

မဓုရတရ (တိ) [မဓုရ+တရ] အလွန်ချိုသော။ လောကသ္မိံ လောဏမ္ဗိလာဒီနံ သဗ္ဗရသာနံ သစ္စမေဝ မဓုရတရံ။ သံ၊၄၊၁။၉၁။ (–သုတ္တနိ၊ ၄၊၁။ ၂၂၆။)

မဓုရတိက (နပ) [မဓုရ+တိက] ချိုမြိန်သောအမြုတ်။ ဂေါကာပုန ဥဋ္ဌိတာနိ မဓုရတိကာနိ ခါဒိ-သန္တိ။ ဇာ၊၄၊၁။၁၁၅။

မဓုရထည (တိ) [မဓုရ+ထည] ချိုမြိန်သော နို့ရည်ရှိသော၊ သူ။ မဟာသတ္တဿ ပန အာဟိဒ်သာဒိပေါ်သဝင်္ဂတာ အလမ္ဗုဿနိယော မဓုရထညာယော စာဘုသင္ဂိ ဓာတိယော အဒါသိ။ ဇာ၊၄၊၆။၃။

မဓုရဓမ္မ (ပု) [မဓုရ+ဓမ္မ] ချိုမြိန်ကောင်းမြတ် သောတရား။ တေ ဇန ဗောဓိသတ္တဿ မဓုရဓမ္မံ သုတွာ ဒေကဂ္ဂစိတ္တာ ဟုတွာ။ ဇာ၊၄၊ ၆။၃၄။

မဓုရဓမ္မကထာ (ဣ) [မဓုရ+ဓမ္မကထာ] ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော တရားစကား။ မြဟ္မာသာ-ရေန နာနာနယဝိစိတ္တံ မဓုရဓမ္မကထံ ကထေ-သိ။ ဇာ၊၄၊၁။၁၁။ (–ဇာ၊၄၊၅။၂၇၉။)

မဓုရဓမ္မကထာသဝန (နပ) [မဓုရဓမ္မကထာ+သဝန] ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော တရား စကားသံကို နာကြားခြင်း၊ ဗောဓိဝနံ

မဓုရဓမ္မကထာသဝန် ပဋ္ဌသီလသမာဒါနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃၀။

မဓုရဓမ္မကထိက (တိ) [မဓုရဓမ္မကထာ+ဣက] ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော တရားစကားကို ဟောကြားတတ်သော၊ တရားဟောကောင်းသော၊ သူ။ နု ဘဒ္ဒေန္တ ကုမာရဒီဃေန မဓုရဓမ္မကထိကေန နာမ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၇၄။

မဓုရနိဂ္ဃောသ (ပု) [မဓုရ+နိဂ္ဃောသ] (၁) ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော တရားသံ။ (**တိ**) (၂) ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော တရားသံရှိသော။ (၁) တာ ဘဂဝတော မဓုရနိဂ္ဃောသံ သုတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။ (**တိ**) (၂) တဒါ မဓုရနိဂ္ဃောသော မဟာကာရုဏိကော ဇိနော။ အပ၊ ၂။ ၂၂၈။

မဓုရန္နပါန (နု) [မဓုရ+အန္နပါန] ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော ထမင်းအဖျော်။ ဖုဿဿ ဘဂဝတော သာသနေ မဓုရန္နပါနေ သာလိဘောဇနာဒယော စ ဘုဉ္ဇမာနေ ဒိသွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၉။

မဓုရပံသု (နု) [မဓုရ+ပံသု] ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်–သန့်ရှင်း–သော မြေ။ အမဓုရပံသုံ ဟရာပေတွာ မဓုရပံသုံ ပက္ခိပါပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၆။

မဓုရပဋိသန္ထာရ (ပု) [မဓုရ+ပဋိသန္ထာရ] ချိုသာသောစကားအစေ့အစပ်၊ သာယာသောစကားစပ်။ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ သက္ကစ္စံ ဝန္ဒိတွာ မဓုရပဋိသန္ထာရံ ကရောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၅။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၈၁။)

မဓုရပါန (နု) [မဓုရ+ပါန] ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အဖျော်။ သုဘောဇနံ ဘောဇေတွာ မဓုရပါနံ ပါယေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၈။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၀။)

မဓုရပူဝ (ပု) [မဓုရ+ပူဝ] ချိုသောမုန့်၊ မုန့်ချို။ မဓုပိဏ္ဍိက–ကြည့်။

မဓုရဖလ (နု) [မဓုရ+ဖလ] (၁) ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အသီး။ (**တိ**) (၂) ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အသီးရှိသော။ (၁) ယထာ နိမ္ဗဗီဇကောသာတကီဗီဇာဒီနိ မဓုရဖလံ န နိပ္ဖာဒေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၈၇။ (တိ) (၂) သစေ ဟိ အယံ မဓုရဖလော အမ္ဗရုက္ခော အဘဝိဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၉။

မဓုရဖလာဖလ (နု) [မဓုရ + ဖလာဖလ] ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော သစ်သီးကြီးငယ်။ သော မဓုရဖလာဖလာနိ ဟတ္ထိနံ ဟတ္ထေသု ဒတွာ မာတု ပေသေတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၁၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၃၂။)

မဓုရဗျဉ္ဇန (တိ) [မဓုရ+ဗျဉ္ဇန] ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော ဟင်းလျာရှိသော။ ဝေဝံ မဓုရဗျဉ္ဇနံ ဘတ္တံ န လဘာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၄။

မဓုရဘာသိတ (နု) [မဓုရ+ဘာသိတ] ချိုသာစွာ ပြောဆိုအပ်သောစကား။ ကထာ ပဝတ္တိတာနိ မန္တဟာသိတာနိ စ မဓုရဘာသိတာနိ စ မံ.... ကရိဿတိတိ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၉၈။

မဓုရမံသ (နု) [မဓုရ+မံသ] ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော အသား။ တသ္မိံ ယေဝ စ ခဏေ ပဉ္စသတာ မိဂလုဒ္ဒကာ မဓုရမံသံ ဒတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၉၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၀၀။)

မဓုရမဓုရ (တိ) [မဓုရ+မဓုရ] အလွန်အလွန် ချိုမြိန်သော။ သောဏပဏ္ဍိတော ပန ဒွိန္နံ ဂန္ဓာ မဓုရမဓုရာနိ သုပက္ကသုပက္ကာနိ အာဟရိတွာ ဥပနာမေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၃၃။

မဓုရမ္ဗဗီဇ (နု) [မဓုရ+အမ္ဗဗီဇ] ချိုမြိန်သော သရက်မျိုးစေ့။ မဓုရမ္ဗဗီဇံ ရောပေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇။

မဓုရမ္ဗဗီဇရောပန (နု) [မဓုရမ္ဗဗီဇ+ရောပန] ချိုမြိန်သောသရက်မျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးခြင်း။

တဿ ဟိ ပုရိသဿ မဓုရမ္ပိ ဝိဇ္ဇေဟရာပန ဝိယ ဝိပဿနာသမ္ဘာဒိဋ္ဌိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။

မဓုရယုတ္တဿရ (တိ) [မဓုရယုတ္တ+သရ] သာယာ မှုနှင့်ယှဉ်သော အသံရှိသော၊ သာယာသော အသံရှိသော၊ သူ။ မဓုဿရ-ကြည့်။

မဓုရရဝ (ပု) [မဓုရ+ရဝ] ချိုသာ-သာယာ-သော အသံ။ သော ဟိ ရာဇနိဝေသနဿ ကဋ္ဌနထုပိကာယ နိသီဒိတွာ ရာဇနိဿိတံ မဓုရရဝံ ရဝိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆၊၂၆၅။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။)

မဓုရရသ (တိ) [မဓုရ+ရသ] (၁) ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော အရသာ၊ ကောင်းမွန် မြိန်ရှက်သော အရသာ။ (တိ) (၂) ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော အရသာရှိသော။ (၁) ဒေဝ အဇ္ဇ ပဋ္ဌာယ မမ ကနိဋ္ဌံ ဝိနာ ကိဉ္စိ မဓုရရသံ န ခါဒိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၈၈။ (တိ) (၂) ကုမ္ဘမတ္တာနိ ဖလာနိ ဖလန္တိ မဓုရရသာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။

မဓုရရသဒ (တိ) [မဓုရရသ+ဒါ+အ] ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော အရသာကို ပေးတတ်သော။ ဇိဝှံ ရတ္တကမ္ဗလပဋလံ ဝိယ မုဒုသိနိဒ္ဓ မဓုရရသဒံ မညန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။

မဓုရရသဝိဿဇ္ဇက (တိ) [မဓုရရသ+ဝိဿဇ္ဇက] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ် သော အရသာကို ယိုစီးစေတတ်သော၊ မဓုဿဝ-ကြည့်။

မဓုရရသသီတဝိကိရိယ (တိ) [မဓုရရသ+သီတဝိကိရိယ] ချိုသော အရသာ၊ အအေးဓာတ် ပျံ့နှံ့ခြင်း အကျိုးဆက်ရှိသော။ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇာနိ မဓုရရသသီတဝိကိရိယာနိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၀။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မဓုရရသသီတဝိရိယ (တိ) [မဓုရရသ+သီတဝိရိယ] ချိုသော အရသာ အေးသောအကျိုး သက် စွမ်းအားရှိသော။ (ပဟာဘုဋ္ဌ၀၁၊ဒုဂ္ဂါ။ ၂၁၁-၌ ချိုမြိန် အေးမြသော သီတဝိရိယကျက် ရှိသည် ဟုပြန်သည်။) ခဇ္ဇဘောဇ္ဇာနိ မဓုရရသသီတဝိရိယာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆-အလားတူဝါကျ၌ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇာနိ "မဓုရသသိနိဒ္ဓသီတဝိရိယာနိ" ဟု လည်းကောင်း၊ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၀-၌ "မဓုရရသသီတဝိကိရိယာနိ" ဟု လည်းကောင်း ရှိသည်။ ထိုပုဒ်များလည်းကြည့်။)

မဓုရရူပ (နု) [မဓုရ+ရူပ] ကောင်းမွန်သော ရုပ်။ သန္တံ သုခုမံ ဖလစိတ္တံ ယထာ ဘံ မဓုရရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၈၂။

မဓုရဝစန (နု) [မဓုရ+ဝစန] (၁) ချိုသာ-သာယာ-သော စကား။ (တိ) (၂) ချိုသာ-သာယာ-သော စကားရှိသော၊ သူ။ (၁) ဘာဝ မဓုရဝစနေန ဗဇ္ဈိတွာ ဝသန္တိဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂၁၇၊ ၂၁၈။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၅။) (တိ) (၂) ဥဘယဉ္စာပိ မဓုရဝစနော ဂီ အနဉ္ဉာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၁။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆၊၂၅၇။)

မဓုရဝါဒ (တိ) [မဓုရ+ဝဒ+အ] ချိုသာစွာ ပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။ ဓေဝံ ဝဂ္ဂုဝဒေါ မဓုရဝါဒေါ ပေမနိယဝါဒေါ။ မဟာနိ။၃၅၃။ မဓုရဝါဒေါတိ အာဒီသု ဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ မဓုရံ ဝဒတီတိ မဓုရဝါဒေါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၈၇။

မဓုရဝဿိတ (နု) [မဓုရ+ဝဿိတ] သာယာ သော တွန်သံ။ သီတေန မေဃာဝိတေန သဉ္ဇာတကိစ္စိတာ မဓုရဝဿိတံ ဝဿန္တာ။ ထေ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။

မဓုရဝါစာ (ထီ) [မဓုရ+ဝါစာ] ချိုသာ-သာယာ-သော စကား။ ကမ္မံ ကရောန္တာပိ မဓုရဝါစာယ တထာ ကတာကာဝံ ပဋိစ္စန္တ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၄၁။

မဓုရဝိပါက (နု) [မဓုရ+ဝိပါက] ကောင်းမြတ်သော အကျိုး၊ ဓေဝံ ကာယဒုစ္စရိတဿ ဒီနိ မဓုရဝိပါကံ န နိဗ္ဗတ္တေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၇။

မဓုရသံသဂ္ဂ (ပု) [မဓုရ+သံသဂ္ဂ] အချိုနှင့် ရောနှောခြင်း။ သော မဓုရသံသဂ္ဂေန ပုန မဓုံရောဝ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။

မဓုရသ (ပု) [မဓု+ရသ] (၁) ပျားရည် အရသာ။ (တိ) (၂) ချိုသော–ပျားရည်–အရသာရှိသော။ (၁) ခရဏုံ အာဒါယ မဓုံ သမ္မာဒေတွာ မဓုရသ မနုဘဝတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၃၂။ (တိ) (၂) မဓုဂန္ဓနှင့် မဓုမဓုက–ကြည့်။

မဓုရသဒ (တိ) [မဓုရသ+ဒါ+အ] ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အရသာကို ပေးတတ်သော။ ဇီဝံ ရဇ္ဇကမ္ဗလာဠလံ ဝိယ မုဒုသိနိဒ္ဓ-မဓုရသဒံ မညန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။

မဓုရသဒ္ဒ (ပု) [မဓုရ+သဒ္ဒ] (၁) ချိုသာ–သာယာ–သော အသံ။ (တိ) (၂)ချိုသာ–သာယာ–သော အသံရှိသော၊ သူ။ (၁) ဇေံ မဟာသတ္တော ဒေဝါနံ မဓုရသဒ္ဒေန ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၆၀။) (တိ) (၂) ကရဝီကာ စ မဓုရသဒ္ဒါ ကောကိလာ ဂါယန္တိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။

မဓုရသဘာဝ (တိ) [မဓုရ+သဘာဝ] အလိုရှိအပ်–ကောင်းမြတ်–သော သဘောရှိသော။ မဓုရသဘာဝ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀) န္တိ ဣဋ္ဌဇာတိ-ကံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၂၀။

မဓုရသမ္ဗန္ဓ (ပု) [မဓုရ+သမ္ဗန္ဓ] အချိုကိုဟောသော – မဓုရသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော–သမ္ဗန္ဓသဒ္ဒါ။ ဣမိဿာ ဘဒ္ဒန္တ မဟာပဇာပတိယာ ဇောဋ္ဌမတလံ သမ္ဗန္ဓံ သေယျထာ ခုဒ္ဒမဓု အနီလကံ၊ ဇေမဿာဒန္တိ ဣဒံ မဓုရသမ္ဗန္ဓံ နာမ၊ အံ၊ဋီ၊၂၊၂၃၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀-သမ္ဗန္ဓပုဒ် အဖွင့်ကြည့်။)

မဓုရသသန္နိ (တိ) [မဓုရသ+သန္နိ] ချိုမြိန်–ကောင်းမြတ်–သော အရသာကို ယိုစီးစေတတ်သော။ မဓုဿဝ–ကြည့်။

မဓုရသသန္နိဿိတဘာရိ (တိ) [မဓုရသ+သန္နိ, ဿဘာဘာရိတ] ချိုသောအရသာကိုမှီသော-ချိုသောအရသာဖြင့်ပြည့်သော။ ဓဇ္ဇသော-ဇ္ဇာနိ မဓုရသသန္နိဿိတဘာရိတာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ ၂။ ၄၆။ မဓုရရသသိတဝိရိယာ-ကြည့်။

မဓုရသာ (ထီ) [မဓုရသ+ဏ+အာ။ ခါန်၊ဋီ။ ၂၇၇] မုဒရက်၊ သပြက်၊ စပျစ်။ မဒ္ဒိကာ တု မဓုရသာ။ ခါန်။၂၇၇။

မဓုရသုတ္တ (နံ) [မဓုရ + သုတ္တ] မဓုရသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယပါဠိ၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၄ သုတ်။ မ၊၂။ ၂၇၀-၇။ ဇေံ မေ သုတန္တိ မဓုရံသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။

မဓုရဿရ (ပု) [မဓုရ+သရ] (၁) ချိုသာ–သာယာ–သော အသံ။ (တိ) (၂) ချိုသာ–သာယာ–သော အသံရှိသော၊သူ။ (၁) သော မဟာဇနေ သန္တပ္ပေတိတေနာဝါယ ဓုရေ ဌတွာ ပဒေ့ ဝိဓုနိတွာ မဓုရဿရံ နိစ္ဆာရေတွာ နံ့မှ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၃၇၇။) (တိ) (၂) ဇာတော ခေါ်ပန ဘိက္ခဝေ ဝိပဿီ ကုမာရော.... မဓုရဿရော စ ပေမနိယဿရော စ။ ဒီ၊၂။၁၇။ (အပ၊၁။ ၃၆၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၃။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၄၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၆။၇) မဓုရဿရောတိ သာတဿရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။ မဓုရဿရော့တိ သောတသုခ-ဿရော၊ သောတသုခတာ စဿ အာဟိယ ဣဋ္ဌာကာရော့ရာတိ အာဟ သာတဿရောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၂။

မဓုရဿာဒ (တိ) [မဓုရ+အဿာဒ] သာယာရုံမျှ ကောင်းမြတ်သော၊ သာယာရုံမျှဖြင့် ကောင်းသည်ဟု ထင်မှတ်ရသော။ ကဋုက မဓုရ-ဿာဒံ၊ ပိယနိဗန္ဓနံ ဒုခံ။ ထေရ၊ ၃၂၂။ ပရိကပ္ပသမ္ဘဝေန အမူလကေန အဿာဒမ-ဒတ္တေန မဓုရကာယ မဓုရဿာဒံ။ ထေ၊ဋ္ဌ၊၂၊ ၂၇၇။

မဓုရဟတ္ထရသာ (ထီ) မဓုရဟတ္ထရသာမည်သူ။ မဓုရဟတ္ထရသာ ဥပါသိကာ ကာလကတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၃။

မဓုရာ (ထီ) [မထ + ဥရ + အာ။ မောဂ်၊၇။ ၁၄၇။] မဓုရာ-မြို့-ပြည်။ (သခ်တအဘိဓာန် ကျမ်းများ၌ ထဆင်ထူးနှင့် ဓအောက်ခြိုက် ၂-ချက်သင့်ဟု အမိန့်အဆိုရှိသည်။ ပါဠိနှင့် ပါကတကျမ်းများ၌ ဓအောက်ခြိုက်နှင့် "မဓုရာ"ဟု ပါဠိအရှိများ၍ သခ်တကျမ်းများ၌ကား ထဆင်သူးနှင့် "မထုရာ' ဟု ပါဠိအရှိများသည်။ ဗုဒ္ဓသာသနိကပဌဝိဝင်။၂၇၇။) သမဏော ခလု ဘော ကစ္စာနော မဓုရာယံ ဝိဟရတိ ဂုန္ဒာဝနေ။ မ၊၂။၂၇၀။ (-အံ၊၁။၆၀၊ ၃၆၀။ အံ၊၂။၂၂၄။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၇။) မဓုရာယန္တိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ မဓုရာယန္တိ ဥတ္တရမဓုရာယံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၀။

မဓုရာကာရ (ပု) [မဓုရ+အာကာရ] (၁) သာယာဖွယ်အခြင်းအရာ။ (တိ) (၂) ကောင်းမြတ်သော-အခြင်းအရာ-သဏ္ဌာန်-ရှိသော (အသံ,မျက်လုံး)။ (၁) အဿာဒေါ ပိ မဓုရာကာရော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။ (တိ)(၂) ဝေဝဏ္ဏုရူပေါ မဓုရာကာရော သရော သုယျတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၂။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၇။)

မဓုရာဟာရ (ပု) [မဓုရ+အာဟာရ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော-အစာအာဟာရ။ မယံ ရတ္တိန္ဒိဝံ သဟတ္ထေန နာနာကမ္မာနိ ကုရုမာနာပိ ဝေဠုပံ မဓုရာဟာရံ န လဘာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။

မဓုရောဒက (နှ) [မဓုရ+ဥဒက] (၁) ချိုသောရေ၊ရေချို။ (၂) ပျားရည်နှင့် ရောသောရေ။ (တိ) (၃) ချိုသော ရေရှိသော။ (၁) အတ္တိ နုခေါ ဣမသ္မိံ လောကေ ဝေဠုပသာ မဓုရောဒကသ အလာဘေန ကိလိဿမာနာ သတ္တာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ (၂) မဓုလာဇေ စေဝ မဓုရောဒကဉ္စ ဒတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၆။ (တိ) (၃) စတုရာသီတိ ယောဇနသဟဿဂမ္ဘီရော မဟာသမုဒ္ဒေါ မဓုရောဒကော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၁၊၇၇။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၅။)

မဓုရောဒကပါန (နှ) [မဓုရောဒက+ပါန]ချိုသောရေကိုသောက်ခြင်း။ ဘိသမူလခါဒနေန စေဝ မဓုရောဒကပါနေန စ ခုပ္ပိပါသာနံ ဝိနီတတာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၅။

မဓုရောဒကသမ္ပုဏ္ဏ (တိ) [မဓုရောဒက+သမ္ပုဏ္ဏ] ချိုသောရေဖြင့် ပြည့်သော။ မဓုရောဒကသမ္ပုဏ္ဏာ၊ သရာ ဇာတန္တိ တေ သဒါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။

မဓုရောဒါတဝစန (နှ) [မဓုရောဒါတ+ဝစန] သာယာသန့်ရှင်းဖြူစင်သောစကား။ သုခဝိနီဂ္ဂတတ္တာ မဓုရောဒါတဝစနလာဝဏ္ဏယုတ္တေန သိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ။၅၇၃။

မဓုရောဒါရဝစန (နှ) [မဓုရောဒါရ+ဝစန] သာယာမြင့်မြတ်သောစကား။ ကရဏသမ္ပတ္တိဇနိတ သုခဝိနိဂ္ဂတမဓုရောဒါရဝစနလာဝဏ္ဏယုတ္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၄။ မဓုရဝစနဉ္စ ဥဒါရဝစနဉ္စ မဓုရောဒါရဝစနံ။ ပါစိတ်၊ ယော။၆၅၂။ (ပါစိတ်၊ ယော၌ သာဝဏ္ဏယုတ္တနေရာဝယ် နေလာဝဏ္ဏယုတ္တဟု ရှိသည်။)

မဓုလင်္ဂီ (ထီ) [မဓု+လင်္ဂီ] နွယ်ချို။ မဓုလင်္ဂီ-ဘာ(ဇာ၊၂။၃၄၆)တိ လင်္ဂီမဓုကဉ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၁၅။

မဓုလင်္ဂီကာ (ထီ) [မဓုလင်္ဂီ+က+အာ။ မဓုရ+ဌာ+ဏ+က+အာ။ မဓုရသဘာဝေ တိဋ္ဌတီတိ မဓုလင်္ဂီကာ၊ ရဿလောပ၊သကတ္တေ ကော စ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၇၇။] နွယ်ချို။ မဓုလင်္ဂီက(ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၁) န္တိ ယဋ္ဌိမဓုကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၉၉။

မဓုလာဇ (ထီ၊ပု) [မဓု+လာဇ] ပျားရည်နှင့် ရောသောပေါက်ပေါက်၊ ပျားရည်ဆမ်းသော

ပေါက်ပေါက်။ မဓုလာဇေ ခါဒါပေတွာ မဓုပါနီယံ ပါယေတွာ။ ဇာ၊ ၃၊ ၆။ ၂၃၅။ (–၂၆၆။)

မဓုဝဏ္ဏ (ပု) [မဓု+ဝဏ္ဏ] (၁) ပျားကောင်အဆင်း။(တိ) (၂)ပျားရည်အဆင်းရှိသော။ (၁) မဓုပိင်္ဂလက္ခိ–ကြည့်။(တိ)(၂)မဓုဂန္ဓ–ကြည့်။

မဓုဝဏ္ဏပိင်္ဂလ (တိ)[မဓုဝဏ္ဏ+ပိင်္ဂလ]ပျားကောင်အဆင်းကဲ့သို့ ကြောင်သော မျက်စိရှိသော၊ သူ။မဓုပိင်္ဂလ–ကြည့်။

မဓုဝဿ (န) [မဓု+ဝဿ] ပျားရည်မိုး။ မဓုဝဿံ ပဝဿိတ္ထ၊ ပုဗ္ဗကမ္မဿိဒံဖလံ။ အပ၊၁။၁၅၁။

မဓုဝါသိဋ္ဌ (ပု) မဓုဝါသိဋ္ဌမည်သူ။ ဝါနရော မဓုဝါသိဋ္ဌော၊ ဘဂ္ဂေ့ ကာဠုဒါယီ။ စရိယာ၊၃။ ၂၀၂။

မဓုသက္ခရာ (ထီ) [မဓု+သက္ခရာ] ပျားသကာ။ မမ သက်ပ္ပမညာယ၊ ဘဝတေ မဓုသက္ခရာ။ အပ၊ ၂။ဂ၊ ၇၇။

မဓုသက္ခရာဘိသင်္ခတ (တိ) [မဓုသက္ခရာ+အဘိသင်္ခတ] ပျားသကာဖြင့် စီရင်အပ်သော။ မာတာ မဓုသက္ခရာဘိသင်္ခတံ ပါယာသံ အဒါသိ။ ထေရာ၊၃၊၁။၈၈။

မဓုသမာနဂန္ဓ (တိ) [မဓုသမာန+ဂန္ဓ] ပျားရည်နံ့မွှေးသော အပွင့် ပွင့်သောသစ်ပင်တစ်မျိုး။ မဓုဂန္ဓိယ–ကြည့်။

မဓုသာက(န) [မဓု+သာက] ချိုမြိန်သောအရသာရှိသော ဟင်းရွက်ကျက် (မုချ)။ ချိုမြိန်သော အစာအာဟာရ (ဥပစာ)။ မဓုသာက-(ဒီ၊၃၊၂။ ၂၅၈)န္တိ မဓုရာဟာရံ ယံကိဉ္စိ အတိထိနော ဒါတဗ္ဗံ အာဟာရံ ဥပစာရေန ဧဝံ ဝဒတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂၊ ၂၂၇။

မဓုသိတ္ထ (န) [မဓု+သိတ္ထ] ပျားဖယောင်း။ မဓုသိတ္ထံ ပရိသုဒ္ဓံ ယာဝဇီဝိကံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၂။

မဓုသိတ္ထက (န) [မဓု+သိတ္ထက] ပျားဖယောင်း။ မဓုသိတ္ထကေန သာရေတု (ဝိ၊၄။၂၅၂)န္တိ မဓုသိတ္ထကေန မက္ခေတုံ။ ဝိ၊၃၊၄၊၄၉။

မဓုသိတ္ထကပိလောတိကာ (ထီ) [မဓုသိတ္ထက+ပိလောတိကာ] ပျားဖယောင်းဖြင့် –လိမ်း–ကျံ–တိုက်–အပ်သော ပုဆိုး၊ပျားဖယောင်းပုဆိုး။ သရိတသိပါဋိကန္တိ မဓုသိတ္ထကပိလောတိကံ။ ဝိ၊၃၊၄။၄၉။ မဓုသိတ္ထကပိလောတိကန္တိ မဓုသိတ္ထကေန မက္ခိတံ ပိလောတိကံ။ ပါစိတိ၊ယော၊၄၅၆။

မဓုသီသက (န) [မဓု+သီသက] ပျားလပို့။ မဓုဂေါဠက–ကြည့်။

မဓုဿရ (တိ) [မဓု+သရ] ချိုသာ–သာယာ–သော အသံရှိသော၊ သူ။ မဓုဿရေတိ မဓုရယုတ္တဿရေ။ ဇာ၊၃၊၅။၃၁၈။

မဓုဿဝ (တိ) [မဓု+သု+အ] ချိုမြိန်–ကောင်းမြတ်–သောအရသာကိုယိုစီးစေတတ်သော။ ပဋ္ဌာရော မဓုဿဝေါ။ပေတ။၄၅၅။(–၁၅၆။ ဒီ၊၃၊၁။၁၆၀၊၁၆၁။ မ၊၁၊၁။၃၄၇။) မဓုဿဝေါတိ မဓုရရသဝိဿန္ဒကော။ပေတ၊၃။၁၁၂။ မဓုဿဝေါတိ မဓုရသသန္ဒနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၇၃။

မဓူကပါန (ဝိ၊၃။၃၄၄) သည် မဓုကပါနမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ မဓုကပါန–ကြည့်။

မဓွာသဝ (ပု)[မဓု+အာသဝ] အရက်။ (သပျစ်သီးဖြင့် ပြုအပ်သောအရက်၊ သစ်မည်စည်ပွင့်ဖြင့်ပြုအပ်သော အရက်၊ ပျားရည်ဖြင့်ပြုအပ်သောအရက်များကို "မဓွာသဝ" သဒ္ဒါဟောသည်။) ဖလာသဝေါ မဓွာသဝေါ ဂုဠာသ-

၁၀၊၊ ဝိ၊ ၂။၁၄၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၅။ မဇ္ဈသာ- ဝေါ် နာမ မုဒ္ဒိကာနံ ဇာတိရသေန ကာတော၊ ကောကမဓုနာပိ ကရိယတိတိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၇။ မဓု (၄) လည်းကြည့်။

မန် (ဗျ) [ဤသံ ဂ်ိဋ္ဌ မနံ အပေ။ ဓာန်။၁၁၄၈။] စဉ်ငယ်၊ အနည်းငယ်၊ နည်းနည်း။ မန် ဂုဋ္ဌော အဟောသိ (ဝိ၊၃။၁၄၇) တ် ဤသက် အပ္ပတ္တဝုဋ္ဌာဘာဝေါ အဟောသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၁။ မနမ်ိ ဥပက္ကုဋ္ဌိတော (ဇာ၊၁၊၂၃) တိ ထောကေနမှိ ဈာမော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၉။ မန္တ်ိဂူမသာ ဝိဝရဏံ ဤသကန္တိ၊ ဤသက် ဝုဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊တိ၊ ၂။၁၅၅။ (မန်ဂုဋ္ဌော=မျောလုသည်၊ မျောလုံဖြစ် သွားသည်။ မန်နာသိတော=ပျက်စီးလုချေ၏၊ ပျက်စီးလုနီးနီးဖြစ်သွား၏။ မန်ပရိဘူ- တော=နှိပ်စက်ခံရလုနီးနီးဖြစ်၏။ နီတိ၊ပဒ။ ၁၀၇-၈။)

မန (ပုံ၊န) [မန်+အ။ မနတိ ဇာနာတိတိ မနော။ ဓာန်၊ဋီ ၁၅၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၂။ မူလဋီ၊၁။၈၉။ မု+ယု။ ဣတိပုတ်၊ဋ္ဌ။၈၄။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၃၂၀။ မာ+ယု။ သုစိ။ (မနသ်-သံ။) ထောမ-၌ နပုလ္လိင်သာရှိသည်။] သိတတ်- နိုင်းချိန်တတ်-သောသဘော၊စိတ်၊ဝိညာဏ်။ ပဏ္ဍရ၊ မနော၊ မနာယတနံ။ အဘိ၊ဓ။၁၈။ (-သံ၊၁။၁၅။ အဘိ၊ဝိ။၆၉။ ဓမ္မ။၁၃။ ဣတိ- ဝုတ်။၂၁၁။ ထေရီ။၃၇၉။ ဇာ၊၁။၉၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၁။) အာရမ္မဏံ မိနမာနံ ဇာနာတိတိ မနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။) မနန္တိ စိတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁၉။ နာဠိယာ မိနမာနပုရိသော ဝိယ အာရမ္မဏံ မုနာတိ ပရိစ္ဆိန္ဒတော ဇာနာတိတိ မနော။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၁။

မနအလ္လီယနက (တိ) [မန+အလ္လီယနက] စိတ်ငြိကပ်ဖွယ် ကောင်းသော၊ စိတ်နှလုံး မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော။ မနောရမာ မနအလ္လီယနကာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။

မနစ္ဆဋ္ဌ (တိ) [မန+ဆဋ္ဌ] စိတ်-မနိန္ဒြေ-လျှင်- ခြောက်ခုမြောက်ရှိသော။ ဣန္ဒြိယာနဉ္စ မန- စ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၄၄။)

မနစ္ဆဋ္ဌိန္ဒြိယသံဝရသီလ (န) [မနစ္ဆဋ္ဌိန္ဒြိယ+သံဝ- ရသီလ] မနိန္ဒြေလျှင် ခြောက်ခုမြောက် ရှိ သော ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်းကြောင်းသီလ။ ဣန္ဒြိယသံဝရောတိ မနစ္ဆဋ္ဌိန္ဒြိယသံဝရသီလာ- ဒိကော သဗ္ဗော သံဝရော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၆၂။

မနတိ (ကြိ) [မန+အ+တိ] သိ၏။ မနတီတိ မနော၊ ဝိဇာနာတိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၆။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၀။) မနတေ-မူလဋီ၊၁။၈၉။

မနတေ (ကြိ) [မန+အ+တေ] သိ၏။ အထက် ပုဒ်ကြည့်။

မနန (န) [မန+ယု] သိခြင်း၊ စိတ်။ သေယျာ ဒိဝသေန အတ္တနော မနနံ (မနံ?) ပဂ္ဂဟော မာနော။ အနုဋီ၊၁။၁၈၂။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

မနနဋ္ဌ (ပု) [မနန+အတ္ထ] သိခြင်းအနက် သဘော။ မနနဋ္ဌေန မနော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၁။ အနုဋီ၊၁။၁၁၁။

မနနမတ္တ (ထီ၊န) [မနန+မတ္တ] သိခြင်းမျှ သိကာမျှမတ္တ။ "မနနမတ္တံ ဝိညာဏံ မနော- ဝိညာဏံ" နှိ "ယာဘာ မနနမတ္တာ ဓာတု မနောဓာတု" တိ။ အနုဋီ၊၁။၁၃၃။ (-သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၂၉။)

မနနလက္ခဏ (န) [မနန+လက္ခဏ] သိခြင်း- အမှတ်အသား-လက္ခဏာ။ တဒေဝ မနန- လက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၈။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၀။

မနနုလက္ခဏဟေတု (ပု) [မနနုလက္ခဏ + ဟေတု] သိခြင်းလက္ခဏာဟူသောအကြောင်း။ မနနုလက္ခဏောတိ မနနုလက္ခဏဟေတု။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၀၂။

မနနာဘာဝ (ပု) [မနန + အဘာဝ] (အမှန်၊ အမှား) သိမှု–ဆုံးဖြတ်နိုင်မှု–မရှိခြင်း။ ဝိမတီတိ ဓမ္မေသု သမ္မာ, မိစ္ဆာ ဝါ မနနာဘာဝတော သံသယိတဗ္ဗေန အမတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၉၀။

မနနီယ (အံ၊ဋီ၊၃။၁၈၂)၌ ညည် မာနနီယမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၇၁-ကြည့်။)

မနပရိညာ (ထိ) [မန+ပရိညာ] စိတ်ကိုပိုင်းခြား၍ သိခြင်း။ တဿ သမုဒယာဒိတော ပရိဇာနနံ မနပရိညာတိ အယံ ဝိသေသော။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၂၁၀။

မနလ္လိယနက (တိ) [မန+အလ္လိယနက] စိတ်ကပ်ငြိဖွယ်ကောင်းသော၊ နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ် ကောင်းသော။ မနောရမာ မနလ္လိယနကာ သောဏ္ဏမာလာ သုဝဏ္ဏပုပ္ဖပန္တိယော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။

မနဝဍ္ဎက (တိ) [မန+ဝဍ္ဎက] စိတ်နှလုံးကိုပွားစေတတ်သော။ မနောဘာဝနီယာနန္တိ မနဝဍ္ဎကာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။

မနဝဍ္ဎန (နု) [မန+ဝဍ္ဎန။ ထိ-၌ မနဝဍ္ဎနီ။] (၁) စိတ်နှလုံးကို ပွားစေခြင်း။ (တိ) (၂) စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော။ (၁) မနဝဍ္ဎနေန မနံ အလ္လိယနာကာရေန အာသနာ ဝုဋ္ဌာယ ပစ္စုဂ္ဂမနံ န ကရောန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။(–ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၆၃။) (တိ) (၂) သာ ပနဿာ ကန္တတာ အတိဝိယ ဣဋ္ဌတာယ မနဝဍ္ဎနတာယ သောဘဏတာယာတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၃။ ဗဇမနာပါတိ န မနဝဍ္ဎနီ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၂၄၉။

မနဝဍ္ဎနက (တိ) [မန+ဝဍ္ဎနက] စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော။ မနာပေါတိ တေသံ မနဝဍ္ဎနကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။ (–၃၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၅။) မနဝဍ္ဎနကောတိ ပီတိမနဿ ပရိဗြူဟနတော ဥပရူပရိ ပီတိစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒကော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၉။ မနဝဍ္ဎနကာတိ မနောဟရာ၊ တေန ပရိဂ္ဂဟပွန္တောပိ ဣဋ္ဌဘာဝံ ဂဏှာတိ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၄၃။ (–အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၉။)

မနသညာ (ထိ) [မန+သညာ] စိတ်၌ဖြစ်သော အမှတ်သညာ၊ စိတ်အမှတ်။ မတ္တိကာပိဏ္ဍာဒိကေ ဝါ မနံ မနသညံ နိဝေသေယျ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၂၆၄။

မနသန္တာနသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မနသန္တာန+သမ္ပယုတ္တ] စိတ်အစဉ်နှင့်ယှဉ်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မနသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မန+သမ္ပယုတ္တ] စိတ်နှင့်ယှဉ်သော။ မာနသောတိ မနသမ္ပယုတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ မနသိ ဇာတောတိ မာနသော၊ တံ ပန မနသန္တာနသမ္ပယုတ္တတာယာတိ အာဟ "မနသမ္ပယုတ္တော" တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၁၀။

မနသာကဋ္ဌ (ကြိ) [မနသိ=စိတ်၌၊ မနသာ= စိတ်ဖြင့်၊ အကဋ္ဌ=ပြုကြကုန်လော၊ မနသာကဋ္ဌ = နှလုံးသွင်းကြကုန်လော။ မနသာကဋ္ဌသည်မနသ်တစ်ပုဒ် သို့မဟုတ် မနသာ တစ်ပုဒ်အကဋ္ဌတစ်ပုဒ်ဖြစ်၍ မာန်တည်ပုဒ်အဖြစ် ထားစရာမလိုပေ။ သို့ရာတွင် ပါဠိသဒ္ဒါ မကျွမ်းကျင်သူများအဖို့ ပုဒ်ရှာရာ၌လွယ်ကူ၍ အနက်ထင်စေခြင်းအကျိုးငှာ တည်ပုဒ်ပြုလုပ်၍ အနက် ပေးပြထားသည်၊ နိရုတ္တိဒီပနီ၊နှာ၊ ၄၄-၌မူ သရနှောင်းရာ၌ "သ" လာထားသည် ဟု ဆိုသေး၏။] မာ ဝေါ မနသာကဋ္ဌ။ ဝိ၊၁။ ၉။ အံ၊၁။၁၇၂။ ပဋ္ဌိသံ၊၄၀၂။မာ ဝေါ မနသာကဋ္ဌာတိ နိစ္စံ သုခံ အတ္တာ သုဘန္တိ မာ မနသိ အကရိတ္ထ။ ပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။မာ မနသာ ကရိတ္ထ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၁။)

မနသာကာသိ (ကြိ) [မနသိ၊ စိတ်၌။ အကာသိ၊ ပြုပြီ။ မနသာကာသိ၊ နှလုံးသွင်းပြီ။] အနု-လောမာဒ္ဒိလောမံ မနသာကာသိ။ ဝိ၊၃။၁။ မနသာကာသီတိ မနသိ အကာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၅။မနသာကာသီတိ ဧတ္ထ ဣကာရလောပ-ဝသေန သန္ဓိတိ အာဟ မနသိ အကာသီတိ။ ပါစိတ်၊ယော။၁၈၆။

မနသာစာရ (တိ) [မန + စာရ။အလုတ္တသမာသ်။] စိတ်ဖြင့်သွားလာရှာမှီးသော၊သူ။ စရန္တိ ဣရိ-ယာပထစာရံ အဂ္ဂဟေတွာ မနသာစာရော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကလျာဏမိတ္တံ ပရိယေသန္တော-တိ အတ္ထော။ ဝမ္မ၊ဋ္ဌ။၁။ ၂၉၆။

မနသာဒေသနာ (ထီ) [မန+ဒေသနာ] စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်သော ဒေသ-နာ။ အနန္တော အပရိမာဏော အဟောသိ၊ အယံ တာဝ မနသာဒေသနာ နာမ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။၃၄။)

မနသာနုစိန္တိတ (တိ) [မန+အနုစိန္တိတ] စိတ်-ဖြင့် အဖန်ဖန်ကြံစည်အပ်သော။ မနသာနု-စိန္တိတ (နေတ္တိ။၃၄)န္တိ စိတ္တေန အနုအနု စိန္တိတံ။နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၀၃။

မနသာနုပေက္ခဏ (န) (ထီ၊န) [မန + အနုပေက္ခ-န] စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန် ရှုခြင်း။ ယာ ဝိမံသာ တုလနာ ဥပပရိက္ခာ မနသာနုပေက္ခဏာ။ နေတ္တိ။ဂ။ စိတ္တေန အနုအနုပေက္ခဏာ မနသာ-နုပေက္ခဏာ။ နေတ္တိ။ဋ္ဌ။၅၄။ ဧဝံ သုတာဓမ္မာ-ယရိစိတာနံ မနသာနုပေက္ခနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၅။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၃။)

မနသာနုပေက္ခိတ (တိ) [မန+အနုပေက္ခိတ] စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုအပ်သော။ဝစသာ ပရိစိ-တာ မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ မ၊၁။၂၇၃။ အံ၊၁။၃၃၁၊၅၀၃။(–မ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ။) မနသာနုပေက္ခိတာတိ စိတ္တေန အနုပေက္ခိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃၊အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၄။မ၊ဋီ၊၁။၁၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၆၂။မနသာ အနုအနု ပေက္ခိတာ ဘာဂသော နိဇ္ဈာယိတာ စိန္တိတာ မနသာနုပေက္ခိတာ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၈။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။ (ဝိ၊၂။၇၄–၌ မနသာ အနု-ပေက္ခိတာဟု ဝါကျရှိ၏။ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခိတာ =အဖန်ဖန် ကြံအပ်ကုန်ပြီဟု အနက်ပေး။)

မနသာနုဝိစရိတ (တိ) [မန+အနုဝိစရိတ] စိတ်ဖြင့်–အဖန်ဖန်–စိစစ်– သုံးသပ်– အပ်သော။ အပရိယောသိတ္တာ ပဋ္ဌာနေ အပရိယော-သိတ္တာ နော ပဋ္ဌာနေ မနသာနုဝိစရိတံ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။ မနသာ အနုဝိစရိ-တတ္တာ မနသာနုဝိစရိတံ နာမ။မ၊ဋီ၊၂။၉၀။

မနသာဘိနိမ္မိတ (တိ) [မန+အဘိနိမ္မိတ] စိတ်ဖြင့်ဖန်ဆင်းအပ်သော။ မနသာဘိနိမ္မိတာ (ဝိမာန။၉၁)တိ “ဣမေ ဣဒိသာ ဟောန္တူ” တိ စိတ္တေန နိမ္မိတာ‌ဒိသာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၇။

မနသာဘိပတ္ထိတ (တိ) [မန+အဘိပတ္ထိတ] စိတ်ဖြင့်– အလိုရှိ– တောင့်တ – အပ်သော။ ယံ ကိဉ္စိ ပဥ္စ မနသာဘိပတ္ထိတံ။ ဇာ၊၂။၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။

မနသာဘိသမိဟိတ (တိ) [မန+အဘိသမိဟိတ] စိတ်ဖြင့် မွေးရှု–ကြံစည်အပ်–အားထုတ်အပ်–သော(ပြဿနာ)။ ပုစ္ဆာမိ တံ ဗြာဟ္မဏ ယဒေတ္တ တယာ မနသာဘိသမိဟိတံ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၈၀။

မနသာဘိသိဋ္ဌ (တိ) [မန+အဘိသိဋ္ဌ] စိတ်ဖြင့် အဘိသိက်သွန်းလောင်းသော၊ သူ။ သယမေဝ သာမံ မနသာဘိသိဋ္ဌော။ သုတ္တနိ။၄၁၇။ မနသာ “အဟံ ပဏ္ဍိတော” တိ အဘိသိဉ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။

မနသာဝဇ္ဇာပိတ (တိ) [မန + ဝဇ္ဇာပိတ] စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်သော။ ဒေသနာတိ တာသာ မနသာဝဇ္ဇာပိတာယ

ပါဠိယာ ဒေသနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၃၂။)

မနသိကတ (တိ) [မန+ကတ] စိတ်၌ ထားအပ်သော၊ နှလုံးသွင်းအပ်သော။ ယဒေဝဿ ဒိဝါ သမာဓိနိမိတ္တံ မနသိကတံ ဟောတိ- (အံ၊၂။၂၈၂)တိ ယံ ဧဝ တဿ တေနော ပုရိမဒိဝသဘာဂေ သမထနိမိတ္တံ စိတ္တေကတံ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။

မနသိကတကာလ (ပု) [မနသိကတ + ကာလ] နှလုံးသွင်းရာ အခါ။ မနသိကာရေန္တ-ကြည့်။

မနသိကတဝေလာ (ထိ) [မနသိကတ+ဝေလာ] နှလုံးသွင်းရာ အခါ။ ဝိဒိတဝေလာယန္တိ မနသိကတဝေလာယန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၃၉၅။

မနသိကတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မန+ကတွာ။ နိ၊ဋ္ဌ၊နှာ။ ၄၄။] စိတ်၌ ထား၍၊ နှလုံးသွင်း၍။ အဋ္ဌိံ ကတွာ မနသိကတွာ သဗ္ဗံ စေတသာ သမန္နာဟရိတွာ။ [...]

တသေဝ တေန မနသိကရဏ ာသမ္ပဝမာပ။ အနု၊ဋီ၊၃။၄၂။

မနသိကရဏီယ (တိ) [မန+ကရဏီယ] စိတ်၌ ထားအပ်သော၊ နှလုံးသွင်းအပ်သော။ အကောဝိဒေါ သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတော မနသိကရဏီယေ ဓမ္မေ နပ္ပဇာနာတိ။ မ၊၁။၉။ (–မ၊ဋီ၊၁။၁၂၇၊၁၅၂။)

မနသိကရဏု(ဏူ)ပါယ (ပု) [မနသိကရဏ + ဥပါယ] နှလုံးသွင်းခြင်း အကြောင်း။ ယော စ မနသိကာတဗ္ဗော၊ ယော စ မနသိကရဏုပါယော။ မူလ၊ဋီ၊၁။၁၈၄။ ယော စ မနသိကရဏူပါယော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၇၉။

မနသိကရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မန+ကရိတွာ] စိတ်၌--ဖြစ်စေ၍--ထား၍၊နှလုံးသွင်း၍။ သတော သမ္ပဇာနော ဥဋ္ဌာနသညံ မနသိ ကရိတွာ။ သံ၊၂။၃၃၀။ မဟာနိ။၂၈၅။ (–ဝိ၊၄။၄၃၉။)

[...]

...ရိတ္ဝာတိ... ဥဋ္ဌာနသညာ ...၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ...သိကရိတွာတိ အတ္တနော ...ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၆။

... [မန+ကရိသတိ] နှလုံး... ...တံ ပါဠိကာခံ သဘာနိမိတ္တံ ...၊၁။၃၁။ မ၊ဋီ၊၁။၁၂၇။ ...သို့ ဝိပန္နသတိ တံ နိမိတ္တံ ...၁။၁၄၇။

... [မန+ကရိသာမိ] နှလုံး... ...နှ မနသိကရိသာမိတိ ...ပါဒိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၄၈။ ...။) မနသိကရေတိ–

... [မန+ကရေယ] နှလုံး... ...ဗဟိဒ္ဓါဝ မနသိကရေ- ...မနသိကရေတိ–ကြည့်။

...၂၆၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။)မနသိကရိတွာ-ကြည့်။

မနသိကရဏ (နှ) [မန+ကရဏ] စိတ်၌ ထားခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း။ တဿ မနသိကရဏေန ဖလသမာပတ္တိ ဝေလာ ဥဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၃–၄။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၇၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၃။ မူလ၊ဋီ၊၁။၁၈၃။)

မနသိကရဏကာလ (ပု) [မနသိကရဏ+ကာလ] နှလုံးသွင်းရာအခါ။ ပစ္ဆာ သဇ္ဈာယာဒိဝသေန မနသိကရဏကာလေ ဗျဉ္ဇနာနိ ဝါ မိစ္ဆာ-ရောပေတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၀၁။

မနသိကရဏကာလပရိယာဒါန (နှ) [မနသိကရဏကာလ+ပရိယာဒါန] နှလုံးသွင်းရာ ကာလ ပြီးဆုံးခြင်း။ တတ္ထ တဿ နိမိတ္တဿ မနသိ-ကရဏကာလပရိယာဒါနဿ ဝသေန ဝိဘင်္ဂနံ။ မ၊ဋီ၊၂။၇၇။

မနသိကရဏာသမ္ပဝ (ပု) [မနသိကရဏ + အသမ္ပဝ] နှလုံးသွင်းမှု မရှိခြင်း။ ဓေတေန

ဥဋ္ဌာနသညာ မနသိ... ...ဗ်ဥ္ဇာ ၄ပေပ... ...၂၈။ မဇ္ဈတ္တံ မန... ...စိက ဥပ္ပါဒေတွာ။

မနသိကရိဿတိ (ကြိ) ...သွင်းလတ္တံ့။ တ...သော... မနသိကရိဿတိ။ ... မနသိကရိဿတီတိ... အာဝဇ္ဇိဿတိ။ ...

မနသိကရိဿာမိ (ကြိ) ...သွင်းအံ့။ ဣဓပါဠိ ကိ... အမနသိကာရော ... (–အပ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄...) ကြည့်။

မနသိကရေယျ (ကြိ) ...သွင်းအံ့၊ ဟန္ဒာဟံ... ယံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂၇။

မနသိကရေယျ (ကြိ) [မန+ကရေယျ] နှလုံးသွင်းရာ၏။ သစေ ဘိက္ခဝေ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တော ဘိက္ခု ကေမန္တံ သမာဓိနိမိတ္တံယေဝ မနသိကရေယျ။ အံ၊၁။၂၅၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မနသိကရေ-တိ (ကြိ) [မန+ကရောတိ။ ကရ-ကြောင့် ဣ-သာ၊ မန နောင် ဣ-ကြောင့် သ-လာ။ နီရုတ္တိ၊နှာ။၄၄။] စိတ်၌ ထား၏၊ နှလုံးသွင်း၏။ အာလောကသညံ မနသိကရောတိ။ ဒီ၊၃။၁၈၆။ (—အဘိ၊ပု။၁၃၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၉။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂၅။) မနသိကရောတိ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၂။ (နီရုတ္တိ၊နှာ။၄၀-၌ ဤလာ၍ မနသိကရောတိလည်းရှိ၏။)

မနသိကရောထ (ကြိ) [မန+ကရောထ] စိတ်၌ တားကြကုန်လော၊ နှလုံးသွင်းကြကုန်လော။ ယံ သုဏာထ သာဓုကံ မနသိကရောထ။ မ၊၁။၁။ (—ဝိ၊၁။၉။ အံ၊၁။၁၇၁။ ပဋိသံ။ ၄၀၂။) မနသိကရောထာတိ အာဝဇ္ဇေထ သမန္နာဟရထာတိ အတ္ထော။ အဝိက္ခိတ္တစိတ္တာ ဟုတွာ နိသာမေထ စိတ္တေ ကရောထာတိ အဓိပ္ပါယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ (—ပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။) အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မနသိကရောန္တ (တိ) [မန+ကရောန္တ။ ထိ—၌ မနသိကရောန္တိ] စိတ်၌ထားသော၊ နှလုံးသွင်းသော၊ သူ။ န အမနသိကာရာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ မနသိကရောန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ဝိ။၃၃၂။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၁။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂။) မနသိကရောန္တဿာတိ အာဝဇ္ဇေန္တေဿ မနသိကရောန္တဿ၊ ဘောဂံ ဟိ စိတ္တာနံ အာဝဇ္ဇနေန သမန္နာဟရဏကာလေ မနသိကာတကာလေယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၇။ တာ ဝေဟော ဈာယန္တော ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကရောန္တိယော ကာစိ ဒုတိယဖလံ ကာစိ တတိယဖလံ ပါပုဏိံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။

မနသိကရောန္တိ (ကြိ) [မန+ကရောန္တိ] စိတ်၌ ထားကုန်၏၊ နှလုံးသွင်းကုန်၏။ ပဋ္ဌမဗောဓိယံ ကိရ ဘိက္ခူ ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကရောန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ မနသိကရောတိ-ကြည့်။

မနသိကရောမ (ကြိ) [မန+ကရောမ] စိတ်၌ထားကုန်အံ့၊ နှလုံးသွင်းကုန်အံ့။ မနသိကရောမာတိ ဧကဂ္ဂစိတ္တာ ဟုတွာ စိတ္တေ ဌပေယျာမ။ ကင်္ခါ။ ၉၉။ မနသိကရောမာတိ အာဝဇ္ဇေမ၊ သမန္နာ-ဟရာမာတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၅၉။ မနသိကရောတိ-ကြည့်။

မနသိကရောမိ (ကြိ) [မန+ကရောမိ] စိတ်၌ထားအံ့၊ နှလုံးသွင်းအံ့။ အဟံ့ အသုကသတိပဋ္ဌာနံ နာမ မနသိကရောမိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။ မနသိက-ရောတိ-ကြည့်။

မနသိကရောသိ (ကြိ) [မန+ကရောသိ] စိတ်၌ ထား၏၊ နှလုံးသွင်း၏။ ယံ တွံ ပါတိမောက္ခ ဥဒ္ဒိသမာနေ န သာဓုကံ အဋ္ဌိံ ကတွာ မနသိ-ကရောသိ။ ဝိ၊၂။၁၉၀။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၄။) မနသိကရောတိ-ကြည့်။

မနသိကရောဟိ (ကြိ) [မန+ကရောဟိ] စိတ်၌ ထားလော၊ နှလုံးသွင်းသော။ တေန ဟိ မဟာ-ရာဇ သုဏောဟိ သာဓုကံ မနသိကရောဟိ၊ ဘာသိဿာမီတိ။ ဒီ၊၁။၅၈။(—၁၂၇။မ၊၁။၂၅၈။ မိလိန္ဒ။၁၃၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။) မနသိကရောဟီတိ အာဝဇ္ဇ၊ သမန္နာဟရာတိ အတ္ထော၊ အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ဟုတွာ နိသာ-မေဟိ စိတ္တေ ကရောဟီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ မနသိကရောတိ-ကြည့်။

မနသိကာတဗ္ဗ (တိ) [မန+ကာတဗ္ဗ] စိတ်၌ထား အပ်သော၊ နှလုံးသွင်းအပ်သော။ ကာလေန ကာလံ သမာဓိနိမိတ္တံ မနသိကာတဗ္ဗံ။ အံ၊၁။၂၅၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ မနသိ-ကာတဗ္ဗာတိ စိတ္တေ ကာတဗ္ဗာ၊ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာတိ

အတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၀၁။ (–မူလ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၁၅၁။)

မနသိကာတဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာန (န) [မနသိကာတဗ္ဗ+ကမ္မဋ္ဌာန] စိတ်၌ထားအပ်–နှလုံးသွင်းအပ်–သော ကမ္မဋ္ဌာန်း။ မနသိကာတဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနံ ပုစ္ဆိတုံ ဘန္တေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅။

မနသိကာတုံ (ဗျ) [မန+ကာတုံ] စိတ်၌ထားခြင်းငှါ၊ နှလုံးသွင်းခြင်းငှါ။ ကမ္မံ ခေါ ပန မေ ကရောန္တေန န သုကရံ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနံ မနသိကာတုံ။ ဒီ၊၃။၂၁၂။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၁။ ဝိမတိ၊၁။၁၂၆။)

မနသိကာရ (ပု) [မန+ကာရ။ ကရဏံ ကာရော၊ မနသ္မိံ ကာရော မနသိကာရော။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၀၆။ မနသိကာရောတိ စေတ္တ အလုတ္တသမာသော ပုဗ္ဗေနိပါတေသာတိအာဒီသု ဝိယ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။၃၁၉။ရူ၊နှ၁။၁၉၉။ရူ၊ဋ္ဌီ။၁၅၁။ နိရုတ္တိ၊နှ၁။၄၄။] စိတ်၌ထားခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၊ မနသိကာရ။ အဓိမောက္ခော အတ္ထိ၊ မနသိကာရော အတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၃၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ ကိရိယာ ကာရော၊ မနသ္မိံ ကာရော မနသိကာရော၊ ပုရိမမနတော ဝိသဒိသံ မနံ ကရောတီတိပိ မနသိကာရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၇။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၇။ သာရတ္ထ၊၂။၁၉၄။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၄၉။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၅။) နိရုတ္တိ၊နှ၁။၄၀–၌ ဤ လာ၍ မနသိကာရ– လည်းရှိ၏။

မနသိကာရသည် အာရမ္မဏပဋိပါဒက မနသိကာရ၊ ဝီထိပဋိပါဒက မနသိကာရ၊ ဇဝနပဋိပါဒက မနသိကာရဟု သုံးမျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အာရုံကို ဖြစ်စေတတ် ထင်စေတတ် စီရင်တတ်သော မနသိကာရသည် အာရမ္မဏပဋိပါဒက မနသိကာရမည်၏၊ တရားကိုယ်မှာ မနသိကာရ စေတသိက်ဖြစ်သည်။ ဝီထိစိတ်ကို ဖြစ်စေတတ် စီရင်တတ်သော မနသိကာရသည် ဝီထိပဋိပါဒက မနသိကာရ မည်၏၊ တရားကိုယ်မှာ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်သည်။ ဇောစိတ်ကို ဖြစ်စေတတ် စီရင်တတ်သော မနသိကာရ သည် ဇဝနပဋိပါဒက မနသိကာရ မည်၏၊ တရားကိုယ်မှာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်သည်။ မနသိကာရ စေတသိက်သည် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို အာရုံသို့ မှေးရှုနှင်သကဲ့သို့ ပြေးစေသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံနှင့်ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စရှိ၏။ စိတ်၏အာရုံ၌ ရှေးရှုဖြစ်၍ဖြစ်ကြောင်းတရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။ အာရုံလျှင် နီးသော အကြောင်းရှိ၏။ ဝိတက်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ရှေးရှုတင်ပေး၏၊ မနသိကာရ သည် ဝိတက်တင်ပေးသော အာရုံ၌ သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို ယှဉ်ပေးတတ်၏။ ရထားထိန်းသည် အာဇာနည်မြင်းတို့ကို လိုရာအရပ်သို့ ရောက်အောင် မောင်းနှင်သကဲ့သို့ မနသိကာရသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ရောက်အောင် မောင်းနှင် တတ်ရကား ရထား ထိန်း နှင့် တူသည် (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၇။ ဝိဘာဝိနီ။၁၀၆)။ သမ္မာမနသိကာရဟု သမ္မာပုဒ်ဖြင့် အထူးပြုရာ၌ မနသိကာရအရ ဉာဏ်ကို အရကောက်ရသည် (ဒီ၊၁။၁၂–၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။ ၃၉၄)။ ယောနိသောမနသိကာရဟု လာရာ၌ ကုသိုလ်၏ ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်းဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းဒွေ့၊ အယောနိသောမနသိကာရဟု လာရာ၌ အကုသိုလ်၏ ပကတူပနိဿယပစ္စည်း ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းဒွေ့ကို အရကောက်ရ သည် (ဒီ၊၂။၂၆။ အံ၊၁။၂၊၃၊၁၂။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၀၇–၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀–၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၊ ၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၇၅။ ဝိဘာဝိနီ။၁၂၄။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၃၀၂)။ ယောနိသောမနသိကာရ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဗောဇ္ဈင်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာသည် (သံ၊

၃။ ၁၆၁။ သံ၊၄၊၃။၂၆၂)။ ယောနိသောမနသိကာရသည် ပညာမဟုတ်၊ ဆိတ် ကျဲ နွား စသော တိရစ္ဆာန်များ၌ မနသိကာရရှိသော်လည်း ပညာမရှိချေ။ မနသိကာရသည် ငုံးစုခြင်း(=ဥဟန)လက္ခဏာရှိ၏၊ ပညာသည် ပိုင်းဖြတ်ခြင်း (=ဆေဒန) လက္ခဏာရှိ၏ (မိလိန္ဒ။ ၃၁)။ အယောနိသောမနသိကာရကို နှိပ်ကွပ်အပ်၏၊ ယောနိသောမနသိကာရကို ချီးပင့်အပ်၏ (မိလိန္ဒ။၁၈၄)။ မနသိကာရစေတသိက်ကို ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ သီးခြားထုတ်၍ မဟော၊ ယေဝါပနက တရားစု၌သာ ထည့်သွင်း ဟောတော်မူသည် (အဘိ၊႒၊၁၊၁၇၆)။

မနသိကာရကထာ (ထီ) [မနသိကာရ+ကထာ] နှလုံးသွင်းမှု–မနသိကာရ–နှင့်– ပတ်သက်– ဆက်စပ်–သက်ဆိုင်–သော စကား။ ဣဒါနိ အဓိဂယှ မနသိကာရကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊႒၊၃။၂၅၁။

မနသိကာရကမ္မ (န) [မနသိကာရ+ကမ္မ] နှလုံးသွင်းမှု။ ကမ္မမေဝါတိ မနသိကာရကမ္မမေဝ။ အနုဋီ၊၂၊၁၅၇။

မနသိကာရကာလ (ပု) [မနသိကာရ+ကာလ] နှလုံးသွင်းချိန်။ တေနာပိ မနသိကာရကာလေ ပဌမံ ဂါထာယ သဇ္ဈာယော ကာတဗ္ဗော။ အဘိ၊႒၊၂။၂၁၄။ (–ဝိ၊႒၊၂။၂၆။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁၆။)

မနသိကာရကိစ္စ (န) [မနသိကာရ+ကိစ္စ] နှလုံးသွင်းခြင်းကိစ္စ။ တာဝ ဣမေသံ နိမိတ္တာနံ မနသိကာရကိစ္စံ နတ္ထိ။ မ၊႒၊၁၊၄၉၁။

မနသိကာရကိစ္စန္တရယောဂ (ပု) [မနသိကာရကိစ္စန္တရ+ယောဂ] နှလုံးသွင်းမှု ကိစ္စတမျိုးနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ ဝိသဒိသံ မနသိကာရေန မနသိကာရကိစ္စန္တရယောဂတော ဝိပါကော ဝိယ အနန္တရဘာဝေနေဝ န ဟောတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၂၆။

မနသိကာရကုသလတာ (ထီ) [မနသိကာရ+ကုသလတာ] နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာသော သူ၏ အဖြစ်၊ နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာခြင်း။ ကတမေ ဒွေ ဓာတုကုသလတာ စ မနသိကာရကုသလတာ စ။ အံ၊၁။၈၂။ အဘိ၊၈။၁၅၅၊ ၂၅၉။(–ဒီ၊႒၊၃။၁၆၂။) မနသိကာရကုသလတာတိ တာသံ ယေဝ ဓာတူနံ အနိစ္စာဒိဝသေန လက္ခဏတ္တယံ အာရောပေတွာ ဇာနနံ။ အံ၊႒၊၂။ ၅၅။ (–အဘိ၊႒၊၁။ ၆၅၊၄၂၄။ မူလဋီ၊၁။၁၈၄။) လက္ခဏာဒိဝသေန အနိစ္စာဒိဝသေန စ မနသိ ကရဏံ မနသိကာရော၊ တတ္ထ ကောသလ္လံ မနသိကာရကုသလတာ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၅၁။

မနသိကာရကောသလ္လ (န) [မနသိကာရ+ကောသလ္လ] နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာသောသူ၏အဖြစ်၊ နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာခြင်း။ ဣမေဟိ ဒသဟာကာရေဟိ မနသိကာရကောသလ္လံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊႒၊၂။၅၃။ (–ခုဒ္ဒက၊႒။၃၁။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၇၈။ မူလဋီ၊၁။ ၁၈၄။)

မနသိကာရကောသလ္လကထာ (ထီ) [မနသိကာရကောသလ္လ+ကထာ] နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာသောသူ၏ အဖြစ်ကို ဆိုကြောင်း စကား။ တေန ဝုတ္တံ မနသိကာရကောသလ္လကထာယံ ....အာဟစ္စ တိဋ္ဌတီတိ။ အဘိ၊႒၊၂။ ၂၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၇။

မနသိကာရက္ခဏ (ပု) [မနသိကာရ+ခဏ] နှလုံးသွင်းသောအခါ။ အနိစ္စတော ဝါ ဒုက္ခတော ဝါ အနတ္တတော ဝါ မနသိကာရက္ခဏေ ဝိပဿနာဉာဏာနုဘာဝေန ပကတိယာဝ ဩဘာသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ၊႒၊၂။ ၁၉၀။

မနသိကာရဇာနန (န) [မနသိကာရ+ဇာနန] နှလုံးသွင်းမှု– မနသိကာရ– ၏ အစွမ်းဖြင့် သိခြင်း၊ နှလုံးသွင်းပုံကို သိခြင်း။ မနသိကာရောပိ "ဧဝံ ပဝတ္တေတဗ္ဗော ဧဝံ ပဝတ္တော" တိ ဇာနနံ မနသိကာရဇာနနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၇၉။ မူလဋီ၊၁။၁၈၃။

မနသိကာရဇာနနပညာ (ထီ) [မနသိကာရ+ဇာနနပညာ] နှလုံးသွင်းမှု–မနသိကာရ–၏ အစွမ်းဖြင့် သိသောပညာ။ သမ္မသနပဋိဝေဓ- ပစ္စဝေက္ခဏဝိမိနော ဇာနနပညာ မနသိကာရ- ဇာနနပညာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၇၅။ ဥဂ္ဂဟဇာနန- ပညာ (ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၇၅) ကြည့်။

မနသိကာရနိရုတ္တိ (ထီ) [မနသိကာရ+နိရုတ္တိ] မနသိကာရနာမည်။ ဥဂ္ဂဟောပိဟိ မနသိကာရ သမ္ပယောဂတော မနသိကာရနိရုတ္တိံ လဒ္ဓုံ အရဟတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၇၉။ (–မူလဋီ၊၁။၁၈၄။)

မနသိကာရနိရောဓ (ပု) [မနသိကာရ+နိရောဓ] နှလုံးသွင်းမှု–မနသိကာရ–ချုပ်ခြင်း။ မနသိ- ကာရနိရောဓာ ဓမ္မာနံ အတ္ထင်္ဂမော။ သံ၊၃။ ၁၆၀။

မနသိကာရပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မနသိကာရ+ပဋိဗဒ္ဓ] နှလုံးသွင်းမှုနှင့်စပ်သော။ ယာနိ တာနိ ဝဇ္ဇာနိ ....စိတ္တုပ္ပါဒကရဏီယာနိ မနသိကာရ- ပဋိဗဒ္ဓါနိ။ အဘိ၊ဝိ။ ၂၅၆။ (–မဟာနိ။၁၃၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၃၆။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၃။)မနသိကာရ- ပဋိဗဒ္ဓါနီတိ မနသာ အာဝဇ္ဇိတမတ္တေနေဝ ကတ္တဗ္ဗပဋိကမ္မာနိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂၇။

မနသိကာရပါဒ (နပ) [မနသိကာရ+ပါဒ] မနသိ- ကာရပုဒ်။ မနသိကာရပါဒေ ပန စတုဗ္ဗိဓာပိ ပညာ ဥဂ္ဂဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၇၈။ (–မ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၅၀။)

မနသိကာရပဒေသ (ပု) [မနသိကာရ+အပဒေ- သ] မနသိကာရကို ညွှန်းပြခြင်း။ မနသိကာရ- ပဒေသေန (မနသိကာရာပဒေသေန?) ဝေဒနာ ဝုတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၅၂၂။

မနသိကာရပရိယာပန္န (တိ) [မနသိကာရ+ ပရိယာပန္န] နှလုံးသွင်းမှု-မနသိကာရ–၌ အကျုံးဝင်သော။ ဧဝံ သန္တေပီတိ ယဒိပိ မန- သိကာရပရိယာပန္နတာယ "မနသိကာရော" တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၃၂။

မနသိကာရပရိယောသာန (တိ) [မနသိကာရ+ ပရိယောသာန] မနသိကာရအဆုံးရှိသော။ ဝုတ္တာ ဖဿာဒယော မနသိကာရပရိယော- သာနာ။ အနုဋီ၊၃။၁၁။

မနသိကာရပ္ပယောဂ (ပု) [မနသိကာရ+ ပယောဂ] နှလုံးသွင်းမှု၌ အားထုတ်ခြင်း။ ဝုတ္တနယေန မနသိကာရပ္ပယောဂေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ....သမ္ပာဒေနေန၊ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၅။

မနသိကာရပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [မနသိကာရ+ပဝတ္တိ] နှလုံးသွင်းမှု၏ ဖြစ်ခြင်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေ မန- သိကာရပ္ပဝတ္တိ သုတ္တဒ္ဓယေ ဝုတ္တာ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၄၅။

မနသိကာရပ္ပဝတ္တိဒဿန (နပ)[မနသိကာရပ္ပဝတ္တိ+ ဒဿန] နှလုံးသွင်းမှုဖြစ်ပုံကို ပြခြင်း။ နာနာ- ကာရေဟိ ဝါ မနသိကာရပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စံ သင်္ခတန္တိ- အာဒိမာဟ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၄၆။)

မနသိကာရဖာသုတာ (ထီ) [မနသိကာရ+ ဖာသုတာ] နှလုံးသွင်းမှု၏ ချမ်းသာသည်၏ အဖြစ်၊ နှလုံးသွင်းမှုချမ်းသာခြင်း။ အာဝါသ- သပ္ပါယာဒိလာဘေန မနသိကာရဖာသုတာ ဘာဝနာနုကူလတာ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၆။

မနသိကာရဗဟုလ (တိ) [မနသိကာရ+ဗဟုလ] များစွာ နှလုံးသွင်းမှုရှိသော၊ နှလုံးသွင်းမှု များသော၊ သူ။ စတုရာရက္ခံ အဟာပေန္တော မနသိကာရဗဟုလော ဝိဟရထ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၁၆။

မနသိကာရဘူမိ (ယီ) [မနသိကာရ+ ဘူမိ] နှလုံးသွင်းရာ အရပ်။ ဣဒံ ပန အာနာပါ- နဿတိကမ္မဋ္ဌာနံ....မဟာပုရိသာနမေဝ မနသိ- ကာရဘူမိဘူတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။

မနသိကာရမဂ္ဂ (ပု) [မနသိကာရ+မဂ္ဂ] နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်း။ တဋ္ဋ အတ္တတော မနသိကာရမဂ္ဂေဟိ အပရာပရံ သဥ္ဇရဏကာဝါတောတိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၂။

မနသိကာရမုခ (နပ) [မနသိကာရ+မုခ] နှလုံးသွင်းမှုကို အဦးမူခြင်း။ တတြိဒံ မနသိကာရမုခေနေဝ သဇ္ဈာယဝိဓာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။

မနသိကာရယောဂ္ဂ (နပ) [မနသိကာရ+ယောဂ္ဂ] နှလုံးသွင်းမှုအား လျော်ကပ်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းရန် သင့်လျော်ခြင်း။ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ပါဠိတော အတ္ထတော စ ဥဂ္ဂဟေတွာ မနသိကာရယောဂ္ဂံ ကတွာ ဌိတော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၆၀။

မနသိကာရရဟိတ (တိ) [မနသိကာရ+ရဟိတ] နှလုံးသွင်းခြင်းမှ ကင်းသော၊ သူ။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာယ မနသိကာရရဟိတာ အရိယဓမ္မဿ အကုသလာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၈၂။

မနသိကာရဝရတ္တမ (တိ) [မနသိကာရ+ဝရတ္တမ] နှလုံးသွင်းထိုက်သည်ဖြစ်၍ အလွန်မြတ်သော (ဘုရားစကား)။ ဇိနဝစနံ န မဒ္ဒိတဗ္ဗံ၊ မနသိကာရဝရုတ္တမံ။ မိလိန္ဒ။၃၅၀။

မနသိကာရဝိဓာန (နပ) [မနသိကာရ+ဝိဓာန] နှလုံးသွင်းမှုအစီအရင်။ ဣဒံ ပန မနသိကာရဝိဓာနံ၊ ဣမေ ဘိက္ခု….မနသိကရောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၉။)

မနသိကာရဝိဓိ (ပု) [မနသိကာရ+ဝိဓိ] နှလုံးသွင်းမှု အစီအရင်။ တတြာယံ မနသိကာရဝိဓိဂဏနာ အနုဗန္ဓနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၅၀။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၇၆။)

မနသိကာရဝေလာ (ထီ) [မနသိကာရ+ဝေလာ] နှလုံးသွင်းချိန်။ မနသိကာရဝေလာယံ မနသိကာရံ ကရောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၂၃၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၆။)

မနသိကာရသန္တတာ (ထီ) [မနသိကာရ+ သန္တတာ] နှလုံးသွင်းမှု၏ ငြိမ်သက်သည်၏ အဖြစ်၊နှလုံးသွင်းမှုငြိမ်သက်ခြင်း။မနသိကာရသန္တတာယ "နာယံ ပုဗ္ဗေ ဝိယ သြဠာရိကာ ဓမ္မပ္ပဝတ္တီ " တိ သခါရာဘာနဒရထာနံ သုခုမတာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၂။

မနသိကာရသမုဋ္ဌာန (တိ) [မနသိကာရ+ သမုဋ္ဌာန] နှလုံးသွင်းခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ နှလုံးသွင်းမှုကြောင့် ဖြစ်သော။ ဆန္ဒမူလကာ ကုသလာ ဓမ္မာ မနသိကာရသမုဋ္ဌာနာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၇။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၀။ ၃၁၂။ (–မ၊ဋီ၊၁။၁၀၅။)

မနသိကာရသမုဒယ (ပု) [မနသိကာရ+သမုဒယ] (သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့်)နှလုံးသွင်းမှု၏ဖြစ်ခြင်း။ မနသိကာရသမုဒယာ(သံ၊၃။၁၆၁)တိ ဧတ္ထ ပန ယောနိသော မနသိကာရသမုဒယာ ဗောဇ္ဈင်္ဂဓမ္မာနံ သမုဒယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၂။

မနသိကာရသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မနသိကာရ+ သမ္ပယုတ္တ] နှလုံးသွင်းမှုနှင့် အားယှဉ်ခြင်း။ မနသိကာရသမ္ပယုတ္တသာ(နေတ္တိ။၈)တိ ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟာဒိမနသိကာရေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တဿ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၅။

မနသိကာရသမ္ပယောဂ (ပု) [မနသိကာရ+ သမ္ပယောဂ] နှလုံးသွင်းမှုနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ မနသိကာရနိရုဒ္ဓ–ကြည့်။

မနသိကာရသမ္ဘဝ (တိ) [မနသိကာရ+သမ္ဘဝ] နှလုံးသွင်းမှုကြောင့် ဖြစ်သော။ မနသိကာရသမ္ဘဝါ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ။ အံ၊၃။၁၅၃။ မနသိကာရတော သမ္ဘဝန္တီတိ မနသိကာရသမ္ဘဝါ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၅၃။

မနသိကာရသာမည (နပ) [မနသိကာရ+ သာမည] မနသိကာရ၏ တူသည်၏အဖြစ်၊ မနသိကာရချင်း တူညီခြင်း။ မနံ ကရောတိဘိ

မနသိကာရသာမညေန ဝိထိဇဝနပ္ပဋိပါဒကေ ဒဿေတိ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၉၃။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၀။)

မနသိကာရသာရဏ (တိ) [မနသိကာရ+ သာရဏ] နှလုံးသွင်းမှုနှင့်ဆက်ဆံသော။ ဣဒါနေတ္ထ ဧဝံ သဗ္ဗံ မနသိကာရသာရဏံ ပကိဏ္ဏကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။

မနသိကာရသီသ (န) [မနသိကာရ+သီသ] မနသိကာရကို–အဦး–ပဓာန–ပြုခြင်း။ တာဝ မနသိကာရသီသေနေဝ ဝိပဿနာ ဝုတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၉။)

မနသိကာရဟေတု (ပု) [မနသိကာရ+ဟေတု] နှလုံးသွင်းမှုဟူသော အကြောင်း။ အသုဘံ ကာယံ သုဘတော မနသိကရိတွာ သုဘတော မနသိကာရဟေတု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။ (–မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၇၀။)

မနသိကာရဟေတုက (တိ) [မနသိကာရ+ဟေတု +က] နှလုံးသွင်းမှုလျှင် အကြောင်းရှိသော။ အာလောကသညာဘိတံ မနသိကာရဟေတုကံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅၂။)

မနသိကာရာဘိမုခ (တိ)[မနသိကာရ+အဘိမုခ] နှလုံးသွင်းမှု– မနသိကာရ–သို့ ရှေးရှုသော။ ရှုစိဝသေန မနသိကာရာဘိမုခေ ဗုဒ္ဓဂုဏေ ဝဂ္ဂ- ဝဂ္ဂေ ပုဋ္ဌပုဋ္ဌေ ကတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၀၅။

မနသိကာရာယတ္တ(တိ) [မနသိကာရ+အာယတ္တ] နှလုံးသွင်းမှုနှင့်ဆက်စပ်သော။ သာဓုကံ မန- သိကာရာယတ္တာ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၄။

မနသိကိရိယ(ထီ၊န) [မန+ကိရိယ] နှလုံးသွင်း ခြင်း။ မနသိကိရိယာယ ကေသာဒီနံ ဝဏ္ဏာ- ဒိတော ဥပဓာရဏာယ စ ပဂုဏဘာဝါပါဒနံ ဣဓ ဥဂ္ဂဟော။ အနုဋီ၊၂။၁၅၄။

မနသိဇ (ပု) မာရ်နတ်။ သမ္မုဟုရိ, မနသိဇော, ကုသုမေသု, အနညဇော။ ဓာန်၊ဋီ။၄၂–၃။

မနသ (တိ) [မန+အာ+သု+အ။ အပ္ပတိသ- နှင့် ယှဉ်ကြည့်။] (အရှင်၏) စိတ်အားလျော်စွာ လိုက်နာတတ်သော၊ အရှင့်အလိုအတိုင်း လိုက်နာတတ်သော၊ သူ။ ပုရိသကာနဋ္ဌိ ယက္ခသေနာပတိနံ ယေ မနသာ တေသံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၀။ သာမိနော မနသော အဿဝါ- တိ မနသာ၊ ကိံကရာ။ ယေ ဟိ "ကိံ ကရောမိ ဘဒ္ဒန္တေ" တိ သာမိကဿ ဝသေ ဝတ္တန္တိ၊ တေ ဧဝံ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၆၀။

မနာပ (တိ) [မန+အပ္ပ+ဏ။ မနံ အပ္ပါယတိ ဝဍ္ဎေတီတိ မနာပံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၃၄၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၀။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၈၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၉၅၊၃၇၂။ မန+အာပ =အပ+ဏ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၉၄။ သူစိ။] စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော၊ နှစ်သက်–မြတ်နိုး– ဖွယ်ကောင်းသော၊သူ။ သဗြဟ္မစာရီနံ ပိယော စ အဿံ မနာပေါ စ ဂရု စ ဘာဝနီယော စ။ မ၊၁။၃၉။ အံ၊၃၊၃၆၁။ (–ဝိ၊၁။၁၄။ ဝိ၊၂။၇၄။ ဒီ၊၁။၃၂၁။ မ၊၁၁၉။ သံ၊၂။၂၈၂။ အံ၊၂။ ၃၅၉။ အဘိ၊ဝိ။၂၈၄။ ဥဒါန။၉၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၅။ ဝိမာန။၄၀။ စူဠနိ။၅၅။ နေတ္တိ။၁၃၄။ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃၊၁၅၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၄။မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။၃၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၄။) မနာပေါတိ တေသံ မနဝဍ္ဎန- ကော၊ တေသံ ဝါ မနေန ပတ္တဗ္ဗော၊ မေတ္တ- စိတ္တေန ဖရိတဗ္ဗောတိဒုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၁၇၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၆၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၀၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၁။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၃၃။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၉၊၁၆၃။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၃၅။ မ၊ဋီ၊ ၃။၃၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂၃။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၁၁။)

မနာပကထ (တိ) [မနာပ+ကထာ] မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းသောစကားရှိသော၊ သူ။ မဟာပညာ

နာမ မနာပကထာ ဟောန္တိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၆၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။

မနာပကာယ (တိ) [မနာပ+ကာယ] နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ်ကောင်းသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော(နတ်ဘုံ)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မနာပကာယိက (တိ) [မနာပကာယ+ဣက] နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ်ကောင်းသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော နတ်ဘုံ၌ ဖြစ်သော။ မယံ မနာပကာယိကာ နာမ မနသာ ဣစ္ဆိတံ ဣစ္ဆိတရူပံ မာပေမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၆၈။(-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။) မနာပကာယေ ဒေဝနိကာယေ ဇာတာ မနာပကာယိကာ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၃၀၀။

မနာပကောဋ္ဌိက (တိ) [မနာပ+ကောဋ္ဌ+က] နှစ်သက်ခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော၊ နှစ်သက်မှု အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော၊ စိတ်ကြိုက်ဖြစ်သော။ မနာပပရိယန္တ-ကြည့်။

မနာပဂန္ဓ (ပု) [မနာပ+ဂန္ဓ] နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ်ကောင်းသော အနံ့။ ကာဠာနုသာရိမူလဂန္ဓာဒယော မနာပဂန္ဓာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။

မနာပဂ္ဂဟဏ (န) [မနာပ+ဂဟဏ] မနာပသဒ္ဒါ။ မနာပဂ္ဂဟဏေန သောမနဿယုတ္တကုသလာကုသလာနံ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၄၁။

မနာပစာရိ (တိ) [မနာပ+စရ+ဏီ။ ထိ-၌ မနာပစာရိနီ၊ မနာပံယေဝ ကိရိယံ ကရောန္တီ သီလေနာတိ မနာပစာရိနီယော။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၁၆။]နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ်ကို ပြုကျင့်လေ့ရှိသော၊သူ။ အထ ခေါ် ဘိက္ခဝေ ဝိယာဘာကုမာရော....မနာပစာရိ ပိယဝါဒီ။ ဝိ၊၄။၄၉၂။ (-ဒီ၊၁။၈၆။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၃၆။ မဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။) ပုဗ္ဗုဋ္ဌာယိနီ အပေတသိ ပစ္စာနိပါတိနီ ကိံ ကာရပဋိဿာဝိနီ မနာပစာရိနီ ပိယဝါဒိနီ။ ဒီ၊၂။၁၄၄။ မ၊၃။၂၁၃။ (-အံ၊၂။၃၁။) ဧဒိသာ မနာပမေဝ စရတိ ကရောတီတိ မနာပစာရိနီ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ မဋ္ဌ၊၄။၁၆၂။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉။)

မနာပဇာတိက (တိ) [မနာပ+ဇာတိ+ဏ၊ မနာပဇာတိ+ဣက] နှစ်သက်- မြတ်နိုး-ဖွယ် သဘောရှိသော၊ သူ။ လောကိယာ ဟိ စိရဿံ အာဂတံ မ္ပိ အနာဂတပုဗ္ဗံ မ္ပိ မနာပဇာတိကံ အာဂတံ ဗိသွာ။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၂။ (-မဋ္ဌ၊၂။၈၂။)

မနာပဇာတိယ (တိ) [မနာပဇာတိ+ဣယ] နှစ်သက်-မြတ်နိုး- ဖွယ် သဘောရှိသော၊ သူ။ လောကိယာ ဟိ စိရဿံ အာဂတံ မ္ပိ အနာဂတပုဗ္ဗံ မ္ပိ မနာပဇာတိယံ အာဂတံ ဒိသွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။

မနာပဇ္ဈာသယ (တိ) [မနာပ+အဇ္ဈာသယ] ကောင်းမြတ်သော အလို ဆန္ဒ ရှိသော၊ သူ။ ကုသလာဓိပ္ပါယ-ကြည့်။

မနာပဋ္ဌာန (န) [မနာပ+ဌာန] နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ရာ အရပ်။ အညွှနော မနာပဋ္ဌာနမေဝ ဂန္တွာ ပဝိဋ္ဌေရန္တိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။

မနာပတရ (တိ) [မနာပ+တရ] အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်-အလွန် မြတ်နိုးဖွယ် - ကောင်းသော။ ဥယျာနပါလေန ပါတိံတပါတိံတံ ပုဋ္ဌံ ဝိဒ္ဓံ-သေတွာ မနာပတရံ ကာတုကာမော မညေ-တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။

မနာပဒါယက (တိ) [မနာပ+ဒါယက] နှစ်သက်ဖွယ်ကို-စိတ်ကြိုက်ကို - လှူဒါန်းတတ်သော၊ သူ။ မနာပဒါယကာန (အံ၊၁။၂၇)န္တိ မနာပံ စိတ္တရုစိတဘောဇနံ ဒါယကာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၃။

မနာပဒါယီ (တိ) [မနာပ+ဒါ+ဏီ] နှစ်သက်ဖွယ်-စိတ်ကြိုက်-ကို ပေးလှူလေ့ ရှိသော၊ သူ။ မနာပဒါယီ လဘတေ မနာပံ။ အံ၊၂။ ၄၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃။

မနာပဓမ္မ (ပု) [မနာပ+ဓမ္မ] နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ်ကောင်းသော တရား။ မနာပဓမ္မယော ဝိဇာနာတီ။ နေတ္တိ။၁၅၆။ (-နေတ္တိ၊ဝိ။၃၃၇။)

မနာပနိပ္ဖတ္တိက (တ) (တိ) [မနာပ+နိပ္ဖတ္တိက] မြတ်နိုးဖွယ်ကို–ဖြစ်စေ–ပြီးစေ–တတ်သော။ မနာပနိပ္ဖတ္တိတန္တိ တသ ပုဂ္ဂလသ မနာသာ ပိယာယိတ၊ တသ အဂ္ဂဘာဝေန ပရိယန္တံ ပရမံ ကောဋိံ ကတွာ ပဝတ္တိတန္တိ အတ္ထော၊ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၃။ မနာပပရိယန္တ–ကြည့်။

မနာပပညတ္တိ (ထီ) [မနာပ+ပညတ္တိ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် ပညတ်။ တာဟာ ယာ သာ ပုရက္ခတာ ပညာ ပရိဝတ္တတိ ဂါထာ မနာပပညတ္တိ ပညပေတိ။ ပေဋက ၁။၂၃၅။

မနာပပရိယန္တ (တိ) [မနာပ+ပရိယန္တ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး– ခြင်းလျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိသော၊ နှစ်သက်မှု အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော။ မနာပပရိယန္တ (သံ၊၁။၈၀။ ကဘိဋ္ဌ၊ ၂။၉) နှိ မနာပနိပ္ဖတ္တိကံ မနာပပေါ်ကြိုတံ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။ (–မှလဋ္ဌ၊၂။၉။)

မနာပဖောဋ္ဌဗ္ဗ (န) [မနာပ+ဖောဋ္ဌဗ္ဗ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် ကောင်းသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ နှစ်သက်ဖွယ် အတွေ့အထိ။ ဝိနယဥ္ဇာသပုပ္ပဟူလိကဖဿာဒယော မနာပဖောဋ္ဌဗ္ဗာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၅၉။

မနာပဘာဏီ (တိ) [မနာပ+ဘာဏီ] နှစ်သက် –မြတ်နိုး–ဖွယ်ကို ဆိုလေ့ရှိသော၊သူ။ အမနာပဘာဏီနမ္ပိ ကိရ သမ္မ ကုဏာလ တွဉ္ဇိနံ မနာပဘာဏီနာ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဇာ၊၂။၁၁၇။

မနာပရသ (ပု) [မနာပ+ရသ] နှစ်သက်– မြတ်နိုး–ဖွယ် ကောင်းသောရသာရုံ၊နှစ်သက် ဖွယ်အရသာ။ အပ္ပဋိကူလမူလရသာဒယော မနာပရသာ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၅၉။

မနာပရုက္ခ (ပု) [မနာပ+ရုက္ခ] နှစ်သက်ဖွယ် သစ်ပင်။ ကော မနာပရုက္ခံ ဒိသွာ ဆိန္ဒိတုံ အာဒဒါ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။

မနာပရူပ (နု) [မနာပ+ရူပ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး –ဖွယ် ကောင်းသော ရူပါရုံ၊ နှစ်သက်ဖွယ် အဆင်း။ မနာပရူပံယေဝ ပဿတိ။ သံ၊၂။ ၃၄၁။ နေတ္တိ။၁၅၆။ (–သံ၊၃။၃၉၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၇၁။)

မနာပဝဏ္ဏ (တိ) [မနာပ+ဝဏ္ဏ] နှစ်သက်– မြတ်နိုး–ဖွယ် ကောင်းသော အဆင်းရှိသော၊ သူ။ မနာပဝဏ္ဏောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။မဋ္ဌ၊၂။၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၄။

မနာပဝိနာဘာဝလက္ခဏ (တိ) [မနာပဝိနာဘာဝ +လက္ခဏ] နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် (သက်ရှိ သက်မဲ့အရာဝတ္ထု) နှင့် ကွေကွင်းခြင်းလျှင် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော။ မနာပ-ဝိနာဘာဝလက္ခဏော ပိယဝိပ္ပယောဂေါ။ ပေဋကော။၁၇၁။

မနာပဝိပ္ပယောဂ (ပု) [မနာပ+ဝိပ္ပယောဂ] နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် (သက်ရှိသက်မဲ့ အရာဝတ္ထု)နှင့် ကွေကွင်းခြင်း။ မနာပဝိပ္ပယောဂါ ကန္ဒန္တာနံ ရောဒန္တာနံ အဿု ပဿန္နံ(ပဿန္ဒံ?) ပဝတ္တတိ။ သံ၊၁။၃၈၈။ ထေရီဋ္ဌ။၂၈၅။

မနာပသဒ္ဒ (ပု) [မနာပ + သဒ္ဒ] နှစ်သက်– မြတ်နိုး–ဖွယ် ကောင်းသော သဒ္ဒါရုံ၊ နှစ်သက် ဖွယ် အသံ။ ပုရိသာနံ ဂုတ္တိသဒ္ဒမဓုရဂန္ဓဗ္ဗသဒ္ဒါဒယော စိတ္တဿာဒကရာ မနာပသဒ္ဒါ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၅၉။

မနာပသဝန (တိ) [မနာပ+သဝန] နှစ်သက်ဖွယ် အာရုံ၌ ယိုစီးတတ်သော။ ယဿ ဆတ္တိံသတိ သောတာ၊ မနာပသဝနာဘုသာ။ ဓမ္မ။၆၂။ မနာပေသု ရူပါဒိသု အာသဝတိ ပဝတ္တတီတိ မနာပသဝနာ၊ တဏှာ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၂။၃၃၃။

မနာပသုတ္တ (နု) [မနာပ+သုတ္တ] နှစ်သက်– မြတ်နိုး–ဖွယ်ချည်။ ဝီဝရကရဏတ္ထာယ ပန မနာပသုတ္တံ ပရိယေသိဿာမိ။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။

မနာပဟာသိတ (တိ) [မနာပ+ဟာသိတ] နှစ်သက် ဖွယ် ရယ်ရွှင်တတ်သော၊ ချစ်စရာကောင်း အောင် ပြုံးရယ်တတ်သော၊ သူ။ ဝံ ရတ်

တုံ့ ဘဒ္ဒေ သုစိမ္ဟိ ဘောမနာပဟာသိတေ မာ ဇီယိ။ ဇာ၊၄၊၄။၁၀၉။

မနာပိက (တိ) [မနာပ+ဣက။ မနံ အပ္ပါယန္တိ ဝဍ္ဎေန္တီတိ မနာပါ၊ မနာပါ ဧဝ မနာပိကာ။ မဟာနိ၊၄။၁၀။] စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော၊ နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် ကောင်းသော။ လဘတိ ကာလေန ကာလံ မနာပိကေ စက္ခုနာ ရူပေ ပဿိတုံ။ ဥဒါန။ ၁၁၁။ (–မဟာနိ။၁၊၂၃။) မနာပိကေတိ မနဝဍ္ဎနကေ ပိယရူပေ ဣစ္ဆေတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ၄။၁၈၂။(–မဟာနိ၊၄။၃၀။)

မနာပိကာကာရ (တိ) [မနာပိက+အာကာရ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ်အခြင်းအရာရှိသော။ မနာပိကာကာရတိ ဝါ မနာပိကာကာရေန။ နေတ္တိ၊၃။၁၂၄။

မနာပိကာရမ္မဏ (နှ) [မနာပိက+အာရမ္မဏ] နှစ်သက် – မြတ်နိုး –ဖွယ် အာရုံ။ တဒေဝ မနာပိကာရမ္မဏံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နတိ သုခဝေဒနီယော ဖဿော။ နေတ္တိ၊၄။၂၁၃။

မနာပိတ္ထိ(ထီ)[မနာပါ+ဣတ္ထီ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး –ဖွယ် ကောင်းသော မိန်းမ။ မနာပိတ္ထိယော မာလမုစ္ဆာဒနဥ္စ၊ ဩဟာယ ဂစ္ဆာမသေ သဗ္ဗကာမေ။ ဇာ၊၂။၁၈၈။

မနာပိယ (တိ) [မနာပ+ဣယ] စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော၊ နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် ကောင်းသော။ မနာပိယေသု ရူပေသု ဂေဟသိတော ရာဂေါ။ အဘိ၊ဝိ။၁၉၄။ (–ပဋိသံ။ ၇၈။ ဇာ၊၂။၁၄၄။ မ၊၄၊၃။၂၆၀။) မနာပိယေသူတိ မနဝဍ္ဎနကေသု ဣဋ္ဌေသု။ အဘိ၊ ၄၊၂။၄၈၈။ (–ပဋိသံ၊၄၊၁။၂၆၆။)

မနာပိယရူပ (နှ) [မနာပိယ+ရူပ] မြတ်နိုး - နှစ်သက်–ဖွယ်ရူပါရုံ။ မနပိယရူပါဒီဟိ ပဉ္စဟိ ကာမကောဋ္ဌာသေဟိ။ ဒီ၊၄၊၁။၁၁၁။ (–အဘိ၊၄၊၂။ ၄၈၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၄၅၂။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၆။)

မနာပိယသဒ္ဒသဝန (နှ) [မနာပိယသဒ္ဒ+သဝန] မြတ်နိုး –နှစ်သက်–ဖွယ် အသံကို–ကြားနာရခြင်း – နားဆောင်ရခြင်း။ နာရာယဏဝိသုဇ္ဇနမဉ္ဇုယုဒ္ဓနဠသမင်္ဂဒီနိ ပဿတော မနာပိယသဒ္ဒသဝနာဒီပသုတဿ ဝါ ဥပ္ပန္နတိ။ အဘိ၊၄၊၁။၂၉၇။

မနာဘိနိဝေသ (ပု) [မန၊-အဘိနိဝေသ] စိတ်ကို (အတ္တ, အတ္တနိယဟု) မှားယွင်းသော အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း။ ယထာဘူတံ ဇာနတော ပဿတော မနာဘိနိဝေသတော ဉာဏံ ဝိဝဋ္ဋတိ။ ပဋိသံ။၁၀၅။ စက္ခာဘိနိဝေသ-ကြည့်။

မနာယတန (နှ) [မန+အာယတန] (သမ္ပယုတ်တရားတို့၏) ဖြစ်ရာဖြစ်ကြောင်း စိတ်၊ မနာယတန။ မနော မနာယတနံ မနိန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ ၁။၁၀။ ပဋိသံ။၁၈။ မဟာနိ၊၂။ ၁၃၇။ မနော မနာယတနန္တိ ဣဓ ပန မနောဂ္ဂဟဏံ မနသော အာယတနဘာဝဒီပနတ္ထံ....အထ ခေါ မနော ဧဝ အာယတနံ မနာယတနန္တိ။ အဘိ၊၄၊၁။၁၈၅။ ပဋိသံ၊၄၊၂။၁၁၇။ မဟာနိ၊ ၄။၁၃၉၊၂၅၁။

မနာယတနဂ္ဂဟဏ (နှ) [မနာယတန+ဂဟဏ] မနာယတန-သဒ္ဒါ။ မနာယတနဂ္ဂဟဏေန ဆန္နမ္ပိ အဇ္ဈတ္တိကာနံ အာယတနာနံ ဂဟဏံ။ အံ၊ ဋီ၊၁။၅၆။

မနာယတနမူလက (တိ) [မနာယတန+မူလ+က] မနာယတနမူရှိသော (ယမက)။ မနာယတနမူလကံ ဧကန္တိ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန ဆသဋ္ဌိယမကာနိ ဟောန္တိ။ အဘိ၊၄၊၃။၃၀၇။

မနာယတနဝင်္ဂ (တိ) [မနာယတန+ဝဂ္ဂ] မနာယတနသည် ကြီးအစ်သော၊ မနာယတနကို ကြဉ်သော။ ကောဒ္ဒသဟာယတနေဟိကို မနာယတနဝဇ္ဇေဟိ။ အဘိ၊၄၊၃။၄။

မနာယတနေကဒေသ (ပု) [မနာယတန+ဧကဒေသ]မနာယတနတစ်စိတ်။ဆင္ဃာပန ဘဝင်မနသခါတော မနာယတနေကဒေသော၀ ဉပ္ပတ္တိဒ္ဒါရံ။ အဘိ၊ဌ၊၂။၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၃။ မာဋီ၊၁။၃၇၈။

မနာရမ္မဏ (နု) [မန+အာရမ္မဏ] စိတ်ဟူသောအာရုံ။ မနာရမ္မဏေ ဉာဏံ မနော မောနေယျံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀၈။)ကောသိတိဝိမံ လောကိယစိတ္တံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တဉာဏံ မနာရမ္မဏေ ဉာဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၁၅။

မနိန္ဒြိယ (နု) [မန+ဣန္ဒြိယ] အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သောစိတ်၊ အစိုးတရ သိမှု၊ စိတ်၊ မနိန္ဒြေ။ မနိန္ဒြိယံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁၇။ (–ပဋိသံ။၁၈၉။ မဟာနိ။၂။) မနတိတိ မနော....တဒေဝ မနနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ၊ မနော၀ ဣန္ဒြိယံ မနိန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀။)

မနိန္ဒြိယဂေါစရ (နု) [မနိန္ဒြိယ+ဂေါစရ] မနိန္ဒြေ၏အာရုံ။ အညထာ ရူပါယတနံ မနိန္ဒြိယဂေါစရံ နာမ န သိယာ။ အနုဋီ၊၃။၂၄၄။

မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပနိဝါရဏ (နု) [မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပ+နိဝါရဏ]မနိန္ဒြေ–စိတ်–ပြန့်လွင့်မှုကို တားမြစ်ခြင်း။ မနသိကာရေ ဒဠ္ဟီကမ္မနိယောဇနေန မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပနိဝါရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ (–မာဋီ၊၁။၅၈။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၀။)

မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပပဋိဗာဟက (တိ) [မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပ+ပဋိဗာဟက] မနိန္ဒြေ–စိတ်– ပြန့်လွင့်မှုကို တားမြစ်တတ်သော။ အတ္တဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟဝါရဏံ မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပပဋိဗာဟကတ္တာ။ မာဋီ၊ ၁။၅၈။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၀။

မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပဝါရဏ (နု) [မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပ+ဝါရဏ] မနိန္ဒြေ–စိတ်–ပြန့်လွင့်မှုကို တားမြစ်ခြင်း။ မနသိကာရေ ဒဠ္ဟီကမ္မနိယောဇနေန မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပဝါရဏံ။ မာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ (–ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၂၃၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၅၉။)

မနိန္ဒြိယနိရောဓ (နု) [မနိန္ဒြိယ+နိရောဓ] မနိန္ဒြေ–စိတ်–ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်။ မနိန္ဒြိယနိရောဓံ နပ္ပဇာနန္တိ။ သံ၊၃။၁၈၂။

မနိန္ဒြိယနိရောဓဂါမိနီ (ထီ) [မနိန္ဒြိယနိရောဓ+ဂါမိနီ]မနိန္ဒြေချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း(အကျင့်)။ မနိန္ဒြိယနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ နပ္ပဇာနန္တိ။ သံ၊၃။၁၈၂။

မနိန္ဒြိယပ္ပသာဒ(ပု) [မနိန္ဒြိယ+ပသာဒ]မနိန္ဒြေ–စိတ်–ကြည်လင်မှု။ တသ္မာသ မနိန္ဒြိယပ္ပသာဒေါပိ ပါကဋော အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀။

မနိန္ဒြိယသံဝရ (ပု) [မနိန္ဒြိယ+သံဝရ] မနိန္ဒြေ–စိတ်–၌ (ကာမဝိတက်စသည့်မငင်အောင်) စောင့်စည်းမှု (သတိ)။ ယဥ္စသ ဘိက္ခဝေ မနိန္ဒြိယသံဝရံ အသံဝုတဿ ဝိဟရတော ဉပ္ပဇ္ဇေယျုံ။ မ၊၁။၁၂။ စက္ခုန္ဒြိယသံဝရ–လည်းကြည့်။

မနိန္ဒြိယသံဝရသံဝုတ (တိ) [မနိန္ဒြိယသံဝရ+သံဝုတ] မနိန္ဒြေစောင့်စည်းမှုဖြင့် စောင့်စည်းသော၊ မနိန္ဒြေ စောင့်စည်းခြင်းဖြင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မနိန္ဒြိယသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတိ။ မ၊၁။၁၂။ စက္ခုန္ဒြိယသံဝရသံဝုတ–လည်းကြည့်။

မနိန္ဒြိယသမုဒယ (ပုံ) [မနိန္ဒြိယ+သမုဒယ] မနိန္ဒြေ–စိတ်–၏ဖြစ်ကြောင်း–မနိန္ဒြေကို ဖြစ်စေတတ်သော – လောဘ။ မနိန္ဒြိယသမုဒယံ နပ္ပဇာနန္တိ။ သံ၊၃။၁၈၂။

မနု (ပု) [မန+ဏု။ ရူ။၆၅၁။ မန+ဥ။မောဂ်၊ ၇။၂။] မနုမည်သူ၊ မဟာသမ္မတမင်း။ မနုတိ ဟိ ပဌမကပ္ပိကကာလေ မနုဿာနံ မာတာပိတုဋ္ဌာနေ ဌိတော ပုရိသော၊ ယော သာသနေ “ မဟာသမ္မတရာဇာ ”တိ ဝုစ္စတော၊

သော ဟိ သကလလောကဿ ဟိတံ မနုတိ ဇာနာတီတိ မနူတိ ဝုစ္စတိ။ သိဒ္ဓိ၊သစ်၊ ၁။ ၇၁။ (-ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၀၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂။ ဒီ၊ ၃၊ ၁။ ၃၀၁။ သိဒ္ဓိ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၆။)

မနုဇ (ပု) [မနု+ဇန+ဍ။ မနုမှာ ဇာတော မနုဇော။ ဓာန်၊ဋီ၊ ၂၂၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂။] လူ၊ သတ္တဝါ။ ကတာသမဏာဿ မနုဇဿ၊ အနွိမ-သာဝိရှိရာသ နုရသ။ မ၊ ၂။ ၃၈။ (-ဒီ၊ ၂။ ၁၉၄။ သံ၊ ၁။ က ၂။ မဟာနိ။ ၃။) မနုဇဿာတိ လောက ဝေါဟာရဝသေန ကေဿ သတ္တဿ။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၆၈။ (-ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၈။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၄၀။ ဝဇိယာ၊ ၄။ ၅၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀။)

မနုဇာ (ထီ) မနုဇာမည်သော မိန်းမ။ မနုဇာ ဥပါသိကာ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၅၅။

မနုဇာဓိပ (ပု) [မနုဇ+အဓိပ] လူတို့ကို အစိုးရသူ၊ လူမင်း။ ဒဒါဝိန် အဓိဇကာ ဟောမိ၊ ဘဝါမိ မနုဇာဓိပေါ။ အပ၊ ၁။ ၅။ (-ဇာ၊ ၂။ ၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၁၄၆။) မနုဇာဓိပေါ မနုဿာနံ အဓိပတိ ဂွဿရော ဘဝါမိ။ အပ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂၄။

မနုဇာဓိပတိ (ပု) [မနုဇ+အဓိပတိ] လူတို့ကို အစိုးရသူ၊ လူမင်း။ မနုဇာဓိပတိ (ဒီ၊ ၃။ ၁၄၃)တိ မနုဇာနံ အဓိပတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၁၂၂။

မနုဇိန္ဒ (ပု) [မနုဇ+ဣန္ဒ] လူတို့ကို အစိုးရသူ၊ လူမင်း။ ထုဇာဘီထုဇာ မနုဇိန္ဒေ၊ ရဋ္ဌံ ကာရေဟိ ဂေါတမ။ မ၊ ၂။ ၃၅၁။ သုတ္တနိ၊ ၄၆၈။ ထေရ၊ ၃၃၀။ (-သံ၊ ၁၈၉။) မနုဇိန္ဒာတိ မနုဿာဓိပတိ ပရမိဿရော ဟုတွာ။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၅။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၄။ (-သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂၂။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၃၀၈။)

မနုည (တိ) [မန+ဘာ+ဉာ+ဏ။ မနံ အာဘုသံ ဉာပေတိ တောသေတီတိ မနုညံ၊ ဉာ ပရိမာဏတောသနနိသာမနေသု၊ အာဒိကာ-ဠပ။ ဓာန်၊ဋီ၊ ၁၂၅။] စိတ်ကို လွန်စွာနှစ်သက်စေသော၊ နှစ်သက်မြတ်နိုး ဖွယ် ကောင်း သော။ မနုညမေဝ ဘာသေယျ၊ နာမနုညံ ကုဒါစနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၇။ (-မ၊ ၄၊ ၂။ ၄၇။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၁။) မနုညမေဝ ဘာသေယျာတိ ပရေန အဒ္ဒိ ဘာသမာနော စတုဒေါသဝိရဟိတံ မဓုရံ မနာပံ သဏှံ မုဒုကံ ပိယဝစနမေဝ ဘာသေယျ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၉။

မနုညအနုလောမဝိစိတ္တရူပ (တိ) [မနုညအနုလောမ-ဝိစိတ္တ + ရူပ] နှစ်သက်ဖွယ် ပြအိုးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော သဏ္ဌာန်ရှိသော (ကပိလဝတ်ပြည်)။ မနုညအနုလောမဝိစိတ္တရူပံ၊ သုဖုလ္လပင်္ကေ-ရုဟသဏ္ဍမဏ္ဍိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၆။

မနုညဥယျာနသုပေါက္ခရဏီ (ထီ) [မနုည + ဥယျာန သုပေါက္ခရဏီ] နှစ်သက်ဖွယ် အသွယ်သွယ်သော ဥယျာဉ် ရေကန်။ ဝိစိတ္တနာနာ-ဒုမသဏ္ဍမဏ္ဍိတာ မနုညဥယျာနသုပေါက္ခ-သော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၄။

မနုညဂန္ဓ (ပု) [မနုည+ဂန္ဓ] (၁) နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ်အနံ့။ (တိ) (၂) နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ် အနံ့ရှိသော။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) ဥဒ္ဒါလကာ ပါဋလိသိန္ဒု-ဝါရကာ၊ မနုညဂန္ဓာ မုစလိန္ဒကေတကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၄၃၂။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၀။ ပေတ၊ ၄။ ၁၄၅။)

မနုညဂန္ဓူပဟာရ (ပု) [မနုညဂန္ဓ + ဥပဟာရ] နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ် အနံ့ကို သယ်ဆောင်ခြင်း။ မနုညဂန္ဓူပဟာရံ သဒ္ဒူပဟာရဥ္စ ကရောန္တေန။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၆၀။

မနုညယောသ (တိ) [မနုည+ဃောသ] နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဖွယ် အသံရှိသော။ မနုည-ယောသတာ အာကာသင်္ဂါတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၇။ ပါ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၅၂။

မနုညဋ္ဌာန (န) [မနုည + ဌာန] နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ရာ အရပ်၊ ကျေးသို့ မနုညဋ္ဌာနေ နိသီဒိတွာ သမဏဓမ္မံ အကာသိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၂၂။

မနုညာတလ (တိ) [မနုည + တလ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး – ဖွယ် – မျက်နှာပြင် – ရှိသော။ သုဝဏ္ဏကစ္ဆိ သုန္ဒရအင်္ဂဏံ မနုညတလံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၇၀။

မနုညဒဿန (တိ) [မနုည+ဒဿန] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် အဆင်းရှိသော၊ ရှုချင်ဖွယ်ကောင်းသော၊ သူ။ တံ မနုညဒဿနံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ မနုညဒဿနေ ... ဂဇဝရေ နိုဗ္ဗတ္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၉။)

မနုညနာနာမိဂပက္ခိပါသ (တိ) [မနုညနာနာမိဂပက္ခိပါသ+ဏ] နှစ်သက်ဖွယ် အသွယ်သွယ်သော သားငှက်တို့၏ ကျော့ကွင်း သဖွယ်ဖြစ်သော။ ဝိစိတ္တတတ္ထေဟိ အလင်္ကတာ စ၊ မနုညနာနာမိဂပက္ခိပါသာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၂။

မနုညနိစ္ဆောသ (တိ) [မနုည+နိစ္ဆောသ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် အသံရှိသော။ သုဝဏ္ဏမယာ ဿကာ ရတိဿရာ ရမဏီယသဒ္ဒါ မနုညနိစ္ဆောသာ သြလမ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၁၂။

မနုညနေတ္တ (တိ) [မနုည+နေတ္တ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် မျက်လုံးရှိသော၊ သူ။ ဥတ္တဂ်ကဏ္ဏာ စ မနုညနေတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၀။

မနုညပုပ္ဖ (န) [မနုည+ပုပ္ဖ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် ပန်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မနုညပုပ္ဖေါဒယဂန္ဓဝါသိတ (တိ)[မနုညပုပ္ဖေါဒယဂန္ဓ + ဝါသိတ] နှစ်သက်ဖွယ်သော ပန်းတို့၏ ပွင့်ဆင့်တိုးတက်သော ရနံ့ဖြင့် ပျံ့တကြိုင်ကြိုင် လှိုင်၍ နေသော၊ နှစ်သက်ဖွယ် ပန်းမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော အနံ့ဖြင့် ထုံအပ်သော။ သမ သုဖဿံ သုစိဘူမိဘာဂံ၊ မနုညပုပ္ဖေါဒယဂန္ဓဝါသိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၀။

မနုညဖလ (တိ) [မနုည + ဖလ] နှစ်သက်–မြတ်နိုး–ဖွယ် အကျိုးရှိသော၊ သူ။ ကုသလံ ဝိညာဏံ သဖလံ သဝိပါကံ ဣဋ္ဌဖလံ ကန္တဖလံ မနုညဖလံ။ အဘိ၊ က။ ၄၅။ ကုသလောပိ ပုဂ္ဂလော.... မနုညဖလော။ အဘိ၊ က။ ၃၆။ (–၁၆၂၊ ၂၅၅။)

မနုညဘူမိဘာဂ (တိ) [မနုည+ဘူမိဘာဂ] နှစ်သက် – မြတ်နိုး – ဖွယ် မြေအဖို့ရှိသော။ သန္ဒစ္ဆာယတာယ မနုညဘူမိဘာဂတာယ စ ... ရမေတီတိ ရမဏီယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၇။

မနုညဘောဇန (န) [မနုည + ဘောဇန] နှစ်သက် – မြတ်နိုး – ဖွယ်- ဘောဇဉ်– အစာအာဟာရ။ သေယျထာပိ သုနက္ခတ္တ ပုရိသော မနုညဘောဇနံ ဘုတ္တာဝီ ဆဍ္ဍေယျ။ မ၊၃။၄၂။ (–အ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၈။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၅၂။)

မနုညရသဘောဇန (န) [မနုညရသ+ဘောဇန] နှစ်သက်–မြတ်နိုး – ဖွယ် အရသာရှိသော– ဘောဇဉ် – အစာအာဟာရ။ ယာဝဒတ္ထံ တိတ္တာယ မနုညရသဘောဇနံ ဘုတ္တာဝိနော ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၇။

မနုညရူပ (န) [မနုည + ရူပ] (၁) နှစ်သက် – မြတ်နိုး–ဖွယ် အဆင်း။ (တိ)(၂) နှစ်သက်–မြတ်နိုး –ဖွယ် သဘောရှိသော။ (၁) ဇာံ မနုညရူပဝယသနေဝ ဇဝံရူပေါ် အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၀။ (တိ) (၂) မနုညရူပါသု ဟဒယေဂိတံ ပီတိံ။ဝိမာန။၉၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၅။ (–ဇာ၊၁။၂၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၃၀။)

မနုညဝဏ္ဏ (န) [မနုည + ဝဏ္ဏ] နှစ်သက်ဖွယ် ဝဏ္ဏ၊ (လောကဘြဖြစ်ခြင်း၏) နှစ်သက်ဖွယ် အကြောင်း။ မနုညဝဏ္ဏ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃)န္တိ မနောရမံ လောကဘူတတ္တိကာရဏံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၁၅၇။

မနုညဝါဒိ (တိ) [မနုည+ဝဒ+ဏီ]နှစ်သက်ဖွယ်–ပြောဆို–တွန်မြည်–လေ့ရှိသော၊ သူ။ မနုညဝါဒိတာယ သုကဇ္ဇနော မောရာ သိခဏ္ဍိနော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆။

မနုညဝိထိ (တိ) [မနုညာ+ဝိထိ] နှစ်သက်ဖွယ် လမ်းခရီးရှိသော။ မနုညဝိထိသုရလောကသန္နိဘံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။၃၇။

မနုညသဒ္ဒရဝန (တိ) [မနုညသဒ္ဒ+ရဝန] နှစ်သက်ဖွယ် အသံတွန်မြည်သော၊ သူ။ မနုညသဒ္ဒရဝနေ မောရဝနကုက္ကုဋ္ဌာဒိကေ ပက္ခိဂဏေ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၃၈၄။

မနုညသဘာဝ (တိ) [မနုည+သဘာဝ] နှစ်သက်ဖွယ် သဘောရှိသော။ မနုညသဘာဝတာယ မနောရမေ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၄၀၇။

မနုညသောပါနသိလာတလ (နု) [မနုည + သောပါန + သိလာတလ] နှစ်သက်ဖွယ် လှေခါးဦး ကျောက်ဖျာအပြင်။ မနောဟရသိလာတလာနီတိ သြတရဏဋ္ဌာယ မနုညသောပါနသိလာတလာနိ။ မ၊ ဋ္ဌီ၊ ၃။၂၀။ (–အံ၊ ဋ္ဌီ၊ ၃။၂၂၈။)

မနုညာကာရာနုပဿိ (တိ) [မနုညာကာရ + အနုပဿိ] နှစ်သက်ဖွယ် အခြင်းအရာကို အဖန်ဖန်ရှုသော၊ သူ။ ပဂေဝ ဣတရသ္မိံ မနုညာကာရာနုပဿီ။ မ၊ ဋ္ဌီ၊ ၁။၃၄၆။

မနုဿ (ပု) [မန+ဥဿ။ ကုသလာကုသလေ ဓမ္မေ မနတိ ဇာနာတီတိ မနုဿော။ကစ္စည်း။ ၆၇၁။ ရူ။၆၈၃။ နီတိ သုတ္တ။၁၃၁၉။ မန+ဥဿန္။ မနဿ ဥဿန္နတာယ မနုဿာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၉-၂၀။ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၂။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၆၂။ဓာန်၊ဋ္ဌီ။ ၂၂၇။မန+ဿ၊မနုနော အပစ္စဘာဝေန မနုဿာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၂။ မောဂ်၊ ၄။၈။] လူ။(ဥပစာအားဖြင့် လူ့ဘုံ လူ့ဂတိကို အရာဌာနအားလျော်စွာ မနုဿသဒ္ဒါ ဟောသည်။) ပုဗ္ဗေ မနုဿဘူတော သမာနော ဗဋ္ဋသမာဒါနော အဟောသိ။ ဒီ၊၃။၁၃၉။ (–ဝိ၊၄။၃၅၁။ ဇာ၊၁။၃၆၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။) အပရေ ပန ဘဏန္တိ "လောဘာဒိပဟိ ဧ သဟိတဿ မနုဿ ဥဿန္နတာယ မနုဿာ........ လောကိယာ ပန "မနုနော အပစ္စဘာဝေန မနုဿာ" တိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၂။(–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၂၉။ ဝင်ရ။၅၃၂။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၃၅၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၁၉။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၇။ မဏိမဥ္ဇူ၊ ၂။၆။)

မနုဿအတ္တဘာဝ (ပု) [မနုဿ + အတ္တဘာဝ] လူ့ကိုယ်၊ လူ့အတ္တဘော။ ဣဒါနိ မနုဿအတ္တဘာဝံ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဒဿေတုံ "မနုဿဝိဂ္ဂဟ" န္တိအာဒိမာဟ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၂၁၁။ (–သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၇၇။)

မနုဿအဓန (ပု) [မနုဿ + အဓန] ဥစ္စာမရှိသော လူ၊ လူဆင်းရဲ။ မနုဿဒလိဒ္ဒ–ကြည့်။

မနုဿအရဟန္တ (ပု) [မနုဿ + အရဟန္တ] လူရဟန္တာ။ အရဟန္တယာတကောပိ မနုဿအရဟန္တဝဓသနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၅၂။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၅။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၀။)

မနုဿဥဘတောဗျဉ္ဇနက (ပု) [မနုဿ + ဥဘတောဗျဉ္ဇနက] လူဥဘတောဗျည်း။ မနုဿဥဘတောဗျဉ္ဇနကာဒီနံ နဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ (–ဝင်ရ။၁၈၃။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ။၅၂။)

မနုဿက (တိ) [မနုဿ+က] လူဥစ္စာစည်းစိမ် ဖြစ်သော။ ဣတိ ယေကေစိ မနုဿကာ ဥပဘောဂပရိဘောဂါ သဗ္ဗေ ဘဒ္ဒိကာ ဘတိယေဝ။ ပေဋကော။၂၈၃။

မနုဿကထာ (ထီ) [မနုဿ+ကထာ] လူစကား။ မာနုသိ ဝါစံ နု ဘာသန္တိတိ မနုဿကထံ နု ကထေန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။

မနုဿကန္တ (တိ) [မနုဿ+ကန္တ] လူတို့နှစ်သက်အပ်သော။ မနုဿကန္တေသု သီလေသု သမာဒပနာယ။ မ၊၃။၁၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၁။

မနုဿကပဏ (ပု) [မနုဿ+ကပဏ] သနားစရာကောင်းသော လူ၊ အထီးကျန်သူ၊ လူဆင်းရဲ။ မနုဿဒလိဒ္ဒေါ အဟောသိ မနုဿကပဏော မနုဿဝရာကော။ သံ၊၁။၂၃၃။ (—ဥဒါန်။ ၁၄၄။) မနုဿကပဏောတိ မနုဿကာရုညတံ ပတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။ မနုဿကပဏောတိ မနုဿေသု ဝါ ပရမနိဟီနော။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၈။

မနုဿကပ္ပ (ပု) [မနုဿ+ကပ္ပ] လူတို့ကို–ပျက်စီးစေလိုခြင်း–ညှဉ်းဆဲလိုခြင်း။ ကပ္ပ (၂၀) ကြည့်။

မနုဿကမျ (န) [မနုဿ+ကမျ] လူတို့ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်၊ လူတို့ကို ညှဉ်းဆဲလိုခြင်း။ မနုဿကမျာ (သံ၊၁။၁၄၆)- တိ မနုဿကာမတာယ၊ မနုဿေ ဝိဟေဌေတု- ကာမတာယာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ (ဇာ၊၁။၁၆၄- အလားတူဂါထာ၌ မနုဿကပ္ပဟု ရှိသည်။)

မနုဿကသဋ (ပု) [မနုဿ+ကသဋ] လူတို့၏ ကိလေသာအမှိုက်။ ဧဝံ မနုဿကသဋေ ဧဝံ မနုဿသာဒေဝယျေ ဝတ္တမာနေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆။

မနုဿကာမ (တိ) [မနုဿ+ကာမ] လူတို့ကို ညှဉ်းဆဲလိုသော၊ သူ။ မနုဿကမျ – ကြည့်။

မနုဿကာယ (ပု) [မနုဿ+ကာယ] လူ့ကိုယ်။ ဧဝံ သုဝဏ္ဏာဝဏ္ဏောပိ မနုဿကာယော ပူတိကာယောတွေဝ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၉။ (—သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။)

မနုဿကာယဝိသေသာပေက္ခ (ပု) [မနုဿကာယ- ဝိသေသ+အပေက္ခ] လူကိုယ်အထူးကိုငဲ့ခြင်း။ တံ မနုဿကာယဝိသေသာပေက္ခာယ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၇၆။

မနုဿကာရုည (န) [မနုဿ+ကာရုည] သနား စရာကောင်းသောလူ။ မနုဿကပဏ–ကြည့်။

မနုဿကာလ (ပု) [မနုဿ+ကာလ] လူဖြစ်စဉ် အခါ။ တဿ ကိရ မနုဿကာလေ အရဟတ္တ- တ္ထာယ အဇ္ဈာသယော အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄။

မနုဿကိရိယ (ထီ၊န) [မနုဿ+ကိရိယ] လူ့ အမှုအရာ။ တသ္မာ မနုဿကိရိယံ အမုဉ္စန္တော ဓာဝတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။

မနုဿကုဏပ (ပု) [မနုဿ+ကုဏပ] လူသေ ကောင်ပုပ်။ မနုဿကုဏပေန ဝါ ကဏ္ဌေ အာသတ္တေန အဗဒ္ဓိယေယျ။ ဝိ၊၁။၈၆။ (—မ၊ ၁။၃၆၊ အံ၊၃။၁၈၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။)

မနုဿကုမိန (န) [မနုဿ+ကုမိန] လူထောင် မြှုံး။ မနုဿခိပ္ပ–ကြည့်။

မနုဿကေသ (ပု) [မနုဿ+ကေသ] လူ့ဆံပင်။ ကေသကမ္ဗလ–ကြည့်။

မနုဿက္ခယ (ပု) [မနုဿ+ခယ] လူကုန်ခြင်း။ မဟတိ မဟဗ္ဘယေ သမုပ္ပန္နေ ဒါရုဏော မနုဿက္ခယေ ဒုလ္လဘော မနုဿတ္တော ကိမဿ ကရဏီယန္တိ။ သံ၊၁။၁၀၁။

မနုဿခါဏုက (ပု) [မနုဿ+ခါဏုက] လူသစ်ငုတ်။ ရူပါနဟံ ကေကောဝ မနုဿခါဏုကော ဇာတောမှိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈၈။

မနုဿခါဒက (တိ) [မနုဿ+ခါဒက] လူသား စားသော၊ သူ။ တာတာ နဂရေ ကိရ မနုဿ- ခါဒကော စောရော အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၈။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။)

မနုဿခိပ္ပ (န) [မနုဿ+ခိပ္ပ] လူထောင်မြှုံး။ မနုဿခိပ္ပံ မညေ လောကေ ဥပ္ပန္နော (အံ၊၁။၃၅)တိ....မနုဿကုမိနံ ဝိယ လောကေ ဥပ္ပန္နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၂။

မနုဿခီရ (န) [မနုဿ+ခီရ] လူ့နို့ရည်။ မနုဿခီရာဒီနိပိ ဟိ ဧသာ န ကပ္ပန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၃၀။

မနုဿဂဏနာ (ထီ) [မနုဿ+ဂဏနာ] လူ့အရေအတွက်။ မနုဿဂဏနာယ သင်္ချံ ဝဿသတာနိ ဟောန္တိ။ မ'ငွ၊၃။၂၂၀။ (—ဓမ္မ၊ငွ၊၁။၂၃၂။ ဇာ၊ငွ၊၄။၃၅၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၁။)

မနုဿဂတိ (ထီ) [မနုဿ+ဂတိ] လူ့ဘုံ၊ လူ့ဘဝ။ ပရိတ္တဒီပဝါသီဟိ သဒ္ဓိံ ဇမ္ဗုဒီပဒီဝတုမဟာဒီပဝါသိနော မနုဿာ ဉာဏနွှတာယ မနုဿာ၊ တေ ဝေ ဂတိတိ မနုဿဂတိ။ ဥဒါန၊ငွ။၁၂၃။ ဣတိဝုတ်၊ငွ။၁၂၂၊ (—ဝိ၊ငွ၊၁။၁၃၆။ မဟာနိ၊ငွ။၃၃၅။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၁။)

မနုဿဂန္ဓ (ပု) [မနုဿ+ဂန္ဓ] လူနံ့။ ယောဇနေ သတံ ခေါ ရာဇ မနုဿဂန္ဓော ဒေဝေ ဥဗ္ဗာဓတိ။ ဒီ၊၂။၂၆၀။ (—မ၊ငွ၊၁။၃၈၉။ ဇာ၊ငွ၊၁၊၁၇၀။)

မနုဿဂတ္တ (ပု) [မနုဿ+ဂတ္တ] လူ့ကိုယ်ခန္ဓာ၊ လူ့သားသဏ္ဌာန်။ ဣမဿ ပန ဌာနေ မနုဿဂတ္တော အဓိပ္ပေတော။ အံ၊ငွ၊၂။၁၆၂။ (—အံ၊ငွ၊၃။ ၂၄၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၇။)

မနုဿဂဟန (နပ) [မနုဿ+ဂဟန] လူတို့၏ ကိလေသာတော။ မနုဿဂဟနေ(မ၊၂။၃)တိ မနုဿာနံ အဇ္ဈာသယဂဟနေနာပိ အဇ္ဈာသယေ သာသိ နေသံ ကိလေသဂဟနေန ဂဟနတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ငွ၊၃။၅။

မနုဿဂါမိ (တိ) [မနုဿ+ဂမု+ဏီ] လူ့ပြည်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ မနုဿဂါမိ-(နေတ္တိ။၆၂)တိ မနုဿလောကဂါမီ။ နေတ္တိ၊ငွ။၁၂၉။

မနုဿဂေါစရ (နပ) [မနုဿ + ဂေါစရ] လူတို့ ကျက်စားရာ အရပ်။ ယသ္မာ လောကိယာ ဇမ္ဗုဒီပေါ ဟိမဝါ တတ္ထ ပတ်ဋ္ဌိတသမုဒ္ဒပဟာပဗ္ဗတနဒီယောတိ တေသု ယံ ယံ န မနုဿဂေါစရံ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၀။

မနုဿဂေါစရသမ္မာပန (နပ) [မနုဿဂေါစရ+သမ္မာပန] လူတို့ကျက်စားရာအရပ်သို့—ရောက်စေခြင်း—ပို့ခြင်း။ မဂ္ဂမနုပ္ပဒိယ ဒိဿာ အနုကမ္ပာယ တံ ဂဟေတွာ မနုဿဂေါစရသမ္မာပနံ။ စရိယာ၊ငွ။၁၁၅။

မနုဿဂ္ဂဟဏ (နပ) [မနုဿ+ဂဟဏ] မနုဿသဒ္ဒါ။ မနုဿဂ္ဂဟဏံ စေတ္ထ တေသု ဗဟုလံ ပဝတ္တနတော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်၊၂၁၉။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃။ (—မ၊ဋီ၊၃။၃၂။)

မနုဿဂ္ဂါဟ (ပု) [မနုဿ+ဂါဟ] လူတို့၏—လူဟူ၍ သညာ— ဆယ်ယူခြင်း။ န မနုဿဂ္ဂါဟော ဂဟေတဗ္ဗောတိ။ သံ၊၂။၃၈၆။ (—ဒီ၊ငွ၊၁။၁၁၃။) မနုဿဂ္ဂါဟောတိ မနုဿာနံ သမ္မုတိဘူတာနံ, မနုဿောတိ ဝါ ဂဟာဟော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၆။

မနုဿဃာတက (တိ) [မနုဿ +ဃာတက] လူသတ်သောသူ။ မနုဿဃာတကမ္မ-ကြည့်။

မနုဿဃာတက (တိ) [မနုဿ + ဃာတက] လူသတ်သော၊ သူ။ နာဠာဂိရိ နာမ ဟတ္ထိ စဏ္ဍော ဟောတိ မနုဿဃာတကော။ ဝိ၊၄။ ၃၅၆။ (—ဇာ၊ငွ၊၅။၃၅၅။၃၅၇။)

မနုဿဃာတကမ္မ (နပ) [မနုဿဃာတ + ကမ္မ] လူသတ်မှု။ သုဒါရုဏာနိတိ မနုဿဃာတကမ္မာနိ။ ဇာ၊ငွ၊၅။၄၉၉။

မနုဿစမ္မ (နပ) [မနုဿ + စမ္မ] လူ၏ အရေ။ မနုဿစမ္မံ ဌပေတွာ ယေန ကေနစိ စမ္မေန ဥပါဟနာ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ငွ၊၃။၃၇၁။(—ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၂၄။)

မနုဿစုတိပဋိသန္ဓိက္ကမ (ပု) [မနုဿ +စုတိ-ပဋိသန္ဓိက္ကမ] လူတို့၏ စုတိပဋိသန္ဓေအစဉ်။ တယိဒံ ပါကဋံ မနုဿစုတိပဋိသန္ဓိက္ကမေန ပကာသယိဿာမ။ အဘိ၊ငွ၊၂။၁၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၈၆။

မနုဿဓာတု (ထီ) [မနုဿ+ဓာတု] (၁) လူ့ဓာတ်။ (၂) လူ့ဘဝ။ (တိ) (၃) လူ့ဓာတ် ရှိသော၊သူ။(၁) ဒဗ္ဗာ မလ္လပုတ္တဿ ဘာဝေါ

ဓကောင်ရှာသော ပကွော မနုဿဇာတိ ဓလေ ဘိက္ခုဘာဝေါ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ ကင်္ခါ။ ၁၃၉။ (၂) နိရယေ ပစ္စိတွာ မနုဿဇာတိံ အာဂန္တွာ အတ္တဘာဝသတေ ဣတ္ထိဘာဝံ အာပဇ္ဇိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ (တိ) (၃) မနုဿတ္တနိ မနုဿဇာတိတာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၉၃။

မနုဿဇာတိက (တိ) [မနုဿဇာတိ + ဏိက] လူ့ဇာတ်ဖြစ်သော၊ လူ့ဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ နကေဝလဉ္စေတ္ထ မနုဿဇာတိကာဝ သတိပဋ္ဌာနမနသိကာရယုတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၃၄။ အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။၃၁၀။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၇။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၂။)

မနုဿဇာတိကပါဏ (ပု) [မနုဿဇာတိက + ပါဏ] လူ့ဇာတ်ဖြစ်သော သတ္တဝါ။ မနုဿဇာတိကပါဏော ပါဏသညိတာ, ဂဓက စိတ္တံ။ ကင်္ခါ။၁၂၃။

မနုဿဇာတိကသတ္တ (ပု) [မနုဿဇာတိက + သတ္တ] လူ့ဇာတ်ဖြစ်သောသတ္တဝါ။ သိက္ခာပဒမ္ပန မနုဿဇာတိကသတ္တဿ သန္တိကေ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဣဓာပိ တထေဝ သိယံ တော်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃-၄။

မနုဿဇာတိဘိက္ခု (ပု) [မနုဿဇာတိ + ဘိက္ခု] လူ့ဇာတ်ဖြစ်သောရဟန်း။ ထေရဿ မနုဿဇာတိဘိက္ခုဘာဝတော အညဿ တိရစ္ဆာနဇာတိဿာဂလကဘာဂဿာပိ တဿ ဓော်ရှာ သဿာဝဿ ပုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅၆။

မနုဿဇာတိယ (တိ) [မနုဿဇာတိ+ဤယ] လူ့ဇာတ် ဖြစ်သော၊ လူ့ဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ ပဉ္စမာယ ဇာတိယာ ဘဂဝါ မနုဿဇာတိယော ဟုတွာ။ ခု၊ဋ္ဌီ၊၃။၄၁။

မနုဿဇီဝ (ပု) [မနုဿ+ဇီဝ] လူ့–အသက်–ဇီဝိတိန္ဒြေ။ ကာမဓာတုယံ မနုဿဇီဝော ဟိတာနိ ဥပကာရာနိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၆၄။

မနုဿဇေဋ္ဌက (ပု) [မနုဿ+ဇေဋ္ဌက] လူတို့၏–အကြီးအကဲ–အကြီးအမှူး၊ လူမင်း။ မနုဇိန္ဒောတိ မနုဿဇေဋ္ဌကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။

မနုဿဋ္ဌိ (န) [မနုဿ+အဋ္ဌိ] လူ၏အရိုး၊ လူရိုး။ သုဗ္ဗာပိတံ ပန မနုဿဋ္ဌိမ္ပိ စုဏ္ဏံ ကတွာ လေပေ ဥပနေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂၃။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄။)

မနုဿတိရစ္ဆာန (ပု) [မနုဿ + တိရစ္ဆာန] တိရစ္ဆာန်နှင့် တူသော လူ၊ လူတိရစ္ဆာန်။ အပရော မနုဿဇာတိကောဝ သမာနော ပရာမိနုဝတ္တိ ပရေသံ ဘာရံ ပဟန္တော ဘိန္နမရိယာဒေါ ဝါ အနာစာရံ အာစရိတွာ ပရေဟိ သန္တဇ္ဇိတော မရဏဘယဘီတော ဂဟနံ နိဿိတော ဒုက္ခဗဟုလော ဝိစရတိ ဟိတာဟိတံ အဇာနန္တော နိဒ္ဒါဇိဃစ္ဆာဒုက္ခဝိနောဒနာဒိပရော၊ အယံ မနုဿတိရစ္ဆာနော နာမ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၈။

မနုဿတ္တ (န) [မနုဿ+တ္တ။ မနုဿ+အတ္တ] လူ့အဖြစ်၊ လူ့ဘဝ၊ လူ့လောက၊ လူ့အတ္တဘော။ ပစ္ဆိမေ ဘဝသမ္ဘဝေ၊ မနုဿတ္တံ ဂမိဿတိ။ အပ၊၁။၂၄။ (–ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။) မနုဿတ္တံ မနုဿဇာတိံ ဂမိဿတိ၊ မနုဿလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ မနုဿတ္တံ ဂတာဘိ မနုဿတ္တဘာဝံ ဥပဂတာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၇၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။)

မနုဿတ္တပဋိလာဘ (ပု) [မနုဿတ္တ+ပဋိလာဘ] လူအဖြစ်ကို ရခြင်း။ ဒုလ္လဘော မနုဿတ္တပဋိလာဘော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၈၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၅။)

မနုဿတ္တဘာဝ(ပု)[မနုဿ+အတ္တဘာဝ]လူ့ကိုယ် လူ့အတ္တဘော။ မနုဿတ္တဘာဝသို့ ယေဝ ဟိ ဌတွာ ဗုဒ္ဓတ္တံ ပတ္တေန္တဿ ပတ္ထနာ သမိဇ္ဈတိ။

ဇာ၊၄၊၁၊၁၈။ (-မ၊၄၊၄။၇။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၆၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၁။)

မနုဿတ္တဘာဝသမုစ္ဆေဒ (ပု) [မနုဿတ္တဘာဝ+သမုစ္ဆေဒ] လူ့အတ္တဘောကို ဖြတ်တောက်ခြင်း။ ဝေ အနာဂတသော ဝ မနုဿတ္တဘာဝသမုစ္ဆေဒသာ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၃၁။

မနုဿတ္တဘာဝါဝဟ (တိ) [မနုဿတ္တဘာဝ+အာဝဟ] လူ့အတ္တဘောကို ဆောင်တတ်သော။ မနုဿဓမ္မ-ကြည့်။

မနုဿတ္တဘာဝါဝဟန (နု) [မနုဿတ္တဘာဝ+အာဝဟန] လူ့အတ္တဘောကို ဆောင်ခြင်း။ ပကတိယာ မနုဿောဟိ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗတော, မနုဿတ္တဘာဝါဝဟနတော စ မနုဿဓမ္မော နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၄၉။

မနုဿတ္တလာဘ (ပု) [မနုဿတ္တ+လာဘ] လူ့အဖြစ်ကို ရခြင်း။ တတောပိ အဓိစ္စတရသမ္ဘဝေါ မနုဿတ္တလာဘော။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၅၄၆။ (-ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၅။) မနုဿလာဘ-လည်းကြည့်။

မနုဿတ္တဘာဝဒဿန (နု) [မနုဿတ္တဘာဝ+ဒဿန] လူ့အဖြစ်-လူ့အတ္တဘော-မရှိသည်ကို ပြခြင်း။ ပုန ဒေဝလောကေ ဥပပန္နဿ မနုဿတ္တဘာဝဒဿနေန အနယောဂေါ သကာဝါဒိဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၈။

မနုဿဒလိဒ္ဒ (ပု) [မနုဿ+ဒလိဒ္ဒ] လူဆင်းရဲ။ ဣမသ္မိံ ယေဝ ရာဇဂဟေ မနုဿဒလိဒ္ဒေါ အဟောသိ။ သံ၊၁။၂၃၃။ (-ဥဒါန။၁၃၄။) မနုဿဒလိဒ္ဒေါတိ မနုဿအဓနော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၉။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၃။) မနုဿဒလိဒ္ဒေါတိ မနုဿေသု ဒုဂ္ဂတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၈။

မနုဿဒဟရက (ပု) [မနုဿ+ဒဟရက] လူဖြစ်သော သူငယ်။ အထ ကေန ကာရဏေန မနုဿဒဟရကဿ ဥဒ္ဒကသတ္တဝဿိကဿ သုပ္ပဋိပန္နဿာပိ ဓမ္မာဘိသမယော န ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၂၉၈။

မနုဿဒုဿီလ (ပု) [မနုဿ+ဒုဿီလ] သီလ မရှိသော လူ၊ လူဒုဿီလ။ မနုဿဒုဿီလေ ပိ ဒါနံ သဟဿဂုဏံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၀။

မနုဿဒေါဘဂ္ဂ (နု) [မနုဿ+ဒေါဘဂ္ဂ] လူတို့တွင်-ဘုန်းကံနည်းသော-မတင့်တယ်သော-သူ၏ အဖြစ်၊ မနုဿဒေါဘဂ္ဂေန ပါ ဒဿိတံ ပနေ ဒုက္ကဋံ။ ကင်္ခါ။၃၂၁။ (-ဝိ၊၂။၃၆၄။) မနုဿဒေါဘဂ္ဂေနာ ဝါတိ ကာဏာ ဟောမိ၊ ကုဏီ ဟောမိ၊ ဣတရော ဝါ ဒိသ ာ ဟောတူ”တိ အာဒိနာ မနုဿဝိရူပဘာဝေန။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သင်။၄၇၃။

မနုဿဒေါဘဂ္ဂိယ (နု) [မနုဿ + ဒေါဘဂ္ဂိယ] လူတို့တွင်-ဘုန်းကံနည်းသော - မတင့်တယ်သော-သူ၏ အဖြစ်။ တတော မနုဿဒေါဘဂ္ဂိယတော ပရမကာရုညဝုတ္တိတော ဝိပ္ပမုတ္တာ အပဂတာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၂။

မနုဿဒေါဘဂျ (နု) [မနုဿ+ဒေါဘဂျ] လူတို့တွင်-ဘုန်းကံနည်းသော-မတင့်တယ်သော-အမျိုးညံ့သော - သူ၏ အဖြစ်။ မနုဿဒေါဘဂျ (အံ၊၃။၇၂)န္တိ မနုဿေသု သမ္ပတ္တိရဟိတံ ပစ္ဆိမံ နီစကုလံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။

မနုဿဓမ္မ (ပု) [မနုဿ+ဓမ္မ] လူတို့ ဖြစ်စေအပ်သော-လူ့အတ္တဘောကို ဆောင်တတ်သော-တရား၊ လူ့ကျင့်ဝတ်တရား။ (မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ, အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာတို့၌ ဒါန, သီလ စသော ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ၁၀-ပါးကိုလည်းကောင်း (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆)၊ ဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၌ ငါးပါးသီလ, ဆယ်ပါးသီလကိုလည်းကောင်း (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂)၊ ဝိမတိဋီကာ၌ လောကီဉာဏ်အားလုံးကို လည်းကောင်း (ဝိမတိ၊၂။၉၀)၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်ဋီကာ, အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာတို့၌ မကြီးကျယ်သော ကာမကုသိုလ်ကို လည်းကောင်း “မနုဿဓမ္မ” ဟု အသီးသီးဖွင့်ဆိုကြ၏ (မ၊ဋီ၊

၂။၁၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂)။ ဥတ္တရိ ဝါ မနုဿဓမ္မာ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသံ သစ္ဆိကရိဿတိ။ အံ၊ ၂။၅၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ (−ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ ကခါ။၁၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၂၇။) ဘာဝနာမနသိကာရေန ဝိနာ ပကတိယာ မနုဿေဟိ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗော ဓမ္မော- ဟိ မနုဿဓမ္မော မနုဿတ္တဘာဝါဝဟော ဝါ ဓမ္မော မနုဿဓမ္မော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၂။ (−သာရတ္ထ၊၁။၄၁။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၀၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၉။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃း)

မနုဿနာဂ (ပု) [မနုဿ + နာဂ] လူနဂါး၊ ဘုရားတည်းဟူသော လူနဂါး။ သုမနမနုဿော အဓိမနော၊ မနုဿနာဂေါပိ တတ္ထ ပဓူပါယိ။ ပိ၊၃။၃၃။

မနုဿနာဋက (တိ) [မနုဿ+နာဋက] လူ− ကချေသည်−သဘင်သည်။ မနုဿနာဋကာနံ နစ္စံ အမနုဿံ အဟောသိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၂။

မနုဿနေရယိက (တိ) [မနုဿ + နေရယိက] ငရဲသားနှင့် တူသော−ငရဲသားပမာ ညှဉ်းဆဲ ခံနေရသော−လူ၊ လူငရဲသား။ ဝေမျှပေါ မနုဿပေတော စ မနုဿနေရယိကော စ ကိံ နန္ဒိသာတိ ဘာဂါတိ အာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ မနုဿဇာတိကောပိ ဝုတ္တရူပေါ အနတ္ထ- ပါတိတော ပရေဟိ ဟိံသိတော သမာနော နေရယိကော ဝိယာတိ မနုဿနေရယိကော။ သံ၊ဋီ၊၁။၇၆။

မနုဿန္တရ (နု) [မနုဿ + အန္တရ] လူချင်း− မတူ− ထူးခြား − ခြင်း။ မနုဿန္တရေန ဘန္တေတိ။ မိလိန္ဒ။၁၉၁။

မနုဿန္တရာယ (ပု) [မနုဿ + အန္တရာယ] လူဟူသော အန္တရာယ်။ ဥဒကန္တရာယော မနုဿန္တရာယော အမနုဿန္တရာယော။ ဝိ၊၃။ ၁၅၂။ ဗဟူ မနုဿာ အာဂစ္ဆန္တိ၊ အယံ မနုဿန္တရာယော။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၀၆။ ကခါ၊ဋီ၊ သစ်။၁၂၉။

မနုဿပဋိလာဘ (ပု) [မနုဿတ္တ+ပဋိလာဘ] လူအဖြစ်ကို ရခြင်း။ ကိစ္ဆော မနုဿပဋိလာ- ဘော၊ ကိစ္ဆံ မစ္စာနဇီဝိတံ။ ဓမ္မ။၄၁။ (−အံ၊၃။ ၆၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၁။) မနုဿတ္တ- ပဋိလာဘော နာမ ကိစ္ဆော ဒုလ္လဘော။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။

မနုဿပဏ္ဍက (ပု) [မနုဿ+ပဏ္ဍက] လူပဏ္ဍုက်။ တယော ပဏ္ဍကာ မနုဿပဏ္ဍကော အမနုဿ- ပဏ္ဍကော တိရစ္ဆာနဂတပဏ္ဍကော။ ဝိ၊၁။၃၄။ (−ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ ဝဇိရ။၁၇၃။)

မနုဿပထ (ပု) [မနုဿ+ပထ] လူ့ခရီး၊ လူ့ပြည်။ တေ အစိမုတ္တိကာလကိရိယံ ကတွာ မနုဿပထေယေဝ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ (−မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၃။)

မနုဿပထသမ္ပာပန (နု) [မနုဿပထ+သမ္ပာပန] လူ့ပြည်သို့ရောက်စေခြင်း။ မာ ဘာယိ တာတ၊ တဝ မနုဿပထသမ္ပာပနံ မမ ဘာရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၇၉။

မနုဿပ္ပမာဏ (တိ) [မနုဿ+ပမာဏ] လူ့− အတိုင်းအရှည်−ပမာဏ−ရှိသော။ ဒွါဒသ- ယောဇနိကံ အတ္တဘာဝံ ဝိဇဟိတွာ မနုဿ- ပ္ပမာဏမေဝ မာပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။

မနုဿပရိဂ္ဂဟိတ (တိ) [မနုဿ+ပရိဂ္ဂဟိတ] လူတို့သိမ်းဆည်းအပ်သော။ ပါဠိယံ မနုဿ- ပရိဂ္ဂဟိတံ သန္ဓာယ “ပရပရိဂ္ဂဟိတ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၉၇။

မနုဿပရိစာရိကာ (ထီ) [မနုဿ+ပရိစာရိကာ] လူဖြစ်သော အလုပ်အကျွေးမိန်းမ။ တခ်ဏ- ညေဝ နံ နာဂမာဏဝိကာ ခုဇ္ဇာဒိဝေသံ ဂဟေ- တွာ မနုဿပရိစာရိကာ ဝိယ ပရိဝါရယိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁။

မနုဿပရိဘောဂ (ပု) [မနုဿ+ပရိဘောဂ] လူ့ အသုံးအဆောင်။ ဇဟိ မနုဿပရိဘောဂေါ

နာမ တုမှာကံ ဒုပ္ပရိဘုဉ္ဇိယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၀။ (-သာရတ္ထ၊၃။ ၂၁၄။)

မနုဿပရိဘောဂဝတ္ထု (န) [မနုဿပရိဘောဂ+ဝတ္ထု] လူ့အသုံးအဆောင်ဖြစ်သော အဝတ်။ မနုဿပရိဘောဂဝတ္ထေသု ဣတော မုဒုတရံ နတ္ထိ ဒေဝ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၉။

မနုဿပရိဘောဂသုဝဏ္ဏဝိကတိ (ထီ) [မနုဿပရိဘောဂ+သုဝဏ္ဏဝိကတိ] လူ့အသုံးအဆောင်ဖြစ်သော ရွှေအထူး။ ယထေဝ ဟိ မနုဿပရိဘောဂသုဝဏ္ဏဝိကတိတော ရသဝိဒ္ဓံ သေဋ္ဌံ သုဝိသုဒ္ဓံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁။

မနုဿပရိယာယနိရောဓ (ပု) [မနုဿပရိယာယ+နိရောဓ] လူဟူသောဝေါဟာရ ချုပ်ဆုံးခြင်း။ ဇေ၀ မနုဿပရိယာယနိရောဓေ ဒေဝပရိယာယုပ္ပါဒေပိ ပရိယာယံ ဇီဝဖြစ် တိဋ္ဌတိတိ နိစ္စာနိစ္စံ။ အနုဋီ၊၃။၁၀၃။

မနုဿပရိသာ (ထီ) [မနုဿ+ပရိသာ] လူပရိသတ်။ မနုဿပရိသာ ပဌမနာဝ အပေဟသုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၇။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၅၇။)

မနုဿပရိသာဗာဟုလ္လ (န) [မနုဿပရိသာ+ဗာဟုလ္လ] လူပရိသတ်များသည်၏အဖြစ်၊ လူပရိသတ်များခြင်း။ မနုဿပရိသာဗာဟုလ္လတော ဩကာသံ အလဘိတွာ။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၀၉။

မနုဿပရိဟာရ (ပု) [မနုဿ+ပရိဟာရ] လူ့ခန္ဓာကိုယ်။ မန္ဒာတာ ပန မနုဿပရိဟာရေန ဒေဝရဇ္ဇံ ကာရေသိယေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၃။

မနုဿပါက (ပု) [မနုဿ+ပါက] လူသတ္တဝါ။ ပါကော နာမ မနုဿပါကော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊၁။ ၆၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။ (-သာရတ္ထ၊၂။ ၂၅၀။)

မနုဿပါပိဋ္ဌ (ပု) [မနုဿ+ပါပိဋ္ဌ] အထူးသဖြင့် ယုတ်မာသောလူ၊ လူယုတ်မာ။ မနုဿပါပိဋ္ဌော (ဇာ၊၂။၄၇)တိ မနုဿလာမကော ပတိကုဋ္ဌော သဗ္ဗပစ္ဆိမကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၄၆။

မနုဿပိတု (ပု) [မနုဿ+ပိတု] လူ့ဖြစ်သော ဖခင်။ ပိတာပိ မနုဿပိတာ၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၈၆။

မနုဿပုစ္ဆာ (ထီ) [မနုဿ+ပုစ္ဆာ] လူကို၏ အမေးပုစ္ဆာ။ ကတမာ မနုဿပုစ္ဆာ၊ မနုဿာ ဗုဒ္ဓံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆန္တိ၊.... အယံ မနုဿပုစ္ဆာ။ မဟာနိ၊ ၂၆၄။ (-စူဠနိ။ ၅၀။)

မနုဿပုရိသ (ပု) [မနုဿ+ပုရိသ] လူယောကျ်ား။ ပုရိသပုဂ္ဂလော နာမ မနုဿပုရိသော၊ န ယက္ခော၊ န ပေတော။ ဝိ၊၂။ ၂၇၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၉၇။ မ၊ဋီ၊၃။၃၄၇။)

မနုဿပုရိသဃာတက (တိ) [မနုဿပုရိသ+ဃာတက] လူယောကျ်ားကို သတ်သော၊ သူ။ န ကေဝလံ မနုဿပုရိသဃာတကော။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၃၁။

မနုဿပုရိသပဋိသံယုတ္တဝါရ (ပု) [မနုဿပုရိသ+ပဋိသံယုတ္တဝါရ] လူယောကျ်ားနှင့် စပ်သော ဝါရ။ မနုဿပုရိသပဋိသံယုတ္တဝါရာ ဒိယဍ္ဍ တိရစ္ဆာနပဋိသံယုတ္တဝါရာ နာဂတာ။ ဝဇီရ။ ၁၈၃။

မနုဿပေတ (ပု) [မနုဿ+ပေတ] ပြိတ္တာနှင့်တူသော-ပြိတ္တာ၊မာဘတ်မွတ်နေသော-လူ၊ လူပြိတ္တာ။ ဝေဠုပေါ မနုဿပေတော စ မနုဿနေရယိကော စ ကိံ နန္ဒသီတိ ဘဂဝါတိ အာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၈။) မနုဿဇာတိကောပိ ဖုလ္လဘာဿာသစ္စာဒနတာယ ဒုက္ခဗဟုလေ ပေတော ဝိယာတိ မနုဿပေတော။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၇၆။

မနုဿဖဿ (ပု) [မနုဿ+ဖဿ] လူ (နှိပ်နယ်မှု) အတွေ့။ မနုဿဖဿာန (သုတ္တနိ။၄၂၆။ မဟာနိ။၃၈၇)န္တိ ဓေယာဝိဖဿာနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၃။

မနုဿပေဏ္ဍု (န) [မနုဿ+ပေဏ္ဍု] အနှစ်သာရ မရှိသောလူ၊ လူ့အကာ။ မနုဿပေဏ္ဍူ (ဇာ၊ ၁။၂၁၆)တိ ဝေဠပါ အသာရကာ မနုဿာ မနုဿပေဏ္ဍူ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၇။

မနုဿဗလိ (ပု) [မနုဿ+ဗလိ] လူပူဇော်သော- ပူဇော်ပွဲ – ဗလိနတ်စာ။ (ဇာတ်ဝတ္ထုသြ မနုဿဗလိမေသာနေဿ၊ လူသားကို ရှာနေသော ဟု ပြန်သည်။) မနုဿဗလိမေသာနေဿ (ဇာ၊ ၁။၃၇၄)တိ မနုဿဗလိံ ဂဝေသန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၂။

မနုဿဘက္ခ (တိ) [မနုဿ+ဘက္ခ] လူသားစား သော၊ သူ။ အထ ခေါ မနုဿဘက္ခော သက- ဟိတနိရပေက္ခော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၅၁။ (–၁၇၃။)

မနုဿဘဝပရိယာပန္န (တိ) [မနုဿဘဝ+ပရိယာ- ပန္န] လူ့ဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော။ မာနုသန္တိ မနုဿာနံ ဣဒန္တိ မာနုသံ၊ မနုဿဘဝပရိယာ- ပန္နံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၂၅၈။

မနုဿဘာသာ (ထီ) [မနုဿ+ဘာသာ] လူ့ ဘာသာ၊ လူ့စကား။ ဒေဝါပိ နာဂါပိ မနုဿဘာသာယ ကထေန္တိယေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၉၅။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၇။)

မနုဿဘာသိတ (တိ) [မနုဿ+ဘာသိတ] လူ ပြောအပ်သော။ အယံ သဒ္ဒေါ ဥဒ္ဓံ န ဟောဋ္ဌာ၊ အမနုဿဘာသိတော၊ နော မနုဿဘာသိ- တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။

မနုဿဘိက္ခု (ပု) [မနုဿ+ဘိက္ခု] လူဖြစ်သော ရဟန်း။ မနုဿဘိက္ခုဘာဝတော ၁ အည ဘာဂဿ တိရစ္ဆာနဆဂလကဘာဂဿ ဣဒံ ဆဂလကဇာတံ အဓိကရဏံ။ ဝဇီရ။၂၀၀။

မနုဿဘူတ (တိ) [မနုဿ+ဘူတ] လူတို့၌ ဖြစ် သော၊ လူအဖြစ်သို့ရောက်သော၊လူဖြစ်သော၊ သူ။ ယံ မနုဿဘူတော သမာနော တထာ- ဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတိ။ ဣတိဝုတ်။၂၄၇။ (–အံ၊၂။၃၀၃။ ဝိမာန။၁။ ပေတ။၁၃၉။) မနုဿဘူတောတိ မနုဿေသု ဥပ္ပန္နော, မနုဿဘာဝံ ဝါ ပတ္တော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၂၄၄–၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၆–၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၆။)

မနုဿဘောဂ (ပု) [မနုဿ+ဘောဂ] လူ့ စည်းစိမ်။ ဘောဂသမ္ပဒါတိ မနုဿဘောဂ- ဒေဝဘောဂေဟိ သမ္ပဒါ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂။၁၇၅။

မနုဿမံသ (န) [မနုဿ + မံသ] လူသား။ ထေရောယံ ဘိက္ခု ဝဋ္ဋေ မနုဿမံသံ မညေ ခါဒတိ။ ဝိ၊၂။၁၃၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၀၀။)

မနုဿမံသခါဒက (တိ) [မနုဿမံသ+ခါဒက။ ထီ–ဒွိ....ခါဒိကာ။] လူသားစားသော၊ သူ။ လုဒ္ဒေါ မနုဿမံသခါဒကော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၂။) မနုဿမံသခါဒိ- ကာ သုနခီ သိင်္ဂါလိ စ ဟုတွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၆။

မနုဿမံသစက္ခု (န) [မနုဿ+မံသစက္ခု] လူ့ မျက်စိ။ သဗ္ဗေ ပဿာမီတိ မနုဿမံသ- စက္ခုနာ ဝိယ သဗ္ဗေ ပဿာမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၀၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၂။) မံသစက္ခု–ကြည့်။

မနုဿမံသရသ (ပု) [မနုဿမံသ+ရသ] လူသား အရသာ။ ရသေတိ မနုဿမံသရသေ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၅၃၆။

မနုဿမံသဝဋ္ဋ (တိ) [မနုဿမံသ+ဝဋ္ဋ] လူသား သည်ကြဉ်အပ်သော၊ လူသားကိုကြဉ်သော။ မနုဿမံသဝဋ္ဋေဟိ နဝမံသေဟိ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝဇီရ။၅၆၁။

မနုဿမရဏ (န) [မနုဿ+မရဏ] လူသေခြင်း။ ကုရုန္ဒိယံ ပန အာဏတ္တိယာ အဒိန္နာဒါနေ မနုဿမရဏေ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဥလ္လပနေ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၈။ (–ကင်္ခါ။၁၂၃။)

မနုဿမလဟရဏ (န) [မနုဿမလ+ဟရဏ] လူ့အညစ်အကြေးကို ဖယ်ရှားခြင်း၊ လူ့အညစ်အကြေးကို စင်ကြယ်စေခြင်း။ ဒေဝီအနေ့ဘတ္တဒေဟ် နေတ္တာ မနုဿမလဟရဏတ္တံ နှာဒေတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၂၄။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄။)

မနုဿမဟတ္တ (န) [မနုဿမဟန္တ + တ္တ။ မနုဿ +မဟတ္တ] မြင့်မြတ်သော လူ့အဖြစ်၊ လူတို့တွင် မြင့်မြတ်သော လူ၏ အဖြစ်။ မနုဿမဟတ္တတာ (မ၊၃။၇၄)တိ တိဏ္ဏံ ဂုဏာနံ သမ္ပတ္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၅။

မနုဿမဟန္တတာ (ထီ) [မနုဿ+မဟန္တတာ] လူတို့တွင် မြင့်မြတ်သောလူ့အဖြစ်။ မနုဿမဟန္တတ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂)န္တိ ဇာတိရူပဘောဂါဒိပါရိယသတ္တဝသေန မနုဿေသု မဟန္တဘာဝံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၇၁။

မနုဿမာတု (ထီ) [မနုဿ+မာတု] လူဖြစ်သော မိခင်။ မာတုထည္ညန္တိ ကေနာဝါကာယ မနုဿမာတု ခီရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။)

မနုဿမာတုဂါမ (ပု) [မနုဿ+မာတုဂါမ] လူမိန်းမ၊ မနုဿမာတုဂါမောပိ န ဒုတိယော။ ပါဝ၊ ယက္ခာဒယော ပတိ။ ဝိဇိ၊၂၉၅။

မနုဿမာရက (တိ) [မနုဿ+မာရက] လူသတ်သော ၊သူ (လူသတ်သမား)။ အင့် မနုဿမာရကော ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၃၃။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။)

မနုဿမုခသကုဏ (ပု) [မနုဿမုခ+သကုဏ] လူမျက်နှာနှင့်တူသော မျက်နှာရှိသောငှက်။ ဒ ဣမောဏဝဏ္ဏာနိ စာဝိ မနုဿမုခသကုဏာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။

မနုဿယက္ခ (ပု) [မနုဿ+ယက္ခ] လူဖြစ်သော ဘီလူး၊ လူဘီလူး။ မနုဿယက္ခော ငါရဝန္တော ပာကို။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၃။

မနုဿယသပဋိဗာဟက (တိ) [မနုဿယသ+ပဋိဗာဟက] လူ့စည်းစိမ်အခြံအရံကို တားမြစ်တတ်သော (မစ္ဆရိယ)။ မာနုသာတိ မနုဿယသပဋိဗာဟကာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၉၉။

မနုဿယာန (န) [မနုဿ+ယာန] လူစီးရာယာဉ်။ ဒေဝေသု ဒေဝယာနံ မနုဿေသု မနုဿယာနံ။ မိလိန္ဒ၊၂၆၈။

မနုဿယောနိ (ထီ) [မနုဿ+ယောနိ] လူမျိုး၊ လူဇာတ်၊ လူ့အဖြစ်။ ယောနိ ဝဒ္ဓါန မာနုသိန္တိ မနုဿယောနိံ မနုဿတ္တဘာဝံ လဘိတွာ၊ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၂၆၄။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄၊၄၇၀။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၀။)

မနုဿရတန (န) [မနုဿ+ရတန] လူရတနာ။ မနုဿရတနမ္ဘိ ဒုဝိဓံ ဣတ္ထိရတနံ ပုရိသရတနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၄၉။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၈။)

မနုဿရမဏီယ (တိ) [မနုဿ+ရမဏီယ] လူတို့သည် မွေ့လျော်အပ်သော၊ လူတို့၏ မွေ့လျော်ရာ။ မနုဿရမဏီယဘာဝသော- (သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၂၀)တိ မနုဿာနံ အာရမဏီယ- ဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၇။

မနုဿရမဏီယက (တိ) [မနုဿရမဏီယ+က] လူတို့သည် မွေ့လျော်အပ်သော၊ လူတို့၏ မွေ့လျော်ရာ။ ဤပါဠိ မနုဿရမဏီယက- ဝသေန ဘူမိရမဏီယကံ ဒဿေန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၂၀။

မနုဿရဟိတ (တိ) [မနုဿ+ရဟိတ] လူ-ကင်းသော-မရှိသော။ အမနုဿကောတိ သုဉ္ဉာရာမ- မနုဿာနံ့တတ္ထ အဘာဝေန မနုဿရဟိတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၄၂။

မနုဿရာဇ (ပု) [မနုဿ + ရာဇ] လူမင်း။ သော တဒါ စုတော မနုဿရာဇာ ဘဝိတုံ ပဟောသိ။ ဒီ၊၂။၁၆၇။

မနုဿရာဇပုတ္တိ (ထီ) [မနုဿရာဇ+ပုတ္တိ] လူမင်းသမီး။ ဘာတရောတိ အဟမ္ပိ မနုဿရာဇပုတ္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၀။

မနုဿရာမဏေယျ (နှ) [မနုဿ+ရာမဏေယျ] လူတို့သည် မွေ့လျော်အပ်သည်၏ အဖြစ်၊ လူတို့၏ မွေ့လျော်ရာ၏ အဖြစ်။ မနုဿရာမဏေယျသာ (သံ၊၁။၂၃၄)တိ မနုဿရမဏီယဘာဝဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။

မနုဿရာဟသေယျက (တိ) [မနုဿ+ရာဟသေယျက] လူတို့၏ လျှို့ဝှက်သော အမှုကို ပြုခြင်းငှါဆိုက်သော။ အပ္ပနိဂ္ဃောသံ ဝိဇနဝါတံ မနုဿရာဟသေယျကံ ပဋိသလ္လာနသာရုပ္ပံ။ ဝိ၊၃။၄၉။(–ဒီ၊၁၊၃၁။ အဘိ၊ဝိ။၂၆၁။ မဟာနိ။ ၁၁၁။) မနုဿရာဟသေယျကန္တိ မနုဿာနံ ရဟဿကိရိယဋ္ဌာနိယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅၁။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။) ရဟဿံ ကိရိယတိ ဧတ္ထာတိ ရာဟသေယျကံ၊ မနုဿာနံ ရာဟသေယျကံ မနုဿရာဟသေယျကန္တိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေတိ မနုဿာနန္တိ-အာဒိနာ။ ပါစိတ်၊ယော။၂၁၄။

မနုဿရူပ (နှ) [မနုဿ+ရူပ] (၁) လူ့အသွင်သဏ္ဌာန်။ (၂) လူတို့၏ရုပ်ဘာရား။ (၃) လူ့ရုပ်တု၊ လူ့ပုံတူ။ (၁) ပေတော မနုဿရူပေန၊ သံသရန္တော ဂမိဿတိ။ ထေရီ။ ၃၉၄။ (–ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၂၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။) မနုဿရူပေနာတိ နိဒဿနမတ္တမေတံ၊ မနုဿဘာဝေန တိရစ္ဆာနာဒိဘာဝေန စာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၁၂၈။ (၂) ဝေမာနိကပေတရူပမ္ပိ အကုသလကမ္မဇတ္တာ ကမ္မဏာရဏာဒိဒုက္ခဝတ္ထုဘာဝတော စ "မနုဿရူပတော ဟီန" န္တိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၂။၁၀။ (၃) တံ ဟတ္ထေန အပရာမသိတွာ "မနုဿရူပ" န္တိ န သက္ကာ ဉာတုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၉။

မနုဿလာဘ (ပု) [မနုဿ+လာဘ] လူ့အဖြစ်ကိုရခြင်း။ သိရံ တဿ စ ပဋိမုက္ကံ၊ မနုဿလာဘမ္ပိ ဩပမ္မံ။ ထေရီ။၄၃၃။ (–သံ၊၃။၆၁။ ဝိမာန။၆၂။) မနုဿလာဘမ္ပိ ဩပမ္မန္တိ.... မနုဿတ္တလာဘေ ဩပမ္မံ ကတွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၉၅။

မနုဿလာမက (ပု) [မနုဿ+လာမက] (၁) ယုတ်မာသောလူ၊ လူယုတ်မာ။ မနုဿ ပါပိဋ္ဌ-ကြည့်။ (၂) အဆင့် ယုတ်နိမ့်သော လူ၊ လူဆင်းရဲ။ မနုဿဝရာက–ကြည့်။

မနုဿလောက (ပု) [မနုဿ+လောက] (၁)လူ့လောက၊ လူ့ဘုံ၊ လူ့ပြည်။ (၂) လူအပေါင်း။ (၁) ပုရိမာယ ဇာတိယာ မနုဿလောကေ။ ဝိမာန။၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၄၉။) မနုဿလောကေတိ မနုဿလောကဘာဝေ၊ ရာဇဂဟံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅။ (၂) မနုဿလောကော (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၉၇)တိ မနုဿသမူဟော။ ဝိမတိ၊၁။၆၃။

မနုဿလောကကထာ (ထီ) [မနုဿလောက+ကထာ] လူ့လောကနှင့် စပ်လျဉ်းသော စကား။ ဣဒါနိ မနုဿလောကကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၀။

မနုဿလောကဂမနီယ (ထိ) [မနုဿလောက+ဂမနီယ] လူ့ပြည်သို့ရောက်– ကြောင်းဖြစ်သော – စေတတ်သော။ အတ္ထိ အာသင်္ကါ မနုဿလောကဂမနီယာ။ အံ၊၂။၁၃၆၂။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၀၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၀၉။

မနုဿလောကဂါမီ (တ်) [မနုဿလောက+ဂမု+ဏီ] လူ့ပြည်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ။ မနုဿဂါမီ-ကြည့်။

မနုဿလောကပရိယာပန္န (တိ) [မနုဿလောက+ပရိယာပန္န] လူ့ပြည်၌ အကျုံးဝင်သော။ ယေ စ မနုဿလောကပရိယာပန္နာ ဝတ္ထုကာမာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၃။

မနုဿလောကဝေဒနီယ (တိ)[မနုဿလောက+ဝေဒနီယ] လူ့ပြည်လောက၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော။ အတ္ထိ ကမ္မံ မနုဿလောကဝေဒနီယံ။ အံ၊၂။၃၆၃။

မနုဿလောကသညာ (ထီ) [မနုဿလောက+သညာ] လူ့ပြည်ဟူသော အမှတ်သညာ။ သာ မနုဿလောကသညာယ ဧဝ တတ္ထ တေဟိ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒမာနာ ပိယသံဝါသံ ဝသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂။

မနုဿလောကသဏ္ဌာနဋ္ဌာန (နု) [မနုဿလောက+သဏ္ဌာနဋ္ဌာန] လူ့ဘုံ- လူ့ပြည်လောက-တည်ရာ အရပ်။ မနုဿလောကသဏ္ဌာနဋ္ဌာနံ ပန ပတ္တေ ဥဒကေ ဓမကရကာမုခေ ပိဟိတေ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။

မနုဿလောကသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မနုဿလောက+သမ္ပတ္တိ] လူ့ပြည်၌ ဖြစ်သော စည်းစိမ်၊ လူ့စည်းစိမ်။ မနုဿလောကသမ္ပတ္တိံ ဧကဒေသတော ကထေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၃။

မနုဿလောကာဘိမုခ (တိ) [မနုဿလောက+အဘိမုခ] လူ့ဘုံ-လူ့ပြည်-သို့ ရှေးရှုသော။ ကာလေန မနုဿလောကာဘိမုခံ ဝဇ္ဇေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၈။ (-ဝဇီရ၊၅၂။)

မနုဿလောကူပပတ္တိ (ထီ) [မနုဿလောက+ဥပပတ္တိ] လူ့ဘုံ-လူ့ပြည်လောက-၌ ဖြစ်ခြင်း။ ယာစတိ တံ မာရိသ ဘိက္ခုသံဃော မနုဿလောကူပပတ္တိယာ။ မိလိန္ဒ၊၇။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁၊၁၅၅။)

မနုဿလောမ (နု) [မနုဿ+လောမ] လူ၏ အမွေး။ ဌပေတွာ ပန မနုဿလောမံ ယံကိဉ္စိ ကပ္ပိယာကပ္ပိယမံသဇာတီနံ ပက္ခိစတုပ္ပဒါနံ လောမံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၀။ (-ကခါ၊၂၀၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၄၅၀။)

မနုဿဝိဂ္ဂဟ (နု) [မနုဿ+ဝိဂ္ဂဟ] လူ၏ [illegible]တ်၊ လူ့ဝိဂ္ဂဟ။ ယတ္တကော မနုဿဝိဒွိရတော ဒုဂ္ဂတော နိက္ခန္တော ပဝတ္တော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃။

မနုဿဝဏ္ဏ (ပု) [မနုဿ+ဝဏ္ဏ] (က) လူ၏ အသွင်သဏ္ဌာန်။ (ခ) လူ၏အဆင်းရူပါရုံ။ (က) မနုဿော သုနိဝတ္ထော မနုဿဝဏ္ဏေနာဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅၆။ (ခ) မနုဿလောကေ တာဒိသိယာ ရူပသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော အတိက္ကန္တော မနုဿဝဏ္ဏံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၂။

မနုဿဝဓဒဏ္ဍ (ပု) [မနုဿဝဓ+ဒဏ္ဍ] လူကို သတ်ခြင်းကြောင့် ရရှိသော အပြစ်ဒဏ်၊ လူသတ်မှုဒဏ်။ တိတ္ထိယာ မနုဿဝဓဒဏ္ဍံ ပါပုဏိံသု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၃၇။

မနုဿဝရာက (ပု) [မနုဿ + ဝရာက] အဆင့်နိမ့်သောလူ၊ လူဆင်းရဲ။ ဣမသ္မိံယေဝ ရာဇဂဟေ မနုဿဒလိဒ္ဒေါ အဟောသိ မနုဿကပဏော မနုဿဝရာကော။ သံ၊၁။၂၃၃။ (-ဥဒါန၊၁၃၄။) မနုဿဝရာကောတိ မနုဿလာမကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။ မနုဿဝရာကောတိ မနုဿာနံ ဟီဠိတပရိဘူတတာယ အတိဝိယ ဒီနော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၅၃။

မနုဿဝသာ (ထီ) [မနုဿ+ဝသာ] လူ့အဆီ၊ လူဆီ။ ဌပေတွာ မနုဿဝသံ သဗ္ဗေသံ အကပ္ပိယမံသာနံ ဝသာ အနုညာတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ (-ကခါ၊၁၈၁။)

မနုဿဝသာတေလ (နု) [မနုဿ+ဝသာတေလ] လူ၏ဆီကြည်။ တေဟိ မနုဿဝသာတေလံ ဌပေတွာ သဗ္ဗံ ဝိရသပ္ပိနဝနီတဝသာတေလေသု အကပ္ပိယံ နာမ နတ္ထိ။ သာရတ္ထ၊၃။၆၈။ (-ကခါ၊ဋီ၊သစ်၊၃၉၂။)

မနုဿဝဿိတ (နု) [မနုဿ + ဝဿိတ] လူ့စကားသံ၊ လူ၏ ပြောစကား။ မနုဿဝဿိတံ ရုဒံ၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏနတရံ တတော။ ဇာ၊၁။၂၈၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၇။

မနုဿဝါစာ (ထီ) [မနုဿ+ဝါစာ] လူ၏ဘာသာစကား။ မဓုရယ မနုဿဝါစာယ အဘာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၉။

မနုဿဝါသ (ပု) [မနုဿ+ဝါသ] လူ၏နေရာအရပ်။ အညေန မနုဿဝါသံ ကတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈။

မနုဿဝါသူပဂမန (နု) [မနုဿဝါသ+ဥပဂမန] လူ၏နေရာ – လူ့ဘုံ–သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း။ ပုညသမ္ဘာရပရိပူဟနတ္ထံ ပုန မနုဿဝါသူပဂမနံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၈။

မနုဿဝိက္ကယ (ပု) [မနုဿ + ဝိက္ကယ] လူကိုရောင်းခြင်း။ သတ္တ ဝဏိဇ္ဇာတိ မနုဿဝိက္ကယော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၉၀။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၀။

မနုဿဝိဂ္ဂဟ (ပု) [မနုဿ+ဝိဂ္ဂဟ] လူဇာတ်ဖြစ်သော သူ၏ကိုယ်၊ လူ၏ခန္ဓာကိုယ်၊ လူ။ မနုဿဝိဂ္ဂဟော နာမ ယံ မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ပဌမံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ပဌမံ ဝိညာဏံ ပါတုဘူတံ၊ ယာဝ မရဏကာလာ ဧတ္ထန္တရေ ဧသော မနုဿဝိဂ္ဂဟော နာမ။ ဝိ၊၁။၉၂။ (–ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၁၁။)

မနုဿဝိဂ္ဂဟနာဂ (ပု) [မနုဿဝိဂ္ဂဟ+နာဂ] လူ၏ခန္ဓာကိုယ်ကို ယူသောနဂါး၊ လူယောင်ဆောင်သော နဂါး။ မနုဿဝိဂ္ဂဟနာဂါဒီနံ နာဂရူပါဒီနံ ဝါ သန္တိကာ။ ဝဇီရ။၉၉။

မနုဿဝိဂ္ဂဟပါရာဇိက (ပု) [မနုဿဝိဂ္ဂဟ+ပါရာဇိက] လူဇာတ်ဖြစ်သော သူကို သတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ပါရာဇိက၊ မနုဿဝိဂ္ဂဟပါရာဇိက။ ဣဒါနိ ယသ္မာ ဟေဋ္ဌာ ပဒဘာဇနီယမှိ သင်္ခေပေနေဝ မနုဿဝိဂ္ဂဟပါရာဇိကံ ဒဿိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၀။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၄။)

မနုဿဝိဂ္ဂဟိတ္ထိ (ထီ) [မနုဿဝိဂ္ဂဟ + ဣတ္ထိ] လူယောင်ဆောင်ထားသော တိရစ္ဆာန်မ။ တိရစ္ဆာနဂတာယ ဝါ မနုဿဝိဂ္ဂဟိတ္ထိယာ ဝါ သဒ္ဓိံ ရဟောပဋိစ္ဆန္နေ အာသနေ နိသဇ္ဇံ ကပ္ပေတိ။ ဝိ၊၂။၁၂၉။ (ရဟောနိသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ် (ဝိ၊၂။၁၃၁)၌ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်ပုံ ပြရာတွင် ယက္ခိယာ ဝါ ပေတိယာ ဝါ ပဏ္ဍကေန ဝါ တိရစ္ဆာနဂတမနုဿဝိဂ္ဂဟိတ္ထိယာ ဝါ-ဟု ရှိ၏။ ရဟောပဋိစ္ဆန္နသိက္ခာပုဒ် (ဝိ၊၂။၁၂၉)၌ကား ယက္ခိယာ ပါ ပေတ်ယာ ဝါ ပဏ္ဍကေန ဝါ တိရစ္ဆာနဂတာယ ဝါ မနုဿဝိဂ္ဂဟိတ္ထိယာ ဝါ ဟု ရှိသည်။)

မနုဿဝိရူပ (တိ) [မနုဿ+ဝိရူပ] အဆင်းဖောက်ပြန် ပျက်စီးသော– မတင့်တယ်သော–လူ။ မနုဿဒေါဘဂ္ဂ-ကြည့်။

မနုဿဝေဒနီယ (နု) [မနုဿ + ဝေဒနီယ] လူ့ဘဝ၌ ခံစားအပ်သောအကျိုး (မုချတ္ထ)။ လူ့ဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသောကံ (ဥပစာရတ္ထ)။ ဣဒံ ဒေဝဝေဒနီယံ၊ ဣဒံ မနုဿဝေဒနီယန္တိ။ နေတ္တိ။ဂ၂။ (မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။၂၈–ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ ပုဒ်အဖွင့်ကြည့်။)

မနုဿဝေသ (ပု) [မနုဿ+ဝေသ] လူ၏အသွင်သဏ္ဌာန်။ ရက္ခသိဂဏော မနုဿဝေသေန ဝါဏိဇေ ဥပလာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၂၉။)

မနုဿသံသဂ္ဂ (ပု) [မနုဿ+သံသဂ္ဂ] လူနှင့်–နီးနှောခြင်း–ရောနှောခြင်း။ တာဝ မနုဿသံသဂ္ဂေါ န ဥပစ္ဆိဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၉၀။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀၀။

မနုဿသဉ္စာရ (ပု) [မနုဿ+သဉ္စာရ] လူတို့သွားလာလှုပ်လည်ခြင်း။ အထ တသ္မိံ မဂ္ဂေ ဒွေ တိဏ္ဏိ ဒိဝသာနိ မနုဿသဉ္စာရော ပစ္ဆိဇ္ဇိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။

မနုဿသညာ (ထီ) [မနုဿ+သညာ] လူဟူသောအမှတ်သညာ။ မနုဿသညံ အရညာ-

သည် ပဋိစ္စ မနုဿိကရောတိ ကြောင့်။ မ၊၃။ ၁၄၇။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၀။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၂။)

မနုဿသဒ္ဒ (ပု) [မနုဿ+သဒ္ဒ] (၁) လူတို့ပြောဆိုသောအသံ၊ လူသံ။ (၂)မနုဿ-သဒ္ဒါ။ (၁) ဥဒကသဒ္ဒေါ မနုဿသဒ္ဒေါ အမနုဿသဒ္ဒေါ။ အဘိ၊ဓ။၁၆၄။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၃။ ဧ၁၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၆၂။) မနုဿာနံ သလ္လာပါဒိသဒ္ဒေါ မနုဿသဒ္ဒေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။ (၂) ပစ္စ-သဒ္ဒံ မနုဿ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ၊ ဝိမတိ၊၁။၆၃။

မနုဿသဒ္ဒဝိရဟိတ (တိ) [မနုဿသဒ္ဒ + ဝိရဟိ-တ] လူသံကင်းဆိတ်သော။ တံ ကာနနသဒိ-ဝံ ပဝနံ၊ မနုဿသဒ္ဒဝိရဟိတတ္တာ အပ္ပသဒ္ဒံ နိဿဒ္ဒန္တိ အဝေတ္တွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။

မနုဿသဒ္ဒါဘာဝ (ပု) [မနုဿသဒ္ဒ+အဘာဝ] လူသံမရှိခြင်း။ ရဉ္ဇိယံ မနုဿသဒ္ဒါဘာဝေန ရဉ္ဇိ အပ္ပသဒ္ဒံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀၆။

မနုဿသင်္ဂဟဝိလုမ္ပန (န) [မနုဿသင်္ဂဟ+ ဝိလုမ္ပန] လူ့ဥစ္စာကို လုယက်ခြင်း။ ကာလေန မနုဿသင်္ဂဟဝိလုမ္ပနသံခါတေန ပါပေန ကမ္မေန လဒ္ဓေါ ပိဏ္ဍော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။

မနုဿသပ္ပိ (န) [မနုဿ+သပ္ပိ] လူနို့ဖြင့် ချက်အပ်သော ထောပတ်၊ လူထောပတ်။ ကာရဏပတိရူပကံ ဝတွာ မနုဿသပ္ပိ စ နဝ-နီတဥ္စ ပဋိက္ခိတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။

မနုဿသမူဟ (ပု) [မနုဿ+သမူဟ] လူအပေါင်း။ မနုဿလောက (၂) ကြည့်။

မနုဿသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မနုဿ+သမ္ပတ္တိ] လူ့စည်းစိမ်။ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ မနုဿသမ္ပတ္တိံ ပဋိလဘတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ (–ခု၊ပါ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၂။

မနုဿသမ္ပတ္တိပဋိလာဘက (တိ) [မနုဿသမ္ပတ္တိ+ ပဋိလာဘက] လူ့စည်းစိမ်ကို ရ ... သော။ မနုဿာတိ မနုဿသမ္ပတ္တိပဋိ-

ဗောဟကာ။ ကော ပန တေတိ? မဇ္ဈိမပုရိမ္မာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၇။

မနုဿသရီရ (ပု၊န) [မနုဿ+သရီရ] လူ့ကိုယ်၊ လူ့အတ္တဘော။ မနုဿသရီရံ ဖေဟိတွာ ဆဋ္ဋေတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၉၁။)

မနုဿသရီရဂန္ဓ (ပု) [မနုဿသရီရ + ဂန္ဓ] လူ့ကိုယ်နံ့။ ဒေဝတာနဥ္ဟိ ပကတိယာပိ မနုဿ-သရီရဂန္ဓော နာမ ဇေဂုစ္ဆော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂။

မနုဿသာဝေဇ္ဇ (န) [မနုဿ+သာဝေဇ္ဇ] လူ (သန္တာန်၌ဖြစ်သော) ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှု။ မနုဿကသဋ္ဌ-ကြည့်။

မနုဿသီသ (န) [မနုဿ+သီသ] လူ့ဦးခေါင်း။ တီဟိ မနုဿသီသေဟိ ဥဒ္ဓနံ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၀၃။

မနုဿသီသုဒ္ဓန (န) [မနုဿသီသ + ဥဒ္ဓန] လူ့ဦးခေါင်းဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော-ခုံလောက်-ဖိုခုံလောက်။ ပစနထာလိကံ မနုဿသီသုဒ္ဓနံ အာရောပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၄။

မနုဿသုခ (န) [မနုဿ+သုခ] လူ့ချမ်းသာ။ သောဏသောဒ္ဒီပုတ္တရဋ္ဌပါလာဒီနံ ဝိယ မနုဿ-သုခံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ (–မဟာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။)

မနုဿသုခုမာလ (ပု) [မနုဿ + သုခုမာလ] ကိုယ်ခန္ဓာနူးညံ့သောလူ၊ လူချမ်းသာ။ မနုဿ-သုခုမာလာနံ၊ မဏိကဏ္ဍော့သု လမ္ဗကိ။ ဇာ၊၁။ ၁၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၆။ သုခုမာလ (အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၄)ကြည့်။

မနုဿသုဂတိ (ထီ) [မနုဿ+သုဂတိ] သုဂတိ ဖြစ်သော လူ့ဘုံ။ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော မနုဿ-သုဂတိယံ ယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၇။ အံ၊ဋီ၊ ၁။၁၂၃။

မနုဿသေဋ္ဌ (တိ) [မနုဿ+သေဋ္ဌ] လူတို့တွင် အမြတ်ဆုံးသော၊ သူ။ ယေ ဇီဝလောကေတ္ထ မနုဿသေဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ၂။၆။ ဣမသ္မိံ ဇီဝလောကေ မနုဿေသု သေဋ္ဌာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၄၅။

မနုဿသောဘဂ္ဂ (န) [မနုဿ+သောဘဂ္ဂ] လူတို့တွင်–တင့်တယ်ကောင်းမွန်သောသူ၏ အဖြစ်–အမျိုးမြတ်သောသူ၏အဖြစ်။ သမ္ပတ္တိယန္တိ မနုဿသောဘဂ္ဂေ ဒေဝတ္တေ စ။ ဒီဋ္ဌီ၊ ၂။၃၄၁။

မနုဿသောဘဂ္ဂတာ (ထီ) [မနုဿသောဘဂ္ဂ+တာ] လူတို့တွင်– တင့်တယ်ကောင်းမွန်သော သူ၏အဖြစ်–အမျိုးမြတ်သော သူ၏အဖြစ်။ မနုဿသောဘဂ္ဂတ (ဝိမာန။၉၇)န္တိ မနုဿေသု သုဘဂဘာဝံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၇၀။

မနုဿသောဘဂျိယ (န) [မနုဿ+သောဘဂျိယ] လူတို့တွင်–တင့်တယ် ကောင်းမွန်သော သူ၏ အဖြစ်–အမျိုးမြတ်သောသူ၏အဖြစ်။ သဂ္ဂူပပတ္တိ မနုဿသောဘဂျိယဥ္စ သုက္ကတိပါကော။ သံဋ္ဌီ၊ ၂။၃၈၇။

မနုဿသောဘဂျ (န) [မနုဿ + သောဘဂျ] လူတို့တွင်–တင့်တယ် ကောင်းမွန်သော သူ၏ အဖြစ်–အမျိုးမြတ်သောသူ၏အဖြစ်။ မနုဿသောဘဂျ(အံ၊၃။၇၂)န္တိ မနုဿေသု သုဘဂဘာဝံ ကိဝိဓေကုလသမ္ပတ္တိံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။

မနုဿသောဘဂျသံဝတ္တနိယ (တိ) [မနုဿသောဘဂျ + သံဝတ္တနိယ] လူတို့တွင်–တင့်တယ် ကောင်းမွန်သော သူ၏ အဖြစ်–အမျိုးမြတ်သောသူ၏အဖြစ်–ကိုဖြစ်စေတတ်သော။ မနုဿသောဘဂျသံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ ကရောတီတိ။ အဘိ၊က။၃၉၃။

မနုဿဟဒယ (န) [မနုဿ+ဟဒယ] လူ၏စိတ်။ ဓေံ ဒုပ္ပိဇာနံ နာမ မနုဿဟဒယန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၇။

မနုဿဟိံသ (တိ) [မနုဿ+ဟိံသ] လူတို့ကို နှိပ်စက်တတ်သော၊ သူ (ကျီးကန်း)။ မနုဿဟိံသာ (ဇာ၊၁။၁၉၄)တိ ကာကော မနုဿေ ဟိံသတိ ဝိဟေဌေတိ၊ ဝေနနံ ဓေံ အာလပတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၅။

မနုဿာဓိပတိ (ပု) [မနုဿ+အဓိပတိ] လူတို့ကို အစိုးရသူ၊ မင်း။ မနုဇိန္ဒ-ကြည့်။

မနုဿာဓိမုတ္တ (တိ) [မနုဿ+အဓိမုတ္တ] လူ့ဘဝကို–နှလုံးသွင်း–စိတ်ညွတ်–သော၊သူ။ ကေစိ မနုဿာဓိမုတ္တာ။ နေတ္တိ။၈၁။

မနုဿာဘိကိဏ္ဏ (တိ) [မနုဿ + အဘိကိဏ္ဏ] လူတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော။ အင္ဂကမဂ္ဂတိ ကေဂဏာ မနုဿာဘိကိဏ္ဏာ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၆၁။

မနုဿာရက္ခဒေဝတာ (ထီ) [မနုဿ+အာရက္ခဒေဝတာ] လူစောင့်နတ်။ ဘုမ္မဒေဝတာ မနုဿာရက္ခဒေဝတာနံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၀၂။

မနုဿာဝါသ (ပု) [မနုဿ+အာဝါသ] လူတို့၏ နေရာ။ မိဂေါ ဟိ ပဟာရံ လဒ္ဓါ မနုဿာဝါသံ ဂစ္ဆာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။)

မနုဿာသုစိနိဿန္ဒ (ပု) [မနုဿာသုစိ+နိဿန္ဒ] လူတို့၏ မစင်အညစ်အကြေး၏ အကျိုးဆက်။ တထာ ဟိ နာနာဝိဓေန မနုဿာသုစိနိဿန္ဒေန သက္ကာရဋ္ဌာနေ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၈။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၂- အသုစိဋ္ဌာနေ ဂါမနိဿန္ဒေနနှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

မနုဿိတ္ထိသညီ (တိ) [မနုဿိတ္ထိသညာ + ဤ] လူမိန်းမဟု–အမှတ်သညာရှိသော– မှတ်ထင်သော၊ သူ။ မနုဿိတ္ထိ စ ဟောတိ မနုဿိတ္ထိသညီ။ ဝဇိရ။၁၈၂။

မနုဿိတ္ထိ (ထီ) [မနုဿ +ဣတ္ထိ] လူမိန်းမ။ အာဝုသော ယထာ မနုဿိတ္ထိယာ နန္ဒိ တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိယာပိ တံ သိက္ခာပဒံ တထေဝ ဟောတိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ (–ကင်္ခါ။၁၉၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၃၅၂။)

မနုဿိတ္ထိဝဏ္ဏ (ပု) [မနုဿိတ္ထိ+ ဝဏ္ဏ] လူမိန်းမအသွင်သဏ္ဌာန်။ ကော် မနုဿိတ္ထိဝဏ္ဏံ မာပေတွာ။ ဓမ္မ၊၄၊ ၂။၃၄။ (-အံ၊၃၊၁။၁၇၆။)

မနုဿိန္ဒ (ပု) [မနုဿ+ဣန္ဒ] လူ ဘို့ကို အစိုးရသူ၊ မင်း။ မနုဿိန္ဒံ ဇဟိတွာန၊ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနံ။ ဇာ၊၁၊၁၁၆။ (-ထေရ။၃၃၇။ ဇာ၊ ၂။၈၉။) မနုဿိန္ဒန္တိ မနုဿာနံ ဣန္ဒံ ဗာရာဏသိရာဇာနံ။ ဇာ၊၄၊၃၊၁၃၂။

မနုဿိန္ဒသေဋ္ဌ (တိ) [မနုဿိန္ဒ+သေဋ္ဌ] မင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံးသော၊ သူ။ မနုဿိန္ဒသေဋ္ဌောတိ ကထေဝ ပူဇိတော။ ဒီ၊ ၂။၁၃၈။

မနုဿုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မနုဿ+ဥပ္ပတ္တိ] လူ၏ဖြစ်ခြင်း။ ဧတ္တ ပုပ္ဖရာသိဋ္ဌာနံယတော မနုဿုပ္ပတ္တိ။ ဥဒါန၊ ၄။၇။ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၅။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၅။ အလားတူ ဝါကျ၌ မနုဿ(ဿု)ပပတ္တိဟု ရှိသည်။)

မနုဿုဘတောဗျဉ္ဇနက (ပု) [မနုဿ+ဥဘတော-ဗျဉ္ဇနက] လူဥဘတောဗျည်း။ တယော ဥဘတောဗျဉ္ဇနကာ မနုဿဘတောဗျဉ္ဇနကော အမနုဿဘတောဗျဉ္ဇနကော တိရစ္ဆာနဂတုဘတောဗျဉ္ဇနကော။ ဝိ၊၁။၃၄။

မနုဿူပဂ (တိ) [မနုဿ+ဥပ+ဂမု+ ကို] (၁) လူ့ဘုံသို့ ကပ်ရောက်သော၊ လူ့ဘုံ၌ဖြစ်သော၊ သူ။ (၂) လူ့ဘုံသို့-ကပ်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော-ကပ်ရောက်စေတတ်သော (ကံ)။ (၁) သဂ္ဂူပဂေသု စ သတ္တေသု မနုဿူပဂေသု စ သတ္တေသု။ နေတ္တိ။၈၄။ (၂) မနုဿူပဂံ ကမ္မံ မာနုသကံ။ သုတ္တနိ၊၄၊ ၂။၁၅၃။

မနုဿူပစာရ (ပု) [မနုဿ+ဥပစာရ] (၁) လူတို့-ကျက်စား-သွားလာ-ခြင်း။ (၂) လူတို့ - ကျက်စား - သွားလာ - အပ်သော အရပ်။ (၃) လူတို့၏ ဒဿနူပစာ၊ လူတို့ (မျက်စိဖြင့်)မြင်နိုင်လောက်သောအာရုံ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။(၂) ဝနပတ္ထန္တိ န မနုဿူပစာရနမေ သေနာသနာနံ အဓိဝစနံ။ အဘိ၊ဝိ။၂၆၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၈၀။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၅၇။) န မနုဿူပစာရန္တိ ကသနဝပနဝသေန မနုဿေ ဟိ ဥပစရိတဗ္ဗံ ဝနန္တံ အတိက္ကမိတွာ ဌိတာနံ။ အဘိ၊၄၊ ၂။၃၅၁။ (၃)မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ ရူပဒဿနေန အတိက္ကန္တမာနုသကံ။ ဝိ၊၄၊၁။၁၃၂။ ပဋိသံ၊၄၊၁။၃၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၅၄။ နေတ္တိ၊၄။၁၇၂။ မနုဿူပစာရန္တိ မနုဿောဟိ ဥပစရိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ ပကတိယာ စက္ခုဒွါရေန ဂဟေတဗ္ဗံ ဝိသယန္တိ အဓိပ္ပါယော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၀၀။ (-နေတ္တိ၊ဋီ။၉၇။)

မနုဿူပစာရဝိရဟိတ (တိ) [မနုဿူပစာရ+ဝိရဟိတ] လူတို့-ကျက်စား-သွားလာ-ခြင်းမှ ကင်းသော။ ပန္တာနီတိ ဒူရတရာနိ မနုဿူပစာရဝိရဟိတာနိ။ ဒီ၊၄၊၃။၁၇။

မနုဿူပစာရာတိက္ကန္တ (တိ) [မနုဿူပစာရ+ အတိက္ကန္တ] လူတို့-ကျက်စား-သွားလာ-ရာအရပ်ကို လွန်သော။ ဝနပတ္တာနိ မနုဿူပစာရာတိက္ကန္တာနိ ဝနသဏ္ဍာနိ။ မဟာနိ၊၄။ ၂၃၁။

မနုဿု(ဿူ)ပပတ္တိ (ထီ) [မနုဿ+ဥပပတ္တိ] လူ၏ဖြစ်ခြင်း။ ပုပ္ဖရာသိဋ္ဌာနိယတော မနုဿုပပတ္တိသမ္ဘဝရိသူပနိဿယ........ သမုဒါယတော။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၅။ မနုဿုပပတ္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၅။

မနေသိကာ (ထီ) [မန ၊ ဧသိကာ။ မနေသ+ဣက+အာ] စိတ်ဖြင့် အကြံကိုသိသောကစားခြင်း၊ စကားယာဝှက်ခြင်း။ မနေသိကာယပိ ကီဠန္တိ။ ဝိ၊၁။ ၂၇၂။ မဟာနိ။ ၂၉၆။(-ဒီ၊၁။၆။) မနေသိကာယာတိ မနေသိကာ ဝုစ္စတိ မနသာ စိန္တိတဇာနနကီဠာ၊ တာယ ကီဠန္တိ။ ဝိ၊၄၊ ၂။ ၂၀၅။ မဟာနိ၊၄။၃၆၂။ (-ဒီ၊၄၊၁။၈၃။)

မနောအသံဝရ (ပု) [မန+အသံဝရ] မစောင့်စည်းမှု၏ ဖြင့်သူစိတ်။ တံ ပန စိတ္တံ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ၊ ဧတ္ထ အသံဝရော မနောအသံဝရော နာမ။ အဘိ၊၄၊၁။၁၃၉။ (-နေတ္တိ၊ဋီ။၂၄၈။)

မနောအသံဝရဒ္ဒါရ (န) [မနောအသံဝရ+ဒွါရ] မစောင့်စည်းမှု၏ ဖြစ်ရာစိတ်။ မနောအသံဝရဒွါရာသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။

မနောကမ္မ (န) [မန+ကမ္မ] စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော–စိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော–အမှုကိစ္စ၊ မနောကံ။ တေန ဝုစ္စတိ "ပသန္နေန" တိ၊ ဣဒံ မနောကမ္မံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၁။ (–မ၊၂။ ၃၆။ ဧ၁၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၇၅။ မ၊ဋီ၊ ၃။၂၉။) ဣဒံ မနောကမ္မန္တိ....မနသာ ပဝတ္တံ ဣဒံ ကုသလံ မနောကမ္မံ နာမ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၀၀။

မနောကမ္မဒွါရကထာ၌ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာတိုင်းကို မနောကံဟု ဆို၍ စိတ်တိုင်းကို မနောဒွါရ=မနောကမ္မဒွါရဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ကြောင်း ရိုးရာမကျသည့် နည်းကို ရှေးဦးစွာ ပြပြီးလျှင် ထိုနောက် ယင်းနည်းကို ပယ်၍ လောကီကုသိုလ်စိတ် ၁၇, အကုသိုလ်စိတ် ၁၂, ဤ ၂၉-ပါးသော စိတ်သည်သာ အနဘိဇ္ဈာစသော ကုသိုလ်မနောကံ, အဘိဇ္ဈာစသော အကုသိုလ် မနောကံတို့၏ ဖြစ်ရာဒွါရ ဖြစ်သောကြောင့် မနောဒွါရ=မနောကမ္မဒွါရဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ကြောင်း ပြဆိုထားပြန်သည်။ ဤနည်း၌ လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ ၂၉-ခုကိုသာ မနောကံဟု ဆိုရ၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉–၃၀။ အနုဋီ၊၁။၈၃)။ အချုပ်အားဖြင့် မနောဒုစရိုက် ၃-ပါးသည် မနောကံမည်၏ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၇)။ (စေတနာ–လည်းကြည့်။) အကုသိုလ်အရာ၌ အကုသိုလ်မနောကံသည် အပြစ်အကြီးဆုံးဖြစ်၏ (မ၊၂။၃၆)။ အကုသိုလ်မနောကံကို အပြစ်အကြီးဆုံးဟု ဟောတော်မူခြင်းမှာ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကို ရည်ညွှန်း၍ ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်သည် (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈)။ ပဉ္စာနန္တရိယကံ ၅-ပါးအနက် သံဃဘေဒကကံ (သံဃာသင်းခွဲမှုကံ)သည် ကမ္ဘာတည်သရွေ့ အပြစ်ခံရသောကြောင့် ကပ္ပဋ္ဌိတကံမည်၏။ ကမ္ဘာပျက်လျှင်ကား သံဃာဘေဒက ကံ၏ အပြစ်မခံရတော့။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကား ကမ္ဘာပျက်သော်လည်း အပြစ်မှ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် မရ၊ ကမ္ဘာမီးလောင်၍ သတ္တဝါအားလုံး ဗြဟ္မာ့ပြည် ရောက်နေသော်လည်း နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ ကျူးလွန်သူကမူ အခြားစကြဝဠာသို့ သွားဖြစ်၍ အပြစ်ခံရလေသည်။ ပဉ္စာနန္တရိယကံကား လွတ်ရက်အပိုင်းအခြားရှိသော ကံတည်း၊ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကား လွတ်ရက်အပိုင်းအခြား မရှိသော ကံတည်း (အံ၊၁။၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၁–၂)။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမားများကမူ မနောကံကို မရှုန်ရင်းမကြမ်းတမ်းသောကြောင့် တစ်ဝက်တပြက်ကံ (ဥပစုကမ္မ)ဟု ဆိုကြ၏။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၄)။

ဒွါရကထာ၏နောက်ပိုင်း၌ စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿစေတသိက်ကို စက္ခုသမ္ဖဿ၊ စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာကို မနောကံ၊ စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်ကို မနောကမ္မဒွါရ၊ စက္ခုဒွါရဝီထိ၌ ပါဝင်သော ဇောစိတ်၌ ယှဉ်သော ဖဿသည် မနောသမ္ဖဿ၊ (မဇ္ဈိမနိကာယ်အဋ္ဌကထာ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆)၌ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀-ကြည် လောကီဝိပါက် ၂၂-ပါးနှင့်ယှဉ်သော ဖဿကို မနောသမ္ဖဿဟု ပြဆို၏။ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅)၌ အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဘဝင်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောဖဿကို မနောသမ္ဖဿဟု ပြဆို၏။) ယင်းဇောစိတ်၌ ယှဉ်သောစေတနာသည် မနောကံ၊ယင်းဇောစိတ်သည် မနောကမ္မဒွါရဟု အသေးစိတ်ခွဲပြ၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈–၉)။ ယင်းစကားရပ်အရ စိတ်တစ်လုံး တစ်လုံးစီနှင့် ယှဉ်သော စေတနာတိုင်းကို မနောကံဟု ခေါ်ဆိုနိုင်၍ စိတ်တိုင်း စိတ်တိုင်းကို မနောကမ္မဒွါရဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ကြောင်း ပို၍ ထင်ရှားပြန်သည်။

ပဉ္စဒွါရ၌ ဖြစ်သော စေတနာသည် ဝိညတ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ကာယကံ ဝစီကံအမည်မရဘဲ မနောကံသာ အမည်ရ၏။

လိမ်လည်မှု (မုသာဝါဒ)ကို လက်ပြ ခြေပြ ဖြင့် လိမ်သည်သည့်အခါ ယင်းမုသာဝါဒ ကံသည် သုဒ္ဓကာယဒွါရ (ဝစီဒွါရ မရော ပဖက် သက်သက်သော ကာယဒွါရ)၌ ဖြစ် သည် မည်၏။ ယင်းသို့ လိမ်လည်ရာ၌ မနောဒွါရိက စေတနာနှင့် တကွဖြစ်သော (ယှဉ်သော)ဖဿသည် မနောသမ္ဖဿမည်၏၊ စေတနာသည် ကာယကံမည်၏ဟု အဋ္ဌကထာ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉) ၌ ဆိုထားသော်လည်း မူလဋီကာ(၁။၇၉) ဆရာက မူ ယင်းစေတနာ သည် ကာယကံမဟုတ် ဝစီကံသာဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ အဆိုအမိန့်ကို ပယ်ထားသည်။ လက်ပြခြေပြ လိမ်လည်ရာ၌ဖြစ်သော မနော- ဒွါရိက စေတနာကိုကား မနောဒွါရဟု မဆို ရချေ။ လက်ပြခြေပြ လိမ်လည်မှုဖြစ်သော ကြောင့် စေတနာသည်မနောဒွါရဟုခေါ်ဝေါ် လောက်သော အဖြစ်သို့ မရောက်တော့ပေ၊ နှုတ်ဖြင့် လိမ်လည်မှု (မုသာဝါဒ) စသော ကံကို ပြုလုပ်ရာ၌ မနောဒွါရိကစေတနာနှင့် တကွဖြစ်သော ဖဿသည် မနောသမ္ဖဿ မည်၏။ စေတနာသည် ဝစီကံ မည်၏၊ စေတနာကိုကား မနောဒွါရဟု မဆိုရချေ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉)။

မနောကမ္မဒွါရ (န)[မနောကမ္မ+ဒွါရ] မနောကံ — ဖြစ်ရာ — ဖြစ်ကြောင်း၊ မနောကမ္မဒွါရ။ ကာယကမ္မဒွါရံ ဝစီကမ္မဒွါရံ မနောကမ္မဒွါရန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ (—အနုဋီ၊၁။၈၃။)

မနောကမ္မဒွါရနိဝါရဏ (န) [မနောကမ္မဒွါရ+ နိဝါရဏ] မနောကမ္မဒွါရ—မနောကံဖြစ်ရာဖြစ် ကြောင်း—ကို တားမြစ်ခြင်း။ အဝိပါကမေ- တောတိ မနောကမ္မဒွါရနိဝါရဏဉ္စ။ မူလဋီ၊ ၁။၁၂၇။

မနောကမ္မန္တ (ပုန) [မန+ကမ္မန္တ] စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော—စိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော—အမှု ကို၄၊ မနောကံ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မနောကမ္မန္တဝါရ (ပု) [မနောကမ္မန္တ+ဝါရ] မနောကံဝါရ။ မနောကမ္မန္တဂါရေ အပရိသုဒ္ဓ- မနောကမ္မန္တာတိ အပရိသုဒ္ဓေန အဘိဇ္ဈာဒိနာ မနောကမ္မန္တေန သမန္နာဂတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။

မနောကမ္မန္တသန္ဒောသဗျာပတ္တိ (ထီ) [မနော- ကမ္မန္တသန္ဒောသ+ဗျာပတ္တိ] အပြစ်ရှိသော မနောကံဟူသော ပျက်စီးမှု၊ မနောကံ ပျက်စီးမှု (မနောဒုစရိုက်)။ တံဝိဓာ မနော- ကမ္မန္တသန္ဒောသဗျာပတ္တိ အကုသလသမ္ဗန္ဓ- တန္တိကာ ဒုက္ခုဒြယာ ဒုက္ခဝိပါကာ ဟောတိ။ အံ၊၃။၄၄၇။ ကာယကမ္မန္တသန္ဒောသဗျာပတ္တိ —ကြည့်။

မနောကမ္မန္တသမ္ပတ္တိ (ထီ)[မနောကမ္မန္တ+သမ္ပတ္တိ] မနောကံ ပြည့်စုံခြင်း (မနောသုစရိုက်)။ တံဝိဓာ မနောကမ္မန္တသမ္ပတ္တိ ကုသလသမ္ဗန္ဓ- တန္တိကာ သုခုဒြယာ သုခဝိပါကာ ဟောတိ။ အံ၊၃။၄၄၈။

မနောကမ္မပါရိသုဒ္ဓိ (ထီ) [မနောကမ္မ+ပါရိသုဒ္ဓိ] မနောကံစင်ကြယ်မှု။ ယေ ဟိ ကေစိ ဘောတော မနော- ကမ္မပါရိသုဒ္ဓိ အနဘိဇ္ဈာ အဗျာပါဒေါ သမ္မာ- ဒိဋ္ဌိ။ ပေဋကော၊၂၁၆။

မနောကမ္မဝေါဟာရဝိရဟ (ပု) [မနောကမ္မဝေါ ဟာရ+ဝိရဟ] မနောကံအမည်-မှ ကင်းခြင်း —ကို မရခြင်း။ ဟဒ္ဓေါဟာပိ ဘာဝ မနော- ကမ္မဝေါဟာရဝိရဟော။ မူလဋီ၊၁။၇၀။ (— အနုဋီ၊၁။၈၅။)

မနောကမ္မာဓိဋ္ဌာန (တိ) [မနောကမ္မ+အဓိဋ္ဌာန] မနောကံလျှင် တည်ရာရှိသော။ ဝါစာကမ္မာ- ဓိဋ္ဌာနံ မနောကမ္မာဓိဋ္ဌာနံ သဗ္ဗညုတဉာဏာဓိဋ္ဌာနံ။ ပေဋကော၊၂၁၉။

မနောကသာဝ (ပုန) [မန+ကသာဝ] စိတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အကာ (မနောဒုစရိုက်)။ ကုသလော မနောဝက်ာနံ မနောဒေါသာနံ

မနောကသာဝါနံ။ အံ၊၁။၁၁၁။ ကာယကသာဝ–ကြည့်။

မနောဂဏ (ပု) [မန+ဂဏ] မနောဂိုဏ်း။ (မနသဒ္ဒါနှင့် ချပ်ဖြိုးတူ သဒ္ဒါအပေါင်း။) မနောဂဏာဒီနံ ဝါသောသနဿ နပုံသကလိင်္ဂေန နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၉၀။ မနောပဘုတိ ဂဏော မနောဂဏော။ ရူ-နှာ၊၅၂။ မနသာ ဂဏော မနောဂဏော။ ရူ၊ဋီ။၄၁။

မနောဂဏနာ (ထိ) [မန+ဂဏနာ] စိတ်ဖြင့် ရေတွက်ခြင်း။ သငါ်နေနာတိ အစ္ဆိဒ္ဒကဝသေန မနောဂဏနာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ မနသာဝ ဂဏေတဗ္ဗတော "မနောဂဏနာ"တိ ဝုစ္စတိတိ အာဟ "မနောဂဏနာယာ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၇၈။

မနောဂ (ဂ္ဂ) ဟဏ (န) [မန+ဂဟဏ] (၁) စိတ်ကိုယူခြင်း။ (၂) မနော-သဒ္ဒါ။ (၁) မနောဂဟဏေန ဝါ သတ္တန္နံ ဝိညာဏဓာတူနံ ဂဟိတတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။ (၂) မနော မနာယတနန္တိ ဣမ ပန မနောဂ္ဂဟဏံ မနသော၀ အာယတနဘာဝဒီပနတ္ထံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၉။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၉။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၇။)

မနောဆဋ္ဌ (တိ) [မန+ဆဋ္ဌ] စိတ်လျှင် ခြောက်ခုမြောက်ရှိသော (ဓမ္မာရုံ)။ ပဉ္စကာမဂုဏာ လောကေ၊ မနောဆဋ္ဌာ ပဝေဒိတာ။ သုတ္တနိ။ ၃၀၃။ မနော ဆဋ္ဌော ဧတေသန္တိ မနောဆဋ္ဌာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။

မနောဇ (ပု) မနောဇမည်သူ (ခြသေ့်မင်း, လူမင်း)။ ဟညတေ နူန မနောဇော၊ မိဂရာဇာ သခါ မမ။ ဇာ၊၁။၁၅၆။ (–ဇာ၊၂။၇၅။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၀၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။)

မနောဇရာဇ (ပု) [မနောဇ+ရာဇ] မနောဇမင်း။ နန္ဒုပဏ္ဏိတော မနောဇရာဇာ သန္တိကံ ပဒ္ဓာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၅။

မနောဇဝ (ပု) [မန+ဇဝ] (၁) မနောဇဝမည်သူ။ (တိ) (၂) စိတ်၏ လျင်မြန်ခြင်းကဲ့သို့သော လျင်မြန်ခြင်းရှိသော၊ စိတ်ကဲ့သို့ လျင်မြန်သော(ဗိမာန်)။ (၁) ယတ္ထိသ၊ယာ ယာမဟန္၊ သော-မ ယာရမော မနောဇဝေါ။ ဇာ၊၂။ ၁၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၄။ (တိ) (၂) မနောဇဝံ ဂစ္ဆတိ ယေန ကာမံ။ ဝိမာန။၁။ (–ဇာ၊၂။ ၂၆၉။) မနောဇဝန္တိ ဧတ္ထ မနောတိ စိတ္တံ.... တသ္မာ မနသော ဝိယ ဇဝေါ ဝေဂော ဧတဿာတိ မနောဇဝံ ယထာ ဩဋ္ဌမုခေါတိ။ အဝ်ဝိယ သီဃဂမနန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀။ (–ပေဋ္ဋကော။၂၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၃၆။)

မနောဒဏ္ဍ (ပု၊န) [မန+ဒဏ္ဍ] စိတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော မကောင်းသောအကျင့်၊မနောဒုစရိုက်၊ မနောဒဏ်၊ နှိပ်စက် ညှဉ်းဆဲတတ်သော မနော။ (ဗုဒ္ဓအလိုအားဖြင့် မနောဒုစရိုက်ကို မနောဒဏ္ဍ။ မဟာနိ။၃၁၅။ စူဠနိ။၂၂၉။ တိတ္ထိတို့အလိုအားဖြင့် စိတ်, စေတနာကို မနောဒဏ္ဍဟု ဆိုသည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၊၄၁။) တယော ဒဏ္ဍာ ကာယဒဏ္ဍော ဝစီဒဏ္ဍော မနောဒဏ္ဍော။ မဟာနိ။ ၃၁၅။ စူဠနိ။၂၂၉။ (–မ၊ ၂။၃၅၊၄၀။) ဒဏ္ဍ(၁၃) ကြည့်။

မနောဒဏ္ဍကောသလ္လ (ပု) [မနောဒဏ္ဍ+ကောသလ္လ] မနောဒဏ်အဖို့အစု။ မနောဒဏ္ဍသမ္မတ္တိ မနောဒဏ္ဍကောသလ္လေ ဘန္တေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။

မနောဒိဋ္ဌိ (ထိ) [မန+ဒိဋ္ဌိ] စိတ်, ပညာ။ မနောဒိဋ္ဌိဟိ ပရိယတ္တိဓမ္မာနံ အနုပေက္ခနသုပ္ပဋိဝေဓာ ဝိသေသတော မနသိကာရပဋိဗဒ္ဓါ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၆၂။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၉။ (တေ ဓမ္မာ ....မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ အံ၊၁။၅၀၅။ ဧတေ မယာ ဓမ္မာ မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇–ကို ထောက်၍ မနနှင့် ဒိဋ္ဌိကား ဒွန်သမာသ်။)

မနောဒိဋ္ဌိကရဏ (တိ) [မနောဒိဋ္ဌိ+ကရဏ] စိတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်, ပညာဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော။ မနောဒိဋ္ဌိကရဏာနံ ပရိယတ္တိဓမ္မာနံ အနုပေက္ခနသုပ္ပဋိဝေဓာ ဝိသေသတော မနသိကာရပဋိဗဒ္ဓါ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၂။ (–ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၃။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၃။)

မနောဒုစ္စရိတ (နပ) [မန+ဒုစ္စရိတ] စိတ်ဖြင့်–ပြုအပ်–ပြီး စေအပ်–သော မကောင်းသောအကျင့်၊ စိတ်၌–စိတ်မှ–မနောဒွါရမှ–ဖြစ်သော မကောင်းသောအကျင့်၊ မနောဒုစရိုက်။ တီဏိ ဒုစ္စရိတာနိ ကာယဒုစ္စရိတံ ဝစီဒုစ္စရိတံ မနောဒုစ္စရိတံ။ ဝိ၊၅။၂၂၂။ ဒီ၊၃။၁၈၀။ (–ဒီ၊၁။၇၈။ မ၊၁။၂၇။ အံ၊၁။၃၀၊၅၀။) မနောဒုစ္စရိတဉ္စ အဘိဇ္ဈာဒိတိဝိဓံ ဖဿကုသလကမ္မံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။

မနောဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏ (နပ) [မနောဒုစ္စရိတ+ဂဟဏ] မနောဒုစ္စရိတသဒ္ဒါ။ မနောဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏေန စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သင်္ဂဟိတာယပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ ပဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၆။

မနောဒုစ္စရိတဒုဿီလျ (နပ) [မနောဒုစ္စရိတ+ဒုဿီလျ] မနောဒုစရိုက်ဟူသော သီလမရှိသော သူ၏အဖြစ်။ န မဟာပ္ပလော ဟောတိ မနောဒုစ္စရိတဒုဿီလျေန ဥပက္ကိလိဋ္ဌတ္တာ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၇၃။

မနောဒုစ္စရိတပ္ပဟာန (နပ) [မနောဒုစ္စရိတ+ပဟာန]မနောဒုစရိုက်ကို ပယ်ခြင်း။ မနောဒုစ္စရိတပ္ပဟာနဝသေန မနောမုနိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။

မနောဒုစ္စရိတပ္ပဟာနဝစန (နပ) [မနောဒုစ္စရိတပ္ပဟာန+ဝစန] မနောဒုစရိုက်ကို ပယ်ခြင်းကို

ဒုစ္စရိတသမင်္ဂီ တန္နိဒါနာ.... ဥပပဇ္ဇေယျ။ အံ၊၁။၃၁။

မနောဒေါသ (ပု) [မန+ဒေါသ] စိတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အပြစ်။ မနောဒေါသော ပဒုဋ္ဌမနော မနောပဒေါသော မနောကသာဝေါ။ အံ၊၁။ ၁၁၁။ ကာယဒေါသ–ကြည့်။

မနောဒွါရ (နပ) [မန+ဒွါရ] (၁) ဝီထိစိတ်ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောဘဝင်စိတ်၊ အကြောင်းဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်၊ (ဘဝင်စိတ်=ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒစိတ်ကိုမနောဒွါရဟုလည်းကောင်း(ဝိဘာဝိနီ။၁၂၈)၊ စိတ်အားလုံးကို မနောဒွါရဟုလည်းကောင်း အရာအားလျော်စွာ သုံးနှုန်း၏။) (တိ) (၂) မနောဒွါရ–၌ ဖြစ်သော–ရှိသော(ဝေ)။ (၁)မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂံ ပဝုစ္စတိ။ သင်္ဂဟ၊၃။၃၈။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၉၀။) အာဝဇ္ဇနဝီထိ မနော, မနောယေဝ ဝါ ဒွါရန္တိ မနောဒွါရံ၊ ဘဝင်္ဂဿ အာဝဇ္ဇနာနန္တရံ ဘဝင်္ဂ၊ တေနာဟ ပေါရာဏော "သာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂန္တု၊ မနောဒွါရန္တိ ဝုစ္စတီ"တိ။ ဝိဘာဝိနီ။၁၂၈။ မနောကမ္မ–ကြည့်။ (တိ) (၂) မနောဒွါရေသု အာပါထမာဂတာ (သင်္ဂဟ၊၉။၂၉)န္တိ ....မနောဒွါရိကဇဝနာနံ အာပါထံ အာဂတာ ပေ တိ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၆၃။ မနောဒွါရံ ဧတဿတ္တိ မနောဒွါရိ၊ ဇဝနန္တိ အာဟ "မနောဒွါရိကဇဝနာန"န္တိပိ, မနောဒွါရေ ပဝတ္တံ မနောဒွါရိ၊ ဇဝနန္တိ အာဟ "မနောဒွါရိကဇဝနာန"န္တိပိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။၅၀၂။

မနောဒွါရဝိထိ (ထီ) [မနောဒွါရ+ဝိထိ] မနော-

မနောဒွါရဇဝန (န) [မနောဒွါရ+ဇဝန] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သောဇော။ ဇဝံ မနောဒွါရဇဝနသာ မူလဝသေန မူလပရိညာ ဝုတ္တာ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၁။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၆၉။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၇၂။)

မနောဒွါရဇဝနက္ခဏ (ပု) [မနောဒွါရဇဝန+ခဏ] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သောဇော – ခဏ – အခိုက်အတန့်။ ဇဝနက္ခဏေတိ မနောဒွါရဇဝနက္ခဏေ။ မူလဋ္ဋီ၊၂။၆၅။

မနောဒွါရနိဂ္ဂမနပဝေသမုခ(န)[မနောဒွါရနိဂ္ဂမနပဝေသ+မုခ]မနောဒွါရမှ ထွက်ကြောင်းအဝ၊ မနောဝိညာဏ်သို့ ဝင်ကြောင်းအဝ။(ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မနောဒွါရဟူသော ဘဝင်မှ ထွက်ကြောင်း အဝ (မနောဒွါရနိဂ္ဂမနမုခ) ဖြစ်၏၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းသည် မနောဝိညာဏ် ဟူသော သန္တီရဏစသည်သို့ ဝင်ကြောင်းအဝ (မနောဒွါရပဝေသမုခ) ဖြစ်သည်၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဟူသော မနောဓာတ် ၃-ပါးသည် ဘဝင်မှ ထွက်ကြောင်းအဝ မနောဝိညာဏ်သို့ ဝင်ကြောင်းအဝ ဖြစ်နေကြသောကြောင့် ထူးသော သိခြင်းကိစ္စ မရှိကြ၊ သိကာမျှသာ ဟူလို၊ မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၂၆။) မနောဒွါရနိဂ္ဂမနပဝေသမုခဘာဝတော ပန မနောဓာတုယာ ဝိဇာနနဝိသေသဝိရဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၂၆။

မနောဒွါရနိဂ္ဂမနမုခဘာဝါဘာဝ (ပု) [မနောဒွါရနိဂ္ဂမနမုခဘာဝ+အဘာဝ] မနောဒွါရမှ ထွက်ကြောင်းအဝ၏ အဖြစ်မရှိခြင်း။ (မနောဒွါရ ဟူသည် ဘဝင်စိတ်တည်း၊ ပဉ္စဒွါရဝီထိစိတ်အစဉ်ဖြစ်သည့်အခါ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှစ၍ ဖြစ်ရ၏၊ ထိုကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မနောဒွါရ ဟူသောဘဝင်မှ ထွက်ကြောင်းအဝ (မနောဒွါရနိဂ္ဂမနမုခ) ဖြစ်သည်။ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မနောဒွါရဟူသော ဘဝင်မှထွက်ကြောင်း အဝ ဖြစ်သကဲ့သို့ သန္တီရဏစသော မနောဝိညာဏ် စိတ်များကား မနောဒွါရမှ ထွက်ကြောင်း အဝမဖြစ်ကြဟူလို။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၂၅။) မနောဒွါရနိဂ္ဂမနမုခဘာဝါဘာဝတော စ သာတိသယဝိဇာနနကိစ္စတာ ဝိသေသော။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၂၅။

မနောဒွါရပရိသုဒ္ဓိ (ထီ) [မနောဒွါရ+ပရိသုဒ္ဓိ] မနောဒွါရ၏စင်ကြယ်ခြင်း။ ဓေတ္တာတိ မနောဒွါရပရိသုဒ္ဓိယံ။ သံဋ္ဌီ၊၁။၂၉၀။

မနောဒွါရပ္ပဝတ္တ (တိ) [မနောဒွါရ+ပဝတ္တ] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော။ မနောဒွါရပ္ပဝတ္တော ပန တိဝိဓောပိ စိတ္တသန္တါနော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၈။

မနောဒွါရဝိညာဏ (န) [မနောဒွါရ+ဝိညာဏ] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ်။ မနောဒွါရဝိညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ န စက္ခုဝိညာဏံ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ (–ပဋိရ။ ၁၉၈။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၇၄။)

မနောဒွါရဝိညာဏဝီထိ (ထီ) [မနောဒွါရဝိညာဏ+ဝီထိ] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏ်အစဉ်၊ မနောဒွါရဝိညာဏ်ဝီထိ။ ယာ သာ ဘဂဝတော သမ္မုခါ ဓမ္မဿဝနာကာရေန ပဝတ္တာ မနောဒွါရဝိညာဏဝီထိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။၂၈။ သံဋ္ဌီ၊၁။၂၅။ အံဋ္ဌီ၊၁။၂၇။

မနောဒွါရဝိညာဏသန္တာန (ပု၊န) [မနောဒွါရဝိညာဏ+သန္တာန] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏ်အစဉ်၊မနောဒွါရဝိညာဏဝီထိ။ မနောဒွါရဝိညာဏသန္တာနေန ပညတ္တိယာ ဂဟဏေ ပရိစ္ဆိန္နေ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၉၂။

မနောဒွါရဝိသယ (ပု) [မနောဒွါရ+ဝိသယ] မနောဒွါရ၏ အာရုံ။ မနောဒွါရဝိသယေ ကမ္မာဒိမှိ ပဌမံ စိတ္တပ္ပဝတ္တိဒဿနေန။ မူလဋ္ဌီ၊၂။၁၀၅။

မနောဒွါရဝီထိ (ထီ) [မနောဒွါရ+ဝီထိ] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော စိတ်အစဉ်၊ မနောဒွါရဝီထိ။ ပဉ္စာလပဏ္ဏာဒီရှုပ်နိ ဒိသွာ တဒနန္တရပ္ပဝတ္တာယ မနောဒွါရဝီထိယာ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၇၃။

မနောဒွါရဝီထိပရိယာပန္န (တိ) [မနောဒွါရဝီထိ+ပရိယာပန္န] မနောဒွါရဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော။ မနောဝိညာဏန္တိ မနောဒွါရဝီထိပရိယာပန္နမေဝ ဂဟိတံ။ ဝိမတိ၊ ၂။၉၈။

မနောဒွါရသံဝရ (ပု) [မနောဒွါရ+သံဝရ] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော စောင့်စည်းခြင်း၊ မနောဒွါရ၌ အကုသိုလ်မဝင်အောင် စောင့်စည်းခြင်း။ သော အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာနံ ပစ္စယံ ဒွါရသံဝရော အဟုတ္တာ မနောဒွါရသံဝရော ပါ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၁၇၈။ (—နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၄၇။)

မနောဒွါရသုဒ္ဓိ (ထီ) [မနောဒွါရ+သုဒ္ဓိ] မနောဒွါရ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ ဧတေနဿ မနောဒွါရသုဒ္ဓိ ဒဿိတာ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၈၃။ (—သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၂။ မ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။)

မနောဒွါရာနုသာရ (ပု) [မနောဒွါရ+အနုသာရ] မနောဒွါရသို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း။ တသ္မာ မနောဒွါရာနုသာရေန ဓမ္မဝိညာဏံ ပုပ္ဖေ- ဝဏ္ဏံ ကာယဝိညာဏံ ... ပါပေတိ။ အ၊ ပါ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၄။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန (န) [မနောဒွါရ+အာဝဇ္ဇန] မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံကို ဆင်ခြင်တတ်သော စိတ်၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်။ ဘဝင် ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ နိမိတ္တာရမ္မဏံ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၂။၃၁။ တတော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ။ သံ၊ ဟာ၊ ၁။၁၁။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၃၄။ မ၊ဋီ၊ ၃။၁၃၆။) အာဝဇ္ဇနသာ အနန္တရပစ္စယဘူတံ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ မနောဒွါရံ ဝီထိစိတ္တာနံ ပဝတ္တိမုခဘာဝတော။ တသ္မိံ ဒွိဋ္ဌသုတမုတာဒိဝသေန အာပါထမာဂတ- မာရမ္မဏံ အာဝဇ္ဇေတိ၊ ဝုတ္တနယေန ဝါ စိတ္တ- သန္တာနံ ပရိဏာမေတီတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ၊ ကိရိယာဗျာကတမနောဝိညာဏဓာတု ဥပေ- က္ခာသဟဂတစိတ္တံ။ ဝိဘာဝိနီ။၈၆။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တ (န) [မနောဒွါရာဝဇ္ဇန+ စိတ္တ] မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်။ အာဝဇ္ဇနကိရိ- ယာ, ဗျာကတာတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ (—ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၄။)

မနောဒွါရာဝဇ္ဇနသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မနောဒွါရာဝဇ္ဇန+သမ္ပယုတ္တ] မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့် ယှဉ်သော။ ဟသိတံ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနသမ္ပယုတ္တော မနောသမ္ဖဿော ဥပနိဿယဝသေန ဧကောပ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၂။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇနာနန္တရံ (ဗျ) [မနောဒွါရာဝဇ္ဇန+ အနန္တရံ] မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်၏အခြားမဲ့၌။ မနောဒွါရေ ပန မနောဒွါရာဝဇ္ဇနာနန္တရံ တာနိယေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၈၉။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇနာယတ္တ (တိ) [မနောဒွါရာဝဇ္ဇန+ အာယတ္တ] မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့် ဆက်စပ်သော။ အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓါတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနာ- ယတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၈။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ (ထီ) [မနောဒွါရာဝဇ္ဇန +ဥပေက္ခာ] မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဟူသော ဥပေ- က္ခာ။ ဝိပဿနုပေက္ခာသဒိသံ ဉာဏံ ဗလဝန္တံ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ စ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ဋ္ဌ။၉၇။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇနုပ္ပတ္တိပစ္စက (တိ) [မနောဒွါရာဝဇ္ဇ- နုပ္ပတ္တိ၊ ပစ္စ+က] မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်ခြင်းလျှင် ရှေ့သွားရှိသော။ နိပ္ပရိယာယေန မနောဒွါရိကဘာဝေါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနုပ္ပတ္တိ- ပစ္စကော။ အနုဋီ၊ ၂။၁၁၆။

မနောဒွါရိက (တိ) [မနောဒွါရ+ဣက] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော၊ မနောဒွါရိကေန သဒ္ဓိံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၄၇။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၅၀။ မ၊ဋီ၊ ၁။၁၄၉။ မူလဋီ၊ ၂။၁၀၆။)

မနောဒွါရိကဇ္ဈာရမ္မဏပ္ပဋိလာဘ (ပု) [မနော- ဒွါရိကဇ္ဈာရမ္မဏ + ပဋိလာဘ] မနောဒွါရ၌

ဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံကို ရခြင်း။ ဣဒါနိ မနော-ဒွါရိကဣဋ္ဌာရမ္မဏပဋိလာဘံ ဒဿေတုံ "သက္က-တော"တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၈၃။

မနောဒွါရိကအာဝဇ္ဇန (န) [မနောဒွါရိက+အာဝဇ္ဇန] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်း။ တတိယဝါရေ မနောဒွါရိကအာဝဇ္ဇနေန ဘဝင်္ဂေ အာဝဋ္ဋိတေ မနောဒွါရိကဇဝနံ ဇဝတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။

မနောဒွါရိကစိတ္တ (န) [မနောဒွါရိက+စိတ္တ] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်။ ဝိညတ္တိံ ပန မနောဒွါရိကစိတ္တေန စိန္တေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၅။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၈။ အနုဋီ၊၂။၁၁၆။)

မနောဒွါရိကစိတ္တသန္နိဿိတသုခ (န) [မနောဒွါ-ရိကစိတ္တသန္နိဿိတ+သုခ] မနောဒွါရ၌ဖြစ် သော စိတ်ကိုမှီသော ချမ်းသာ။ မနောဒွါ-ရိကသုခ-ကြည့်။

မနောဒွါရိကဇဝန (န) [မနောဒွါရိက+ဇဝန] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောဇော။ သဗ္ဗောပိ ပနေသ ပဘေဒေါ မနောဒွါရိကဇဝနေယေဝ လဗ္ဘတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၈၈။ (-မ၊ဋီ၊၃။၃၇၀။ အနုဋီ၊၂။ ၂၀၁။)

မနောဒွါရိကဇဝနမန (ပု၊န) [မနောဒွါရိက-ဇဝန+မန] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော ဇောစိတ်။ မနောဒွါရိကဇဝနမနောဝ တေသံ ဂေါစရ-ဝိသယံ ရဇ္ဇနာဒိဝသေန အနုဘောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၇။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ မ၊ဋီ၊၂။ ၂၇၂။)

မနောဒွါရိကဒရထ (ပု) [မနောဒွါရိက+ဒရထ] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောပူပန်မှု။ စေတသိကာတိ မနောဒွါရိကဒရထာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၇။

မနောဒွါရိကဖဿ (ပု) [မနောဒွါရိက+ဖဿ] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော- အတွေ့-ဖဿ။ အဓိ-ဝစနသမ္ဖဿော နာမ မနောဒွါရိကဖဿော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၉၁။ (-အနုဋီ၊၂။ ၂၁။)

မနောဒွါရိကဝိညာဏ (န) [မနောဒွါရိက + ဝိညာဏ] မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော-စိတ်-ဝိညာဉ်။ မနောဒွါရိကဝိညာဏာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၅၀။ မ၊ဋီ၊၁။၂၈။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄။

မနောဒွါရိကဝိညာဏဝီထိ (ထီ) [မနောဒွါရိက-ဝိညာဏ+ဝီထိ] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ် အစဉ်။ ယာ ဘဂဝတော သမ္မုခါ ဓမ္မဿဝနာ-ကာရေန ပဝတ္တာ မနောဒွါရိကဝိညာဏ-ဝီထိ၊ တဿာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၅၁။

မနောဒွါရိကဝိညာဏသန္တာန (ပု၊န) [မနောဒွါ-ရိကဝိညာဏ+သန္တာန] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ်အစဉ်။ သောတဒွါရာနုသာရေန မနောဒွါ-ရိကဝိညာဏသန္တာနေန အာလမ္ဗိတမတ္တံ။ နေတ္တိ၊ဋီ။ ၄၃။

မနောဒွါရိကဝေဒနာ (ထီ) [မနောဒွါရိက + ဝေဒနာ] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောဝေဒနာ။ မနောဒွါရိကဝေဒနာ ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပစ္ဆာ နိရုဇ္ဈတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၈။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၃၆၅၊၃၆၆။)

မနောရိဒွါကသညာ (ထီ) [မနောဒွါရိက+ သညာ] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောသညာ။ အဓိ-ဝစနသမ္ဖဿဇာ သညာ နာမ မနောဒွါရိက-သညာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။

မနောဒွါရိကသုခ (န) [မနောဒွါရိက + သုခ] မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ်ကိုမှီသော ချမ်း သာ။ မနောဒွါရိကသုခ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၇)န္တိ မနောဒွါရိကစိတ္တသန္နိဿိတသုခံ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၄၃၃။

မနောဓာတာဝဇ္ဇန (န) [မနောဓာတု+အာဝဇ္ဇန] မနောဓာတ်ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်း၊ ပဉ္စဒွါရာ-ဝဇ္ဇန်းစိတ်။ တေနေဝ မနောဓာတာဝဇ္ဇနဿ မနောဝိညာဏဓာတုဘာဝေါ နိဝတ္တိတော။ မူလဋီ၊၂။၄၉။

မနောဓာတု (ထီ) [မန + ဓာတု] သိကာမျှ ဖြစ်သော ဓာတ်၊ မနောဓာတ်။ မနောဓာတု ဥပ္ပန္နာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၈။၁၀၀။ (–သင်္ဂဟ။ ၃။၆၉။) သဘာဝသုညတနိဿတ္တဋ္ဌေန မနော ယေဝ ဓာတု မနောဓာတု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၀၄။ မနနမတ္တာ ဓာတု မနောဓာတု။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၃၅။ (–မူလဋီ၊ ၁။၁၂၆။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၂၂။)

မနောဓာတုအနန္တရ (ဗျ) [မနောဓာတု + အနန္တရ] မနောဓာတ်၏ အခြားမဲ့၌။ မနောဓာတုအနန္တရာ မနောဝိညာဏဓာတုပိ အာဒိ စိတ္တနိယမော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၀၄။

မနောဓာတုကိရိယ (တိ၊ န) [မနောဓာတု + ကိရိယ] မနောဓာတ်ဖြစ်သော ကိရိယာစိတ်၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနကိရိယာသာ မနောဓာတုကိရိယာသာ ဝါတိ ဒွါဒသန္နံ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၂၁။ (–အနုဋီ၊ ၁။ ၂၉၆။)

မနောဓာတုစိတ္တ (နှ) [မနောဓာတု + စိတ္တ] မနောဓာတ်ဖြစ်သောစိတ်။ တိဏ္ဏံ မနောဓာတုစိတ္တာနံ ဧကာ မနောဓာတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၄။

မနောဓာတုနာမ (နှ) [မနောဓာတု + နာမ] မနောဓာတ်ဟူသော နာမည်။ မနောဓာတုယေဝ ပါ သမာနာ မနောဓာတုနာမေန ဝုတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၁။

မနောဓာတုနိဒ္ဒေသ (ပု) [မနောဓာတု + နိဒ္ဒေသ] မနောဓာတ်ကိုအကျယ်ပြရာ။ မနောဓာတုနိဒ္ဒေသေ သဘာဝသုညတနိဿတ္တဋ္ဌေန မနောယေဝ ဓာတု မနောဓာတု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၀၄။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ၊ ၃၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၂။)

မနောဓာတုပဝတ္တိကာလ (ပု) [မနောဓာတုပဝတ္တိ + ကာလ] မနောဓာတ်ဖြစ်ရာအခါ။ အန္တမသော မနောဓာတုပဝတ္တိကာလေပိ ဝိတက္ကဝိပ္ဖာရော သဒ္ဒေါယေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။

မနောဓာတုဝဇ္ဇ (တိ) [မနောဓာတု + ဝဇ္ဇ] မနောဓာတ်သည် ကြဉ်အပ်သော။ မနောဓာတုဝဇ္ဇာ ဒသကိရိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၀။

မနောဓာတုဝိညေယျ (တိ) [မနောဓာတု + ဝိညေယျ] မနောဓာတ်ဖြင့် သိအပ်သော။ တိဝိဓာယ မနောဓာတုယာ ဇာနိတုံ သက္ကာတိ မနောဓာတုဝိညေယျံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇၄။

မနောဓာတုသတ္တမ (တိ) [မနောဓာတု + သတ္တမ] မနောဓာတ်လျှင် ခုနစ်ခုမြောက် ရှိသော။ ယေပိ ဆ ဝိညာဏကာယာ မနောဓာတုသတ္တမာ။ ပေဋကော၊ ၂၃၆။

မနောဓာတုသမင်္ဂီ (တိ) [မနောဓာတု + သမင်္ဂီ] မနောဓာတ်နှင့် ပြည့်စုံသော။ အသမာပန္နဿ မနောဓာတုသမင်္ဂိဿ ဝါ မနောဝိညာဏဓာတုသမင်္ဂိဿ ဝါ သညာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၈၅။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊ ၅၇။

မနောဓာတုသမညာ (ထီ) [မနောဓာတု + သမညာ] မနောဓာတ်ဟူသော နာမည်။ သုတ္တန္တနယေန ပန သုညတဋ္ဌေန နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝဋ္ဌေန မနောဓာတုသမညံ လဘတေဝ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၁၂။

မနောဓာတုသမ္ဖဿဇ (တိ) [မနောဓာတုသမ္ဖဿ + ဇန + ကွိ] မနောဓာတ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော။ ဧတေသု ဟိ သတ္တဝိဓေသု မနောသမ္ဖဿဇာ မနောဓာတုသမ္ဖဿဇာ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿဇာတိ ဒွိဓာဘိန္နာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄။

မနောနိဿိတ (တိ) [မန + နိဿိတ] စိတ်ကို– စိတ်၌ – မှီသော၊ စိတ်ကိုအကြောင်းခံဖြစ်သော။ န စ မေ မနောနိဿိတံ ဝိညာဏံ ဘဝိဿတိ။ မ၊၃။၃၀၃။

မနောနုကူလ (တိ) [မန + အနုကူလ] စိတ်အား လျော်သော၊ စိတ်ကြိုက်ဖြစ်သော။ မနောနု-

ကူလံ ဝိဇိတသေနံ နာမ အတိဝိယ ဧည့ ခတ္တိယကညံ အဂ္ဂမဟေသိံ အကာသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၂၁၇။ (–၂၃၆။)

မနောနေတ္တရသာယန (တိ) [မနောနေတ္တ+ရသာယန] စိတ်နှင့်မျက်လုံးတို့၏– အရသာကို–သာယာဖွယ်ကို–ဖြစ်စေတတ်သော၊ စိတ်နှင့် မျက်လုံးတို့၏ ရသာယနဆေးသဖွယ်ဖြစ်သော၊သူ။ ဗိမ္ဗောဋ္ဌိ ဣန္ဒသနာ၊ မနောနေတ္တရသာယနာ။ အပ၊၂။၂၂၆။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၆။

မနောပကောပ (ပု) [မန+ပကောပ] စိတ်၏ပျက်စီးခြင်း၊ စိတ်အမူအရာပျက်စီးမှု၊ မနောဒုစရိုက်။ မနောပကောပံ ရက္ခေယျ၊ မနသာ သံဝုတော သိယာ။ ဓမ္မ။၄၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ ကာယပကောပ-ကြည့်။

မနောပဋ္ဌ (တိ) [မန+ပဋ္ဌ] စိတ်ဖြင့်မေးအပ်သောပြဿနာ။ ကေမန္တံ ဠိကော ပဟဋ္ဌော၊ မနော ပဋ္ဌေ အပုစ္ဆထ။ စူဠနိ။၄။

မနောပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မန+ပဋိဗဒ္ဓ] စိတ်၌ကပ်ငြိသော၊ စိတ်နှင့်ဖပ်သော၊သူ။ မနောပဋိဗဒ္ဓေါ (မ၊၂။၄၀)တိ ယသ္မာ မနမှိ ပဋိဗဒ္ဓေါ ဟုတွာ ကာလံ ကရောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။ (–မ၊ဋီ၊၃။ ၃၀။)

မနောပဏာမ (ပု) [မန+ပဏာမ] စိတ်ဖြင့်–ညွှတ်ခြင်း– ရှိခိုးခြင်း။ တဒုဘယပုရေစရာနံ့ စရဝသေန မနောပဏာမော‌တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၈။

မနောပဏိဓာန (န) [မန+ပဏိဓာန] စိတ်ဖြင့် ဆုတောင်းခြင်း။ ကေစိ ပန မနောပဏိဓာန ဝစီပဏိဓာနဝသေန အနေကဓာ အသင်္ချေယျ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ပုဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဝဒန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁။

မနောပဏိဓိ (တိ) [မန+ပဏိဓိ] (၁) စိတ်၏အလိုဆန္ဒ၊ စိတ်ဖြင့်တောင့်တမှု။ (၂)ကောင်းစွာထားအပ်သောစိတ်၊ တည်ကြည်သောစိတ်။ (၁) ဣတိ မမ စ မနောပဏိဓိ၊ ဣမေ စ သတ္တာ ဣတ္ထတ္တံ အာဂတာ။ ဒီ၊၁။၁၇။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မနောပဏိဓိသမ္ပန္န (တိ) [မနောပဏိဓိ+သမ္ပန္န] ကောင်းစွာထားအပ်သောစိတ်– တည်ကြည်သောစိတ်–နှင့်ပြည့်စုံသော၊သူ။ မနောပဏိဓိသမ္ပန္နော(ဇာ၊၂။၂၉၁)တိ အဇလေန သုဋ္ဌု ဌပိတေန စိတ္တေန သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၉၇။

မနောပဒူသန (တိ) [မန+ပဒုသန] စိတ်ကို–ပျက်စီးစေတတ် – ဖျက်ဆီးတတ် – သော။ မနောပဒူသနတော မနောပဒေါသောတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ မနောပဒူသနတော မနသာ ပကောပနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၁။

မနောပဒေါသ (ပု) [မန+ပဒေါသ] (၁)စိတ်ကို–ပျက်စီးစေတတ် – ဖျက်ဆီးတတ် – သောသဘော၊ အမျက်ဒေါသ။ (၂) စိတ်ကြောင့် ပျက်စီးခြင်း၊ စိတ်၏သာလျှင် ပျက်စီးခြင်း။ (၁) တိဗ္ဗော မနောပဒေါသော တိဗ္ဗံ ဝဓကစိတ္တံ။ ဒီ၊၃။၆၀။ (–အဘိ၊ဓ။၂၁၆။ဟောနိ။ ၁၆၅။) မနောပဒူသနတော မနောပဒေါသောတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ မနံ ပဒူသယမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ မနောပဒေါသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၉။ (၂) မနောပဒေါသိက–ကြည့်။

မနောပဒေါသလက္ခဏ (တိ) [မနောပဒေါသ+လက္ခဏ] စိတ်ကို–ပျက်စီးစေတတ်–ဖျက်ဆီးတတ် – သော သဘောလျှင် မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော။ (စိတ်ဖြင့် ပြစ်မှားခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ အဋ္ဌသာ။သျှ။ စိတ်ကိုဖျက်ဆီးခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊န။သျှ။) သော ပရဝိနာသာယ မနောပဒေါသလက္ခဏော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ အဘိ၊

ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၂။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၂။)

မနောပဒေါသက (တိ) [မန+ပ+ဒုသ+ဏွု] အမျက်ဒေါသကြောင့်- ပျက်စီးတတ်သော- သေကြေပျက်စီးသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မနောပဒေါသိက (တိ) [မနောပဒေါသီ+က။ မန+ပ+ဒုသ+ဏွု၊ဣ-အာဂုံ။ မနောပဒေါသ +ဣက။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၅။] အမျက်ဒေါသ ကြောင့်- ပျက်စီးတတ်သော- ပျက်စီးခြင်း ရှိသော-သေကြေပျက်စီးသော၊ သူ။ သန္တိ ဘိက္ခဝေ မနောပဒေါသိကာ နာမ ဒေဝါ။ ဒီ၊ ၁။၁၉။ မနေန ပဒုဿန္တိ ဝိနဿန္တီတိ မနော ပဒေါသိကာ။ တေ စာတုမဟာရာဇိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။) မနောပ- ဒေါသိနောတိ ကဏ္ဍုဝသေန ပဒသိဒ္ဓိ၊ မနောပဒေါသိကာတိ ဧ သကတ္ထဝုတ္တိဝသေန၊ အတ္ထမတ္တံ ပန ပဿေတုံ မနေနာတိအာဒိဝုတ္တံ။ မနောပဒေါသကာတိ ဝါ ဝတ္တဗ္ဗေ ဣကာရာဂ- မဝသေန ဝေံ ဝုတ္တံ။ မနေနာတိ ဣဿာပက- တတ္တာ ပဒုဋ္ဌေန မနသာ။ အပရော နယော- ဥဿူယနဝသေန မနသာ ပဒေါသော မနော- ပဒေါသော၊ ဝိနာသဟေတုဘူတော သော ဧတေ- သမတ္ထီတိ မနောပဒေါသိကာတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၄၂၅။ ဥဿူယာဝသေန မနသော ပဒေါသော မနောပဒေါသော၊ သော ဧတေသံ အတ္ထိ ဝိနာသဟေတုဘူတောတိ မနောပဒေါ- သိကာတိဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊ ဋီ။၁။၁၅၉။

မနောပဒေါသီ (တိ) [မန + ပ + ဒုသ+ ဏီ] အမျက်ဒေါသကြောင့်-ပျက်စီးတတ်သော- သေကြေပျက်စီးသော၊ သူ။ အထက်ပုဒ် ကြည့်။

မနောပဗန္ဓ (ပု) [မန+ပဗန္ဓ] စိတ်အစဉ်။ စောပနဒွယရဟိတဿ မနောပဗန္ဓဿ မနော- ကမ္မဒွါရဘာဝေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၁။၈၅။

မနောပရိညာ (ထီ) [မန + ပရိညာ] စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ လောကီ စိတ်ကို ဖြစ်ကြောင်း စသောအားဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း။ "မနောပရိညာ မနောမောနေယျံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ (-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၅။) တဿ သမုဒယာဒိတော ပရိဇာနနံ မနောပရိညာတိ အယမေဝ ဝိသေသော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၁၅။

မနောပဝတ္တ (နု) [မန+ပဝတ္တ] စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်း။ ကာယပဝတ္တံ။ မနောပဝတ္တံ ပရိယာဒိယတိ။ ပဋိသံ။၉၇။ (-၃၆၆။) စက္ခုပဝတ္တ-ကြည့်။

မနောပဝိစာရ (ပု) [မန+ဥပ+ဝိ+စရ+ဏ။ မနောသဝိသေသံ ဥပဝိစရတိ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တတိ ဧတေဟီတိ မနောပဝိစာရာ၊ ဝိတက္က- ဝိစာရာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၈၁။] စိတ်ကို ဖြစ်စေတတ် သော-စိတ်ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော-တရား (ဝိတက်,ဝိစာရ)။ ဣမေ အဋ္ဌာရသ မနော- ပဝိစာရာ။ အံ၊၁။၁၇၆။ (-မ၊၃။၂၅၉။) မနောပဝိစာရာတိ ဝိတက္ကဝိစာရပါဒေဟိ အဋ္ဌာရသသု ဌာနေသု မနသော ဥပဝိစာရာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၅။) မနော- ပဝိစာရာတိ တံတံ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ မနသော ဝိဝိဓစရဏာကာရော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။ (ထေရ။၃၅၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၂-ပို့၌ မနော- ဝိစာရ ဟု ပါဠိမှားလျက် ရှိသည်။)

မနောပသာဒ (ပု) [မန+ ပသာဒ] ကြည်လင်သော စိတ်၊ စိတ်၏ ကြည်လင်မှု။ ကော မနောပသာဒေါ၊ သရဏဂမနမူလိကာ- မေဝ ဝါ။ မိလိန္ဒ။၂၃၆။ (-ပေဋကော။ ၂၇၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။)

မနောပါဂုဇ္ဇိယ (နု) [မန + ပါဂုဇ္ဇိယ] စိတ်ကြမ်းကြုတ်ခြင်း၊ စိတ်ဖြင့်– မကောင်း – မတော်မလျော်–ကြံစည်မှု၊ မနောဒုစရိုက်။ (ဒုဿီလ ဖြစ်ပါလျက် လူအများက ငါ့ကို သီလဝန္တ ထင်မြင်ကြပါစေဟု အလိုဆိုးရှိခြင်းသည်လည်း မနောပါဂုဇ္ဇိယ မည်၏၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၆။) အနေကဋ္ဌာနေန မနောပါဂုဇ္ဇိယေန စ ဝိရဟိတာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ မနသာ ဧဝ ကာမဝိတက္ကာဒိနာနပ္ပကာရံ အပ္ပတိရူပဝိတက္ကနံ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၀၇။ (–ဧာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၈။) ကာယပါဂုဇ္ဇိယ-လည်း ကြည့်။

မနောပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [မန + ပုဗ္ဗင်္ဂမ] စိတ်ရှေ့သွားရှိသော၊ စိတ်ပြဓာန်းသော (သမ္ပယုတ်တရားများ)။ သဗ္ဗေတေ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ မနော တေသံ ဓမ္မာနံ ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊၁။ ၁၀။(–ဓမ္မ။၁၃။)သဗ္ဗေတေ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာတိ မနော ပုဗ္ဗံ ပဌမတရံ ဂစ္ဆတိ ဧတေသန္တိ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။(–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ သာရတ္ထ၊၃။၁၁၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၁။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၀၅။)

မနောဘာဝနီယ (တိ) [မန+ဘာဝနီယ] စိတ်ဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော၊ စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော၊ သူ။ တေ မယံ လဘာမ မနောဘာဝနီယေ ဘိက္ခူ ဒဿနာယ။ ဒီ၊၂။၁၁၆။ (–ဒီ၊၃။၃၀။ သံ၊၂။၁။ အံ၊၂။၂၈၀။ ဝိမာန။ ၄၉။). မနောဘာဝနီယေတိ မနသာ ဘာဝိတေ သမ္ဘာဝိတေ။ ယေ ဝါ မနော မနံ ဘာဝေန္တိ ဝဍ္ဎေန္တိ ရာဂရဇာဒီနိ ပဝါဟေန္တိ၊ ဝေရှုပေတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၄။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၂။) ကမ္မသာဓနော သမ္ဘာဝနတ္ထော ဘာဝနီယသဒ္ဒေါတိ အာဟ "မနသာ ဘာဝိတေ သမ္ဘာဝိတေ"တိ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန ဘာဝနံ ဝဍ္ဎနန္တိ "ပဋိပက္ခပဟာနတောတိ" အာဟ "ယေဝါ" တိအာဒိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၇၉။

မနောမယ (တိ) [မန+မယ] စိတ်(အဘိညာဉ်စိတ်၊ဈာန်စိတ်၊အရိယာမဂ်စိတ်) ဖြင့်–ပြီး–ပြုအပ်–ဖန်ဆင်းအပ်–သော၊ စိတ်သည်ဖြစ်စေအပ်–စိတ်ကြောင့်ဖြစ်–သော။ မနောမယံ ကာယံ။ ဒီ၊၁။၇၃။အံ၊၁။၂၄။ (–ဒီ၊၃။၇၀။ မ၊၂။၂၁၀။ အံ၊၃။၆၈။ ဓမ္မ။၁၃။)မနောမယန္တိ မနေန နိဗ္ဗတ္တိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၄။ မနောမယံ ကာယ(အံ၊၂။၁၆၉)န္တိ ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၈။ မနောမယန္တိ အရိယာနမနေန နိမ္မိတတ္တာ မနောမယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၈၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ သံ၊ဋီ၊ သစ်။၂။ ၁၄၉။၃၈၆။)

မနောမယကာယ (ပု) [မနောမယ+ကာယ] စိတ်ဖြင့်– ပြီး– ပြုအပ်–ဖန်ဆင်းအပ်–သော ကိုယ်။ မနောမယေန ကာယေန ဣဒ္ဓိယာ ဥပသင်္ကမိတိ တွေ အဘိညာမနေန ကတကာယော မနောမယကာယော နာမ။ အညတရံ မနောမယံ ကာယံ ဥပပဇ္ဇတိတိ တွေ ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တိတကာယော ဟေန မနေန ကတတ္တာ မနောမယကာယော နာမ။ ဣဓပန အဘိညာမနေန ဥပ္ပါဒိတကာယော တေန မနေန ကတတ္တာ မနောမယကာယောနာမ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။)

မနောမယင်္ဂ (နု)[မနောမယ+အင်္ဂ] အဘိညာဉ် စိတ်ဖြင့်ပြီးသောအကြောင်းအင်္ဂါ။ မနောမယင်္ဂေန စ စေတော ဝိဝဋ္ဋကုသလင်္ဂေန စ....တေဒင်္ဂေ ဌပယိတ္ထ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

မနောမယဇ္ဈာနလာဘီ (တိ) [မနောမယ+ဈာနလာဘီ] အဘိညာဏ်စိတ်ဖြင့်ပြီးသော ဈာန်ကိုရသော၊ သူ။ သော မနောမယဇ္ဈာနလာဘီ ဟုတွာ ဧကော ဟုတွာ စတုဓာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၉။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။

မနောမယညာဏ (နှ) [မနောမယ + ညာဏ] အဘိညာဏ် စိတ်ဖြင့်ပြီး သောဉာဏ်၊ မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်။ မနောမယညာဏဿ လာဘိမှိတိ ဝါ ယထာ ဝါ တထာ ဝါ ဝဒတု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၆။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆၃။)

မနောမယတ္တဘာဝပရိယာပန္န (တိ) [မနောမယတ္တဘာဝ + ပရိယာပန္န] ချာန်စိတ်–ဖြင့်ပြီး–ကြောင့်ဖြစ်–သော အတ္တဘော၌ အကျုံးဝင်သော၊ မနောမယတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ စက္ခုသောတပ္ပသာဒါ စ။ အနုဋီ၊၂။ ၁၇။(–မူလဋီ၊၂။၁၂။)

မနောမယဝေါဟာရ (ပု) [မနောမယ+ဝေါဟာရ] မနောမယဟူသောနာမည်၊ မနောမယဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ နိရုဠှော ဝါ ယံ လောကေ မနောမယဝေါဟာရော ရူပါဝစရသတ္တေသု။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၅၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၁၅။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၂၁။

မနောမယသိန္ဓဝ (ပု) [မနောမယ+သိန္ဓဝ] မနောမယ သိန္ဓော့မြင်း။ပုဏ္ဏကောနာမ ယက္ခသေနာပတိ တိဂါဝုတ ပ္ပမာဏံ မနောမယ သိန္ဓဝံ အဘိရုယှ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၆၂။ (–၂၀၈၊၂၃၄။)

မနောမယသိန္ဓဝယုတ္တ (တိ) [မနောမယသိန္ဓဝ+ယုတ္တ] မနောမယသိန္ဓော့မြင်း ယှဉ်ကသော။ ကဿသ ဇော် မနောမယသိန္ဓဝယုတ္တံ ဒိဗ္ဗရထံ အာခနတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅၅။

မနော သိဒ္ဓိ (ထိ) [မနောမယာ+ဣဒ္ဓိ] စိတ်ဖြင့်ပြီးသောတန်ခိုး။ (စိတ်ဖြင့်ဖန်ဆင်းသော ခန္ဓာကိုယ်ကို ပြီးစေလိုသူသည် ရှေးဦးစွာ အာကာသကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော ပါဒက ဈာန်ကိုဝင်စား၍ ထိုဈာန်မှ ထပြီးလျှင် မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို "အယံ ကာယော သုသိရော ဟောတု=ဤခန္ဓာကိုယ်သည် အခေါင်းဖြစ် စေသတည်း" ဟု အဓိဋ္ဌာန်ရ၏။ အခေါင်းဖြစ် လာသည့်အခါ တန်ခိုးရှင်၏ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ၌ ပထဝီကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် တစ်ပါးသော ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆင်ခြင်၍ ပရိကံပြုပြီးလျှင် ခန္ဓာကိုယ်ပွားတစ်ခုဖြစ်အောင် အဓိဋ္ဌာန်ရပြန်၏။ ရှေးဦးစွာ ခန္ဓာကိုယ်ကို အခေါင်းကြီးဖြစ်အောင်ဖန်ဆင်း၍ ထိုအခေါင်းကြီးအတွင်း၌ ခန္ဓာကိုယ်ပွားတခု ဖန်ဆင်းခြင်းပင်တည်း၊ ယင်းသို့ဖန်ဆင်းခြင်းဖြင့်ပြီးသော ခန္ဓာကိုယ်ကို မနောမယိဒ္ဓိကာယ = စိတ်တန်ခိုးဖြင့်ပြီး သောခန္ဓာကိုယ်ဟုခေါ်သည်။ ယိနောက် ဖန်ဆင်းထားသည့် ခန္ဓာကိုယ်ကို ပါးစပ်မှထုတ်၍ ပြ၏။ ယင်းသို့ ဖန်ဆင်းနိုင်သော ဉာဏ်ကို မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်ဟု ခေါ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၃၅။ပဋိသံ ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။) တတြ ဟိ ဝိပဿနာဉာဏေန မနောမယိဒ္ဓိယာ စ သဟ ဆအဘိညာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အဋ္ဌဝိဇ္ဇာ ဝုတ္တာ။ ဇီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၂၆။) မနောမယိဒ္ဓိယာတိ ဧတ္ထ "ဣဓ ဘိက္ခု ဣမမှာ ကာယာ အညံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနာတိတိ ဝုတ္တတ္တာ သရီရဗ္ဘန္တရေ ရချာနမနေန အညဿ သရီရဿ နိဗ္ဗတ္တိဝသေန ပဝတ္တာ မနောမယိဒ္ဓိနာမ။ ဝိမတိ၊၁။၅၀။ (–သာရတ္ထ၊ ၁။၂၃၅။)

မနောမယိဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသ (ပု) [မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ+နိဒ္ဒေသ] မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်ကိုအကျယ်ပြရာ။ မနောမယိဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဣမမှာ ကာယာ အညံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနာတိတိ-အာဒီသု။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။

မနောမုခဂတ (တိ) [မနောမုခ+ဂတ] စိတ်တည်းဟူသော ခံတွင်းဝသို့ရောက်သော၊ စိတ်ထဲမှ ဖြစ်နေသော (မိစ္ဆာအယူ)။ မမ မနောမုခဂတံ ပါပိကံ ဒိဋ္ဌိံ ဥစ္ဆိန္ဒယာမိ။ ပေဘ၊ ဋ္ဌ။၂၃၉။

မနောမုနိ (တိ) [မန+မုနိ] စိတ်–မနောဒွါရ–၌ စင်ကြယ်သော၊ စိတ်ဖြင့်မြတ်သော၊ မနောဒုစရိုက်ကို ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ ကာယမုနိံ ဝစိမုနိံ (ဝါစာမုနိံ။ မဟာနိ) မနောမုနိ

မနသာသဝံ။ ဣတိဝုတ်၊၂၄၄။ မဟာနိ၊၄၄။ မနောဒုစ္စရိတပ္ပဟာနဝသေန မနောမုနိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။ ကာယမုနိ-လည်းကြည့်။

မနောမောနေယျ (နံ) [မန+မောနေယျ] မနောဒွါရ၌ -ပညာရှိသူ–ကောင်းမြတ်သူ– ၏ အဖြစ်၊ စိတ်ကိုအဦးပြုသဖြင့် ဖြစ်သော မောနေယျအကျင့်။ ကာယမောနေယျံ ဝစီမောနေယျံ မနောမောနေယျံ။ အံ၊၁။၂၇၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။) ကာယမောနေယျ-လည်းကြည့်။

မနောယောတ္တ (နံ) [မန+ယောတ္တ] စိတ်တည်းဟူသောကြိုး။ ဟိရီ ဤသာ မနောယောတ္တံ။ သံ၊၁။၅။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။) မနောယောတ္တန္တိ ဝိပဿနာစိတ္တဉ္စ မဂ္ဂစိတ္တဉ္စ ယောတ္တံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။

မနောရထ (ပု) [မန+အတ္ထ။ မန+ရထ။ ခုန်၊ဋီ။၁၆၃။] (၁) စိတ်အလို၊ စိတ်အကြံအစည်၊ စိတ်တောင့်တမှု။ (၂) ရထားနှင့်တူသော စိတ်၊စိတ်ရထား။ မယှံ မနောရထော နိပ္ဖန္နော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ (–အပ၊၂။၁၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။) သင်္ကပ္ပောတိ မနောရထော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၆၇။ အာသီသနာတိ မနောရထော။ ဝိမတိ၊၂။၉၈။ မနသော အတ္ထော ဣစ္ဆာ မနောရထော ရ-ကာရာဂမံ, တ ကာရလောပဉ္စ ကတွာ၊ စိတ္တဿ ဝါ နာနာရမ္မဏေသု ဝိဇ္ဇမ္ဘကရဏတော မနသော ရထော ဣဝ မနောရထော၊ မနော ဧဝ ရထော ဝိယာတိ ဝါ မနောရထောတိပိ နိရုတ္တိကာ ဝဒန္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇။

မနောရထဓုရာကဍ္ဎန (နံ) [မနောရထဓုရ+ အာကဍ္ဎန] စိတ်ရထားဦးကို ဆွဲငင်ဆောင်ယူခြင်း။ အညမညသဟာယဘာဝုပဂမနေန ယောဂိနော မနောရထဓုရာကဍ္ဎနေ ရထဓုရာကဍ္ဎနေ ဝိယ။ အနု၊ဋီ၊၁။၁၀၀။

မနောရထပူရဏ (နံ) [မနောရထ + ပူရဏ ။ ထီ–၌ မနောရထပူရဏီ၊] (၁) စိတ်အလိုကို– ပြည့်စုံစေတတ်သည်၏အဖြစ်–ပြည့်စုံစေခြင်း။ (ထီ)(၂) စိတ်အလိုဆန္ဒ၏ ပြည့်စုံပြီးမြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ၊ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ။(၁)ယာစိတုံ ယုတ္တတ္တာ ယာစကာနံ မနောရထပူရဏတော။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၂၁။ (ထီ) (၂) သဗ္ဗာဂမသံဝဏ္ဏနမနောရထော ပူရိတော စ မေ ယသ္မာ၊ တေနာယံ မနောရထပူရဏီတိ နာမံ တတော အဿာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၆။ (–ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၇၀။)

မနောရထပရိပူရဏ (နံ) [မနောရထ+ပရိပူရဏ] စိတ်အလိုကို– ပြည့်စုံစေတတ်သည်၏အဖြစ်– ပြည့်စုံစေခြင်း။ ယာစကာနံ မနောရထပရိပူရဏတော။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၂။

မနောရထဘဉ္ဇန (နံ) [မနောရထ+ဘဉ္ဇန] စိတ်အလိုကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ အာဂတဿ မာရဿ မနောရထဘဉ္ဇနတ္ထံ မာရဿေနံ ကိတ္တေတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။

မနောရထဝိဃာတ (ပု) [မနောရထ+ဝိဃာတ] စိတ်အလို၏ ပင်ပန်းခြင်း၊ စိတ်ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း။ ဘဂဝါ ပစ္စတ္ထိကာနဉ္စ မနောရထဝိဃာတံ ကရောန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၆–၇။

မနောရထဝိဃာတပ္ပတ္တ (တိ) [မနောရထဝိဃာတ+ပတ္တ] စိတ်အလို ပင်ပန်းခြင်းသို့ရောက်သော၊ စိတ်ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်သော၊သူ။ မနောရထဝိဃာတပ္ပတ္တာနံ ဣစ္ဆာဝိဃာတဒုက္ခံ ဣစ္ဆိတာလာဘောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၅။

မနောရမ(ရမ္မ) (တိ) [မန+ရမု+အ] စိတ်နှလုံး မွေ့လျော်ရာဖြစ်သော၊ စိတ်နှလုံးကို မွေ့လျော်စေတတ်သော (အာရုံစသည်)။ စက္ခုဝိညေယျာနံ ရူပါနံ ဣဋ္ဌာနံ ကန္တာနံ

မနာပါနံ မနောရမာနံ။ မ၊၃။၂၆၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၆။ မနောရမေန္တိ ထောမေန္တိ တောသေန္တိ ပဟာသေန္တီတိ ကာမာ ဟိ စိတြာ မဓုရာ မနောရမာ။ စူဠနိ။၂၆၂။ (–သံ၊၂။၃၄၀။ အံ၊၂။၃၆။ ထေရ။၂၃၂။ အပ၊၁။၂။စရိယာ။ ၄၀၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။) မနောရမာနန္တိ မနော တေသု ရမတီတိ မနောရမာနိ၊ တေသံ မနောရမာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၈၆။(–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆၁။ မ၊ဋီ၊၃။၃၈၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၉။) မနောရမေ အာယတနေ၊ သေဝန္တိ နံ ဝိဟင်္ဂမာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၃။ (–မ၊ဋီ၊၃။၃၂၅။)

မနောရမတရ (တိ) [မနောရမ+တရ] အလွန်စိတ်နှလုံးကို မွေ့လျော်စေတတ်သော။ အဘိက္ကန္တတရန္တိ အတိဝိယ ကန္တတရံ မနောရမတရံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၆၈။

မနောရမဒဿနယုတ္တ (တိ) [မနောရမဒဿန+ယုတ္တ] စိတ်နှလုံးကို မွေ့လျော်စေတတ်သောအဆင်းနှင့်ယှဉ်သော၊ နှစ်သက်ဖွယ်အဆင်းရှိသော (သင်)။ ဒဿနီ မနောရမဒဿနယုတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၂၅၄။

မနောရမာရမ္မဏ (တိ) [မနောရမ+အာရမ္မဏ] စိတ်နှလုံးကိုမွေ့လျော်စေတတ်သော အာရုံရှိသော။ မနောရမာရမ္မဏံ ကာမဂုဏံ ကတွာ ဒဿေန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။

မနောရမ္မ (တိ) [မန+ရမ္မ] စိတ်နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရာဖြစ်သော၊ စိတ်နှလုံးကိုမွေ့လျော်စေတတ်သော။ မနောရမ–ကြည့်။

မနောရမ္မသရ (တိ) [မနောရမ္မ+သရ] စိတ်နှလုံးကို မွေ့လျော်စေတတ်သော–စိတ်ကိုနှစ်သက်စေတတ်သော – အသံရှိသော၊ သုံ။ ပဂ္ဂုသာရောတိ မနောရမ္မသရော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၄၂။

မနောဝက် (ပု) [မန+ဝက်] စိတ်၏ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း၊ မနောဒုစရိုက်။ ကုသလော မနောဝင်္ကာနံ မနောဒေါသာနံ မနောကသာဝါနံ။ အံ၊၁။၁၁၁။ ကာယဝင်္က(အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။)ကြည့်။

မနောဝင်္ကပ္ပဟာန (နု) [မနောဝင်္က+ပဟာန] စိတ်ကောက်ကျစ်မှု– မနောဒုစရိုက်– ကိုပယ်ခြင်း။ မနောဝင်္ကပ္ပဟာနေနသုဟုတ္တ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၃၀၄။

မနောဝဍ္ဎန (ထိ) [မန+ဝဍ္ဎန] စိတ်ဖြင့်ရှိခိုးခြင်း။ ဉာဏဝိညတ္တိယော ပန အသမုဋ္ဌာပေတွာ မနောဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နာ မနောဝဍ္ဎနာတိ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၂၁။

မနောဝိဃာတ (ပု) [မန+ဝိဃာတ] စိတ်ကို–ညှဉ်းဆဲခြင်း–ပင်ပန်းစေခြင်း၊ စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်း။အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မနောဝိဃာတဒေါမနဿ (နု) [မနောဝိဃာတ+ ဒေါမနဿ] စိတ်ကိုညှဉ်းဆဲခြင်း လက္ခဏာရှိသော နှလုံးမသာယာမှု။ မနောဝိဃာတဒေါမနဿေဟိ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇) တိ မနသော ဝိဃာတကရေဟိ ဒေါမနဿေဟိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၅။

မနောဝိဃာတလက္ခဏ (တိ) [မနောဝိဃာတ+ လက္ခဏ] စိတ်ကို–ညှဉ်းဆဲခြင်း– ပင်ပန်းစေခြင်း–အမှတ်အသားလက္ခဏာရှိသော၊ စိတ်ပင်ပန်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ မနောဝိဃာတလက္ခဏံ ဒေါမနဿံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၈၈။ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တဿ မနသော ဝိဟေသနံ မနောဝိဃာတံ၊ တဒေဝ လက္ခဏံ အဿာဟိသဗ္ဗတ္ထ ယောဇေတဗ္ဗံ။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၁။

မနောဝိဃာတနရသ (တိ) [မနောဝိဃာတန+ ရသ] စိတ်ကိုညှဉ်းဆဲခြင်း ကိစ္စရှိသော။ ဝိဘာဝီနုလက္ခဏံ ဒေါမနဿံ၊ မနောဝိဃာတနရသံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄၀။

မနောဝိစာရ (ထေရ၊၃၅၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၂) သည် မနောပဝိစာရ-မှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ယင်းပုဒ်ကြည့်။

မနောဝိစာရသညီ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၂) သည် မနောပဝိစာရသညီ-မှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မနောဝိညာဏ (န) [မန+ဝိညာဏ။ မနော ယေဝ ဝိညာဏန္တိ မနောဝိညာဏံ။ မဋ္ဌ၊၁။၂၂၇။] စိတ်၊ အသိစိတ်၊ အထူးသိခြင်း၊ မနောဝိညာဉ်။ မနောဝိညာဏံ အာဒိတ္တံ။ ဝိ၊၃။၄၄။ (-မ၊၁။၁၅၈။ မဋ္ဌ၊၄။၁၈၅။) မနောဝိညာဏန္တိ မနောဒွါရေ ဝိထိပရိယာပန္နမေဝ ဝေဒတိ။ ဝိမတိ၊၂။၉၈။ (-မဋ္ဌ၊၁။၃၈၁။) မနနမတ္တံ ဝိညာဏံ မနောဝိညာဏံ။ အနုဋီ၊၄။၁၁၈။

မနောဝိညာဏကာယသံဂဟိတ (တိ) [မနောဝိညာဏကာယ+သံဂဟိတ] မနောဝိညာဉ် အပေါင်းဖြင့် သင်္ဂြိုဟ် ရေတွက်အပ်သော။ စိတ္တဝိပတ္တိနိဒ္ဒေသေ ဆဝိညာဏကာယဝေဒ-သနာယံ ပန သာ မနောဝိညာဏကာယ-သံဂဟိတာ ဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မဋီ၊၃။၂၉၈။ (-အနုဋီ၊၁။၁၃၃။)။

မနောဝိညာဏကိစ္စဝိရဟ (ပု) [မနောဝိညာဏ-ကိစ္စ+ဝိရဟ] အထူးသိခြင်း-မနောဝိညာဉ် -ကိစ္စမှကင်းခြင်း။ တေန မနောဓာတုယာ နိပ္ပရိယာယတော မနောဝိညာဏကိစ္စဝိရဟံ ယေဝ ဒဿေတိ။ အနုဋီ၊၁။၁၃၃။

မနောဝိညာဏဓာတု (ထီ) [မနောဝိညာဏ+ ဓာတု]အထူးသိခြင်းသဘော၊ မနောဝိညာဏ ဓာတ်။ မနောဝိညာဏမေဝ နိဿတ္တဋ္ဌေန ဓာတူတိ မနောဝိညာဏဓာတု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၄။ မူလဋီ၊၁။၉၅။) မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဘ-သဇ-လည်းကြည့်။

မနောဝိညာဏ ဓာတုဒွယ (န) [မနောဝိညာဏ ဓာတု+ဒွယ] မနောဝိညာဏ ဓာတ်နှစ်ခု အပေါင်း။ မနောဝိညာဏ ဓာတုဒွယံ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။

မနောဝိညာဏဓာတုနိဒ္ဒေသ (ပု) [မနောဝိညာ-ဏဓာတု+နိဒ္ဒေသ] မနောဝိညာဏဓာတ်ကို အကျယ်ပြရာ အခန်းကဏ္ဍ။ မနောဝိညာ-ဏဓာတုနိဒ္ဒေသေသု ပဌမမနောဝိညာဏ-ဓာတုယံ ပိတိပဒံ အဓိကံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၅။

မနောဝိညာဏဓာတုဝဇ္ဇ (တိ) [မနောဝိညာ-ဏဓာတု+ဝဇ္ဇ] မနောဝိညာဏ ဓာတ် ကြဉ် အပ်သော။ ဆဟိတ် မနောဝိညာဏဓာတု-ဝဇ္ဇာပိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။

မနောဝိညာဏဓာတုသမင်္ဂီ (တိ) [မနောဝိညာ-ဏဓာတု+သမင်္ဂီ] မနောဝိညာဏဓာတ်နှင့် ပြည့်စုံသော။ မနောဝိညာဏဓာတုသမင်္ဂိဿ ဝါ သညာ သဉ္ဇာနနာ သဉ္ဇာနိတတ္တံ။ အဘိ၊ ၁။၂၄၇။

မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မနော-ဝိညာဏဓာတု+သမ္ပယုတ္တ] မနောဝိညာဏ ဓာတ်နှင့်ယှဉ်သော။ မနောဒွါရေ မနော-ဝိညာဏဓာတုသမ္ပယုတ္တာဝ။ မဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅။ (-မဋီ၊၁။၃၂၃။)

မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿဇ (တိ) [မနော-ဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿ+ ဇန+ ဂုံ] မနော-ဝိညာဏဓာတ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော။ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု-သမ္ဖဿဇံ စေတသိကံ။ အဘိ၊၁။၁၀။ မနော ဝိညာဏမေဝ နိဿတ္တဋ္ဌေန ဓာတူတိ မနော-ဝိညာဏဓာတု၊ သမ္ဖဿတော ဇာတံ သမ္ဖဿ-ဝါ ဇာတန္တိ သမ္ဖဿဇံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။

မနောဝိညာဏပဋိဗောဓန (န) [မနောဝိညာဏ+ ပဋိဗောဓန] မနောဝိညာဉ်ဖြင့် သိမြင်း။ ဝုတ္တံ မနောဝိညာဏပဋိဗောဓနံ ကိရ သန္ဓာယာတိ အဓိပ္ပါယော။ မူလဋီ၊၃။၁၀၉။

မနောဝိညာဏဘေဒ (ပု) [မနောဝိညာဏ+ဘေဒ] မနောဝိညာဏ်အထူးအပြား။ ယထာလဒ္ဓဝိသေသေန ဝိဿဇ္ဇေသု မနောဝိညာဏဘေဒေသု။ အနုဋီ၊၁။၅၇။

မနောဝိညာဏဝိညာတဗ္ဗ (တိ) [မနောဝိညာဏ+ဝိညာတဗ္ဗ] မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော။ ယဉ္စ မနောဝိညာဏံ ယေစ မနောဝိညာဏဝိညာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ။ သံ၊၂။၂၅၀။

မနောဝိညာဏဝိညေယျ (တိ) [မနောဝိညာဏ+ဝိညေယျ] မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော။ ကသ္မာ "မနောဝိညာဏဝိညေယျမေဝါ" တိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၆။

မနောဝိညာဏဝိသယ (တိ) [မနောဝိညာဏ+ဝိသယ] မနောဝိညာဏ်လျှင် အရာရှိသော၊ မနောဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော။ န သောတေန သုယန္တိ မနောဝိညာဏဝိသယတ္တာ။ ပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။

မနောဝိညာဏဝီထိ (ထီ) [မနောဝိညာဏ+ဝီထိ] မနောဝိညာဏ်စိတ်အစဉ်၊ မနောဝိညာဏဝီထိ။ အညသ္မိံ ယေဝ စ မနောဝိညာဏဝီထိယာ ကာယတ္တဝိဇာနနန္တိ အာဟ။ သာရတ္ထ၊၂။၇၀။ (–၇၁။ မူလဋီ၊၁။၇၃။ ကံ၊ဋီ၊၁။၁၃၀။)

မနောဝိညာဏဝီထိပရမ္ပရာ (ထီ) [မနောဝိညာဏဝီထိ+ပရမ္ပရာ] မနောဝိညာဏဝီထိ အဆက်ဆက်။ အဇ္ဈတ္တဂဟဏံ ပန မနောဝိညာဏဝီထိပရမ္ပရာယာတိ အာဟ တံ ကာလေနာတိအာဒိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၄။

မနောဝိညာဏသန္တာန (ပု) [မနောဝိညာဏ+သန္တာန] မနောဝိညာဏ်အစဉ်။ ပဌမံ တာဝ ဧကော မနောဝိညာဏသန္တာနေန ပရိစ္ဆိဇ္ဇတိ။ အနုဋီ၊၁။၇၅။

မနောဝိညာဏသဘာဂ (တိ) [မနောဝိညာဏ+သဘာဂ] မနောဝိညာဏ်နှင့် သဘောတူသော။ အပိစ တေဟိ ကိစ္စေဟိ မနောဝိညာဏသဘာဂတ္တာ။ အနုဋီ၊၁။၁၃၃။

မနောဝိညာဏသမင်္ဂီ (တိ) [မနောဝိညာဏ+သမင်္ဂီ] မနောဝိညာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော(သူ)။ မနောဝိညာဏသမင်္ဂိဿ အတ္ထိ မဂ္ဂဘာဝနာ။ အဘိ၊က။၁၁၂။ (–၄၁၄။)

မနောဝိညာဏသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မနောဝိညာဏ+သမ္ပယုတ္တ] မနောဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော။ မနောဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ တယော ခန္ဓာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၆။

မနောဝိညာဏသာမည (နပ) [မနောဝိညာဏ+သာမည] မနောဝိညာဏ်သာမန်။ ဣဒမ္ပိ အနာမဇ္ဈိဝေသံ မနောဝိညာဏသာမညမေဝ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊၁။၅၇။

မနောဝိညေယျ (တိ) [မန+ဝိညေယျ] မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော။ သဗ္ဗံ ရူပံ မနောဝိညေယျံ ရူပံ။ အဘိ၊၆။၂၀၂။ (–ဒီ၊၂။၂၂၄။ အံ၊၃၊၂၀၅။ မဟာနိ။၁၉။) မနောဝိညာဏေန ဇာနိတုံ သက္ကာတိ မနောဝိညေယျံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၄။

မနောဝိညေယျနိယမာပတ္တိ (ထီ) [မနောဝိညေယျနိယမ+အာပတ္တိ] မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သောအဖြစ်ကို မှတ်သားခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ တသ္မာ ဥပ္ပန္နဿေဝ မနောဝိညေယျနိယမာပတ္တိ နတ္ထိ။ မူလဋီ၊၁။၁၄၄။

မနောဝိတက္က (ပု) [မန+ဝိတက္က] စိတ်၌ ဖြစ်သော အကြံအစည်၊ စိတ်အကြံ။ သမောဓာယ ဘိက္ခု မနောဝိတက္ကေ။ သံ၊၁။၇။ သံ၊၂။၁၈၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၃၃။) မနောဝိတက္ကေတိ မနမှိ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။

မနောဝိဒုဂ္ဂ (တိ) [မန+ဝိဒုဂ္ဂ] စိတ်ဖြင့်–သက်ဝင်နိုင်–သိနိုင်–ခဲသော။ မနောဝိဒုဂ္ဂေ (ဇာ၊၁။၁၄၅)တိ မနသာ ဝိဒုဂ္ဂေ ဒုပ္ပဝေသေ ဝိသမေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။

မနောဝိလေခ (ပု) [မန+ဝိလေခ။ မာန်၊ ဋီ။ ၁၇၀။] စိတ်ကို ရေးခြစ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော တရား (ဝိစိကိစ္ဆာ, ကုက္ကုစ္စ)။ တတ္ထ ကတမံ ကုက္ကုစ္စံ.......မနောဝိလေခေါ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၃၃။ (–မဟာဋီ။ ၁၆၇။) ဝိမတိ ဝိစိကိစ္ဆာ.... မနော-ဝိလေခေါ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၃၄။ မဟာဋီ။ ၃၂၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၃၃၇။ (–ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄၆။) ဥပ္ပဇ္ဇ-မာနံ ပန ကုက္ကုစ္စံ အာရဂ္ဂမိဝ ကံသပတ္တံ မနံ ဝိလိခမာနမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ မနောဝိလေ-ခေါတိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၁၄။ ယသ္မာ ပန သာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ အာရမ္မဏံ ဂဟေတွာ မနံ ဝိလိ-ခန္တီ ဝိယ တသ္မာ မနောဝိလေခေါတိ ဝုတ္တာ။ မဟာဋီ၊ ဋ္ဌ။ ၃၇၉။ (–၂၈၂။)

မနောဝိသယ (ပု) [မန+ဝိသယ] စိတ်ဖြင့် သိအပ်သောအာရုံ၊ စိတ်၏အာရုံ။ မနော-ဒွါရိကဇဝနမနော ဟိ သဝိသေသံ မနော-ဝိသယံ ပစ္စနုဘောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၉။

မနောဝိတက္ကမ (ပု) [မန+ဝိတိက္ကမ] စိတ်ဖြင့် လွန်ကျူးခြင်း။ မနောဝိတိက္ကမော မနောဒုစ္စ-ရိတံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၈၄။

မနောသံဝရ (ပု) [မန+သံဝရ] စောင့်စည်းမှု၏ ဖြစ်ရာစိတ်၊ မနောဒွါရ၌ (အကုသိုလ်မဝင် အောင်) စောင့်စည်းမှု၊ မနောသံဝရ။ စက္ခု-သံဝရော၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ပသာဒကာ-ယ၊ စောပနကာယ၊ ဝါစာ၊ မနောသံဝရောတိ ဣမေ ပန အဋ္ဌသံဝရာ နာမ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။

မနောသံဝရဒွါရ (နု) [မနောသံဝရ+ဒွါရ] စောင့်စည်းမှု၏ ဖြစ်ရာစိတ်၊ မနောဒွါရ၌ (အကုသိုလ်မဝင်အောင်)စောင့်စည်းမှုမနော-သံဝရ။ စက္ခုသံဝရဒွါရံ ။ပ။ မနောသံဝရ ဒွါရန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌသံဝရဒွါရာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ (–၁၄၈။)

မနောသံဝရဘေဒ (ပု) [မနောသံဝရ+ဘေဒ] မနောသံဝရ ပျက်စီးခြင်း။ မနောသံဝရ-ဘေဒေန, သတိသံဝရာဒိဘေဒေန ဝါ ပါပ-မေဝ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၀။ (–မူလဋီ၊ ၃။ ၄၀။)

မနောသက်ပ္ပ (ပု) [မန+သင်္ကပ္ပ] စိတ်၌ဖြစ်သော ဒ.ကြံအစည်၊ စိတ်အကြံ။ မနော-သင်္ကပ္ပါ ပုဏ္ဏာ စန္ဒော ဝိယ ပူရေန္တု။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၈။

မနောသင်္ခါရ (ပု) [မန+သင်္ခါရ။ မနသာ သင်္ခါ ရိယန္တီတိ မနောသင်္ခါရာ။ ဝေဒနာ သညာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၈။] စိတ်ဖြင့် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော တရား၊ စိတ္တသင်္ခါရ။ (မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော စေတနာသည် မနောသင်္ခါရမည်၏။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈။) ယထာ ဣမသ္မိ ဘောတော မနောသင်္ခါရာ ပဏိဟိတာ။ ဒီ၊ ၃။ ၈၆။ အံ၊ ၁၊ ၁၇၂။ ပဋိသံ။ ၄၁၂။ (–မ၊ ၂။ ၅၂။ အံ၊ ၁။ ၂၅၄။) မနောသင်္ခါရာ ပဏိဟိတာတိ စိတ္တသင်္ခါရာ သုဋ္ဌပိတာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။

မနောသဏ္ဍာယ (ပု) [မန+သဏ္ဍာယ] စိတ်ဖြင့်–ရှတ်ဖတ်–သရဇ္ဈာယ်–ခြင်း။ မနောသဏ္ဍာယ-ဝသေန ဓမ္မံ သဏ္ဍာယန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။

မနောသဉ္စေတနာ (ထီ) [မန+သဉ္စေတနာ] စိတ်၏–စိတ်၌ဖြစ်သော–စေ့ဆော်တိုက်တွန်းမှု၊ စေတနာ။ မနောသဉ္စေတနာ တတိယာ။ မ၊ ၁။ ၆၉။ သံ၊ ၁။ ၂၅၃။ မနောသဉ္စေတနာ-တိ စေတနာ ဧဝ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၂။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃။ မနသော သဉ္စေတနာ, နသတ္တဿာတိ ဒဿနတ္ထံ မနောဂဟဏံ ယထာ စိတ္တဿ ဌိတိ၊ စေတောဝိမုတ္တိစာတိ အာဟ မနော-သဉ္စေတနာတိ စေတနာ ဝေါတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇။

မနောသဉ္စေတနာဟာရ (ပု) [မနောသဉ္စေတနာ +အာဟာရ] စေတနာ ဟူသော အာဟာရ၊ မနောသဉ္စေတနာဟာရ။ ပဿာဟာရော, မ-နောသဉ္စေတနာဟာရော ဝိညာဏာဟာရော။

အဘိ၊ဓ။၂၈။ မနောသဥ္စေတနာ စိတ္တသင်္ခါရော။ အဘိ၊ဝိ။၁၄၂။(—၃၇၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၆။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၉၉။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၆၉။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၃၄။) မနောသဥ္စေတနာတိ.... မနောဒွါရေ ဥပ္ပန္နာ သဗ္ဗာပိ ကုသလတိ သစေတနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၇။

မနောသဥ္စေတနာဟာရဂ္ဂဟဏ (နု) [မနောသဥ္စေတနာဟာရ + ဂဟဏ] မနောသဥ္စေတနာဟာရကို ယူခြင်း။ မနောသဥ္စေတနာဟာရဂ္ဂဟဏေန ဝိညာဏာဟာရော သင်္ဂဟိတောပိ ဂဟိတော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၈၅။

မနောသဥ္စေတနာဟေတု (ပု) [မနောသဥ္စေတနာ+ဟေတု] မနောသဥ္စေတနာဟူသော အကြောင်း။ မနောဝါဟာနန္တ သတိ မနောသဥ္စေတနာဟေတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ အဇ္ဈတ္တံ သုခဒုက္ခံ။ သံ၊၁။၂၇၅။ အပ၊၁။၄၇၆။ အဘိ၊က။၂၉၀။

မနောသတ္တ (တိ) [မန + သတ္တ] စိတ်၌ကပ်ငြိသော၊ သူ။ မနောသတ္တာနာမ ဒေဝါ (မ၊၂။ ၂၉။) တိ မနမှိ သတ္တာ လဂ္ဂါ လဂိတာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊၃။၄၀။

မနောသတ္တ (နု) [မန + သတ္တ] မနောဒွါရဝိုက် ဟူသော လက်နက်။ (မနောကံလက်နက်။ မြန်မာပြန်။) ကာယသတ္တံ ဝစီသတ္တံ မနောသတ္တံ။ အံ၊၂။၄၃၀။ တိဝိဓံ မနောဒုစ္စရိတံ မနောသတ္တံ။ မဟာနိ။၁၁၇။ ကာယသတ္တ—ကြည့်။

မနောသန္ဒောသ (ပု) [မန + သန္ဒောသ] စိတ်ပြစ်မှားမှု။ "အတ္တ မေ အဇ္ဈတ္တံ မနောသန္ဒောသော"တိ ပဇာနာတိ။ အံ၊၂။၃၁၄။ ကာယသန္ဒောသ—လည်းကြည့်။

မနောသမာစာရ (ပု) [မန+သမာစာရ] စိတ် အကျင့်။ ကတမော ပန ဘန္တေ မနောသမာစာရော အကုသလော။ မ၊၂။၃၁၇။ (—သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၂။)

မနောသမာစာရပရိသုဒ္ဓိ (ထီ) [မနောသမာစာရ +ပရိသုဒ္ဓိ] စိတ်အကျင့်စင်ကြယ်ခြင်း။ မနောသမာစာရပရိသုဒ္ဓိ အတ္တတော ပဝေဒိတာဝ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၉၀။

မနောသမာစာရဝါရ (ပု) [မနောသမာစာရ + ဝါရ] စိတ်အကျင့်ကိုပြရာ ဝါရ။ မနောသမာစာရဝါရေ စေ အဘိဇ္ဈာဒိဝသေန ယောဇနာ ကတာ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၆၇။

မနောသမာစာရသုဒ္ဓိ (ထီ) [မနောသမာစာရ +သုဒ္ဓိ] စိတ်အကျင့် စင်ကြယ်ခြင်း။ သုပဏိဟိတမနတာယ စ မနောသမာစာရသုဒ္ဓိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။

မနောသမာစာရဝိသေသ (ပု) [မနောသမာစာရ+ဝိသေသ] စိတ်၏အကျင့်ထူး။ မနောသမာစာရဝိသေသဘူတာ ဖလဓမ္မာ ဝိသေသေနပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ ဝဇ္ဇာနာမ ဟောန္တိ။ အနုဋ္ဌီ၊ ၁။၃၀။

မနောသမာစာရဝူပသမ (ပု) [မနောသမာစာရ+ဝူပသမ]စိတ်အကျင့်၏ ငြိမ်းသက်ခြင်း။ တဿ စေ အဝိဇ္ဇေဝ မနောသမာစာရဝူပသမော ယော အနုသယရှိတမ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၉၂။

မနောသမာရမ္ဘ (ပု) [မန+သမာရမ္ဘ] စိတ်ဖြင့် အားထုတ်ခြင်း၊ မနောကံ။ မနောသမာရမ္ဘာ ပဋိဝိရတဿ စေ သတော အာသဝါ ဝိဃာတပရိဠာဟာ န ဟောန္တိ။ အံ၊၁။၅၁၈။ ကာယသမာရမ္ဘပစ္စယ—ကြည့်။

မနောသမာရမ္ဘပစ္စယ (ပု) [မနောသမာရမ္ဘ+ ပစ္စယ] မနောကံဟူသောအကြောင်း။ ယေ မနောသမာရမ္ဘပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အာသဝါ ဝိဃာတပရိဠာဟာ။ အံ၊၁။၅၁၈။ ကာယသမာရမ္ဘပစ္စယ—ကြည့်။

မနောသမုတ္တေဇနတာ (ထီ) [မနောသမုတ္တေဇန+တာ]စိတ်၏ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်သည်၏

အဖြစ်၊ စိတ်ထိတ်လန့် တုန်လှုပ်ခြင်း။ မနော-သမုတ္တေဇနတာယာ(ပဋ္ဌာ။၂၄၄) တိ စိတ္တ-သံဝေဇနတာယ။ ဒုက္ခာနုပဿနာယ ပဏိ သန်္တာရေသု စိတ္တံ သံဝိဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ၊၄၊၂။ ၁၆၁။ (−ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၉၅။)

မနောသမုဒ္ဒ(ပု) [မန+သမုဒ္ဒ] သမုဒ္ဒရာနှင့်တူသောစိတ်၊ စိတ်သမုဒ္ဒရာ။ (သမုဒ္ဒရာသည် ရေပြည့်နိုင်ခဲသလို စိတ်သည်လည်း အလိုပြည့်နိုင်ခဲသောကြောင့်"မနောသမုဒ္ဒ=စိတ်သမုဒ္ဒရာ" ဟုနိုင်းခိုင်းသုံးနှုန်းသည်။)အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခ-ဝေ အတရိ မနောသမုဒ္ဒံ သဉိမိံ သာဝဋ္ဋံ သဂါဟံ သရက္ခသံ။ သံ၊၂။၃၆၀။

မနောသမ္ပဒါ (ထီ) [မန+သမ္ပဒါ] စိတ်−၏−နှင့်−ပြည့်စုံခြင်း။ မနောသမ္ပဒါယ မာနံ ဇနေတိ။ မဟာနိ။၆၁၊၃၃၆။ စူဠနိ။ ၂၀၅။

မနောသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မန+သမ္ပယုတ္တ] စိတ်နှင့်− စိတ်၌− ယှဉ်သော။ မာနသောတိ မနောသမ္ပယုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။၉၄။

မနောသမ္ပသာဒနတာ (ထီ) [မနောသမ္ပသာ-ဒန+တာ] စိတ်ကို ကြည်လင်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်၊ စိတ်ကိုကြည်လင်စေခြင်း။ ဒုတိယေ ဈာနေ ဈာနင်္ဂံ မနောသမ္ပသာဒနတာယ တဒဘိသန္ဒိတာယ စ။ ပေဋကော။ ၂၆၅။

မနောသမ္ဖဿ(ပု) [မန+သမ္ဖဿ] စိတ်နှင့်ယှဉ်သော−တွေ့ထိမှု−ဖဿ၊ မနောသမ္ဖဿ။ဒိဋ္ဌာ သမ္ဖဿော ကာယသမ္ဖဿော မနောသမ္ဖ-ဿော။ မ၊၁။၆၄။(−စူဠနိ။၁၈၁။ပဋိသံ။၇။) မနောသမ္ဖဿောတိ ဣမိနာသေသာ ဗာဝီသ-တိ လောကိယဝိပါကမနသမ္ပယုတ္တဖဿာ။ မ၊၄၊၁။၂၂၆။ (−စူဠနိ၊၄။၆၆။ ပဋိသံ၊၄၊၁။ ၇၅။) မနောကမ္မ−ကြည့်။

မနောသမ္ဖဿဇ (တိ) [မနောသမ္ဖဿ+ဇန+ကွိ] မနောသမ္ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော။ မနော သမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ။ ပဋိသံ။၇။(−ဒီ၊၄၊၃။ ၁၈၀။ဒံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။) တသ္မာ မနော သမ္ဖဿော, တသ္မာ မနောသမ္ဖဿာ ဇာတာတိ မနော သမ္ဖဿဇာ။အဘိ၊၄၊၂။၁၈။

မနောသမ္ဖဿဇပရိယာယ (ပု) [မနောသမ္ဖဿ ဇ+ပရိယာယ] မနောသမ္ဖဿဇ၏−ဝေဝုစ်−ပရိယာယ်−စကားလှယ်။ တေန ပရိယာယေန-နာတိ မနောသမ္ဖဿဇပရိယာယေန။ ဒေနို၊ ၂။၂၁။

မနောသမ္ဖဿဒွါရ (နု) [မနောသမ္ဖဿ+ဒွါရ] မနောသမ္ဖဿ၏ ဖြစ်ရာဒွါရ။ စက္ခုသမ္ဖဿ-ဒွါရံ၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ကာယ၊ မနော သမ္ဖဿဒွါရန္တိ ဣမာနိ ဆသမ္ဖဿဒွါရာနိ နာမ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။၁၃၀။(−မူလဋီ၊၁။၇၄။)

မနောသမ္ဖဿပစ္စယ(ပု) [မနောသမ္ဖဿ+ပစ္စယ] မနောသမ္ဖဿဟူသော အကြောင်း။ ယမိဒံ (ယမ္ပိဒံ) မနောသမ္ဖဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံဝါ။ ဝိ၊၃။၄၄။ သံ၊၂။၂၃။ အပ၊၄၊၂။၂၇။(−အဘိ၊၄၊၂။၃၉။)

မနောသမ္ဖဿဝိညာဏာယတန (နု) [မနော, သမ္ဖဿ+ဝိညာဏာယတန] မနောသမ္ဖဿ-ဝိညာဏာယတန။ (မနောသမ္ဖဿ အရ အာ-ဝဇ္ဇန်းဘဝင်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကိုယူ၊ ဝိညာဏာယတနအရ ဇောစိတ်, တဒါလံစိတ်ကို ယူ။ သံ၊၄၊၁။၁၆၅။) မမ မနောသမ္ဖဿ-ဝိညာဏာယတနံ။ သံ၊၁။၁၁၆။ (−၁၁၇)

မနောသမ္ဖဿသဟဇာတ (တိ) [မနောသမ္ဖဿ+သဟဇာတ] မနောသမ္ဖဿနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ မနောသမ္ဖဿသဟဇာတာနဉ္စ စက္ခု-သမ္ဖဿဒွါရာဒိဝသေန ဥပ္ပတ္တိ ဒီပိတာ။ မူလဋီ၊ ၁။၇၃။

မနောသမ္ဖဿာယတန (နု) [မနောသမ္ဖဿ+အာယတန] မနောသမ္ဖဿဟူသော အာယ-တန၊ ကာယသမ္ဖဿာယတနံ မနောသမ္ဖ-

ဟဿာယတနံ။ မ၃။ ၂၇၂။ ဟဿာယတန-လည်းကြည့်။

မနောသမ္ဘူတ (တိ) [မန+သမ္ဘူတ] စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ။ မနောမယာ မနောနိဗ္ဗတ္တာ မနောသမ္ဘူတာတိ ပရိယာယဝစနံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၀၄၊

မနောသာရ (တိ) [မန+သာရ]စိတ်ကိုနှစ်သက်စေတတ်သော (ဒ. သံ)။ သော စဿ ပဠဘာဂေ မနောသာရောတိ အာဟ "သုန္ဒရော" တိ။ ဝိ၊ဋီ၊၂၊၁၉၃။

မနောသာရထိ (ပု) [မန+သာရထိ] သွားထိန်းနှင့် တူသောစိတ်၊ စိတ်ရထားထိန်း။ သောကာက်ပုဒ်ကြည့်။

မနောသာရထိက (တိ) [မနောသာရထိ+ဣက] စိတ်-ဟုဆိုအပ်သောစိတ်-ရထားထိန်းနှင့် ပြည့်စုံသော (ကိုယ်)။ မနောသာရထိကော (ဇာ၊ ၂။ ၂၇၄)တိ မနသင်္ခါတေန ကုသလစိတ္တေန သာရထိနာ သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၇။

မနောသိလာ (ထီ) [မန + သိလာ။သံ] မြင်းသီလာ။(P.S.E.D.။ P.T.S.တို့၌ RED ARSENIC ဟုပြန်သည်။) သုဝဏ္ဏတဠလိဒ်ါ ဂဟေတွာ မနောသိလာယ လေဝံ ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။)

မနောသိလာစုဏ္ဏပိဉ္ဇရ (တိ) [မနောသိလာစုဏ္ဏ+ပိဉ္ဇရ] မြင်းသီလာမှုန့်ကဲ့သို့ နီရွှေသော အဆင်း ရှိသော။ မနောသိလာစုဏ္ဏပိဉ္ဇရံ မဟန္တံ ကဒလိဖလဂဏ္ဍိကံ ဥပနေသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ ပိဉ္ဇရ-ကြည့်။

မနောသိလာစုဏ္ဏပိဉ္ဇရဝဏ္ဏ (တိ) [မနောသိလာစုဏ္ဏ+ပိဉ္ဇရဝဏ္ဏ] မြင်းသီလာမှုန့်ကဲ့သို့ နီရွှေဝါအဆင်း ရှိသော။ အမ္ဗရုက္ခေ ပဏ္ဏာသမ္ပုံ စတ္တာရိ ဖလာနိ မနောသိလာစုဏ္ဏပိဉ္ဇရဝဏ္ဏာနိ သမ္ပုဏ္ဏဂန္ဓရသာနိ ပရိဏတာနိ အဟေသုံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂၆၀။

မနောသိလာစုဏ္ဏရဉ္ဇိတပရိယန္တ (တိ) [မနောသိလာစုဏ္ဏရဉ္ဇိတ+ပရိယန္တ] မြင်းသီလာမှုန့်ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအပိုင်း အခြားရှိသော။ သူ ... ပေယာသကမန္တသမေတ္တာ မနောသိလာစုဏ္ဏရဉ္ဇိတပရိယန္တေ ဝိယ ရဇတပဋ္ဋေ [illegible] သဆဋ္ဌာ အာဂန္တွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၇၉။)

မနောသိလာစုဏ္ဏဝိစ္ဆုရိတ (တိ) [မနောသိလာစုဏ္ဏ+ဝိစ္ဆုရိတ] မြင်းသီလာမှုန့်ဖြင့် ပြဲဖြန်း အပ်သော။ အဥ္ဇနဂုဏ္ဍသဟတ္ထံ သမိဒ္ဓဒေသံ ဥဂ္ဂန္တွာ မနောသိလာစုဏ္ဏဝိစ္ဆုရိတံ ဝိယ ကတွာ ပဗ္ဗတဏ္ဏုရန္တံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၂၁။

မနောသိလာတလ (ပု) [မနောသိလာ+တလ] မြင်းသီလာအပြင်၊ အနောတတ္တဒဟေ ပုဗ္ဗဓာဝိတွာ မနောသိလာတလေ နိပါဒေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ [illegible]၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅။ ဥဒါ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၁၇။)

မနောသိလာတေလမက္ခိတ (တိ) [မနောသိလာတေလ+မက္ခိတ] မြင်းသီလာဆီဖြင့် လိမ်းကျံ အပ်သော။ မနောသိလာတေလမက္ခိတေန သီသေန ပုနဒိဝသေ မာတာပိတူ ဟိ ပေသိတေ ဂဟေတွာ ဘုဥ္ဇိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇။

မနောသိလာပိဏ္ဍ (နပ) [မနောသိလာ+ပိဏ္ဍ] မြင်းသီလာခဲ။ [illegible] မနောသိလာပိဏ္ဍံ [illegible]။ [illegible]၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၁၃။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၀။)

မနောသိလာမယ (တိ) [မနောသိလာ+မယ] မြင်းသီလာဖြင့် ပြီးသော။ တမ္ဗမယာ မနောသိလာမယာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၇။

မနောသိလာရသ (ပု) [မနောသိလာ+ရသ] မြင်းသီလာရည်။ သဏ္ဍာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ

မနောသိလာရသေ နိမုဇ္ဇန္တော ဝိယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၅၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။

မနောသိလာဝဏ္ဏ (တိ) [မနောသိလာ +ဝဏ္ဏ] မြင်းသီလာ အဆင်းရှိသော၊ မြင်းသီလာ အဆင်းကဲ့သို့ ဝါဝင်းသော အဆင်းရှိသော။ မနောသိလာဝဏ္ဏာနိ သုပရိပက္ကာနိ မဓုရာနိ အမ္ဗဖလာနိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၅၇။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။)

မနောသိလာဝဏ္ဏပါကာရပရိက္ခိတ္တ (တိ) [မနော-သိလာဝဏ္ဏပါကာရ+ပရိက္ခိတ္တ] မြင်းသီလာ အဆင်းရှိသော တံတိုင်းဖြင့် ခြံရံအပ်သော။ တံ ပန ဂေဟံ မနောသိလာဝဏ္ဏပါကာရ-ပရိက္ခိတ္တံ အလင်္ကတဒွါရကောဋ္ဌကံ သောဘဂ္ဂ-ပတ္တံ ပါသာဒိကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၄။

မနောသိလာဟရိတာလစုဏ္ဏ (န) [မနောသိလာ-ဟရိတာလ+စုဏ္ဏ] မြင်းသီလာဆေးဒန်းမှုန့်။ မနောသိလာဟရိတာလစုဏ္ဏာနံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏာတံ ပသာဒ္ဓိ။ မဟာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။

မနောသိလိကာ (ထီ) [မနောသိလာ+ဣက+အာ] မြင်းသီလာမှုန့်။ မနောသိလိကာယ မုခံ လဠေတွာ (ဝိ၊၄။၂၄၂) တိ မနောသိလာယ တိလကာဒီနိ လဠနာနိ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄၅။

မနောသီဒ (န) [မန+သီဒ] စိတ်ကို – ခေါင်း တပ်ခြင်း- ပဓာနပြုခြင်း၊ စိတ်ကိုခေါင်းဘပ်၍ ညွှန်ပြခြင်း။ ဣမ ပန မနောသီဒေန တံ-သမ္ပယုတ္တော သမာဓိ အဓိပ္ပေတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃၁။ မနောသီဒေနာတိ မနသော အပ ဒေသေန။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၁၇။

မနောသုစရိတ (န) [မန+သုစရိတ] စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံခြင်း၊ မနောသုစရိုက်။ (အနဘိဇ္ဈာ, အဗျာပါဒ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဤသုံးပါး ကို မနောသုစရိုက်ဟု ခေါ်သည်။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃၃။) တိဝိဓံ မနောသုစရိတံ ကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၂၃။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၈၄။)

မနောသုစရိတဝေဒန (န) [မနောသုစရိတ + ဝေဒန] မနောသုစရိုက်ကို သိခြင်း။ ကာယဝစီ-သုစရိတံ ဝတွာ မနောသုစရိတဝေဒနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၅၀။

မနောသုစရိတသမင်္ဂီ (တိ) [မနောသုစရိတ + သမင်္ဂီ] မနောသုစရိုက်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ယံ မနောသုစရိတသမင်္ဂီ တန္နိဒါနာ တပ္ပစ္စ-ယာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ............ ဥပပဇ္ဇေယျ။ အံ၊၁။၃၁။

မနောသုစရိတာပေက္ခာ (ထီ) [မနောသုစရိတ+ အပေက္ခာ] မနောသုစရိတသဒ္ဒါကို ငဲ့ခြင်း။ ကာမာဝစရဂ္ဂဟဏံ စေတ္ထ မနောသုစရိတာ-ပေက္ခာယ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၅၂။

မနောသေဋ္ဌ (တိ) [မန+သေဋ္ဌ။ အဓိပတိဝသေန ပန မနောသေဋ္ဌော ဝေဒသန္တိ မနောသေ-ဋ္ဌာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ ပေဋကော။၂၇၆။] စိတ်လျှင် အကြီးအမှူးရှိသော၊ စိတ်ခေါင်း ဆောင်သော (နာမက္ခန္ဓာ)။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ-ဓမ္မာ၊ မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ။ ဓမ္မ။၁၃။ နေတ္တိ။၁၀၇။ မနောသေဋ္ဌာတိ မနောဝေတသံ ဓမ္မာနံ သေဋ္ဌံ ဝိသိဋ္ဌံ ဥတ္တမံ ပဝရံ မူလံ ပမုခံ ပါမောက္ခံ ဝေတန ဝုစ္စတိ "မနောသေဋ္ဌာ" တိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၀၀။

မနောသောစေယျ (န) [မန+သောစေယျ] စိတ် စင်ကြယ်ခြင်း။ ကာယသောစေယျံ ဝစီသောစေယျံ မနောသောစေယျံ။ ဒီ၃။ ၁၈၄။ အံ၊၁။၂၇၅။ ဣတိဝုတ်။၂၃၃။ (– ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၅။)

မနောသောစေယျဂ္ဂဟဏ (န) [မနောသော စေယျ+ ဂဟဏ] မနောသောစေယျသဒ္ဒါ။ မနောသောစေယျဂ္ဂဟဏေန ဝါ ဈာနာဒိ-

ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာနမ္ပိ သက်ကျနည့် သောသမေယျ- ဂွဟာဏ်။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၆။

မနောဟရ (တိ) [မန+ဟရ] စိတ်ကို ဆွဲဆောင် တတ်သော၊ နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းသော။ ဣမာ စ နစ္စန္တိ မနောဟရာယော။ ဝိမာန။ ၅၈၊၈၅။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၉။) မနဝဓုနက-ကြည့်။

မနောဟရဒဿန (တိ) [မနောဟရ+ဒဿန] စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်သော-နှစ်သက်ဖွယ်- အဆင်း ရှုပါရုံရှိသော၊ သူ။ စာရုဒဿနောတိ သုစိရမ္ပိ ပဿန္တာနံ အတိတ္တိ ဇနကော မနော- ဟရဒဿနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၅။ (-ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။)

မနောဟရဘူမိဘာဂ (တိ) [မနောဟရ+ဘူမိ+ ဘာဂ] စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်သော- နှစ်သက်ဖွယ် - မြေအဘို့ရှိသော။ ရမဏီ- ယာတိ မနောဟရဘူမိဘာဂတာယ ရမိတဗ္ဗာ ယထာဝုတ္တဥဒကာသမ္ပတ္တိယာ စ မနောရမာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၄။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၄၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၄၆။)

မနောဟရမဏိရတန (န) [မနောဟရ + မဏိရတန] စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်သော နှစ်သက်ဖွယ် ပတ္တမြားရတနာ။ အတ္တကာမ- ဿ ဝိယ မနောဟရမဏိရတနံ။ မိလိန္ဒ။၃၃၉။

မနောဟရရူပ (တိ) [မနောဟရ+ရူပ] စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်သော-နှစ်သက်ဖွယ်-အဆင်း ရှိသော။ အတိ ဝိယ မနောဟရရူပေါ ယောဗ္ဗ နေ ဌိတော ဝိယ အဟောသိ။ ဝေသ၊ဋ္ဌ။၁၄၂။

မနောဟရရူပဝဏ္ဏ (တိ) [မနောဟရရူပ+ဝဏ္ဏ] စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်သော-နှစ်သက်ဖွယ်- အဆင်းရှိသော၊ သူ။ သုန္ဒရံ စာရုံ မနောဟရ- ရူပဝဏ္ဏံ ဓမ္မံ ဒေသိဟာမာနံ သမ္မာဒ္ဒံ ဒိသွာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။

မန္တ (ပုံ၊န) [မန္တ+ဏ။ နီတိ၊ဓာ။၃၈၈။ မန္တာ+ ဏ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၅၂။ မန+တ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၈၈။] (၁) ဗေဒင်၊ ဗေဒင်ကျမ်း။ (၂) ပြောဆို- ညှိနှိုင်း-တိုင်ပင်-ခြင်း၊ အတိုင်အပင်။ (မန္တ- ဂုတ္တဘာသနေဟု ဆိုသောကြောင့် လျှို့ဝှက် တိုင်ပင်ရာ၌ ပို၍ အသုံးများသည်၊ သို့ရာတွင် ဖြောင့်ဖြောင့်တိုင်ပင်ရာ၌လည်း "မန္တ" ပုဒ်သုံးနှုန်း သည်ကို တွေ့ရ၏။) (၃) မန္တန်၊ မန္တရား။ (၁) အာဂဘာနိ ခေါ် တာတ အမ္ဗဋ္ဌ အမှာက် မန္တေသု ဗုဒ္ဓတ္တိ ဟာမဟာပုရိသလက္ခဏာနိ။ ဒီ၊ ၁။၈၃။ သဗ္ဗာပေဟိ ခေါ် တွံ ဗြာဟ္မဏ ဣမံ ဒါရကံ မန္တာနိ။ မိလိန္ဒ။၉-၁၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၃။) မန္တေသုတိ တီသု ဝေဒေသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၁။ မန္တေ သဇ္ဈာယတိတိ ဣရုဝေဒါဒိကေ မန္တသတ္တေ သဇ္ဈာယတိတိ အတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၂၁၃။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂၇-၈။) (၂) ကော နု ခေါ် အမှာက် မန္တံ သံဟရိ။ ဝိ၊၂။ ၄၀၆။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၃၊၂၄၈၊၃၀၆။) (၃) မန္တေန မတသရီရရွဋ္ဌာပနန္တိပိ ဇေကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၁။ (-၂၃၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။) မန္တေနာတိ ဘူဟာဝိသနမန္တေန။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၉။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၆၃။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၀၆။)

မန္တကတ္တု (တိ) [မန္တ+ကတ္တု] ဗေဒင်-ဗေဒင် ကျမ်း-ကိုပြုသော၊သူ။ ဟေသန္တိ မန္တကတ္တူနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၃။

မန္တကမ္မ (န) [မန္တ+ကမ္မ] တိုင်ပင်မှုကိစ္စ၊ မင်း ကိစ္စတိုင်ပင်ခြင်း။ မန္တကမ္မ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၇)န္တိ ရာဇကိစ္စမန္တနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၅။

မန္တကုသလ (တိ) [မန္တ+ကုသလ] တိုင်ပင်ခြင်း ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော၊ အတိုင်ပင်ခံအရာရှိ ဖြစ်သော၊ သူ။ မန္တီဘိတိ မန္တကုသလေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၉။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၅၁။)

မန္တဂ(ဂ္ဂ)ဟဏ (နှ) [မန္တ+ဂဟဏ] (၁) အလိုဆန္ဒ–အယူအဆ–ကို တင်ပြမှု၊ နှီးနှောတိုင်ပင်မှုကို ယူခြင်း။ (၂) ဗေဒင်ကို သင်ယူခြင်း။ (၃) မန္တန်ကို သင်ယူခြင်း။ (၄) မန္တဗေဒင်ကို ယူခြင်း။ (မန္တဗေဒင်, ဗြဟ္မဗေဒင်, ကပ္ပဗေဒင် သုံးမျိုးတွင် မန္တဗေဒင်ကို ယူခြင်းဖြစ်သည်။) (၁) မန္တဂ္ဂဟဏံ ပါဠေက္ကံ ပါဠေက္ကံ ဝိနိစ္ဆယသန္နိဋ္ဌာပနတ္ထံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၀။ မန္တဂ္ဂဟဏန္တိ အညမညံ သံသန္ဒနံ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၇။ မန္တဂ္ဂဟဏန္တိ ယောသံ ဝိစာရဏာဂဟဏံ၊ သုတ္တန္တိကတ္ထေရာနံ, ဝိနယဓရတ္ထေရာနဉ္စ အဓိပ္ပါယဂ္ဂဟဏန္တိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၇။ မတိကာမှလည်းကြည့်။ (၂) အဇ္ဈေနန္တိ မန္တဂ္ဂဟဏံ။ မ·ဋ္ဌ၊၃။၃၀၃။ (အဇ္ဈေနံကို ဆဋ္ဌမူ၊ ပါ၊ သျ·က "မန္တန်ကို သင်ယူခြင်း" ဟု ပြန်သည်။ မြန်မာပြန်က "ဗေဒင်ကို သင်ယူခြင်း" ဟုပြန်သည်။) (၃) တတော ပဋ္ဌာယ မန္တဂ္ဂဟဏံ ဝါ သိပ္ပဂ္ဂဟဏံ ဝါ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ (၄) ဣတရေသဉ္စ တန္နိဿယေနေဝ ဇာတတ္တာ မန္တဂ္ဂဟဏေန ဗြာဟ္မဏပ္ပါနမ္ပိ သိဒ္ဓမေဝါတိ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂၇။

မန္တဂုတ္တူပပန္န (တိ) [မန္တဂုတ္တ+ဥပပန္န] မန္တန်–မန္တရား–ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အဇ္ဈာယကံ မန္တဂုတ္တူပပန္နံ။ ဇာ၊၂။၂၃၃၊၂၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၂၆၁။

မန္တဇ္ဈေက (တ်) [မန္တာ+ဆေက] စစ်ရေးစစ်ရာ–စစ်ဆင်နည်း ဗျူဟာ–ဉာဏ်ပညာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော၊ သူ။ ဒေဝ အ'ဿာ နာမ မန္တစ္ဆေကာ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၂။

မန္တဇပ္ပ (ပု) [မန္တ+ဇပ္ပ] မန္တန်စုတ်သံ။ (နားဖြင့်ကြားရလောက်အောင် မန္တန်စုတ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ စိတ်ဖြင့်မန္တန်စုတ်ခြင်းသာဖြစ်သည်။) မဟာအဋ္ဌကထာယံ ပန "ဣဒံ ဝက္ခာမိ ဧဝံ ဝက္ခာမီတိ ဝိတက္ကယတော ဝိတက္ကဝိပ္ဖါရသဒ္ဒေါ နာမ ဥပ္ပဇ္ဇတိ" တိ အာဂတတ္တာ ဇာဂရန္တာနံ ပကာသိယံဋ္ဌိတာနံ အဝိပ္ဖလပန္တာနံ ဝိတက္ကဝိပ္ဖါရသဒ္ဒေါ ကဒါစိ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝိညာယတိ၊ ယော လောကေ "မန္တဇပ္ပေါ" တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၆၇။

မန္တဇပ္ပန (နှ) [မန္တ+ဇပ္ပန] မန္တန်စုတ်ခြင်း။ အာထဗ္ဗနံ ပယောဇေတွာတိ အာထဗ္ဗနဝေဒေ အာဂတံ အဂ္ဂိဇုဟနပုဗ္ဗကံ မန္တဇပ္ပနံ ပယောဇေတွာ သီသစ္ဆိန္နတာဒိဒဿနေန သညာပနံ ရောပေတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆၄။ (–သံ၊ဋီ၊သ စ်၊၁။ ၃၅၄၊၃၇၆။)

မန္တဇပ္ပနပုဗ္ဗက (တ်) [မန္တဇပ္ပန+ပုဗ္ဗက] မန္တန်စုတ်ခြင်းလျှင် ရှေ့သွားရှိသော။ နှာနသုဒ္ဓိယာတိ တိတ္ထသာမုဒ္ဒါဒိတော မန္တဇပ္ပနပုဗ္ဗကံ သာယံ တတိယ·ဥဒကောရောဟနာဒိနှာနသုဒ္ဓိယာ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၅။

မန္တဇ္ဈာယက (တိ) [မန္တ+အဇ္ဈာယက] ဗေဒင်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်တတ်သော၊ သူ။ (မူလပဏ္ဏာသ မြန်မာပြန်၌ "ဗေဒင်မန္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်သူ" ဟုလည်းကောင်း၊ ၎င်းသုံ၌ "မန္တန်ကိုရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်သူ" ဟုလည်းကောင်း၊ သုတ္တနိ မြန်မာပြန်၌ "ဗေဒင်ကို သရဇ္ဈာယ်သူ" ဟုလည်းကောင်း ပြန်ဆိုကြ၏။ ရှေ့နောက်စကား အသွားအလာကို ထောက်လျှင်လည်းကောင်း၊ "အဇ္ဈာယက" ပုဒ်အဖွင့် ဋ္ဌ,ဋီတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ် သုံးသပ်လျှင်လည်းကောင်း "ဗေဒင်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်သူ" ဟူသော ပြန်ဆိုချက်ကသာ သဘာဝကျမည် ထင်သည်။) နာဟံ ဘိက္ခဝေ မန္တဇ္ဈာယကံ မန္တဇ္ဈာယကမတ္တေန သာမညံ ဝဒါမိ။ မ၊၁။၃၅၀။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။)

မန္တဇ္ဈာယကဗြာဟ္မဏ (ပု) [မန္တဇ္ဈာယက+ဗြာဟ္မဏ] ဗေဒင်ကို သရဇ္ဈာယ်တတ်သော ပုဏ္ဏား။ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ မန္တဇ္ဈာယကဗြာဟ္မဏော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ မ·ပ·ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။)

မန္တဇ္ဈာယီ (တိ) [မန္တ+အဇ္ဈာယီ (=အဓိ+ဣ+ဏီ)] မန္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်တတ်သော၊ သူ။ တဒါ ဗောဓိသတ္တော သကုဏော အဟောသိ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ မန္တဇ္ဈာယီ။ မိလိန္ဒ။၁၉၈။

မန္တဇ္ဈေန (န) [မန္တ+အဇ္ဈေန] (၁) ဗေဒင်ကို–သရဇ္ဈာယ်–သင်ယူ–ခြင်း။ (၂) မန္တန်–သရဇ္ဈာယ်–ရွတ်ဖတ်–ခြင်း။ (၃) မန္တမဇ္ဈေန ပြဟ္မဏ်ဟာရသာ ပေနာဒိ အတ္တနော အတ္ထံ အကံသု။ သုတ္တ.နိ။ဋ္ဌ၊၂။၄၄။ (–၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၀။) (၂) မန္တဇ္ဈေနဗ္ဗဂ္ဂီတ–ကြည့်။

မန္တဇ္ဈေနနိရတ(တိ) [မန္တဇ္ဈေန+နိရတ] ဗေဒင်ကို –သရဇ္ဈာယ်–သင်ယူ–ခြင်း၌ မွေ့လျော်သော၊ သူ။ မန္တဇ္ဈေနနိရတာယ ဇာတာ-တံ အဇ္ဈော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၉၃။

မန္တဇ္ဈေနမဇ္ဈိဂတ (တိ) [မန္တဇ္ဈေန+မဇ္ဈိဂတ] ပရိယတ္တိတရားမန္တန် –ဘာသာရေး ကျမ်းစာ– ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော၊ သူ။ ဝိဝဋ္ဋမုခါ မန္တဇ္ဈေနမဇ္ဈိဂတာ သဗ္ဗသော သဇ္ဈာယာ ဟောန္တိ, န ဣတရေတိ အာဟ "ပဗ္ဗဇိတာ နိစ္စံ သဇ္ဈာယန္တိ" တိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၀၇။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၅-နှင့် ယှဉ်စပ်ကြည့်။)

မန္တဇ္ဈေနဝိဓိ (ပု) [မန္တဇ္ဈေန+ဝိဓိ] ဗေဒင်ကို–သရဇ္ဈာယ်–သင်ယူ–ခြင်းအစီအရင်။ ဗြာဟ္မဏာနံ မန္တဇ္ဈေနဝိဓိဉ္စ ဩလောကေတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၀။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၈။ သံ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၇၄။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၃။

မန္တဇ္ဈေနာဘာဝ (ပု) [မန္တဇ္ဈေန+အဘာဝ] ဗေဒင်ကို သရဇ္ဈာယ်မှုမရှိခြင်း။ သုဇ္ဈန္တိ သဿာရတော သဇ္ဈန္တိ၊ န သေသာ ဝဏ္ဏာ အသုဇ္ဈ-ဇာတိကတ္တာ, မန္တဇ္ဈေနာဘာဝတော စာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၇။

မန္တတ္ထိက (တိ) [မန္တ+အတ္ထိက] ဗေဒင်–ကို–ဖြင့်–အလိုရှိသော၊သူ။ ဘောတော သောဏဒဏ္ဍဿ သန္တိကေ မန္တတ္ထိကာ မန္တေ အဓိယိတုကာမာ။ ဒီ၊၁၊၁၀၆–၇။ (–၁၂၃။)

မန္တဒေါသဝိဝဇ္ဇိတ (တိ) [မန္တဒေါသ+ဝိဝဇ္ဇိတ] တိုင်ပင်ခြင်း၏ အပြစ်မှ လွတ်ကင်းသော။ ဘဒ္ဒေ နာဂသေန အယံ ဘူမိဘာဂေါ အဋ္ဌ မန္တဒေါသဝိဝဇ္ဇိတော။ မိလိန္ဒ။၁၀၁။

မန္တဓရ (ပု) [မန္တ+ဓရ+အ] ဗေဒင်ကို–ဆောင်နိုင်–အာဂုံပြန်ဆိုနိုင်–သော၊ သူ။ အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော။ ဒီ၊၁။၈၂။ အံ၊၁။၁၆၃။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၇။ (–အပ၊၁။၄၇။)မန္တေ ဓာရေတီတိ မန္တဓရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇၉။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။)

မန္တနာ (ဣတ်) [မန္တ+ယု။ အထ ငါ မန္တ ဂုတ္တဘာသနေ၊ ဘာဝေ ဏော။ ဣတရတြ ဘာဝေ ယု။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၃၅၂။] (၁) နှီးနှော–ညှိနှိုင်း–တိုင်ပင်–ခြင်း၊ အဘိုင်အပင်။ (၂) မန္တန်ကျမ်း။ (ဂါထာမန္တန်သရဇ္ဈာယ်နည်း, ယင်ပူဇော်နည်းစသည်များ။ မိလိန္ဒ၊မြန်မာပြန်။၇။) (၃) အကြောင်း။ (၁) ကိဉ္စိဒေဝ မန္တနံ မန္တေယျ။ ဒီ၊၁။၉၇။ (–ဝိ၊၃။၅၀၉။ ဝိ၊၅။၂၈၉။ အံ၊၁။၁၉၉။) ကိဉ္စိဒေဝ မန္တနန္တိ အသုကဿ ဒေဿ တင္ဒာကံ ဝါ မာဘိကံ ဝါ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ အသုကဿ ဂါမံ ဝါ နိဂမံ ဝါ နဂရံ ဝါ နိဝေသေတုန္တိ ဝေဠပံ ပါကဋမန္တနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃။) ပါကဋမန္တနန္တိ ပကာသဘူတံ မန္တနံ၊ တဉ္စ သုဒ္ဓါဒိဟိ ဉာယ-တိဘိ န ရဟဿ မန္တနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၈။ (–သာရတ္ထ၊၁။၁၉၃။ ဝိမတိ၊၁။၃၈။ သံ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၄။) (၂) မန္တနာယုဒ္ဓါ ဆန္ဒသာ။ မိလိန္ဒ။၄။ (၃) ပဋိညာ-ဒါဟရကော ဟိ မန္တယတီတိ မန္တနံ ဉာပကာ ကာရဏံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၂။ (သံ၊၁။၂၀၃–လာ ကိမန္တရံ-ကို သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉ –၌ "ကိံ ကာရဏံ" ဟု ဖွင့်၏၊ အန္တရသဒ္ဒါ အကြောင်း

ဟော ဖြစ်သည်၊ သံ၊ဋီ–ဆရာ လက်ထက်၌ "ကိမန္တနံ" ဟု ပါဠိရှိဟန်တူ၏။ ယင်း၌ မန္တနပုဒ်ကို ဖွင့်သည်။)

မန္တနကိရိယ (ထီ၊န) [မန္တန+ကိရိယ] တိုင်ပင်မှုကို ပြုခြင်း၊ တိုင်ပင်ခြင်း။ မန္တပဒ (၁) ကြည့်။

မန္တနဋ္ဌာန (န) [မန္တန+ဌာန] တိုင်ပင်ရာအရပ်။ ဥပဿုတိကာတိ မန္တနဋ္ဌာနံ ဥပဂန္တွာ တိရောကုဋ္ဋာဒီသု ဌတွာ သောတာရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၃။

မန္တနသီလ (တိ) [မန္တန+သီလ] တိုင်ပင်လေ့ရှိသော၊ သူ။ ရဟောဂမာတိ ရဟော ဂမနသီလာ ရဟော နိသီဒိတွာ မန္တနသီလာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၄၂။

မန္တနာတီတ (တိ) [မန္တန+အတီတ] တိုင်ပင်ခြင်း–အတိုင်အပင်–ကို လွန်သော၊ သူ။ မန္တနာတီတော (ဇာ၊၂။၂၀၉)တိ မယာ အနာဂတဘာဝံ ဒိသွာ ပညာယ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ မန္တိတမန္တနံ အတိက္ကမန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၈၅။ ဘိန္နမန္တ–လည်းကြည့်။

မန္တပဋ္ဌနက္ကမ (ပု) [မန္တပဋ္ဌန+ကမ] မန္တန်ကို ရွတ်ဖတ်သော အစဉ်။ ဝိဇ္ဇံ ပရိဝတ္တေတွာတိ ဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာဒိကံ အတ္တနော ဝိဇ္ဇံ ကတုပစာရံ ပရိဇပ္ပိတွာ မန္တပဋ္ဌနက္ကမေန ပဋ္ဌိတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၇။ (–ဝိမတိ၊၁။ ၂၂၄။)

မန္တပဒ (န) [မန္တ+ပဒ] (၁) ဗေဒင်၊ ဗေဒင်ကျမ်း၊ တိုင်ပင်ခြင်းကို ရကြောင်းကျမ်း၊ တိုင်ပင်ရာ၌ အထောက်အကူဖြစ်သောကျမ်း(ဋီ)။ (၂) မန္တန်၊ မန္တန်ပုဒ်။ (၁) ဗြာဟ္မဏာ ပေါရာဏံ မန္တပဒံ ဂီတံ ပဝုတ္တံ သမိဟိတံ။ ဝိ၊၃။၃၄၃။ ဒီ၊၁။၉၇။ အံ၊၂။၁၉၇။ မ၊၂။၃၈၁။ မန္တပဒန္တိ ဝေဒသင်္ခါတံ မန္တမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၅။ သုဒ္ဓေ ဗဟိ ကတွာ ရဟော ဘာသိတဗ္ဗဋ္ဌေန မန္တာ ဝေ တံတံအတ္တပဋိပတ္တိဟေတုတာယ ပဒန္တိ မန္တပဒံ၊ အနုပနီတသာဓာရဏတာယ ဝါ ရဟဿဘာဝေန ဝတ္တဗ္ဗံ ဟိတကိရိယာယ အဓိဂမုပါယံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၈။ အနုပနီတသာဓာရဏတာယ ရဟဿဘာဝေန ဝတ္တဗ္ဗတာယ မန္တနကိရိယာယ ပဒမဓိဂမုပါယန္တိပိ မန္တပဒန္တိ အဋ္ဌကထာမုတ္တကော နယော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၃။ (–မ၊ဋီ၊၃။၁၉၂။) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မန္တပဒနီဟာရ (ပု) [မန္တပဒ+နီဟာရ] မန္တန်ကို–ထုတ်ဆောင်–ရွတ်ဆို–ခြင်း၊ မန္တန်ရွတ်ဖတ်နည်း။ မန္တပဒနီဟာရေန ဝါ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၃၃။

မန္တပဒါဘိသင်္ခတ (တိ) [မန္တပဒ+အဘိသင်္ခတ] မန္တန်ဖြင့် ပြုစီရင်အပ်သော၊ မန္တန်စုတ်ထားသော။ မန္တပဒါဘိသင်္ခတာနံ သပ္ပိမဓူနံ ဝါစေမိတိ သမညာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၈၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၀၅။

မန္တပ္ပဒါန (န) [မန္တ+ပဒါန] မန္တန်သင်ပေးခြင်း။ တေနာတိ တဿ မန္တပ္ပဒါနသင်္ခါတေန ကာရဏေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။

မန္တပယောဂ (ပု) [မန္တ+ပယောဂ] မန္တန်နှင့် ယှဉ်ခြင်း၊ မန္တန် မန်းမှုတ်ခြင်း။ မန္တာတိ မန္တပယောဂေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၇။

မန္တပရိဇပ္ပန (န) [မန္တ+ပရိဇပ္ပန] မန္တန်–စုတ်–မန်းမှုတ်–ခြင်း။ ဧတ္ထ စ မန္တပရိဇပ္ပနေန ပရသန္တကဟရဏံ ဝိဇ္ဇာမယော ပယောဂေါ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၂၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၆။ အနုဋီ၊၁။၈၉။)

မန္တပရိဇပ္ပနပယောဂ (ပု) [မန္တပရိဇပ္ပန+ပယောဂ] မန္တန်စုတ်ခြင်းဟူသော လုံ့လ ပယောဂ။ အာထဗ္ဗဏိကာဒီနံ ဝိယ မန္တပရိဇပ္ပနပယောဂေါ ဝိဇ္ဇာမယော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၁၈။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၁၂။)

မန္တပရိယောသာန (န) [မန္တ+ပရိယောသာန] တိုင်ပင်ပြီးသောအဆုံး၊ တိုင်ပင်ခြင်း၏အဆုံး။ သုဝပေါတကော တံ သုတွာ တေသံ မန္တပရိယောသာနေ သာခါယံ ဩလမ္ဗကံ ဩတာရေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၇။

မန္တပရိဝတ္တန (န) [မန္တ+ပရိဝတ္တန] မန္တန်စုတ်ခြင်း။ မန္တပရိဝတ္တနာဒီသု စ ကာယိရမာနာသု သီဃံ န ဩတရတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။ (–အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂၅။)

မန္တပရိဝါရ (ပု) [မန္တ+ပရိဝါရ] မန္တန်၏ အခြံအရံ။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉–ဝဂ္ဂီသဝတ္ထု၌“ကွမ် ဝိဇ္ဇံ ဒေဟိ”ဟု လာ၏။ ကွမ်ဝိဇ္ဇံ၊ ဤအတတ်ပညာကို၊ သို့မဟုတ် ဤမန္တန်ကိုဟု ပြန်ဆိုနိုင်သည်၊ အခြား ဇာတ္တကထာများ၌ကား တော် မန္တံ မယှံ ဒေဟ စသည်ဖြင့် မန္တသဒ္ဒါနှင့် ချည်းသုံးနှုန်းသည်ကို တွေ့ရသည်။) မန္တပရိဝါရံ တာဝ ဥဂ္ဂဏှာဟိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။ (မဓု၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၀–နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

မန္တပရိဝါသ (ပု) [မန္တ+ပရိဝါသ] မန္တန်မသင်ယူမီ ကျင့်သုံးဆောက်တည်ရမည့် အကျင့်၊ မန္တပရိဝါသ်။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅-ဖ.မီပွါယ်တူ ဝါကျများ၌ မန္တပရိဝါရံ ဟု သုံးနှုန်း၍ မဓု၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၀-၌ မန္တဿ ပရိကမ္မံ ဟု သုံးနှုန်းသည်။ ဤအံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀–၌ကား မန္တပရိဝါသံဟု သုံးနှုန်းသည်။) သတ္တာ “မန္တပရိဝါသံ တာဝ ဝသာဟိ”တိ ဒွတ္တိံသာကာရံ အာစိက္ခိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။

မန္တပါဒ (န) [မန္တ+ပါဒ။ ဓာန်။၆၆၅။] (၁) ဗေဒ၏ တစ်ပက်ကမ်း၊ ဗေဒင်ကျမ်းလာပညာ ရပ်သတ်မှတ်ချက်။ (၂) အတိုင်းအပင်၏တစ်ပက်ကမ်း။ (၁) ကွမေ ပန မန္တပါဒံ အတိက္ကမန္တာ။ ဝဇီရ။၄၀၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂–အဓိပ္ပါယ်တူဝါကျ၌ ယထာ မန္တပဒံ ဂတာ၊ ကွမေ ပန ပဒ္ဓ မန္တပဒံ ဒ.တိက္ကန္တာ–ဟုရှိ၏။ မဋီ၊၂။၁၄၀–၌ ယထာမန္တပဒန္တိ လက္ခဏမန္တသင်္ခါတဝေဒဝစနာနုရူပံ ဟုဖွင့်သည်။ မန္တပဒံ=ဗေဒင်ကျမ်းဟု ပြန်။) (၂) မန္တပါရဂူတ–ကြည့်။

မန္တပါရဂ (တိ) [မန္တပါရ+ဂမု+က္ဝိ] ဗေဒင် တစ်ပက်ကမ်းသို့ ရောက်သော၊ ဝေဒကျမ်းတို့၌ ကမ်းတစ်ဖက်ရောက် တတ်မြောက်သော၊ သူ။ မန္တပါရဂေ (သုတ္တနိ။၄၃၁) တိ ဝေဒပါရဂေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈။

မန္တပါရဂူ (တိ) [မန္တပါရ+ဂမု+ရူ] ဗေဒင်တစ်ဖက် ကမ်းသို့ရောက်သော၊ ဝေဒကျမ်းတို့၌ကမ်းထစ် ဖက်ရောက်တတ်မြောက်သော၊ သူ။ ဗြာဟ္မဏော မန္တပါရဂူ (အပ၊၁။၁၁၅၊၁၇၁)တိ မန္တသင်္ခါတဿ ဝေဒတ္တယဿ ပါရံ ပရိယောသာနံ ဂတော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ မန္တပါရဂူ ဝေဒတ္တယာဒိသကလမန္တသတ္တေ ကောဋိပ္ပတ္တောတိ အတ္တော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။

မန္တပါရဂတ (တိ) [မန္တပါရ+ဂတ] အတိုင်းအပင် ၏–တစ်ဖက်ကမ်း–အပြီးအဆုံး–သို့ ရောက်သော၊ သူ။ ပုတ္တော မေ မဟောသဓပဏ္ဍိတော မဟာမန္တီ မန္တပါရဂတော အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အတ္ထံ ဇာနာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၁။

မန္တဗန္ဓဝ (ပု) [မန္တ+ဗန္ဓဝ] (၁) မန္တန်အားဖြင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူ။ (တိ) (၂) ဗေဒင်လျှင်–အဆွေခင်ပွန်း–ဆွေမျိုး– ရှိသော၊ ဗေဒင်လျှင် အားကိုးအားထားရာ ရှိသော၊သူ။ (၁) မန္တဗန္ဓဝါပိ ဗန္ဓု။ မဟာနိ။၉။ ဧကာစရိယကုလေ [illegible]ါ ဧကဇာတိမန္တံ ဝါ ဥဂ္ဂဟိတမန္တော မန္တဗန္ဓု။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၆။ (တိ)(၂)အဇ္ဈာယကကုလေ ဇာတာ၊ ဗြာဟ္မဏာ မန္တဗန္ဓဝါ။ သုတ္တနိ။၃၀၀။ မန္တာ ဗန္ဓဝါ ဧတေသန္တိ မန္တဗန္ဓဝါ၊ ဝေဒဗန္ဓူ ဝေဒပဋိသရဏာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။

မန္တဗန္ဓု (ပု) [မန္တ + ဗန္ဓု] မန္တန်အားဖြင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူ။ အထက်ပုဒ် (၁) ကြည့်။

မန္တဖလ (န) [မန္တ + ဖလ] (၁) မန္တန်၏ စွမ်းအား။ (၂) အတတ်ပညာ၏ စွမ်းအား။ (ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားရာ၌ မင်း၏အလိုဆန္ဒကို လိုက်၍ မင်းကြိုက်ပြောပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူ၊ အရေးကြုံလာမှ မိမိ၏ လုံ့လဝီရိယကို အားကိုး၍ ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူ၊ မိမိ၏ ဇာတ် စင်ကြယ်မှု (ဒု မျိုးမြတ်မှု ဥပမိဋ္ဌုပ် ဖြောင့်မှု) စသည်ကို အားကိုးပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူ၊ မိမိတတ်မြောက်ထားသည့် အတတ်ပညာကို အားကိုးပြီး ရာထူးကြီးကြီး ရအောင်ကြိုးစားသူဟု ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိ၏။ ထို့အပြင် လောကုတ္တရာ တရားထူးကို ရအောင် ကြိုးစားရာ၌ ဆန္ဒအားကြီး လိုတိုင်းပြီးရမည် ဟူသော စကားရပ်အရ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ်ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ၊ မိမိ၏ လုံ့လဝီရိယ (ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ်) ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ၊ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူ၊ ပညာ (ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒ်) ကို ပဓာန လက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူးရအောင် ကြိုးစားသူဟုလေးမျိုးပြား၏။ သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅-၆) သံယုတ္တ အဋ္ဌကထာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၇-၈) တို့၌ အတတ်ပညာကို အားကိုးပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူနှင့် စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူး ရအောင် ကြိုးစားသူ တူသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြပြီး သမ္မောဟဋ္ဌကထာ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂)၌မူ မိမိ၏ ဇာတ်စင်ကြယ်မှုကို အားကိုးပြု၍ ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူနှင့် စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်ကို ပဓာနလက်ကိုင်ပြု၍ တရားထူး ရအောင် ကြိုးစားသူ၊ အတတ်ပညာကို အားကိုးပြီး ရာထူးကြီးကြီးရအောင် ကြိုးစားသူနှင့် ပညာ (ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒ်) ကို ပဓာနလက်ကိုင် ပြုပြီး တရားထူး ရအောင် ကြိုးစားသူ တူသည်ဟု ဖွင့်ပြထားသည်။) (၁) ခဏေန အဒ္ဒသာနံ ဂတော မန္တဖလေန။ မိလိန္ဒ။၁၅၄။ (၂) မန္တသံဝိဓာန -ကြည့်။

မန္တဗ္ဗ (တိ) [မန+တဗ္ဗ] သိအပ်-သိထိုက်-အသိ အမှတ် ပြုထိုက် - အထင်ကြီးထိုက် -သော၊သူ။ န ဟိ အယံ ရူပမတ္တေန အဝမန္တဗ္ဗော၊ ဃောသမတ္တေန ဝါ န ဇဟုံ မန္တဗ္ဗော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။

မန္တဗြဟ္မ (န) [မန္တ+ဗြဟ္မ] မန္တဗေဒင်ကျမ်း, ဗြဟ္မဗေဒင်ကျမ်း။ တတ္ထာပိ ပဌမံ မန္တဗြဟ္မာဒိဝသေန။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၃။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၃။ ကာမဉ္စ မန္တော, ဗြဟ္မံ, ကပ္ပေါတိ ထိုမ္ဗိမော ဝေဒေါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၇။

မန္တဗြာဟ္မဏာဒိဝသေန (သာရတ္ထ၊၃။၃၂၉)သည် မန္တဗြဟ္မာဒိဝသေန(ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၃။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၃)မှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မန္တဘာဏန (န) [မန္တာ+ဘာဏန] ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပြောဆိုခြင်း (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ညင်ညင်သာသာ - သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ -ပြောဆိုခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မန္တဘာဏီ (တိ) [မန္တာ+ဘဏ+ဏီ] ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ ညင်ညင်သာသာ - သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ -ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဥပသန္တော ဥပရတော၊ မန္တဘာဏီ အနုဒ္ဓတော။ ထေရ၊၂၂၀။ မန္တာ-ဘာဏီတိ မန္တာ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ တာယ ပန ဥပပရိက္ခိတွာ ဘဏတီတိ မန္တဘာဏီ၊ ကာလဝါဒီအာဒိဘာဝံ အဝိသဇ္ဇေန္တောယေဝ ဘဏတီတိ အတ္ထော။ မန္တဘာဏနဝသေန ဝါ ဘဏတီတိ မန္တဘာဏီ၊ ဒုဋ္ဌာသိတဝေ ဝိနာ အတ္တနော ဘာသနဝသေန စတုရင်္ဂသမန္နာ-

ဂတံ သုဘာသိတံယေဝ ဘဏတီတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ (−အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။)

မန္တ (န္တာ) ဘာသာ (ထီ) [မန္တာ+ဘာသာ] ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပြောဆိုခြင်း၊ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပြောဆိုအပ်သော စကား၊ ညင် ညင်သာသာ − သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ − ပြောဆို အပ်သောစကား။ မန္တဘာသာ (အံ၊၁။၄၅၈) တိ မန္တာသင်္ခါတာယ (မန္တာသင်္ခါတာယ?) ပညာယ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ကထိတကထာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃၉။ (−ဝိမတိ၊၂။၂၈၉။) မန္တာဘာသာ (ဝိ၊၅။၂၂၇) တိ မတိယာ ဥပပရိက္ခိတွာ- ဘာသနတော အသမ္ဖပ္ပလာပဝါစာ ဣဓ “မန္တာဘာသာ”တိ ဝုတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၄။ (−ဝဇိရ။၅၅၉။)

မန္တဘေဒက (ပု) [မန္တ+ဘေဒက] လျှို့ဝှက်တိုင် ပင်မှုကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊လျှို့ဝှက်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်တတ်သော၊ သူ။ “မဟာရာဇ မယံ ပုဗ္ဗေ ယသော မဟာမန္တော၊ ဂဟပတိပုတ္တော မန္တဘေဒကော”တိ မံ ကုဇ္ဈိတွာ ရညော ကထေတွာ သဗ္ဗံ မေ ဝိဘဝံ အစ္ဆိန္ဒိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၅၂။

မန္တဘေဒကစောရ (ပု) [မန္တဘေဒက+စောရ] လျှို့ဝှက် တိုင်ပင်မှုကို ဖျက်ဆီးတတ်သော သူခိုး။ ဂစ္ဆ မန္တဘေဒကစောရ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၅၂။

မန္တဘေဒဘယ (နု) [မန္တဘေဒ+ဘယ] လျှို့ဝှက် တိုင်ပင်ချက် ပေါက်ကြားမည်ကို စိုးရိမ် ကြောက်လန့်ခြင်း။ မန္တဘေဒဘယာ တဿ၊ ဒါသဘူတော တိတိက္ခတိ။ ဇာ၊၁။၃၄၉၊၃၈၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၈၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၃။

မန္တယတိ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+တိ] ပြောဆိုတတ် ၏။ မန္တန (၃) ကြည့်။

မန္တယထ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+ထ] ပြောဆိုကုန် လော့၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်လော့။ မန္တေတိ− ကြည့်။

မန္တယန္တ (တိ) [မန္တ+ဏယ+အန္တ] ပြောဆို သော၊ သူ။ ဣစ္စေဝံ မန္တယန္တာနံ အရိယာနံ အရိယာဝုတ္တိနံ။ ဇာ၊၂။၈။ ဣစ္စေဝံ မန္တ- ယန္တာနန္တိ “ဂစ္ဆ န ဂစ္ဆာမိ”တိ ဧဝံ ကထေ- န္တာနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၃။ (−သာရတ္ထ၊၃။၄၂၇။)

မန္တယန္တိ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+အန္တိ] စိစစ်ကုန်၏၊ ပြောဆိုကုန်၏၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်၏။ မန္တေတိ −ကြည့်။

မန္တယမာန (တိ) [မန္တ+ဏယ+မာန] ညှိနှိုင်း− တိုင်ပင်− ပြောဆို− သော၊ သူ။ သစေ ပန- ဘိက္ခဝေ အာဝါသိကာနံ ဘိက္ခူနံ မန္တယမာ- နာနံ ဧဝံ ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၂၂၂။ (−၄၉၇၊ မ၊၁။၂၆၆။ မ၊၃။၁၉၃။ အံ၊၃။၄၁၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။၉၅၊၃၁၇။)

မန္တယဝှော (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+ဝှော] ပြောဆို ကုန်လော့၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်လော့။ မန္တေတိ- ကြည့်။

မန္တယာမိ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+မိ] ပြောဆို၏။ မန္တေတိ−ကြည့်။

မန္တယိံသု (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+ဥံ] တိုင်ပင်ကုန် ပြီ။ မန္တေတိ−ကြည့်။

မန္တယိ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+ဤ] ပြောဆိုပြီ။ မန္တေတိ−ကြည့်။

မန္တယိတ (တိ) [မန္တ+ဏယ+တ] ပြောဆိုအပ် သော။ မန္တယိတ (ဇာ၊၁။၃၄၈)န္တိ ကထိတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၀။

မန္တယိတဗ္ဗ (တိ) [မန္တ+ဏယ+တဗ္ဗ] တိုင်ပင်အပ် သော။ အတ္ထိ မေ ဘန္တေ နာဂသေန ကောစိ အတ္ထော တုမှေဟိ သဒ္ဓိံ မန္တယိတဗ္ဗော။ မိလိန္ဒ။၉၈။

မန္တယိတုကာမ (တိ) [မန္တယိတုံ+ကမု+ဏ] တိုင်ပင်လိုသော၊ သူ။ ဘန္တေ နာဂသေန ဣဓ ပုရိသေန မန္တယိတုကာမေန။ မိလိန္ဒ။၉၈။

မန္တယိတွာ (ကြိ၊ဝိ)[မန္တ+ဏယ+တွာ]တိုင်ပင်၍။ တံ အတ္ထံ စိန္တယိတွာ တံ အတ္ထံ မန္တယိတွာ။ ဒီ၊၂။၁၆၉၊၁၈၁။ (–သုတ္တနိ။၃၃၅။ ဇာ၊၂။ ၉၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။)

မန္တယိတွာန (ကြိ၊ဝိ) [မန္တ + ဏယ + တွာန] ပြောဆို–တိုင်ပင်–၍။ တတော သေစ မန္တယိတွာန၊ ဘရိယံ ကတွာ ပဒက္ခိဏံ။ ဇာ၊၂။ ၃၃၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၉၇။

မန္တယုံ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+ဥံ] ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်ပြီ။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တယေ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+ဧယျ] ပြောဆိုရာ၏။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တယေယျုံ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+ဧယျုံ] ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်ရာ၏။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တယောဂ (ပု) [၁။ မန္တ+ယောဂ။ ၂။ မန္တာ+ယောဂ] (၁) မန္တန်မန်းမှုတ်ခြင်း။ (၂) ပညာနှင့်ယှဉ်ခြင်း။(၁)န မန္တယောဂါ န ကသာယယောဂါ။ ဇာ၊၂။၃၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀၈။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မန္တယောဂဝိဓာနကိရိယ (ထီ၊န) [မန္တယောဂ+ဝိဓာနကိရိယ] ပညာနှင့် ယှဉ်၍ စီရင်ပြုလုပ်ခြင်း။ ပဋိဗလော အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ မန္တယောဂဝိဓာနကိရိယာနံ။ မိလိန္ဒ။၄။

မန္တလောဘ (ပု) [မန္တ+လောဘ] မန္တန်ကို လိုချင်ခြင်း။ သာ မန္တလောဘေန "သာဓူ" တိ သမ္ပဋိစ္ဆိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၄။

မန္တဝစန (န) [မန္တ+ဝစန] ဗေဒင်ကျမ်းလာစကား။ မန္တေ သောခေတုကာမာ ယောန္တိတိ မန္တဝစနေ .... သောခေတုကာမာ ယောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၈။

မန္တ(န္တာ)ဝန္တိ (ထီ) မန္တ (န္တာ) ဝတီမြို့။ မန္တာဝတိယာ နဂရေ (ထေရီ။၄၂၉)တိ မန္တဝတီဘိ ဝံနာမကေ နဂရေ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၈၆။

မန္တဝါဒီ (တိ) [မန္တ+ဝဒ+ဏီ] မန္တန်–အလမ္ပာယ်မန္တန်–ကို ရွတ်ဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ မန္တဝါဒိဘာဝံ ဇာနိတွာ ဝေမာဟ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၂၀။

မန္တဝှေ (ကြိ) [မန္တ+ဏယ+ဝှေ။ ဆန်းကြောင့် ယ· ကျေ။] ပြောဆိုကုန်လော့၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်လော့။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တသံဝိဓာန (န) [မန္တ+သံဝိဓာန] အတတ်ပညာအစီအရင်။ (သျှဟောင်း၌ တိုင်ပင်ခြင်းတည်းဟူသော အစီအရင်ဟူ၍လည်းကောင်း, သျှသစ်၌ ပညာကို စီရင်ခြင်းဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသည်။) မန္တဗလေန အာရက္ခေသာမိတိ ခတ္တဝိဇ္ဇာယ ကတပရိစယတ္တာ မန္တသံဝိဓာနေန ရာဇာနံ အာရက္ခေတွာ ဌာနန္တရံ ပါပုဏာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၈။) မန္တဗလ (၂) ကြည့်။

မန္တသဇ္ဈာယကရဏ (န) [မန္တသဇ္ဈာယ+ကရဏ] ဗေဒင်–အာထဗ္ဗဏဗေဒင်–ကို သရဇ္ဈာယ်မှုပြုခြင်း။မန္တသဇ္ဈာယကရဏတ္ထ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁)န္တိ အာထဗ္ဗဏမန္တာနံ သဇ္ဈာယကရဏတ္ထံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၉၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၂၅။

မန္တသဇ္ဈာယန (န) [မန္တ+သဇ္ဈာယန] ဗေဒင်ကို သရဇ္ဈာယ်ခြင်း။ န ဣမေ ဗြာဟ္မဏာ ဝိယ ဇာတိမတ္တေန, မန္တသဇ္ဈာယနမတ္တေန ဝါ မာနတ္ထဒ္ဓါ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၉၉။)

မန္တသတ္တိ (ထီ) [မန္တ + သတ္တိ] အတိုင်အပင်ဉာဏ်ပညာ၏ အစွမ်းသတ္တိ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မန္တသတ္တိယောဂ (ပု) [မန္တသတ္တိ + ယောဂ] အတိုင်အပင် ဉာဏ်ပညာ၏ အစွမ်းသတ္တိနှင့်

ယှဉ်ခြင်း။ ပစ္ဆိမေန မန္တသတ္တိယောဂေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၁။ (-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။) ပညာဗလံ မန္တသတ္တိ။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၃၈။

မန္တသတ္ထ (န) [မန္တ + သတ္ထ] ဗေဒင်ကျမ်း။ ဇီဝိကတ္ထံ သဥ္စာနံ ဥပကာရကတ္တဥ္စ ဝေဒိတဗ္ဗ-ဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ၊ မန္တသတ္ထာဒိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၂။

မန္တသဒ္ဒ (ပု) [မန္တ+သဒ္ဒ] (၁) မန္တန်ရွတ်ဖတ်သံ။ (၂) မန္တသဒ္ဒါ။ (၁) ဗြာဟ္မဏာသာ မန္တ-သဒ္ဒံ သုတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၂၃။) (၂) တထာ အာထဗ္ဗဏာဒီသု မန္တ-သဒ္ဒေါ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၇၈။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၇၉။) မန္တသဒ္ဒ (သာရတ္ထ၊၃။၃၂၉) သည် သုဒ္ဒေ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၈။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၃။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၂) မှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ် ဖြစ်သည်။

မန္တသမ္ပန္န (တိ) [မန္တ + သမ္ပန္န] အတိုင်အပင်-ဉာဏ်ပညာ-နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မန္တိနော မဟာမတ္တာတိ မန္တသမ္ပန္နာ မဟောသဓဝိဓုရ-ပဏ္ဍိတာဒိသဒိသာ မဟာအမစ္စာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၄။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၈။) မန္တသမ္ပန္နာတိ သမ္ပန္နရာဇမန္တာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၀။

မန္တသဟာယ (ပု) [မန္တ+သဟာယ] တိုင်ပင်သင့်သော-အဖော်-သဟဲ။ အဟဥ္စ လောကေ ပရမော မန္တသဟာယော။ မိလိန္ဒ။၁၀၁။ (သီ၊မူကွဲ)

မန္တသာဝန (ထီ၊န) [မန္တ + သာဝန] တိုးတိုး တိုင်ပင်မှုကို- နားထောင်-ကြား- စေခြင်း၊ တိုင်ပင် ပြောဆိုခြင်း။ အနုသာဝနာယာတိ အတ္တနော လဒ္ဓိယာ ဂဟဏတ္ထမေဝ အနု-ပုနပ္ပုနံ ကဏ္ဏမူလေ မန္တသာဝနာယ၊ ကထ-နေနာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၁။၂၉၆။

မန္တသောဓန (န) [မန္တ+သောဓန] ဗေဒင်ကို သုတ်သင်-ပြင်ဆင်-ခြင်း။ ဣမဿ ကာလေ မန္တသောဓနတ္ထံ သန္တိပတိံ သု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။

မန္တဿာဇီဝိ (တိ) [မန္တာ + သိ+ ဇီဝ + ဏီ] ပညာကို မှီ၍ အသက်မွေးသော၊ သူ (မင်းတိုင်ပင်အမတ်)။ မန္တဿာဇီဝိနော(ဒီ၊ ၃။၅၃)တိ မန္တာ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ တံ နိဿယ်ံ ကတွာ ယေ ဇီဝန္တိ ပဏ္ဍိတာ မဟာမတ္တာ၊ တေသံ တေ နာမံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ မန္တံ ပညံ အသိတာ ဟုတွာ ဇီဝန္တိတိ မန္တဿာဇီဝိနော၊ မတိသဇီဝါတိ အတ္ထော၊ ယေ တတ္ထ တတ္ထ ရာဇကိစ္စေ ဥပဒေသဒါယိနော၊ တေနာဟ "မန္တာ ဝုစ္စတိ ပညာ"တိအာဒိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၀။

မန္တာ[၁] (ထီ)[မန+အန္တ+အာ။မနတိ ဇာနာတီတိ မန္တာ။ မန္တ, အာ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၅၄။] ပညာ။ မဇ္ဈေ မန္တာ န လိပ္ပတိ။ ဇာ၊၂။၃၄၉။ သုတ္တနိ။ ၄၃၅။ စူဠနိ။၄၀။ (-ဓမ္မ။၄၈။) မဇ္ဈေ မန္တာ န လိမ္ပတီတိ မန္တာ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ တာယ ဥဘော အန္တေ ဝိဒိတွာ မဇ္ဈေ န လိပ္ပတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။) သတ္တမေ မန္တာတိ ယ ကာရလောပေန နိဒ္ဒေသော၊ ကရဏတ္ထေ ဝါ တေ ပစ္စတ္တဝစနံ တေနာဟ "တာယ ဥဘော အန္တေ ဝိဒိတွာ"တိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၄။ မန္တု-ကြည့်။

မန္တာ[၂] (ဗျ) စူးစမ်းဆင်ခြင်၍၊ ချင့်ချိန်၍၊ သိ၍။ မန္တာ မန္တာ စ ဝါစံ ဘာသတိ။ ဒီ၊၃။၈၈။ (-မ၊၂။၄၁၈။) မန္တာ မန္တာ စ ဝါစံ ဘာသ-တီတိ ဧတ္ထ မန္တာတိ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ မန္တာယ ပညာယ၊ ပုန မန္တာတိ ဥပပရိက္ခိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၆။ မန္တာတိ တုလယိတွာ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၀၄။ မန္တာတိ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ မန္တနံ ဇာန-နန္တိ ကတွာ။ မန္တာတိ ဣဒံ "မန္တေတွာ" တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထံ နိပါတပဒန္တိ အာဟ "ဥပပရိက္ခိတွာ" တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၇၅။ မန္တာတိ မန္တာသင်္ခါတာယ ပညာယ မန္တေတွာ ဇာနိတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၀၆။

မန္တာဂဒ (ပု) [မန္တ+အဂဒ] မန္တန်ဟူသောဆေး။ ပါပပုဂ္ဂလာနံ ဝိစိကိစ္ဆာဝူပသမကာရော မန္တာဂဒေါ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၉၀။ ဒီဋ္ဌီ၊၁။၇၀။ သီဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။၂၆၇။ (−သံဋ္ဌီ၊၂။၃၂၅၊၃၂၇။ မူလဋ္ဌီ၊ ၁။၁၄၁။)

မန္တာဂဒဗလ (နှ) [မန္တာဂဒ+ဗလ] မန္တန်ဟူသော ဆေးအစွမ်း။ မန္တာဂဒဗလေန တဿ ဂဟဏာဿ သုကရတ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၄၁။ ဒီဋ္ဌီ၊၃။၂၁၉။ မဋ္ဌီ၊၃။၃၁၂။ အံဋ္ဌီ၊၂။၃၁၀။ (−သံဋ္ဌီ၊၂။၅၂၃။)

မန္တာဂဒရဟိတ (တိ) [မန္တာဂဒ+ရဟိတ] မန္တန်ဟူသောဆေးမှကင်းသော။ ပထဝီ ခေတုပ္ပ- ကောပေန ပန မန္တာဂဒရဟိတော သော ကာယော ကဋ္ဌမုခမုခဂတော ဝိယ ဟောတိ ကေန္တုပတ္ထဒ္ဓေါ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၄၁။ (−သံဋ္ဌီ၊၂။ ၃၂၇။)

မန္တာဏိပုတ္တ (ပု) [မန္တာဏီ+ပုတ္တ] မန္တာဏီပုဏ္ဏေ မ၏သား။ ပုဏ္ဏော နာမ ဘန္တေ အာယသ္မာ မန္တာဏိပုတ္တော။ မ၊၁။၁၉၉။ (−မ၊၂။၃၀၅။ သံ၊၂။၈၆။ အံ၊၁။၂၄။ ထေရ၊၂၂၀။) မန္တာ ဏိယာ ပန သော ပုတ္တော၊ တသ္မာ မန္တာဏိ ပုတ္တောတိ ဝုစ္စတိ။ မဋ္ဌ၊၂။၄၄။

မန္တာဏိပြာဟ္မဏီ (ထီ) [မန္တာဏီ+ပြာဟ္မဏီ] မန္တာဏီ ပုဏ္ဏေးမ။ မန္တာဏိပြာဟ္မဏိယာ ပန သော ပုတ္တောတိ မန္တာဏိပုတ္တော။ အံဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။

မန္တာဏီ (နိ) (ထီ) မန္တာဏီမည်သူ။ (မန္တာဏီ အမျိုးသမီး ၂-ဦး။ (၁) အင်္ဂုလိမာလထေရ်၏မိခင်။ မဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။ ထေရဋ္ဌ၊၂။၃၂၆။ (၂) ပုဏ္ဏထေရ်၏ မိခင်။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။၇၀။) ဂင်္ဂါ ခေါ မဟာရာဇ ပိတာ မန္တာဏီ မာတာတိ။ မ၊၂။၃၀၅။ ဣသိ မန္တာ ဏိယာ ပုတ္တော၊ ပုဏ္ဏော နာမာတိ ဝိဿု- တော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၄။ မန္တာဏိယာ ပုဒ္ဓေါဘိ မန္တာဏိယာ နာမ ပြာဟ္မဏိယာ ပုတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။၇၀။

မန္တာဓိဋ္ဌာန (တိ) [မန္တ+အဓိဋ္ဌာန] ဗေဒင်လျှင် တည်ရာရှိသော၊ ဗေဒင်ကို အားကိုးအား ထားနေရသော၊ သူ။ ဗြာဟ္မဏာ ခေါ... မန္တာဓိဋ္ဌာနာ ယညာဘိနိဝေသာ။ အံ၊၂။ ၃၁၈။ ဗြာဟ္မဏာ တာဝ မန္တေ လဘိတုံ လဒ္ဓပတိဋ္ဌာ နာမ ဟောန္တိ၊....တသ္မာ မန္တာ- ဓိဋ္ဌာနာတိအာဒိနိ ဝုတ္တာနိ။ အံဋ္ဌ၊၃။၁၁၉။ မန္တာ အဓိဋ္ဌာနံ ပတိဋ္ဌာ ဧတေသန္တိ မန္တာ- ဓိဋ္ဌာနာ။ အံဋ္ဌီ၊၃။၁၁၇။ ဗလာဓိဋ္ဌာန-ကြည့်။

မန္တာနီ (ထီ) မန္တာနီမည်သူ။ မန္တာဏီ−ကြည့်။

မန္တာနုဘာဝ (ပု) [မန္တ+အာနုဘာဝ] မန္တန်− အစွမ်း−အာနုဘော်။ ဗောဓိသတ္တော မန္တာ- နုဘာဝေန တဿ ဘာသံ ဇာနိတွာ။ ဇာဋ္ဌ၊၃။၃၉၄။ (−ဒီဋ္ဌီ၊၁။၃ပ၄။ သီဋ္ဌီ၊သ.ဇ်၊ ၂။၂၃၊၂၆၂။)

မန္တာဘိဇပ္ပ (ပု) [မန္တ+အဘိဇပ္ပ] မန္တန်ရွတ် ခြင်း။ မန္တာဘိဇပ္ပေန ပုရေ ဟိ တုယှံ။ ဇာ၊၁။၂၅၇။ ဇာဋ္ဌ၊၄။၂၀၄။

မန္တာမန္တာ (ဗျ) [မန္တာပုဒ်တည်း။ အာဘိက္ခညအရ "မန္တာမန္တာ" ဟု ဒွေဘော်ပြု။ မောဂ်၊ ၁။၅၄။ မန္တာမန္တာ-ဟူသော နိပါတ်ပုဒ်ကို မန္တာယ မန္တာယ-ဟူသော ကိတ်ပုဒ်ဖြင့် ဖွင့် သည်ဟု ကြံ။] စူးစမ်းဆင်ခြင်၍ စူးစမ်းဆင် ခြင်၍။ "မန္တာမန္တာ" တိပိ ပါဌော၊ ပညာယ ဥပပရိက္ခိတွာ ဥပပရိက္ခိတွာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၃။၅။ မန္တာမန္တာတိ မန္တာယ မန္တာယ။ ဒီ၊ ဋ္ဌီ၊၃။၅။ မန္တာ (၂) ကြည့်။

မန္တာယ (တိ) [မန+တာယ။ နိရုတ္တိဋ္ဌ၊၁။၄၇၈။ မန္တ+ဏျ။ ဏ-လာ၊ ဏ-ကို ဧ-ပြု၊ ဧ-ကို အာ-ပြု။ ဘာသာဋီ။] စူးစမ်း ဆင်ခြင်ထိုက် သော။ မန္တာယံ ဗောဓ္ဓဗ္ဗံ။ ဒီ၊၂။၁၉၇။ အံ၊၁။

၅၀၁။ တတ္ထ ပဏ္ဍိတေန ကုလပုတ္တေန မန္တာယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မန္တာ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ တာယ မန္တေတဗ္ဗံ ဖုဋ္ဌိတဗ္ဗံ၊ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ကရဏတ္ထေ ဝါ ဘုမ္မံ၊ မန္တာယံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ မန္တာယ ဖုဋ္ဌိတဗ္ဗံ၊ ဉာဏေန ဇာနိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။ မန္တာယံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ မန္တာယ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ပညာယ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။ မန္တာယန္တိ မန္တေယျန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ အာဟ "မန္တေတဗ္ဗ"န္တိ။ ကရဏတ္ထေ ဝါ ဘုမ္မန္တိ မန္တာယန္တိ ဣဒံ ဘုမ္မံ ကရဏတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ယထာ "ဉာတာယ"န္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၃၁။ မန္တာယန္တိ ကရဏတ္ထေ ဧတံ ဘုမ္မဝစနန္တိ အာဟ "မန္တာယ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ပညာယ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော"တိ။ မန္တာယန္တိ ဝါ မန္တေယျန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ မန္တေတဗ္ဗံ မန္တာယ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၇။ (ဋီကာများဝယ် "မန္တာယံ"ဟု ပါဠိ ရှိရာ၌ ကြိယာပုဒ်၊ နာမ်ပုဒ်ဟု ၂-နည်းကြံကြ၏။ ကြိယာပုဒ်ကြံရာ၌ "မနဓာတ်+တာယ ပစ္စည်း၊ မန္တဓာတ်+ဏျပစ္စည်းဟု ခွဲရမည်။ "မန္တာယံ = စူးစမ်း ဆင်ခြင်ထိုက် ၏" ဟု အနက်ပေး။ မန္တာယံ-ပုဒ်ကို ကြိယာပုဒ်ကြံခြင်းကား အဋ္ဌကထာ အာဘော်ကျမည် မထင်။ မန္တာယံ-ကိုနာမ်ပုဒ်ကြံရာ၌ "မန္တာပုဒ် +သ္မိံဝိဘတ်ဟု ခွဲ။ သ္မိံဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်း အနက်၌ သက်သည်ဟု ယူ။ မန္တာယံ=ပညာဖြင့်"ဟု အနက်ပေး။)

မန္တာယမန္တာယ (ဗျ) [မန္တ+တွာ။ မန္တာယဟု ရှုပ်ပြီးသည့်အခါ အာဘိက္ခညအရာ မန္တာယမန္တာယ-ဟု ဒွေဘော်ပြု။] စူးစမ်းဆင်ခြင်၍ စူးစမ်းဆင်ခြင်၍။ မန္တာမန္တာ-ကြည့်။

မန္တာရဟိတဘာသန (န) [မန္တာရဟိတ+ဘာသန] ပညာမှ ကင်းသော ပြောဆိုခြင်း၊ ပညာအဆင်ခြင်မှ ကင်းလျက် ပြောဆိုခြင်း။ အမန္တဘာသ-ကြည့်။

မန္တာဝစန (န) [မန္တာ+ဝစန] ပညာဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော စကား၊ ပညာ အဆင်ခြင်ဖြင့် ဆိုသော စကား။ ဒုတိယေန သမ္ပပ္ပလာပဒေါသရဟိတံ ဓမ္မတော အနပေတံ မန္တာဝစနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ (-၂၅၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၇။) မန္တာဝစနန္တိ မန္တာယ ပဝတ္တေတဗ္ဗဝစနံ။ ပညဝါ အဝိကိဏ္ဏဝါစော ဟိ န စ အနတ္ထာဝဟံ ဝါစံ ဘာသတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၆။

မန္တာဝတီ (ထီ) [မန္တာဝန္တု+ဤ] မန္တာဝတီမြို့။ မန္တာဝတိယာ နဂရေ။ ထေရီ၊၄၂၉။(-ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၀။) မန္တဝတိယာ (မန္တာဝတိယာ?) နဂရေတိ မန္တဝတီ (မန္တာဝတီ?) တိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၆။

မန္တာဝတီနဂရ (ထီ၊ န) [မန္တာဝတီ+နဂရ] မန္တာဝတီမြို့။ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ မန္တာဝတီနဂရေ ကောဉ္စဿ နာမ ရညော ဓီတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၀။

မန္တိ (ထီ) [မန+တိ] သိခြင်း၊ ဉာဏ်ပညာ။ မနနံ မန္တိ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၀၀။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မန္တိဂုဏယုတ (တိ) [မန္တိဂုဏ+ယုတ] ပညာဂုဏ် နှင့် ယှဉ်သော၊ သူ။ ယံ တံ ဥတ္တရမန္တိ၊ မန္တိဂုဏယုတော ယုတော စ သဒ္ဒါယ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂။

မန္တိတ (တိ) [မန္တ + တ] (က) တိုင်ပင်-နှီးနှော-ပြောဆို-အပ်သော။ (ခ) စူးစမ်း-ဆင်ခြင်-ထောက်လှမ်း-အပ်သော။ (က) ဧဝံ နော မန္တိတံ ရဟော။ ဇာ၊၂။၂၁၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၅။ (-မိလိန္ဒ။၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၆။) မန္တိတ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇)န္တိ ကထိတံ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၅၉။ (ခ) ဒုမ္မန္တိတ-ကြည့်။

မန္တိတမန္တန (ထီ၊န) [မန္တိတ+မန္တန] တိုင်ပင် အပ်သော အတိုင်အပင်။ မန္တနာတိတ-ကြည့်

မန္တိတုကာမ (တိ) [မန္တိတုံ+ကမု+ဏ။ မန္တိတုံ+ကာမ] တိုင်ပင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ သူ။ အာမန္တေသီတိ မန္တိတုကာမောသိ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၃၀၃။

မန္တိဒတ္တတ္ထေရ (ပု) [မန္တိဒတ္တ+ထေရ] မန္တိဒတ္တမထေရ်။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၂– ၃၅၀– တစ္ဆသူကရဇာတ်လာ မနုဂ္ဂဟတိဿ မထေရ်၏ အတူနေ သီတင်းသုံးဖော်ဖြစ်သည်။) တေသု ဒွေ့ မဟလ္လကတ္ထေရာ ဝိဟာရပစ္စန္တေ ပဏ္ဏသာလာယံ ဝသန္တိ၊ ဧကော မနုဂ္ဂဟတိဿတ္ထေရော နာမ၊ ဧကော မန္တိဒတ္တတ္ထေရော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၂။

မန္တိယမာန (တိ) [မန္တ+ယ+မာန] တိုင်ပင်အပ်သော၊ သူ။ ဘန္တေ နာဂသေန အဋ္ဌိမေ ပဉှာ မန္တိယမာနာ မန္တိတံ အတ္ထံ ဗျာပါဒေန္တိ။ မိလိန္ဒ။၉၉။

မန္တိသဟာယ (ပု) [မန္တီ+သဟာယ] တိုင်ပင်ခြင်းရှိသော–တိုင်ပင်သင့်သော–အဖော်–သဟဲ။ အဟဥ္စ လောကေ ၁ရမော မန္တိသဟာယော။ မိလိန္ဒ။၁၀၁။ မန္တသဟာယ–ကြည့်။

မန္တီ (ပု) [၁။ မန္တာ+ဤ။ ၂။ မန္တ+ဤ] (၁) မန္တီပုဏ္ဏား။ (ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထ ဖွားမြင်စက လက္ခဏာဖတ်သော ပုဏ္ဏား ဂ-ယောက်တို့တွင် တစ်ယောက် အပါအဝင် ဖြစ်သည်။) (တိ) (၂) ပညာရှိသော၊ သူ။ (၃) တိုင်ပင်ခြင်းရှိသော၊ တိုင်ပင်သင့်သော၊ သူ။ (ဇာတ်ဝတ္ထုမြန်မာပြန်၌ မန္တီသု·တိုင်ပင်ကုန်လတ်သော်ဟုပြန်သည်။ ဤ၌အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ပြန်ဆိုထား၏။) (၁) ရာမော ဓဇော လက္ခဏော မန္တီ ယညော သုယာမော သုဘောဇနော။ မိလိန္ဒ။၂၂၉။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆ဂ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၁။) (တိ) (၂) အပ္ပသေနောပိ စေ မန္တီ။ ဇာ၊ ၂။၂၁၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃ဂ။) မန္တီတိ မန္တာယ သမန္နာဂတော ပညဝါ ဥပါယကုသလော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉၆။ အဝသေသ မန္တိနေ·တိ ထွေ မန္တာ ဝုစ္စတိ အာမန္တနံ ပညာ ဝါ၊ သာ ဧတေသံ အတ္ထီတိ မန္တိနော။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊ဒု။ ဓော၊ဝမ်း။ (၃) မန္တီသု အကုတူဟလံ။ ဇာ၊ ၁။၂၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ မန္တီသု အကုတူဟလန္တိ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ သမ္မန္တနကာလေ ဥပ္ပန္နေ မန္တီသု ယော အကုတူဟလော အဝိက္ကိဏ္ဏဝါစော မန္တံ န ဘိန္ဒတိ၊ တံ ဂုဏ္ဏဇာတံ ဟာဒိသော မတေသု ဌာနေသု ပဋ္ဌေတဗ္ဗော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၀။ မန္တီသူတိ ဂုတ္တမန္တီသု။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၁၁။

မန္တု (တိ) [မန+တု။ မညတီတိ မန္တာ။ ရှု၊နှာ၊ ၃၅၆။] သိတတ်သော၊ သူ။ န သာကဋိကစိန္တာယ၊ မန္တာ ဓိရော ပရက္ကမေ။ သံ၊၁။ ၅၆။ (–အံ၊၂။၄၇၆။)

မန္တု(န္တူ)ပစာရ (ပု) [မန္တ+ဥပစာရ] မန္တရား၏ အဆောက်အဦ၊ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊သျ။၁၆၆။) မန္တန်၏ ရှေ့အဖို့၌ ပြုဖွယ်ကိစ္စ။ (ဇာ၊ဋီ၊သစ်။) တဿ စ မန္တဿ အနုစ္ဆဝိကာနိ ဩသဓာနိ ဓေဝ မန္တုပစာရဥ္စ သဗ္ဗံ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃။ တဿ အနုစ္ဆဝိကာနိ ဩသဓာနိ မန္တူပစာရဥ္စ အတ္တာနံ ဥပဋ္ဌဟန္တဿ....အဒါသိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၁၁၉။ မန္တုပစာရဥ္စာတိ မန္တဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဥ္စ။ ဇာ၊ ဋီ၊သစ်၊တတိယ။ ဏာ်–ကျော။

မန္တူပပန္န (တိ) [မန္တ+ဥပပန္န] မန္တရားကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မန္တူပပန္နေ နဒိယော ဝဟန္တိ။ ဇာ၊၂။၂၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၆၁။

မန္တေတဗ္ဗ (တိ) [မန္တ+ဏေ+တဗ္ဗ] စုံစမ်းဆင်ခြင်ထိုက်သော။ မန္တာယံ–ကြည့်။

မန္တေတိ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၃၀ဂ။] ပြောဆို၏၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်၏။ မန္တေတိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂)တိ ကထေတိ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၁၂၄။ မန္တေန္တိ—သံ၊၁။၂၀၃။ အံ၊၁။၁၉၉။မန္တ-

ယန္တိ—ဝိမာန။၇၉။ ဝိမာနဋ္ဌ။၂၂၄။ ဇာဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၅။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၂၉၄။ **မန္တေသိ**[၁] — မမ္ဘဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၂။ **မန္တေထ**—ဇာဋ္ဌ၊၂။၉၇၊၂၀၆။ **မန္တေ-မိ**—ပေတ။၁၀၃။ ပေတဋ္ဌ။၂၀၊၂၁၀။ **မန္တ-ယာမိ**—ဇာ၁။၁၃၀၆။ ဇာဋ္ဌ၆။၃၂၀။ **မန္တေ-မ**—ဝိ၄။၂၂၂။ မ၁။၂၉၇။ **မန္တေဟိ**—ဝိဋ္ဌ၁။၆၂။ **မန္တယထ**—ဒီဋ္ဌ၁။၂၃၅။ **မန္တေဝှ**—ဒီ၁။၀၀။ ဇာ၁။၄၀။ ဇာဋ္ဌ၊၂။၉၇။ **မန္တယ-ဝှေ**—ဇာ၁။၄၀၊၃၄၀။ ဇာဋ္ဌ၊၂။၉၇။ ဇာဋ္ဌ၄။၄၄၀။ **မန္တေယျ**[၁]—ဒီ၁။၉၇။ မ၊၂။၃၃၀။ ဇာ၊၂။၂၉၀။ ဒီဋ္ဌ၁။၂၄၄။ ဇာဋ္ဌ၆။၂၃၃။ ဇာဋ္ဌ၇။၁၉၇—၀။ **မန္တယေ**— အံ၁။၁၉၉။ အံဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။ **မန္တယေယျုံ**— ဇာ၁။၁၀၄။ **မန္တေယျာသိ**— မ၊၂။၃၉။ **မန္တေယျာထ**— မဋ္ဌ၊၃။၂၇၄။ **မန္တေယျုံ** — သုတ္တနိ။၃၆၆။ ဒီဋ္ဌိ၊၂၊၂၂၆။ **မန္တေသိ**[၂]— မဋ္ဌ၊၂။၉၃။ အံဋ္ဌ၁။ ၁၆၆။ ဇာဋ္ဌ၁။၁၃၀။ ဇာဋ္ဌ၅။၂၇၉။ ဇာဋ္ဌ၆။၁၀၀။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၂။ **မန္တယိ**— မမ္ဘဋ္ဌ ၁။၁၀၇။ **မန္တေသုံ**— မမ္ဘဋ္ဌ၊၂။၄၁။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၂။၀၆။ ဇာဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ **မန္တယုံ**— အပ၁။၇၁။ ထေရဂါဋ္ဌ၁။၃၉၄။ **မန္တယိံသု**— ဇာ၁။၂။၃၃၄။ ဝိဋ္ဌ၁။၅၃။ မဋ္ဌ၃။၂၂၇။ မမ္ဘဋ္ဌ၁။၂၁၉။ ဇာဋ္ဌ၄။၁၀၀။ ဇာဋ္ဌ၆။၄၇။ ဇာဋ္ဌ၇။၂၉၃။ **မန္တဿာမိ**— မ၊၂။၃၉။

မန္တေတု (တိ) [မန္တ+ဏေ+တု] ပြောဆို-တိုင်ပင်-သော၊သူ။ အသပ္ပုရိသမန္တီတိ အသပ္ပုရိ-သမန္တနံ မန္တေတာ။ မဋ္ဌ၄။၅၄။

မန္တေတုကာမ (တိ) [မန္တေတုံ + ကမု + ဏ။ မန္တေတုံ+ကာမ]ပြောဆို–တိုင်ပင်–လိုသော၊ သူ။ ထေရေန သဒ္ဓိံ မန္တေတုကာမော "ကိန္တိ တေ အာနန္ဒ သုတ"န္တိအာဒိမာဟ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၇။ (–သုတ္တနိဋ္ဌ၁။၇၄။ ဇာဋ္ဌ၆။၂၃၃။)

မန္တေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မန္တ+ဏေ+တွာ] (၁) ပြောဆို၍၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်၍။ (၂) မန်းမှုတ်၍။ (၃) သိ၍၊ စူးစမ်းဆင်ခြင်၍၊ ချင့်ချိန်၍။ (၁) ဣမေဟိ သဒ္ဓိံ မန္တေတွာ သောတ္ထိ-မတ္တာနံ ကရိဿာမိ။ သံဋ္ဌ၁။၅၄။ (–အပ၁။ ၆၁။ ဝိဋ္ဌ၃။၃၇၇။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ မဋ္ဌ၃။ ၂၄၂။) မန္တေတွာတိ ဇာနိတွာ။ သံဋ္ဌီ၁။ ၁၀၀။ (၂) မန္တနဲ့-ကြည့်။ (၃) မန္တာ[၂]–ကြည့်၊

မန္တေထ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ထ] ပြောဆိုကုန်လော့၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်လော့။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေန္တ (တိ) [မန္တ +ဏေ + အန္တ၊ ထိ–ဦ မန္တေန္တီ။] (၁) ပြောဆိုသော၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်သော၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်လိုသော၊သူ။ (၂) မန်းမှုတ်သော၊ မန်းမှုတ်လိုသော၊သူ။ (၁)ဘိက္ခု-ဿဝ္ဖိကောကာသံ ဝါ....မန္တေန္တံ ဥက္ကာသိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၂။၁၉၈။ (–ဝိဋ္ဌ၁။၆၇။ မဋ္ဌ၃။၂၄၁။ မ၊ ဋ္ဌ၄။၅၄။ ဇာဋ္ဌ၃။၃၇၈။)မန္တေန္တေ အညေ-န သဒ္ဓိံ အညည္ဿ မန္တယမာနေ။ ဝိဋ္ဌ၃။ ၁၄၉။ မန္တေန္တန္တိ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ "မန္တယမာနေ"တိ။ သာရတ္ထ၃။၉၅။ အညဝိဟိတာယာတိ....ဒါနေ ဝါ ပူဇာယ ဝါ မန္တေန္တိယာ။ ကင်္ခါဋ္ဌီ၊သစ်။၄၇၂။ (၂) ဝေ-ဝဒတိတိ "ဥဒေတယံ စက္ခုမာ" ဟိအာဒိနာ ဗုဒ္ဓမန္တံ မန္တေန္တော ဝဒတိ။ အံဋ္ဌီ၁။၆၉။

မန္တေန္တိ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+အန္တိ] ပြောကုန်၏၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်၏။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေမ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+မ] ပြောဆိုကုန်၏၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကုန်၏။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေမိ (ကြိ) [မန္တ + ဏေ + မိ] ပြောဆို၏။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေယုံ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ယျုံ] ပြောဆို-ဆွေးနွေး–ရာ၏။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေယျ[၁] (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ယျ] ပြောဆိုရာ၏၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ရာ၏။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေယျ၂ (တိ) [မန+တေယျ] စူးစမ်း–ဆင်ခြင်–ထိုက်သော။ မန္တာယ–ကြည့်။

မန္တေယျာထ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ယျောထ] ပြောဆိုကုန်လော့။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေယျာသိ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ယျောသိ] ပြောဆိုရာ၏၊ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ရာ၏။ မန္တေတိ-ကြည့်။

မန္တေသိ၁ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+သိ] ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်၏။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေသိ၂ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ဤ] ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ပြီ။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေသုံ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ဦ] ညှိနှိုင်းကိုင်ပင်ကုန်ပြီ။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေဿာမိ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ဿာမိ] ပြောဆို–ဆွေးနွေး–အံ့။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တေဟိ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+ဟိ] ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်လော။ မန္တေတိ–ကြည့်။

မန္တောဒက (န) [မန္တ+ဥဒက] (ဆေးဆရာ၏) မန္တန်–မန္တရား–ရေ၊ ရေမန်း။ န ဒုဇ္ဇေန မန္တောဒကံ ပီတံ ရောဂိနော ဥဒရံ ပဝိသတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၉။

မန္တောဒကပါန (န) [မန္တောဒက+ပါန] (ဆေးဆရာ၏) မန္တန်–မန္တရား–ရေကိုသောက်ခြင်း၊ ရေမန်းကို သောက်ခြင်း။ သဗ္ဗာယ မန္တောဒကပါန မုခမဏ္ဍန ပဒီပသိဒ္ဓပမာဟိ တမေဝ မဗ္ဘာနံ သက်မာဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ "အပိ စ ခေါ" တိအာဒိမာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၂။၃၇၂။

မန္တာ (ကြိ၊ဝိ) [မန+တွာ] (၁) သိ၍။ (၂) မှတ်ထင်–ကြံဆ–၍။ (၁) မန္တာ အတ္တဥ္စ ဘာသသိ။ ဝိမာန။၈၇။ (–ဝိဋ္ဌ၊၁။၅၊၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၇၇၊၇၉။) မန္တာတိ ဇာနိတွာ ပညာယ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ။ ဝိမာန။ဋ္ဌ။၂၄၄။ (–ပါရာ၊ယော။ ၁၆၊၁၀။) (၂) တံ ဟိ သော အန္တလိက္ခစရောတိ မန္တာ အာဟ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ (–သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၃၆၊ ၁၅၁၊၃၂၆။ မူလဋီ၊၂။၉။ အနုဋီ၊၃။၇၀။) တေနေဝ နံ မာရောပိ အန္တလိက္ခစရောတိ မညတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၁။ (–ဝိမတိ၊၂။၉၄။) မညတိ–ကြည့်။

မန္တ (ပုန) [မန္တ+ အ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၄၆၃။] (၁) မွေတံ။ (၂) မဖွဲ့မဆုပ်အပ်သော မုန့်ကြွက်ကျစ် (ဝိ၊၃။ပါ၊ဋ္ဌ။သျ)။ မဆုပ်မလုံးအပ်သော မုန့်ညက်အထူး၊ မုန့်ညက်ရည်သောက်ဖွယ်အထူး (ဓာန်၊သျ၊သစ်)။ လှော်အပ်သော ဆန်မှုန့်၊ အမှုန့်ခဲဖွယ် (တောင်ပေါက်၊ဓာန်သျ)။ (၁) ဣမာနိ ပဥ္စတေလာနိ ကေစာဒ္ဓီယံ ပက္ခိပိတွာ ဒိဝသံ ယမက–မန္တေဟိ မန္တေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ (၂) မန္တံ နာမ ယံ ကိဉ္စိ ပါထေယျတ္တာယ ပဋိယတ္တံ။ ဝိ၊၂။၁၀၀။ မန္တေန စ မဓုပိဏ္ဍိကာယ စ ပတိမာနေထ။ ဝိ၊၃။၄။ မန္တေန စ မဓုပိဏ္ဍိကာယစာတိ အဗဒ္ဓသတ္တုနာ စ သပ္ပိမဓုဖာဏိတာဒီဟိ ယောဇေတွာ ဗဒ္ဓသတ္တုနာ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။

မန္တန (ပု) [မန္တ + ယု] မွေတံ၊ နှံမွေတ်။ မန္တော မန္တနသတ္တုသု။ ဓာန်။ ၁၀၈၀။ မန္တနော ခီရမန္တနဒဏ္ဍော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၁၀၈၀။

မန္တနီ (ထိ) [မန္တ+ယု+ဤ] မွှေအိုး၊ ထောပတ်ထိုးစည်။ ဂဂ္ဂရီ မန္တနီတ္ထိ ဒွေ။ ဓာန်။၄၉၉။ ဒုယံ မန္တနကုမ္ဘကာယံ....မန္တတိ ယဿာ မန္တနီ။ မန္တ ဝိလောဠနေ၊ယု၊နဒါဒိ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၄၉၉။

မန္တမာန (တိ) [မန္တ+အ+မာန] ပွတ်တိုက်အပ်သော။ ကဋ္ဌသ္မိံ မန္တမာနသ္မိံ (ဣ–မူကဲ့။) ပါဝကော နာမ ဇာယတိ။ ဇာ၊၁။၂၀၀။ မန္တမာနသ္မိန္တိ အရဏိသဟိတေ မထိယမာနေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။

မန္တယမာန (တိ) [မန္တ + ဏယ + မာန] မွှေနှောက်သော၊ သူ။ မန္တေတိ-ကြည့်။

မန္တိတပ္ပ (တိ) [မန္တ + တပ္ပ] မှေ့နှောက်အပ်သော။ တတ္ထ ပက္ခိပိတ္ဗာ မတ္ထုံ ဩတာ-ရေတွာ မန္တိတပ္ပံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၇။

မန္တေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မန္တ + ဏေ + တွာ] မှေ့နှောက်၍။ မန္တ (၁) ကြည့်။

မန္တေန္တ (တိ) [မန္တ+ဏေ+အန္တ] မှေ့နှောက်သော၊ သူ။ မန္တေတိ-ကြည့်။

မန္တေတိ (ကြိ) [မန္တ+ ဏေ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၇၁-၌ မန္တဓာတ် သုဝါဒိဂိုဏ်းသာ ရှိသည်။] မှေ့နှောက်၏။ ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ ဒမိံ မန္တယမာနော တက္ကံ မန္တေမိတိ ဝေါဟရတိ၊ န တံ တက္ကံ၊ ယံ သော မန္တေတိ၊ ဒမိံ ယော၀ သော မန္တေန္တော တက္ကံ မန္တေမိတိ ဝေါဟရတိ။ မိလိန္ဒ။၁၇၃။ မန္တေမိ—မိလိန္ဒ။၁၇၃။

မန္တေမိ (ကြိ) [မန္တ+ဏေ+မိ] မှေ့နှောက်၏။ အထက်ပုဒ် ကြည့်။

မန္တရ (ပု) [မန္တ + အရ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၇၉။] ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး သွားသူ။ မန္ဒဂါမီ တု မန္တရော။ ဓာန်။၃၇၉။

မန္ဒ[၁] (တိ) [မန+ဒက်။ မောဂ်၊၇။၉၆။ မဒိ+အ။ နီတိ၊ ဓာ။၉၂။ မန္ဒ+အ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၅၁၆] (၁) ပညာနည်း – ပညာမဲ့–မသိတတ်–ထုံထိုင်း–ဖျင်းအ–သော၊ သူ၊ (၂) မိုက်မဲ-သော၊ သူ။ (၃) ငယ်နု–အရွယ်ငယ်–သော၊ သူ (ကလေးသူငယ်)။ (၄) နည်းသော၊ အနည်းငယ်သော။ (ဤအနက်၌ နီတိ၊ ဓာ-ဝယ် အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိက ဟုလည်း တစ်မျိုးကြံပြထားသည်။) (ကြိ၊ဝိ) အနည်းငယ်၊နည်းနည်းပါးပါး။ (၅) နုံ့– နုံးညံ့– မထက်မြက်–သော။ (ကြိ၊ဝိ) နုံးညံ့စွာ၊ နုံးနုံးညံ့ညံ့။ (၆)ဖြည်း–နှေး–သော၊(ကြိ၊ဝိ)ဖြည်းဖြည်း၊ နှေးနှေး။ (၇) ပျင်းရိသော၊ သူ။ (၁) ပညာနည်း–ပညာမဲ့–မသိတတ်– ထုံထိုင်း–ဖျင်းအ–သော၊ သူ။ မန္ဒော ဟောတိ မောမူဟော၊ ဒီ၊၁။ ၂၅။ မ၊ ၂။၁၉၀။ (–အံ၊ ၂။ ၁၄၅။ အဘိ၊ပု။ ၁၇၅။ မဟာနိ။၁၁၆။ ဇာ၊၁။ ၁၃၉။ ကဝိ။ ၁၀၀။) မန္ဒောတိ မန္ဒပညော၊ အပညာသဃေဝေတံ နာမံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ ကဝိ၊ ဋီ၊သစ်။ ၁၆၀။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၉၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၉။) ဇဠ–လည်းကြည့်။(၂) မိုက်မဲသော၊သူ။ တတ္ထ မန္ဒာ ပပတန္တိ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၄။ (–ဇာ၊၁။ ၂၀၈၊၂၆၁။ ဇာ၊ ၂။၃၄၊၃၆၁။) တတ္ထ မန္ဒာ ပပတန္တိ ဗာလာတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။(–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၁။) (၃)ငယ်နု–အရွယ်ငယ်–သော၊ သူ (ကလေးသူငယ်)။ သေယျ-ထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒဟရော ကုမာရော မန္ဒော ဥတ္တာနသေယျကော။ မ၊၁။၃၉၉။ မန္ဒောတိ စက္ခုသောတာဒိနံ မန္ဒတာယ မန္ဒော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။ မန္ဒိန္ဒြိယတာယ ဟိ မန္ဒော။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၀၉။ (၄)နည်းသော၊ အနည်းငယ်သော။ (ကြိ၊ဝိ) အနည်းငယ်၊ နည်းနည်းပါးပါး။ န မန္ဒံ အာဂမိဿတိ။ ဓမ္မ။ ၃၁။ (–မိလိန္ဒ။ ၂၉၉။ နေတ္တိ။၈၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈။ဝိ၊၄။ ၂၁။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၀။) န မန္ဒံ အာဂမိဿတီတိ အပ္ပမတ္တကံ မေ ပါပကံ ကတံ၊ ကဒါ တံ ဝိပစ္စိဿတီတိ ဧဝံ ပါပံ နာဝဇာနေယျာတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁။ မန္ဒန္တိ အပ္ပံ။ မူလဋီ။ ၁။ ၁၈၆။ (၅) နုံ့–နုံးညံ့–မထက်မြက်–သော။ (ကြိ၊ဝိ) နုံးညံ့စွာ၊ နုံးနုံးညံ့ညံ့။ အသီတိနဝုတိဝဿကာလေ မန္ဒာ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၃၊ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၈။ မန္ဒာတိ မုဒုကာ အတိခိဏာ။သံ၊ဋီ၊ ၂။၉၄။အံ၊ဋီ၊ ၂။၃၆၆။ (၆) ဖြည်း–နှေး–သော။ (ကြိ၊ဝိ) ဖြည်းဖြည်း၊ နှေးနှေး။ ဝိပဋ္ဋိတံ ဝါ မန္ဒံ သဏိကံ ဓမ္မံ ဇာနာတီတိ ဝိပဋ္ဋိတညူ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၄၆။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။၄၃။) (၇) ပျင်းရိသော၊ သူ။ မန္ဒော တု အလသော ပျထ။ ဓာန်။၅၁၆။

မန္ဒ[၂] (ကြိ၊ဝိ) [မန္ဒ–တည်၊ ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ ဝိဘတ်သက်၊ မန္ဒံ ဟုပြီးသည့်အခါ

မန္ဒံမန္ဒံ-ဟု ဒွေဘော်ပြု၊ သုတ်ကြီးဖြင့် မန္ဒံ တစ်ပုဒ်ချေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၄၁-တို့ကြည့်။] အနည်းငယ် အနည်းငယ်၊ မရဲတရဲ။ မန္ဒမိဝ (ဇာ၊၁။၁၀၆)တိ ယထာ သာ မိဂီ ဘီတာ ဝနန္တရေ ဌတွာ တံ မန္ဒံ မန္ဒံ ဩလောကေတိ၊ ဧဝံ ဩလောကေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂၆။ မန္ဒံ မန္ဒံ ဩလောကေတီတိ ယထာ မန္ဒံ မန္ဒံ ထောကံ ထောကံ ဟုတွာ သာ မိဂီ ဘန္တာ ဝနန္တရေ ဌတွာ တံ လုဒ္ဒံ ဩလောကေတိ၊ ဧဝံ တွံ ဩလောကေသီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၃။ ဇီ-ကျော။

မန္ဒ² (ပု) [မဒိ+အ။ (မန္ဒြ-သံ)] နက်ရှိုင်းသော အသံ။ ဂမ္ဘီရေ တု ရဝေ မန္ဒော။ ဓာန်။၁၃၇။

မန္ဒက (တိ)[မန္ဒ+က]အနည်းငယ်သောအသံဖြင့် -သာသာ ညင်းညင်း - သီဆိုသော၊ သူ။ မန္ဒကာ (ဇာ၊၂။၃၇၀)တိ မန္ဒကဂါယိနော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၇၀။ မန္ဒကဂါယိနောတိ မန္ဒရဝေန ဂါယနသီလာ။ ဇာ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၃။ပါ-ဝမ်း။

မန္ဒကထ·(တိ)[မန္ဒာ+ကထာ] နည်းသောစကား ရှိသော၊ စကားနည်းသော၊ သူ။ မန္ဒကထမ္ပိ ဂရဟန္တိယေဝ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၀။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၉၉။)

မန္ဒကပ္ပ (အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈)သည် မဏ္ဍကပ္ပ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၇-၈)မှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မန္ဒကမ္မိတ (တိ) [မန္ဒကမ္မ+ဣတ] နည်းသော တုန်လှုပ်ခြင်းရှိသော၊ အနည်းငယ်တုန်လှုပ်သော။ ဖန္ဒိတောတိ မန္ဒကမ္ပိတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၄။

မန္ဒကာလ (ပု) [မန္ဒ+ကာလ] (၁) နှဲ့-မထက် မြက်-သောအခါ။ (တိ)(၂) နည်းသော-တို သော-ကာလရှိသော။ (၁) ပဥ္စဒွါရိကဝေဒ-နာယ မန္ဒကာလော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၉။ မန္ဒ¹ (၅) ကြည့်။ (တိ)(၂) ထောကန္တိ မန္ဒကာလံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၃။

မန္ဒကိစ္စ (တိ) [မန္ဒ+ကိစ္စ] နှဲ့သောကိစ္စရှိသော။ ဝီရိယာဒီနံ ဝါ မန္ဒကိစ္စတာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂၆။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၈၃။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၅၁။

မန္ဒကိလေသ (တိ) [မန္ဒ+ကိလေသ] နည်း-နှဲ့-မထက်မြက်-သော ကိလေသာရှိသော၊ သူ။ မန္ဒကိလေသဿ စ မုဒိန္ဒြိယဿ သုခါပဋိပဒါ ဟောတိ ဒန္ဓာ စ အဘိညာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၄။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၇၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၈၈။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၆၂။)

မန္ဒက္ခရ (တိ) [မန္ဒ+အက္ခရ] နည်းသောအက္ခရာ ရှိသော။ ဥဒ္ဒေသော ပန ဒုန္နံသမာသေ အစ္စ-တဿ စ မန္ဒက္ခရဿ ဝ ပဒဿ ပုဗ္ဗနိပါတ-လက္ခဏဝသေန တဗ္ဗသဒ္ဒေါ ပုဗ္ဗံ ပယုတ္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။

မန္ဒက္ခိက (က) [မန္ဒ+အက္ခိ+က] နူးညံ့သော မျက်စိရှိသော၊ သူ(ဘာသာပြန်)။ နူးညံ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ကြည့်လေ့ရှိသော၊ နူးညံ့စွာ-မခံ့တရိ-ကြည့်တတ်သော မျက်လုံးရှိ သော၊ သူ။ မိဂမန္ဒလောစနာတိ မိဂီ ဝိယ မန္ဒက္ခိကာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၃။ အောက်ပုဒ်နှင့်ယှဉ် ကြည့်။

မန္ဒက္ခီ (ထီ) [မန္ဒ+အက္ခိ+ဤ]နူးညံ့သောအခြင်း အရာဖြင့် ကြည့်လေ့ရှိသူ၊ နူးညံ့စွာ-မခံ့တရိ -ကြည့်တတ်သော မျက်လုံးရှိသော မိန်းမ။ မန္ဒက္ခီ (ဇာ၊၁။၁၂၇)တိ မန္ဒဒဿနီ၊ မုဒုနာ အာကာရေန ဩလောကနသီလာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။

မန္ဒဂဟဏိက (တိ) [မန္ဒာ+ဂဟဏီ+က] နှဲ့သော ဝမ်းမီးရှိသော၊သူ။ မန္ဒဂဟဏိကော သမာနော ဇီရာပေတုံ နာသက္ခိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။

မန္ဒင်္ဂီ (ပု) [မန္ဒ+အင်္ဂီ] အားနည်း–နုံ့–သောမီး။ တ္တေ စ မန္ဒင်္ဂိနာ အန္တောဘာဇနေယေဝ ဝေးလာဒီနံ ပါဂေ ဝိယ သောကော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၄။)

မန္ဒဆိဒ္ဒ (တိ) [မန္ဒ+ဆိဒ္ဒ] သေးငယ်သော–ကျဉ်းသော–အပေါက်အခေါင်းရှိသော၊ အခေါင်းကျဉ်းသော (ဗောဓိပင်ဝါး)။ သော ကိရ မန္ဒစ္ဆိဒ္ဒေါ် ဃနက္ခန္ဓော ပရမရမဏီယော ဝေဠု-ရိယႈမဏိဝဏ္ဏောဟိ ပတ္တေဟိ သဉ္ဆန္နဝိပုလ-သာခေါ....ဝိရောစိတ္ထ။ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၄၃။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။)

မန္ဒဇ္ဈောသာန (တိ) [မန္ဒ+အဇ္ဈောသာန] နည်းသော–တပ်မက်စွဲလမ်းမှု– တဏှာ –ရှိသော၊ သူ၊ တဏှာနည်းသော၊ သူ။ တေ ဝိပဿနာ-ဗဟုလာ မန္ဒဇ္ဈောသာနာ။ ပေဋကော။၃၂၈။

မန္ဒတရ (တိ) [မန္ဒ+တရ] (၁) အလွန်နည်းသော သူ။ (၂) နုံ့လွန်း–ညံ့လွန်း–သော။ (ကြိ၊ဝိ) ညင်ညင်သာသာ၊ ဖြည်းဖြည်း နှေးနှေး။ (၁) ဘိက္ခူ မန္ဒတရာ ဝါ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ (၂) တတော မန္ဒတရာယ ကောလံ-ကောလော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၀။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၇၀။) (ကြိ၊ဝိ) တတော မန္ဒ-တရံ ဗီဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၃၂။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။)

မန္ဒတရပည (တိ) [မန္ဒတရ+ပညာ] အလွန်နုံ့ညံ့သော ဝိပဿနာပညာရှိသော၊ သူ။ တတော မန္ဒတရပညော ဒုတိယေ ဝါ .... ပရိနိဗ္ဗာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၁။

မန္ဒတရဝဝတ္ထာန (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၄၇) သည် မန္ဒတာရ-ဝဝတ္ထာနမှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်၊ မန္ဒတာရဝဝတ္ထာန=နက်ရှိုင်းသော အသံပြင်းကျယ်သော အသံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းဟု အနက်ပေး။ ယတော သရဿ မန္ဒတရဝဝတ္ထာနံ (မန္ဒတာရဝဝတ္ထာနံ?) ဟောတိ၊ တေ ကေ္ခုနပညာသ တာနဝိသေ-သာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၄၇။

မန္ဒတာရဝိဘာဂ (ပု) [မန္ဒတာရ+ဝိဘာဂ] နက်ရှိုင်းသော အသံ, အလွန် ပြင်းကျယ်သော အသံကို ခွဲခြမ်း ဝေဘန်စိတ်ဖြာခြင်း။ ဌာနုပ္ပ-တ္တိယာ မန္ဒတာရဝိဘာဂံ ဒဿေန္တေန။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၂။

မန္ဒတိ (ကြိ) [မဒိ+အ+တိ] (၁) ချီးမွမ်း၏။ (၂) ဝမ်းမြောက်၏။ (၃) မေ့လျော့၏။ (၄) အိပ်၏။ (၅) သွား – ရောက် – ၏။ (၆) ယူတတ်၏။ (၁)တတ္ထ အညာဏီ မန္ဒတိ အညာဏဘာဝေန အပ္ပသံသိတဗ္ဗမ္ပိ ပုဂ္ဂလံ ထောမေတီတိ ပန္ဒော။ (၂) မန္ဒတိ အမောဒိ-တဗ္ဗဋ္ဌာနေပိ မောဒတီတိ မန္ဒော။ (၃) မန္ဒတိ ဒါနသီလာဒိပုညကြိယာသု ပမဇ္ဇတီတိ မန္ဒော။ (၄) မန္ဒတိ.... သဥ္ဇာတမေဒ ကုရှမာနော သုပတီတိ မန္ဒော။ (၅) (၆) မန္ဒတိ....ဂစ္ဆတိ ဂဏှာတီတိ မန္ဒော။ နီတိ၊ဓာ။၉၂။

မန္ဒတိက္ခပည (တိ) [မန္ဒာ+ တိက္ခာ+ ပညာ။ တိပဒဗဟုဗ္ဗီဟိ] ညံ့သော, ထက်သော ပညာရှိသော၊ သူ။ မန္ဒတိက္ခပညာနံ ဒိဋ္ဌိစရိ-တာနံ သုကရာနိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၃၉။ (–မူလဋီ၊၂။ ၁၄၅။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၁၁၅။)

မန္ဒတိက္ခာကာရ (ပု) [မန္ဒတိက္ခ+အာကာရ] ညံ့သော အခြင်းအရာ, ထက်သော အခြင်း အရာ။ မန္ဒတိက္ခာကာရေန တန္နိဿိတဿ စိတ္တဿ။ ဝဇိရ။၁၇၈။

မန္ဒထာမဂတ (တိ) [မန္ဒထာမ+ဂတ] နုံ့သော – ညံ့သော – အားအစွမ်းသို့ ရောက်သော။ မနောတိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ။ တံ နိရုဒ္ဓမ္ပိ အာဝဇ္ဇန-စိတ္တဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ အသမတ္ထံ မန္ဒ-ထာမဂတမေဝ ပဝတ္တမာနမ္ပိ သမ္ဘိန္နံ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ မူလဋီ၊၁။၁၃၄။)

မန္ဒဒရထ (တိ) [မန္ဒ+ဒရထ] နည်း–နုံ့–မထက်မြက်–သော ပူပန်ခြင်းရှိသော၊ ပူပန်မှုနည်းသော၊သူ။ မန္ဒကိလေသော ဟောတိ မန္ဒဒရထော မန္ဒပရိဠာဟော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၃။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၀၀။

မန္ဒဒသက (နှ) [မန္ဒ+ဒသက] (သတိပညာ) နုံ့နည်းသော–ဆယ်နှစ်–ဆယ်နှစ်အရွယ်–ဆယ်နှစ်အတွင်း။ (အသက်တစ်ရာတမ်း ပဌမဆယ်နှစ်အရွယ်ကို "မန္ဒဒသက"ဟု ခေါ်သည်။) တတ္ထ ဒသကေသု တာဝ ဝဿသတဇီဝိနော ပုဂ္ဂလဿ ပဌမာနိ ဒသဝဿာနိ မန္ဒဒသကံ နာမ၊ တဒါ ဟိ သော မန္ဒော ဟောတိ စပလော ကုမာရကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉၇။) မန္ဒတာဗာဟုလ္လေန ပဝတ္တံ ဝဿာနံ ဒသကံ မန္ဒဒသကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၀၀။

မန္ဒဒဿိ (တိ) [မန္ဒ+ဒိသ+ဏီ] နည်းသော–နုံ့သော–ဉာဏ်အမြင်ရှိသော၊ ဉာဏ်အမြင်နည်းသော၊ သူ။ အပ္ပဒဿာတိ မန္ဒဒဿိနော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂။

မန္ဒဒဿနီ (ထီ) [မန္ဒ+ဒဿန+ဤ] နူးညံ့စွာ–မခို့ဟရို့–ကြည့်တတ်သော မျက်လုံးရှိသော မိန်းမ။ မန္ဒက္ခိ၊ ဒဿန–တို့ကြည့်။

မန္ဒဒုဗ္ဗလဂဟဏိက (တိ) [မန္ဒဒုဗ္ဗလာ+ဂဟဏီ+က] နုံ့သော အားနည်းသော ဝမ်းမီးရှိသော၊ သူ။ ယထာ မဟာရာဇ ဘောဇနံ သဗ္ဗသတ္တာနံ အာယုပါလကံ ဇီဝိတရက္ခကံ ဝိသမကောဋ္ဌဿ မန္ဒဒုဗ္ဗလဂဟဏိကဿ အဝိပါကေန ဇီဝိတံ ဟရတိ။ မိလိန္ဒ။၂၅၇။

မန္ဒဒေါသ (တိ) [မန္ဒ+ဒေါသ] နုံ့သော–နည်းသော–(ကိလေသာ) အပြစ်ရှိသော။ မန္ဒဒေါသတ္တာ အပ္ပဝိပါကာ အကုသလာ သုခုမာ။ မူလဋီ၊၂။၁၃။ (–အနုဋီ၊၂။၁၈။)

မန္ဒဓန (တိ) [မန္ဒ+ဓန] နည်းသောဥစ္စာရှိသော၊ သူ။ ယေ မန္ဒဓနာ ဓေဝ ဒုဓနာ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၆၂။မန္ဒဓနာတိ အပ္ပဓနာ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၇၃။

မန္ဒဓမိတမဏိဝံသနိဂ္ဂြေါသ (ပု) [မန္ဒဓမိတမဏိဝံသ+နိဂ္ဂြေါသ] ညင်ညင်–သာသာ–မှုတ်အပ်သော ပတ္တမြားပြွေသံ။ သဒ္ဒံ မတ္တကရဝိကကောကိလ မန္ဒဓမိတ မဏိဝံသ နိဂ္ဂြေါသံ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၉။

မန္ဒဓာတုက (တိ) [မန္ဒ+ဓာတု+က] ဖြည်း–နှေး–လေးလံ–သော သဘောရှိသော၊ သူ။ ဇော၁န္ဒ–ကြည့်။

မန္ဒယ (တိ) [မန္ဒ+ယု] နည်းပါးသော၊ ကြုံလှီသော၊ ပိန်သော။ ဥပါဒါရူပံ ဘူတရူပမုခေနေဝ မန္ဒနံ ပိနနဉ္စ ဟောတီတိ အာဟ ပသာဒဏ္ဍုစ္စာဒိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၂။

မန္ဒနာဂ (ပု) [မန္ဒ+နာဂ] နူးညံ့–သိမ်မွေ့–ယဉ်ကျေး–သော ဆင်။ ယထာ စ ပါဏာပရမံ ပိယာ တေ၊ တထာ မဟာဇနေ ကုဉ္ဇရ မန္ဒနာဂ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၅၀။

မန္ဒနိဂ္ဂြေါသ (ပု) [မန္ဒ+နိဂ္ဂြေါသ] (၁) အနည်းငယ်–မကျယ်လောင်–သော အသံ။ (တိ) (၂) အနည်းငယ်–မကျယ်လောင်– သော အသံရှိသော။ (၁) ယထာ မဟာမေဃော ပဌမံ မန္ဒနိဂ္ဂြေါသေန ထနယိတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၈။ (တိ) (၂) အပ္ပနိဂ္ဂြေါသာနီတိ အဝိဘာဝိတတ္တေန နိဂ္ဂြေါသေန မန္ဒနိဂ္ဂြေါသာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။

မန္ဒနိပ္ဖတ္တိက (တိ) [မန္ဒာ+နိပ္ဖတ္တိ+က] နည်းသော ဖြစ်ထွန်းခြင်းရှိသော၊ အထွက်နည်းသော။ မန္ဒသဿ–ကြည့်။

မန္ဒနိဝရဏ (တိ) [မန္ဒ+နိဝရဏ] နည်း–နုံ့–မထက်မြက် – သော နီဝရဏရှိသော၊ သူ။ တထာ မန္ဒကိလေသော ဟောတိ မန္ဒနီဝရဏော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၅၆။

မန္ဒပစ္စတ္ထိက (တိ) [မန္ဒ+ပစ္စတ္ထိက] နည်း– အားနည်း–သော ရန်သူရှိသော။ ဠတရာနိ ....မန္ဒပစ္စတ္ထိကတ္တာ ဝေါဒါနဘာဝေန ဝုတ္တာနိတ်ဗ္ဗဒ္ဒမ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၈။

မန္ဒပည (တိ) [မန္ဒာ+ပညာ] နည်း–နုံ့–မထက်မြက်–သော ပညာရှိသော၊ ပညာမဲ့သော၊ သူ။ မန္ဒော (ဒီ၊၁။၂၅)တိ မန္ဒပညော၊ အပညသော ဝေတံ နာမံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။၁၆၀။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။) မန္ဒာ အတိက္ခာ ပညာ ယဿာတိ မန္ဒပညော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၃၃။

မန္ဒပယောဂ (တိ) [မန္ဒ+ပယောဂ] နည်းသော လုံ့လရှိသော၊ သူ။ ဒုဗ္ဗလာတိ မန္ဒပယောဂဗလေန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဝိရဟိတာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၄၇။

မန္ဒပရိယုဋ္ဌာန (တိ) [မန္ဒ+ပရိယုဋ္ဌာန] နည်း– အားနည်း–သော ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းရှိသော၊ သူ။ ပဌမံ ဥပ္ပန္နပရိဝိတက္ကာသ မန္ဒပရိယုဋ္ဌာနတာယ ဒေဝဒတ္တဿ တသ္မိံ ခဏေ ဈာနပရိဟာနိ နာဟောသိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၅၃။

မန္ဒပရိဠာဟ (တိ) [မန္ဒ+ပရိဠာဟ] နည်း–နုံ့–မထက်မြက်–သော ပူလောင်ခြင်းရှိသော၊ ပူပန်မှုနည်းသော၊ သူ။ မန္ဒဒရထ–ကြည့်။

မန္ဒပ္ပဝတ္တ (တိ) [မန္ဒ+ပဝတ္တ] နုံ့သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ မရဏာသန္နဝိထိယံ ပနေတ္ထ မန္ဒပ္ပဝတ္တာနိ ပဉ္စေဝ ဇဝနာနိ ပါဋိကင်ခိတဗ္ဗာနိ။ သင်္ဂဟ၊၅။၇၂။ မန္ဒပ္ပဝတ္တာနီတိ ကမ္မဒုဗ္ဗလဘာဝေန ဝတ္ထုဒုဗ္ဗလဘာဝေန စ မန္ဒံ ဟုတွာ ပဝတ္တာနိ။ ပရမတ္ထဒီပနီ။၂၆၂။ (–ဝိဘာဝိနီ။ ၁၉၀။)

မန္ဒပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [မန္ဒာ+ပဝတ္တိ] နုံ့သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ခြင်း၊ မိုရာဝတ္ထုရုပ်၏ အားနည်းခြင်း။ မန္ဒပ္ပဝတ္တိယ (သင်္ဂဟ၊၄။၃၂)တ္တိ....မန္ဒံ ဟုတွာ ပဝတ္တိယံ။ ဝိဘာဝိနီ။၁၅၅။ (–ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၁၇၅။)

မန္ဒပါရိပန္ထက (တိ) [မန္ဒ+ပါရိပန္ထက]အားနည်းသော ဘေးရန်ရှိသော။ ဝေ ဝတ္တဘေဒမတ္တေန....ဟောတိ မန္ဒပါရိပန္ထကတ္တာ။ မူလဋီ၊၃။၃၂။

မန္ဒပုည (တိ) [မန္ဒ+ပုည] နည်းသောဘုန်းကံရှိသော၊ ဘုန်းကံနည်းသော၊ သူ။ တာနိပိ တေသံ မန္ဒပုညတာယ လာမကာနိ သဗ္ဗပစ္ဆိမာနေဝ ပါပုဏန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ မန္ဒံ ပုညံ တေသန္တိ မန္ဒပုညာ။ ပါရာ၊ယော။၂၄၃။

မန္ဒပုထုဝိလောစန (တိ) [မန္ဒပုထု+ဝိလောစန] စဉ်းငယ် – အနည်းငယ်– ကျယ်ဝန်းသော မျက်စိရှိသော၊ သူ။ ကိန္နရိမန္ဒလောစန-ကြည့်။

မန္ဒဖလ (တိ) [မန္ဒ+ဖလ] နည်းသောအကျိုးရှိသော။ မန္ဒဖလံ ဟောတီတိ အတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။

မန္ဒဗလဝဘေဒ (တိ) [မန္ဒဗလဝ+ဘေဒ] အားနည်းသော အထူး, အားကြီးသော အထူးရှိသော၊ အားနည်း အားကြီးသော အားဖြင့် ထူးခြားသော။ ပုရိမေဟိ ဒွိဟိ မန္ဒဗလဝဘေဒေါ ကောခေါဝေဝ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။

မန္ဒဗဟုဝိပါက (တိ) [မန္ဒဗဟု+ဝိပါက] နည်းသော အကျိုး၊ များသော အကျိုးရှိသော။ တာသံယေဝ စေတနာနံ မန္ဒဗဟုဝိပါကတာ ဝုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၆။ မန္ဒဗဟုဝိပါကတာတိ အပ္ပမဟာဝိပါကတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၃၀။

မန္ဒဗုဒ္ဓိ (တိ) [မန္ဒာ+ဗုဒ္ဓိ] နုံ့နှေး–ထုံထိုင်း–သော အသိဉာဏ်ရှိသော၊ ပညာနည်းသော၊ သူ။ မန္ဒဗုဒ္ဓိဟိ ဒုက္ခောဂါဟာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၇။)

မန္ဒပုဒ္ဓိက (တိ) [မန္ဒာ+ပုဒ္ဓိ+က] နုံ့နှေး–ထုံထိုင်း–သော အသိဉာဏ်ရှိသော၊ ပညာနည်းသော၊ သူ။ ဗာလော မန္ဒပုဒ္ဓိကော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ (–အနုဋီ၊၃။၄၅။)

မန္ဒဘာဂျ (တိ) [မန္ဒ+ဘာဂျ] နည်းသော ဘုန်းကံရှိသော၊ ဘုန်းကံနည်းသော၊ ဘုန်းကံမရှိသော၊ သူ။ အပ္ပပုညာတိ မန္ဒဘာဂျာ အပုညာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၆။

မန္ဒဘာဏီ (တိ) [မန္ဒ+ဘဏ+ဏီ] (၁) စကားနည်းနည်း ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ စကားနည်းသော၊ သူ။ (၂)တိုးတိုး–ဖြည်းညင်းသာယာစွာ–ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ (၁) ရာဇာ တတော ပဋ္ဌာယ ဝိရမိတွာ မန္ဒဘာဏီ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၂။(၂) အပ္ပသဒ္ဒဿ ဝိနီတော, အပ္ပသဒ္ဒတာယ မန္ဒဘာဏီတာယ ဝိနီတော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၁၂။

မန္ဒဘာဝပစ္စယ (တိ) [မန္ဒဘာဝ+ပစ္စယ] အားနည်းသည်၏ အဖြစ် ဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ဒေါမနဿန္တိ တဿေဝ မန္ဒဘာဝပစ္စယံ ဒေါမနဿံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၃။

မန္ဒဘူမိ (တိ) [မန္ဒာ+ဘူမိ] နုံ့နှေးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ရာ ဖြစ်သော အခိုက်အတန့်၊ နုံ့နှေး–ထိုင်းမှိုင်း–တွေဝေ–သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ရာ – အခိုက် အတန့် – အချိန် အခါ။ (ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇-ရက်အတွင်း ကာလကို "မန္ဒဘူမိ" ဟု ဆိုသည်။) အဋ္ဌ ပုရိသဘူမိယောတိ မန္ဒဘူမိ .... ဝဒတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။

မန္ဒမံသလောဟိတ (တိ) [မန္ဒ+မံသလောဟိတ] နည်းပါးသော အသားအသွေးရှိသော၊ သူ။ အတိကိသော ဝါ မန္ဒမံသလောဟိတော အဋ္ဌိသိရာစမ္မသရီရော ဝိယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၂။

မန္ဒမတိ (တိ) [မန္ဒာ+မတိ] နုံ့နှေး–ထုံထိုင်း–သော ပညာရှိသော၊ ပညာနည်းသော၊ သူ။ သော ဟညတိ မန္ဒမတိ၊ စောရောဝ ဂိဗ္ဗိ-ဂစ္ဆဒေ။ ဇာ၊၁။၁၇၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၆။ (–အပ၊၂။၂၄၂။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။)

မန္ဒမန္ဒ (တိ) [မန္ဒ+မန္ဒ] (၁) အလွန် ဖြည်းညင်း သိမ်မွေ့သော၊ သိမ်မွေ့လွန်းသော၊ သူ။ (ခါတွင်ထွ–ဋ္ဌ ကုပ်ချောင်းချောင်း၊ ဇာတ် မြန်မာပြန်၌ ညံ့ညံ့ပျောင်းပျောင်းဟုလည်းပြန်ဆိုသေး၏။) (၂) နည်းသည်ထက် နည်း – ကျဲသည်ထက်ကျဲ– ပါးသည်ထက် ပါး–သော၊ အလွန် နည်းပါးသော။ (၁) ကုဿယံ အစ္ဆလမ္ဗလော ဝိယ မန္ဒမန္ဒော ဝိယ ဘာကုရ္ဓိကဘာကုရ္ဓိကော ဝိယ။ ဝိ၊၁။၂၇၅။ ဝိ၊၄။၂၄၊ (–ဇာ၊၁။၆၅။ မိလိန္ဒ။၂၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။) မန္ဒမန္ဒောတိ အဘိက္ကန္တာဒိနံ အနုဒ္ဒတတာယ အတိမန္ဒော အတိသဏှောတိ ဝေ ဂဏမေဝ ဒေါသတော ဒဿေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၅။) (၂) မန္ဒမန္ဒာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ တနုကာကာရာ ဟုတွာ အဇ္ဈပဋ္ဌလမိဝ မက္ခိကာပတ္တမိဝ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၇။ (–ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄၁။) မန္ဒမန္ဒာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ....မောဟမာနာဒိနံ မုဒုတရဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၆၆။

မန္ဒမန္ဒာကာရ (ပု) [မန္ဒမန္ဒ+အာကာရ] အလွန် သိမ်မွေ့သော သူ၏ အခြင်းအရာ။ ဥတ္တာနမုခါတိ ဂူမိနာ မန္ဒမန္ဒာကာရသ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၆။

မန္ဒမာရုတ (မာလုတ) (ပု) [မန္ဒ+မာရုတ] ဖြည်းညင်းစွာ လာသော လေ၊ လေပြည် လေညင်း။ မန္ဒမာရုတစလိတရုက္ခသာခါပလ္လဝဟတ္ထေဟိ စ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၅၁။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၈။) မန္ဒမာလုတစလိတရုက္ခသာခါဝိဋပပလ္လဝဟတ္ထေဟိ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ (–ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၉၄။)

မန္ဒမာလုတေရိတ (တိ) [မန္ဒမာလုတ+ဤရိတ] လေပြည်လေညင်းကြောင့် လှုပ်ရှားသော။ မန္ဒမာလုတေရိတာယ ဃနသာခါယ သမလင်္ကတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇၂။

မန္ဒမိဂ (ပု) [မန္ဒ+မိဂ။ ထိ-၌ မန္ဒမိဂီ။ သျှ၌ မန္ဒမိဂါ ဣဝ၊ သမင်ငယ်ကဲ့သို့ဟု ပေးသည်။] ငယ်သော–နုပျိုသော–သမင်။ ကာ တိဋ္ဌသိ မန္ဒမိဂါဝလောကယံ။ ဇာ၊၂။၁၀၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၄၃၀။

မန္ဒမုစ္ဆန (တိ) [မန္ဒာ+မုစ္ဆနာ] လျော့သော–တိုးသော – အသံကို စေလွှတ်ခြင်းရှိသော၊ လျော့သော–တိုးသော–တီးခတ်သံ ရှိသော။ (ဝီဏာယ တန္တိယော အတိသိထိလာ။ ဝိ၊၃။ ၂၉၉။ ဝီဏာယ၊ စောင်း၏။ တန္တိယော၊ ညှို့(ကြိုး)တို့သည်။ အတိသိထိလာ၊ အလွန်လျော့ကုန်သည် ဖြစ်၍။ မန္ဒမုစ္ဆနာ၊ လျော့သော တိုးသော တီးခတ်သံရှိကုန်၏ဟု ပါဠိတော်၌ ထည့်ပေးလျှင် အဆင်ပြေမည်။ ဤ၌ အတိသိထိလာကို မန္ဒမုစ္ဆနာဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ စောင်းကြိုးလျော့နေသောကြောင့် တီးလိုက်သည့်အခါ လျော့သောအသံ ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အတိသိထိလာ–ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗနှင့် တထပ်တည်း ကျအောင် မန္ဒမုစ္ဆနာဟူသော သံဝဏ္ဏနာကို အနက်ပြန်ဆို၍ မရ။ ပါစိတ်၊ယော။၂၃၃-၌ မန္ဒမုစ္ဆနာကို မန္ဒေန မုစ္ဆနာဟု ဖွင့်၏။ မဟာဝါ၊ဂံ၊သစ်။၂၅၃–၌ မန္ဒမုစ္ဆနာ၊ညင်းညင်းတေ့ဝေ စေခြင်းတည်း (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ညင်းညင်းတီးခြင်းတည်း (အဓိပ္ပါယတ္ထ)ဟု ပြန်ဆို၏။ ခရမုစ္ဆိတာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၆၅)နှင့် ညီအောင် မန္ဒမုစ္ဆိတာ ဟုလည်း အချို့က ပါဠိပြင်၍ "မန္ဒမုစ္ဆိတာ၊ ပျော့ညံ့စွာ တီးအပ်ကုန်သည်"ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။) အတိသိထိလာတိ မန္ဒမုစ္ဆနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄၊ သာရတ္ထ၊၃။၂၉၁။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၈၂။

မန္ဒယတိ (ကြိ) [မဒိ+ဏယ+တိ] ပျက်စီးစေတတ်၏၊ ဖျက်ဆီး၏။ ပုစိ ဝုစ္စတေ ကုဋ္ဌာ၊ တေ မန္ဒယတိ နာသယတီတိ ပုစိမန္ဒော။ ဝဇိရ။၃၇။ ပုစိမန္ဒ-လည်းကြည့်။

မန္ဒရ (ပု) [မန္ဒ+အရ။ မောဂ်၊၇။၁၅၉။ မန္ဒ+ရ။ ခါန်၊ဋီ။၆၀၆။ မဒိ+အရ။ ထောမ။] နေဝင်တောင်။ မန္ဒရော ပရသေလောတ္ထော။ ခါန်။ ၆၀၆။

မန္ဒရတ္တ (တိ) [မန္ဒ+ရတ္တ] (၁)စဉ်းငယ်–အနည်းငယ်–နီသော။ (၂) စဉ်းငယ်ဖျော့တော့သော အဆင်းရှိသော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော။ (၁) မန္ဒရတ္တံ သိန္ဒုဝါရကရဝီရမကုဋ္ဌသမာနံ မဉ္ဇိဋ္ဌကံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၀။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၄၄။) (၂) မဟာနာမရင်္ဂရတ္တ–ကြည့်။

မန္ဒရတ္တကာလ (ပု) [မန္ဒရတ္တ+ကာလ] စဉ်းငယ်–အနည်းငယ်–နီသောအခါကာလ။ ဃနရတ္တကာလေ ပဝတ္တရူပံ မန္ဒရတ္တကာလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၆၁။

မန္ဒရတ္တရင်္ဂ (နု) [မန္ဒရတ္တ+ရင်္ဂ] စဉ်းငယ်–အနည်းငယ်–နီသောဆိုးရည်။ မဉ္ဇိဋ္ဌကတ္ထာယ ဥပသံဟရန္တော ကဏဝီရပုပ္ဖသဒိသေ မန္ဒရတ္တရင်္ဂေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ ရဇန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ရင်္ဂံ .... မဟာရဇနလောဒ္ဒကန္ဒုလာဒိကေ မန္ဒရတ္တရင်္ဂေ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၉၉။

မန္ဒရတ္တဋ္ဌာန (နု) [မန္ဒရတ္တ + ဌာန] စဉ်းငယ် –အနည်းငယ်–နီသောအရပ်။ ဟတ္ထတလပါဒတလာဒီဟိ မန္ဒရတ္တဋ္ဌာနေဟိ မဉ္ဇိဋ္ဌရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။

မန္ဒရတ္တဝဏ္ဏ (တိ) [မန္ဒရတ္တ+ဝဏ္ဏ] စဉ်းငယ်–အနည်းငယ်–နီသော အဆင်းရှိသော။ မဉ္ဇိဋ္ဌာနန္တိ မန္ဒရတ္တဝဏ္ဏာနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။

ပန္ဒလောစန (တိ) [မန္ဒ+လောစန] နူးညံ့သိမ်မွေ့စွာ –မခို့တရို့ – ကြည့်လေ့ရှိသော၊

သူ။ မန္ဒလောစနေ (ဒီ၊ ၂။ ၂၁၃)တိ ဣတ္ထိယော န တိခိဏံ နိဇ္ဈာယန္တိ မန္ဒံ အာလောစေန္တိ ဩလောကေန္တိ၊ တသ္မာ "မန္ဒလောစနာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၅။ မန္ဒန္တိ မုဒု သိနိဒ္ဓံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၄၉။

မန္ဒဝန္တု (တိ) [မန္ဒ+ဝန္တု။ ထီ-၌ မန္ဒဝတီ။] နက်ရှိုင်းသော အသံရှိသော၊ သူ။ ဘောကာ မန္ဒဝတီ ပနာဒယန္တိ။ ထေရ။၇၃။ မန္ဒဝတီ ဘာရဝတိယော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂။

မန္ဒဝလာဟက (ပု) [မန္ဒ+ဝလာဟက] မန္ဒဝလာဟကနတ်။ (ဝါတဝလာဟကနတ်=လေလာခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သောနတ်၊ အဗ္ဘဝလာဟကနတ်=တိမ်လွှာကို ထိုမှ ဤမှ သွားစေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောနတ်၊ ဥဏှဝလာဟကနတ်=ပူသော ဥတုကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောနတ်၊ ဤနတ်သုံးဦးတို့ကို "မန္ဒဝလာဟကနတ်"ဟု ခေါ်သည်။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၄၂။) အာဂုံ မန္ဒဝလာဟကာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၈)တိ ဝါတဝလာဟကာ,အဗ္ဘဝလာဟကာ, ဥဏှဝလာဟကာ စေတေ သဗ္ဗေပိ ဝလာဟကာယိကာ "မန္ဒဝလာဟကာ" နာမ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၃။

မန္ဒဝါတ (ပု) [မန္ဒ+ဝါတ] အားနည်းစွာ-ဖြည်းညင်း သာယာစွာ - တိုက်ခတ်သော လေ၊ လေပြည် လေညင်း။ အပရော အဆေကော မန္ဒဝါတေ လက်ာရံ ဩရောပေန္တော နာဝံ တတ္တော ဌပေတိ။ ပိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၀။ (-ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၀။)

မန္ဒဝါတေရိတ (တိ) [မန္ဒဝါတ+ဤရိတ] လေပြည် လေညင်းသည် လှုပ်ရှားစေအပ်သော။ ယဿ မန္ဒဝါတေရိတဿ ပဥ္စင်္ဂိကဿေဝ တူရိယဿ မဓုရသဒ္ဒေါ နိဂ္ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၀။ (-မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၆၉။) (အဋ္ဌသာ - သျှ၌ "မန္ဒဝါတပဟာရိတဿ"ဟု ရှိသည်။)

မန္ဒဝိပဿက (တိ) [မန္ဒ+ဝိပဿက] ရှုမှတ်ပွားများမှုနည်းပါးသော၊ သူ။ တတ္ထ ယေ သတ္တာ တဏှာသယော ဇနာ၊ တေ အဗ္ဗောသာနဗဟုလာ မန္ဒဝိပဿကာ။ ပေဋ္ဋကော။၃၂၈။

မန္ဒဝီရိယ (တိ) [မန္ဒ+ဝီရိယ] နုံ-နည်း-လျော့-သော ဝီရိယရှိသော၊ သူ။ ဗလဝသမာဓိ ပန မန္ဒဝီရိယံ သမာဓိဿ ကောသဇ္ဇပက္ခတ္တာ ကောသဇ္ဇံ အဘိဘဝတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၄။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၄၁၇။)

မန္ဒဝုဋ္ဌိကာလ (ပု) [မန္ဒ+ဝုဋ္ဌိကာလ] နည်းသော မိုးရွာခြင်းရှိသောအခါ၊ မိုးနည်းသောအခါ။ မန္ဒဝုဋ္ဌိကာလေ ထလေ ခေတ္တေ ဝပန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။၃၈၁။

မန္ဒဝေဂ (တိ) [မန္ဒ+ဝေဂ] နည်းသောအဟုန်ရှိသော၊ သူ။ သော ပပ္ပရသံ ဂဏှန္တော မန္ဒဝေဂေါ ဟုတွာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၃၄၁။

မန္ဒဝေဝိတ (တိ) [မန္ဒ+ဝေဝိတ] အနည်းငယ်တုန်လှုပ်ခြင်းရှိသော၊ အနည်းငယ်တုန်လှုပ်သော၊ သူ။ သုပ္ပါဒပင္ကနုဝရံ၊ သမ္ပတ္တော မန္ဒဝေဝိတော။ အပ၊ ၂။၁၂၈။ (သီ-မူ၌ မန္ဒမေဓိက, သျာ-မူ၌ မန္ဒဝေဒိက, က-မူ၌ မန္ဒဝေရက-ဟု ရှိ၏။)

မန္ဒသဒ္ဒ (တိ) { မန္ဒ+သဒ္ဒ] အနည်းငယ်-မကျယ်လောင်-သော အသံရှိသော။ မန္ဒသဒ္ဒါနိ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၇)တိ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါဘာဝတော ဝဲနုသဒ္ဒါနိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၅။

မန္ဒသဒ္ဓ (တိ) [မန္ဒ+သဒ္ဓါ] နုံ-နည်း-သော သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ သူ။ ဗလဝပညော မန္ဒသဒ္ဓေါ ကေရာဋိကပက္ခံ ဘဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၇၊ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၅၊ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၃။

မန္ဒသပ္ပိ (န) [မန္ဒ+သပ္ပိ] အနည်းငယ်သော ထောပတ်။ အတ္တနာ မန္ဒသပ္ပိနာ ထောက-မေဝ ဘုဥ္ဇိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။

မန္ဒသမာဓိ (တိ) [မန္ဒ+သမာဓိ]နုံ့-နည်း-သော သမာဓိရှိသော၊သူ။ ဗလဝဝီရိယံ မန္ဒသမာဓိံ ဝီရိယာသာ ဥဒ္ဓစ္စပက္ခတ္တာ ဥဒ္ဓစ္စံ အဘိဘဝတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၂၆။ သာရတ္ထ၊၂။၂၂၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၉၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။)

မန္ဒသမ္ဘာဟန (န) [မန္ဒ+သမ္ဘာဟန] အနည်းငယ် ဆုပ်နယ်ခြင်း။ ခုဒ္ဒကသမ္ဘာဟန-ကြည့်။

မန္ဒသဿ (တိ) [မန္ဒ + သဿ] နည်းသော-အထွက်နည်းသော - ကောက်စပါးရှိသော။ အာမ မဟာရာဇ ဣမသ္မိံ ဝါရေ ခေတ္တာနိ မန္ဒသဿာနိ အဟေသုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၃။ မန္ဒသဿာနီတိ မန္ဒနိပ္ဖတ္တိကာနိ သဿာနိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၇။

မန္ဒသိဒ္ဓိ (တိ) [မန္ဒာ+သိဒ္ဓိ] နည်းသော အကျိုးပြီးစီးခြင်းရှိသော။ အပ္ပသိဒ္ဓိကန္တိ မန္ဒသိဒ္ဓိံ ဝိနာသဗဟုလံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅။

မန္ဒသီတဇရ (ပု) [မန္ဒ+သီတဇရ] နူးညံ့သော-နုံ့သော-အအေးကြောင့်ဖြစ်သော အဖျားရောဂါ၊ အနည်းငယ် အအေးမိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အဖျားရောဂါ။ မန္ဒသီတဇရော-(သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆)တိ မုဒုကော သီတဇရော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၅။

မန္ဒဿရ (တိ) [မန္ဒ+သရ] နုံ့-ညံ့-အနည်းငယ် -မကျယ်လောင်-သော အသံရှိသော၊ သူ။ ဣတရော မန္ဒဿရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၆။

မန္ဒဿာဒ (တိ) [မန္ဒ+အဿာဒ] နည်းသော သာယာဖွယ်ရှိသော၊ သာယာဖွယ် နည်းပါးသော။ န မဟဿာဒန္တိ ယမ္ဟိဿာ ဖလံ ဟောတိ၊ တဿာ အဿာဒေါ န မဟာ ဟောတိ မန္ဒဿာဒံ န မဓုရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၉။

မန္ဒဟသိတ (န) [မန္ဒ+ဟသိတ] အနည်းငယ်-စဉ်းငယ်-ပြုံးရယ်ခြင်း။သိတံ ပါတွာကာသီတိ မန္ဒဟသိတံ ပါတု အကာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၁၅၊၄၉၃။) ဤသကံ ဟသိတံ သိတန္တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ "မန္ဒဟသိတ"န္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၉၂။ (-မ၊ဋီ၊ ၃။၁၃၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၈၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၅၄။)

မန္ဒဟာသ (ပု) [မန္ဒ+ဟာသ] အနည်းငယ်-စဉ်းငယ်-ပြုံးရယ်ခြင်း။ ကဒါစိ မန္ဒဟာသော ဘဝေယျ။ သာရတ္ထ၊၂။၈၄။

မန္ဒာကိနီတီရ (န) [မန္ဒာကိနီ+တီရ] မန္ဒာကိနီ ကမ်းပါး။ ထေရော...မန္ဒာကိနီတီရံ ဂတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ (-သံ၊ဋီ၊၁။၂၉၂။)

မန္ဒာကိနီ(နိ) ဒဟ (ပု) [မန္ဒာကိနီ + ဒဟ] မန္ဒာကိနီအိုင်။ မန္ဒာကိနိဒဟော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ မန္ဒာကိနိဒဟော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။

မန္ဒာကိနီပေါက္ခရဏီ(ထီ)[မန္ဒာကိနီ+ပေါက္ခရဏီ] မန္ဒာကိနီရေကန်။ ဆဒ္ဒန္တဘဝေ မန္ဒာကိနီ-ပေါက္ခရဏိယာ တီရေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။

မန္ဒာကိနီ (ထီ) [မန္ဒ+အက+ဏီ+ဣနီ။ ဖြည်းဖြည်းကောက်ကွေ့ သွားတတ်သောကြောင့် မန္ဒာကိနီဟု ခေါ်သည်။ ဓာန်။၂၇-၌ နတ်မြစ်ဟုလည်းကောင်း၊ ၆၇၉-၌ မန္ဒာကိနီအိုင်ဟုလည်းကောင်း ပြန်ဆို၏။] (၁) မန္ဒာကိနီ-အိုင်-ရေကန်။ (ထိုအိုင်သည် ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း၏ နေရာဌာန၌ တည်ရှိ၏။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၉၂။ ယူဇနာ-၅၀ ရှိသည်။ ထိုအိုင်၏ အလယ် ၂၅-ယူဇနာ အတွင်း၌ မှော်, ရေညှိများ မရှိ။ ဖလ်အဆင်းကဲ့သို့ ကြည်လင်သော ရေသာရှိသည်။ ထိုရေပြင်၏ အပြင်ဘက် ခါးပမာဏ(သံ၊ဋ္ဌ)ဆင်ခါးပမာဏ (သာရတ္ထ)မျှ ရှိသော ဌာန၌ ယူဇနာ ဝက်ခန့် ကျယ်ပြန့်သော ကြာဖြူတောသည်

ထိုအိုင်ကို ဝန်းရံလျက် တည်ရှိ၏။ သံ၊၄၊၁။ ၂၅၇။ သာရတ္ထ၊၁။၁၅၈။ အကျယ်ကို မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ အတွဲ-၆၊ ပ-ပိုင်း ၃၃-ကြည့်။) (၂) မန္ဒာကိနီဆင်။ (၁) မန္ဒာကိနိယာ ပေါက္ခရဏိယာ တီရေ ပါတုရဟောသိ။ ဝိ၊၃။ ၃၁၀။ (–အံ၊၂။၄၇၄။) (၂) မန္ဒာကိနီ ဥပေါသထော။ ဒီ၊၄၊၂။၁၆၄။

မန္ဒာဝိမတ္တဗျသနိစ္ဆာ (တိ) [မန္ဒာဝိမတ္တဗျသန+ဣစ္ဆာ] နည်းသော ဥစ္စာပျက်စီးခြင်းကို အလိုရှိခြင်း, လွန်ကဲများပြားသော ဥစ္စာပျက်စီးခြင်းကို အလိုရှိခြင်း။ (သျှ၊၄။ ၂၁၆-၌ နူးညံ့သော ပျက်စီးခြင်း၌ အလို, လွန်သော အတိုင်း အရှည်ရှိသော ပျက်စီးခြင်း၌ အလိုဟု ပြန်ဆို၏။) မန္ဒာဝိမတ္တဗျသနိစ္ဆာဝသေန စ။ မူလဋီ၊၂။၁၀၉။

မန္ဒာမုခိသတ (န) [မန္ဒာမုခိ+သတ] တစ်ရာသော–အရာသော– မီးလင်းဖို၊ မီးလင်းဖို–တစ်ရာ–အရာ။ ပဉ္စမတ္တာနိ မန္ဒာမုခိသတာနိ အဘိနိမ္မိနိ။ ဝိ၊၃။၄၁။ အပ၊၄၊၂။၂၀၄။ (–၂၀၆။)

မန္ဒာမုခိ (ထီ) [မန္ဒ+အာ+မုခ+ဤ။ မန္ဒ+မုခ+ဤ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၁၁။] မီးမယ်ဖျူး၊ မီးအိုးကင်း၊မီးလင်းဖို။ (ပါစိတ်၊ယော။၂၁၁-၌ မန္ဒ-သဒ္ဒါ ဟီန အနက် ကြံ၍ မျက်နှာဝ ကျယ်သည့် အကြည့်ရဆိုးသော အိုးဟု ဆို၏။ မဟာဝါဘာသာဋီကာ၌ မန္ဒသဒ္ဒါ အနည်းငယ် (အကျဉ်း) အနက်ဟော ကြံ၍ မျက်နှာဝ ကျဉ်းသော အိုးဟု ဆို၏။) မန္ဒာမုခိယော နိမ္မိတာ။ ဝိ၊၃။၄၁။ အပ၊၄၊၂။၂၀၄။ (–ဝိမာန၊၄။၁၃၄။မဋီ၊၂။၁၄။) မန္ဒာမုခိယောတိ အင်္ဂါဘာဇနာနိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊၄၊၃။၂၅၃။ ဝိတ္ထိဏ္ဏ-မုခတ္တာ မန္ဒံ ဟီနံ အတိမုခမေတာသန္တိ ဝစနတ္ထေန အင်္ဂါကပါလာ "မန္ဒမုခိယော"တိ အာဟ "အင်္ဂါဘာဇနာနိ ဝုစ္စန္တိ"တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။၂၁၁။

မန္ဒာယတ္တ (တိ) [မန္ဒ+အာယ+အတ္တ] ဖြည်းနှေးသည်ကို ပြုတတ်သော။ နေဝ ဒန္ဒာယန္တေ-နာတိ န မန္ဒာယန္တေန။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၆၀။

မန္ဒာယုက (တိ) [မန္ဒ + အာယု + က] နည်းသော အသက်ရှိသော (ပသာဒရုပ်)။ (အတိမဟန္တာရုံဝီထိ၌ အလုံးစုံသောစိတ်တို့၏ ခဏတိုင်းမှာပင် စက္ခုပသာဒရှိသော်လည်း စက္ခုဝိညာဉ် ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် မှီသော စက္ခုပသာဒတို့ကို ပြလို၍ စိက္ခုဝိညာဉ်မဖြစ်မီ ခဏငယ် ၄၉-ချက် ရေတွက်သည်။ ထို ၄၉ ချက်သော ခဏငယ်၌ ရှိသော စက္ခုပသာဒ ၄၉-ချက်လုံးကို စက္ခုဝိညာဉ် မှီသလော ဟူသော် အတီတဘဝင်မဖြစ်မီ ဖြစ်သော ၃၇-ချက်သော စက္ခုပသာဒသည် အတီတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော ရူပါရုံအောက် အသက်တိုခြင်းကြောင့် မန္ဒာယုကမည်၏။ ထို မန္ဒာယုကဖြစ်သောစက္ခုပသာဒတို့ကို စက္ခုဝိညာဉ် မမှီ၊ အတီတဘဝင်၏ ဌီမှ စ၍ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ဘင်တိုင်အောင် ၁၁-ချက်သော ခဏ၌ရှိသော စက္ခုပသာဒသည် အတီတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော ရူပါရုံထက် အသက်ရှည်ခြင်းကြောင့် အမန္ဒာယုက မည်၏။ ထို အမန္ဒာယုကဖြစ်သော စက္ခုပသာဒတို့ကိုလည်း စက္ခုဝိညာဉ် မမှီ။ အတီတဘဝင်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ဖြစ်သော စက္ခုပသာဒသည် အတီတဘဝင်၏ ဥပါဒ်နှင့် ပြိုင်သော ရူပါရုံနှင့် မျှသော အသက်ရှိခြင်းကြောင့် မဇ္ဈိမာယုက မည်၏။ ထို မဇ္ဈိမာယုက ဖြစ်သော စက္ခုပသာဒကိုသာလျှင် စက္ခုဝိညာဉ် မှီသည်။ မဟန္တာရုံ ၂-ဝီထိ ပရိတ္တာရုံ ၆-ဝီထိတို့၌ မန္ဒာယုက ၃-ခုစီ အစဉ်အတိုင်း လျော့၍ ၃၄၊၃၃၊၂၈၊၂၅၊၂၁၊၁၉၊၁၆၊၁၃-ဟူ၍ မှတ်။ အမန္ဒာယုကမှာ ၃-ခုစီ အစဉ်အတိုင်း တိုး၍ ၁၄၊၁၇၊၂၀၊၂၃၊၂၆၊၂၉၊၃၂၊၃၅–ဟု မှတ်။ မဇ္ဈိမာယုကမှာ အဆုတ် အတိုး မရှိ။ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သော အတီတဘဝင်၏ ဥပါဒ် ခဏ၌ ဖြစ်သော စက္ခုပသာဒ အစုကိုသာ

အမြဲမှတ်၊ မန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုက, အမန္ဒာယုက သုံးပါးကို ပေါင်းသော် ၄၉-ချက် စက္ခုပသာဒ ရသည်။ ဤအတူ သောတဒွါရဝိထိ, ဃာနဒွါရဝိထိ, ဇိဝှါဒွါရဝိထိ, ကာယဒွါရဝိထိ တို့၌ မန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုက, အမန္ဒာယုက သုံးပါးစီ ဝေဘန်ရမည်။ ဆင်တဲ သင်္ဂြိုဟ် အကောက်၊ နှာ။၇၀။

အတီတဘဝင် ဥပါဒ်အခိုက်၌ အာရုံဖြစ်သော ရူပါရုံ့အာရုံအထင်ခံသော စက္ခုပသာဒ ၂-ပါးသည် အတူပြိုင်၍ ဥပါဒ်၏၊ ဒုတိယတဒါရုံ၏ ဘင်ခဏ၌ ဆိုပြီးသော ရူပါရုံနှင့် ပသာဒ ၂-ပါးသည်ပြိုင်၍ချုပ်၏၊ ထို့ကြောင့် အတီတဘဝင်နှင့်အတူ ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခုပသာဒသည် ရူပါရုံနှင့်မျှသောအသက်ရှိသောကြောင့် မဇ္ဈိမာယုကမည်၏။ စက္ခုဝိညာဉ် ဥပါဒ်ဆဲ၌ ၌ိအနေအားဖြင့်ရှိသော၄၉-ချက်သော စက္ခုပသာဒတို့အနက် အတီတဘဝင်၏ ရှေ့ တေရသမဘဝင်၏ ဘင်ခဏ၌ ဥပါဒ်သော ပသာဒ တိုင်အောင် ၃၇-ချက်သော ပသာဒစုသည် ဒုတိယတဒါရုံနှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်သော ရူပါရုံနှင့် အသက်မတူဘဲ ဤရူပါရုံအောက် တိုသော နုံ့သော အသက်ရှိသောကြောင့် မန္ဒာယုက မည်၏၊ အတီတဘဝင်၏ ၌ိမှစ၍ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ဘင်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ပသာဒတိုင် အောင်သော ၁၁-ခုသော ပသာဒစုသည် ရူပါရုံနှင့် အသက်မမျှ ဒုတိယတဒါရုံနောက် ကျသော ဘဝင်တို့၏ အခိုက်မှာမှချုပ်သဖြင့် ရူပါရုံထက် ရှည်သော အသက်ရှိသောကြောင့် အမန္ဒာယုကမည်၏၊ ထို ၃-ပါးတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုက ပသာဒကိုသာ စက္ခုဝိညာဉ်မှီ၏။ ဝိထိမဉ္ဇရီကျမ်း။ ၃၀-၁။ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ပဉ္စာရုံတို့နှင့် တကွဖြစ်သော, ပဉ္စာရုံတို့သည် ထိခိုက်အပ်သော ပဉ္စပသာဒတို့သည် မဇ္ဈိမာယုကတို့မည်ကုန်၏၊ အာရုံနှင့် ပသာဒတို့ မထိခိုက်မိ ဖြစ်နှင့်သော ပဉ္စပသာဒတို့သည် မန္ဒာယုကတို့မည်ကုန်၏၊ အာရုံနှင့်ပသာဒတို့ထိခိုက် ပြီးနောက်၌ ဖြစ်ကြသော ပဉ္စပသာဒတို့သည် အမန္ဒာယုကတို့မည်ကုန်၏။ မသိမဋ္ဌ။၁။၄၄၇-၉။)တတော ပုဗ္ဗေ ဌိတိက္ခဏေ ဥပ္ပန္နာ တေဝီသတိ စက္ခုပသာဒါနိ မန္ဒာယုကာနိ။ သခေ်ပ၊ဋီ။၂၄၇။ (-အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဒီပနီ။၁၄၄။) တတော ပုရိမက္ခဏေသု ဥပ္ပန္နာ သတ္တတိံသ စက္ခာဒိပဉ္စပ္ပသာဒါ မန္ဒာယုကာ နာမ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၄၄၇-၈။ (-အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဒီပနီ။၁၄၄။ ပဲရမတ္ထဒီပနီ။ ၁၅၉။ အနုဒီပနီ။၁၂၇။)

မန္ဒာရ (ပု) [မဒိ+အာရ] ထင်ရှားပန်းပင် (မူသျှ)။ ပင်လယ်ကသစ်၊ တောင်ကသစ်၊ သခွတ်ပင် (ဓာန်၊ဋီ၊သျှ)။ မန္ဒန္တေ မောဒန္တေ ဒေဝါ အနေနာတိ မန္ဒာရော။ ဓာန်၊ဋီ။၂၈။

မန္ဒာရက (ပု) [မန္ဒာရ+က] ထင်ရှားပန်းပင်။ မန္ဒာရကေဟိ သဉ္ဆန္နာ၊ ပဒုမုပ္ပလကေဟိ စ။ အပ၊၂။၁၆၉။

မန္ဒာရဝ (ပု) [မန္ဒာရ+အ။ သက္ကတ၌ မန္ဒာရက မန္ဒာရဝ, မန္ဒာရ သုံးပုဒ်ကို ပရိယာယ်တူပြသည်။] ထင်ရှားပန်းပင်၊ မန္ဒာရဝပန်း (အဋ္ဌသာ၊သျှ)။ မန္ဒာရဝါနံ ပုပ္ဖါနံ၊ မာလံ ဓာရေယသိ မုဒ္ဓနိ။ ဝိမာန။၂၆။ (-ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။)

မန္ဒာရဝပုပ္ဖ (နပုံ) [မန္ဒာရဝ+ပုပ္ဖ] ထင်ရှားပန်း၊ မန္ဒာရဝပန်း။ တေန ခေါ ပန သမယေန အညတရော အာဇီဝကော ကုသိနာရာယ မန္ဒာရဝပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပါဝံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၄၇၀။ ဒီ၊၂။၁၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။၄၃။ မန္ဒာရဝပုပ္ဖံ ဂဟေတွာတိ မဟာပါတိပ္ပမာဏံ ပုပ္ဖံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ မန္ဒာရဝပုပ္ဖံ ဂဟေတွာတိ မဟာစာဋိပ္ပမာဏံ ပုပ္ဖံ အာဂန္တုကဒဏ္ဍကေ ဌပေတွာ ဆတ္တံ ဝိယ ဂဟေတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၄၆။

မန္ဒာရဝပုပ္ဖစ္ဆတ္တ (န) [မန္ဒာရဝပုပ္ဖ+ဆတ္တ] ထင်ရှား ပန်းထီး၊ မန္ဒာရဝပန်းထီး။ မန္ဒာရဝပုပ္ဖ-စ္ဆတ္တံ အာကာသေ ဓာရိတ္ဝာ သတ္တာဟံ ပူဇေသိ။ အဘိ၊ ၄၊၁။၆၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။

မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇက (ပု) [မန္ဒာရဝပုပ္ဖ+ပူဇက] ထင်ရှား ပန်း– မန္ဒာရဝပန်း–ဖြင့် ပူဇော်သော၊ သူ။အာယသ္မာ မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။ ၁၉၇။

မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရ (ပု) [မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇက+ထေရ] မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကမထေရ်။ အာယသ္မ-တော မန္ဒာရဝပုပ္ဖပူဇကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။

မန္ဒာရဝပုပ္ဖိယ (ပု) [မန္ဒာရဝပုပ္ဖ+ဣယ] ထင်ရှားပန်း–မန္ဒာရဝပန်း–ဖြင့်ပူဇော်သော၊သူ။ အာယသ္မာ မန္ဒာရဝပုပ္ဖိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။ ၃၃၀။

မန္ဒာရဝရုက္ခသမ္ဘူတ (တိ) [မန္ဒာရဝရုက္ခ + သမ္ဘူတ] ထင်ရှားပန်းပင်–မန္ဒာရဝပန်းပင်–မှ ဖြစ်သော။ မန္ဒာရဝရုက္ခသမ္ဘူတတာယ မန္ဒာရဝါနံ ပုပ္ဖါနံ မာလံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၉။

မန္ဒာလက (ပု) [မန္ဒာရ+ဏ၊ ရ-ကို လ-ပြု။] (၁) ထင်ရှားပန်းပင်။ (၂) ယင်ပေါင်ဌက်။ (၃) ဟင်းရွက်ပင် (အဋ္ဌသာလိနီ)။ (၁) မန္ဒာလကေဟိ သဉ္ဆန္နာ။ အပ၊၁။၁၉။ ဇာ၊၁။ ၃၀၁။ (၂) မန္ဒာလကာ ဧလေကေဠု၊ ဘင္ဂုရ-တိတ္တိရနာမကာ။ ဇာ၊၂။၃၄၇။ မန္ဒာလကာ စေဝါ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၆)တိ ဝေနာမကာ သကုဏာ စေဝ၊ ယေ လောကေ "ယင်ပေါင်" တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၃။ နေ–ဝမ်း။ (၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မန္ဒာလကမူလ (န) [မန္ဒာလက+မူလ] ဟင်းရွက်မြစ်။ မန္ဒာလကမူလာနိ ခနိတ္ဝာ ကဓိတ္ဝာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။

မန္ဒာဟာရ (တိ) [မန္ဒ+အာဟာရ] နည်းသော အစာအာဟာရရှိသော၊သူ။ အပ္ပါဟာရော တိ မန္ဒာဟာရော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။

မန္ဒိန္ဒြိယ (တိ) [မန္ဒ+ဣန္ဒြိယ] နုသော ဣန္ဒြေ ရှိသော၊ သူ။ မန္ဒိန္ဒြိယတာယ ဟိ မန္ဒော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၉။

မန္ဒိယ (ပု၊န) [မန္ဒ+ဏိယ။ မောဂ်၊၄။၅၉။] (ပု) (၁) မန္ဒိယ နတ်စစ်သူကြီး။ (န) (၂) မိုက်မဲ–တွေဝေ–သူ၏ အဖြစ်၊ မိုက်မဲ–တွေဝေ–ခြင်း။ (၃) ငယ်–နု–သည်၏ အဖြစ်။ (ပု)(၁) ဟိရိ နေတ္တိ စ မန္ဒိယော။ဒီ၊၃။၁၆၅။ (–ဒီ ဋ္ဌ၊၃။၁၅၂။) (န)(၂) ပဿ ကဏှာ မန္ဒိယံ။ ဒီ၊၂။၂၀၉။ (–သံ၊၁။၁၁၂။) ပဿ ကဏှာ မန္ဒိယန္တိ ကာဠကဿ မာရဿ ဗာလ-ဘာဝံ ပဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ မန္ဒိယံ ဝုစ္စတိ အဝိဇ္ဇာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၁။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ နေတ္တိ၊ဝိ။၆၉။) (၃) မန္ဒိယာ(ဇာ၊၁။၉၉)တိ မန္ဒိဘာဝေန တရုဏတာယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။

မန္ဒိရ (န) [မန္ဒ+ကိရ။ မောဂ်၊၇။၁၄၉။ မန္ဒ+ဣရ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၂၀၆။] (၁) ပြည်၊ တိုင်းပြည်။ (၂) အိမ်၊ နန်းတော်။ (က) မြင်းဇောင်း။ (၁) သေတဗျံ ကုသိနာရဉ္စ မန္ဒိရံ။ သုတ္တနိ။၄၃၂။ စူဠနိ။၄။ (၂) မန္ဒိရေ(ဇာ၊ ၂။၂၇ဂ)တိ မန္ဒိရံ၊ ဘဝနန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၆ဂ။ သကံ မန္ဒိရ (ဇာ၊၂။၁၃၅)န္တိ ရာဇ-မာနိဝေသနံ ဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၉။ (က) မန္ဒိရ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄)န္တိ အဿသာလံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၄၂၇။

မန္ဒိရနာဂဘဝန (န) [မန္ဒိရ+နာဂဘဝန] မန္ဒိရမည်သော နဂါးပြည်။ မန္ဒိရနာဂဘဝနေသု သာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆၁။

မန္ဒိဘာဝ (ပု)[မန္ဒ+ဘာဝ။ ဤ-လာ၊နိရုတ္တိ၊နွာ။ ၄၀။] (၁) နည်းသည်၏အဖြစ်။ (၂) ငယ်–နု–သည်၏အဖြစ်။ (၁)ပဟူတဿ မန္ဒိဘာဝေါပိ

ဟိ လောကေ ခယောတိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၃။ (၂) မန္ဒိယ (၃)ကြည့်။

မန္ဒိဘာဝက္ခယ (ပု) [မန္ဒိဘာဝ+ခယ]နည်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ကုန်ခန်းခြင်း၊ အနည်းငယ်ကျန်ရှိနေသေးခြင်း။ နယိဒံ မန္ဒိဘာဝက္ခယဝသေန ခယဓမ္မံ၊ ကေဝလံ ဝိဂမနပကာသိနံ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။

မန္ဒိဘူတ (တိ) [မန္ဒ+ဘူတ။ ဤ-လာ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၄၀။] (၁) နည်းသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ နည်းသော။ (သျှ–၌ နုန့်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်လတ်သော်ဟု ဆို၏။) (၂) နှေး–နုန့်–ညံ့–အားနည်း–သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အားနည်းသော။ (၁) ယမ္ပိ စ မန္ဒိဘူတေ ပက္ကဂဏ္ဍော ဝိယ ပူတိကုက္ကုဋဏ္ဍမိဝ စ ဥဒရံ ပရမဇေဂုစ္ဆံ ကုဏပဂန္ဓံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၂။ (–ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၂။၇၂၊ ၃၁၁။ ဝဇီရ။၁၄၇။) (၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မန္ဒိဘူတဝေဂ (တိ) [မန္ဒိဘူတ+ဝေဂ]နှေး–နုန့်–ညံ့–အားနည်း–သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သောအဟုန်ရှိသော၊ အားနည်းသော အဟုန်ရှိသော။ မန္ဒိဘူတဝေဂတ္တာ မန္ဒံ ဟုတွာ ပဝတ္တိယံ။ ဝိဘာဝိနီ။၁၅၅။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၁။ အနုဋီ၊၁။၁၃၈၊ ၂၁၃။) မန္ဒော ဒန္ဒော ဟုတွာ ဘူတော မန္ဒိဘူတော။ သော ဝေဂေါ ဧတေသန္တိ မန္ဒိဘူတဝေဂါနိ၊ ကာမာဝစရ-ဇဝနာနိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၄၉၅။

မန္ဒုရာ (ထီ) [မန္ဒ+ဥရ+အာ] မြင်းဇောင်း။ အမန္ဒိ အသုန္ဒရတ္တာ ဇဋတ္တမုဂမီတိ မန္ဒုရာ=ဝါဇိသာလာ။ မောဂ်၊၇။၁၄၇။

မန္ဓာတု (ပု) [မံ+ဓာ+တု။ မံ သိရိံ ဓာရေတီတိ မန္ဓာတု၊ အလုတ္တသမာသော။ ပါရာ၊ယော။ ၁၄၉။] မန္ဓာတ်မင်း၊ မန္ဓာတ်စကြာမင်း။ (ယင်း မင်းတရားကြီးသည် ၄-ကျွန်းလုံးကို အစိုးရသူဖြစ်သည်။ ထေရီ။၄၃၂။ ကာမဂုဏ် ခံစားသူတို့တွင် မန္ဓာတ်မင်းသည် အမြတ်ဆုံး အသာလွန်ဆုံးဖြစ်၏၊ ကမ္ဘာဦးကာလ၌ မဟာ-သမ္မတမင်းသည် ရှေးဦးစွာ မင်းဖြစ်လာသူတည်း၊ မဟာသမ္မတမင်း၏ သားကား ရောဇ၊ ရောဇမင်း၏ သားကား ဝရရောဇ၊ ဝရရောဇ မင်း၏သားကား ကလျာဏ၊ ကလျာဏမင်း၏ သားကား ဝရကလျာဏ၊ ဝရကလျာဏမင်း၏ သားကား မန္ဓာတ်မင်း ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် မန္ဓာတ်မင်းသည် မဟာသမ္မတမင်းမှ စ၍ ရေတွက်လျှင် ၆-ဆက်မြောက် မင်းဖြစ်၏။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ ဝရကလျာဏ၏ သားကား ဥပေါသထ၊ ဥပေါသထ၏ သားကား ဝရ-ဥပေါသထ၊ ဝရဥပေါသထ၏ သားကား မန္ဓာတ်မင်းဟု ဇာတ် အဋ္ဌကထာ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၃၁)၌ ဆို၍ ဥပေါသထ၏သားကား မန္ဓာတ်မင်းဟု (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၁-၂)၌ ဆိုထားပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတ်အဋ္ဌကထာတို့အလို မန္ဓာတ်မင်းသည် မဟာသမ္မတမင်းမှ စ၍ ရေတွက်လျှင်၈-ဆက်မြောက်,၇-ဆက်မြောက် မင်းဖြစ်သည်ဟု ယူရမည်။

မန္ဓာတ်မင်းသည် ရတနာ ၇-ပါး တန်ခိုး ၄-ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်၏၊ ယင်းမင်းတရားကြီး၏ လက်ဝဲလက်ကို ခွေ၍ လကျ်ာလက်ဖြင့် လက်ခမောင်း (=လက်ပန်းပေါင်း) ခတ်တီးလိုက်လျှင် ပုဆစ်ဒူးပမာဏရှိသည့် ရတနာမိုးကို ရွာချစေနိုင်၏။ ပထမ ၈၄၀၀၀-နှစ်တို့ပတ်လုံး မင်းသားငယ် အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း, ဒုတိယ ၈၄၀၀၀-နှစ်တို့ပတ်လုံး အိမ်ရှေ့မင်း အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း, တတိယ ၈၄၀၀၀-နှစ်တို့ပတ်လုံး စကြာမင်းအဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း အဆင့်ဆင့် စည်းစိမ်ခံစားရသူ ဖြစ်သည်၊ ယင်းမင်းတရားကြီးသည် လူ့ပြည်ရှိ ကာမဂုဏ်များကို မရောင့်ရဲ နိုင်သည့်အတွက် ပရိသတ်နှင့် တကွ စတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်သို့ တက်ရောက်၍ လူအဖြစ်ဖြင့် ကာမဂုဏ်ကို

ခံစားသည်၊ ထိုမျှဖြင့် မရောင့်ရဲနိုင် ပြန်ရကား တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ တက်ရောက်ကာ သိကြားမင်း ၃၆-ယောက်တိုင်အောင် ယင်း နတ်ပြည်ထက်ဝက်ကို လူအဖြစ်ဖြင့် ကာမဂုဏ် ခံစားသည်။(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၂၄၀—တို့၌ကား တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ လူ့အသွင်ပျောက်၍ နတ်ဘဝဖြင့် စည်းစိမ် ခံစားသည်ဟု ဆို၏။) ထိုမျှဖြင့် မတင်းတိမ် မရောင့်ရဲနိုင်ရကား သိကြားမင်းကို သတ်၍ တာဝတိံသာတပြည်လုံး အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ရန် ကြံစည်နေစဉ် လူ့ပြည်ရှိ ဥယျာဉ်တော်၌ လျှောကျသက်ဆင်းရသည်၊ ထိုဥယျာဉ်တော်၌ သေရာ ညောင်စောင်းတွင် လဲလျောင်းနေစဉ် "အမတ်တို့—နတ်ပြည် ၂-ရပ်လုံးကို နှစ်ပေါင်း များစွာ အုပ်စိုး၍ ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်များကို ခံစားရသော်လည်း မင်းကြီး၌ ဖြစ်ပေါ်လာ သောတဏှာ၏အလိုကို မပြည့်စုံစေမူ၍သာလျှင် သေလွန်ရ၏ဟု ပြောဆိုရစ်ကြလေ"ဟု မှာ ထား၍သွန်သင်လျက် နတ်ရွာစံလွန်ရလေသည်။ တဏှာ၏ အလိုကို ရုပ်ဝတ္ထုဖြင့် မဖြည့်စွမ်းနိုင် ကြောင်း မန္ဓာတုဇာတ်ဖြင့် သင်ခန်းစာပေး နေ၏။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၁—၃။) သဗ္ဗေဝ ဒါသာ မန္ဓာတု၊ ယေ ပါဏာ ပထဝိဿိတာ။ ဇာ၊၁။ ၇၃။ မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ ဟဿ ပုတ္တော မန္ဓာတု နာမ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။

မန္ဓာတုကာမဂုဏ (ပု) [မန္ဓာတု+ကာမဂုဏ] မန္ဓာတ်မင်း၏ကာမဂုဏ်။ မာနုသကာ မန္ဓာတု- ကာမဂုဏသဒိသာ ဒဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ (—မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၇၉။)

မန္ဓာတုကာလ (ပု) [မန္ဓာတု+ကာလ] မန္ဓာတ် မင်း၏ လက်ထက်။ မန္ဓာတုကာလေ တိသု ဒီပေသု...သုတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။

မန္ဓာတုစက္ကဝတ္တိ (ပု) [မန္ဓာတု+စက္ကဝတ္တိ] မန္ဓာတ် စကြဝတေးမင်း။ ရညာ မန္ဓာတုစက္ကဝတ္တိနာ စက္ကရတနံ ပုရက္ခတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၀။

မန္ဓာတုဇာတက (နု) [မန္ဓာတု+ဇာတက] မန္ဓာ- တုဇာတ်၊ တန်ဆာဆင်ယင်ထားသော မာတု- ဂါမကို မြင်၍ သာသနာတော်၌ ငြီးငွေ့သော ရဟန်းတစ်ပါးကို အကြောင်းပြု ဟောကြား တော်မူသော ဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ တိက- နိပါတ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၈-ခုမြောက်ဇာတ်။ ဇာ၊၁။ ၇၃—၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၁—၄။ (ယင်းဇာတ်၌— မန္ဓာတုစကြဝတေးမင်း၏ ဘုန်းတန်ခိုးအာနု- ဘော်ကြီးပုံ, ကာမတဏှာ အလိုမပြည့်နိုင်ပုံ, ဝိပဿနာရှုသော ရဟန်းတော်၏ တဏှာ ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို နှစ်သက် လိုလားပုံတို့ကို ဖော်ပြထားသည်။ မန္ဓာတုပုဒ်နှင့်ယှဉ်ကြည့်။) အတီတံ အာဟရိတွာ မန္ဓာတုဇာတကံ ဝိတ္ထာ- ရေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။

မန္ဓာတုမဟာရာဇ (ပု) [မန္ဓာတု+မဟာရာဇ] မန္ဓာတ်မင်းကြီး။ ယထာ တံ မန္ဓာတုမဟာ- ရာဇဿ ဇေ၀ သန္တေပိ န စတ္တိ တိတ္တိ ကာမာနံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၂။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၀။)

မန္ဓာတုရာဇကာလ (ပု) [မန္ဓာတုရာဇ+ကာလ] မန္ဓာတ်မင်း၏ လက်ထက် ။ မန္ဓာတုရာဇ- ကာလေ သာဓိနရာဇကာလေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။

မမံ(အလိင်) [အမှ+အံ။ အမှ+သ။ တုမှ, အမှ တည်း၍ ရုပ်တွက်ရသော ပုဒ်ဟူအမျှကို လိင် ကြောင့် ရုပ်ပြီးပုံ မကွဲပြားသောကြောင့် "အလိင်"ဟု ခေါ်သည်။ ထိ, ပု, န သုံးမျိုး စလုံး သုံးနှုန်းနိုင်၏။ ရူ၊နွ၊။၁၁၂။ အမှသဒ္ဒါ နောင် သဝိဘတ် အံဝိဘတ်သက်၍ "မမံ" ဟု ရုပ်ပြီးနိုင်သည်။ ကစ္စည်း။ ၁၂၀၊၁၄၄။] ငါ။ ကာ တုံ သုဘေ ဒေဝတေ ဝန္ဒသေ မမံ (ငါ့ကို)။ ဝိမာန။၂၆။ (—အပ၊၁။ ဂ။) မမန္တိ မံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၆။(—အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။) ကေတ္တမ္ဘာ မမံ (ငါ့အား) ဒေထ။ အပ၊၁။၆၁။ မမံ မယှံ ကေတ္တမ္ဘာ ဒေထ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ ဧဝမိဒံ ဒီဃမဒ္ဓါနံ သန္ဓာဝိတံ သံသရိတံ မမဉ္စေဝ

(ငါသည်လည်းကောင်း၊ ငါ၏လည်းကောင်း) တုမှာကဋ္ဌ။ ဒီ၊ ၂။၇၇။ အံ၊ ၁။၃၀၇။ မမဋ္ဌေ တုမှာကဋ္ဌာတိ မယှံ စ တုမှေဟိ စ။ အထ ဝါ သန္ဓာဝိတံ ဘံသရိတန္တိ သန္ဓာဝနံ သံသရဏံ မမဉ္စေဝ တုမှာကဉ္စ အဟောသီတိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၄၉။ သန္ဓာဝိတသံသရိတပဒါနံ ကမ္မ-သာဓနတံ သန္ဓာယာဟ "မယာ စ တုမှေဟိ စာ"တိ ပဌမဝိကပ္ပေ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန ဘာဝသာဓနတံ ဟဒယေ ကတွာ "မမဉ္စေဝ တုမှာကဉ္စာ"တိ ယထာရုတဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၄၀။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၂၂၁။

မင်္ဂ (န) [အမု+ဏ။ မမ၂—ကြည့်။] ငါ၏ဥစ္စာ၊ ငါ့ဟာ။ "စက္ခု မမ"န္တိ အဘိနိဝိသပရာ-မာသော "မမ"န္တိ မာနဝိနိဗန္ဓာ ဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ။ ၁၅၅။ ဧတ္ထ ပန "မမာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "မမ"န္တိ အနုနာသိကာဂမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၀။

မင်္ဂလ (မမင်္ဂလ) (ပု) [မင်္ဂ+ကရ+ဏ] ငါ၏ ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟုပြုခြင်း၊ ငါ၏ ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟု ပြုကြောင်းဖြစ်သော (တဏှာ)။ အဟံကာရော စ မင်္ဂလော စ။ နေတ္တိ။ ၁၀၅။ အဟင်္ကာရမမင်္ကာရမာနာပဂတံ။ အံ၊ ၂။၄၃၈။ (—၃၈၆။ မ၊၃။၈၂။) မင်္ဂလာတိ မင်္ဂလတဏှာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၁။အဟင်္ကာရမ-မင်္ကာရမာနာပဂတန္တိ အဟင်္ကာရဒိဋ္ဌိတော စ မမင်္ကာရတဏှာတော စ နဝဝိဓမာနတော စ အပဂတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၄။) "သောဟမသ္မိ"တိအာဒိနာ အဟံ ကရဏံ အဟင်္ကာရော၊ "ဧတံ မမာ"တိ မမံ ကရဏံ မမင်္ကာရော၊ တေနာဟ "အဟင်္ကာရဒိဋ္ဌိ-တော"တိအာဒိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၇၃။ ယေန ဟိ မင်္ကရောတိ၊ ဧတံ မမင်္ကာရော။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၈၄။ (—ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၂၂၈။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၆။)

မင်္ဂလကပ္ပနာ (ထီ) [မင်္ဂလ+ကပ္ပနာ] ငါ၏ ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟုပြုကြောင်း တဏှာဖြင့် ကြံဆ ဖေ့းတောခြင်း။ ကေစိ ပန ဧတံ မမာတိ မင်္ဂလကပ္ပနာ .... ဧသော မေ အတ္တာတိ အဟံကာရမင်္ဂလကပ္ပိတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၂—၃။

မင်္ဂလကပ္ပိတ (တိ) [မင်္ဂလ+ကပ္ပိတ] ငါ၏ ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟု ပြုကြောင်းတဏှာဖြင့် ကြံ ဆအပ်သော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မင်္ဂလပရာမာသ (ပု) [မင်္ဂလ+ပရာမာသ] ငါ၏ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟု ပြုကြောင်းတဏှာဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း သုံးသပ်ခြင်း။ အဟံ-ကာရမင်္ဂလပရာမာသဝသေန .... စဝိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၈။

မင်္ဂလပ္ပဟာန (န) [မင်္ဂလ+ပဟာန] ငါ၏ ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟု ပြုကြောင်း တဏှာကို ပယ် ခြင်း။ အဟံကာရပ္ပဟာနဉ္စ မင်္ဂလပ္ပဟာနဉ္စ။ ပေဋကော။၃၃၇။

မမင်္ကာရတဏှာ (ထီ) [မမင်္ကာရ+တဏှာ] ငါ၏ ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟု ပြုကြောင်းတဏှာ။ မင်္ဂ-လ (မမင်္ကာရ)ကြည့်။

မမင်္ကာရရဟိတ (တိ) [မမင်္ကာရ+ရဟိတ] ငါ၏ ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟု ပြုကြောင်းတဏှာမှ ကင်း သော။ ရူပါဒီသု ကတ္ထစိ မမန္တိ ဂဟဏာ-ဘာဝတော အမမသာ မမင်္ကာရရဟိတဿ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၉။

မမင်္ကာရဝတ္ထု (န)[မမင်္ကာရ+ဝတ္ထု] ငါ၏ဥစ္စာ— ငါ့ဟာ—ဟု ပြုကြောင်း တဏှာ၏ တည်ရာ။ လောကောတိ မမင်္ကာရဝတ္ထု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၃။

မမင်္ကာရ(မင်္ဂလ) ဝိရဟိတ (တိ) [မင်္ဂလ+ ဝိရဟိတ] ငါ၏ဥစ္စာ—ငါ့ဟာ—ဟု ပြုကြောင်း တဏှာမှ ကင်းသော။ အမမောတိ မင်္ဂလ-ဝိရဟိတော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၁၄။ မမင်္ကာရ-ဝိရဟိတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၅။

မမင်္ကာရ (မံကာရ) ဘာဝ (ပု) [မမင်္ကာရ+ဘာဝ] ငါ၏ဥစ္စာ-ငါ့ဟာ-ဟု ပြုကြောင်း တဏှာ၏မရှိခြင်း။ ရူပါဒီသု ကတ္ထစိ မမင်္ကာရဘာဝတော အမမော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၆။ မမံကာရဘာဝတော။ မဋ္ဋီ၊၃။၄၂၀။

မမန္တိက (နု) [မမ+အန္တိက] ငါ၏အနီး။ အာနယေဟိ မမန္တိကေ။ ဇာ၊၁။၂၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၈။ (-ဝိမာန။၁၀၈။)

မမ[၁] (အလိင်) [အမှ+သ။ မမံ[၁]-ကြည့်။] ငါ။ ယံ ကိဉ္စိ ကုသလံ ကမ္မံ၊ ကတ္တဗ္ဗံ ကိရိယံ မမ (ငါသည်)။ အပ၊၁။၅။(-၅၁။)တံ သဗ္ဗံ မမ မယာ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ မနသာ ဝါ တီဟိ ဒွါရေဟိ ကတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ (-၃၂၉။) သော မမ (ငါ့အား) အဿ အန္တရာယော။ အံ၊၃။၁၃၈။ (-၄၇၄။) တေန ဟိ ဘန္တေ မမ (ငါ၏) ဝစနေန။ ဝိ၊၁။၂၇၅။ ဝိ၊၄။၂၄။

မမ[၂] (နု) [အမှ+ဏ။ အမှ သဒ္ဒါနောင် ဣဒံအနက်၌ ဏ-ပစ္စည်းသက်။ မောဂ်၊၁။၄၇-သုတ်ဖြင့် ဏ-ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ အမှသဒ္ဒါကို "မမ"ပြု။ မောဂ်၊သျှ၊၄။၃၃။ နှာ၊၆၀၁။ ပါရာ၊သျှ၊သစ်၊၃။ နှာ-၃၃၄-၌ မမ-ကို မာ-ခေတ်ကြံ၍ မမာယတိတိ မမံ-ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုထားသည်။] ငါ၏ ဥစ္စာ၊ ငါ့ဟာ။ တေ မမ၊ သောဟမသ္မိ၊ သော မေ အတ္တာ။ ဝိ၊၃။၁၉။ သံ၊၂။၅၅။ န သတ္တော န ပုဂ္ဂလော....န မမ န ကောစိ န ကဿစီတိ ဝေမဿ သတိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။ (-သံ၊၂။၅၅၉။ အံ၊၃။၄၀၈။ ပဋိသံ။၁၆၀။) မမ သန္တကန္တိ ကတွာ "မမာ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဋီ၊၂။၃၀၂။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။ မဋ္ဋီ၊၁။၂၈၆။)

မမကာရဏ (နု) [မမ+ကာရဏ] ငါ၏ ဥစ္စာဟု ပြုကြောင်း။ မမတ္တဘူတ-ကြည့်။

မမတ္တ[၁] (နု) [မမ[၂]+တ္တ။ ရုပ်ထွက်ပုံကို မောဂ်၊ ၂။ ၁၁၉။ နှာ၊ ၁၄၇။ မောဂ်၊သျှ၊၂။၁၁၉။ နှာ၊၃၂၃-နှင့် မောဂ်၊ သျှ၊၄။၃၃။ နှာ၊၆၀၁-တို့ကြည့်။] ငါ၏ ဥစ္စာ-ငါ့ဟာ-ဟု ယူတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း တဏှာ၊ ချစ်ခင် စုံမက် နှစ်သက် မြတ်နိုးမှု၊ မြတ်နိုးတတ်သူ၏ အဖြစ်၊ မြတ်နိုးခြင်း။(ပခုက္ကူ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။သျှ၊၂။ နှာ၊ ၁၄၃၊၄၅၉-လာ အနက်များလည်း ကြည့်။) ဟိတွာ မမတ္တံ မနုဇေသု ဗြဟ္မေ။ ဒီ၊၂။၁၉၄။ (-သုတ္တနိ။၄၁၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၃၂၁။ မဟာနိ။၃၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၄၉။) ဟိတွာ မမတ္တန္တိ ရူပံ မမ ရူပံ မမာတိ ဥပကရဏတဏှံ ဇဟိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၈။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။)

မမတ္တ[၂] (တိ) [မမတ္တ+အ။ မမ+အတ္တ] ငါ၏ ဥစ္စာဟု ယူတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း တဏှာရှိသော၊ မြတ်နိုးသော သဘောရှိသော၊ သူ။ မမတ္တော ဟောတိ ယော ရဇ္ဇော (အပ၊၁။ ၄၇)တိ ယော ပဏ္ဍိတော ရဇ္ဇော မမတ္တော မာမကော ပက္ခပါတော ဟောတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၁။

မမတ္တကရဏ (နု) [မမတ္တ+ကရဏ] မြတ်နိုးမှုကို ပြုခြင်း။ မမာယိတ (မဟာနိ။၃၄၄)န္တိ မမတ္တကရဏံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၄။ (-ဝဇိရ။၄၁၈။)

မမတ္တဗောဓန (နု) [မမတ္တ + ဗောဓန] ချစ်မြတ်နိုးမှုကို-သိစေ-ဖော်ပြ-သော စကား။ မမတ္တဗောဓနံ ဝစနံ မမာယနဝစနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၀။

မမတ္တဗောဓနဝစန (နု) [မမတ္တ+ ဗောဓနဝစန] ချစ်ခင်မြတ်နိုးမှုကို - သိစေ-ဖော်ပြ-သော စကား။ မမာယနဝစန-ကြည့်။

မမတ္တဘူတ (တိ) [မမတ္တ+ဘူတ] ငါ၏ ဥစ္စာ-ငါ့ဟာ-ဟု ယူတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော။ မမတ္တဘူတ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀)န္တိ မမကာရဏံ။ သံ၊ဋ္ဋီ၊၂။၂၈၉။

မမတ္တရာဂီ (တိ) [မမတ္တရာဂ+ဤ] ငါ၏ ဥစ္စာ–ငါ့ဟာ–ဟု ယူတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ရာဂရှိသော၊ သူ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။သျှ၊၂။၃၁၆-၌ ငါ၏ ကိုယ်ဟု ဖြစ်သော ရာဂရှိသည့်သူဟူ၍ လည်းကောင်း, ဝိသုဒ္ဓိ၊ပြည်၊သျှ၊၁။၅၃၈-၌ ကိုယ်ဟု ဖြစ်သော ရာဂရှိသည့်သူဟူ၍လည်းကောင်း ပြန်ဆို၏။) ပုဋ္ဌဝကံ ကာယဿ အနေကကိမိကုလသာဓာရဏဘာဝပ္ပကာသနတော ကာယေ မမတ္တရာဂိနော သပ္ပါယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၈၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄။ မမတ္တရာဂိနောတိ "မမ အယ"န္တိ ဥပ္ပဇ္ဇနကရာဂဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၂၁၅။

မမတ္တဝိရဟိတ (တိ) [မမတ္တ+ဝိရဟိတ] ငါ၏ ဥစ္စာ–ငါ့ဟာ–ဟု ယူတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း တဏှာမှ ကင်းသော၊ ချစ်ခင် စုံမက် နှစ်သက် မြတ်နိုးခြင်း ကင်းသော၊ သူ။ အမမ (၁) ကြည့်။

မမတ္တ (ပု) [အမ္ဟ+အတ္ထ။ မောဂ်၊၃။၇၉။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။ ၂၇၄–နည်းမှီး။] ငါ့ကို အလိုရှိခြင်း၊ ငါ့ကို ရလိုခြင်း။ တဒါ မမတ္ထေ သကျာနံ၊ ဝိဝါဒေါ သုမဟာ အဟု။ အပ၊၂။ ၉၁။ (မမတ္ထော(ဇာ၊၁။၃၅၁)၌ မမ၊ငါ၏။အတ္ထော၊ အကျိုးဟု ပေး။ န မမတ္ထော ဗုဒ္ဓေန(ဝိ၊၁။ ၃၂)၌ မမ၊ ငါ့အား။ အတ္ထော၊ အလိုသည်ဟု ပေး။ ယင်းပုဒ်များသည် သန္ဓိစပ် ဖြစ်သောကြောင့် တည်ပုဒ်အဖြစ် မထား။)

မမဘတ္တ (တိ) [မမ၂+ဘတ္တ။ မောဂ်၊သျှ၊၂။ နှာ-၃၂၄–အမှာကြည့်။] ငါ၏ဥစ္စာဖြစ်သော ထမင်းရှိသော၊ ငါ၏ထမင်းရိက္ခာကိုစားသော၊ သူ။ မမဘတ္တာ(မ၊၂။၃၂၅)တိ မမ သန္တကံ ဘတ္တံ ဝေတေသန္တိ မမဘတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃–၄။

မမယာန (တိ) [မမ၂+ယာန] ငါ၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော ယာဉ်ရှိသော၊ ငါ၏ယာဉ်ကို စီးသော၊ သူ။ မမယာနာ(မ၊၂။၃၂၅)တိ မမ သန္တကံ ယာနံ ဝေတေသန္တိ မမယာနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။

မမာကာရ (ပု) [မမ၁+အာကာရ] ငါဟူသော အခြင်းအရာ။ မယှံ ပဟီနာတိ ဝတ္တဗ္ဗေပိ မမာကာရေန အတ္တာနံ အနုပက္ခိပန္တော မမံ့ ဒေသေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ (သီ၊သျှ–မူများ၌ "မမံကာရေန"ဟု ရှိ၏။ မအူမူသျှ၌လည်း "မမံကာရေန"ကိုပင် အမှန်ယူ၍ အနက်ပေးထား၏။ မအူမူ၊သျှ၊၂။၁၉၁– ကြည့်။)

မမာဓိက (တိ) [မမ၁ + အဓိက] ငါထက် သာလွန်သော၊ သူ။ ဘိယျော မမာဓိကော ကုတော ဘဝိဿတီတိ သမ္ဘဝန္တော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၄။

မမာဓိပ္ပါယ (ပု) [မမ၁ + အဓိပ္ပါယ] ငါ၏ အလို။ သော စ ဝရော မမာဓိပ္ပါယပူရကော လဗ္ဘတေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။

မမာဓိပ္ပါယပူရက (တိ) [မမာဓိပ္ပါယ+ပူရက] ငါ၏အလိုကို ပြည့်စေနိုင်သော။ အထက်ပုဒ် ကြည့်။

မမာဓေယျ (တိ) [မမ၂+အာဓေယျ] ငါ၏ ဆင်းရဲနှင့် စပ်သော။ (ဆဋ္ဌ၊ပြန်။) နိဋ္ဌိတန္တိ ဝိဇာနာဟိ၊ မမာဓေယျံ သစေ တုဝံ။ အပ၊၁။ ၃၅၃။(ဤ၌ အာဓေယျသဒ္ဒါ အာယတ္တအနက်ကို ဟောသည်။ သာရတ္ထ၊၃။၉၂။ ပါစိတ်၊ယော။၁၁၆–တို့ကြည့်။)

မမာနုတ္တရသေနာသန (နု) [မမာနုတ္တရ+သေနာသန] ငါ၏ အခြားမဲ့ ကျောင်း, အိပ်ရာနေရာ။ ဒါနိ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တော .... မမာနုတ္တရသေနာသနံ လဒ္ဓုံ အရဟတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၀၀။

မမာနုကမ္ပာ (တိ) [မမ၁+ အနုကမ္ပာ] ငါ့ကို သနားစောင့်ရှောက်ချီးမြှောက်ခြင်း။အဟာသိ ကုမ္ဘာသံ မမာနုကမ္ပယာ။ ဝိမာန။၁၀၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၉၀။ (ထေရ။၂၅၄–၌ ယာယနော အနုကမ္ပာယ–ဟု ထီလိုင်ရှိ၏။)

ပမာနုဗလ (န) [မမ²+အနုဗလ] ငါ၏ အထောက်အပံ့။ ကေဝိမေနေပိ ဂဏ္ဍဝက္ကန္တိံ ကထယန္တော မမာနုဗလံ ဘဝိဿသိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၈။

မမာနုဘာဝ (ပု) [မမ²+အာနုဘာဝ] ငါ၏–အာနုဘော်–အစွမ်းသတ္တိ။ အာဇာနိယော ပန "နဂ္ဂမိနာ မမာနုဘာဝေန ဥဂ္ဂဟိတံ၊ ဒေဝတာနုဘာဝေန ဥဂ္ဂဟိတ"န္တိ ဉတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၈။

မမာယတိ (ကြိ) [မမ+အာယ+တိ။ မမ ဣတိ ကရောတိ မမာယတိ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၆၉။ နိဘိ၊ ဓာ။၃၇၂။ မောဂ်၊၅။၁၀။မာ+အ+တိ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၃၈၆။] ငါ့ဥစ္စာဟု ပြု၏၊ငါ့ဥစ္စာဟု စွဲလမ်း၏၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–၏။ ပဗ္ဗဇိတော ဝါ အတ္တနော အန္တေဝါသိကသမာနုပဇ္ဈာယကာဒိကေ မမာယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၂။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၃။) မမာယတီတိ မမတ္တံ ကရောတိ၊ မမာတိ တဏှာယ ပရိဂ္ဂယှ တိဋ္ဌတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၃၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၆၃။ (–မ၊ဋီ၊၁။ ၃၉၂။) မမာယန္တိ—သံ၊၂။၁၅၅။ထေရ။၃၀၅။ မဟာနိ။၁၀၀၊၁၉၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၈။ မမာယထ—မိလိန္ဒ။၇၈။ မမာယသေ—ထေရ။၃၆၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၉။ မမာယတု—သာရတ္ထ၊၂။၃၈၄။ မမာယေယျ — မဟာနိ။ ၂၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၉၄။ မမာယေထ¹—သုတ္တနိ။ ၄၂၂။ မဟာနိ။၂၈၅၊၂၈၇။ မမာယေထ²—(ယျောထဝိဘတ်မှ "ယျာ"ကို ချေ၊ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၄၂၉။)မ၊၁။၃၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ မမာယိ—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။ မမာယိံသု – ဇာ၊၁။၃၀၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၅၉။ မမာယိဿန္တိ—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။

မမာယတု (ကြိ) [မမ²+အာယ+တု] ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုပါစေသတည်း။ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–ပါစေသတည်း။ မမာယတိ–ကြည့်။

မမာယတ္တ (တိ) [မမ²+အာယတ္တ] ငါနှင့် စပ်ယှဉ်သော။ ဘိက္ခာစာရကိစ္စံ မမာယတ္တံ ဟောတု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ သာရတ္ထ၊၂။၃၄၃။

မမာယန (န) [မမ²+အာယ+ယု] ငါ၏ဥစ္စာ–ငါ့ဟာ–ဟု ပြုခြင်း၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–ခြင်း။ သာရိပုတ္တတ္ထေရေ ကထန္တိ? န တ္ထံ မမာယနံ ဂေဟဿိတပေမဝသေန။ သာရတ္ထ၊၂။၃၈၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၉။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၆။)

မမာယနဝစန (န) [မမာယန+ဝစန] ချစ်ခင် မြတ်နိုးမှုကို–သိစေ–ဖော်ပြ–သော စကား။ မမတ္တဗောဓနဝစနံ မမာယနဝစနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၅၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ မ၊ဋီ၊၂။၃၀၆။)

မမာယနဋ္ဌာန (န) [မမာယန+ဌာန] ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–ရာ ဌာန။ ရာဇာ မမ ပစ္စာမိတ္တေဟိ မယိ ဩကာသံ အလဘန္တေဟိ မမာယနဋ္ဌာနမဿ ဒုဗ္ဗလံ ကရိဿာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။

မမာယနတဏှာ (ထီ) [မမာယန+တဏှာ] ငါ၏ ဥစ္စာ–ငါ့ဟာ–ဟု ပြုသော တဏှာ၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက်– စုံမက်– မြတ်နိုး–ခြင်း ဟူသော တဏှာ။ မမာယနတဏှာယ အာသင်္ဂေါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၆။

မမာယနတဏှာရဟိတ (တိ) [မမာယနတဏှာ+ရဟိတ] ငါ၏ဥစ္စာ – ငါ့ဟာ–ဟု ပြုခြင်း ဟူသော တဏှာမှ ကင်းသော၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက် – စုံမက် – မြတ်နိုး – သော တဏှာမှ ကင်းသော၊ သူ။ အမမန္တိ အဟန္တိ မမာယနတဏှာရဟိတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၅။

မမာယနာဘာဝ (ပု) [မမာယန+အဘာဝ] ငါ၏ဥစ္စာ– ငါ့ဟာ–ဟု ပြုခြင်း၏ မရှိခြင်း၊ ချစ်ခင်– နှစ်သက်–စုံမက် – မြတ်နိုး – မှု၏

မရှိခြင်း။ တတော ဝေ ရူပါဒီသု ကတ္တစိ မမာယနာဘာဝတော အမမော အပရိဂ္ဂ-ဟော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၅။

●**မာယန္တ** (တိ) [မမ²+အာယ+အန္တ] ငါ၏ ဥစ္စာ – ငါ့ဟာ – ဟုပြုသော၊ ချစ်ခင် – နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–သော၊ သူ။ မမာယ-န္တာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂) တိ ကေဠာယန္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၅၇။ မမာယန္တာ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။) တိ မနာယန္တာ....ပုတ္တံ သမ္ပိယာယန္တာ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၃၂၂။

မမာယန္တိ (ကြိ) [မမ²+အာယ+အန္တိ] ငါ့ဥစ္စာ ဟု ပြုကုန်၏။ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–ကုန်၏။ မမာယတိ–ကြည့်။

မမာယထ (ကြိ) [မမ²+အာယ+ထ] ငါ့ဥစ္စာ ဟုပြုကုန်၏၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–ကုန်၏။ မမာယတိ–ကြည့်။

●**မာယသိ** (ကြိ) [မမ²+အာယ+သိ] ငါ၏ဥစ္စာ ဟုပြု၏၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး –၏။ မမာယတိ–ကြည့်။

မမာယသေ (ကြိ) [မမ²+အာယ+သေ] ငါ၏ ဥစ္စာဟုပြု၏၊ ချစ်ခင် – နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–၏။ မမာယတိ–ကြည့်။

●**မာယိ** (ကြိ) [မမ²+အာယ+ဤ] ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုပြီ၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–ပြီ။ မမာယတိ–ကြည့်။

●**မာယိတ** (တိ) [မမ²+အာယ+တ] ငါ့ဥစ္စာ ဟု–ယူ–ပြု–စွဲလန်း–ခြင်းခံရသော၊ ချစ်ခင် – နှစ်သက် – စုံမက် – မြတ်နိုး–အပ်သော။ အဒိန္နံ နာမ ယံ အဒိန္နံ....မမာယိတံ ပရပရိဂ္ဂ-ဟိတံ ဧတံ အဒိန္နံ နာမ။ ဝိ၊၁။၅၇။ (–သံ၊ ၁။၃၁၉။ မ၊မ္မ။၆၆။ သုတ္တနိ။၂၉၇။ မဟာနိ၊ ၃၇၊၉၄၊၃၄၄။ ဇာ၊၂။၁၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။) "မမ ဣဒ" န္တိ တဏှာ မမတ္တေန မမာယိ-တတ္တာ မမာယိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ မမာယိ-တန္တိ ပိယံ မနာပံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၀။ (–သံ၊ ၂။၉၁။ မ၊မ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၁၃၇၊ ၁၃၀။၂၁၇၊၃၀၄။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၅၇။)

မမာယိတတ္တ (န) [မမာယိတ+တ္တ] ငါ့ဥစ္စာဟု–ယူ–ပြု–စွဲလန်း–ခြင်းခံရသောဝတ္ထု၏အဖြစ်၊ ချစ်ခင် –နှစ်သက် –စုံမက် –မြတ်နိုး –မှုခံရ ခြင်း။ မမာယိတ- ကြည့်။

မမာယိတဗ္ဗ (တိ) [မမ+အာယ+တဗ္ဗ] ငါ့ဥစ္စာ ဟု–ယူ–ပြု–စွဲလန်း–ထိုက်သော၊ ချစ်ခင်–နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–ထိုက်သော။ စတ္တာ-ရော ပရိက္ခာရာ အတ္ထိ ပရိက္ခာရော ရက္ခိတ ဗ္ဗော ဂေါပေတဗ္ဗော မမာယိတဗ္ဗော ပရိဘုဉ္ဇိတ-ဗ္ဗော။ ဝိ၊၅။၂၂၅။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ ဝင်ရ။ ၁၃၇။)

မမာယိတဗ္ဗဝတ္ထု (န) [မမာယိတဗ္ဗ+ဝတ္ထု] ငါ့ဥစ္စာဟု –ယူ –ပြု –စွဲလန်း–ထိုက်သော– ဥစ္စာ–အရာဝတ္ထု၊ ချစ်ခင်မြတ်နိုးထိုက်သော ပစ္စည်းဥစ္စာ။ နိဿကော မမာယိတဗ္ဗဝတ္ထု အဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၄၅။

မမာယိတဝတ္ထုကာရဏ (န) [မမာယိတဝတ္ထု+ကာရဏ] ငါ့ဥစ္စာဟု–ယူ–ပြု–စွဲလန်း–ထိုက်သော– ပစ္စည်းဥစ္စာ –အရာဝတ္ထု– ဟူသော အကြောင်း၊ချစ်ခင်မြတ်နိုးထိုက်သောပစ္စည်း ဥစ္စာဟူသော အကြောင်း။ မမယတေတိ မမာယိတဝတ္ထုကာရဏာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၇။

မမာယိတုံ (ဗျ) [မမ+အာယ+တုံ] ငါ့ဥစ္စာဟု–ယူ–ပြု–စွဲလန်း–ခြင်းငှာ၊ ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း ငှာ။ အဟံ မယှံ သန္တကံ မမာယိတုံ လဘာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၅။)

မမာယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မမ+အာယ+တွာ] ငါ့ဥစ္စာဟု–ယူ–ပြု–စွဲလန်း–၍၊ ချစ်ခင်– နှစ်သက်–စုံမက်–မြတ်နိုး–၍။ ရာဇာ " မယှံ

ဝေ ဗုဒ္ဓေါ, မယှံ ဓမ္မော, မယှံ သံဃော ” တိ မမာယိတွာ သယမေဝ ဥပဋ္ဌဟတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။

မမာယိဿန္တိ (ကြိ) [မမ^၂+အာယ+ဿန္တိ] ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုကုန်လတ္တံ့၊ ချစ်ခင်—နှစ်သက်—စုံမက်—မြတ်နိုး—ကုန်လတ္တံ့။ မမာယတိ—ကြည့်။

မမာယိံသု (ကြိ) [မမ^၂+အာယ+ဥံ] ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုကုန်ပြီ၊ ချစ်ခင်—နှစ်သက်—စုံမက်—မြတ်နိုး—ကုန်ပြီ။ မမာယတိ—ကြည့်။

မမာယေထ^၁ (ကြိ) [မမ^၂+အာယ+ဧထ] ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုရာ၏၊ ချစ်ခင်—နှစ်သက်—စုံမက်—မြတ်နိုး—ရာ၏။ မမာယတိ—ကြည့်။

မမာယေထ^၂ (ကြိ) [မမ^၂+အာယ+ယျာထ။ ယျာ—ကိုချေ။ နီရုတ္တိ၊နှာ။၄၂၉။] ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုကုန်လော၊ ချစ်ခင်—နှစ်သက်—စုံမက်—မြတ်နိုး—ကုန်လော။ မမာယတိ—ကြည့်။

မမာယေယျ (ကြိ) [မမ^၂+အာယ+ဧယျ] ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုရာ၏၊ ချစ်ခင်—နှစ်သက်—စုံမက်—မြတ်နိုး—ရာ၏။ မမာယတိ—ကြည့်။

မမာလာဘ (ပု) [မမ^၁+အလာဘ] ငါ့—အား—ကို—မရခြင်း။ မမာလာဘေန သေတ္ထိ၊ မရတူတိ သာမိပဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၇၁။ ကခ်ါ၊ ဋီ။၄၃။

မမာသန္နဋ္ဌာန (နု) [မမ^၁+အာသန္နဋ္ဌာန] ငါ၏ အနီးဖြစ်သောအရပ်ဌာန။ ဒေဝပုတ္တာ မမာသန္နဋ္ဌာနေ နိဗ္ဗတ္တာ မဟာတေဇဝန္တတရာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၀။

မမိကာရ (ပု) [မမ+ကာရ။ ဤ—လာ။ နီရုတ္တိ၊ နှာ။ ၄၀။] ငါ၏ဥစ္စာဟု ပြုခြင်း။ အဟံကာရော မမိကာရော။ နီတိ၊သုတ္တ၊နှာ။၄၂၃။

မမုဒ္ဒေသိက (တိ) [မမုဒ္ဒေသ+ဣက] ဆရာဟူ၍ ညွှန်ပြအပ်သောငါဘုရားရှိသော၊ သူ။ (ငါ့ကို သာကိုးကွယ်ရာဆရာဟု ညွှန်ပြလိမ့်မည်။ သံ၊ ၃။ ပြန်။ ငါ့ကိုသာလျှင် အားကိုးခြင်းရှိနေစေ။ ဒီ၊ ၂။ပြန်။) မမုဒ္ဒေသိကော (ဒီ၊ ၂။၈၅။ သံ၊ ၃။၁၃၃) တိ အဟံ ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗော ဥဒ္ဒေသော အဿာတိ မမုဒ္ဒေသိကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။

မမ္မ (နု) [မရ+မ။ မရန္တိ နေနာတိ မမ္မံ။ ယသ္မိံ တာဠိတေ န ဇီဝတိ။ တံ။ မောဂ်၊ ၇။ ၁၃၆။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၉၉။ (မ မိန်—သံ)] (၁) သေကွင်းအရပ်၊ (ရိုက်လျှင်) သေကြောင်းဖြစ်သောအရပ်၊ ထိရုံမျှ—လက်နှင့်တောက်ရုံမျှ—နာကျင်ရာအရပ်၊ ခန္ဓာကိုယ်၏အရေးကြီးသောအစိတ်အပိုင်း။ (အဋ္ဌသာ၊ သျှ—၌ "ဝေ့းစေ့စသောအရပ်" ဟုပြန်ဆို၏။) (၂) အသက်၊ အသက်ရှင်သန်မှု။ (၃) အနာ—ပျက်—ဟောင်း—ဆွေး—ဆိုး—ပုပ်။ (တိ) (၄) အနာဟောင်း— အနာဆွေး— နှင့်တူသော။ (ဇာတိ, နာမ, ဂေါတ္တ, ကမ္မ, သိပ္ပ, အာဗာဓ, လိင်္ဂ, ကိလေသ, အာပတ္တိ, အက္ကောသ ဟူသော ဆဲရေးကြောင်း ဝတ္ထု ၁၀-ပါး) (၁) မမ္မ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆)န္တိ ဖုဋ္ဌမတ္တေပိ ရုဇ္ဇနဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃၊၁၁၈။ (၂) သော တေ မမ္မာနိ ဆေစ္ဆတိ(ဇာ၊၁။၁၃၂)တိ သော တေ အင်္ဂေ သံဝရော သပတ္တော ဝိယ ဇီဝိတံ ဆိန္ဒိဿတိ တိအတ္ထော။ ဇီဝိတသင်္ခါရာ ဟိ ဣဓ "မမ္မာနိ" တိ ဝုတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။ (၃) (တိ) (၄) မမ္မာနိ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၄)တိ ဒုဋ္ဌာရူနိ၊ တဿဒိသတာယ ပန ဣဓ အက္ကောသဝတ္ထူနိ "မမ္မာနိ"တိ ဝုတ္တနိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၄၀။

မမ္မက (နု) [မမ္မ+က] စကားထစ်ခြင်း၊ မမ်းစွဲခြင်း။ မမ္မကသဒ္ဒါတံ ဝါ ကေကာ့ရမေဝ ဒွတ္တိကွတ္တုံ မုစ္စာရဏံ သန္နိဋ္ဌံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၇၆။

မမ္မဃဋ္ဋန (န) [မမ္မ+ဃဋ္ဋန] သေကွင်းအရပ်ကို ထိုးခိုက်ရိုက်နှက်သကဲ့သို့ ဇာတ်စသည်ကို ထိခိုက် ပြောဆိုခြင်း။ မမ္မဃဋ္ဋနဝသေန ပဝတ္တိတံ ဖရုသံဝါကျံ ....နိဗ္ဗေဓဝေဓနေ္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၃၈။ (—ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၇၅။ ၉၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။ ၂၉၃။)

မမ္မစ္ဆေဒ (ပု) [မမ္မ+ဆေဒ] အနာဆိုးကိုရိုက်နှက် သကဲ့သို့နာကျင်ခြင်း၊ အနာဆိုးနှင့်တူသော ဇာတ်စသော အက္ကောသဝတ္ထုကို ထိခိုက်ပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ ဇာတ်စသည်ကို ထိခိုက်ပြောဆိုခြင်း၊ အမျိုးယုတ်–ဇာတ်ယုတ်–စသည်ဖြင့် ဆဲရေးတိုင်းထွာခြင်း။ သယမ္ပိ ဖရုသာတိ ပရေသံ မမ္မစ္ဆေဒဝသေန ပဝတ္တိယာ ဧကန္တနိဋ္ဌုရတာယ သဘာဝေန။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၁၉။ (—သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၃၈။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၁၄၁။)

မမ္မစ္ဆေဒက (တိ) [မမ္မ+ဆေဒက၊ ထိ၌ မမ္မစ္ဆေဒိကာ] အနာဆိုးနှင့် တူသော ဇာတ်စသော အက္ကောသဝတ္ထုကို ထိခိုက် ပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဇာတ်စသည်ကို ထိခိုက် ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သော။ ဧဝံ မမ္မစ္ဆေဒကောပိ ပယောဂေါ စိတ္တသဏှတာယ န ဖရုသာဝါစာ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၇၄။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၀၃။) ပရေသံ မမ္မစ္ဆေဒိကာ ဖရုသာဝါစာ ဓေသန္တိ ဖရုသဝါစာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၂။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၁။)

မမ္မစ္ဆေဒကကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပက (တိ) [မမ္မစ္ဆေဒက ကာယဝစီပယောဂ+သမုဋ္ဌာပက ထိ-၌သမုဋ္ဌာပိကာ။] ဇာတ်စသည်ကို- ထိခိုက်ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သော ကာယ-ပယောဂ ဝစီပယောကို ဖြစ်စေတတ်သော။ (သေလုမတတ်၊ အခံကပ်အောင် နာတတ်သော အိုင်းအမာပျက်နှင့်တူသော ဆယ်ပါးသော အက္ကောသဝတ္ထုတို့ကို–ဖြတ်ကြောင်း –ဖြတ်တတ်–သော ကာယပယောဂ ဝစီ-ပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော။ဒီ၊ဋ္ဌ၊သျှ၊ သစ်၊၁။၃၉၈။သေကြောင်းဖြစ်သော အနုပ်ကို ရိုက်ပုတ်နှက်ခတ် ဖြတ်ခွဲသကဲ့သို့ နာသီးသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကိုဖြစ်စေတတ်သော။ အဋ္ဌသာ၊သျှ၊၁။၄၈၃။ ပုတ်ခတ်သောအခါ သေလောက်ရာသည့် အနာအရပ်နှင့်တူသော ဇာတ်အစရှိသော အက္ကောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက်တတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကိုဖြစ်စေတတ်သော။ ဘာသာ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၆၈။) ပရဿ မမ္မစ္ဆေဒကကာယ ဝစီပယောဂ သမုဋ္ဌာပိကာ ဧကန္တဖရုသစေတနာ ဖရုသဝါစာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၃။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊၁၀၁၊၂၈၄၊၃၉၇။ မမ္မာနိတိ ဒုဋ္ဌာရုနိ၊ ဇ·သာ-ဒိသတာယ ပန ဣမ အက္ကောသဝတ္ထူနိ "မမ္မာနိ"တိ ဝုစ္စန္တိ။....မမ္မာနိ ဝိယ မမ္မာနိ တာနိ-မမ္မာနိ ဆိန္ဒန္တိ ဘိန္ဒန္တိ ယေနာတိ မမ္မစ္ဆေဒကော၊ သော ဝ ကာယဝစီပယောဂေါ၊ တာနိ သမုဋ္ဌာ-ပေတီတိ တထာ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၄၀။ (—ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၁၂၀။)

မမ္မစ္ဆေဒန (န) [မမ္မ+ဆေဒန] ဇာတ်စသည်ကို ထိခိုက်ပြောဆိုခြင်း။ မမ္မစ္ဆေဒနဝသေနာပိ ဗာလဇနေဟိ ပဝတ္တိတံ ဒုရုတ္တာဝစနံ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၈။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၇၂။)

မမ္မစ္ဆေဒိကာ (ထိ) [မမ္မ + ဆေဒိကာ] ဇာတ် စသည်ကို ထိခိုက်ပြောဆိုခြင်း။ မမ္မစ္ဆေဒက– ကြည့်။

မမ္မစ္ဆေဒနဝစန (န) [မမ္မစ္ဆေဒန+ဝစန] ဇာတ် စသည်ကို ထိခိုက်ပြောဆိုကြောင်းစကား။ ဖရုသေနာတိ မမ္မစ္ဆေဒနဝစနေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၄၁၃။

မမ္မစ္ဆေဒနသမတ္ထ (တိ) [မမ္မစ္ဆေဒန + သမတ္ထ] သေကြောင်းဖြစ်သော အရပ်ကိုဖြတ်တောက်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော။ အသိဝိယ တိခိဏံ ပရေသံ မမ္မစ္ဆေဒနသမတ္ထံ ဝိသံ ဧတဿာတိ အာသီဝိသောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။

၂၂။ (စမ္မစ္ဆေဒနသမတ္ထံဟု သျှာ – မူကွဲရှိ၏၊ မူကွဲကပို၍ သဘာဝကျမည်ထင်သည်။)

မမ္မဋ္ဌာန (န) [မမ္မ+ဌာန] သေကွင်းအရပ်၊ နာကျင်ရာအရပ်။ မမ္မမှီတိ မမ္မဋ္ဌာနေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။ (–ဒီဋ္ဌီ၊၃။၁၁၈။)

မမ္မန (န) [မမ္မန+အ] မမ်းမမ်းဟု စကားထစ်အခြင်း။ (တိ) (၂) မမ်းမမ်းဟု စကားထစ်အခြင်းရှိသော၊သူ။ (မမ်းစွဲသောသူ၊ စကားတကက်ကက်ရှိသောသူ။ စလင်းဂဏ္ဍိ။ ၁၄၇။ အက္ခရာတစ်လုံးဆိုအံ့သည်ကို ၃-၄-၅-ကြိမ်ထပ်၍ ဆိုသောသူကို "မမ္မန"သင့်သောသူဟူသတည်း။ မမ္မနသင့်သူ သဘောကား ရှုတ်တရက်ဆိုအံ့သောငှာ မတတ်နိုင်ကုန်၊ နှုတ်သီးတလှုပ်လှုပ်ပြုမှ စကားထွက်နိုင်သတည်း။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ သျှ။အက္ခရာတစ်လုံးကိုပင် အရှုတ်အငင်များများ ရှုတ်ဆိုသူကိုလည်း "မမ္မန"ဟု ဆိုရသည်။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၈။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။၂၃၇။

မမ္မနနှင့် ပတ်သက်သော အဆုံးအဖြတ်များကို မဟာဝါ၊ဂံ၊သစ်။၁၄၇–၈–၌ အကျယ်ကြည့်ပါ။) (၁) (တိ) (၂)တာဒိသံ မမ္မနမ္ပိ ပဗ္ဗာဇေတုံ နဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၃။ မမ္မနန္တိ ခလိတဝစနံ။ ယော ကေမေဝ အက္ခရံ စတုပဥ္စက္ခတ္တုံ ဝဒတိ၊ တဿေတံ အဓိဝစနံ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၆၅။ မမ္မနန္တိ ဌာနကရဏဝိသုဒ္ဓိယာ အဘာဝေန အယုတ္တက္ခရဝစနံ၊ ဝစနာနုကရဏေန ဟိ သော မမ္မနော ဝုတ္တော "ယော စ ကရဏသမ္ပန္နောပိ ကေမေဝက္ခရံ ဟိက္ကာရဗဟုသော ဝဒတိ၊ သောပိ ဣဓေဝ သင်္ဂယှတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၈။ (–ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။၂၃၇။)ဝစနကာလေ အက္ခရပဒေဟိ ပရိပုဏ္ဏာနံ ဗုကာရဒွိကာရာဒိအက္ခရာနဥ္စော ဗုဒ္ဓံ သရဏာနိ အာဒိပဒါနဥ္စ အန္တရန္တရာ မမ္မနံ ဣတိ ခလိတဝစနံ ကထေတီတိ မမ္မနော။ မဟာဝါ၊ ဂံ။၁၄၇။

မမ္မဝစန (န) [မမ္မ+ဝစန] အနာဟောင်း–အနာဆွေး – နှင့်တူသော အခံခက်သောစကား။ ကသ္မာ ဘဂဝါ "ရညော ပသေနဒိဿ ကောသလဿ ဒတ္တိကံ ဘုဥ္ဇတိ"တိ အာဒိနာ ဗြာဟ္မဏဿ မမ္မဝစနံ အဝေါစ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၇။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၂။)

မယံ (အသိင်) [အမှ+ယော] ငါတို့သည်။ ဣစ္ဆာမ မယံ ဇနပဒစာရိကံ ပက္ကမိတုံ။ ဝိ၊၁။၁၂။ (–ဒီ၊၂။၃၆။ မ၊၁။၁၆။) မမံ–ကြည့်။

မယ (ပု) [မယ+အ] (၁) တဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်–မှတ်ထင်–ကြံဆ–ခြင်း။ (၂)မယအသုရာ။ (၁) မညတ–ကြည့်။ (၂) မယံ နိဿာယ ပဟေမာယ ဇာတမဏ္ဍောဒရိ သုဘာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉။နီတိ၊ပဒ။၃၈၆။ မယေန အသုရေန သုရေ ဝဥ္စယိတုံ ပယုတ္တတ္တာ မယဿ အယံ (ခါန်၊ဋီ၊၅၁၂။) မာယာ။ (မယပစ္စည်းသည် မနောမယာစသည်၌ နိဗ္ဗတ္တိ=ဖြစ်ခြင်း၊ပြီးစီးခြင်းအနက်၊ သဗ္ဗမတ္တိကာမယံ စသည်၌ ဝိကာရ=အထူးပြုလုပ်ထားခြင်းအနက်။ ဒါန မယံ စသည်၌ ပဒပူရဏ၊ ဝါ·သကတ္ထ = ပုဒ်ပြည့်ကာမျှအနက်တို့၌ ဖြစ်၏။ မနောမယာ=ဈာန်စိတ်ဖြင့် ပြီးသော။ သဗ္ဗမတ္တိကာမယံ=အလုံးစုံ မြေညက်ဖြင့် အထူးပြုလုပ်ထားသော။ ဒါနမယံ=ဒါန။ သီလမယံ =သီလဟု အနက်ပေး။)

မယတာ (ထီ) [မယ+တာ] တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်– မှတ်ထင် – ကြံဆ – ခြင်း။ မညတ-ကြည့်။

မယတိ (ကြိ) [မယ+အ+တိ+နီတိ၊ဓာ။၁၃၉။ (က) သွားတတ်၏။ (ခ) ဖြစ်တတ်၏။ (က) ပရံ ဝါ သေဋ္ဌံ နိဗ္ဗာနံ ဝိသေသေန မယတိ ဂစ္ဆတိ၊...............ပရမော။စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။၆၇။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၈။

(ခ) မမက်ာရာဒယော မယန္တိ သတ္တသန္တာနေ သတိ ပဝတ္တန္တိ ဧတေနာတိ မယော၊ မညနာ။ သံ၊ဋီ၊၁၊၉၅။ မယန္တိ—သံ၊ဋီ၊၁။၉၅။

မယန္တိ (ကြိ) [မယ+အ+အန္တိ] ဖြစ်ကုန်၏။ မယတိ (ခ) ကြည့်။

မယသဒ္ဒ (ပု) [မယ+သဒ္ဒ] မယသဒ္ဒါ။ တဒိ သုဝဏ္ဏာဿဝိကာရော သောဝဏ္ဏမယန္တိ ဝိကာရတ္ထေ မယသဒ္ဒေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉။ (—သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၉၅၊၂၄၀။)

မယာ (အလိင်) [အမှ + နာ] ငါ။ မယာ (ငါသည်) မောဃပုရိသ အနေကပရိယာယေန ဓမ္မော ဒေသိတော။ ဝိ၊၁။၁၉၄။ (—ဒီ၊၃။၂။မ၊၁။၅၆။) မယာ (ငါနှင့်) သဒ္ဓိံ သမ္မောဒိံသု။ သံ၊၂။၅၅၀။ (—အံ၊၂။၂၅၊၂၆၊ ၃၀။ ဇာ၊၁။၂၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၆။)

မယိ (အလိင်) [အမှ+သ္မိံ] ငါ၌။ တွံ ဘဂိနိ ဘဂဝတော မံသံ ဒတွာ မယိ အန္တရဓါသကေ သဇ္ဇသီတိ။ ဝိ၊၁။၃၀၉။ (—ဒီ၊၁။၉၈။ မ၊၁။ ၉၈။) မံ-ကြည့်။

မယူခ (ပု) [မယ+ခ။ မောဂ်၊၇။၃၀။မာ+ဥခ+အ။ဓာန်၊ဋီ။၆၄။] အရောင်၊ တံလျှပ်ရောင်။ မရီစိကန္တိ မယူခံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။

မယူရ (ပု) [မယ + ဦရ၊ မဟိ + ရ + ဦရ။ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် မယူရ ပြီး။ ရှူနှာ၊ ၄၁၉။ ဓာန်၊ဋီ။၆၁၄။] ဥဒေါင်း။ ကောဉ္စာ မယူရာ ဒိဝိယာ စ ဟံသာ။ ဝိမာန။၁၂။ (—သံ၊၁။ ၄၆၇။) မယူရာတိမောရာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၅၀။

မယူရဂဏနစ္စိတ (တိ) [မယူရဂဏ +နစ္စိတ] ဥဒေါင်း အပေါင်းတို့ ကချေဖြစ်သော။ ကောကိလာဂီတသဟိတံ။ မယူရဂဏနစ္စိတံ။ အပ၊၂။၂၂၅။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၃၆။

မယူရဂီဝဝဏ္ဏ (တိ) [မယူရဂီဝါ+ဝဏ္ဏ] ဥဒေါင်းလည်ပင်း—လည်ဆံ—အဆင်းရှိသော။ တံ ပန မယူရဂီဝဝဏ္ဏံ ဝါ ဟောတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၃။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၄၃။)

မယူရဂီဝသင်္ကာသ (တိ) [မယူရဂီဝါ+သင်္ကာသ] ဥဒေါင်း—လည်ပင်း—လည်ဆံ—နှင့် တူသော အဆင်းရှိသော။ မယူရဂီဝသင်္ကာသံ ပတိံ မယှံ သဝိဋ္ဌကံ။ ဇာ၊၁။၅၄။(—၉၈။ ဇာ၊၂။၃၄၃။) မယူရဂီဝသင်္ကာသန္တိ မောရဂီဝသမာနဝဏ္ဏံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။

မယူရဂီဝါ (ထီ) [မယူရ + ဂီဝါ] ဥဒေါင်း လည်ပင်း။ မယူရဂီဝါဏ္ဏဝ နီလဝဏ္ဏာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၃၁။

မယူရဏ္ဏ (နု) [မယူရ + အဏ္ဏ] ဥဒေါင်းဥ။ မယူရဏ္ဏံ အတိမဟန္တံ၊ ကုက္ကုဋဏ္ဏံ အတိခုဒ္ဒကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ ကခ်ါ။၂၈၂။ မယူရဏ္ဏံ အတိမဟန္တန္တိ ဝစနတော မယူရဏ္ဏပ္ပမာဏော ကဗဠော န ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၇။ ကခ်ါ၊ ဋီ၊သစ်။၄၄၂။

မယူရဏ္ဏပ္ပမာဏ (တိ) [မယူရဏ္ဏ+ပမာဏ] ဥဒေါင်းဥအတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မယူရဒူတပဋ္ဋန (နု) [မယူရ+ဒူတ+ပဋ္ဋန]မယူရဒူတပဋ္ဋနအရပ်။ ပုဗ္ဗေ မယူရဒူတပဋ္ဋနမှိ သဒ္ဓိံ နိဝသန္တေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၃။ (D-P-P-N-၌ မယူရရူပဋ္ဋန—ဟု ရှိ၏။)

မယူရနစ္စ (ပု) [မယူရ+နစ္စ] ဥဒေါင်းကခြင်း၊ ဥဒေါင်းကခြင်းကဲ့သို့ကခြင်း။ မယူရနစ္စံ နစ္စန္တိ (ဇာ၊၁။၂၆၀)တိ ဧဟာရဇာ ယတ္ထ ဟိ မနုဿာနံ....မယူရနစ္စံ နစ္စန္တိနာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၁။

မယူရနစ္စန (နု) [မယူရ+နစ္စန] ဥဒေါင်းကခြင်း။ အန္တမသော မယူရနစ္စနာဒိဝသေန ပဝတ္တာနံ နစ္စာဒီနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၉။

မယူရပိဏ္ဍ (နာ) [မယူရ+ပိဏ္ဍ] ဥဒေါင်းတောင်။ ဥဒေါင်းမြီးစည်း။ မောရဟတ္ထန္တိမယူရပိဏ္ဍေဟိ ကတံ မကသဗီဇနီ ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃၄။

မယူရယာန (နာ) [မယူရ+ယာန] ဥဒေါင်းယာဉ်။ တဒါ ဟိမဝိက္ကာသိန္နဘာဝေန မယူရ-ယာနေဟိ ပတိဋ္ဌာတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ စ ဂမ္ဘီရဘာဝေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။

မယူရဝိဟင်္ဂမ (ပု) [မယူရ+ဝိဟင်္ဂမ] ဥဒေါင်းငှက်။ ယွာယံ မတ္တကေ... ...နီလဂီဝေါတိ စ မယူရဝိဟင်္ဂမော ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။

မယူရသံဃ (ပု) [မယူရ+သံဃ] ဥဒေါင်းအပေါင်း။ မယူရသံဃာ ဂိရိမုဒ္ဒနုသ္မိံ ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၃၁။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆။)

မယူရသုဿရ (တိ) [မယူရ+သုဿရ] ဥဒေါင်းကဲ့သို့ ကောင်းသောအသံရှိသော။ မယူရ-သုဿရော (ဝိမာန။၅၃။)တိမယူရော ဝိယ သုန္ဒရနာဒေါ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၂။

မယှံ (အလိင်) [အမှ+သ] ငါ။ မယှဥ္စ(ငါ့အား လည်း) ဝိနာ သန္တတာ န ဖာသု ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၃၃၄။ ဣမ မယှံ(ငါ၏)ဘန္တေ ရဟော-ဂတဿ ပဋိသလ္လီနဿ ဧဝံ စေတသော ပရိ-ဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ။ ဝိ၊၁။ဂ။ (အပ၊၁။၉ဂ။ ဒ၊ပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၂-၌ ဂါထာအရေဝ္ဝင် နိဂ္ဂဟိတ် ကြေ၍ မယှဘောဇနဟု ရှိသည်။)

မယှက (ပု) [မယှံ+ကေ+အ] မယှကငှက်၊ ငါ့ဟာငါ့ဟာဟူ၍ မြည်တမ်းသောငှက်။ မယှ-ကော (ဇာ၊၁။၁၅၀)တိ "မယှံမယှ" န္တိ ဝိရ-ဝနဝသေန ဧဝံ လဒ္ဓနာမော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၄။ "ဣဒမ္ပိမယှံ ဣဒမ္ပိမယှ" န္တိကာယတိ ရဝတီတိ-မယှကော။ နီတိ၊ပဒ။၃၉၀။

မယှကဇာတက (နာ) [မယှက+ဇာတက]မယှက ဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ဆက္ကနိပါတ်၊ ခရပုတ္တဝဂ်။ ဇာ၊၁။၁၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၀၊၂၈၄။တဿ ဟိ သေဋ္ဌိဿ ဂဟပတိနော ဝတ္ထု ကောသလ-သံယုတ္တေ မယှကဇာတကေ စ အာဂတံ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၃၁၀။

မယှကသကုဏ (ပု) [မယှက+သကုဏ] မယှ-ကငှက်။ မယှကသကုဏဿ စ တုယှဥ္စ ကိံ-နာနာ ကရဏံ ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၃။ မယှဘောဇ-န –မယှံ–ကြည့်၊

မရ[1] (ပု) [မရ+အ] သေခြင်း။ မရဏံမရော၊ သော နတ္ထိ ယေသန္တိ အမရာ၊ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၁၀။

မရ[2] (တိ) [မရ+ဏေ+အ] သေစေတတ်သော (အကျင့်)။ အမရတပ–ကြည့်။

မရ[3] (ကြိ) [မရ+အ+ဟိ] သေလော့။ မရတိ –ကြည့်။

မရကတ (ပု၊နာ) [မရက+တရ+ကွိ။ မရကံ (မာရိဘယံ) တရတိအနေနာတိ မရကတံ။ ဟရိဝဏ္ဏော မဏိဘေဒေါ။ ထောမ။] မြ။ဣန္ဒနီ-လော မရကတော ဝေဠုရိယော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၉၁။(–ဝိမတိ၊၁။၂၆၁။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။၃၁၁။)

မရဏ (နာ) [မရ+ယု။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၄၊ဂ၇။] (က) သေခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၊ ရွေ့လျောခြင်း။ (ခ) သေမင်း။ (တိ)(ဂ) သေလတ္တံ့သော၊သူ။ (က) မရဏံဝါ နိဂစ္ဆေယျ။ ဝိ၊ ၁။၆။၂၄။ (–ဒီ၊၂။၂၂၊၂၄၄။မ၊၁။ဂ၂။သံ၊၁။ ၂။ ထေရ။၂၂၄။) ဇာတိမရဏသံသာရန္တိခန္ဓ-နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတိ ခန္ဓဘေဒံ မရဏံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၂။ မရန္တိ ဧတေနာတိ မရဏံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ဂ၄။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁၊၉၁။)မတံ မရဏံ ဝိနာသော။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၇။ (ခ) မရဏမုခ၊ မရဏမုဒ္ဓ–တို့ကြည့်။ (တိ) (ဂ) မရဏ-ကသတ္တ–ကြည့်။ (မရဏ၂–မျိုး။ပျက်စီးခြင်း အမှတ်လက္ခဏာရှိသောသင်္ခတလက္ခဏ-မရဏ, တစ်ဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ဇီဝိတိန္ဒြေပြတ်စဲခြင်း ဟူသော မရဏဟု ၂-မျိုးရှိ၏။

ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၈၇။ မရဏ ၃-မျိုး—ခဏိကမရဏ, သမ္မုတိမရဏ, သမုစ္ဆေဒမရဏ။ ရုပ်နာမ် တရားတို့၏ ဘင်ခဏသို့ရောက်ခြင်းကို ခဏိက-မရဏဟုခေါ်၏၊ သေဆုံးသောအားဖြင့် တစ်ဘဝ စခန်းသိမ်းခြင်းကို သမ္မုတိမရဏဟုခေါ်၏၊ ကောက်ပင် သေပြီ သစ်ပင်သေပြီဟု ပြောဆိုရာ၌ ကောက်ပင် သစ်ပင်တို့ဝယ် ဇီဝိတိန္ဒြေမရှိသောကြောင့် သမ္မုတိမရဏ ဟု ပင်ခေါ်ရ၏။ ဘုရား ရဟန္တာတို့၏ နောင်အခါ ပဋိသန္ဓေ မနေသောအားဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု (သေဆုံး)ခြင်းကို သမုစ္ဆေဒမရဏဟုခေါ်၏။ ဇာတိက္ခယမရဏ, ဥပက္ကမမရဏ, သရသမရဏ, အာယုက္ခယမရဏ, ပုညက္ခယမရဏ ဟူသည် လည်း သမ္မုတိမရဏ၏ နာမည်ပင်တည်း။ တစ်ဘဝ ကုန်ခန်းပျက်စီး ချုပ်ပျောက်ခြင်း သည်ဇာတိက္ခယမရဏမည်၏။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ သျ—၌ ဇာတိပစ္စယ မရဏဟု ရှိသည်။) အသက်အပိုင်းအခြား ကောင်းမှု ကံ ဤနှစ် ပါးရှိသေးလျက် မိမိလုံ့လ သူတစ်ပါးလုံ့လ ကြောင့် ဥပစ္ဆေဒက၏ အစွမ်းဖြင့် သေခြင်း သည် ဥပက္ကမမရဏမည်၏။ တိုက်ပွဲ၌ကျဆုံး ခြင်း, ကားတိုက်ခံရ၍ သေဆုံးခြင်း, ရေနစ်သေ ဆုံးခြင်းစသည်ကို ဥပက္ကမမရဏဟု ဆိုလို သည်။ အသက်အပိုင်းအခြား ကောင်းမှုကံ ကုန်ခြင်းကြောင့် သေဆုံးခြင်းသည် သရသ မရဏမည်၏။ ကာလရှည်စွာ ခံစားရအံ့ သောကောင်းမှုကံ ရှိလျက် အသက်အပိုင်း အခြား (သက်တမ်း) ကုန်၍ သေဆုံးရခြင်း သည် အာယုက္ခယမရဏမည်၏။ ထိုထိုသော လူ့ ပြည်နတ်ပြည်တို့၌ အသက်အပိုင်းအခြား ရှိပါသေးလျက် အားနည်းသောကောင်းမှုကံ ဖြင့် လူ၏အဖြစ် နတ်၏အဖြစ်ကို ရသောသူ ၏ကောင်းမှုကံကုန်ခြင်းကြောင့်သေဆုံးရခြင်း သည် ပုညက္ခယမရဏမည်၏။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၅။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၅–၆။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ သျ–၁။ ၂၈၂။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ (၅၊ ၈၉)၌ အာယုက္ခ ယမရဏ=အသက်တမ်းကုန်၍ သေဆုံးခြင်း၊ ကမ္မက္ခယမရဏ = ကံကုန်၍ သေဆုံးခြင်း၊ ဥဘယက္ခယမရဏ = အသက်တမ်း ကံစွမ်း နှစ်ပါးကုန်၍သေဆုံးခြင်း၊ ဥပစ္ဆေဒကမရဏ (ဥပက္ကမမရဏ—နှင့်တူ) = ကပ်၍ဖြတ်တတ် သောကံကြောင့် သေဆုံးခြင်းဟု သေခြင်း လေးမျိုးပြဆိုထား၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (၁။ ၂၂၂)၌ အာယုက္ခယ, ကမ္မက္ခယ, ဥဘယက္ခယ ၃-မျိုးကို ကာလမရဏဟု လည်းကောင်း၊ ဥပစ္ဆေဒမရဏကို အကာလ-မရဏဟုလည်းကောင်း သုံးနှုန်းသေး၏။ ဓမ္မပ-ဒအဋ္ဌကထာ (ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၀)၌ အာယုက္ခယ, ပုညက္ခယ, အာဟာရက္ခယ = အစာစားချိန် မစားမိ၍ဖြင့် အာဟာရပြတ် သေဆုံးခြင်း, ကောပ = ပြင်းထန်သော ဒေါသ ကြောင့် သေဆုံးခြင်းဟု နတ်စုတိလေးမျိုး ထုတ်ပြထား၏။)

မရဏကန္တာရ (ပု) [မရဏ+ကန္တာရ] သေခြင်း တည်းဟူသောခရီးခဲ၊ မရဏကန္တာရ။ သော-က ပ ရိ ဒေ ဝ ဒု က္ခ ဒေါမနဿုပါယာသကန္တာရံ တာရေတိ။ မဟာနိ။ ၃၅၃။ စူဠနိ။ ၂၂၆။ (—အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၆။)

မရဏက (တိ) [မရဏ+က] သေလတ္တံ့သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မရဏကသတ္တ (ပု) [မရဏက+သတ္တ] သေလတ္တံ့ သောသတ္တဝါ။ ခီဏာသဝါ ပန သတ္တဘုည-တာယ သုဒ္ဓိဋ္ဌတ္တာ မရဏကသတ္တမေဝ န ပဿန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈။ (—၅၂၅။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀။ ဝဇိရ။ ၁၅၆၊ ၁၆၆။)

မရဏကာရဏ (နပုံ) [မရဏ+ကာရဏ] သေခြင်း ၏အကြောင်း။ မဟာသေနနေ့ဘာတိ အဂ္ဂိဝိသ-သတ္ထာဒီနိ အနေကာနိ မရဏကာရဏာနိ တဿ သေနာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄၊ ၁၇၀။ (—ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၂၅။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၄၀။)

မရဏကာလ (ပု) [မရဏ+ကာလ။ မရဏ+အာသန္န+ကာလ] သေသော–သေရာ- အချိန်အခါ(မုချတ္ထ)။ သေခါနီးအချိန်အခါ(ဥပစာရတ္ထ)။ အထ မရဏကာလေ အညံ အာရာဓေတိ၊ သံ၊၃။၆၃။ (-၃၂၈။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၆။ သင်္ဂဟ၊၅။၉၀။) အထ မရဏကာလေတိ အထ မရဏဿ အာသန္နကာလေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၁။ (-၃၁၈။) မရဏကာလေတိ မရဏကာလသမီပေ။ သမီပတ္ထေ ဟိ ဣဒံ ဘုမ္မန္တိ အာဟ "မရဏဿ အာသန္နကာလေ" တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၄၂၀။ မရဏာသန္နကာလေတိ ဧတေန မဇ္ဈေ-လောပသမာသံ ဒဿေတိ, ဥပစာရဝသေန ဝါ မရဏာသန္နကာလဿ မရဏကာလဘာဝံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။၈၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၃၇၇။ ဂဏ္ဌိပဒ။၁၈၀။)

မရဏကာလကိရိယာ (ထီ၊နု) [မရဏ+ကာလကိရိယာ] သေခြင်းဟု ဆိုအပ်သောအခါကို ပြုခြင်း၊ သေခြင်း။ ကာလကိရိယာ -ကြည့်။

မရဏကာလပရိယာယ (ပု) [မရဏကာလ+ပရိယာယ] သေရမည့်အလှည့်အကြိမ်။ ကာလပရိယာယန္တိ မရဏကာလပရိယာယံ ပတ္တော ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၀။

မရဏကာလပတ္တိ (ထီ) [မရဏကာလ+ပတ္တိ] သေသောအခါသို့ရောက်ခြင်း။ တတော မနုဿတ္တဘာဝတော စုတော မရဏကာလပတ္တိယာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၉၂။

မရဏကာလဝါရ (ပု) [မရဏကာလ+ဝါရ] သေရမည့်အလှည့်အကြိမ်။ ကာလပရိယာယန္တိ မရဏကာလဝါရံ သမ္ပတ္တော သမာနော န ဘာယိဿာမ၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၀။

မရဏကာလသမယ (ပု) [မရဏကာလ+သမယ] သေခါနီးသောအခါ။ မရဏကာလသမယေ ပဗ္ဗုတိ။ ပေဋကော။၁၈၇။ (-၃၂၀။)

မရဏကာလသမီပ (နု) [မရဏကာလ+သမီပ] သေခါနီးသော–အချိန်–အခါ။မရဏကာလ–ကြည့်။

မရဏကိစ္စ (နု) [မရဏ+ကိစ္စ] သေခြင်းကိစ္စ။ မာတုဂါမံ နိဿာယ မရဏကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၇၉။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၆၃။)

မရဏက္ခဏ (ပု) [မရဏ+ခဏ] (က) သေသောခဏ။ (ခ) သေခြင်း – သေမင်း – ၏အခွင့်။ (က) မရဏက္ခဏေ ပန တယောပိ ဝယာ ဧဟန္တေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ (ခ) ကဒါ-မရဏက္ခဏံ ဘန္တေ လဘိဿထ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။

မရဏက္ခယ (ပု) [မရဏ + ခယ] သေခြင်း၏ကုန်ရာနိဗ္ဗာန်။ မရဏက္ခယံ ဘန္တေ လဘိဿထ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉–အလားတူ ဝါကျ၌ မရဏက္ခဏံဟုရှိသည်။)

မရဏခဏ (ပု) [မရဏ+ခဏ] သေခြင်း – သေမင်း–၏အခွင့်။ မရဏခဏမ္ပိ န လဘိဿထ ဘန္တေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁–အလားတူ ဝတ္ထု၌ မရဏဿ ကတံ ဩကာသံဟုရှိ၏။)

မရဏဂ္ဂိ (ပု) [မရဏ+အဂ္ဂိ] သေခြင်းတည်း ဟူသောမီး၊ မရဏမီး။ အာဒိတ္တေဝိယ အဂါရေ မရဏဂ္ဂိနာ အာဒိတ္တေ။ ဧရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၄။

မရဏစက္က (နု) [မရဏ+စက္က] သေမင်း–စက်–လက်နက်။ ပါပကမ္မံ ကတွာ မရဏစက္ကေန ဆိန္နာ သာဝတ္ထိသာမန္တေ စတုသု လောဟ-ကုမ္ဘီသု နိဗ္ဗတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၂၃။)

မရဏစိတ္တ (နု) [မရဏ+စိတ္တ] (၁) သေခြင်းကိစ္စတပ်သောစိတ်၊ စုတိစိတ်။ (၂) သေလိုသောစိတ်၊သေချင်သောစိတ်။ (၃)သေစေလိုသောစိတ်။(တိ) (၄) သေခြင်း၌စိတ်ရှိသော၊ သေစေလိုသော စိတ်ရှိသော၊သူ။ (၁) အတိ-က္ကန္တေ ဥပဋ္ဌာနေန ဝါ တဿ မရဏစိတ္တဿ အာ-

သန္နေ။မငို၊၃။၃၈၁။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။) (၂) မရဏစိတ္တံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၅၈။ (၃) ဧတေန မရဏစိတ္တာဒီဟိ ဝိနာ....ဒဿေတိ။ ကင်္ခါ။၁၂၃။(တိ) (၄) မရဏစိတ္တော မရဏမနောတိအတ္တော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၉။ မရဏမနလည်းကြည့်။

မရဏစိတ္တဝိဘာဝန (န) [မရဏစိတ္တ+ဝိဘာဝန] စုတိစိတ်ကိုထင်စွာပြခြင်း။ အထ အစေလဿ မရဏစိတ္တဝိဘာဝနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၆။

မရဏစေတနာ (ထီ) [မရဏ+စေတနာ] (၁) သေခြင်း၌စေတနာ၊သေစေလိုသောစေတနာ။ (တိ)(၂) သေခြင်း၌ စေတနာရှိသော၊ သေစေလိုသော စေတနာရှိသော၊သူ။ (၁)ခီဏာသဝါနံ မရဏစေတနာ နာမ နတ္ထိ ဘိက္ခဝေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။(တိ) (၂) စိတ္တသင်္ကပ္ပေါတိ မရဏသည် မရဏစေတနော မရဏာ ဓိပ္ပါယော။ဝိ၊၁။၉၃။ (–ကင်္ခါ။၁၂၂။ ဝဇိရ။၁၅၈။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၆။)

မရဏဇာနန (န) [မရဏ+ဇာနန] သေခြင်းကိုသိခြင်း။ ဘဂဝတောပိ ခေါ ဉာဏံ ဥဒပါဒီတိဝစနတော တဿ မရဏဇာနနံ သိဒ္ဓံ။ဝဇိရ။၃၉၉။

မရဏဇာလ (န) [မရဏ+ဇာလ] သေခြင်း–သေမင်း–တည်းဟူသော ပိုက်ကွန်။ တထာ မရဏဇာလေန ဩတ္ထဋ္ဌေသု သတ္တေသု ဗဟူ အပါယဂါမိနော ဟောန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။

မရဏဋ္ဌ (ပု) [မရဏ+အတ္ထ] (၁) သေခြင်းတည်းဟူသော အနက်သဘော။ (တိ) (၂) သေခြင်းတည်းဟူသော အနက်သဘော ရှိသော။ (၁)မရဏူပနယနရသတ္တာ ဝါ ဇရာယပိ မရဏဋ္ဌော ဧဝ ဒဿိတော။ အနုဋီ၊၂။၁၃၉။ (တိ) (၂) မရဏပ္ပဓာန-ကြည့်။

မရဏတာဝစန (န) [မရဏတာ+ဝစန]သေသည်၏ အဖြစ်ကိုဆိုခြင်း။ သတိ စ ဇီဝိတေ သိက္ခာနိက္ခိပနဿ မရဏတာဝစနတော သီလံ ဇီဝိတတော ဝိသိဋ္ဌတရံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈၆။ (–ဒီဋီ၊၁။၇၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆၄။

မရဏတ္ထ (ပု) [မရဏ+အတ္ထ]သေခြင်းအကျိုး။ မရဏာယူပနိဝတ္တတာတိ မရဏတ္ထာယ ဥပနိဝတ္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၇။

မရဏတ္ထိက (တိ) [မရဏ+အတ္ထိက] သေခြင်း –ဖြင့်–ကို– အလိုရှိသော၊သူ။ ဣမိနာ မရဏတ္ထိကာ မရန္တု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ (–၆၀။ဝဇိရ။၁၆၇။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၂။)

မရဏတ္ထိကဘာဝ (ပု) [မရဏတ္ထိက+ဘာဝ] သေခြင်းကို အလိုရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ မရဏတ္ထိကဘာဝံ အဇာနန္တာ မရဏဝဏ္ဏံ သံဝဏ္ဏေသုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ (–ဝဇိရ။၁၆၇။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၂။)

မရဏဒဿန (န) [မရဏ+ဒဿန] သေခြင်းကို မြင်ခြင်း။ တတ္ထ ယေဘုယျေန ဇိဏ္ဏဿ မရဏဒဿနတော ဇရာမရဏာနံ နာနတ္တံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၈၄။

မရဏဒီဝသ (ပု) [မရဏ+ဒိဝသ] သေသော နေ့၊ နတ်ရွာစံသောနေ့။ တံ ဒိဝသမေဝါတိ ရညော မရဏဒိဝသေယေဝ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉။

မရဏဒုက္ခ (န) [မရဏ+ဒုက္ခ]သေခြင်းဆင်းရဲ။ မရဏဒုက္ခံ အန္ဒေတိ အနုဂစ္ဆတိ အန္ဒာယိကံ ဟောတိ။ မဟာနိ။၁၃။ (–စူဠနိ။၂၀၇။) မရဏဒုက္ခန္တိ တွေပိ ဒုဝိဓံ မရဏံ သမ္မတိ-သက္ကဏ္ဍ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၂။

မရဏဒုက္ခပရေတ (တိ) [မရဏဒုက္ခ+ပရေတ] သေခြင်း ဆင်းရဲသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊သူ။ "တွံ မရဏဒုက္ခပရေတော" တိ တွေကေနေဝ နာဟံ တံ ဇဟာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၂၆။

မရဏဒုက္ခာဝဗောဓ (ပု) [မရဏဒုက္ခ+အဝဗောဓ] သေခြင်းဆင်းရဲကိုသိခြင်း၊ မရဏဟုဆိုအပ်သောဝဋ်ဒုက္ခကိုသိခြင်း။ ခဏတော ဝယဒဿနေန ဒုက္ခသစ္စမေဝ ပါကဋံ ဟောတိ မရဏဒုက္ခာဝဗောဓတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၇။ (−ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၄၂၄။)

မရဏဒုက္ခာဝဟန (နု) [မရဏဒုက္ခ+အာဝဟန] သေခြင်းဆင်းရဲကို ဆောင်ခြင်း။ တသ္မာတိ ဒုဂ္ဂတိနိဗ္ဗတ္တာပနတော ဣမ မရဏဒုက္ခာဝဟနတော စ။ သံဋီ၊၂။၁၇၇။

မရဏဒုက္ခုပ္ပါဒန (နု) [မရဏဒုက္ခ+ဥပ္ပါဒန] သေခြင်း ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေခြင်း။ ပဒေသံ မရဏဒုက္ခုပ္ပါဒနမ္ပိ နာမ ဣမသ္မိံ လောကေ ဂရဟိတဗ္ဗော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။

မရဏဒုက္ခုပနီတ (တိ) [မရဏဒုက္ခ+ဥပနီတ] သေခြင်းဆင်းရဲသို့ ကပ်ရောက်သော၊ သေခြင်း ဆင်းရဲသည် နှိပ်စက်အပ်သော။ ဒန္တကာလေ မရဏဒုက္ခုပနီတာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၃။

မရဏဓမ္မ (ပု) [မရဏ+ဓမ္မ] (၁) သေခြင်းသဘော။ (တိ) (၂) သေခြင်း−ပျက်စီးခြင်း−သဘောရှိသော၊သူ။ (၁) မရဏဓမ္မံ၊ "မာ-မိယီ"တိ။ အံ၊၂။၄၇။ (−မ၊၁။၂၁၇။ ပဋိသံ။၄၁၁။) (တိ) (၂) အတ္တနာ မရဏဓမ္မော သမာနော မရဏဓမ္မံယေဝ ပရိယေသတိ။ မ၊၁။၂၁၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅။ (−သံ။၂။၂၅၆။ သံ။၃။၃၅၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။) မရဏဓမ္မောတိမရဏသဘာဝေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁။၃၂၂။ မရဏဓမ္မောတိ-မီယနသဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၇၀။မရဏဓမ္မော-ဝိနာသသဘာဝေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၆၂။

မရဏဓမ္မဂဏ္ဍိကဋ္ဌာန (နု) [မရဏ ဓမ္မ + ဂဏ္ဍိကဋ္ဌာန] သေခြင်းသဘောကို−နှောင်ဖွဲ့−ထုံးဖွဲ့−ရာဌာန။ အာဃာတနပစ္စုပဋ္ဌိတောတိမရဏဓမ္မဂဏ္ဍိကဋ္ဌာနံ ဥပေစ္စ ဌိတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။

မရဏဓမ္မီ (တိ) [မရဏဓမ္မ+ဤ] သေခြင်းသဘောရှိသော၊သူ။ ဗျာဓိဓမ္မာ ဇရာဓမ္မာ၊ အထော မရဏဓမ္မိနော။ အံ၊၂။၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။

မရဏဓေယျ (နု) [မရဏ+ဓေယျ]သေမင်း၏−တည်ရာ−ကျက်စားရာ − စားကျက်။ ပဇာ မစ္စုဓေယျ မာရဓေယျ မရဏဓေယျ သတ္တာ ဝိသတ္တာ။ စူဠနိ။၁၅၃၊ မစ္စုဓေယျ-လည်းကြည့်။

မရဏန္ဓကာရ (ပု) [မရဏ+အန္ဓကာရ]သေခြင်းတည်းဟူသော အမိုက်မှောင်။ မရဏန္ဓကာရမ္ပိ ပပတန္တိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၆။

မရဏနိဋ္ဌိတ (တိ) [မရဏ+နိဋ္ဌိတ] သေခြင်းအဆုံးသို့ ရောက်သော။ သေမဂ္ဂေါတိ ဧသော ဇာတာနံ သတ္တာနံ မရဏနိဋ္ဌိတော ပန္ထော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၉။

မရဏနိပ္ဖတ္တိက (တိ) [မရဏ+နိပ္ဖတ္တိ+က] သေခြင်းလျှင် အပြီးအဆုံးရှိသော။ သဗ္ဗေ သင်္ခါ-ရာ အနိစ္စာ မရဏနိပ္ဖတ္တိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။

မရဏနိမိတ္တ (နု) [မရဏ+နိမိတ္တ] (၁) သေခြင်း၏ (ရှေ့ပြေး)နိမိတ်။ (၂) သေခြင်းဟူသောအကြောင်း။ (၁) ယေသဉ္စ ဒေဝပုတ္တာနံ မရဏနိမိတ္တာနိ အာဝိဘဝန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ (−သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၀။ (မူလဋီ၊၂။၁၂၅−အကြောင်းအရာတူ ဝါကျ၌ မရဏပုဗ္ဗနိမိတ္တ−ဟုရှိသည်။) (၂) ဣတ္ထ မေ ကိံ ဖလံ သိယာတိ တသ္မိံ မယှံ ဘာတု မရဏနိမိတ္တေ ရောဒနေ ကိံ နာမ ဖလံ ကော အာနိသံသော ဘဝေယျ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၁။

မရဏနိဿိတ (တိ) [မရဏ+နိဿိတ] သေခြင်းကို မှီသော၊သူ။ တဒေဝ တေ မရဏနိဿိတာ။ စူဠနိ။၅၃။

မရဏန္တ (ပုံ၊န) [မရဏ+အန္တ] (၁) (က) သေခြင်းအဆုံး။ (ခ) သေခြင်း၏အနီး၊သေခါနီး။ (တဲ) (၂) သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော။ (၁) (က) (ခ) မရဏန္တေ န သောစတိ။ ဥဒါန။၁၃၂။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၆) မရဏန္တေ န သောစတိတိမရဏသင်္ခါတအန္တေ ပရိယောသာနေ မရဏသမီပေ ဝါ န သောစတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၅။ (—သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၁။) (တိ) (၂) မရဏန္တံ ဟိ ဇီဝိတံ။ ဓမ္မ။၃၅။ သံ၊၁။၉၈။ နေတ္တိ။၇၉။၁၇၄။ မရဏန္တံ ဟိ ဇီဝိတံ ယသ္မာ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဇီဝိတံ မရဏပရိယောသာနံ မေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

မရဏန္တဂူ (တိ) [မရဏန္တ+ဂမု+ရူ] သေခြင်းအဆုံးသို့ ရောက်သောသူ။ ဥပ္ပဇ္ဇိ လောကသရဏော အရဏောမရဏန္တဂူ။ အပ၊၂။၂၇၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆၁။

မရဏန္တရာယ (ပု) [မရဏ+အန္တရာယ] သေခြင်း၏ အန္တရာယ်။ ယတော မေ မရဏန္တရာယော သိယာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၆။ (—ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၁၃။)

မရဏန္တရာယာဘာဝ (ပု) [မရဏန္တရာယ+အဘာဝ] သေခြင်း၏ အန္တရာယ်မရှိခြင်း။ မာတု ပန ကထံ တဒါ မရဏန္တရာယာဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၀၃။

မရဏန္တိက (တိ) [မရဏန္တ+ဣက] သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော။ ရောဂန္တမပိစာရောဂျံ၊ ဇီဝိတံ မရဏန္တိကံ။ အပ၊၂။၂၅၄။ သေရီ၊ဋ္ဌ။ ဂ၆။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၉၀။ မဋီ၊ ၃။၄၁၇—၌ မာရဏန္တိက—ဟု ရှိသင့်၏။ မာရဏန္တိက—ကြည့်။)

မရဏပစ္စယ (ပု) [မရဏ+ပစ္စယ] သေခြင်း၏ အကြောင်း။ သော မရဏပစ္စယာဘာဝတော မစ္စုနော သေနာတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၅၀။ (—ဝဇိရ။၁၆၄။)

မရဏပဋိဂ္ဂဟဏ (ငီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ ဝိမတိ၊၁။၂၂၉) သည် မာရဏပဋိဂ္ဂဟဏမှ ပျက်ယွင်းသောပုဒ်ဖြစ်သည်။ မာရဏပဋိဂ္ဂဟဏ—ကြည့်။

မရဏပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မရဏ+ပဋိဗဒ္ဓ] သေခြင်းနှင့်စပ်သော။ အဝဿံ မရိတဗ္ဗံ, မရဏပဋိဗဒ္ဓံ မေ ဇီဝိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၁။ (—၃၂၂။)သောပန မရဏာဝိနေပုတ္တိတောတိ ဝုတ္တံ မရဏပဋိဗဒ္ဓေါ”တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၃၀။

မရဏပ(ပ္ပ)ဋိသံယုတ္တ (တိ) [မရဏ+ပဋိသံယုတ္တ] သေခြင်းနှင့်စပ်—ယှဉ်—သော။ ဧဝရူပါယ ပန မရဏပဋိသံယုတ္တာယ ကထာယ ဝိတ္တိနာမေသုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။ (—ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။) ပရေသံ မရဏပ္ပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၈၇။

မရဏပဋိသညုတ္တ (တိ) [မရဏ+ပဋိသညုတ္တ] သေခြင်းနှင့်—စပ်—ယှဉ်—သော။ မရဏပဋိသညုတ္တံ သမ္မောဒနီယံ ကထံ ကတောသိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၅။

မရဏပဏ္ဏ (န) [မရဏ+ပဏ္ဏ] သေကြောင်းဖြစ်သောစာ၊ သတ်ပစ်လိုက်ပါဟူသောစာ။ သော အတ္တနော မရဏပဏ္ဏမေဝ ဒုဿန္တေ ဗန္ဓိတွာ နိက္ခမန္တော အာဟ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။) (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅—အလားတူ ဝါကျ၌ မာရဏပဏ္ဏ—ဟု ရှိ၏။ ယင်းသို့ ရှိခြင်းက သင့်၍ ကောင်းသည်။)

မရဏပဋိဝိ (ထီ) [မရဏ+ပဋိဝိ] သေရာဖြစ်သောမြေ၊ သုသာန်သင်္ချိုင်းမြေ။ မာဏဝ ဇေနပါတာဟတော ဇီဝိတော ဂန္တွာ မရဏပထဝိယံ ပတန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၃။

မရဏပပါတ (ပု) [မရဏ+ပပါတ] သေခြင်းတည်းဟူသော ချောက်ကမ်းပါးပြတ်၊ ကမ်းပါးပြတ်နှင့်တူသောသေခြင်း။ မရဏပပါတမှိ ပပတန္တိ။ သံ၊၃။၃၉၂။ (—မဟာနိ။၁၁၃။)

မရဏပဘင်္ဂုရ (တိ) [မရဏ+ပဘင်္ဂုရ] သေခြင်းဟူသော ပျက်စီးခြင်းရှိသော။ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဇီဝိတံ နာမ မရဏပဘင်္ဂုရံ, ဒုက္ခာနုဗန္ဓံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁၆။

မရဏပရိစ္စာဂီ (တိ) [မရဏ+ပရိစ္စာဂီ] သေမင်း-သေခြင်း-ကိုပယ်စွန့်လှူရှိသော၊ သူ။ မစ္စုဟာယိနန္တိ မရဏပရိစ္စာဂီနံ ခိဏာသဝါနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ဘာဝိတေန မရဏသဿ ဘဗ္ဗသော ဘာဂေန ဝိပ္ပဟာနေန မရဏပရိစ္စာဂီနံ။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၂၄၉။

မရဏပရိယန္တ (တိ) [မရဏ+ပရိယန္တ] သေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အဆုံး။ ဇီဝိတပရိယန္တော မရဏပရိယန္တော (နေတ္တိ။၇၉)တိ ဇီဝိတဿ ပရိယန္တောနာမ မရဏသင်္ခါတော အန္တော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၁။

မရဏပရိယန္တိက (တိ) [မရဏ+ပရိယန္တ+က။ အ-ကို ဣပြု။] သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော။ ပရိယာပါဒေန္တီတိ မရဏပရိယန္တိကံ အာပဒံ ပါပေန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၀။ (-အံ၊ဋီ၊၃။၂၉။) ကာယပရိယန္တိက-လည်း ကြည့်။

မရဏပရိယောသာန (တိ) [မရဏ+ပရိယောသာန] သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗေ သတ္တာ မရဏဓမ္မာ မရဏပရိယောသာနာ မရဏံ အနတီတာ။ သံ၊၁။၉၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။)

မရဏပရိယောသာနဇီဝိတ (တိ) [မရဏပရိယောသာန+ဇီဝိတ] သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော ဇီဝိတိန္ဒြေရှိသော၊ သူ။ ပဏ္ဍိတော မရဏပရိယောသာနဇီဝိတေသု ဣ သတ္တေသု ကိဿ အတ္တာနမုပတာပယေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၃၀။

မရဏပရိဠာဟ (ပု) [မရဏ + ပရိဠာဟ] သေခြင်းဟူသော ပူလောင်ခြင်း၊ သေမှုအပူ။ မရဏပရိဠာဟေနပိ န ပရိဍယှန္တိ။ သံ၊၃။ ၃၉၄။

မရဏပါသ (ပု) [မရဏ + ပါသ] သေခြင်းတည်းဟူသော ကျော့ကွင်း၊ သေမင်း၏ ကျော့ကွင်း။ပုဗ္ဗေပေသာ ပေါရာဏကပဏ္ဍိတေ ပန မရဏပါသာမောစေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။

မရဏပုဗ္ဗနိမိတ္တ (နပုံ) [မရဏ + ပုဗ္ဗနိမိတ္တ] သေခြင်း၏ ရှေ့ပြေးနိမိတ်။ ဝုတ္တာနိ ပဉ္စ မရဏပုဗ္ဗနိမိတ္တာနီတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၂။ ၁၂၅။

မရဏပ္ပကာရ (ပု) [မရဏ+ပကာရ] သေခြင်း ဒဲပြား၊ သေခြင်းအမျိုးမျိုး။ တေန ရက္ခာဝါ ပပတိဿာမိ....မရဏပ္ပကာရေ သင်္ဂဏှာတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။

မရဏပ္ပတ္တ (တိ) [မရဏ + ပတ္တ] သေခြင်းသို့ရောက်သော၊ သူ။ မရဏပ္ပတ္တာ မရဏသမ္ပတ္တာ မရဏူပဂတာ။ မဟာနိ။ ၂၉၊ ၃၆။ (-မိလိန္ဒ။၁၆၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။)

မရဏပ္ပတ္တိ (ထီ) [မရဏ + ပတ္တိ] သေခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။ မရဏမတ္တဒုက္ခပ္ပတ္တိ-ကြည့်။

မရဏပ္ပဓာန (တိ) [မရဏ+ပဓာန] သေခြင်းလျှင် ပြဓာန်းခြင်းရှိသော။ ဇရာ မရဏဉ္စ မရဏပ္ပဓာနန္တိ တဿ မရဏဌာနေ ခယာဒယော ဂမ္ဘီရာတိ ဉဿိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၈၇။ (-မူလဋီ၊၂။၁၃၁။)

မရဏပ္ပမာဏ (တိ) [မရဏ+ပမာဏ] သေခြင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ တေဟိ ဉမိအာဒီဟိ ဇနိတဿဒိတဝသေန မရဏမတ္တံ မရဏပ္ပမာဏံ ဒုက္ခံ နိဂစ္ဆတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၂၇။

မရဏပ္ပမာဏဒုက္ခ (နပုံ) [မရဏပ္ပမာဏ+ဒုက္ခ] သေခြင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆင်းရဲ။ ဣတရေပိ မရဏမတ္တံ မရဏပ္ပမာဏဒုက္ခံ ပါပုဏန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၈။

မရဏဖယ (ပု) [မရဏ+ဖယ] သေခြင်းတည်းဟူသောအတွေ့။ ဖုသန္တိ ဖဿန္တိ မရဏဖဿံ ဖုသန္တိ....မရဏဖဿေန ဖုဋ္ဌော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။)

မရဏဗန္ဓန (တိ) [မရဏ+ဗန္ဓန] သေခြင်းတည်းဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ရှိသော။ မရဏဗန္ဓနာ (ထေရ။၄၁၈)တိ ဘာဝိဒိသု နိဗ္ဗတ္တိတနိမိတ္တတာယ ပဝတ္တကာရဏတော စ မရဏဝိဗန္ဓနာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၅၀။

မရဏဗ္ဘာဟတ (တိ) [မရဏ+အဗ္ဘာဟတ] သေခြင်းသည် အလွန် နှိပ်စက်အပ်သော။ ဧဝံ မရဏဗ္ဘာဟတေ လောကေ အနုရူပပဋိပတ္တိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၁။

မရဏဗျသန (နု) [မရဏ+ဗျသန] သေခြင်းတည်းဟူသော ပျက်စီးခြင်း၊ သေပျောက်ပျက်စီးခြင်း။ ပဥ္စန္နံ ဉာတိသတာနံ မရဏဗျသနံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ (—ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၂၃။)

မရဏဗျာဓိဂဟိတ (တိ) [မရဏဗျာဓိ+ဂဟိတ] သေခြင်း နာခြင်းသည် ယူအပ်သော။ ကိံ တင ကာမေဟိ ယေသု ဇရာ၊ မရဏဗျာဓိဂဟိတာ။ ထေရီ။၄၃၄။ ဇရာမရဏဗျာဓိဂဟိတာ၊သဗ္ဗာ သဗ္ဗတ္ထဇာတိယောတိ....ဇရာမရဏဗျာဓိနာ စ ဂဟိတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၇။

မရဏဘတ္တ (နု) [မရဏ+ဘတ္တ] သေ—အံ့—လတ္တံ့—သောအစာ၊ သတ်စားဖို့ရန် အသား တိုးအောင်ကျွေးသောအစာ။အယံ သူကရော မရဏဘတ္တံ ဘုဉ္ဇတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။

မရဏဘယ (နု) [မရဏ+ဘယ] သေခြင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ဘေး၊ သေဘေး။ ဇာတိဘယ—ကြည့်။

မရဏဘယတဇ္ဇိတ (တိ) [မရဏဘယ+တဇ္ဇိတ] သေဘေးသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်သော၊ သူ။ ဝိမာနေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ မရဏဘယတဇ္ဇိတာ ကေပ္ပဘာရေနေဝ ဝိရဝန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၁။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၂၇။)

မရဏဘယပရိယောသာန (တိ) [မရဏဘယ+ပရိယောသာန] သေဘေး အဆုံးရှိသော။ မဟာဇနဿ မရဏဘယပရိယောသာနံ မဟာဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁၁။

မရဏဘယဘီတ (တိ) [မရဏဘယ+ဘီတ]သေဘေးမှ ကြောက်သော၊သူ။ ဣမေ အတ္တဘာဝေ ဆန္ဒရာဂေန မရဏဘယဘီတာ နသက္ကိဿန္တိ ဂတိံ ဝိသောဓေတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၈။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၁။)

မရဏဘယသံတဇ္ဇိတ (တိ) [မရဏဘယ+သံတဇ္ဇိတ] သေဘေးသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်သော၊သူ။ ပကတိ။ပ။အဂမာသိ မရဏဘယသံတဇ္ဇိတာ တတ္ထာ တရမာနရူပေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။

မရဏဘယသန္တဇ္ဇိတ (တိ) [မရဏဘယ+သန္တဇ္ဇိတ] သေဘေးသည်ခြိမ်းခြောက်အပ်သော၊သူ။ မရဏဘယသန္တဇ္ဇိတော ဒေါမနဿဇာတော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉ္စံ ပုစ္ဆိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။

မရဏဘယာဘိဘူတ (တိ) [မရဏဘယ+အဘိဘူတ] သေဘေးသည်နှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ တေနာဟ "သက္ကော ပန မရဏဘယာဘိဘူတော အဟောသိ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။

မရဏဘီတ (တိ) [မရဏ+ဘီတ] သေခြင်း—သေရမည်—မှကြောက်သော၊သူ။ မရဏဘီတာနံ ဝေနာကာရော ဟတ္ထပါဒဝိကာရော စ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။

မရဏာဘိရုက (တိ) [မရဏ+အဘိရုက] သေခြင်း—သေဘေး—မှကြောက်သော၊သူ။ နာပံ ဣဒါနေဝ မရဏာဘိရုကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၉။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၉။)

မရဏဘောဇန (န) [မရဏ+ဘောဇန] သေအံ့-သေလတ္တံ့- သောအစာ၊ သတ်စားဖို့ရန်-အသားတိုးအောင်ကျွေးသောအစာ။ အယဥ္စိ အာတုရန္နာနိ မရဏဘောဇနာနိ ဘုဥ္စတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၇။

မရဏမစ္စု (ထီ၊ပု) [မရဏ+မစ္စု] သေခြင်းဟူသော သေမင်း၊ မရဏသေမင်း။ မစ္စုဟာယိ-နောတိ မရဏမစ္စု ကိလေသမစ္စု ဒေဝပုတ္တမစ္စု ဟာယိနော။ သုတ္တ၊နိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၅။

မရဏမစ္စုဝေသ (တိ) [မရဏမစ္စု+ဝေသ] သေခြင်းဟူသော သေမင်းအသွင်ရှိသော။ မစ္စု-ဝေသော ဂုဟာသယောတိ ....မရဏမစ္စု-ဝေသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။

မရဏမဉ္စ(ပု)[မရဏ+မဉ္စ] သေရာညောင်စောင်း။ တဿာ ဟိ မရဏမဉ္စေ နိပန္နဿ ဒုဿီလကမ္မေ သမာဒါယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၀။)

မရဏမတ္တ(တိ) [မရဏ+မတ္တ] သေခြင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သေလောက်ရုံမျှသော။ မရဏပ္ပမာဏ–ကြည့်။

မရဏမတ္တဒုက္ခ (န) [မရဏမတ္တ+ဒုက္ခ] သေခြင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသောဆင်းရဲ၊ သေလောက်ရုံမျှသောဆင်းရဲ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မရဏမတ္တဒုက္ခပ္ပတ္တိ (ထီ) [မရဏမတ္တဒုက္ခ+ပတ္တိ] သေလောက်ရုံမျှသော ဆင်းရဲသို့ရောက်ခြင်း၊ သေခြင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆင်းရဲသို့ရောက်ခြင်း။ အနုသောတဂါမိနော တဿ ပုရိ-သဿ ကသ္မိံ ရဟဒေ မရဏပတ္တိမရဏမတ္တ-ဒုက္ခပ္ပတ္တိယော ဝိယ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၃၂။

မရဏမတ္တပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မရဏမတ္တ+ပဋိဗဒ္ဓ] သေခြင်းအတိုင်းအရှည်နှင့် စပ်ခြင်းရှိသော၊ သေလောက်ရုံမျှနှင့်စပ်သော။ နနု သီလဝတော သဂ္ဂေါ နာမ မရဏမတ္တပဋိဗဒ္ဓေါယေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၂၀။

မရဏမန (တိ) [မရဏ+မန] သေခြင်း၌စိတ်ရှိသော၊ သေစေလိုသောစိတ်ရှိသော၊သူ။ ဣတ္တိ စိတ္တော ဣတ္တိမနော ....ဝုတ္တံ မရဏစိတ္တော မရဏမနောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၂။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၉။) မရဏမနော အဿ ဘိက္ခုနောပိ မရဏမနော။ ကင်္ခါ၊ ယော။ မဟာဋီ၊ ၂။၈၀။

မရဏမာရ (ပု) [မရဏ+မာရ] သေခြင်းတည်းဟူသောမာရ်။ မရဏမာရဓေယျော စုဒ္ဒိ နိပ ရိတိ-မာရနန္ဒေဒါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ (-မဟ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၁။)

မရဏမုခ (န) [မရဏ+မုခ] သေမင်းခံတွင်း။ မစ္စုမုခ–ကြည့်။

မရဏမုတ္တ (တိ) [မရဏ+မုတ္တ] သေမင်း-သေ-ဘေး-မှ လွတ်သော၊ သူ။ တေန သုစိတ္တဝေန မရဏမုတ္တော စေဝ ပဗ္ဗဇိတော စ အဂ္ဂဖလေ ပတိဋ္ဌိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၅၉။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၁။)

မရဏရဟိတ (တိ) [မရဏ+ရဟိတ] သေခြင်းမှကင်းသော။ အမတဂတောတိ မရဏရဟိတံ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂေန ဂတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၇၂။

မရဏရာဇ (ပု) [မရဏ+ရာဇ] သေမင်း။ မရဏ-ရာဇာ န ဩလောကေတိ န ဒက္ခတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၇၅။

မရဏရူပ (န) [မရဏ+ရူပ] သေသော-ရုပ်-အသွင်-သဏ္ဌာန်၊ သေသောအချိန်၌ဖြစ်သောရုပ်။ မရဏရူပံ ပမာဏံ၊ တသ္မာ ပါဠိတ္တိ-ယန္တိ ဖုဿဒေဝတ္ထေရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၄။ (-ဝဇိရ။ ၁၆၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၉။)

မရဏလက္ခဏ (တိ) [မရဏ+လက္ခဏ] သေခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ မရဏလက္ခဏဿ မစ္စုနော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၅။ အံ၊ဋီ၊ ၁။၁၉၇။

မရဏဝဏ္ဏ (ပု) [မရဏ+ဝဏ္ဏ] သေခြင်း–၏–၌–ဂုဏ်ကျေးဇူး။ တဿ ဥပါသကဿ **မရဏဝဏ္ဏံ** သံဝဏ္ဏေမ။ ဝိ၊ ၁။၉၀။ မရဏဝဏ္ဏံ ဝါ..........မရဏေ ဝဏ္ဏံ ဘဏတိ။ ဝိ၊၁။၉၃။ မရဏဝဏ္ဏံ သံဝဏ္ဏေမာတိဇီဝိတေ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ မရဏဿ ဂုဏံ ဝဏ္ဏေမ။ ဝိ၌၊၂။ ၃၆။ မရဏဝဏ္ဏံ ဝါတိ ဧတ္တ....မရဏေ ဝဏ္ဏံ ဘဏန္တော။ ဝိ၌၊၂။၄၁။ (–ကခါ။၁၂၂။)

မရဏဝဏ္ဏဒဿန (နု) [မရဏဝဏ္ဏ+ဒဿန] သေခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုပြခြင်း။ ဇီဝိတေ အာဒီနဝေါ မရဏဒဿနေန ဝိဘတ္တော။ ဝဇီရ။ ၁၅၈။

မရဏဝဏ္ဏသံဝဏ္ဏန (ထီ၊နု) [မရဏဝဏ္ဏ+သံဝဏ္ဏန] သေခြင်း၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းခြင်း။ တတ္ထ မရဏဝဏ္ဏသံဝဏ္ဏနေ တာဝ ဇီဝိတေ အာဒီနဝဒဿနဝသေန အဝဏ္ဏကာရတာ။ ဝိ၌၊ ၂။၄၂။ (–၅၀။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၁၇။)

မရဏဝဏ္ဏသံဝဏ္ဏနဝတ္ထု (နု) [မရဏဝဏ္ဏသံဝဏ္ဏန+ဝတ္ထု] သေခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုချီးမွမ်းသော–ဝတ္ထု–အကြောင်းအရာ။ အပရမ္ပိ အနုပညတ္တတ္တာယ မရဏဝဏ္ဏသံဝဏ္ဏနဝတ္ထု ဥဒပါဒိ။ ဝိ၌၊ ၂။၃၆။

မရဏဝဏ္ဏသံဝဏ္ဏနာဓိပ္ပါယ (ပု) [မရဏဝဏ္ဏသံဝဏ္ဏန+အဓိပ္ပါယ] သေခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းလိုခြင်း။ နော မရဏဝဏ္ဏသံဝဏ္ဏနာဓိပ္ပါယေန။ ဝိ၌၊ ၂။၅။ သံ၌၊ ၃။၂၉၀။

မရဏဝဓ (ပု) [မရဏ+ဝဓ] သေလောက်အောင် ညှင်းဆဲခြင်း၊ သေအောင်သတ်ခြင်း။ မရဏဝဓေနာ (ဒီ၊၃။၁၃၅)တိ တော် မာရေတ တော် ဃာတေတာတိ ဝေအာဏတ္တေန မရဏဝဓေန။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။၁၁၉။ မရဏဝဓ–ကြည့်။

မရဏဝဓဘယ (နု) [မဏရဝဓ+ဘယ] မသေလောက်အောင် ညှင်းဆဲခြင်း– သေအောင်သတ်ခြင်း–မှကြောက်ခြင်း၊ အသက်သတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဘေး (သျ)။ မရဏဝဓဘယတ္တနော (ဒီ၊ ၃။၁၂၃) တိ တွေ မရဏသင်္ခါတော ဝဓောမရဏဝဓော မရဏဝဓတော ဘယံ မရဏဝဓဘယံ။ ဒီ၌၊ ၃။၁၁၀။ မာရဏဝဓဘယ–ကြည့်။

မရဏဝသ (ပု) [မရဏ+ဝသ] သေမင်း၏–အလို–နိုင်ငံ၊ သေမင်းဟူသော–အလို–နိုင်ငံ။ သဗ္ဗေဝ တေ ဒဝေ မရဏဝသံပတ္တာတိ။ ဒီ၌၊၁။ ၂၆၄။ (–သံ၌၊၁။၄၃။ဇာ၌၊၃။၈၇။) မရဏဝသန္တိ မရဏဿ မရဏသင်္ခါတံ ဝါ ဝိသယံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၀၃။

မရဏဝါရ (ပု) [မရဏ+ဝါရ] သေခြင်းအလှည့် အကြိမ်၊ သေရမည့်အလှည့်။ အတ္တနော အတ္တနော မရဏဝါရေ သမ္ပတ္တေ ပဋိပါဋိယာ ဇေဟန္တီ ဇီဝိတံ။ ဇာ၌၊၃။၅၃။

မရဏဝိဗန္ဓန (တိ)[မရဏ+ဝိဗန္ဓန] သေခြင်းဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ရှိသော။ မရဏဗန္ဓန–ကြည့်။

မရဏဝိရဟိတ (တိ)[မရဏ+ဝိရဟိတ] သေခြင်းကင်း–သေခြင်းမရှိ–သော။ တေ မရဏဝိရဟိတံ နိဗ္ဗာနံ ပရိဘုဥ္ဇန္တီတိ အတ္တော၊ အံ၌၊ ၁။၄၁၆။ (–ပဋိသံ၌၊၂။၃၁၇။)

မရဏဝိရဟိတကောဋ္ဌာသ (ပု) [မရဏဝိရဟိတ+ကောဋ္ဌာသ] သေခြင်းကင်း–သေခြင်းမရှိ–သောအဖို့အစု။ အမတံ ပဒန္တိ မရဏဝိရဟိတကောဋ္ဌာသံ၊ အမတံ မဟာနိဗ္ဗာနန္တိ အတ္တော။ ဓမ္မ၌၊၁။၄၄၅။

မရဏဝုဋ္ဌိနိပါတ (ပု) [မရဏဝုဋ္ဌိ+နိပါတ] သေခြင်းဟူသော မိုးကျခြင်း၊ သေမိုးရွာခြင်း။ မဟာအဂ္ဂိက္ခန္ဓော ဝိယ မရဏဝုဋ္ဌိနိပါတေန ဌာနသော ဝူပသန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၇။

မရဏသံဝဏ္ဏန (ထီ၊န) [မရဏ+သံဝဏ္ဏန] သေခြင်းကို ချီးမွမ်းခြင်း။ မရဏသံဝဏ္ဏနံ သံဝဏ္ဏေန္တိ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ (–သာရတ္ထ၊၂။ ၂၆၆။ ဝိမတိ၊၁။၂၂၉။)

မရဏသံဝတ္တနိက (တိ) [မရဏ+သံဝတ္တနိက] သေခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော။အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မရဏသံဝတ္တနိကဥပကရဏ (န) [မရဏသံဝတ္တနိက+ဥပကရဏ] သေခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော အဆောက်အဦ၊ သေစေတတ်သော လက်နက်။ အဇ္ဈာနန္တသာတိ ဣဒံ ပန မရဏသံဝတ္တနိကဥပကရဏဿ အဇ္ဈာနနံ သန္ဓာယ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၂၁၈။

မရဏသံဝတ္တနိကဥပက္ကမ (ပု) [မရဏသံဝတ္တနိက+ဥပက္ကမ] သေခြင်းကို ဖြစ်စေတတ် –သေစေတတ်–သော လုံ့လ ပယောဂ။ အသဉ္စိစ္စာတိ ဣဒံ မရဏသံဝတ္တနိကဥပက္ကမဿ အသလ္လက္ခဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၁။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၃။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၂၁၇။

မရဏသံဝတ္တနိကဥပက္ကမကရဏ (န) [မရဏသံဝတ္တနိကဥပက္ကမ+ကရဏ] သေခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်–သေစေတတ်–သော လုံ့လပယောဂကိုပြုခြင်း။အဇ္ဈာနန္တနသာတိ ဣဒံ ပန မရဏသံဝတ္တနိကဥပက္ကမကရဏဿ အဇ္ဈာနနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၇၁။

မရဏသံဝတ္တနိကဝိသ (ပု) [မရဏသံဝတ္တနိက+ဝိသ]သေခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်–သေစေတတ်–သော အဆိပ်။ အဇ္ဈာနန္တသာတိ ဣဒံ ပန မရဏသံဝတ္တနိကဝိသာဒိ ဥပက္ကမကရဏဿ အဇ္ဈာနနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၃။

မရဏသစ္စိကိရိယ (ထီ၊န) [မရဏ + သစ္စိကိရိယ] သေမှုကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ ပဏ္ဍပဗ္ဗေသတော အဇ္ဈာနိတ္ဝာ ပစ္စက္ခတော မရဏသစ္စိကိရိယမ္ပိ ဒဿေတိ။ ဝဇီရ။၃၉၈။

မရဏသက်ာရဟိတ (တိ) [မရဏ+သက်ာရဟိတ] သေခြင်း၌ ယုံမှား သံသယမှ ကင်းသော၊ သေခြင်း၌ ယုံမှားသံသယ မရှိသော၊ သူ။ ဝိဿဋ္ဌောတိ မရဏသက်ာရဟိတော၊ နိဗ္ဗယောတိအတ္ထော။ ဝိမဘိ၊၁။၃၁။

မရဏသညာ (ထီ) [မရဏ+သညာ] (က) သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ ရှုသောဉာဏ်၌ ဖြစ်သောသညာ၊ မရဏသညာ။ (ခ) သေခြင်းကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သောသညာ၊ မရဏသညာ။ (က) မရဏသညာ (ဒီ၊၃။၂၅၄) တိ မရဏာနုပဿနာဉာဏေသညာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈။ (ခ) မရဏသညာ ခေါ ပနဿ အဇ္ဈတ္တံ သုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ။ အံ၊၁။၄၆၈။ (–သံ၊၃။၁၀၆။ အံ၊ ၁။၄၃။ အံ၊၂။၇၀။) မရဏံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နသညာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၄။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၉။)

မရဏသညာပရိစိတ (တိ) [မရဏသညာ+ပရိစိတ] သေခြင်းကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သောသညာ – မရဏသညာ–ကို လေ့လာသော။ သစေ ပန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော မရဏသညာပရိစိတေန စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတော။ အံ၊၂။၄၃၄။

မရဏသညီ (တိ) [မရဏသညာ+ဤ] သေခြင်း၌ အမှတ်သညာရှိသော၊ သေစေလိုသော အမှတ်သညာရှိသော၊သူ။ မရဏစေတနာ (တိ) (၂) ကြည့်။

မရဏသတ္တ (ပု) [မရဏ+သတ္တ] သေသော သတ္တဝါ။ မရဏသတ္တာနံ ပမာဏံ နတ္ထိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၁။

မရဏသန္တာသ (ပု) [မရဏ+သန္တာသ] သေခြင်း၌ ထိတ်လန့်မှု။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မရဏသန္တာသသာဘာဝ (ပု) [မရဏသန္တာသ+အဘာဝ] သေခြင်း၌ ထိတ်လန့်မှုမရှိခြင်း။

တေန စ နာနာနယေဟိ ပရိဂ္ဂဏှိယမာနဿ မရဏသန္တာသာဘာဝေါ။ စရိယာ၊၄။ ၁၆၉။

မရဏသန္တိက (န) [မရဏ+သန္တိက] သေခြင်း၏အနီး၊ သေမင်း၏အထံ။ မရဏန္တိက-ကြည့်။

မရဏသဘယ (တိ) [မရဏ+သဘယ] သေခြင်းဖြင့် ဘေးရှိသော၊ သေဘေးရှိသော (အသက်)။ သောကသဘယေ ဇီဝိတေ မရဏသဘယေ ဇီဝိတေ အပ္ပေကဒါ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထံ ဥပဝသထ။ အံ၊၃။ ၃၂၁။

မရဏသဘာဝ (တိ) [မရဏ+သဘာဝ] သေခြင်း-ပျက်စီးခြင်း-သဘောရှိသော၊ သူ။ မရဏသဘာဝ (သံ၊၂။၁၁)န္တိ ဝိနာသဘာဝံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၁။ မရဏဓမ္မ-လည်းကြည့်။

မရဏသမညာ (ထီ) [မရဏ+သမညာ] သေခြင်းဟူသောအမည်။ ရူပါဒိဝိနိမုတ္တံ မရဏံ နာမ နတ္ထိ၊ ရူပါဒီနံယေဝ ဝိဘဝေ မရဏသမညာတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၆၂။

မရဏသမယ (ပု) [မရဏ+သမယ] (က) သေသော-သေရာ-အချိန်အခါ (မုချတ္ထ)။ (ခ) သေခါနီးအချိန်အခါ (ဥပစာရတ္ထ)။ (က) တေ မရဏသမယေ အတ္တနော အတ္တနော ဇာတိရူပေနေဝ မရန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၉။ (ခ) မရဏသမယေ သေတစ္ဆတ္တဿ ဟေဋ္ဌာ သိရီသယနေ နိပန္နေဿဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၈၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။) မရဏကာလ-လည်းကြည့်။

မရဏသမီပ (န) [မရဏ+သမီပ] သေခြင်း၏အနီး၊ သေခါနီး။ သမ္ပဝေဓန္တိ မရဏသမီပေ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၄၀။

မရဏသမီပပါပနသမတ္ထ (တိ) [မရဏသမီပ+ပါပနသမတ္ထ] သေခြင်း၏အနီးသို့ ရောက်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ သူ။ မာရဏန္တိကာတိ မရဏန္တာ မရဏသမီပပါပနသမတ္ထာ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၆၂။

မရဏသမ္ပတ္တ (တိ) [မရဏ+သမ္ပတ္တ] သေခြင်းသို့ ကောင်းစွာ ရောက်သော၊ သူ။ မရဏပ္ပတ္တ-ကြည့်။

မရဏသမ္ပာပန (န) [မရဏ+သမ္ပာပန] သေခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်း။ မရဏသမ္ပာပနေန နိဿံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။ (-အံ၊ဋီ၊၁။၅၂။)

မရဏသမ္ပာဓပ္ပတ္တ (တိ) [မရဏသမ္ပာဓ+ပတ္တ] သေရမည့်ဘေးဟူသော ကျဉ်းမြောင်းခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သေဘေးဟူသော အကျဉ်းအကျပ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ ယော တံ ဇဝံ မရဏသမ္ပာဓပ္ပတ္တံ ဒုက္ခာ န ပရိမောစယေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉၂။

မရဏသမ္ဘဝ (ပု) [မရဏ+သမ္ဘဝ] သေမှု၏ဖြစ်သင့်ခြင်း။ ဒေဝတာဗျာကရဏသဒ္ဒိသမေဝ ဟောတိ န စ ဇီရေနေဝ မရဏသမ္ဘဝတော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၄၇။

မရဏသာမည (တိ) [မရဏ+သာမည] ဆက်ဆံသော-တူသော-သေခြင်းရှိသော၊ သူ။ ပရေဟိ သဒ္ဓိံ မရဏသာမညတာယ အတ္တာနံ ဥပသံဟရိတ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၇။ မရဏံ-သာမညံ ဧတဿာတိ မရဏသာမညော၊ တဿ ဘာဝေါ မရဏသာမညတာ၊ တာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉၂။

မရဏသိဒ္ဓိ (ထီ) [မရဏ+သိဒ္ဓိ] သေမှု၏ ပြီးစီးခြင်း။ ဇဝံ ဥပ္ပန္နာယ ပနေကာယ.... သဗ္ဗေသံ မရဏသိဒ္ဓိတော။ ဝဇိရ။၁၆၅။

မရဏသေယျာ (ထီ) [မရဏ+သေယျာ] သေရမည့်-အိပ်ရာ-နေရာ၊သေရာညောင်စောင်း။ ဗာဠ္ဋဂိလာနောတိ အဓိမတ္တဂိလာနော မရဏသေယျံ ဥပဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၉။ (-မ၊ဋီ၊ ၃။၄၁၇။)

မရဏသောက (ပု) [မရဏ+သောက] သေခြင်းၥ် စိုးရိမ်မှု၊ ဒသာရမည့်သောက။ ပဝေသိတာ-နမ္ပိတဿ သမ္ပတ္တိ ဝိသ္မာဝ မရဏသောကော ဥပသမ္မတိ။ သး၄၊၁။၂၈။(–စရိယာ၊၄။၂၃။ ဇာ၊၄၊၁။၃၅၀။)

မရဏဿတိ (ထီ) [မရဏ+သတိ]သေခြင်းကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော သတိ၊ သေခြင်းကို အောက်မေ့ခြင်း။ မရဏဿတိ။ ကာယဂတာ-သတိ။ အံ၊၁။၃၂။ (–ပဋိသံ။၉၂။ မဟာနိ။ ၅။)မရဏံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ သတိ မရဏဿတိ။ အံ၊၄၊၁။၄၆၀။ ပဋိသံ၊၄၊၁။၂၀၀။ မဟာနိ၊၄၊ ၃၀။ ဇိဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒသခ်ါတဿ မရဏဿ သရဏံ မရဏဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၂။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၈၇။)

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန (န) [မရဏဿတိ+ကမ္မ-ဋ္ဌာန] မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း။ ဘိက္ခုနာ နာမ "အဝဿံ မယာ မရိတဗ္ဗ" န္တိ မရဏဿတိ-ကမ္မဋ္ဌာနံ ဘာဝေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊၄၊၁။၄၃၉။ (–သုတ္တနိ၊၄၊၁။၁၇၅။)

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာနရဟိတ (တိ) [မရဏဿတိ-ကမ္မဋ္ဌာန+ရဟိတ] မရဏဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ ကင်းသော၊ သူ။ အာဝုသော အသုကမဟလ္လ-ကော .... မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာနရဟိတော-မညေ။ ဇာ၊၄၊၃။၃၆၇။

မရဏဿတိပဋိလာဘ (ပု) [မရဏဿတိ+ပဋိ-လာဘ] မရဏဿတိကို ရခြင်း။ အယံ ပနာနိ-သံသော မရဏဿတိပဋိလာဘော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၇၄။ သုသာနေ နိစ္စကာလံ သိဝထိကဒဿ-နေန မရဏဿတိပဋိလာဘော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၁၀၁။

မရဏဿတိဖလ (န) [မရဏဿတိ + ဖလ] မရဏဿတိ၏ အစွမ်း။ တဒေတံ မရဏဿတိ-ဖလေန ဥပ္ပန္နတ္တာ မရဏဿတိစ္စေဝ သခ်ံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၁။

မရဏဿတိဘာဝနာ (ထီ) [မရဏဿတိ + ဘာဝနာ] မရဏဿတိကို–ဖြစ်စေခြင်း–ပွား များခြင်း၊ မရဏဿတိဘာဝနာ။ အာဝုသော အသုကော နာမ မဟလ္လကော....မရဏဿတိ-ဘာဝနာယ ပရိဗာဟိရော သော ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊၄၊၃။၁၉၉။

မရဏဿတိဘာဝနာဖလ (န) [မရဏဿတိ-ဘာဝနာ + ဖလ] မရဏဿတိဘာဝနာ၏ အစွမ်း။ တထာ အဝိစရိတ္တာ မရဏဿတိ-ဘာဝနာဖလေန သောကံ အကတွာ အာ-ဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇိ သု။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၁၈၁။

မရဏဟေတု (ပု) [မရဏ+ဟေတု] သေခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ မရဏေတိ မရဏနိမိတ္တံ မရဏဟေတု။ ထေရ၊၄၊၁။၉၁။

မရဏဟေတုက(တိ) [မရဏ+ဟေတု+က]သေ ခြင်းလျှင် အကြောင်း ရှိသော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မရဏဟေတုက စိတ္တသန္တာပပုစ္ဆာ (ထီ) [မရဏ-ဟေတုကစိတ္တသန္တာပ+ပုစ္ဆာ] သေခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော စိတ်၏ ပူပန်မှုကို မေးမြန်း ခြင်း။ တသသရူပပုစ္ဆာ,ကာရဏပုစ္ဆာ,မရဏ-ဟေတုကစိတ္တသန္တာပပုစ္ဆာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၈၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၅။

မရဏာကာရပ္ပတ္တ (တိ) [မရဏာကာရ+ပတ္တ] သေမည့် အခြင်းအရာသို့ ရောက်သော။ န စိရဿေဝ ကလဟံ ကာရေတွာ မရဏာကာ ရပ္ပတ္တေ အကာသိ။ ဇာ၊၄၊၃။၁၃၀။

မရဏာဇာနန (န) [မရဏ+အဇာနန] သေခြင်း ကို မသိခြင်း။ အာဋ္ဌာရာဒီနံ မရဏာဇာနန-တောတိဓေ။ ဝဇီရ။၃၉၉။

မရဏာတုရ (ပု) [မရဏ+အာတုရ] သေခြင်း သည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ ဗျာဓာတုရနှင့် အာတုရ-ကြည့်။

မရဏာဓိပ္ပါယ (တိ) [မရဏ+ အဓိပ္ပါယ] သေခြင်း၌အလိုသော၊ သေစေလိုရှိသော၊ သူ။ မရဏစေတနာ (တိ) (၂) ကြည့်။

မရဏာဓိနဝုတ္တိက (တိ) [မရဏာဓိန+ဝုတ္တိ+က] သေခြင်းနှင့် စပ်၍ ဖြစ်ခြင်း ရှိသော။ မရဏ-ပဋိဗဒ္ဓ-ကြည့်။

မရဏာနုတ္တရိယံ (ဗျ) [မရဏ + အနုတ္တရိယံ] သေသည်၏ အခြားမဲ့။ တေန မရဏာနုတ္တရိယံ တာဝတိံသေသု နိဗ္ဗတ္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၉၈။

မရဏာနဝဗောဓ (ပု) [မရဏ+အနဝဗောဓ] သေခြင်းကို မသိခြင်း။ သုန္ဒရိကာယ နာမ ပရိဗ္ဗာဇိကာယ မရဏာနဝဗောဓေ သံသာ-ရဿ အာဒီကောဋိယာ အပညာယနပဋိညာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၅။

မရဏာနုပဿနာ (ဣ၊န) [မရဏ+အနုပဿနာ] သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲရှုခြင်း။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မရဏာနုပဿနာဉာဏ (န) [မရဏာနုပဿနာ+ ဉာဏ] သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲရှုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သောဉာဏ်၊ မရဏာနုဿတိနှင့် တကွဖြစ်သောပညာ။မရဏာနုပဿနာဉာဏေ-(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈)တ် မရဏဿ အနုပဿနာ-ဝသေန ပဝတ္တဉာဏေ၊ မရဏာနုဿတိသဟ-ဂတပညာယာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၈၈။

မရဏာနုဗန္ဓန (တ်) [မရဏ+အနုဗန္ဓန]သေခြင်း သည် အစဉ်ငနှောင်ဖွဲ့အပ်သော၊ သေခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော။ ယဒိဒံ ဇာတာနံ မရဏန္တိ-ဇာတိယာ မရဏာနုဗန္ဓနတံ အာဟ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၇။

မရဏာနုသတိပ္ပဘာဝ (ပု) [မရဏာနုဿတိ+ ပဘာဝ၊ ဆန်းကြောင့် သ—ကျေ။] မရဏာ-နုဿတိ၏—အာနုဘော်—အစွမ်း။ သောသာ-နိကဥ္စ မရဏာနုသတိပ္ပဘာဝံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၅။

မရဏာနုဿတိ (ဣ) [မရဏ+အနုဿတိ] သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။ မရ-ဏာနုဿတိ။ မရဏာနုဿတိ ကာယဂတာ-သတိ။ အဘိ၊က။၁၂၂။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။ ၉၈။ (—ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၇။) ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒ-ဘူတဿ မရဏဿ အနုဿရဏံ မရဏာ-နုဿတိ။ ဝိဘာဝိနီ။၂၅၉။

မရဏာနုဿတိဘာဝနာ (ဣ) [မရဏာနုဿတိ+ ဘာဝနာ] မရဏာနုဿတိကို ပွားများခြင်း။ မရဏာနုဿတိဘာဝနာယ ဇီဝိတနိကန္တိ ပဟာယ အပ္ပမတ္တော ဝိဟရတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၁။

မရဏာနုဿတိဘာဝနာဘိရတ (တ်) [မရဏာ-နုဿတိဘာဝနာ+အဘိရတ] မရဏာနုဿတိ ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်သော၊သူ။ ဣမေ သဗ္ဗေပိ မရဏာနုဿတိဘာဝနာဘိရတာ အဟေသုံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၇။

မရဏာနုဿတိသဟဂတပညာ (ဣ) [မရဏာ-နုဿတိသဟဂတ+ပညာ] မရဏာနုဿတိ နှင့် တကွဖြစ်သောပညာ။ မရဏာနုပဿနာ-ဉာဏ—ကြည့်။

မရဏာနုဿရဏ (န) [မရဏ+အနုဿရဏ] သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။ အတ္တနော မရဏာနုဿရဏေ သန္တာသေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၂။ (—ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၃။)

မရဏာဘာဝ (ပု) [မရဏ+အဘာဝ] သေခြင်း—သေမှု—၏ မရှိခြင်း။ မရဏာဘာဝေန အမတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ (—သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၂။ မ၊ဋီ၊ ၁။၅။)

မရဏာဘိနန္ဒန (န) [မရဏ+အဘိနန္ဒန] သေခြင်းကို အလွန်နှစ်သက်ခြင်း။ ဝိသမက္ခနေ ပိ ယာဝ မရဏာဘိနန္ဒနေ ဒုက္ခဋ္ဌံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၆။ (—သာရတ္ထ၊၂။၂၆၄။)

မဂ္ဂါဘိဘူ (တိ) [မဂ္ဂ+အဘိဘူ] (၁) သေခြင်းသည် နှိပ်စက် ပ်သော၊ သူ။ (၂) သေခြင်းကို လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်တတ်သော၊ သူ။ (သေခြင်းကိုလွှမ်းမိုးအောင်နိုင်သူ။)(၁)မဂ္ဂံ မဂ္ဂါဘိဘူ။ သံ၊၁။၁၂၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။ (၂) ဥပ္ပန္နော မဂ္ဂါဘိဘူ (ထေရ။၃၆၅)တိ လောကေ ဥပ္ပန္နော ဟုတွာ မဂ္ဂံ အဘိဘဝိတွာ ဌိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၃။

မဂ္ဂါဘိဘူတ (တိ) [မဂ္ဂ+အဘိဘူတ] သေခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သော။ မဂ္ဂါဘိဘူတေ လောကေ ဥပ္ပန္နော ဟုတွာ မဂ္ဂါဘိဘူ မစ္စုပြဟာယိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၃။

မဂ္ဂါဘိမုခ (တိ) [မဂ္ဂ+အဘိမုခ]သေခြင်းသို့ ရှေးရှုသော၊ သူ။ ဇဝံ ဤသကမ္ပိ အနိဝတ္တမာနော မဂ္ဂါဘိမုခေါဝ ယာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၃။ (–၂၂၄။ ပေတ ဋ္ဌ။၂၀၂။)

မဂ္ဂါဘိမုခဂမန (န) [မဂ္ဂါဘိမုခ+ဂမန] သေခြင်းသို့ ရှေးရှုသွားခြင်း။ စောဒိတော ဇရာယ မဂ္ဂါဘိမုခဂမနေန စောဒိတော။ မူလဋ္ဌီ၊၂။၁၅၄။

မဂ္ဂါရမ္မဏ (တိ) [မဂ္ဂ+အာရမ္မဏ] သေခြင်းလျှင် အာရုံရှိသော။ မဂ္ဂါရမ္မဏာ သတိ သဏ္ဍာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၄။ (–ဝဇိရ။၃၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၈၈။)

မဂ္ဂါသန္နကာလ (ပု) [မဂ္ဂ+အာသန္နကာလ] သေခါနီးသော ကာလ။ လောကေ သတ္တာနာမ မဂ္ဂါသန္နကာလေ အတိဝိယ ဝိရောစန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၆။ (–ဥတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၆၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၄။)

မဂ္ဂါသန္နဇဝန (န) [မဂ္ဂါသန္န+ဇဝန] သေခါနီးကာလ၌ ဖြစ်သောဇော၊ မဂ္ဂါသန္နဇော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဂ္ဂါသန္နဇဝနဝီထိ (ထီ) [မဂ္ဂါသန္န+ဇဝနဝီထိ] သေခါနီးကာလ၌ဖြစ်သော ဇောစိတ်အစဉ်။ မဂ္ဂါသန္နဇဝနဝီထိယာနန္တရမေဝ ပဋိသန္ဓိဘာဝယတိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၅၀။

မဂ္ဂါသန္နဇဝနဝိညာဏ (န) [မဂ္ဂါသန္န+ဇဝနဝိညာဏ] သေခါနီးကာလ၌ ဖြစ်သော ဇောဝိညာဏ်။ မဂ္ဂါသန္န ဇောဝိညာဉ်။ ဝိညာဏန္တိ ရာဂသမ္ပယုတ္တံ မဂ္ဂါသန္နဇဝနဝိညာဏံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၈၇။

မဂ္ဂါသန္နဇဝနသမ္ဘဝ (ပု) [မဂ္ဂါသန္နဇဝန+သမ္ဘဝ] မဂ္ဂါသန္နဇော၏ဖြစ်သင့်ခြင်း။ နနု ဒိဏ္ဏာသဝဿပိ မဂ္ဂါသန္နဇဝနသမ္ဘဝတော ကမ္မာဒိကံ ပစ္စုပဋ္ဌေယျ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၈၅။

မဂ္ဂါသန္နဝီထိ (ထီ) [မဂ္ဂါသန္န+ဝီထိ] သေခါနီးကာလ၌ဖြစ်သောစိတ်အစဉ်၊မဂ္ဂါသန္နဝီထိ။ မဂ္ဂါသန္နဝီထိယံ ပနေတ္ထ မန္ဒပဝတ္တာနိ ပဉ္စေဝ ဇဝနာနိ ပါဋိကင်္ခိတဗ္ဗာနိ။ သင်္ဂဟ၊ ၅။၉၂။ (–မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၈၆။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၅၀။)

မဂ္ဂူပဂတ (တိ) [မဂ္ဂ+ဥပဂတ] သေခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သော၊ သူ။ မဂ္ဂုပ္ပတ္တ–ကြည့်။

မဂ္ဂူပဂမန (န) [မဂ္ဂ+ဥပဂမန] သေခြင်းသို့ကပ်ရောက်ခြင်း။ တော ဘယန္တိ တော ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ မဂ္ဂူပဂမနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ (–၂၂။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၃။)

မဂ္ဂူပနယနရသ (တိ) [မဂ္ဂူပနယန +ရသ] သေခြင်း၏အနီးသို့ ဆောင်ခြင်းကိစ္စရှိသော။သာ ပနေသာ ခန္ဓပရိပါကလက္ခဏာ၊ မဂ္ဂူပနယနရသာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၄။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၃၂။)

မဂ္ဂူပါယ (ပု) [မဂ္ဂ+ဥပါယ] သေခြင်း၏ အကြောင်း။ အထဿ မဂ္ဂူပါယံ စိန္တေန္တော အတ္တနော ကုမ္ဘကာရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၉၈။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၁၆။)

မရတိ (ကြိ) [မရ+အ+တိ] သေ၏။ တိရစ္ဆာနဂတော တသ္မိံ ပပုတိတွာ မရတိ။ ဝိ၊၅။၆၀။ (–မဟာနိ။၉၂။ မိလိန္ဒ။၉၂။ ဝိ၊၄၊၂။၄၃။ မ၊၄၊၃။၁၂၃။) မရတိတိ ဇီဝိတဝိယောဂံ အာပဇ္ဇတိ။ မဟာနိ၊၄။၂၁၄။ မိယျတိ—သုတ္တနိ။ ၄၀၅။ မဟာနိ။၉၀။ ဇာ၊၁။၁၇၅။ ဓမ္မ၊၄၊၂။ ၂၀၆။ မဟာနိ၊၄။ ၂၁၃။ မိယတိ — နိရုတ္တိ၊နွာ။ ၄၂၄။ မိယတိ—ရှူးနွာ။ ၂၈၉။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆။ မ၊၁။ ၄၀၁။ သံ၊၁၊၆၀။ အံ၊၁။၃၅၆။ မရန္တိ— မိလိန္ဒ။ ၂၉။ ထေရီ။၄၃၂။ ကင်္ခါ။၂၀၉။ မိယျန္တိ— မဟာနိ၊၄။၃၇၆။ မိယျရေ — ဝိ၊၁။၁၀၀။ သုတ္တနိ။၃၇၁။ မဟာနိ။၃၁၈။ မိယျသိ—ဇာ၊ ၁။၉၀။ ထေရ၊၄၊၁။၃၃၈။ ဇာ၊၄၊၂။၄၀၃။ မိယသိ–ဝဇီရ။၃၄။ မရာမိ—အပ၊၁။၃၆။ဇာ။ ၁။၃၇၅။ မိယျာမိ—အပ၊၁။၉၉။မိယာမိ—အံ၊ ၁။၁၈၀။ မရာမ—သုတ္တနိ၊၄၊၁။၁၀၉။ မိယျာမ–ဇာ၊၂။၂၁၁။ မိယာမ—ဇာ၊၄၊၆။ ၂၈၉။ မိယသေ—ခုဒ္ဒက၊၄။၆၄။ မရတု—ဝိ၊၄၊၂။ ၄၃။ ခုဒ္ဒက၊၄။၁၉။ မရန္တု—ဝိ၊၄၊၂။၅၇။ ပဋ္ဌိသံ၊၄၊၂။၂၆၂။ သုတ္တနိ၊၄၊၂။၁၈၀။ မရ— ဇာ၊၄၊၆။၂၇၂။ မရဿု—ဝိ၊၁။၉၉။ မရေယျ —ဝိ၊၄။၂၈၁။ မိလိန္ဒ။၁၆၆။ မိယေျ— ဇာ၊၂။၁၇၂။ ဇာ၊၄၊၆။၇၈။ မိယေျထ–ဒီ၊၂။ ၂၈။ ဇာ၊၁။၁၆၀။ မိယေထ—ဒီ၊၂။၅၄။ မရေယျုံ—ဇာ၊၂။၂၃၀။ သံ၊၄၊၃။၅၃။ ဇာ၊ ၄၊၅။၁၃။ မရိ—အပ၊၄၊၂။၁၆၃။ ဇာ၊၄၊၂။ ၃၇၁။ မရိ— ဇာ၊၁။၂၂၄။ ဇာ၊၄၊၄။၈၇။ မိယိ—အံ၊၁။၁၈၀။ မရိံသု—မ၊၄၊၃။၂၉၀။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၈၆။ မိယိံသု — အဘိ၊က။၃၃၁။ မရိတ္ထ—ဇာ၊၄၊၆။၂၄၇။ မရိဿတိ—ဝိ၊၄။ ၃၆၄။ သံ၊၃။၃၅၇။ဇာ၊၂။၁၅၈။ မ၊၄၊၂။၂၄၆။ မရိဿန္တိ— ဝိ၊၂။၁၆၅။ နေတ္တိ။၃၉။ မရိဿရေ —ဇာ၊၂။၁၇၆။ ဇာ၊၄၊၆။၉၉။ မရိဿသိ —ဇာ၊၂။၁၅၉။အံ၊၄၊၂။၁၁၇ ;မရိဿာမိ— ဝိ၊၃။၃၈၅။ ဝိမာန။ ၇၀။ မရိဿာမ—ဇာ၊ ၂။၃၅၄။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၂၃၄။ မရိဿ (ဿာ ကို ရဿပြု)— စရိယာ၊၄။၃၂။ မရိဿံ— ဇာ၊ ၁။၁၃၄။

မရတု (ကြိ) [မရ+အ+တု] သေစေသတည်း၊ သေလော။ မရတိ–ကြည့်။

မရန္တ (တိ) [မရ+အန္တ] သေသော၊ သူ။ ယေ နိရုမှိ မရန္တသာ၊ တိဋ္ဌမာနသာ ဝါ ဣဓ။ မဟာနိ။၃၂၉၀။ သံ၊၄၊ ၁။၂၁။ (–ဝိ၊၄၊ ၂။ ၅၈။)

မရန္တိ (ကြိ) [မရ+အ+အန္တိ] သေကုန်၏။ မရတိ–ကြည့်။

မရန္တု (ကြိ) [မရ+အ+အန္တု] သေစေကုန်သတည်း၊ သေကုန်လော။ မရတိ–ကြည့်။

မရမာန (တိ) [မရ+အ+မာန] သေသော၊ သူ။ မိယမာနောတိ မရမာနော။ မ၊၄၊ ၁။ ၃၆၁။ စူဠနိ၊၄။ ၁၂၀။ (–မဟာနိ၊၄။ ၂၄၂။)

မရမ္မဝိသယ (ပု) [မရမ္မ+ဝိသယ] မြန်မာပြည်။ ဇမ္ဗုဒီပတလေ ရမ္မေ၊ မရမ္မဝိသယေ အကာ။ သိမ်ဋီ၊သစ်၊ ၂။၄၃၆။

မရဝက (ပု) [မရ+ဝက+အ] သမင်ဇာ။ ပိဏ္ဍိတမဟော မရဝကော သသနော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၆၇။

မရဿု (ကြိ) [မရ+အ+ဿု] သေလော။ မရတိ –ကြည့်။

မရာမ (ကြိ) [မရ+အ+မ] သေကုန်၏။ မရတိ –ကြည့်။

မရာမိ (ကြိ) [မရ+အ+မိ] သေ၏။ မရတိ –ကြည့်။

မရိံသု (ကြိ) [မရ+ဥံ] သေကုန်ပြီ။ မရတိ –ကြည့်။

မရိ (ကြိ) [မရ+ဤ] သေပြီ။ မရတိ–ကြည့်။

မရိစ (နု) [မရ+စ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၅၉။ (မရိ (ရိ) ဒီဃ၊ပု၊မ+ဏ္ဍ။ ထောမ)] ငရုတ်၊ ငရုတ်သီး။

ဘောသဇ္ဇာနိ ဗိလင်္ဂ ပိပ္ပလိံ မရိစံ ဟရိတကံ။ ဝိ၊၃။ ၂၉၃။ (–အပ၊၃။၃၅၂။ မိလိန္ဒ။၆၅။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၅။)

မရိစဂစ္ဆ (ပု) [မရိစ+ဂစ္ဆ] ငရုတ်ပင်။ တံ ပရိဝါရေတွာ ဟရိတကီ အာမလကီ မရိစဂစ္ဆောစ အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃။

မရိစစုဏ္ဏ (နပုံ) [မရိစ+စုဏ္ဏ] ငရုတ်မှုန့်၊ ငရုတ်သီးမှုန့်။ အထေကော ကမ္မာရော အသိံ ကတွာ ကောသိယံ သုခုမံ မရိစစုဏ္ဏံ ပက္ခိပိတွာ ရညော အသိံ အာဟရိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ·၁။၄၈၀။

မရိစပက္က (နပုံ) [မရိစ+ပက္က] ငရုတ်သီးမှည့်။ မရိစပက္ကေဟိ ဖာဏိတံ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ ကင်္ခါ။၁၉၈။)

မရိစဖာဏိတ (နပုံ) [မရိစ+ဖာဏိတ] ငရုတ်တင်လဲ၊ငရုတ်ရည်အပြစ်။သာမရိစဖာဏိတေန ဒီပေတဗ္ဗာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၄။

မရိစ (စိ) ဝဋ္ဋိနာမ မဟာဝိဟာရမဟ(ပု) [မရိစဝဋ္ဋိနာမ + မဟာဝိဟာရမဟ] မရိစဝဋ္ဋိမည်သော မြတ်သော ကျောင်းပူဇော်ပွဲ။ မရိစဝဋ္ဋိနာမ မဟာဝိဟာရမဟေ ကိရ ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယရာဇာ မဟာဒါနံ ပဋ္ဋိယာဒေတွာ ဉဘတော သံဃံ ပရိဝိသတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ မရိစိဝဋ္ဋိနာမ မဟာဝိဟာရမဟေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။

မရိစဝဋ္ဋိမဟာဝိဟာရမဟ (ပု) [မရိစဝဋ္ဋိမဟာဝိဟာရ+မဟ] မရိစဝဋ္ဋိကျောင်းကြီးပူဇော်ပွဲ။ မရိစဝဋ္ဋိမဟာဝိဟာရမဟေ ကိရ ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယမဟာရာဇာ မဟာဒါနံ ပဋ္ဋိယာဒေတွာ ဉဘတောသံဃံ ပရိဝိသတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၃။

မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရ (ပု) [မရိစဝဋ္ဋိ+ဝိဟာရ] မရိစဝဋ္ဋိကျောင်း။ ဒွိသုပိ စ ဧတေသု မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရော ဘိက္ခူ စ ဘိက္ခုနီ စ နိဒဿနံ။ ဓူဠနိ၊ဋ။၁၀၃။

မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရမဟ (ပု) [မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရ+မဟ] မရိစဝဋ္ဋိကျောင်းပူဇော်ပွဲ။ မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရမဟေ ကိရ ဘိက္ခူနံ သတသဟဿံ ဘိက္ခုနီနံ နဝုတိ သဟဿာနိ ဧဝ အဟေသုံ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။

မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရမဟကာလ (ပု) [မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရမဟ+ ကာလ] မရိစဝဋ္ဋိကျောင်းပူဇော်ရာအခါ။ "ဘန္တေ မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရမဟကာလေ တုမှေ ကဝိ၀ဿာ"တိ ပုစ္ဆိ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။

မရိစဝလ္လိ (ဣတ္ထိ) [မရိစ+ဝလ္လိ] ငရုတ်နွယ်။ ယတ္ထ ဝါ ပန မရိစဝလ္လိအာဒီနိ အာရောပေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃။ (–ဝိမတိ၊၁။၁၈၇။)

မရိတဗ္ဗ (နပုံ) [မရ+တဗ္ဗ] သေရာသော၊ သေလတ္တံ့သော၊ သေရမည်ဖြစ်သော၊သူ။မရဏဿတိယာ ပန "အဝဿံ မရိတဗ္ဗ" န္တိ စိန္တေန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၄။)

မရိတဗ္ဗပါကဋကရဟိတ (တိ) [မရိတဗ္ဗပါကဋက+ရဟိတ]သေရာသော–သေလတ္တံ့သော–သေမည်ဖြစ်သော – ပိုးမှကင်းသော၊ သေအပ်သော ပိုးမှကင်းသော။ ပိဏ္ဍပါတဇ္ဈောတ္ထရဏေန မရိတဗ္ဗပါကဋကရဟိတေ ဝါ မဟာဥဒကက္ခန္ဓေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။ သာရတ္ထ၊၃။၂၈၇၊

မရိတဗ္ဗပါဏရဟိတ (တိ) [မရိတဗ္ဗပါဏ + ရဟိတ] သေရာသော–သေလတ္တံ့သော—သေမည်ဖြစ်သော–ပိုးမှကင်းသော၊သေအပ်သောပိုးမှ ကင်းသော၊ ပါယာသဇ္ဈောတ္ထရဏကာရေန မရိတဗ္ဗပါဏရဟိတေ ဝါ မဟာဥဒကက္ခန္ဓေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။

မရိတဗ္ဗသဘာဝ (တိ) [မရိတဗ္ဗ+သဘာဝ] သေရာသော –သေလတ္တံ့ သော–သေရမည်ဖြစ်သော–သဘောရှိသော၊သူ။ မစ္စေနာတိ· မရိတဗ္ဗသဘာဝတာယ "မစ္စော"တိ လဒ္ဓနာမ·

မေန သတ္တေန။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။ (–ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၅။)

မရိတုံ (ဗျ) [မရ+တုံ] သေခြင်းငှာ။ အာမတော ဟောတိတိ အဒ္ဓမတော မရိတုံ အာရဒ္ဓေါ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅၄။)

မရိတုကာမ (တိ) [မရိတုံ+ကာမ ၊မရိတုံ+ကမု +ဏ။] သေခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သေလိုသော၊ သူ။ မရိတုကာမာ ဣဓ မရိဿန္တိတိ ခနတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။)

မရိတုယေ (ဗျ) [မရ+တုယေ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။ ၄၇၆]သေခြင်းငှါ။ မရိတုယေ (ထေရီ။၄၂၇) တိ မရိတုံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၅။

မရိတ္တ (ကြိ) [မရ+တ္တ] သေကုန်ပြီ။ မရတိ– ကြည့်။

မရိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မရ+တွာ] သေ၍။ အဇ္ဇ မရိတွာ ပုန သွေ ဉတ္တာနသယနဒါရက- ဘာဝဝဂမနီယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။)

မရိယမာန (တိ) [မရ+ယ+မာန] သေအပ် လတ္တံ့သော၊သေခါနီးဖြစ်သော၊သူ။ မိယမာ- နေ၁တိ မရိယမာနေ၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၉၅။

မရိယာဒကတ (တိ) [မရိယာဒါ+ကတ] အပိုင်းအခြားကို ပြုအပ်သော။ သီမကတန္တိ အပရိစ္ဆေဒဒေါသဝိရဟိတံ မရိယာဒကတံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၀။

မရိယာဒကာရက (တိ) [မရိယာဒါ+ကာရက] အပိုင်းအခြားကို ပြုသော၊သူ။ ဘူနဟု– ကြည့်။

မရိယာဒစ္ဆေဒန (န) [မရိယာဒါ + ဆေဒန] အပိုင်းအခြား–ကန်သင်း–ကန်ပေါင် – ကို ဖြတ်ခြင်း။ မရိယာဒစ္ဆေဒနေ ပန တတ္ထဇာ- တကဘူတဂါမေန သဒ္ဓိမ္ပိ မရိယာဒံ ဆိန္ဒန္တဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ (–သာရတ္ထ၊၂။၁၃၇။)

မရိယာဒဋ္ဌပနာ (ထီ) [မရိယာဒါ+ဌပနာ] အပိုင်းအခြားကို (ပြု၍)ထားခြင်း။ အဋ္ဌ- ပနာတိ ပဋ္ဌမုပ္ပန္နဿ အနန္တရဋ္ဌပနာ မရိယာ- ဒဋ္ဌပနာ ဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၃။ တတ္ထ ပဋ္ဌ- မုပ္ပန္နဿ ပဝတ္တာကာရော မရိယာဒါ၊ တံ အန- တိက္ကမိတွာ တဿေဝ ဒဋ္ဌိကရဏဝသေန ဌပနာ မရိယာဒဋ္ဌပနာ။ မူလဋီ၊၂။၂၂၂။

မရိယာဒဋ္ဌာန (န) [မရိယာဒါ+ဌာန] ပိုင်းခြားရာ အရပ်။ မဇ္ဈိမပဒေသဿ မရိယာဒဋ္ဌာန- ဘူတေ နိဂမေ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၃၉။

မရိယာဒတ္တ (ပု) [မရိယာဒါ+အတ္ထ] (၁) ပိုင်း ခြားခြင်းအနက်။ (တိ) (၂) ပိုင်းခြားခြင်း– အပိုင်းအခြား–အနက်ရှိသော။ (၁) စိဝရ- ပစ္စာသာတိ မရိယာဒတ္တေ နိဿက္ကဝစနံ။ ဝဇိရ။၂၃၄။ (တိ) (၂) မရိယာဒတ္တော ဟိ တွေ အာကာရော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၅၂။)

မရိယာဒန္တ (ပု) [မရိယာဒါ+အန္တ] အပိုင်း အခြားဟု ဆိုအပ်သောအဆုံး၊အပိုင်းအခြား အနက်ဟော အန္တ။ မရိယာဒန္တော (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၆)တိ မရိယာဒသင်္ခါတော အန္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၄။

မရိယာဒပဋိသံယုတ္တ (တိ) [မရိယာဒါ + ပဋိ- သံယုတ္တ] အပိုင်းအခြားနှင့်စပ်သော။ ဝိသေ- သေန အရိဋ္ဌသမဏုဒ္ဒေသသိက္ခာပဒံ, သာ- မဏေန ပစ္စယေသု မရိယာဒပဋိသံယုတ္တဥ္စ သဒ္ဒမ္မင္ဂိတိယာ။ ဝဇိရ၊၅၆၄။

မရိယာဒပါကာရ (ပု) [မရိယာဒါ+ ပါကာရ] အပိုင်းအခြားဟု ဆိုအပ်သော တံတိုင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မရိယာဒပါသာဏ (ပု) [မရိယာဒါ+ပါသာဏ] အပိုင်းအခြားဖြစ်သောတံတိုင်းနှင့် တူသော

ကျောက်။ မရိယာဒပါသာဏော (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၂)တိ ဂိဇ္ဈကူဋပဗ္ဗတဿ မရိယာဒပါကာရသဒိသော မဟန္တော ပါသာဏော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၄၅။

မရိယာဒဗဒ္ဓ (တိ) [မရိယာဒါ+ဗဒ္ဓ] အပိုင်းအခြားဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော၊ ကန်သင်းဖွဲ့အပ်သော။ အစ္ဆိဗဒ္ဓံ ပါဠိဗဒ္ဓံ မရိယာဒဗဒ္ဓံ။ ဝိ၊၃။ ၄၀၀။ မရိယာဒဗဒ္ဓန္တိ အန္တရန္တရာ ရဿမရိယာဒဗဒ္ဓံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၈။ ဒီဃမရိယာဒဗဒ္ဓ (ပါစိတ်၊ယော။၃၈၀) ကြည့်။ မရိယာဒဗဒ္ဓါ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၃) တိ ဥဒကမာတိကာမုခေ ကထာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃၊ ၃၁၆။

မရိယာဒဗန္ဓန (န) [မရိယာဒါ+ဗန္ဓန] အပိုင်းအခြား–ကန်သင်း ကန်ပေါင်–ဖွဲ့ခြင်း။ မရိယာဒဗန္ဓနံ ဝိယ သီလေန အနုဂ္ဂဏှနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။

မရိယာဒဘာဇနီယ (န) [မရိယာဒါ + ဘာဇနီယ] အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း၊ ပိုင်းခြားဝေဖန်ပုံ။ မရိယာဒဘာဇနီယာ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၃)န္တိ ယထာ ဝုတ္တသမ္မာပဋိပဒါယ မိစ္ဆာပဋိပဒါယ စ အညမညံ သင်္ကရဘာဝဝိဘာဇနံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၉၂။

မရိယာဒဘူမိ (ထီ) [မရိယာဒါ+ဘူမိ] ပိုင်းခြားအပ်သော – အပိုင်းအခြားဖြစ်သော–မြေ။ ဧဝံ နိမ္မိတဿ စင်္ကမဿ ဥဘယပဿေသု သုဝဏ္ဏမယာ ပရမရမဏီယာ မရိယာဒဘူမိ အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၂။

မရိယာဒဘေဒ (ပု) [မရိယာဒါ + ဘေဒ] (၁) အပိုင်းအခြား– စည်းကမ်း – ပျက်စီးခြင်း။ (၂) ကန်ပေါင်ကို–ဖျက်ဆီးခြင်း– ချိုးဖျက်ခြင်း။ (၁) သမ္ဘေဒန္တိ မိဿီဘာဝံ၊ မရိယာဒဘေဒံ ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၃။) (၂) တဠာကဿ စ မရိယာဒဘေဒေန သန္ဒနတိ။ ပိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။

မရိယာဒဝစန (န) [မရိယာဒါ+ ဝစန] အပိုင်းအခြား (အနက်) ကို ဟောသော သဒ္ဒါ။ နိဒဿနေန ဟိ မရိယာဒဝစနေန ဝိနာ ပဒတ္ထဝိပလ္လာသကာရိနာ၀ အတ္ထော ပရိပုဏ္ဏော န ဟောတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၈၆။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂။၁၀၂။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၅၀။)

မရိယာဒဝါစက (တိ) [မရိယာဒါ+ဝါစက] အပိုင်းအခြားကို ဟောသော။ မရိယာဒဝါစကော ဝါ အာကာရော ရဿတ္တံ ကတွာ။ မူလဋီ၊၂။ ၂၂၂။ (–အနုဋီ၊၁။၄၃။)

မရိယာဒဝိဘာဂ (ပု) [မရိယာဒါ+ဝိဘာဂ] အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း၊ ပိုင်းခြားဝေဖန်ပုံ။ ဣမာယ ဒေသနာယ မရိယာဒဝိဘာဂံ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၅၈။ (–၄၅၉။)

မရိယာဒဝိဘာဂဒဿန (န) [မရိယာဒဝိဘာဂ+ဒဿန] အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း– ပိုင်းခြား ဝေဖန်ပုံ– ကို ပြခြင်း။ မရိယာဒဝိဘာဂဒဿနတ္ထ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃) န္တိ သဿတာဒိ ဒိဋ္ဌိဒဿနေန သမ္မာဒဿနေန သင်္ကရာဘာဝဝိဘာဝနတ္ထံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၈၀။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၅၈။)

မရိယာဒဝီတိက္ကမ (ပု) [မရိယာဒါ+ဝီတိက္ကမ] အပိုင်း အခြားကို လွန်ကျူးခြင်း၊ စည်းကမ်းဖောက်ဖျက်ခြင်း။ တတော မရိယာဒဝီတိက္ကမံ ကတွာ အသဒ္ဓမ္မံ ပဋိသေဝိံသု။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။

မရိယာဒဝေလာ (ထီ) [မရိယာဒါ + ဝေလာ] အပိုင်း အခြား တည်းဟူသော ကမ်း။ ဝီစီနံ ဩသက္ကနကန္ဒရံ မရိယာဒဝေလံ နာတိက္ကမတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၂၃။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၈။) ဩသက္ကနကန္ဒရဘူတဋ္ဌ မရိယာဒဘူတဋ္ဌဝေလံ တီရံ နာတိက္ကမတီတိ အတ္ထော။ ပါစိတ်၊ ယော။၅၃၁။

မရိယာဒဝေလာတိက္ကန္တ (တိ) [မရိယာဒဝေလာ+အတိက္ကန္တ] အပိုင်း အခြား တည်းသော ကမ်းကို လွန်သော။ မရိယာဒဝေလာတိက္ကန္တေဟိ ဥဇ္ဇာရေဟိ ဂုဓဏဟိ သမန္နာဂတတ္တာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၈၆။

မရိယာဒသမ္ပန္န (တိ) [မရိယာဒါ + သမ္ပန္န] ကန်သင်း ကန်ပေါင်နှင့် ပြည့်စုံသော။ န မရိယာဒသမ္ပန္န (အံ၊၃။၆၉)န္တိ န ကေဒါရ-မရိယာဒါဟိ သမ္ပန္နံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၀။

မရိယာဒါ (ထီ၊ပု) [ပရိ+ အာ+ ဒါ+ အ၊ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ အာဒီယာတေတိ မရိယာဒါ၊ ပဿ မော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၂၂၆။ (မယျာဒါ-သံ)] (၁) အပိုင်းအခြား၊ စည်းကမ်း အပိုင်းအခြား။ (က) ကန်သင်း၊ကန်ပေါင်။ (၂) အကျင့်။

(၁) ဝေလာတိ မရိယာဒါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၀၆။) မရိယာဒါတိ သီလာဒိဂုဏ-သီမာ။ ဝိမတိ၊၂။၀၃။ (-ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၀၀။ သီ၊ဋ္ဌီ။သစ်၊၂။၂၁၀။) (က) မရိယာဒံ ဝါ သက်ာမေတိ။ ဝိ၊၁။၆၂။ ဒီဃေန မရိယာ-ဒေန။ ပါစိတ်၊ယော။၄၀။ (၂) အာစာရေပိ မရိယာဒါ။ ဓာန်။၁၀၅၄။

မရိယာဒါကောပန (န) [မရိယာဒါ+အကောပန] အပိုင်းအခြား-စည်းကမ်း-ကို မဖျက်ဆီးခြင်း။ ဒဝတ္တေတိ မရိယာဒါကောပနေဟိ နာနပ္ပယောဇနေ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၇၃။

မရိယာဒါစာရိတ္တ (န) [မရိယာဒါ + စာရိတ္တ] အပိုင်း အခြား - စည်းကမ်း - ဖြစ်သော အလေ့အကျင့်။ မရိယာဒါစာရိတ္တ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅)န္တိ ဝ.ဿ တဿ သာ ဝဇ္ဇဿ အကရဏေ မရိယာဒဘူတံ၊ တတ္ထ တတ္ထ ကုလာဒီသု ပုဗ္ဗ-ပုရိသေဟိ ဌပိတံ စာရိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၇။

မရိယာဒါတိက္ကန္တ (တိ) [မရိယာဒါ+အတိက္ကန္တ] အပိုင်း အခြား-စည်းကမ်း-ကို လွန်သော။ အတိဝေလံ မရိယာဒါတိက္ကန္တံ မဟာသဒ္ဒံ ကရောန္တော ဂိရံ နပ္ပမုဥ္စေယျ။ ဧ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၃။

မရိယာဒါဘာဝ (ပု) [မရိယာဒါ+အဘာဝ] အပိုင်းအခြား၏ မရှိခြင်း။ မရိယာဒါဘာဝေန အသံ အဝိဇ္ဇာ ကာမံ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၆၇။

မရိယာဒါဘိဝိဓိဘေဒ (ပု) [မရိယာဒါဘိဝိဓိ+ဘေဒ] မရိယာဒအဘိဝိဓိအပြား။ အဝဓိ စ မရိယာဒါဘိဝိဓိဘေဒတော ဒုဝိဓော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၉၀။

မရိယာဒါဝဓိဝစန (န) [မရိယာဒါဝဓိ+ဝစန] မရိယာဒအဝဓိကို ဟောသောသဒ္ဒါ။ နိဒါနာ-ဝသာနတောတိ .... မရိယာဒါဝဓိဝစနဥ္စေတံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၇၂။

မရိယာဒါဝိရဟ (ပု) [မရိယာဒါ+ဝိရဟ] အပိုင်းအခြား - စည်းကမ်း -မှ ကင်းခြင်း၊ စည်းကမ်း မရှိခြင်း ။ မာတိမာတုစ္ဆာဒီသုပိ မရိယာဒါဝိရဟေန ဘိန္နသံဝရတာယ အသံယ-တာ ပုထုဇ္ဇနာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃။

မရိသတိ (ကြိ) [မရိသ+အ+တိ] သည်းခံ၏။ မရိသ သဟ နေ စ။စ ကာရော သေစနာပေက္ခ-ကော မရိသတိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၇၄။

မရိသန (န) [မရိသ+ယု။ မရိသ+ယု။ နီတိ၊ ဓာ။၁၇၄။] သည်းခံခြင်း။ နတ္ထိ မရိသနံ ခမာ အဿ အမရိသနော၊ မရိသ သဟနေ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၇၃၂။

မရိသနဋ္ဌ (ပု) [မရိသန+အတ္ထ] သည်းခံ-လွှမ်းမိုးနိုင် -ခြင်း အနက်။ မရိသနဋ္ဌေန ပါပါနံ ရောဂါဒီ အနတ္ထာနံ အဘိဘဝနဋ္ဌေန မာရိ-သော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၄။

မရိသနိယ (ပု) [မရိသန+ဣယ] (၁)သည်းခံခြင်း၊ ဆင်းရဲကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း။ (တိ)(၂) သည်းခံခြင်း- ဆင်းရဲကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း-

ရှိသော၊ သူ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) ဓမ္မသရိရသာ အရောဂကာဝေန သာဓူတိ မရိသနိယောတိ မာရိသော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၃၄။

မရိသနိယသမ္ဗတ္တိက (တိ) [မရိသနိယ+သမ္ဗတ္တိ-က] သည်းခံခြင်း-ဆင်းရဲကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း-နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မရိသနိယ-သမ္ဗတ္တိကာတိ မာရိသာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၄၆။

မရိသယတိ (ကြိ)[မရိသ+ဏယ+တိ]သည်းခံ၏။ မရိသ တိတိက္ခာယံ။ မရိသေတိ မရိသယတိ။ နီတိ၊ဓာ။၃၄၈။ **မရိသယာမိ**-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။ သာရတ္ထ၊၂။၉။

မရိသယာမိ (ကြိ) [မရိသ+ဏယ+မိ] သည်းခံ၏။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မရိသသီလ (န) [မရိသ+သီလ] သည်းခံခြင်း အလေ့အကျင့်။ သာဓူတိ မရိသသီလာဒိဂုဏ-တာယ "မာရိသာ" တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၃။

မရိသေတိ (ကြိ) [မရိသ+ဏေ+တိ] သည်းခံ၏။ မရိသယတိ-ကြည့်။

မရိဿ (ကြိ) [မရ+ဿာ။ အာ-ကို ရဿ ပြု။] သေငြားအံ့။ မရတိ-ကြည့်။

မရိဿတိ (ကြိ) [မရ+ဿတိ] သေလတ္တံ့။ မရတိ-ကြည့်။

မရိဿန္တိ (ကြိ) [မရ+ဿန္တိ] သေကုန်လတ္တံ့။ မရတိ-ကြည့်။

မရိဿန္တု (တိ) [မရ+ဿန္တု။ ရူ၊နာ၊၄၀၃] သေလတ္တံ့သော၊သူ။ မတံ မရိဿံ ရောဒန္တိ။ ဇာ၊ ၁။၁၃၄။ ယေ လောကေ မတဉ္စ မရိဿန္တဉ္စ ရောဒန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၀။

မရိဿထ (ကြိ) [မရ+ဿထ] သေကုန်လတ္တံ့။ မရတိ-ကြည့်။

မရိဿရေ (ကြိ) [မရ+ဿန္တိ] သေကုန်လတ္တံ့။ မရတိ-ကြည့်။

မရိဿသိ (ကြိ) [မရ+ဿသိ] သေလတ္တံ့။ မရတိ-ကြည့်။

မရိဿာမ (ကြိ) [မရ+ဿာမ] သေကုန်လတ္တံ့။ သေကုန်အံ့။ မရတိ-ကြည့်။

မရိဿာမိ (ကြိ) [မရ+ဿာမိ] သေလတ္တံ့၊ သေအံ့။ မရတိ-ကြည့်။

မရိ (ကြိ) [မရ+ဤ] သေပြီ။ မရတိ-ကြည့်။

မရိစ (န) [မရ+စ] ငရုတ်၊ ငရုတ်သီး။ မရိစ-ကြည့်။

မရိစိ¹ (ထီ၊ပု) [မရ+ဤစ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၆၄။] အရောင်။ တာရာနံ မရိစိ ပဘာ၊ တာယ ဝိကသိတံ ဝိဇ္ဇောတိတံ ဝ.ထာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၁။၁၉၃-၄။

မရိစိ² (ထီ) [မရိစိ+ဣ။ မရိစိသဒိသတာယ မရိစိ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၆၅။] တံလျှပ်။ ယထာ မရိစိ အသာရာ နိဿာရာ သာရာပဂတာ။ မဟာနိ။၃၂၁။စူဠနိ။ ၁၈၃။ (-ဇာ၊၂။၉၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၂။ အဂယှုပဂဋ္ဌေန မရိစိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၀။)

မရိစိက (ထီ၊ပု) [မရိစိ+က] (၁)အရောင်။ (၂) တံလျှပ်။ (၁) မရိစိက (ဓမ္မ။၃၉) တ္တိ မယူခံ။ .... အဂယှုပဂါ ရိတ္တကာ တုစ္ဆကာ၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ (၂) မရိစိကေ ဖန္ဒမာနေ၊ တပ္ပမာနေ စ အာတပေ။ အပ၊၁။၄၁၁။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၀။ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၉၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၆။) မရိစိကာယာတိ မိဂတဏှို ကာယကတ္တုဘူတာယ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂။၄၃၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၆၆။)

မရိစိကမ္မဋ္ဌာန (န) [မရိစိ+ကမ္မဋ္ဌာန] တံလျှပ် ကမ္မဋ္ဌာန်း။ မရိစိကမ္မဋ္ဌာနံ ဘာဝေန္တော အာဂန္တွာ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။(-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။)

မရိစိကမ္မဋ္ဌာနိက (တိ) [မရိစိကမ္မဋ္ဌာန+ဣက] တံလျှပ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုခြင်းရှိသော၊ သူ။

အညတရံ မရိစိကမ္မဋ္ဌာနိကံ ဘိက္ခုံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။

မရိစိကူပမ (တိ) [မရိစိကာ+ဥပမာ] တံလျှပ် ဥပမာရှိသော၊ တံလျှပ်နှင့်တူသော။ မရိစိကူပမာ သညာ၊ သင်္ခါရာ ကဒလူပမာ။ သံ၊၂။ ၁၁၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။

မရိစိဓမ္မ (တိ)[မရိစိ+ဓမ္မ] တံလျှပ်နှင့်တူသော သဘောရှိသော။မရိစိဓမ္မံ အဘိသမ္ဗုဓာနော။ ဓမ္မ။၂၀။ (–ဇာ၊၂။၂၃၃။) မရိစိဓမ္မန္တိ ယထာ မရိစိ ဒူရေ ဌိတာနံ ရူပဂတာဝိယ ဂယှုပဂါဝိယ ဟောတိ........အယံ ကာယောပိ မရိစိဓမ္မောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၆။)

မရိစိယောတ္ထဋ(တိ)[မရိစိယာ+ဩတ္ထဋ။ သန္ဓိစပ်] တံလျှပ်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ (မြန်မာပြန်၌ တံလျှပ်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိ၏–ဟု ပြန်ဆို၏။)မရိစိယောတ္ထဋာဘူမိ၊ အင်္ဂါရေဝ မဟီ အယံ။ အပ၊၂။၃၅။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂။

မရိစိသမညာ (ထိ) [မရိစိ+သမညာ] တံလျှပ်ဟူသော–အမည်–သညာ။ ဘူမိပဒေသေ ဠတော စိတော....ဘူတသဿာတေသု မရိစိသမညာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၀။

မရု (ပု) [မရ+ဥ။ မရ ပါဏစာဂေ၊ ဥ၊ မရု၊ ဒေဝေပိ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၆၃။နီတိ၊ဓာ၊၁၅၈။] (၁) သဲရေမရှိသောသဲပြင်။(၂)တောင်။(၃)နတ်။ (၁) ဥရုမရုသိကတာဝါလုကာဝဏ္ဏုဝါလိကာတိ ဌမေ သဒ္ဒါ သမာနတ္ထာ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၁၃၂။ မာ၊ဋီ၊၂။၁၂၉။အံ၊ဋီ၊၂။၂၄၂။ (၂)မရုပပါတ–ကြည့်။ (၃)ကိမဗ္ဘုတံ ဒဠှု မရူ ပမောဒိတာ။ သုတ္တနိ။၃၇၅။ (–၃၇၆။ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၀။ မဟာနိ ။၃၂။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။) ကိမဗ္ဘုတံ ဒဠှု မရူ ပမောဒိတာတိ အဋ္ဌ ပန ကိံ အဗ္ဘုတံ ဒိသွာ ဧဝံ ဒေဝါ ပမုဒိတာတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ မရူတိ အမရာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁၃။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၀၆။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၉ ။အံ၊ဋီ၊၁။၁၂၈။)

မရုကန္တာရ (ပု) [မရု+ကန္တာရ]သဲရှိသောခရီးခဲ၊ သဲကန္တာရ။ မရုကန္တာရံ ဂစ္ဆတိ (မဟာနိ။ ၁၂၀) တိ ဝါလုကကန္တာရံ တာရကသညာယ ဂစ္ဆတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၂။

မရုကန္တာရမဂ္ဂ (ပု) [မရုကန္တာရ+မဂ္ဂ] သဲကန္တာရ ခရီး။ ဒွေပိ ဇနာ သကဋသဟဿေန ဘဏ္ဍံ အာဒါယ မရုကန္တာရမဂ္ဂံ ပဋိပန္နာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၀၆။

မရုဂဏပရိဝါရိတ (တိ) [မရုဂဏ+ပရိဝါရိတ] နတ်အပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ မရုဂဏပရိဝါရိတော ဝိယ သက္ကော ဒေဝရာဇာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၁။

မရုဂဏပရိဝုတ (တိ) [မရုဂဏ+ပရိဝုတ] နတ်အပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော၊သူ။ မရုဂဏပရိဝုတော ဝိယ ဒသသတနယနော ဒေဝရာဇာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၅။ (–၁၁၁။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၄၉။)

မရုပုရ (န) [မရု+ပုရ] နတ်မြို့။ ဂန္တွာ မရုပုရံ ရမ္မံ အနုဘောသိ မဟာသုခံ။ အပ၊၂။၂၈၈။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆၀။

မရုပ (ပ္ပ)ပါတ ပု) [မရု+ပပါတ] (၁)တောင်–တောင်ထွတ် –မှ– ကျခြင်း – ခုန်ဆင်းခြင်း။ (၂) တောင်ထွတ်၊ တောင်ကမ်းပါး။ (၁) ဒေဝစ္ဆရကာမကော ဝိယ မ်ရုပပါတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ (–မူလဋီ၊၂။ ၉၈။) ဒေဝစ္ဆရကာမကော ဝိယ မရုပ္ပပါတံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၃။ ဠန္ဒဒုဒ္ဒ-ဗြဟ္မကူဋသညိတပဗ္ဗတသိခရပ္ပပါတော မရုပပါတော။ အနုဋီ၊၂။၁၀၆။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မရုပ္ပပါတပတန (န) [မရုပ္ပပါတ+ပတန] တောင်ထွတ် – တောင်ကမ်းပါး–မှ ကျစေခြင်း – လှိမ့်ချခြင်း။ ပဉ္စာတပတပ္ပနမရုပ္ပပါတပတနာဒိစွာနုပရိဝတ္တနဥက္ကုဋိကပဓာနာဒိနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇၇။ ဆိန္နပ္ပပါတပဗ္ဗတသိခရတော ပတနံ မရုပ္ပပါတပတနံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၃၀။

မရုပ္ပပါတပတိတ (တိ) [မရုပ္ပပါတ+ပတိတ] တောင်ထွတ်-တောင်ကမ်းပါး-မှ ကျသော၊ သူ။ အဿာသေ သန္နိရုမ္ဘိတွာ မရုပ္ပပါတပတိတာ ဝိယ တတ္ထေဝ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပုဏန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆၇။

မရုပ္ပိယ (ပု) [မရု+ပိယ] နှုတ်သည် ချစ်အပ်သော၊ သူ၊ ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း။ မရုပ္ပိယောတိ ဒေဝါနံ ပိယတိဿော။ နီတိ၊သုတ္တ။ နှာ။၁၇၈။

မရုဘူမိ (ထီ) [မရု+ဘူမိ] သဲချည်းရှိသောမြေ၊ သဲကန္တာရ။ သေရိသက ဒေဝပုတ္တံ ပန ဝေဿဝဏမဟာရာဇာ မရုဘူမိယံ.... မဂ္ဂရက္ခကံ ဌပေသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၃၁၂။ (-ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၀၅၊၁၁၅။)

မရုဘူမိမဂ္ဂ (ပု) [မရုဘူမိ+မဂ္ဂ] သဲမြေလမ်းခရီး၊ သဲလမ်းခရီး။ ပေတေန နိမ္မိတံ မရုဘူမိမဂ္ဂံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၃၄။

မရုမ္ဗ (မ္ဗ) (ပု) ကျောက်ပြုတ်။ သက္ခရာတိ မုဂ္ဂမတ္တာဝ ယာဝ မုဋ္ဌိပ္ပမာဏာ မရုမ္ဗာ သက္ခရာ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။(မူလဋီ၊၂။၁၅၃။ ဝိနယာလင်္ကာရဋီ၊၁။၁၆၃။) မရုမ္ဗေဟီတိ မရုမ္ဗစုဏ္ဏေဟိ။ အနုဋီ၊၂။၁၅၅။ ယေဘုယျေန မရုမ္ဗာ။ ဝိ၊၂။၅၀။ (-ဝိ၊၄။၂၅၈။၂၈၃။ ကင်္ခါ။ ၁၉၆။) မရုမ္ဗာတိ ကဋ္ဌသက္ခရ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၅၅။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ၊ သစ်။၃၆၇။

မရုမ္ဗစုဏ္ဏ (နု) [မရုမ္ဗ+စုဏ္ဏ] ကျောက်ပြုတ်အမှုန့်။ မရုမ္ဗ-ကြည့်။

မရုမ္ပ (ပု) ကျောက်ပြုတ်။ မရုမ္ဗ-ကြည့်။

မရုဝါ (ထီ) [မရု+ဝါ+အ (မုဝိ-သံ)] သင်ဖန်း-သင်ပေါင်း-လျှော်။ ယဒိ ဝါ မရုဝါယ ယဒိ ဝါ ခီရပဏ္ဏိနော။ မ၊၂။၈၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀၀။ မရုဝါတိ မကစိ။ မဋီ၊၃။၆၆။

မရေယျ (ကြိ) [မရ+ဧယျ] သေရာ၏။ မရတိ-ကြည့်။

မရေယျုံ (ကြိ) [မရ+ဧယျုံ] သေကုန်ရာ၏။ မရတိ-ကြည့်။

မလ (နု) [မလ+အ။ဓာန်၊ဋီ။၂၇၄-၅။] (၁) အညစ်အကြေး၊ချေး။ (၂)မင်။(၃)ကျင်ကြီး။ (၁) ကတမာနိ တီဏိ မလာနိ၊ ရာဂေါ မလံ၊ ဒေါသော မလံ၊ မောဟော မလံ။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၈၂။(-မ၊၁။၃၀။ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၈။မဟာနိ။၃၈၂)။ ရာဂေါမလန္တိ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော စိတ္တံမလိနံ ကရောတိ၊ မလံ ဂါဟာပေတိ၊ တသ္မာ မလန္တိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၂။) (၂) မလံ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁)မသိ။ မဋီ၊၁။၂၆၉။ (၃) ဝစ္စာနိ စ မလံ ဆကံ။ ဓာန်။၂၇၄။

မလက (နု) [မလ+က] (၁) မလကမည်သော ဇနပုဒ်။ (၂) လွင်တီးခေါင်အရပ်။ (၁) (၂) မလကန္တိ ဇေဝံ နာမကံ ဇနပဒံ အဗ္ဘောကာသံ ဝါ။ မူလဋီ၊၂။၂၁၇။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၄-၌ မလ္လကမဟု ရှိ၏။)

မလကဒ္ဒမဂတ (တိ) [မလကဒ္ဒမ+ဂတ] အညစ်အကြေး ညွန်အလိမ်းအလိမ်း ကပ်သော၊သူ။ ဒထ ယောကောစိ ကိလိဋ္ဌော မလကဒ္ဒမဂတော တံ တဋ္ဌာကံ ဂန္တွာ။ မိလိန္ဒ။၂၄၀။

မလခိလသောကနုဒ်သန (တိ) [မလခိလသောက+နုဒသန] အညစ်အကြေး ငြောင့်တံသင်း စိုးရိမ်ခြင်းကို -ဖျက်ဆီးတတ်- ပယ်ဖျောက်တတ်-သော၊ သူ။ မလခိလသောကနုဒသနော (ထေရ။၂၉၉)တိ ရာဂါဒီနံ မလာနံ ပဉ္စန္နံ စ စေတောခိလာနံ ဉာတိဝိယောဂါဒိဟေတုကဿ သောကဿ စ ပဟာယကော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။

မလဂ္ဂဟဏ (နု) [မလ+ဂဟဏ] အညစ်အကြေးကို ယူခြင်း၊ အညစ်အကြေး ကပ်ငြိခြင်း

ဥက္ကလိ ပုဋ္ဌနစောဒ္ဒကသ ဝိယ ဝသာပိတ ပိလောတိကာ ဝိယ စ ဒုမ္မောစနီယဘာဝေန မလဂ္ဂဟဏံ မလီနတာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄၆။

မလဂ္ဂဟိတ (တ်) [မလ+ဂဟိတ] (က) ယူအပ်သော အညစ်အကြေးရှိသော၊အညစ်အကြေး စွဲကပ်သော၊ သူ။ (ခ) သံချေး–ကြေးညှိ–တက်သော (အပ်,ကြေးခွက်သည်)။ (က) သေယျာထာပိ ဘိက္ခဝေ ဝတ္ထံ သံကိလိဋ္ဌံ မလဂ္ဂဟိတံ။ မ၊၁။၄၃။ သမဏော မလီနေ ဂ ဓေနွံ့ မလဂ္ဂဟိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။(–သံ၊ ၂။၁၀၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။) သံကိလိဋ္ဌံ မလဂ္ဂဟိတံသို့-အာဂန္တုကေန....သေဒဇလ္လိကာဒိနာ မဠလန ဂဟိတတ္တာ မလဂ္ဂဟိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ (–၁၄၅–၆။) မလဂ္ဂဟိတေတိ ဂဟိတမလေ သဋ္ဌာတမလေ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၄၀။ (ခ) မလဂ္ဂဟိ-တာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉။ မလဂ္ဂဟိတာတိ အယမလဂ္ဂဟိတာ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၅၆။

မလဂ္ဂဟိတကံသပါတိ (ထီ) [မလဂ္ဂဟိတ+ကံသ-ပါတိ] အညစ်အကြေးစွဲကပ်– ကြေးညှိတက်–သော ကြေးခွက်။ သဒိသူဒါဟရဏံ ပန မလဂ္ဂဟိတကံသပါတိအာဒိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၆၉။

မလဂ္ဂဟိတကံသဘာဇန (န)[မလဂ္ဂဟိတ+ကံသ-ဘာဇန] အညစ်အကြေး စွဲကပ်–ကြေးညှိ တက်–သော ကြေးခွက်။ ကုလဃရံ အာနီ-တဿ မလဂ္ဂဟိတကံသဘာဇနဿ ဟတ္ထ လဒ္ဒဗ္ဗာယ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၄၇။

မလဂ္ဂဟိတကဋ္ဌနာဒါသမဏ္ဍလ (န) [မလဂ္ဂဟိ-တ+ ကဋ္ဌနာဒါသမဏ္ဍလ] အညစ်အကြေး စွဲကပ်သော ရွှေကြေးမှုံဝန်း။ မလဂ္ဂဟိတ-ကဋ္ဌနာဒါသမဏ္ဍလံ ဝိယ စ ဝိမ္ပုံဟောတိ ဒုဒ္ဒသိကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃၀။

မလဂ္ဂဟိတတရ (တိ) [မလဂ္ဂဟိတ+တရ]အလွန် သဖြင့် အညစ်အကြေး ကပ်သော၊ အလွန် အညစ်အကြေးကပ်သော။ အပရိဘောဂါ ပရိယောဒပနေဟိ မလဂ္ဂဟိတတရာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။

မလဂ္ဂဟိဒတန္တ (တိ) [မလဂ္ဂဟိတ+ဒန္တ]အညစ်အကြေး စွဲကပ်သော သွားရှိသော၊ ချေးငင်သော သွားရှိသော၊သူ။ ဇ္ဇုဋ္ဌကစုဏ္ဏခိရပါ-သားဏစုဏ္ဏာဒီဟိ မဝလမကတတ္တာ မလဂ္ဂ-ဟိဘာဒန္တာတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၀။)

မလဂ္ဂဟိတပတ္တ (ပု) [မလဂ္ဂဟိတ+ပတ္တ]အညစ်အကြေးစွဲကပ်သော သပိတ်၊ သံချေးစွဲသော သပိတ်။ မလဂ္ဂဟိတပတ္တဿ အပစနေတိ ဝေံ အယုတ္တပရိဘောဂေ အာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၉။ (–အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၅၂။)

မလဂ္ဂဟိတသတ္တ (န)[မလဂ္ဂဟိတ+သတ္ထ]အညစ်အကြေးစွဲကပ်သော လက်နက်။ သတ္ထမလန္တိ မလဂ္ဂဟိတသတ္ထံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ (–သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။၁၃၉။)

မလဂ္ဂဟိတသရီရ (န) [မလဂ္ဂဟိတ+သရီရ] အညစ်အကြေး စွဲကပ်သောကိုယ်။မလဂ္ဂဟိတ-သရီရာပိ စိတ္တဿ ဝေါဒါနတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။

မလဋ္ဌာနိယ (တိ) [မလ+ဌာနိယ] အညစ်အကြေး၏ အကြောင်း။ သောဟိဿ ဝိနာ-သာဝဟနေန မလဋ္ဌာနိယတ္တာ မလံ။ ခု၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၂၇။

မလတရ (တိ)[မလ+တရ] လွန်ကဲသော အညစ်အကြေး။ တတော မလာ မလတရံ၊ အဝိဇ္ဇာ ပရမံ မလံ။ ခု။၄၀။ အံ၊၃။၃၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁၆။) မလတရန္တိ အတိရေကမလံ ဝေါ ကထေမိတိ အတ္ထော။ ခု၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။ (–အံ၊ ဋ္ဌီ၊၃။၂၂၇။)

မလဒေါသဟရဏ (န) [မလဒေါသ+ဟရဏ] အညစ်အကြေးဟူသော အပြစ်ကို–သုတ်သင်ခြင်း–ပယ်ခြင်း။ ယထာ ဟိ အာဒါသေန သတ္တာနံ မုခေ မလဒေါသဟရဏံ၊ ဧဝံ ဣမိနာပိ သုတ္တေန ယောဂီနံ မုခေ မလဒေါသဟရဏံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၀၃။

မလနုဒ (တိ) [မလ+နုဒ] အညစ်အကြေးကို–ပယ်နုတ်–ပယ်ဖျောက်–တတ်သော။ ခိလနုဒ–ကြည့်။

မလပက်ခရဏ (န) [မလပက်+ခရဏ] အညစ်အကြေး – သွားချေး –ကို ဆောင်ခြင်း။ ဒန္တကဋ္ဌဿ အခါဒနေန ဒန္တေသု မလပက်ခရဏတော ပက်ခရိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၁၀။

မလပဋိပက္ခ (ပု) [မလ+ပဋိပက္ခ] အညစ်အကြေး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ တာပိ ဟိ မလပဋိပက္ခတာယ ဂတမလာ အနုညာသာခရဏတာယ အနုတ္တရာစာတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀။

မလမဇ္ဇက (တိ) [မလ+မဇ္ဇက] အညစ်အကြေးကို သုတ်သင်သော၊ သူ။ အယံ ဟိန ဇေစ္စာ မလမဇ္ဇကော နှာပိတာ'ုတ္တော အတ္တာနံ နဇေနာတိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။(–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆၈။)

မလမဇ္ဇန (တိ) [မလ+မဇ္ဇန] အညစ်အကြေးကို သုတ်သင်သော၊ သူ။ အယံ ကာသာဝဠော မလမဇ္ဇနော နိဟီနဇစ္စော အမှာကံ မန္တိ သံဟရိဿတိ။ ဝိ၊၂။၄၀၆။

မလယ (ပု၊န) [မလ+ဏ။ သူစိ။၄၁၈။ မလ+ကယန်။ ထောမ။] (၁) ဆီးနှင်းများသော အရပ်၊ မလယမည်သောအရပ်။ (၂) မလယတောင်။ (၃) အရာမ်။ (၁) မလယံ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁) ဟိမသီတဗဟုလော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၆၁။ (၂)(၃) သေလာရာမေသု မလယော။ ခန်။၁၁၃။ မလယော ဒေသော သေလက်ပဗ္ဗတန္တရေ၊ မလယာ တိဝုတာယဋ္ဌ။ ခန်၊ဋ္ဌီ။၁၁၃။ -

မလယဇ (ပု) [မလယ+ဇန+ကွိ။] စန္ဒကူး၊ မလယစန္ဒကူး။ (ခန်၊သျှသစ်။) ဧန္ဒကူးဖြူ။ (ခန်သျှ။) စန္ဒနော နိတ္တိယံဂန္ဓ၊ သာရော၊ မလယဇော့ပျထ။ခန်။၃၀၀။(မလယဒီပဂိရိမှ ဇာယတီတိမလယဇော။ ခန်၊ဋ္ဌီ၊၃၀၀။)

မလယဇနပဒ (ပု) [မလယ+ဇနပဒ] မလယမည်သော ဇနပုဒ်။ ဇော် ဂေဟံ သေယျထာပိ မလယဇနပဒေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ ကခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၁၉၄။

မလယဒီပဂိရိ (ပု) [မလယဒီပ + ဂိရိ] မလယကျွန်း၌ရှိသော တောင်။ မလယဇ - ကြည့်။

မလယမဟာဒေဝတ္ထေရ (ပု) [မလယ+မဟာဒေဝထေရ] မလယမဟာဒေဝထေရ်။ ဌ္ဌမသို့ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ.... မလယမဟာဒေဝတ္ထေရော အဘယဂိရိဝါသီမဟာဒေဝတ္ထေရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၄၉၅။

မလယပဗ္ဗတဒေသဇ (တိ) [မလယပဗ္ဗတဒေသ+ဇန+ကွိ] မလယတောင်အရပ်၌ ဖြစ်သော။ (စန္ဒကူး)။ ဓဝလံ သုသီတလံ, စန္ဒနံ, တေလပဏ္ဏိကံ မလယပဗ္ဗတဒေသဇမေဝ။ ခန်၊ဋ္ဌီ။ ၃၀၁။

မလယဝါသီဒေဝတ္ထေရ (ပု) [မလယဝါသီ + ဒေဝတ္ထေရ] မလယ၌နေ‌သော ဒေဝထေရ်။ မလယဝါသီဒေဝတ္ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ယာစိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၂။

မလယဝါသီမဟာသံဃရက္ခိတတ္ထေရ (ပု) [မလယဝါသီ + မဟာသံဃရက္ခိတတ္ထေရ] မလယအရပ်၌နေသော မဟာသံဃရက္ခိတထေရ်။ ဧဝံ ဝတွာ မလယဝါသီမဟာသံဃရက္ခိတတ္ထေရဿ သန္တိကံ အဂမာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။

မလယဝါသီမဟာဒေဝတ္ထေရ (ပု) [မလယဝါသီ+မဟာဒေဝတ္ထေရ] မလယဝါသီမဟာဒေဝထေရ်၊-မလယအရပ်၌ နေသော- မဟာဒေဝထေရ်။ မလယဝါသီမဟာဒေဝတ္ထေရဿ သန္တိကေ

ဥဂ္ဂဟိတကမ္မဋ္ဌာနာနံ ဗိန္နံ ထေရာနံ ဝိယ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၃။

မလယာ (ထီ) [မလယ+အ+အာ။ ထောမ] ကြံ့ဟင်းဖြူ။ မလယ (၂) (၃) ကြည့်။

မလယေကဒေသ (ပု) [မလယ + ဧကဒေသ] မလယကျွန်းတစ်စိတ်။ "ဂေါ်သီသ"န္တိ ပဗ္ဗ- တေ မလယေကဒေသေ ဇာတံ ဂေါ်သီသံ။ မာန်၊ဋ္ဌီ။ ၃၀၁။

မလရက္ခဏ (န) [မလ+ရက္ခဏ] အညစ်အကြေးမှ ဝေးမြစ်ခြင်း၊ သံချေးမတက်အောင် စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းခြင်း။ ပိပ္ပလိကာဒီနံ မလရက္ခဏတ္ထံ သိပါဋိကာယ ဝါ အန္တမသော ဝါလာဗာမိကော ကဏ္ဏကစ္ဆိဒ္ဒေပိ လောမာနိ ပက္ခိပိတွာ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်။ ၃၂၀။

မလရဇဂတ (န) [မလရဇ+ဂတ](ကိလေသာ) အညစ်အကြေးဟူသော မြူသို့ရောက်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မလရဇဂတဝိပ္ပမုတ္တ (တိ) [မလရဇဂတ+ဝိပ္ပမုတ္တ](ကိလေသာ) အညစ်အကြေးဟူသော- မြူသို့ရောက်ခြင်းမှ လွတ်မြောက်သော၊ သူ။ ဘဂဝါပိ မဟာရာဇ သဗ္ဗဘဝဂတိယောနိ- နိဿဋော မလရဇဂတဝိပ္ပမုတ္တော အသ- ဟာယော။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၀။

မလရဟိတ (တိ) [မလ+ရဟိတ]အညစ်အကြေးမှ ကင်းသော၊သူ။ ဝိမလော မလရဟိတော အတုံ အဟောသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၅။ (-အံ၊ ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၂၀။)

မလဝန္တု (တိ) [မလ+ဝန္တု] အညစ်အကြေး ရှိသော။ မလိနေတိ မလဝန္တေ ကိလိဋ္ဌေ။ မ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၂၄၀။

မလဝိဋ္ဋက (ပု) [မလ+ဝိဋ္ဋက] မလဝိဋ္ဋက လူမျိုး။ သြဋ္ဌကာ ဒမိဠာစေဝ၊ သာကုဋ္ဌာ မလဝိဋ္ဋကာ။ အပ၊၁။ ၄၂၀။

မလဝိက္ခာလန (န) [မလ+ဝိက္ခာလန] အညစ် အကြေး-ချေး-ကို သုတ်သင်ခြင်း။ "ဥဏှံ ဂဏှာပေတီ"တိ ဣမိနာ ဥဏှဂဏှာပနံ ဝုတ္တ- မေဝ ဩသိဋ္ဌန္နံ ပန မလဝိက္ခာလနတ္ထံ ဒဿိတံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။ ၂၀၀။

မလဝိဂမ (န) [မလ+ဝိဂမ] အညစ်အကြေးမှ ကင်းခြင်း။ ပရိသုဒ္ဓံ မလဝိဂမေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၉။

မလဝိဒ္ဓသိတ (ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၃၇၃။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂။ ၃၇၅) သည် မလဝိဒ္ဓံသိတမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ မလဝိဒ္ဓံသိတ-ကြည့်။

မလဝိပ္ပဟီန (တိ) [မလ+ဝိပ္ပဟီန] (ကိလေသာ) အညစ်အကြေးကို ပယ်သော၊ သူ။ မလ- ဝိပ္ပဟီနော (စူဠနိ။ ၂၀၂)တိ ကိလေသ- မလပ္ပဟီနော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၇၉။

မလဝိမုတ္တ (တိ) [မလ+ဝိမုတ္တ] (ကိလေသာ) အညစ်အကြေးမှ ကင်းလွတ်သော၊ သူ။ မလဝိမုတ္တော (စူဠနိ။ ၂၀၂)တိ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တော။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၇၉။

မလဝိသောဓန (န) [မလ+ဝိသောဓန] အညစ် အကြေး ကို သုတ် သင် ခြင်း။ သာရမ္ဘမက္ခ- သာဒိမလဝိသောဓနေန သုတမယဉာဏံ နှာပိတံ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၃၇၃။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂။ ၃၇၅။

မလဟရဏ (န) [မလ+ဟရဏ] အညစ် အကြေးကို-သုတ်သင်-ပယ်-ခြင်း။ အောက် ပုဒ်ကြည့်။

မလဟရဏဝဏ္ဏသမ္ဘာဒနဝိဓိ (ပု) [မလဟရဏ+ ဝဏ္ဏသမ္ဘာဒန+ဝိဓိ] အညစ်အကြေးကို ပယ် ခြင်း အဆင်းကို ပြည့်စုံစေခြင်း ဟူသော

အစီအရင်။ စုဏ္ဏဝိလေပနာဒီဟိ မလဟရဏ-ဝဏ္ဏသမ္ပာဒနဝိဓိနာ နှာပေန္တီတိ နှာပကာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၃။

မလဟရဏီ (ထီ) [မလ+ဟရဏီ] အညစ်အကြေးကို – ဆောင်ယူ – ပယ်ရှား–ကြောင်းဝတ္ထုပစ္စည်း။ (အပ၊၁။ မြန်မာပြန်၌ လက်သုတ်ပဝါ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ သျှ–၌ နဲ့ဖက–လော်–ဟုပြန်သည်။ ၎င်း ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ သျှ-၌ ကဏ္ဏမလ-ဟရဏီ-ဟု ရှိသည်။ နားဖာကလော်ကို ဟောရာ၌ ကဏ္ဏမလဟရဏီ-ဟု အသုံးများသည်။) မလဟရဏီယော ဒတွာ၊ ဗုဒ္ဓေ သံဃေ ဂဏုတ္တမေ။ အပ၊၁။၃၃၉။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။)

မလဟာရက (ပု) [မလ+ဟာရက] အညစ်အကြေးကို–ဆောင်ယူ–ပယ်ရှား–ကြောင်းဝတ္ထုပစ္စည်း (နားဖာကလော်)။ (ပိလိန္ဒ-ဝစ္ဆမထေရ်အလောင်းလျာ၏ လှူဖွယ်ပစ္စည်းစာရင်းကို ထုတ်ပြရာ၌ မလဟာရကပုဒ်ကို နားဖာကလော်ဟု ပြန်၍ ယင်းမလ-ဟာရကလှူခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးကို ပြရာ၌ မလဟရဏီ-ကို လက်သုတ်ပဝါဟု ပြန်ဆိုထားသည်။ အပ၊၁။ မြန်မာပြန်။၃၆၇၊ ၃၇၅။) သဏ္ဍာသေ ပိပ္ဖလေ စေဝ၊ အထောပိ မလဟာရကေ။ အပ၊၁။၃၅၂။

မလာပဂတ (တိ) [မလ+အပဂတ] (ကိလေသာ) အညစ်အကြေးမှ ကင်းသော၊ သူ။ မလာပ-ဂတော (စူဠနိ။၂၀၂)တိ ကိလေသမလာ ဒူရီဘူတော ဟုတွာ ဧရတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၉။

မလာဘာဝ (ပု) [မလ+အဘာဝ] အညစ်အကြေး၏ မရှိခြင်း။ မလာဘာဝံ အာပန္နော သဏ္ဍရော။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၂။

မလာဘိဘူ (တိ) [မလ+အဘိဘူ] (ဝန့်တိုခြင်း) အညစ်အကြေးကို လွှမ်းမိုး အောင်နိုင်သော၊ သူ။ တသ္မာ ဝိနေယျ မစ္ဆေရံ၊ ဒဇ္ဇာ ဒါနံ မလာဘိဘူ။ သံ၊၁။၁၈။ ဇာ၊၁။၂၁၈။ ဒဇ္ဇာ ဒါနံ မလာဘိဘူတိ မလာဘိဘူ ဟုတွာ တံ မစ္ဆေရမလံ အဘိဘဝိတွာ ဒါနံ ဒဒေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၅။)

မလာဝိဒ္ဒသိတ (တိ) [မလ+အဝိဒ္ဒသိတ] အညစ်အကြေးကို–မဖျက်ဆီး – မသုတ်သင်–တတ်သော။ မလာဝိဒ္ဒသိတတာယ ဂူထင္ဌာနသဒိသံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၇၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၅။ (ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာက သာရမ္ဘ မက္ခ ဣဿာ စသော အကုသိုလ် အညစ်အကြေးများကို သုတ်သင်ဖျက်ဆီးတတ်သည်၊ ပေါဋ္ဌပါဒ၏ မိစ္ဆာအယူက ယင်းအကုသိုလ် အညစ်အကြေးများကို မဖျက်ဆီး မသုတ်သင်တတ်။ ဒေသနာယ သဏှဘာဝေန သာရမ္ဘမက္ခဣဿာဒိမလဝိ-သောဓနတော–ဟူသော အထက်ဝါကျနှင့်ယှဉ်ကြည့်။)

မလိတဝမ္ဘ (ပု) မလိတဝမ္ဘထေရ်။ မလိတ.ဝမ္ဘော-(ထေရ။၂၄၂) တိဿ နာမံ အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။

မလိတဝမ္ဘတ္ထေရ (ပု) [မလိတဝမ္ဘ + ထေရ] မလိတဝမ္ဘထေရ်။ ဥက္ကဏ္ဌိတောတိ အာယသ္မ-တော မလိတဝမ္ဘတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ (အပ၊၁။၁၉၉-လာ ကုမုဒဒါယကမထေရ်နှင့်ညီမလိတဝမ္ဘထေရ်မှာ အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ကုမုဒဒါယကတ္ထေရ–ကြည့်။)

မလိနဓာတုက (တိ) [မလိန+ဓာတု+က] ညစ်နွမ်းခြင်းသဘောရှိသော။ သာ တံ ဂဟေတွာ မိဟရံ ဧကံ မလိနဓာတုကံ ဝတ္ထံ နိဝါသာ-ပေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။

မလိနဘာဝပစ္စယ (ပု) [မလိနဘာဝ+ပစ္စယ] ညစ်နွမ်းသောအဖြစ်၏ အကြောင်း၊ ညစ်နွမ်းခြင်း၏အကြောင်း။ တေသံ မလိနဘာဝပစ္စ-ယာနံ ဝသေန မလံ ဂဟေတွာ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၇။

မလိနဝတ္ထ (နု) [မလိန+ဝတ္ထ] ညစ်နွမ်းသော အဝတ်။ ပါတောဝ မလိနဝတ္ထံ နိဝါသေတွာ ကူဋံ အာဒါယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။

မလိနီ (ထီ) [မလိ+ဣနီ] အညစ်အကြေးရှိသော မိန်းမ။ တုပန်းရှိသော မိန်းမ။ အတ္တေယီ, မလနီ, ဥတုမတီ, ဥဒကီ ဣစ္စာဒီနိပိ တဿာ နာမာနိ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၃၉။

မလိနီကရိယ (ကြိ၊ဝိ) [မလိန+ကရိယ] ညစ်နွမ်းသည်ကို ပြု၍။ မလိနီကရိယ။ မောဂ်၊၃။၁၄။ မလိနီကရိယာတိ အမလိနံ မလိနံ ကရိတွာ။ မောဂ်၊ပဉ္စိကာ၊၃။၁၄။

မလိယဒေဝတ္ထေရ (ပု) [မလိယ+ဒေဝတ္ထေရ] မလိယဒေဝထေရ်။ သော တံ တထာဝိက္ကမ္ဘိတမေဝ ကတွာ ဂိင္ဆေတွာ အရဟတ္တံ ဂဏှာတိ မလိယဒေဝတ္ထေရော ဝိယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။

မလီ (တိ) [မလ+ဤ] အညစ်အကြေးရှိသော၊ ညစ်နွမ်းသော။ မလီမသ–ကြည့်။

မလိ (လီ)န (တိ) [မလ+ဣန။ မလယုတ္တတာယ မလိနော၊ ဣနော၊ ဒီဃော။ ဓာန်၊ဋီ။ ၆၉၉-၇၀၀။ မလ+တ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၅၀၁။ မလ+ဣတ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၃၃၅။] အညစ်အကြေးရှိသော၊ ညစ်နွမ်းသော၊ မည်းညစ်သော။ ယထာ ပန မလိနံ ဝတ္ထံ ဓောဝိယမာနံ မလာ ဝိမုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၂၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၃။) စိတ္တံ မလိနံ ဂ ရေ-တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။ မ၊ဋီ၊၃။၄၅။) မလိနေတိ မလဝန္တေ ကိလိဋ္ဌေ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၄၀။

မလိ (လီ)နက (နု) [မလိန + က] သံပွတ်။ မောရတ္တကံ ပုထုကံ မလိနကံ ဝပလက်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ မလိနကံ။ မ၊ဋီ၊၁။၈၉။

မလိနကတ (တိ) [မလိန+ကတ] ညစ်နွမ်းအောင်ပြုအပ်သော။ ဥပတာပိတံ ဝါ တေဟိ ဝိဒူသိတံ မလိနကတန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊ ၁။၃၀၀။

မလိနကရဏ (တိ) [မလိန+ကရဏ] ညစ်နွမ်းသည်ကို ပြုတတ်သော။ သရီရဒူသနာ ဒေါသာ၊ မလိနကရဏာ မလာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၇၀။

မလိနစိတ္တ (တိ) [မလိန+စိတ္တ] ညစ်နွမ်းသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ မလိနစိတ္တော ဝိဗာဓိတ-စိတ္တော ဥပတာပိတစိတ္တော စ ဟုတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ (–မ၊ဋီ၊၁။၂၄၆။)

မလိနတ္ထ (ပု) [မလိန+အတ္ထ] ညစ်နွမ်းခြင်းအနက် သဘော။ မလန္တိ မလိနတ္ထေန ဥပါသကမလံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၉၀။

မလိ (လီ)နဘာဝကရဏ (နု) [မလိနဘာဝ+ကရဏ] ညစ်နွမ်းသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်း။ ယသ္မာ တံ အဘာဝိတတ္တာနံ သြသီဒါပနတ္ထေန မလိနဘာဝကရဏေန စ ပဂေဝ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၂ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။) မလာနီတိ မလိနဘာဝကရဏာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၉။ (–ဣတိဝုတ်၊၄။၂၆၁။)

မလိနဘာဝါဝဟ (တိ) [မလိနဘာဝ+အာဝဟ] ညစ်နွမ်းသည်၏ အဖြစ်ကို ဆောင်တတ်သော။ ဧလန္တိ မလိနဘာဝါဝဟော ရေဏုသဥ္ဈယော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၉။ မ၊ဋီ၊၃။၁၇၄။

မလိနသဘာဝ (ပု) [မလိန+သဘာဝ] ညစ်နွမ်းသောသဘော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မလိနသဘာဝါပါဒန (နု) [မလိနသဘာဝ+အာပါဒန] ညစ်နွမ်းသော သဘောသို့ ရောက်စေခြင်း။ ဝိသေသတော မလိနသဘာဝါပါ-ဒနတော ပရမံ ဥက္ကံသဂတံ မလန္တိ ပရမမလံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၂၅။ မစ္ဆရိယမေဝ မလံ မစ္ဆရိယ-မလံ၊ စိတ္တဿ မလိနသဘာဝါပါဒနတော။ အံ၊ ဋီ၊၂။၁၂၁။

မလိနသရိရ (တိ) [မလိန+သရိရ] ညစ်နွမ်းသော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ မလိနသရိရတာယ ဈာမခေတ္တေ ခါဏုဃာတကောဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆၆။

မလိနသာဋက (ပု) [မလိန+သာဋက] ညစ်နွမ်းသော ပုဆိုး။ မလိနသာဋကောပိ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၉၇။

မလိယတိ (ကမ္မုကြိ) [မလ+ယ+တေ] တန်ဆာဆင်အပ်၏။ အနေကေဟိ ကောဇာဟိ မလိယတိ ဝိဘူသိယတီတိ မာဠ္ဌောတိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတ်၊ယော။၂၃၆။

မလိ (လိ)နဟတ္ထ (တိ) [မလိန+ဟတ္ထ] ညစ်နွမ်းသော လက်ရှိသော၊ သူ။ မလိနဟတ္ထောဝ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ အဘာဝတော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၂၂။ အသဋ္ဌေါဟိ သတကွတ္တုံ ဟတ္ထေ ဓောဝိတွာပိ မလိနဟတ္ထောဝ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။

မလီမသ (တိ) [မလီ+မသ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၉၉–၇၀၀။] ညစ်နွမ်းသော။ မလီနော တု မလီမသော။ ဓာန်။၇၀၀။

မလျ¹ (န) [မာလ+ဏျ] ပန်း။ (သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၀–၌ မလျေဟိတိ ဝတ္တဗ္ဗေ၊ မလျေဟိဟု ဆိုလိုလျက် ဟု အနက်ပေး။) မလျဒါမ, မလျရေ–တို့ ကြည့်။

မလျ² (န) [မလ+ဏျ] (ကိလေသာ) အညစ် အကြေး။ အဝိဒ္ဒသုနောတိ မလံ့, အသမ္ပဇာနံ ဝါ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉။

မလျဒါမ (န) [မလျ+ဒါမ] ပန်းဆိုင်း။ မလျဒါမေဟိ(အပ၊၁။၄) အနေကသုဂန္ဓပုပ္ဖဒါမေဟိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

မလျရော (ထိ) [မလျ+ရ+အ+အာ] ပန်းကို ဆောင်–ပန်းပန် – သော၊ မိန်းမ (ဤဉ္စနတ် သမီး)။ မလျရေ (ဝိမာန။၁)တိ ကပ္ပရုက္ခပါရိစ္ဆတ္တကသန္တာနကလတာဒိသမ္ဘဝေဟိ........ မာလာဘာရိနီ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀။

မလျဝိတတ (တိ) [မလျ+ဝိတတ] ပန်းတို့ဖြင့်– ဖြန့်ခင်း–ဖြန့်ခင်း–အပ်သော။ မလျဝိတတာ (အပ၊၁။၄) ပုပ္ဖပတ္ထဋ္ဌာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

မလ္လ¹ (ပု) [မထ+လ။ ရှုန္ဒာ။၄၀၇။ မထ+အ။ ထ-ကို လ္လ-ပြု။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၂၄၃။] လက်ပန်း သည်၊ လက်ဝှေ့သမား။ ဇလ္လာ မလ္လာ စ တေ သဗ္ဗေ၊ ပရိဝါရေန္တိ မံ သဒါ။ အပ၊၁။၄၂၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။) မလ္လယုဒ္ဓ–ကြည့်။

မလ္လ² (ပု) [မလ္လ+အ] (၁) မလ္လမင်း၊ မလ္လမင်း သား။ (၂) မလ္လ–ဇနပုဒ်–တိုင်း။ (တိ)(၃) နာရာယနကို ဆည်းကပ်ခစားသော၊ သူ။ (၁) ကသိနာရာ ဥပဝတ္တနံ မလ္လာနံ သာလဝနံ။ဒီ၊၂။ ၁၁၅။ (–သံ၊၂။၁၅၀။ အံ၊၁။၂၁၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။)ဥပဝတ္တနေ မလ္လာနံ သာလဝနေတိ တဿ နဂရဿ ဥပဝတ္တနဘူတံ မလ္လရာဇူနံ သာလဝနုယျာနံ ဒဿေတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈။ ငိမတိ၊၁။ ၁၀။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၇။) (၂) မလ္လေသု ဝိဟရတိ အနုပိယံ နာမ မလ္လာနံ နိဂမော။ ဒီ၊၃။၁။ (–သံ၊၂။၁၅၀။) မလ္လေသု ဝိဟရတီတိ မလ္လာ နာမ ဇာနပဒိနော ရာဇကုမာရာ။ တေသံ နိဝါသော ဧကောပိ ဇနပဒေါ ရုဠ္ဌိသဒ္ဒေန "မလ္လာ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။ (–သာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇၄။) (တိ) (၃) မလ္လဂဏ–ကြည့်။

မလ္လက¹ (ပု) [မလ္လ+က။ ရှုန္ဒာ။၄၀၇။ မထ+ အ။ ထ-ကို လ္လက-ပြု။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၁၂၄၃။] လက်ပန်းသည်၊ လက်ဝှေ့သမား။ မလ္လကာ ဂဏကာ အာဠာရိကာ သဒါ ကပကာ။မိလိန္ဒ။ ၃၁၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၀။)

မလ္လက² (ပု) [မလ္လ+ဏ္ဍ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၅၈။] (၁) စလောင်း၊ (ဝါ) ရေသောက်ခွက် (ဓာန်၊ သျ၊သစ်)။ မြေညက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စလောင်း၊ အိုးဖုံးခွက် (ဓောင်ပေါက်သျ)။ (၂) ကြေးတွန်းစရာ အရာဝတ္ထု၊ ကြေးပွတ်။

(မကၡရ်ားသြား သဏ္ဍာန္ ျဖတ္၍ ေထြးခံ၏ ေအာက္ခံျဖစ္ေသာေခြဝိုင္းသဏ္ဍာန္ျပဳလုပ္အပ္ေသာ ေႂကးဘြန္းစရာ အရပ္ဝတၳဳကို "မလ္လက" ဟုေခၚသည္။) (၃)ျပတုိ၊ေထြးခံ။ (၁) ဃဋီကဋႈ မလ္လကဥ္ပုနပိ ဘိကၡဳ ၆ရသာမိ။ ေထ ရိ။ ၄၂၆။ ေထရီ၌။၂၆၀။ (၂) ဆပၸဂၢိယာ ဘိကၡဴ မလ္လေကန နဟာယႏၲိ။ ဝိ၊၄။၂၄၁။ မလ္လကံ နာမ မကရဒႏၲေက ဆိႏၵိတြာ မလ္လကမူလ-သဏ္ဍာေနန ကတံ မလ္လကႏၲိ ၀ုစၥတိ။ ဝိ၌၊၄။ ၄၄။ (- ဝိ၊သဂၤဟ။၄၃၅။) (၃) မလ္လက-မူလသဏ္ဍာန္–ၾကည့္။

မလ္လကထ္ထေရ (ပု) [မလ္လက+ေထရ] မလ္လက ေသၾကာင္း။ ေသာ မလ္လကေထၱရသာ ဝိယ ေကာ-ဠာသကာနုသာယ ပဋိမဥၨာနာနိ ႏိဗၺတၱႏၲိ။ ဝိသုဒၶိ၊၁။၂၅၇။

မလ္လကမူဠိ (ထိ) [မလ္လက+မူဠိ] ေႂကးတြန္းစရာ အရာဝတၳဳ၊ ေႂကးပြတ္။ (လက္ဆုပ္သဏ္ဍာန္ျပဳလုပ္ထားေသာ ေႂကးတြန္းစရာ, လက္ထဲ၌ ဆုပ္ကိုင္ထားေသာ ေႂကးတြန္းစရာ တို႔ျဖစ္ႏိုင္သည္။ သ်-၌ မကၡရ်ားသြားလက္ဆုပ္ဟု ျပန္သည္။) ဂတၱာနိ ဥဗၺေ႒ႏၲိ မလ္လကမူဠာဒီဟိ ဝါ ဃံသေႏၲာ နွာယႏၲိ။ မ၌၊၂။၇၁။

မလ္လကမူလသဏ္ဍာန (နု) [မလ္လကမူလ+ သဏ္ဍာန] ျပတုိ–ေထြးခံ-ေျခ၏ သဏ္ဍာန္။ မလ္လကမူလ-သဏ္ဍာေနနာ (ဝိ၌၊၄။၄၄)တိ ေခြမလ္လက-မူလသဏ္ဍာေနန။ သာရတၳ၊၃။၃၁၀။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၂၀။ မလ္လကမူလသဏ္ဍာေနနာတိ ေခြ-ပဋိဂၢဟပါဒသဏ္ဍာေနန။ ပါစိတ်၊ေယာ။၁၅၈။

မလ္လဂဏ (ပု) [မလ္လ+ဂဏ] မလ္လာမင္းတို႔၏ အေပါင္း (ဝိမတိ)။ နာရာယနကို ဆည္းကပ္ ခစားသူအေပါင္း(သာရတၳ)။(မလ္လဂေဏာ့ကို သာရတၳ-က နာရာယနဘတၱိေကာ....ဂေဏာ ဟုဖြင့္သည္။ ယင္းအဖြင့္ကို ႐ႈ၍ ဝိနည္းသ် မ်ား၌ ဗိသႏိုးကို ကိုးကြယ္သူ အေပါင္းဟု ျပန္သည္။ S.E.D-၌ မလ္လပုဒ္ကို နာရာယန မင္းဟု ျပန္သည္။ P.T.S-၌ မလ္လဂဏကို TROOP OF PROFESSIONAL WRESILFRSဟု ျပန္သည္။) ပရမိသ္သာ မဟာပိႆကို ခစားကိုးကြယ္ေသာ သူတို႔၏ အေပါင္း။ မလ္လဂဏဘဋိပုတၱဂဏာဒိက (ဝိ၊ ၌၊၃။၁၈၃)ႏၲိအာဒိသု မလ္လရာဇူနံ ဂေဏာ မလ္လဂေဏာ။ ဝိမတိ၊ ၂။၇၂။ (–ပါစိတ်၊ေယာ။ ၁၄၉။) မလ္လဂဏဘဋိပုတၱဂဏာဒိက (ဝိ၌၊ ၃။၁၈၃။ ကခၤါ။၂၉၉)ႏၲိ မလ္လဂေဏာ နာမ နာရာယနဘတၱိေကာ တတၳ တတၳ ပါနီယဋ္ဌ-ပနပေပါကၡရဏီ ခဏနာဒိ ပုညကမၼ ကာရေကာ ဂေဏာ။ သာရတၳ၊၃။၁၁၇။ ကခၤါ၊ဋီ၊သစ္။ ၄၅၇။ (–ပါစိတ်၊ေယာ။၁၄၉။)

မလ္လဂါမ (ပု) [မလ္လ+ဂါမ] မလ္လ႐ြာ။ အတီေတ ကာေလ မလ္လဂါမံ အာဂစၧိ။ ဇာ၊၁။၂၉၂။ ဇာ၌၊၄။ ၃၃၁။ အဘိ၌၊၂။၄၅၄။

မလ္လဂိရိ (ပု) [မလ္လ+ဂိရိ] မလ္လဂိရိေျမ။ သမၼ လုဒၵက မယံ ဂၩမ မလ္လဂိရိဥၥ ပဏၭရကဥၥ တိကူဋဥၥ ဂၩမာ စ နဇၨာ အနုပိစရာမ။ ဇာ၌၊၄။၄၄၁။

မလ္လေႏၲဝါသိ (ပု) [မလ္လ+အေႏၲဝါသိ] လက္ေဝွ႔သည္၏ တပည့္။ မလ္လာ ဝါ မလ္လေႏၲဝါသီ ဝါ ဗဟုေက ဒိဝေသ ႏိဗၺုဒၶံ သမၼေတ မလ္လယုေဒၶ ႀသဂေဏ္ယ။ မိလိႏၵ၊၂၂၆။

မလ္လပဇာပတိ (ထိ) [မလ္လ+ပဇာပတိ] မလ္လာမင္း တို႔၏ မိဖုရား။ မလ္လာ စ မလ္လပုတၱာ စ မလ္လသုဏိ-သာ စ မလ္လပဇာပတိေယာ စ အဘိဝိေနာ ဒုမၼနာ။ ဒီ၊၂။၁၂၂၊၁၃၀။

မလ္လပါေမာကၡ (ပု) [မလ္လ+ပါေမာကၡ] မလ္လာမင္း အႀကီးအမွဴး။ ေတန ေခါ ပန သမေယန အဥၥ မလ္လပါေမာကၡာ သံသံ နွာတာ အဟတာနိ ဝတၳာနိ နိဝတၳာ။ ဒီ၊၂။၁၃၁။

မလ္လပါသာဏ (ပု) [မလ္လ+ပါသာဏ] လက္ေဝွ႔ သမားတို႔ ေျမႇာက္ခ်ီအပ္ေသာ ေက်ာက္

(ဒီ၊ဋ္ဌ)၊ လက်ဝှေ့သမားတို့ ပစ်အပ်သော ကျောက် (သံ၊ဋ္ဌီ)။ (အလေးမသမားများ မ-ချီသော သံတုံးသံခဲ၊ သံလုံးပစ်သမားများ ပစ်သော သံလုံးသံခဲကိုလည်း မလ္လပါသာဏဟု သုံးနိုင်သည်။) ယုဒ္ဓဘူမိံ ဂစ္ဆန္တာ အန္တရာ မလ္လပါသာဏံ ဒသ္သေသုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ဂ၁။ မလ္လပါသာဏန္တိ မလ္လေဟိ မဟာဗလ-ဟော ဥက္ခိပိတဗ္ဗပါသာဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။ဂ၃။ (—သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၈၀၀။)

မလ္လပုတ္တ (ပု) [မလ္လ+ပုတ္တ] (၁) လက်ပန်းသည်၊ လက်ဝှေ့သမား။ (၂) မလ္လာမင်း၏ သား။ (ဒီ၊၂။၁၂၂၊၁၃၀—၌ မလ္လာမင်းများ၏ သား များကိုမလ္လပုတ္တ၊ ဒီ၊၂။၁၀ဂ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉—၌ ပုက္ကုသမလ္လပုတ္တ၊ ဝိနည်း ပါဠိ၊ဋ္ဌ၊ဋ္ဌီတို့၌ ဒဗ္ဗ-မလ္လပုတ္တဟု မလ္လပုတ္တ ၃-မျိုးတွေ့ရသည်။)(၁) နိဗ္ဗုဒ္ဓေ ဝတ္တမာနမှိ၊ မလ္လပုတ္တံ ဝိဟေဌယိံ။ အပ၊၁။၃၄၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။(၂)အာယသ္မာ ဒဗ္ဗော မလ္လပုတ္တော ဇာတိယာ သတ္တဝဿော။ ဝိ၊၁။၂၄၄။ (—ဒီ၊၂။၁၀ဂ။ ဥဒါန။၁၉၁။) မလ္လ-ပုတ္တောတိ မလ္လရာဇဿ ပုတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃ဂ၇။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။)

မလ္လမုဋ္ဌိက (ပု) [မလ္လ+မုဋ္ဌိက] လက်ပန်းသည်၊ လက်ဝှေ့သမား၊ လက်သီးထိုးလျက် လုံးထွေး တတ်သော လက်ဝှေ့သမား။ မလ္လမုဋ္ဌိကာ-(ဝိ၊၄။၂၃၉)တိ မုဋ္ဌိကမလ္လာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၄။

မလ္လမုဋ္ဌိယုဒ္ဓ (နပ်) [မလ္လမုဋ္ဌိ+ယုဒ္ဓ] လက်ဝှေ့ထိုး ခြင်း၊ လက်ဝှေ့သတ်ခြင်း၊ လက်ပန်းလုံးခြင်း။ နဒန္တာ ဝဂ္ဂန္တာ မလ္လမုဋ္ဌိယုဒ္ဓံ ယုဇ္ဈန္တာ ကီဠန္တာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။

မလ္လယုဒ္ဓ (နပ်) [မလ္လ+ယုဒ္ဓ] လက်ဝှေ့သမားတို့ ထိုးသတ်ခြင်း၊ လက်ဝှေ့ထိုးခြင်း၊ လက်ဝှေ့ သတ်ခြင်း။ နိဗ္ဗုဒ္ဓန္တိ မလ္လယုဒ္ဓံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၂။ (—မိလိန္ဒ။၂၂၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇။) အညမညံ မထေန္တိ ဝိလောထေန္တီတိ မလ္လာ၊ ဗာဟုယုဒ္ဓကာရကာ၊ တေသံ ယုဒ္ဓံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၆၀။

မလ္လယုဒ္ဓစိတ္တက (တဲ) [မလ္လယုဒ္ဓ+စိတ္တ+က] လက်ဝှေ့ထိုးသတ်လိုသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ မလ္လယုဒ္ဓစိတ္တကတာယ စ "ပီဌမလ္လော" တိ ပညာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ပီဌမလ္လတ္ထေရော နာမ ဇာတော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂ဂ၃။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၃၃။

မလ္လယုဒ္ဓယောဓ (ပု) [မလ္လယုဒ္ဓ+ယောဓ] လက် ဝှေ့ထိုးသတ်သော သူရဲကောင်း၊ လက်ပန်း သည်၊ လက်ဝှေ့သမား။ တေန သမယေန ဇောဓော မလ္လယုဒ္ဓယောဓော သက္ကလဇမ္ဗုဒီပေ။ ဇာ၊ပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။

မလ္လယုဒ္ဓဝိတ္တက (တိ) [မလ္လယုဒ္ဓ+ဝိတ္တ+က] လက်ဝှေ့သတ်ခြင်း — လက်ပန်းလုံးခြင်း—၌ နှစ်သက်သော၊ သူ။ ဇောဓ ဒေဝ မလ္လယုဒ္ဓ-ဝိတ္တကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၂။

မလ္လယောဓ (ပု) [မလ္လ+ယောဓ] လက်ဝှေ့ သူရဲကောင်း၊လက်ဝှေ့သမား။ ဗောဓိသတ္တော တံ မလ္လယောဓံ ဥဇုံ သယာပေတွာ။ ဇာ၊ပ၊ဋ္ဌ ၁။၈၄၀။

မလ္လရင်္ဂ (ပု) [မလ္လ+ရင်္ဂ] လက်ဝှေ့ပွဲသဘင်။ သမဇ္ဇသမိတိ မလ္လရင်္ဂေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၇။

မလ္လရဋ္ဌ (နပ်) [မလ္လ+ရဋ္ဌ] မလ္လာတိုင်း။ ကုသိလ-ဝတ္ထု(ပု)ရတော မလ္လရဋ္ဌေ စာရိကံ စရမာနော အနုပိယအမ္ဗဝနံ အဂမာသိ။ ဖံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ (—ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၃၂၇။)

မလ္လရာဇ (ပု) [မလ္လ+ရာဇ] မလ္လာမင်း။ မလ္လပုတ္တ (၂)ကြည့်။

မလ္လရာဇကုလ (နပ်) [မလ္လရာဇ+ကုလ] မလ္လာ မင်းမျိုး။ မလ္လရာဇကုလေ ပန ဥပ္ပန္နတ္တာ

မလ္လပုတ္တော နာမ ဇာတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၃။ (-မထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၇။)

မလ္လရာဇဓိတု (ထိ)[မလ္လရာဇ+ဓိတု] မလ္လာမင်း၏ သမီး။ မလ္လရာဇဓိတာ မလ္လိကာ နာမ ဘရိယာ ဒီဃရတ္တံ ပုတ္တံ န ဝိဇာယိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၂။

မလ္လရာဇပုတ္တ (ပု) [မလ္လရာဇ+ပုတ္တ] မလ္လာမင်း၏ သား။ မလ္လပုတ္တောတိ မလ္လရာဇပုတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၉။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၅။)

မလ္လရာဇပုတ္တီ (ထိ) [မလ္လရာဇ+ပုတ္တီ] မလ္လာမင်း၏သမီး။ ဗန္ဓုလမလ္လဿ ဘရိယာ မလ္လရာဇပုတ္တီ မလ္လိကာ နာမ ဥပါသိကာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၅၀။

မလ္လဝေသ (ပု) [မလ္လ+ဝေသ] လက်ပန်းသည်- လက်ဝှေ့သည် - ၏ အသွင်။ တတော ဂါမံ မာပေတွာ မလ္လဝေသံ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၉။

မလ္လသုဏိသာ (ထိ)[မလ္လ+သုဏိသာ] မလ္လာမင်း၏ ချွေးမ။ မလ္လပဇာပတိ-ကြည့်။

မလ္လာရာမဝိဟာရ (ပု) [မလ္လာရာမ+ဝိဟာရ] မလ္လာရာမ မည်သောကျောင်း။ မလ္လာရာမဝိဟာရေ ကိရ ဧကော ခီဏာသဝတ္ထေရော ဧကဒိဝသံ ဥပဋ္ဌာကကုလံ ဂန္တွာ အန္တောဂေဟေ နိသီဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၅။

မလ္လိက (ပု) [မလ္လ+ဣက။ သကတ္ထ၌ ဣကသက်။ မောန်၊ဋီ။ ၅၄၇။ မလ=မလ္လ+ဣက။ သညာ၌ က-သက်။ ဓာန်၊ဋီ။ ၆၄၇။] (၁) ဟံသာ အဆူး။ (၂)သမန်းမြက်။(ထိ)(၃) မလ္လိကာ မိဖုရား။ (ထိ၊ပု) (၄) စံပယ်၊ ကြက်ရုံး။ (ဤအနက်ဝယ် စာကိုယ်၌ (ထိ)၊ ဋီကာ၌ (ပု) ရှိသည်။) (၁) (၂) မလ္လိကော ဟံသဘေဒေ စ၊ တိဏသူလေ စ မလ္လိကေ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၄၇။ (ထိ) (၃) ဒိသွာန မလ္လိကံ ဒေဝိံ တေဒဝေါစ "ဧတေ တေ မလ္လိကေ အရဟန္တော ဥဒကေ ကီဠန္တိ" တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၄။ (-ဒီ၊၁။ ၁၆၇။ မ၊ ၂။ ၃၁၀။ သံ၊၁။ ၇၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၀။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၈၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၀။) (ထိ၊ပု) (၄) ဥပ္ပလံ ပဒုမဉ္စာပိ၊ မလ္လိကဉ္စ တဂ္ဂရံ။ အပ၊၁။ ၉၅။ (-၁၁၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၀၊ ၂၆၁။) (မလ္လိကာသည် ကောသလမင်းကြီး၏မိဖုရားမလ္လိကာ၊ ဗန္ဓုလ စစ်သူကြီးကတော် မလ္လိကာဟူ၍ နှစ်ယောက် ရှိလေသည်၊ ထို ကောသလမင်းကြီး၏ မိဖုရားဖြစ်မည့် မလ္လိကာသတို့သမီးသည် ဆင်းရဲသော ပန်းသည်၏ သမီးဖြစ်၏၊ တစ်နေ့သော အခါ အိမ်ဈေးမှ မုန့်ကို ယူ၍ "ပန်းခြံသို့သွားပြီးလျှင် စားအံ့" ဟု သွားသည့်ရှိသော် ခရီး ရင်ဆိုင် ရဟန်းအပေါင်း ခြံရံလျက် ဆွမ်းခံ ကြွလာသော ဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရ၍ ကြည်သို စိတ်ဖြစ်ကာ ထိုမုန့်ကို ဘုရားရှင်အားလှူဒါန်း လေ၏၊ ဘုရားရှင်သည် ထိုင်လိုသော အခြင်း အရာကို ပြ၏၊ ရှင်အာနန္ဒာသည် သင်္ကန်းကို ခင်းပေး၏၊ ဘုရားရှင်သည် ထိုအခင်း၌ ထိုင် တော်မူပြီးလျှင် မုန့်ကို ဘုဉ်းပေး၍ ခံတွင်းကို ဆေးကြောပြီးကာ ပြုံးတော်မူ၏၊ ရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်သည် "မြတ်စွာဘုရား-ဤအမျိုးသမီး သည် အဘယ်သို့သော အကျိုးဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့ နည်း" ဟု မေးလျှောက်တော်မူ၏။ "ချစ်သား အာနန္ဒာ-ယနေ့မှာပင် ငါဘုရားအား ရှေးဦး စွာ ဘောဇဉ်ဖြင့် ပေးလှူ၏၊ ယနေ့ပင်လျှင် ကောသလမင်း၏ မိဖုရားကြီးဖြစ်လိမ့်မည်" ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၉။ အကျယ်- ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၈၄-၃၉၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၅-၇။ မဟာ ဗုဒ္ဓဝင် ပဉ္စမတွဲ၊ ၄၅-တို့၌ကြည့်။၊ ဗန္ဓုလ စစ်သူကြီးကတော် မလ္လိကာသည် ကုသိနာရုံ ပြည် မလ္လာမင်း၏ သမီးဖြစ်၏။ အကျယ်ကို- ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၂၊ ၂၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၀။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၅၇-၄။ မဟာဗုဒ္ဓဝင်ပဉ္စမတွဲ။ ၂၄-တို့၌ကြည့်။)

မလ္လိကမကုဠ (ပု၊နု) [မလ္လိက+မကုဠ] စံပယ်ငုံ၊ ကြက်ရုံးငုံ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မလ္လိကမကုဋ္ဋသဏ္ဌာန (တိ) [မလ္လိက+မကုဋ္ဋ+သဏ္ဌာန] စံပယ်ကြက်ရုံးငုံ သဏ္ဌာန်ရှိသော။ မတေသံ ဥဘောသု ပဿေသု.... မလ္လိကမကုဋ္ဋသဏ္ဌာနေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၃။

မလ္လိကာဝတ္ထု (န) [မလ္လိကာ+ဝတ္ထု] မလ္လိကာ မိဖုရား၏ အကြောင်း။ ဝိတ္ထာရတော ပန မလ္လိကာဝတ္ထု ဓမ္မပဒဝဏ္ဏနာယံ အာဂတမေဝ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၀။

မလ္လိကာဝိမာန (ပုန) [မလ္လိကာ+ဝိမာန] မလ္လိကာဗိမာန်၌ နေသော မလ္လိကာနတ်သမီး၏ အကြောင်းအရာ၊ မလ္လိကာဝိမာနဝတ္ထု။ ပီတဝတ္ထေ ပီတဓဇေတိ မလ္လိကာဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၀။

မဝတိ (ကြိ) [မူ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၀။] ဖွဲ့တတ်၏၊ ယှဉ်စေတတ်၏။ တတ္ထ ဂါ သဇ္ဈေ မဝတိ ဗန္ဓတိ ယောဇေတိ။ ဧရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၉။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၆၇။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၂၄၀။

မသက (ပု) [မသ+ဏ္ဏု] ခြင်။ မသကောတိ မကသော။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၄။

မသက္က (န) [မ+သက္က] အသုရာနတ်ပြည်။ မသက္ကန္တိ ဝါ ဝသောကန္တိ ဝါ အသုရပုရဿ နာမံ။ ခန်၊ဋ္ဌိ။၂၁။

မသက္ကသာရ (ပုန) [မသက္က+သရ+ဏ။ မော စ သက္ကော စ မသက္ကာ၊ တေ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္ထ ကီဠာဝသေနာတိ မသက္ကသာရော။ခန်၊ဋ္ဌိ။၂၁။] (၁) မြင်းမိုရ်တောင်(မုချ)။ (၂) တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၊ သိကြားမင်း၏ပြည် (ဥပစာ)။ (၃) နတ်ပြည်။ (၁) (၂) မသက္ကသာရံ ဝိယ ဝါသဝဿ။ ဇာ၊၂။၁၉၊၂၈၀။ မသက္ကသာရံ ဝိယာတိ မသက္ကသာရော ဝုစ္စတိ....သိနေရုပဗ္ဗတရာဇာ၊ အယံ တတ္ထ မာပိတံ တာဝတိံသဘဝနံ သန္ဓာယဝမာဟ။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၁၇၉။ (–ဒ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၀။) (၃) အကိုးလည်းကြည့်။ (၃)မသက္ကသာရံ ဝိယ ဝါသဝဿ (ဝိမာန။ ၁၂၃)တိ "မသက္ကသာရ န္တိ စ တာဝတိံသဘဝနံ ဝုစ္စတိ, သဗ္ဗံ ဝါ ဒေဝဘဝနံ၊ ဣဓ ပန သက္ကဘဝနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃၄။

မသက္ကသာရပ္ပဘာဝ (တိ) [မသက္ကသာရ+ပဘာဝ] တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ မသက္ကသာရပ္ပဘာဝါ (ဇာ၊၂။၁၀၆) တိ တာဝတိံသဘဝနေ သမ္ဘူဝါ။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၄၂၇။

မသတိ (ကြိ) [မသ+အ+ တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၁၃၄၊ ၁၃၆၊ ၁၈၉။] (၁) သုံးသပ်၏ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဖျက်ဆီးတတ်၏ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ (၂) ထိုးဖောက်၏။ (၃) ညှဉ်းဆဲ၏။ (၄) အသံပြုတတ်၏။ (၁) ခန္ဓမာရာဒယော ပဉ္စမာရေ မသတိ ပရာမသတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ မာရမသနော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ (၂) မသတိ ဝိဇ္ဈတီတိ မတ္ထကော။ ပါစိတ်၊ယော။၈၀။ (၃) မသ ဒီသ....ဟိံသတ္ထာ .... မာသတိ။ မသကော။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၄။ (၄) မသ သဒ္ဒေ ....မသတိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၆။

မသာဏ (န) [မိဿက+သာဏ] ရောနှောသော ပိုက်ဆံလျှော်ဖြင့် ရက်အပ်သော အဝတ်၊ ပိုက်ဆံလျှော်ချည်နှင့် အခြားချည် ရောနှော ရက်အပ်သော အဝတ်။ မသာဏာနိပိ ဓာရေတိ။ ဒီ၊၁။၁၅၇။ မ၊၁။၁၁၁။ အင်္ဂုတ္တိ၊ပု။၁၆၄။ (အံ၊၁။၂၄၂။) မသာဏာနီတိ မိဿကသာဏာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၀။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၃။) သဏာဟိ သဏဝါကေဟိ နိဗ္ဗတ္တိတာနိ သာဏာနိ၊ အညေဟိ မိဿကာနိ သာဏာနိ ဝေ မသာဏာနိ နိရုတ္တိနယေန။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၃၅၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၅၄။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၇၂။)

မသာရက (ပု) [မသ+အာရ။ သကတ္ထ၌ က-သက်။ ခန်၊ဋ္ဌိ။၃၁၀။] အခြေ၌ အပေါင် စွပ်သော ညောင်စောင်း။ ဝတ္တာရေ မဥ္စာ

မသာရကော ဗုန္ဒိကာဇဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၂။၅၈။ (–ဝိ၊ ၄။၂၉၃။) မသာရကောတိ မဋ္ဌပါဒေ ဝိဇ္ဈိတွာ တတ္ထ အဋ္ဋနိယော ပဝေသေတွာ ကတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။

မသာရဂလ္လ (န) [မသာရဂိရိ+လ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၄၉၂။] (၁) ပတ္တမြား (ပဒမြား) ပြောက်၊ မြ။ အနီးကြယ်သော ဖန် (ဝဒ္ဒုရိဝါဒ)။ **(တိ)** (၂) ပတ္တမြားပြောက်ဖြင့် ပြီးသော။ (၁) ဇာတရူပံ လောဟိတကော မသာရဂလ္လံ။ အံ၊၃။၄၀။ (–အဘိ၊ဝိ။၈၄။ ဥဒါန်။၁၄၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ ကခါ။၁၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၇။) မသာရဂလ္လန္တိ ကဗရမဏိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၀။ ကခါ၊ဋီ၊ သစ်။၃၁၁။ မ၊ဋီ၊၁။၇၁။ မသာရဂလ္လန္တိ ကဗရမဏိ၊ "စိတ္တဖလိက"န္တိ ဝဒန္တိ။ ဥဒါန်၊ဋ္ဌ။ ၂၇၄။ မသာရဂလ္လန္တိ ကဗရဝဏ္ဏော မဏိ၊ "မရကတ"န္တိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊၁။၂၆၁။ **(တိ)** (၂) မသာရဂလ္လာ (ဝိမာန။၅၃)တိ မသာရဂလ္လမဏိမယာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၂။

မသာရဂလ္လကရဏ္ဍ (ပု) [မသာရဂလ္လ+ကရဏ္ဍ] ပတ္တမြားပြောက်ဖြင့် ပြီးသော ကြုတ်။ အဋ္ဌ မသာရဂလ္လကရဏ္ဍေ အဋ္ဌသု မသာရဂလ္လထူပေသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။

မသာရဂလ္လတ္ထမ္ဘ (ပု၊န) [မသာရဂလ္လ + ထမ္ဘ] ပတ္တမြားပြောက်ဖြင့် ပြီးသောတိုင်။ မသာရဂလ္လတ္ထမ္ဘေ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃)တိ ကဗရမဏိမယေ ထမ္ဘေ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၁။

မသာရဂလ္လထူပ (ပု) [မသာရဂလ္လ+ထူပ] ပတ္တမြားပြောက်ဖြင့် ပြီးသောစေတီ။ မသာရဂလ္လကရဏ္ဍ-ကြည့်။

မသာရဂလ္လမဏိမယ (တိ) [မသာရဂလ္လမဏိ+ မယ] ပတ္တမြားပြောက်ဖြင့် ပြီးသော။ မသာရဂလ္လ (တိ)(၂)ကြည့်။

မသာရဂလ္လမယ (တိ) [မသာရဂလ္လ+မယ] ပတ္တမြားပြောက်ဖြင့် ပြုအပ်သော။ မဏိမယာ လောဟိတင်္ဂါ၊ မသာရဂလ္လမယာ တထာ။ အပ၊၁။၂။ (–ဒီ၊၂။၁၄၀။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။) မသာရဂလ္လမယာ ကဗရမဏိဟိ ကတာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။

မသာရဂလ္လဝဏ္ဏ (တိ) [မသာရဂလ္လ+ဝဏ္ဏ] ပတ္တမြားပြောက် အဆင်းရှိသော။ ကေစိ ကမ္ဗာသာ မသာရဂလ္လဝဏ္ဏာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။

မသာရဂလ္လီ (တိ) [မသာရဂလ္လ+ဤ] ပတ္တမြား ပြောက်ဖြင့် ပြီးသော။ အဋ္ဌာလကာ သြဋ္ဌဂီ-ဝိယော၊ လောဟိတင်္ကာ မသာရဂလ္လိနော။ ဇာ၊၂။၂၇၈။ သြဋ္ဌဂီဝိယောတိ သြဋ္ဌဂီဝါ-သဏ္ဌာနေန ကတာ ရတ္တမဏိမသာရဂလ္လမယာ အဋ္ဌာလကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆၈။

မသာလု (ပု) မျောက်ဥ။ မသာလု (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀၀) တိနဋ္ဌ။ ဝဇီရ။၃၁၉။

မသိ (ထီ၊ပု) [မသ+ဣ။ မောဂ်၊၇။၇။ ရှုနှ၁။၆၉။ ကာဠဝဏ္ဏကာမေဟိ မာနီယတီတိ မသိ။ပါစိတ်၊ ယော။၈၉။ (မမိ=မဗိ–သံ)] (၁) မင်။ (၂) မင်ခွက်။ (၃) မီးသွေး၊ အိုးမဲ။ (၁) မသိံ မကွေတိ၊ မသိံ မကွေတွာ တံ ပေါတ္တကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ (၂) မေလာ, နန္ဒာ,မသိ, မဏိ၊ မေလန္ဒု ဝဏ္ဏကူပိကာ။ မသိဇလန္တု မေလာ စ၊ ပတ္တဥ္နံ မသိ ဒွိသု။ ဓာန်၊ဋီ။၃၄၈။ (၃) သေယျထာပိ နာမ သပ္ပိဿ ဝါ တေလဿ ငါ ဈာယမာနဿ နေဝ ဆာရိကာ ပညာယတိ၊ န မသိ။ ဒီ၊၂။၁၃၅။ (–သံ၊၁။၃၁၄။ အံ၊၁။ ၁၃၅။ အံ၊၂။၄၇၆။ ဥဒါန်။၁၉၂။ မဟာနိ။ ၃၁၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၂။) မသီတိ ကဇ္ဇလံ။ ဥဒါန်၊ ဋ္ဌ။၃၈၉။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၆။)

မသိကတကာလ (ပု) [မသိ+ကတကာလ] မီးသွေးပြုအပ်သောအခါ။မသိကတကာလော

ဝိယ ပဠန္တံ ခန္ဓာနံ ဆိန္နမူလကေ ကတ္ဝာ ၄ပိတကာလေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။

မသိကရဏ (န) [မသိ+ကရဏ] (၁) မီးသွေးပြုခြင်း။ (တ်) (၂) မီးသွေးပြုသော။ (၁) မသိကရဏံ ဝိယ အရဟတ္တပတ္တဒိဝသေယေ၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။ (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မသိကရဏကာသ (ပု) [မသိကရဏ+ကာလ] မီးသွေးကို ပြုသော အခါ။ မသိကရဏကာလော ဝိယ ခရမာနကပဋ္ဌက္ခန္ဓကာလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၃။ (–၃၇၀။)

မသိစုဏ္ဏ (န) [မသိ+စုဏ္ဏ] မီးသွေးမှုန့်။ သလ္လဟုကာနိ မသိစုဏ္ဏာနိ ဝါတေန ဘဿိသန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၀၈။

မသိဇလ (န) [မသိ+ဇလ] မင်ဖျော်စရာအရည်၊ မင်ဖျော်ရည်။ မသိ(၂)ကြည့်။

မသိမက္ခိတ (တိ) [မသိ+မက္ခိတ] အိုးမဲအလိမ်းလိမ်း ကပ်သော၊ အိုးမဲလိမ်းကျံအပ်သော။ မသိမက္ခိတံယေဝ ဓော် ကာသာဝံ ကစ္ဆံ ပီဠေတွာ နိဝတ္ထံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။

မသိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [မသ+ယ+တေ] သုံးသပ်အပ်၏။ပဋ္ဋိ ပုနပ္ပုနံ မသိယတိ အာမသိယတီတိ ပဋ္ဋိမံသော။ ပါစိတ်၊ယော။၅၃၄။ မသိယတိ–ပါစိတ်၊ယော။၇၀။

မသိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [မသ+ယ+တေ] သုံးသပ်အပ်၏။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မသူရ (ထိ၊ပု) [မသ+ဦရ။ မောဂ်၊၇။၁၇၀။ မသု+ရ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ၊သျ၊၂။နွ။၂၇၂။] (၁) ပဲရာဇာ။ (၂) ကြံ့ဟင်းညို။ (၁) မသိယတီတိ မသူရော၊ ဝီဟိဝိသေသော။ မောဂ်၊၇။၁၇၁။ (၂) မသူရဝိဒလာ အဒ္ဓစန္ဒာ ကာဠမေသိကာပိ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၅၉၀။

မသူရက (ပု) [မသူရ+က။ (မသူရက–သ)] (၁) သားရေနှုံး။ (၂) သားရေဖြင့်ပြီးသော ဘုံလျှို။ (၁) ဘူမိယံ ဒိဿသော နိပဇ္ဇာပေတ္ဝာ မသူရကံ မဒ္ဒန္တော ဝိယ။ ဇရိယာ၊ ဋ္ဌ။၁၂၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀။) (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၉–၌ ဥဒရေ၊ ဝမ်းဗိုက်၌။ မသူရကံ၊ သားရေကို။ ဗန္ဓိတွာ၊ ဖွဲ့၍ဟု ပြန်ဆို၏၊ ဗိုက်ကြီးသည်ဟန်ဆောင်ခြင်းဖြစ်၍ "မသူရကံ၊ သားရေအိတ်ကို၊သို့မဟုတ် ခေါင်းအုံးကို" ဟုပြန်ခြင်းက ပို၍ သဘာဝကျမည် ထင်သည်။) (၂) တံ မသူရကေပိ ဝဋ္ဋတီတိ ကုရုန္ဒိယံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၄၅၀။ မသူရကောတိ စမ္မမယဘိသိယံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၈။ (ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၇၁–၌ သူရကောပီတိ စမ္မမယဘိသိယမ္ပိဟု ရှိ၏။)

မဿု (န) [မသ+သု။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၂၅၉။(မွဖြ–သံ)] မုတ်ဆိတ်၊ ကြင် (ကျင်)စွယ်။ (ယောကျ်ားတို့၏ မျက်နှာ၌ ပေါက်သော နှုတ်ခမ်းမွေး၊ မုတ်ဆိတ်မွေး၊ ပါးမြိုင်းမွေးတို့ကို "မဿု" သဒ္ဒါ ဟော၏။ ဓာန်၊ သျ၊ သစ်။ ၂၅၉။ ဋ္ဌီ–တို့၌ကား "မဿုဒါဌိကာ, မဿုဒါဌာ" စသည်ဖြင့် တွဲလာရာ၌ "မဿု၊ မုတ်ဆိတ်။ ဒါဌိကာ, ဒါဌာ၊ ကြင်စွယ်" ဟု ထူးအောင် ခွဲဖွင့်ကြသည်။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၆၀။ ကေသမဿုံ ဩဟာရေတွာ(ဝိ၊၁။၁၃)ဟု လာရာ၌ကား "မဿု" သဒ္ဒါ မျက်နှာ၌ ပေါက်သော အမွေးမှန်သမျှ ဟောသည်ဟု ယူရမည်။ ဇာ၊ ၁။၁၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၇–၌ မဿုယာ–ဟု ဣတ္ထိလိင်ပြန်လျက် တွေ့ရ၏။) န ဘိက္ခဝေ မဿု ကပ္ပါပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄။၂၇၄။ (–မဟာနိ။ ၂၉၆။ ဇာ၊၁။၇၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၃။) ဟနုယံ ဇာတာ မဿု။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၂၆၀။

မဿုကပ္ပါပန (န) [မဿု+ကပ္ပါပန] မုတ်ဆိတ်ကို ရိတ်ဖြတ်စေခြင်း။ မဿုကပ္ပါပနာဒီသု သဗ္ဗတ္ထ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၃။

မဿုကမ္မ (န) [မဿု+ကမ္မ] မုတ်ဆိတ်ဖြတ်ခြင်းအမှု၊ မုတ်ဆိတ်–ပြုပြင်ခြင်း–ရိတ်ခြင်း။

ဖြာဟူဏော ပန ပဓေဝ မဿုကမ္မံ ကာရေ-ပေတ္ဝာ။ သံ၊၄၁။၂၂၃။ သုတ္တနိ၊၄၁။၁၂၄။ (-ဓမ္မ၊၄၁။၁၆၁။)

မဿုကမ္မကရဏဒိဝသ (ပု) [မဿုကမ္မ+ကရဏ-ဒိဝသ] မုတ်ဆိတ်ရိတ်ဖြတ်ခြင်းကို ပြုသော နေ့၊ မုတ်ဆိတ်ပြုပြင်သော နေ့။ ရညော မဿုကမ္မကရဏဒိဝသေ ဂန္တွာဒေကေန မဿုံ တေမေတွာ။ ဓမ္မ၊၄၁။၁၁၁။

မဿုကမ္မသမယ (ပု) [မဿုကမ္မ+သမယ] မုတ်ဆိတ်ရိတ်ဖြတ်မှု ပြုသောအခါ။ ကေဒိဝသံ မဿုကမ္မသမယေ ကပ္ပကဿ ဟတ္ထတော အာဒါသံ ဂဟေတွာ။ ထေရ၊၄၁။၃၇၆။

မဿုကရဏ (နု) [မဿု+ကရဏ] မုတ်ဆိတ် - ပြုပြင်ခြင်း - ရိတ်ခြင်း။ မဿုကရဏ-ကေသသဏ္ဌာပနအင္ဂပဒင္ဂပနာဒီနိ သဗ္ဗကိစ္စာနိ ကရောတိ။ ဇာ၊၄၁၊၂။၅။

မဿုကရဏတ္ထ (ပု) [မဿုကရဏ+အတ္ထ] မုတ်ဆိတ် - ပြုပြင်ခြင်း - သုတ်သင်ရိတ်ဖြတ်ခြင်း - အကျိုး။ မဿုကရဏတ္ထာယ (ဒီ၊၄၁။ ၁၂၆)တိ မဿုဝိသောဓနတ္ထာယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈။

မဿုကိရိယ (ထိ၊နု) [မဿု+ကိရိယ] မုတ်ဆိတ် ပြုခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဿုကုတ္တိ (ထိ) [မဿု+ကုတ္တိ] မုတ်ဆိတ်ပြုခြင်း။ မဿုကုတ္တိယာ (ဇာ၊၁။၁၅၃) တိ ကြမာယ မဿုကိရိယာယ။ ဇာ၊၄၁၊၃။၂၉၆။

မဿုဂ္ဂဟဏ (နု) [မဿု+ဂဟဏ] မဿု-သဒ္ဒါ။ ဒါဌိကာပိ မဿုဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟေတွာ "မဿု"တွေဝ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃။ မာ၊ဋီ၊၃။ ၁၄၀။

မဿုဒါဌိကာ (ထိ) [မဿု+ဒါဌိကာ] မုတ်ဆိတ်၊ ကြွင်(ကျင်)စွယ်။ မဿုဒါဌိကာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊၄၁။၃၅၈။ (-ဝိ၊၁။၂၃၇။)

မဿုဒါဌီ (တိ) [မဿုဒါဌာ+ဤ] မုတ်ဆိတ်၊ ကြွင်(ကျင်)စွယ် ရှိသော၊ သူ။ ဝေပုရိသိကာ မဿုဒါဌီ။ ဝိဘ၊။၅၃၇။

မဿုပရိကမ္မ (နု) [မဿု+ပရိကမ္မ] မုတ်ဆိတ် ပြုပြင်ခြင်း။ တံ ဇဟိတ္ဝါရကောဋ္ဌကေ နိသီ-ဒိတ္ဝာ မဿုပရိကမ္မံ ကရောန္တဲ့ ဝန္ဒိတွာ အဋ္ဌာ-သိ။ အံ၊၄၁။၃၂၇။

မဿုဝိသောဓနတ္ထ (ပု) [မဿုဝိသောဓန+အတ္ထ] မုတ်ဆိတ် သုတ်သင် ရိတ်ဖြတ်ခြင်း အကျိုး။ မဿုကရဏတ္ထ-ကြည့်။

မဟ (ပု) [မဟ+အ။ သူ၀ိ။] (၁)ပူဇော်ခြင်း၊ ပူဇော်ပွဲ၊ ပွဲလမ်းသဘင်။ (တိ)(၂) ပူဇော် အပ်သော (နိဗ္ဗာန်)။ (၁) ပရိယောသိတေ ဝိဟာရေ၊ကာရေန္တေ နိဋ္ဌိတေ မဟေ။ ဝိမာန၊ ၆၅။ (-ပေတ၊၁၈၀။အပ၊၁။၁၄၄။) ကာရေ-န္တေ နိဋ္ဌိတေ မဟေတိ ကတပရိယောသိတဿ ဝိဟာရဿ မဟေ ပူဇာယ ကရိယမာနာယ စ။ ဝိမာန၊၄၁။၁၈၃။ (-ပေတ၊၄၁။၁၉၉။ အပ၊၄၁၊ ၂။၁၁၃။) (တိ) (၂) ဗုဒ္ဓါဒီဟိ အရိယေဟိ မဟနီယတော ပူဇနီယတော မဟံ နာမ နိဗ္ဗာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၂။

မဟက (ပု) [မဟ+က] မဟာကမည်သူ (မဟာက သာမဏေ၊ မဟာကထေရ်)။ ဒွေ သာမဏေရာ ဟောန္တိ ကဏ္ဍကော စ မဟကော စ။ ဝိ၊၃။ ၁၁၀။ အာယသ္မာ မဟကော တသ္မိံ ဘိက္ခု-သံဃေ သဗ္ဗနဝကော ဟောတိ။ သံ၊၂။၄၈၀။

မဟကသုတ္တ (နု) [မဟက+သုတ္တ] မဟာကသုတ်။ (သံယုတ္တနိကာယ်၊ သဠာယတနဝဂ်၊ စိတ္တ သံယုတ်၊ ၄-ခုမြောက် မဟာကပါဠိဟာရိယ သုတ်ကိုပင်မဟာကသုတ်ဟုခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ သံ၊၂။၄၈၁၊၄၈၁။) တံ မဟကသုတ္တေန စ ဖြဟ္မနိမန္တနိကသုတ္တေန စ ဒီပေတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၄၁။၁။၃၀၉။

မဟက္ကသာဝ (တိ) [မဟန္တ+ကသာဝ။ ရူ၊နှာ။ ၁၈၄။ နီတိ၊သုတ္တ။၇၁၀။] များသော ကိလေသာဟူသော ဖန်ရည်ရှိသော၊ ကိလေသာ များသော၊ သူ။ မဟက္ကသာဝေသု (ဇာ၊ ၁။၃၁၂)တိ မဟာကသာဝေသု မဟန္တေဟိ ရာဂကသာဝါဒီဟိ သမန္နာဂတေသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၃၈၈။

မဟဂ္ဂတ (တိ) [မဟန္တ+ဂတ] (က)မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊မြတ်သောသူတို့သည်-ရောက်အပ်-ကျင့်အပ်-သော (မဟဂ္ဂုတ်စျာန် တရားစသည်)။(ခ)မြတ်သည်အဖြစ်သို့ရောက် သော၊သူ။ (က) မဟဂ္ဂတံ ဝါ စိတ္တံ "မဟဂ္ဂတံ စိတ္တ"န္တိ ပဇာနာတိ။ဒီ၊၂။၂၃၇။မ၊၁။၇၆။ (-သံ၊၁။၁၉။ သံ၊၃။၇၇။ အဘိ၊၁။၂။)မဟဂ္ဂတန္တိ ရူပါရူပါဝစရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၄။ ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာယ,ဝိပုလဖလတာယ, ဒီဃသန္တာနတာယ စ မဟန္တဘာဝံ ဂတာ၊မဟန္တေဟိ ဝါ ဥဠာရစ္ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တပညေဟိ ဂတာ ပဋိပန္နာတိပိ မဟဂ္ဂတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇၊(-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁၄။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၆။) (ခ) ဧရဏ္ဏုပပန္နေသု မဟဂ္ဂတေသု။ အံ၊၁။၃၇၄။(-ဝိမာန။၅၁။) မဟဂ္ဂတေသူတိ မဟတ္တံ ဂတေသု၊ခီဏာသဝါနံ ဥပဒေသော နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။ (-ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၄၁။)

မဟဂ္ဂတအဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ (တိ) [မဟဂ္ဂတ+ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ] မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်၍အဇ္ဈတ္တတရား လျှင် အာရုံရှိသော။ ကတမော အမဟဂ္ဂတဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာယ မဟဂ္ဂတအဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၆။

မဟဂ္ဂတအဓိဋ္ဌာနစိတ္တ (နပ) [မဟဂ္ဂတ+အဓိဋ္ဌာနစိတ္တ] မဟဂ္ဂုတ်အဓိဋ္ဌာန်စိတ်။ ကတပရိကမ္မဿ ပရိကမ္မာနန္တရေန မဟဂ္ဂတအဓိဋ္ဌာနစိတ္တေနေဝ တံ ဣဇ္ဈတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။ မဟဂ္ဂတစိတ္တ -ကြည့်။

မဟဂ္ဂတကမ္မ (နပ) [မဟဂ္ဂတ+ကမ္မ] မြတ်သည် ၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော ကံ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကံ။ နတုလံ န ဝါ တုလံ သဒိသမဿ အညံ လောကိယံ ကမ္မံ ဒုတိယတိ အတုလံ၊ ကိံ တံ မဟဂ္ဂတကမ္မံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။

မဟဂ္ဂတကမ္မနိမိတ္တာရမ္မဏ (တိ) [မဟဂ္ဂတကမ္မနိမိတ္တ + အာရမ္မဏ] မဟဂ္ဂုတ်ကမ္မနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော။ ဟေဋ္ဌာ ဟိ ဝုတ္တံ "သဗ္ဗါယ ဝါတိ မဟဂ္ဂတကမ္မနိမိတ္တာရမ္မဏာယ ဝေနဝိဘိယာ"တိ။ အနုဋီ၊၂။၁၁၇။

မဟဂ္ဂတကမ္မဘာဝဝိသယ (တိ) [မဟဂ္ဂတကမ္မဘာဝ+ ဝိသယ] မဟဂ္ဂုတ်ကမ္မဘဝလျှင်အရာရှိသော။ ဇေ၀ စဘူဟိပိ ပဒေဟိ ယထာက္ကမံ မဟဂ္ဂတူပပတ္တိဘာဝဝိသယာ, မဟဂ္ဂတကမ္မဘာဝဝိသယာ, ဘာဝဒိဋ္ဌိသဟဂတာ, ဘဝပတ္ထနာဘူတာ စ တဏှာ "ဘဝတဏှာ"တိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၈၁။

မဟဂ္ဂတကုသလ (နပ) [မဟဂ္ဂတ + ကုသလ] မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော ကုသိုလ်၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်။တေ ဒေဝါ မဟဂ္ဂတကုသလံ န ဣစ္ဆန္တိ၊ ကာမလောကသမတိက္ကမနတော ကာမာဝစရပုညမေဝ ဣစ္ဆန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂၄၇။ (-သာရတ္ထ၊၂။၄၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၇။)

မဟဂ္ဂတကုသလစေတနာ (ထီ) [မဟဂ္ဂတကုသလ +စေတနာ] မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် စေတနာ။ သဗ္ဗံ တံ ပန မဟဂ္ဂတကုသလစေတနာနံ ဝသေန ဘာဝနာမယမေဝ ပုညကိရိယဝတ္ထုံ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၆။ (-မ၊ဋီ၊၁။ ၃၂၅။)

မဟဂ္ဂတက္ခန္ဓ (ပု) [မဟဂ္ဂတ+ခန္ဓ] မဟဂ္ဂုတ် တရား - အစု - အပေါင်း၊ မဟဂ္ဂုတ်ခန္ဓာ။ သမာဓိက္ခန္ဓသာတိ မဟဂ္ဂတက္ခန္ဓဿ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၂၁၁။

မဟဂ္ဂတဂတိက (တိ) [မဟဂ္ဂတ+ဂတိ+က] မဟဂ္ဂုတ် ဂတိရှိသော၊ သူ (မြှုပ်ဘုံသို့ သွားမည့်သူ)။ မဟဂ္ဂတဂတိကာနံ ပန တဒါရမ္မဏံ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၃။

မဟဂ္ဂတဂဟဏ (န) [မဟဂ္ဂတ+ဂဟဏ] မဟဂ္ဂတသဒ္ဒါ။ မဟဂ္ဂတဂဟဏေနေတ္ထ အာပ္ပမာဏာတိ ဝုတ္တပြဟ္မဝိဟာရာနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၄၇။

မဟဂ္ဂတဂါမိကမ္မာယူဟန (ထီ၊န) [မဟဂ္ဂတဂါမိကမ္မ+အာယူဟန] မဟဂ္ဂုတ်သို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ကံကို အားထုတ်ခြင်း။ မဟဂ္ဂတဂါမိကမ္မာယူဟနဿ ဝိနိဗန္ဓနတော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၁။

မဟဂ္ဂတဂေါ်စ္ဆ (န) [မဟဂ္ဂတ+ဂေါစ္ဆ] မဟဂ္ဂုတ် အနွယ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟဂ္ဂတဂေါတ္တဘာဝန (တိ) [မဟဂ္ဂတဂေါတ္တ+ဘာဝန] မဟဂ္ဂုတ်အနွယ်ကို ပွားစေတတ်သော။ တံ ပရိတ္တဂေါတ္တာဘိဘာဝနတော, မဟဂ္ဂတဂေါတ္တဘာဝနတော စ ဂေါတြဘူတိပိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၄။ သာရတ္ထ၊၂။၂၃၁။

မဟဂ္ဂတစိတ္တ (န) [မဟဂ္ဂတ+စိတ္တ] မဟဂ္ဂုတ် စိတ်။ (ရူပစိတ် ၁၅၊ အရူပစိတ် ၁၂-ကို မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ဟု ခေါ်သည်။) စိတ္တံ နာမ မဟဂ္ဂတစိတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၄၀။) မဟဂ္ဂတစိတ္တေန အဓိဋ္ဌာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄။ မဟဂ္ဂတစိတ္တေနာတိ စတုတ္ထဇ္ဈာနပါဒကေန အဘိညာစိတ္တေန။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂။

မဟဂ္ဂတစိတ္တာရမ္မဏ(တိ)[မဟဂ္ဂတစိတ္တ+အာရမ္မဏ] မဟဂ္ဂုတ်စိတ်လျှင် အာရုံရှိသော။ မဟဂ္ဂတစိတ္တာရမ္မဏတော မဟဂ္ဂတာရမ္မဏံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆၀။

မဟဂ္ဂတစေတနာ (ထီ) [မဟဂ္ဂတ+စေတနာ] မဟဂ္ဂုတ်စေတနာ။ အပိ စေတ္ထ နဝ မဟဂ္ဂတစေတနာပိ လဗ္ဘန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၃၃၅။

မဟဂ္ဂတဇဝန (န) [မဟဂ္ဂတ+ဇဝန] မဟဂ္ဂုတ် ဇော။ ယထာ အညာနေ ကမ္မသဒိသဿ မဟဂ္ဂတဇဝနဿ ပရိတ္တာရမ္မဏာသမ္ဘိ။ အနု၊ဋ္ဌီ၊ ၁။၂၀၇။

မဟဂ္ဂတဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ (တိ) [မဟဂ္ဂတ+အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ] မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တတရားလျှင် အာရုံရှိသော။ အမဟဂ္ဂတဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာယ မဟဂ္ဂတဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာ။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၂၄။

မဟဂ္ဂတဇ္ဈာန (န) [မဟဂ္ဂတ+ဈာန] မဟဂ္ဂုတ် ဈာန်။ တသ္မိံ ကသိဏနိမိတ္တေ မဟဂ္ဂတဇ္ဈာနံ ဖရိတွာ အဓိမုစ္စိတွာ ဝိဟရတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၃။ (-ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၀၈။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၁၇။)

မဟဂ္ဂတဇ္ဈာနပဝတ္တိ (ထီ) [မဟဂ္ဂတဇ္ဈာန+ပဝတ္တိ] မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်ဖြစ်ခြင်း။ ဂေဝလံ မဟဂ္ဂတဇ္ဈာနပဝတ္တိဝသေန ပနေတံ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၃။

မဟဂ္ဂတဉာဏ (န) [မဟဂ္ဂတ+ဉာဏ] မဟဂ္ဂုတ် ဉာဏ်။ ယတော မဟဂ္ဂတဉာဏံ ဝိပဿနာဉာဏံ ဝါ ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန တဒင်္ဂဝသေန ဝါ ပဇဟတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၇။

မဟဂ္ဂတတရ (တိ) [မဟဂ္ဂတ+တရ] အထူးသဖြင့် မြတ်သော (တရား)။ ကတမာ စိတ္တဘာဝနာ မဟဂ္ဂတတရာတိ။ မ၊၃။၁၈၈-၉။

မဟဂ္ဂတဓမ္မ (ပု) [မဟဂ္ဂတ+ဓမ္မ] မဟဂ္ဂုတ် တရား။ အဘိညာ နာမ စတုတ္ထဇ္ဈာနပါဒကော ဝ မဟဂ္ဂတဓမ္မော ဈာနေနေဝ ဝုတ္တာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၉။)

မဟဂ္ဂတဓမ္မဝိသေသ (ပု) [မဟဂ္ဂတဓမ္မ+ဝိသေသ] မဟဂ္ဂုတ် တရားအထူး။ ဗလဝဓာနံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတော မဟဂ္ဂတဓမ္မဝိသေသ-

တော ဥပ္ပန္နေဟိ ပဏီတေဟိ စိတ္တဇရူပေဟိ ဝိသေသာပတ္တိ။ အနုဋီ၊၃။၁၁၉။

မဟဂ္ဂတဓမ္မဋ္ဌ (တိ) [မဟဂ္ဂတဓမ္မ+ဌာ+အ] မဟဂ္ဂုတ် တရားတို့၌ တည်သော။ မဟဂ္ဂတဓမ္မဋ္ဌော ဘဝနဋ္ဌေန ဘဝေါ ဝုတ္တနယေန လောကော စာတိ ဘာဝလောကော။ နေတ္တိ၊ ဋီ။၁၁၁။

မဟဂ္ဂတပုည (နှ) [မဟဂ္ဂတ+ပုည] မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်။ မဟဂ္ဂတပုညဘာဝေန ပနဿ ပရိတ္တပုညတော သာတိသယတာယ ဝတ္တုံ မေပ နတ္ထိ။ ဋီကာကျော်၊ ဒု။ဂဂ။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။ ၇၁။)

မဟဂ္ဂတပ္ပတ္တ (တိ) [မဟဂ္ဂတ+ပတ္တ] မဟဂ္ဂုတ်အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ ကထံ နေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ မဟဂ္ဂတပ္ပတ္တာ ဓမ္မာ အာရမ္မဏံ ဟောန္တိ? သာခေရဏတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၄။

မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏ (တိ) [မဟဂ္ဂတ+အပ္ပမာဏ] မဟဂ္ဂုတ် အပ္ပမာဏဖြစ်သော။ မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏာနံ ဈာနာနံ ဝိယ ရူပါနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာတဗ္ဗတာဘာဝါ။ မူလဋီ၊၁။၁၃၉။

မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဈာန (နှ) [မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏ+ဈာန] မဟဂ္ဂုတ် အပ္ပမာဏဖြစ်သော ဈာန်။ နာပိ မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဈာနေသု ဝိယ ဥပစာရဈာနေ ကေန္တဃော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဇုဇ္ဈိတဗ္ဗာ။ ဒီဋီ၊၂။၁၆၀။ အံဋီ၊၃။၂၄၆။

မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဓမ္မ (ပု) [မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏ+ဓမ္မ] မဟဂ္ဂုတ်အပ္ပမာဏဖြစ်သောတရား။ မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဓမ္မာနံ ပစ္စဝေက္ခဏာဒိဝသေန ရူပါရူပါဝစရ သမ္ပယုတ္တေန .... န ဝိညေယျာ။ အနုဋီ၊၁။၁၇၃။

မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဝိပါက (ပု) [မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏ+ဝိပါက] မဟဂ္ဂုတ်အပ္ပမာဏဖြစ်သောဝိပါက်။ န မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဝိပါကော ပရိတ္တာရမ္မဏော အတ္ထိ။ မူလဋီ၊၁။၁၉၀။

မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏာရမ္မဏ (တိ) [မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏ+အာရမ္မဏ] မဟဂ္ဂုတ်အပ္ပမာဏတရားလျှင် အာရုံရှိသော။ တဿာ ကမ္မာနုရူပတော မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏာရမ္မဏမ္ပိ ပရိတ္တကမ္မံ ယာဝ ပဋိသန္ဓိ ဒေတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၉၀–၁။ (–အနုဋီ၊ ၁။၂၀၇။)

မဟဂ္ဂတဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏ (တိ) [မဟဂ္ဂတ+ဗဟိဒ္ဓ+အာရမ္မဏ] မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်၍ ဗဟိဒ္ဓတရားလျှင် အာရုံရှိသော။ အမဟဂ္ဂတဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာယ မဟဂ္ဂတဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ။ အနုဋီ၊၂။၁၂၄။

မဟဂ္ဂတဘဝ (ပု) [မဟဂ္ဂတ+ဘဝ] မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော ဘဝ၊ မဟဂ္ဂုတ်ဘုံ။ ဥပရိတိ မဟဂ္ဂတဘဝေ။ သံဋီ၊၁။၁၅၁။(–သံ၊ ဋီ၊၂။၅၃၀။ အံဋီ၊၁။၇၃။ အနုဋီ၊၁။၁၂၄။)

မဟဂ္ဂတဘဝဂါမိကမ္မာယူဟန (ထီ၊နှ) [မဟဂ္ဂတဘဝဂါမိကမ္မ+အာယူဟန] မဟဂ္ဂုတ်ဘုံသို့ လားကြောင်းကံကို အားထုတ်ခြင်း။ မဟဂ္ဂတဘဝဂါမိကမ္မာယူဟနဿ ဝိဗန္ဓနတော။ သံဋီ၊ ၂။၅၃၀။

မဟဂ္ဂတဘဝူပပတ္တိ (ထီ)[မဟဂ္ဂတဘဝ+ဥပပတ္တိ] မဟဂ္ဂုတ်ဘဝသို့ ရောက်ခြင်း။ ကာမစ္ဆန္ဒဗျာပါဒါ ဝိယ မဟဂ္ဂတဘဝူပပတ္တိယာ ဝိသေသပစ္စယတ္တာ။ သံဋီ၊၂။၅၃၀။

မဟဂ္ဂတဘာဂ (ပု) [မဟဂ္ဂတ+ဘာဂ] မဟဂ္ဂုတ်အဖို့။ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂေါ မဟဂ္ဂတဘာဂေါ။ သံဋီ၊ ၂။၄၁၃။

မဟဂ္ဂတဘာဝနာဗလ (နှ) [မဟဂ္ဂတဘာဝနာ+ဗလ] မဟဂ္ဂုတ်ဘာဝနာ၏ အားအစွမ်း။ ဘာဝနာဗလေနာတိ မဟဂ္ဂတဘာဝနာဗလေန။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၀၀။

မဟဂ္ဂတဘာဝပ္ပတ္တ (တိ) [မဟဂ္ဂတဘာဝ+ပတ္တ] မဟဂ္ဂုတ်အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ ယဒိပိ ဟိ ဣဒါ ဈာနင်္ဂါနိ ပဋ္ဌုတရာနိ မဟဂ္ဂတဘာဝပ္ပတ္တာနိ

နုပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၂၀။ (-ဝိမတိ၊၁။၇၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈။ မ၊ဋီ၊၁။၈။)

မဟဂ္ဂတဘူမိ (ထီ)[မဟဂ္ဂတ+ဘူမိ] မဟဂ္ဂုတ်ဘုံ။ ဟေဋ္ဌာဘိ မဟဂ္ဂတဘူမိတော ဟေဋ္ဌာ၊ ကာမ-ဘူမိယန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၈၇။ (-ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၁၈၆။)

မဟဂ္ဂတဘူမိက (တိ) [မဟဂ္ဂတဘူမိ + က] မဟဂ္ဂုတ်ဘုံ၌ ဖြစ်သော။ မဟဂ္ဂတေနာတိ မဟဂ္ဂတဘူမိကေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။

မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တ (န) [မဟဂ္ဂတလော-ကုတ္တရ+စိတ္တ] မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ်။ စိတ္တဝိဝေကောတိ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တာ-နံ ကိလေသေဟိ သုညဘာဝေါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၈၈။

မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရဓမ္မ (ပု) [မဟဂ္ဂတလော-ကုတ္တရ+ဓမ္မ] မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ တရား။ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရဓမ္မာနမ္ပိ ဟေသာ ပဋိ-လာဘကဋ္ဌေန သောကိယောပိ သမာနော အင်္ဂေါ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။

မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရပညာ (ထီ) [မဟဂ္ဂတ-လောကုတ္တရ+ပညာ] မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ ပညာ။ အလမရိယဉာဏဒဿနန္တိ ဧတ္ထ မဟဂ္ဂ-တလောကုတ္တရပညာ ဇာနနဋ္ဌေန ဉာဏံ။ ကင်္ခါ။၁၂၄။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၁၉။)

မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရာနုဘာဝနဝိပါက(ပု)[မဟဂ္ဂတ-လောကုတ္တရ+အနုဘာဝန+ဝိပါက] မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာအာရုံကို ခံစားသော (တဒါရုံ) ဝိပါက်စိတ်။ ကာမတဏှာနိဗ္ဗတ္တေန ကမ္မုနာ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရာနုဘာဝနဝိပါကော န ဟောတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၃၂။

မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရာရမ္မဏ (န) [မဟဂ္ဂတ-လောကုတ္တရ + အာရမ္မဏ] မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာလျှင် အာရုံရှိသော၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာကို အာရုံပြုသော။ တသ္မာပေတံ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရာရမ္မဏေ ကာမာဝစရ ဓမ္မေပိ နာနုဗန္ဓတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။

မဟဂ္ဂတဝဇ္ဇသုဂတိ (ထီ) [မဟဂ္ဂတဝဇ္ဇ+သုဂတိ] မဟဂ္ဂုတ်သည်ကြဉ်အပ်သော သုဂတိ။ ကေစ-သုဂတိတိ မဟဂ္ဂတဝဇ္ဇသုဂတိ အဓိပ္ပေတာ။ အနုဋီ၊၂။၁၂၄။

မဟဂ္ဂတဝိဇ္ဇာ (ထီ) [မဟဂ္ဂတ+ဝိဇ္ဇာ] မဟဂ္ဂုတ် ဝိဇ္ဇာဉာဏ်။ (ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် နှစ်ပါးကို မဟဂ္ဂုတ်ဝိဇ္ဇာဟု ခေါ်သည်။) အာသဝက္ခယဉာဏဉ္စေဝ ဌပေတွာ ဒွေ မဟဂ္ဂတ-ဝိဇ္ဇာ စ....တိသော ဝိဇ္ဇာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊၁။ ၇၀။

မဟဂ္ဂတဝိညာဏ (န) [မဟဂ္ဂတ+ဝိညာဏ] မဟဂ္ဂုတ် ဝိညာဉ်။ အာကာသံ ဖရိတွာ ပဝတ္တဿ မဟဂ္ဂတဝိညာဏဿ သုညဝိဝိတ္တနတ္ထိ-ဘာဝေ အာကိဉ္စညာယတနစိတ္တံ အပ္ပေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၂၇။ (-စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၅၂။)

မဟဂ္ဂတဝိပါက (ပု) [မဟဂ္ဂတ+ဝိပါက] မဟဂ္ဂုတ် ဝိပါက်။မဟဂ္ဂတဝိပါကဿ တဒါရမ္မဏဘာဝေန အနုပ္ပတ္တိတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၆။ (-မူလဋီ၊ ၁။၁၉၀။)

မဟဂ္ဂတဝိသေသ (ပု) [မဟဂ္ဂတ+ဝိသေသ] မဟဂ္ဂုတ်ချွန်အထူး။ ဣဒံ သီလံ ဣမဿ မဟဂ္ဂတဝိသေသဿ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၄။

မဟဂ္ဂတသမာဓိ (ပု) [မဟဂ္ဂတ+သမာဓိ] မဟဂ္ဂုတ်သမာဓိ။ "ယုဉ္ဇထာ" တိ ဣမိနာ ဝုတ္တံ သမထဘာဝနာသဟိတံ ဝီရိယံ "ဗုဒ္ဓသာ-သနေ" တိ ဣမိနာ ဝုတ္တဿ မဟဂ္ဂတသမာဓိဿ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၅၆။

မဟဂ္ဂတသမာပတ္တိ (ထီ) [မဟဂ္ဂတ+သမာပတ္တိ] မဟဂ္ဂုတ် သမာပတ်။ ဣဒါနိ မဟဂ္ဂတ-သမာပတ္တိတော နီဟရိတွာ ဘဝူပပတ္တိကာရဏံ ဒဿေန္တော။ ပါ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၃။ (-အနုဋီ။၂၊ ၁၁၇။)

မဟဂ္ဂတာနုတ္တရစိတ္တ (နု) [မဟဂ္ဂတာနုတ္တရ+စိတ္တ] မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ်။ ကာမဂ် ပန မဟဂ္ဂတာနုတ္တရစိတ္တသ။ အံ၊ဋီ၊၁။၅၀။

မဟဂ္ဂတာနုတ္တရပညာ (ထီ) [မဟဂ္ဂတာနုတ္တရ+ပညာ] မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ ပညာ။ ဣတိ မဟဂ္ဂတာနုတ္တရပညာနံ ဓေဿယ စ ပရိတ္တ-ပညာယ အနုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတာ နီဝရဏာ ဓမ္မာ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၆၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂။

မဟဂ္ဂတာနုတ္တရဝိဟရ (တိ) [မဟဂ္ဂတာနုတ္တရ+ဝိဟရ] မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာဘို့နှင့် ဆန့်ကျင်သော။ တံ ပန မဟဂ္ဂတာနုတ္တရဝိဟရံ ကာမ-ဂဏ္ဍာယ ဝေါစရဘူတံ ကာမာဝစရဓမ္မာနံ အာဝေဏိကမ္ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၃၁။

မဟဂ္ဂတာနုဘာဝန (ထီ၊နု) [မဟဂ္ဂတ+အနုဘာဝန] မဟဂ္ဂုတ်(အာရုံ)ကို ခံစားခြင်း။ ယဒိ ဝေ မဟဂ္ဂတဝိပါကောပိ မဟဂ္ဂတာနုဘာဝနမေဝ အာပဇ္ဇတီတိ စေ?။ မူလဋီ၊၁။၁၃၀။

မဟဂ္ဂတာရမ္မဏ (တိ) [မဟဂ္ဂတ + အာရမ္မဏ] မဟဂ္ဂုတ်တရားလျှင် အာရုံရှိသော၊ မဟဂ္ဂုတ် တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော။ ပရိတ္တာ-ရမ္မဏာ ဓမ္မာ၊ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။အဘိ၊ ၁။၂။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆၀။) မဟဂ္ဂတေ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နာ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။ ပရိတ္တာရမ္မဏ-လည်းကြည့်။

မဟဂ္ဂတာရမ္မဏတ္တာဘာဝ (ပု) [မဟဂ္ဂတာရမ္မ-ဏတ္တ+အဘာဝ] မဟဂ္ဂုတ် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း။ ဣဒံ ဧတဿ မဟဂ္ဂတာ-ရမ္မဏတ္တာဘာဝါ ပုန္ဓ ကာရဏေနာ အာရမ္မဏ-နိဒ္ဒေသဏတ္တံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၁။၁၃၃။

မဟဂ္ဂတာဝသာန (တိ) [မဟဂ္ဂတ+အဝသာန] မဟဂ္ဂုတ် အဆုံးရှိသော။ ကေစိ ပန တံ ဝီထိ မဟဂ္ဂတာဝသာနံ ဝဒန္တိ။ မူလဋီ၊၂။ ၁၀၇။

မဟဂ္ဂတုပပတ္တိ (ထီ) [မဟဂ္ဂတ + ဥပပတ္တိ] မဟဂ္ဂုတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်း။ သံယောဇနာနိ ကာမစ္ဆန္ဒဗျာပါဒါ ဝိယ မဟဂ္ဂတုပပတ္တိယာ အဝိနိဗ္ဗန္ဓဘူတာနိပိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၄၁။

မဟဂ္ဂတုပပတ္တိဘဝဝိသယ (တိ) [မဟဂ္ဂတုပပတ္တိ-ဘဝ + ဝိသယ] မဟဂ္ဂုတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်း-မဟဂ္ဂုတ်ဥပပတ္တိဘဝ-လျှင် အရာရှိသော။ မဟဂ္ဂတကမ္မဘဝဝိသယ-ကြည့်။

မဟဂ္ဃ (တိ) [မဟန္တ+အဂ္ဃ] များစွာ အဖိုး ထိုက်သော၊ အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော။ ဝိပုလာ စ မဟဂ္ဃါ စ၊ တေ ပါကာသေလမ္မရေ။ ပေတ၊၁၃၉။(-ဒီ၊၂။၃၅။) မဟဂ္ဃါဝိ မဟဂ္ဃ-ဝသေန မဟန္တာ ပေဟာရဟာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၇၁။ မဟန္တံ ဝိပုလံ အပရိမိတံ မူလံ အဂ္ဃတီတိ မဟဂ္ဃံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။(-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၄၆။)

မဟဂ္ဃအာဘရဏ (နု) [မဟဂ္ဃ + အာဘရဏ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော တန်ဆာ။ ရာဇာနော မဟဂ္ဃအာဘရဏတူရိယာဒိဝ-သေန ပဥ္စဒ္ဓါရာရမ္မဏာတ္ထူဘူတံ ပဏ္ဏာကာရံ ပေသေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၆။

မဟဂ္ဃကပ္ပိယ (တိ) [မဟဂ္ဃ + ကပ္ပိယ] အဖိုး များစွာ ထိုက်တန်သည်လည်းဖြစ်-အပ်သည် လည်းဖြစ်-သော၊ အဖိုးများစွာ ထိုက်တန် သည်ဖြစ်၍ အပ်စပ်သော။ ထာဝရေန ပန ထာဝရံ ဣတရေန စ အကပ္ပိယေန မဟဂ္ဃ-ကပ္ပိယေန ဝါ ဣတရံ သံဃဿ ဥပကာရံ သလ္လက္ခေတွာ။ ကင်္ခါ၊၂၆၁။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊ သစ်။၄၂၂။)

မဟဂ္ဃကမ္ဗလ (ပု၊နု) [မဟဂ္ဃ+ကမ္ဗလ] အဖိုး များစွာ ထိုက်တန်သော ကမ္ဗလာ။ ကော နာမ မဟဂ္ဃကမ္ဗလံ ဝိက္ကိဏန္တာနံ ကယိကော နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၃။ (-မ၊ဋီ၊၃။၃၉၃။)

မဟဂ္ဃကာသိကဝတ္ထ (နု) [မဟဂ္ဃကာသိက+ဝတ္ထ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော ကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟဂ္ဃကာသိကဝတ္ထဝသန (တိ) [မဟဂ္ဃကာသိက·ဝတ္ထ+ဝသန] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော ကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်ကို ဝတ်သော၊ သူ။ သုဝသနောတိ သုဋ္ဌု မဟဂ္ဃကာသိကဝတ္ထ·ဝသနော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။

မဟဂ္ဃဂေါသိတစန္ဒန (န) [မဟဂ္ဃ+ဂေါသိတ·စန္ဒန] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော–ဂေါသိ·တစန္ဒကူး–စန္ဒကူးနွံ။ ဂန္ဓကုဋိံ မဟဂ္ဃဂေါ·သိတစန္ဒနံ ပိသိတွာ တေန ပရိဘဏ္ဍံ ကတွာ ပတ္တနံ ပဋ္ဌပေသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။

မဟဂ္ဃစီဝရ (န) [မဟဂ္ဃ+စီဝရ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော သင်္ကန်း။ မဟဂ္ဃစီဝရံ သရီရ·တော မောစေတွာ သုပဋိသာမိတမ္ပိ စောရာ ဟရန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။)

မဟဂ္ဃဋ္ဌ (ပု) [မဟဂ္ဃ+အတ္ထ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သောအနက်သဘော။ ဣတိ မဟဂ္ဃ·ဋ္ဌေနာပိ ရတနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၀။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၃၆။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။)

မဟဂ္ဃတရ (တိ) [မဟဂ္ဃ+တရ] အထူးသဖြင့် အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော။ အပ္ပဂ္ဃတရံ ဝါ မဟဂ္ဃတရံ ဝါ သမသမံ ဝါ အဋ္ဌေန ပရဿ ကောဋ္ဌာသံ ဟရိတုကာမော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။)

မဟဂ္ဃတာဝစန (န) [မဟဂ္ဃတာ+ဝစန] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော စကား။ ဧဝံ မဟဂ္ဃတာဝစနေ စေတ္ထ ဒေါသာ·ဘာဝသာဓကံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။

မဟဂ္ဃတ္ထိက (တိ) [မဟဂ္ဃ+အတ္ထိက] အဖိုးများစွာထိုက်တန်သော သင်္ကန်း–ဖြင့်–ကို–အလိုရှိသော၊ သူ။ ကလျာဏကမျတံ ဥပါဒါယာတိ သာဓတ္ထိကော မဟဂ္ဃတ္ထိကော။ ဝိ၊၁။၃၁၉။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။)

မဟဂ္ဃပစ္စတ္ထရဏ (တိ) [မဟဂ္ဃ+ပစ္စတ္ထရဏ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော အခင်းရှိသော။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေတိ မဟဂ္ဃပစ္စတ္ထရဏေသု အာသ·နေသု နိသိန္နကာလေ သုခသမ္ဖဿေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ ဖုသိတုံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၃။

မဟဂ္ဃပဟောနက (တိ) [မဟဂ္ဃ+ပဟောနက] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်၍ နိဿဂ္ဂိအာပတ် သင့်လောက်သော။ နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုတော ဟိ မုတ္တာ မဏိ ဝေဠုရိယာဒိ မဟဂ္ဃ ပဟောနကမ္ပိ ဒုက္ကဋဝတ္ထုတိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၈၅။

မဟဂ္ဃဘဏ္ဍ (န) [မဟဂ္ဃ+ဘဏ္ဍ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော ဘဏ္ဍာ။ ဝရဘဏ္ဍန္တိ မုတ္တာ·မဏိဝေဠုရိယာဒိမဟဂ္ဃဘဏ္ဍံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။)

မဟဂ္ဃဘဏ္ဍက (န) [မဟဂ္ဃဘဏ္ဍ+က] အဖိုးများစွာထိုက်တန်သောဘဏ္ဍာ။ ရတနံ မဏိကဉ္စနာတိ သတ္တဝိဓရတနဉ္စ မဟဂ္ဃဘဏ္ဍကဉ္စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၃၉။

မဟဂ္ဃမဏိရတန (န) [မဟဂ္ဃ+မဏိရတန] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော ပတ္တမြားရတနာ။ ဒုလ္လဘံ မေ ဣဒံ ကမ္မဋ္ဌာနံ လဒ္ဓံ ဒုဂ္ဂတဿ မဟဂ္ဃမဏိရတနသဒိသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၃။

မဟဂ္ဃမန္တ (ပု) [မဟဂ္ဃ+မန္တ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော မန္တန်။ ကိံ ဝဂ္ဂိသ တုမှာကံ သမယေ မဟဂ္ဃမန္တံ ဝါ ကိဉ္စိ ဝါ ဂဏှန္တာနံ ပရိဝါသော နာမ န ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။

မဟဂ္ဃရတန (န) [မဟဂ္ဃ+ရတန] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော ရတနာ။ သာ စ ဂဏိကာ တဿ ဟတ္ထေ မဟဂ္ဃရတနံ ဒိသွာ လောဘံ ဥပ္ပါဒေတွာ အညေဟိ ရတ္တပုရိသေဟိ တံ မာရာပေတွာ တံ ရတနံ ဂဏှိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၀။)

မဟဂ္ဃရတနာဝဠိ (ထီ) [မဟဂ္ဃရတန+အာဝဠိ] အဖိုးများစွာထိုက်တန်သော ရတနာပန်းကုံး။

မဟဂ္ဃရတနာဝဋ္ဋိသဉ္ဆာဒိတံ ဇင်္ဂမမိဝ ကနက-ဂိရိသိခရံ ဝိရောစိတ္ထ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၅။

မဟဂ္ဃရုက္ခ (ပု) [မဟဂ္ဃ+ရုက္ခ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သောသစ်ပင်။ ကေသွိမ္ပိ မဟဂ္ဃရုက္ခေ ဆိန္နမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉ဂ၊

မဟဂ္ဃလောမ (တိ) [မဟဂ္ဃ+လောမ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော အမွေးရှိသော။ ယထာ နာမ ရုတ္တာ "မံသံ ခါဒိဿာမာ" တိ မဟဂ္ဃလောမံ ဧဠကံ ဂဏှေယျုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။

မဟဂ္ဃဝတ္ထ (နု) [မဟဂ္ဃ+ဝတ္ထ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော အဝတ်။ ကာသိကသဒ္ဒေါ အတိဝိယ သဏှေ သုခုမေ မဟဂ္ဃဝတ္ထေ နိရုဠှော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။

မဟဂ္ဃဝဿိကသာဋိက(နု) [မဟဂ္ဃ+ဝဿိကသာ-ဋိက] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော မိုးရေခံ သင်္ကန်း။ တေ့ ၈ မဟဂ္ဃဝဿိကသာဋိကံ နိဝါသေတွာ ဒွာယန္တိဿ ဓောရပဋ္ဋဝေါ အာပဒါ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။ ၃၃၆။ (—သာရတ္ထ၊၂။၄၄၀။)

မဟဂ္ဃဝိပုလာလင်္ကာရလာဘ (ပု) [မဟဂ္ဃ+ဝိပုလ+အလင်္ကာရ+လာဘ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော ကြီးကျယ်သော—တန်ဆာကို ရခြင်း—အဆင်တန်ဆာ လာဘ်လာဘ။ ဣတ္ထိယော နာမ ပုတ္တလာဘေန ဝိယ မဟဂ္ဃ-ဝိပုလာလင်္ကာရလာဘေနပိ န သန္တုဿန္တေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂။

မဟဂ္ဃသ (တိ) [မဟန္တ+ဃသ+အ] များစွာ စားတတ်သော၊ အစားကြူးသော၊ သူ။ မိဒ္ဓီ ယဒါ ဟောတိ မဟဂ္ဃသော စ။ ဓမ္မ။၅၉။ ထေရ။၂၂၃။ (—အံ၊၂။၄၆ဂ။ အံ၊၃။၃၇၂။ ပေတ။၁၆ဂ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃ဂ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။) မဟဂ္ဃသော စာတိ မဟာဘောဇနော။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၅။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆၁။

မဟဂ္ဃသာဋက (ပု) [မဟဂ္ဃ+သာဋက] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သောပုဆိုး။ သော ဘိက္ခု တေန ဒိန္နံ မဟဂ္ဃသာဋကံ အတ္တနာ လဒ္ဓေန အပ္ပဂ္ဃသာဋကေန သဒ္ဓိံ ဌပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇၉။ (—ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၉ဂ။)

မဟဂ္ဃဟတ္ထပုဉ္ဆနဝတ္ထ (နု) [မဟဂ္ဃ+ဟတ္ထပုဉ္ဆန-ဝတ္ထ] အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော လက်သုတ်ပဝါ အဝတ်။ ဟတ္ထပုဉ္ဆနန္တိ ပီတာဝဏ္ဏံ မဟဂ္ဃဟတ္ထပုဉ္ဆနဝတ္ထံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၃။

မဟစ္စ (နု) [မဟန္တ+ဏျ။ ဏ-ချေ၊ နု-ချေ၊ မဟတျ-ဖြစ်၊ တျ-ကို စ-ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ မဟစ္စ ဖြစ်၏။ မဟစ္စာဟု အာကရန္တနှင့် ရှိလျှင် မဟတိ+နာ။ နာ-ကို အာပတော ယောဂဝိဘာဂ(ရူ၊နှာ။ဂ၇)ဖြင့် အာ-ပြု၊ပသ-ညဿ စ-ဖြင့် ဉ-ကို ယ ပြု၊ တ-ကို ယ-ဂ်ပ်၍ မဟတျာ ဖြစ်၊ တျ-ကို စ-ပြု၊ စ-ဒွေဘော်လာ၊ မဟစ္စာဖြစ်။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၃။ (မောဂ်၊၂။ ၁၅၀-၌ တစ်မျိုး ရုပ်တွက်သေးသည်။) မဟဣဟု ရှိလျှင် မဟန္တ+သိဟု ထည့်၍ သိ-ကြောင့် န္တ-ကို အ-ပြု၊ သိ-ချေ၊ မဟံဖြစ်၏။ စ-နိပါတ်ပုဒ်နှင့် တွဲ၍ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တ ဉ -ပြုလျှင် မဟဉ္စဟု ပြီးသည်။မောဂ်၊၂။၁၅၀။ သျ။ မဟဉ္စံ ဟုရှိလျှင် မဟန္တ+ဏျ။ဏ-ကိုချေ။ နု-ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊တ-ကို ယ-ဂ်ပ်၊ မဟတျဖြစ်၊ တျ-ကို စ-ပြု၊နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဉ -ပြုလျှင် မဟဉ္စဖြစ် ၍ သိ-သက် အံ-ပြု၊ မဟဉ္စံပြီး၏။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၂။] ကြီးကျယ်— မြင့်မြတ်—သော သူ၏ အဖြစ်၊ ကြီးကျယ်—မြင့်မြတ်—ခြင်း၊ကြီးကျယ် —မြင့်မြတ်—သော။

မဟစ္စရာဇာနုဘာဝေန။ ဒီ၊၁။၄၆၆။ မ၊၂။ ၂၄၀။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၀။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။မဟစ္စာ ရာဇာနုဘာဝေန။ မ၊၂။၃၂၀။ အံ၊၂။၅၂။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၁။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။မဟဉ္စ(မဟစ္စ)ရာဇာ-နုဘာဝေနာတိ မဟတာ စ ရာဇာနုဘာဝေ-န။ မဟစ္စာတိပိ ပါဠိ၊မဟတိယာတိ အတ္ထော။

လိင်္ဂဝိပရိယာယော သော။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ (-မဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။) မဟဒ္ဓ-(မဟစ္စ)န္တိ ပဒေ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ "မဟတာ" တိ။ မဟန္တသ္မာ ဘာဝေါ မဟဒ္ဓံ။ န ကေဝလံ နိဂ္ဂဟိတန္တဝသေ-နေဝ ပါဠော၊ အထ ခေါ ဒေ႒ာကာရန္တဝသေနာပီတိ အာဟ "မဟစ္စာတိပိ ပါဠိ" တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂-၃။ မဟစ္စန္တိ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ မဟတာ ရာဇာနုဘာဝေနာတိ အတ္ထော-သာရတ္ထ၊၁။၁၆၉။ (-ဝိမဝတ္ထု၊၁။၃၄။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၆။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁။) ကရဏတ္ထေ · စွတ္တဝစနံ ဟူသောဋီကာဖွင့်များကိုထောက်၍ မဟစ္စံ ရာဇာနုဘာဝေန၊ မဟဒ္ဓ-ရာဇာနုဘာဝေန၊ မဟဒ္ဓံ ရာဇာနုဘာဝေန-ဟု ဝိဘတ်ချွန်းနှင့် ရှိသောပါဌ်များသာ သင့်သည်။ မဟစ္စာတိ မဟတိယာ ဟူသော အဖွင့်ကို ထောက်လျှင် မဟစ္စာရာဇာနုဘာဝေန ပါဌ်လည်းသင့်သည်။ အချို့ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာများ၌ မဟစ္စရာဇာနုဘာဝေန၊ မဟစ္စဒေဝါ-နုဘာဝေန ဟု မဟစ္စနှင့်တွဲလျက် ပါဌ်ရှိ၏။ မဟစ္စရာဇာနုဘာဝေန၊ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သောမင်း၏ အာနုဘော်ဖြင့်။ မဟစ္စဒေဝါ-နုဘာဝေန၊ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သောနတ်၏ အာနုဘော်ဖြင့်ဟု အနက်ပေး။

မဟစ္စဒေဝါနုဘာဝ-အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟဒ္ဓ-မဟစ္စ-ကြည့်။

မဟဇ္ဈာရိယ(တိ) [မဟန္တ+အဇ္ဈာရိယ] ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်-များစွာ-သော အံ့ဩဖွယ်ရှိသော၊ များစွာအံ့ဩဖွယ်ကောင်းသော။ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေါ အဟောသ မဟဇ္ဈာရိယံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၈၆။ မ၊ဋီ၊၁။ ၄၃။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၃၉။ အံ၊ဋီ၊၁။၃၇။

မဟဏ္ဏာသယ(တိ) [မဟန္တ+အဏ္ဏာသယ] မြတ်သော အလိုရှိသော၊ သူ။ ကော ဘိက္ခု မဟဏ္ဏာသယော ဟောတိ မဟုဿဟော။ ငိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၈၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၀။)

မဟဂ္ဃ (တိ) [မဟန္တ+အဂ္ဃ] များသော (ခံစားခွင့်, အလုပ်ကိစ္စ) အကျိုးရှိသော၊ များစွာသော အလုပ်သမား အဆောက်အဦ ဘဏ္ဍာတို့ဖြင့် အကျိုးရှိသော၊ များစွာသော အလုပ်သမား အဆောက်အဦ ဘဏ္ဍာတို့ဖြင့် ပြုမှုပြီးနိုင်သောအကျိုးရှိသော။ မဟဂ္ဃ (မ၊၂။၄၁၃) န္တိအာဒီသု မဟန္တေဟိ ဝေယျာဝစ္စကရေဟိ ဝါ ဥပကရဏေဟိ ဝါ ဗဟူဟိ အတ္ထော ဧတ္ထာတိ မဟဂ္ဃံ။ မဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။

မဟဂ္ဃတရ (တိ) [မဟဂ္ဃ+တရ] အထူးအဖြင့် များမြတ်သော အကျိုးရှိသော။ တသ္မာ သရဏဂမနံ သိက္ခာပဒသမာဒါနတော မဟဂ္ဃ-တရမေဝ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂၄။

မဟဂ္ဃိယ (တိ) [မဟဂ္ဃ+ဣယ] များမြတ်သော အကျိုးရှိသော။ မဟဂ္ဃိယ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄)န္တိ မဟတ္ထိကံ မဟာပယောဇနံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။

မဟဂ္ဃိယဘာဝကရဏ (နု) [မဟဂ္ဃိယဘာဝ+ကရဏ] များမြတ်သော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်း။ ဒုတိယံ ပရေဟိ ဒိန္နဿ ဒါနဿ မဟဂ္ဃိယဘာဝကရဏံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။

မဟာဃုကုလ (နု) [မဟာဃု+ကုလ] များစွာကြွယ်ဝသော အမျိုး။ ကေဒါရေ သမ္ပာဒေတွာ မဟာဃုကုလသဟဿံ အာနေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆။

မဟဏ္ဏဝ (ပု) [မဟန္တ+အဏ္ဏဝ] ကျယ်သော သမုဒ္ဒရာ။ စုလ္လာသီတိသဟဿာနိ၊ အဇ္ဈော-ဂါဠှော မဟဏ္ဏဝေ။ အပ၊၁။၂၃။ (-သံ၊၁။ ၃၇၁။ ဣတိဝုတ်၊၂၄၃။ ဇာ၊၁။၇၆။) မဟဏ္ဏ-ဝေ သာဂရေ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။

မဟာတိ (ကြိ) [မဟ+အ+တိ] (၁) ပူဇော်၏။ (၂) ကြီးပွား၏။ (၁) အရဟ မဟ ပူဇာယံ

....မဟတိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၉၆။ (၂) ဝဟမဟ-ဗုဒ္ဓိယံ။ ဝဟတိ၊ မဟတိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၉၆။ **မဟန္တ**—ခုဒ္ဒကာ၊၄။၁၀၃။

မဟတိကာ (ထိ) [မဟတီ[1] + က + အာ] များသော။ ခုဒ္ဒိကာယ စ မဟတိကာယ စ သေနာယ သင်္ဂါမေ ပဝတ္တေ ခုဒ္ဒိကာသေနာ ဩလီယေယျ။ အဘိ၊၄၊၁။၁၆၄။

မဟတိဝလ္လကီ (ထီ) [မဟတီ+ဝလ္လကီ] စောင်းအထူး, စောင်းသာမန်။ (မဟတီ စောင်းကို ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄-၃၂ အာတတဝိတတ တူရိယာ၊ ဓာန်၊ ဋီ ၃၂ အာတတတူရိယာဟု ဆိုသည်။ ဓာန်၊ ဋီ၊ သျှ-၃၂ မဟတိအာဒိဝိသေသောပိ၊ ကြီးသော အရင်းရှိသော စောင်းအထူးသည် လည်းဟု ပြန်သည်။) အာတတဝိတတံ နာမ သဗ္ဗတော ပရိယောနဒ္ဓံ မဟတိဝလ္လကိအာ-ဒိကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၁၂၅။ မဟတီ[2]-ကြည့်။

မဟတီ[1] (ထိ) [မဟန္တ+ဤ] များ-ကြီး-သော။ မဟန္တ-ကြည့်။

မဟတီ[2] (ထိ) [မဟ+အတိ+ဤ။ ထောမ] စောင်းအထူး၊ နာရဒ၏ စောင်း။ မဟတီ အာဒိဝီဏာဝိသေသောပိ အာတတမေဝါတိ "စမ္မာဝနဒ္ဓေသူ" တိ ဝိသေသနံ ကတံ။ ဓာန်၊ဋီ၊၁၄၀။ မဟတိဝလ္လကီ-ကြည့်။

မဟတုပဋ္ဌာန (နု) [မဟတော + ဥပဋ္ဌာန။ သန္ဓိစပ်] ပူဇော်အပ်သူ-ကြီးမြတ်သူ-မဟာ ဗြဟ္မာ-ကိုလုပ်ကျွေးခြင်း။ မဟတုပဋ္ဌာန(ဒီ၊ ၁။၁၁)၌ တထေဝ မဟာဗြဟ္မာပါရိစရိယာ။ ဒီ၊ဋ၊၁။၉၁။

မဟတ္တ[1] (နု) [မဟန္တ+တ္တ] (၁) မြတ်သည်၏ အဖြစ်။ (၂) ကြီးသည်၏ အဖြစ်။ (၃) များသည်၏ အဖြစ်။ (တိ)(၄) မြတ်သော။ (၁) မဟတ္တံ ပတ္တုမိစ္ဆာမိ၊ ဝိဇေတုံ ပထဝိံ ဣမံ။ ဇာ၊၁။၃၇၆။ (-ဇာ၊၂။၈၁။ အံ၊၁။ ၃၂၉။) မဟတ္တန္တိ ဣဒါနိ မဟန္တဘာဝံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၅၈။ မဟတ္တန္တိ သေဋ္ဌတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၅၃။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။) (၂) မဟတ္တံ။ နဝတ္တံ။ ဇိဏ္ဏတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၅။ မဟန္တဘာဝေါ မဟတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၃၉။ (၃) ရတ္တညုဟိ မဟတ္တံ ရတ္တညုမဟတ္တံ၊ စိရပဗ္ဗဇိတေဟိ မဟန္တဘာဝန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။)မဟတ္တေပိ(မူလဋီ၊၂။၁၉၉)တိ ပုတုတ္တေပိ။ အနုဋီ၊၂။၂၀၁။ (တိ) (၄) မဟတ္တာ (ဒီ၊၃။၁၅၉)တိ မဟန္တဘာဝံ ပတ္တာ မဟန္တာတိပိ ပါဠော၊ မဟန္တာတိ အတ္ထော။ .. ....မဟတ္တန္တိ မဟန္တံ။အယမေဝ ဝါ ပါဠော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။

မဟတ္တ[2] (တိ) [မဟန္တ+အတ္တ] (၁) မြတ်သော သဘောရှိသော၊ မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ (၂) ကြီးသောကိုယ်ရှိသော၊ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသော၊ သူ။ (ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် သည် ကာယနုပဿနာစသည် မပွားများရ သေးသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ် ကြီးသော်လည်း ခန္ဓာကိုယ်ငယ်သူ (အပ္ပါတုမ)ဟု ဆိုရ သည်။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာယနုပဿနာ ပွားများပြီးသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ် ငယ် သော်လည်း ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသူ (မဟတ္တ)ဟု ဆိုရသည်။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။) (၃) မြတ်သော -စိတ်-အလိုဆန္ဒ-ရှိသော၊သူ။ (၁) မဟတ္တာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅) တိ မဟာ အတ္တာ သဘာဝေါ ဧတေသန္တိ မဟတ္တာ၊ တေနာဟ "မဟန္တ-ဘာဝံ ပတ္တာ" တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၂။ (၂) မဟတ္တော (အံ၊၁။၂၅၄) တိ အတ္တဘာဝေ ပရိတ္တေပိ ဂုဏမဟန္တတာယ မဟတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ (၃) မဟတ္တေဟိ (ဣတိဝုတ်။ ၂၁၅)တိ မဟာအာတုမေဟိ ဥဠာရဇ္ဈာသ-ယေဟိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၀၆။

မဟတ္တတာ (ထိ) [မဟတ္တ+တာ] ကြီးမြတ်သည် ၏အဖြစ်။မဟတ္တတာ(မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၈)တိ ပုဗ္ဗာ-ဘိသင်္ခါရဝသေန ဉာဏသမ္ပယောဂါဒိဝသေန စေတနာယ ဥဠာရတာ။ မဋီ၊၃။၄၁၅။

မဟတ္တာန (န) [မဟန္တ+ဌာန] (လက်မှုအတတ်) မြင့်မြတ် ကြီးကျယ်သည့်၏ အဖြစ်။ အနုမာနေန ဇာနန္တိ၊ ဝစုကိဿ မဟတ္တာနံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၈။

မဟတ္တနိမိတ္တတာ (ထီ) [မဟတ္တနိမိတ္တ+တာ] မြတ်သော အာရုံ၏ အဖြစ်။ အရိယဘာဝ- ဂာမ္ဘတ္တာ မဟတ္တနိမိတ္တတာယ မဟန္တံ။ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၄၈။

မဟတ္တပတ္တ(တိ) [မဟတ္တ+ပတ္တ] ကြီးမြတ်သည် အဖြစ်- ကြီးမြတ်သောရာထူး- သို့ရောက် သော၊ သူ။ သင်္ဂါဟကော သခိလော သဏှ ဝါစော၊ မဟတ္တပတ္တောပိ နိဝါတဝုတ္တိ။ ဇာ၊၁။ ၁၄၃။ (-၁၈၀။) မဟတ္တပတ္တောပိ နိဝါတ- ဝုတ္တီတိ မဟန္တံ ဌာနံ ဝိပုလံ ဣဿရိယံ ပတ္တောပိ ယသေန အနုဒ္ဓတော နီစဝုတ္တိ ပဏ္ဍိတာနံ ဩဝါ- ဒကရော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈။(-၄၂၈။)

မဟတ္တပရိစ္စာဂ (ပု) [မဟတ္တ+ပရိစ္စာဂ] များ- ကျယ်-သည်၏အဖြစ်ကိုစွန့်ခြင်း။ ဝဏ္ဏမာနာ- ယ သံဝဏ္ဏနာယ မဟတ္တပရိစ္စာဂေန ဂန္ထဂရု- ကဘာဝံ ပရိဟရိတုမာဟ "သီလကထာ"တိ- အာဒိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၁။

မဟတ္တရ (တိ) [မဟန္တ+တရ။ ထီ-၌ မဟတ္တရာ, မဟတ္တရီ] အထူးသဖြင့်ကြီးသော၊ အလွန်ကြီး သော၊ အကြီးဆုံးဖြစ်သော၊ သူ။ အယမေဝ မဟတ္တရောကလိ။အံ၊၃။၃၉၄။ သုတ္တနိ။၃၈၂။ (-အပ၊၂။၂၂၀။) အယံ စိတ္တပဒေါသောဝ တတော ကလိတော မဟန္တတရောကလိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၂၉။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာနံ ဘိက္ခုနီနံ မဟတ္တရာ ဘိက္ခုနီ ကာလကတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။၄၀၅။ အန္တိမသော တဒဟုဇာတာပိ ဒါရိကာ၊ ပဂေဝ မဟတ္တရီ။ ဝိ၊၁။၁၇၄။ ဝိ၊၂။၃။(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၂၅။) မဟတီနံ ဝိသေသေန အတိသယေန ဝါတိ မဟတ္တရီ၊ ဝိသေသတ္တေ အတိသယတ္တေ ဝါ တရပစ္စယော။ ဣတ္ထိလိင်္ ဇောတကော ဤ၊ မဟတရီတိ ဝတ္တဗ္ဗေ တကာရဿ ဒွိဘာဝံ ကတွာ ဝေံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁၊သျ။၁၉၉။ (-ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊၂။ ၃၀၄။) (ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၉၃-၌ မဟတ္တရီပုဒ်ကို အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကဟုဆိုသည်။)

မဟတ္တရကလိ (ပု) [မဟတ္တရ+ကလိ] အလွန် ကြီးသော အပြစ်။ သုဂတေသု မနေ ပဒေါ- သသာ မဟတ္တရကလိဘာဝံ သာဓေတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၈။

မဟတ္တရာ(ထီ) [မဟန္တ+တရ+အာ]အထူးသဖြင့် ကြီးသော- အလွန်ကြီးသော- အကြီးဆုံး သော-မိန်းမ၊ မိန်းမကြီး။ မဟတ္တရ-ကြည့်။

မဟတ္တရီ (ထီ)[မဟန္တ+တရ+ဤ] အထူးသဖြင့် ကြီးသော- အလွန်ကြီးသော- အကြီးဆုံး သော-မိန်းမ၊ မိန်းမကြီး။ မဟတ္တရ-ကြည့်။

မဟတ္တဝိဘာဝန (န) [မဟတ္တ+ဝိဘာဝန] ကြီး သည်၏ အဖြစ်ကို ထင်စွာပြခြင်း။ မာတင်္ဂ- သဒ္ဒေနေဝ ဟတ္ထိဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ နာဂ- ဝစနံ တဿ မဟတ္တဝိဘာဝနတ္ထန္တိ အာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၂။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၀။

မဟတ္တာသ (တိ) [မဟန္တ+တာသ] များစွာ- ကြောက်ခြင်း- ထိတ်လန့်ခြင်း- ရှိသော၊သူ။ မဟတ္တာသာ(ပေတ။ ၁၆၉)တိအတ္တနာ ပုဗ္ဗေ ကတကမ္မံ ပဋိစ္စ သဉ္ဇာတမဟာဘယာ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၁၆၇။

မဟတ္ထ (ပု) [မဟန္တ+အတ္ထ](၁)အများဟူသော အနက်။ (၂) များသော အကျိုးကျေးဇူး။ (တိ)(၃)များသောအနက်ရှိသော။(၄)များ သောအကျိုးရှိသော၊ သူ၊(နတ်မင်းကြီး ၄- ယောက်။)(၁)ဗဟူတိ ဝါ မဟန္တံ။ မဟတ္တောပိ ဗဟုသဒ္ဒေါ ဒိဿတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၆။ (၂) မဟတ္ထိက-ကြည့်။(တိ)(၃) ဣဒံ ဟိ တထာ- ဂတပဒံ မဟတ္ထံ မဟာဂတိကံ မဟာဝိသယံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၂။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၆။မူလဋီ၊ ၁။၉၅။) (၄) မဒနယုတာ စတုရော စ

မဟတ္ထာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉-၌ ဗတုရော စ မဟန္တာဟုရှိသည်။) စတုရော စ မဟတ္ထာတိ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော ဝုတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၀။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ သိနေရုဿ ဟိ တသ္မိံ 'တသ္မိံ' ပဿေ.... လဘိတဗ္ဗဿ မဟတော အတ္ထဿ ဝသေန မဟတ္ထာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။

မဟတ္ထတာ (ထီ) [မဟတ္ထ+တာ] များသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်။ ဗဟူဟိ ပကာရေဟိ ဒီပေတဗ္ဗတ္ထတာ မဟတ္ထတာ။ အနု၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။

မဟတ္ထိက (တိ) [မဟတ္ထ+ဣက] များသော အကျိုးကျေးဇူး ရှိသော၊သူ။ ကထံ ပကာရေန နရော မဟတ္ထိကော။ ဝိ၊၃။၅၀၉။ (-ခုဒ္ဒက။၁၀။ ဝိမာန။၁၂၄။ အပ။၂။၁၁၀။ ဇာ၊၁။၃၈၇။) မဟတ္ထိကာတိ မဟာပယောဇနာ မဟာနိသံသာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၃၁။ (-ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၉၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၃၁။ ပါစိတ်၊ယော။၄၀၄။)

မဟတ္ထိယ (တိ) [မဟတ္ထ+ဣယ] များသော အကျိုးကို-ပြီးစေတတ်-မှီ-သော၊ များသော အကျိုးနှင့် စပ်သော၊ ကြီး - များ မြတ်-သော အကျိုးကျေးဇူးရှိသော။ ဧဝံ မဟတ္ထိယော ခေါ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာဘိသမယော။ သံ၊၁။၃၅၂။ (-ဇာ၊၁။၁၆၅။ ဇာ၊၂။၁၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။) မဟတ္ထိယောတိ မဟတော အတ္ထဿ နိပ္ဖါဒကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ မဟတ္ထိယံ မဟန္တံအတ္ထနိဿိတမ္ပိ ဝါစံ န ဘာသေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၇။ မဟတ္ထိယန္တိ မဟာအတ္ထ သံဟိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။ မဟတ္ထိယန္တိမဟတ္ထံ မဟာဝိပ္ဖါရံ မဟာဇုတိကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၅၉။

မဟဒိဝသ (ပု)[မဟ+ဒိဝသ] ပူဇော်သောနေ့၊ ပူဇော်သက္ကာရ ပြုသောနေ့။ မဟဒိဝသေ ပန ရုက္ခမူလိကေန တတ္ထ အနိသီဒိတွာ အညတ္ထ ပဋိစ္ဆန္နေ ဌာနေ နိသီဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၂။

မဟဒ္ဓန (တိ) [မဟန္တ+ဓန] များသောဥစ္စာ ရှိသော၊သူ။ အဍ္ဎော မဟဒ္ဓနော မဟာဘောဂေါ။ ဒီ၊၁။၁၀၆။ မ၊၂။၃၇၇။ (-ဝိ၊၁။၁၇။ သံ၊၁။၁၅။ အံ၊၂။၁၃၃။) မဟဒ္ဓနောတိ မဟတာ ဓနေန သမန္နာဂတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၅။ နိဓာနဂတံ မုတ္တာသာရာဒိ မဟန္တံ ဓန မေ တေသန္တိ မဟဒ္ဓနာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၁။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈။) မဟန္တံ ဓနမဿ ဘူမိဂတဉ္စ ဝေဟာသဋ္ဌဉ္စာတိ မဟဒ္ဓနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀။

မဟဒ္ဓနကုဋုမ္ဗိက (ပု) [မဟဒ္ဓန+ကုဋုမ္ဗိက] များသောဥစ္စာရှိသော သူကြွယ်။ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ရာဇဂဟေ မဟဒ္ဓနကုဋုမ္ဗိကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။

မဟဒ္ဓနတရ (တိ) [မဟဒ္ဓန+တရ] အထူး-အလွန်-များသောဥစ္စာရှိသော၊သူ။ မဟဒ္ဓနတရော ဝါ (ဥဒါန၊ဂဂ) တိ အာဒီသု ပထဝိယံ နိခဏိတွာ ဌပိတံ သတ္တရတနနိစယသင်္ခါတံ မဟန္တံ ဓနံ ဧတဿာတိ မဟဒ္ဓနော၊ ဒွိသု အယံ အတိသယေန မဟဒ္ဓနောတိ မဟဒ္ဓနတရော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၁။

မဟန (နု) [မဟ+ယု] ပူဇော်ခြင်း။ မဟနံ မဟော၊ ဝိဟာရမဟော၊ စေတိယမဟော။ နီတိ၊ဓာ။၁၉၆။

မဟနီယ (တိ) [မဟ+အနီယ] ပူဇော်-အပ်-ထိုက်-သော၊ မြတ်သော။ တိဒသာနံ မဟာဝနန္တိ တာဝတိံသဒေဝါနံ မဟန္တံ မဟနီယဉ္စ ဥယျာနံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၈၇။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၅၅။ ပါ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။အနု၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။)

မဟနီယဂမန (တိ) [မဟနီယ+ဂမန] ပူဇော် ထိုက်သော-သွားခြင်း-ဖြစ်ခြင်း - ရှိသော။ မဟာဂတိက-ကြည့်။

မဟန္တ[၁] (တိ) [မဟ+အန္တ။ ထီ–၃ မဟတီ။ မောန်၊ ဋီ။၇၀၀။] (၁) မြတ်သော။ (၂) များသော၊ ပြန့်ပြောသော။ (၃) ပူဇော်–အပ်–သင့်–ထိုက်–သော။ (၄) ကြီးသော။ (၅) အစိုးရသော သူ၏အဖြစ်၊အစိုးရခြင်း၊ အစိုးရသော။ (၆) ပြည့်စုံသော။ (၁) မြတ်သော။ (၂) များသော၊ ပြန့်ပြောသော။ မဟတာဘိက္ခု-သံဃေန သဒ္ဓိံ ။ဝိ၊၁။၁။ ဒီ၊၁။၁။ မဟတာဝ-ဂ္ဂုဏမဟတ္တေနပိ သင်္ချာမဟတ္တေနပိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။ ၉၃။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၃၆။ (–မဋ္ဌ၊၃။၁၈။ သံဋ္ဌ၊၃။ ၉၃။) မဟန္တသဒ္ဒေါ ဥတ္တမတ္ထော ဗဟုတ္တော စ ဣစ္ဆာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ "မဟတာ" တိ အာဒိ။ သီဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၂။ မဟန္တလိ ဥဠာရံ။ မဋီ၊၃။၁၂။ မဟန္တန္တိ ဝိပုလံ ဥဠာရပုညံ။ သံဋီ၊၂။၃၃၇။ (၃) ပူဇော်–အပ်–သင့်–ထိုက်–သော။ ပူဇာဝသေနေဝ ဟေတ္ထ မဟန္တ-သဒ္ဒေါ "မဟာပုရိသော"တိ အာဒီသု ဝိယ။ သာရတ္ထ၊၁။၉။ (–အံဋီ၊၁။၈၁။) (၄) ကြီးသော။ ဒဟရာ မဟန္တာ အထဝါပိ မဇ္ဈိမာ။ ဝိမာန။၁၂၃။ (–မဟာနိ။၉၃။) မဟန္တာတိ ဝုဍ္ဎာ။ ဝိမာနဋ္ဌ။၃၂၉။ (–မဟာနိဋ္ဌ။၂၁၆။) (၅) အစိုးရသော။ အတ္တာ မဟန္တေ ဌပေတွာ (ဇာ၊၁။၂၅၄)န္တိ ဝေဠုမပါ....အတ္တာနံမဟန္တေ ဥဠာရေ ဣဿရိယေ ဌပေတုံ န သက္ကောတီတိ အတ္ထော။ ဇာဋ္ဌ၊၄။၁၉၄။ (၆) ပြည့်စုံသော။ ပူဇုတ္တမပစုရေသု၊ သမ္ပတ္တိသရိယေသု စ။ ဝုစ္စေ စေဝါတိ အတ္ထေသု၊ မဟန္တော ဆသု ဝတ္တတိ။ နိရုတ္တိမဉ္ဇူသာဋီကာ။၄၉။

မဟန္တ[၂] (တိ) [မဟန္တ+ဏ] မြတ်သော (သီလ သမာဓိ စသော)ဂုဏ်ရှိသော၊သူ။ မဟန္တေဟိ ဝါ သီလာဒီဟိ သမန္နာဂတာ။ ဒီဋီ၊၃။၁၅၂။ မဟန္တာ သီလာဒိဂုဏာ ဧတေသံ အတ္ထီတိ ဝါ မဟန္တာ။ ဒီဋ္ဌ၊၃။ ဒု–သျှ။၁၉၂။

မဟန္တ[၃] (တိ) [မဟာ+အန္တ။မဟ+အန္တ] (၁) မြတ်သော(ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခြင်း) အဆုံးရှိသော၊ သူ။ (၂)ပူဇော်အပ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသော အဆုံးရှိသော၊သူ။ (၁) မဟန္တာ (ဒီဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၅)တိ ဝါ မဟာ အန္တာ၊ ပရိနိဗ္ဗာနပရိ-ယောသာနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီဋီ၊၃။၁၅၂။ (၂) မဟံ အန္တော ဧတေသန္တိ မဟန္တာ၊ နိဗ္ဗာနဒိဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ ဒီဋီ၊၃။၁၅၂။ မဟာ–လည်းကြည့်။

မဟန္တအဇ္ဈာသယ (ပု) [မဟန္တ+အဇ္ဈာသယ] မြတ်သော အလိုအဇ္ဈာသယ။ အဇ္ဈာသယ-တောတိ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရိဿာမီတိ မဟန္တ-အဇ္ဈာသယတော။ သံဋီ၊၁။၁၉၀။

မဟန္တအဘိတာပကာယပီဠာဥပ္ပါဒနဋ္ဌ (ပု) [မဟန္တအဘိတာပ+ ကာယပီဠာ+ ဥပ္ပါဒန+ အတ္ထ] အလွန်အလွန် ပူလောင်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သော အနက် သဘော။ မဟာဘိတာပနဋ္ဌ–ကြည့်။

မဟန္တက (တိ) [မဟန္တ+က] ကြီးသော။ သူလံ ကရိတွာ ယေ မဟာသမုဒ္ဒေ မဟန္တကာ ပါဏာ။ သံ၊၃။၃၈၆။

မဟန္တကုမ္ဘပ္ပမာဏ (တိ) [မဟန္တကုမ္ဘ+ပမာဏ] ကြီးသော အိုးစရည်း ပမာဏရှိသော၊ အိုးစရည်းကြီးလောက် ကြီးသော။ တဿ မဓု-ရာနိ ဖလာနိ ဒိဗ္ဗဂန္ဓရသာနိ မဟန္တာနိ မဟန္တ-ကုမ္ဘပ္ပမာဏာနိ။ ဇာဋ္ဌ။၃။၃၄၉။

မဟန္တကောဠုမ္ဗ (ပု) [မဟန္တ+ကောဠုမ္ဗ] ကြီးသော အိုး၊ အိုးကြီး။ မဟာမုခဥက္ခလိ–ကြည့်။

မဟန္တခုဒ္ဒကဂေဟ (န) [မဟန္တ+ခုဒ္ဒက+ဂေဟ] အကြီးအငယ် –အမြတ်အယုတ်– ဖြစ်သော အိမ်။ မဟန္တခုဒ္ဒကဂေဟာနံ ဗဟိဒ္ဓါရကောဋ္ဌ-ကဋ္ဌာယိနော။ မဋီ၊၃။၁၁၄။

မဟန္တဂါမ (ပု) [မဟန္တ+ဂါမ] ကြီးသောရွာ။ နဂရသဒိသော မဟန္တဂါမော။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၀။

မဟန္တဂုဏ (တိ) [မဟန္တ+ဂုဏ] ကြီးသော ကျေးဇူးရှိသော၊သူ။ တွံ မေ မဟန္တဂုဏာဘာဝံ ဇာနာ:ဟိ။ ဇာ၊၄၁၊၆။၁၉၁။

မဟန္တဂ္ဂဟဏ(န) [မဟန္တ+ဂဟဏ] မဟန္တသဒ္ဒါ။ မဟန္တဂ္ဂဟဏဝသေန ဩဓိ ံ အကတွာ။သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၁။

မဟန္တစန္ဒကန္တမဏိပဗ္ဗတ (ပု) [မဟန္တ+စန္ဒကန္တ-မဏိပဗ္ဗတ] ကြီးသော စန္ဒရကန်ကျောက်တောင်။ မဟာသမုဒ္ဒဿ အန္တော မဟန္တ-စန္ဒကန္တမဏိပဗ္ဗတာနံ ဇုဏှသမ္ဖဿေန........ ဥဒကဿ ဝစ္စနသမယေ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၂၃။

မဟန္တဋ္ဌ (ပု) [မဟန္တ+အတ္ထ] (၁) များသော အနက်သဘော။ (၂) ကြီ ံသောအနက်။ (၃) ကြီးမြတ်သောအနက်သဘော။ (၁) ရာသဋ္ဌေနာတိ မဟန္တဋ္ဌေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ (၂) ဟတ္ထိပဒံ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ ယဒိဒံ မဟန္တဋ္ဌေန။ ဣတိ ုတ်၊ဋ္ဌ။၇၇။ (မ၊၁။၁၄၂-၌ မဟန္တတ္တေနဟုရှိသည်၊) (၃) မဟန္တဋ္ဌေန ပုရိသနာဂေါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၄။ (-စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၆။)

မဟန္တဋ္ဌာန (န) [မဟန္တ+ဌာန] (က) ကြီးမြတ်သောရာထူး။ (ခ) မြတ်သော အရာဌာန။ (က) အယံ ဒဗ္ဗော ဒဟရောဝ သမာနော မဟန္တဋ္ဌာနေ ဌိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ (ခ) မဟောသက္ခတာဒဿနတ္ထံ အတ္တနော ပရိဝါ-ရေန ဌပိတဘာဝံပဝေဒေတွာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၈၆။

မဟန္တတရ (တိ) [မဟန္တ+တရ] (၁)အထူးသဖြင့်ကြီးသော။ (၂) အထူးသဖြင့်မြတ်သော။ (၁) ယံ အမှာကံ ဇာတိယာ မဟန္တတရံ။ ဝိ၊၄။၃၁၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၁။) မဟန္တတရာတိ အတ္တနော ဝုဍ္ဎာကရာ။ ပါစိတ်-ယော။ ၃၃၈။ (၂) ပရိဘောဂစေတိယတော ဟိ သရီရစေတိယံ မဟန္တတရံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။မဟန္တတရန္တိ ဂရုကံ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၉၅။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၁၄။

မဟန္တတရက (ပု) [မဟန္တတရ+က]မဟန္တတရက မည်သူ။(ယခုစာမူ၌ မဟန္တတရကေ ကတွာဟု ရှိသည်။ဇာတ်ဝတ္ထုမြန်မာပြန် ဤနေရာ၌ပဏ္ဏ-ရက်မည်သောမင်းခစားတို့ကို ပြု၍ ဟုဆိုသည်။ ပဏ္ဏရကေ ကတွာ ဟု ပါဠိရှိပုံရသည်။ မဟန္တ-တရကာနံ ဝံသောဟု ယခုစာမူရှိရာတွင် ရှေးက မဟာပါဒါနံဟု ရှိပုံရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဇာတ်ဝတ္ထုမြန်မာပြန်၌ မဟာပါဒတို့၏ အနွယ် ဖြစ်သတတ်ဟု ပြန်သည်။)အယံ ကိရ မဟန္တ-တရကာနံ ဝံသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။

မဟန္တတရာလောက (ပု)[မဟန္တတရ+အာလောက]အထူးသဖြင့် ကြီးသော အရောင်အလင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟန္တတရာလောကကရဏ (န) [မဟန္တတရာ-လောက+ကရဏ] အထူးသဖြင့် ကြီးမြတ်သော အရောင်အလင်းကို ပြုခြင်း။ ဥက္ကာယ ပုရိမာလောကတော မဟန္တတရာလောက ကရဏံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၉။

မဟန္တတာ (ထီ) [မဟန္တ+တာ] ကြီးသည်၏-အဖြစ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟန္တတာပါဒန (န) [မဟန္တတာ+အာပါဒန] ကြီးသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်း။ ကာယ-ဿ မဟန္တဘာပါဒနံ မဟိမာ။ ဝိမတိ၊၁။ ၆၁။

မဟန္တတုဋ္ဌိ (တိ) [မဟန္တ+တုဋ္ဌိ] များသော-နှစ်သက်ခြင်း- ဝမ်းမြောက်ခြင်း- ရှိသော၊ သူ။ မဟန္တတုဋ္ဌိနော(မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇)တိ ဝိပုလ-ပမောဒါ။ မ၊ဋီ၊၃။၈၂။

မဟန္တတ္တ (န)[မဟန္တ+တ္တ]ကြီး-ကျယ်-သည်၏ အဖြစ်၊ ကြီး-ကျယ်-ခြင်း။ ဟတ္ထိပဒံ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ ယဒိဒံ မဟန္တတ္တေန။ သံ၊၃။ ၄၁။ မ၊၁။၂၂၂။ ယဒိဒံ မဟန္တတ္တေနာတိ မဟန္တဘာဝေန အဂ္ဂမက္ခာယတိ၊ န ဂုဏဝ-သေနာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။

၁၂၁။ မဟန္တတ္တေနာတိ ဝိပုလဘာဝေန။ မ၊ဋီ၊ ၂။၁၆၃။

မဟန္တတ္တဘာဝ (တိ) [မဟန္တ+အတ္တဘာဝ] ကြီးသော-အတ္တဘော-ခန္ဓာကိုယ်- ရှိသော၊ သူ။ မဟန္တာတိ မဟန္တတ္တဘာဝါ ဇလေ မစ္ဆကစ္ဆပါဒယော။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၂၀၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။

မဟန္တဒဿန (ထီ၊န) [မဟန္တ+ဒဿန] ကြီး-ကျယ်- သည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း၊ ကြီး-ကျယ်-မှုကိုပြခြင်း။ မဟာသမုဒ္ဒေ.... တိက္ခဒံ ပရိဗ္ဗမဇ္ဈာနဿ မဟန္တဒဿနတ္ထဉ္စေဝ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၉၁။

မဟန္တဒါန (န) [မဟန္တ+ဒါန] ကြီးမြတ်သော အလှူ။ မဟာဒါန-ကြည့်။

မဟန္တဒါရုဏကမ္မကာရီ (တိ) [မဟန္တဒါရုဏကမ္မ+ကရ+ဏီ] အလွန်ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်မှုကို ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ မဟာကိဗ္ဗိသကာရီ-ကြည့်။

မဟန္တဓမ္မ (ပု) [မဟန္တ+ဓမ္မ] များသောတရားရှိသော၊ ဖြည့်ဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုရှိသော၊ သူ။ မဟန္တဓမ္မာ ဗဟုဓမ္မကာယာ။ အပ၊၁။၁၅။ မဟန္တဓမ္မာ ပူရိတမဟာသမ္ဘာရာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၅။

မဟန္တဓမ္မသဘာဝ (တိ) [မဟန္တဓမ္မ+သဘာဝ] မြတ်သော တရားသဘောရှိသော။ ဗုဒ္ဓါဒီဟိပိ အပ္ပဟာနီယတာယ မဟန္တဓမ္မသဘာဝတ္တာ-ဓမ္မကာယေ စ ဇေဋ္ဌကတ္တေန ဓမ္မကာယုပပန္နံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၃၀။

မဟန္တပည(တိ) [မဟန္တိ+ပညာ] ကြီးမြတ်သော ပညာရှိသော၊ သူ။ မဟာပည-ကြည့်။

မဟန္တပရိတာပန (န) [မဟန္တ+ပရိတာပန] များစွာ ပူလောင်စေခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟန္တပရိတာပနဋ္ဌ(ပု) [မဟန္တပရိတာပန+အတ္ထ] အလွန်ပြင်းစွာပူလောင်စေတတ်သော အနက်သဘော။ မဟာပရိဠာဟဋ္ဌ-ကြည့်။

မဟန္တပရိမာဏ (တိ) [မဟန္တ+ပရိမာဏ] များသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ မဟာပရိမာဏ-ကြည့်။

မဟန္တပရိယာယ (ပု) [မဟန္တ+ပရိယာယ] မဟန္တသဒ္ဒါ၏-ပရိယာယ်-ဝေဝုစ်။ မဟန္တပရိယာယော ဟိ နာဂသဒ္ဒေါ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၅၂။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၀။

မဟန္တပါတုဘာဝ (ပု) [မဟန္တ+ပါတုဘာဝ] ကြီးသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း။ မဟာဘူတ၂-ကြည့်။

မဟန္တပုရိသ (ပု) [မဟန္တ+ပုရိသ] မြတ်သောယောကျ်ား၊ ယောကျ်ားမြတ်။ မဟာပုရိသ-ကြည့်။

မဟန္တပ္ပတ္တ (တိ) [မဟန္တ+ပတ္တ] ကြီးကျယ်ပြန့်ပြောခြင်းသို့ရောက်သော။ ဝိတ္ထာရိကံ မဟန္တပ္ပတ္တံ ဗဟုဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ ဒေဝမနုဿေဟိ နိယျာနိကန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၅၄။

မဟန္တပ္ပမာဏ (တိ) [မဟန္တ+ပမာဏ] ကြီးသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အပ္ပမာဏိကာယောတိ ဗ္ဗေကေန....ဝုဒ္ဓိပ္ပမာဏာယော ဝါ၊ မဟန္တပ္ပမာဏာယောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၈။

မဟန္တဘာဝကထာ (ထီ) [မဟန္တဘာဝ+ကထာ] (၁) ကြီးသည်အဖြစ်ကို ဆိုရာစကား။ (၂) မြတ်သည်၏အဖြစ်ကိုဆိုရာစကား။ (၁) ဂေါ-ဏံ ဟတ္ထိပ္ပမာဏောတိ....ဣတော ပရံ ဧတေသံ မဟန္တဘာဝကထာ နာမ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၅။ (၂) သာဝကမ္ပိ မဟာတိ....ဣတော ပရံ ဧတဿ မဟန္တဘာဝကထာ နာမ နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၅။

မဟန္တဘာဝဒဿန(ထီ၊န) [မဟန္တဘာဝ+ဒဿန] (၁) ကြီးမြတ်သည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ (၂) ကြီးကျယ်သည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ (၁) ထေရဿ ဂုဏကထာ မဟန္တဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စေဝ အညေသံ ဒုက္ကရဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ အာဂတာဝ။ ဒီ၊ဋီ၊

၂။၁၈၀။ (၂) မဟာသမုဒ္ဒေ....နာဝါဝိယာတိ ဣဒံ ပရိတ္တမနဥ္စာနဿ မဟန္တဘာဝဒဿနတ္ထ-ဉ္စေဝ ပရိတ္တမနဿ အနဝတ္ထိတဒဿနတ္ထဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၁၀၄။

မဟန္တဘာဝဒီပန (ထီ၊န) [မဟန္တဘာဝ+ဒီပန] မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ ဘဂဝတော မဟန္တဘာဝဒီပနတ္ထံ ပကာသေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၈၆။

မဟန္တဘာဝပ္ပတ္တ (တိ) [မဟန္တဘာဝ+ပတ္တ] ကြီးမြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ (သူ၊ စည်းစိမ်။) မဟတ္တပတ္တန္တိ မဟန္တဘာဝပ္ပတ္တံ ဝိပုလံ ဥဠာရိယံ အဇ္ဈာဂမာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၈။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၂၂၃။)

မဟန္တဘူတတ္တ (န) [မဟန္တဘူတ+တ္တ] ကြီးကျယ်ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်။ မဟန္တဘူတတ္တာစာတိ တောနိ ဟိ မဟန္တာနိ.... မဟန္တဘူတတ္တာ စ မဟာဘူတာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၉။

မဟန္တရ (ပု) [မဟန္တ+အန္တရ] မဟန္တရဒုက်။ ဒုဝေစူဠန္တရဒုကာ၊ အဋ္ဌဟောန္တိမဟန္တရာတိ။ မာတုကထာ။ ၃၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။

မဟန္တရဒုက (ပု) [မဟန္တရ+ဒုက] မဟန္တရဒုက်။ (ပရာမာသဂေါစ္ဆက ဥပါဒါန ဂေါစ္ဆကတို့၏ အကြား၌ တားအပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း စူဠန္တရဒုက်ထက် ဒုက်အရေအတွက် များသောကြောင့်လည်းကောင်း မဟန္တရ-ဒုက်မည်၏၊ ယင်းမဟန္တရဒုက်၌ ဒုက်ပေါင်း ၁၄-ဒုက်ပါဝင်သည်။ အဘိ၊ဓ။ ၉-၁၀။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၇၉-၈၀။) မဟန္တရဒုကေသု အရဏံ အဂ္ဂဟေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၉၂။

မဟန္တလာဘီ (တိ) [မဟန္တ+လာဘ+ဏီ] များစွာရလေ့ရှိသော၊ လာဘ်ပေါများသော၊သူ။ အကာသိရလာဘီ(က) ကြည့်။

မဟန္တဝဋ္ဋုပ္ပဗန္ဓသြပမ္မ (န) [မဟန္တဝဋ္ဋုပ္ပဗန္ဓ+သြပမ္မ] ကြီးစွာသောဝဋ်၏ အနှောင်အဖွဲ့၏ဥပမာ။ မဟန္တဝဋ္ဋုပ္ပဗန္ဓသြပမ္မဘာဝေန ဇာလပဒီပဿ အာဟတတ္တာ "မဟန္တဉ္စ ဝဋ္ဋိကပါလံ-ဂဟေတွာ" တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၉၆။

မဟန္တဝါစီ (တိ) [မဟန္တ+ဝစ+ဏီ] အကြီး-အများ-ဟူသောအနက်ကို- ဟောလေ့ရှိ-ဟောတတ်-သော။ ဥရုဝေလာယန္တိ ဧတ္ထ ဥရုသဒ္ဒေါ မဟန္တဝါစီ။ ဝိမတိ၊ ၂။၈၃။

မဟန္တဝီရိယ (ပု) [မဟန္တ+ဝီရိယ] ကြီးစွာသောလုံ့လ။ ပုရိသပရက္ကမေနာတိ ပရံပရံ ဌာနံ အက္ကမနေန မဟန္တဝီရိယေန။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၉၁။

မဟန္တသဒ္ဒ (ပု) [မဟန္တ+သဒ္ဒ] မဟန္တသဒ္ဒါ။ ပူဇာဝစနော ဟေတ္ထ မဟန္တသဒ္ဒေါ။ သာရ-တ္ထ၊၁။၉။ (-သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၁။၁၇၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၈၁။)

မဟန္တသရီရ (တိ) [မဟန္တ+သရီရ] ကြီးသောကိုယ်ရှိသော၊သူ။ တိမိံ ဂိလိတုံ သမတ္ထာ တဆော မဟန္တသရီရာ တိမိင်္ဂလာ နာမ ကောမစ္ဆဇာတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၇။

မဟန္တာဏုကမဇ္ဈိမတ္တိက (ပု၊န) [မဟန္တာဏုကမဇ္ဈိ-မ+တိက] ကြီးသောခန္ဓာကိုယ်, ငယ်သော ခန္ဓာကိုယ်, အလတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်ရှိ သော သတ္တဝါ သုံးမျိုးအပေါင်း။ ဒီဃရဿ မဇ္ဈိမတ္တိကံ မဟန္တာဏုကမဇ္ဈိမတ္တိကံ ထူလာ-ဏုကမဇ္ဈိမတ္တိကန္တိ တယော တိကေ စ ဒီပေ-တိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၂၀၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။

မဟန္တာဓိဝစန (န) [မဟန္တ+အဓိဝစန] အကြီး ဟူသော အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါ။ နာ-ဂေါတိ မဟန္တာဓိဝစနမေတံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၇။

မဟန္တိတ္ထိ (ထီ) [မဟန္တီ+ဣတ္ထီ] ကြီးသောမိန်းမ။ မဟန္တိတ္ထိယော မဇ္ဈိမိတ္ထိယော အာတိကရ-ဏိတ္ထိယောတိ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၆၀။

မဟန္တိ (ကြိ) [မဟ+အ+အန္တိ] ကြီးပွားကုန်၏။ မင်္ဂလန္တိ (မင်္ဂန္တိ?) မဟန္တိ ဣမေဟိ သတ္တာ-တိ မင်္ဂလာနိ။ ဣဒ္ဓိံ ဝုဒ္ဓိံ စ ပါပုဏန္တီတိ အတ္ထော၊ ခုဒ္ဒကၜ၊၁၀၃။ မဟတိ (၂) ကြည့်။

မဟန္ဓကာရ (ပုံန) [မဟန္တ+အန္ဓကာရ] (၁) ကြီးစွာသောအမိုက်မှောင်။ (တံ) (၂) ကြီးစွာသော–အမိုက်မှောင်–မသိမှု–ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ကြီးမားသော သံသယကိုဖြစ်စေတတ်သော။ (၁) ဟေဋ္ဌာ အာကာသေ-န သဟ ဥပရိအာကာသော ဧကော ဟောတိ မဟန္ဓကာရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၁။ ပဋိသံၜ၊၁။၃၂၈။ (–ဝိမာန၊ၜ။၄၇။) (တိ) (၂) ဣဒံ ဥဘယကာရဏေနာပိ ဧကေဋ္ဌာနေ နိဗ္ဗတ္တိယာ ကထိဘတ္တာ ဒုဇ္ဇာနံ မဟန္ဓကာရံ။ အံၜ၊၂။၂၃။

မဟန္ဓကာရပိဟိတ (တိ) [မဟန္ဓကာရ+ပိဟိတ] ကြီးစွာသော (ကိလေသာတည်းဟူသော) အမိုက်မှောင်သည် ပိတ်ဖုံးအပ်သော။ မဟန္ဓကာရပိဟိတာ (အပ၊၁။၈၅) တိ မဟန္တေဟိ ကိလေသန္ဓကာရေဟိ ပိဟိတာ သံဝုတာ ထကိတာ။ အပၜ၊၂။၄၀။

မဟန္ဓကာရဝိဓမန (န) [မဟန္ဓကာရ+ဝိဓမန] ကြီးစွာသော အမိုက်မှောင်ကို–မှုတ်လွှင့်ခြင်း–ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ဗလံ စန္ဒော ဗလံ သူရိ-ယောတိ မဟန္ဓကာရဝိဓမနေ အညံ ဗလ နာမ နတ္ထိ။ ဇာၜ၊၃။၄၃၂။

မဟပ္ပဘ (တိ) [မဟန္တ+ပဘာ] ကြီးစွာသော–များစွာသော–အရောင်ရှိသော၊ သူ။ တသ္မိံ ဝိမာနေ ပဝရေ၊ ဒေဝပုတ္တောမဟပ္ပဘော။ ဝိမာန။၁၀၅။ (–ဒေရ။၂၇၁။) မဟပ္ပဘော-တိ မဟာဇုတိကော။ ဝိမာနၜ၊၂၈၅။ (–ထေရၜ၊၂။၁၇။)

မဟပ္ပဘာသ (တိ) [မဟန္တ+ပဘာသ] ကြီးသောအရောင်ရှိသော။ ယထာ အတုလ-မိဒံ မဟပ္ပဘာသံ။ ဝိမာန။ ၇၇။ (–ဝိမာန၊ၜ။၂၁၈။)

မဟပ္ပဘေဒ (တိ) [မဟန္တ+ပဘေဒ] များသော အပြားရှိသော။ ပဋ္ဌာနိကာယာ နဝင်္ဂနိ စဘုရာသီတိမဟန္တသဟဿာနိတိဝေ မဟပ္ပ-ဘေဒံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၃။ သီၜ၊သစ်၊၁။၄၅။

မဟပ္ဖလ (န) [မဟန္တ+ဖလ။မဟန္တ+ဖလ+အ] (၁) ကြီးသော အသီး။ (၂) မြတ်–ကြီး–များ–ပြန့်ပြော–သော အကျိုး။ (တိ)(၃) ကြီး–အောင်မြင်–များ–သော အသီးရှိသော။ (၄) မြတ်–ကြီး–များ–ပြန့်ပြော–သော အကျိုးကို–သီး–ဖြစ်စေ–ပွားစေ–တတ်သော၊ အကျိုးကြီးသော၊ မြတ်–ကြီး–များ – ပြန့်ပြော– သော အကျိုးရှိသော။ (၁) မဟန္တဋ္ဌ တံ ဖလဋ္ဌာတိ မဟပ္ဖလံ။ ကစ္စည်း။ ၄။၃၃၈။ (၂) ဝိပါကံ သံဝိဘာဂဿ၊ ယထာ ဟောတိ မဟပ္ဖလံ။ ဣတိဝုတ်။၂၀၇။ ယထာ ဟောတိ မဟပ္ဖလန္တိယထာ....မဟန္တံ ဖလံ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်ၜ။၈၄။ (–ဓမ္မၜ၊၂။၁၂၁၃။) (တိ)(၃) ခေတ္တေ ဗီဇံ ဝုတ္တံ န မဟပ္ဖလံ ဟောတိ။ အံ၊၃။၆၉။ န မဟပ္ဖလံ ဟောတိတိ ဧညဖလေန မဟပ္ဖလံ န ဟောတိ။ အံၜ၊၃။၂၂၉။ (–မၜ၊၃။၅၆။ ပေတၜ။၇။) (၄) တေသံ တေ ကာရာ မဟပ္ဖလာ အဿု မဟာနိသံသာ။ မ၊၁။၃၉၊၄၀။ အံ၊၃။၃၆၁။ (–အံ၊၁။၁၆၁။၂၀၇။ အံၜ၊၃။၃၂၂။) မဟန္တံ ဝါ လောကိယသုခံ ဖလန္တီတိ မဟပ္ဖလာ။ မၜ၊၁။၁၆၃-၄။မဟပ္ဖ-လန္တိ မဟာဝိပါကံ။ အံ၊ၜ၊၂။ ၁၄၂။ (–၁၉၄။)မဟန္တံ ဝါ လောကိယသုခံ ဖလန္တိ ပသဝန္တီတိ မဟပ္ဖလာ။ အံဋီ၊၃။၃၄၄။

မဟပ္ဖလကရ (တိ) [မဟပ္ဖလ+ကရ+အ] ကြီးသော အကျိုးကိုပြုတတ်သော၊ အကျိုးများအောင် ပြုတတ်သော၊ သူ။ ပစ္စယ-

ဒါယကာနံ မဟပ္ဖလကရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။ (-သာရတ္ထ၊၂။၄၈။)

မဟပ္ဖလကရဏ (တိ) [မဟပ္ဖလ + ကရဏ] ကြီးသော အကျိုးကို ပြုတတ်သော၊ အကျိုးကြီးအောင် ပြုတတ်သော။ ဒက္ခိဏာယ ဝါ ဟိတော ယသ္မာ နံ မဟပ္ဖလကရဏတာယ-ဝိသောဓေတီတိ ဒက္ခိဏေယျော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁၃။

မဟပ္ဖလကာရီ (တိ) [မဟပ္ဖလ + ကရ+ဏီ] ကြီးသော အကျိုးကို ပြုလေ့ရှိသော။ ဒက္ခိ-ဏာယ ဝါ ဟိတော, ယသ္မာ နံ မဟပ္ဖလ-ကာရိတာယ ဝိသောဓေတီတိ ဒက္ခိဏေယျော။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၁၃၁။

မဟပ္ဖလဋ္ဌာန (နပုံ) [မဟပ္ဖလ+ဌာန] ကြီးသော အကျိုးရှိသော အရာ ဌာန။ အာဝုသော ရာဇာ အသဒ္ဒိသဒါနံ ဒဒန္တော ဝိစိနိတွာ မဟပ္ဖလဋ္ဌာနေ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆၁။ (-၃၇၇။)

မဟပ္ဖလတရ (တိ) [မဟပ္ဖလ+တရ] အထူးသဖြင့်-အလွန်-ကြီးသော အကျိုးရှိသော။ ဣမမှာ ယညာ အညော ယညော အပ္ပသမ္ဘာ-ရတရော စေဝ မဟပ္ဖလ တရော စ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။)ဝိပါက သညိတံ အတိသယေန မဟန္တံ သဒိသဖလံ ဧတဿာတိ မဟပ္ဖလတရော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၈။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၅။)

မဟပ္ဖလတရဘာဝဒဿန (နပုံ) [မဟပ္ဖလတရ+ဘာဝ+ဒဿန] အထူးသဖြင့် ကြီးသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟပ္ဖလတရဘာဝဒဿနပရတ္တ (နပုံ) [မဟပ္ဖလတရ-ဘာဝဒဿနပရ+တ္တ] အလွန်အကျိုးကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းလျှင် ပြဓာန်းခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပဏီတာနိ ယေဝတ္တ ဈာနာနိ အဓိပ္ပေတာနိ မဟပ္ဖလတရဘာဝဒဿနပရတ္တာ ဒေသနာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂၆။

မဟပ္ဖလတာ (ထီ) [မဟပ္ဖလ+တာ] ကြီးသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အကျိုးကြီးသည့်၏အဖြစ်။ အထခေါ ဧတ္တကေနာ ကာရာနံ မဟပ္ဖလတံ ပစ္စာသီသမာနာ ဒေန္တိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။

မဟပ္ဖလတာကရဏ (နပုံ) [မဟပ္ဖလတာ+ကရဏ] ကြီးသောအကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။ ဒါယကာနံ မဟပ္ဖလတာကရဏေန ပိဏ္ဍာပ-ဓာယနတာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၂၈။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၅၂၉။)

မဟပ္ဖလတာနိယမ (ပုံ) [မဟပ္ဖလတာ+နိယမ] အကျိုးကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို မှတ်သားခြင်း၊ အကျိုးကြီးသည်၏ အဖြစ်၌ မြဲခြင်း (သျှ)။ နိယမလက္ခဏတ္တိ မဟပ္ဖလတာနိယမဿ လက္ခဏံ။ မူလဋီ၊၁။၁၀၀။

မဟပ္ဖလဒါန (နပုံ) [မဟပ္ဖလ+ဒါန] ကြီးသော အကျိုးရှိသော ဒါန၊ အကျိုးကြီးသောဒါန။ မဟပ္ဖလဒါနတော ပရမကာရံ ဥဘ္ဘမကိစ္စံ အဟော ဝိမှယန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆။

မဟပ္ဖလဘာဝ (ပုံ) [မဟပ္ဖလ+ဘာဝ] ကြီးသော အကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်၊ အကျိုးကြီးသည်၏ အဖြစ်။ သော သတ္တုဒိန္နဿ မဟပ္ဖလဘာဝေ သမ္ပဿမာနော ဝ ပဋိဂ္ဂဏှာတု ဘန္တေ ဘဂဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၁။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ မ္မော၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၂။)

မဟပ္ဖလဘာဝကရ (တိ) [မဟပ္ဖလဘာဝ+ကရ+အ] ကြီးသောအကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုသော။ ဣဒါနိ တဿ မဟပ္ဖလဘာဝကရော ဒက္ခိ [illegible] ဝိသောဓေတိ [illegible] ။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၁၉၇။

မဟပ္ဗလဘာဝကရဏ (နံ) [မဟပ္ဗလဘာဝ+ကရဏ] ကြီးသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။ မဟပ္ဗလဘာဝကရဏတော ဒက္ခိဏာ အရဟန္တိတိ ဒက္ခိဏေယျာ။ ကင်္ခါဝိတ်၊ ၄။ ၈၅။ (-ဝိမာန၊ ၄။ ၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၈။)

မဟပ္ဗလဘာဝဒဿန (နံ) [မဟပ္ဗလဘာဝ+ဒဿန] ကြီးသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း၊ အကျိုးကြီးသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ စိတ္တဝိသောဓနကမ္မဋ္ဌာနဝသေန ဥပေါသထဿ မဟပ္ဗလဘာဝဒဿနတ္ထံ ကထိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၁။ (-နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၄၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၃၉၃။)

မဟပ္ဗလဘာဝနိယမ (ပုံ) [မဟပ္ဗလဘာဝ+နိယမ] အကျိုးကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို မှတ်သားခြင်း။ တတ္ထ မနုဿေဟိ ကတာနံ ကာရာနံ မဟပ္ဗလဘာဝနိယမတ္ထံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၉။

မဟပ္ဗလဘာဝပ္ပကာသန (နံ) [မဟပ္ဗလဘာဝ+ပကာသန] အကျိုးကြီးသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ သံဃဂတာယ ဒက္ခိဏာယ မဟပ္ဗလဘာဝပ္ပကာသနေန တံ ပသာဒေတုံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၁။

မဟပ္ဗလဘာဝသာဓန (နံ) [မဟပ္ဗလ+ဘာဝသာဓန] အကျိုးကြီးသည်၏အဖြစ်ကို-ပြီးစေတတ်သည်၏အဖြစ်-ပြီးစေခြင်း (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ ဂုဏဝိသေသယောဂေန ဒါနဿ မဟပ္ဗလဘာဝသာဓနတော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၈၇။

မဟပ္ဗလဘာဝါပတ္တိ (ဣ) [မဟပ္ဗလဘာဝ+အာပတ္တိ] အကျိုးကြီးသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ မဟပ္ဗလဘာဝါပတ္တိယာ ဟိ ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိကာရဏံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၈။

မဟပ္ဗလ (နံ) [မဟန္တ+ပလ] (၁) ကြီးသောအားအစွမ်း။ (တံ) (၂) ကြီးသော အားအစွမ်းရှိသော၊ သူ။ (၃) များစွာသော စစ်သည်ဗိုလ်ပါရှိသောသူ။ (၁) ဒေဝံ မဟဗ္ဗနံ မဟဗ္ဗလံ မဟဗ္ဗယံ။ ကစ္စည်း၊ ၄။ ၃၃၀။ (တိ) (၂) မဟာဘောဂေါ မဟဗ္ဗလော မဟာဝါဟနော။ ဝိ၊ ၃၊ ၄၈၇။ (-ဥဒါန။ ၈၈။ ခရိယာ။ ၃၈၇။ ဇာ၊ ၁။ ၄၆၊ ၁၁၁။ ဇာ၊ ၂။ ၆၈။) မဟန္တံ သေနာဗလဉ္စေဝ ထာမဗလဉ္စ ဧတဿာတိ မဟဗ္ဗလော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၉၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၉။ မဟဗ္ဗလဿာတိ မဟာထာမဿ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၁၀၅။ (-စရိယာ၊ ၄။ ၄၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၈၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၃၁၈။) (၃) မဟဗ္ဗလော စတုရင်္ဂိနိဗြဟ္မဒတ္တော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၅။ မဟဗ္ဗလောတိ အဋ္ဌာရသ-အက္ခောဘဏီသင်္ခါတ ဗလေန သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၂၆၂။

မဟဗ္ဗလတရ (တိ) [မဟဗ္ဗလ+တရ] ပိုလွန်၍ များပြားသော စစ်သည်ဗိုလ်ပါ-အထူးသဖြင့်ကြီးသော အားအစွမ်း-ရှိသော၊ သူ။ မဟဗ္ဗလတရော ပါ မဟိဒ္ဓိကတရော ဝါ။ ဥဒါန။ ၈၈။ သေနာဗလဉ္စေဝ ထာမဗလဉ္စ ဧတဿာတိ မဟဗ္ဗလော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၉၂။

မဟဗ္ဗလဒါသီ (ဣ) [မဟဗ္ဗလာ+ဒါသီ] ကြီးသော အားအစွမ်းရှိသော ကျွန်မ၊ အားကောင်းသောကျွန်မ။ ဥဒကံ သြသိဉ္စန္တိ မဟဗ္ဗလဒါသီ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ အာဏိသဒ္ဒံ ပဟရိတွာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၄၁၄။

မဟဗ္ဘယ (နံ) [မဟန္တ+ဘယ] (၁) ကြီးသော ဘေး၊ ဘေးကြီး။ (တိ) (၂) ကြီးသော-များသော-ဘေးရှိသော။ (၁) ဒုက္ခမဿ မဟဗ္ဘယံ။ နေတ္တိ။ ၁၁။ သံ၊ ၁။ ၃၄။ (-သုတ္တနိ။ ၃၉၅။ ထေရ။ ၂၅၁။) မဟန္တံ ဘယံ မဟဗ္ဘယံ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆၅။ (-ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၉။ ခန်၊ ဋီ။ ၁၆၆။) (တံ) (၂) ဩဃေ ဇာတေ မဟဗ္ဘယေ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၄။ (-ထေရ။ ၃၅၈။ ဇာ၊ ၂။ ၆၀။) ဘယဿ မဟန္တတာယ မဟဗ္ဘယာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၂၈၉။

မဟာယိတွာ (ကြိယာဝိ) [မဟ+ဏယ+တွာ] ပူဇော်၍။ မဟာယိတွာ သမ္မောဒိံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆။

(ဇာတ်ဝတ္ထုမြန်မာပြန်၌ မမာယိတွာန တံ- ဗောဓိံ–ဟုရှိ၏။ တံ ဗောဓိံ=ထိုမဟာဗောဓိကို၊ မမာယိတွာန=မြတ်နိုးတနာပြုပြီး၍–ဟု ပြန်သည်။)

မဟလ္လက (တိ) [မဟန္တ + လာ + ဏ္ဍ။ ထိ-၌ မဟလ္လိကာ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၅၄-၅။] ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို ယူတတ်သော၊ ကြီးသော၊ သူ။ (အသက်အရွယ် ကြီးသောသူ၊ စည်းစိမ်ကြီး သောသူ။) န ဟိ ဘဝံ ဂေါတမော ဇိဏ္ဏေ ဝုဍ္ဎေ မဟလ္လကေ အဒ္ဓဂတေ။ ဝိ၊၁။၂။ (–ဒီ၊ ၁။၁၀၇။ မ၊၁။၁၁၆။ မ၊၂။၂၅၄။ သုတ္တနိ။ ၃၂၂။ ဝိမာန။၆၄။) မဟလ္လကေတိ ဝိဘဝ- မဟတ္တတာယ သမန္နာဂတေ မဟဒ္ဓနေ မဟာ- ဘောဂေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ မ၊ဋ္ဌ။၁။၃၅၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၇၃။) ဝိဘဝါနံ မဟန္တတ္တံ လာတိ ဂဏှာတီတိ မဟလ္လကောတိ အာဟ ဝိဘဝ မဟတ္တတာယ သမန္နာဂတေတိ။ဝိမတိ၊၁။၆၇။ (–မ၊ဋီ၊၃။၁၄၃။) ကာလင်္ကတာ ဇိဏ္ဏာ ဝုဍ္ဎာ မဟလ္လိကာ အဒ္ဓဂတာ ဝယောအနုပ္ပတ္တာ။ သံ၊၁။၉၇။ (–ဇာ၊၁။၂၆။) မဟလ္လိကာတိ ဇာတိ မဟလ္လိကာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။

မဟလ္လကအသုရဝဏ္ဏ (ပု) [မဟလ္လက+အသုရ- ဝဏ္ဏ] ကြီးသော အသုရာ၏ အသွင်သဏ္ဌာန်၊ အသုရာကြီး၏ အသွင်သဏ္ဌာန်။ မဟလ္လက- အသုရဝဏ္ဏံ နိမ္မိနိတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။

မဟလ္လကဥပါသက (ပု) [မဟလ္လက+ဥပါသက] ကြီးသောဒါယကာ၊ ဒါယကာကြီး။ မဟလ္လက- ဥပါသကဿ ပန တံ ဒိသွာဝ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။

မဟလ္လကဥပါသကဝဏ္ဏ (ပု) [မဟလ္လကဥပါသက +ဝဏ္ဏ] ကြီးသော ဒါယကာ၏ အသွင် သဏ္ဌာန်၊ ဒါယကာကြီး အသွင်သဏ္ဌာန်။ မဟလ္လကဥပါသကဝဏ္ဏေန တဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။

မဟလ္လကကာက (ပု) [မဟလ္လက+ကာက] ကြီးသော ကျီးကန်း၊ ကျီးကန်းကြီး။ သော တေ ယာဂင်္ကော ပဋ္ဌမံ မဟလ္လကကာကေန ဂဟိတော ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၉၄။

မဟလ္လကကာလ (ပု) [မဟလ္လက+ကာလ] အသက်အရွယ်ကြီးသောအခါ။ မဟလ္လက- ကာလေ နသဿန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။) မဟလ္လကကာလေတိ ဝစနတ္တံ ဇာနနကာလေ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၄။

မဟလ္လကခုဇ္ဇကေဝဋ္ဋ (ပု) [မဟလ္လကခုဇ္ဇ+ ကေဝဋ္ဋ] ကြီးသော ခါးကုန်းသော တံငါ။ နေဂန္တွာန ဇကေန မဟလ္လကခုဇ္ဇကေဝဋ္ဋေန သဒ္ဓိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၉။

မဟလ္လကဂါမိယ (တိ) [မဟလ္လက+ဂါမိယ] ကြီးသော ရွာ၌နေသော၊ သူ။ (ကြီးသော ရွာသား၊ ရွာသားကြီး။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟလ္လကဂါမိယဝဏ္ဏ (ပု) [မဟလ္လကဂါမိယ+ ဝဏ္ဏ] ကြီးသောရွာသား–ရွာသားကြီး–၏ အသွင်သဏ္ဌာန်။ သော မဟလ္လကဂါမိယဝဏ္ဏံ ကတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။

မဟလ္လကတန္တဝါယ (ပု) [မဟလ္လက+တန္တဝါယ] ကြီးသော ရက်ကန်းသည်၊ ရက်ကန်းသည် အိုကြီး။ ပလိတကေသော ဩဘဂ္ဂသရီရော မဟလ္လကတန္တဝါယော ဟုတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၀။

မဟလ္လကတမ (တိ) [မဟလ္လက+တမ] အထူး သဖြင့် ကြီးသော၊ သူ။ ဂုဏေဟိ မဟလ္လက- တမော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၀၅။

မဟလ္လကတရ (တိ) [မဟလ္လက+တရ] အထူး သဖြင့် ကြီးသော၊သူ။ မဟလ္လကတရော ဒွိသု ဖလေသု ပတိဋ္ဌိတော အရိယသာဝကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။) မဟလ္လကတရောတိ ဝုဍ္ဎတရော။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၆၃။

မဟလ္လကတာပသ (ပု) [မဟလ္လက + တာပသ] ကြီးသောရသေ့၊ ရသေ့ကြီး။ ကော မဟလ္လကတာပသော သီတေန ပီဠိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၃။

မဟလ္လကထေရ (ပု) [မဟလ္လက + ထေရ] ကြီးသောမထေရ်၊ မထေရ်ကြီး။ "မဟလ္လကထေရဿ ပုတ္တော" တိ ဝုစ္စမာနော တေန ဝစနေန အဋ္ဋီယမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၁။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။)

မဟလ္လကဒါရက (ပု) [မဟလ္လက+ဒါရက] ကြီးသောကလေး၊ ကြီးသောသူငယ်၊ ကလေးကြီး၊ သူငယ်အကြီး။ မဟလ္လကဒါရကော "မံ ပက္ကောသတီ" တိသညာယ နဒိံ ဩတရိတွာ သောတေ ပတိတော ယထာသောတံ အဂမာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။

မဟလ္လကနာဋကပါသာဒ (ပု) [မဟလ္လကနာဋက +ပါသာဒ] ကြီးသောကချေသည်တို့နေထိုင်ရာ ပြာသာဒ်။ သော တတ္ထာပိ တထေဝ အသန္တုဋ္ဌော ဟုတွာ မဟလ္လကနာဋကပါသာဒံ ဂတော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁–၌ မဟာနာဋကပါသာဒ–ဟုရှိသည်။)

မဟလ္လကပဗ္ဗဇိတ (ပု) [မဟလ္လက + ပဗ္ဗဇိတ] ကြီးသောရဟန်း၊ ရဟန်းကြီး၊ ရဟန်းအို။ မဟလ္လကပဗ္ဗဇိတာနဉ္စ သမ္မတ္တိနာမ နတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။

မဟလ္လကပုရိသ (ပု) [မဟလ္လက+ပုရိသ] ကြီးသောယောကျ်ား၊ ယောကျ်ားကြီး။ အထေကေန ဂါမဒ္ဒါရေန ဂစ္ဆန္တော ဧကံ မဟလ္လကပုရိသံ ဒိသွာ ပုစ္ဆိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၀။)

မဟလ္လကဗြာဟ္မဏ (ပု) [မဟလ္လက+ဗြာဟ္မဏ] ကြီးသောပုဏ္ဏား၊ ပုဏ္ဏားကြီး။ ပဗ္ဗဇိတေသုပိ မဟလ္လကဿာတိ မဟလ္လကဗြာဟ္မဏဿ ပဗ္ဗဇိတဝေသံ ဂဟေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၄၇။)

မဟလ္လကဗြာဟ္မဏဝေသ (ပု) [မဟလ္လကဗြာဟ္မဏ+ဝေသ] ပုဏ္ဏားကြီး၏ အသွင်သဏ္ဌာန်။ ရုက္ခမူလေ သမ္မဇ္ဇန္တေ မဟလ္လကဗြာဟ္မဏဝေသေန သမီပေ ဌတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၈။)

မဟလ္လကဘာဝ (ပု) [မဟလ္လက+ဘာဝ] ကြီးသောသူ၏အဖြစ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟလ္လကဘာဝပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဟလ္လကဘာဝ+ ပတ္တိ] ကြီးသောသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ မဟလ္လကဘာဝပ္ပတ္တိဝေပုလ္လံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၀၄။

မဟလ္လကဘိက္ခု (ပု) [မဟလ္လက+ဘိက္ခု] ကြီးသောရဟန်း၊ ရဟန်းကြီး။ မဟလ္လကဘိက္ခုနံ တေ ဝိတက္ကော ဥပ္ပါဒိတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၃၂။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၇။)

မဟလ္လကမနုဿ (ပု) [မဟလ္လက+မနုဿ] ကြီးသောလူ၊ လူကြီး။ မဟလ္လကမနုဿေသု ဂယှမာနေသု ရုဋ္ဌဝါဒော ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။

မဟလ္လကမဟာတိဿထေရ (ပု) [မဟလ္လက+ မဟာတိဿထေရ] ကြီးသော မဟာတိဿ ထေရ်။ စူဠဿတ္ထေဝါသိ ဝိယ လောကိယနေဥ မဟလ္လကမဟာတိဿတ္ထေရော ဝိယ လောကုတ္တရနေဥ လဘတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။

မဟလ္လကရာဇ (ပု) [မဟလ္လက+ရာဇ] အသက်ကြီးသော မင်း။ တေသံ မဟလ္လကရာဇာနော "ဣဒံ ကာတဗ္ဗံ၊ ဣဒံ န ကာတဗ္ဗ" န္တိ ပေါရာဏံ ပဝေဏိံ အာစိက္ခန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၃၅။

မဟလ္လကဝစ္ဆက (ပု) [မဟလ္လက + ဝစ္ဆက] ကြီးသော နွားငယ်၊နို့ကွာပြီးသော နွားပေါက်ကလေး။ မဟလ္လကဝစ္ဆကာနံ ဂေါမယာနိ ကသဋ္ဌာနိ နိရောဇာနိ ဟောန္တိ၊တသ္မာ တာနိ ဝဇ္ဇေတွာ ယာနိ တရုဏဝစ္ဆကာနံ ခီရပါနေနေဝ ဝဍ္ဎန္တာနံ သဩဇာနိ ဂေါမယာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၂။

မဟလ္လကဝိဟာရ (ပု) [မဟလ္လက + ဝိဟာရ] (က) ကြီးသောကျောင်း။ (ခ) မဟလ္လကဝိဟာရ သိက္ခာပုဒ်။ (က) မဟလ္လကဝိဟာရတာ၊ အတ္တနော ဝါသာဂါရတာ၊ ဥတ္တရိအဓိဋ္ဌာနံ။ ကခ်ါ။၂၀၈။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃။ (ခ) မဟာဝိဟာရ (၂) ကြည့်။

မဟလ္လကဝိဟာရကရဏ (နှ) [မဟလ္လကဝိဟာရ +ကရဏ]ကြီးသောကျောင်းကို-ပြုလုပ်ခြင်း -ဆောက်လုပ်ခြင်း။ သဥ္စရိတ္တံ, သညာစိကာယ ကုဋိကရဏံ,မဟလ္လကဝိဟာရကရဏဥ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၅။

မဟလ္လကဝေဿ (ပု) [မဟလ္လက + ဝေဿ] ကြီးသောသူ၏ အသွင်၊ သူအို၏ အသွင်။ သုဝဏ္ဏဗ္ဗောလုကာနံ ယာနကံ ပူရေတွာ မဇ္ဈေ ဂါမဿ မဟလ္လကဝေဿေန နိသီဒိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၃။)

မဟလ္လကိတ္ထိ (ထီ) [မဟလ္လိကာ+ဣတ္ထိ]ကြီးသော မိန်းမ။ ဘဒ္ဒန္တ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌာနံ တုမှာဒိသာနံ အရဟန္တာနံ ဘိက္ခံ ဒတွာ မဟလ္လကိတ္ထိယော ဒုက္ခာ မုစ္စိဿန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၁။)

မဟလ္လတာပသာဓန (ဥဒါန။၁၄၁)သည် မဟာလတာပသာဓနမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ် ဖြစ်သည်။ မဟာလတာပသာဓန-ကြည့်။

မဟလ္လိက (မဟလ္လကာ) ကာလ(ပု) [မဟလ္လိကာ +ကာလ] ကြီးသောအခါ၊ အိုသောအခါ။ မဥ္စ မဟလ္လိကကာလေ ပေါသေဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈၇။ မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီယာ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ မဟလ္လိကာကာလေ ဂိဇ္ဈကူဋပဗ္ဗတံ ဒဿိရုဟိတွာ။ ကေရီ၊ဋ္ဌ။၃၄။

မဟလ္လိကကုမာရိကာ (ထီ) [မဟလ္လိကာ+ကုမာရိကာ] ကြီးသော မိန်းမပျို၊ အပျိုကြီး။ ထုလ္လကုမာရိကာ (က) ကြည့်။

မဟာ (တိ) [မဟန္တ+သိ။ ပါကျဥ္ဌ မဟန္တ သဒ္ဒါကို မဟာ-ပြု။ နီတိ၊သုတ္တ။၇၁၂။ သိ၊ ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၁၈၂။ သိ-ဝိဘတ်ကြောင့် န္တ-ကို ဋ္ဌာ-ပြု။ မောဂ်၊၂။၁၅၄။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၈၅၂။ သေနာ ပဒိဿတေ မဟာ။ ဇာ၊၂။၂၁၉-၌ မဟာသဒ္ဒါ ထီလိင်,ဧကဝုစ်။ မဟာဿဟောန္တိ ပရိဝါရာ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုနိယော။ ဒီ၊၃။၁၂၁-၌ ထီ,ပု၊ ဗဟုဝုစ်။ မဟာဝတာယံ ဘူမိစာလော။ အံ၊၃။၁၃၁-၌ ပုလ္လိင်၊ ဧကဝုစ်။ ဗာရာဏသိရဇ္ဇံနာမ မဟာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၈။ -၌ နပုလ္လိင်,ဧကဝုစ်။ ဤသို့ မဟာသဒ္ဒါကို လိင် ၃-ပါး၊ ဝုစ် ၂-ပါး တွေ့ရသဖြင့် နိရုတ္တိ၊ နှာ၊၈၆-၌ နိပါတ ပဋိရူပက-ဟုလည်း ဆို၏။ ဤအလို "မဟာ" သဒ္ဒါတည်း။ သမာသ်၌ မဟန္တသဒ္ဒါကိုလည်း မဟာပြုသေး၏။ မဟာဗောဓိ-ကြည့်။] (၁) မြတ်သော။ (၂) များသော။ (၃) ပူဇော်-အပ်-သင့်-ထိုက် -သော။ (၄) ကြီးသော၊ ကြီးကျယ်-ပြင်း ထန်-သော။ (၁) သော ဟိ ဘိက္ခုသံဃော ဂုဏေဟိပိ မဟာ အဟောသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ မဟာတိ ဥတ္တမော။ ဝါကျေပိ ဟိ တမိစ္ဆန္တိ ပဒယောဂဝသာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၁၈၂။ (၂) မဟာဿ ဟောန္တိ ပရိဝါရာ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ။ ဒီ၊၃။၁၂၂။ သင်္ချာယပိ မဟာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ သင်္ချာယပိ မဟာတိ ဂဏနာယပိ ဗဟု အဟောသိ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။ ၁၈၂။ (၃) မဟာဗောဓိ-ကြည့်။ (၄) ဗာရာဏသိရဇ္ဇံနာမ မဟာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၀။

မဟာဝတာယံ ဘူမိစာလေ။ ဒီ၊ ၂။၉၀။ အံ၊ ၃၊ ၁၃၁။

မဟာအကပ္ပိယ (တိ) [မဟန္တ + အကပ္ပိယ] ကြီးစွာ – ဖကြီးအကျယ် – မအပ်သော၊ (အပ်အောင် ကုစား၍ မရသောကြောင့် "မဟာအကပ္ပိယ"ဟု ဆိုသည်။) အယံပတ္တော မဟာအကပ္ပိယောနာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၄။ ပုန္နကပ္ပိယဘာဝံ နေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ" "မဟာအကပ္ပိယော နာမာ" တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၂၃။

မဟာအဂ္ဂိ (ပု) [မဟန္တ +အဂ္ဂိ] ကြီးစွာသော မီး၊ မီးကြီး။ ဥဇ္ဇာလေဟိ မဟာအဂ္ဂိ ၊ပပတိဿာမိ ရှက္ခတော။ စရိယာ။၄၀၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃။)

မဟာအဂ္ဂိက္ခန္ဓ (ပု) [မဟန္တ +အဂ္ဂိက္ခန္ဓ] ကြီးစွာသော–မီးစု–မီးပုံ၊ မီးပုံကြီး။ သေယျထာပိ မဟာအဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပုရိမာဟိ ဝဏ္ဏနိဘာဟိ အင်္ဂါရက္ခန္ဓတရော စ ပဘိတတရော စ။ ဝိ၊၃။ ၃၅။

မဟာအဂ္ဂိဒ္ဓာဟ (ပု) [မဟန္တ +အဂ္ဂိဒ္ဓာဟ] ကြီးစွာသော မီးလောင်ခြင်း။ မဟာအဂ္ဂိဒ္ဓာဟော ခေါ် ပန ဘိက္ခဝေ ဒုဋ္ဌိတေ တေန ဂါမာပိ ဍယှန္တိ။ အံ၊၁။၁၇၉။

မဟာအဂ္ဂိသန္တာပ (ပု) [မဟန္တ +အဂ္ဂိသန္တာပ] ကြီးစွာသော မီးပူလောင်မှု။ မဟာဘိတာပတ္တိ မဟာဒုက္ခံ မဟာအဂ္ဂိသန္တာပံ ဝါ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၀၅။

မဟာအင်္ဂဏဋ္ဌာန (နပ) [မဟန္တ+အင်္ဂဏဋ္ဌာန] ကျယ်ဝန်းသော လွင်ပြင်အရပ်၊လွင်ပြင် ကျယ်ပြန့်ရာအရပ်။ နာဂရာ မဟာအင်္ဂဏဋ္ဌာနေ မဏ္ဍပတိမဏ္ဍပံ အဋ္ဌာဒယော ဗန္ဓိံသု။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၁။

မဟာအစ္စရိယ (တိ) [မဟန္တ +အစ္စရိယ] ကြီးစွာသော အံ့ဖွယ်သရဲ။ မဟာအစ္စရိယံ ဒိသွာ၊ အဗ္ဘုတံ လောမဟံသနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၁၆၉။

မဟာအဇဂရ (ပု) [မဟန္တ +အဇဂရ] စပါးကြီးမြွေကြီး။ ယက္ခော ဝါ ပေတော ဝါ မဟာအဇဂရော ဝါ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၆။

မဟာအဇ္ဈာသယ (တိ) [မဟန္တ +အဇ္ဈာသယ] မြတ်သောအလိုဆန္ဒရှိသော၊ သူ။ တဉ္စ ကာပိလာ "မဟာအဇ္ဈာသယော" တိ ဝေါဟရန္တိ။ အနုဋ္ဋီ၊ ၂။၆၇။

မဟာအဋဝိ (ထီ) [မဟန္တီ +အဋဝိ] ကြီးသောတောအုပ်၊ တောအုပ်ကြီး။ ပဗ္ဗတ တွံ မဟာအဋဝိယံ အဇ္ဇုနပဗ္ဗတော နာမ အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၁၄၀။(–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၈။)

မဟာအဋ္ဌကထာ (ထီ) [မဟန္တီ + အဋ္ဌကထာ] အဋ္ဌကထာကြီး၊ မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မူလအဋ္ဌကထာ၊ ပေါရာဏအဋ္ဌကထာ။ (ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသသည် အဋ္ဌကထာသစ်များကိုရေးသားစီရင်ရာ၌ မဟာအဋ္ဌကထာကို အားကိုးအားထားပြု၍ စီရင်မြဲဖြစ်၏၊မဟာအဋ္ဌကထာနှင့်ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်ဟန်ရှိသည့်ကုရုန္ဒီအဋ္ဌကထာ, မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ, အန္ဓကအဋ္ဌကထာ သင်္ခေပအဋ္ဌကထာများကိုလည်း အထိုက်အလျောက်အားကိုးအားထား ပြုခဲ့ရဟန်တူ၏။ အဋ္ဌကထာကြီး ၅–ကျမ်းစလုံးသည်ထင်ရှားကျော်ကြားသော အဋ္ဌကထာကျမ်းကြီးများဖြစ်ကြသည့်ပြင် သင်္ဂါယနာသုံးတန်သို့လည်းတင်ခဲ့ကြ၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၀။ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆။မဟာအဋ္ဌကထာ, မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ, ကုရုန္ဒီအဋ္ဌကထာများသည် သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာများ ဖြစ်ကြောင်း၊ ယင်းအဋ္ဌကထာများကို ဗုဒ္ဓမိတ္တထံမှသင်ယူ တတ်မြောက်ခဲ့ကြောင်း ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသက ဝန်ခံထားသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၆၃။ အချို့နေ

ရာ၌ ခေတ်ပြိုင် အဋ္ဌကထာတို့၏ ဝါဒကို ရွေးဦးစွာဖော်ပြ၍ "မဟာအဋ္ဌကထာယံ ပန........ ဝုတ္တံ=မဟာအဋ္ဌကထာ၌ကား ဤသို့ ဆိုပါသေးသည်ဟု မှာကြားပြီးလျှင် မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒသည်သာ ပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်ကြောင်းညွှန်ပြထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၉–၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။၉၂။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၏အဋ္ဌကထာများ၌ "အဋ္ဌကထာယံ" ဟု ပြော့လျှင် မဟာအဋ္ဌကထာကို ရည်ညွှန်း၍ "အဋ္ဌကထာသု" ဟု ဆိုရာ၌ကား မဟာအဋ္ဌကထာနှင့် ခေတ်ပြိုင်အဋ္ဌကထာများကိုပါ ရည်ညွှန်းသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၀၊ ၂၅၁၊ ၂၇၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၁၈၊ ၁၃၇။ မဟာအဋ္ဌကထာယ သာရမာဒါယ, မူလအဋ္ဌကထာယ သာရံ အာဒါယ–ဟု အဋ္ဌကထာနိဂုမ်းများ၌ သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာကို မူလအဋ္ဌကထာဟု နာမည်တစ်မျိုးဖြင့် သုံးနှုန်းသေးကြောင်းသိသာနိုင်၏။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၇၀။ ပေါရာဏအဋ္ဌကထာ–ဟု သုံးနှုန်းရာ၌လည်း မဟာအဋ္ဌကထာစသော အဋ္ဌကထာကြီးများကိုရည်ညွှန်းသည်။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၈၊ ၂၉။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာမဟုတ်သော အပဒါန်အဋ္ဌကထာ (အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂)၌ ပေါရာဏအဋ္ဌကထာဟုသုံးထား၏။ မဟာအဋ္ဌကထာစသော အဋ္ဌကထာကြီးများကိုရည်ညွှန်းလေသလော မပြောတတ်၊ ရှင်မဟာနာမ၏လက်ရာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ (ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၂) ၌ "ပုဗ္ဗဋ္ဌကထာနယံ" ဟုလည်းကောင်း, ရှင်ဓမ္မပါလ၏ လက်ရာ ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂)၌ "ပေါရာဏဋ္ဌကထာနယံ" ဟုလည်းကောင်း သုံးနှုန်း ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ မည်သည့်အဋ္ဌကထာများကို ရည်ညွှန်းသည်ဟု မပြောနိုင်ပါ။ ဝိနည်းဆုံးဖြတ်ရာ၌ ခေတ်ပြိုင် အဋ္ဌကထာများနှင့် မဟာအဋ္ဌကထာတို့ အကြီးအကျယ် အယူအဆကွဲလွဲသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ ခေတ်ပြိုင် အဋ္ဌကထာတို့က ပါရာဇိကကျသည်ဟုဆုံးဖြတ်ရာ၌ မဟာအဋ္ဌကထာက ပါရာဇိကမကျဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၈။ သင်္ချာ တစ်ခု၏သင်္ချေယျသရုပ်ထုတ်ပြရာ၌လည်း ခေတ်ပြိုင် အဋ္ဌကထာများနှင့် မဟာအဋ္ဌကထာ မတူသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၃။ အယူအဆကွဲပြားရာ၌ တစ်ခါတစ်ခံခေတ်ပြိုင် အဋ္ဌကထာတို့၏ အယူအဆကို ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသတို့က ထောက်ခံကြ၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။ မဟာအဋ္ဌကထာ ဝါဒသည် အချို့နေရာများ၌ ရှေ့နောက်မညီကြောင်း သုံးသပ်ဝေဖန်ပြထားသည်ကိုလည်းတွေ့ရ၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ သာရတ္ထ။ ၂။၁၃၆။ ခေတ်ပြိုင် အဋ္ဌကထာများ၌ ပါလာသည့်စကားရပ်များ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ လုံးဝ ပါမလာသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ မဟာအဋ္ဌကထာဆရာက ကုရုန္ဒီအဋ္ဌကထာ စသော ကျန် အဋ္ဌကထာများကို "ကေစိဝါဒ" ဟု ယူဟန် တူသည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။

ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ, ရူပကဏ္ဍ, နိက္ခေပကဏ္ဍ, အဋ္ဌကထာကဏ္ဍဟု ကဏ္ဍကြီး လေးမျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အဋ္ဌကထာကဏ္ဍကို ရှင်သာရိပုတ္တရာ ဟောကြားသည်ဟု ထိုထို အဋ္ဌကထာများက ယူဆကြ၏၊ မဟာအဋ္ဌကထာဆရာက ယင်းအယူအဆကို "အဘိဓမ္မာဟူသည် သာဝကတို့၏ အရာမဟုတ်၊ ဘုရား၏ အရာသာဖြစ်သည်" ဟု အကြောင်းပြ၍ပယ်သည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၇။ အချို့နေရာ၌ အဋ္ဌကထာဝါဒစုံ, ထေရဝါဒစုံ ရေးသားတတ်၏၊ ထိုသို့ရေးသားရာ၌ နောက်ဆုံးဝါဒကိုသာ ပမာဏ မူသင့်ကြောင်း ပါရာဇိကကဏ် အဋ္ဌကထာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၀) ၌ မှာထား၏။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၁၁။) တဿာ မဟာအဋ္ဌကထာယံ သရီရံ ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။၉၂။)

မဟာအဋ္ဌကထာစရိယတ္ထေရ (ပု) [မဟာအဋ္ဌကထာစရိယ+ထေရ] မဟာအဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုဆရာထေရ်။ မဟာအဋ္ဌကထာစရိယတ္ထေရေယောဝ သန္တာယ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၇။

မဟာအဋ္ဌကထာနယ (ပု) [မဟာအဋ္ဌကထာ+နယ] မဟာအဋ္ဌကထာနည်း။ ယာဝ ထေရဝါဒေါ မဟာအဋ္ဌကထာနယော။ ဝဇီရ။ ၁၄၂။ (−ဝိမတိ၊၁။၆။ သာရတ္ထ၊၂။၁၆၂။)

မဟာအဋ္ဌကထာပဒ (နု) [မဟာအဋ္ဌကထာ + ပဒ] မဟာအဋ္ဌကထာ (လာသော) ပုဒ်။ မဟာအဋ္ဌကထာပဒဿ ကုရုန္ဒိသင်္ခေပဋ္ဌကထာဟိ အဓိပ္ပါယော ဝိဝရိတော။ဝဇီရ။၁၃၂။

မဟာအဋ္ဌကထာပါဠ (ပု) [မဟာအဋ္ဌကထာ+ပါဠ] မဟာအဋ္ဌကထာ (လာသော) ပါဌ်။ "ဣတ္ထိလက္ခဏေနာ" တိ ကိရ မဟာအဋ္ဌကထာပါဌော။ ဝဇီရ။ ၈၈။

မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ (ပု) [မဟာအဋ္ဌကထာ+ဝါဒ] မဟာအဋ္ဌကထာ(လာသော)−အယူ−ဝါဒ။ ဣမဿ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒဿ ပစ္ဆိမတ္တာ သောယေဝ ပမာဏတော ဂဟေတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၁။ (−သာရတ္ထ၊၃။၂၇။ မူလဋီ၊၁။၇၅။ အနုဋီ ၁။၈၂။)

မဟာအတ္တဘာဝ (တိ) [မဟန္တ+အတ္တဘာဝ] ကြီးမားသော အတ္တဘောရှိသော၊အတ္တဘော ကြီးမားသော၊ သူ။ မဟာအတ္တဘာဝတ္တာ ဒဿနူပစာရံ သဝနူပစာရံ ပဇဟန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။

မဟာအတ္ထ (ပု) [မဟန္တ+အတ္ထ] ကြီး−မြတ်−သော အကျိုး (မဂ်,ဖိုလ်)။ မဟာအတ္ထော နာမ စတ္တာရော မဂ္ဂါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၀။

မဟာအဒ္ဓုဗန္ဓနဗဒ္ဓ (တိ) [မဟာအဒ္ဓုဗန္ဓန+ဗဒ္ဓ] ကြီးစွာသော ထိပ်တုံး အနှောင်အဖွဲ့ဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်သော၊ ထိပ်တုံးကြီးဖြင့် နှောင်ဖွဲ့ခံရသော၊သူ။ သော မဟာအဒ္ဓုဗန္ဓနဗဒ္ဓေါဝိယ ဆိန္နပါဒေါဝိယ အဟောသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁။

မဟာအဓိကာရ (ပု) [မဟန္တ+အဓိကာရ] ကြီးမြတ်သော ဆုတောင်းမှု။ ဣမိနာ ကုလပုတ္တေန မဟာအဓိကာရော ကတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။

မဟာအဓိဋ္ဌာန (နု) [မဟန္တ+အဓိဋ္ဌာန] ကြီးမြတ်သော အဓိဋ္ဌာန်။ ထေရော "ဂန္တွာ မဟာ-ရာဇ မဟာဗောဓိနာ လက်ာဒီပ" န္တိ ဝတွာ ဘဂဝတော ပဉ္စမဟာအဓိဋ္ဌာနာနိ ကထေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။

မဟာအနတ္ထကရ (တိ) [မဟာအနတ္ထ+ကရ+အ] ကြီးမားသော အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သော၊သူ။ မဟာအနတ္ထကရ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃) န္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကအတ္ထဟာပနမုခေန မဟတော အနတ္ထဿ ကာရကံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၁၊

မဟာအနတ္ထကာရိက (တိ) [မဟာအနတ္ထ+ကာရိက] ကြီးမားသော အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သော။ အယံ ဝိစိကိစ္ဆာ နာမ မဟာအနတ္ထကာရိကာ၊ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။

မဟာအနာထပိဏ္ဍိက (ပု) [မဟန္တ+အနာထပိဏ္ဍိက] အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီး၊ စူဠအနာထပိဏ္ဍိကော,မဟာအနာထပိဏ္ဍိကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁။ (−မဇ္ဈ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၄။)

မဟာအနုရုဒ္ဓတ္ထေရ (ပု) [မဟာအနုရုဒ္ဓ+ထေရ] မဟာအနုရုဒ္ဓါထေရ်။ မဟာအနုရုဒ္ဓတ္ထေရေနာမ တတ္ထ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ။ မဇ္ဈ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။

မဟာအန္ဓကာရ (ပု) [မဟန္တ+အန္ဓကာရ] ကြီးမားသော − အမိုက်တိုက် − အမိုက်မှောင်။ ဗြာဟ္မဏဿ မဟာအန္ဓကာရံ ပဝိဋ္ဌဿ ဝိယ န ကိဉ္စိ ပညာယတိ။ မဇ္ဈ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅၊

မဟာအပဒေသ (ပု) [မဟန္တ+အပဒေသ] (အထောက်အထားပြုရန်) ကြီးမြတ်သော ညွှန်ကြားချက်၊ ကြီးမြတ်သော ညွှန်ကြား

အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသော အကြောင်း၊ ကြီးမြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အကိုးအကား အားကိုးအားထားပြု၍ ဆိုအပ်သော အကြောင်း။ မဟာပဒေသောတိ မဟာသြကာသေ မဟာအပဒေသေ ဝါ ဗုဒ္ဓါဒယော မဟန္တေမဟန္တေ အပဒိသိတွာ ဝုတ္တာနိ မဟာကာရဏာနိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ (—အနုဋီ၊၂။၉၀။)

မဟာအပ္ပမာဒသုတ္တ (န) [မဟန္တ+အပ္ပမာဒသုတ္တ] မဟာအပ္ပမာဒသုတ်၊ ရာဇောဝါဒသုတ်။ အပ္ပမာဒသုတ္တန္တိ အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ မဟာအပ္ပမာဒသုတ္တံ၊ ရာဇောဝါဒသုတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၁။၃၄။

မဟာအပွေါဠန (န) [မဟန္တ+အပွေါဠန] ကြီးစွာ – ပြင်းစွာ – လက်ပန်းပေါက်ခတ်ခြင်း။ ဒက္ခိဏေန ဟတ္ထေန မဟာအပွေါဠနံ အပွေါဠေသိ။ မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။

မဟာအဘိညာ (ထီ) [မဟန္တီ+အဘိညာ] ကြီးမြတ်သောအဘိညာဏ်။ မဟန္တာနိ သာမညဖလာနိ၊ မဟာအဘိညာယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ မဟာဝိဋ္ဋီ၊ဋ္ဌ။၂၀၀။

မဟာအဘိနီဟာရ (ပု) [မဟန္တ+အဘိနီဟာရ] ကြီးမြတ်သော ဆုတောင်းမှု။ မဟာ စ မဟာ အဘိနီဟာရော ကတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၂။

မဟာအမစ္စ (ပု) [မဟန္တ+အမစ္စ] အမတ်ကြီး။ မန္တိနော မဟာမတ္တာတိ မန္တသမ္ပန္နာ မဟောသဓဝိဓူရပဏ္ဍိတာဒိသဒိသာ မဟာအမစ္စာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။) မဟာအမစ္စာတိ မဟောသဓာဒိသဒိသာ နီတိသတ္ထဆောကာ အမစ္စပုရိသာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၀။ (—ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၉။)

မဟာအရည (န) [မဟန္တ+အရည] ကြီးစွာသောတော၊ တောအုပ်ကြီး။ ဋ္ဌာဒံ ပန သုညံ မဟာအရညံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇။)

မဟာအရညဝါသီ (တိ) [မဟာအရည+ဝသ+ဏီ] တောအုပ်ကြီး၌နေသော။ သူ။ ဖြဟာရညစရ—ကြည့်။

မဟာအရိဋ္ဌ (ပု) [မဟန္တ+အရိဋ္ဌ] မဟာအရိဋ္ဌမည်သူ။ (ညီနောင် ငါးသယ်ငါးယောက်နှင့်အတူ စေတိယတောင်၌ ရဟန်းပြုခဲ့သော အရိဋ္ဌမထေရ် ဖြစ်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁၊၇၅။ ဝိမတိ၊၁။၃၇။) အတ္ထိ မဟာရဋ္ဌ မဟာအရိဋ္ဌော ဘိက္ခု ပဋ္ဌိဗလော တေသိံ ကမ္မေတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ (—ဝိမတိ၊၁။၃၇။)

မဟာအရိဋ္ဌက (တိ) [မဟန္တ+အရိဋ္ဌက] အလွန်မည်းနက်သော။ သေယျထာပိ နာမ မဟာအရိဋ္ဌကော မဏိ။ သံ၊၁။၁၀၅။ မဟာတိ မဟန္တော။ အရိဋ္ဌကောတိ ကာဠကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။

မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရ (ပု) [မဟာအရိဋ္ဌ+ထေရ] မဟာအရိဋ္ဌထေရ်။ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရဿ ဓမ္မာသနံ ဥတ္တရာဘိမုခံ ပညတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ (—ဝဇိရ။၂၈။ ဝိမတိ၊၁။၃၇။).

မဟာအရိယဝံသ (ပု) [မဟန္တ+အရိယဝံသ] မြတ်သောအရိယာအနွယ် (မုချ) မဟာအရိယဝံသအကျင့် (ဥပစာ)။ ပါဏကေ ဝိမုနိတ္ဘာ မဟာအရိယဝံသေ ဌတ္ဘာ အဂ္ဂဟေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မဟာအရိယဝံသပဋိပဒါ (ထီ) [မဟာအရိယဝံသ+ပဋိပဒါ] မဟာအရိယဝံသ အကျင့်။ ထေရော ကိရ ပစ္စယသန္တောသဘာဝနာရာမတာယ မဟာအရိယဝံသပဋိပဒံ ကထေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ အရိယဝံသ—ကြည့်။

မဟာအရိယဝံသပရိပူရက (တိ) [မဟာအရိယဝံသ+ပရိပူရက] မဟာအရိယဝံသ အကျင့်ကို ဖြည့်ဆည်းပူးတတ်သော၊သူ။ ဋ္ဌဒါနိ မဟာအရိယဝံသပရိပူရကဿ ဘိက္ခုနော ဝသနဋ္ဌာနံ ဒဿေန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။

မဟာအရိယဝံသဘာဏကတ္ထေရ (ပု) [မဟာအရိယဝံသဘာဏက+ထေရ] မဟာအရိယဝံသအကျင့်ကို ရွတ်ဆိုတတ်သော ထေရ်၊ မဟာအရိယဝံသဘာဏကထေရ်။ မဟာအရိယဝံသဘာဏကတ္ထေရော ပနာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁၀။

မဟာအရိယဝံသသုတ္တ (နု) [မဟာအရိယဝံသ+သုတ္တ] မဟာအရိယဝံသသုတ်။ တသ္မာ မဟာအရိယဝံသသုတ္တေ သဗ္ဗ(ဒေသနာနိဟာရေန နိဂမနံ ဒဿေန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၂။

မဟာအရိယဝံသသုတ္တန္တ (ပုန) [မဟာအရိယဝံသ+သုတ္တန္တ] မဟာအရိယဝံသသုတ်။ ဣမံ ကိရ မဟာအရိယဝံသသုတ္တန္တံ ဘဂဝါ .... နိသိန္နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။

မဟာအဝိဇ္ဇာ (ထိ) [မဟန္တီ+အဝိဇ္ဇာ] ကြီးမားသောအဝိဇ္ဇာ။ အဒ္ဓသု ဌာနေသု အညာဏဘူတံ ဃနဗဟလံ မဟာအဝိဇ္ဇံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။

မဟာအသုရ (ပု) [မဟန္တ+အသုရ] ကြီးမားသော အသူရာ၊ မဟာအသူရာ။ ဗလိနော မဟာအသုရဿ ပုတ္တာနံ သတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။

မဟာအဿပုရ (နု) [မဟန္တ+အဿပုရ] မဟာအဿပုရသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ မ၊၁။၃၃၇၊၃၄၀။ မဟာအဿပုရံ သတ္တမံ ယေဝ ပဒေဟိ ထောမေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၅။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။)

မဟာအဿာရောဟ (ပု) မဟာအဿာရောဟ မည်သူ။ အဟံ သမ္မ မဟာအဿာရောဟော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၀၊ (-၉။)

မဟာအာတုမ (တိ) [မဟန္တ+အာတုမ] မြင့်မြတ်သော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော၊သူ။ မဟတ္တေဟိတိ မဟာအာတုမေဟိ ဥဠာရဇ္ဈာသယေဟိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၀၆။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။)

မဟာအာဒိနဝရာသိ (ပု)[မဟာအာဒိနဝ+ရာသိ] ကြီးမား-များပြား-သော အပြစ်စု။ မဟာအာဒီနဝရာသိဘူတာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၄။

မဟာအာနိသံသ (တိ) [မဟန္တ + အာနိသံသ] ကြီးသော တင်ပါးရှိသော၊ တင်ပါးကြီးသော၊ သူ။ ဘဋ္ဋကဋ္ဌိကော ငါ မဟာအာနိသံသော ဝါ ဥဒ္ဓနကူဋ္ဌသဒိသေဟိ.......... သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၄။

မဟာအာဗာဓ (ပု) [မဟန္တ+အာဗာဓ] ကြီးသောအနာ။ ယဿ ပန မဟာအာဗာဓော စိရာနုဗန္ဓော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။)

မဟာအာဝါဋ (ပု) [မဟန္တ+အာဝါဋ] ကြီးကျယ်သော တွင်း။ မဟာသောဗ္ဘာတိ မဟာအာဝါဋာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။

မဟာအာဝါသ (ပု) [မဟန္တ+အာဝါသ] ကျောင်းကြီး။ မဟာအာဝါသေ ဝတ္တနယေနေဝ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၁။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၇၅။)

မဟာအာသနဋ္ဌာန (နု) [မဟာအာသန+ဌာန] ကြီးကျယ်သော နေရာအရပ်။ မဟာအာသနဋ္ဌာနေ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄-မှုကဲ့)တိ ပုဗ္ဗပဿေ မဟာသိလာသနေန ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၀၆။ ဝိမတိ၊၁။၃၆။

မဟာအာသီဝိသ (ပု) [မဟန္တ+အာသီဝိသ] ကြီးသော မြွေမြွေကြီး။ အနေဠကသပ္ပေါ နာမ မဟာအာသီဝိသော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅။

မဟာဣက္ခဏိကာ (ထိ) [မဟန္တီ+ဣက္ခဏိကာ] နတ်ဝင်မကြီး၊ နတ်ကတော်မကြီး။ မဟာဣက္ခဏိကံ ပက္ကောသာပေတွာ တဿာ သဟဿဘဏ္ဍိကံ ဒတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၁။

မဟာဂုစ္ဆ (တိ) [မဟန္တီ+ဂုစ္ဆာ] ကြီးသော အလိုရှိသော၊ အလိုကြီးမားသော၊ သူ။

မဟိစ္ဆောတိ ကာမေသု တိဗ္ဗသာရာဂတာယ မဟာလ္လစ္ဆော။ ဋ္ဌတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၈။ မဟိစ္ဆ–လည်းကြည့်။

မဟာလ္လဏ (န) [မဟန္တ+လ္လဏ] များပြားသော ကြွေးမြီ။ န ပန သဟာယံ ဝါ သတသဟဿံ ဝါ မဟာလ္လဏံ။ ဝိမတိ၊၂။၃၁။

မဟာလ္လဒ္ဓိ (ထီ) [မဟန္တီ+လ္လဒ္ဓိ] ကြီးမား–များပြား–သောတန်ခိုး။ နေကာ နာနာဝိဓော ကာ-ရာ၊ မဟာလ္လဒ္ဓိပိ ဒဿယုံ။ အပ၊၂။၂၄။

မဟာလ္လဒ္ဓိပါဋိဟာရိယ (န) [မဟန္တ+လ္လဒ္ဓိပါဋိ-ဟာရိယ] ကြီးမား–များပြား–သော တန်ခိုး ပြာဋိဟာ။ ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန မဟာလ္လဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ ကတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၁။

မဟာလ္လဒ္ဓိဝိလာသပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာလ္လဒ္ဓိဝိလာသ +ပတ္တ] ကြီးမြတ်သော တန်ခိုးဖြင့် တင့်တယ် စံပယ်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဟာ-ဝိလာသကြည့်။

မဟာလ္လသိ (ပု) [မဟန္တ+လ္လသိ] (၁) မြတ်သော သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ရှာမှီး လေ့ရှိသူ (ဘုရား, ရဟန္တာ)။ (၂) တန်ခိုး ကြီးသောရသေ့၊ ရသေ့ကြီး။ (၁) ဥပဝိဋ္ဌံ မ သန္တံ၊ ဥပါဂစ္ဆိ မဟာလ္လသိ။ အပ၊၁။၂၃။ (–အပ၊၂။၁၅၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။) ဥပါဂစ္ဆိ မဟာလ္လသီတိ မဟန္တေ သီလာဒိက္ခန္ဓေ သေန-တော့ မဟာလ္လသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၃။ တတော စ မဟာလ္လသိဘူတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၂။ (၂) သဖြဟ္မစာရီ မဏ္ဍဗျော၊သဟာယော မေ မဟာလ္လသိ။ စရိယာ၊၄၁၆။ (–သုတ္တနိ။၄၃၂။ ဇာ၊၂။၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၄၀။) မဟာလ္လသီတိ မဟာနုဘာဝေါ လ္လသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၃၄။

မဟာလ္လဿသ (ပု) [မဟန္တ+လ္လဿသ] လေး သမားကြီး။ မဟိဿာသ–ကြည့်။

မဟာဥက္ကာရ (ပု) [မဟန္တ+ဥက္ကာရ] မစင်တွင်း ကြီး (မုချ)။ မစင်တွင်းကြီးနှင့်တူသော အမိဝမ်း (ဥပစာနက်)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဥက္ကာရသမ္ဘဝ (တိ) [မဟာဥက္ကာရ + သမ္ဘဝ] အမိဝမ်းဟူသော ဖြစ်ရာရှိသော၊ အမိဝမ်း၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ မဟာဥက္ကာရ-သမ္ဘဝေါ (ထေရ၊၃၀၄)တိ ဥက္ကာရော ဝုစ္စတိ ဝစ္စကူပံ၊ ယတ္ထကဝယာ မာတာ၊ တတ္ထကံ ကာလံ ကာရပရိသေဒိတဝစ္စကူပသဒိသ-တာယ မာတုကုစ္ဆိ ဣဓ "မဟာဥက္ကာရော"တိ အဓိပ္ပေတော။ သော ကုစ္ဆိသမ္ဘဝေါ ဥပ္ပတ္တိ-ဋ္ဌာနံ တေသာတိ မဟာဥက္ကာရသမ္ဘဝေါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ။၂။၁၉၉။

မဟာဥက္ကုသဇာတက (န) [မဟာဥက္ကုသ + ဇာတက] မဟာဥက္ကုသဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ပကိဏ္ဏကနိပါတ်၊ ၃-ဇာတ်၊ ဇာ၊၁။၂၈၀-၂။ တတ္ထ မိတ္တေ နိဿာယ သောတ္ထိဘာဝေါ မဟာဥက္ကုသဇာတကာဒီဟိ ကထေတဗ္ဗော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၈။

မဟာဥက္ခလိ (ထီ) [မဟန္တီ+ဥက္ခလိ] ထမင်းအိုး ကြီး။ ပဏီတဘောဇနဘရိတာနံ မဟာ-ဥက္ခလီနံ သတံ ဒါနံ ဒဒေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။

မဟာဥတ္တရောဋ္ဌ (တိ) [မဟန္တ + ဥတ္တရောဋ္ဌ] ကြီးသော အထက်နှုတ်ခမ်းရှိသော၊ အထက် နှုတ်ခမ်းကြီးသော၊ သူ။ မဟာဥတ္တရောဋ္ဌော ဝါ ဩဋ္ဌဆိန္နကော ဝါ ဌေမုခေါ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၃။

မဟာဥဒက (န) [မဟန္တ+ဥဒက] များသော ရေ။ ဣဒံ ပန မဟာဥဒကံ သန္ဓာယ န ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။ (–ကင်္ခါ။၂၀၉၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။)

မဟာဥဒကက္ခန္ဓ (ပု) [မဟာဥဒက+ခန္ဓ] များစွာ သော ရေအစု။ အထ ခေါ အသင်္ချေယျော အပ္ပမေယျော မဟာဥဒကက္ခန္ဓောတွေဝ သင်္

ဂစ္ဆတိ။ အံ၊၁။၃၆၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀။)

မဟာဥဒကဏ္ဏဝ (ပု) [မဟာဥဒက+အဏ္ဏဝ] များသော ရေရှိသော - ရေများသော - သမုဒ္ဒ။ အယံ ခေါ မဟာဥဒကဏ္ဏဝေါ ဩရိမံ တီရံ သာသင်္ကံ သပ္ပဋိဘယံ။ သံ၊၂။ ၃၈၂။

မဟာဥဒကဓာရာ (ထီ) [မဟန္တ+ဥဒကဓာရာ] များသော ရေအလျဉ်။ ပဋိဝသန္တာ မဟာ ဥဒကဓာရာ အာဝမန္တိ ဓမန္တိ စ။ မိလိန္ဒ။၂၅၃။

မဟာဥဒကဘရိတ (တိ) [မဟာဥဒက+ဘရိတ] များသော ရေတို့ဖြင့် ပြည့်သော။ အောက် ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဥဒကရဟဒ (ပု) [မဟာဥဒက+ရဟဒ] ကြီးကျယ်သော ရေအိုင်၊ ရေအိုင်ကြီး။ တတ္ထ နာဂါနံ ကီဠနဋ္ဌာနေ မဟာဥဒက- ရဟဒေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၀၈။) မဟာဥဒကရဟဒေါတိ မဟာ- ဥဒကဘရိတံ ပလ္လလံ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၆၉။

မဟာဥဒကဝါဟ (ပု) [မဟန္တ+ဥဒကဝါဟ] ကြီး စွာသော ရေအလျဉ်။ မဟာဥဒကဝါဟ- သဒိသာ ရာဂနိဿိတာ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပါ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။

မဟာဥဒကဝါဟက (ပု) [မဟန္တ+ဥဒကဝါဟက] ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်။ မဟာမေဃေ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဝုဋ္ဌိတေ မဟာဥဒကဝါ- ဟကော သဉ္ဇာယတိ။ အံ၊၁။၁၇၉။

မဟာဥဒကောဃ (ပု) [မဟန္တ+ ဥဒကောဃ] ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်။ "မဟာဥဒကော- ဃော"တိ အာဒီသု ရာသဋ္ဌော ဩဃသဒ္ဒေါ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၆။

မဟာဥဒယ (တိ) [မဟန္တ + ဥဒယ] များစွာ တိုးပွားသော။ မဟာဥဒယော ဝိပါကော တေရဟိ ဥပလဗ္ဘတိ ပစ္စနုဘဝီယတိ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၁၃၇။

မဟာဥဒါယိတ္ထေရ (ပု) [မဟာဥဒါယီ + ထေရ] မဟာဥဒါယီထေရ်။ အယမ္ပိ မဟာဥဒါယိ- တ္ထေရော ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ ယေဝ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။ မဟာဥဒါယိတ္ထေ- ရောတိ ကာဠုဒါယိလာဠုဒါယိတ္ထေရေဟိ အညော မဟာဒေဟတာယ မဟာဥဒါယီတိ သာသနေ ပညာတော ထေရော။ မ၊ဋီ၊၃။၇၄။

မဟာဥဒါယီ (ပု) [မဟန္တ + ဥဒါယီ] မဟာ ဥဒါယီ၊ ဥဒါယီကြီး။ (ကြီးသောခန္ဓာကိုယ် ရှိသောကြောင့် မဟာဥဒါယီဟု ထင်ရှား၏။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၈၆။ အသီတိမဟာသာဝကတွင် တစ် ပါး အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။) ဣဓ မဟာဥဒါယီ အစိရပ္ပဝေတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀၄။) ဥဒါယီတိ နာမံ၊ မဟာသရီရတာယ ပန ထေရော မဟာ- ဥဒါယီတိ ပညာယိတ္ထ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၈၆။

မဟာဥပကာရ (ပု) [မဟန္တ + ဥပကာရ] (၁) ကြီးစွာသော ကျေးဇူး။ (တိ) (၂) များမြတ်သော ကျေးဇူးရှိသော။(၁) ဘန္တေ တုမှေဟိ မယှံ မဟာဥပကာရော ကတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၇။) (တိ) (၂) ဗဟူကာရောတိ ဗဟူပကာရော မဟာ- ဥပကာရော ဝါ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၂၄။

မဟာဥပဋ္ဌာန (န) [မဟန္တ+ဥပဋ္ဌာန] မြတ် သော ဆည်းကပ်ခစားခြင်း။ ဒေဝသိကံ တိက္ခတ္တုံ မဟာဥပဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတိ၊ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၄၃။

မဟာဥပဋ္ဌာနကာလ (ပု) [မဟာဥပဋ္ဌာန + ကာလ] မြတ်သော ဆည်းကပ်ခစားချိန်။ ဒုတိယံ မဟာဥပဋ္ဌာနကာလေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၂။ (-၁၁၃။)

မဟာဥပဒ္ဒဝ (ပု) [မဟန္တ+ဥပဒ္ဒဝ] ကြီးမား–များပြား–သော ဘေးရန်။ မေတ္တာယဘူမ-ဇကာနံ ဝသေန မဟာဥပဒ္ဒဝေါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။

မဟာဥပဓာန (န) [မဟန္တ + ဥပဓာန] ကြီးမားသော ခေါင်းအုံး၊ ခေါင်းအုံးကြီး။ မဟာ-ဥပဓာန (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄)န္တိ စ ပမာဏာတိက္ကန္တံ ဥပဓာနံ၊ သီသပ္ပမာဏမေဝ ဟိ တဿ ပမာဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၄။ (–သာရတ္ထ၊၃။၂၉၅။)

မဟာဥပဘောဂ (တိ) [မဟန္တ + ဥပဘောဂ] များစွာသော အသုံးအဆောင် စည်းစိမ်ရှိသော၊ သူ။ မဟာဘောဂေါ (မ၊၂။၃၇၇) တိ ပဥ္စကာမဂုဏဝသေန မဟာဥပဘောဂေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၅။

မဟာဥပဝန (န) [မဟန္တ+ဥပဝန] ကြီးစွာသော ဥယျာဉ်။ မဟာဝန (၂) ကြည့်။

မဟာဥပါယ (ပု) [မဟန္တ+ဥပါယ] အားကြီးသော အကြောင်း။ ယသ္မာ တထာ ဒိဋ္ဌံ ဝိဒိတံ သဗ္ဗသော ပတ္တံ မဟာဥပါယော ဟောတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၇၈။

မဟာဥပါသက (ပု) [မဟန္တ+ဥပါသက] ကြီး–မြတ်–သော ဒါယကာ။ မဟာဥပါသကော ဘိက္ခူ နိမန္တေတိ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၂၉။) မဟာဥပါသ-ကောတိ ဂေဟသာမိကော။ သာရတ္ထ၊၃။၅၇။

မဟာဥပါသိကာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဥပါသိကာ] ကြီး–မြတ်–သော ဒါယိကာမ၊ အိမ်ရှင်မ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ကော မဟာဥပါ-သိကာ အာယသ္မန္တံ အဿဂုတ္တံ တိံသမတ္တာနိ ဝဿာနိ ဥပဋ္ဌာသိ။ မိလိန္ဒ။၁၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။)

မဟာဥပေါသထဒိဝသ (ပု) [မဟန္တ+ဥပေါသ-ထဒိဝသ] မြတ်သော ဥပုသ်နေ့။ သာဝတ္ထိယံ ကိရ ကေသိဉ္စိ မဟာဥပေါသထဒိဝသေ ပဥ္စ-သတမတ္တာ ဣတ္ထိယော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂။)

မဟာဥမင်္ဂ (န) [မဟန္တ+ဥမင်္ဂ] ကြီးကျယ်–ရှည်လျား–သော ဥမင်၊ ဥမင်ကြီး၊ လိုဏ်ခေါင်းကြီး။ သဋ္ဌိမတ္တာနိ ယောဇသတာနိ မဟာဥမင်္ဂံ ခဏန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၈။

မဟာဥမင်္ဂဇာတက (န) [မဟာဥမင်္ဂ+ဇာတက] မဟာဥမင်္ဂဇာတ်၊မဟောသဓာဇာတ်။ ဇာတ-ကပါဠိ၊ မဟာနိပါတ်၊ ၅–ဇာတ်။ဇာ၊၂။၂၀၄၊၂၂၁။ အယမ္ပိ ဂဒြဘပဉ္ဟော မဟာဥမင်္ဂဇာတ-ကေယေဝ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၉။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၀။)

မဟာဥမင်္ဂဒွါရ (န) [မဟာဥမင်္ဂ+ဒွါရ] ဥမင်–လိုဏ်ခေါင်း–ကြီး–၏တံခါး။ မဟာဥမင်္ဂဒွါရံ ဂင်္ဂါတိတ္ထေ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၈။

မဟာဥသဘ (ပု) [မဟန္တ+ဥသဘ] နွားလားဥသဘကြီး။ တတ္ထ မဟာဥသဘာ စ အနု-သဘာ စ ဗလဝဂါဝိယော စ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၀။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။)

မဟာဥဿာဟ (ပု) [မဟန္တ+ဥဿာဟ] လွန်စွာ–အားထုတ်–ကြိုးပမ်း–မှု။ တသ္မာ တေသာ ပဋိဝေဓေ မဟာဥဿာဟော စ အာဒရော စ ကတ္တဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။

မဟာဥဋ္ဌုမ္ဗ (ပု) [မဟန္တ+ဥဋ္ဌုမ္ဗ] ဖောင်ကြီး။ သက္ကော ဒေဝရာဇာ မဟာဥဋ္ဌုမ္ဗံ မာပေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၁။)

မဟာဥမိ (ထီ) [မဟန္တီ+ဥမိ] ကြီးမားသော လှိုင်းတံပိုး၊ လှိုင်းတံပိုးကြီး။ မဟာဥမိယော ဥဋ္ဌဟိတွာ နာဝံ ဥဒကဿ ပူရေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၂။

မဟာဥဒ္ဒိက (တိ) [မဟန္တ+ဥဒ္ဒိ+က] ကြီးသော ပေါင်ရှိသော၊ ပေါင်ကြီးသော၊ သူ။ မဟာဥဒ္ဒိကော ဝါ ဝိတဏ္ဍိကော ဝါ မဟာဇာနုကော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၄။

မဟာကောသာတကပြွာဟ္မဏ (ပု) [မဟာကောသာတက+ပြွာဟ္မဏ] ခိုင်ထည် တစ်ထည်တည်းသာ ရှိသောပုဏ္ဏားကြီး၊ ကောသာတကပုဏ္ဏားကြီး။ ဝိပဿီဒသဗလဿ ကာလသ္မိံ မဟာကောသာတကပြွာဟ္မဏော နာမ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။

မဟာဩကာသ (ပု) [မဟန္တ+ဩကာသ] ကြီးမြတ်သော (တရား၏) ..တည်ရာ။ မဟာပဒေသေတိ မဟာဩကာသေ မဟာအပဒေသေ ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။ (—နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ဂ၀။ သာရတ္ထ၊၂။၄၅။) မဟာဩကာသေတိ မဟန္တေ ဩကာသေ။ မဟန္တာနိ ဓမ္မဿပတိဋ္ဌာပနဋ္ဌာနာနိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၅။

မဟာဩဃ (ပု) [မဟန္တ+ဩဃ] ကြီးသော ရေအလျဉ်။ ယထာတံ သဗ္ဗဒိသာသု ယမကမဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာ မဟာဩဃံ ဝိယ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၉၆။

မဟာဩဋ္ဌ (တိ) [မဟန္တ+ဩဋ္ဌ] ကြီးသော နှုတ်ခမ်းရှိသော၊ နှုတ်ခမ်းကြီးသော၊ နှုတ်ခမ်းထူသော၊ သူ။ ပဘိန္နမုခေါ ဝါ ဝင်္ကမုခေါ ဝါ မဟာဩဋ္ဌော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၃။

မဟာဩဘာသ (တိ) [မဟန္တ+ဩဘာသ] ကြီးမြတ်သော အရောင်အလင်း ရှိသော။ န မဟာဇုတိကောတိ ဝိပါကောဘာသေန န မဟာဩဘာသော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။ မဟာဇုတိက—ကြည့်။

မဟာကံသ (ပု) [မဟန္တ+ကံသ] ကြီးမြတ်သော ကံသမင်း၊ မဟာကံသမင်း။ အသိတဉ္ဇနနဂရေ မဟာကံသဿ ဓီတုယာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၀၄။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၂။)

မဟာကကုသေမိပ (နု) [မဟာကကုစ+သမိပ] ကြီးမားသော ရေခတက်ပင်၏အနီး။ အသုကဋ္ဌာနေ မဟာကကုသေမိပေ တိဋ္ဌ အတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၉။ ကကုစ—ကြည့်။

မဟာကစ္စာန (ပု) [မဟန္တ+ကစ္စာန] မဟာကစ္စည်းထေရ်။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော ဝရဏာယံ ဝိဟရတိ။ အံ၊၁။၆၆။ (—ဝိ၊၄။၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၇။) မဟာကစ္စာနောတိ ဂိဟိကာလေ ဥဇ္ဇေနိရညော ပုရောဟိတပုတ္တော အဘိရူပေါ ဒဿနိယော ပါသာဒိကော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော စ။ အံ၊ဋီ၊၂။၄၇။

မဟာကစ္စာနတ္ထေရ (ပု)[မဟာကစ္စာန+ထေရ] မဟာကစ္စည်းထေရ်။ မဟာကစ္စာနတ္ထေရံ သတ္တဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ ပရိဝုတံ တုဋ္ဌပတ္တံ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅ဂ။)

မဟာကစ္စာနဘဒ္ဒေကရတ္တပရိယာယ (ပု) [မဟာကစ္စာနဘဒ္ဒေကရတ္တ + ပရိယာယ] မဟာကစ္စာနဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ်။ မ၊၃။၂၃၀—၉။ အပရေန ပရိယာယေန မဟာကစ္စာနဘဒ္ဒေကရတ္တပရိယာယံ ဒဿေန္တော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇ဂ။

မဟာကစ္စာယန (ပု) [မဟန္တ+ကစ္စာယန] မဟာကစ္စည်းထေရ်။ အာယသ္မတာ စ မဟာကစ္စာယနေန အာယသ္မတာ စ မဟာကောဋ္ဌိကေန။ မ၊၃။၁၂၂။ (—အပ၊၂။၁၁၅။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၇၅။ မ၊ဋီ၊၂။ဂ၆။)

မဟာကစ္စာယနတ္ထေရ (ပု) [မဟာကစ္စာယန+ထေရ] မဟာကစ္စည်းထေရ်။ သော ကိရ ကေဒိဝသံ မဟာကစ္စာယနတ္ထေရံ ဂိဇ္ဈကူဋ

ဩတရန္တံ ဒိသွာ။ မငွေ၊၄။၄၉။ (–ဓမ္မ၊ငွေ၊၂။ ၄၄၁။ ထေရ၊ငွေ၊၂။၁၄၄။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၅၁။)

မဟာကစ္စပ (ပု) [မဟန္တ+ကစ္စပ] (၁) ကြီးမားသောလိပ်၊ လိပ်ကြီး။ (၂) ဖအောင်းကြီး။ ဇံ ဝတ္ထာ မဟာကစ္စပေါ် သမ္မာဘာယိ တုံ့ ပုရတော ဂစ္ဆ....ဥယျော်ဒေ-ကွာ။ ဇာ၊ငွေ၊၄။ ၂၉၃။ (၂) မဟာကစ္စပေန (မဟာကစ္စကေန?) ကတပုပ္ဖံ ဝါ။ ဝဇီရ။ ၁၆၇။ ကစ္စက–ကြည့်။

မဟာကစ္ဆု (ထီ) [မဟန္တီ+ကစ္ဆု](၁) ယားနာကြီး၊ ဝဲနာကြီး။(၂) ခွေးလှေးယားသီး။(၁) ကစ္ဆု–ကြည့်။(၂) မဟာကစ္ဆု (ဝိ၊ငွေ၊၂။၅၉) နာမ ဝလ္လိဖလဝိသေသော၊ ယဿာ မဇ္ဈာရ-ပါဒဏော၀ သဏ္ဍာနံ ဒုက္ခသမ္ဖဿာနိ သုခုမ-လောမာနိ စ ဟောန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၃။

မဟာကစ္ဆုဖလ (နု) [မဟာကစ္ဆု+ဖလ] ခွေးလှေးယားသီး။ "ဒုက္ခမဿ ဥပ္ပါဒေဿာမိ" တိ စိန္တေတွာ မဟာကစ္ဆုဖလာနိ အာဟရာ-ပေတွာ။ ဓမ္မ၊ငွေ၊၂။၁၉၃။

မဟာကစ္ဆုဖဿ (ပု) [မဟာကစ္ဆု + ဖဿ] ခွေးလှေးယားသီးအတွေ့။ ဝိသဖဿမဟာကစ္ဆု-ဖဿာဒယော အမနာပဖောဋ္ဌဗ္ဗာ။ဝိ၊ငွေ၊၂။၅၉။

မဟာကဥ္စနကုမာရ (ပု) [မဟာကဥ္စန+ကုမာရ] မဟာကဥ္စနသတို့သား။ကေနစိနေဝ မဟာ-ကဥ္စနကုမာရော ပဗ္ဗဇိဿတိ။ စရိယာ၊ ငွေ။ ၁၉၅။ (–ဇာ၊ငွေ၊၄။၃၀၄။)

မဟာကဥ္စနစရိယ (ထီ၊နု) [မဟာကဥ္စန+စရိယ] မဟာကဥ္စနရသေ့၏ အကျင့်။ ဘိသေနာတိ ဘိသာပဒေသေန မဟာကဥ္စနစရိယံ ဒဿေ-တိ။ စရိယာ၊ ငွေ။၂၆၂။

မဟာကဥ္စနတာပသ (ပု)[မဟာကဥ္စန+တာပသ] မဟာကဥ္စနရသေ့။အထ အာစရိယော မဟာ-ကဥ္စနတာပသော စိန္တေသိ။ ဇာ၊ငွေ၊၄။၃၀၅။

မဟာကဥ္စနပဏ္ဍိတ (ပု) [မဟာကဥ္စန+ပဏ္ဍိတ] မဟာကဥ္စနပညာရှိ။ မဟာကဥ္စနပဏ္ဍိတော မာတာပိတူနံ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ ကတွာ။ ဇာ၊ငွေ၊၄။ ၃၀၅။

မဟာကဋ္ဌသာရ (ပု) [မဟန္တ+ကဋ္ဌသာရ] ကြီးစွာသော သင်ဖြူး၊ သင်ဖြူးကြီး။ ယတ္ထ-ကတ္ထစိ မဟာကဋ္ဌသာရဟတ္ထရဏာဒီသု ဌပိတ-ပတ္တေ ပဋိဂ္ဂဟဏံ န ရုဟတိ။ ဝိ၊ငွေ၊၃။ ၁၁၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၁၄။

မဟာကဋ္ဌ (နု) [မဟန္တ+ကဋ္ဌ] ကြီးစွာသောသစ်သား။ ဂလေ ဗဒ္ဓံ မဟာကဋ္ဌ(မ၊ငွေ၊၃။၁၁၆) န္တိ ဂလေ ဩလမ္ဗေတွာ ဗဒ္ဓံ ရုက္ခဒဏ္ဍမာဟ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၇၅။

မဟာကဋ္ဌပုဉ္ဇ (ပု) [မဟာကဋ္ဌ+ပုဉ္ဇ]ကြီးစွာသော ထင်းပုံ၊ ထင်းပုံကြီး။ ယဒါ မဟာကဋ္ဌပုဉ္ဇော အာဒိတ္တော ဓမဓမာယတိ(စရိယာ။ ၃၉၇)တိ ယဒါ ပန သော ဒါရုရာသိ....ဓမဓမာ" တိ ဇံ ကရောတိ။ စရိယာ၊ ငွေ။ ၁၀၈။

မဟာကဏိကာရပုပ္ဖ (နု) [မဟန္တ+ကဏိကာရ-ပုပ္ဖ] ကြီးသော မဟာလှေကားပန်း၊ မဟာလှေကားပန်းကြီး။ ယေန စ တေ မဟာကဏိ-ကာရပုပ္ဖါဒိသဒိသေန ဝဏ္ဏေန ဝဏ္ဏဝန္တော။ ဝိ၊ငွေ၊၂။ ၇၄။

မဟာကဏှက (တိ) [မဟန္တ+ကဏှက] ကြီးသော ဆူးပင်ရှိသော (တော)။ ပရိဝတ္တိတုမ္ပိ န သက္ကာ ဟောန္တိ မဟာကဏှကတာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။၄၀၄။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာကဏှကဂစ္ဆဂဟန (တိ) [မဟာကဏှက ဂစ္ဆ+ဂဟန] ကြီးသောဆူးပင်ရှိသောတော။ ပရိဝတ္တိတုမ္ပိ န သက္ကာ ဟောန္တိ မဟာ ကဏှက ဂစ္ဆဂဟနတာယ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၄၃၂။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာကဏှ (တိ) [မဟန္တ+ကဏှ] ကြီးသော လည်ပင်းရှိသော၊ လည်ပင်းကြီးသော၊ သူ။

ဘဒ္ဒကောဝတာယံ ရာဇကုမာရော မဟာကဏ္ဍော မဟောဒရော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။

မဟာကစ္စာယနာတက (န) [မဟာကစ္စ+ဇာတက] မဟာကစ္စဇာတ်၊ ဇာတကပါဠိ၊ ဒွါဒသကနိပါတ်၊ ၆-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၂၄၇-၉။သာ ဒွါဒသကနိပါတေ မဟာကစ္စဇာတကေ အာဝိဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၁၂၀။)

မဟာကစ္စသုနခ (ပု) [မဟန္တ + ကစ္စသုနခ] ခွေးနက်ကြီး။ ကာဠဝဏ္ဏံ မဟာကစ္စသုနခံ မာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၃။

မဟာကတ္တရိ (ထီ) [မဟန္တီ+ကတ္တရိ] ကြီးစွာသော ကတ်ကျေး။ နဟာပိတတုန္နကာရဥပကရဏသေဿပိ ဌပေတွာ မဟာကတ္တရိံ မဟာသဏ္ဍာသံ မဟာပိပ္ဖလိကဉ္စ သဗ္ဗံ ဘာဇနီယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၀၆။ (–ကင်္ခါ။၂၆၂။)

မဟာကထာ (ထီ) [မဟန္တီ+ကထာ] ကျယ်လောင်သော စကား။ သမဏာဿ ဂေါတမဿ သာဝကာ ဘတ္တဂ္ဂါဒီသု မဟာကထံ ကထေန္တာ ဝိစရန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။

မဟာကထာန (န) [မဟန္တ+ကထာန] မဟာကထာနသချ်ာ။ ဒသသတ....ပဒုမကထာနမဟာကထာန အသင်္ချေယျာနံ ဝသေန အသင်္ချေယျာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။

မဟာကထီ (တိ) [မဟာကထာ+ဤ] မြင့်မြတ်–ဆန်းကြယ်–သော တရားစကားရှိသော၊သူ။ ဥပတိဿော စ မေဓာဝီ၊ ဖုဿဒေဝေါ မဟာကထီ။ ဝိ၊၅။၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ (–အပ၊၁။ ၃၀၄။ မိလိန္ဒ။၂၀။)

မဟာကဒမ္ဗ (ပု) [မဟန္တ+ကဒမ္ဗ] ထိန်ပင်ကြီး။ ကဒမ္ဗောတိ မဟာကဒမ္ဗော ဝုတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၃၁၈။

မဟာကဒ္ဒမ (ပု) [မဟန္တ+ကဒ္ဒမ] ကြီးမား–ထူထပ်–သောညွန်။ "ပလိပေါ" တိ ဂမ္ဘီရပုထုလော မဟာကဒ္ဒမော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၄။)

မဟာကဒ္ဒမကုစ္ဆိ (ထီ) [မဟာကဒ္ဒမ+ကုစ္ဆိ] ကြီးမား–ထူထပ်–သော ညွန်၏ဝမ်း၊ထူထပ်သောညွန်၏ – အတွင်း – အလယ်။ မဟာကဒ္ဒမကုစ္ဆိယံ သမ္ပတိတဒုဗ္ဗလဗလိဗဒ္ဒေါ ဝိယ ဗျသနမေဝ ပါပုဏန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၀။

မဟာကန္တာရ (ပု၊န) [မဟန္တ+ကန္တာရ] ကြီးမားသောခရီးခဲ (မုချ)။ ကြီးမားသော ခရီးခဲနှင့်တူသော တရား (ဥပစာ)။ သစေ ဒုရံ ဟောတိ၊ မဂ္ဂေါ စ မဟာကန္တာရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၅၅။ မဟာဂဟနံ မဟာကန္တာရော မဟာဝိသယော။ မဟာနိ။ ၁၁၈။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၄၀။)

မဟာကန္တာရပဋိပန္န (တိ) [မဟာကန္တာရ+ပဋိပန္န] (သံသရာ) ခရီးခဲကြီးကို သွားသော၊သူ။ မဟာကန္တာရပဋိပန္နော လောကသန္နိဝါသော။ ပဋိသံ။၁၂၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၈။(–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၂။) မဟာကန္တာရပဋိပန္နောတိ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏသောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသကန္တာရံ ပဋိပန္နော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။

မဟာကန္တာရမဂ္ဂ (ပု) [မဟာကန္တာရ+မဂ္ဂ]ကြီးမားသော ခရီးခဲလမ်း၊ သွားရန် အလွန်ခဲယဉ်းသော လမ်း။ ယထာ ဟိ ပုရိသော မဟာကန္တာရမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော ဿမ္ပရေတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၉၇။)

မဟာကန္ဒိတ (န) [မဟန္တ+ကန္ဒိတ] သည်းထန်စွာသော ငိုကြွေးခြင်း။တထာဂတဿ ပါဒေသု အန္တရဟိတေသု မဟာဇနော မဟာကန္ဒိတံ ကန္ဒိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။

မဟာကပိ (ပု) [မဟန္တ+ကပိ] မျောက်ကြီး။ သတ္တာဟဇာတကံ မံ၊ မဟာကပိယူထပေါ နိလ္လစ္ဆေသိ။ ထေရီ။၄၂၈။ (–ဇာ၊၁။၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၆။)

မဟာကပိကာလ (ပု) [မဟာကပိ + ကာလ] မျောက်ကြီး– ဖြစ်သောအခါ– ဖြစ်ချိန်။ မဟာကပိကာလေ ဆဒ္ဒန္တကာလေတိ ဧဝ-မာဒီသု မဟာသတ္တဿ သီလပါရမိယာ ပူရိတတ္တဘာဝါနံ ပရိမာဏံ နာမ နတ္ထိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၄။ (–၂၆၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၄။)

မဟာကပိဇာတက (နု) [မဟာကပိ+ဇာတက] မဟာကပိဇာတ်၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၇-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၁၆၅–၆။ စူဠနန္ဒိယ-ဇာတကေပိ မဟာကပိဇာတကေပိ မာရေသိ-ယေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၅။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။)

မဟာကပ္ပ (ပု) [မဟန္တ + ကပ္ပ] မဟာကပ်၊ ကမ္ဘာ။ (သံဝဋ္ဋကပ်, သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီကပ်, ဝိဝဋ္ဋ-ကပ်, ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီကပ်ဟူသော အသင်္ချေယျ ကပ်လေးခုအပေါင်းကို မဟာကပ်ခေါ်သည်။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။ မင်္ဂလဝိဂေါသာလ အလို မဟာကပ်မည်ပုံကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၅–၆–ကြည့်။)တတ္ထ ကပ္ပေါ်နာမ မဟာ-ကပ္ပေါ, ကပ္ပကဒေသော, အာယုကပ္ပေါ တိ တိဝိဓော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၇။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၈၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၉၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၆၉။)

မဟာကပ္ပဝိနာသ (ပု) [မဟာကပ္ပ + ဝိနာသ] မဟာကပ် ပျက်စီးခြင်း။ မဟာကပ္ပဝိနာသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အနု၊ဋီ၊၂။၂၀၉။

မဟာကပ္ပိန (ပု) [မဟန္တ+ကပ္ပိန] မဟာကပ္ပိန မင်း၊မဟာကပ္ပိနထေရ်။ အယျော မဟာကပ္ပိ-နော အယျော မဟာစုန္ဒော။ ဝိ၊၂။၉၁။(–သံ၊ ၁။၁၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။) မဟာကပ္ပိနဿ ဝိသယောဇနံ သတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁၃။ မဟာကပ္ပိနော နာမ ကုက္ကုဋဝတိ ရာဇာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၄။

မဟာကပ္ပိနတ္ထေရ (ပု) [မဟာကပ္ပိန+ထေရ] မဟာကပ္ပိနထေရ်။ ဘိက္ခူ ဩဝဒန္တာနံ မဟာကပ္ပိနတ္ထေရော အဂ္ဂေါတိ ဒဿေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။ (–မမ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။ မ၊ဋီ၊၂။ ၃၂၄။)

မဟာကပ္ပိနရာဇ (ပု) [မဟာကပ္ပိန + ရာဇ] မဟာကပ္ပိနမင်း။ တေသု ကပ္ပိနကုမာရော ပိတုအစ္စယေန ဆတ္တံ ဥဿာပေတွာ မဟာ-ကပ္ပိနရာဇာနာမ ဇာတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။ (–မမ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၂၂။)

မဟာကပ္ပိနဝတ္ထု (နု) [မဟာကပ္ပိန + ဝတ္ထု] မဟာကပ္ပိန–အကြောင်း–အထုပ္ပတ်–ဝတ္ထု။ တတ္ထ နဒီနိဝတ္တနံ မဟာကပ္ပိနဝတ္ထုအာဒီဟိ ဒီပေတဗ္ဗံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၃၆။

မဟာကပ္ပိနော (ပု) [မဟာကပ္ပါနံဟု ဆိုလိုလျက် သဒ္ဒါရေး နားမလည်၍ မဟာကပ္ပိနော–ဆို-သည်။] မဟာကပ်၊ ကမ္ဘာ။ မဟာကပ္ပိနော (ဒီ၊၁။၅၁။ ပေတ။၂၀၄)တိ မဟာကပ္ပါနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။ မဟာကပ္ပိ-နောတိ ဣဒံ မဟာကပ္ပါနန္တိ အတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သဒ္ဒတောပနေသ အဇာနန္တော ဧဝံ ဝဒတီတိ န ဝိစာရဏက္ခမံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၄၄။

မဟာကပ္ပကဒေသ (ပု) [မဟာကပ္ပ + ကေ-ဒေသ] မဟာကပ် တစ်စိတ်။ ဧဝံ ပရိစ္ဆိန္နာ အာယုကပ္ပါ ဥဒ္ဒံ မဟာကပ္ပံ ဝါ မဟာ-ကပ္ပကဒေသံ ဝါ ဇီဝေယျ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၇။

မဟာကမ္မ (နု) [မဟန္တ+ကမ္မ] ကြီးမားသော– အမှုကိစ္စ–အလုပ်။ မဟာကမ္မံ တုမှေဟိ-ကတံ၊ အတ္တိ ဝေါ ကိဉ္စိ မယာ ကတ္တဗ္ဗံ

သံ၊၄၊၃။၃၁၅။ (–ဝိ၊၄၊၄။၈၀။ ကခ်ါ။ ၂၆၂။ အဘိ၊၄၊၂။၄၉။

မဟာကမ္မန္တိက (တိ) [မဟာကမ္မန္တ + ဏိက] ကြီးမားသော အလုပ်ကို လုပ်သော၊ အလုပ်ဦးစီးဖြစ်သော။ သူ (မန်နေဂျာ)။ အထေကဒိဝသံ သယနုပဂတေဃော မဟာကမ္မန္တိကသာ သန္တိကံ ဂန္တွာ။ ဇာ၊၄၊၁။၂၄၄။

မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂ (ပု) [မဟန္တ + ကမ္မဝိဘင်္ဂ] အကျယ်အားဖြင့် ကံကို ဝေဖန်ရာ၊ ကံကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ၊ (များစွာသော ကံတို့ကို ဝေဖန်မှု။ မြန်မာပြန်။) မဟာကမ္မဝိဘင်း။ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂ (မ၊၃။၂၅၂) ဣတိ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂနံ။ ပ၊၄၊၄။၁၈၂။

မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂကထန (နု) [မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂ + ကထန] ကံကို အကျယ်ဝေဖန်မှုကို ဟောခြင်း။ ထေရော တထာဂတေန မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂကထနတ္ထံ အာလယော ဒဿိတော။ မ၊၄၊၄။ ၁၈၂။

မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏ (နု) [မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂ + ဉာဏ] ကံကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ၌ ဖြစ်သော ဉာဏ်၊ ကံကိုဝေဖန်ရာ၌ ကြီးစွာသော ဉာဏ်၊ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏ်။ တထာဂတံ ယာဝိတွာ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏံ ဘိက္ခုသံဃဿ ပါကဋံ ကရိဿာမိ။ မ၊၄၊၄။၁၈၂။ (–အံ၊၃၊၂။၁၀၃။) မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏန္တိ မဟတိ ကမ္မဝိဘဇနေ ဉာဏံ၊ မဟန္တံ ဝါ ကမ္မဝိဘဇနဉာဏံ။ မ၊၃၊၃။ ၃၇၈။

မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏဘာဇန (နု) [မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏ + ဘာဇန] မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏ်ကို ဝေဖန်ခြင်း - အကျယ်ပြခြင်း။ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏဘာဇနတ္ထာယ ပန မာတိကာဌပနံ။ မ၊၄၊၄။၁၈၂။ ဘာဇနံနာမ နိဒ္ဒေသော။ မ၊၃၊ ၃။၃၇၈။

မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ္တ (နု) [မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂ + သုတ္တ] မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ်၊ ဥပရိပဏ္ဏာသ ပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ မ၊၃။၂၄၉—၂၅၈။ (ဥပရိပဏ္ဏာသ မြန်မာပြန် –၂၅၂–၂၆၀– ပြန်ကြည့်။) ဧဝံ မေ သုတန္တိ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ္တံ။ မ၊၄၊၄။၁၈၁။ (–အံ၊၃၊၂။၁၀၃။)

မဟာကမ္မဝိဘဇန (နု) [မဟာကမ္မ + ဝိဘဇန] အကျယ်အားဖြင့် ကံကို ဝေဖန်ရာ၊ ကံကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ၊ မဟာကမ္မဝိဘင်း။ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂ–ကြည့်။

မဟာကမ္မာသဒမ္မ (နု) [မဟာကမ္မာသ + ဒမ္မ] ပေါရိသာဒကြီးကို ဆုံးမရာအရပ်။ (ဇယဒ္ဒိသဇာတ်လာ လူသားစားသော မနုဿယက္ခ= လူဘီလူးကို စူဠပေါရိသာဒဟုခေါ်၍၊ (ဇာ၊၄၊၅။၂၂၇) မဟာသုတသောမ ဇာတ်လာ လူသားစားသော ဗာရာဏသီမင်းကို မဟာပေါရိသာဒဟု ခေါ်သည်။ ဇာ၊၄၊၅။၄၉၁၊ ၅၅၃။) သုတသောမကာလေ ပန ဗာရာဏသိရာဇာ ပေါရိသာဒဘာဝပဋိသေဓနေန ယတ္ထ ဒမိတော၊ တံ မဟာကမ္မာသဒမ္မံ နာမ။ ဒီ၊၄၊၂။၈၀။ မ၊၃၊၁။၃၂၈။

မဟာကမ္မာသဒမ္မနိဂမ (ပု) [မဟာကမ္မာသဒမ္မ + နိဂမ] ပေါရိသာဒကြီးကို ဆုံးမရာ နိဂုံး။ မဟာကမ္မာသဒမ္မ နိဂုံး။ သုတသောမမဟာသတ္တေန ပေါရိသာဒဿ ဒမိတပဒေသော ပန မဟာကမ္မာသဒမ္မနိဂမောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဇာ၊၄၊၅။၃၃။

မဟာကရုဋ္ဌပုပ္ဖ (နု) [မဟန္တ + ကရုဋ္ဌပုပ္ဖ] သင်းဝင်ပွင့်ကြီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာကရုဋ္ဌပုပ္ဖမာဏ (တိ) [မဟာကရုဋ္ဌပုပ္ဖ + ပမာဏ] သင်းဝင်ပွင့်ကြီး - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ – လောက် – ရှိသော။ မဟာကရုဋ္ဌပုပ္ဖပမာဏာ မဟန္တမဟန္တာ မနောဟရာ ပဋ္ဋသတပတ္တာ ကာဠာ ဇာယိံသု။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၃။ (–မ၊၃၊၃။၃၀၃။)

မဟာကရုဉ္ဇိယဝိဟာရဝါသီမဟာတိဿတ္ထေရ (ပု) [မဟာကရုဉ္ဇိယဝိဟာရဝါသီ + မဟာတိဿ-တ္ထေရ] မဟာကရုဉ္ဇိယ ကျောင်း၌ နေသော မဟာတိဿ ထေရ်။ ကောဋပဗ္ဗတဝိဟာရဝါသီတိဿတ္ထေရောဝိယ မဟာကရုဉ္ဇိယဝိဟာရဝါသီ မဟာတိဿတ္ထေရော ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊၂။၂၄၇။

မဟာကရုဏိယ (တိ) [မဟန္တ+ကရုဏိယ] များသော ကိစ္စရှိသော၊ပြုလုပ်ဖွယ်ရာ–ပြုလုပ်ရေး–များသော။ မဟာရမ္ဘာတိ မဟာကိစ္စာ မဟာကရုဏိယာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၂။ (–အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၇။)

မဟာကရမန္ဒဝန (န) [မဟန္တ+ကရမန္ဒဝန] ကြီးစွာသော ခံတော၊ ခံတောကြီး။ ကဏ္ဍကိဝနေတိ မဟာကရမန္ဒဝနေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၃။

မဟာကရုဏာ (ထီ) [မဟန္တီ+ကရုဏာ] ကြီးကျယ်–မြင့်မြတ်–သော–ကရုဏာ–သနားမှု၊ မဟာကရုဏာ။ မဟာကာရုဏိက–ကြည့်။

မဟာကရုဏာဂုဏ (ပု) [မဟာကရုဏာ+ဂုဏ] ကြီးကျယ် – မြင့်မြတ် – သော ကရုဏာ ဂုဏ်တော်။ တသ္မာ သဗ္ဗဂုဏမူလဘူတတ္တာ မဟာကရုဏာဂုဏမေဝ ဝဏ္ဏေန္တော။ ဝဇီရ။ ၇။

မဟာကရုဏာဉာဏ (န) [မဟာကရုဏာ+ဉာဏ] မဟာကရုဏာတော်နှင့် ယှဉ်သောဉာဏ်၊ မဟာကရုဏာဉာဏ်။ တဒနန္တရံ မဟာကရုဏာဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။

မဟာကရုဏာဉာဏနိဒ္ဒေသ (ပု) [မဟာကရုဏာဉာဏ+နိဒ္ဒေသ] မဟာကရုဏာဉာဏ်တော်ကို ညွှန်ပြရာ အပိုင်းအခန်း။ မဟာကရုဏာဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဗဟုကေဟိ အာကာရေဟီတိ ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနေဟိ ဧကူနနဝုတိယာ ပကာရေဟိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၄။

မဟာကရုဏာဓိကာရ (ပု) [မဟာကရုဏာ+အဓိကာရ] မဟာကရုဏာ အတွက် လွန်လွန်ကဲကဲ ပြုလုပ်မှု။ သော ဒါနိ မဟာကရုဏာဓိကာရဿ နိပ္ဖန္နတ္တာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၉။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၄၄။) မဟာကာရုဏိကာဓိကာရ–ကြည့်။

မဟာကရုဏာဓိဝါသ (ပု) [မဟာကရုဏာ+အဓိဝါသ] မဟာကရုဏာဖြင့် နေခြင်းရှိသော၊ သူ။ သီလဒိဋ္ဌိသမ္ပဒါဟိ သုသဇ္ဇိတသန္တာနေ မဟာကရုဏာဓိဝါသေ မဟာသတ္တေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၆။ မ၊ဋီ၊၃။၁၃၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၇။

မဟာကရုဏာဓိဝါသနပေသလဇ္ဈာသယ (တိ) [မဟာကရုဏာဓိဝါသနပေသလ + အဇ္ဈာသယ] မဟာကရုဏာဖြင့် သည်းခံခြင်း သီလကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းဟူသော အလိုအဇ္ဈာသယ ရှိသော၊သူ။ ကတမဟာဘိနိဟာရော မဟာကရုဏာဓိဝါသနပေသလဇ္ဈာသယော။ သံ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၁၉။

မဟာကရုဏာဓိဝါသပေသလဇ္ဈာသယ (တိ) [မဟာကရုဏာဓိဝါသပေသလ+အဇ္ဈာသယ] မဟာကရုဏာဖြင့် သည်းခံခြင်း, သီလကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်းဟူသော အလို အဇ္ဈာသယ ရှိသော၊သူ။ ကတမဟာဘိနိဟာရော မဟာကရုဏာဓိဝါသပေသလဇ္ဈာသယော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၁၁။

မဟာကရုဏာပဒဋ္ဌာန (တိ) [မဟာကရုဏာ+ပဒဋ္ဌာန] မဟာကရုဏာတော်လျှင် နီးသော အကြောင်းရှိသော။ ဗုဒ္ဓတ္တပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ မဟာကရုဏာပဒဋ္ဌာနာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၇၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၀။

မဟာကရုဏာပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [မဟာကရုဏာ + ပုဗ္ဗင်္ဂမ] မဟာကရုဏာ–ရှေ့သွားရှိ–ပြဓာန်း–သော။တောဒိသံ စ ဂုဏဝိဘူတိံ မဟာကရုဏာပုဗ္ဗင်္ဂမံ အဘိနီဟာရသမ္ပတ္တိံ ပုရဿရံ ကတွာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၉။

မဟာကရုဏာမုခ (န) [မဟာကရုဏာ+မုခ] မဟာကရုဏာကို အဦးပြုခြင်း။ တံ ကရုဏာ-

ပဓာနဋ္ဌာ မဟာကရုဏာသမုဒ္ဒေ ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။

မဟာကရုဏာယောဂ (ပု) [မဟာကရုဏာ+ယောဂ] မဟာကရုဏာနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ လောကုတ္တရဂုဏော ကတာဘိနီဟာရဿ မဟာကရုဏာယောဂေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၂။(—ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၉။)

မဟာကရုဏာသဉ္စောဒိတ (တိ) [မဟာကရုဏာ+သဉ္စောဒိတ] မဟာကရုဏာသည် တိုက်တွန်းအပ်သော။ သယမ္ဘုဝ ပိ မဟာကရုဏာသဉ္စောဒိတော ဟုတွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။

မဟာကရုဏာသဉ္စောဒိတမာနသ (တိ) [မဟာကရုဏာသဉ္စောဒိတ+မာနသ]မဟာကရုဏာသည် တိုက်တွန်းအပ်သော စိတ်ရှိသော၊သူ။ မဟာကရုဏာသဉ္စောဒိတမာနသော မံ အနုဂ္ဂဏှန္တော ဘဂဝါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ (—ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၁။၃။)

မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ (ထီ) [မဟာကရုဏာ+သမာပတ္တိ] မဟာကရုဏာကို ဝင်စားခြင်း၊ မဟာကရုဏာ သမာပတ်။ (သတ္တဝါများအပေါ်၌ ကြီးမားသော သနားမှု ကြိမ်ဖန်များစွာ ဖြစ်ခြင်းကို မဟာကရုဏာသမာပတ် ဟုခေါ်သည်၊ ပေါရာဏတို့အလို ယင်းမဟာကရုဏာသမာပတ်သည် အရိယာဝါသ၁၀-ပါး အနက်တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်၏။ဝဇီရ။၃၁၅။) မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယာဉာဏ (ပဋိသံ၊၄။ စူဠနိ။၁၆၅) န္တိ....ဗုဒ္ဓကမ္မဝသေန ကမ္မဘာဝသေန စ မဟတီ ကရုဏာ မဟာကရုဏာ၊ သမာပဇ္ဇန္တိတော် မဟာကရုဏာ- ကာတိသမာပတ္တိ၊ မဟာကရုဏာ စ သာ သမာပတ္တိစာတိ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ၊ တဿံ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယံ၊ ဝါ သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၅၀။

မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ (နပုံ) [မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ+ဉာဏ] မဟာကရုဏာသမာပတ်နှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်။(မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ ပဌမတွဲ၊နှာ။ ၇၄၅—၆- ကြည့်။) နာနာနယေဟိ ပဝတ္တာသ ဘဂဝတော မဟာကရုဏောက္ကမနံ သ ပယုတ္တံ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၂၄။ (—အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၇။)

မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဗဟုလ (တိ) [မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ+ဗဟုလ] မဟာကရုဏာသမာပတ်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်စားသော၊သူ။ ကရုဏာဗ္ဗာသယော ဘဂဝါ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဗဟုလော အတ္တနော ပဋိမဋ္ဌံ စိတကရုဏာဗျာသယာနုဂ္ဂဟမေဝ မာဟ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၂။ (—သာရတ္ထ၊၁။၈၇။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၅။)

မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဝိဟာရ (ပု) [မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ+ဝိဟာရ] မဟာကရုဏာသမာပတ်ဖြင့် နေခြင်း။ တထာ ကရုဏာဂုဟာဘေနေ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဝိဟာရံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈။ ဆီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၆။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁။

မဟာကရုဏာသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇန (နပုံ)[မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ+သမာပဇ္ဇန] မဟာကရုဏာသမာပတ်ကိုဝင်စားခြင်း။ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနံ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကဝေါလောကနံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။

မဟာကရုဏာသမာယောဂ (ပု) [မဟာကရုဏာ+သမာယောဂ] မဟာကရုဏာနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ မဟာကရုဏာသမာယောဂဝသေန ပနုပိယေ ပုတ္တေ ဝိယ သဗ္ဗသတ္တေ သမ္မသမာနဿ တေသု မေတ္တာသိနေဟော ပရိဝတ္တတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၇။ (—သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၄။)

မဟာကရုဏာသမုဿာဟိတ (တိ)[မဟာကရုဏာ+သမုဿာဟိတ] မဟာကရုဏာသည် တိုက်

တွန်းအပ်သော၊ သူ။ သယဥ္စ မဟာကရုဏာသမုဿာဟိတော ကာလညူ ဟုတွာ တတ္ထ ဥပသင်္ကမတိ၊ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၅။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၆၀။

မဟာကရုဏာသမုဿာဟိတမာနသ (တိ) [မဟာကရုဏာသမုဿာဟိတ+မာနသ] မဟာကရုဏာသည် တိုက်တွန်းအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ပန မဟာကရုဏာသမုဿာဟိတမာနသေန။ မ၊ဋီ၊၃၊၁၃၃။

မဟာကရုဏူပနိဿယ (တိ) [မဟာကရုဏာ+ဥပနိဿယ] မဟာကရုဏာဟူသော အားကြီးသော အကြောင်းရှိသော၊ မဟာကရုဏူပနိဿယေန သယမ္ဘုဉာဏေန အဓိဂတတ္တာ။ သာရတ္ထ။၃။၁၅၉။ ဒီ၊ဋီ၊၂၊၆၆။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃၇။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၃၇။

မဟာကရုဏောက္ကမန (နု) [မဟာကရုဏာ+ဩက္ကမန] မဟာကရုဏာသို့ သက်ဝင်ခြင်း။ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ–ကြည့်၊

မဟာကရုဏောက္ကမနုပါယ (ပု) [မဟာကရုဏောက္ကမန+ဥပါယ] မဟာကရုဏာသို့ သက်ဝင်ခြင်း အကြောင်း။ ဘာဝတော မဟာကရုဏောက္ကမနုပါယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အနု၊ဋီ၊၁။၆။

မဟာကလန္ဒက (ပု) [မဟန္တ+ကလန္ဒက] ရှဉ့်နက်ကြီး။ "မဟာကလန္ဒကာ" တိ ကေစိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။

မဟာကလဟ (ပု) [မဟန္တ+ကလဟ] ကြီးစွာ–အကြီးအကျယ်–ငြင်းခုံခြင်း။ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဥပ္ပန္နံ မဟာကလဟံ ဝူပသမေတွာ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၈။ ဝဇီရ။၅၄၉။) သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဥပ္ပန္နံ မဟာကလဟံ ဝူပသမေတွာတိ............ကတံ ဝိဝါဒံ ဝူပသမေတွာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၂။

မဟာကဝါဋ (နု) [မဟန္တ+ကဝါဋ] ကြီးမားသော တံခါးရွက်၊ တံခါးရွက်ကြီး။တောနိ ဟိ မဟာကဝါဋံ ဝိယ နဂရဒွါရံ ဝိတ္ထံ ပိဒဟိတွာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၇၃။

မဟာကဝိ(ပု) [မဟန္တ+ကဝိ]မြတ်သောပညာရှိ။ ယုတ္တာမုတ္တဝါဒိနာ ဝါဒိဝရေန မဟာကဝိနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၅၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၄၀၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၁၆။ မဟန္တော ကဝိ မဟာကဝိ။ ပါစိတ်၊ယော။၆၅၃၊

မဟာကသာဝ (တိ) [မဟန္တ+ကသာဝ] များသော ကိလေသာဟူသော ဖန်ရည်ရှိသော၊ သူ။ မဟက္ကသာဝ–ကြည့်။

မဟာကသီ (ထီ) [မဟန္တီ+ကသီ] ကြီးစွာသော လယ်။ ကပ္ပသတသဟဿာဓိကာနိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ မဟာကသိံ ကသန္တော တာဝ န မုဉ္စိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။

မဟာကသိဏ (နု) [မဟန္တ+ကသိဏ] ကြီးစွာသော ကသိုဏ်းဝန်း၊ ကသိုဏ်းကြီး။ တသ္မာ ဝိပုလံ မဟာကသိဏံ ဝဍ္ဎေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၆။

မဟာကဿပ (ပု) [မဟန္တ+ကဿပ] ရှင်မဟာကဿပ ထေရ်။ တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ပိပ္ပလိဂုဟာယံ ဝိဟရတိ။ ဥဒါန။၈၁။ (–ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၄။ အံ၊၁။ ၂၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။) မဟာကဿပေါတိ မဟန္တေဟိ သီလက္ခန္ဓာဒီဟိ သမန္နာဂတတ္တာ မဟန္တော ကဿပေါတိ မဟာကဿပေါ၊ အပိ စ ကုမာရကဿပတ္ထေရံ ဥပါဒါယ အယံ မဟာထေရော မဟာကဿပေါတ် ဝုစ္စတိ။ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၅၄–၅။ သာရတ္ထ၊၁။၂၉။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၆၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၀။) ကဿပ(၂) လည်းကြည့်။

မဟာကဿပတ္ထေရ (ပု) [မဟာကဿပ+ထေရ] မဟာကဿပထေရ်။ ဝေံ မဟာကဿပတ္ထေရော ပိ သဗ္ဗေဟေဝိမေဟိ ကာရဏေဟိ တေဒဂ္ဂဋ္ဌာနံ လဘိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။ (–၁၂၇။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၂၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။)

မဟာကဿပတ္ထေရပ္ပမုခ (တိ) [မဟာကဿပတ္ထေရ+ပမုခ] မဟာကဿပထေရ်၏ အမှူးရှိသော၊ မဟာကဿပထေရ်ဦးဆောင်သော၊သူ။မဟာကဿပတ္ထေရပ္ပမုခေသု ခမ္မံ သင်္ဂါယိတုံ ဥဋ္ဌိတိတွာ ဂဟိတေသု သာဝကေသု။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၁။

မဟာကဿပပစ္စုဂ္ဂမန (နပုံ) [မဟာကဿပ+ပစ္စုဂ္ဂမန] မဟာကဿပအား ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်း။ သာ မဟာကဿပပစ္စုဂ္ဂမနာဒီသု ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၂။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၅၁။)

မဟာကဿပပ္ပမုခ (တိ) [မဟာကဿပ+ပမုခ] မဟာကဿပထေရ်၏ အကြီးအမှူးရှိသော၊ မဟာကဿပထေရ်၏ ဦးဆောင်သော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓဝစနံ သင်္ဂါယန္တေန မဟာကဿပပ္ပမုခေန ဝသီဂဏေန အယံ ဓမ္မော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၃၆။)

မဟာကာယ (ပု) [မဟန္တ+ကာယ] (၁) များစွာသော–အစုအပေါင်း–အစိုင်အခဲ။ (၂) ကြီးမားသော ခန္ဓာကိုယ်။ (တိ) (၃) ကြီးမားသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၂) သာခု သာခု နာဂသေန၊ ဧကေန ကဏှပ္ပဟာရေန ဒွေ မဟာကာယာ ပဒါလိတာ။ မိလိန္ဒ။၁၅။ (–ဝဇီရ။၁၅၆။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၇။) (တိ)(၃) တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာ ဥဒါယီ မဟာကာယော ဟောတိ။ ဝိ၊၂။၂၂၁။ (–သံ၊၃။၈၅။ ဇာ၊၁။ ၁၇၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။) ဘိက္ခုကာယောတိ မဟာကာယော၊ ဒီဃိ တိဟိ မာဂဓိကေဟိ ဂါမက္ခေတ္တေဟိ သမပ္ပမာဏအတ္တဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။

မဟာကာယပ္ပဒါလန (တိ) [မဟာကာယ+ပဒါလန]များစွာသော–အစုအပေါင်း–အစိုင်အခဲ–ကို ထုတ်ချင်းသွင်းအောင် ပစ်နိုင်သော၊ သူ။ (စမ္မကာယ = သားရေ အစုအပေါင်း =သားရေထုထည်။ ဒါရုကာယ= သစ်သား အစုအပေါင်း။ လောဟကာယ = ကြေးအစုအပေါင်း။ အယကာယ = သံအစုအပေါင်း။ ဝါလိကကာယ = သဲအစုအပေါင်း။ ဥဒကကာယ = ရေအစုအပေါင်း။ ဖလကကာယ= ပျဉ်ချပ်အစုအပေါင်း။ အသဒိသမင်းသားသည် အထက်ပါ "ကာယ" ၇ မျိုးကို ထုတ်ချင်းထွင်းအောင် ပစ်နိုင်သော လေးသမားဖြစ်၏။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။) မဟာကာယပ္ပဒါလနော (ဇာ၊၁။၄၆)တိ မဟန္တေ ကာယေ ပဒါလေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။

မဟာကာယူပပန္န (တိ) [မဟာကာယ+ဥပပန္န] ကြီးမားသော ခန္ဓာကိုယ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ စက္ကဝတ္တိနော စ ရတနေသု မဟာကာယူပပန္နံ အစ္စုဂ္ဂတံ ဝိပုလံ မဟန္တံ ဟတ္ထိရတနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၂။

မဟာကာရဏ (နပုံ) [မဟန္တ+ကာရဏ] ကြီးမြတ်သော အကြောင်း။ဗုဒ္ဓါဒယော မဟန္တေ မဟန္တေ အပဒိသိတွာ ပုတ္တာနိ မဟာကာရဏာနီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၆။ (–ဝဇီရ။၈၆။ အနုဋီ၊၂။၉၀။)

မဟာကာရုဏိက (ပု) [မဟာကရုဏာ+ဏိက။ ဝဇီရ။၈။ မဟန္တ+ကာရုဏိက။ သာရတ္ထ၊၁။ ၈၉။] ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သော ကရုဏာဖြင့် ယှဉ်သူ၊ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သော ကရုဏာရှိသူ၊ မဟာကရုဏာရှင်။ နမော မဟာကာရုဏိကဿ တဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ (–နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ၊၁။) မဟာကာရုဏိကဿာတိ ဧတ္ထ သဗ္ဗသတ္တဝိသယတ္တာ မဟုဿာဟပ္ပဘဝတ္တာ စ မဟတီ ကရုဏာ မဟာကရုဏာ။ ဘတ္တ ပဏိဓာနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနပုရပ္ပဝေသာ နိယုတ္တောတိ မဟာကာရုဏိကော၊ဘဂဝါ။ ဝဇီရ။၈။ (–သာရတ္ထ၊၁။ ၈၉။ ဝိမတိ၊၁။၂–၃။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၊၃။)

မဟာကာရုဏိကာဓိကာရ (ပု) [မဟာကာရုဏိက + အဓိကာရ] မဟာကရုဏာတော်၏ လွန်လွန်ကဲကဲ ပြုလုပ်မှု။ အသယာနုသယ သကလဿ ဗောဓိသမ္ဘာရဿ မဟာကာရုဏိကာဓိကာရဿ စ သဟနတော ဝဟနတော။ ထေရီဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။ မဟာကရုဏာဓိကာရ–ကြည့်။

မဟာကာလ (ပု) [မဟန္တ+ကာလ] မဟာကာလ မည်သူ။ (မဟာကာလသည် အညာသိကောဏ္ဍညထေရ် အလောင်း တစ်ယောက်, ဘုရားရှင်လက်ထက် သောတာပန် တစ်ယောက်ဟု ၂-ယောက်ရှိသည်။) ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မဟာကာလော နာမ ကုဋုမ္ဗိကော ဟုတွာ။ ထေရဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ အပဋ္ဌ၊၁။၃၃၄။ (–အံဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။) ကော် မဟာကာလံ နာမ သောတာပန္နဥပါသကံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၂။၉၅။

မဟာကာလကုဋုမ္ဗိက (ပု) [မဟာကာလ + ကုဋုမ္ဗိက] မဟာကာလ သူကြွယ်။ မဟာကာလကုဋုမ္ဗိကော စူဠကာလံ အာဟ။ အံဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

မဟာကာလဝတ္ထု (နှ) [မဟာကာလ + ဝတ္ထု] မဟာကာလ၏–အကြောင်းအရာ–အတ္ထုပ္ပတ္တိ–ဝတ္ထု။ (မဟာကာလဝတ္ထုကို ဓမ္မဋ္ဌ၊၂။၉၅-၉၇-ကြည့်။) ကေဒိဝသဣ္ဆိ မဟာကာလဝတ္ထုသ္မိံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဥမင်္ဂစောရာ သာမိကေဟိ အနုဗဒ္ဓါ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။

မဟာကာလိင်္ဂ (ပု) [မဟန္တ+ကာလိင်္ဂ] မဟာကာလိင်္ဂမည်သူ။ တဿ မဟာကာလိင်္ဂေါ စူဠကာလိင်္ဂေါတိ ဒွေ ပုတ္တာ အဟေသုံ။ ဇာဋ္ဌ၊၄။၂၃၀။

မဟာကာဠ (ပု) [မဟန္တ+ကာဠ] (၁) မဟာကာဠမည်သူ။ (မဟာကာဠသည် သေတဗျနိဂုံး ကုန်သည်မျိုး၌ ဖြစ်သော မဟာကာဠ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၄၃။ ထေရဋ္ဌ၊၁။၃၄၄။ ဝိပဿိဘုရားလက်ထက် သူကြွယ်မဟာကာဠဟု ၂-ယောက်ရှိသည်။) (၂) ကြီးမားသောငှက်နက်၊ ငှက်နက်ကြီး။ (၁) မဟာကာဠောတိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတွာ။ ထေရဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၄။ (–ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၄၃၊၆၁။) (၂) မဟာကာဠာ စ သကုဏာ၊ ဥပဇီဝန္တိ တံ သရံ။ အပ၊၁။၁၈။ ထေရဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။ အပဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၉။

မဟာကာဠကဏ္ဏိ (ထီ) [မဟန္တီ+ကာဠကဏ္ဏိ] အလွန်ယုတ်မာသော မိန်းမ၊ မိန်းမယုတ်ကြီး။ သမဏဿ ဂေါတမဿ သာဝိကံ မဟာကာဠကဏ္ဏိံ ကသ္မာ ဣမံ ဂေဟံ ပဝေသေသိ။ အံဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ (–ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။)

မဟာကာဠတ္ထေရ (ပု) [မဟာကာဠ + ထေရ] မဟာကာဠထေရ်။ (သေတဗျနိဂုံး ကုန်သည်မျိုး၌ဖြစ်သော မဟာကာဠသည်ပင် ရဟန်းပြုသောအခါ မဟာကာဠထေရ်ဟု အမည်တွင်သည်။ ယင်းမထေရ်သည်ပင် (အပ၊၂။ ၇၄-၇၅)၌ ပံသုကူလဓုတင်္ဂကထေရ်ဟု အမည်တွင်ပြန်သည်။)ကာဠိ ကုက္ကုဋ္ဌိတိ အာယသ္မတော မဟာကာဠတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၄။ (–ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၄၆။)

မဟာကာဠနာဂရာဇ (ပု) [မဟန္တ+ကာဠနာဂရာဇ] ကာဠနဂါးမင်းကြီး။ မဟာကာဠနာဂရာဇာ အတိရေကပဒသတေန ဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏေန္တော ဝ အဋ္ဌာသိ။ အပဋ္ဌ၊၁။၈၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၈၄။

မဟာကာဠပဗ္ဗတ (ပု) [မဟာကာဠ + ပဗ္ဗတ] မဟာကာဠတောင်။ စူဠကာဠပဗ္ဗတ–ကြည့်။

မဟာကာဠမက္ကဋ (ပု) [မဟာကာဠ+မက္ကဋ] မျောက်နက်ကြီး။ အထေကော ဝနစရကော ကာဠဗာဟုံ နာမေကံ မဟာကာဠမက္ကဋံ အာနေတွာ ဗာရာဏသိရညော အဒါသိ။ ဇာဋ္ဌ၊၃။၉၀။

မဟာကိစ္စ (တိ) [မဟန္တ+ကိစ္စ] များသော အလုပ်ကိစ္စရှိသော၊ များစွာ ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသော၊ အလုပ်ကိစ္စများသော။ အတ္ထံ မာဏဝကမ္မဋ္ဌာနံ မဟန္တံ မဟာကိစ္စံ မဟာဓိကရဏံ မဟာသမာရမ္ဘံ။ မ၊၂။၄၁၄။ (—သံ၊၄၊၁။ ၁၃၄။ ဇာ၊၄၊၂။၃၀၂။ သံဋီ၊၁။၁၈၀။) မဟန္တာနိ နာမဂ္ဂဟဏမင်္ဂလာဒီနိ ကိစ္စာနိ ဧတ္ထာတိ မဟာကိစ္စံ။ မ၊၄၊၃။၃၀၂။

မဟာကိဗ္ဗိသ (န) [မဟန္တ+ကိဗ္ဗိသ] (၁) ကြီးမားသော — ကြမ်းကြုတ်မှု — အကုသိုလ်။ (တိ) (၂) ကြီးမားသော — ကြမ်းကြုတ်မှု — အပြစ် — ရှိသော။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) တဉ္စ ကပ္ပံ နိရယေ ပစိနာသမက္ခံ မဟာကိဗ္ဗိသံ။ အဘိ၊၄၊၂။၃၆၇။ မဟာကိဗ္ဗိသန္တိ မဟာပရာဓံ။ သမ္မော၊ဋော။၁၁၅။

မဟာကိဗ္ဗိသကာရိ (တိ) [မဟာကိဗ္ဗိသ+ကရ+ဏီ] ကြီးမားသော ကြမ်းကြုတ်မှုကို ပြုသော၊ သူ။ မဟာကိဗ္ဗိသကာရိနော (မဟာနိ။၃၁၈) မဟန္တဒါရုဏကမ္မကာရိနော။ မဟာနိ၊၄။၃၇၆။

မဟာကိရိယ (ထီ၊န) [မဟန္တ+ကိရိယ] (၁) မဟာကိရိယာစိတ်။ (တိ) (၂) ကြီးစွာသော ပြုပြင်ခြင်း ရှိသော။ (၁) အဋ္ဌဟိ မဟာကိရိယေဟိ ဒွိဟိ အဟေတုကကိရိယေဟိ။ အဘိ၊၄၊၁။၃၆၀။ (—၄၅၀။) (တိ) (၂) မဟာပယောဂ—ကြည့်။

မဟာကိရိယစိတ္တ (န) [မဟာကိရိယ+စိတ္တ] မဟာကိရိယာစိတ်။ မဟာစိတ္တ—ကြည့်။

မဟာကိရိယစိတ္တပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [မဟာကိရိယစိတ္တ+ပဝတ္တိ] မဟာကိရိယာစိတ်ဖြစ်ခြင်း။ ပုရိမာ ပဝတ္တီတိ မဟာကိရိယစိတ္တပ္ပဝတ္တိ အာဟ။ အနုဋီ၊၁၊၁၄၃။

မဟာကိလေသ (ပု) [မဟန္တ+ကိလေသ] (၁) လွန်ကဲပြင်းထန်သော ကိလေသာ။ (တိ)(၂) လွန်ကဲပြင်းထန်သော ကိလေသာရှိသော၊ ကိလေသာ အားကြီးပြင်းထန်သော၊ သူ။ (၁)အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ)(၂) ဥဘယေနာပိ မန္ဒကိလေသေ မဟာကိလေသေ စ သတ္တေ ဒသေတိ။ အဘိ၊၄၊၂။၄၄၀။

မဟာကိလေသဝန (န) [မဟာကိလေသ+ဝန] ကိလေသာတောကြီး။ ဥတ္တရံ ပန ယံ မဟာကိလေသဝနံ။ သံဋီ၊၁၊၂၇၀။

မဟာကိဋ္ဌက (ထိ) [မဟာကိဋ္ဌာ+က] လွန်ကဲစွာ — မြုံးထူး — ပျော်ပါး — ကစား — ခြင်း။ အပ္ပေါ်ဋ္ဌနသေဋ္ဌနစေလုက္ခေပါဒီဟိ မဟာကိဋ္ဌကံ ကိဋ္ဌိံ သု။ ဒီ၊၄၊၂။၃၂။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာကိဋ္ဌာ (ထိ) [မဟန္တီ+ကိဋ္ဌာ] လွန်ကဲစွာ — မြုံးထူး — ပျော်ပါး — ကစား — ခြင်း။ အပ္ပေါ်ဋ္ဌနသေဋ္ဌနစေလုက္ခေပါဒီဟိ မဟာကိဋ္ဌံ ကိဋ္ဌိံ သု။ မ၊၄၊၄။၁၃၃။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာကုက္ကုဋ္ဌ (ပု) [မဟန္တ+ကုက္ကုဋ္ဌ] ကြက်ဖကြီး။ မဟာကုက္ကုဋ္ဌံ ရဝန္တံ ဒိသွာ။ အံ၊၄၊၂။၁၈၁။

မဟာကုစ္ဆိ (တိ) [မဟန္တီ+ကုစ္ဆိ] (၁) ကြီးကျယ်သော ဝမ်းဗိုက်ရှိသော၊ သူ။ (၂) ကြီးသော — ကိုယ်ဝန် — အင်္ဂ — ရှိသော။ (၁) မဟာကုစ္ဆိဃဋ္ဌ-ကြည့်။ (၂) အဝိကာသိတောဟိ မဟာကုစ္ဆိဟိ သမ္မိန္နမုခေဟိ ပုပ္ပေဟိ သမန္နာဂတော။ အံ၊၄၊၃။၁၈၄။

မဟာကုစ္ဆိက (တိ) [မဟန္တီ+ကုစ္ဆိ+က] (၁) ကြီးကျယ်သော ဝမ်းရှိသော (အိုး)။ (၂) ကြီးသော — ကိုယ်ဝန် — အင်္ဂ — ရှိသော။ (၁) ဥဒကမဏိကန္တိ မဟာကုစ္ဆိကံ ဥဒကစာဋိံ။ မ၊၄၊၃။၁၃။ ဥဒါန၊၄။၃၆၉။ မဟာကုစ္ဆိကာ ဥဒကစာဋိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄၇။ ဝိမတိ၊၁။၁၈၅။ (—သံ၊၄၊၃။၈၈။) (၂) တံ မဟာကုစ္ဆိကံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတော။ ဇာ၊၄၊၃။ ၂၃၄။

မဟာကုစ္ဆိဃဋ (ထီ၊ပု) [မဟာကုစ္ဆိ + ဃဋ] ကြီးကျယ်သော ဝမ်းရှိသော အိုး။ ပဋိဝဠု- မော မဟာကုစ္ဆိဃဋသဒိသော အတ္တဘာဝေါ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၁။ မဟာကုစ္ဆိတော (မဟာကုစ္ဆိကော ?) ဃဋ္ဌော မဟာကုစ္ဆိဃဋ္ဌော၊ တေန သမာ- နော ဝုစ္စတိ "မဟာကုစ္ဆိဃဋသဒိသော" တိ။ ဝဇီရ။၄၃၇။

မဟာကုစ္ဆိတ (တိ) [မဟာကုစ္ဆိ+ဣတ။ မောဂ်၊ ၄။၄၅။] ကြီးကျယ်သော ဝမ်းရှိသော(အိုး)။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာကုစ္ဆိဟတ္ထိနီ (ထီ) [မဟာကုစ္ဆိ+ ဟတ္ထိနီ] ကြီးမားသော ဝမ်းဗိုက်ရှိသော ဆင်မ။ ဝါမနိကာတိ ရဿာ အာယာမတောပိ န ဒီဃာ မဟာကုစ္ဆိဟတ္ထိနီယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။

မဟာကုဋိလ (ပု) [မဟန္တ+ကုဋိလ] အကြီး အကျယ်–အလွန် – ကောက်သော တရား။ မဟာဝိသမော မဟာကုဋိလော မဟာပင်္ကော။ မဟာနိ။၁၁၈။

မဟာကုဋုမ္ဗိက (ပု) [မဟန္တ+ကုဋုမ္ဗိက] များ သော ဥစ္စာရှိသော၊ သူ (ဥစ္စာရှင်ကြီး၊ ဓနရှင်ကြီး၊ သေဋ္ဌေးကြီး၊ သူကြွယ်ကြီး)။ သော ကိရ အစ္စော မဟာကုဋုမ္ဗိကော ဘာဂဝတော ပဌမဒဿနေနေဝ သောတာ- ပန္နော ဟုတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၆၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆။)

မဟာကုဒ္ဒါလ (ပုံ၊န) [မဟန္တ + ကုဒ္ဒါလ] ပေါက်တူးကြီး။ မဟာကုဒ္ဒါလေန ဘူမိံ ခဏန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။

မဟာကုဒ္ဒါလပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာကုဒ္ဒါလ + ပမာဏ] ပေါက်တူးကြီး–ပမာဏ–အတိုင်း အရှည် – ရှိသော၊ ပေါက်တူးကြီးလောက် ရှိသော။ တတ္ထ မဟာကုဒ္ဒါလပ္ပမာဏာ နခါ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂။

မဟာကုမ္ဘီ (ယ်) [မဟန္တီ + ကုမ္ဘီ] အိုးကြီး။ စာဋိယံ ဥဒကံ မဟာကုမ္ဘိယံ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ တတောပိ မဟတီ မဟာက ုမ္ဘီ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၃။

မဟာကုမ္မကုလ (န) [မဟန္တ+ ကုမ္မကုလ] များစွာသော လိပ်အပေါင်း။ မဟာကုမ္မကုလ- (သံ၊၁။၄၂၅)န္တိ မဟန္တံ အဋ္ဌိကစ္ဆပကုလံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ အဋ္ဌိကစ္ဆပကုလ–ကြည့်။

မဟာကုလ (န) [မဟန္တ+ကုလ] ကြီးကျယ်– မြင့်မြတ်–သောအမျိုး။ ပုန စ ‘ရံ ဘိက္ခဝေ အသပ္ပုရိသော မဟာကုလာ ပဗ္ဗဇိတော ဟောတိ။ မ၊၃။၈၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။)မဟာကုလာတိ ခတ္တိ- ယကုလာ ဝါ ဗြာဟ္မဏကုလာ ဝါ ဝေဿ- ကုလာ ဝါ၊ ဣဒမေဝ ဟိ ကုလတ္တယံ "မဟာ- ကုလ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၇။ မဟာကုလာ- တိ ဝိပုလကုလာ၊ ဥပါဒိ ..တာဒိတကုလသမ္ဘ- ဝတ္တိကာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၈၆။

မဟာကုလဂေဟ (ပု၊န) [မဟာကုလ+ဂေဟ] ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သော အမျိုး၏ အိမ်။ မဟာကုလဂေဟေ ကိရ နော ဒါရိကာ လဒ္ဓါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၄။

မဟာကုလပ(ပ္ပ)သုတ (တိ) [မဟာကုလ+ ပသုတ] ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သော အမျိုး–မှ ဖွားသော–၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ မဟာကုလပ- (ပ္ပ)သုတော ခေါ ပနေသ အာသနာဘိဟာရံ အရဟတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ (–ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။)

မဟာကုလိ(လီ)န (ပု) [မဟန္တ+ကုလီန] အမျိုး မြတ်သူ။ အညေ မဟာကုလီနာ။ မိလိန္ဒ။၆၇။ မဟာကုလီနဿေဝါတိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅၆။ မ၊ဋီ၊၂။၂၉၉။

မဟာကုလ္လ (ပု) [မဟန္တ+ကုလ္လ] ဖောင်ကြီး။ မဟာကုလ္လံ ပဿိတုံ ဥပသင်္ကမိတုဥ္စ ဣစ္ဆာမ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၈။

မဟာကုသလ (န) [မဟန္တ+ကုသလ] (၁) မဟာကုသိုလ်။ (၂) များစွာသော ကုသိုလ်။ (၁) ဧဟောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၂) မဟာကုသလ-ရာသိ-ကြည့်။

မဟာကုသလစိတ္တ (န) [မဟာကုသလ+စိတ္တ] မဟာကုသိုလ်စိတ်။ ယသ္မိံ သမယေ ပဌမံ ကာမာဝစရံ မဟာကုသလစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ (–၁၁၇။)

မဟာကုသလရာသိ (ပု) [မဟာကုသလ+ရာသိ] များစွာသော ကုသိုလ်အစု။ ကေသတ္တာဝိသ-ယာပိ တာဝ မေတ္တာ မဟာကုသလရာသိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၀၄။

မဟာကုသီဂ (တိ) [မဟန္တ+ကုသီတ] အလွန်ပျင်းရိသော၊ သူ။ မဟာကုသီတ တံ့ နိပ္ပဇ္ဇိဟာ သယနတ္တာယ အရညံ ပဝိဋ္ဌောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၆။ (–၂၈၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။)

မဟာကုဟု (န) [မဟန္တ+ကုဟု] ဆင်နွှာမောင်းမြစ်၊ ကြွက်နားပေါင်းမြစ် (သျ)။ ဝဋ္ဋု-လေယျက မဟာကုဟု။ ဝဇီရ။၃၁၉။

မဟာကူဋာဂါရ (န) [မဟန္တ+ကူဋာဂါရ] အထွတ်တပ်သော–အိမ်ကြီး- ပြာသာဒ်ကြီး။ မဟာ-ဝိယူဟန္တိ ရဇတမယံ မဟာကူဋာဂါရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၅။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၂။)

မဟာကူဋာဂါရပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာကူဋာဂါရ+ပမာဏ] အထွတ်တပ်သော အိမ်ကြီးပမာဏရှိသော၊ အထွတ်တပ်သော အိမ်လောက်ကြီးသော။ မဟန္တန္တိ မဟာကူဋာဂါရပ္ပမာဏံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၅။ မဟာကူဋာဂါရပ္ပမာဏန္တိ သတ္တဘူမကမဟာ-ကူဋာဂါရပ္ပမာဏံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၇။

မဟာကေတု (တိ) [မဟန္တ+ကေတု] ကြီးစွာသော တံခွန်သဖွယ် စိုက်ထောင်အပ်သောမာနရှိသော၊ သူ (မာရ်နတ်)။ မဟာကေတုံ ပဓံသယိ (ထေရ။၂၇၄) တိ မဟာဝိသယ-တာယ မဟန္တာ.......သမုဿိတဋ္ဌေန ကေတု ဧတဿာတိ မဟာကေတု၊ မာရော ပါပိမာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။

မဟာကောကနဒါ (ထီ) [မဟန္တီ+ကောကနဒါ] မဟာကောကနဒါ မည်သော နတ်သမီး။ (ပထမပဇ္ဇုန္နဓီတုသုတ်လာ ကောကနဒါနတ်သမီးကို မဟာကောကနဒါဟု ခေါ်၍ ဒုတိယပဇ္ဇုန္နဓီတုသုတ်လာ ကောကနဒါနတ်သမီးကို စူဠကောကနဒါဟု ခေါ်သည်။ သံ၊၁။၂၇၊၂၈။ D.-P-P-Nၛ မဟာကောကနဒါဟု မတွေ့ရ။) သာ မဟာကောကနဒါ အတ္တနော ဖလာနုရူပံ အဘာသိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၁၇။

မဟာကောကာလိက (ပု) [မဟန္တ+ကောကာ-လိက] မဟာကောကာလိကမည်သူ။ သော ဟိ ဗြာဟ္မဏ ပုတ္တော မဟာကောကာလိကော နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၆။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။)

မဟာကောဇဝ (ပု) [မဟန္တ+ကောဇဝ] ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော ကော်ဇောနက်၊ ကော်ဇောနက်ကြီး။ ဂေါနကောတိ ဒီဃလောမကော မဟာကောဇဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၅၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။ ဒီဃလော-မကော မဟာကောဇဝေါတိ စတုရင်္ဂုလာဓိက-လောမော ကာဠဝဏ္ဏော မဟာကောဇဝေါ၊ ကု ဝုစ္စတိ ပထဝီ၊ တဿံ ဇဝတိ သောဘန-ဝိတ္ထိဋ္ဌဝသေနာတိ ကောဇဝေါ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၁။၃၆၂။ (–သာရတ္ထ၊၃။၂၉၄။)

မဟာကောဋ္ဌာဂါရ (န) [မဟန္တ+ကောဋ္ဌာဂါရ] ကြီးကျယ်သော – ကျီအိမ် – ဘဏ္ဍာတိုက်၊ ဘဏ္ဍာတိုက်ကြီး။ မဟာကောဋ္ဌာဂါရာနိ ပတိ-ဋ္ဌာပေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၉။

မဟာကောဋ္ဌိက(တ) (ပု) [မဟန္တ+ကောဋ္ဌိက(တ)] မဟာကောဋ္ဌိက (တ)ထေရ်။ အယျော မဟာကောဋ္ဌိကော အယျေ မဟာကပ္ပိနော။ ဝိ၊၂။၉၁။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၁၇၂။) ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာနံ ယဒိဒံ မဟာကောဋ္ဌိတော။ အံ၊၁။ ၂၅။

မဟာကောဋ္ဌိက(တ)တ္ထေရ (ပု) [မဟာကောဋ္ဌိက(တ)+ထေရ] မဟာကောဋ္ဌိက(တ)ထေရ်။ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပတ္တာ ဋ္ဌိတာနံ မဟာကောဋ္ဌိတတ္ထေရော အဂ္ဂေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ အာယသ္မတော မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ (-အ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၃၄။)

မဟာကောခ (တိ) [မဟန္တ+ကောခ] လွန်ကဲ-ပြင်းထန်-သော အမျက်ဒေါသရှိသော၊ သူ။ ကောခနောတိ ကုဇ္ဈနသီလော မဟာ-ကောခော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။

မဟာကောလဖလ (နပ) [မဟန္တ+ကောလဖလ] ကြီးသောဆီးသီး၊ ဆီးသီးကြီး။ ဗဒရပါနန္တိ မဟာကောလဖလေဟိ အမ္ဗပါနံ ဝိယ ကတပါနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၄၉။

မဟာကောလာဟလ (ပု၊န) [မဟန္တ+ကောလာ-ဟလ] ကြီးကျယ်သော-ဆူညံသံ-ကြွေးကြော်ဟစ်အော်သံ - အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်အသံ။ မဟာကောလာဟလံ ဇာတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၁၃၇။)

မဟာကောလိယပတ္တသဏ္ဍာန (အံ၊ဋီ၊၂။၁၇၂) သည် မဟာကောဝိဋ္ဌာရပတ္တသဏ္ဍာနမှ ပြောင်းလွဲလာဟန်ရှိသည်။

မဟာကောဝိဠာရပတ္တသဏ္ဌာန (တိ)[မဟာကော-ဝိဠာရပတ္တ+သဏ္ဌာန] ကြီးစွာသော ပင်လယ်ကသစ်ရွက် သဏ္ဌာန်ရှိသော။ ကောဝိဠာရ-ပတ္တသဒိသေဟိတိ မဟာကောဝိဠာရပတ္တ-သဏ္ဌာနေဟိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၁။

မဟာကောသ (တိ) [မဟန္တ+ကောသ] များစွာသော - ကျီကြ - ဘဏ္ဍာတိုက် - ရှိသော၊ များစွာသော အခွန်အဘုတ်ရှိသော၊ သူ။ ဒေဝသိကံ ပဝိသနအာယဘူတော မဟန္တော ကောသော ဧတဿာတိ မဟာကောသော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁။

မဟာကောသလ (ပု) [မဟန္တ+ကောသလ] မဟာကောသလမင်း။ သော ကိရ မဟာ-ကောသလဿ ပုတ္တောတိ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၄၂။)

မဟာကောသလရာဇ (ပု) [မဟာကောသလ+ရာဇ] မဟာကောသလမင်း။ သာပတ္ထိယံ ဟိ မဟာကောသလရညော ပုတ္တော ပသေနဒိ-ကုမာရော နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၀။)

မဟာကောသာတကီပုပ္ဖ (နပ) [မဟန္တ+ကော-သာတကီပုပ္ဖ] ကြီးစွာသော သပွတ်ခါးပွင့်။ ဩလောကိတောလောကိတဋ္ဌာနံ မဟာကော-သာတကီပုပ္ဖေဟိ သမ္ပရိကိဏ္ဏံ ဝိယ အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၄။

မဟာကောသာတကီ(ကီ)ကောသက (ပု) [မဟန္တ+ကောသာတကီ(ကီ)ကောသက] ကြီးစွာသော သပွတ်ခါးသီးအိမ်။ မဟာကောသာတ-ကီ(ကီ)ကောသကသဒိသာ ပိတ္တကောသကော ဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၀၊ သာရတ္ထ၊၂။၉၄။

မဟာခဇ္ဇောပနက (ပု) [မဟန္တ+ခဇ္ဇောပနက] ကြီးမားသောပိုးစုန်းကြူး။ မဟာခဇ္ဇောပန-ကဿ ပန ဩဠာရိကတ္တာ ကမ္မဇ္ဇ္ဆာမိ နိစ္စရတိယေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။

မဟာခတ္တိယ (ပု)[မဟန္တ+ခတ္တိယ] မြင့်မြတ်သော မင်းမျိုး။ ခတ္တိယမဟာသာလာ တိ ခတ္တိယမဟာသာရပ္ပတ္တာ မဟာခတ္တိယာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။

မဟာခတ္တိယကုလ (န) [မဟန္တ+ခတ္တိယကုလ] မြင့်မြတ်သောမင်းမျိုး။ မယံ ဝေဠုပေ နာမ မဟာခတ္တိယကုလေ ဇာတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၇။

မဟာခန္ဓ (ပု) [မဟန္တ+ခန္ဓ] (၁) ကြီးမားသောသစ်ကိုင်း။ (တိ) (၂) ကြီးမားသော–လည်ကုတ်–ပခုံး–ရှိသော၊ သူ။ (၁) တဿ ဒက္ခိဏဒိသံ ဂတော ပညာသယောဇနိကော မဟာခန္ဓော ဝိယ ဓမ္မသေနာပတိ၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၇။ (တိ)(၂) သော ကတိပါဟစ္စယေနေဝ ထူလသရီရော မဟာခန္ဓော ဇာတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂။

မဟာခန္ဓက (ပု) [မဟန္တ+ခန္ဓက] ကျယ်ဝန်းများပြားသော ပဗ္ဗဇ္ဇ စသောကံ, သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ဟူသော – အပေါင်း– အဖို့ – အစု။ (နောက်၌လာမည့် ဥပေါသထက္ခန္ဓက စသည်တို့ထက် ကျယ်ဝန်းသော သိက္ခာပုဒ်အစု။) မဟာခန္ဓက၊ ဝိနယပိဋ္ဌက၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊၁-ခန္ဓက။ဝိ၊၃။၁-၁၃၆။ဝိနိစ္ဆယော မဟာခန္ဓကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၁။ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၁၁၇။ (–ဝဇိရ။၃၉၁။သာရတ္ထ၊၃။၁၃၁။)

မဟာခန္ဓကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မဟာခန္ဓက+ဝဏ္ဏနာ] မဟာခန္ဓက အဖွင့်။ ဘဏ္ဍုကမ္မံ မဟာခန္ဓကဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၁။

မဟာခလ္လာဋ (တိ) [မဟန္တ+ခလ္လာဋ] အလွန်ထိပ်ပြောင်သော၊ သံပင် လုံးလုံးမရှိသော၊ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာခလ္လာဋသီသ (တိ) [မဟာခလ္လာဋ+သီသ] အလွန် ထိပ်ပြောင်သော ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ ခလ္လိကသီရန္တိ မဟာခလ္လာဋသီသံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၉။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂၁၆။)သဗ္ဗသော ကိမိဟတံ ဝိယ မဟာခလ္လာဋသီသ မဿာတိ မဟာခလ္လာဋသီသံ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၅။

မဟာခီဏာသဝ (ပု) [မဟန္တ+ခီဏာသဝ] ကြီးမြတ်သောရဟန္တာ။ ပုဏ္ဏတ္ထေရောပိ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော မဟာခီဏာသဝေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၇။)

မဟာခီဏာသဝဘာဝပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာခီဏာသဝဘာဝ+ပတ္တ] ကြီးမြတ်သောရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သော၊သူ။မဟာခီဏာသဝဘာဝပ္ပတ္တေန သာမိပုတ္တေန သဒ္ဓိံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။

မဟာခီရဂါမ(ပု) [မဟန္တ+ခီရဂါမ] ခီရမည်သော ရွာကြီး၊ မဟာခီရရွာ။ လောဏဂိရိဝါသီ တိဿတ္ထေရော ကိရ မဟာခီရဂါမံ ဥပနိဿာယ ဝသတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၆၁။

မဟာခီလ (န) [မဟန္တ+ခီလ] ကြီးသောငုတ်၊ ငုတ်ကြီး။ ခီလေတိ ပထဝိယံ အာကောဋ္ဋိတေ မဟာခီလေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။

မဟာခေမ (န) [မဟန္တ+ခေမ] မြတ်သောဘေးကင်းရာ နိဗ္ဗာန်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာခေမင်္ဂမ (တိ) [မဟာခေမ+ဂမု+အ] မြတ်သောဘေးကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့–ရောက်တတ်–ရောက်စေတတ်–သော၊သူ။ မဟာခေမင်္ဂမော သန္တော၊ ပရိယောသာနဘဒ္ဒကော။ ထေရ။ ၂၇၆။ ကေနစိ ကဥ္စိ ကဒါစိပိ အနုပဒ္ဒုတတ္တာ မဟာခေမံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ သတ္တေ ဂမေတိ စာတိ မဟာခေမင်္ဂမော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။

မဟာဂင်္ဂါ (ထီ) [မဟန္တီ+ဂင်္ဂါ] မြစ်ကြီး၊ ဂင်္ဂါမြစ်ကြီး။ သက္ကာ နု ခေါ ဣမံ မဟာဂင်္ဂံ ပဋိသောတံ သန္ဒာပေတုံ။ မိလိန္ဒ။၁၂၅။ (–သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၀။ မ၊ဋီ၊၃။၃၄၃။)

မဟာဂင်္ဂါနဒိဝက် (ပု) [မဟာဂင်္ဂါနဒီ+ဝက်] မဟာဂင်္ဂါမြစ်ကွေ့။ မဟာဂင်္ဂါနဒိဝင်္ကေ ပဗ္ဗ-ဇိတော နဒီကဿပေါ နာမ ဇာယတော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။

မဟာဂစ္ဆ (ပု) [မဟန္တ+ဂစ္ဆ] ကြီးသောချုံ။ ချုံကြီး။ အပရေ ပန အဥ္စနာ နာမ မဟာ-ဂစ္ဆာတိ ဝဒန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၁။

မဟာဂဇ¹ (ပု) [မဟန္တ+ဂဇ] ကြီးမားသောဆင်၊ ဆင်ပြောင်ကြီး။ ကဒါ နု ခေါ အဟံ မဟာ-ဂဇော ဝိယ သခ်လိတာဇနွှန့် ဂိဟိဗန္ဓနံ ဆိန္ဒိတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၆။

မဟာဂဇ² (တိ) [မဟာဂဇ+ဏ] ဆင်ပြောင်ကြီးနှင့်တူသော(စိတ်)။ မဟာဂဇံ နာမေတံ စိတ္တံ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၃။ မဟာဝိသယတ္တာ မဟာဂဇော ဝိယ မဟန္တန္တိ မဟာဂဇံ။ မူလဋီ၊၁။၁၃၈။ ဒုပ္ပေါ်သဘာဝေန မဟာဂဇော ဝိယာ-တိ မဟာဂဇော။ ဒီဋီ၊၁။၂၅၅။ သီဋီ၊သစ်၊၁။၁၁၆။(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅-၌ မဟာဘာရာရှိသည်။)

မဟာဂဇ္ဇိတ (နပုံ) [မဟန္တ+ဂဇ္ဇိတ] ကြီးစွာသောကြုံးဝါးခြင်း၊ ကြီးမားသော ကြုံးဝါးသံ။ ဣဒံ နေသံ မဟာဂဇ္ဇိတံ သုတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ (−ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၃၄။)

မဟာဂဏ (ပု) [မဟန္တ+ဂဏ] (က) ကြီးစွာသောဂိုဏ်း။(ခ)များစွာသောအပေါင်း။(က) ထေရော အဋ္ဌာရသ မဟာဂဏေ ဝါစေသိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၃၁၉။(−အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ မမ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။) (ခ) မဟာဂဏာယ ဘတ္တာ မေ။ ဇာ၊၂။၉၁။ မဟာဂဏာယာတိ မဟာဂော ဟံသဂဏဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၈၆။

မဟာဂဏနာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဂဏနာ] များစွာ−အမျိုးမျိုး−သော ဂဏန်းအတတ်။ အများကိုရေတွက်ခြင်း(သျှ)။ ဂဏနာတိ မဟာဂဏ-နာတိ ပေါရာဏာဂဏ္ဌိပဒေ ဝုတ္တံ။ ဝဇီ၊ဋီ၊၂၁၈။

မဟာဂဏီ (တိ) [မဟာဂဏ+ဤ] များပြားသောဂိုဏ်းရှိသော၊ သူ (ဂိုဏ်းဆရာ)။ တေဟိ ဘိက္ခူဟိ ပရိဝုတော၊ သာရိပုတ္တော မဟာ-ဂဏီ။ အပ၊၂။၁၀၄။ (−ဇာ၊၂။၈၂။) မဟာ-ဂဏီတိ သီလာဒီဟိ စ သင်္ချာဝသေန စ မဟန္တော ဂဏော အဿ အတ္ထီတိ မဟာဂဏီ၊ နာနာပဒဝသေန ဝါ သီလာဒီဟိ ဂုဏေဟိ မဟန္တော ဂဏောတိ မဟာဂဏော၊ မဟာ-ဂဏော အဿ အတ္ထီတိ မဟာဂဏီ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၆၆။ (−ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၀။)

မဟာဂဏ္ဌိပဒ (နပုံ) [မဟန္တ+ဂဏ္ဌိပဒ] မဟာဂဏ္ဌိပုဒ်၊ ခက်ခဲစဖြစ်သော ပုဒ်များကို ပေါ်လွင်အောင်ဖွင့်ဆိုရာကျမ်းကြီး။ "ပုညာဘိသန္ဒန္တိ ပုညရာသိံ ပုညပ္ပဝတ္တံ ဝါ" တိ မဟာဂဏ္ဌိ-ပဒေ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄။ (−သာရတ္ထ၊၂။၉၀။ သီဋီ၊သစ်၊၁။၅၄။) ဂဏ္ဌိပဒ−ကြည့်။

မဟာဂတ (ပု) [မဟန္တ+ဂတ] (၁) ကြီးစွာသော−အိုင်း−အမာ−အနာ။(တိ) (၂)ကြီးစွာသော− အိုင်း− အမာ− အနာ− နှင့်တူသော။ (၁) အတ္တနော နလာဋေ တာလ-ပက္ကမတ္တံ မဟာဂဏ္ဍံ ပဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀။ (−ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။)(တိ)(၂) သဒါ ဒုက္ခိတာ မူလယောဂ-တော....မဟာဂဏ္ဍော(ကေရ။၃၀၄) ဝိယာ-တိ မဟာဂဏ္ဍော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

မဟာဂတိက (တိ) [မဟာဂတိ+ဏိက] (က) ကျယ်သောအလားရှိသော၊ အံ့ဖွယ်သရဲ လွန်ကဲစွာ−သွားခြင်း−ဖြစ်ခြင်း−ရှိသော။ (ခ) များသော−ကျယ်သော− ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ (က) တိရောကုဋ္ဋာဒိဂတရူပဒဿနေန မဟာ-ဂတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၉၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၃၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၈၆။ မဟာဂတိ-ကတ္တာတိ မဟန္တီယာ မနုတ္တာ ဝိမှယ နီယာပ-ပတ္တိကတ္တာတိ အတ္ထော၊ ဝိမှယနီယာ ဟိဿ

ပဝတ္တိ တိရောကုဋ္ဋာဒိဂတရူပဒဿနတော။ သာရတ္ထ၊၁။၃၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၅၆။ (ခ) ဣဒံ ဟိ တထာဂတပဒံ မဟတ္တံ မဟာ-ဂတိကံ မဟာဝိသယံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၂။

မဟာဂတိဂမိယတိဿဒတ္တတ္ထေရ (ပု) [မဟာဂတိ-ဂမိယတိဿဒတ္တ+ထေရ] မဟာဂတိဂမိယ-တိဿဒတ္တထေရ်။ မဟာဂတိဂမိယတိဿဒတ္တ-တ္ထေရော ကိရ နာမ "မဟာဗောဓိံ ဝန္ဒိဿာမိ" တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

မဟာဂတိမ္ဗယအဘယတ္ထေရ (ပု) [မဟာဂတိမ္ဗယ-အဘယ + ထေရ] မဟာဂတိမ္ဗယအဘယ ထေရ်။ မဟာဂတိမ္ဗယအဘယတ္ထေရော ကိရ ဇာတပဉ္စမဒိဝသေ မင်္ဂလပါယာသေ တုဏှံ ပဿာရေန္တိ ဝါယသံ ဒိသွာ ဟုံဟုန္တိ သဒ္ဒ မကာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။

မဟာဂန္ဓကုဋိ (ထိ) [မဟန္တီ+ဂန္ဓကုဋိ] နံ့သာဖြင့် ထုံအပ်သော ကျောင်းတော်ကြီး။ အရုဏံ ပန မဟာဂန္ဓကုဋိယံယေဝ ဥဋ္ဌပေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၉။ မဟာ-ဂန္ဓကုဋိယံယေဝါတိ ဇေတဝနမဟာဝိဟာရေ မဟာဂန္ဓကုဋိယံယေဝ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၂၄။

မဟာဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ (ထိ) [မဟန္တီ+ဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ] မဟာဂန္ဓာရအတတ်။ ယတ္ထ မဟာဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ ဓရတိ၊ တတ္ထ စူဠဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ န သမ္ပဇ္ဇတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ (-အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၈၀) ဂန္ဓာရီ-ကြည့်။

မဟာဂန္ဓာရီ (ထိ) [မဟာဂန္ဓာရ+ဤ] မဟာ-ဂန္ဓာရီအတတ်။ မဟာဂန္ဓာရီ တမ္ပိ ဇာနာတိ၊ တတော ဥတ္တရိပိ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏကပ္ပံ ယောဘု-ယျေန ဣဒ္ဓိဝိခကိစ္စံ သာဓေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၈၉။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၁၀။)

မဟာဂမ (တိ) [မဟန္တ+အာဂမ] များပြား-ပြန့်ပြော-သော အသီးအနှံ ဖြစ်ထွန်း ပေါ်ပေါက်ရာ ဖြစ်သော။ မဟာဂမ (စရိယာ။ ၃၈၆) န္တိ ဝိပုလဖလာဂမံ၊ သဿသမ္ပတ္တိ-ဒါယကန္တိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀။

မဟာဂဟန (နု) [မဟန္တ+ဂဟန] ရှုပ်ထွေး-ခက်ခဲ-သော တောချုံကြီး (မုချ)။ တော ချုံကြီးနှင့် တူသော တရား (ဥပစာ)။ မဟာဂဟနံ ဆိန္ဒိတုံ နိသဒသိလာယံ ဖရသုံ နိသေန္တော ဝိယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ (-နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၁၂၈။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၅၂။) မဟာဝနံ မဟာ-ဂဟနံ မဟာကန္တာရော။ မဟာနိ။၁၁၈။

မဟာဂါမ (ပု) [မဟန္တ+ဂါမ] ကြီးသော ရွာ၊ ရွာကြီး။ ပုဗ္ဗေ မဟာဂါမော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၈၅။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၃၆။)

မဟာဂါမိက (တိ) [မဟာဂါမ+ဣက] ရွာကြီး၌ -နေသော-ဖွားသော၊ ရွာကြီးသား ဖြစ်သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဂါမိကမနုဿ (ပု) [မဟာဂါမိက+မနုဿ] ရွာကြီး၌နေသော လူ၊ ရွာကြီးသား။ ကောမဟာဂါမိကမနုဿော ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကေန္တော အက္ခရာနိ ဒိသွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။

မဟာဂါဝီ (ထိ) [မဟန္တီ+ဂါဝီ] နွားမကြီး။ တဒဟုဇာတာနံ ဝစ္ဆကာနံ ခီရံ ပိဝန္တိယော မဟာဂါဝိယော ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၄။

မဟာဂိဇ္ဈ (ပု) [မဟန္တ+ဂိဇ္ဈ] လင်းတကြီး။ "မဟာဂိဇ္ဈာ" တိ ဧကေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။

မဟာဂိနိ (ပု) [မဟန္တ+ဂိနိ] ကြီးစွာသော မီး၊ မီးကြီး။ မဟာဂိနိဝ ဇလိတော၊ အနာဟာ-ရူပသမ္မတိ။ အံ၊၂။၃၀၅။ (-ထေရ။၃၁၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။) မဟာဂိနီတိ မဟာအဂ္ဂိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃။

မဟာဂိရိ (ပု) [မဟန္တ+ဂိရိ] ကြီးမားသော တောင်၊ တောင်ကြီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဂိရိဂါမ (ပု) [မဟာဂိရိ+ဂါမ] မဟာဂိရိရွာ၊ တောင်ကြီးရွာ။ မဟာဂိရိဂါမော (မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂) နာမ နာဂဒီပပဿေ ဧကော ဂါမော။ မ၊ဋီ၊၂။၃၀၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၃။

မဟာဂိလာန (တိ) [မဟန္တ+ဂိလာန] အကြီးအကျယ်–သည်းထန်စွာ– မကျန်းမာသော၊ သူ။ မဟာဂိလာနဿ ပန ဘေသဇ္ဇမေဝ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈၊(--၂၅၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၈၀။) ဂိလာန-ကြည့်။

မဟာဂိလာနုပဋ္ဌာက (ပု) [မဟာဂိလာန+ဥပဋ္ဌာက] အကြီးအကျယ် မကျန်းမာသူကို ပြုစုလုပ်ကျွေးသူ၊ သူနာပြု။ ဣဒမ္ပိ ဒွိသု ဂိလာနေသု မဟာဂိလာနုပဋ္ဌာကဿ ဂါဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၈၀၊

မဟာဂီတဝါဒိတသဒ္ဒ (ပု) [မဟန္တ+ဂီတဝါဒိတသဒ္ဒ] ကျယ်လောင်သော သီချင်းသံ, တီးမှုတ်သံ။ ဘဂိနိ ကိံ နု ခေါ အဇ္ဇ ဗာရာဏသိယံ မဟာဂီတဝါဒိတသဒ္ဒေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၆၀။

မဟာဂိဝ (တိ) [မဟန္တီ+ဂိဝါ] ကြီးသော–တုတ်သော – လည်ပင်းရှိသော (အရုပ်)။ ဝေဝံ ထဒ္ဓံ နာမ မဟာဂိဝံ ဒီသွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈၊ (–သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၆။)

မဟာဂုဏ (ပု) [မဟန္တ+ဂုဏ] (၁) များစွာ–မြတ်–သော–ဂုဏ်။ (တိ) (၂) များမြတ်သော ဂုဏ်ရှိသော၊သူ။ (၃) များစွာသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသော။ (၁) သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓတာ....ပရသမ္ပတ္တိပမောဒနာတိ ဝေမာဒီနံ မဟာဂုဏာနံ ဝသေန နိစ္စကာလံ အနာထာနံ ပိဏ္ဍဒါယကတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၇။ (တိ) (၂) ဝေမာဒီဟိ သမ္မုဒ္ဒေါ၊ သန္တဝိတ္တာ မဟာဂုဏာ။ အပ၊၂။၁၅၂။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၄၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၂၁၇။) (၃) သုတ္တန္တမဟာဝဂ္ဂ၊ ဝိနယဋ္ဌ မဟာဂုဏာ။ ဝိ၊၅။၁၅။ မဟာဂုဏန္တိ မဟာနိသံသံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၇၃။

မဟာဂုဏဝန္တု (တိ) [မဟာဂုဏ+ဝန္တု] များစွာသော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသော၊ သူ။ "နပစ္စတ္တိကော, ဥရေ ဇာတော ဩရသော မဟာဂုဏဝန္တော တရုဏပုတ္တော" တိ အဘယ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၈။

မဟာဂူထပုဉ္ဇ (ပု) [မဟာဂူထ+ပုဉ္ဇ] မစင်ပုံကြီး။ ပုရတော စဿ မဟာဂူထပုဉ္ဇော၊ သံ၊၁။ ၄၂၆။

မဟာဂူထရာသိ (ပု) [မဟာဂူထ+ရာသိ] မစင်ပုံကြီး။ အတိမိဠှဇောတိ အတိမိဠှေ မဟာဂူထရာသိမှိ ဇာတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆–၇။

မဟာဂူဟထူပန္တိက (နု) [မဟာဂူဟထူပ+အန္တိက] ဂူကြီးစေတီအနီး။ မဟာဂူဟထူပန္တိကေ၊ မင်္ဂလာဝါသနာမကေ၊ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၇။

မဟာဂေဏ္ဍုကပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာဂေဏ္ဍုက+ပမာဏ] အိမ်ကျင်–ဂျင်–ကြီးအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဂျင်ကြီးလောက်ရှိသော၊ သူ။ မဟာသတ္တော ဟိ တဒါ မဟာဂေဏ္ဍုကပ္ပမာဏော မဟာသရီရော အဟောသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။)

မဟာဂေဓ (ပု) [မဟန္တ+ဂေဓ] ကြီးမားသော အနှောင်အဖွဲ့ (မှု)။ ကြီးမားသော အနှောင်အဖွဲ့နှင့် တူသောတရား (ဥပစာ)။ မဟာဂေဓော (သုတ္တ၊နိ။၄၀၇။ မဟာနိ၊ ၁၁၇)တိ မဟာဗန္ဓနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁၊ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၄။

မဟာဂေဟ (နု) [မဟန္တ+ဂေဟ] ကျောင်းကြီး။ အနွေ ဇေတဝနေ ကိရ ကရေရိကုဋိ ကောသမ္ဗကုဋိ ဂန္ဓကုဋိ သလဠာဂါရန္တိ စတ္တာရိ မဟာဂေဟာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၅၂၄။)

မဟာဂေါစရ (တိ) [မဟန္တ+ဂေါစရ] များသော-ကျယ်ဝန်းသော-ဆွမ်းခံရွာရှိသော။ ရာဇဂဟံ ခေါ မဟာဂေါစရံ ပဟူတသေနာသနံ။ ဝိ၊၄။၄၈၁။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၇။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၆။ ရာဇဂဟံ ခေါ မဟာဂေါစရန္တိ ဧတ္ထ ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော၊ ဂုန္နံ ဂေါစရဋ္ဌာနံ၊ ဂေါစရော ဝိယာတိ ဂေါစရော ဘိက္ခာစရဏဋ္ဌာနံ၊ သော မဟန္တော အဿာတိ မဟာဂေါစရံ၊ ရာဇဂဟံ။ ဝိမဋီ၊၁။၁၅။ (–သာရတ္ထ၊၁။၅၀။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၆၃။)

မဟာဂေါဏ (ပု) [မဟန္တ+ဂေါဏ] နွားကြီး။ ဓုရဝါဟေ ဘဒ္ဒေ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နေ မဟာဂေါဏေ ယုဂပရမ္ပရာယ အယောဇေတွာ။ ဇာဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၅။ အံဋ္ဌီ၊၃။၆၂။ (–ဇာဋ္ဌ၊၄။၆၈။)

မဟာဂေါတမ (ပု) [မဟန္တ+ဂေါတမ] ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား။ မဟာဂေါတမော ဇိနဝရော၊ ကုသိနာရမှိ နိဗ္ဗုတော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၇၃။ (–အံဋ္ဌ၊၁။၃၀၆။ ဇာဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။)

မဟာဂေါတမဒသဗလ (ပု) [မဟာဂေါတမ+ဒသဗလ] မဟာဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား။ မမ ပိတရံ မဟာဂေါတမဒသဗလံယေဝ ပုစ္ဆိဿာမိ။ အံဋ္ဌ၊၃။၁၆။

မဟာဂေါတမဗုဒ္ဓ (ပု) [မဟာဂေါတမ+ဗုဒ္ဓ] မဟာဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား။ အဓုါ အဟံ သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိဿ အာဂစ္ဆန္တော မဟာဂေါတမဗုဒ္ဓေန ဒိဋ္ဌော ဘဝိဿာမိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။ (–ဓမ္မဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။)

မဟာဂေါတမသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ (ပု) [မဟာဂေါတမ+သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ] မဟာဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား။ မဟာဂေါတမသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိဿာမိ။ ဇာဋ္ဌ၊၁။၄၅၉။

မဟာဂေါတမီ (တိ) [မဟန္တီ+ဂေါတမီ] ကြီးမြတ်သော ဂေါတမီ၊ မိထွေးတော်ဂေါတမီ။ မဟာဂေါတမီ အာယာစိ၊ အာနန္ဒော စာပိ ယောနိသော။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၄၇၉။

မဟာဂေါဓာ (တိ) [မဟန္တီ+ဂေါဓာ] ဖွတ်ကြီး။ မမ သန္တိကံ မဟာဂေါဓာ အာဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀၆။

မဟာဂေါပါလကသုတ္တ (နပုံ) [မဟာဂေါပါလက+သုတ္တ] မဟာဂေါပါလကသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ မ၊၁။ ၂၈၁–၆။ ဣတော အညတ္ထ မဟာဂေါပါလကသုတ္တာဒီသု လောကုတ္တရသတိပဋ္ဌာနံ ကထိတံ။ မဋီ၊၃။၃။

မဟာဂေါဝိန္ဒ (ပု) [မဟန္တ+ဂေါဝိန္ဒ] မဟာဂေါဝိန္ဒမည်သူ။ (ဂေါဝိန္ဒပုဒ်ကို အံ၊ ဋီ–အလို နွားကိုလည်းကောင်း, အသိဉာဏ် ပညာကို လည်းကောင်း ရတတ်သူဟု သဒ္ဒါနက်ပြန်၊ ဒီဋီ–အလို ဘဝင်, ဘဝကြီးကိုလည်းကောင်း, အသိဉာဏ်ပညာကို လည်းကောင်း ရတတ်သူဟုပြန်။) နာမေန ဇောတိပါလော၊ ဌာနေန မဟာဂေါဝိန္ဒော။ အံဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။ (–စရိယာ။၃၈၈။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။) ဂဝံ ပညံ ဝိန္ဒတိ ပဋိလဘတီတိ ဂေါဝိန္ဒော၊ မဟန္တော ဂေါဝိန္ဒောတိ မဟာဂေါဝိန္ဒော၊ ဂေါတိ ဟိ ပညာယေတံ အဓိဝစနံ၊ "ဂစ္ဆတိ အဝဗုဇ္ဈတီ"တိ ကတွာ။ မဟာဂေါဝိန္ဒော စ အမှာကံ ဗောဓိသတ္တော ယေဝ။ အံဋီ၊၃။ ၁၁၈။ (–စရိယာဋ္ဌ၊၄၆။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂။ ဒီဋီ၊၂။၂၂၅။) မဟာဂေါဝိန္ဒဗြာဟ္မဏ–ကြည့်။

မဟာဂေါဝိန္ဒကာလ (ပု) [မဟာဂေါဝိန္ဒ+ကာလ] မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏားဖြစ်စဉ်အခါ။ မဟာသုဒဿနကာလေ မဟာဂေါဝိန္ဒကာလေ နိမိမဟာရာဇကာလေ။ ဇာဋ္ဌ၊၁။၅၄။ (–အဘိဋ္ဌ၊၁။၇၂။)

မဟာဂေါဝိန္ဒဂုဟာဏ (နပုံ) [မဟာဂေါဝိန္ဒ+ဂဟဏ] မဟာဂေါဝိန္ဒသဒ္ဒါ။ ရာဇပုရောဟိတေန ပရိဂ္ဂ-

ဟိတမ္ပိ ရာဇပရိဂ္ဂဟိတမေဝါတိ မဟာဂေါ-ဝိန္ဒဂ္ဂဟဏံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၃။ (–သာရတ္ထ၊၂။၁၁၂။ ဒီဋီ၊၁။၂၀၈။)

မဟာဂေါဝိန္ဒစရိယာ (ထီ) [မဟာဂေါဝိန္ဒ+စရိယာ] မဟာဂေါဝိန္ဒအကျင့်၊ မဟာဂေါဝိန္ဒ၏ အကျင့်ကို ပြရာကျမ်း၊ မဟာဂေါဝိန္ဒစရိယာပိဋက။ စရိယာပိဋကပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၅-စရိယ။ စရိယာ။၃၈၈–၉။ သဗ္ဗာ မဟာဂေါ-ဝိန္ဒစရိယာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၉၃။

မဟာဂေါဝိန္ဒပဏ္ဍိတ (ပု) [မဟာဂေါဝိန္ဒ+ပဏ္ဍိတ] မဟာဂေါဝိန္ဒ ပညာရှိ။ မဟာဂေါဝိန္ဒပဏ္ဍိတေန ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ ဝိဓိနာ သမ္ဘာဝေ နိဝေသိတော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၇၅။

မဟာဂေါဝိန္ဒပဏ္ဍိတကာလ (ပု) [မဟာဂေါဝိန္ဒ-ပဏ္ဍိတ+ကာလ] မဟာဂေါဝိန္ဒ ပညာရှိဖြစ်စဉ်အခါ။ တထာ ဝိဓုရပဏ္ဍိတကာလေ မဟာဂေါဝိန္ဒပဏ္ဍိတကာလေ ကုဒ္ဒါလပဏ္ဍိတ-ကာလေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။

မဟာဂေါဝိန္ဒပရိဂ္ဂဟိတ (တိ) [မဟာဂေါဝိန္ဒ+ပရိဂ္ဂဟိတ] မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏားသည် သိမ်းဆည်းအပ်သော။ မဟာဂေါဝိန္ဒပရိဂ္ဂဟိတ-ဘာဝကိတ္တနတ္ထံ တဒါ ရေဏုရညာ ပရိဂ္ဂဟိတ-ဘာဝူပလက္ခဏံ။ သီဋီ၊သစ်၊၂။၁။ (–သာရတ္ထ၊၂။၁၁၂။)

မဟာဂေါဝိန္ဒဗြာဟ္မဏ (ပု) [မဟာဂေါဝိန္ဒ+ဗြာဟ္မဏ] မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏား။ ပုဇိတော နရဒေဝေဟိ၊ မဟာဂေါဝိန္ဒဗြာဟ္မဏော။ စရိယာ။၃၈၈။ (–ဝုဋ္ဌနီ၊ဋ္ဌ။၄၀။) မဟာဂေါ-ဝိန္ဒဗြာဟ္မဏောတိ မဟာနုဘာဝတာယ ဂေါ-ဝိန္ဒသာဘိသေကေန အဘိသိတ္တတာယ စ "မဟာဂေါဝိန္ဒော"တိ သင်္ခံ ဂတော ဗြာဟ္မ-ဏော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၆။

မဟာဂေါဝိန္ဒမဟာယည (ပု) [မဟာဂေါဝိန္ဒ+မဟာယည] မဟာဂေါဝိန္ဒ၏ ယဇ်ပူဇော်ပွဲကြီး။ ဝေလာမမဟာယညော, မဟာဂေါဝိန္ဒ-မဟာယညော, မဟာသုဒဿနမဟာယညော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။ (–သာရတ္ထ၊၃။၁၉၂။)

မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ္တ (နပုံ) [မဟာဂေါဝိန္ဒ+သုတ္တ] မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ်၊ ဒီဃနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂ-ပါဠိ၊ ၆-သုတ်။ ဒီ၊၂။၁၇၈–၂၀၂။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဂေါဝိန္ဒိယသုတ္တန္တ (နပုံ) [မဟာဂေါဝိန္ဒိယ+သုတ္တန္တ] မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ်။ မဟာဂေါဝိန္ဒိယ-သုတ္တန္တ (ဝုဋ္ဌနီ၊ ၁၆၄)န္တိ မဟာဂေါဝိန္ဒဗြာဟ္မ-ဏဿ အပဒါနနိဿယုတ္တံ မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ္တံ။ ဝုဋ္ဌနီ၊ဋ္ဌ။၄၀။

မဟာဂေါသိင်္ဂပဋိပဒါ (ထီ) [မဟာဂေါသိင်္ဂ+ပဋိပဒါ] မဟာဂေါသိင်္ဂအကျင့်။ (မဟာဂေါ-သိင်္ဂသုတ်၌ ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း ကျင့်သောအကျင့်ကို မဟာဂေါသိင်္ဂပဋိပဒါ ဟုခေါ်သည်။ မ၊၁။၂၇၃–၂၈၁။ ယင်း မြန်မာပြန်။ ၂၈၁–၂၈၈–ကြည့်။) ရထဝိနီတပဋိပဒံ, မဟာဂေါသိင်္ဂပဋိပဒံ, မဟာသုညတပဒံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။ (–မဋီ၊၃။၃။)

မဟာဂေါသိင်္ဂသာလပဋိပဒါ (ထီ) [မဟာဂေါ-သိင်္ဂသာလ+ပဋိပဒါ] မဟာဂေါသိင်္ဂသာလ အကျင့်။ မဟာဂေါသိင်္ဂသာလပဋိပဒံ, မဟာ-သုညတပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။

မဟာဂေါသိင်္ဂသုတ္တ (နပုံ) [မဟာဂေါသိင်္ဂ+သုတ္တ] မဟာဂေါသိင်္ဂသုတ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလ-ပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ မ၊၁။၂၇၂–၂၈၁။ မဟာဂေါသိင်္ဂသုတ္တံ ပန ဋ္ဌေတာပိ ဗလဝတရံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။

မဟာသင္ဃ (ထီ၊ပု) [မဟန္တ+သင္ဃ] အိုးကြီး။ ကုဏ္ဍကောတိ မဟာသင္ဃော။ ဝိမတိ၊၂။၃၇။ (–၁၆၁။)

မဟာသဋ္ဌပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာသဋ္ဌ+ပမာဏ] အိုးကြီး အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ တဿ ကမ္မသဘာဂတာယ ကုမ္ဘမတ္တာ မဟာသဋ္ဌပ္ပမာဏာ အဏ္ဍာ အဟေသုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၉။

မဟာသရ (န) [မဟန္တ+သရ] ကြီးမားသောအိမ်၊ အိမ်ကြီး။ အသုပုဏ္ဏောဟိ နေတ္တေဟိ၊ ပါဝိသိ သော မဟာသရံ။ ဇာ၊ ၂။၂၉၅။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၀။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၉။)

မဟာဃောရ (တိ) [မဟန္တ+ဃောရ] ကြီးလည်းကြီးကျယ် ကြောက်ဖွယ်လည်း ကောင်းသော။ (ကိုယ်နှင့်အသက်၊ ငဲ့ကွက်ကင်းကင်း၊ ကြံတတ်ခြင်းကြောင့်၊ ကြောက်မက်ဖွယ်သာ၊ ကြီးကျယ်စွာသော။ မန်လည်။) မဟာဃောရာ (ထေရ။၃၄၂)တိ သရီရဇီဝိတနိရပေက္ခတာယ ဘိမ္မာ (ဘီမာ?) ဂရုတရာ ပဋိသခ်ါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၆။

မဟာဃောသ (ပု) [မဟန္တ+ဃောသ] (၁) ကြီးမား-ပြင်းထန်-ကျယ်လောင်-သော အသံ။ (တိ) (၂) ကျယ်လောင်သောအသံရှိသော၊ သူ။ (၁) အဟောသိ သမုပဗျူဠှော၊ မဟာဃောသော အဝတ္တထ။ အပ၊၁။၁၆၂။(-ဇာ၊ ၂။၃၇၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၄၀။) (တိ) (၂) သော....မဟာဃောသော မဟာနာဒိ မဓုရဿရော အဟောသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။

မဟာဃောသဝစန (တိ) [မဟာဃောသ+ဝစန] ကျယ်လောင်သော စကားသံ ရှိသော၊ သူ။ မဟာဃောသဝစနတ္တာ စဿ ဃောသိတောတေဝ နာမံ အဟောသိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၇။

မဟာစက်မ (ပု၊န) [မဟန္တ+စက်မ] ကြီးကျယ်-ရှည်လျား -သောစကြံ။ သင္ဒိဟတ္ထမတ္တေ မဟာစက်မေ အပရာပရံ စင်္ကမိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၈။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၈၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။)

မဟာစဏ္ဍာလဂါမက (ပု) [မဟန္တ+စဏ္ဍာလဂါမက] ကြီးစွာသော ဒွန်းစဏ္ဍားရွာ။ တံ နိဿာယ မဟာစဏ္ဍာလဂါမကော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၁။

မဟာစတုက္က (န) [မဟန္တ+စတုက္က] (သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဟူသော) ပစ္စည်းကြီးလေးပါးအပေါင်း။ တတ္ထ ပဌမော ပဉ္စော ပဏ္ဍာဇာတဿ ဒုတိယော မဟာစတုက္ကဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၄။

မဟာစတုဒ္ဒီပဂတ (တိ) [မဟာစတုဒ္ဒီပ+ဂတ] ကျွန်းကြီးလေးကျွန်း၌ ဖြစ်သော။ မဟာစတုဒ္ဒီပဂတော စ မေဃော ပဝဿိ တောယံ မဓုရံ သမန္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၀၃။

မဟာစတုဿာလာ (ထီ) [မဟန္တီ+စတုဿာလာ] မုခ်ထွတ်လေးခုရှိသော အိမ်ကြီး (သျ)။ (ကြီးစွာသော လေးဘက်တန်းလျားရှိသောအိမ်ဟု ဘာသာဋီကာ၌ ပြန်၏။) ဤဒိသဋ္ဌ သယနိဿရံ မဟာစတုဿာလာဒီသု ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။ (-ကခ်ါ။၂၃၃။)

မဟာစတ္တာရီသက (ပု၊န) [မဟန္တ+စတ္တာရီသက] မဟာစတ္တာရီသကဒေသနာ။ (ကုသိုလ်ဘက်မှ တရား ၂၀၊ အကုသိုလ်ဘက်မှ တရား ၂၀၊ ဤတရား ၄၀-ကို "မဟာစတ္တာရီသက ဒေသနာ"ဟု ခေါ်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ, သမ္မာဉာဏ, သမ္မာဝိမုတ္တိအားဖြင့် ၁၀-ပါး၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကြောင့် ဖြစ်သော များစွာသော ကုသိုလ် ။ပ။ သမ္မာဝိမုတ္တိကြောင့် ဖြစ်သော များစွာသော ကုသိုလ်အားဖြင့် ၁၀-ပါး၊ ယင်း ၂၀-ကို ကုသိုလ်ဘက်မှ တရား၂၀-ဟု ခေါ်၏။ "မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောတိ" စသည်ဖြင့်ဟောတော်မူအပ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသည့်တရား ၁၀-ပါး၊ "ယေ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ အနေကာပါပကာ" စသည်ဖြင့်ဟောတော်မူအပ်သောတရား

၁၀-ပါး၊ ယင်း ၂၀ ကို အကုသိုလ်ဘက်မှတရား ၂၀-ဟုခေါ်၏။အကျိုးပေးကြီးကျယ်များပြားသောကြောင့် "မဟာစတ္တာရီသက"၊ များသော အကြောင်းရှိသောကြောင့် "မဟာစတ္တာရီသက"ဟု အဋ္ဌကထာ၌ နှစ်မျိုးဖွင့်ပြထား၏။ အကြောင်းများပုံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိတစ်မျိုးတည်း ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ စသည်ဖြင့် ၅-မျိုးခွဲ၍ ဟောတော်မူသည်ဟုလည်း ဆက်လက် ဖွင့်ပြသေး၏။ ဋီကာ၌ စတ္တာရီသက ပေါင်း ၃-လီဖြစ်ပုံကို ဖွက်ပြထား၏၊ အလိုရှိက ကြည့်ကြလေကုန်။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၅။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၁၀။) မဟာစတ္တာရီသကော(မ၊၃။၁၂၁)တိ မဟာဝိပါကဒါနေန မဟန္တာနံ ကုသလပက္ခိကာနဉ္စေဝ အကုသလပက္ခိကာနဉ္စ စတ္တာရီသာယ ဓမ္မာနံ ပကာသိတတ္တာ မဟာစတ္တာရီသကောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၅။

မဟာစတ္တာရီသကဘာဏက (တိ) [မဟာစတ္တာရီသက+ဘာဏက] မဟာစတ္တာရီသကဒေသနာကို–ရွတ်ဆိုတတ်–ဆောင်တတ်–သော၊ သူ။ တွံ ပန ဝ မဟာစတ္တာရီသကဘာဏကော ဟောသိ န ဟောသီတိ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။

မဟာစတ္တာရီသကသုတ္တ (န) [မဟာစတ္တာရီသက+သုတ္တ] မဟာစတ္တာရီသကသုတ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ မ၊၃။၁၁၆၊၁၂၂။ ဝေ ပန မဟာစတ္တာရီသကသုတ္တာဒီသု အနေကေသု သုတ္တေသု....လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၂။)

မဟာစန္ဒ (တိ) [မဟန္တ+စန္ဒ] မဟာစန္ဒမည်သော၊ စန္ဒဘာဂါမည်သော(မြစ်)။နဒီ ဒီသွာ မဟာစန္ဒံ ပူရိတံ သမတိတ္တိကံ။ အပ၊၂။၁၂၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။ စန္ဒဘာဂါ–ကြည့်။

မဟာစမ္မ (န) [မဟန္တ+စမ္မ] (၁) ကြီးစွာသော–အရေ–သားရေ။ (ရဟန်းတော်များအဖို့ မစားကောင်း မအပ်စပ်သော အသားကြီး ဆယ်ပါးဟု ရှိ၏၊ ထိုအသားကြီးဆယ်ပါးတွင် ခြင်္သေ့,ကျား, သစ်တို့လည်း ပါဝင်သည်၊ ၎င်းတို့ သားကောင်ကြီးတို့၏ အရေဖြစ်သောကြောင့်"မဟာစမ္မ"ဟုသုံးနှုန်းဟန်တူသည်။) (၂) ထူသောအရေ၊ အရေထူ။ (၁) န ဘိက္ခဝေ မဟာစမ္မာနိ ဓာရေတဗ္ဗာနိ သီဟစမ္မံ ဗျဂ္ဃစမ္မံ ဒီပိစမ္မံ။ ဝိ၊၃။၂၈၁။ သာရတ္ထ၊၃။၂၈။ ဂီ၊ဘာ၊၂။၁၅။ (၂) ဟာတာ မဟာစမ္မဿ ပရတော မံသံ ဒိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ (–ဧ၁၊ဋ္ဌ၊၅။၇၆။)

မဟာစရိယ (ပု) [မဟန္တ+အာစရိယ] ကြီးမြတ်သောဆရာ။ မဟာစရိယေန ဝတ ကံရဘော သဒ္ဓိံ မန္တယမာနာ န ဇာနိမှ "အာယသ္မာ အာနန္ဒော"တိ။ အံ၊၃။၄၁၇။

မဟာစာဋိ (ထီ) [မဟန္တီ+စာဋိ] အိုးစရည်းကြီး။ စိတ္တေနေဝ မဟာစာဋိံ ဌပေတွာ မတ္ထံ ယောဇေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။ (–ဧ၁၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၆။ သာရတ္ထ၊၃။၄၀၄။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၅။)

မဟာစိတက (တိ) [မဟန္တ+စိတက] ထင်းပုံကြီး။ ဗဟူဟိ ဂန္ဓကဋ္ဌေဟိ မဟာစိတကံ ကာရေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၇။

မဟာစိတ္တ (န) [မဟန္တ+စိတ္တ] ကြီးမြတ်သော စိတ် (မဟာကုသိုလ်စိတ်, မဟာကြိယာစိတ်)။ သသင်္ခါရိကာဟာရတိ ဝစနတော အဋ္ဌပိ မဟာစိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၃။) မဟာစိတ္တာနီတိ အဋ္ဌပိ မဟာကိရိယစိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅၆။

မဟာစိတ္တစေတနာ (ထီ) [မဟာစိတ္တ+စေတနာ] ကြီးမြတ်သော စိတ်တို့၌ – ယှဉ်သော – ဖြစ်သော–စေတနာ (မဟာကုသိုလ်စေတနာ)။ မဟာစိတ္တစေတနာနံ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉) ဒွိန္နံ အသင်္ချေယျာယုနိပ္ဖါဒနာဒိမဟာနုဘာဝတာ-

ယ မဟာစိတ္တေသု ပဝတ္တစေတနာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃၊၂၀၂။

မဟာစိဝရ (န) [မဟန္တ+စီဝရ] မြတ်သော သင်္ကန်း။ ကာယဗန္ဓနံ ဗန္ဓိတွာ မဟာစီဝရံ အန္တရန္တေန သံဟရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၁၁၀။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။)

မဟာစုန္ဒ (ပု) [မဟန္တ+စုန္ဒ] ကြီးမြတ်သော စုန္ဒ ထေရ်၊ မဟာစုန္ဒထေရ်။အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော သာယန္ဟသမယံ ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ မ၊၁။ ၄၈။ (–အံ၊၂။၃၁၂။) မဟာစုန္ဒောတိ တဿ ထေရဿ နာမံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၇။)စုန္ဒောတိ တဿ မဟာထေရဿ နာမံ၊ ပူဇာဝသေန ပန မဟာစုန္ဒောတိ ဝုစ္စတိ၊ယထာ “မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော”တိ။ အတ္တနော ဝါ စုန္ဒ နာမ ဘာဂိနေယျတ္ထေရ ဥပါဒါယ အာယသ္မာ တော သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ ဘာတာ အယံ မဟာထေရော “မဟာစုန္ဒော”တိ ပညာယိတ္ထ ယထာ “မဟာပန္ထကော”တိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၈၃။ စုန္ဒ°–ကြည့်။

မဟာစုန္ဒတ္ထေရ (ပု) [မဟာစုန္ဒ+ထေရ] မဟာစုန္ဒ ထေရ်။ သုဿုသာတိ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။

မဟာစူဠနီ (ပု) [မဟန္တ+စူဠနီ] မဟာစူဠနီမည်သူ။ စူဠနီဿ ကိရ မဟာစူဠနီ နာမ ပိတာ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၂၂။

မဟာစေတိယ (န) [မဟန္တ+စေတိယ] ကြီးမြတ် သောစေတီ၊ မဟာစေတီ။ ဉာတကာ အမစ္စ- ပုတ္တံ အလင်္ကရိတွာ မဟာစေတိယံ ဝန္ဒာ- ပေဿာမာတိ အာဂမံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၅။ (–ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။)

မဟာစေတိယင်္ဂဏ (န) [မဟာစေတိယ+အင်္ဂဏ] ဟာစေတီရင်ပြင်။ မဟာစေတိယင်္ဂဏေ ကိရ ဒဟရဘိက္ခူ သဇ္ဈာယံ ဂဏှန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၈။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။) မဟာစေတိယင်္ဂဏေတိ ဒုဋ္ဌဂါမဏိရညာ ကတဿ ဟေမမာလီနာမကဿ မဟာစေတိ- ယဿ အင်္ဂဏေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉၆။

မဟာစေတိယဋ္ဌာန (န) [မဟာစေတိယ+ဌာန] မဟာစေတီတည်မည့်နေရာ။ မဟာစေတိယ- ဋ္ဌာနေ စ ထူပါရာမစေတိယဋ္ဌာနေ စ မဟာ- ဗောဓိပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။

မဟာစေတိယတလ (န) [မဟာစေတိယ+တလ] မဟာစေတီအပြင်။ မဟာစေတိယတလေ အာကိဏ္ဏဝါလိကာယ ဗဟုတရာ ဘိက္ခူ အရဟတ္တံ ပတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။

မဟာစေတိယဒဿန (န) [မဟာစေတိယ + ဒဿန] မဟာစေတီကို ဖူးမြင်ခြင်း။ လောဟ- ပါသာဒေ သပ္ပါယံ ဓမ္မဿဝနံ မဟာစေတိယ- ဒဿနံ ထေရဒဿနဥ္စ လဗ္ဘတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၈။

မဟာစေတိယပူဇာ (ထီ) [မဟာစေတိယ+ပူဇာ] မဟာစေတီကို ပူဇော်ခြင်း။ ဘာတိယရာဇ- ကာလေ ကိရ မဟာစေတိယပူဇာယ ဒက္ခိဏ- ဒိသတော ဇနော ဘိက္ခူ သတ္တဟတ္ထံ ပဏ္ဍုကာသာဝံ အံသေ ကရိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၃။

မဟာစေတိယပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာစေတိယ+ ပမာဏ] မဟာစေတီ – အတိုင်းအရှည်– ပမာဏ–ရှိသော။ သကလစက္ကဝါဠံ မဟာ- စေတိယပ္ပမာဏေဟိ ကူဋ္ဌနတူပေဟိ ပူရေ- တွာပိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၀၇။

မဟာစေတိယသမီပ (န) [မဟာစေတိယ+ သမီပ] မဟာစေတီ၏ အနီး။ တတ္ထ ဘေရိံ ပဟာရာပေတွာ မဟာစေတိယသမီပေ သန္နိ- ပါတံ ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။

မဟာစေတိယာဘိမုခ (တိ) [မဟာစေတိယ+ အဘိမုခ] မဟာစေတီသို့ ရှေးရှုသော၊ -သူ။

သော မဟာတလသ္မိံ ယေဝ မဟာစေတိယာဘိမုခေါ နိပဇ္ဇိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၉။)

မဟာစေလ (နု) [မဟန္တ+စေလ] မြတ်သော အဝတ်။ မဟာစေလေန ဆာဒိတွာ၊ အဒါသိ တုဋ္ဌမာနသာ။ အပ၊၂။၂၈၄။

မဟာစောရ (ပု) [မဟန္တ+စောရ] အားကြီး–အားကောင်း–သောခိုးသူ၊ ခိုးသူကြီး။ တီဟိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတော မဟာစောရော သန္ဓိမ္ပိ ဆိန္ဒတိ။ အံ၊၁။၁၅၂။ (–အံ၊၃။၁၅၃။) မဟာစောရောတိ မဟန္တော ဗလဝစောရော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ မဟာဗလဝစောရော မဟာစောရောတိ အာဟ “မဟန္တော ဗလဝစောရော”တိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၂၆။

မဟာစောရဒီပက (တိ) [မဟာစောရ+ဒီပက] ခိုးသူကြီးကို ပြတတ်သော၊ သူ။ ဧဝံ မဟာစောရဒီပကေန ဘဂဝတာ ဝုတ္တာ အနရိယဝေါဟာရာဝတ္ထာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၆၃။

မဟာစောရသမ (တိ) [မဟာစောရ+သမ] ခိုးသူကြီးနှင့် တူသော။ ဧဝမေဝ အယံ ကာယော၊ မဟာစောရသမော ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။

မဟာစောရိယကမ္မ (နု) [မဟန္တ+စောရိယကမ္မ] ကြီးစွာသောခိုးမှု၊ ခိုးမှုကြီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာစောရိယကမ္မသမတ္ထ (တိ) [မဟာစောရိယကမ္မ+သမတ္ထ] ကြီးမားသောခိုးမှု–ခိုးမှုကြီး–ကို ပြုစွမ်းနိုင်သော၊ သူ။ မဟာပရိဝါရတာယ မဟာစောရိယကမ္မသမတ္ထတာယ စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၂၆။

မဟာဆဏ (ပု) [မဟန္တ+ဆဏ] ကြီးစွာသော ပွဲလမ်းသဘင်၊ ပွဲလမ်းသဘင်ကြီး။ သတ္တာဟံ မဟာဆဏံ ကရောန္တု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၃၉။)

မဟာဆတ္တ (နု) [မဟန္တ+ဆတ္တ] ထီးကြီး။ မဟာဆတ္တသဒိသေန အတ္တနော ပေါဋ္ဌိတပေမ္ဗန ဂုတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၅။

မဟာဆာတက (တိ) [မဟန္တ+ဆာတက] အလွန် ဆာလောင် မွတ်သိပ်သော၊ သူ။ ကာကာ စ နာမ မဟာဆာတကာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။

မဟာဇင်္ဃ (တိ) [မဟန္တီ+ဇင်္ဃာ] ကြီးထွား–တုတ်ခိုင်–သောခြေသလုံးရှိသော၊ ခြေသလုံးကြီးသော၊ သူ။ မဟာဇင်္ဃော ဝါ ထူလဇင်္ဃပိဏ္ဍိကော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၁၄၄။ မဟာဇင်္ဃောတိ ထူလဇင်္ဃော။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၈။

မဟာဇင်္ဃမဂ္ဂ (ပု) [မဟန္တ+ဇင်္ဃမဂ္ဂ] များစွာသော–ခြေလျင်ခရီးသည်–ခြေလျင်ကုန်သည်–တို့သွားရာလမ်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဇင်္ဃမဂ္ဂဂမန (နု) [မဟာဇင်္ဃမဂ္ဂ+ဂမန] များစွာသော–ခြေလျင်ခရီးသည်–ခြေလျင်ကုန်သည်–တို့သွားရာလမ်းသို့ သွားခြင်း။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ မဟာဇင်္ဃမဂ္ဂဂမနံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၂။ (–သာရတ္ထ၊၃။၂၃၁။) မဟတာ ဇင်္ဃသတ္ထေန ဂန္တဗ္ဗမဂ္ဂေါ မဟာဇင်္ဃမဂ္ဂေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၇။

မဟာဇစ္စ (တိ) [မဟန္တ+ဇစ္စ] မြတ်သောအမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ အလွန်အမျိုးမြတ်သော၊ သူ။ မဟာဇစ္စော (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈)တိ မဟာကုလီနော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၉၉။

မဟာဇဋာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဇဋာ] (၁) ကြီးမားသော (တဏှာ) အရှုပ်အထွေး။ (တိ) (၂) အလွန်ရှုပ်ထွေးသော၊ သူ။ (၁) မဟာဇဋံ (ဗုဒ္ဓဝံ။၃၆၁)န္တိ ဧတ္ထ ဇဋာတိ တဏှာယေတံ အဓိဝစနံ။ ... မဟာဇဋံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၇၄။ (တိ) (၂) မဟာဇဋံ ဝေဠုံ (ဝေဏုံ) ဒိသွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၃။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၉။ မဟာဇဋန္တိ မဟာဇာလသာခံ အတိဝိယ သံသိဗ္ဗိတဇာလံ။ မ၊ဋီ၊

၃။၂၇၆၊ တုမှေ အဂါရိယာ နာမ မဟာဇဋာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၄၁။

မဟာဇဋာဇဋိတ (တိ) [မဟာဇဋာ+ဇဋိတ] များစွာသော အရှုပ်အထွေးတို့ဖြင့် ရှုပ်ထွေးသော၊ အလွန် ရှုပ်ထွေးသော (ပြဿနာ)။ ဝိဇဋေတိ တံ မဟာဇဋာဇဋိတံ။ မိလိန္ဒ၊၁၃၆။

မဟာဇန (ပု) [မဟန္တ+ဇန] များစွာသောလူ၊ လူအများ။ ဓမ္မိယာ ကထာယ တံ မဟာဇနံ သညာပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၅။) ကိလေသေ ဇနေတိ အဇနိ ဇနိဿတီတိ ဝါ ဇနော၊ မဟန္တော ဇနောတိ မဟာဇနော၊ တံ မဟာဇနံ၊ ဗဟုဇနန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၅၄။ (—ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၃။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၄။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၃၀။)

မဟာဇနက (ပု) [မဟန္တ+ဇနက] မဟာဇနကမည်သူ၊ မဟာဇနကမင်း။ ယထာ စ မဟာဇနကော၊ ဧဝံ ဧကော စရေယျ အယမ္ပိ တဿတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ (—အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၁၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၉။)

မဟာဇနကကာလ (ပု) [မဟာဇနက+ကာလ] မဟာဇနကမင်း ဖြစ်စဉ်အခါ၊ မဟာဇနကမင်း လက်ထက်။ မဟာဇနကကာလေပိ မဟာသမုဒ္ဒံ တရမာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ (—စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၆၅။)

မဟာဇနကကုမာရ (ပု) [မဟာဇနက+ကုမာရ] မဟာဇနကမင်းသား။ မဟာဇနကကုမာရောတိဿ အယျကသန္တကံ နာမ မကာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၂။

မဟာဇနကဇာတက (န) [မဟာဇနက+ဇာတက] မဟာဇနကဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ မဟာနိပါတ်၊ ၂-ဇာတ်။ ဇာ၊၂။၁၅၉–၁၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၉–၈၄။ တံ သဗ္ဗံ မဟာဇနကဇာတကေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၅။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။)

မဟာဇနကတသက္ကာရ (ပု) [မဟာဇန+ကတသက္ကာရ] လူအများသည် ပြုအပ်သော ပူဇော်သကာ။ ကေသ္မိံ ပဒေသေ မဟာဇနကတသက္ကာရံ သဗ္ဗလောကဝိဿုတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၅၁။

မဟာဇနကနရိန္ဒ (ပု) [မဟာဇနက+နရိန္ဒ] မဟာဇနကမင်း။ ဣတော ဒါနိ ပဉ္စာယ နတ္ထိ မယှံ မဟာဇနကနရိန္ဒေန သဒ္ဓိံ သံဝါသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၈၃။ (—၈၄။)

မဟာဇနကဗောဓိသတ္တ (ပု) [မဟာဇနက+ဗောဓိသတ္တ] မဟာဇနကဘုရားလောင်း။ ဒါနပဋိဂ္ဂဟဏေန မဟာဇနကဗောဓိသတ္တဿ စ ဒေဝိယာ စ သောမနဿုပ္ပါဒနေန စ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။

မဟာဇနကရာဇ (ပု) [မဟာဇနက+ရာဇ] မဟာဇနကမင်း။ ယထာ အတ္တနော ဝိဇိတံ ရဋ္ဌံ မဟာဇနကရာဇာ အရိန္ဒမမဟာရာဇာ စ ပဟာယ ကေကာ စရိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၄။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။)

မဟာဇနကာယ (ပု) [မဟာဇန+ကာယ] များစွာသောလူအပေါင်း၊ လူများအပေါင်း။ တတော နင်္ဂလာနိပိ ဆဋ္ဋေတွာ မဟာဇနကာယေ သန္နိပတိတေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ (—ဒီ၊၂။၃၆။ သံ၊၁။၁၇၈။ အံ၊၃။၁၂။) မဟာဇနကာယေ သန္နိပတိတေတိ.... မဟာဇနသမူဟေ သန္နိပတိတေ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၂၀၂။ မ၊ဋီ၊၂။၂၄၃။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။)

မဟာဇနကာယပရိဝုတ (တိ) [မဟာဇနကာယ+ပရိဝုတ] လူများအပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ သက္ကော ဒေဝရာဇာ၊ ဝိယ

မဟာဇနကာယပရိဝုတော ရတနပလ္လင်္ကေ နိသီဒိ။ ဇာ.ဋ္ဌ၊၃။၃၇၉။

မဟာဇနဂတ (တိ) [မဟာဇန+ဂတ] လူအများ-သိသော-ထံသို့ ရောက်သော။ (ကြိ၊ဝိ)လူအများသိအောင်၊ လူအများထံသို့-ရောက်အောင်- သတင်းပြန့်နှံ့အောင်။ မဟာဇနဂတံ မာကရိတ္ထာတိ သြဝဒိတ္ဂာကာယ ပဏ္ဏံ ကတွာ ဘိက္ခုသံဃံ ပရိဝိသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။

မဟာဇနဇေဋ္ဌက (ပု) [မဟာဇန+ဇေဋ္ဌက] များစွာသော လူတို့၏ အကြီးအမှူး၊ မင်း။ ဇနာဓိပ မဟာဇနဇေဋ္ဌက တွံ မံ ပေါသ ဘရဿု ဝဓေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။

မဟာဇနန္တရ (န) [မဟာဇန+အန္တရ] လူများ၏ အတွင်း၊ လူများအလယ်။ ဇဝံ တေ အယံ ဒေါသော မဟာဇနန္တရေ ပါကဋော ဟုတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။)

မဟာဇနပဒ (န) [မဟန္တ+ဇနပဒ] ဇနပုဒ်ကြီး၊ တိုင်းကြီး။ သေယျထာပိ ဝိသာခေ ယော ဣမေသံ သောဠသန္နံ မဟာဇနပဒါနံ ပဟူတရတ္တရတနာနံ ဣဿရိယာဓိပစ္စံ ရဇ္ဇံ ကာရေယျ။ အံ၊၁။၂၁၃။ (-မိလိန္ဒ-၁၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။)

မဟာဇနပရိဝါရ (တိ) [မဟာဇန+ပရိဝါရ] လူများအပေါင်း-ခြံရံခြင်းရှိသော-ခြံရံအပ်သော၊သူ။ ဥယျာနံ ပဋိဇဂ္ဂါပေတွာ မဟာဇနပရိဝါရော ဥယျာနံ ဂန္တွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆။)

မဟာဇနပရိဝုတ (တိ) [မဟာဇန+ပရိဝုတ] လူများအပေါင်းခြံရံအပ်သော၊သူ။ ဂန္ဓကုဋိတော နိက္ခမ္မ မဟာဇနပရိဝုတော ဂန္ဓမဏ္ဍလမာဠံ ဂန္တွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၆။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။)

မဟာဇနပ္ပသာဒ (ပု) [မဟာဇန+ပသာဒ] များစွာသော လူတို့၏ ကြည်ညိုခြင်း။ သာခု မဟာဇနပ္ပသာဒံ ဇနယန္တာ ကာရဒ္ဓာနော့တိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။

မဟာဇနမဇ္ဈ (န) [မဟာဇန+မဇ္ဈ] များစွာသော လူတို့၏ အလယ်။ သောပိ မဟာဇနေန သဒ္ဓိံ ဂတော မဟာဇနမဇ္ဈေ ဌိတကောဝ ဝေမာဟ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ။၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၃၂၁။)

မဟာဇနသံကိဏ္ဏ (တိ) [မဟာဇန+သံကိဏ္ဏ] လူများရောပြွမ်းသော၊ လူများပြည့်ကျပ်နေသော။ အန္တရာပဏန္တိ အာပဏာနမန္တရေ မဟာဇနသံကိဏ္ဏံ ရစ္ဆာမုခံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

မဟာဇနသံကိဏ္ဏတာဘာဝ (ပု) [မဟာဇနသံကိဏ္ဏတာ+အဘာဝ] လူများစွာနှင့် ရောနှောမှုမရှိခြင်း။ ဒိဝသဘာဂေ မဟာဇနသံကိဏ္ဏတာဘာဝေန ဒိဝါ အပ္ပါကိဏ္ဏံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၆။

မဟာဇနသန္နိပါတ (ပု) [မဟာဇန+သန္နိပါတ] လူအများ- လှုပ်လှုပ်ရွရွ ဖြစ်ခြင်း- တိုးဝှေ့ခြင်း။ မဟာဇနသမ္မဒ္ဒ-ကြည့်။

မဟာဇနသင်္ဂဟ (ပု) [မဟာဇန+ သင်္ဂဟ] လူများစွာကို-သင်္ဂြိုဟ်- ချီးမြှောက်- ခြင်း။ ကိဉ္စာပိ အယံ စာရိကာ နာမ မဟာဇနသင်္ဂဟတ္ထံ ဗုဒ္ဓါနံယေဝ လဗ္ဘတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၃။

မဟာဇနသင်္ဂဟဏ (န) [မဟာဇန + သင်္ဂဟဏ] လူများစွာကို-သင်္ဂြိုဟ်- ချီးမြှောက်-ခြင်း။ မဟာဇနသင်္ဂါဟက-ကြည့်။

မဟာဇနသင်္ဂဟန (န) [မဟာဇန+သင်္ဂဟန] လူများစွာကို -သင်္ဂြိုဟ်-ချီးမြှောက်-ခြင်း။ တလိယ ပဋိဝိဓယ စိန္တယိတွာ၊ မဟာဇနသင်္ဂဟနံ သမေက္ခမာနော။ ဒီ၊၃။၁၃၃။

မဟာဇနသင်္ဂါဟက (န) [မဟာဇန+သင်္ဂါ-ဟက] လူများစွာကို-သင်္ဂြိုဟ်-ချီးမြှောက်-ခြင်း။ မဟာဇနသင်္ဂါဟကန္တိ မဟာဇနသင်္ဂ-ဟဏံ။ ဒီ၊၃၊၁၁၈။ (ဒီ၊၃။၁၃၃-၌ "မဟာ-ဇနသင်္ဂဟန္တိ"ဟု ရှိ၏။)

မဟာဇနသဥ္စရဏဋ္ဌာန (န) [မဟာဇနသဥ္စရဏ+ဌာန] လူအများလှည့်လည် သွားလာရာ အရပ်။ မဟာဗောဓိဒွါရကောဋ္ဌကအမ္ဗင်္ဂဏ-သဒိသေသု ပန မဟာဇနသဥ္စရဏဋ္ဌာနေသု န ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၂။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၇၀။)

မဟာဇနသညာပန (န) [မဟာဇန+သညာပန] လူအများကို သိစေခြင်း။ မဟာဇနသညာ-ပနတ္ထံ ပန ဝေမကာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၉။

မဟာဇနသန္နိပါတ (ပု) [မဟာဇန+သန္နိပါတ] များစွာသောလူတို့၏ အစည်းအဝေး။ ဣမသ္မိံ မဟာဇနသန္နိပါတေ မမ ဒါနံ ဝဏ္ဏယိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၂။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၅၄။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၉၇။)

မဟာဇနသန္နိပါတနပရိယာမ (ပု) [မဟာဇနသန္နိ-ပါတန+ပရိယာမ] များစွာသောလူ-သံဃာ များစွာ- စုဝေးရမှုဟူသော ပင်ပန်းခြင်း၊ သံဃာစုံအောင် စုဝေးရမှုဟူသော ပင်ပန်းခြင်း။ မဟာဇနသန္နိပါတနပရိဿမံ အကတွာ အပ္ပတရေဟိ သုခကရဏတ္ထံ။ ဝဇီရ။၄၅၃။

မဟာဇနသမာကိဏ္ဏ (တိ) [မဟာဇန+သမာ-ကိဏ္ဏ] လူအများ-လူမျိုးစုံ-ရောပြွမ်းသော။ တတော ဝေ မဟာဇနသမာကိဏ္ဏဘာဝေန နာနာဇနသမာကုလော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၇၀။

မဟာဇနသမာဂမ (ပု) [မဟာဇန+သမာဂမ] များစွာသော လူတို့၏ အစည်းအဝေး။ တတော ဓမ္မဒေသော၊ မဟာဇနသမာ-ဂမေ။ အပ၊၂။၂၇၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆၁။ (-ဇာ၊ ၁။၂၅၂။)

မဟာဇနသမူဟ (ပု) [မဟာဇန + သမူဟ] များစွာသောလူအပေါင်း၊ လူများအပေါင်း။ မဟာဇနကာယ-ကြည့်။

မဟာဇနသမ္မတ (တိ) [မဟာဇန+သမ္မတ] လူ အများသမုတ်အပ်သော၊ သူ။ မဟာဇနသမ္မ-တောတိ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ မဟာသမ္မတော မဟာသမ္မတော တွေဝ ပဌမံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ။ ဒီ၊၃။၇၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။

မဟာဇနသမ္မဒ္ဒ (ပု) [မဟာဇန+သမ္မဒ္ဒ] လူအများဖြင့်- ကျပ်တည်း-ကျဉ်းမြောင်း-ခြင်း၊ လူအများတိုးဝှေ့ခြင်း။ မဟာဇနသမ္မဒ္ဒေါ-(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၃)န္တိ မဟာဇန-သမ္ဗာဓော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၀။

မဟာဇနသမ္မုတိ (ထီ) [မဟာဇန+သမ္မုတိ] လူအများသမုတ်ခြင်း။ ပရတော ဆောသေန ဝါ မဟာဇနသမ္မုတိယာ ဝါ မာနံ နေတိ။ မဟာနိ။၁၅၀။

မဟာဇနသာဓာရဏ (တိ) [မဟာဇန+သာဓာ-ရဏ] လူများစွာနှင့် ဆက်ဆံသော။ န ပနေ-တံ တဝေဝ၊ မဟာဇနသာဓာရဏော သေ ဓမ္မော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။

မဟာဇနသုခါဝဟ(တိ)[မဟာဇနသုခ+အာဝဟ] များစွာသော လူ-လူအများ-၏ ချမ်းသာ ကို ဆောင်ရွက်တတ်သော၊ သူ။ အာတုရာနံ သဒုက္ခာနံ မဟာဇနသုခါဝဟော။ အပ၊၁။ ၂၁၀။

မဟာဇနာနုဂ္ဂဟ (ပု) [မဟာဇန+အနုဂ္ဂဟ] များစွာသော လူ-လူအများ-ကို ချီးမြှောက်ခြင်း။ ထေရော ကိရ ဣမိနာ ပစ္ဆိမေန အတ္တဘာဝေန မဟာဇနာနုဂ္ဂဟံ ကရိဿာမိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။

မဟာဇနာနုဂ္ဂဟဏ (န) [မဟာဇန+အနုဂ္ဂဟဏ] များစွာသော လူ-လူအများ-ကို ချီးမြှောက်

ခြင်း။ ဩ္တော စ သပ္ပါဋ္ဌိယကိရပ္ပဝေသနသမ္ဗန္ဓေနေဝ မဟာဇနာနုဂ္ဂဟာဏ် ဒဿိတံ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သဝ်၊၁။ ၂၀၇။

မဟာဇနာဘိသမယ (ပု) [မဟာဇန+အဘိ-သမယ] များစွာသော လူတို့သည် သိအပ်သော ဉာဏ်၊ များစွာသော လူတို့၏ မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်။ ဗဟုဇနေဟိ ဉာတံ ပဋိဝိဒ္ဓံ မဟာဇနာဘိသမယဝသေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။ ၂၈၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၅၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၇။)

မဟာဇနာရမ္မဏ (တိ) [မဟာဇန+အာရမ္မဏ] များစွာသော-လူ-သတ္တဝါ-လျှင် အာရုံရှိသော။ ဝိပုလေနာတိ မဟာဇနာရမ္မဏေန။ မ၊ဋီ၊၂။၈၀။

မဟာဇနိက(တိ)[မဟာဇန+ဣက]များစွာသော-လူ-ဂိုဏ်း-အုပ်စု-အား စွန့်လှူအပ်သော။ မဟာဇနိကေနာ (ဝိ၊၂။၃၃၀)တိ ဂဏဿ ပရိစ္စတ္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃။ (-ပါစိတ်၊ ယော၊၁၅၇။)

မဟာဇမ္ဗူဥမ္မုလကဝိတ (ပု) [မဟာဇမ္ဗူဥမ္မုလ-က+ဝိတ] ဇမ္ဗုသပြေပင်ကြီးကို အမြစ်ပါ ကျွတ်ခစေနိုင်သောလေ။ မဟာဇမ္ဗူဥမ္မုလက-ဝိတော ဆိန္နတဒ္ဓေ ဝိရူဠှဂစ္ဆကံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။

မဟာဇမ္ဗုဒီပ (ပု) [မဟာဇမ္ဗူ+ဒီပ] ဇမ္ဗုသပြေပင်ကြီးပေါက်သောကျွန်း၊ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း။ ကေစိ မဟာဇမ္ဗုဒီပေ ဇမ္ဗုဖလံ အာဟရန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၅။

မဟာဇမ္ဗုပေသိ (ဣ) [မဟာဇမ္ဗူ+ပေသိ] ဇမ္ဗု-သပြေသီးကြီး။ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရောပိ အန္တရာဘတ္တေ မဟာဇမ္ဗုပေသိံ အာဟရိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၈။

မဟာဇမ္ဗုပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာဇမ္ဗူ+ပမာဏ] ဇမ္ဗုသပြေပင်ကြီး အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သပြေပင်ကြီးလောက် ကြီးသော။ ရုက္ခော မဟန္တော ဝါ ဟောတု မဟာဇမ္ဗုပ္ပမာဏော ဝါ ခုဒ္ဒကော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။

မဟာဇမ္ဗုဖလ (နပုံ) [မဟာဇမ္ဗူ+ဖလ] ဇမ္ဗုသပြေသီးကြီး။ မဂ်လော နာမ တာပသော ဟုတွာ မဟာဇမ္ဗုဖလံ အာဟရိတွာ တထာဂတဿ အဒါသိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။

မဟာဇမ္ဗုဖလရသ (ပု) [မဟာဇမ္ဗုဖလ+ရသ] ဇမ္ဗုသပြေသီးကြီးအရည်။ မဟာဇမ္ဗုဖလ-ရသေ ဝါ ပထဝိယံ ပဝိဋ္ဌေ သုငတ္တကိုရာ ဥဋ္ဌဟန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၁၅၈။)

မဟာဇမ္ဗုရုက္ခ (ပု) [မဟာဇမ္ဗူ+ရုက္ခ] ဇမ္ဗုသပြေပင်ကြီး။ မဟာဇမ္ဗုရုက္ခဿ ယံ ကေကာ သာခါ ပဏ္ဏာသပဏ္ဏာသယောဇနာနိ ဝဍ္ဎိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၇။)

မဟာဇမ္ဗုသာခါ (ဣ) [မဟာဇမ္ဗူ+သာခါ] ဇမ္ဗုသပြေပင်ကြီး၏ ဒ.ကိုင်းအခက်။ ဇမ္ဗောနဒန္တိ မဟာဇမ္ဗုသာခါယ ပဝတ္တနဒိယံ နိဗ္ဗတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ (-သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၆။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၅၈။)

မဟာဇမ္ဗူ (ဣ) [မဟန္တ+ဇမ္ဗူ] ဇမ္ဗုသပြေပင်ကြီး။ မဟာဇမ္ဗုံ ခန္ဓေ ဂဟေတွာ စာလေန္တော ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇၇။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၆၅။)

မဟာဇဝ (တိ) [မဟန္တ+ဇဝ] အလွန်လျင်မြန်သော၊ လျင်မြန်သော အဟုန်ဖြင့် သွားလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဒါကာဝဝိနံ ဒန္တိဗလိံ မဟာဇဝံ။ ဝိမာန။၈၅။ (-၉၁။) မဟာဇဝန္တိ အတိဇဝံ သီဃဂါမိံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၃၅။ (-၂၅၈။)

မဟာဒါဌိက (တိ) [မဟန္တ+ဒါဌာ+က] ကြီးသော-အစွယ်-ပုဆစ်-ရှိသော၊ သူ။ ဝါ၊တတ္တ-ကော ဝါ မဟာဒါဌိကော ဝါ သယံဇနုဒါဌ-ကော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၄။

မဟာဇာတကဘာဏကတ္ထေရ (ပု) [မဟာဇာတ-ကဘာဏက+ထေရ] ဇာတ်တော်ကြီးဆောင် မထေရ်။ ဒီဃဝါပိယမှိ မဟာဇာတကဘာဏ-ကတ္ထေရော ဂါထာသဟဿံ မဟာဝေဿန္တရံ ကထေသာတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

မဟာဇာတဿရ (ပု) [မဟန္တ+ဇာတဿရ] အလိုလိုဖြစ်သော အိုင်ကြီး၊ ဇာတဿရအိုင် ကြီး။ ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ မဟာဇာတဿရော အဟု။ အပ၊၁။၁၃၄၊၁၉၉။ (—၂၀၇။) မဟာဇာတဿရောတိ ဧတ္ထ ပန သရန္တိ ဧတ္ထ ပါနီယတ္ထိကာ ဒွိပဒစတုပ္ပဒါဒယော သတ္တာတိ သရံ၊ အထ ဝါ သရန္တိ ဧတ္ထ နဒီကန္ဒရာဒယော-တိ သရံ၊ မဟန္တော စ သော သယမေဝ ဇာတတ္တာ သရော စေတိ မဟာဇာတဿရော။ အနောတတ္တဆဒ္ဒန္တဒဟာဒယော ဝိယ အပါ-ကဋနာမတ္တာ "မဟာဇာတဿရော" တိ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။

မဟာဇာတိ (တိ) [မဟန္တ+ဇာတိ] မြတ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ တဿ ဧဝံ ဟောတိတိ ကသ္မာ ဟောတိ? မဟာဇာတိ-တာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။

မဟာဇာနိ (ထီ) [မဟန္တ+ဇာနိ။ ဇာနိ—ကြည့်။] (၁) ကြီးစွာသော – ဆုံးရှုံး – ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီး–ခြင်း။ (တိ) (၂) ကြီးစွာသော– ဆုံးရှုံး–ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီး–ခြင်းရှိသော၊သူ။ (၁) သဒေဝကဿ လောကဿ မဟာဇာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။ (—ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂၀။) မဟာဇာနီတိ မဟာဟာနိ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်။၂။၄၁၅။ (တိ) (၂) သတ္တဒိဝသဗ္ဘန္တ-ရေ ဧကဒိဝသဗ္ဘန္တရေ စ ပတ္တဗ္ဗမဂ္ဂဖလတော ပရိဟီနတ္တာ မဟတီ ဇာနိ အဿာတိ မဟာ-ဇာနိ။ ပေ၊ရ။၃၉၉။

မဟာဇာနိက (ပု) [(၁) မဟာဇာနိ+က။ (၂) မဟန္တ+ဇာနိ+က] (၁) ကြီးစွာသော ဆုံး ရှုံး–ခြင်း–မှု။ (တိ) (၂) ကြီးစွာသော ဆုံး ရှုံးခြင်းရှိသော၊ သူ။ (၁) ဣဒါနိ မဟာ-ဇာနိကော ဝတ ဇာတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ (တိ) (၂) တေ လောကိယလောကုတ္တရာဟိ သမ္ပတ္တီဟိ အတိဝိယ ပရိဟီနာ မဟာဇာနိကာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၈။

မဟာဇာနိကရ (တိ) [မဟာဇာနိ+ကရ+အ] ကြီးစွာသော ဆုံးရှုံးမှုကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ မဟာဇာနိကရော ဝတ မေ အယံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၈။

မဟာဇာနိယ (တိ) [မဟန္တ+ဇာနိ+ယ] ကြီး စွာသော–ဆုံးရှုံး– ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီး–ခြင်း ရှိသော၊ အဆုံးရှုံးကြီး ဆုံးရှုံးသော၊ သူ။ မဟာဇာနိယော ခေါ အာဝုသော ကာလာ-မော။ ဝိ၊၃။၁၁။ မ၊၁။၂၂၆။ မဟာဇာနိ-ယောတိ....မဟတီ ဇာနိ အဿာတိ မဟာ-ဇာနိယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။ (— သာရတ္ထ၊၃။၁၆၀–၁။) မဟာဇာနိယောတိ မဟာပရိဟာနိကော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃၉။

မဟာဇာလ (ပု၊နု) [မဟန္တ+ဇာလ] ကြီးစွာ သော ပိုက်ကွန်။ မဟာဇာလံ ခိပိတွာ ဌိတော ကေဝဋ္ဋော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၂။

မဟာဇာလသာခ (တိ) [မဟန္တ+ဇာလသာခါ] အလွန်ရှုပ်ထွေး များပြားသော ကွန်ရက် သဖွယ်ဖြစ်သော သစ်ခက်ရှိသော။ မဟာ-ဇဋာ (တိ) (၂) ကြည့်။

မဟာဇာလာ (ထီ) [မဟန္တ+ဇာလာ] (၁) ကြီး စွာသော မီးလျှံ။ (တိ) (၂) ကြီးစွာသော အလျှံရှိသောမီး။ (သျှ–ဋ္ဌ သေ မဟာဇာ-လော=ကြီးစွာသော မီးလျှံကားဟုပေး၏။) (၁) အဂ္ဂိမှိ နံ ပက္ခိပိတွာ မဟာဇာလာဟိ ဂဟိတမတ္တကာလေ မယံ အာရောစေယျာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ (တိ) (၂) သော သေ မဟာဇာလောတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၆၈။

မဟာဇာလိ (ပု) [မဟန္တ+ဇာလိ] မဟာဇာလိ မည်သူ။ ဒွေ ဇာလိနောတိ စူဠဇာလိမဟာဇာလိတိ ဒွေ ဇာလိနာမကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၁။

မဟာဇိန (ပု) [မဟန္တ+ဇိန] မြတ်စွာဘုရား။ မဟတာ ပရိပါရေန၊ နိမန္တေတွာ မဟာဇိနံ။ အပ၊၂။၁၃၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။

မဟာဇုတိ (တိ) [မဟန္တီ+ဇုတိ] ကြီးမားသော-တန်ခိုး-အရှိန်အဝါ-ရှိသော၊ သူ။ မဟာနာဂံ မဟာဝီရံ၊ မဟာဇုတိ ပနာသဝံ။ ထေရ၊ ၂၇၁။ (-အပ၊၁။၂၁၁၊၄၀၁။) မဟာဇုတိန္တိ မဟာပတာပံ မဟာတေဇန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇။

မဟာဇုတိက (တိ) [မဟာဇုတိ+ဏက] ကြီးမြတ်သော (အကျိုးဝိပါက်ဟူသော) အရောင်အလင်း-တောက်ပခြင်း ရှိသော၊ ကြီးမြတ်သော အကျိုးအာနုဘော်ရှိသော။ ဧဝံ ဥပဝုတ္ထော ခေါ ဝိသာခေ ဂေါပါလကုပေါသထော န မဟပ္ဖလော ဟောတိ န မဟာနိသံသော န မဟာဇုတိကော န မဟာဝိပ္ဖါရော။ အံ၊၁။၂၀၆။ (-ဝိမာန။၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။) န မဟာဇုတိကောတိ ဝိပါကေနာဘာသေန န မဟာဩဘာသော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။ မဟာဇုတိကာတိ မဟာတေဇာ မဟာနုဘာဝါတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၁၈၇။ မ၊ဋီ၊၁။၂၃၈။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၄။)

မဟာဇေဋ္ဌ (ပု) [မဟန္တ+ ဇေဋ္ဌ] အကြီးအကဲ လက်သမားကြီး။ ယထာ စ မဟာဇေဋ္ဌော ဒီဃသာဋကံ နိဝါသေတွာ တဿေဝ ကောနန္တေန သကလသရီရံ ပါရုပန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၅။ ကင်္ခါ။၂၇။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မဟာဇေဋ္ဌကပါရုတ (န) [မဟာဇေဋ္ဌက+ပါရုတ] လက်သမားကြီးတို့၏ ဝတ်ရုံခြင်း။ အန္တေပုရိကပါရုတံ မဟာဇေဋ္ဌက (မဟာဇေဋ္ဌ) ပါရုတံ ကုဍ္ဍိပဝေသကပါရုတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၅။ ကင်္ခါ။၂၇။ မဟာဇေဋ္ဌာနံ မဟာဝဍ္ဎကီနံ ပါရုတံ မဟာဇေဋ္ဌပါရုတံ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာ၊ဋီ၊၄။၁၂၃။

မဟာဇေတဝန (န) [မဟန္တ+ဇေတဝန] မြတ်သော ဇေတဝန်ကျောင်းတော်။ မဟာဇေတဝနံ ဂန္တွာ၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။ အပ၊၂။၇၀။

မဟာဈာယီ (တိ) [မဟန္တ+ဈာယီ] မြတ်သော ဈာန်တို့ဖြင့် ဈာန်ဝင်စားလေ့ရှိသော၊ မြတ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ရှုလေ့ရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗာသဝပရိက္ခီဏာ မဟာဈာယီ မဟာဟိတာ။ ထေရ။၃၃၀။ (-၂၇၄။) မဟာဈာယီတိ မဟန္တေဟိ ဈာနေဟိ ဈာယနသီလာ၊ မဟန္တံ ဝါ နိဗ္ဗာနံ ဈာယန္တီတိ မဟာဈာယီ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၅၂။

မဟာဉာဏ (တိ) [မဟန္တ+ဉာဏ] ကြီးမြတ်သော ဉာဏ်ရှိသော၊ သူ။ မဟာဉာဏော ကုလပုတ္တော မာနံ နိဂ္ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၂၉။

မဟာဉာဏီ (တိ) [မဟာဉာဏ+ဤ] ကြီးမြတ်သော ဉာဏ်ရှိသော၊ သူ။ ပညာသီသော မဟာဉာဏီ။ ထေရ၊ ၃၅၁။ (-အပ၊၂။၂၈၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။) မဟာသမုဒ္ဒေါဂမနတာယ ....မဟန္တံ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဉာဏံ တေတဿ အတ္ထီတိ မဟာဉာဏီ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၆။

မဟာဥဒါဟ (ပု) [မဟန္တ+ဥဒါဟ] (က) ကြီးစွာသော ပူလောင်မှု၊ ပြင်းထန်-လွန်ကဲ-သော အပူ။ (ခ) ကြီးစွာသော မီးတောက်။ (က) တဿ ကိရ သရီရေ မဟာဥဒါဟော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၆။ (ခ) တသ္မိံ သမယေ မဟာဒါဟော ဥဋ္ဌဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။

မဟာဥဒါဟပရေတ (တိ) [မဟာဥဒါဟ+ပရေတ] ပြင်းထန်-လွန်ကဲ-သော အပူနှိပ်စက်

ခံရသော၊ သူ။ မဟာဒုာဟပရေတော ဝါ သမ္ဘိ (သဦ္ဘ) ဋ္ဌမာနသန္တိပန္တနော ဝါ ဟုတွာ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပုဏာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂ဂ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၈။

မဟာတက္ကာရီဇာတက (နု) [မဟာတက္ကာရီ+ဇာတက] မဟာတက္ကာရီဇာတ်၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁၃-နိပါတ်၊ ၈-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၂၆၈–၂၇၀။ ၁တ္တု မဟာတက္ကာရီဇာတကေ အာဝိဘဝိဘာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။

မဟာတဍ္ဍ (ပု). [မဟန္တ+တဍ္ဍ] ကြီးမား–နက်စွာ–သော ချောက်ကမ်းပါးပြတ်။ မဟာပပါတာတိ မဟာတဍ္ဍာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၄၄။

မဟာတဏှ (တိ) [မဟန္တီ+တဏှာ] ကြီးမား–လွန်ကဲ–ပြင်းထန်–သော တပ်မက်မှုရှိသော၊ သူ။ အပ္ပဘောဂေါ မဟာတဏှော၊ ခတ္တိယေ ဇာယတေ ကုလေ။ သုတ္တနိ။ ၂၈၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။) မဟာတဏှောတိ မဟတိယာ ဘောဂတဏှာယ သမန္နာဂတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။

မဟာတဏှာ (ထီ) [မဟန္တီ+တဏှာ] ကြီးမား – လွန်ကဲ – ပြင်းတန် –သော တပ်မက်မှု။ သော ဣမံ ဝိသဘာဒိဘာဝေန ဝိသတ္တိကာသင်္ခါတံ မဟာတဏှံ အတရိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၀၆။

မဟာတဏှာသင်္ခယ (ပု)[မဟာတဏှာ+သင်္ခယ] မဟာတဏှာသင်္ခယ သုတ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ဂ-သုတ်။ မ၊၁။ ၃၂၃–၃၃၀။ ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒန္တိအာဒိ မဟာတဏှာသင်္ခယေ ဝိတ္ထာရိတမေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၇၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆၂။)

မဟာတဏှာသင်္ခယသုတ္တ (နု) [မဟာတဏှာသင်္ခယ+သုတ္တ] မဟာတဏှာသင်္ခယ သုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယေ မူလပဏ္ဏာသကေ မဟာတဏှာသင်္ခယသုတ္တေ...ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၁၉။ အနက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာတပ (တိ) [မဟန္တ+တပ] ပြင်းထန်–လွန်ကဲ–သော အကျင့်ရှိသော၊ အကျင့်ပြင်းထန်သော၊ သူ။ မဟာတပေါ ပရမပ္ပိစ္ဆောတိ မညမာနော ကန္ဒိန္နော တပေ့ါဂြော အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။

မဟာတမ (ပုနု) [မဟန္တ+တမ] (၁) ကြီးမားသော–အမိုက်တိုက်–အမှောင်။ (၂) ကြီးမားသော အမိုက်တိုက်နှင့် တူသော–အဝိဇ္ဇာ–မောဟ၊ ကြီးမားသော မောဟအမိုက်တိုက်။ (၁) ရတ္တိံ အန္ဓကာရတိမိသာယ မဟာတမေ စတုရင်္ဂေ တမသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။) မဟာတမေတိ မဟတိ တမသိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၀၁။ (၂)တေ တေ သစ္စရသံ ပိတ္ဝာ၊ ဝိနောဒေန္တိ မဟာတမံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၆။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။) ဝိနောဒေန္တိ မဟာတမန္တိ တေန ဘေန မဂ္ဂေန မဟာတမံ မောဟတမံ ဝိနောဒေန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တီတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၁၇၅။

မဟာတမပနူဒန (တိ) [မဟာတမ+ပနူဒန] ကြီးမားသော မောဟအမိုက်တိုက်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ တုဝံ ဝဏ္ဏုသိ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ မဟာတမပနူဒနော။ အပ၊၁။၈၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၂။ (–အပ၊၂။၁၄၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။)

မဟာတမပဝါဟန (တိ) [မဟာတမ+ပဝါဟန] ကြီးမားသော မောဟ အမိုက်တိုက်ကို–မျှောတတ်–ဖျက်ဆီးတတ်–သော၊ သူ။မဟာတမပဝါဟနာ (ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၉)တိ မဟာမောဟဝိနာသကာ၊ မောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသကာတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁၃။

မဟာတမဝိနောဒန (တိ) [မဟာတမ+ဝိနောဒန] ကြီးမားသော မောဟအမိုက်တိုက်ကို

ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ သတရုံသိဝ ဥပ္ပ။ မဟာတလမဝိနေး ... အပ၊၁၅၁၊၅၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၁၅၉။ စရိယာ၊၁၁၅။ ဇာ၊၁၁၊၅၄။

မဟာတလ (န) [မဟန္တ+တလ] ပြန့်သော အပြင်၊ မြတ်သော နန်းပြင်။ မဟာတလေ ခေတတိ။ ... အပ၊၁၁၀၈။ (–အံ၊၁၁၂၈၀။ အံ၊၁၁၁၀၇။)

မဟာတလမဇ္ဈ (န) [မဟာတလ+မဇ္ဈ] မြတ်သော အပြင်၏ အလယ်။ မဟာတလမဇ္ဈေ သမုဿိတသေတစ္ဆတ္တံ ပလ္လင်္ကေ အဘိရုယှ။ ဇာ၊၁၁၁၀၈။

မဟာတဏ္ဍက (ပု) [မဟန္တ+တဏ္ဍက] တံပျက် ဆည်ကန်ကြီး။ သဗ္ဗသာဓေရဏာယ မဟာတဏ္ဍကဿ နိဒ္ဓမနတုမ္ဗံ နိဿာယ။ ဝိ၊၁၁။ ၂၀၇၊ (–မ၊၁၁၈၀။ အံ၊၁၁၂၁။ ဇာ၊၁၁၅။ သံ၊၁၁၈၄။)

မဟာတာပန (ပု) [မဟန္တ+တာပန] မဟာတာပနငရဲ။ မဟာတာပနံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊က။ ၄၅၁။ (–နေတ္တိ၊၁၈၄။) မဟာရောရုဝ–ကြည့်။

မဟာတာပသ (ပု) [မဟန္တ+တာပသ] မြတ်သော ရသေ့။ မဟာတာပသာနံ အာဘဿရာ။ မ၊၁၁၀၈။ (–ဇာ၊၁၅၁၀၆။ မ၊၂၁၃။)

မဟာတာလက္ခန္ဓ (ပု) [မဟန္တ+တာလက္ခန္ဓ] ကြီးမားသော ထန်းပင်လုံး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာတာလက္ခန္ဓပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာတာလက္ခန္ဓ+ပမာဏ] ကြီးမားသော ထန်းပင်လုံး အတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ ထန်းပင်လုံးကြီး လောက်ရှိသော။ မဟာတာလက္ခန္ဓပ္ပမာဏာ ရသိုဝန္ရိယော ဥဋ္ဌဟိတ္ဝာ၊ မ၊၁၁၁၈၃။ အံ၊၁၁၆၄။ (–ဇာ၊၁၅၁၅၃။)

မဟာတာလက္ခန္ဓပရိမာဏ (တိ) [မဟာတာလက္ခန္ဓ+ပရိမာဏ] ကြီးမားသော ထန်းပင်လုံး အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ထန်းပင်လုံး ကြီးလောက် ရှိသော။ မဟာတာလက္ခန္ဓပရိမာဏံ အယသူလံ ပဋိမဘိတ္တိတော နိက္ခမန္တံ။ မ၊၁၁၈၅။

မဟာတိဏ (န) [မဟန္တ+တိဏ] ကြီးမား–ရှည်လျား–သောမြက်။ ယထာ ပန ဂလပ္ပမာဏာနိ မဟာတိဏာနိ။ သံ၊၁၁၂၀၆။ (–ဇာ၊၁၅၁၈၃။)

မဟာတိဏဂဟန (န) [မဟာတိဏ+ဂဟန] ကြီးမားသော မြက်တော၊ မြက်တောကြီး။ တေန နိက္ခိတ္တံ ဧ မဟာတိဏဂဟနံ စ၊ ယတ္ထ သကဋ္ဌေနပိ ဆဒ္ဒိတေ ပိဏ္ဍပါတေ တိ ... နိ န ဝိနဿန္တိ။ မ၊၁၁၈၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၀၇။

မဟာတိတ္ထ (န) [မဟန္တ+တိတ္ထ] (၁) မဟာတိတ္ထရွာ။ (၂) ကြီးမားသော ဆိပ်ကမ်း၊ ဆိပ်ကမ်းကြီး။ (၃) တတော စုတော မဟာတိတ္ထေ၊ သုဓေတော ပိပ္ပလာယနော။ အပ၊၂၁၂၁၃။ထေရီ၊၁၁၃၅။ (၂)မဟာတိတ္ထေ နာဝမာရုဟိတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၁၁၁၅။

မဟာတိတ္ထဂါမ (ပု) [မဟာတိတ္ထ+ဂါမ] မဟာတိတ္ထရွာ။ မဂဓရဋ္ဌေ မဟာတိတ္ထဂါမေ ကပိလဗြာဟ္မဏဿ ဿရေ တော။ သံ၊၂။ ၁၇၇။ အံ၊၁၁၁၁။ အပ၊၁၁၂၈၂။ (–သံ၊၂။၁၁၆၇။)

မဟာတိတ္ထပဋ္ဋန (န) [မဟာတိတ္ထ+ပဋ္ဋန] ကြီးမားသော ဆိပ်ကမ်း၊ မဟာတိတ္ထ ဆိပ်ကမ်း။ ယောပိ မဟာတိတ္ထပဋ္ဋနတော တာမလိတ္တိံ ဝါ သုဝဏ္ဏဘူမိံ ဝါ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၁၁၇၄။ (–[illegible]၂။၁၁၃၂။ အဘိ၊၂။ ၄၂၈။)

မဟာတိတ္ထပြာဟ္မဏဂါမ (ပု) [မဟာတိတ္ထ+ဗြာဟ္မဏဂါမ] မဟာတိတ္ထမည်သော ပုဏ္ဏား ရွာ။ ... မဂဓရဋ္ဌေ မဟာ-

တိတ္ထပြာဟ္မဏဂါမေ ကပိလပြာဟ္မဏဿ အဂ္ဂ-
မဟေသိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၈။
(–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၀၀။)

မဟာတိပိဋကတ္ထေရ (ပု) [မဟန္တ + တိပိဋက-
တ္ထေရ] မဟာတိပိဋကထေရ်။ အထ စတု-
နိကာယိကတိဿတ္ထေရဿ ဥပဇ္ဈာယော မဟာ
တိပိဋကတ္ထေရော နာမ မဟာရက္ခိတတ္ထေရံ
အာဟ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၆၉။

မဟာတိပုသ (နု) [မဟန္တ+တိပုသ] သခွါး
ဆေးသီးကြီး။ တိပုသ–ကြည့်။ မဟာတိ-
ပုသန္တိ စ ဝဒန္တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၄။

မဟာတိမိ (ပု) [မဟန္တ + တိမိ] မဟာတိမိ
မည်သော ငါး။ အာနန္ဒော တိမိနန္ဒော
အဇ္ဈာရောဟော မဟာတိမိတိ ဣမေ စတ္တာရော
ယောဇနသတိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ အောက်
ပုဒ်နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

မဟာတိမိရပိင်္ဂလ (ပု) [မဟာတိမိရ + ပိင်္ဂလ]
မဟာတိမိရပိင်္ဂလ ငါး။ တိမိင်္ဂလော တိမိရ-
ပိင်္ဂလော မဟာတိမိရပိင်္ဂလောတိ ဣမေ
တယော မစ္ဆာ သဟဿယောဇနိကာ
ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၀၁။

မဟာတိမိသာ (ထီ) [မဟန္တီ+တိမိသာ။ ဓာန်။
၇၀-၌ နပုလ္လိင်ရှိ၏။] ကြီးစွာသော အမိုက်
မှောင်။ ရတ္တိယံ အန္ဓကာရေ မဟာတိမိသာ-
ယံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၂။

မဟာတိဿတ္ထေရ (ပု) [မဟန္တ+တိဿတ္ထေရ]
မဟာတိဿထေရ်။ ဥဘတောဝိဘင်္ဂဘာဏ-
ကော ပုဏ္ဏဝါလိကဝါသီ မဟာတိဿတ္ထေရော
ကိရ အာဟ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၀။)

မဟာတုဏ္ဍိလ (ပု) [မဟန္တ+တုဏ္ဍိလ] မဟာ-
တုဏ္ဍိလမည်သူ။ တာတာ မဟာတုဏ္ဍိလံ ဒါစုံ
န သက္ကောမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၀။ (–၂၇၅။)

မဟာတုမ္ဗပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာတုမ္ဗ+ပမာဏ]
ပြည်တောင်းကြီး အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊
ပြည်တောင်းကြီးလောက်ရှိသော။ ပဟရဏ-
ကာလေပိ မဟာတုမ္ဗပ္ပမာဏာ ရေဏု နိက္ခ-
မိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။

မဟာတုမ္ဗမတ္တ (တိ) [မဟာတုမ္ဗ+မတ္တ] ပြည်
တောင်းကြီး အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပြည်
တောင်းကြီးလောက်ရှိသော။ မဟာတုမ္ဗမတ္တံ
ရေဏုံ ဂဏှန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၀၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။) မဟာပုမ္ဗမတ္တန္တိ
အာဠ္ဟကမတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၇၆။

မဟာတုလာ (ထီ) [မဟန္တီ+တုလာ] ကြီးစွာ
သောချိန်၊ ချိန်ကြီး၊ ချိန်ခွင်ကြီး။ နာဠိယာ
မိနမာနော ဝိယ, မဟာတုလာယ ဓာရ-
ယမာနော ဝိယ စ အာရမ္မဏံ မိနတိ
ပဇာနာတီတိ မနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။
(–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈၊ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉၄။ မူလဋီ၊
၂။၉၄။)

မဟာတုရိယတာဠိတဝါဒိတ (နု) [မဟန္တ +
တုရိယတာဠိတဝါဒိတ] တူရိယာတို့ကို ကျယ်
လောင်စွာ တီးမှုတ်ခြင်း။ မဟာတုရိယတာ-
ဠိတဝါဒိတေနာ (အံ၊၂။၃၀၃)တိ မဟန္တေန
တုရိယတာဠိတဝါဒိတေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၀။
တာဠိတဉ္စ ဝါဒိတဉ္စ တာဠိတဝါဒိတံ၊တုရိယာနံ
တာဠိတဝါဒိတံ တုရိယတာဠိတဝါဒိတံ၊မဟန္တဉ္စ
တံ တုရိယတာဠိတဝါဒိတဉ္စာတိ မဟာတုရိယ-
တာဠိတဝါဒိတံ၊ တေနာဟ “မဟန္တေနာ”တိ-
အာဒိ။ အထ ဝါ ဘေရိမုဒိင်္ဂပဏဝါဒိတုရိယာနံ
တာဠိတံ ဝီဏာဝေဠုဂေါမုခိအာဒီနံ ဝါဒိတဉ္စ
တုရိယတာဠိတဝါဒိတန္တိ ဝါ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၁၁။

မဟာတေဇ (တိ) [မဟန္တ+တေဇ] ကြီးမြတ်
သော – တန်ခိုး–အရှိန်အဝါ–အာနုဘော်–
ရှိသော၊ သူ။ မဟေသက္ခောတိ မဟာတေဇော

မဟာယသော လာဇ္ဇာတာသမ္မန္နော။ ဒီဋ္ဌ၊၂။ ၃၀။ မငဋ္ဌ၊၄။၁၃၁။ (– ဝိမာနဋ္ဌ။၁၁၆။ ဇာဋ္ဌ၊၄။၄၆၆။) မဟာတေဇောဘိ မဟာနုဘာဝေ။ ဒီဋ္ဌီ၊၂။၂၉။ မဋ္ဌီ၊၃။၃၃၉။

မဟာတေဇဝန္တတရ (တိ) [မဟာတေဇဝန္တု+တရ] အလွန် ကြီးမြတ်သော – တန်ခိုး – အာနုဘော် – ရှိသော၊ သူ။ ဒေဝပုတ္တာ မဟာသန္နဋ္ဌာနေ နိဗ္ဗတ္တာ မဟာတေဇဝန္တတရာ။ ဥဒါနဋ္ဌ။၁၈၀။

မဟာတေဇဝန္တု (တိ) [မဟာတေဇ+ဝန္တု] ကြီးမြတ်သော–တန်ခိုး–အာနုဘော် – ရှိသော၊ သူ။ ဉာဏာဿ စ အတိဝိယ ဥဠာရတ္တာ မဟာနုဘာဝံ နာမ ဿယာ မဟာတေဇဝန္တဥ္။ မဋ္ဌီ၊၃။၄၁၅။

မဟာတေပိဋက (တိ) [မဟာတိပိဋက+က] မြတ်သော ပိဋကသုံးပုံကို ဆောင်သော၊ သူ။ အမှာကံ အာစရိယော မဟာတေပိဋကော ပရမဓမ္မကထိကော။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၂၁၆။ (သျှ-ဦ မဟာ၊ မြတ်၏။ တေပိဋ္ဌကော၊ ပိဋကသုံးပုံကို ဆောင်၏–ဟု ဝါကျပေးသည်။)

မဟာထမ္ဘ (ပု) [မဟန္တ+ထမ္ဘ] ကြီးမား–ခိုင်ခံ့သော – တိုင်၊ တိုင်ကြီး။ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋေ အက္ခရာနိ လိခါပေတွာ မဟာထမ္ဘေ ဗန္ဓာပေသိ။ ဇာဋ္ဌ၆။၃၆။

မဟာထာမ (ပုံ၊န) [မဟန္တ+ထာမ] (၁) ကြီးမားသော – အားအစွမ်း – ခွန်အားဗလ။ (တိ) (၂) ကြီးမားသော အားအစွမ်းရှိသော၊ ခွန်အားဗလကောင်းသော၊ သူ။ (၁) မဟာထာမဝန္တု-ကြည့်။ (တိ) (၂) သော ပန မဟာထာမော ပဥ္စန္နံ ဟတ္ထိနံ ဗလံ ဓာရေတိ။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၄၆-၇။ (–မဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၇။ အပဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ ဇာဋ္ဌ၊၃။၁၆၃။)

မဟာထာမအဿသမ္ပန္န (တိ) [မဟာထာမအဿ +သမ္ပန္န] ခွန်အားကောင်းသော မြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော။ ဗလဝါဟန (၁)ကြည့်။

မဟာထာမဝန္တု (တိ) [မဟာထာမ+ဝန္တု] ကြီးမားသော အားအစွမ်းရှိသော၊ ခွန်အား ဗလကောင်းသော၊ သူ။ မဟာထာမဝါ ကိရေသ ပဥ္စန္နံ ဟတ္ထိနံ ဗလံ ဓာရေတိ။ သံဋ္ဌ၊၁။၇၄။

မဟာထူပ (ပု၊န) [မဟန္တ+ထူပ] ကြီးမား–ကြီးမြတ်–သော စေတီ၊ မဟာစေတီ။ နိဋ္ဌိတေ စ မဟာထူပေ၊ မေခလံ ပုန ဒါသဟံ။ အပ၊ ၂။၁၀၉။ ထေရီဋ္ဌ။၃၆။ (–ဝိဋ္ဌ၊၁။၇၅။ ပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။)

မဟာထူပမဟ (ပု) [မဟာထူပ+မဟ]ကြီးကျယ်သော စေတီပုဇ္ဇနီးပူဇော်ပွဲ၊ မဟာစေတီ ပူဇော်ပွဲ။ သိဒ္ဓတ္ထပို ဘဂဝတိ၊ မဟာထူပမဟော အဟု။ အပ၊၁။၁၉၈။

မဟာထေရ (ပု) [မဟန္တ+ထေရ] (၁)(က) ကြီးသော မထေရ်။ (ဝါ၂၀-မှ စ၍ ဗုဒ္ဓပဋိဗလသိက္ခနော၀ါဒကသမ္မုတိရ အင်္ဂါ ၈-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းကို မဟာထေရ်ခေါ် သည်။ မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၁၂။) (ခ) မြတ်သော မထေရ်။ (၂) မဟာထေရမည်သူ။ (၁) (က) အယံ ဟိ ဘိက္ခုသံသော ဒိန္နမ္ပိ မဟာထေရာနံ ဘာဇေ။ မဋ္ဌ၊၃။၁၂။ (ခ) အာဒုသော တွံ ပိဏ္ဍပါတိကော ဝါ မဟာထေရော ဝါ န လစ္ဆသိ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၈၂။ (–ဝိဋ္ဌ၊၁။၄၁။) မဟာထေရော်တိ ဥပသမ္ပန္နော။ ဝဇိ၊၁။၃၁၃။ မဟာထေရော်တိ ဘိက္ခု သန္တာသ ငွတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၃။၅၆။ (–ဝဇိရ။၁၁၃။ ကင်္ခါဋ္ဌီ၊ သစ်။၁၉၄။) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာထေရဝတ္ထု (န) [မဟာထေရ+ဝတ္ထု] မဟာထေရမည်သူ၏– အကြောင်းအရာ – ဝတ္ထု။ မဟာထေရဝတ္ထုနာ (ဒီဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ သံဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၀။ အင်္ဂီဋ္ဌ၊၂။၃၄၃)တိ ဝေနာသကေသ ထေရဿ ဝတ္ထုနာ။ သီဋ္ဌီ၊သင်၊၂။၈၇။

မဟာထေရီ (ဣ) [မဟန္တီ + ထေရီ] မဟာ ထေရီမ။ တံ ကောဒိဿံ ပုရတော နိသိန္နံ

ဒီသွာ မဟာထေရီ အာဟ "ဗုဒ္ဓရာဇိတာ"တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅၀။)

မဟာဒတ္တတ္ထေရ (ပု) [မဟန္တ+ဒတ္တတ္ထေရ] မဟာဒတ္တထေရ်။ မန္ဒိတွာ တိဋ္ဌတိ အရိယကောဋိယဝါသီ မဟာဒတ္တတ္ထေရော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၄၅။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၇၀။)

မဟာဒတ္တသေနာပတိ (ပု) [မဟာဒတ္တ+သေနာပတိ] မဟာဒတ္တ စစ်သူကြီး၊ မဟာဒတ္တသေနာပတိ နာမ ကိရေကော ဗြာဟ္မဏော အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၃။

မဟာဒဒ္ဒရ (ပု) [မဟန္တ+ဒဒ္ဒရ] မဟာဒဒ္ဒရ မည်သူ၊ မဟာဒဒ္ဒရနဂါး။ တတ္ထ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တော ဒဒ္ဒရရညော ပုတ္တော မဟာဒဒ္ဒရော နာမ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။

မဟာဒန္တ (တိ) [မဟန္တ+ဒန္တ] ကြီးသောသွား ရှိသော၊ သွားကြီးသော၊ သူ။ မဟာဒန္တော ဝါ အဋ္ဌကဒန္တသဒိသောတိ ဒန္တောတိ သမညာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၄၃။

မဟာဒယ (တိ) [မဟန္တ+ဒယာ] ကြီးမြတ်သော —သနားမှု— ကရုဏာ— ရှိသော၊ မဟာကရုဏာရှိသော၊ သူ။ ရူပါနံ ဒေါသာဝါဒီတိ၊ န ဥပေသိ မဟာဒယံ။ အပ၊ ။၂၂၄။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၁၃၅။ (—သီ၊ဋ္ဌီ၊သင်၊၁။၁။)

မဟာဒရီ (ထီ) [မဟန္တီ+ဒရီ] ချောက်ကြီး။ နရကော နာမ တတ္ထ တတ္ထ ဖလန္တိယာ ဘူမိယာ သယမေဝ နိဗ္ဗတ္တာ မဟာဒရီ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၁၆။

မဟာဒါဌ (တိ) [မဟန္တီ+ဒါဌာ] ရှည်သော အစွယ်ရှိသော၊ အစွယ်ရှည်သော၊ သူ။ တေသံ အနန္တရာ မဟာဒါဌော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၅။

မဟာဒါဌသူကရ (ပု) [မဟာဒါဌ+သူကရ] အစွယ်ရှည်သော ဝက်။ မဟာဒါဌသူကရေဟိ သမန္တာ မူလာနိ ထိန္နာဒပေသိ၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၉၉။

မဟာဒါဋ္ဌိက (တိ) [မဟန္တီ+ဒါဋ္ဌိကာ] အစွယ် ဝေါခါ ရှည်ထွက်သော၊ သူ။ သေတမုခေါ နီလကုစ္ဆိ ရတ္တဟတ္ထပါဒေါ မဟာဒါဋ္ဌိကော ဝက်ဒါဋ္ဌော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၃၄။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၈။) ဟုလင်္ဃသဗဟုလဘာဝေန မဟတီဟိ ဒါဋ္ဌိကာဟိ သမန္နာဂတတ္တာ မဟာဒါဋ္ဌိကော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၈၀။

မဟာဒါဋ္ဌိကနာဂရာဇ (ပု) [မဟာဒါဋ္ဌိက+နာဂရာဇ] အစွယ်ရှိသော နဂါးမင်း။ မဟာဒါဋ္ဌိကနာဂရာဇာ ကိရ စေတိယဂိရိမှိ အမ္ဗတ္ထလေ မဟာထူပံ ကာရာပေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ နာဂေါ နာမ သော ရာဇာ၊ ဒီဃဒါဋ္ဌိကတ္တာ ပန "မဟာဒါဋ္ဌိကနာဂရာဇာ"တိ ဝုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၁။

မဟာဒါန (နပုံ) [မဟန္တ+ဒါန] ကြီးမြတ်သော အလှူ။ ဣဒံ ပန မဟာဒါနံ အတ္တနော ဥပပတ္တိယာ အပရိသုဒ္ဓတာယ ဧဝံ အပ္ပဖလံ နာမ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ (—ရေဝိယာ။၃၈၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၈။) မဟာဒါနန္တိ ယထာဝုတ္တံ ဗဟုဒေယျဓမ္မသာ ပရိစ္စဇနေန မဟန္တဒါနံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၀၃။ (—စရိယာ၊ဋ္ဌ။၆၂။)

မဟာဒါနနိဿန္ဒ (ပု) [မဟာဒါန + နိဿန္ဒ] ကြီးမြတ်သော အလှူ၏ အကျိုးဆက်။ ဣမေ တယော ကောဋ္ဌာသ ဝိယ အဟေသုံ မဟာဒါနနိဿန္ဒေန ဝိပုလဗလဝိရိယေန။ မိလိန္ဒ။၁၂၂။

မဟာဒါနပတိ (ပု) [မဟန္တ+ဒါနပတိ] ကြီးမြတ်သော အလှူရှင်၊ ကြီးမြတ်သော အလှူဒါယကာကြီး၊ မဟာကုဋုမ္ဗိကော မဟာနာဂိကော မဟာဒါနပတိတိ ဧဝံ ဥဒ္ဒိ ကတွာ

လပနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆။ (−ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၀၄။)

မဟာဒါနာနုဘာဝ (ပု)[မဟာဒါန+အာနုဘာဝ] ကြီးမြတ်သော အလှူ၏ အာနုဘော်။ ယထာ ဝေဿန္တရဿ ရညော မဟာဒါနာနုဘာဝေါ။ မိလိန္ဒ။၁၂၂။

မဟာဒါယဇ္ဇ (န) [မဟန္တ+ဒါယဇ္ဇ] မြတ်သော အမွေ။ သဒ္ဓမ္မသင်္ခါတံ မေ မဟာဒါယဇ္ဇံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၂၉။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၂၀။

မဟာဒါရုရာသိ (ပု) [မဟာဒါရု + ရာသိ] ထင်းပုံကြီး။ မဟာဒါရုရာသိ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။

မဟာဒါသဒါသိပရိဝါရ (တိ) [မဟာဒါသဒါသီ+ပရိဝါရ] များစွာသော ကျွန်ယောကျ်ား, ကျွန်မိန်းမ အခြံအရံရှိသော၊ သူ။ မဟာပရိဝါရောတိ မဟာဒါသဒါသိပရိဝါရော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၀။

မဟာဒါဟ (ပု) [မဟန္တ+ဒါဟ] ကြီးစွာသော ပူလောင်မှု၊ ပြင်းထန်-လှန်ကဲ-သော အပူ။ သရီရေ ဥဋ္ဌိတေန မဟာဒါဟေန ဒယှန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၅။ (−မ၊ဋီ၊၂။၁၇၃။ မူလဋီ၊၂။ ၄၄။)

မဟာဒါဟပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာဒါဟ+ပတ္တ] ကြီးစွာသော − အလွန် − ပူလောင်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ သဗ္ဗသော တတ္တော မဟာဒါဟပ္ပတ္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၇။

မဟာဒိဋ္ဌိ (ထီ)[မဟန္တီ+ဒိဋ္ဌိ] ကြီးစွာ−ပြင်းထန်−သော−မိစ္ဆာအယူ−အယူမှား။ မဟာဒိဋ္ဌိံ ဝိနောဒေန္တော၊ ဒိဋ္ဌိဟေရံ ကရောတိ သော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၆၉။

မဟာဒိသာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဒိသာ] ကြီးစွာသော အရပ်၊ အရပ်လေးမျက်နှာ။ (အရှေ့, အနောက်, တောင်, မြောက် ဟူသော အရပ်လေးမျက်နှာကို "မဟာဒိသာ"၊ အရှေ့တောင်, အနောက်မြောက်စသော ထောင့်အရပ်များကို "အနုဒိသာ"ဟု ပါဠိ၌ သုံးနှုန်းသည်။) မဇ္ဈေတိ သီမာယ မဟာဒိသာနံ အန္တော။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၂။ (−ပါ၊ဋီ၊၁။၃၆။)

မဟာဒီနဝ (တိ) [မဟန္တ+အာဒီနဝ] ကြီးမား−များပြား−သော အပြစ်ရှိသော၊ အနိယျာနိကဘာဝတာယ ပန သမ္ပတိ အာယတိဉ္စ မဟာဒီနဝေါတိ ဇဂံ အာဒီနဝံ ဒိသွာ။ ခု၊ဋီ၊ ၃။၁၀၁။ (−ဇဝီ၊၄၀၉၊၄၄၉။)

မဟာဒီပ (ပု) [မဟန္တ+ဒီပ] (၁) ကြီးမား−ကျယ်ပြန့်−သော ကျွန်း၊ ကျွန်းကြီး၊ (၂) မီးပုံကြီး၊ (၁) ကေဒမကော ဧတ္ထ မဟာဒီပေ၊ ဥဠာရဟပဥ္စသတပရိတ္တဒီပပရိဝါရေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ (−ပေ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၆။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၆၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၉။) (၂) ပဇ္ဇလန္တိ မဟာဒီပါ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဂတာယ မေ။ အပ၊ ၂။၂၅၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၉၅။ (−အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၆၂။)

မဟာဒီပိရာဇ (ပု) [မဟန္တ+ဒီပိရာဇ] ကြီးစွာသော−သစ်−ကျားသစ်−မင်း။ ယထာ ဟိ မဟာဒီပိရာဇာ အရညေ တိဏဂဟနံ ဝါ ဝနဂဟနံ ဝါ ပဗ္ဗတဂဟနံ ဝါ နိဿာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၁။

မဟာဒုက္ခ (န) [မဟန္တ+ဒုက္ခ] ကြီးစွာသော ဆင်းရဲ။ ဂဗ္ဘေ ပန ပဋိပန္နေ သတ္တာဟံ မဟာဒုက္ခံ အနုဘောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ (−ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၆၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။) မဟာဒုက္ခံ အနုဘောသီတိ ပဿန္ဒိပဇ္ဇန္တံ မဟန္တံ ဒုက္ခံ အဟောသိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။

မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တ (န) [မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓ+သုတ္တ] မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ မ၊၁။၁၁၈–၁၂၅။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၉။

မဟာဒုက္ခနိဒ္ဒိဋ္ဌ (တိ) [မဟာဒုက္ခ+နိဒ္ဒိဋ္ဌ] ကြီးမားသော ဆင်းရဲဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော။ မဟာဒုက္ခနိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ပန နိရယုဿဒေါ နာမ ဥဿဒနိရယော နာမ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၀၂။

မဟာဒုက္ခပီဠိတ (တိ) [မဟာဒုက္ခ+ပီဠိတ] ကြီးမားသောဆင်းရဲသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ကြီးမားသော ဆင်းရဲဖြင့် နှိပ်စက်ခံရသော၊ သူ။ ဣတိ နိမိရာဇာ ဝေတရဏိယံ မဟာဒုက္ခပီဠိတေ နေရယိကသတ္တေ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၃၁။

မဟာဒုက္ခပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာဒုက္ခ+ပတ္တ] ကြီးမားသော ဆင်းရဲသို့ ရောက်သော၊ သူ။ ဣဒါနိ ဒုဂ္ဂတိံ ဂတော မဟာဒုက္ခပ္ပတ္တော ဒိဝသဘာဂေ ခါဒိယာမိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၉၁။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၄၈။)

မဟာဒုက္ခဘာဂီ (တိ) [မဟာဒုက္ခ+ဘာဂီ] ကြီးမားသော ဆင်းရဲအဖို့အစုရှိသော။ အယံ ခေါ ပန ပါပေါ အာယတိံ မဟာဒုက္ခဘာဂီ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၁။

မဟာဒုက္ခသံဝတ္တနိယကမ္မ (န) [မဟာဒုက္ခသံဝတ္တနိယ+ကမ္မ] ကြီးမားသော ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံ။ ပုဗ္ဗေ မဟာဒုက္ခသံဝတ္တနိယကမ္မဿ ကတတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၈။

မဟာဒုက္ခသမပ္ပိတ (တိ) [မဟာဒုက္ခ+သမပ္ပိတ] ကြီးမားသော ဆင်းရဲသို့ ရောက်သော၊ သူ။ သက္ကာဘံ ဒုဒ္ဒိရူပင္ဂေ ဘာံ၊ မဟာဒုက္ခသမပ္ပိတော။ အပ၊၂။၁၄၉။

မဟာဒုက္ခသမ္ဗာဓပ္ပဋိပန္န (တိ) [မဟာဒုက္ခသမ္ဗာဓ+ပဋိပန္န] ကြီးမားသော ဆင်းရဲအကျဉ်းအကျပ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ ယာယ မဟာဂန္ဓာယ လောကနာထော မဟာဒုက္ခသမ္ဗာဓပ္ပဋိပန္နံ သတ္တနိကာယံ ဒိသွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၈။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁၆။ မူသဋီ၊၁။ ၃။)

မဟာဒုက္ခာနုဘဝ (ပု) [မဟာဒုက္ခ+အနုဘဝ] ကြီးမားသော ဆင်းရဲကို ခံစားခြင်း။ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏာဒိဝသေန မဟာဒုက္ခာနုဘဝါဒိပ္ပကာရာ အနတ္ထာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၄၄။

မဟာဒုက္ခာနုဘဝနကာလ (ပု) [မဟာဒုက္ခာနုဘဝန+ကာလ] ကြီးမားသော ဆင်းရဲကို ခံစားရာအခါ။ တတ္ထ နိရယေသု ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏာတော ပဋ္ဌာယ မဟာဒုက္ခာနုဘဝနကာလေပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။

မဟာဒုက္ခာနုဘဝနနာနပ္ပကာရ (တိ) [မဟာဒုက္ခာနုဘဝန+နာနပ္ပကာရ] ကြီးမားသော ဆင်းရဲကို ခံစားမှုဟူသော များသော အပြားရှိသော။ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏာဒိဝသေန မဟာဒုက္ခာနုဘဝနနာနပ္ပကာရာ အနတ္ထာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅။

မဟာဒုက္ခာဘိတုန္န (တိ) [မဟာဒုက္ခ+အဘိတုန္န] ကြီးမားသော ဆင်းရဲသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ သော မဟာဒုက္ခာဘိတုန္နော "ကိံ နု ခေါ ကာရဏာ"န္တိ ပုစ္ဆိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၀။

မဟာဒုက္ခာဝဟန (န) [မဟာဒုက္ခ+အာဝဟန] ကြီးမားသော ဆင်းရဲကို ဆောင်ခြင်း။ ဣဓ လောကေပိ ပရလောကေပိ မဟာဒုက္ခာဝဟနတော ဒုက္ခော နာမ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၁၆။

မဟာဒုဂ္ဂ (ပု) [မဟန္တ+ဒုဂ္ဂ] ကြီးမားသော (သံသရာ) ခရီးခက်။ ဥဒ္ဓရေန္တော မဟာဒုဂ္ဂါ၊

ဝိပ္ပနဋ္ဌေ အနုဿဃဏော။ အပ၊ ၂။၁၆။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၈။ (–နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၁၂၂။)

မဟာဒုဂ္ဂတ (ပု) [မဟန္တ+ဒုဂ္ဂတ] အလွန် ဆင်းရဲသူ၊ မဟာဒုဂ်။ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော မဟာဒုဂ္ဂတံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၆။

မဟာဒုန္ဒုဘိနာမ (ပု) [မဟာဒုန္ဒုဘိ+နာမ] မဟာဒုန္ဒုဘိမည်သော မင်း။ မဟာဒုန္ဒုဘိနာမာ စ၊ သောဠသာသုံ ရထေသဘာ။ အပ၊၁။၁၆၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။

မဟာဒုမ (ပု) [မဟန္တ+ဒုမ] သစ်ပင်ကြီး။ ခန္ဓိမာဝ မဟာဒုမော (အံ၊၂။၃၆)တိ ခန္ဓသမ္ပန္နော မဟာရုက္ခော ဝိယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။

မဟာဒေဝ (ပု) [မဟန္တ+ဒေဝ] (၁) များစွာသော နတ်။ (၂) မလိယဒေဝထေရ်။ (၃) မဟာဒေဝထေရ်။ (မဟာဒေဝထေရ်သည် တတိယသံဂါယနာ တင်ပြီးနောက် ကိုးတိုင်းကိုးဌာန သာသနာပြု လွှတ်ရာတွင် မဟိံသကတိုင်းသို့ သာသနာပြု ကြွသော မဟာဒေဝထေရ် (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။) ငါကုသန် ဘုရားရှင်၏တပည့်သာဝကဖြစ်သော မဟာဒေဝထေရ် (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။)ဟူ၍ ၂-ပါးရှိ၏။) (၄) မဟာဒေဝအမတ်။

(၁) ဒေဝရဉ္ဉော ကာဆုန္တဿ၊ မဟာဒေဝါ အဝန္ဒိသုံ။ အပ၊၁။၃၇၂။ (၂) အာဝုသော မဟာဒေဝ အဇ္ဇ ဝိဟာရေ မဟာဇနော သန္နိပတိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ (၃) ဂန္တွာန ရဉ္ဉော မဟိံသံ၊ မဟာဒေဝေါ မဟိဒ္ဓိကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။ (–၆၄။) (၄) ဥပါယံ အပဿန္တော မဟာဒေဝံ နာမ အမစ္စံ ပုစ္ဆိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။

မဟာဒေဝတာသန္နိပါတ (ပု) [မဟာဒေဝတာ+သန္နိပါတ] များစွာသော နတ်တို့၏ အစည်းအဝေး။ ကိံ တာဘာ မဟာဒေဝတာသန္နိပါတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။

မဟာဒေဝတာသမာဂမ (ပု) [မဟာဒေဝတာ+သမာဂမ] များစွာသော နတ်တို့၏ အစည်းအဝေး။ မဟာဒေဝတာသမာဂမော အဟောသိ။ ပေ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၅။

မဟာဒေဝတ္ထေရ (ပု) [မဟာဒေဝ+ထေရ] မဟာဒေဝထေရ်။ မဟာဒေဝတ္ထေရေန စ အာစရိယေန ပဗ္ဗာဇေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ (–၃၁၊၅၁။)

မဟာဒေဝလတ္ထေရ (ပု) [မဟာဒေဝလ+ထေရ] မဟာဒေဝလထေရ်။ တသ္မိံ ခေါ အဂ္ဂသာဝကော မဟာဒေဝလတ္ထေရော "ဂဟဲ နု ခေါ သတ္ထာ ဂတော"တိ အာဝဇ္ဇေန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇–၈။

မဟာဒေသ (ပု) [မဟာ + အာဒေသ] မဟာ-အပြု။ မဟာဘိ မဟတိ၊ သမာသေ ဝိယ ဟိ ဂါကျေပိ မဟန္တသဒ္ဒဿ မဟာဒေသော။ သီ၊ဋီ၊သ၁၊၂၊၇။

မဟာဒေဟ (တိ) [မဟန္တ+ဒေဟ] ကြီးမားသော ကိုယ်ကာယရှိသော၊ သူ။ ကာဠုဒါယီ-လာဠုဒါယိတ္ထေရေဟိ ဖသော မဟာဒေဟ-တာယ မဟာဥဒါယီတိ သာသနေ ပညာတော အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၄။

မဟာဒေါဏ (ပု) [မဟန္တ + ဒေါဏ] မဟာ-ဒေါဏနဂါးမင်း။ မဟာဒေါဏံ နာဂရာဇံ၊ ဝိနယန္တော မဟာမုနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၄၁။

မဟာဒေါဏနဂရ (ထီ၊နပုံ) [မဟာဒေါဏ+နဂရ] မဟာဒေါဏမြို့။ တဒါ ကိရ မဟာဒေါဏနဂရေ ဒေါဏော နာမ နာဂရာဇာ ဂင်္ဂါတီရေ ပဋိဝသတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၂၀။

မဟာဒေါဏနာဂရာဇ (ပု) [မဟာဒေါဏ+နာဂ-ရာဇ] မဟာဒေါဏ နဂါးမင်း။ ယဒါ ပန

မဟာဒေါဏနာဂရာဇာသော ဝိနယဒန ပသာဒန္တာ ဝေဠုဝနေ နာမ နာဂရာဇာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၂။

မဟာဒေါဏိပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာဒေါဏိ + ပမာဏ] စားကျင်း–စားခွက်–ကြီး အတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ စားခွက်ကြီးလောက်ရှိသော၊ သူ။ မဟာဒေါဏိပ္ပမာဏောဟိ ကိမိဟိ ဘရိတံ ပဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၉၄။

မဟာဒေါသ (ပု) [မဟန္တ+ဒေါသ] (၁) ကြီးမားသောအပြစ်။ (တ်) (၂) ကြီးမားသော အပြစ်ရှိသော။ (၁) ဟတ္ထ သော ကလျာဏမိတ္တာနံ အလာဘော မဟာဒေါသောဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၈။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀၉။ (တိ) (၂) အဟော မဟာဒေါသော ပုထုဇ္ဇနဘာဝေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။

မဟာဒွယ (န) [မဟန္တ+ဒွယ] ကြီးသော နှစ်ခု အပေါင်း၊ နှစ်ခုအစုံ။ မဟာဒွယံ နာမ ကိရောဘံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။

မဟာဒွါရ (န) [မဟန္တ+ဒွါရ] တံခါးမကြီး။ ဒွါရဇဂ္ဂနံ နာမ မဟာဒွါရေ ဒွါရပါလသာ ဘာရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃။ (–မမ္ပ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၁၈။)

မဟာဒွါရဗာဟာ (ထီ) [မဟာဒွါရ+ဗာဟာ] တံခါးမကြီး၏ တံခါးပေါင်။ ကောကံ မဟာဒွါရဗာဟံ နိဿာယ ဌကေကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၈။

မဟာဒွါရသမီပ (န) [မဟာဒွါရ+သမီပ] တံခါးမကြီး၏ အနီး။ အစုရက္ခသမယေ မဟာဒွါရသမီပံ ပတ္တော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။

မဟာဒွါရာဘိမုခ (တိ) [မဟာဒွါရ+အဘိမုခ] တံခါးမကြီးသို့ ရှေးရှုသော၊ သူ။ အာကာသတလံ အာဂန္တွာ မဟာဒွါရာဘိမုခေါ ဝ အဟောသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇၊ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၉၇။

မဟာဓညရာသိ(ပု)[မဟာဓည+ရာသိ] ကြီးမား သော စပါးပုံ၊ စပါးပုံကြီး။ သေယျထာပိ ဒေဝါနမိန္ဒ ဂါမဿ ဝါ နိဂမဿ ဝါ အဝိဒူရေ မဟာဓညရာသိ။ အံ၊၃။၁၂။

မဟာဓန (န) [မဟန္တ+ဓန](၁)များသောဥစ္စာ။ (တိ) (၂) များသော ဥစ္စာရှိသော၊ သူ။(၁) သရဒမာဏဝေါ ပိတု အစ္စယေန ကုလသန္တကံ မဟာဓနံ ပဋိပဇ္ဇိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ မမ္ပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၇။ (တိ)(၂) မဟာဓနော ပန ဟောတိ သတ္တသာသိတိကောဋိဝိဘဝေါ ပရမမစ္ဆရီ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၅။(–သေရီ၊ဋ္ဌ။၂၈။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၉၂။)

မဟာဓနက (ပု) [မဟန္တ+ဓန+က] များသော ဥစ္စာရှိသူ၊ မဟာဓနကမည်သူ။ သေဋ္ဌိ ပုတ္တံ လဘိတွာ "မဟာဓနကော"တိဿ နာမံ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၆။

မဟာဓနကုမာရ(ပု)[မဟာဓန+ကုမာရ] မဟာဓန သတို့သား။ ဗာရာဏသိသေဋ္ဌိနော ဧ ပုတ္တော မဟာဓနကုမာရော နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၅၁။

မဟာဓနဓည (တိ) [မဟန္တ+ဓနဓည] များစွာ သော ဥစ္စာစပါးရှိသော၊ သူ။ အဒ္ဓိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိယာ မဟာဓနဓညတာ အနန္တဘောဂတာ။ ၎ုတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၃။

မဟာဓနဓညနိစယ (ပု) [မဟာဓနဓည+နိစယ] များစွာသော ဥစ္စာစပါးကို – ဆည်းပူး– စုဆောင်း–ခြင်း။ တေသဉ္စ မဟာဓနဓညနိစယော၊ တသ္မာ နေစယိကာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၀။

မဟာဓနဓညသန္နိစယ (တိ) [မဟာဓနဓည+သန္နိစယ] များစွာသော ဥစ္စာစပါးကို စုဆောင်း ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ပဟူတဓနဓညာသေတိ မဟာဓနဓညသန္နိစယာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၆။

မဟာဓနရာသိ (ပု) [မဟာဓန+ရာသိ] များစွာ သော ဥစ္စာ အစုအပုံ။ မဟာဓနရာသိ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂၃။

မဟာဝနဝါဏိဇ (ပု)[မဟာဝန+ဝါဏိဇ] မဟာ-ဝနမည်သော ကုန်သည်။ သတ္ထာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော မဟာဝနဝါဏိဇံ အာရဗ္ဘ ကထေ-သိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ (-၂၆၈။)

မဟာဝနသမ္ပန္န (တိ) [မဟာဝန+သမ္ပန္န]များစွာသော ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝနသေဋ္ဌိ (ပု) [မဟာဝန+သေဋ္ဌိ] များစွာသော ဥစ္စာရှိသော သူဌေး၊ မဟာဝနသူဌေးကြီး။ တဿ မဟာဝနသမ္ပန္နတာယ 'မဟာဝနသေဋ္ဌိ'တွေဝ သမညာ အဟောသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁၂။)

မဟာဝနသေဋ္ဌိကုလ (နပုံ) [မဟာဝနသေဋ္ဌိ+ကုလ] များသော ဥစ္စာရှိသော သူဌေးမျိုး၊ မဟာဝနသူဌေးမျိုး။ မဟာဝနသေဋ္ဌိကုလေ၊ သုခိတေ သဥ္စဟေ တထာ။ ဝေရိ၊ဋ္ဌ။၂၀၁။

မဟာဝနသေဋ္ဌိပုတ္တ (ပု) [မဟာဝနသေဋ္ဌိ+ပုတ္တ] မဟာဝနသူဌေး၏ သား။ သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ ဓမ္မသဘာယံ သန္နိသိန္နာ မဟာဝန-သေဋ္ဌိပုတ္တံ အာရဗ္ဘ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁၈၂။)

မဟာဝနု (နပုံ) [မဟန္တ+ဝနု] ကြီးစွာသော လေး၊ လေးကြီး။ မဟာဝနုံ အာဒါယ ဝိသပီတကဏ္ဍံ သန္နယှိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၃။)

မဟာဝနုဂ္ဂဟ (ပု) [မဟန္တ+ဝနုဂ္ဂဟ] လေးသမားကြီး။ မဟိဿာသော ဘိ မဟာဝနုဂ္ဂဟော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၀။

မဟာဓမ္မကထိက (တိ) [မဟန္တ+ဓမ္မကထိက] တရားဟော ဆရာကြီး။ အရဟတ္တံ ပတွာ မဟာဓမ္မကထိကော ဟုတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။

မဟာဓမ္မဒေသနာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဓမ္မဒေသနာ] မြတ်သော တရား - ဟောကြားခြင်း - ဒေသနာ။ မဟာဓမ္မဒေသနာ ပဝတ္တိဿတီတိ ဉတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၅။

မဟာဓမ္မနီ (ထီ) [မဟန္တီ+ဓမ္မနီ] လင်းမြွေကြီး။ တသ္မိံ ယေဝ ဂေဟေ မဟာဓမ္မနီ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ ဓမနိ, ဓမနီ, ဓမ္မနီအဘိ-တို့ကြည့်။

မဟာဓမ္မပါလ (ပု) [မဟန္တ+ဓမ္မပါလ] မဟာဓမ္မ-ပါလလုလင်။ ကုလဂေဟံ မဟာဓမ္မပါလဿ ဂေဟန္တိ ပုစ္ဆိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၁။

မဟာဓမ္မပါလကာလ (ပု) [မဟာဓမ္မပါလ+ကာလ] မဟာဓမ္မပါလလုလင် ဖြစ်စဉ်အခါ။ မဟာ … ပုဗ္ဗေပိ မယံ မဟာဓမ္မပါလကာ-လေပိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉။

မဟာဓမ္မပါလဇာတက (နပုံ) [မဟာဓမ္မပါလ+ဇာတက] မဟာဓမ္မပါလဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁၀-နိပါတ်၊ ၉-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၂၃၄-၂၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉-၅၂။ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ အတ္ထုပ္ပတ္တိယာ မဟာဓမ္မပါလဇာတကံ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၅။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။)

မဟာဓမ္မယာဂ (ပု) [မဟန္တ+ဓမ္မယာဂ] ကြီးမြတ်သော ပူဇော်ယဇ်၊ မြတ်သော တရား ဟောကြားခြင်း။ ဘိက္ခုပရိသာယ စေဝ ဘိက္ခုနိပရိသာယ စ မဟာဓမ္မယာဂံ ယဇန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။

မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရ (ပု) [မဟာဓမ္မရက္ခိတ+ထေရ] မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်။ ကုမာရော ပမာနယံ ဂန္တွာ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၆။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၃။)

မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရဝါဒ (ပု) [မဟာဓမ္မရက္ခိတ-တ္ထေရ+ဝါဒ] မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်၏ အယူဝါဒ။ အယံ ပနေတ္ထ သန္နိပတော ဗဟူ-

ဒီပနေ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရဝါဒေါ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။

မဟာဓမ္မရာဇဝှယ (ပု) [မဟာဓမ္မရာဇ+အဝှယ] မဟာဓမ္မရာဇာဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ သူ၊ မဟာဓမ္မရာဇာ အမည်ရှိသောမင်း၊ ကြီးစွာသော တရားမင်းဖြစ်သောဘုရား။ အပ္ပမေယျဂုဏော မဟာဓမ္မရာဇဝှယော ဘဂဝါ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။၁။

မဟာဓမ္မသင်္ဂါမ (ပု) [မဟန္တ+ဓမ္မသင်္ဂါမ] ကြီးစွာသော တရား– စစ်ထိုးခြင်း–စစ်ပွဲ။ အဇ္ဇ သရဘေန သဒ္ဓိံ မဟာဓမ္မသင်္ဂါမော ဘဝိဿတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။

မဟာဓမ္မသမာဒါနသုတ္တ (နှ) [မဟာဓမ္မသမာဒါန+သုတ္တ] မဟာဓမ္မသမာဒါနသုတ်။ ("သတ္တဝါတိုင်း သတ္တဝါတိုင်းသည် များသောအားဖြင့် အလိုမရှိအပ်၊ မနှစ်သက်အပ်၊ စိတ်နှလုံးကို မပွားစေတတ်သော တရားဟူသမျှ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြား၍ အလိုရှိအပ်၊ နှစ်သက်အပ် စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော တရားတို့မှာ အစဉ်အားဖြင့် တိုးတက်နေပါမူ ကောင်းလေစွ" ဟု အလိုဆန္ဒ ပြင်းပြကြသော်လည်း ယင်းဆန္ဒအတိုင်းဖြစ်မလာ၊ တလွဲတချော်သာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း အကြောင်းရင်းကို အတိအကျ ဟောကြားညွှန်ပြထားသော သုတ်ဖြစ်သည်။) မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ မ၊၁။၃၈၄–၃၉၁။ မဇ္ဈိမာဂမဝရေ မဟာဓမ္မသမာဒါနသုတ္တေ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၄။

မဟာဓမ္မသမာဒါနသုတ္တပါဠိ (ထီ) [မဟာဓမ္မသမာဒါနသုတ္တ+ပါဠိ] မဟာဓမ္မသမာဒါနသုတ်ပါဠိတော်။ တံ မဟာဓမ္မသမာဒါနသုတ္တပါဠိယာ န သမေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈။

မဟာဓမ္မသ(ဿ)ဝန (နှ) [မဟန္တ+ဓမ္မသဝန] ကြီးကျယ်–မြင့်မြတ်–သော တရားတော်ကို နာယူခြင်း၊ ကြီးကျယ်သောတရားပွဲ။ မဟာဓမ္မသဝနံ နာမ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။) မဟာဓမ္မဿဝနံ နာမ ဟောတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၂။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။)

မဟာဓမ္မဟဒယ (နှ) [မဟန္တ+ဓမ္မဟဒယ] မဟာဓမ္မဟဒယကျမ်း။ မဟာဓမ္မဟဒယံ နာမ အတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၈၄။ မူလဋီ၊၁။၁၃။ အနုဋီ၊၁။၁၅။)

မဟာဓမ္မာဘိသမယ (ပု) [မဟန္တ+ဓမ္မာဘိသမယ] များစွာသော ဝေနေယျတို့ သစ္စာလေးပါးတရားကို သိခြင်း၊ များစွာသော ဝေနေယျတို့ အကျွတ်တရားရခြင်း။ ဣမံ ကုလပုတ္တံ နိဿာယ မဟာဓမ္မာဘိသမယော ဘဝိဿတီတိ ဒိသွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။

မဟာဓရေဋ္ဌ (ဘိ) [မဟန္တ+အဓရောဋ္ဌ] ကြီးသောအောက်နှုတ်ခမ်းရှိသော၊ အောက်နှုတ်ခမ်းကြီးသော၊ သူ။ မဟာဓရောဋ္ဌော ဝါ တနုကဥတ္တရောဋ္ဌော ဝါ တနုကအဓရောဋ္ဌော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၃။

မဟာဓာတုကထာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဓာတုကထာ] မဟာဓာတုကထာကျမ်း။ မဟာဓာတုကထာ နာမ အတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၈၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၇၁။ မူလဋီ၊၁။၁၄။) ဓာတုကထာ –ကြည့်။

မဟာဓာတုကထာတန္တိ (ထီ) [မဟာဓာတုကထာ + တန္တိ] မဟာဓာတုကထာကျမ်း၌လာသော ပါဠိ။ အပ္ပမတ္တိကာ မဟာဓာတုကထာတန္တိ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂဝဏ္ဏနဝသေန အာဂတာ။ အနုဋီ၊၁။၁၄။

မဟာဓာတုနိဓာန (နှ) [မဟာဓာတု+နိဓာန] များမြတ်သော ဓာတ်တော်တို့ကို ဌာပနာခြင်း (မုချ)၊ များမြတ်သော ဓာတ်တော်တို့ကို ဌာပနာရာ မြေအိမ်မဏ္ဍပ် (ဥပစာ)။ မဟာ-

ခတုနိခနေ မဟာကဿပတ္ထေရာဒီနံ ဝိယ.... မဟာကဿပတ္ထေရော ကိရ မဟာခတုနိ-ခနံ ကရောန္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၆၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၉၂။)

မဟာခရာ (ထီ) [မဟန္တီ+ခရာ] ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်။ (ထန်းလုံး ပမာဏ, အင်ကြင်းပင်စည် ပမာဏရှိသော ရေအလျဉ်များကို "မဟာခရာ" ဟု ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ-၌ ဖွင့်၏။) အနုက္ကမေန မဟာခရာဟိ ကောဋ္ဌသတ-သဟဿစက္ကာဒါဋ္ဌာနံ ပူရေန္တော ဝဿတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၅၀။ (–အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၈၀။) မဟာခရာဟီတိ တာလဿသ-က္ခန္ဓပ္ပမာဏာဟိ မဟတီဟိ ဓါရာဒကခရာဟိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၅၃။

မဟာဓိကာရဏ (တိ) [မဟန္တ+အဓိကရဏ] များသော–ပြုဖွယ်ကိစ္စ–အသက်မွေးမှု–ရှိသော။ ကမ္မဋ္ဌာနံ မဟဋ္ဌံ မဟာကိစ္စံ မဟာဓိကရဏံ မဟာသမာရမ္ဘံ။ မ၊ ၂၊၄၁၄။ ဝေ မဟန္တာနိ အဓိကာရသင်္ခါတာနိ အဓိကရဏာနိ ဧတ္ထာ-တိ မဟာဓိကရဏံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ အဓိကရ-ဏာနီတိ အဓိကာရဇီဝိကာရှုပါနိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၀၅။

မဟာဓိဂမ (တိ) [မဟန္တ+အဓိဂမ] ကြီးမြတ်သောတရားကို ရခြင်းရှိသော၊ ကြီးကျယ်စွာ ရအပ် ရောက်အပ်သော တရားထူးရှိသော၊ သူ။ ဝိမုတ္တာဓိဂမော စ ဟောတိ၊ မဟာဓိ-ဂမော စ ဟောတိ။ နေတ္တိ။၇၆။ (–သံ၊၁။ ၃၅၇။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၂၈။) လောကိယေဟိ မဟန္တာနံ သီလက္ခန္ဓာဒီနံ အဓိဂမနဘာဝတော မဟာဓိဂမော စ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၅၅။

မဟာဓုတ္တ (ပု) [မဟန္တ+ဓုတ္တ] များစွာသော သေသောက်ကြူး။ အတ္တနာ သဒိသေ ဓိဓဝ-ပုတ္တေ မဟာဓုတ္တ ဂဟေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၀။

မဟာနခပိဋ္ဌိ (ထီ) [မဟန္တီ+နခပိဋ္ဌိ] ကြီးသော လက်သည်းခွံ ကျောက်ကုန်း။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မဟာနခပိဋ္ဌိမတ္တ (တိ) [မဟာနခပိဋ္ဌိ+မတ္တာ] ကြီးသော လက်သည်းခွံကျောက်ကုန်း ပမာဏရှိ-သော။ ယာ ပနညာ မဟာနခပိဋ္ဌိမတ္တာ-ပဏ္ဏလောဏိရုက္ခေ စ ဂစ္ဆေ စ အာရော-ဟတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ (ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌက-ထာ၊ ၉၇-၌ မဟာနခပိဋ္ဌိမတ္တပဏ္ဏာ လောဏိ-ရုက္ခေ စ–ဟု ရှိ၏။)

မဟာနာဂ (ထီ၊ န) [မဟန္တ+နာဂ] မြို့ကြီး။ သတ္တိ ဘန္တေ အညာနိ မဟာနဂရာနိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၁။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၈။)

မဟာနင်္ဂလ (န) [မဟန္တ+နင်္ဂလ] ကြီးစွာသော ထွန်။ သရဒသမယေ ကဿကော မဟာနင်္ဂလေန ကသန္တော။ သံ၊ ၂။၁၂၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၃။)

မဟာနတ္ထ[1] (ပု) [မဟန္တ+အနတ္ထ] ကြီး–များ–စွာသော အကျိုးမဲ့။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာနတ္ထ[2] (တိ) [မဟာနတ္ထ+ကရ။ ကရ-ပုဒ် ချေ၊ ပါရာဇိကဏ်၊ ဂဏ္ဌိ၊ ဒု။၁၅။] ကြီး–များ–စွာသော အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သော။ မဟာဂဟနတာယ မဟာနတ္ထတာယ ဒုန္နိတ္ထ-ရိယတာယ စ ဇာတိယေဝ ကန္တာရော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၈။ သာရတ္ထ၊၁။၂၉၃။

မဟာနတ္ထကရ (တိ) [မဟာနတ္ထ+ကရ] ကြီး–များ–စွာသော အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သော။ မဟာနတ္ထကရံ ကောဓံ၊ သပတ္တံ န ဇဟာသိ ကိံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၃။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၅။)

မဟာနတ္ထကရဏ (န) [မဟာနတ္ထ+ကရဏ] ကြီး–များ–စွာသော အကျိုးမဲ့ကို ပြုခြင်း။ ကိလေသာ ဟိ သတ္တာနံ မဟာနတ္ထကရဏ တော "ဥပဒ္ဒဝေါ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၉။

မဟာနတ္ထဟေတု (ပု) [မဟာနတ္ထ + ဟေတု] ကြီး-များ-စွာသောအကျိုးမဲ့၏အကြောင်း။ နိက္ခန္တိယေဝ ဘယံ မဟာနတ္ထဟေတုတော။ မ၊ဋီ၊၁။၃၁၂။

မဟာနတ္ထာဝဟ (တိ) [မဟာနတ္ထ+အာဝဟ] ကြီး-များ-စွာသော အကျိုးမဲ့ကို ဆောင်တတ်သော။ တေသံ ဝိဂ္ဂဟာ ဒုမ္မေဓပညာယ မဟာနတ္ထာဝဟာ ဝါတိ ဒဿေန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၁၁၇။

မဟာနတ္ထုပ္ပါဒန (နု) [မဟာနတ္ထ+ဥပ္ပါဒန] ကြီး-များ-စွာသော အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေခြင်း။ အပ္ပဟီနော အဝိဇ္ဇာဝိသဒေါ သော ဒုဗ္ဗေဇ္ဇာ မဟာနတ္ထုပ္ပါဒနတော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၅၀။

မဟာနဒ (ပု) [မဟန္တ+နဒ] ကြီးမွာသော အသံ။ ဗျဂ္ဃော သုကရေ ဩလောကေတွာ မဟာနဒံ နဒိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၅။

မဟာနဒီသြဃ (ပု) [မဟာနဒီ+သြဃ] မြစ်ကြီး၏ ရေအလျဉ်။ ဂမ္ဘီရတော ဝိတ္ထာရတော စ မဟန္တော မဟာနဒီသြဃော အန္တမသော သုနခမ္ပိ အသေသေတွာ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၉၉။

မဟာနဒီ (ထီ) [မဟန္တီ+နဒီ] မြစ်ကြီး။ ကုန္နဒိယော ပရိပူရာ မဟာနဒိယော ပရိပူရေန္တိ။ အံ၊၁။၂၄၆။ (-ဝိ၊၄။၄၂၁။) မဟာနဒိယောတိ ဂင်္ဂါယမုနာဒိကာ မဟာသရိကာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၃။

မဟာနယ (ပု) [မဟန္တ+နယ] ကြီး-မြတ်-သောနည်း။ ဣမေ ဝီသတိ မဟာနယာ ကတ္ထ ဝိဘတ္တာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။

မဟာနရက (ပု) [မဟန္တ+နရက] (၁) ကြီးသော ငရဲ၊ အဝီစိငရဲ၊ ငရဲကြီး။ (၂) ကြီးကျယ်-နက်ရှိုင်းသော-ချောက်။ (၁) တတ္ထေဝ မဟာနရကံ ပဝိဋ္ဌော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇-နှင့်ယှဉ်ကြည့်။) (၂) စန္ဒဝိမာနံ သူရိယဝိမာနံ ဝါ တိယောဇနသတိကေ မဟာနရကေ ပက္ခိတ္တံ ဝိယ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။

မဟာနရကပပါတ (ပု) [မဟာနရက+ပပါတ] ကြီးကျယ် – နက်ရှိုင်း – သော ချောက်သို့ကျခြင်း။ ယဿ ပတိတဿနေ မဟာနရကပပါတော ဝိယ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။ မဟာနရကပပါတော ဝိယာတိ ယောဇနာနေကာယာမဝိတ္ထာရဂမ္ဘီရသောဗ္ဘပပါတော ဝိယ ဟောတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၅။

မဟာနလာဋ (ပု) [မဟန္တ+နလာဋ] ကြီး-ကျယ်-သော နဖူး။ ဂန္ဓာရရာဇာ ဥလ္လောကေန္တော ကဍ္ဎနပဋ္ဋသဒိသံ မဟာနလာဋံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။

မဟာနသ (နု) [မဟန္တ + အသ + ယု။ ယုပစ္စည်းကို အန-ပြု။ သ-နှင့် န-ကို ရှေ့နောက်ပြန်။ မဟန္တာနိ ဗဟူနိ အသိတဗ္ဗာနိ သန္ဓေတ္ထ မဟာနသံ၊ အသ ဘက္ခနေ၊ ယု၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယယော။ ဓာန်၊ဋီ။၂၁၁။] စားဖိုအိမ်။ ရညော သူဒါ မဟာနသေ။ ဇာ၊၂။၉၃။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။)

မဟာနသဆဒန (နု) [မဟာနသ+ဆဒန] စားဖိုအိမ်အမိုး။ သယံ အဋ္ဌဟိ ကာကယောဟေ သဒ္ဓိံ မဟာနသဆဒနေ နိသီဒိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၉၁။

မဟာနသတ္ထ (ပု) [မဟာနသ+အတ္ထ] စားဖိုအိမ်အကျိုး။ မဟာနသတ္ထာယ ဒေန္တု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၅၃။

မဟာနသဒွါရ (နု) [မဟာနသ+ဒွါရ] စားဖိုအိမ်တံခါး။ သရီရတော သေဒံ အပနေန္တော မဟာနသဒွါရေ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၇။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၂၈။)

မဟာနသမတ္တက (နု) [မဟာနသ+မတ္တက] စားဖိုအိမ် – အထက် – အပေါ်။ ဇော

ကာကော မဟာနုသမတ္တကေန ဂစ္ဆန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၆။)

မဟာနုသဝိဇ္ဇာပရိစယ (ပု) [မဟာနုသဝိဇ္ဇာ+ပရိစယ] စားဖိုအိမ်အတတ်ကို လေ့လာခြင်း၊ စားဖိုသည်–စားတော်ကဲ–အတတ်ကိုလေ့လာခြင်း။ မဟာနုသဝိဇ္ဇာပရိစယေန ပဏ္ဍိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၁၇၆။

မဟာနုသာဘိမုခ (တိ) [မဟာနုသ+အဘိမုခ] စားဖိုအိမ်သို့ ရှေးရှုသော၊ (ကြံ၊ဝိ) စားဖိုအိမ်သို့ ရှေးရှု။ မဟာနုသာဘိမုခေါ ဝါတပါနေ ဌတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။

မဟာနာဂ (ပု) [မဟန္တ+နာဂ] (၁) ဘုရား။ (၂) မြတ်သောအာနုဘော်ရှိသော ရဟန္တာ၊ တန်ခိုးကြီးသော ရဟန္တာ။ (၃) ကြီး–မြတ်–သော ဆင်၊ ဆင်ပြောင်ကြီး။ (၄) ကြီးစွာသော နဂါး၊ နဂါးကြီး။ (၅) ကြီးစွာသော ကံ့ကော်။ (၆) မဟာနာဂမည်သူ။ (တိ) (၇) ဆင်ပြောင်ကြီးနှင့်တူသော၊ သူ (သူရဲ)။

(၁) ဘုရား။ မဟာနာဂံ မဟာဝီရံ မဟာဇုတိ မနာသဝံ။ ထေရ။ ၂၇၁။ (–အပ၊ ၂။၆၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။) ဂတိဗလပရက္ကမာဒိသမ္ပတ္တိယာ မဟာနာဂဘာဒိသတ္တာ, နာဂေသုပိ ခီဏာသဝေသု မဟာနုဘာဝတာယ စ မဟာနာဂံ ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ (၂) မြတ်သော အာနုဘော်ရှိသော ရဟန္တာ၊ တန်ခိုးကြီးသော ရဟန္တာ။ ဣတိဟ တေ ဥဘော မဟာနာဂါ အညမညဿ သုဘာသိတံ သမနုမောဒိံသု။ မ၊၁။၃၉။ (–အံ၊၂။ ၃၀၅။ သံ၊၂။၆၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။) မဟန္တာ နာဂါ မဟာနာဂါ၊ အညေဟိ ခီဏာသဝနာဂေဟိ ပုဇ္ဇတရာ စ ပါသံသတရာ စာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၁၃။) (၃) ကြီး–မြတ်–သော ဆင်၊ ဆင်ပြောင်ကြီး။ ကုဥ္ဇရာ ဝ မဟာနာဂါ၊ အတ္တဒန္တော တတော ပရံ။ ဓမ္မ။ ၅၉။ မဟာနိ။ ၁၈၇။ စူဠနိ။ ၆၆။ မဟာနာဂါတိ ကုဥ္ဇရသင်္ခါတာ မဟာဟတ္ထိနော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၀၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၈။

(၄) ကြီးစွာသော နဂါး၊ နဂါးကြီး။ မဟောရဂေါ မဟာနာဂေါ၊ ပသန္နော ဇိနသာသနေ။ အပ၊၂။၂၃၁။(–ဇာ၊၂။၂၂၄။) (၅) ကြီးစွာသော ကံ့ကော်။ မဟာနာဂရုက္ခ မဟာနာဂဝန–တိုကြည့်။ (၆) မဟာနာဂမည်သူ။ မဟာနာဂေါတိဿ နာမံ အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။ (တိ) (၇) ဆင်ပြောင်ကြီးနှင့် တူသော၊ သူ (သူရဲ)။ ရာဇပုတ္တာ ပက္ခန္ဒိနော မဟာနာဂါ သူရာ။ ဒီ၊၁။၄၈။ အံ၊၂။၄၇၈။ မဟာနာဂါတိ မဟာနာဂါ ဝိယ မဟာနာဂါ၊ ဟတ္ထိအာဒီသုပိ အဘိမုခံ အာဂစ္ဆန္တေသု အနိဝတ္တိတယောဓာနမေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊ ။၁၈၂။) ထာမဇဝဗလပရက္ကမာဒိသမ္ပတ္တိယာ မဟာနာဂါ ဝိယ မဟာနာဂါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၀။

မဟာနာဂဇာတက (နု) [မဟာနာဂ+ဇာတက] မဟာနာဂဇာတ်၊ အမိကို လုပ်ကျွေးသော ရဟန်းအား အကြောင်းပြု၍ ဟောကြားအပ်သောဇာတ်။ (ဇာတ်ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာများ၌ မာတုပေါသကဇာတ်ဟု အမည်ပေးသည့် အတိတ်ဝတ္ထုကို အစွဲပြု၍ ပေးသော အမည်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ဝတ္ထုကို အစွဲပြု၍ ပေးသော အမည်သာ ထူးသည်။) ဇာတကပါဠိ၊ ၁၁ နိပါတ်၊ ၁-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။ ၂၂၆–၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၁–၆။ သတ္ထာ "ကလျာဏံ ဝေါ ကတံ၊ မာတာပိတုပေါသကာ နာမ ပေါရာဏကပဏ္ဍိတာနံ အာစိဏ္ဏမေဝါ"တိ ဝတွာ မဟာနာဂဇာတကံ နာမ ကထေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။

မဟာနာဂတ္ထေရ (ပု) [မဟာနာဂ+ထေရ] မဟာနာဂမထေရ်။ ဝိမံသန္တော ငါ မဟာ-နာဂတ္ထေရဿ ဘာဂိနေယျော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၈။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။)

မဟာနာဂရာဇ (ပု) [မဟာနာဂ+ရာဇ] မဟာနာဂမင်း။ ဘာတရာ သဒ္ဓိံ ဇမ္ဗုဒီပဂဘာဿ မဟာနာဂရညော ဝတ္ထု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၈။ ဝိ၊သင်္ဂ၊၁၃၊ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၈။)

မဟာနာဂရုက္ခ (ပု) [မဟာနာဂ+ရုက္ခ] ကြီးစွာသော ကံ့ကော်ပင်။ လေဏဒွါရေ ဌိတ မဟာနာဂရုက္ခမှာပိ အဟောသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၇။

မဟာနာဂဝန (နံ) [မဟာနာဂ+ဝန] ကြီးစွာသော ကံ့ကော်တော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာနာဂဝနုယျာန (နံ) [မဟာနာဂဝန+ဥယျာန] ကြီးစွာသော ကံ့ကော်တောဥယျာဉ်။ ဒက္ခိဏကွာကံ အာဒါယ ဝနမာန-ကစ္ဆာယာယ မဟာနာဂဝနုယျာနမဂမာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၉၇။

မဟာနာဂဝနုယျာနာဘိမုခ (တိ) [မဟာနာဂ-ဝနုယျာန+အဘိမုခ] ကြီးစွာသော ကံ့ကော်တောဥယျာဉ်သို့ ရှေးရှုသော၊ (ကြိ၊ဝိ) ကြီးစွာသော ကံ့ကော်တော ဥယျာဉ်သို့ ရှေးရှု။ သာယနှသမယေ မဟာနာဂဝနုယျာနာဘိ-မုခေါ ယာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။

မဟာနာဂဝိဟာရ (ပု) [မဟာနာဂ+ဝိဟာရ] ကံ့ကော်ပင်ကျောင်းကြီး။ မဟာနာဂဝိဟာရေ မဟာထေရဿ ကုဒ္ဒါ ဒေဝတာ ဝိယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၆၉။

မဟာနာဂဟတ္ထိ (ပု) [မဟာနာဂ+ဟတ္ထိ] ဆင်ပြောင်ကြီး။ မဟာနာဂဟတ္ထိသဒိသတာယာ-တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။

မဟာနာဋက (ပု) [မဟန္တ+နာဋက] ကြီးသော ကချေသည်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာနာဋကပါသာဒ (ပု) [မဟာနာဋက+ပါသာဒ] ကြီးသောကချေသည်တို့၏ ပြာသာဒ်။ သော တတ္ထာပိ တထေဝ အသန္တုဋ္ဌော ဟုတွာ မဟာနာဋကပါသာဒံ ဂတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၁။

မဟာနာဒ (ပု) [မဟန္တ+နာဒ] ကြီးမား-မြင်းထန်-ကျယ်လောင်-သော အသံ။ တေသံ ဟာသပရေတာနံ၊ မဟာနာဒေါ အဝတ္တထ။ အပ၊၁။၅၃။ (-အပ၊၂။၃၁၂။ ဇာ၊၁။၂၉၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။)မဟာနာဒေါ မဟာဃောသော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။

မဟာနာဒီ (တိ) [မဟာနာဒ+ဤ] ကျယ်လောင်သော အသံရှိသော၊ သူ။ မဟာဃောသေ မဟာနာဒီ မဓုရဿ ရေ အဟောသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၀။

မဟာနာမ (ပု) [မဟန္တ+နာမ] (၁) မဟာနာမ -မဟာနာမ်-မည်သူ။ (၂) မဟာနာမမည်သော သစ်ပင်တစ်မျိုး။(တိ) (၃) များသော အမည်ရှိသော။

(၁) အသ ခေါ မဟာနာမော သက္ကော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ ဝိ၊၂။၁၃၅။ အံ၊၂။၂၅၁။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။) မဟာနာမော နာမ ဘဂဝတော စူဠပိတုပုတ္တော မာသ-မတ္တေန မဟလ္လကတရော ဒွိသု ဖလေသု ပတိဋ္ဌိတော အရိယသာဝကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၄။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။ ဝိမတိ၊၂။၄၀။ သီ၊ ဋ္ဌီ၊သင်္ဂ၊၂။၁၈၈။) (၂) မဟာနာမရုက္ခ-ကြည့်။ (တိ)(၃) မဟာနာမာ ဗဟူ တတ္ထ၊ အဋ္ဋနာ စ ပိယင်္ဂုကာ။ အပ၊၁။၃၈၅၊ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၄၁။ (-ဇာ၊၂။၃၄၄။)

မဟာနာမအာဝုယ (ပု) [မဟာနာမ+အာဝုယ] မဟာနာမ်အမည်ရှိသူ။ မဟာဘိဓာန-ကြည့်

မဟာနာမတ္ထေရ(ပု)[မဟာနာမ+ထေရ] မဟာနာမ်မထေရ်။ မဟာနာမတ္ထေရသာ ဘတီယဒိဝသေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၆။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၈။)

မဟာနာမရက္ခရတ္တ (တိ) [မဟာနာမရက်+ရတ္တ] မဟာနာမမည်သော သစ်ပင်တစ်မျိုးမှ ထုတ်အပ်သော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော။(P-T-S–၌ "မဟာနာမ"ကို သစ်ပင်တစ်မျိုးဟု ပြန်သည်။ ရွှေဦးမင် သျှ–၌ "မဟာနာမ မည်သော ဟုသာ ပြန်ဆိုသည်။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ သျှ–၌ "မဟာနာမရက်ရတ္တာ=ဖျော့တော့သော အဆင်းရှိသော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သော" ဟု ပြန်ဆိုသည်။ ဘာသာဋီ–၌ "နာမည်အမျိုးမျိုးရှိသော"ဟု ပြန်ဆိုသည်။) မဟာနာမရက်ရတ္တာ (ခုဒ္ဒသိက္ခာ။၁၇၆) မန္ဒရတ္တာ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ဋီ။၁၄၇။

မဟာနာမရတ္တ (တိ) [မဟာနာမ+ရတ္တ] မဟာနာမမည်သော သစ်ပင်တစ်မျိုးမှ ထုတ်အပ်သော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော။ (သျှနှင့် မြန်မာပြန်ကျမ်း၌မူ "ဖက်ရွက်ရော်အဆင်းနှင့် တူသော ဆိုးရည်ဖြင့် စွန်းကုန်သော" ဟု ပြန်ဆိုကြ၏။ ဘာသာဋီ–၌ "များစွာသော အမည်ရှိသော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော" ဟု ပြန်ဆို၏။) မဟာနာမရတ္တာ သမ္ဘိန္နဝဏ္ဏာ ဟောတိ ပဏ္ဍုပလာသဝဏ္ဏာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၅၄။ မဟာနာမဝဏ္ဏ–ကြည့်။

မဟာနာမရတ္တဝဒ္ဓိက (တိ) [မဟာနာမရတ္တ+ဝဒ္ဓ+ဏိက။ မဟာနာမရတ္တာ+ဝဒ္ဓိကာ၊ နီလကဝဒ္ဓိကာ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၃၃၆– ကြည့်။] မဟာနာမမည်သော သစ်ပင်တစ်မျိုးမှ ထုတ်အပ်သော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အသည်းကြိုး (အသဲကြိုး)ရှိသော။ မဟာနာမရတ္တဝဒ္ဓိကာ ဥပါဟနာယော ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၇၃။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၅၄။) ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၇–လည်းကြည့်။

မဟာနာမဝဏ္ဏ (တိ) [မဟာနာမ+ဝဏ္ဏ] မဟာနာမမည်သော သစ်ပင်တစ်မျိုးမှ ထုတ်အပ်သော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဆင်း။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၇–၌ ဖက်ရွက်ရော် အဆင်းဟု ဖွင့်၏။ ဤ၌ "သုရတ္တ" ပုဒ်ကို ထောက်လျှင် "မဟာနာမဝဏ္ဏ" သည် စဉ်းငယ် နီသော အဆင်း ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။) သုရတ္တဂ္ဂဟဏေန မဟာနာမဝဏ္ဏတံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉၅။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၂။

မဟာနာမသက္က (ပု) [မဟာနာမ+သက္က] မဟာနာမ် အမည်ရှိသော သာကီဝင်မင်း။ မဟာနာမသက္ကဿ ကနိဋ္ဌဘာတာ သတ္ထု စူဠပိတုပုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။

မဟာနာမသနာမက (တိ) [မဟာနာမ+သနာမက] မဟာနာမ်ဟူသော မိမိအမည်ရှိသော။ တေသဋ္ဌိမှိ ဣတော ကပ္ပေ၊ မဟာနာမသနာမကော။ အပ၊၁။၂၃၆။

မဟာနာမသိက္ခာပဒ (နု) [မဟာနာမ+သိက္ခာပဒ] မဟာနာမသိက္ခာပုဒ်၊ မဟာနာမ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်။ (မဟာနာမ်သာကီဝင်မင်းသည် သံဃာအား ဆေးပစ္စည်းဖြင့် ဖိတ်ကြားထား၏။ ဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်းများက ထောပတ်တစ်စိတ်သား လှူရန် ၃-ကြိမ် ၃-ခါ ပြောဆိုကြသည်၊ မဟာနာမ်မင်းက ယနေ့ တစ်ရက်စောင့်ဆိုင်းရန် တောင်းပန် လျှောက်ထား၏။ ဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်းများသည် လျှောက်ထားချက်ကို လက်မခံမူ၍ "မလှူလိုဘဲ ဖိတ်ကြားရသလော"ဟု စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုး စကားနာထိုးကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က ဤသိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူသည်။ ၎င်းကို စာတုမာသပစ္စယပဝါရဏာသိက္ခာပုဒ်ဟုလည်း ခေါ်သေး၏။)ပါစိတ္တိယပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၇-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊၂။၁၃၅–၁၃၉။ မဟာနာမသိက္ခာပဒေန

ကာရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။ ဝဇိရ။၃၂။ (-ဝိမတိ၊၂။၃၄။)

မဟာနာမသုတ္တ (နု) [မဟာနာမ+သုတ္တ] မဟာနာမသုတ်။ (အမည်တူ သုတ်လေးမျိုး တွေ့ရသည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၌ ၃-သုတ်။ အံ၊၂။၂၅၁-၅။ အံ၊၃။၅၃-၅။ သံယုတ္တ-နိကာယ၌ ၁-သုတ်။ သံ၊၃။၃၄၄-၅။) မဟာ-နာမသုတ္တေ စ သောတာပန္နဿ နိဿယ-ဝိဟာရံ ပုစ္ဆေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၀။ (-သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၂။၁၈၈။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၁။၃။)

မဟာနာရဒကဿပဇာတက (နု) [မဟာနာရဒ-ကဿပ+ဇာတက] မဟာနာရဒကဿပဇာတ်။ (မြတ်စွာဘုရား ထန်းတော ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးစံနေတော်မူစဉ် ဥရုဝေလကဿပ အား ဆုံးမခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဟော ကြားအပ်သော ဇာတ်ဖြစ်သည်။) ဇာတ-ကပါဠိ၊ မဟာနိပါတ်၊ ၈-ဇာတ်။ ဇာ၊၂။ ၂၅၇-၂၇၅။ ဣမိဿာ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ မဟာ-နာရဒကဿပဇာတကံ ကထေတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ။ ၁။၉၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၈၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၉၂။)

မဟာနာရဒကဿပဇာတကကထာ (ထိ) [မဟာ-နာရဒကဿပဇာတက+ကထာ] မဟာနာရဒ-ကဿပဇာတ် တရားဒေသနာ။ မဟာနာရဒ-ကဿပဇာတကကထာယ မဟာရက္ခိတေ ပသာဒေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။

မဟာနာရဒဇာတက (နု) [မဟာနာရဒ+ဇာတ-က] မဟာနာရဒဇာတ်။ (မဟာနာရဒကဿပ ဇာတ်ကိုပင် ခေါ်ဝေါ်သော အမည်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်)။ တတော ပဋိလောမက္ကမေန ပုဏ္ဏကဇာတကံ၊ မဟာနာရဒဇာတကန္တိ ပရိ-ယောသာနေ အပဏ္ဏကဇာတကံ ပရိဟာယ-တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ သာရတ္ထ၊၃။၄၄၂။

မဟာနာဝါ (ထိ) [မဟန္တီ+နာဝါ] ကြီးစွာသော လှေ၊ လှေကြီး။ ဟတ္ထသတိကာပိ မဟာ-နာဝါ ဂရုကာ ဘာရိကာ။ မိလိန္ဒ၊၂၅၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၈။)

မဟာနာဝိက (ပု) [မဟန္တ+နာဝိက] လှေပိုင်ရှင် ကြီး။ ဥလ္လပနာတိ မဟာကုဋုမ္ဗိကော မဟာ-နာဝိကော မဟာဒါနပတီတိ ဧဝံ ဥဒ္ဓံ ကတွာ လပနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၀။

မဟာနာသ (တိ) [မဟန္တီ + နာသာ] ကြီး သော နှာခေါင်းရှိသော၊သူ။ မဟာနာသော-(ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ။၂၄၈၉) တိ သရီရဿ အနုရူ-ပါယ မဟတိယာ နာသာယ သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၅၆။

မဟာနိကာယ (ပု) [မဟန္တ+နိကာယ] (၁) ကြီး စွာသော နိကာယ်၊ နိကာယ်ကြီး။ (၂) မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်း။ (၁) ပဉ္စသု မဟာနိ-ကာယေသု ခုဒ္ဒကမဟာနိကာယပရိယာပန္နံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၈။ (-မ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၇၂။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၃။) (၂) တေသု မဟာဝိ-ဟာရော မဟာနိကာယော နာမ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။၂၅။

မဟာနိက္ခမပါရမီ (ထိ) [မဟာနိက္ခမ+ပါရမီ] မြတ်သော တောထွက်တော်မူခြင်းဟူသော ပါရမီ။ ဘဂဝတော မဟာနိက္ခမပါရမိံ ဝဏ္ဏေန္တာ နိသီဒိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။

မဟာနိဓါန (နု) [မဟန္တ +နိဓါန] ကြီးစွာ သော ဆောက်။ မဟာနိဓါနေနေဝ (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၃)တိ မဟန္တေန နိဓါနေန။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၂၅။

မဟာနိဂဏ္ဌ (ပု) [မဟန္တ+နိဂဏ္ဌ] ကြီး-မြတ်-သော တက္ကတွန်း၊ တက္ကတွန်းကြီး။ အယံ ဣမံ ကထံ အာဒါယ ဂန္တွာ အတ္တနော သတ္ထု မဟာနိဂဏ္ဌဿ အာရောစေဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၇။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁။) သတ္ထုပဋိညာတတာယ

နိဂဏ္ဍာနံ မဟာတိ သမ္မာဝိတတ္တာ မဟာနိဂဏ္ဌော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၉။

မဟာနိဂမသာမိ (ပု) [မဟာနိဂမ+သာမိ] နိဂုံးကြီး၏အရှင်။ မဟာနိဂမသာမိတိ၊ ဝိဿုတော ဟတ္ထ ကာရဿိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၄။ (–ဝိမဋီ၊၂။ ၃၂၁။)

မဟာနိဂ္ဃ (ပု၊န) [မဟန္တ+နိဂ္ဃ] ကြီးစွာသော – ဆင်ခြေဦး ခတ်သော–သံကွင်း–ဆင်ထူး။ မယံ မဟာနိဂ္ဃေဟိ ဗန္ဓကာပိ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇။၈၁။

မဟာနိဂ္ဃောသ (ပု) [မဟန္တ+နိဂ္ဃောသ] ကြီးစွာသော အသံ။ ကေငလံ မဟာနိဂ္ဃောသော ဝေ ဟုတွာ သောတပထမာဂစ္ဆတိ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၇၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၄၊၁၈၅။

မဟာနိဂ္ဃောသနာမက (တိ) [မဟာနိဂ္ဃောသ + နာမက] မဟာနိဂ္ဃောသ အမည်ရှိသော၊ သူ။ (ကျယ်လောင်သော အသံ ရှိသောကြောင့် မဟာနိဂ္ဃောသ အမည်ရသည်။) စတုဝီသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ မဟာနိဂ္ဃောသနာမကာ။ အပ၊၁။၁၅၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

မဟာနိဂြောဓ (ပု) [မဟန္တ+နိဂြောဓ] ကြီးစွာသော ပညောင်ပင်။ ဘူတပုဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ ဟိမဝန္တပဒေသေ မဟာနိဂြောဓော အဟောသိ။ ဝိ၊၄။၃၁၀။ (–အံ၊၂။၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၀။ ခုဒ္ဒ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၉၁။)

မဟာနိဂြောဓမူလ (န) [မဟာနိဂြောဓ+မူလ] ကြီးစွာသော ပညောင်ပင်ရင်း။ စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ တီရေ တေသံ ဥတ္တရဏတိတ္ထသာဘိမုခဋ္ဌာနေ မဟာနိဂြောဓမူလေ ပလ္လင်္ကေန နိသီဒိန္ဓော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၉။)

မဟာနိဂြောဓရုက္ခ (ပု) [မဟာနိဂြောဓ+ရုက္ခ] ကြီးစွာသော ပညောင်ပင်။ စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ တီရေ တေသံ ဥတ္တရဏတိတ္ထသာ အဘိမုခေ ဌာနေ မဟာနိဂြောဓရုက္ခော အတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ ပေတ၊ ဋ္ဌ၊၅။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁၇။)

မဟာနိဒါဃ (ပု) [မဟန္တ+နိဒါဃ] ပြင်းထန်သော နွေဥတု၊ နွေခေါင်ခေါင်။ အထ ယဒါ မဟာနိဒါဃေ သဗ္ဗတိဏာနိ သုက္ခာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။

မဟာနိဒါန (န) [မဟန္တ+နိဒါန] မဟာနိဒါန သုတ်။ ဒီဃနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၂-သုတ်။ ဒီ၊၂။၄၇-၆၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇-၁၁၅။ မဟာနိဒါနံ ဒေသေသိ၊ သုတ္တန္တံ ဝိနယာယ မေ။ အပ၊ ၂။၂၂၇။ ဣဒဥ္စ သုတ္တံ ပစ္စယေ နိဒ္ဒေ နိဂ္ဂမ္မေ ကတွာ ကထိတတ္တာ မဟာနိဒါနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ (–၃၃၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၉၂။) မဟန္တံ ပစ္စယနိဒါနံ ဧတ္ထ ကထိ တန္တိ မဟာနိဒါနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၇၄။

မဟာနိဒါနဒေသနာ (ထီ) [မဟာနိဒါန+ ဒေသနာ] မဟာနိဒါနသုတ် ဒေသနာတော်။ ဖဿသာ နာမပစ္စယတာ ဝိဘာဝနတ္ထာယ မဟာနိဒါနဒေသနာ ပဝတ္တာ။ အနု၊ဋီ၊၂။ ၁၄၂။

မဟာနိဒါနဒေသနာပရိဂ္ဂဟ (ပု) [မဟာနိဒါန-ဒေသနာ+ပရိဂ္ဂဟ] မဟာနိဒါနသုတ်ဒေသနာတော်ကို သိမ်းယူခြင်း။ တံ ဒေသနာပရိဂ္ဂဟတ္ထန္တိ မဟာနိဒါနဒေသနာပရိဂ္ဂဟတ္ထံ။ အနု၊ဋီ၊၂။၁၄၃။

မဟာနိဒါနဒေသနာသင်္ဂဟ (ပု) [မဟာနိဒါန-ဒေသနာ+သင်္ဂဟ] မဟာနိဒါနသုတ်ဒေသနာတော်ကို သင်္ဂြိုဟ် ချီးမြှောက်ခြင်း။ ပစ္စယာ-ဝိဘသေဒဿနတ္ထဉ္စေဝ မဟာနိဒါနဒေသနာ-သင်္ဂဟတ္ထဉ္စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၃။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၉၄။

မဟာနိဒါနနာမ (တိ) [မဟာနိဒါန+နာမ] မဟာနိဒါနအမည်ရှိသော၊ သူ။ မဟာနိဒါန-နာမေန၊ ရာဇာနော စက္ကဝတ္တိနော။ အပ၊ ၁။၂၃၂။

မဟာနိဒါနဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မဟာနိဒါန+ဝဏ္ဏနာ] မဟာနိဒါနသုတ်ကို ဖွင့်ဆိုရာ ဖွင့်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ၊ မဟာနိဒါနသုတ်၏ အဖွင့်။ တံ မဟာနိဒါနဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၃၂။

မဟာနိဒါနသုတ္တ (နပုံ) [မဟာနိဒါန+သုတ္တ] မဟာနိဒါနသုတ်။ (ဘုရားရှင်တိုင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ရဟတ်ကို "နက်နဲလှ၏၊ နက်နဲခက်ခဲသောအသွင်ဟု ထင်ရ၏" ဟု ဟောကြားတော်မူကြသော်လည်း မိမိ (အာနန္ဒာ) အဖို့ ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေပေသည်၊ နက်နဲခက်ခဲသည်ဟု မထင်၊ အခြားသော သူများလည်း မိမိကဲ့သို့ပင် ထင်ကြလေမည်လော" စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြံနှင့်ပြဿနာများကို ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားရာ ဤကဲ့သို့မထင်သင့်ပုံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်တရားသည် အလွန်တရာနက်နဲလှပုံ စသည်ဖြင့် အကျယ်ဟောကြားထားသော သုတ်ဖြစ်သည်။ သုတ္တန္တပိဋက၊ ဒီဃနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၂-သုတ်၊ ဒီ၊ ၂။ ၄၇-၆၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၂-၁၀၅။) ဧဝံ မေ သုတံ ။ပ။ ကုရူသု ... တိ မဟာနိဒါနသုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၂ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၃၄။)

မဟာနိဒါနသုတ္တန္တ (နပုံ) [မဟာနိဒါန+သုတ္တန္တ] မဟာနိဒါနသုတ္တန်။ မဟာနိဒါနသုတ္တန္တံ သုတွာ တံ ပရိယာပုဏိ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၄။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၄။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၁။)

မဟာနိဒါနသုတ္တန္တဒေသနာ (ထီ) [မဟာနိဒါနသုတ္တန္တ+ဒေသနာ] မဟာနိဒါနသုတ်ဒေသနာတော်။ ဣမိဿာ စ မဟာနိဒါနသုတ္တန္တဒေသနာယ ပရိဂ္ဂဟတ္ထံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၃။

မဟာနိဒ္ဒါ (ထီ) [မဟန္တီ+နိဒ္ဒါ] ကြီးစွာသော အိပ်ပျော်ခြင်း၊ နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် အိပ်ပျော်ခြင်း။ ယော မဟာနိဒ္ဒါ သြက္ကန္တော ပရေန ကတံ ဥပက္ကမမ္ပိ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။

(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၀၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၂။ ပေဋ၊ဋ္ဌ။ ၄၄။)

မဟာနိဒ္ဒေသ (ပုံ) [မဟန္တ+နိဒ္ဒေသ] မဟာနိဒ္ဒေသသုတ္တပါဠိတော်ကျမ်း။ (အဂ္ဂသာဝက ဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်သည် သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကဝဂ်လာ ဒေသနာတော်ကို အကျယ်ဝေဖန်၍ ဟောကြားအပ်သောကျမ်းဖြစ်သည်။ ပိဋကသုံးပုံတွင် သုတ္တန္တပိဋက၌ ပါဝင်၏။ နိကာယ်ငါးရပ်တွင် ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ ပါဝင်၏။ ခုဒ္ဒကနိကာယ ၁၁-ကျမ်း အနက် ၇-ခုမြောက်ကျမ်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဘယေ ကိရ ဧကောဝ ဘိက္ခု နော မဟာနိဒ္ဒေသော ပဂုဏော အဟောသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၆၉။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၆၁။) ယော အတိအဂ္ဂံ ကတ္ဝာ ကထိတတ္တာ မဟာသမုဒ္ဒ မဟာပထဝီ ဝိယ မဟာ စ သော နိဒ္ဒေသော စာတိ မဟာနိဒ္ဒေသော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၈။

မဟာနိဒ္ဒေသဋ္ဌကထာ (ထီ) [မဟာနိဒ္ဒေသ+အဋ္ဌကထာ] မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုရာ ဖွင့်ဆိုကြောင်း ဖြစ်သော ကျမ်း၊ မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာကျမ်း။ အယံ ပနေတ္ထ မဟာနိဒ္ဒေသဋ္ဌကထာယ အာဂတနိရုတ္တိနယဝိနိစ္ဆယော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၂၂၂။

မဟာနိဒ္ဒေသဒေသနာ (ထီ) [မဟာနိဒ္ဒေသ+ဒေသနာ] မဟာနိဒ္ဒေသတရားဒေသနာ။ ဣမ ခုဒ္ဒကဝိဘင်္ဂေ အာဂတံ ဒေသနာနယံ နိဿာယ မဟာနိဒ္ဒေသဒေသနာ ပဝတ္တာ။ အနု၊ဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။

မဟာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မဟာနိဒ္ဒေသ+ဝဏ္ဏနာ] မဟာနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ဆိုရာ ဖွင့်ဆိုကြောင်း ဖြစ်သောကျမ်း၊ မဟာနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာကျမ်း။ အာရဘိဿံ သမာသေန မဟာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂။

မဟာနိဓာန (န) [မဟန္တ+နိဓာန] မြေ၌ မြှုပ်ထားအပ်သော များစွာသော ဥစ္စာ။ ဌာမသိ ဌာနေ မဟာနိဓာနံ အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။

မဟာနိဓိ (ပု) [မဟန္တ+နိဓိ] ကြီးစွာသော —ဥစ္စာအိုး—ရွှေအိုး။ မဟာနိဓိံ ဒိသွာ ဒလိဒ္ဒပုရိသော ဝိယ သဉ္ဇာတပီတိပါမောဇ္ဇော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၃။

မဟာနိဓိကုမ္ဘီ (ထီ) [မဟန္တီ+နိဓိကုမ္ဘီ] ကြီးစွာသော ရွှေအိုး၊ ရွှေအိုးကြီး။ အသုကဋ္ဌာနေ မဟာနိဓိကုမ္ဘီယော အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၆။

မဟာနိပါတ (ပု) [မဟန္တ+နိပါတ] မဟာနိပါတ်။ တိံသနိပါတော စတ္တာလီသနိပါတော မဟာနိပါတောတိ သော ဠသ နိ ပါ တ သင်္ဂဟာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ (—ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂၇၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၃၂။)

မဟာနိပ္ဖတ္တိ (တိ) [မဟန္တီ+နိပ္ဖတ္တိ] များစွာသော အကျိုး၏—ပြီး—ပြည့်စုံ—ခြင်းရှိသော၊ များစွာသော အကျိုးကို ပြီးစေတတ်သော။ အဘိညာနံ မဟာသမ္ဘာရတော မဟာဝိသယတော မဟာကိစ္စတော မဟာနုဘာဝတော မဟာနိပ္ဖတ္တိတော စ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၊။ မဟာနိဗ္ဗတ္တိ—ကြည့်။

မဟာနိပ္ပါဝ (ပု) [မဟန္တ+နိပ္ပါဝ။ (နိပ္ပဝ-သံ)] ပဲတက်။ ဥမ္မာ စီနမုဂ္ဂေါ မာသော ရာဇမာသော ဌပေတွာ မဟာနိပ္ပါဝံ အဝသေသနိပ္ပါဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၉၆။

မဟာနိပ္ပါဝပုပ္ဖ (န) [မဟာနိပ္ပါဝ+ပုပ္ဖ] ပဲတက်ပွင့်။ စူဠနိပ္ပါဝပုပ္ဖံ မဟာနိပ္ပါဝပုပ္ဖံ ကသေရုကပုပ္ဖံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၉၇။

မဟာနိဗ္ဗတ္တိ (တိ) [မဟန္တီ+နိဗ္ဗတ္တိ] များစွာသော အကျိုး၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းရှိသော။ အဘိညာနံ မဟာသမ္ဘာရတော မဟာဝိသယတော မဟာကိစ္စတော မဟာနုဘာဝတော မဟာနိဗ္ဗတ္တိတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၄။ မဟာနိပ္ဖတ္တိ—ကြည့်။

မဟာနိဗ္ဗာန (န) [မဟန္တ+နိဗ္ဗာန] မြတ်သော နိဗ္ဗာန်၊ မဟာနိဗ္ဗာန်။ မဂ္ဂဖလာနံ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတံ အမတံ မဟာနိဗ္ဗာနံ နာမ အတ္ထိ နု ခေါ နတ္ထီတိ ကင်္ခေသာပိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၈။ (—စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၇၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၈၅။)

မဟာနိဗ္ဗာနဝုဋ္ဌိဓာရာ (ထီ) [မဟာနိဗ္ဗာန+ဝုဋ္ဌိဓာရာ] မြတ်သော နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော မိုးရေအလျဉ်။ အမတံ ဝုဋ္ဌိ မဟာနိဗ္ဗာနဝုဋ္ဌိဓာရံ ဝဿ တေ ပဿရေ ပေက္ခတိ ယောဇနာ။ အာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။

မဟာနိရယ (ပု) [မဟန္တ+နိရယ] ကြီးစွာသော ငရဲ၊ ငရဲကြီး။ (ငရဲကြီးရှစ်ထပ်—သိဉ္စိုး, ကာလသုတ်, သံဃာတ, ရောရုဝ, မဟာရောရုဝ, တာပန, မဟာတာပန, အဝီစိ။ မူလ၊ဋီ၊၂။၂၂၁။ ငရဲကြီး ၁၅-ခု—ဝေတရဏီ=ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲ, သုနခ=ခွေးကျားကြီးငရဲ, သဇောတိ=သံပူငရဲ, အင်္ဂါရကာသု=မီးကျီးတွင်းငရဲ, လောဟကုမ္ဘီ=သံအိုးငရဲ, ဒုတိယလောဟကုမ္ဘီ=သံအိုးကင်းငရဲ,တပေါဒါနဒီ=ပြာပူမြစ်ငရဲ, သတ္တိဟတ=လက်နက်ငရဲ, သူနာပဏ=အသားစုငရဲ, မုတ္တကရီသ=ကျင်ကြီးကျင်ငယ်တွင်းငရဲ, ခလောဟိတပုဗ္ဗ=သွေးပြည်တွင်းငရဲ, ဝိဒ္ဓံဝိဟတ=အရေဆုတ်အသားဖြတ်ငရဲ, သပရိဘိန္နဂတ္တာဒိ=သံလုံးကြိတ်ငရဲ, အဝံသိရပတ=ဦးစောက်ချငရဲ, ကောဋ္ဌိသိမ္ဗလဝန=လက်ပံတောငရဲ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၃၁—၁၄၅။ ဇာတ်ကြီး ၁၀-တွဲ မြန်မာပြန်၊ ပ-တွဲ။ ၄၆၁—၅၀၁။ ငရဲကြီး ၃၁-ခု ရေတွက်ပုံ—အဝီစိငရဲကြီးကို သက်တမ်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် အဗ္ဗုဒ, နိရဗ္ဗုဒ, အဗဗ, အဋဋ, အဟဟ, ကုမုဒ, သောဂန္ဓိက, ဥပ္ပလ, ပုဏ္ဍရိက, ပဒုမငရဲဟု ၁၀-မျိုး ခွဲရှိလည်းကောင်း၊ ကျန်သောငရဲကြီး ၇-ထပ်ကို

သက်တမ်းတို့သက်တမ်းလတ်,သက်တမ်းရှည် အားဖြင့် သုံးမျိုးစီခွဲက ၂၁-မျိုး ရသော ကြောင့်လည်းကောင်း ငရဲကြီး ၃၁-ခုဟု ဆိုသည်။ သံ၊၁။၁၅၃-၄။ အံ၊၃။၃၉၆။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၉။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၄။ အပရေဆရာများကမူ အဗ္ဗုဒစသော ငရဲကြီး ၁၀-မျိုးကို သီတနိရယ=သီတနရကဟု ခေါ် ကြ၏။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ အဝီစိစသော ငရဲကြီးရှစ်ခု၊ ဥဿဒငရဲ ၁၆-ခု၊ သီတနိရယ ၁၀-ခုအနက် အဗ္ဗုဒစသော ရှေ့ ၄-ခုကိုသာတစ်ခုတည်းပေါင်း၍ယူထားသော ကြောင့် သီတနိရယ ၇-ခု၊ ဤ၃၁-ခုကိုငရဲကြီး ၃၁-ဟု ဆိုကြသေး၏။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၄-၅။ အဝီစိငရဲ လောဟကုမ္ဘီငရဲတို့ကို မဟာ- နိရယဟု သုံးနှုန်းသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။) တမေနံ ဘိက္ခဝေ နိရယပါလာ မဟာနိရယေ ပက္ခိပန္တိ။ မ၊၃။၂၂၁။ အံ၊၁။၁၃၀။ အဘိ၊က။ ၄၃၂။ မဟာနိ။ ၃၁၇။ (-ဝိ၊၁။၁၄၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၅၊၁၂၇။) မဟာနိရယေတိ အဝီစိမဟာ- နိရယမှိ။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇၅။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၈။ သီ၊ဋီ၊သ စ်၊၁။ ၁၁၀။ 'သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉။)

မဟာနိရယဂ္ဂဟဏ (န) [မဟာနိရယ+ဂဟဏ] မဟာနိရယ သဒ္ဒါ။ မဟာနိရယဂ္ဂဟဏေန အာဒိတော ဝုတ္တာ ခုန္ဒ သီတနိရယာ ဧကော နိရယော ကတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၅။

မဟာနိရယဒုက္ခ (န) [မဟာနိရယ+ဒုက္ခ] ငရဲ ကြီး၌ ဖြစ်သော ဆင်းရဲ။ ဝေ မဟာနိရယ- ဒုက္ခတော ဥဿဒေ ဝုဋ္ဌာနဝေဒနာ ဒုက္ခတရာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၅။

မဟာနိရယဒွါရ (န) [မဟာနိရယ+ဒွါရ] ငရဲ ကြီး၏တံခါး။ မဟာနိရယဒွါရသ ဟိ ဝိဝဋ္ဋ- ကာလေ မဟာအဂ္ဂိက္ခန္ဓော တတော နိက္ခ- န္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၀။

မဟာနိရယဝေဒနာ (ထီ) [မဟာနိရယ+ဝေဒ- နာ] ငရဲကြီး၌ ဖြစ်သော (ဆင်းရဲ) ဝေဒနာ။ သာ ကိရ ဝေဒနာ မဟာနိရယဝေဒနာတော ဒုက္ခတရာ။ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၉၅။

မဟာနိရုတ္တိပ္ပကရဏ(န) [မဟာနိရုတ္တိ+ပကရဏ] မဟာနိရုတ္တိကျမ်း။ အတ္ထတော ပုဗ္ဗပတ္တနာ- ဝသေန ကစ္စာယနပ္ပကရဏံ မဟာနိရုတ္တိပ္ပ- ကရဏံ နေတ္တိပ္ပကရဏဉ္စ ပကရဏတ္တယံ သံဃ- မဇ္ဈေ ဗျာကာသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၃။

မဟာနိသံသ (တိ) [မဟန္တ+အာနိသံသ] များ သော-အကျိုး-အကျိုးဆက်-အာနိသင်- ရှိသော။ ဝေဠုပေါ် ခေါ် ရာဇည ယညော န- မဟပ္ဖလော ဟောတိ န မဟာနိသံသော။ ဒီ၊၂။၂၇၉။ (-မ၊၂။၈၄။ အံ၊၁။၂၀၆၊၂၄၉။ အံ၊၂။၇၀။ ပဋိသံ။၁၃၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၅၉။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။) န မဟာနိသံသောတိ ဂုဏာနိသံသေန မဟာနိသံသော န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၁။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၉၆။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄၊ ၂၂၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၂။၃၁၅။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၅။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၇။)

မဟာနိသံသတရ (တိ) [မဟာနိသံသ+တရ] သာလွန်- အလွန်- များ- သောအကျိုး ဆက်ရှိသော။ အညော ယညော ဣမာယ တိဝိဓာယ ယညသမ္ပဒါယ သောဠသ ပရိက္ခာ- ရာယ အပ္ပဋ္ဌတရော စ အပ္ပသမာရမ္ဘတရော စ မဟပ္ဖလတရော စ မဟာနိသံသတရော စ။ ဒီ၊၁။၁၃၆။ (-ဒီ၊ ၂။၁၁၂။ အံ၊၁။၁၆၉။ဥဒါန။ ၁၁၃။) ဥဒယသညိတံ အတိသယေန မဟန္တံ နိဿန္ဒဖလံ ဧတဿာတိ မဟာနိသံသတ- ရော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၃၀။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၅။)

မဟာနိသဘတ္ထေရ (ပု) [မဟာနိသဘ+ထေရ] မဟာနိသဘမထေရ်။ တသ္မိံ ခဏေ သတ္ထာ မဟာနိသဘတ္ထေရံ နာမ ဒုတိယသာဝကံ။

သံ၊၄၊၂။ ၁၆၇။ (–အံ၊၄၊၁။၁၂၀။ အပ၊၄၊၁။ ၂၀၂။)

မဟာနိဿန္ဒဖလ (တိ) [မဟန္တ+နိဿန္ဒဖလ] များသော အဆက်ဆက်ဖြစ်သော အကျိုးရှိသော၊ များသော အကျိုးဆက် ရှိသော။ မဟာနိသံသန္တိ မဟာနိသန္ဒဖလံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၉။

မဟာနိဿေဏိ (ထီ) [မဟန္တီ+နိဿေဏိ] (၁) ထန်းရင်ပေါင်ကြီး။ (ထန်းရင်ပေါင်အဓိပ္ပာယ်ကို ကထိနဉ်–ကြည့်။) (၂) လှေခါးကြီး၊ လှေခါးမ။ (၁) ဝိနန္ဓနရဇ္ဇုန္တိ မဟာနိဿေဏိယာ သဒ္ဒိံ ခုဒ္ဒကံ နိဿေဏိံ ဝိနန္ဓိတုံ ရဇ္ဇုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၄၉။ (၂) ဘတ္တံ ပန ဂဟေတွာ မဟာနိဿေဏိယာ သြတရိတွာ ဉယျာနံ အဂမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။

မဟာနိပ (ပု) [မဟန္တ+နိပ] ကြီးသောမအူပင်၊ မအူပင်ကြီး။ (အပ၊၂။မြန်မာပြန်၌ မဟာနိမ္ဗ ဟု ရှိသော ပါဠိအရ တမာပင်ကြီး ဟု ပြန်သည်။) ဗောဓိ တဿ ဘဂဝတော၊ မဟာနီပေါတိ ဝုစ္စတိ။ အပ၊၂။၃၄၇။

မဟာနိပရုက္ခ (ပု) [မဟန္တ+နိပရုက္ခ] ကြီးသော မအူပင်၊ မအူပင်ကြီး (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။သျ–၌ မဟာနိမ္ဗရုက္ခ–ဟု ပါဠိရှိသည်။) မဟာနိပရုက္ခော ဗောဓိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၃၀။

မဟာနီလ (ပု) [မဟန္တ+နီလ] ဣန္ဒနီလာကျောက်ထက်ပို၍ ညိုသောကျောက်တစ်မျိုး။ အပ၊၂။၂၉၉။ နီလာကြီး (မိလိန္ဒ၊ မြန်မာပြန်)။ မြညိုကြီး (ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊သျ။ မိုးထိ)။ (ထေရာပါဒါန်မြန်မာပြန်တို့၌ "ဣန္ဒနီလံ မဟာနီလံ" ကို ဣန္ဒနီလာဟု ဆိုအပ်သော မြတ်သော ပတ္တမြားနီလာမြတ်–ဟု–ဣန္ဒနီလာနှင့် မဟာနီလ–ကို အရတူကြံ၍ မြန်မာပြန်သည်။မိလိန္ဒပါဠိတော်နှင့် ဥဒါနအဋ္ဌကထာ၌ မဏိသရုပ် ၂၄ ပါးကို ရေတွက်ပြရာတွင် ဣန္ဒနီလော မဟာနီလောစသည်ဖြင့် သရုပ်သီးခြားထုတ်ဆို ရေတွက် ထား သော ကြောင့် မဟာနီလ ဟူသည် "ဣန္ဒနီလာ"မှ တစ်မျိုးတခြားသော ပတ္တမြားမျိုးဟု ယူမှုသင့်မည်။)ဣန္ဒနီလံမဟာနီလံ၊ အထော ဇောတိရသံ မဏိံ။ အပ၊၁။ ၇၉။ အပ၊၂။၁၈၀။(–မိလိန္ဒ။၁၂၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၁။) ဣန္ဒနီလံမဟာနီလန္တိ ဣန္ဒီဝရပုပ္ဖဝဏ္ဏာဘာ (ကြာညိုပန်းအဆင်းရောင်ရှိသော) မဏိ ဣန္ဒနီလမဏိ။ တတော အဓိကဝဏ္ဏတာ မဟာမဏိ။ဣန္ဒနီလမဏယော ဝ မဟာနီလမဏယော စ ဇောတိရသမဏိဇာတိရင်္ဂမဏယော စ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၉။

မဟာနုဘာဝ (တိ) [မဟန္တ+အာနုဘာဝ] ကြီးမြတ်သော အာနုဘော်ရှိသော၊ သူ။ (အာနုဘော်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အာနုဘာဝ–ပုဒ်ကြည့်။) အဟံ ဟိ မေ ဝဇ္ဇီ ဝံမဟိဒ္ဓိကေ ဝံ မဟာနုဘာဝေ ဉစ္ဆေစ္ဆာမိ။ ဒီ၊၂။၆၁။ (–၉၀၊ ၁၅၂။ အံ၊၂။၂၉၂၊၄၀၈။ အံ၊၃။၁၃၂။ ဥဒါန။ ၈၈၊၁၃၁။ ဝိမာန။၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။) ဝံမဟာနုဘာဝေတိ ဝံ မဟန္တေန အာနုဘာဝေန သမန္နာဂတေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ (–၁၄၀၊၂၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။၁၅၅၊၂၅၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၂၊၂၄၄။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၆။ သာရတ္ထ၊၁။၄၆။)

မဟာနုဘာဝဂေဟပ္ပဝေသ (ပု) [မဟာနုဘာဝဂေဟ+ပဝေသ] ကြီးမြတ်သော အာနုဘော်ရှိသော သူတို့၏အိမ်သို့ ဝင်ရာအခါ။ အပ္ပေသက္ခာနံ မဟာနုဘာဝဂေဟပ္ပဝေသေ သိယာ ဆမ္ဘိတတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။

မဟာနုဘာဝတရ (တိ) [မဟာနုဘာဝ+တရ] သာလွန်ကြီးမြတ်သော အာနုဘော်ရှိသော၊ သူ။ တယာ စ ခေါ မာရိသ မယာ စ သေ့ဝ ဘဂဝါ မဟိဒ္ဓိကတရော စေဝ မဟာနုဘာဝတရော စ။ သံ၊၁။၁၄၉။(–ဥဒါန။၈၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၃၄၈။) မဟာနုဘာဝ–ကြည့်။

မဟာနုဘာဝဒီပန (န) [မဟာနုဘာဝ+ဒီပန] ကြီးမြတ်သော အာနုဘော်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို -ပြခြင်း။ အာဏာယ ဌိတာနံ သာဝကာနံ မဟာနုဘာဝဒီပနဥ္စ။ ဝိဇ၊ ၃၀။

မဟာနုဘာဝမန္တပရိဝတ္တန (န) [မဟာနုဘာဝ-မန္တ+ပရိဝတ္တန] ကြီးမြတ်သော အာနုဘော်ရှိသော မန္တန်ကို – အဖန်ဖန် ဖြစ်စေခြင်း–ရွတ်ဖတ်ခြင်း။ မန္တေနာတိ မဟာနုဘာဝ-မန္တပရိဝတ္တနေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၄။

မဟာနုဘာဝသတ္တ (ပု) [မဟာနုဘာဝ+သတ္တ] ကြီးမြတ်သော အာနုဘော်ရှိသော သတ္တဝါ။ အညသ္မိံ ဝါ မဟာနုဘာဝသတ္တေ တံ ဌာနံ ပတ္တေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၉။

မဟာနေရု (ပု) [မဟန္တ+နေရု] ကြီးသော–ပူဇော်အပ်သော မြင်းမိုရ်တောင်မင်း၊မြင်းမိုရ်တောင်ကြီး။ယေန ဥတ္တရကုရုဝှော၊မဟာနေရုသုဒဿနော။ ဒီ၊ ၃။၁၆၁။ (–ထေရ၊ ၃၆၆။) မဟာနေရူတိ မဟာသိနေရုပဗ္ဗတရာဇာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။၁၄၆။ မဟာနေရူတိ မဟန္တော, မဟနီ-ယော စ နေရုသာခါတော ပဗ္ဗတော။တေနာဟ "မဟာသိနေရု ပဗ္ဗတရာဇာ" တိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။ ၁၅၅။

မဟာနေရုနိဒဿန (တိ) [မဟန္တ+နေရုနိဒဿန] မြင်းမိုရ်တောင်ပမာ လေးစားထိုက်သော (စကား)။ မဟာနေရုနိဒဿန (ဇာ၊ ၁။၁၃၃) န္တိ သိနေရုပဗ္ဗတသဒိသံ မဟန္တံ ဟံသရာဇဿ ဝစနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။

မဟာနေလ (န) [မဟန္တ+နေလ] (၁) မြတ်သောဗိတာန် (မျက်နှာကြက်) ညို။(တိ)(၂) မဟာနေလမည်သော၊ သူ။ (၁) မဟာနေလ-ဿ သာဒနံ၊ ဓာရေန္တိ မမ ပုဒ္ဓနီ။ အပ၊ ၂။ ၁၉၄။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၄၄။ (တိ) (၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မဟာနေလသနာမက (တိ) [မဟာနေလ+သနာမက] မဟာနေလအမည်ရှိသော၊ သူ။ ဣတော ဝီသတိကပ္ပမှိ၊ မဟာနေလသနာမ-ကော။ အပ၊ ၁။၂၁၄။

မဟာနာရဒ (ပု) [မဟန္တ+နာရဒ] ကြီးစွာသော အကြော၊ အကြောမ။ ယဿ ကဏ္ဍရနာမ-ကာ မဟာနာရဒ ပုရတော ဝါ ပစ္ဆတော ဝါ ဆိန္နာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၄၀။(–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၅။အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၈။)

မဟာပံသုကူလိက (တိ) [မဟန္တ+ပံသုကူလိက] မြတ်သော ပံ့သကူသင်္ကန်းကို ဆောင်သော၊ သူ (ပံ့သကူစုတင်ဆောင် ရဟန်းမြတ်)။ "မဟာပံသုကူလိကာ အာဂတာ" တိ ယာဂု-ဘတ္တာဒီနိ သမ္ပာဒေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅။ (–အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၁။)

မဟာပံသုကူလိကတ္ထေရ (ပု) [မဟာပံသုကူလိ-က+ထေရ] မြတ်သော ပံ့သကူသင်္ကန်းကို ဆောင်သောထေရ်၊ ပံ့သကူဓုတင်ဆောင် မထေရ်မြတ်။ သောပိ "မဟာသုပံကူလိက-တ္ထေရော ကထေတီ"တိ ဂါရဝဝသေန ဌတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၄။

မဟာပံသုပုဉ္ဇ (ပု) [မဟန္တ+ပံသုပုဉ္ဇ] ကြီးမားသော မြေမှုန့်အပုံ၊ မြေမှုန့်ပုံကြီး။ သေယျ-ထာပိ အာနန္ဒ ဇတုမဟာပထေ မဟာပံသုပု-ဉ္ဇော ပုရတ္ထိမာယ စေပိ ဒိသာယ အာဂစ္ဆေယျ သကဋံ ဝါ။ သံ၊ ၃။၂၈၂။

မဟာပကရဏ (န) [မဟန္တ+ပကရဏ] ကြီးကျယ်သောကျမ်း၊ ပဋ္ဌာန်းကျမ်း။ မဟာပက-ရဏိယာ ဘိက္ခူ မဟာပကရဏေ ဂဏနစာရံ အသလ္လက္ခေန္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ တဒနန္တရံ မဟာပကရဏံ နာမ။ ပဋ္ဌာနန္တိပိ တဿေဝ နာမံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ (–သာရတ္ထ၊ ၃။၁၄၄။)

မဟာပကရဏကထာ (ထီ) [မဟာပကရဏ+ကထာ] ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၌လာသော စကား။

သမ္ဗာပိ မဟာပကရဏကထာ အာနေတဗ္ဗာ ဟောတီတိ န ဝိတ္ထာရိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၀၅။

မဟာပကရဏိယ (တိ) [မဟာပကရဏ+ဏိက။ က-ကို ယ-ပြု။] ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို–သင်–ဆောင်–သော၊ သူ။ မဟာပကရဏ-ကြည့်။

မဟာပက္ခ (တိ) [မဟန္တ+ပက္ခ] များသော–အသင်းအပင်း– အခြံအရံ– ရှိသော၊ သူ။ ပုနာပရံ ယဒါ ဟောမိ၊ မဟာပက္ခော မဟိဒ္ဓိကော။ စရိယာ၊၄၀၅။ မဟာပက္ခောတိ မဟာပရိဝါရော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၇။ သော မဟာပက္ခော မဟာပရိသော မဟာပရိဝါရော။ မဟာနိ။၁၂၉။ မဟာပက္ခောတိ မဟန္တော ဉာတိပက္ခော ဧတဿာတိ မဟာပက္ခော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။

မဟာပဏ် (ပု) [မဟန္တ+ပဏ်] အားကြီး–ထူထပ်–သော ရွှံ့ညွန် (မုချ)။ အားကြီး–ထူထပ်–သော ရွှံ့ညွှန်နှင့် တူသော တရား (ဥပစာ)။ မဟာဘုဋ္ဌိလော မဟာပဏ်ော မဟာပလိပေါ မဟာပလိဗောဓော။ မဟာနိ။ ၁၁၈။

မဟာပဏ်ပက္ခန္ဒ (တိ) [မဟာပဏ်+ပက္ခန္ဒ] ကြီးစွာသောညွန်တွင်းသို့ ဆင်းသက်မိသော၊ သူ။ မဟာပဏ်ပက္ခန္ဒော ကုဋ္ဌရော သုပဏ္ဏမခဂဟော နာဂရာဇာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၈၈။

မဟာပစ္စရိဝါဒ (ပု) [မဟာပစ္စရိ+ဝါဒ] မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၌ လာသော အယူဝါဒ။ ဒိုသု မဟာပစ္စရိဝါဒေါ ဗလဝါ။ ဝဇိရ၊၁၉၅၊ (–သာရတ္ထ၊၂။၃၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇။ ဝိမတိ၊၂။၁၅။)

မဟာပစ္စရိနာမိကာ (ထီ) [မဟာပစ္စရိနာမ+ဏိက+အာ] မဟာပစ္စရိအမည်ရှိသော (အဋ္ဌကထာကျမ်း)။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မဟာပစ္စရိ (ထီ) [မဟန္တီ+ပစ္စရိ] ကြီးစွာသော ဖောင်၊ ဖောင်ကြီး (မုချ)။ ဖောင်ကြီးပေါ်၌ ရေးသားစီရင်အပ်သော ကျမ်း၊ မဟာပစ္စရိ အမည်ရှိသော ကျမ်း၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာကျမ်း (ဥပစာ)။ တဿ မဟာအဋ္ဌကထံ သရီရံ ကတွာ မဟာပစ္စရိယံ တထေဝ၊ ကုရုန္ဒီနာမာဒီသု ဝိဿုတာသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇။) မဟာပစ္စရိယန္တိ မဟာပစ္စရိနာမိကံ။ တတ္ထ စ ပစ္စရီတိ ဥဠုမ္ပံ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မိံ နိသီဒိတွာ ကတတ္တာ တမေဝ နာမံ ဇာတံ။ ဝိမတိ၊၁။၆။ (–သာရတ္ထ၊၁။၂၀။)

မဟာပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ (နု) [မဟန္တ+ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ] မြတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏ ဉာဏ်။ ဣမေဟိ သတ္တဟိ မဟာပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေဟိ သမန္နာဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၁။ (–မ၊ဋီ၊၂။၃၁၈။)

မဟာပဇ္ဇ (ထီ) [မဟန္တီ+ပဇ္ဇ] ကြီးစွာသော တောင်း၊ တောင်းကြီး။ အဿ ဟတ္ထာ မဟာပဇ္ဇိ ဝိယ အပ္ပဟိနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။

မဟာပဇာပတိ (ထီ) [မဟန္တီ+ပဇာပတိ] မဟာပဇာပတိ မည်သူ၊ မဟာပဇာပတိ ဂေါ-တမီ။ ဘဂဝတော မာတုစ္ဆာယ မဟာပဇာ-ပတိယာ ဂေါတမိယာ။ မိလိန္ဒ၊၂၃၄။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။)

မဟာပဇာပတိ(တီ)ဂေါတမီ (ထီ) [မဟာပဇာ-ပတိ+ဂေါတမီ] မဟာပဇာပတိဂေါတမီ။ (မြတ်စွာဘုရား၏ မိထွေးတော် ဖြစ်သည်၊ မြတ်သော သားသမီးတို့ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ မွေးမြူခြင်းတို့ဖြင့် စောင့်ရှောက်တတ်သော ကြောင့် မဟာပဇာပတိအမည်ရသည်။ မ၊ဋီ၊ ၃။၄၀၆။ ကြီးမြတ်သော သားသမီးရှိသော ကြောင့် မဟာပဇာပတိ-ဟုလည်း ဖွင့်ကြသေး၏။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၄၁။)

အထ ခေါ မဟာပဇာပတိ (တီ) ဂေါတမီ။ မ၊၃။၂၉၅။ အံ၊၃။၁၁၁။ (–အံ၊၁။၂၆။ အံ၊

၄၁။ ၂၄၄၊ ၂၆၁။) ဂေါတမီတိ ဂေါတ္တံ၊ နာမ-ကရဏဒိဝသေ ပနဿာ လဒ္ဓသက္ကာရာ ဗြာဟ္မ-ဏာ လက္ခဏသမ္ပတ္တိံ ဒိသွာ "သစေ အယံ ဓီတရံ လဘိဿတိ၊ စက္ကဝတ္တိရညော မဟေသီ ဘဝိဿတိ။ သစေ ပုတ္တံ လဘိဿတိ၊ စက္ကဝတ္တိ ရာဇာ ဘဝိဿတီတိ ဥဘယထာပိ မဟတီယေ-ဝဿာ ပဇာ ဘဝိဿတီ"တိ ဗျာကရိံသု။ အထဿာ မဟာပဇာပတီတိ နာမံ အကံသု၊ ဣဓ ပန ဂေါတ္တေန သဒ္ဓိံ သံသန္ဒိတွာ မဟာ-ပဇာပတိဂေါတမီတိ ဝုတ္တံ။ မ၊၄၊၂၁၉။ (—အံ၊၄၊၃။ ၂၃၅။ မ၊ဋီ၊၃။၄၀၆။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၉၃။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၄၂။)

မဟာပဇာပတိဂေါတမီထေရီ (ထီ) [မဟာပဇာ-ပတိဂေါတမီ+ ထေရီ] မဟာပဇာပတိဂေါ-တမီ ထေရီမ။ အပရဘာဂေ မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီထေရိယာ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ။ ထေရီ၊၄။၅။

မဟာပဇာပတိပ္ပမုခ (တိ) [မဟာပဇာပတိ+ပမုခ] မဟာပဇာပတိလျှင် အကြီးအမှူးရှိသော၊ မဟာပဇာပတိ ဦးဆောင်သော။ ဘိက္ခုနိံ သန္တိကေ ဥပသမ္ပန္နာ ပဉ္စသတာ မဟာပဇာ-ပတိပ္ပမုခါ။ ဝဇီရ၊၅၇၇။

မဟာပဋ္ဋလိတ (တိ) [မဟန္တ+ပဋ္ဋလိတ] ကြီးစွာသော အခိုးအလျှံရှိသော၊ ကြီးစွာတောက်လောင်နေသော။ သဟ သစ္စေ ကတေ မယှံ၊ မဟာပဋ္ဋလိတော သိခီ။ စရိယာ၊၄၁၅။ စရိယာ၊၄။ ၂၂၀။ ဇာ၊၄၊၁။ ၂၃၁။

မဟာပဒ္ဒုမူလ (နု) [မဟန္တ+ပဒ္ဒုမူလ] အမြစ်ကြီးငါးပါး (သျှ)။ (မဟာပဒ္ဒုမူ မြစ်ဟုလည်း ပြန်ကြ၏။ ကပ္ပဒုမနှင့် ထောမနိဒ္ဒိတို့၌ "ပဒ္ဒု-မူလ"ပုဒ်ကို"ပဒ္ဒုမြကာရံ ပဒ္ဒုဂုဏ်ထံ ဝါ မူလမ် "ဟုပြု၍" သနာမာချာတပါနမ်, သနာမာ-ချာတပါစနဘေဒေ"ဟု အနက်ကြားကြသည်။) တေသံ စူဠပဒ္ဒုမူလံ မဟာပဒ္ဒုမူလန္တိ-

အာဒိနာ နယေန ဂဏိယမာနာနံ။ ဝိ၊၄၊၃။ ၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၄။

မဟာပည (တိ) [မဟန္တီ+ပညာ] ကြီးမြတ်သော ပညာရှိသော၊ သူ။ မဟာပညော ပုထုပညော အာပါတဒသော။ အံ၊၁။၃၇၀။(—ဒီ၊၃။၁၂၉။ မ၊၁။၁၆၁။ သံ၊၁။၆၃။) မဟာပညောတိ မဟန္တပညော။ အံ၊၄၊၂။၃၁၃။(ဒီ၊၄၊၃။၁၁၃၊ မ၊၄၊၁။၃၈၂။ သံ၊၄၊၁။၁၁၀။) မဟန္တာနံ အတ္ထာနံ ပရိဂ္ဂဏှတော မဟတီ ပညာ ဧတ-ဿာတိ မဟာပညော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၃။

မဟာပညဂုဏ (ပု) [မဟာပည+ဂုဏ] မြတ်သော ပညာရှိသူ၏ အဖြစ်ထည်းဟူသော ဂုဏ်၊ မြတ်သောပညာဂုဏ်။ သာရိပုတ္တဿ ပန မဟာပညဂုဏော အပါကဋော။ ဇာ၊၄၊၄။ ၂၆၆။

မဟာပညတရ (တိ) [မဟာပည+တရ] အလွန်-သာလွန်-ကြီးမြတ်သော ပညာရှိသော၊ သူ။ တံ ပိတရာ မဟာပညတရံ သဗ္ဗကိစ္စာနိ အနု-သာသန္တံ။ ဒီ၊၄၊၂။၂၅၄။ (—သာရတ္ထ၊၃။ ၂၂၉။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၄။)

မဟာပညလက္ခဏ (နု) [မဟာပည+လက္ခဏ] ကြီးမြတ်သော ပညာရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ၊ ကြီးမြတ်သော ပညာရှိ လက္ခဏာ။ မဟာပညောတိ ဣဒမ္ပိ မဟန္တေ အတ္ထေ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိအာဒိနာ မဟာပည-လက္ခဏေန န ဝတ္တဗ္ဗံ။ မ၊၄၊၃။၇။

မဟာပညဝန္တတရ (တိ) [မဟာပညဝန္တ+တရ] အလွန်- သာလွန်- ကြီးမြတ်သော ပညာရှိသော၊ သူ။ ဓေ သန္တေပိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော မဟာပညဝန္တတရော။ မ၊၄၊၄။၅၀။

မဟာပညသံဝတ္တနိက (ဂ်) [မဟာပည+သံ-ဝတ္တနိက] ကြီးမြတ်သော ပညာ ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဟာပည-သံဝတ္တနိကာ ပဋိပဒါ။ မ၊၃။ ၂၄၃။ မဟာ-

ပညာသံဝတ္တနိကာ(မဟာပညာသံဝတ္တနိကာ?) သော မာဏဝ ပဋိပဒါ။ မ၊၄၊၃။၂၄၀။

မဟာပညာ (ထီ) [မဟန္တီ+ပညာ] ကြီး–များ–မြတ်–ပြန့်ပြော–သောပညာ။ အနန္တာနုပဿနာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ မဟာပညံ ပရိပူရေတိ။ ပဋိသံ။ ၃၆၇။ (–၃၇၁။) သာ ဟိ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တတ္တာ မဟတီ စ သာ ပညာ စာတိ မဟာပညာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၇။

မဟာပညာဝိဘာဝနာ (ထီ) [မဟာပညာ+ ဝိဘာဝနာ] မြတ်သောပညာကို ထင်စွာပြခြင်း။ သုခုမသဘာဝတာ မဟာပညာဝိဘာဝနာ စ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။

မဟာပညာသံဝတ္တနိက (တိ) [မဟာပညာ+ သံဝတ္တနိက] ကြီးမြတ်သော ပညာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဟာပညာသံဝတ္တနိကံ ဘိက္ခဝေ တံ ကုလံ တသ္မိံ သမယေ ပဋိပဒံ ပဋိပန္နံ ဟောတိ။ အံ၊၁။၂၁၃။

မဟာပဉှ (တိ) [မဟန္တ+ပဉှ] ကြီးသော အမေးပုစ္ဆာ၊ ပြဿနာကြီး။ ဝုတ္တာမိဒံ အယျေ ဘဂဝတာ မဟာပဉှေသု။ အံ၊၃။၃၀၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၀။) မဟာပဉှေသူတိ မဟန္တ- အတ္ထပရိဂ္ဂါဟကေသု ပဉှေသု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀၄။

မဟာပဉှဗျာကရဏ(နု) [မဟာပဉှ+ ဗျာကရဏ] ကြီးစွာသော အမေးပုစ္ဆာကို ဖြေဆိုခြင်း။ ထေရော ကိဉ္စာပိ မဟာပဉှဗျာကရ- ဏေ သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော ဝုတ္တာ။ ခုဒ္ဒ- ကာ၊ဋ္ဌ။၇၀။

မဟာပဋ (ပု) [မဟန္တ+ပဋ] ကြီးစွာသော အဝတ်၊ အပေါ်ရုံအဝတ်။ အဋ္ဌနဟေတ္ထော မဟာပဋော အတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ (–မမ့ၤ ဋ္ဌ၊၂။၆၅။)

မဟာပဋလ (နု) [မဟန္တ+ပဋလ] ကြီးစွာ သော အထပ်အလွှာ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာပဋလကာရိက (တိ) [မဟာပဋလ+ကာ- ရိက] ကြီးစွာသော—အထပ်အလွှာ—ပျား လဘို—ကို ပြုတတ်သော၊သူ (ပျားပိတုန်း ကြီး)။ ဘမရမက္ခိကာတိ မဟာပဋလကာရိ- ကာ။ ဝိမတိ၊၁။၃၅၃။

မဟာပဋိဂ္ဂဟဏ (နု) [မဟန္တ+ပဋိဂ္ဂဟဏ] မြတ်သော အပေါ်ရုံစုလျား။ (သျှ။ ယင်း၌ မဟာပဋိဂ္ဂဟန–ဟုရှိ၏။) မဟာပဋိဂ္ဂဟ- ဏံ ပနဿ မတ္ထကေ ဝိခုနန္တော သုမ္မဒေ- ဝဿဘံ ပဝိသတိ စေပ နိက္ခမတိ စ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ မဟာပဋိဂ္ဂဟဏန္တိ မဟန္တံ ဥပ- သမဗျူဠှနံ (ဥပသံဗျာနံ=ဥပသမ္ဗာနံ?) သံ၊ ဋီ၊၁။၃၃၂။

မဟာပဋိညာ (ထီ) [မဟန္တီ+ပဋိညာ] ကြီးစွာ သော ဝန်ခံခြင်း။ တသ္မာ တသောဝ သာ မဟာပဋိညာ တထာ အဝိတထာ အနညာ- ထာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁၆။

မဟာပဏိဓာန (နု) [မဟန္တ+ပဏိဓာန] ကြီး မြတ်သော ဆုတောင်းမှု။ ယဿံ ဟိ ဇာတိယံ မဟာဗောဓိသတ္တေန မဟာ- ပဏိဓာနံ နိဗ္ဗတ္တိကံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၁၉။ (—သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၇။ မ၊ဋီ၊၁။၉၉။ အံ၊ ဋီ၊၁။၁၂၆။)

မဟာပဏိဓာနကပ္ပ (ပု) [မဟာပဏိဓာန+ကပ္ပ] ကြီးမြတ်သောဆုကို တောင်းရာ-ကပ်– ကမ္ဘာ၊ ဆုကြီးတောင်းရာ—ကပ်—ကမ္ဘာ။ တတ္ထ ယေ မဟာပဏိဓာနကပ္ပတော ပဋ္ဌာယ ယာဝါယံ ကပ္ပေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၂။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၂၆၅။

မဟာပဏ္ဏ (တိ) [မဟန္တ+ပဏ္ဏ] ကြီးစွာသော အရွက်ရှိသော။ တေ ကိံရ သောတကွန္တာ

မဟာပဏ္ဏာကာရံ ကတ္ဝါ ကာရသဒိသပုပ္ဖါ ပေဟာန္တိ။ ဇာ၊၃၊၇။၃၁၂။

မဟာပဏ္ဏာကာရ (ပု) [မဟန္တ+ပဏ္ဏာကာရ] များစွာသော လက်ဆောင်၊ မြတ်သော လက်ဆောင်။ မဟာပဏ္ဏာကာရေ နေသာ ဘဝိဿတိ။ ဓမ္မ၊၃၊၁။၂၀၇။ (-ဇာ၊၃၊၆။ ၂၁၁။)

မဟာပဏိ (တိ) [မဟန္တီ+ပဏိ] ကြီးသော ဖနောင့်ရှိသော၊ သူ။ မဟာပါဒေါ ဝါ မဟာပဏိ ဝါ ပိဋ္ဌိကပါဒေါ ဝါ။ ဝိ၊၃၊၃။၃၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၄။

မဟာပတာပ (တိ) [မဟန္တ+ပတာပ] (၁) ပြင်းစွာ ပူပန်ခြင်းရှိသော။ (၂) ကြီးမားသော-တန်ခိုး-အရှိန်အဝါ-ရှိသော။ (၃) မဟာပတာပမည်သော၊ သူ။ (၁) ကလာဗုဝိစိ ဉပပန္နာ ပစ္စတိ၊ မဟာပတာပံ ကဋုကံ ဘယာနကံ။ ဇာ၊၂။၉။ ဇာ၊၃၊၅၊၁၅၁။ (၂) မဟာဇုတိ-ကြည့်။ (၃) အဟမေဝ ဒူသိယာ ဘူနဟတာ၊ ရညော မဟာပတာပဿ။ ဇာ၊၁။၁၂၅။ (-မိလိန္ဒ။၂၀၁။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆၁။)

မဟာပတာပန (တိ) [မဟန္တ+ပတာပန] မဟာပတာပနအမည်ရှိသော၊ သူ။ စူဠဓမ္မပါလဇာတကသို့ဋ္ဌိ မဟာပတာပနော နာမ ရာဇာ ပုတ္တံ ဃာတေတွာ။ ဇာ၊၃၊၅။၁၁၈။

မဟာပတာပနာမ (တိ) [မဟာပတာပ+နာမ] မဟာပတာပအမည်ရှိသော၊ သူ။ မဟာပတာပနာမေန၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလော။ အပ၊၁။၂၂၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။

မဟာပတာပရာဇ (ပု) [မဟာပတာပ+ရာဇ] မဟာပတာပမင်း။မဟာပတာပရာဇဘူတဿ တဿ ပထဝီ ပဝိဋ္ဌဘာဝံ ဒီပေတုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၉၆။

မဟာပတိကာရ (ပု) [မဟန္တ+ပတိကာရ] ကြီးမြတ်သော ဆေးသမား။ (ပ-ဝဂ်ကျမ်းညွှန်း၌ ပတိကာရ=တုံ့ပြန်ပြုခြင်း၊ ကျေးဇူးဆပ်ခြင်းဟုသာ ပြထား၏။) "တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တော" တိ ဣမိနာ သတ္တု မဟာပတိကာရဘာဝေါ ပရိပုဏ္ဏော ဒဿိတော။နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၉၃။

မဟာပတ္တ (တိ) [မဟန္တ+ပတ္တ] ကြီးသော အရွက်ရှိသော။ သာ မဟာပတ္တာ စေဝ ဗဟုပတ္တာ စ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။

မဟာပထ (ပု) [မဟန္တ+ပထ] (၁) ခရီးလမ်းမကြီး၊ မြို့လယ်လမ်းမ၊ မင်းလမ်းမ။ (တိ) (၂) ခရီးလမ်းကြီးသဖွယ်ဖြစ်သော။ (၃) ခရီးလမ်းမကြီးနှင့် ပြည့်စုံသော။ (၁) မဟာပထံ နိစ္စ သမဝှယန္တု။ ဇာ၊၂။၃၁၁။ (-သံ၊၁။ ၅၆။အပ၊၁။၃၄၀။အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။) မဟာပထံ နိစ္စံ သမဝှယန္တု တိ အန္တောနဂရေ အလင်္ကတမဟာပထံ ရာဇမဂ္ဂံ နိဿာယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၃၉။ (တိ) (၂) ပုဗ္ဗကေဟိ မဟေသီဟိ အနုစိဏ္ဏံ မဟာပထံ။ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၅။ (၃)ကပိလံ နာမ နဂရံ၊ သုဝိဘတ္တံ မဟာပထံ။ နေတ္တိ။ ၁၂၁။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၇။) မဟာပထံ မဟာပထသမ္ပန္နံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၉၆။

မဟာပထဝိ(ဝီ)ကမ္ပ (ပု) [မဟာပထဝီ+ကမ္ပ] မြေကြီးတုန်လှုပ်ခြင်း။ မာတုကုစ္ဆိံ ဩက္ကမနေန မဟာပထဝိကမ္ပော အဟောသိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၅၂။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၁၅။) မဟာပထဝီကမ္ပော အဟောသိ။ အနု၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။

မဟာပထဝိ (ဝီ) ကမ္ပန (နု) [မဟာပထဝီ + ကမ္ပန] (၁) မြေကြီးတုန်လှုပ်ခြင်း။ (၂) မြေကြီးကို တုန်လှုပ်စေခြင်း။ (၁) ပဋိသန္ဓိ ဇာတိဗောဓိဓမ္မစက္ကပဝတ္တနေသု မဟာပထဝီကမ္ပနံ ကတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။ (၂) ဝေ မဟာပထဝီကမ္ပနာဒီနိ မဟာပုညာနိ ကတွာ။

ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ မဟာပထဝီကမ္ပနာဒီနိ မဟာ-ပုညာနိ ကတွာ (ကရိတွာ)။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။

မဟာပထဝိ(ဝီ)ကမ္ပနသမတ္ထ (တိ) [မဟာပထဝိ-ကမ္ပန+သမတ္ထ] မြေကြီးကို တုန်လှုပ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော။ အတ္တနော ပုတ္တဒါနံ ဒါနပါရမိယာ မတ္ထကံ ဂဏှန္တံ မဟာပထဝိ (ဝီ) ကမ္ပနသမတ္ထံ ဇာတံ။ မဋီ၊၃။၄၁၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁၅။

မဟာပထဝီတလ (န) [မဟာပထဝီ + တလ] မြေကြီးအပြင်၊ မြေအပြင်။ ဣမမှာ မနုဿာနံ ဝသနဋ္ဌာနာ၊ မဟာပထဝီတလတော တိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၀။

မဟာပထဝီပံသု (ပု၊န) [မဟာပထဝီ + ပံသု] မြေကြီး၏ အမှုန့်၊ မြေမှုန့်။ သော တံ နခသိခါယ ပံသုံ ဂဟေတွာ မဟာပထဝီ-ပံသုနာ သဒ္ဓိံ ဥပမေန္တော ဝိယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၉။

မဟာပထဝီပဝိသန (န) [မဟာပထဝီ+ပဝိသန] မြေကြီးသို့ သက်ဝင်ခြင်း၊ မြေမျိုခြင်း။ အပိ နု ခေါ မဟာရာဇ ဘဂဝါ ဝါ သာဝကာ ဝါ သာဒိယိံသု ဣမေသံ မဟာပထဝီပဝိသနံ။ မိလိန္ဒ။၁၀၉။

မဟာပထဝီမုခ (တိ) [မဟာပထဝီ+မုခ] မြေကြီးသို့ ရှေးရှုသော။ (ကြိ၊ဝိ) မြေကြီးသို့ ရှေးရှု၊ သာဓု မဟာရာဇ ကဏှာ မဟာပထဝီ-မုခံ ကရောဟီတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။

မဟာပထဝိဟာရ (ပု) [မဟာပထ + ဝိဟာရ] လမ်းမကြီးအနီး၌ တည်သော ကျောင်း။ မဟာပထဝိဟာရေ ရတ္တိန္ဒိဝံ အာဂန္တုကာ သန္နိပတန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၆။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၀၇။

မဟာပထဝီ (ထီ) [မဟန္တီ+ပထဝီ](၁) မြေကြီး။ (တိ)(၂) မဟာပထဝီ အမည်ရှိသော၊ သူ။ (၁) သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ပုရိသော ဣမံ မဟာပထဝိံ။ သံ၊၁။၃၈၇။(-အံ၊၂။၂၁၀။) မဟာပထဝိန္တိ စက္ကဝါဠပရိယန္တံ မဟာပထဝိံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။) (တိ)(၂) တဒါ ဗောဓိသတ္တော မဟာပထဝီ နာမ မက္ကဋော အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။၁၉၈။

မဟာပထဝီအက္ကမန (န) [မဟာပထဝီ+အက္ကမန] မြေကြီးပေါ်၌ နင်းခြင်း။ သဟ မဟာ-ပထဝီအက္ကမနေန ပန ဘဂဝတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၉၈။

မဟာပထဝီအဘိမုခ (တိ) [မဟာပထဝီ+အဘိ-မုခ] မြေကြီးသို့ ရှေးရှုသော။ (ကြိ၊ဝိ) မြေကြီးသို့ရှေးရှု။ မဟာပထဝီအဘိမုခံ ဟတ္ထံ ပသာရေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။

မဟာပထဝီဘိန္နသဒ္ဒ (ပု) [မဟာပထဝီ+ဘိန္န-သဒ္ဒ] မြေကြီးပြိုကွဲသံ။ မဟာပထဝီဘိန္န-သဒ္ဒေါ ဝိယ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၇။

မဟာပထသမ္ပန္န (တိ) [မဟာပထ+သမ္ပန္န] ခရီးလမ်းမကြီးနှင့် ပြည့်စုံသော။ မဟာပထ (၃) ကြည့်။

မဟာပဒ (တိ) [မဟန္တ+ပဒ] ကြီးမားသော-ခြေ-ခြေရာ-ရှိသော၊ သူ။ သန္တိ ဟိ ဗြာဟ္မဏာ နာဂဝနေ ဝါမနိကာ နာမ ဟတ္ထိ-နိယော မဟာပဒါ။ မ၊၁။၂၃၅။

မဟာပဒါန (န) [မဟန္တ+အပဒါန] ကြီးမြတ်သော ဘုရားရှင်တို့၏ အကြောင်းအရာကို ပြရာသုတ်၊ မဟာပဒါနသုတ်။ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ မဟာပဒါနေ ဝုတ္တမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၅) သတ္တန္နံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ အပဒါနဝသေန။ ဒီ၊ ဋီ၊၂။၇၇။

မဟာပဒါနဋီကာ (ထီ) [မဟာပဒါန+ဋီကာ] မဟာပဒါနသုတ်အဖွင့်ဋီကာ။ သတ္တော ဗုဒ္ဓေ

အာရဗ္ဘ ပဋ္ဌိဗန္ဓနကာရဏံ မဟာ ဒါနင္ဂိကာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၇။

မဟာပဒါနဋ္ဌကထာ (ထီ) [မဟာပဒါန+အဋ္ဌကထာ] မဟာပဒါနသုတ်၏ အဖွင့်ကျမ်း၊ မဟာပဒါနအဋ္ဌကထာကျမ်း။ မဟာပဒါနဋ္ဌကထာယံ ပန ဝေ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၄၀။

မဟာပဒါနဋ္ဌကထာနယ (ပု) [မဟာပဒါနဋ္ဌကထာ+နယ] မဟာပဒါနအဋ္ဌကထာကျမ်း၌ လာသောနည်း။ အယံ ပန မဟာပဒါနဋ္ဌကထာနယော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၃၃။

မဟာပဒါနဒေသနာ (ထီ) [မဟာပဒါန+ဒေသနာ] မဟာပဒါနသုတ် ဒေသနာ။ ယထာဟ ဘဂဝါ မဟာပဒါနဒေသနာယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၂။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၀၀။

မဟာပဒါနသုတ္တ (န) [မဟာပဒါန+သုတ္တ] မဟာပဒါနသုတ်။ မဟာပဒါနသုတ္တေ အာဂတနယေနေဝ ပုစ္ဆိတ္វာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၇။ (−ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၆။)

မဟာပဒါနသုတ္တဋ္ဌကထာ (ထီ) [မဟာပဒါနသုတ္တ+အဋ္ဌကထာ] မဟာပဒါနသုတ်၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာကျမ်း။ မဟာပဒါနသုတ္တဋ္ဌကထာယံ ပန "မဟာပုရိသဿာတိ ဇာတိဂေါတ္တကုလဒေသာဒိဝသေန မဟန္တဿ ပုရိသဿာ" တိ ဝုတ္တံ ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၂၀။

မဟာပဒါနိယသုတ္တန္တ (န) [မဟာပဒါနိယ+သုတ္တန္တ] မဟာပဒါနိယသုတ္တန်၊ မဟာပဒါနသုတ်။ မဟာပဒါနိယသုတ္တန္တေ ဘာသေန္တော အတ္တနော စ ပရေသဉ္စ အတီတံ အာဒိသတိ။ စူဠနိ။၁၆၄။

မဟာပဒီပဇာလာ (ထီ) [မဟာပဒီပ+ဇာလာ] ကြီးစွာသော ဆီမီး၏ မီးလျှံ၊ ကြီးစွာသော ဆီမီးလျှံ။ အာကာသံ ပက္ခန္ဒမာနာ မဟာပဒီပဇာလာ ဝိယ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၁။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၀။

မဟာပဒုမ (ပု၊န) [မဟန္တ+ပဒုမ] (ပု) (၁) မဟာပဒုမမည်သူ။ (မဟာပဒုမနတ်သား၊ ယင်း နတ်သားသည်ပင် စုတေသည့်အခါ သီလဝတီ၏သား ဖြစ်လာ၏၊ ထိုသူသည်ပင် လူလားမြောက်သည့်အခါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်လာလေသည်။ သီလဝတီ၏ သားဖြစ်ရာ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်ရာအခါတို့၌ "မဟာပဒုမ"ဟု သုံးနှုန်းသည်ကို မတွေ့ရ၊ နတ်သားဘဝ၌သာ "မဟာပဒုမ" နာမည်ဖြင့် သုံးနှုန်းသည်ကို တွေ့ရသည်။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၁။ ပဒုမဝတီ၏သား "မဟာပဒုမ" လည်း ရှိသေး၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်လည်း အရွယ်ရောက်သည့်အခါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်သည်။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၂။ ဇာတ်၌လာသော မဟာပဒုမမင်းသားလည်းရှိသေး၏။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၈၄။ ပိယဒဿီဘုရားရှင်လက်ထက်၌ အဖကို သတ်သောမဟာပဒုမမင်းသားလည်းရှိ၏။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၄၈။) (န) (၂) ကြီးစွာသော ပဒုမ္မာကြာ။ (၁) ဗောဓိသတ္တော တဿ ပုတ္တော မဟာပဒုမော နာမ အဟောသိ။ မိလိန္ဒ၊၂၈၀။ (−သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။) (န) (၂) ပထဝိတလံ ဘိန္ဒိတွာပိ မဟာပဒုမာနိ ဥဋ္ဌိတာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ (−မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။)

မဟာပဒုမကုမာရ (ပု) [မဟာပဒုမ+ကုမာရ] မဟာပဒုမမင်းသား။ မဟာပဒုမကုမာရော မာတုကုစ္ဆိယံ ဝသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၀။ (−အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၂။)

မဟာပဒုမဇာတက (န) [မဟာပဒုမ+ဇာတက] မဟာပဒုမဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁၂-နိပါတ်၊ ၉-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၂၅၃−၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၈၈−၁၉၇။ ဣမံ ဒွါဒသ နိပါတေ မဟာပဒုမဇာတကံ ဝိတ္ထာရေတွာ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ (−ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၆၂။)

မဟာပဒုမတ္ထေရ (ပု) [မဟာပဒုမ + ထေရ] မဟာပဒုမထေရ်။ (ဝိနည်းအရာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော ဥပါလိထေရ်၏ တပည့်ဖြစ်သည်။ မဟာပဒုမထေရ်သည် ဆရာဥပါလိထံ၌ ဝိနည်း ပိဋကတ်ကို ၁၈-ခေါက်တိတိ သင်ယူဖူးသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။) မဟာပဒုမတ္ထေရော ပနာဟ "ဧကမ္ပိ သော ဋ္ဌသဝိဓာယ ပညာယ မတ္ထကံ ပတ္တဿ အဂ္ဂသာဝကဿ န ဘာရိယံ"။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇။)

မဟာပဒုမတ္ထေရပ္ပမုခ (တိ) [မဟာပဒုမတ္ထေရ + ပမုခ] မဟာပဒုမထေရ်လျှင် အကြီးအမှူးရှိသော၊ မဟာပဒုမ မထေရ်ဦးဆောင်သော၊ သူ။ ဧကဒိဝသံ ဥပါလိတ္ထေရော မဟာပဒုမတ္ထေရပ္ပမုခါနံ ပဉ္စန္နံ အန္တေဝါသိကသတာနံ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ ဣမံ ပဒေသံ ဝဏ္ဏေန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။

မဟာပဒုမတ္ထေရဝါဒ (ပု) [မဟာပဒုမတ္ထေရ + ဝါဒ] မဟာပဒုမထေရ်၏ အယူဝါဒ။ မဟာပဒုမတ္ထေရဝါဒေ ယက္ခဂဟိတကော ခိတ္တစိတ္တကော မုစ္စတိ။ ဝဇီရ။၁၁၈။ (–၁၃၅။)

မဟာပဒုမဒေဝပုတ္တ (န) [မဟာပဒုမ+ဒေဝပုတ္တ] မဟာပဒုမနတ်သား။ မဟာပဒုမဒေဝပုတ္တောတိ ဧဿ နာမံ အကာသုံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၀။)

မဟာပဒုမနိရယ (ပု) [မဟာပဒုမ + နိရယ] မဟာပဒုမ ငရဲ။ (မဟာပဒုမငရဲဟူ၍ သီးခြားမရှိ၊ ပဒုမသင်္ချာနှင့် အမျှခံရသော ငရဲကို မဟာပဒုမငရဲဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ သံ၊၁။ ၁၅၃-၄။ မဟာနိရယလည်းကြည့်။)ကောကာလိကော ဟိ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေသု ထေရေသု စိတ္တံ ပဒေါသယိတွာ မဟာပဒုမနိရယေ ဥပပန္နော။ နေတ္တိ။ဂ၇။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။ ၂၄၅။)

မဟာပဒုမပစ္စေကဗုဒ္ဓ (ပု) [မဟာပဒုမ+ပစ္စေကဗုဒ္ဓ] မဟာပဒုမပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ ဧဝဉ္စကော မဟာပဒုမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ! ဘာတိကေ အာမန္တေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၅။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၇၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၇။

မဟာပဒုမပုပ္ဖ (န) [မဟာပဒုမ+ပုပ္ဖ] ကြီးစွာသော ပဒုမ္မာကြာပန်း။ နိဗ္ဗတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ စဿ ပဒေ ပဒေ မဟာပဒုမပုပ္ဖံ ဥဋ္ဌာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ ဓေရီ၊ဋ္ဌ။၁၉၁။

မဟာပဒေသ (ပု) [မဟန္တ+ပဒေသ။ မဟန္တ +အပဒေသ] တရားကို တည်စေတတ်သော ကြီးမြတ်သော အကြောင်း၊ ကြီးမြတ်သော ညွှန်ကြားအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ရှိသောအကြောင်း၊ ကြီးမြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို –အကိုးအကား –အားကိုးအားထား –ပြု၍ ဆိုအပ်သော အကြောင်း၊ (အထောက်အထားပြုရန်) ကြီးမြတ်သော -- အရာ ကျယ်သော – ညွှန်ကြားချက်၊ မဟာပဒေသ ။ စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ မဟာပဒေသေ ဒေသေဿာမိ။ ဒီ၊၂။၁၀၃။ အံ၊၁။၄ဂ၇။ (–နေတ္တိ။၂၈။ ပေဋကော။၂၂၁။)စတ္တာရော မဟာပဒေသာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃ဂ၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၉။ (–၄၆၂။) မဟာပဒေသေတိ မဟာဩကာသေ၊ မဟာအပဒေသေ ဝါ၊ ဗုဒ္ဓါဒယော မဟန္တေ မဟန္တေ အပဒိသိတွာ ဝုတ္တာနိ မဟာကာရဏာနီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။) မဟာပဒေသာတိ မဟာအပဒေသာ၊ ဗုဒ္ဓါဒယော မဟန္တေ အပဒိသိတွာ ဝုတ္တာနိ မဟာကာရဏာနီတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ မဟာပဒေသာတိ မဟာဩကာသာ၊ မဟန္တာနိ ဓမ္မဿ ပတိဋ္ဌာနာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ဂ၀။ (–ဝဇီရ။ဂ၆။ သာရတ္ထ၊၂။၄၅။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၂၁။ ဝိနယာလင်္ကာရဋီ၊၂။၁ဂ၀၊၄၂၆။ ဒီဋီ၊ ၂။၁၆၅။ အံဋီ၊၂။၃၅၄။ အနုဋီ၊၂။၉၀။

ဓနုတ္တိ၊ ဋ္ဌီ၊ ၅၆။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၁၈။) အပဏ္ဏယံ ကတွာ ဒီသိယန္တိ ဧတ္ထာတိ အပဒေသာ၊ ဩကာသော။ အပဏ္ဏယံ ကတွာ ဒီသိယန္တိ ဧတေဟီတိ ဝါ အပဒေသာ၊ ကာရဏာ။ မဟန္တာ အပဒေသာ မဟာပဒေသာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၅၉။ စတုမဟာပဒေသ-ကြည့်။

မဟာပဒေသနယသိဒ္ဓ (တိ) [မဟာပဒေသနယ+သိဒ္ဓ] မဟာပဒေသနည်းအားဖြင့် ပြီးသော။ အထ ခေါ မဟာပဒေသနယသိဒ္ဓံ ပဋိက္ခိတ္တာပဋိက္ခိတ္တံ အနုညာတာနနုညာတံ ကပ္ပိယာကပ္ပိယန္တိ အတ္ထတော ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝဇီရ။ ၈၆။

မဟာပဒေသနယာနုလောမ (တိ) [မဟာပဒေသနယ+အနုလောမ] မဟာပဒေသနည်းအားလျော်သော။ မဟာပဒေသနည်းနှင့်ညီညွတ်သော။ ယထာသမ္ဘဝံ တိဝိဓကာလေ တိဝိဓမေတံ ယောဇေတွာ ဒဿေတုံ ဝဋ္ဋတိ ဧဝ မဟာပဒေသနယာနုလောမတော။ ဝဇီရ။ ၃၃၅။

မဟာပဓာန (နု) [မဟန္တ+ပဓာန] မြတ်သော အားထုတ်အပ်သော ဒုက္ကရစရိယာအကျင့်။ "ဘဂဝတော မဟာပဓာနံ ပူဇေဿာမိ" တိ သတ္တဝဿာနိ ဌာနစင်္ကမမေဝ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၂၂။ မဟာပဓာနံ ပူဇေဿာမီတိ အမှာကံ အတ္ထာယ လောကနာထေန ဆဝဿာနိ ကတံ ဒုက္ကရစရိယံ ဝေါဟံ ယထာသတ္တိ ပူဇေဿာမီတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆၀။ မဟာပဓာနန္တိ ဘဂဝတော ဒုက္ကရစရိယံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၈။

မဟာပနာဒ (ပု) [မဟန္တ+ပနာဒ] မဟာပနာဒမည်သူ။ ယသ္မာ ပုဗ္ဗေ မဟာပနာဒံ ရာဇကုမာရံ နာနာ နာဋကာဒီနိ ဒိသွာ သိတမတ္တမ္ပိ အကရောန္တံ သုတွာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ (-ဒီ၊ ၃။ ၆၃။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၀။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၅၁။) မဟာပနာဒန္တိ မဟာပနာဒဇာတကသုရုစိဇာတကေသု အာဂတံ သုရုစိနော နာမ ဝိဒေဟရညော ပုတ္တံ မဟာပနာဒနာမကံ ရာဇကုမာရံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၁။

မဟာပနာဒကာလ (ပု) [မဟာပနာဒ+ကာလ] မဟာပနာဒမင်း ဖြစ်သောအခါ။ "ဘဒ္ဒဇိ တယာ မဟာပနာဒကာလေ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌရတနပါသာဒေါ ကဟ" န္တိ အာဟ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၆။

မဟာပနာဒကုမာရ (ပု)[မဟာပနာဒ+ကုမာရ] မဟာပနာဒမင်းသား။ တဒါ ကိရ မဟာပနာဒကုမာရဿ ပါသာဒမင်္ဂလံ, ဆတ္တမင်္ဂလံ, အာဝါဟမင်္ဂလန္တိ တီဏိ မင်္ဂလာနိ ကေတော အကံသု။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၂။

မဟာပနာဒဇာတက (နု) [မဟာပနာဒ+ဇာတက] မဟာပနာဒဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၄-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၇၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၉-၃၀၃။ မဟာပနာဒဇာတကံ ကထေတွာ မဟာဇနံ ဓမ္မာမတံ ပါယေသိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၆။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၂။)

မဟာပနာဒနာမက (တိ) [မဟာပနာဒ+နာမ+က] မဟာပနာဒအမည်ရှိသော၊ သူ။ မဟာပနာဒ-ကြည့်။

မဟာပနာဒရာဇကာလ (ပု) [မဟာပနာဒရာဇ+ကာလ] မဟာပနာဒမင်း ဖြစ်သော-အခါ။ "ဘဒ္ဒဇိ တယာ မဟာပနာဒရာဇကာလေ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌရတနပါသာဒေါ ကဟ" န္တိ အာဟ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၁။)

မဟာပန္ထက (ပု) [မဟန္တ+ပန္ထက] မဟာပန္ထကမည်သူ။ သညာဝိဝဋ္ဋကုသလာနံ ယဒိဒံ မဟာပန္ထကော။ အံ၊ ၁။ ၂၄။ (-အဘိ၊ က။ ၇၆။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈။)

မဟာပန္ထကတ္ထေရ (ပု) [မဟာပန္ထက+ထေရ] မဟာပန္ထကထေရ်။ သညာဝိဝဋ္ဋကုသလာနံ

ပန မဟာပန္ထကတ္ထေရော အဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။)

မဟာပန္ထကဒါရက (ပု) [မဟာပန္ထက+ဒါရက] မဟာပန္ထကမည်သော သူငယ်။ အယံ မဟာပန္ထကဒါရကော အညေ ဒါရကေ "စူဠပိတာ မဟာပိတာတိ, အယျကော အယျိကာ" တိ စ ဝဒန္တေ သုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။

မဟာပန္ထကမာတု (ထီ) [မဟာပန္ထက+မာတု] မဟာပန္ထက၏ မိခင်။တညေဝ အနုဗန္ဓနတော စေတေ မာတာဒယော န ဇာနန္တိ နာမ မဟာပန္ထကမာတာ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁၂။

မဟာပန္ထကဝတ္ထု(န)[မဟာပန္ထက+ဝတ္ထု]မဟာပန္ထကထေရ်၏– အကြောင်းအရာ– အတ္ထုပ္ပတ္တိ။ ထေရဂါထာပါဠိ၊ဂ-နိပါတ်၊၃-ခုမြောက်ဝတ္ထု။ ထေရ။ ၂၉၆–၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄–၈။ ယဒေတ္ထ အတ္ထုပ္ပတ္တိဝသေန ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ မဟာပန္ထကဝတ္ထုမှိ ဝုတ္တမေဝ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။

မဟာပပဉ္စ (တိ) [မဟန္တ+ပပဉ္စ] အလွန်ကြာမြင့်သော၊ ကြာမြင့်လွန်းသော။ မဟာ စ နေသံ ပပဉ္စော (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁)တိ နေသံ ရာဇူနံ မဟာပပဉ္စော ရာဇဒီဃဝသေန စ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၅။

မဟာပပါတ (ပု) [မဟန္တ+ပပါတ] (၁) ကြီးမား–နက်စွာ– သော ချောက်ကမ်းပါးပြတ်၊ နရက်ချောက်ကြီး (မုချ)။ ဂတိ(၅) ပါးဟူသော ချောက်ကြီး၊ ဇာတိ ဇရာ မရဏဟူသော ချောက်ကြီး (ဥပစာ)။(၂) မဟာပပါတအမည်။(၁)တံ အမှာကံ မဟာပပါတော ဝိယ သြဂါဟိတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၂။ မဟာပပါတေ ပတိတော လောကသန္နိဝါသော။ ပဋိသံ၊ ၁၂၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။) မဟာပပါတေတိ ပဉ္စဂတိပပါတော၊ဇာတိဇရာမရဏပပါတေ ဝါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ (၂) ဟိမဝန္တေ မဟာပပါတော နာမ ပဗ္ဗတော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ ပရိနိဗ္ဗာနဋ္ဌာနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။

မဟာပဗ္ဗတ (ပု) [မဟန္တ+ပဗ္ဗတ] ကြီးမားသော တောင်၊ တောင်ကြီး။ အထဿ ဝစနံ သုတွာ နိဂဏ္ဍော မဟာပဗ္ဗတေန ဝိယ ဗလဝသောကေန သြတ္ထဋော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၂၄။

မဟာပမာဏ (န) [မဟန္တ+ပမာဏ] ကြီးမားသော–အတိုင်းအရှည်– ပမာဏ။ သတိပိ ကောဟိစိ ပရိစ္ဆိန္နတ္တေ မဟာပမာဏဘာဝေန ဂတာ ပဝတ္တာတိ မဟဂ္ဂတာ။ အနု၊ဋီ၊၁။၄၀။

မဟာပမာဒ (ပု) [မဟန္တ+ပမာဒ] ကြီးစွာသော မေ့လျော့ခြင်း။ ဠတရဝယေသု ပမာဒါနုပတိတော မဟာပမာဒေ၊ စ မဟာရဇော ဝေါတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇၂။

မဟာပယောဂ (တိ) [မဟန္တ+ပယောဂ] ကြီးစွာသော ပြုပြင်ခြင်း ပယောဂရှိသော။ ကပ္ပဝိနာသော ဟိ နာမ မဟာဝိကာရော မဟာပယောဂေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈။ မဟာပယောဂေါတိ မဟာကိရိယော ဝိပတ္တိကရဏ မဟာမေဃဋ္ဌာနာကာရဝိနာသော။ မူလဋီ၊၃။၃၄။

မဟာပယောဇန (တိ) [မဟန္တ + ပယောဇန] ကြီး–များမြတ်–သော – အကျိုးရှိသော။ မဟဋ္ဌိယ-ကြည့်။

မဟာပရက္ကမ (တိ) [မဟန္တ+ပရက္ကမ] ကြီးမားသော လုံ့လရှိသော၊ သူ။ ဝီရာတိ ဝီရိယဝန္တ မဟာပရက္ကမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၄၅။ (–အံ၊ဋီ၊၁။ ၈၅။)

မဟာပရာဓ (ပု) [မဟန္တ+အပရာဓ] (၁) ကြီးမား–များပြား–သော အပြစ်ဒေါသ။ (တိ)(၂)ကြီးမား–များပြား–သော အပြစ်ဒေါသရှိသော၊ သူ။ (၁) မဟာဆုဇ တွံ

မဟာပရာဓံ မဟာပါပံ အကရိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၀၃။ (တိ) (၂) တာယ မဟာပရာဓတာ-ယ သာယံ ဂန္တုံ န သက္ကောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊း။၁၂၉။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၇၈။) မဟာ-ပရာဓဘာယာတိ မဟာဒေါသတာယ။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅။

မဟာပရာဓိက (တိ) [မဟာပရာဓ + ဣက] ကြီးမား-များပြား-သော ပြစ်မှားခြင်း-အပြစ်ဒေါသ-ရှိသော၊သူ။ တေ အမှာကံ မဟာပရာဓိကာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။

မဟာပရိဂ္ဂဟ (တိ) [မဟန္တ+ပရိဂ္ဂဟ] များစွာသော ဥစ္စာကို - သိမ်းဆည်း-သိုမှီး-ထားသော၊ များစွာသော ဥစ္စာကို သိမ်းပိုက်ထားသော၊ သူ။ အယံ ကူဋတာပသော ပုဗ္ဗေ အပ္ပိစ္ဆော ဝိယ ဟုတွာ ဣဒါနိ မဟာ-ပရိဂ္ဂဟော ဇာတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၆။

မဟာပရိစာရိကပရိသ (တိ) [မဟန္တီ+ပရိစာရိ-ကပရိသာ] များစွာသော အလုပ်အကျွေး ပရိသတ်ရှိသော၊ သူ။ မဟာပရိသောတိ မဟာပရိစာရိကပရိသော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။

မဟာပရိစ္စာဂ (ပု) [မဟန္တ+ပရိစ္စာဂ] ကြီးစွာသော စွန့်လှူခြင်း၊ စွန့်ခြင်းကြီး။ (စွန့်ခြင်းကြီး ၅-ပါး- အင်္ဂပရိစ္စာဂ = ကိုယ်အင်္ဂါကို စွန့်လှူခြင်း၊ နယနပရိစ္စာဂ = မျက်လုံးကို စွန့်လှူခြင်း၊ ဓနပရိစ္စာဂ = စည်းစိမ်ဥစ္စာရတနာကို စွန့်လှူခြင်း၊ ရဇ္ဇပရိစ္စာဂ=တိုင်းပြည်ကို စွန့်လှူခြင်း၊ ပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂ= သားမယားကို စွန့်လှူခြင်း။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၅။ မ၊ဋီ၊၁။၃၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂၀။ ပရိတ္တဋီကာ (၃၃)၌ နယနပရိစ္စာဂ-ဖြုတ်၍ ပုတ္တဒါရ-ပရိစ္စာဂကို ပုတ္တပရိစ္စာဂ, ဒါရ=ဘရိယပရိစ္စာ-ဂ-ဟု ၂-မျိုးခွဲ၍ ရေတွက်သည်။ ဣတိဝုတ်အဋ္ဌကထာ (၇) ၌ အင်္ဂပရိစ္စာဂ - **အစား** အတ္တပရိစ္စာဂ=ကိုယ်ခန္ဓာကို စွန့်လှူခြင်းဟု လာ၏။ သုတ်မဟာဝါဋီကာ (၁၉)၌ ဓန-ပရိစ္စာဂ-အစား အတ္တပရိစ္စာဂ-ဟု လာ၏။ ဗုဒ္ဓဝံအဋ္ဌကထာ (၁၈)၌ နယနပရိစ္စာဂ-အစား ဇီဝိတပရိစ္စာဂ = ကိုယ်အသက်ကို စွန့်လှူခြင်းဟု လာ၏။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၃၃)၌ ဓနပရိစ္စာဂ၊ အင်္ဂပရိစ္စာဂ၊ ပုတ္တပရိစ္စာဂ = သားသမီးကို စွန့်လှူခြင်း။ ဘရိယပရိစ္စာဂ = မယားကို စွန့်လှူခြင်း။ ဇီဝိတပရိစ္စာဂ-ဟု လာ၏။ သံယုတ်ဋီကာ (၁။၃၅)၌ အင်္ဂပရိစ္စာဂ၊ ဇီဝိတပရိစ္စာဂ၊ ရဇ္ဇပရိစ္စာဂ၊ ပုတ္တပရိစ္စာဂ၊ ဒါရပရိစ္စာဂ= မယားကို စွန့်လှူခြင်းဟု လာ၏။) အင်္ဂပရိ-စ္စာဂံ နယနဓနရဇ္ဇပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂန္တိ ဣမေ ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ ပရိစ္စဇိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ ဘန္တေ အမှာကံ လောကနာထဿ ဒသဗလဿ သာသနေ ကော မဟာပရိစ္စာဂံ ပရိစ္စဇိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။

မဟာပရိစ္ဆေဒ (တိ) [မဟန္တ + ပရိစ္ဆေဒ] ကြီးမားသော အပိုင်းအခြား ရှိသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာပရိစ္ဆေဒဒဿန (နု) [မဟာပရိစ္ဆေဒ+ ဒဿန]ကြီးမားသော အပိုင်းအခြားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ မဟာဗောဓိယင်္ဂဏ-လောဟပါသာဒယင်္ဂဏာဒိသန္တိ ဗဟုသဉ္စာရ-ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ, န မဟာပရိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၀။

မဟာပရိတ္တ (နု) [မဟန္တ+ပရိတ္တ] ကြီးမားသော အာနုဘော်ရှိသော ပရိတ်၊ အာနုဘော် ကြီးမားသော ပရိတ်၊ ပရိတ်ကြီး။ ဣမဉ္စ ပန ပရိတ္တံ နကိဉ္စိ ပရိဿယံ န မဒ္ဒတိ၊ မဟာပရိတ္တံ နာမေတန္တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၂။ မဟာပရိတ္တံ နာမေတန္တိ မဟာနုဘာဝံ ပရိတ္တံ နာမေတံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၆။

မဟာပရိဒေဝ (ပု) [မဟန္တ+ပရိဒေဝ] ကြီးစွာ–ပြင်းထန်စွာ–ငိုကြွေးခြင်း။ အာနန္ဒတ္ထေရေန ဂတာဂတဋ္ဌာနေ မဟာပရိဒေဝေါ အဟောသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၇၉။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၇၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀၈။)

မဟာပရိဒေဝသဒ္ဒ (ပု) [မဟာပရိဒေဝ+သဒ္ဒ] ကြီးစွာသော ငိုကြွေးသံ။ မဟာပရိဒေဝသဒ္ဒေါ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၂။

မဟာပရိနိဗ္ဗာန (နပုံ) [မဟန္တ+ပရိနိဗ္ဗာန] (က) မဟာပရိနိဗ္ဗာန်။ (မဟာပုဒ်၏ အနက်ကွဲအားဖြင့်–ပူဇော်အပ်သော ပရိနိဗ္ဗာန်၊ များစွာသော ကိလေသာကုန်ခြင်းကို မှီ၍ ဖြစ်သော ပရိနိဗ္ဗာန်၊ များစွာသော ကာလ, များစွာသော ဂုဏ်အစုဖြင့် ပြီးစေအပ်သော ပရိနိဗ္ဗာန်။ ဓာတ်တော်များသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အကျိုးငှာဖြစ်သော ပရိနိဗ္ဗာန်၊ များစွာသော လောကမှထွက်မြောက်ရာဖြစ်သော ပရိနိဗ္ဗာန်၊ သီလ စသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သောဘုရား၏ ပရိနိဗ္ဗာန် ဟု ပြန်ဆိုနိုင်သည်။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၂။) (ခ) မဟာပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရာအခါ။ (ဂ) မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်။ (က) ပူဇနီယဘာဝတော, ဗုဒ္ဓသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပဟာယ ပဝတ္တတ္တာ မဟန္တဿ တံ ပရိနိဗ္ဗာနဉ္စာတိ မဟာပရိနိဗ္ဗာနံ....ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၂။ (ခ) မဟာပရိနိဗ္ဗာနေ စ ကာရုညေန စိတ္တသခေါ်တံ အသဟမာနာ ဝိယ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၈။ (ဂ) ဧဝံ မဟာပရိနိဗ္ဗာနေ ဝုတ္တံ ဘူမိတလံ သန္ဓာယာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။ မ၊ဋီ၊၂။၄။)

မဟာပရိနိဗ္ဗာနမဉ္စ (ပု) [မဟာပရိနိဗ္ဗာန+မဉ္စ] မဟာပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာ ညောင်စောင်း။ ဘဂဝါ ကိရ မဟာပရိနိဗ္ဗာနမဉ္စေ နိပန္နော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။)

မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တ (နပုံ) [မဟာပရိနိဗ္ဗာန+သုတ္တ] မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၄။) မဟတိ သာသနေ ပတိဋ္ဌိတေ ပရိနိဗ္ဗာနန္တိပိ မဟာပရိနိဗ္ဗာနန္တိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနံ ဝုစ္စတိ၊ တပ္ပဋိသံယုတ္တံ သုတ္တံ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၂။

မဟာပရိပန္ထ (ပု) [မဟန္တ+ပရိပန္ထ] ကြီးစွာသော ဘေးရန်။ မဂ္ဂဝေါသိကာနံ သဿ သမယေ မိဂါနံ မဟာပရိပန္ထော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။

မဟာပရိဘောဂ (ပု) [မဟန္တ+ပရိဘောဂ] များစွာ–အကြီးအကျယ်–သုံးဆောင်ခြင်း။ (များစွာ သုံးဆောင်အပ်သော၊ သျှ၊သစ်။) ပါနီယပရိဘောဂဉ္စ ကရောန္တိ၊ န အညံ မဟာပရိဘောဂံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။

မဟာပရိမာဏ (တိ) [မဟန္တ+ပရိမာဏ] များသော အတိုင်းအရှည် ရှိသော။ ဧဝံ ပန ဝဒန္တေဟိ အပရိမာဏောသု ကာရုဏောသု မဟာပရိမာဏံ ဧကံ ဖလံ သမဝေတံ အတ္တနော အန္တောဂမေဟိ ကာရုဏေဟိ သဂဗ္ဘံ အသုညန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊၂။၅၈။ မဟာပရိမာဏန္တိ မဟန္တပရိမာဏံ။ အနုဋီ၊၂။၆၇။

မဟာပရိဝါရ (ပု) [မဟန္တ+ပရိဝါရ] (၁) များသောအခြံအရံ။ (တိ) (၂) များသောအခြံအရံရှိသော၊ သူ။ (၁) မာနဒ္ဓဇံ ပဂ္ဂယှ သိဂ်ဳကပ္ပိတွာ မဟာပရိဝါရေဟိ ပရိဝုတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။) (တိ) (၂) မဟာပရိဝါရော ဟောတိ၊ မဟာဿာ ဟောန္တိ ပရိဝါရာ။ ဒီ၊၃။၁၂၁။ (–မဟာနိ။၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၀။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀၁။) မဟာပရိဝါရောတိ မဟာဒါသဒါသိပရိဝါရော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။ မဟာ-

ပရိဝါရေတိ ဝိပုလပရိဝါရေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၇။

မဟာပရိဝါရက (ပု) [မဟန္တ+ပရိဝါရက]မဟာပရိဝါရကမည်သူ။ ဇူတ္တံ သုဒံ အာယသ္မာ မဟာပရိဝါရကော ထေရော ဇူမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၁၆၁။

မဟာပရိဝါရကာလ (ပု) [မဟာပရိဝါရ+ကာလ] များသော အခြံအရံရှိရာ အခါကာလ။ ယသေ သတိပိ မဟာပရိဝါရကာလေပိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၀၁။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၂၅၅။

မဟာပရိဝါရပရိဝုတ (တိ) [မဟာပရိဝါရ + ပရိဝုတ] များစွာသော အခြံအရံဖြင့် ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ ဘုတ္တပါတရာသော မာလာဂန္ဓာဒီနိ အာဒါယ မဟာပရိဝါရပရိဝုတော ဥပသင်္ကမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။

မဟာပရိဝါရသံဝတ္တနိယ (တိ) [မဟာပရိဝါရ+သံဝတ္တနိယ] များစွာသော အခြံအရံကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဟာပရိဝါရသံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ ကရောတိ။ အဘိ၊က။၃၉၃။

မဟာပရိဝေဏ (န) [မဟန္တ+ပရိဝေဏ] ကြီးကျယ်စွာသော ပရိဝုဏ်။ သစေ မဟာပရိဝေဏံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။) မဟာပရိဝေဏံ ဟောတိတိ မဟန္တံ အင်္ဂဏံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ။၂။၁၀၉။ (–ဝိမတိ၊၁။၁၆၁။)

မဟာပရိသ (တိ) [မဟန္တီ+ပရိသာ] ကြီးကျယ်–များပြား – သော ပရိသတ်ရှိသော၊ သူ။ မဟာပရိသာနံ ယဒိဒံ ဥရုဝေလကဿပေါ။ အံ၊၁။ ၂၅။ (–မဟာနိ။၁၂၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၉။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၀။) မဟာပရိသာနန္တိ မဟာပရိဝါရာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၀။(–မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၄၀။)

မဟာပရိသ(သာ)ပရိဝါရ (တိ) [မဟာပရိသာ+ပရိဝါရ] များစွာသော ပရိသတ်အခြံအရံရှိသော၊ သူ။ မဟာပရိသပရိဝါရာနံ ထေရာနံ ဒဿနေပိ ဧသေဝ နယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၈၃။) မဟာပရိသာပရိဝါရာနံ ထေရာနံ ဒဿနေပိ ဧသေဝ နယော။ အ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇၇။

မဟာပရိသမဇ္ဈ (ပု၊န) [မဟာပရိသာ+မဇ္ဈ] များစွာသော ပရိသတ်အလယ်။ မဟာပရိသမဇ္ဈေ သော၊ နိသိန္နော လောကတာရကော။ အပ၊၂။၁၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆။ သာရတ္ထ၊၁။၅။)

မဟာပရိသမဇ္ဈဂတ (တိ) [မဟာပရိသမဇ္ဈ+ဂတ] များစွာသော ပရိသတ်အလယ်၌ တည်သော၊ သူ။ ဝေံ မဟာပရိသမဇ္ဈဂတော တတြ ခေါ ဘဂဝါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၀။

မဟာပရိသသာဝက (ပု) [မဟာပရိသ+သာဝက] များစွာသော ပရိသတ်ရှိသော တပည့်သာဝက။ တဒါ မဟာပရိသတိ၊ မဟာပရိသသာဝကံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။

မဟာပရိသာ (ထီ) [မဟန္တီ+ပရိသာ] ကြီးကျယ် – များပြား– သော ပရိသတ်။ ဗုဒ္ဓါနံ သန္တိကံ ဂစ္ဆန္တဿ မဟာပရိသာယ ကမ္မံ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၅၅။)

မဟာပရိဟာနိက (တိ) [မဟန္တ+ပရိဟာနိက] ကြီးစွာသော– ဆုံးရှုံး – ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီး– ခြင်းရှိသော၊ သူ။ မဟာဇာနိယ–ကြည့်။

မဟာပရိဟာရ (ပု) [မဟန္တ+ပရိဟာရ] (၁) ကြီးစွာသော – များစွာသော – အစောင့်အရှောက်–အဆောင်အယောင်၊ကြီးစွာသော အခမ်းအနား။ (တိ) (၂) များစွာသော အကြောင်းဟိုသည် ဆောင်အပ်သော။ (၁) ရာဇာ အာဂန္တွာ ဒိသွာ သဉ္ဇာနိတွာ အာဂတကာရဏံ ဥတွာ မဟာပရိဟာရေန သရီရကိစ္စံ ကရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။ (တိ)(၂) မဟာပရိ-

ဟာရတောတိ မဟန္တေဟိ ပစ္စယေဟိ ပရိဟရိတဗ္ဗတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။

မဟာပရိဠာဟ (ပု) [မဟန္တ+ပရိဠာဟ] (၁) ကြီးစွာ–ပြင်းစွာ–ပူလောင်ခြင်း။ (တိ) (၂) ကြီးစွာ–ပြင်းစွာ–ပူလောင်ခြင်းရှိသော။ (၁) တဏှာ ဝေ....ဒဟန္တေန မဟာပရိဠာဟောတိ တဏှာပရိဠာဟော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉။ (–သာရတ္ထ၊၂။၇၉။) (တိ) (၂) ပုဗ္ဗေပိ သော အဂ္ဂိဒုက္ခသမ္ဖဿော ဇေဝ မဟာဘိတာပေါ စ မဟာပရိဠာဟော စ။ မ၊၂။၁၇၅။ (–သံ၊၃။ ၃၉၃။)

မဟာပရိဠာဟဇနက (တိ) [မဟာပရိဠာဟ+ဇနက] ကြီးစွာ–ပြင်းစွာ – ပူလောင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ သုခသမ္ဖဿာပိ စ တဿ ပုညဖလဿ အနန္တ မဟာပရိဠာဟဇနကံ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတံ အပ္ပဿာဒတဉ္စ အပဿန္တော ပိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။

မဟာပရိဠာဟဇနိက (တိ) [မဟာပရိဠာဟ+ဇနိက] ကြီးစွာ – ပြင်းစွာ – ပူလောင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။သုခသမ္ဖဿာပိ စ တဿ ပုညဖလဿ အနန္တ မဟာပရိဠာဟဇနိကံ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတံ အပ္ပဿာဒတဉ္စ အပဿန္တော ပိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၉၃။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၆၅။)

မဟာပရိဠာဟဋ္ဌ (ပု) [မဟာပရိဠာဟ+အတ္ထ] အလွန်ပြင်းစွာ ပူလောင်စေတတ်သော အနက် သဘော။ မဟာပရိဠာဟဋ္ဌေနာ (မဟာနိ။၅) တိ မဟန္တပရိတာပနဋ္ဌေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇။

မဟာပရိဠာဟဒုက္ခ (နံ) [မဟာပရိဠာဟ+ဒုက္ခ] ကြီးစွာ–ပြင်းစွာ–ပူလောင်ခြင်းဆင်းရဲ။ ကာမပရိဘောဂစေတနာယ စတုသု အပါယေသု ဒိန္နပဋိသန္ဓိမူလကမ္ပိ မဟာပရိဠာဟဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။

မဟာပရိဠာဟနဋ္ဌ (ပု) [မဟာပရိဠာဟန+အတ္ထ] ကြီးစွာ–ပြင်းစွာ–ပူလောင်စေတတ်သောအနက်။ မူပဝေဒနာဒိ ပန တတောပိ ဂရုဠ္ဌ ကာလံ အနုဒဟနတော မဟာပရိဠာဟနဋ္ဌေန စ ကုက္ကုဠံ ဝိယာတိ ကုက္ကုဠံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၆၁။

မဟာပလာလပုဉ္ဇ (ပု) [မဟန္တ+ပလာလပုဉ္ဇ] ကြီးစွာသော ကောက်ရိုးပုံ။ မဟာပလာလပုဉ္ဇတော ဟိ ပလာလံ နိက္ကဍ္ဎိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။

မဟာပလာသရုက္ခ (ပု) [မဟန္တ+ပလာသရုက္ခ] ကြီးမားသော ပေါက်ပင်၊ ပေါက်ပင်ကြီး။ တဿ ဂမနာဂမနမဂ္ဂေ မဟာပလာသရုက္ခော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။

မဟာပလိဃ (ပု) [မဟန္တ+ပလိဃ] ကြီးစွာသော တံခါးကျည်။ ယထာ ဟိ မဟာပလိဃသခ်ါတာ လဂ္ဂီ ဒုရုဋ္ဌရာ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၀။

မဟာပလိပ (ပု) [မဟန္တ+ပလိပ] အားကြီး–တူထပ်–သော ညွှန်ပျောင်း(မုချ)။အားကြီး –တူထပ်–သော ညွှန်ပျောင်းနှင့် တူသော တဏှာ(ဥပစာ)။ မဟာပလိပေ ပလိပန္နော လောကသန္နိဝါသော။ ပဋိသံ။၁၂၃။ (–မဟာနိ။၁၁၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၅။) မဟာပလိပေတိ မဟန္တေ ကာမကဒ္ဒမေ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ မဟာပလိပေ ဝါ ယာဝ နာသိကဂ္ဂါ ပလိပန္နပုရိသော ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၁။၆၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၂။

မဟာပလိဗောဓ (ပု) [မဟန္တ + ပလိဗောဓ] ကြီးစွာသော ကြောင့်ကြမှုဆင်းရဲ၊ ကြီးစွာ သော– အနှောင့်အယှက်– အဟန့်အတား။ မဟာပလိဗောဓေန ပလိဗုဒ္ဓေါ လောကသန္နိဝါသော။ ပဋိသံ။၁၂၃။ (–မဟာနိ။ ၁၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၆။)

မဟာပလိဗောဓေန ပလိဗုဒ္ဓေါတိ မဟာနိဝါရဏေန နိဝုတော၊ မဟာလေပေန ဝါလိတ္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁။

မဟာပလိဗောဓုပစ္ဆေဒ (ပု) [မဟာပလိဗောဓ +ဥပစ္ဆေဒ] ကြီးစွာသော ကြောင့်ကြမှုကို ဖြတ်ခြင်း၊ ကြီးစွာသော–အနှောင့်အယှက်–အတားအဆီး–ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း။မဟာပလိဗောဓုပစ္ဆေဒေါ, ခုဒ္ဒကပလိဗောဓုပစ္ဆေဒေါတိ ဝေမာဒိ ပုဗ္ဗကိစ္စံ သမ္ပာဒေတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၃။

မဟာပလ္လင်္က (ပု) [မဟန္တ+ပလ္လင်္က] မြတ်သော ပလ္လင်။ နဂ္ဂေ ဥယျောဇေတွာ မဟာပလ္လင်္ကေ နိသီဒါပေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။

မဟာပဝါရဏာ (ထိ) [မဟန္တီ + ပဝါရဏာ] (က) မြတ်သော ဖိတ်ကြားခြင်း။ (ခ) မြတ်သော–ပူဇော်အပ်သော– ဖိတ်ကြားရာ နေ့၊ မဟာပဝါရဏာနေ့၊ သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့။ (သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့၌ ရဟန်းအချင်းချင်း "အပြစ် တစ်စုံတစ်ခု ပြုသည်ကို မြင်သော်, ကြားသော်, အပြစ် တစ်စုံတစ်ခု ပြုနေသည်ဟု ယုံမှားသကာ ဖြစ်သော် တပည့်တော်ကို သနားချီးမြှောက်သော အားဖြင့် ပြောကြားဆုံးမပါ" ဟု တောင်းပန် ဖိတ်ကြားခြင်းကို "ပဝါရဏာပြုသည်"ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ဖိတ်ကြားရာ ဖြစ်သော သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ကို 'မဟာပဝါရဏာနေ့"ဟု ခေါ်သည်။)(က) ပဝါရဏာသင်္ဂဟန္တိ မဟာပဝါရဏံ အကတွာ အာဂမနီယသင်္ဂဟဏံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ (ခ) ယော.... ဟာပဝါရဏာယ ဇာတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃။) မဟာပဝါရဏာယာတိ အဿယုဇပုဏ္ဏမိယံ။သာ ဟိ ပုဗ္ဗိကပဝါရဏတ္တာ မဟာပဝါရဏာတိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတ်၊ယော။၁၀၉။

ပဝါရဏာ (ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။၃၇၈–၉) လည်းကြည့်။

မဟာပဝါရဏာ(ဏ)ဒိဝသ (ပု) [မဟာပဝါရဏာ +ဒိဝသ] မဟာပဝါရဏာနေ့၊ သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့။ မဟာပဝါရဏာဒိဝသေ ပဝါရေတွာ ဝါ အပ္ပဝါရေတွာ ဝါ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၆၃။ (–ဝိမတိ၊၂။၄၇။) တယော မာသေ အဘိဓမ္မပိဋကံ ဒေသေတွာ မဟာပဝါရဏာဒိဝသေတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။

မဟာပသာဓန (နု) [မဟန္တ + ပသာဓန] မြတ်သော အဆင်တန်ဆာ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉-၌ မဟာလတာ တန်ဆာကို "မဟာပသာဓန" ဟု သုံးနှုန်းသည်၊ အချို့နေရာ၌ မြတ်သော အဆင်တန်ဆာသာမညကိုပင် "မဟာပသာဓန" ဟု သုံးနှုန်းသည်။) သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ ဘဂဝတော သရီရံ သတ္တရတနမယေန မဟာပသာဓနေန ပသာဓိတံ အတိဝိယ ဝိရောစိတ္ထ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၀။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၂။)

မဟာပါကာရ (ပု) [မဟန္တ+ပါကာရ] ကြီးမားသော တံတိုင်း၊ တံတိုင်းကြီး။ သော နဂရေ မဟာပါကာရံ နာမ ကာရေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၆။၂၃၄။

မဟာပါကာရတောရဏ (တိ) [မဟန္တ+ပါကာရတောရဏ]ကြီးကျယ်သောတံတိုင်း,တုရိုဏ်းတိုင်ရှိသော၊ ကြီးကျယ်ကုန်သော တံတိုင်း, တုရိုဏ်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ မဟာပါကာရတောရဏ (ဇာ၊၂။၃၇၇)န္တိ မဟန္တေဟိ ပါကာရေဟိ စ တောရဏေဟိ စ သမန္နာဂတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၈၇။

မဟာပါကာရပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာပါကာရ+ ပမာဏ] တံတိုင်းကြီး ပမာဏရှိသော။ ရာဇင်္ဂဏေ စတူသု ကောဏေသု စတ္တာရော

အဂ္ဂိကုန္ဒာ မဟာပါကာရပ္ပမာဏာ ဥဋ္ဌာယ ပဇ္ဇလန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆၃။

မဟာပါဠိဟာရိယကရဏဋ္ဌာန (န) [မဟာပါဠိ-ဟာရိယ + ကရဏဋ္ဌာန] ကြီးစွာသောတန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြုရာအရပ်။ ယသ္မာ တံ သဗ္ဗ-ဗုဒ္ဓါနံ မဟာပါဠိဟာရိယကရဏဋ္ဌာနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။

မဟာပါတိ (ထီ) [မဟန္တီ+ပါတိ] ကြီးမားသောခွက်၊ ခွက်ကြီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာပါတိပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာပါတိ+ပမာဏ] ခွက်ကြီးပမာဏရှိသော။ မဟာပါတိပ္ပမာဏံ ပုပ္ဖံ အာဂန္တုကဒဏ္ဍကေ ဌပေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၀။

မဟာပါဒ (တိ) [မဟန္တ + ပါဒ] ကြီးသောခြေဖဝါးပြင်ရှိသော၊ သူ။ ထုလဇင်္ဃပိဏ္ဍိကော ဝါ မဟာပါဒေါ ဝါ မဟာပဏ္ဍိ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၄။ မဟာပါဒေါတိ မဟန္တေန ပါဒတလေန ယုတ္တော။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၂၈။

မဟာပါန (န) [မဟန္တ+ပါန] ထူးမြတ်သော–အဖျော်–သေရည်။ ထူးမြတ်သော အောင်သေ။ များစွာ– အကြီးအကျယ်– သောက်ခြင်း (ဋီကာ)။ (အသုရာများက ရောက်သစ်စဖြစ်ကြသည့် သိကြားမင်း အမှူးပြုသောနတ်သားများကို ဧည့်ခံဖို့ စီမံကြရာ၌ မဇ္ဈိမ-ပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ(၂။၂၀၃)၌ “မဟာပါနံ, ဂဏ္ဍပါနံ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပဒအဋ္ဌ-ကထာ (၁။၁၇၃)၌ “ဒိဗ္ဗပါနံ”ဟု လည်းကောင်း သုံးနှုန်းသည်ကို တွေ့ရ၏။ မဟာ-ပါနံ, ဂဏ္ဍပါနံ, ဒိဗ္ဗပါနံ-ဟု ပါဠိကွဲနေသော်လည်း အကြောင်းအရာတူဖြစ်၍ ထိုသုံးပုဒ်ကိုနှီးစပ်အောင် အနက်နှီးနှောယူရန် ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် “ဂဏ္ဍပါန”သည် “ ဂန္ဓပါန ”မှပျက်ယွင်းလာသလောဟုလည်း စဉ်းစားနိုင်၏။ သာရတ္ထ၊ ဋီကာ (၁။၂၇၀) ၌ကား “ဂန္ဓပါန”ဟုပင် သုံးနှုန်းထား၏။ ဂဏ္ဍပါန–ကြည့်။) ဥဒေနော ပိ ခေါ နာမ ရာဇာ သတ္တာဟံ မဟာပါနံ ပိဝိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၄၅။) မဟာပါနံ နာမ အညံ ကမ္မံ အကတွာ ပါနပသုတော ဟုတွာ သတ္တာဟံ တဒနုရူပ-ပရိဇနဿ သုရာပိဝနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၁၁။

မဟာပါပ (န) [မဟန္တ+ပါပ] အလွန်ကြီးလေးသော မကောင်းမှု။ (စေတိယမင်း၏ မုသာ-ဝါဒကံ=လိမ်လည်ပြောဆိုမှုကံ။ ကောကာ-လိက ကျူးလွန်ခဲ့သော အရိယူပဝါဒကံမျိုး၊ မဟာကပိဇာတ် (ဇာ၊၁။၃၈၀-၄) ၌ ဘုရားလောင်း မျောက်မင်းအပေါ် ပြစ်မှားသောဒေဝဒတ် အလောင်း၏ မိတ္တဒူသနကံ မိတ်ဆွေကို ပြစ်မှားသောကံ။ ပြုဖူးသောကျေးဇူးကို မသိမှုကံ။ ဤကံ ၄-မျိုးကို ဤကမ္ဘာ၌ မကောင်းမှုကံကြီး ၄-မျိုးဟု ခေါ်၏။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။) ဣမာနိ ကိရ ဣမသ္မိံ ကပ္ပေစတ္တာရိ မဟာပါပါနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၀၃။) မဟာပါပါနီတိ မဟန္တာနိ ဂရုတရာနိ ပါပါနိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၄။

မဟာပါရဂ (ပု) [မဟန္တ+ပါရဂ] မဟာပါရဂနတ်။ ပါရဂါ မဟာပါရဂါ၊ အာဂုံ ဒေဝါ ယသဿိနော။ ဒီ၊၂။၂၀၈။

မဟာပါရဂပရိယောသာန (တိ) [မဟာပါရဂ+ပရိယောသာန] မဟာဂါရဂနတ်လျှင် အဆုံးရှိသော။ တေ သမာနာဒိကာ မဟာပါရဂ-ပရိယောသာနာ ဒသ ဒေဝကာယာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၂၄၃။

မဟာပါလ (ပု) [မဟန္တ+ပါလ] မဟာပါလမည်သူ၊ စက္ခုပါလမထေရ်။ ဇာတရေသာ မဟာပါ-လောတိ နာမံ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။) စက္ခုပါလတ္ထေရ–ကြည့်။

မဟာပါသ (ပု) [မဟန္တ+ပါသ]ကြီးမားသော ကျော့ကွင်း၊ ကျော့ကွင်းကြီး။ ယံ တာဝ သော မဟာပါသေန ဗဒ္ဓေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၄။

မဟာပါသာဏ (ပု) [မဟန္တ+ပါသာဏ] ကြီးမားသော– ကျောက်တုံး– ကျောက်ခဲ– ကျောက်ဖျာ။ သစေ ကုမ္ဘိမတ္တကေ မဟာပါသာဏော ဌပိတော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၄။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။)

မဟာပါသာဏစ္ဆတ္တ (နု) [မဟာပါသာဏ+ဆတ္တ] ကြီးမားသော ကျောက်ထီး။ ဗုဒ္ဓါ နာမ မဟာပါသာဏစ္ဆတ္တံ ဝိယ ဂရုနော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၄။

မဟာပါသာဏပိဋ္ဌိ (ထီ) [မဟာပါသာဏ+ပိဋ္ဌိ] ကြီးမားသော ကျောက်ဖျာအပြင်။ မနုဿာနံ ပဋ္ဌိသလ္လာနကာလံ အာဂမယမာနာ မဟာပါသာဏပိဋ္ဌေ သယိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

မဟာပါသာဒ (ပု) [မဟန္တ+ပါသာဒ] ကြီးမြတ်သော ပြာသာဒ်။ ယေပိ ကေသာလဒ္ဓိသာလတိသာလစတုဿာလသန္နိဝေသာ မဟာပါသာဒါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ သံ၊ဋီ၊၂။ဂဂ။)

မဟာပိင်္ဂလ (ပု) [မဟန္တ+ပိင်္ဂလ] မဟာပိင်္ဂလ မည်သူ။ အတီတေ ဗာရာဏသိယံ မဟာပိင်္ဂလော နာမ ရာဇာ အဓမ္မေန ဝိသမေန ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀။

မဟာပိဋ္ဌက (တိ) [မဟန္တ+ပိဋ္ဌ+က။ မဟာပိဋ္ဌ+ဏ္ဏက။ ထီ–၌ မဟာပိဋ္ဌကာ။] ကြီးမားသော ကျောက်ကုန်း (ကျောကုန်း)၌ ခင်းအပ်သော ကျယ်ပြန့်သော အပြင်ရှိသော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မဟာပိဋ္ဌကကောဇဝ(ပု)[မဟာပိဋ္ဌက+ကောဇဝ] ကြီးမားသောကျောက်ကုန်း၌ ခင်းအပ်သော-ကျယ်ပြန့်သော အပြင်ရှိသော–ကော်ဇော။ ဘေသံ ဥပရိ မဟာပိဋ္ဌကကောဇဝေ အာဒိ ကတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၇။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၉။) မဟာပိဋ္ဌကကောဇဝေတိ ဟတ္ထိပိဋ္ဌိအာဒီသု အတ္ထရိတဗ္ဗတာယ မဟာပိဋ္ဌကာတိ လဒ္ဓသမညေ ကောဇဝေတိ ဝဒန္တိ။ ကုတ္တကေ ပန သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ၊ "စတုရင်္ဂုလာဓိကပုပ္ဖ မဟာပိဋ္ဌကကောဇဝါ"တိပိ ဝဒန္တိ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၃၅။

မဟာပိဋ္ဌကကောဇဝက (ပု) [မဟာပိဋ္ဌက + ကောဇဝ+က] ကြီးမားသော ကျောက်ကုန်း၌ ခင်းအပ်သော – ကျယ်ပြန့်သော အပြင်ရှိသော– ကော်ဇော။ မဟာပိဋ္ဌကကောဇဝကေ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃)တိ ဟတ္ထိပိဋ္ဌိသု အတ္ထရိတဗ္ဗတာယ မဟာပိဋ္ဌကာတိ လဒ္ဓသမညေ ကောဇဝေတိ ဝဒန္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀။

မဟာပိဋ္ဌိယ (တိ) [မဟန္တ+ပိဋ္ဌိ+က။ မဟာပိဋ္ဌိ+ဏ္ဏက] ကြီးမားသော ကျောက်ကုန်း၌ ခင်းအပ်သော ကျယ်ပြန့်သော အပြင်ရှိသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာပိဋ္ဌိယကာဠကောဇဝ (ပု) [မဟာပိဋ္ဌိယ+ကာဠကောဇဝ] ကြီးမားသော ကျောက်ကုန်း၌ ခင်းအပ်သော ကော်ဇောနက်၊ ကျယ်ပြန့်သော အပြင်ရှိသော ကော်ဇောနက်။ မဟာပိဋ္ဌိယကာဠကောဇဝေ(ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၇၀)တိ ဟတ္ထိပိဋ္ဌိယံ အတ္ထရိတဗ္ဗေ ကာဠဝဏ္ဏကောဇဝေ၊ သော ဟိ ကောဇဝေါ ဟတ္ထိပိဋ္ဌိယံ အတ္ထရိတဗ္ဗတာယ မဟာပိဋ္ဌိယန္တိ၊ ကာဠဝဏ္ဏတာ ကာဠကောဇဝေါတိ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်။၃။ ဓော–ကျော။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအဋ္ဌကထာ၌ မဟာပိဋ္ဌိယံ ကာဠကောဇဝေ–ဟု ရှိ၏။

မဟာပိဋ္ဌိယကောဇဝ (ပု) [မဟာပိဋ္ဌိယ+ကောဇဝ] ကြီးမားသော ကျောက်ကုန်း၌ ခင်းအပ် – ကျယ်ပြန့်သော အပြင်ရှိ – သော ကော်ဇော။ မဟာပိဋ္ဌိယကောဇဝံ နံ ဝဒတိ။ မဟာပိဋ္ဌိယကောဇဝန္တိ ဥဏ္ဏာမယော ပါဝါရသဒိသော ကောဇဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၁။

(–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၅၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။) မဟာပိဋ္ဌိယကောဇဝန္တံ ဟတ္ထိပိဋ္ဌိသု အတ္ထရိတဗ္ဗတာယ မဟာပိဋ္ဌိယန္တိ လဒ္ဓသမည် စတုရင်္ဂုလပုပ္ဖံ ကောဇဝံ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၉။ (–ဝဇိရ။ ၄၉၆။ ဝိမတိ၊၂။၁၉၇။) သောဠသနာဠကိတ္တိနံ ဌတွာ နစ္စယောဂျတာ မဟတိ ပိဋ္ဌိ တေသာတိ မဟာပိဋ္ဌိယံ။ တမေဝ ကောဇဝံ မဟာပိဋ္ဌိယကောဇဝံ တဿ ကိရ လောမာနိ စတုရင်္ဂုလာဓိကာနိ ဟောန္တိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၃၇၃။

မဟာပိဋ္ဌကမံသ (တိ) [မဟန္တ+ပိဋ္ဌကမံသ] ကြီးသောသလုံး မြင်းခေါင်းသား ရှိသော၊ ကြီးသောအသားစိုင်ရှိသော၊ သူ။ ယော ပန သုက္ခဇဿာ ဝါ မဟာပိဋ္ဌကမံသော ဝါ ဟောတိ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။ ကင်္ခါ။၂၇၇။ (–ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၄၃၆။) မဟန္တံ ပိဋ္ဌကမံသံ ဧတဿာတိ မဟာပိဋ္ဌကမံသော။ ပါစိတ်၊ယော။၁၃၂။ (–ကင်္ခါ၊ယော၊မဟာဋ္ဌီ။၄။ ၃၂၁။)

မဟာပိတု (ပု) [မဟန္တ+ပိတု] ဘကြီး။ (အဘ၏–အဖေ၏ အစ်ကို)။ စူဠပိတုနော မဟာပိတုနော မာတုစ္ဆာယ မာတုလဿာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။)

မဟာပိတုဘရိယာ (ထီ) [မဟာပိတု+ဘရိယာ] ဘကြီး၏မယား၊ အဒေါ်ကြီး၊ ကြီးတော်။ တထာ သတိ မဟာပိတုဘရိယာဒီနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၃၆။

မဟာပိပ္ပလ (လိ)က (ပု) [မဟန္တ + ပိပ္ပလိက] သင်တုန်းခါးကြီး။(ပန်းနိုက်ကြီး။ပေါ်ရာဏ။) ဌပေတွာ မဟာကတ္တရိ မဟာသဏ္ဍာသံ မဟာပိပ္ပလကဉ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၁။ မဟာပိပ္ပလိကဉ္စ သဗ္ဗံ ဘာဇနီယံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၀၆။ (–ကင်္ခါ။ ၂၆၂။) (ပိပ္ပလိကောတိကတ္တရိ (ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၀)အရ "ပိပ္ပလိက" သဒ္ဒါ ကတ်ကျေးကိုလည်း ဟော၏၊ ဤ၌ "မဟာကတ္တရိ" သဒ္ဒါ ပါပြီ ဖြစ်၍ ကတ်ကျေးကို မယူရ၊ သင်တုန်းခါးကိုသာ ယူရမည်။)

မဟာပိ (ပီ) ဠကာဗာဓ (ပု) [မဟာပိဠကာ+အာဗာဓ] ကြီးစွာသော အိုင်းအနာ၊ ဝဲကြီးနာ။ လုဠကစ္ဆုဝါဓာဗာဓောတိ မဟာပိဠကာဗာဓော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။ မဟာပိဠကာဗာဓော ဝုစ္စတိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၄၃၁။ ပိဠယတိ ဝိဗာဓယတီတိ ပိဠကာ။ ပါစိတ်၊ယော။၁၂၇။

မဟာပိဋ္ဌ (နှ) [မဟန္တ + ပိဋ္ဌ] မြတ်သော အင်းပျဉ်။ သတ္တရတနခစိတံ သောဝဏ္ဏမယံ မဟာပိဋ္ဌံ ဘဂဝတော အဒါသိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။

မဟာပုည (နှ) [မဟန္တ+ပုည] (၁) ကြီးမား–များမြတ်–သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု။ (တိ) (၂) ကြီးမား–များမြတ်–သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုရှိသော၊ ဘုန်းကံ ကြီးမားသော၊ သူ။ (၁) မဟာပထဝီကမ္ပနံ–ကြည့်။ (တိ) (၂) မဟာပုညောသိ တွံ အာဝုသော ဥပနန္ဒ။ ဝိ၊၁။ ၃၁၇။ (–ပဋ္ဌိသံ။ ၃၉၁။ အပ၊ ၂။၅၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။)

မဟာပုညက္ခန္ဓ (ပု) [မဟန္တ+ပုညက္ခန္ဓ]ကြီးမား–များမြတ်–သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အစု။ အထ ခေါ အသင်္ချေယျော အပ္ပမေယျော မဟာပုညက္ခန္ဓောတွေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ အံ၊ ၁။၃၆၆။ (–အံ၊၂။၄၅၊၂၉၆။)

မဟာပုညရာသိ (ပု) [မဟန္တ+ပုညရာသိ] ကြီးမား–များမြတ်–သော ကောင်းမှုအစု။ ဧဝံ မဟာ မဟာပုညရာသိ ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၁။

မဟာပုညဝန္တု (တိ) [မဟာပုည+ဝန္တု] ကြီးမား–များမြတ်–သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုရှိ

သော၊ ဘုန်းကံကြီးမားသော၊သူ။ မဟာပုည ဝါ ဧသ ဒါရကော ဘဝိဿတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။

မဟာပုညဝါဒီသခါတ (တိ) [မဟာပုညဝါဒီ+သခါတ] မဟာပုညဝါဒီဟု ဆိုအပ်သော၊ သူ။ သေယျထာပိ ဇေရဟိ မဟာပုညဝါဒီသခါတာနံ ဝေတုလ္လကာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၅၇။

မဟာပုဏ္ဏဂါမ (ပု) [မဟာပုဏ္ဏ+ဂါမ] မဟာပုဏ္ဏရွာ။ မဟန္တံ မင်္ဂလံ ကတွာ အာဒါယ မဟာပုဏ္ဏဂါမံ ဂတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

မဟာပုဏ္ဏမသုတ္တ (နု) [မဟာပုဏ္ဏမ+သုတ္တ] မဟာပုဏ္ဏမသုတ္တန်။ ဇဝံ မေ သုတန္တိ မဟာပုဏ္ဏမသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၃၃၊၄၅၆။ မ၊ဋီ၊၃။ ၂၆၇။)

မဟာပုန္နာဂ (ပု) [မဟန္တ+ပုန္နာဂ] ပုန်းညက်ကြီး။ ဂိရိပုန္နာဂ–ကြည့်။။

မဟာပုပ္ဖ (နု) [မဟန္တ+ပုပ္ဖ] ကြီးသောအပွင့်ရှိသောသစ်ပင် (မဟာလေ့ကားပင်)။ကဏိကာရတိ မဟာပုပ္ဖါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၅၂။ ခုဒ္ဒကပုပ္ဖ–ကြည့်။

မဟာပုပ္ဖရာသိ (ပု) [မဟန္တ+ပုပ္ဖရာသိ] ကြီးစွာသော ပန်းပွင့်–အစု–အပုံ၊ ပန်းပုံကြီး။ သေယျထာပိ နာနာ ပုပ္ဖာနံ မဟာပုပ္ဖရာသိ။ မ၊ ၂။၄၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၀။)

မဟာပုရိသ (ပု) [မဟန္တ+ပုရိသ] (၁) ကြီးမြတ်သော ယောကျ်ား၊ယောကျ်ားမြတ်၊ပညာရှိ၊ ဘုရားအလောင်း။ (တိ) (၂)ယောကျ်ားမြတ်သဘောရှိသော၊ သူ။(၁) ယေ ဟိ သမန္နာဂတဿ မဟာပုရိသဿ ဒွေဝေ ဂတိယော ဘဝန္တိ အနညာ။ဒီ၊၁။ဂ၃။ ဒီ၊၂။၁၄။(–စူဠနိ။ ၄၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၈။) မဟာပုရိသဿာတိ ဇာတိဂေါတ္တကုလပဒေသာဒိဝသေန မဟန္တဿ ပုရိသဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။

မဟာပုရိသလက္ခဏ (နေတ္တိ။၁၃၉)န္တိ ပဏ္ဍိတလက္ခဏံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၉။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၀။ အံ၊ဋီ၊ ၃။ ၂၁၀။(တိ)(၂)မဟာပုရိသော စ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။ မဟာပုရိသောတိ မဟာပုရိသဇာတိကော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၂။

မဟာပုရိသကတ္တဗ္ဗ (တိ) [မဟာ ပုရိသ+ကတ္တဗ္ဗ] ယောကျ်ားမြတ်တို့သည် ပြုအပ်သော(အမှု)။ ကိဉ္စာပိ မဟာ၊၃၉ ဒါနတော ပြဘူ စရိယမေဝ မဟာပ္ဖလံ၊ ဒွေပိ ပနေတေ မဟာပုရိသကတ္တဗ္ဗာဝ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၅၇။

မဟာပုရိသဂုဏ (ပု) [မဟာပုရိသ + ဂုဏ] ယောကျ်ားမြတ်တို့၏ဂုဏ်။ ဥဋ္ဌာရေဟိ မဟာပုရိသဂုဏေဟိ သမန္နာဂတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၃။

မဟာပုရိသစရိယာ (ထီ၊နု) [မဟာပုရိသ + စရိယာ] ဘုရားအလောင်းတို့၏ အကျင့်မြတ်။ မဟာပုရိသစရိယာနံ အာနုဘာဝံ အစိန္တိယံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂။

မဟာပုရိသဇာတိက (တိ) [မဟာပုရိသ+ဇာတိ+က။ မဟာပုရိသဇာတိ+က] ယောကျ်ားမြတ် သဘောရှိသော၊သူ။ (ကြီးမြတ်သော ဘုရားကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။သျှ။) ယော ပန မဟာပုရိသဇာတိကော သဗ္ဗဥတုဏ္ဍရိယာပထက္ခမော ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊၃ဂ၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၂။) မဟာပုရိသဇာတိကတ္တာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၀) တိ မဟာပုရိသသဘာဝတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၅၄–၅။

မဟာပုရိသဇ္ဈာသယ (ပု)[မဟာပုရိသ+အဇ္ဈာသယ] ယောကျ်ားမြတ်တို့၏– အလိုဆန္ဒ–အဇ္ဈာသယ။ ဒါနဇ္ဈာသယာဒယော ဒသ မဟာပုရိသဇ္ဈာသယာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇။

မဟာပုရိသနိမိတ္တ (န) [မဟာပုရိသ + နိမိတ္တ] ယောကျ်ားမြတ်ဟု သိကြောင်း– အမှတ်အသား–နိမိတ်။မဟာပုရိသဗျဉ္ဇနာနိ မဟာပုရိသနိမိတ္တာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ မဟာပုရိသော နိမီယတိ အနုမီယတိ ဧတေဟီတိ မဟာပုရိသနိမိတ္တာနိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၀။

မဟာပုရိသဗျဉ္ဇန (န) [မဟာပုရိသ+ဗျဉ္ဇန] ယောကျ်ားမြတ် အဖြစ်ကို ပြတတ်သော– အမှတ်အသား– လက္ခဏာ။ မဟာပုရိသဗျဉ္ဇနာနိ မဟာပုရိသနိမိတ္တာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ တံ မဟာပုရိသံ ဗျဉ္ဇယန္တိ ပကာသေန္တီတိ မဟာပုရိသဗျဉ္ဇနာနိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၀။

မဟာပုရိသလက္ခဏ (န) [မဟာပုရိသ+လက္ခဏ] (၁) ယောကျ်ားမြတ်ဟု သိကြောင်း– အမှတ်အသား–လက္ခဏာ၊ ယောကျ်ားမြတ်လက္ခဏာ။(မဟာပုရိသလက္ခဏ=ယောကျ်ားမြတ်လက္ခဏာ ၃၂-ပါးကို မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ဒု၊၆၇-၉၇-၌ လည်းကောင်း၊ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏာပုဒ်၌ လည်းကောင်း ကြည့်။) (၂) ယောကျ်ားမြတ်တို့၏ လက္ခဏာကို ပြတတ်သော ကျမ်း၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာကျမ်း။ (၁) ဒွတ္တိံသိမာနိ ဘိက္ခဝေ မဟာပုရိသဿ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ။ဒီ၊၃။၁၀၇။(–နေတ္တိ။၁၃၉။) မဟာပုရိသလက္ခဏာနီတိ မဟာပုရိသဗျဉ္ဇနာနိ မဟာပုရိသနိမိတ္တာနိ။ “အယံ မဟာပုရိသော”တိ သဉ္ဇာနနကာရဏာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ သော လက္ခီယတိ ဧတေဟီတိ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၀။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၉။) (၂) လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏာဒိသုအနဝယောတိ။ မ၊၂။၃၄၃။ အံ၊၁။၁၆၃။ (–စူဠနိ။၅၆။) မဟာပုရိသလက္ခဏန္တိ မဟာပုရိသာနံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ လက္ခဏဒီပကံ ဒွါဒသသဟဿပရိမာဏံ သတ္ထံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃။

မဟာပုရိသလက္ခဏညုတရ (တိ) [မဟာပုရိသလက္ခဏ + အညုတရ] ယောကျ်ားမြတ်လက္ခဏာတို့တွင်တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော။ ဣမိနာ မဟာပုရိသလက္ခဏညုတရေန ဗိန္ဒုသဿရေန။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၆။

မဟာပုရိသလက္ခဏနိဗ္ဗတ္တက (တိ) [မဟာပုရိသလက္ခဏ + နိဗ္ဗတ္တက] ယောကျ်ားမြတ်လက္ခဏာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ဣမေ ပန မဟာပုရိသလက္ခဏနိဗ္ဗတ္တကာ ပုညသမ္ဘာရဘူတာ ကသ္မာ တထာ ဝုတ္တာတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၃။

မဟာပုရိသလက္ခဏပဋိလာဘ (ပု) [မဟာပုရိသလက္ခဏ+ပဋိလာဘ] ယောကျ်ားမြတ်လက္ခဏာကို ရခြင်း။ ဗုဒ္ဓါနံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒသင်္ခါတဿ မဟာပုရိသလက္ခဏပဋိလာဘဿ နိဿန္ဒဖလံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၁။

မဟာပုရိသလက္ခဏမန္တ (ပု) [မဟာပုရိသလက္ခဏ+မန္တ] ယောကျ်ားမြတ် လက္ခဏာကို ပြသော–ဗေဒင်–မန္တန်။ ဝေဒေတိ မဟာပုရိသလက္ခဏမန္တေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂၈။

မဟာပုရိသလက္ခဏသတ္ထ (န) [မဟာပုရိသလက္ခဏ +သတ္ထ] မဟာပုရိသလက္ခဏာကျမ်း။ မဟာပုရိသလက္ခဏာဓိကာရေ စ ဒွါဒသသဟဿေ မဟာပုရိသလက္ခဏသတ္ထေ အနူနေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။

မဟာပုရိသလက္ခဏာဓိကာရ (ပု) [မဟာပုရိသလက္ခဏ+အဓိကာရ] ယောကျ်ားမြတ် လက္ခဏာအရာ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာပုရိသဝိတက္က (ပု) [မဟာပုရိသ+ဝိတက္က] ယောကျ်ားမြတ်တို့၏ အကြံအစည်။ ကတမေ အဋ္ဌ မဟာ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ။ အဋ္ဌ မဟာပုရိသဝိတက္ကာ။ ဒီ၊၃။၂၄၉။ (–အံ၊၃။၆၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။)

မဟာပုရိသဝိဟာရ (ပု) [မဟာပုရိသ+ဝိဟာရ] ယောကျ်ားမြတ်တို့၏ နေခြင်း။ မဟာပုရိသဝိဟာရော သော သာရိပုတ္တ ယဒိဒံ သုညတာ။ မ၊၃။၃၄၃။ (-ဝိ၊၄။၅၀၄။) မဟာပုရိသဝိဟာရောတိ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓတထာဂတမဟာသာဝကာနံ မဟာပုရိသာနံ ဝိဟာရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၉။ မဟန္တာနံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ပုရိသာနံ ဝိဟာရော မဟာပုရိသဝိဟာရော။ မ၊ဋီ၊၃။ ၄၃၇။

မဟာပုရိသသန္တာနဂတ (တိ) [မဟာပုရိသ + သန္တာနဂတ] ယောကျ်ားမြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော၊ တွေ စ ယသ္မာ သဗ္ဗေသမ္ပိ လက္ခဏာနံ မဟာပုရိသသန္တာနဂတပုညသမ္ဘာရဟေတုကဘာဝေန သဗ္ဗယေဝ တံ ပုညကမ္မံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၅။

မဟာပုရိသသဘာဝ (တိ) [မဟာပုရိသ+သဘာဝ] ယောကျ်ားမြတ် သဘောရှိသော၊ သူ။ မဟာပုရိသဇာတိက-ကြည့်။

မဟာပုရောဟိတ (ပု) [မဟန္တ + ပုရောဟိတ] မြတ်သော ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား။ ဇာကုသော ဏီတိ ဌာနန္တရေသေန ဇဝံလဒ္ဓနာမော အသီတိကောဋိဝိဘဝေါ မဟာပုရောဟိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၄။)

မဟာပုလိနနာမ (ပု) [မဟာပုလိန+နာမ] မဟာပုလိန နာမည်။ မဟာပုလိနနာမေန၊ စက္ကဝတ္တိမဟဗ္ဗလော။ အပ၊၁။၈၈။

မဟာပုဠိန (တိ) [မဟန္တ+ပုဠိန] များစွာသော သဲရှိသော။ ယထာ မဟာရာဇ သုက္ခာယ နဒိယာ မဟာပုဠိနာယ ဥန္နတာဝနတာယ။ မိလိန္ဒ၊၂၈၇။

မဟာပူဂဂဏ (ပု) [မဟန္တ+ပူဂ+ဂဏ] များစွာသော-ဥပါသကာ-သီတင်းသည်-အပေါင်း၊ များစွာသော ကုသိုလ်ရေး အသင်းအဖွဲ့သား အပေါင်း။ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော၊ မဟာပူဂဂဏော အဟု။ အပ၊၁။၆၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၅။ မဟာပူဂဂဏောတိ မဟာဥပါသကသမူဟော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။

မဟာပူဇာ (ထီ) [မဟန္တီ + ပူဇာ] ကြီးစွာသော ပူဇော်ခြင်း၊ ကြီးစွာသော ပူဇော်ပွဲ၊ များစွာသော လူတို့၏ ပူဇော်ရာဌာန။ သစေ ပန စေတိယဿ မဟာပူဇာယ ဒသဒ္ဒိဒသယောဇနန္တရေ ပရိသာ သန္နိပတန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၀။ (-အပ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။) မဟာပူဇာယာတိ မဟတိယာ ပူဇာယ၊ ဗဟူနံ ပူဇာဒိဝသေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၈၃။

မဟာပူတိပါတနရကအာဝါဋ (ပု) [မဟာပူတိပါတ+နရကအာဝါဋ] များစွာသော အပုပ်တို့ ကျဆောက်နေသော နရက်တွင်းကြီး။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၉-၌ မဟာပူတိပါဒနရကာဝါဋေ-ဟု ရှိသည်။ သစ်ပင်ကြီး အမြစ်ဆွေး ပုပ်သော တွင်း-ဟု ပြန်ဆို၏။) တတ္ထ သရဘမိဂဿ ဂမနမဂ္ဂေ သဋ္ဌိဟတ္ထမတ္တော မဟာပူတိပါတနရကအာဝါဋော အတ္ထိ။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၄၆။

မဟာပူဝ (ပု) [မဟန္တ+ပူဝ] ကြီးစွာသော မုန့်၊ မုန့်ကြီး။ မဟာပူဝေ ဟုတွာ သကလပါတိံ ပူရေတွာ ဥဒ္ဓုမာတော ဟုတွာ အဋ္ဌာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၈။

မဟာပေတလောက (ပု) [မဟန္တ+ပေတလောက] ကြီးစွာသော ပြိတ္တာဘုံ။ ရာဇဂဟနဂရံ ကိရ အာဝိဋ္ဌေတွာ မဟာပေတလောကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၈၀။)

မဟာပေသကာရသိက္ခာပဒ (နပ) [မဟာပေသကာရ+သိက္ခာပဒ] မဟာပေသကာရသိက္ခာပုဒ်။ တေန သမယေနာတိ မဟာပေသကာရသိက္ခာပဒံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။

မဟာပေဠဘတ္တ (နု) [မဟာပေဠာ+ဘတ္တ] ပအုပ်ကြီး၌ ထည့်၍ လှူသောဆွမ်း၊ ဆွမ်းတောင်းကြီး၌ ထည့်၍ လှူသောဆွမ်း။ ရညော မဟာပေဠဘတ္တေပိ ဒေယ္ယဓမ္မော (?) နယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၉၀။ မဟာပေဠဘတ္တေပီတိ မဟန္တေသု ဘတ္တပစ္ဆိအာဒိဘာဇနေသု ဌပေတွာ ဒိယျမာနဘတ္တေသုပိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၆။ ဝိနယာလင်္ကာရဋီ၊၂။၂၆၂။ မဟာပေဠဘတ္တေပီတိ မဟတိယံ ပေဠာယံ ပက္ခိပိတွာ ဒိန္နေ ဘတ္တေပိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၄၁၇။

မဟာပေဠာ (ထီ) [မဟန္တီ+ပေဠာ] ပအုပ်ကြီး၊ ပဋ္ဌုပ်ကြီး၊ ပေဋ္ဌိုကြီး၊ တောင်းကြီး။ (နှီးစသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့်အိမ်တံခါးစသည်တို့၌ ထားအပ်သော ဆွမ်းတောင်းကြီး။) ကေပဿေနာဂန္တွာ မဟာပေဠာဒိသု ကဋ္ဌစ္ဆုနော ဥက္ခိတ္တေ ဘတ္တပိဏ္ဍေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၅၀။ မဟာပေဠာဒီသူတိ ဝိလီဝါဒိမယေသု ဿရဒ္ဓါရေသု ဌပိတဘတ္တဘာဇနဝိသေသေသု။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၂၂။ (-သာရတ္ထ၊၃။၂၅၉။)

မဟာပေါက္ခရဏီ (ထီ) [မဟန္တီ+ပေါက္ခရဏီ] ကြီးစွာသော လေးထောင့်ရေကန်၊ ရေကန်ကြီး။ ပဏ္ဏာသယောဇနာ မဟာပေါက္ခရဏီ အဟုံတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၄။)

မဟာဖဏ (တိ) [မဟန္တ+ဖဏ] ကြီးစွာသော ပါးပြင်းရှိသော၊ မြွေ။ သုမနပုပ္ဖကလာပသဒိသံ မဟာဖဏံ ကတွာ ဝေသာဝတ္တိကပရိက္ခိတ္တံ အဟိနာဂံ အဒ္ဒသ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။

မဟာဖန္ဒနရုက္ခ (ပု) [မဟန္တ+ဖန္ဒနရုက္ခ] ကြို့ပင်ကြီး။ တဒါ ဟိမဝန္တပဒေသေ မဟာဖန္ဒနရုက္ခော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၀။

မဟာဖရသု (ပု) [မဟန္တ+ဖရသု] ပုဆိန်ကြီး။ ပရိသမဇ္ဈေ ဘာသန္တော ပိ မဟာဖရသုနာ ပဟရန္တော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၇။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၀။)

မဟာဖလ (နု) [မဟန္တ+ဖလ] (၁) ကြီးစွာသော သစ်သီး၊ သစ်သီးကြီး၊ ဖျော်ရည်ပြုရန် မအပ်သော သစ်သီး။ (တိ)(၂) ကြီးစွာသော အသီးရှိသော။ (၃) များစွာသော အကျိုးရှိသော။ (၁) တာလနာဠိကေရပနသလဗုဇအလာဗုကုမ္ဘဏ္ဍပုဿဖလတိပုသဖလဧဠာလုကာနိ နဝ မဟာဖလာနိ သဗ္ဗဉ္စ အပရဏ္ဏံ၊ ဓညဂတိကမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၄။ (-ကင်္ခါ။၂၃၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၉။)(တိ) (၂) ကုမ္ဘဏ္ဍာနိ မဟာဖလော သုပသမ္ဘဒကော လတာဝိသေသော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃၇။ (၃) ဝံ ဒိန္နာ ကဋ္ဌစ္ဆုဘတ္တမတ္တာပိ ဒက္ခိဏာ သဟဿဒါနေန သဒ္ဓိံ မိတာ၊မဟာဖလတ္တာ သဟဿဒါနသဒိသာဝ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၆။ (-ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄၂။ အနုဋီ၊၃။၁၄၄။)

မဟာဖလဘာဝကရဏ (နု) [မဟာဖလဘာဝ+ကရဏ] များစွာသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။ မဟာဖလဘာဝကရဏေန ဒက္ခိဏာဟုတိနံ ပဋိဂ္ဂဏှကာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၆။

မဟာဖာသုကပဿ (ပုနု) [မဟာဖာသုကာ+ပဿ] ကြီးစွာသော နံပါး၊နံပါးကြီး။ ဘူမိယံ မဟာဖာသုကပဿေန ပါဒေ ပသာရေတွာ နိပန္နော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၇၀။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၇။)

မဟာဖာသုကာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဖာသုကာ] (၁) ကြီးစွာသော နံရိုး၊ နံရိုးကြီး။ (တိ)(၂) ကြီးစွာသော နံရိုးရှိသော၊ နံရိုးကြီးသော၊ သူ။ (၁) အယဉ္စိ ဗြာဟ္မဏော မဟာဖာသုကံ ပဟရန္တော ပိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။ (တိ) (၂) မဟာဇာနုကံ မဟာဖာသုကံ ဇဟာလမဿုတမ္ဗဒါဌိကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၃။

မဟာဖာသုကာဘိမုခ (တိ) [မဟာဖာသုကာ+အဘိမုခ] ကြီးစွာသော နံရိုးသို့ ရှေးရှုသော။ (ကြိယာဝိ) ကြီးမွာသော နံရိုးသို့ ရှေးရှု။ ဥဂ္ဂဟိတမာဒယော မိဂေါ သရံ မဟာဖာသုကာဘိမုခံ အာဂစ္ဆန္တံ ဥ တွာ။ ဇာ၊၄၊၃။၃၀၅။

မဟာဖုသိတက (တိ) [မဟန္တ+ဖုသိတက] ကြီးသော–မိုးရေ–မိုးပေါက်–ရှိသော(မိုးတိမ်)။ ထုလ္လဖုသိတက–ကြည့်။

မဟာဖုဿဒေဝတ္ထေရ (ပု) [မဟန္တ+ဖုဿဒေဝတ္ထေရ] မဟာဖုဿ ဒေဝမထေရ်မြတ်။ အာလိ-(ဋ္ဌိ)န္ဒကဝါသီ မဟာဖုဿဒေဝတ္ထေရော ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၂။

မဟာဗန္ဓန (န) [မဟန္တ+ဗန္ဓန] ကြီးမားသော အနှောင်အဖွဲ့ (မုချ)။ ကြီးမားသော အနှောင်အဖွဲ့ဟူသော တရား (ဥပစာ)။ မဟာပလိဗောဓော မဟာဗန္ဓနံ ယဒိဒံ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေါတိ သေ ခွဿ မဟာဂဝေဓော။ မဟာနိ။ ၁၁၈။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။) မဟာဗန္ဓနန္တိ မဟန္တံ ဒုမောစယ-ဗန္ဓနံ (ဒုမ္မောစယဗန္ဓနံ?)။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၈။

မဟာဗန္ဓနဗဒ္ဓ (တိ) [မဟာဗန္ဓန+ဗဒ္ဓ] ကြီးမားသော အနှောင်အဖွဲ့ဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်သော၊ ကြီးမားသော အနှောင်အဖွဲ့၌–ငြိ–ဖွဲ့မိ–သော၊ သူ။ မဟာဗန္ဓနဗဒ္ဓေါသိ၊ နမေ သမဏ မောက္ခသိတိ။ ဝိ၊၃။၂၈။ သံ၊၁။၁၀၇။ (–ပဋိသံ။၁၂၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၈။) မဟာဗန္ဓနဗဒ္ဓေါတိ မဟတာ ကိလေသဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓေါ၊ မဟတိ ဝါ ဗန္ဓနေ ဗဒ္ဓေါ ကိလေသဗန္ဓနဿ ဌာနဘူတေ ဘဝ-စာရကေ ဗဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၀။

မဟာဗန္ဓနမုတ္တ (တိ) [မဟာဗန္ဓန+မုတ္တ] ကြီးမားသော အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်သော၊ သူ။ မဟာဗန္ဓနမုတ္တောမှိ၊ နိဟတော တွမသိ အန္တက-ကာတိ။ ဝိ၊၃။၃၀။

မဟာဗလ (န) [မဟန္တ+ဗလ] (၁) များစွာသော(စစ်သည်) ဗိုလ်ပါ။ (တိ) (၂) ကြီးစွာသော အားရှိသော၊ အားကြီးသော၊ သူ (တရား, ပုဂ္ဂိုလ်)။ (၁) ပဋိရညော အမစ္စော မဟာဗလံ ဒိသွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။ (တိ) (၂) တေနေဝ သမ္မာဝိမုခေန ဓီရာ၊ အဇ္ဈာ-သယေနာပိ မဟာဗလေန။ အပ၊၁။၁။ ယော ပန မဟာဗလော ဗလမဒေန တရုဏံ ဘိက်-ခွာပံ နာဘိမူလေ သီသေန ဥစ္စာရေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၅။

မဟာဗလကာယ (ပု) [မဟာဗလ+ကာယ] များစွာသော (စစ်သည်) ဗိုလ်ပါအပေါင်း။ ပရိဏာယကရတနပုဗ္ဗင်္ဂမေန ဟတ္ထိရတနာဒိ-ပမုခေန မဟာဗလကာယေန။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၁။)

မဟာဗလကာယပရိဝုတ (တိ) [မဟာဗလ-ကာယ+ပရိဝုတ] များစွာသော (စစ်သည်) ဗိုလ်ပါအပေါင်း ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ ရာဇာ မဟာဗလကာယပရိဝုတော တတ္ထ ဂန္တွာ ဝန-ပရိယန္တေ ခန္ဓာဝါရံ ဗန္ဓိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၄။)

မဟာဗလက္ခပရိယောသာန (တိ) [မဟာဗလ+အက္ခပရိယောသာန] များစွာသော ဗိုလ်အစု ဖြစ်၍ အကျောဘနီ အဆုံးရှိသော (သူ)။ တေပင် ဧကတော ပဋ္ဌာယ မဟာဗလက္ခပရိ-ယောသာနာနိ ဧကူနသဋ္ဌိဋ္ဌာနာနိ ဝဍ္ဎေတွာ ဒသ မဟာဗလက္ခာနိ အသင်္ချေယျံ နာမ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၂။

မဟာဗလပရိဝါရ (တိ) [မဟာဗလ+ပရိဝါရ] များစွာသော (စစ်သည်)ဗိုလ်ပါ အခြံအရံရှိသော၊ သူ။ ရာဇာနော အလင်္ကတပဋိယတ္တာ မဟာ-ဗလပရိဝါရာ ရထဝရဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃၀။

မဟာဗလဝစောရ (ပု) [မဟာဗလဝ+စောရ] အလွန်အားကြီး – အားကောင်း – သော ခိုးသူ။ မဟာစောရ–ကြည့်။

မဟာဗလဝန္တု (တိ) [မဟန္တ+ဗလဝန္တု] ကြီးစွာသော ခွန်အားရှိသော၊ ခွန်အားကြီးသော၊ သူ။ တေ အသမ္ဘိန္နခတ္တိယကုလေ ဇာတတ္တာ မဟာဗလဝတာယ စေဝ မာနထဒ္ဓတာယ စ ဒဠ္ဟံ ဂဟေတွာ ပဟရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၂။ (-၄၃။)

မဟာဗလိ (ထီ၊ပု) [မဟန္တ+ဗလိ] များစွာသော အခွန်အတုတ်။ သဟဿဝတ္ထုကံ မဟာဗလိံ ရာဇာဝ ဂဏှာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။

မဟာဗလိဂ္ဂဟဏ (နု) [မဟာဗလိ+ဂဟဏ] များစွာသော အခွန်အတုတ်ကို ယူခြင်း။ ရညော မဟာဗလိဂ္ဂဟဏံ ဝိယ တေသု ဒွါရေသု ဇဝနဿ ရဇ္ဇနာဒီနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၈။

မဟာဗာဟု (တိ) [မဟန္တ+ဗာဟု] ကြီးမား-ကျယ်ပြန့်-သော လက်ရုံးရှိသော၊ သူ။ ဟေမဝဏ္ဏံ မဟာဗာဟုံ၊ ကမလာနနလောစနံ။ အပ၊၂။၁၃၄။ (-ဇာ၊၁။၂၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၈၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅။)

မဟာဗိလ (နု) [မဟန္တ+ဗိလ] ကြီးစွာသော တွင်း၊ တွင်းကြီး။ သော ဝယပ္ပတ္တော နဒီတီရေ မဟာဗိလေ အနေကာဂေါဓာသတပရိဝါရော ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁၃။

မဟာဗိဠာရ (ပု) [မဟန္တ+ဗိဠာရ] ကြီးစွာသောကြောင်၊ ကြောင်ကြီး။ ဗိဠာရောတိ မဟာဗိဠာရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၇။

မဟာဗုဒ္ဓိ (တိ) [မဟန္တီ+ဗုဒ္ဓိ] ကြီးမြတ်သော ပညာရှိသော၊ ကြီးမြတ်သောပညာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ပညာပါရမိတံ ပတ္တော၊ မဟာဗုဒ္ဓိ မဟာမတိ။ ထေရ၊၃၄၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၇။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၆၇။ မဟာဗုဒ္ဓီတိ မဟာပုထုဟာသ ဇ ဝ န တိက္ခ နိဗ္ဗေဓိကဘာဝပ္ပတ္တာယ မဟတိယာ ဗုဒ္ဓိယာ ပညာယ သမန္နာဂတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၅။

မဟာဗေလုဝမတ္တိယ (တိ) [မဟာဗေလုဝမတ္တ+ဣယ] ဥသျှစ်သီးကြီး အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဥသျှစ်သီးကြီးမျှ ပမာဏရှိသော၊ သူ။ ဗိလ္လမတ္တ်ံ ယ-ကြည့်။

မဟာဗောဓိ (ထီ၊ပု) [မဟန္တ+ဗောဓိ။ မဟိတ+ဗောဓိ။ နီတိ၊သုတ္တ။၇၁၀။] (ထီ) (၁) မဟာဗောဓိဉာဏ် (မြတ်စွာဘုရား၏ အာသဝက္ခယဉာဏ်= အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်)။ (ပု)(၂) မဟာဗောဓိမည်သူ။ (ထီ၊ပု) (၃) မဟာဗောဓိပင်။ (ထီ) (၁)အာသဝက္ခယဉာဏပဒဋ္ဌာနံ ဟိ သဗ္ဗညုတဉာဏံ သဗ္ဗညုတဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ အာသဝက္ခယဉာဏံ မဟာဗောဓီတိ ဝုစ္စတိ။စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၀။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၀။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၉၀။ မာ၊ဋီ၊၁။၆။) (ပု) (၂) န ပန ဣမသ္မိံ ဧဝ ဇာတကေ အတ္တနော ဇေဋ္ဌဘာတိကာဒိနော မဟာဗောဓိဿ သမ္ဘဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၁။ (ထီ၊ပု) (၃) မဟာဗောဓီတိ ဗောဓိ ဝုစ္စတိ စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏံ၊ တမေတ္ထ နိသိန္နော ဘဂဝါ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ကဏိကာရပါဒပရုက္ခောပိ ဗောဓိစ္စေဝ ဝုစ္စတိ၊မဟိတော စ သော ဒေဝဗြဟ္မနရာသုရေဟိ ဗောဓိ စေတိ မဟာဗောဓိ။ အပ.ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။)

မဟာဗောဓိအ(ယ)င်္ဂဏ (နု) [မဟာဗောဓိ+အင်္ဂဏ] မဟာဗောဓိပင်၏ရင်ပြင်၊ မဟာဗောဓိရင်ပြင်။ သစေ ဘိက္ခုနီသု မဟာဗောဓိအင်္ဂဏံ (မဟာဗောဓိယင်္ဂဏံ။ ဝဇီရ။ ၃၅၉) ပဝိသန္တီသု ကောဇ ဗဟိ တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၈၆။

မဟာဗောဓိအာသန္နဋ္ဌာန (နု) [မဟာဗောဓိ-အာသန္န+ဌာန] မဟာဗောဓိပင်၏ အနီးဖြစ်သောအရပ်။ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ မဓုရံ ပံသုံ အာကိရိတွာ ဂန္ဓကလလံ ပူရေတွာ ရောပေတွာ မဟာဗောဓိအာသန္နဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။

မဟာဗောဓိဂ္ဂဟဏ (န) [မဟာဗောဓိ+ဂဟဏ] မဟာဗောဓိပင်ကို ယူခြင်း။ လက်ာဒီပေ မဟာဗောဓိပတိဋ္ဌာပနတ္ထာယ အသောက-မဟာရာဇာ မဟာဗောဓိဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဂမိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇၊

မဟာဗောဓိစရိယာ (ထီ၊န) [မဟာဗောဓိ+စရိယာ] မဟာဗောဓိဉာဏ်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်။ ဣဒါနိ မဟာဗောဓိစရိယ-ဓာဝေနာပိ ဒါနဂုဏံ ဒဿေတုံ "ဒါနံ နာမေတ" န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၇။ အံ၊ ဋ္ဌီ၊၃။၂၂၂။

မဟာဗောဓိဇာတက (န) [မဟာဗောဓိ + ဇာတက] မဟာဗောဓိဇာတ်။ ပညာပါရမီကို အကြောင်းပြု၍ ဟောကြားတော်မူသော ဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ။ ၁၈–ပဏ္ဏာသနိပါတ်၊ ၃-ဇာတ်။ ဇာ၊၂။၄၇–၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၀–၂၆၀။ သတ္ထာ ဟိ မဟာဗောဓိဇာတကေ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂။)

မဟာဗောဓိဋ္ဌာန (န) [မဟာဗောဓိ+ဌာန] (၁) မဟာဗောဓိပင်၏ တည်ရာအရပ်။ (၂) မဟာ-ဗောဓိဉာဏ်၏ အကြောင်း။ (၁) ရာဇာ စ သပရိဝါရော မဟာဗောဓိဋ္ဌာနမေဝ အဂမာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ (–ဝဇိရ။ ၂၈။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၁၉၄။) (၂) တထာ ဟိ သသမ္ဘာရာဗျာသော.... အနုပုဗ္ဗေန မဟာဗောဓိဋ္ဌာနာ သမ္ဘူတန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၃။

မဟာဗောဓိဒဿန (န) [မဟာဗောဓိ+ဒဿန] မဟာဗောဓိဉာဏ်ကို ပြဆိုခြင်း။ မဟာဗောဓိ-ဒဿနေန ဟိ အတ္တဟိတပဋိပတ္တိ, ဣတရေ-ဟိပိ ပရဟိတပဋိပတ္တိ ဒဿိတာတိ။ မူလဋီ၊ ၁။၄။

မဟာဗောဓိဒွါရကောဋ္ဌက (ပု) [မဟာဗောဓိ+ဒွါရကောဋ္ဌက] မဟာဗောဓိပင်ဖြင့် မှတ်အပ်သော တံခါးမုခ်။ သာခု ဘဋ္ဌေတိ ဂဋ္ဌေတွာ မဟာဗောဓိဒွါရကောဋ္ဌကေ ဌတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၉၃။

မဟာဗောဓိနိဒါန (တိ) [မဟာဗောဓိ+နိဒါန] မဟာဗောဓိလျှင်နိဒါန်းရှိသော (အဘိဓမ္မာ)။ မဟာဗောဓိနိဒါနော ဧသ အဘိဓမ္မော နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ (–မူလဋီ၊၁။၂၄။)

မဟာဗောဓိနိဓာနပါရမီ (ထီ) [မဟာဗောဓိ+နိဓာန+ပါရမီ] မဟာဗောဓိဉာဏ်၏ တည်ရာ ပါရမီ။ မဟာဗောဓိနိဓာနပါရမိတာသင်္ခါတော ပန ဓမ္မော အတ္ထိတိ ဓမ္မိကော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၄၇။

မဟာဗောဓိနိရူဠ္ဟသဘာဝ (တိ) [မဟာဗောဓိ+နိရူဠ္ဟသဘာဝ] သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်သော သဘောရှိသော၊ သူ။ ရာဇာ ပန မဟာဗောဓိနိရူဠ္ဟသဘာဝတ္တာ (မဟာ-ဗောဓိဝိရူဠ္ဟသဘာဝတ္တာ?) ကိဉ္စိ ဝိသေသံ နာဓိဂစ္ဆိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁ ၁၇၉။

မဟာဗောဓိပကိတ္တန (န)[မဟာဗောဓိ+ပကိတ္တ-န] မဟာဗောဓိကို ကြားခြင်း။ ဂမ္ဘီရတာ-ဒိဝိသေသယုတ္တမဗ္ဘုဂ္ဂဟဏေန မဟာဗောဓိ-ပကိတ္တနံ။ ဒီ ဋ္ဌီ၊၁။၁၉၈။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၈၉။

မဟာဗောဓိပဋိပဒါ (ထီ) [မဟာဗောဓိ+ပဋိ-ပဒါ] မဟာဗောဓိဉာဏ်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်။ တ္တေ စ သုတ္တန္တိကာနံ မဟာဗောဓိ-ပဋိပဒါယ ကောသလ္လဇနနတ္ထံ ကာ ပနေတာ ပါရမိယော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂၆။

မဟာဗောဓိပတိဋ္ဌာပန (န) [မဟာဗောဓိ+ပတိ-ဋ္ဌာပန] မဟာဗောဓိပင်တည်စေခြင်း။ မဟာ-ဗောဓိဂ္ဂဟဏ–ကြည့်။

မဟာဗောဓိပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာန (န) [မဟာဗောဓိ+ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာန] မဟာဗောဓိပင်–တည်–စိုက်ပျိုး–ရာအရပ်၊ မဟာဗောဓိပင် စိုက်ပျိုးမည့်နေရာ။ တုပါရာမစေတိယဋ္ဌာနေ စ မဟာ-ဗောဓိပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ စ မဟိယင်္ဂဏစေတိယ-ဋ္ဌာနေ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။

မဟာဗောဓိပရိပါစနီယ (တိ) [မဟာဗောဓိ+ပရိပါစနီယ] မဟာဗောဓိဉာဏ်ကို ရင့်ကျက်စေတတ်သော (တရား)။ သဒ္ဓါဒယော ပဉ္စ မဟာဗောဓိပရိပါစနီယာ ဓမ္မာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၇။

မဟာဗောဓိပရိဗ္ဗာဇက (ပု) [မဟာဗောဓိ+ပရိဗ္ဗာဇက] မဟာဗောဓိပရိဗိုဇ်။ သစေ မဟာဗောဓိပရိဗ္ဗာဇကော ပုနာဂမိဿတိ၊ ဇီဝိတံ နေဿ နတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၄၇။

မဟာဗောဓိပရိဗ္ဗာဇကတ္တဘာဝ (ပု) [မဟာဗောဓိပရိဗ္ဗာဇက+အတ္တဘာဝ] မဟာဗောဓိပရိဗိုဇ်၏–အတ္တဘော–ခန္ဓာကိုယ်။ စတုတ္ထေ စူဠဗောဓိတိ မဟာဗောဓိပရိဗ္ဗာဇကတ္တဘာဝံ ဥပါဒါယ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၁။

မဟာဗောဓိပလ္လင်္က (ပု) [မဟာဗောဓိ+ပလ္လင်္က] (က) မြတ်သော ဗောဓိပလ္လင်၊ မဟာဗောဓိပလ္လင်။ (ခ) မဟာဗောဓိပလ္လင် တည်ရာ အရပ်။ (က) ဣတိ ဘဂဝါ တံ ဒိဝသံ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကေ အဘိနဝဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေန္တော ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၇။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။) (ခ) မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကော ဝိနဿမာနေ လောကေ ပစ္ဆာ ဝိနဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကောတိ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကပဒေသော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၇။

မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကဋ္ဌာန (န) [မဟာဗောဓိပလ္လင်္က+ဌာန] မဟာဗောဓိပလ္လင်၏ တည်ရာအရပ်။ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကဋ္ဌာနံ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၈၄။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။)

မဟာဗောဓိပါဋိဟာရိယ (န) [မဟာဗောဓိ+ပါဋိဟာရိယ] မဟာဗောဓိပင်၏ တန်ခိုးပြာဋိဟာ။ မဟာဗောဓိပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ သဉ္ဇာတပ္ပသာဒါနိ ဒသပုရိသသဟဿာနိ အနုပုဗ္ဗဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။

မဟာဗောဓိပူဇာ (ထီ) [မဟာဗောဓိ+ပူဇာ] မဟာဗောဓိပင်ကို ပူဇော်ခြင်း၊ မဟာဗောဓိပင်ပူဇော်ပွဲ။ သတ္တ ဒိဝသာနိ မဟာဗောဓိပူဇံ ကာရေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၈။)

မဟာဗောဓိမဏ္ဍ (ပု) [မဟာဗောဓိ + မဏ္ဍ] (၁) မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်–၏ ကြည်လင်ရာ–ကို ရရှိရာ–ဌာန–ကာလ၊ မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်။ (၂) ကြည်လင်သော မဟာဗောဓိဉာဏ်၊ မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်သာလျှင် ဖြစ်သော အကြည်။ (၁) ဇေ မဟာဗောဓိမဏ္ဍတော အာဂန္တွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ (–ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂။) ဗောဓိမဏ္ဍ-ကြည့်။ (၂) ကေဝလဉ္စ သမ္မုခေ မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ မာနသံ ဗန္ဓိတွာ နိသဇ္ဇနံ နာမ န အညဿ ကဿစိ အာစိဏ္ဏံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၈၈။ မဟာဗောဓိဉာဏမေဝ မဏ္ဍဘူတံ မဟာဗောဓိမဏ္ဍော။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၃၆။

မဟာဗောဓိမဏ္ဍာဘိမုခ (တိ) [မဟာဗောဓိမဏ္ဍ+အဘိမုခ] မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့ ရှေးရှုသော။ (ကြိ၊ဝိ) မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့ ရှေးရှု။ သာယန္ဟသမယေ မဟာဗောဓိမဏ္ဍာဘိမုခေါ ဂန္တွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။

မဟာဗောဓိမဟ (ပု) [မဟာဗောဓိ + မဟ] မဟာဗောဓိပင်ပူဇော်ပွဲ။ မဟာဗောဓိမဟော အဟု။ အပ၊၁။၁၇၇၊၁၄၄၊၂၈၃။ အပ၊၂။ ၁၇။ မဟာဗောဓိမဟော အဟူတိ မဟာဗောဓိရုက္ခဿ ပူဇာ အဟောသီတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။ (–၁၁၃။)

မဟာဗောဓိမူလ (န) [မဟာဗောဓိ + မူလ] မဟာဗောဓိပင်ရင်း၊ မဟာဗောဓိပင်အနီး။ အတ္တာနဉ္စ မဟာဗောဓိဉ္စ ပရိဝါရေတွာ မဟာဗောဓိမူလေ ဌတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၁၄။ ဘ၊ဋီ၊၂။ ၁၀၂။)

မဟာဗောဓိယင်္ဂဏ (န) [မဟာဗောဓိ+အင်္ဂဏ] မဟာဗောဓိပင်၏ ရင်ပြင်။ မဟာဗောဓိအင်္ဂဏ·ကြည့်။

မဟာဗောဓိယာနပဋိပတ္တိ (ထီ) [မဟာဗောဓိယာန+ပဋိပတ္တိ] မဟာဗောဓိ ဉာဏ်ယာဉ်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ ဌတွာ မဟာဗောဓိယာနပဋိပတ္တိယံ ဥဿာဟဇာတာနံ ကုလပုတ္တာနံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၉။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။ မ၊ဋီ၊၁။၁၀၇။)

မဟာဗောဓိယာနပဋိပဒါ (ထီ) [မဟာဗောဓိယာန+ပဋိပဒါ] မဟာဗောဓိဉာဏ်ယာဉ်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်။ ဧတ္ထ စ သုတ္တန္တိကာနံ မဟာဗောဓိယာနပဋိပဒါယ ဩဘာသလ္လဇန-နတ္ထံ ပါရမီသု အယံ ဝိတ္ထာရကထာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၆၇။ (–မ၊ဋီ၊၁။၆၉၊ သံ၊ဋီ·၂။၂၃။)

မဟာဗောဓိရက္ခဏ (န) [မဟာဗောဓိ+ရက္ခဏ] မဟာဗောဓိပင်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ရာဇာ မဟာဗောဓိရက္ခဏတ္ထာယ အဋ္ဌာရသ ဒေဝ-တာကုလာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။

မဟာဗောဓိရုက္ခ (ပု) [မဟာဗောဓိ+ရုက္ခ] မဟာဗောဓိပင်။ ဂစ္ဆတိ ဝတ ရေ ဒသဗလဿ သရသရံသိဇာလံ ဝိမုဉ္စန္တော မဟာဗောဓိရုက္ခော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၀။)

မဟာဗောဓိရုက္ခမူလ (န) [မဟာဗောဓိရုက္ခ+မူလ] မဟာဗောဓိပင်ရင်း၊ မဟာဗောဓိပင် အနီး။ မဟာဗောဓိရုက္ခမူလေ ယထာဝုတ္တကဏ္ဍ-ကော သဗ္ဗညုတညာဏဿ ပဋိလာဘေန သဟ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၃၊၃၉၀။

မဟာဗောဓိရောပနဋ္ဌာန (န) [မဟာဗောဓိ+ရောပနဋ္ဌာန]မဟာဗောဓိပင်စိုက်ပျိုးရာအရပ်၊ မဟာဗောဓိပင်စိုက်ပျိုးမည့်နေရာ။ ထေရော မဟာဗောဓိရောပနဋ္ဌာနေ မဟန္တံ သုဝဏ္ဏ-ကဋာဟံ ဌပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၉။

မဟာဗောဓိဝိဘူသိတ (တိ) [မဟာဗောဓိ+ဝိဘူသိတ] မဟာဗောဓိဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ မဟာဝိဟာရော ယော သဗ္ဗ၊ မဟာဗောဓိဝိဘူသိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၃။ သဗ္ဗ မဟာဗောဓိဝိဘူသိတောတိ သဗ္ဗနုဒပရိဘုတ္တမဟာဗောဓိဝိဘူသိတော မဏ္ဍိတော။ သာရတ္ထ၊၃။၄၉၅။

မဟာဗောဓိဝိယောဂဒုက္ခိတ (တိ) [မဟာဗောဓိဝိယောဂ+ဒုက္ခိတ။ မဟာဗောဓိဝိယောဂဒုက္ခ+ဣတ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၈၄။မအူ၊သျ၊၁။၄၇၈။] မဟာဗောဓိပင်နှင့် ကွေကွင်းရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဆင်းရဲသို့ ရောက်သော၊ သူ။ အသောကမဟာရာဇာပိ မဟာဗောဓိဝိယောဂ-ဒုက္ခိတော ကန္ဒိတွာ ရောဒိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

မဟာဗောဓိသတ္တ (ပု) [မဟန္တ+ဗောဓိသတ္တ] မြတ်သော ဘုရားအလောင်း၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိ ဘုရားလောင်း။ စက္ကဝတ္တိ စ မဟာရာဇာနော မဟာဗောဓိသတ္တာ စ သမာဒပေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၉။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၃။) သာဝကဗောဓိပစ္စေကဗောဓိ-သမ္မာသမ္ဗောဓီတိ ဝါ တီသု ဗောဓီသု သမ္မာ-သမ္ဗောဓိယံ သတ္တာ ဗောဓိသတ္တာ မဟာဗောဓိ-သတ္တာ နာမ။ ဝဇီရ။၉၆။

မဟာဗောဓိသတ္တဂုဏ (ပု) [မဟာဗောဓိသတ္တ+ဂုဏ] မြတ်သောဘုရားလောင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ ယေ အနေကသတအနေကသဟဿပ္ပ-ဘေဒါ ဗောဓိသမ္ဘာရဂုဏ မဟာဗောဓိ-သတ္တဂုဏာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈။

မဟာဗောဓိသတ္တစရိတ (န) [မဟာဗောဓိသတ္တ+စရိတ] မြတ်သောဘုရားလောင်းတို့၏ အကျင့်စရိုက်။ သုဒုက္ကရေဟိ မဟာဗောဓိသတ္တစရိ-တေဟိ ဝိသဒါဘာဝေါ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၂။

မဟာဗောဓိသတ္တသန္တာနဂတ (တိ) [မဟာဗောဓိသတ္တသန္တာန+ဂတ] မြတ်သော ဘုရားလောင်း၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ မဟာဗောဓိသတ္တသန္တာနဂတာနံ ပါရမီဓမ္မာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၃။

မဟာဗောဓိသတ္တသမ္ဘူသန (န) [မဟာဗောဓိသတ္တ+သမ္ဘူသန] မြတ်သောဘုရားလောင်း၏ –ဆင်ခြင်–သုံးသပ်–ခြင်း(မဟာဝဇိရဉာဏ်)။ အဓိဂန္တ္တုဗ္ဗံသဗ္ဗညုတညာဏာနုရူပံ ဆတ္တိံသ ကောဋိသဟဿမုခေန မဟာဝဇိရဉာဏံ နာမ မဟာဗောဓိသတ္တသမ္ဘူသနံ ပဝတ္တေန္တော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၆၆။

မဟာဗောဓိသမာရူဠ (တိ) [မဟာဗောဓိ + သမာရူဠ] ကောင်းစွာ တင်အပ်ပြီးသော မဟာဗောဓိ ရှိသော၊ မဟာဗောဓိပင်ကို တင်ထားအပ်သော။ သာပိ ခေါ မဟာဗောဓိသမာရူဠှာ နာဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

မဟာဗောဓိသမုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မဟာဗောဓိ+သမုပ္ပတ္တိ] မဟာဗောဓိဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း။ အနာစရိယကံ မဟာဗောဓိသမုပ္ပတ္တိယာ အနုရူပပုဗ္ဗနိမိတ္တဘူတံ။ အနု၊ဋီ၊၁။၂၆။

မဟာဗောဓိသမ္ဘာရ (ပု) [မဟာဗောဓိ + သမ္ဘာရ] မဟာဗောဓိဉာဏ်၏ အဆောက်အဦ။ ကရုဏူပါယကောသလ္လပရိဂ္ဂဟာဒိနာ သာတိသယတ္တာ မဟာဗောဓိသမ္ဘာရာနံ ပညာပါရမိတာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂။

မဟာဗျဂ္ဃ (ပု) [မဟန္တ+ဗျဂ္ဃ] ကြီးစွာသော ကျား၊ ကျားကြီး။ ဘဂဝါ မဏိပဗ္ဗတသသိရိကဝနသဏ္ဍေ ဒါဌာဗလော မဟာဗျဂ္ဃော ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။

မဟာဗျဂ္ဃတ္ထေရ (ပု) [မဟာဗျဂ္ဃ + ထေရ] မဟာဗျဂ္ဃမထေရ်။ တသ္မိံ ခဏေ မဟာဗျဂ္ဃတ္ထေရော နာမ လောဟပါသာဒေ သတ္တမကူဋာဂါရေ နိသိန္နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။

မဟာဗျသန (န) [မဟန္တ+ဗျသန] ကြီးစွာသော ပျက်စီးခြင်း။ အနုက္ကမေန သဗ္ဗသမ္ပတ္တိတော ပရိဟာယိတွာ မဟာဗျသနံ ပတ္တောတိ ဝဒန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၇၃။)

မဟာဗျာကုလ (တိ) [မဟန္တ + ဗျာကုလ] ကြီးစွာသော အနှောင့်အယှက်ရှိသော၊ သူ။ တဏှာမာနာဒိဟိ ဒိယစ္စသဟဿေဟိ ကိလေသဂဏေဟိ မဟာဗျာကုလံ ဇဋံ ဝိဇဋေတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။

မဟာဗျာပါဒ (ပု) [မဟန္တ+ဗျာပါဒ] ကြီးစွာသော– ကြောင့်ကြစိုက်– အားထုတ်– မှု။ သော တဿ မဟာဗျာပါဒံ ဒိသွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။

မဟာဗျူဟ (န) [မဟန္တ + ဗျူဟ] (၁) မဟာဗျူဟသုတ်။ (တိ) (၂) အထူးအားထုတ်စီစဉ်ထားသော၊ မဟာဗျူဟအမည်ရှိသော(ပြဿနာ)။ (၁) စူဠဗျူဟံ မဟာဗျူဟံ တုဝဋ္ဋကံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။ (တိ) (၂) ယမဟံ တေန သမယေန အဇ္ဈာဝသာမိ မဟာဗျူဟံ ကူဋာဂါရံ။ သံ၊၂။၁၁၉။ မဟာဝိယူဟ–ကြည့်။

မဟာဗျူဟကူဋာဂါရပမုခ (တိ) [မဟာဗျူဟကူဋာဂါရ+ပမုခ] မဟာဗျူဟအမည်ရှိသော အထွတ်တပ်သော အိမ်လျှင်– အဦး– ပြဓာန်းခြင်း–အမှူး–ရှိသော။ စတုရာသီတိကူဋာဂါရသဟဿာနိ အဟေသုံ မဟာဗျူဟကူဋာဂါရပမုခါနိ။ သံ၊၂။၁၁၈။ (–ဧရိယာ၊ ဋ္ဌ။၄၂။)

မဟာဗျူဟသုတ္တ (န) [မဟာဗျူဟ + သုတ္တ] မဟာဗျူဟသုတ်။ သုတ္တနိပါတပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁၃-သုတ်။ သုတ္တနိ။၄၁၀-၄၂၁။(မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်လာ မဟာဝိယူဟသုတ်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။) မေဟာစရိတာနံ မဟာ-

ဗျူဟသုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၄။ (− သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၃၆။) မဟာဝိယူဟသုတ္တ−ကြည့်။

မဟာဗျူဟသုတ္တနိဒ္ဒေသ (ပု) [မဟာဗျူဟသုတ္တ+နိဒ္ဒေသ] မဟာဗျူဟသုတ်၏ အဖွင့်။ **တေရသမေ** မဟာဗျူဟသုတ္တနိဒ္ဒေသော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၀။

မဟာဗျူဟသုတ္တန္တ (နိ) [မဟာဗျူဟ+သုတ္တန္တ] မဟာဗျူဟသုတ်။ စူဠဗျူဟသုတ္တန္တေ မဟာဗျူဟသုတ္တန္တေ တုဝဋ္ဋကသုတ္တန္တေ။ မိလိန္ဒ။၃၃၁။

မဟာဗြဟ္မ (ပု) [မဟန္တ+ဗြဟ္မ] (၁) မဟာဗြဟ္မာ၊ ကြီးမြတ်သော ဗြဟ္မာ၊ ဗြဟ္မာကြီး။ (၂) မြတ်သောပုဏ္ဏား၊ ပုဏ္ဏားမြတ်။ (၃) မြတ်သောကုန်သည်ကြီး (သျှ)။ (၁) ပဌမံ ဈာနံ ပဏီတံ ဘာဝေတွာ မဟာဗြဟ္မာနံ ဒေဝါနံ သဟဗျတံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ဝိ။၄၃၉။ (−ဣတိဝုတ်။၂၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။) ဝဏ္ဏဝန္တတာယ စေဝ ဒီဃာယုကတာယ စ မဟန္တော ဗြဟ္မာတိ မဟာဗြဟ္မာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၃။ (−ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၆၁။) (၂) ပရိဗ္ဗဇ မဟာဗြဟ္မေ၊ ပစန္တု သေပိ ပါဏိနော။ ဝိ၊၂။၂၆၀။ (−ဇာ၊၁။၃၇၇။) ပရိဗ္ဗဇ မဟာဗြဟ္မေတိ မဟာဗြာဟ္မဏ ဣတော ဒိသာ သီဃံ ပလာယဿု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ (−ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၆၀။) (၃) မဟာဗြဟ္မေ (ဇာ၊၁။၇၂) တိ ဂဟပတိ မဟာကာလပနေန အာလပန္တော အာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။

မဟာဗြဟ္မဘရိယာ (ဣ) [မဟာဗြဟ္မ+ဘရိယာ] မဟာဗြဟ္မာ၏မယား၊ ဗြဟ္မာကြီး၏မယား။ "မဟာဗြဟ္မဘရိယာ" တိ တံ ဥပသင်္ကမိတွာ မဟာဇနော ဂန္ဓမာလာဒီဟိ ပူဇေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၉။

မဟာဗြဟ္မရူပ (နိ) [မဟာဗြဟ္မ+ရူပ] မဟာဗြဟ္မာအသွင်။ ဖာလေတွာ ပဿတော မဟာဇနဿ မဟာဗြဟ္မရူပေန နိဂ္ဂစ္ဆိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။

မဟာဗြာဟ္မဏ (ပု) [မဟန္တ+ဗြာဟ္မဏ] မြတ်သော ဗြာဟ္မဏ၊ မြတ်စွာဘုရား။ သဗ္ဗညုံ ဝိသုဒ္ဓံ နိက္ကိလေသံ မဟာဗြာဟ္မဏံ န ဇာနာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။

မဟာဘက္ခ (ပု) [မဟန္တ+ဘက္ခ] (၁) မြတ်သော အစာ။ (တိ) (၂) အစားကြီးသော၊ သူ။ (၃) များသောအစာ (လောင်စာ) ရှိသော (မီး)။ (၁) ဘက္ခော မဟာတိ မဟာဘက္ခော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၃။ (တိ) (၂) ကိဋ္ဌာဒိ မဟာဘက္ခောသိ။ မမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ (၃) ဗဟုဘက္ခန္တိ မဟာဘက္ခံ သဗ္ဗဘက္ခဒါဒကံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၂။

မဟာဘဏ္ဍသကဋပမာဏ (တိ) [မဟာဘဏ္ဍသကဋ+ပမာဏ] ကြီးစွာသော ဥစ္စာတင်လှည်း ပမာဏရှိသော။ ဂိဇ္ဈာတိ မဟာဘဏ္ဍသကဋပ္ပမာဏာ လောဟတုဏ္ဍာ ဂိဇ္ဈာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၃၃။

မဟာဘတ္တဂ္ဂ (နိ) [မဟန္တ+ဘတ္တဂ္ဂ] ကြီးကျယ်သောဆွမ်းစားဇရပ်။ ယံ ပန မဟာဘတ္တဂ္ဂံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၀။

မဟာဘမရမက္ခိကာ (ဣ) [မဟန္တီ+ဘမရမက္ခိကာ] ကြီးစွာသော ပျားပိတုန်း၊ ပျားပိတုန်းကြီး။ ဘမရမက္ခိကာ−ကြည့်။

မဟာဘယ (နိ) [မဟန္တ+ဘယ] ကြီးစွာသော ဘေး၊ ဘေးကြီး။ ဣတိ ဣမေဟိ စတူဟိ စတုက္ကေဟိ သောဠသမဟာဘယာနိ နာမ ကထိတာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၄။ (−ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၈၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။ သာရတ္ထ၊၂။၈၉။)

မဟာဘယပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာဘယ + ပတ္တ] ကြီးစွာသော ကြောက်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ကြီးစွာသော ဘေးသို့ ရောက်သော၊ ဘေး ကြီး တွေ့ သော၊ သူ။ ပဗ္ဗာဟရန္တာယ ဂစ္ဆမာနော ပုရိသော တံ ဒိသွာ မဟာဘယပ္ပတ္တော နိဝတ္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၈။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဘယဘီတ (တိ) [မဟာဘယ+ဘီတ] ကြီးစွာသော ဘေးမှ ကြောက်လန့်သော၊ သူ။ သော မဟာဘယဘီတော "ဝါရေဟိ တာတ သောဏ၊ ဝါရေဟိ တာတ သောဏာ"တိ အာဟ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၆၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၀။

မဟာဘယဘေရဝသဒ္ဒ (ပု) [မဟန္တ+ဘယဘေရဝသဒ္ဒ] ကြီးစွာသော ကြောက်မက်ဖွယ်သော အသံ၊ ကြောက်မက်ဖွယ်သော အသံကြီး။ တဿ မယံ ဘန္တေ အဝိဒူရေ မဟာဘယဘေရဝသဒ္ဒေါ အဟောသိ။ သံ၊၁။၁၂၀။

မဟာဘဝ (ပု) [မဟန္တ+ဘဝ] ဘဝကြီး။(သုဂတိဘဝကိုလည်းကောင်း, ကာမဘဝ စသောဘဝကိုးပါးကိုလည်းကောင်း ဘဝကြီးဟု ခေါ်သည်။ ဘဝ-ကြည့်။) သင်္ဂါယတနံ နာမရူပံ စတ္တာရော စ မဟာဘဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁။)

မဟာဘာဇန (နု) [မဟန္တ+ဘာဇန] ကြီးသော ခွက်၊ ခွက်ကြီး။ ပါယာသဿ မဟာဘာဇနံ ပူရေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။

မဟာဘာရ (ပု) [မဟန္တ+ဘာရ] (၁) ကြီးစွာ-များစွာ-သော ဝန်၊ ဝန်သုပ်ကြီး။ (တိ) (၂) ကြီးသောဝန်ရှိသော၊ သူ။ (၁) မဟာဘာရံ ဝါ ယိသတော ဩရောပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။) (တိ) (၂) ဝုတ္တရေ အသန္တုဋ္ဌာ မဟိစ္ဆာ မဟာဘာရာတိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၀။

မဟာဘာရဝဟ (တိ) [မဟာဘာရ + ဝဟ] များစွာသော ဝန်ကို ဆောင်သော၊ သူ။ သေတော ပါသာဒိကော မဟာဘာရဝဟော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁။

မဟာဘာရဝဟ(ဏ)န (နု) [မဟာဘာရ+ဝဟ-(ဏ)န] များစွာသော ဝန်ကို ဆောင်ရခြင်း။ မဟာဘာရဝဟဏ သုခါကောရန္တန အဒ္ဓေသကာလစရဏာဒီနိ သင်္ကျာတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၃၁၉။ မဟာဘာရဝဟနသုခါကောရန္တနာဒိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။ (-အံ၊ဋီ၊၃။၃၃၄။)

မဟာဘာရသဟနဋ္ဌ(တ္တ) (ပု) [မဟာဘာရ+သဟနဋ္ဌ] များစွာသော ဝန်ကို သည်းခံခြင်း အနက်သဘော။ မဟာဘာရသဟနဋ္ဌေန ဥဿောဠှီဘာဝပ္ပတ္တာယ ဝီရိယသမ္ပတ္တိယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ မဟာဘာရသဟနဋ္ဌေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။

မဟာဘိံသနက (တိ) [မဟန္တ+ဘိံသနက] ကြီးစွာသော ကြောက်မက်ဖွယ်-ရှိ-ကို ဖြစ်စေတတ်-ကို ပြုတတ်-သော။ ဝေဘူမိကမ္ပော စ ဘယံ မဟာဘိံသနကော သလောမဟံသော အဟောသိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၅၈။

မဟာဘိက္ခုဂဏ (ပု) [မဟန္တ+ဘိက္ခုဂဏ] များစွာသော ရဟန်းအပေါင်း။ ပိဏ္ဍစာရံ စရန္တဿ၊ မဟာဘိက္ခုဂဏာဒိနော။ အပ၊၁။ ၃၁၃။

မဟာဘိက္ခုသံဃ (ပု) [မဟန္တ+ဘိက္ခုသံဃ] များမြတ်သော ရဟန်းအပေါင်း။ တဒဟုပဝါရဏာယ မဟာဘိက္ခုသံဃော သန္နိပတိတော။ ဝိ၊၃။၂၅၁။ (-မိလိန္ဒ၊၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။)

မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝါရ (တိ) [မဟာဘိက္ခု-သံဃ+ပရိဝါရ] များစွာသော ရဟန်းအပေါင်း အခြံအရံရှိသော၊ များစွာသော ရဟန်းအပေါင်း ခြံရံသော၊ သူ။ (ကြိ၊ဝိ) များစွာသော ရဟန်းအပေါင်း ခြံရံလျက်။ ဝုတ္တဝသော ပဝါရေတွာ မဟာဘိက္ခုသံဃ-ပရိဝါရော သာဝတ္ထိတော နိက္ခမိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၄။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။)

မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝုတ (တိ) [မဟာဘိက္ခု-သံဃ+ပရိဝုတ] များစွာသော ရဟန်းတို့ ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ (ကြိ၊ဝိ) များစွာသော ရဟန်းအပေါင်း ခြံရံလျက်။ ဘဂဝါ မဟာ-ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော ရာဇဂဟံ အဂမာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၅၂။)

မဟာဘိက္ခုသံဃမဇ္ဈ (နှ) [မဟာဘိက္ခုသံဃ+မဇ္ဈ] များစွာသော ရဟန်းအပေါင်းတို့၏ အလယ်။ ဒဟရကုမာရိကာယော မဟာဘိက္ခု-သံဃမဇ္ဈေ သဏ္ဌရိ သြဂဒနွေ့။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။

မဟာဘိက္ခုသန္နိပါတ (ပု) [မဟန္တ+ဘိက္ခုသန္နိ-ပါတ] များစွာသော ရဟန်းတို့၏ အစည်းအဝေး။ ပုန မဟာဘိက္ခုသန္နိပါတော အဟောသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၅။

မဟာဘိညပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာဘိညာ + ပတ္တ] ကြီးမြတ်သော အဘိညာဉ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဟာဘိညပ္ပတ္တာ ဟိ တေ သာဝကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၄၆။ မ၊ဋီ၊၃။၄၃၂။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၀၀။)

မဟာဘိညာ (ထီ) [မဟန္တ+အဘိညာ] (၁) ကြီးမြတ်သော တန်ခိုးအဘိညာဉ်။ (တိ) (၂) ကြီးမြတ်သော တန်ခိုးအဘိညာဉ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) စေဝံ မဟာမိဂမော ဘိ က္ခဝေ ဒိဋ္ဌသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော ဧဝံ မဟာဘိညော။ သံ၊၁။၃၅၇။ (—ပ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၃၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၅။ မ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။)

မဟာဘိညာပတ္တ (တိ) [မဟာဘိညာ + ပတ္တ] ကြီးမြတ်သော အဘိညာဉ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဟာဘိညာပတ္တာနံ ယဒိဒံ ဘဒ္ဒါ ကစ္စာနာ။ အံ၊၁။၂၆။ မဟာဘိညာပတ္တာနန္တိ မဟတိယော အဘိညာယော ပတ္တာနံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။

မဟာဘိညာဗလပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာဘိညာဗလ +ပတ္တ] ကြီးမြတ်သော အဘိညာဉ် အားအစွမ်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဟာဘိညာ-ဗလပ္ပတ္တော သာပကော ဝုစ္စတိ သတ္ထု-ကပ္ပေါတိ။ စူဋ္ဌနိ။၂၃၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။

မဟာဘိတာပ (တိ) [မဟန္တ + အဘိတာပ] ကြီးစွာသော မီးဖြင့် ပူလောင်ခြင်းရှိသော၊ ကြီးစွာသော ဆင်းရဲရှိသော၊ အလွန်အလွန် ပူလောင်စေတတ်သော။ ဥပပဇ္ဇတိ ဒုက္ကဋ-ကမ္မကာရီ၊ မဟာဘိတာပံ ကဋုကံ ဘယာ-နကံ။ ပေတ။၁၀၂။ (—မ၊၂။၁၇၅။ အပ၊၂။ ၁၉၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇။) မဟာဘိတာပန္တိ မဟာဒုက္ခံ မဟာအဂ္ဂိသန္တာပံ ဝါ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၂၀၅။

မဟာဘိတာပဋ္ဌ (ပု) [မဟာဘိတာပ+အတ္ထ] အလွန်အလွန် ပူလောင်စေတတ်သော အနက်သဘော။ အဂ္ဂိရုကာသုပမာ မဟာဘိတာ-ပဋ္ဌေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၊ (—ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၅၀။)

မဟာဘိတာပတရ (တိ) [မဟာဘိတာပ+တရ] လွန်လွန်မင်းမင်း ပူလောင်စေတတ်သော။ ပါကတိကအဂ္ဂိတော နေရယိကော အဂ္ဂိ မဟာ-ဘိတာပတရော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၆၀။

မဟာဘိတာပနဋ္ဌ (ပု) [မဟာဘိတာပန+အတ္ထ] အလွန်အလွန် ပူလောင်စေတတ်သော အနက်သဘော၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓူပမာ ကာမာ မဟာ-ဘိတာပနဋ္ဌေန။ မဟာနိ။၅။ (—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၁။) မဟာ-

ဘိတာပနဋ္ဌေနာတိ မဟန္တအဘိတာပကာယ- ပီဠာဥပ္ပါဒနဋ္ဌေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇။

မဟာဘိတ္တိ (ထီ) [မဟန္တီ + ဘိတ္တိ] ကြီးစွာသော နံရံ၊ နံရံမ။ ဣတော စိတော စ သြလောကေန္တော မဟာဘိတ္တိယံ အက္ခရာနိ ဝါစေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၁။၃၈။ အပ၊ဋ္ဌ၁။၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၁။၁၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၄။)

မဟာဘိခေန (ပု) [မဟန္တ + အဘိခေန] မြတ်သော – ကျော်ကြားသော – အမည်ရှိသူ၊ မဟာဘိခေန – မဟာနာမ် – အမည်ရှိသူ။ ထေရေနေဟ္ဌ နိဝသတာ၊ သမာပိတာယံ မဟာဘိခေနေန၊ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။ (ပဋ္ဌိသမ္ဘိဒါမဂ်ဂဏ္ဌိ–၌ မဟာဘိခေနေဟု ရှိသည်။) ဒေသနာသီသေန အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ ကတွာ အာဟ "မဟာဘိခေနော"တိ၊ မဟာနာမအဝှယေန။ ပဋ္ဌိသံ၊ဂဏ္ဌိ။၃၉၈။

မဟာဘိနိက္ခမန (နု) [မဟန္တ + အဘိနိက္ခမန] မြတ်သော –ပူဇော်အပ်သော –တောထွက်ခြင်း။ အညတရာယ ပါရမိယာ စေဝ မဟာ- ဘိနိက္ခမနဿ ဝဏ္ဏံ ကထယမာနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၄။ (–မိလိန္ဒ။၂၇၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၉၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။) မဟာဘိနိက္ခမန- ဿာတိ မဟန္တဿ စရိမဘဝေ အဘိနိက္ခ- မနဿ၊ တံ ဟိ မဟန္တံ ဘောဂက္ခန္ဓံ .... ပဇဟိတွာ .... မဟတော အတ္တာယ ဟိတာယ သုခါယ ပဝတ္တတ္တာ မဟနီယတာယ စ မဟန္တံ အဘိနိက္ခမနန္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၅–၆။

မဟာဘိနိက္ခမနကထာ (ထီ) [မဟာဘိနိက္ခမန +ကထာ] မြတ်သော တောသွက်ခြင်း–ကို ဆိုကြောင်း– နှင့်စပ်သော–စကား။ ယသ္မာ တေ ဘိက္ခူ တတ္ထ မဟာဘိနိက္ခမနကထာယ သန္နိသိန္နာ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၂၇။

မဟာဘိနိက္ခမနကာလ (ပု) [မဟာဘိနိက္ခမန +ကာလ] မြတ်သော တောထွက်ရာ အခါ၊ မြတ်သော တောထွက်ချိန်။ မဟာဘိနိက္ခ- မနကာလေ ဝိယ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၇၇။

မဟာဘိနိက္ခမနဒိဝသ (ပု) [မဟာဘိနိက္ခမန +ဒိဝသ] မြတ်သော တောထွက်ရာ နေ့၊ မြတ်သော တောထွက်သည့်နေ့။ မဟာဘိ- နိက္ခမနဒိဝသေ ဂမိဿာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၉၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၀။)

မဟာဘိနိက္ခမနနိက္ခန္တ (တိ) [မဟာဘိနိက္ခမန +နိက္ခန္တ] မြတ်သော တောသွက်ခြင်းဖြင့် တောသွက်သော၊ သူ။ ဘဂဝတော ဥစ္စကု- လပ္ပသုတတံ မဟာဘိနိက္ခမနနိက္ခန္တတံ အနု- ညသာခေရဏာဒုက္ကရစရဏံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁။

မဟာဘိနိက္ခမနပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မဟာဘိနိက္ခမန +ပဋိဗဒ္ဓ] မြတ်သော တောထွက်ခြင်းနှင့် စပ်သော။ ယာ မဟာဘိနိက္ခမနပဋိဗဒ္ဓါ ဓမ္မီ ကထာ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၆။

မဟာဘိနီဟာရ (ပု) [မဟန္တ+အဘိနီဟာရ] (က) မြတ်သောဆုတောင်းခြင်း။ (ခ) မြတ် သော ဆုတောင်းရာအခါ။ (က) သမုဿာ- ဟိတမာနသော မဟာဘိနီဟာရမကာသိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၈။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁၇။(–စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၆။) (ခ) တဒတ္ထတော ပန မဟာဘိနီ- ဟာရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ တုသိတာဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဘေရ၊ဋ္ဌ၁။၁၀။

မဟာဘိနီဟာရကာလ (ပု) [မဟာဘိနီဟာရ +ကာလ] မြတ်သော ဆုတောင်းရာအခါ၊ မြတ်သော ဆုတောင်းမှု ပြုရာအခါ။ ဇဝံ ဗောဓိသတ္တဘူတဿာပိ မဟာဘိနီဟာရကာ- လာဒီသုတိ သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒါ စ ကေသဒိသ- တာယ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁၇။

မဟာဘိနီဟာရသမနန္တရံ (ဗျ) [မဟာဘိနီဟာရ +သမနန္တရံ] မြတ်သော ဆုတောင်းခြင်း၏ အခြားမဲ့၌။ ဗောဓိသတ္တာနံ တဿ ဓမ္မ-

ဒေသနာ တေသံ မဟာဘိနီဟာရသမနန္တ-ရမ္ပိ ဗောဓိသမ္ဘာရဿ သယမ္ဘူဉာဏေနေဝ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၃၇။

မဟာဘိနီဟာရသမယ (ပု) [မဟာဘိနီဟာရ+သမယ] မြတ်သော ဆုတောင်းရာ အခါ၊ မြတ်သော ဆုတောင်းမှုပြုရာ အခါ။ ယာနိ မဟာဘိနီဟာရသမယေ ဥပ္ပန္နာနိ ဒွတ္တိံသ-ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၀။ မ၊ဋီ၊၃။၃၄၁။

မဟာဘိနီဟာရသမိဇ္ဈနာ (ထီ) [မဟာဘိနီဟာရ+သမိဇ္ဈနာ] မြတ်သော ဆုတောင်းမှု၏ ပြည့်စုံခြင်း။ အဟော မဟာဘိနီဟာရ-သမိဇ္ဈနာ။ စရိယာ၊၄။၇။

မဟာဘိသက္က (ပု) [မဟန္တ + ဘိသက္က] ဆေးသမားကြီး၊ ဆေးသမားကြီးနှင့် တူသော (မြတ်စွာဘုရား)။ မဟာဘိသက္ကော တသ္မိံ မေ၊ ဂုဏေ တိဋ္ဌေ ဝိနာယကော။ အပ၊၂။ ၁၄၂။ (—ထေရ။၃၅၆။)

မဟာဘိသက္ကသက်ာသ (တိ) [မဟာဘိသက္က +သက်ာသ] ဆေးသမားကြီးနှင့် တူသော။ မဟာဘိသက္ကသက်ာသော၊ ဒေါသဇ္ဈာဓိ-တိကိစ္ဆကော။ အပ၊၂။၁၆၆။

မဟာဘိသင်္ခါရ (တိ) [မဟန္တ+အဘိသင်္ခါရ] များစွာ—ပြုပြင်—စီရင်—အပ်သော၊ များစွာ —ပြုပြင်—စီရင်—ခြင်း ရှိသော၊ အထူးစီရင် အပ် — စီရင်ခြင်းရှိ — သော။ မဟာဘိသင်္ခါ-ရေန အတိရသကပူဝေန ပတ္တံ ထကေတွာ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂ဂ၀။

မဟာဘိသင်္ခါရိက (တိ) [မဟာဘိသင်္ခါရ+ဣက] များစွာ—ပြုပြင်—စီရင်—ခြင်းရှိသော၊ အထူးစီရင်ခြင်း ရှိသော။ မဟာဘိသင်္ခါရိကေန အတိရသကပူဝေန ပတ္တံ ပူရေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၀၇။

မဟာဘိသမယ (ပု) [မဟန္တ+အဘိသမယ] များစွာသော သူတို့ – သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိ- အကျွတ်တရား ရ- ခြင်း။ ဣမသ္မိံ စ သမာဂမေ မဟာဘိသမယော ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၇။

မဟာဘိသ္မ (တိ) [မဟန္တ+ဘိသ္မ] ကြီးစွာ ကြောက်မက်ဖွယ်ရှိသော၊ အလွန်ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသော။ကာလကဉ္ဇာ မဟာဘိသ္မာ-(ဒီ၊၂။၂၀၇)တိ ကာလကဉ္ဇာ စ မဟန္တေ ဘိံသနေ အတ္တဘာဝေ မာပေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂ဂ၂။ မဟာဘိသ္မာတိ ဘိံသနကမဟာသရီ-ရာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄၁။

မဟာဘီမ (တိ) [မဟန္တ+ဘီမ] လွန်စွာကြောက်မက်ဖွယ်–ရှိ–ကောင်း–သော။ မဟာဘီမေ သဒ္ဒေ နိစ္ဆရတိ။ မိလိန္ဒ။၁၂၂။

မဟာဘုဿိတ (န) [မဟန္တ+ဘုဿိတ] ကြီး–ကျယ်လောင် – စွာသော ဟောင်သံ။ ဝိတ-ပါနေ ဌတွာ မဟာဘုဿိတံ ဘုဿိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁ဂ၃။

မဟာဘူတ (ပု၊န) [မဟန္တ+ဘူတ။ မဟန္တ+အဗ္ဘုတ။ မဟန္တ+အဘူတ။ မဟာပရိဟာရ +ဘူတ။ မဟာဝိကာရ+ဘူတ။ မူလဋီ၊၁။ ၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၄၅၀။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၁၀၆။] (ပု) (၁) မျက်လှည့်သည်။ (ပု၊န) (၂) ပူးဝင်တတ်သူ (ဘုတ်၊ တစ္ဆေ၊ ဘီလူး၊ နတ်၊ ပြိတ္တာစသည်)။ (၃) ဘီလူးမ။ (၄) မဟာ-ဘုတ်၊ ဘုတရုပ်၊ ဓာတ်ကြီးလေးပါး။ (၅) များစွာသော သစ်ပင်။ (၆) ကြီးသော သတ္တဝါ။ (တိ) (၇) များသော–ဂုဏ်–အာနိသင်–ရှိသော။

(ပု) (၁) မျက်လှည့်သည်။ အနေကစ္ဆရိ-ယဒဿနေန အနေကာဘူတဝိသေသဒဿန-ဝသေန စ မာယာကာရော မဟာဘူတော ဘူတမာယာတိ မဟာဘူတော။ မူလဋီ၊၁။၁၄၁။ (ပု၊န) (၂) ပူးဝင်တတ်သူ (ဘုတ်၊ တစ္ဆေ၊

ဘီလူး, နတ်, ပြိတ္တာစသည်)။ ယက္ခာဒီနိ မဟာဘူတာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၆၃။ ယက္ခာဒယော ဇာတိဝသေနေဝ မဟန္တာ ဘူတာ မဟာဘူတာ။ မူလဋီ၊၁။ ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၅၈။ (၃) ဘီလူးမ။ ယက္ခိနိသခါတာနိ မဟာဘူတာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၆၃။

(၄) မဟာဘုတ်၊ ဘူတရုပ်၊ ဓာတ်ကြီးလေးပါး။ (ပါဠိလို–ပထဝီ၊ အာပေါ၊ ဝါယော၊ တေဇော၊ မြန်မာလို – မြေ, ရေ, လေ,မီး၊ ဤလေးပါးကို မဟာဘုတ်ဟုလည်းကောင်း, ဘူတရုပ်ဟု လည်းကောင်း, ဓာတ်ကြီးလေးပါးဟုလည်းကောင်း ခေါ်ကြ၏။ ဤဓာတ်ကြီးလေ ပါးသည် ကြီးသည် ဖြစ်၍ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟာဘုတ်မည်သော မျက်လှည့်သည်, ဘီလူး, ဘီလူးမ စသည်တို့နှင့် တူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ များစွာသော အကြောင်းတရားတို့သည် ဆောင်အပ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလွန်ကြီးမား များပြားသော ဖောက်ပြန်ခြင်းရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကြီးကျယ် ထင်ရှားရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း မဟာဘုတ်မည်၏။ ဓာတ်ကြီးလေးပါးသည် တော,တောင်,သမုဒ္ဒရာ,မဟာပထဝီ, စကြဝဠာ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် သက်မဲ့ သန္တာန်၌လည်း ကြီးသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားစွာဖြင်ကုန်၏။ ငါး,လိပ်,နတ်,နဂါး,ဘီလူး, အသူရိန် စသည်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်အစွမ်းဖြင့် သက်ရှိသန္တာန်၌လည်း ကြီးသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားစွာဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဘုတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။ မျက်လှည့်သမားသည် ပတ္တမြားမဟုတ်သောရေကို ပတ္တမြားပြုလုပ်၍ ပြသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရွှေမဟုတ်သော မြေစိုင်ခဲကို ရွှေပြုလုပ်၍ ပြသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မျက်လှည့် သမားသည် မိမိကိုယ်တိုင် ဘီလူး, ငှက် မဟုတ်ပါဘဲလျက် ဘီလူး, ငှက်အသွင် ပြုလုပ် သကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဤဓာတ်ကြီးလေးပါးသည် အညို, အဖြူ, အဝါ, အနီ, အစိမ်း မဟုတ်ပါဘဲလျက် အညို,အဖြူ, အဝါ, အနီ, အစိမ်း စသော ဥပါဒါရုပ် ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ ဤသို့ မျက်လှည့်သည် မဟာဘုတ်နှင့်တူသော ကြောင့် မဟာဘုတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

လူတစ်ယောက်ကို ဘီလူးဖမ်းစားရာ၌ ဖမ်းစားသော ဘီလူးကို ဖမ်းစားခံရသူ၏ ကိုယ်တွင်း၌လည်း မရအပ်၊ ကိုယ်ပ၌ တည်သည်ဟုလည်း မဆိုသာ၊ဖမ်းစားခံရသူကို မှီ၍ မဖြစ်ဟုလည်း မဆိုနိုင်၊ ထို့အတူ ပထဝီ စသော မဟာဘုတ်ကိုလည်း ဓာတ်လေးပါး အချင်းချင်း၏ အတွင်း၌လည်း မရအပ်၊ ဓာတ်လေးပါးပြင်ပ၌ တည်သည်ဟုလည်း မဆိုသာ၊ ဓာတ် ၄-ပါး အချင်းချင်းကို မှီ၍ မဖြစ်ဟူ၍လည်း မဆိုနိုင်ရကား ဘီလူး စသော မဟာဘူတနှင့် တူသောကြောင့် ပထဝီစသည်ကို မဟာဘုတ်ဟု ခေါ်လေသည်။ ဘီလူးမ စသည်တို့သည် နှစ်လိုဖွယ် အဆင်းသဏ္ဌာန်လှပ်ရှားပုံတို့ဖြင့် မိမိ၏ ကြောက်မက်ဖွယ် အသွင်ကို ဖုံးလွှမ်း၍ သတ္တဝါတို့ကို လှည့်ပတ်သကဲ့သို့ ဤဓာတ်ကြီးလေးပါးသည်လည်း မိန်းမ၏ ခန္ဓာကိုယ်, ယောကျ်ား၏ ခန္ဓာကိုယ်စသည်တို့၌ နှစ်သက်ဖွယ်ရှိကုန်သော အရေ, အဆင်း,အင်္ဂါကြီးငယ်သဏ္ဌာန်, လက်ချောင်း, ခြေချောင်း, မျက်ခုံး, မျက်လုံးလှုပ်ရှားပုံတို့ဖြင့် မသိနားမလည်သော သူတို့ကို လှည့်စားကုန်၏၊ မိမိတို့၏ သဘောမှန်ဖြစ်သော ကြမ်းတမ်းခြင်းလက္ခဏာ စသည်တို့ကို မြင်ခွင့်မပေးကုန်။ ဤသို့ လှည့်စားတတ်သော အားဖြင့် မဟာဘုတ်မည်ကုန်သော ဘီလူးမ စသည်တို့နှင့်တူသောကြောင့် ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို မဟာဘုတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။ ဤဓာတ်ကြီးလေးပါးသည် နေ့စဉ် နေ့တိုင်း ဆောင်အပ် (ကျွေးမွေးအပ်) သောကြောင့်

များစွာကုန်သော အစားအသောက် ဝတ်ဆင်ဖွယ်တို့ဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ များစွာသော အကြောင်းတို့သည် ဆောင်အပ်သောကြောင့် ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို မဟာဘုတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

ဤဓာတ်ကြီးလေးပါးသည် ကမ္ဘာပျက်ခြင်း စသည်၏ အစွမ်းဖြင့် သက်မဲ့ သန္တာန်၌လည်း အလွန်များစွာ ဖောက်ပြန်ကုန်၏။ သက်ရှိ သန္တာန်၌ ကဋ္ဌမုခမြွေအကိုက်ခံရသော ကိုယ်သည် တောင့်မာခက်ထန်သကဲ့သို့ ပထဝီဓာတ်ပျက်စီးသော ခန္ဓာကိုယ်သည် တောင့်မာခက်ထန်၏။ ပူတိမုခမြွေ အကိုက်ခံရသော ကိုယ်သည် ပုပ်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်သကဲ့သို့ အာပေါဓာတ်ပျက်စီးသော ခန္ဓာကိုယ်သည် ပုပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ အဂ္ဂိမုခ မြွေ အကိုက်ခံရသော ကိုယ်သည် ပူလောင်သကဲ့သို့ တေဇောဓာတ်ပျက်စီးသော ခန္ဓာကိုယ်သည် ပူလောင်၏။ သတ္ထမုခမြွေ အကိုက်ခံရသော ကိုယ်သည် စုတ်ပြတ်သကဲ့သို့ ဝါယောဓာတ်ပျက်စီးသော ခန္ဓာကိုယ်သည် စုတ်ပြတ်၏။ ဤသို့ အလွန်များစွာ ဖောက်ပြန်ခြင်းရှိသောကြောင့် မဟာဘုတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။ ဤဓာတ်ကြီးလေးပါးသည် ကြီးမားသော လုံ့လဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ် သော ကြောင့် ကြီးလည်း ကြီးမားကုန်၏၊ ထင်ရှားလည်း ရှိကုန်၏။ ဤသို့ ကြီးမားထင်ရှားရှိသော ကြောင့် ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို မဟာဘုတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅-၉။)

စတ္တာရော မဟာဘူတာ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ။ အဘိ၊ဓ။၁၄၅။ သံ၊၂။၅၁။ ပဋိသံ။၁၈၁။ စတ္တာရိ စ မဟာဘူတာနိ။ မ၊၁။၆၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။) မဟာဘူတာတိ ဧတ္ထ မဟန္တပါတုဘာဝါဒိဟိ ကာရဏေဟိ မဟာဘူတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တာနိ ဟိ မဟန္တပါတုဘာဝတော မဟာဘူတသာမညတော မဟာပရိဟာရတော မဟာဝိကာရတော မဟန္တဘူတတ္တာ စာတိ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ မဟာဘူတာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ မဟာဘူတာနီတိ ပထဝီအာပတေဇောဝါယာန-မေတံ အဓိဝစနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆၂။ မူလဋီ၊၁။၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၅၀။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၉၄။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၁၀၆။ ဝိမတိ၊၂။၃၈။)

(၅) များစွာသော သစ်ပင်။ ဘူတာနံ ဂါမေ့ာတိ မဟာဘူတာနံ ဟရိတတိဏာဒိ-ဘာဝေန သမဂ္ဂါနံ သမူဟော. ဝိမတိ၊၂။၁၁။ (၆) ကြီးသော သတ္တဝါ။ မဟာဘူတာနံ ဘဝနတ္တာ မဟာသမုဒ္ဒေ။ မိလိန္ဒ။၂၄၃။ (တိ) (၇) များသော-ဂုဏ်-အာနိသင်-ရှိသော။ မဟာဘူတိ'တ္ထိယော နာမ လောကသ္မိံ ဥဒပဇ္ဇိသုံ။ ဇာ၊၂။၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၁။ မဟာဘူတာတိ မဟာဂုဏာ မဟာနိသံသာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၁။

မဟာဘူတကမ္မဋ္ဌာန (န) [မဟာဘူတ+ကမ္မဋ္ဌာန] မဟာဘုတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း။ သတ္ထာရာ ဣမဿ ဘိက္ခုနော မဟာဘူတကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇-၈။

မဟာဘူတကမ္မဋ္ဌာနိက (တိ) [မဟာဘူတ-ကမ္မဋ္ဌာန+ဣက] မဟာဘုတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို-ပွါးများ-အားထုတ်-သော၊သူ။ မဟာဘူတ-ကမ္မဋ္ဌာနိကော စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ သခေ်-ပတော စ ဝိတ္ထာရတော စ ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။

မဟာဘူတကသိဏာရမ္မဏ (တိ) [မဟာဘူတက-သိဏ+အာရမ္မဏ] မဟာဘုတ်ကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော၊ မဟာဘုတ်ကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော(ဈာန်)။ အာဒိမှိ စတ္တာရိ မဟာဘူတကသိဏာရမ္မဏာနိ ဈာနာနိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။

မဟာဘူတဂဏ (ပု) [မဟာဘူတ+ဂဏ] များစွာသော နတ်ဘီလူးတို့၏ အပေါင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဘူတဂဏာလယ (ပု) [မဟာဘူတဂဏ+အာလယ] များစွာသော နတ်ဘီလူးအပေါင်းတို့၏ နေရာ။ နာနာရုက္ခေဟိ သဉ္ဆန္နော၊ မဟာဘူတဂဏာလယော။ အပ၊၁။ ၁၇၉။ ဇာ၊၁။၃၇၉။ ဇာ၊၂။၃၆၉။ မဟာဘူတဂဏာလယောတိ ဒေဝဂဏာနံ နိဝါသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၆၅။ (–မိလိန္ဒ။ ၂၇၄။) မဟာဘူတဂဏာလယောတိ ဗဟုယက္ခဂဏာနံ အာလယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၆၉။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။)

မဟာဘူတနာမ (န) [မဟာဘူတ+နာမ] မဟာဘုတ်ဟူသောအမည်။ တံသမညာသိဒ္ဓိတောတိ မဟာဘူတနာမဿ နိပ္ဖတ္တိတော။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။၁၁၀။

မဟာဘူတနိဿယ (ပု) [မဟာဘူတ+နိဿယ] မဟာဘုတ်ဟူသော မှီရာ။ န ဟိ မဟာဘူတနိဿယေန ဝိနာ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ဧကဝေါကာရဘဝေ ဝါ သမ္ဘဝတီတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၅၄။

မဟာဘူတပစ္စယ (တိ) [မဟာဘူတ+ပစ္စယ] မဟာဘုတ်ဟူသော အကြောင်း ရှိသော။ ယေန ဒန္ဓံ မဟာဘူတပစ္စယမ္ပိ နာမ ရူပံ ကရဇကာယံ စိတ္တဝသေန ပရိဏာမေမိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၆။

မဟာဘူတပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မဟာဘူတ+ပဋိဗဒ္ဓ] မဟာဘုတ်နှင့် စပ်သော။ တထာ ဟိ တံ အဿာသပဋိဗဒ္ဓဉ္စ ပဿာသပဋိဗဒ္ဓဉ္စ မဟာဘူတပဋိဗဒ္ဓဉ္စ ကဗဠီကာရာဟာရပဋိဗဒ္ဓဉ္စ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈–၉။

မဟာဘူတပထဝီ (ထီ) [မဟာဘူတ+ပထဝီ] မဟာဘုတ်ဖြစ်သော မြေ။ မဟာဘူတပထဝီယာ ပနေတံ နတ္ထိ အစေတနတ္တာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၅၁။

မဟာဘူတပရိဂ္ဂဟ (ပု) [မဟာဘူတ+ပရိဂ္ဂဟ] မဟာဘုတ်ကို သိမ်းဆည်းအပ်ရာအခါ၊ မဟာဘုတ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း။ မဟာဘူတပရိဂ္ဂဟော သုခုမော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၀။)

မဟာဘူတပရိယေသက (တိ) [မဟာဘူတ+ပရိယေသက] မဟာဘုတ်ကို ရှာသော၊ မဟာဘုတ်လေးပါး၏ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းရာကို ရှာသော၊သူ။ ယသ္မာ မဟာဘူတပရိယေသကော ဘိက္ခု ပုရိမေသု ဒွီသု ပါဋိဟာရိယေသု ဝသိပ္ပတ္တော ကုသလောပိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၉၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်။ ၂။၄၁၄။

မဟာဘူတရူပပစ္စယ (ပု)[မဟာဘူတရူပ+ပစ္စယ] မဟာဘူတရုပ်ဟူသော အကြောင်း။ မဟာဘူတရူပပစ္စယာ စက္ခာယတနာဒီနိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

မဟာဘူတဝိကာရ (ပု) [မဟာဘူတ+ဝိကာရ] မဟာဘုတ်တို့၏ ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဘာဝေ ဝိယ မဟာဘူတဝိကာရတာယ ဥပါဒါရူပဘာဝေ စ ဒဿိ ပေ-တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မူလဋီ၊၁။၇၅။

မဟာဘူတသဒ္ဒ (ပု) [မဟာဘူတ+သဒ္ဒ] မဟာဘူတ-သဒ္ဒါ။ နိရုဠှော ဝါ အယံ မဟာဘူတသဒ္ဒေါ တေသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ၊၁။၁၄၀။

မဟာဘူတာဘိနန္ဒနာ (ထီ) [မဟာဘူတ+အဘိနန္ဒနာ] မဟာဘုတ်ကို လွန်စွာ တပ်မက်နှစ်သက်ခြင်း။ ပဉ္စဝေါကာရေ ဟိ ဇာတိယာ အဘိနန္ဒနာ နာမ မဟာဘူတာဘိနန္ဒနာ ဧဝ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၇။

မဟာဘူတာရမ္မဏ (န) [မဟာဘူတ+အာရမ္မဏ] မဟာဘုတ်ဟူသောအာရုံ။ ကာယဒွါရေ ပန ဗဟိဒ္ဓါ မဟာဘူတာရမ္မဏံ အဇ္ဈတ္တိကကာယ-

ပသာဒံ ဃဋ္ဋေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။ (—အနုဋီ၊၁။၁၃၂။)

မဟာဘူတာဝိနာဘာဝီ (တိ) [မဟာဘူတ+အဝိနာဘာဝီ] မဟာဘုတ်တို့နှင့်–မကွဲမကွာ–အဘူတကွ– ဖြစ်လေ့ရှိသော။ တေန မဟာဘူတာဝိနာဘာဝီ သဗ္ဗော ရူပဓမ္မော သင်္ဂယှတိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။၁၀၄။

မဟာဘူတာသီဝိသ (ပု) [မဟာဘူတ+အာသီဝိသ] မဟာဘုတ်ဟူသော မြွေ။ သတ္ထု သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ လဘိတွာ မဟာဘူတာသီဝိသေဟိ ပရိမုစ္စန္တာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။

မဟာဘူတိ (ပု) [မဟန္တ+တိဿဘူတိ။ မဟန္တီ+ဘူတိ] မဟာတိဿဘူတိထေရ်၊ မဟာဘူတိထေရ်။ မဟာဘူတိ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁)တိ ဧတ္ထ ပူဇာဝစနော မဟန္တ-သဒ္ဒေါ၊ ဘူတီတိ ဧ နာမေကဒေသေန တိဿဘူတိတ္ထေရံ အာလပတိ....မဟာဘူတီတိ ဝါ ပိယသမုဒါဟာရော၊ သော မဟတီ ဘူတိ ဝိဘူတိ ပုညဉာဏာဒိသမ္ပဒါ အဿာတိ မဟာဘူတိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၈၁။

မဟာဘူတူပနိဗဒ္ဓ (တိ) [မဟာဘူတ+ဥပနိဗဒ္ဓ] မဟာဘုတ်နှင့်–ဆက်စပ်– သက်ဆိုင်–သော။ မဟာဘူတူပနိဗဒ္ဓံ ဇီဝိတံ။ မဟာနိ။ ၃၁။ (—ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၀။)

မဟာဘူတူပနိဗန္ဓ (တိ) [မဟာဘူတ+ဥပနိဗန္ဓ] မဟာဘုတ်နှင့်–ဆက်စပ်–သက်ဆိုင်–သော။ မဟာဘူတူပနိဗန္ဓ (မဟာနိ။၃၃)န္တိ စတုသမုဋ္ဌာနိကာနံ ပထဝီအာပတေဇဝါယာနံ မဟာဘူတာနံ ပဋိဗဒ္ဓံ ဇီဝိတံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၁။

မဟာဘူမက (တိ) [မဟာဘူမိ+က] ကြီးသော အာနုဘော်ရှိသော ဘုံ–မဟဂ္ဂုတ်ဘုံ– ၌ ဖြစ်သော။ ပရိတ္တကော ဝါ မဟာဘူမကော ဝါ။ အဘိ၊ဝိ။၃၅၃။ ပဋိသံ။၁၃၉။ (—အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၅။) တတ္ထ ကာမာဝစရော ပရိတ္တဘူမကော၊ ဣတရော မဟာဘူမကော....ဗဟုဝိပါကော မဟာဘူမကောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ (—ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၆။)

မဟာဘူမိက (တိ) [မဟန္တီ+ဘူမိ+က] ကျယ်ပြန့်သော အရာရှိသော၊ အရာကျယ်သော။ အကရဏီယဋ္ဌေဝ မဟာဘူမိကဉ္စ အနတ္ထတလက္ခဏံ တာဝ ဒဿေန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၁။ မဟာဘူမိကန္တိ မဟာဝိသယံ၊ စတုဝီသတိအာကာရဝန္တတာယ မဟာဝိတ္ထာရိကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၅။ ဝိမတိ၊၂။၁၉၃။ ပါစိတ်၊ယော။၃၆၄။ (—ဝဇီရ။၄၉၀။)

မဟာဘူမိစာလ (ပု) [မဟန္တ+ဘူမိစာလ] ကြီးကျယ်–ပြင်းထန်–သော မြေတုန်လှုပ်ခြင်း။ ဩဿဋ္ဌေ စ ဘဂဝတာ အာယုသင်္ခါရေ မဟာဘူမိစာလော အဟောသိ။ ဒီ၊၂။၈၉။ သံ၊၃။၂၃၀။ အံ၊၃။၁၃၁။ ဥဒါန။၁၅၅။ မဟာဘူမိစာလောတိ မဟန္တော ပထဝီကမ္ပော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇ သံ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၀။

မဟာဘေရိပေါက္ခရပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာဘေရိပေါက္ခရ + ပမာဏ] ကြီးစွာသော စည်၏–ကိုယ်ထည်–လုံးပတ်–ပမာဏရှိသော။ ဘိသံ မဟာဘေရိပေါက္ခရပ္ပမာဏံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။

မဟာဘေရိဝါဒကဝတ္ထု (နု) [မဟာဘေရိဝါဒက+ဝတ္ထု] စည်ကြီးကို တီးခတ်သော သူ၏–အကြောင်းအရာ–ဝတ္ထု–ဇာတ်လမ်း။ အညာနိပိ စေတ္ထ ရာဇဂဟနဂရေ သုမနမာလာကာရဝတ္ထု မဟာဘေရိဝါဒကဝတ္ထု မောရဇိကဝတ္ထု။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ (—မ၊ဋီ၊၂။၁၃။)

မဟာဘေရီ (ထီ) [မဟန္တီ+ဘေရီ] စည်ကြီး။ ဒုန္ဒုဘိ–ကြည့်။

မဟာဘေသဇ္ဇဒါနဝတ္ထု (န) [မဟာဘေသဇ္ဇဒါန+ဝတ္ထု] များစွာသော ဆေးကို လှူသော–အကြောင်းအရာ – ဝတ္ထု။ သေတမှဂ်ဓောယာဝဇီဝံ ပဝတ္တိတံ မဟာဘေသဇ္ဇဒါနဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၈။

မဟာဘောဂ (ပု) [မဟန္တ+ဘောဂ] (၁) များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ အသုံးအဆောင်။ (တိ) (၂) များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ အသုံးအဆောင်ရှိသော၊ သူ။ (၃) ကြီးသော ကိုယ်ရှိသော (နဂါး)။ (၁) သုဝဏ္ဏရဇတဘာဇနာဒိ မဟာဘောဂေါ ဧတေသန္တိ မဟာဘောဂါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။) (တိ) (၂) ဝေသာလိယံ ဉာတိ ဇနာ မဟဒ္ဓနာ မဟာဘောဂါ။ ဝိ၊၁။၁၇။ (–ဝိ၊၃။၄၈၇။ မ၊၂။၃၇၇။ သံ၊၁။၁၅၊၇၀။ သံ၊၃။၃၅၂။ အံ၊၁။၁၁၄၊၅၂၃။ အံ၊၂။၄၀၀။ အပ၊၂။၂၂၅။ ပေတ။၁၅၀။)မဟာဘောဂါတိ ဒိဝသပရိဗ္ဗယသင်္ခါတဘောဂမဟန္တတာယ မဟာဘောဂါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁၊၁၂၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇၊၃၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၄၉။) (၃) ယထာ သုပဏ္ဏော သမုဒ္ဒံ ခေါဘေတွာ မဟာဘောဂံ ဥရဂံ အာဒေတိ ဂဏှာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။

မဟာဘောဂကုလ (န) [မဟာဘောဂ+ကုလ] များစွာသော စည်းစိမ် ဥစ္စာရှိသော အမျိုး။ မဟာဘောဂကုလာ ပဗ္ဗဇိတော ဟောတိ။ မ၊၃။၈၇။ (–မဟာနိ။၅၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉။) မဟာဘောဂကုလာတိ မဟန္တေဟိ ဘောဂေဟိ သမန္နာဂတာ ကုလာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၇–၈။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၂။)

မဟာဘောဂက္ခန္ဓ (န) [မဟာဘောဂ+ခန္ဓ] များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာစု။ တဿ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော ပဋ္ဌာယ သေဋ္ဌိဿ မဟာဘောဂက္ခန္ဓော အဘိဝဍ္ဎိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

မဟာဘောဂတရ (တိ) [မဟာဘောဂ+တရ] သာလွန်၍ များသော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော၊ သူ။ ဒိန္နံ ရာဇူနံ မဟဒ္ဓနတရော ဝါ မဟာဘောဂတရော ဝါ မဟာကောသတရော ဝါ။ ဥဒါန။၈၈။

မဟာဘောဂသံဝတ္တနိက (တိ) [မဟာဘောဂ+သံဝတ္တနိက] များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဟာဘောဂသံဝတ္တနိကာ ပဋိပဒါ မဟာဘောဂတ္တံ ဥပနေတိ။ မ၊၃။၂၄၉။ (–အံ၊၂။၂၁၃။)

မဟာဘောဂသံဝတ္တနိယ (တိ) [မဟာဘောဂ+သံဝတ္တနိယ] များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဟာဘောဂသံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ ကရောတိ။ အဘိ၊က။၃၉၃။

မဟာဘောဇန (တိ) [မဟန္တ + ဘောဇန] များသော–အစားအစာ–ဘောဇဉ်–ရှိသော၊ အစားကြူးသော၊ သူ။ မဟဂ္ဃသ–ကြည့်။

မဟာမံသ (န) [မဟန္တ+မံသ] ကြီးသော အသား၊ အသားတုံးကြီး။ ကိံ နု ခေါ မဟာမံသံ ခါဒါမိ၊ ဥဒါဟု စုဏ္ဏကမံသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။

မဟာမဂ္ဂ (ပု) [မဟန္တ+မဂ္ဂ] ကြီး–မြတ်–သော လမ်း။ (ပကတိလမ်း, သတိပဋ္ဌာန်လမ်း, မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်း အားလုံး သက်ဆိုင်သည်။)စတုပ္ပထေ မဟာမဂ္ဂေ၊ နာနာဇနသမာကုလေ။ စရိယာ။၄၀၆။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။) ဇနပဒပရံ မဟာဇနသဉ္စရဏဋ္ဌာနဘူတေ မဟာမဂ္ဂေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၇၀။ ဝိဇ္ဇမာနေယေဝ နိဗ္ဗာနမဟာနဂရဂါမိမှိ သိဝေ မဟာမဂ္ဂေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၉၂။ မဟာဝီထိ–ကြည့်။

မဟာမဂ္ဂဒဿန (န) [မဟာမဂ္ဂ+ဒဿန] လမ်းမကို–ပြ–ညွှန်ပြ–ခြင်း။ အပရဘာဂေ မဟာ-

မဂ္ဂဒဿနံ ဝိယ မဟာသတ္တဿ ဥပရိဝိပဿ-နာယ စိဏ္ဏန္တေ လောကုတ္တရမဂ္ဂဒဿနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၀။

မဟာမင်္ဂလ (န) [မဟန္တ+မင်္ဂလ] (၁) ကြီးစွာသော မင်္ဂလာ။ (ကေသဝိဿဇ္ဇန=ဆံထုံးဖြေခြင်း မင်္ဂလာ၊ ပဋ္ဋဗန္ဓ = နဖူးသင်းကျစ်ပြားဖွဲ့ခြင်း မင်္ဂလာ၊ ဃရမင်္ဂလ = နန်းသစ်တက်ခြင်း မင်္ဂလာ၊ အာဝါဟမင်္ဂလ= ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း မင်္ဂလာ၊ ဆတ္တမင်္ဂလ= ထီးဖြူဆောင်းခြင်း မင်္ဂလာတို့ကို ယူရမည်။) (၂) မြတ်သော မင်္ဂလာ။ (မင်္ဂလာ ၃၈-ဖြာကို ယူရမည်။) (၁) တံဒိဝသမေဝ စ နန္ဒရာဇကုမာရဿ ကေသဝိဿဇ္ဇနံ ပဋ္ဋဗန္ဓော ဃရမင်္ဂလံ အာဝါဟမင်္ဂလံ ဆတ္တမင်္ဂလန္တိ ပဉ္စ မဟာမင်္ဂလာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။ (၂) ဓေ ဝံ ဘဂဝါ "အသေဝနာ စ ဗာလာန"န္တိ အာဒီဟိ ဒသဟိ ဂါထာဟိ အဋ္ဌတ္တိံသ မဟာမင်္ဂလာနိ ကထေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၃၁။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၄။)

မဟာမင်္ဂလကထာ (ထီ) [မဟာမင်္ဂလ+ကထာ] မြတ်သောမင်္ဂလာစကား။ ဘိက္ခုသံဃေန တုယှံ ပဏ္ဏာကာရတ္ထာယ မဟာမင်္ဂလကထာ ဝုတ္တာ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။

မဟာမင်္ဂလသမာဂမ (ပု) [မဟာမင်္ဂလ+သမာဂမ] မဟာမင်္ဂလသုတ်ကို ဟောကြားရာ အစည်းအဝေး။ ပုန မဟာမင်္ဂလသမာဂမေ မင်္ဂလပရိယောသာနေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၆၉။ (–၂၇၄။)

မဟာမင်္ဂလသုတ္တ (န) [မဟာမင်္ဂလ+သုတ္တ] မဟာမင်္ဂလသုတ်။ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော မဟာမင်္ဂလသုတ္တံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၇၃။ မင်္ဂလသုတ္တ–ကြည့်။

မဟာမင်္ဂလသုတ္တန္တ (န) [မဟာမင်္ဂလ+သုတ္တန္တ] မဟာမင်္ဂလသုတ္တန်။ မဟာမင်္ဂလသုတ္တန္တေ ဒေသိယမာနေ။ မိလိန္ဒ။၁၈။ (–၃၃၁။)

မဟာမစ္စ (ပု) [မဟန္တ+အမစ္စ] အမတ်ကြီး။ ဒွေ ဗြာဟ္မဏာ မဂဓရညော မဟာမတ္တာ မဟာမစ္စာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၇။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၇။)

မဟာမစ္ဆ (ပု) [မဟန္တ+မစ္ဆ] သေမင်းကြီး။ တေပိ မဟာမစ္ဆံ မဒ္ဒိတုံ န သက္ကောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၂။

မဟာမဏ္ဍ (ပု) [မဟန္တ+မဏ္ဍ] ကြီးစွာသောငါး၊ ငါးကြီး။ မဟာမဏ္ဍာ နာမ ဇာလဗဒ္ဓါ ပဟာရိယမာနာ မရန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။)

မဟာမဏ္ဍရိ (တိ) [မဟာမဏ္ဍရ+ဤ] အလွန်နှမြောစေးနှဲသော၊ သူ။ သာဝတ္ထိယံ ကိရ အာနန္ဒသေဋ္ဌိ နာမ စတ္တာလီသကောဋိဝိဘဝေါ မဟာမဏ္ဍရီ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၉၇။

မဟာမဇ္ဈန္ဟိကသမယ (ပု) [မဟန္တ + မဇ္ဈန္ဟိကသမယ] နေမွန်းတည့်ချိန်။ မဟာမဇ္ဈန္ဟိကသမယေ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄)တိ မဟတိ မဇ္ဈန္ဟိကသမယေ၊ ဂဂနမဇ္ဈေ သူရိယေ ဂတဝေလာယ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၀၃။

မဟာမဏ္ဍပ (ပု၊န) [မဟန္တ+မဏ္ဍပ] ကြီးမားသော မဏ္ဍပ်၊ မဏ္ဍပ်ကြီး။ တသ္မိံ မဟာမဏ္ဍပေ ပဉ္စသတာနံ ဘိက္ခူနံ အနဂ္ဃါနိ ပဉ္စကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏသတာနိ ပညပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။)

မဟာမဏ္ဍပဋ္ဌာန (န) [မဟာမဏ္ဍပ+ဌာန] မဏ္ဍပ်ကြီးကို–ပြု–ဆောက်လုပ်–ရာအရပ်။ ဝိဟာရံ ပဝိသန္တော မဟာမဏ္ဍပဋ္ဌာနေ ဘိက္ခူ ဂုဠ်ဂဏ္ဍေန္တေ ဒိသွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၈။ မဟာမဏ္ဍပဋ္ဌာနံ နာမ လောဟပါသာဒဿ ပုရတော ဝေ မဟာဘိက္ခုသံဃဿ သန္နိပါတကာလေ တေသံ ပဟောနကဝသေန မဟာမဏ္ဍပဿ ကတ္တဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၀။

မဟာမင်္ဂလ (တိ) [မဟန္တ+မင်္ဂလ] (၁)ကျယ်သောအဝန်း၊ မဟာမင်္ဂလ။ (ဗုဒ္ဓါနု၁။ ၂၈၀ –ကြည့်)။ (၂) အိမ်ဝန်းကြီး။ (၁) ဇနပဒ-စာရိက် စရန္တော စ မဟာမင်္ဂလံ မဇ္ဈိမမင်္ဂလံ အန္တိမမင်္ဂလန္တိ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ မင်္ဂလာနံ။ ဝိ႒၊၁။၁၆၁။ (–မ႒၊၂။၅၆။ သံ႒၊၃။ ၂၅၇။) (၂) မင်္ဂလ³ (၂) ကြည့်။

မဟာမင်္ဂလစာရိကာ (ထီ) [မဟာမင်္ဂလ + စာရိကာ] မဟာမင်္ဂလ၌–လှည့်လည်ခြင်း–ဒေသစာရီကြွခြင်း။ မဟာမင်္ဂလစာရိကာယ မဂ္ဂဘူတာနိ သောရေယျာနဂရာဒီနိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၉၇။ (–သံ႒ီ၊၂။၅၂၉။)

မဟာမင်္ဂလဇနပဒစာရိကာ (ထီ)[မဟာမင်္ဂလ+ဇနပဒ+စာရိကာ]မဟာမင်္ဂလ အတွင်းရှိ ဇနပုဒ်တို့၌–လှည့်လည်ခြင်း – ဒေသစာရီကြွခြင်း။ အတုရိတစာရိကာဝသေန မဟာမင်္ဂလဇနပဒစာရိကံ စရမာနော။ ဥဒါန႒။၃၄၂။

မဟာမတ (ပုံန) [မဟန္တ+မတ] မြတ်သောအယူဝါဒ။ အဓိပ္ပါယဝိဒူ ဇာတော၊ သုဂတဿ မဟာမတေ။ အပ၊၂။၁၁၃။ထေရ၊႒၊၂။၁၄၆။

မဟာမတိ (တိ) [မဟန္တီ+မတိ] များမြတ်သောပညာရှိသော၊ သူ။ အဒန္တဒမနံ တာဒိံ၊ မဟာဝါဒိံ မဟာမတိံ။ အပ၊၁။ ၇၉။ (–ထေရ၊၃၄၆။ အပ၊၂။၁၁၈၊၁၄၆။ ထေရ၊႒၊၁။၄၀။) မဟတိ ပထဝိသမာနာ မေရုသမානာ စ မတိ ယဿ သော မဟာမတိ။ အမ႒၊ ၂။၄၆။

မဟာမတ္တ (ပု) [မဟန္တီ+မတ္တာ] အမတ်ကြီး။ အန္တရဘောဂိကာ အက္ခဒဿာ မဟာမတ္တာ။ ဝိ၊၁။၅၇။ (–ဝိ႒၊၁။၂၅၅။ ဒီ႒၊၁။၁၃၅၊ ၂၄၉။ ဒီ႒၊၂။၁၃၀။) မဟာမတ္တာတိ ဌာနန္တရပ္ပတ္တာ မဟာအမစ္စာ။ ဝိ႒၊၁။၂၆၈။ ကုလဘောဂဣဿရိယာဒီဟိ မဟတီ မတ္တာ ပမာဏံ ဧတေသာတိ မဟာမတ္တော။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၂၂။ (–ဒီဋ္ဌီ၊၁။၂၁၁၃၃။ ဒီဋ္ဌီ၊၂။၁၂၃။ ဒီဋ္ဌီ၃။၂၉။ သီဋ္ဌီသစ်၊၂။၂၇၃။ ပ'စိတ်၊ ယော။၂၄၀။)

မဟာမတ္တကထာ (ထီ) [မဟာမတ္တ+ကထာ] အမတ်ကြီးကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သောစကား၊ အမတ်ကြီးနှင့်စပ်သော စကား။ ရာဇကထံ စောရကထံ မဟာမတ္တကထံ သေနာကထံ။ ဝိ၊၂။၂၁၃။ ဒီ၊၁။၇။ မ၊၂။ ၁၈၁။

မဟာမတ္တိကပရိယန္တ (ပု) [မဟာမတ္တိကာ+ပရိယန္တ] ကြီးသော မြေညက်စိုင်၏ အဆုံး၊ အဆုံးစွန်ဖြစ်သော မြေညက်စိုင်ကြီး။မိနန္တော-န ပန သဗ္ဗပဌမံ ဝိနန္တော မဟာမတ္တိကပရိယန္တော န ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ႒၊၂။၁၅၄။ (–ကင်္ခါ။၁၃၄။)

မဟာမတ္တိကလိတ္တ (တိ) [မဟာမတ္တိကာ+လိတ္တ] ကြီးမား–ထူထဲ– သောမြေညက်ဖြင့်လိမ်းကျံအပ်သော။ တတ္ထ ယထာ မဟာမတ္တိကလိတ္တာယ ဘိတ္တိယာ န ဘိတ္တိ ဇာနာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၉။ (ခုဒ္ဒက႒။၃၆–အလားတူဝါကျ၌ ထူလမတ္တိကာနုလိတ္တ ရှိ၍ အဘိ႒၊ ၂။၅၅–၌ "မဟာမတ္တိကာယ လိတ္တာယ"ဟု ဝါကျရှိသည်။)

မဟာမတ္တိကာလေပ (ပု) [မဟာမတ္တိကာ+လေပ] မြေညက်စိုင်ကြီးဖြင့် လိမ်းကျံခြင်း။ မဟာမတ္တိကာလေပေနေဝ နိဋ္ဌာပေတိ။ ကင်္ခါ။၁၃၄။ (–သံ႒၊၂။၄။)

မဟာမတ္တိကာ (ထီ) [မဟန္တီ+မတ္တိကာ] မြေညက်စိုင်ကြီး၊ မြေညက်ခဲကြီး။ မဟာမတ္တိကံ ဇာနန္တိ။ ဝိ႒၊၃။၂၄။ (–အဘိ႒၊၂။၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၉။) မဟာမတ္တိကန္တိ ဘိတ္တိလေပနံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၀။

မဟာမဓု (န) [မဟန္တ+မဓု] ပျားကြီး၊ ပျားရည်၊ ပျားလပို။ သတ္တာဟာတိက္ကမေ သစေ

သီလေသသဒိသံ မဟာမနု ခဏ္ဍံ ခဏ္ဍံ ကတွာ ဌပိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ သတ္တာဟာတိက္ကမေ န်ဿဂ္ဂိယံ။ သစေ သီလေသသဒိသံ မဟာမနုံ ခဏ္ဍံ ကတွာ ဌပိတံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၅။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၅။) ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂-နှင့် ဝိ၊သင်္ဂဟ–တို့ ပါဠိကွဲလွဲလျက်ရှိ၏။

မဟာမန္တဝိင္ဇာ (ထီ) [မဟန္တီ+မန္တဝိဇ္ဇာ] မြတ်သော မန္တန်အတတ်။ တိရစ္ဆာနဂတံ မနုဿံ ဝါ အာဝိသိတွာ ဣစ္ဆိတတ္ထကသာဝနံ နာမ မဟာမန္တဝိဇ္ဇာဝသေန ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၇၂။

မဟာမန္ဓာတု (ပု) [မဟန္တ+မန္ဓာတု] မဟာမန္ဓတ်မင်း။ တံ ဟိ မဟာမန္ဓာတုမဟာဂေါဝိန္ဒာဒီဟိ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ရာဇဂဟန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၅၄။

မဟာမယူရပမာဏ (တိ) [မဟာမယူရ+ပမာဏ] ဥဒေါင်းကြီး ပမာဏရှိသော။ တိဟိ ရတ္တနာဗီဟိ ပရိက္ခိတ္တဂီဝေါ မဟာမယူရပမာဏော သော ယာဝဒတ္ထံ သာလိံ ခါဒိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၇။

မဟာမရဏသောက (တိ) [မဟန္တ+မရဏသောက] သေခြင်း၌ ကြီးစွာဖြစ်သော စိုးရိမ်မှု။ မစ္စာနံ ဟိ အနုဒကာဘာဝေန ပစ္စတ္တိကာနံ ဃာသဘာဝံ ဂစ္ဆာမာတိ မဟာမရဏသောကော။ ဖရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။

မဟာမလ္လ (ပု) [မဟန္တ+မလ္လ] လက်ဝှေ့သမားကြီး။ မဟာမလ္လာနံ ဝိယ ဟတ္ထပါဒေ မုဂ္ဂရာဒီဟိ ပဟရိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။) မဟာမလ္လာနန္တိ မဟတံ ဗာဟုယုဒ္ဓကာရကာနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၅။ မလ္လ–ကြည့်။

မဟာမလ္လဇန (ပု) မဟာမလ္လဇနမည်သူ။ မဟာမလ္လဇနာ နာမ၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလာ။ အပ၊၁။၂၁၈။

မဟာမသေ (ကြိ) [မဟ+အ+အာမသေ] ပူဇော်ကြပါကုန်စို့။ မဟေမသေ–ကြည့်။

မဟာမဟဒိဝသ (ပု) [မဟာမဟ+ဒိဝသ] ကြီးစွာသော ပူဇော်ပွဲသဘင်နေ့။ အဿဒ္ဓါ တာဝ မဟာမဟဒိဝသေ မနုဿာနံ ဝိဟာရံ အာဂမနဝေလာယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၉။)

မဟာမဟိံသ (ပု) [မဟန္တ+မဟိံသ] ကျွဲကြီး။ သီဟနာဒံ နဒိတွာ ဂေါစရာယ ပက္ကန္တော မဟာမဟိံသံ ဝဓိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁၇။

မဟာမဟိန္ဒ (ပု) [မဟန္တ+မဟိန္ဒ] မဟာမဟိန္ဒထေရ်။ အထာယသ္မာ မဟာမဟိန္ဒော ဝုတ္ထဝဿော ပဝါရေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။)

မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရ (ပု) [မဟာမဟိန္ဒ+ထေရ] မဟာမဟိန္ဒထေရ်။ အပရဘာဂေ စ မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရာဒီဟိ ဒေသိတဒေသနာယ ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စာနံ ဝသေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၀၊ (–သာရတ္ထ၊၁။၁၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၉။)

မဟာမဟီ (ထီ) [မဟန္တီ+မဟီ] (၁) မြေကြီး။ (၂) ကြီးသောမဟီမြစ်၊ မဟာမဟီမြစ်၊ မဟီမြစ်ကြီး။ (၁) သုသဒ္ဒလာ စသိ မဟာမဟီ အယံ။ ထေရ။ ၂၆၀။ (–စရိယာ။ ၄၁၈။) သုသဒ္ဒလာ စသိ မဟာမဟီ အယန္တိ အယဉ္စ မဟာပထဝီ သုသဒ္ဒလာ သုန္ဒရဟရိတတိဏာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၇။ ပသာသာသမိ မဟာမဟိန္တိ တိယောဇနသတိကေ ကာသိရဋ္ဌေ မဟတိံ မဟိံ အနုသာသာသမိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၄။ (၂) တေသု ယာ အယံ ပဉ္စမီ မဟီ နာမ၊ သာ ဣဓ "မဟာမဟီ"တိ အဓိပ္ပေတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။)

မဟာမဟီဂင်္ဂါ (ထီ) [မဟာမဟီ+ဂင်္ဂါ] မဟာမဟီမြစ်ကြီး။ တာသု ယာ အယံ ပဉ္စမီ မဟီ

နာမ၊ သာ ဣစ "မဟာမဟီ ဂင်္ဂါ"တိ အဝိပ္ပေ-တာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၂။

မဟာမဟီနာမိကာ (ထိ) [မဟာမဟီ+နာမ+က+အာ] မဟာမဟီ အမည်ရှိသော။ မဟိ-ယာတိ မဟာမဟီနာမိကာယ နဒိယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။

မဟာမာတိကာ (ထိ) [မဟန္တီ+မာတိကာ] ကြီးသောမြောင်း၊ မြောင်းမကြီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာမာတိကာဘိမုခ (တိ) [မဟာမာတိကာ+အဘိမုခ] မြောင်းမကြီးသို့ ရှေးရှုသော။ (ကြိ၊ဝိ) မြောင်းမကြီးသို့ ရှေးရှု။ ယထာ ဟိ နဒိယာ အာဝရဏံ ဗန္ဓိတွာ မဟာမာတိကာ-ဘိမုခေ ဥဒကေ ကတေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။

မဟာမာတု (ထိ) [မဟန္တီ+မာတု] မိခင်၏ အစ်မကြီး၊ မိကြီး၊ ဒေါ်ကြီး။ ကနိဋ္ဌဘဂိနိယာ စူဠမာတုယာ မဟာမာတုယာ စူဠပိတုနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ (—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၈။ သံ၊ဋီ၊၂၊၅။)

မဟာမာယ (တိ) [မဟန္တီ+မာယာ။ ထိ—၌ **မဟာမာယာ**။] အလွန်များသော မာယာ ရှိသော၊ သူ။ အာဝဋ္ဋနီ မဟာမာယာ-(ဇာ၊၁။၇၆)တိ.... အနန္တာဟိ ဣတ္ထိမာယာဟိ သမန္နာဂတတ္တာ မဟာမာယာ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။

မဟာမာယာ (ထိ) [မဟန္တီ + မာယာ] မဟာ-မာယာမည်သူ၊ မယ်တော်မာယာ။ န မဟာ-မာယာယ န သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ (—စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၆။)

မဟာမာယာဒေဝီ (ထိ) [မဟာမာယာ+ဒေဝီ] မဟာမာယာမိဖုရား။ အသီတိမဟာထေရေ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာနံ မဟာမာယာဒေဝီ သတ္တ သဟဇာတေ ဘိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။

မဟာမာလုကျသုတ္တ (န) [မဟာမာလုကျ+သုတ္တ] မဟာမာလုကျသုတ်၊ သြရမ္ဘာဂိယသံ-ယောဇဉ်ငါးပါးကို ဟောကြားရာ ဖြစ်သော သုတ်။ (မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ မြန်မာပြန်။ ၁၀၇-ကြည့်။) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂၀၆၊ ၄-သုတ်။ မ၊၂။၉၅-၁၀၀။ ဇေ ဝံ မေ သုတန္တိ မဟာ-မာလုကျသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။

မဟာမာလုကျောဝါဒ (ပု) [မဟာမာလုကျ+ဩဝါဒ] မဟာမာလုကျမထေရ်အား ဆုံးမရာဖြစ်သော သုတ်။ ဇေ ဝံ မဟာမာလုကျောဝါ-ဒေပိ မဟာသတိပဋ္ဌာနေပိ ကာယဂတာသတိ-သုတ္တေပိ သမထဝိပဿနာ ကထိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ (—မ၊ဋီ၊၃။၈။)

မဟာမိဂ (ပု) [မဟန္တ+မိဂ] ကြီးမြတ်သော သမင်၊ သမင်ကြီး။ အတ္တာနံ မဟာမိဂံ ဝိယ ကတွာ ဒဿေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၉။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၉။)

မဟာမိဂသံဃ (ပု) [မဟာမိဂ+သံဃ] များစွာသော သမင်အပေါင်း။ တမေနံ မဟာမိဂသံ-ဃော ဥပနိဿာယ ဝိဟရေယျ။ မ၊၁။၁၆၆။

မဟာမိတ္တတ္ထေရ (ပု) [မဟာမိတ္တ+ထေရ] မဟာမိတ္တထေရ်။ ပိဏ္ဍပါတာပစာယနံ ပစ္စဝေက္ခန္တီ-သာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မဟာမိတ္တတ္ထေရဿ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။

မဟာမိတ္တဝိန္ဒကဇာတက (န) [မဟာမိတ္တဝိန္ဒက+ဇာတက] မဟာမိတ္တဝိန္ဒကဇာတ်။ (ဒသက နိပါတ်၊ စတုဒ္ဒွါရဇာတ်ကိုပင် မဟာမိတ္တဝိန္ဒက ဇာတ်ဟု ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃—၌ ဆို၏)။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁၁-နိပါတ်၊ ၁-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၂၀၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁—၆။ ဝတ္ထု မဟာမိတ္တဝိန္ဒကဇာတကေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၂။

မဟာမုခ (န) [မဟန္တ+မုခ] (၁) မြင့်သော ခံတွင်း။ (၂) ကြီးသောခံတွင်း၊ ကြီးသော

ပါးစပ်ပေါက်။ (တိ) (၃) ကျယ်သော မျက်နှာဝရှိသော၊ မျက်နှာဝကျယ်သော (အိုး)။ (၄) ကြီးသော မုခနိမိတ်ရှိသော၊ ကြီးသော ပါးစပ်ရာရှိသော၊ သူ။ (၁) သုပုပ္ဖိတသတပတ္တသဿိရိကံ မဟာမုခံ ပူရေ- န္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၊ ၂၉။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၅။) (၂) ဘေရဝရူပံ နိမ္မိနိတွာ မဟာမုခံ ဝိဝ- ရိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၇။ (တိ) (၃) အထ မဟာမုခံ ဟောတိ၊ သဟာသာဝ ဗဟုးတလံ ပဝိသိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၇။ (–သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၈၈။) (၄) မဟာမုခေါ ဝါ ယဿ ပဋ္ဋင်္ဂမဏ္ဍူကဿေဝ မုခနိမိတ္တံယေဝ မဟန္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၃။

မဟာမုခဥက္ကလိ (ထီ) [မဟာမုခ+ဥက္ကလိ] ကျယ်သော မျက်နှာဝရှိသော–မျက်နှာဝ ကျယ်သော–ထမင်းအိုးကြီး။ မဟာမုခဥက္က- လီန (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၆)န္တိ မဟာမုခါနံ မဟန္တ- ကောဠမ္ဗာနံ သတံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၈၈။

မဟာမုခကုဏ္ဍသဏ္ဌာန (တိ) [မဟာမုခကုဏ္ဍ+ သဏ္ဌာန] မျက်နှာဝကျယ်သော အိုးစရည်း သဏ္ဌာန်ရှိသော။ မဟာမုခကုဏ္ဍသဏ္ဌာနာ- (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၄၈)တိ မဟာမုခစာဋိသဏ္ဌာနာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၁။

မဟာမုခစာဋိ (ထီ) [မဟာမုခ+စာဋိ] မျက်နှာ ဝကျယ်သော အိုးစရည်း။ ကောလမ္ဗာ နာမ မဟာမုခစာဋိယော ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၉။

မဟာမုခစာဋိသဏ္ဌာန (တိ) [မဟာမုခစာဋိ +သဏ္ဌာန] မျက်နှာဝကျယ်သော အိုးစရည်း သဏ္ဌာန်ရှိသော။ မဟာမုခကုဏ္ဍသဏ္ဌာန– ကြည့်။

မဟာမုခမစ္ဆ (ပု) [မဟာမုခ+မစ္ဆ] ကျယ်သော ပါးစပ်ရှိသော ငါး၊ ငါးတန်း၊ ပုဝိုသန္တိ မဟာမုခမစ္ဆံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၀။

မဟာမုခမဏ္ဍူက (ပု) [မဟာမုခ+မဏ္ဍူက] ကြီးသော မုခနိမိတ်ရှိသော ဖား၊ ကြီးသော ပါးစပ်ရာရှိသော ဖား။ ပဋ္ဋင်္ဂမဏ္ဍူကော နာမ မဟာမုခမဏ္ဍူကော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၆၄။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၂၈။

မဟာမုဂ္ဂရ (ပု) [မဟန္တ+မုဂ္ဂရ] ဆောက်ပုတ် ကြီး။ အပရော မဟာမုဂ္ဂရံ ဂဟေတွာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၉။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၉၇။)

မဟာမုစလိန္ဒဝန (နပုံ) [မဟန္တ+မုစလိန္ဒဝန] ကြီးစွာသော ကျည်းပင်တော။ နိစုလဝနေတိ မဟာမုစလိန္ဒဝနေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။

မဟာမုဏ္ဍ (ပု) [မဟန္တ+မုဏ္ဍ] မဟာမုဏ္ဍမည် သူ။ တဿ မဟာမုဏ္ဍာဿ နာမ ဥပါသကဿ မဟာသုမနော စူဠသုမနောတိ ဒွေ ပုတ္တာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၈၇။

မဟာမုတ္တာဟာရ (ပု) [မဟန္တ+မုတ္တာဟာရ] ကြီးသောပုလဲသွယ်။ ဝါတဝေဂေန ဩတရိ- တွာ မဟာမုတ္တာဟာရံ ဂီဝါယ ပဋိမုဉ္စိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၇။

မဟာမုနိ (ပု) [မဟန္တ+မုနိ] မြတ်သောရဟန်း။ (က) မြတ်စွာဘုရား။ (ခ) အဂ္ဂသာဝက နှစ်ပါး။ (က) ယာဝတာ ဗုဒ္ဓခေတ္တမှိ ဌပေ- တွာန မဟာမုနိံ။ အပ၊၁။ ၂၉။ (–ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၃။ ဇာ၊ ၂။၁၀၂။ နေတ္တိ။ ၁၁၇။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၇။) မဟာမုနိံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၆၂။) (ခ) မဟာမုနိ- (ဝိမာန။ ၂၇)န္တိ တတော ဧဝ မဟာဉာသိဘူတံ, မဟတော ဝါ အတ္တနော ဝိသယဿ မဟန္တေ- နေဝ ဉာဏေန မုနနတော ပရိစ္ဆိန္ဒန- တော မဟာမုနိံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၂။

မဟာမုနိဂါမ (ပု) [မဟာမုနိ+ဂါမ] မဟာမုနိ အမည်ရှိသော ရွာ။ ဒီဃဝါပိရဋ္ဌေ ဂန္တွာ မဟာ- မုနိဂါမေ နာမ ဝသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃၄။

မဟာမုနိသမည (တိ) [မဟာမုနိ+သမညာ] မဟာမုနိ အမည်ရှိသော။ (မန္တလေးမြို့ရှိ မဟာမုနိဘုရား။) မဟာမုနိသမညာ ယာ၊ သမ္ဗုဒ္ဓသမ္မုခါ ကတာ။ ပဋိမာ တံပါသာဒမှာ၊ ဥဇုအာသန္နဒက္ခိဏေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၆။

မဟာမူလ (န) [မဟန္တ+မူလ] ကြီးစွာသော အမြစ်၊ အမြစ်ကြီး။ တာဝဒေဝ ပုပ္ဖုဋ္ဌကာ ဟုတွာ ဒသ မဟာမူလာနိ နိက္ခမိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၀။

မဟာမူသိကာ (ထီ) [မဟန္တီ+မူသိကာ] ကြီးသော ကြွက်၊ ကြွက်ကြီး။ ကေရတ္တမေဝ မဟာမူသိကာယော ခါဒိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၂၆။ (–မ၊ဋီ၊၂။၇၃။) မူသိက–ကြည့်။

မဟာမူဠ္ဍ (ဘိ) [မဟန္တ+မူဠ္ဍ] အလွန်–လွန်စွာ–တွေဝေခြင်းရှိသော၊ သည်းစွာ တွေဝေသော၊ သူ။ အဝိသဒတာယ မောမူဟော၊ မဟာမူဠ္ဍောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။ (–သာရတ္ထ၊၃။၉၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၆၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၄၃၃။)

မဟာမေဃ (ပု) [မဟန္တ+မေဃ] ကြီးစွာသော မိုး၊ သည်းထန်စွာသော မိုး။ အယံ ပစ္ဆိမကော စာတုဒ္ဒိပိကော မဟာမေဃော။ ဝိ၊၄။၄၀၄။ (–ဒီ၊၂။၂၇၃။ သံ၊၃။၄၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။)

မဟာမေဃဂဇ္ဇိတ (န) [မဟန္တ+မေဃဂဇ္ဇိတ] ကြီးစွာသော မိုးချုန်းသံ၊ မိုးချုန်းသံကြီး။ ဘန္တေ တုမှေ ဣမေသံ မဟာမေဃဂဇ္ဇိတံ ဂဇ္ဇန္တာ ဝိယ ဓမ္မံ ဒေသေထ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။

မဟာမေဃပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာမေဃ+ပမာဏ] ကြီးစွာသော မိုးတိမ်တိုက် ပမာဏရှိသော၊ မိုးတိမ်တိုက်ကြီး ပမာဏရှိသော။ မဟာမေဃပ္ပမာဏံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။

မဟာမေဃဝန (န) [မဟန္တ+မေဃဝန] ကြီးစွာသော မေဃဝန်၊ မေဃဝန်ဥယျာဉ်ကြီး။ မဟာမေဃဝနေ ဌိတော ဝိဟာရော မဟာဝိဟာရော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၀။

မဟာမေဃဝနပဋိဂ္ဂဟဏ (ပု) [မဟာမေဃဝန+ပဋိဂ္ဂဟဏ] မဟာမေဃဝန်ဥယျာဉ်ကို အလှူခံယူရာ အခါ။ မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရဿ မဟာမေဃဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၇၄။

မဟာမေဃဝနုယျာန (န) [မဟာမေဃဝန+ဥယျာန] မေဃဝန်ဥယျာဉ်ကြီး။ ထေရဿ ဟတ္ထေ ဥဒကံ ပါတေတွာ မဟာမေဃဝနုယျာနံ အဒါသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၃။)

မဟာမေဃဝနုယျာနဘူမိဘာဂ (ပု) [မဟာမေဃဝန+ဥယျာန+ဘူမိဘာဂ] မေဃဝန်ဥယျာဉ်ကြီး၏ မြေ–အပို–နေရာ။ မဟာဝိဟာရဝါသိနန္တိ မဟာမေဃဝနုယျာနဘူမိဘာဂေ ပတိဋ္ဌိတော ဝိဟာရော။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။၁၂၄။

မဟာမေဃဝိဇ္ဇု (ထီ) [မဟာမေဃ+ဝိဇ္ဇု] ကြီးစွာသော မိုးတိမ်၏ လျှပ်စစ်။ မဟာမေဃရိဝါတိ တေန နိမန္တိတာ မဟာမေဃဝိဇ္ဇု ဝိယ တဿာ တံ အဿမံ ပါဝိသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၃၅။

မဟာမေရု (ပု) [မဟန္တ+မေရု] မြင်းမိုရ်တောင်ကြီး။ ယော မဟာမေရုနော ကူဋံ၊ ဝိမောက္ခေန အဖဿယိ။ မ၊၁။၄၁၄။

မဟာမေရုပါဒတလ (န) [မဟာမေရု+ပါဒတလ] မြင်းမိုရ်တောင်ကြီး၏ အောက်ခြေအပြင်။ ပရိဗ္ဗာဇကံ ပါဒေသု ဂဟေတွာ မဟာမေရုပါဒတလေ ဝိယ ခိပိတ္တ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။

မဟာမေရုမုဒ္ဓ (ပု) [မဟာမေရု+မုဒ္ဓ] မြင်းမိုရ်တောင်ကြီး၏ ထိပ်။ တာဝ ဣမသ္မိံ စက္ကဝါဠေ မဟာမေရုမုဒ္ဓနိ ရတနစင်္ကမံ မာပေတွာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။

မဟာမောဂ္ဂလ္လာန (ပု) [မဟန္တ+မောဂ္ဂလ္လာန] မြတ်သော မောဂ္ဂလ္လာန်၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၊ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်။ (ရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ကောလိတရွာ၌ မွေးဖွားခဲ့သူဖြစ်သည်၊ မိခင်မှာ မောဂ္ဂလိနီပုဏ္ဏေးမဖြစ်၍ ဖခင်ကား ၎င်းရွာ၌ အကြီးအကဲတစ်ယောက်ဖြစ်သည်။ အမည်မှည့်သောနေ့၌ ဇာတိရွာကို အစွဲပြု၍ ကောလိတဟုပင် မှည့်ခေါ်ကြသည်။ ကောလိတ သတို့သားနှင့် တစ်နေ့တည်းမှာပင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဥပတိဿရွာ၌ ရူပသာရီပုဏ္ဏေးမကြီးမှ သတို့သားတစ်ယောက် ဖွားမြင်ခဲ့သည်၊ ထိုသူ့ကိုလည်း ဇာတိရွာ၏ အမည်ကို အစွဲပြု၍ ဥပတိဿဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ကောလိတနှင့် ဥပတိဿတို့သည် ငယ်စဉ်ကပင် မြေမှုန့်ကစားဖက် သူငယ်ချင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ များစွာသော အဖေါင့်အရှောက် အထိန်းအသိမ်းကို ရရှိသူများဖြစ်ကြသည်။ကောလိတ သတို့သားအား ခြောက်ဆယ့်ခြောက်ယောက်သော နို့ထိန်းများက ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ကြသည်၊ ကြီးပြင်းလာသောအခါ ယောကျ်ားတကာတို့ တတ်အပ်သော အတတ်ပညာအားလုံး တတ်မြောက်သည်။ တစ်နေ့သော် သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက်တို့ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး တောင်ထိပ်ပွဲသဘင်(ဂိရိသမဇ္ဇ)သို့ သွားကြည့်ကြသည်၊ ပွဲကြည့်နေစဉ် ပွဲကြည့်ပရိသတ် အမြောက်အမြားကို ကြည့်ပြီး "ဤလူအားလုံးသည် အသက်တစ်ရာအတွင်း သေမင်းခံတွင်းဝသို့ ဆင်းသက်ရမှာပါတကား"ဟု ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်မှုဖြစ်သွားကြသည်၊ ငါတို့သည် မောက္ခတရား (လွတ်မြောက်ခြေးတရား)ကို ရှာကြံသင့်ကြ၏၊ တရားရှာသူများအဖို့ လူ့ဝတ်ကြောင်နှင့် မသင့်လျော်၊ ရဟန်းပြုမှ ဖြစ်မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီးလျှင် ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်အရ နောက်ပါ လုလင်ငါးရာနှင့် အတူထိုစဉ်က ဇမ္ဗူဒိပ်တွင် အလွန်ကျော်ကြားလူသိများနေသော "သိဉ္စည်း" ဆရာကြီးထံ သွားကြသည်၊ သူတို့နှစ်ယောက် ရောက်သည့်နေ့မှ စ၍ သိဉ္စည်းပရိဗိုဇ်တို့ လာဘ်သပ်ပကာ အလွန်ပေါများကြသည်၊ ရောက်သည်မှသုံးရက်မြောက်နေ့၌ပင် သိဉ္စည်းဆရာကြီးတို့ အတတ်အားလုံးကို တတ်မြောက်ကြသည်။

သိဉ္စည်းဆရာကြီးတို့ထံ၌ အနှစ်သာရ ရှာမတွေ့သဖြင့် ထွက်ခွါခဲ့ကြပြီး ထိုထို အရပ်၌ ပညာရှိဟု သမုတ်ခြင်းခံနေကြသော ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့ထံ ချဉ်းကပ်ပြီး ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို မေးမြန်းကြသည်၊ ကောလိတတို့ မေးသမျှ ပြဿနာကို စိတ်ကျေနပ်လောက်အောင် ဖြေဆိုနိုင်သူဟူ၍ မရှိ၊ ကောလိတတို့ကသာ ပြဿနာ၏ အဖြေကို ရှာကြံပေးခဲ့ကြရသည်၊ ကောလိတတို့သည် "ငါတို့နှစ်ယောက်အနက် မောက္ခဓမ္မကို ရှေးဦးစွာ ရှာဖွေတွေ့သူက ကျန်သူအား ပြောစတမ်း"ဟု ကတိကဝတ်ထားကာ မောက္ခဓမ္မကို လမ်းခွဲရှာဖွေခဲ့ကြသည်၊ဥပတိဿသည် ရှင်အဿဇိအထံမှ "ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ" စသော တရားတော်ကို ကြားနာရသဖြင့် သောတာပန် ဖြစ်လေသည်၊ ကတိကဝတ်အရ သူငယ်ချင်း ကောလိတအား "မောက္ခဓမ္မ= လွတ်မြောက်ရေး တရား" တွေ့ပြီဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားရန် လာခဲ့၏၊ ကောလိတသည် ဣန္ဒြေအထူး ကြည်လင်စွာဖြင့် မိမိထံ လာနေသည့် ဥပတိဿကို တွေ့ရသဖြင့် အကဲခတ် ကြည့်ရှုနေလေသည်၊ ဥပတိဿ-က အဿဇိအထံမှ ကြားနာခဲ့ရသည့်တရားတော်ကိုပင် တဆင့်ဟောကြားရာ ကောလိတလည်း သောတာပန်တည်လေသည်။

ဆရာကျေးဇူး အထူးသိကြသော တပည့်များပီပီ သူတို့၏သိဉ္စည်းဆရာကြီးအား မောက္ခဓမ္မတွေ့ပြီဖြစ်ကြောင်း ပြောပြကြ၏၊ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်များကို ဟောပြ၍ သိဉ္စည်းဆရာကြီးကို ဘုရားရှင်ထံ အပါခေါ် ဆောင်ကြ

၏။ ဆရာကြီးသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆရာတစ်ဆူလုပ်နေပြီးမှ သူတစ်ဦးထံ တပည့်ခံလိုဟန် မဘူပေ၊ ထို့ကြောင့် "အိုးစရည်းကြီးဘဝမှ အိုးငယ်ခွက်ငယ်ဘဝသို့ မပြောင်းလိုတော့"ဟု ပြောဆိုကာ ပယ်လိုက်သည်။ ဥပတိဿနှင့် ကောလိတတို့သည် နောက်လိုက်တပည့် ၂၅၀-တို့ကို ခေါ်ဆောင်၍ ဘုရားရှင်ထံ သွားကြ၏၊ သိဥ္စည်းဆရာကြီးကား အားကိုးလောက်သည့် တပည့်ကြီးများ ထွက်ခွာသွားသဖြင့် သွေးအန်လေသည်။ ဥပတိဿနှင့် ကောလိတတို့သည် ဘုရားရှင်ထံ၌ "ဧဟိ ဘိက္ခု" ရဟန်းများ ဖြစ်လာကြ၏၊ ကောလိတသည် ရဟန်းဖြစ်လာသည့်အခါ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဟု အမည်တွင်လာသည်၊ (ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သောကြောင့် မဟာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန် အမျိုးအနွယ်မှ ဆင်းသက်သောကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန၊ ထိုနှစ်မျိုးကို ပေါင်း၍ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဟု ခေါ်သည်။) ရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည် ရဟန်းဖြစ်ပြီးနောက် ကလ္လဝါဠဂ္ဂပုတ္တရွာ၌ နေထိုင်၏၊ တရားအားထုတ်စဉ် ထိန, မိဒ္ဓ အနှိပ်စက်ခံရသဖြင့် အထက်မဂ်မရနိုင်ရှာပေ။ ဘုရားရှင်က သံဝေဂရစေ၍ ဓာတုကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူသည်၊ ယင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ကြားနာပြီးနောက် ဆက်လက် တရားအားထုတ်ရာ ရဟန်းဖြစ်ပြီး ၇-ရက်အရတွင် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။

ဘုရားရှင် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည် ဣဒ္ဓိမန္တ (တန်ခိုးအကြီးဆုံး) ဧတဒဂ်ရာထူးကို ရရှိတော်မူသည်၊ ဧတဒဂ်ရပြီးနောက် နတ်ပြည် ငရဲပြည်သို့ အကြိမ်ကြိမ် သွားရောက်၍ ကုသိုလ်ပြုလုပ်သူများ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရကြောင်း၊ အကုသိုလ်ပြုလုပ်သူများ ငရဲပြည်သို့ ရောက်ရကြောင်း ဒကာ ဒကာမများအား တရားဟော၍ အခြားသာသနကများနှင့် မတူအောင် သာသနာပြုခြင်းဖြင့် ဘုရားရှင်အား ကျေးဇူးဆပ်ခဲ့သည်။

ရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည် အနောမဒဿီဘုရားထံမှ "ဒုတိယအဂ္ဂသာဝက"ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ်ရခဲ့သည်၊ ဗျာဒိတ်ရပြီးနောက် ထိုထိုဘဝတို့၌ ကျင်လည်ရာဝယ် တစ်ခုသောဘဝ၌ အိမ်ထောင်ဖက်အပေါင်းအသင်းမှား၍ ကာမရာဂအလိုသို့ လိုက်မိသဖြင့် မိဘတို့ကို သတ်မိသည်အထိ အပြစ်ကျူးလွန်ခဲ့ဖူးလေသည်၊ ထိုအကုသိုလ်အကြွင်းကြောင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုကာနီး၌ တန်ခိုးရှင်ဖြစ်စေကာမူ ခိုးသူတို့၏ အနှိပ်အစက်ခံရရှာ၏။ ဝိ၊၃။၅၀-၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၆၊၁၂၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂-၇၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃-၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀-၃၇၅၊၄၈၀-၅၀၇။)

အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ ဝိ၊၄။၈။ (-ဥဒါန၊၈၀။ မိလိန္ဒ၊၁၀၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။) မဟာမောဂ္ဂလ္လာနောတိ မဟာ စ သော ဂုဏမဟန္တတာယ မောဂ္ဂလ္လာနော စ ဂေါတ္တေနာတိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၇၅။)

မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရ (ပု) [မဟာမောဂ္ဂလ္လာန+ထေရ] မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်။ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော ပန ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော သတ္တမေ ဒိဝသေ အရဟတ္တပ္ပတ္တော ဒုတိယော အဂ္ဂသာဝကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။)

မဟာယ (ပု) [မဟန္တ+အာယ] များသော ဝင်ငွေရှိသော၊ ဝင်ငွေများသော၊ သူ။ သစေ ပနာယံ ဗျဂ္ဃပဇ္ဇကုလပုတ္တော မဟာယော သမာနော ကသိရံ ဇီဝိတံ ကပ္ပေတိ။ အံ၊၃။ ၁၀၉။ အပ္ပါယ-လည်းကြည့်။

မဟာယက္ခ (ပု) [မဟန္တ+ယက္ခ] (၁) မြတ်သော အာနုဘော်ရှိသော နတ်သား။ (၂)

ကြီးသောဘီလူး၊ ဘီလူးကြီး၊ (၁) ဧမ္ဗော နာမ မဟာယက္ခော (စရိယာ။၄၀၅)တိ နာမေန ဧမ္ဗော နာမ မဟာနုဘာဝေါ ဒေဝပုတ္တော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၇။ (၂) အယံ တေ မဟာယက္ခ ရာဇကုမာရော ဗလိကမ္မာယ အာနီတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ (—မ၊ဋီ၊၂။၂၀၇။)

မဟာယဇန (နု) [မဟန္တ+ယဇန] ကြီးစွာသော ပူဇော်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာယည (ပု၊နု) [မဟန္တ+ယည] ကြီးစွာသော ယဇ်။ (က) ကြီးစွာသောအလှူ။ (ခ) ကြီးစွာသောပူဇော်ခြင်း။ (က) တာနိ မဟာယညာနိ (အံ၊၂။၄၄၃)တိ တာနိ သပ္ပိနဝနီတဒဓိမဓုဖာဏိတာဒီဟိ နိဋ္ဌာနံ ဂတာနိ မဟာဒါနာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၈။ (ခ) မဟာယညော-(သုတ္တနိ။၃၆၅)တိ မဟာယဇနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။

မဟာယန္တ (နု) [မဟန္တ+ယန္တ] ကြီးစွာသော စက်ယန္တရား။ မဟာရာဇ သဗ္ဗမေဝ ဣဒံ ပါကာမဏ္ဍလံ မဟာယန္တေန ပိဋ္ဌိယမာနာ ဥစ္ဆုယာဋ္ဌိကာ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၂။ (—ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၈။)

မဟာယမုနာ (ထီ) [မဟန္တီ+ယမုနာ] ကြီးစွာသော ယမုနာမြစ်၊ ယမုနာမြစ်ကြီး။ ဇာတဒ္ဓဝသေယေဝ မဟာယမုနာယ နှာတဒါရကာ နိရောဂါ ဟောန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။

မဟာယသ (ပု) [မဟန္တ+ယသ] (၁) များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ။ (၂) များသော အခြံအရံ။ (တိ) (၃) များသောအခြံအရံရှိသော၊ သူ။ (၄) ပြန့်ပြောသော ကျော်စောသံရှိသော၊ သူ။ (၅) ကြီးသော အာနုဘော်ရှိသော၊ သူ။ (၁) ယသနှင့်မဟာယသဒါယက-ကြည့်။ (၂) မဟာယသဿီ-ကြည့်။ (တိ) (၃) သုဝဏ္ဏာဏော ဇလိတာ မဟာယသာ။ ဝိမာန၊၂၆။ (—ဝေ၊ အပ၊၁။၇၁။ ဇာ၊၂။၆၈။) မဟာယသာတိ မဟာပရိဝါရာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၉။ (—အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၁၈။)(၄) ဗြဟ္မဗန္ဓု မဟာယသော (အပ၊၂။၁၆၃)တိ ထွေ... လောကတ္တယဗျာပကယသတ္တာ မဟာယသော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉။ မဟာယသော-(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၁)တိ မဟာပရိဝါရော၊ ဝိပုလကိတ္တိဃောသော စ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉။ မ၊ဋီ၊၃၊၃၃၉။ (၅) မဟာယသော (ဇာ၊၂။၆၈)တိ မဟာနုဘာဝေါ သောတိ ဧဝံ ဟဒယေ ကတွာန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၁၈။

မဟာယသတရ (တိ) [မဟာယသ+တရ] အထူးသဖြင့် များသော အခြံအရံရှိသော၊ အလွန်အခြံအရံများသော၊ သူ။ ဣဿရိယပရိဝါရဝသေန မဟာယသတရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၅၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၁။

မဟာယသဒါယက (တိ) [မဟာယသ+ဒါယက] များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာကိုပေးတတ်သော၊ သူ။ ဗဟုပကာရော မေ သေ မဟာယသဒါယကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၄။

မဟာယသဿီ (တိ)[မဟာယသ+သီ]များသော အခြံအရံရှိသော၊ သူ။ ထေရော ဟိ မဟာယသဿီ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၈။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၁၈။

မဟာယာဂ (ပု) [မဟန္တ+ယာဂ] ကြီးစွာသော ယဇ်၊ ကြီးစွာသောအလှူ။ ဧဝံ မဟာယာဂံ ယဇိတွာ သပုတ္တဒါရံ ဝန္ဒိတွာ နိသီဒိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅၊၁၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။)မဟာယာဂံ ယဇိတွာတိ မဟာဒါနံ ဒတွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၉။ (—ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅။ မ၊ဋီ၊၂။၂၅၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၆၅။)

မဟာယာဂပဋိဂ္ဂဏှနဋ္ဌာန (နု) [မဟာယာဂ+ပဋိဂ္ဂဏှနဋ္ဌာန] ကြီးစွာသောယဇ်ကို ခံယူရာအရပ်။ သုဇံ ပဂ္ဂဏှန္တာနန္တိ မဟာယာဂ-

ပဋိဂ္ဂဏှနင္ဒာနေ ဒါနကင္ဒစ္ဆံ့ ပဂ္ဂဏှန္တာနံ။ ဒီ၊ ၃၊၁။၂၆၇။

မဟာယာဂသညိတ(တိ) [မဟာယာဂ+သညိတ] ကြီးစွာသော ယဇ်ဟု–မှတ်အပ်–သမုတ်အပ် –သော၊ အလှူကြီးဟုမှတ်အပ်သော။ မဟာ- ယာဂသညိတဿ ယညဿ ဒါနေ ယဇမနေ ဝါဝဋ္ဋာ ဥဿုက္ကံ အာပန္နာ။ ပေတ၊၃။၁၂၆။

မဟာယုဒ္ဓ (ပု) [မဟန္တ+ ယုဒ္ဓ] ကြီးစွာသော– စစ်ထိုးခြင်း–စစ်တိုက်ခြင်း။ မဂ္ဂါ ဩက္ကမနု- တ္တာသယ၊ မဟာယုဒ္ဓေါ ဥပဋ္ဌိတော။ စရိယာ၊ ၄၀၅။ (–မိလိန္ဒ။၂၂၆၊၃၀၁။ သံ၊၃၊၁။၁၅၈။) မဟာယုဒ္ဓေါ ဥပဋ္ဌိတောတိ မဟာသင်္ဂါမော ပစ္စုပဋ္ဌိတော အာသိ။ စရိယာ၊၃။၁၅၉။

မဟာယောဂက္ခေမ (ပု) [မဟန္တ+ယောဂက္ခေမ] ယောဂ (လေးပါး)၏ ကုန်ရာဖြစ်သော–ဗိုလ် – နိဗ္ဗာန်။ မဟာယောဂက္ခေမော နာမ စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ....မဟာယောဂက္ခေ- မော နာမ နိဗ္ဗာနံ။ အံ၊၃၊၁။၄၁၀။

မဟာယောဂီ (တိ) [မဟာယောဂ+ဤ] မြတ် သော အားထုတ်ခြင်း ရှိသော၊ သူ (ယောဂီ ကြီး)။ "အယံ မဟာနုဘာဝေါ တပဿီ မဟာယောဂီ"တိ စ ဥတွာ ဥဋ္ဌာရံ သက္ကာ- ရသမ္မာနံ ကရောန္တိ။ စရိယာ၊၃။၂၆၀။

မဟာယောဂ္ဂ (နု) [မဟန္တ+ယောဂ္ဂ] မြတ်သော ယာဉ်။ အမရာဒေဝီ သဗ္ဗာလင်္ကာရေဟိ အလင်္ကရိတွာ မဟာယောဂ္ဂေ နိသီဒါပေတွာ။ ဇာ၊၃၊၆။၂၀၉။

မဟာယောဓ (ပု) [မဟန္တ+ယောဓ] စစ်သူရဲ ကြီး။ ဝိဇယိံ မဟာယောဓော၊ မာရသေ- နာဝ မဒ္ဒနော။ အပ၊၂။၁၃၆။ (–မ၊၃၊၂။ ၂၂။ သံ၊၃၊၁။၁၃၃။ အံ၊၃၊၃။၃၁။)

မဟာရက္ခိတ (ပု) [မဟန္တ+ရက္ခိတ] မဟာရက္ခိ- တမည်သူ။ တဒါ မဟာရက္ခိတော နာမ တာပသော ပဉ္စသတတာပသပရိဝါရော ဟိမဝန္တေ ဝသိတွာ။ စရိယာ၊၃။၁၈၁။ (–၁၈၂။ ဇာ၊၃၊၄။၄၄၇။)

မဟာရက္ခိတတာပသ (ပု) [မဟာရက္ခိတ +တာပသ] မဟာရက္ခိတရသေ့။ မဟာရက္ခိ- တတာပသော သာရိပုတ္တတ္ထေရော။ စရိယာ၊ ၃။၁၈၉။

မဟာရက္ခိတတ္ထေရ (ပု) [မဟာရက္ခိတ+ထေရ] မဟာရက္ခိတထေရ်။ မဟာရက္ခိတတ္ထေရံ ယောနကလောကံ။ ဝိ၊၃၊၁။၄၈။ (–၅၁။ ဝိ၊၃၊၂။၂၇၄။ မ၊၃၊၃။၁၂၇–၈။)

မဟာရဂ် (ပု) [မဟန္တ + ရဂ်] များစွာသော ဆိုးရည်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာရင်္ဂရတ္တ (တိ) [မဟာရင်္ဂ+ရတ္တ] များစွာ သော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော၊ မဟာရင်္ဂ မည်သော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော။ (ရင်္ဂ- သဒ္ဒါ ရှားနှစ်အနက် ဟောသည်ဟု ထောမဋ္ဌိ တွေ့ရ၏၊ သို့ဖြစ်၍ မဟာရင်္ဂရတ္တ–များစွာ သော ရှားနှစ်ရေဖြင့် ဆိုးအပ်သော၊ ရှား နှစ်ရေအကြိမ်ကြိမ်ဆိုးထားသော–ဟု ပြန်ဆို သင့်မည်ထင်၏။) မဟာရင်္ဂရတ္တာ သတပဒိ- ပိဋ္ဌိဝဏ္ဏာ။ ဝိ၊၃၊၃။၃၆၇။

မဟာရင်္ဂရတ္တဝဒ္ဓိက (တိ) [မဟာရင်္ဂရတ္တဝဒ္ဓ+ ဣက။ မဟာရင်္ဂရတ္တာ+ဝဒ္ဓိကာ] များစွာ သောဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော သဲကြိုးရှိ သော။ မဟာရင်္ဂရတ္တဝဒ္ဓိကာ ဥပါဟနာယော ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၇၃။

မဟာရစ္ဆာ (ထီ) [မဟန္တီ+ရစ္ဆာ] လမ်းမ။ မဟာရစ္ဆာယ ဂုတော စိတော စ ပရိဗ္ဗ- မိဿန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၄။

မဟာရဇ (ပု၊နု) [မဟန္တ+ရဇ] များစွာသော (ကိလေသာ) မြူ။ မဇ္ဈိမကာလေပိ ထေရ- ကာလေပိ ပမာဒါနုပတိတတ္တာ မဟာရဇော သက်ာရကူဋ္ဌော ဝေ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၇၂။

မဟာရဇက္ခ (တိ) [မဟာရဇ+အက္ခိ၊ မဟန္တ+ရဇ+အက္ခိ] များသော ကိလေသာမြူရှိသော မျက်စိရှိသော၊ ပညာမျက်စိ၌ ကိလေသာဟူသော များသောမြူရှိသော၊ သူ။ သတ္တေ အပ္ပရဇက္ခေ မဟာရဇက္ခေ။ ဝိ၊၃။၉။ ဒီ၊၂။၃၃။ မ၊၁။၂၂၅။ ယေသံ တံ မဟန္တံ၊ တေ မဟာရဇက္ခာ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ ဒီဋ္ဌ၊၂။ ၅၀။ မဋ္ဌ၊၂။၁၄။ သံဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။၁၅၀။ (-အဘိဋ္ဌ၊၂။၄၄၀။)အပ္ပရဇက္ခနှင့် အပ္ပရဇက္ခဇာတိက-ကြည့်။

မဟာရဇက္ခနိဒ္ဒေသ (ပု) [မဟာရဇက္ခ+နိဒ္ဒေသ] မဟာရဇက္ခကို အကျယ်ပြရာအခန်း၊ မဟာရဇက္ခနိဒ္ဒေသ။ မဟာရဇက္ခနိဒ္ဒေသေ ဥဿဒဂတာနိတိ ဝေပုလ္လဂတာနိ။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၄၄၂။

မဟာရဇန (နပုံ) [မဟန္တ+ရဇန] ဝတ်ပန်း။ မဟာရဇနလောဒ္ဒကန္ဓုလာ (ကဏ္ဍုလာ?)- ဒိကေ မန္ဒရတ္တရဂေ။ မဋ္ဌီ၊၁။၂၆၉။

မဟာရတ္န (နပုံ) [မဟန္တ+ရတ္န။ မဟာရတ+ဏျ] ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သော မင်း၏အဖြစ်၊ မြတ်သောမင်းစည်းစိမ်။ သတ္တက္ခတ္တုံ ဇမ္ဗုဒီပေ မဟာရဇ္ဇံ ကာရေသုံ။ အံ၊၁။၂၂၉။ (-အပ၊၂။၃၄၉။ မိလိန္ဒ။၂၄၃။) မဟာရဇ္ဇန္တိ စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇံ။ အံဋ္ဌ၊၂။၂၁၃။

မဟာရဇ္ဇသမပ္ပိတ (တိ) [မဟာရဇ္ဇ+သမပ္ပိတ] မြတ်သောမင်းအဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ ပိတုနော အနုယေနာဟံ၊ မဟာရဇ္ဇသမပ္ပိတော။ အပ၊၂။၁၄၁။

မဟာရဇ္ဇသုခ (နပုံ) [မဟာရဇ္ဇ+သုခ] မြတ်သော မင်းစည်းစိမ်ချမ်းသာ။ မဟာရဇ္ဇသုခံ ပဇ္ဇတွာ၊ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိမာ။ အပ၊၂။၁၂၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။

မဟာရဇ္ဇု (ထီ) [မဟန္တီ+ရဇ္ဇု] ကြီးစွာသော ကြိုး။ ယာ မဟာရဇ္ဇု ဟောတိ၊ ဤသကမ္ပိ ဌာနာ နစလတိ၊ တတ္ထ ဒုက္ကဋံ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၀၁။ ဝိမတိ၊၁။၂၆၄။)

မဟာရည (နပုံ) [မဟန္တ+အရည] ကြီးစွာသော တော၊ တောအုပ်ကြီး။ ဥပဝိဋ္ဌံ မဟာရညံ ဝါတာဗာဓေန ပီဠိတံ။ အပ၊၂။၈၊၇၇။(-အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၁။)

မဟာရဋ္ဌ (နပုံ) [မဟန္တ+ရဋ္ဌ] (၁)မဟာရဋ္ဌတိုင်း။ (၂) ကြီးစွာသော တိုင်းနိုင်ငံ၊တိုင်းနိုင်ငံကြီး။ (တိ)(၃) ကြီးကျယ်-ပြန့်ပြော-သော တိုင်းနိုင်ငံရှိသော၊ သူ။ (၁) မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ မဟာရဋ္ဌံ။ဝိဋ္ဌ၊၁။၄၈။(-၅၀။)(၂) တိယောဇနသတာနံ ဒွိန္နံ မဟာရဋ္ဌာနံ ဣဿရိယသိရိံ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ (-ဒီဋီ၊၁။၂၁၆။ သီဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၃။ (တိ) (၃) မဟာရဋ္ဌော (ဇာ၊၂။ ၆၈)တိ ဝိပုလရဋ္ဌော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၁၈။

မဟာရဋ္ဌက (တိ) [မဟာရဋ္ဌ+က] မဟာရဋ္ဌတိုင်း၌ နေသော၊ သူ။ မဟာနာရဒကဿပဇာတကကထာယ မဟာရဋ္ဌကေ ပဿာဒေတွာ စတုရာသီတိပါဏသဟဿာနိ မဂ္ဂဖလေသု ပတိဋ္ဌာပေသိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၅၀။

မဟာရဋ္ဌိက (ပု) [မဟန္တ+ရဋ္ဌိက။ မဟာရဋ္ဌ+ဏိက] ကြီးသော တိုင်း၌ အစိုးရသော၊ သူ (တိုင်းကြီးရှင်၊တိုင်းကြပ်မင်း၊ တိုင်းကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ)။ ကိံ မဟာရဋ္ဌိက ကိံ မဟာကုဋုမ္ဗိကာတိအာဒီနိ ဝတွာ ဂေဟဿိတဝသေန ဥဿာဒေတိ။ မဋ္ဌ၊၃။၂၆၉။ (-ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ၊ ၂၃၁။)

မဟာရဋ္ဌိယ (ပု) [မဟန္တ+ရဋ္ဌိက။ မဟာရဋ္ဌ+ဏိက] ကြီးသောတိုင်း၌ အစိုးရသော၊ သူ (တိုင်းကြီးရှင်၊ တိုင်းကြပ်မင်း၊ တိုင်းကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ)။ တဒါ ဗောဓိသတ္တော ဇင္ဃိသော နာမ မဟာရဋ္ဌိယော ဟုတွာ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။ ၆၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ ရဋ္ဌေ

နိယုတ္တော ရဋ္ဌိယော၊ မဟန္တော ဇ သော ရဋ္ဌိယော စာတိ မဟာရဋ္ဌိယော။ အင္ဂုသာ၊ ယော။ ၅၃။ (အင္ဂုသာ၊သျှ-၌ မဟာသေဋ္ဌိ-ဟု ရှိ၏။)

မဟာရတနသဥ္စယ (တိ) [မဟာရတန+သဥ္စယ] များမြတ်သော ရတနာ အပေါင်းရှိသော၊ များမြတ်သော ရတနာတို့၏ စုပေါင်းရာဖြစ်သော။ ဗြဟ္မညကုလသမ္ဘူတော၊မဟာရတန-သဥ္စယော။ အသီတိကောဋိဓယော ဟိတွာ၊ ဟိရညသာပိ ပဗ္ဗဇိံ။ အပ၊၁။၃၀။ (−အပ၊ ၂။ ၂၀၆။)

မဟာရထ (ပု) [မဟန္တ+ရထ] (၁) ကြီးသော ရထား၊ ရထားကြီး။(၂)မဟာရထနတ်သား။ (တိ) (၃) မြတ်သောရထားရှိသော၊ သူ။ (၁)တထာ ပကာရော ဘဝါယံ မဟာရထော။ ဝိမာန။၈၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၄၉။(၂) မဟာရထ-ဝိမာန−ကြည့်။ (တိ) (၃) ရထေသဘောတိ ရထေသု ဥသဘသဒိသော၊ မဟာရထောတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၅၁။ (−သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၆။)

မဟာရထဒေဝပုတ္တ (ပု) [မဟာရထ+ဒေဝပုတ္တ] မဟာရထနတ်သား။ စူဠရထဒေဝပုတ္တော မဟာရထဒေဝပုတ္တော အနေကဝဏ္ဏဒေဝ-ပုတ္တော။ မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၉။

မဟာရထဝဂ္ဂ (ပု) [မဟာရထ+ဝဂ္ဂ] မဟာရထ ဝဂ်။ မဟာရထဝဂ္ဂေ "ကော မေ 'ဝန္ဒတိ ပါဒါနိ"တိ မဏ္ဍူကဒေဝပုတ္တဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၂၀၁။

မဟာရထဝိမာန (ပု၊န) [မဟာရထ+ဝိမာန] မဟာရထနတ်သား၏ ဗိမာန်။ သဟဿယုတ္တံ ဟယဝါဟနံ သုဘန္တိ မဟာရထဝိမာနံ။ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၂၅၁။

မဟာရထိက (တိ) [မဟာရထ+ဣက] မြတ်သောရထားရှိသော၊ သူ။ ရထေသဘောတိ ရထိကေသု အာဇာနီယဥသဘပုရိသော၊ မဟာရထိကောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၇။

မဟာရမ္ဘ (တိ) [မဟန္တ+အာရမ္ဘ]များစွာသော (သားသတ်ခြင်းအမှု) ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသော။ မဟာယညာ မဟာရမ္ဘာ၊ န တေ ဟောန္တိ မဟပ္ဖလာ။ သံ၊၁။၇၆။ အံ၊၁။၃၅၁။ (−အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။) မဟာရမ္ဘာတိ မဟာကိစ္စာ မဟာကရဏီယာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၂။ မဟာရမ္ဘာတိ ဗဟုပသုဃာတကမ္မာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၈၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၀။

မဟာရဝ (ပု)[မဟန္တ+ရဝ] ကြီးစွာသောအသံ။ နဝဝိဓာယ အသနိယာ ဘိဇ္ဇမာနာယ ဝိယ မဟာရဝံ ရဝန္တိယာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀၊ (−၃၀၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၉။)

မဟာရသ (တိ) [မဟန္တ+ရသ] (၁) မြတ်သော အရသာရှိသော။(၂) များသောကိစ္စရှိသော။ (၃) မြတ်သော ပြည့်စုံခြင်း ရှိသော။ (၁) မဟာရသ (ထေရ။ ၂၃၅) န္တိ ဝိမုတ္တိရသဿ ဒါယကတ္တာ ဥဠာရရသံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။ (၂) (၃) မဟာရသော သုဂမ္ဘီရော ဇရာမစ္စု-နိဝါရဏော။ ထေရ။ ၂၀၆။ သန္တပဏီတဘာဝ-တော အတိတ္တိကရဋ္ဌေန မဟာရသော ပရိညာ-ဒိဝသေန ဝါ မဟာကိစ္စတာယ သာမညဖလ-ဝသေန မဟာသမ္ပတ္တိတာယ စ မဟာရသော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။

မဟာရဟ (တိ) [မဟန္တ+အရဟ] (၁) များစွာ အဖိုးထိုက်သော။ (၂) မြတ်သောသူတို့အား သာ ထိုက်တန်သော။ (၁) အဘိရူဟ သယနံ မဟာရဟံ။ ထေရီ။ ၄၂၁။ (−အပ၊၁။ ၂။) မဟာရဟန္တိ မဟဂ္ဃံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၁။ (−အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆၊ ၁၂၀။) (၂) ကူဋ္ဌာဂါရာ ဂဟာရမ္မာ၊သယနဥ္စ မဟာရဟံ။ အပ၊၂။၄၇။ (−ဇာ၊ ၂။၉၆။ မိလိန္ဒ။၃၁၄။)

မဟာရဟဒ (ပု) [မဟန္တ+ရဟဒ] ကြီးစွာသော ရေအိုင်၊ ရေအိုင်ကြီး။ ဥဂ္ဂတဥဒကံ ဝိယ မဟာရဟဒံ သကလသရီရံ ပူရေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၆၁။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၆၇။)

မဟာရဟပစ္စတ္ထရဏ (တိ) [မဟာရဟ+ပစ္စတ္ထ-ရဏ] အဖိုးများစွာ ထိုက်သော အခင်းရှိသော။ ပညတ္တေသု မဟာရဟပစ္စတ္ထရ-ဏေသု သမုဿိတသေတစ္ဆတ္တေသု အာသ-နေသု သန္နိသိန္နာ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂၃။

မဟာရဟဝရပစ္စတ္ထရဏ (န) [မဟာရဟ+ဝရ-ပစ္စတ္ထရဏ] (၁) အဖိုးများစွာ ထိုက်သော မြတ်သော အခင်း။ (တိ)(၂) အဖိုးများစွာ ထိုက်သော မြတ်သော အခင်း ရှိသော။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) ပည-တ္တေသု မဟာရဟဝရပစ္စတ္ထရဏေသု သမုဿိ-တသေတစ္ဆတ္တေသု အာသနေသု သန္နိသိန္နာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၈။

မဟာရဟဝရပစ္စတ္ထရဏတ္ထတ (တိ) [မဟာရ-ဟဝရပစ္စတ္ထရဏ+ အတ္ထတ] အဖိုးများစွာ ထိုက်သော မြတ်သော အခင်းဖြင့် ခင်းအပ်သော။ မဟာရဟဝရပစ္စတ္ထရဏတ္ထတေသု အာသနေသု ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃံ နိသီဒါ-ပေတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၉။

မဟာရဟသနာမ (တိ) [မဟာရဟ+သမာန+ နာမ] မဟာရဟဟု တူသောအမည်ရှိသော၊ သူ။ မဟာရဟသနာမာ တေ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။ အပ၊၁။၂၇၇။

မဟာရဟသေယျ (န) [မဟာရဟ+သေယျ] မြတ်သောသူဘို့အား ထိုက်သော အိပ်ရာ။ သုဝဏ္ဏတာရကဝိစိတ္တဝိတာနံ မဟာရဟ-သေယ္ယံ ပညာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၀။

မဟာရာဂ (ပု) [မဟန္တ+ရာဂ] ကြီးစွာသော ရာဂ။ နိဗ္ဗာပေဟိ မဟာရာဂံ၊ မာ ဍယှိတ္ထော ပုနပ္ပုနံ။ သံ၊၁။၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆။

မဟာရာဇ (ပု) [မဟန္တ+ရာဇ] မြတ်သောမင်း၊ မင်းကြီး။ (လူမင်း နတ်မင်း နှစ်မျိုးသက် ဆိုင်သည်။) ပုက္ကသာတျာဟံ မဟာရာဇ။ ဇာ၊၁။၂။ (–မဟာနိ။၂၆၄။) စတူဟိ သက်ဟဝတ္ထုဟိ ဇနံ ရဉ္ဇေတိတိ ရာဇာ၊ မဟန္တော ရာဇာ မဟာရာဇာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၂။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၂၇။)

မဟာရာဇကုလ (န) [မဟာရာဇ+ကုလ] မြတ်သော မင်းမျိုး။ တဒါ မာတာပိတရော မဟာရာဇကုလာနိ အဟေသုံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၈၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇။၂၄၀။)

မဟာရာဇဒတ္တိယ (တိ) [မဟာရာဇ+ဒိန္န။ နီတိ၊ သုတ္တ။၇၄၉။] နတ်မင်းကြီးသည် ပေးလှူအပ် သော၊ စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းသည် လှူအပ် သော။ တေန နီဟရိတွာ ဒိန္နံ မဟာရာဇ-ဒတ္တိယံ ပတ္တံ ဥပနာမေတွာ ပူဝံ ဂဏှို။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀၇။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၄။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၆၉။)

မဟာရာဇပက္ခိက (တိ) [မဟာရာဇ+ပက္ခိက] စတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်သော။ မဟာရာဇိက-ကြည့်။

မဟာရာဇဗလိ (ပု) [မဟာရာဇ+ဗလိ] မင်းကြီး အား ပူဇော်ခြင်း။ ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌိတော ကေ-ဒိဝသံ မဟာရာဇဗလိံ ကာတုံ အာရဘိ။ သေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၇။

မဟာရာဇဘဝန (န) [မဟာရာဇ + ဘဝန] နတ်မင်းကြီးပြည်၊ စတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်။ ဂန္ဓဗ္ဗဘဝနေ စ မဟာရာဇဘဝနေ စ ဣန္ဒ-ဘဝနေ စ။ မဟာနိ။၃၅၅။

မဟာရာဇဝတ (န) [မဟာရာဇ+ဝတ] နတ်မင်း ကြီး၏ အကျင့်၊ စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်း၏ အကျင့်။ ဂန္ဓဗ္ဗဝတံ ဝါ မဟာရာဇဝတံ ဝါ စန္ဒဝတံ ဝါ သူရိယဝတံ ဝါ။ မဟာနိ။၂၄၀။

မဟာရာဇဝတိက (တိ) [မဟာရာဇဝတ+ဣက] နတ်မင်းကြီး အကျင့်ရှိသော၊ စတုမဟာရာဇ် နတ်တို့၏ အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ မဟာရာဇဝတိကာ ဝါ ဟောန္တိ၊ စန္ဒဝတိကာ ဝါ ဟောန္တိ။ မဟာနိ။၆၇။ (-စူဠနိ။၃၉။)

မဟာရာဇဝါဒ (ပု) [မဟာရာဇ+ဝါဒ] မင်းကြီး ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်း။ တေဟိပိ မဟာရာဇဝါဒေန အာလပိတော "နာဟံ ဘဏေ ရာဇာ"တိ အာဟ၊ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ။၈၅။

မဟာရာဇသန္တိက (နု) [မဟာရာဇ+သန္တိက] နတ်မင်းကြီး၏အထံ၊ စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်း၏ အထံ။ မနုဿာနံ စက္ခုဝိသယာတီတေ မဟာရာဇသန္တိကာ လဒ္ဓေ ရုက္ခဋ္ဌကဒိဗ္ဗဝိမာနေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀၊ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၃။)

မဟာရာဇသဟဿ (နု) [မဟာရာဇ+သဟဿ] နတ်မင်းကြီးတစ်ထောင်၊ စတ္တာရိ မဟာသမုဒ္ဒသဟဿာနိ, စတ္တာရိ မဟာရာဇသဟဿာနိ။ အံ၊၁။၂၂၈၊

မဟာရာဇိက (တိ) [မဟာရာဇ+ဣက] စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်း၏ အသင်းအပင်းဖြစ်သော၊ သူ။ မဟာရာဇိကာ (ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၀)တိ မဟာရာဇပက္ခိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၄၃။

မဟာရာမ (ပု) [မဟန္တ+အာရာမ] ကြီးသော အရာမ်၊ ကျောင်းတိုက်ကြီး။ သစေ မဟာဝိဟာရသဒိသော မဟာရာမော ဟောတိ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၂၊ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၂၉။)

မဟာရာသိ (ပု) [မဟန္တ+ရာသိ] ကြီးသော-များသော-အစုအပုံ၊ အစုအပုံကြီး။ ဘန္တေ နာဂသေန ဧကသ္မိံ အစ္ဆရက္ခဏေ ပဝတ္တိတ-စိတ္တသင်္ခါရာ သစေ ရူပိနော အဿု၊ ကိ မဟာရာသိ ဘဝေယျာသိ၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၁။)

မဟာရာဟုလောဝါဒ (ပု) [မဟာရာဟုလ+ဩဝါဒ] ရာဟုလာအား ဆုံးမသော ဩဝါဒ အကျယ်။ မဟာရာဟုလောဝါဒံ ဂေဟဿိတ-ဆန္ဒရာဂဝိနောဒနတ္ထံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၈၉။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၅။)

မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တ (နု) [မဟာရာဟု-လောဝါဒ+သုတ္တ] မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ်။ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တံ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၉။)

မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန္တ (နု) [မဟာရာဟု-လောဝါဒ+သုတ္တန္တ] မဟာရာဟုလောဝါဒ သုတ္တန်။ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန္တံ ကထေ-သိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။

မဟာရုက္ခ (ပု) [မဟန္တ+ရုက္ခ] (၁) ကြီးသော သစ်ပင်၊ သစ်ပင်ကြီး။ (၂) မြတ်သောသစ်ပင်၊ ချိုမြိန်သော အရသာရှိသော သရက်ပင်မြတ်။ (၁) သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ မဟာရုက္ခော။ သံ၊၁။၃၁၄။ (-သံ၊၃။၈၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။) (၂) မဟာရုက္ခဿာ (ဇာ၊၂။၅၁)တိ မဓုရ-အမ္ဗရုက္ခဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၈။

မဟာရုက္ခဂစ္ဆဂဟန (တိ) [မဟာရုက္ခ+ဂစ္ဆဂဟန] ကြီးသောသစ်ပင် ချုံတောရှိသော။ ဗြဟာ-ဝနေတိ မဟာရုက္ခဂစ္ဆဂဟနတာယ မဟာ-ဝနေ အရညာနိယံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။

မဟာရုက္ခမူလ (နု) [မဟန္တ+ရုက္ခမူလ] ကြီးသောသစ်ပင်ရင်း။ ဧကံ ဖာသုကံ မဟာ-ရုက္ခမူလံ ဒိသွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၉။

မဟာရုက္ခူပမာ (တိ) [မဟာရုက္ခ+ဥပမာ] သစ်ပင်မြတ်-သရက်ပင်မြတ်-နှင့် တူသော။ မဟာရုက္ခူပမံ ရဋ္ဌံ၊ အဓမ္မေန ပသာသတိ။ ဇာ၊၂။၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။

မဟာရုစိ (ပု) [မဟန္တ+ရုစိ] မဟာရုစိမည်သူ။ ရာဇာ အာသိ မဟာရုစိ။ အပ၊၁။၁၄၇။

မဟာရူပ (တိ) [မဟန္တ+ရူပ] ကြီးသောအသွင် သဏ္ဌာန်ရှိသော။ စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ မဟာရူပေါ် သုသုမာရော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

မဟာရေဏုသနာမက (တိ) [မဟာရေဏု+သမာန+နာမ+က] မဟာရေဏုဟု တူသော အမည်ရှိသော၊ သူ။ သတ္တာသီတိမှိတော ကပ္ပေ၊ မဟာရေဏုသနာမကာ။ အပ၊၁။၁၅၄။

မဟာရောဂ (ပု) [မဟန္တ+ရောဂ] ကြီးသော အနာ။ မဟာရောဂေါ် တေ မယာ တိကိစ္ဆိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။

မဟာရောရုဝ (ပု) [မဟန္တ+ရောရုဝ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၆၅၇။] မဟာရောရုဝငရဲ။ ဝေံ မဟာရာဇ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ မဟာရောရုဝံ နိရယံ ဥပပန္နော။ သံ၊၁။၉၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၅။)

မဟာရောဟ(ဏ)နဂုတ္တတ္ထေရ (ပု) [မဟာရောဟနဂုတ္တ+ထေရ] မဟာရောဟနဂုတ္တထေရ်။ ဘေရမ္ဗတ္ထလေ မဟာရောဟနဂုတ္တတ္ထေရဿ ဂိလာနုပဋ္ဌာနံ .... ရက္ခိတတ္ထေရော ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅၀။)

မဟာရောဟိတ (ပု) [မဟန္တ+ရောဟိတ] မဟာရောဟိတမည်သူ၊ မဟာရောဟိတမည်သော မင်း။ မဟာရောဟိတ နာမော သော၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလော။ အပ၊၁။၂၄၀။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၇။)

မဟာရောဟိတမိဂ (ပု) [မဟန္တ+ရောဟိတမိဂ] ကြီးသောစိုင်၊ စိုင်ကြီး။ ရောဟိတမိဂန္တိ လောဟိတဝဏ္ဏံ ခုဒ္ဒကမိဂံ၊ မဟာရောဟိတမိဂန္တိ ကေစိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၉၈။

မဟာလဇ္ဇ (တိ) [မဟန္တ+လဇ္ဇ] ကြီးသောအရှက်ရှိသော၊ အရှက်ကြီးစွာရသော၊ သူ။ တေ စတ္တာရောပိ မဟာလဇ္ဇာ အဟေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၂၁၂။

မဟာလတာ (တိ) [မဟန္တီ+လတာ] မဟာလတာတန်ဆာ။ မဟာလတံ နာမ နဝကောဋိအဂ္ဃနကံ အလင်္ကာရံ အပနေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅၂။ မဟာလတံ နာမာတိ..........မဟာလတာပိဠန္ဓနံ နာမ ကာရာပေသိ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၉၇။

မဟာလတာပသာဓန (န) [မဟာလတာ+ပသာဓန] မဟာလတာတန်ဆာ။ မဟလတာ ပသာဓနဿ နိဋ္ဌိတဘာဝံ ဉတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၅။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။) မဟာလတာပသာဓနဿာတိ မဟာလတာ ပိဠန္ဓနဿ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၀၇။

မဟာလတာပသာဓနဘဏ္ဍ (န) [မဟာလတာပသာဓန+ဘဏ္ဍ] မဟာလတာတန်ဆာဉစ္စာ။ ဣတ္ထိနံ ဟိ စီဝရဒါနံ မဟာလတာပသာဓနဘဏ္ဍေန မတ္ထကံ ပပ္ပေါတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။

မဟာလတာပိဠန္ဓန (န) [မဟာလတာ+ပိဠန္ဓန] မဟာလတာတန်ဆာ။ မဟာလတာပသာဓန ကြည့်။

မဟာလာဘ (ပု) [မဟန္တ+လာဘ] (၁) များစွာသောလာဘ်။ (တိ) (၂) များသောလာဘ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) တဿ ဘဂဝတော မဟာလာဘော ဥပ္ပန္နော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၉။ ဒီ။ဋီ၊၂။၂၂၂။) (တိ) (၂) ဖြဟ္မည်း မဟေသက္ခဥ္စ မဟာလာဘဥ္စ။ ဒီ၊၂။၁၉၉။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈။) မဟာလာဘဥ္စ လာဘသက္ကာရသမ္ပန္နဥ္စ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။

မဟာလာဘဂ္ဂ (တိ) [မဟာလာဘ+အဂ္ဂ] များမြတ်သောလာဘ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာလာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပတ္တ (တိ) [မဟာလာဘဂ္ဂ+ယသဂ္ဂ+ပတ္တ] များစွာသော လာဘ်၏ မြတ်သည်၏အဖြစ် များစွာသောအခြံ အရံ၏ မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော + များ

မြတ်သောလာဘ် များမြတ်သောအခြံအရံကို ရသော၊ သူ။ တုမှေ့ သာကိယပုတ္တိယာ နာမ မဟာလာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တာ သုခေန ဇီဝထ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။

မဟာလာဘတရ (တိ) [မဟာလာဘ+တရ] အထူးသဖြင့်များသော လာဘ်ရှိသော၊ သူ။ ကော နု ခေါ ဘော အညတြ မယာ မဟေသက္ခတရော ဝါ မဟာလာဘတရော ဝါ။ ဒီ၊၂။၁၉၉။

မဟာလာဘသက္ကာရ (ပု) [မဟာလာဘ +သက္ကာရ] ကြီး–များ–စွာသော လာဘ် ပူဇော် သကာ။ မဟာလာဘသက္ကာရော မဟောဃော ဝိယ အဇ္ဈောတ္ထရန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ ဥတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ဂ၂။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၆၀။)

မဟာလာဘသက္ကာရသမ္မာန (န) [မဟာလာဘသက္ကာရ + သမ္မာန] များသောလာဘ် ပူဇော်သကာကို မြတ်နိုးခြင်း။ တဿ မာတုကုစ္ဆိဂတော နိက္ခမနဒိဝသေ သကလနဂရေ မဟာလာဘသက္ကာရသမ္မာနော အဟောသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

မဟာလာဘီ (တိ) [မဟာလာဘ+ဣ] များသော လာဘ်ရှိသော၊သူ။ သသာဝကံ မဟာလာဘိံ၊ ပုညဝန္တံ ဇုတိန္ဓရံ။ အပ၊၂။၁၄၇။

မဟာလိ (ပု) [မဟန္တ+လာ+ဣ။ နီတိ၊ သုတ္တ၊ နာ၊၃၅၀။] မဟာလိမည်သူ (မဟာလိဟူသော အမည်သည် သြဋ္ဌဒ္ဓလိစ္ဆဝီမင်းသား၏ မူလနာမည်ဖြစ်သည်၊ သြဋ္ဌဒ္ဓလိစ္ဆဝီမင်းသားကို မိဘများက "မဟာလိ"ဟု နာမည်မှည့်ထားကြ၏၊ အထက်နှုတ်ခမ်းတိုပြီး လန်နေသောကြောင့်၊ အများက "သြဋ္ဌဒ္ဓ"ဟု ခေါ်ကြသည်၊ သြဋ္ဌဒ္ဓမင်းသားသည် လိစ္ဆဝီတို့၏ အကြီးအကဲဖြစ်သည်။ နိကာယ်များ၌ လာရှိသော "မဟာလိသုတ်" များသည် သြဋ္ဌဒ္ဓမင်းသားကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သုတ်များချည်း ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၃၀–၁။ ပသေနဒီကောသလမင်း, ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးတို့နှင့် ကျောင်းနေဖက်သူငယ်ချင်း မဟာလိလိစ္ဆဝီမင်းသားဟုလည်း ရှိသေး၏၊ ယင်းမင်းသားသည် နောင်၌မျက်စိကန်း ရှာလေသည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၁။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးနှင့် တစ်နေ့တည်း သောတာပန်တည်သော မဟာလိ မင်းသားလည်း ရှိသေး၏၊ ယင်းမင်းသားကား ဝေသာလီပြည် ကပ်ကြီးသုံးပါးဆိုက်သည့်အခါ ဘုရားရှင်ကို သွားရောက်ပင့်ဆောင်သော မင်းသားဖြစ်သည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ D.P.P.N.၌ သာကီဝင်မင်းသား "မဟာလိ" ဟူ၍ ရှိသေးကြောင်း ဒီပဝံ, မဟာဝံတို့ကို ကိုး၍ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏။) အကာလော ခေါ မဟာလိ ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ။ ဒီ၊၁။၁၄၄။ (–သံ၊၁။၂၃၁။ အံ၊၃။ ၃၂၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။) မဟန္တံ ယသံ လာတိ ဂဏှာတီတိ မဟာလိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၃၃၁။ မဟန္တံ ဝိဘဝံ ဘောဂက္ခန္ဓံ လာတီတိ မဟာလိ။ ကစ္စည်း။၆၆၉။

မဟာလိကုမာရ (ပု) [မဟာလိ+ကုမာရ] မဟာလိမင်းသား။ မဟာလိကုမာရော လိစ္ဆဝီနံ သိပ္ပံ ဒဿေန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။

မဟာလိလိစ္ဆဝိ (ပု) [မဟာလိ+လိစ္ဆဝိ]မဟာလိ လိစ္ဆဝီမင်း။ မဟာလိလိစ္ဆဝိနော ဒိန္နဒွါရေန ဝေသာလိံ ပါဝိသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။

မဟာလိသုတ္တ (န) [မဟာလိ+သုတ္တ] မဟာလိသုတ်။ (မဟာလိသုတ် ၄-သုတ်တွေ့ရ၏။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၃–၁၅၀။ သံ၊၁။၂၃၁–ဂ။၃၃။ သံ၊၂။ ၅၇–ဂ။ အံ၊၃။၃၂၄–၅။) ဝေံ မေ သုတံ.... ဝေသာလိယန္တိ မဟာလိသုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂၉။)

မဟာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မဟာလိသုတ္တ+ဝဏ္ဏနာ] မဟာလိသုတ်၏ အဖွင့်၊ မဟာလိသုတ်ကို ဖွင့်ရာဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ။ လိနတ္ထပကာသနိယာ မဟာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၄၀။

မဟာလုဒ္ဒ(တိ) [မဟန္တ+လုဒ္ဒ] များစွာ—ကြမ်းကြုတ်–ရက်စက်–သော။တတ္ထ သတ္တာ မဟာလုဒ္ဒါ။ မဟာနိ၊ ၃၀၀။ စူဠနိ၊ ၂၃၀။ တတ္ထ သတ္တာ မဟာလုဒ္ဒါတိ တသ္မိံ နိဗ္ဗတ္တာ သတ္တာ မဟန္တာ လုဒ္ဒါ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇၆။

မဟာလေဏ (နု) [မဟန္တ+လေဏ] ကြီးစွာသောလိုဏ်ဂူ၊ လိုဏ်ဂူကြီး။ မဟာလေဏမနုပဝိဋ္ဌံ မဟတိမဟာမေဃော အဘိဝဿန္တော န သက္ကောတိ တေမယိတုံ။ မိလိန္ဒ။၁၉၇။

မဟာလောက (ပု) [မဟန္တ+လောက] ကြီးစွာသော (ဩကာသ) လောက။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာလောကဝိနာသ (ပု) [မဟာလောက+ဝိနာသ] ကြီးစွာသော (ဩကာသ)လောက ပျက်စီးခြင်း။ ကပ္ပဝိနာသော ဟိ နာမ မဟာဝိကာရော.... မဟာလောကဝိနာသော။အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၀။

မဟာလောဘ(ပု) [မဟန္တ+လောဘ] (၁)ကြီးသော လောဘ။ (တိ) (၂) ကြီးသော လောဘရှိသော၊ လောဘကြီးသော၊ သူ။ (၁) မဟိစ္ဆတာတိ မဟာလောဘော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ မဟာဝိသယော လောဒ်ဘော မဟာလောဘော မဟန္တာနံ ဝတ္ထူနံ ဗဟူနဉ္စ အဘိဂိဇ္ဈနတော။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၁၂။(တိ) (၂) အာဝုသော ဥပနန္ဒော သက္ယပုတ္တော မဟာ တဏှော မဟာလောဘော။ ဝ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၁၃။

မဟာလောမဟံသကာလ (ပု) [မဟာလောမဟံသ+ကာလ] မဟာလောမဟံသရသော့ ဖြစ်သောအခါ။ ကေနစ္စန ပနဿ မဟာလောမဟံသကာလော။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၆၇။

မဟာလောဟကုမ္ဘိနိရယ(ပု) [မဟန္တ+လောဟကုမ္ဘိနိရယ] ကြီးစွာသော လောဟကုမ္ဘီငရဲ။ တတ္ထ ဒိန္နံ မဟာလောဟကုမ္ဘိနိရယာနံ အန္တရေန အယံ တပေါဒါ အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။

မဟာလောဟိတ (ပု) [မဟန္တ+လောဟိတ] မဟာလောဟိတနွား။ ကုဋ္ဌမ္ဘိကဿ ဂေဟေ ဂေါယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိ မဟာလောဟိတောတိ နာမေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၇။)

မဟာလောဟိတဂေါဏ (ပု) [မဟာလောဟိတ+ဂေါဏ] မဟာလောဟိတ နွား။ ဗောဓိသတ္တော မဟာလောဟိတဂေါဏော နာမ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။

မဟာဝံသ (ပု) [မဟန္တ+ဝံသ] (၁) မြတ်သော သူတို့၏အနွယ်။ (၂)မဟာဝံသကျမ်း၊ မဟာဝင်ကျမ်း။(၁) ဉာတိဘာဝံ ဒဿေန္တော ဣမံ မဟာဝံသံ ကထေသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။(၂) ယထ္ထ မဟာဝံသာဒီသု ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၅၇။

မဟာဝဂ္ဂ (ပု) [မဟန္တ+ဝဂ္ဂ] မဟာဝဂ်။ (ဝိနည်း ၅-ကျမ်းအနက် ၃-ခုမြောက်ကျမ်းကို "မဟာဝဂ္ဂပါဠိတော်" ဟုခေါ်၏။ ဒီဃနိကာယ် ၃-ကျမ်း အနက် ၂-ခုမြောက် ကျမ်းကို"မဟာဝဂ္ဂပါဠိတော်"ဟု ခေါ်၏။ သံယုတ္တနိကာယ် ၅-ကျမ်း အနက် ၅-ခုမြောက်ကျမ်းကို"မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်"ဟု ခေါ်၏။ တစ်ကျမ်းလုံး မဟုတ်သော်လည်း အချို့နိကာယ်ဝယ် ဝင်ပိုင်းခြားရာ၌"မဓ္ဈိမဝဂ္ဂ၊မဟာဝဂ္ဂ" စသည်ဖြင့် အမည်ပေးသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ အံ၊ ၂။၃၀၂–၃၆၇။)သံယုတ္တဘာဏကေန ပေဋ္ဌ၊ မာ ဝါ တယော ဝဂ္ဂါ မဟာဝဂ္ဂေါ ဝါ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၅။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။)

မဟာဝဂ္ဂစူဠဝဂ္ဂသင်္ဂဟိတ (တိ) [မဟာဝဂ္ဂစူဠဝဂ္ဂ+သင်္ဂဟိတ] မဟာဝဂ် စူဠဝဂ်တို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်သော။ မဟာဝဂ္ဂစူဠဝဂ္ဂသင်္ဂဟိတာသု ခန္ဓကာသု အတ္ထသံဝဏ္ဏနံ အာရဘိတုကာမော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၃၁။

မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တ (ပု) [မဟာဝဂ္ဂ + သံယုတ္တ] မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တေ ဗာဟိယသုတ္တပဒမိဒံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇၀။ (−၁၈၈။)

မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ (ထီ) [မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တ+ပါဠိ] မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်။ ယထာဟာတိ အာဒိနာ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိဝသေန တဒတ္ထံ သာဓေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၄။

မဟာဝစ္ဆ (ပု) [မဟန္တ+ဝစ္ဆ] မဟာဝစ္ဆမည်သူ။ တဿ မဟာဝစ္ဆောတိ နာမံ အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။

မဟာဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ္တ (နု) [မဟာဝစ္ဆဂေါတ္တ+သုတ္တ] မဟာဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ်။ ဘဂဝတာ ဟိ မဟာဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ္တေ စင်္ကီသုတ္တေ ဣမသ္မိံ သုတ္တေတိ တီသု ဌာနေသု....ဒေသနာ ကတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅။ (−မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂။)

မဟာဝစ္ဆတ္ထေရ (ပု) [မဟာဝစ္ဆ+ထေရ] မဟာဝစ္ဆထေရ်။ ပညာဗလီတိ အာယသ္မတော မဟာဝစ္ဆတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ (အပဒါန်၌ ဥဒကဒါယက မထေရ် ဟု ကွင်သည်။ အပ၊၂။၇၈။)

မဟာဝစ္ဆသုတ္တ (နု) [မဟာဝစ္ဆ+သုတ္တ] မဟာဝစ္ဆသုတ်။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ မဟာဝစ္ဆသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ (−၂၉၁။)

မဟာဝဇိရဉာဏ (နု) [မဟန္တ+ဝဇိရဉာဏ] မဟာဝဇိရဉာဏ်။ ဣဒမေဝ ဟိ ဉာဏံ ဘဂဝတော ပဝတ္တံ မဟာဝဇိရ ဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၉၆။ (−ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၈။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၉။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၅၅၊၅၆။ နေတ္တိ၊ဋီ၊၄၈။) ဗုဒ္ဓ၊ နှာ၊၂၇၈−ကြည့်။

မဟာဝဇိရဉာဏဂဗ္ဘ (ပု) [မဟာဝဇိရ+ဉာဏ+ဂဗ္ဘ] မဟာဝဇိရ ဉာဏ် တည်းဟူသော ကိုယ်ဝန်။ ဆတ္တိံသကောဋိသတသဟဿမုခေန မဟာဝဇိရဉာဏဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၅။

မဟာဝဇိရဉာဏာဝုဓ (ပု) [မဟာဝဇိရဉာဏ+အာဝုဓ] မဟာဝဇိရ ဉာဏ် တည်းဟူသော လက်နက်။ တေ အဝိဇ္ဇာဒိကေ ဓမ္မေ မဟာဝဇိရဉာဏာဝုဓေန တေန ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏေန ယထာဘူတံ ဉတွာ။ ဝိမတိ၊၁။၄၉။

မဟာဝဇ္ဇ (နု) [မဟန္တ+ဝဇ္ဇ] ကြီးသောအပြစ်။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနိ ဘိက္ခဝေ မဟာဝဇ္ဇာနိ။ ဝဇိရ။၉၁။

မဟာဝဋ္ဋ (နု) [မဟန္တ+ဝဋ္ဋ] ကြီးစွာသော ဝဋ်ဆင်းရဲ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝဋ္ဋူပသမ (ပု) [မဟာဝဋ္ဋ+ ဥပသမ] ကြီးစွာသော ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ ဥပါဒိဏ္ဏကက္ခန္ဓဘေဒေန အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗုတဿ မဟာဝဋ္ဋူပသမော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။

မဟာဝဋ္ဋိ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝဋ္ဋိ] ကြီးစွာသော မီးစာ။ နိဒ္ဒါယန္တဿ ဟိ မဟာဝဋ္ဋိံ ဇာလေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၈။

မဟာဝဍ္ဎကီ (ပု) [မဟန္တ+ဝဍ္ဎကီ] ကြီးသော လက်သမား၊ လက်သမားကြီး။ ယထာ စ မဟာဝဍ္ဎကီ သယံ ဣတရေပိ ဒါရုကေ........ တစ္ဆနကမ္မေ ပဝတ္တယတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ (−ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၈။)

မဟာဝဍ္ဎကီဂါမ (ပု) [မဟန္တ+ဝဍ္ဎကီဂါမ] ကြီးစွာသော လက်သမားရွာ။ ဗာရာဏသိတော အဝိဒူရေ ကုလသဟဿနိဝါသော မဟာဝဍ္ဎကီဂါမော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၁။

မဟာဝဏ (ပု) [မဟန္တ+ဝဏ] (၁) ကြီးစွာသော အိုင်းအမာ၊ အိုင်းအမာကြီး။ (တိ) (၂) ကြီးစွာသော အိုင်းအမာနှင့် တူသော။ (၁) တဿ သဟ ဒဿနေန ဘဂဝတော တာဝ မဟာဝဏော ရုဠ္ဟော အဟောသိ။ ဝိ၊၃။၃၁၂။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၂။) (တိ) (၂) မဟာဂဏ္ဍော မဟာဝဏော ။ ထေရ။၃၀၄။ (-မိလိန္ဒ။၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၀။) မဟန္တော ဝဏော ဝိယာတိ မဟာဝဏော။ ထေရ၊ဋ္ဌ။၂။ ၁၉၉။

မဟာဝတ္တ (န) [မဟန္တ+ဝတ္တ] ကြီးသော ကျင့်ဝတ်၊ ဝတ်ကြီး၊ မဟာဝတ်။ (ဝတ္တက္ခန္ဓက (ဝိ၊၄။၃၇၃-၃၄၀) ၌ ဟောတော်မူအပ်သော အာဂန္တုကဝတ်စသော ၁၄-ပါးကို စုဒ္ဒသခန္ဓကဝတ္တာနိ=ခန္ဓကဝတ် ၁၄-ပါးဟု သုံးနှုန်းသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။) ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၄။) "စုဒ္ဒသဝိဓံ မဟာဝတ္တံ=စုဒ္ဒသ မဟာဝတ္တာနိ=မဟာဝတ် ၁၄-ပါး' ဟု သုံးနှုန်းသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃။) ပရိဝါသ်နေသော ရဟန်းစသည်တို့ လိုက်နာ ကျင့်ကြံအပ်သော "န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗံ" စသော ကျင့်ဝတ် ၈၂-ပါးကို "ဒွေအသီတိ မဟာဝတ္တာနိ" ဟု လည်းကောင်း၊ (ဝိ ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။) "ဒွေအသီတိ ခန္ဓကဝတ္တာနိ" ဟု လည်းကောင်း၊ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀။) "ဒွေအသီတိခုဒ္ဒကဝတ္တာနိ" ဟု လည်းကောင်း (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။) အမည်သုံးမျိုးဖြင့် သုံးနှုန်း သည်ကို တွေ့ရ၏။ ကျင့်ဝတ် ၈၂-မျိုးကို (ဝိ၊၄။၅၂-၈၆) ကြည့်။ (သာရတ္ထ၊၂။၃၅-၆။ အံ၊ဋီ၊၁။၇၃-၄) ဘာရသ ဓုတဂုဏာ.... ဒွေသီတိ မဟာဝတ္တာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅၊ ၁၉၈။ အံ၊ဋီ၊၁။၇၃။)

မဟာဝတ္တနိအဋ္ဌဝိ (ထီ) [မဟန္တ+ဝတ္တနိအဋ္ဌဝိ] မဟာဝတ္တနိမည်သော တောအုပ်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ၊ ၌ ပညောင်ပင်ရှိသော ဝိဥ္ဈတောအုပ်ဟု ဆိုသည်။) မဟာဝတ္တနိအဋ္ဌဝိယံ ကိရ ထေရံ စောရာ ကာဠဝလ္လိဟိ ဗန္ဓိတွာ နိပဇ္ဇာပေသုံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၃၄။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၃။ မဟာဝတ္တနိအဋ္ဌဝိ နာမ ဝိဥ္ဈာဋဝိ။ ဟိမဝန္တပဿေ အဋ္ဌဝိတိ ကေစိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁၊၆၅။

မဟာဝတ္တနိအဋ္ဌဝိဒွါရ (န) [မဟာဝတ္တနိအဋ္ဌဝိ+ဒွါရ] မဟာဝတ္တနိမည်သော တောအုပ်အဝ။ မဟာဝတ္တနိအဋ္ဌဝိဒွါရံ ပတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။

မဟာဝတ္တနိမဂ္ဂ (ပု) [မဟာဝတ္တနိ+မဂ္ဂ] မဟာဝတ္တနိမည်သော လမ်းခရီး။ ကော စဏ္ဍာသကုဏိကာ မဟာဝတ္တနိမဂ္ဂံ ဂန္တွာ ဂေါစရံ ဂဏှာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၄။

မဟာဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏ (န) [မဟာဝတ္တပဋိပတ္တိ+ပူရဏ] မဟာဝတ်အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း။ အသီတိမဟာဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏ(မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁) န္တိ ဧတ္ထ အသီတိဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏံ မဟာဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆။

မဟာဝတ္ထုက (တိ) [မဟန္တ+ဝတ္ထု+က] မြတ်သော (အနုပဿနာဟူသော) အကြောင်းရှိသော။ ဧဝံ ဘဂဝတာ ဒေသိတေ တယော မဟာဝတ္ထုကေ ဝိမောက္ခေ ဥဒ္ဒိသိတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။

မဟာဝန (န) [မဟန္တ+ဝန] (၁) ကြီးစွာသော တော၊ မဟာဝုန်တော (မှချ)။ (ဝေသာလီပြည်အနီး မဟာဝုန်၊ သာဝတ္ထိပြည်အနီး မဟာဝုန်ဟု မဟာဝုန်နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။) ကြီးစွာသော တောနှင့်တူသော လောဘတရား (ဥပစာ)။ (၂) ဥယျာဉ်။ (၁) ဘဂဝါ ဝေသာလိယံ ဝိဟရတိ မဟာဝနေ ကူဋာဂါရသာလာယံ။ ဝိ၊၁။၈၆။ သံ၊ ၃။၂၇၈။ (-မဟာနိ။၁၁၈။) မဟာဝနံ နာမ သယံ ဇာတံ အရောပိမံ သပရိက္ခေပံ

မဟန္တံ ဝနံ။ ဝိ၊ငြ၊၂။၁။ သံ၊ငြ၊၃။၂၉၆။ (—မဟာနိ၊ငြ။၂၃၇။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇၂။) (၂) အသောက် နန္ဒနံ ရမ္မံ၊ တိဒသာနံ မဟာဝနံ။ ပေတ။၁၆၇။ မဟာဝနံ ဥပဝန-ဘူတံ နန္ဒနံ နန္ဒနဝနံ အကာဘပုညာနံ န ဟောတိ။ ပေတ၊ငြ။၁၆၃။

မဟာဝနဂတ (တိ) [မဟာဝန+ဂတ] မဟာဝုန်တောသို့ သွားသော၊ သူ။ မဂ္ဂသုခေန ဖလသုခေန သုခီ မဟာဝနဂတော ကဒါ နု ခေါ အဟံ ဝိဟရိဿာမိ။ ထေရ၊ငြ၊၂။၄၆၆။

မဟာဝနစာရီ (တိ) [မဟာဝန+ စရ+ ဏီ] ကြီးစွာသော တော၌—သွားလာ— ကျင်လည်—သော၊ သူ။ ပနေစာရကောတိ မဟာဝန-စာရီ။ စရိယာ၊ငြ။၁ဝ၄။ (—၁၃၇။)

မဟာဝနဝါသိယ (တိ) [မဟာဝနဝါသ+ဣယ။ ထိ-၌ ဝါသိယာ။] မဟာဝုန်တော၌ နေသော၊ သူ။ အဟံ ဘန္တေ မဟာဝနဝါသိယာ ဒေဝတာ။ ဒီ၊ငြ၊၂။၂၇၇။

မဟာဝနသဏ္ဍ (ပု) [မဟန္တ+ဝနသဏ္ဍ] ကြီးစွာသော တောအုပ်။ တိကာာဟနံ ဝါ နိသိတော ဟောတိ ရုက္ခဂဟနံ ဝါ ဓောဓံ ဝါ မဟာ-ဝနသဏ္ဍံ ဝါ။ အံ၊၁။၁၅၂။ (—ဒီ၊ငြ၊၂။၇၄။ မ၊ငြ၊၁။၂၃၂။)

မဟာဝနသဏ္ဍမဇ္ဈိတ (တိ) [မဟာဝနသဏ္ဍ+မဇ္ဈိတ] ကြီးစွာသော တောအုပ်ဖြင့်တန်ဆာဆင်အပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝနသဏ္ဍမဇ္ဈိတပ္ပဒေသ (ပု) [မဟာဝန-သဏ္ဍမဇ္ဈိတ+ပဒေသ] ကြီးစွာသော တောအုပ်ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော အရပ်။ မဟာဝနသဏ္ဍမဇ္ဈိတပ္ပဒေသေ သတ္တုပဝိဟာရံ ကတွာ အဒံသု။ သံ၊ငြ၊၂။၂၉၃။

မဟာဝနသဏ္ဍဝါသီ (တိ) [မဟာဝနသဏ္ဍ+ဝသ+ဏီ] ကြီးစွာသော တောအုပ်၌ နေသော၊ သူ။ အရညေ မဟာဝနသဏ္ဍဝါသိနံ ဘိက္ခူ-နံ ဒွေသတသဟဿာနိ။ အဘိ၊ငြ၊၁။၆၃။ အပ၊ငြ၊၁။၄၅။

မဟာဝမ္မိက (ပု) [မဟန္တ+ဝမ္မိက] ကြီးစွာသော တောင်ပို့။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝမ္မိကပါဒ (ပု) [မဟာဝမ္မိက+ပါဒ] ကြီးစွာသော တောင်ပို့ခြေ။ ကေသိ မဟာဝမ္မိက-ပါဒေ တိဏံ ဆိန္ဒတိ။ အံ၊ငြ၊၁။၂၇၆။

မဟာဝယဝ (ပု) [မဟန္တ+အဝယဝ] ကြီးသော အစိတ်အပိုင်း။ မဟာဝယဝေါ အင်္ဂေါ။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၄၄၉။

မဟာဝရ (ပု) [မဟန္တ+ဝရ] မဟာဝရမည်သူ။ တဿ ပုတ္တော မဟာဝရော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃ဝ၁။

မဟာဝရာဟ (ပု) [မဟန္တ+ဝရာဟ] (၁) ကြီးသော ဆင်၊ ဆင်ပြောင်ကြီး။ (၂) ရွာသူတို့၏ဝက်၊ အိမ်ဝက်။ (၁)မဟာဝရာဟဿ မဟိဝိကြုဗ္ဗတော။ ဝိ၊၄။၃၆၄။ (—ဇာ၊၂။၁၁၃။) မဟာဝရာဟဿာတိ မဟာနာဂဿ။ ဝိ၊ငြ၊၄။ ၁၁၂။ (—ဇာ၊ငြ၊၅။၄၄၇။) (၂) မဟာဝရာ-ဟောဝ နိဝါပပုဋ္ဌော။ ဓမ္မ။၅၉။ ဓမ္မ၊ငြ၊၂။ ၁၇၂။ (—နေတ္တိ၊ငြ။၂၂၃။) နိဝါပပုဋ္ဌော မဟာဝရာဟော ဂါမသူကရော။ နေတ္တိ၊ဋီ။ ၂၈၄။

မဟာဝရှုဏတ္ထေရ (ပု) [မဟာဝရှုဏ+ထေရ] မဟာဝရှုဏ မထေရ်။ တဒါ မဟာဝရှုဏ-ထေရော နာမ ကောာ အရဟာ ဒါရကဿ ဟောတုသမ္ပဒံ ဒိသွာ။ ဝိ၊ငြ၊၁။၃၄။

မဟာဝလာဟက (ပု) [မဟန္တ+ဝလာဟက] ကြီးစွာသော မိုး၊ မိုးကြီး။ သော မဟာရာဇ မဟာဝလာဟကော သမယေ ဝိဂတော နာမ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၂၉၃။

မဟာဝဿ (နှ) [မဟန္တ+ဝဿ] ကြီးစွာသော မိုး၊ သည်းထန်စွာသော မိုးပေါက်။ ကော်

မဟာဝဿံ ဝဿတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၄၄။

မဟာဝဿကာလ (ပု) [မဟာဝဿ+ကာလ] ကြီးစွာသော မိုးရွာသောအခါ၊ သည်းထန်စွာ မိုးရွာသောအခါ။ သမ္ဗေဝ ဂါမပ္ပဒေသော မဟောဓဿန အဇ္ဈောတ္ထ●ရွာ မဟာဝဿကာလေ ဝိယ အဟောသိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၄။

မဟာဝဿိတ (နု) [မဟန္တ+ဝဿိတ] ကျယ်စွာသော တွန်သံ။ သော သာယံ ပါတံ တသ္မိံ ဝမ္မိကမတ္ထကေ ဌတွာ မဟာဝဿိတံ ဝဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၃။

မဟာဝဟ (တိ) [မဟန္တ+ဝဟ] ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်ရှိသော။ သီဃသောတေ မဟာဝဟေ။ ဇာ၊၁။၂၅၀။ ဇာ၊ ၂။၉၉။ တိတ္ထေ သီဃသောတေ မဟန္တေ ဝါရိဝဟေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၄၃၃။

မဟာဝဋ္ဋ (တိ) [မဟန္တ+ဝဋ္ဋ] များစွာသော သူတို့သည်– သုံးစွဲ– အသုံးပြု– အပ်သော၊ အသုံးများသော။ ဒွါရံ နာမ ယသ္မာ မဟာဝဋ္ဋံ၊ တသ္မာ တတ္ထ အာပုစ္ဆနကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၂၁။ မဟာဝဋ္ဋန္တိ မဟန္တေဟိ ဇနေဟိ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ ပါစိတ်၊ယော။၅၂၉။

မဟာဝါစကာလဥပါသက (ပု) [မဟာဝါစကာလ + ဥပါသက] မဟာဝါစကာလဥပါသကာ။ အန္တရဂင်္ဂါယ ပန မဟာဝါစကာလဥပါသကော နာမ အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၀။

မဟာဝါဏိဇ (ပု) [မဟန္တ+ဝါဏိဇ] ကြီးစွာသော ကုန်သည်။ အသုကဋ္ဌာနေ နာမ မဟာဝါဏိဇေန သစ္စကာရော ဒိန္နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၀။၁၇၂။

မဟာဝါတ (ပု) [မဟန္တ+ဝါတ] ကြီးစွာ–ပြင်းစွာ–သော လေ။ ယံ မဟာဝါတာ ဝါယန္တိ။ ဒီ၊ ၂။၉၀။ (–သံ၊၁။၁၃၄။ သံ၊၃။၄၇။ ပေဋ။ ၂၀၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၀။) မဟာဝါတေတိ မဟန္တေ ဝါတေ ဝါယန္တေ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၃၉။

မဟာဝါတပါန (နု) [မဟန္တ+ဝါတပါန] မြင့်သော–လေသောက်တံခါး–လေသာပြူတင်း။ ဂန္ဓကုဋိယံ ပန သတ္တရတနမယာနိ တိဏိ မဟာဝါတပါနာနိ အဟေသုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၃၄။

မဟာဝါတပါနသမီပ(နု) [မဟာဝါတပါန+သမီပ] မြင့်သော လေသောက်တံခါး၏အနီး။ သီဟပဉ္ဇရေတိ မဟာဝါတပါနသမီပေ။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၉။

မဟာဝါတပ္ပဟရိတ (တိ) [မဟာဝါတ+ပဟရိတ] ကြီးစွာ–ပြင်းစွာ–သော လေတိုက်ခတ်အပ်သော။ ဟဒယံ မေ မဟာဝါတပ္ပဟရိတံ ဝိယ ပလ္လဝံ ကမ္ပတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၈၄။

မဟာဝါတမဏ္ဍလသမုဋ္ဌာပန (နု) [မဟာဝါတမဏ္ဍလ+သမုဋ္ဌာပန] ကြီးစွာ– ပြင်းစွာ–သော လေဝှေ့ကို ဖြစ်စေခြင်း။ ဥပ္ပါဒိတံ ဥဋ္ဌပေတွာတိ မဟာဝါတမဏ္ဍလသမုဋ္ဌာပနေန တသ္မိံ ပဒေသေ မဟာသမုဒ္ဒံ။ မဋီ၊၃။၄၂၄။

မဟာဝါတမိဂ (ပု) [မဟန္တ+ဝါတမိဂ] ကြီးသော သမင်ပျံ။ ဝါတမိဂါတိ မဟာဝါတမိဂါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၄၄၇။

မဟာဝါတဝုဋ္ဌိ (ထီ) [မဟာဝါတ+ဝုဋ္ဌိ] သည်းစွာသောလေ, သည်းစွာသောမိုး၊ ကြီးစွာ–ပြင်းစွာ–သော လေ၏ထခြင်း (သျှ)။ မဟာသတ္တော .... မဟာဝါတဝုဋ္ဌိံ သမုဋ္ဌာပကောပိ ပဗ္ဗတစလနံ ကရောန္တော ဝိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၂၁၂။

မဟာဝါတသမုဒ္ဒတဝိစိမာလ (တိ) [မဟာဝါတသမုဒ္ဒတ+ဝိစိမာလာ] ကြီးစွာသော လေ–လေပြင်းမုန်တိုင်း–ကြောင့် တက်သောလှိုင်းဟူသော အလျဉ်ရှိသော (သမုဒ္ဒရာ)။ မဟာဝါတသမုဒ္ဒတဝိစိမာလော မဟောဒဓိ။စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၀။

မဟာဝါဒ (ပု) [မဟန္တ+ဝါဒ] မြတ်သောအယူဝါဒ။ မဟာဝါဒေ ဝတ္တမာနေပိ အဟော ဝတ မေ ကေသာဝကောပိ ဥပမံ ဝါ ကာရဏံ ဝါ အာဟရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။

မဟာဝါဒီ (တိ) [မဟာဝါဒ+ဤ] မြတ်သော-အယူရှိသော၊ သူ။ အဒန္တဒမနံ တာဒိံ မဟာ-ဝါဒိံ မဟာမတိံ။ အပ၊၁။၈၉။ မဟာဝါဒိံ မဟာမတိန္တိ သကသမယ ပရသမယ ဝါဒီနံ အန္တရေ အတ္တနာ သမဓိကပုဂ္ဂလဝိရဟိတတ္တာ မဟာဝါဒီ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။

မဟာဝါနရိန္ဒ (ပု) [မဟန္တ+ဝါနရိန္ဒ] ကြီးစွာသော မျောက်မင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝါနရိန္ဒကာလ (ပု) [မဟာဝါနရိန္ဒ+ကာလ] ကြီးစွာသော မျောက်မင်းဖြစ်သော အခါ။ မဟာသီလဝရာဇကာလေ ပဉ္စာဝုဓကုမာရ-ကာလေ မဟာဝါနရိန္ဒကာလေတိ ဧဝမာဒီသု ဝီရိယပါရမိယာ ပူရိတတ္တာဘာဝါနံ ပရိမာဏံ နာမ နတ္ထိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၅။

မဟာဝါပိ (ထိ) [မဟန္တီ+ဝါပိ] ကြီးသောရေအိုင်။ တာဝ မဟာဝါပိယံ ဥဒကံ အတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။

မဟာဝါယု (ပု) [မဟန္တ+ဝါယု] ကြီးစွာ-ပြင်းစွာ-သော လေ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝါယုက္ခန္ဓ (ပု) [မဟာဝါယု+ခန္ဓ] ပြင်းစွာသော လေအစု။ မဟာဝါယုက္ခန္ဓံ ဥပေတိ ဥပ-ဂစ္ဆတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၄၆။

မဟာဝါရ (ပု) [မဟန္တ+ဝါရ] မဟာဝါရ၊ ကျယ်ဝန်းသော ဒေသနာ၊ ကျယ်ဝန်းသောပါဠိနည်း။ သုဒ္ဓိကဝါရော ဝတ္ထုကာမဝါရော ပစ္စ-ယာပဋိသံယုတ္တဝါရောတိ တယော မဟာဝါရာ။ ဝိ။ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။) ဝါရ[၂] ကြည့်။

မဟာဝါရဏ (ပု) [မဟန္တ+ဝါရဏ] ကြီးသော ဆင်။ ဧကော ကိရ မဟာဝါရဏော ဂင်္ဂါ-တီရေ စရန္တော ဂင်္ဂါယံ ပတိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၇၁။

မဟာဝါရိ (နု) [မဟန္တ+ဝါရိ] ကြီးစွာသောရေ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝါရိက္ခန္ဓ (ပု) [မဟာဝါရိ + ခန္ဓ] ကြီးစွာသော ရေအစု၊ ရေလုံးကြီး။ ရထသီသသ္သ ပုရတော ပုရတော မဟာဝါရိက္ခန္ဓော ပုဋ္ဌိက္က-မတိ။ မိလိန္ဒ။၁၂၅။

မဟာဝါလိကရာသိ (ပု) [မဟာဝါလိကာ+ရာသိ] ကြီးစွာ–များစွာ –သော သဲအစု၊သဲပုံကြီး။ ဧဝံ တတ္ထ အနုက္ကမေန မဟာဝါလိကရာသိ ဇာတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ (–အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။)

မဟာဝါလုကရာသိ (ပု) [မဟာဝါလုကာ+ရာသိ] ကြီးစွာ–များစွာ–သော သဲအစု၊ သဲပုံကြီး။ ဧဝံ တတ္ထ အနုက္ကမေန မဟာဝါလုကရာသိ ဇာတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၇။)

မဟာဝါလိကာ (ထိ) [မဟန္တီ+ဝါလိကာ] များစွာသော သဲ။ မဟာဝါလိကရာသိ–ကြည့်။

မဟာဝါလုကာ (ထိ) [မဟန္တီ+ဝါလုကာ] များစွာသော သဲ။ မဟာဝါလုကရာသိ–ကြည့်။

မဟာဝါသ (ပု) [မဟန္တ+အာဝါသ] (၁) ကြီးသော–ကျောင်း–အိမ်။ (တိ) (၂) များသော အိမ်ရှိသော။ သစေ ကေသုံ မဟာ-ဝါသေ ပဋ္ဌမံယေဝ ကတိကာ ကတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၁။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၃၁။) မဟာဝါ-သေတိ မဟာဂေဟေ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၂၉။ (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝါသဂါမ (ပု) [မဟာဝါသ + ဂါမ] များသော အိမ်ရှိသော ရွာ။ ဇော် မဟာဝါသဂါမံ အာဂမံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။

မဟာဝါသိ (ထီ) [မဟန္တိ+ဝါသိ] ကြီးသော ပဲခွပ်။ မဟာဝါသိယမ္ပိ ပန န ဝဋ္ဋတိယေဝ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၁။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၃။)

မဟာဝါသိဒဏ္ဍ (ပု) [မဟာဝါသိ + ဒဏ္ဍ] ကြီးသော ပဲခွပ်ရိုး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝါသိဒဏ္ဍသဏ္ဌာန (တိ) [မဟာဝါသိဒဏ္ဍ + သဏ္ဌာန] ကြီးသော ပဲခွပ်ရိုးသဏ္ဌာန်ရှိသော။ ဗာဟင္ဂိနိ အာဒါသဒဏ္ဍသဏ္ဌာနာနိ၊ မဟာဝါသိဒဏ္ဍသဏ္ဌာနာနိတိ ပိ ဧကေ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၃၉။

မဟာဝါဟန (တိ) [မဟန္တ + ဝါဟန] များစွာသော (ဆင်,မြင်းစသော) ယာဉ်ရှိသော၊ သူ၊ မဟဗ္ဗလော မဟာဝါဟနော။ ဝိ၊၃။၄၇၇။ (–ဥဒါန၊၇၇။) မဟန္တော ဟတ္ထိအဿာဒိဝါဟနော ဧတဿာတိ မဟာဝါဟနော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၉၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၄၉။

မဟာဝါဟနတရ (တိ) [မဟာဝါဟန + တရ] အထူးသဖြင့် များစွာသော (ဆင်, မြင်းစသော) ယာဉ်ရှိသော၊ သူ။ မဟာဝါဟနတရော ဝါ မဟဗ္ဗလတရော ဝါ....ရာဇာ ဝါ မာဂဓော သေနိယော။ ဥဒါန၊၇၇။

မဟာဝါဠု (ပု) [မဟန္တ+ဝါဠု] ကြီးစွာသော သဲရဲ၊ သဲကြီးမြေ။ တာဝဒေဝ နံ မဟာဝါဠုဝ မုဋ္ဌိတွာ အဂမာသိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၈။၂၀၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။

မဟာဝိကဋ (နပုံ) [မဟန္တ+ဝိကဋ] ဖောက်ပြန်သော –ပကတိသဘောမဟုတ်သော –ဆေးများ–အစာများ။ (အဆိပ်ဖြေဆေးဟုလည်း ပြန်နိုင်၏။) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ စတ္တာရိ မဟာဝိကဋာနိ ဒါတုံ ဂူထံ မုတ္တံ ဆာရိကံ မတ္တိကန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၉၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ (–ဝိ၊၅။၂၂၆။) အပကတိဘောဇနတ္တာ ဝိကဋာနိ ဝိရူပါနိ ဝိသဟရဏတော မဟာဝိသယတ္တာ မဟန္တာနိ စာတိ မဟာဝိကဋာနိ။ ဝိမတိ၊၁။၃၅၄။ မဟာဝိကဋာနီတိ မဟန္တာနိ သပ္ပဒဋ္ဌကဏ္ဍသင်္ခါတေ ဝိကာရကာလေ ကတ္တဗ္ဗာနိ ဩသဓာနိ။ ပါစိတ်၊ယော။၉၅။

မဟာဝိကဋဘောဇန (နပုံ) [မဟန္တ + ဝိကဋဘောဇန] ဖောက်ပြန်သော–ပကတိသဘော မဟုတ်သော–စားရိုးစားစဉ် မဟုတ်သော–အစာများကို စားခြင်း။ မဟာဝိကဋဘောဇနသ္မိ (မ၊၁။၁၁၃)န္တိ မဟန္တေ ဝိကဋဘောဇနေ၊ အပကတိဘောဇနေတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၂။ ဝိကဋဘောဇနေတိ ဝိကတဘောဇနေ ဝိရူပဘောဇနေ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၅။

မဟာဝိကတ (နပုံ) [မဟန္တ+ဝိကတ] ဖောက်ပြန်သော – ပကတိသဘော မဟုတ်သော – ဆေးများ။ စတ္တာရိ မဟာဝိကတာနိ သတိ ပစ္စယေ။ ဝိ၊၂။၁၂၂။

မဟာဝိကတိဘောဇန (တိ) [မဟာဝိကတိ +ဘောဇန] ဖောက်ပြန်သော – ပကတိသဘော မဟုတ်သော–စားရိုးစားစဉ်မဟုတ်သော–အစာများကို စားသော၊ သူ။ မဟာဝိကတိဘောဇနော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၄။

မဟာဝိကာရ (တိ) [မဟန္တ+ဝိကာရ] ကြီးစွာသော ဖောက်ပြန်ခြင်းရှိသော။ မဟာပရိဟာရတော မဟာဝိကာရတော မဟန္တဘူတတ္တာ စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆၂။ မူလဋီ၊၁။၁၄၁။)

မဟာဝိက္ကန္တ (တိ) [မဟန္တ+ဝိက္ကန္တ] ကြီးမြတ်သော လုံ့လရှိသော၊ သူ။ မဟာဝိရ–ကြည့်။

မဟာဝိဿာတ (တိ) [မဟန္တ+ဝိဿာတ] ကြီးစွာသော ပင်ပန်းခြင်းရှိသော။ ယေ ပရိဋ္ဌာ-

ဟာတိ ယေ ကာမာ....သပရိဠာဟာ မဟာ-ဝိဃာတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၆။

မဟာဝိစိကိစ္ဆာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝိစိကိစ္ဆာ] များစွာသော ယုံမှားခြင်း။ ဝိစိကိစ္ဆာတိ နေဝ မဟာဝိစိကိစ္ဆာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။ (−သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၇၈၊၂၀၆။) မဟာဝိစိကိစ္ဆာတိ အဋ္ဌဝတ္ထု-ကာ သောဠသဝတ္ထုကာ ၊ စ ဝိမတိ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၂၅၄။

မဟာဝိဇိတ (တိ) [မဟန္တ+ဝိဇိတ] များသော တိုင်းနိုင်ငံရှိသော၊သူ (မဟာဝိဇိတမည်သူ)။ မဟဗ္ဗလော မဟာဝါဟနော မဟာဝိဇိတော ပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာဂါရော။ ဝိ၊၃။၄၇၇။ (−ဒီ၊၁။၁၂၇၊၁၂၈။) မဟာဝိဇိတောတိ သော ကိရ သာဂရပရိယန္တံ မဟန္တံ ပထဝိ-မဏ္ဍလံ ဝိဇိနိ လ္လတိ မဟန္တံ ဝိဇိတမဿာတိ "မဟာဝိဇိတော" တွေ၀ သင်္ချံ အဂမာသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။ မဟန္တံ ဝိဇိတံ ရဋ္ဌံ ဧတဿာတိ မဟာဝိဇိတော။ သာရတ္ထ၊၃။၃၄၉။

မဟာဝိဇိတတရ (တိ) [မဟာဝိဇိတ+တရ] အထူးသဖြင့်များသောတိုင်းနိုင်ငံရှိသော၊သူ။ မဟာဝိဇိတတရော ဝါ မဟာဝါဟနတရော ဝါ မဟဗ္ဗလတရော ဝါ။ ဥဒါန။၈၈။

မဟာဝိဇိတယည (ပု) [မဟာဝိဇိတ+ယည] မဟာဝိဇိတမင်း၏-ယစ်−အလှူ-ပူဇော်ခြင်း။ မဟာယာဂန္တိ မဟာဝိဇိတယညသဒိသံ မဟာ-ယာဂံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၁။ မ၊ဋီ၊၃။၅၃။ သံ၊ဋီ။ ၂၊၂၆၇။

မဟာဝိဇိတရာဇ (ပု) [မဟာဝိဇိတ+ရာဇ] မဟာ ဝိဇိတ မင်း။ မဟာယာဂန္တိ မဟာဝိဇိတရညော ယညသဒိသမ္ပိ မဟာယာဂံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၇။ (−၃၀၂)

မဟာဝိဋပ (ပု) [မဟန္တ+ဝိဋပ] ကြီးစွာသော သစ်ခက်ခွ။ မဟာဝိဋပေ ပန အဋ္ဌကံ ဇင်္ဃိတွာ တတ္ထ ပဒရစ္ဆဒနံ ကုဋိကံ ကတွာ ဥပဂန္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၄။ (−ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၂၁၅။)

မဟာဝိတက္က (ပု) [မဟန္တ+ဝိတက္က] မဟာဝိတက်၊ များစွာကြံစည်ခြင်း။အကုသလေ ဝိတက္ကေတိ ကာမဝိတက္ကာဒယော တယော မဟာဝိ-တက္ကေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ (−သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၉။သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၄။)

မဟာဝိတက္ကသုတ္တ (နု) [မဟာဝိတက္က+သုတ္တ] မဟာဝိတက္ကသုတ်၊ အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ်။ (အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ အဋ္ဌကနိပါတ၊ပဌမပဏ္ဏာသက၊ ၃- ဂဟပတိဝဂ်၊ ၁၀-အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္က သုတ်။ အံ၊၃။၆၂−၆၈။) အာယသ္မာ အနု-ရုဒ္ဓေါ ဒိဗ္ဗစက္ခုကော ဟုတွာ ပစ္ဆာ မဟာ-ဝိတက္ကသုတ္တံ သုတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၈၆။

မဟာဝိတ္ထာရ (တိ) [မဟန္တ+ဝိတ္ထာရ] (၁)အလွန် ကျယ်သော။ (၂) များစွာကျယ်ပြန့်ခြင်းရှိ သော။ (၁) ဣမေ ပန ဒွေ ပစ္စယာ မဟာ-ဝိတ္ထာရာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၅။ (−သံ၊ဋီ၊၂။ ၅၃၈။) (၂) မဟာဝိပ္ဖါရ−ကြည့်။

မဟာဝိတ္ထာရိက (တိ) [မဟာဝိတ္ထာရ+ဣက] (၁) မဟာဝိတ္ထာရိကမည်သော၊ အလွန် ကျယ်ဝန်းသော (ဗိမာန်)။ (၂) ကျယ်ပြန့် သော အရာရှိသော၊ အဆုကျယ်သော၊ (၁) မဟာဝိတ္ထာရိကံ နာမ၊ ဗျမ္ဟံ ဟေဿတိ တာဝဒေ။ အပ၊ ၁။၁၃၈။ (၂) မဟာဘူမိက −ကြည့်။

မဟာဝိဒုဂ္ဂ (တိ) [မဟန္တ+ဝိဒုဂ္ဂ] အလွန်ကူး ခပ်နိုင်ခဲသော(သြဃစသည်)။ စတုရာသိတိ-ပါဏသဟဿာနိ မဟာဝိဒုဂ္ဂါ ဥဒ္ဓရိတွာ ထေရောတော့ သမာပဇ္ဇိတွာ။ ဒီ၊၃။၂၂။ (−ပဋိသံ၊၁၂၃။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၄။) မဟာဝိဒုဂ္ဂါတိ မဟာဝိဒုဂ္ဂံ နာမ စတ္တာရော သြဃာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၄။ မဟာဝိဒုဂ္ဂံ နာမ စတ္တာရော သြဃာ မဟန္တံ ဇလဝိဒုဂ္ဂံ ဝိယ အနုပစိတကုသလ-သမ္ဘာရေဟိ ဒုဂ္ဂမဋ္ဌေန။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁။

မဟာဝိနယ (ပု) [မဟန္တ+ဝိနယ] မဟာဝိနည်း။ (ဝိနည်း ၅-ကျမ်းကို ဆိုလိုသည်။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၃။) မဟာဝိနယေ မန္တရဟိတေ ဒွိသု ပါတိမောက္ခေသု ဝတ္တမာနေသု ပိ သာသနံ အန္တရဟိတံ နာမ။ သံ၊ ၄၊ ၂။၁၀၇။

မဟာဝိနာသ(ပု)[မဟန္တ+ဝိနာသ] ကြီးစွာသော ပျက်စီးခြင်း။ ဒါလုကမတ္တိကောဒကေဟိ မုခံ ပဝိသန္တေဟိ မဟာဝိနာသံ ပါပုဏေယျ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၂။ (အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၃ဝ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁ဝ။ ဇာတိဝုတ်၊ ၄။ ဂ၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၄။)

မဟာဝိနာသကာရက(တိ) [မဟာဝိနာသ+ကာရက] ကြီးစွာသော ပျက်စီးခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ တေသံ အနယော မဟာဝိနာသကာရကော ဟုတွာ ယဒါ အနေန မနုဿာ ဝိနာသံ ပါပိတာ ဘဝိဿန္တိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၁၀၄။

မဟာဝိနာသဒါယက (တိ) [မဟာဝိနာသ + ဒါယက] ကြီးစွာသော ပျက်စီးခြင်းကို ပေးတတ်သော။ မဟာရာဇ ဧဝံ ကောဓော ဗဟုအာဒီနဝေါ မဟာဝိနာသဒါယကော။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၂၆။

မဟာဝိနာသပတ္တိ (ထီ) [မဟာဝိနာသ+ပတ္တိ] ကြီးစွာသော ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ ဗာလပုထုဇ္ဇနဿ..........မဟာနိရယေ မဟာဝိနာသပတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၂၇၂။

မဟာဝိနိစ္ဆယ (ပု) [မဟန္တ+ဝိနိစ္ဆယ] ကြီးစွာ-မှန်ကန်စွာ-တရားဆုံးဖြတ်ရာ အရပ်။ ရာဇကုလမဇ္ဈဂတောတိ ရာဇကုလဿ မဇ္ဈေ မဟာဝိနိစ္ဆယေ ဌိတော။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၅။ အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၆ဝ။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၃ဂ။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၃၆၁။)

မဟာဝိနိစ္ဆယအမစ္စ (ပု) [မဟာဝိနိစ္ဆယ+အမစ္စ။ မဟန္တ+ ဝိနိစ္ဆယအမစ္စ။] တရားဆုံးဖြတ်တတ်သော အမတ်ကြီး၊ ကြီးစွာ-မှန်ကန်စွာ-တရားဆုံးဖြတ်ရာ အရပ်၌ တည်သော အမတ်ကြီး၊ တရားသူကြီးချုပ်။ မဟာဝိနိစ္ဆယအမစ္စ (မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၃) န္တိ ယသ္မိံ ရဇ္ဇေ သော ဇနပဒေါ၊ တဿ ရာဇဓာနိယံ မဟာဝိနိစ္ဆယအမစ္စံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁ဂ၇။

မဟာဝိပဿနာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝိပဿနာ]ကျယ်ဝန်း-များပြား-သော ဝိပဿနာ၊ မဟာဝိပဿနာ။ ယာ ပန ရူပသတ္တကံ အရူပသတ္တကဉ္စ နိဂ္ဂမ္မ နိဇ္ဇရံ ကတွာ မဟာဝိပဿနာ ဝသေန သမာပန္နာ သမာပတ္တိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၇။ (-မ၊ ၄၊ ၄။ ၂၅၂။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၆၃။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄။)

မဟာဝိပဿနာမုခ (နု) [မဟာဝိပဿနာ+မုခ] မဟာဝိပဿနာကို အဦးပြုခြင်း။ စုဒ္ဒသဟာကာရေဟိ သန္နေတွာ မဟာဝိပဿနာမုခေန တာ အမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၃။

မဟာဝိပါက (ပုနု) [မဟန္တ+ဝိပါက] (ပု)(၁) ကြီးမြတ်သော အကျိုး။ (နု) (၂) မဟာဝိပါက်စိတ်၊ မဟာဝိပါက်။ (တိ) (၃) ကြီးကျယ်-ပြန့်ပြော-များပြား-သော အကျိုးရှိသော။ (ပု) (၁) ဒိဿာန ပုညာနံ မဟာဝိပါကံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇။ ပုညာနန္တိ တေန ကတပုညာနံ မဟန္တံ ဝိပါကံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၁၇၇။ (နု) (၂) အဋ္ဌမဟာဝိပါကာနိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၆။ (-မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၅ဂ။) (တိ) (၃) မဟာဝိပါကာ မမ ဥစ္ဆုဒက္ခိဏာ။ ဝိမာန။ ၃၅၆ဂ။ (-အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၂။) မဟာဝိပါကာတိ ဝိပုလဖလာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၆။ မဟာဝိပါကန္တိ ဥဠာရဖလံ ဗဟုဝိပါကံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။

မဟာဝိပါကစိတ္တ (နု) [မဟာဝိပါက+စိတ္တ] မဟာဝိပါက်စိတ်။ ဣဒါနိ အဋ္ဌမဟာဝိပါကစိတ္တာနိ ဒဿေတုံ ပုန "ကတမေ ဓမ္မာ အဗျာကတာ" တိ အာဒိ အာရဒ္ဓံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃ဝ၆။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၆။)

မဟာဝိပါကစေတနာ (ထီ) [မဟာဝိပါက+စေတနာ] မဟာဝိပါက်စေတနာ၊ ကြီးသော အကျိုးရှိသောစေတနာ။ ပဋိဂ္ဂါဟကေနပစ္စယ-ဘူတေန ဝိနာ ဒါယကေနေဝ : မဟာဝိပါက-စေတနတ္တံ အာပါဒိကာ။ မူလဋီ၊ ၃။၁၁၇။

မဟာဝိပါကဋ္ဌ (ပု) [မဟာဝိပါက+အတ္ထ] များ မြတ်သော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်။ တဿ ပန ဒါနစေတနာ ပရိသုဒ္ဓါ ပဋိဂ္ဂါဟကသမ်ါတံ ဝတ္ထုံ ပဋိစ္စ မဟာဝိပါကဋ္ဌေန ဝိသုဇ္ဈတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၀။

မဟာဝိပါကဒါန (နု) [မဟာဝိပါက+ဒါန] ကြီး မြတ်သော အကျိုးကို ပေးခြင်း။ မဟာဝိ-ပါကဒါနေနာ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၅) တိ မဟတော ဝိပုလဿ လောကုတ္တရဿ သုခဝိပါကဿ စေဝ ကာယိကာဒိဒုက္ခဝိပါကဿ စ ဒါနေန။ မ၊ဋီ၊၃။၃၀၉။

မဟာဝိပါကပဋိသန္ဓိ (ထီ) [မဟာဝိပါက+ပဋိ-သန္ဓိ] မဟာဝိပါက် ပဋိသန္ဓေ။ ဥပေက္ခာသဟ-ဂတာနံ စတုန္နံ မဟာဝိပါကပဋိသန္ဓိနံ ဝသေန ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။ မူလဋီ၊၃။၁၅၈။

မဟာဝိပ္ပကာရ (ပု) [မဟန္တ+ဝိပ္ပကာရ] ကြီး စွာသော ဖောက်ပြန်ခြင်း။ စတ္တာရော ဇနာ မဟာဝိပ္ပကာရံ ပတ္တာ ရာဇာနံ ဝန္ဒိတွာ အတ္တနော ဂေဟမေဝ ဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၁၃။

မဟာဝိပ္ဖါရ (တိ) [မဟန္တ+ဝိပ္ဖါရ] များစွာ-ပြန့်နှံ့သော အကျိုး–ကျယ်ပြန့်သော အကျိုး–ရှိသော။ န မဟာနိသံသော န မဟာဇုတိ-ကော န မဟာဝိပ္ဖါရော။ ဒီ၊၂။၂၇၉။ အံ၊၁။၂၀၆။(–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။) န မဟာဝိပ္ဖါရောတိ ဝိပါကဝိပ္ဖါရ-တာယ မဟာဝိပ္ဖါရော န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၁။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။)န မဟာဝိပ္ဖါရန္တိ န မဟာနုဘာဝံ၊အပဏီတံအနုဠာရန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၈၇။ (–အံ၊ဋီ၊၂။၂၄။)မဟာ ဝိပ္ဖါရန္တိ မဟာဝိတ္ထာရံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၉။

မဟာဝိဘင်္ဂ (ပု) [မဟန္တ+ဝိဘင်္ဂ] မဟာဝိဘင်း။ (ဘိက္ခုဝိဘင်းကို မဟာဝိဘင်းဟုခေါ်သည်)။ ဝေံ မဟာဝိဘင်္ဂံ သင်္ဂါယံ အာရောပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။(-ပေဋကော။၂၀၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။)

မဟာဝိဘဝ (ပု) [မဟန္တ+ဝိဘဝ] (၁) များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ။ (တိ)(၂) များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော၊ သူ။(၁) ဧဂဟေ တေ မဟာဝိဘဝေါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။(တိ) (၂) မဟတိ သာလာ တေသန္တိ မဟာသာလာ၊ မဟာ-သာရာ မဟာဝိဘဝါတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ (–ပေတ၊ဋ္ဌ။၉၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။)

မဟာဝိဘဝသမ္ပန္န (တိ) [မဟာဝိဘဝ+သမ္ပန္န] များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံသော။ ဝိညုတံ ပတ္တော မဟာဝိဘဝသမ္ပန္နော သတ္တရိ ပယိဒိတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။

မဟာဝိဘဝသေဋ္ဌိ (ပု) [မဟာဝိဘဝ+သေဋ္ဌိ] များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော သေဋ္ဌေး။ ပိယမိတ္တော မဟာဝိဘဝသေဋ္ဌိနော မင်္ဂလ-ဟတ္ထိအာဿာဒယော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၆၀။

မဟာဝိမာန (ပု၊နု) [မဟန္တ+ဝိမာန] ကြီးသော ဗိမာန်၊ ဗိမာန်ကြီး။ ဣဒ္ဓ တေ နာဂ မဟာ-ဝိမာနံ။ ဇာ၊၂။၃၀၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၂၅။

မဟာဝိမာနဒွါရ (နု) [မဟာဝိမာန+ဒွါရ] ဗိမာန် ကြီး၏တံခါး။ တာဝတိံသဘဝနေ မဟာဝိ-မာနဒွါရေ နိဒ္ဒါယိတွာ ပဗုဇ္ဈန္တော ဝိယ ပဋိသန္ဓိံ အဂ္ဂဟေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။

မဟာဝိယူဟ (ပု) [မဟန္တ+ဝိယူဟ] အထူးအား ထုတ်စီစဉ်ထားသော၊မဟာဝိယူဟမည်သော။ (ယင်းပြာသာဒ်သည် ရွှေငွေဖြင့် ပြီး၏။) ရာဇာ မဟာသုဒဿနော မဟာဝိယူဟဿ ကူဋာဂါရဿ ဒွါရေ သဗ္ဗသောဝဏ္ဏမယံ တာလဝနံ။ ဒီ၊၂။၁၄၉၊၁၅၂။ မဟာဝိယူဟန္တိ ရဇတမယံ မဟာကူဋာဂါရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။

မဟာဝိယူဟသုတ္တ (နု) [မဟာဝိယူဟ+သုတ္တ] မဟာဝိယူဟသုတ်။ (မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ၊ အဋ္ဌကဝဂ်၊ ၁၃–သုတ်။ မဟာနိ။ ၂၃၆–၂၆၃။ သုတ္တနိပါတပါဠိ-လာ မဟာဗျူဟ-သုတ်နှင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ မဟာဗျူဟ–ကြည့်။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝိယူဟသုတ္တနိဒ္ဒေသ (ပု) [မဟာဝိယူဟသုတ္တ+နိဒ္ဒေသ] မဟာဝိယူဟသုတ်၏ အကျယ်။ အထ မဟာဝိယူဟသုတ္တနိဒ္ဒေသံ ဝက္ခတိ။ မဟာနိ။ ၂၃၆။

မဟာဝိရဝ (ပု) [မဟန္တ+ဝိရဝ] ကြီးစွာသော အသံ၊ ကြီးစွာသော ငိုကြွေးမြည်တမ်းသံ။ အရိဋ္ဌမတ္တရေန ဝိနယနိဒါနေ အာကာသံ မဟာဝိရဝံ ရဝိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၃။)

မဟာဝိရေက (ပု) [မဟန္တ+ဝိရေက] များစွာသော ဝမ်းလားခြင်း၊ ဝမ်းကျ ရောဂါ။ ဗဟုမောသရဏတ္တာ မဟန္တော ဝိရေကော မဟာဝိရေကော။ ခုန်။ ခုန်၊ဋီ။ ၄၂၀–၉။

မဟာဝိလာသ (တိ) [မဟန္တ+ဝိလာသ] ကြီးစွာသော တန်ခိုးကြောင့် တင့်တယ်သော။ မဟာဝိလာသော (အပ၊၂။၃၃၅)တိ မဟာဣဒ္ဓိဝိလာသပ္ပတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၀၆။

မဟာဝိလောကန (နု) [မဟန္တ+ဝိလောကန] ကြီးမြတ်သော ကြည့်အပ်သော အရာ၊ မြတ်သော သူတို့ ကြည့်အပ်သော အရာ၊ ကြည့်ခြင်းကြီး။ (ကြည့်ခြင်းကြီးငါးပါး။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ ကြည့်ခြင်းကြီးရှစ်ပါး။ မိလိန္ဒ။၁၉၂။) တုသိတေ ကာယေ ဌိတော ပဉ္စဝိသဗ္ဗောကာ အဋ္ဌ မဟာဝိလောကနာနိ ဝိလောကေတိ။ မိလိန္ဒ။၁၉၂။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၄၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၃၂။)

မဟာဝိလောကနဂဇ (ပု) [မဟာဝိလောကန+ဂဇ] ကြီးမြတ်သော ကြည့်အပ်သော အရာ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး၊ ကြည့်ခြင်းကြီး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ တတ္ထ နိဝါသနဂုဏံ မဟာဝိလောကနဂုဏံ ဂဗ္ဘဝေါက္ကန္တိံ ဂဗ္ဘဝါသံ ဂဗ္ဘနိက္ခမနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။

မဟာဝိလောကိတ (နု) [မဟန္တ+ဝိလောကိတ] ကြီးမြတ်သော ကြည့်အပ်သော အရာ၊ ကြည့်ခြင်းကြီး။ ဒေဝတာဟိ ယာစိတော ပဉ္စဝိဓံ မဟာဝိလောကိတံ ဝိလောကေတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၇၃။

မဟာဝိလောပ (ပု) [မဟန္တ+ဝိလောပ] ကြီးစွာသော (ရွာနိဂုံးတို့ကို) လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်း။ နိလ္လောပန္တိ မဟာဝိလောပံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ (–မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၆၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၄။) မဟတံ ဂါမနိဂမာနံ ဝိလုပ္ပနံ မဟာဝိလောပေါ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၂၆။

မဟာဝိဝရ (နု) [မဟန္တ+ဝိဝရ] ကြီးစွာသော အပေါက်အခေါင်း၊ ကြီးစွာသော တောင်ခေါင်း။ ကေသွိ ယော ဝါ ဥမင်္ဂသဒိသံ မဟာဝိဝရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၀၃။

မဟာဝိဝါဒ (ပု) [မဟန္တ+ဝိဝါဒ] ကြီးစွာသော ငြင်းခုံခြင်း။ တေန ခေါ ပန သမယေန မဏ္ဍာဒီပေ မဟာဝိဝါဒေါ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀။)

မဟာဝိသ (ပု) [မဟန္တ+ဝိသ] (ပု) (၁) ကြီးသော – ပြင်းထန်သော – အဆိပ်(မှချ)။ (၂) ကြီးသော-ပြင်းထန်သော–အဆိပ်နှင့် တူသော(ဥပစာ)။ (တိ) (၃) ကြီးသော–ပြင်းထန်သော–အဆိပ်ရှိသော၊သူ။ (ပု)(၁) (၂) အနန္တာဒီနဝါ ကာမာ၊ မဟာဒုက္ခာ မဟာဝိသာ။ ထေရီ။၄၁၀။(–၄၃၂။) မဟာ-

ဝိသာတိ ကဋုကာသယ္ဟဖလတာယ ဟလာဟလာဒိမဟာဝိသသဒိသာ။ ထေရီဋ္ဌ။ ၂၅၁။ (-၂၉၂။) (တိ) (၃) တတော စ ကဏှော ဥရဂေါ မဟာဝိသော။ ဝိမာန။ ၁၀၀။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၉။)

မဟာဝိသမ (ပု) [မဟန္တ+ဝိသမ] များစွာ မညီညွတ်မှု။ မဟာကန္တာရေ မဟာဝိသမေ မဟာကုဋိလော။ မပ. ၁နီ။ ၁၁၀။

မဟာဝိသယ (တိ) [မဟန္တ+ဝိသယ] ကြီးကျယ်သော အရာရှိသော။ မဟာဝိသယတ္တာ ပန ပါကဋတ္တာ စ တေသု ကာမုပါဒါနံ ပဌမံ ဒေသိတံ။ မဟာဝိသယဉ္ဟိ တံ အဋ္ဌစိတ္တသမ္ပယောဂါ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၅။ (-ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၁၃၂။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၄။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၈၇။)

မဟာဝိသယသိက္ခ (တိ) [မဟာဝိသယာ+သိက္ခာ] များသော အရာရှိသော အကျင့်ရှိသော။ မဟာဝိသယသိက္ခတ္တာ ရာဇ သိက္ခာပဒံ ဣဒံ။ ဝဇိရ။ ၂၅၀။

မဟာဝိသာဒပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာဝိသာဒ+ပတ္တ] များစွာသော စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ အဋ္ဌဝိ ပဝိသိတွာ နိလီနာနံ မဟာဝိသာဒပ္ပတ္တာနံ ဒုက္ခဋ္ဌာနေန ဒုက္ခသေယျာယ ဒုက္ခနိသဇ္ဇာယ ဗလဝံ ကာယဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၉။

မဟာဝိသာလ (တိ) [မဟန္တ+ဝိသာလ] အလွန်ကျယ်သော။အောက်ပုဒ်ကြည့်၊ (မဟီ ဝိကမ္ပတေ ဝတိ မဟာဝိသာလော တိ လိခိတံ။ ဝဇိရ ၅၃၃-၌ မဟာဝိသာလောပုဒ်ကို အရာဌာနနှင့် သင့်လျော်အောင် မြန်မာပြန်၍ မရ။)

မဟာဝိသာလမာဠက (ပု) [မဟာဝိသာလ+မာဠက] အလွန်ကျယ်သော တန်ဆောင်းဝန်း၊ ကျယ်စွာသော မင်းကွန်း။ (သျ)။ သောဏ္ဍိကဏပရိဝုတော မဟာဝိသာလမာဠကေ နိသီဒိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၁၄၅။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၂၈၂၊ ၂၉၄။)

မဟာဝိသေသ (ပု) [မဟန္တ+ဝိသေသ] (၁) ကြီးစွာသော ထူးခြားခြင်း၊ အကြီးအကျယ်ကွာခြားခြင်း။ (တိ) (၂) ကြီးမြတ်ထူးလွန်သော၊ လွန်စွာ ထူးခြားသော။ (၁) မဟာဝိသေသော မဟန္တ နာနာကရဏံ ပညာယတိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၇၈။ (တိ) (၂) မဟာဝိသေသော ပုရိမေန၊ ယသာ သိမာ န ဉာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၀။

မဟာဝိဟာရ (ပု) [မဟန္တ+ဝိဟာရ] (၁) (က) ကြီးသောကျောင်း၊ ကျောင်းကြီး။ (ခ) မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက် (မှချ)။ မဟာဝိဟာရ အဆက်အနွယ် (ဥပစာ)။ (၂) မဟာလောက-ဝိဟာရသိက္ခာပုဒ်။ (၁) (က) သံဃာ ကာရေသိ မဟာဝိဟာရံ။ ဝိမာန။ ၆၁။ မဟာဝိဟာရန္တိ......မဟန္တံ ဝိဟာရံ ကာရေသိ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၁၇၄။ (ခ) မဟာဝိဟာရေ နိဝါသိနံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ မဟာမေဃဝနေ ဌိတော ဝိဟာရော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၂၄။ မဟာဝိဟာရဿ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂) တိ မဟာဝိဟာရဝံသဿ။ ဝဇိရ။ ၁၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။) (၂) မဟာဝိဟာရော (ဝိ၊ ၅။ ၂၅၆) တိ မဟလ္လက ဝိဟာရော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၅။ မဟာဝိဟာရဝါသီ-ကြည့်။

မဟာဝိဟာရဋ္ဌာန (န) [မဟာဝိဟာရ+ဌာန] မဟာဝိဟာရကျောင်းတည်ရှိရာအရပ်။ မေဃဝနုယျာနံ နာမ မဟာဝိဟာရဋ္ဌာနံ။ ဝဇိရ။ ၂၀။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၆။)

မဟာဝိဟာရပဋိသန္ထာရကထာ (ပု) [မဟာဝိဟာရပဋိသန္ထာရ+ကထာ] ကြီးစွာသော ကျောင်းကို ပြုပြင်စီရင်ခြင်းဟူသော အကျိုး။ ထေရာ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိဟာရပဋိသန္ထာရကထာယ ဟတ္ထကမ္မံ ပဋိဝေဒေသုံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉။

မဟာဝိဟာရဝံသ (ပု) [မဟာဝိဟာရ + ဝံသ] မဟာဝိဟာရ **အဆက်**အနွယ်။ မဟာဝိဟာရ (ခ)ကြည့်။

မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ (ပု) [မဟာဝိဟာရဝါသိ+နိကာယ] မဟာဝိဟာရ၌ နေသော ရဟန်းတို့၏ အပေါင်း၊ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်း။ တေသု စ သမ္မိန် မဟာဝိဟာရဝါသိနံ ဘိက္ခူနံ ဂဏော မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယော နာမ။ မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၂၄။

မဟာဝိဟာရဝါသီ (တိ) [မဟာဝိဟာရ+ဝသ+ဏီ] မဟာဝိဟာရကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော သူ။ ဘာဝိယာရာဇကာလေပိ မဟာဝိဟာရဝါသိနဉ္စ အဘယဂိရိဝါသိနဉ္စ ထေရာနံ။ ဝိ။ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ (−ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၅။ ကင်္ခါ။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၊) မဟာမေဃဝနေ ဌိတော ဝိဟာရော မဟာဝိဟာရော။........တသ္မိံ ဝသနသီလာ မဟာဝိဟာရဝါသိနော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၀−၃၁။ ဝိဟရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝိဟာရော၊ မဟန္တော စ သော ဝိဟာရော စာတိ မဟာဝိဟာရော၊ မဟာဝိဟာရေ ဝသန္တိ သီလေနာတိ မဟာဝိဟာရဝါသိနော။ အဋ္ဌသာ၊ယော။၈။

မဟာဝိဟာရဝါသိဂဏိက (ပု) [မဟာဝိဟာရဝါသိ+ဂဏိက] မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသား။ န တေ ဇေတဝနဝါသိအဘယဂိရိဝါသိဂဏိကာတိ ဒဿေတုံ ထေရဝံသပ္ပဒီပါနန္တိ ဝုတ္တံ၊ မဟာဝိဟာရဝါသိဂဏိကာတိ အဓိပ္ပါယော။ ကင်္ခါ၊ယော၊မဟာဋီ၊၁။၁၅။

မဟာဝိဟာရသဒိသဝိဟာရ[1] (ပု) [မဟာဝိဟာရသဒိသ+ဝိဟာရ] မဟာဝိဟာရနှင့် တူသော ကျောင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဝိဟာရသဒိသဝိဟာရ[2] (တိ) [မဟာဝိဟာရသဒိသ ဝိဟာရ+ဏ] မဟာဝိဟာရနှင့် တူသော ကျောင်း၌နေသော၊ သူ။အထ မဟာဝိဟာရသဒိသဝိဟာရာ ဗဟုဿုတာ ဘိက္ခူ.... တတ္ထ ဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။

မဟာဝိဟာရသမာပတ္တိ (ထီ) [မဟန္တီ + ဝိဟာရသမာပတ္တိ] မဟာဝိဟာရသမာပတ်။ (ဈာန်စသော သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ နေခြင်းကို မဟာဝိဟာရသမာပတ်ဟု ခေါ်သည်။) မဟာဝိဟာရသမာပတ္တိယံ အရိယသစ္စေသု၊ သတိပဋ္ဌာနာဒီသု ဗောဓိပက္ခိယေသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။ (−သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၀။) မဟာဝိဟာရသမာပတ္တိယန္တိ မဟတိယံ ဈာနာဒိဝိဟာရသမာပတ္တိယံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၇၈။

မဟာဝိဟာရာဂတပါဠိမဂ္ဂသန္နိဿိတ (တိ)[မဟာဝိဟာရာဂတ + ပါဠိမဂ္ဂသန္နိဿိတ] မဟာဝိဟာရ−အဆက်−အနွယ်− ဂိုဏ်း−မှ လာသော ပါဠိအစဉ်ကို မှီသော။ မဟာဝိဟာရာဂတပါဠိမဂ္ဂသန္နိဿိတာ သက်ရဒေါသဟိနာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၂။

မဟာဝိဟာရာဓိဝါသီ (တိ) [မဟာဝိဟာရ + အဓိဝါသီ] မဟာဝိဟာရကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ သမယံ ပကာသယန္တိ မဟာဝိဟာရာဓိဝါသိနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၀။ (−အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၈၊) “မဟာဝိဟာရာဓိဝါသိနံ သမယံ ပကာသယန္တိ မဟာဝိဟာရာဓိဝါသိနံ မူလဋ္ဌကထာယ သာရံ အာဒါယာ” တိ ဓ ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၅၁။ (−အံ၊ဋီ၊၃။၃၇၀။)

မဟာဝိဓေဟသာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝိဟေသာ] ကြီးစွာသော ပင်ပန်းခြင်း။ အဟံ တဝကာရဏာ မဟာဝိဟေသံ ပတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၄။

မဟာဝီစိ (ပု၊ထီ) [မဟန္တ+အဝီစိ] မဟာအဝီစိ ငရဲ။အထာပရော မဟာဝီစိ၊ တာပနော စ ပတာပနော။ ဇာ၊၂။၆၀။ ဇာလာနံ ဝါ ပစ္စနသတ္တာနံ ဝါ တေသံ ဒုက္ခဿ ဝါ ဝီစိ အန္တရံ နတ္ထိ ဧတ္ထာတိ အဝီစိ၊ မဟန္တော အဝီစိ မဟာဝီစိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၇၇။

မဟာဝိစိ၂ (ထီ) [မဟန္တ+ဝိစိ] ကြီးစွာသော လှိုင်းတံပိုး။ မဟာဝိစိယော ဥဋ္ဌဟိံသု။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၂။

မဟာဝိဏာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝိဏာ] ကြီးစွာသော စောင်း၊ စောင်းကြီး။ မဟာဝိဏာယ န မဟာဝိဏာ ဇာနာတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၄၉။

မဟာဝိဏာတန္တိသဏ္ဍာန (တိ) [မဟာဝိဏာ-တန္တိ+သဏ္ဍာန] ကြီးသော– စောင်းညို့– စောင်းကြိုး– သဏ္ဍာန်ရှိသော။ အညေ တတော သုခုမတရာ မဟာဝိဏာတန္တိသ-ဏ္ဍာနာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၄၅။

မဟာဂီထိ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝီထိ] ကြီး–မြတ်–သော လမ်း၊ လမ်းမကြီး၊ လမ်းမတော်။ (ပကတိလမ်း၊ သတိပဋ္ဌာန်လမ်း အားလုံး သက်ဆိုင်သည်။) မာပေသိ သော မဟာ-ဝီထိံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၉။(–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၄၉။) မဟာဝီထိန္တိ မဟာမဂ္ဂံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇၆။

မဟာဝိမံသာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝိမံသာ] ကြီးစွာ–အကြီးအကျယ်–စုံစမ်းခြင်း။ ဝေ်သောဋ္ဌသ-ဝဿာနိ သောဋ္ဌသဟိ မဟာဝိမံသာဟိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၃။

မဟာဝိရ (တိ) [မဟန္တ+ဝိရ] ကြီးသော လုံ့လ ရှိသော၊ သူ။ နယန္တိ ဝေ မဟာဝိရာ၊သဒ္ဓ-မ္မေန တထာဂတာ။ ဝိ၊၃။၅၅။ (–ထေရ။ ၂၃၄၊၂၄၀။ အပ၊၁။၂၃၊၅၂၊၂၉၁။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၂။) မဟာဝိရာတိ မဟာဝိရိယဝန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၇။ (– ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉၊၃၂၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁၊၃၃၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၅၉။)

မဟာဝိရိယ (နု) [မဟန္တ+ဝိရိယ](၁)ကြီးသော လုံ့လ။(တိ) (၂) ကြီးသော–မြတ်သော–လုံ့လဝိရိယရှိသော၊ သူ။ (၁) ဥဿောဠ္ဌိတိ ပဂ္ဂလဂ္ဂသကဋ္ဌဉဒ္ဓရဏာသဒ္ဒိသံ မဟာဝိရိယံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅။ (တိ) (၂) အယဗန္ဓနံ ဝိယ ဟတ္ထိနာဂေါ ဂိဟိဗန္ဓနံ ဆိန္ဒိတွာ မဟာဝိရိ-ယာဝ ပဗ္ဗဇန္တိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၃၅။(–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။)

မဟာဝိရိယဝန္တု (တိ) [မဟာဝိရိယ+ဝန္တု] ကြီးသော လုံ့လရှိသော၊ သူ။ မဟာဝိရ–ကြည့်။

မဟာဝုဋ္ဌိ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝုဋ္ဌိ] ကြီးစွာသော မိုး၊ မိုးကြီး။ အကာလ မဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာ မဟာဝုဋ္ဌိံ ပါတေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၈၃။

မဟာဝေဂ (ပု) [မဟန္တ+ဝေဂ] (၁) ကြီးစွာသော အဟုန်၊ ကြီးစွာသော အလျဉ်။ (တိ) (၂) ကြီးစွာသော အဟုန်ရှိသော၊ ကြီးစွာသော အလျဉ်ရှိသော၊သူ။ (၁) တုမှေ နဒီ-တီရေ ဇာတံ နဠံ မဟာဝေဂေန အာဂတော နဒီသောတော ဝိယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ။၂။၉၆။(တိ) (၂) တဿ မဟာဝေဂဿ ပုရိသဿ ပပါတ-ဋ္ဌာနံ ဝိယ။ မူလဋီ၊၃။၁၆၇။

မဟာဝေဇ္ဇ (ပု)[မဟန္တ+ဝေဇ္ဇ]ကြီးသော ဆေး သမား၊ ဆေးသမားကြီး။ မဟာဝေဇ္ဇ မာ ဣမ ပဝိသ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၃။

မဟာဝေဏု (ပု) [မဟန္တ+ဝေဏု] ကြီးသော ဝါး။ ကော မဟာဝေဏုံ လဘိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။)

မဟာဝေဏုပဗ္ဗ (နု) [မဟာဝေဏု+ပဗ္ဗ] ကြီးသော ဝါးဆစ်။ နာဠိသီသော ဝါ မဟာဝေ-ဏုပဗ္ဗသဒိသေန သီသေန သမန္နာဂတော။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၂။

မဟာဝေဒနာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝေဒနာ] ကြီး စွာသော ဝေဒနာ။ အပ္ပေကဒါ အပ္ပါဏကံ ဈာနံ ဈာယန္တော မဟာဝေဒနာဟိ အဘိ-တုန္နော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၀။

မဟာဝေဒနာဘိတုန္န (တိ) [မဟာဝေဒနာ+အဘိတုန္န] ကြီးစွာသော ဝေဒနာဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ကြီးစွာသော ဝေဒနာအနှိပ်စက်ခံရသော၊ သူ။ အပ္ပေကဒါ အာနန္ဒ ပါနိ-ကဋ္ဌာနံ ဈာယန္တော မဟာဝေဒနာဘိတုန္နော ဝိသညီဘူတော စက်မနကောဋ္ဌိယံ ပတတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။

မဟာဝေဒလ္လ (နု) [မဟန္တ+ဝေဒလ္လ] မဟာဝေဒလ္လသုတ်။ စူဠဝေဒလ္လေ မဟာဝေဒလ္လေ ရဋ္ဌပါလသုတ္တေ မာဂဏ္ဍိယသုတ္တေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။ (—သာရတ္ထ၊၃။၅။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၆၃။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၁။၁၃၂။)

မဟာဝေဒလ္လသုတ္တ (နု) [မဟာဝေဒလ္လ+သုတ္တ] မဟာဝေဒလ္လသုတ်။ (မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၃-မဟာဝေဒလ္လသုတ်၊ မ၊၁။၃၆၅–၂၇၃။) အပရဘာဂေ မဟာဝေဒလ္လအဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။)

မဟာဝေယျာကရဏ (တိ) [မဟန္တ+ဝေယျာကရဏ] မြတ်သော- ဗျာကရဏ်း- သဒ္ဒါကျမ်းကို တတ်သော၊ သဒ္ဒါကျမ်းတတ်ဆရာကြီးဖြစ်သော၊ သူ။ သတ္ထုသာသနေ အပ္ပဋိဟတဉာဏပ္ပဘာဝေန မဟာဝေယျာကရဏော-နာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၇။

မဟာဝေလာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဝေလာ] ကြီးစွာသော ကမ်းပါးနှင့် တူသော သဲအစု။ ဥရုဝေလာယန္တိ မဟာဝေလာယံ မဟန္တေ ဝါလိကရာသိမှိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။ မဟာဝေလာ ဝိယ မဟာဝေလာ၊ ဝိပုလ ဝါလိကပုဉ္ဇတာယ မဟန္တော ဝေလာတဋော ဝိယာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၃၂။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၁၂၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၂၄၂။ (—ဝိမတိ၊၂။၈၃။)

မဟာဝေဿန္တရ[၁] (ပု) [မဟန္တ+ဝေဿန္တရ] ဝေဿန္တရာမင်းကြီး။ မဟာဝေဿန္တရော ရာဇာ ပန အဟမေဝ အဟောသိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၈၇။

မဟာဝေဿန္တရ[၂] (နု) [မဟာဝေဿန္တရ+ဇာတက] မဟာဝေဿန္တရာဇာတ်။ မဟာဇာတကဘာဏကတ္ထေရော ဂါထာသဟဿံ မဟာဝေဿန္တရံ ကထေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

မဟာဝေဿန္တရဇာတက (နု) [မဟာဝေဿန္တရ+ဇာတက] မဟာဝေဿန္တရာဇာတ်။ ဂါထာသဟဿပဋိမဏ္ဍိတေ မဟာဝေဿန္တရဇာတကေ ပဌမံ ဂါထာမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄၄။

မဟာဝေဿန္တရဓမ္မဒေသနာ (ထီ) [မဟာဝေဿန္တရဓမ္မ+ဒေသနာ] မဟာဝေဿန္တရာတရားဒေသနာ။ ဧဝ မေသာ မဟာဝေဿန္တရဓမ္မဒေသနာ ဒေဝလောကေ ပတိဋ္ဌာပိတာ နာမ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄၄။

မဟာဝေဠု (ပု) [မဟန္တ+ဝေဠု] ကြီးစွာသော ဝါး၊ ဝါးလုံးကြီး။ ဗောဓိ တဿ ဘဂဝတော၊ မဟာဝေဠူတိ ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၁၅၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊ ၂၄၄။

မဟာဝေဠုဂုမ္ဗ (ပု) [မဟာဝေဠု+ဂုမ္ဗ] ကြီးစွာသော ဝါးချုံ၊ ဝါးချုံကြီး။ ပဗ္ဗတကုစ္ဆိံ နိဿာယ မဟာဝေဠုဂုမ္ဗော ပဗ္ဗတာနုသာရေနေဝ ဝဍ္ဎိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။

မဟာဝေဠုပဗ္ဗ (နု) [မဟာဝေဠု+ပဗ္ဗ] ကြီးစွာသော ဝါးဆစ် နှင့်ညီသော ဝါ၊ မဟာဝေဠုပဗ္ဗသဒိသေန သီသေန သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။

မဟာဝေဠုပမ္ပက (ပု) [မဟာဝေဠု+ပမ္ပက] ကြီးစွာသော ဝါးရုံပင်၌နေသော ပုဏ်သင်ပျံ။ ပမ္ပကာတိ အသမပဒံ ပရိက္ခိပိတွာ ဌိတာ မဟာဝေဠုပမ္ပကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၆။

မဟာဝေဠုရုက္ခ (ပု) [မဟာဝေဠု+ရုက္ခ] ကြခတ်ဝါးပင်ကြီး။ နာဂါ စ နာဂသမာလာ စ ဒွေ အဂ္ဂသာဝိကာ၊ မဟာဝေဠုရုက္ခော ဗောဓိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။

မဟာသံဃ (ပု) [မဟန္တ+သံဃ] (၁) များစွာသော သံဃာ။ (၂) များစွာသော အပေါင်း၊ များစွာသော ဟသာအပေါင်း။ (၁) မဟာသံဃဘောဂ,မဟာသံဃသန္နိပါတ–တို့ကြည့်။ (၂) ပဿန္တု **နော မဟာသံဃာ၊ တယာ** မုတ္တံ ဣဘော ဂတံ။ ဇာ၊၂။၈၅။ စိတ္တကူဋပဗ္ဗတံ ဂတံ မဟန္တာ ဉာတိသံဃာ ဧတေ စ မိတ္တာ-ဒယော ပဿန္တု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆။

မဟာသံဃဘောဂ (ပု) [မဟာသံဃ+ဘောဂ] များစွာသော သံဃာ့အသုံးအဆောင်။ ယတြိဒိမဟာသံဃဘောဂေါ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၁၄။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀၈။

မဟာသံဃရက္ခိတတ္ထေရ (ပု)[မဟာသံဃရက္ခိတ+ထေရ] မဟာသံဃရက္ခိတထေရ်။ မဟာသံဃ-ရက္ခိတတ္ထေရဿ သန္တိကေ ရာဂပဋိပက္ခံ အသုဘကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈–၉။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၅။)

မဟာသံဃသန္နိပါတ (ပု) [မဟာသံဃ+သန္နိ-ပါတ] များစွာသော သံဃာ့အစည်းအဝေးကြီး။ မဟာသံဃသန္နိပါတေ ပန ခဏ္ဍသီမာယ အပ္ပဟောန္တကတာယ မဟာသီမာယ ကမ္မေ ကရိယမာနေပိ အယံ နယော ဂဟေ-တဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၂။

မဟာသံဃိက (ပု) [မဟန္တ+သံဃိက] မဟာ-သံဃိကဆရာ၊ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းသား။ တာနိ မဟာသံဃိကေဟိ သဒ္ဓိံ ဆ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၀၆၊၂၂၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၃။ ဝဇီရ။၅၇၆၊)

မဟာသံဃိကနိကာယဝါသီ (တိ) [မဟာသံဃိက-နိကာယ+ဝသ+ဏီ] မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၌ နေလေ့ရှိသော၊ သူ (မဟာသံဃိကဂိုဏ်းသား)။ တိဿော သင်္ဂီတိယော အနာရုဠှ-ရူဋ္ဌဝေသာန္တရာဒ်နို မဟာသံဃိကနိကာယဝါ-သီနံ သုတ္တာနိ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၇။

မဟာသံဃိကာစရိယကုလ (နု) [မဟာသံဃိကာ-စရိယ+ကုလ] မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းဆရာတို့၏အနွယ်။ အတ္တနော အနုရူပံ ဒုဗ္ဗလပက္ခံ လဘိတွာ ဝိသုံ မဟာသံဃိကာစရိယကုလံ နာမ အကံသု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။

မဟာသံဝါသ (ပု) [မဟန္တ+သံဝါသ] များစွာပေါင်းဖော်ခြင်း။ ဝေ ဓေါ ပုန ဈာနသာ အဿာဒေါ မဟာသံဝါသမပ္ပိဋ္ဌိတော လောက-သန္နိဝါသော။ ပေဋကော။၂၆၁။

မဟာသံဝေဂ (ပု) [မဟန္တ+သံဝေဂ] ကြီးစွာသော ထိတ်လန့်ခြင်း။ မဟာသံဝေဂံ ဇနေတွာ ဘီယျောသော မတ္တာယ ဘိက္ခူ သမဂ္ဂါ ဇာတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၀။ ခုဒ္ဒ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၀။)

မဟာသံဝေဂပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာသံဝေဂ+ပတ္တ] ကြီးစွာသော ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဟာသံဝေဂပ္ပတ္တော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခု-သံဃဿ မဟာဒါနံ ဒတွာ ဝန္ဒိတွာ ခမာပေသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။

မဟာသံဝေဂဝတ္ထု (နု) [မဟာသံဝေဂ+ဝတ္ထု] များစွာသော ထိတ်လန့်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အဋ္ဌ မဟာသံဝေဂဝတ္ထူနိ နာမ ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏံ စတ္တာရိ အပါယဒုက္ခာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။

မဟာသံသာရ (ပု) [မဟန္တ+သံသာရ] ကြီးစွာသော သံသရာ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသံသာရပ္ပဋိပန္န (တိ) [မဟာသံသာရ+ပဋိ-ပန္န] ကြီးစွာသော သံသရာသို့ သွားသော၊ သူ။ မဟာသံသာရပ္ပဋိပန္နော လောကသန္နိ-ဝါသော။ ပဋိသံ။၁၂၃။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၈။)

မဟာသကဋ (ပုံန) [မဟန္တ+သကဋ] ကြီးသောလှည်း၊ လှည်းကြီး။ မဟာသကဋေ့သု အာရောပေတွာ ဂန္ဓောဒကေန နှာယိတွာ သဗ္ဗာလင်္ကာရဝိဘူသိတာ ဗြာဟ္မဏီဂဏပရိဝုတာ ကမ္မန္တံ အဂမာသိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၂၅။)

မဟာသကဋမဂ္ဂဂမန (တ်) [မဟာသကဋမဂ္ဂ+ဂမန] လှည်းလမ်းမသို့ သွားခြင်း။ ဗုဒ္ဓါနံ မဟာသကဋမဂ္ဂဂမနံ ဝိယ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၃၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၂။ (–သာရတ္ထ၊၃။၂၃၁။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၆။)

မဟာသကဋသတ္ထ (ပုံ) [မဟန္တ+သကဋသတ္ထ] များစွာသော လှည်းကုန်သည်။ ဘူတပုဗ္ဗံ ရာဇည မဟာသကဋသတ္ထော သကဋသဟဿံ။ ဒီ၊၂။၂၇၂။

မဟာသကုဏ (ပုံ) [မဟန္တ+သကုဏ] ကြီးသောငှက်၊ အာကာသေ ဂစ္ဆတော မဟာသကုဏဿ ဥဘောဟိ ပက္ခေဟိ ဝါတံ ဂဟေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၀။

မဟာသကုဏသံဃ (ပုံ) [မဟန္တ+သကုဏသံဃ] များစွာသော ငှက်အပေါင်း။ အထ ခေါ ဘိက္ခဝေ မဟာသကုဏသံဃော တသ္မိံ ပလ္လလေ ဒိဝသံ ဂေါစရံ စရိတွာ။ ဝိ၊၁။ ၂၂၂။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၂။)

မဟာသကုလုဒါယိသုတ္တ (နံ) [မဟာသကုလုဒါယိ+သုတ္တ] မဟာသကုလုဒါယိသုတ်။ (မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ မ၊၂။၁၃၄–၂၁၄။) မဟာသကုလုဒါယိသုတ္တသ္မိဉ္စ ကေဋုဘိသာတိ ပဒဿ ပဋိပဒါဝသေန ဇောတော ဓမ္မော နာမ ဇာတာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀။ (– အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၁)

မဟာသက္ကပဋ္ဋ (တိ) [မဟာသက္က+ပဋ္ဋ] မဟာသက္ကပဋ္ဋသုက်။ မဟာသက္ကပဋ္ဋေပေတံ ဝုတ္တမေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။

မဟာသက္ကာရ (ပုံ) [မဟန္တ+သက္ကာရ] များ–ကြီး–စွာသော ပူဇော်သကာ။ ရာဇာ ဇင်-ပဒမာဏံ ထုပံ စိနာပေတွာ ဓာတုဩရောပနံ ကာတွာ မဟာသက္ကာရံ ကာရေသိ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။)

မဟာသက္ကာရကိရိယာ (ထိံန) [မဟန္တ+သက္ကာရ-ကိရိယာ] များ–ကြီး–စွာသော ပူဇော်သကာကို ပြုခြင်း။ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ မဟာသက္ကာရကိရိယာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၅။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၉၇။

မဟာသက္ကာရပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာသက္ကာရ+ပတ္တ] များ–ကြီး–စွာသော ပူဇော်သကာသို့ ရောက်သော။ မဟာသက္ကာရပ္ပတ္တံ အာပေသာ-သိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။

မဟာသက္ကာရဝိသေသ (ပုံ) [မဟာသက္ကာရ+ဝိသေသ] များ–ကြီး–စွာသော ပူဇော်သကာ အထူး။ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ယာဝ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မဘဝနံ၊ တာဝ မဟာသက္ကာရ-ဝိသေသော နိဗ္ဗတ္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၆၅။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၉၄။

မဟာသက္ကာရသမ္မန္န (တိ) [မဟာသက္ကာရ+သမ္မန္န] များ–ကြီး–စွာသော ပူဇော်သကာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ တဿ ဇေတဝနေ သကလနဂရေ မဟာသက္ကာရသမ္မန္နော အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉။

မဟာသခေါ်ဘ (ပုံ) [မဟန္တ + သခေါ်ဘ] ကြီးစွာသောချောက်ချားခြင်း။ ဥပ္ပါတိကန္တိ ဥပ္ပါတကရံ မဟာသခေါ်ဘံ ဥဋ္ဌပေတွာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၀။

မဟာသင်္ဂါမ (ပုံ) [မဟန္တ + သင်္ဂါမ] (၁) မဟာသင်္ဂါမ၊ များစွာသော သံဃာ့အစည်းအဝေး။ (၂) ကြီးစွာ–စစ်တိုက်–စစ်ထိုး–ခြင်း။ (၁) မဟာသင်္ဂါမေ ဝတ္တုကာမော ပါ

ဝတ္ထုံ သင်္ကမတိတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၀။(-ဝိမတိ၊ ၂။၃၀၂။) (၂) ဧကေန ကိရ ဧကရေန သဒ္ဓိံ မဟာသင်္ဂါမံ ကတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၇။ (--စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၉။)

မဟာသင်္ဂီတိ (ထီ) [မဟန္တ+သင်္ဂီတိ] (၁) မဟာသင်္ဂါယနာ။(စုပေါင်းသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို အရာကျယ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပူဇော် အပ်သော ကြောင့် လည်း ကောင်း မဟာသင်္ဂီတိဟု ခေါ်သည်။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇။ ယင်း မဟာ သင်္ဂီ တိ သည် ရှင် မဟာ ကဿပ အမှူးရှိသော ရဟန္တာငါးရာတို့ တင်သော မဟာသင်္ဂီတိ, ဒုတိယသင်္ဂါယနာနှင့် စင်ပြိုင် ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတစ်သောင်းတို့ တင်သော မဟာသင်္ဂီတိဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဝဇ္ဇီတိုင်းသားတို့တင်သောမဟာသင်္ဂီတိသည် သင်္ဂါယနာခြောက်တန်၌ အကျုံးမဝင်ပေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။) (၂) မဟာသင်္ဂီတိဂိုဏ်း။ (က-၈၈၊ အတွဲ-၅၊ နှာ-၁၈၈–ကြည့်။) (၁) ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ နာမ စေသာ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ တသ္မာယံ ဓမ္မသင်္ဂီတိ၊ မဟာသင်္ဂီတိ ဝုစ္စတိ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။ ဓမ္မဝိနယာနံ သင်္ဂဟေတွာ ဂါယနံ ကထနံ သင်္ဂီတိ။ မဟာ ဝိသယတ္တာ ပူဇနီယတ္တာ စ မဟတီ သင်္ဂီတိ မဟာသင်္ဂီတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀။ (-ဝိမတိ၊၁။၁၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၃။) (၂) မဟာသင်္ဂီတိဘေဒက, မဟာသင်္ဂီတိမူလက-တို့ကြည့်။

မဟာသင်္ဂီတိက (တိ) [မဟာသင်္ဂီတိ+ဣက] မဟာသင်္ဂါယနာကို တင်ခြင်းကို ပြုသော၊ မဟာသင်္ဂါယနာတင်သော၊ မဟာသင်္ဂီတိဂိုဏ်းသားဖြစ်သော၊ သူ။ မဟာသင်္ဂီတိကာ ဘိက္ခူ၊ ဝိလောမံ အကံသု သာသနေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။

မဟာသင်္ဂီတိကာရက (တိ) [မဟာသင်္ဂီတိ+ကာရက] မဟာသင်္ဂါယနာကို တင်ခြင်းကို ပြုသော၊ မဟာသင်္ဂါယနာတင်သော၊ သူ။ (ဝဇ္ဇီတိုင်းသားတို့ကို ဆိုလိုသည်။) ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဘိန္နဝါဒါ၊ မဟာသင်္ဂီတိကာရကာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။

မဟာသင်္ဂီတိကာလ (ပု)[မဟာသင်္ဂီတိ+ကာလ] မဟာသင်္ဂါယနာ တင်ရာအခါ။ အမစ္စဿ ပရိဝေဏဋ္ဌာနေ မဟာသင်္ဂီတိကာလေ အဇာတသတ္တုမဟာရာဇေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

မဟာသင်္ဂီတိဘေဒက (တိ) [မဟာသင်္ဂီတိ+ဘေဒက] မဟာသင်္ဂီတိဂိုဏ်းမှ ကွဲပြားသော၊ မဟာသင်္ဂီတိကာရက ဆရာတို့၏ အယူမှ ထူးသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။ ဧတေ ယာ စ ပုန ဝါဒီ၊ မဟာသင်္ဂီတိဘေဒကာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၈။ မဟာသင်္ဂီတိ–ကြည့်။

မဟာသင်္ဂီတိမူလက (တိ) [မဟာသင်္ဂီတိ+မူလက] မဟာသင်္ဂီတိဂိုဏ်းလျှင် အရင်းခံရှိသော၊ မဟာသင်္ဂီတိကာရကဆရာတို့၏ အယူလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ ပဉ္စဝါဒါ ဣမေ သဗ္ဗေ၊ မဟာသင်္ဂီတိမူလကာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၈။ မဟာသင်္ဂီတိ–ကြည့်။

မဟာသစ္စက (နု) [မဟန္တ+သစ္စက] မဟာသစ္စကသုတ်။ မဟာသစ္စကေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၃။

မဟာသစ္စကသုတ္တ (နု) [မဟာသစ္စက+သုတ္တ] မဟာသစ္စကသုတ်။ (မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၄-မဟာယမကဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ မ၊၁။၂၉၉–၃၁၇။) ဝေံမေ သုတန္တံ မဟာသစ္စကသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၅။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၄၀။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၉။)

မဟာသင္ဂ္ဂဝဿတ္ထေရ (ပု) [မဟန္တ+သင္ဂ္ဂဝဿတ္ထေရ] ဝါခြောက်ဆယ်ရသော မဟာထေရ်။ မဟာသင္ဂ္ဂဝဿတ္ထေရော ဝိယာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀)တိ သဋ္ဌိဝဿမဟာထေရော ဝိယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၉၇။

မဟာသဏ္ဍာသ (ပု) [မဟန္တ+သဏ္ဍာသ] ညှပ်ကြီး။ ဌပေတွာ မဟာကတ္တရိံ မဟာသဏ္ဍာသံ မဟာပိပ္ပလိကဥ္စ သဗ္ဗံ ဘာဇနီယံ။ ဝိ၊၃၊၄။၈၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၀၆။ (–ကင်္ခါ။ ၂၆၂။ သံ၊၃၊၃။ ၂၉၂။ ပဋိသံ၊၃၊၂။၁၇၈။ ဇာ၊၃၊၂။၃၀၉။)

မဟာသတိပဋ္ဌာန (ပု) [မဟန္တ+သတိပဋ္ဌာန] မဟာသတိပဋ္ဌာန်သုတ်။ (ဒီဃနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ ၉-သုတ်။ ဒီ၊၂။၂၃၁–၂၅၂။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-မူလပရိယာယဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ မ၊၁။၇၀–၉၁။) တံ မဟာသတိပဋ္ဌာနေ ဝဏ္ဏာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။

မဟာသတိပဋ္ဌာနဒေသနာ (ထီ) [မဟာသတိပဋ္ဌာန+ဒေသနာ] မဟာသတိပဋ္ဌာန်သုတ်ကို ဟောခြင်း။ မဟာသတိပဋ္ဌာနဒေသနာယ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓါ ဘိက္ခုနီသု ပဗ္ဗဇိတွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၉၂။

မဟာသတိပဋ္ဌာနပေါက္ခရဏီ (ထီ) [မဟာသတိပဋ္ဌာန+ပေါက္ခရဏီ] မဟာသတိပဋ္ဌာန်ဟူသော ရေကန်။ မဟာသတိပဋ္ဌာနပေါက္ခရဏိံ ဩဂါဟိတွာ။ မိလိန္ဒ။၃၈၃။

မဟာသတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မဟာသတိပဋ္ဌာန+ဝဏ္ဏနာ] မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အဖွင့်။ မဟာသတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာယံ ပန အာနိသံသဒဿာဝိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၉–၁၃၀။

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တ (နှ) [မဟာသတိပဋ္ဌာန+သုတ္တ] မဟာသတိပဋ္ဌာန်သုတ်။ (ဒီဃနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ ၉-သုတ်၊ ဒီ၊၂။၂၃၁–၂၅၂။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-မူလပရိယာယဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ မ၊၁။၇၀–၉၁။) ဇေ မေ သုတန္တံ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၉၈။)

မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တကထာ (ထီ) [မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တ+ကထာ] မဟာသတိပဋ္ဌာန်သုတ္တန်ဒေသနာ။ တိဿမဟာဝိဟာရေ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တကထံ သုတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၅။

မဟာသတ္တ (ပု) [မဟန္တ+သတ္တ] (၁) မြတ်သော သတ္တဝါ၊ ဘုရားလောင်း။ (၂) များသော သတ္တဝါ။ (၁) ပုရိတပါရမီနံ မဟာသတ္တာနံ ပရိကမ္မကရဏံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၄၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။) မဟာသတ္တဿ အနုတ္တရာဘိသမ္ဗောဓိသတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၂၂၂။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသတ္တနိကာယ (ပု) [မဟာသတ္တ+နိကာယ] များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း။ အယံ နာမ ဇော် မဟာသတ္တနိကာယော အပ္ပတ္တော ဝဿသတေ မရဏမုခေ ပတိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၅။

မဟာသတ္တဝါဟ (ပု) [မဟန္တ + သတ္တဝါဟ] ကုန်သည်မှူးကြီး။မဟာသတ္တဝါဟသမံ မဟာရာဇဓုတင်္ဂဏံ။ မိလိန္ဒ။၃၃၆။

မဟာသဒ္ဒ (ပု) [မဟန္တ+သဒ္ဒ] (၁) ကြီး–ကျယ်–သော အသံ။ (၂) မဟာ-သဒ္ဒါ။ (တိ) (၃) ကြီး–ကျယ်–သော အသံရှိသော၊ သူ။ (၁) အသောသိ ခေါ ဘဂဝါ ဥစ္စာသဒ္ဒံ မဟာသဒ္ဒံ ကာကောရဝသဒ္ဒံ။ ဝိ၊၂။၁၁၀။ (၂) ဗဟုဘာဝဝါစကော ဟိ အယံ မဟာသဒ္ဒေါ မဟာဇနောတိအာဒီသု ဝိယ။ အနု၊ဋီ၊ ၂။၂၀၁။ (တိ) (၃) ပတ္တစီဝရာနိ ပဋိသာမယမာနာ ဥစ္စာသဒ္ဒါ မဟာသဒ္ဒါ အဟေသုံ။ မ၊၂။၁၁၉။ ဥဒါန။၁၀၄။ (–သံ၊၂။၃၃၄။ အံ၊၂။၃၀၀။) ဥစ္စာသဒ္ဒါ မဟာသဒ္ဒါတိ.... သမန္တတော ပတ္ထဋတ္တေန မဟန္တော သဒ္ဒေါ ယေသန္တေ မဟာသဒ္ဒါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။)

မဟာသဒ္ဒမတ္တက (နာ) [မဟာသဒ္ဒ+မတ္တက] ကြီး–ကျယ်–သော အသံမျှ၊ ကြီး–ကျယ်–သော အသံကို ပြုကာမျှ။ ဘဂဝါ တုမှေ မဟာသဒ္ဒမတ္တကေန အမှေ ပဏာမေထ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၁။

မဟာသဒ္ဒါနုဗန္ဓ (ပု) [မဟာသဒ္ဒ+အနုဗန္ဓ] ကျယ်–ပြင်း–စွာသော အသံသို့ အစဉ်လိုက်သော။ တုမှုလန္တိ ဘိ'သနက် မဟာသဒ္ဒါနုဗန္ဓံ အသာသံ မုဥ္စန္တာ တိဋ္ဌန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄။

မဟာသန[1] (တိ) [မဟန္တ+အသန] များသော စားခြင်းရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ မဟာသန (ဇာ၊ ၂။၂၃၂)န္တိ မဟာဘက္ခံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၉။

မဟာသန[2] (နာ) [မဟန္တ+အာသန] မြတ်သော နေရာ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသနသုဘူသိတ (တိ) [မဟာသန + သုဘူသိတ] မြတ်သောနေရာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ ကူဋ္ဌာဂါရဝချပေတံ၊ မဟာသနသုဘူသိတံ။ အပ၊၂။၁၉၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၄၉။

မဟာသနိ (ထီ၊ပု) [မဟန္တ + အသနိ] ပြင်းစွာသောမိုးကြိုး။မဟာသနိ သုက္ခာသနိတိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၇၁။

မဟာသန္တာပ (ပု) [မဟန္တ+သန္တာပ] ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်း။ သောကေန မဟာသန္တာပေနာဘိဘူတကာယော အဘိဗာဠှံ ဒုက္ခဝေဒနာဘိတုန္နော ကာလံ ကတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆၄။

မဟာသန္ဓိ (ပု) [မဟန္တ + သန္ဓိ] ကြီးသော တတောင်ဆစ်။ ဒုတိယံ မဟာသန္ဓိံ ဥပါဒါယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။

မဟာသန္နိပတိ (ထီ) [မဟန္တီ + သန္နိပတိ] ကြီး ကျယ်စွာသော အစည်းအဝေး။ ဇနသန္နိပါတော အာတုလော၊ မဟာသန္နိပတီ တဒါ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၅၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၅၁။

မဟာသန္နိပါတ (ပု) [မဟန္တ+သန္နိပါတ] ကြီး ကျယ်စွာသော အစည်းအဝေး။ မဟာသန္နိပါတေ နိသိန္နေ ကေသိမ်ယော ဌာနေ ဝန္ဒိတုံ ဝန္ဒတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ။၂၈။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၄။)

မဟာသပတ္တ (ပု) [မဟန္တ + သပတ္တ] ကြီး စွာသောရန်သူ။ မဟာသပတ္တံ ဝိယ မဟာသတ္တံ သမုပါ မိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၀။

မဟာသပ္ပ (ပု) [မဟန္တ+သပ္ပ] ကြီးသောမြွေ၊ စပါးကြီးမြွေ။ တတြ နံ မဟာသပ္ပေါ အဂ္ဂဟေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ မဟာသပ္ပေါတိ အဇဂရော။ မ၊ဋီ၊၁။၃၀၆။

မဟာသမဇ္ဇ (ထီ၊နာ) [မဟန္တီ+သမဇ္ဇာ] များစွာ သောလူတို့၏ –အပေါင်း –အစည်းအဝေး၊ ကြီးစွာသောသဘင်။ အန္တရေန စ မဟာသမဇ္ဇံ အန္တရေန စ ဇနပဒကလျာဏိယာ ပရိဟရိတဗ္ဗော။ သံ၊၃။၁၄၇။ မဟာသမဇ္ဇံ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၈၆။) အန္တရေန စ မဟာသမဇ္ဇံ အန္တရေန ဇနပဒကလျာဏိန္တိ ဇနပဒကလျာဏိယာ တဿာ စ နစ္စဂီတံ ပေက္ခိတံ သန္နိပတိတ-မဟာဇနသမူဟဿ မဇ္ဈေတော ပရိဟရိတဗ္ဗော နေတဗ္ဗော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၂။

မဟာသမဏ (ပု) [မဟန္တ+သမဏ] ကြီးသော –မြတ်သော–ရဟန်း၊ ရဟန်းကြီး၊ ရဟန်းမြတ်။ န ခေါ မေ မဟာသမဏ ဂရု။ ဝိ၊၃။ ၃၂။ (–၅၃။ ဝိ၊၄။၃၅၇။ အပ၊၁။၂၇။ ပေဋကော။၁၇၅။)

မဟာသမန္တဂုဏသောဘန (တိ) [မဟာသမန္တ-ဂုဏ+သောဘန] ထက်ဝန်းကျင် မြတ်သော ဂုဏ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်သော။ မဟာသမန္တဂုဏ-သောဘနေန တိပိဋကဓရေန ပဏ္ဍိတေန အာဘတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။

မဟာသမယ (ပု) [မဟန္တ+သမယ] (၁) (က) များစွာသော ရဟန်းတို့ စုံဝေးရာအခါ။ (ခ) များစွာသော နတ်ဗြဟ္မာတို့၏အပေါင်း၊ ကြီးစွာသောအစည်းအဝေး၊ အစည်းအဝေးကြီး။ (၂) ကြီးကျယ်သောညီညွတ်မှု။ (၁) (က) နာဝါဘိရူဟနသမယော မဟာသမယော။ ဝိ၊ ၂။၁၀၀။ (ခ) မဟာသမယော ပဝနသ္မိံ။ ဒီ၊၂။၂၀၃။ သံ၊၁။၂၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ မဟာသမယောတိ မဟာသမူဟော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ ဝိမတိ၊၁။၃၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၄။ မ၊ဋီ၊၁။၃၄။ အံ၊ဋီ၊၁။၃၃။ မူလဋီ၊၁။၆၀။ သမိတိ သင်္ဂီတိ သန္နိပါတော သမယော၊ မဟန္တော သမယော မဟာသမယောတိ အာဟ "မဟာသမူဟော" တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၃၄။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၁၂။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသမယကာရက (တိ) [မဟာသမယ+ကာရက] ကြီးကျယ်သော ညီညွတ်မှုကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ သဟပုညဿ ကတ္တာရော၊ မဟာသမယကာရကာ။ အပ၊၂။၂၁၆။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၁၅၇။

မဟာသမယဒိဝသ (ပု) [မဟာသမယ+ဒိဝသ] များစွာသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ စည်းဝေးရာနေ့၊ မဟာသမယသုတ်ကို ဟောရာနေ့။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၂-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌပေတ္ဝာ မဟာသမယဒိဝသေ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၂။ (—သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။)

မဟာသမယသုတ္တ (နပ) [မဟာသမယ + သုတ္တ] မဟာသမယသုတ်၊ ဒီဃနိကာယပါဠိ၊ မဟာဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ ဒီ၊၂။၂၀၃—၂၁၀။ (နတ်တို့၏ အစည်းအဝေး (မဟာသမယ) ၌ သမ္မာပရိဗ္ဗာဇနီယသုတ်။ သုတ္တနိ။၃၃၂ — ၃၃၅။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၅ — ၉၈။ ပုရာဘေဒသုတ်။ သုတ္တနိ။ ၄၁၁ — ၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃ — ၅။ ကလဟဝိဝါဒသုတ်။ သုတ္တနိ။ ၄၁၃ — ၅။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၆ — ၉။ စူဠဗျူဟသုတ်။ သုတ္တနိ။ ၄၁၅—၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉—၂၇၂။ မဟာဗျူဟသုတ်။ သုတ္တနိ။၄၁၈ — ၄၂၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃ — ၂၇၇။ တုဝဋ္ဋကသုတ်။ သုတ္တနိ။၄၂၁ — ၄၂၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇ —၂၈၁။ အတ္တဒဏ္ဍသုတ်။ သုတ္တနိ။၄၂၄—၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၁ —၅- တို့ကို ဟောကြားသည်။ ထိုသုတ်များအနက် သမ္မာပရိဗ္ဗာဇနီယသုတ်ကို မဟာသမယနေ့၌ ဟောကြားအပ်သောသုတ် ဖြစ်သောကြောင့် မဟာသမယသုတ်ဟုလည်း ဆိုသည် (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅)။ "မဟာသမယဒိဝသေ ကထိတတ္တာ" ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ထောက်လျှင် ပုရာဘေဒ-စသော ဤသုတ်များကိုလည်း မဟာသမယသုတ်ဟု ဆိုနိုင်သည်။) ဝံ မေ သုတန္တိ မဟာသမယသုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၄၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။)

မဟာသမယသုတ္တကထနဒိဝသ (ပု) [မဟာသမယသုတ္တ+ကထနဒိဝသ] မဟာသမယသုတ် ဟောရာနေ့။ စန္ဒိမသူရိယာ ကိရ ဒွေပိ ဒေဝပုတ္တာ မဟာသမယသုတ္တကထနဒိဝသေ သောတာပတ္တိဖလံ ပတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။

မဟာသမယသုတ္တန္တ (နပ)[မဟာသမယ+သုတ္တန္တ] မဟာသမယသုတ်။ မဟာရာဇ ဘဂဝတာ ခေါ မဟာသမယသုတ္တန္တေ ဒေသိယမာနေ။ မိလိန္ဒ။၁၈။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။)

မဟာသမယသုတ္တန္တဒေသနာ (ထီ) [မဟာသမယသုတ္တန္တ+ဒေသနာ] မဟာသမယသုတ်ကို ဟောရာအခါ။ ပုန သက္ကေသု ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ နိဂြောဓာရာမေ ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာယ မဟာသမယသုတ္တန္တဒေသနာယ စ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၀။ (—ဇာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၅၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၂၇။)

မဟာသမာဂမ (ပု) [မဟန္တ+သမာဂမ] ကြီးစွာသော အစည်းအဝေး၊ အစည်းအဝေးကြီး။ အဟံ တေ ပဗ္ဗဇိဿာမိ၊ တဒါ မဟာသမာဂမော ဘဝိဿတိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ သံဋ္ဌ၊၁။၆၅။ (-ဝိမာနဋ္ဌ။၂၁၆။ စရိယာဋ္ဌ။၂၁၉။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၃။)

မဟာသမာန (ပု) [မဟန္တ+သမာန] မဟာသမာနမည်သော နတ်။ သမာနာမဟာသမာနာ (ဒီ၊၂။၂၀၈)တိ သမာနာ စ မဟာသမာနာ စ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။

မဟာသမာရမ္ဘ (ပု) [၁။ မဟန္တ+သမာရမ္ဘ။ ၂။ မဟာသမာရမ္ဘ+ဏ] (၁) များစွာ အားထုတ်ခြင်း။ (တိ)(၂) များစွာအားထုတ်ခြင်းရှိသော။ (၁) အဋ္ဌ အာဒီနဝါ မဟာသမာရမ္ဘေန ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေ သမောဓာနေတွာ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၄၀။ အပဋ္ဌ၊၁။၁၂။ ဇာဋ္ဌ၊၁။ ၁၂။ (တိ)(၂) မဟဂ္ဃမိဒံ မဟာဘိစ္စံ မဟာဓိကရဏံ မဟာသမာရမ္ဘံ။ မ၊၂။၄၁၄။ ဗဟူနံ ကမ္မေ ယုတ္တပယုတ္တတာဝသေန ပီဠာသခါတော မဟာသမာရမ္ဘော ဧတ္ထာတိ မဟာသမာရမ္ဘံ။ မဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။

မဟာသမုဒါဂမန (တိ) [မဟန္တ + သမုဒါဂမန] မြတ်သော ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်ခြင်းရှိသော။ မဟာဉာဏီ-ကြည့်။

မဟာသမုဒ္ဒ (ပု) [မဟန္တ + သမုဒ္ဒ] ကြီးသော သမုဒ္ဒရာ၊ မဟာသမုဒ္ဒရာ။ မဟာသမုဒ္ဒံ ဩဂယှ၊ ဘဝနံ မေ သုနိမ္မိတံ။ အပ၊၂။ ၁၆၉။ (-အပ၊၁။၂၅။ မဟာနိ။ ၁၂၀။) မဟန္တော စ သော သမုဒ္ဒေါ စာတိ မဟာသမုဒ္ဒေါ။ အပဋ္ဌ၊၂။၂၇၄။ (-အပဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၄။ မဟာနိဋ္ဌ။၂၄၂။)

မဟာသမုဒ္ဒဥဒက (နပုံ) [မဟာသမုဒ္ဒ + ဥဒက] မဟာသမုဒ္ဒရာရေ။ န မဟာသမုဒ္ဒဥဒကေန သံသဋ္ဌကာလေ ဝိယ ဝိသဒိသံ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ (-မဋ္ဌ၊၃။၂။ အံဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။ အံဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။)

မဟာသမုဒ္ဒကုစ္ဆိ (ထီ၊ပု) [မဟာသမုဒ္ဒ+ကုစ္ဆိ] မဟာသမုဒ္ဒရာ၏-ဝမ်း-ရေပြင်။ မဟာသမုဒ္ဒကုစ္ဆိယံ မေဃတ္ထနိတနိဃောသော ဝိယ မဟာဃောသော အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။၄၀၇။ (-ဇာဋ္ဌ၊၁။၄၉၅။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၃၈၀။)

မဟာသမုဒ္ဒဂတ (တိ) [မဟာသမုဒ္ဒ + ဂတ] မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ တည်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မဟာသမုဒ္ဒဂတဒီပ (နပုံ) [မဟာသမုဒ္ဒဂတ+ဒီပ] မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ တည်သောကျွန်း။ အတ္တဒီပါတိ မဟာသမုဒ္ဒဂတဒီပံ ဝိယ အတ္တာနံ ဒီပံ ပတိဋ္ဌံ ကတွာ ဝိဟရထ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ (သံဋ္ဌ၊၃။၂၃၈· အလားတူဝါကျ၌ မဟာသမုဒ္ဒဂတာဒီပံ ဝိယ-ဟု ချွတ်ယွင်းလျက် ရှိ၏။ မဟာသမုဒ္ဒဂတံ ဒီပံ ဝိယ-ဟုလည်းကောင်း၊ မဟာသမုဒ္ဒဂတဒီပံ ဝိယ-ဟုလည်းကောင်း ရှိသင့်သည်။)

မဟာသမုဒ္ဒတရဏဝါယာမ (ပု) [မဟာသမုဒ္ဒ+တရဏဝါယာမ] မဟာသမုဒ္ဒရာကို ကူးမြောက်ကြောင်းဝီရိယ။ တထာ မဟာသမုဒ္ဒတရဏဝါယာမဝသေန စ ဝီရိယပါရမီ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၃၅။

မဟာသမုဒ္ဒတလ (နပုံ) [မဟာသမုဒ္ဒ + တလ] မဟာသမုဒ္ဒရာရေအပြင်။ သာပိ ခေါ မဟာဗောဓိသမာရုဠှာ နာဝါ ပဿတော မဟာရာဇဿ မဟာသမုဒ္ဒတလံ ပက္ခန္တာ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။ ၇၂။ (-ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ မဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။)

မဟာသမုဒ္ဒတီရပိဋ္ဌိ (ထီ) [မဟာသမုဒ္ဒတီရ+ပိဋ္ဌိ] မဟာသမုဒ္ဒရာကမ်းအပေါ်။ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတပါဒသမန္တာ မဟာသမုဒ္ဒတီရပိဋ္ဌိယံ။ သံဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၆။

မဟာသမုဒ္ဒပိဋ္ဌ (နပုံ) [မဟာသမုဒ္ဒ+ပိဋ္ဌ] မဟာသမုဒ္ဒရာရေအပြင်။ တေသံ ကိရ ကဒါစိ မဟာသမုဒ္ဒပိဋ္ဌေ သင်္ဂါမော ဟောတိ။ ဒီဋ္ဌ၊

၂။၃၃၁။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၁။)

မဟာသမုဒ္ဒဖရဏ (န) [မဟာသမုဒ္ဒ+ဖရဏ] မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ – ဖြန့်ခြင်း – ပျံ့နှံ့စေခြင်း။ အာပေါကသိဏ်းကြောင့် သဗ္ဗသော မဟာသမုဒ္ဒဖရဏံ အာပေါဖရဏံ နာမ။ မဋ္ဌီ၊၃။၃၁၆။

မဟာသမုဒ္ဒဝါသီ (တိ) [မဟာသမုဒ္ဒ+ဝသ+ဏီ] မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဣမေ အသူရာ မဟာသမုဒ္ဒဝါသိနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။

မဟာသမုဒ္ဒဝေဂ (ပု) [မဟာသမုဒ္ဒ + ဝေဂ] မဟာသမုဒ္ဒရာ၏ လှိုင်းအဟုန်။ မဟာသမုဒ္ဒဝေဂေါ (ထေရ။၂၈၅)တိ မဟာသမုဒ္ဒဿ ဦမိဝေဂေါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁။

မဟာသမုဒ္ဒသလိလ (န) [မဟာသမုဒ္ဒ+သလိလ] မဟာသမုဒ္ဒရာရေ။ သံခိတ္တဦမိဝိပ္ဖါရံ ဟုတွာ သြဂစ္ဆမာနံ မဟာသမုဒ္ဒသလိလံ ယောဇနမတ္တံ ဩဂန္တွာ အန္တောသမုဒ္ဒေ ဝေဠုရိယဘိတ္တိ ဝိယ တိဋ္ဌတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၅၇။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၆၇။)

မဟာသမုဒ္ဒသဟဿ (န) [မဟာသမုဒ္ဒ+သဟဿ] မဟာသမုဒ္ဒရာအထောင်။ သဟဿံ ပုဗ္ဗဝိဒေဟာနံ စတ္တာရိ မဟာသမုဒ္ဒသဟဿာနိ။ အံ၊၁။၂၂၈။ အံ၊၃။၃၀၃။

မဟာသမုဒ္ဒသာဂရ (ပု) [မဟာသမုဒ္ဒ+သာဂရ] မဟာသမုဒ္ဒရာ။ မဟာနဒိယော ဩတရိတွာ မဟာသမုဒ္ဒသာဂရံ ဩတရန္တိ။ သံ၊၃။၅၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။)

မဟာသမုဒ္ဒါဘိမုခီ (တိ) [မဟာသမုဒ္ဒ+အဘိမုခီ] မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ ရှေးရှုသော၊ (ကြိယာဝိ) မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ ရှေးရှု။ ပုရိသော မဟာသမုဒ္ဒါဘိမုခိံ အင်္ဂုလိံ ကရေယျ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၆၀။

မဟာသမုဒ္ဒေါဂါဟန (န) [မဟာသမုဒ္ဒ+ဩဂါဟန] မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ သက်ဝင်ခြင်း။ မဟာသမုဒ္ဒေါဂါဟနဒေဇပထသက်ပထပဋိပဇ္ဇနဉာဘတောဗျူဋ္ဌသင်္ကမပက္ခန္ဒနာဒိဝသေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၉၆။

မဟာသမုဒ္ဒေါဒက (န) [မဟာသမုဒ္ဒ+ဥဒက] မဟာသမုဒ္ဒရာရေ။ နာဝါယ မဟာသမုဒ္ဒေါဒကေန ခဇ္ဇမာနာယ ဗန္ဓနာယ တနုဘာဝေါ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။

မဟာသမ္ဘူဟ (ပု) [မဟန္တ+သမ္ဘူဟ] များစွာသော(နတ်,ဗြဟ္မာတို့၏) အပေါင်း။ မဟာသမယ (၁) (ခ)ကြည့်။

မဟာသမ္ဘတ္တိ (ထိ) [မဟန္တီ+သမ္ဘတ္တိ]ကြီးကျယ်–များစွာ–သော စည်းစိမ်။ သုမနော မာလာကာရော အဋ္ဌဟိ သုမနပုပ္ဖမုဋ္ဌိဟိ ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ တံဒိဝသေယေဝ မဟာသမ္ဘတ္တိံ ပတ္တော။ မိလိန္ဒ။၂၈၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။)

မဟာသမ္ဘတ္တိအနုဘဝန (န) [မဟာသမ္ဘတ္တိ+အနုဘဝန] ကြီးကျယ်–များစွာ–သော စည်းစိမ်ကို ခံစားခြင်း။ **ရညော** ဝိဇိတသင်္ဂါမဿ အမစ္စဂဏပရိဝုတဿ ဝရပါသာဒေ မဟာသမ္ဘတ္တိအနုဘဝနံ ဝိယ။ **အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၉။**

မဟာသမ္ဘတ္တိအာဝဟ (တိ) [မဟာသမ္ဘတ္တိ+အာဝဟ] ကြီးကျယ်–များစွာ–သော စည်းစိမ်ကို ရွက်ဆောင်နိုင်သော။ အာဝါသဒါနဉ္စ နာမ မဟပ္ဖလံ မဟာနိသံသံ နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ မဟာသမ္ဘတ္တိအာဝဟံ ဘဝိဿတိ။ မဋ္ဌီ၊ ၃။ ၄၂၅။

မဟာသမ္ဘတ္တိဒါန (န) [မဟာသမ္ဘတ္တိ + ဒါန] ကြီးကျယ် – များစွာ – သော **စည်းစိမ်ကို** ပေးခြင်း။ ဣမဿ ဗြာဟ္မဏဿ မဟာသမ္ဘတ္တိဒါနာဒိနာ အနုဂ္ဂဟော ကတော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၇၇။

မဟာသမ္ပတ္တိဒါယက (တိ) [မဟာသမ္ပတ္တိ+ဒါယက] ကြီးကျယ်-များစွာ-သောစည်းစိမ်ကို ပေးတတ်သော။ သြဿင္ဂိတ္ဗာတိ ဒေဝမနုဿေသု မဟာသမ္ပတ္တိဒါယကံ တပေါဂုဏံ သဍ္ဍေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၃။

မဟာသမ္ပတ္တိပဋိလာဘ (ပု) [မဟာသမ္ပတ္တိ+ပဋိလာဘ] ကြီးကျယ်-များစွာ-သော စည်းစိမ်ကို ရခြင်း။တပ္ပစ္စယာ စဿ မဟာသမ္ပတ္တိပဋိလာဘဥ္စ ဥ တွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၅၇။

မဟာသမ္မန္ဒ (တိ) [မဟန္တ+သမ္မန္ဒ] များသော စပ်ခြင်းရှိသော။ သေဋ္ဌိကုလာနိ ပန မဟာသမ္မန္ဒာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇၇။

မဟာသမ္ဗာဓ (တိ) [မဟန္တ+သမ္ဗာဓ] အလွန်-များစွာ – ကျဉ်းမြောင်းခြင်းရှိသော။ ပုတ္တဒါရာဒိဟိ မဟာသမ္ဗာဓတာယ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၃၀၆။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈၉။

မဟာသမ္ဗာဓပ္ပဋိပန္န (တိ) [မဟာသမ္ဗာဓ+ပဋိပန္န] အလွန်ကျဉ်းမြောင်းသော ခရီးခဲသို့ သွားသော၊ သူ။ မဟာသမ္ဗာဓပ္ပဋိပန္နော (ပဋိသံ။၁၂၃)တိ ကုသ သသဋ္ဌာရပိဋ္ဌနေန မဟာသမ္ဗာဓသခိါဘံ ရာဂဝေါသမောဟမာနဒိဋ္ဌိကိလေသဒုစ္စရိတဂဟနံ ပဋိပန္နော။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၁။

မဟာသမ္ဗာဓပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာသမ္ဗာဓ+ပတ္တ] အလွန် ကျဉ်းမြောင်းသော ခရီးခဲသို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဟာသမ္ဗာဓပ္ပတ္တော သတ္တေ သမ္ဗာဓေသော မောစေဿာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။

မဟာသမ္ဗာဟန (နပုံ) [မဟန္တ+သမ္ဗာဟန] ပြင်းစွာဆုပ်နယ်ခြင်း။ မဟာသမ္ဗာဟနံ မလ္လာဒီနံ ဗာဟုဝဍ္ဎနာဒီ အတ္ထံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၄၃။

မဟာသမ္ဗောဓိ (ဣ) [မဟန္တ+သမ္ဗောဓိ] မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ အဟံ ဟိ သတ္တေ သံသာရပင်္ကတော ဥဒ္ဓရိဿာမိ နိဗ္ဗာနုကူလေ ပတိဋ္ဌာပေဿာမိတိ မဟာသမ္ဗောဓိယာ နံ ပဋိပန္နော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၄။

မဟာသမ္ဘာရ (ပု) [မဟန္တ+သမ္ဘာရ] (၁) များစွာသော အဆောက်အဦ။ (တံ)(၂) ကြီးသော-အဆောက်အဦ- အကြောင်း-ရှိသော။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) အတိညာနံ မဟာသမ္ဘာရတော,မဟာဝိသယတော, မဟာကိစ္စတော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၁၄။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၁။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၂။ အံ၊ဋီ၊-။၂၇၀။

မဟာသမ္ဘာရပဝတ္တ (တိ) [မဟာသမ္ဘာရ+ပဝတ္တ] များစွာသော အဆောက်အဦဖြင့်ဖြစ်သော။ ကိမတ္ထံ ပရသန္တကံ မဟာသမ္ဘာရပဝတ္တံ တံ ဝိနာသေတိ။ ဇဝိရ။၄၁၄။

မဟာသမ္မတ (ပု) [မဟန္တ+သမ္မတ]များစွာသော လူသည် သမုတ်အပ်သူ၊ မဟာသမ္မတမင်း။ မဟာဇနသမ္မတောတိ ခေါ် ဝါသေဋ္ဌ "မဟာသမ္မတော မဟာသမ္မတော" တွေဝ ပဌမံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ။ ဒီ၊၃။၇၇။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။) တတ္ထ ပဌမကပ္ပိကေသု မဟာဇနေန သမ္မန္နိတွာ ဌပိတတ္တာ "မဟာသမ္မတော"တိ ရညော နာမံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၀။) မဟာဇနေန သမ္မတော မဟာသမ္မတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။

မဟာသမ္မတကာလ (ပု) [မဟာသမ္မတ+ကာလ] မဟာသမ္မတမင်း ဖြစ်ရာအခါ။ တေသု မဟာသမ္မတကာလတော ပဋ္ဌာယ လေးဝေနု ဒေဝါတိ...... သမ္မုတိဒေဝေါ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၃။

မဟာသမ္မတခတ္တိယဝံသ (ပု) [မဟာသမ္မတခတ္တိယ+ဝံသ] မဟာသမ္မတမင်း၏ အမျိုးအနွယ်။ နနု ဘန္တေ အမှာကံ မဟာသမ္မတ-

ခတ္တိယဝံသော နာမ ဝံသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၇၉။ (–အ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။)

မဟာသမ္မတနာမက (တိ) [မဟာသမ္မတ+နာမ+က] မဟာသမ္မတအမည်ရှိသော၊ သူ။ မဟာနုဘာဝေါ ရာဇာသိ၊ မဟာသမ္မတနာမကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁၊(–သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၂၁၈။)

မဟာသမ္မတပဝေဏီ (ထီ) [မဟာသမ္မတ+ပဝေဏီ] မဟာသမ္မတမင်း အစဉ်အဆက်။ အသမ္ဘိန္နာယ မဟာသမ္မတပဝေဏိယာ အာဂတဥက္ကာကရာဇဝံသေ ဇာတောသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၁။(–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၉။)

မဟာသမ္မတရာဇ (ပု) [မဟာသမ္မတ+ရာဇ] မဟာသမ္မတမင်း။ ယော သာသနေ "မဟာသမ္မတရာဇာ"တိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၇၁။ (–သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၂၁၈။)

မဟာသမ္မတရာဇကာလ (ပု) [မဟာသမ္မတရာဇ+ကာလ] မဟာသမ္မတမင်း ဖြစ်သောအခါ။ မဟာသမ္မတရာဇကာလသ္မိံဟိ သတဝေတာ ဥတ္တရိ ဒဏ္ဍော နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၃။

မဟာသမ္မတာဘိသေကဝိဘာဝနာ (ထီ) [မဟာသမ္မတာဘိသေက+ဝိဘာဝနာ] မဟာသမ္မတမင်း၏အဘိသိက်သွန်းခြင်းကို ထင်စွာပြခြင်း။ အဂ္ဂညသုတ္တဋ္ဌကထာယံ မဟာသမ္မတာဘိသေကဝိဘာဝနာယ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၇၉။

မဟာသမ္မာန (နု) [မဟန္တ+သမ္မာန] ကြီးစွာ–များစွာ–ပူဇော်ခြင်း။ မေဂလ္လာနတ္ထေရော ပန ဗုဒ္ဓါနံ သမ္မိဒေ ပရိနိဗ္ဗုတော မဟာသမ္မာနံ လဘိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃၅။

မဟာသယ (တိ) [မဟန္တ+အာသယ] များစွာ အလိုရှိသော၊ အလိုကြီးသော၊ သူ။ ဒုယံ မဟိစ္ဆော၊ မဟာသယော’ဂိ။ ခုန်၊ဋ္ဌ၊၇၂၂။

မဟာသယန (နု) [မဟန္တ+သယန] မြတ်သော –အသရေရှိသော–အိပ်ရာ–နေရာ။ အယံ မဟာပထဝီ မဟာသယနံ အဟောသိ။ အံ၊၂။ ၂၁၀။ (–ဝိ၊၃။၂၈။ ဒီ၊၁။၅။ သံ၊၃။၄၀၉။ အံ၊၁။၁၈၂။ ဇာ၊၁။၃၀၆။) မဟာသယနံ အဟောသီတိ သိရိသယနံ အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။(–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၃။)

မဟာသယနမဏ္ဍိတ (တိ) [မဟာသယန+မဏ္ဍိတ] မြတ်သော နေရာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ ကူဋာဂါရဝရူပေတာ၊ မဟာသယနမဏ္ဍိတာ။ အပ၊၁။၁၃၈။

မဟာသရ (ပု) [မဟန္တ+သရ] ကြီးသောအိုင်၊ အိုင်ကြီး။ (အံ၊ မြန်မာပြန်၌ "ပြင်းထန်သော အသံရှိသော"ဟု ဆို၏။) မဟောဒဓိ အာရိမိတံ မဟာသရံ။ သံ၊၃။၃၄၉။ အံ၊၁။၃၆၆။ အံ၊၂။၄၆။ (–ထေရ၊၂၈၇။ အပ၊၁။၄၅။ စရိယာ၊၄၁၅။)

မဟာသရသီ (ထီ) [မဟန္တီ+သရသီ] ကြီးသော အိုင်၊ အိုင်ကြီး။ ဘူတပုဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အရညာယတနေ မဟာသရသီ။ သံ၊၄။၄၅၉။

မဟာသရိတာ (ထီ) [မဟန္တီ+သရိတာ] ကြီးသောမြစ်၊ မြစ်ကြီး။ မဟာနဒိယောတိ ဂင်္ဂါယမုနာဒိကာ မဟာသရိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၃။

မဟာသရီရ (တိ) [မဟန္တ+သရီရ] ကြီးသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ မဟာသရီရေ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။)

မဟာသရီရမစ္ဆ (ပု) [မဟာသရီရ+မစ္ဆ] ကြီးသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော ငါး။ မဟာသရီရမစ္ဆကုမ္ဘီလယက္ခရက္ခသမဟာနာဂဒါနဝါဒီနံ သဝိညာဏကာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁။

မဟာသလိလ (တိ) [မဟန္တ+သလိလ] များသော ရေရှိသော၊ ရေများစွာရှိသော။ မဟာ-

ဥဒကေ မဟာသလိလေတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၆၀။

မဟာသဟဿီလောကဓာတု (ထီ) [မဟာ-သဟဿီ+လောကဓာတု] များစွာသော အထောင်တို့ဖြင့် မြောက်ပွား အပ်သော လောကဓာတ်၊ မဟာသဟဿီလောကဓာတ်။ (မဟာသဟဿီလောကဓာတ် ဖြစ်အောင် မြောက်ပွားပုံကို အံ၊၁။ မြန်မာပြန် (၂၄၆) ကြည့်။ မဟာလောကဓာတ်နှင့် မဟာသဟဿီ လောကဓာတ်အတူပင်ဖြစ်သည်။) သာယေဝ စ မဟာသဟဿီလောကဓာတူတိ ဒဿေတိ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၈၅။ တိသဟဿီမဟာသဟဿီ လောကဓာတု–လည်းကြည့်။

မဟာသဟဿီ (တိ) [မဟန္တ+သဟဿ+ဤ] များစွာသော အထောင်တို့ဖြင့် မြောက်ပွား အပ်သော။ အယံ ဝုစ္စတာနန္ဒ တိသဟဿီ မဟာသဟဿီ လောကဓာတု။ အံ၊၁။ ၂၂၉။ (–မဟာနိ။ ၂၇၇။) မဟန္တေဟိ သဟဿေဟိ ဂုဏိတာတိ မဟာသဟဿီ။ အံ၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၁၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၃၆။

မဟာသဟာ (ထီ) [မဟန္တ+သဟ+အ+အာ] မညိုးပန်း၊ နှင်းဆီပန်း (ဓာန်၊ သျှ၊ သစ်)။ ရှားစောင်းလက်ပတ် (တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျှ)။ ကာမိလာတော မဟာသဟာ။ ဓာန်။ ၅၇၀။

မဟာသဠာယတန (နု) [မဟန္တ+သဠာယတန] မဟာသဠာယတနဝါရ။ ဣဒံ မဟာသဠာယတနတော လုတ္တပ္ပဒသံ အာဟရိသတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၅။

မဟာသဠာယတနဝိဘင်္ဂသုတ္တ (နု) [မဟာသဠာ-ယတန+ဝိဘင်္ဂသုတ္တ] မဟာသဠာယတန-ဝိဘင်္ဂသုတ်၊ မြတ်သောအာယတနခြောက်ပါး ကို ဝေဖန်ဟောကြားသောသုတ်။ ဥပရိပဏ္ဏာ-သပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ မ၊၃။ ၂၅၀–၂၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၀–၁၉၀။ မဟာသတိပဋ္ဌာနာဒိတ္တံ မဟာသဠာယတနဝိဘင်္ဂသုတ္တံ အရိယဝံသ-သုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။

မဟာသဠာယတနိက (နု) [မဟာသဠာယတန+ဏိက] မြတ်သောခြောက်ပါးသော အာယ-တနကို– ထွန်းပြတတ်–သိစေတတ်–သော သုတ်၊ မြတ်သော ခြောက်ပါးသော အာယ-တနကို စွဲ၍ ဖြစ်သောသုတ်၊ မဟာသဠာယ-တနိကသုတ်။ မဟာသဠာယတနိက (မ၊၃။ ၃၃၅)န္တိ မဟန္တာနံ ဆန္နံ အာယတနာနံ ဇောတကံ ဓမ္မပရိယာယံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၇။ မဟန္တာနံ သဠာယတနာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တတ္တာ မဟာသဠာယတနိကံ.... ဇောတကန္တိ ဇောတ-ကံ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၃၃။

မဟာသဠာယတနိကသုတ္တ (နု) [မဟာသဠာ-ယတနိက+သုတ္တ] မဟာသဠာယတနိကသုတ်။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ မ၊၃။ ၃၃၅–၃၃၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၇–၈။ ဇံ မေ သုတန္တိ မဟာသဠာယတနိကသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၇။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၄။)

မဟာသာကသဏ္ဍ (ပု) [မဟန္တ+သာကသဏ္ဍ] ကြီးစွာသော ကျွန်းတော။ အတ္ထိ ဒေဝ ဟိမ-ဝန္တပဿေ ပေါက္ခရဏိယာ တီရေ မဟာသာက-သဏ္ဍော။ ဒီ၊၁။၈၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၆။)

မဟာသာခါ (ထီ) [မဟန္တီ+သာခါ] ကြီးသော သစ်ခက်၊ သစ်ကိုင်းကြီး။ စတုဟတ္ထာ ပဥ္စ မဟာသာခါ ပဥ္စဟိယေဝ ဖလေဟိ ပဋိမဏ္ဍိ-တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၁၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။)

မဟာသာခါဘဥ္ဇန (နု) [မဟာသာခါ+ဘဥ္ဇန] ကြီးသောသစ်ခက်ကို ချိုးခြင်း။ မဟာသာခါ-ဘဥ္ဇနံ ဝိယ တေရသသံဃာဒိသေသာပတ္တိ-အာပဇ္ဇနမ္ပိ ကာရေတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။

မဟာသာဂရ (ပု) [မဟန္တ+သာဂရ] (၁) မဟာသာဂရမင်း။ (၂) ကြီးသောသမုဒ္ဒရာ။ (၁) ယောတေဥပ္ပတ္တိရမဂ္ဂရာဓိပတိနော ရညော မဟာသာဂရဿ ပုတ္တော ဥပသာဂရော ပဋိစ္စ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၀၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၀။) (၂) မဟာသမုဒ္ဒံ ဗန္ဓန္တေန ဝိယာတိ သေတုကရဏ-ဝသေန မဟာသာဂရံ ဗန္ဓန္တေန ဝိယ။ သာရတ္ထ၊၃။၈၇။

မဟာသာဂရာသန္န (န) [မဟာသာဂရ + အာသန္န] မဟာသမုဒ္ဒရာ၏အနီး။ မဟာသမုဒ္ဒံ နိဿာယာတိ မဟာသာဂရာသန္နေ ဌိတဿ ပဗ္ဗတဿ အန္တရေ ပဗ္ဗတခလေဏာတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။

မဟာသာဠက (ပု) [မဟန္တ+သာဠက] မြတ်သော–အဝတ်–အထည်–ဆဲဘီ။ ဗြာဟ္မဏ် မဟာသာဠကံ နိဝါသေတွာ ကင္ခုန္ဓုံ ဂဟေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၇။

မဟာသာဏီ (ထီ) [မဟန္တီ+သာဏီ] ကြီးသော–တင်းတိမ်–ကန့်လန့်ကာ။ နိဝေသနံ မဟာသာဏီယာ ပရိက္ခိပိတွာ ပရိဝါရေတွာ ဌိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။

မဟာသာဓုကာရသဒ္ဒ (ပု) [မဟန္တ+သာဓုကာရ-သဒ္ဒ] ကြီးမားသော ကောင်းချီးပေးသံ။ သာဓု သာဓူတိ မဟာသာဓုကာရသဒ္ဒေါ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၂၅။

မဟာသာမဏေရ (ပု) [မဟန္တ+သာမဏေရ] ကြီး သော သာ မ ဏေ၊ သာ မ ဏေ ကြီး။ ကောဉ္စော သိ မဟာ သာ မ ဏေ ရော သိ မ ဟာ ဥ ပါ သ ကော သိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၁။ (–သာရတ္ထ၊၂။၈၀။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၅။)

မဟာသာယန္ဟ (ပု) [မဟန္တ+သာယန္ဟ] ညချမ်းကြီးအခါ။ မဟာသာယန္ဟေ ယေဝ စိဝရကုဋိံ ကရောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။

မဟာသာရ (တိ) [မဟန္တ+သာရ] (က) များသော အနှစ်ရှိသော၊ အဖိုးထိုက်အဖိုးတန် ဖြစ်သော (ဘဏ္ဍာ)။ အပ္ပသာရ–ကြည့်။ (ခ) များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသော၊ သူ။ (က) ယာနိ ဂုမသ္မိံ သတ္တေ မဟာသာရာနိ ပဏ္ဏိ-ယာနိ။ ဒီ၊၂။၂၇၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၃၈။ မ၊ဋီ၊၂။၂၆၅။) (ခ) တတ္ထ မဟာ သာရော တေသန္တိ မဟာသာရာ၊ ၎ကာရဿ ပန လကာရံ ကတွာ မဟာသာ-လာတိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၂။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၀၂။) မဟာ မဟန္တော သာရော ဓနသာရော တေသံ ဇနာနံ ဂူတိ တသ္မာ တေ ဇနာ မဟာသာလာ။ သမ္မော၊ ယော။၂၆၆။

မဟာသာရဇာတက (န) [မဟာသာရ+ ဇာတက] မဟာသာရဇာတ်၊ မဟာသာရ မည်သော ပုလဲသွယ် အဆင် တန်ဆာ ပျောက်ဆုံးမှုကို ပြန်လည် ရရှိအောင် စီမံ ဆောင်ရွက်သော စုံထောက်ဇာတ်။ ဇာတက-ပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၁၀-ဝဂ်၊ ၂-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။ ၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၄–၁၀။ မဟာသာရဇာတကံ ကထေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။)

မဟာသာရဇ္ဇ (န) [မဟန္တ+သာရဇ္ဇ] များစွာ ရှက်ရွံ့ခြင်း။ မဟာသာရဇ္ဇ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇)န္တိ မဟန္တော မင်္ကုဘာဝေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၆။

မဟာသာရတာ (ထီ) [မဟာသာရ+တာ] (က) များသော အနှစ်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ အနှစ်များသည်၏အဖြစ်။ (ခ) များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသူ၏ အဖြစ်။ (က) အယံ သမသာရတာယ မဟာသာရတာယ ဆေကော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၄၂။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၃၈။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၆၅။) (ခ) မဟာသာရတာယ မဟာသာလာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၆၈။)

မဟာသာရတာပတ္တ (တိ) [မဟာသာရတာ+ ပတ္တ] များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသူ၏ အဖြစ်သို့

ရောက်သော၊ သူ။ မဟာဝိဘဝတာယ မဟာ-
သာရတာပတ္တော ဖြာဟ္မဏော။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၆၁။

မဟာသာရပိဏ္ဍနန (န) [မဟာသာရ+ပိဏ္ဍနန] မဟာသာရ၊ ည်သော အဆင်တန်ဆာ၊ များစွာအဖိုးထိုက်သော အဆင်တန်ဆာ။ ဂဟိတံ တော် မဟာသာရပိဏ္ဍနန္နံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၈။

မဟာသာရပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာသာရ+ပတ္တ] (က) များသော ဥစ္စာနှစ်သို့ ရောက်သော၊ များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသူ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊သူ။ (ခ) များ-မြတ်-သော တရားအနှစ်ရှိသူ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ (က) ခတ္တိယမဟာသာလာ နာမ မဟာသာရပ္ပတ္တာ ခတ္တိယာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။) မဟာသာရပ္ပတ္တာတိ မဟန္တံ ဝိဘဝသာရံ ပတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၅။ (ခ) အယံ ဝါ အာသမန္တတော ရဇ္ဇန္တိ တတ္တ ဝိဝေကာဘိရတာ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒယော မဟာသာရပ္ပတ္တာ သပ္ပုရိသာတိ အရည်။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

မဟာသာရမဟပ္ပတ္တကုလဂဏနာ (ထိ) [မဟာသာရမဟပ္ပတ္တ+ကုလဂဏနာ] များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသော မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သောအမျိုးကို ရေတွက်ခြင်း။ သာရပ္ပတ္တကုလဂဏနာယာတိ မဟာသာရမဟပ္ပတ္တကုလဂဏနာယ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၆၁။

မဟာသာရရုက္ခ (ပု) [မဟာသာရ+ရုက္ခ] များသော အနှစ်ရှိသော-အနှစ်များသော-သစ်ပင်။ မဟာသာလာတိ သမိပေ ဋ္ဌိတေဝ စတ္တာရော မဟာသာရရုက္ခေ ဒဿေန္တော အာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၈။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၅၃၄။)

မဟာသာရောပမ (န) [မဟာသာရ+ဥပမာ] မဟာသာရောပမသုတ်။ ဟေဋ္ဌာတိ အနန္တရာတီတသုတ္တေ မဟာသာရောပမေ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၇၉။

မဟာသာရောပမသုတ္တ (န) [မဟာသာရောပမ+သုတ္တ] မဟာသာရောပမသုတ်။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ မ၊၁။၂၅၂-၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄-၅။ မ၊ဋီ၊၂။၁၇၇-၈။ ဇေဝ မေ သုတန္တံ မဟာသာရောပမသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ (-အံ၊ဋီ၊၁။၉၁။)

မဟာသာလ (ပု) [မဟန္တ+သာလ] (၁) သစ်ပင်ကြီး။ (၂) အင်ကြင်းပင်ကြီး။ (တိ) (၃) များသော-အနှစ်-ဥစ္စာနှစ်-ရှိသော၊ သူ။ (၁) ဟိမဝန္တံ ဘိက္ခဝေ ပဗ္ဗတရာဇံ နိဿာယ မဟာသာလာ တီဟိ ဝဍ္ဎီဟိ ဝဍ္ဎန္တိ။ အံ၊၁။၁၅၀။ (-သံ၊၃။၃၂၈။ အံ၊၂။၃၇။ ဇာ၊၂။၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။) မဟာသာလာတိ မဟာရုက္ခာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၆၅။ မ၊ဋီ၊၁။၄၅။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၈။) သာလသဒ္ဒေါ ရုက္ခသာမညပရိယာယော, နရုက္ခဝိသေသပရိယာယောတိ အာဟ "မဟာသာလာတိ မဟာရုက္ခာ" တိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၂၅။ (၂) ဣမေ စေပိ ဘဒ္ဒိယ မဟာသာလာ ဣမာသ၊ အာဇာနိယ၊ အာဝဋ္ဋေယျုံ။ အံ၊၁။၅၁၅။ (-ဝိ၊၃။၂၈၇။ အံ၊၃။၈၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃။) ဣမေ စေပိ ဘဒ္ဒိယ မဟာသာလာတိ ပုရတော ဋ္ဌိတေ သာလရုက္ခေ ဒဿေန္တော အာဟ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၃။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၇။) (တိ) (၃) အပ္ပေကစ္စေ ဂဟပတိ မဟာသာလာနံ သဟဗျတံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ဝိ။၄၃၇။ (-ပဋ္ဌိသံ၊၂၆၆။ စရိယာ၊ ၄၁၀။ ဇာ၊၂။၇၅။) တတ္ထ မဟာ သာရော ဧတေသန္တိ မဟာသာရာ၊ ရကာရဿ ပန လကာရံ ကတွာ မဟာသာလာတိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁၂။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၀၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၃၈။)

မဟာသာလကုလ (န) [မဟာသာလ+ကုလ] များသောစည်းစိမ် ဥစ္စာနှစ်ရှိသောအမျိုး။ ဟံသာဝတီနဂရေ မဟာသာလကုလေ ပဋိ-

သန္ဓိ ဂဏ္ဍိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅ ။ (-ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ ရူဠ္ဌနီ၊ဋ္ဌ။၁၂။)

မဟာသာလရက္ခ (ပု) [မဟန္တ+သာလရက္ခ] အင်ကြင်းပင်ကြီး။ သေယျထာပိ ဘော ဂေါတမ ဂါမဿ ဝါ နိဂမဿ ဝါ အဝိဒူရေ မဟာသာလရုက္ခော။ မ၊၂။၁၅၆။ (-အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။)

မဟာသာလရက္ခမူလ (န) [မဟာသာလရုက္ခ+မူလ] အင်ကြင်းပင်၏-အရင်း-အနီး။ ဥယျာနေ မဟာသာလရုက္ခမူလေ ဌိတမဏ္ဍ-ကဲ့ကာသမယေ....နီဟရာပေသိ ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၂။

မဟာသာလလက္ခဏ (န)[မဟာသာလ+လက္ခဏ] များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသောသူ၏ မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ။ ဝိသကဟာသဏမ္ဗဏာဒိဒေဝသိက-ဝဋ္ဋဥနမ္ပိ ဟိ မဟာသာလလက္ခဏံ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၃၀၂။

မဟာသာလဝန (န) [မဟာသာလ+ဝန] အင်ကြင်းတော။ "မဟာသာလဝနံ ပုပ္ဖိတ"န္တိ တရုဏနာဂါ အာဂန္တွာ အာရောစယိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၃၉။)

မဟာသာလာ (ထီ) [မဟန္တီ+သာလာ] (၁) အဆောက်အအုံကြီး။ (ဇရပ်၊မင်းကွန်း၊လွှတ်တော်ရုံး၊ အပန်းဖြေစခန်း စသည်ကို ယူရမည်။) (တိ) (၂) ကြီးသော-အဆောက်အအုံ-အိမ်-စည်းစိမ်-ရှိသော၊ သူ။ (၁) နဝံ သန္ထာဂါရန္တိ အစိရကာရိတံ သန္ထာဂါရံ၊ ဧကာ မဟာသာလာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၆။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၀။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၆၅။ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၆၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂၀။) (တိ) (၂) မဟတီ သာလာ ဧတေသန္တိ မဟာသာလာ၊ မဟာဃရာ မဟာဝိဘဝါတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။

မဟာသာဝက (ပု) [မဟန္တ+သာဝက။ ထီ-၌ **မဟာသာဝိကာ**။] တပည့်ကြီး၊ မဟာသာဝက။ (မဟာသာဝက ရှစ်ဆယ် သရုပ်ကို-ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၅၄၁-၂-ကြည့်။) အဂ္ဂသာဝကာ မဟာသာဝကာ ပကတိသာဝကာတိ တိဝိဓာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄၁။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၁-၄။) သီလာဒိဂုဏေဟိ မဟန္တာ သာဝကာတိ မဟာသာဝကာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄၂။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၅။) မဟာသာဝိကာ-ကြည့်။

မဟာသာဝကဋ္ဌာန (န) [မဟာသာဝက+ဌာန] တပည့်ကြီးအဖြစ်၊ မဟာသာဝကအရာ။ သဗြဟ္မစာရိနံ ဩဝါဒဝိညာပကဘာဝေန အတ္တနော မဟာသာဝကဋ္ဌာနေ ဌပေန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၁။

မဟာသာဝကပရိဝုတ (တိ) [မဟာသာဝက+ပရိဝုတ] တပည့်ကြီးတို့သည်-မဟာသာဝက တို့သည်-ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ ဘဂဝါ မဟာ-ပဝါရဏာယ မိဂါရမာတုယာ ပါသာဒေ မဟာသာဝကပရိဝုတော နိသီဒိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၉။

မဟာသာဝကဘာသိတ (တိ) [မဟာသာဝက+ဘာသိတ] မဟာသာဝကသည် ဟောကြားအပ်သော။ ဣဒံ နေတ္တိပ္ပကရဏံ မဟာသာဝက-ဘာသိတံ၊ ဘဂဝတာ အနုမောဒိတံ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၃။ (-၄။)

မဟာသာဝကလက္ခဏ (န) [မဟာသာဝက+လက္ခဏ] မဟာသာဝက၏-လက္ခဏာ-အမှတ်အသား။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသာဝကလက္ခဏပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာသာဝက-လက္ခဏ+ပတ္တ] မဟာသာဝက၏-လက္ခဏာ-အမှတ်အသား-သို့ ရောက်သော၊ သူ။ အထ ခေါ မဟာသာဝကလက္ခဏပ္ပတ္တော။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၁၂၃။

မဟာသာဝကဝိသယ (ပု) [မဟာသာဝက+ဝိသယ] တပည့်ကြီး၏အရာ၊ မဟာသာဝက၏

အရာ။ ခီဏာသဝဝိသယေ မဟာသာဝက-ဝိသယေ စ ပဍ္စ ပုဏ္ဍိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၆။

မဟာသာဝကသံဝတ္တနိက (တိ) [မဟာသာဝက+သံဝတ္တနိက] မဟာသာဝကဖြစ်ရန်-ဖြစ်စေအပ်-ဖြည့်ကျင့်အပ်-သော။ ပါရမိယောတိ မဟာသာဝကသံဝတ္တနိကာ သာဝကပါရမိယော ပူရေန္တော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၄၈။

မဟာသာဝကုတ္တမ (ပု) [မဟာသာဝက+ဥတ္တမ] မြတ်သော မဟာသာဝက။ ဌပိတေ.ာ တေ-ဒဂ္ဂသ္မိံ၊ ယော မဟာသာဝကုတ္တမော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁။ သီလာဒိဂုဏဝိသေသေဟိ မဟန္တာ သာဝကာတိ မဟာသာဝကာ.... မဟာသာ-ဝကော စ သော ဂုဏဝိသေသယောဂတော ဥတ္တမော စာတိ မဟာသာဝကုတ္တမော။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌီ။၁၅။

မဟာသာဝဇ္ဇ (တိ) [မဟန္တ+သာဝဇ္ဇ] ကြီးသော အပြစ်ရှိသော။ အသဒ္ဓမ္မေတနိကံ ဘန္တေ နိဂဏ္ဌော နာဋပုတ္တော နော မဟာသာဝဇ္ဇ ပညပေတီတိ။ မ၊၂။၄၀။ (-အံ၊၁။၃၅၊၂၀၀။ မိလိန္ဒ။၂၁၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။)

မဟာသာဝဇ္ဇကမ္မ (န) [မဟာသာဝဇ္ဇ+ကမ္မ] ကြီးသော အပြစ်ရှိသော ကံ။ အနုဝတ္တကာနံ အဓမ္မဝါဒီနံ မဟာသာဝဇ္ဇကမ္မံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။

မဟာသာဝဇ္ဇတမ (တိ) [မဟာသာဝဇ္ဇ+တမ] အထူးသဖြင့် ကြီးသော အပြစ်ရှိသော၊ အလွန် အပြစ်ကြီးသော။ ဒိဋ္ဌိ ပန တတော မဟာသာဝဇ္ဇတမာ တဒုဘယဿ မူလဘာဝ-တော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၇။

မဟာသာဝဇ္ဇတရ (တိ) [မဟာသာဝဇ္ဇ+တရ] အထူးသဖြင့် ကြီးသော အပြစ်ရှိသော၊ အလွန် အပြစ်ကြီးသော။ ကတမံ ဒဏ္ဍံ နိဂဏ္ဌော နာဋပုတ္တော မဟာသာဝဇ္ဇတရံ ပညပေတိ။ မ၊၂။၃၅။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၁။)

မဟာသာဝဇ္ဇတာ (ထီ) [မဟာသာဝဇ္ဇ+တာ] ကြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ မဟာ-သာဝဇ္ဇတာဒဿနတ္ထ-ကြည့်။

မဟာသာဝဇ္ဇတာဒဿန (န) [မဟာသာဝဇ္ဇတာ+ဒဿန] ကြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသာဝဇ္ဇတာဒဿနတ္ထ (ပု) [မဟာသာဝဇ္ဇ-တာဒဿန+အတ္ထ] ကြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုး။ တထာပိ ပုထုဇ္ဇန-ဘာဝဿ မဟာသာဝဇ္ဇတာဒဿနတ္ထံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊၂။၁၈၅။

မဟာသာဝဇ္ဇတာပဝေဒန (န) [မဟာသာဝဇ္ဇတာ+ပဝေဒန] ကြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏ ဒ.ဖြစ်ကို-သိစေခြင်း-ဟောကြားခြင်း။ မာတုပိတု-ဃာတကမ္မဿ စ မဟာသာဝဇ္ဇတာပဝေဒန-တော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၄၁။

မဟာသာဝဇ္ဇဓမ္မ (ပု) [မဟာသာဝဇ္ဇ + ဓမ္မ] ကြီးသော အပြစ်ရှိသော တရား။ ဧတေ ဓမ္မာတိ ဧတေ အကုသလေ မဟာ-သာဝဇ္ဇဓမ္မေ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၆၅။

မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝ (ပု) [မဟာသာဝဇ္ဇ+ဘာဝ] ကြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ မဟာ-သာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထ-ကြည့်။

မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿန (န) [မဟာသာဝဇ္ဇ-ဘာဝ+ဒဿန] ကြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထ (ပု) [မဟာသာဝဇ္ဇ-ဘာဝဒဿန+အတ္ထ] ကြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုး။ ဣဓ မယံ မိဇ္ဇံ ပုန ဝစနံ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထန္တိ ဝေဒိ-တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။)

မဟာသာဝဇ္ဇာဘာဝဒီပနီယကထာ (ထီ) [မဟာသာဝဇ္ဇာဘာဝဒီပနီယ+ကထာ] ကြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကိုပြကြောင်းဖြစ်သော စကား။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ မဟာသာဝဇ္ဇာဘာဝဒီပနီယကထာ ပကာသိတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၁၂။

မဟာသာဝိကာ (ထီ) [မဟန္တာ+သာဝိကာ] ကြီးသော တပည့်မ၊ မြတ်သော တပည့်မ။ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာထေရီအာဒိကာ မဟာသာဝိကာ ဒနေကေဟိ ဘိက္ခုနိသတေဟိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ သီလာဒိဂုဏေဟိ မဟန္တာ သာဝိကာတိ မဟာသာဝိကာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၁။

မဟာသာသပရာသိ (ပု) [မဟန္တ+သာသပရာသိ] ကြီးသော မုန်ညင်းစေ့အစုအပုံ၊ မုန်ညင်းစေ့အပုံကြီး။ သော ဘိက္ခု မဟာသာသပရာသိ ဣမိနာ ဥပက္ကမေန ပရိက္ခယံ ပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆေယျ။ သံ၊၁။၁၉၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁။

မဟာသိက္ခမာနာ (ထီ) [မဟန္တီ+သိက္ခမာနာ] မဟာသိက္ခမာန်။ ဣမာ ဒွေပိ မဟာသိက္ခမာနာ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ ကင်္ခါ။၁၄၁။ (–သာရတ္ထ၊၁။၁၂၇။)

မဟာသိက္ခမာနာသိက္ခာပဒ (နု) [မဟာသိက္ခမာနာ+သိက္ခာပဒ] မဟာသိက္ခမာန် သိက္ခာပုဒ်။ သေသံ ဥဘယတ္ထာပိ မဟာသိက္ခမာနာသိက္ခာပဒဒွယသဒိသမေဝ။ ကင်္ခါ။၁၂၆။

မဟာသိခီ (ပု) [မဟန္တ+သိခီ။ မဟာသိခါ+ဤ] ကြီးသောမီး။ မဟာသိခီ (စရိယာ။ ၄၁၄)တိ ပဗ္ဗတကူဋသဒိသာနံ ဇာလနာနံ ဝသေန မဟတိယော သိခါ ဧတဿာတိ မဟာသိခီ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၆။

မဟာသိနေရု (ပု) [မဟန္တ+သိနေရု] ကြီးသော မြင်းမိုရ်တောင်။ ကပ္ပုဋ္ဌာနဂ္ဂိ ပတ္ဘာ မဟာသိနေရုပိ အဂ္ဂိမုခေ မဓုသိတ္ထကံ ဝိယ ဝိလီယတေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၂။

မဟာသိနေရုပဗ္ဗတရာဇ (ပု) [မဟာသိနေရု+ပဗ္ဗတရာဇ] ကြီးသော–ပူဇော်အပ်သော–မြင်းမိုရ်တောင်မင်း။ မဟာနေရု–ကြည့်။

မဟာသိန္ဓု (ထီ) [မဟန္တီ+သိန္ဓု] ကြီးသောမြစ်၊ မြစ်ကြီး။ ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှိ၊ မဟာသိန္ဓု သုဒဿနာ။ အပ၊၁။၂၆၈။ (–ဇာ၊၁။၃၇၇။) မဟာသိန္ဓု သုဒဿနာတိ....မဟာသိန္ဓု နာမ ဝါရိနဒီ အဟောသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၆၁။)

မဟာသိပ္ပ (နု)[မဟန္တ+သိပ္ပ] ကြီးသောအတတ်ပညာ၊ အတတ်ပညာကြီး။ ဟတ္ထိအဿရထထရုဓနုလေခမုဒ္ဒါဂဏနာဒီနိ သောဠသ မဟာသိပ္ပါနိ ဒဿိတာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၅။ မ၊ဋီ၊၂။၄၂။)

မဟာသိရာ (ထီ) [မဟန္တီ+သိရာ] အကြောမ။ ကန္ဒရာသု မဟာသိရာ။ ခုန်၊ ခုန်၊ဋ္ဌ။၂၇၆။

မဟာသိရီသဗောဓိ (ထီ) [မဟန္တီ+သိရီသဗောဓိ] မြတ်သော ကုက္ကိုပင်ဗောဓိ။ ယဿ ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော မဟာသိရီသဗောဓိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။

မဟာသိရီသရုက္ခ (ပု) [မဟန္တ+သိရီသရုက္ခ] ကြီးသော–မြတ်သော–ကုက္ကိုပင်။ တဿ ကိရ ဒွါရေ မဟာသိရီသရုက္ခော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၇၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။)

မဟာသိရီသရုက္ခမူလ (နု) [မဟာသိရီသရုက္ခ+မူလ] ကြီး–မြတ်–သော ကုက္ကိုပင်ရင်း။ ပုန ဘဂဝါ အမရဝတီနဂရဒွါရေ မဟာသိရီသရုက္ခမူလေ ယမကပါဋိဟာရိယံ ကတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၅၀။

မဟာသိလာ (ထီ) [မဟန္တီ+သိလာ] ကြီးစွာသော ကျောက်ဖျာ။ ပုထုသိလာတိ မဟာသိလာ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။

မဟာသိလာသန (န) [မဟန္တ+သိလာသန] ကြီးကျယ်သောကျောက်နေရာ၊ ကြီးစွာသော ကျောက်ဖျာ။ မဟာအာသနဌာန-ကြည့်။

မဟာသိ(သီ)ဝ (ပု) [မဟန္တ+သီဝ] မဟာသီဝထေရ်။ မဟာကထိ မဟာသီဝေါ၊ ပိဋကေ သဗ္ဗတ္ထ ကောဝိဒေါ။ ဝိ၊၅။၃။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၄၇။ မဟာသီဝတ္ထေရ—ကြည့်။

မဟာသိ(သီ)ဝတ္ထေရ (ပု) [မဟာသီဝ+ထေရ] မဟာသီဝထေရ်။ မဟာသီဝတ္ထေရော ပန "ဘဂဝတာ အနုညာတကာလတော ပဋ္ဌာယ တက္ကတော ဥဒ္ဒဋ္ဌမတ္တာမေဝ ခါဒိံသု"တိ အာဟ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ ဝိ၊သဂ်ဟ။၁၀၂။ (—မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊၃၀၃။ ဇာဋ္ဌ၊၄။၄၉၄။) မဟာသီဝတ္ထေရ—ကြည့်။

မဟာသိ(သီ)ဝတ္ထေရဝါဒ (ပု) [မဟာသီဝတ္ထေရ+ဝါဒ] မဟာသီဝထေရ်၏ အယူဝါဒ။ မဟာသီဝတ္ထေရဝါဒဝသေန "ဣမဿ ကာယဿ ဋ္ဌိတိယာ" တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တော ဒွင္ဒွေ။ ဒီဋ္ဌီ၊၁။၂၅၁။ (-သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၀၂။) မဟာသီဝတ္ထေရဝါဒ—ကြည့်။

မဟာသီမဂတ (တိ) [မဟာသီမာ+ဂတ] မဟာသိမ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဟာသီမဂတာ ဘိက္ခူ ဟတ္ထပါသံ ဝါ အာနေတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၇၂။

မဟာသီမဋ္ဌ (တိ) [မဟာသီမာ+ဌာ+အ] မဟာသိမ်၌ တည်သော၊ သူ။ ဒိန္နဿာပိ ဆန္ဒဿ အနာဂမနေန မဟာသီမဋ္ဌော ကမ္မံ ကောပေတိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၂။

မဟာသီမာ (ထီ) [မဟန္တီ+သီမာ] ကြီးကျယ်သောသိမ်၊ မဟာသိမ်။ မဟာသီမံ သောဓေတွာ ဝါ ကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၂၇။ သာရတ္ထ၊၃။၂၇၂။ (—ဝဇီရ၊၄၅၄။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၄၄။

မဟာသီမာဗန္ဓန (တိ) [မဟာသီမာ+ဗန္ဓန] မဟာသိမ်ကို—ဖွဲ့—သမုတ်—ရာ၊ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသီမာဗန္ဓနကာလ (ပု) [မဟာသီမာဗန္ဓန+ကာလ] မဟာသိမ်ကို—ဖွဲ့—သမုတ်—ရာ အခါ။ ယဒိ မဟာသီမာဗန္ဓနကာလေ အန္တရာယော ဟောတိ။ ဝဇီရ။၄၅၃။

မဟာသီမာသမ္မုတိကာလ (ပု) [မဟာသီမာ+သမ္မုတိကာလ] မဟာသိမ်ကို သမုတ်ရာ အခါ။ ဝေဝံ ခဏ္ဍသီမံ သမ္မန္နိတ္တာ မဟာသီမာသမ္မုတိကာလေ ခဏ္ဍသီမတော နိက္ခမိတွာ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၂၄။ ဝိ၊သဂ်ဟ။၁၇၇။

မဟာသီမာသောဓန (နု) [မဟာသီမာ+သောဓန] မဟာသိမ်ကို သုတ်သင်ခြင်း။ ကတံ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိအာဟရဏဝသေန မဟာသီမာ သောဓနံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၅။

မဟာသီလ (နု) [မဟန္တ+သီလ] ကြီး—မြတ်—သော သီလ၊ မဟာသီလ။ စူဠသီလံ မဇ္ဈိမသီလံ မဟာသီလံ မဂ္ဂသီလံ ဖလသီလံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၀။ (—ဒီဋ္ဌ၊၁။၈၇။ အံဋ္ဌ၊၂။၇၇။ မဇ္ဈိဋ္ဌ၊ ၁။၂၉၆။)

မဟာသီလပရိယောသာန (နု) [မဟာသီလ+ပရိယောသာန] မဟာသီလ၏အဆုံး။ မဟာသီလပရိယောသာနေန နိဒ္ဒိဋ္ဌရိယမာနဿ အဘာဝတော ပစ္စတ္တဝစနတ္တောဿယေဝ သမ္ဘဝတိ။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၇၈။

မဟာသီလဝဇာတက (နု) [မဟာသီလဝ+ဇာတက] မဟာသီလဝဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၆-ဝဂ်၊ ၁-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၁၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉-၂၈၅။ သဗ္ဗံ မဟာသီလဝဇာတကေ ကထိတမေဝ။ ဇာဋ္ဌ၊၃။၁၂။

မဟာသီလဝရာဇ (ပု) [မဟာသီလဝ+ရာဇ] မဟာသီလဝမင်း။ မဟာသီလဝရာဇာ နာမ

အဟောသိ ဓမ္မိကော ဓမ္မရာဇာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၉။

မဟာသီလဝရာဇကာလ (ပု) [မဟာသီလဝရာဇ+ကာလ] မဟာသီလဝမင်းဖြစ်ရာအခါ။ မဟာသီလဝရာဇကာလေ.... ပေရိမာဏံ နာမ နတ္ထိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။

မဟာသီလသိက္ခာပဒ (နု) [မဟာသီလ+သိက္ခာပဒ] မဟာသီလသိက္ခာပုဒ်။ (ပါရာဇိက ၄-ပါး။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၆။) အာဒိဗြဟ္မစရိယကာနီတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတာနိ စတ္တာရိ မဟာသီလသိက္ခာပဒါနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၆။)

မဟာသီဝတ္ထေရ (ပု) [မဟာသီဝ+ထေရ] မဟာသီဝထေရ်။ ကရဝိကတိဿတ္ထေရော ကိရ ဝိနယဓရပါမောက္ခ မဟာသီဝတ္ထေရဿ သန္တိကံ အာဂမာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၄၊၃၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။)

မဟာသီဝတ္ထေရဝါဒ (ပု) [မဟာသီဝတ္ထေရ+ဝါဒ] မဟာသီဝမထေရ်၏ အယူဝါဒ။ ယသ္မာ မဟာသီဝတ္ထေရဝါဒေ အနန္တရေ အနန္တရေ ဣရိယာပထေ....ဂဟိတာ။ မ၊ဋီ၊၁။၃၆၃။

မဟာသီသ (ဘိ) [မဟန္တ+သီသ] ကြီးသော ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ မဟာသီသံ ပဇ္ဇလိတနေတ္တံ ဘေရဝံ ဝါ အတ္တဘာဝံ နိမ္မိနိတွာ ဒဿေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ သာရတ္ထ၊၂။၉၄။

မဟာသီဟနာဒ (နု) [မဟန္တ+သီဟနာဒ] (၁) မြတ်သော ဘုရားဟောသော ခြင်္သေ့မင်း၏ အသံ၊ မြတ်သော ခြင်္သေ့မင်း၏အသံနှင့် တူသောအသံ။ (၂) မဟာသီဟနာဒသုတ်။ (၁) မဟာသီဟနာဒ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂) န္တိ ဗုဒ္ဓသီဟနာဒံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၆၀။ (၂) မဟာသီဟနာဒေ ဒသဗလဉာဏံ စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။ (—စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၃။ မ၊ဋီ၊၂။၄၁။)

မဟာသီဟနာဒသုတ္တ (နု) [မဟာသီဟနာဒ+သုတ္တ] မဟာသီဟနာဒသုတ်။ ဒီဃနိကာယ၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၈-သုတ်။ ဒီ၊၁။၁၅၃-၁၆၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇-၂၉၉။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ မ၊၁။ ၉၇-၁၁၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅-၃၅၉။ ဧဝံ မေ သုတံ.... ဝိဟရတီတိ မဟာသီဟနာဒသုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။(—မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၅။ဒီ၊ဋီ၊၃။၅။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀၆။)

မဟာသီဟနာဒသုတ္တပဒ (နု) [မဟာသီဟနာဒသုတ္တ+ပဒ] မဟာသီဟနာဒသုတ်ပုဒ်။ တဒတ္ထ မဇ္ဈိမာဂမဝရေ မဟာသီဟနာဒသုတ္တပဒေန သာဓေန္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၆၂။

မဟာသီဟနာဒသုတ္တဋ္ဌကထာ (ထီ) [မဟာသီဟနာဒသုတ္တ+အဋ္ဌကထာ] မဟာသီဟနာဒသုတ္တဋ္ဌကထာ။ မဇ္ဈိမနိကာယေ မဟာသီဟနာဒသုတ္တဋ္ဌကထာယံ ပန အာစရိယေနေဝ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၅၅။

မဟာသုခ (နု) [မဟန္တ+သုခ] ကြီးကျယ်သော ချမ်းသာ။ တတော စုတာဟံ တုသိတေ အနုဘောတွာ မဟာသုခံ။ အပ၊၂။၁၁၀၊၁၄၄။ (—ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆၀။)

မဟာသုခသမပ္ပိတ (တ်) [မဟာသုခ+သမပ္ပိတ] ကြီးကျယ်သော ချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံသော။ နာနာရတနပဇ္ဇောတေ၊ မဟာသုခသမပ္ပိတာ။ အပ၊၂။၂၂၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၈၅။

မဟာသုညတပဋိပဒါ (ထီ) [မဟာသုညတ+ပဋိပဒါ] မဟာသုညတအကျင့်။ မဟာဂေါသိင်္ဂသာလပဋိပဒံ မဟာသုညတပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။)

မဟာသုညတသုတ္တ (နု) [မဟာသုညတ+သုတ္တ] မဟာသုညတသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ (အပေါင်းအဖော်၌ မွေ့လျော်နေလျှင် အပေါင်းအသင်း

ခင်မင်နေလျှင် နေကမ္မသုခ, ပဝိဝေကသုခ, ဥပသမသုခ, သမ္ဗောဓိသုခတို့ကို လွယ်လွယ်ကူကူမရနိုင်၊ ဒုစေ ပါင်းအဖော်မှ ကင်း၍ တစ်ဦးတည်း နေသူသည်သာလျှင် နေက္ခမသုခ, ပဝိဝေကသုခ, ဥပသမသုခ, သမ္ဗောဓိသုခတို့ကို လွယ်လွယ်ကူကူ ရနိုင်သည်-ဟုသည်ဖြင့် ဟောကြားသော သုတ်ဖြစ်သည်။ မ၊၃။ ၁၅၁-၅၉။ မဋ္ဌ၊၄။၁၁၀-၁၁၉။) ဝေံ မေ သုတန္တိ မဟာသုညတသုတ္တံ။ မဋ္ဌ၊၄။၁၁၀။

မဟာသုညတာပဋိပတ္တိ (ထီ) [မဟာသုညတာ+ပဋိပတ္တိ] မဟာသုညတအကျင့်။ ဟန္ဒာဟံ မဟာသုညတာပဋိပတ္တိံ နာမ သုတ္တန္တံ ဒေသေမိ။ မဋ္ဌ၊၄။၁၁၁-၂။

မဟာသုတသောမကာလ (ပု) [မဟာသုတသောမ+ကာလ] မဟာသုတသောမ မင်းဖြစ်ရာအခါ။ ကေနွေန ပနသ မဟာသုတသောမကာလေ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၆၆။

မဟာသုတသောမဇာတက (နု) [မဟာသုတသောမ+ဇာတက] မဟာသုတသောမဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၈၀-နိပါတ်၊ ၅ ဇာတ်။ ဇာ၊၂။ ၁၃၁-၁၄၈။ ဇာဋ္ဌ၊၅။၄၉၅-၅၅၃။ မဟာသုတသောမဇာတကေတိ ဧကော။ ဒီဋ္ဌ၊၂။ ၇၄။ မဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ (-အင်္ဂဋ္ဌ၊၁။၇၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။)

မဟာသုဒဿန (ပု) [မဟန္တ+သုဒဿန] (၁) မဟာသုဒဿနမင်း။ (၂) မဟာသုဒဿနသုတ်၊ ဒီဃနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၄-သုတ်။ ဒီ၊၂။၁၃၉-၁၆၁။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၀၈-၂၂၉။ (၁) ဘူတပုဗ္ဗံ အာနန္ဒ ရာဇာ မဟာသုဒဿနော နာမ အဟောသိ စက္ကဝတ္တိ။ ဒီ၊၂။ ၁၃၂။ (-စရိယာ။၃၈၇။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၂၂၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၄၀။ ဇာဋ္ဌ၊၁။၄၁၅။) မဟာသုဒဿနသုတ္တံ ပနာတိ....မဟာသုဒဿနမဟာရာဇာ ဗျာနာ- ဘိညာသမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေသိ။ ဒီဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၃။ (၂) စက္ကရတနာဒီနံ ပါတုဘာဝ-ဝိဓာနံ မဟာသုဒဿနာဒီသု သုတ္တေသု အာဂတမေဝ။ သံဋ္ဌ၊၃။၁၈၁။ (-ဒီဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၄။)

မဟာသုဒဿနကာလ (ပု) [မဟာသုဒဿန+ကာလ] မဟာသုဒဿနမင်း ဖြစ်ရာအခါ။ မဟာသုဒဿနကာလေ သန္တတ္တံ ဒဿေတွာ။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၂။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။၅၄။)

မဟာသုဒဿနစရိတ (နု) [မဟာသုဒဿန+စရိတ] မဟာသုဒဿန မင်း၏ အကျင့်။ "ယာဝစီဝိက" န္တိ ပန မဟာသုဒဿနစရိတသ ဝဏ္ဏနေ ဝုတ္တံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၄။

မဟာသုဒဿနဒါန (နု) [မဟာသုဒဿန+ဒါန] မဟာသုဒဿနမင်း၏အလှူ။ မဟာသုဒဿနဒါနသဒိသံ ဥဠာရတရပဏီတတရာန် ဒေယျ-ဓမ္မာနံ ပရိစ္စဇနတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၅။

မဟာသုဒဿနမဟာယည (ပု) [မဟာသုဒဿန+မဟာယည] မဟာသုဒဿနမင်း၏ မြတ်သောအလှူ။ မဟာသုဒဿနမဟာယညော ဝေဿန္တရမဟာယညောတိ အနေကမဟာယညာ ပဝတ္တိတာ။ မဋ္ဌ၊၃။၆၃။ အံဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၃။ (-သာရတ္ထ၊၃။၁၉၂။)

မဟာသုဒဿနရာဇ (ပု) [မဟာသုဒဿန+ရာဇ] မဟာသုဒဿနမင်း။ အထာတိ မဟာသုဒဿနရညော။ ဒီဋ္ဌီ၊၂။၂၀၁။

မဟာသုဒဿနရာဇကာလ (ပု) [မဟာသုဒဿနရာဇ+ကာလ] မဟာသုဒဿနမင်း ဖြစ်ရာအခါ။ မယာ မဟာသုဒဿနရာဇကာလေ အနုဘူတာ သမ္ပတ္တိ နိစ္စာ ဘဝေယျ။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ (-အင်္ဂဋ္ဌ၊၁။၇၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၆။)

မဟာသုဒဿနဝတ္ထု (နု) [မဟာသုဒဿန+ဝတ္ထု] မဟာသုဒဿနမင်း၏ အကြောင်း

အရာ၊ မဟာသုဒဿနမင်း၏ဝတ္ထု။ အယ-မတ္ထော မဟာသုဒဿနဝတ္ထုနာ ဒီပေတဗ္ဗော။ မ၊ဋီ၊၄။၁၂။

မဟာသုဒဿနသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မဟာသုဒဿန+သမ္ပတ္တိ] မဟာသုဒဿန မင်း၏ စည်းစိမ်။ အနေကဝဿကောဋိသတသဟဿာနုဘွမ် မဟာသုဒဿနသမ္ပတ္တိံ အာရုယှ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၈။

မဟာသုဒဿနသုတ္တ (န) [မဟာသုဒဿန+သုတ္တ] မဟာသုဒဿနသုတ်။ မဟာသုဒဿန (၂) ကြည့်။ မယိ အညတ္ထ ပရိနိဗ္ဗုတေ မဟာ-သုဒဿနသုတ္တဿ အတ္ထုပ္ပတ္တိ န ဘဝိဿတိ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။ (-၂၀၀။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၅။)

မဟာသုဒဿနိယ (တိ) [မဟာသုဒဿန+ဣယ] မဟာသုဒဿနမင်း၏ စည်းစိမ်နှင့်-ယှဉ်သော-စပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသုဒဿနိယသုတ္တန္တ (န) [မဟာသုဒဿ-နိယ+သုတ္တန္တ] မဟာသုဒဿနမင်း၏စည်းစိမ်နှင့် စပ်ယှဉ်သောသုတ်။ မဟာသုဒဿနိယ-သုတ္တန္တ (စူဠနိ၊ ၁၆၄)န္တိ မဟာသုဒဿနသမ္ပတ္တိယုတ္တံ မဟာသုဒဿနသုတ္တံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊ ၄၀။

မဟာသုဒ္ဒန္တ (ပု) [မဟန္တ+သုဒ္ဒန္တ] မဟာ-သုဒ္ဒန္တပရိဝါသ်။ သော ဒုဝိဓော စူဠ-သုဒ္ဒန္တော မဟာသုဒ္ဒန္တောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅။ ကင်္ခါ၊၁၄၇။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃၄၇။)

မဟာသုပိန (န) [မဟန္တ+သုပိန] ကြီးကျယ်သောအိပ်မက်၊ အိပ်မက်ကြီး။ ပဉ္စ မဟာ-သုပိနာ ပါတုရဟေသုံ။ အံ၊၂။၂၀၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၀၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၀၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။) မဟာသုပိနာတိ မဟန္တေဟိ ပုရိသေဟိ ပဿိတဗ္ဗတော, မဟန္တာနဉ္စ အတ္ထာနံ နိမိတ္တဘာဝတော မဟာသုပိနာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၁။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၃။

မဟာသုပိယ (န) [မဟန္တ+သုပိယ] ဝါးတမျိုး၏ အမည်။ မဟာသုပိယာဒီသဗ္ဗော မုဒ္ဒ-ဟိဒကော ဝေဏုဝိသေသော သဏ္ဍာ။ မ၊ဋီ၊၃။၆၆။

မဟာသုပ္ပ (န) [မဟန္တ+သုပ္ပ] ကြီးသောဖန်း၊ ကြီးသော-ဖန်း-စကော။အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသုပ္ပပမာဏ (ပ္ပ) မာဏ (တိ) [မဟာသုပ္ပ+ပမာဏ] ကြီးသောဖန်း အတိုင်း အရှည်ရှိသော။ ဝါသီဟိတိ မဟာသုပ္ပပမာဏာဟိ ဝါသီဟိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၅၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၇၄-၅။ ဝါသီဟိတိ မဟာသုပ္ပပ္ပမာဏာဟိ ဝါသီဟိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။

မဟာသုပ္ပဗုဒ္ဓ (ပု) [မဟန္တ+သုပ္ပဗုဒ္ဓ] မဟာ-သုပ္ပဗုဒ္ဓမင်း။ ဒေဝဒဟနဂရေ မဟာသုပ္ပဗုဒ္ဓဿ ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၄၄။

မဟာသုဘဒ္ဒါ (ထီ) [မဟန္တီ+သုဘဒ္ဒါ] မဟာ-သုဘဒ္ဒါ။ သော ကိရ ထေရော မဟာ-သုဘဒ္ဒါယ နိမန္တိတဒိဝသေ တထာဂတေ ဥဂ္ဂနဂရံ ဂစ္ဆန္တေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။)

မဟာသုမတ္ထေရ (ပု) [မဟာသုမ+ထေရ] မဟာသုမထေရ်။ တေသု မဟာသုမတ္ထေရော နဝင်္ဂတ္ထံ ဝိနယပိဋကံ အဿောသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၈။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၇။)

မဟာသုမတ္ထေရဝါဒ (ပု) [မဟာသုမတ္ထေရ+ ဝါဒ]မဟာသုမထေရ်၏ဝါဒ။အထ ခေါ မဟာ-သုမတ္ထေရဝါဒေ ဝေသာလိ ကတ္ထိ စ ဟောတိ ကတ္တိသညီ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၅။ (-ဝဇိရ၊ ၁၀၆။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၀။)

မဟာသုမန (ပု) [မဟန္တ+သုမန] မဟာသုမန သတို့သား။ တတ္ထ မဟာမုဏ္ဍဿ နာမ ဥပါသကဿ မဟာသုမနော စူဠသုမနောတိ ဒွေ ပုတ္တာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။

မဟာသုဝဏ္ဏ (ပု) [မဟန္တ+သုဝဏ္ဏ] မဟာသုဝဏ္ဏသူကြွယ်။ သာဝတ္ထိယံ ကိရ မဟာသုဝဏ္ဏော နာမ ကုဋုမ္ဗိကော အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။)

မဟာသုဝဏ္ဏကက္ကဋက (ပု) [မဟန္တ+သုဝဏ္ဏကက္ကဋက] ရွှေပုစွန်ကြီး။ တတ္ထ မဟာသုဝဏ္ဏကက္ကဋကော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။

မဟာသုသာန (နပုံ) [မဟန္တ+သုသာန] သုသာန်ကြီး၊ သင်္ချိုင်းကြီး။သုသာနန္တိ မဟာသုသာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁)

မဟာသုသိရ (တိ) [မဟန္တ+သုသိရ] ကြီးသော အခေါင်းရှိသော။ ဒုမ့်ဝ ရုက္ခံ ဝိယ အန္တော မဟာသုသိရံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၀၄။

မဟာသူကရ (ပု) [မဟန္တ+သူကရ] ကြီးသော ဝက်၊ ဝက်ကြီး။ တဒါ ဗောဓိသတ္တော တစ္ဆကော နာမ မဟာသူကရော အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။၁၉၉။

မဟာသေဋ္ဌိ (ပု) [မဟန္တ+သေဋ္ဌိ] ကြီးသော သေဌေး၊ သေဌေးကြီး။ အယံ မဟာသေဋ္ဌိဿ ဝေဒနာ မာရဏန္တိကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၉။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။)

မဟာသေဋ္ဌိကုလ (နပုံ) [မဟာသေဋ္ဌိ+ကုလ] ကြီးသော သေဌေးမျိုး၊ သေဌေးကြီးမျိုး။ သော ကိရ ဒေဝလောကာ စဝိတွာ ကောသမ္ဗိနဂရေ နာမ မဟာသေဋ္ဌိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၅–၆။

မဟာသေတဝါနရ (ပု) [မဟန္တ+သေတဝါနရ] ကြီးသော မျောက်ဖြူ၊ မျောက်ဖြူကြီး။ အဟော အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ အဟော မဟာသေတဝါနရာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၁၂။

မဟာသေတု (ပု) [မဟန္တ+သေတု] ကြီးသော တံတား၊ တံတားကြီး။ တဝတ္ထာယ မဟာသေတုံ ပဋိဂ္ဂဏှ မဟာမုနေ။ အပ၊၁။၄၀၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၀။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၂။)

မဟာသေဒ (ပု) [မဟန္တ+သေဒ] ချွေးများစွာ ထွက်အောင်လုပ်ခြင်း၊ချွေးကြီးအောင်းခြင်း၊ ချွေးကြီးထုတ်ခြင်း။ မဟာသေဒ (ဝိ၊၃။၂၉၇)-န္တိ မဟန္တံ သေဒံ၊ ပေါရိသပ္ပမာဏံ အာဝါဋံ အင်္ဂါရာနံ ပူရေတွာ....သရီရံ သေဒေတုံ အနုဇာနာမီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၃။

မဟာသေန¹ (ပု) [မဟန္တ+သေန] သိမ်းစွန်ရဲကြီး။ မဟာသေနသကုဏ–ကြည့်။

မဟာသေန² (ပု) [မဟန္တီ+သေနာ] (၁) မဟာသေနမည်သူ၊ (တိ)(၂) များသောစစ်သည်ရှိသော။ (၁) မဟာသေနဗြာဟ္မဏ ကြည့်။ (တိ)(၂) န ဟိ နော သင်္ဂရံ တေန၊ မဟာသေနေန မစ္စုနာ။ မ၊၃။၂၂၆။ ဇာ၊၂။၁၅၉။ နေတ္တိ။၁၂၀။ မဟာသေနေနာတိ အနေကသတ္တာဒီနိ အနေကာနိ မရဏကာရဏာနိ ဟဿ သေနာ၊ တာယ မဟတိယာ သေနာယ ဝသေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၅။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၀။)

မဟာသေနဂုတ္တ (ပု) [မဟာသေနာ+ဂုတ္တ] စစ်သူကြီး၊ စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး။ မဟာသေနဂုတ္တေန ဒေဝါတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၅၃။)

မဟာသေနဂုတ္တဋ္ဌာန (နပုံ) [မဟာသေနဂုတ္တ+ဌာန] စစ်သူကြီးရာထူး၊ စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးရာထူး။ တေန ဟိဿ မဟာသေနဂုတ္တဋ္ဌာနံ ဒမ္မိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၁။

မဟာသေနဗြာဟ္မဏ (ပု) [မဟာသေန+ဗြာဟ္မဏ] မဟာသေနပုဏ္ဏား။ သာဒိုပုတ္တာဒတ္ထ-

ရညာ ကိရ ပိတု ဝဂ်န္တုပြာဟ္မဏသာ သဟာ-ယကော မဟာသေနပြာဟ္မဏော ၁ နာမ ရာဇ-ဂဟေ ဝသတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၃။

မဟာသေနရာဇ (ပု) [မဟာသေန+ရာဇ] မဟာသေနမင်း။ မဟာသေနရာဇာ ၈ ရာဂ-ပရိယုဋ္ဌိတော သမ္ဘဝဂေဂံ အဓိဝါသေတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။

မဟာသေနသကုဏ (ပု) [မဟာသေန+သကုဏ] သိမ်းစွန်ရဲကြီး။ သကုဏေ ဟန္တီတိ သကုဏဂ္ဃိ၊ မဟာသေနသကုဏော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅။

မဟာသေနာ (ထီ) [မဟန္တ+သေနာ] များသော စစ်သည်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာသေနာပတိ (ပု) [မဟန္တ+သေနာပတိ] များသော စစ်သည်တို့၏ အကြီးအမှူး၊ စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး။ မဟာသေနာပတိ အဇ္ဇ မေ ပဋ္ဌာယ ဘတ္တဟာရကဓ္ဓဝ မုခေါဒက ဒန္တကဋ္ဌ ဒါဇ ကဋ္ဌ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၅။

မဟာသေလ (ပု) [မဟန္တ+သေလ] (၁) ကျောက်တောင်ကြီး။ (တိ) (၂) ကြီးသော ကျောက်ဖြင့်ပြီးသော။ (၁) ပုစလိန္ဒံ မဟာ-သေလံ၊ ဧရေမူလနဒန္တရေ။ အပ၊၂။၂၁၃။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၉၁၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။) (တိ)(၂) ဘိက္ခူ မဟာသေလော ပဗ္ဗတော ယောဇနံ အာယာမေန၊ သံ၊၁။၃၈၉။

မဟာသေလဏ္ဌေရ (ပု) [မဟန္တ+သေလဏ္ဌေရ] မဟာသေလ မထေရ်။ မဟာသေလဏ္ဌေရံ ဒိသွာ ဝသာ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။

မဟာသောက (ပု) [မဟန္တ+သောက] (၁) ကြီးစွာသောစိုးရိမ်ခြင်း။ (တိ) (၂) ကြီးစွာ သောစိုးရိမ်ခြင်းရှိသော။ (၁) မာတု ကိရဿ သေရံ အနုဿရိတွာ မဟာသောကော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ပေ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၇။ (-ခုဒ္ဒ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၂။) (တိ) (၂) ဗုဒ္ဓဿ အာယုသင်္ခါရ-ဝေါဿဇ္ဇနာဝံ ဥတွာ မဟာသောကံ ဒေါမ-နဿံ ဥပ္ပါဒေသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

မဟာသောကပ္ပတ္တ (တိ) [မဟာသောက+ပတ္တ] ကြီးစွာသော စိုးရိမ်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ ပဿာ ပရိနိဗ္ဗုတေ မဟာသောကပ္ပတ္တော ဝိဟာသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။

မဟာသောကသမပ္ပိတ (တိ) [မဟာသောက+သမပ္ပိတ] ကြီးစွာသော စိုးရိမ်ခြင်းဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ၊ တဒါ အဒေါဝိ သောကန္တာ မဟာသောကသမပ္ပိတာ။ အပ၊၂။၂၃၈။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၁၈။

မဟာသောဏ (ပု) [မဟန္တ+သောဏ] (၁) မြတ်သော-ကြီးသော-ကြောင်လျှာပင်။ (၂) မဟာသောဏမည်သူ (မထေရ်၊ မြင်း)။ (၁) ဗောဓိ တဿ ဘဂဝတော၊ မဟာသောဏော-တိ ဝုစ္စတိ။ ဗုပ၊၂၃၄၀။ (-၃၄၁။) (၂) အာဝုသော မဟာသောဏ အဘိရူဟ မဟာ-ဥဋ္ဌမ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၂၇။ တဿ မဟာသော-ဏော နာမ ကုလ္လအဿော အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂၊ ၂၇။ (-၂၈။)

မဟာသောဏတ္ထေရ (ပု) [မဟန္တ+သောဏတ္ထေရ] မဟာသောဏမထေရ်။ တတြိဒံ မဟာသော-ဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၂၆။ (-၄၂၇။)

မဟာသောဏဗောဓိ (ထီ) [မဟာသောဏ+ဗောဓိ] မြတ်သော-ကြီးသော-ကြောင်လျှာ ဗောဓိပင်။ အဋ္ဌ တိဏမုဋ္ဌိယော ဂဟေတွာ မဟာသောဏဗောဓိ ဥပသင်္ကမိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။ (-၂၁၈။)

မဟာသောဏရုက္ခ (ပု) [မဟာသောဏ+ရုက္ခ] မြတ်သော - ကြီးသော - ကြောင်လျှာပင်။ မဟာသောဏရုက္ခော ဗောဓိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။

၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၁၆။ (–အပ၊ ၄၊ ၁။ ၄၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၄၅။)

မဟာသောပါန (န) [မဟန္တ+သောပါန] ကြီးစွာသော စောင်းတန်း။ ဩလောကေန္တော မဟာသောပါနေ ဒေါသံ ပဿိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၂၇၆။

မဟာသောပါနပါဒမူလ (န) [မဟာသောပါန+ပါဒမူလ] ကြီးစွာသော စောင်းတန်းခြေရင်း။ သော ကိရ ရာဇနိဝေသနံ အဘိရုဟန္တော ဝ မဟာသောပါနပါဒမူလေ ဌတွာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၂၇၆။

မဟာသောဗ္ဘ (ပု) [မဟန္တ +သောဗ္ဘ] တွင်းကြီး၊ အိုင်ကြီး။ ကုသောဗ္ဘာ ပရိပူရာ မဟာသောဗ္ဘေ ပရိပူရေန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၂၆၉။ အံ၊ ၁။ ၂၄၆။ အံ၊ ၃၊ ၂၄၇။ မဟာသောဗ္ဘာတိ မဟာအာဝါဋာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၁။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။

မဟာဟံသဇာတက (န) [မဟာဟံသ+ဇာတက] မဟာဟံသဇာတ်။ ဝိတ္ထာရော ပနေတဿ မဟာဟံသဇာတကာဒီဟိ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၂။

မဟာဟတ္ထိပထ (ပု) [မဟာဟတ္ထိ+ပထ] ဆင်ပြောင်ကြီး သွားရာလမ်းခရီး။ အယံ ပန ဂဟနပဒေသေ မဟာဟတ္ထိပထံ နီဟရန္တော ဝိယ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂။ (–သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၃။) မဟာဟတ္ထိပထံ နီဟရန္တော ဝိယာတိ ကမ္မဋ္ဌာနဝီထိံ မဟာဟတ္ထိမဂ္ဂံ ကတွာ ဒဿေန္တော ဝိယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၄။

မဟာဟတ္ထိပဒသုတ္တ (န) [မဟာဟတ္ထိပဒ+သုတ္တ] မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ်။ မဟာဟတ္ထိပဒသုတ္တေ ဝိယ သစ္စဉာဏာနိ သစ္စာတိ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၄။ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တ-ကြည့်။

မဟာဟတ္ထိပဒူပမ (န) [မဟာဟတ္ထိပဒ+ဥပမာ] ဆင်ပြောင်ကြီး ခြေရာဥပမာရှိသော သုတ်၊ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမ သုတ်။ ဝိတ္ထာရတော မဟာဟတ္ထိပဒူပမေ အာယုလောဝါဒေ ဓာတုဝိဘင်္ဂေ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၂။ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တ-ကြည့်။

မဟာဟတ္ထိပဒေါပမ (န) [မဟာဟတ္ထိပဒ+ဥပမာ] မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ်။ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမေ (မ၊ ၁၊ ၃။ ၈၇) တိ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၇။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တ (န) [မဟာဟတ္ထိပဒေါပမ+သုတ္တ] ဆင်ခြေရာကိုဥပမာထား၍ ဟောကြားသော သုတ်၊ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ် (ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ ခြေရာ မှန်သမျှသည် ဆင်ခြေရာ၌ဝင်သကဲ့သို့ ခပ်သိမ်းသော တရားမှန်သမျှသည် သစ္စာလေးပါး၌ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အကျုံးဝင်၏ဟု ဆင်ခြေရာကို ဥပမာထား၍ ဟောကြားသော သုတ်ဖြစ်သည်။) မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ မ၊ ၁။ ၂၄၂–၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၀–၁၃၄။ ဝေံ မေ သုတန္တိ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။ (–မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၇။)

မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တန္တပါဠိ (ထီ) [မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တန္တ+ပါဠိ] မဟာဟတ္ထိပဒေါပမ သုတ္တန်ပါဠိတော်။ သာ ဟရိတန္တံ ဝါ ပန္ထံ ဝါတိ မဇ္ဈိမနိကာယေ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တန္တပါဠိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၁။

မဟာဟတ္ထိပရိဝါရ (တိ) [မဟာဟတ္ထိ+ပရိဝါရ] များစွာသော ဆင်တို့နှင့် ခြံရံအပ်သော။ မဟာဟတ္ထိပရိဝါရော တတ္ထ ဂန္တွာ ပဋ္ဌမမေဝ ဩတရိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။

မဟာဟတ္ထိပ္ပမာဏ (တိ) [မဟာဟတ္ထိ+ပမာဏ] ဆင်ပြောင်ကြီးအတိုင်းအရှည်ရှိသော။ မဟာဟတ္ထိပ္ပမာဏာ ပဉ္စဝဏ္ဏာ သုနခါ အနုဗန္ဓိတွာ ခုံသိတွာ၊ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၁၅၃။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၁၃၃။)

မဟာဟတ္ထိမဂ္ဂ (ပု) [မဟာဟတ္ထိ+မဂ္ဂ] ဆင်ပြောင်ကြီးသွားရာ လမ်းခရီး။ မဟာဟတ္ထိပထ-ကြည့်။

မဟာဟတ္ထိ (ပု) [မဟန္တ+ဟတ္ထိ] ကြီးသော အာနုဘော်ရှိသော ဆင်၊ ဆင်ပြောင်ကြီး။ ဟတ္ထိနာဂါ ဧကံ မဟာဟတ္ထိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ဝိစရန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။) မဟာဟတ္ထိတိ မဟာနုဘာဝေါ ဟတ္ထိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၆၈။

မဟာဟနု (တိ) [မဟန္တ + ဟနု။ ခေါန်၊ မူ ဟောင်း။ ၂၆၂-၌ ဟနု-ကို ထိလိုင်ဆိုသည်၊ ဤ၌ ရှိရင်းလိုင်အတိုင်း ခွဲထားသည်။] ကြီးသောမေးရှိသော၊ ခြင်္သေ့မင်း၏ မေးနှင့်တူသော မေးရှိသော၊ သူ။ မဟာဟနု (အပ၊၂။ ၃၂၇)တိ မဟာပုရိသာနံ...မဟန္တာနိ ဟနူနိ ယဿ သော မဟာဟနု၊ သီဟဟနူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၅၀။

မဟာဟနုက (တိ) [မဟန္တ+ဟနု+က] ကြီးသော မေးရှိသော၊ သူ။ မဟာဟနုကော ဝါ ဂေါ်ဟနုသဒိသေန ဟနုနာ သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၃။ မဟန္တော ဟနု ဧတဿာတိ မဟာဟနုကော။ ပါစိတ်၊ ယော။၂၇၂။

မဟာဟသန (နု) [မဟန္တ+ဟသန] ကြီးစွာ ရယ်ရွှင်ခြင်း၊ ပြင်းစွာရယ်မောခြင်း။ ဇဣ္ဍသဒ္ဒေါ စ မဟာဟသနေ ပဝတ္တတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၃။

ပဟာဟသိတ (နု) [မဟန္တ+ဟသိတ] ပြင်းစွာ ရယ်ခြင်း။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ မဟာဟသိတံ ဟသန္တာ အန္တရဃရေ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊၂။၂၄၃။ ဝိ၊၅။၄၅။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၀၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။)

မဟာဟာနိ (ထီ) [မဟန္တီ+ဟာနိ] ကြီးစွာသော ဆုံးရှုံး - ခြင်း - မှု။ မဟာဇာနိတိ မဟာဟာနိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၅။

မဟာဟိတ (တိ) [မဟန္တ+ဟိတ] များစွာသော အကျိုးစီးပွားရှိသော၊ များစွာသောအကျိုးစီးပွားကို ဆောင်ရွက်တတ်သော၊သူ။ သဗ္ဗာသဝပရိက္ခီဏာ၊ မဟာဈာယီ မဟာဟိတာ။ ထေရ။၃၃၈။(-အပ၊၂။၁၁၆၊၂၂၈။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၃၈။) တတော ဧဝ မဟာဟိတာ၊ မဟန္တေဟိ ဟိတေဟိ သမန္နာဂတာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၂။

မဟာဟိရညသုဝဏ္ဏ(တိ)[မဟန္တ+ဟိ-ညသုဝဏ္ဏ] များစွာသော ငွေ ရွှေရှိသော။ အသုကံ နာမ ကုလံ ပုဗ္ဗေ မဟာဘောဂံ မဟာဟိရညသုဝဏ္ဏံ အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။

မဟာဒေဟရညိက (ပု) [မဟန္တ+ဟေရညိက] ရွှေပန်းထိမ်သည်ကြီး၊ ငွေပန်းထိမ်သည်ကြီး။ မဟာဟေရညိကော စိတ္တာဒိဘာဝမ္ပိ ရတနသမ္ပတ္တာဝမ္ပိ ကူဋ္ဌာဒိဘာဝမ္ပိ ဇာနာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။ (-၂၇၁။)

မဟိံသ (ပု) [မဟီ+သိ+အ။ ထိ-၌ မဟိံသီ။ မဟိယံ သေတီတ် မဟိံသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၅။ ခေါန်၊ဋီ။၆၆။] ကျွဲ။ ယဒိ ဝါ ဂဝယာ ယဒိ ဝါ မဟိံသဿ ယဒိ ဝါ ဘေရဝဿ။ မ၊၂။၈၃။ (-သံ၊၁။၃၉၁။ အံ၊၂။၁၀၆။ အဘိ၊က။၃၁။ စရိယာ၊၄၁။ မဟာနိ၊၁၀၊ ဇာ၊၁။၃၁၅။ ဇာ၊၂။၁၀၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊ ၁၃၈။) မဟိံသီ-ကြည့်။

မဟိံသကမဏ္ဍလ (နု) [မဟိံသက+မဏ္ဍလ] မဟိံသကတို့၏ အပြင်၊ မဟိံသကတိုင်း။ မဟာဒေဝတ္ထေရံ တထေဝ ပတ္ထာ မဟိံသကမဏ္ဍလံ ပေသေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။ (-ဝံသ၊၁၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၄။)

မဟိံသကရဋ္ဌ (န) [မဟိံသက+ရဋ္ဌ] မဟိံ-သကတိုင်း။ မဟိံသကရဋ္ဌာဒီသုပိ ဟိမပါတ-သီတလေသု ပဒေသေသု တော် ပါကဋမေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၁။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၅၃။) မဟိံသကရဋ္ဌံ နာမ ဟိမဝန္တပဒေသေ ဇာတံ ရဋ္ဌံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၃၆။

မဟိံသကုဏ္ဍပ (န) [မဟိံသ+ကုဏ္ဍပ] ကျွဲ ကောင်ပုပ်။မဟိံသကုဏပမနုဿကုဏပအဟိ-ကုဏပကုက္ကုရကုဏပါနံပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ ဘဝန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၇။

မဟိံသကုမာရ (ပု) [မဟိံသ+ကုမာရ]မဟိံသ မင်းသား။ တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ မဟိံ-သကုမာရောတိ နာမံ ကရိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၆။

မဟိံသခီရ (န) [မဟိံသ+ခီရ] ကျွဲနို့။ ခီရံ နာမ ဂေါခီရံ ဝါ အဇိကာခီရံ ဝါ မဟိံသ-ခီရံ ဝါ။ ဝိ၊၂။၁၃၉၊၄၆၆။

မဟိံသစမ္မ (န) [မဟိံသ+စမ္မ] ကျွဲရေ။ မဟိံ-သစမ္မေ ဝါသိကောဋ္ဌကေန ပဟရိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၀။ ငါ၊သင်္ဂဟ။၁၄၂။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။)

မဟိံသစမ္မသတ (န) [မဟိံသစမ္မ+သတ] ကျွဲရေတစ်ရာ။ ဖလကသတမ္ပိ မဟိံသစမ္မသ-တမ္ပိ အင်္ဂုလပ္ပမာဏံ ဗဟလံ လောဟပဋ္ဋမ္ပိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။

မဟိံသတက္က (န) [မဟိံသ+တက္က] ကျွဲနို့ရက် တက်ရည်။ ဂေါတက္ကံ မဟိံသတက္ကံ အဇိ-ကာတက္ကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။

မဟိံသပရိဂ္ဂတ (တိ) [မဟိံသ+ပရိဂ္ဂတ] ကျွဲ တို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ မဟိံသပရိဂ္ဂ-တော ဝိယ အဓွော။ မိလိန္ဒ၊၂၂။

မဟိံသပ္ပမာဏ (တိ) [မဟိံသ+ပမာဏ] ကျွဲ ပမာဏရှိသော၊ ကျွဲလောက်ကြီးသော၊ သူ။ မဟိံသပ္ပမာဏော မိဂဝိသေသော။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၁၁၇။

မဟိံသယုဒ္ဓ (န) [မဟိံသ+ယုဒ္ဓ] ကျွဲတိုက်ပွဲ၊ ကျွဲတိုက်ခြင်း။ အဿယုဒ္ဓံ မဟိံသယုဒ္ဓံ ဥသဘယုဒ္ဓံ။ ဒီ၊၁။၆၊၆၁။ မဟာနိ။၂၈၅။ စူဠနိ။၂၈၅။

မဟိံသယောနိ (ထ်) [မဟိံသ+ယောနိ] ကျွဲ မျိုး။ ဇောဝိသတ္တော ဟိမဝန္တပ္ပဒေသေ မဟိံသယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၈။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၅။)

မဟိံသရာဇ (ပု) [မဟိံသ+ရာဇ] ကျွဲမင်း။ မဟိံသရာဇ ကသ္မာ ဣမဿ ဒုဋ္ဌမက္ကဋဿ အဓိမာနံ သဟသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။

မဟိံသရာဇကာလ (ပု) [မဟိံသရာဇ+ကာလ] ကျွဲမင်းဖြစ်ရာ အခါ။ မဟိံသရာဇကာလေ ရုရုမိဂရာဇကာလေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။

မဟိံသလက္ခဏ (န) [မဟိံသ+လက္ခဏ] ကျွဲ၏ ကြန်အင်လက္ခဏာ၊ အဿလက္ခဏံ မဟိံသ-လက္ခဏံ ဥသဘလက္ခဏံ။ ဒီ၊၁။၉၊၆၄။ မဟာနိ၊၂၉၇။

မဟိံသသပ္ပိ (န)[မဟိံသ+သပ္ပိ] ကျွဲထောပတ်၊ ကျွဲနို့ကို ချက်ထားသော ထောပတ်။ သပ္ပိ နာမ ဂေါသပ္ပိ ဝါ အဇိကာသပ္ပိ ဝါ မဟိံသ-သပ္ပိ ဝါ။ ဝိ၊၁။၃၆၃။ ဝိ၊၂။၁၃၉၊၄၆၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၀။

မဟိံသသကဝံသ (ပု) [မဟိံသသက+ဝံသ] မဟိံသသကဆရာတို့၏ အနွယ်အဆက်။ မဟိံသသကဝံသမ္ပိ၊ သမ္ဗူတေန နယညုနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။

မဟိံသိ (ထိ) [မဟိံသ+ဤ] ကျွဲမ။ စဏ္ဍာ တံ မဟိံသီ အနုဗန္ဓတု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၁။)

မဟိကာ (ထီ) [မဟ+ဏှ+အာ။ ဓာန်္ဋီ။၅၆။] ဆီးနှင်း။ မဟိကာ ဘိကွဝေ စန္ဒိမသူရိယာနံ ဥပက္ကိလေသာ။ အံ၊၁။၃၆၂။ (–အဘိ၊၈။ ၁၆၂။ ပဋိသံ။၁၇၃။ မိလိန္ဒ။၂၆၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။) မဟိကာတိ ဟိမံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၅၄။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။)

မဟိကောတ္ထဋ (တိ) [မဟိကာ+ဩတ္ထဋ] ဆီးနှင်း ဖုံး လွှမ်း အပ် သော။ မဟိကောတ္ထဋသာ သူရိယဿ ပဘာ န ဒိဿတိ။ မိလိန္ဒ။၂၈၉။

မဟိကောတ္ထရဏ (နု) [မဟိကာ+ဩတ္ထရဏ] ဆီးနှင်းဖုံးလွှမ်းခြင်း။ ယထာ မဟိကောတ္ထ-ရဏံ၊ ဧဝံ မိဒ္ဓံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၂၈၉။

မဟိခိတ (ပု) [မဟီ+ခိ+တ] မင်း။ မဟိခိတော-ပျတြ။ ခိ နိဝါသဂတီသု၊ မဟိံ အခိ ဂတဝါ မဟိခိတော။ ဓာန်္ဋီ။၃၃၃-၄။

မဟိစ္ဆ (တိ) [မဟန္တီ+ဣစ္ဆာ] ကြီးသော အလို ရှိသော၊ အလိုကြီးမားသော၊ သူ။ မဟိစ္ဆော စ အသန္တုဋ္ဌော။ ထေရ။၃၃၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၇။) မဟိစ္ဆောတိ မဟတိယာ ပစ္စယိစ္ဆာယ သမန္နာဂတော၊ ဥဠာရုဠာရေ ဗဟူ စ ပစ္စယေ ဣစ္ဆန္တောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၈၆။)

မဟိစ္ဆတာ (ထီ) [မဟိစ္ဆ+တာ] ကြီးသောအလို ရှိသူ၏အဖြစ်၊ အလိုကြီးမားခြင်း။ ဣစ္ဆာဂတာ မဟိစ္ဆတာ ရာဂေါ။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၄။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။) မဟန္တာနိ ဝတ္ထူနိ ဣစ္ဆတိ, မဟတီ ဝါဿာ ဣစ္ဆာတိ မဟိစ္ဆော၊ တဿ ဘာဝေါ မဟိစ္ဆတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၄။ (–သာရတ္ထ၊ ၂။၂၄။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၈၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၂။)

မဟိစ္ဆတာနိဒ္ဒေသ (ပု) [မဟိစ္ဆတာ+နိဒ္ဒေသ] အလိုကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို အကျယ်ပြရာ၊ မဟိစ္ဆတာနိဒ္ဒေသ။ မဟိစ္ဆတာနိဒ္ဒေသေ မဟန္တာနိ ဝတ္ထူနိ ဣစ္ဆတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၅၄။

မဟိစ္ဆတာလက္ခဏ (နု) [မဟိစ္ဆတာ+လက္ခဏ] အလိုကြီးသောသူ၏ အဖြစ်ကို မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ၊ အလိုကြီးသောသူဟု သိကြောင်း အမှတ်အသား။ လက္ခဏတော ပန အသန္တ-ဂုဏသမ္ဘာဝနတာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ စ ပရိဘောဂေ စ အမတ္တညုတာ၊ ဧတံ မဟိစ္ဆတာလက္ခဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၄။ (–သာရတ္ထ၊၂။၂၄။)

မဟိစ္ဆပုဂ္ဂလ (ပု) [မဟိစ္ဆ+ပုဂ္ဂလ] ကြီးသော အလိုရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ အလိုကြီးသောပုဂ္ဂိုလ်။ မဟိစ္ဆပုဂ္ဂလော ဟိ ဝိဇာတမာတုယာပိ မနံ ဂဏှိတုံ န သက္ကောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၅။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉၃။)

မဟိစ္ဆလက္ခဏ (နု) [မဟိစ္ဆ+လက္ခဏ] အလိုကြီး သောသူဟု သိကြောင်း အမှတ်အသား။ သန္တဂုဏသမ္ဘာဝနတာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ စ အမတ္တညုတာ၊ ဧတံ မဟိစ္ဆလက္ခဏံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၈၆။

မဟိစ္ဆာ (ထီ) [မဟန္တီ+ဣစ္ဆာ] ကြီးသောအလို၊ အလိုကြီးခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟိစ္ဆာပစ္စယ (ပု) [မဟိစ္ဆာ+ပစ္စယ] အလိုကြီး ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဝိဃာတဝါတိ မဟိစ္ဆာပစ္စယေန ဝိဃာတေန ဒုက္ခေန သမန္နာဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၀။

မဟိတ (တိ) [မဟ+တ။ ဓာန်္ဋီ။၇၅၀။] ပူဇော် အပ်သော။ စိရဿံ ဝတ မေ မဟိတော မဟေသီ။ မ၊၂။၃၀၃။ ထေရ။၃၃၃။ (–အပ၊ ၁။၂၃၇။ မိလိန္ဒ။၂၇၀။) မဟိတောတိ ဒေဝမနုဿာဒီဟိ စတုပစ္စယပူဇာယ ပူဇိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၀။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၈။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။)

မဟိတောဒယ (ပု) [မဟိတ+ဥဒယ] ပူဇော် အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို တိုးပွားစေတတ်သော၊

သူ။ ကချာဘသိတလီဘူတဟဒယံ မဟိတောဒယံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၁၉။

မဟိတ္ထိဝဏ္ဏ (ပု) [မဟိတ္ထိ+ဝဏ္ဏ] ကြီးသောမိန်းမ အသွင်သဏ္ဌာန်၊ မိန်းမကြီးအသွင်သဏ္ဌာန်။ သကိံ ဂိဇာတဝဏ္ဏံ, မဇ္ဈိမိတ္ထိဝဏ္ဏံ မဟိတ္ထိဝဏ္ဏံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။

မဟိတ္ထိဝဏ္ဏသတ (န) [မဟိတ္ထိဝဏ္ဏ + သတ] မိန်းမကြီးအသွင်သဏ္ဌာန် တစ်ရာ။ မဟိတ္ထိဝဏ္ဏသတံ အဘိနိမ္မိနေယျာမ။ သံ၊၁။၁၂၆။

မဟိတ္ထိ(ထီ) [မဟန္တီ+ဣတ္ထီ] ကြီးသောမိန်းမ၊ မိန်းမကြီး။ မဟိတ္ထိယော စ ဟုတွာ ဆက္ခတ္တုံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။

မဟိဒ္ဓိက (တိ) [မဟန္တီ+ဣဒ္ဓိ+က] ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော၊ သူ။ တိဿော ဗြဟ္မာ မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါ။ အံ၊၂။၂၉၂။ (—ဥဒါန။၈၁၊၁၂၃။ အပ၊၂။၃၀၁၊၃၉၄။ ဇာ၊၂။၆။) မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါတိ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန မဟတီ ဣဒ္ဓိ အဿာတိ မဟိဒ္ဓိကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ (—ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၉၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၇။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၄၅။)

မဟိဒ္ဓိကတရ (တိ) [မဟိဒ္ဓိက+တရ] အလွန်ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော၊ သူ။ တယော စ ခေါ မာရိသ မယာ စ ဒေ္ဝ ဘဂဝါ မဟိဒ္ဓိကတရော စေဝ မဟာနုဘာဝတရော စ။ သံ၊၁။၁၄၉။ (—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၄။)

မဟိဒ္ဓိကပေတ (ပု) [မဟိဒ္ဓိက+ပေတ] ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော ပြိတ္တာ။ မဟိဒ္ဓိကပေတော ဒေဝသုခုံ အာဝါဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။

မဟိဒ္ဓိကသမဏဗြာဟ္မဏ (ပု) [မဟိဒ္ဓိက+သမဏဗြာဟ္မဏ] ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော ရဟန်းပုဏ္ဏား။ ဓမ္မိကာနံ ဝါ မဟိဒ္ဓိကသမဏဗြာဟ္မဏာနံ သီလတေဇေန ဥဏှံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၉။

မဟိန္ဒ (ပု) [မဟန္တ+ဣန္ဒ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၈။] (၁) သိကြားမင်း။ (၂) မဟိန္ဒမည်သူ (မထေရ်၊ မင်း၊ မင်းသား)။ (၁) အဟံ မဟိန္ဒေန မဟေသိ ပေသိတော။ ဇာ၊၂။၁၀၄။ (—၁၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂၂၊၄၃၉။) (၂) ရာဇပုတ္တော မဟိန္ဒော ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိံ သမ္ပဿမာနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ (—ဝိ၊၅။၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆။) မဟာဣန္ဒသဒိသတ္တာ မဟိန္ဒောတိ ရာဇကုမာရကာလေ နာမံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၉။ မဟိန္ဒပါသ—လည်းကြည့်။

မဟိန္ဒကုမာရ (ပု) [မဟိန္ဒ+ကုမာရ] မဟိန္ဒမင်းသား။ အဒ္ဒသ မဟိန္ဒကုမာရံ အဝိဒူရေ ဌိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ (—ဝဇိရ။၂၆။)

မဟိန္ဒဃောသ (ပု) [မဟန္တ+ဣန္ဒဃောသ] ကြီးစွာ — ကျယ်လောင်စွာ — သော မိုးသံ။ မဟိန္ဒဃောသတ္ထနိတာဘိဂဇ္ဇီ—ကြည့်။

မဟိန္ဒဃောသတ္ထနိတ (န) [မဟိန္ဒဃောသ+ထနိတ] ကြီးစွာ — ကျယ်လောင်စွာ — ထစ်ချုန်းသော မိုးသံ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟိန္ဒဃောသတ္ထနိတာဘိဂဇ္ဇီ (ဂါ) [မဟိန္ဒဃောသတ္ထနိတ+အဘိဂဇ္ဇီ] ကြီးစွာ—ကျယ်လောင်စွာ—ထစ်ချုန်းသော မိုးသံကြောင့် တွန်ကျူးသော (ဥက်)။ မဟိန္ဒဃောသတ္ထနိတာဘိဂဇ္ဇီနော (ထေရ။၁၁၃၆)တိ ဇလဃောသတ္ထနိတေန ပဟုတုနာ သဒ္ဒံ ကန္ဒနသီလာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၀။

မဟိန္ဒတ္ထေရ (ပု) [မဟိန္ဒ+ထေရ] မဟိန္ဒမထေရ်။ အထ မဟိန္ဒတ္ထေရော ဥပသမ္ပန္နကာလတော ပဘုတိ .... ပရိယာပုဏန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ (—၅၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၀။)

မဟိန္ဒတ္ထေရပမုခ (တိ) [မဟိန္ဒတ္ထေရ + ပမုခ] မဟိန္ဒမထေရ် အမှူးရှိသော၊ သူ။ မဟိန္ဒတ္ထေရပ္ပမုခါ အဋ္ဌသဋ္ဌိ မဟာထေရာ ဓမ္မာသနံ ပရိဝါရေတွာ နိသီဒိံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။

မဟိန္ဒပမုခ (တိ) [မဟိန္ဒ+ပမုခ] မဟိန္ဒအမှူးရှိသော၊ သူ။ အထ ခေါ မဟိန္ဒပမုခါ သဗ္ဗေပိ တေ မဟာနာဂါ အသောကဓမ္မရာဇေန.... ပတိဋ္ဌပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။

မဟိန္ဒပါသ (ပု) [မဟိန္ဒ+ပါသ] သိကြားမင်း၏ ကျော့ကွင်း။ ဗဒ္ဓေါ မဟိန္ဒပါသေန.... ယထာ-(ထေရ။၃၂၃)တိ မဟိန္ဒဿ သက္ကဿ ပါသေန ဗဒ္ဓေါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၃။

မဟိန္ဒရာဇ (ပု) [မဟိန္ဒ+ရာဇ] မဟိန္ဒမင်း။ ပိတာ မဟိန္ဒရာဇာ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။

မဟိန္ဒဝီစိ (ထီ၊ပု) [မဟိန္ဒ+ဝီစိ] မဟိန္ဒမည်သော လှိုင်းတံပိုး။ မဟာသမုဒ္ဒေ ကိရ မဟိန္ဒဝီစိ နာမ သဋ္ဌိမ္ပိ ယောဇနာနိ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၄၀။

မဟိန္ဓရ (တိ) [မဟီ+ဓရ+အ] မဟိန္ဓရ မည်သော။ မဟိန္ဓရံ ပဗ္ဗတမာဝသိတွာ (ဝိမာန။၃၉)တိ မဟိံ ဓာရေတီတိ မဟိန္ဓရနာမကံ ပဗ္ဗတံ အစလံ အာဝသိတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၂၄။

မဟိန္ဓရနာမက (တိ) [မဟိန္ဓရ+နာမက] မဟိန္ဓရ အမည်ရှိသော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟိမ (ထီ၊ပု) [မဟန္တ+ဣမ။ မောဂ်၊၄။၆၂။ ပဉ္စိကာ။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၁၂၇၇-အလို ဣတ္ထိလိင် ကညာဒိဂိုဏ်း။ မောဂ်၊၂။၁၅၄-အလို ပုလ္လိင် ရာဇာဒိဂိုဏ်း။] ကြီးမားသည်၏ အဖြစ်၊ ကြီးမားသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း၊ ကြီးမားအောင် ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း တန်ခိုး။ တဿ စေတိယဿ မဟိမံ ဒဿေန္တော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ဝါတိအာဒိမာဟ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၀။ မဟတ္တံ မဟိမာ ကာယဿ မဟန္တတာပါဒနံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၁၁။ (-ဝဇီရ။၄၁။ ဝိမတိ၊၁။၆၀။)

မဟိယင်္ဂဏစေတိယဋ္ဌာန (န) [မဟိယင်္ဂဏ-စေတိယ+ဌာန]မဟိယင်္ဂဏမည်သော စေတီ၏ တည်ရာအရပ်။ မဟိယင်္ဂဏစေတိယဋ္ဌာနေ စ မုဒ္ဒယင်္ဂဏစေတိယဋ္ဌာနေ စ....သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။

မဟိယာ (ထီ) [မဟ+ဏှ+အာ။က-ကို ယ-ပြု။] ဆီးနှင်း။ မဟိယာ မုတ္တောတိပိ ပါဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ မဟိကာ-ကြည့်။

မဟိရုဟ (ပု) [မဟီ+ရုဟ+အ] သစ်ပင်။ မဟီရုဟ-ကြည့်။

မဟိရုဟပရိမဏ္ဍလ (တိ) [မဟိရုဟ+ပရိမဏ္ဍလ] သစ်ပင်-ပညောင်ပင်-၏အဝန်းကဲ့သို့ညီညွတ် ဝန်းဝိုင်းသော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ မဟိရုဟပရိမဏ္ဍလော အဟောသိ။ ဒီ၊၃။၁၃၃။

မဟိလာ (ထီ) [မဟီ+လာ+အ။ မဟန္တ+ဣလ+အ။ မဟ+ဣလ။ ဣတ္ထိဇောတက-အာသက်။ ဓာန်၊ဋီ။၂၃၀-၁။သူစိ။၄၂၁။] မိန်းမ။ နေဝ မဟိလာ န ပုရိသော (ထေရီ။၄၂၈)တိ ဣတ္ထိ ပုရိသောပိ န ဟောမိ၊ ဇာတိနပုံသ-ကောတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇၆။

မဟိလာတိတ္ထ (န) [မဟိလာ+တိတ္ထ] မိန်းမတို့ ရေချိုးရာဆိပ်၊ မိန်းမတို့နှင့် ဆက်ဆံသော ဆိပ်ကမ်း။ မဟိလာတိတ္ထေ (ဝိ၊၄။၄၇၆)တိ ဣတ္ထီနံ သာဓာရဏတိတ္ထေ။ ဝိမတိ၊၂။၂၆၅။

မဟိလာဝှယာ (ထီ) ဥပါသကာပင်။ မဟိလာဝှ-ယာ, လတာ, ဂုန္ဒာ, ဂန္ဓဖလီ, ကာရမ္ဘာပိ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၇၁။

မဟိသ (ပု) [မဟ+ဣသ။ မဟီ+သိ+အ။ ရူ၊ နှာ။၄၁၂။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၃၁၉။] ကျွဲ။ သီဟ-ဗျဂ္ဃေဟိ ဒီပေဟိ၊ အစ္ဆေဟိ မဟိသေဟိ စ။ စရိယာ။၄၁၀။

မဟိသဝတ္ထု (န) [မဟိသ+ဝတ္ထု] မဟိသဝတ္ထု မည်သော အရပ်။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ ဥတ္တရော မဟိသဝတ္ထုသ္မိံ ဝိဟရတိ။ အံ၊၃။၁၁။

မဟိသာသက (ပု) မဟိသာသက အယူဝါဒ၊ မဟိသာသကဂိုဏ်းသား။ တသ္မိံ ယေဝ ဒုတိယေ ဝဿသတေ ထေရဝါဒတော ဘိဇ္ဇိတွာ ဒွေ အာစရိယဝါဒါ ဥပ္ပန္နာ မဟိသာသကာ စ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ (–၁၆၆။)

မဟိသာသကဝါဒ (ပု) [မဟိသာသက+ဝါဒ] မဟိသာသက အယူဝါဒ။ ပုန တသ္မိံ ယေဝ ဒုတိယေ ဝဿသတေ မဟိသာသကဝါဒတော ဘိဇ္ဇိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။

မဟိသာသကုမာရ (ပု) [မဟိသာသ+ကုမာရ] မဟိသာသ မင်းသား။ တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ "မဟိသာသကုမာရော"တိ နာမံ အကံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။

မဟိဿရ (ပု)[မဟန္တ+ဣဿရ။ဓာန်၊ဋီ။၁၆–၇။] (၁) သိဝနတ်၊ မဟာဒေဝ။ (၂) မဟိဿရ မင်း။ (တိ) (၃) ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော၊ တန်ခိုးကြီးသော၊ သူ။ (၁) မဟိဿရော သိဝေါ သူလီ။ ဓာန်။၁၆။ (၂) ဥပေါသထော မဟိဿရော။ သီ၊ဋီ၊သစ်။၂။ ၂၅၆၊၂၅၇။ (တိ) (၃) တုသိတံ နိမ္မိတေ ဒေဝေ၊ ဝသဝတ္တီ မဟိဿရေ။ အပ၊၂။၂၈၁။

မဟိဿာသ (ပု) [မဟန္တ+ဣဿာသ] လေးဆရာကြီး၊ လေးသမားကြီး။ ဥဂ္ဂပုတ္တာ မဟိဿာသာ၊ သိက္ခိတာ ဒဠှဓမ္မိနော။ သံ၊၁။ ၁၈၇။ ထေရ။၃၆၈။ (–ဇာ၊၂။၆၁။) မဟိဿာသာတိ မဟာဣဿာသာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၂၁။ မဟိဿာသောတိ မဟာဓနုဂ္ဂဟော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၀။

မဟိဠာ (ထီ) [မဟီ+လာ+အ။ မဟိလာ–ကြည့်။] ဆင်မ။ ယထာ မဟိဠာ ပုရတော သြလောကိယမာနာ သောဘတိ၊ န ပစ္ဆတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။

မဟိဠာမုခ (ပု) [မဟိဠာ+မုခ] ဆင်မ၏မျက်နှာနှင့် တူသောမျက်နှာရှိသောဆင်၊ မဟိဠာမုခဆင်။ မဟိဠာမုခေါ (ဇာ၊၁။၇)တိ ဟတ္ထိနိမုခေန သဒိသမုခေါ....တသ္မာ "မဟိဠာမုခေါ" တိဿ နာမံ အကံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ (–၂၀၂။)

မဟိဠာမုခဇာတက (နု) [မဟိဠာမုခ+ဇာတက] မဟိဠာမုခဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ဧကကနိပါတ။ ၃-ကုရုင်္ဂဝဂ်။ ၆-မဟိဠာမုခဇာတ်။ ဇာ၊၁။၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁–၂၀၄။) ဣမံ မဟိဠာမုခဇာတကံ ဝိတ္ထာရေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀၂။)

မဟီ (ထီ) [မဟ+အ+ဤ။ဓာန်၊ဋီ။၁၈၁။၆၈၂။] (၁) မြေ။ (၂) မဟီမည်သောမြစ်။ (၁) မဟာဝရာဟဿ မဟိံ ဝိကြုဗ္ဗတော။ ဝိ၊၄။ ၃၆၄။ (–ဒီ၊၃။၁၃၀။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၃။ စရိယာ။ ၃၉၉။) မဟိံ ဝိကုဗ္ဗတောတိ ပထဝိံ ပဒါလေန္တဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၂။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၂၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁၁။) (၂) မဟီယာ(သုတ္တနိ။၂၈၂)တိ မဟာမဟီနာမိကာယ နဒိယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။

မဟီတလ (နု) [မဟီ+တလ] မြေအပြင်၊ မဋ္ဌိမတိုက်။ ဝိဟာယ နန္ဒနံ ဒေဝါ၊ ဩတရိတွာ မဟီတလံ။ အပ၊၂။၂၂၅။ (–ဇာ၊၂။၂၈၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။)

ပဟီတီရ (နု) [မဟီ+တီရ] မဟီမြစ်ကမ်း။ တေန သမယေန ဓနိယော ဂေါပေါ မဟီတီရေ ပဋိဝသတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။

မဟီပတိ (ပု) [မဟီ+ပတိ] မြေကြီး၏အရှင်ဖြစ်သူ၊ မင်း။ ဣဓ စ မဟီပတိဿ ကာမဘောဂီ။ ဒီ၊၃။၁၃၃။ (–အပ၊၁။၁၂၃။ အပ၊၂။၁၃၅။ ဇာ၊၂။၂၆၄။ မိလိန္ဒ။၁၉၈။) မဟီပတိဿာတိ ရညော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၈။

မဟီပါလ (ပု) [မဟီ+ပါလ] မြေကိုစောင့်သောသူ၊ မင်း။ တံ ဝိဒိတွာ မဟီပါလော၊ ကော

သလော မံ အပေါသယိ။ အပ၊၂။၁၂၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၅။

မဟီယတိ (ကြိ) [မဟ+ယ+တေ] ပူဇော်အပ်၏။ မဟီယတိ (ဝိမာန၊၈၆)တိ အာကာသေ ဌတွာ အာကာသဋ္ဌေနေဝ မဟတာ ပရိဝါ-ရေန ပူဇီယတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၃၉။

မဟီ(ဟိ)ဓ္ဓဟ (ပု) [မဟီ+ဂုဟ+အ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၅၃၉-၄၀။] သစ်ပင်။ န အဇ္ဇ ဂါသော မဟိယာ မဟီရုဟော။ ဇာ၊၁။၃၁။ (-၁၉၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၂။) မဟိယာ မဟီရုဟောတိ မဟီ-ရုဟော ဝုစ္စတိ ရုက္ခော၊ တသ္မိံ ဠုမိဿာ မဟိ-ယာ ဇာတေ ရုက္ခေတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၉၈။

မဟီလတာ (ထီ) [မဟီ+လတာ။ မဟိယာ လတာ မဟီလတာ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၇၅။] တီကောင်။ ဂဏ္ဍုပ္ပါဒေါ မဟီလတာ။ ဓာန်။၆၇၅။

မဟီသညာ (ထီ) [မဟီ+သညာ] မြေဟူသော အမှတ်သညာ။ မဟီသညံ အဓိဋ္ဌာယ၊လောကာ-တောယံ တရာမဟံ။ အပ၊၁။၄၁၁။

မဟုဇ္ဇလ (တိ) [မဟန္တ+ဥဇ္ဇလ] ကြီးမြတ်သော-အရောင်အလင်း- တောက်ပခြင်း--ရှိသော။ န မဟာဇုတိကန္တိ န မဟုဇ္ဇလံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၁၈၇။ မဟာဇုတိက-လည်းကြည့်။

မဟုဿဝ (ပု) [မဟန္တ+ဥဿဝ] ကြီးစွာသော ပွဲသဘင်။ အာသာဠ္ဟိပဝါရဏနက္ခတ္တာဒီသု မဟုဿဝေသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ (-သာရတ္ထ၊၂။ ၃၇၉။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၄၄။)

မဟုဿာဟ (ပု) [မဟန္တ + ဥဿာဟ] (၁) ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်း။ (တိ) (၂) ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်းရှိသော။ (၁) အာဒရံ ကတွာ မဟုဿာဟေန တေသံ ကာရဏံ န ပရိယေသိတဗ္ဗန္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၄၄၅။ (တိ) (၂) ကောသ ဘိက္ခု မဟာဿာ-သယော ဟောတိ မဟုဿာဟော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၈၀။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။)

မဟုဿာဟပ္ပတ္တ (တိ) [မဟုဿာဟ+ပတ္တ] ကြီးသော အားထုတ်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ မဟာဒုဂ္ဂတော ဒဠှံ ကတ္တံ ဗန္ဓိတွာ မဟုဿာဟ-ပ္ပတ္တော ဝါသိံ ပဟာရယ ဖရသုံ ဂဏှန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၁။

မဟုဿာဟပ္ပဘာဝ (တိ) [မဟုဿာဟ+ပဘာဝ] ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်းလျှင် အမွန်အစ ရှိသော။ သဗ္ဗသတ္တဝိသယတ္တာ မဟုဿာဟပ္ပ-ဘာဝတ္တာ စ မဟတီ ကရုဏာ မဟာကရုဏာ။ ဝဇီရ၊၈။

မဟေဇဝတ္ထု (နပုံ) [မဟေဇ+ဝတ္ထု] မဟေဇ ဘီလူးသည် သိမ်းဆည်းအပ်သော အရပ်။ ထူပါရာမဿ ပစ္ဆိမဒိသာဘာဂေ မဟေဇ-ဝတ္ထု နာမ ကိရ အတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ (-ဝိမတိ၊၁။၃၄။)

မဟေတိ (ကြိ) [မဟ+ဏေ+တိ။ နီဘိ၊ဓာ။ ၃၄၉။] ပူဇော်၏။ ရာမဂါမေ နာဂရာဇာ မဟေတိ။ ဒီ၊၂။၁၃၈၊ မဟေန္တိ-ဒီ၊၂။၁၃၈။ မဟေမသေ-ဝိမာန။၆၆။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၈၇။

မဟေန္တိ (ကြိ) [မဟ+ဏေ+အန္တိ] ပူဇော်ကုန်၏။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟေမသေ (ကြိ) [မဟ+ဏေ+အာမသေ] ပူဇော်ကုန်၏။ မဟေမသေ (ဝိမာန။၆၆)တိ မဟာမသေ ပူဇာမသေ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၈၇။

မဟေလာ (ထီ) [မဟီ+လာ+အ] မိန်းမ မဟီလာ မဟေလာပျတြ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၃၀။

မဟေသ (ပု) [မဟန္တ+ဤသ] ကြီးကျယ်သော -အစိုးရသူ- အရှင်သခင်၊ တန်ခိုးကြီးသူ။ ဤသတီတိ ဤသော၊ အသိဘူတိ အတ္ထော၊ မဟာ ဤသော မဟေသော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၅၈။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၁။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၄။ အ၊ဋီ၊ ၂။၃၆၈။)

မဟေသက္ခ (တိ) [မဟေသ+အက္ခ] တန်ခိုးကြီးသူဟု ပြောကြားအပ်သော၊ တန်ခိုးကြီးသော၊ သူ။ အတ္တမနာ ဒေဝီ ဟောဟိ၊ မဟေသက္ခော တေ ပုတ္တော ဥပ္ပန္နော။ ဒီ၊ ၂။၁၂၁၆၄။ (–မ၊ ၁။၄၀၃။ မ၊ ၃။၁၆၄။ အံ၊ ၁။၅၂၃။ စူဠနိ။၇၇။ ဇာ၊ ၂။၂၃၀။ ထေရ။၃၁၉။) မဟေသက္ခောတိ မဟာတေဇော မဟာယသော လက္ခဏသမ္ပန္နော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၁။ ဇေံ မဟေသက္ခောတိ ဇေံ မဟာသယော မဟာပရိဝါရော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၂။) မဟေသက္ခံ ဟိ သတ္တေဟိ တိ မဟာနုဘာဝေဟိ သက္ကာဒိဟိ သတ္တေဟိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၃။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇။၄၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၁။) မဟတာ အာနုဘာဝေန ပရေသံ အဘိဘဝနမတော မဟေသောတိ အက္ခာယတီတိ မဟေသက္ခော.... အာဟ "မဟာယသော မဟာပရိဝါရော"တိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၃၁၄။ (–အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၃၆၈။)

မဟေသက္ခတရ (တိ) [မဟေသက္ခ+တရ] အထူးသဖြင့်– အလွန်– တန်ခိုးကြီးသော၊ သူ။ သော ဒီဃာယုကတရော စ ဟောတိ ဝဏ္ဏဝန္တတရော စ မဟေသက္ခတရော စ။ ဒီ၊၁။၁၇။ (–ဒီ၊ ၂။၁၉၉။ဒီ၊၃။ ၂၄။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၄၉။) မဟေသက္ခတရောတိ ဣဿရိယပရိဝါရဝသေန မဟာယသတရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၃။ သုပ္ပတိဋ္ဌိတမဟေသတာယ ပန ပရေဟိ "မဟေသော"တိ အက္ခာယိတဗ္ဗတာယ မဟေသက္ခော၊ အတိသယေန မဟေသက္ခော မဟေသက္ခတရောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၅၈။ (–သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၄၂၁။)

မဟေသက္ခတာ (ထီ) [မဟေသက္ခ+တာ] တန်ခိုးကြီးသော သူ၏ အဖြစ်၊ တန်ခိုးကြီးခြင်း။ သေသမိဂါနံ အဓိပတိဘာဝေန မဟေသက္ခတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၃။)

မဟေသက္ခတာဒဿန (နပ) [မဟေသက္ခတာ+ဒဿန] တန်ခိုးကြီးသောသူ၏ အဖြစ်– တန်ခိုးကြီးခြင်း–ကို ပြခြင်း။မဟေသက္ခတာဒဿနတ္ထံ အတ္တနော ပရိဝါရေန မဟန္တဋ္ဌာနေ ဌပိတဘာဝံ ပဝေဒေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၈၆။

မဟေသက္ခတာသံဝတ္တနိယ (တိ) [မဟေသက္ခတာ + သံဝတ္တနိယ] တန်ခိုးကြီးခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဟေသက္ခတာသံဝတ္တနိယကမ္မနိဿန္ဒ–ကြည့်။

မဟေသက္ခတာသံဝတ္တနိယကမ္မ (နပ) [မဟေသက္ခတာသံဝတ္တနိယ+ကမ္မ] တန်ခိုးကြီးခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မဟေသက္ခတာသံဝတ္တနိယကမ္မနိဿန္ဒ (ပု) [မဟေသက္ခတာသံဝတ္တနိယကမ္မ + နိဿန္ဒ] တန်ခိုးကြီးခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံ၏ အကျိုးဆက်။ အဇ္ဇဘံ ဇိနာတိ မဟေသက္ခတာသံဝတ္တနိယကမ္မနိဿန္ဒဘာဝတော။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၂၉၃။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။၂၃၈။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၆၈။

မဟေသက္ခဒေဝ (ပု) [မဟေသက္ခ + ဒေဝ] တန်ခိုးကြီးသောနတ်။ ဒေဝေါ ဝါ ဘဝိဿာမီတိ မဟေသက္ခဒေဝေါ ဝါ ဘဝိဿာမိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၈၆။

မဟေသက္ခဒေဝတာ (ထီ) [မဟေသက္ခာ+ဒေဝတာ] တန်ခိုးကြီးသောနတ်။ တဒါ မဟေသက္ခဒေဝတာသု အာဂစ္ဆန္တီသု အညာ အပ္ပေသက္ခာ ဒေဝတာ ယာဝ မဟာသမုဒ္ဒစက္ကဝါဠပဗ္ဗတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉၆။)

မဟေသက္ခဒေဝရာဇ (ပု) [မဟေသက္ခ+ဒေဝရာဇ] ကြီးသောတန်ခိုးရှိသော နတ်မင်း၊ တန်ခိုးကြီးသော နတ်မင်း။ ဒေဝညုတရောတိ

သော အညတရော မဟေသက္ခဒေဝရာဇာ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၉။

မဟေသက္ခနာဂ (ပု) [မဟေသက္ခ+နာဂ] တန်ခိုးကြီးသော နဂါး။ သုပဏ္ဏောဟိပိ အနုဒ္ဒရဏီယာ မဟေသက္ခနာဂါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၁။

မဟေသက္ခပဥ္စ (တိ) [မဟေသက္ခ+ပဥ္စ] တန်ခိုးကြီးသော ပြာဿာဒ်။ မဟေသက္ခပဥ္စံ ရာဇာ ကိဉ္စိ အဇာနန္တံ နဂ္ဂဗောဂံ နိဿိရိကံ အန္ဓဗာသံ အာဇီဝကံ ပုစ္ဆိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁၂။

မဟေသက္ခပေတ (ပု) [မဟေသက္ခ + ပေတ] တန်ခိုးကြီးသော ပြိတ္တာ။ တေ ဥပါဒါယ မဟေသက္ခပေတာနံ ကာမာ ပဏီတာ နာမ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃။

မဟေသက္ခသံဝတ္တနိက (တိ) [မဟေသက္ခ +သံဝတ္တနိက] တန်ခိုးကြီးသည်၏ အဖြစ် – တန်ခိုးကြီးခြင်း– ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဟေသက္ခသံဝတ္တနိကာ သော မာဏဝ ပဋိပဒါ ယဒိဒံ အနိဿာမနကော ဟောတိ။ မ၊၃။ ၂၄၆။ (–အံ၊၂။၂၁၃။)

မဟေသက္ခာနုဘာဝသမ္ပန္န (တိ) [မဟေသက္ခာနုဘာဝ + သမ္ပန္န] ကြီးသော တန်ခိုးအာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံသော။ ဥဠာရာတိ မဟေသက္ခာနုဘာဝသမ္ပန္နာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။

မဟေသယ (နု) မဟေသယပြည်။ မဟေသယံ အဝန္တီနံ၊ သောဝီရာနဉ္စ ရောရုကံ။ ဒီ၊၂။ ၁၈၉။

မဟေသိကာ (ထီ) [မဟေသီ+က+အာ] မိဖုရား။ သောတ္ထိ သီယာ ဖြဟ္မစာရိနီတိ သေဋ္ဌစာရိနီ မဟေသိကေ တုယှံ အာရောဂျမေဝ ဘဝေယျ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၆။

မဟေသိဋ္ဌာန (နု) [မဟေသီ+ဌာန] မိဖုရားအရာ၊ မဟေသီရာထူး။ ရညာ ဥတေနေန မဟေသိဋ္ဌာနေ ဌပိတာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။)

မဟေသိတ္တ (နု) [မဟေသီ+တ္တ] မိဖုရားကြီးအဖြစ်၊ မိဖုရားခေါင်ကြီးအဖြစ်။ မဟေသိတ္တမကာရယိ။ ပေတ။၁၆၅။ အပ၊၂။၁ဂဂ။ (–ဝိမာန။၂၅။) မဟေသိတ္တမကာရယီတိ တဿ စ တေသံ သဗ္ဗေသမ္ပိ အနုပုဗ္ဗေန အဂ္ဂမဟေသိဘာဝံ အကာသိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။

မဟေသီ (ပု) [မဟန္တ+သေ+ဣ။မဟန္တ+ဤသ။ ဓာန်၊ဋီ။၂။ အဋ္ဌသာ၊ယော။၂။သူစိ။ နိရုတ္တိ၊ န္ယာ။၁၀၂။ (ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ဂ၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၉၁–၃၌ "မဟေသီ" ဟု ဤကားရန္တနှင့် ရှိသည်။)] မြတ်သော သီလက္ခန္ဓစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ရှာမှီးလေ့ရှိသူ (ဘုရား, ရဟန္တာ, ရသေ့, သူတော်မြတ်)။ ဥသဘံ ပဝရံ ဝီရံ မဟေသိံ ဝိဇိတာဝိနံ။ မ၊၂။၄၁၂။ ဓမ္မ။၇၄။ သုတ္တနိ။၃၇ဂ။ အပ၊၁။၁၂၆။ သင်္ဂါယိံသု မဟေသယော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁။ မဟေသိန္တိ မဟန္တေ ဂုဏေ ပရိယေသနဋ္ဌေန မဟေသိံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၀။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၅၀။)

မဟေသီ (ထီ) [မဟ+ဤသ+ဤ။ မဟန္တ+ဤသ+အ+ဤ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၃၂။] မိဖုရား၊ မိဖုရားခေါင်ကြီး။ ဘာရောစေမိ မဟေသိနော။ဇာ၊၂။၂၀၇။ (–၂၄၂။) မဟေသိနောတိ မဟေသိယာ စဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၇၂။ မဟေသီဟိတိ ပိယဘရိယာဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇၅။

မဟေသီဘောဂ (ပု) [မဟေသီ+ဘောဂ] မိဖုရား၏– အသုံးအဆောင်–စည်းစိမ်။ ရာဇာ တံ အဘိသိဉ္စိတွာ သဗ္ဗံ မဟေသီဘောဂံ အဒါသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇ဂ။

မဟေသေယျ (နု) [မဟေသီ + ဏေယျ။ ရူ၊ နျာ။၂၃ဂ။] မိဖုရား၏အဖြစ်။ မဟေသေယျ- (ဇာ၊၁။၃၉၃) နှိ ဘဒ္ဒေ သမ္မုလေ နော စေ

မေ တွံ မဟောသိဘာဝံ ကာရေဃသိ။ ဇာ၊ ၄၊၅။၉၅။

မဟောဃရ (ပု) [မဟန္တ+ဩဃရ] သိဝနတ်၊ မဟာဒေဝ။ သိဝါတိ မဟောဃရ။ မူလဋီ၊ ၁။၇ဂ။

မဟောဃ (ပု) [မဟန္တ+ဩဃ] (ပု) (၁) ကြီးစွာသော ရေအလျဉ် (မုချ)။ ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်နှင့် တူသော တရား (ဥပစာ)။ (တ) (၂) ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်ရှိသော (သမုဒ္ဒရာ)။ (ပု) (၁) သုတ္တံ ဂါမံ မဟောဃော၀၊ မစ္စု အာဒါယ ဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ။၅၄။ အံ၊၄၊၁။၂၉၂။ (-ထေရ။၂၇၀၊ ၃၁၇၊၃၃၅။) မဟောဃော၀ါတိ ယထာ ဝေ-ရှုပ် ဂါမံ ဂမ္ဘီရဝိတ္ထတော မဟန္တော မဟာ-နဒီနံ ဩဃော။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၂၇၁။ (-ထေရ၊ ၄၊၂။၁၅၊၂၅၇၊၃၃၄။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၉၉။) (တိ) (၂) မဟောဃော၀ါ (ထေရ၊၂၃၉)တိ မဟ-ဏ္ဏဝေ ဝုယှမာနော ဝိယ။ ထေရ၊၄၊၁။၂၃၆။

မဟောဃဒါန (န) [မဟောဃ+ဒါန] ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်နှင့် တူသော အလှူဒါန။ မဟောဃဒါနံ ကရိတွာ၊ နိယျာဒေသိ မဟေသိနော။ အပ၊၁။၆၉၊ မဟောဃဒါနံ ကရိတွာ သဗ္ဗပရိက္ခာရသဟိတံ မဟောဃ-သဒိသံ မဟာဒါနံ သဇ္ဇေတွာ။ အပ၊၄၊ ၂။၂၄။

မဟောဃပက္ခန္ဒ (တိ) [မဟောဃ+ပက္ခန္ဒ]ကြီးစွာသော သံသရာရေအလျဉ်သို့ သက်ဝင်ပြေး သွားသော။ မဟောဃပက္ခန္ဒော (ပဋိသံ။ ၁၂၄)တိ....တေ မဟောဃေ သံသာရ-သဒိတံ မဟောဃံ ဝါ ပက္ခန္ဒော။ ပဋိသံ၊ ၄၊၂။၂၁။

မဟောဃပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [မဟောဃ+ပဝတ္တိ] ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်ဖြစ်ခြင်း။ ကေန္တ-ဝသိမေဃဝုဋ္ဌာနေန ဝိယ မဟောဃပ္ပဝတ္တိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၁၂။

မဟောဃုတ္တရ (တိ) [မဟောဃ+ဥတ္တရ]ကြီးစွာသော ရေအလျဉ် – ကြီးစွာသောရေအလျဉ်နှင့် တူသော တရား -ကို ကူးမြောက်ခြင်း။ နာဝါ ဝိယ ယောဂါဝစရော မဟောဃုတ္တရ တော။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၅။

မဟောဃုတ္တရဏ (န) [မဟောဃ+ဥတ္တရဏ] ကြီးစွာသောရေအလျဉ်–ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်နှင့် တူသော တရား-ကို ကူးမြောက်ခြင်း။ နာဝါ ဝိယ ယောဂါဝစရော မဟော-ဃုတ္တရဏတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၅။

မဟောဒက (န) [မဟန္တ+ဥဒက] (၁) ကြီးစွာ -များစွာ-သော ရေ။ (တိ) (၂) ကြီးစွာ -များစွာ-သော ရေရှိသော။ (၁) ရတ္တိံ ဝိသော ဂင်္ဂါယ၊ ဝုယှမာနော မဟောဒကေ။ စရိယာ။၄၀၃။ (-ဇာ၊၂။၃ဂ။ စရိယာ၊၄။ ၁၄၃။) (တိ) (၂) မဟောဒကံ သလိလံ သီဃသောတံ။ သုတ္တနိ။ ၃၂၆။ (-ပေတ။ ၂၁၅။ဇာ၊၁။၂၇၁။)မဟောဒကန္တိ ဗဟုဥဒကံ။ သုတ္တနိ၊၄၊၂။၆၃။ (- ပေတ၊၄။၂၅ဂ။ စရိယာ၊၄။၁၄၆။ ဇာ၊၄၊၄။၂၆၀။)

မဟောဒကီဘူတ (တိ) [မဟောဒက+ဘူတ] များစွာသော ရေရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ မဟောဒကေ သလိလေတိ မဟောဒကီဘူတေ သလိလေ။ စရိယာ၊၄။၁၄၆။

မဟောဒဓိ (ပု) [မဟောဒ+ဓာ+ဣ။ မဟော-ဒကာနိ ဒဓာတီတိ မဟောဒဓိ။ ကစ္စည်း။ ၅၅၁။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၁၃ဂ] များစွာသော ရေကိုဆောင်တတ်သော–ရေအိုင်–သမုဒ္ဒရာ။ မဟောဒဓိံ ဟံသောဝိ၀ အဇ္ဈပတ္တော။ သုတ္တနိ။၄၅၀။ စူဠနိ။၂၀ဂ။ (-အပ၊၁။၂၅။ အပ၊၂။၈၀။ ဇာ၊၂။၃၄၆) မဟောဒဓိန္တိ အနောတတ္တာဒိံ မဟန္တံ ဥဒရာသိံ။ သုတ္တနိ၊

ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၂။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၃၊ ၂၆၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၄။)

မဟောဒဓိသမ (တိ) [မဟောဒဓိ + သမ] မဟာသမုဒ္ဒရာနှင့် တူသော။ မဟောဒဓိသမော သံဃော။ အပ၊၁။ ၂၈၄။

မဟောဒရ (ပု) [မဟန္တ+ဥဒရ] (၁) မဟောဒရနဂါး။ (တိ) (၂) ကြီးသော ဝမ်းဗိုက်ရှိသော၊သူ။ (၁) စူဠောဒရော, မဟောဒရော, အဂ္ဂိသိခေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၀။ (တိ) (၂) လကုဏ္ဍကော ပဝိဋ္ဌဂီဝေါ မဟောဒရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၂။) မဟောဒရောတိ ဝိပုလကုစ္ဆိ။ မ၊ဋီ၊၃။ ၃၅၄။ မဟောဒရောတိ မဟာဥဒရော။ပါစိတ်၊ ယော။၂၇၀။

မဟောဒရကောသလ (ပု) [မဟောဒရ+ကောသလ] ကြီးသော ဝမ်းဗိုက်ရှိသော ကောသလ မင်း။ မဟောဒရကောသလော စာဠိမတ္တံ ဘတ္တမေဝ ပုတိံ ကရောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၃။

မဟောဒိက (တိ) [မဟန္တ+ဥဒ။ သမာသန္တ "က"။ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်သောကြောင့်'အ'ကို'ဣ' ပြု။ ဥဒကပုဒ်ရင်းမဟုတ်] များသော ရေရှိသော။ ရမ္မာ သုတိတ္ထာ စ မဟောဒိကာ စ။ ဇာ၊၁။၃၇၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၅။(–မိလိန္ဒ။၃၂၉။)

မဟောရဂ (ပု) [မဟန္တ+ဥရဂ] မဟောရဂ နဂါး။ မဟောရဂေါ မဟာနာဂေါ၊ ပသန္နော ဝိနသာသနေ။ အပ၊၂။၂၃၁။ (–ဇာ၊၂။၁၃၇။ မိလိန္ဒ။၂၅၉။)

မဟောသဓ (ပု၊န) [မဟန္တ+ဩသဓ] (ပု) (၁)မဟောသဓပညာရှိ။ (န) (၂)တိဝုတ်၊ မိဝုတ်။ (ဆေးကျမ်း၌ ချင်းခြောက်ဟူ၏။ ဓာန်။၁၁၂။၅၈၆။) (ပု) (၁) မဟောသဓ ဝိဇာနာဟိ၊ ကေန ထဒ္ဓေါ် ကကဏ္ဍကော။ ဇာ၊၁။၄၂။ တတော မဟန္တံ ဣဒံ ဩသဓံ၊ မဟန္တံ ဣဒံ ဩသဓန္တိ ဥပ္ပန္နဝစနံ ဥပါဒါယ မဟောသဓောတွေဝဿ နာမံ ဇာတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ (န) (၂) အတိဝိသတိ....အတိဝိသံ၊ အတိဝိသာဝ။ မဟောသဓန္တိပိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၅။

မဟောသဓကုမာရ (ပု) [မဟောသဓ+ကုမာရ] မဟောသဓသတို့သား။ ဩသဓံ ဂဟေတွာ အာဂတတ္တာ .... မဟောသဓကုမာရောတွေဝဿ နာမမကာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆၅။

မဟောသဓတ္တဘာဝ (ပု) [မဟောသဓ + အတ္တဘာဝ] မဟောသဓ၏ အတ္တဘော။ ဝါစံ နိစ္ဆာရေသိ မဟောသဓတ္တဘာဝေ ဝေဿန္တရတ္တဘာဝေ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၃။

မဟောသဓပဏ္ဍိတ (ပု) [မဟောသဓ+ပဏ္ဍိတ] မဟောသဓ ပညာရှိ။ ယသ္မိံ ကာလေ မဟောသဓပဏ္ဍိတဿ ကုမ္ဘကာရကမ္မကရဏံ ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။

မဟောသဓပဏ္ဍိတကာလ (ပု) [မဟောသဓပဏ္ဍိတ+ကာလ] မဟောသဓပညာရှိ ဖြစ်သော အခါ။ ဗောဓိပရိဗ္ဗာဇကကာလေ မဟောသဓပဏ္ဍိတကာလေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၆။

မဟောသဓဗုဒ္ဓင်္ကုရ (ပု) [မဟောသဓ+ဗုဒ္ဓင်္ကုရ] မဟောသဓဘုရားလောင်း။ မဟောသဓဗုဒ္ဓင်္ကုရဿ ပညာနုဘာဝံ ပါကဋံ ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇၄။

မင္ဂုက (ပု) မင္ဂုကမင်း။ သော အဿကဿ ဝိသယေ၊ မင္ဂုကဿ သမာသနေ။ စူဠနိ။၁။ (–၄။) (သုတ္တနိ။၄၂၉၊၄၃၂–ပိုဒ်၌ အဠကဟု ရှိသည်။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇-၌"မုဠကရညော" ဟု ရှိသည်။)

မဋ္ဌာရိကာ (ထီ) လုံးတံသပိတ်ခြေ၊ ကရားခြေ ကျစ်သဏ္ဍာန် ပြုအပ်သော သပိတ်ခြေ။ မဋ္ဌာရိကာ (ဝိ၊၄။၂၆၁)ကို ဒဏ္ဍာဓာရကော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၃၃။ ဧတ္ထ- ဝါတိ မဋ္ဌာရိကာယမေဝ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၄၅၉။

မာ¹ (ထီ၊ပု) [မာ+အ+အာ။ မာ+အ] (ထီ) (၁) ကျက်သရေ။ (၂) ကျက်သရေဆောင် ဥမ္မာဒေဝီ (မဟောသနတ်မင်း၏ မယား)။ (၃) အမိ။ (၄) နှိုင်းယှဉ်-တိုင်းတာ-ခြင်း။ (ပု)(၅) လ၊ စန်း။ (၆) လ၊ တစ်လ၊ ရက် ပေါင်း ၂၉/၃၀။ (၇) ပိတုံး။ (၈) မျက်လုံး။ (၉) မာ-ဓာတ်။ (ယင်း မာ-ဓာတ်သည် မြတ်နိုးခြင်း၊ နှိုင်းချိန်-တိုင်းတာ - ခြင်း၊ အသံပြုခြင်း အနက်များကို ဟော၏။ ဓာတွတ္ထ။၂၈၇။) (၁)ကျက်သရေ။ မာ ဝုစ္စတိ သိရီ။ တထာ ဟိ ဝိဒ္ဓ(ဝိဒဂ္ဂ) မုခမဏ္ဍန- ဋ္ဌီကာယံ "မာလိနီ" တိ ပဒဿတ္ထံ ဝဒတာ "မာ ဝုစ္စတိ လက္ခီ အလိနီ (မာလိနီ) ဘမရီ" တိ ဝုတ္တံ။ နီတိ၊ပဒ။၃၂၂။ ကော၊ဋ္ဌီ။၇၆။ (၂) ကျက်သရေဆောင် ဥမ္မာဒေဝီ။ မာဓဝေတိ (မာဓဝါတိ?) မာ-သဒ္ဒေါ သိရိယံ ဥမ္မာဒေဝိ- ယံ မဟေသရဘရိယာယံ ဟောတိ။ တတ္ထ ဟိ မာဓဝေါတိ မာယသိရိယာ ဥမ္မာဒေဝိ- ယာ ဓဝေါ ပတီတိ မာဓဝေါ။ ကော၊ဋ္ဌီ။၇၆။ (၃) အမိ။ မာတလိ မာဃောတိအာဒီသု မာ-သဒ္ဒေါ မာတရိ ဟောတိ။ ကော၊ဋ္ဌီ။၇၆။ (၄) နှိုင်းယှဉ်-တိုင်းတာ-ခြင်း။ မာယမာ- နာယ ဥခတိတိ မယူခေါ။ ဓာန်။ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၆၄။ (ပု) (၅) လ၊စန်း။ (ဤအနက်နှင့်ဆက်စပ် ၍ ပုဏ္ဏမာမှ "မာ" ကို အဋ္ဌကထာဆရာ များ သာဓကပြကြ၏၊ ယင်း "မာ" ကို အာကာရန္တ မာ ဟု ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈-၌ ဆို သည်။ နီတိ၊ပဒ။၃၂၁-၌မူ မော-ဟူသော ဩကာရန္တမှ ဆင်းသက်လာသော "မာ" ဖြစ်သည်၊ ရတ္တိကိုင်၍ ဣတ္ထိလိင်ဟု သက္ကတ, ကေက္ခရကောသ အကိုးသာဓကပြ၍ ဆို သည်။) ဥဋ္ဌုရာဇာ စ မာ ပုမေ။ ဓာန်။၅၂။ မာတိ အတ္တာနံ ကပ္ပုရေန သဒိသံ ကရော- တီတိ မာ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၅၂။ (၆) လ၊ တစ်လ၊ ရက်ပေါင်း ၂၉/၃၀။ ပုဏ္ဏမာ ပုဏ္ဏမီတိ ဧတ္ထ ဝ မာ-သဒ္ဒေါ မာသဝါစကော။ ကော၊ ဋ္ဌီ။၇၅။ (၇) ပိတုံး။ မာလာတိအာဒီသု မာ-သဒ္ဒေါ ဘိင်္ဂေ၊ ဧတ္ထ ဟိ မာ ဘမရာ လလန္တိ ကီဠန္တိ အသိရမန္တိ ပိဝနေန ဧတ္ထာတိ မာလန္တိ အတ္ထော။ ကော၊ဋ္ဌီ။၇၆။ (၈) မျက် လုံး။ ဒုမ္မိ (ဇာ၊၂။၂၂၉) တိ အနဥ္ဇိတနယ- နော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၀။ ဒုမ္မိတိဧတ္ထ မာ-သဒ္ဒေါ နယနပရိယာယော။ ဇာ၊ဋ္ဌီ။ ဒုမ္မီ-လည်း ကြည့်။ (၉) မာ-ဓာတ်။ မာ ဣန္ဒုမှာသ- ဓာတူသု။ ကော။၄၂။

မာ² (ဗျ.) [ဤနိပါတ်သည် ပုဒ်တို့၏အစ၌သာ တည်ရှိနိုင်၏၊ ပုဒ်တို့၏ အလယ်, အဆုံး၌ မတည်ရှိနိုင်။ နီတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၉၂။] ပဋိသေဓ-တားမြစ်ခြင်း -အနက်။ (မ-ဟု မြန်မာပြန်ရသည်၊ မာ ဂစ္ဆ=မသွားနှင့် စသည်။) မာ ဝေရိနော မာ ဒုက္ခိနော မာ ဒုက္ခိတတ္တာ (ပဋိသံ။၃၁၅)တိ ဣမာနိပိ တီဏိ မေတ္တာပသံဟာရဿ ပဋိပက္ခပဋိ- က္ခေပဝစနဿ မာ ဟောန္တူတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ (-နီတိ၊သုတ္တ။၃၇၉။ ဓာန်။၁၁၄၇။)

မာကန္ဒ (ပု) [မာကန္ဒ+ဏ။ ထီ-၌ မာကန္ဒီ] (ပု) (၁) မာကန္ဒမည်သူ၊ မာကန္ဒရသေ့။ (ထီ) (၂) မာကန္ဒီမြို့။ (ထောမ-၌ မာ-ပုဒ် နှင့် ကန္ဒ-ပုဒ်ကို "မာ ပရိမိတော ကန္ဒော အဿ" ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိပြု၍ ပုလ္လိင်၌ သရက်ပင်၊ ဖန်ခါးသီး၊ စန္ဒကူးရွှေဟု ဆို၍ ထီ-၌ မာကန္ဒမြို့ဟု ဆို၏။) (၁) (၂) ယထာ ကာကန္ဒီ မာကန္ဒီ ကောသမ္ဗီတိ ဝေံ တာဝ အက္ခရစိန္တကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊

၂။၁၂၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၉၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၅၀။) ယထာ ကာကန္တိမာကန္တိကောသမ္ဘိတိ ယထာ ကာကန္တသ ဏ္ဍသိနော နိဝါသဋ္ဌာနေ မာပိတာ နဂရီ ကာကန္တိ၊ မာကန္ဒဿ နိဝါသဋ္ဌာနေ မာပိတာ မာကန္တိ၊ ကုသမ္ဗဿ နိဝါသဋ္ဌာနေ မာပိတာ ကောသမ္ဘီတိ ဝုစ္စတိ။ မဋ္ဌိ၊၁။ ၁၄၀။ (→အံဋ္ဌိ၊၁။၃၇။)

မာဏ္ဏဝ (ပု) [မုစ+အဝ။ ဓာန်ဋ္ဌီ။၅၉၅။ သူစိ။] ကြိတ်မှန်ပင်။ (ယင်းသစ်ပင်၏ အရည်အစေး ကား နက်၏ဟု ဓာန်ဋ္ဌီ၊သျှ→၌ ဆိုသည်။) ဘိင်္ဂရာဇော စ မာဏ္ဏဝေါ။ ဓာန်။၅၉၅။

မာဂဏ္ဍိက (ပု) မာဂဏ္ဍိမည်သူ။ မာဂဏ္ဍိကော။ တေဒဏ္ဍိကော။ အံ၊၂။၂၄၄။(→အံဋ္ဌ၊၃။ဂ၅။ ဝဇီရ။၆၇။)

မာဂဏ္ဍိယ (ပု)[ရှင့်နာမ်ပုဒ်။ ထိ→၌ မာဂဏ္ဍိယာ။] မာဂဏ္ဍိမည်သူ။ (မာဂဏ္ဍိပရိဗိုဇ်, ယင်း၏ ဦးရီးမာဂဏ္ဍိယ, မာဂဏ္ဍိယ ပုဏ္ဏားကြီး, ဇနီး မာဂဏ္ဍိယာ, ယင်းတို့၏သမီး မာဂဏ္ဍိယာနှင့် ဦးလေးမာဂဏ္ဍိယ ဟု အမည်တူ ခြောက် ယောက်တွေ့ရ၏၊ယင်းတို့မှာ ကုရုတိုင်း ကမ္မာသဒမ္မနိဂုံးသူ, နိဂုံးသားများဖြစ်ကြသည်။ မ၊ ၂။၁၆၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂ဂ။) အထ ခေါ မာဂဏ္ဍိယော ပရိဗ္ဗာဇကော....တေနုပသင်္ကမိ။ မ၊၂။၁၆၉။ တတော မာဂဏ္ဍိယာ အညံ ကာတဗ္ဗံ အပဿန္တီ။ အံဋ္ဌ၊၁။၃၄။

မာဂဏ္ဍိယဒါရိကာ (ထိ) [မာဂဏ္ဍိယာ+ဒါရိကာ] မာဂဏ္ဍိယာ သူငယ်မ။ အထ ရာဇာ ဥဒေနော စူဠမာဂဏ္ဍိယေန သဒ္ဓိံ ဝေါဟာရံ ကတွာ မာဂဏ္ဍိယဒါရိကံ ရာဇာနုဘာဝေန ဂေဟံ အာနေတွာ။ အံဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။

မာဂဏ္ဍိယနာမက (တိ) [မာဂဏ္ဍိယ+နာမ+က] မာဂဏ္ဍိယ အမည်ရှိသော၊ သူ။ဒွေ မာဂဏ္ဍိယာ ဧဒွေ မာဂဏ္ဍိယ နာမကာ။ မဋ္ဌိ၊၃။၁၀၃။

မာဂဏ္ဍိယပဉ္ဟ (တိ) [မာဂဏ္ဍိယ+ပဉ္ဟ] မာဂဏ္ဍိယ (ပုဏ္ဏား)၏-- အမေး- ပုစ္ဆာ- ပြဿနာ။ အဋ္ဌကဝဂ္ဂိယေ မာဂဏ္ဍိယ ပဉ္ဟေ (သံ၊၂။ဂ၊၁၁။ မဟာနိ။၁၅၂)တ်ိ အဋ္ဌကဝဂ္ဂိကမှိ မာဂဏ္ဍိယ-ပဉ္ဟောနာမ အတ္ထိ၊ တသ္မိံ ပဉ္ဟေ။ သံဋ္ဌ၊ ၂။၂၃ဂ။

မာဂဏ္ဍိယပ္ပမုခ (တိ) [မာဂဏ္ဍိယာ+ပမုခ] မာဂဏ္ဍိယာ (မိဖုရား) အမှူးရှိသော၊ သူ။ မာဂဏ္ဍိယပ္ပမုခါနဉ္စ ဧတိဿာ ပဉ္စန္နံ ဣတ္ထိ-သတာနံ မရဏဗျသနံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။

မာဂဏ္ဍိယဗြာဟ္မဏ (ပု) [မာဂဏ္ဍိယ+ ဗြာဟ္မဏ] မာဂဏ္ဍိယပုဏ္ဏား။ သတ္ထာပိ ပုနဒိဝသေ အန္တောဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသန္တော ပဋိပထေ မာဂဏ္ဍိယဗြာဟ္မဏဿ အတ္တာနံ ဒဿေသိ။ အံဋ္ဌ၊၁။၃၃၄။ (→အံဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၆။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၂ဂ၇။)

မာဂဏ္ဍိယသုတ္တ (န) [မာဂဏ္ဍိယ+သုတ္တ] မာဂဏ္ဍိ-ယသုတ်။ (အမည်တူ ၂-သုတ် တွေ့ရ၏။ ကုရုတိုင်း ကမ္မာသဒမ္မနိဂုံး ဘာရဒွါဇဂေါတ္တ ပုဏ္ဏား၏မီးတင်းကုတ်အတွင်း ရှင်တော်ဘုရား အတွက် ခင်းထားအပ်သော မြက်အခင်း၌ မာဂဏ္ဍိယ ပရိဗိုဇ်အား ဟောကြားတော်မူ အပ်သော မာဂဏ္ဍိယသုတ် ၁-သုတ်။ မာဂဏ္ဍိယ ပရိဗိုဇ်သည် ဘုရားရှင်အား "ဘူနဟု= ကြီးပွားခြင်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သောသူ လူညွန့်တုံး"ဟု စွပ်စွဲပြောဆို၏။ မာဂဏ္ဍိ ငါဘုရားသည် စက္ခုစသော ဒွါရ ၆-ပါးကို ကိုယ်တိုင်လည်း လုံခြုံအောင် စောင့်ရှောက်၏၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း လုံခြုံအောင် စောင့်ရှောက် ကြရန် တရားဟော၏၊ ထိုအကြောင်းများကို ရည်ရွယ်၍ "ဘူနဟု=ကြီးပွားခြင်းကို ဖျက် ဆီးသူ"ဟု သင် စွပ်စွဲသလောဟု မေးတော်မူ ၏။ မာဂဏ္ဍိက ဟုတ်ကြောင်း လျှောက်ထား ၏၊ ဘုရားရှင်က ဒွါရ ၆-ပါးမှ အကုသိုလ်

မဝင်အောင် ပိတ်ဆို့ရေးကို အသားပေး၍ တရားဟောသည်၊ မာဂဏ္ဍီတို့ ကျမ်းဂန်က ဒွါရ ၆-ပါးမှ အကုသိုလ် တစ်ဖွားဖွား ဝင်လာရေးကို အားပေးသည်၊ ဤသို့အခြေခံကွဲပြားသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ဟောကြားချက်အပေါ်၌ အပြစ်မြင်နေခြင်း ဖြစ်၏။ နောင်၌ ဘုရားရှင်က အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့၌ တပ်မက်မှု တဏှာကို ပယ်စွန့်၍ ငြိမ်းချမ်းစွာ နေလေ့ရှိသူကို "ဘူနဟု= ကြီးပွားခြင်းကို ဖျက်ဆီးသူ" ဟု သင် စွပ်စွဲဦးမည်လောဟု မေးတော်မူရာ "စွပ်စွဲရန် အကြောင်း မရှိပါ" ဟုဖြေရလေသည်။

အထက်တန်းစား ကာမဂုဏ်ကို ခံစားနေရသူသည် အောက်တန်းစား ကာမဂုဏ်ကို တောင့်တလိမ့်မည် မဟုတ် စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူပြီးလျှင် လူ့ကာမဂုဏ်ထက် နတ်ကာမဂုဏ်က သာလွန်ပုံ၊ ကာမဂုဏ်အားလုံးထက် စတုတ္ထဈာန် ဖလသမာပတ် ချမ်းသာက သာလွန်ပုံများကို ကုဋ္ဌနူနာ ပျောက်ကင်းပြီးသူ ဥပမာဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ဟောတော်မူ၏။ နူနာ ပျောက်ကင်းပြီးသူသည် အခြားနူနာရှင်တစ်ယောက် ပိုးလောက် ကိုက်ခဲ၍ ဒုက္ခခံနေရသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အနာဖေး ခွါ၍ သက်သာလို သက်သာငြား မီးကင်နေသည်ကို လည်းကောင်း၊ နူနာပျောက်ဆေး စားနေရသည်ကိုလည်းကောင်း မြင်ခဲ့သော် ထို နူနာရှင်၏ ဘဝမျိုးကို တပ်မက်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ထိုနူနာရှင်၏ ဘဝမျိုးကို တောင့်တမိလိမ့်မည် မဟုတ်၊ အကြောင်းကား မိမိကိုယ်တိုင် နူနာစွဲကပ်ဖူးရကား နူနာရှင်၏ ဆင်းရဲဝေဒနာကို ကိုယ်ကိုင် ခံစားဖူးသောကြောင့်တည်း။ ထို့အတူ ကာမဂုဏ် တပ်မက်မှု တဏှာအားလုံးကို စွန့်ပယ်၍ ငြိမ်သက်အေးချမ်းသောစိတ်ဖြင့် နေနိုင်သော ရဟန္တာသည် ကာမပူ အမိခံနေရသော ပုထုဇဉ်ဘဝကို သာယာ တပ်မက်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ တောင့်တလိမ့်မည်လည်း မဟုတ်၊ အကြောင်းကား မိမိကိုယ်တိုင် ကာမပူ အမိခံခဲ့ရဖူးသောကြောင့်တည်း။

နူနာစွဲကပ်နေစဉ် အနာဖေးကို ခွါပြီး အရှိန်ပြင်းထန်သည့် မီးပုံကြီးနား ကပ်၍ မီးကင်ရလျှင်အနာသက်သာသလိုလိုရှိသည်ဟု ထင်တတ်၏၊ ယင်းသို့ထင်သဖြင့် မီးပုံကြီးနားကပ်ချင်ပေလိမ့်မည်၊ မီး၏ အပူရှိန်ဒုက္ခကို ဒုက္ခဟု မြင်လိမ့်မည် မဟုတ်။ နူနာ ပျောက်ကင်းသွားလျှင်ကား အားကောင်းသည့် လူနှစ်ယောက်က မီးပုံကြီးနား ဆွဲပို့လျှင်ပင် မီး၏ အပူရှိန်ဒုက္ခကို မခံနိုင်သောကြောင့် ရုန်းကန်ပေလိမ့်မည်။ ပုထုဇဉ်ဘဝသည် နူနာစွဲကပ်နေသူနှင့် တူ၏၊ ကာမတဏှာကင်းကွာပြီး ဘုရား ရဟန္တာဘဝကား နူနာပျောက်ကင်းသူနှင့် တူလေသည်။ ပုထုဇဉ်သည် ကာမတဏှာ နူနာစွဲကပ်နေသောကြောင့် ကာမဂုဏ်ကို ချမ်းသာဟု လွဲမှားစွာ မှတ်ထင်လေသည်။ ကာမတဏှာကို မစွန့်ဘဲ စိတ်အေးချမ်းသာစွာ နေရသူဟူ၍ လောက၌ မရှိနိုင် စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူပြီးလျှင် "အာရောဂျပရမာ လာဘာ" (မ၊၂။၁၇၆) ဂါထာနှင့် ပတ်သက်၍ မာဂဏ္ဍီ ပရိဗိုဇ် အဓိပ္ပာယ်အယူအဆ လွဲမှားနေသည်ကိုလည်း တည့်မတ်ပေးတော်မူ၏။

မိခင်ဝမ်းတွင်းကတည်းက မျက်စိကန်းလာသူသည် ဖြူ နီ ညို ရွှေ အဆင်း အထွေထွေကို မမြင်ဘူးသဖြင့် မျက်စိအမြင်ရှိသူ လူရှုပ်လူနောက်တစ်ယောက်က ဆီချေးပေနေသည့် အဝတ်အထည်တစ်ခုကို အင်မတန်ဖြူစင်သည့် အဝတ်အထည်ဟု လိမ်လည်၍ ပေးလျှင် ယုံကြည်စွာ ဝတ်ဆင်ပေလိမ့်မည်။ လူပုံ အလယ်၌ အင်မတန် ဖြူစင်သည့် အဝတ်အထည်အဖြစ် ပြောဆိုပေလိမ့်မည်၊ ဤသို့ ပြောဆိုခြင်းသည် မသိမမြင်၍ ပြောဆိုခြင်း

ဖြစ်၏၊ ဆီချေးပေနေသည့် အဝတ်အထည် အဖြစ်ကို ကိုယ်တိုင်သိလျှင် လူပုံအလယ်၌ ပြောဆိုဝါကြွားလိမ့်မည် မဟုတ်ချေ၊ ထို့အတူ မာဂဏ္ဍီပရိဗိုဇ် သည် ပညာမျက်စိကန်းသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၏ ခေတ္တခဏ အနာကင်းသည်၏ အဖြစ်ကို "အာရောဂျ"ဟု ယူဆထား၏၊ အနာ ကင်းသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို "နိဗ္ဗာန"ဟု ယူဆထား၏၊ မာဂဏ္ဍီသည် မျက်စိအမြင်ရှိသူ၏ အလိမ်ခံနေရသူပမာ သာတည်း။

ဝမ်းတွင်းကန်းသူကို အစွမ်းထက်သည့် ဆေးများဖြင့် ကုသပေးလျှင် မျက်စိမြင်လာ ပေလိမ့်မည်၊ ထိုအခါ ဆီချေးပေသည့် အဝတ် အထည်ပေါ်၌ ဆီချေးပေနေမှုန်း သိသဖြင့် တပ်မက်ခဲ့လမ်းတော့မည် မဟုတ်၊ လိမ်လည်သူ အပေါ်၌လည်း ရန်သူပမာ မှတ်ထင်ပေလိမ့် မည်၊ ထို့အတူ အရိယာပညာစက္ခု တပ်ဆင် ပေးလိုက်လျှင် ရောဂါမျိုးစုံဆက်သွယ်နေသည့် ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို "အာရောဂျ၊ နိဗ္ဗာန"ဟု မှတ်ထင်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ ရောဂါမျိုးစုံ ဆက် သွယ်နေမှုန်း သိသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ် တပ်မက် မှုလည်း ကင်းပြတ်ပေလိမ့်မည်၊ နှစ်ရှည်လ များ စိတ်၏အလှည့်စား ခံရမှုကိုလည်း သိလာပေလိမ့်မည်။

ထို့နောက် ဘုရားရှင်က မာဂဏ္ဍီအား သူ တော်ကောင်းထံချဉ်းကပ်၍ သူတော်ကောင်း တရား နာယူပြီး ထိုတရားအတိုင်း ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရန် တိုက်တွန်းတော်မူသည်။ သင် ကိုယ်တိုင် တရားအားထုတ်သည့်အခါ ရောဂါ မျိုးစုံ ဆက်သွယ်နေသည့် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်၌ စွဲလမ်းမှုဥပါဒါန် ကင်းပြတ် ချုပ်ပျောက်ပေ လိမ့်မည်၊ ဥပါဒါန် ချုပ်ပျောက်လျှင် ဘဝ စ သည်လည်း ချုပ်ပျောက်ပေလိမ့်မည်ဟု ဟောတော်မူ၏။

တိတ္ထိအယူရှိသူသည် သာသနာတော်၌ ရဟန်းဝတ်လိုလျှင် လေးလ ပရိဝါသ်နေရ၏၊ ပရိဝါသ်နေဟူသည် တကယ် အမှန်စင်စစ် ရဟန်းပြုလိုခြင်း ဟုတ်,မဟုတ်၊ ရဟန်းပြုလို သည့်စိတ် ထက်သန်,မသန် အကဲခတ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အချို့တိတ္ထိများသည် ရဟန်းပြုချင် ယောင် ဆောင်၍ သာသနာ့ရေးရာများကို ထောက်လှမ်းရေး လုပ်သွားတတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပရိဝါသ်နေရခြင်းဖြစ်၏၊မာဂဏ္ဍီက မူ လေးလမက လေးနှစ်ပရိဝါသ်နေရစေကာမူ ရဟန်းပြုလိုကြောင်း လျှောက်ထား၏။ရဟန်း ပြုပြီးနောက် မကြာမီပင် အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။ မ၊၂။ ၁၆၉–၁၇၀။ မဋ္ဌ၊၃။၁၆၄–၁၅၄။ အကျယ်ကို မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ မြန်မာပြန်။ နှာ။၁၇၉–၁၈၁-ကြည့်။

ကုရုတိုင်း ကမ္မာသဒမ္မနိဂုံးအနီး တော-တွင်းတစ်နေရာ၌ မာဂဏ္ဍိယာသမီးပျိုကို လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန် ပေးကမ်းသော မာဂ-ဏ္ဍိယ၏ဇနီးမောင်နှံတို့အား ဟောကြားတော် မူအပ်သော မာဂဏ္ဍိယသုတ် ၁-သုတ်။ မာဂဏ္ဍီ ပုဏ္ဏားကြီးသည် ဘုရားရှင်၏ ရုပ်ရေရူပကာယ သွင်ပြင်လက္ခဏာကိုမြင်သဖြင့် သဘောကျပြီး သမီးပျိုမာဂဏ္ဍီနှင့် လက်ထပ်ရန် တောင်းပန် သည်။သမီးပျိုကို အိမ်ပြန်ခေါ် နေခိုက် ဘုရား ရှင်က ဆွမ်းခံထွက်သွား၏၊ သမီးပျိုကိုခေါ်ပြီး ပြန်လာသည့်အခါ ဘုရားရှင်ထိုင်သည့်နေရာနှင့် ခြေရာကိုသာ တွေ့မြင်ရသည်၊ မာဂဏ္ဍီပုဏ္ဏေး မကြီးကမူ နေရာနှင့် ခြေရာကို မြင်ရုံမျှနှင့် ဤခြေရာပိုင်ရှင်သည် ကိလေသာအားလုံးမှ လွတ်ကင်းပြီးသူဖြစ်ကြောင်း သမီးပျိုကို မယားအဖြစ် သိမ်းပိုက်လိမ့်မည် မဟုတ် ကြောင်း အတတ်သိ၏၊ ဘုရားရှင်ပြန်ရောက် လာသည့်အခါ သမီးပျိုကို ရေစက်ချလှူဒါန်း ရန် အားထုတ်နေစဉ်ဘုရားရှင်က "သင့်သမီး ပျိုထက် အဆ ရာထောင်မက ချောမောလှပ သည့် တဏှာ, အရတိ, ရာဂါတို့ကို မြင်ရ၍ သော်မှလည်း တပ်မက်မှု ရာဂမဖြစ်ခဲ့၊ မသတီ

စရာ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်တို့ဖြင့် ပြွမ်းနေသော ဤမာဂဏ္ဍီကိုမြင်ရ၍ အဘယ်မှာလျှင် တက်မက်မှုရာက ဖြစ်အံ့နည်း၊ သင့်သမီးမာဂဏ္ဍီကို ခြေဖြင့်ထိရုံမျှဖြင့် ငါဘုရားအလိုမရှိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ တရားတော်အဆုံး၌ ပုဏ္ဏားကြီးဇနီးမောင်နှံ ရဟန်းပြုကြ၍၊ မကြာမီ ရဟန္တာဖြစ်ကြသည်။ မာဂဏ္ဍီသမီးပျိုကမူ ဘုရားရှင်အပေါ် အကြီးအကျယ် ရန်ငြိုးဖွဲ့သွားလေသည်။ သုတ္တနိ၊၄၀၉–၄၁၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇–၂၆၂။ သုတ္တနိ။ မြန်မာပြန်၃၇၅–၃၈၈။ သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာလာ မာဂဏ္ဍီပုဏ္ဏားကြီးတို့ အကြောင်းအရာသည် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာနှင့် အနည်းငယ် ကွဲလွဲချက်ရှိ၏၊ အလိုရှိက ဓမ္မ၊ဋ္ဌ–ကြည့်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈–၁၃၀။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာဂဏ္ဍိယသုတ္တဒေသနာဝသာန (န) [မာဂဏ္ဍိယသုတ္တဒေသနာ+အဝသာန] မာဂဏ္ဍိယသုတ်ဒေသနာ၏အဆုံး။ တဿာ မာတာပိတရော မာဂဏ္ဍိယသုတ္တဒေသနာဝသာနေ အနာဂါမိဖလံ ပတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသု။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။

မာဂဏ္ဍိယသုတ္တနိဒ္ဒေသ (ပု) [မာဂဏ္ဍိယသုတ္တ+နိဒ္ဒေသ]မာဂဏ္ဍိယသုတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြရာစကား။ အထ မာဂဏ္ဍိယသုတ္တနိဒ္ဒေသံ ဝဏ္ဏေတိ။ မဟာနိ။ ၁၄၀။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။)

မာဂဏ္ဍိယသုတ္တုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မာဂဏ္ဍိယသုတ္တ+ဥပ္ပတ္တိ] မာဂဏ္ဍိယသုတ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ မာဂဏ္ဍိယသုတ္တုပ္ပတ္တိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၁၁။

မာဂဓ¹ (ပု) [မာဂဓ+ဏ။ထီ–၌မာဂဓီ] (၁) မာဂဓမည်သော သား။ (သူဆင်းရဲမျိုးယောကျ်ားနှင့် မင်းမျိုးမိန်းမမှ ဖွားမြင်သောသားကို “မာဂဓ” ဟု ခေါ်သည်။) (တိ) (၂)မဂဓတိုင်းသားတို့ကို အစိုးရသော၊ သူ။ (၃) မဂဓတိုင်း၌ဖြစ်သော (ခရုသင်း၊ မဂဓတိုင်း၌ဖြစ်သော မြို့တော် ရာဇဂြိုဟ် စသည်။)(၄)နံ့သာရောင်းသော၊သူ။ (နံ့သာစသည်။) (၁)မာဂဓော သုဒ္ဒခတ္တာဇော။ သုဒ္ဒေန သမ္ဘူတာယ ခတ္တာယ ဇာတော ပုတ္တော မာဂဓော။ ဓာန်။ဓာန်၊ဋီ။၅၀၃။ (မာဂဓော ဝေဿခတ္တာဇော–ဟု ရှိမှ သက္ကတကျမ်းတို့နှင့် ညီကြောင်း ဓာန်သျှသစ်၌ မှာကြားထား၏။) (တိ) (၂) မာဂဓေန သေနိယေန ဗိမ္ဗိသာရေန။ ဒီ၊၁။၁၀၄။ မ၊၁။၁၃၁။ ဥဒါန်။၈၈။ သုတ္တနိ။ ၃၆၅။မာဂဓေန သေနိယေန ဗိမ္ဗိသာရေနာတိ ဧတ္ထ သော ရာဇာ မဂဓာနံ ဣဿရတ္တာ မာဂဓော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၆၉။ ဥဒါန်၊ဋ္ဌ။၇၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။) (၃) မာဂဓာ သင်္ခါ (ဇာ၊၂။၂၂၀) တိ မဂဓရဋ္ဌေ သဉ္ဇာတာ သင်္ခါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၇။ မဂဓပူရ–ကြည့် (၄)မာဂဓာ (ပေတ။၁၅၇) တိ ဂန္ဓိနော။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၁၉။

မာဂဓ² (ပု) [မဂ္ဂ+ထု+အ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၉၆။] မင်းမျိုးစဉ်ဆက်ကို ချီးမွမ်းသူ။ (ချောင်းမောင်ကွန်း သီကုံးရွတ်ဖတ်သူ။) မာဂဓော မဓုကော ဝုတ္တော။ ဓာန်။၃၉၆။

မာဂဓက (တိ) [မဂဓ²+ကဏ်။ မဂဓေသု ဘဝေါ မာဂဓကော။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၂၉၉။] (၁) မဂဓတိုင်း၌ မွေးဖွားသော၊ မဂဓတိုင်းဟူသော နေရာရှိသော၊ သူ။ (၂) မဂဓတိုင်း၌ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်သော (ကွမ်းစား။၊ မဂဓကွမ်းစား ယူဆပုံ အမျိုးမျိုးကို “မဂဓနာ (လိ) ဋီ” ကြည့်။) (၃) မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သော (ကြက်သွန်ဖြူ)။ (၁) မာဂဓကော (ဒီ၊၁။၁၄၃)တိ မဂဓရဋ္ဌဝါသိနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။) ကောသလေသု ဇာတာ, ဘဝါ, တေ ဝါ နိဝါသော ဧတေသန္တိ ကောသလကာ။ ဧဝံ မာဂဓကာ။ ဇနပဒဝါစိနော ဟိ ပါယဇော ပုလ္လိင်္ဂပုထုဝစနာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၃၁။ (–ဒီ၊

ဋ္ဌီ၊၁။၃၃၇။) (၂) မာဂဓကေန ပဗ္ဗတ္တေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ မဂဓရဋ္ဌေ သံဝေါဟာရတော မာဂဓကော ပတ္ထော။ အံ၊ ဋ္ဌီ၊၃။၃၄၉။ (–သံ.ဋ္ဌီ၊၁။၂၃၈။) (၃) မာဂဓက (ဝိ၊၂၊၃၃၀)၌ မဂဓသေု ဇာတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၉၅။

မာဂဓဘာသာ (ထိ) [မာဂဓ+ဘာသာ] မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သောစကား၊ မဂဓတိုင်းသုံးဘာသာစကား၊ အရိယလူမျိုးတို့ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော စကား။ (ယင်းဘာသာစကားကို ကမ္ဘာဦး လူသား, ဗြဟ္မာ, သူတစ်ပါးတို့ စကားပြောသံ မကြားရသေးသော ကလေးနှင့် တောတွင်းလူရိုင်း, ဘုရားရှင်တို့ ပြောဆိုကြသည်။ ရူ၊နွ၊၊၄၁။ အကျယ်ကို မောဂ်၊သျ၊၁။ နိပါန်း (က) (ခ) စသည်နှင့် ပါဠိမြန်မာ၊ ခန်။ အတွဲ၊၁။ ၄–၁၀–တို့ ကြည့်၊) နိရယေ တိရစ္ဆာနယောနိယံ ဓပတ္တိဝိသယေ မနုဿလောကေ ဒေဝလောကေသု သဗ္ဗတ္ထ မာဂဓဘာသာဝ ဥဿန္နာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။(–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ မူလဋ္ဌီ။၂။ ၁၉၂။) အရိယက, မဂဓဘာသာ – တို့လည်းကြည့်။

မာဂဓမဟာမတ္တ (အံ၊၂။၄၀၉)သည် မဂဓမဟာမတ္တ (ဝိ၊၁။၅၄။ အံ၊၁။၄၉၉)မှ ပြောင်းလွဲလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ မဂဓမဟာမတ္တကြည့်။

မာဂဓရာဇ (ပု) [မာဂဓ+ရာဇ] မဂဓမင်း၊ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၊ ပုန မာဂဓရာဇေန ယာဒက္ခိဏာ ဒိန္နာ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၇၁။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂။)

မာဂဓဝေါဟာရ (ပု) [မာဂဓ+ဝေါဟာရ] မဂဓဘာသာစကား။ အနရိယကေသု မာဂဓဝေါဟာရတော အညော။ သာရတ္ထ၊၂။၈၁။ (–ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁၇၀။)

မာဂဓိက (တိ) [မဂဓ+ဏိက] (၁) မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သော (လူ, ဂါမခေတ်, မဂဓဘာသာစကား, ချိန်ခွင်စသည်)။ (၂) မဂဓတိုင်း–ဇနပုဒ်–ဟူသော နေရာရှိသော၊ သူ။ (၃) မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သော–မဂဓတိုင်း၌ ပြောဆိုအပ်သော – စကားရှိသော၊ မဂဓဘာသာစကား ပြောဆိုသော၊ သူ။ (၁) တေပိ ခေါ ဒွါဒသနဟုတာ မာဂဓိကာ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ။ ဝိ၊၃။၆၄၊ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၄၇။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၊၄၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၁။ ဝိမတိ၊၁။၃၄၇။) (၂) မဂဓော ဇနပဒေါ နိဝါသော ဧတေသန္တိ မာဂဓော၊ မာဂဓော-ဝ မာဂဓိကော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၉။ (ဤ၌ မာဂဓိကော ရှိ၍ ယင်း၏ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ။ မ၊၁။ ၂၈၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၇–တို့၌ မာဂဓကော–ဟု ရှိသည်။) (၃) သုဒ္ဓမာဂဓိကာတိ မဂဓေသု ဘဝါ တတ္ထ ဝိဒိတာ ဝါ မဂဓာ၊ သဒ္ဒါ။ တေ ဧဝ တေသု ဝါ နိယုတ္တာတိ မာဂဓိကာ။ သုဗောဓဋ္ဌီ။၂။ (–သုဗောဓဋ္ဌီ၊သစ်။ ၂။)

မာဂဓိကဘာသာ (ထီ) [မာဂဓိကာ +ဘာသာ] မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သော ဘာသာစကား။ နိရယေ တိရစ္ဆာနယောနိယံ ပေတ္တိဝိသယေ မနုဿလောကေ ဒေဝလောကေတိ သဗ္ဗတ္ထ မာဂဓိကဘာသာဝ ဥဿန္နာ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။

မာဂဓီ (ထီ) [မဂဓ+ဏ+ဤ] (၁) မာဂဓဘာသာ၊ပါဠိဘာသာ။ (၂) ဇွန်၊ စံပယ်။ (ဆရာတို့ကား ကြက်တက်ဟူ၏။ ခန်။သျ။) (၃) ပိတ်ချင်း။ (၁) သာ မာဂဓီ မူလဘာသာ၊ နရာ ယာယာဒိကပ္ပိကာ။ ရူ၊နွ၊၊ ၄၁။ (၂) ယူထိကာ မာဂဓီစာထ။ ဒွယံ စမ္ပေယျဂန္ဓတိချာခတေ....မာဂဓေ ဘဝါ မာဂဓီ။ ခန်။ ခန်၊ဋ္ဌီ။၅၇၆။ (၃) ပိပ္ပလီ မာဂဓီ မတာ၊ မဂဓေ ဘဝါ မာဂဓီ၊ မဂဓာနံ အယံ ဝါ မာဂဓီ၊ တတြ ပဋ္ဌမုပ္ပန္နတ္တာ, ဗာဟုလ္လေန ဝါ တတြ ဇာယမာနတ္တာ တံသမညာယ ဗျပဒိဿတေ။ ခန်။ခန်၊ဋ္ဌီ။၅၈၃။

မာဂဝိက (ပု) [မဂ+ဏိက၊ တွေ ဝကာရာဂမော။ ရူ၊နှာ။၂၂၄။] သားမုဆိုး။ ဝေသော ဘိက္ခဝေ သတ္တော ဠမသ္မိံ ယေဝ ရာဇဂဟေ မာဂဝိ-ကော ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၁၄၆။ သံ၊၁။၄၄၈။ (–အံ၊၂။၂၆၇။) မာဂဝိကောတိ မိဂဃာ-တကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။ မာဂဝိကောတိ လုဒ္ဒေါ။ ရူ၊ဋီ၊နှာ။၁၆၅။ (–ခုန်၊ဋီ။၅၁၃။)

မာဂဝိကဂါမ(ပု)[မာဂဝိက+ဂါမ] သားမုဆိုးရွာ။ အနုက္ကမေန စ ဝက်ဟာရဇနပဒေ အညတရံ မာဂဝိကဂါမံ ပါပုဏိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။

မာဂဝိကဇေဋ္ဌက (ပု) [မာဂဝိက + ဇေဋ္ဌက] အကြီးအကဲဖြစ်သော သားမုဆိုး။ တမေနံ မာဂဝိကဇေဋ္ဌကော ဒိသွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၈။

မာဂဝိကပဒ (နှ) [မာဂဝိက+ပဒ] မာဂဝိကပုဒ်။ မာဂဝိကပဒသ္မိံ ဣ ရောဟိတာဒိမိဂါဇာတိယေဝ ဂဟိတာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၂။

မာဂသိရ (ပု) [မဂသိရ+ဏ။ ရူ၊နှာ။၂၂၉။] မိဂသီနက္ခတ်နှင့် စန်းယှဉ်သော လ၊နတ်တော်လ။ မာဂသိရဿ ပဌမဒိဝသေ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၃)တိ မာဂသိရမာသဿ ပဌမဒိဝသေ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၃။ (–ဝိမတိ၊၁။၉၆။) မဂသိ-ရေန စန္ဒယုတ္တေန နက္ခတ္တေန ယုတ္တော မာသော မာဂသိရော။ ရူ၊နှာ။၂၂၉။

မာဂသိရမာသ (ပု) [မာဂသိရ+မာသ] မိဂသီ နက္ခတ်နှင့် ဗန်းယှဉ်သော လ၊ နတ်တော်လ။ မာဂသိရမာသဿ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂)တိ မိဂသိရ မာသဿ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၈၃။ အထက်ပုဒ် လည်းကြည့်။

မာဃ (ပု) [မဃ+ဏ] (၁) မဃနက္ခတ်နှင့် စန်းယှဉ်သော လ၊ တပို့တွဲလ။ (တိ) (၂) (သူတော်ကောင်း) ဥစ္စာရှိ – မာဃမည် – သော၊ သူ (သိကြား, ဗြာဟ္မဏ, ရသေ့ စသည်)။ (၁) မာဃဿ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆)တိ မာဃမာသဿ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၁၀။ မဃာယ ယုတ္တော မာသော မာဃော။ ရူ၊နှာ။၂၂၉။ (တိ) (၂) မာဃော (သံ၊၁။၄၃) တိ သက္ကဿေတံ နာမံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ (–သုတ္တနိ။ ၃၅၀။ ဇာ၊၂။၁၈၅။)

မာဃဒေဝိယသုတ္တန္တ (နှ) [မာဃဒေဝိယ+သုတ္တ-န္တ] မဃဒေဝသုတ်။ (မဃဒေဝမင်းအစ နိမိမင်းအဆုံးရှိသော မင်းပေါင်း ၈၄၀၀၀-တို့ စည်းစိမ်ခံစားစဉ် တရားသဖြင့် အုပ်စိုး တော်မူကြသည်၊ ထိုသောအခါ ရသေ့ရဟန်း အဖြစ်ဖြင့် ဗြဟ္မဝိဟာရတရားကို ပွားများ ကြသဖြင့် ဗြဟ္မပြည်သို့ ရောက်ရှိမြဲ ဖြစ်ကြ သည်၊ နိမိမင်းနောက် သားတော် ကဠာရ-ဇနကမင်း လက်ထက်၌ အဆိုပါကျင့်ဝတ် ပြတ်စဲသည်ကို ပြဆိုသော သုတ်ဖြစ်သည်။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ။ ၄-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ မ၊၂။ ၂၆၂-၂၇၀။) မာဃဒေဝိယသုတ္တန္တ (မဃဒေဝိယသုတ္တန္တ? စူဠနိ။၁၆၄)န္တိ မဃ-ဒေဝရညော အပါဒါနနိယုတ္တံ မဃဒေဝ-သုတ္တံ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၄၈။

မာဃနက္ခတ္တ—(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၁၅၉)သည် မဃာနက္ခတ္တမှ ပျက်ယွင်း လာသောပုဒ် ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။မဃာ–ကြည့်။

မာဃပုဏ္ဏမာ (ထီ) [မာဃ+ပုဏ္ဏမာ] တပို့တွဲ လပြည့်နေ့။ မာဃပုဏ္ဏမာယ စတုရင်္ဂိက-သန္နိပါတေ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၃၅၂။ (–၂၃၀၊ ၂၅၆။)

မာဃမာသ (ပု) [မာဃ+မာသ] တပို့တွဲလ။ မာဃမာသဿ အဝသာနေ စတ္တာရော။ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၆၇။ (–သာရတ္ထ၊၃။၂၀၇။ ဝိမတိ၊၂။၉၇။)

မာဃာ — (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၁)သည် မဃမှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၂၉၈-အလားတူဝါကျ၌ မဃဒေဝ-ဟုရှိ၏။

မာဃသုတ္တ (န) [မာဃ+သုတ္တ] မာဃသုတ်၊ ဘုရားရှင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် တရားသဖြင့် ရှာဖွေ ရရှိလာသော ပစ္စည်းကို လှူဒါန်းသည့် မာဃလုလင်အား အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်၌ ရှိရမည့် ပုဗ္ဗ, မုဉ္စ, အပရ စေတနာဟူသော အင်္ဂါ သုံးပါး၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၌ ရှိရမည့်ရာဂ, ဒေါသ, မောဟတို့ကို ပယ်ပြီးခြင်း ပယ်နိုင်အောင် ကျင့်ကြံခြင်းဟူသော အင်္ဂါသုံးပါး၊ ဤအင်္ဂါ ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အလှူမျိုးသည် အကျိုးများစွာ ဖြစ်ထွန်းစေသည်ဟု ဟော တော်မူသောသုတ်။ သုတ္တနိပါတပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။သုတ္တနိ။ ၃၅၀၊၃၅၅။ ဝံ မေ သုတ (သုတ္တနိ။၃၅၀)န္တိ မာဃသုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၉။

မာဃာတ (ပု) [မာ+ဃာတ] မသတ်လင့်ဟု ကြွေးကြော်သောနေ့၊ ကြက်,ငှက်,သား,ငါး စသော တိရစ္ဆာန်များ မသတ်ရဟု အမိန့် ထုတ်ထားသောနေ့။ မာဃာတော (ဝိ၊၃။ ၃၁၀)တိ တံ ဒိဝသံ န လဗ္ဘာ ကေနစိ ကိဉ္စိ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၆။ မာဃာတောတိ "မာ ဃာတေထ ပါဏိနော" တိ ဧဝံ မာဃာတဃောသိတဒိဝသော။ သာရတ္ထ၊၃။၃၀၅။ မာဃာတသမယ–ကြည့်။

မာဃာတကာလ (ပု) [မာဃာတ+ကာလ] မသတ်လင့်ဟု ကြွေးကြော်သော အခါကာလ။ မာဃာတကာလေ ပါဏာတိပါတံ ပန.... ဘောဂဇာနိံ နိဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၈။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၃။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၇၅။) မာဃာတကာလေတိ "မာ ဃာတေထ ပါဏိနော" တိ ဧဝံ မာဃာတာတိ ဃော-သနံ ဃောသိတဒိဝသေ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၇။ (–အံ၊ဋီ၊၃။၇၉။)

မာဃာတဃောသန (ထီ၊န) [မာဃာတ + ဃောသန] မသတ်လင့်ဟု ကြွေးကြော်ခြင်း။ မာဃာတဃောသနာယ ကတာယ ဟိ သာ-နိမိတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗကဟာပဏော မာပဟာရ-ကဟာပဏော။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀ဝ။ (–အံ၊ဋီ၊၃။ ၇၉။)

မာဃာတဃောသိတဒိဝသ (ပု) [မာဃာတ-ဃောသိတ+ဒိဝသ] မသတ်လင့်ဟု ကြွေး ကြော်သောနေ့။ မာဃာတ-ကြည့်။

မာဃာတဘေရီ (ထီ) [မာဃာတ + ဘေရီ] မသတ်လင့်ဟု–ကြွေးကြော် – သိစေ – အပ် သော စည်။ မာဃာတဘေရိံ စရာပေတွာ.... ထူပံ ကာရေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၂-၃။ (–အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၇၇။) မာဃာတဘေရိန္တိ "မာ ဃာ-တေထာ"တိ ဝိညာပိတဘေရိံ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊ ၃။ ဈော၊ကျော။

မာဃာတသမယ (ပု) [မာဃာတ+သမယ] မသတ်လင့်ဟု ကြွေးကြော်သောအခါကာလ။ မာဃာတသမယာဒီသု ပဋိစ္ဆန္နံ ဗျဉ္ဇနံ ကတွာ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ (–ကင်္ခါ။၂ဂ၂။)ယသ္မိံ သမယေ "ပါဏော န ဟန္တဗ္ဗော"တိ ရာဇာနော ဘေရိံ စရာပေန္တိ၊ အယံ မာဃာတသမယော နာမ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၄၁။ မာဃာတသမယာဒီသူတိ "ပါဏေ မာ ဃာတေထာ"တိ ရာဇာနော ဘေရိံ စရာပေန္တိ ဧတ္ထာတိ မာဃာတော၊ သောယေဝ သမယော မာဃာတသမယော။ ပါစိတ်၊ယော။၁၃၅။

မာဏ(န)ဝ (ပု) [မနုံ+ဏ။ မောဂ်၊၄။ဂ။ မနု+ ဏဝ။ ရူ၊နှာ။၂၂၁။ ဒန္တဇ န-နှင့်ရှိသော မာနဝ သဒ္ဒါသည် သတ္တဝါဟူသော အနက်ကို ဟော ၏။ မုဒ္ဓဇ ဏ-နှင့် ရှိသော မာဏဝသဒ္ဒါသည် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော သား, မိုက်မဲ တွေဝေသော သားဟူသော အနက်ကို ဟော ၏ဟု နီတိ၊ဓာ။၂၆၄–၅-၌ ကေစိဝါဒအဖြစ်ဖြင့် ပြဆို၏။ဝေဒဂန္ထကို သင်ကြားတတ်မြောက်သူ

လူကောင်းသူကောင်း၏သား မာနဝကို နယ် နှင့်ရေး၍ ဝေဒဂန္ထကို မသင်ကြားဘဲ မိုက်မဲ ပျင်းရိသူ လူဖျင်း လူညံ့၏သား မာဏဝကို မုဒ္ဓဇဏကြီးနှင့် ရေးရမည်ဟု သက္ကတ ကာသိ-ကာဝုတ္တိ,ဇိနိန္ဒဗုဒ္ဓိနျာသတို့အဆိုကို သပြေကန်ကစ္စည်း၊သျ၊၂။၃၄၈-သုတ်၌ ပြဆိုထားသည်။ ရွှေနှာ။၂၂၁-၌ ဒန္တဇ နယ် နှင့် မာနဝ သဒ္ဒါ သာရှိသည်။ မောဂ်။ မောဂ်၊ပဉ္စိကာ၊၄။၈-၌ မာနဝ, မာဏဝ သဒ္ဒါ နှစ်မျိုးလုံး တွေ့ရ၏။] (၁) (က) သတ္တဝါ။ (ခ) ပုဂ္ဂိုလ်။ (ဂ) လူ။ (ဃ) ယောကျ်ား။ (၂)ခိုးသူ။ (၃) လူငယ်၊ လုလင်ပျို၊ လူပျို။ (၄) မာဏဝမည်သူ။

(၁) (က) သတ္တဝါ။ ယမေကရတ္တိံ ပဌမံ၊ ဂဗ္ဘေ ဝသတိ မာဏဝေါ။ ဇာ၊၁။၃၅၃။ မဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၃။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄။ (-မ၊၂။၂၆၁။ မ၊၃။၂၂၅။ အံ၊၁။၁၄၁။ ထေရ။၂၆၄၊၃၁၅။ ထေရီ။၃၉၂။ ဇာ၊၁။၁၈၀။ ဇာ၊၂။၁၈၆။) မာဏဝေါတိ သတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၁။ မဋ္ဌီ၊၂။၂၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌီ၊၁။၂၈၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၁၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၇။ သာရတ္ထ၊၁။၆၂။) မစ္စောတိ သတ္တော နရော မာနဝေါ။မဟာနိ။၃။(-၂၁၈။)မနုနော ပုတ္တော မာနဝေါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂။ (-၇၉။) (ခ) ပုဂ္ဂိုလ်။ အတ္ထာ အစ္စေန္တိ မာဏဝေ-(ဒီ၊၃။၁၅၀)တိ ဝေရူပေ ပုဂ္ဂလေ အတ္ထာ အတိက္ကမန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။ (ဂ) လူ။ ဘာယန္တာ တာတ မာဏဝ။ ဇာ၊၁။၃၉၈။ (-သုတ္တနိ။ ၃၄၆။) မာဏဝါတိ မနုဿာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၇။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။) (ဃ) ယောကျ်ား။ သံဂစ္ဆ မာဏဝ (ဇာ၊၂။၁၇၇) တတ္ထ တတ္ထ ဗဟူ ပုရိသာ သန္နိပတိတွာ.... စောဒေန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၀၂။ (၂) ခိုးသူ။ မာဏဝေဟိပိ သမာ-ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊၂။၁၁၂။ (-အံ၊၂။၉၀။ ထေရ။ ၃၂၁။) မာဏဝေဟီတိ စောရေဟိ။ မဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၀။) မာနဝါ (မဟာနိ။၁၀)တိ သာဟ-သိကကမ္မေဟိ ယုတ္တာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၁။ (၃) လူငယ်၊ လုလင်ပျို၊ လူပျို။ ရညော ပါယာ-သိဿ အဟောသိံ မာဏဝေါ။ ဝိမာန။၁၀၂။ (-ပေတ။၁၃၂၊၁၅၉။ စရိယာ။၄၁၇။ ဇာ၊၂။ ၂၁၃။) ပါယာသိဿ အဟောသိံ မာဏဝေါ-တိ ပါယာသိရာဇညဿ ကိစ္စာကိစ္စကရော ဒဟ-ရတာယ မာဏဝေါ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၇၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၆။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၉၊၁၂၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၃၈။) (၄) မာဏဝမည်သူ။ မာဏဝကာလေ ပဗ္ဗဇိ-တတ္တာ ဣမဿ ထေရဿ မာဏဝေါတွေဝ သမညာ ဇာတာတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ မာဏ-ဝတ္ထေရနှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

မာဏဝက (ပု) [မာဏဝ+က။ ထီ-၌ **မာဏဝိကာ**။] (၁) သတ္တဝါ။ (၂) လူငယ်၊ လုလင်ပျို။ (၁) တတ္ထ မာဏဝကာ (ဇာ၊၁။၄၄)တိ သတ္တာဓိဝစနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ (၂) မာဏ-ဝကာ (ဥဒါန။၁၅၀)တိ တရုဏာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၈၉။

မာဏဝကပရိဝုတ (တိ) [မာဏဝက+ပရိဝုတ] လူငယ်ဖြင့် ခြံရံအပ်သော၊ လူငယ်အခြံအရံ ရှိသော၊ သူ။ အာစရိယော မာဏဝကပရိ-ဝုတော ဉာတိဂဏေန သဒ္ဓိံ ရောဒေန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။

မာဏဝကဝဏ္ဏ (ပု) [မာဏဝက+ဝဏ္ဏ] လူငယ်-လုလင်ပျို-အသွင်သဏ္ဌာန်။ မာဏဝကဏ္ဏ-(ဝိ၊၃။၄။ ဥဒါန။၈၇)န္တိ ကုမာရကရုပံ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၉၀။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၀။

မာဏဝကဝဏ္ဏီ (တိ) [မာဏဝကဝဏ္ဏ+ဤ] လုလင်ပျို အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသော၊ သူ။ သော တသ္မိံ ယေဝ ခဏေ တံ အတ္တဘာဝံ ဝိဇဟိတွာ မာဏဝကဝဏ္ဏီ အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၈။

မာဏဝကဝေသ (ပု) [မာဏဝက+ဝေသ] လုလင်ပျို အသွင်။ မာဏဝကဝေသေန

ရာဇဒ္ဓါရေ ဌတ္ဝာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၁။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။)

မာဏဝကသတ (န) [မာဏဝက+သတ] လူငယ်-တစ်ရာ-အရာ။ တီဏိ စ မာဏဝကသတာနိ မန္တေ ဝါစေတိ။ သုတ္တနိ။၃၆၅။ (-မိလိန္ဒ။၁၀၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။)

မာဏဝကသဟဿ (န) [မာဏဝက+သဟဿ] လူငယ်-တစ်ထောင်-အထောင်။ မာဏဝကသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗတပါဒေ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။

မာဏဝဂါမိက (ဂါမိယ) (ပု) [မာဏဝ+ဂါမိက (ဂါမိယ)] မာဏဝဂါမိကမည်သူ၊ မာဏဝဂါမိယမည်သူ။ မာဏဝဂါမိကေန ဒေဝပုတ္တေန ဘာဂဝတော ပုရတော ဌတွာ။ မိလိန္ဒ။၂၃၆။ မာဏဝဂါမိယော စ....ဝေဠုဝနံ ဩဘာသေတွာ။ သံ၊၁။၆၅။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။)

မာဏဝတ္ထေရ (ပု) [မာဏဝ+ထေရ] မာဏဝထေရ်။ (ဤမထေရ်သည် သာဝတ္ထိမြို့သား ဗြာဟ္မဏမဟာသာလမျိုးဖြစ်သည်၊ မွေးဖွားသည်မှ ၇-နှစ်အရွယ်အထိ အိမ်တွင်း၌သာ နေရသည်၊ အသက် ၇-နှစ်မြောက်သော နေ့၌ ဥယျာဉ်သို့ ထွက်သွားရာ သူအို, သူနာ, သူသေတို့ကို မြင်ရသဖြင့် ထိတ်လန့်သော နှလုံးရှိရကား ထိုဥယျာဉ်မှ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ တိုက်ရိုက်သွားရောက်ပြီး ရဟန်းပြုသည်၊ မကြာမီ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ လွန်ခဲ့သော ၉၁-ကမ္ဘာထက်က ဖွားစ ဖြစ်သော ဝိပဿီဘုရားအလောင်းတော်၏ လက္ခဏာတို့ကို ရှု၍ ဘုရားဖြစ်မည်ဟု နိမိတ်ဖတ်ခြင်း, ဘုရားအလောင်းတော်အား အမျိုးမျိုးသော ထောမနာစကားတို့ဖြင့် ချီးကျူးခြင်း ရှိခိုးခြင်းတို့ကို ပြုခဲ့ဖူးသည်။ ထိုကောင်းမှုကြောင့် ဤကမ္ဘာမှ ပြန်၍ ရေတွက်သော် ကမ္ဘာ ၉၀, ယင်းမှ အောက်သို့ ရေတွက်သော် ကမ္ဘာ ၈၀-အထိ အောက်ပါအမည်များဖြင့် အစဉ်အတိုင်း စကြာမင်း စည်းစိမ်ကို ၁၁-ကြိမ်တိတိ ခံစားရသူ ဖြစ်သည်။ စကြာမင်း အမည်များကား-၁။ သမ္မုခါထဝိက။ ၂။ ပထဝီဒုန္ဒုဘိ။ ၃။ဩဘာသ။ ၄။ သရိတစ္ဆေဒန။၅။အဂ္ဂိနိဗ္ဗာပန။ ၆။ဂတိပစ္ဆေဒန။ ၇။ဝါတသမ။ ၈။ရတနပဇ္ဇလ။ ၉။ပဒဝိက္ကမန။ ၁၀။ဝိလောကန။ ၁၁။ဂိရသာရတို့တည်း။ဤမာဏဝထေရ်နှင့် (အပ၊၁။၁၇၄-၅) လာ သမ္မုခါထဝိက ထေရ်ဟူသည် တစ်ဦးတည်းပင် ဖြစ်သည်။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄-၆။) ဇိဏ္ဏဉ္စ ဒိသွာ ဒုခိတဉ္စ ဗျာဓိတန္တိ အာယသ္မတော မာဏဝတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၄။

မာဏဝပုတ္တ (ပု) [မာဏဝ + ပုတ္တ] လုလင်ပျို စစ်သား၊ လူငယ်စစ်သား။ မာဏဝပုတ္တာ (ဇာ၊၂။၂၁၉) တိ ဥပဋ္ဌာကတရုဏယောဓာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၀။

မာဏဝရူပ (န) [မာဏဝ+ရူပ] လုလင်ပျို အသွင်။ တေသု အကိလမနဘာဝံ ပတ္ဟာ မာဏဝရူပေနေဝ ဝိစရိတုံ လဘတိ။ မ္ဓာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။

မာဏဝဝေါဟာရ (ပု) [မာဏဝ+ဝေါဟာရ] မာဏဝဟူသော ဝေါဟာရ။ ဗြာဟ္မဏော ပန တံ အနေ့ာလောကေတွာ မာဏဝဝေါဟာရေနေဝ ဝေါဟရန္တော "သစ္စံ ခေါ ဝဒေသိ မာဏဝါ"တိ အာဒိမာဟ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၇။ (-သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၇၀။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၇၁။)

မာဏဝသဟဿ (န) [မာဏဝ+သဟဿ] လူငယ်-တစ်ထောင်- အထောင်။ မာဏဝသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗတပါဒေ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။

မာဏဝိကာ (ထီ) [မာဏဝ+က+အာ] မိန်းမပျို၊ အပျို။ ယေ တေ မာဏဝကာ ဝါ မာဏဝိကာ

ဝါ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ အဘိဝါဒေယျာသိ။ ဒီ၊၁။ ၁၀၃။(–မ၊၂။၄၇။)

မာဃီ (ပု) မာဃီနတ်။ ဒမိမုခေါ မဃီ မာဃီ ဝရော ဒီသော (ဒီ၊၃။၁၆၅) တိ မဃီ စ မာဃီ စ ဝရော စ ဒီသော စ။ ဒီဋ္ဌ၊၃။၁၅၂။

မာဃိက (တိ) [မဃီ+ဏိက] ပတ္တမြားဖြင့် ပြီးသော၊ ပတ္တမြားဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော (တန်ဆာ)။ သျ–၌ မဃိကေ—ဟု ရှိ၏။ မာဃိကေ (ဇာ၊၂။၃၇၅) တိ မဃိမယေ။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၃၀၂။

မာတင်္ဂါရ (ပု) မာတင်္ဂါရမည်သော သစ်ပင်။ (အင်္ဂလိပ်မူ၌ မာတင်္ဂါ ငါ–ဟုရှိသည်၊ ထော-မ–၌ မာတင်္ဂသဒ္ဒါ ညောင်ဗုဒ္ဓဟောပင်ဟော တွေ့ရသည်။) မာတင်္ဂါရ (မာတင်္ဂါ ဝါ?) သတ္တလိယော၊ ပါဋလီ သိန္ဒုဝါရကာ။ အပ၊ ၁။၄၀၅။

မာတင် (ပု)[မာတင်+ဏ။မဟာန္တ+အင်။ခါန်၊ဋီ။ ၃၆၀။သုစိ] (၁)ဆင်။ (၂)ဒွန်းစဏ္ဍား။(ဤ၌ ဇာတ်နိမ့်သူကို 'မာတင်–စဏ္ဍာလ'ဟု သုံးနှုန်းဟန်တူ၏။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (၁။၂၅–၉)လာ အကြောင်းအရာတူဝတ္ထု၌ ဒေဝိလရသေ့, နာရဒရသေ့ဟု လာရှိသည်။ ဤသံယုတ်အဋ္ဌ-ကထာ၌ကား ဇာတိမာရသေ့,မာတင်ရသေ့ ဟု လာရှိသည်၊ ဇာတိမာကို ဇာတ်မြင့်သူဟု ပြန်လျှင် မာတင်ကို ဇာတ်နိမ့်သူဟု ပြန်မှ သင့်လျော်မည် ထင်၏။ စဏ္ဍာလ–လည်း ကြည့်။) (၃) မာတင်မည်သူ။ (မာတင်ဘုရား လောင်း ယင်းကို မာတင်ပညာရှိဟုလည်း သုံးနှုန်းသေး၏။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၉၀။ မာတင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၆။ မာတင်သူကြွယ်။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၆ ဟု အမည်တူ သုံးဦးတွေ့ရသည်။) (တိ) (၄) ဆင်မျိုး၌ ဖြစ်သော။ (ထောမဋ္ဌ-၁။ ဆင်။ ၂၊ တောင်ပေါ်သား, လူရိုင်း။၃၊ ညောင်ဗုဒ္ဓ ဟောပင်ဇသော အနက်များလာသေး၏။)(၁) ဇကော စရေ မာတင်ရညေဝ နာဂေါ။ ဝိ၊၃။ ၄၉၆။ မ၃။၁၉၃။ ဓမ္မ။၆၀။ ဇာ၊၁။၁၈၈။ (–ဇာ၊၁။၁၆၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၇။) မာတင်-ရညေဝ နာဂေါတိ မာတင်္ဂေါ အရညေ နာဂေါဝ။ မာတင်္ဂေါတိ ဟတ္ထီ ဝုစ္စတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၆။ (–ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၂၃။ သာရတ္ထ၊၃။၃၅၂။) (၂) မာတ-င်္ဂေါ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။)တိ စဏ္ဍာလော။ သံ၊ ဋီ၊၂။၁၉၇။ (၃) မာတင်္ဂေါတိသ နာမံ ကရိ သု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၆။ (တိ) (၄) မာတင်္ဂါ (အပ၊၁။၄၉) မာတင်ကုလေ ဇာတာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅၊

မာတင်္ဂလ္လသိ (ပု) [မာတင်+လ္လသိ] မာတင် ရသေ့။ မာတင်္ဂလ္လသိသာ ဥဇ္ဇိဋ္ဌာဘတ္တံ။ မဋ္ဌ၊ ၃။၅၉။ (–၆၁)

မာတင်ကုလ (န) [မာတင်+ကုလ] (၁)ဆင်မျိုး၊ (၂) ဒွန်းစဏ္ဍားမျိုး။ (၁)မာတင် (တိ) (၄)ကြည့်။ (၂) မာတင်ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိယာ ဇာတိယာ အာဂတံ ဟိသ တော် နာမံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၉။

မာတင်စဏ္ဍာလ (ပု) [မာတင်+စဏ္ဍာလ] မာတင်ဒွန်းစဏ္ဍား၊ ဒွန်းစဏ္ဍားမာတင်။ အဟံ မာတင်စဏ္ဍာလော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ (– စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၉။)

မာတင်ဇာတက (န) [မာတင်+ဇာတက] မာတင်ဇာတ်၊ ဘုရားရှင် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ နေတော်မူစဉ် အရှင်ပိဏ္ဍောလဘာရဒွါဇ မထေရ်အား ခါချဉ်ထုပ်ဖြင့် ပစ်ပေါက်သော "ဥတေန"မင်းကို အကြောင်းပြု၍ဟောသော ဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ဝီသတိနိပါတ၊ ၃၀၉–၃၁၂။ (ဤဇာတ်၌ စဏ္ဍာလတစ်ဦးဦး အိမ်ခန်းတံခါး၌ ကွယ်လွန်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုအ ခန်းတည်းရှိနေသူအားလုံး စဏ္ဍာလဖြစ်ကြ ရသည်။ အိမ်အလယ်၌ ကွယ်လွန်သည်ဖြစ်အံ့ အိမ်နေသူအားလုံး စဏ္ဍာလဖြစ်ကြရသည်၊

အိမ်၏အဝင်တံခါး၌ ကွယ်လွန်သည်ဖြစ်အံ့၊ ယင်းအိမ်နှင့် နီးကပ်နေသော အိမ်နေသူအားလုံး စဏ္ဍာလဖြစ်ကြရသည်၊ အိမ်ယင်ပြင်=အိမ်ဝင်းအတွင်း၌ ကွယ်လွန်သည်ဖြစ်အံ့၊ တဘက်ခုနစ်အိမ်စီ (၁၄-အိမ်) ရှိလူများ စဏ္ဍာလဖြစ်ကြရသည်–ဟု (မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၀-၌) ဆိုထားသည်။ ယင်းကို ထောက်၍ ထိုစဉ်အခါက အမျိုးဇာတ် အနိမ့်အမြင့် အယူအဆ မည်မျှပြင်းထန်သည်ကိုလည်းကောင်း, ဇာတ်နိမ့်သူများအား တိရစ္ဆာန်လောက် သဘောထား၍ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများကို လည်းကောင်း, ယင်း နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုကြောင့် ဘုရားအလောင်းမာတင်္ဂက ဇာတ်မြင့်သူ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကာ အမျိုးသမီးကို မယားအဖြစ်သိမ်းပိုက်၍ ယင်း ခေတ်အယူအဆကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် တော်လှန်ဆန္ဒပြသည်ကိုလည်းကောင်း, မိမိလက်တွင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော ဇာတ်မြင့်အမျိုးသမီးကို မယားအဖြစ် ပေါင်းသင်းခြင်း မပြုဘဲ ငွေပေါင်း ၁၈-ကုဋေ (–သိန်းပေါင်း ၁၈၀၀ တစ်ထောင့်ရှစ်ရာ) ရရှိအောင်ပြုလုပ်ပေးသည်ကိုလည်းကောင်း, ထိုခေတ် ထိုအချိန်အခါက အမျိုးဇာတ်မြင့်မှုနှင့် ဝေဒကျမ်းတတ်ကျွမ်းမှုများကို မည်မျှ ဦးစားပေးသည်ကို လည်းကောင်း, ဘုရားအလောင်း မာတင်္ဂအပါအဝင် ရသေ့ပရိဗိုဇ်များ၏ အသွင်အပြင်ကို မည်မျှအထင်သေးသည်ကို လည်းကောင်း, ထိုကဲ့သို့သော ပရိသတ်၌ ကြီးမားသော သည်းခံခြင်းဖြင့် သီလရှိသူများအားသာ လှူဒါန်းရန် ဟောပြောမှုအကျိုး မထင်သည်ကိုလည်းကောင်း, မည်မျှရင့်ရင့်သီးသီး ပြောဆိုနှင်ထုတ်သော်လည်း မဏ္ဍဗျလုလင်စသော ပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ်၌ သည်းခံတော်မူသည်ကို လည်းကောင်း, ဘုရားအလောင်း မာတင်္ဂအား ဖြစ်မှားသော မဏ္ဍဗျအပါအဝင် ၈၀၀၀၀ သော ပုဏ္ဏားတို့ကို ဦးခေါင်းနောက်ပြန်စေ၍ မျက်ဖြူဆိုက်အောင် "နတ်" များက ပြုလုပ်ထားကြသည်ကို လည်းကောင်း, ဘုရားအလောင်း မာတင်္ဂကို သတ်ပစ်သော "မဇ္ဈ" မင်းနှင့်တကွ ပြည်သူအားလုံးတို့ ပြာပုံမိုးမိ၍ ပျက်စီးသည်ကိုလည်းကောင်း တွေ့မြင်သိရှိရပေလိမ့်မည်။ အကျယ်ကို– မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈–၆၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇–၁၇၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၆–၃၉၀ – တို့ကြည့်။) မာတင်္ဂဇာတကေ မဇ္ဈရညော ဗြာဟ္မဏာနံ ကထံ ဂဟေတွာ မာတင်္ဂတာပသေ အပရဇ္ဈိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၁၁၉။ (–၂၉၀။)

မာတင်္ဂတာပသ (ပု) [မာတင်္ဂ+တာပသ] မာတင်္ဂရသေ့။ မာတင်္ဂဇာတက–ကြည့်။

မာတင်္ဂနာဂ (ပု) [မာတင်္ဂ+နာဂ] ကြီးသော ဆင်၊ ဆင်ပြောင်ကြီး။ (ပါစိတ်၊ ယော–၌ နာဂသဒ္ဒါကို ဥတ္တမတ္ထ ကြံ၏။ ဤ၌ဟတ္ထိနာဂ နှင့် ပုံစံတူ ဖွင့်ပြသောကြောင့် နာဂသဒ္ဒါ အကြီးအနက်ဟောကြံသည်။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၈-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) ယထာ ဟိ မာတုပေါသကော မာတင်္ဂနာဂေါ အရညေ ကော စရိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၆။ မာတင်္ဂသဒ္ဒေနေဝ ဟတ္ထိဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ နာဂဝစနံ တဿ မဟတ္တဝိဘာဝနတ္ထန္တိ အာဟ "နာဂေါတိ မဟန္တာဓိဝစနမေတ"န္တိ။ မဟန္တ-ပရိယာယော ဟိ နာဂသဒ္ဒေါ ဟောတိ။ သာ-ရတ္ထ၊၃။၃၅၂။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၀။ မဟန္တော အင်္ဂေါ သရီရ မေတဿာတိ မာတင်္ဂေါတိ ဝစနတ္ထေန ဟတ္ထိ မာတင်္ဂေါ နာမာတိ ဒဿေတိ....ဥတ္တ-မတ္ထတိ ဒဿေန္တော အာဟ "နာဂေါတိ မဟန္တအဓိဝစနမေတ" န္တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၀၂–၃။

မာတင်္ဂပဏ္ဍိတ (ပု) [မာတင်္ဂ+ပဏ္ဍိတ] မာတင်္ဂပညာရှိ။ ဂတဋ္ဌာနံ ဂဝေသိတွာ နိရပရာဓံ မာတင်္ဂပဏ္ဍိတံ တဇ္ဇေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။(–စရိ-

ယာ၊ ၄။ ၁၄၉။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၇၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၁။)

မာတင်္ဂပုတ္တ (ပု) [မာတင်္ဂ+ပုတ္တ] မာတင်္ဂသူကြွယ်သား။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာတင်္ဂပုတ္တတ္ထေရ (ပု) [မာတင်္ဂပုတ္တ + ထေရ] မာတင်္ဂပုတ္တထေရ်။ (ယင်းမထေရ်သည် ဂေါတမရှင်တော်ဘုရား လက်ထက် ကောသလတိုင်းနေ မာတင်္ဂသူကြွယ်၏သား ဖြစ်၍ "မာတင်္ဂပုတ္တ"ဟု အမည်တွင်သည်၊ အလွန်ပျင်းရိသူဖြစ်၍ ဆွေမျိုးတစ်မ်းတို့၏ အကဲ့ရဲ့ခံရသူဖြစ်သည်၊ အလုပ်မလုပ်လိုသူတို့၏ ထုံးစံအတိုင်း သက်သာမည့်နေရာကို စဉ်းစားရာတွင် ရဟန်းများကို မြင်ရသည်ဖြစ်၍ ဘုရားရှင်ထံ ရဟန်းပြုသူဖြစ်သည်၊ တန်ခိုးနှင့်ပြည့်စုံကြသော ရဟန်းတို့ကိုမြင်၍ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်ကို တောင်းတလျက် ဘုရားရှင်ထံ ကမ္မဋ္ဌာန်းယူ အားထုတ်သောအခါ အဘိညာဉ် ၆-ပါး ရရှိခဲ့သည်၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးနောက် ပျင်းရိခြင်းကို ကဲ့ရဲ့လိုသည်အတွက် "အလွန်အေးသေးသည်, အလွန်ပူသေးသည်, အလွန်စောသေးသည် – ဟု အကြောင်းအသွယ်သွယ်ရမယ်အမျိုးမျိုးပြ၍ အမှုကြီးငယ်တို့ကို စွန့်လွှတ်သော သတ္တဝါတို့ကို ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒနဝမခဏစသောကာလတို့သည် လွန်ကုန်၏။ အအေးကိုလည်းကောင်း, အပူကိုလည်းကောင်း မြက်ကဲ့သို့မှတ်ထင်လျက် ရရင့်သော ယောကျ်ားများပြုသင့်သော အတ္တဟိတ, ပရဟိတ–မိမိအကျိုးသူတစ်ပါးအကျိုးကို ပြုသောသူသည် အမြင့်ဆုံးနိဗ္ဗာန်ချမ်းသာအထိ ရနိုင်သည်" ဟူသောစကားကို မိန့်ဆိုသည်။ ထေရ။ ၂၆၄။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၆ – ၄၄၉။ ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင်လက်ထက်က ပတ္တမြားဖြင့် ပူဇော်ခဲ့သောကောင်းမှုကြောင့် သိကြားမင်းအဖြစ် ကမ္ဘာ ၆၀၊ စကြာမင်းအဖြစ် ရာပေါင်းများစွာဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်၊ ထို့ပြင် ဆန်းကြယ်သော အဝတ်တန်ဆာ ပတ္တမြားနားတောင်းရှိ၍ ခါးသေးတင်ကျယ် ပြုံးရယ်သော ၈၆၀၀၀-သော နတ်သမီးတို့နှင့် နတ်စည်းစိမ်ကိုလည်း ခံစားရ၏။ အပ၊ ၂။ ၄၇။) အတီသီတန္တိ အာယသ္မတော မာတင်္ဂပုတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၆။

မာတင်္ဂဝါရဏ (ပု) [မာတင်္ဂ+ဝါရဏ] မာတင်္ဂမျိုး၌ဖြစ်သော ဆင်၊ ဆင်ပြောင်ကြီး။ (ဆင် ၁၀-မျိုး၌ မာတင်္ဂမျိုးမပါသော်လည်း အဖွင့်အတိုင်းရေးသည်။) ဣသိသံဃေ အဟံ ပုဗ္ဗေ၊ အာသိံ မာတင်္ဂဝါရဏော။ အပ၊ ၁။ ၂၈၂။ မာတင်္ဂဟတ္ထိကုလေ ဝါရဏော စဏ္ဍဟတ္ထိ အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၆။

မာတင်္ဂဝေသ (ပု) [မာတင်္ဂ+ဝေသ] မာတင်္ဂအသွင်။ မဟာဗြဟ္မာဝ အယံ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကံ ဒမေတုံ ပုဗ္ဗေ မာတင်္ဂဝေသေနာဂစ္ဆိတိ နိဋ္ဌံ အဂမာသိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၀။

မာတင်္ဂသဒ္ဒ (ပု) [မာတင်္ဂ+သဒ္ဒ] မာတင်္ဂသဒ္ဒါ။ မာတင်္ဂနာဂ–ကြည့်။

မာတင်္ဂဟတ္ထိကုလ (နု) [မာတင်္ဂဟတ္ထိ + ကုလ] မာတင်္ဂဆင်မျိုး။ မာတင်္ဂဝါရဏ–ကြည့်။

မာတလိ (ပု) [မတလ+ဏိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၂။ ထောမ ၌ကား မတသဒ္ဒူပပဒ-လာဓာတ်၊ က-ပစ္စည်းသက်၍ ကိတ်ရုပ်ပြီးသောအခါ မတလပုဒ်နောင် အပစ္စအနက်၌ "ဏိ"- ပစ္စည်းသက်ပြီးရုပ်စီရင်သည်။]မာတလိနတ်သား။ပနာဒေါ ဩပမညော စ၊ ဒေဝသူတော စ မာတလိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၆။ (–မ၊ ၂။ ၂၆၇။ သံ၊ ၁။ ၂၂၃။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁၈။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၆။)

မာတလိဒေဝပုတ္တ (တိ) [မာတလိ + ဒေဝပုတ္တ] မာတလိနတ်သား။ မာတလိဒေဝပုတ္တံ မော-စပ္ပမာဏဒါဌံ....သုနခံ မာပေတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၈၃။

မာတလိပမုခ (တိ) [မာတလိ+ပမုခ] မာတလိ နတ်သား အမှူးရှိသော။ မာတလိပမုခဿ ဒေဝဿ ဣမာဟိ ဂါထာဟိ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၈၆။

မာတလိသင်္ဂါဟက (ပု) [မာတလိ+သင်္ဂါဟက] ကူဖော်ဖြစ်သော မာတလိ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊သျှ)။ ချီးမြှောက်တတ်သော မာတလိ နတ်သား။ မာတလိသင်္ဂါဟကော တဿ ဝစနံ သုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။ မာတလိသင်္ဂါဟကေ ဝေဇယန္တရထေ စ ပါကဋ္ဌေ ဇာတေဘာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၂၉။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၃။)

မာတာ (ထီ) [မာတု+သိ] အမိသည်။ မာတု-ကြည့်။

မာတာနုကမ္ပက (တိ) [မာတု+အနုကမ္ပက] အမိသည် အစဉ်သနား စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သူ။ မာတာနုကမ္ပကော ပေါသော၊ သဒါ ဘဒြာနိ ပဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၈၂။ (သျှ-၌ မာတာနုကမ္ပိတော-ဟု ရှိသည်။)

မာတာပိတာနုကမ္ပိတ (တိ) [မာတာပိတု+အနု-ကမ္ပိတ] မိဘသည် အစဉ်သနား စောင့်ရှောက်အပ်သော၊သူ။ မာတာပိတာနုကမ္ပိ-တဿ မဟာနာမကုလပုတ္တဿ ဝုဍ္ဍိယေဝ ပါဋိကင်္ခါ နော ပရိဟာနိ။ အံ၊၂။၆၇။

မာတာပိတိအဘိသန္ဓိ (ထီ၊ပု) [မာတာပိတု+ အဘိသန္ဓိ] မိဘကို သတ်လိုသော စိတ်။ ဋ္ဌေ-ကာဘိသန္ဓိနာ ပန မာတာပိတိအဘိသန္ဓိနာ ဝါ ဋ္ဌေကံ မာရေန္တော အာနန္တရိယံ န ဖုသတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၇။ သာရတ္ထ၊၃။၂၆၀။ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၇၂။ အဘိ-သန္ဓိနာတိ အဓိပ္ပါယေန။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆-၌ မာတာပိတာအဘိသန္ဓိနာ -ဟု လည်းရှိ၏။ အနက်တူ။)

မာတာပိတိဋ္ဌာန (န) [မာတာပိတု+ဌာန] မိဘ-အရာ။ လောကဿ မာတာပိတိဋ္ဌာနေ ဋ္ဌိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၉၅။

မာတာပိတိပက္ခိက (တိ) [မာတာပိတု+ပက္ခိက] အမိဘက် အဘဘက်၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ ဉာတိ ဝါ ပန ဉာတကေတိ မာတာပိတိပက္ခိကာ ဉာတိ ဝါ တေဟေဝ ဉာတကေ ရက္ခိတုံ န သက္ကောန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၆။

မာတာပိတုဗန္ဓဝ (ပု) [မာတာပိတု+ဗန္ဓဝ] အမိ အဘဟူသော-ဆွေမျိုး-သားချင်း။မာတာ-ပိတိဗန္ဓဝါပိ ဉာတိဗန္ဓူ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၆။

မာတာပိတိသမာဂမ (ပု) [မာတာပိတု+သမာ-ဂမ] အမိ အဘတို့၏-ပေါင်းဆုံခြင်း-မေထုန်မှီဝဲခြင်း။ ဣဓ္ဓိမာ ဝိယ အနိဒ္ဓိမာ မာတာပိတိ သမာဂမဥ္စေဝ........တိဋ္ဌတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။

မာတာပိတု (ပု) [မာတု+ပိတု။ ရှေ့ပုဒ် ဉ-ကို အာ-ပြု။ မောဂ်၊၃။၆၄။] အမိ အဘ။ အနုညာတောသိ ပန တွံ သုဒိန္န မာတာပိတူဟိ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ။ ဝိ၊၁။၁၃။ (-မ၊၁။၂၁၉။ အံ၊၁။၆၃။ သုတ္တနိ။၃၁၉။) မာတာပိတု ဥပဋ္ဌာနန္တိဧတ္ထ မာတုစ ပိတုစာတိ မာတာပိတု။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။

မာတာပိတုဥပဋ္ဌာက (တိ) [မာတာပိတု+ဥပ-ဋ္ဌာက] မိဘကို လုပ်ကျွေးသော၊သူ။ ပရ-လောကံ ပန ဂန္တွာ သဂ္ဂေ ဌိတော သော မာတာပိတုဥပဋ္ဌာကော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိဟိ အာ-မောဒတိ ပမောဒတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။)

မာတာပိတုဥပဋ္ဌာန (န) [မာတာပိတု+ဥပဋ္ဌာန] မိဘကို လုပ်ကျွေးခြင်း။ (မိဘများသည် ဗြဟ္မာ၊ ပုဗ္ဗဒေဝတာ၊ ပုဗ္ဗာစရိယ၊ အာဟု-နေယျ၊ ပုရတ္ထိမဒိသာဟူသော ဤအမည် ၅-မျိုးကို ရရှိသူများဖြစ်သည်။ (ဣတိဝုတ်။ ၂၆၈-၉။ အံ၊၁။၁၃၀-၁၊ ဒီ၊၃။၁၅၄။) ထိုတွင် မေတ္တာစသောတရား ၄-ပါးနှင့် နေလေ့ရှိသော ဗြဟ္မာများကဲ့သို့ မိဘများသည် မိမိတို့ရင်သွေးများ ကိုယ်ဝန်ဆောင်စကပင်

"အနာရောဂါ ကင်းပါစေ၊ ခြေ လက်အင်္ဂါ အစုံအလင်နှင့် မွေးဖွားလာပါစေ"ဟူသော မေတ္တာစိတ်၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့် ပက်လက်အိပ်တတ်သည့် နုနယ်သော ရင်သွေးငယ်၏ ငိုသံကြားရသောအခါ သနားကရုဏာစိတ်၊ ရင်သွေးငယ် ပြေးလွှားကစားနိုင်သောအခါ ဝမ်းမြောက်မှု မုဒိတာစိတ်၊ အိမ်ထောင်ကျ၍ အိုးအိမ်ခွဲပြီး နေနိုင်သောအခါ "ထိုရင်သွေးများ မိမိဘာသာ ရပ်တည် အသက်မွေးနိုင်ကြပေသည်" ဟူသော လျစ်လျူရှုခြင်း ဥပေက္ခာ စိတ်တို့နှင့် နေလေ့ရှိကြသည့်အတွက် "ဗြဟ္မာ"ဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။ (အံ၊၄၊၂။၉၉။ ဣတိဝုတ်၊၄။ ၃၁၈-၉။)

မင်းနှင့် မိဖုရားများကို "သမ္မုတိနတ်"ဟု ခေါ်သည်၊ နတ်ဗြဟ္မာအားလုံးကို "ဥပပတ္တိနတ်"ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုနတ်များသည် မသိနားမလည်သူများ၏မိုက်ပြစ်ကို ခွင့်လွှတ်တတ်သည်၊ အကျိုးမဲ့ကို ပယ်ရှား၍ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုကို လိုလားကြသည်၊ မိမိတို့ကို ပူဇော်သူများအား ထိုပူဇော်သူ၏ ကြီးမားသော အကျိုးကိုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ကြသည်။ မိဘဟူသမျှလည်း မိမိတို့၏ ရင်သွေးများကို အဆိုပါ နတ်များကဲ့သို့ပင် ခွင့်လွှတ်ခြင်း, အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေလိုခြင်း စသော သဘောများရှိကြ၍ "နတ်"ဟု ဆိုရသည်။ ဆိုခဲ့ပြီးသောနတ်အများတွင် အခြားနတ်ထက် ပထမဦးစွာ ကျေးဇူးများကြသူ မိဘများဖြစ်၍ "ပုဗ္ဗဒေဝတာ" ဟူသော အမည်ကိုလည်း ရရှိကြသည်။ (ဣတိဝုတ်၊၄။၃၁၉။) ကလေးများအား စာပေနှင့် ဂဏန်းသင်္ချာစသော အတတ်ပညာမျိုးစုံ သင်ကြားပေးသူများကို ဆရာဟု ခေါ်သည်၊ မိဘများသည် ထိုဆရာများထက် "ဤသို့ထိုင် ဤသို့သွား"စသည်ဖြင့် ပထမဦးစွာ သင်ကြား ပြသပေးသူများ ဖြစ်သောကြောင့် "ပုဗ္ဗာစရိယ" ဟူသော အမည်ကိုလည်း ရရှိကြသည်။ (အံ၊၄၊၂။၉၉-၁၀၀။ ဣတိဝုတ်၊၄။၃၁၉။)

အဝေးမှ ဆောင်ယူလာသည့် ထူးမြတ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုများကို ခံယူထိုက်သော ဂုဏ်အရည်အချင်း ရှိသူများဖြစ်သောကြောင့် "အာဟုနေယျ" ဟူသော အမည်ကိုလည်း ရရှိကြသည်။ (အံ၊၁။၁၃၀။ ဣတိဝုတ်။၂၆၈။ ဣတိဝုတ်၊၄။၃၂၀။) ပထမဦးစွာ ရင်သွေးများကို ကျေးဇူးပြုသူများ ဖြစ်ကြ၍ "ပုဗ္ဗကာရီ" ဟူသော အမည်ကိုလည်း ရရှိကြသည်။ (ဒီ၊၃။၁၅၄။ ဒီ၊၄၊၃။၁၃၅။)

ထိုမျှလောက် ဂုဏ်ကျေးဇူး အရည်အချင်းရှိသော မိဘများကို သက်ဆိုင်ရာ သား, သမီးတို့သည် ညဉ့်နံနက် ဦးချရှိခိုးကြရမည်၊ ယာဂု ထမင်း ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဖျော်ယမကာများဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဝတ်အရုံများဖြင့် လည်းကောင်း၊ ခုတင်, ကုလားထိုင်, မွေ့ရာ, ခေါင်းအုံးများဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့မကောင်းသည်ကို ကောင်းအောင် လုပ်ခြင်းဟူသော ကြေးတွန်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အေးသောအခါ ရေနွေးချိုးစေခြင်း, ပူသောအခါ ရေအေးချိုးစေခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရေအေး ရေနွေးတို့ဖြင့် ဆေးပေးခြင်း, ဆီမွှေးနံ့သာ လိမ်းကျံခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ကောင်းမွန်စွာ ပြုစုကြရမည်။ (အံ၊၁။၁၃၀။ ဣတိဝုတ်။၂၆၉။ အံ၊၄၊၂။၁၀၀။ ဣတိဝုတ်၊၄။၃၂၁။)

အထက်ပါ နည်းအတိုင်း ပြုစုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း, အမိကို ညာဘက်ပခုံး အဘကို ဘယ်ဘက်ပခုံး၌ တင်ထား၍ အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး ယင်းပခုံးပေါ်၌ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်သည်ကို ပန့်မရှာ လုပ်ကျွေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း, စကြဝတေးမင်းအဖြစ်သို့ ပို့ဆောင် တင်မြှောက်ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း မိဘ ကျေးဇူးကို

ဆပ်ဆော်လည်း ကျေပွန်အောင် ဆပ်သည် မမည်ပေ။ သဒ္ဓါတရား မရှိသော မိဘများကို သဒ္ဓါတရားရှိလာအောင်၊ သီလပညာ မရှိသော မိဘများကို သီလပညာ ရှိလာအောင်၊ နှမြောတွန့်တို မပေးကမ်းလိုသော မိဘများကို ပေးကမ်းစွန့်ကြဲချင်လာအောင် တရားပြသပေးမှသာလျှင် မိဘကျေးဇူးကို ကျေပွန်အောင် ဆပ်ရာကျပေသည်။ (အံ၊၁။၆၃။) မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနံ၊ သန္တာနံ ဗြဟ္မစာရိနံ။ အံ၊၁။၁၅၀။ (−ခုဒ္ဒက။၄။ သုတ္တနိ။၃၁၉။) မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနန္တိ မာတာပိတူနံ ရက္ခနံ ဂေါပနံ ပဋိဇဂ္ဂနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ (−ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၁၁၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။)

မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနဓမ္မ (ပု) [မာတာပိတုဥပဋ္ဌာန + ဓမ္မ] မိဘကို လုပ်ကျွေးခြင်းဟူသော ကျင့်ဝတ်တရား။ မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနဓမ္မော န မေ ပူရတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄။

မာတာပိတုကိစ္စကရ (တိ) [မာတာပိတုကိစ္စ+ကရ+အ] မိဘကိစ္စကို ပြုသော၊ သူ။ မာတာပိတုကိစ္စကရော၊ ပုတ္တဒါရဟိတော သဒါ။ အံ၊၂။၆၉။

မာတာပိတုကောဋိ (ထီ) [မာတာပိတု+ကောဋိ] မိဘတို့၏ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်အစွန်း။ မာတာပိတုကောဋိယာ ပန မေ ဒါသဋ္ဌာနံ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၈၂။

မာတာပိတုဃာတ (ပု) [မာတာပိတု+ဃာတ] မိဘကို သတ်ခြင်း။ သစေ မာတာပိတုဃာတော....ပဋိသန္ဓိဝသေန ဝိပစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၈။

မာတာပိတုဋ္ဌာန (နပုံ) [မာတာပိတု+ဌာန] မိဘအရာ။ ဧတ္တကံ ကာလံ မာတာပိတုဋ္ဌာနေ ဌတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တာနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။ (−ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၀။)

မာတာပိတုဋ္ဌာနိယ (တိ) [မာတာပိတု+ဌာနိယ] မိဘအရာ၌ တည်သော၊ သူ။ ဝိနယပရိယတ္တိ-ကုသလော ဟိ ပုဂ္ဂလော သာသနေ ပဋိလဒ္ဓ-သဒ္ဓါနံ ကုလပုတ္တာနံ မာတာပိတုဋ္ဌာနိယော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ (−ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။)

မာတာပိတုပက္ခိက (တိ) [မာတာပိတုပက္ခ+ဣက] မိဘဘက်၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ ဉာတိမိတ္တာ-မစ္စပလိဗောဓန္တိ မာတာပိတုပက္ခိကာ ဉာတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၇။

မာတာပိတုပဋ္ဌာက (တိ) [မာတာပိတု+ဥပဋ္ဌာက] မိဘကို လုပ်ကျွေးသော၊ သူ။ တိသရဏဂတာ ဝါ သီလသမ္ပန္နာ ဝါ မာတာပိတုပဋ္ဌာကာ ဝါ မနုဿာ ဒုဂ္ဂပ္ပတ္တာ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇။ (−ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၂၂။)

မာတာပိတုပဋ္ဌာန (နပုံ) [မာတာပိတု+ဥပဋ္ဌာန] မိဘကို လုပ်ကျွေးခြင်း။ သော ဟိ.... မာတာ-ပိတုပဋ္ဌာနေ.... နိယောဇေနေန ဗဟူပကာရော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၅။

မာတာပိတုပဋ္ဌာနဓမ္မ (ပု) [မာတာပိတုပဋ္ဌာန+ဓမ္မ] မိဘကို လုပ်ကျွေးခြင်းဟူသော ကျင့်ဝတ်တရား။ ဣဓ ဓမ္မန္တိ မာတာပိတုပဋ္ဌာနဓမ္မံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃၁။

မာတာပိတုပလိဗောဓ (ပု) [မာတာပိတု+ပလိ-ဗောဓ] အမိ, အဘအတွက် ကြောင့်ကြစိုက်ရမှု။ (အကျယ်နက်ကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။သျှ၊သစ်။ ၇၀–ကြည့်။) အာစရိယုပဇ္ဈာယပလိဗောဓော ဝါ မာတာပိတုပလိဗောဓော ဝါ အတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ သာရတ္ထ၊၁။၅၁။ အာစရိယုပဇ္ဈာယေသု ကတ္တဗ္ဗကိစ္စမေဝ အာစရိယုပဇ္ဈာယပလိဗော-ဓော၊ တထာ မာတာပိတုပလိဗောဓော။ ယထာဓိပ္ပေတံ အတ္ထံ ကမ္မံ ဝါ ပရိဗုန္ဓေတိ ဥပရောဓေတိ ပဝတ္တိတုံ န ဒေတီတိ ပလိ-ဗောဓော ရ-ကာရဿ လ-ကာရံ ကတွာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၆၇။

မာတာပိတုပူဇက (တိ) [မာတာပိတု+ပူဇက] မိဘကို ပူဇော်သော၊ သူ။ ဣတိ မာတာပိတု-ပူဇကာနိ ကုလာနိ မာတာပိတူဟိ သဗြဟ္မ-ကာနီတိ ပကာသေတွာ။ အံ၊၄၊၂။၉၇။ (–ဣတိဝုတ်၊၄။၃၁၇။)

မာတာပိတုပေါသက (တိ) [မာတာပိတု+ပေါသက] မိဘကို ကျွေးမွေးပြုစုသော၊ သူ။ မာတာပိတုပေါသကာ ဟိ သဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊ ၄၊၅။၅၅၀။(သံ၊၄၊၁။၂၄၂-လာ"မာတာပိတု-ပေါသက"ပုဒ်သည် "မာတာပိတုပေါသန"မှ ပျက်ယွင်းလာဟန်ရှိသည်။)

မာတာပိတုပေါသန (နု) [မာတာပိတု+ပေါသန] မိဘကို ကျွေးမွေးပြုစုခြင်း။သတ္တာ"ကလျာဏီ ဝေါ ကတံ၊ မာတာပိတုပေါသနံ နာမ ပေါရာဏကပဏ္ဍိတာနံ အာစိဏ္ဏမေဝါ" တိ ဝတွာ။ ဓမ္မ၊၄၊၂။၃၁၄။

မာတာပိတုပမုခ (တိ) [မာတာပိတု + ပမုခ] မိဘလျှင် အမှူးရှိသော၊ သူ။ ဝိရဝန္တေ မဟာ-ဇနေတိ....မာတာပိကုပမုခေ မဟာဇနေ ဇနေ။ စရိယာ၊၄။၁၉၂။

မာတာပိတုဘရ (တိ) [မာတာပိတု + ဘရ] မိဘကို ကျွေးမွေးပြုစုသော၊ သူ။ "ယာဝဇီဝံ မာတာပိတုဘရော အဿ"န္တိအာဒိနာ သမာ-ဒိန္နာနိ သတ္တဝတပဒါနိ ပူရေတွာ။ သံ၊၄၊၁။ ၃၃၀။

မာတာပိတုရက္ခိတ (တိ) [မာတာပိတု+ရက္ခိတ] မိဘ – စောင့်ရှောက်အပ်–စောင့်ရှောက်ခံရ–သော၊ သူ။ မာတာပိတုရက္ခိတာယ မာတာ-ပိတရော ဘိက္ခုံ ပဟိဏန္တိ။ ဝိ၊၁။၂၁၂။ (–အံ၊ ၃။၄၇၃။ ကခ်၊၄၊သစ်။၂၃၅။)

မာတာပိတုဝါသ (ပု) [မာတာပိတု+ဝါသ] မိဘ များ၏ နေရာဌာန။ ယသ္မာ ဝိဒေသပ္ပဝုတ္ထာ နာမ လောကသင်္ကေတေနာပိ · မာတာပိတု-ဝါသတော မုတ္တော သေရိဝိဟာရီတိ ဝုစ္စတိ၊ ဝဇီရ။၄၂၇။

မာတာပိတုသညာ (ထီ) [မာတာပိတု+သညာ] မိဘဟူသော အမှတ်သညာ။ တေသံ မာတာ-ပိတုသညာယ ဒေန္တဿာပိ ပါစိတ္တိယမေဝ ဟောတိ။ ဝိ၊၄၊၃။၁၂၁။

မာတာပိတုသမ (တိ) [မာတာပိတု+သမ] မိဘ နှင့် တူသော၊(ကြိ၊ဝိ) မိဘနှင့် တူစွာ။ မာတာ-ပိတုသမေန အဂတိဂမနံ ပဟာယ။ ဇာ၊၄၊၄။ ၁၇၇။

မာတာပိတုသမညာ (ထိ) [မာတာပိတု + သမ-ညာ] မိဘဟူသော အမည်၊ အမိ၊ အဘ ဟူ သော အမည်။ ပုတ္တသမ္ဗန္ဓေန မာတာပိတု-သမညာ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၉–၆၀။ ကခ်၊၄၊ သစ်။၁၇၂။ မ၊၄၊၃။၂၉၃။ (–သီ၊၄၊သင်၊၂။ ၂၀၄။ အံ၊၄၊၂။၁၃၀။)

မာတာပိတုသမာဂမ (ပု) [မာတာပိတု+သမာ-ဂမ] မိဘနှင့် ပေါင်းဆုံတွေ့ကြုံခြင်း။ ပုနာပရံ ဗြဟာရညေ၊ မာတာပိတုသမာဂမေ။ စရိယာ။ ၃၉၅။ စရိယာ၊၄။၁၀၁။

မာတာပိတုသမ္ဗန္ဓ (ပု) [မာတာပိတု+သမ္ဗန္ဓ] မိဘနှင့် စပ်ခြင်း။ မာတာပိတုသမ္ဗန္ဓဝသေန နကတန္တိ ဒသေတိ။ စရိယာ၊၄။၇၉။

မာတာပိတုသုခါဝဟ (တိ) [မာတာပိတု+သုခါ-ဝဟ] မိဘ၏ ချမ်းသာကို ဆောင်သော၊ သူ။ ဥဋ္ဌာနပါရိစရိယာယ မာတာပိတုသုခါဝဟံ။ ဇာ၊၂။၇၈။ ဇာ၊၄၊၅။၃၄၅။

မာတာပိတုဟေတု (ပု) [မာတာပိတု+ဟေတု] မိဘဟူသော အကြောင်း။ မာတာပိတုဟေတူ ဟိ ဝေရူပံ ပုညံ ကတွာ ကေဝလ္တနေဝ သဂ္ဂေ ပမောဒတိ။ စရိယာ၊၄။၁၆၇။

မာတာပုတ္တ (ပု) [မာတု+ပုတ္တ။ မောဂ်၊၃၊၆၅။] သားအမိ။ တေန ခေါ ပန သမယေန

သာဝတ္ထိယံ ဥဘော မာတာပုတ္တာ ဝဿံဝါသံ ဥပဂမိံသု ဘိက္ခု စ ဘိက္ခုနီ စ။ အံ၊၂။ ၅၉။ (—ဇာ၊၂။၃၄၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၀—၁။)

မာတာပေတ္တိက (တိ) [မာတာပိတု+ဏိက၊ ပိ-မှ ဣ-ကို ဧ-ပြု၊ တု-မှ ဥ-ကိုချေ၊ တ-ဒွေဘော်ပြု၍ "မာတာပေတ္တိက" ပြီးသည်။ မောဂ်၊၄။၃၁။] မိဘ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော။ ပေါရာဏံ ခေါ ပန အမ္ဗဋ္ဌ မာတာပေတ္တိကံ နာမ ဂေါတ္တံ။ ဒီ၊၁။၈၇။ (—မဟာနိ။၃၀၃။)မာတာပေတ္တိကန္တိ မာတာပိတူနံ သန္တကံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ (—မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇၀။)

မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝ (တိ) [မာတာပေတ္တိက+ သမ္ဘဝ] မိဘသုက်သွေးကြောင့် ဖြစ်သော၊ မိဘမှ ဖြစ်သော သုက်သွေး ရှိသော။ စာတု- မဟာဘူတိကော မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေါ။ ဒီ၊၁။၃၀။ သံ၊၃။၁၂၂။ အဘိ၊ဝိ။၁၉၈။ (—မ၊၁။၁၉၇။ အံ၊၃။၁၉၁။) မာတာပိတူနံ တေန္တိ မာတာပေတ္တိကံ၊ ကိန္တံ? သုက္ကသော- ဏိတံ၊ မာတာပေတ္တိကေ သမ္ဘူတော ဇာတောတိ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၁၀—၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၁။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁။) သမ္ဘဝတိ တေသ္မာတိ သမ္ဘဝေါ၊ မာတာပေတ္တိကော သမ္ဘဝေါ ဧတဿာတိ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေါ၊ တဿ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀၄။ (—အံ၊ဋီ၊၃။၂၈၇။)

မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝဂ္ဂဟဏ (န) [မာတာ- ပေတ္တိကသမ္ဘဝ + ဂဟဏ] မာတာပေတ္တိက- သမ္ဘဝသဒ္ဒါ၊ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝသဒ္ဒါကို ယူခြင်း။ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝဂ္ဂဟဏေ ဆမုဒယော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀၅။

မာတာပေတ္တိဘရ (တိ) [မာတာပိတု+ဘရ] မိဘကို ကျွေးမွေးသော၊ သူ။ ယေန သစ္စေန ယံ သာမော၊ မာတာပေတ္တိဘရော အဟု။ ဇာ၊၂။၁၈၁။ (—သံ၊၁။၃၃။ ဇာ၊၁။၃၂၅။)

မာတာပေတ္တိဘရောတိ အနုလသော ပုတ္တော ရတ္တိန္ဒိဝံ မာတာပိတရော ဘရိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၁၁၂။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၂၂။)

မာတာပေတ္တိသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မာတာပိတု+သမ္ပတ္တိ] မိဘမျိုးရိုး – ပြည့်စုံ – စင်ကြယ် – ခြင်း။ တတောပိ ဇာတသမ္ဘူတတ္တာတိ တတော ယောနိတော ဇာတတ္တာ မာတာပေတ္တိသမ္ပ- တ္တိတော သမ္ဘူတတ္တာ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၀၁။

မာတာမဟ[၁] (ပု) [မာတု+အာမဟ။ မောဂ်၊၄။ ၃၈။ ထီ-၌ မာတာမဟီ။]အမိ၏–အဘ–ဖခင်၊ အဘိုး။ မာတု ပိတာ မာတာမဟော၊ မာတု မာတာ မာတာမဟီ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉၉။

မာတာမဟ[၂] (ပု) [မာတာမဟ+မာတာမဟီ] အဘိုး အဘွား၊ အမိဘက်မှ တော်စပ်သော အဘိုး အဘွား။ တထာ မာတာမဟော စ မာတာမဟီ စ မာတာမဟာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၈၃။

မာတာမဟကုလ (န) [မာတာမဟ[၂] + ကုလ] အဘိုးအဘွား အိမ်။ မာတာမဟကုလတော ဟတ္ထိရူပကအဿရူပကာဒီနိ အာဟရိယမာ- နာနိ ဒိသွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၉။

မာတာမဟယုဂ (န) [မာတာမဟ[၁] + ယုဂ] အမိဘက်မှ တော်စပ်သော အဘိုးအဆက် ဆက်။ မာတာမဟယုဂမ္ပိ မာတာမဟီယု- ဂမ္ပိ ....သင်္ဂဟိတာ ဝေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၄၀။

မာတာမဟသေဋ္ဌိ (ပု) [မာတာမဟ+သေဋ္ဌိ] အဘိုး သူဌေး။ တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ဂေါပါလကုမာရောတိ မာတာမဟသေဋ္ဌိနော နာမံ အကံသု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။

မာတာမဟိဋ္ဌာန (န) [မာတာမဟီ + ဌာန] အဘွားအရာ ဌာန။ အယျိကဋ္ဌာနေတိ မာတာမဟိဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၆၅။

မာတာမဟိယုဂ (နှ) [မာတာမဟီ + ယုဂ] အမိဘက်မှ တော်စပ်သော အဘွားအဆက်ဆက်။ မာတာမဟယုဂ–ကြည့်။

မာတာမဟီ (ထီ) [မာတာမဟ + ဤ] အမိ၏ အမေ၊ အဘွား၊ အမိဘက်မှ တော်စပ်သော အဘွား။ မာတာမဟ²–ကြည့်။

မာတာလယ (ပု) [မာတု + အာလယ] အမိ၏ အိမ်။ တေ မာတာလယံ တဝါ (ဇာ၊၁။၃၉)-တိ တေ ဂါမန္တံ ဥက္ကာရင္ဌာနံ အာမကသုသာနဌာနဥ္စ တဝ မာတု အာလယံ ဂေဟံ ဝသနဌာနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆။

မာတိ¹ (ထီ) [မာတု+ ဣ] မိန်းမ။ မာတီန-(ဇာ၊၁။၂၇၅) န္တိ ဣတ္ထီနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆၀။ မာတီနန္တိ ဣတ္ထိဇာတိယာ သဒိသတ္တာ မာတာဝိယာတိ မာတိယောတိ သမ္ဗာသမ္ဘိ ဣတ္ထီနံ နာမံ အဓဟာသိ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊၃။ ထံ–ကျော။

မာတိ² (ကြိ) [မာ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၀။] (၁) ယူ၏။ (၂) နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပြုတတ်၏၊ နှိုင်းယှဉ်၏။ (၁) မာဋ္ဌံ ကဿာမ သံဃဿာတိ ဗ္ဗေ မာတိ ဂဏှာတိ သမ္ဗတ္တသမ္ပတ္တဇနာနံ စိတ္တန္တိ မာဋ္ဌံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ (၂) အထ ဝါ မာတိ ပမာဏံ ကရောတိ အာဘရဏန္တိ မဏိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၃။(–မ၊ဋီ၊၃။၂၆၂။) မိနာတိ¹– လည်းကြည့်။

မာတိက¹ (ပု) မာတိကမည်သူ။ အထ နေယော တဿ ဂါမဿ သာမိကော မာတိကော နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၄။

မာတိက² (တိ) [မာတု+ဏိက] အမိမှလာသော။ တေသံ မာတိကဝံသံ ပုစ္ဆိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။ မာတိကန္တိ မာတိတော အာဂတံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅၉။

မာတိကဂါမ (ပု) [မာတိက+ဂါမ] မာတိကရွာ။ ကောသလရဋ္ဌေ ကိရ ဝိဇိတေ ပဗ္ဗတပါဒေ မာတိကဂါမော နာမ ဧကော ဃနဝါသော ဂါမော အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၄။

မာတိကမာတု (ထီ) [မာတိက+မာတု] မာတိကမိခင်။ အမှာကဥ္စ မာတိကမာတာ နာမကော ဥပါသိကာ စိတ္တာစာရံ ဉတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၆။

မာတိကဝံသ (ပု) [မာတိက+ဝံသ] အမိမှလာသော အနွယ်။ မာတိက²-ကြည့်။

မာတိကာ¹ (ထီ) [မာတာ+က+အာ။ (မာတိကာ–သံ) ဣဝဏ္ဏ-၌ 'က' ပစ္စည်း။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၉။ မာတိကာ ဝိယ-မြောင်းနှင့်တူ၏။ ဣတိတသ္မာ သာ တန္တိ မာတိကာ ဟု မာတိကာ-ဂဏ္ဌိ-၌ အာစရိယဝါဒ ပြဆိုသည်။] အမိနှင့်တူသော။ (က) အကျဉ်းခေါင်းစဉ်။ (ခ) သိက္ခာပုဒ်။ (ဂ) မြောင်း။ (က) သံဝဏ္ဏနတ္ထံ ပနဿ အယံ မာတိကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ တတ္ထ မာတိကာတိ မာတရော၊ ဇနေတ္တိယောတိ အတ္ထော။ ကထိနဗ္ဘာရံ ဟိ တော အဋ္ဌ ဇနေတ္တိယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၇ဂ။ မာတိကာတိ ဥဒ္ဒေသော။ သော ဟိ နိဒ္ဒေသပဒါနံ ဇနနိဋ္ဌာနေ ဌိတတ္တာ မာတာ ဝိယာတိ မာတိကာတိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၅။ ဝိမတိ၊၁။၉။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇ဂ။) မာတာ ဝိယာတိ မာတိကာ၊ ဣဝဏ္ဏေ 'က' ပစ္စယော ဒဠှိဗ္ဗော၊ တေန သိဒ္ဓမတ္တံ ဒဿေန္တော အာဟ "မာတိကာတိ မာတရော"တိ-အာဒိ။ ဝိမတိ၊၂။၁၉၄။ (–ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။၁၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁ဂ၆။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၆၇။) (ဤ၌ အဋ္ဌကထာအဖွင့်များကို ကြည့်လျှင် မာတိကာပုဒ်က အမိကို ဟောသည်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏၊ ထိုအထင်အတိုင်း P.T.S ၌ အမိဟု ဘာသာပြန်ထား၏။ ဝိမတိ၊၂။ အဖွင့်ကိုဆက်ကြည့်မှ အဋ္ဌကထာ၏ အာဘော်ကို သိရ၏။) (ခ)အတ္ထိ မာတိကာ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ဂ၁။) မာတိကာတိ "ယော ပန ဘိက္ခု

ဘိက္ခုနံ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော ”တိ- အာဒိနာ တသ္မိံ တသ္မိံ အဇ္ဈာစာရေ ပညတ္တသိက္ခာပဒံ၊ သာရတ္ထ၊၁။၁၀၇။ (-သီ၊ ဋ္ဌီ၊သင်၊၁။၁၃၅။ ဒီဋ္ဌီ၊၃။ဂ၃။ မဋ္ဌီ၊၃။၂၉ဂ။) (ဂ) မာတိကံ အာရောပေတွာ (ဝိဋ္ဌ၊၁။ ၂ဂ၇)တိ ခုဒ္ဒကမာတိကံ အာရောပေတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄၁။

မာတိကာ၂ (ထီ) [မာတိကာ+ဝဏ္ဏနာ] အကျဉ်း -မာတိကာ-အဖွင့်၊ အဘိဓမ္မမာတိကာအဖွင့်။ မာတိကာယ (မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၇ဂ)န္တိ မာတိကာ- ဝဏ္ဏနာယံ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၉၀။

မာတိကာဥဒ္ဒုကရဏ (နပ) [မာတိကာ + ဥဒ္ဒု- ကရဏ] မြောင်းကို ဖြောင့်အောင် ပြုခြင်း။ မာတိကာဥဒ္ဒုကရဏေနာ (ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၇၉)တိ ဥဒကပုဏ္ဏာယ မာတိကာယ ဥဒ္ဒုကရဏေန။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃ဂ။ ဝိမတိ၊၁။၁၇ဂ။

မာတိကာကထာ (ထီ) [မာတိကာ + ကထာ] မာတိကာ အဋ္ဌကထာ။ ဥပါဒိန္နုပါဒိန္နဒ္ဒေ- သေသု ဥပါဒိန္နပဒါဒိန္နံ အတ္ထော မာတိကာ- ကထာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၃၇၂။

မာတိကာကထာပရိယောသာန (တိ)[မာတိကာ- ကထာ+ပရိယောသာန] မာတိကာကထာ လျှင် အဆုံးရှိသော။ ဧကေကသ္မိံ ဝဂ္ဂသ္မိံ ဒသဒသကံ ကတွာ ဉာဏကထာဒိကာ မာတိကာကထာပရိယောသာနာ သမတ္တိံသ ကထာ။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၁။ဂ။

မာတိကာကာရ (ပု) [မာတိကာ+အာကာရ] မြောင်း - အသွင် - သဏ္ဌာန်။ လောဏီတိ သမုဒ္ဒေါဒကသ ဥပ္ပတ္တိဝေဂနိန္နော မာတိကာ- ကာရေန ပဝတ္တနကော။ ဝိမတိ၊၂။၁၆ဂ။ (-၁၉ဂ။)

မာတိကာကိတ္တန (နပ) [မာတိကာ + ကိတ္တန] အကျဉ်းခေါင်းစဉ် - မာတိကာ-ကို ပြော ကြားခြင်း။ “ သဗ္ဗာပိ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဓာတု- ကထာယ မာတိကာ”တိ ဣဒမ္ပိ ဓာတု- ကထာယ မာတိကာကိတ္တနမေဝါတိ။ အနုဋ္ဌီ၊ ၃။၃။

မာတိကာကောဋ္ဌ (ထီ) [မာတိကာ+ကောဋ္ဌ] (ရေ)မြောင်း အစွန်အဖျား။ တတော ခုဒ္ဒကမာတိကာယော နီဟရိတွာ မာတိကာ- ကောဋ္ဌိယံ အတ္တနော အတ္တနော ဝဋ္ဋနတ္ထာယ အာဝါဋေ ခဏန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂ဂ၇။

မာတိကာဂ္ဂဟဏ (နပ) [မာတိကာ + ဂဟဏ] အကျဉ်း- မာတိကာ-ကို ယူခြင်း။ ဝေဠု ကတွာ မာတိကာဂ္ဂဟဏံ သမတ္ထိတံ ဘဝတိ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁ဂ။

မာတိကာဌပန (နပ) [မာတိကာ+ဌပန] အကျဉ်း ခေါင်းစဉ်- မာတိကာ- ကို ထားခြင်း။ မာတိကာဌပနေနေဝ၊ဌပိတာ သုရာလယော။ အဘိဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။ (-မဋ္ဌ၊၄။၁ဂ၂။ အံဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၂။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။) မာတိကာဌပနေ- နေဝါတိ ဥဒ္ဒေသဒေသနာယ ဧဝ။ အနုဋ္ဌီ၊၃။ ၅၇။ (-မဋ္ဌီ၊၃။၃၇ဂ။)

မာတိကာဌာန (နပ) [မာတိကာ + ဌာန] အကျဉ်းခေါင်းစဉ်- မာတိကာ- အရာဌာန။ တသ္မာ သဗ္ဗာကာရေန နယဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပုန တဒေဝ ပဒဘာဇနံ မာတိကာဌာနေ ဌပေတွာ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။ဂ၄။

မာတိကာဋ္ဌကထာ (ထီ) [မာတိကာ + အဋ္ဌ- ကထာ] မာတိကာအဋ္ဌကထာ၊ အဋ္ဌကထာ အကျဉ်း။ (ကင်္ခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာကို မာတိကာအဋ္ဌကထာဟု သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ် သည်။ မဟာဝါ၊ဂံ၊သစ်။၉၇-၉ဂ-၁၀၅မှ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် ဟောတော်မူထားသည့် ဝိနည်းဆိုင်ရာ ဒွေမာတိကာ အဋ္ဌကထာကို လည်း မာတိကာအဋ္ဌကထာဟု သုံးနှုန်းသလို လို ဆိုထားသည်။ မာတိကာဋ္ဌကထာဝဏ္ဏ- ကြည့်။) မာတိကာဋ္ဌကထာယံ ဖဿပဋ္ဌိဝိဇ္ဇာ-

နန္န် အင်္ဂန္တေဝ န ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ။ ၁၈၂။ (၄၂၄–၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၁၉။)

မာတိကာဋ္ဌကထာနုသာရ (ပု) [မာတိကာဋ္ဌကထာ+အနုသာရ] မာတိကာအဋ္ဌကထာသို့ အစဉ်လျှောက်ခြင်း။ တသ္မာ ဣဓ မာတိကာဋ္ဌကထာနုသာရေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝဇီရ။ ၃၁၄။

မာတိကာဋ္ဌကထာဝစန (န) [မာတိကာဋ္ဌကထာ+ဝစန] မာတိကာအဋ္ဌကထာစကား။ တံ တေသံ မတံ "တထာရူပပစ္စယေ သတိ အညသ္မိမ္ပိ စာတုဒ္ဒိသေ ဥပေါသထံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ(ကင်္ခါ။ ၈၆)"တိ ဣမိနာ မာတိကာဋ္ဌကထာဝစနေန န သမေတိ။ ဝဇီရ။ ၃၈၇။

မာတိကာဋ္ဌုပ္ပတ္တိဂ္ဂဟဏ (န) [မာတိကာ + အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဂ္ဂဟဏ] မာတိကာနှင့် အဋ္ဌုပ္ပတ်ကို ယူခြင်း (ပေါသျ)။ မာတိကာဋ္ဌုပ္ပတ္တိဂ္ဂဟဏမေတ္တံ ပဒဘာဇနီယဂ္ဂဟဏေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ။ ၃၉၂။

မာတိကာတိက (တိ) [မာတိကာ + တိက] မာတိကာ တိက်။ (ဝိပါကပညာမှ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏပညာ (အဘိ၊ ဝိ။ ၃၂၅။) အထိ ၁၄-ပါးသော ပညာကို မာတိကာတိကဟု ဆိုသည်။) ဝိပါကပညာတိအာဒီဟိ အနိယမိတပညာဝသေန ဝုတ္တေဟိ စုဒ္ဒသဟိ မာတိကာတိကေဟိ........နိက္ခိတ္တာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၉။

မာတိကာတိက္ကမက (တိ) [မာတိကာ+အတိက္ကမက] မြောင်းကို လွန်သော၊ သူ။ ဩရိမတီရရက္ခဝိနိဗဒ္ဓရဇ္ဇမာလမ္ဗိတွာ မာတိကာတိက္ကမကော ဝိယ ပုရိမဥ္စ နိဿယံ ဇဟာတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၇။

မာတိကာတိက္ကမနိစ္ဆာ (ထီ) [မာတိကာတိက္ကမန + ဣစ္ဆာ]မြောင်းကို လွန်မြောက်လိုခြင်း။ တဿ မာတိကာတိက္ကမနိစ္ဆာ ဝိယ တဏှာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၃။

မာတိကာဒေသနာ (ထီ) [မာတိကာ+ဒေသနာ] အကျဉ်းခေါင်းစဉ်– မာတိကာ – ကို ဟော ခြင်း။ ပဌောဒတော မဝှာနံ ဒေသနန္တိ မာတိကာဒေသနံ အာဟ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၉။

မာတိကာဓရ (တိ) [မာတိကာ+ဓရ] မာတိကာ ကို ဆောင်သော၊ သူ။ (ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီဟူသော ဒွေမာတိကာကို ဆောင်သူ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၉။ ဝိနည်း, အဘိဓမ္မာ မာတိကာကို ဆောင်သူ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၉။ သုတ်, ဝိနည်း, အဘိဓမ္မာတို့၏ မာတိကာကို ဆောင်သူ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၆၊ ၃၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၁။) ဓမ္မဓရာ ဝိနယဓရာ မာတိကာဓရာ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၅။ အံ၊ ၂။ ၃၁၈။ အံ၊ ၃။ ၂၆၈။ မာတိကာဓရာတိ ဒွေမာတိကာဓရာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၇။ (– အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၆၊ ၃၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၁။)

မာတိကာနိက္ခေပ (ပု) [မာတိကာ+နိက္ခေပ] အကျဉ်းခေါင်းစဉ်– မာတိကာ–ကို ထား ခြင်း။ ဥဂ္ဃဋိတညူ ပုဂ္ဂလော ဟိ ဣမဿ သုတ္တဿ မာတိကာနိက္ခေပေနေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏာတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၂။ (–အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၄။)

မာတိကာနိက္ခေပဝါရ (ပု) [မာတိကာနိက္ခေပ+ ဝါရ] အကျဉ်း ခေါင်းစဉ်– မာတိကာ–ကို ထားခြင်း အလှည့် အကြိမ်။ တေ ပစ္စယေ ဒဿေတုံ အာဒိတော တာဝဿ မာတိကာနိက္ခေပဝါရော နာမ ဝုတ္တော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၄။

မာတိကာနိဒ္ဒေသ (ပု) [မာတိကာ+နိဒ္ဒေသ] မာတိကာကို အကျယ်ပြရာ။ မာတိကာနိဒ္ဒေသေ သီမာယ ဒေတိဘိ တ္တေ....ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁၇။ (– အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၂၃။)

မာတိကာပဒ (န) [မာတိကာ+ပဒ] မာတိကာ ပုဒ်။ ဣတ္ထာဝတာ စ "ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ"တိ ဣမေသံ မာတိကာပဒါနံ အတ္ထော ပကာသိတော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၆။ ဝဇီရ။၈၁။)

မာတိကာပဒပဋိပါဋိ (ထိ) [မာတိကာပဒ+ပဋိ-ပါဋိ] မာတိကာ ပုဒ်အစဉ်။ ပဒပဋိပါဋိယာ ဝေါတိ မာတိကာပဒပဋိပါဋိယာ ဝေ။ ဝဇီရ။ ၃၅၁။

မာတိကာပဒဘာဇန (နံ) [မာတိကာပဒ+ ဘာဇန]မာတိကာပုဒ်ကို အကျယ်ဝေဘန်ရာ။ ဣမန္နံ ဝုတ္တောတိ ပါဠိယံ မာတိကာပဒဘာ-ဇနေ သဝနိ္တကာနန္တရံ န ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၆။

မာတိကာပရိယာပန္နာပတ္တိ (ထိ) [မာတိကာပရိ-ယာပန္နာ+အာပတ္တိ] ဒွေမာတိကာ၌ အကျုံး ဝင်သော အာပတ်။ ပဠမီတိ မာတိကာပရိ-ယာပန္နာပတ္တိယော သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၉၁။

မာတိကာပရိယောသာန (တိ) [မာတိကာ+ ပရိယောသာန] မာတိကာ အဆုံးရှိသော။ ယဒါ ပန မာတိကာပရိယောသာနာ ပရိယတ္တိ သဗ္ဗသော အန္တရဓာယတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၈။

မာတိကာပါဠ (ပု) [မာတိကာ+ပါဠ] အကျဉ်း ခေါင်းစဉ်- မာတိကာ- ပါဠ်။ မာတိကာ-ပါဠော ဝိယ အတ္ထဟီနံ နိရတ္ထကံ။ အနုဋီ၊၃။ ၆၁။

မာတိကာဘာဝကိတ္တန (န) [မာတိကာဘာဝ+ ကိတ္တန] ခေါင်းစဉ်-မာတိကာ-၏ အဖြစ် ကို ကြားခြင်း။ ဧတေန ဌပနာကာရေနာတိ သရူပေန အဂ္ဂဟေတွာ ယထာဝုတ္တေန ပက-ရဏန္တရမာတိကာယ ဣမ မာတိကာဘာဝ-ကိတ္တနသင်္ဂါတေန ဌပနာကာရေန။ အနုဋီ၊ ၃။၆။

မာတိကာဘေဒ (ပု) [မာတိကာ+ဘေဒ] မာတိကာအထူး။ နိဒါနာ မာတိကာဘေဒေါ ....တတောနိဒါနာ " ယော ပန ဘိက္ခု ဘိက္ခူနံ ။ပ။ အသံဝါသော"တိ ဣမိဿာ မာတိကာယ ဘေဒေါ ဇာတော။ ဝဇီရ။ ၇၇-၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၁၉။ (-ဝဇီရ။၇၉။)

မာတိကာမုခ (န) [မာတိကာ+မုခ] မြောင်းဝ။ သစေ ပန တဋ္ဌာကတော အနိက္ခတေ ပရေသံ မာတိကာမုခံ အသမ္ပတ္တေဝ ဉဒကေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၂။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။) မာတိကာမုခန္တိ ခုဒ္ဒကမာတိကာမုခံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၈၆။

မာတိကာမုခဒွါရ (န) [မာတိကာမုခ+ဒွါရ] မြောင်းဝတံခါး။ မာတိကာမုခဒွါရေန နဒီ-ကူလံ ဘိန္ဒိတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၇၀။

မာတိကာမုတ္တက (တိ) [မာတိကာ+မုတ္တက] မာတိကာမှ လွတ်သော။ (နဟေတု ပုဒ်မှ အနိယျာနိကံအလို ပုဒ် ၄၀-ကို မာတိကာ၌ လာပြီးဖြစ်သောကြောင့် မာတိကာပုဒ်မည်၏။ ဥပ္ပန္နံ ဆဟိ ဝိညာဏေဟိ ဝိညေယျံ။ အနိစ္စံ။ ဇရာဘိဘူတံ-ဤသုံးပါးကား မာတိ-ကာ၌ မလာသောကြောင့် မာတိကာမုတ္တက မည်၏။ အဘိ၊ဓ။၁၄၅။) အဝသာနေ တိကံ မာတိကာမုတ္တကာနိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၉။

မာတိကာရုဠ္ဌ (တိ) [မာတိကာ+အာရုဠ္ဌ] မြောင်းသို့ - တက် - ဝင်-သော။ သဟ စိတ္တုပ္ပါဒေန မာတိကာရုဠ္ဌံ ဝိယ ဥဒကံ တတ္ထ အာဂမာသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။

မာတိကာရူပ (န) [မာတိကာ+ရူပ] အကျဉ်း မာတိကာအသွင်သဏ္ဍာန်။ နနု တတိယ-သင်္ဂီတိတော ပုဗ္ဗေပိ တံ မာတိကာရူပေန

ပဝတ္တတောဝ? နိဒ္ဒေသံ ဝါ သန္ဓာယ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊၃။၅၈။

မာတိကာဝဏ္ဏန (န) [မာတိကာ+ဝဏ္ဏန] အကျဉ်းခေါင်းစဉ်–မာတိကာ–စကား။ "သံဃာဒိသေသာ, ဥဘတောသံဃာ ဒေသိ ဝေ"တိ မာတိကာဝဏ္ဏနမ္ပိ သာမေတိ။ ဝဇိရ။၅၃၄။

မာတိကာဝဏ္ဏနဘေဒ (ပု) [မာတိကာဝဏ္ဏန+ဘေဒ] အကျဉ်း–မာတိကာ–စကားအထူး။ မဏ္ဍလိဝတ္တုသန္ဓာတာ နိဒါနာ "အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာယပိ"တိ မာတိကာဝဏ္ဏနဘေဒါ န ဣတ္ထိယာ ဧဝ မေထုနသိဒ္ဓိဒဿနတော ကတော။ ဝဇိရ။၇၈။

မာတိကာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မာတိကာ+ဝဏ္ဏနာ] အကျဉ်း–မာတိကာ–အဖွင့်၊ အဘိဓမ္မမာတိကာအဖွင့်။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ၊ တံ မာတိကာဝဏ္ဏနာယ ဝေဒနာတ္တိကေ ဝုတ္တနယမေဝ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၉။ အနုဋီ၊၁။၁၄၉။)

မာတိကာဝဏ္ဏနာဝဏ္ဏန (န) [မာတိကာဝဏ္ဏနာ+ဝဏ္ဏန] မာတိကာအဖွင့် စကား။ တေနာတိ မာတိကာဝဏ္ဏနာဝဏ္ဏနေန။ အနုဋီ၊၁။၁၉၀။

မာတိကာသဉ္ဉိတ (တိ) [မာတိကာ+သဉ္ဉိတ] အကျဉ်း–မာတိကာ–ဟု မှတ်အပ်သော။ သော ဟိ မာတိကာသဉ္ဉိတဿ သုတ္တဿ အတ္ထသူစနတော "သုတ္တ"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ ဒီဋီ၊၂။၁၆၆။

မာတိကာသမ္ပန္န (တိ) [မာတိကာ+သမ္ပန္န] မြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသော။ န မာတိကာသမ္ပန္နံ ဟောတိ။ အံ၊၃။၆၉။ (–မိလိန္ဒ။ ၄၀၃) န မာတိကာသမ္ပန္နန္တိ န ခုဒ္ဒကမဟန္တီဟိ ဥဒကမာတိကာဟိ သမ္ပန္နံ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၉။

မာတိကုဒ္ဒေသ (ပု) [မာတိကာ+ဥဒ္ဒေသ] အကျဉ်းကို ပြခြင်း။ အနိဒ္ဒိဋ္ဌရိတပရိစ္ဆေဒေ ဓမ္မာနံ အတ္ထိတာမတ္တဒီပကေ မာတိကုဒ္ဒေသေ အပရိစ္ဆေဒေန ဗဟုဝစနေန ဥဒ္ဒေသော ကတောတိ ဗဟုဝစနေနေဝ ပုစ္ဆတိ "ကတမေ ဓမ္မာ အပ္ပစ္စယာ"တိ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၉။

မာတိဃ (တိ) [မာတု+ဟန+ရ] မာတုဃာ–ကြည့်။

မာတိဋ္ဌာန (န) [မာတိ+ဌာန] အမိ အရာ။ တတ္ထ နံ မိဂါရသေဋ္ဌိ မာတိဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ (–သံ၊ဋီ၊၁။၁၈၁။)

မာတိတော (ဗျ) [မာတု+တော] အမိဘက်မှ။ အညာတိကာ နာမ န မာတိတော ဝါ ပိတိတော ဝါ ယာဝ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂါ အသမ္ဗဒ္ဓါ။ ဝိ၊၁။၃၀၇။ (–ဒီ၊၁။၉၁။ မ၊၂။ ၃၇၈။ အံ၊၃။၃၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ ကင်္ခါ။၁၆၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၀။ မ၊ဋီ၊၃။၁၈၆။) မာတိတော ဝါ ပိတိတော ဝါတိ မာတိပက္ခတော ဝါ ပိတိပက္ခတော ဝါ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၀၁။

မာတိပက္ခ (ပု) [မာတု+ပက္ခ] အမိ–ပက်–ဘက်။ မာတိပက္ခတော သမ္ဗန္ဓာ ပိတိပက္ခတောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၀၁။)

မာတိပက္ခိက (တိ) [မာတိပက္ခ+ဣက] အမိဘက်၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ သာလောဟိတာ မာတိပက္ခိကာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၄။

မာတိပေမ (န) [မာတု + ပေမ] မိခင်တို့၏ ချစ်ခြင်း၊ အမိ၏ ချစ်ခြင်း။ ဥပါသိကာ စဿ မာတိပေမံ ပဋိလဘတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁၊

မာတိမတ္တ (တိ) [မာတု+မတ္တာ] အမိလောက် ရှိသော၊ သူ။ မာတိမတ္တံ "မာတာ"တိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၆၁။)

မာတိမရဏ (နု) [မာတု+မရဏ] အမိ၏ သေခြင်း။ အာမ ဘန္တေ နဂရဝါသိနော မံ နိဿာယ မာတိမရဏံ ပိတိမရဏံ ပုတ္တဒါရမရဏဉ္စ ပါပုဏိံသု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။

မာတိယာ (ပု) [မရ+တျ။ မစ္စာ–ဟု ဆိုလိုလျက် "မာတိယာ" ဟုဆိုထား၏။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၂၄၅။ အာဂမရာတိုးပွား၍ "မစ္စာ" ကို "မာတိယော" ဟု ဆို၏။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၃၇။] သတ္တဝါ၊ လူ။ ပရလောကာယ မာတိယာ။ သံ၊၁၊၆၇၊ ကမ္မဗန္ဓူဟိ မာတိယာ။ ထေရ။၂၉၅။ မာတိယာတိ မစ္စာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ ဣမေ မာတိယာ မစ္စာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ မရဏဓမ္မတာယ မာတိယာ။ တေနာဟ "မာတိယာတိ မစ္စာ" တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၀။

မာတိသဒိသ (တိ) [မာတု+သဒိသ] အမိနှင့် တူသော။ သာရိပုတ္တော မန္တာဏိပုတ္တောတိ ဝေမာဒိသု မာတိတော နာမံ ဝိယ မာတိသဒိသတော ဝတ္ထုတော နာမံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅။

မာတိသမ္ဘတ္တိ (ထီ) [မာတု+သမ္ဘတ္တိ] အမိ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကောတိ ဣမိနာ စ မာတိသမ္ဘတ္တိ ဝုတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၀။

မာတု (ထီ) [မာန+ရာတု။ မာနေတီတိ မာတာ။ ကစ္စည်း။၅၆၀။ ရူ။၅၇၆။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၁၆၁။ ပါ+တု။ ပါဠယတီတိ မာတာ။ မောဂ်၊ ၇။ ၇၂။ မာ+တု။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၁။ ထောမ–၌ "မာတာ" ဟု ပုဒ်တည်၍ မာဓာတ်+ အတစ်ပစ္စည်းဟုလည်း ပုဒ်ခွဲသည်။] (၁) အမိ၊ မိခင်။ (မိထွေး, မိကြီးတို့ကိုလည်း "အမိ" ဟု ဆိုရသည်။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၀။) (၂) အမိ, အဘ။ (တိ)(၃) အမိနှင့် တူသော(တဏှာ)။ (၁) မာတုမာရိ။ မ၊၂။၁၁၂။ (–ဝိ၊၁။၁၉။ မ၊၃။ ၁၁၀။ အံ၊၁။၂၈။ မဟာနိ။၁၀၃။ ပဋိသံ။ ၃၈။ ခုဒ္ဒက။၄။ သုတ္တနိ။၃၁၉။ နေတ္တိ။၇၇။) မာတူတိ မာတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၁၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၅၇။) (၂) မာတုဥပဋ္ဌာက–ကြည့်။ (တိ) (၃) မာတရံ ပိတရံ ဟန္တွာ (ဓမ္မ။၅၅။ နေတ္တိ။၁၄၃) တိ ဧတ္ထ တဏှာ ဇနေတိ ပုရိသန္တိ ဝစနတော တီသု ဘဝေသု သတ္တာနံ ဇနနတော တဏှာ မာတာ နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၃။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၁။ တီသု ဘဝေသု သတ္တာနံ ဇနနတော တဏှာသင်္ခါတံ မာတရဉ္စ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၂၁။

မာတုအင်္ဂ (ပု) [မာတု+အင်္ဂ] အမိ–မိခင်–၏ ရင်ခွင်။ မာတုအင်္ဂေ နိသိန္နဿ (စရိယာ။ ၄၀၉)တိ မမ မာတု သုမေဓာယ ဒေဝိယာ ဥစ္ဆင်္ဂေ နိသိန္နဿ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၂၀။)

မာတုအနုဿရဏ (နု) [မာတု+အနုဿရဏ] အမိ–မိခင်–၏ အောက်မေ့ခြင်း။ တာနိ မာတုအနုဿရဏဝသေန န ပူတိနိ ဟောန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။

မာတုဥပဋ္ဌာက (တိ) [မာတု+ဥပဋ္ဌာက] အမိ အဘကို လုပ်ကျွေးသော၊ သူ။ တတ္ထ မာတုဥပဋ္ဌာကော အဟု(အပ၊၁။၁၂)န္တိ အဟံ မာတာပိတူနံ ဥပဋ္ဌာကော ဘရကော ဗုဒ္ဓမတိနဂရေ အဟောသိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။

မာတုဥပဋ္ဌာန (နု) [မာတု+ဥပဋ္ဌာန] အမိ–မိခင်–ကို လုပ်ကျွေးခြင်း။ မာတုဥပဋ္ဌာနံ ပူရေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။

မာတုဥပဋ္ဌာနကမ္မ (နု) [မာတုဥပဋ္ဌာန+ကမ္မ] အမိကိုလုပ်ကျွေးခြင်းအမှု။ မာတုဥပဋ္ဌာနကမ္မံ ပူရေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၂။

မာတုက (တိ) [မာတု+က] အမိ–မိခင်–သဖွယ် ဖြစ်သော။ ကလျာဏာနဉ္စ မာတုက (ထေရ။ ၃၀၉) န္တိ သမထဝိပဿနာဒီနံ ကလျာဏ-

ဓမ္မာနံ မာတုဘူတံ၊ ဇနကန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀–၁။

မာတုကထာ (ထီ) [မာတု+ကထာ] အမိ–မိခင် –၏ စကား။ တေသံ ဇာတော ဒါရကော သစေ မာတုကထံ ပဌမံ သုဏာတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။

မာတုကာတဗ္ဗဝတ္တ (နှ) [မာတုကာတဗ္ဗ+ဝတ္တ] အမိ–မိခင်–၌ –ပြုသင့်– ပြုထိုက်– သော ကျင့်ဝတ်။ မဏ္ဍေယျတာယာတိ မာတုကာ-တဗ္ဗဝတ္တေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၃။)

မာတုကုစ္ဆိ (ထီ၊ပု) [မာတု+ကုစ္ဆိ] အမိ–မိခင်–၏ ဝမ်း။ မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ပဌမံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ။ ဝိ၊၁။၉၂။ ဥပ္ပဇ္ဇိ မာတုကုစ္ဆိယံ။ အပ၊၂။ ၁၉၆။

မာတုကုစ္ဆိနိက္ခမန (နှ) [မာတုကုစ္ဆိ+နိက္ခမန] အမိ– မိခင် – ဝမ်းသို့သက်ဝင်ခြင်း။ ယာ ပနေသာ ဗောဓိသတ္တာနံ မာတုကုစ္ဆိနိက္ခ-မနာဒီသု ဒသသဟဿိလောကဓာတုကမ္ပနာ-ဒီနံ ပဝတ္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၃၅၁။)

မာတုကုစ္ဆိနိက္ခမနကာလ (ပု) [မာတုကုစ္ဆိ+နိက္ခမနကာလ] အမိ–မိခင်–ဝမ်းသို့ သက်ဝင်သော အခါကာလ။ သာ ဟိ တထာ-ဂတဿ မာတုကုစ္ဆိနိက္ခမနကာလေ နိက္ခမန-ကာလေ.......... ကမ္ပတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၁။ (–မ၊ဋီ၊၃။၂၉၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၁၆။)

မာတုကုစ္ဆိဂတ (တိ) [မာတုကုစ္ဆိ+ဂတ] အမိ –မိခင်–ဝမ်းသို့ရောက်သော၊ သူ။မာတုကုစ္ဆိ-ဂတော နရော။ သံ၊၁။၂၁၈။ အဘိ၊က။၃၅၉။ (–အပ၊၂။၁၉၆။) မာတုကုစ္ဆိဂတော နရောတိ မာတုယာ တိရောကုစ္ဆိဂတော၊ ကုစ္ဆိယာ အဗ္ဘန္တရဂတောတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။ မာတုကုစ္ဆိဂတော နရောတိ မာတုတိရောကုစ္ဆိဂတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၈။

မာတုကုစ္ဆိဂတကာလ (ပု) [မာတုကုစ္ဆိဂတ+ကာလ] အမိ–မိခင်–ဝမ်း၌ ရောက်သော အခါကာလ။ နိဗ္ဗတ္တဿ စ တဿ မာတုကုစ္ဆိ-ဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ မာတုသရီရံ သကလမ္ပိ ဂေဟံ သုရဘိဂန္ဓံ ဝါယတိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။)

မာတုကုစ္ဆိပရိယာယ (ပု) [မာတုကုစ္ဆိ+ပရိ-ယာယ] မာတုကုစ္ဆိသဒ္ဒါ၏ – ပရိယာယ်– စကားလှယ်–ဝေဝုစ်။ ဂဗ္ဘ-သဒ္ဒေါ အတ္ထိ မာတုကုစ္ဆိပရိယာယော။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၁၄။

မာတုကုစ္ဆိပ္ပဒေသ (ပု) [မာတုကုစ္ဆိ+ပဒေသ] အမိ–မိခင်–ဝမ်း ဟူသော အရပ်။ ဂဗ္ဘာသ-ယသညိတ–ကြည့်။

မာတုကုစ္ဆိဝဏ္ဏ (ပု) [မာတုကုစ္ဆိ+ဝဏ္ဏ] အမိ–မိခင်–ဝမ်းရေဟူသောအဆင်း။ မာတုကုစ္ဆိ-ဝဏ္ဏသင်္ခါတံ ဝါ....မနောဒ္ဓါရေ အာပါထ-မာဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၂။

မာတုကုစ္ဆိဝါသ (ပု) [မာတုကုစ္ဆိ+ဝါသ] အမိ– မိခင်–ဝမ်းတိုက်၌ နေခြင်း၊ အမိ– မိခင်–ဝမ်း တိုက်ဟူသော နေရာ။ နတ္ထိတိ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ဝဋ္ဋသ္မိံ ဝါ ပုန မာတုကုစ္ဆိဝါသဿ ဒါရဘရဏဿ ပုတ္တနိဗ္ဗတ္တိယာ ဝါ အဘာဝ-တော နတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ (–သံ၊ဋီ၊၁။၈၂။)

မာတုကုစ္ဆိသမ္ဘဝ (တိ) [မာတုကုစ္ဆိ+သမ္ဘဝ] အမိ–မိခင်–ဝမ်း၌ ဖြစ်သော။ မာတုကုစ္ဆိ-သမ္ဘဝေန ကေနစိ အသုစိနာ အမက္ခိတောဝ နိက္ခမတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၁၃။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၁။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၇၅။ မူလဋီ၊၂။၆၂။)

မာတုကုမာရိကကာလ (ပု) [မာတု+ကုမာရိက-ကာလ] အမိ ပဌမအရွယ် သတို့သမီးငယ် ဖြစ်သောအခါ။ အထ ဝါ မာတုကုမာရိက-ကာလေ တဿာ မာတာပိတူဟိ ဝုတ္တံ........ နာမံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။

မာတုခီရ (နှ) [မာတု+ခီရ] အမိ–မိခင်–နို့ရည်။ ဣမေသံ ဟိ သတ္တာနံ ဂဏ္ဍုပ္ပါဒ-ကိပိလ္လိကာဒီသု ဝါ........မာတုခီရမေဝ နတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၁။)

မာတုဂဗ္ဘ (ပု) [မာတု+ဂဗ္ဘ] အမိ–မိခင်–ဝမ်းတိုက်။ ယဋ္ဌာပိ ဂူထနရကေ ဝိယ မာတုဂဗ္ဘေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၅။ သာရတ္ထ၊၃။၁၇၄။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၆၊၁၀၇၊၂၄၉။)

မာတုဂါမ (ပု) [မာတု+ဂါမ။ မာတု+ဂမု+ဏ။ မာတု+ဂသ+မ။ မာတု+ဂါ+မ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၃၀–၁။] (၁) မိန်းမ။ (၂) အမိ–မိခင်–အမေ့–ရွာ။ နှ တွေဝ မာတုဂါမဿ၊ အင်္ဂဇာတေ အင်္ဂဇာတံ ပက္ခိတ္တံ။ ဝိ၊၁။၂၄။ (၂) မာတရံ ပဿိဿာမာတိ အာဂန္တွာ ဝသာဋ္ဌနဂရဝိဟာရေ ဝသိတွာ ပုနဒိဝသေ မာတုဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသိံသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၅။

မာတုဂါမကာလ (ပု) [မာတုဂါမ+ကာလ] မိန်းမဖြစ်သောအခါ။ ပုရိသာနံ ဟိ မာတုဂါမကာလော၊ မာတုဂါမာနဉ္စ ပုရိသကာလောတိ ဝေမေတ္တ လိင်္ဂနိယမော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၈။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၄။)

မာတုဂါမဂဏန (ထီ) [မာတုဂါမ+ဂဏန] မိန်းမအရေအတွက်။ မာတုဂါမဂဏနာယ ပါစိတ္တိယာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ (–ကင်္ခါ။၁၉၄။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၇၁။)

မာတုဂါမဂ္ဂဟဏ (နှ) [မာတုဂါမ+ဂဟဏ] မာတုဂါမသဒ္ဒါ၊ မာတုဂါမကို ယူခြင်း။ ဓမ္မဒေသနာပတ္တိမောစနတ္ထံ ပနာတိ ဝစနတော မာတုဂါမဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗတ္ထ ဘိက္ခုနိံ သင်္ဂဏှံ ဂစ္ဆတီတိ သိဒ္ဓံ။ ဝဇီရ။၃၀၄။ (–သာရတ္ထ၊ ၃။၄၃။ အနု၊ဋီ၊၂။၂၂၁။)

မာတုဂါမဇန (ပု) [မာတုဂါမ+ဇန] မိန်းမဟူသော–လူ–သတ္တဝါ။ မာတုဂါမဇနဿ မာရကော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁ဂ၅။

မာတုဂါမဇာတိက (တိ) [မာတုဂါမ+ဇာတိက] မိန်းမဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ မာတုဂါမဇာတိကာနံ ကုတော ဩကာသောတိ ဒဿေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၁။)

မာတုဂါမတ္တဘာဝ (ပု) [မာတုဂါမ + အတ္တဘာဝ] မိန်းမ၏ – ခန္ဓာကိုယ် – အတ္တဘော။ မာတုဂါမတ္တဘာဝေ ဌိတာယ ဝိသာခါယ ဝိယ အညိဿာ ဗုဒ္ဓသာသနေ ဓနပရိစ္စာဂေါ နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။)

မာတုဂါမဒါသ (ပု) [မာတုဂါမ+ဒါသ] မိန်းမ၏ကျွန်။ အယံ ပန မာတုဂါမာနံ သာသနံ ဂဟေတွာ အာဂတော၊ မာတုဂါမဒါသော မညေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။

မာတုဂါမဒေါသ (ပု) [မာတုဂါမ+ဒေါသ] မိန်းမအပြစ်။ ကုဏာလကထာယ နေသံ မာတုဂါမဒေါသံ ပကာသေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၄။

မာတုဂါမပဋိသံယုတ္တ (တိ) [မာတုဂါမ+ပဋိသံယုတ္တ] မိန်းမနှင့် စပ်ယှဉ်သော။ ယထာ မာတုဂါမပဋိသံယုတ္တေသု သိက္ခာပဒေသု တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထီ အနဓိပ္ပေတာ။ ဝဇီရ။ဂ၁။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ။၂၀။)

မာတုဂါမဘာဝ (ပု) [မာတုဂါမ+ဘာဝ] မိန်းမအဖြစ်။ မာတုဂါမဘာဝေါ အမှာကံ ကိံ ကရေယျ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆၉။ (–မ၊ဋီ၊၂။၂၀၁။)

မာတုဂါမဘူတ (တိ) [မာတုဂါမ+ဘူတ] မိန်းမဖြစ်သော၊ သူ။ မာတုဂါမဿ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃)တိ ပုရိမတ္တဘာဝေ မာတုဂါမဘူတဿ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၇။

မာတုဂါမမရဏ (န) [မာတုဂါမ+မရဏ] မိန်းမ၏ သေခြင်း။ ပုန သောပိ တံ အာဟ ဘဒ္ဒေ မာတုဂါမမရဏေန ဗိန္ဒု မရဏံ ပညာယတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။

မာတုဂါမမလ (န) [မာတုဂါမ+မလ] မိန်းမဟူသော အညစ်အကြေး။ မာတုဂါမမလေန ဒုဋ္ဌော ပန န သက္ကာ သုဇ္ဈေါ နာမ ကာတုန္တိ ဣတ္ထီ "မလ"န္တိ ဝုတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ဂဂ။

မာတုဂါမရဟိတဌာန (န) [မာတုဂါမရဟိတ+ ဌာန] မိန်းမကင်းသော အရပ်ဌာန။ ဌပေတွာ ဗြဟ္မလောကံ အညံ မာတုဂါမရဟိတဌာနံ နာမ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။

မာတုဂါမရူပက (န) [မာတုဂါမ+ရူပက] မိန်းမ အရုပ်၊ မိန်းမပုံ။ ကောကံ မဟာသယန် နိဿာယ ကောကံ မာတုဂါမရူပကံ ဥတ္တမရူပဓရံ ပတိဋ္ဌိတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၉။

မာတုဂါမဝသိက (တိ) [မာတုဂါမဝသ+ဣက] မိန်းမအလိုသို့ လိုက်သော၊ သူ။ ရာဇာ မာတုဂါမဝသိကော ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၁။

မာတုဂါမသံယုတ္တ (တိ) [မာတုဂါမ+သံယုတ္တ] မာတုဂါမသံယုတ်။ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်။ သံ၊၂။၄၃၆-၄၄၆။ မာတုဂါမသံယုတ္တဿ ပဌမေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၅။

မာတုဂါမသညီ (တိ) [မာတုဂါမသညာ+ဤ] မိန်းမဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ မာတုဂါမေ မာတုဂါမသညီ သဟသေယျံ ကပ္ပေတိ။ ဝိ၊၂။ ၃၁၊ (-၁၂၉။ ကင်္ခါ။၁၉၄။)

မာတုဂါမသတ (န) [မာတုဂါမ+သတ] မိန်းမ အရာ၊ အရာသော မိန်းမ။ တာနိ ပဉ္စ မာတုဂါမသတာနိ ကာလေန ကာလံ တေသံ ပဉ္စန္နံ ပုရိသသတာနံ ဂေဟေ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၄၁။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀ဂ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀ဂ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၅၃။)

မာတုဂါမသဒ္ဒ (ပု) [မာတုဂါမ+သဒ္ဒ] မိန်းမ အသံ။ မာတုဂါမသဒ္ဒေါ နာမ ပုရိသေ ခေါဘေတွာ တိဋ္ဌတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။

မာတုဂါမသန္နိဿိတ (တိ) [မာတုဂါမ+သန္နိဿိတ] မိန်းမ-၌-ကို-မှီသော။ နနု ဝေ သမဏ္ဍ တဝ ဗြဟ္မစရိယဝါသော မာတုဂါမသန္နိဿိတော ကိလေသသန္နိဿိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ၅။

မာတုဂါမသမ္ဘာသ (ပု) [မာတုဂါမ + သမ္ဘာသ] မိန်းမအတွေ့အထိ။ ယသ္မာ မာတုဂါမသမ္ဘာသံ န သဟတိ၊ တသ္မာ မာတုဂါမသမ္ဘာသဝင်္ဂနတော "ဝင်္ဂတော" တေ့ဝ နာမံ ဇာတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၀။

မာတုဂါမသမ္ဘာသဝဇ္ဇန (န) [မာတုဂါမသမ္ဘာသ+ ဝဇ္ဇန] မိန်းမအတွေ့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ အကောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာတုဂါမသရီရ (န) [မာတုဂါမ+သရီရ] မိန်းမ၏ ခန္ဓာကိုယ်။ တာပသော မာတုဂါမသရီရဿ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗတ္တာ တံ ဒိသွာ "ဝဏော ဧသော"တိ သညာယ ဝေမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၀၇။ (-သာရတ္ထ၊၂။၃၁၉။)

မာတုဂါမသဟာယ (န) [မာတုဂါမ+သဟာယ] မိန်းမ- တစ်ယောက်-အဖော်၊ အခေါ်ယောင်သော မိန်းမ။ သမဏဝေသံ ဂဏှိတွာ ပန မာတုဂါမသဟာယေန သဒ္ဓိံ.... ခိပန္တိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။

မာတုဂါမသဟာယပရိဝါရိတ (တိ) [မာတုဂါမ- သဟာယ + ပရိဝါရိတ] မိန်းမတစ်ယောက်- ခြံရံအပ်သော-အခြံအရံရှိသော၊ သူ။ သော တံ ဒိဝသံ မာတုဂါမသဟာယပရိဝါရိတော ရာဇဂေဟေ ကီဠံ ကတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၀။

မာတုဂါမသိက္ခာပဒ (န) [မာတုဂါမ+သိက္ခာပဒ] မိန်းမ-အမျိုးသမီး-နှင့် တိုင်ပင်၍ ခရီးသွားသော ရဟန်းအား သင့်ရောက်သော အပြစ်

အာပတ်ကို ပြသော သိက္ခာပုဒ်၊ မာတုဂါမသိက္ခာပုဒ်။ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊၇-ဝဂ်၊၇-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊၂။၁၇၃-၅။ ကေတော ဥပသမ္ပန္နာဒီဟိ သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တဿ ပန မာတုဂါမသိက္ခာပဒေန အာပတ္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၅၁။(-ဝိမတိ၊၂။၂၄။)

မာတုဂါမသုခ (န) [မာတုဂါမ+သုခ] မိန်းမ (အတွေ့၌ ခံစားခြင်း) ချမ်းသာ။ အမ္ဘောဣမသ္မိံ သတ္တလောကေ မာတုဂါမသုခေ အသတ္တသတ္တာ နာမ နတ္ထိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၃။

မာတုဂါမဟတ္ထ (ပု) [မာတုဂါမ+ဟတ္ထ] မိန်းမ၏ လက်။ ဇာတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ မာတုဂါမဟတ္ထံ ဂတော နာမ နတ္ထိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၀။

မာတုဂါမဟတ္ထဂတ (တိ)[မာတုဂါမဟတ္ထ+ဂတ] မိန်းမလက်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ မာတုဂါမဟတ္ထဂတော နေဝ တုဏှိ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။

မာတုဂါမာသုဘ (ပု) [မာတုဂါမ+အသုဘ] မိန်းမ (အသေကောင်ဖြစ်သော) အသုဘ၊ မိန်းမအသုဘ။ ဧဝံ သာတ္ထမ္ပိ ပနေတံ ပုရိသဿ မာတုဂါမာသုဘံ အသပ္ပါယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၃။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၄၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ဂ၃။ မ၊ဋီ၊၁။၃၅၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၅၈။)

မာတုဂါမူပစာရ (ပု) [မာတုဂါမ + ဥပစာရ] မိန်းမအနီး၌ လှည့်လည်ကျက်စား သွားလာခြင်း။ မာတုဂါမူပစာရော (အံ၊၃။၃၆၃)တိ မာတုဂါမဿ သမီပစာရိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၂။

မာတုဂိဒ္ဓိ (တိ) [မာတုဂိဒ္ဓ+ဤ] အမိ-မိခင်-၌ ချစ်ခြင်းရှိသော၊ သူ(ကဏှာ,ဇာလီ)။ မာတုဂိဒ္ဓိနော (ဇာ၊၂။၃၅၆)တိ မာတရိ ဂိဒ္ဓေန သမန္နာဂတာ ဗလဝသိနေဟာ ဧဝံ ဝိသပိံ သု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၃၇။

မာတုဂေါတ္တ (န) [မာတု+ဂေါတ္တ] အမိ-မိခင်-၏ အနွယ်။မာတုဂေါတ္တံ နာမ ကိံ ကရိဿတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၀။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။)

မာတုဂေါရဝက (ပု) [မာတုဂေါ+ရဝ+က] အမိ-မိခင်-နွားမ၏ အသံအမှတ်။ မာတုဂေါရဝကေန ဝုယှမာနော (မ၊၁။၂၈၇)တိ မာတာ ပုရတော ပုရတော ဟုံ ဟုန္တိ ဂေါရဝံ ကတ္ဝာ သညံ ဒဒမာနာ ဥရေန ဥဒကံ ဆိန္ဒမာနာ ဂစ္ဆတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။

မာတုဃ (တိ) [မာတု+ဟန+ရ] အမိ-မိခင်-ကို သတ်သော၊ သူ။ မာတုဃော (ဇာ၊၂။ ၆၃)တိ မာတုဃာတကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၃။ (နိရုတ္တိ၊နှာ၊၂၇၆-၌ "မာတိဃော"ဟု ရှိ၏။)

မာတုဃရ (န) [မာတု+ဃရ] အမိ-မိခင်-၏ အိမ်။ သာမိကေန သဟ ဘဏ္ဍိတ္ဝာ မာတုဃရံ အဂမာသိ။ ဝိ၊၁။၂၁၈။ (-ဝိ၊၂။၁၀၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၇၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။)

မာတုဃရဒွါရ (န) [မာတု+ဃရဒွါရ] အမိ-မိခင်-၏ အိမ်တံခါး။ နာလကဂါမေ မာတုဃရဒွါရံ အဂမာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၉။ (-ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၉၇။)

မာတုဃာတ (ပု) [မာတု+ဃာတ] အမိ-မိခင်-ကို သတ်ခြင်း (ကံ)။ မာတုဃာတကံ ဒွိသုပိ သီလေသု ဝါ ဒုဿီလေသု ဝါ သမာနေသု မာတုဃာတော ၀ ပဋိသန္ဓိံ ဝသေန ဝိပစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၀။ (-အံ၊ဋီ၊၁။၂၁၆။)

မာတုဃာတက (တိ) [မာတု+ဃာတက] အမိ-မိခင်-ကို သတ်သော၊ သူ။ မာတုဃာတကော ဘိက္ခဝေ အနုပသမ္ပန္နော န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။၁၂၂။ (-အဘိ၊က။ဂ၁။ မိလိန္ဒ၊၂၉ဂ။ ဝဇိရ၊၁၆၆။)

မာတုဃာတကကမ္မ (န) [မာတုဃာတက+ကမ္မ] အမိ-မိခင်-ကို သတ်သော ကံ။ အသံ

အာနန္တရိယေန မာတုဃာတကကမ္မေန မာတုဃာတကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၅။ (—သာရတ္ထ၊ ၃။၂၆၀။)

မာတုဃာတကမ္မ (န) [မာတုဃာတ+ကမ္မ] အမိ–မိခင်–ကို သတ်သောကံ။ မာတုဃာတနတ္ထ–ကြည့်။

မာတုဃာတကမ္မနာမ (န) [မာတုဃာတကမ္မ+နာမ] မာတုဃာတကံဟူသောအမည်။ ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တာယပိ အာဏတ္တစေတနာယ မာတုဃာတကမ္မနာမံ အာရောပေတွာ ဝဒန္တိ။ မူလဋီ၊ ၃။၂၂၂။

မာတုဃာတန (န) [မာတု+ဃာတန] အမိ–မိခင်–ကို သတ်ခြင်း။ ပဋ္ဌာ တေန ကုမိတ္တေန၊ ပယုတ္တော မာတုဃာတနံ။ အပ၊၂ ၆၉။

မာတုဃာတနတ္ထ (ပု) [မာတုဃာတန+အတ္ထ] အမိ–မိခင်–ကို သတ်ခြင်းအကျိုး။ မာတုဃာတနတ္ထံ ပဝတ္တိတာယ ပုရိမစေတနာယ မာတုဃာတကမ္မေန သဒိသတာ။ အနုဋီ၊ ၃၊၂၉၇။

မာတုဃာတိကမ္မ (န) [မာတုဃာတိ+ကမ္မ] အမိ–မိခင်–ကို သတ်သောကံ။ မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊၁။၁၃၈။ (–ပဋ္ဌာန၊၂။ ၃၇၇။)

မာတုစိတ္တ (န) [မာတု+စိတ္တ] (၁) အမိ–မိခင်–ဟူသောစိတ်။ (၂) အမိ–မိခင်–၏ စိတ်။ (၁) ထေ တုမှေ ဘိက္ခဝေ မာတုမတ္တီသု မာတုစိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေထ။ သံ၊၂။၃၂၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၄။ (၂) ယံ ပန ဥပ္ပလပတ္တမ္ပိ မယ္ဟံ ဥပရိ ....တဒေဝ မာတုစိတ္တေ အတ္ထိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၃၄၀။

မာတုစ္ဆာ (ထီ) [မာတု+ဆ္ဆ+အာ။ဓာန်၊ဋီ။၂၄၈။] အမိ–မိခင်–၏–အစ်မ–ညီမ၊ မိကြီး, မိထွေး။ (အဋ္ဌကထာများ၌ စူဠမာတု=မိထွေး။မဟာမာတု=မိကြီးဟု သုံးနှုန်း၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။) မာတာတိ ဝါ မာတုစ္ဆာတိ ဝါ။ ဒီ၊၃။၆၀။ အံ၊၁။၅၃။ ဇာတိဝုတ်။၂၁၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ မာတုစ္ဆာတိ မာတုဘဂိနီ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ ဇာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၃။ (–အံ၊ဋီ၊၂။၈။)

မာတုစ္ဆာပုတ္တ (ပု) [မာတုစ္ဆာ+ပုတ္တ] မိထွေးသား။ တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာနန္ဒော ဘဂဝတော မာတုစ္ဆာပုတ္တော။ ဝိ၊၂။၂၂၅။ (–သံ၊၁။၄၆၈။ ဥဒါန။၁၀၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၉၀။)

မာတုဇ (တိ) [မာတု+ဇ။ ကမ္မဇ–ကြည့်။] အမိ–မိခင်–မှ ဖြစ်သော။ (သောဏနန္ဒ, ပုည စသည်။) မာတုဇမ္ပိ တံ ပါလေတု၊ ပိတုဇမ္ပိ စ ပုတ္တကာ (ဇာ၊၂။၃၇၅)တိ ပုတ္တဇာလိ တံ မာတုဇာတံ သောမနဿမ္ပိ ....ပါလေတူတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၈။

မာတုဋ္ဌာန (န) [မာတု+ဌာန] အမိ–မိခင်–အရာ။ တတ္ထ နံ မိဂါရဒေသေ ဋ္ဌိ မာတုဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၂၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၁။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၆။)

မာတုထည (န) [မာတု+ထည] အမိ–မိခင်–နို့မှ ဖြစ်သော နို့ရည်၊ အမိ–မိခင်–နို့ရည်။ မာတုထညံ ပိတံ။ သံ၊၁။၃၈၉။ မာတုထညန္တိ ကေနာပိကာယ မနုဿမာတုခီရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၆။ မာတုထညန္တိ ပိတံ မာတုယာ ထနတော နိဗ္ဗတ္တခီရံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၁။

မာတုထန (ပု) [မာတု+ထန] အမိ–မိခင်–၏နို့။ န ခေါ ပန တုမှေဟိယေဝ မာတုထနတော ခီရံ ပိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၈၉။)

မာတုထေရီ (ထီ) [မာတု+ထေရီ] အမိ–မိခင်–ထေရီမ။ သော အာဟရိတွာ မာတုထေရိယာ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။

မာတုဒရ (န) [မာတု+ဥဒရ] အမိ–မိခင်–၏ ဝမ်း။ သော ဒသန္နံ .... မာတုဒရတော အသိတနီရဒရာ ဇိတော ပုဏ္ဏစန္ဒော ဝိယ နိက္ခမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၇၇။

မာတုဒေဝတ (တိ) [မာတု + ဒေဝတာ] အမိ–မိခင်–ဟူသော နတ်ရှိသော၊ အမိ–မိခင်–ဟူသော ကိုးကွယ်ရာရှိသော၊ သူ။ သော ကိရ သာဝတ္ထိယံ ကုလဒါရကော အာစာရသမ္ပန္နော ပိတရိ ကာလကတေ မာတုဒေဝတော ဟုတွာ ပဋိဇဂ္ဂိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၁။

မာတုဒေဝပုတ္တပ္ပမုခ (တိ) [မာတုဒေဝပုတ္တ + ပမုခ] အမိနတ်သား အမှူးရှိသော၊ မယ်တော်မိနတ်သား အမှူးရှိသော။ အထ ဘဂဝါ မာတုဒေဝပုတ္တပ္ပမုခါနံ .... အဘိဓမ္မပိဋကံ ဒေသေတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၂။

မာတုဓီတု (ထီ) [မာတု+ဓီတု] အမိ–မိခင်–၏ သမီး။ မာတာ မာတုဘာတာ မာတုဘဂိနီ မာတုပုတ္တာ မာတုဓီတရော တေသမ္ပိ....သမ္ဗဒ္ဓါ။ ပိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။

မာတုနိဝါသနဋ္ဌာန (န) [မာတု+နိဝါသနဋ္ဌာန] အမိ–မိခင်–နေရာဌာန။ မာတုနိဝါသနဋ္ဌာနဉ္စ ဒက္ခိဏာဒွါရေန နဂရံ ပဝိသိတွာ။ ပိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။

မာတုပက္ခ (ပု) [မာတု+ပက္ခ](၁) အမိ–ပက်–ဘက်။ (တိ) (၂) အမိဘက်လိုက်သော၊သူ။ (၁) ဘဒ္ဒေ ဧတေ မနုဿာ တုမှာကံ ကိံ ဟောန္တိ မာတုပက္ခတော သမ္ဗန္ဓာ ပိတိပက္ခတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ (–သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။ ၁၈၂၊၂၆၃၊၂၈၃။) (တိ) (၂) အပိ စ မာတုသဒိသော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဟောတိ မာတုပက္ခော ဝါ။ မိလိန္ဒ။၇၉။

မာတုပက္ခိက (တိ) [မာတုပက္ခ+ဣက] အမိဘက်၌ ဖြစ်သော၊ အမိဘက်မှ တော်စပ်သော၊သူ။ သာလောဟိတာ မာတုပက္ခိကာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၉၁။ (–သာရတ္ထ၊၂။၈။)

မာတုပစာရနာမ (န) [မာတု+ဥပစာရနာမ] အမိ၌တင်စားသောအမည်။ တတ္ထ အမ္မ ဇီဝိတိ မာတုပစာရနာမေန ဓီတုယာ အာလပနံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၆။

မာတုပဋ္ဌာန (န) [မာတု+ဥပဋ္ဌာန] အမိ–မိခင်–ကို လုပ်ကျွေးခြင်း။ အထ ဝါ သတံ ဧတာနိ ဌာနာနီတိ မာတုပဋ္ဌာနံ ပိတုပဋ္ဌာနဉ္စ........ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၂၃။)

မာတုပဋ္ဌာနကမ္မ (န) [မာတုပဋ္ဌာန+ကမ္မ] အမိကို လုပ်ကျွေးခြင်း–ကံ–အမှု။ အထ နံ မာတုပဋ္ဌာနကမ္မဿ ဖလေန ဒေဝတာ သောတ္ထိနာ အာနယိတွာ မာတု အဒံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၀။

မာတုပဋ္ဌာနဓမ္မ (ပု) [မာတုပဋ္ဌာန+ဓမ္မ] အမိ–မိခင်–ကို လုပ်ကျွေးခြင်း ကျင့်ဝတ်တရား။ မာတုပဋ္ဌာနဓမ္မော ပိတုပဋ္ဌာနဓမ္မော ပဋိဇ္ဇိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။

မာတုပတိရူပက (တိ) [မာတု+ပတိရူပက] အမိ–မိခင်–နှင့် တူသော။ သော နေဝ မာတုပတိရူပကော အဟောသိ န ပိတု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။

မာတုပမာဏ (တိ) [မာတု+ပမာဏ] အမိ–မိခင်–အရွယ်ရှိသော၊ အမိလောက်ရှိသော၊ သူ။ မာတုမတ္တီသု (သံ၊၂။၃၂၉)တိ မာတုပမာဏာသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။

မာတုပရိစ္ဆေဒ (ပု) [မာတု+ပရိစ္ဆေဒ] အမိ–မိခင်– အပိုင်းအခြား၊ မိခင်အမည် ဖော်ပြချက်၊ မိခင်အမည်ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း။ ပိတုပရိစ္ဆေဒေါ မာတုပရိစ္ဆေဒေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃။ ဘရိယာပရိစ္ဆေဒ–ကြည့်။

မာတုပဟာရဒါနအကုသလ (ပု) [မာတုပဟာရ-ဒါန+အကုသလ] အမိ-မိခင်-ကို ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ခြင်းဟူသော အကုသိုလ်ကံ။ တဿ မာတုပဟာရဒါနအကုသလဿ နိဿန္ဒေန ဣဒံ ခုရစက္ကံ သမ္ပတ္တောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅။

မာတုပိတု (ပု) [မာတု+ပိတု] (၁) အမိ၏-အဘ-အဖေ။ (၂) အမိနှင့် အဖ။ (၁) မာတာ မာတုပိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာတုပိတုဃာတကမ္မ (န) [မာတုပိတုဃာတ+ကမ္မ] အမိ အဘကို သတ်သောကံ။ မာတုပိတုဃာတကမ္မဿ စ မဟာသာဝဇ္ဇတာ ပဝေဒနတော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၄၁။

မာတုပိတုဋ္ဌာနိယ (တိ) [မာတုပိတုဋ္ဌာန+ဣယ] မိဘအရာ၌ တည်သော (တရား)။ ဣမေ စ တဒနုညာယ ကတာယ မာတုပိတုဋ္ဌာနိယာ တာဒိသာ ကေစိ ပါပဓမ္မာ ဝေနေယျဝသေန ဂဟိတာ ဝိဘာဝယတိ။ နေတ္တိ၊ဋီ၊၄၁။

မာတုပိတုပက္ခိက (တိ) [မာတုပိတုပက္ခ+ဣက] မိဘဖက်၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ မာတုပိတုပက္ခိကာ ဝါ ဉာတီ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၇၂။

မာတုပိတုသန္တက (တိ) [မာတုပိတု + သန္တက] မိဘဥစ္စာ။ ကပ္ပိယေပိ စ ဝတ္ထုသ္မိံ အဝတွာပိ ဂဏ္ဟိတုံ ကပ္ပိယေ မာတုပိတုသန္တကေ ဟိ ဝတ္ထုသ္မိံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၆၉။

မာတုပိတုသမညာ (ထီ) [မာတုပိတု+သမညာ] မိဘ အမည်။ အနောရသပုတ္တဝသေနပိ လောကေ မာတုပိတုသမညာ ဒိဿတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၁။၃၁၄။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၄၅။

မာတုပုတ္တ (ပု) [မာတု+ပုတ္တ] (၁) အမိ-မိခင်-၏သား။ (၂) အမိ၊ သား၊ သားအမိ။ (၁) မာတုပိတု-ကြည့်။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာတုပုတ္တသညာ (ထီ) [မာတုပုတ္တ+သညာ] အမိသား - သားအမိ - ဟူသော အမှတ်သညာ။ ရာဂေန ဩတိဏ္ဏစိတ္တာနံ ပဗ္ဗဇိတသညာ စ မာတုပုတ္တသညာ စ အန္တရဓာယတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။

မာတုပူဇက (တိ) [မာတု+ပူဇက] အမိ-အား-ကို-ပူဇော်သော၊ သူ။ ပဗ္ဗဇိတွာန တထေဝ၊ နိဝသိံ မာတုပူဇကော။ အပ၊၂။ ၁၆၂။

မာတုပေမ (န) [မာတု+ပေမ] အမိ-မိခင်-ဟူသော ချစ်ခင်ခြင်း။ တေန ခေါ ပန သမယေန အညတရော ဘိက္ခု မာတုဿ မာတုပေမေန အာဝသိ။ ဝိ၊၁။၁၇၄၊ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၊၁၂၈။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၈၊ ဝိမတိ၊၁။၂၅၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။)

မာတုပေါသက (တိ) [မာတု + ပေါသက] အမိ-မိခင်-ကို လုပ်ကျွေးသော၊ သူ။ မာတုပေါသကော (စရိယာ၊၃၉၉)တိ အန္ဓာယ ဇရာဇိဏ္ဏာယ မာတုယာ ပဋိဇဂ္ဂနကော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၁၁။

မာတုပေါသကဂိဇ္ဈ (ပု) [မာတုပေါသက + ဂိဇ္ဈ] အမိ-မိခင်-ကို လုပ်ကျွေးမွေးမြူသော လင်းတ။ မာတုပေါသကဂိဇ္ဈော ပါသေ ဗဒ္ဓေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။

မာတုပေါသကဇာတက (န) [မာတုပေါသက+ဇာတက] အမိ-မိခင်-ကို လုပ်ကျွေးသော ရဟန်းကို အကြောင်းပြု၍ ဟောကြားသော ဇာတ်၊ မာတုပေါသကဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ။ ၁၁-နိပါတ်၊ ၁-ဇာတ်၊ ဇာ၊၁။၂၂၆-၇။ အညာနိပိ မာတုပေါသကဇာတကာဒီသု အနေကာနိ အစ္ဆရိယာနိ အကာသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၉၈။

မာတုပေါသကထေရ (ပု) [မာတုပေါသက+ထေရ] အမိ-မိခင်-ကို လုပ်ကျွေးသော

မထေရ်။ သစ္စပရိယောသာနေ မာတုပေါသကဗြဟ္မဏော သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇။

မာတုပေါသကနာဂ (ပု) [မာတုပေါသက+နာဂ] အမိ–မိခင်–ကို လုပ်ကျွေးသော ဆင်။ မာတုပေါသကနာဂေါ ပန အဟမေဝ အဟောသိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၆။

မာတုပေါသကနာဂရာဇဇာတက (န) [မာတုပေါသကနာဂရာဇ+ဇာတက] အမိ–မိခင်–ကို လုပ်ကျွေးသော ဆင်မင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဟောကြားသောဇာတ်၊ မာတုပေါသကနာဂရာဇဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁၁-နိပါတ်၊ ၁-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၂၂၆-၇။ ကောဒသနိပါတေ မာတုပေါသကနာဂရာဇဇာတကံ ဝိတ္ထာရေန ကထေတွာ ဣမံ ဂါထံ အဘာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄။

မာတုပေါသကဗြာဟ္မဏ (ပု) [မာတုပေါသက+ဗြာဟ္မဏ] အမိ– မိခင်– ကို လုပ်ကျွေးသော ပုဏ္ဏား။ မာတုပေါသကဗြာဟ္မဏော စတုသေဋ္ဌာသတာရဟဂါထာယော အာဒါယ အာဂန္တွာ ရညော အဒ္ဒသ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄။

မာတုပေါသကဘိက္ခု (ပု) [မာတုပေါသက+ဘိက္ခု] အမိ– မိခင်–ကို လုပ်ကျွေးသော ရဟန်း။ ကော် မာတုပေါသကဘိက္ခုံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၈၅။

မာတုပေါသကသုတ္တ (န) [မာတုပေါသက+သုတ္တ] အမိ–မိဘ–ကို လုပ်ကျွေးသူ၏ အကျိုးကို ပြသောသုတ်၊ မာတုပေါသကသုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၇-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊၁။၁၈၃-၄။ မာတုပေါသကသုတ္တေန မာတာပိတူနံ ဂုဏံ ဝဏ္ဏေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၈၇။

မာတုပေါသကဟတ္ထိနာဂ (ပု) [မာတုပေါသက+ဟတ္ထိနာဂ] အမိကို လုပ်ကျွေးသော ဆင်ပြောင်ကြီး။ မာတုပေါသကဟတ္ထိနာဂေါ လောကနာထော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။

မာတုပေါသကဟတ္ထိရာဇကာလ (ပု) [မာတုပေါသကဟတ္ထိရာဇ+ကာလ] အမိ– မိခင်–ကို လုပ်ကျွေးသော ဆင်မင်းဖြစ်သော အခါကာလ။ မာတုပေါသကဟတ္ထိရာဇကာလေ, ဆဒ္ဒန္တဟတ္ထိရာဇကာလေတိ အနန္တေသု အတ္တဘာဝေသု သီလံ ပရိပူရေသိံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ သ၊ဝရတ္ထ၊၃။၁၉၃။

မာတုပေါသကရာမ (ပု) [မာတုပေါသက+ရာမ] အမိကို လုပ်ကျွေးသော ရာမ။ မာတုပေါသကရာမော (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅)တိ မာတရံ သမ္မာပဋိပန္နော ရာမော နာမ ကောစ ပုရိသော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂။

မာတုပ္ပမုခ (တိ) [မာတု+ပမုခ] အမိ–မိခင်–လျှင် အမှူးရှိသော။ မာတုပ္ပမုခါနံ အနေကဒေဝတာနံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂါဓိဂမနံ ကထွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။

မာတုဘဂိနီ (ထီ) [မာတု+ဘဂိနီ] အမိ၏–အစ်မ–ညီမ(မိကြီး,မိထွေး)။ မာတုစ္ဆာနှင့် မာတုဓီတု–တို့ကြည့်။

မာတုဘာတု (ပု) [မာတု+ဘာတု] အမိ၏–အစ်ကို–မောင် (ဦးကြီး,ဦးလေး)။ မာတုဘာတာ မာတုလော။ ဝိမတိ၊၁၊၂၃၅။ (–ခဝန်။၂၄၅။)

မာတုဘိက္ခုနီ (ထီ) [မာတု+ဘိက္ခုနီ] အမိရဟန်းမ။ မာတုဘိက္ခုနိယာ အင်္ဂဇာတိ အဿုနိပတတိ သု၊ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။

မာတုဘူတပုဗ္ဗ (တိ) [မာတုဘူတ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌ အမိဖြစ်ဖူးသော၊ သူ။ သာ ကိရ ဣတော ပဉ္စမာယ ဇာတိယာ ထေရဿ မာတုဘူတ-

ပုဗ္ဗာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၊၁၀၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၈၂။)

မာတုမတ္တီ (တိ) [မာတုမတ္တာ+ဤ] အမိ–မိခင်–အရွယ်ရှိသော၊ အမိလောက်ရှိသော၊ သူ။ မာတုမတ္တီသု မာတုစိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေထ။ သံ၊၂။ ၃၂၉။

မာတုမရဏ (န) [မာတု+မရဏ] အမိ–မိခင်–၏ သေခြင်း။ မာတုမရဏ (မဟာနိ။၁၄)န္တိ မာတုယာ မရဏံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆၆။

မာတုမာတု (ထီ) [မာတု+မာတု] အမိ၏အမေ၊ မိခင်၏ အမေ၊ အဘွား။ အပရိယာဒိန္နာဝ ဘိက္ခဝေ မာတုမာတရော အဿု။ သံ၊၁။ ၃၈၇။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၄။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။) မာတုမာတရောတိ မာတုမာ-တာမဟိယော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။

မာတုမာရီ (ထီ) [မာတု+မာရီ] အမိ၏–ပျက်စီးခြင်း–သေခြင်း။ ဘိက္ခုသာ မာတုမာရီ။ မ၊ ၂။၁၁၂။ တုယှံ ပန မာတာပိတရော မတာ မညေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။

မာတုရက္ခိတ (တိ) [မာတု+ရက္ခိတ] အမိ–မိခင်–အစောင့်ရှောက်ခံရသော၊ သူ။ မာတုရက္ခိ-တာ နာမ မာတာ ရက္ခတိ ဂေါပေတိ ဣဿ-ရိယံ ကာရေတိ ဝသံ ဝတ္တေတိ။ ဝိ၊၁။၂၀၂။ မာတုရက္ခိတာတိ မာတရာ ရက္ခိတာ၊ ယထာ ပုရိသေန သံဝါသံ န ကပ္ပေတိ၊ ဧဝံ မာတရာ ရက္ခိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈၊)

မာတုလ[1] (ပု) [မရ+ဥလ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၇၇။] ပဒိုင်းပင်။ ဥမ္မတ္တော တု စ မာတုလော။ ဓာန်။၅၇၇။

မာတုလ[2] (ပု) [မာတု+ဥလ။ဓာန်၊ဋီ။၂၄၅။]အမိ၏–အစ်ကို–မောင် (ဦးရီး၊ဦးကြီး၊ဦးလေး)။ အပရေသမ္ပိ ဒသန္နံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ ဇေဋ္ဌ-ဘာတု........ မာတုလဿာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ ပါ၊သင်္ဂဟ။၉။ မာတုဘာတာ မာတုလော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၄။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၅။ ဝိနယာ-လင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။၅၅။

မာတုလကုဋုမ္ဗိက (ပု) [မာတုလ+ကုဋုမ္ဗိက] ဦးကြီး–ဦးလေး–သူကြွယ်။ ဘန္တေ မာတုလ-ကုဋုမ္ဗိကော မေ တုမှာကံ အာဂမနံ ပစ္စာ-သီသတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။

မာတုလဂိရိ (ပု)[မာတုလ+ဂိရိ]မာတုလတောင်။ တတော မာတုလဂိရိံ နာမ အာဂမာသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ (–သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၉၈။)

မာတုလတ္ထေရ (ပု) [မာတုလ+ထေရ] ဦးကြီး–ဦးလေး–မထေရ်။ ဥပါဒိန္နတ္တိကေ ကိဉ္စာပိ ခီဏာသဝဿ ခန္ဓာ "အမှာကံ မာတု-လတ္ထေရော၊ အမှာကံ စူဠပိတုတ္ထေရော" တိ ဝဒန္တာနံ ပရေသံ ဥပါဒါနသာ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၂။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၊၇၅၊၁၃၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၆၊၃၄၅။ အနု၊ဋီ၊၁။ ၁၇၅။)

မာတုလဓီတု (ထီ) [မာတုလ+ဓီတု] ဦးကြီး–ဦးလေး–သမီး။ မာတုလဓီတရံ ရေဝတိံ နာမ အာနေတုကာမာ အဟေသုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၈၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၅၀။)

မာတုလနဂရ (န) [(၁) မာတုလာ + နဂရ။ (၂) မာတုလ+နဂရ] (၁) မာတုလာမြို့။ (၂) ဦးကြီး၏– မြို့–ပြည်။ (၁) မာတုလ-နဂရဝါသိနံ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟ-ဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယံ ဒိသွာ ပါတောဝ ဝီသတိဘိက္ခုသဟဿပရိဝါရော မာတုလနဂရံ သမ္ပတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄။) (၂) တတော မာတုလနဂရံ ဒသယော-ဇနာနိ။ စရိယာ။၈၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၈၄။

မာတုလနဂရဝါသီ (တိ) [မာတုလနဂရ+ ဝသ + ဏီ] မာတုလာမြို့၌ နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ အထက်ပုဒ် (၁) ကြည့်။

မာတုလပုတ္တ (ပု) [မာတုလ + ပုတ္တ] ဦးကြီး –ဦးလေး–သား။ မာတုလပုတ္တော ပနဿာ နန္ဒမာဏဝေါ နာမ ဂိဟိကာလတော ပဋ္ဌာယ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော။ ဓမ္မ၊၄၊၁။၃၁၁။ (–ပေတ၊ ၄။၅၁။

မာတုလဗြာဟ္မဏ (ပု) [မာတုလ+ဗြာဟ္မဏ] ဦးကြီး–ဦးလေး–ပုဏ္ဏား။သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ မာတုလဗြာဟ္မဏံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊၁။၄၂၀။

မာတုလဘရိယာ (ထီ) [မာတုလ + ဘရိယာ] ဦးကြီး–ဦးလေး–မယား။ မာတုလဘရိယာ မာတုလာနီ။ အံ၊ဋီ၊၂။၈။

မာတုလမိဂ (ပု) [မာတုလ+မိဂ] ဦးကြီးသမင်။ မာတုလမိဂေါ ပန အဟမေဝ အဟောသိံ။ ဇာ၊၄၊၁။၁၈၁။

မာတုလရာဇ (ပု) [မာတုလ+ရာဇ] ဦးကြီးမင်း။ ရာဇနိဝေသနံ အာရုယှ မာတုလရညော သန္တိကေ ဌိတော ဂါထမာဟ။ ဇာ၊၄၊၇။၃၈။

မာတုလရုက္ခ (ပု) [မာတုလာ+ရုက္ခ] မာတုလာ မည်သော သစ်ပင်။ (အရှင်ဂုဏဝဏ္ဏသကရေး ဒီ၊၄၊၃။သျ။ ၁၀၄-၌ကား လက်ပံပင်, ပညောင်ပင်, ရှောက်ပင်ဟု ဆို၏။P.S.E.D၌ ဓုတ္တူရပင်။ ထောမ-၌ ပုလ္လိင် မာတုလ-သဒ္ဒါကို ဓုတ္တူရေ-ဟု ဖွင့်၏။ ဓုတ္တူရကို ဓုတုရာပင်ဟု ထပ်ဖွင့်၏။ သာသနာ့ပိုင် ဒုတိယဗားကရာ ဆရာတော်ရေး ဒီ၊၄၊၃။သျ၊၁။၁၃၆-အမှာ လည်းကြည့်။) ကရီသမတ္တဘူမိပတ္တဋ္ဌံ ကော် မာတုလရုက္ခံ ဒိသွာ။ ဒီ၊၄၊၃။၂၉။

မာတုလဝါဒ (ပု) [မာတုလ+ဝါဒ] ဦးကြီးဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ သာ'ဇ္ဇ မာတုလဝါဒေန၊ မုဥ္စတဗ္ဗာ နု မညသိ။ ဇာ၊၁။၁၈၅။ ဇာ၊၄၊၃။ ၄၅၆။

မာတုလသမ္ဗန္ဓ (ပု) [မာတုလ+သမ္ဗန္ဓ] ဦးကြီး နှင့်–စပ်ယှဉ်–ဆက်သွယ်–ခြင်း။ ဘရိယာပိ ဝါ မာတုလသမ္ဗန္ဓတော ဂဟေတဗ္ဗာ။ သံ၊ ဋီ၊၁။၃၃၆။

မာတုလာ (ထီ) [မာတုလ+အာ] (၁) ဓုတုရာ ပင်။ (၂) မာတုလာမြို့။ (၁) (၂) ကော် သမယံ ဘဂဝါ မဂဓေသု ဝိဟရတိ မာတု- လာယံ။ ဒီ၊၃။၄၈။ မာတုလာယန္တိ ဧဝံ- နာမကေ နဂရေ။ ဒီ၊၄၊၃။၂၉။ "မာတုလာ"- တိ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန လဒ္ဓနာမော ဧကော ရုက္ခော၊ တဿာ အာသန္နပ္ပဒေသေ မာပိ- တတ္တာ နဂရံ့ မာတုလာတွေဝ ပညာယိတ္ထ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄။

မာတုလာနီ (ထီ) [မာတုလ^၂+ဤ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၂၄၅။ ကစ္စည်း။၉၈။ ရူပ။၈၇။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၂၆၁။ မာတုလ+အာနီ။ မောဂ်၊၃။၃၃။ နိရုတ္တိ၊ ရူပ။၆၁။] ဦးကြီး – ဦးလေး– ၏ မယား။ (သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၆–၌ မာတုလာနီ- သဒ္ဒါကို အရာဌာနအလိုက် အဘ၏–အစ်မ– နှမ-ဟုလည်း ဖွင့်သည်။) မာတုစ္ဆာတိ ဝါ မာတုလာနီတိ ဝါ။ ဒီ၊၃။၆၀။ အံ၊၁။၅၃။ ဣတိဝုတ်။၂၁၉။ မာတုလာနီတိ မာတုလဘ- ရိယာ။ ဒီ၊၄၊၃။၃၇။ ဣတိဝုတ်၊၄။၁၅၃။ (–အံ၊ဋီ၊၂။၈။)

မာတုလုင်္ဂ (ပု) [မတ္တ+လုင်္ဂ+အ။ မတ္တော လုင်္ဂ- တိ ယေန မာတုလုင်္ဂေါ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၇၇။ ထောမ–၌ မာ+တုလ+ဂမ-ဟု ပုဒ်ခွဲ၏။] ရှောက်, ရှောက်ကြီး။ သံပရို (ဓာန်၊သျ၊ သစ်)။ ရှောက်ခါး (ဘောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျ)။ အထဿ တသ္မိံ ခဏေ ပဏ္ဏာကာ- ရတ္ထာယ မာတုလုင်္ဂံ အာဟရိံသု။ ဇာ၊၄၊ ၃။၂၉၉။ (–ဝိ၊၄၊၃။၁၀၂။ ဝဇီရ။၃၂၀။)

မာတုလုင်္ဂက (ပု) [မာတုလုင်္ဂ+က] ရှောက်၊ ရှောက်ကြီး၊ သံပရို၊ ရှောက်ခါး။ (ဆဋ္ဌပြန်–

ဋ္ဌ် ရှောက်ချိုပင် ဟူ၏။) အာဠ္ဟကာ ဗေလု-ဝါ တတ္ထ၊ ကဒလီ မာတုလုင်္ဂကာ။ အပ၊၁။ ၃၇၅။ ထေရာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၁။

မာတုလုင်္ဂဖလ (န) [မာတုလုင်္ဂ+ဖလ] ရှောက်သီး။ (ဆင္ဒပြန်-၌ ရှောက်ချိုသီး ဟူ၏။) မာတုလုင်္ဂဖလံ ဂယှ။ အပ၊၂။၉၀။ ထေရာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇၃၊၃၂၃။

မာတုလုင်္ဂဖလဒါယက (ပု) [မာတုလုင်္ဂဖလ+ဒါယက] ရှောက်သီးလှူဒါန်းသူ။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ မာတုလုင်္ဂဖလဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၂။၉၀။

မာတုလုင်္ဂရသ (ပု) [မာတုလုင်္ဂ+ရသ] ရှောက်သီး၏အရသာ။ ပဏ္ဍိတာ တိတ္တကံ ဟာရေ-တွာ အမ္ဗိလံ အနိုဟရိတွာ မာတုလုင်္ဂရသံ အနုဘဝေတွာဝ ခါဒန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၀။

မာတုလုင်္ဂီ (ထီ) [မာတုလုင်္ဂ+ဏ+ဤ] ရှောက်သီး- ရှိ-သီး-သော အပင်၊ ရှောက်ပင်။ အာဠ္ဟကာ ဣသိမုဂ္ဂါ စ၊ ကဒလီမာတု-လုင်္ဂိယော။ အပ၊၁။၁၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။

မာတုဝံသ (ပု) [မာတု+ဝံသ] အမိ-မိခင်-၏ အနွယ်။ ကောလညာတိ မာတုဝံသေ ပိတု-ဝံသေ စ ဇာတာ မာတာပိတုပ္ပဘုတိသဗ္ဗညာ-တယော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၇။ ကောလည-ကြည့်။

မာတုဝစန (န) [မာတု+ဝစန] အမိ-မိခင်-၏ စကား။ ဧသော ကိရ ဒါရကော မာတုဝစနံ အနာဒိယိတွာ အရညံ ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ အင်္ဂ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၃။ (-ထေရီ၊ဋ္ဌ။၈၇။)

မာတုဝိသယ (ပု) [မာတု+ဝိသယ] အမိ-မိခင် -၏ အရာ။ ယထာ စေတ္ထ ဒေဝဒတ္တော မာတုဝိသယော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၁၅။ ဝိမတိ၊၁။ ၄၃။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၉။)

မာတုဝုတ္တာကာရ (ပု) [မာတု+ဝုတ္တာကာရ] အမိ-မိခင်-သည် ဆိုအပ်သောအခြင်းအရာ၊ အမိ၏နှုတ်ထွက်အတိုင်း။ တထေဝါတိ မာတု-ဝုတ္တာကာရေနေဝ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၀။

မာတုသင်္ဂဟ (ပု) [မာတု+သင်္ဂဟ] အမိ-အား-ကို-ချီးမြှောက်ခြင်း။ မာရိသာ အဇ္ဇ အညတ္ထ အဂန္တွာ သဗ္ဗေဝ တုမှာကံ မာတု-သင်္ဂဟံ ကရောထ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၉၇။

မာတုသညာ (ထီ) [မာတု+သညာ] အမိ-မိခင် -ဟူသော အမှတ်သညာ။ ဥရေ ဌပိတော မာတုသညာယ မုခေန ထနဂ္ဂဟဏေန ပုတ္တာသိနေဟံ ဥပ္ပါဒေတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၄။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉၅။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၅၅။)

မာတုသဒိသ (တိ) [မာတု+သဒိသ] အမိ-မိခင်-နှင့်တူသော။ အပိ စ မာတုသဒိသေ ဝ ပုတ္တော ဟောတိ မာတုပကတ္တော ဝါ။ မိလိန္ဒ။၇၉။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။)

မာတုသန္တက (န) [မာတု+သန္တက] အမိ-မိခင်-၏ ဥစ္စာ။ အနန္တမသော မာတုသန္တကမ္ပိ ....ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။ (-ကင်္ခါ။၁၈၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။ အင်္ဂ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၆၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၅။)

မာတုသန္တိက (န) [မာတု+သန္တိက] အမိ-မိခင်-၏အနီး၊ မိခင်ထံ။ သော မာတုသန္တိကံ ဂန္တွာ....အဓိဋ္ဌာသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ (-၂၁၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ အင်္ဂ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၉၀၊၃၀၁။)

မာတုသပတ္တီ (ထီ) [မာတု+သပတ္တီ] အမိနှင့် တူသော လင်ရှိသော မိန်းမ၊ အမိ၏ လင်တူ မိန်းမ။ (ဒီ၊၂။သျှ၊၂။၁၈၈-၌ကား အမိ၏ ရန်သူမိန်းမဟု ဆိုသည်။) အထ ခေါ သော မာဏဝကော မာတုသပတ္တိံ တေဒဝေါစ။ ဒီ၊၂။၂၆၄။

မာတုသမ(တိ) [မာတု+သမ] အမိနှင့်တူသော။ မာတုသမံ မဟာရာဇ ဓုဘဂုဏံ ဝိသုဒ္ဓိကာမာနံ ကိလေသဒုက္ခပ္ပဋိဗ္ဗိဝိဋ္ဌိတာနံ အနုဂ္ဂါဟကတ္တေန။ မိလိန္ဒ။၃၃၅။

မာတုသမဘရိယဋ္ဌာန (နု) [မာတုသမ+ဘရိယဋ္ဌာန] အမိနှင့် တူသော မယား၏ အရာ။ ရညော မာတုသမဘရိယဋ္ဌာနေ ဌတွာ.... အာနေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၄။၃၁၇။

မာတုသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မာတု+သမ္ပတ္တိ] အမိ၏ ပြည့်စုံခြင်း။"သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော"တိ ဣမိနာ စ မာတုသမ္ပတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။

မာတုသမ္ဗဿ (ပု) [မာတု+သမ္ဗဿ] အမိ၏ အတွေ့အထိ။ တိတ္တိရဝဋ္ဋကမောရကုက္ကုဋာဒယော ပန မာတုသမ္ဗဿေန ယာပေန္တေ ဝိဒ္ဓွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။

မာတုသမ္ဗန္ဓ (ပု) [မာတု+သမ္ဗန္ဓ] အမိနှင့်ဆက်စပ်ခြင်း။ ဝေမ္ပိ ယာသ သတ္တမာယုဂါ နေဝ မာတုသမ္ဗန္ဓေန န ပိတုသမ္ဗန္ဓေန သမ္ဗဒ္ဓါ၊အယံ အညာတိကာ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။(-ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။၃၀၂။)

မာတုသမ္ဗန္ဓိ (တိ) [မာတု+သမ္ဗန္ဓိ] အမိနှင့် ဆက်စပ်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ယထာ စေတ္တ "ဒေဝဒတ္တော မာတုဝိသယေ မာတုသမ္ဗန္ဓိ ဝါ သာဓုတ္ထုပ္ပကာရပ္ပတ္တော"တိ အယမတ္ထော ဝိညာယတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၁၅။ (-ဝိမတိ၊၁။ ၄၃။)

မာတုသယန (နု) [မာတု+သယန] အမိ၏ အိပ်ရာ။ မာတုသယနံ တိကတ္တုံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ဒက္ခိဏပဿံ ဖာလေတွာ ကုစ္ဆိံ ပဝိဋ္ဌသဒိသော အဟောသိတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။

မာတုသရီရ (နု) [မာတု+သရီရ] အမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်။ ပူတိဒေဟသယာတိ ပူတိမှိ မာတုသရီရေ ဝါ အတ္တနော ယေဝ ဝါ သရီရံ အဝတ္တရိတွာ သယနတော ပူတိဒေဟသယာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။

မာတုသီသ (နု) [မာတု+သီသ] အမိဦးခေါင်း။ တသ္မိံ စ ဂေဟေ ဗြာဟ္မဏဿ ဓီတာ ကေသကာရီ နာမ ဂေဟဒွါရသမီပေ မာတုသီသတော ဦကာ ဂဏှန္တီ တေ ဘိက္ခူ ဂစ္ဆန္တေ ဒိသွာ မာတရံ အာဟ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၇၈။ (-ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇၆။)

မာတုသုတ္တ (နု) [မာတု+သုတ္တ] မာတုသုတ်၊ မယ်တော်မာယာ၏ အသက်တိုခြင်းကို ကဲ့ရဲ့လိုသော အရှင်အာနန္ဒာ၏ လျှောက်ထားခြင်းဟူသော အတ္ထုပ္ပတ်ကြောင့်၊ (တနည်း) ဘုရားအလောင်းတော် ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇- ရက်မြောက်တွင် မိခင် ကွယ်လွန်ခြင်း၊ တုသိတာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်ခြင်းကို ချီးမွမ်းလိုသော အရှင်အာနန္ဒာ၏ လျှောက်ထားခြင်းဟူသောအတ္ထုပ္ပတ်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော သုတ်။ (မယ်တော် မာယာကို အကြောင်းပြု၍ ဟောသောကြောင့် "အပ္ပါယုက" သုတ်ကိုပင် မာတုသုတ်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ အမည်ပေးသည်ဟုယူဆဖွယ်ရှိသည်။ဥဒါနပါဠိတော်၌ မာတုသုတ်ဟူ၍ သီးခြားမရှိ၊ အပ္ပါယုက သုတ်သာရှိသည်။) ဥဒါနပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၂- သုတ်။ ဥဒါန။၁၃၄။ (နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၄-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်၊ သံ၊၁။၃၉၅-ကိုလည်း မာတုသုတ် ဟု ခေါင်းစီးတပ်သည်။ သံသရာရှည်လှသည့် အတွက် အမိမဖြစ်ဖူးသောသူ မရှိဟု ယင်းသုတ်၌ ဟောတော်မူသည်။)သုန္ဒရိကသုတ္တံ မာတုသုတ္တံ သံဃဘေဒကသုတ္တံ ဥဒပါနသုတ္တံ တထာဂတုပ္ပါဒသုတ္တံ မောနေယျသုတ္တံ ပါဋလိဂါမိယသုတ္တံ ဒွေပိ ဒဗ္ဗသုတ္တာနီတိ ဧတေသံ ဥဒါနာနံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော နိက္ခေပေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉။

မာတုသောက (ပု) [မာတု+သောက] အမိ၏ စိုးရိမ်ခြင်း။ မယိ အကထေန္တေ မာတုသော-ကော ဗလဝါ ဘဝိဿတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၅။

မာထုရ (တိ) [မထုရာ+ဏ] (၁) မထုရာ–မြို့၌ မွေးဖွား–မြို့မှလာ–မြို့၌နေ–မြို့ကိုအစိုးရ–သော၊သူ၊(၂) မထုရာပြည်သူတို့၏အပေါင်း။ (၁) မထုရာယံ ဇာတော မာထုရော၊ ဇနော။ ....မထုရာယ အာဂတော မာထုရော၊ မထုရာ အဿ နိဝါသောတိ မာထုရော၊ မထုရာယ ဣဿရော မာထုရော၊ ရာဇာ။ ရူ၊နှာ။၂၂၀။ (၂) မာထုရော ပေါရိသကော။ ရူ၊နှာ။၂၃၂။ မဓုရာ–ကြည့်။

မာထုရက (တိ) [၁။ မထုရာ+ဏ။ က-လာ။ ၂။ မထုရာ+ဏက။] (၁) မထုရာ–မြို့၌ မွေးဖွား–မြို့မှလာ–မြို့၌နေ–မြို့ကို အစိုးရ–သော၊သူ။(၂) မထုရာပြည်သူတို့၏အပေါင်း။ (၁) သဗ္ဗတောဂဂ္ဂဟကောန တဒ္ဓိတတောပိ ကွစိ သသရကကာရာဂမော။ မာထုရကော ဝါ။ ရူ၊နှာ။၂၂၀။ (၂) မာနုသော၊ မာထု-ရကော။ ရူ၊နှာ။၂၃၂။

မာဒိသ (တိ) [အမှ+ဒုသ+ကွိ။ ကစ္စည်း။ ၆၄၂။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၂၆၉။ အမှ+ဒိသ+ကွိ။ ရူ။၅၈၀။ အမှ+ဒိသ+က။ မောဂ်၊၃။၈၀။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၅၅၉။ ထိ-၌ မာဒိသာ,မာဒိသီ။] ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သူ။ အဟံ ဝါ အာနန္ဒ ပုဂ္ဂလေသု ပမာဏံ ဂဏှေယျံ၊ ယော ဝါ ပနဿ မာဒိသော။ အံ၊၂။၃၀၇။ (–အပ၊၁။ ၄၀။ ဇာ၊၂။၂၄၅။) မာဒိသီယော ပဝဇ္ဇာ စေဝ။ ဇာ၊၂။၁၃။ ယော ဝါ ပနဿ မာဒိ-သောတိ ယော ဝါ ပန အညောပိ မယာ သဒိသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါယေဝ အဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၈၄။)

မာဒိသက (တိ) [မာဒိသ+က] ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သူ။ တေ ဒုစ္စဇာ မာဒိသကေန ဘိက္ခု။ ဇာ၊၁။၃၁၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉၉။

မာဒိသီ (ထီ) [မာဒိသ+ဤ] ငါကဲ့သို့ရှုအပ်သော သူမ။ မာဒိသ–ကြည့်။

မာဓရ (တိ) [မဓရ+ဏ] မဓရအမျိုး၌ဖြစ်သော၊ သူ။ အထ အာမန္တယိ မာဓရော သုဝပဏ္ဍိ-တော။ ဇာ၊၂။၂၀၆။ (–၂၀၀။)

မာဓုရ (တိ) [မဓုရာ+ဏ။ မဓုရာယ ဇာတော မာဓုရော။ နီတိ၊သုတ္တ။၇၆၅။] မဓုရာ– မြို့၌ မွေးဖွား–မြို့မှ လာ–မြို့၌ နေ–မြို့ကို အစိုးရ –သော၊ သူ။ ကာမာဝစရာ....မာဓုရာတိ-အာဒိကာ ဘူမိဝသေန ပညာပနာ ဘူမိပညတ္တိ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ ပုဒ်အဆုံးအဖြတ်ကို မဓုရာ–ကြည့်။

မာဓုရက (တိ) [မဓုရာ+ဏ။ က-လာ။] မဓုရာ မြို့၌–ဖြစ်–ဖွား–နေ–သော၊ သူ။ မာဓုရကာ ကောသလကာ၊ ကလိင်္ဂါ ဟတ္ထိပေါရိကာ။ အပ၊၁။၄၂၁။

မာန[၁] (န) [မာန+အ။ ကခ်ါ၊ ယော၊ မဟာဋီ။ ၃၃၀။] (၁) မြတ်နိုးနှစ်သက်ခြင်း။ (တိ) (၂) မြတ်နိုး–နှစ်သက်–အပ်–ထိုက်–သော၊ သူ။ (၁) (တိ) (၂) မာနနံ မာနံ၊ မာနဿ ဘာဝေါ မာနတ္တံ၊ ဘိက္ခူနံ မာနတ္တံ ဘိက္ခု-မာနတ္တံ။ ဝိနယကမ္မံ။ .... မာနိတဗ္ဗောတိ မာနော။ ဘိက္ခူဟိ မာနော ဘိက္ခုမာနော။ ကခ်ါ၊ ယော၊မဟာဋီ။၃၃၀။ (တိဇဂုပကိတ-မာဓနဟိ (ကစ္စည်း။၄၃၃။ ရူ။၅၂၀) ၌ မာနသည် မာနဓာတ်ကို ဟော၏။ဝတ္တမာနေ မာနန္တာ (ကစ္စည်း။၅၆၅။ ရူ။၆၄၆) မာနဿ မဿ (မောဂ်၊၅။၁၆၂) တို့၌ မာနသည် မာန-ပစ္စည်းဟူသော အနက်ကို ဟော၏။)

မာန[၂] (န) [မာ+ယု။ နီတိ၊ဓာ။၂၅၃။ မိယတေ ပရိစ္ဆိန္ဒိယတေ ယေန၊ တံ မာနံ။ ဓာန်၊ဋီ။

၄၇၉။] (၁ ချိန်–ချင့်–တိုင်းတာ–ခြင်း။) (မှန်းဆတိုင်းတာခြင်း=တီရဏမာန၊ ချိန်ခွင်ဖြင့် ချိန်စက်ခြင်း=ဓာရဏမာန၊ တစ်လက်ဖက်ထက်ကျက်, လေးလယ်စသည်တို့ဖြင့် ချင့်ခြင်း=ပူရဏမာနဟု ၃-မျိုး ရှိသည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၄။) (၂) ချိန်တွယ်–ချိန်စက်–စသော အရာဝတ္ထု (ချိန်ခွင်, ကတ္တားစသည်)။ (၃) ခြင်တွယ်စသော အရာဝတ္ထု (စလယ်တောင်း, ပြည်တောင်း, တင်းတောင်း စသည်)။ (၄) တိုင်းတာ – ကြောင်း – စရာ – အရာဝတ္ထု (လက်သစ်တောင်တာ ပေတံစသည်)။ (၁) ကေနစိ ပုဂ္ဂလေန မာနေန ဝါ၊....မာနေနာတိ တိဝိဓေန မာနေန တီရဏေန ဓာရဏေန ပူရဏေန ဝါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။ (–ဝိ၊၁။၂၂၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။) (၂) (၃) (၄) တုလာပတ္ထင်္ဂုလိဝသာ၊ တိဓာ မာနပထော သိယာ။ ဓာန်။၄၇၉။ မာနံ ပမာဏ ပတ္ထာဒေါ။ ဓာန်။၉၁၄။ (၃) ယံ တေလံ မာနံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။) မာနန္တိ မာနဘတ္တံ ကတ္တုဘတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃။ (–အံ၊ဋီ၊၂။၃၈။)

မာန[၂] (ပု) [မန+ဏ။ သေယျာဒိဝသေန မညတီတိ မာနော။ နီတိ၊ဓာ။၂၃၂၊၃၂၁။ သေယျောဟမသ္မီတျာဒိနာ မညတီတိ မာနော။ ဝိဘာဝိနီ။၁၀၈။] မိမိကိုယ်ကို အမြတ်ဆုံးဟု– မှတ်ထင်ခြင်း– မှတ်ထင်တတ်သော သဘော၊ ထောင်လွှား တက်ကြွခြင်း၊ မာန။

မာနသည် ထောင်လွှား တက်ကြွခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊ ထူးကဲမြင့်ချွန် တံခွန်ပမာ အဆာရာဝယ် ကဲသာခြင်းကို လိုလားသူ၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။ ဒိဋ္ဌိနှင့်မယှဉ်သော လောဘလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ လောက၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အမျိုးအစားခွဲလျှင် သေယျပုဂ္ဂိုလ်=မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သဒိသပုဂ္ဂိုလ်=သူများနှင့် တန်းတူပုဂ္ဂိုလ်၊ ဟီနပုဂ္ဂိုလ် = သူများအောက်ကျသောပုဂ္ဂိုလ်ဟု ၃-မျိုး တွေ့နိုင်ပေသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်မျိုး တစ်မျိုး၌ သေယျမာန်=ပစ္စည်းဥစ္စာ ဂုဏ်သိန် ပညာ အဆင်း စသည်အားဖြင့် တဖက်ဖက်က သူများထက်သာ၏ဟု မှတ်ထင်ခြင်း၊ သဒိသမာန် = ပစ္စည်းဥစ္စာစသည်အားဖြင့် သင်တို့နှင့် ဘာထူးသလဲဟု မှတ်ထင်ခြင်း၊ ဟီနမာန် = သူတို့အောက်ကျတော့ ဘာအရေးစိုက်ရမှာလဲဟု မှတ်ထင်ခြင်း၊ ဤသို့ ၃-မျိုးစီ ကွဲပြားနိုင်၏။ သေယျပုဂ္ဂိုလ်အား သေယျမာန်, သဒိသမာန်, ဟီနမာန်၊ သဒိသပုဂ္ဂိုလ်အားလည်း သေယျမာန်, သဒိသမာန်, ဟီနမာန်၊ ဟီနပုဂ္ဂိုလ်အားလည်း သေယျမာန်, သဒိသမာန်, ဟီနမာန် ၃-မျိုးစီ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ဟူလို။ သေယျပုဂ္ဂိုလ်အား သေယျမာန်သည် ယာထာဝ=မှန်ကန်သော မာန်မည်၏၊ သဒိသပုဂ္ဂိုလ်အား သဒိသမာန်၊ ဟီနပုဂ္ဂိုလ်အား ဟီနမာန်သည် ယာထာဝမာန်မည်၏။ မိမိနှင့် ဖက်မတန်သော အခြားမာန် ၂-မျိုးစီကိုကား အယာထာဝမာန်ဟု ခေါ်လေသည်။ ယာထာဝမာန်ကို အရဟတ္တမဂ်ကသာ ပယ်နိုင်၏။ အယာထာဝမာန်ကိုကား သောတာပတ္တိမဂ်ကပင် ပယ်နိုင်လေသည် (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၄)။

ယင်းမာနကို အာရုံ၌ ပြင်းစွာ စွဲလမ်းဖမ်းယူတတ်သောကြောင့် ဂါဟ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁)၊ သံသရာ၌ ရှည်ကြာစေတတ် သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သောကြောင့် ပပဉ္စ (နေတ္တိ။၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၃၈။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၀၁)၊ မဟုတ်သည်ကို အဟုတ်ထင်မှတ်တတ်, အထင်မှားတတ်သောကြောင့် မညနာ (မဟာနိ။၉၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇)၊ မဂ်,ဖိုလ်,နိဗ္ဗာန်ကို ပိတ်ဆို့ကာကွယ်တတ်,

နှောင့်ယှက်တတ်သောကြောင့် **ပလိဗောဓ** (ပဋိသံ။ ၉၉၊ ၁၂၃။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၁။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀)။ ကပ်ငြိတတ်, ကပ်ငြိစေတတ်သောကြောင့် **သင်္ဂ** (မဟာနိ။ ၇၀၊ ၃၄၂။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃)၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်, အတွင်း၌ထိုးဆွတတ်, နုတ်နိုင်, ပယ်ရှားနိုင်ခဲသောကြောင့် **သလ္လ** (မဟာနိ။ ၄၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၃)၊ နှောင်ဖွဲ့တတ်သောကြောင့် **ဗန္ဓန=သံယောဇန** (အဘိ၊ ၆။ ၂၂၄။ မဟာနိ။ ၃၄၂)၊ တုန့်လှုပ်တတ်သောကြောင့် **ကိဉ္စန** (မဟာနိ။ ၃၄၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၄)၊ ရှုပ်ထွေးသောတောကဲ့သို့ အသဲခက်သောကြောင့် **ဂဟန** (မဟာနိ။ ၃၅၃)၊ ကုသိုလ်တရားကို ဖုံးလွှမ်းပိတ်ဆို့ ကာကွယ်တတ်သောကြောင့် **ဆဒ** (ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၃၆)၊ သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ ဒဲ့မြဲကိန်းဝပ်တတ်သောကြောင့် **အနုသယ** (အဘိ၊ ဝိ။ ၃၉၇)၊ ပူလောင်စေတတ်, နှိပ်စက်တတ်သောကြောင့် **ကိလေသ** (အဘိ၊ ၆။ ၂၄၃)၊ အနှစ်မပါ အကာသာ ဖြစ်သောကြောင့် ကျူပင်နှင့်တူရကား **နဠ** (ဥဒါန၊ ၄။ ၂၁၆)၊ ဘဝင်မြင့်သော သဘောရှိ၍ အရူးနှင့်တူရကား **ဥမ္မာဒ** (အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၇) စသည်ဖြင့် အမည်အမျိုးမျိုးဟောတော်မူသည်။

ကုသိုလ်မာန,အကုသိုလ်မာနဟု ၂-မျိုးရှိသေး၏၊ ထိုတွင် မာနကို အမှီပြု အခြေခံထား၍ သမထ ဝိပဿနာတရား အားထုတ်ရာ မာနကို ပဟာန်တမျိုးမျိုးဖြင့် ပယ်နိုင်သည့်အဆင့်သို့ ရောက်လျှင် ထိုမာနသည် ကုသိုလ်မာနမည်၏။ ဤ၌ အပြစ်ကင်းသောကြောင့် ကုသိုလ်မာနဟု သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ကုသိုလ်သဘော ဖြစ်သောကြောင့် ကုသိုလ်မာနဟု သုံးနှုန်းခြင်း မဟုတ် (နေတ္တိ။ ၇၃။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၄၇–၈။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၂၉)။ မိမိအားလည်းကောင်း, သူတပါးအားလည်းကောင်း ဆင်းရဲမှုကို ဖြစ်စေသောမာနသည် အကုသိုလ်မာနမည်၏ (နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၂၉)။

သေဝိတဗ္ဗမာန, အသေဝိတဗ္ဗမာနဟု ၂-မျိုးရှိသေး၏၊ ကုသိုလ်မာနကို သေဝိတဗ္ဗမာန၊ အကုသိုလ်မာနကို အသေဝိတဗ္ဗမာနဟု မှတ်ရမည် (နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၄၇)။ သဒ္ဓါ,သီလ,သုတ,စာဂ စသော ကုသိုလ် တရားများကို အကြောင်းခံ၍လည်းကောင်း၊ ရာဂ,ဒေါသ,မောဟ,ဒိဋ္ဌိ,ပတ္ထနာစသော အကုသိုလ်တရားများကို အကြောင်းခံ၍လည်းကောင်း မာနဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည် (ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၄၇–၈)။ ဇာတ်မြင့်ခြင်း, အမျိုးအနွယ်မြင့်မြတ်ခြင်း, လာဘ်ပေါခြင်း စသည်ကို အကြောင်းခံ၍လည်း မာနဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်(အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၃)။ ထမ်းပိုးဖြင့် သယ်ဆောင်အပ်သော လေးလံသည့်ဂန်ထုပ်ဝန်ပိုးသည် ပခုံးဖြင့် ထမ်းဆောင်သည့်အခါ ပခုံးထက်၌ တည်ရှိသော်လည်း ခြေလှမ်းလိုက်တိုင်း ထမ်းပိုးက ပျော့ညွတ်သွားသည်ဖြစ်၍ မြေကြီးနှင့်ထိမိသကဲ့သို့ ဇာတ်စသည်ကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော မာနသည်လည်း ထိုထိုဇာတ်စသည်၌ ဖြူစူခြင်းကို ဖြစ်စေလျက် အပယ်လေးပါးသို့ နစ်မြုပ်စေတတ်၏ (သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၂)။

ဥရုဝေလကဿပသည် သူကိုယ်သူ ဂဏာပါမောက္ခဟု အထင်ကြီးနေမှု မာနအလှည့်အပတ်ခံရသဖြင့် ဘုရားရှင်ကို ဦးမညွတ်ခဲ့ (ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ဂ၃)။ ဗေဒင်သုံးပုံကို ပါရဂူရောက် တတ်မြောက်ကြပြီးသောပုဏ္ဏား ၅၀၀ သည် ဘုရားရှင်တရားတော်ကို နာကြားကြရသဖြင့် ကာမဂုဏ်၌ အပြစ်မြင်ပြီး ရဟန်းပြုကြ၏၊ ပိဋကသုံးပုံကို သင်ယူရာ မကြာမီပင် တတ်မြောက်ကြလေသည်၊ရဟန်း ၅၀၀ သည် မိမိတို့တတ်မြောက်ပြီး ဗျာဒိတ်ကို အမှီပြု၍ မာနတက်နေကြ၏၊ဘုရားရှင်သည်လိင် ၃-ပါး ပုဒ် ၄-ပါး,ဝိဘတ် ၇-သွယ်ကို လွှတ်၍ တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကို မဟော၊ လိင် ၃-ပါး, ပုဒ် ၄-ပါး, ဝိဘတ် ၇-သွယ်ကိုချည်း တဝလည်

လည်ဟောနေသမျှ တို့အဖို့ ခက်ဆစ်မည်သည် မရှိ၊ဘုရားဟောတော်မူတိုင်း လျှင်လျှင်မြန်မြန် သိကြသည်သာဟု အထင်ကြီး နေကြ၏။ ဘုရားရှင်သည် ထိုရဟန်းတို့၏ မာနကို ချိုးနှိမ်ရန် သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ ဒေသနာကို ဟောတော်မူသည် (မ၊၁၊၁။၁၇-၈)။ ဇမ္ဗုဒ္ဓသည် သူတတ်မြောက်ထားသည့် ပညာရပ်ကို အမှီပြု၍ မာနတက်နေ၏၊ ဘုရားရှင်က အမ္ဗဋ္ဌ၏မာနကို ချိုးနှိမ်ရန် "အဝုသိတဝါယော ခေါ ပန ၀ုသိတမာနီ=ဆရာသမားထံ ကျောင်းစွာ မသင်ကြားဖူးဘဲ သင်ကြားဖူးသူဟု ထင်နေသူ" စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည် (ဒီ၊၁၊၁။ ၂၂၆-၇)။ စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ် (မ၊၃။ ၂၄၇) ၌ ထဒ္ဓ=ခက်ထန်ကြမ်းကြုတ်သူ, အတိမာနီ=မာနကြီးသူသည်သေသည်၏အခြားမဲ့၌ ငရဲကျတတ်ကြောင်း၊ လူဖြစ်ပြန်လျှင်လည်း အမျိုးယုတ်၌ ဖြစ်တတ်ကြောင်း ဟောတော်မူသည်။ အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေး၏ ကျွန်မ ပုဏ္ဏာသည် ဝိပဿီ,သိခီ,ကကုသန်, ကောဏာဂုံ,ကဿပ ဘုရားရှင်တို့ လက်ထက်၌ ထေရီမဝတ်၍ တိပိဋက ဓရ ဓမ္မကထိက အကျော်အမော်ကြီး ဖြစ်ခဲ့ဖူး၏၊ မာနကြီးသောကြောင့် ကိလေသာကို အကြွင်းမဲ့ မဖြုတ်နိုင်ခဲ့၊ ဤဘုရားရှင် လက်ထက် ပစ္ဆိမဘဝ၌ပင် မာနကြောင့် ကျွန်မ ဖြစ်မှုရှာသေးသည် (အပ၊၂။ ၂၈၅။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၁၇-၈)။

မာန ဇပ္ပေတိ ယော ဝေရွပေါ မာနော မညနာ မညိတတ္တံ။ အဘိ၊ဝိ။ ၃၆၆။ မာနံ ဘိန္ဒေ ကေဓမ္မံ ပဇဟာထ။ ဣတိဝုတ်။၁၉၇။ မာနန္တိ ဇာတိအာဒိဝတ္ထုကံ စေတသော ဥန္နမနံ။ သော ဟိ သေယျောဟမသ္မီတိအာဒိနာ နယေန မညန္တိ တေန,သယံ ဝါ မညတိ,မာနနံ သမ္ပဂ္ဂဟောတိ ဝါ မာနောတိ ဝုစ္စတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄၇။ မညတီတိ မာနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၀။ ၂၉၇။ (-၂၈၂၊၄၀၄။)

မာနဥဂ္ဃါဋန (န) [မာန+ဥဂ္ဃါဋန] မာနကို -ပယ်ခွါ-ပယ်သတ်-ခြင်း။ ဗ်၌ဥဂ္ဃါဋနတော မာနဥဂ္ဃါဋနတော နိက္ခမ္ဘပရိယာဒါနတောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၂။

မာနကန္တာရ (ပု) [မာန+ကန္တာရ]မာနခရီးခဲ။ ဒေါသကန္တာရံ၊မောဟကန္တာရံ၊ မာနကန္တာရံ။ မဟာနိ။၃၅၃။ စူဠနိ။၂၂၆။

မာနကရဏ (န) [မာန+ကရဏ] မာန်မူခြင်းကို ပြုခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက် ထောင်လွှားခြင်းကို ပြုခြင်း။ ဇဝံ မာနကရဏံ အာရောဂျမဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၈၃။)မာနကရဏန္တိ မာနဿ ဥပ္ပါဒနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၆။ မာနကရဏဝသေနာတိ "သေယျော"တိအာဒိကိစ္စကရဏဝသေန။ မူလဋီ၊၁။၁၇၁။ သေယျာဒိဝသေန အတ္တနော မနနံ ပဂ္ဂဟော မာနော၊ တဿ ကရဏံ သေယျောဟမသ္မီတိ ပဝတ္တိယောဝါတိ ဝုတ္တံ "သေယျောတိအာဒိကိစ္စကရဏ"န္တိ။ အနုဋီ၊၁။၁၈၅။

မာနကာမ (တိ) [မာန+ကမု+ဏ] မာန်ကို လိုလားသော၊ သူ။ မာနကာမဿ (သံ၊၁။ ၄၊၂၇)တိ မာနံ ကာမယမာနဿ ဣစ္ဆန္တဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။

မာနံကာရိကာ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀)သည် မာနာတိမာနကာရိကာ(ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊၃။ကေ-ကျော)မှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ် ဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်။ မာနာတိမာန-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

မာနကိဍ္ဍန (န) [မာန+ကိဍ္ဍန] မာနဟူသော- နှိပ်နင်း-နှောင့်ယှက်-တားမြစ်-ကြောင့်ကြ -နှောင်ဖွဲ့-တတ်သော တရား၊ နှောင့်ယှက် -တားမြစ်-တတ်သော မာန၊ မာနဟူသော တုန်လှုပ်ခြင်း။ ရာဂကိဍ္ဍနံ ဒေါသကိဍ္ဍနံ မောဟကိဍ္ဍနံ မာနကိဍ္ဍနံ။ မဟာနိ။၃၄၃။ စူဠနိ။၈၄၊၉၂၊၁၃၃။ ရာဂကိဍ္ဍနန္တိ ရာဂပန္နံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၄။ ကိဍ္ဍန-လည်းကြည့်။

မာနကူဋ (ပုံ၊န) [မာန+ကူဋ]ချင့်အိုး-ချင့်ခွက်-ချင့်တောင်း-တာကြိုး-ဖြင့် ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း၊ ခြင်တွယ်တိုင်းတာစဉ်းလဲခြင်း၊ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော-ချင့်အိုး-ချင့်ခွက်-ချင့်တောင်း-တာကြိုး။(ယင်းသည် ဟဒယဘေဒ= ချင့်ခွက်အတွင်း၌ အပေါက်ဖောက်ထားခြင်း၊ သိခါဘေဒ=မို့မောက်နေသော အစွန်းကို ဖြတ်ချခြင်း၊ ရဇ္ဇုဘေဒ=မြေတိုင်းကြိုးကို လိုသလို မတရားဆွဲ၍ တိုင်းတာခြင်းဟု ၃-မျိုးရှိသည်။ ထိုတွင် ချင့်ခွက်အတွင်း၌ အပေါက် ဖောက်ထားပြီးလျှင် ထောပတ်ဆီစသည်ကို မိမိက ယူသောအခါ ဖြည်းဖြည်းလောင်းချစေ၍ ယူခြင်း, သူတပါးအား ပေးရသောအခါ ဖောက်ထားသော အပေါက်ကို ပိတ်၍ အမြန်လောင်းသွန်ပြီး ပေးခြင်းသည် ဟဒယဘေဒဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းမည်၏။ နှမ်း, ဆန်စသည်ကို မိမိက ယူသောအခါ ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး လောင်းစေ၍ မို့မို့မောက်မောက်ပြု၍ ယူခြင်း, သူတပါးအား ပေးရသောအခါ အမြန် ပြည့်စေလျက် လျော့အောင်, ဟောက်အောင် မသိမသာ ပြု၍ ပေးခြင်းသည် သိခါဘေဒဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းမည်၏။ လယ်ယာစသည်ကို တိုင်းတာရာဝယ် ကျဉ်းသည်ကို ကျယ်အောင်, ကျယ်သည်ကို ကျဉ်းအောင် မြေတိုင်းကြိုးကို လိုသလို မတရားဆွဲ၍ တိုင်းတာခြင်းသည် ရဇ္ဇုဘေဒဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းမည်၏။) မာနကူဋံ နာမ ဟဒယဘေဒ သိခါဘေဒ ရဇ္ဇုဘေဒဝသေန တိဝိဓံ ဟောတိ။ တတ္ထ ဟဒယဘေဒေါ........မိနန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇-၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၃၈ ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၀။ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၂-ကြည့်။)

မာနကေတု (ပုံ) [မာန+ကေတု] မာန-တံခွန်-အလံ၊ တံခွန်အလံသဖွယ်ဖြစ်သော မာန။ တသ္မာ တေသံ မာနကေတု အတ္ထိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၄၂။

မာနကောဋ္ဌာသ (ပုံ) [မာန+ကောဋ္ဌာသ] မာနအဖို့အစု။ ဝိဓာ သမတိက္ကန္တာတိ မာနကောဋ္ဌာသေ သုဋ္ဌု အတိက္ကန္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၇။ (-၂၆၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄၊၁၈၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၉။)

မာနခိလ (ပုံ၊န) [မာန+ခိလ] မာနဟူသောငြောင့်၊ မာနငြောင့်။ အဘဗ္ဗာ ဣမေ ဣမံ မာနခိလံ အနုပဟစ္စ မဂ္ဂံ ဝါ ဖလံ ဝါ သစ္ဆိကာတုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၁၀။

မာနဂတ(န) [မာန+ဂတ] မာနဖြစ်ခြင်း၊ မာန။ အသ္မိတိဘိက္ခဝေ မာနဂတမေတံ။ သံ၊၂။ ၄၀၆။ မာနဂတဝါရေ ပန မာနသ္သ ဂတံ မာနဂတံ၊ မာနပဝတ္တီတိ အတ္ထော။ မာနောယေဝ မာနဂတံ၊ ဂူထဂတံ မုတ္တဂတံ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။

မာနဂ္ဂဟိတ (န) [မာန+ဂဟိတ] မာနဖြင့်ကြုံးဝါးခြင်း။ အညမညံ မာနဂ္ဂဟိတံ ဂဏ္ဍန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

မာနဂန္ထ (ပုံ) [မာန+ဂန္ထ] (၁) မာနနှင့် ဂန္ထ။ (တိ)(၂) မာနဖြင့်ထုံးဖွဲ့အပ်သော၊ မာနသံယောဇဉ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) မာနဂန္ထဿာ-(သံ၊၁။၁၄)တိ မာနဿ စ ဂန္ထဿ စ အဘာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။ (တိ)(၂) မာနပေတာ အယံ ပဇာ၊ မာနဂန္ထာ ဘဝေ ရတာ။ ဣတိဝုတ်။၁၉၈။ (-ဥဒါန။၁၆၆။) မာနဂန္ထာ ဘဝေ ရတာတိ ကိမိကီဋပဋင်္ဂါဒိအတ္တဘာဝေပိ မာနေန ဂန္ထိတာ မာနသံယောဇနေန သံယုတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၂။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၆။)

မာနဂန္ထာဘိဘူ (ပုံ) [မာနဂန္ထ+အဘိဘူ] မာန-အထုံးအဖွဲ့-သံယောဇဉ်-ကို လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်နိုင်သော၊သူ။ တေ မာနဂန္ထာဘိဘုနောတိ သဗ္ဗဒုက္ခမုပစ္စဂူ (ဣတိဝုတ်။ ၁၉၈)န္တိ တေ ပရိက္ခီဏာဘဝသံယောဇနာ အရဟန္တော သဗ္ဗသော မာနဂန္ထံ မာနသံယောဇနံ သမုစ္ဆေဒ-

ပ္ပဟာဒနေန အဘိဘဝိတွာ ဌိတာ။ ဣတိဝုတ်။ ဋ္ဌ။၅၂။

မာနဂဟဏ (န) [မာန+ဂဟဏ] မာနဖြင့်–ယူခြင်း–စွဲလမ်းခြင်း။ အဘိနိဝိသန္တိ မာနဂဟဏေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၄။

မာနဂဟန (န) [မာန+ဂဟန] မာန–တောချုံ–တောအရှုပ်။ မာနဂဟနံ တာရေတိ။ မဟာနိ။၃၅၃။ ကိလေသဂဟန-လည်းကြည့်။

မာနဂါ(ဂ္ဂါ)ဟ (ပု) [မာန+ဂါဟ] 'ငါ'ဟု စွဲသမ်း ယူကြောင်း မာန။ (မညနာတရား သုံးပါးကိုပင် အခိုင်အမြဲ စွဲလမ်းခြင်းအနက် ကြောင့် ဂါဟတရားသုံးပါးဟုလည်း ခေါ်၏။ မညနာ–ကြည့်။) သေယျောဟမသ္မီတိ မာနဂါဟော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁၁၉၆။ မနာပေါ ဝတ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နောတိ ဂဏှတော မာနဂ္ဂါဟော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၃။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၃။ ဝဇိရ။၄၀၇။ သာရတ္ထ၊၂။၂၃၉။ မ၊ဋီ၊၁။၃၀၇။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၄၃။)တဏှာဂါဟ–နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

မာနဂ္ဂါဟပဋိက္ခေပမုခ (န) [မာနဂ္ဂါဟ+ပဋိက္ခေပမုခ] မာနဂ္ဂါဟပယ်ခြင်းကို– အဦးမှု–အရင်းပြု–ခြင်း။ စက္ခုံ တိဟိ ဂါဟေဟိ န ဂဏှိဿာမီတိ မာနဂ္ဂါဟပဋိက္ခေပမုခေန စက္ခုသ္မိံ အနိစ္စာနုပဿနာတိ ဒဿေတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၁၇။

မာနဂ္ဂိ (ပု) [မာန + အဂ္ဂိ] မာနမီး။ ရာဂဂ္ဂိ ဒေါသမောဟဂ္ဂိ၊ မာနဂ္ဂိ ဒိဋ္ဌိအဂ္ဂိ စ။ အပ၊၁။ ၃၆၁။

မာနစရိတ (တိ) [မာန+စရိတ] မာနတူပြောသော၊ မာနစရိုက်ရှိသော၊ သူ။ မာနစရိတော မာနဝသေန မန္တိတံ အတ္ထံ ဗျာပါဒေတိ။ မိလိန္ဒ။၉၉။ တဏှာစရိတနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

မာနစရိယာ (ထီ) [မာန+စရိယာ] မာနအဖြစ်များခြင်း၊ မာနတူပြောခြင်း၊ မာနစရိုက်၊ မာနပင်ကိုသဘော။ ဝိနိဗဒ္ဓါ မာနစရိယာ သာဟသာစရိယာ။ မဟာနိ။၃၃၇။(–ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၁၂၃။)

မာနစ္ဆန္ဒ (ပု) [မာန + ဆန္ဒ] မာနသဘောသို့ အစဉ်လိုက်သော ဆန္ဒ၊ မာနနှင့် ယှဉ်သော ဆန္ဒ။ မာနံ အနုဂတစ္ဆန္ဒောတိ မာနသမ္ပယုတ္တစ္ဆန္ဒော၊ မာနသဘာဝံ အနုဂတော မာနစ္ဆန္ဒော ဝါ။ မူလဋီ၊၂။၂၂၁။ မာနသမ္ပယုတ္တစ္ဆန္ဒော တဏှာဆန္ဒော၊ မာနသဘာဝံ အနုဂတော သေယျာဒိတော သမ္ပဂ္ဂဏှနဝသေန ပဝတ္တော မာနသမ္ပယုတ္တကတ္တုကာမျတာဆန္ဒော ဝါ မာနစ္ဆန္ဒော။ အနုဋီ၊၂။ ၂၁၈။

မာနစ္ဆိဒ (တိ) [မာန+ဆိဒ] ဖြတ်အပ်ပြီးသော မာန်ရှိသော၊ မာန်ပြတ်ပြီးသော၊ သူ။ မာနစ္ဆိဒေါ စ ဗန္ဓုမာ (မ၊၃။၁၁၅)တိ ဗန္ဓုမာ နာမ ကောသ၊ မာနဿ ပန ဆိန္နတ္တာ မာနစ္ဆိဒေါတိ ဝုတ္တော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။၉၁။ (–မ၊ဋီ၊၃။၃၀၅။)

မာနဇပ္ပန (န) [မာန+ဇပ္ပန] မာနဖြင့် ပြောဆိုခြင်း။ တသ္မာ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏကုလာနံ ပဗ္ဗဇိတာနမ္ပိ ဇာတိဝိဇ္ဇာ နိဿာယ မာနဇပ္ပနံ ဒုပ္ပဇဟန္တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၃၉။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇၄။ မ၊ဋီ၊၁။၇၂။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၃၇၀။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၁၄။) (မ၊ဋီ၊၁။၇၂–၌ မာနဇပ္ပနာဟု ရှိ၏။)

မာနဇပ္ပနာသဗ္ဘာဝ (ပု) [မာနဇပ္ပနာ+သဗ္ဘာဝ] မာနဖြင့် ပြောကြားမှုဖြစ်ခြင်း။ တဏှာဂတဿေဝ စ "သေယျောဟမသ္မိ"တိအာဒိနာ မာနဇပ္ပနာသဗ္ဘာဝတော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၂၄။

မာနဇာတိက (တိ) [မာန+ဇာတိ+က] မာန သဘောရှိသော၊ မာန်ခက်ထန်ခြင်းသဘော ရှိသော၊ သူ။ မာနဇာတိကာယ ဟိ ဒုက္ခံ။ ပေဋကော။၂၂၇။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၃၉။ မူလဋီ၊

၂။၁၅၅။) သာကိယာ မာနဇာတိကာ မာနထဒ္ဓါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ မာနေ၁ ဇာတိ သဘာဝေါ ဧတေသန္တိ မာနဇာတိကာ။ ပါစိတ်၊ယော။၂၄၉။

မာနဋ္ဌ(ဋ္ဌ)ပနာ (ထီ) [မာန+ဋ္ဌပနာ] မာနဖြင့်ထားခြင်း၊မာနဟူသော ထားခြင်း၊ မာန်ထားခြင်း။ တသ္မာ "သေယျောဟမသ္မီ"တိ ဝေံ ဥပ္ပန္နာ မာနဝိဓာ မာနဋ္ဌပနာ "သေယျောဟမသ္မီတိ ဝိဓာ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၇၇။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၁၂။) မာနဋ္ဌပနာတိ သေယျာဒိဝသေန မာနနဋ္ဌပနာ, မာနသင်္ခါတာ ဝါ ဌပနာ။ မူလဋီ၊၂။ ၂၂၃။ မာနေန ဋ္ဌပနာတိ မာနေန သေယျာဒိဝသေန အတ္တနော ဌပနာ။ ဌပနာတိ စ ဒဟနာ၊ ပဂ္ဂဏှနာ ဝါ။ အနုဋီ၊၂။၂၂၀။ မာနကောဋ္ဌာသာ, မာနဋ္ဌပနာ ဝါ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၁၂။

မာနတဏှာမူလက (တိ) [မာနတဏှာ+မူလ+က] မာနနှင့် တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ မာနတဏှာမူလကော ဣဿာမစ္ဆရိယာနံ ပဝတ္တိအာကာရော တထာဂတဿ န ဟောတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၂။

မာနတမ (ပု၊န) [မာန+တမ] မာန–အမိုက်မှောင်–အမိုက်တိုက် မာနမှောင်။ ရာဂတမံ ဒေါသတမံ မောဟတမံ မာနတမံ ဒိဋ္ဌိတမံ။ မဟာနိ။၃၆၁။ စူဠနိ။၂၀၆။ မိလိန္ဒ။၃၇၃။

မာနတုလာ (ထီ) [မာန+တုလာ] ချင့်ချိန်ကြောင်း–ချိန်ခွင်–ချင့်ခွက်။ မာနတုလာယ အစုတေရသပလပရိမိတံ ဥဒကံ ဂဏှန္တိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၄၇။

မာနတ္တ (န) [မာန+တ္တ] မြတ်နိုးခြင်း၏အဖြစ်၊ မြတ်နိုးခြင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဝိနည်းကံ၊ မြတ်နိုးထိုက်သောသူ၏ အဖြစ်၊ မြတ်နိုးစေခြင်း၏ အဖြစ်၊ မာနတ်။ မာနနံ မာနံ၊ မာနဿ ဘာဝေါ မာနတ္တံ၊ ဘိက္ခူနံ မာနတ္တံ ဘိက္ခုမာနတ္တံ၊ ဝိနယကမ္မံ။ ကင်္ခါ၊ယော၊ မဟာဋီ၊ ၂။၃၃၀။ မာနိတဗ္ဗောတိ မာနေ၁၊ ဘိက္ခူဟိ မာနေ၁ ဘိက္ခုမာနေ၁၊ ဘိက္ခုမာနဿ ဘာဝေါ ဘိက္ခုမာနတ္တံ။ ပါဟိမောက္ခ၊ အနုဝဏ္ဏနာ။၁၅၅။ အထ ဝါ မာနာပနံ အာရာဓနံ မာနံ၊ ဘာဝသာဓနောယံ၊ မာနဿ ဘာဝေါ မာနံ ဧဝ ဝါ မာနတ္တံ၊ ဝိနယကမ္မဿေတံ နာမံ။ ပါဟိမောက္ခ၊ အနုဝဏ္ဏနာ။ ၁၅၅။ မာန²–ကြည့်။

မာနတ္တကထာ (ထီ) [မာနတ္တ+ကထာ] မာနတ်ကို ဆိုရာစကား။ ဘိက္ခူနံ မာနတ္တကထာယံ...ဝုတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၁၁၂။ (—ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၂။၂၅၃။)

မာနတ္တစရဏ (န) [မာနတ္တ+စရဏ] မာနတ်ကျင့်ခြင်း။ မာနတ္တစရဏဉ္စ ဥပသမ္ပဒါပရိယေသနာ စ ယထာဌာနေယေဝ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၅။ (—ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၄၂။)

မာနတ္တစရဏကာလ (ပု) [မာနတ္တစရဏ + ကာလ] မာနတ်ကျင့်ရာအခါ။ မာနတ္တစရဏကာလေ အာပန္နာယ တဘိယာယ အန္တရာပတ္တိယာ အပ္ပဋိစ္ဆန္နာယ မာနတ္တဒါနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၂၀။

မာနတ္တစရဏဝိဓိဒဿန (န) [မာနတ္တစရဏဝိဓိ+ဒဿန] မာနတ်ကျင့်ပုံ အစီအရင်ကို ပြခြင်း။ ဘိက္ခုနီနံ ဂရုံ ကတွာ မာနတ္တစရဏဝိဓိဒဿနတ္ထံ "ယတ္တကာ ပုရေဘတ္တံ ဝါ" တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ။၅၁၄။

မာနတ္တစရိယာ (ထီ) [မာနတ္တ+စရိယာ] မာနတ်ကျင့်ခြင်း။ ဥက္ခိတ္တကဿ ဘိက္ခုဝေ မာနတ္တစရိယာ န ရှုပတိ။ ဝိ၊၄။၁၅၇။

မာနတ္တစာရ (ပု) [မာနတ္တ+စာရ] (၁) မာနတ်ကျင့်ဆဲအခါ။ (၂) မာနတ်ကျင့်ခြင်း။ (၁) အန္တရာပတ္တိ နာမ မာနတ္တစာရေ အာပန္နာ။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၈။ (၂) ပက္ခမာနတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗန္တိ ဘိက္ခုနိနံ ပဋိစ္ဆန္နာယပိ အာပတ္တိယာ မာနတ္တစာရသော အနုညာတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၀၅။

မာနတ္တစာရိက (တိ) [မာနတ္တစာရ+ဣက] မာနတ်ကျင့်ဆဲဖြစ်သော၊ သူ။ တေန ခေါ ပန သမယေန မာနတ္တစာရိကာ ဘိက္ခူ သာဒိယန္တိ။ ဝိ၊၄။၉၅။ (–ဝိ၊၅။၂၁၅။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄။၁၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၈၈။ သာရတ္ထ၊၂။၃၊၅။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၆။ မဏိ၊၃။၁၆။ မူလဋီ၊၂။၁၆၃။)

မာနတ္တစာရိကမာနတ္တာရဟကာလ (ပု) [မာနတ္တစာရိကမာနတ္တာရဟ + ကာလ] မာနတ်ကျင့်ဆဲ မာနထိုက်သော အခါ။ တေ္တ စ မာနတ္တစာရိကမာနတ္တာရဟကာလေပိ .... သဗ္ဗေ မက္ခိတာဝ ဟောန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၃၃။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၅၃။)

မာနတ္တစာရီ (တိ) [မာနတ္တ+စရ+ဏီ။ ထီ-၌ မာနတ္တစာရိနီ။] မာရ်နတ်ကျင့်သော၊ သူ။ မာနတ္တာရဟော စ မာနတ္တစာရီ စ....ဝိတ္ထာရိတော။ ဝိ၊၄။၁၇၃။ (–ဝဇီရ။၄၁၉။) စတူဟိ ပကတတ္တဘိက္ခုနီဟိ မာနတ္တစာရိနီ ဘိက္ခုနိဂဏေ ဟောတ္ဘ....နိသိဒိတဗ္ဗံ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၃၀။

မာနတ္တစာရိနီ (ထီ) [မာနတ္တစာရီ + ဣနီ] မာနတ်ကျင့်သော ရဟန်းမ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မာနတ္တစိဏ္ဏဒိဝသ (ပု) [မာနတ္တစိဏ္ဏ+ဒိဝသ] မာနတ်ကျင့်ပြီးသောနေ့။ တဿ မူလာယ ပဋိကဿနေန တေ ပရိဝုတ္ထဒိဝသေ စ မာနတ္တစိဏ္ဏဒိဝသေ စ သဗ္ဗေ ဩမဒ္ဒိတွာ.... ပရိဝါသော ဒါတဗ္ဗော၊ ဝိဋ္ဌ၊၄။၂၆-၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၅၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၆၅။ (–ဝိဋ္ဌ၊၄။၃၃။ ဝိမတိ၊၂။၂၂၀။)

မာနတ္တတ္ထ (ပု) [မာနတ္တ + အတ္ထ] မာနတ် အကျိုး။ ပရိဝါသော မာနတ္တတ္ထာယ။ ဝိ၊၅။၂၈၃။

မာနတ္တဒါန (န) [မာနတ္တ + ဒါန] မာနတ် ပေးခြင်း။ ဝိဗ္ဘန္တကဿ ဘိက္ခုဝေ မာနတ္တဒါနံ န ရုဟတိ။ ဝိ၊၄။၁၅၆။ (–ဝိ၊၅။၃၈၆။ အံ၊၁။ ၉၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၄၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၂၀။)

မာနတ္တဒါနတ္ထ (ပု) [မာနတ္တဒါန + အတ္ထ] မာနတ်ပေးခြင်းအကျိုး။ တဿ အာဒိမှိ စေဝ ပရိဝါသဒါနတ္ထာယ, အာဒိဘော သေသေ စ မဇ္ဈေ မာနတ္တဒါနတ္ထာယ။ ....သံဃော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ ကင်္ခါ။၁၂၇။ (–ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၁၉၁။)

မာနတ္တနိက္ခေပသမာဒါန (န) [မာနတ္တ+နိက္ခေပသမာဒါန] မာနတ်ချခြင်း, ဆောက်တည်ခြင်း၊ မာနတ္တနိက္ခေပသမာဒါနေသု ဝုတ္တသဒိသောဝ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၁၅။

မာနတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မာနတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] မာနတ်အဖွင့်။ မာနတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ.... ပရိဝါသော အာဒာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၂၃။ (–ဝိနယာလင်္ကာရဋီ၊၂။၂၂၄-၅။)

မာနတ္တသမာဒါန (န) [မာနတ္တ + သမာဒါန] မာနတ်–ယူခြင်း–ဆောက်တည်ခြင်း။ ကမ္မဝါစာပရိယောသာနေ မာနတ္တသမာဒါနာဒိသဗ္ဗံ ဝုတ္တနယမေဝ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၅၁။

မာနတ္တာရဟ (တိ) [မာနတ္တ+အရဟ] မာနတ် (ပေးခြင်းငှါ) ထိုက်သော၊ သူ။ သစေ ဥပဇ္ဈာယော မာနတ္တာရဟော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။၆၁။ (–ဂ၀။ ဝိ၊၄။၈၆။ ဝိ၊၅။၃၅၇။ ဝိဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၁။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၁၆၊၂၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၁၈။)

မာနတ္တာရဟကာလ (ပု) [မာနတ္တာရဟ + ကာလ] မာနတ်ထိုက်သောအခါ။ အပရာပတ္တိ နာမ မာနတ္တာရဟကာလေ အာပန္နာ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄။၁၅၇။

မာနတ္တာရဟစတုတ္ထ (တိ) [မာနတ္တာရဟ + စတုတ္ထ] မာနတ်ထိုက်သော ရဟန်းလျှင်

လေးယောက်ခမြောက် ရှိသော (သံဃာ)။ မာနတ္တာရဟစတုတ္ထော စေ ဘိက္ခုဝေ ပရိဝါသံ ဒဒေယျ၊ ဝိ၊၄။၆၅။

မာနတ္တာရဟဋ္ဌာန (န) [မာနတ္တာရဟ + ဌာန] မာနတ်ထိုက်သော–အရာ–ဌာန။ မာနတ္တာရဟဋ္ဌာနေ စ အန္တရာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိတွာ။ ဝိ၊၄၊၄။၃၂။

မာနတ္တာရဟတာဝစန (န) [မာနတ္တာရဟတာ + ဝစန] မာနတ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြောဆိုခြင်း။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နဘာဝံ ဒဿေတုန္တိ အဝေနနာဒိနာ ပဋိစ္ဆန္နာယပိ အာပတ္တိယာ မာနတ္တာရဟတာဝစနေန အပ္ပဋိစ္ဆန္နဘာဝံ ဒဿေတုံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁။

မာနတ္တာရောစန (န) [မာနတ္တ+အာရောစန] မာနတ်ကြားခြင်း။ ပရိဝါသမာနတ္တာရောစနန္တိ ပါရိဝါသိကမာနတ္တစာရီနံ ပရိဝါသာရောစနံ, မာနတ္တာရောစနဉ္စ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၉၄။

မာနတ္ထ(ထ)ဒ္ဒ (တိ) [မာန+ထဒ္ဓ။ ထိ-၌ မာနတ္ထ(ထ) ဒ္ဓ ါ။] မာန်ဖြင့် ခက်ထန်သော၊ သူ။ ဟေန ခေါ ပန သမယေန မာနတ္ထဒ္ဓေါ နာမ ဗြာဟ္မဏော သာဝတ္ထိယံ ပဋိဝသတိ။ သံ၊၁။ ၁၇၉။ (–၁ဂဝ။ မ၊၃။၁၁၅။ အပ၊၁။၄၁။) မာနတ္ထဒ္ဓေါတိ ဝါတဘရိတဘသ္တာ ဝိယ မာနေန ထဒ္ဓေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၅။)ဗာလော သောဏဒဏ္ဍော ဗြာဟ္မဏော အဗျတ္တော မာနတ္ထဒ္ဓေါ ဘိတော စ။ ဒီ၊၁။ ၁၁၁။ (–ဇာ၊၁။၆၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂။) ဣတ္ထိယော နာမ.... အနာစိဏ္ဏဒိဝသေ ပန မာနတ္ထဒ္ဓါ ဟုတွာ သာမိကံ န ဂဏန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။)မာနေန, မာနော ဝါ ထဒ္ဓေါ ဓောသန္တိ မာနထဒ္ဓေါ။ ပါစိတ်၊ယော။၂၄၉။

မာနဒဏ္ဍ (ပု) [မာန+ဒဏ္ဍ] တိုင်းတာကြောင်း –တိုင်းတာစရာ–တုတ် (ပေတံ, ကိုက်တံ စသည်)။ ယဋ္ဌိန္တိ မာနဒဏ္ဍံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၄၅။ ဝိမတိ၊၁။၁ဂ၃။

မာနဒပ္ပ (ပု) [မာန+ဒပ္ပ] အားနည်းသောမာန်, အားကြီးသောမာန်။ နိဗ္ဗိသေဝနန္တိ ဝိဂတတုဒနံ၊ မာနဒပ္ပဝသေန အပဂတပရိနိပ္ဖန္နနန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၀၇။ ဒုဗ္ဗလံ မာနံ ဗလဝံ ဒပ္ပံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇၅။ ဒပ္ပ–ကြည့်။

မာနဒဗ္ဗ (ပု) [မာန+ဒဗ္ဗ] အားနည်းသောမာန် အားကြီးသောမာန်။ နိဗ္ဗိသေဝနန္တိ ဝိဂတတုဒနံ၊ မာနဒဗ္ဗဝသေန အပဂတပရိနိပ္ဖန္နနန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂ဂဂ။ ဒဗ္ဗ–ကြည့်။

မာနဒဗ္ဗနိမ္မဒန (န) [မာနဒဗ္ဗ+နိမ္မဒန] အားနည်းသောမာန်, အားကြီးသော မာန်ယစ်ခြင်းကို နင်းချေခြင်း၊ မာန်အားလုံးကို နင်းချေဖျက်ဆီးခြင်း။ မာနဒဗ္ဗနိမ္မဒနေန နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝါပါဒနမ္ပိ ဒမနမေဝါတိ ဝုတ္တံ "ပါထိကပုတ္တဒမနာဒီနိ"တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၃။

မာနဒိဋ္ဌိကိလေသဒုစ္စရိတဗန္ဓန (န) [မာနဒိဋ္ဌိကိလေသဒုစ္စရိတ+ဗန္ဓန] မာနဒိဋ္ဌိကိလေသာ ဒုစရိုက်ဟူသော အနှောင်အဖွဲ့။ မာနဒိဋ္ဌိကိလေသဒုစ္စရိတဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓေါ၊ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၁၃ဂ။

မာနဒိန္န (တိ) [မာန+ဒိန္န] မာနဒိန္နမည်သော၊ သူ။ တေန ခေါ ပန သမယေန မာနဒိန္နော ဂဟပတိ အာဗာဓိကော ဟောတိ။ သံ၊၃။ ၁၅၅။

မာနဒ္ဓ (ဓ)ဇ (ပု) [မာန+ဓဇ] မာနဟူသော အလံတံခွန်။ မဟာတော မာနဒ္ဓဇသာ ပပါတနံ။ စူဠနိ။ ၁၇ဂ။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။) မဟာတော မာနဓဇသာ ပပါတနံ။ မဟာနိ။၂၆၆။ (–စူဠနိ။ ၇၇။)

မာနစေတုက (တိ) [မာန+စေတု+က] မာန သဘောရှိသော၊ သူ။ မာနစေတုကတ္တာ

ပန ကိလေသေ သမုစ္ဆိန္ဒိတုံ နာသက္ခိ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၂၀၇။

မာနန (န) [မာန³ + ယု] မြတ်နိုးခြင်း၊ စိတ်ဖြင့်ချစ်ခြင်း။ သတ္တာ အရဟတိ မာနနံ။ သံ၊၁။၆၆။ (–အဘိ၊ဓ။၂၂၆။) မာနနံ ဝန္ဒနံ ပူဇနံ အရဟတီတိ ဝဒတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။ မာနနတ္ထိ မနေန ပိယကရဏံ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၄။ (–ကခါ။၃၄၂။ မူလဋီ၊၁။၁၇၁။)

မာနနဘာဝ (ပု) [မာနန+ဘာဝ] မြတ်နိုးသည်၏ အဖြစ်။ ဘိက္ခုမာနတ္တာယာတိ ဘိက္ခူနံ မာနနဘာဝါယ၊ အာရာဓနတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။

မာနနဟေတု (ပု) [မာနန+ဟေတု] မြတ်နိုးခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဂရုကာရဟေတု မာနနဟေတု ဝန္ဒနဟေတု ပူဇနဟေတု ဩဝဒန္တံ ဘဏတိ။ ဝိ၊၂။၈၂။

မာနနဒ္ဓ (ပု) [မာန+နဒ္ဓ] ကျူပင် ကျူရိုးနှင့် တူသော မာန၊ မာန တည်းဟူသော ကျူ။ (သျှ-၌ မာန်ဟူသော မှန်ကင်းဟု ပြန်ဆို၏။) တေသံ မာနနဠံ ဥက္ခိပိတွာ စရဏေန ဥန္နဠာနံ သတိဝေါဿဂ္ဂေန ပမတ္တာနံ စတ္တာရော အာသဝါ ဝဍ္ဎန္တီတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ နဠ (တိ) (၅)ကြည့်။

မာနနိဂ္ဂဏှန (န) [မာန+နိဂ္ဂဏှန] မာနကို နှိပ်ကွပ်ခြင်း။ မာနနိဂ္ဂဏှနဝသေန တဿာ ဒေဝတာယ သစ္စာဘိသမယကာရဏဘာဝ-တော။ သံ၊ဋီ၊၁။၅၂။ (–၈၇။)

မာနနိဂ္ဂဟ (ပု) [မာန+နိဂ္ဂဟ] မာနကို နှိပ်ကွပ်ခြင်း။ မာနနိဂ္ဂဟဒဿာ ကရိဿာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၀။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၊၁၈။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၆။ ဝိမ၊ဘိ၊၂။၂၁၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၄၉။)

မာနနိဂ္ဂဟဝိဓိ (ပု) [မာနနိဂ္ဂဟ+ဝိဓိ] မာနကို နှိပ်ကွပ်ခြင်း အစီအရင်။ ဣတိ ဘဂဝါ တေသံ မာနနိဂ္ဂဟဝိဓိံ ဝိဓိနွေတွာ သခေ်ပေနေဝ ပဋ္ဌဝိဿဇ္ဇေသိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။

မာနနိဒ္ဒေသ (ပု) [မာန+နိဒ္ဒေသ] မာနကို အကျယ်ပြရာ (အခန်းကဏ္ဍ)။ သံယောဇနေသု မာနနိဒ္ဒေသေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၃။ (–မဟာ-နိ၊ ဋ္ဌ။၁၈၀၊၁၈၂။)

မာနနိမ္မထန (န) [မာန+နိမ္မထန] မာနကို– ပွတ်တိုက်–ကြိတ်ချေ – မွှေနှောက် – ခြင်း။ အထဿ ဘဂဝါ"အသန္တံ ဘာဝနမိစ္ဆေယျာ"-တိအာဒိနာဝ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ မာနနိမ္မထနံ ကတွာ အနုဒ္ဒူတဒါနံ အနုညာသီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၄။

မာနနိမ္မဒန (န) [မာန+နိမ္မဒန] မာနကို နှိပ်နင်းခြင်း။ မာနနိမ္မဒနတ္ထ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈)န္တိ မာနဿ နိမ္မဒနတ္ထံ အဘိမန္ဒနတ္ထံ၊ အဓဒ္ဓနတ္ထံ ဝါ မာနမဒဝိရဟတ္ထန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၅၁။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၉၈။)

မာနနိရောဓ (ပု) [မာန+နိရောဓ] မာန၏ ချုပ်ခြင်း။ ပဋိဃနိရောဓော မာနနိရောဓော မက္ခနိရောဓော။ နေတ္တိ။၆၂။

မာနနိဿယ (ပု) [မာန+နိဿယ] မာနဟူသော မှီရာ။ အပ္ပဟီနမာနော ဟိ မာနနိဿယေန ကိဉ္စိ ဝိသံဝါဒေယျ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၁၆။

မာနနိဿိတ (တိ) [မာန+နိဿိတ] မာနကို မှီသော၊ သူ။ ကုဟကော မာနနိဿိတော။ စရိယာ။၄၀၉။ သော မာနနိဿိတော မာနံ အလ္လီနော ကုဟကော မယှံ ကုပိတော ကုဒ္ဓေါ အဟောသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၅။

မာနနိယ (တိ) [မာန+အနိယ] မြတ်နိုးအပ်သော။ မာနနိယတော မနဿ ပဝတ္တနတော စ မနာပဿာတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၁။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၇၄။)

မာနနုဒ (တိ) [မာန+နုဒ+အ] မာနကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သော။ ဇ၀ ခေါ် မဟာရာဇ ဓုတဂုဏံ ဝိသုဒ္ဓိကာမာနံ ဗဟုပကာရံ...မာနနုဒံ ဒိဋ္ဌိနုဒံ သဗ္ဗာကုသလဓမ္မနုဒံ။ မိလိန္ဒ။၃၃၆။

မာနတ္ထပစ္စယတ္ထပဒ (န) [မာနတ္ထ+ပစ္စယတ္ထပဒ] မာန၏အနက် ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပုဒ်။ တ္တာဒိပစ္စယတ္ထပဒါနမိဝ မာနတ္ထပစ္စယတ္ထပဒါနမ္ပိ ပရကိရိယာပေက္ခမေဝါတိ ဒဿနတ္ထံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၂၄၃။

မာနပကတိက (တိ) [မာန+ပကတိ+က] မာနသဘောရှိသော၊ ပင်ကိုမာနရှိသော၊ သူ။ တတ္ထာပိ ဝိဿသိကဉာတိကတိ ဘွန္နိယော ဝိနာ ဘိက္ခုနိဘာဝေ အရမန္တဿ မာနပကတိကဿ အာပဒါဝှာနသမ္ဘဝေန တံ ဝစနံ အပ္ပဋိက္ခိတ္တမ္ပိ တဒညေသံ န ဝဋ္ဋတိယေဝါတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၅၅။

မာနပဂ္ဂဟိတ (တိ) [မာန+ပဂ္ဂဟိတ] မာနသည် ချီပင့်မြှောက်စားအပ်သော၊ မာန်ထောင်လွှားသော။ မာနပဂ္ဂါဟ—ကြည့်။

မာနပဂ္ဂဟိတသိရ (တိ) [မာနပဂ္ဂဟိတ + သိရ] မာနသည် ချီပင့်မြှောက်စား အပ်သော ဦးခေါင်းရှိသော၊ မာန်ထောင်လွှားသော၊ သူ။ ဇ၀ ပုဗ္ဗေပါဟံ ဣမမ ဇ၀ မာနပဂ္ဂဟိတသိရေ ဝိစရန္တေ နိပ္ပတမာနေ အကာသိံ။ မဋ္ဌ၊၁။ ၆၁။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။)

မာနပဂ္ဂဟိတသီသ (တိ) [မာနပဂ္ဂဟိတ+သီသ] မာနသည် ချီပင့်မြှောက်စား အပ်သော ဦးခေါင်းရှိသော၊ မာန်ထောင်လွှားသော၊ သူ။ ပုဗ္ဗေပိ အဟံ ဇ၀ ဣမေ မာနပဂ္ဂဟိတသီသေ စရန္တေ နိပ္ပတမာနေ အကာသိံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၀။

မာနပဂ္ဂါဟ (ပု) [မာန+ပဂ္ဂါဟ] မာနဖြင့် အပြင်းအထန် စွဲလမ်းဖမ်းယူခြင်း၊ အပြင်းအထန် စွဲလမ်း ဖမ်းယူတတ်သော မာန။ တထာ ယထာဘက္ကမေနေဝ တဏှာမူလနိဝေသော မာနပဂ္ဂါဟော။ တဏှာမူလနိဝိဋ္ဌော မာနပဂ္ဂဟိတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃။

မာနပစ္စယ (ပု) [မာန+ပစ္စယ] မာန—မာန်မူခြင်း — ဟူသော အကြောင်း။ အတိမာနပစ္စယာတိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏဝမ္ဘနသေန အတိက္ကမ္မ အဘူနေဝ ဝဏ္ဏံ ပဋိစ္စ မာနပစ္စယာ မာနသမ္ပဂ္ဂဟနနိမိတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၅။

မာနပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မာန+ပဋိဗဒ္ဓ] မာနဟူသော နှောင်ဖွဲ့ခြင်း ရှိသော။ န ဟိ ဒိဋ္ဌိမာနသမ္ပယုတ္တာ ဟောတိ၊ တေနေဝ စ မာနပဋိဗဒ္ဓါတိ ဝုတ္တံ။ မာနပဋိဗဒ္ဓါ မာနမူလကာတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

မာနပတ္တ (ပု) [မာန+ပတ္တ] ချင်ခွက်။ မာနန္တိ မာနပတ္တံ ကဋ္ဌရူပံ၊ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၃၃။

မာနပတ္တဘုလာ (ဣ) [မာန + ပတ္တဘုလာ] ခြင်တွယ်စရာစသယ်တောင်း စသည့် ချိန်တွယ်စရာ ချိန်ခွင်စသည်။ တုလ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၂)န္တိ မာနပတ္တတုလံ၊ သီ၊ဋီ သစ်၊၂။၄၂၆။

မာနပထ (ပု) [မာန+ပထ] မာန်—မာန—၏ အကြောင်း၊ မာနဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း။ (ဤ၌ မာန၏ အာရုံ၊ မာနနှင့် အကူတကွ ဖြစ်ဖက် တရားစုနှင့် ဇာတ်စသည်ကို မာနပထဟု ခေါ်သည်။) မာနပထဉ္စ ပဇဟာသ အသေသံ။ သံ၊၁။၁၉၉။ ထေရ။၃၆၈။ မာနပထန္တိ မာနာရမ္မဏဉ္စ မာနသဟဇာတနော စ ဓမ္မာ၊ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၇။ မာနပထေတိ မာန ဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတေ အယောနိသောမနသိကာရပရိက္ခိတ္တေ ဇာတိ အာဒိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၄။

မာနပပဉ္စ (ပု) [မာန + ပပဉ္စ] မာနတည်းဟူသော သံသရာဝဋ်၌ သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သောတရား (သျှ)၊ သံသရာ ချဲ့ထွင်တတ်သော မာန။ နာဂဝိဓော မာနော မာနပပဉ္စော နာမ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ (—သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၇၄။) တဏှာပပဉ္စ ကြည့်။

မာနပပဉ္စသခဳ (ထိ) [မာနပပဉ္စ+သခဳ] သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သော မာနအဖို့အစု။ မာနပပဉ္စသခဳ သညာနိဒါနာ။ မဟာနိ။၂၁၇။

မာနပရိယုဋ္ဌာန (နု) [မာန+ပရိယုဋ္ဌာန] မာနထကြွသောင်းကျန်းမှု၊ ထကြွသောင်းကျန်းသော မာန။ မာနော မာနပရိယုဋ္ဌာနံ မာနသံယောဇနံ အဗျာကတန္တိ။ အဘိ၊က။၃၂၄။ (-၃၆၂။)

မာနပဝတ္တိ (ထိ) [မာန+ပဝတ္တိ] မာနဖြစ်ခြင်း။ မာနဂတ-ကြည့်။

မာနပ (ပ္ပ) ဟာန (နု) [မာန+ပဟာန] (၁) မာနကို ပယ်ခြင်း။ (တိ) (၂) မာနကို ပယ်ခြင်းအကျိုးရှိသော။ (၁) မာနပ္ပဟာနံ ဘာဝိတံ ဗဟုလီကတံ သစ္စာဓိဋ္ဌာနံ ပရိပူရေတိ။ နေတ္တိ။၁၁၁။ စတ္တာရော အစ္ဆရိယာ အဗ္ဘုတာဓမ္မာတိ မာနပ္ပဟာနံ အာလယသမုဂ္ဃါတော .... ဘဝူပသမောတိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၆၆။ (တိ) (၂) ဣမ မဟာဒ္ဒဇ ခုတင် .... မောဟက္ခယံ မာနပ္ပဟာနံ။ မိလိန္ဒ။၃၃။

မာနပုဗ္ဗက (တိ) [မာန+ပုဗ္ဗ+က] မာနလျှင်-ရှေ့သွား- ပြဓာန်းခြင်း - ရှိသော။ စက္ခုအဟန္တိ အဘိနိဝေသပရာမာသောတိ မာနပုဗ္ဗကော အဘိနိဝေသပရာမာသော။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

မာနပ္ပကာရ (ပု) [မာန+ပကာရ] မာနအပြား။ သေယျမာနဇာတိမာနာဒိဘေဒတော ဗဟုဓါ စ မာနပ္ပကာရာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။

မာနပ္ပဟာယီ (တိ) [မာန+ပဟာယီ] မာနကို ပယ်သတ်လေ့ရှိသော၊ သူ။ ကေတုဟာတိ မာနပ္ပဟာယီ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။

မာနဗန္ဓန (နု) [မာန+ဗန္ဓန] မာနအနှောင်အဖွဲ့။ မာနဗန္ဓနေန ဒိဋ္ဌိဗန္ဓနေန ကိလေသဗန္ဓနေန။ ပဋိသံ။၁၂၁။ (-မဟာနိ။၃၄၂။)

မာနဘဉ္ဇန (နု) [မာန+ဘဉ္ဇန] မာနကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ ဒေသနာကုသလော ဘဂဝါ မာနဘဉ္ဇနတ္ထံ သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယန္တိ ဒေသနံ အာရဘိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ မ၊ဋီ၊၁။၁၂၀။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၁၀။)

မာနဘာဇန (နု) [မာန+ဘာဇန] ခွင့်ခွက်။ ဒေါဧကဟိ ပိဋ္ဌကေဟိ မာနဘာဇနေဟိ.... ပရိမိတာနိ။ ပေဘ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။ (-မ၊ဋီ၊၂။၁၅၉။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၅၀။)

မာနဘာရ (ပု) [မာန+ဘာရ] မာနဝန်ထုပ်။ အပိ စ ဣမံ မာနဘာရသေဝ ဩရောပိတတ္တာ ပန္နဘာရောတိ အဓိပ္ပေတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၃၊ (-မ၊ဋီ၊၂။၉၇။)

မာနဘာဝ (ပု) [မာန+ဘာဝ] (၁) မြတ်နိုးခြင်း၏အဖြစ်၊ မြတ်နိုးခြင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဝိနည်းကံ။ (ရေစကြို၊သျ၊၁။၅၂၂။) (၂) မာန၏အဖြစ်။ (၁) ဘိက္ခုမာနတ္တာယာတိ ဘိက္ခုနံ မာနဘာဝါယ၊ အာရာဓနတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကခ်ါ။၁၄၁။ မာနတ္တ-ကြည့်။ (၂) တသာ ဟိ ဇာတိမဒါဒယော "မာနော မညနာ" တိ အာဗိနာ မာနဘာဝေနော ဝိဘတ္တာတိ။ အနု၊ဋီ၊၁။၂၀၁-၂။

မာနမက္ခပ္ပဟာယီ (တိ) [မာနမက္ခ+ပဟာယီ] ထောင်လွှားမှုမာန, ကျေးဇူးချေဖျက်မှုမက္ခကို ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ ပဟီနမလမောဟဿ၊ မာနမက္ခပ္ပဟာယိနော။ သုတ္တနိ။၄၅၀။

မာနမဇ္ဇန (နု) [မာန+မဇ္ဇန] မာန်ယစ်မူးခြင်း။ မဇ္ဇန္တီတိ မာနမဇ္ဇနေန မဇ္ဇန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ မာနမဇ္ဇနေနာတိ မာနဝသေန မဒပ္ပတ္တိယာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၈၊

မာနမညနာ (ထိ) [မာန+မညနာ] ငါ, ငါဟုအထင်ကြီးမှု၊ မာနမညနာတရား။ မာနမညနာယာ (မဟာနိ။၉၆)တိ သဟဇာတမာနမညနာယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၉။ မညနာ-ကြည့်။

မာနမညနာမူလိက (တိ) [မာနမညနာမူလ+ဣက] မာနဟူသော အထင်မှားမှုလျှင် အကြောင်းရှိသော။ သေယျောဟမသ္မီတိ မာန-မညနာမူလိကာ ဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ႒၊၂။၄၂။

မာနမညိတ (နု) [မာန+မညိတ] ငါ,ငါဟု အထင်ကြီးမှု။ မညိတမေတံ တဏှာမညိတံ မာနမညိတံ ဒိဋ္ဌိမညိတန္တိ တိဝိဓမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ မ႒၊၄။၂၁၅။ မညိတန္တိ မညနာ။ တေ မမာတိအာဒိနာ ကပ္ပနာတိ အတ္ထော။ မဋီ၊ ၃။၄၀၃။ မညနာ–ကြည့်။

မာနမဒ (ပု) [မာန+မဒ] ငါတကားဟု မာန်ယစ်ခြင်း၊ ယစ်ခြင်းဟူသော မာန။ နဝဝိဓာ မာနမဒါ (ဒီ႒၊၃။၃၄)တိ.... မာနသင်္ခါတာ မဒါ။ မာနော ဧဝ ဟေတ္ထ ပမဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တိယာ မာနမဒေါ။ ဒီဋီ၊၃။၂၈။ (–သာရတ္ထ၊၂။၁၆။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၃။ မူလဋီ၊ ၁။၁၈၆။ အနုဋီ၊၁။၂၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၄၇။)

မာနမဒကရဏ (နု) [မာနမဒ + ကရဏ] ငါတကားဟု မာန်ယစ်မှုကိုပြုခြင်း။ မာနမဒ-ကရဏေနာ(ဒီ႒၊၃။၂၀)တိ မာနသင်္ခါတဿ မဒဿ ကရဏေန ဥပ္ပါဒနေန။ ဒီဋီ၊၃။၁၈။

မာနမဒပုရိသပဒ (ပု) [မာနမဒ+ပုရိသမဒ] ငါတကားဟု မာန်ယစ်ခြင်း, ငါယောကျ်ားဟု မာန်ယစ်ခြင်း။ သေယျောဟမသ္မိ ဟု ဖြစ်လတ္တံ့သော မာန်ယစ်ခြင်း, ငါယောကျ်ားဟု ဖြစ်လတ္တံ့သော မာန်ယစ်ခြင်း(မအူသျှ)။ ထောင်လွှားသော မာနဟူသော ယစ်စေတတ်သော တရား, ယောကျ်ားအဖြစ်ကို မှီ၍ ဖြစ်သောယစ်စေတတ်သောတရား (ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ)။ ယသ္မာ ပန တံ အာဂမ္မ မာနမဒပုရိသမဒါ-ဒယော မဒါ နိမ္မဒါ အမဒါ ဟောန္တိ ဝိနဿန္တိ၊ တသ္မာ မဒနိမ္မဒနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ႒၊၁။၁၈၂။ (– ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၅။) မာနမဒပုရိသမဒါ-ဒယောတိ ဧတ္ထ ဇာတိအာဒိံ နိဿာယ သေယျဿ "သေယျောဟမသ္မီ"တိအာဒိနာ ဥပ္ပဇ္ဇနကမာနော ယော ဝ မာနော မဇ္ဇနဋ္ဌေန မဒေါတိ မာနမဒေါ၊ ပုရိသမဒေါ ဝုစ္စတိ ပုရိသမာနော "အဟံ ပုရိသော"တိ ဥပ္ပဇ္ဇနကမာနော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၆။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၇။)

မာနမဒပုရိသမဒဇနန (တိ) [မာနမဒပုရိသမဒ+ဇနန] ငါတကားဟု မာန်ယစ်ခြင်း, ငါယောကျ်ားဟု မာန်ယစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဒနီယောတိ မာနမဒ ပုရိသမဒဇန-နော။ ဒီ႒၊ ၂။၂၀၈။ အံ႒၊၃။၂၃၄။ အထက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မာနမဒပ္ပဟာန (နု) [မာနမဒ+ပဟာန] ငါတကားဟုမာန်ယစ်မှုကိုပယ်ခြင်း။နိဂြောဓာ-ရာမေ ညာတီနံ သမာဂမေပိ တေသံ မာနမ-ဒပ္ပဟာနတ္ထံ ယမကပါဋိဟာရိယံ အကာသိ။ သံဋီ၊သဂါ၊၁။၂၃၅။

မာနမဒမတ္တ (တိ) [မာနမဒ+မတ္တ] မာန်ယစ်ခြင်းဖြင့် ယစ်မူးသော၊ သူ။ တေ နာမ ဗြာဟ္မဏပဗ္ဗဇိတာ တထာ မာနမဒမတ္တာ ဘဂဝတာ မူလပရိယာယဒေသနာယ နိဟတ-မာနာ ကတာ။ မ႒၊၁။၅၉၊ အံဋီ၊၂။၂၁၀။ (–ပေတ႒။၁၀။ ဇာ႒၊၂။၂၃၆။)

မာနမဒဝိဂဟ (ပု) [မာနမဒ+ဝိဂဟ] မာန်ယစ်မှုမှ ကင်းခြင်း။ မာနနိမ္မဒ -ကြည့်။

မာနမဒ္ဒန (နု) [မာန+မဒ္ဒန] မာန်-မာန-ကို မှုန်မှုန်ညက်ညက် နင်းချေခြင်း။ အထ အာဠ-ဝကော .... မာနမဒ္ဒနတ္ထံ ပါဒမုဋ္ဌနစောဠကံ ဟုတွာ ပါဒမူလေ နိပတိ။ သုတ္တနိ႒၊၁။၂၂၀။ (–အပ႒၊၂။၂၆၇။ မဋီ၊၁။၁၂၀။ အံဋီ၊၁။၂၀၆။)

မာနမူလက (တိ) [မာန+မူလ+က] မာန်–မာန-လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ မာန-မူလကံ ဒိဋ္ဌိံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ သံ႒၊၃။၁၁၄။

မာနမူလကဒိဋ္ဌိ (ထီ) [မာနမူလကာ+ဒိဋ္ဌိ] မာန လျှင်အကြောင်းရင်းရှိသော ဒိဋ္ဌိ။ ဒိဋ္ဌိဝသေ-နာတိ မာနမူလကဒိဋ္ဌိဝသေန။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၂။

မာနယတိ (ကြိ) [မာန+ဏယ+တိ] မြတ်နိုး၏။ မာနေတိ-ကြည့်။

မာနယန္တိ (ကြိ) [မာန+ဏယ+အန္တိ] မြတ်နိုးကုန်၏။ မာနေတိ-ကြည့်။

မာနယမာန (တိ) [မာန+ဏယ+မာန] မြတ်နိုးသော၊ သူ။ နမဿန္တိ ကာယေန နမဿမာနော....မာနယမာနော ပူဇယမာ-နော။ မဟာနိ။၃၁၄။ (-စူဠနိ။၂၁၈။)

မာနယောဂ (ပု) [မာန+ယောဂ] သံသရာဝဋ်၌ ယှဉ်စေတတ်သော မာန၊ မာနယောဂ။ ဝိသံယုတ္တောတိ စတူဟိ ယောဂေဟိ သဗ္ဗကိ-လေသေဟိ ဝ ဝိသံယုတ္တော။ ဣမ ပန မာန-ယောဂေနေဝ ဝိသံယုတ္တတ္တာ "ဝိသံယုတ္တော" တိ ဒ.မိပေ့တော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၃။

မာနရတ (တိ) [မာန+ရတ] ထောင်လွှားခြင်း မာန၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်သော၊သူ။ မာနာရာမာ ဘိက္ခဝေ ပဇာ မာနရတာ မာနသမ္မုဒိတာ။ ,အံ၊၁။၄၄၈။

မာနရဟိတ (ဘ်) [မာန+ရဟိတ] မာန်-မာန-ကင်းသော။ ဂ.ာမရာဂဿ မာနရဟိ-တာ ပဝတ္တိ န သိယာ၊ အနုဋီ၊၁။၁၂၇။

မာနရာသိ (ပု) [မာန+ရာသိ] မာနအပေါင်းအစု၊ မာနအုပ်စု။ တဿ မာနရာသိဿ ပုဂ္ဂလံ အနုဗမသိတွာ။ မူလဋီ၊၁။၁၇၁။

မာနဝ (ပု) [မနု+ဏ။ မနု+ဏ.ဝ။ မောဂ်၊၄။၈။ ရူ၊ နှာ။၂၂၁။ မာန+ဝါ+ကွိ။'အဟမသ္မိ'တိ ဓာနုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနတာယ မာနော ဧတ္ထ ဝါတိ ပဝတ္တတိတိ မာနဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။၄၅၇။] (၁) သတ္တဝါ။ မာဏဝ (၁) (က) ကြည့်၊ (၂) ခိုးသူ။ မဏဝ (၂) ကြည့်။

မာနဝတ္ထု (နု) [မာန+ဝတ္ထု] မာနဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဝေမေဝ ဇာတိဂေါတ္တကုလာဒီနိ မာနဝတ္ထူနိ နိဿာယ ဥဿာပိတော.... သံသီဒါပေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၁၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၄။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၁။)

မာနဝသိက (တိ) [မာနဝသ+ဣက] မာန အလိုသို့လိုက်သော၊ သူ။ တာပသော ပိ အတ္တနော ဇာတိံ နိဿာယ မာနဝသိကော ဟုတွာ ဧျာနံ ဥပ္ပါဒေတုံ န သက္ကောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄၊၃၂၈။

မာနဝမန (နု) [မာန+ဝမန] မာနပျို့အန်ခြင်း။ ဓောတာဟိ သြသဓေဟိ ဘဂဝါ....မာန-ဝမနံ ကာရေတိ။ မိလိန္ဒ။၃၁၉။

မာနဝသဒ္ဒ (ပု) [မာနဝ+သဒ္ဒ] မာနဝသဒ္ဒါ။ ဝေမုတ္တ ဝဒန္တိ ဒန္တဇန-ကာရသဟိတော မာနာသဒ္ဒေါ သဗ္ဗသတ္တသာမညဝစနော။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၇၀။

မာနဝါဒ (ပု) [မာန+ဝါဒ] မာနကိုအကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သောစကား၊ မာန်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောစကား။ ဂေါတ္တဝါဒေါဝါ ဝုစ္စတိ၊ မာနဝါ-ဒေါဝါ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊၁။၉၃။ မာနဝါဒေါတိ မာနံ အာရဗ္ဘ အတ္တုက္ကံသနပရဝမ္ဘနဝသေန ဝါဒေါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၆၅။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။)

မာနဝါဒပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မာနဝါဒ+ပဋိဗဒ္ဓ] မာနဝါဒ၌စပ်သော၊သူ။ တတော ဝေ တေ မာန-ဝါဒပဋိဗဒ္ဓါ စ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။

မာနဝါဒဝိနိဗဒ္ဓ (တိ) [မာနဝါဒ+ဝိနိဗဒ္ဓ] မာနဝါဒ၌ စပ်သော၊ မာန်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစကား၌ စွဲလမ်းသော၊သူ။ ယေ ဟိ ကေစိ အမ္ဗဋ္ဌ .... မာနဝါဒဝိနိဗဒ္ဓါ ဝါ။ ဒီ၊၁။၉၃။ မာနဝါဒဝိနိဗဒ္ဓါတိ မာနဝါဒေ ဝိနိဗဒ္ဓါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၆၅။

မာနဝိမ (ထီ၊ပု) [မာန+ဝိမ] မာန အစုအပေါင်း။ သဗ္ဗေ မာနဝိမာ (ထေရ။ ၂၈၇) တိ မာနကောဋ္ဌာသာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၉ ။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈)။

မာနဝိနယ (ပု) [မာန+ဝိနယ] မာနကို–ဆုံးမကြောင်း–ပယ်ဖျောက်ကြောင်း (တရား)။ မာနဝိနယေ ဓမ္မေ (အံ၊၁။၄၄၈) တိ မာနဝိနယဓမ္မေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။

မာနဝိနယဓမ္မ (ပု) [မာနဝိနယ+ဓမ္မ] မာနကို–ဆုံးမကြောင်း– ပယ်ဖျောက်ကြောင်း–တရား။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မာနဝိနိဗဒ္ဓ (တိ) [မာန+ဝိနိဗဒ္ဓ] မာနနှင့် စပ်သော၊ မာနဖြင့် ရစ်ပတ်အပ်သော၊ သူ။ မာနုပေတာ အယံ ပဇာ၊ မာနဂန္ထာ မာနဝိနိဗဒ္ဓါ။ ဥဒါန၊၁၆၆။ မာနဂန္ထာ မာနဝိနိဗဒ္ဓါတိ....ဂန္ထိတ တ္တာ ဝိနိဗဒ္ဓတ္တာ စ မာနဂန္ထာ မာနဝိနိဗဒ္ဓါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၆။

မာနဝိနိဗန္ဓ (န) [မာန+ဝိနိဗန္ဓ] (၁) မာနအနှောင်အဖွဲ့။ (တိ) (၂) မာနနှင့် စပ်သော၊ မာန်ဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်သော။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) · အဟန္တိ မာနဝိနိဗန္ဓာယ ဒိဋ္ဌိယာ။ ပဋိသံ။၁၅၅။ တေနေဝ စ မာနဝိနိဗန္ဓာတိ ဝုတ္တံ။ မာနပဋိဗန္ဓာ မာနမူလကာတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

မာနဝိနိဗန္ဓဆေဒန (န) [မာနဝိနိဗန္ဓ+ဆေဒန] မာန အနှောင်အဖွဲ့ကို ဖြတ်ခြင်း။ အနုပ္ပန္နာဒီနံ ဆေဒေါ မာနဝိနိဗန္ဓဆေဒနသာ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၄၁။

မာနဝိနိဗန္ဓဒိဋ္ဌိ (ထီ) [မာနဝိနိဗန္ဓာ+ဒိဋ္ဌိ] မာနနှင့် စပ်သော–အမြင်မှား– အယူမှား၊ မာန်ဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်သော ဒိဋ္ဌိ။ မာနဝိနိဗန္ဓဒိဋ္ဌိသု.... အဘိနိဝေသပရာမာသော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

မာနဝိနိဗန္ဓဘေဒန (န) [မာနဝိနိဗန္ဓ+ဘေဒန] မာနအနှောင်အဖွဲ့ကို ဖောက်ခွဲခြင်း။ အနုပ္ပန္နာဒီနံ ဆေဒေါ မာနဝိနိဗန္ဓဘေဒနသာ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂။

မာနဝိပ္ပယုတ္တ (တိ) [မာန+ဝိပ္ပယုတ္တ] မာနနှင့် မယှဉ်သော။ မာနဝိပ္ပယုတ္တာ စရတီတိ ဝိညာဏစရိယာ။ ပဋိသံ။၇၁။

မာနဝိသ (ပု၊ န) [မာန+ဝိသ] မာနဟူသော အဆိပ်၊ မာနအဆိပ်။ "မာနဝိသာ" တိ အပရေ၊ တေသံ ပန မာနဝိသယာ ဒုက္ခသာ ဖလတော မာနဝိသာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။

မာနဝိသေသ (ပု) [မာန+ဝိသေသ] မာနအထူး၊ ထူးကဲသော မာန။ ထမ္ဘော ဝါ မာနဝိသေသော စိတ္တဿ ထဒ္ဓဘာဝေန ဂဟေတဗ္ဗတော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၀၁။ (–မူလဋီ၊၂။၂၁၇)။

မာနသံယောဂ (ပု) [မာန+သံယောဂ] မာနနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ ဣမ ပန မာနသံယောဂေနေဝ ဝိသံယုတ္တတ္တာ ဝိသံယုတ္တောတိ အဓိပ္ပေတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၇။)

မာနသံယော (သညော) ဇန (န) [မာန +သံယောဇန] မာနအနှောင်အဖွဲ့ မာနသံယောဇဉ်။ အနုနယသံယောဇနံ၊ ....မာနသံယောဇနံ။ အံ၊၂။၄၀၀။ မာနသညောဇနံ။ ပဋိသံ။၁၃၅။ စူဠနိ။၂၈၃။

မာနသ[1] (န) [မန+ဏ။ သ–လာ။ ရူ၊နှာ။၂၂၇။ မောဂ်၊၄။၁၂၈။ နိရုတ္တိ။၄၅၄။] (၁) စိတ်။ (တိ) (၂) စိတ်၌ဖြစ်သော (အဘိဇ္ဈာ, ဗျာပါဒ, သာရမ္ဘ စသော အကုသိုလ်, ရာဂ, မေတ္တာ, ပေးလှူလိုခြင်း–ဒါနဇ္ဈာသယ, ဒုက္ခ-ဝေဒနာစသည်)။ (၁) မာနသ (အဘိ၊ဓ။ ၁၈။ ပဋိသံ။၁၈၈။ မဟာနိ၊၂။၁၃၇) န္တိ မနော ဝေ....ဣမ ပန မနော ဇဝ မာနသံ။ ဗျဥ္ဇနဝသေန ဟောတံ ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၈၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂ ၁၁၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၉။ (–၂၅၁။)

(တိ)(၂) ဧတ္ထေတေ ပါပကာ အကုသလာ မာနသာ အတိဗျာပိ ဗျာပါဒါပိ သာရမ္ဘာပိ သံဝတ္တန္တိ။ မ၊၃။၄၇ (–သံ၊၁။၁၁၃။ ခုဒ္ဒက။ ၁၁။ သုတ္တနိ။၃၀၁။ စရိယာ။၃၉၁။ အဘိ၊၅၊ ၂။၃၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၃။) မာနသာတိ စိတ္တ-သမ္ဘူတာ။ မဋ္ဌ၊၄။၃၉၂ (–သံဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌ။၂၁၂။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၆၇။) မနသိ ဘဝါတိ မာနသာတိ အာဟ "စိတ္တသမ္ဘူတာ" တိ။ မဋီ၊၃။ ၂၅၂။ (–သံဋီ၊ ။ ၂၁၀။)

မာနသ² (န) [မာန+သာ+အ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၃၇။] (၁) မာနကို အကြောင်းမဲ့ ဖြတ်တတ်သောစိတ်၊ အရဟတ္တမဂ်စိတ်။ (၂) အရဟတ္တမဂ်သည် ဖြစ်စေအပ်သောစိတ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်။ (၁) (၂) အနဝဇ္ဇသသဇာေ မာနံ သိယတိ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ မာနသံ၊ တန္နိဗ္ဗ-တ္တတ္တာ ပန အရဟတ္တဿ မာနသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မဋီ၊၁။၉၂–၃။ သံဋီ၊၁။၂၁၇။

မာနသက (တိ) [မာနသ+က] စိတ်ဖြင့်ကြံစည်၍ ပြုအပ်သော(အိုင်)၊ မာနသကမည်သော (အိုင်)။ ယထာ စ ဟံသော မဟန္တံ မာနသကံ ဝါ သရံ....ဇလရာသိံ အဓိဂစ္ဆေယျ။ စူဠနိ။ ၂၁၉။ မာနသကံ ဝါ သရန္တိ မနသာ စိန္တေတွာ ကတံ ပလ္လံ ဝါ နာမမေဝ ဝါ။ စူဠနိဋ္ဌ။၈၂။

မာနသဉ္စယ (ပု) [မာန+သဉ္စယ] မာနကုန်ခန်း ပျက်စီးရာ (အရဟတ္တဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်)။ ယေ စ မာနံ ပဟန္တွာန၊ ဝိမုတ္တာ မာနသဉ္စယေ (ဣတိဝုတ်။၁၉၈)တိ ယေ ပန အရဟတ္တမဂ္ဂေန သဗ္ဗသော မာနံ ပဇဟိတွာ မာနဿ အစ္စန္တ-သဉ္စယဘူတေ အရဟတ္တဖလေ နိဗ္ဗာနေ ဝါ တဒေကဋ္ဌသဗ္ဗကိလေသဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တာ သဗ္ဗသော မုတ္တာ။ ဣတိဝုတ်ဋ္ဌ။၅၂။

မာနသင်္ဂ (ပု) [မာန+သင်္ဂ] ကပ်ငြိ–တွယ်တာ–စွဲငြမ်း–တတ်သော မာန။ သင်္ဂါတိ သတ္တ-သင်္ဂါ....မာနသင်္ဂေါ ဒိဋ္ဌိသင်္ဂေါ။ မဟာနိ။ ၃၄၂။ စူဠနိ။၈၈။ (–သံဋ္ဌ၊၁။၂၃။) သင်္ဂ–ကြည့်။

မာနသညောဇန (န) [မာန+သညောဇန] မာန အနှောင်အဖွဲ့၊ မာနသံယောဇဉ်။ မာန-သံယောဇန–ကြည့်။

မာနသတ္တ (ပု) [မာန+သတ္တ] မာနဖြင့် ကပ်ငြိသော၊ သူ။ မာနသတ္တေသု (သုတ္တနိ။ ၄၇၈။)တိ မာနေန လဂ္ဂေသု။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၆။

မာနသဒုက္ခာဝဟန (န)[မာနသဒုက္ခ+အာဝဟန] စိတ်၌ဖြစ်သောဒုက္ခ – စေတသိကဒုက္ခ – ကို ဆောင်ခြင်း။ ဒုက္ခံ ပန ဒုက္ခဒုက္ခတော မာနသဒုက္ခာဝဟနတော စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၄။ (–မဟာနိဋ္ဌ။၆၃။)

မာနသဒ္ဒ (ပု)[မာန+သဒ္ဒ] မာန–သဒ္ဒါ–ပုဒ်။ တတော ကမ္မနိ မာနသဒ္ဒေ ကတေ အဓိမာ-နောတိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။ ၆၆။ (–ဒီဋီ၊၁။ ၅၀၊၆၃။ သီဋီ၊သစ်၊၁။၅၈။ ၁၀၇။)

မာနသပရိပူရဏ (န) [မာနသ+ပရိပူရဏ] စိတ်နှလုံးကို ပြည့်စေခြင်း။ မဟာမေဃ-သမော သတ္တာနံ မာနသပရိပူရဏော။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၄။

မာနသဗျာဓိပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မာနသဗျာဓိ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] စိတ်နှလုံး၌ဖြစ်သော အနာဟူ၍ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သော။ ဒေါမနဿံ နာမ မာနသံ ဒုက္ခံ........မာနသဗျာဓိပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၅။ (–ဥဒါနဋ္ဌ။၄၀။)

မာနသဘာဝ (ပု) [မာန+သဘာဝ] မာန သဘော။ မာနဇ္ဈန္န–ကြည့်။

မာနသမုဣါဠိ (တိ) [မာန+သမုဣါဠိ] မာနကို ပယ်ခွါအပ်သော။ "သဗ္ဗံ ဝိပဿာမိ၊ မနာပံ ဝိပဿာမိ"တိ ဂဏှတော မာနသမုဣါဠိတော နာမ န ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၃။

မာနသမုဂ္ဃါဋန (န) [မာန+သမုဂ္ဃါဋန] မာနကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ခွါခြင်း၊ မာနကို သတ်ခြင်း။ ဒိဋ္ဌုဂ္ဃါဋနတော, မာနသမုဂ္ဃါဋနတော, နိကန္တိပရိယာဒါနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၁။

မာနသမုဂ္ဃါဋိတစိတ္တ(န)[မာနသမုဂ္ဃါဋိတ+စိတ္တ] မာနကိုခွါသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော စိတ်၊ မာနကို ပယ်ခွါသောစိတ်။ မာနသမုဂ္ဃါဋိတစိတ္တေန သဒ္ဓိံရေ ပရိဂ္ဂဏှတော တဏှာ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၃။

မာနသမ္ပဂ္ဂဏှနနိမိတ္တ (န) [မာနသမ္ပဂ္ဂဏှန+နိမိတ္တ] မာနဖြင့် ချီပင့်မြှောက်စားခြင်းဟူသော အကြောင်း။ မာနပစ္စယ–ကြည့်။

မာနသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မာန+သမ္ပယုတ္တ] မာနနှင့် ယှဉ်သော။ မာနသမ္ပယုတ္တာ စရတိတိ အညာ- ဏစရိယာ။ ပဋိသံ။ ၇၉။(–အဘိ၊ ၁၊ ၁။ ၃၉၀၊ ၄၀၄။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁၈၄။)

မာနသမ္ပယုတ္တကဘ္ဘုကမျတာဆန္ဒ (ပု) [မာနသမ္ပ- ယုတ္တ + ကတ္တုကမျတာဆန္ဒ] မာနနှင့်ယှဉ် သော ပြုလိုသော သူ၏ အဖြစ်ဟူသောဆန္ဒ။ မာနစ္ဆန္ဒ–ကြည့်။

မာနသမ္ပယုတ္တဂဟဏ (န) [မာနသမ္ပယုတ္တ + ဂဟဏ] မာနနှင့်ယှဉ်သော ယူခြင်း။ (မာန်နှင့်ယှဉ်သော အယူ။ မဟာနိ၊ သျ။ ၂၀၈။) ဂါဟံဇဟောတိ "ဧသောဟမသ္မိ" ကို မာနသမ္ပယုတ္တဂဟဏံ ဇဟော။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁၉၀။

မာနသမ္ပယုတ္တစ္ဆန္ဒ (ပု) [မာနသမ္ပယုတ္တ+ဆန္ဒ] မာနနှင့်ယှဉ်သော တဏှာဆန္ဒ။ မာနစ္ဆန္ဒ– ကြည့်။

မာနသမ္ဘူတ (တိ) [မာန+သမ္ဘူတ] မာန ကြောင့်ဖြစ်သော။ မာနသမ္ဘူတော အယံ ဘာဂိနိ ကာယော။ အံ၊ ၁။ ၄၆၄။

မာနသမ္မဒိတ (တိ) [မာန+သမ္မဒိတ] မာနဖြင့် ဝမ်းမြောက်တတ်သော၊ သူ။ မာနရာမာ ဘိက္ခဝေ ပဇာ မာနရတာ မာနသမ္မဒိတာ။ အံ၊ ၁။ ၄၄၈။

မာနသလ္လ (ပု၊န) [မာန+သလ္လ] မာနဟူသော မြားငြောင့်၊ မြားငြောင့်နှင့် တူသော မာန။ သလ္လန္တိ သတ္တ သလ္လာနိ....မာနသလ္လံ ဒိဋ္ဌိသလ္လံ။ မဟာနိ။ ၄၅။ (–နေတ္တိ။ ၉၅။ သုတ္တနိ၊ ၁၊ ၁။ ၂၃။ နေတ္တိ၊ ၁။ ၂၀၁။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၆၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၄၀။)

မာနသသဒ္ဒ (ပု) [မာနသ+သဒ္ဒ] မာနသ-သဒ္ဒါ။ ဣဒါနိ စိတ္တပရိယာယမေဝ မာနသသဒ္ဒံ သန္ဓာယာဟ "အရဟတ္တံ ဝါ" တိအာဒိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၃။

မာနသဟဂတ(တိ) [မာန+သဟဂတ] မာနနှင့် တကွဖြစ်သော။ မောဟသဟဂတံ။မာနသဟ- ဂတံ။ ဒိဋ္ဌိသဟဂတံ။ အဘိ၊ က။ ၁၅၈။

မာနသဟဘူ (တိ) [မာန+သဟဘူ] မာနနှင့် တကွဖြစ်သော။ မာနပဏ–ကြည့်။

မာနသဟိတ (တိ) [မာန+သဟိတ] မာနနှင့် တကွဖြစ်သော။ ဒိဋ္ဌိသဟိတာယ, မာနသဟိ- တာယ ဝါ တဏှာယ "အဟ"န္တိ, ဣတရာယ "မမ"န္တိ အဘိဝဒတော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၂။

မာနသာန (န) [မာနသ+အာန] စိတ်။ ရက္ခိတ- မာနသာနေသတိ မာနသံ ဧဝ မာနသာနံ၊ တံ ရက္ခိတမဿာတိ ရက္ခိတမာနသာနော။ သုတ္တနိ၊ ၁၊ ၁။ ၁၀၄။ အပ၊ ၁၊ ၁။ ၂၁၁။

မာနသိက (တိ) [မာန+ဏိက] (၁) မနော၌ရှိ ၌ဖြစ်သော။ (၂) စိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော။ (၃) စိတ်၌တည်သော။ (၁) ယံ ပန မနေန ဒုဿီ လျံ အဇ္ဈာစရတိ တမှာ သံဝရော မာနသိ- ကောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ ၁၊ ၁။ ၁၃၂။(၂) ကာယေန ကတံ ကမ္မံ ကာယိကံ...မာနသိကံ။ ကစ္စည်း၊ နျာ။ ၁၈၈။(–မောဂ်၊ ၄။ ၂၉။ ရူနျာ။

၂၂၃။) (၃) သန္ဓိရေ သန္ဓိမာနာ ဝေဒနာ သာရိရိကာ....ပေ မာနသိကာ။ ကစ္စည်း၊ နှာ။ ၁၈၈။ (–မူ၊ နှာ။ ၂၂၃။)

မာနသိကပရိယာဒါန (န) [မာနသိက+ပရိယာ-ဒါန] စိတ်၌ ဖြစ်သော သီလကို ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်း။ တွေ့ စ "သဗ္ဗောပိ သီလသံဝရော သီလသမ္ပဒါ" တိဣဒံ မာနသိကပရိယာဒါနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၅။ မာနသိကသီလံ နာမ သီလဝိသောဓနေဝသေန အဘိဇ္ဈာဒိပ္ပဟာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၀၂။

မာနသိကသီလ (န) [မာနသိက+သီလ] စိတ်၌ တည်သောသီလ။ ဌာနပတ္တာ အနိန္ဒာရောသံ သေသာနိ တိဏိ မာနသိကသီလာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၀။

မာနသိကသီလသံဝရ (ပု) [မာနသိက+သီလ-သံဝရ] စိတ်၌တည်သောသီလကို စောင့်စည်းခြင်း။ အဂိဒ္ဓိလောဘသခါဒေတန မာနသိက-သီလသံဝရေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။

မာနသောလ္လ (ထိ၊ ပု) [မာန + သောလ္လ] မာနဟူသော နာမောင်း။ သောလ္လန္တိ မာန-သောလ္လံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။

မာနဿယိ (တိ) [မာန+သိ+ဏီ။ မာနဿယ +ဤ] မာနကို မှီသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မာနဿိ (တိ) [မာန+သိ+ဏီ] မာနကိုမှီသော၊ သူ။ မာနဿိနော(ဝိ၊၄။၃၃၉)တိ မာနဿယိ-နော၊ မာနနိဿိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၁၀။ မာနဿိနောတိ တေ မာနံ သယန္တိ နိဿယန္တီတိ မာနဿိနောတိ ဒဿေန္တော အာဟ "မာနဿယိနော"တိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၅၁၆။

မာနဟတ (တိ) [မာန+ဟတ] မာန်–မာန–သည် ချေဖျက် သတ်ဖြတ် အပ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသော၊ သူ။ မာနဟတာ (ထေရ။၃၆၉)တိ မာနေန ဟတဂုဏာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၅။

မာနဟာပန (န) [မာန+ဟာပန] မာန်–မာန–ကို ဆုတ်ယုတ်စေခြင်း၊ မာနကို ပယ်ခြင်း။ အတိထဒ္ဓံ ဝစနံ ကထေန္တဿ ပနဿ မာန-ဟာပနတ္ထံ နိဂ္ဂဟဝသေန တထာ ကတ္ဗာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၄၈။

မာနဟေတု (ပု) [မာန+ဟေတု] မာနဟူသော အကြောင်း။ မာနေသူတိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ၊ မာနဟေတူတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၁။၈၈။

မာနာတိမာန (ပု) [မာန+အတိမာန] (၁) တက်ကြွသော စကား, အလွန်တက်ကြွသော စကား။ (လွန်လွန်ကဲကဲ တက်ကြွသော မာန စကား။ မြန်မာပြန်။) (၂) ရှေးမာန၏ အထက်၌ ဖြစ်သော မာန။ ရှေးမာန–ကို– ထက်–လွန်ကဲသောမာန။(၁) မာနာတိမာနံ ဝဒတေ ပနေသော (သုတ္တနိ။၄၀၈။ မဟာနိ။ ၁၃၂)တိ ဧသော ပန တံ ဥဏ္ဏတိံ "ဝိဿာတ-ဘူမိ"တိ အဗုဇ္ဈမာနော မာနဥ္စ အတိမာနဥ္စ ဝဒတိယေဝ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။(-မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၂၄၉။) (၂) မာနာတိမာနေ (အဘိ၊ဝိ။ ၃၆၉။မဟာနိ။၆၁)တိ.... ပုရိမံ သဒိသမာနံ ဥပါဒါယ မာနာတိမာနော နာမာတိ ဒဿေတုံ "မာနာတိ မာနော"တိ အာဟ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၁၈၀။(–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၉။)

ပုရိမမာနဿ ဥပရိမာနော မာနာတိမာ-နော၊ အတိ-သဒ္ဒေါ ဥပရိသဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဝဒ-တီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပုရိမမာနံ ဝါ အတိက္ကန္တော မာနော မာနာတိမာနော။ မူလဋီ၊၂။ ၂၂၁။ ပုရိမမာနဿာတိ ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တ-ဿ သဒိသမာနဿ, ဟီနမာနဿ ဝါ၊ သဒိသမာနဝသေနေဝ ပန ပါဠိ အာဂတာ။ အနုဋီ၊၂။၂၁၈။

မာနာတိမာနကာရိကာ (ထိ) [မာနာတိမာန+ ကာရိကာ] ရှေးမာန်ထက် လွန်ကဲသော မာန်

ကို ပြုတတ်သော သေရည်။ မာနာတိမာန- ကာရိကာတိ မာနတော အတိရေကဿ မာနဿ ကာရိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၃။ကေ- ကျော။ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀–သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပုဒ် ရင်း၌ မာနကာရိကာ–သာ ရှိသည်။)

မာနာတိမာနဇာတိက (တိ) [မာနာတိမာန+ ဇာတိ+က] ရှေ့မာနကို လွန်ကဲသော မာန သဘောရှိသော၊ အလွန်မာန်မူတတ်သော သဘောရှိသော၊ သူ။ မာနာတိမာနဇာတိ- ကာန (ဒီ၊၃။၇၁)၌ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာတိ- မာနသဘာဝါနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။

မာနာတိမာနနိဒ္ဒေသ (ပု) [မာနာတိမာန+ နိဒ္ဒေသ] မာနာတိမာနပုဒ်ကို အကျယ်ညွှန် ပြရာ။ မာနာတိမာနနိဒ္ဒေသေ .... ဝေမာဟ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၉။

မာနာတိမာနဝိဓမန (န) [မာနာတိမာန+ဝိဓ- မန] ရှေးမာနထက် လွန်ကဲသော မာနကို မှတ်လွှင့် ဖျက်ဆီးခြင်း။ မာနာတိမာနဝိဓမ- နေန အနတ္တုက္ကံသနတော။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၇၄။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၁၆၈။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၃၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၁၆။

မာနာဓိက (တိ) [မာန+အဓိက] လွန်ကဲသော မာနရှိသော။ ဇေ ဝိဓာနံ မာနာဓိကာနံ အကုသလာနမိဒံ နာမံ။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၂၁၈။

မာနာနုသယ (ပု) [မာန+အနုသယ] (သတ္တဝါ တို့သန္တာန်၌) အစဉ်မပြတ် ကိန်းဝပ်တည်နေ တတ်သော မာနအငုပ်ဓာတ်၊ မာနာနုသယ။ အနိမိတ္တဉ္စ ဘာဝေဟိ မာနာနုသယမုဇ္ဇဟ။ သံ၊၁။၁၉၀။ သုတ္တနိ။၃၂၉။ (–အံ၊၂။၄၀၁၊ ၄၀၂။ အဘိ၊က။၇၈။ ပဋိသံ။၆၇။ ထေရ။ ၂၃၃။ မဟာနိ။၂၀။)

မာနာနုသယပ္ပဟာန (န) [မာနာနုသယ+ ပဟာန] မာနာနုသယကို ပယ်ခြင်း။ မာနာ- နုသယပ္ပဟာနံ ယထာဝုတ္တသက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ကာရဏံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၅။

မာနာနုသယမူလက (တိ) [မာနာနုသယ+ မူလ+က] မာနာနုသယ မူရှိသော။ မာနာနု- သယမူလကာနိ စတ္တာရိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၈။

မာနာပဿယ (တိ) [မာန+အပဿယ] မာန အမှီရှိသော၊ သူ။ ယာယ မဟာပုရိသော လောကာဓိပတိမာနာပဿယော အတိနီဟာ- ရသမ္ပန္နော စ ဟုတွာ....ပါပုဏာတိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၈၀-၁။

မာနာဘာဝ (ပု) [မာန+အဘာဝ] မာနမရှိခြင်း။ မာနာဘာဝေန နီစံ စိတ္တံ အဿာတိ နီစ- စိတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၄။

မာနာဘိသမယ (ပု) [မာန+အဘိသမယ] မာနကို – သိမြင်ခြင်း – ပယ်သတ်ခြင်း။ (အမျက်ဒေါသဖြင့် သတ္တဝါတစ်စုံတစ်ဦးကို ကြည့်လိုက်ရုံ,မြင်လိုက်ရုံဖြင့် အဆိပ်သင့် သေ ဆုံးစေနိုင်သော မြွေမျိုးကို "ဒိဋ္ဌဝိသ" မြွေ ဟုခေါ်သည်။ ယင်းမြွေက အမျက်ဒေါသဖြင့် ကြည့်မြင်ခြင်း, ကြည့်မြင်သည်နှင့်တပြိုင်နက် အကြည့်ခံရ အမြင်ခံရသော သတ္တဝါ တစ်စုံ တစ်ဦး၏ အသက်ကို သတ်ဖြတ်သုတ်သင်နိုင် ခြင်းဟူသော ကိစ္စ ၂-မျိုးကို ဆောင်ရွက် နိုင်သကဲ့သို့ အရဟတ္တမဂ်က မာနကို ပိုင်းပိုင်း ခြားခြားမတွေ့မဝေ သိမြင်ခြင်း=ဒဿနာ- ဘိသမယပရိညာ, ယင်းသို့ သိမြင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ယင်းမာနကို ပယ်သတ်ရှပ်သိမ်း နိုင်ခြင်း=ပဟာနာဘိသမယပရိညာဟူသော ကိစ္စ ၂-မျိုးကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်၊ ထို့ ကြောင့် တစ်ပုဒ်တည်းက အနက် ၂-မျိုးထွက် နေခြင်းဖြစ်၏။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၈၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၉၉။ ဝဒန္တိဆရာ များကမူ မာန၏ သီးခြားလက္ခဏာ,သာမည လက္ခဏာ များကို ဝိပဿနာဉာဏ်က ဒဿ- နာဘိသမယ ပရိညာကိစ္စဖြင့် သိမြင်သည်၊ ယင်းမာနကို ပဟာနာဘိသမယ ပရိညာ ကိစ္စဖြင့် မဂ်က ပယ်သတ်ရှပ်သိမ်းသည်။

ဤသို့ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် မဂ်တရားတို့က ပရိညာကိစ္စအသီးသီးကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြသောကြောင့် အနက် ၂-မျိုးထွက်နိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ သံဋီ၊၁။၂၈၂။) သမ္မာမာနာဘိသမယာ အန္တမကာသိ ဒုက္ခဿ။ မ၊၁။၁၅။ သံ၊၂။၄၀၈၊၅၆၄။ အံ၊၂။၂၁၅။ ဣတိဝုတ်။၂၂၇။ မာနာဘိသမယာတိမာနဿ ဒဿနာဘိသမယာ ပဟာနာဘိသမယာ စ။ မဋ္ဌ၊၁။၉၀။ သံဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၁၈၅။ (—သံဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။)

မာနာရမ္မဏ (န) [မာန+အာရမ္မဏ] မာန၏ အာရုံအကြောင်း။ မာနပထ—ကြည့်။

မာနာရာမ (တိ) [မာန+အာရာမ] မာနလျှင် မွေ့လျော်ရာရှိသော၊ သူ။ မာနရတ—ကြည့်။

မာနာဝမာန (န) [မာန+အဝမာန] ထောင်လွှားမှု အထင်သေးမှု။ န ပဋိဂ္ဂါဟကဝသေန မာနာဝမာနံ ကရောတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၉။ ဒီဋီ၊၁။၇၆။ သီဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၆။

မာနိကာ (ထီ) [မာန+က+အာ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၄၈၃။] တစ်တင်း။ စတုဒေါဏာ မာနိကာ။ သံဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ အံဋ္ဌ၊၃။၃၂၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၅၉။ ဝဇိရ ၂၆။ (—ဝိမတိ၊ ၁။၂၈။ မဋီ၊၃။၁၃၉။)

မာနိဋ္ဌိတ (တိ) [မာန+ဣဋ္ဌိတ] မာနဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း။ ဣဋ္ဌိတန္တိ တဏှိဋ္ဌိတံ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌိတံ မာနိဋ္ဌိတံ ကိလေသိဋ္ဌိတံ ကာမိဋ္ဌိတံ။ စူဠနိ။ ၅၉။ တဏှိဋ္ဌိတနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

မာနိတ (တိ) [မာန+တ] ချစ်—မြတ်နိုး—အပ်သော၊ သူ။ သက္ကတော ဂရုကတော မာနိတော ပူဇိတော အပစိတော။ ဝိ၊၁။၁၁၅။ (—သံ၊ ၁။၃၄၀။ ဥဒါန။၈၄၊၈၉။) မာနိတောတိ မနသာ ပိယာယိတော။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၇၅။ (—သံဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၁။ သံဋီ၊ ၂။၁၂၃။ အံဋီ၊၂။၁၆၁။)

မာနိတဗ္ဗ (တိ) [မာန+တဗ္ဗ] ချစ်—မြတ်နိုး—အပ်သော။ မာနိတဗ္ဗောတိ မာဋ္ဌော။ သီဋီ၊ သစ်၊၁။၁၉၈။

မာနိယ (တိ) [မာန+ဏျ] ချစ်—မြတ်နိုး—အပ်သော၊ သူ။ မာနိယ (ဇာ၊၁။၃၉၇) န္တိ "အယံ ဆာဇော" တိ ဂရုစိတ္တေန သမ္မာနေတဗ္ဗ ကတ္ဘာ န မညန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၅-၆။ သမ္မာနေတဗ္ဗန္တိ ဣမိနာ "မာနေတဗ္ဗန္တိ မာနိယ" န္တိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေတိ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်၊၃။ဂိ-ဝမ်း။

မာနိယမာန (တိ) [မာန+ယ+မာန] ချစ်—မြတ်နိုး—အပ်သော၊ သူ။ တပဿိ ပဿတိ အညတရံ သမဏံ ဝါ.... မာနိယမာနံ ပူဇိယမာနံ။ ဒီ၊၃။၃၆၊၃၈။

မာနီ (တိ) [မာန+ဤ] ခက်ထန်ကြမ်းကြုတ်ခြင်း—မာန—ရှိသော၊ သူ။ မာနီ မာနဝသေန ပါဏံ ဟနတိ။ မိလိန္ဒ။၂၁၅။ (—မဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၄။)

မာနီယတိ (ကြိ) [မာန+ယ+တေ] မြတ်နိုးအပ်၏။ ပစ္စယဝိသေသေဟိ ဣတ္တိဘာဝါဒိဝိသေသေဟိ ဝိသေသေန မာနီယတိ ဂဗ္ဘော ဧတ္ထာတိ ဝိမာနံ၊ ဂဗ္ဘာသယော။ သံဋီ၊၁။ ၈၉။

မာနုဇ (တိ) [မာနုသ+ဏ] လူ။ အမေ့ အညေ စ မာနုဇာ၊ ဝိပ္ပဲသန္တေန ဓေတသာ။ အပ၊ ၂။၂၈၂။ (—ဇာ၊၂။၂၆၈။)

မာနုပ္ပဇ္ဇန (န) [မာန+ဥပ္ပဇ္ဇန] မာနဖြစ်ခြင်း။ "မမ" န္တိ ဣမိနာ....သေယျာဒိတော မာနုပ္ပဇ္ဇနတော။ သံဋီ၊၂။၂၈၉။

မာနုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မာန+ဥပ္ပတ္တိ] မာနဖြစ်ခြင်း။ ဝိတက္ကော မာနဿ မူလံ ဝိဘတ္တဝသေန အသ္မီတိ မာနုပ္ပတ္တိတော။ အံဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။

မာနုပ္ပါဒက (တိ) [မာန +ဥပ္ပါဒက] မာနကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ သူ။ သေယျာဒိပုဂ္ဂလော မာနုပ္ပါဒကော အာမဋ္ဌော။ မူလဋီ၊၂။၂၂၀-၁။

မာနုပ္ပါဒကပုဂ္ဂလဝိသေသ (ပု) [မာနုပ္ပါဒက+ပုဂ္ဂလဝိသေသ] မာနကို ဖြစ်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အထူး။ မာနုပ္ပါဒကပုဂ္ဂလဝိသေသံ အနာမသိတွာ "ပရေ အတိမညတိ" စွေဝ ဝုတ္တန္တိ အဗ္ဗော။ မူလဋီ၊၂။၂၂၁။

မာနုပေတ (တိ) [မာန + ဥပေတ] မာနနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မာနုပေတာ အယံ ပဇာ။ ဥဒါန၊၁၆၆။ ဣတိဝုတ်။၁၉၈။ တတ္ထ မာနု-ပေတာ အယံ ပဇာတိ.... မာနေန ဥပေတာ သမန္နာဂတာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၆။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၂။)

မာနုသ (ပု) [မနု+နုသ။ ကစ္စည်း။၆၇၃။ ရူ။ ၆ဂ၃။ မနု+ဥသ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၂၇-ဂ။ မနု+သဏ်။နိရုတ္တိ။ နျာ၊၄၄၁။မနု+ဥသဏ်။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၅၃။ ထိ-၌ မာနုသီ, မာနုသိနီ။] (၁) လူ။ (ဥပစာအားဖြင့် လူ့ပြည် လူ့ဘုံ လူ့ဂတိ စသည်ကိုလည်း အရုဋ္ဌာနအား လျော်စွာ ဟောသည်။) (၂) မာနုသမည်သူ၊ မာနုသနတ်။ (တိ)(၃) လူ့ဥစ္စာ။ (၄) လူ့ပြည်၌-ဖြစ်-အကျုံးဝင်-သော။ (၅) လူ့စည်းစိမ်ကို တားမြစ်တတ်သော။ (၆) လူတို့သည် ပြုအပ်သော (ကံစသည်)။ (ထီ) (၇) လူမိန်းမ။

(၁) လူ။ ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ။ အပ၊၁။၅။ မာနုံသံ ဒေဟံ မနုဿသရီရံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ (၂) မာနုသမည်သူ၊ မာနုသနတ်။ မာနုသာ မာနုံသုတ္တား၁(ဒီ၊၂။၂၀၈)တိ မာနုံသာ စ မာနုသုတ္တမာ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။ (တိ) (၃) လူ့ဥစ္စာ။ အန္တကေနာဓိပန္နဿ၊ ဇဟတော မာနုသံ ဘဝံ။ သံ၊၁။၇၂။ နေတ္တိ။၁၅၁။ မာနုသန္တိ မနုဿာနံ ဣဒန္တိ မာနုသံ၊ မနုဿဘာဝပရိယာပန္နံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၈။ (၄) လူ့ပြည်၌-ဖြစ် -အကျုံးဝင် -သော။ ယေ ဒိဗ္ဗာ ယေ စ မာနုသာ။ ထေရီ။ ၃ဂ၅။ အပ၊၁။၃။ ယေ ဒိဗ္ဗာ ယေ စ မာနု-သာတိ....ယေ စ မနုဿလောကပရိယာပန္နာ၊ ဝတ္ထုကာမာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၅၃။ ယေ စ မာနုသာ မနုဿေ ဇာတာ။ အပ၊ဋ္ဌ။၁။၁၃၉။ (၅) လူ့စည်းစိမ်ကို တားမြစ်တတ်သော။ ယေ ဒိဗ္ဗာ ယေ စ မာနုသာ။ ဇာ၊၂။၃၆၄။ မာနုသာတိ မနုဿသမ္ပတ္တိပဋိဗာဟကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၅၇။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၉။) (၆) လူတို့သည်ပြုအပ်သော (ကံစသည်)။ အတီတံ မာနုသံ ကမ္မံ။ ဇာ၊၂။၂၁၀။ မနုဿေဟိ ကတ္တဗ္ဗကမ္မံ အတီတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂ဂဂ။ (ထီ) (၇) လူမိန်းမ။ န တံ မညာမိ မာနုသိံ။ ပေတ။၁၄၄။

မာနုသက (ပုန) [မာနုသ+က။ထိ-၌ မာနုသိ-ကာ။ မောဂ်၊၄။၄၀။] (ပုန) (၁) လူ။ (၂)လူပု။ (၃) လူ့ပြည်။(တိ) (၄)လူ-လူ့ပြည်-၌ဖြစ်သော။ (၅) လူ့ဥစ္စာဖြစ်သော။ (၆) လူတို့သည်ပြုအပ်သော။ (၇) လူ့ပြည်သို့ကပ်ရောက်စေတတ်သော။ (ထီ) (၈) လူမိန်းမ။

(ပုန) (၁)လူ။ ယကာ ကေသ္မိံ ဃရေ သဗ္ဗေသု မာနုသကေသု မတေသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၅။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။) တတော မာနု-သကာနိပိ အာဟရန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂ဂ၂။ မနုဿာဝေ မာနုဿကာနိ ဣတ္ထိပုရိသာနံ သာဓာရဏဘာဝေန သာမညဘာဝတော နပုံသကလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၂၄၄။ (သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ မာနုသကဟူ၍ပြီး ယောဇနာက မာနုဿကကို ဖွင့်နေ၏)။ (၂) လူပု။ မာနုသကော။ ရသော မနုဿော မာနုသကော။ မောဂ်၊ မောဂ်ပဥ္စိကာ။ ၄။၄၀။ (၃)လူ့ပြည်။ ဣမ မာနုသကေ ရဇ္ဇံ၊ ပရိသာ ဟောန္တိ ဗန္ဓဝါ။ အပ၊၁။၃၇၂။ (တိ)(၄) လူ့ပြည်၌ဖြစ်သော။ ကပဏံ မာနုသကံ ရဇ္ဇံ၊ ဒိဗ္ဗသုခံ ဥပနိဓာယာတိ ဝေမာဒိကာ စ။ အဘိဝတာရ။၁၄၄။ (–ဇာ၊၂။၁၃၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၃။) မာနုသကန္တိ မနုဿလောကေ

ဘဝံ။ အဘိဝတာရဋီ၊သစ်။၂။၂၀၄။ (၅) လူတို့ဥစ္စာဖြစ်သော၊ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ ရူပဒဿနေန အတိက္ကန္တမာနုသကံ· မာနုသကံ ဝါ မံသစက္ခုံ အတိက္ကန္တတ္တာ အတိက္ကန္တမာနုသကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၂၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၄။ မနုဿာနံ ဣဒန္တိ မာနုသကံ။ မနုဿာနံ ဂေါစရဘူတံ ရူပါရမ္မဏံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂။ ၅၇။ (–ဝိမတိ၊၁။၇၂။) (၆) လူဘို့သည် ပြုအပ်သော။ ကစ္စိ နု တေ မာနုသကေ ပယောဂေ။ ဇာ၊၁။၁၃၇။ (–၂၇၃။) မာနုသကေ ပယောဂေတိ မနုဿေဟိ ကတ္တဗ္ဗပယောဂေ ဌိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၁။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၉၉။)(၇)လူ့ပြည်သို့ကပ်ရောက်စေတတ်သော။ ဒိဗ္ဗံ မာနုသကဉ္စ ဗြဟ္မခေတ္တံ။ သုတ္တနိ။ ၃၅၉။ မနုဿူပဂံ ကမ္မံ မာနုသကံ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။ (ထီ) (၈) လူမိန်းမ။ သညာ မာနုသိကာ နိရတ္တိကာ။ ထေရီ။၄၂၃။ မာနုသိကာ နု ခေါ အယံ ဘိတ္တိ အပဿာယ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။

မာနုသကကာမဂုဏ (ပု) [မာနုသက+ကာမဂုဏ] လူ–လူ့ပြည်–၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်။ ယေ ဒိဗ္ဗာ ယေ စ မာနုသာ (ဝိ၊၃။၂၈) တိ ယေ ဒိဗ္ဗကာမဂုဏသင်္ခါတာ, မာနုသကကာမဂုဏသင်္ခါတာ စ ကိလေသပါသာ နာမ အတ္ထိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၀။

မာနုသကကာမဂုဏနိဿိတ (တိ) [မာနုသကကာမဂုဏ + နိဿိတ] လူ–လူ့ပြည်–၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်၌ မှီသော။ ယေဒိဗ္ဗာ ယေ စ မာနုသာ (ဝိ၊၃၊၂၈) တိ ယေ ဒိဗ္ဗကာမဂုဏနိဿိတာ, မာနုသကကာမဂုဏနိဿိတာ စ ကိလေသပါသာ နာမ အတ္ထိ။ ဝိမတိ၊၂။၉၄။

မာနုသကပဉ္စက္ခန္ဓဘာဝ (ပု) [မာနုသကပဉ္စက္ခန္ဓ+ဘာဝ] လူ၌ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါး၏ အဖြစ်။ အာဂန္တွာ ဣတ္ထတ္တန္တိ ဣတ္ထတ္တံ မာနုသကပဉ္စက္ခန္ဓဘာဝမေဝ အာဂန္တွာ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။

မာနုသကပရိဘောဂ(ပု)[မာနုသက+ပရိဘောဂ] လူ့ဥစ္စာဖြစ်သော အသုံးအဆောင်၊ လူ့အသုံးအဆောင်။ န ယုဉ္ဇော မဟာသတ္တဿ မာနုသကပရိဘောဂေါ၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။

မာနုသကဘာဝနိဗ္ဗတ္တက (တိ) [မာနုသကဘာဝ+နိဗ္ဗတ္တက] လူ့ဘဝ၌ဖြစ်သော (သျှ၌ လူ၏ ဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသောဟုဆို၏)။ မာနုသကဘာဝနိဗ္ဗတ္တကော ယေဝ စ ကေဗိဇီ ဂဟိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။

မာနုသကဝဏ္ဏ(ပု)[မာနုသက+ဝဏ္ဏ] လူ့အဆင်း။ အတိက္ကန္တာ မာနုသကဝဏ္ဏံ အပတ္တာ ဒိဗ္ဗဝဏ္ဏံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၇။

မာနုသကသုခ (နု) [မာနုသက + သုခ] လူ့ချမ်းသာ။ တဉ္စ မာနုသကသုခတော ဒိဗ္ဗသုခံ.... အဓိဝဟတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။)

မာနုသကသေတစ္ဆတ္တ (နု) [မာနုသက+သေတစ္ဆတ္တ] လူ၏ဥစ္စာ – လူ၌– ဖြစ်သော––ထီးဖြူ။ သေတစ္ဆတ္တံ ဓာရိယတီတိ မာနုသကသေတစ္ဆတ္တမ္ပိ ဒိဗ္ဗသေတစ္ဆတ္တမ္ပိ ဥပဓာရိတမေဝ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၅။

မာနုသတ္တ (နု) [မာနုသ+တ္တ] လူ၏အဖြစ်၊ လူ့ခန္ဓာ၊ လူ့ဘဝ။ မာနုသတ္တ (နေတ္တိ။၁၃၇) န္တိ မနုဿဘာဝံ၊ မနုဿယောနိန္တိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၇။ (–နေတ္တိ၊ဝိ။၃၁၅။)

မာနုသဒေဟ (ပု) [မာနုသ+ဒေဟ] လူ၏ကိုယ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာနုသဒေဟဝဏ္ဏ (တိ) [မာနုသဒေဟ+ဝဏ္ဏ] လူ၏ကိုယ်အဆင်းရှိသော၊ လူ၏ကိုယ်အဆင်းနှင့် တူသော၊ သူ။ ပုစ္ဆာမိ ဝေါ မာနုသဒေဟဝဏ္ဏေ။ ဇာ၊၁။၃၃၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၄၀–၁။

မာနုသပုပ္ဖ (န) [မာနုသ+ပုပ္ဖ] လူ့ပြည်၌ ဖြစ်သော ပန်း။ မာနုသပုပ္ဖံ ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၄၃။

မာနုသဝဏ္ဏ (ပု) [မာနုသ+ဝဏ္ဏ] လူ၏အဆင်း။ အတိက္ကန္တော မာနုသဝဏ္ဏံ အပ္ပတ္တော ဒိဗ္ဗဝဏ္ဏံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၄၅။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊၁၉၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၈၇။)

မာနုသသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ (တိ) [မာနုသသုခ-ဒုက္ခ+ပဋိသံဝေဒီ] လူ၌ဖြစ်သော ချမ်းသာ ဆင်းရဲကို ခံစားသော၊ သူ။ ဧဝံ သုခဒုက္ခ-ပ္ပဋိသံဝေဒီတိ ဒိဗ္ဗသုခပ္ပဋိသံဝေဒီ ဝါ မာနုသ-သုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ ဝါ။ ဣတိဝု၊ဋ္ဌ။၂၉၉။

မာနုသိက (တိ) [မာနုသီ+က၊မာနုသ+ဣက။] လူ့ဥစ္စာဖြစ်သော၊ လူ၌ဖြစ်သော။ သော ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ ဝိသုဒ္ဓါယ အတိ-က္ကန္တမာနုသိကာယ ဥဘော သဒ္ဒေ သုဏာတိ ဒိဗ္ဗေ စ မာနုသေ စ ယေ ဒူရေ စ သန္တိကေ စ။ ပဋိသံ။၁၀၈။ (–အံ၊၂။၂၄၈။ ဥဒါန။ ၁၁၁။ မဟာနိ။၁၁၃။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၇။) အတိ-က္ကန္တမာနုသိကာယာတိ မနုဿူပစာရံ အတိ-က္ကမိတွာ သဒ္ဒသဝနေန မာနုသိကံ၊ မံသ-သောတဓာတုံ အတိက္ကန္တာယ ဝီတိဝတ္တိတွာ ဋ္ဌိတာယ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၄။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၈၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၆၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၈၃။)

မာနုသိကသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မာနုသိက+သမ္ပတ္တိ] လူ့ပြည်၌ဖြစ်သော စည်းစိမ်၊ လူ့စည်းစိမ်။ မာနုသိကသမ္ပတ္တိ ပသာဒိတာ။ မိလိန္ဒ။၃၂၃။

မာနုသိတ္ထီ (ထီ) [မာနုသီ+ဣတ္ထီ] လူမိန်းမ။ ဥဠောကေန္တော ဒေဝိံ ဒိသွာ "ကာသိ တွံ"န္တိ ဝတွာ မာနုသိတ္ထိမှတ်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၅။

မာနုသိနီ (ထီ) [မာနုသီ+ဣနီ] လူမိန်းမနှင့် တူသော၊ မာနုသိနီမည်သော ကိန္နရာမ။ သကုဏိ မာနုသိနိ၊ ဇာတာ စိတ္တပတ္တာ ပတိ (ဇာ၊၂။၃၇၆) တိ ယထာ မာနုသိယာ သရီရေန ဇာတာ မာနုသိနီနာမ သကုဏိ စိတ္တပတ္တာ အာကာသေ ဥပ္ပတမာနာ ပက္ခေ ပသာရေတွာ ဂစ္ဆန္တီ သောဘတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇၊၃၈၃။

မာနုသိယ (ပု) မာနုသိယမည်သော အိုင်။ (ထိုအိုင်သည် မဟိ သကတိုင်း သာဂလမြို့၏ မနီးမဝေး၌ တည်ရှိသည်၊ အကျယ်အဝန်း တစ်ဆယ့်နှစ်ယူဇနာရှိ၍ အဆင်းအရောင် ငါးမျိုးရှိသော ပဒုမ္မာ ကြာပန်းများ ပေါက်ရောက်ရာ အိုင်ဖြစ်သည်။ ငှက်အမျိုးမျိုးတို့ ကျက်စားရာ ဌာနဖြစ်၏။) နဂရတော စ အဝိဒူရေ အာဝဋ္ဋတော ဒွါဒသယောဇနော မာနုသိယော နာမ ပဒုမသရော အဟောသိ ပဉ္စဝဏ္ဏပဒုမသဉ္ဆန္နော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၅၉။

မာနုသိယသရ (ပု၊န) [မာနုသိယ + သရ] မာနုသိယအိုင်။ တာဒိသံ မာနုသိယသရေ တထာဝိဓံ ပါဏုရောဓနံ မယာ ဝိဟိတံ ပါသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇၀။

မာနုသိဝဏ္ဏ (ပု) [မာနုသီ+ဝဏ္ဏ] လူမိန်းမ၏ အဆင်း။ အတိက္ကန္တာ မာနုသိဝဏ္ဏံ။ ဒီ၊၂။ ၁၄၃။

မာနုသီ (ထီ) [မာနုသ + ဤ] လူမိန်းမ။ မာနုသ–ကြည့်။

မာနုသုတ္တမ (ပု) မာနုသုတ္တမနတ်။ မာနုသ (၂)ကြည့်။

မာနုဿက (ပု) [မနုဿ+ကဏ်။ ထီ–၌ မာနု-ဿိကာ။] (၁) လူ။ (တိ) (၂) လူ–လူ့ပြည်–၌ဖြစ်သော။ (၁) ဣမဿ ဘိက္ခဝေ ဒေဿာမာတိ မာနုဿကာ ဘတ္တဂေဟံ ပဝိသန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၂။ (တိ) (၂) ယံ ခေါ ပန ရာဇည မာနုဿကံ ဝဿသတံ ဒေဝါနံ တာဝတိံသာနံ ဧသော ရတ္တိန္ဒိဝေါ။ ဒီ၊၂။၂၆၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၇။) မာနုသိကာ–ကြည့်။

မာနုဿဒ (ပု) [မာန+ဥဿဒ] မာန-ထူပြော-များပြား-ခြင်း၊ မာနကြီးခြင်း။ ဥဿဒါတိ သတ္တုဿဒါ....မာနုဿဒေါ။ မဟာနိ။၅၅၊၁၈၈။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၅၀။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၁။ နေတ္တိ၊ဝိ။၃၈၅။) ကမ္ဗုဿဒ-ကြည့်။

မာနုဿယ (ပု) [မာန+ဥဿယ] မာန-ထူပြော-များပြား-ခြင်း၊ မာနကြီးခြင်း၊ မာန်ထောင်လွှားခြင်း။ န သမုဿေယျ မန္တယေတိ န မာနုဿယေန သမုဿိတော ဘဝေယျ၊ န ဟိ မာနုဿိတာ ဟုတွာ ပဏ္ဍိတာ ကထယန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၀။ ကင်္ခါ။၂၉၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၅၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၄၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀၂။)

မာနုဿိကာ (ဣ) [မာနုဿီ+က+အာ] လူ၌ဖြစ်သော၊ လူ့ဥစ္စာဖြစ်သော။ မာနုဿိကာ စ သမ္ပတ္တိ၊ ဒေဝလောကေ စ ယာ ရတိ။ ခုဒ္ဒက။၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၂။ မနုဿာနံ အယန္တိ မာနုဿီ၊ မာနုဿီ ဧဝ မာနုဿိကာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၉၄။

မာနုဿိတ (တိ) [မာန+ဥဿိတ] မာန်ထောင်လွှားသော၊ သူ။ မာနုဿယ-ကြည့်။

မာနုဿီ (တိ) [မနုဿ+ဏီ] လူ၌ဖြစ်သော၊ လူ့ဥစ္စာဖြစ်သော။ မာနုဿိကာ-ကြည့်။

မာနူပသမ (ပု) [မာန+ဥပသမ] မာန၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ မာနူပသာမာ သော ဗြာဟ္မဏော ဆသု အဘိညာသု ဝသီဘာဝံ ပါပုဏိ။ မိလိန္ဒ။၁၇၀။

မာနေတဗ္ဗ (တိ) [မာန+ဏေ+တဗ္ဗ] ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော၊ သူ။ အတိထိ ခေါ ပနမှေဟိ သက္ကာတဗ္ဗာ ဂရုကာတဗ္ဗာ မာနေတဗ္ဗာ ပူဇေ-တဗ္ဗာ။ ဒီ၊၁။၁၁၀။ မ၊၂။၃၇၉။ (-ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၄။)

မာနေတိ (ကြိ) [မာန+ဏေ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၃၂၁။] မြတ်နိုး၏။ မာနေတိ ပူဇေတိ အပစိ-ယတိ ပရမာယ ပူဇာယ။ ဒီ၊၂။၁၁၄။ မာနေ-န္တိတိ မနေန ပိယာယန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ **မာန-ယတိ**— နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၆။ **မာနေန္တိ**— ဒီ၊၁။၈၆။ ဒီ၊၂။၆၃။ ဒီ၊၃။၃၆။ မ၊၁။၃၄။ မ၊၂။၁၉၈။ မ၊၃။၆၄။ အံ၊၂။၁၇၂။ အံ၊၃။၃၉၀၊၃၉၂။ မဟာနိ။၅၆၊၈၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၉၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၆။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၉။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၄။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၂။ **မာနယန္တိ**— ဝိ၊၃။၃၂၄။ ဒီ၊၂။၇၅။ ဥဒါန။၁၈၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၉။ **မာနေထ**— မ၊၃။၆၁။ မဟာနိ။၃၀၃။ စူဠနိ။၂၉၃။ **မာနေမိ**— စူဠနိ။၈၃၊၉၃။ **မာနေမ**— မ၊၃။၆၁။ **မာနေယျုံ**— မ၊၁။၃၄၊၁၉၄။ မ၊၂။ ၁၉၉။ မ၊၃။၆၄။ အံ၊၂။၁၇၂။ အံ၊၃။၃၉၀၊ ၃၉၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၁။၂၀၄။ **မာနေယျာမ**— ဝိ၊၄။၃၁၀။ **မာနေသုံ**— ဝိ၊၄။ ၅၃။ ဒီ၊၂။၁၃၅။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၀။ သာရတ္ထ၊၁။ ၅၄။ **မာနေဿန္တိ**—ဒီ၊၂။၆၃၊၆၅။ အံ၊၂။၄၀၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၆၀။ **မာနေဿထ**— ဝိ၊၃။၁၄၃။ **မာနေဿာမ**—ဝိ၊၄။၃၁၁။ အံ၊၂။၃၁။

မာနေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မာန+ဏေ+တွာ] မြတ်နိုး၍။ အယမ္ပိ ဓမ္မော သက္ကတွာ ဂရုကတွာ မာနေတွာ ပူဇေတွာ ယာဝဇီဝံ အနတိက္ကမနီယော။ ဝိ၊၂။၇၄-၅။ ဝိ၊၄။၄၄၄။ အံ၊၃။ ၁၀၇။ မာနေတွာတိ မနေန ပိယံ ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။

မာနေထ (ကြိ) [မာန+ဏေ+ထ] မြတ်နိုးကြကုန်လော့။ မာနေတိ-ကြည့်။

မာနေန္တ (တိ) [မာန+ဏေ+ အန္တ။ ထိ-၌ မာနေန္တီ။] မြတ်နိုးသော၊သူ။ ဓမ္မံ မာနေန္တော ဓမ္မံ ပူဇေန္တော ဓမ္မံ အပစယမာနော။ ဒီ၊၃။ ၅၀။ မ၊၁။၁၇၈။ ဓမ္မံ မာနေန္တောတိ တမေဝ ဓမ္မံ ပိယဉ္စ ဘာဝနီယဉ္စ ကတွာ ဝိဟရန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ (- မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၈။)

မာနေန္တိယော ဥပ္ပန္နံ ပရိဿယံ ဟရန္တိ။ ဒီ၊၄၊ ၂။၁၃၂။

မာနေန္တိ (ကြိ) [မာန+ဏေ+အန္တိ] မြတ်နိုးကုန်၏။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနေန္တိ (ထိ) [မာနေန္တ+ဤ] မြတ်နိုးသော မိန်းမ။ မာနေန္တ–ကြည့်။

မာနေမ (ကြိ) [မာန+ဏေ+မ] မြတ်နိုးကုန်၏။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနေမိ (ကြိ) [မာန+ဏေ+မိ] မြတ်နိုး၏။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနေယျာမ (ကြိ) [မာန+ဧယျာမ] မြတ်နိုးကုန်ရာ၏။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနေယျုံ (ကြိ) [မာန + ဧယျုံ] မြတ်နိုးကုန်ရာ၏။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနေဿထ (ကြိ) [မာန+ဏေ+ဿထ] မြတ်နိုးကုန်လတ္တံ့။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနေဿန္တိ (ကြိ) [မာန+ဏေ+ဿန္တိ] မြတ်နိုးကုန်လတ္တံ့။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနေဿာမ (ကြိ) [မာန+ဏေ+ဿာမ] မြတ်နိုးကုန်အံ့။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနေသုံ (ကြိ) [မာန+ဏေ+ဥံ] မြတ်နိုးကုန်ပြီ။ မာနေတိ–ကြည့်။

မာနောပနိဿယ (ပု) [မာန+ဥပနိဿယ] မာနဟူသော အားကြီးသော အကြောင်း၊ မာနကြီးခြင်း။ မာနောပနိဿယဝသေန ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ အနာ-ထပိဏ္ဍိကဿ သေဋ္ဌိနော ဃရဒါသိယာ ကုစ္ဆိ-မှိ နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၀၇။

မာပက (တိ) [မာပ+ဏ္ဍု။ နီတိ၊ ဓာ။၃၂၇။] ခြင်တွယ်တတ်သော၊သူ။ မာပကော (အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၁)တိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ပရိမိတပရိဗ္ဗ-ယဒါနဝသေနဓညမာပကော။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၆၉။

မာပန (နု) [မာပ+ယု] ဖန်ဆင်းတည်ထောင်ခြင်း။ တဿ ကိရ နဂရဿ မာပနတ္ထံ ဝတ္ထု-ဝိဇ္ဇာစရိယေန နဂရဋ္ဌာနဿ ပရိဂ္ဂဏှနဒိ-ဝသေ။ သာရတ္ထ၊၃။ဂ၁။

မာပနကာလ (ပု) [မာပန+ကာလ] ဖန်ဆင်းတည်ထောင်ရာအခါ။ န မာပနကာလေ ဝေ တသ္မိံ နဂရေ စမ္မကာရကုလာ ဉာသန္နာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၁၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂ဂ၂။ မ၊ဋီ၊၃။၁။

မာပနဒိဝသ (ပု) [မာပန+ဒိဝသ] ဖန်ဆင်းတည်ထောင်သောနေ့။ တဿ ကိရ ဂါမဿ မာပနဒိဝသေ ဂါမဂ္ဂဟဏဋ္ဌာနေ ဒွေ တယော ပါဠိလကုံရာ ပထဝိတော ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ နိက္ခမိံသု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၇-ဂ။ (–သာရတ္ထ၊၃။၃၀၆။)

မာပယ (ကြိ) [မာပ+ဏယ+ဟိ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်– လော့။ မာပေတိ^၁–ကြည့်။

မာပယိံ (ကြိ) [မာပ+ဏယ+ဣံ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင် –ပြုလုပ် – ဆောက်လုပ် –ပြီ။ မာပေတိ^၁–ကြည့်။

မာပယိံသု (ကြိ) [မာပ+ဏယ+ဥံ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်-ဆောက်လုပ်–ကုန်ပြီ။ မာပေတိ^၁–ကြည့်။

မာပယိ (ကြိ) [မာပ+ဏယ+ဤ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင် – ပြုလုပ် – ဆောက်လုပ်–ပြီ။ မာပေတိ^၁–ကြည့်

မာပယိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မာပ + ဏယ + တွာ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–၍။ ဓမ္မတဋ္ဌာကံ မာပယိတွာ သီလံ ဒတွာ ဝိလေပနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၇၉။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။)

မာပယိတွာန (ကြိ၊ဝိ) [မာပ+ဏယ+တွာန] (၁) ဖန်ဆင်းတည်ထောင်၍၊ ပြုလုပ်၍။ (၂) ဖန်ဆင်း တည်ထောင်စေ၍၊ ပြုလုပ်စေ၍။ (၁) နိဂြောဓံ မာပယိတွာန ထူပသေဋ္ဌံ

သမာရုဟိံ။ အပ၊၁။၁၁၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ (၂) တဒါဟံ မာပယိတွာန၊ စတုဿာလံ စတုမ္မုခံ။ စရိယာ။၃၈၉။ မာပယိတွာနာတိ ကာရာပေတွာန။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၄။

မာပယိဿာမိ (ကြိ) [မာပ+ဏယ+ဿာမိ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–အံ့။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပယိ (ကြိ) [မာပ+ဏယ+ဤ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင် – ပြုလုပ် – ဆောက်လုပ် – ပြီ။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပယေ[၁] (ကြိ) [မာပ+ဏယ+ဧယျ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ရာ၏။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပယေ[၂] (ကာ၊ကြိ) [မာပ+ဏယ +ဧယျ] ဖန်ဆင်း – တည်ထောင်–ပြုလုပ် – ဆောက်လုပ်–စေရာ၏။ မာပေတိ[၂]–ကြည့်။

မာပဟာရကဟာပဏ (ပု၊န) [မာပဟာရ + ကဟာပဏ] မရိုက်ပုတ်, မညှဉ်းဆဲရဟု တားမြစ်သောသူအား ပေးအပ်သော အသပြာဒဏ် (မ၊ဋ္ဌ)။ မသတ်ပုတ်,မညှဉ်းဆဲရဟု ကြေးကြော်ရာအခါ၌ သတ်ပုတ် ညှဉ်းဆဲခြင်းကြောင့် ယူအပ်သော အသပြာ (သံ၊ဋ္ဌ)။ တေသံ တတ္ထ မဇ္ဈဘာဂေါ မံသဘာဂေါ ယုတ္တိကဟာပဏော ဝါ ဗန္ဓကဟာပဏော ဝါ မာပဟာရကဟာပဏော ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ ကိဉ္စိ ပဟာရန္တေ "မာ ပဟာရန္တူ"တိ ပဋိက္ခိပတော ဒါတဗ္ဗဒဏ္ဍော မာပဟာရကဟာပဏော။ မ၊ဋီ၊၂။၂၇၂။ မာဃာတဃောသနာယ ကတာယ ဟိံသာ နိမိတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗကဟာပဏော မာပဟာရကဟာပဏော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၀၀။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇-၌ကား မာဃာတကဟာပဏ ဟုရှိသည်။)

မာပိတ (တိ) [မာပ+တ] ဖန်ဆင်း– ပြုလုပ်–စီရင်–အပ်သော။ သမ္မုခေ့ါ တေန သင္ဃာ-မာပိတံ ကာရိတံ သံဃာရာမံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ။ အပ၊၁။၃၁၁။ သင္ဃ မာပိတံ သဇ္ဇိတံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၁၇၉။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၄။)

မာပိတကာလ (ပု) [မာပိတ+ကာလ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ရာအခါ။ လောကိယာ ပန ဝဒန္တိ ဥက္ကာ ဓာရိယတိ တေသ မာပိတကာလေတိ ဥက္ကဋ္ဌာ ဝဏ္ဏိကာရော ယန္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၁၁။

မာပိတနဂရ (ထီ၊န) [မာပိတ+နဂရ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–အပ်သောမြို့။ တတ္ထ မာပိတနဂရေ ပါကာရံ သုဓာဓဝလဏ္ဍကာမယပါကာရဥ္စ ကာရယေတိ သမ္ဗန္ဓော။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၂၀။

မာပိတဗုဒ္ဓရူပ (နု) [မာပိတ+ဗုဒ္ဓရူပ] ဖန်ဆင်းအပ်သော ဘုရားရုပ်ထု။နိမ္မိတောတိ ဣဒ္ဓိယာ မာပိတဗုဒ္ဓရူပံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။

မာပိတမဟာမဏ္ဍပ (ပု) [မာပိတ+မဟာမဏ္ဍပ] ဖန်ဆင်း– ဆောက်လုပ်– အပ်သော–မဏ္ဍပ်ကြီး။ တသ္မိံ ပါသာဏကေ စေတိယေ သက္ကေန မာပိတမဟာမဏ္ဍပေ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂။၂၉၉။

မာပိယမာန (တိ) [မာပ+ယ+မာန] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်– ဆောက်လုပ်– အပ်သော။ တသ္မိံ ကိရ မာပိယမာနေ သုသုမာရော သဒ္ဒမကာသိ၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၅၈။)

မာပေတိ[၁] (ကြိ) [မာပ+ဏေ+တိ။ မာပမာပနေ။ နီတိ၊ဓာ။၃၂၇။] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်– ပြုလုပ်– ဆောက်လုပ်–၏။ နဂရံ မာပေတိ။ မိလိန္ဒ။၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၆။ မာပေန္တိ— ဝိ၊၃။၃၂၃။ ဒီ၊၂။၇၄။ မာပေထ— ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ မာပေမိ— သုတ္တနိ၊

ဋ္ဌ၊ ၂။ဂဂ။ **မာပေမ—** ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆ဂ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၁ဂ။ **မာပေဟိ—** ဒီ၊ ၂။၁၄ဂ။ သံ၊၁။၃၂၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၉။ **မာပယ—** စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၁။ **မာပေယျ—** သံ၊၁။၃၂၉။ မိလိန္ဒ။၃၁၅။ **မာပယေ—** အပ၊၁။၄၂။ **မာပေယျာသိ—**ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၉၀။ **မာပေယျာမ—** ဒီ၊ ၂။၁၄၇။ **မာပေယျံ—** ဒီ၊ ၂။၁၄၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၄၂။ **မာပေသိ—** ဝိ၊၄။ ၃၀၇။ ဒီ၊ ၂။၁၄၆။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၉၁။ **မာပယိ—** ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၄၉။ **မာပယိ—** ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၀။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၅၄။ **မာပေသုံ—** ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၁၇ဂ။ **မာပယံသု—** ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃ဂ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ဂ၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ **မာပေသိံ—** မ၊၁။၃၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀ဂ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ **မာပယိံ—** အပ၊၁။၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ။၁။၃၂ဂ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၉။ **မာပေဿသိ—**ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။ **မာပေဿာမိ—** ဒီ၊ ၂။၁၄ဂ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၄၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၂။ **မာပယိဿာမိ** —ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၆။ **မာပေဿာမ—**ဒီ၊ ၂။၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ဂ၆။

မာပေတိ[2] (ကာ၊ကြိ) [မာပ+ဏေ+တိ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ် –စေ၏။ နဂရံ တတ္ထ မာပယေ (အပ၊၁။ ၄၇)တိ တတ္ထ တသ္မိံ ဝိဇိတဋ္ဌာနေ ။ပ။ မာပယေ ကာရာပေယျာတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။

မာပေတုံ (ဗျ) [မာပ+ဏေ+တုံ] တည် ထောင်ခြင်းငှါ။ မဟောသက္ခာနံ တတ္ထ ရာဇူနံ ရာဇမဟာမတ္တာနံ စိတ္တာနိ နမန္တိ နိဝေသနာနိ မာပေတုံ။ ဝိ၊၃။၃၂၃။ ဒီ၊ ၂။၇၄။ ဥဒါန။၁ဂ၆။

မာပေတု (တိ) [မာပ+ဏေ+တု] ဖန်ဆင်း– တည်ဆောင်–သော၊ သူ။ ယော ဣမဿ နဂရဿ မာပေတာ။ မိလိန္ဒ။၃၁၆။

မာပေတုကာမ (တိ) [မာပေတုံ+ကာမ] ဖန်ဆင်း – တည်ထောင်– ခြင်းငှါ အလိုရှိ သော၊တည်ထောင်လိုသော၊ သူ။ နဂရဝစ္စကီ နဂရံ မာပေတုကာမော ပဌမံ နဂရဋ္ဌာနံ သောဓာပေတွာ။ မိလိန္ဒ။၃၃။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁ဂ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၆။)

မာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [မာပ+ဏေ+တွာ] ဖန်ဆင်း– တည်ထောင်– ဆောက်လုပ်– ၍။ အတိရေကဣဒ္ဓိံ မာပေတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄။) ဣဒ္ဓိံ မာပေတွာတိ ဝတ္ထာလင်္ကာရ- ကာယာဒီဟိ ဩဘာသသမုဋ္ဌာနာဒိဝသေန ဒိဗ္ဗံ ဣဒ္ဓါနုဘာဝံ နိမ္မိနိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၂။

မာပေထ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ထ] ဖန်ဆင်း– တည်ထောင်– ပြုလုပ်– ဆောက်လုပ်– ကြကုန်လော့။ မာပေတိ[1]–ကြည့်။

မာပေန္တ (ပု၊ နာ) [မာပ+ဏေ+အန္တ] ဖန်ဆင်း –တည်ထောင်–သော၊ သူ။ တဒါ ဟိ ဘဂဝါ ပါသာဒ အဇာတသတ္တုနာ တတ္ထ ပါဋလိပုတ္တ- နဂရံ မာပေန္တေန။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၁၅။

မာပေန္တိ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+အန္တိ] ဖန်ဆင်း– တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်– ကုန်၏။ မာပေတိ[1]–ကြည့်။

မာပေမ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+မ] ဖန်ဆင်း– တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ကုန်၏။ မာပေတိ[1]–ကြည့်။

မာပေမိ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+မိ] ဖန်ဆင်း– တည်ထောင်– ပြုလုပ်– ဆောက်လုပ်– ၏။ မာပေတိ[1]–ကြည့်။

မာပေယျံ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ယျံ] ဖန်ဆင်း –တည်ထောင်– ပြုလုပ်– ဆောက်လုပ်– အံ့။ မာပေတိ[1]–ကြည့်။

မာပေယျ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ယျေ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ရာ၏။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပေယျာမ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ယျာမ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ကုန်ငြားအံ့။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပေယျာသိ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ယျာသိ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ရာ၏။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပေသိံ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ဣံ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ပြီ။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပေသိ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ဤ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ပြီ။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပေသုံ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ဥံ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ကုန်ပြီ။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပေဿသိ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ဿသိ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–အံ့။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပေဿာမ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ဿာမ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–ကုန်အံ့။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာပေဿာမိ (ကြိ) [မာပ+ဏေ+ဿာမိ] ဖန်ဆင်း–တည်ထောင်–ပြုလုပ်–ဆောက်လုပ်–အံ့။ မာပေတိ[၁]–ကြည့်။

မာမက (တိ) [မမ+ကဏ်။ မောဂ်၊ ၂။၁၁၉။ ထီ–၌ မာမိကာ။] မြတ်နိုးသော၊ သူ။ တေမ္ပိ ဝိဒိတွာ ပဏ္ဍိတော၊ န မမတ္တာယ နမေထ မာမကော။ သုတ္တနိ။၄၀၅။ မဟာနိ။၉၅။ (–အံ၊၁။၃၃၅။) မာမကောတိ မမ ဥပါ-သကော ဒိဋ္ဌိ ဝါတိ သခံဂတော၊ ဗုဒ္ဓါ-ဒိနိ ဝါ ဝတ္ထုနိ မမာယမာနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၄၇။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။) မာမိကေ(ထေရီ။ ၄၀၂) မယှံ အမ္မ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၁၇၇။

မာယ (တိ) [မာယာ+ဏ] လှည့်စားတတ်–လှည့်စားခြင်းရှိ–သော၊ သူ၊ (ကုဋ္ဌေဏ္ဍု စသောနတ်များ။)မာယာ ကုဋ္ဌေဏ္ဍု ဝိဋ္ဌေဏ္ဍု ဝိဋ္ဋုစ္စ ဝိဋ္ဋုဋ္ဌော သဟာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၆)တိ တေ ဒါသာ သဗ္ဗေပိ မာယာကာရကာ၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၀။ မာယာ စေတသံ အတ္ထိတိ မာယာ၊ တေ စ ပရေသံ ဝဥ္စနတ္ထံ ယေန မာယာကရ-ဏေန“မာယာ”တိ ဝုတ္တာ။ တံ ဒဿေန္တော “မာယာကာရကာ” တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၂၄၀–၁။

မာယနာမ (တိ) [မာယာ+နာမ] မာယ ဟု ရအပ်သော အမည်ရှိသော၊ သူ၊ မာယာ မည်သူ။ မာယနာမာ(ထေရ။၃၀၁)တိ ကုလ-ရူပသီလာစာရာဒိသမ္ပတ္တိယာ ဉာတိမိတ္တာဒီဟိ “မာယာ” တိ ဝတ္တဗ္ဗဂုဏတာယ “မာယာ”တိ လဒ္ဓနာမာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။

မာယာ (ထီ) [မယ+ဏ+အာ။ မယတိ ဝိဝိဓာ-ကာရံ ဂစ္ဆတိ ဧတာယာတိ မာယာ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၅၅၇၊ မယ+ဏ+အာ။ မယေန အသု-ရေန သုရေ ဝဉ္စယိတုံ ပယုတ္တတ္တာ မယဿ အယံ မာယာ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၁၂။မာ+ယ+အာ။ မေတိ ပရိမေတိ အညေန ဥတ္တမေန ဂုဏေန အတ္တနော အဂုဏန္တိ မာယာ။ မောဂ်၊၇။ ၁၄၀။] (၁) လှည့်စားခြင်း၊ အယောင်ဆောင်ခြင်း၊ မာယာ။ (၂) မျက်လှည့်။ (၃) မာယာမည်သူ၊ မာယာဒေဝီ။ (၄) မာယာ မည်သော နတ်သမီး။ (၁) လှည့်စားခြင်း၊ အယောင်ဆောင်ခြင်း၊ မာယာ။ (မာယာ ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် လောဘပင် တည်း။ လှည့်စားတတ်သောကြောင့် မာယာ ဟု ခေါ်သည်။ အဘိ၊ဓ။၂၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။

၃၉၅။ ကာယဒုစရိုက်, ဝစီဒုစရိုက်, မနောဒုစရိုက်ဟူသော မကောင်းမှု အကုသိုလ်များ ပြုလုပ်ပြီးနောက် ယင်းအမှုများမပေါ်အောင် ပိပိ ရိရိ ဖုံးလွှမ်းခြင်းသည် မာယာ၏ လက္ခဏာပင်တည်း။ ပြုခဲ့ပြီးသော မကောင်းမှုကို လျှိုဝှက်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ ပြုခဲ့ပြီးသော မကောင်းမှု မပေါ်အောင် ပိတ်ပင်တတ်သော တရားဟု ယောဂီဉာဏ်အားရှေးရှုထင်တတ်၏။ မငွ၊၁။၁၁၁။ ယင်းမာသာနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပြာဖြင့် ဖုံးထားသော မီးကျီးခဲ, ရေဖြင့် ဖုံးလွှမ်းထားသော သစ်ငုတ်(ရေထဲ၌ရှိသော သစ်ငုတ်),အဝတ်စုတ်ဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားသော လက်နက်နှင့် တူ၏၊ မဋီ၊၁။၂၀၀။ မာယာသည် ထင်ရှားရှိသော အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြောင့် မျက်စိကို တွေဝေစေတတ်သော မျက်လှည့်အတတ်နှင့် တူ၏။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၇၄။ ရာဂအားကြီးသူအား မာယာ,သာဌေယျစသော အကုသိုလ်တရား များစွာဖြစ်တတ်၏။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၀၃။) ဇာ မာယာ ဇနိကာ။ အဘိ၊ဓ။၂၁၅။ (–မ၊၁။၁၉။ အံ၊၁။ ၉၅။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၂။ ပဋိသံ။၉၉။) ဝဥ္စနဋ္ဌေန မာယာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၃။) (၂) မျက်လှည့်။ မာယာ တု သမ္ဗရီ။ ဓာန်။၅၁၂။ (၃)မာယာမည်သူ၊မာယာဒေဝီ။ မာယာ နာမ ဒေဝီ မာဘာ အဟောသိ ဇနေတ္တိ။ ဒီ၊၂။၇။ (– အပ၊၂။၆၀။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။) (၄) မာယာမည်သော နတ်သမီး။ မာယာ စ (ဇာ၊၂။၉၃)- တိအာဒီသု ဒေဝက္ကတ္တိယော နာမေတာ ဝဥ္စနဋ္ဌေန မာယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၀။

မာယာကတ (နာ) [မာယာ+ကတ] (န) (၁) လှည့်စားခြင်း၊ မာယာ။ (တိ) (၂) မျက်လှည့်(အတတ်ပညာ)ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော၊ မျက်လှည့်သမားသည် ပြုလုပ်ထားသော (မုချနက်)။ မျက်လှည့်(အတတ်ပညာ)ဖြင့်–မျက်လှည့်သမားသည်– ပြုလုပ်ထားသည်နှင့် တူသော (ဥပမာနက်)။ (န) (၁) မာယာကတ (သုတ္တနိ။၃၂၇)န္တိ ဝုတ္တာ မာယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ (တိ) (၂) မာယာကတံ-မေဘ (မ၊၃။၄၀)န္တိ ယထာ မာယာယ ဥဒကံ မဏိတိ ကတ္ဂာ ဒဿိတံ....ဝေံ ကာမာပိ ဣတ္တရပစ္စုပဋ္ဌာနဋ္ဌေန မာယာကတန္တိ ဝုတ္တာ။ ယထာ စ မာယာကာရော ဥဒကာဒီနိ မဏိ-အာဒီနံ ဝသေန ဒဿေန္တော ဝဥ္စေတိ။ ဇေံ ကာမာပိ....မာယာကတန္တိ ဝုတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀။ မာယာကတန္တိ မာယာယ ကတံ ဥဒကာဒိမဏိအာဒိအာကာရေန မာယာဒိနာ ဥပဋ္ဌာပိတံ၊ မာယာကတံ ဝိယ မာယာကတံ အညသဘာဝေါ ဟုတွာ အတထာ ဥပဋ္ဌာနတော။ မဋီ၊၃။၂၅၁။

မာယာကရဏ(န) [မာယာ+ကရဏ] လှည့်စားမှုပြုခြင်း၊ လှည့်စားခြင်း။ ဝဥ္စနံ မာယာကရဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅။ (–ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄၁။)

မာယာကာရ (ပု) [မာယာ+ကရ+ဏ။ ဓာန်၊ ဋီ။၅၁၂။] မျက်လှည့်သည်၊ မျက်လှည့်သမား။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ မာယာကာရော ဝါ မာယာကာရန္တေဝါသီ ဝါ စတုမဟာပထေ မာယံ ဝိဒံသေယျ။ သံ၊၂။၁၁၆။ (–ဇာ၊၁။ ၃၅၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၀။)

မာယာကာရက (တိ) [မာယာ + ကာရက] လှည့်စားမှုကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ မာယ– ကြည့်။

မာယာကာရန္တေဝါသီ (တိ) [မာယာကာရ+ အန္တေဝါသီ] မျက်လှည့်သည်၏ တပည့်။ မာယာ.ကာရ–ကြည့်။

မာယာကာရပုရိသ (ပု) [မာယာကာရ+ပုရိသ] မျက်လှည့်သည်ယောကျ်ား။ သမ္ဗရော ဝါတိ

မာယာကာရပုရိသော ဝိယ အသုရိန္ဒော ဝိယ စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၃။

မာယာကာရီ (ပု) [မာယာ+ကရ+ဏီ] မာယာကာရီမည်သော ပန်း။, အင်္ကောလကာ ဗိမ္ဗိဇာလာ၊ မာယာကာရီ စ ပုပ္ဖိတာ။ အပ၊ ၁။ ၄၂၄။

မာယာကောဋ္ဌာသ (တိ) [မာယာ+ကောဋ္ဌာသ] လှည့်စားတတ်သော အဖို့ရှိသော၊ သူ (ပုဂ္ဂိုလ်)။ ပညတ္တိ ဝေရှုပါ ပန မာယာကောဋ္ဌာသာ ပညံ ဉာဏသမ္ပန္နံ ပုရိသံ နာတိဝတ္တန္တိ န ဝဍ္ဎန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၇။

မာယာဂုဏ (တိ) [မာယာ+ဂုဏ] လှည့်စားတတ်သော အဖို့ရှိသော၊ သူ (ပုဂ္ဂိုလ်)။ မာယာဂုဏာ နာတိဝတ္တန္တိ ပညံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇။၅၃။

မာယာဒေဝီ (ထီ) [မာယာ+ဒေဝီ] မာယာမည်သောမိဖုရား၊ မာယာဒေဝီ။(မာယာဒေဝီသည် ဂေါတမဘုရား၏မယ်တော်ဖြစ်သည်။ မာယာဟူ၍လည်းကောင်း၊ မဟာမာယာဟူ၍လည်းကောင်း၊ မာယာဒေဝီ ဟူ၍လည်းကောင်း သုံးနှုန်းသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဒီ၊ ၂။၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၂။ ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုးတို့က မူ မယ်တော်မာယာဟုခေါ်ကြ၏။ မာယာဒေဝီသည် သုပ္ပဗုဒ္ဓ, ဒဏ္ဍပါဏိတို့နှင့် မောင်နှမအရင်း ဖြစ်သည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈–၃၀။ ဂေါတမီမည်သော ညီမတော် တစ်ယောက်လည်းရှိသည်။ ဂေါတမီသည် နောင်၌ မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီဟုလည်းကောင်း၊မိထွေးတော်ဂေါတမီဟု လည်းကောင်း အမည်တွင်လာ၏။ ယင်းတို့၏ ဖခင်ကား မဟာသုပ္ပဗုဒ္ဓဖြစ်သည်။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၄။ မဟာသုပ္ပဗုဒ္ဓသည် အဥ္စနမင်းဟူသော အမည်ဖြင့်လည်း ထင်ရှားခဲ့၏။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ဂ၉။ မာယာဒေဝီ၏ မိခင်ကား ဇေယျသေနမင်း၏ သမီးတော် ယသောဓရာ ဖြစ်သည်။ မဟာဗုဒ္ဓဝံ၊ ဒု၊ အနုဒီပနီခန်း၊ ဿ-နှင့် ဒေဝဒဟသက္က – တို့ကြည့်။ အပဒါန် – ပါဠိတော် (အပ၊ ၂။ ၂၁၅)၌ကား ဂေါတမီ၏ မိခင်သည် သုလက္ခဏာဖြစ်ကြောင်း ဆို၏။ ဇေယျသေနမင်း၏ သမီးတော် ယသောဓရာ ကိုပင် သုလက္ခဏာဟူသော အမည်တစ်မျိုး ဖြင့်ခေါ်လေသလော မပြောတတ်။ မာယာဒေဝီ သည် သက်တော်ငါးဆယ့်ခြောက်နှစ် လေးလ နှစ်ဆယ့်ခုနစ်ရက် အရွယ်တွင် နတ်ရွာစံ ကံတော်ကုန်သည်။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၅၂။ နတ်ရွာစံ ပြီးနောက် တုသိတာနတ်ပြည်၌ နတ်သား ဖြစ်၏။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၂။ မာယာဒေဝီနှင့် ပတ်သက်၍ အခြားသိမှတ် ဖွယ်များကို မဟာဗုဒ္ဓဝံ၊ဒု-တွဲ၊ နှာ။၁– ၁၁၆–ကြည့်။ မာတိကာအရကောက်နိဒါန်း၌ မယ်တော်ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော သန္တုသိတနတ်သား ကိုဟု ဆိုထား၏။ ပါ, ဋ္ဌ, ဋီတို့၌ မယ်တော် နတ်သားအမည် ရှာမတွေ့။) မဟေသီ ရာဟုလမာတာ၊ မာယာဒေဝီ ဇနေတ္တိကာ။ ဓမ္မ။ ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၀။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇၄'၊)

မာယာနိဒ္ဒေသ (ပု) [မာယာ + နိဒ္ဒေသ] မာယာကို အကျယ်ပြရာ။ မာယာနိဒ္ဒေသေ ဝါစံ ဘာသတီတိ ဇာနံယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၄။

မာယာပဘေဒ (ပု) [မာယာ+ပဘေဒ] မာယာ အပြား။ မောဟနီယာတိ မောဟပစ္စယာ ဥဒကံ ဂဟေတွာ....ဝေမာဒယော မာယာပဘေဒါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၀။

မာယာပရိယုဋ္ဌာန (နှ) [မာယာ+ပရိယုဋ္ဌာန] မာယာထိုးကျင့် နှိပ်စက်ခြင်း။ မာယာပရိယုဋ္ဌာနံ ခေါ ပန တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ ပရိဟာနမေတံ။ အံ၊၃။၃ဂ၁။

မာယာပရိယုဋ္ဌိတ (တိ) [မာယာ+ပရိယုဋ္ဌိတ] မာယာသည် ထိုးကျင့် နှိပ်စက်အပ်သော။ မာယာပရိယုဋ္ဌိတေန စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတိ။ အံ၊၃။၃ဂ၁။

မာယာရူပ (န) [မာယာ+ရူပ] မျက်လှည့်အတတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အရုပ်၊ မျက်လှည့်ရုပ်။ ဗာလဇနဝဉ္စနံ မာယာရူပသဒိသံ ခာတုယန္တံ ပဝတ္တတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆၆။

မာယာဝိတာ (ထီ) [မာယာဝီ+တာ] လှည့်စားတတ်သူ၏ အဖြစ်၊ လှည့်စားခြင်း။ ယာ ဝေဠုပါ မာယာ မာယာဝိတာ အစ္စာသရာ။ အဘိ၊ဝိ။၃၇၂။ အဘိ၊၁။၁၂၂။ မဟာနိ။ ၆၁၊၂၉၅။ ဝိဇ္ဇမာနဒေါသပဋိစ္ဆာဒနတော စက္ခုမောဟနမာယာ အဿာတိ မာယာဝီ၊ မာယာဝိနော ဘာဝေါ မာယာဝိတာ။ မဟာနိ၊ဌ။၁၇၉။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၄။)

မာယာဝိနယ (ပု) [မာယာ+ဝိနယ] မာယာကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ပုန စ ပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု မာယာဝီ ဟောတိ မာယာဝိနယဿ န ဝဏ္ဏဝါဒီ။ အံ၊၃။၃၉၀၊၃၉၂။

မာယာဝီ (တိ) [မာယာ+ဝီ] (၁) မာယာ—ရှိ—များ—သော၊ သူ။ (၂) လှည့်စားတတ်သော၊ သူ။ (ထီ) (၃) မာယာဝီမည်သူ (မြွေခွေးမ)။ (၁) ပဍေ မာယာဝီ ဘဝိဿန္တိ။ မ၊၁။၅၂။ (—အံ၊၃။၃၉၀၊၃၉၂။ သုတ္တနိ။၂၉၄။) မာယာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မာယာဝီ။ မဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ (—သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၇။) (၂) သမဏော ဟိ ဘန္တေ ဂေါတမော မာယာဝီ အာဝဋ္ဋနိံ မာယံ ဇာနာတိ။ မ၊၂။၃၇။ မာယာဝီတိ မာယာကာရော။ မဋ္ဌ၊၃။၃၉။ (ထီ)(၃)တဒါ ဧကော သိင်္ဂါလော မာယာဝိံ နာမ ဘရိယံ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၃။

မာယာသဟဓမ္မရူပ (တိ) [မာယာ+သဟဓမ္မရူပ] မျက်လှည့်နှင့် တူသော အကြောင်းသဘောရှိသော၊ မျက်လှည့်နှင့် တူသော သဘောရှိသော။ မာယာသဟဓမ္မရူပံ ဝိယ ခါယတီ- (အံ၊၁။၁၇၁)တိ မာယာယ သမာနကာရဏ- ဇာတိကံ ဝိယ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ အံဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၃။

မာယူပမ (တိ) [မာယာ+ဥပမာ] မျက်လှည့်နှင့် တူသော။ မာယူပမဉ္စ ဝိညာဏံ ဒေသိတာ-ဒိစ္စဗန္ဓုနာ။ သံ၊၂။၁၁၆။

မာယောပမ (တိ) [မာယာ+ဥပမာ] မျက်လှည့်နှင့် တူသော။ အာယူဥသ္မာဝိညာဏာနံ အနပဂမာ နာနာဝိဓံ မာယောပမံ ကိရိယံ ဒဿေတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။

မာရ (ပု) [မရ+ဏ] (၁) မာရ်၊ မာရ်နတ်။ (မာရ်သည် ခန္ဓမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ်၊ မစ္စုမာရ်၊ ဒေဝပုတ္တမာရ်၊ ကိလေသမာရ်ဟု ၅—မျိုးရှိ၏။ ခန္ဓာ ၅-ပါးကို ခန္ဓမာရ်၊ ဘဝသစ်ကို ထူထောင်နိုင်သည့် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံများကို အဘိသင်္ခါရမာရ်၊ သေခြင်းကို မစ္စုမာရ်၊ မာရ်နတ်သားကို ဒေဝပုတ္တမာရ်၊ ကိလေသတရားများကို ကိလေသမာရ် ဟု ခေါ်၏။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၂၊၃၁၄-၅။ ထိုမာရ် ၅-မျိုးအနက် ဒေဝပုတ္တမာရ် ဟု ခေါ်သော မာရ်နတ်သားသည် ဗုဒ္ဓနှင့် ဗုဒ္ဓသာဝကများကို တစ်သက်ပတ်လုံး အနှောင့်အယှက်ပေးခဲ့သူဖြစ်၍ သာသနလောက ဗုဒ္ဓစာပေများ၌ ထင်ရှားသည်။ မာရော မဟာနုဘာဝေါ ဆကာမာဝစရိဿရော= မာရ်နတ်သားသည် အာနုဘော်ကြီးမား၏၊ ကာမာဝစရနတ်ပြည် ၆-ထပ်ကို အစိုးရ၏ဟု အချို့က အထင်တကြီး ပြောဆိုကြသော်လည်း မာရ်နတ်သည် ဝသဝတ္တီနတ်ပြည်တစ်ထပ်ကိုပင် အုပ်ချုပ်ရသော နတ်ဘုရင်ကြီး မဟုတ်၊ ဝသဝတ္တီနတ်ပြည်၌ သူပုန်ဗိုလ် နတ်ဆိုးကြီး တစ်ယောက်အဖြစ်သာ နေရသူဖြစ်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၆၅။ တချိန်၌ မာရ်နတ်သည် ဘုရားအယောင် ဖန်ဆင်း၍ သူရမ္ဗဋ္ဌကို လှည့်စားခဲ့ဖူးသည်။ ထိုအချိန်က သူရမ္ဗဋ္ဌသည် တရားနာပြီး ဘုရားကျောင်းတော်မှ ပြန်ရောက်

လာခါစ, သောတာပန်လည်း တည်ပြီးခါစ ဖြစ်၏။ မာရ်နတ်သည် လက္ခဏာတော်ကြီး ၃၂-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဘုရားရှင်အယောင် ဖန်ဆင်း၍ သူရမ္ဗဋ္ဌ အိမ်ပေါက် လာရပ်ပြီး သူရမ္ဗဋ္ဌထံ သတင်းပို့လိုက်၏။ သူရမ္ဗဋ္ဌ-က ဘုရားရှင်အစစ်မှတ်ပြီး အရိုအသေပြု ဦးချလေသည်။ မာရ်နတ်က သူရမ္ဗဋ္ဌအား တရားမှား ပြင်လို၍ လာခဲ့ကြောင်း စကား ဥလ္လင်ခံပြီး "ခုနက တရားပွဲ၌ ခန္ဓာ ၅-ပါးကို အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တဟု မဆင်မခြင် မှားယွင်းဟောမိခဲ့ကြောင်း၊ အမှန်မှာ ခန္ဓာ ၅ ပါးသည် နိစ္စ, သုခ, အတ္တသာဖြစ်ကြောင်း" ပြင်ဆင်ဟောကြားလေသည်။ သူရမ္ဗဋ္ဌသည် ချက်ချင်း အမြင်မှန်ရသွား၏။ ဘုရားရှင်တို့အဖို့ မဆင်မခြင် တရားဟောခြင်းမည်သည် မဖြစ်နိုင်၊ ဤသူကား ဘုရားရှင်အစစ်မဟုတ်၊ ဘုရားရှင်အယောင်ဆောင်ထားသည့် မာရ်နတ်သာဖြစ်သည်ဟု ချက်ချင်းအမြင်မှန် ရလာလေသည်၊ ထိုနောက် "သင် မာရ်နတ် မဟုတ်လော" ဟု သူရမ္ဗဋ္ဌ-က မေးမြန်း၏။ မာရ်နတ်လည်း ဆက်လက်မလိမ်ညာရဲတော့၊ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါ တရားလှုပ်ရှားအောင် လာရောက်နှောင့်ယှက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဝန်ခံလေသည်။ သူရမ္ဗဋ္ဌ-က "သင်ကဲ့သို့သော မာရ်နတ်မျိုး ရာထောင်သောင်းသိန်း လာရောက်နှောင့်ယှက်သော်လည်း ငါ၏သဒ္ဓါတရားကို လှုပ်ရှားစေနိုင်မည် မဟုတ်ကြောင်း" ပြောကြားလိုက်လေသည်။ ဓမ္မ။ဋ္ဌ၊၃။၄၈။ မာရ်နတ်သည် ထိုအရပ်၌ပင် ပျောက်ကွယ်သွား၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၀-၆)၌ စကားအသွားအလာ အနည်းငယ် ကွဲပြားစွာ ဆိုထား၏။) (၂) သေခြင်း။ (၁) အထ ခေါ မာရော ပါပိမာ အစိချပက္ကန္ဒေ.... ဘေနုပသင်္ကမိ။ ဒီ၊၂။၈၇။ သံ၊၃။၂၂၈။ (—ဝိ၊၃။၂၈။ မဟာနိ။၃၇၇။ စူဠနိ။၁၄၀။ နေတ္တိ။၃၁။) မာရောတိ သဗ္ဗေ အနတ္ထေ နိယောဇေန္တော မာရေတီတိ မာရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၃။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၄၀၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၃၄။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၀။ ဝိမတိ၊၂။၉၄။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၅၃။) (၂) မာရော ဝါ အဿာ (သံ၊၂။၁၅၄)တိ မရဏံ ဝါ ဘဝေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ။၂။၃၀၈။

မာရဗ္ဗလဒ္ဒိ (ထီ) [မာရ+ဗလဒ္ဒိ] မာရ်နတ်၏တန်ခိုး။ ဝါတဝဿံ....နဝဟိ မာရဗ္ဗလဒ္ဒိဟိ ဗောဓိသတ္တံ ပလာပေတုံ အသက္ကောန္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၄၀။

မာရက (တိ) [မရ+ဏျု] သေစေတတ်သော၊ သတ်တတ်သော၊ သူ။ မာတုဂါမဇနဿ မာရကော။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၁၈၅။ (—အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၁။)

မာရကဏ္ဍက (နု) [မာရ+ကဏ္ဍက] မာရ်နတ်၏ – ဆူးငြောင့် – ဆူးငြောင့်နှင့် တူသော အကျင့်ဆိုး။ မာရဝိသုက – ကြည့်။

မာရကာယိက (တိ) [မာရ+ကာယိက] မာရ်နတ်၏–အသင်းအပင်း–ဘက်သား– ဖြစ်သော၊ မာရ်နတ်၏ နောက်လိုက်ဖြစ်သော၊ သူ။ (မာရ်နတ်၏ ကိုယ်တူဖြစ်သော၊ သူ။) အထ ခေါ အညတရာ မာရကာယိကာ ဒေဝတာ။ ဝိ၊၁။၈၇။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၅၁။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၇။) အညတရာ မာရကာယိကာတိ .... မာရပက္ခိကာ မာရဿာနုဝတ္တိကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ (—မ၊ဋီ၊၂။ ၂၈။)

မာရစိတ္တ (တိ) [မာရ+စိတ္တ] မာရ်နတ်သည်–ပစ်အပ်–ထောင်အပ်– သော။ တာဒိသာ တတ္ထ ရဇ္ဇန္တိ၊ မာရစိတ္တမှိ ဗန္ဓနေ။ ထေရ။ ၂၇၀။ မာရစိတ္တမှိ ဗန္ဓနေ မာရေန သြဍ္ဍိတေ မာရပါသေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။

မာရဂေါစရ (ပု) [မာရ+ဂေါစရ] မာရ်နတ်၏ ကျက်စားရာ။ မာရနိဝါသော မာရဂေါစရော မာရဗန္ဓနန္တိ ပဝေဟေယျ။ မဟာနိ။၃၉၁။ (—စူဠနိ။၂၇၊၁၄၀။) ကာမစာရံ စရဋ္ဌေန

မာရဿ ဂေါစရောတိ မာရဂေါစရော၊ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၆။

မာရဂ္ဂဟဏ (န) [မာရ+ဂဟဏ] မာရ်နတ်ကို ယူခြင်း၊ မာရ-သဒ္ဒါ။ မာရဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ မာရပရိသာယပိ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၅။ (–ဝိမတိ၊၁။၆၃။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၆၅။)

မာရဃောသန (န) [မာရ + ဃောသန] မာရ်နတ် ကြွေးကြော်သံ။ မာရဃောသနံ နာမ ဃောသာပေတွာ မာရဗလံ အာဒါယ နိက္ခမိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၃။

မာရစက္ခု (န) [မာရ+စက္ခု] မာရ်နတ်မျက်စိ။ အပဒံ ဝဓိတွာ မာရစက္ခု (မ၊၁။၂၁၄) န္တိ တေနေဝ ပရိယာယေန ယထာ မာရဿ စက္ခု အပဒံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆ဂ-၉။

မာရဇ္ဈနာဂိရိ (ပု) [မာရဇ္ဈနာ+ဂိရိ] မာရဇ္ဈနာ တောင်။ တတော မာရဇ္ဈနာဂိရိ နာမ ပဗ္ဗ-တော ပဉ္စယောဇနာနိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ဂဂ။

မာရဋ္ဌာန (န) [မာရ+ဌာန] မာရ်နတ်အရာ။ ဣဒါနိ မာရဋ္ဌာနေ ဌိတော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂၀။

မာရဏ (န) [မရ+ဏေ+ယု] သေစေခြင်း၊ သတ်ဖြတ် – နှိပ်စက် – ညှဉ်းဆဲ – ခြင်း။ ဝဓော ဗန္ဓနံ ဘာရဏာ မာရဏံ သန္တတိ-ဝိကောပနံ။ မိလိန္ဒ။၁ဂ၃။ ဝဓောတိ မာရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇ဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။ မာရဏန္တိ မုဋ္ဌိပဟာရကသာတာဠနာဒီဟိ ဟိံသနံ ဝိဟေသနံ သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ န တု ပါဏာတိပါတံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၅၃။

မာရဏက (တိ) [မာရဏ+က။ မရ+ဏေ+ဏ္ဍု] သေစေတတ် – သတ်တတ် – သော။ ဟလာဟလန္တိ တခ်ဏညေဝ မာရဏကံ ဝိသံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၈၉။

မာရဏကပုရိသ (ပု) [မာရဏက+ပုရိသ] သေ စေတတ်–သတ်တတ်–သော ယောကျ်ား။ ကာရဏိက–ကြည့်။

မာရဏကာရဏ (န) [မာရဏ+ကာရဏ] သေ စေခြင်း–သတ်ခြင်း–အကြောင်း။ တာဝ နံ အခေါသိရော ဟုတွာ ဩလမ္ဗန္တေဝ မာရ-ဏကာရဏံ ပုစ္ဆိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၁၃။

မာရဏက္ခဏ (ပု) [မာရဏ+ခဏ] သေစေ သောခဏ၊ သတ်ဆဲခဏ။ အာဏာပကဿ အာဏတ္တိက္ခဏေ အာဏတ္တဿ စ မာရဏက္ခ-ဏေတိ ဥဘယေသမ္ပိ ကမ္မဗဒ္ဓေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀။

မာရဏတ္ထိက (တိ) [မာရဏ+အတ္ထိက] သေ စေခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သတ်လိုသော၊ သူ။ ဣမိနာ မရဏတ္ထိကာ မရန္တု၊ မာရဏ-တ္ထိကာ မာရေန္တု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။

မာရဏန္တိက (တိ) [မရဏန္တ+ဏိက။ မရဏ-န္တိက+ဏ] သေခြင်း၏ အနီးသို့ ရောက်စေ နိုင်သော၊ သေခြင်း၏ အနီး၌ ဖြစ်သော၊ သေလုမြောပါးဖြစ်သော။ ဗာဠှာ ဝေဒနာ ဝတ္တန္တိ မာရဏန္တိကာ။ ဒီ၊၂။ဂ၄။ သံ၊၃။ ၁၃၂။ (–ဥဒါန။၁ဂ၀။) မာရဏန္တိကာတိ မရဏန္တံ မရဏသန္တိကံ ပါပနသမတ္ထာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၆။ (—ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၆၂။)

မာရဏန္တိကဝေလည (န) [မာရဏန္တိက+ဝေလ-ည] သေလုမြောပါးဖြစ်သော အနာရောဂါ။ ဗာဠှဂိလာနန္တိ မာရဏန္တိကဝေလညေန ဂိလာနံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၅။

မာရဏန္တိကဒုက္ခ (န) [မာရဏန္တိက+ဒုက္ခ] သေခြင်း၏ အနီး၌ ဖြစ်သော ဆင်းရဲ။ မရဏဿ [အန္တိကေ အာသန္နေ ဇာတဒုက္ခံ မာရဏန္တိကဒုက္ခံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၀၃။

မာရဏန္တိကဒုက္ခာဘိဃာတ (ပု) [မာရဏန္တိက-ဒုက္ခ + အဘိဃာတ] သေလု မြောပါး ဖြစ်သော ဆင်းရဲနှိပ်စက်ခံရခြင်း။ (သမား လက်ချ ခွင့်မရ၍ ပြင်းပြလွန်မင်း သေခြင်း၏ အနီး၌ ဖြစ်သော ဒုက္ခသည် အလွန်နှိပ်စက်ခြင်း။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျှ။) မာရဏန္တိကဒုက္ခာဘိဃာတေန ပရိဍယှမာနဒုက္ခံ သောကော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၃၇။

မာရဏန္တိကဗျသန (နှ) [မာရဏန္တိက+ဗျသန] သေလုမြောပါး ဖြစ်အောင် ပျက်စီးခြင်း။ ဂဒ္ဒော ဂတ္တိနိ စာသိ ဒေ္ဒပိ ဘနာ မရဏဥ္စ မာရဏန္တိကဗျသနာနိ စ ပါပုဏန္တိ။ သေရီ၊ ဋ္ဌ၊၁၁၅၊

မာရဏန္တိကဝေဒနာ (ထီ) [မာရဏန္တိကာ+ဝေဒနာ] သေလုမြောပါး-သေလောက်နီးပါး-ဖြစ်သော ရောဂါဝေဒနာ။ ယသ္မာ မာရဏန္တိကဝေဒနံ အဓိဝါသေတုံ အသက္ကောန္တော သတ္တာ အာဟရာမိတိ ဝဒတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၄၁။)

မာရဏန္တိကဝေဒနာသတ္ထ (နှ) [မာရဏန္တိက-ဝေဒနာ+သတ္ထ] သေလုမြောပါးဖြစ်သော ရောဂါဝေဒနာဟူသော လက်နက်၊ သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော ဝေဒနာဟူသော လက်နက်။ မာရဏန္တိကဝေဒနာသတ္ထာနံ သန္နိပါတံ အသဟန္တဿ အာတပေ ပက္ခိတ္တဟရိတတာလပဏ္ဏမိဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ (ဋ္ဌ-၌ ဝေဒနာသတ္တ-ဟုရှိသည်ကား ပါဌ်ပျက်။)

မာရဏန္တိယ (တိ) [မရဏန္တ+ဏိက။ မရဏန္တိက+ဏ။ က-ကို ယ ပြု။] သေခြင်း၏ အနီး၌ ဖြစ်သော။ အတ္တဲ့ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပန္နဿ မာရဏန္တိယော ဖဿော။ အဘိ၊ က။ ၃၇၅။

မာရဏပဋိဂ္ဂဟဏ (နှ) [မာရဏ+ပဋိဂ္ဂဟဏ] သတ်မည်ဟု ဝန်ခံခြင်း၊ သတ်ဖို့ရန်တာဝန်ယူခြင်း။ ဝဓကဿ "သာဓု သုဋ္ဌု"တိ မာရဏပဋိဂ္ဂဟဏေ ဒုက္ကဋ္ဌာပတ္တိ န သိယာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၅။

မာရဏမန္တ (ပု) [မာရဏ+မန္တ] သေစေတတ်-သတ်တတ်-သော မန္တန်။ ခီလနမန္တ-ကြည့်။

မာရဏသဒ္ဒ (ပု) [မာရဏ+သဒ္ဒ] မာရဏ-သဒ္ဒါ။ မာရဏ-သဒ္ဒေါပိ ဣဓ ဝိဟေဌနေယေဝ ဝတ္တတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၅၃။ (-မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၆၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၅၀။)

မာရဏသမတ္ထ (တိ) [မာရဏ+သမတ္ထ] သေစေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော၊ သေစေနိုင်သော။ ဝိသန္တိ တဒ္ဒေဝ မာရဏသမတ္ထံ ဟလာဟလဝိသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃၄။

မာရဏိစ္ဆာ (ထီ) [မာရဏ+ဣစ္ဆာ] သေစေခြင်းငှါအလိုရှိခြင်း၊ သတ်လိုခြင်း။ ယသ္မာ ပန "ဣမံ မာရေမီ"တိ ယံ သန္တာနံ အာရဗ္ဘ မာရဏိစ္ဆာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၀။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၂၀၈။

မာရဏူ(ဏူ)ပါယ (ပု) [မာရဏ+ဥပါယ] သေစေခြင်း၏ အကြောင်း၊ သတ်ဖို့ရန်အကြောင်း။ သေဋ္ဌိ ပန ဃောသကဒါရကဿ မာရဏူပါယံ စိန္တေန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။ အထဿ မာရဏူပါယံ စိန္တေန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။

မာရတဇ္ဇနီယသုတ္တ (နှ) [မာရတဇ္ဇနီယ+သုတ္တ] မာရ်နတ်ကို ခြိမ်းခြောက်ကြောင်းဖြစ်သော သုတ်၊ မာရတဇ္ဇနီယသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ မ၊၁။ ၄၀၇-၄၁၅။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ မာရတဇ္ဇနီယသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။

မာရဓမ္မ (ပု) [မာရ+ဓမ္မ] သေခြင်းသဘော။ မာရဓမ္မော (သံ၊၂။၁၅၉)တိ မရဏဓမ္မော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။

မာရဓီတု (ထီ) [မာရ+ဓီတု] မာရ်နတ်မင်း၏ သမီး။ အထ ခေါ တဏှာ စ အရတီ စ ရဂါ စ မာရဓီတရော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိံသု။ သံ၊၁။၁၂၅။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉၄။)

မာရဓေယျ (နပ) [မာရ+ဓေယျ။ မာရ+ဓာ+ဏျ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၀။] မာရ်၏–တည်ရာ–အာရုံ၊ မာရ်မင်း၏နိုင်ငံ။ ဝေမယံ မာရဓေယျံ မာရဝိသယံ နာတိက္ကမိဿတီတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ (–သံ၊၁။၁၁၅။ သံ၊၂။၃၄၂။ ဓမ္မ။၁၈။ ဣတိဝုတ်။၂၃၀။ သုတ္တနိ။၃၉၇။) မာရဓေယျံ ဝုစ္စတိ တေဘူမကာ ဓမ္မာ။ ဝစနတ္ထတော ပန မာရဿ ဓေယျံ မာရဓေယျံ။ ဓေယျန္တိ ဌာနံ ဝတ္ထု နိဝါသော ဂေါစရော။ မာရော ဝါ ဓေယျံ ဓီယတိ ဝိဒ္ဓတိ ပဝတ္တတီတိ မာရဓေယျံ၊ မာရောတိ စေတ္ထ ကိလေသမာရော အဓိပ္ပေတော။ ကိလေသမာရဝသေနေဝ စ ဒေဝပုတ္တမာရဿ ကာမဘဝေ အာဓိပစ္စန္တိ၊ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၀။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၀၀။ မ၊ဋီ၊၂။၁၉၉။ မ၊ဋီ၊၃။၂၅၂။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၂၃၀။)

မာရဓေယျပရာနုဂ (တိ) [မာရဓေယျ+ပရာနုဂ] မာရ်၏ တည်ရာအာရုံ (သံသရာ) သို့ အစဉ်လိုက်သော။ မာရဓေယျပရာနုဂေ (အံ၊၃။၆၂)တိ မာရဓေယျသင်္ခါတံ သံသာရံ အနုဂတေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၅။

မာရဓေယျာဘိဘူတ (တိ) [မာရဓေယျ+အဘိဘူတ] မာရ်၏ တည်ရာအာရုံကို–လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်သော– လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ တည်သော။ မာရဓေယျာဘိဘူတာ (အံ၊ ၁။ ၃၂၃) တိ တေဘူမကဝဋ္ဋသင်္ခါတံ မာရဓေယျံ အဘိဘဝိတွာ သမတိက္ကမိတွာ ဌိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။

မာရနိဝါသ (ပု) [မာရ+နိဝါသ] မာရ်၏ ကျက်စားရာ နေရာ။ မာရဝိသယော မာရနိဝါသော မာရဂေါစရော။ မဟာနိ။၃၉၁။ ဂေါစရဋ္ဌေန မာရဿ နိဝါသောတိ မာရနိဝါသော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၆။

မာရနုဒ (တိ) [မာရ+နုဒ+အ] မာရ်ကို ပယ်နုတ်ပြီးသော၊ သူ။ သဗ္ဗာဘိဘူ မာရနုဒေါ၊ သဗ္ဗတ္ထ မပရာဇိတော။ သံ၊၁။၁၃၂။ မရဏမာရာဒယော နုဒိ နီဟရီတိ မာရနုဒေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။

မာရပက္ခ (ပု) [မာရ+ပက္ခ] မာရ်နတ်၏ အသင်းအပင်း၊ မာရ်မင်း၏ဘက်သား။ ဓိရတ္ထု ပူရေ ဒုဂ္ဂန္ဓေ မာရပက္ခေ အဝဿုတေ။ ထေရ။၂၇၀။ (–မဟာနိ။၃၉၁။ စူဠနိ။၁၄၀။) မာရပက္ခေတိ ....တသ္မာ မာရဿ ပက္ခော ဟောတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။

မာရပက္ခိက (တိ) [မာရပက္ခ+ဣက] မာရ်နတ်၏–အသင်းအပင်း– ဘက်သား–ဖြစ်သော၊ သူ။ မာရကာယိက–ကြည့်။

မာရပက္ခိကယက္ခ (ပု) [မာရပက္ခိက+ယက္ခ] မာရ်မင်း၏ ဘက်သားဖြစ်သော ဘီလူး။ ခေသာ ကိရ မာရပက္ခိကယက္ခော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ မာရဿ ပက္ခေ ဂတော မာရပက္ခိကော။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၀။

မာရပက္ခိယ (တိ) [မာရပက္ခ+ဣယ] မာရ်မင်း၏–အသင်းအပင်း– ဘက်သား– ဖြစ်သော၊ သူ။ မာရကာယိက–ကြည့်။

မာရပညတ္တိ (ထီ) [မာရ+ပညတ္တိ] သေခြင်းဟူသော နာမည်။ မာရပညတ္တိ(သံ၊၂။၂၆၆)-တိ မာရောတိ ပညတ္တိ နာမံ နာမဓေယျံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။

မာရပရိသာ (ထီ) [မာရ+ပရိသာ] မာရ်မင်း၏ ပရိသတ်။ တာဝတိံသပရိသာ မာရပရိသာ ဗြဟ္မပရိသာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၈။) မာရပရိသာတိ မာရကာယိကာနံ သန္နိပတိတာနံ သမူဟော။ မာရသဒိသာနံ မာနုသာနံ ပရိသာတိ မာရပရိသာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၇။ (–မ၊ဋီ၊၂။၂။)

မာရပါသ (ပု) [မာရ+ပါသ] မာရ်မင်း၏ ကျော့ကွင်း (မုချနက်)။ မာရ်မင်း၏ ကျော့ကွင်းနှင့် တူသော ကိလေသာ (ဥပစာနက်)။ ဒုက္ခပ္ပတ္တာဝေါ မာရပါသော မာရဗဠိသံ။ အဘိ၊ဓ။၂၁၆။ (–ဝိ၊၃။၃၀။ သံ၊၁။ ၁၀၆။ မဟာနိ။၇။) ဗန္ဓနဋ္ဌေန ပါသော ဝိယာတိ ပါသော၊ မာရဿ ပါသော မာရပါသော။ အဘိ ဋ္ဌ၊၁။၃၉၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၃။) မာရပါသောတိ မာရေန ဂဟိတတာယ ရာဂေါ မာရပါသော။ မူလဋီ၊၁။၁၆၈။

မာရပါသပ္ပဟာယီ (တိ) [မာရပါသ+ပဟာယီ] မာရ်မင်း၏ ကျော့ကွင်းနှင့် တူသော ကိလေသာကို ပယ်တတ်သော၊ သူ။ ကုသလီ ဘာသသိ တေသံ၊ မာရပါသပ္ပဟာယိနံ။ သံ၊၁။၃၂။

မာရပါသာနုဝတ္တိ (တိ) [မာရပါသ+အနုဝတ္တိ] မာရ်မင်း၏ ကျော့ကွင်းနှင့် တူသော ကိလေသာသို့ အစဉ်လိုက်သော။ အလံ ပုတ္တာ ဝိသာဒေန၊ မာရပါသာနုဝတ္တိနာ။ အပ၊၂။ ၂၁၈။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၅၉။

မာရပ္ပတ္တ (တိ) [မာရ + ပတ္တ] သေခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ ဒုက္ခုပ္ပဂတာ မာရပ္ပတ္တာ မာရသမ္ပတ္တာ မာရူပဂတာ။ မဟာနိ။၂၉။ (–၃၆။)

မာရဗန္ဓန (နံ) [မာရ + ဗန္ဓန] မာရ်မင်း၏ အနှောင်အဖွဲ့၊ (ကိလေသာ) မာရ်ဟူသော အနှောင်အဖွဲ့။ တတော ဝေ နိရတော ကိလေသေဟိ ယာဝ န မာရဗန္ဓနံ ဆိဇ္ဇတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၄။ (–ဓမ္မ။ ၁၈၆၄။ မဟာနိ။ ၃၃၁။ သံ၊၁။၁၅၇။) မာရဗန္ဓနန္တိ သတ္တမာရပက္ခ မာရဿ ဗန္ဓနန္တိ မာရဗန္ဓနံ။....ဋ္ဌတရမာရပက္ခ မာရေဟ ဗန္ဓနန္တိ မာရဗန္ဓနံ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၈၇။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၀၄။)

မာရဗန္ဓနဗဒ္ဓ (တိ) [မာရဗန္ဓန+ဗဒ္ဓ] မာရ်မင်း၏ အနှောင်အဖွဲ့–ဖြင့်–၌– နှောင်ဖွဲ့အပ်သော၊ မာရ်မင်း၏ အနှောင်အဖွဲ့ ချည်နှောင်ခံရသော၊ သူ။ မာရဗန္ဓနဗဒ္ဓေါ (သံ၊၁။၁၁၆)တိ မာရဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓေါ မာရဗန္ဓေ ဝါ ဗဒ္ဓေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။

မာရဗန္ဓနမုတ္တ (တိ) [မာရဗန္ဓန + မုတ္တ] မာရ်မင်း၏ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်သော၊ သူ။ မာရဗန္ဓနမုတ္တောမှိ၊ နိဟတော တွမသိ အန္တက။ သံ၊၁။၁၀၆။

မာရဗန္ဓနမောစန (နံ) [မာရဗန္ဓန+မောစန] မာရ်ဟူသော အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း။ န တဿ မာရဗန္ဓနမောစနာယ ကရဏီယံ အတ္ထိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၇။

မာရဗလ (နံ) [မာရ+ဗလ။ မာရ+မာရဗလ] (၁) မာရ်မင်း၏စစ်သည်။ (၂) မာရ်မင်းနှင့် မာရ်မင်း၏ စစ်သည်။ (၃) မာရ်မင်း၏–စွမ်းအား– သတ္တိ။ (၁) မာရဗလာဘိမဒ္ဒိ– ကြည့်။ (၂) (၃) သူရိယော ဇေတွာ ဥပဂစ္ဆန္တော မာရဗလံ ဝိဓမိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၇။) မာရဗလန္တိ မာရံ၊ မာရဗလဉ္စ၊ မာရဿ ဝါ သာမတ္ထိယံ။ သံ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၂။ (–သံ၊ဋီ၊၁။၂၈၁။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၅၄၊။)

မာရဗလနိသူဒန (တိ) [မာရဗလ + နိသူဒန] မာရ်စစ်သည်ကို– နှုတ်ပယ်– ဖယ်ရှား– ပြီး

သော၊ သူ။ ဥဿဟတေ တာရယိတုံ၊ မာရဗလနိသူဒနေ ဗုဒ္ဓေ။ မိလိန္ဒ။၂၃၆။

မာရဗလဘယင်္ကရ (တိ) [မာရဗလ+ဘယင်္ကရ] မာရ်စစ်ကို ကြောက်လန့်အောင် ပြုလုပ်တတ်သော၊ သူ။ တဒါ သဗ္ဗဇနသင်္ဂဟကရော မာရဗလဘယင်္ကရော ဉာဏဒီပင်္ကရော ဒီပင်္ကရော နာမ သတ္ထာ လောကေ ဥဒပါဒိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၀၁။

မာရဗလာဘိမုခ (တိ) [မာရဗလ+အဘိမုခ] မာရ်စစ်သို့ ရှေးရှုသော။ မာရော "ဣမေ တွေ့ကာ ဇနာ သက္ခိနော"တိ မာရဗလာဘိမုခံ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂဂ။

မာရဗဋ္ဋိသ (နု) [မာရ + ဗဋ္ဋိသ] မာရ်မင်း၏ ငါးမျှားချိတ်၊ မာရ်မင်း၏ ငါးမျှားချိတ်နှင့် တူသော ကိလေသာ။ မာရပါသော မာရဗဋ္ဋိသံ မာရဝိသယော။ အဘိ၊၈။၂၁၆။ မဟာနိ။၇။ (–၃၉၁။) ဒုရုဂ္ဂိလနဋ္ဌေန ဗဋ္ဋိသံ ဝိယာတိ ဗဋ္ဋိသံ၊ မာရဿ ဗဋ္ဋိသံ မာရဗဋ္ဋိသံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉ဂ-၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅။ (–၄၀၆။)

မာရဗာလိသိက (ပု) [မာရ + ဗာလိသိက] မာရ်တည်းဟူသော တံငါသည်။ ဣမဿ မစ္ဆဘူတဿ လောကဿ မာရဗာလိသိကေန ပက္ခိတ္တံ အာမိသဋ္ဌေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၇။

မာရဗျာဓိ (ပု) [မာရ + ဗျာဓိ] သေစေတတ်သော အနာရောဂါ။ မာရီဗျာဓိ–ကြည့်။

မာရဘဉ္ဇန (တိ) [မာရ+ဘဉ္ဇ+ယု။ မာရဘဉ္ဇန+ဏ] မာရ်တို့ကို ချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီးပြီးသော၊ သူ။ အဋ္ဌာရသဟိ ဘေဒေဟိ၊ ဝိဘင်္ဂ မာရဘဉ္ဇနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။ တတ္ထ မာရေ အဘဉ္ဇိသိ, မာရဘဉ္ဇနံ ဝါ တေသံ န ပရာဇာဒိဘဉ္ဇနန္တိ မာရဘဉ္ဇနော။ မူလဋီ၊၃။၁။

မာရမထန (တိ) [မာရ+မထန] မာရ်တို့ကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ (ဘုရား)။ နမော တေ မာရမထန၊ နမော တေ ဒိဋ္ဌိသူဒန။ အပ၊၂။၁၅၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁၁။ (အဋ္ဌကထာ၌ "မာရမသန" ပုဒ်ကို ဖွင့်ထားသည်။)

မာရမဒ္ဒန (တိ) [မာရ+မဒ္ဒန] မာရ်တို့ကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ(ဘုရား)။ ဩက္ကာက ဝံသဿ ယသော၊ ဥဿိတော မာရမဒ္ဒနော။ အပ၊၂။၂၀၉။

မာရမနောရထ (ပု) [မာရ+မနောရထ] မာရ်မင်း၏ နှလုံးအလိုဆန္ဒ၊ မာရ်မင်း၏ စိတ်ဆန္ဒ။ ဒိဇောပိ သော မာရမနောရထဿ၊ ဘင်္ဂ ကရောန္တော ဇိနပုင်္ဂဝဿ။ ဝဇိရ၊၆၃။

မာရမဒ္ဒန (တိ) [မာရ+မဒ္ဒန] မာရ်ကို–နှိမ်နင်း–နှိပ်စက်–တတ်သော။ မာရသောတံ ပမောဟနတ္တိ တော် မာရမောဟနံ မာရမဒ္ဒနတ္တိ ဝုစ္စတိ။ ခမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။

မာရမသန (တိ) [မာရ+မသ+ယု] မာရ်တို့ကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ မာရမသနာတိ ခန္ဓမာရာဒယော ပဉ္စမာရေ မသတိ ပရာမသတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ မာရမသနော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ (အဖွင့်ခံပါဠိ၌ "မာရမထန"ဟု ရှိသည်။)

မာရမုခ (နု) [မာရ+မုခ] သေ မင်းခံတွင်းဝ။ မစ္စုမုခေတိ မာရမုခေ မရဏမုခေ မစ္စုပ္ပတ္တာ။ မဟာနိ။၃၆။

မာရမောဟန (တိ) [မာရ+မောဟန] မာရ်ကို တွေဝေစေတတ်သော၊ မာရ်ကို–နှိမ်နင်း–နှိပ်စက်–တတ်သော။ မာရမဒ္ဒန–ကြည့်။

မာရယိံသု (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏယ+ဥံ] သေစေကုန်ပြီ၊ သတ်ကုန်ပြီ။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရယိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏယ+ဤ] သေစေပြီ၊ သတ်ပြီ။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရယိတ္ထ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏယ+ဝ္ထ] သေစေကုန်ပြီ၊ သတ်ကုန်ပြီ။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရယုဒ္ဓ (ပု) [မာရ+ယုဒ္ဓ] မာရ်မင်း၏ စစ်ထိုးခြင်း။ သဗ္ဗေသု ရာဂါဒီသု ဝါ မာရယုဒ္ဓေ ဝါ အဇိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။

မာရယေယျုံ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏယ+ယျုံ] သေစေကုန်ပြီ၊ သတ်ကုန်ပြီ။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရယောဂ (ပု) [မာရ+ယောဂ] မာရ်မင်း၏ ကျော့ကွင်း။ ယောဂယုတ္တာ မာရဿာတိ.... မာရဿ ပါသသင်္ခါတေန ယောဂေန ယုတ္တာ ဗဒ္ဓါ။ ရာဂေါ ဟိ မာရယောဂေါ မာရပါသော-တိ ဝုစ္စတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၀။

မာရဝသ (ပု) [မာရ+ဝသ] မာရ်မင်း၏–အလို–နိုင်ငံ။ ကာမဗန္ဓနဗဒ္ဓါ တေ၊ ဧန္တိ မာရဝသံ ပုန။ သံ၊၁။၁၃၄။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၄။) ဧန္တိ မာရဝသံ ပုနာတိ ပုနပ္ပုနံ မရဏမာရကိလေသမာရဒေဝပုတ္တမာရာနံ ဝသံ အာဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။

မာရဝသဂမန (နု) [မာရဝသ+ဂမန] မာရ်မင်း၏ အလိုနိုင်ငံသို့ လိုက်ခြင်း။ သကိံ နိရယံ မာရ-ဝသဂမနေန သန္တာဝနံ သံသရဏံ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၂၃။

မာရဝသာနုဂ (တိ) [မာရဝသ+အနု+ဂမု+ကွိ] မာရ်မင်း၏ အလိုနိုင်ငံသို့ လိုက်သော၊ သူ။ န တေ မာရဝသာနုဂါတိ န တေ မာရဿ ဝသေ ဝတ္တန္တိ။ စူဠနိ။၁၄၀။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၄၁။)

မာရဝသာနုဂတ (တိ) [မာရဝသ+အနု+ဂမု+တ] မာရ်မင်း၏ အလိုနိုင်ငံသို့ လိုက်သော၊ သူ။ အရက္ခိတစိတ္တဿ မာရဝသာနုဂတတ္တာ။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၄၁။

မာရဝသာနုဝတ္တိ (တိ) [မာရဝသ+အနုဝတ္တိ] မာရ်မင်း၏ အလိုသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ မာရဝသာနုဝတ္တိနော (ထေရ၊ဋ္ဌ၆၁) ကိလေ-သမာရာဒီနံ ဝသေ အနုဝတ္တနသီလာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၉။

မာရဝါဒ (ပု) [မာရ+ဝါဒ] မာရ်မင်း၏ အယူဝါဒ။ တာဝဒေဝ မာရေနာဘတာယ ဥပမာယ မာရဝါဒံ ဘိန္ဒန္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။

မာရဝါဟိနီ (ထီ) [မာရ+ဝါဟိနီ] မာရ်မင်း၏ စစ်သည်။ မာရဝါဟိနီ ဝါ န ကေနစ္စိ အပ-သာဒေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂။ အံ၊ ဋ္ဌီ၊၁။၁၅။

မာရဝိဇယ (ပု) [မာရ+ဝိဇယ] မာရ်ကို အောင်တော်မူခြင်း။ မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ ပလ္လင်္ကေန နိသိန္နဿ မာရဝိဇယံ အာဒိံ ကတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ဂ၉။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။)

မာရဝိဇယကာလ (ပု) [မာရဝိဇယ + ကာလ] မာရ်ကို အောင်မြင်တော်မူရာ အခါ။ ယထာ တံ မာရဝိဇယကာလေ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၅၇။

မာရဝိဇယသမယ (ပု) [မာရဝိဇယ+သမယ] မာရ်ကို အောင်မြင်တော်မူရာ အခါ။ ဒုက္ကရ-ကာရိကသမယော မာရဝိဇယသမယော အဘိသမ္ဗောဓိသမယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၉၁။

မာရဝိဘီံသက (နု) [မာရ + ဝိဘီံသက] မာရ်မင်း၏ ကြောက်မက်ဖွယ်အာရုံ၊ မာရ်မင်း ပြုလုပ်အပ်သော ကြောက်ဖွယ် အာရုံ။ အပိ စ ခေါ မာရဝိဘီံသကသဒိသံ ဝိဘီံသကံ ဒဿေဿာမိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။

မာရဝိဘီံသာကာရဒဿနဗျာပါရ (ပု) [မာရ-ဝိဘီံသာကာရဒဿန+ဗျာပါရ] မာရ်မင်း၏ ကြောက်ဖွယ်အာရုံပြသော အခြင်းအရာကို ပြသော လုံ့လပယောဂ။ အလံ တေ တေနာတိ အလံ တုယှံ တေန မာရဝိဘီံ-သာကာရဒဿနဗျာပါရေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။

မာရဝိသယ (ပု) [မာရ+ဝိသယ] မာရ်မင်း၏ဖြစ်ရာအာရုံ။ မာရဗဠိသံ မာရဝိသယော တဏှာနဒီ။ အဘိ၊ဓ။၂၁၆။ သေရ၊၂၆၆။ မဟာနိ။၇၊၃၉၁။ တဏှာဘိဘူတာ မာရဿ ဝိသယံ နာတိက္ကမန္တိ၊ တေသံ ဥပရိ မာရော ဝသံ ဝတ္တေတီတိ ဣမိနာ ပရိယာယေန မာရဿ ဝိသယောတိ မာရဝိသယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၆။)

မာရဝိသုက (နု) [မာရ+ဝိသုက] မာရ်နတ်၏ –ဆူးပြောင့်–ဆူးပြောင့်နှင့်တူသော အကျင့်ဆိုး။ မာရဝိသုကာနိ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁) တိ မာရကဏ္ဍကာနိ မာရကဏ္ဍကသဒိသာနိ မာရဿ ဒုရာစာရာနိ။ သံ၊ဋီ၊၁၊၂၁၉။

မာရသံယုတ္တ (နု) [မာရ+သံယုတ္တ] မာရသံယုတ်၊ သံယုတ္တနိကာယ ပါဠိ၊ သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ၄–သံယုတ်။ သံ၊၁။၁၀၄–၁၂၈။ မာရသံယုတ္တဿ ပဌမေ ဥရုဝေလာယံ ဝိဟရတီတိ ပဋိဝိဒ္ဓ-သဗ္ဗညုတညာဏော ဥရုဝေလဂါမံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။

မာရသံယောဂ (ပု) [မာရ+သံယောဂ] မာရ်မင်းနှင့်ယှဉ်စပ်ရာ (တေဘူမကဝဋ္ဋ)၊ မာရ်မင်း၏ ကျော့ကွင်း။ မာရသံယောဂ (သုတ္တနိ။၃၉၂)န္တိ တေဘူမကဝဋ္ဋံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ မာရယောဂ–လည်းကြည့်။

မာရသဒ္ဒ (ပု) [မာရ+သဒ္ဒ] မာရ-သဒ္ဒါ။ သမာ-ရကာဝစနေန မာရ-သဒ္ဒေန တေန သဟစရိတာ သဗ္ဗေ ဝသဝတ္တိဒေဝါ စ ဂဟိတာ။ ဝိမတိ၊ ၁။၆၂။

မာရသဒ္ဒသန္နိဓာန (တိ) [မာရသဒ္ဒ+သန္နိဓာန] မာရ-သဒ္ဒါအနီး၌တည်သော။ မာရ-သဒ္ဒသန္နိ-ဓာနေန ဝါ သေနာ-သဒ္ဒေန မာရသေနာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁။

မာရသမ္ပတ္တ (တိ) [မာရ+သမ္ပတ္တ] သေခြင်းသို့ရောက်သော၊ သူ။ မာရပတ္တ–ကြည့်။

မာရသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မာရ+သမ္ပတ္တိ] မာရ်မင်း၏စည်းစိမ်။ ဒါနဉ္စ လောကေ သက္ကသမ္ပတ္တိံ မာရသမ္ပတ္တိံ....ဒေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၊၆၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၇။)

မာရသေနာ (ထီ) [မာရ+သေနာ] မာရ်မင်း၏စစ်သည်၊ မာရ်စစ်သည်။ သေနာ ဌတ္ထတိ မာရသေနာ။ မဟာနိ။၇၃။ စူဠနိ။၁၁၄။ (–ဝိ၊၃။၂၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။) မာရသေနာတိ မာရဿ သေနာ ဝစနကရာ ကိလေသာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁။)

မာရသေနဋ္ဌာနိယ (တိ) [မာရသေနာ+ဌာနိယ] မာရ်စစ်သည်အရာ၌ တည်သော၊ သူ။ တေန ယောဇိတံ ပသာရိတံ မာရသေနဋ္ဌာနိယံ အနတ္ထဇာလံ ကိလေသဇာလဉ္စ ဥပဂ္ဂစ္ဆန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၁။

မာရသေနပ္ပမဒ္ဒန (တိ) [မာရသေနာ+ပမဒ္ဒန] မာရ်နှင့်မာရ်စစ်သည်ကို နှိမ်နင်းပြီးသော၊ သူ။ ဗြဟ္မဘူတော အတိတုလော၊ မာရသေနပ္ပ-မဒ္ဒနော။ မ၊၂။၃၅၂။ သုတ္တနိ။၃၆၉။ ထေရ။ ၃၃၁။ မာရသေနပ္ပမဒ္ဒနောတိ ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာတိ ဧဝံ အာဂတာယ မာရ-သေနာယ ပမဒ္ဒနော။ မ.ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၀။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။)

မာရသေနမထန (တိ) [မာရသေနာ+မထန] မာရ်နှင့်မာရ်စစ်သည်ကို နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးပြီးသော၊ သူ။ သုဂတဿ ဩရသာနံ၊ ပုတ္တာနံ မာရသေနမထနာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ သံကိလေသနိမိတ္တံ ဟုတွာ ဂုဏံ မာရေတိ ဝိဗာဓေတီတိ မာရော၊ ဒေဝပုတ္တမာရော။ သိနာတိ ပရေ ဗန္ဓတိ ဧတာယာတိ သေနာ၊ မာရဿ သေနာ

တထာ၊ မာရဉ္စ မာရသေနဉ္စ မထေတွာ ဝိလောထေတွာတိ မာရသေနမထနာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၂၁။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၃။ မ၊ဋီ၊၁။၁၂–၃။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၁၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅–၆။)

မာရသေနမဒ္ဒန (တိ) [မာရသေနာ+မဒ္ဒန] မာရ်စစ်သည်ကို နှိမ်နင်းပြီးသော၊ သူ။ "မာရသေနမဒ္ဒနာန"န္တိပိ ကတ္ထစိ ပါဌော၊ သော အယုတ္တောဝ အရိယာဇာတိကတ္တာ ဣမိဿာ ဂါထာယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁။

မာရသေနဝိဃာတ (ပု) [မာရသေနာ+ဝိဃာတ] မာရ်နှင့်မာရ်စစ်သည်ကိုညှဉ်းဆဲဖျက်ဆီးခြင်း။ မာရသေနဝိဃာတာယာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၁)တိ မာရဿ မာရသေနာယ စ ဝိဟနနာယ ဝိဒ္ဓံသနာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၂။

မာရသေနာပမဒ္ဒီ (တိ) [မာရသေနာ+ပမဒ္ဒီ] မာရ်နှင့် မာရ်စစ်သည်ကို နှိမ်နင်းပြီးသော၊ သူ။ နမတ္ထု ကာရုဏိကဿ၊ မာရသေနာပမဒ္ဒိနော။ ပရိတ္တ။၁၅။ ဒီ၊၃။၁၅၉။ မာရသေနာပမဒ္ဒိနောတိ သဝါဟနပဉ္စမာရေ ပမဒ္ဒိတဿ။ ပရိတ္တ၊ဋီ။၈၆။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၀။)

မာရသေနာဝမဒ္ဒန (တိ) [မာရသေနာ+အဝမဒ္ဒန] မာရ်နှင့် မာရ်စစ်သည်ကို နှိမ်နင်းပြီးသော၊ သူ။ ဝိဇယိံ မဟာယောဓော၊ မာရသေနာဝမဒ္ဒနော။ အပ၊၂။၁၃၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။

မာရသေနာဝိမဒ္ဒန (နု) [မာရသေနာ+ဝိမဒ္ဒန] မာရ်နှင့်မာရ်စစ်သည်ကို နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးခြင်း။ မာရသေနာဝိမဒ္ဒနတော မဟာဝိက္ကန္တတာယ စ မဟာဝီရံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။

မာရာပန (နု) [မရ+ဏာပေ+ယု။ သဒ္ဒထုံးစံအရ ကာရိုက်ပစ္စည်း နှစ်ကြိမ်သက်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း ဤ၌ တစ်ကြိမ်သာ ဖော်ပြလိုက်သည်။] သတ်စေခြင်း၊ အသတ်ခိုင်းခြင်း။ တထဘော အဇာနိတွာ ဒိဋ္ဌဒိဋ္ဌဋ္ဌာနေယေဝ မာရာပနံ န ယုတ္တံ ဒေဝါတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။

မာရာပနပဏ္ဏ (နု) [မာရာပန+ပဏ္ဏ] သတ်စေကြောင်း– အသတ်ခိုင်းကြောင်း– စာလွှာ၊ အသတ်ခိုင်းသော·သဝဏ်လွှာ။ ဣတိ သော အတ္တနော မာရာပနပဏ္ဏမေဝ ဒုဿဓန္တေ ဗန္ဓိတွာ နိက္ခမန္တော အာဟ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၄၂။) (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊သျှ၊၁။၃၂၉–၌ မရဏပဏ္ဏ–ရှိ၏။)

မာရာပိတ (တိ) [မရ+ဏာပေ+တ] သတ်စေအပ်–အသတ်ခိုင်းအပ်–သော၊ သူ။ ရာဇာပိ ဒေဝဒတ္တေနေဝ မာရာပိတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ ဝဇီရ။ ၁၅၉။)

မာရာပေတဗ္ဗ (တိ) [မရ+ဏာပေ+တဗ္ဗ] သတ်စေအပ်– အသတ်ခိုင်းအပ်– သော၊ သူ။ အနုယောဂံ ဒတွာ မာရာပေတဗ္ဗော သေမယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။

မာရာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၃၈၁။] သတ်စေ၏၊ အသတ်ခိုင်း၏။ အယံ ရာဇာ သစ္စံ ဒေဝါတိ မုခပဋိညာယ ဒိန္နာယ မာရာပေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၇၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၀၅။) မာရာပေမိ– ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ မာရာပေသိံ– စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၆။ မာရာပေထ– ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ မာရာပေယျုံ– ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၈။ မာရာပေသိ– ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀။ သာရတ္ထ၊၃။၅၃။ မာရာပေသုံ– သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ မာရာပေသိံ– ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၇။ မာရာပေဿတိ– ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၆၁။ မာရာပေဿာမ– ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃၃၊ ၂၄၂၊၂၄၈။

မာရာပေတုံ (ဗျ) [မရ+ဏာပေ+တုံ] သတ်စေခြင်း–အသတ်ခိုင်းခြင်း–ငှါ။ န ရာဇာ ထေရေ

မာရာပေထုံ ပဟိဏေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၂၄။)

မာရာပေတုကာမ (တိ)[မာရာပေတုံ+ကမု+ဏ] သတ်ခြေခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ အသတ်ခိုင်းလိုသော၊ သူ။ နု ဟိ မာရာပေတုကာမဿ "ဣမံ သုခံ သယာပေထာ"တိ ဝစနံ အဖမှုသဝါစာ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၃။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၄။)

မာရာပေတွာ (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [မရ+ဏာပေ+တွာ] သေစေ၍၊ သတ်၍။ သော ကိရ အဇာတသတ္တုနာ ရာဇာနံ မာရာပေတွာပိ အဘိမာရေ ယောဇေတွာပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၇၁။)

မာရာပေန္တ (တိ) [မရ+ဏာပေ+အန္တ] သတ်စေ –အသတ်ခိုင်း– တတ်သော၊ သူ။ ဒဟရကာလတော ပဋ္ဌာယ ဟိ ဘံ မာရာပေန္တော၀ သေဋ္ဌိ မာရေတုံ နာသက္ခိ။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။ (–သာရတ္ထ၊၂။၂၇၉။)

မာရာပေမိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+မိ] သတ်စေ၏၊ အသတ်ခိုင်း၏။ မာရာပေတိ–ကြည့်။

မာရာပေယျုံ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+ယျုံ] သတ်စေကုန်ရာ၏၊ အသတ်ခိုင်းကုန်ရာ၏။ မာရာပေတိ–ကြည့်။

မာရာပေသိ[*] (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+ဿံ] သတ်စေပြီ၊ အသတ်ခိုင်းပြီ။ မာရာပေတိ–ကြည့်။

မာရာပေသိ[၁] (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+သိ] သတ်စေ၏၊ အသတ်ခိုင်း၏။ မာရာပေတိ–ကြည့်။

မာရာပေသိ[၂] (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+ဤ] သတ်စေပြီ၊ အသတ်ခိုင်းပြီ။ မာရေပေတိ–ကြည့်။

မာရာပေသုံ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+ဥံ] သတ်စေကုန်ပြီ၊ အသတ်ခိုင်းကုန်ပြီ။ မာရာပေတိ–ကြည့်။

မာရာပေဿတိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+ဿတိ] သတ်စေလတ္တံ့၊ အသတ်ခိုင်းလတ္တံ့။ မာရာပေတိ-ကြည့်။

မာရာပေဿာမ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+ဿာမ] သတ်စေကုန်အံ့၊ အသတ်ခိုင်းကုန်အံ့။ မာရာပေတိ–ကြည့်။

မာရာပေဿာမိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏာပေ+ဿာမိ] သတ်စေအံ့၊ အသတ်ခိုင်းအံ့။ မာရာပေတိ–ကြည့်။

မာရာဘိဘူ (တိ) [မာရ+အဘိဘူ] မာရ်တို့ကို လွှမ်းမိုးနှိမ်နင်းပြီးသော၊ သူ (ဘုရား)။ တုဝံ ဗုဒ္ဓေါ တုဝံ သတ္ထာ၊ တုဝံ မာရာဘိဘူ မုနိ။ မ၊၂။၃၅၄။ သုတ္တနိ။၃၆၂။ ထေရ။၃၃၂။ သဗ္ဗေသံ မာရာနံ အဘိဘဝနတော မာရာဘိဘူ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၉။)

မာရာမိသ (နု) [မာရ+အာမိသ] မာရ်မင်း၏–စားဖွယ်–အစာ။ မာရဗဋိသံ မာရာမိသံ မာရဝိသယော။ မဟာနိ။၃၉၁။ (–၄၀။ ပဋိသံ။၄၁၁။) ဝဋ္ဋသန္နိဿိတဋ္ဌေန မာရဿ အာမိသန္တိ မာရာမိသံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၆။ (–၁၄၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။ ငီသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၄၈။)

မာရာဝဋ္ဋန (ထီ၊နု) [မာရ+အာဝဋ္ဋန] မာရ်နတ်၏ လှည့်ပတ်–လှည့်စား–ခြင်း၊ မာရ်နတ်ပြုလုပ်အပ်သော စိတ်တွေဝေမှု၊ မာရ်မင်းက–တွေဝေခြင်း– မေ့လျော့စေခြင်း – လှည့်စားခြင်း။ ဝုစ္စတော၊ မာရာဝဋ္ဋနာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂။ မမ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၃။၄၇၁။) မာရာဝဋ္ဋနာယာတိ မာရေန ကတစိတ္တာဝဋ္ဋနာယ၊ မာရာနုဘာဝေန သဥ္ဇာ-

တစိတ္တသမ္ဘောဟေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၃၁။

မာရာဝဋ္ဋနပဋိဃာတ (ပု) [မာရာဝဋ္ဋန+ပဋိဃာတ] မာရ်မင်းလှည့်ပတ်မှုကို–ပျက်စီးစေခြင်း–ဖျက်ဆီးခြင်း။ ကိံ ဘဂဝတော မာရာဝဋ္ဋနပဋိဃာတာယ သတ္တိ နတ္ထီတိ? အတ္ထိ။ ဝဇိရ။၆၃။

မာရာဝဋ္ဋနဟေတု (ပု) [မာရာဝဋ္ဋန+ဟေတု] မာရ်မင်းလှည့်ပတ်မှုဟူသော အကြောင်း။ မာရာဝဋ္ဋနဟေတု ဗြာဟ္မဏာ ပုညန္တိ ရာယောတိ ပယောဇနံ။ ဝဇိရ။၆၃။

မာရိတ (န) [မရ+ဏေ+တ] (၁) သေစေခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်း။ (တိ) (၂) သေစေအပ် – သတ်အပ် – သော၊ သူ။ မာရိတေ-(သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆)တိ မာရဏေ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။ (တိ) (၂) ယော ယော တံ သံဝဏ္ဏနံ ဥတွာ မရတိ၊ သဗ္ဗော တေန မာရိတော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၃။)

မာရိတကာလ (ပု) [မာရိတ+ကာလ] သတ်စေအပ်ပြီးရာအခါ၊ အသတ်ခိုင်းပြီးရာအခါ။ (သျှ ၌–သတ်သောကာလမှဟု ပြန်သည်။) ရာဇာပိ နိရပရာဓဿ ဗန္ဓုလဿ မာရိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟုတွာ စိတ္တဿာဒံ န လဘတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၄။)

မာရိတကုက္ကုဋ (ပု) [မာရိတ+ကုက္ကုဋ] သတ်စေအပ်ပြီးသော ကြက်။ ရညာ တထာ ပေသိတေ မာဂဏ္ဍိယာ အဋ္ဌ မာရိတကုက္ကုဋေ တထာ ဝတွာ ပေသေသိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇ – အဓိပ္ပာယ်တူဝါကျ၌ မတကုက္ကုဋေ-ဟု ရှိသည်။)

မာရိတဋ္ဌာန (န) [မာရိတ+ဌာန] သတ်အပ်ပြီးရာအရပ်။ တဿ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တဿ ဗဟူနံ မိဂသူကရာနံ မာရိတဋ္ဌာနံ ပါသအဒ္ဒုဟလာနဉ္စ ယောဇိတဋ္ဌာနံ ဥပဋ္ဌာတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။

မာရိတမနုဿ (ပု) [မာရိတ+မနုဿ] သတ်အပ်ပြီးသောလူ။ တေဟိ မာရိတမနုဿာနံ ဉာတိမိတ္တာဒယော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၁၁။

မာရိတဝတ္ထု (န) [မာရိတ+ဝတ္ထု] သတ်အပ်ပြီးသော– အသတ်ခံရသော– အကြောင်းအရာ–ဝတ္ထု။ အပိ စ တိဿာမစ္စဿပေတ္ထ ဘရိယံ အာဒိံ ကတွာ သဗ္ဗံ သပရိဇနံ မာရေတွာ ပစ္ဆာ အတ္တနော မာရိတဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁။(–သံ၊ဋီ၊၁။၉၁။)

မာရိဗျာဓိ (ပု) [မာရိ+ဗျာဓိ] သေစေတတ်သော အနာရောဂါ။ အဟိဝါတကရောဂေနာတိ မာရိဗျာဓိနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၅။ အဟိဝါတကရောဂ–လည်းကြည့်။ (ပါစိတ်၊ယော၊ ၂၄၆-၌ "မာရဗျာဓိနာတိ မာရဏာဗာဓေန၊ သော ဟိ သတ္တာနံ မာရဏဋ္ဌေန, ဝိဝိဓဿ စ ဒုက္ခဿ အာဒဟနဋ္ဌေန မာရဗျာဓီတိ ဝုစ္စတိ"ဟု ဆိုသည်။)

မာရိယန္တု (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ယ+အန္တု] သတ်အပ်ပါစေကုန်သတည်း။ ဥသုသတ္တိအာဒီဟိ ပဟရဏေဟိ ဟညန္တု မာရိယန္တု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။

မာရိယမာန (တိ) [မရ+ဏေ+ယ+မာန] သေစေအပ်သော၊ သတ်အပ်သော၊ သူ။ မဟာမစ္ဆာ နာမ ဇာလေန ဗဒ္ဓါ မာရိယမာနာဝ မရန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၂။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၈၄။)

မာရိသ၁ (တိ) [အမှ+ဒိသ+ကွိ။ ရူ၊နှာ။၃၆၂။ မရိသ=မရိသု+ဏ။ နီတိ၊ဓာ။၁၇၄၊၃၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၂။ မ၊ဋီ၊၂။၂၁၄။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၅၃။] ကိုယ်နှင့် ထပ်တူ ရှုထိုက်သူ၊ အရှင်၊ အရှင်ဘုရား၊ အချင်း၊ အဆွေတော်၊ ဆင်းရဲ

ကင်းသူ၊ ဆင်းရဲကို သည်းခံနိုင်သူ။ ကထံ နု တွံ မာရိသ ဩဃမတရိ။ သံ၊၁။၁။ (-ဒီ၊၂။၂၁။ မ၊၁။၃၁၂။ သံ၊၃။၃၅၇။ မဟာနိ။ ၁၀၃။) မာရိသာတိ ဒေဝတာနံ ပိယသမုဒါစာရဝစနမေတံ၊ နိဒ္ဒုက္ခာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၂။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၆၆။) မရိသနုဋ္ဌေန ပါပါနံ ရောဂါဒိအနတ္ထာနံ အဘိဘဝနဋ္ဌေန မာရိသော ဒုက္ခရဟိတော။ တေနာဟ "နိဒ္ဒုက္ခာ" တိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၄။ (-သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၂၅။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄၆။ မ၊ဋီ၊၂။၂၁၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၅၃။)

မာရိသ၂ (တိ) [မရ+ဣသ] မချုတ်သေလတ္တံ့-သော၊ သေခြင်းနှင့်စပ်သော၊သူ။ အာယသ္မာ ခေါ မာရိသော မရဏဓမ္မော။ သံ၊၃။၃၅၇။ မာရိသောတိ မရဏပဋိဗဒ္ဓေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၂။ မာရိသာတိတိ မာရိသော၊ ကေန္တဘာဝိမရဏော၊ သော ပန မရဏာဒီနုဝုတ္တိ-ကောတိ ဝုတ္တံ "မရဏပဋိဗဒ္ဓေါ"တိ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၅၃၀။

မာရိ (ပု) [မရ+ဣ] ပျက်စီးခြင်း၊ သေခြင်း။ မာတုမာရိ-ကြည့်။

မာရေတဗ္ဗ (တိ) [မရ+ဏေ+တဗ္ဗ] သေစေအပ်သော၊ သတ်အပ်သော၊ အသတ်ခံထိုက်သော၊ အသတ်ခံရသော၊ သူ။ မာရေတု-ကြည့်။

မာရေတဗ္ဗပုဂ္ဂလ (ပု) [မာရေတဗ္ဗ+ပုဂ္ဂလ] သေစေအပ်သော - အသတ်ခံရသော - ပုဂ္ဂိုလ်။ သစေပိ မာရေတဗ္ဗပုဂ္ဂလော အာဏတ္တိက္ခဏေ ပုထုဇ္ဇနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉။

မာရေတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [မာရေတဗ္ဗ + ယုတ္တက] သတ်ထိုက်သည်နှင့်ယှဉ်သော၊သတ်ရန် သင့်လျော်သော၊ သူ။ ဗျဂ္ဃရာဇာ ပန "မာရေတဗ္ဗယုတ္တကော သော"တိ ဝတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁၆။

မာရေတဗ္ဗဝတ္ထု (နု) [မာရေတဗ္ဗ + ဝတ္ထု] သေစေအပ်သော ဝတ္ထု၊ အသတ်ခံရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်။ ပါဏာတိပါတာဒီသု မာရေတဗ္ဗဝတ္ထု အာဝုဓာဒီပရိယေသနံ အာပဇ္ဇန္တဿ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၂၉၆။

မာရေတိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။၁၅၇၊၃၈၁။] သေစေ၏၊ နှိပ်စက်-ညှင်းဆဲ-သတ်ဖြတ်-၏။ အတ္တနော ဝိသယံ အတိက္ကမိတုံ ပဋိပန္နေ သတ္တေ မာရေတီတိ မာရော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၅။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၆။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၀။) မာရေတီတိ ဝိဗာဓေတိ။ သံ၊ ဋီ၊၁။၂၀၁။ မာရေန္တိ-ဝိ၊၃။၂၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၆၀။ ဝဇိရ။ ၁၇၀ မာရေသိ-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၉၄။ မာရေထ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၆၃။ မာရေမိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ မ၊ဋ္ဌ။၄။၇၆။ အနုဋီ၊၂။၂၀၀။ မာရေမ — သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၉။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။ မာရေတု-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၅၇၊ ဝိမတိ၊၁။၂၂၉။ မာရေန္တု-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၂။ ဝဇိရ။၁၇၀။ မာရေဟိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၈။ မာရေယျ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ မာရေယျုံ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၆၃။ မာရယေယုံ-ဇာ၊၂။၂၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၉၊၆၃။ မာရေယျာသိ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၅။ မာရေယျံ-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။မာရေသိ၂-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ မာရယိ-ဇာ၊၂။၂၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၈၉။ မာ-ရေသုံ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၉။ မာရယိံသု-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၇။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၇။ မာရယိတ္ထ-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၈၁။ မာရေသိံ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ မာ-

ရေဿတိ—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၂။ မာရေဿန္တိ—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂၅။ မာရေဿသိ—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၈။ မာရေဿာမိ—အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၃၃။ မာရေဿာမ—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။

မာရေတုံ (ဗျ) [မရ+ဏေ+တုံ] သေစေခြင်းငှါ၊ သတ်ခြင်းငှါ။ န သက္ကောမိ အဟံ ပုတ္တံ မာရေတုံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၆၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။)

မာရေတု၁ (တ်) [မရ+ဏေ+တု] သေစေအပ်သော၊ အသတ်ခံရသော၊ သူ။ ရူပေ ခေါ ရာဓ သတိ မာရော ဝါ အဿ မာရေတာ ဝါ။ သံ၊၂။၁၅၄။ မာရေတာ ဝါတိ မာရေတဗ္ဗော ဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၈။ မာရေတာတိ မရိတဗ္ဗော မာရံ မရဏံ ဇေတဗ္ဗောတိ အာဟ "မာရေတဗ္ဗော"တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၆၂။

မာရေတု၂ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+တု] သေစေသတည်း၊ သတ်စေသတည်း။ မာရေဘိ—ကြည့်။

မာရေတုကာမ (တိ) [မာရေတုံ+ကမု+ဏ] သေစေခြင်း—သတ်ခြင်း—ငှါ အလိုရှိသော၊ သေစေ—သတ်—လိုသော၊သူ။ တေ မာရေတုကာမော ရာဇာ ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၀။)

မာရေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မရ+ဏေ+တွာ] သေစေ၍၊ သတ်၍။ ဇိယာယ အနဿာသကံ မာရေတွာ ပုနဒေဝ တုလာယ တုလေထ။ ဒီ၊၂။၂၆၆။ (—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၁၃။)

မာရေထ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ထ] သေစေကုန်လော့၊ သတ်ကုန်လော့။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေန္တ (တိ) [မရ+ဏေ+အန္တ] သေစေတတ်သော၊ သတ်တတ်သော၊ သူ။ ဠေကာ-ဘိသန္ဓိနာ ပန မာတာပိတိ အဘိသန္ဓိနာ ဝါ ဠေကံ မာရေန္တော အာနန္တရိယံ န ဖုသတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆(—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၃၁။)

မာရေန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+အန္တိ] သေစေကုန်၏၊ သတ်ကုန်၏။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေန္တု (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+အန္တု] သေစေကုန်လော၊ သတ်ကုန်လော။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေမ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+မ] သေစေကုန်အံ့၊ သတ်ကုန်အံ့။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေမိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+မိ] သေစေအံ့၊ သတ်အံ့။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေယျ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ယျ] သေစေရာ၏၊ သတ်ရာ၏။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေယျံ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ယျံ] သေစေရာ၏၊ သတ်ရာ၏။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေယျာသိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ယျာသိ] သေစေလော၊ သတ်လော။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေယျုံ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ယျုံ] သေစေကုန်ရာ၏၊ သတ်ကုန်ရာ၏။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေဿံ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ဿံ] သေစေအံ့၊ သတ်အံ့။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေသိ၁ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+သိ] သေစေ၏၊ သတ်၏။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေသိ၂ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ဤ] သေစေပြီ၊ သတ်ပြီ။ မာရေတိ—ကြည့်။

မာရေသုံ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ဉံ] သေစေကုန်ပြီ။ သတ်ကုန်ပြီ။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရေဿတိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ဿတိ] သေစေလတ္တံ့။ သတ်လတ္တံ့။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရေဿန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ဿန္တိ] သေစေကုန်လတ္တံ့။ သတ်ကုန်လတ္တံ့။ မာရေ-တိ–ကြည့်။

မာရေဿသိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ဿသိ] သေစေလတ္တံ့။ သတ်လတ္တံ့။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရေဿာမ (ကာ၊ ကြိ) [မရ+ဏေ+ဿာမ] သေစေကုန်အံ့၊ သတ်ကုန်အံ့။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရေဿာမိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ဿာမိ] သေစေအံ့၊ သတ်အံ့။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာရေဟိ (ကာ၊ကြိ) [မရ+ဏေ+ဟိ] သေစေလော့၊ သတ်လော့။ မာရေတိ–ကြည့်။

မာလကာရက (ပု) [မာလာ+ကာရက] ပန်းသည်။ အာဠာရိကာ ကပ္ပကာ စ၊ နှာပကာ မာလကာရကာ။ အပ၊၁။၃၇၁။ သေရ၊၄၊၂။ ၃၁၃။

မာလဓာရီ (တိ) [မာလာ+ဓရ+ဏီ။ ထိ-၌ မာလဓာရိနီ] ပန်းကိုဆောင်သော၊ ပန်းပန်သော၊ သူ။ အလင်္ကတာ မဏ္ဍကုဏ္ဍလီ၊ မာလဓာရီ ဟရိစန္ဒနုဿဒေါ။ ဝိမာန။၁၁၃။ ဇာ၊၁။၂၁၇။ (–ထေရ။၂၉၁။ ပေတ၊၁၆၇။) မာလဓာရီတိ မာလံ ဓာရေန္တော၊ ပိဠန္ဓိ-တမာလောတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊၄။၃၀၅။ (–ထေရ၊၄၊၂။၁၂၄။ ပေတ၊၄။၁၅၇။ ဇာ၊၄၊၄။၆၀။) အဒ္ဓက္ခိ ဘရိယံ သုစိ မာလဓာ-ရိနိံ။ ဇာ၊၁။၁၉၇။

မာလဘာရီ (ပု) [မာလာ+ဘရ+ဏီ။ မောဂ်၊၅။၃၃။] (၁) မာလဘာရီမည်သူ(နတ်သား)။ (တိ) (၂) ပန်းကိုဆောင်သော၊ ပန်းပန်သော၊ သူ။ (၁) တတ္ထ ကိရ မာလဘာရီ နာမ ဒေဝပုတ္တော အစ္ဆရာသတပရိဝုတော ဥယျာနံ ပါဝိသိ။ ဓမ္မ၊၄၊၁။၂၂၉။ (ဋီ)(၂) ပိယော စ မေ ဟောဟိတိ မာလဘာရီ၊ အဟဉ္စ နံ မာလိနီ အဇ္ဈုပေဿံ။ ဇာ၊၁။၃၃၂။ (–ဇာ၊၄၊၄။၄၄၄။)

မာလဘာရီဒေဝပုတ္တ (ပု) [မာလဘာရီ+ဒေဝ-ပုတ္တ] မာလဘာရီနတ်သား။ မာလဘာရီ ဒေဝပုတ္တဿ မဟာသံဝေဂေါ ဥဒပါဒိ။ ဓမ္မ၊၄၊ ၁။၂၃၀။

မာလဝစ္ဆက (ပု) [မာလာ+ဝစ္ဆက] ပန်းနှင့်နံ့သာပျောင်း။ မာလဝစ္ဆက (ထေရီ။၄၂၁) ၌ မာလဝစ္ဆံ ဂန္ဓဝိလေပနဉ္စ။ ထေရီ၊၄။၂၆၁။

မာလာ (ထီ) [မာ+လ+အာ။ မလ+အ+အာ။ ဓာန်၊၄။ ၃၀၇။ မာလေဟိတိ လိင်-ဝိပလ္လာသဝသေန ဝုတ္တံ။ သံ၊၄၊၁။၅၀။ ပုဒ်စစ်၌ "ထီ၊န" ဟုဆိုသည်။] (၁)ပန်း၊ ပန်းကုန်း။ (၂) အစဉ်အတန်း။ (၁) မာလာဂန္ဓဝိလေ-ပနဓာရဏမဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာ ဝေရမဏီ။ ဝိ၊၃။၁၁၇။ ဒီ၊၁။၅။ (–အံ၊၁။၂၁၂။ ခုဒ္ဒက၊၂။ ဝိမာန။၅၄၊၅၇။ ပေတ။၁၅၇။ အင်၊ပု။၁၆၇။ မဟာနိ။၂၉၆။ ဝိ၊၄၊၂။၂၀၁။ ထေရီ၊ ၄၊၁၆၁။ ဇာ၊၄၊၁။၂၁။) မာလာတိ ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ၊ ကိဉ္စာပိ ဟိ မာလာ–သဒ္ဒေါ လောကေ ဗဒ္ဓမာလာဝါစကော၊ သာသနေ ပန ရုဠှိယာ ပုပ္ဖေသုပိ ဝုတ္တော၊ တသ္မာ ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ ဗဒ္ဓမဗဒ္ဓံ ဝါ၊ တံ သဗ္ဗံ "မာလာ" တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၃။(–ဒီ၊၄၊၁။၇၆၊၁၇၆။ဒီ၊၄၊၂။ ၂၀။ အံ၊၄၊၂။၁၉၉။ အဘိ၊၄၊၃။ဂ၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။၂၆။ ဝိမာန၊ ၄။၁၆၄။ ပေတ၊၄။၁၁၉။ မဟာနိ၊၄။၃၆၃။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၀။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၁၅။ သံ၊၄၊၁။၃၄၈။) (၂) (ဒိတ္တိ သာယ

စန္ဒမဏ္ဍလာနံ မာလာ ကေနစိ ဂန္ထေတွာ ဌပိတာ ယဒိ သိယာတိ ပရိကပ္ပနဝသေနာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၅၂။ ပဒမာလာ–လည်းကြည့်။

မာလာကစ၀ရ (ပု) [မာလာ+ကစ၀ရ] ပန်းမှိုက်။ အန္တောဂဗ္ဘံ သမ္မဇ္ဇိတွာ မာလာကစ၀ရံ နီဟရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ (–ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၂၃၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။) မာလာကစ၀ရန္တိ မိလာတ·မာလာကစ၀ရံ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၅။

မာလာကစ၀ရန္တရ (န) [မာလာကစ၀ရ+အန္တရ] ပန်းမှိုက်အကြား။ သုန္ဒရိံ မာရေတွာ မာလာကစ၀ရန္တရေ နိက္ခိပိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၃။)

မာလာကဥ္စုက (ပု) [မာလာ+ကဥ္စုက] ပန်းသင်တိုင်း။ တာနိပိ ဂန္ဓာ မာလာကဥ္စုကော ဟုတွာ အဋ္ဌံသု။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၀၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။

မာလာကထာ (ထီ) [မာလာ+ကထာ] ပန်းနှင့်စပ်သော စကား၊ ပန်းစကား။ သယနကထံ မာလာကထံ ဂန္ဓကထံ။ ဝိ၊၂။၂၁၃။ ဒီ၊၁။၇။ မ၊၂။၁၈၁။ အံ၊၃။၃၅၈။

မာလာကမ္မ (န) [မာလာ+ကမ္မ] ပန်းပုံသဏ္ဌာန်ပြုအပ်သော ပန်းချီမှု၊ ခြူးပန်း။ ဝါတပါန·ပရိကမ္မာယ သေတဝဏ္ဏံ ကာလဝဏ္ဏံ ဂေရု·ကပရိကမ္မံ မာလာကမ္မံ လတာကမ္မံ မကရ·ဒန္တကံ ပဉ္စပဋိကံ။ ဝိ၊၂။၆၈။ ဝိ၊၄။၂၅၄။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၆။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၅။) ဘိတ္တိကမ္မ (ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၁။၄၁၅) လည်းကြည့်။

မာလာကလာပ (ပု) [မာလာ+ကလာပ] ပန်းစည်း။ တတ္ထ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ မာလာကလာပံ ဂဟေတွာ ပူဇေတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။)

မာလာ(လ)ကာရ[1] (ပု) [မာလာ+ကရ+ဏ] ပန်းသည်။ တမေနံ ဒက္ခော မာလာကာရော ဝါ မာလာကာရန္တေဝါသီ ဝါ ဗိစိတ္တံ မာလံ ဂန္ထေယျ။ မ၊၂။၄၉။ (–ဒီ၊၁။၄၈။ အပ၊၁။ ၁၃၀။ မိလိန္ဒ။၁၂၀။)

မာလာကာရ[2] (ပု) [မာလာ+အာကာရ] ပန်းအသွင်၊ ပန်းသဏ္ဌာန်။ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ အညမညပဋိဗဒ္ဓတ္တာ မာလာကာရေန ဌိတာနိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၄။

မာလာကာရကမ္မ (န) [မာလာကာရ+ကမ္မ] ပန်းသည်တို့၏ – အလုပ် – အမှု – ကိစ္စ။ ဟံသဝတိယံ မာလာကာရကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော မာလာကာရကမ္မံ ကတွာ ဝသန္တော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ (–၁၂၂။)

မာလာကာရကုလ (န) [မာလာကာရ+ကုလ] ပန်းသည်မျိုး။ သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မာလာကာရကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ။၂။၁၀၉။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။)

မာလာကာရကုလဂေဟ (န) [မာလာကာရ·ကုလ+ဂေဟ] ပန်းသည်မျိုးတို့၏ အိမ်။ မာလာကာရကမ္မ–ကြည့်။

မာလာကာရဇေဋ္ဌက (ပု) [မာလာကာရ + ဇေဋ္ဌက] ပန်းသည်အကြီးအမှူး၊ ပန်းသည်ကြီး။ သတ္ထာ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော မာလာ·ကာရဇေဋ္ဌကဿ ဂေဟေ နိသီဒိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၇။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၈၄။)

မာလာကာရဓီတု (ထီ) [မာလာကာရ+ဓီတု] ပန်းသည်သမီး။ ကော မာလာကာရ·ဓီတာ သုနန္ဒာ နာမ ဥပါသိကာ အရိယသာ·ဝိကာ သောတာပန္နာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၄။

မာလာကာရန္တေဝါသီ (ပု) [မာလာကာရ + အန္တေဝါသီ] ပန်းသည်၏တပည့်။ မာလာ·ကာရ[1]–ကြည့်။

မာလာကာရဝိထိ (ထီ) [မာလာကာရ+ဝိထိ] ပန်းသည်တို့၏လမ်း၊ ပန်းသည်လမ်း။ အထေ·

ကော ဥပါသကော မာလာကာရဝိထိယံ ဝိစရိတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၃၅။

မာလာကာရာပဏ (ပု) [မာလာကာရ+အာပဏ] ပန်းသည်တို့၏ဈေး၊ ပန်းဈေး။မာလာကာရာပဏေသု မာလံ ဝိလုမ္ပိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၂။

မာလာကိတ (တိ) [မာလာ+ကိတ] ပန်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ပန်းပန်ထားသော၊ သူ။ မာလာကိတေ (ဝိ၊၁။၃၆၁) တိ ကတမာလေ မာလာဓရေ ကုသုမမာလာပဋိမုဉ္စိတေတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။

မာလာဂစ္ဆ (ပု၊န) [မာလာ+ဂစ္ဆ]ပန်းပင်ငယ်။ ဒေဝကုလာဒီသု မာလာဂစ္ဆံ ရောပေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။

မာလာဂစ္ဆက (ပု၊န) [မာလာ+ဂစ္ဆက] ပန်းချုံငယ်။ ဥဘောသု ပဿေသု မာလာဂစ္ဆကေသု ပုဏ္ဏဃဋေ့ သကလမဂ္ဂဝါသတ္ထာယ စ ဂန္ဓတ္တရေသု ပုပ္ပါနိ ပုပ္ဖန္တရေသု ဂန္ဓေ စ ဌပါပေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။

မာလာဂိရိ (ပု) [မာလာ+ဂိရိ] (၁) မာလာဂိရိတောင်၊ ပန်းတောင်။ (၂)မာလာဂိရိမြစ်။ (၁)မာလာဂိရိ ဟိမဝါ ယော စ ဂိဇ္ဈော။ ဇာ၊၂။၂၃၃။ (၂) မာလာဂိရိန္တိပိ ပါဌော။ ဇာ။ဋ္ဌ၊၄။၄၄၁။

မာလာဂုဏ (ပု) [မာလာ+ဂုဏ] ပန်းကုံး၊ ပန်းဆိုင်း။ ယထာပိ ပုပ္ဖရာသိမှာ၊ ကယိရာ မာလာဂုဏေ ဗဟူ။ ဓမ္မ။၂၁။ (–ဇာ၊၂။၂၅၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။) မာလာဂုဏေ ဗဟူတိ ဧကတောဝဏ္ဋိကမာလာဒိဘေဒါ နာနပ္ပကာရာ မာလာဝိကတိယော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။ မာလာဂုဏေတိ မာလာဒါမေ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၄၂၉၊ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၀၀၊)

မာလာဂုဏပရိက္ခေပ (ပု) [မာလာဂုဏ + ပရိက္ခေပ] ပန်းကုံးကို ဝန်းရံခြင်း။ အဍ္ဎစန္ဒာကာရေန မာလာဂုဏပရိက္ခေပေါ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၁)တိ အဍ္ဎစန္ဒာကာရေန မာလာဂုဏာ ပုနပ္ပုနံ ဟာရဏပစ္စာဟာရဏဝသေန ပူရေတွာ ပရိက္ခိပနံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၇၂။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၅။ 'မာလာ။ပ။ ပေါ'တိ မာလာဂုဏာနံ ပရိက္ခိပနံ။ပါရာ၊ယော။ ၂၆၅။

မာလာဂုဏရာသိ (ပု) [မာလာဂုဏ+ရာသိ] ပန်းကုံး–အစု–အပုံ။ ပစ္စတ္ထပုရိသကာရေန ဝိစိတ္တံ မာလာဂုဏရာသိံ ဂဏှေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၉။

မာလာဂုဠ (ပု) [မာလာ+ဂုဠ]ပန်းလုံး၊ ပန်းကုံး။ ကုမာရကာပိ ကုမာရိကာနံ အညသ္မိံ အသတိ အန္တမသော မာလာဂုဠေနပိ ပရိက္ခိပန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၈။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၆၄။)

မာလာဂုဠက (ပု) [မာလာဂုဠ+က] ပန်းလုံး–ပန်းကုံး–ငယ်။ ဧကံ ကဏ္ဍုသပ္ပပေါတကံ အာဟရာပေတွာ အန္တောဝိဏ္ဏာယ ပက္ခိပိတွာ မာလာဂုဠကေန ဆိဒ္ဒံ ပိဒဟိ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၉။

မာလာဂုဠပရိက္ခိတ္တ (တိ) [မာလာဂုဠ+ပရိက္ခိတ္တ] ပန်းကုံးဖြင့် ဝန်းရံအပ်သော၊ ပန်းကုံးစွပ်ခံရသော၊ သူ။ သပရိဒဏ္ဍာ အန္တမသော မာလာဂုဠပရိက္ခိတ္တာပိ။ မ၊၁။၃၅၅။ အံ၊၃။၄၇၃။ (–ဝိ၊၁။၂၀၃။) အန္တမသော မာလာဂုဠပရိက္ခိတ္တာပီတိ ယာ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန "သော မေ ဘရိယာ ဘဝိဿတီ"တိ သညာယ တဿာ ဥပရိ ကေနစိ မာလာဂုဠံ ခိပန္တေန မာလာဂုဠမတ္တေနာပိ ပရိက္ခိတ္တာ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁။

မာလာဂုဠပူဇာ (ထိ) [မာလာဂုဠ+ ပူဇာ] ပန်းလုံး–ပန်းကုံး–ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း။ ကိံ တုမှာကံ သေနာပတိ မာလာဂုဠပူဇမ္ပိ ကာတုံ န ဒေတီတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၈။

မာလာစုမ္ဗုဋက (န) [မာလာ+စုမ္ဗုဋက] ပန်းခွေ။ သေတကာနိ နိဝါသေတွာ သီသေ စ မာလာစုမ္ဗုဋကံ ဌပေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။

မာလာဒါမ (နံ) [မာလာ+ဒါမ] ပန်းကုံး၊ ပန်းဆိုင်း။ မာလာဒါမာနိ ပရိက္ခိပန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၂၉။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၄၈။)

မာလာဒါမဂဝစ္ဆိက (ပု) [မာလာဒါမ+ဂဝစ္ဆိက] ပန်းဆိုင်း ကွန်ရက်၊ ဇာကွန်ရက်ပုံဖေါ်ထား သော ပန်းဆိုင်း။ နိရန္တရံ မာလာဒါမဂဝစ္ဆိကော ဝိယ သဉ္စု ပိဋ္ဌေတွာ အာဗဒ္ဓပုပ္ဖဝဋ္ဋံသကော ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။

မာလာဒါမဝိနဒ္ဓ (တိ) [မာလာဒါမ+ဝိနဒ္ဓ] ပန်းဆိုင်းဖြင့် ဖွဲ့ယှက်အပ်သော။ မာလာဒါမဝိနဒ္ဓံ ဒိပမာလာ ပရိက္ခိတ္တံ.... မဟာစေတိယံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။

မာလာဓရ (တိ) [မာလာ+ဓရ+အ] ပန်းကို ဆောင်သော၊ ပန်းပန်သော၊ သူ။ မာလာကိတ—ကြည့်။

မာလာဓာရဏ (န) [မာလာ+ဓာရဏ] ပန်းကို ဆောင်ခြင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း။ တသ္မာ ယာဝ ဒုဿီလျစေတနာယ တာနိ မာလာဓာရဏာဒီနိ မဟာဇနော ကရောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၉။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၄။

မာလာဓာရီ (တိ) [မာလာ+ဓရ+ဏီ။ ထီ—၌ မာလာဓာရိနီ။] ပန်းကိုဆောင်တတ်သော၊ ပန်းပန်သော၊သူ။ မာလိနီတိ မာလာဓာရိနီ ပိဠန္ဓိတပုပ္ဖမာလာ။ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။(—၁၂၄။)

မာလာပဋ္ဋစ္ဆန္န (ပု) [မာလာပဋ္ဋ+ဆန္န] ပန်းပုဆိုးဟူသော အမိုး။ တာ ဒက္ခိဏပဿ-ပဿေန မာလာပဋ္ဋစ္ဆန္နေန ဩတရိတွာ အဋ္ဌံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။

မာလာပလိဗောဓ (ပု) [မာလာ+ပလိဗောဓ] ပန်းပန်ဆင်မြန်းခြင်း၌ ကြောင့်ကြမှု။မောဝနပလိဗောဓော မာလာပလိဗောဓော ဂန္ဓပလိဗောဓော။ မိလိန္ဒ။၁၁။

မာလာပိဠန္ဓ (တိ) [မာလာ+ပိဠန္ဓ] ပန်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ပန်းပန်အပ်သော။ မာလာပိဠန္ဓာ (ဇာ၊၂။၁၉၅)တိ မာလာဒီဟိ သဗ္ဗာဘရဏေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၄၆။

မာလာပုဋ (ပု) [မာလာ+ပုဋ] ပန်းထုပ်၊ ပန်း အပေါင်း (မုချတ္ထ)။ ပရိသတ်အပေါင်း (ဥပစာရတ္ထ)။ နာယံ မောဂ္ဂလ္လာန တဝတ္ထာယ ဗဒ္ဓေါ မာလာပုဋော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ (—၃၉၁။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာလာပုဋကရဏ (န) [မာလာပုဋ+ကရဏ] ပန်းထုပ်ကို ပြုခြင်း၊ ပန်းထုပ် ထုပ်ခြင်း။ ပုဋကမ္မဿာတိ မာလာပုဋကရဏဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။

မာလာပူဇကာရက (တိ) [မာလာပူဇာ+ကာရက] ပန်းဖြင့် ပူဇော်မှုပြုသော၊ ပန်းပူဇော် သော၊ သူ။ သတ္ထာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အာနန္ဒဗောဓိမှိ မာလာပူဇကာရကေ ဘိက္ခူ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။

မာလာပူဇာ (ထီ) [မာလာ+ပူဇာ] ပန်းဖြင့် ပူဇော်ခြင်း။ ဂန္ဓပူဇံ မာလာပူဇံ ကရောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။

မာလာဘရဏ (န) [မာလာ+အာဘရဏ] ပန်း တန်ဆာ။ သုဝတ္ထဝသနော မာလာဘရဏေဟိ သုမဏ္ဍိတပသာဓိတော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၅၈။

မာလာမိလာယန (န) [မာလာ+အမိလာယန] ပန်းမညှိုးနွမ်းခြင်း။ သဗ္ဗဒါ သောဠသဝဿု-

ဒွေသိကတာ မာလာမိလာယနာဒိဒိဗ္ဗာဘာဝေါ ပါတုရဟောသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၉။

မာလာမိဿ (တိ) [မာလာ+မိဿ] ပန်းပွင့်နှင့် ရောထားသော၊ ပန်းပန်ထားသော (ဆံထုံး)။ မာလာမိဿာ (ဝိ၊၁။၁၇၄) တိ ဝဿိကပုပ္ဖါဒီဟိ မိဿေတွာ တီဟိ ကေသဝဋ္ဋီဟိ ဝိနန္ဓိတွာ ကတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။

မာလာရာမ (ပု) [မာလာ+အာရာမ] ပန်း အရာမ်၊ ပန်းဥယျာဉ်။ နဂရံ အာဂစ္ဆန္တော မာလာရာမံ ပဝိသိတွာ ဗလကာယဿ အာဂမနံ အာဂမေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ (—ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၂၄၈။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၈။)

မာလာရာမဝိဟာရ (ပု) [မာလာရာမ+ဝိဟာရ] ပန်းအရာမ်—ပန်းဥယျာဉ်—၌ တည်ထားသော ကျောင်း၊ မာလာရုံကျောင်း။ ထေရော အာဂန္တွာ မာလာရာမဝိဟာရေ ဝသတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၃။

မာလာလင်္ကတ (တိ) [မာလာ+အလင်္ကတ] ပန်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ပန်းပန် သော၊ သူ။ ပဋ္ဌသတာ ကဿကပုရိသာ သဗ္ဗေ အဟတသေတဝတ္ထနိဝတ္ထာ မာလာ-လင်္ကတာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။

မာလာဝစ္ဆ (ပု) [မာလာ+ဝစ္ဆ] (၁) ပန်းပင် ငယ်၊ (၂) ပန်းအရာမ်။ (၁) မာလာဝစ္ဆံ ရောပေန္တိပိ ရောပါပေန္တိပိ။ ဝိ၊၁။၂၇၄။ ဝိ၊၄။ ၂၂။(—စရိယာ။၄၀၈။)မာလာဝစ္ဆန္တိ တရုဏ-ပုပ္ဖရုက္ခံ၊ တရုဏကာ ဟိ ပုပ္ဖရုက္ခာပိ ပုပ္ဖဂစ္ဆာပိ "မာလာဝစ္ဆာ" တွေဝ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၉၃။ (—စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၁။) (၂) နဂရေ ဒွါရတော-ယာ၊ မာလာဝစ္ဆော မံ အဘု။ အပ၊၁။၂၂၃။ မာလာဝစ္ဆော ပုပ္ဖါရာမော မမ အဟောသီတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။

မာလာဝစ္ဆက (တိ) [မာလာဝစ္ဆ+က] ပန်းပင် ငယ်ဘို့ဖြင့် ရစ်ပတ်အပ်သော (ချေပြည့်အိုး)။ မာလာဝစ္ဆကေ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆) တိ ပုပ္ဖမာလာ-ဟိ ဝစ္ဆကာရေန ဝေဌိတေ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၃။

မာလာဝစ္ဆရောပန (နု) [မာလာဝစ္ဆ+ရောပန] ပန်းပင်ငယ် စိုက်ပျိုးခြင်း။ မာလာဝစ္ဆရော-ပနာဒယော ပါပကာ သမာစာရာ အဿာတိ ပါပသမာစာရော။ ကင်္ခါ။၁၄၃။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၂။ ဝဇိရ။၂၁၇။) မာလာဝစ္ဆန္တိ တရုဏ-ပုပ္ဖရုက္ခံ၊ တရုဏကာ ဟိ ပုပ္ဖရုက္ခာပိ ပုပ္ဖ-ဂစ္ဆာပိ "မာလာဝစ္ဆာ" တွေဝ ဝုစ္စန္တိ၊ တဿ ရောပနံ မာလာဝစ္ဆရောပနံ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်။၂၅၆။

မာလာဝတ္ထု (နု) [မာလာ+ဝတ္ထု] ပန်းပင်စိုက် ရာမြေ။ မာလာဝတ္ထုပဏ္ဏဝတ္ထုနိ ဥပမာရေ-ထ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၆။

မာလာဝရ (ပု)[မာလာ+ဝရ] မြတ်သောပန်း။ အကောလံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ၊ မာလာဝရံ သကောသကံ။ အပ၊၁။၂၂၂။

မာလာဝိကတိ (ထီ) [မာလာ + ဝိကတိ] ပန်း အထူး။ မာလာဂုဏ—ကြည့်။

မာလာဝိဘာန (နု) [မာလာ + ဝိဘာန] ပန်း ဗိတာန်၊ ပန်းမျက်နှာကြက်။ ပုပ္ဖါနိ အာ-ကာသေန ဂန္တွာ ဘဂဝတော ဥပရိ မာလာ-ဝိတာနံ ဟုတွာ အဋ္ဌံသု။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၀၉။ (—ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။)

မာလာဝိပါက (ပု) [မာလာ + ဝိပါက] ပန်း အကျိုး၊ ပန်းပူဇော်ခြင်းအကျိုး။ မာလာ-ဝိပါက (ပေတ။၁၈၀)န္တိ ထူပေ ကတမာလာ-ပူဇာယ ဝိပါကံ ဖလံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၉၉။

မာလာဝေဒ္ဓန (နု) [မာလာ+ဝေဒ္ဓန] ပန်းသီ ကုံးခြင်း၊ ပန်းကုံး ကုံးခြင်း။ ဂန္ထေန္တီတိ ဝေဌ မာလာဝေဒ္ဓနမ္ပိ ခိဋ္ဌာပသုတဘာယာတိ ဒဿမ္ဗံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၅၂။

မာလာသန (န) [မာလာ+အာသန] ပန်းနေရာ။ အလင်္ကတပဋိယတ္တံ မာလာသနံ ဝိယ စ။ ဥဒါန၊၄။၁၃၃။

မာလာသုတ္တ (န) [မာလာ+သုတ္တ] ပန်းသီတန်ချည်။ သဗလဒ္ဒိသု ဘိန္နေသု၊ ယာယ ဝတ္တန္တိ ပါဘိန္နမိ။ သဒ္ဒါသာ ဇာတိရေသာ စ၊ မာလာသုတ္တမိဝန္တိတာ။ စိန္တာ။၃၂။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၂၉။

မာလာဟတ္ထ (ပု) [မာလာ+ဟတ္ထ] ပန်းစည်း။ မာလာဟတ္ထံ ဂဟေတွာန၊ ကတွာ စ နံ ပဒက္ခိဏံ။ အပ၊၁။၁၅၈။ တတ္ထ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ မာလာကလာပံ ဂဟေတွာ ပူဇေတွာ တံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။

မာလိက (န) [မာလာ+ဣက။ ဓာန်၊ဋီ။ ၅၀၇။] (န) (၁) ပန်းအစဉ်ကဲ့သို့ အကွက်အစဉ်ရှိသော ကစားခြင်း၊ ရှစ်ကွက်ကျား ကစားခြင်း။ (တိ) (၂) ပန်းရှိသော၊ သူ (ပန်းသည်)။ (န) (၁) အဋ္ဌကံ မာလိကံ ဝုတ္တံ၊ သာဝန္တူ ဆကံ မတံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၃၆၁။ (တိ) (၂) တိဝရာယံ နိဝါသိဟံ၊ အဟောသိံ မာလိကော တဒါ။ အပ၊၁။ ၁၅၅။ (–၄၄၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။) အဟောသိံ မာလိကော တဒါတိ....မာလိကော မာလာကာရော ပုပ္ဖါနိ ကယဝိက္ကယံ ကတွာ ဇီဝန္တော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။

မာလိတ (တိ) [မာလာ+ဣတ] ပန်းရှိသော၊ ပန်း ပန်ဆင်ထားသော၊ သူ။ အရိယဒ္ဓဇမာလာမာလိတာယာတိ သဒေဝကဿ လောကဿ အရိယမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂဓဇမာလာဟိ မာလိတဘာဝဿ ပုပ္ဖိနိမိတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၄၂။ (မာလိဘာဝဿဟု ရှိသင့်သည်။)

မာလိယ (ပု) မာလိယမည်သောခွေး။ မာလိယော စတုရက္ခော စ၊ ပိင်္ဂိယော အထ ဇမ္ဗုကော။ ဇာ၊၁။၁၉၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁၀။

မာလီ (တိ) [မာလာ+ဤ။ ထီ–ဦ မာလိနီ။] ပန်းရှိသော၊ ပန်းပန်သော၊ သူ။ မာလီ ကိရီဋီ ကာယူရီ၊ ဂတ္တာ တေ စန္ဒနုဿဒါ။ ပေတ။ ၁၇၉။(–သံ၊၂။၅၂၃။ဇာ၊၁။၃၆၀။)မာလီတိ မာလဓာရီ၊ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတောတိ အဓိပ္ပါယော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၉၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀။) မာလိနီ (ထေရီ။၂၉၆) တိ မာလာဓာရိနီ ပိဠန္ဓိတပုပ္ဖမာလာ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃။

မာလုကျပုတ္တ (ပု) [မာလုကျာ+ပုတ္တ] မာလုကျာပုဏ္ဏေးမ၏ သား။ အထ ခေါ အာယသ္မာ မာလုကျပုတ္တော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ သံ၊၂။၂၉၄။ အံ၊၁။၅၁၇။ (–မ၊၂။ဂ၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။) မာလုကျပုတ္တောတိ မာလုကျဗြာဟ္မဏိယာ ပုတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၆။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။)

မာလုကျပုတ္တတ္ထေရ (ပု) [မာလုကျပုတ္တ+ထေရ] မာလုကျာပုဏ္ဏေးမ၏ သားဖြစ်သော ထေရ်၊ မာလုကျပုတ္တထေရ်။ မနုဇဿာတိအာဒိကာ အာယသ္မတော မာလုကျပုတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။

မာလုကျဗြာဟ္မဏီ (ထီ) [မာလုကျာ+ဗြာဟ္မဏီ] မာလုကျာပုဏ္ဏေးမ။ မာလုကျပုတ္တ–ကြည့်။

မာလုကျသုတ္တ (န) [မာလုကျ+သုတ္တ] မာလုကျသုတ်။ ဝေ မေ သုတန္တိ မာလုကျသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။

မာလုကျနှင့် ပတ်သက်၍ လေးသုတ်မှတ္တရ၏။ စူဠမာလုကျသုတ်–ဤသုတ်သည် မာလုကျထေရ် တစ်ပါးတည်းရှိနေ၍ စဉ်းစားတွေးတောရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော သုတ်ဖြစ်၏။ တစ်နေ့ မာလုကျထေရ်သည် တစ်ပါးတည်း

နေစဉ် အောက်ပါအတွေးအကြံများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ လောကသည် မြဲ၏၊ လောကသည် မမြဲ စသော မိစ္ဆာအယူများကို ဘုရားရှင်က မဖြေဘဲဆိုင်းငံ့ထား၏၊အဆိုပါမိစ္ဆာအယူများကို ဘုရားရှင်က ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြေဆိုလျှင် ရဟန်းဝတ်ဖြင့် နေ၍ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူတိုင်း ဆက်လက်ကျင့်မည်၊ ရှင်းလင်းအောင် မဖြေဆိုမူ လူထွက်မည်ဟု အတွေးအကြံများ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ တစ်နေ့ မာလုကျသည် မိမိ၏ အတွေး အကြံများကို ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားလေသည်— "အရှင်ဘုရား- လောကသည် မြဲသလော၊ လောကသည် မမြဲသလော၊ သိလျှင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖြေဆိုပါ၊ မသိလျှင် မသိကြောင်း ရိုးရိုးဖြောင့်ဖြောင့်ဝန်ခံပါ" စသည်ဖြင့်မိစ္ဆာအယူအားလုံး လျှောက်ထား၏။ မဖြေလျှင် လူထွက်တော့မည်ဖြစ်ကြောင်းလည်း တပါတည်းလျှောက်ထားလိုက်၏။ "မာလုကျ — ငါဘုရားထံလာ၍ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်လော့၊ လောကသည် မြဲသလောစသော မိစ္ဆာအယူများကို ငါဖြေရှင်းပေးမည်ဟု ငါက သင့်ကို ပြောဆိုခဲ့ဖူးသလော၊ 'လောကသည် မြဲသလော စသော မိစ္ဆာအယူများကို ဖြေရှင်းဟောကြားလျှင် တပည့်တော် အရှင်ဘုရားထံ၌ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်ပါမည်'ဟု သင်က ငါ့ကို လျှောက်ထားခဲ့ဖူးသလော"ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်ဘုရားကလည်း မပြောဆိုခဲ့ဖူး၊ တပည့်တော်ကလည်း မမေးလျှောက်ခဲ့ဖူးပါဟု ဝန်ခံရလေသည်။

"မာလုကျ–အကြင်သူ တယောက်သည် 'မိစ္ဆာအယူများကို ဘုရားရှင်က ဖြေရှင်းမဟောသေးသမျှ ဘုရားရှင်ထံ၌ မြတ်သော အကျင့်ကို မကျင့်အံ့' ဟု ပြောဆိုငြားအံ့၊ ထိုသူသာ သေသွားရာ၏၊ ငါဘုရားက ဟောမည် မဟုတ်၊ မိစ္ဆာအယူတစ်ခုခု ရှိနေပါသျက် မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းဆိုသည်မှာ မဖြစ်နိုင်၊ လောကကို မြဲ၏ဟု ယူသည်ဖြစ်စေ၊ မမြဲဟု ယူသည်ဖြစ်စေ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း, အိုခြင်း, သေခြင်း စသော သဘောတရားများကား ရှိနေမည်သာတည်း၊ ယင်းတရားများကို မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ဖျက်ဆီးရမည်၊ ဖျက်ဆီးနိုင်အောင် ကျင့်ရမည်" ဟု ငါဘုရားဟော၏။

"မာလုကျ–မြားမှန်ခံရသူသည် 'ငါ့ကို မြားဖြင့် ပစ်သူကို မသိရသေးသမျှ မြားတံကို မနုတ်အံ့' ဟု ဇွတ်အငြင်းသန်နေလျှင် အကျိုးမဲ့သာ သေသွားရာ၏၊ မြားပစ်သူကိုကား သိချင်မှ သိရလိမ့်မည်၊ မြားမှန်ခံရလျှင် မြားတံနုတ်ပစ်ဖို့ ပဌမအရေးအကြီးဆုံးဖြစ်၏။ သင့်၌လည်း ဇာတိ, ဇရာ, မရဏ စသော မြားများ အမှန်ခံနေရသည်၊ မြားတံနုတ်ပစ်ဖို့ ကြိုးပမ်းပါ" ဟု ဟောလိုရင်းဖြစ်၏။ လောကကို မြဲ,မမြဲ ဟောကြားနေခြင်းဖြင့် အကျိုးလည်း မရှိ၊ သံသရာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်၊ တစ်မဂ်, တစ်ဖိုလ်သည်း မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ငါမဟောကြား၊ သစ္စာလေးပါးကို ဖြေရှင်းဟောကြားခြင်းသည်သာ အကျိုးလည်းရှိ၏၊ မဂ်,ဖိုလ်ရခြင်းအကြောင်းလည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ငါဟောကြားသည်။ ငါဟောကြားသည်ကို ဟောကြားသည့်အတိုင်း မှတ်၊ မဟောကြားသည်ကို မဟောကြားသည့်အတိုင်း မှတ်ဟု ဟောတော်မူသော သုတ်ဖြစ်သည်။ မာလုကျပုတ္တထေရ်သည် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို နှစ်ခြိုက်သဘောကျစွာ လက်ခံခဲ့၏ (မ၊၂။၇၉-၈၅။ မငှ၊၃။၉၆-၁၀၀။ မဋီ၊၃။၆၄-၆)။

မဟာမာလုကျသုတ် — ဤသုတ်သည် ဘုရားရှင်က ရဟန်းတို့အား "ငါဘုရားဟောကြားထားသည့် ဩရမ္ဘာဂိယ သံယောဇဉ် ၅-ပါးကို သင်တို့ မှတ်မိကြသလော" ဟု

မေးတော်မူရာမှ ပေါ်ပေါက်လာသော သုတ်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့မေးမြန်းတော်မူရာတွင် မာလုကျထေရ်က–သက္ကာယဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, သီလဗ္ဗတပရာမာသ, ကာမစ္ဆန္ဒ, ဗျာပါဒတို့ကို ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇဉ်ဟု ဘုရားဟောတော်မူဖူးကြောင်း မှတ်သားဖူးပါသည်ဟု လျှောက်ထား၏။ မာလုကျထေရ်၏ လျှောက်ထားချက်သည် အမှန်ပင် ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဘုရားရှင်က တိတ္ထိတို့ အပြစ်တင်နိုင်ရာသော အချက်အလက်များကို ရှင်းပြ၍ အကျယ်ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ ဘုရားရှင်အကျယ်မဟောမီက မာလုကျသည် ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် ခဏတ္တယသို့ ရောက်နေဆဲသက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည်ကိုသာ သံယောဇဉ်ဟု ယူဆထား၏၊ ဘုရားရှင်က ခဏတ္တယသို့ မရောက်သေးစေကာမူ အနုသယဓာတ်အဖြစ် ကိန်းအောင်းနေသည့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်ကိုလည်း သံယောဇဉ်ဟု ယူဆရမည် ဖြစ်ကြောင်း ပက်လက်အိပ်တတ်သည့် သူငယ်ဥပမာဖြင့် ရှင်းပြတော်မူသည်။ ပက်လက်အိပ်တတ်သည့် ကလေးငယ်၌ ငါ့ကိုယ်ဟူသော သက္ကာယသည်ပင် မဖြစ်သေး၊ ကိုယ်၌ စွဲလမ်းမှု သက္ကာယဒိဋ္ဌိကား ဖြစ်လိမ့်မည် မဟုတ်။ သို့ရာတွင် ထိုသူငယ်၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အနုသယဓာတ်ကား ကိန်းနေသည်သာ။ ယင်းသို့ ကိန်းနေသရွေ့ သံယောဇဉ်မည်၏ စသည်ဖြင့် အကျယ်ဟောတော်မူသည်။

ထို့နောက် အာနန္ဒာ-က အကျယ်ဟောကြားရန် ထပ်မံလျှောက်ထားသဖြင့် အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ အဆုံးအမကို မခံရသေးသော အကြားအမြင်မရှိသည့် ပုထုဇဉ်သည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ခြေးယှက်အပ်သော စိတ်ဖြင့် နေထိုင်၏၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ထွက်မြောက်ရာနည်းလမ်းကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ သူသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အားကောင်းလာပြီး ယင်းသက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇဉ်မည်တော့၏ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ, သီလဗ္ဗတပရာမာသ, ကာမစ္ဆန္ဒ, ဗျာပါဒ တို့ကိုလည်း အထက်ပါနည်းအတိုင်း အကျယ် ဟောကြားတော်မူ၏။ အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ အဆုံးအမကို ခံရသည့် အကြားအမြင်များသော ပုထုဇဉ်အဖို့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိခြေးယှက်တတ်သော စိတ်ဖြစ်မနေ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ထွက်မြောက်ရာနည်းလမ်းကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုသူအဖို့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို အနုသယနှင့်တကွ ပယ်နိုင်တော့၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာ, သီလဗ္ဗတပရာမာသ, ကာမစ္ဆန္ဒ, ဗျာပါဒတို့ကိုလည်း ထို့အတူ အကျယ်ဟောတော်မူ၏။

သစ်ပင် တစ်ပင်၏ အခွံ, အခေါက်, အကာတို့ကို မဖြတ်တောက်ဘဲ ထိုသစ်ပင်၏ အနှစ်ကို ဖြတ်တောက်ခြင်းမည်သည် မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည်ကို ပယ်ခွာနိုင်ဖို့ အကျင့်ကို မကျင့်ဘဲ သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည်ကို ပယ်ခွာနိုင်ခြင်းမည်သည် မဖြစ်နိုင်၊ သစ်ပင်၏ အခွံ, အခေါက်, အကာတို့ကို ဖြတ်တောက်ပြီးမှသာလျှင် ထိုသစ်ပင်၏ အနှစ်တို့ကို ဖြတ်တောက်နိုင်ရာသကဲ့သို့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည်ကို ပယ်ခွာနိုင်သည့်အကျင့်ကို ကျင့်မှသာလျှင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်ကို ပယ်ခွာနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ရေစီးသန်ပြီး ကမ်းလုံးပြည့် ရေလျှံနေသည့် မြစ်ကို ခွန်အားဗလ နည်းပါးသူတစ်ယောက်က လက်ပစ်ကူးမည်ဟုဆိုလျှင် မဖြစ်နိုင်ရာသကဲ့သို့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည် ချုပ်ပျောက်နိုင်ဖို့ တရားဟောတော်မူရာ၌ထိုတရားတော်ဝယ် စိတ်မဝင်စားသူသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည်ကို ပယ်ခွာပြီး နိဗ္ဗာန်ကမ်းတစ်ဖက်သို့ ရောက်ခြင်းမည်သည် မဖြစ်နိုင်။

ရေစီးသန်ပြီး ကမ်းလုံးပြည့် ရေလျှံနေသည့် မြစ်ကို ခွန်အားဗလနှင့် ပြည့်စုံသူသာ

ကမ်းတစ်ဖက်ရောက်အောင် လက်ပစ်ကူးနိုင်ရာသကဲ့သို့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည်ကို ပယ်ခွာဖို့ တရားဟောတော်မူရာ၌ ထိုတရားဝယ် စိတ်ဝင်စားပြီး ဟောတော်မူသည့်ဇတိုင်း ကျင့်သူသာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်ကို ပယ်ခွာပြီး နိဗ္ဗာန်ကမ်းတစ်ဖက်သို့ ရောက်နိုင်ရာ၏စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူပြီး သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည် ပယ်ခွာနိုင်ဖို့ အတွက် ဈာန် အဆင့်ဆင့်ရအောင် အားသုတ်ရပုံ, ဈာန်တရားများ၌ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တဟု ရှုမှတ်ပွားများရပုံကို အကျယ်ဟောကြားတော်မူသည်။ ဤသုတ်၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်ကိုပင် နှောင်ဖွဲ့တတ်သောကြောင့် သံယောဇဉ်, မဂ်ဖြင့် မပယ်သေးသောကြောင့် အနုသယဟု ဟောတော်မူသည် (မ၊၂။၉၅–၁၀၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁–၄။ မ၊ဋီ၊၃။၆၆–၇၀)။

မာလုကျပုတ္တသုတ်——အခါတပါး၌ မာလုကျထေရ်သည် ဘုရားရှင်ထံ ချဉ်းကပ်၍ အကျဉ်းအားဖြင့် တရားဟောတော်မူရန် လျှောက်ထားသည်၊ ထိုအချိန်၌ မာလုကျသည် အသက်အရွယ် အိုမင်းလှပေပြီ၊ အရွယ်အိုမှ တရားတောင်းရကောင်းလားဟု ဘုရားရှင်က ကြိမ်းမောင်း၏၊ တစ်ဖက်မှလည်း မာလုကျကဲ့သို့ အရွယ်ကြီးသူများ ကပင် တရားတောင်း၍ အားထုတ် လိုကြသေး၏၊ ရဟန်းငယ်အချို့သည် အသက်အရွယ်ငယ်ကြသေးလျက် တရားအားမထုတ် လိုကြဟု မာလုကျထေရ်ကို အားကျပြီး တရားအားထုတ်ချင်စိတ်ပေါ်လာအောင် မာလုကျထေရ်ကို ချီးကျူးတော်မူသည်။ မမြင်, မကြား, မနမ်း, မလျက်, မတွေ့ထိ, မသိဖူးသောအာရုံ၊ မြင်, ကြား, နမ်း, လျက်, တွေ့ထိ, သိဆဲလည်း မဟုတ်သော အာရုံ၊ မြင်, ကြား, နမ်း, လျက်, တွေ့ထိ, သိရန် မျှော်လင့်ချက်လည်း မထားသော အာရုံများအပေါ်၌ တပ်မက်မှု "ဆန္ဒရာဂ" ချစ်ခင်မှု "ပေမ" ဖြစ်မည်မဟုတ်၊ မြင်ရာ၌ မြင်ကာမျှ မြင်ကာမတ္တ၊ ကြားရာ၌ ကြားကာမျှ ကြားကာမတ္တစသည်ဖြင့် စိတ်ထားလျှင် ထိုထိုအာရုံ၌ စွဲမက်ခြင်း, အမျက်ထွက်ခြင်း, တွေဝေခြင်း ဖြစ်မည်မဟုတ် စသည်ဖြင့် အကျဉ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

အဆင်းကို မြင်ရသော်, အသံကို ကြားရသော်, အနံ့ကို နမ်းရှူရသော်, အရသာကို စားသောက်ရသော်, အတွေ့အထိကို တွေ့ထိရသော်, သဘောတရားကို သိသော် နှစ်သက်ဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်းသူအား သတိမေ့ပျောက်သည်ဖြစ်၍ ပြင်းစွာစွဲလမ်းသောစိတ်ရှိလျက်ခံစား၏။ ထိုသူအား အကုသိုလ်ဝေဒနာများ တိုးပွါးမည်သာဖြစ်သည်၊အဘိဇ္ဈာ ဝိဟေသာ တရား များကလည်း ထိုသူအား ညှဉ်းဆဲပေလိမ့်မည်၊ ထိုသူအဖို့ နိဗ္ဗာန်မှ ဝေးလှ၏ စသည်ဖြင့် အကျယ် သဘော ပေါက်မိကြောင်း မာလုကျ-က လျှောက်ထား၏။

အာရုံ ၆-ပါးတို့၌ စွဲမက်သူသည် နိဗ္ဗာန်နှင့်ဝေး၍ မစွဲမက်သူသည် နိဗ္ဗာန်နှင့် နီးကြောင်း အကျဉ်းချုပ်မှတ်သားရန် ဖြစ်၏။ မာလုကျသည် ယင်းသုတ်တရားတော်အတိုင်း ကျင့်သဖြင့် အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သည် (သံ၊၂။၂၉၄-၉။ ၎င်းမြန်မာပြန်။ ၂၈၆-၂၉၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈–၃၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၀၁-၃)။ အင်္ဂုတ္တိုရ်လာ (အံ၊၁။၅၇၁-၂)မာလုကျပုတ္တသုတ်၌ကား သင်္ကန်း, ဆွမ်း, ကျောင်း, ဆေးဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးကို အမှီပြု၍ တဏှာ ဖြစ်ပေါ်တတ်ကြောင်း, ယင်းတဏှာကို ပယ်နိုင်သူသာ ဒုက္ခအားလုံး ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း ဟောတော်မူထားသည်။

မာလုကျာ (ထီ) မာလုကျာမည်သော မိန်းမ၊ မာလုကျာပုဏ္ဏေးမ။ တဿ မာတာ မာလုကျာနာမ၊ တဿာ ဝသေန မာလုကျာပုတ္တော-တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။

မာလုတ (ပု) [မရ+ဥတ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၇။] (၁) လေ။ (၂) မာလုတမည်သူ (စကြာမင်း)။ (၁) တာဲ တတ္ထ ပနုဒီ သတ္တာ၊ တူလံ ဘဋ္ဌံဝ မာလုတော။ သံ၊၁။၁၂၈။ (–ဇာ၊၁။၅။) တူလံ ဘဋ္ဌံဝ မာလုတောတိ ယထာ ဖလတော ဘဋ္ဌံ သိမ္ဗလိတူလံ ဝါ ပေါ်ဋ္ဌကီတူလံ ဝါ ဝါတော ပနုဒတိ နီဟရတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။) (၂) မာလုတော နာမ နာမေန၊ စက္ကဝတ္တိ ဘဝိဿတိ၊ အပ၊၁။ ၁၅၈။

မာလုတနာမက (တိ) [မာလုတ+နာမ+က] မာလုတနာမည်ရှိသော၊ သူ။ ကျေနတိ သသဟဿေ၊ အဋ္ဌ မာလုတနာမကာ။ အပ၊ ၁။၁၅၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

မာလုတဝေဂ (ပု) [မာလုတ+ဝေဂ] လေအဟုန်။ နာဝါ မာလုတဝေဂေနာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၈။ မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇)တိ ယထာ အစေတနာ နာဝါ ဝါတဝေဂေန ဒေသန္တရံ ယာတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၃၀၅။ မ၊ဋီ၊၁။၃၅၃။

မာလုတေရိတ (တိ) [မာလုတ+ဤရိတ] လေကြောင့် တုန်လှုပ်သော။ ဒွါရေ တိဋ္ဌတိ မာလုတေရိတော။ ဘေရ။၂၆၅။ ထေရီ။၄၂၀။ (–ဇာ၊၂။၈၀၊၁၇၉။) မာလုတေရိတောတိ ဣန္ဒိစိတ္တဇနိတေန ဝါယုနာ ဧရိတော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၅၁။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၀၆။)

မာလုတေရိတောကာသ (ပု) [မာလုတေရိတ+ဩကာသ] လေလှုပ်ရှားရာ–လေတိုက်ခတ်သော–လေကြောင့် တုန်လှုပ်သော–အရပ်။ သာ တမှိ သမယေ သီဟပဉ္စရံ ဥဃ္ဃါဋေတွာ ဥတုဂ္ဂဟဏတ္ထာယ မာလုတေရိတောကာသေ ဌတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။

မာလုဝ (ထီ၊ပု) [မလ+ဏုဝ။ မလတိ ဓာရေတီတိ မာလုဝေါ=ပတ္တလတာ။ မောဂ်၊၇။ ၂၀၂။(သက္ကတ၌ မာလုဟုရှိသည်။ ထောမ။)] မာဒလာနွယ်၊ ခွေးတောက်နွယ်။ ယဿ အစ္စန္တဒုဿီလျံ၊ မာလုဝါ သာလမိဝေါတ္ထတံ။ ဓမ္မ။ ၃၇။ (–ဇာ၊၂။၄၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၂၆၁။) မာလုဝါ သာလမိဝေါတ္ထတန္တိ.... မာလုဝါ သာလံ ဩတ္ထရန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၈။

မာလုဝကန္ဒ (ပု) [မာလုဝ+ကန္ဒ] မာလောနွယ်ဥ။ (သျှ–၌ ကညင်ဥ–ကညင်ဖု–ဟု ပြန်ဆိုသည်။) ကေတကကန္ဒော မာလုဝကန္ဒော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၅။

မာလုဝပဏ္ဏသန္ထတ (တိ) [မာလုဝပဏ္ဏ+သန္ထတ] မာလောနွယ်ရွက်ဖြင့် မိုးအပ်သော။ အယဉ္စ တေ မာလုဝပဏ္ဏသန္ထတာ၊ ဝိဘီတ္ထာရှပါဝ မယာ စ ဘောန စ။ ဇာ၊၂။၃၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၁၅၊၂၁၈။)

မာလုဝ (ဝါ) ပတ္တ (နု) [မာလုဝ+ပတ္တ] မာလောနွယ်ရွက်။ အဘံ ပဒုမပတ္တာနံ ဝါ ပလာသပတ္တာနံ ဝါ မာလုဝပတ္တာနံ ဝါ ပုဋံ ကရိတွာ။ သံ၊၃၊၃၈၄၊ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁၄။) သော မာလုဝါလဘာဟိ သံသိဗ္ဗိတော ဃနေဟိ မဟန္တေဟိ မာလုဝါပတ္တေဟိ သဉ္ဆန္နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ (–မ၊ဋီ၊၂။၂၉၁။)

မာလုဝပုပ္ဖ (နု) [မာလုဝ+ပုပ္ဖ] မာလောနွယ်ပွင့်။ သတ္တ မာလုဝပုပ္ဖါနိ၊ စိတမာရောပယိံ အဟံ။ အပ၊၁။၂၆၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။

မာလုဝ(ဝါ)ဗီဇ (နု) [မာလုဝ+ဗီဇ] မာလောနွယ်မျိုးစေ့။ အထ ခေါ တံ ဘိက္ခဝေ မာလုဝဗီဇံ (မာလုဝါဗီဇံ။ မ၊၁။၃၈၀။) အညတရသ္မိံ သာလမူလေ နိပတေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။

မာလုဝ (ဝါ) လတာ (ထီ) [မာလုဝ+လတာ] မာလောနွယ်။ သူရိယာဝဋ္ဋပုပ္ဖါနိ သူရိယာဘိမုခဘာဝေါ မာလုဝလတာယ ရုက္ခာဘိမုခဂမနမေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ဂ၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၈။) သာဿ မာလုဝါ-

လတာ တရုဏာ မုဒုကာ လောမသာ ဝိလမ္ဗိနီ။ မ၊၁။၃၈၁။(–အံ၊၁။၂၀၃။)မာလုဝ-နာမာယ လတာယ။ အဋ္ဌသာ၊ယော။၈၅၆။

မာလုဝါပဏ္ဏ (နှ) [မာလုဝါ+ပဏ္ဏ] မာလောနွယ်သီးမှည့်။ မာလုဝါသိပါဋိကာ–ကြည့်။

မာလုဝါဖလ (နှ) [မာလုဝါ+ဖလ] မာလောနွယ်သီး။ မာလုဝါသိပါဋိကာ–ကြည့်။

မာလုဝါဖလပေဠိလိကာ (ထီ) [မာလုဝါဖလ+ပေဠိလိကာ] မာလောနွယ်သီးမှည့်ခွံ။ မာလုဝါသိပါဋိကာ နာမ ဒီဃသဏ္ဌာနံ မာလုဝါပဏ္ဏံ၊ မာလုဝါဖလပေဠိလိကာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊၂။၁၇၁။

မာလုဝါဝိဒလ (နှ) [မာလုဝါ+ဝိဒလ] မာလောနွယ်သီးမှည့်ခွံ။ မာလုဝါသိပါဋိကာ–ကြည့်။

မာလုဝါသိပါဋိကာ (ထီ) [မာလုဝါ+သိပါဋိကာ] မာလောနွယ်သီးမှည့်ခွံ။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဂိမှာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေ မာလုဝါသိပါဋိကာ ဖလေယျ။ မ၊၁။၃၈၀။ (–အံ၊၄၊၂။၁၉၂။) မာလုဝါသိပါဋိကာတိ ဒီဃသဏ္ဌာနံ မာလုဝါပဏ္ဏံ။ မ၊၄၊၂။၂၇၀။ မာလုဝါသိပါဋိကာတိ မာလုဝါဝိဒလံ၊ မာလုဝါဖလပေဠိလိကာ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၉၁။ (–အံ၊ဋီ၊၂။၁၇၁။)

မာလေယျဒေဝ (ပု) [မာလေယျ+ဒေဝ] မာလေယျဒေဝထေရ်။ မာလေယျဒေဝေါ နာမ အတ္ထိတိ ဝဒန္တိ၊ သော အယံ ဘဝိဿတိ။ မ၊၄၊၄။၂၄၆။

မာလေယျဒေဝတ္ထေရ (ပု) [မာလေယျဒေဝ+ထေရ] မာလေယျဒေဝထေရ်။ အပရဘာဂေ ပန တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ မာလေယျဒေဝတ္ထေရော နာမ ဟေဋ္ဌာ လောဟပါသာဒေ ဣဒံ သုတ္တံ ကထေသိ။ မ၊၄၊၄။၂၄၆။

မာလျ (နှ) [မာလာ+ဏျ။ မာလာဝ မာလျံ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၀၇။] ပန်း၊ ပန်းကုံး။ တဿာ မာလျံ အဘိဟရိံသု၊ စန္ဒနုဋ္ဌ ဟောရဟံ။ ဇာ၊၂။၂၄၂။ ဇာ၊၄၊၇။၁၂၁။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၅။) (ဓာန်၊ဋီ–၌ မာလောဝ မာလျံ–ရှိသည်ကား ပါဠ်ပျက်၊ မာလာဝ ရှိရမည်။)

မာလျဓာရဏမာန (တိ) [မာလျ+ဓာရဏ-မာန] ပန်းကုံးကို– ဆောင်– ပန်ဆင် –သော၊ သူ။ သုရုစိရာနုဋ္ဌ ဘဂိနိနံ ပုဗ္ဗေဟိ မာလျဓာရဏမာနေ။ ဇာ၊၄၊၅။ ၄၅၃။ မာလျဓာရဏမာနေတိ ထွေ မာလျံ နာမ ဩစိနိတွာ ဧဝံကပုပ္ဖံ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်။ဈေ–ကျော။

မာဝက (တိ) [မု+ဏွု] မာဝကမည်သော၊ စိတ်နှလုံးကို–ဖွဲ့ယှက်– ဆွဲဆောင် – ကြောင်းဖြစ်သော (အရပ်)။ မာဝကေန စာ (ဇာ၊၄၊၅။၄၄၉)တိ မဝတိ ဗန္ဓတိ ဧတေနာတိ မာဝကော၊ မုဗန္ဓနေတိ ဘူဝါဒိဂဏိကဝသေန ဩဋ္ဌပေဋ္ဌမက္ခရန္တမာတု။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်။ ဇာ–ကျော။

မာသ (ပု) [မာ+သော+အ။ မာ+အသ+ဏ။ မသိ+ဏ။ နီတိ၊ဓာ။၃၆၈။ မသ+ဏ။ ဓာန်၊ဋီ။၇၄။] (၁) လ (တန်ခူးစသည်)။ (၂) ပဲ၊ ပဲကြီး (မုချတ္ထ)။ ပဲကြီးနှင့် ကောက် (ဥပစာရတ္ထ)။ (၃) ရွှေပဲစေ့၊ ပဲရုပ်။ (၁) မာသံယေဝ မံ သုဏိသဘောဂေန ဘုဉ္ဇိံသု။ ဝိ၊၁။၁၉၈။ (–ဝိမာန။၁၀၇။ ဇာ၊၁။၅၂။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၆၀။) (၂) နမေ အတ္ထိ တိလာ မုဂ္ဂါ၊ မာသာ ဝါ တဏ္ဍုလာ ယတံ။ စရိယာ။၁၉၆။ စရိယာ၊၄။ ၁၀၆။ (–ဇာ၊၄၊၆။၁၇၇။ မ၊ဋီ၊၃။၇၃။) မာသေ (ဝိမာန။၁၀၈)တိ မာသသဿာနိ။ ဝိမာန၊၄။၂၉၂။ (၃) မာသသဒ္ဒ–ကြည့်။

မာသက (ပု) [မာသ+က။ ရူပံ အပ္ပေတွာ ဝါ အနုပ္ပေတွာ ဝါ မာသပ္ပမာဏေန ကတော မာသကော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၁။] တစ်ပဲ၊ ပဲရုပ်။ မာသကံ ဝါ ဥဍ္ဍမာသကံ ဝါ အဍ္ဍ-နကံ အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ အာဒိယတိ။ ဝိ၊၅။၅၅။ (-ကင်္ခါ။၁၂၀။၁၆၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀၄။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၀၆၊၃၁၀။)

မာသကမတ္တ (နံ) [မာသက+မတ္တ] တစ်ပဲမျှ။ မာသကမတ္တံ ဒတွာ အန္တရာပဏတော သုရာဝါရကံ အာဟရာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။

မာသကမတ္တက (ပု) [မာသက+မတ္တက] ပဲရုပ်၏ အထက်။ မာသကမတ္တကေ ကဟာပဏဝသ္သံ ကဟာပဏမတ္တကေ ဒိဗ္ဗာဘရဏဝဿံ ဝဿိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၄၂။

မာသကရူပ (နံ) [မာသက+ရူပ] တစ်ပဲ၊ ပဲရုပ်။ သေယျထာပိ ဘာရဒွါဇ မာတုဂါမော ဆဝဿ မာသကရူပဿ ကာရဏာ ကော-ပိနံ ဒဿေသိ။ ဝိ၊၄။၂၄၇။ ဒေထာဝုသော သံဃဿ ကဟာပဏမ္ပိ အဍ္ဍမ္ပိ ပါဒမ္ပိ မာသကရူပမ္ပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။) မာသကရူပန္တိ မာသကော ဝေ။ ဝိမတိ၊၁။၂၅။

မာသကဝဿ (နံ) [မာသက+ဝဿ] ပဲရုပ်မိုး၊ ပဲမိုး။ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖမတ္တကေ မာသကဝဿံ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၁၄၂။

မာသကဝဋ္ဋိ (ထိ) [မာသက+ဝဋ္ဋိ] ပဲရုပ်မိုး၊ ပဲမိုး။ ဒေဝတာ ပုန မာသကဝဋ္ဋိံ ပါတ-ယိံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅။ (-မ၊ဋီ၊၃။၃၂။)

မာသကောဋ္ဌိသတသဟဿ (နံ) [မာသ + ကောဋ္ဌိသတသဟဿ] လပေါင်း ကုဋေ တစ်သိန်း။ မာသကောဋ္ဌိသတသဟဿံ ကေသံဝဍ္ဎရံ ဒွေ သံဝဍ္ဎရေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။

မာသက္ခေ (ခေ) တ္တ (နံ) [မာသ+ခေတ္တ] ပဲကြီးခင်း။ တေန စ သမယေန ဂါဝိယော မာသက္ခေတ္တံ ပဝိသန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂၈၉။ သော မာသခေတ္တံ တုရိတော အဝါသရိံ။ ဝိမာန။၁၀၈။ (-မဟာနိ။၁၉၁။)

မာသခါဒကဃောဋက (ပု) [မာသခါဒက + ဃောဋက] ပဲကြီးစားသော မြင်းကြမ်း။ မာသခါဒကဃောဋကာန (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၂)န္တိ မာသံ ခါဒိတွာ ယထာ တထာ ဝိဂုဏ-ခလုင်္ဂကာနံ။ မ၊ဋီ၊၃။၇၄။

မာသခါရ (ပု) [မာသ+ခါရ] (အမြစ်နှင့်တကွ ပင်လုံးဖုတ်၍ ပြာတို့ကို စစ်၍ ယူသော) ပြာရည်၊ ပဲပြာရည်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာသခါရောဒကဝဏ္ဏ (တိ) [မာသခါရောဒက+ ဝဏ္ဏ] ပဲပြာရည်အဆင်းရှိသော။ မုတ္တာနံ ဝဏ္ဏ-တော မာသခါရောဒကဝဏ္ဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၆။, ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၅။) သမူလ-ကူလမာသံ ဈာပေတွာ ဆာရိကံ အဝဿာ-ဝေတွာ ဂဟိတယူသော မာသခါရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၀၉။

မာသဂတ (တိ) [မာသ+ဂတ] လွန်ပြီးသော (ဝါဆို)လပြည့်နေ့၏ တစ်လရှိသော၊ တစ်လ လွန်ပြီးသော။ မာသဂတာယ အာသဠှိယာ ပစ္ဆိမိကာ ဥပဂန္တဗ္ဗာ။ ဝိ၊၃။၁၉၂။ (-ဝိ၊၄။ ၃၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။) ဒုတိယနယေပိ မာသော ဂတာယ အဿာတိ မာသဂတာ၊ တဿာ မာသဂတာယ အတိက္ကန္တာယ မာသေ ပရိ-ပုဏ္ဏေတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။

မာသဍ္ဍနက (တိ) [မာသ+အဍ္ဍနက] တစ်ပဲ-လိုက်-တန်-သော။ ကော ကိရ မာသဍ္ဍနကံ ပရိဿာဝနံ ထေနေတွာ။ ဝဇိရ။၁၃၄။

မာသစယ (ပု) [မာသ+စယ] စီအပ်စုအပ်သော ပဲကြီး၊ ပဲကြီးပုံ။ မာသာစိတ-ကြည့်။

မာသစုဏ္ဏ (န) [မာသ+စုဏ္ဏ] ပဲမှုန့်။ အပရေန ပိဒဟိတွာ မာသစုဏ္ဏေန မုခံ နိဗ္ဗဝရံ ဝိလိမ္ပိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅၂။၄၆၁။

မာသစ္စယ (ပု) [မာသ+အစ္စယ] တစ်လလွန်ခြင်း၊ တစ်လလွန်ရာအခါ။ အထဿာ ဇေဋ္ဌ-ပုတ္တော သုဒဿနော မာသစ္စယေန မဟာ-တိယာ ပရိဿာယ သဒ္ဓိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၂။

မာသဇာတ (တိ) [မာသ+ဇာတ] မွေးဖွားပြီး၍ တစ်လရှိသော၊ သူ။ ယထာ "အစိရ-ပက္ကန္တော, မာသဇာတော"တိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။၄၀။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၄၀၂။

မာသဇာတကာလ (ပု) [မာသဇာတ+ကာလ] မွေးဖွားပြီး၍တစ်လရှိရာအခါ။ တထာ မာသ-ဇာတကာလတော ပဋ္ဌာယ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၀။

မာသစု (ပု) [မာသ+အစု] လခွဲ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာသစုမတ္တ (န) [မာသစု+မတ္တ] လခွဲမျှ၊ လခွဲလောက်။ မာသစုမတ္တံ ဒေထ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁။

မာသတ္တယ (န) [မာသ+တယ] လသုံးခုတို့၏ အပေါင်း၊ သုံးလ။ ဣဒါနိ မာသတ္တယေနေဝ ပရိသမာပနံ ပါပုဏိဿတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၅၃။

မာသတ္ထိက (တိ) [မာသ+အတ္ထိက] ပဲကြီးကို အလိုရှိသော၊ သူ။ မာသော မာသတ္ထိကေန။ ဝိ၊၃။၃၄၂။ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၆၂။ သာရတ္ထ၊၂။၄၀၉။

မာသဒ္ဒ (ပု) [မာ+သဒ္ဒ] မာ-သဒ္ဒါ။ ဝေလာ-မောတိ ဧတ္ထ မာ-သဒ္ဒေါ ပဋိသေဓဝစနော။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၈၈။

မာသဒ္ဒိက (တိ) [မာသဒ္ဒ+ဣက] အသံမပြုလင့်ဟု ပြောသော၊ သူ။ "မာ သဒ္ဒမကာသိ"တိ ဝဒန္တော "မာသဒ္ဒိကော"တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊ ၃။၂၁၃။

မာသဒွယ (န) [မာသ+ဒွယ] လနှစ်ခုတို့၏ အပေါင်း၊ နှစ်လ။ ဣတော မာသဒွယေန ဿာဝါနိ ဥဒ္ဒရိတွာ ဝိဟိံ ဒဿာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၃။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၃။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၇။)

မာသနိယမ (ပု) [မာသ+နိယမ] လကို သတ်မှတ်ခြင်း။ ဖုဿမာဃဖဂ္ဂုဏစိတ္တမာသာနံ အညတရမာသဿ ပဌမဒိဝသေ နိက္ခမန-တော မာသနိယမော ဧတ္ထ န ကာတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၀၆။

မာသန္တရဂမန (န) [မာသန္တရ+ဂမန] လတစ်ပါးသို့ရောက်ခြင်း။ မာသန္တရဂမနံ သင်္ကာယဿ သတ္တမာဒိမာသဂမနံ။ အနုဋ္ဌီ၊၂။ ၁၅၆။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မာသန္တရဂမနနိဝါရဏ (တိ) [မာသန္တရဂမန+နိဝါရဏ] လတစ်ပါးသို့ ရောက်ခြင်းကို တားမြစ်တတ်သော။ ပရိစ္ဆိဇ္ဇမာနဿ မာသန္တရ-ဂမနနိဝါရဏဥ္စ ဆမာသဂ္ဂဟဏံ။ မူလဋ္ဌီ၊၂။ ၁၅၃။

မာသပ(ပ္ပ)ဋိဃန္န (တိ) [မာသ+ပဋိစ္ဆန္န] တစ်လ ပတ်လုံး ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ တတောမာသ-ပဋိစ္ဆန္နံ၊ အတိရေကမာသပဋိစ္ဆန္နံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။ ကင်္ခါ။၁၄၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၃၃။ မာသပ္ပဋိစ္ဆ-န္နန္တိ သတ္တာနံ အာယုံ မိနန္တော ဝိယ သီယတိ အန္တံ ကရောတီတိ မာသော၊တံ သရတ္တိန္ဒိဝေါ၊ တံ ပဋိစ္ဆန္နန္တိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၆၀။

မာသပဒတ္ထ (ပု) [မာသပဒ+အတ္ထ] မာသပုဒ်၏ အနက်။ဧဝံ ဓမ္မသဒ္ဒေါပိ ဧကော ဘိန္နေ အတ္ထေ ဝတ္တုမရဟတီတိ ကာလာဒီနံ မာသပဒတ္ထ-တာယ ဝိယ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၃၃။

မာသပရမ (တိ) [မာသ+ပရမ] တစ်လ အတိုင်းအရှည်ရှိသော (ကာလ)။ မာသပရမံ တေန ဘိက္ခုနာ တံ စီဝရံ နိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။၃၀၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၈။ ကင်္ခါ။၁၆၃။) မာသော ပရမံ ဧတဿ ကာလဿာတိ။ မဒ္ဒူသျ။၆၇၈။

မာသပရိစ္ဆေဒ (ပု)[မာသ+ပရိစ္ဆေဒ] လအပိုင်းအခြား။ တဒ္ဓ ခေါ မာသပရိစ္ဆေဒဝသေန။ ဝဇိရ။၂၅၂။ (–သာရတ္ထ၊၁။၅၂။)

မာသပရိပူရိ (ထီ) [မာသ+ပရိပူရိ] တစ်လပြည့်ခြင်း။ မာသပရိပူရိယာ စန္ဒပရိပူရိယာ စ သမန္နာဂတေ ပန္နရသေ ဒါနံ ဒါတုံ ဥပါဂမိံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ဂ၁။

မာသပရိဟာရ (ပု) [မာသ+ပရိဟာရ] တစ်လအစောင့်အရှောက်။ တံ ပုန မာသပရိဟာရံ လဘတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ ကင်္ခါ။၁၆၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၇။

မာသပါရိပူရိ (ထီ) [မာသ+ပါရိပူရိ] တစ်လပြည့်ခြင်း။ တံ ဟိ စန္ဒပါရိပူရိယာ မာသပါရိပူရိယာ ဧဝမာဟ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၆၂။

မာသပိဏ္ဍ (နပ) [မာသ+ပိဏ္ဍ] ပဲမုန့်ညက်။ ယထာ ပရဿ ယဒ္ဒိ သောတုံ န သက္ကာ၊ ဧဝံ မာသပိဏ္ဍေန လဉ္ဇိ။ ဇာ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။

မာသပုဏ္ဏ (ပု)[မာသ+ပုဏ္ဏ](ပု)(၁)ပြည့်သောလ၊ (တန်ဆောင်မုန်း) လပြည့်။ (တိ) (၂) ပဲကြီးဖြင့် ပြည့်သော။ (ပု) (၁) မာသပုဏ္ဏတာယ ဥတုပုဏ္ဏတာယ သံဝစ္ဆရပုဏ္ဏတာယ ပုဏ္ဏာ သမ္ပုဏ္ဏာတိ ပုဏ္ဏာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၁။) တဒါ ကတ္တိကမာသဿ ပုဏ္ဏတာယ မာသပုဏ္ဏတာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၀။ (တိ) (၂)အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာသပုဏ္ဏဃဋ (ပု) [မာသပုဏ္ဏ+ဃဋ] ပဲကြီးဖြင့်ပြည့်သောအိုး။ မာသပုဏ္ဏဃဋော ဝိယ နော သရီရံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၇။

မာသပူရိတပသိဗ္ဗက (ပု) [မာသပူရိတ+ပသိဗ္ဗက] ပဲကြီးဖြင့် ပြည့်သောအိတ်။ မာသာစိတ–ကြည့်။

မာသပ္ပမာဏ (နပ) [မာသ+ပမာဏ] တစ်ပဲ အတိုင်းအရှည်။ မာသက-ဒေါင့်ကွင်းကြည့်။

မာသဗ္ဘန္တရ (နပ) [မာသ+အဗ္ဘန္တရ] တစ်လအတွင်း။ အညံ မူလစိဝရသဒိသံ ပစ္စာသာစီဝရံ လဘိတွာယေဝ မာသဗ္ဘန္တရေ ကာရေတဗ္ဗံ၊ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၀၁။

မာသဘတ္တ (နပ) [မာသ+ဘတ္တ] ပဲကြီးဟူသော ထမင်း၊ ပဲကြီးဆွမ်း၊ ပဲပြုတ်။ မာသာစိတ–ကြည့်။

မာသမတ္တ (နပ)- [မာသ+မတ္တ] တစ်လမျှ၊ တစ်လလောက်။ မဟာနာမော နာမ ဘဂဝတော စူဠပိတုပုတ္တော မာသမတ္တေန မဟုလ္လကတရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၂၈။)

မာသမုဒ္ဒိ (ထီ) [မာသ+မုဒ္ဒိ] ပဲကြီးတစ်ဆုပ်။ မာသမုဒ္ဒိံ တိလမုဒ္ဒိံ ဆေသျှစိဏ္ဏော အဝဟရိ။ ဝိ၊၁။၈၁။

မာသလူန (တိ) [မာသ + လူန] တစ်လဖြင့် ရိတ်ရသော။ ယထာ မဟာနဒီ အပရန္တေ ဇနပဒေ ကုမုဒဘဏ္ဍိကာ နာမ ဧညဇာတိ မာသလူနာ အန္တောဂေဟဂတာ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၂၈၂။

မာသသတ (နပ) [မာသ+သတ] လအရာ၊ လ တစ်ရာ။ တိဏ်ဏံ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဥတုသတာနံ ဇီဝန္တော ဒွါဒသယေဝ မာသသတာနိ ဇီဝတိ။ အံ၊၂။၅၀၃။

မာသသဒ္ဒ (ပု) [မာသ+သဒ္ဒ] မာသ-သဒ္ဒါ။ ဧဝမပိ ယထာ ဧေကာ မာသ-သဒ္ဒေါ အတိန္နပုပ္ပေ ကာလံ အာရမ္မဏံဝိသေသံ သုဝဏ္ဏမာသဥ္စ ဝဒတိ။ မူလဋီ၊၁။၃၃။

မာသသာမိက (ပု) [မာသ+သာမိက] ပဲကြီးခင်း ပိုင်ရှင်။ မာသသာမိကာ၊မံ ယံ ဂဏ္ဍိဿတိ ကရောန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၈၉။

မာသသူပ (ပု) [မာသ+သူပ] ပဲကြီးဟင်း။ သူပေါ နာမ ဒွေ သူပါ မုဂ္ဂသူပေါ မာသသူပေါ ဟတ္ထဟာရိယော။ ဝိ၊၂။၂၄၉။

မာသာစိတ (တိ) [မာသဘတ္တ + အာစိတ။ မာသ+အာစိတ] ပဲကြီးထမင်း–ပဲ–စိုသော ပဲ–ဖြင့် ပြည့်သော (ဝမ်းပိုက်, အိတ်)။ တဿ မေ ကာယော ဂရုကော အကမ္မညော၊ မာသာစိတံ မညေ၊ ,ဟန္ဒာဟံ နိပဇ္ဇာမိ။ ဒီ၊ ၃။၂၁၂။ အံ၊၃။၁၃၈။ (–အဘိ၊ဝိ။၄၀၁။) မာသာစိတံ မညေတိ ဧတ္ထ ပန မာသာစိတံ နာမ တိန္တမာသော။ ယထာ တိန္တမာသော ဂရုကော ဟောတိ၊ ဧဝံ ဂရုကောတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၂။ မာ့သေဟိ အာစိတံ နိစိတံ ဝိယာတိ မာသာစိတံ၊ တံ မညေ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၆၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၆၅။ မာသာစိတံ မညေတိ ဧတ္ထ အာစိတ-သဒ္ဒေါ တိန္တ-သဒ္ဒသ, မညေ-သဒ္ဒေါ စ ဝိယ-သဒ္ဒသ အတ္ထံ ဝဒတီတိ အဓိပ္ပါယေန “ တိန္တမာသော ဝိယာ ”တိ အယမတ္ထော ဝိဘာဝိတော၊ မာသစယော ဝိယာတိ ဝါ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၂။၂၂၇။ ကိ ံ နု ခေါ မေ ကုစ္ဆိ ဂရုဂရော ဝိယ မာ-သာစိတံ မညေတိ။ မ၊၁။၄၀၇။ မာသာစိတံ မညေတိ မာသဘတ္တံ ဘုတ္တဿ ကုစ္ဆိ ဝိယ မာသပူရိတပသိဗ္ဗကော ဝိယ တိန္တမာသော ဝိယ စာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ မာသ-ဘတ္တံ မာသော ဥတ္တရပဒလောပေန၊ မာသ-ဘတ္တေန အာစိတံ ပူရိတံ မာသာစိတံ မညေ။ တေနာဟ “ မာသဘတ္တံ ဘုတ္တဿ ကုစ္ဆိ ဝိယာ ”တိ။ ဥတ္တရပဒလောပေန ဝိနာ အတ္ထံ ဒဿေတုံ “မာသပူရိဘပသိဗ္ဗကော ဝိယာ ”တိ ဝုတ္တံ။ တိန္တမာသော ဝိယာတိ တိန္တမာသော ပသိဗ္ဗကော ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၂၀။ (မေ၊ ငါ၏။ ကုစ္ဆိ၊ ဝမ်းသည်။ မာသာစိတံ မညေ၊ ပဲကြီးထမင်းဖြင့် ပြည့်သကဲ့သို့ ထင်၏။ ဝါ၊ ပဲဖြင့် ပြည့်သော အိတ်ကဲ့သို့ ထင်၏။ ဝါ၊ စိုသောပဲဖြင့် ပြည့်သော အိတ်ကဲ့သို့ ထင်၏။ မူလဋီ၊ ဒုတိယနည်းအလို – မာသာစိတံ မညေ၊ စိအပ်စုအပ်သော ပဲနှင့်တူ၏၊ ပဲကြီးစု ပဲကြီးပုံနှင့် တူ၏ဟု ပြန်နိုင်သည်။)

မာသာတိက္ကန္တ (တိ) [မာသ + အတိက္ကန္တ] တစ်လလွန်သော။ မာသာတိက္ကန္တေ အတိက္ကန္တ-သညီ၊ ဝိ၊၁။၃၀၅။ (–ကခါ။၁၆၃။ ဝဇိရ။ ၂၃၃။ ကခါ၊ဋီ။၇၃။)

မာသာတိက္ကမ (ပု) [မာသ+အတိက္ကမ] တစ်လ လွန်ခြင်း။ မာသာတိက္ကမေန စ ဧဝ္ဓပုလ-မာသပုဏ္ဏမာယံ ဥပေါသထဒိဝသေ သန္နိ-ပတိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇၊၃၂။)

မာသာနတိက္ကန္တ (တိ) [မာသ+အနတိက္ကန္တ] တစ်လ မလွန်သော။ မာသာနတိက္ကန္တေ ဝေမတိကော။ ဝိ၊၁။၃၀၅။

မာသိက(တိ)[မာသ+ဣက](၁)တစ်လရှိသော၊ သူ။ (၂) လတိုင်းလတိုင်း ပေးအပ်သော။ (၁) မာသိကောပိ စတိ မရတိ။ မဟာနိ။ ၉၂။ (–မိလိန္ဒ။၂၉၁။) (၂) ဒေဝသိကဘတ္တ-ဥ္စ မာသိကာဒိပရိဗ္ဗယဥ္စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ (–ထေရ။၂၇၀။) မာသေ မာသေ ဒါတဗ္ဗံ မာသိကံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၅။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄။)

မာသုရက္ခ[၁] (ပု) မာသုရက္ခမည်သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မာသုရက္ခ[၂] (တိ) [မာသုရက္ခ+ဏ] မာသုရက္ခ ပြုစီရင်သော(ကျမ်း)။ ခတ္တဝိဇ္ဇာတိ အဇ္ဇေ-ယျမာသုရက္ခရာဇသတ္ထာဒိသတ္ထံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ မာသုရက္ခေန ကတော ဂန္ထော မာသုရက္ခော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၃၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၁။

မာဟဝိလိတီ။ ပဲရာဇာ။ (သျှမျာ:၌ မင်းပဲ၊ ပဲကြီး ဟုပြန်ဆိုသည်။) ရာဇမာသော မာဟဝိလိတီ။ ဝဇိရ။၃၂၀။

မာဟိဿတိ။မာဟိဿတိမြို့။မာဟိဿတိ အဝန္တိနိ၊ သောဝီရာနဉ္စ ရောရုကံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။

မာဠ (ပု၊န) [မာ+အလ။ မ+အလံ။ (မ၂–ကြည့်)။ မာ+ဠ။ မာတိ ဂဏှာတိ သမ္ပတ္တ-သမ္ပတ္တဇနာနံ စိတ္တန္တိ မာဠံ။ အထ ပါ (မာနံ?) သမ္ပတ္တာယတိဂဏှာနံ စိတ္တာဿ ဝိဝေကကရဏော အလန္တိ မာဠံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ မာနိတဗ္ဗော-တိ မာဠော၊ မိယတိ ပမိယတီတိ ဝါ မာဠော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၀။ မာ မာနေ၊ ဠော၊မာန်၊ ဋီ။၂၀၉။] စည်းဝေးရာ အဆောက်အအုံ၊ တန်ဆောင်း၊ တန်ဆောင်းဝန်း။ သဗ္ဗေ သင်္ဂမ္မ မန္တေတွာ၊ မာဠံ ကုဗ္ဗန္တိ သတ္ထုနော။ အပ၊၁။ ၆၁။ (–၂၀၅။ အဘိ၊ဝိ။၂၆၀။ မဟာနိ။၅၁။ ကင်္ခါ။၁၅၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄၊၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅။) မာဠံ ဥပဋ္ဌာနသာလံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄၉-၅၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၁။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၀၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၂၀။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၃၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၂၊၃၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၃။) မဏ္ဍလမာဠ–လည်းကြည့်။

မာဠက (ပု၊န) [မာဠ+က။ မာဠမေဝ မာဠကံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။] တန်ဆောင်း။ တေသု အက္ခိဏေသုယေဝ မာဠကေ ခီယန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၃။ (–မ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၅။)

မာဠကစ္ဆန္န (ပု) [မာဠက+ဆန္န] တန်ဆောင်း–ဇင်–အမိုး။ (မိုးသောဇင်ရှိသဖြင့်၊ ဝါ–ဇင်ကို မိုးသဖြင့်။ သုံ။) ဂူဠကာဒီဟိ ပရိက္ခိပိတ္ဘာ မာဠကစ္ဆန္နေန ကတော။ ဝဇီရ။၅၂၃။

မာဠကသီမာ (ထီ) [မာဠက+သီမာ] တန်ဆောင်း ဝန်းသိမ်၊ ခဏ္ဍသိမ်။ မာဠကသီမာယ ဟိ ဌိတေန သီမန္တရိကာယ ဌိတဿ သီမန္တရိကာယ ဝါ ဌိတေန အဝိပ္ပဝါသသီမာယ ဌိတဿာပိ အာပတ္တိံ ဒေသေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၉။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၃၅။ မ္ဘ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။) မာဠက-သီမာယာတိ ခဏ္ဍသီမာယ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၉။ မာဠကသီမာယာတိ ခဏ္ဍသီမာယ အင်္ဂဏေ။ ပါစိတ်၊ယော၊။၆၁၈။

မာဠဒါန (နု) [မာဠ+ဒါန] တန်ဆောင်း အလှူ။ ဒုက္ခတ်ံ နာဘိဇာနာမိ၊ မာဠဒါနဿိဒံ ဖလံ။ အပ၊၁။၂၀၅။

မာဠသမ္ဗပ (ပု) [မာဠ+သမ္ဗပ] တန်ဆောင်း ဝန်း–အသွင်–သဏ္ဌာန်–ပုံ။ မဏ္ဍလဏ္ဍာနာ မာဠသမ္ဗပေန ဂတော နိသီဒနသာလာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၊၊

မိခလာ (ထီ) [မေဟန+ခ+မာလာ] ရွှေစီသော အဝတ်၊ ရွှေချည်ထိုးအဝတ်။ မိလေ(ဇာ၊၂။ ၃၅)န္တိ မေလော၊ အယမေဝ ဝါ ပါဌော၊ ရတ္တ နိဝတ္ထကဉ္စနစီရကံ သန္ဓာယာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၁၆။ မိခလန္တိ ကောရသ ရတ္တရေဒေသ-ဝသေန ဝုတ္တံ၊ မေလမိစ္စေဝဝတ္တော ဝေဒိ-တဗ္ဗောတိ အာဟ "မိခလန္တိ မေလော၊ အယ-မေဝ ဝါ ပါဌော"တိ။ အညတ္ထ ကဋီအဓ-ဘရဏဝိသေသော မေခလာတိ ဝုတ္တော၊ ဣဓ ပန တာပသာနံ နိဝတ္ထကဉ္စနစီရံ မေခလာတိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ "ရတ္တံ နိဝတ္ထကဉ္စနစီရံ သန္ဓာယာ"တိ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်။၆ဝ–၆၆း။

မိဂ¹ (ပု) [မိဂ+အ။ မိဂန္တိ သီဃံ ဝါတဝေဂေန ဂစ္ဆန္တိ ဓာဝန္တီတိ မိဂါ။အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။မဂ္ဂ+ဏ+ကွိ။ မဂ္ဂဏာယ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာတီတိ မိဂေါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တီတိ မိဂါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။ မဂ+အ။ အထ ဝါ မဂယ-မာနော ဂဟာတိ ပဝတ္တတီတိ မိဂေါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၀။ မဂယတိ ဂတော စိတော စ ဂေါစ-ရန္တိ မဂေါ၊ မိဂေါ စ။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။ မဂ္ဂ+အ။ အထ ဝါ ဃာသံ မဂ္ဂန္တိ ဂဝေသန္တီတိ မိဂါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။ မရ+အ။ မရ ပါဏစာဂေ၊ အ၊ ရဿ ဂေါ ဂတ္တဉ္စ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၁၇။ ငိ-ဥ္ မိဂီ။] သားကောင်၊ အခြေလေးချောင်း သတ္တဝါ၊ သမင်။(မိဂသဒ္ဒါအခြေလေးချောင်း ရှိသောသတ္တဝါသာမန်အနက်ဟောသော်လည်း

သမင်ဟူသော အနက်သာ အသုံးများသည်။) နမိဂေ နပိ ဥယျာနေ၊ နပိ ဟံသေ ဥဒိက္ခတိ။ ဇာ၊၂။၁၆၀။ (—သုတ္တနိ။၂၇၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇၊၇၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇၇။) မိဂေတိ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝစနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၅။ (—သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၃။ သာရတ္ထ၊၂။၂၉၄။ ဝိမတိ၊၁။၂၄၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၅၂။) လုဒ္ဒေါ ဟိ ဇောကံ မိဂံ သိက္ခာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၂။ သဗ္ဗာစတုပ္ပဒါနန္တိ မိဂ-သဒ္ဒဿ စတုပ္ပဒဝါစကတ္တမာဟ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၇၂။

မိဂ၂ (တိ) [(၁) မိဂ+ဏ။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏတာယ မဟာဗလတာယ စ သီဟဟတ္ထိအာဒိမိဂသဒိသတ္တာ မိဂေါ ဝိယာတိ မိဂေါ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၇။ (၂) မိဂ+ဒါယ။] (၁) သားကောင်နှင့်တူသော(ပုဂ္ဂိုလ်)။ (၂) သားကောင်တို့ကို ဘေးမဲ့ပေးရာဖြစ်သော။ (၁) သီဟိမိဂေါ အာယတ-စက္ခုနေတ္တော။ ဇာ၊၁၊၇၇၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ မိဂေါတိ ပန သဗ္ဗပါဏသင်္ဂါဟကဝသေန ဣဓ ကုဉ္ဇရော ဝုတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ (၂) မိဂါ-ဒါယ—ကြည့်။

မိဂကေတုသနာမက (တိ) [မိဂကေတု+သနာမက] မိဂကေတု အမည်ရှိသော၊ သူ။ စတုပဏ္ဏာသကပ္ပမှိ၊ မိဂကေတုသနာမကော။ အပ၊ ၁။၁၃၆။

မိဂဂဏ (ပု) [မိဂ+ဂဏ] သမင်အပေါင်း။ တတ္ထ ပါနာယ မာယန္တိ၊ နာနာမိဂဂဏာ ဗဟူ။ ဇာ၊၂။၁၀၉။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။)

မိဂဂဏပတ္တ (တိ) [မိဂဂဏ+ပတ္တ] သားအပေါင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ မိဂသံဃပတ္တ—ကြည့်။

မိဂဂဏပရိဝုတ (တိ) [မိဂဂဏ+ပရိဝုတ] သမင်အပေါင်း ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ အရညံ ပဝိသိတွာ မိဂဂဏပရိဝုတော ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၀။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၉၃။)

မိဂဂန္ထိနီ (ထီ) [မိဂ+ဂန္ထိနီ။ မိဂေ ဂန္ထတိ ဗန္ဓတီတိ မိဂဂန္ထိနီ။ မိဂဗန္ဓိနီတိပိ ပါဌော။ ခုန်၊ဋ္ဌီ။၅၂၀။] ပိုက်၊ သားကောင်ဖမ်းသော ပိုက်။ ဝါကရာ မိဂဂန္ထိနီ။ ခုန်။၅၂၀။

မိဂဂ္ဂဟဏ (နု) [မိဂ+ဂဟဏ] မိဂ-သဒ္ဒါ။ မိဂဂ္ဂဟဏေန ရုရုဂဝယာဒိ သဗ္ဗမိဂဇာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၂၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၁၀။

မိဂသင်္ဃာ (ထီ) [မိဂ + သင်္ဃာ] သားကောင် အပေါင်း။ ဝေံ ဂုမ္ဗံ အမေဟိ နိဝုတ္ထံ နိဝါပံ သဗ္ဗေ မိဂသင်္ဃာ မိဂသံဃာ ဝိဿဇ္ဇေဿန္တိ ပရိစ္စဇိဿန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇။

မိဂင်္က (ပု) [မိဂ+အင်္က] လ။ မိဂင်္ကော၊ ကလာနိဓိ၊ ဒွိဇရာဇော၊ သသဓရော၊ နက္ခတ္တေသော-ဣစ္စာဒီနိပိ စန္ဒဿ နာမာနိ။ ခုန်၊ဋ္ဌီ။၅၁–၂။

မိဂစက္က (နု) [မိဂ+စက္က] သားမြည်သံကို သိသော အတတ်ကို ပြရာကျမ်း၊ မိဂစက္ကကျမ်း။ မိဂစက္က (ဒီ၊၁။၉)န္တိ ဣဒံ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကံ သဗ္ဗသကုဏစတုပ္ပဒါနံ ရုတဉာဏဝသေန ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မိဂစက္ကသမညာ (ထီ) [မိဂစက္က+သမညာ] မိဂစက္ကဟူသောနာမည်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ သကုဏ-စတုပ္ပဒါနံ ရုတဇာနနသတ္ထဿ မိဂစက္က-သမညာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၇၂။

မိဂစမ္မ (နု) [မိဂ+စမ္မ] (က) သားကောင်၏ အရေ၊ သားရေ။ (ခ) သမင်နှင့်သမင်ရေ။ (က) မိဂစမ္မေ ဧဏိမိဂေါ....ရောဟိတမိဂေါတိ ဧတေသံယေဝ စမ္မာနိ ဝဋ္ဋန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၁။ (—ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၂၄။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၁၀။) (ခ) မိဂ-စမ္မာနိ (ဇာ၊၁။၃၂၅) တိ မိဂံ ဝါ စမ္မံ ဝါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၂၁။

မိဂစိရ (န) [မိဂ+စီရ] မိဂစီရ မည်သော ဥယျာဉ်။ အာယသ္မာ ရဋ္ဌပါလော ထုလ္လကောဋ္ဌိကေ ဝိဟရတိ ရညော ကောရဗျဿ မိဂစီရေ။ မ၊၂။၂၇၀။ (−အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။) မိဂစိရေတိ ဧဝံနာမကေ ဥယျာနေ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၀၄။ (−အံ၊ဋီ၊၁။၁၇၅။)

မိဂဆာ (ဆွာ) ပ (ပု) [မိဂ+ဆာပ။ ထီ−၌ မိဂဆာပါ၊ မိဂစ္ဆာပိကာ။] ငယ်သောသားကောင်။ ငယ်သော သားကောင်မ။ မိဂဆာပါ ဝါ (ဇာ၊၂။၂၁၈) တိ ပဗ္ဗတသာနုမှိ သုဇာတာ ကေဝဿိကဗျဂ္ဃပေါတိကာ ဝိယ ဝိလာသကုတ္တိယုတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၀။ (−ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၂။) မိဂမန္ဒလောစနာတိ မိဂစ္ဆာပိကာနံ ဝိယ မုဒုသိနိဒ္ဓဒိဋ္ဌိနိပါတာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၉။

မိဂဇာတ (ပု) [မိဂ+ဇာတ] သားကောင်အပေါင်း။ ဣမံ မေ နိဝါပံ နိဝုတ္ထံ မိဂဇာတာ ပရိဘုဥ္ဇန္တု။ မ၊၁။၂၀၆။ (−ဇာ၊၁။၄၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၄။) မိဂဇာတာတိ မိဂဃဋာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။

မိဂဇာတက (န) [မိဂ+ဇာတက] တိပလ္လတ္ထမိဂဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၆-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၅။ သတ္ထာ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဌတွာ ရာဟုလဿ ဂုဏဒီပနတ္ထံ မိဂဇာတကံ အာဟရိတွာ ကထေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၂။

မိဂဇာတိ (ထီ) [မိဂ+ဇာတိ] သားကောင်မျိုးဇာတ်။ သစေ မိဂဇာတိ မေ ဂဏှာပေယျာမိ၊ အတ္တနော ခါဒနီယမေဝ ဂဏှာပေတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၅။

မိဂဇာတိကာ (ထီ) [မိဂဇာတိ+က+အာ] သားကောင်မျိုးဇာတ်။ ဝရာဟာတိ ကော မိဂဇာတိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၇၇။

မိဂဇာလ (ပု) [မိဂ+ဇာလ] (၁) မိဂဇာလ မည်သူ။ (န) (၂) သားဖမ်းပိုက်ကွန်။ (၁) ဧကမန္တံ နိသိန္နော ခေါ အာယသ္မာ မိဂဇာလော ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ။ သံ၊၂။၂၆၃။ မိဂဇာလောတိဿ နာမံ အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ (န) (၂) ဝါဂုရန္တိ မိဂဇာလံ။ ဝဇိရ။၂၀၅။

မိဂဇာလတ္ထေရ (ပု) [မိဂဇာလ+ထေရ] မိဂဇာလထေရ်။ ဣတိ မိဂဇာလတ္ထေရဿ အာယာစနသုတ္တတော ပဋ္ဌာယ ပဥ္စသုပိ သုတ္တေသု ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋမေဝ ကထိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။ (−ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။)

မိဂဇာလဝဂ္ဂ (ပု) [မိဂဇာလ+ဝဂ္ဂ] မိဂဇာလဝဂ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်။ သံ၊၂။၂၆၃−၂၇၂။ မိဂဇာလဝဂ္ဂဿ ပဌမေ စက္ခုဝိညေယျာတိ စက္ခုဝိညာဏေန ပဿိတဗ္ဗာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။

မိဂဇေဋ္ဌက (ပု) [မိဂ+ဇေဋ္ဌက] သားကောင်တို့၏ အကြီးအကဲ၊ သားကောင်တို့၏ မင်း၊ ခြင်္သေ့မင်း။ မိဂါဓိဘူ−ကြည့်။

မိဂညူ (တိ) [မိဂ+ဉာ+ရူ] သားမျိုးတို့ကို သိသော၊ သူ (မုဆိုး)။ ဝနညူ စ မိဂညူ စာ- (ဇာ၊၁။၃၇၁)တိ ဝနာနိ စ မိဂေ စ ဇာနန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂။

မိဂတဏှိကာ (ထီ) [မိဂ+တဏှာ+က+အာ။ မိဂါနံ တဏှာ ပိပါသာ ယဿံ ဇလာဘာသတ္တာ သာ မိဂတဏှိကာ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၅။] တံလျှပ်။ မရီစိကာယာတိ မိဂတဏှိကာယ ကတ္တုဘူတာယ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၂။

မိဂဒံသက (ပု) [မိဂ+ဒံသ+ဏွု။ မိဂံ ဒံသတီတိ မိဂဒံသကော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၁၉။] ခွေး။ ကောလေယျော,မိဂဒံသကော, ဘသဏော ပျတြ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၁၉။

မိဂဒါယ (ပု) [မိဂ+ဒါ+ဏ။ မိဂါနံ အဘယံ ဒေတိ ဧတ္ထာတိ မိဂဒါယော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။ ၃၄၆။] သားတို့ကို ဘေးမဲ့ပေးရာ အရပ်၊ မိဂဒါဝုန်။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ မောဂ္ဂလ္လာ- နော ဘဂ္ဂေသု ဝိဟရတိ သုသုမာရဂိရေ ဘေသကဠာဝနေ မိဂဒါယေ။ မ၊၁။၁၃၂။ (–ဝိ၊၂။၁၅၂။ ဝိ၊၃။၁၁။ ဒီ၊၁။၁၅၃။ ဒီ၊၂။ ၃၄။ မ၊၂။၃၂၇။ သံ၊၁။၂၅။ အံ၊၁။၁၀၉။ ပဋိသံ။၃၂၉။ နေတ္တိ။၉။)မိဂဒါယေတိ တံ ဝနံ မိဂပက္ခီနံ အဘယဒိန္နဋ္ဌာနေ ဇာတံ၊ တသ္မာ မိဂဒါယောတိ ဝုစ္စတိ။ မဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။(–ဝိဋ္ဌ၊ ၃။၁၃၀။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ ဒီဋ္ဌ၊၂။၆၂။ မဋ္ဌ၊ ၃။၂၄၅။ သံဋ္ဌ၊၁။၇၃။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၈၀။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ နေတ္တိဋ္ဌ။၅၇။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၃။ နေတ္တိ၊ဝိ။၇၆။)

မိဂဒါယဝိဟာရ (ပု) [မိဂဒါယ+ဝိဟာရ] မိဂဒါဝုန်ကျောင်း။ အထ မိဂဒါယဝိဟာရေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဥဒ္ဒေသါသေသုံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ မိဂါရည-လည်းကြည့်။

မိဂဇုတ္တ (ပု) [မိဂ+ဇုတ္တ] မြေခွေး။ မိဂဇုတ္တော ဝဠကောပိ၊ မိဂေသု ဝနပသူသု ဇုတ္တော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၆၁၅။

မိဂဓေနု (ထီ) [မိဂ+ဓေနု] သမင်မ။ (ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊သျ–၌ မိဂီဟု ရှိသည်။) သာပိ ခေါ မိဂ- ဓေနု ပုပ္ဖကဏ္ဏိကာသဒိသံ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။) ဓေနု–လည်း ကြည့်။

မိဂန္တရ (ပု) [မိဂ+အန္တရ] သားကောင်အထူး။ ရုရု ရင်္ကု စ နီကော စ သရဘာဒီ မိဂန္တရာ။ စမရာဒယော သရဘာဒယော စ မိဂန္တရာ မိဂဝိသေသာ၊ ဓာန်။ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၆၁၉။

မိဂပထက (နု) [မိဂ+ပထက] မိဂပထကရွာ။ မိဂပထက (သံ၊၂။၄၇၄)န္တိ ဇေနာမကံ အဂ္ဂနေဝ ဘောဂဂါမံ။ သံဋ္ဌ၊၃။၁၃၀။

မိဂပဒဝလဉ္ဇ (ပု) [မိဂ+ပဒဝလဉ္ဇ] သမင်ခြေရာ။ သာမဿ ပါနီယဂ္ဂဟဏတိတ္ထံ သမ္ပတ္တော မိဂပဒဝလဉ္ဇံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၉၃။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၅၂။

မိဂပဒဝလဉ္ဇနနယ (ပု) [မိဂပဒဝလဉ္ဇန+နယ] မိဂပဒဝလဉ္ဇနနည်း။ “နေဝ ပါဒံ ဟနတိ၊ န သုရံ ပိဝတိ” တိ ဣဒံ မဇ္ဈေ ပေယျာလနိဒ္ဒိဋ္ဌံ မိဂပဒဝလဉ္ဇနနယေန ဝါ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂။၃၂၃–၄။ သဒ္ဒါစစ်နည်းလေးဆယ်ကြည့်။

မိဂပဒဝလဉ္ဇနနိဒ္ဒေသ (ပု) [မိဂပဒဝလဉ္ဇန+ နိဒ္ဒေသ] မိဂပဒဝလဉ္ဇနနည်းဖြင့် ညွှန်ပြခြင်း။ သတသဟဿံ သညဂ္ဂါနိတိ မိဂပဒဝလဉ္ဇန- နိဒ္ဒေသော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၈၃။

မိဂပေါတက (ပု) [မိဂ+ပေါတက။ ထီ-၌ မိဂ- ပေါတိကာ။] သမင်ငယ်။ အရညေ စရိတွာ ပါနီယံ ပိဝိတွာ မိဂပေါတကေဟိ သဒ္ဓိံ ကီဠမာနာ။ မဋ္ဌ၊၁။၃၈၉။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၂။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃။)ပဗ္ဗတေယျမိဂေါ ကောသ ဂါမန္တဝါသိနိယာ မိဂပေါတိကာယ သဒ္ဓိံ သန္ထဝံ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။(–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၄၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄၅။)

မိဂပေါတကာဝတ္ထု (နု) [မိဂပေါတက+ဝတ္ထု] သမင်ငယ်နှင့် ဆက်စပ်၍ အကြောင်းအရာ ဝတ္ထု။ မိဂပေါတကာဝတ္ထု ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။

မိဂဗန္ဓက (ပု) [မိဂ+ဗန္ဓက] သားလိုက်မုဆိုး။ သြရဗ္ဘိကာ သူကရိကာ၊ မစ္ဆိကာ မိဂဗန္ဓကာ။ ထေရီ။၄၀၆။ ဇာ၊၂။၆၄။ (–မ၊၂။၂၅၃။ ထေရ၊၃၂၅။) မိဂဗန္ဓကာတိ မာဂဝိကာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁၁။

မိဂဗန္ဓနီ (ထီ) [မိဂ+ဗန္ဓနီ] ပိုက်၊ သားကောင် ဖမ်းသောပိုက်။ ဝါဂုရာ မိဂဗန္ဓနီ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၅၉။ ဝိမတိ၊၁။၂၉၅။(–ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၅၂၁။)

မိဂဗျဓ (ပု) [မိဂ+ဝိဓ+အ။ မိဂေ ဝိဇ္ဈတီတိ မိဂဗျဓော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၁၈။] သားလိုက်မုဆိုး။ မိဂဝေါ တု မိဂဗျဓော။ ဓာန်။၅၁၈။

မိဂဗျဓန (နု) [မိဂ+ဗျဓန] သားကောင်ကို ထိုးပစ်ခြင်း၊ သားလိုက်မုဆိုး၏ အဖြစ်။ မနုဿယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော မိဂဗျဓနေန အရညေ ဝိစရတိ။ ထေရာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၉၉။

မိဂဘူတ (တိ) [မိဂ+ဘူတ] သမင်၏ စိတ်ကဲ့သို့ ဖြစ်သော (စိတ်)။ ပရဒတ္တဝုတ္တော မိဂဘူ-တေန စေတသာ ဝိဟရာမိ။ဝိ၊၄။၃၄၀။ မ၊၂။ ၁၁၃။ ဥဒါန။၉၉။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၃။) မိဂ-ဘူတေန စေတသာတိ ကတ္တစိ အလဂ္ဂတာယ မိဂဿ ဝိယ ဇာတေန စိတ္တေန။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၃။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။)

မိဂဘေဒ (ပု) [မိဂ+ဘေဒ] သားကောင်တစ် မျိုး။ (သျှ ဟောင်း၌ ကျားသစ်၊ သျှသစ်၌ ကဒလီမည်သော သားကောင်၊ တောင် ပေါက်သျှ၌ ဝံပိုင့်ဟု အသီးသီး ပြန်ဆိုကြ သည်။) မိဂဘေဒေ (ဓာန်၊၉၈၇) ကုက္ကုရပ္ပ-မာဏေ မိဂေ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၉၈၇။

မိဂမံသ (နု) [မိဂ + မံသ] သမင်သား။ ဒီပိ-မံသံ မိဂမံသန္တိ ခါဒတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၆၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၃။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၂၅။)

မိဂမံသလောဘ (ပု) [မိဂမံသ + လောဘ] သမင်သားကို –မက်မော – လိုချင် – ခြင်း။ သော မိဂမံသလောဘေန မာတရံ ရက္ခံ ပဋိစ္ဆာပေတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၂။ ဓာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၉၃။(–၉၅။)

မိဂမဂ္ဂ (ပု) [မိဂ + မဂ္ဂ] သမင် သွားရာလမ်း။ တာတ မိဂမဂ္ဂေါ ပညာယတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄။

မိဂမဒ (ပု) [မိဂ+မဒ။ မိဂ+မရ+အ။ မိဂဿ မဒေါ မိဂမဒေါ၊ မိဂေါ မရတိ ယေနာတိ ဝါ မိဂမဒော၊ သော ဧဝ မိဂမဒေါ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၃၀၃။] ကတိုးနံ့သာ။ ကတ္ထူရိကာ မိဂမဒေါ။ ဓာန်။၃၀၃။

မိဂမန္ဒလောစန (တိ) [မိဂ + မန္ဒလောစန။ မိဂိယာ ဝိယ မန္ဒာနိ လောစနာနိ အဿာတိ မိဂမန္ဒလောစနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၂၆–၇။] သမင်မကဲ့သို့ –နူးညံ့စွာ–မခို့တရို့ –ကြည့်တတ်သော မျက်လုံးရှိသော၊ သူ။ နာရိ-သပညာ မိဂမန္ဒလောစနာ။ ပေတ။၁၃၅။ (–ဝိမာန။၉၂။ ဇာ၊၂။၄၀။) မိဂမန္ဒလော-စနာတိ မိဂီဝိယ မန္ဒက္ခိကာ။ ပေတ။ဋ္ဌ၊၅၃။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၉။ မန္ဒလောစန–ကြည့်။)

မိဂမဒ (ပု) [မိဂ+မရ+အ] ကတိုးနံ့သာ။ မိဂမဒ ကြည့်။

မိဂမာတုကာ (ထီ၊ပု) [မိဂမာတု + က + အာ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ မိဂါနံ မာတုဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတီတိ မိဂမာတုကာ၊ ဥပမာနေ ကော။ ဓာန်၊ဋီ။ ၆၁၉။] ပြောင် သတ္တဝါ၊ မိဂမာတုကမည်သော သားကောင်။ (ဓာန်သျှသစ် တောင်ပေါက် သျှဘို့၌ ဆတ်သတ္တဝါဟု ပြန်ဆိုသည်။) ဝိဿာသာ ဘယမန္ဒေတိ သီဟံဝ မိဂမာတုကာ။ ဇာ၊၁။၂၂။ တုရင်္ဂမိဂေါ မိဂမာတုကော ရောဟိတမိဂေါတိ ဧတေ-သံယေဝ စမ္မာနိ ဝဠန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၃။ မိဂမာ-တုကောတိ တဿ နာမံ။ ဝဇီရ။၄၇၇။

မိဂမာယာ (ထီ) [မိဂ + မာယာ] သမင် တို့၏ လှည့်ပတ်မှု အတတ်၊ သမင်မာယာ။ ဘာတိက အယံ တေ ဘာဂိနေယျော တော် မိဂမာယံ ဥဂ္ဂဏှာပေဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၅ ။ (–အံ၊ဋီ၊၁။၁၆၉။)

မိဂမာရဏ (နု) [မိဂ+မာရဏ] သားကောင်ကို – သေစေခြင်း – သတ်ခြင်း။ ကေဒိဝသံ

ဒေဝေ ဝဿန္တေ မိဂမာရဏတ္ထာယ သတ္တိံ အာဒါယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။

မိဂမာရဏကီဠာ (ထီ) [မိဂမာရဏ+ကီဠာ] သား–သမင်–တို့ကို သတ်ဖြတ်ကစားခြင်း။ မိဂဝ–ကြည့်။

မိဂမာရဏသတ္တိ (ထီ၊ပု) [မိဂမာရဏ+သတ္တိ] သားသမင် သတ်ရေးလှံ၊ သားသတ်လှံ။ ဒဠှံ ကစ္ဆံ ဗန္ဓိတွာ မိဂမာရဏသတ္တိံ အာဒါယ ဝေဂေနာဂစ္ဆိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၇။

မိဂယူထ (ပု၊နံ) [မိဂ + ယူထ] သားသမင် အပေါင်း။ မဟတာ ရာဇာနုဘာဝေန ဠဿ-ပတန္တံ ဂန္တွာ မိဂယူထံ ဒိသွာ ပုစ္ဆိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။

မိဂယူထပ (ပု) [မိဂ+ယူထပ] သမင်အပေါင်းကို စောင့်ရှောက်တတ်သူ၊ သမင်မင်း။ တေနာနု-သိဋ္ဌာ မိဂယူထပေန၊ အဟဉ္စ မာတာ စ တထေတရေ စ။ အပ၊၂။၁၂၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၁၄။

မိဂယောနိ (ထီ) [မိဂ+ယောနိ] သမင်မျိုး။ တဒါ ဗောဓိသတ္တော မိဂယောနိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။)

မိဂရထ (ပု) [မိဂ+ရထ] သားသမင် ကသော ရထား။ ကဒါဟံ မိဂရထေ စ၊ သန္နဒ္ဓေ ဥဿိ-တဒ္ဓဇေ။ ဇာ၊၂။၁၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၆၀။

မိဂရာဇ (ပု) [မိဂ+ရာဇ။ မိဂါနံ ရာဇာ မိဂရာဇာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။] သားမင်း။ မိဂရာဇာ တဒါ အာသိံ၊ အဘိဇာတော သုကေသရီ။ အပ၊ ၁။၁၈၆။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇၊၃၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၄။)

မိဂရာဇဂတ (တိ) [မိဂရာဇ+ဂတ] သားမင်း ကဲ့သို့– ခြင်္သေ့ကဲ့သို့– ဖြစ်သော –ကြွသွား တတ်သော၊ သူ။ ဂိရိရာဇဝရော မုနိရာဇဝရော မိဂရာဇဂတော သုဂတောပိ ဂတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၃၃၅။

မိဂရာဇပုတ္တ (ပု) [မိဂရာဇ+ပုတ္တ] သားမင်း–ခြင်္သေ့–၏ သား။ ဘာတရောတိ အဟမ္ပိ မနုဿရာဇပုတ္တော၊ တုမှေပိ မိဂရာဇပုတ္တာ ဣတိ မေ ဓမ္မေန ဘာတရော ဟောထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၃၄၀။

မိဂရူပ (နံ) [မိဂ+ရူပ] (၁) သားသမင်၊ သားသမင် အပေါင်း။ (၂) သမင်အသွင် သဏ္ဌာန်။ (၁) အရညံ ဂန္တွာ မိဂရူပါနိ ဩလောကေန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။) မိဂါ ဧဝ မိဂရူပါနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ (၂) ဧကော ဒေဝပုတ္တော ဟိတေသိတာယ မိဂရူပေန တံ ပလောဘေ-န္တော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၂။ ဂေါရူပ-ကြည့်။

မိဂရောဟိစ္စဝဏ္ဏ (ပု) [မိဂရောဟိစ္စ+ဝဏ္ဏ] စိုင်–အသွင်–သဏ္ဌာန်။ မိဂရောဟိစ္စဝဏ္ဏေန၊ ဒက္ခိဏာသာဝဟန္တိ မံ။ ဇာ၊၂။၃၂၉။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊၈၇။ ရောဟိစ္စမိဂဝဏ္ဏေန အာဂန္တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၈၂။ ရောဟိတမိဂဝဏ္ဏေနာဂန္တွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၈၇။

မိဂလက္ခဏ (နံ) [မိဂ+လက္ခဏ] သားကောင်၏ လက္ခဏာ။ ကစ္ဆပလက္ခဏံ. မိဂလက္ခဏံ ဣတိ ဝါ။ ဒီ၊၁။၉။ မဟာနိ။၂၉၈။ မိဂ-လက္ခဏံ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကံ သဗ္ဗစတုပ္ပဒါနံ လက္ခဏဝသေန ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၆။)

မိဂလဏ္ဍိက (ပု) မိဂလဏ္ဍိကမည်သူ။ အထ ခေါ မိဂလဏ္ဍိကော သမဏကုတ္တကော ပတ္တစီဝ-ရေဟိ ဘဏ္ဍော။ ဝိ၊၁။၈၇။ (–သာရတ္ထ၊၂။ ၂၄၉။ ဝိမတိ၊၁။၂၂၃။) မိဂလဏ္ဍိကောတိ တဿ နာမံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။

မိဂလုဒ္ဒ[1] (ပု) [မိဂ+လုဒ္ဒ။ မိဂါနံ လုဒ္ဒေါ သာဟ-သိကော မာရကောတိ မိဂလုဒ္ဒေါ၊ မိဂေသု

ဝါ လုဒ္ဒေါ လောဘီတိ မိဂလုဒ္ဒေါ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။] သားမုဆိုး။ မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိံ၊ အရညေ ကာနနေ အဟံ။ အပ၊၁။၁၃၆။ (—ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၈၉။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၂၃၃။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၄။) မိဂလုဒ္ဒေါတိ မိဂါနံ မာရဏံ ဥပဂစ္ဆတီတိ မိဂလုဒ္ဒေါ၊ မိဂန္တိ သီဃံ ဝါတဝေဂေန ဂစ္ဆန္တိ ခါဝန္တီတိ မိဂါ၊ တေသံ မိဂါနံ မာရဏေ လုဒ္ဒေါ ဒါရုဏော လောဘီတိ မိဂလုဒ္ဒေါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

မိဂလုဒ္ဒ၂ (တိ) [မိဂလုဒ္ဒ+ဏ] သားမုဆိုးနှင့် တူသော၊ သူ။ မိဂလုဒ္ဒေါ မဟာရာဇ၊ ပဉ္စာလာနံ ရထေသဘော။ ဇာ၊၁။၃၂၈။ မိဂလုဒ္ဒေါတိ လုဒ္ဒေါ ဝိယ မိဂါနံ ဂဝေသနတော မိဂလုဒ္ဒေါတိ ပုတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄၃၄။

မိဂလုဒ္ဒက (ပု) [မိဂလုဒ္ဒ+က]သားမုဆိုး။ဘုတွာ နိဝါပံ ဂစ္ဆာမ၊ သောစန္တေ မိဂလုဒ္ဒကေ။ ထေရ။ ၃၂၅။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆။ အံ၊ဋီ၊၁။၈၆။)

မိဂလုဒ္ဒကကုလ (နပ) [မိဂလုဒ္ဒက+ကုလ] သားမုဆိုးမျိုး။ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ မိဂလုဒ္ဒကကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ မမ္မ။ဋ္ဌ။၁။၃၃၂။

မိဂလုဒ္ဒကဂါမ (ပု) [မိဂလုဒ္ဒက+ဂါမ] မိဂလုဒ္ဒက-သားမုဆိုး- ရွာ။ အညတရသ္မိံ မိဂလုဒ္ဒကဂါမေ ဇေဋ္ဌကမိဂလုဒ္ဒကဿ ဓီတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၂၈။

မိဂလုဒ္ဒကဂါမက (ပု) [မိဂလုဒ္ဒကဂါမ+က] မိဂလုဒ္ဒက—သားမုဆိုး — ရွာငယ်။ သော တတ္ထ ဧကံ မိဂလုဒ္ဒကဂါမကံ ဥပနိဿာယ ဝါသံ ကပ္ပေသိ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၂၂၉။ (—သာရတ္ထ၊၃၊ ၁၆၅။)

မိဂလုဒ္ဒကဂေဟ (နပ) [မိဂလုဒ္ဒက+ဂေဟ] သားမုဆိုး၏အိမ်။ သော ကပ္ပသတသဟဿံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ မိဂလုဒ္ဒကဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။

မိဂလုဒ္ဒကပရိသာ (ထီ) [မိဂလုဒ္ဒက+ပရိသာ] သားမုဆိုး ပရိသတ်။ အဝသေသညာတကေ မိဂလုဒ္ဒကပရိသံ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၉။

မိဂလုဒ္ဒကပေတ (ပု) [မိဂလုဒ္ဒက+ပေတ] သားမုဆိုး ပြိတ္တာ။ ဘဂဝတိ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တေ မိဂလုဒ္ဒကပေတံ အာရဗ္ဘ ဝုတ္တံ။ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၈၉။

မိဂလုဒ္ဒကောပမာ (ထီ) [မိဂလုဒ္ဒက+ဥပမာ] သားမုဆိုး ဥပမာ။ တံ မိဂလုဒ္ဒကောပမာယ သာဓေတဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ (—အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၁၁။)

မိဂလောမပကတ (တိ) [မိဂလောမ+ပကတ] သားမွေးဖြင့်— ပြုလုပ်အပ်သော— ပြီးသော (အခင်း)။ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏန္တိ မိဂလောမပကာဘမတ္ထရဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၃။

မိဂဝ၁ (ပု) [(၁) မိဂ+ဝ။ ဓာန်၊ဋီ၊သျ။၅၁၈။ မိဂ+ဟန+ကွိ။ မိဂ+ဝါ+အ။ (၂) မိဂ+ဝန+ကွိ။ မိဂ+ဝါန+ကွိ။] (၁) သား—သမင်—တို့ကို— သတ်ဖြတ်ခြင်း — သတ်ဖြတ်ကစားခြင်း၊ တောကစားခြင်း။ (၂) သား—သမင်— တို့၏နေရာ၊ သား—သမင် — တို့ကို ဖမ်းဆီးရာတော၊ သမင်တော။ (၃)သားလိုက် မုဆိုး။ (၄) မိဂာမည်သူ။ (၁) သော ပုန ဧကဒိဝသံ မိဂဝံ နိက္ခမိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ (—၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၅။)မိဂဝံ နိက္ခမိတွာတိ အရညေ ဝိစရိတွာ မိဂမာရဏကီဠာ မိဂဝံ တံ ဥဒ္ဒိဿ နိက္ခမိတွာ မိဂဝဓတ္ထံ နိက္ခမိတွာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၁။၃၀။ မိဂါနံ ဝါနတော ဟိံသနတော ဗာဓနတော မိဂဝံ၊ မိဂဝိဇ္ဈနကီဠာ။ ဝိမတိ၊၁။၃၃ ။ (—သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၁၃၆၊၁၆၀။) (၂) သတ္တမေ သတ္တမေ ဒိဝသေ မိဂဝံ ဂစ္ဆန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။

(–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။) မိဂါနံ ဝနနတော ဝသနတော ဝါနတော ဝါ မိဂဝါတိလဒ္ဓ-သမည့် မိဂဝံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၉။ (၃) မိဂဝေါ တု မိဂဗျဓော။ ဓာန်။၅၁၈။ (တောင်ပေါက် ဓာန်သျှ၌ မိဂဝ့-ဟု နဝိုလိင် ပြင်ထားသည်။ သားသမင် ပစ်ခတ် သတ်ပုတ်ခြင်းဟု အနက် ပြန်သင့်ကြောင်း မှာထား၏။) (၄) မိဂဝေါ (မ၊၂။၂၅၃) တိ တဿ ဥယျာနပါလဿ နာမံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၀။

မိဂဝ၂ (န) [မိဂဝ+အ] သမင်သား။ မိဂဝ (စရိယာ။၄၀၆)န္တိ မိဂဝဝသေန လဒ္ဓတ္တာ တံ မိဂမံသံ "မိဂဝန္တိ" အာဟ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၄။

မိဂဝတ္ထုဒွယ (န) [မိဂဝတ္ထု+ဒွယ] မိဂဝတ္ထု နှစ်ခုအပေါင်း၊ သားကောင်နှင့် စပ်သော ဝတ္ထု နှစ်ခု။ မိဂဝတ္ထုဒွယေတိ သူကရဝတ္ထုသု ဝုတ္တသဒိသောယေဝ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၈။

မိဂဝဓ (ပု) [မိဂ+ဝဓ] သားသမင်ကို သတ်ခြင်း။ ဒါဌာနု တေ မိဂဝဓာယ နု သန္တိ။ ဇာ၊၁။ ၂၉၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၆။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၁၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၄။)

မိဂဝဓစာရီ (တိ) [မိဂဝဓ+စရ+ဏီ] သားသမင် တို့ကို သတ်ဖြတ်ရန် လှည့်လည်သော၊ သူ။ တတ္ထ နိယုတ္တာ တေ ဝါ ဝါဇေန္တိ နေန္တီတိ ဝါဇိကာ၊ မိဂဝဓစာရိနော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၄။ (–အံ၊ဋီ၊၃။၁၆၁။)

မိဂဝဓပ္ပသုတ (တိ) [မိဂဝဓ+ပသုတ] သားသမင် သတ်ခြင်း၌ – အားထုတ်သော– လေ့ကျက် သော၊ သူ။ တေန သမယေန ဗာရာဏသိ-ရာဇာ မိဂဝဓပ္ပသုတော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၆။

မိဂဝါက္က (န) [မိဂ+ဝါက္က] သားငှက်သံ။ အောက် ပုဒ်ကြည့်။

မိဂဝါက္ကပါဌက (တိ) [မိဂဝါက္က+ပါဌက] သားငှက် သံကြား၍ နိမိတ်ဖတ်တတ်သော၊ သူ။ မိဂဝါက္ကပါဌကာ မိဂဝါက္ကံ အာဒိသန္တိ၊ သကုန္တာနံ ဝါ စတုပ္ပဒါနံ ဝါ ရုတံ ဝဿိတံ ဇာနန္တီတိ။ ဇံ မိဂဝါက္ကပါဌကာ မိဂဝါက္ကံ အာဒိသန္တိ။ မဟာနိ။၂၉၈။ မိဂဝါက္ကပါဌကာတိ သကုန္တစတုပ္ပဒါနံ သဒ္ဒဗျာကရဏကာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၇။

မိဂဝါဇ (တိ) [မိဂ+ဝါဇ] သားကောင် လိုက် ခြင်း။ သုနခါဝါဇိကောတိ သုနခေဟိ မိဂဝါ-ဇဝသေန ဝဇနသီလော။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၁။

မိဂဝါပဒေသ (ပု) [မိဂဝ+အပဒေသ] သားသမင် တောကို ကြည့်ရှုခြင်း၊ တောလမ်းပြ၊ တောလမ်း ညွှန်။ မိဂဝါပဒေသေန သန္နဒ္ဓဓနုကလာပေါ ခဂ္ဂံ ဗန္ဓိတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄၃။

မိဂဝါဟိနီ (တိ) [မိဂ+ဝါဟိနီ] သားကောင် စစ်သည်၊ သားကောင်အပေါင်း။ မိဂဝါဟိနီ (ဇာ၊၁။၁၁၄)တိ အနေကသဟဿသင်္ခါ မိဂသေနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၁။

မိဂဝိဓူန (န) [မိဂ+ဝိဓူန] သားသမင်ကို ပစ်ခြင်း။ သရဿ အဝိရဇ္ဈိတွာ မိဂဝိဓူနံ ဝိယ။ ဒသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

မိဂဝိဓူနကီဠာ (ထိ) [မိဂဝိဓူန+ကီဠာ] သား သမင်ကို သတ်ဖြတ်ကစားခြင်း။ မိဂဝ^၁ (၁) ကြည့်။

မိဂဝိတ္တက (တိ) [မိဂ+ဝိတ္တက] သမင်သားကို– နှစ်သက်–ကြိုက်–သော၊သူ။တဒါ ကောသလ-ရာဇာ မိဂဝိတ္တကော ဝ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၅၅။ (–၂၆၈။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၄၅။)

မိဂဝိသာဏ (န) [မိဂ+ဝိသာဏ] သမင်ချို။ မိဂဝိသာဏေန ပိဋ္ဌိံ ကဏ္ဍုဝမာနော သန္ဓာ-ဂါရံ ပဝိသတိ။ အဘိ၊ပု။၁၆၅။

မိဂဝိသေသ (ပု) [မိဂ+ဝိသေသ] သားအထူး၊ သားကောင် တစ်မျိုး။ မဟိံသပ္ပမာဏော မိဂဝိသေသော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၇။ (–မ၊ဋီ၊ ၁။၂၁၉။)

မိဂဝီထိ (ထီ) [မိဂ + ဝီထိ] သားကောင်များ သွားရာလမ်း။ တဒါ လုဒ္ဒကာ မိဂဝီထိသု ပါသေ ဩဍ္ဍေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။)

မိဂဝီရသေဋ္ဌ (ပု) [မိဂ+ဝီရ+သေဋ္ဌ] သားတို့ထက် ဝီရိယလုံ့လကြောင့် မြတ်သူ၊ ဝီရိယ–လုံ့လ–ရှိသော သားမြတ်။ ပသူ မနုဿာ မိဂဝီရသေဋ္ဌ။ ဇာ၊၁။၂၈၁။ သာမိ မိဂေသု ဝီရိယေန သေဋ္ဌ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၄။

မိဂသံဃ (ပု) [မိဂ + သံဃ] သားကောင်–သမင်–အပေါင်း။ သော ဝရံ ဝရံ မိဂသံဃေ ဝဓိတွာ မုဒုမံသာနိ မုဒုမံသာနိ ဘက္ခယိတွာ။ ဒီ၊၃။၁၉။ (–ဇာ၊၁။၁၈၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။) မိဂသံဃေ မိဂသမူဟေ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၁၀။

မိဂသံဃနိသေဝိတ (တိ) [မိဂသံဃ+နိသေဝိတ] သားသမင် အပေါင်းသည် မှီဝဲအပ်သော၊ သားသမင်များ နေသော။ အနာကိဏ္ဏာ ဂဟဋ္ဌေဟိ၊ မိဂသံဃနိသေဝိတာ။ ထေရ။ ၃၅၁။

မိဂသကုဏမာရဏ (နု) [မိဂသကုဏ+မာရဏ] သားငှက်တို့ကို– သေစေခြင်း– သတ်ဖြတ်ခြင်း။ လုဒ္ဒကာ သာ စ အရညေ မိဂသကုဏ-မာရဏာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။

မိဂသဏ္ဍ (ပု) [မိဂ+သဏ္ဍ] သားသမင်အပေါင်း။ ဣမေ နူန အရညသ္မိံ၊ မိဂသဏ္ဍာနိ လုဒ္ဒကာ၊ ဇာ၊၂။၃၇၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၁။) (မိဂ-သဏ္ဍာနိ–ကား လိင်္ဂဝိပလ္လာသ။)

မိဂသဏ္ဍပတ္တ (တိ) [မိဂသဏ္ဍ+ပတ္တ] သားကောင် အပေါင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ မိဂသဏ္ဍပတ္တော (ဇာ၊၁။၂၈၇)တိ မိဂဂဏ-ပတ္တော ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၇။

မိဂသညာ (ထီ) [မိဂ+သညာ] သားကောင် ဟူသော အမှတ်သညာ။ တေ အည-မညမှိ မိဂသညံ ပဋိလဘိဿန္တိ။ ဒီ၊၃။၅၆။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၃။) မိဂသညန္တိ "အယံ မိဂေါ အယံ မိဂေါ"တိ သညံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈။

မိဂသတ္ထိ (ပု၊နု) [မိဂ+သတ္ထိ] သားကောင်၏ ပေါင်၊ သမင်ပေါင်သားခြောက်။ (ရှပ်စုံ၌ အမဲညှင်း ကျပ်တင်ခြောက်ဟု ပြန်ဆို၏။) ဣမဉ္စ မဓုနော တုမ္ဗံ၊ မိဂသတ္ထိဉ္စ ဗြာဟ္မဏ။ ဇာ၊၂။၃၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၂။

မိဂသဒ္ဒ (ပု) [မိဂ+သဒ္ဒ] (၁) မိဂ-သဒ္ဒါ။ (၂) သားသမင်၏ အသံ။ (၁) ကေသေသ-နိဒ္ဒေသော ဝါ ဧသ စတုပ္ပဒေသွေဝ မိဂ-သဒ္ဒဿ နိရုဠှတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၂။ (–မ၊ဋီ၊၁။၂၁၉။) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မိဂသဒ္ဒသဝန (နု) [မိဂသဒ္ဒ + သဝန] သားသမင်သံကို ကြားခြင်း။ ဗြာဟ္မဏော ပစ္စူသသမယေ ပဗုဇ္ဈိတွာ မိဂသဒ္ဒသဝနာယ သောတံ ဩဒဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄။

မိဂသမူဟ (ပု) [မိဂ + သမူဟ] သားသမင် အပေါင်း။ အရတိ ဂစ္ဆတိ မိဂသမူဟော ဧတ္ထာတိ အရညံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

မိဂသမ္မတခတ္တိယ (ပု) [မိဂသမ္မတ + ခတ္တိယ] မိဂသမ္မတမင်း။ ဣတော ဒုတိယကေ ကပ္ပေ၊ မိဂသမ္မတခတ္တိယော။ အပ၊၁။၁၃၅။

မိဂသမ္မတာ (ထီ) [မိဂ+သမ္မတာ] မိဂသမ္မတာ မြစ်။ ဥဒဟာရော နဒိံ ဂစ္ဆ၊ အာဂတော မိဂသမ္မတံ။ ဇာ၊၂။၁၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၉၈။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၄၉။)

မိဂသမ္မတာနဒီ (ထီ) [မိဂသမ္မတာ+နဒီ] မိဂသမ္မတာ မြစ်။ မိဂသမ္မတာနဒိယာ အနု-

ကောသဉ္ဇိရေ· ဓောသံ ပဏ္ဏသာလဉ္စ ပဗ္ဗဇိကပရိက္ခာရေ စ မာပေတွာ ဟော်။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၆။၉၀။

မိဂသမ္မတာနုဒိတိရ (န) [မိဂသမ္မတာနုဒီ+တိရ] မိဂသမ္မတာမြစ် ကမ်းနား။ မိဂသမ္မတာနုဒီတီရေ ဝိလုကာပုလိနေ ဿာတေတွာ မဟာဓေန္တေန သဒ္ဒေန ပရိဒေဝတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၀၃။

မိဂသမ္မတာဘိမုခ (တိ) [မိဂသမ္မတာ+အဘိမုခ] မိဂသမ္မတာမြစ်သို့ ရှေးရှုသော၊ သူ။ တံ ဌာနံ ဂန္တွာ ငင်္ဂံ ပဟာယ မိဂသမ္မတာဘိမုခါ အဘိရုဟိံသု။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၉၀။

မိဂသဟဿပရိဝါရ (တိ) [မိဂသဟဿ+ပရိဝါရ] သမင်တစ်ထောင် – အခြံအရံရှိသော – ခြံရံသော၊ သူ။ တဒါ ဗောဓိသတ္တော မိဂယောနိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဟေတွာ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော မိဂသဟဿပရိဝါရော အရညေ ဝသတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၀။

မိဂသိင်္ဂ (ပု) [မိဂ+သိင်္ဂ] (၁) သား–သမင်–ချို။ (၂) သား–သမင်–ချိုနှင့်တူသော ဦးစွန်းရှိသူ၊ မိဂသိင်္ဂ–ဣသိသိင်္ဂ–ရသေ့။ (၁) ယာဝမိဂသိင်္ဂသဒိသာ နီလပတ္တဝဋ္ဋိ န ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။ (၂) သာ တေန ဂဟ္တံ ဂဏှိတွာ မိဂသိင်္ဂံ ဝိဇာယိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၉။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၁၉။) အောက်ပုဒ် လည်းကြည့်။

မိဂသိင်္ဂတာပသ (ပု) [မိဂသိင်္ဂ+တာပသ] မိဂသိင်္ဂ ရသေ့။ မိဂသိင်္ဂတာပသဿာ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄)တိ ဧဝံ နာမကတာပသဿ၊ တဿ ကိရ မတ္ထကေ မိဂသိင်္ဂါကာရေန ဒွေစူဠာ ဥဋ္ဌဟိံသု၊ ဣသိသိင်္ဂေါတိပိ တဿ နာမံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၄။

မိဂသိင်္ဂါကာရ (ပု) [မိဂသိင်္ဂ+အာကာရ] သမင်ချို–သဏ္ဌာန်–အသွင်။ အထက်ပုဒ် ကြည့်။

မိဂသိရ (ပု၊န) [မိဂ+သိရ] (န)(၁) သား–သမင်–ဦးခေါင်း။ (၂) သား–သမင်–၏ ဦးခေါင်းနှင့်တူသော နက္ခတ်၊ မိဂသီနက္ခတ်။ (ပု)(၃) မိဂသီနက္ခတ်နှင့် စန်းယှဉ်သော လ၊ နတ်တော်လ။ (၄) မိဂသိရထေရ်။ (န)(၁)(၂) မိဂသိရ, မဒ္ဒါ စ ပုနဗ္ဗသု, ဖုဿော စ,သိလေသပိ။မိဂသီသသဏ္ဌာနတ္တာ တာရာပုဉ္ဇော မိဂသိရံ၊ ဆဋ္ဌိသမာသော ဥတ္တရပဒဿာနုတ္တာ နပုံသကတ္တံ။ဓာန်၊ဋီ၊၅၈။(ပု) (၃) မိဂသိရဿ ပဌမပါဋိပဒဒိဝသေ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁၅)တိ ဣဒံ မဂ္ဂိမဒေသဝေါဟာရဝသေန မိဂသိရမာသဿ ပဌမံ ပါဋိပဒဒိဝသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၅။ (၄) မိဂသိရနက္ခတ္တေန ဇာတတ္တာ မိဂသိရောတိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိဗ္ဗတ္တိံ ဂတော ဆဝသီသမန္တံ နာမ သိက္ခိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။

မိဂသိရနက္ခတ္တ (န) [မိဂသိရ+နက္ခတ္တ] မိဂသိ နက္ခတ်။ မိဂသိရ (၄)ကြည့်။

မိဂသိရပုဏ္ဏမာ (ထီ) [မိဂသိရ+ပုဏ္ဏမာ] နတ်တော်လပြည့်။ မိဂသိရပုဏ္ဏမာ မိဂသိရနက္ခတ္တမေဝါတိ ဧဝံ တသ္မိံ တသ္မိံ မာသေ သာသာ ပုဏ္ဏမာ တံ တံ နက္ခတ္တမေဝ လဘတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။

မိဂသိရမာသ(ပု)[မိဂသိရ+မာသ]နတ်တော်လ။ မိဂသိရ (၃)ကြည့်။

မိဂသိဟ (ပု) [မိဂ+သိဟ] သားကောင်ဖြစ်သော ခြင်္သေ့။ (တဏှာတသိဟနှင့် ကွဲပြား စေရန် မိဂ-သဒ္ဒါဖြင့် အသုံးပြု၍ မိဂသိဟဟု ဆိုသည်)။ တတ္ထ ယထာ မိဂသိဟော သီဟ-ဗလေန သမန္နာဂတော ဿဗ္ဗတ္ထ ဝိသာရဒေါ

ဝိဂတလောမဟံသော သီဟနာဒံ နဒတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၆၃။

မိဂါဇိန (ပု၊ န) [ရှင်္ဂြိနာမ်ပုဒ်] (ပု) (၁) မိဂါဇိန မည်သူ။ (န) (၂) မိဂါဇိန် ဥယျာဉ်။ (ပု) (၁) မိဂါဇိနာ (ဇာ၊၂။၁၇၀) တိ တံ နာမေန အာလပတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၇၄။ (န) (၂) မိဂါဇိန (ဇာ၊၁။၃၈၀)န္တိ ဧဝံ နာမကံ ဥယျာနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၁။

မိဂါဇိနဥယျာန (န) [မိဂါဇိန+ဥယျာန] မိဂါဇိန် ဥယျာဉ်။ ရညော ကောရဗျဿ မိဂါဇိန-ဥယျာနေ မင်္ဂလသိလာပဋ္ဋေ နိသိဒိ။ ထေရာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၄၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၂။)

မိဂါဇိနဝနုယျာန (န) [မိဂါဇိနဝန+ဥယျာန] မိဂါဇိန်တော ဥယျာဉ်။ ရညော ကောရဗျဿ မိဂါဇိနဝနုယျာနေ မင်္ဂလသိလာပဋ္ဋေ နိသိဒိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။

မိဂါဇိနုပေတ (တိ) [မိဂါဇိန+ဥပေတ] မိဂါဇိန် နာမည်နှင့် ပြည့်စုံသော။ မိဂါဇိနုပေတံ ပုရံ သုရမ္မ (ဇာ၊၂။၁၄၇)န္တိ တံ ဥယျာနံ မိဂါဇိနံ နာမ နာမေန၊ တေန ဥပေတံ ပုရမ္ပိ ဗောသုဋ္ဌု ရမ္မံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၄၈။ (ပါဠိတော်၌ ပုရံ ပုဒ်နှင့် ဝိဘတ်မခြားဘဲ ရှိသည်။)

မိဂါဇိနုပေတပုရ (န) [မိဂါဇိနုပေတ+ပုရ] မိဂါဇိန်နာမည်နှင့်ပြည့်စုံသော ပြည်။ ဥယျာန-သဓ္ဓန္နံ ပဟူတမာလံ မိဂါဇိနုပေတပုရံ သုရမ္မံ။ ဇာ၊၂။၁၄၇။ (အဋ္ဌကထာ၌ မိဂါဇိနုပေတံ ပုရံ ဟု တစ်ပုဒ်စီရှိသည်။)

မိဂါဇိနုယျာန (န) [မိဂါဇိန+ဥယျာန] မိဂါဇိန် ဥယျာဉ်။ အရုဏဝတိဟာ ရာဇဓာနိယာ သမီပေ မိဂါဇိနုယျာနေ ဩတရိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၈၆။

မိဂါဒန (ပု) [မိဂ+အဒ+ယု။ မိဂေ အဒတီတိ မိဂါဒနော၊ နန္ဒာဒီဟိ ယု။ ဓာန်၊ဋီ၊၆၁၁။]

အဓောင်း။ တရစ္ဆော တု မိဂါဒနော။ ဓာန်။ ၆၁၁။

မိဂါဓမ (ပု) [မိဂ+အဓမ] သားကောင်ယုတ်၊ မြေခွေး။ ယတ္ထူသဘဋ္ဌ သီဟဋ္ဌ ဘက္ခယန္တိ မိဂါဓမာ။ ဇာ၊၁။၁၁၈။ (-ဇာ၊၂။၂၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၂။) ဥသဘဋ္ဌ သီဟဋ္ဌ မိဂါဓမာ သိင်္ဂါလာ ခါဒန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။

မိဂါဓိပ (ပု) [မိဂ+အဓိပ] သားတို့ကို အစိုးရသူ၊ သားမင်း၊ ခြင်္သေ့။ ပဿုတ္တမံ အဓမဇန္နုပ-သေဝိတံ၊ မိဂါဓိပံ သရဝရဝေဂနိဒ္ဒုတံ။ ဇာ၊၁။ ၁၅၆။ (-၂၉၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၇။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၉။)

မိဂါဓိပတိ (ပု) [မိဂ+အဓိပတိ] သားတို့ကို အစိုးရသူ၊ သားမင်း၊ ခြင်္သေ့။ သီဟောတိ ပရိဿယသဟနတော ပဋိပက္ခဟနနတော စ "သီဟော"တိ လဒ္ဓနာမော မိဂါဓိပတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။

မိဂါဘိဘူ (ပု) [မိဂ+အဘိဘူ] သားကောင်တို့၏ အကြီးအကဲ၊ သားကောင်တို့၏ မင်း၊ ခြင်္သေ့။ တံ သီဟာနုပ္ပဋိနဒန္တိ၊ ကောနာမေ သော မိဂါဘိဘူ။ ဇာ၊၁း၄၃။ (-ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၂၁၅။) မိဂါဘိဘူ မိဂဇေဋ္ဌက၊ သီဟရာဇ ပုဋ္ဌာမိ တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။

မိဂါဗိလ (န) [မိဂ+ဗိလ။ ဆန်းကြောင့် မဗျော-ဒီသ။] သားကောင် စားကြွင်းဖြစ်သော အပိုင်းအစ၊ အဟဋ္ဌ ပန မုဋ္ဌာယ၊ မဓုမံသံ မိဂါဗိလံ၊ ဇာ၊၁။၃၉၃။ မဓုမံသန္တိ နိမ္မက္ခိကံ မဓုဋ္ဌ မိဂါဗိလမံသဋ္ဌ သီဟဗျဂ္ဃမိဂေဟိ ခါဒိတ-မံသတော အတိရိတ္တကောဋ္ဌာသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၉၄။ ဗိလ (၂) ကြည့်။

မိဂါဗိလမံသ (န) [မိဂါဗိလ+မံသ] သားကောင် စားကြွင်း ဖြစ်သော အပိုင်းအစ အသား။ အဆက်ပုဒ်ကြည့်။

မိဂါဘိဘူ (ပု) [မိဂ+အဘိဘူ] သားတို့ကို လွှမ်းမိုးနိုင်သူ၊ သားမင်း၊ ခြင်္သေ့။ နဒံဝ သီဟောဗလဝါ မိဂါဘိဘူ၊ သုတ္တနိ။၃၈၆။

မိဂါရ (ပု) မိဂါရမည်သူ။ မိဂါရမည်သူသည် ဝိသာခါ၏ ယောက္ခမ မိဂါရသေဋ္ဌေး၊ ဝိသာခါ၏သား မိဂါရဟူ၍ နှစ်ယောက်ရှိသည်၊ (−ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။) ယာဝ အဓော စာယံ ဘန္တေ မိဂါရော ရောဟဏေယျော ယာဝ မဟဒ္ဓနော ယာဝမဟာဘောဂေါတိ။ အံ၊၂။၄၀၀။ (−ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။) မိဂါရော ရောဟဏေယျောတိ ရောဟဏသေဋ္ဌိနော နတ္တာ ရံ မိဂါရသေဋ္ဌိ သန္ဓာယေဝ မာဟ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။

မိဂါရည (န) [မိဂ+အရည] မိဂဒါဝုန် တောကျောင်း။ ဣသိနာမေ မိဂါရညေ၊ အမတာဘေရိမာဟနိ။ အပ၊၁။၅၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။ မိဂါရညံ မိဂဒါယ ဝိဟာရံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၈။

မိဂါရနတ္တု (ပု) [မိဂါရမာတု+နတ္တု] မိဂါရမာတာ၏ မြေး၊ ဝိသာခါ၏ မြေး။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၈၃−၌ မိဂါရသေဋ္ဌေး၏ မြေးဟု ဖွင့်ဆိုသည်။) အထ ခေါ သာဠှော မိဂါရနတ္တာ ဘိက္ခုနိယော ဥပသင်္ကမိတွာ ဧတဒဝေါစ။ ဝိ၊၂။၂၇၃။ (−အံ၊၁။၁၉၄။) သာဠှော မိဂါရနတ္တာတိ ဧတ္ထ သာဠှောတိ တဿ နာမံ၊ မိဂါရမာတုယာ ပန နတ္တာ ဟောတိ၊ တေန ဝုတ္တံ မိဂါရနတ္တာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃။ မိဂါရနတ္တာတိ မဇ္ဈေပဒလောပေနေတံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ မိဂါရမာတုယာ ပန နတ္တာ ဟောတီတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၁၁။ (−ပါစိတ်၊ယော။ ၁၄၁။)

မိဂါရမာတု (ထီ) [မိဂါရ+မာတု။ မိဂါရဿ သေဋ္ဌိနော မာတုဋ္ဌာနိယတ္တာ မိဂါရမာတာ၊ ဓာန်၊ဋီ။၄၃၇။] မိဂါရသေဋ္ဌေးသည် မိခင်အရာ၌ ထားသူ၊ မိဂါရသေဋ္ဌေး၏ မိခင်အရာ၌ တည်သူ၊ ဝိသာခါ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဝိသာခါယ မိဂါရမာတုယာ ကောစိဒေဝ အတ္ထော။ ဥဒါန။၉၇။ (−ဒီ၊ ၃။၆၆။ အံ၊၁။၂၇။ သုတ္တနိ။၃၉၀။)တတ္ထ နံ သသုရော မိဂါရသေဋ္ဌိ ဥပကာရဝသေန မာတုဋ္ဌာနေ ဌပေသိ၊ တသ္မာ မိဂါရမာတာတိ ဝုစ္စတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၁။ (−ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၉။)

မိဂါရမာတုပါသာဒ (ပု)[မိဂါရမာတု+ပါသာဒ] မိဂါရသေဋ္ဌေး၏ မိခင်အရာ၌ တည်သူ−ဝိသာခါ−ဆောက်လုပ်သော ပြာသာဒ်။ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ပုဗ္ဗာရာမေ မိဂါရမာတုပါသာဒေ။ အံ၊၁။၆၄။ (−ဥဒါန။၉၇။) မိဂါရမာတုပါသာဒေတိ ဝိသာခါယ ဥပါသိကာယ ပါသာဒေ။ သာ ဟိ မိဂါရသေဋ္ဌိနာ မာတုဋ္ဌာနေ ဌပိတတ္တာ ပိ, သဗ္ဗဇေဋ္ဌကဿ ပုတ္တဿ အယျကသေဋ္ဌိနော ဝ သမာနနာမကတ္တာ ပိ မိဂါရမာတာတိ ဝုစ္စတိ၊ တာယ ကာရိတော သဟဿဂဗ္ဘော ပါသာဒေါ မိဂါရမာတုပါသာဒေါ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉။ (−ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၀။)

မိဂါရမာတုပါသာဒပရိဝေဏ (န) [မိဂါရမာတုပါသာဒ+ပရိဝေဏ] ဝိသာခါ၏ ပြာသာဒ်ကျောင်း ပရဝုဏ်။ သတ္တာပိ.... မိဂါရမာတုပါသာဒပရိဝေဏေ ပညတ္တဝရဗုဒ္ဓါသနေ နိသီဒိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၁။

မိဂါရသေဋ္ဌိ (ပု) [မိဂါရ+သေဋ္ဌိ]မိဂါရ သေဋ္ဌေး။ တတ္ထ နံ မိဂါရသေဋ္ဌိ မာတုဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ (−သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၄၁။)

မိဂါရသေဋ္ဌိပုတ္တ (ပု) [မိဂါရသေဋ္ဌိ+ပုတ္တ] မိဂါရသေဋ္ဌေး၏ သား။ အပရဘာဂေ သာဝတ္ထိယံ မိဂါရသေဋ္ဌိပုတ္တဿ ပုဏ္ဏဝဍ္ဎနကုမာရဿ ဂေဟံ ဂတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ (−သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၄၁။)

မိဂါရိ (ပု) [မိဂ+အရ+ဣ။] ကျားနှင့် တူသော သားရဲ။ ကျားနှင့် တူသော သားရဲရုပ်။ ဗျဉ္ဇီနီသ-ကြည့်။

မိဂါလောပ (ပု) မိဂါလောပမည်သူ။ မိဂါလောပါ (ဒု၁၁။၁၄၁)တိ ပုတ္တံ နာဒမန္ ဂေါလပတိ။ ဇာ၁၃၃၀။၂၄၁။

မိဂါသယ (ပု) [မိဂ+အာသယ] သားကောင်-သမင်-နေရာ။ မိဂါသယော ဝိယ။ ယထာ မိဂေါ ဂေါစရာယ ဂန္တွာပိ ပစ္စာဂန္တွာ တတ္ထေဝ ဝနဂဟနေ သယတိ ဟိ တံ တဿ အာသယောတိ ဝုစ္စတိ။ သီဋ္ဌီ၊သစ်၊၁၈၉။

မိစ္ဆဂ္ဂတ (တိ) [မိစ္ဆာ+ဂတ] အမှားသို့ ရောက်သော၊ သူ။ သမဂ္ဂတေ သုခဝေဒနီယံ။ မိစ္ဆဂ္ဂတေ ဒုက္ခဝေဒနီယံ။ ပေဋကော။၂၇၇။

မိစ္ဆတ္တ (နု) [မိစ္ဆာ+ဇတ္တ] (၁) မှားယွင်းသောသဘော။(တိ)(၂) မှားယွင်းသော သဘောရှိသော။ (၁) ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆတ္တံ။ သံ၊၃။၁၅။ မိစ္ဆတ္တန္တိ မိစ္ဆာသဘာဝံ။ သံဋ္ဌ၊၃။၁၆၈။ (-သံဋ္ဌိ၊၂။၁၄၅။) (တိ) (၂) မိစ္ဆတ္တနိယတ-ကြည့်။

မိစ္ဆတ္တအင်္ဂ (နု) [မိစ္ဆတ္တ+အင်္ဂ] မှားသောသဘောရှိသော အင်္ဂါ။ ဣတိဣမာနိ အဋ္ဌပိ အကုသလဓမ္မသမာပတ္တိယာ မိစ္ဆတ္တအင်္ဂါနိ နာမ ဟောန္တိ။ သံဋ္ဌ၊၃။၁၅၃။

မိစ္ဆတ္တတိက (နု) [မိစ္ဆတ္တ+တိက] မိစ္ဆတ္တတိက်။ မိစ္ဆတ္တတ္တိကေ အာနန္တရိကာနီတိ အနန္တရာ-ယေန ဖလဒါယကာနိ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။ (-အဘိဋ္ဌ၊၃။၄၇၉။)

မိစ္ဆတ္တဓမ္မ (ပု) [မိစ္ဆတ္တ+ဓမ္မ]မှားသော သဘောရှိသောတရား၊မိစ္ဆတ္တတရား။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ဥဇုပဋိပက္ခတာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌ မိစ္ဆတ္တဓမ္မာ မိစ္ဆာမဂ္ဂါ။ ဒီဋ္ဌီ၊၁။၂၇၅။(-မဋ္ဌီ၊၁။၂၃၁။ မဋ္ဌီ၊၃။၃၁၀။ အံဋ္ဌီ၊၂။၁၁၇။)

မိစ္ဆတ္တနိယတ (တိ) [မိစ္ဆတ္တ+နိယတ] မှားသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ (စုတိ၏ အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသောအားဖြင့် မြဲသော။မိစ္ဆတ္တနိယတာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊၈။၃။ (-ဒီ၊၃။၁၈၂။ ဝိ၊၄။၁၅၈။) မိစ္ဆတ္တတိကေ "ဟိတသုခါဝဟာ မေ ဘဝိဿန္တီ"တိ ဧဝံ အာသိံသိတာပိ တထာ အဘာဝတော "အသုဘာဒီသုယေဝ သုဘာ"န္တိ အာဒိ ဝိပရီတပ္ပဝတ္တိတော စ မိစ္ဆာသဘာဝါတိ မိစ္ဆတ္တာ၊ ဝိပါကဒါနေ သတိ ခန္ဓဘေဒါနန္တရမေဝ ဝိပါကဒါနတော နိယတာ။ မိစ္ဆတ္တာ စ တေ နိယတာ စာတိ မိစ္ဆတ္တနိယတာ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၈၇။ (-ဒိဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။ ဝိမတိ၊၂။၂၁၅။ ဒီဋ္ဌီ၄။၁၉၄-၅။)

မိစ္ဆတ္တနိယတကမ္မကရ (တိ) [မိစ္ဆတ္တနိယတကမ္မ+ကရ+အ] မှားသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ (စုတိ၏အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသော အားဖြင့် မြဲသောကံကို ပြုလုပ်သော၊ သူ။ မာတုဃာတကာဒီနံ ဆန္နံ မိစ္ဆတ္တနိယတကမ္မ-ကရာနံ သတ္တာနဉ္စ။ နေတ္တိဋ္ဌ၊၁၇၁။

မိစ္ဆတ္တနိယတစိတ္တ (နု) [မိစ္ဆတ္တနိယတ + စိတ္တ] မှားသော သဘောရှိသည် ဖြစ်၍ (စုတိ၏ အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသော အားဖြင့် မြဲသောစိတ်။ အကုသလော ကာမဘဝေ မိစ္ဆတ္တနိယတစိတ္တေသု ဧကေနေဝ .... ဟောတိ။ အဘိဋ္ဌ၊၃။ ၃၆၁။

မိစ္ဆတ္တနိယတဓမ္မ (ပု) [မိစ္ဆတ္တနိယတ + ဓမ္မ] မှားသော သဘောရှိသည် ဖြစ်၍ (စုတိ၏ အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသော အားဖြင့် မြဲသောတရား။ မိစ္ဆတ္တနိယတဓမ္မေသု တဒါ-ရမ္မဏံ န လဗ္ဘတိ။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။

မိစ္ဆတ္တနိယတရာသိ (ပု) [မိစ္ဆတ္တနိယတ+ရာသိ] မှားသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ (စုတိ၏ အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသော အားဖြင့် မြဲသော (သတ္တဝါ) အစု။ မိစ္ဆာပဋိပန္နာနံ မိစ္ဆတ္တနိယတရာသိံ ဂမိဿတီတိ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။ ပေဋကော။၁၉၀။

မိစ္ဆတ္တနိယတသတ္တ (ပု) [မိစ္ဆတ္တနိယတ+သတ္တ] မှားသောသဘော ရှိသည်ဖြစ်၍ (စုတိ၏

အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသော အားဖြင့် မြဲသော သဂ္ဂဝါ။ ဒသနပဟာတဗ္ဗာနုဒ္ဒိယထာ မိစ္ဆတ္တနိယတသတ္တာ ပတ္တိဋ္ဌာနံ၊ ဝေ အနိယတာပိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၇၂။

မိစ္ဆတ္တနိယတသာသေရဏ (တိ) [မိစ္ဆတ္တနိယတ +သာသေရဏ] မှားသောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍ (စုတိ၏အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသော အားဖြင့် မြဲသော တရားတို့နှင့် ဆက်ဆံသော။ ဝေ မိစ္ဆတ္တနိယတာပိ “မိစ္ဆတ္တနိယတသာသေရဏာ” တိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၁၇၅။

မိစ္ဆတ္တနိယတာနိယတမဂ္ဂ (ပု) [မိစ္ဆတ္တနိယတာ- နိယတ + မဂ္ဂ] မှားသောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍ (စုတိ၏အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသော အားဖြင့် မြဲသောလမ်း မမြဲသောလမ်း။ အနိယျာနမဂ္ဂါတိ မိစ္ဆာမဂ္ဂါ၊ မိစ္ဆတ္တနိယတာ- နိယတမဂ္ဂါပိ ဝါ။ မာဋီ၊၁။၃၃၆။

မိစ္ဆတ္တနိယာမ (တိ) [မိစ္ဆတ္တ+နိယာမ] မှားသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ (စုတိ၏အခြားမဲ့၌) အကျိုးပေးသောအားဖြင့် မြဲသော။ မိစ္ဆတ္တ- နိယာမော သန်္တိဟောတိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။၂၄၀။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၉။ မာဋီ၊၃။၅၆။)

မိစ္ဆတ္တနိယာမပဋ္ဌ (တိ) [မိစ္ဆတ္တနိယာမ + ပဋ္ဌ] မိစ္ဆတ္တနိယာမနှင့် ဆက်စပ်သော ပြဿနာ။ မိစ္ဆတ္တနိယာမပဋ္ဌော နိယာမဝစနမတ္တေန အသမ်ိတတာယ အယုတ္တ ဘာဝဒီပနတ္ထံ ဝုတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၁။

မိစ္ဆတ္တနိယာမောက္ကန္တိ (ထီ) [မိစ္ဆတ္တနိယာမ + ဩက္ကန္တိ] မိစ္ဆတ္တနိယာမသို့ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း။ ယာ ပန မိစ္ဆတ္တနိယာမောက္ကန္တိ ဘူတာ၊ သာ ယထာ သပစ္စယ သမုဒါဂမ- သိဒ္ဓိတော...ဒဿေသိ။ ဓီ၊ဋီ၊၁။၂၂၈။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၄၉။ မာဋီ၊၃။၅၆။

မိစ္ဆတ္တနိယာမောက္ကမန (န) [မိစ္ဆတ္တနိယာမ + ဩက္ကမန] မိစ္ဆတ္တနိယာမသို့ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း။ ယာဝ နိယာမောက္ကမနာတိ ယာဝ မိစ္ဆတ္တနိယာမောက္ကမနာ။ မိစ္ဆတ္တနိယာ- မောက္ကမနနယော ပန သာမညဖလသုတ္တ- ဝဏ္ဏနာယံ တဋ္ဌိကာယ စ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိ- တဗ္ဗော။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၅။

မိစ္ဆတ္တနိယာမောက္ကမနနယ (ပု) [မိစ္ဆတ္တနိယာ မောက္ကမန+နယ] မိစ္ဆတ္တနိယာမသို့ သက်ဝင် ယုံကြည်သော နည်း။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မိစ္ဆတ္တပက္ခိက (တိ) [မိစ္ဆတ္တပက္ခ+ဣက] မှားသော သဘောရှိသော အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ နနိယျာတိ မိစ္ဆတ္တပက္ခိကတ္တာ သုရာပီတ- သိင်္ဂါလေ ပသာဒေါ ဝိယ။ မာဋီ၊၂။၁၃။

မိစ္ဆတ္တပရိယာပန္န (တိ) [မိစ္ဆတ္တ+ပရိယာပန္န] မိစ္ဆတ္တတရား၌ အကျုံးဝင်သော။ မိစ္ဆတ္တပရိ- ယာပန္နာယ အနိယျာနိကဒိဋ္ဌိယာ စ သမန္နာ- ဂတာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၃။ (–သံ၊ဋီ၊၂။ ၁၄၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၇။)

မိစ္ဆတ္တာတိဝတ္တနံ (န) [မိစ္ဆတ္တ+အတိဝတ္တန] မိစ္ဆတ္တတရားကို လွန်ခြင်း။ အကုသလကမ္မ- ပထဝိဒ္ဓံသနံ မိစ္ဆတ္တာတိဝတ္တနံ အနုသယမူ- လဒေ္ဓဒေါ၊ သံ၊ဋီ၊၁။၅၂။

မိစ္ဆတ္တာနတိဝတ္တန (န) [မိစ္ဆတ္တ+အနတိဝတ္တန] မိစ္ဆတ္တတရားကို မလွန်ခြင်း။ မိစ္ဆတ္တာနတိ- ဝတ္တနံ တဏှာမူလဓမ္မသန္နိဿယတာ။ မူလဋီ၊ ၁၊၁၂၁။

မိစ္ဆာ (ဗျ) [မိစ္ဆာမှုသာဗျယံ။ မိစ္ဆာ မုသာသဒ္ဒါ ပန သဗ္ဗတြာပိ အဗျယမေဝ ဘဝန္တိ။ ဓာန်။ ဓာန်၊ဋီ။၁၂၇။] မှားယွင်း–ချို့ယွင်း–ဖောက် ပြန်–မမှန်မကန်– ယုတ်မာ–သော သဘော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, မိစ္ဆာမဂ္ဂ, မိစ္ဆာစာရ–တို့ ကြည့်။

မိစ္ဆာအဘိနိဝိသန (န) [မိစ္ဆာ+အဘိနိဝိသန] မှားယွင်း–ဖောက်ပြန်–သော နှလုံးသွင်းမှု။

သုရူပါဒီသု မိစ္ဆာအဘိနိဝိသနံ ပရာမာသော။ မ၊ဋီ၊၃။၃၆၆။

မိစ္ဆာအဘိနိဝိသန္တ (တိ) [မိစ္ဆာ+အဘိနိဝိသန္တ] မှားယွင်းသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသော၊ သူ။ မိစ္ဆာအဘိနိဝိသန္တဿာတိ ဝေမာဒိနာ နယေန ပဝတ္တာဘိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၃၀။

မိစ္ဆာအာဇီဝ (ပု) [မိစ္ဆာ+အာဇီဝ] (၁) မှားယွင်း– ဖောက်ပြန် –မမှန်ကန်– သော အသက်မွေးမှု၊ မိစ္ဆာဇီဝ။ (ပစ္စည်းလာဘ်-လာဘအတွက် ဝါကြွားခြင်း, လာဘ်ကိုမျှော်၍ပြောဆိုခြင်း, ပစ္စည်းအတွက် အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း, မိမိ၏ အနည်းငယ်သော ပစ္စည်းလာဘ်လာဘဖြင့် သူတစ်ပါး၏ များစွာသော လာဘ်ကို ရှာမှီးဆောင်ယူလိုခြင်း ဟူသည် သည် မိစ္ဆာအာဇီဝမည်၏။ မ၊၃။၁၁၉။ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်စသည်တို့အတွက် ဖြစ်စေအပ်သော ကာယဒုစရိုက်, ဝစီဒုစရိုက် သည် မိစ္ဆာအာဇီဝမည်၏။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂၊ ၂၁ ပါးသော မအပ်သောရှာမှီးခြင်းဖြင့် ရှာမှီး၍ အသက်မွေးခြင်းသည် မိစ္ဆာဇီဝမည်၏။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၈–၉။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၀၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉၈။) (တိ)(၂) မှားယွင်းသောအသက်မွေးမှုရှိသော၊ သူ။ (၁) ဣဓ ဘိက္ခဝေ အရိယသာဝကော မိစ္ဆာအာဇီဝံ ပဟာယ သမ္မာအာဇီဝေန ဇီဝိတံ ကပ္ပေတိ။ ဒီ၊၂။၂၅၀။ သံ၊၃။၈။ အဘိ၊ဝိ။၁၁၁။ မိစ္ဆာ-အာဇီဝန္တိ ခါဒနီယဘောဇနီယာဒီနံ အတ္ထာယ ပဝတ္တိတံ ကာယဝစီဒုစ္စရိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။ မိစ္ဆာအာဇီဝံ ပဟာယာတိ ပါပကံ အာဇီဝံ ပဇဟိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁၊၂၅၆။) (တိ) (၂) မိစ္ဆာအာဇီဝဿ မိစ္ဆာဝါယာမော ပဟောတိ။ အံ၊၃။၄၂၈။

မိစ္ဆာအာဇီဝပစ္စယ (ပု) [မိစ္ဆာအာဇီဝ+ပစ္စယ] (၁) မိစ္ဆာအာဇီဝဟူသော အကြောင်း။ (တိ) (၂) မိစ္ဆာအာဇီဝဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မှားယွင်းဖောက်ပြန်သော အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းမှုဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ယေ စ မိစ္ဆာအာဇီဝပစ္စယာ ဒုနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။၄၃၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

မိစ္ဆာအာဇီဝဝိရတိ (ထီ) [မိစ္ဆာအာဇီဝ+ဝိရတိ] မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ကုဟနာဒိသမုဋ္ဌာပိကာ မိစ္ဆာအာဇီဝ-ဝိရတိ သမ္မာအာဇီဝေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ (–စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၉၃။)

မိစ္ဆာကမ္မန္တ(ပု)[မိစ္ဆာ+ကမ္မန္တ] (၁) မှားယွင်း–ဖောက်ပြန်–မမှန်မကန်–သော–အလုပ်–ကိစ္စ–အမှု၊မိစ္ဆာကမ္မန္တ။(တိ)(၂) မှားယွင်းသော အလုပ်–ရှိသော–ကို လုပ်သော၊ သူ။ (၁) ကတမော စ ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆာကမ္မန္တော ပါဏာ-တိပါတော အဒိန္နာဒါနံ ကာမေသုမိစ္ဆာ-စာရော။ အယံ ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆာကမ္မန္တော။ မ၊၃။၁၁၉။ (–သံ၊၃။၃၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။) (တိ)(၂) မိစ္ဆာဝါစာ မိစ္ဆာကမ္မန္တာ မိစ္ဆာ-အာဇီဝါ။ ဒီ၊၂။၂၇၉။ (–သံ၊၁။၃၇၈။ အံ၊၃။ ၅၄၃။ အံ၊၃။၄၂၈။)

မိစ္ဆာကမ္မန္တဋ္ဌာန (နပုံ) [မိစ္ဆာကမ္မန္တ+ဌာန] မိစ္ဆာကမ္မန္တ အရာ။ တဒါ မိစ္ဆာကမ္မန္တဋ္ဌာနေ မိစ္ဆာဝါစာယ သဒ္ဒိံ ဇာနေဝ အ ပါ ပဋ္ဌ ဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၄။

မိစ္ဆာကမ္မန္တပစ္စယ (ပု) [မိစ္ဆာကမ္မန္တ+ပစ္စယ] (၁) မိစ္ဆာကမ္မန္တ ဟူသော အကြောင်း။ (တိ) (၂) မိစ္ဆာကမ္မန္တ ဟူသော အကြောင်း ရှိသော။ ယေ စ မိစ္ဆာကမ္မန္တပစ္စယာ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။ ၄၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

မိစ္ဆာကမ္မန္တပဋိပက္ခ (ပု) [မိစ္ဆာကမ္မန္တ+ပဋိပက္ခ] မိစ္ဆာကမ္မန္တ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ မိစ္ဆာကမ္မန္တ-ပဋိပက္ခဘူတဿ အတ္တနော ကိစ္စဿ အနုဂုဏ-

ဘာဝေန သမ္ပယုတ္တာနံ ပဝတ္တနမေဝ။ အနုဋီ၊ ၂။၇၆။

မိစ္ဆာကမ္မန္တပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မိစ္ဆာကမ္မန္တ-ပ္ပဟာန+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မိစ္ဆာကမ္မန္တကို ပယ်ခြင်းလျှင် ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်သော။ ဝိရမ-ဏရသော၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနေ၊။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၄၁။

မိစ္ဆာကမ္မန္တဝိရတိ (ထီ) [မိစ္ဆာကမ္မန္တ+ဝိရတိ] မှားယွင်းသော အလုပ်ကိစ္စမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တဝိရတိ။ သမ္မာကမ္မမေဝ သမ္မာကမ္မန္တော၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တဝိရတိယာ ဧတံ နာမံ။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၁။၉၀။ စူဠနိဋ္ဌ။၉၃။

မိစ္ဆာကမ္မန္တသမုစ္ဆေဒိကာ (ထိ) [မိစ္ဆာကမ္မန္တ+သမုစ္ဆေဒိကာ] မိစ္ဆာကမ္မန္တကို အကြင်းမဲ့ဖြတ်တောက်တတ်သော(ဝိရတိ)။မိစ္ဆာကမ္မန္တသမုစ္ဆေဒိကာယ ပါဏာတိပါတာဒိဝိရတိယာ ဧတံ နာမံ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ (-အဘိဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၁။)

မိစ္ဆာဂဏှန္တ (တိ) [မိစ္ဆာ+ဂဏှန္တ] မှားယွင်းစွာယူသော၊သူ။ မိစ္ဆာဂဏှန္တာနံ သော ဧတော ရူပတော နိက္ခမိဿ။ သံဋီ၊ ၂။၁၀၆။

မိစ္ဆာဂဟဏ (နု) [မိစ္ဆာ+ဂဟဏ] မှားယွင်းစွာယူခြင်း၊ မှားယွင်းသော အယူ၊ မိစ္ဆာအယူ။ "တုဏ္ဍံ ဣဒံ ဝစန"န္တိ မိစ္ဆာဂဟဏံ ဂဏှေယျ။ မဋ္ဌ၊၃။၂၂၂။ (-ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၃၉၅။ဇာဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၅။ မဋီ၊၃။၁၅၂။)

မိစ္ဆာဂဟဏနိဝါရဏ (နု) [မိစ္ဆာဂဟဏ+နိဝါ-ရဏ] မှားယွင်းသော အယူကို တားမြစ်ခြင်း။ တထာပိ တဿေဝ မူဂပဒဿ ဝသေန အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာဘိလာပေါ ကတော မိစ္ဆာဂဟဏနိဝါရဏတ္ထံ။ ဝဇိရ။ ၄၃၆။

မိစ္ဆာဂဟိတ (တိ) [မိစ္ဆာ+ဂဟိတ] မှားယွင်းစွာယူအပ်သော။ သတ္ထုရိ အဘူတဒေါသာ-ရောပနဝသေန မိစ္ဆာဂဟိတာယ နိယျယဂါမိ-နိယာ ပါပဒိဋ္ဌိယာ။ ဒီဋီ၊၁။၃၉၈။ သီဋီ၊ သစ်၊ ၂။၄၂၃။

မိစ္ဆာဂါဟ (ပု) [မိစ္ဆာ+ဂါဟ] (၁) မှားယွင်းစွာယူခြင်း၊ မှားယွင်းသော အယူ၊ မိစ္ဆာအယူ။ (တိ) (၂) မှားယွင်းသော အယူရှိသော၊ သူ။ (၁) ဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟော မိစ္ဆာဂါဟော "အယာထာဝကသ္မိံ ယာထာဝက"န္တိ ဂါဟော။ မဟာနိ။၃၇။ (-ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၄၂။ ဇာဋ္ဌ၊၇။၅၃။ ဝဇိရ။၁၄၈။) အနုပါယ-ဂါဟော မိစ္ဆာဂါဟော။ မဟာနိဋ္ဌ။၁၄၀။ (တိ)(၂) မိစ္ဆာဂါဟတာယ ဥတ္တရဝိဓာနာယ ပုရိမပက္ခံ ဌပေတွာ ဂါဟံ န ဥပဂစ္ဆတိ။ မဋီ၊၃။၁၁၁။

မိစ္ဆာဂါဟတ္တယ (နု) [မိစ္ဆာဂါဟ+တယ] မိစ္ဆာအယူ သုံးခုအပေါင်း၊ မိစ္ဆာအယူ သုံးခု (တဏှာ, မာန, ဒိဋ္ဌိ)။ ဣမဿ မိစ္ဆာဂါဟတ္တ-ယဿာပိ အဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၅၁-၂၊

မိစ္ဆာဂါဟဒဿန (နု) [မိစ္ဆာဂါဟ + ဒဿန] မိစ္ဆာအယူကို ပြခြင်း။ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ မိစ္ဆာ-ဂါဟဒဿနဝသေန အဓိဋ္ဌာနဘူတံ။ သီဋီ၊ သစ်၊၁။၄၆၀။

မိစ္ဆာဂါဟပ္ပသင်္ဂ (ပု) [မိစ္ဆာဂါဟ+ပသင်္ဂ] မှားယွင်းသော အယူ၌ လျှဉ်းပါးဖွယ်ရှိခြင်း။ ယေန သော ဒဿိတောတိ ဧဝံ မိစ္ဆာဂါဟပ္ပသင်္ဂတော စ တထာ န ဝိဘတ္တော။ ဝဇိရ။၂၀၁။ ကင်္ခါဋီ။၅၂။

မိစ္ဆာဂါဟမောစနဘာယ (ပု) [မိစ္ဆာဂါဟမော-စန+ဘယ] မိစ္ဆာအယူကို စွန့်လွှတ်ရခြင်းမှ ကြောက်လန့်ခြင်း။ မိစ္ဆာဂါဟမောစန-ဘယေန ဝိပလ္လာသဝသေနေဟ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကေဟိ ဘာယိတဗ္ဗတော။ ဝိမာနဋ္ဌ။၁၉၇။

မိတ္တာဂါဟဝိဝဇ္ဇန (န) [မိတ္တာဂါဟ+ဝိဝဇ္ဇန] မှားသော အယူကို ကြဉ်ခြင်း။ မိတ္တာဂါဟဝိဝဇ္ဇနတ္ထံ အာပတ္တိဘေဒေါ ဒဿိတော။ ဝဇိရ။၁၉၃။

မိတ္တာဂါဟဟေတုပ္ပသင်္ဂ (ပု) [မိတ္တာဂါဟဟေတု+ပသင်္ဂ] မိစ္ဆာအယူ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏ ဟူသော အနက်၏ လျှင်းပါးခြင်း။ မိတ္တာဂါဟဟေတုပ္ပသင်္ဂေန ဘာဂဝတာ အနုညာတပ္ပသင်္ဂေါ စ။ ဝဇိရ။၄၇၅။

မိတ္တာဂါဟသမုဋ္ဌာန (တိ) [မိတ္တာဂါဟ+ သမုဋ္ဌာန] မှားယွင်းသောအယူလျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ မှားယွင်းသော အယူအဆကြောင့်ဖြစ်သော။ ယထာ သဿတာဒိ မဟာပထဝီဘေဒနံ ရဝနာယ မိတ္တာဂါဟသမုဋ္ဌာနံ အာမူလံ။ မ၊ဋီ၊၂။၇၁-၇။

မိတ္တာစရိယာ (န) [မိတ္တာ+စရိယာ] မှားယွင်း-ယုတ်မာ-စွာ ကျင့်ခြင်း။ သမ္မာပဋိပတ္တိ သုဝိပုလံ အနတ္ထံ အစိန္တေတွာ ပရိဿယ ကာမေသု မိတ္တာစရိယာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၆။

မိတ္တာစရိတ (တိ) [မိတ္တာ+စရိတ] မှားယွင်းစွာကျင့်အပ်သော။ ဒုပ္ပဋ္ဌာမဋ္ဌန္တိ မိတ္တာစရိတံ သံကိလိဋ္ဌံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၃၀။

မိတ္တာစာရ (ပု) [မိတ္တာ+စာရ] မှားယွင်း-ယုတ်မာ-သော အကျင့်။ ပါဏာတိပါတော အဒိန္နာဒါနံ ကာမေသု မိတ္တာစာရော။ ဒီ၊၃။၂၂၃။ (-သံ၊၁။၃၇၇။) မိတ္တာစာရောတိ ကေနစိ နိန္ဒိတော လာမကာစာရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၅။ ဍုဘိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၉။) မိတ္တာစာရောတိ ဂါရယှာစာရော၊ ဂါရယှတာ စဿ ဧကန္တနိဟီနတာယ ဝေါတိ အာဟ "ကေနစိ နိန္ဒိတော လာမကာစာရော"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၆၇။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၁-၂။

မိတ္တာစာရဒဿနသဘာဝ (ပု) [မိတ္တာစာရ-ဒဿန+သဘာဝ] မှားယွင်းသော အကျင့်-မိတ္တာစာရ-ကို ပြတတ်သောသဘောရှိခြင်း။ ဒုက္ကဋဝတ္ထုကာဝ မိတ္တာစာရဒဿနသဘာဝတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကခ်၊ဋီ။၅၂၂။

မိတ္တာစာရလက္ခဏာဘာဝ (ပု) [မိတ္တာစာရ-လက္ခဏ+အဘာဝ] မှားယွင်းသော အကျင့် - မိတ္တာစာရ - ၏ လက္ခဏာ မရှိခြင်း။ မောက္ခဿေဝ အန္တရာယံ ကရောတိ၊ န သဂ္ဂဿာတိ မိတ္တာစာရလက္ခဏာဘာဝတော ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၃။၈၆။ မ၊ဋီ၊၂။၈၂။

မိတ္တာစာရဝဇ္ဇ (တိ) [မိတ္တာစာရ+ဝဇ္ဇ] မှားယွင်း-ယုတ်မာ-သော အကျင့်သည် ကြဉ်အပ်သော၊ မှားယွင်း - ယုတ်မာ -သော အကျင့်ကို ကြဉ်သော။ တဋ္ဌ ခေါ မိတ္တာစာရ-ဝဇ္ဇာနံ ဆန္ဒံ ပသေန။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၆။

မိတ္တာစာရသာသနင်္ဂသမ္ဘဝ (ပု) [မိတ္တာစာရ-သာသနင်္ဂ+သမ္ဘဝ] မိတ္တာစာရ ဖြစ်ကြောင်းသော သတင်းစကားကို ဆောင်ခြင်း၏ အင်္ဂါဖြစ်သင့်ခြင်း(ယျ)။ ဒုက္ကဋဝတ္ထုကာဝ မိတ္တာစာရ-သာသနင်္ဂသမ္ဘဝတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇိရ။ ၁၉၁။

မိတ္တာစာရီ (တိ) [မိတ္တာ+စရ+ဏီ။ ထိ-၌ မိတ္တာ-စာရိနီ။] မှားယွင်း-ယုတ်မာ-စွာ ကျင့်တတ်သော၊ သူ။ အတိစာရိနီတိ သာမိကံ အတိ-က္ကမိတွာ စာရိနီ မိတ္တာစာရိနီ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၀၀။

မိတ္တာစေတနာ (ထိ) [မိတ္တာ+စေတနာ] မှားယွင်း- ဖောက်ပြန်-သော စေတနာ။ ကာယဝစီဒွါရာနမေဝ အညတရဒွါရပ္ပဝတ္တာ မိတ္တာစေတနာ မုသာဝါဒေါ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၇။

မိတ္တာဇီဝ (ပု) [မိတ္တာ+အာ+ဇီဝ+ဏ၊ မိတ္တာ အာဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ မိတ္တာဇီဝေါ၊ သံ၊ဋီ၊ သစ်၊၂၊၉၈။] (၁) မှားယွင်း -မမှန်ကန်- ဖောက်ပြန်-သော အသက်မွေးမှု၊ မိတ္တာဇီဝ။ မိတ္တာအာဇီဝ-ကြည့်။ (တိ) (၂) မှားယွင်း- ဖောက်ပြန်-သော အသက်မွေးမှု ရှိသော၊

မှားယွင်းစွာ အသက်မွေးတတ်သော၊ သူ။ (၁) သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝန္တိ။ အံ၊၁။၃၆၃။ (–မိလိန္ဒ။ ၃၅၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၆၇။)(တိ) (၂) ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဧကစ္စော မိစ္ဆာဇီဝေါ ဟောတိ။ အံ၊၁။၂၇၄။

မိစ္ဆာဇီဝဒုဿီလျစေတနာ (ထီ) [မိစ္ဆာဇီဝဒုဿီလျ +စေတနာ] မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှု ဟူသော သီလမရှိခြင်း စေတနာ။ မိစ္ဆာဇီဝ-ဒုဿီလျစေတနာယ ပဒပဋ္ဌ ဒ ဧ တ ာ အနုပ္ပတ္တိသာဓနေဝသေန မဂ္ဂင်္ဂပူရဏမာနာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။

မိစ္ဆာဇီဝပစ္စယ (ပု) [မိစ္ဆာဇီဝ + ပစ္စယ] မိစ္ဆာဇီဝဟူသော အကြောင်း။ (တိ) (၂) မိစ္ဆာဇီဝဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ဝေဇ္ဇ-ကမ္မာဒိနံ ဇာနနဟေတု မိစ္ဆာဇီဝပစ္စယာ ကာမာသဝါဒယော အာသဝါ ဝဍ္ဎန္တိယော၊ န ပဟီယန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၆၅။

မိစ္ဆာဇီဝပဋိပတ္တိ (ထီ) [မိစ္ဆာဇီဝ + ပဋိပတ္တိ] မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှု ဟူသော အကျင့်။ ဒါယကဿ ဟိ နိမန္တနံ ကေဝလံ သတိယာ အနေသနာသု အညတရာယ ပိဏ္ဍပါတပရိ-ယေသနာယ ဇီဝိကကပ္ပနသင်္ခါတာ မိစ္ဆာဇီဝ ပဋိပတ္တိ နာမ ဟောတိ။ ၎ာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇၄။

မိစ္ဆာဇီဝပဋိသေဓက (တိ) [မိစ္ဆာဇီဝ+ပဋိ-သေဓက] မိစ္ဆာဇီဝကို တားမြစ်တတ်သော။ မိစ္ဆာဇီဝပဋိသေဓကေန န ဝေဠုဒါနာဒိနာ အာဇာဝရေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။

မိစ္ဆာဇီဝပယောဂသမုဋ္ဌာပက (တိ) [မိစ္ဆာဇီဝ-ပယောဂ+သမုဋ္ဌာပက။ ထီ-၌ **သမုဋ္ဌာပိကာ**။] မိစ္ဆာဇီဝပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မိစ္ဆာအာဇီဝေါတိ မိစ္ဆာဇီဝပယောဂသမုဋ္ဌာ-ပိကာ စေတနာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

မိစ္ဆာဇီဝပ္ပကာရ (ပု) [မိစ္ဆာဇီဝ+ပကာရ] မိစ္ဆာဇီဝ အပြား။ ဗဟူဟိ ပရိကပ္ပေဟိတိ ယထာဝုတ္တေဟိ အညေဟိ စ ဗဟူဟိ မိစ္ဆာ-ဇီဝပ္ပကာရေဟိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၅။

မိစ္ဆာဇီဝပ္ပယောဂ (ပု) [မိစ္ဆာဇီဝ+ပယောဂ] မိစ္ဆာဇီဝ၌ အားထုတ်ခြင်း လုံ့လပယောဂ။ ယေ ယေ မိစ္ဆာဇီဝပ္ပယောဂေန လဒ္ဓလာဘာ၊ တေ တေ ဝေ ပုဂ္ဂလေ အနုသိက္ခန္တာ ဘမိဿန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၅။

မိစ္ဆာဇီဝပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မိစ္ဆာဇီဝ-ပ္ပဟာန+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မိစ္ဆာဇီဝကို ပယ်ခြင်း လျှင် ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်တတ်သော။ ဉာယာဇီဝပ္ပဝတ္တိရသော၊ မိစ္ဆာဇီဝပ္ပဟာန-ပစ္စုပဋ္ဌာနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၄၁။

မိစ္ဆာဇီဝရတ (တိ) [မိစ္ဆာဇီဝ+ရတ] မိစ္ဆာဇီဝ–မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှု–၌ မွေ့လျော် သော၊ သူ။ ယေ ယေ လာဘံ လဘိဿန္တိ၊ မိစ္ဆာဇီဝရတာ သဒါ။ ထေရ။၃၄၂။

မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ (ယိ) [မိစ္ဆာဇီဝ + ဝိရတိ] မိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ မိစ္ဆာဇီဝဝိရ-တိယာ တေ အဓိဝစနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၁။)

မိစ္ဆာဇီဝဝိဇ္ဇန (န) [မိစ္ဆာဇီဝ + ဝိဇ္ဇန] မိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ မိစ္ဆာဇီဝဝိဇ္ဇ-နေန သုဒ္ဓါဇီဝေါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၅–၆။

မိစ္ဆာဇီဝသဒ္ဒ (ပု) [မိစ္ဆာဇီဝ+သဒ္ဒ] မိစ္ဆာဇီဝ-သဒ္ဒါ။ အပိ စေတ္ထ မိစ္ဆာဇီဝ-သဒ္ဒေန ကုဟန-လပနာဟိ သေသံ အနေသနံ ဂဏှာတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၈၂။

မိစ္ဆာဇီဝသမ္ဘဝ (ပု) [မိစ္ဆာဇီဝ+သမ္ဘဝ] မိစ္ဆာ-ဇီဝ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ တံ နိဿာယ မိစ္ဆာဇီဝ-သမ္ဘဝေါ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ။ ဋီမဟာ၊၂။၃၁၉။

မိစ္ဆာဇီဝဟေတု (ပု) [မိစ္ဆာဇီဝ + ဟေတု] မိစ္ဆာဇီဝ၏ အကြောင်း။ ဒုပ္ပုရဏ္ဍေနွေန နရကသည်ိတံ မိစ္ဆာဇီဝဟေတုဘူတံ ဣမံ ပစ္စယဝဇ္ဇံ ကရေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။

မိစ္ဆာဉာဏ (န) [မိစ္ဆာ+ဉာဏ] မှားယွင်းသော အသိဉာဏ်၊ ဖောက်ဖောက် ပြန်ပြန် ကြံစည် ယူဆခြင်း၊ မောဟ၊ မိစ္ဆာဉာဏ်၊ မှားယွင်းသော အမှတ်။ ယထာဠူပေန ခေါ် ဂဟပတိ မိစ္ဆာဉာဏေန သမန္နာဂတော။ သံ၊၃။၃၃၅။ (-အဘိ၊ဝိ။၄၀၅။ မဟာနိ။ဂ၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉၊၁၉၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။) မိစ္ဆာဉာဏေနာတိ မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။ မိစ္ဆာဉာဏာဒီသု ပန မိစ္ဆာဉာဏံ နာမ ပါပကိရိယာသု ဥပါယစိန္တာ။ အထ ဝါ မိစ္ဆာဉာဏံ မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ တတ္ထ ပန "အသိဝေ သိဝါ"တိ ဝေါဟာရော ဝိယ ဉာဏဝေါဟာရော။ မိစ္ဆာသဘာဝတ္တာ ပန မိစ္ဆာဉာဏံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၉၀။ မိစ္ဆာဉာဏန္တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တော မောဟော။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၁။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၉၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂ဂ၂။ သံ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၁၈၇။ မ၊ဋီ၊၁။၂၃၈။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃။) မိစ္ဆာဉာဏီ-ကြည့်။

မိစ္ဆာဉာဏပစ္စယ (ပု) [မိစ္ဆာဉာဏ+ပစ္စယ] (၁) မိစ္ဆာဉာဏ်ဟူသော အကြောင်း။ (တိ)(၂) မိစ္ဆာဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မှားယွင်းသော အသိဉာဏ်ဟူသော အကြောင်း ရှိသော။ ယေ စ မိစ္ဆာဉာဏပစ္စယာ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။၄၃၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။

မိစ္ဆာဉာဏီ (တိ) [မိစ္ဆာဉာဏ+ဤ] မှားယွင်း သော အသိဉာဏ်ရှိသော၊ ဖောက်ဖောက် ပြန်ပြန် ကြံစည်ယူဆတတ်သော၊ မှားယွင်း သော အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ပဇရ မိစ္ဆာဉာဏီ ဘဝိဿန္တိ။ မ၊၁။၅၁။ (-သံ၊၁။၃၇၉။ သံ၊၃။ ၁၆။) မိစ္ဆာဉာဏီတိ ဧတ္ထ မိစ္ဆာဉာဏန္တိ ပါပကိရိယာသု ဥပါယစိန္တာဝသေန, ပါပံ ကတွာ "သုကတံ မယာ"တိ ပစ္စဝေက္ခဏာကာရေန စ ဥပ္ပန္နော မောဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေန သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော မိစ္ဆာဉာဏီ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၈။) ဧဝံ မိစ္ဆာဉာဏမ္ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ န ဟိ ဉာဏဿ မိစ္ဆာဘာဝေါ နာမ အတ္ထိ။ တသ္မာ မိစ္ဆာဉာဏီနောတိ မိစ္ဆာသညာဏာတိ အတ္ထော၊ အယောနိသော ပဂ္ဂတ္တစိတ္တုပ္ပါဒါတိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၅-၆။ (-မ၊ဋီ၊၁။၂၉၀။)

မိစ္ဆာဒ္ဓပိတ (တိ) [မိစ္ဆာ+ဒ္ဓပိတ] မှားယွင်းစွာ-မကောင်းသဖြင့်- ထားအပ် - ဖြစ်စေအပ်-သော။ သစေ ဝဋ္ဋသမ္ပတ္တိံ ပတ္ထေတွာ ဝဋ္ဋ-နိဿိတဝသေန မိစ္ဆာဒ္ဓပိတံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁ဂ။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။)

မိစ္ဆာဒ္ဓပိတသာလိသူက (ပု) [မိစ္ဆာဒ္ဓပိတသာလိ +သူက] မှားယွင်း-ဖောက်ပြန်-စွာ ထား အပ်သော သလေးဆူး၊ မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သော သလေးဆူး။ ယထာ မိစ္ဆာ-ဒ္ဓပိတသာလိသူကာဒိ အက္ကန္တမ္ပိ ဟတ္ထာဒိံ န ဘိန္ဒတိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၉၆။

မိစ္ဆာတပ (ပု) [မိစ္ဆာ+တပ] မှားယွင်း-ဖောက်ပြန် - သော - အကျင့်။ သတ္တု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ တံ မိစ္ဆာတပံ ပဟာယ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၄။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃ဂ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၉ဂ။)

မိစ္ဆာဒဿန (န) [မိစ္ဆာ+ဒဿန] မှားယွင်း-ဖောက်ပြန်-သော- အယူ-အမြင်၊ မိစ္ဆာ အယူ။ တတော ပရိဗ္ဗာဇကော မိစ္ဆာဒဿ-နေန အဘိဘူတတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁။)

မိစ္ဆာဒဿနေနာတိ အတ္တဒိဋ္ဌိသင်္ခါတေန မိစ္ဆာဘိနိဝေသေန။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၈၈။

မိစ္ဆာဒဿနနိဝါရဏ (န) [မိစ္ဆာဒဿန + နိဝါ-ရဏ] မိစ္ဆာအယူကို တားမြစ်ခြင်း။ တဿာ မိစ္ဆာဒဿနနိဝါရဏတောပေတံ ဘဝစက္ကံ နိဝါရဏတော ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁၇။)

မိစ္ဆာဒဿနန္တရ (န) [မိစ္ဆာဒဿန+အန္တရ] မိစ္ဆာအယူ– တမျိုး– တပါး။ အာနန္တရိ-ကန္တရံ ဝိယ မိစ္ဆာဒဿနန္တရံ သမာနဇာတိကံ န နိဝတ္တေတိ။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၄၈။

မိစ္ဆာဒဿနဝေဒယိတ (န) [မိစ္ဆာဒဿန+ဝေဒ-ယိတ] မိစ္ဆာအယူကို ခံစားခြင်း။ တဏှာ-ဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒနမေဝတံ မိစ္ဆာဒဿနဝေဒယိတံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၅၈။

မိစ္ဆာဒဿနဟေတု (ပု) [မိစ္ဆာဒဿန+ဟေတု] မိစ္ဆာအယူဟူသော အကြောင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ကမ္မသမာဒါနာတိ မိစ္ဆာဒဿနဟေတု သမာဒိန္နနာနာဝိဓကမ္မာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၈။

မိစ္ဆာဒဿနာဘာဝ (ပု) [မိစ္ဆာဒဿန+အဘာဝ] မိစ္ဆာအယူမရှိခြင်း။ မိစ္ဆာဒဿနာဘာဝေန ကလျာဏော သဟာယော ပဋိလဘတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈၈။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၈၀။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (ထီ) [မိစ္ဆာ+ဒိဋ္ဌိ] (၁) ချွတ်ယွင်း– ဖောက်ပြန်– မမှန်ကန်– ယုတ်မာ– သော အယူ၊(ပညာရှိတို့) စက်ဆုပ်အပ်သော အယူ၊ ချွတ်ယွင်း ဖောက်ပြန် မမှန်သောအားဖြင့်– ရှုမြင် သုံးသပ်တတ်သော တရား – ရှုမြင် သုံးသပ်ကြောင်း တရား– ရှုမြင်သုံးသပ်ခြင်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထုတ်ဆောင်တတ်သော အယူ၊ မှားသောအယူ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ (တိ) (၂) မှားသော–မိစ္ဆာ–အယူရှိသော၊ သူ(မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပုဂ္ဂိုလ်)။

(၁) အဘိဇ္ဈာ ဟောတိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟောတိ၊ အဟိရိကံ ဟောတိ။ အဘိ၊၁။၉၀။ (–ဒီ၊၃။ ၂၂၃။ မ၊၂။၅၀။ သံ၊၃။၁။ အံ၊၁။၃၂၊၂၄၃။ ပဋိသံ။၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ အယာထာဝဒိဋ္ဌိ၊ ဝိရဇ္ဈိတွာ ဂဟဏတော ဝါ ဝိတထာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ အနတ္ထာဝဟတ္တာ ပဏ္ဍိတေဟိ ဇိဂုစ္ဆိတာ ဒိဋ္ဌီတိပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ အပိ စ မိစ္ဆာ ပဿန္တိ တာယ,သယံ ဝါ မိစ္ဆာ ပဿတိ, မိစ္ဆာဒဿန-မတ္တမေဝ ဝါ ဧသာတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၁။ (– ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၁၁၊၂၀၇။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၆၉။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၉၈။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၀၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၂၄။ မူလ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၆။) (တိ) (၂) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ ဒုဿီလော၊ ကဒရိယော ပရိဘာသကော။ ပေတ။၂၀၃။ (–ဝိ၊၄။၁၆၆။ မ၊၁။၅၁။ အံ၊၁။၂၈၆။ အံ၊၃။၂၇၅။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိယာ ဝိပရီတဒဿနော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၃၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူနှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအပြားကို ဒိဋ္ဌိ–ကြည့်။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအနုဝတ္တမာန (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ + အနု-ဝတ္တမာန] မှားသောအယူသို့ အစဉ်လိုက်အပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+က] ချွတ်ယွင်း –ဖောက်ပြန်–မမှန်–မှား–ယုတ်မာ– သော အယူ–အမြင်–ရှိသော၊ ဘုရားစကားတော်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို – မမှန် – မှား –သောအားဖြင့် ယူသော၊ သူ(မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂိုလ်)။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ။ ဝိ၊၁။၆။ (–ဒီ၊၃။ ၃၇။ မ၊၁။၃၅၆။ သံ၊၁။၃၇၈။ အံ၊၁။၃၂။ အံ၊၂။၁၀၁။ အဘိ၊ပု။၁၁၆။ ပဋိသံ။၁၁၁။ ဣတိဝုတ်။၂၃၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၈။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာတိ ဝိပရီတ-ဒဿနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၈။

(-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၄။ ဝိမတိ၊၂။၃၁၆။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉။ မ၊ဋီ၊၂။၂၅၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၅။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကကုလ (န) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက + ကုလ] မှားသော အယူရှိသော-အမျိုး - အိမ်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအိမ်။ ဘဝန္တေ အဟံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကကုလံ ဂစ္ဆာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၉။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဂရဟဏ (န) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက+ဂရဟဏ] မှားသော အယူရှိသော-အယူမှားသော-သူကို ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ တယော ပုဂ္ဂလာတိအာဒိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဂရဟဏတ္ထံ သမ္မာဒိဋ္ဌိကပသံသနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကတာပသ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက+တာပသ] မှားသော အယူရှိသော ရသေ့၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ရသေ့။ တသ္မိံ ပဗ္ဗတေ သစ္စဗန္ဓော နာမ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကတာပသော မဟာဇနံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ဥဂ္ဂဏှာပေန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကပုတ္တ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက+ပုတ္တ] မှားသော-မိစ္ဆာ-အယူရှိသောသူ၏သား၊မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏သား။ ရာဇဂဟသ္မိံ ဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိကပုတ္တော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကပုတ္တောတိ ဒွေ ဒါရကာ အဘိက္ခဏံ ဂုဠကီဠံ ကီဠန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဗြာဟ္မဏ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက+ဗြာဟ္မဏ] မိစ္ဆာအယူရှိသော ပုဏ္ဏား၊ အညတရသ္မိံ ဂါမကေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဗြာဟ္မဏဿ ဥစ္ဆုခေတ္တသမီပံ ဂန္တွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၃၀။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မ (န) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ကမ္မ] မှားသော အယူနှင့် တကွဖြစ်သောကံ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနဟေတူ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မဿာတိ.... ပဝတ္တိတဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတကမ္မဿ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၉။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါန (န) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ ကမ္မ+ သမာဒါန] (၁) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့် ဆောက်တည်အပ်သောကံ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကို ဆောက်တည်ခြင်း။ (တိ) (၂) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့် ဆောက်တည်အပ်သော ကံရှိသော၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအရင်းရှိသော ကံတို့၌ သူတပါးကို ဆောက်တည်စေသော၊ သူ။ (၁) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနဟေတု-ကြည့်။

(တိ)(၂)အရိယာနံ ဥပဝါဒကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ။ ဝိ၊၁။၆။ အံ၊၂။၂၄၀။ ပဋိသံ။၁၁၁။ ဣတိဝုတ်။၂၃၅။ မဟာနိ။၂၇၆။ နေတ္တိ။၈၅။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန သမာဒိန္နနာနာဝိဓကမ္မာ၊ ယေ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမူလကေသု ကာယကမ္မာဒီသု အညေပိ သမာဒပေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄-၅။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၈၇။ (-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၀။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၇။)သမာဒါပေတဗ္ဗဋ္ဌေန သမာဒါနာနိ၊ကမ္မာနိ သမာဒါနာနိ ယေသံ တေ ကမ္မသမာဒါနာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန ကမ္မသမာဒါနာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ၊ ဟေတုအတ္ထံ ဝါ အန္တောဂဓံ ကတွာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန ပရေ ကမ္မေသု သမာဒါပကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၆၀။ (-နေတ္တိ၊ ဋီ။၉၇။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနဟေတု (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါန+ဟေတု] မှားသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အစွမ်းဖြင့် ဆောက်တည်အပ်သော ကံဟူသောအကြောင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကို ဆောက်တည်ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနဟေတု။ ဒီ၊၃။၇၉။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၁၉။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနဟေတူတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန သမာဒိန္နကမ္မဟေတု၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မဿ ဝါ သမာဒါနဟေတု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ (-ဒီ၊ဋီ၊ ၃။၄၉။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကုလ (န) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ကုလ] မိစ္ဆာအယူရှိသောအမျိုး။ အသဒ္ဓေသု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကုလေသု သက္ကစ္စံ ပဏီတဘောဇနံ လဘိတွာ။ ဝိ၊သဂ်ဟ။၄၃၁။ (–ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၅၁။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂတာသယ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂတ+အာသယ] မှားသောအယူသို့ ရောက်သောစိတ်အလိုရှိသော၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ်အလိုရှိသော၊ သူ။ ဂုဏာစေဋ္ဌာ ဝါကျေန၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂတာသယော။ အပ၊ ၂။၁၃၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ဂ၁။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂ(ဂ္ဂ)ဟဏ (န) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဂဟဏ] မိစ္ဆာအယူကို ယူခြင်း။ အထဿာဟံ မဓုဒေသနာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟဏံ ဘိန္ဒိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏံ ဂဟေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇၃။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပက္ခန္ဒ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟန+ပက္ခန္ဒ] မှားသော အယူ– မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ– ဟုဆိုအပ်သော တောသည် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ သူ။ ဝေံ ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနန္တရဓာနာ ပဘုတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပက္ခန္ဒံ သာသနံ ဝိဝရန္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပန သဝိသေသံ ပက္ခန္ဒာဒိကာ သတ္တေ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဝသေနာတိ အာဟ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပက္ခန္ဒန္တိ။ ....မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဂုမ္ဗပက္ခန္ဒန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၆၉။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဒေဝတာ (ထီ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဒေဝတာ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနတ်။ စတုဒ္ဒေ ဒွါရကောဋ္ဌကေ ဝသနကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဒေဝတာ ဒဏ္ဍကမ္မံ ကရောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆ဂ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဓမ္မ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဓမ္မ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရား၊ သမလံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဓမ္မံ ဒေသယိံ သု။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ဂ၃။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၆။ (–ဝိမတိ၊ ၂။ဂ၇။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+နိဒ္ဒေသ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို အကျယ်–ညွှန်ပြ–ဝေဖန်–ရာ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသေ အယာထာဝဒဿနဋ္ဌေန မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၄။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဝိဋ္ဌ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+နိဝိဋ္ဌ] မှားသောအယူ၌–တည်–သက်ဝင်–သော၊ သူ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဝိဋ္ဌောတိ ဝါ ပပဉ္စေန္တိ ဗျဉ္ဇေန္တီတိ ပပဉ္စာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၉၇။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဿိတ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+နိဿိတ] မှားသော အယူကို မှီသော၊ သူ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဿိတော ဂဟနနိဿိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၅။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ပစ္စယ] (၁) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အကြောင်း။ (တိ) (၂) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အကြောင်းရှိသော။ (၁) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာပိ ဝေဒယိတံ။ သံ၊၃။၁၁။ (–နေတ္တိ။၄၄၄။) ဣဒါနိ ယေနာကာရေန ဝိဟာသိံ၊ တံ ဒဿေန္တော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာပိ–တိအာဒိမာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ (–နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၁၁၅။) (၁)(တိ)(၂) ယေ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။၄၃၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။ဂ၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၅။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပဋိသညုတ္တကထာ (ထီ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပဋိသညုတ္တ+ကထာ] မှားသောအယူ–မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ–နှင့် စပ်သောစကား။ ပရတော ဃောသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကထာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပဋိသညုတ္တကထာဒိဋ္ဌီနံ ကာရဏံ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၄၅။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ပရမ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိလျှင် လွန်ကဲ ပြင်းထန်ခြင်း ရှိသော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနိ ဘိက္ခဝေ မဟာသာဝဇ္ဇာနိ။ အံ၊၁။၃၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၃ဂ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနီတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-

ပရမာ ဧဘသန္တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၇၁။ ပရမာတိ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝေန ပရမာ၊ ဥက္ကံသဂတာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၁၁၇။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရိဘာဝိတ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ပရိဘာ-ဝိတ] မှားသောအယူ–မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ–ဖြင့် ထုံအပ်သော။ ဣဒါနိ "သဿတော လောကော" တိအာဒိဟ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရိဘာဝိတံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပ္ပဟာန (နု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ပဟာန] မိစ္ဆာအယူကို ပယ်ခြင်း။ ယောနိသောတိ မိစ္ဆာ-ဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနသမ္မာဒိဋ္ဌိသမာဒါနာဒိနာ ဉာယေန ဥပါယေန။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၇၅။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဗြာဟ္မဏ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဗြာဟ္မဏ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပုဏ္ဏား။ သဟာယဘူတံ မစ္ဆရိံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဗြာဟ္မဏံ အနုကမ္ပမာနော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမလဝိသောဓနာ (ထီ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမလ+ဝိသောဓနာ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အညစ်အကြေးကို–သုတ်သင်–စင်ကြယ်စေ–ခြင်း။ သမ္မဂ္ဂတသမ္မာဒိဋ္ဌိသာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမလဝိသော-ဓနာ သုကရာ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမူလက (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+မူလ+က] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ မိစ္ဆာ-ဒိဋ္ဌိကြောင့် ဖြစ်သော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါန –ပြည့်။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမောစနတ္ထ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမောစန+အတ္ထ] မှားသောအယူ– မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ–မှ လွတ်မြောက်စေခြင်းအကျိုး။ တံ ရာဇဓီတရံ ပိတု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမောစနတ္ထံ သောကသန္တာရကဒေဝ-တာယော နမဿမာနံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၃၄။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဣက] မှားသော အယူရှိသော၊ သူ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒါယ မိစ္ဆာ-ဒိဋ္ဌိယော ပုဂ္ဂလောတိ ဝတ္တဗ္ဗောတိ။ အဘိ၊က။ ၃၆။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝဇ္ဇ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဝဇ္ဇ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ကြဉ်အပ်သော၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ကြဉ်ထားသော။ ယဒါ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တာ၊ တဒါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပဇ္ဇာနိ ပဉ္စ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၄။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝါဒိက (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဝါဒိက] မိစ္ဆာအယူကို ပြောကြားတတ်သော၊ သူ။ တေန ဟိ ယေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝါဒိကာ (....ဝါဒကာ?) တေ ဘဝန္တော နု ပုစ္ဆာ စ ပါသံသာ စ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၈၂။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌူပသမ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဥပသမ] မိစ္ဆာအယူ၏ ငြိမ်းခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌူပသမပစ္စယ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌူပသမ+ပစ္စယ] မိစ္ဆာအယူ–မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ–၏ ငြိမ်းခြင်းဟူသောအကြောင်း။မိစ္ဆာဒိဋ္ဌူပသမပစ္စယာ-(သံ၊၃။၁၁) တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌူပသမော နာမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ တသ္မာ ယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ ဝေဒယိတံ ဝုတ္တံ၊ တဒေဝ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌူပသမ-ပစ္စယာ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝေဝစန (နု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဝေဝစန] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ–ပုဒ်- သဒ္ဒါ–၏– ဝေဝုစ်–စကားလှယ်–ပရိယာယ်။ ဝိသူကာယိကာနီတိအာဒိ သဗ္ဗံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝေဝစနမေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသံကိလေသ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ + သံကိ-လေသ] (မိမိ ကိန်းရာသတ္တဝါကို)–ပူပန်စေ–နှိပ်စက်– ညစ်နွမ်းစေ–တတ်သော–မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိကိလေသာ၊ စိတ်ကို ညစ်ကျုံ့ပူပန်စေတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော (စိတ်၏) အညစ်အကြေး၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော စိတ်ညစ်နွမ်းကြောင်းတရား။ တေသာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသံ-ကိလေသော ဘဝတိ။ ပေဋကော။၁၈၈။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသံသဋ္ဌ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+သံသဋ္ဌ] မှားသောအယူနှင့် ရောနှောသော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ

ဟာတေနာတိ ဣမိနာ ပဒေန မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသံသဋ္ဌံ စိတ္တံ ဒေသိတံ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၂၅။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမာဒါန (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+သမာဒါန] မှားသောအယူကို ဆောက်တည်သော၊ မိစ္ဆာအယူကို ယူသော၊ သူ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမာဒါနာ၊ သတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ ဒုဂ္ဂတိံ။ ဓမ္မ။၅၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၅။ (–၃၀၆။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+သမ္ပယုတ္တ] မှားသောအယူ–မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ– နှင့် ယှဉ်သော။ တတ္ထ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာ အကုသလာဝ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္ပယောဂ (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ + သမ္ပယောဂ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္ပယောဂဝသေန စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဥပနိဿယေန စ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေဟိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+သဟဂတ] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် တကွဖြစ်သော။ အကုသလစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတံ ဝါ။ ပေဋက။ ၂၈၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတကမ္မ (နု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတ +ကမ္မ] မှားသော အယူနှင့် တကွဖြစ်သော ကံ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မ–ကြည့်။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟတ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဟတ] မှားသော အယူသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ (သဿတ စသော) မှားသော နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော။ အရက္ခိတေန ကာယေန၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟတေန စ။ ဥဒါန။၁၂၁။ နေတ္တိ။၇၁။ (–အံ၊၁။၃၆၂။ ပဋိသံ။၂၇၃။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟတေနာတိ သဿတာဒိမိစ္ဆာဘိနိဝေသဒူသိတေန။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၄၂။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟတစိတ္တ (တိ) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟတ+စိတ္တ] မှားသော– အယူ – နှလုံးသွင်းခြင်း – သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ တဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟတစိတ္တဿ မာရဝသာနုဂတတ္တာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၄၁။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟေတု (ပု) [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+ဟေတု] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသောအကြောင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟေတုဘူတသမာဒိန္နနာနာဝိဓကမ္မာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၇၃။

မိစ္ဆာဒိပိတအတ္ထ (ပု) [မိစ္ဆာဒီပိတ+အတ္ထ] မှားသောအားဖြင့် ပြအပ်သောအနက်။ အယထာဘူတဂုဏေဟိတိ အယထာဘူတံ မိစ္ဆာဒီပိတအတ္ထမတ္တေနေဝ ဥဋ္ဌေါသိတဂုဏေဟိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၁၃။

မိစ္ဆာဓမ္မ (ပု) [မိစ္ဆာ+ဓမ္မ] မှားယွင်းဖောက်ပြန်သောအကျင့်တရား။ အဓမ္မရာဂေါ ဝိသမလောဘော မိစ္ဆာဓမ္မော။ ဒီ၊၃။၅၈၊၆၁။ မိစ္ဆာဓမ္မောတိ ပုရိသာနံ ပုရိသေသု ဣတ္ထီနဉ္စ ဣတ္ထီသု ဆန္ဒရာဂေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ မိစ္ဆာဓမ္မောတိ မိစ္ဆာဝိပရီတော အဓိသဘာဂဝတ္ထုကော လောဘဓမ္မော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၀။

မိစ္ဆာဓမ္မပရေတ (တိ) [မိစ္ဆာဓမ္မ + ပရေတ] မှားယွင်း ဖောက်ပြန်သော အကျင့်တရားသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ မှားယွင်းဖောက်ပြန်သော အကျင့်တရားနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မိစ္ဆာဓမ္မပရေတာ (အံ၊၁။၁၆၀)တိ အဝတ္ထုပဋိသေဝနသင်္ခါတေန မိစ္ဆာဓမ္မေန သမန္နာဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။ ရာဂဒေါသပရေတ (သာရတ္ထ၊၃။၁၅၃–၄) ကြည့်။

မိစ္ဆာဓိမာန (ပု) [မိစ္ဆာ+အဓိမာန] မှားသော အယူ၌ အလွန်မြတ်နိုးခြင်း (သျ)။ အကုတူဟလတာ မိစ္ဆာဓိမာနော အပရိပုစ္ဆကတာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၇။

မိစ္ဆာဓိမုတ္တိပရိယောသာန (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၂) သည် မိစ္ဆာဝိမုတ္တိပရိယောသာနမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ မိစ္ဆတ္တ ၁၀-ပါးကို

ရေတွက်ပြရာ–အံ၊၃။၄၂၈။ အဘိ၊ဝိ။၄၀၅–၌ မိစ္ဆာ ဝိမုတ္တိ ပုဒ်သည် အဆုံး ပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ ပရိယောသာန-ဟု ရှိသင့်၏။

မိစ္ဆာဓိမောက္ခ (ပု) [မိစ္ဆာ + အဓိမောက္ခ] ချွတ်ယွင်း–ဖောက်ပြန်–မမှန်–သော အား ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ (မကြည်ညိုထိုက်သော မယုံကြည်ထိုက်သော ဆရာ, ဘုရားစသည်၌ ကြည်ညို ယုံကြည်ခြင်းသည် မိစ္ဆာဓိမောက္ခ မည်၏။ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၏ မိမိ မိမိဆရာ ဘုရားများကို ယုံကြည်ခြင်းသည် သဒ္ဓါ မဟုတ်၊ မိစ္ဆာဓိမောက္ခသာဖြစ်သည်၊ တရား ကိုယ်အားဖြင့် မောဟကိုလည်းကောင်း, ဒိဋ္ဌိ ကိုလည်းကောင်း မိစ္ဆာဓိမောက္ခအရကောက် ရ၏။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ မူလဋီ၊၁။၁၂၀။) ဗုဒ္ဓါဒီသု ကမ္မကမ္မဖလေသု စ သဒ္ဓါဝိ- ပရိယာယော အသဒ္ဒိယံ မိစ္ဆာဓိမောက္ခော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈၃။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၅။ (–မူလဋီ၊၁။၈၉။ အနုဋီ၊၁။၉၅။) မိစ္ဆာ- ဓိမောက္ခောတိ အယာထာဝပသာဒေါ၊ အယာထာဝသန္နိဋ္ဌာနံ ဝါ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၇၅။ မိစ္ဆာဓိမောက္ခော သဒ္ဓါပဋိရူပကော အဝတ္ထုသ္မိံ ပသာဒေါ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၁၀ ။ (နေတ္တိအဋ္ဌကထာ (၁၁၅၊၁၉၇)တို့၌ မိစ္ဆာ- ဓိမောက္ခော-ဟု ရှိသည်။)

မိစ္ဆာနိယာမောက္ကန္တိ (တိ) [မိစ္ဆာနိယာမ +ဩက္ကန္တိ] မှားသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးသည်၏အစွမ်း ဖြင့် မြဲသော မိစ္ဆာအယူသို့ သက်ဝင်ခြင်း။ သာ ပုဗ္ဗဘာဂိယာ၊ မိစ္ဆာနိယာမောက္ကန္တိယာ ပန ယထာသကံ ပစ္စယသမုဒါဂမဒိဋ္ဌိတော။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၉။

မိစ္ဆာနိယျာနသဘာဝ (တိ) [မိစ္ဆာနိယျာန + သဘာဝ] မှားသော ထွက်မြောက် ကြောင်း သဘောရှိသော (တရား)။ မဂ္ဂ- ပစ္စယာ ဟောန္တိ မိစ္ဆာနိယျာနသဘာဝတ္တာ။ အနုဋီ၊၂။၁၃၅။

မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏ (တိ) [မိစ္ဆာ + ပစ္စဝေက္ခဏ] မှားသောအားဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်းရှိသော၊သူ။ မိစ္ဆာဉာဏ–ကြည့်။

မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ (န) [မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏ +ဉာဏ] မှားသောအားဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်း ရှိသော ဉာဏ်။ မိစ္ဆာဉာဏ–ကြည့်။

မိစ္ဆာပဋိညာ (တိ) [မိစ္ဆာ+ပဋိညာ] မမှန်ကန် –လိမ်ညာ – သော အားဖြင့် ဝန်ခံခြင်း။ အဟမ္ပိ သမဏောမှီတိ မိစ္ဆာပဋိညာယ သမဏပဋိညံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၉။ (–သာရတ္ထ၊ ၂။၈၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၆။)

မိစ္ဆာပဋိပဇ္ဇန (န) [မိစ္ဆာ+ပဋိပဇ္ဇန] မှား– ဖောက်ပြန်–သော အားဖြင့် ကျင့်ခြင်း။ အမဂ္ဂမေဝ မဂ္ဂေါတိ မိစ္ဆာပဋိပဇ္ဇနေန ဥပ- ဂန္တွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀၃။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၂။)

မိစ္ဆာပဋိပဇ္ဇနက (တိ) [မိစ္ဆာ+ပဋိပဇ္ဇန+က] မှား – ဖောက်ပြန်–သော အားဖြင့် ကျင့် တတ်သော၊ သူ။ ဒါရမနေဇီဝိတေသု ဝိသာ- သမာပန္နာနံ မိတ္တာနံ တတ္ထ မိစ္ဆာပဋိပဇ္ဇန- ကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။

မိစ္ဆာပဋိပန္န (တိ) [မိစ္ဆာ+ပဋိပန္န] မှား– ဖောက်ပြန်–သော အားဖြင့် ကျင့်သော၊သူ။ ပုဗ္ဗေ ဝိဟိံသကသ္မာ မိစ္ဆာပဋိပန္နသ။ မ၊ဋီ၊ ၁။၂၉၅။

မိစ္ဆာပဋိပဇ္ဇမာန (တိ) [မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ+ပဋိပဇ္ဇ- မာန] မှား–ဖောက်ပြန်–သော အကျင့်ကို ကျင့်သော၊ သူ။ ဒိဋ္ဌိသု ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆာပဋိ- ပဇ္ဇမာနော ဗာလော။ အံ ၊၁။၈၉။ (– ပေဋကော။ ၁၉၀။) မိစ္ဆာပဋိပဇ္ဇမာနောတိ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇမာနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။

မိစ္ဆာပဋိပတ္တာဓိကရဏဟေတု (ပု) [မိစ္ဆာပဋိ- ပတ္တိ+အဓိကရဏဟေတု] မှား–ဖောက်ပြန်

–သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ မိစ္ဆာပဋိပတ္တာဓိကရဏဟေတု န အာရာဓကော ဟောတိ။ အံ၊၁။၇၀။ မ၊၂။၄၁၄။ သံ၊၃။၁၅။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။) မိစ္ဆာပဋိပတ္တာဓိကရဏဟေတူတိ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိယာ ကရဏဟေတု၊ ပဋိပဇ္ဇနဟေတူတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ မိစ္ဆာပဋိပတ္တာဓိကရဏဟေတူတိ ဧတ္ထ အဓိ-သဒ္ဒေါ အနတ္ထကော၊ တိ အာဟ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိကရဏဟေတူတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၇။

မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ (ထီ) [မိစ္ဆာ+ပဋိပတ္တိ] ချွတ်ယွင်း –ဖောက်ပြန်–မမှန်ကန်–မှားယွင်း–သော အကျင့်၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်သော အကျင့်။ ဂိဟိဿ ဝါဟံ ဘိက္ခဝေ ပဗ္ဗဇိတဿ ဝါ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိံ န ဝဏ္ဏေမိ။ မ၊၂။၄၁၃။ (–အံ၊၁။၇၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၆။) မိစ္ဆာပဋိပတ္တိန္တိ အနိယျာနိကံ အကုသလပဋိပဒံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀၂။ (–မူလဋီ၊၂။၉၁။)

မိစ္ဆာပဋိပတ္တိကရဏဟေတု (ပု) [မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ+ ကရဏဟေတု] မှား–ဖောက်ပြန်–သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ မိစ္ဆာပဋိပတ္တာဓိကရဏဟေတု–ကြည့်။

မိစ္ဆာပဋိပတ္တိဗဟုလ (တိ) [မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ+ဗဟုလ] ချွတ်ယွင်း–ဖောက်ပြန်–မမှန်ကန်– မှားယွင်း–သော အကျင့် များစွာ ရှိသော၊ မှားယွင်းသော အကျင့်ကို များစွာကျင့်သော၊ သူ။ ဒုဗ္ဗစေသု မိစ္ဆာပဋိပတ္တိဗဟုလေသု ဘိက္ခူသု စ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၁။

မိစ္ဆာပဋိပတ္တိသညိတ (တိ) [မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ+ သညိတ] မှားယွင်းသော အကျင့်ဟု–သိ– သမုတ်–အပ်သော။ မာတာပိတူသု ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒီသု စ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိသညိတံ ကိဗ္ဗိသံ ကရောန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။

မိစ္ဆာပဋိပတ္တိဟေတု (ပု) [မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ + ဟေတု] မှားယွင်းသော အကျင့်ဟူသော အကြောင်း။ အတ္တနော ပရေသံ စ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိဟေတုဘာဝတော။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၄၈။

မိစ္ဆာပဋိပဒါ (ထီ) [မိစ္ဆာ+ပဋိပဒါ] ချွတ်ယွင်း–ဖောက်ပြန်– မမှန်ကန်–မှားယွင်း– သော အကျင့်၊ဝဋ်ဆင်းရဲသို့ လားကြောင်းအကျင့်။ မိစ္ဆာပဋိပဒဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ။ သံ၊၁။၂၄၆။ (–မ၊၃။၂၇၄။ အဘိ၊ပု။၁၅၆။ မဟာနိ။၆၅။) မိစ္ဆာပဋိပဒန္တိ အယံ တာဝ အနိယျာနိကပဋိပဒါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၉၂။) မိစ္ဆာ ပဋိပဇ္ဇတိ တာယာတိ မိစ္ဆာပဋိပဒါ၊ ဝဋ္ဋဂါမိမဂ္ဂေါ ဒုက္ခာဝဟတ္တာ။ တံ မိစ္ဆာပဋိပဒံ။ တေနာဟ အနိယျာနိက ပဋိပဒါတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၁။

မိစ္ဆာပဋိပဒါဂါဟဏ (နု) [မိစ္ဆာပဋိပဒါ+ဂါဟဏ] မှားသော အကျင့်ကို ယူခြင်း။ မိစ္ဆာပဋိပဒါဂါဟဏေနေတ္ထ ဝဋ္ဋသာပိ ဝိဘတ္တတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၂။

မိစ္ဆာပဋိပဒါပက္ခိက (တိ) [မိစ္ဆာပဋိပဒါ+ပက္ခိက] မှားသော အကျင့်ဟူသော – အဖို့ရှိသော–အဖို့၌ တည်သော၊သူ။ ဝေဠု ဝဒန္တော (ဒသောန္တော၊ သီ၊ဋီ။) မိစ္ဆာပဋိပဒါပက္ခိကံ သာစရိယဿ အမ္ဗဋ္ဌဿ ဝုတ္တိံ ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၉၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၄။

မိစ္ဆာပဋိပန္န (တိ) [မိစ္ဆာ+ပဋိပန္န] မှားယွင်း– ဖောက်ပြန်–သော အကျင့်ရှိသော၊ မှားယွင်းသောအားဖြင့် ကျင့်သော၊ သူ။ မိစ္ဆာပဋိပန္နော တွမသိ။ ဒီ၊၃။၉၇။ မ၊၃။၃၂။ (–သံ၊ ၂။၁၁။ သံ၊၃။၁၀။ အံ၊၂။၂၀၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၇။) အဝိသုဒ္ဓသီလာစာရတာယ မိစ္ဆာပဋိပန္နော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၉။

မိစ္ဆာပဋိပန္နကပုဂ္ဂလ (ပု) [မိစ္ဆာပဋိပန္နက+ပုဂ္ဂလ] မှားယွင်း–ဖောက်ပြန် – သော အကျင့်ရှိ

သော ပုဂ္ဂိုလ်။ နတ္ထိ လာဘကာ ဟီနာဓိမုတ္တိကာ မိစ္ဆာပဋိပန္နကပုဂ္ဂလာ လဘန္တိ။ သံ၊ ၄၊၁။၂၇၂။

မိစ္ဆာပဋိပန္နပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇန (န) [မိစ္ဆာပဋိပန္နပုဂ္ဂလ+ပရိဝဇ္ဇန] မှားယွင်း– ဖောက်ပြန်–သော အကျင့် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ဝေ မိစ္ဆာပဋိပန္နပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနေန မိစ္ဆာပဋိပဒါ ဝဇ္ဇိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋီ၊၃။၅။

မိစ္ဆာပဏိဟိတ (တိ) [မိစ္ဆာ + ပဏိဟိတ] မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ သာလိသူကံ ဝါ ယဝသူကံ ဝါ မိစ္ဆာပဏိဟိတံ။ သံ၊၃။၉။ အံ၊၁။၇။ (–အံ၊၃။ ၃၂၄။ ဓမ္မ။၁၉။ ဥဒါန။၁၂၃။) မိစ္ဆာပဏိဟိတန္တိ မိစ္ဆာဌပိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၃။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၁။)

မိစ္ဆာပတ္တိ (ထီ) [မိစ္ဆာ+ပတ္တိ] မှားယွင်း– ဖောက်ပြန်– သော အားဖြင့် ရောက်ခြင်း၊ မှားယွင်း– ဖောက်ပြန်– သော အကျင့်သို့ ရောက်ခြင်း။ သော၀ မိစ္ဆာပတ္တိယာ ဝိပန္နတ္တာ ဝိပတ္တီတိ အာဇီဝဝိပတ္တိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၇၈။

မိစ္ဆာပဏ္ဍနာ (ထီ) [မိစ္ဆာ+ပဏ္ဍနာ] မှားသော အားဖြင့်– တောင့်တ– ဆုတောင်း– ခြင်း။ တဿ ပတ္ထိတတ္တာ မိစ္ဆာပဏ္ဍနာ နာမ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။

မိစ္ဆာပထ (ပု) [မိစ္ဆာ+ပထ] မမှန်သော ခရီး။ ကုမ္မဂ္ဂေ မိစ္ဆာပထော မိစ္ဆတ္တံ။ အဘိ၊ဓ။ ၉၃။ အဘိ၊ပု။၁၂၄။ မဟာနိ။၃၇။ စူဠနိ။ ၄၅။ အယာထာဝပထဘော မိစ္ဆာပထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၃၉။

မိစ္ဆာပယောဂ (ပု) [မိစ္ဆာ+ပယောဂ] မှားယွင်းသော– အားထုတ်ခြင်း– လုံ့လ– ပယောဂ။ ပယောဂဝိပတ္တီတိ မိစ္ဆာပယောဂေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၆။

မိစ္ဆာပရိကပ္ပိတ (န) [မိစ္ဆာ+ပရိကပ္ပိတ] မှားယွင်းသောအားဖြင့် ကြံစည်ခြင်း။ သဗ္ဗမိဒံ တဿ မိစ္ဆာပရိကပ္ပိတမေဝ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၀၂။

မိစ္ဆာပရိကပ္ပိတရူပ (န) [မိစ္ဆာပရိကပ္ပိတ+ရူပ] မှားယွင်းသောအားဖြင့် ကြံစည်အပ်သော သဘော။ ဝိပရီတဂ္ဂါဟဝသေန မိစ္ဆာပရိကပ္ပိတရူပတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉၂။ မ၊ဋီ၊၁။၃၄၂။

မိစ္ဆာပရိဝိတက္က (ပု) [မိစ္ဆာ+ပရိဝိတက္က] မှားယွင်းသော အားဖြင့် ကြံစည်ခြင်း။ (တိ) (၂) မှားယွင်းသော အကြံအစည်ရှိသော၊ သူ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) "ယေ ခေါ ကေစိ လောကေ အရဟန္တော ဝါ"တိအာဒိ ပဝတ္တမိစ္ဆာပရိဝိတက္ကံ ဗာဟိယံ။ ဉဒါန၊ဋ္ဌ။၇၄။

မိစ္ဆာပရိဝိတက္ကာနုဿဝ (ပု) [မိစ္ဆာပရိဝိတက္က+အနုဿဝ] မှားသော ကြံစည်ခြင်း, တဆင့်ကြားခြင်း။ ယာ စာယံ မိစ္ဆာပရိဝိတက္ကာနုဿဝါဒိဝသေန "ဝေဠုပေန အတ္တနာ ဘဝိတဗ္ဗ" န္တိ ဗာလာနံ ဝိပရီတသညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။

မိစ္ဆာပရိဝိတက္ကိတ (န) [မိစ္ဆာ+ပရိဝိတက္ကိတ] မှားယွင်းသော အကြံအစည်။ အတ္တနော မိစ္ဆာပရိဝိတက္ကိတေန အယောနိသော ဥမ္မုဇ္ဇန္တော စိန္တေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။

မိစ္ဆာပဝတ္တန(န)[မိစ္ဆာ+ပဝတ္တန]မှားယွင်းသော အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း။ (မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်ဖောက်ပြန်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့်။သျ။) မိစ္ဆတ္တာတိ မိစ္ဆာပဝတ္တနတော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၃။

မိစ္ဆာပဝါဒ (ပု) [မိစ္ဆာ+အပဝါဒ] မှားသော အားဖြင့် စွပ်စွဲခြင်း။ အတ္တနော ဥပရိ ပတိတံ မိစ္ဆာပဝါဒံ နိဂ်ရံ ကဘူ၁။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၈။

မိစ္ဆာဘာဂ (ပု) [မိစ္ဆာ+ဘာဂ] မှားယွင်း ဖောက်ပြန်သော အဖို့။ သဒ္ဓမ္မတ္တံ နိဿာယ

မိစ္ဆာဘာဂေန ဝိပလ္လတ္ထတာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၄။

မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌ (တိ) [မိစ္ဆာ+အဘိနိဝိဋ္ဌ] ဖောက်ပြန် – မှားယွင်း– သော အားဖြင့်– နှလုံးသွင်း–သက်ဝင်–တည်–သော၊ သူ။ တတ္ထ အနာဒိနဝဒဿိတာယ မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌဿ ယထာဘူတံ အပဿတော စ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၁၄–၅။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၈။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၄၃၄။)

မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌစေတ (တိ) [မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌ+စေတ] ဖောက်ပြန်– မှားယွင်း– သောအားဖြင့်– နှလုံးသွင်း– သက်ဝင်– တည်–သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဝိပရီတစေတာတိ မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌစေတာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၉၄။

မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌဒိဋ္ဌိက (တိ) [မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌ+ဒိဋ္ဌိ+က] ဖောက်ပြန်–မှားယွင်း–သော အားဖြင့်–နှလုံးသွင်း–သက်ဝင်–တည်–သော အယူရှိသော၊ သူ။ မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌဒိဋ္ဌိကာ ဝိပရီတဒဿနာ တံဒိဋ္ဌိံ အနိဿဇ္ဇိတွာ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၆။

မိစ္ဆာဘိနိဝိသမာန (တိ)[မိစ္ဆာ+အဘိနိဝိသမာန] မှားသောအားဖြင့်–နှလုံးသွင်း– သက်ဝင်–သော၊ သူ။ "ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမည" န္တိ မိစ္ဆာဘိနိဝိသမာနာ....ဒိဋ္ဌိယော ဖြဟ္မစရိယေ-သနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၈၈။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသ (ပု) [မိစ္ဆာ + အဘိနိဝေသ] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း။ တထာ တထာ သတ္တာ မိစ္ဆာဘိနိဝေသံ ကရောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။) မိစ္ဆာဘိနိဝေသဝသေနာ-တိ အသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဝေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ.... ဝိပရီတာဘိနိဝေသဝသေန။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၇၄–၅။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသကိတ္တန (န) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+ကိတ္တန] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို ကြားခြင်း။ ဥပါယဝိနိဗဒ္ဓနိဒ္ဒေသော မိစ္ဆာဘိနိဝေသကိတ္တနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၈၉။ သံ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။ ၄၇၈။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသဒဿန (န) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+ဒဿန] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို ပြဆိုခြင်း။ "နတ္ထိ ဒိန္နဖလံ နာမာ"တိအာဒိပန အတ္တနော မိစ္ဆာဘိနိဝေသဒဿနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၃၆။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသဒူရီဘာဝ (ပု) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+ဒူရီဘာဝ] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းမှ–ဝေးသည်၏အဖြစ်–ဝေးခြင်း။ ဥပါယဝိနိဗန္ဓဝိဓမနံ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဒူရီဘာဝေါ တဏှာဝိဇ္ဇာဝိသောဓနံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၂။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသန (န) [မိစ္ဆာ+အဘိနိဝေသန] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပန သဝိသေသံ ပဋိစ္ဆာဒိကာ သတ္တေ မိစ္ဆာဘိနိဝေသနဝသေနာတိ အာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၂၇၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၅။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၄၂။ အနု၊ဋ္ဌီ၊ ၃။၂၀၂။)

မိစ္ဆာဘိနိဝေသပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းလျှင် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာရှိသော။ ပရာမာသရသာ၊မိစ္ဆာဘိနိဝေသပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အရိယာနံ အဒဿန-ကာမတာဒိပဒဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၉။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသပကာရ (ပု) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+ပကာရ] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း အပြား။ ယေန ဝါ ကာမဇ္ဈောသာနဒိဋ္ဌဇ္ဈောသာနာ ဘူတေန မိစ္ဆာဘိနိဝေသပကာရေန။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၁၃၇။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသသဗ္ဘာဝ (ပု) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+သဗ္ဘာဝ] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၏ ထင်ရှားရှိခြင်း။ "တဒေဝ ဝိညာဏံ သန္ဓာ-

ဝတိ သံသရတိ” တိ မိစ္ဆာဘိနိဝေသသဗ္ဘာဝတော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၃၉။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသသမန္နာဂမ (ပု) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+သမန္နာဂမ] မှားသော အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ ဥပါယဝိနိဗဒ္ဓါနုဗြူဟနာ မိစ္ဆာဘိနိဝေသသမန္နာဂမော အဝိဇ္ဇာတဏှာပရိယုဋ္ဌိ။ မဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသသဟဂတ (တိ) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+သဟဂတ] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော။ သယံ ဝါ တံ မိစ္ဆာဘိနိဝေသသဟဂတံ။ မဋီ၊ ၁။ ၃၁၉။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသဟေတု (တိ) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+ဟေတု] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ မှားသော အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော။ ယေ စဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာတိ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဟေတု ယေ အရိယာနံ။ နေတ္တိဋ္ဌ။ ၁၁၅။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသဟေတုက (တိ) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+ဟေတု+က] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ မှားသော အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော။ “ဣဒမေဝ သစ္စ” န္တိ ပဝတ္တဿ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဿမိစ္ဆာဘိနိဝေသဟေတုကာယ။ နေတ္တိဋ္ဌ။ ၁၄၀။

မိစ္ဆာဘိနိဝေသီ (တိ) [မိစ္ဆာဘိနိဝေသ+ဤ] မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းလေ့ရှိသော၊ မှားသော အယူကို ယူလေ့ရှိသော၊ သူ။ အသုဒ္ဓိမဂ္ဂဉ္စ “သုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ” တိ မိစ္ဆာဘိနိဝေသိနော အညမညဉ္စ ဝိရုဒ္ဓဝါဒါ။ ထေရာဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။ (-ဒီဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။)

မိစ္ဆာဘိမာန (ပု) [မိစ္ဆာ+အဘိမာန] မှားသော အားဖြင့် အလွန်မာန်- မူ- တက်- ခြင်း။ မိစ္ဆာဘိမာနေန တထာဂတေ သော။ ဝဇီရ။ ၇၃။ (-ဒီဋီ၊ ၃။ ၃၇။)

မိစ္ဆာဘိမာနနိဝါရဏ (နှ) [မိစ္ဆာဘိမာန+နိဝါရဏ] မှားသောအားဖြင့် အလွန်မာန် - မူ- တက်-ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။ အတ္တာဒိမိစ္ဆာဘိမာနနိဝါရဏတ္ထံ ကုမ္ဘဂ္ဂပဋိပတ္တိနိဝါရဏတ္ထဉ္စ အန္တဒွယဝဇ္ဇနံ ဝတွာ။ ဝဇီရ။ ၄၀၂။

မိစ္ဆာမဂ္ဂ (ပု) [မိစ္ဆာ+မဂ္ဂ] ချွတ်ယွင်း-ဖောက်ပြန်-မဟုတ်မမှန်-သော လမ်းခရီး၊ မှားယွင်းသော အကျင့်လမ်းခရီး။ ကုမ္မဂ္ဂမိစ္ဆာမဂ္ဂပဋိပန္နဿ မေ သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂံ အာစိက္ခရောန္တေန။ ဒီဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။ အံဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၀။) သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ဥဇုပ္ပဋိပက္ခတာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌ မိစ္ဆတ္တမေဝ မိစ္ဆာမဂ္ဂေါ မောက္ခမဂ္ဂတော မိစ္ဆာ ဝိတထော မဂ္ဂေါတိ ကတွာ။ သီဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၃။ ဒီဋီ၊ ၁။ ၂၇၅။ သံဋီ၊ ၁။ ၁၇၃။ အံဋီ၊ ၂။ ၁၆။)

မိစ္ဆာမဂ္ဂင် (နှ) [မိစ္ဆာ+မဂ္ဂင်] မိစ္ဆာမဂ္ဂင်။ တေဟိ သမ္မာဝါစာဒီဟိ ပဋိပက္ခာ စေတနာ ဓမ္မာ တပ္ပဋိပက္ခဘာဝတောယေဝ “မိစ္ဆာမဂ္ဂင်္ဂါနိ” တိ သုတ္တေ ဝုတ္တာနိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၉၃။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၂၆၁။)

မိစ္ဆာမာန (ပု) [မိစ္ဆာ+မာန] ချွတ်ယွင်း-ဖောက်ပြန်- မမှန်ကန်-သော မာန်၊ မိစ္ဆာမာန။ အဓိမာနော အသ္မိမာနော မိစ္ဆာမာနော။ မဟာနိ။ ၆၁၊ ၃၃၆။ မိစ္ဆာမာနောတိ ပါပကေဟိ ကမ္မာယတနသိပ္ပါယတနဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနသုတပဋိဘာနသီလဗ္ဗတေဟိ ပါပိကာယ စ ဒိဋ္ဌိယာ ဥပ္ပန္နော မာနော။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၁၈၁။

မိစ္ဆာမာနနိဒ္ဒေသ (ပု) [မိစ္ဆာမာန+နိဒ္ဒေသ] မိစ္ဆာမာနကို အကျယ်ပြရာ။ မိစ္ဆာမာနနိဒ္ဒေသေ ပါပကေန ဝါ ကမ္မာယတနေနာတိ-အာဒီသု။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၁။

မိစ္ဆာယသ (ပု) [မိစ္ဆာ+ယသ] မှားယွင်းသော အားဖြင့်- မကောင်းသဖြင့်- မမှန်မကန် _

ရအပ်သော အခြံအရံ။ လာဘာဒိမုစ္ဆိတာ မမ္မပတိရူပကာနိ ပကာသေန္တာ မိစ္ဆာယသံ အဓိဂန္တာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၀၂။ (–အံ၊ဋီ၊၁။၈၀။) မိစ္ဆာလဒ္ဓ–ကြည့်။

မိစ္ဆာရောပန (န) [မိစ္ဆာ+ရောပန] မှားယွင်းသော အားဖြင့် တင်ထားခြင်း။ ဗျဥ္ဇနသာ မိစ္ဆာရောပနံ န ဝိသေသန္တရာယကရံ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၃၉။

မိစ္ဆာလဒ္ဓ (တိ) [မိစ္ဆာ+လဒ္ဓ] မှားယွင်းသော အားဖြင့်– မကောင်းသဖြင့်– မမှန်မကန်– ရအပ်သော။ လာဘော သိလောကော သက္ကာရော၊ မိစ္ဆာလဒ္ဓေါ စ ယော ယသော။ သုတ္တနိ။၃၄၂။ မဟာနိ။၇၄။ စူဠနိ။၁၁၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၆၄။

မိစ္ဆာလဒ္ဓိ (ထီ) [မိစ္ဆာ+လဒ္ဓိ] မှားယွင်းသော အယူ။ တံ မိစ္ဆာလဒ္ဓိံ အဘိနိဝိဿ ပဂ္ဂယှ ဝေါဟရဏတော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၄၂။

မိစ္ဆာလဒ္ဓိသဟဂတ (တိ) [မိစ္ဆာလဒ္ဓိ+သဟဂတ] မှားယွင်းသော အယူနှင့် ဘက်ဖြစ်သော။ မိစ္ဆာလဒ္ဓိသဟဂတာ တဏှာ မုသာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀။

မိစ္ဆာဝစန (န) [မိစ္ဆာ+ဝစန] မှားယွင်းသော– မမှန်ကန်သော– စကား။ တေန ကာရဏ- ပဋိရူပကေန မိစ္ဆာဝစနေန။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၂။

မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇကမ္မ (န) [မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာ+ကမ္မ] မသင့်လျော်– မလျော်ကပ်ပတ်– မကောင်း မြတ်–သော ကုန်သွယ်မှု။ တေန မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇ- ကမ္မေန အာဇီဝနတော အညမ္ပိ အဓမ္မိကံ အာဇီဝနံ ပဋိက္ခိပတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၈၉။

မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာ (ထီ)[မိစ္ဆာ+ဝဏိဇ္ဇာ]မသင့်လျော် –မလျော်ကပ်ပတ်– မကောင်းမြတ်– သော ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်မှု။ (သတ္ထဝဏိဇ္ဇာ= လက်နက်ကုန်သွယ်ခြင်း၊ သတ္တဝဏိဇ္ဇာ= လူကုန်သွယ်ခြင်း၊ မံသဝဏိဇ္ဇာ= အသား ကုန်သွယ်ခြင်း၊ မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ=သေရည်အရက် ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ဝိသဝဏိဇ္ဇာ= အဆိပ်ကုန် သွယ်ခြင်း၊ ဤ ၅-မျိုးကို မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာ-ဟု ခေါ်သည်။ အံ၊၂။၁၇၃။) ပဉ္စ မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာ ပဟာယ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာတိ အယုတ္တဝဏိဇ္ဇာ၊ န သမ္မာဝဏိဇ္ဇာ၊ အသာရုပ္ပဝဏိဇ္ဇကမ္မာနီတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၈၉။ (–မ၊ဋီ၊၁။ ၂၃၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၄။)

မိစ္ဆာဝတ္တုက (တိ) [မိစ္ဆာ+ဝတ္ထု+က] မိစ္ဆာ လျှင် တည်ရာရှိသော၊ မှားယွင်းသော အယူ လျှင် တည်ရာရှိသော။ အယံ ပဌမာ မိစ္ဆာ- ဝတ္ထုကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ။၁၄၇။

မိစ္ဆာဝါစပ္ပဟာန (န) [မိစ္ဆာဝါစာ+ပဟာန] မှားယွင်းသော စကားကို ပယ်ခြင်း။ နေဝ ဒုဗ္ဘာသိတန္တိ ဣမိနာ မိစ္ဆာဝါစပ္ပဟာနံ ဒီပေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၈၆။

မိစ္ဆာဝါစ(စာ)ပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မိစ္ဆာ- ဝါစပ္ပဟာန + ပစ္စုပဋ္ဌာန] မှားယွင်းသော စကားကို ပယ်ခြင်းလျှင် ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်သောအခြင်းအရာရှိသော။ ဝိရမဏရသာ၊ မိစ္ဆာဝါစပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၁။ မိစ္ဆာဝါစာပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၄၁။

မိစ္ဆာဝါစာ (ထီ) [မိစ္ဆာ+ဝါစာ] (၁) မှားယွင်း သော ပြောဆိုခြင်း၊ ချွတ်ယွင်း–ဖောက်ပြန် –မမှန်ကန်–သော စကား။ (တိ) (၂) ချွတ်ယွင်း– ဖောက်ပြန်–မမှန်ကန်– သော စကားရှိသော၊ မှားယွင်းသော စကား ရှိသော၊ သူ။ (၁) ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆာဝါစာ။ မုသာဝါဒေါ ပိသုဏာ ဝါစာ ဖရုသာ ဝါစာ သမ္ဖပ္ပလာပေါ။ အယံ ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆာဝါစာ။ မ၊၃။၁၁၈။ (–သံ၊၃။၁။ အံ၊၁။ ၅၄၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁၊၂၅၆။) (တိ) (၂)

ပဋိဂ္ဂါဟကာ စ ဟောန္တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာ-သင်္ကပ္ပါ မိစ္ဆာဝါစာ မိစ္ဆာကမ္မန္တာ။ ဒီ၊၂။ ၂၇၉။ (-သံ၊၁။၃၃၀။ အံ၊၁။၅၄၃။ အံ၊၂။ ၁၂၄။ အံ၊၃။၆၉။)

မိစ္ဆာဝါစာပစ္စယ (တိ) [မိစ္ဆာဝါစာ + ပစ္စယ] မှားယွင်းသော စကားလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ မှားယွင်းသော စကားကြောင့် ဖြစ်သော။ ယေ စ မိစ္ဆာဝါစာပစ္စယာ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။ ၄၃၀။ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၇၂။

မိစ္ဆာဝါစာဝိရတိ (ထီ) [မိစ္ဆာဝါစာ + ဝိရတိ] မှားယွင်းသော စကားမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ မှားယွင်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ သမ္မာဝါစာ-ကြည့်။

မိစ္ဆာဝါဒ (ပု) [မိစ္ဆာ+ဝါဒ] မှားယွင်းသော အယူ။ ကာဏာဒရိဋ္ဌနေ ကထိတံ မိစ္ဆာဝါဒံ ဘိန္ဒိတွာ။ စရိယာ၊ဌ။၁၂၅။ (-နေတ္တိ၊ဌ။ ၁၂၅။.သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၉၃။ မ၊ဋီ၊၃။၃၁၇။)

မိစ္ဆာဝါဒဘဉ္ဇန (နပ) [မိစ္ဆာဝါဒ + ဘဉ္ဇန] မှားယွင်းသောအယူကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ ပုထုဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ မိစ္ဆာဝါဒဘဉ္ဇနတ္ထဉ္စ။ ဥဒါန၊ဌ။ ၃၅၇။ ဣတိဝုတ်၊ဌ။၁၅၄။

မိစ္ဆာဝါဒဝိဂမန (နပ) [မိစ္ဆာဝါဒ + ဝိဂမန] မှားယွင်းသောအယူမှ ကင်းစေခြင်း။ သဒ္ဓမ္မ-စက္ကပ္ပဝတ္တနတော, မိစ္ဆာဝါဒဝိဂမနတော, သမ္မာဝါဒပတိဋ္ဌာပနတော။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၆။

မိစ္ဆာဝါဒဝိဒ္ဓံသန (နပ) [မိစ္ဆာဝါဒ + ဝိဒ္ဓံသန] မှားယွင်းသော အယူကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ သဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတော မိစ္ဆာဝါဒဝိဒ္ဓံသန-တော သမ္မာဝါဒပတိဋ္ဌာပနတော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆၀။

မိစ္ဆာဝါဒဝိဓမန (နပ) [မိစ္ဆာဝါဒ + ဝိဓမန] မှားယွင်းသောအယူကို-မှုတ်လွှင့်-ပယ်ဖျက်-ခြင်း။ သဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတော မိစ္ဆာဝါဒ-ဝိဓမနတော သမ္မာဝါဒပတိဋ္ဌာပနတော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၃၀။

မိစ္ဆာဝါဒီ (တိ) [မိစ္ဆာဝါဒ+ဣ] မှားသော အယူရှိသော၊ သူ။ တတ္ထာတိ တေသု ယထာ-ဝုတ္တေသု တီသု မိစ္ဆာဝါဒီသု။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၇။

မိစ္ဆာဝါယာမ (ပု) [မိစ္ဆာ + ဝါယာမ] (၁) ချွတ်ယွင်း- ဖောက်ပြန်- မမှန်ကန်- သော လုံ့လ၊ မှားယွင်းသော အားထုတ်မှု၊ မိစ္ဆာ-ဝါယာမ။ (တိ) (၂) မှားယွင်းသော- အားထုတ်မှု- လုံ့လ-ရှိသော၊ သူ။ (၁) မိစ္ဆာ-အာဇီဝဿ မိစ္ဆာဝါယာမော ပဟောတိ။ သံ၊ ၃။၁။ (-ပဋိသံ။၆၇။ သံ၊ဌ၊၃။၁၅၃။ အဘိ၊ ဌ၊၁။၂၉၃။) မိစ္ဆာဝါယာမောတိ အကုသလ-စိတ္တသမ္ပယုတ္တံ ဝီရိယံ။ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၁၁၁။ (တိ) (၂) မိစ္ဆာအာဇီဝါ မိစ္ဆာဝါယာမာ မိစ္ဆာသတီ မိစ္ဆာသမာဓီ။ ဒီ၊၂။ ၂၇၉။ (-မ၊ ၁။၅၁။ ဿံ၊၁။၃၃၀။ အံ၊၁။၅၄၃။)

မိစ္ဆာဝါယာမပစ္စယ (တိ) [မိစ္ဆာဝါယာမ+ပစ္စယ] မှားယွင်းသော လုံ့လလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ မှားယွင်းသော လုံ့လကြောင့် ဖြစ်သော။ ယေ စ မိစ္ဆာဝါယာမပစ္စယာ အနေ-ကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။၄၃၁၊ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၇၂။

မိစ္ဆာဝါယာမပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မိစ္ဆာဝါ-ယာမပ္ပဟာန + ပစ္စုပဋ္ဌာန] မှားယွင်းသော လုံ့လကို ပယ်ခြင်းလျှင် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာရှိသော။ အနုပ္ပန္န-အကုသလာနုပ္ပါဒနာဒိရသော၊ မိစ္ဆာဝါယာ-မပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၃။

မိစ္ဆာဝါယာမ(မူ)ပတ္ထမ္ဘိတ (တိ) [မိစ္ဆာဝါယာမ +ဥပတ္ထမ္ဘိတ] မှားယွင်းသော လုံ့လသည် ထောက်ပံ့ခိုင်စေအပ်သော။ မိစ္ဆာဝိတက္ကေန

သမာဒိယမာနာ မိတ္တာဝါယာမုပတ္ထမ္ဘိတာ အတံသဘာဝံ "တံသဘာဝ"န္တိ ဂဏှန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၂၇။ မဋ္ဋီ၊၃။၅၆။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၈။)မိတ္တာဝါယာမုပတ္ထမ္ဘိတာ။သံ၊ဋီ၊၂။၂၂။

မိတ္တာဝါယာမောပတ္ထမ္ဘိတ (တိ) [မိတ္တာဝါယာမ +ဥပတ္ထမ္ဘိတ] မှားယွင်းသော လုံ့လသည် ထောက်ပံ့ခိုင်စေအပ်သော။ မိတ္တာဝိကက္ကေန သမာနီယမာနာ မိတ္တာဝါယာမောပတ္ထမ္ဘိတာ အတံသဘာဝံ "တံသဘာဝ"န္တိ ဂဏှန္တိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။

မိတ္တာဝိကပ္ပ (ပု) [မိတ္တာ+ဝိကပ္ပ] မှားယွင်းသော အကြံကို ကြံခြင်း၊ မှားယွင်းစွာ ကြံစည်ခြင်း။ အတ္တပရိဘဝေါ မိတ္တာဝိကပ္ပေါ ဝိပရီတာဘိနိဝေသော။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၄၀၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၈၅။

မိတ္တာဝိကပ္ပရဟိတ (တိ) [မိတ္တာဝိကပ္ပ+ရဟိတ] မှားယွင်းစွာ ကြံစည်ခြင်းမှ ကင်းသော။ ပဋိညာတေ အပဋိညာတေ စ ဒိဋ္ဌာဒိကေ မိတ္တာဝိကပ္ပရဟိတာ ဟိ သစ္စပါရမိဘာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၉၁။

မိတ္တာဝိညာဏ (တိ) [မိတ္တာ+ဝိညာဏ]မှားယွင်းသော စိတ်ရှိသော၊ မှားသော ဆင်ခြင်ခြင်းဉာဏ် ရှိသော၊ သူ။ မိတ္တာဉာဏီတိ မိတ္တာဝိညာဏော မိတ္တာပစ္စဝေက္ခဏော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။(-သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၀၇။)

မိတ္တာဝိတက္က (ပု) [မိတ္တာ+ဝိတက္က] မှားယွင်း- ယုတ်မာ-သော အကြံ၊ မိတ္တာဝိတက်။ မိတ္တာ- ဝိတက္ကသမ္ဘိ သံသီဒတိ အနုပ္ပဝိသတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၄။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။)

မိတ္တာဝိတက္ကစောရ (ပု) [မိတ္တာဝိတက္က+စောရ] မိတ္တာဝိတက်ဟု ဆိုအပ်သော ခိုးသူ။ အာ ဧ- သ္မတော မေဃိယဿ မိတ္တာဝိတက္ကစောရေဟိ ကုသလဘဏ္ဍုပစ္ဆေဒသင်္ခါတံ အတ္ထံ ဒဿနိတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၄။

မိတ္တာဝိတက္ကန (နု) [မိတ္တာ+ဝိတက္ကန] မှား- ယုတ်မာ-သော အကြံကို ကြံခြင်း၊ မှားသော အကြံ။ မိတ္တာဝိတက္ကနမတ္တဉ္စ မနော- သမာစာရဿ။ မဋ္ဋီ၊ ၂။၂၃၃။

မိတ္တာဝိတက္ကပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [မိတ္တာဝိတက္က+ပဝတ္တိ] မိတ္တာဝိတက်၏ ဖြစ်ခြင်း။ ယထာ ဝါ တထာ ဝါ တဿ မိတ္တာဝိတက္ကပ္ပဝတ္တိယေဝ အစ္ဆရိယ- ကာရဏံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၆၀။

မိတ္တာဝိတက္ကဗဟုလ (တိ) [မိတ္တာဝိတက္က+ဗဟုလ] များသော အကြံ-မိတ္တာဝိတက်-များသော၊ များသော မိတ္တာဝိတက်ရှိသော၊ သူ။ ကုသိ- ကောတိ မိတ္တာဝိတက္ကဗဟုလတာယ ကာမ- ဗျာပါဒဝိဟိံသဝိတက္ကသင်္ခါတေဟိ ကုစ္ဆိ- တေဟိ ပါပဓမ္မေဟိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၀၁။

မိတ္တာဝိတက္ကမက္ခိကာ (ထီ) [မိတ္တာဝိတက္က+မက္ခိ- ကာ] (ကာမဝိတက်, ဗျာပါဒဝိတက်, ဝိဟိံ- သဝိတက်ဘည်းဟူသော) မိတ္တာဝိတက် မှက်, ခြင်။ ပဝိဝေကဉ္စ ပဟာယ ဝိစရန္တံ မိတ္တာ- ဝိတက္ကမက္ခိကာ ခါဒန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။)

မိတ္တာဝိတက္ကလေသ (ပု) [မိတ္တာဝိတက္က+လေသ] မိတ္တာဝိတက် အမှုန်၊ အနည်းငယ်မျှသော မိတ္တာဝိတက်။ ဉာဏဿ အပရိပက္ကတ္တာ ပုဗ္ဗဝါသနာဝသေန သတိသမ္မေ့ သတော ကဒါစိ မိတ္တာဝိတက္ကလေသောပိ ဟောတိ- ယေဝ။ မဋ္ဋီ၊ ၂။၆၀။

မိတ္တာဝိတက္ကာဘာဝ (ပု) [မိတ္တာဝိတက္က+အဘာ- ဝ] မိတ္တာဝိတက်၏ မရှိခြင်း။ ဋ္ဌိတတ္တန္တိ မိတ္တာဝိတက္ကာဘာဝေန ဋ္ဌိတသဘာဝံ။ ဓော၊ဋ္ဌ ၇။၁၅၅။

မိတ္တာဝိတက္ကုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မိတ္တာဝိတက္က+ဥပ္ပတ္တိ] မိတ္တာဝိတက်၏ ဖြစ်ခြင်း။ ယထာ ဝါ တထာ ဝါ တဿ မိတ္တာဝိတက္ကုပ္ပတ္တိယေဝ အစ္ဆရိယ- ကာရဏံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၀။

မိစ္ဆာဝိတက္ကောဒက (န) [မိစ္ဆာဝိတက္က+ဥဒက] မိစ္ဆာဝိတက်တည်းဟူသော ရေ။ ဥပ္ပန္နဿ မိစ္ဆာဝိတက္ကောဒကဿ သိတ္တတာယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၄။

မိစ္ဆာဝိတက္ကောဒကာဘရိတ (တိ) [မိစ္ဆာဝိတက္ကောဒက+ဘရိတ] မိစ္ဆာဝိတက်တည်းဟူသော ရေဖြင့် ပြည့်သော။ ဝေံ တဝါပိ အယံ မိစ္ဆာဝိတက္ကောဒကာဘရိတာ အတ္တဘာဝနာဝါ ဝါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၄။

မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ (ထီ) [မိစ္ဆာ+ဝိမုတ္တိ] (၁) မှားယွင်းသော လွတ်မြောက်မှု၊ (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) လွတ်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်သော အကုသိုလ်ကို လွတ်မြောက်ကြောင်းဟု ယူခြင်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်မြောက်သေးဘဲ လွတ်မြောက်ပြီးဟု ယူခြင်း၊ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ။ (တိ) (၂) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) မလွတ်မြောက်သေးဘဲ လွတ်မြောက်ပြီးဟု ယူသော၊ သူ။ (၁) ယထာဘူပါယ ခေါ် ဂဟာပတိ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိယာ သမန္နာဂတော။ သံ၊၃။၃၃၅။ (–အဘိ၊ဝိ။၄၀၅၊ မဟာနိ။၆၀။ ပဋိသံ။၁၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၂၃။) မိစ္ဆာဝိမုတ္တိယာတိ အနိယျာနိကဝိမုတ္တိယာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိနာမ ပါပါဓိမုတ္တိတာ၊ အထ ပါ အယာထာဝဝိမုတ္တိ အနိယျာနိကဝိမုတ္တိ အဝိမုတ္တသောဝ သတော ဝိမုတ္တိသညီ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၉။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၁။ ဝိမတိ၊၂။၂၆၁။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၇၊၅၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၉၆။) (တိ) (၂) ပရေ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ ဘဝိဿန္တိ။ မ၊၁။၅၁။ (–သံ၊၁။၃၇၉။ သံ၊၃။၁၆။) မိစ္ဆာဝိမုတ္တိတိ အဝိမုတ္တာယေဝ သမာနာ "ဝိမုတ္တာ မယန္တိ" ဧဝံသညိနော၊ အဝိမုတ္တိယံ ဝါ ဝိမုတ္တသညိနော၊ တတြာယံ ဝစနတ္ထော မိစ္ဆာပါပိကာ ဝိပရိတာ ဝိမုတ္တိ ဧတေသံ အတ္ထီတိ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၈။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။)

မိစ္ဆာဝိမုတ္တိက (တ်) [မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ+က] မိစ္ဆာဝိမုတ္တိရှိသော၊ သူ။ အကုသလပဝတ္တိ "ကုသလဝိမုတ္တိ" တိ ဂဟေတွာ ဌိတာ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိကာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၆။ (–နေတ္တိ၊ဝိ။၁၈၂။)

မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန (န) [မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ+ဉာဏဒဿန] (၁) မှားသောအားဖြင့် (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်မြောက်သည်၌) လွတ်မြောက်၏ဟု သိသောဉာဏ် အမြင်။ (တိ) (၂) မှားသောအားဖြင့် (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်မြောက်သည်၌) လွတ်မြောက်၏ဟု သိသော ဉာဏ်အမြင်ရှိသော၊ သူ။ (၁) သမ္မာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဿ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ နိဇ္ဇိဏ္ဏံ ဘဝတိ။ နေတ္တိ။၄၄။ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ ပန မိစ္ဆာဝိမောက္ခေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ စ သာရန္တိ ဂဟဏဝသေန ပဝတ္တော အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒေါ အန္တမသော ပါပံ ကတွာ "သုကတံ မယာ" တိ ပစ္စဝေက္ခတော ဥပ္ပန္နမောဟော စ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁၅။ (တိ) (၂) တေန ဟိ ယေ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနာ။ နေတ္တိ။၄၄။

မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနပစ္စယ (တ်) [မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန+ပစ္စယ] မှားသောအားဖြင့် (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်မြောက်သည်၌) လွတ်မြောက်၏ဟု သိသော မိစ္ဆာဉာဏ်အမြင်လျှင် အကြောင်းရှိသော။ ယေ စဿ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ။ နေတ္တိ။၄၄။

မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနိက (တိ) [မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန+ဣက] မှားသော အားဖြင့် (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်မြောက်သည်၌ လွတ်မြောက်၏ဟု သိသော ဉာဏ်အမြင်ရှိသော၊ သူ။ တေန ဟိ ယေ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနိကာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။၁၈၂။

မိစ္ဆာဝိမုတ္တိပစ္စယ (တိ) [မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ+ပစ္စယ] မိစ္ဆာဝိမုတ္တိလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိကြောင့်ဖြစ်သော။ ယေ စ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိပစ္စယာ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။၄၃၀။ ပဋိသံ၊၁၊၁။၇၃။

မိစ္ဆာဝိမုတ္တိပရိယောသာန (တိ) [မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ+ပရိယောသာန] မိစ္ဆာဝိမုတ္တိလျှင် အဆုံးရှိသော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒယော မိစ္ဆာဝိမုတ္တိပရိယောသာနာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၈၀။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၂-၌ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိပရိယောသာနာ ဟု-ရှိသည်။ အဘိ၊ဝိ။၄၀၅-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

မိစ္ဆာဝိမောက္ခ (နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၁၁၅။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၁၉၀)သည် မိစ္ဆာဝိမောက္ခမှ ပျက်သွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်သည်။

မိစ္ဆာဝိက္ကမ (ပု) [မိစ္ဆာ+ဝိက္ကမ]မှားသောအားဖြင့် လွန်ကျူးခြင်း။ မိစ္ဆာဝိက္ကမသင်္ခါတံ အကုသလကမ္မဝဇ္ဇံ တိလက္ခဏဒိသဒ္ဒာ တိသကံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၁၁-၉။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ(ပု)[မိစ္ဆာ+သင်္ကပ္ပ](၁)ချွတ်ယွင်း-ဖောက်ပြန်-မမှန်ကန်-သော အကြံအစည်၊ မှားယွင်းသော ကြံစည်မှု၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ၊ မိစ္ဆာဝိတက်။ (တိ) (၂) မှားယွင်းသော အကြံအစည်ရှိသော၊သူ။ (၁) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဿ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပေါ ပဟောတိ။ သံ၊၃။၁။(-မ၊၂။၆၄။မ၊၃။၁၁၇။အဘိ၊ဝိ။၃၇၇။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၂။) မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ ဒိသုပိ အယာထာဝအနိယျာနိကဝသေနေဝ မိစ္ဆာဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၃။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆။) (တိ) (၂) ပရေ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပါ ဘဝိဿန္တိ။ မ၊၁။၅၁။ (-ဒီ၊၂။၂၇၉။ သံ၊၃။၁။) မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပါတိ အယာထာဝအနိယျာနိကအကုသလသင်္ကပ္ပါ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ အယာထာဝအနိယျာနိကာ အယောနိသော ဥပ္ပတ္တိယာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၉၀။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဂေါစရ (တိ)[မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ+ဂေါစရ] မိစ္ဆာဝိတက်လျှင် ကျက်စားရာရှိသော၊ သူ။ တေ သာရံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဂေါစရာ။ ဓမ္မ။၁၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ (-ဇာတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၃၅။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၃၃။)

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပစေတနာ (ထီ) [မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ+စေတနာ] မှားယွင်းသော အကြံကို ကြံစည်ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာ၊ မိစ္ဆာဝိတက်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ။ တတြ ဟိ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပစေတနာယ သမုဋ္ဌိတကော ဧကောဝ သင်္ကပ္ပေါ လဗ္ဘတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၈။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပနိဿာတက (တိ) [မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ+နိဿာတက] မှားယွင်းသော အကြံကို-သတ်ဖြတ်- အကြွင်းမဲ့ပယ်- တတ်သော။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပနိဿာတက (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၁) န္တိ ကာမသင်္ကပ္ပါဒိ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပသမုစ္ဆေဒကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၁၅။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပစ္စယ (တိ) [မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ+ပစ္စယ] မှားယွင်းသော အကြံကို ကြံခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ မှားယွင်းသော အကြံအစည်- မိစ္ဆာဝိတက်-ကြောင့် ဖြစ်သော။ ယေ စ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပစ္စယာ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။၄၃၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ (-နေတ္တိ။၄၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပ္ပဟာန+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မှားယွင်းသော အကြံအစည်-မိစ္ဆာဝိတက်-ကို ပယ်ခြင်းလျှင် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာရှိသော။ အပ္ပနာရသော၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၁။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဗဟုလ (တိ) [မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ+ဗဟုလ] မှားယွင်း- မသင့်လျော်-သော အကြံအစည်များသော၊ မိစ္ဆာဝိတက်များသော၊ သူ။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဗဟုလော၊ ဣန္ဒြိယာနိ န ရက္ခန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆။)

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဝုဋ္ဌာန (န) [မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ+ဝုဋ္ဌာန] မှားယွင်းသော အကြံကို ကြံခြင်း-မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ-မှ ထခြင်း။ မိစ္ဆာဝါယာမ မိစ္ဆာသတိ-မိစ္ဆာသမာဓိဟိ ဝုဋ္ဌာနံ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဝုဋ္ဌာနေ ဝုဋ္ဌာနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၆။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပိတ (တိ) [မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ+ဣတ] မှားယွင်းသော အကြံအစည်ရှိသော၊ သူ။ တေန ဟိ ဃေ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပိတာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၈၂။

မိစ္ဆာသညာ (ထီ) [မိစ္ဆာ+သညာ] မှားယွင်းသော အမှတ်သညာ။ သင်္ခတဓမ္မေ “နိစ္စာသညာတာ” တိ ပဝတ္တာယ မိစ္ဆာသညာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၉၊ ၃၄၃။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။)

မိစ္ဆာသညာဏ (တိ) [မိစ္ဆာ+သညာဏ] မှားယွင်းသော အမှတ်သညာရှိသော၊ သူ။ မိစ္ဆာသညာဏိနောတိ မိစ္ဆာသညာဏာတိ အတ္ထော အယောနိသော ပဝတ္တစိတ္တုပ္ပါဒါတိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅-၆။

မိစ္ဆာသတိ (ထီ) [မိစ္ဆာ+သတိ] (၁) ချွတ်ယွင်း-ဖောက်ပြန်-မဟုန်ကန်-သော သတိ၊ မှားယွင်းသော သတိ၊ မိစ္ဆာသတိ။ (အကုသိုလ်ခန္ဓာများကို မိစ္ဆာသတိဟု ခေါ်သည်။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။) (တိ) (၂) မှားယွင်းသော သတိရှိသော၊ သူ။ (ထီ--၌မိစ္ဆာသတ်နီ။) (၁) မိစ္ဆာဝါယာမော မိစ္ဆာသတိ မိစ္ဆာသမာဓိ။ နေတ္တိ။ ၃၈။ (-အံ၊ ၃။ ၄၂၀။ အဘိ၊ က။ ၃၆။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၀။) မိစ္ဆာသတီတိ အနိစ္စာဒိသု နိစ္စန္တိ အနုဿရဏာဝိဇ္ဇာနဝါဒိဝသေန ဓဝတ္တအကုသလပ္ပဝတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၆၄။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၁၊ ၂၅၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၄၊ ၁၂၀။) (တိ) (၂) အတ္တနာဝ မိစ္ဆာသတိ ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၅၄၃။ မိစ္ဆာဝါယာမာ စ ဟောတိ မိစ္ဆာသတိနီ စ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၅။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ-လည်းကြည့်။

မိစ္ဆာသတိနီ (တိ) [မိစ္ဆာသတိ+ဣနီ] မှားယွင်းသော သတိရှိသော မိန်းမ။ မိစ္ဆာသတိ (တိ) (၂) ကြည့်။

မိစ္ဆာသတိပစ္စယ (တိ) [မိစ္ဆာသတိ+ပစ္စယ] မှားယွင်းသော သတိလျှင်အကြောင်းရှိသော၊ မှားယွင်းသော သတိကြောင့် ဖြစ်သော။ ယေ စ မိစ္ဆာသတိပစ္စယာ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၁။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၂။

မိစ္ဆာသတိပဋိပက္ခ (ပု) [မိစ္ဆာသတိ+ပဋိပက္ခ] မိစ္ဆာသတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ မိစ္ဆာသတိပဋိပက္ခေန သမ္မာသတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၈။

မိစ္ဆာသတိပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မိစ္ဆာသတိ-ပ္ပဟာန+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မိစ္ဆာသတိကို ပယ်ခြင်းလျှင် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာရှိသော။ သာ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ၊ အသမ္မုဿနရသာ၊ မိစ္ဆာသတိပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂။

မိစ္ဆာသတိဝိနိဒ္ဓုနက (တိ) [မိစ္ဆာသတိ+ဝိနိဒ္ဓုနက] မိစ္ဆာသတိကို ဖျက်ဆီးတတ်သော။ ဧဝံ ဝါယမန္တဿ တံ သမ္ပယုတ္တော ဝ မိစ္ဆာသတိဝိနိဒ္ဓုနကော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။

မိစ္ဆာသတိဝိနိဒ္ဓုနန (တိ) [မိစ္ဆာသတိ+ဝိနိဒ္ဓုနန] မိစ္ဆာသတိကို-ခါထွက်-ဖျက်ဆီး-တတ်သော။ တဿေဝံ ဝါယမတော တံ သမ္ပယုတ္တော ဝ မိစ္ဆာသတိဝိနိဒ္ဓုနနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၁။

မိစ္ဆာသဘာဝ (ပု) [မိစ္ဆာ+သဘာဝ] (၁) မှားယွင်း-ဖောက်ပြန်-သော သဘော။

(တိ) (၂) မှားယွင်း−ဖောက်ပြန် − သော သဘောရှိသော။ (၁) မိစ္ဆတ္တန္တိ မိစ္ဆာသဘာဝံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၈။ (−သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၅၊) မိစ္ဆာသဘာဝန္တိ အယာထာဝသဘာဝံ အနိယျာနိကသဘာဝံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၇။ (တိ) (၂) မိစ္ဆာသဘာဝေါ ဟုတွာ နိယတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၄။ (−၂၂၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။) မိစ္ဆာသဘာဝေါတိ .... မိစ္ဆာသဘာဝေါ မုသာသဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉၄။ (−၂၆၁။)

မိစ္ဆာသမယ (ပု) [မိစ္ဆာ+သမယ] မှားသော အယူ၊ မိစ္ဆာအယူ။ အညသ္မိံ မိစ္ဆာသမယေ ပဝတ္တပ္ပယောဂေန။ မ၊ဋီ၊၃။၉၃။

မိစ္ဆာသမာဓိ (ပု) [မိစ္ဆာ+သမာဓိ] (၁) ချွတ်ယွင်း−ဖောက်ပြန်−မမှန်ကန်−သောသမာဓိ၊ မှားယွင်းသော သမာဓိ၊ မိစ္ဆာသမာဓိ။ (တိ) (၂)ချွတ်ယွင်း-ဖောက်ပြန်−မမှန်ကန်−သော သမာဓိရှိသော၊ သူ။ (၁) ယာ ဘာရူပေန ခေါ ဂဟပတိ မိစ္ဆာသမာဓိနာ သမန္နာဂတော။ သံ၊၃။၃၃၄။(−ပဋိသံ။၆၇။ မဟာနိ။၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။) မိစ္ဆာသမာဓီတိ အကုသလသမာဓိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ (တိ) (၂) အတ္တနာ စ မိစ္ဆာသမာဓိ ဟောတိ၊ အံ၊၁။ ၅၃၃။(−မ၊၁။၅၁။ သံ၊၁။၃၇၈။ အံ၊၃။၆၉။) မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ−လည်းကြည့်။

မိစ္ဆာသမာဓိပစ္စယ (တိ) [မိစ္ဆာသမာဓိ+ပစ္စယ] မိစ္ဆာသမာဓိလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ မိစ္ဆာသမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော ။ ယေ စ မိစ္ဆာသမာဓိပစ္စယာ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊၃။၄၃၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ (−သံ၊၃။၁၁။)

မိစ္ဆာသမာဓိပဋိက္ခေပ (ပု) [မိစ္ဆာသမာဓိ +ပဋိက္ခေပ] မိစ္ဆာသမာဓိကို ပယ်ခြင်း၊ မိစ္ဆာသမာဓိပဋိက္ခေပေန သမ္မာသမာဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။

မိစ္ဆာသမာဓိပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [မိစ္ဆာသမာဓိပ္ပဟာန+ပစ္စုပဋ္ဌာန] မိစ္ဆာသမာဓိကို ပယ်ခြင်းလျှင် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာ ရှိသော။ သော အဝိက္ခေပလက္ခဏော၊ သမာဓာနရသော၊ မိစ္ဆာသမာဓိပ္ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၂။

မိစ္ဆာသမာဓိယ (ဘိ) [မိစ္ဆာသမာဓိ+ဏ္ယက] မိစ္ဆာသမာဓိ ရှိသော၊ သူ။ မိစ္ဆာသမာဓိ ဥပါဒါယ မိစ္ဆာသမာဓိယော ပုဂ္ဂလောတိ ဝတ္တဗ္ဗောတိ။ အဘိ၊က။၃၆။

မိစ္ဆာသမာဓိဝိဒ္ဓံသက (တိ) [မိစ္ဆာသမာဓိ +ဝိဒ္ဓံသက။ ထီ−၌၊ မိစ္ဆာသမာဓိဝိဒ္ဓံသိကာ။] မိစ္ဆာသမာဓိကို ဖျက်ဆီးတတ်သော။ တံ သမ္ပယုတ္တာဝ မိစ္ဆာသမာဓိဝိဒ္ဓံသိကာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ သမ္မာသမာဓိ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၂။

မိစ္ဆာသမာဓိဝိဒ္ဓံသိကာ (ထီ) [မိစ္ဆာသမာဓိ +ဝိဒ္ဓံသိကာ] မိစ္ဆာသမာဓိကို ဖျက်ဆီးတတ်သော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မိစ္ဆာသမာဓူပသမပစ္စယ (ပု) [မိစ္ဆာသမာဓူပသမ+ပစ္စယ] မိစ္ဆာသမာဓိ ငြိမ်းခြင်းဟူသော အကြောင်း။ မိစ္ဆာသမာဓူပသမပစ္စယာပိ ဝေဒယိတံ။ သံ၊၃။၁၁။

မိစ္ဆာသမာဓိသမုဂ္ဃါတက (တိ) [မိစ္ဆာသမာဓိ+သမုဂ္ဃါတက။ ထီ−၌ သမုဂ္ဃါတိကာ။] မိစ္ဆာသမာဓိကို ပယ်ခွါ− တတ်−ကြောင်းဖြစ်−သော။ တံ သမ္ပယုတ္တာဝ မိစ္ဆာသမာဓိသမုဂ္ဃါတိကာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ သမ္မာသမာဓီတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။

မိစ္ဆာသမာဓိသမုဂ္ဃါတိကာ (ထီ) [မိစ္ဆာသမာဓိ+သမုဂ္ဃါတိကာ] မိစ္ဆာသမာဓိကို ပယ်ခွါ− တတ်− ကြောင်းဖြစ်−သော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မိဇ္ဇတိ (ကြိ) [မိဒ+ယ+တိ။ မိဒ−သိနေဟနေ၊ မိဇ္ဇတီတိ မိတ္တံ။ ရူ၊နှာ။၄၁၂။ နီတိ၊ဓာ။၂၂၈။

မာန်၊ဋီ။၁၆၁း] ချစ်ခင်တတ်၏၊ စေးကပ်တတ်၏။ မိဇ္ဇတိ တာယတိ စာတိ မိတ္တော၊ ဟိတဇ္ဈာသယတာယ သိနိယှတိ အဟိတာ ဂမတော ရက္ခတိ စာတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။ ၂၁၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၇၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၇။ သာရတ္ထ၊၃။၄၅၇။ မ၊ဋီ၊ ၂။၁၅၄၊၃၀၆။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၃၆။ အံ၊ဋီ၊၁။၇၄။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၇၆။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၇၉၊၁၇၂။) မေဇ္ဇတိ—ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၇၇။ နီတိ၊ဓာ။၂၂၇။ မေဒ္ဒန္တိ—ပါစိတ်။ယော။ ၄၇၀။

မိဋ္ဌနလက္ခဏ (တိ) [မိဋ္ဌန+လက္ခဏ] ချစ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ မိဋ္ဌနလက္ခဏာ မေတ္တာ တေသံ အတ္ထိတိ မိတ္တော။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၀၇။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၆၆။)

မိဿတိ (ကြိ) [မိဓ+ယ+တိ] ငိုက်မျဉ်း၏။ ၀ မိဓ–မိဗ္ဗနေ မိဗ္ဗတိဟိ မိဒ္ဓံ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၉၇။

မိဠှ (ထီ၊န)[မိဠှ+အ။?(မဇ္ဇန်၊မဇ္ဇာ–သံ။မယ်ဇ+ကနိန်။ ထောမ။)] ၁) (က) အဆီ၊ အနှစ်၊ ခြင်ဆီ။ (ခ) အဆံ။ (၂) အမြှေး:င့်။ (၁) (က) သိနေရုံ ဘိန္ဒိတွာ မိဠှံ နီဟရိတုံ ဝါယမမာနေ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၇။ မိဠှံ ပဗ္ဗတရသံ၊ ဒီ၊ဋီ၊၂။၈၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၉၉။ (ခ) ဣမသ္မိံ ယေဝ ကပ္ပေ၊ ယံ မိဠှ မဒ္ဒိံ တဒါ။ အပ ၂။၂၄။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။ ကင်္ခါ။၁၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၅။) (၂) မိဠှာယ ပန ပလဏ္ဍုကသ ကော မိဠှာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ ၃။၁၉၅။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၆၇။)

မိဠှနိဿိတ (ပု) [မိဠှ+နိဿိတ] ခြင်ဆီကိုမှီသော။ ခြင်ဆီကိုမှီ၍ဖြစ်သော (ပိုး)။ မိဠှနိဿိတာ မိဠှံ ခါဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၇။

မိဠှရာသိ (ပု) [မိဠှ+ရာသိ] အဆီအနှစ်အစု။ မတ္တလုင်္ဂ သီသကဋ္ဌာဟဗ္ဗန္တိရေ ဇတ္တာရော သိဗ္ဗနိမဂ္ဂေ နိဿာယ ဋ္ဌိတော စတုပိဏ္ဍသမောဓာနေ မိဠှရာသိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။

မိဠှဝဋ္ဋံသယ (ပု) [မိဠှ+ဝဋ္ဋံသယ] မိဠှဝဋ္ဋံသယ မည်သူ။ ဣတ္တံ သုဒံ အာယသ္မာ မိဠှဝဋ္ဋံသယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၂၄၃။

မိစုက (န) [မိစု+က] အိပ်စရာ–နေထိုင်စရာ–ခုံတစ်မျိုး။ မိစု–ကြည့်။

မိစန္တ (ပု) [မိစု+အန္တ] အတွင်းနံရံအကျည်စွန်း။ (ပါဠိတော်သျှ။) ကျောင်းဦးအတွင်းအကျည်စွန်း။ (ခုဒ္ဒသိက္ခာသျှ။)အဦးစမှတ်၏ အုတ်ခုံမြေခုံဟူသော အကျည်၏ အစွန်း။ (ဘာသာဋီ။) ဘေန ခေါပန သာမယေန ဘိက္ခု မိစုန္တေ ပတ္တံ နိက္ခိပန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၄၉။ မိစုန္တေတိ အာလိန္ဒကမိစုကာဒီနံ အန္တေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၄၀။ ဝဇီရ။၅၂၃။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၇၇။) မိစုန္တေတိ မိစုယာ အန္တေ။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊၁း၃၃၇။

မိစု (ထီ) [မိဟ+တိ။ ရာဇောရောဓ ဘမိတွာ မုတ္တာ:ဒိံ မိဟန္တိ သေစန္တိ ဌွေ ဌာနိယန္တိ မိစု။ ဂဏ္ဍိ၊မော၊ကျော] မြေဖြင့် လိမ်းကျံခြင်း (ပါဠိတော်၊သျှ)။ မြေသရွတ်လိမ်းကျံခြင်း (မြန်မာပြန်)။ အကျည်မြောက်စိမ့်သည်ကို (ဋ္ဌ၊သျှ)။ အိပ်စရာ – နေထိုင်စရာ–ခုံတမျိုး။(ပါဠိတော်သျှနှင့် မြန်မာပြန်တို့အလိုနှင့်ပြုပြီး မြက်အခင်းကိုပင် ကြွက်,ခြ မစားနိုင်အောင် မြေနီသရွတ်ကိုင်ခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ်ယူဆနိုင်၏၊ ဝိမတိ ဋီကာအလို သစ်သား၊ သို့:ဟုတ် မြေညက်တို့ဖြင့် ခုတင်ပုံသဏ္ဍာန်ပြုလုပ်ထားသော ခုံတ.မျိုးကို မိစုခေါ်သည်။) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မိစုန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၉၃။ (–၃၃၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊.၄၇၊ ဝဇီရ။၅၂၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၇၃။) မိစုန္တိ မိစုကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၉။ မိစုကန္တိ မဠှာကာရေန ကဋ္ဌမတ္တိကာဒီဟိ ကတဝေဒိကာကာရံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၇။

မိနိုကာ (ထီ) [မိနို+က+အာ] အဦးစမုတ်၏ အုတ်ခုံမြေခုံဟူသော အင်္ဂါပြည်။ မိစုန္တ – ကြည့်။ ဝေရူပါယ ငိတ္တိဏ္ဍာယ မိနိုကာ'ယ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၄၈။

မိတ (တိ) [မာ+တ။ မိနိုဘဗ္ဗာတိ မိတာ။ ကစ္စာယနမဟာဋီကာ။] (၁) ချင့်ချိန် – တိုင်းတာ – အပ်သော။ (ကြိ၊ဝိ) (၂) ချင့်ချင့်ချိန်ချိန်၊ နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန်။ (၃) သာသာညင်းညင်း၊ ဖြည်းညင်း သာယာစွာ။ (၁) ဝိဘတ္တံ ဘာဂသော မိတံ။ ပေတ။ ၁၃၃၊၂၀၄၊ (–အံ၊၁။၁၄၀။ မဟာဋီ။၃၁၇။ ဇာ၊၁။၂၁၉။) မိဘန္တိ တုလိတံ။ ပေတဋ္ဌ။ ၄၉။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၆။) (ကြိ၊ဝိ) (၂) မိတံ ခါဒေ မိတံ ဘုဥ္ဇေ။ ဇာ၊၁။၂၆၃။ မိလိန္ဒ။၃၈၈။ (၃) မိတန္တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော၊ တေန ယထာပမာဏံ, မန္ဒံ ဝါ အဋ္ဌနပိဋ္ဌနာဒိနိ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၄၄။ (သံဝဏ္ဏနာ-တဗ္ဗအဋ္ဌကထာ၌ မိတံပုဒ် မတွေ့ရ။)

မိတဂီတဝါဒိတ (န) [မိတ + ဂီတဝါဒိတ] သာသာညင်းညင်းသီဆိုတီးမှုတ်ခြင်း။ တာသံ သုဏိတွာ မိတဂီတဝါဒိတံ။ ဇာ၊၁။၃၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀၀. ၁၀၁။

မိတစိန္တီ (တိ) [မိတစိန္တာ+ဤ] နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန် ကြံစည်တတ်သော သူ။ (မိတစိန္တိမည်သော ငါး။) မိတစိန္တီ ပမောစေတိ၊ ဥဘောဘာ တတ္ထ သမာဂတာ။ ဇာ၊၁။၂၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၅၂။) ဗဟုစိန္တီ–ကြည့်။

မိတပရိဏာဟ (တိ) [မိတ+ပရိဏာဟ] အတိုင်းအရှည်နှင့်ယှဉ်–ပြေပြစ်–သော အလုံးအရပ်ရှိသော၊ သူ။ ပရိဏာဟန္တိ နာဘိကိသနာတိ-ထူလကာဝသေန မိဟာပရိဏာဟံ။ မ၊ဋီ၊၂။၂။

မိတပါနဘောဇန (တိ) [မိတ+ပါနဘောဇန] အတိုင်းအရှည် ပမာဏ– နှင့် ယှဉ်သော သောက်ခြင်း စားခြင်းရှိသော သူ။ ဦနူဒရော ယော သဟတေ ဇိဃစ္ဆံ၊ ဒန္တော တပဿီ မိတပါနဘောဇနော။ ဇာ၊၁။၂၀၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၁၅၄။

မိတပုဗ္ဗ (ဇာ၊၂။၂၁၄)၌လာသည် ပိတာပုဗ္ဗမှ ပျက်ယွင်းလာခဲ့သောပုဒ် ဖြစ်သည်။ ဇာ၊၂။၂၅၇။ မိတပုဗ္ဗ–ကြည့်၊

မိတဘာဏ (ပု) [မိတ+ဘာဏ] အတိုင်းအရှည် – ရှိ – နှင့် ယှဉ် – သော စကားကို ဆိုခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မိတဘာဏိသိလေသိတ (ကိ) [မိတဘာဏီ+သိလေသိတ] အတိုင်းအရှည်ကို သိ၍ ဆိုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော စေ့စပ်ခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာဖွဲ့အပ်သော ရဘားအဆောက်အဦရှိသော (သျှ)၊ နှိုင်းနှိုင်း ချိန်ချိန် ပြောဆိုခြင်းဟူသော အခေ့အစပ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မိတဘာဏိသိလေသိတော (ဇာ၊၂။၂၇၄)တိ မိတဘာဏသင်္ခါတေန သိလေသေန သုဋ္ဌု သမ္ပန္နော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၄၇။

မိတဘာဏီ (ပု) [မိတ+ဘာဏီ] (၁) နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန်ပြောဆိုခြင်း။(ဟိ) (၂) အတိုင်းအရှည်နှင့် ယှဉ်သော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသော၊ နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန် ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ (၁) အထက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) မိတဘာဏိမ္ပိ နိန္ဒန္တိ၊ နတ္ထိ လောကေ အနိန္ဒိတော။ ဓမ္မ၊၄၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၈၁။ (–အပ၊၂။၁၅၃။)

မိတဘောဇန (န) [မိတ+ဘောဇန] (၁) အတိုင်းအရှည်နှင့် ယှဉ်သော စားခြင်း၊ နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန် စားခြင်း။ (တိ)(၂) အတိုင်းအရှည်နှင့် ယှဉ်သော ဘောဇဉ်ရှိသော၊ နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန် – ချင့်ချိန် – စားလေ့ရှိသော၊ သူ။ (၁) ကုစ္ဆိသညမနဗ္ဗန္တ–ကြည့်။ (တိ)

(၂) အလံသာဋကာဒိံ မှဋ္ဌိတွာ မိတ-ဘောဇနတာယ။ မဟာနိ၊႒။၅၅။

မိတဘောဇီ (တိ) [မိတ+ဘောဇီ] အတိုင်းအရှည်နှင့်ယှဉ်သော ဘောဇဉ်ကို စားလေ့ရှိသော၊ နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန်–ချင့်ချိန်– စားလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဥဒရေ ယတော သံယတော မိတဘောဇီ၊ အာဟာရေ မတ္တညူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သံ၊႒၊၁။၂၃၂။ သုတ္တနိ၊႒၊၁။၁၃၃။

မိတရာသိ (ပု) [မိတ+ရာသိ] နှိုင်းချိန်–ခြင်တွယ်–အပ်ပြီးသော (စပါး) အစုအပုံ။ လက္ခ-ဝီဟိံ သံကစိုတွာ မိတရာသိမ္ဟိ ပက္ခိပိတွာ။ ဇာ၊႒၊၂။၃၄၀။

မိတဝစန (တိ) [မိတ+ဝစန] နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန်ဆိုအပ်သော စကားရှိသော၊ သာယာညင်းပျောင်းသော စကားရှိသော၊ သူ။ ပိယဝါဒီ ပန ပုဗ္ဗဘာသီ မိတဝစနော ဟုတွာ ဒေတိ။ စရိယာ၊႒။၂၉၆။

မိတဝီဟိ (ပု) [မိတ+ဝီဟိ] နှိုင်းချိန်–ခြင်တွယ်–အပ်ပြီးသော စပါး။ မိတဝီဟိ တ္တေကာ နာမ ဟောန္တီတိ ဝတွာ။ ဇာ၊႒၊၂။၃၄၀။

မိတဝီဟိရာသိ (ပု) [မိတ+ဝီဟိရာသိ] နှိုင်းချိန်–ခြင်တွယ် - အပ်ပြီးသော စပါး အစုအပုံ။ ကိံ နု ခေါ မယာ လက္ခဝီဟိ မိတဝီဟိရာသိမှိ ပက္ခိတ္တာ။ ဇာ၊႒၊၂။၃၄၀။

မိတာဟာရ (တိ) [မိတ+အာဟာရ] အတိုင်းအရှည်နှင့် ယှဉ်သော အစာအာဟာရရှိသော၊ သူ။ ဦနူဒရော မိတာဟာရော။ သုတ္တနိ။၃၇၉။ ထေရ။၃၄၃။ (–မိလိန္ဒ။၃၉၂။) တတော-ဝေ မိတာဟာရော ပရိမိတဘောဇနော။ ထေရ၊႒၊၂။၃၉၇။ (– သုတ္တနိ၊႒၊၂။၂၁၂။)

မိတ္တ[၁] (ပု၊န) [မိဒ+တ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၄၆။ ရူ၊နှာ။ ၄၁၂။ ပါစိတ်၊ယော။၄၇၀။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၇။ မိ+တ။ သူစိ။ နီတိ၊ဓာ။၂၄၅။] (၁)မိတ်ဆွေ၊ ချစ်ခင်တတ် – ချစ်အပ် –သူ၊ မေတ္တာရှိသူ။ (ပု)(၂) နေ။ (တိ)(၃) မိတ္တမည်သော၊ သူ။ ထိ-၌ မိတ္တော။ (၁) ဘာတာ ဝါ ဘဂိနီ ဝါ မိတ္တာ ဝါ အမစ္စာ ဝါ။ အဘိ၊ဝိ။၁၀၅။ ပဋိသံ။ ၃၇။ (–သုတ္တနိ။၂၇၅။ အပ၊၁။၉။ မဟာနိ။ ၁၀၃။ ဇာ၊၁။၂၀။) မေတ္တာယန္တီတိ မိတ္တာ၊ မိန္ဒန္တီတိ ဝါ မိတ္တာ၊ သဗ္ဗဂုယှေသု အန္တော ပက္ခိပန္တီတိ အတ္ထော။ အဘိ၊႒၊၂။၁၀၁။ (–သုတ္တနိ၊႒၊၁။၆၄။ ပဋိသံ၊႒၊၁။၁၄၅။ အပ၊႒၊၁။၁၇၅။ မဟာနိ၊႒။၂၂၄။ ဇာ၊႒၊၁။၃၇၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၃၆၊၄၄၁။)မိတ္တာလည်းကြည့်။ (ပု) (၂) တရုဏံ မိတ္တော, စိတြဘာနု။ ဓာန်၊ဋီ။ ၆၃။(တိ)(၃) ဣမေသံ ဟိ တိဿဒတ္တမိတ္တာတိ ပဏ္ဏတ္တိသဿ သဒ္ဒံ သုတွာ။ အဘိ၊႒၊၁။ ၁၂၉။ (–ဓမ္မ၊႒၊၁။၁၅။ ထေရီ၊႒။၁၂။ နေတ္တိ၊ ႒။၂၂၂။)

မိတ္တ[၂] (န) [မိတ္တ+ဏ] မိတ်ဆွေ၏ အဖြစ်။ သခိဒ္ဓ မိတ္တဒ္ဓာ (ဇာ၊၁။၁၃၀)တိ သခိဘာဝဒ္ဓ မိတ္တဘာဝဒ္ဓ။ ဇာ၊႒၊၃။၁၇၅။

မိတ္တ[၃] (ပု) [မိတ္တ+ဓမ္မ] မိတ်ဆွေ – တရား – ကျင့်ဝတ်။ မာ စ မိတ္တေ ဟိ ပေါ် ဇရာ(သံ၊၁။ ၂၄၁)တိ ဇွေ ဟီတိ နိပါတမတ္တံ။ တုမှာကံ မိတ္တဓမ္မေ ဇရာ နာမ မာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သံ၊႒၊၁။ ၃၂၅။ မိတ္တဓမ္မော ဣဓ ဥတ္တရပဒလောပေန "မိတ္တော"တိ ဝုတ္တောတိ အာဟ "မိတ္တဓမ္မေ"-တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၄၄။

မိတ္တက (ပု) [မိတ္တ+က] မိတ္တဝိန္ဒကမည်သူ။ မိတ္တကော ဝိယ သောစတိ (ဇာ၊၁။၁၀)တိ ယထာယံ မိတ္တဝိန္ဒကော အဇကာယ ပါဒံ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊႒၊၁။၂၅၇။

မိတ္တကရ (တိ) [မိတ္တ[၂]+ကရ+အ] မိတ်ဆွေ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော၊ အဆွေ ခင်ပွန်းကောင်းကို ရှာတတ်သော၊သူ။ သင်္ဂါဟကော မိတ္တကရော၊ ဝဒညူ ဝီတမစ္ဆရော။ ဒီ၃။၁၅၆။ မိတ္တကရောတိ မိတ္တဂဝေသနော။ ဒီ၊႒၊၃။ ၁၄၀။ မိတ္တကရောတိ မိတ္တဘာဝကရော၊ သော

ပန အတ္တတော မိတ္တေ ပရိယေသနကော နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ "မိတ္တဂဝေသနော"တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၄၅–၆။

မိတ္တကရဏ (န) [မိတ္တ²+ကရဏ] မိတ်ဆွေအဖြစ်ကို ပြုခြင်း၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း။ သင်္ဂရောတိ ဟိ မိတ္တကရဏလဉ္စဒါနဗလရာသိသင်္ခါနံ နာမံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၀။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၄။)

မိတ္တကာမ (တိ) [မိတ္တ²+ကာမ] မိတ်ဆွေကောင်းကို အလိုရှိသော၊ သူ။ သော မိတ္တော မိတ္တကာမေန၊ ဘဇိတဗ္ဗော တထာဝိဓော။ အံ၊၂။၄၂၀။ (–၄၂၂။ နေတ္တိ။၁၄၂။ နေတ္တိ၊ ဝိ။၃၂၀။)

မိတ္တကိစ္စယုတ္တ (တိ) [မိတ္တကိစ္စ+ယုတ္တ] မိတ်ဆွေ-ကိစ္စနှင့် ယှဉ်သော၊ သူ။ (အဆွေခင်ပွန်းကောင်း။) မိတ္တန္တိ သိနေဟယောဂေန မိတ္တ-ကိစ္စယုတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၂၉။

မိတ္တကုဋုမ္ဗိက (ပု) [မိတ္တ+ကုဋုမ္ဗိက] မိတ္တအမည်ရှိသော သူကြွယ်။ မိတ္တကုဋုမ္ဗိကော တံ တယော ဒိဝသေ ဘတ္တံ ဂဏှန္တိ သဉ္ဇာနာတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ (–၁၂၂။)

မိတ္တကုလ (န) [မိတ္တ²+ကုလ] (၁) မိတ်ဆွေဖြစ်– ချစ်ကျွမ်းဝင်– သော အမျိုး။ (၂) မိတ်ဆွေ၏ အိမ်။ (၁) တတ္ထာယသ္မတော ဆန္နဿ မိတ္တကုလာနိ သုဟဇ္ဇကုလာနိ ဥပဋ္ဌာ-ကုလာနီတိ။ မ၊၃။၃၁၀။ သံ၊၂။၂၇၄။ (–ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၀၄။) (၂) ပရကုလန္တိ ဉာတိကုလံ ဝါ မိတ္တကုလံ ဝါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။

မိတ္တဂန္ထနကာရဏ (န) [မိတ္တဂန္ထန+ကာရဏ] မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း၏ အကြောင်း။ "ဒဒံ မိတ္တာနိ ဂန္ထတီ"တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တပ္ပကာရော စာဂေါ ဘိယျော မိတ္တဂန္ထနကာရဏံ ဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။

မိတ္တဂန္ထနကိစ္စ (န) [မိတ္တဂန္ထန+ကိစ္စ] မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း ကိစ္စ။ ပိယဝစနတ္ထစရိယာ သမာနတ္တ-တာပိ ဟိ တတ္ထ မိတ္တဂန္ထနကိစ္စေန သမာန ကိစ္စာ ဂယှန္တိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၄၀။

မိတ္တဂဝေသန (တိ) [မိတ္တ+ဂဝေသန] မိတ်ဆွေကောင်းကို ရှာသော၊ သူ။ မိတ္တကရ–ကြည့်။

မိတ္တဂုဏ (ပု) [မိတ္တ+ဂုဏ] မိတ်ဆွေ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ သီဟေန မိတ္တဂုဏော ကထိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။

မိတ္တဃရ (န) [မိတ္တ+ဃရ] မိတ်ဆွေ၏ အိမ်။ တဿ အဇာနန္တဿေဝ မိတ္တဃရံ အဂမာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၀။

မိတ္တဃာတက (တိ) [မိတ္တ+ဃာတက] မိတ်ဆွေကို–ညှဉ်းဆဲ– နှိပ်စက်–ဖျက်ဆီး– တတ်သော၊ သူ။ သာခံ ဝါ အင်္ကုရံ ဝါ ဘဉ္ဇမန္တာ မိတ္တဃာတကော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆။

မိတ္တဇန (ပု) [မိတ္တ+ဇန] မိတ်ဆွေဖြစ်သောလူ။ ဗန္ဓုဇနေ မိတ္တဇနေ စ အတိသောဘိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၇၇။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆၄။)

မိတ္တဋ္ဌာန (န) [မိတ္တ+ဌာန] မိတ်ဆွေအရာဌာန။ အညမညံ သပထံ ကတွာ တံ မိတ္တ-ဋ္ဌာနေ ဌပယိတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၅။

မိတ္တဒုဗ္ဘ၊ မိတ္တဒြုဗ္ဘ (ပု) [မိတ္တ+ဒုဘ+အ] မိတ်ဆွေကို ပြစ်မှားခြင်း။ (တိ) (၂) မိတ်ဆွေကို– ညှဉ်းဆဲ– နှိပ်စက်– ဖျက်ဆီး-ပြစ်မှား–တတ်သော၊ မိတ်ဆွေ၏ အကျိုးမဲ့ကို–ဖြစ်စေ–ပြု–တတ်သော၊ သူ။ (၁) မိတ္တဒုဗ္ဘာ ပါပိယော နတ္ထိ အညော။ ဇာ၊၁။၃၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၉၀။ (တိ) (၂) န တဿ သာခံ ဘဉ္ဇေယျ၊ မိတ္တဒုဗ္ဘော ဟိ ပါပကော။ ပေတ။၁၅၄။ ဇာ၊၁။၂၉၉။ ဇာ၊၂။၁၄၉။ မိတ္တဒုဗ္ဘောတိ မိတ္တေသု ဒုဗ္ဘနံ တေသံ အနတ္ထုပ္ပါဒနံ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၁၀၇။ မိတ္တဒုဗ္ဘော ဟိတိ မိတ္တာနံ ဒုဗ္ဘန-ပုရိသော ဟိ ပါပကော လာမကော

နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆။) မိတ္တဒြုဗ္ဘော။ နိရုတ္တိ၊နှ။၁၅။

မိတ္တဒုဗ္ဘန (နု) [မိတ္တ+ဒုဗ္ဘန] မိတ်ဆွေကို–ညှဉ်းဆဲ–နှိပ်စက်–ဖျက်ဆီး–ပြစ်မှား–ခြင်း။ မိတ္တာနံ ဝိဟိံသနံ မေတ္တိဘေဒေါ မိတ္တဒုဗ္ဘနံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၂၂၀။

မိတ္တဒုဗ္ဘနလက္ခဏ (တိ) [မိတ္တဒုဗ္ဘန+လက္ခဏ] မိတ်ဆွေကို–ညှဉ်းဆဲ–နှိပ်စက်–ဖျက်ဆီး–ပြစ်မှား–ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ ပဋ္ဌန-လက္ခဏာ နိကတိ စ မိတ္တဒုဗ္ဘနလက္ခဏော ဒုဗ္ဘော စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၅၉။

မိတ္တဒုဗ္ဘိက (တိ) [မိတ္တ+ဒုဗ္ဘိက] မိတ်ဆွေကို–ညှဉ်းဆဲ–နှိပ်စက်–ဖျက်ဆီး–ပြစ်မှား–တတ်သော၊ သူ။ ဒုဗ္ဘိက–ကြည့်။

မိတ္တဒုဗ္ဘိကမ္မ (နု) [မိတ္တဒုဗ္ဘိ+ကမ္မ] မိတ်ဆွေကို ပြစ်မှားမှုကံ။ ဣတိ သော အတ္တနော မိတ္တဒုဗ္ဘိကမ္မံ ဝိတ္ထာရေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၄။ (–၉၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၃။)

မိတ္တဒုဗ္ဘိစောရ (ပု) [မိတ္တဒုဗ္ဘိ+စောရ] အဆွေခင်ပွန်းကို ပြစ်မှားတတ်သော ခိုးသူ။ ဣတိ ဒေဝတာ မိတ္တဒုဗ္ဘိစောရဿ ကဟာပဏေ အဒါတုကာမော ဝေမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၄။

မိတ္တဒုဗ္ဘိနီ (ဣ) [မိတ္တဒုဗ္ဘိ+ဣနီ] မိတ်ဆွေကို ပြစ်မှားတတ်သော မိန်းမ။ အစ္စန္တံ မိတ္တဒုဗ္ဘိနီ သော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆။

မိတ္တဒုဗ္ဘိပုဂ္ဂလ (ပု) [မိတ္တဒုဗ္ဘိ+ပုဂ္ဂလ] မိတ်ဆွေကို ပြစ်မှားတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ မိတ္တဒုဗ္ဘိပုဂ္ဂလဿ ဟိ ပတ္တိတပတ္တိတံ အဂ္ဂိမှိ ပက္ခိ ဘဇိတံ ဝိယ နဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၆။

မိတ္တဒုဗ္ဘိပုရိသ (ပု) [မိတ္တဒုဗ္ဘိ+ပုရိသ] မိတ်ဆွေကို ပြစ်မှားတတ်သော ယောကျ်ား။ တံ မိတ္တဒုဗ္ဘိပုရိသံ ကုလသန္တကေန ကမ္မလေန ပါရုပန္တံ ဝိယ ပရိက္ခိပိတွာ ဂဏှိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၆။)

မိတ္တဒုဗ္ဘီ (တိ) [မိတ္တ+ဒုဘ+ဏီ။ ထီ–၌ မိတ္တဒုဗ္ဘိနီ။] မိတ်ဆွေကို ပြစ်မှားလေ့ရှိသော၊ မိတ်ဆွေကို–ပြစ်မှား–ဖျက်ဆီး–တတ်သော၊ သူ။ ဣမေဝ ဃာတယိဿာမိ၊ မိတ္တဒုဗ္ဘိ အနာရိယံ။ စရိယာ။၄၀၄။ (–အံ၊၂။၂၂၇။ ပေတ။၁၅၅။ ဇာ၊၁။၂၂၂။) မိတ္တဒုဗ္ဘိနှိ အတ္တနော မိတ္တေသု ဥပကာရိသု ဒုဗ္ဘနသီလံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၄၇။

မိတ္တဒူဘိ (တိ) [မိတ္တ+ဒုဘ+ဏီ] မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ ပိဋ္ဌိမံသိကတာ မိတ္တဒူဘိတာ နိက္ကရုဏတာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၄။

မိတ္တဒူသက (တိ) [မိတ္တ+ဒူသက] အဆွေခင်ပွန်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ တေ မိတ္တဒူသကာ ဗာလာ ဝေရူပံ မိဋ္ဌံ ခါဒန္တိ မဟာရာဇ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၁၄၀။

မိတ္တဒူဟက (တိ) [မိတ္တ+ဒူဟက] မိတ်ဆွေကို–ညှဉ်းဆဲ–ဖျက်ဆီး–ပြစ်မှား–တတ်သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မိတ္တဒ္ဒု (တိ) [မိတ္တ+ဒု+အ။ မိတ္တံ ဒုနာတိ ဟိံသတိ ဒုဗ္ဘတီတိ မိတ္တဒ္ဒု။ နီတိ၊ဓာ။၂၄၉။] မိတ်ဆွေကို– ညှဉ်းဆဲ– ဖျက်ဆီး– ပြစ်မှား– တတ်သော၊ သူ။ မိတ္တဒ္ဒုနော နိက္ကရုဏာ'တိ-မာနိနော။ သုတ္တနိ။၃၁၆။ (–သံ၊၁။၂၂၇။ ဇာ၊၂။၁၀၄၊၁၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇၄။) မိတ္တဒ္ဒု-နောတိ မိတ္တဒူဟကာ၊ ဒါရုမနုဇီဝိတော သုဝိဿာသမာပန္နာနံ မိတ္တာနံ တတ္ထ မိတ္တာပဋိ-ပဇ္ဇနကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၄၀။)

မိတ္တဓမ္မ (ပု) [မိတ္တ+ဓမ္မ] မိတ်ဆွေ–တရား–ကျင့်ဝတ်။ သံဝါသောတိ ကေတော ဝါသော၊ သက္ခိဓမ္မော မိတ္တဓမ္မောတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃၇။)

မိတ္တဓမ္မဂုဏ (ပု) [မိတ္တဓမ္မ + ဂုဏ] မိတ်ဆွေကျင့်ဝတ်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ သက္ကော တဿ ပရမပ္ပိစ္ဆဘာဝံ ဉတွာ မိတ္တဓမ္မဂုဏံ ကထာပေတွာ ဝရမဿ ဒတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၇။

မိတ္တဓမ္မရက္ခဏ (န) [မိတ္တဓမ္မ+ရက္ခဏ] မိတ်ဆွေတရား–မိတ်ဆွေကျင့်ဝတ်–ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း။ အရိယဝတ္တံ'သီတိ မိတ္တဓမ္မရက္ခဏသခ်ါတေန အာစာရအရိယာနံ ဝတ္တေန သမန္နာဂတောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၀၆။

မိတ္တဓုရ (ပု) [မိတ္တ+ဓုရ] မိတ်ဆွေ၏ တာဝန်။ မိတ္တဘာရဿ မိတ္တဓုရဿ စ ဝဟနတော ဘာရဝဟောတိ ဓုရဒ္ဓရောတိ စ သခ်ံ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။

မိတ္တပက္ခ (ပု) [မိတ္တ+ပက္ခ] မိတ်ဆွေ၏ အသင်းအပင်း။အတ္တနော ယေဝ ဝုဍ္ဎိံ ပစ္စာသိသမာနာ မိတ္တပက္ခံ ပါတေန္တိ နာသေန္တီတိ ပက္ခပါတိနော နာမ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၂။

မိတ္တပဋိပက္ခ (ပု) [မိတ္တ+ပဋိပက္ခ] မိတ်ဆွေ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သူ၊ ရန်သူ။ မိတ္တပဋိပက္ခာ အမိတ္တာ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။ (–အနုဋီ၊၂။၁၄။)

မိတ္တပဋိပတ္တိ (ထီ) [မိတ္တ+ပဋိပတ္တိ] မိတ်ဆွေ၏ အစွမ်းဖြင့် ကျင့်ခြင်း။ မိတ္တဝတ–ကြည့်။

မိတ္တပဋိရူပ (န) [မိတ္တ + ပဋိရူပ] မိတ်ဆွေ၏ အသွင်၊ မိတ်ဆွေတု။ မိတ္တဝဏ္ဏ–ကြည့်။

မိတ္တပဋိ(တိ)ရူပက (တိ) [မိတ္တ + ပဋိရူပက] မိတ်ဆွေနှင့် တူသော အသွင်ရှိသော၊ သူ (မိတ်ဆွေတု)။ စတ္တာရောမေ ဂဟပတိ အမိတ္တာ မိတ္တပဋိရူပကာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊၃။၁၅၁။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၄။) ဗာလေ မိတ္တပတိရူပကေ အမိတ္တေ ဒသောတုံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။

မိတ္တပုရာဏ (ပု) [မိတ္တ + ပုရာဏ] မိတ်ဆွေဟောင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မိတ္တပုရာဏစောရ (ပု) [မိတ္တပုရာဏ + စောရ] မိတ်ဆွေဟောင်း ဖြစ်သော ခိုးသူ။ နဝိဿာသေ မိတ္တပုရာဏစောရံ။ ဇာ၊၂။၁၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၄၊၄၀၆။

မိတ္တပူဇာဂါထာ (ထီ) [မိတ္တ + ပူဇာဂါထာ] မိတ်ဆွေကို ပူဇော်သော ဂါထာ။ ဒေဝတာနံ သာဓုကာရေန စေဝ အတ္တနော ဆောသေန စ ဝနဃဋ္ဋံ ဥန္နာဒေန္တော ဒသ မိတ္တပူဇာဂါထာ နာမ အာရဘိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၆။

မိတ္တဖလ (န) [မိတ္တ+ဖလ] မိတ်ဆွေ၏အကျိုး၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း၏ အကျိုး။ နိပ္ဖန္နံ မေ ဟယာ သဒ္ဓိံ မိတ္တဖလန္တိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၁။

မိတ္တဗန္ဓက (တိ) [မိတ္တ + ဗန္ဓက] မိတ်ဆွေဖွဲ့တတ်သော၊ မိတ္တဗန္ဓကမည်သော၊ သူ။ သော မိတ္တဗန္ဓကောယေဝါတိ ပါကဋော ဇာတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၀။

မိတ္တဗန္ဓကဥပါသက (ပု) [မိတ္တဗန္ဓက+ဥပါသက] မိတ္တဗန္ဓကမည်သော–ဥပါသကာ– သီတင်းသည်။ သတ္ထာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော မိတ္တဗန္ဓကဥပါသကံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၀။

မိတ္တဗန္ဓန (န) [မိတ္တ + ဗန္ဓန] မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း။ ဇနသန္ဓောတိ မိတ္တဗန္ဓနေန မိတ္တဇနေသု သန္ဓာနကရော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၄။

မိတ္တဗန္ဓ၀ (ပု) [မိတ္တ+ဗန္ဓ၀] (၁) မိတ်ဆွေနှင့် ဆွေမျိုး။ (၂) မိတ်ဆွေ အဖြစ်ဖြင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူ၊ ရင်းနှီးသော မိတ်ဆွေ။ (၁) ယထာ စိရံ ဝိပ္ပဝသိတွာ အာဂတံ ပုရိသံ မိတ္တဗန္ဓဝါ အဘိနန္ဒန္တိ သမ္ပဋိစ္ဆန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၁၅။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃၁။) (၂) ဉာတိဗန္ဓဝဂေါတ္တဗန္ဓဝမိတ္တ-

ဗန္ဓဝ သဟာယဗန္ဓဝ သိပ္ပဗန္ဓဝ ပရိဂ္ဂဟေန စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀၂။

မိတ္တဗန္ဓု (ပု၊န) [မိတ္တ+ဗန္ဓု] မိတ်ဆွေဖြစ်သော ခင်ပွန်း၊ အဆွေခင်ပွန်းကြီး၊ အလွန်ချစ်ကျွမ်းဝင်သော မိတ်ဆွေ။ ဗန္ဓဝါနီတိ ဉာတိဗန္ဓုဂေါတ္တဗန္ဓုမိတ္တဗန္ဓုသိပ္ပဗန္ဓုဝသေန စတုဗ္ဗိဓေ ဗန္ဓဝေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၂၈။

မိတ္တဗလ (နု) [မိတ္တ+ဗလ] မိတ်ဆွေအင်အား။ ဧဝံ မယံမ္ပိ မိတ္တဗလေန ပစ္စတ္ထိကေ အဘိဟုန္ဓာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၅။

မိတ္တဘာဝ (ပု) [မိတ္တ+ဘာဝ] မိတ်ဆွေတာဝန်။ သော ဝေရူပေါ မေတ္တာဝိဟာရီ ဥတ္တရိတရော မိတ္တဘာဝဿ မိတ္တဓုရဿ စ ဝဟနတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။

မိတ္တဘိန္ဒနက (တိ) [မိတ္တ+ဘိန္ဒနက] မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ မိတ်ဖျက်တတ်သော၊ သူ။ ဝိဘေဒကောတိ အပ္ပမတ္တကေနပိ မိတ္တဘိန္ဒနကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။

မိတ္တဘေဒ (ပု) [မိတ္တ+ဘေဒ] မိတ်-အချစ်-ပျက်ခြင်း။ မိတ္တဘေဒံ ကရိဿန္တိ၊ တဒါ ကဏှော ပမောက္ခတိ။ ဇာ၊၁။၂၄၉။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။) မိတ္တဘေဒန္တိ မိတ္တဘေဒံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၁၈၆။

မိတ္တဘေဒက (တိ) [မိတ္တ+ဘေဒက။ ထိ-၌ မိတ္တဘေဒိကာ။] မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ အချစ်ပျက်ကြောင်း ဖြစ်သော။ ကောဓနော အကတညူ စ၊ ပိသုဏာ မိတ္တဘေဒိကာ။ ဇာ ၁။၁၅။ မိတ္တဘေဒိကာ မိတ္တေ ဘိန္ဒန္တိ၊ မိတ္တဘေဒနကထံ ကထနသီလာ ယေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။

မိတ္တဘေဒနကထာ (ထိ) [မိတ္တဘေဒန+ကထာ] အဆွေခင်ပွန်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သောစကား၊ အချစ် ပျက်ကြောင်း ဖြစ်သော စကား။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မိတ္တမုခပစ္စတ္ထိက (ပု) [မိတ္တမုခ + ပစ္စတ္ထိက] မိတ်ဆွေမျက်နှာကဲ့သို့ မျက်နှာရှိသောရန်သူ၊ မိတ်ဆွေယောင်ဆောင်သော ရန်သူ။ လာဘသက္ကာရသိလောကံ မိတ္တမုခပစ္စတ္ထိကံ ဝိယ သလ္လက္ခေတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၃။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၈၈။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၈၀-၌ ဥက္ကဋ္ဌတ္တာသိကပစ္စတ္ထိကံ ဝိယဟု ရှိသည်။ အောက်ပုဒ်နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

မိတ္တမုခသပတ္တ (ပု) [မိတ္တမုခ+သပတ္တ] မိတ်ဆွေ မျက်နှာကဲ့သို့ မျက်နှာရှိသော ရန်သူ၊ မိတ်ဆွေယောင်ဆောင်သော ရန်သူ။ မိတ္တမုခသပတ္တော ဝိယ ဝိဿာသဃာတိတာယ ဝဓကေတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၄၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၆။

မိတ္တရတ (တိ) [မိတ္တ+ရတ] မိတ်ဆွေကောင်းတို့၌ မွေ့လျော်သော၊ သူ။ မိတ္တရတာ(ထေရီ။ ၃၇၈)တိ ကလျာဏမိတ္တေသု အဘိရတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၃။

မိတ္တရူပ (တိ) [မိတ္တ + ရူပ] မိတ်ဆွေယောင်ဆောင်သော၊ သူ (မိတ်ဆွေတု)။ မိတ္တရူပေနိမေကစ္စေ၊ သာခလျေန အစေတသာ။ ဇာ၊ ၁။၂၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၆။

မိတ္တလက္ခဏ (နု) [မိတ္တ+လက္ခဏ] မိတ်ဆွေ၏ လက္ခဏာ၊ မိတ်ဆွေဟု သိကြောင်း အမှတ်အသား။ ဣမာယ ဂါထာယ မိတ္တလက္ခဏံ ပုဋ္ဌော သေသဂါထာ အဘာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၉၉။

မိတ္တဝဏ္ဏ (ပု) [မိတ္တ+ဝဏ္ဏ] မိတ်ဆွေ၏ အသွင်အပြင်။ မိတ္တဝဏ္ဏေနာ (ပေတ။၂၁၇) တိ မိတ္တပဋိရူပေန မိတ္တပဋိရူပတာယ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၀။

မိတ္တဝတာ (ထီ) [မိတ္တဝန္တု+တာ] မိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်၊ မိတ်ဆွေ၏အစွမ်းဖြင့် ကျင့်ခြင်း။ တသ္မာတိဟ မံ အာနန္ဒ မိတ္တဝတာယ သမုဒါစရထ။ မ၊၃။၁၅၈။ မိတ္တဝတာယာတိ မိတ္တပဋိပတ္တိယာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈။ မိတ္တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ မိတ္တဝါ၊ တဿ ဘာဝေါ မိတ္တဝတာ၊ တာယ၊ မိတ္တဝသေန ပဋိပဇ္ဇနတ္ထံ အာဟ "မိတ္တပဋိပတ္တိယာ" တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၉။

မိတ္တဝန္တု (တိ) [မိတ္တ+ဝန္တု] ကောင်းသော မိတ်ဆွေနှင့် ပြည့်စုံသော၊ မိတ်ကောင်း–ဆွေကောင်း–ရှိသော၊ သူ။ အက္ကောဓနော မိတ္တဝါ စာဂဝါ စ။ ဇာ၊၁။၁၄၃။ (–အံ၊၂။၂၂၄။ ဇာ၊၂။၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၉၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။) မိတ္တဝါတိ ကလျာဏမိတ္တေန သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇၆။) အထက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မိတ္တဝိန္ဒက (ပု) မိတ္တဝိန္ဒကမည်သူ။ မိတ္တဝိန္ဒကော ဟိ မာတရာ....ဓမ္မဿဝနံ သုတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။)

မိတ္တဝိန္ဒကဇာတက (ပု) [မိတ္တဝိန္ဒက+ဇာတက] မိတ္တဝိန္ဒကဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၉-ဝဂ်၊ ၂-ဇာတ်။ ဝတ္ထု ဟေဋ္ဌာ မိတ္တဝိန္ဒကဇာတကေ ဝုတ္တနယေန ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၈။

မိတ္တဝိန္ဒကဝတ္ထု (နပုံ) [မိတ္တဝိန္ဒက+ဝတ္ထု] မိတ္တဝိန္ဒက၏–အကြောင်းအရာ–ဝတ္ထု။ သွာယမတ္ထော မိတ္တဝိန္ဒကဝတ္ထုနာ ဒီပေတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။ (–ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉၉။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၁၇၀။)

မိတ္တသင်္ဂဟ (ပု) [မိတ္တ+သင်္ဂဟ] မိတ်ဆွေကို ထောက်ပံ့သင်္ဂြိုဟ်ခြင်း။ သင်္ဂါဟကေ.ာတိ မိတ္တသင်္ဂဟအာမိသသင်္ဂဟဓမ္မသင်္ဂဟာနံ ကာရကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈။

မိတ္တသညာ (ထီ) [မိတ္တ+သညာ] မိတ်ဆွေဟူသော အမှတ်သညာ။ ဧကေန နာမ ကာရဏေန တသ္မိံ မာတုဂါမေ မိတ္တသညာယ နိပဇ္ဇေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၁၉။

မိတ္တသန္ထဝ (ပု) [မိတ္တ+သန္ထဝ] အဆွေခင်ပွန်းအဖြစ်ဖြင့် ပေါင်းဖက်ခြင်း၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း။ သန္ထဝန္တိ မိတ္တသန္ထဝံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂၊ ၃၉၇။) မိတ္တသန္ထဝန္တိ မေတ္တာသန္ဓာနံ။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၁၁၁၊ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တတာယ မိတ္တ:ာနုကမ္ပနာ မိတ္တသန္ထဝေါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၁၁၅။

မိတ္တသန္ထဝသဘာဂ (တိ) [မိတ္တသန္ထဝ + သဘာဂ] မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်းဖြင့်–တူသောအဖို့ရှိ–သဘောတူ–သော၊ သူ။သဘာဂါနန္တိ ဂုဏသဘာဂါနံ,န မိတ္တသန္ထဝသဘာဂါနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၆၄။

မိတ္တသန္ထဝါကာရ (ပု) [မိတ္တသန္ထဝ+အာကာရ] မိတ်ဆွေဖွဲ့သော အခြင်းအရာ။ ယာပါယံ.... ဧဝံ မိတ္တသန္ထဝါကာရသင်္ခါတော ဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၇၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၂၄၀။ (–နေတ္တိ၊ဋီ၊၃၀၄။)

မိတ္တသန္ဓိ (ပု) [မိတ္တ+သန္ဓိ] မိတ်ဆွေအဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်း၊ မိတ်ဆက်ခြင်း။ သန္ဓိတိ မိတ္တသန္ဓိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။

မိတ္တသန္ဓိဘေဒက (တိ) [မိတ္တသန္ဓိ+ဘေဒက] မိတ်ဆက်ခြင်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ ဣမဿ မိတ္တသန္ဓိဘေဒကဿ ဒုဋ္ဌသိင်္ဂါလဿ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။

မိတ္တသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မိတ္တ+သမ္ပတ္တိ] မိတ်ဆွေ၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ မိတ်ဆွေကောင်းကို ရခြင်း။ မိတ္တသမ္ပတ္တိ စေဝါတိ ပဋိသမ္ဘိဒပစ္စယာ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၂။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ မိတ္တသမ္ပတ္တိ နာမ တထာရူပါနံယေဝ မိတ္တာနံ ပဋိလာဘော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၂။)

မိတ္တသမ္ဗဒါ (ထီ) [မိတ္တ+သမ္ဗဒါ] ဂုဏ်တင့်တယ်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော မိတ်ဆွေ။ မိတ္တသမ္ဗဒမာဂမ္မ၊ ယောနိသော၀ ပယုဥ္ဇ-တော။ ခုဒ္ဒက။၁၀။ ဇာ၊ဌ၊၂။၃၇၂။ သမ္ပဇ္ဇတိ တောယ ဂုဏဝိဘူတိ ပါပုဏာတီတိ သမ္ဗဒါ၊ မိတ္တော ဧဝ သမ္ဗဒါ မိတ္တသမ္ဗဒါ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၉၅"

မိတ္တသမ္ဘန္ဒ (တိ) [မိတ္တ+သမ္ဘန္ဒ] အဆွေခင်ပွန်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ဩတ္တပ္ပိ သပဇ္ဇော မိတ္တသမ္ဘန္ဓော ခမော။ မိလိန္ဒ။၂၀၃။

မိတ္တာ (ထီ) [မိဒ+တ+အာ] (၁) ချစ်ခြင်း၊ မေတ္တာ။ (၂) မိတ္တာထေရီမ။ (၁) မိဇ္ဇန-လက္ခဏာ မိတ္တာ တေသ အတ္ထီတိ မိတ္တော။ ဒီ၊ဋီ၊၃၊၂၆၆။ (၂) ဝေံ ဣတော ပရံ မိတ္တာ ဝိရာ မိတ္တာ ဘဒြာ ဥပသမာတိ ပဥ္စန္နံ ထေရီနံ ဝတ္ထု ကေသဒိသမေ၀။ ထေရီ၊ဌ။၁၂။

မိတ္တာကာရဂ္ဂဟဏ (နု) [မိတ္တာကာရ+ဂဟဏ] မိတ်ဆွေဟူသော အခြင်းအရာကို ယူခြင်း။ သမ်ဝရောတိအာဒီသု မိတ္တာကာရဂ္ဂဟဏေန သာမပယောဂမာဟ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၆၇။

မိတ္တာကာဠိ (ထီ) [မိတ္တာ+ကာဠိ] မိတ္တာကာဠိ အမည်ရှိသော ထေရီမ။ သဒ္ဓါယ ပဗ္ဗဇိတွာ နာတိအာဒိကာ မိတ္တကာဠိယာ ထေရိယာ ဂါထာ။ ထေရီ၊ဌ။၉၂။

မိတ္တာနိသံသ (ပု) [မိတ္တ+အာနိသံသ] မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်းအကျိုး။ သော တေသံ မိတ္တာနိသံသံ ကထေတွာ။ ဇာ၊ဌ၊၄။၂၉၄။

မိတ္တာနုကမ္ပက (တိ) [မိတ္တ+အနုကမ္ပက] မိတ်ဆွေတို့– အား– ကို– သနားတတ်သော – စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ သူ။ အတ္ထက္ခာယီ စ ယော မိတ္တော၊ ယော စ မိတ္တာနုကမ္ပကော။ ဒီ၊၃။၁၅၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၈။

မိတ္တာနုကမ္ပန (နု)[မိတ္တ+အနုကမ္ပန]မိတ်ဆွေတို့–အား–ကို–သနားခြင်း– စောင့်ရှောက်ခြင်း။ မိတ္တသန္ထဝ–ကြည့်။

မိတ္တာနုကမ္ပာ (ထီ) [မိတ္တ+အနုကမ္ပာ] (၁) မိတ်ဆွေတို့ –အား– ကို– သနားခြင်း – စောင့်ရှောက်ခြင်း။ (၂) မိတ်ဆွေတို့၏ သနားခြင်း၊ မိတ်ဆွေတို့၏ အစောင့်အရှောက် ခံရခြင်း။ (၁) စုတာပိ ဟေကေ ခလိတာ သကမ္မုနာ၊ မိတ္တာနုကမ္ပာယ ပတိဋ္ဌဟန္တိ။ ဇာ၊၁။၂၈၁။ မိတ္တာနံ အနုကမ္ပာယ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၂။ (၂) အဟဥ္စ ပုတ္တာ စ ပတီ စ မယှံ၊ မိတ္တာ-နုကမ္ပာယ သမင်္ဂိဘူတာ။ ဇာ၊၁။၂၈၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉၅။

မိတ္တာဘိရာဓိ (တိ) [မိတ္တ+အဘိ+ရာဓ+ဏီ] မိတ်ဆွေတို့ကို နှစ်သက်စေတတ်သော၊ မိတ်ဆွေတို့၌ မပြစ်မှားတတ်သော၊ သူ။ မိတ္တာ-ဘိရာဓီ (ဇာ၊၁။၂၇၄)တိ မိတ္တေ အာရာ-ဓေန္တော တောသေန္တော တေသု အဒုဗ္ဘ-မာနော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၅။

မိတ္တိ (ထီ) [မိဒ+တိ] ချစ်ကျွမ်းဝင်ခြင်း၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း။ (အသိတိဘေတ်ဝတ္ထု မြန်မာပြန်၌ "မိတ်ဆွေ"ဟု ပြန်သည်။) မိတ္တိံ စ ဓတရဋ္ဌေဟိ၊ ယာ၀ ဇီဝါ စ တေ သိယာ။ ဇာ၊၂။၇၅။ န တေန မိတ္တိံ ကယိရာထ ဓီရော၊ ဒုက္ခော ဟဝေ ကာပုရိသေန သင်္ဂမော။ ဇာ၊၂။၂၁၀။ (–၁၄၅။) န တေန မိတ္တိန္တိ တာဒိ-သေန သဒ္ဓိံ မိတ္တိဓမ္မံ န ကယိရာထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၈၆။

မိတ္တိက (တိ) [မိတ္တ+ဏိက။ မိတ္တိ+က] ချစ်ကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော၊ သူ(မိတ်ဆွေ)။ ဒွေ ဝါ တီဏိ ဝါ မိတ္တိကာ ဟုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။

မိတ္တိကရဏ (နု) [မိတ္တိ+ကရဏ] ချစ်ကျွမ်းဝင်ခြင်းကို ပြုခြင်း။ ပါပပုဂ္ဂလေဟိ မိတ္တိကရဏ-တော ပါပမိတ္တာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၆၅။

မိတ္တိဓမ္မ (ပု) [မိတ္တိ+ဓမ္မ] ချစ်ကျွမ်းဝင်ခြင်း သဘော၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း သဘော။ မိတ္တိ–ကြည့်။

မိတ္တူပဟာရ (ပု) [မိတ္တိ+ဥပဟာရ] ချစ်ကျွမ်းဝင်သဖြင့် ပူဇော်မှု၊ ချစ်ခင်လေးစားခြင်း၊ မိတ္တူ-ပဟာရံ ဥပဒံသေသိ။ မ၊၂။၃၂၂။ (အံ၊၃။ ၃ဝဂ–၌ မေတ္တူပဟာရဟု ရှိသည်။ အံ၊၄၊ ၃။၃ဝ၇–၌ မေတ္တူပဟာရကိုပင် ဖွင့်သည်။)

မိထတိ (ကြိ) [မိထ+အ+တိ။ ဓာတွတ္ထ။၂၉ဝ။] ပေါင်းဖော်၏။ မိထု–ကြည့်။

မိထိလဂေဟ (တ်) [မိထိလာ+ဂေဟ] မိထိလာပြည်၌ (တည်သော) အိမ်ကို သိမ်းပိုက်၍ နေသော၊ မိထိလာပြည်ကို သိမ်းယူသော၊ သူ။ မိထိလဂ္ဂဟန္တိ မိထိလဂေဟံ၊ မိထိလာယံ ဃရံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝသမာနန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။

မိထိလဂ္ဂဟ (တိ) [မိထိလာ+ဂဟ။ မိဋ်လာ+ဂဟ+ဏ] မိထိလာပြည်၌ တည်သောအိမ်ကို သိမ်းပိုက်အုပ်စိုးသော၊ သင်္ဂဟဝတ္ထုလေးပါးဖြင့် မိထိလာပြည်ကို သင်္ဂြိုဟ်ချီးမြှောက်သော၊ သူ။ နိမန္တယိတ္ထ ရာဇာနံ၊ ဝေဒေဟံ မိထိလဂ္ဂဟံ။ ဇာ၊၂။၁ဂ၆။ (–ဇာ၊၁။၃၉။) မိထိလဂ္ဂဟန္တိ မိထိလာယံ ပတိဋ္ဌိတဂေဟံ၊ စတူဟိ ဝါ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ မိထိလာယံ သင်္ဂါဟကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅။) အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မိထိလ (လာ)နဂရ (ထီ၊န) [မိထိလာ+နဂရ] မိထိလာမြို့။ တဒါ အမှာကံ ဗောဓိသတ္တော မိထိလနဂရေ ပဗ္ဗတော နာမ ရာဇာ အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃ဝ၄။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၃။)ယတော တတော ပရိဗ္ဗမန္တိ မိထိလာနဂရံ သမ္ပတ္တာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၂ဂ။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၃။)

မိထိလနဂရဝါသီ (တ်) [မိထိလနဂရ+ဝသ+ဏီ] မိထိလာမြို့၌ နေသော၊ သူ (မိထိလာမြို့သူ မြို့သား)။ တေ ကိရ ဒေဝါ ဝိဒေဟရဋ္ဌေ မိထိလနဂရဝါသိနော ရညော ဩဝါဒေ ဌတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၆။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၁၁။)

မိထိလဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မိထိလာ+ဝဏ္ဏနာ] မိထိလာပြည်ကို ချီးမွမ်းခြင်း။ မိထိလံ ပဟာယ.... ဘဝိဿတီတိ စိန္တေတွာ မိထိလဝဏ္ဏနံ နာမ အာရဘိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၆။

မိထိလဝါသီ (တိ) [မိထိလာ+ဝသ+ဏီ] မိထိလာမြို့၌ နေလေ့ရှိသော၊ မိထိလာမြို့သား ဖြစ်သော၊ သူ။ အထေကော မိထိလာဝါသီ ပိင်္ဂုတ္တရော နာမ မာဏဝေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂ ၁ဂ၆။ (–၂၅၅။)

မိထိလာ (ထီ) [မထိ+ဣလ။ မထိ ဟိံသာယံ၊ ဣလော၊ အဿိတ္တံ၊ မိထိလာ။ ဓာန်၊ဋီ။၂ဝဝ။] မိထိလာပြည်၊ မိထိလာမြို့။ ပုနာပရံ ယဒါ ဟောတိ၊ မိထိလာယံ ပုရုတ္တမေ။ အပ၊၂။ ၃ဂ၉။ (–ဒီ၊၂။၁ဂ၉။ မ၊၂။၂၆၂။ ထေရီ။ ၃၉၄။) မိထိလာယံ ပုရုတ္တမေတိ မိထိလာနာမကေ ဝိဒေဟာနံ ဥတ္တမေ နဂရေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၅၂။

မိထိလာနဂရမဏ္ဍက (ပု၊န) [မိထိလာနဂရ+မဏ္ဍက] မိထိလာမြို့– အထက်– အပေါ်။ မဟတုဏ္ဏကေန ဒဏ္ဍကောဋိယံ ဌပေတွာ မိထိလာနဂရမဏ္ဍကေန ပါယံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅။

မိထိလာနဂရာဘိမုခ (တိ) [မိထိလာနဂရ+အဘိမုခ] မိထိလာမြို့သို့ ရှေးရှု။ မိထိလံ ပတိတိ မိထိလာဘိမုခံ၊ မိထိလာနဂရာဘိမုခံ ဂစ္ဆန္တန္တိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၃ဝ။

မိထိလာနာမက (တိ) [မိထိလာ+နာမ+က] မိထိလာအမည်ရှိသော။ မိထိလာ–ကြည့်။

မိထိလာဘိမုခ (တိ) [မိထိလာ+အဘိမုခ] မိထိလာမြို့သို့ ရှေးရှု။ မိထိလာနဂရာဘိမုခ–ကြည့်။

မိထိလုယျာန (န) [မိထိလာ+ဥယျာန] မိထိလာဥယျာဉ်။ ဝတ္ထုံ စက္ကံ မဟာပီရော၊ မိထိလုယျာနမုတ္တမေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၄၅။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၂၉။)

မိထိလေယျက (တိ) [မိထိလာ+ဏေယျ+က။ မိထိလာ+ဏေယျက။ ရူနှာ။၂၃၀။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၃၀၀။] မိထိလာပြည်၌–မွေးဖွား–နေ–သော၊ မိထိလာပြည်သားဖြစ်သော၊ သူ။ အသောသုံ ခေါ် မိထိလေယျကာ ဗြာဟ္မဏ–ဂဟပတိကာ။ မ၊၂။၃၄၁။

မိဒု (န) [မိဒ+ဥ] အချင်းချင်း။ ပါရိဝါသိ–ကာနံ ဘိက္ခူနံ မိဒု ယထာဝုဍ္ဎံ။ ဝိ၄။၈၂။ (–သုတ္တနိ။၄၀၈။ မဟာနိ။၁၂၆။)မိဒု ယထာ–ဝုဍ္ဎန္တိ ပါရိဝါသိကဘိက္ခူနံ အညမညံ ယော ယော ဝုဍ္ဎော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆။ မိဒု ယထာဝုဍ္ဎန္တိ ဧတ္ထ မိဒု–သဒ္ဒေါ အညမညပရိယာယော.... အညမညံ ဟိ မိထုတိ သင်္ဂမံ ကရောတီတိ မိထုတိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၁၆။

မိထုန (ပုံ၊န) [မိထ+ဥန။ မိထ+ကုန။ မိထုနံထိပုမဒ္ဒယံ။ ဓာန်။၆၂၈။ မိထ သင်္ဂမေ၊ဥနော။ ဓာန်၊ဋီ။၆၂၈။ မိထော သင်္ဂမော မိထုနံ၊ ပုမိတ္ထိယုဂဋ္ဌံ။ မောဂ်၊၇။၁၀၁။] (၁) ရာဂဖြင့် တပ်ခြင်းတူသော သူနှစ်ယောက်၊ အချင်းချင်း တပ်မက်ကြကုန်သော မိန်းမယောကျ်ား–နှစ်ယောက် – အစုံ။ (၂) တပ်ခြင်းတူသူနှစ်ယောက်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အကျင့်၊ မေထုန်အကျင့်။ (၃) အချင်းချင်း။ (၁) မေထုနဓမ္မ – ကြည့်။ (၁) (၂) မိထုနာနံ ဝုတ္တာကာရေန သဒိသဘူတာနံ အယန္တိ မိထုနော၊ ယထာဝုတ္တော ဒုရာစာရော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၅။ (၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မိထုနဘူတ (တိ) [မိထုန+ဘူတ] အချင်းချင်း (ဆက်စပ်သည်) ဖြစ်၍ ဖြစ်သော (သုတ်)။ အနုမောဒနဝသေန ဝုတ္တာသ တိရောကုဋ္ဋသု မိထုနဘူတံ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၇၃။ (သီ၊က-၌ ဝိမာနဘူတံ ရှိ၏။)

မိထုဘေဒ (ပု) [မိထု+ဘေဒ] အချင်းချင်းကွဲပြားခြင်း။ အညတြ ဥပလာပနာယ အညတြ မိထုဘေဒါ။ ဒီ၊၂။၆၄။ အံ၊၂။၄၁၂။ (–အဘိ၊က။၂၃၆။) အညတြ မိထုဘေဒါတိ ဌပေတွာ မိထုဘေဒံ။ ဣမိနာ "အညမညဘေဒံ ကတ္ဝာပိ သက္ကာ ဧတေ ဂဟေတုံ"န္တိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁–၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။

မိထော(ဗျ) (၁)အချင်းချင်း။(၂)ဆိတ်ကွယ်ရာ။ (၁) ဒွိန္နံ ပဗ္ဗတာနံ မိထော အာသန္နတရေ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၀၀။(–ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၆၁။) (၁) (၂) အညောညေ တု ရဟော မိထော။ မိထော-သဒ္ဒေါ အညော–ညေဏ္ဏစ္စတ္ထေ ရဟောဏ္ဏစ္စတ္ထေ စ။ ဓာန်။ဓာန်၊ဋီ။၁၂၀၀။

မိဒတိ (ကြိ) [မိဒ+အ+တိ။ မိဒ မေဒမေဓာ–ဟိံသာသု။ မိဒတိ။ နီတိ၊ဓာ။၉၇။ မိဒ ဘူဒိစု သိနေဟ။ ဓာတွတ္ထ။၂၉၀။] စေးကပ်–ချစ်ခင်–တတ်၏။ မိဒတိ (သိနိယှတိ) သိနေဟတီတိ မေတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၁၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၈။

မိဒ္ဓ (န) [မိဒ+တ။ မေဓ+တ။ မိဟ+တ။ မေဓ–တီတိ မိဒ္ဓံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၉။ အစ္စန္တပရိယာ–မာဒိကာရဏာ သမ္ဗဂ်ိနိမိလနံ မိဒ္ဓံ။ မုစ္ဆာပါယံ မိဒ္ဓံ။ မိဒ ကာရိယက္ခမနေ၊ တော။ မေဓယတိ ဝ မိဒ္ဓံ၊ အကမ္မညဘာဝေန ဝိဟိံသတီ–တျတ္ထော။ ဓာန်၊ဋီ။၁၇၆။ မေဓ ဟိံသာယံ သင်္ဂမေ စ။ နီတိ၊ဓာ။၁၀၉။ မိဟတိ ဝါ အသာမတ္ထိယံ ဟောတီတိ မိဒ္ဓံ။ မိဟ အသာ–မတ္ထိယေ၊တော။ အဋ္ဌသာ၊ယော။၁၅၀။] (၁) ပျင်းရိ–လေးလံ–လိုင်းမှိုင်း–ငိုက်မျဉ်း–ခြင်း၊ ဝေဒနာစသော စေတသိက်ခန္ဓာ ၃-ပါး၏–

အမှု၌ မခံ့–အစွမ်းသတ္တိညံ့ဖျင်း–ဩင်း။ (၂) အိပ်ခြင်း။ (၁) တတ္ထ ကတမံ မိဒ္ဓံ။ ယာ ကာယဿ အကလ္လတာ အကမ္မညတာ....ဣဒံ ဝုစ္စတိ မိဒ္ဓံ။ အဘိ၊ဓ။၂၃၃။ (–ဒီ၊၃။၁၉၅။ မဟာနိ။၃၃၃။ မိလိန္ဒ။၂၄၆။) မိဒ္ဓံ နာမ ယံ ကာယဿ လီနတ္တံ။ နေတ္တိ။၇၂။ မိဒ္ဓနတာ မိဒ္ဓံ၊ အနုဿာဟသံဟနနတာ အသတ္တိဝိဃာတောစာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၉၉။ ပဋ္ဌာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ မိဒ္ဓေန ပကတော-(ထေရ။၂၆၉)တိ ကာယာလသိယသင်္ခါတေန အသတ္တိဝိဃာတဘာဝေန မိဒ္ဓေန အဘိဘူ-တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ (၂) မိဒ္ဓသုခ–ကြည့်။

မိတ္တဂ္ဂဟဏ (န) [မိတ္တ+ဂဟဏ] မိတ္တကို ယူခြင်း။ ထိနဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ မိတ္တဂ္ဂဟဏံ။ ပဋ္ဌာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။

မိတ္တနိဒ္ဒေသ (ပု) [မိတ္တ+နိဒ္ဒေသ] မိတ္တကို အကျယ် ညွှန်ပြရာ စကားရပ်၊ မိတ္တနိဒ္ဒေသ။ မိတ္တနိဒ္ဒေ-သေပိ သောပွါဒိနိ ဝုတ္တာနိတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊၁။၁၇၃။

မိတ္တပဋိကုဋ္ဌ (ပု) [မိတ္တ+ပဋိကုဋ္ဌ] (ရုပ်) မိတ္တကို ပယ်ခြင်း၊ ရုပ်မိတ္တလည်းရှိ၏ဟူသော သူတို့၏ အယူကို ပယ်ခြင်း။ မိတ္တပဋိကုဋ္ဌေပေါ ဝါ မဟာ-ပဋ္ဌောတိ ပဋ္ဌမံ ကတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၀၆။

မိတ္တဗဟုလ (တိ) [မိတ္တ+ဗဟုလ] ငိုက်မျဉ်းခြင်း များသော၊ သူ။ ဝိမလတ္ထေရော ပန ကုသီတော မိတ္တဗဟုလော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။

မိတ္တရူပ (န) [မိတ္တ+ရူပ] မိတ္တရုပ်၊ ရုပ်ဖြစ်သော မိတ္တ။ ကေစိ ပန မိတ္တရူပံ နာမ အတ္ထီတိ ဝဒန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၅။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၈၀။ အနုဋီ၊၁။၁၇၀။)

မိတ္တဝိနောဒန (တိ) [မိတ္တ++ဝိနောဒန] မိတ္တ –ငိုက်မျဉ်းခြင်း–ကို–ပယ်ဖျောက်တတ်သော –ပယ်ဖျောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ မိတ္တဝိနော-ဒနအာလောကော ကထိတော ပရိကမ္မအာ-လောကော ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၉။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၄။)

မိတ္တဝိနောဒနကမ္မဋ္ဌာန (န) [မိတ္တဝိနောဒန+ ကမ္မဋ္ဌာန] ငိုက်မျဉ်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက် တတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း။ ဘဂဝါ ထေရဿ မိတ္တဝိနောဒနကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၄။

မိတ္တသဘာဝ (တိ) [မိတ္တ+သဘာဝ] မိတ္တသဘော ရှိသော (တရား)။ တမ္ပိ နီဝရဏံ မိတ္တ-သဘာဝတော ဣတရံ မိဒ္ဓံ ဝိယာတိ။ အနုဋီ၊ ၁။၁၇၀။

မိတ္တသမာရူဠ (တိ) [မိတ္တ+သမာရူဠ] ငိုက်မျဉ်း ခြင်းသို့ တက်ရောက်သော (သူ၊စိတ်)။ ဝေ-မေဝ ခေါ မဟာရာဇ မိတ္တသမာရူဠေ စိတ္တေ။ မိလိန္ဒ။၂၈၈၊၂၁၉။

မိတ္တသုခ (န) [မိတ္တ+သုခ] အိပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ချမ်းသာ၊ အိပ်ခြင်းချမ်း သာ။ သေယျသုခံ ပဿသုခံ မိတ္တသုခံ အနု-ယုတ္တော။ မ၊၁။၁၄၆။ အံ၊၂။၂၁၈။ (–၂၆၊ ၄၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၂၀။) မိတ္တသုခန္တိ နိဒ္ဒါသုခံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃ ။၁၂၊၇၈၊၁၇၄။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၈၆။ မိဒ္ဓေန နိဒ္ဒါယနေန ဥပ္ပဇ္ဇနသုခံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆၂။

မိတ္တဟေတုက (တိ) [မိတ္တ+ဟေတု+က] မိတ္တလျှင် အကြောင်းရင်း ရှိသော၊ မိတ္တကြောင့် ဖြစ် သော။ သောပ္ပဿ စ မိတ္တဟေတုကတ္တာ အတ္တိ မိတ္တရူပန္တိ ဝဒိံ။ အနုဋီ၊၁။၁၇၀။

မိတ္တိ (တိ) [မိတ္တ+ဣ] ထိန, မိတ္တရှိသော၊ ထိန, မိတ္တသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ထိန, မိတ္တအနှိပ် စက်ခံရသော၊ သူ။ မိတ္တိ ယဒါ ဟောတိ မဟဂ္ဃသော စ။ ဓမ္မ။၅၉။ ထေရ။၂၂၃။ နေတ္တိ။၁၁၈။ မိတ္တီတိ ထိနမိတ္တါဘိဘူတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၂။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၈၄။

မိန (ပု) [မိ+တ] ချင့်တောင်း၊ ချင့်အိုး၊ ချင့်ခွက် (ချိန်တွယ်စရာပစ္စည်း)။ မိ ပက္ခေပေ၊ မိနာတီတိ မိနော။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၅၀၀။

မိနဂ္ဂ (ပု) [မိန+အဂ္ဂ] ချင့်ဦးအလျှ (ကောက်စပါးတို့ကို အစုအပုံ ပြုလုပ်ပြီး –ချင့် –ခြင်တွယ်–သော အခါ ဦးဦးဖျားဖျား လှူသော အလှူ)။ ဘက္ကဂ္ဂံ မိနဂ္ဂံ ကောဋ္ဌဂ္ဂန္တိ ဝေံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။

မိနတိ (ကြိ) [မာ +နာ +တိ။ မူ၊ နှာ။ ၃၁၆။ မိ+နာ+တိ။ ဓာတွတ္ထ။] တိုင်းတာ–နှိုင်းယှဉ်–ချိန်တွယ်–ခြင်–၏။ မိနာတိ[၁]–ကြည့်။

မိနထ (ကြိ) [မာ+နာ+ထ] တိုင်းတာကြကုန်လော့။ မိနာတိ[၁]-ကြည့်။

မိနန (န) [မာ+နာ+ယု] တိုင်းတာ–နှိုင်းယှဉ်– ခြင်း။ တေသံ မိနနေန ဝဍ္ဍတိ ဝါ ဟာယတိ ဝါ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၉။ (–သံ၊ဋီ၊ ၁။၂၄၅။) မိနာတိ[၁]–ကြည့်။

မိနနကာရဏ (န) [မိနန+ကာရဏ] နှိုင်းယှဉ်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း။ ပမာဏန္တိ မိနနကာရဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၁၆။

မိနနကာလ (ပု) [မိနန + ကာလ] ခြင်သော – အခါ –ကာလ။ တိလာဒီနံ နာဠိအာဒီဟိ မိနနကာလေ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၅၂။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၃၄။

မိနနဋ္ဌ (ပု) [မိနန+အတ္ထ] နှိုင်းယှဉ်–ပိုင်းခြား–တတ်သော အနက်သဘော။ ဣမသ္မိံ ပဒေ ကေမေဝ စိတ္တံ မိနနဋ္ဌေန မနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၈၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၊ ၂၅၂။

မိနနရဇ္ဇု (ထီ) [မိနန+ရဇ္ဇု] နှိုင်းယှဉ်–တိုင်းတာ –ကြောင်းဖြစ်သော ကြိုး၊ မျဉ်းကြိုး၊ ပေကြိုး။ ခေတ္တာဒီနံ မိနနရဇ္ဇုယာ အညထာ- ကရဏံ ရဇ္ဇုဘေဒေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၅၀။

မိနနဝိဓိ (ပု) [မိနန+ဝိဓိ] တိုင်းတာကြောင်း –တိုင်းတာပုံ–အစီအရင်။ "တံ အာရောပိ- တေန အာစရိယေန ဓနုနာ" တိအာဒိနာ မိနနဝိဓိံ အာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၇။

မိနန္တ (တိ) [မာ+နာ+အန္တ] တိုင်းတာ – ခြင်တွယ်–နှိုင်းယှဉ်–သော၊ သူ။ မိနန္တေန ပန သဋ္ဌပဋ္ဌံ ဒိန္နော မဟာမတ္တိကပရိယန္တော န ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။)

မိနန္တိ (ကြိ) [(၁) မာ+နာ+အန္တိ။ (၂) မိ+ဏာ+အန္တိ] (၁) တိုင်းတာ–နှိုင်းယှဉ်–ချိန်တွယ်–ခြင်–ကုန်၏။ မိနာတိ[၁]–ကြည့်။ (၂) ထည့်သွင်းကုန်၏။ မိနောတိ (၁)ကြည့်။

မိနမာန (တိ) [မာ+နာ+မာန] (က) ချင့်–ချိန်တွယ်–သော၊ သူ။ (ခ) နှိုင်းချိန်သော၊ (က) နာဠိယာ မိနမာနော ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၆၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉၄။ (ခ) အာရမ္မဏံ မိနမာနံ ဇာနာတီတိ မနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၉။

မိနမာနပုရိသ (ပု) [မိနမာန+ပုရိသ] ချင့် – ချိန်တွယ်-သော ယောကျ်ား။ နာဠိယာ မိနမာနပုရိသော ဝိယ အာရမ္မဏံ မုနာတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၁။

မိနရုက္ခ (ပု) [မိန+ရုက္ခ] ကြောင်မြီးတုပင်။ (သေတဝစ္ဆဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗကို ကြည့်၍ မြန်မာပြန်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ပြည်သူ၊၅။၂၇၁– ကြည့်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊သျှ-ဌ မိန်ပင်ဟု ပြန်၏။) သေတဝစ္ဆောတိ သေတဝရုက္ခကော၊ "မိန- ရုက္ခော"တိပိ ဝဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၅၇။

မိနာတိ[၁] (ကြိ) [မာ+နာ+တိ။ မာ ပရိမာဏေ။ မိနာတိ..... အာရမ္မဏံ မိနာတိ ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိ မနော။ နီတိ၊ဓာ၊၂၅၃။ မာ မာနေ။ ကွစိ ဓာတူတိအာဒိနာ မာဿဿ ဣကာရော။ မိနာတိ၊ မိနန္တိ။ ရူ၊နှာ။၃၁၆။ မိ+နာ+တိ။

မာတုတ္တ။] တိုင်းတာ-နှိုင်းယှဉ်-ချိန်တွယ်-ခြင်း-၏။ ရဇ္ဇုယာ ဝါ ဒဏ္ဍေန ဝါ မိနာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၅၈။ (-သံ၊ဋီ၊၂။ ၃၉၇။) မိနာတိ-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ မူလဋီ၊၂။ ၉၄။ မာတိ-မ၊ဋီ၊၃။၂၆၂။ မိနန္တိ-သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ မိနေန္တိ -သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၂။ မိနထ- ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၄၇။ မိနေ-ဇာ၊၂။၁၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၀၇။ မိနေယျ -ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၀၈။ မ၊ဋီ၊၃။၁၀၅။ မိနိ-ပေဋကော။၂၉၀။ မိနိံသု - ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၄၇။

မိနာတိ၂ (ကြိ) [မိ+နာ+တိ။ မိ ဟိံသာယံ။ မိနာတိ။ နီတိ၊ဓာ။၂၅၃။] ညှဉ်းဆဲ၏။ ပဋိ-ပက္ခံ ဝါ တဒနုတ္တကရံ ကိလေသစောရဂဏံ မိနာတိ ဟိံသတီတိ ပရမော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၀။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၈။ မိနေန္တိ-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂။

မိနာပေတဗ္ဗ (တိ) [မိ + နာ+ဏာပေ+တဗ္ဗ] ချိန်တွယ်စေအပ်သော။ ပဌမံ အတ္တနော တေလံ န မိနာပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၅၃။

မိနာပေန္တ (တိ) [မိ+နာ+ဏာပေ+အန္တ] ခြင်စေသော၊ သူ။ ရာဇဘာဂေ ဝီဟိံ မိနာ-ပေန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၀။

မိနိံသု (ကြိ) [မာ+နာ+ဥံ] တိုင်းတာကြကုန်ပြီ။ မိနာတိ၁-ကြည့်။

မိနိ (ကြိ) [မာ+နာ+ဤ] နှိုင်းယှဉ်ပြီ။ မိနာတိ၁ -ကြည့်။

မိနိတ (တိ) [မာ+နာ+တ] နှိုင်းယှဉ်-တိုင်းတာ-အပ်သော။ ယေန ကေနစိ မိနိတေ စ ဘာဇနေ အနုညာတေန နဲ ခေါ ဟတ္ထေန မိနိတံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၉။

မိနိတဗ္ဗ (တိ) [မာ+နာ+တဗ္ဗ] နှိုင်းယှဉ်-တိုင်းတာ-အပ်သော (သိအပ်သော)။ ထုသပိဏ္ဍ-ပရိယန္တေန မိနိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။(-ဝိမတိ၊ ၁။၃၆၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၁။) အနု အနု မိနိတဗ္ဗော ဇာနိတဗ္ဗော။ မ၊ဋီ၊၂။၅၁။

မိနိတဗ္ဗမဇ္ဈ (တိ) [မိနိတဗ္ဗ+မဇ္ဈ] တိုင်းတာအပ်သော ခါးရှိသော၊ သူ။ ပါဏိပမေယျမဇ္ဈောတိ ဟတ္ထေန မိနိတဗ္ဗမဇ္ဈော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၉၃။

မိနိတဗ္ဗဝတ္ထု (န) [မိနိတဗ္ဗ+ဝတ္ထု] ချိန်တွယ်အပ်သော ဝတ္ထု။ ယံ တေလာဒိ မိနိတဗ္ဗဝတ္ထု-မာနံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂။ (-မ၊ဋီ၊၁။၃၆၉။)

မိနိတုံ (ဗျ) [မာ+နာ+တုံ] နှိုင်းယှဉ်-တိုင်းတာ - ခြင်းငှါ။ အာကာသော မိနိတုံ သက္ကာ၊ ရဇ္ဇုယာ အင်္ဂုလေန ဝါ။ အပ၊၁။ ၂၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၉။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။)

မိနိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မာ+နာ+တွာ] နှိုင်းယှဉ်-နှိုင်းချိန်-တိုင်းတာ - ခြင်- ၍။ တေန ဟိ ကာသာဝံ ဒီဃတော စ တိရိယဉ္စ မိနိတွာ ဌပေဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၇၀။ မမ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၀၂။)

မိနိယမာန (တိ) [မာ+နာ+ယ+မာန] နှိုင်းယှဉ် - တိုင်းတာ-အပ်သော။ အဗ္ဘန္တရိ-မေန အဓန္တေန မိနိယမာနေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ (-ဝိမတိ၊၁။၂၇၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၆၂။)

မိနိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [မာ+နာ+ယ+တေ] နှိုင်းယှဉ် - တိုင်းတာ - အပ်၏။ မိနိယတိ ဒိဝသော ဧတေနာတိ မာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၂။

မိနေ (ကြိ) [မာ+နာ+ဧယျ] နှိုင်းယှဉ်-တိုင်းတာ-ရာ၏။ မိနာတိ၁-ကြည့်။

မိနေတဗ္ဗ (တိ) [မာ+နာ+တဗ္ဗ] နှိုင်းယှဉ်-တိုင်းတာ-အပ်သော။ ထုသပိဏ္ဍပရိယန္တေန

ဒ္ဓါဒသ ဝိဒတ္ထိယော မိနေတဗ္ဗာ၊ ကင်္ခါ။ ၁၃၄။ (–၁၈၇။)

မိနေတုံ (ဗျ) [မာ+နာ+တုံ] နှိုင်းယှဉ်–တိုင်းတာ–ခြင်းငှါ။ အမဏ္ဍနေ ဝါ မိနေတုံ နဝဋ္ဋတိ။ ကင်္ခါ။၁၈၈။

မိနေန္တိ (ကြိ) [မာ+နာ+အန္တိ။ မိ+နာ+အန္တိ။] (၁) နှိုင်းယှဉ်– တိုင်းတာ – ကြကုန်၏။ မိနာတိ¹–ကြည့်၊ (၂) ညှဉ်းဆဲကြကုန်၏။ မိနာတိ²–ကြည့်။

မိနေယျ (ကြိ) [မာ+နာ+ယျ] နှိုင်းယှဉ်–တိုင်းတာ–ရာ၏။ မိနာတိ¹–ကြည့်။

မိနေလပုပ္ဖ (န) [မိနေလ+ပုပ္ဖ] မိနေလပန်း။ မိနေလပုပ္ဖံ ပဂ္ဂယှ၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။ အပ၊ ၁။၂၂၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။

မိနေလပုပ္ဖိယ (ပု) [မိနေလပုပ္ဖ+ဣယ] မိနေလပုပ္ဖိယမည်သူ။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ မိနေလပုပ္ဖိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၂၂၈။

မိနောတိ (ကြိ) [မိ+ဏာ+တိ။ မိ ပက္ခေပေ၊ "ကွစိ ဓာတု" တိအာဒိနာ ဏသ နတ္တံ။ မိနောတိ၊ မိနန္တိ ဣစ္စာဒိ။ ရူ၊နှာ။၃၁၂။] (၁) ထည့်သွင်း၏။ (၂) ဆုံးဖြတ်၏။ (၃) ပိုင်းခြား၏။ (၁) အတ္တနော သန္တာနေ မိနောတိ ပက္ခိပတိ၊ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၉။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။၆၇။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၄၀။ မိနန္တိ—ရူ၊နှာ။ ၃၁၂။ (၂) ယာ အစ္စန္တာယ န မိနောတိ န ဝိနိစ္ဆိနတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁၃။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၁၆။ (၃) ပါရံ ပရိယန္တံ မိနောတီတိ ပါရမီ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၆၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၇၆။

မိယတိ¹ (ကြိ) [မရ+အ+တိ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။ ၄၂၄။] သေ၏။ 'ဧရမရာနမိယင်' ဣတိ ဣယာဒေသော၊ မိယတိ၊ မိယန္တိ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၄၂၄။

မိယတိ² (ကြိ) [မိ+ယ+တိ။ ဓာတုတ္ထဒီပ မိဓာတ် ဒိဝါဒိဂိုဏ်း ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက် တွေ့ ရ၏။ မိဓာတ်၌ ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက် မတွေ့ရ၊ ဤ၌ ပါစိတ်။ ယော ရှိသောကြောင့် မိဓာတ် ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်၊ ထည့်သွင်းခြင်းအနက် ၂-မျိုးလုံး ဒိဝါဒိဂိုဏ်း၌ ထည့်သွင်းလိုက် သည်။] (၁) ညှဉ်းဆဲ၏။ (၂) ထည့်သွင်း၏။ မိယန္တိ ဟိံသန္တိ၊ အနေ္တာ ပက္ခိပန္တီတိ ဝါ ဦမိယော၊ ပါဠိတ်၊ယော။၃၀၀။

မိယန္တိ¹ (ကြိ) [မရ+အ+အန္တိ] သေကုန်၏။ မိယတိ¹–ကြည့်။

မိယန္တိ² (ကြိ) [မိ+ယ+အန္တိ] (၁) ညှဉ်းဆဲကုန်၏။ (၂) ထည့်သွင်းကုန်၏။ မိယတိ²–ကြည့်။

မိယျတိ (ကြိ) [မရ+အ+တိ] သေ၏။ မရတိ–ကြည့်။

မိယျန္တိ (ကြိ) [မရ+အ+အန္တိ] သေကြကုန်၏။ မရတိ–ကြည့်၊

မိယျမာန (တိ) [မရ+အ+မာန] သေသော၊ သူ။ ခုပ္ပိပါသာယ မိယျမာနောတိ ခုပ္ပိပါသာယ မရမာနော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၂။

မိယျရေ (ကြိ) [မရ+အ+အန္တိ] သေကုန်၏။ မရတိ–ကြည့်။

မိယျသိ (ကြိ) [မရ+အ+သိ] သေ၏။ မရတိ–ကြည့်။

မိယျာမ (ကြိ) [မရ+အ+မ] သေကြကုန်၏။ မရတိ–ကြည့်။

မိယျာမိ (ကြိ) [မရ+အ+မိ] သေ၏။ မရတိ–ကြည့်။

မိယျေ (ကြိ) [မရ+အ+ယျ] သေရာ၏။ မရတိ–ကြည့်။

မိယျေထ (ကြိ) [မရ+အ+ယျေ၊ထ] သေကြကုန်ရာ၏။ မရတိ–ကြည့်။

မိလက (ပု) မိလကမည်သူ။ ဘန္တေ ဗုဒ္ဓသာသနသာ နိယျာနိကတ္တေ သတိ မိလကောအတ္တမောက္ခံ ကရိဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။

မိလကတ္ထေရ (ပု) [မိလက+ထေရ] မိလကမထေရ်။ ဣမဿတ္ထ ဿာဝိဘာဝနတ္ထံ မိလကတ္ထေရဿ ဝတ္ထု ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။

မိလက္ခ (ပု) [မိလက္ခ+အ။ မိလက္ခ အဗျတ္တသဒ္ဒေ။ မိလက္ခန္တေ အဗျတ္တံ ဘာသန္တေတိ မိလက္ခာ။ တေသံ ဇာတိ ယေသန္တိ မိလက္ခဇာတိ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၁၇။] တောင်သူလူရိုင်း (အန္ဓ, ဒမိဠစသော လူမျိုး)။ အရိယကေန မိလက္ခဿ သန္တိကေ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ။ ဝိ၊၁။ ၃၃။ (–ဒီ၊၃။၂၄၉။ သံ၊၃။၄၀၅။ အံ၊၁။၃၇။)

မိလက္ခက (န) [မိလက္ခ+က] တောင်သူလူရိုင်း– မိလက္ခ–တို့၏ ဘာသာစကား။ မိလက္ခကေန အရိယဿ သန္တိကေ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ။ ဝိ၊၁။၃၃။ မိလက္ခကံ နာမ ယော ကောစိ အနရိယကော အန္ဓဒမိဠာဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ (–၂၁၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၇၀။)

မိလက္ခဇာတိ (ထိ) [မိလက္ခ+ဇာတိ] တောင်သူလူရိုင်းတို့၏ အမျိုးဇာတ်။ တတ္ထေဒါ မိလက္ခဇာတိ၊ ကိရာတသဝရာဒယော။ ဓာန်။၅၁၇။ ပေါမ်သဘက္ခကော ယော တု၊ လောကဗာဟျွ ဘာသတော။ သဗ္ဗာစာရဝိဟီနော ယံ၊ မိလက္ခဇာတိ ဝုစ္စတေ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၁၇။

မိလက္ခတိဿတ္ထေရ (ပု) [မိလက္ခ+တိဿတ္ထေရ] မိလက္ခတိဿမထေရ်။ (ဝတ်တရားမှန်သမျှ လစ်ဟင်းမှုမရှိရအောင် ပြုလုပ်စဉ် ကိလေသာဖြစ်ခွင့်မရဘဲ ဝတ်၏အစွမ်းသတ္တိဖြင့် ကိလေသာ ချုပ်ငြိမ်း ဘဝဒုက္ခ သိမ်းသွားသော မထေရ်ဖြစ်သည်။ အကျယ်ကို အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇–၈–ကြည့်။) ဧသော တံ တထာဝိက္ခမ္ဘိတမေဝ ကတွာ ဝိဝဋ္ဋေတွာ အရဟတ္တံ ဂဏှာတိ မိလက္ခတိဿတ္ထေရော ဝိယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ (–အံ၊ဋီ၊၁။၇၉။)၊

မိလက္ခဒေသ (ပု) [မိလက္ခ+ဒေသ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၁၈၆၊] ပစ္စန္တအရပ် (တောသူတောင်သားလူရိုင်းများ၏ အရပ်။ ဓာန်၊သျ၊သစ်)။ မိလက္ခဒေသော ပစ္စန္တော၊ မဇ္ဈဒေသော တု မဇ္ဈိမော။ ဓာန်။၁၈၆။

မိလက္ခဘာသာ (ထိ) [မိလက္ခ+ဘာသာ] တောင်သူလူရိုင်း– မိလက္ခ– တို့၏ ဘာသာစကား။ မိလက္ခဘာသာသု ဝါ အညတရာယ ဘာသာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ (–ဝဇီရ။၉၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၇၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၅၆။) မာဂဓဘာသတော အဝသိဋ္ဌာ သဗ္ဗာပိ အန္ဓဒမိဠာဒိဘာသာ မိလက္ခဘာသာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊၂။၆၉။ (–ဝိမတိ၊၁။၁၃၄။)

မိလက္ခဘောဇန (န) [မိလက္ခ + ဘောဇန] တောင်သူလူရိုင်းတို့၏အစာ(ဂျုံနှတ်ကောက်)။ ....ဂေါဓူမော၊ ယံ "မိလက္ခဘောဇန" န္တိပိ ဝဒန္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၀။

မိလက္ခု (ပု) [မိလေဆ+ဥ။ နီတိ၊ဓာ။၃၉၊၂၉၄။ မိလေစ္ဆ+ဥ။ ဓာတွတ္ထ။ မိလက္ခ+ဥ။ ဓာန်၊ဋီအလို။ မိလက္ခ–ကြည့်။] (၁) တောင်သူလူရိုင်း။ (၂) ညောင်ကြတ်၊ သစ်ကတိုး။ (၁) အာပုံ မိလက္ခု ပန ဒေဝမာဟု။ ဇာ၊၂။ ၂၃၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။) မိလက္ခု ပနာတိ အညာဏာ ပန မိလက္ခု ဥဒကံ "ဒေဝေါ"တိ ဝဒန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၈။ မိလက္ခုတိ စ ပါရသိကာဒယော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၇၂။ (၂) ကာလကစ္ဆကရုက္ခ-ကြည့်။

မိလက္ခုဘာသာ (ထိ) [မိလက္ခု+ဘာသာ] တောင်သူ လူရိုင်းတို့၏ ဘာသာစကား။ ယာ ကာစိ အသဘာဝနိရုတ္တိလက္ခဏာ၊ သာ မိလက္ခုဘာသာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၈၇။

မိလက္ခုဘာသာပရိယာပန္န (တိ) [မိလက္ခုဘာသာ+ပရိယာပန္န] တောင်သူလူရိုင်းတို့၏ ဘာသာစကား၌ အကျုံးဝင်သော (စကား)။ သစေပိ မိလက္ခုဘာသာပရိယာပန္နာ ဃဋ္ဋေတိကာဂီတိကပရိယာပန္နာပိ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၇၃။

မိလက္ခုရဇန (နှ) [မိလက္ခု+ရဇန] ညောင်ကြတ်ဆိုးရည်၊ သစ်ကတိုးဆိုးရည်။ ကာလကစ္ဆကရဇန–ကြည့်။

မိလာတ (တိ) [မိလေ+တ။ ဧ-ကို အာယ-ပြု၊ ယ-ကို ချေ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၀၄။ နီတိ၊ဓာ။၁၆၆။] ညှိုးနွမ်းသော၊ ညှိုးခြောက်သော။ ဝေမေဝံ ဗောဓိသတ္တဿ မိလာတေ မံသလောဟိတေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၈။)

မိလာတအာကုလိ (အာကုလိတ) ပုပ္ဖဝဏ္ဏ (တိ) [မိလာတ + အာကုလိတပုပ္ဖဝဏ္ဏ] ညှိုးနွမ်းသော တောင်ကျည်းပွင့် အဆင်းရှိသော (ဝိသုဒ္ဓိ၊သျှ)။ ညှိုးနွမ်းသော ကြောင်ပန်းပွင့် အဆင်းရှိသော (သမ္မော၊သျှ)။ အဗဒ္ဓပိတ္တံ မိလာတအာကုလိ (အာကုလိတ) ပုပ္ဖဝဏ္ဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၂။ (ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၄၈–၌ မိလာတဗကုလပုပ္ဖဝဏ္ဏ ရှိ၏။)

မိလာတကာယ (ပု) [မိလာတ+ကာယ] ညှိုးနွမ်းသောကိုယ်။ အာတပေန မိလာတန္တိ တပသာ မိလာတကာယံ ဣန္ဒြိယသန္တာပနဘာဝတော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၈။

မိလာတကုရဏ္ဍကဒါမ (နှ) [မိလာတ+ကုရဏ္ဍကဒါမ] ညှိုးနွမ်းသော လိပ်ဆူးရွှေပန်းဆိုင်း။ တေ သဗ္ဗေ ရာဇာနော ဝါတေ ပဟာရေန္တေ မိလာတကုရဏ္ဍကဒါမာနိ ဝိယ ပရိဝတ္တန္တာ ဩလမ္ဗိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၂။

မိလာတဆဝိစမ္မနိဿိတ (တိ) [မိလာတဆဝိစမ္မ+နိဿိတ] ညှိုးနွမ်းသော အရေပါး အရေထူကို မှီသော။ မိလာတဆဝိစမ္မနိဿိတ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁)န္တိ ဇိဏ္ဏဘာဝေန အပ္ပမံသလောဟိတတ္တာ မိလာတေဟိ ဂတဃောဗ္ဗနေဟိ စမ္မေဟိ သန္နိဿိတံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၈၇။ (အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၇၃–အလားတူဝါကျ၌ မိလာတစမ္မနိဿိတံဟု ရှိ၏၊ ဆဝိ မပါ။)

မိလာတနိဂ္ဂုဏ္ဍိပုပ္ဖဝဏ္ဏ (တိ) [မိလာတ+နိဂ္ဂုဏ္ဍိပုပ္ဖဝဏ္ဏ] ညှိုးနွမ်းပြီးသော ကြောင်ပန်းပွင့် အဆင်းရှိသော။ ပိဟကံ ဝဏ္ဏတော နီလံ မိလာတနိဂ္ဂုဏ္ဍိပုပ္ဖဝဏ္ဏန္တိ ဝဒန္တိ ပေတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၃။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉–၌ နိဂ္ဂုဏ္ဍိကပုပ္ဖဝဏ္ဏ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၉–၌ နိဂ္ဂုဏ္ဍိပုပ္ဖဝဏ္ဏဟု ရှိ၏။)

မိလာတပုပ္ဖသန္တရဝဏ္ဏတာ (ထီ) [မိလာတပုပ္ဖသန္တရဝဏ္ဏ+တာ] ညှိုးနွမ်းသော ပန်းပွင့် အဆင်းကဲ့သို့ အဆင်းရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ညှိုးနွမ်းသော ပန်းပွင့်အဆင်းကဲ့သို့ အဆင်းရှိခြင်း။ မိလာတပုပ္ဖသန္တရဝဏ္ဏတာယ ဝါ ဥက္ကာရဘူမိယာ ဝါ ဝုတ္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။

မိလာတဗကုလပုပ္ဖဝဏ္ဏ(တိ) [မိလာတ+ဗကုလပုပ္ဖဝဏ္ဏ] ညှိုးနွမ်းပြီးသော ချယားပန်းပွင့် အဆင်းရှိသော။ အဗဒ္ဓပိတ္တံ မိလာတဗကုလပုပ္ဖဝဏ္ဏန္တိပိ ဧကေ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၈။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၂–၌ မိလာတအာကုလိ(အာကုလိတ) ပုပ္ဖဝဏ္ဏ ရှိ၏။)

မိလာတမာလာ (ထီ) [မိလာတာ+မာလာ] ညှိုးနွမ်းသော ပန်း။ အရုဏော ဥဋ္ဌဟန္တေ မိလာတမာလာ ဝိယ ကာလံ ကတ္ဝာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ မူလဋီ၊၂။၁၁၄။)

မိလာတမာလာကစဝရ (ပု) [မိလာတ+မာလာကစဝရ] ညှိုးနွမ်းသော ပန်းမှိုက်။ ဂန္ဓကုဋိံ သမ္မဇ္ဇိတွာ မိလာတမာလာကစဝရံ ဆန္ဍေတွာ။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၇၉။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၂၅။) မိလာတံ မာလာကစဝရံ မိလာတမာလာကစဝရံ။ သာရတ္ထ၊၁။၅၄။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၆ဂ။) ကစဝရ–ကြည့်။

မိလာတယုတ္တ (ပု) [မိလာတ+ယုတ္တ] ညှိုးနွမ်းခြင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ မိလာတယုတ္တော ငါဒိဿတိ။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၁။

မိလာတသပ္ပပိဋ္ဌိသဏ္ဌာန (တိ) [မိလာတ+သပ္ပပိဋ္ဌိသဏ္ဌာန] ညှိုးကြုံသော မြွေ၏ ကျောက်ကုန်းသဏ္ဌာန်ရှိသော။ မဟန္တံ မိလာတသပ္ပပိဋ္ဌိသဏ္ဌာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၆။

မိလာတသရီရ (တိ) [မိလာတ+သရီရ] ညှိုးနွမ်းသော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ဒုဗ္ဗောဇနဒုက္ခသေယျာဟိ မိလာတသရီရော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။)

မိလာတိန္ဒြိယ (တိ) [မိလာတ+ဣန္ဒြိယ] ညှိုးနွမ်းသော ဣန္ဒြေရှိသော၊ သူ။ သော တံ မိလာတိန္ဒြိယံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၉၉။

မိလာတုဒရ (တိ) [မိလာတ+ဥဒရ] ညှိုးကြုံသော ဝမ်းဗိုက်ရှိသော၊ သူ။ ကိဋ္ဌာပိ တာ မိလာတုဒရာ ဟောန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။

မိလာပန (န) [မိလေ+ဏာပေ+ယု] ညှိုးနွမ်းစေခြင်း။ နိမ္မာဒနံ မိလာပနံ ခေပနန္တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၉။

မိလာပနဋ္ဌ (ပု) [မိလာပန+အတ္ထ] ညှိုးနွမ်းစေတတ်သော အနက်သဘော။ မိလာပနဋ္ဌေန မလန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။

မိလာပနရသ (တိ) [မိလာပန+ရသ] ညှိုးကြုံစေခြင်း ကိစ္စရှိသော။ သမ္ပယုတ္တာနံ မိလာပနရသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၁။

မိလာပိတ (တိ) [မိလေ+ဏာပေ+တ] ညှိုးနွမ်းစေအပ်သော။ ဝိဗာဓိတာနန္တိ နိပ္ပိဋ္ဌိတာနံ မိလာပိတာနံ။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၁ဂ။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၆၄။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၇၄။)

မိလာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [မိလေ+ဏာပေ+တိ] ညှိုးနွမ်းစေ၏။ ကာမရာဂေါ စိတ္တံ...ဝိက္ခိပတိ စေဝ မိလာပေတိ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၄၉။) **မိလာပေန္တိ**—မူ၊ဋ္ဌီ၊၂။၆၇။ **မိလာပေယျ**—မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၇။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၄၉။

မိလာပေတုံ (ဗျ) [မိလေ + ဏာပေ + တုံ] ညှိုးနွမ်း စေခြင်းငှါ။ (ယုတ်စိမ့်သောငှါ၊ ပိတ်စိမ့်သောငှါ။ ရွှေဥမင်၊ သျှ။) ဇဝံ မိလာပေတုံ သက္ကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၉။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၃၁။)

မိလာပေတွာ (ဗျ) [မိလေ+ဏာပေ+တွာ] ညှိုးနွမ်းစေ၍။ ဝလိတ္တစာတိ ဣမိနာ မံသံ မိလာပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၄။

မိလာပေန္တ (တိ) [မိလေ + ဏာပေ + အန္တ] ညှိုးနွမ်းစေသော။(ကြိ၊ဝိ) ညှိုးနွမ်းစေလျက်။ တံ ဝါဒံ သောသေန္တာ မိလာပေန္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၁၅။)

မိလာပေန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မိလေ+ဏာပေ+အန္တိ] ညှိုးနွမ်းစေကုန်၏။ မိလာပေတိ–ကြည့်။

မိလာပေယျ (ကာ၊ကြိ) [မိလေ+ဏာပေ+ယျ] ညှိုးနွမ်းစေရာ၏။ မိလာပေတိ–ကြည့်။

မိလာယတိ (ကြိ) [မိလေ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၁၆၆။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၀၄။] ညှိုးနွမ်း၏။ သေယျထာ ဝါ ပန နဠော ဟရိတော လုတော ဥဿုဿတိ ဝိသုဿတိ မိလာယတိ။ သံ၊၁။၁၂၆။ (–ပေဋက၊၂၉၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။) **မိလာယန္တိ**—ဝိ၊၃။၂၇၇။ ဣတိဝုတ်။၂၄၇။ ပေဋက၊၂၉၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၁။ **မိလာယသိ**— ဇာ၊၁။၃၇၁။

ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁။ **မိလာယထ—** ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၃။ **မိလာယာမ—** ဇာ၊၁။၂၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၃–၄။ **မိလာယတု—**ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ **မိလာယန္တု—**ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၂။ **မိလာယေယျ—**သံ၊၁။၁၂၆။ **မိလာယိ—**ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅၊၁၉၈။ **မိလာယိံသု—**အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၈။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၉။ **မိလာယိဿတိ—**သာရတ္ထ၊၂။၃၀၉။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၆၇။ **မိလာယိဿန္တိ—**သာရတ္ထ၊၂။၃၀၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၆၄။ **မိလာယိဿာမိ—**ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၀။

မိလာယတု (ကြိ) [မိလေ+အ+တု] ညှိုးနွမ်းစေသတည်း။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယထ (ကြိ) [မိလေ+အ+ထ] ညှိုးနွမ်းကုန်၏။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယန (န) [မိလေ+အ+ယု] ညှိုးနွမ်းခြင်း။ ပဒုမာနံ ဒိဝါ ဝိကသနံ ရတ္တိံ မိလာယနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၉။)

မိလာယနအညထတ္တ (န) [မိလာယန + အညထတ္တ] ညှိုးနွမ်းခြင်းဟူသော တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ၏–ဖြစ်ခြင်း– ဖောက်ပြန်ခြင်း။ အညထတ္တန္တိ မိလာယနအညထတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။

မိလာယန္တ (တိ) [မိလေ+အ+အန္တ] ညှိုးနွမ်းသော။ သဆောသု မိလာယန္တေသု ဥဘယနဂရဝါသိကာနမ္ပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။)

မိလာယန္တိ (ကြိ) [မိလေ+အ+အန္တိ] ညှိုးနွမ်းကုန်၏။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယန္တု (ကြိ) [မိလေ+အ+အန္တု] ညှိုးနွမ်းစေကုန်သတည်း။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယမာန (တိ) [မိလေ+ အ +မာန] ညှိုးနွမ်းသော၊ သူ။သုက္ခိတွာ ပရိသုက္ခိတွာ မိလာယမာနာပိ သိလံ အခဏ္ဍေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ ဝိမတိ၊၁။၃၆၂။)

ပိလာယသိ (ကြိ)[မိလေ+အ+သိ] ညှိုးနွမ်း၏။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယာမိ (ကြိ)[မိလေ+အ+မိ] ညှိုးနွမ်း၏။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယိံသု (ကြိ)[မိလေ+ဦ] ညှိုးနွမ်းကုန်ပြီ။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယိ (ကြိ)[မိလေ+ဤ] ညှိုးနွမ်းပြီ။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယိတွာ (ဗျ) [မိလေ+တွာ] ညှိုးနွမ်း၍။ သာ အနုပုဗ္ဗေန မိလာယိတွာ အပညတ္တိံ ဂစ္ဆေယျ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။)

မိလာယိဿတိ (ကြိ) [မိလေ+ဿတိ] ညှိုးနွမ်းလတ္တံ့။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယိဿန္တိ (ကြိ) [မိလေ+ဿန္တိ] ညှိုးနွမ်းကြကုန်လတ္တံ့။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယိဿာမိ (ကြိ) [မိလေ+ဿာမိ] ညှိုးနွမ်းလတ္တံ့။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလာယေယျ (ကြိ) [မိလေ+ဧယျ] ညှိုးနွမ်းရာ၏။ မိလာယတိ-ကြည့်။

မိလိန္ဒ (ပု) မိလိန္ဒ (မင်း၊ကျော်း)။ (မိလိန္ဒမင်း၏ အကြောင်းအရာကို မိလိန္ဒပဉှာမြန်မာပြန် ကျမ်းဦးမှတ်ဖွယ်-ဍ-ခ-ကြည့်။) မိလိန္ဒော နာမ သော ရာဇာ၊ သာဂလာယံ ပုရုတ္တမေ။ မိလိန္ဒ။၁။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၄။) မိလိန္ဒနာမဝိဟာရံ ကာရေတွာ။ မိလိန္ဒ။၄၀၇။

မိလိန္ဒပဉှ (တိ) [မိလိန္ဒ+ပဉှ] မိလိန္ဒမင်း၏အမေး ပြဿနာ၊ မိလိန္ဒပဉှာ။ (မိလိန္ဒပဉှာ မြန်မာ

ပြန် ကျမ်းဦးမှတ်ဖွယ်၊ ၃ – ခ – ကြည့်။) သဗ္ဗာဝ မိလိန္ဒပဉှာတိ သခ်ံ ဂစ္ဆန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၇။(–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ ဝိမတိ၊၁။၁၂၁။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၂၇၇။)

မိလိန္ဒပဉှာပါဠိ (ပု) [မိလိန္ဒပဉှာ+ပါဠိ] မိလိန္ဒ-ပဉှာ ပါဠိတော်။ ဝတ္ထုဂုယှဒဿနကာရဏံ မိလိန္ဒပဉှာပါဠိယေန ဝိဘာဝိတံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၇၆။

မိလိန္ဒရာဇ (ပု) [မိလိန္ဒ + ရာဇ] မိလိန္ဒမင်း။ နာဂသေနထေရေနေဝ မိလိန္ဒရညာ ပုဋ္ဌေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၃။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၅။)

မိလိန္ဒရာဇပဉှ (တိ) [မိလိန္ဒရာဇ+ပဉှ] မိလိန္ဒ မင်း၏ အမေးပြဿနာ။ မိလိန္ဒရာဇပဉှော စ၊ နာဂသေန ဝိသဇ္ဇနံ။ မိလိန္ဒ။၄၀၈။

မိဿ (န) [မိဿ+အ။ ခါတွတ္ထ။](၁) ရောနှော ခြင်း။(တိ)(၂)ရောနှော–ရောထွေး သော။ (၁) ကိလေသာ ဟိ အာရမ္မဏေန သဒ္ဓိံ စိတ္တံ မိဿံ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၆။(တိ)(၂) နာဘာသမာနံ ဇာနန္တိ။ မိဿံ ဗာလေဟိ ပဏ္ဍိတံ။ သံ၊၁။၄၆၈။ အံ၊၁။၃၆၁။ ဇာ၊၂။ ၁၄၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၆၅၊၅၅၁၊

မိဿက (ပု၊န) [မိဿ+ဏ္ဏ။ ထိ-၌ မိဿိကာ။] (ပု) (၁) မိဿကနတ်။ (န) (၂) မိဿက ဉယျာဉ်။ (တိ)(၃) ရောနှောသော။ (ပု) (၁) မိဿကာ စ ယသဿိနော (ဒီ၊၂။ ၂၀၉)တိ ယာသသမ္ပန္နာ မိဿကဒေဝါ စ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။ (န) (၂) ဖာရုသကံ စိတ္တလတံ။ မိဿကံ နန္ဒနံ ဝနံ။ ဇာ၊၂။၂၈၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၇၈။ (တိ) (၃) ဒွေ ဘိက္ခူ မိဿကံ အာပန္နာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊၄။၁၇၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၆၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။)

မိဿကကထာ (ထီ) [မိဿက+ကထာ] ရော နှောသည်ကို ပြသောစကား။ မိဿကကထာ ပန ကုရုန္ဒိယံ သုဒ္ဓံ ဝုတ္တာ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂၉။ (–မ၊ဋီ၊၃။၁၆၄။)

မိဿကကမ္မ (န) [မိဿက+ကတကမ္မ] (ကု သိုလ် အကုသိုလ်) ရောနှောသည်၏ အစွမ်း ဖြင့်ပြုအပ်သောကံ၊ရောနှောသောကံ၊မိဿက ကံ။ ကဏှသုက္ကန္တိ မိဿကကမ္မံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၁။ (–ပေတ၊ဋ္ဌ။၄၄။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၅။)မိဿကကမ္မန္တိ ကာလေန ကဏှံ ကာ-လေန သုက္ကန္တိ ဧဝံ မိဿကဝသေန ကတကမ္မံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၈၇။

မိဿကကာလ (ပု) [မိဿက+ကာလ] (ဆံဖြူ, ဆံမည်း) ရောနှောသော ကာလ။ မိဿက-ကာလေ ပန ဉဿဒဝသေန မနသိကာတဗ္ဗာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၁။

မိဿကကာလဘေဒ (ပု) [မိဿက+ကာလ-ဘေဒ] (၁) (ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်) ရောနှောသော ကာလအထူး။ (တိ) (၂) ရောနှောသော ကာလအထူးရှိသော (ဝါရ၊ ယမက)။(၁)တိသု မိဿကကာလဘေဒေသု "ယဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော.... ဉပ္ပဇ္ဇိတ္ထာ"တိ အာဒိနာ နယေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၈။ (–မူလ-ဋီ၊၃။၁၂၄။ အနုဋီ၊၃။၁၇၄။) (တိ) (၂) ဘေဒနော ဟိ မိဿကကာလဘေဒေသု စ နု ပဋိမပစ္ဆိမဿ ခန္ဓဿ ပုရိမပုရိမေန ယောဇနံ ကတွာ ယမကာနိ ဝုတ္တာနိ။ မူလဋီ၊၃။၁၂၄။ (–အနုဋီ၊၃။၁၇၄။)

မိဿကကေသ (တိ) [မိဿက+ကေသ] (အမည်း, အဖြူ) ရောနှောသော ဆံပင်ရှိ သော၊ သူ။ တထာ မိဿကကေသေ ဉပစုမ္ဗက္ကာ-မုဏ္ဍေ မိဿကကေသေ ဉပစုရတ္တ်ဝေရ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၈။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ (–သာရတ္ထ၊၂။၃၄၅။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၇၉။)

မိဿကဂဟဏ (န) [မိဿက+ဂဟဏ] ရော နှော – ပေါင်း – ယူခြင်း။ တက္ကမတ္တေနေဝ

ဝါ ရူပါရူပမဒ္ဒွာနံ မိဿကဂဟဏဝသေန။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၁။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သင်၊၁။၄၄၂။)

မိဿကဂါဟ (ပု) [မိဿက+ဂါဟ] ရောနှော-ပေါင်း-ယူခြင်း၊ ရောနှောသော နိမိတ်ကို ယူခြင်း။ တတိယာ ပန မိဿကဂါဟဝသေန ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၀၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁။) မိဿကဂါဟဝသေနာတိ ရူပါရူပသမာပတ္တီနံ နိမိတ္တာနိ ကေဠံ ကတွာ ....ဂဟဏဝသေန။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၁။ (-သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၄၂။)

မိဿကဂုဟာ (ထီ) [မိဿက+ဂုဟာ] (မြေ ကျောက်တို့ဖြင့်) ရောနှောသော လိုဏ်ဂူ။ ဂုဟာတိ ပံသုဂုဟာ ပါသာဏဂုဟာ မိဿကဂုဟာတိ တိဿော ဂုဟာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၇။

မိဿကစက္က (န) [မိဿက+စက္က] ရောနှောသော စက်၊ မိဿကစက်။ ဝေ ပုရိမပဒေဟိ သဒ္ဓိံ ပစ္ဆိမပဒါနိ ယောဇေတွာ ကော မိဿကစက္ကံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ (-သာရတ္ထ၊၂။၃၁၅။)

မိဿကစရိယာ (ထီ) [မိဿက+စရိယာ] ရောနှောသော အကျင့်။ ကေဟံသေန စ မိဿကစရိယာပိ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊ ၁။၁၂၆။

မိဿကစေလ (န) [မိဿက+စေလ] ပိုက်ဆံ လျှော်နှင့် အခြားချည်ကို ရောနှောရက် အပ်သော-အဝတ်-ပုဆိုး။ မသာဏာနီတိ မိဿကစေလာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၈၃။

မိဿကစောဠ (ပု) [မိဿက+စောဠ] ပိုက်ဆံ လျှော်နှင့် အခြားချည်ကို ရောနှောရက် အပ်သော-အဝတ်-ပုဆိုး။ မသာဏ-ကြည့်။

မိဿကဇ္ဈာန (န) [မိဿက+ဈာန] (လောကီ, လောကုတ္တရာ) ရောနှောသော ဈာန်။ တေ လောကုတ္တရသမာဓိနာပိ သုသမာဟိတာတိ မိဿကဇ္ဈာနံ ကထိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။

မိဿကတိက (န) [မိဿက+တိက] ရောနှောသော သုံးခုအပေါင်း၊ မိဿကတိက်။ သံကိလေသဘာဂိယဝါသနာဘာဂိယ .... နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာတိ မိဿကတိကာနိ ဒွေ။ နေတ္တိ၊ဝိ။

မိဿကဒိဋ္ဌိ (တိ) [မိဿက+ဒိဋ္ဌိ] ရောနှောသော (သဿတဒိဋ္ဌိသိဒ်အာပတ်ဟု) အယူရှိသော၊ သူ။ ဘော သဿတဒိဋ္ဌိသေ မိဿကဒိဋ္ဌိနော ဟောန္တိ။ ဝိ၊၄။၁၇၃။ (-၁၇၇။)

မိဿကဒုက (န) [မိဿက+ဒုက] ရောနှောသော နှစ်ခုအပေါင်း၊ မိဿကဒုက်။ သံကိလေသဘာဂိယဝါသနာဘာဂိယ .... ဝါသနာဘာဂိယနိဗ္ဗေဓဘာဂိယာတိ မိဿကဒုကာနိ စတ္တာရိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၂။

မိဿကဒေဝ (ပု) [မိဿက+ဒေဝ] မိဿကနတ်။ မိဿက (၁)-ကြည့်။

မိဿကဒေါသာပဂမ (ပု) [မိဿကဒေါသ+အပဂမ] (ပုဒ် နှစ်ပုဒ်ဘို့) ရောနှောအံ့သော အပြစ်မှ ကင်းခြင်း။ ဝိတ္ထာရေန အယာတိ ဝိတ္ထာရတယာ၊ ကာ-ကာရော မိဿကဒေါသာပဂမတ္ထာယ အာဂတော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၂။

မိဿကဓမ္မ (ပု) [မိဿက+ဓမ္မ] ရောနှောသော တရား။ ရူပေန နိဗ္ဗာနေန ဝါ မိဿကဓမ္မေ ဒီပေန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။

မိဿကနယ (ပု) [မိဿက+နယ] ရောနှောသော နည်း။ မိဿကနယေန ဟိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု ဝုစ္စမာနေသု။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၃။ (-၁၇၈။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂။)

မိဿကပထဝီ (ထီ) [မိဿက+ပထဝီ] ရောနှောသော မြေ၊ ယာ ဘော ပံသုံ ဝါ မတ္တိကံ ဝါ....အညတရံ ဟောတိ၊ အယံ မိဿကပထဝီ နာမ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၅၅။

မိဿကပဗ္ဗတ (ပု) [မိဿက+ပဗ္ဗတ] မိဿကတောင်။ (မြေ-ကျောက်တို့နှင့် ရောနှော

သော တောင်။) ဆကတ္တာ္ဍ နဂရဝော နိက္ခမိတွာ မိဿကပဗ္ဗတံ အဘိရုဟတ္။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၅၇။ (–ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၁၇၀။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၆၅။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃၄။)

မိဿကပရိဂ္ဂဟကထန (န) [မိဿက.ပရိဂ္ဂဟ+ကထန] ရောနှောသော တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည်ကို ဆိုခြင်း။ တတ္ထ ခန္ဓာယတန-ဒုက္ခသစ္စဝသေန မိဿကပရိဂ္ဂဟကထနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁၅။ မ၊ဋီ၊၁။၃၇၃။

မိဿကပိဏ္ဍ (ပု) [မိဿက+ပိဏ္ဍ] အရောရော အနှောနှောသော ဆွမ်း။ ဥစ္စနီစကုလေသု သပဒါနံ စရိတွာ လဒ္ဓေန မိဿကပိဏ္ဍေန ယာပေသုံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။

မိဿကပုဋ္ဌ (ပု) [မိဿက+ပုဋ္ဌ] (မြေ့,မြေညက်ကျောက်စသည်တို့နှင့်) ရောနှောသော–အစု–အပုံ။ ဝုတ္တလက္ခဏေန ပန မိဿကပုဋ္ဌောပိ ပိဋ္ဌပါသာဏေဋ္ဌိတသုခုမရဇမ္ပိ စ။ ကင်္ခါ။၁၉၆။

မိဿကပုပ္ဖ (န) [မိဿက+ပုပ္ဖ] (အထူးထူး အဆန်းဆန်း) ရောနှောသော ပန်း။ တေဟိ မိဿကပုပ္ဖေဟိ ထေရံ ပူဇေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၂။)

မိဿကပ္ပသာဒ (ပု) [မိဿက+ပသာဒ] ရောနှောသော ကြည်ညိုမှု။ ဥဘိန္နံ သုဘာသိတံ။ မိဿကပ္ပသာဒေါ ဧသော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၈။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၅၂၈။)

မိဿကဗေဇ္ဇာဂ် (ပု) [မိဿက+ဗေဇ္ဇာဂ်] ရောနှောသော ဗေဇ္ဇင်။ မိဿကဗေဇ္ဇင်္ဂါ ကထိတာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆) တိ သဟ ဝိပဿနာ မဂ္ဂဗေဇ္ဇင်္ဂါ ကထိတာတိ ဧတွာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၅။

မိဿကဘတ္တ (န) [မိဿက+ဘတ္တ] အရောရော အနှောနှောသော ဆွမ်း။ မိဿကဘတ္တေနပိ စေ ယာပေတုံ သက္ကောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၀၀။)

မိဿကဘာဝ (ပု) [မိဿက+ဘာဝ] ရောနှောသော ဘာဝ။ အယံ ပန ကာလေန ဒေဝလောကဿ ကာလေန မနုဿလောကဿ ဝသေန မိဿကဘာဝေန ကထိတော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၄၆။ (–အံ၊ဋီ၊၂။၁၈၈။)

မိဿကဘိက္ခာ (ထီ) [မိဿကာ + ဘိက္ခာ] အရောရော အနှောနှောသော ဆွမ်း ။ ပိဏ္ဍတ္တိ မိဿကဘိက္ခံ၊ သာ ဟိ တတော တတော သမောဓာနေတွာ သမ္ပိဏ္ဍိတဋ္ဌေန ပိဏ္ဍောတိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။)

မိဿကဘောဂ (ပု) [မိဿက+ဘောဂ] ရောနှောသောအားဖြင့် သုံးဆောင်ခြင်း။ (ဤ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်၊ ကျမ်း ကိုးကားသော ဝဇိရ ၂၅၁–၌ မိဿဘာဝဟု ရှိသည်။) အဒေန ပန မိဿကဘောဂေပိ အပညာယမာနရူပကံ စေ " သုဒ္ဓကာဋ္ဌက " မိစ္စေဝ ဝုစ္စတီတိ ဝဒန္တိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၁၇။

မိဿကဘောဇန (န) [မိဿက+ဘောဇန] အရောရော အနှောနှောသော ဘောဇဉ်။ ဃရပဋိပါဋိယာ ပန ဒွါရေ ဌိတေန လဒ္ဓံ မိဿကဘောဇနံ အညာ တုဋ္ဌော နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ (–နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၉၈။)

မိဿကမဂ္ဂ (ပု) [မိဿက+မဂ္ဂ] ရောနှောသော မဂ်။ လောကီမဂ်နှင့် ရောနှောသော လော-ကုတ္တရာမဂ်။ မိဿကမဂ္ဂေါ အာဝုသောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃၆။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၇၀။) မိဿကမဂ္ဂေါတိ လောကိ-ယေန မိဿကော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၈၁။

မိဿကမာလာ (ထီ) [မိဿက+မာလာ] အမျိုးမျိုး ရောနှောသောပန်း၊ ပန်းမျိုးစုံ။ ဗုဒ္ဓါနံ ပူဇနတ္ထာယ မိဿကမာလံ ဩစိနိ-ဿာမီတိ ဂစ္ဆန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။

မိဿကမူလက (တိ) [မိဿက + မူလ + က] ရောနှောသော မူလရှိသော။ တထာ ဒုက-မူလကာ ဝီသတိ၊ မိဿကမူလကာ ဝီသတီတိ သဋ္ဌိမူလာ။ ဝဇီရ။၁၀၄။

မိဿကယာဂု (ထီ) [မိဿက+ယာဂု] (သား, ငါးစသည်နှင့်) ရောနှောသော ယာဂု။ ယဒါ ဖန မိဿကယာဂုံ ဝါ မိဿကဘတ္တံ ဝါ ဘုတ္တာဿပိ ရောဂေါ န ကုပ္ပတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၅။ ဂိ၊သင်္ဂဟ။၂၁၀။ (−ဝဇီရ။၃၁၀။)

မိဿကရတ္တ (တိ) [မိဿ+ကရတ္တ] ရောနှော သော ကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော၊ ကရိုဏ်းဝိဘတ် နှင့် ရောနှောသော (သိက္ခာပုဒ်)။ မိဿ-ကရတ္တာနိ စတ္တာ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ။၁၄။

မိဿကဝန (နပုံ) [မိဿက+ဝန] မိဿက ဥယျာဉ်။ ဖာရုသကဝနံ၊ မိဿကဝနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၇၂၊၂၉၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။

မိဿကဝါရ (ပုံ) [မိဿက+ဝါရ] ရောနှောသော ဝါရ။ သောဠသပုဂ္ဂလမ္ဘာဝါရတိ အဋ္ဌစတ္တာ-လီသံ မိဿကဝါရာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၂။ (−ဝဇီရ။၂၀၅။)

မိဿကဝေဏီ (ထီ) [မိဿက+ဝေဏီ] ရော နှောသော ဆံထုံး (ရွှေချည်, ငွေချည်စသည် တို့နှင့် ရောနှော၍ ထုံးသားသော ဆံထုံး)။ အယံ မိဿကဝေဏီ အဂ္ဂဟေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၁။

မိဿကသမောဓာန (တိ) [မိဿက + သမော-ဓာန] မိဿကသမောဓာနပရိဝါသ်၊ အထူး ထူးသော− ဝတ္ထုရှိ − ဝတ္ထုမတူ − မျိုးမတူ − သော သံဃာဒိသိသ်အာပတ်တို့ကို တစ် ပေါင်းတည်းပြု၍ပေးသောပရိဝါသ်။ မိဿက-သမောဓာနော နာမ ယော နာနာဝတ္ထုကာ အာပတ္တိယော ဧကတော ကတွာ ဒီယျတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈။ (−ကင်္ခါ။၁၄၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၇၈။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၆၅။)

မိဿကသမ္မောဒျက် (ပုံ) [မိဿက+သမ္မောဒျက်] (လောကီ, လောကုတ္တရာ) ရောနှောသော သမ္မောဒျင်။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ မိဿက-သမ္မောဒျက်ါ ကထိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၆။

မိဿကသမ္မာဒိဋ္ဌိ (ထီ) [မိဿက + သမ္မာဒိဋ္ဌိ] (လောကီ, လောကုတ္တရာ) ရောနှောသော −သမ္မာဒိဋ္ဌိ−ကောင်းသော အယူ−အယူမှန်။ မိဿကသမ္မာဒိဋ္ဌိံ အာဟာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂) တိ နာမရူပပရိစ္ဆေဒတော ပဋ္ဌာယ သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိယာ ဝုတ္တတ္တာ လောကိယလောကုတ္တရ-မိဿကံ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ အဝေါစ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၈။

မိဿကာဓိဝစန (နပုံ) [မိဿက + အဓိဝစန] ရောနှောသော စားသောက်ဖွယ်၏ အမည်။ ကချွဂ−ကြည့်။

မိဿကာဟာရ (ပုံ) [မိဿက + အာဟာရ] (အကောင်း, အဆိုး) ရောနှောသော အစာ အာဟာရ၊ အရောရော အနှောနှောသော အစာအာဟာရ။ ပိဏ္ဍာယ ဝါ စရိတွာ မိဿ-ကာဟာရံ ဘုဉ္ဇန္တဿပိ သဉ္ဇာယတေ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။

မိဿကိဒ္ဓိပါဒ (ပုံ) [မိဿက+ဣဒ္ဓိပါဒ] ရောနှော သော ဣဒ္ဓိပါဒ်။ အပိ စ ဒွေ ဖလာနိ အာဒိံ ကတွာ ဟေဋ္ဌာ မိဿကိဒ္ဓိပါဒါ ကထိတာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၉၂။

မိဿကုပ္ပါဒ (ပုံ၊န) [မိဿက+ဥပ္ပါဒ] မပေါင်း ဘင့်သောသတ္တဝါတို့၏ပေါင်းသင်းရောနှော၍ ဖြစ်ခြင်းကို ဟောသောအတတ် (ကျမ်း)။ မရောနှောသင့်သော သတ္တဝါတို့၏ ရောနှော

ပေါင်းသင်း၍ ဖြစ်ခြင်းကို ဟောသောအတက် (မြန်မာပြန်)။ အန္တရေစက္က ပိသ ကုပ္ပါဒံ သကုဏရုတရုဝိတံ။ မိလိန္ဒ။၁၇၈။

မိဿကေသီ (ထ်) [မိဿကေသ+ဏ+ဤ] နီသောပန်း စသည်တို့နှင့် – ရောနှောအပ် သော–ရောနှော၍ ထုံးအပ်သော– ဆံခွေ ဆံထုံးရှိသော မိန်းမ၊ မိဿကေသီနတ်သမီး။ အညာ သုဝေပိ သုသု မိဿကေသီယော။ ဝိမာန။၉၂။ (–၂၂၊၇၁။) မိဿကေသီတိ ရတ္တမာလာဒီဟိ မိဿိတကေသဝဋ္ဋိယော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၆၀။

မိဿကောဒန (ပု) [မိဿက+ဩဒန] အရောရော အနှောနှောသော – ဆွမ်း – ထမင်း။ ယာ-ပနမတ္တံ မိဿကောဒနံ ဂဟေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၈။(–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။)

မိဿန (န) [မိဿ+ယု] ရောနှောခြင်း။ မိဿာ–ကြည့်။

မိဿပစ္စတ္တကရဏ (တိ) [မိဿ+ပစ္စတ္တ+ကရဏ] ရောနှောသော ပဌမာဝိဘတ် ကရိုဏ်းဝိဘတ် ရှိသော (သိက္ခာပုဒ်)။ မိဿပစ္စတ္တကရဏာနိ အဋ္ဌာရသ ဟောန္တိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ။၁၄။

မိဿပထဝီ (ထီ) [မိဿာ+ပထဝီ] ရောနှောသော မြေ။ မိဿာပထဝီ နာမ ယတ္ထ ပံသုတော ဝါ မတ္တိကာတော ဝါ ပါသာဏသက္ခရကထလ-မရုမ္ဗဝါလုကာသု အညတရဿ တတိယော-ဘာဂေါ ဟောတိ။ ကင်္ခါ။ ၁၉၆။

မိဿယိဿာမ (ကြိ) [မိဿ+ဏယ+ဿာမ] ရောနှောကုန်အံ့။ မိဿေတိ–ကြည့်။

မိဿဝစန (န) [မိဿ+ဝစန] ရောနှောသော သဒ္ဒါ။ ဥဘဝေဟဒ္ဓန္နံ သီတိဝစနံ ပန ပုရိသ-နိမိတ္တေန အသံသာဒိသေသဝတ္ထုနော မိဿ-ဝစနံ။ ဝဇိရ။၁၈၈။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ။၅၁။

မိဿဝိညာဏ (န) [မိဿ+ဝိညာဏ] ရောနှော သော ဝိညာဏ်။ တေသံ ဒုကေ အာဒိမှိ ဝုတ္တေန မိဿဝိညာဏေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၃။

မိဿသာဏ (န) [မိဿ+သာဏ] ပိုက်ဆံ လျှော်နှင့် အခြားချည်ကို ရောနှောရက်အပ် သော အဝတ်။ မိဿသာဏာနိ မသာဏာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၅၄။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၂။

မိဿာ (ထီ) [မိဿ+အ+အာ] မိန်းမ။ (ဤ၌ အလမ္ဗုသာနတ်သမီးကို "မိဿာ"ဟု ခေါ် သည်။) မိဿေ (ဇာ၊၂။၁၂)တိ တံ အာလ-ပတိ။ ဣဒဥ္စ တဿာ နာမံ သဗ္ဗာ ပနိတ္ထိယော ပုရိသေ ကိလေသမိဿနေန မိဿနတော "မိဿာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၃။

မိဿိကာ (ထီ) [မိဿ+ဏျ+အာ] ရောနှော သော။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ တိဿော သိက္ခာ မိဿိကာဝ ကထိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။(–၂၁၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။၂၃၄။)

မိဿိတ (တိ) [မိဿ+တ] ရောနှောအပ်သော။ ဒဇ္ဇာဒမှာ ဖြာဟ္မဏဿ၊ ဖလံ ခုဒ္ဒေန မိဿိတံ။ ဇာ၊၂။၄၅၆။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၁။)

မိဿိတကေသ (တိ) [မိဿိတ+ကေသ] (ဆံဖြူနှင့်) ရောနှောအပ်သော ဆံပင်ရှိသော၊ သူ။ မိဿကကေသေတိ ပလိတေဟိ မိဿိ-တကေသေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၈–၌ မိဿကေသေဟု ရှိ၏။)

မိဿိတကေသဝဋ္ဋိ (တိ) [မိဿိတ+ကေသဝဋ္ဋိ] ရောနှော၍ ထုံးအပ်သော ဆံခွေရှိသော၊ သူ။ မိဿကေသီ–ကြည့်။

မိဿိတဋ္ဌာန (န) [မိဿိတ+ဌာန] ရောနှောရာ –ပေါင်းဆုံရာ–အရပ်။ သမ္ဘိန္နတိ မိဿိဘာဝံ ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထာတိ သမ္ဘေဒော၊ မိဿိတဋ္ဌာနံ။ သံ၊ ဋ္ဌီ၊၂။၁၂၈။

မိဿိတဗ္ဗ (တိ) [မိဿ+တဗ္ဗ] ရောနှောအပ်သော။ ပါပေဟိ ပါပသဟာယေဟိ သဒ္ဓိံ န မိဿိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၉၇။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၀။)

မိဿိတုံ (ဗျ) [မိဿ+တုံ] ရောနှော–ပေါင်းဖော်–ခြင်းငှါ။ မိဿာ မိဿိတုံ မိစ္ဆန္တိ၊ ဋ္ဌသိသိဂ်ံ အလမ္ဗုသာ။ ဇာ၊၂။၁၃၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၄။

မိဿိတူပပတ္တိ (ထီ) [မိဿိတ+ဥပပတ္တိ] ရောနှောသောဘဝ။ ဧကဝါရံ ကာမာဝစရဒေဝေသု ဧကဝါရံ မနုဿေသူတိ ဧဝမ္ပိ မိဿိတူပပတ္တိဝသေန တေသု ဧကိဿာ ဝေ ဥပပတ္တိယာ။ အနုဋီ၊၁။၁၂၄။

မိဿိတွာ (ဗျ) [မိဿ+တွာ] ရောနှော၍။ ဧကေနပိ ဧကောသိယံသုနာ မိဿိတွာ ကရောတိ ဝါ ကာရာပေတိ ဝါ။ ဝိ၊၁။၃၂၉။ (–ဝဇိရ။၃၆၅။ မာ၊ဋီ၊၁။၂၅၉။ မာ၊ဋီ၊၂။၆၇။)

မိဿီ (တိ) [မိဿ+ဤ] ရောနှောခြင်း ရှိသော။ တေဟိ ကောပေဟိ ကုပ္ပိတွာ မိဿီ ဟုတွာ သကံ သကံ ဝေဒနံ အာကစ္ဆတိ။ မိလိန္ဒ။၁၃၀။

မိဿီကတ (တိ) [မိဿ+ကတ။ မောဂ်၊၄။၁၃၉။ နီတိ၊သုတ္တ။၁၃၃၀။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၀။] ရောနှော–သည်–ခြင်း–ကို ပြုအပ်သော၊ ရော၍ ပြုအပ်သော။ တဿာ ကရဏတ္ထာဒေ ဝါဟဝေဝေန နိပါတိတေနာပိ မိဿီကတံ။ ကင်္ခါ။ ၁၇၂။

မိဿီကရဏ (န) [မိဿ+ကရဏ] ရောနှော–သည်–ခြင်း–ကို ပြုခြင်း။ (ရောနှောသကဲ့သို့ ပြုအပ်သော–ဟုလည်း အနက် ပြန်ဆိုကြ၏။) သုစိမံသူပသေစနေနာတိ နာနပ္ပကာရဝိကတိသမ္ပာဒိတံ ဘုစိမံသူပသေစနံ မိဿီကရဏ မဿာတိ သုစိမံသူပသေစနေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။ (–အနုဋီ၊၂။၁၆၆။)

မိဿီကရောန္တ (တိ) [မိဿ+ကရောန္တ] ရောနှောသည်ကို ပြုခြင်း။ သမ္ဘိန္ဒန္တေနာတိ မိဿီကရောန္တေန။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၃၆။

မိဿီဘဝတိ (ကြိ) [မိဿ+ဘူ+အ+တိ] ရောနှောသည် ဖြစ်၏၊ ရောနှော၏။ သမာနဝသေန မိဿီဘဝတိ တေဘယာတိ ယောဒိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၈၁။

မိဿီယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [မိဿ+ယ+တေ] ရောနှောအပ်၏။ မဏ္ဍိရတနံ န ကေနစိ သဒ္ဓိံ မိဿီယတိ။ မိလိန္ဒ။၃၉၇။ (–သာရတ္ထ၊၂။ ၁၂၅။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၀။)

မိဿေတိ (ကြိ) [မိဿ+ဏေ+တိ] ရောနှော၏။ မိဿ သမ္မိဿေ။ မိဿေတိ။ မိဿယတိ။ နီတိ၊ ဓာ။၃၄၄။ ပတန္တေပိ စန္ဒိမသူရိယေ နေဝ မယံ လောကမေမ္မေဟိ မိဿယိဿာမ။ မိလိန္ဒ။၁၂၉။

မိဿေတွာ (ဗျ) [မိဿ+တွာ] ရောနှော၍။ ပဉ္စဝဏ္ဏေန သုတ္တေန ကေသေ မိဿေတွာ ကတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ ကင်္ခါ။၁၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၈၂။)

မိဿောပယောဂကရဏ (တိ) [မိဿ+ဥပယောဂ+ကရဏ] ရောနှောသော ကံ၊ ကရိုက်း ဝိဘတ်ရှိသော။ တိ သတိယာ သိက္ခာပဒေသု မိဿောပယောဂကရဏာနိ ပဉ္စ ဟောန္တိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၁၄။

မိဟတိ (ကြိ) [မိဟ+အ+တိ] သွန်းလောင်း၏။ မိဟ သေစနေ။ မိဟတိ၊ဥမ္မိဟတိ။ နီတိ၊ ဓာ။၁၈၅။ မခု ဝိယ မုတ္တာဒီ မိဟတိ သေ. စဘီတိ မခုမေဟော၊ ပါစိတ်၊ယော။၁၂၇။

မိဟိတ (နံ) [မိဟ+တ။ မိဟ ဤသံဟသနေ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၇၅။] ပြုံးခြင်း၊စဉ်းငယ်ပြုံးခြင်း။ မန္ဒဟာ သော မိဟိတံ သိတံ။ ဓာန်။၁၇၅။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မိဟိတပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [မိဟိတ+ပုဗ္ဗင်္ဂမ] ပြုံးခြင်း ရှေ့သွားရှိသော၊ ပြုံးပြီးမှ စကားကို ဆိုသော၊ သူ။ သုခသမ္ဘာသာ မိဟိတပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဟေဟိ သွာဂတဝါဒီနော။ ဝိ၊၁။၂၅၇။

ဝိ၊၄။၂၄။ (–စရိယာ၊၃။၂၇၉။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၂၅၆။) မိဟိတပုဗ္ဗင်္ဂမာတိ မိဟိတံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဧတေသံ ဝစနသာတိ မိဟိတပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ပဌမံ သိတံ ကတွာ ပစ္ဆာ ဝဒန္တီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။

မိဟိတသိတဝစန (တ်) [မိဟိတသိတ+ဝစန] ပြုံးရယ်သော စကားရှိသော၊ ပြုံးရယ်ပြီးမှ စကားဆိုသော၊ သူ။ ဂိယဝါဒီ စ ပန ပုဗ္ဗဘာသိ မိဟိတသိတဝစနော ဟုတွာ ဒေဟိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၁။

မိဠ္ဟာဘယတ္ထေရ (ပု) [မိဠ္ဟာဘယ+ထေရ] မိဠ္ဟာဘယမထေရ်။ တံ ကိရ မိဠ္ဟာဘယတ္ထေရသာ အကံသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၆။

မိဠ္ဟ။ မိဠ္ဟ (န) [မိဟ+လ။ မိဟ သေစနေ၊လော၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယာယော၊ ဠတ္တဉ္စ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၇၅။ မိလ + ဟ။ မိလိသာ ဌော။ နိမိလန္တာနေန အကျိနိတိ မိဠ္ဟံ=ဂူထံ။ မောဂ်၊၇။၂၂၃။] မစင်၊ ကျင်ကြီး။ ဥစ္စာရော မိဠ္ဟမုက္ကာရော။ ဓာန်။ ၂၇၅။ ဒုဂ္ဂန္ဓံ ကိမိနံ မိဠ္ဟံ၊ ဘုဥ္ဇာမိ စ ပိဝါမိ စ။ ပေတ။ ၁၇၃။ (–အံ၊၂။၂၁၀။ ထေရ။ ၃၆၂။ ဇာ၊၁။၆၂။) မိဠ္ဟန္တိ ဂူထံ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၁၇၉။ မိဠ္ဟသုခ,မိဠ္ဟသုခ – လည်းကြည့်။

မိဠ္ဟဌာန (န) [မိဠ္ဟ+ဌာန] ကျင်ကြီးစွန့်ရာ အရပ်။ နာနာကိမိကုလကိဏ္ဏံ ၊ မိဠ္ဟဌာနံဝ ပူတိကာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၈။

မိဠ္ဟသုခ (န) [မိဠ္ဟ+သုခ] မစင်ကဲ့သို့ စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော ချမ်းသာ၊ မစင်ကြယ်မှုကို မှီသော ချမ်းသာ။ ကာမသုခံ မိဠ္ဟသုခံ ပုထုဇ္ဇနသုခံ။ မ၊၂။၁၁၇။ စူဠနိ။၂၆၂။ မိဠ္ဟသုခန္တိ အသုစိသုခံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၉။ မိဠ္ဟရာသိနှင့် အသုစိသုခ– လည်းကြည့်။

မိန (ပု) [မိ+နက်။ မရ+ဉ္ဇန။ မိ ဟိံသာယံ၊ နက်၊ မောဂ်၊၇။၁၀၅။ မရ ပါဏစာဂေ၊ ဉ္ဇနော၊ ရ လောပေါ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၇၁-၂။ သုစိ။] ငါး။ မစ္ဆော မီနော ဇလဇော၊ ပုထု-လောမော'မ္ဗုဇော ဈသော။ ဓာန်။၆၇၁။

မိယတိ (ကြိ) [မာ+ယ+တေ] (၁) ဖန်ဆင်းအပ်၏။ (၂) နှိုင်းယှဉ်အပ်၏။ (၁) ဝိသေသေန သုစရိတကမ္မုနာ မိယတိ နိမ္မိယတီတိ ဝိမာနံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၄။ (၂) မိယတိ ပမိယတီတိ ဝါ မာဏော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၈။

မိယသိ (ကြိ) [မရ+အ+သိ] သေ၏။ မရတိ –ကြည့်။

မိယသေ (ကြိ) [မရ+အ+သေ] သေ၏။ မရတိ–ကြည့်။

မိယာမ (ကြိ) [မရ+အ+မ] သေကုန်အံ့။ မရတိ–ကြည့်။

မိယာမိ (ကြိ) [မရ+အ+မိ] သေအံ့။ မရတိ–ကြည့်။

မိယိံသု (ကြိ) [ရ+အ+ဥံသု] သေကုန်ပြီ။ မရတိ–ကြည့်။

မိယိ (ကြိ) [မရ+အ+ဤ] သေပြီ။ မရတိ–ကြည့်။

မိယေထ (ကြိ) [မရ+ဧထ] သေရာ၏။ မရတိ –ကြည့်။

မိဠ္ဟကာ (ထီ) [မိဠ္ဟ+က+အာ] ကျင်ကြီးကို စားသောပိုး၊ မစင်ပိုး။ မိဠ္ဟကာ (သံ၊၁။ ၄၂၆) တိ ဂူထပါဏကာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ မိဠ္ဟကာတိ ဝေ ဂုတ္ထိလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တမာနာ။ ဂူထပါဏကာတိ ဂူထဘက္ခပါဏကာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၇၄၊

မိဠ္ဟပဗ္ဗတ (ပု) [မိဠ္ဟ+ပဗ္ဗတ] ကျင်ကြီး– မစင်– တောင်။ ဗောဓိသတ္တော ဝ သမာနော မဟာ-တော မိဠ္ဟပဗ္ဗတသာ ဥပရူပရိ စင်္ကမတိ။ အံ၊၂။ ၂၁၀။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၄။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၄။

မဟာတော မိဋ္ဌပဗ္ဗဘာသာဘိ တိယောဇနုဗ္ဗေ-
ဓေဿ ဂူထပဗ္ဗတဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။

မိဋ္ဌပရိဘောဂ (ပု) [မိဋ္ဌ+ပရိဘောဂ] မစင်ကို-
သုံးဆောင်– သုံးစွဲ –ခြင်း။ သံကိလိဋ္ဌံ မိဋ္ဌ-
ပရိဘောဂသဒိသံ ဟိနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၄၄။

မိဋ္ဌမက္ခိတ (တိ) [မိဋ္ဌ+မက္ခိတ] ကျင်ကြီး-
မစင်–ဖြင့် လိမ်းကျံ အပ်သော၊ မစင်ပေကျံ
နေသော။ ပန္ထေ ဒိသွာန ကာသာဝံ၊ ဆဋ္ဌိဘံ
မိဋ္ဌမက္ခိတံ။ အပ၊၁။၅၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၄။
မိဋ္ဌမက္ခိတံ ဂူထသမ္ပိ ဃံ၊ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။

မိဋ္ဌရာသိ (ပု) [မိဋ္ဌ+ရာသိ] ကျင်ကြီး–မစင်–
စု၊ ကျင်ကြီး–မစင်–ပုံ။ ကိမဉ္စိ ပန မိဋ္ဌရာသိ-
သဒိသေ မာနုသေ ကာမဂုဏေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၂။

မိဋ္ဌလိတ္တ (တိ) [မိဋ္ဌ+လိတ္တ] မစင်ဖြင့် လိမ်းကျံ
အပ်သော၊ မစင်ပေကျံနေသော။ အာသိ-
ဝိသံဝ ကုပိတံ၊ မိဋ္ဌလိတ္တံ မဟာပထံ။
ဇာ၊၁။၁၉၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၀။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၅၉။)

မိဋ္ဌသလ္လိတ္တ (တိ) [မိဋ္ဌ+သလ္လိတ္တ] မစင်ဖြင့်–
ထက်ဝန်းကျင် လိမ်းကျံ အပ်– လူး–သော။
ကိမိဝ မိဋ္ဌသလ္လိတ္တော (ထေရ။၃၆၄) တိ
ဂူထကိမိ ဝိယ မိဋ္ဌေန သမက္ခိတော လိတ္တော။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၂။

မိဋ္ဌသုခ (နပ) [မိဋ္ဌ+သုခ] မစင်ကဲ့သို့ စက်ဆုပ်
ဖွယ်ကောင်းသော ချမ်းသာ၊ မစင်ကြယ်မှုကို
မှီသော ချမ်းသာ။ သော တံ မိဋ္ဌသုခံ
မိဒ္ဓသုခံ။ အံ၊၂။၂၆။ (–မ၊၃။၂၇၆။ အံ၊၃။
၁၅၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။) မိဋ္ဌသုခန္တိ အသုစိသုခံ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။

မုခ (နပ) [မု+ခ။ မု ဗန္ဓနေ၊ ဓေါ၊ သြဗ္ဘာဘာ-
ဝေါ နိပါတနာ၊ မုခံ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ၊၂၆၀။] (၁)
မျက်နှာ။ (၂) ခံတွင်း၊ ပါးစပ်၊ နှုတ်သီး။
(၃) အကြီးအမှူး၊ အဦးအစ၊ အရင်းမူလ၊
ပဓာန၊ ရှေ့သွား။ (၄) အကြောင်း။ (၅)
အဝ (တံခါးဝ, တွင်းဝ, မုခ်ဦး, မုခ်ဝ, မျက်နှာဝ
စသည်)။ (၆) အမြွက်၊ အနည်းငယ်၊ မဖြစ်
စလောက်။ (၇) အတွင်း။

(၁) မျက်နှာ။ ဇန္တာသဿ ပဝိသန္တေန
မတ္တိကာယ မုခံ မက္ခေတွာ။ ဝိ၊၃။၇၈။ (–မ၊
၂။၂၅၃။ သံ၊၃။၃၈၇။ ဇာ၊၂။၂၄၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၆၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၆၉။ သာရတ္ထ၊
၂။၅။) (၂) ခံတွင်း၊ ပါးစပ်၊ နှုတ်သီး။ တံ
အသုစိ ကေဒေသံ မုခေန အဂ္ဂဟေသိ။
ဝိ၊၁။၃၀၆။ (–ဒီ၊၃။၄။ မ၊၂။၅၇။ ဇာ၊၂။
၆၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။) (၃) အကြီးအမှူး၊ အဦး
အစ၊ အရင်းမူလ၊ ပဓာန၊ ရှေ့သွား။ သာ-
ဝိတ္တိ ဆန္ဒသော မုခံ။ ဝိ၊၃။၃၄၄။ မ၊၂။၃၅၃။
(–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ ဝိမတိ၊၂။၁၅၁။) သာဝိတ္တီ
ပုဗ္ဗကတ္တာ မုခံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ။ “မုခမိဝ မုခ” န္တိ-
အာဒီသု ဝိယ ဂူဓာပိ ပဓာနပရိယာယော
မုခသဒ္ဒေါတိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၈၄–၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၈။)

(၄) အကြောင်း။ ဝိမောက္ခမုခံ (သင်္ဂဟ။
၆၅) ပဋိပက္ခတော ဝိမုတ္တိဝသေန ဝိမောက္ခ-
သင်္ခါတဿ လောကုတ္တရမဂ္ဂဖလဿ ဒွါရ-
(ဝိဘာဝိနီ။၂၇၅) န္တိ မဂ္ဂဝီထိယံ လောကုတ္တရ-
မဂ္ဂဿ ကာရဏံ၊ ဖလဝီထိယံ လောကုတ္တရ-
ဖလဿ ကာရဏံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၅၆၄။ (–
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ သာရတ္ထ၊
၂။၂၃၄။ မူလဋီ၊၃။၄။) (၅) အဝ (တံခါးဝ,
တွင်းဝ, မုခ်ဦး, မုခ်ဝ, မျက်နှာဝ စသည်)။
မုခံ သောဓေထ သန္ဓိနော။ ဇာ၊၂။၂၁၃။
(–ခု၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇၆။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၃၇။) မုခံ သောဓေထာတိ
ဥမင်္ဂဒွါရံ ဝိဝရထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉၂။ (၆)
အမြွက်၊ အနည်းငယ်၊ မဖြစ်စလောက်။ မုခ-
မတ္တက–ကြည့်။ (၇) အတွင်း။ မုခသန္ဓိ–
ကြည့်။

မုခက (ပု) မုခကမည်သော သစ်ပင်။ (ထောမနိဒိ–၌ မုခ-သဒ္ဒါ လကုစပင်ကို ဟောကြောင်းလာ၏။) ရုစမင်္ဂလရှုကွော အတ္ထ“မုခကော”-တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၇။

မုခကရုက္ခ (ပု) [မုခက+ရုက္ခ] မုခကမည်သော သစ်ပင်။ ဥယျာနံ ပဝိသိတွာ တံ မုခကရုက္ခံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၇။

မုခကုလာနဝိကုလာန (နှ) [မုခ+ကုလာနဝိကုလာန] မျက်နှာ၏ တွန့်ခြင်း အလွန်တွန့်ခြင်း။ န စ တာဝ မုခကုလာနဝိကုလာနော ဟောတိ-(မဟာနိ။၁၆၅)တိ မုခဿ သင်္ကောစနဝိသင်္ကောစနော န စ တာဝ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၀၀။

မုခကေရက (နှ) [မုခ+ကေရက] နှုတ်ဖြင့်ဥဒေါင်းတွန်သံကဲ့သို့ မြည်ခြင်း။ (မဟာနိ။၂၉၆–၌ မုခဘေရုဠက-ဟု ရှိ၍ စူဠနိ။၂၄၇-၌ မုခကေရက-ဟု ရှိသည်။ ကေကာ-ဟူသော သဒ္ဒါတမှ ကေရက-သို့ ပြောင်းလာဟန်ရှိသည်ဟု ကြံ၍ အနက်ပေးသည်။) မုခစလိမကံ မုခကေရကံ မုခဒဒ္ဒရိကံ။ စူဠနိ။၂၄၇။

မုခကောဋ္ဌိမံသ (နှ) [မုခကောဋ္ဌိ+မံသ] ခံတွင်း၏ အစွန်းအသား။ ကုမ္မော ဌတွာ မုခကောဋ္ဌိမံသံ မနုကေန ပဟရိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃။

မုခခရ (တိ) [မုခ+ခရ] နှုတ်ကြမ်းသော၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ မုခရ–ကြည့်။

မုခခလိတ (နှ) [မုခ+ခလိတ] နှုတ်ချွတ်ချော်ခြင်း၊ စကား ချွတ်ချော်ခြင်း။ အပ္ပမတ္တကံ မုခခလိတံ “အယံ တေ ဒေါသော” တိ န ဂါဟယေယျ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂဂ။

မုခဂတ (ပု) [မုခ+ဂတ] (၁) ခံတွင်းမှ ဝင်ရောက်သွားခြင်း။ (တိ) (၂) ခံတွင်းသို့ ရောက်သော၊ ခံတွင်း၌ တည်သော။ (၁) မုခဂတေနပိ ဂဗ္ဘဿ အဝက္ကန္တိ ဟောတီတိ။ မိလိန္ဒ။၁၂၈။ (တိ) (၂) မုခဂတံ ဘောဇနံ ဂိလေယျ။ မိလိန္ဒ။၁၁၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။)

မုခဂန္ဓ (ပု) [မုခ+ဂန္ဓ] ခံတွင်းနံ့။ နိဿာသေသာ မုခဂန္ဓော စ၊ ဒေဟဂန္ဓော တထေဝ မေ။ အပ၊၂။၁၁၀။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။)

မုခဂ္ဂ (ပု) [မုခ+အဂ္ဂ] နှုတ်သီးဖျား။ မုခတုဏ္ဍက–ကြည့်။

မုခစန္ဒမဏ္ဍလ (နှ) [မုခ+စန္ဒမဏ္ဍလ] မျက်နှာတော်ဟူသော လဝန်း၊ လဝန်းနှင့်တူသော မျက်နှာတော်။ ပရိမုက္ကံသ ဧတသိက္ခာသံယမာနံ ဗုဒ္ဓါနံ မုခစန္ဒမဏ္ဍလံ ပဋိစ္စာဒေတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၁။၆၀။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၈၀။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၇၁။

မုခစလိမက (နှ) [မုခ+စလိမက] နှုတ်ခမ်းလှုပ်၍ အသံပြုခြင်း၊ လေချွန်ခြင်း။ မုခဈလင်္ဂိကံ မုခစလိမကံ မုခကေရကံ။ စူဠနိ။၂၄၇။ (မဟာနိ။၂၉၆ ၌ မုခဝလိမက-ရှိ၏။)

မုခစုဏ္ဏ (ပု၊နှ) [မုခ+စုဏ္ဏ] မျက်နှာချေမှုန့် (မုချ)။ မျက်နှာချေမှုန့် လိမ်းခြယ်ခြင်း၊ မျက်နှာကို လှင်မှုန့်ခြယ်ခြင်း (သျှ)။ မုခစုဏ္ဏံ မုခလေပနံ ဟတ္ထပနံ့ သိခါဗန္ဓံ။ ဒီ၊၁။၆။ စူဠနိ။၂၅၄။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၆၆။) မုခစုဏ္ဏံ မုခလေပနန္တိ မုခေ ဂ ၁ဋ္ဌပိဋ္ဌကာ ဒိနံ ဟရဏတ္ထာယ မတ္တိကာကက္ကံ ဒေန္တိ။....မုခစုဏ္ဏကေန မုခံ စုဏ္ဏေန္တိ၊ တံ သဗ္ဗံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၄။

မုခစုဏ္ဏက (ပု၊နှ) [မုခစုဏ္ဏ+က] မျက်နှာချေမှုန့် (မုချ)။ မျက်နှာချေမှုန့်လိမ်းခြယ်ခြင်း၊ မျက်နှာကို လှင်မှုန့်ခြယ်ခြင်း(သျှ)။ မာလာဝိလေပနံ မုခစုဏ္ဏကံ မုခလေပံ (မုခလေပနံ?)။ မဟာနိ။ ၂၉၆။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊ ၄၅။) မုခစုဏ္ဏကံ မုခလေပနန္တိ မုခေ ကာဠပိဋ္ဌကာဒိနံ ဟရဏ

တ္တာယ မတ္တိကာကက္ကံ ဒေန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၆၃။ မုခစုဏ္ဏကေနာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄)တိ မုခ-ဝိလေပနေန။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၆။

မုခစုဏ္ဏကဝိလေပန (န) [မုခစုဏ္ဏက+ဝိလေပန] မျက်နှာချေမှုန့်လိမ်းကျံခြင်း။ လောဏမတ္တိ-ကာယ ဒုဋ္ဌလောဟိတံ ဟရိတွာ မုခစုဏ္ဏက-ဝိလေပနံ ကရောန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။

မုခစ္ဆာယာ (ထီ) [မုခ+ဆာယာ] မျက်နှာရိပ်။ မုခနိမိတ္တ-ကြည့်။

မုခစ္ဆိန္နဝင်္ကနာဠိကေရသဏ္ဌာန (တိ) [မုခစ္ဆိန္န+ဝင်္ကနာဠိကေရသဏ္ဌာန] မျက်နှာကို လှီးဖြတ်ထားသော ကောက်သော အုန်းသီးမှုတ် သဏ္ဌာန်ရှိသော။ မုဒ္ဒိ မုခစ္ဆိန္နဝင်္ကနာဠိကေရ-သဏ္ဌာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၇။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၃၉။ (သမ္မောဟ-၌ မုခစ္ဆိန္နနာဠိ-ကေရသဏ္ဌာနံ-သာ ရှိ၏။)

မုခစ္ဆေဒကဝါဒ (ပု) [မုခစ္ဆေဒက+ဝါဒ] နှုတ်ကို ဖြတ်တတ်သောစကား (သျ)။ မယံ မဟာ-ဗြဟ္မုနော ...မာ လဘန္တူတိ ဣမံ မုခစ္ဆေဒက-ဝါဒံ ဝတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။

မုခဆာယာပဿန (န) [မုခဆာယာ+ပဿန] မျက်နှာရိပ်ကို ကြည့်ရှုခြင်း။ အတ္တနော မုခဆာယာပဿနတ္ထံ ကံသလောဟာဒီဟိ ကတော ဘဏ္ဍဝိသေသော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၆၅။

မုခဆိန္နတာလဖလ (န) [မုခဆိန္န+တာလဖလ] မျက်နှာဝကို လှီးဖြတ်ထားသော ထန်းသီး။ သဗ္ဗာ မုခဆိန္နတာလဖလံ ဝိယ ပရိပုဏ္ဏာဝ ဥဋ္ဌဟိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၇။

မုခဇ (ပု) [မုခ+ဇ] (၁) ခံတွင်း၌ ဖြစ်သော သွား။ (တိ) (၂) ခံတွင်းမှ ဖြစ်သော၊ သူ။ (၁) လပနဇန္တိ မုခဇံ၊ ဒန္တန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၃။ (-ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၂၄။) (၂) ဩရသာ မုခဇာ ပုတ္တာ၊ ဒါယာဒါ ဓမ္မနိမ္မိတာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ။၃၀၅။ (-ဒီ၊ဋီ၊၃။၄၁။)

မုခဇာတ (တိ) [မုခ+ဇာတ] ခံတွင်း၌ဖြစ်သော (သွား)။ လပနဇာတာတိ မုခဇာတာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇။၆၉။

မုခဋ္ဌ (တိ) [မုခ+ဌာ+အ] ခံတွင်း၌တည်သော။ မဉ္စဋ္ဌေသု မဉ္စသမညာ ဝိယ မုခဋ္ဌေ ဝိသံ "မုခ"န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၄။

မုခဋ္ဌပန (န) [မုခ+ဌပန] (၁) ခံတွင်း-ပါးစပ်-၌ ထားခြင်း။ (၂) မြင်းဆက်။ မုခါဓာန (၁) ကြည့်။

မုခဒိဏ္ဍိမ (ပု) [မုခ+ဒိဏ္ဍိမ] နှုတ်-ပါးစပ်-စည်တို-ပတ်သာ (မုချ)။ နှုတ်-ပါးစပ်-ဖြင့် တီးအပ်သော-စည်တို-ပတ်သာ (ဥပစာ)။ ပါးစပ်ဖြင့် စည်တိုသံထွက်အောင် ပြုခြင်း၊ ပါးစပ်စည်တိုတီးခြင်း။ အညမ္ပိ ပါဠိယံ အနာ-ဂတံ မုခဒိဏ္ဍိမာဒိဝိဝိဓံ အနာစာရံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၅။ မုခဒိဏ္ဍိမန္တိ မုခဘေရိယာ ဧတံ အဓိ-ဝစနံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၃။ (-ဝိမတိ၊၁။၃၈၂။)

မုခဒိဏ္ဍိမက (န) [မုခဒိဏ္ဍိမ+က] ပါးစပ်စည်တို တီးခြင်း။ မုခါလမ္ဗရံ မုခဒိဏ္ဍိမကံ မုခဝလိမကံ။ မဟာနိ။၂၉၆။ စူဠနိ။၂၄၇။ မုခဒိဏ္ဍိမကန္တိ မုခေန ပဟတဘေရိသဒ္ဒကရဏံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၆၂။

မုခတလိက (န) [မုခ+တလိက] ပါးစပ်ကို ပြန်လည်၍ မှုတ်ခြင်း၊ ပါးစပ်ဖြင့် လေကို ပြန်စုပ်ယူ၍ လေချွန်ခြင်း။ မုခတလိကန္တိပိ ပါဌော၊ မုခံ ပရိဝတ္တေတွာ ဓမနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၂။

မုခတုဏ္ဍ (န) [မုခ+တုဏ္ဍ] နှုတ်သီးဖျား။ မုခ-တုဏ္ဍေန ပဂ္ဂယှ၊ ပသန္နော လောကနာ-ယကေ။ အပ၊၁။၃၁၈။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၀။ ဝိမတိ၊၁။၁၁၆။)

မုခတုဏ္ဍက (နပ) [မုခ+တုဏ္ဍက] နှုတ်သီးဖျား။ ပုရဘော မုခတုဏ္ဍကေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ (–ဝိ၊၁။၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။) မုခတုဏ္ဍကေနာတိ မုခဂ္ဂေန။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၉။

မုခတုဏ္ဍိက (နပ) [မုခ+တုဏ္ဍိက] နှုတ်သီးဖျား။ ကာကေန ပကတိယာပိ မုခတုဏ္ဍိကံ ဩတာရေတွာ ပါတုံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။

မုခတ္တစ (ပု) [မုခ+တစ] နှုတ်ခမ်း–ပါးစပ် –ရေ။ မုခတ္တစော ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၄။ (–ခုဒ္ဒကပါဋ္ဌ၊၃၅။)

မုခဒ္ဒရိက (နပ) [မုခ+ဒ္ဒရိက] ပါးစပ် ဖားစည်၊ ပါးစပ်စည်ပုတ် (မျချ)။ နှုတ်–ပါးစပ်–ဖြင့် ဖားစည်သံ ထွက်အောင် ပြုခြင်း (ဥပစာ)။ မုခဘေရိဋ္ဌကံ မုခဒ္ဒရိကံ နာဋ္ဌကံ။ မဟာနိ၊၂၉၆။ (–စူဠနိ၊၂၄၇။)

မုခဒုဂ္ဂ (တိ) [မုခ+ဒုဂ္ဂ] နှုတ်–စကား–မညီညွတ်သော၊ သူ။ မုခဒုဂ္ဂဝိဘူတအနရိယ၊ ဘူနဟုပါပက ဒုက္ကဋကာရိ။ သုတ္တနိ၊၃၇၂။ နေတ္တိ၊၁၁၂။ မုခဒုဂ္ဂမုခဝိသမ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၂၂၇။ နေတ္တိ၊ဝိ၊၂၉၀။

မုခဒူသိပိဋ္ဌကာ (တိ) [မုခဒူသိ+ပိဋ္ဌကာ] မျက်နှာကို ဖျက်ဆီးတတ်သောအဖု၊ ဝက်ခြံ။ ကာဋ္ဌတိလက ဝင် (က်) မုခဒူသိပိဋ္ဌကာဒီနံ အညတရေန သဒေါသံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂။ ယောဗ္ဗနပိဋ္ဌကာဒယော မုခဒူသိပိဋ္ဌကာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၁။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂၆။

မုခဒေါသ¹ (ပု) [မုခ+ဒေါသ] (၁) နှုတ်အပြစ်၊ နှုတ်ကြမ်းသောအပြစ်။ (၂) နှုတ်–စကား–ချွတ်ချော်–မှားယွင်းသော အပြစ်။ (၃) မျက်နှာ၌ ဖြစ်သော အပြစ်။ (၁) ပကတိယာပိ အဟံ သာမိ မုခဒေါသေနေဝ ဗျသနံ ပတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။ (၂) ခလိတံ ဂဏှာတီတိ အပ္ပမတ္တကံ မုခဒေါသမတ္တံ ဂဏှာတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ (၃) မုခတော ဒေါသော မုခဒေါသော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၁။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂၆။

မုခဒေါသ² (ပု) [မုခ+အဒေါသ] မျက်နှာ၌ အပြစ်မရှိခြင်း။ ဧဝံ မုခေ အဒေါသောပိ မုခဒေါသော သရလောပေန။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂၇။

မုခဒေါသ³ (ပု) [မုခဒေါသ+မုခဒေါသ] မျက်နှာ၌ အပြစ်ရှိခြင်း, မျက်နှာ၌ အပြစ်မရှိခြင်း။ မုခနိမိတ္တံ ပစ္စဝေက္ခတော မုခဒေါသော ပါကဋော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂။ မုခဒေါသော စ မုခဒေါသော စ မုခဒေါသောတိ ဧကသေသနယေနပေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၇။ မ၊ဋီ၊၃။၁၂၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၁။ မုခဒေါသ¹,မုခဒေါသ²–လည်းကြည့်။

မုခဒေါသခလိတ (တိ) [မုခဒေါသ+ခလိတ] နှုတ်အပြစ်ကြောင့် ချွတ်ချော်သော (စကား)။ ဝိက္ခလိတန္တိ အပ္ပမတ္တကံ မုခဒေါသခလိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။

မုခဒ္ဒါရ (နပ) [မုခ+ဒ္ဒါရ] (က) ခံတွင်းဝ၊ လည်မျို။ (ခ) ခံတွင်းပေါက်၊ ပါးစပ်ပေါက်။ (က) အဒိန္နံ မုခဒ္ဒါရံ အာဟာရံ အာဟရေယျ။ ဝိ၊၂။၁၂၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၀၂။) မုခဒ္ဒါရန္တိ မုခတော ပေဋ္ဌာ ဒွါရံ၊ ဂလနာဠိကန္တိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၃၅။ (–ကင်္ခါ၊၂၃၁။ ဝဇိရ၊၃၂၃။ သာရတ္ထ၊၃။၇၀။)

မုခဒ္ဒါရဝိဝရဏ (နပ) [မုခဒ္ဒါရ+ဝိဝရဏ] ခံတွင်းဝကို ဖွင့်ခြင်း။ အနာပဋ္ဌေ ဂဇဋ္ဌေ မုခဒ္ဒါရဝိဝရဏေ ပန ပယောဇနာဘာဝါ။ ဝိမတိ၊၂။၆၄။

မုခဒ္ဒါရိက (တိ) [မုခဒ္ဒါရ+ဣက] ခံတွင်းပေါက်ဖြင့် စားအပ်သော၊ ခံတွင်းပေါက်၌ ယှဉ်အပ်သော။ သာမဏေရာနံ မုခဒ္ဒါရိက အာဟာရံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ဋ္ဌ၊၂၉၄။ မုခဒ္ဒါရိကန္တိ မုခ-

ဒွါရေန ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ တတ္ထ နိယောဇိတဗ္ဗကံ။ ဝဇိရ။၄၂၈။ (-သာရတ္ထ၊၃။၂၅၅။)

မုခဓောဝန (န) [မုခ+ဓောဝန] (၁) မျက်နှာကို ဆေးကြောကြောင်းဖြစ်သောရေ၊ မျက်နှာသစ်ရေ။ (၂) မျက်နှာသစ်ခြင်း။ (၃) ခံတွင်း-လုတ်-ဆေးခြင်း။ (၁) ကဿ မုခဓောဝနံ ဒဿာမိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၇။) (၂) ဧတ္ထန္တရေနေဝ မုခ-ဓောဝနံ န သရီရပဋိဇဂ္ဂနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ (၃) မုခဓောဝနကိစ္စ (၂) ကြည့်။

မုခဓောဝနဥဒက (န) [မုခဓောဝန+ဥဒက] မျက်နှာကို ဆေးကြောကြောင်းဖြစ်သောရေ၊ မျက်နှာသစ်ရေ။ မုခဓောဝနဥဒကနှာနော-ဒကာနိ ဒါတုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။)

မုခဓောဝနဥဒကဒါန (န) [မုခဓောဝနဥဒက+ဒါန] မျက်နှာသစ်ရေပေးခြင်း။ မုခေါဒက-ဒါန-ကြည့်။

မုခဓောဝနကာလ (ပု) [မုခဓောဝန+ကာလ] မျက်နှာသစ်ရာ အချိန်ကာလ၊ မျက်နှာသစ်ချိန်။ မုခဓောဝနကာလေ ဘဏ္ဍေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ သာရတ္ထ၊၁။၅၅။)

မုခဓောဝနကာလာရောစန (န) [မုခဓောဝန-ကာလ+အာရောစန] မျက်နှာသစ်ချိန်ကို-ပြော- လျှောက်ထား-ခြင်း။ မေတ္တာစိတ္တ-ဝသေန ပဝတ္တိတေန မုခဓောဝနကာလာ-ရောစနာဒိနာ ဝစီကမ္မေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။

မုခဓောဝနကိစ္စ (န) [မုခဓောဝန+ကိစ္စ] (၁) မျက်နှာသစ်ခြင်းအမှုကိစ္စ။ (၂) ခံတွင်းဆေးခြင်း အမှုကိစ္စ။ (၁) အင်္ဂကုမ္ဘဒါယကခေတ္တံ ဝိယ မုခဓောဝနကိစ္စံ။ မူလဋီ၊၂။၁၅၄။ (၂) သတ္ထာ မုခံ ဝိက္ခာလေတွာ မုခဓောဝနကိစ္စံ နိဋ္ဌာပေတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။

မုခဓောဝနဋ္ဌာန (န) [မုခဓောဝန+ဌာန] မျက်နှာသစ်ရာ အရပ်ဌာန။ ဥဒကံ မုခဓောဝန-ဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။)

မုခဓောဝနဒါန (န) [မုခဓောဝန+ဒါန] မျက်နှာသစ်ရေပေးခြင်း။ မေတ္တာစိတ္တဝသေန ပဝတ္တိ-တေန မုခဓောဝနဒါနာဒိကာယကမ္မေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။

မုခဓောဝနဒါယက (တိ) [မုခဓောဝန+ဒါယက] မျက်နှာသစ်ရေကို ပေးတတ်သော၊ သူ။ အန္တမသော မုခဓောဝနဒါယကမ္ပိ ဧကံ အဂ္ဂဟေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၄။

မုခဓောဝနဝေလာ (ထီ) [မုခဓောဝန+ဝေလာ] မျက်နှာသစ်ချိန်။ ထေရုပဋ္ဌာနဝေလာ၊ မုခဓောဝနဝေလာတိအာဒီနိ ဝတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀၈။

မုခဓောဝနောဒက (န) [မုခဓောဝန+ဥဒက] မျက်နှာသစ်ရေ။ စတုဇ္ဇာဒိဝသေတော ပဋ္ဌာယ တာဒိသမေဝ မုခဓောဝနောဒကံ ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၂၃။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၉၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။)

မုခနင်္ဂလီ (တိ) [မုခနင်္ဂလ+ဤ] နှုတ်တည်းဟူသော ထွန်သွားရှိသော၊ သူ။ (ထွန်သွား၊ ထယ်သွားသည် မြေကြီးကို တူးဆွသကဲ့သို့ သူတပါးတို့၌ ကြမ်းတမ်းသော စကားပြောခြင်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကို တူးဖြိုသူ။) ဟိတွာ ဂိဟိတ္တံ အနဝေါသိတတ္တော၊ မုခနင်္ဂလီ ဩဒ-ရိကော ကုသီတော။ ထေရ။၂၄၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၀။ မုခသင်္ခါတံ နင်္ဂလံ ဧတဿ အတ္ထီတိ မုခနင်္ဂလီ။ နင်္ဂလေန ဝိယ ပထဝိံ ပရေသံ ဖရုသဝါစပယောဂေန အတ္တာနံ ခနန္တောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။

မုခနိဒဿနမတ္တ (န) [မုခ+နိဒဿနမတ္တ] အမြွက်ကို ပြခြင်းမျှ။ ဝိပါကဝိဘာဝနာ တဿာ မုခနိဒဿနမတ္တမေဝါတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၃၁။ အနုဋီ၊၁။၁၃၉။

မုခနိဗ္ဗတ္တ (တိ) [မုခ+နိဗ္ဗတ္တ] ခံတွင်းတော်မှ ဖြစ်သော။ သာဝကောပိ ဂေါတမော မုခနိဗ္ဗတ္တေန သမ္ဗတ္တေန သမ္ဗန္ဓေန။ အံဋီ၊၂။ ၁၃၇။

မုခနိမိတ္တ (န) [မုခ+နိမိတ္တ] (၁) မျက်နှာရိပ်။ (၂) နှုတ်ခမ်းဖျား၊ အထက်နှုတ်ခမ်းဟု ဆိုအပ်သော နိမိတ် (မအူသျှ)။ (၃) ခံတွင်း၏ – အမှတ် အသား – အရိပ် အယောင်၊ ခံတွင်းရာ၊ ပါးစပ်ရာ။ (၁) အဒ္ဒေ ဝါ ဥဒကပတ္တေ သကံ မုခနိမိတ္တံ ပစ္စဝေက္ခမာနော။ မ၊၁။၁၄၄။ ဒီ၊၁။၇၆။ သံ၊၂။၈၆။ (–ဝိ၊၄။၂၄၂။ သံ၊၃။၁၀၆။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။) မုခနိမိတ္တန္တိ မုခပဋိဗိမ္ဗံ။ မဋ္ဌ၊၁။ ၃၇၁။ သံဋ္ဌ၊၂။၂၈၃။ မုခနိမိတ္တန္တိ မုခစ္ဆာယံ။ သီဋီ၊သစ်၊၂။၁၅၁။ (၂) ဝေမေဝ ဘိက္ခု နာသိကဂ္ဂေ ဝါ မုခနိမိတ္တေ ဝါ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ။ ပဋိသံ။၁၇၀။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၂၆။ (–အဘိ၊ဝိ။၂၆၁။) မုခနိမိတ္တေ ဝါတိ ရဿနာသိကော ဥတ္တရောဋ္ဌေ။ ဥတ္တရောဋ္ဌော ဟိ မုခေ သတိယာ နိမိတ္တန္တိ မုခနိမိတ္တန္တိ ဝုတ္တော။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၇၉။ (–အဘိဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၂။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁၅။ ဝိမတိ၊၁။၂၁၇။) (၃) ယဿ ပဌမမဏ္ဍုကဿေဝ မုခနိမိတ္တံယေဝ မဟန္တံ ဟောတိ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။

မုခနိမိတ္တဒဿီ (တိ) [မုခနိမိတ္တ+ဒိသ+ဏီ] မျက်နှာရိပ်ကို ကြည့်ရှုသော၊ သူ။ အာဒါသတလေ မုခနိမိတ္တဒဿီနာ ဝိယ။ ဂိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁၂၁။

မုခနိမိတ္တပစ္စဝေက္ခက (တိ) [မုခနိမိတ္တ+ပစ္စဝေက္ခက] မျက်နှာရိပ်ကို (ကြည့်ရှု) ဆင်ခြင်ခြင်း။ တေန မုခနိမိတ္တပစ္စဝေက္ခကဿ သဗ္ဗာဝံ ဒဿေတိ။ သံဋီ၊၂။၂၄၄။

မုခန္တ (န) [မုခ+အန္တ။ အန္တ-သဒ္ဒါ အနက်မရှိ။] မျက်နှာ။ ပဒက္ခိဏံ ကစ္စ နိပစ္စ ပါဒေ၊ ဌိတာ မုခန္တံ သမုဒိက္ခမာနာ။ အပ၊၂။၂၁၀။ ထေရီဋ္ဌ။၁၅၁။

မုခပဋိညာ (ထီ) [မုခ+ပဋိညာ] နှုတ်ဖြင့် ဝန်ခံခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့် ဝန်ခံအပ်သော စကားတည်း။ တေ ဘိက္ခူ ပက္ကောသာပေတွာ မုခပဋိညံ ဂဟေတွာ။ အံဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။ (–ဒီဋ္ဌ၊၃။၃၆။) မုခပဋိညံ ဂဟေတွာတိ....တေဟိ ဘိက္ခူဟိ ဝုတ္တံ ပဋိဝစနံ ဂဟေတွာ၊ တံ-ဟိ အတ္တနော မုခေနေဝ ပဋိညာတတ္တာ "မုခပဋိညာ" တိ ဝုစ္စတိ။ အံဋီ၊၂။၂၀၉။

မုခပဋိဗိမ္ဗ (န) [မုခ+ပဋိဗိမ္ဗ] မျက်နှာရိပ်။ မုခနိမိတ္တ (၁) ကြည့်။

မုခပဋိဗိမ္ဗရူပ (န) [မုခပဋိဗိမ္ဗ+ရူပ] မျက်နှာရိပ်အဆင်းရုပ်။ ယသ္မာ ဝါ မုခပဋိဗိမ္ဗရူပါနံ ဟေတုဖလဘာဝေါ သိဒ္ဓေါ။ အနုဋီ၊၃။၁၂၃။

မုခပတ္တ (တိ) [မုခ+ပတ္တ] (၁) နှုတ်သို့ရောက်သော၊ နှုတ်တက်သော (စကား)။ (၂) အဖျားသို့ ရောက်သော(သျှ)။ (၁) ပဿထ သမဏဿ ဂေါတမဿ ကိရိယံ၊ မုခပတ္တမေဝ ဘာသတိ။ မဋ္ဌ၊၂။၅၀။ (၂) ဂယာသီသေ သူစိကာ ဟောတိ၊ မုခပတ္တာ လဒ္ဓါ။ ဝဇီရ။၁၂၂။

မုခပဒုမ (ပု၊န) [မုခ+ပဒုမ] (၁) မျက်နှာတည်းဟူသော ပဒုမ္မာကြာ။ (၂) နှုတ်တော်တည်းဟူသော ပဒုမ္မာကြာ၊ နှုတ်ကြာပဒုံ။ (၁) ဗာလာတပသမ္ဖဿေန ဝိယ ပဒုမံ မုခပဒုမံ ဝိကသတိ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ (–သီဋီ၊သစ်၊၂။၂၉၂။) (၂) ရတနကရဏ္ဍကံ ဝိဝရန္တော ဝိယ မုခပဒုမံ ဝိဝရိတွာ။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။၁၁၂။

မုခပရိပုဏ္ဏတာ (ထီ) [မုခပရိပုဏ္ဏ + တာ။ မုခ+ ပရိပုဏ္ဏတာ] ပြည့်သော မျက်နှာရှိသည်၏ အဖြစ်၊ မျက်နှာတော်၏ ပြည့်သည်၏ အဖြစ်။ ပုဏ္ဏမုခါတိ မုခပရိပုဏ္ဏတာယ ပုဏ္ဏမုခေါ။ ဓာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၅၃။

မုခပရိမဇ္ဇန (နု) [မုခ + ပရိမဇ္ဇန] မျက်နှာကို -သုတ်တိုက်-ဆေး-ကြော-ခြင်း၊ မျက်နှာ သစ်ခြင်း။ ဥဒကာစမနာဒိ စာတိ ဥဒကေန မုခပရိမဇ္ဇနာဒိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။

မုခပရိမာဏ (နု) [မုခ + ပရိမာဏ] မျက်နှာဝ အတိုင်းအရှည်။ ဧဝံတိကဿ နိဗ္ဗတ္တနိမိ-ကုမ္ဘိနံ မုခပရိမာဏံ နကတိဘံ၊ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၇။

မုခပရိယန္တ (ပု၊နု) [မုခ + ပရိယန္တ] မျက်နှာ၏ အပိုင်းအခြားအဆုံး။ မုခပရိယန္တေ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၅၄)ဟု ကေသန္တေ၊ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၁။

မုခပရိယောသာန (နု) [မုခ + ပရိယောသာန] အောက်နှုတ်ခမ်း(ဝေါဟာရနက်)။ စတ္တာရော ပန သာ ဟတ္ထပါဒါ မုခပရိယောသာနဥ္စ လာခါရသပရိကမ္မကတံ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၃။ ဓာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၀။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၄၉။ မုခပရိယောသာနန္တိ အဓရောဋ္ဌမာဟ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၀၂။

မုခပဟာရ (ပု) [မုခ + ပဟာရ] မျက်နှာကို ထိုးနှက် ပုတ်ခတ်ခြင်း။ (ဒေတ်ကြောင်းကို ကြည့်၍ မြန်မာပြန်သည်။ ဒေတ်ဝတ္ထုမြန်မာ ပြန်၌ကား "နှုတ်လုံထိုးခြင်း"ဟု ပြန်၏။) ဒတွာ မုခပဟာရနိ၊ သ ခသာ ဝစနံ ကရာ။ ဓာ၊ဓ၊၂၁။ ဓာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁။

မုခပါဠ (ပု) [မုခ + ပါဠ] နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်း။ ဝ ဒါ ဂ ရ မုခပါဠဝသေန ဗဟု ကော္လ ဥဂ္ဂဟိသာ ပတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။

မုခပါန (နု) [မုခ + ပါန] ခံတွင်း-ပါးစပ်-ဖြင့် -သောက်-စုပ်-ခြင်း။ မုခပါနေနပိ ဥယ-သန္နိပါတော ဒ ဝတိ။ မိလိန္ဒ၊၁၂၈။

မုခပိဒဟန (နု) [မုခ + ပိဒဟန] ခံတွင်း-ပါးစပ် -ကို ပိတ်ခြင်း။ မုခါဝရဏ-ကြည့်။

မုခပိဓာန (နု) [မုခ + အပိဓာန] ခံတွင်း-ပါးစပ် -ကို ပိတ်ခြင်း။ သုဝဏ္ဏေန အက္ခိပိဓာနမုခ-ပိဓာနာဒိ ကရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆။

မုခပိ(ပီ)ဠကာ (ထီ) [မုခ + ပိဠကာ] မျက်နှာ၌ ပေါက်သောအဖု (ဝက်ခြံ၊ မှဲ့မည်း စသည်)။ ဘိသက္ကမှိ ပန ကဏ္ဍကော ဟောတိ ယောဗ္ဗနပ္ပတ္တာနံ မုခပိဠကာ ဝိယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၆။ သာသပကဏ္ဍေန မုခပီဠကာဒီနိ နိဟရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၉။ (-ဝေ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၂။)

မုခပုဉ္ဆနကာလ (ပု) [မုခပုဉ္ဆန + ကာလ] ခံတွင်း -ပါးစပ်-ကို သုတ်သော အခါကာလ။ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတွာ မုခပုဉ္ဆနကာလေ ဂူထဂ္ဂိဖသောဘတိ ဥ တွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၅။

မုခပုဉ္ဆနစောဠ (ပု) [မုခပုဉ္ဆန + စောဠ] မျက်နှာ သုတ်ပုဝါ၊ မျက်နှာသုတ်ပဝါ။ ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ မုခပုဉ္ဆနစောဠံ။ ဝိ၊၃။၄၃၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၄။ ကင်္ခါ၊၁၅၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊၃၁။)

မုခပုဉ္ဆနစောဠက (ပု) [မုခပုဉ္ဆန + စောဠက] မျက်နှာသုတ် ပုဆိုး၊ မျက်နှာသုတ် ပဝါ။ မုခပုဉ္ဆနစောဠကံ အဓိဋ္ဌာတုံ န ဝိကပ္ပေတုံ။ ကင်္ခါ၊၁၅၃။

မုခပူရ (တိ) [မုခ + ပူရ] ခံတွင်း-ပါးစပ်-ပြည့် ဖြစ်သော။ (ကြိ၊ဝိ) ခံတွင်းပြည့်အောင်။ ဘာဇနတော မုခပူရံ ဂဟေတွာ ပလာယိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၁။ ဓာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅၇။ ဓာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၅၃။)

မုခပူရက (တိ) [မုခ + ပူရက] ခံတွင်း-ပါးစပ် -ပြည့်ဖြစ်သော။(ကြိ၊ဝိ)ခံတွင်းပြည့်အောင်။ ဘုဉ္ဇမာနော စ မုခပူရကံ အာလောပံ ကတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၃။

မုခပေါထန (န) [မုခ+ပေါထန] မျက်နှာကို ပုတ်ခတ်ခြင်း။ အန္ဓဗာလဿ နာဝိကဿ ကထေတွာ မုခပေါထနံ ပါပုဏိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၇။

မုခပ္ပဒေသ (ပု) [မုခ+ပဒေသ] မျက်နှာ အရပ်၊ မျက်နှာနေရာ။ စတ္တာရော ပါဒါ ဝတ္တိကောသံ မုခပ္ပဒေသော ဥဘော ကဏ္ဏာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၃၄။

မုခပ္ပမာဏ (န) [မုခ+ပမာဏ] (၁) ခံတွင်း-ပါးစပ်-အတိုင်းအရှည်။ (ကြိ၊ဝိ) ခံတွင်း-ပါးစပ်-နှင့် အမျှ။ (တိ) (၂) ခံတွင်း-ပါးစပ်-အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (၁) တေ တတော အတ္တနော မုခပ္ပမာဏေနေဝ ကဗဠံ ကရောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၁၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၃။) (တိ) (၂) ရညော ဘောဇနကာလေ အတ္တနော မုခပ္ပမာဏေ ဥက္ကိတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။

မုခပ္ပဝေသနနိမိတ္တ (တိ) [မုခပ္ပဝေသန+နိမိတ္တ] ခံတွင်း - ပါးစပ် - သို့ သွင်းခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော။ မုခသန္ဓိ-ကြည့်။

မုခပ္ပသာဒသူစိက (တိ) [မုခပ္ပသာဒ+သူစိက] မျက်နှာတော်၏ ကြည်လင်ခြင်းဖြင့် ပြအပ်သော။ အထ ဗြာဟ္မဏော ဘဂဝတော မုခပ္ပသာဒသူစိတံ တာဒိဘာဝံ ဥ တွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၅၈။

မုခပ္ပသာရဏ (န) [မုခ+ပသာရဏ] ခံတွင်း-ပါးစပ်- ကို - ဆန့် - ဖြန့်- ဟ - ခြင်း။ မုခါယာမ-ကြည့်။

မုခဖုလ္လ (န) [မုခ+ဖုလ္လ] မျက်နှာပွင့်လင်းကြောင်း တန်ဆာ၊ နဖူးစွန်း၌ မှန်ကူ ပန်းတန်ဆာ၊ နလာဋ္ဌင်တန်ဆာ။ မုခဖုလ္လ (ဇာ၊၂။ ၃၇၅)န္တိ နလာဋ္ဌန္တေ တိလကမာလာဘရဏံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၈၂။

မုခဗန္ဓ (န) [မုခ+ဗန္ဓ] ခံတွင်းကို-ဖွဲ့ချည်-တုပ်နှောင်-ခြင်း၊ ပါးစပ်ပိတ်ခြင်း။ ဒေဝတာန-ဒွါရကောဋ္ဌကေ အဓိပတ္တာ ဒေဝတာ "အသံ အဘာဇနဘူတော" တိ မုခဗန္ဓမဿ အာက ၁သိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၅။

မုခဗန္ဓန (န) [မုခ+ဗန္ဓန] ခံတွင်း-နှုတ်သီး-ကို ဖွဲ့ချည်ခြင်း၊ ပါးစပ်ပိတ်ခြင်း၊ ပါးစပ်ပိတ် ကြောင်း။ မန္တံ ပရိဇပ္ပိတွာ မုခဗန္ဓနံ ကတွာပိ တေ ဇီနိတဗ္ဗာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၁။ (-၂၆၂၊ ၃၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၈၁။

မုခဗန္ဓနမန္တ (န) [မုခဗန္ဓန+မန္တ] ခံတွင်းကို ဖွဲ့ချည်ကြောင်းဖြစ်သော မန္တန်၊ နှုတ်ပိတ် မန္တန်။ အဟံ တဿ မုခဗန္ဓနမန္တံ ဒဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၉။

မုခဗိမ္ဗ (န) [မုခ+ဗိမ္ဗ] မျက်နှာ၏ အရိပ်၊ မျက်နှာရိပ်။ ယေန အာဒါသေ မုခဗိမ္ဗေနေ၀ နိမိတ္တေန ဥပ္ပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၁။

မုခဘေရိက (န) [မုခဘေရီ+က] နှုတ်ဖြင့် စည်ကဲ့သို့ တီးခြင်း၊ ပါးစပ်စည် တီးခြင်း။ မုခဘေရိကံ မုခါလမ္ဗရံ မုခဍိဏ္ဍိမကံ။ မဟာနိ။ ၂၉၆။ စူဠနိ။ ၂၄၇။ (-စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၇။) မုခဘေရိကန္တိ မုခသဒ္ဒေန ဘေရီ ဝိယ ဝါဒနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၂။

မုခဘေရိဝါဒန (န) [မုခဘေရီ+ဝါဒန] ပါးစပ်စည် တီးခြင်း။ မုခါလမ္ဗရကရဏ-ကြည့်။

မုခဘေရီ (ထီ) [မုခ+ဘေရီ] ပါးစပ်စည်(မုချ)။ ပါးစပ်စည် တီးခြင်း (ဥပစာ)။ ဝါစသိကာ နာမ ဂီတံ သိလောကဘဏနံ မုခဘေရီ အာလမ္ဗရဘေရိတိ ဝေမာဒိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၇၃။ ဝိမတိ၊၁။၃၀၂။) မုခဍိဏ္ဍိမ, မုခဍိဏ္ဍိမက-တို့ကြည့်။

မုခဘေရုဏ္ဍက (န) [မုခ+ဘေရုဏ္ဍက (ဘေရီ+ဥဏ္ဍက)] နှုတ်ဖြင့် စည်ကဲ့သို့ တီးခြင်း၊ ပါးစပ်စည်တီးခြင်း။ မုခဘေရုဏ္ဍက(မဟာနိ။၂၉၆)န္တိ မုခေန ဘေရိဝါဒနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၃။

မုခမက္ကဋိက (န) [မုခ+မက္ကဋိက] မျက်နှာဖြင့် မျောက်၏ ဖောက်ပြန်သော အမူအရာ၊ မျောက်၏မျက်နှာဖောက်ပြန်သောအမူအရာ။ နှုတ်သီးဖြင့် ဖောက်ပြန်သော ရှုဖွယ်ရှိသည်ကို (ဇာတ်ဝတ္ထု)။ မက္ကဋော ပါနီယံ ပိဝိတွာ အဝိဒူရေ နိသီဒိတွာ မုခမက္ကဋိကံ ကရောန္တော ဗောဓိသတ္တံ ဘိံသာပေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ မက္ကဋိယ–ကြည့်။

မုခမက္ကဋိကကိစ္စ (ထီ) [မုခမက္ကဋိကာ+ကိစ္စ] မျောက်၏ မျက်နှာ ဖောက်ပြန်သော အမူအရာဟူသော ပြောင်ပြောင် ကစားခြင်း၊ မျက်နှာရှုံ့တွ၍ ပြောင်လှောင်ကစားခြင်း။ မက္ကဋိယ–ကြည့်။

မုခမင္ဂ (ပု) [မုခ+မင္ဂ] ခံတွင်းဟူသော လမ်း၊ ခံတွင်း–ပါးစပ်–ပေါက်၊ မုခမင်။ အတ္တနော မုခမဂ္ဂဝစ္စမဂ္ဂေသု အညတရံ ပဝေသေတိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၂၃။

မုခမင်္ဂလ (န) [မုခ+မင်္ဂလ] နှုတ်မင်္ဂလာရှိသော စကား။ မုခမင်္ဂလိကာ မုခမင်္ဂလာနိ ဿာသာယိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၉။

မုခမင်္ဂလိက (၃) [မုခမင်္ဂလ+ဣက] (၁) နှုတ်မင်္ဂလာရှိသော စကား။ (တိ) (၂) နှုတ်မင်္ဂလာရှိသော စကားကို ဆိုတတ်သော၊ သူ။ (၁) ဗြာဟ္မဏာသိ ဒေသတ္ထိကာဝရေန မုခမင်္ဂလိကာနိ ကာထေန္တီ၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၅၂။ (တိ) (၂) နန္ဒိနစ္စာကာ မုခမင်္ဂလိကာ သောတ္ထိဝါစကာ သမဏဗြာဟ္မဏာ သဗ္ဗပါသဏ္ဍဂဏာ အဘိဂစ္ဆန္တိ။ မိ၊ဋီ၊၃၃၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၃၃။)

မုခမဇ္ဇန (န) [မုခ+မဇ္ဇန] မျက်နှာကို တန်ဆာဆင်ခြင်း။ သဗ္ဗာဝသ မဏ္ဍနာကပါန မုခ-မဇ္ဇနပဒီပသီဝှပမာဟိ တမေဝ ဓမ္မာနံ သက်-မာဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၈၂။

မုခမတ္တ (မုခမတ္တက) (န) [မုခ+မတ္တ+က] အမြွက်၊ အနည်းငယ်၊ မဖြစ်စလောက်၊ နည်းအမြွက်မျှ။ ဣဒမ္ပိ စ တထာဂတ သာ တထာ-ဂတဘာဝဒီပနေ မုခမတ္တမေဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။ မုခမတ္တကမေဝ။ ဥဒါန်၊ဋ္ဌ။၁၃၆။

မုခမတ္တဒဿန (န) [မုခမတ္တ+ဒဿန] အမြွက်–အနည်းငယ်–မဖြစ်စလောက်–မျှကို ပြခြင်း။ တတြိဒံ ကောပက္ကိဝသေန မုခမတ္တဒဿနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၉။

မုခမတ္တဒဿနီယ (တိ) [မုခမတ္တ+ဒဿနီယ] အမြွက် – အနည်းငယ်– မဖြစ်စလောက် – မျှကိုပြအပ်သော။ ပါဠိယံ အနာဂတဿာဝိ.... မုခမတ္တဒဿနီယတ္တာ အာဒီတော ဖလဟေတု-သန္ဓိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂။

မုခမတ္တနိဒဿန (န) [မုခမတ္တ+နိဒဿန] အမြွက် – အနည်းငယ်– မဖြစ်စလောက် – မျှကို ပြခြင်း။ တတြိဒံ မုခမတ္တနိဒဿနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။

မုခမတ္တိကာ (ထီ) [မုခ+မတ္တိကာ] မျက်နှာလိမ်းကျံစရာမြေညက်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မုခမတ္တိကန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၅၇။ (–၂၈၇။)

မုခရ (တိ) [မုခ+ရ။ မုခ+ရာ+အ။ မုခံ တေသာ (ဇေတိဿ) အတ္ထိတိ မုခရာ....မုခေန ဝါ အမနာပံ ကမ္မံ ရာတိ ဂဏှာတီတိ မုခရာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၅။] (၁) နှုတ်ကြမ်းသော၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားရှိသော၊ သူ။ (၂) စကားများသော၊ သူ။ (၁) ဝပလာ မုခရာ ဝိကိဏ္ဏဝါစာ။ မ၊၁။၃၈။ သံ၊၃။၂၃၅။ အံ၊၁။၇၀။ (–၂၆၉။ အဘိ၊ပု။၁၃၉။ ဥဒါန်။၁၂၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။) မုခရာတိ မုခ-ခရာ၊ ခရဝစနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။

၁၅၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၈။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၊၂၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၇၉။ ဝိမတိ၊၁။၂၄၁။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၄၁၉။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၃၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၀၅။) (၂) မုခရဖြာဟ္မဏ–ကြည့်။

မုခရဇာတိက (တိ) [မုခရ+ဇာတိ+က] နှုတ်ကြမ်းသော သဘောရှိသော၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားရှိသော၊ သူ။ သော ဧစ မုခရဇာတိကော (သုတ္တနိ။၃၂၁) ဟောတိ ဖရုသဝစနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။

မုခရဋ္ဌက (ပု) [မုခ+ရဋ္ဌ+က] ခံတွင်းကြိုး၊ အာကြိုး၊ ပါးချပ်ကြိုး။ အသော မုခရဋ္ဌကေ ဂဟေတွာ တံ ပုရတော ပုရတော ဂစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။

မုခရတန (နု) [မုခ+ရတန] ရတနာခံတွင်းတော်။ သတ္တာ သစ္စပရိဘာဝိတံ မုခရတနံ ဝိဝရိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၈။

မုခရတာပသ (ပု) [မုခရ+တာပသ] နှုတ်–စကား–ကြမ်းတမ်းသော ရသေ့။ တဒါ မုခရတာပသော ကောကာလိကော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၈။

မုခရဖြာဟ္မဏ (ပု) [မုခရ+ဖြာဟ္မဏ] စကားများသော ပုဏ္ဏား။ အမှာကံ သန္တိကေ ဧကော မုခရဖြာဟ္မဏော အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၃။

မုခရာဂ (ပု) [မုခ+ရာဂ] နှုတ်ခမ်းကို (နီအောင်) ဆိုးခြင်း၊ နှုတ်ခမ်း (နီ) ဆိုးခြင်း။ အင်္ဂရာဂံ ကရောန္တိ၊ မုခရာဂံ ကရောန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၄၂။

မုခရူပ (နု) [မုခ+ရူပ] မျက်နှာအဆင်း။ တေသ အတ္တသာ သာခနေတ္တံ မုခရူပတော ဝိစ္စိန္တေ ဌာနေ တသ ဖ.သဘူတံ ပဋိဗိမ္ဗရူပံ နိဗ္ဗတ္တတိ။ အနုဋီ၊၃။၁၂၃။

မုခရောဂ (ပု) [မုခ+ရောဂ] ခံတွင်း၌ဖြစ်သော အနာ။ ကဏ္ဏရောဂေါ မုခရောဂေါ ဒန္တရောဂေါ။ မဟာနိ။၁၀၊၂၈၀။ စူဠနိ။၂၈။ မုခရောဂေါတိ မုခေ ဥပ္ပန္နရောဂေါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၁။

မုခလေပ (နု) [မုခ+လေပ] မျက်နှာကို လိမ်းကျံခြင်း။ မုခစုဏ္ဏကံ မုခလေပံ ဟတ္ထဗန္ဓံ။ မဟာနိ။ ၂၉၆။

မုခလေပန (နု) [မုခ+လေပန] မျက်နှာကို လိမ်းကျံခြင်း။ မုခစုဏ္ဏံ မုခလေပနံ ဟတ္ထဗန္ဓံ။ ဒီ၊၁။ ၇။ စူဠနိ။၂၅၄။

မုခဝဋ္ဋိ (ထီ) [မုခ+ဝဋ္ဋိ] (၁) နှုတ်ခမ်းရေး၊ နှုတ်ခမ်းဝှေ်၊ နှုတ်ခမ်းဝ၊ မျက်နှာရေး၊ မျက်နှာရစ်၊ မျက်နှာဝ၊ (အိုး) လည်ပင်း။ (၂) ခြင်ပိတ်၊ လည်သီးခြင်ပိတ် (အဋ္ဌသာ၊သျှ)။ (၁) ကုမ္ဘိံ မုခဝဋ္ဋိယံ ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၃။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၈၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၆၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄၁။) (၂) ဂေါပါနသီယော စ ပက္ခပါသကာ စ မုခဝဋ္ဋိ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။)

မုခဝဋ္ဋိအန္တ (ပု၊နု) [မုခဝဋ္ဋိ+အန္တ] ခြင်ပိတ်အစွန်း။ တထေဝါတိ မုခဝဋ္ဋိအန္တေန။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။၃၇၁။

မုခဝဋ္ဋိပဒေသ (ပု) [မုခဝဋ္ဋိ+ပဒေသ] မျက်နှာဝ အရပ်။ တတော ဥဒ္ဓံ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တော ပိတ္တသာယ ဧဝ ဝဿသဟဿေဟိ မုခဝဋ္ဋိပဒေသံ ပါပုဏာတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၅၄။

မုခဝဋ္ဋိပရိစ္ဆေဒ (ပု) [မုခဝဋ္ဋိ+ပရိစ္ဆေဒ] နှုတ်ခမ်းရစ်၏ အပိုင်းအခြား။ မုခဝဋ္ဋိပရိစ္ဆေဒေန ဝါ ဥဒ္ဓါရေန ဝါ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆။ (–သာရတ္ထ၊၂။၁၃၆။)

မုခဝဋ္ဋိဝိတ္ထတ (တိ) [မုခဝဋ္ဋိ+ဝိတ္ထတ] နှုတ်ခမ်း–ရစ်–ဝ–ဖြန့်သော။ သရကောတိ မဋ္ဌေ မကုဋံ ဒသောတွာ မုခဝဋ္ဋိဝိတ္ထတံ ကတွာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၂၅။

မုခဝဋ္ဋိသိဗ္ဗန (န) [မုခဝဋ္ဋိ+သိဗ္ဗန] နှုတ်ခမ်းရေး –နှုတ်ခမ်းသား–ကို ချုပ်ခြင်း၊ အနားကို ချုပ်ခြင်း။ သောဘဏံ နာမ ဝေဠေတွာ မုခဝဋ္ဋိသိဗ္ဗနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၅၄။

မုခဝဏ္ဏ (ပု) [မုခ+ဝဏ္ဏ] မျက်နှာအဆင်း။ မုခဝဏ္ဏော ဝိပ္ပသီဒတိ၊ ဝိ၊၅။၂၄၃။ အံ၊၃။ ၅၄၂။ ပဋိသံ။၃၁၄။

မုခဝတ္တိသမ (သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၂)သည် မုခဝဋ္ဋိသမမှ ပြောင်းလဲလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်၊

မုခဝရ (န) [မုခ + ဝရ] မြတ်သော ခံတွင်း၊ မြတ်သော နှုတ်တော်။ ယဿိဒိကေန စ မုခဝရေန အတ္တနော အရဟတ္တဉ္စ အာရောစယမာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ သာရတ္ထ၊၁။၅၉။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၀၅၊၂၃၁။) မုခဝရေနာတိ ယထာဝုတ္တဂုဏသောဘာသမုဒာယတ္တာ ဥတ္တမမုခေန။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၇။

မုခဝလိမက (န) [မုခ+ဝလိမက] နှုတ်ခမ်းသားကို တွန့်၍ အသံပြုခြင်း၊ လေချွန်ခြင်း။ မုခဝလိမက (မဟာနိ၊၂၉၆)န္တိ ဩဋ္ဌေဟိ သိမ္ပံ ကတွာ သဒ္ဒကရဏံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၆၂။

မုခဝါတ (ပု) [မုခ+ဝါတ] ခံတွင်းလေ။ မုခဝါတဥ္စ ဒေဒေသျ။ သံ၊၃။၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၂၄။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၆၁။

မုခဝါသ (ပု) [မုခ + ဝါသ] (ကွမ်းစသော) ခံတွင်းနံ့သာ။ ဓောတဟတ္ထပါဒါ နာနပ္ပကာရံ မုခဝါသံ ဥပနေန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၈၄။ ဝါသ^၂–ကြည့်။

မုခဝိကာရ (ပု) [မုခ + ဝိကာရ] မျက်နှာ ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ မျက်နှာ အမူအရာ– ပျက်ခြင်း– ပြောင်းခြင်း။ ဘေနဿာ ဥတကာ အသမ္ဘုဏမှိ မုခဝိကာရံ သင်္ကိတ္တံ န သက္ကောန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊သ၊၂၀၅ (–ပေဘ၊ဋ္ဌ။ ၁၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၈။)

မုခဝိကာရပဋိစ္ဆာဒန (န) [မုခဝိကာရ+ပဋိစ္ဆာဒန] မျက်နှာဖောက်ပြန်ခြင်းကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ ဗ်ဇနီဂဟဏံ ပရိဿယ ဓမ္မကထိကာနံ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စဝိနောဒနမုခဝိကာရပဋိစ္ဆာဒနတ္တံ ဓမ္မသာဝသေန အာစိဏ္ဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၆။

မုခဝိကုဏန (န) [မုခ + ဝိကုဏန] မျက်နှာ တွန့်ခြင်း၊ မျက်မှောင်ကြုတ်ခြင်း။ ယေန စ တဘော ဗလဝတရုပ္ပန္နေန ကေစ္စော မုခဝိကုဏနမတ္တံ ကရောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။

မုခဝိကုလန (န) [မုခ + ဝိကုလန] မျက်နှာ တွန့်ခြင်း၊မျက်မှောင်ကြုတ်ခြင်း။ မုခဝိကုလနံ (ဝိကုဏနံ?) (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈) မုခသင်္ကောစော။ မ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၆။

မုခဝိက္ခာလန (န) [မုခ+ဝိက္ခာလန] ခံတွင်းဆေးခြင်း၊ ပလုတ်ကျင်းခြင်း။ ဥဒကမဒါသိန္တိ မုခဝိက္ခာလနတ္တံ ဝိဝနတ္တဥ္စ ဥဒကံ ပါနီယံ အဒါသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃၃။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၃၅၄။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၁၉။)

မုခဝိက္ခာလနကာလ (ပု) [မုခဝိက္ခာလန+ကာလ] ခံတွင်းဆေးရာ အချိန်ကာလ၊ ပလုတ်ကျင်းရာအချိန်ကာလ။ ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ မုခဝိက္ခာလနကာလေ အဟောသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၉။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၀၄။)

မုခဝိက္ခာလနောဒက (န) [မုခဝိက္ခာလန+ ဥဒက] ခံတွင်းဆေးရေ၊ ပလုတ်ကျင်းရေ၊ လုတ်ဆေးရေ။ ဥဋ္ဌိတ္ဌောဒကန္တိ မုခဝိက္ခာလနောဒကံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇၊

မုခဝိက္ခာလိတဥဒက (န) [မုခဝိက္ခာလိတ+ဥဒက] ခံတွင်း ဆေးအပ်သောရေ၊ လုတ်ဆေးရေ။ ခေဠဥ္စ ဒန္တကဋ္ဌဥ္စ မုခဝိက္ခာလိတဥဒကဥ္စ ပါယသိ သုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။

မုခဝိက္ခာလိတောဒက (န) [မုခဝိက္ခာလိတ+ဥဒက]ခံတွင်းဆေးအပ်သောရေ၊ ပလုတ်ဆေးရေ။ ဥစ္စင်္ဃောဒကန္တိ မုခဝိက္ခာလိတောဒကံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၄၁။

မုခဝိလိမ္ပန (န) [မုခ+ဝိလိမ္ပန] မျက်နှာကို (မျက်နှာချေတို့ဖြင့်)လိမ်းကျံခြင်း။ အာဗာဓံ ဝိနာ မုခဝိလိမ္ပနာဒိ န ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၃ဂ။

မုခဝိလေပန (န) [မုခ+ဝိလေပန] မျက်နှာချေမှုန့်(မုချ)။ မျက်နှာချေမှုန့် လိမ်းခြယ်ခြင်း (ဥပစာ)။ မုခစုဏ္ဏ-ကြည့်။

မုခဝိဝရ (န) [မုခ+ဝိဝရ] ခံတွင်း–ပါးစပ်–ပေါက်။ မုခါဒါန–ကြည့်။

မုခဝိဝရဏ (န) [မုခ + ဝိဝရဏ] ခံတွင်းကို ဖွင့်ခြင်း။ အာသေသာပဥဒ္ဓရဏံ မုခဝိဝရဏဥ္စ ဟောတိ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။

မုခဝိဝရဏကာလ (ပု) [မုခဝိဝရဏ+ကာလ] ခံတွင်းကို ဖွင့်ရာကာလ။ မစ္ဆဿ မုခဝိဝရဏကာလေ ဇေတဝနံ အတိဝိယ ဒုဂ္ဂန္ဓံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။

မုခဝိဝရနိဂ္ဂတ (တိ) [မုခဝိဝရ+နိဂ္ဂတ] ခံတွင်းတော်ကို ဖွင့်သဖြင့် ထွက်ပေါ်လာသော။ တဿ သိတံ ကရောန္တဿ မုခဝိဝရနိဂ္ဂတံ ဒန္တောဘာသမဏ္ဍလံ ဒိဿ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၂။

မုခဝိသမ (တိ) [မုခ+ဝိသမ] နှုတ်–စကား–မညီညွတ်သော၊ သူ။ မုခဒုဂ္ဂ-ကြည့်။

မုခဝေဝဋ္ဋိက (တိ) [မုခဝိဝဋ္ဋ+ဏိက] ခံတွင်းကို ဖွင့်ခြင်းနှင့် ယှဉ်သော၊ မိမိနှုတ်ဖြင့် ကပ္ပိယကာရကအဖြစ်ကိုခံယူသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုခဝေဝဋ္ဋိကကပ္ပိယကာရက (ပု) [မုခဝေဝဋ္ဋိက+ကပ္ပိယကာရက] ခံတွင်းကို ဖွင့်ခြင်းနှင့် ယှဉ်သော ကပ္ပိယကာရက၊ မိမိနှုတ်ဖြင့် ကပ္ပိယကာရကအဖြစ်ကို ခံယူသော ကပ္ပိယကာရက၊ ခံတွင်းကို ဖွင့်၍ ကိုယ်တိုင် ကပ္ပိယကာရကအဖြစ်သို့ ရောက်သူ၊ ကိုယ်တိုင်သာလျှင် နှုတ်ဖြင့် ကပ္ပိယကာရကအဖြစ် ခံယူသူ။ အနိဒ္ဒိဋ္ဌောပိ ဒုဝိဓော မုခဝေဝဋ္ဋိကကပ္ပိယကာရကော ပရမ္မုခကပ္ပိယကာရကောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။ ကေနစိ အနိဒ္ဒိဋ္ဌော အတ္တနော မုခေနေဝ ဗျာဝဋဘာဝံ ဝေယျာဝစ္စကရတ္တံ ပဋ္ဌော မုခဝေဝဋ္ဋိကော။ ဝိမတိ၊၁။၃၃၀။ မုခံ ဝိဝရိတွာ သယမေဝ ကပ္ပိယကာရကတ္တံ ဥပဂတောတိ မုခဝေဝဋ္ဋိကကပ္ပိယကာရကော။ သာရတ္ထ၊၂။၄၀၉။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၆၃၊၆၄။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၃၁၃၊၃၁၄။)

မုခသံယတ (တိ) [မုခ+သံယတ] နှုတ်ဖြင့် စောင့်စည်းခြင်း ရှိသော။ (နှုတ်ကြမ်းကြမ်း တမ်းတမ်းမပြောမိအောင်)စောင့်စည်းသော၊ သူ။ မုခသံယတော (ဓမ္မ။၆၅)တိ ဒါသစဏ္ဍာလာဒယောပိ"တွံ ဒုဋ္ဌာတော တွံ ဒုဿီလော" တိအာဒိနံ အဝစနတာယ မုခေန သံယတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၄။

မုခသင်္ကောစ (ပု) [မုခ+သင်္ကောစ] (၁) နှုတ်တွန့်ခြင်း။ (၂) မျက်နှာတွန့်ခြင်း၊ မျက်မှောင်ကြုတ်ခြင်း။(၁) ကောပိ သံဃာဂါရဝေဝသေန မုခသင်္ကောစံ န ကရောတိကို အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉၀၊ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၄။)(၂)ဘာကုဋိကရဏံမုခသင်္ကောစောတိ အတ္ထော။ အင်္ဂ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၆။ (–ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၇။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၀၆။) ဘာကုဋိကရဏ–ကြည့်။

မုခသင်္ကောစန (န) [မုခ+သင်္ကောစန] (၁) နှုတ်တွန့်ခြင်း။ (၂) မျက်နှာရှုံ့ခြင်း၊ မျက်နှာတွန့်ခြင်း၊ မျက်မှောင်ကြုတ်ခြင်း။ ကောပိ သံဃာဂါရဝေဝသေန မုခသင်္ကောစနံ န ကရောတီတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၆။ ဇာ

ဋ္ဌ၊၃။၄၆၅။ (၂) သဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ ပဟာယ မုခ-သင်္ကောစနမတ္တမ္ပိ အကတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ (−ဓ၁၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။)

မုခသင်္ကောစနသီလ (တိ) [မုခသင်္ကောစန+သီလ] မျက်နှာတွန့်-မျက်မှောင်ကြုတ်-လေ့ရှိသော၊ သူ။ ဘာကုဋိက ဘာကုဋိ-ကောတိ အတိဝိယ မုခသင်္ကောစနသီလော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၉၄။

မုခသညာ (ဣ) [မုခ+သညာ] မျက်နှာအမှတ်သညာ၊ မျက်နှာအမူအရာ၊ မျက်နှာရိပ် မျက်နှာကဲ။ (သူများ၌ နှုတ်အမှာ်သညာဟု ပြန်သည်။) "အလ" န္တိ ဟတ္ထသညာယ, မုခ-သညာယ, ဝစီဘေဒေန ဧ ပဋိက္ခိပါပေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ ဒါတုံ ဥပနီတဘိက္ခာသ ပဋိ-က္ခေပေါ နာမ ဟတ္ထသညာယ မုခဝိကာရေန ဝစီဘေဒေန ဝါ ဟောတီတိ အာဟ "ဟတ္ထ-သညာယာ" တိအာဒိ။ ယာရတ္ထ၊၁၊၄၅၈။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၇၀၊ ဟတ္ထသညာယအဖွင့်နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

မုခသဏ္ဌာန (န) [မုခ+သဏ္ဌာန] ခံတွင်း-ပါးစပ်-သဏ္ဌာန်၊ ပါးစပ်ရာ၊ နှုတ်ခမ်းရေး သဏ္ဌာန်။ တေသံ မုခသဏ္ဌာနံ မဟန္တံ၊ ဆိဒ္ဒံ အပ္ပကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁၈၃။ မုခသဏ္ဌာနန္တိ ဩဋ္ဌစမ္မသဏ္ဌာနံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၈၅။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၀။

မုခသတ္တိ (ထီ) [မုခ+သတ္တိ] နှုတ်လှံ၊ စကားလှံ။ (မကောင်းသဖြင့် ဆိုအပ်သော စကား၊ ကြမ်းတမ်းသော စကား။) အညမညံ မုခ-သတ္တီဟိ ဝိတုဒန္တာ ဝိဟရန္တိ။ ဝိ၊၃။၄၈၆၊ မ၁၊၃၉၅။ အံ၊၁။၇၁၊၂၄၅။ ဥဒါန၊၁၅၉။ မုခသတ္တီဟိ ဝိတုဒန္တာတိ ဂုဏာနံ ဆိန္ဒနဋ္ဌေန ဒုဗ္ဘာသိတာ ဝါစာ မုခသတ္တိယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၊၂၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၀၉။ သာရတ္ထ၊၃။၃၄၈။ မုခသန္နိသိတ-တာယ ပါစာ ဠမ မုခန္တိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ ဒုဗ္ဘာသိတာ ဝါစာ မုခသတ္တိယောတိ ဝုစ္စန္တီတိ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၀။ (−မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၅။)

မုခသဒ္ဒ (ပု) [မုခ+သဒ္ဒ] (၁) နှုတ်သံ၊ နှုတ်-ပါးစပ်-ဖြင့် အော်သော အသံ။ (၂) မုခ-သဒ္ဒါ။ (၁) ပါဏိသဒ္ဒေဝ မုခသဒ္ဒဥ္စ ကတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ (−မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၂။) (၂) မုခ-သဒ္ဒေါ ဧဝေဒကတ္ထဝသေန သံသာရတော နိယျာနဋ္ဌော ဝုတ္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။

မုခသဒ္ဒသန္နိဓာန (န) [မုခသဒ္ဒ+သန္နိဓာန] မုခ-သဒ္ဒါအနီး၌ တည်နေခြင်း။ တတ္ထ မုခသဒ္ဒ-သန္နိဓာနံ ဟောတီတိ စေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။

မုခသန္နိဓိ (ပု) [မုခ+သန္နိဓိ] (အကပ္ပိယကုဋိ) အတွင်း၌ သိုမှီးသိမ်းဆည်းအပ်သော အစာ၊ (အကပ္ပိယကုဋိ) အတွင်း၌ သိုမှီးသိမ်းဆည်း ခြင်း။

မုခသန္နိဓိ=ခံတွင်း၌ တစ်ညလုံး မသိုမှီး အပ်သော်လည်း ခံတွင်းသို့ ထည့်သွင်းအပ် သည်ဖြစ်၍ ခံတွင်း၌ ကောင်းစွာထားခြင်း၊ အကပ္ပိယကုဋိအတွင်း၌ သိုမှီးခြင်း (ရေစကြို ကင်္ခါသျှ၊ဒု။၃၆၅−၃၆၆)။ မုခသန္နိဓိ=သိုးမှီး ခြင်း၏အကြောင်း (မဟာဝါ၊ဋ္ဌ၊သျှ။၃၆၁)။ မုခသန္နိဓိ=ဒုက္ကဋ်အာပတ်၏ အကြောင်းဖြစ် သော အကပ္ပိယကုဋိ၌ ယာဝကာလိက, ယာမကာလိကကို သိုမှီးခြင်း (မဟာဝါ၊ဂံ၊ သစ်။၂၇၇)။ မုခသန္နိဓိ=အမြွက်အားဖြင့်− ပရိယာယ်အားဖြင့်−သိုမှီး သိမ်းဆည်းအပ် သော(မဟာဝါ၊ဘာသာဋီ)။ အကပ္ပိယကုဋိ-အတွင်း၌ သိုမှီးသိမ်းဆည်းအပ်သော သတ္တာ-ဟကာလိက, ယာဝဇီဝိကတို့နှင့် ရောနှောသော ယာဝကာလိက, ယာမကာလိကများကို မုခ-သန္နိဓိဟု ခေါ်သည်။ မုခသန္နိဓိဖြစ်သောခဲဖွယ် ဘောဇဉ် အဖျော်ယာမကာများကို ဘုဉ်းပေး သုံးဆောင်လျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်သည်။ ဆွမ်းစသော အာမိသ-က သန္နိဓိမဖြစ်သော်

လည်း ထောပတ်စသော သတ္တာဟကာလိက၊ ယာဝဇီဝိကတို့က အကပ္ပိယကုဋိ၌ ထားအပ်သောကြောင့် ထိုထောပတ်စသည်နှင့် ရောသွားသောအခါ ထိုဆွမ်းစသည်သည်လည်း သန္နိဓိပစ္စည်းနှင့် ရောသောကြောင့် သန္နိဓိဖြစ်သွား၏။ ဤသို့ ပရိယာယ်အားဖြင့် သန္နိဓိဖြစ်သွားခြင်းကို "မုခသန္နိဓိ=အမြွက်အားဖြင့် သန္နိဓိ" ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ မုခသန္နိဓိဖြစ်သောကြောင့် စားသောက်သူမှာ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်ဟူလို (မဟာဝါ၊ဘာသာဋီ။ ၅၀၉)။

မုခသန္နိဓိ နာမ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၁။ ကင်္ခါ။၂၂၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၁၁။ မုခသန္နိဓီတိ အန္တောဟိတဒေါသော ဟိ မုခပ္ပဝေသနနိမိတ္တံ အာပတ္တိံ ကရောတိ၊ နာညထာ။တသ္မာ မုခသန္နိဓီတိ ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊၂။၁၇၀။ (–ဝဇိရ။ ၄၈၆။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂၈။) ကိဥ္စာပိ မုခေ ကေရတ္တံ န ဝုတ္တံ၊ တထာပိ မုခေ ပက္ခိတ္တမေဝ ယသ္မာ သန္နိဓိ နာမ ဟောတိ၊ တသ္မာ မုခသန္နိဓီတိ ဝုတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၇၀။ အာစရိယေဟိ ပန မုခသန္နိဓိ နာမာတိ အာပတ္တိယာ မုခေါ ဥပါယော သန္နိဓိ နာမာတိ အတ္ထော-တိ ဝုတ္တံ။မုခသန္နိဓိ နာမာတိ ဣမိနာ အန္တော-ဝုတ္ထဒုက္ကဋမေဝ ဒီပိတံ။ ကင်္ခါ၊ယောဇနာ၊ဟောဋီ၊ ၄။၈၇။ မုခသန္နိဓိ နာမာယံ၊ အန္တောဝုတ္ထံ န ကပ္ပတိ။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊နှာ။၁၂၉။ တထာ ဟိ မုခ-သဒ္ဒေါ အန္တော-သဒ္ဒပရိယာယော၊သန္နိဓိ-သဒ္ဒေါ ပရိဝုတ္ထ-သဒ္ဒပရိယာယော။ မုခေ သန္နိဓိ မုခသန္နိဓီတိ ကမ္မသာဓနံ။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊၁။၄၈၆။ (–ပါစိတ်၊ ယော။၃၅၅။)

မုခသန္နိသိတ (တိ) [မုခ+သန္နိသိတ] ခံတွင်း–နှုတ်–၌မှီသော(စကား)။ မုခသတ္တိ–ကြည့်။

မုခသမ (တိ) [မုခ+သမ] (လှည်း)မျက်နှာဝနှင့် အညီဖြစ်သော။ (ကြိုး၊ဝိ)မျက်နှာဝနှင့်အညီ။ ဒွေ့ သကဋာ ရတနပရိပူရိတာ ဘဝေယျုံ ယာဝ မုခသမာ။ မိလိန္ဒ။၃၂၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၆။

မုခသမ္ဘဝ (တိ) [မုခ+သမ္ဘဝ] နှုတ်သို့ရောက်သော၊ နှုတ်တက်သော (စကား)။ "သမ္ဗာ-သမ္ဘုဒ္ဓေါ 'မယှံ ဂါထာ နိယျာတိ' တိ မုခသမ္ဘဝမေဝ ကထေတီ"တိ စိန္တယိ'သုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၁၀။

မုခသမ္ဘာဝိက (တိ) [မုခ+သမ္ဘာဝိက] မိမိနှုတ်ထွက်သော စကားဖြင့် သူတပါးတို့ကို ချီးမွမ်းစေသော၊ သူ။ ကုဟကကုဟကော လပကလပကော မုခသမ္ဘာဝိကော။ မဟာနိ။ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅။ မုခသမ္ဘာဝိကောတိ အတ္တနော မုခဝသေန အညေဟိ သဟ သမ္ဘာဝိကော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၄။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၅၃။)

မုခသမ္ဘာဝိတ (တိ) [မုခ+သမ္ဘာဝိတ] မိမိနှုတ်ထွက်စကားဖြင့် သူတပါးတို့က ချီးမွမ်းအပ်သော၊ သူ။ (သမ္မောဟ၊သျှ၊ဒုနှာ။၄၃၇–၌ မုခသမ္ဘာဝိကော-ဟု ရှိသည်။ မိမိနှုတ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို မြှောက်သည်ဖြစ်၍ဟုအနက်ပြန်၏။) ကုဟကကုဟကော လပကလပကော မုခသမ္ဘာဝိတော။ မဟာနိ။၁၆၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၆၁။ မုခသမ္ဘာဝိတောတိ ကောရဇိကကော-ရဇိကာဒိဘာဝေန ပဝတ္တဝစနေဟိ အတ္တနော မုခမတ္တေန အညေဟိ သမ္ဘာဝိတော။ မူလဋီ၊၂။၂၁၉။

မုခသမ္ဘာသာ (ထီ) [မုခ+သမ္ဘာသာ] နှုတ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ပြောဆိုခြင်း။ ထုတိယောသာ စ သဗ္ဗာ ဒိသာ ပူရယမာနာ မုခသမ္ဘာသာ ဝိယ အဟောသုံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၂။

မုခသဟဿ (န) [မုခ+သဟဿ] ခံတွင်း–နှုတ်–ပါးစပ်–တစ်ထောင်။ "အဟံ စူဠပန္ထကော အဟံ စူဠပန္ထကော" တိ မုခသဟဿံ ဥဋ္ဌဟိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။

မုခသာသန (န) [မုခ+သာသန] နှုတ်-ပါးစပ် -သတင်းစကား။ သာ ပဏ္ဍ ဂဟေတွာ မုခသာသနံ ပုစ္ဆိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၄၆။ သာရတ္ထ၊၂။၆၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၂၈။)

မုခသုဒ္ဓိကရဏ (န) [မုခသုဒ္ဓိ+ကရဏ] ခံတွင်း - မျက်နှာ - စင်ကြယ်အောင် ပြုခြင်း၊ မျက်နှာသစ်ခြင်း (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။သု၊သင်)။ အာစမန-ကြည့်။

မုခသောဓန (န) [မုခ+သောဓန] ခံတွင်းကို သုတ်သင်ကြောင်း (သွားတိုက်တံ၊ ဒန်ပူ၊ သွားတိုက်ဆေး စသည်)။ ဥတ္တရာသင်္သိ- ဃာဒီ၊ နတ္ထုကံ မုခသောဓနံ။ အ၊၁။၃၅၃။ ယံကိဉ္စိ မုခသောဓနတ္ထံ ဒန္တပေါနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၄၁။

မုခသောဓနက (ပု) [မုခ+သောဓနက] ခံတွင်း ကို သုတ်သင်ကြောင်း (သွားတိုက်တံ၊ ဒန်ပူ၊ သွားတိုက်ဆေး စသည်)။ မုခသောဓနကံ ဒတွာ၊ ဗုဒ္ဓေ ဓမ္မေ ဂဏုတ္တမေ။ အပ၊၁။ ၃၆၉။

မုခသောဘာ (ထီ) [မုခ+သောဘာ] မျက်နှာ ၏ တင့်တယ်ခြင်း၊ မျက်နှာ၏ အရောင်။ အာဝဋ္ဋိပရိယောသာနေ ဥဒ္ဒဂ္ဂိနိ ဟုတွာ မုခသောဘံ ဥလ္လောကယမာနာနိ ဝိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၆။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅၊၂၂၇။) မယေဝ မုခသောဘာသော။ အလင်္ကာ။ ၁၉၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၃။ မုခသောဘာ- ဝဒနဇုတိ။ အလင်္ကာ၊ဋီ။၂၀၉။

မုခဟောမ (န) [မုခ+ဟောမ] ခံတွင်းဖြင့် ယဇ်ပူဇော်ခြင်း။ (ခံတွင်းဖြင့် မုန်ညင်းစေ့ စသည်တို့ကို ယူ၍ မီး၌ ထည့်ခြင်း၊ ခံတွင်း -နှုတ်-ဖြင့်-မန္တန်စုတ်၍ ပူဇော်ခြင်း။) တေလဟောမံ မုခဟောမံ လောဟိတ- ဟောမံ။ ဒီ၊၁။၈၆၄။ သာသာပါဒိနိ ပန မုခေန ဂဟေတွာ အဂ္ဂိမှိ ပက္ခိပနံ၊ ဝိဇ္ဇံ ပရိဇပ္ပေတွာ ဇုဟနံ ဝါ မုခဟောမံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။

မုခါကာရ (ပု) [မုခ+အာကာရ] မျက်နှာ- အမူအရာ- အသွင်အပြင်။ ယက္ခိနိပုတ္တော မုခါကာရေနေဝ “တံ တသာ ပုတ္တော တိ အဟံ ဇာနာမိ....။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၆၇။

မုခါကာရဒဿန (န) [မုခါကာရ + ဒဿန] မျက်နှာ - အမူအရာ - အသွင်အပြင်-ကို ရှုမြင်ခြင်း။ ယာစကာနံ ဝစနံ ဇာနန္တိ တေသံ မုခါကာရဒဿနေနေဝ အဓိပ္ပါယပူရဏတော- တိ ပဒည္။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၅။

မုခါကာရသလ္လက္ခဏ (န) [မုခါကာရ+သလ္လက္ခဏ] မျက်နှာ -အမူအရာ-အသွင်အပြင် -အမှတ် အသား။ ထေရဿ သမီပံ ပတွာ မုခါကာရ- သလ္လက္ခဏေနေဝဿ ကတကိစ္စဘာဝံ ဉတွာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။

မုခါဂတ (တိ) [မုခ+အာဂတ] နှုတ်မှ (ထွက်) လာသော၊ ပုစ္ဆန္တဿ မုခါဂတံ အက္ခရံ ဂဟေတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၇၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၂။

မုခါဌာန (န) [မုခ+အာဌာန။ မုခမာတိဋ္ဌတီတိ မုခါဌာနံ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၇၀။] မြင်းဆက်။ မုခါ- ဌာနံ ခလီနော ဝါ။ ဓာန်။၃၇၀။

မုခါဒါန (န) [မုခ+အာဒါန] ခံတွင်း-ပါးစပ် -ပေါက်။ (နှုတ်ခမ်းတော်ဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ နှုတ် လျှာတော်။ အဋ္ဌသာ၊သျှ။) မုခါဒါန (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၆)န္တိ မုခဝိဝရံ။ မူလဋီ၊၁။၁၈။ ရန္ဓံ တု ဝိဝရံ ဆိဒ္ဒံ။ ဓာန်။၆၄၉။

မုခါဓာန (န) [မုခ+အာဓာန။ ဒ္ဓယံ ကဝိတိ- ချာဒတေ မုခဗန္ဓနေ။မုခမာတိဋ္ဌတီတိ မုခါဌာနံ။ အဖွင့်ခံ အဘိဓာန်ပါဠိ၌ မုခါဌာနဟု ရှိသည်။ ထိုကို ကျမ်းများ၌ လည်းကောင်း၊ ဤ ကျမ်း၌ လည်းကောင်း များသောအား ဖြင့်

စတုတ္ထက္ခရ " ခ " နှင့် ရှိကြ၏ဟု ခာန်၊ဋီ-သျ
–၌ မှတ်ထားသည်။ ခာန်ဋီ။၃၇၀။] (၁)
မြင်းဆက် (ခံတွင်း၌ထားအပ်သော သံကွင်း,
သံကြိုး)။ (၂) ခံတွင်း – ပါးစပ် –ပေါက်။
(၁) ဒန္တေဟိ မုခါဓာနံ ဝိမံသိတွာ ယေန
ကာမံ ပက္ကမတိ။ အံ၊၃။၃၄။ (–မ၊၂။၁၀၃။
မ၊၃။၅၃။) မုခါဓာနန္တိ မုခင္ဂပေနတ္ထာယ ဒိန္နံ
အယသခ်လိကံ။ အံဋ္ဌ၊၃။၂၁၆။ မုခါဓာနေတိ
မုခဌပနေ။ မဋ္ဌ၊၄။၄၆။ (၂) မုခါဓာနံ
(မုခါဒါနံ?) ပန သောကံ ဝိဝရတိ။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ မုခါဓာနံ(မုခါဒါနံ?) (မုခဒွါရံ။သီ)
တိယောဇနသဘာဂမ္ပိရံ။ သံဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ (ဒီဋ္ဌ၊
၁။၂၅၄–၌ "မုခံ"ဟုသာ ရှိသည်။)

မုခါနုလိတ္တဘေရိသဒ္ဒကရဏ (နု) [မုခ+ဒ-နု-
လိတ္တဘေရိသဒ္ဒကရဏ] ခံတွင်းဖြင့် လုစ်၍
တီးသော စည်ကြီးသံကဲ့ ပြုခြင်း။ (သျ၊ပေ၊
ဝမ်း။) ပါးစပ် စည်တီးခြင်း။ မုခါလမ္ဗရ
–ကြည့်။

မုခါဘိမုခ (တိ) [မုခ+အဘိမုခ] မျက်နှာသို့
ရှေးရှုသော၊ သူ။ (ကြိ၊ဝိ) မျက်နှာသို့ ရှေးရှု။
တေ အညမညာ မုခါဘိမုခေ ကရောတိ။ မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ အံဋ္ဌ၊၁။၁၃။ (–ဥဒါနဋ္ဌ။၃၆၁။)

မုခါယာမ (ပု) [မုခ+အာယာမ] ခံတွင်း–
ပါးစပ်–ကျယ်-ဆန့်–ဖြန့်–ဟ–ခြင်း။(ကြိ၊ဝိ)
ခံတွင်းကျယ်သရွေ့။ ယာဝိစ္ဆန္တိ မုခါယာမံ၊
ယေန နီတာ န တံ ဝိဒူ။ ဝိ၊၃။၄၉၆။ ဥဒါန၊
၁၅၀။ ဇာ၊၁။၁၀၀။ ယာဝိစ္ဆန္တိ မုခါယာမံ
ယာဝ မုခံ ပသာရေတုံ ဣစ္ဆန္တိ၊ တာဝ
ပသာရေတွာ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၄၃၃။ ဇာဋ္ဌ၊၃။၄၆၅။
အတ္တနော ယာဝ မုခါယာမံ ယာဝ မုခပ္ပ-
သာရဏံ ဣစ္ဆန္တိ။ ဥဒါနဋ္ဌ။၂၉၀။

မုခါရုဠ္ဟ (တိ) [မုခ+အာရုဠ္ဟ] နှုတ်သို့တက်သော
(စကား၊ ပါဠိ)။ ယံကိဉ္စိ သေ မုခါရုဠ္ဟံ
ဘာသတီတိ ကုဇ္ဈိတွာ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ မဋ္ဌ၊
၄။၁၇၆။ (–သံဋ္ဌ၊၁။၃၇။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၄၅၇။)

မုခါရုဠ္ဟန္တိ သယံ ပဋိဘာနဝသေန မုခမာရုဠ္ဟံ။
သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇၁၃။

မုခါရုဠ္ဟဉာဏ (ပု) [မုခါရုဠ္ဟ+ဉာဏ] နှုတ်သို့ တက်
သောဉာဏ်။ မုခါရုဠ္ဟဝသေန (ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၁၀) ကို
လောကဇနောနံ သတ္တဋ္ဌာတိအာဒီသု မုခါရုဠ္ဟ
ဉာဏေနာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမတိ၊၁။၃၃၃။

မုခါရုဠ္ဟိတ္တ (ထိ) [မုခါရုဠ္ဟ+ဣတ္တ] နှုတ်သို့
တက်သောအလိုဆန္ဒ။ န မယံ မုခါရုဠ္ဟိတ္တာမတ္တံ
ဝဒါမ။ မဋ္ဌ၊၃။၁၄၀။

မုခါရုဠ္ဟိ (ထိ) [မုခါရုဠ္ဟ+ဣ] နှုတ်သို့တက်ခြင်း။
အဓိဋ္ဌာနမ္ပိ မုခါရုဠ္ဟိယာ ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ။၅၇၅။

မုခါလမ္ဗရ (ပု) [မုခ+အာလမ္ဗရ] ပါးပင်စည်
(မုချ)။ ပါးပင်စည်တီးခြင်း (ဥပစာ)။ မုခါ-
လမ္ဗရ (မဟာနိ။၂၉၆)န္တိ မုခါနုလိတ္တဘေရိ-
သဒ္ဒကရဏံ။ မဟာနိဋ္ဌ။၃၆၂။

မုခါလမ္ဗရကရဏ (နု) [မုခါလမ္ဗရ+ကရဏ]
နှုတ်ဖြင့် စည်ကဲ့သို့ တီးခြင်း၊ ပါးစပ်
စည်တီးခြင်း။ ဝါစာသိကော ဒဝေါ နာမ မုခါ-
လမ္ဗရကရဏာဒိဘေဒေါ အနာစာရော။ ဝိဋ္ဌ၊
၄။၁၆၅။ မုခါလမ္ဗရကရဏာဒိဘေဒေါတိ မုခ-
ဘေရိဝါဒနာဒိပဘေဒေါ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၇။
ဝိမတိ၊၂။၂၀၀။

မုခါလေပန (နု) [မုခ+အာလေပန] မျက်နှာကို
လိမ်းကျံကြောင်း ဖြစ်သော နံ့၊အရုဏ္ဍ၊
မျက်နှာချေမှုန့်။ ဝိပ္ပသန္နဆဝိရာဂကရဏေဟိ
မုခါလေပနေဟိ အာလိမ္ပန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊၄။၄၅။

မုခါဝရဏ (နု) [မုခ+အာဝရဏ] ခံတွင်း–
ပါးစပ်–ကို ပိတ်ခြင်း။ တတြပိ မေ မုခါဝရဏံ
မညေ ကရောန္တီတိ။ မ၊၂။၁၂၄။ အံ၊၁။၄၄၀။
မုခါဝရဏံ မညေ ကရောန္တီတိ မုခပိဒဟနံ ဝိယ
ကရောန္တိ။ အံဋ္ဌ၊၂။၃၃၁။

မုခါသိယ (တိ) [မုခ+အသ+ဏျ] ခံတွင်း–
ပါးစပ်–ဖြင့် ခဲစားအပ်သော။ ယာမှို ယမှိ

ဇနပဒေ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ မုခါသိယံ ဒန္တပိဠကဒန်။ အဘိ၊ဓ။၁၆၉။ တတ္ထ မုခေန အသိတဗ္ဗံ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ မုခါသိယံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၆၆။

မုခုလ္လောကက (တိ) [မုခ+ဥလ္လောကက (ဥ+လောက+ဏ္ဍု)] မျက်နှာကို မော်ကြည့်တတ်သော၊ မျက်နှာကိုကြည့်လျက်လှည့်လည်တတ်သော၊ သူ။ မနာပစာရီ ပိယဝါဒီ မုခုလ္လောကကော။ ဒီ၊၁။၅၆။ သာမိနော တုဋ္ဌပဟဋ္ဌံ မုခံ ဥလ္လောကယမာနော ဝိစရတီတိ မုခုလ္လောကကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။

မုခုလ္လောကိက (တိ) [မုခ+ဥလ္လောကိက (ဥ+လောက+ဏ္ဍု)] မျက်နှာကို မော်ကြည့်တတ်သော၊ သူ။ ပုထု သတ္တာနံ မုခုလ္လောကိကာတိ ပုထုဇ္ဇနာ။ မဟာနိ။၁၁၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၃။ (-ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၀၄။)

မုခေါဒက (န) [မုခ+ဥဒက] (၁) မျက်နှာသစ်ရေ။ (၂) ခံတွင်းဆေးရေ၊ လုတ်ဆေးရေ။ (၁) ဒန္တကဋ္ဌံ ဝါ မုခေါဒကံ ဝါ သာဒိယတိ။ ဝိ၊၂။၁၈၄။ (-မိလိန္ဒ။၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၅၇။) (၂) မုခံ ဝိက္ခာလေတုကာမော အဟောသိ။ သော တမ္ပိ ဥဒကံ မုခေါဒကံ ဥပနေသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂။ (-အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၁၈။)

မုခေါဒကဒါန (န) [မုခေါဒက+ဒါန] မျက်နှာသစ်ရေကို ပေးခြင်း။ န ဒန္တကဋ္ဌဒါနေန န မုခေါဒကဒါနေန န စာတုကမျတာယ။ မဟာနိ။၂၉၀။ (-စူဠနိ။ ၂၅၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။) န မုခေါဒကဒါနေနာတိ န မုခဓောဝနဥဒကဒါနေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၃။

မုခေါလောကန (န) [မုခ+ဩလောကန] မျက်နှာကို ကြည့်ခြင်း၊ မျက်နှာလိုက်ခြင်း။ ဘိက္ခူ ဥဇ္ဈာယိံသု သတ္ထာ မုခေါလောကနေန ဘိက္ခံ ဒေတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၇။)

မုခေါလောကနကိစ္စ (န) [မုခေါလောကန+ကိစ္စ] မျက်နှာကို ကြည့်ခြင်းကိစ္စ၊ မျက်နှာလိုက်မှု။ သတ္ထာ "သာရိပုတ္တဿ ကနိဋ္ဌော"တိ မုခေါလောကနကိစ္စံ ကရောန္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၉။

မုခေါလောကနဒါန (န) [မုခေါလောကန + ဒါန] မျက်နှာလိုက်၍ ပေးလှူခြင်း။ "ဘန္တေ သောတာပန္နဿ အရိယသာဝကဿ မုခေါလောကနဒါနံ နာမ အတ္ထိ"တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃။

မုခေါလောကနဘိက္ခာ (ထီ) [မုခေါလောကန+ဘိက္ခာ] မျက်နှာလိုက်သော ဆွမ်း။ န ဘိက္ခဝေ အာနန္ဒော မုခေါလောကနဘိက္ခံ ဒေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။

မုချ (တိ) [မုခ+ယ။ မုခမိဝ မုချော၊ ဣဝတ္ထေ ယော။ ဓာန်၊ဋီ။၆၉၃-၆။] (၁) ကျေန်၊ စင်စစ်၊ မုချ၊ တိုက်ရိုက်။ (၂) ပြဓာန်သော။ (၁) သဒ္ဒိသကပ္ပနာယ ဝိနာ မုချဝသေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ (၂) မုချော ပဓာနံ ပါမောက္ခော၊ ပရမဂ္ဂညံ မုတ္တမံ။ ဓာန်။၆၉၅။

မုချတ္ထ (ပု) [မုချ+အတ္ထ] မုချအနက်၊ တိုက်ရိုက်ဖြစ်သော အနက်။ သာသဓာတုယာဒ ဒေသနာသဒ္ဒေါ စ တံဇနကော ဒေသနာဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒေါ စ မုချတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၈။ (-၁၉၊၅၈၊၃၁၈။)

မုချပယောဇန (န) [မုချ+ပယောဇန] မုချ-တိုက်ရိုက်-အကျိုး။ ဝေမေတိဿ ဒေသနာယ မုချပယောဇနံ ဒဿေတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၉၁။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၁၄။

မုချာဟာရ (ပု) [မုချ+အာဟာရ] မုချ-တိုက်ရိုက်- ပကတိ-ဖြစ်သော အာဟာရ။ မုချာဟာရဝသေနပိ နေရယိကာနံ အာဟာရဋ္ဌိတိကတံ ဒဿေတုံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၇၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၂၆။

မုဂဗ္ဗတ (မဒ္ဒီ၊၂။၁၃) သည် မုဂဗ္ဗတမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မုဂ္ဂ (ပု) [မုဒ+ဂဏ်။ မုဒန္တိ ဧတေနာတိ မုဂ္ဂေါ၊ ဓညဝိသေသော။ မောဂ်၊၇။၃၂။ မောဒယတီတိ မုဂ္ဂေါ။ မဟာနိ၊၄။၄၆။] ပဲနောက်။ အာယသ္မာ ကခါရေဝတော အန္တရာမဂ္ဂေ ဝစ္စေ မုဂ္ဂံ ဇာတံ။ ဝိ၊၃။၃၀၃၊ (–ဒီ၊၂။၂၃၄။ မ၊ ၃။၁၃၂။ အံ၊၂။၄၇၉။)

မုဂ္ဂကလာယသဒိသ (အပါ၊၄၊၂။၁၈၈) သည် မုဂ္ဂကလာယသဒိသမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ကလာယ–ကြည့်။

မုဂ္ဂခေ (ကွေ) တ္တ (န) [မုဂ္ဂ+ခေတ္တ] ပဲနောက်ခင်း။ ဝီဟိခေတ္တံ မုဂ္ဂခေတ္တံ။ မာသခေတ္တံ။ မဟာနိ။၁၉၁။ မုဂ္ဂကွေတ္တံ၊ မ ဘာနိ။၈၊

မုဂ္ဂဇာတိ (ထီ) [မုဂ္ဂ+ဇာတိ] ပဲနောက်မျိုး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဂ္ဂတိယ [?] ပဲနောက်မျိုး၊ မုဂ္ဂတိယော (ဇာ၊၂။၃၄၅)တိ ကော မုဂ္ဂဇာတိ။ ဇာ၊၄၊၇။ ၃၁၃။

မုဂ္ဂတ္ထိက (တိ) [မုဂ္ဂ+အတ္ထိက] ပဲနောက်–ဖြင့်–ကို–အလိုရှိသော၊သူ၊ မုဂ္ဂေါ မုဂ္ဂတ္ထိကေန၊ မာသော မာသတ္ထိကေန။ ဝိ၊၃။၃၄၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၄၆၂။ သာရတ္ထ၊၂။၄၁၉။

မုဂ္ဂပစိတပါနီယ (ပုံ၊န) [မုဂ္ဂပစိတ+ပါနီယ] ပဲနောက်ပြုတ်ရည်။ အကာဠယူသန္တိ အသိနိဒ္ဒေါ မုဂ္ဂပစိတပါနီယော။ ဝိ၊၄၊၃။၃၇၄။

မုဂ္ဂပဋိဘာဿ (န) [မုဂ္ဂ+ပဋိဘာဿ] ပဲနောက်အိတ်။ ကဋ္ဌာယပဋိဘာသ–ကြည့်။

မုဂ္ဂဗီဇ (န) [မုဂ္ဂ+ဗီဇ] ပဲနောက်စေ့။ ဣမသာ ပုရိသသီဟဿ သရီရတော မုဂ္ဂဗီဇမတ္တာပို မံသခဏ္ဍံ။ ဇာ၊၄၊၁။၂၉၂။

မုဂ္ဂမတ္တ (တိ) [မုဂ္ဂ+မတ္တာ။ ထီ-၌ မုဂ္ဂမတ္တီ။] ပဲနောက်စေ့ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သာသပမတ္တိယော ဟုတွာ မုဂ္ဂမတ္တိယော အဟေသုံ.... ဗိလ္လမတ္တိယော အဟေသုံ။ သံ၊၁။၁၅၂။ အံ၊၃။၃၉၄။ သုတ္တနိ။၃၈၀။ (–သံ၊၃။၃၉၈။) (ဗိလ္လ+မတ္တာ။ ထီ-၌ ဗိလ္လမတ္တီ။ ဗိလ္လမတ္တိယ-ကြည့်။)

မုဂ္ဂမုဋ္ဌိ (ထီ၊ပု) [မုဂ္ဂ+မုဋ္ဌိ] ပဲနောက်တစ်ဆုပ်၊ လက်တစ်ဆုပ်ရှိသော ပဲနောက်။ သာဝတ္ထိယံ ဒုဗ္ဘိက္ခေ အာပဏိကဿ မုဂ္ဂမုဋ္ဌိံ။ ဝိ၊၁။၈၁။

မုဂ္ဂယူသ (န) [မုဂ္ဂ+ယူသ] ပဲနောက် (ပြုတ်) ရည်။ ယဒိ ဝါ မုဂ္ဂယူသံ ယဒိ ဝါ ကုလတ္ထယူသံ။ မ၊၁။၃၁၂။(–မ၊၄၊၁။၃၀၈။သာရတ္ထ၊၃။၃၀၄။ ဝိမတိ၊၂။၁၈၆။)

မုဂ္ဂရ (ပု) [မုရ+ဂိရ+အ။ မုစ+အရ။ မုရံ ဂိရတီတိ မုဂ္ဂရော၊ ရဿ ဂေါ၊ ဂိရ နိဂ္ဂိရဏေ၊ မုစ္စတီတိ ဝါ မုဂ္ဂရော၊ အရော။ ဓာန်၊ဋီ။၃၉၂။] (၁) ဆောက်ပုတ်၊ လက်ရိုက်။ (တုတ်တို၊ ခေါင်းလောင်းထိုးသော တုတ်စသည်။) (၂) ဆောက်ပုတ်သဏ္ဍာန်ချုပ်ခြင်း။

(၁) ဒဏ္ဍမုဂ္ဂရနိခါဒနဝေမာဒီနမ္ပိ ဝသေန ဟောတိယေဝ။ ဝိ၊၄၊၂။၆၂။ (–မ၊၄၊၁။၁၂၆။ သံ၊၄၊၁။၂၀၉။ အံ၊၄၊၁။၁၃၀။) မုဂ္ဂရာ နာမ ခါဒနဒဏ္ဍကာ။ ပဇိ။၁၆၈။ မုဂ္ဂရော နာမ ရသော။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၄။ မုဂ္ဂရန္တိ ဃဏ္ဍိကပဟာရဏမုဂ္ဂရံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၂။ (၂) အင်္ဂုလိယဂယမုဂ္ဂရာဒီနိ ဒဿေန္တိ။ ဝိ၊၄၊၁။၂၅၂။ မူလေ စ အဂ္ဂေ စ ကေသဒိသံ ကတွာ မုဂ္ဂရာကာရေန သိဗ္ဗနံ မုဂ္ဂရော။ သာရတ္ထ။၂။၁၃၉။

မုဂ္ဂရကောဋ္ဌိ (ထီ) [မုဂ္ဂရ+ကောဋ္ဌိ] ဆောက်ပုတ်၏ အစွန်း။ ၂ မုဂ္ဂရကောဋ္ဌိယံ ခုံသိတွာ အာကဍ္ဎိ။ ဇာ၊၄၊၁။၅၁၅။

မုဂ္ဂရပ္ပဟာရ (ပု) [မုဂ္ဂရ+ပဟာရ] ဆောက်ပုတ်–လက်ပုံ့–ဖြင့် ရိုက်ခတ်ခြင်း။ သကိံ ပါဏိပ္ပဟာရံ ဝါ မုဂ္ဂရပ္ပဟာရံ ဝါ ဒိန္နေ။ ပါ၊၁။ ၃၇၇။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၂၊၆၁။)

မုဂ္ဂရဟတ္ထ (တိ) [မုဂ္ဂရ+ဟတ္ထ] ဆောက်ပုတ်လက်၌ ရှိသော၊ ဆောက်ပုတ်လက်စွဲသော၊ သူ။ တေသံ ပန မာဘာပိတရော မုဂ္ဂရဟတ္ထာ ဖရုသဝါစာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၁။

မုဂ္ဂရဟတ္ထပါဏိ (တိ) [မုဂ္ဂရ+ဟတ္ထပါဏိ] လက်၌ ဆောက်ပုတ်ရှိသော၊ ဆောက်ပုတ် လက်စွဲသော၊ သူ။ မုဂ္ဂရဟတ္ထပါဏိနော (ပေ၊ဘ။၁၃၅) တိ မုဂ္ဂရာ ဟတ္ထသင်္ခါတေသု ပါဏီသု ယေသံ တေ မုဂ္ဂရဟတ္ထပါဏိနော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၂။

မုဂ္ဂရာကာရ (ပု) [မုဂ္ဂရ+အာကာရ] ဆောက်ပုတ်–အခြင်းအရာ–သဏ္ဌာန်။ မုဂ္ဂရ(၂)ကြည့်။

မုဂ္ဂရာဘိတာဠိတ (တိ) [မုဂ္ဂရ+အဘိတာဠိတ] ဆောက်ပုတ်ဖြင့် ရိုက်အပ်သော။ မုဂ္ဂရာဘိတာဠိတာနံ မတ္တိကဘာဇနာနံ ဘေဒေါ ဝိယ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၃–၄။

မုဂ္ဂရာသိ (ပု) [မုဂ္ဂ+ရာသိ] ပဲနောက်အစု၊ ပဲနောက်ပုံ။ ယထာ မုဂ္ဂရာသိအာဒီသု ပဟဋ္ဌံ (တံ) သတ္ထံ မုဂ္ဂါဒီနံ (မုဂ္ဂရာသိအာဒီနံ) အန္တရေန ပဝိသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄။

မုဂ္ဂလိ (တိ) [မုဂ္ဂလိ+ဏျ] မုဂ္ဂလိမည်သော ပုဏ္ဏေး၏။ တဿ မုဂ္ဂလိယာ ပုတ္တောတိ မောဂ္ဂလ္လာနော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။

မုဂ္ဂဝဏ္ဏ (တိ) [မုဂ္ဂ+ဝဏ္ဏ] ပဲနောက်အဆင်း ရှိသော၊ သီလ ဓောတဂိဒ္ဓါ ရဘာနသံယုတ္တာ မုဂ္ဂဝဏ္ဏာ အနာမာသာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၂၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၂။)

မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလာ (ဣ) [မုဂ္ဂဝဏ္ဏ+သိလာ] ပဲနောက်အဆင်းရှိသော ကျောက်ဖျာ။ စက်မဝေမဇ္ဈေ သမတာယံ မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလံ မာပေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။

မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလာပဋ္ဋ (ပု) [မုဂ္ဂဝဏ္ဏ+သိလာပဋ္ဋ] ပဲနောက်အဆင်းရှိသော ကျောက်ဖျာအပြင်။ စက်မဝေမဇ္ဈေ မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလာပဋ္ဋေ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋိမာ ဝိယ နိသိန္နော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလာမယ (တိ) [မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလာ+မယ] ပဲနောက် အဆင်းရှိသော ကျောက် – ဖြင့် – ပြီး– ပြုအပ်– သော။ သေလာမယပတ္တန္တိ မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလာမယံ စတုမဟာရာဇဒတ္တိယံ ပတ္တံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၇၁။ (–သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၂၉။)

မုဂ္ဂဝဏ္ဏသေလမယ (တိ) [မုဂ္ဂဝဏ္ဏသေလ+မယ] ပဲနောက်အဆင်းရှိသော ကျောက်ဖြင့်–ပြီး–ပြုအပ်–သော။ သေလမယေ ပတ္တေတိ မုဂ္ဂဝဏ္ဏသေလမယေ ပတ္တေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၂။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၃။)

မုဂ္ဂဝိဒလ (နု) [မုဂ္ဂ+ဝိဒလ] ပဲနောက်စေ့။ (ပဲနောက်ခြမ်းဟု ပြန်လျှင်လည်း သင့်ဖွယ်ရှိသည်။) သတ္တအင်္ဂပဋ္ဋလာနိ ဗျာပေတွာ ပမာဏတော မုဂ္ဂဝိဒလမတ္တံ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။၁။၇၃–၄။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၅–၆၌ ပမာဏတော ဦကာသိရမတ္တံ ဟု ရှိသည်။) ဝိဒလ (၁) ကြည့်။

မုဂ္ဂသူပ (ပု) [မုဂ္ဂ+သူပ] ပဲနောက်ဟင်း။ သူပေါ နာမ ဒွေ သူပါ မုဂ္ဂသူပေါ မာသသူပေါ။ ဝိ၊၂။၂၁၉။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ ကင်္ခါ။၁၇၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၄။)

မုဂ္ဂသူပိယ (တိ) [မုဂ္ဂသူပ+ဣယ] (အမှန်နည်း ပါး မမှန်များ၍) ပဲနောက်ဟင်းနှင့် တူသော–နှုတ်အမူ–စကား။ စာဋုကမျံ ကရောတိ၊ မုဂ္ဂသူပိယံ၊ ပါရိဘဋျံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၉၉။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၉၇။)

မုဂ္ဂသူပျ (နု) [မုဂ္ဂသူပ၊-ဏျ] (၁) (အမှန်နည်းပါး မမှန်များ၍) ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသော– နှုတ်အမူ– စကား။ (တိ) (၂) ပဲနောက်ဟင်းနှင့် တူသော– နှုတ်အမူ– စကား– ရှိသော၊ သူ။ (မုဂ္ဂသူပဿ ဣမံ မုဂ္ဂသူပျံ။ ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသော အမူရ၏။ မုဂ္ဂသူပျံ အဿတ္ထိတိ မုဂ္ဂသူပျော။ ပဲနောက်ဟင်းနှင့် တူသော အမူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။ ဤသို့ ကြံရမည်။) (၁) (တိ) (၂) စာဠူ-ကမျတာ မုဂ္ဂသူပျတာ ပါရိဘဋျတာ။ အဘိ၊ ဝိ။၃၆၆။ (–၂၅၅။ မဟာနိ။၃၀၃။ စူဠနိ။ ၂၅၈။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၂၀၂။) မုဂ္ဂသူပျတာတိ မုဂ္ဂသဒိသတာ။ ဧဝံ ယထာ မုဂ္ဂလဿ ပစနေ ကတ္ထစိဒေဝ သစ္စံ ဟောတိ၊ သေသံ အလိကံ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော မုဂ္ဂသူပျောတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၃။) မုဂ္ဂသူပျသဒိသ-ကမ္မော ပုဂ္ဂလော မုဂ္ဂသူပျောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၄။

မုစလ (ပု) [မုစလ+အ] ကျည်းပင်။ ကေစိ ပန မုစလောတိ တဿ ရုက္ခဿ နာမံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၇၉။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄၈။

မုစလိန္ဒ (ပု) [မုစလ+ဣန္ဒ။ မုစလ သဿာတော၊ ဣန္ဒော။ဓာန်၊ဋီ။၅၆၃။] (၁) ကျည်းပင်။ (တိ) (၂) မုစလိန္ဒမည်သော(မင်း၊နဂါး၊အိုင်)။(၁) ယေန မုစလိန္ဒော တေနုပသင်္ကမိ။ ဝိ၊၃။၃။ (–ဇာ၊၂။၁၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။) (တိ)(၂) သီဝကော မုစလိန္ဒော စ ဝေဿာ-မိတ္တော ယုဂန္ဓရော။ ဒီ၊၃။၁၆၅။ (–ဥဒါန။ ၇၇။ ဇာ၊၂။၂၃၂၊၃၃၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။) အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မုစလိန္ဒမူလ (နု) [မုစလိန္ဒ+မူလ] ကျည်းပင်၏ –အရင်း–အနီး။ တမှာ သမာဓိနာ ဝုဋ္ဌဟိ-တွာ မုစလိန္ဒမူလာ ယေန ရာဇာယတနံ။ ဝိ၊၃။ ၄။ (–ဥဒါန။၇၇။) မုစလိန္ဒမူလာတိ မဟာ-ဗောဓိတော ပါစီနကောဏေ ဌိတမုစလိန္ဒရုက္ခ-မူလာ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။(–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၉။)မုစလိန္ဒ-မူလေတိ ဧတ္ထ မုစလိန္ဒော ဝုစ္စတိ နီပရုက္ခော၊ ယော နိစုလောတိပိ ဝုစ္စတိ၊ တဿ သမီပေတိ အတ္ထော။ ကေစိ ပန မုစလောတိ တဿ ရုက္ခဿ နာမံ၊ ဝနဇေဋ္ဌကတာယ ပန မုစလိ-န္ဒောတိ ဝုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄၈။ (–ဝိမတိ၊၂။၈၆။)

မုစလိန္ဒရုက္ခ (ပု) [မုစလိန္ဒ+ရုက္ခ] ကျည်းပင်။ တဿေဝ မုစလိန္ဒရုက္ခဿ သမီပေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၉။

မုစလိန္ဒဝဂ္ဂ (ပု) [မုစလိန္ဒ+ဝဂ္ဂ] မုစလိန္ဒဝဂ်။ ဗောဓိဝဂ္ဂေါ မုစလိန္ဒဝဂ္ဂေါ နန္ဒဝဂ္ဂေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၄။

မုစလိန္ဒဝန (နု) [မုစလိန္ဒ+ဝန] ကျည်းပင်တော။ နိစုလဝနေတိ မုစလိန္ဒဝနေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။

မုစလိန္ဒသရ (ပု၊နု) [မုစလိန္ဒ+သရ] မုစလိန္ဒအိုင်။ နာလိကပဗ္ဗတံ ပရိဟရန္တော မုစလိန္ဒသရံ ဂန္တွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၉၁၊ ၃၁၀။)

မုစလိန္ဒသရတီရ (နု) [မုစလိန္ဒသရ+တီရ] မုစလိန္ဒအိုင်၏–ကမ်းပါး–သောင်။ ဇာလိကု-မာရော မုစလိန္ဒသရတီရေ ခန္ဓာဝါရံ နိဝါသာ-ပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၇၁။

မုစလိန္ဒသုတ္တ (နု) [မုစလိန္ဒ+သုတ္တ] မုစလိန္ဒသုတ်။ တတိယံ ဗောဓိသုတ္တာဒီနိ မုစလိန္ဒသုတ္တံ အာယုသမ္ပန္နော ဟုတွာ ပမိဝေကွာ ... သုတ္တံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈။

မုစ္စ (ကြိ) [မုစ+ယ+တိ] လွတ်မြောက်စေ သတည်း။ မုစ္စတိ (၁)(က) ကြည့်။

မုစ္စတိ (ကြိ) [မုစ+ယ+တိ။ မုစ မောက္ခေ။ ဒုက္ခတော မုစ္စတိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၂၃။] (၁)(က) လွတ်–လွတ်မြောက်–၏။ (ခ) ထွက်၏။(၂) ပြောင်းလဲ၏၊ ပကတိသဘောကို စွန့်၏။

(၁)(က) သုပိနန္တေန အသုစိ မုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၁။၁၅၃။ မုစ္စတေ သတ္တသမ္မာဓာ။ အပ၊၂။ ၂၄၂။ ဇာ၊၁။၁၁၅။ (—ပဋိသံ။ ၂၃ဂ။ သုတ္တနိ။ ၃၅၅။ ထေရ၊၃၂၂။) မုစ္စန္တိ— မဟာနိ။၅၆။ နေတ္တိ။၂၅၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ မုစ္စရေ— ဇာ၊၁။၃၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉ဂ။ မုစ္စာမ— သံ၊၁။၄၁ဂ။ အံ၊၂။၁၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၃။ မုစ္စေ— ဒ၊ပ၊၂။၂၄၂။ ဇာ၊၁။၁၁၅။ ဇာ၊၂။၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၁။ မုစ္စတု— ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၀ဂ။ မုစ္စန္တု—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၀၄။ မုစ္စာဟိ— ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၅။ မုစ္စ— ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ဂ၇။ မုစ္စထ—မိလိန္ဒ။၃၁၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃ဂ။ မုစ္စာမိ —အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။ မုစ္စာမ— အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ မုစ္စသု—ထေရီ။၃၇၇။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၈။ မုစ္စေ— ဇာ၊၁။၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၅။ မုစ္စေယျ—ဇာ၊၁။ ၂၀၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄။ ဓမ္မ။၃၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ဂ။ မုစ္စိ—ဝိ၊၁။၃၀၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁ဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၀။ ဓမ္မ။၂၊ ၂ဂ၁။ မုစ္စိံသု—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂ဂ၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၂။ မုစ္စိဿတိ—ဓမ္မ၊၁။၃၂။ မုစ္စိဿာမိ—ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁ဂ၅။

(ခ)ကဏ္ဌေဟိ သောဒါ မုစ္စန္တိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇။ ကဏ္ဌေဟိ သောဒါ မုစ္စန္တီတိ….သောဒဓာရာ သန္ဒန္တိ ပဃ္ဃရ ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၄၃။ မုစ္စေယျ —ဇာ၊၁။၂၀၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၊၂၅။ မုစ္စိံသု— မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁၊ ၂၃၅။ မုစ္စိ—အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ မုစ္စိတ္ထ—ဇာ၊၁။ ၂၀၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅။ (၂)ဗီဇံ နဟိ ပါပံ ကတံ ကမ္မံ သဇ္ဇုခီရံဝ မုစ္စတိ။ ဓမ္မ၊၂၃၊ နေတ္တိ၊၁။ ၄၀။ န မုစ္စတိ န ပရိဏာမတိ န ပကတိံ ဝိဇဟတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။ (—နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၄၉။)

မုစ္စတု (ကြိ) [မုစ+ယ+တု] လွတ်စေသတည်း။ မုစ္စတိ(၁)(က)ကြည့်။

မုစ္စတေ (ကြိ) [မုစ+ယ+တေ] လွတ်၏။ မုစ္စတိ (၁)(က)ကြည့်။

မုစ္စထ (ကြိ) [မုစ+ယ+ထ] လွတ်မြောက်ကြ စေကုန်သတည်း။ မုစ္စတိ(၁)(က)ကြည့်။

မုစ္စန (နှ) [မုစ+ယ+ယု]လွတ်ခြင်း။ သညာယ အဘာဝေန မုစ္စနတော သညာဝိမောက္ခံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂ဂ။ (—ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄ဂ၂။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၆၅။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၆။)

မုစ္စနက (တိ) [မုစ္စန+က] လွတ်မြောက်ခြင်း ရှိသော၊ လွတ်မြောက်တတ်သော၊ သူ။ ဂါဟမုတ္တက–ကြည့်။

မုစ္စနကသတ္တ (ပု) [မုစ္စနက+သတ္တ] လွတ်မြောက်သော သတ္တဝါ၊ ဒေဝ မရဏ တော မုစ္စနက- သတ္တော နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉ဂ။ (—ဒ၊ ဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၇။)

မုစ္စနကာရဏ (နှ) [မုစ္စန+ကာရဏ] လွတ် မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။ ကော မေ ဒုက္ခတော မုစ္စနကာရဏံ ကထေထ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁ဂ၉။

မုစ္စနကာလ (ပု) [မုစ္စန+ကာလ] လွတ်မြောက် ရာအခါ၊ ကြွေကျသောအခါ။ သာယန္ဟသမယံ ပုပ္ဖါနံ ဝဏ္ဋတော မုစ္စနကာလေ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ဂ၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၂။

မုစ္စနကိရိယာ (ထီ) [မုစ္စန+ကိရိယာ] လွတ် မြောက်ခြင်း ကိရိယာ။ ဝိမုတ္တော တိ စ တွေ မုစ္စနကိရိယာယပိ ဝတ္တုမ္ပိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၁၃၂။

မုစ္စနဋ္ဌ (ပု) [မုစ္စန+အတ္ထ] လွတ်မြောက်ခြင်း ဖနက်။ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ စ သုဋ္ဌု မုစ္စနဋ္ဌော။ ဗိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။

မုစ္စနတ္ထ (ပု) [မုစ္စန+အတ္ထ] လွတ်မြောက်ခြင်း အကျိုး။ တာဟိ "သပတ္တိဝါသာ မုစ္စနတ္ထာယာ" တိ ဝုတ္တော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ (—အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၉၄။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၆။)

မုစ္စနပကတိ (ထီ) [မုစ္စန+ပကတိ] လွတ်ခြင်း သဘော။ မောစနေ စ သန္နိဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ မုစ္စနပကတိယာ စာတိ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။၁၇၉။

မုစ္စနပုပ္ဖ (န) [မုစ္စန+ပုပ္ဖ] လွတ်ကျ-ကြွေကျ-သော ပန်း။ ဝဏ္ဏဘော မုစ္စနပုပ္ဖေန ဝိယ ဒုက္ခတော မုစ္စိတုံ ဝါယမိတဗ္ဗမေဝ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၇။

မုစ္စနမစ္စန္တိက (တိ) [မုစ္စနမစ္စန္တ+ဣက] စင်စစ် (သင်္ခါရဒုက္ခမှ) လွတ်မြောက်ခြင်းရှိသော (နိဗ္ဗာန်)။ ဣဒဉ္စ မုစ္စနမစ္စန္တိကံ....တသ္မာ ယတော မုစ္စနမစ္စန္တိကံ....ဒဿေတုံ သင်္ခါရ-ဒုက္ခတာယ ပနာတိအာဒိမာဟ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၆၅။

မုစ္စနဝိဓိ (ပု) [မုစ္စန+ဝိဓိ] လွတ်မြောက်ခြင်း အစီအရင်၊ လွတ်မြောက်ကြောင်း အစီအရင်။ မုစ္စနဝိဓိံ ပန ကလျာဏမိတ္တဝိဓိနာ ဒဿေ-တုံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၄။

မုစ္စနသီမာ (ထီ) [မုစ္စန+သီမာ] လွတ်မြောက်ခြင်း အပိုင်းအခြား။ ဒုက္ကဋထုလ္လစ္စယပါရာဇိ-ကာဟိ မုစ္စနသီမာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၂၂။

မုစ္စနဿာဒ (ပု) [မုစ္စန+အဿာဒ] (သုက်) လွတ်ခြင်း၌ သာယာခြင်း။ မုစ္စနေ အဿာ-ဒေါ မုစ္စနဿာဒေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ (-ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၂၆။)

မုစ္စနူ(နူ)ပါယ (ပု) [မုစ္စန+ဥပါယ] လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ လွတ်မြောက်ကြောင်း။ ဧဝံ မယံ ဣမမှာ ဒုက္ခာ မုစ္စနူပါယံ ပဉှံ ပဉှ-ပဏ္ဍိတေ ပုစ္ဆိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉၁။ မရဏတော မုစ္စနူပါယော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ (--ဒီ၊ပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၄။)

မုစ္စနုပ္ပတ္တိ (ထီ) [မုစ္စန+ဥပ္ပတ္တိ] လွတ်ခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်း။ မောစနေန, မုစ္စနုပ္ပတ္တိယာ, မုတ္တ-ပစ္စယာ စ ယာ သုခဝေဒနာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။

မုစ္စန္တ (တိ) [မုစ+ယ+အန္တ] လွတ်-လွတ်မြောက်-သော၊ သူ။ (က) လွတ်သော။ (ခ) ထွက်သော။ မုစ္စန္တော ဝိဇ္ဇတီတိ ဝိဇ္ဇာ၊ ဝိမုတ္တိ (ပဋိသံ။၄၁၆) တိ ယထာ ဝုတ္တော.... မုစ္စမာနော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၉။ (က) မော-စနရာဂေန ဥပက္ကမန္တဿ မုစ္စန္တေ သံဃာဒိ-သေသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။ (ခ) သရီရတော သေဒေဟိ မုစ္စန္တေဟိ န ကာယဗလေန ဂစ္ဆတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ သာရတ္ထ၊၃။ ၄၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၆၁။)

မုစ္စန္တိ (ကြိ) [မုစ+ယ+အန္တိ] ထွက်ကုန်၏။ မုစ္စတိ (၁)(ခ) ကြည့်။

မုစ္စန္တု (ကြိ) [မုစ+ယ+အန္တု] လွတ်မြောက်စေကုန် သတည်း။ မုစ္စတိ (၁)(က) ကြည့်။

မုစ္စမာန (ပု) [မုစ+ယ+မာန] (ပု)(၁) လွတ်-ထွက်-ခြင်း။ (တိ)(၂) လွတ်-လွတ်မြောက်-သော၊ သူ။ (၁) မုစ္စနဿာဒေ အတ္တနော ဓမ္မတာယ မုစ္စမာနံ အဿာဒေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။ (တိ)(၂) သာဓု မုစ္စ ပေစ္စ မုစ္စေ၊ မုစ္စမာနော ဟိ ဗဇ္ဈတိ။ ဇာ၊၁။၅။ (—ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။)

မုစ္စရေ (ကြိ) [မုစ+ယ+အန္တိ] လွတ်မြောက် ကုန်၏။ မုစ္စတိ(၁)(က)ကြည့်။

မုစ္စသု (ကြိ) [မုစ+ယ+သု] လွတ်မြောက်စေ သတည်း။ မုစ္စတိ (၁) (က) ကြည့်။

မုစ္စာမ (ကြိ) [မုစ+ယ+မ] (၁) လွတ်မြောက်ကုန်၏။ မုစ္စတိ (၁)(က)ကြည့်။ (၂) လွတ်မြောက်ရပါလိုကုန်၏။ မုစ္စတိ (၁)(က)ကြည့်။

မုစ္စာမိ (ကြိ) [မုစ+ယ+မိ] လွတ်မြောက်ရပါလို၏။ မုစ္စတိ (၁)(က)ကြည့်။

မုစ္စာဟိ (ကြိ) [မုစ+ယ+ဟိ] လွတ်မြောက်လော့။မုစ္စတိ(၁) (က) ကြည့်။

မုစ္စိံသု (ကြိ) [မုစ+ယ+ဥံု] (က) လွတ်–လွတ်မြောက် – ကုန်ပြီ။ မုစ္စတိ (၁) (က) ကြည့်။ (ခ) ထွက်ကုန်ပြီ။ မုစ္စတိ (၁) (ခ) ကြည့်။

မုစ္စိ (ကြိ) [မုစ+ယ+ဤ] (က) လွတ်ပြီ၊ ကြွေကျပြီ။ မုစ္စတိ (၁) (က) ကြည့်။ (ခ) ထွက်ပြီ။ မုစ္စတိ (၁) (ခ) ကြည့်။

မုစ္စိတ (တိ) [မုစ+ယ+တ] လွတ်မြောက်သော၊ သူ။ သယံ မုတ္တော သံသာရတော မုစ္စိတော၊ ပခရ သံသာခတော မောစယိဿတိ။ အပ၊ဌ၊ ၂ ၁၀၆။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၅။)

မုစ္စိတဟတ္ထ (တိ) [မုစ္စိတ+ဟတ္ထ] လွတ်သော လက်ရှိသော၊ သူ။ ဟတ္ထမုစ္စိတောတိ မုစ္စိတဟတ္ထော၊ ရဿပ်စနတော မုတ္တဟတ္ထောတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ဌ။ ၂၁၆။

မုစ္စိတုံ (ဗျ) [မုစ+ယ+တုံ] လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ။ ဣဏာ နာမ မဟာရာဇ ဒတွာ မုစ္စိတုံ သက္ကာ။ သံ၊ဌ၊၁။ ၂၂၁။ (–ဓမ္မ၊ဌ၊၁။၁၅၀။ စရိယာ၊ဌ။ ၂၄၅။ မဟာနိ၊ဌ။၃ဂ၃။)

မုစ္စိတုကမျတာ (ထိ) [မုစ္စိတုကမျ+တာ] လွတ်မြောက်ခြင်းငှာအလိုရှိသောသူ၏အဖြစ်၊ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိခြင်း (ဉာဏ်၊ စေတသိက်)။ ယာ စ မုစ္စိတုကမျတာ ယာ စ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၉။ (–ဝိ၊ဌ၊၁။ ၂၉၉၊၃၃၁။ မ၊ဋီ၊၁။၁၀၃။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၃၀။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၃၄၄။)

မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ (န) [မုစ္စိတုကမျတာ+ဉာဏ] လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူ၏အဖြစ် တည်းဟူသော ဉာဏ်၊ မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ်။ (ပိုက်ကွန်၌ မိနေသော ငါးသည် ပိုက်ကွန်မှ လွတ်မြောက်လိုသကဲ့သို့ ငြီးငွေ့၍ သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူ၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ဉာဏ်သည် မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ်မည်၏။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၆ဂ၊ ၂၇၂။) မုစ္စိတုကမျတာဉာဏေန အမုစ္စိတုကာမတာယ။ မ၊ဌ၊၁။ ၂၄။ သံ၊ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ ဥဒါန၊ဌ၊ ၃၀။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၁။ဂ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၅၉။ (–အံ၊ဋီ၊၃။၉၆။)မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏ–ကြည့်။

မုစ္စိတုကမျတာပက္ခိက (တိ)[မုစ္စိတုကမျတာပက္ခ+ဣက] မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ်၏ အဖို့၌ ဖြစ်သော။ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာပိ မုစ္စိတုကမျတာပက္ခိကာ ဧဝ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၆၅။

မုစ္စိတုကာမ (တိ) [မုစ္စိတု+ကမု+ဏ] လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ သူ။ န စ မုစ္စိတုကာမော ဂစ္ဆတိ။ မ၊ ၂။၃၄၁။ (–မိလိန္ဒ။ ၃၁၆။)

မုစ္စိတုကာမတာ (ထိ) [မုစ္စိတုကာမ+တာ] လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူ၏ အဖြစ်၊ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိခြင်း။ မုစ္စိတုကာမတာ ဟိ အယံ ဖလုပ္ပတ္တာတိ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။

မုစ္စိတုကာမတာဓိပ္ပါယ (ပု) [မုစ္စိတုကာမတာ+အဓိပ္ပါယ] လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူ၏အဖြစ်ဟူသော အလို၊ လွတ်မြောက်လိုသော ဆန္ဒ။ ဣတ္ထိတော မုစ္စိတုကာမတာဓိပ္ပါယေန။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂။ ၂၉။

မုစ္စိတွာ (ကြိ) [မုစ+ယ+အာ] ထွက်ပြီး။ မုစ္စတိ (၁) (ခ) ကြည့်။

မုစ္စေယျ (ကြိ) [မုစ+ယ+ဧယျ] လွတ်ရာ၏။ မုစ္စတိ (၁) (က) ကြည့်။

မုစ္ဆ (တိ) [မုစ္ဆ+အ] တွေဝေ-မိန်းမောသော။ မုစ္ဆာကာရ-ကြည့်။

မုစ္ဆတိ (ကြိ) [မုစ္ဆ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ၊၃၉။] တွေဝေ၏၊ မိန်းမော၏။ မုစ္ဆတိ(ဒီ၊၃၊၃၅)တိ မုစ္ဆိတော ဟောတိ ဓိကော အဇ္ဈာပန္နော။ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၀။ မုစ္ဆန္တိ- အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၉၅။မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၂။

မုစ္ဆန (ထီ၊န) [မုစ္ဆ+ယု။ ဓာန်၊ ဋီ။၁၃၁။] (၁)တွေဝေမိန်းမောခြင်း။(၂)တပ်မက်ခြင်း။ (၃) တီးခတ်ခြင်း။ (၁) မုစ္ဆနံ နာမ သတိဝိပ္ပဝါသေနေဝ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉။ (၂) ပဿာသပဋိလာဘေ မုစ္ဆနာ။ ပဋိသံ။၁၆၄။ (-စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁၃။)ပဿာသပဋိလာဘေ မုစ္ဆနာတိ....တသ္မိံ ပဿာသပဋိလာဘေ ရဇ္ဇနာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။၂။၇၂။ (၃) သမပညာသသာယမုစ္ဆနာဟိ မုဒ္ဒိတ္ဝာ ဝါဒေန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၉၈။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၂၄။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၁၄၃။)

မုစ္ဆနဋ္ဌ (ပု) [မုစ္ဆန+အဋ္ဌ] တွေဝေမိန်းမောခြင်း အနက်သဘော။မုစ္ဆနဋ္ဌေန ကာမမုစ္ဆာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၀၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅။

မုစ္ဆနတဏှာ (ထီ) [မုစ္ဆန+တဏှာ] တွေဝေမိန်းမောကြောင်းတဏှာ။ မုစ္ဆနတဏှ(မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၁၇) န္တိ ပစ္စယေသု မုစ္ဆနာကာရံ တဏှာယ ပတ္တနာ နာမ တေနာကာရေန ပဝတ္တတိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၂၉။

မုစ္ဆနာကာရ (ပု) [မုစ္ဆန+အာကာရ] တွေဝေမိန်းမောသော အခြင်းအရာ။ တဏှာယ ဟဒယံ ပရိသိတ္ဝာ မုစ္ဆနာကာရံပိ ပါပိတာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅-၆။ (-ပါ၊ဋီ၊ ၃။၃၂၉။)

မုစ္ဆနာပမာဏ (နု) [မုစ္ဆနာ+ပမာဏ] တီးခတ်ခြင်း အတိုင်းအရှည်၊ တီးလိုကောင်းသော ပမာဏ။ ပမာဏေတိ နာတိဒဠှနာတိသိထိလသခိတေ မဇ္ဈိမေ မုစ္ဆနာပမာဏေ။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၂၄၀။

မုစ္ဆနိယ (နု) [မုစ္ဆန+ဣယ] တွေဝေခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်း။ မဒနယံ ဌာနံ မဒနိယော....ဇဝံ မုစ္ဆနိယံ။ ရူ၊နှာ၊၂၃၃။

မုစ္ဆနိယ [မုစ္ဆ+အနိယ] တွေဝေ-မိန်းမောအပ်သော၊ တွေဝေမိန်းမောဖွယ် ကောင်းသော။ ဇဝံ မဒနီယော ဇဝံ ဗန္ဓနီယော ဇဝံ မုစ္ဆနီယော။ ဒီ၊၂။၂၆၈။(-သံ၊၂။၄၃၀။ အံ၊ ၂။၆၀။)ဧတ္ထ မုစ္ဆိတံ ဝိယ ကရောတော မုစ္ဆိယတီတိ မုစ္ဆနီယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။

မုစ္ဆန္တိ (ကြိ) [မုစ္ဆ+အ+အန္တိ] တွေဝေ-မိန်းမော-ကုန်၏။ မုစ္ဆတိ-ကြည့်။

မုစ္ဆာ (ထီ) [မုစ္ဆ+အ+အာ။ မုဟ+ဆ+အာ။ ဓာန်၊ ဋီ။၃၉၉၊ ၄၀၀။ ရူ၊နှာ၊၄၀၉။ နီတိ၊ သုတ္တ၊နှာ။ ၃၃၇။] (က)တွေဝေ-မိန်းမောခြင်း။(ခ) တွေဝေ မိန်းမောသော ရောဂါ၊ သတိချုတ်ယွင်းသော ရောဂါ၊ သတိမေ့တတ်သော ရောဂါ။(က) ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေသု နေဂမေသု စေဝ ဇနပဒေသု စ မုစ္ဆံ နိကာမယတိ။ မ၊၃။၁၅၇။(-အဘိ၊၆၊၂၁၅။ မဟာနိ။ ၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၀။)မုစ္ဆံ နိကာမယတီတိ မုစ္ဆနတဏှံ ပတ္ထေတိ၊ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၇။ ဗဟလကိလေသဘာဝေန မုစ္ဆန္တိ တေဿ ပါကဋိနောတိ မုစ္ဆာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁၊၃၉၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၂။ မုစ္ဆန္တိဧတဏှာဝသေန မုယှန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၇။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၇၀။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၆။)(ခ) ကုစ္ဆိရောဂေါ မုစ္ဆာ ပက္ခဟတံ။ မဟာနိ၊၁၀။ မုစ္ဆာတိ သတိဝိသဇ္ဇနကာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၁။

မုစ္ဆာကရဏ (နု)[မုစ္ဆာ+ကရဏ]တွေဝေခြင်းကို ပြုခြင်း၊ မေ့မျော့ခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်း။ မုစ္ဆာကရဏဝသေန (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၈)တိ

မောဟနုဝဿေန ပမာဒါပါဒနေန။ မဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၁၂။

မုဋ္ဌာကာရ (ပု) [မုဋ္ဌာ+အာကာရ] တွေဝေ-မိန်းမော-သော အခြင်းအရာ။ မုဋ္ဌာကာရ-(ဒီဋ္ဌ၊၁။၃၃၅) န္တိ မောဟနာကာရံ။ ဒီဋ္ဌိ၊၁။ ၄၀၂။ သီဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။၄၃၀။

မုဋ္ဌာကာရပ္ပတ္တ (တိ) [မုဋ္ဌာကာရ+ပတ္တ] တွေဝေသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်သော။ မုဋ္ဌိဘာ-ကြည့်။

မုဋ္ဌာပတ္တ (တိ) [မုဋ္ဌာ+ပတ္တ] တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ ဗလဝဘတ္တေန ဟိ မုဋ္ဌာ-ပတ္တော ဝိယ ဟောတိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။၄၆၁။ အံ၊ ဋ္ဌိ၊၁။၇၇။ (-သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၄၁၆။)

မုဋ္ဌာပတ္တိ (ထီ) [မုဋ္ဌာ+အာပတ္တိ] တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ ဆိဇ္ဇတွာဘိ မုဋ္ဌာပတ္တိယာ မုစ္စိတွာ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ ဆေဒနဝသေန ဝါ ဆိဇ္ဇတွာ။ မူသဋ္ဌိ၊ ၂။၅။ (-ဒီဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၆။ ဒီ၊ ဋ္ဌိ၊၃။ ၁၀။ မဋ္ဌိ၊၃။ ၂၆။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၃၆။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၇၉။) မုဋ္ဌာပတ္တိသာတိ မုဋ္ဌာသ မောဟဿ အာပဇ္ဇနေန၊ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။၁၁။

မုဋ္ဌာပတ္တိဟေတု (ပု) [မုဋ္ဌာပတ္တိ+ ဟေတု] တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။ မောဟနာမုခေါ မုဋ္ဌာပတ္တိဟေတုဘော။ ထေရီဋ္ဌ။ ၂၅၀။

မုဋ္ဌာပန္န (တိ) [မုဋ္ဌာ+အာပန္န] တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ မုဋ္ဌိတော ဟောတိတိ မုဋ္ဌာပန္နော ဟောတိ။ ဒီဋ္ဌိ၊၃။၁၀။

မုဋ္ဌာပရေတ (တိ) [မုဋ္ဌာ+ပရေတ] တွေဝေခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ၊ ဗလဝတိ-ယာ ဒုက္ခဝေဒနာယ ဖုဋ္ဌော မုဋ္ဌာပရေတော။ ဝိဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၀ (-မဟာနိ ဋ္ဌ။၉၃။) မုဋ္ဌာပရေ-တောတိ မုဋ္ဌာယ အဘိဘူတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။၈၁။

မုဋ္ဌာပရေတပ္ပသင်္ဂ (ပု) [မုဋ္ဌာပရေတ+ပသင်္ဂ] တွေဝေခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သော ဖြစ်ကပ်ခြင်း။ တေသု ကာမေသု အဝတ္ထရိတွာ မုဋ္ဌာပရေတပ္ပသင်္ဂါ ဟုတွာ ဝဒန္တိတိ တဒဓိမုတ္တာ။ မဟာနိဋ္ဌ။၉၄။

မုဋ္ဌာပဝတ္တိ (ထီ) [မုဋ္ဌာ+ပဝတ္တိ] တွေဝေမှုဖြစ်ခြင်း။ ဆိဇ္ဇိတွာဘိ မုဋ္ဌာပဝတ္တိယာ ဌိတဋ္ဌာန-တော မုစ္စိတွာ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၃၃၂။

မုဋ္ဌိတ (တိ) [မုဋ္ဌ+တ။ နီတိ၊ဓာ။၃၉။ မုဋ္ဌာ+ဣတ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၃၃၅။] (၁) တွေဝေသော အခြင်းအရာသို့- တွေဝေခြင်းသို့- ရောက်သော၊ တွေဝေသော၊ သူ။ (၂) တီးအပ်သော။(၁) ပဋ္ဌကာမဂုဏော ဂဓိတာ မုဋ္ဌိတာ အဇ္ဈောပန္နာ။ ဒီ၊၁။ ၂၃၁။ (-ဒီ၊၃။၃၅။ မ၊၁။ ၂၀၆၊ ၂၃၀။ သံ၊၁။၆၀။ အံ၊၁။ ၂၇၈။ ထေရ။၃၆၉။ ဒီဋ္ဌ၊၃။ ၂၀။ မဋ္ဌ၊၁။ ၂၂။) မုဋ္ဌိတာတိ မုဋ္ဌာကာရပ္ပတ္တာယ အဓိမတ္တတာ-ယ တဏှာယ အဘိဘူတာ။ ဒီဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁။ မဋ္ဌ၊ ၂။၆၅၊၉၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၆။) မာနပထမ္ဘ သမုဋ္ဌိ-တောတိ မာနဝတ္ထုနိမိတ္တံ မုဋ္ဌံ အာပန္နော။ ထေရဋ္ဌ၊ ၂။၅၂၄။ (-ဒီဋ္ဌိ၊၃။၁၈။ မဋ္ဌိ၊၁။ ၆၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊၁။ ၂၁၇။)(၂) မဇ္ဈိမေ သရေ ဌပေတွာ မုဋ္ဌိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၆၅။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၉၁။

မုဋ္ဌိတမုဋ္ဌိတ (တိ) [မုဋ္ဌိတ+မုဋ္ဌိတ] အလွန် တွေဝေမိန်းမောသော၊ သူ။ မဟာသာလာ ဝိယ မုဋ္ဌိတမုဋ္ဌိတာဝ ပပတိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁။

မုဋ္ဌိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုဋ္ဌ+တွာ၊ နီတိ၊ ဓာ။၃၉။] (၁) တွေဝေ-မိန်းမော-၍။(၂) တီးခတ်၍။ (၁) မုဋ္ဌိတွာ ပပတိတတ္တာ သေခေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၁၁။ (-အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ဂ၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၆၇။) (၂) ပဉ္စသိခေါ ဂန္ဓဗ္ဗဒေဝပုတ္တော ဗေလုဝ-ပဏ္ဍုဝီဏံ သမ္ပညာသာယ မုဋ္ဌနာဟိ

မုဋ္ဌိတွာ ဝါဒေန္တော။ အံ၊ဌ၊၁။၉၈။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။)

မုဋ္ဌိယတိ (ကြိ) [မုဋ္ဌိ+ယ+တေ] တွေဝေ–မိန်းမော–အပ်၏။ မုဋ္ဌနိယ–ကြည့်။

မုဋ္ဌေတိ (ကြိ) [မုဋ္ဌ+ဏေ+တိ] တီးခတ်၏။ အယံ ဝီဏံ မုဋ္ဌေတီတိ သညံ အကရိမှ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။

မုဋ္ဌေတွာ (ကြိဝိ) [မုဋ္ဌ+ဏေ+တွာ] တီးခတ်၍။ မုဋ္ဌေတွာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂) တိ ယထာ သမပညာသမုဋ္ဌနာ ကမတော တတ္ထ သံမုဋ္ဌနံ ကာတုံ သက္ကာ။ ဝေံ တံ သဒ္ဓေတွာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။

မုဏ္ဍကိန္န (ပု) မုဏ္ဍကိန္နမင်း။ ဒုဒီပေါ် သဝ်ဂရော သောဒလာ၊မုဏ္ဍကိန္နော ဘာဂီရသော။ ဇာ၊၂။ ၁၈၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၃။

မုဋ္ဌတိ (ကြိ) [မုဋ္ဌ+အ+တိ။ နိတိ၊ဓာ။၄၉။] နစ်၏။ ငုပ်၏။ နု သံသိဒတီတိ နု သမန္တတော နုဋ္ဌတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၈၁။

မုဋ္ဌ (ကြိ) [မုဒ+အ+ဟိ] လွှင်လော့။ မုဋ္ဌတိ၂–ကြည့်။

မုဋ္ဌကေသ (ပု) မုဋ္ဌကေသမည်သောမြင်း။ ဓေလကာဏ္ဍော ဗ မုဋ္ဌကေသော စာတိ ဒွေ အဿာ ဝိသယောဇနုသတံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၉၉။

မုဋ္ဌကေသိ (ပု) မုဋ္ဌကေသိမည်သောမြင်း။ ဓေလကဏ္ဍိ စ မုဋ္ဌကေသိ စာတိ ဒွေ အဿာ ယောဇနုသတံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။

မုဋ္ဌစေတနာ (ထိ) [မုဋ္ဌ+စေတနာ] စွန့်လွှတ်ဆဲ ဖြစ်သော စေတနာ၊ လှူဆဲခဏ၌ ဖြစ်သော စေတနာ။ မုဋ္ဌစေတနာပိ ဟိ ပဋ္ဌာသင်္ဂနုဿရ- စေတနာ စ နုစ္စလာဝ ကာတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၇-၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၁။) မုဋ္ဌစေတနာဘိ ပရိစ္စာဂ- စေတနာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၂၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၁၀။

မုဋ္ဌတိ၁ (ကြိ) [မုစ+အ+တိ။ နိတိ၊ဓာ။၃၃။] (၁) ပွတ်သတ်၏။ (၂) သုတ်သင်၏။ (၁) မစ မုစိ ကက္ကနေ။ ကက္ကနံ သရီရေ ဥဗ္ဗဋ္ဋနံ။ မစတိ။ မုဋ္ဌတိ။ နိတိ၊ ဓာ။၃၃။ (၂) ပုနပ္ပုနံ သမံ ဝါ စေတိယင်္ဂဏာဒီ မုဋ္ဌန္တိ သော- ဓေန္တိ ဣမာဟီတိ သမ္မုဋ္ဌနိယော။ မုစိဓာတု သောဓနတ္ထော။ ပါစိတ်၊ ယော။၄၈၄။ (–ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊၂။၅။)

မုဋ္ဌတိ၂ (ကြိ) [မုစ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာ။၂၁၃။] (က)လွှတ်၏၊ လွှတ်စေ၏၊ ချွတ်၏၊ ကြဲချ၏။ (ခ) ပြောဆို၏။ (က) ဒုဿံ မုဋ္ဌတိ၊ ဒုဿံ ပဋိမုဉ္စတိ။ ဇာ၊ ၂။၁၂၁။(–အံ၊၂။၃၂၄။ ဓမ္မ။ ၆၉။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၁၁။ ဝိမာန။၉၃။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၀။) မုဋ္ဌန္တိတိ ဒိသာဒိသာနုတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၁။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၆၁။) မုဋ္ဌန္တိတိ ဩကိ- ရန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၅၅။ နု မုဋ္ဌာမိ (ထေရ။၃၂၃) တိနု မောစေမိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၈၃။

မုဋ္ဌန္တိ–ဝိမာန။၉၃။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၅၅။ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၆၁၊ မုဋ္ဌသ်–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇၇။ မုဋ္ဌာမိ–အံ၊၂။၄၃၂။ထေရ။၃၂၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၈၃။ မုဋ္ဌေ–ဇာ၊၁။၂၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇၉။ မုဋ္ဌာမ–ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၂၄။ မုဋ္ဌတု– ဇာ၊၁။ ၃၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၃။ မုဋ္ဌန္တု–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၉။မုဋ္ဌရေ–ဇာ၊၂။၃၁၁။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၇။၂၃၉။ မုဋ္ဌသ်–ဇာ၊၂။၉၆။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၁၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၁။ မုဋ္ဌ–ဓမ္မ။၆၃။ ဇာ၊ ၁။၃၂၄၊၃၃၉၊၃၉၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၄၁၈၄၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၈၇။ မုဋ္ဌထ–ဝိ၊ ၊၂၂၇။ ဇာ၊၁။၅၈။ ဇာ၊၂။၁၇။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၁၇၆။ မုဋ္ဌသု–စရိယာ။၄၀၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၄။ မောစဿု— စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၆။ မုဋ္ဌေယျ

— မဟာနိ။၄၀၅။ ဇာ၊၁။၂၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၄၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇။မုဉ္စေယျုံ— မဟာနိ။ ၂၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၂။ မုဉ္စေမု—ဇာ၊၁၊၃၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၄။ မုဉ္စေထ—ဓမ္မ။ ၆၉။ ဇာ၊၂။ ၂၄၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၈၁။ မုဉ္စေယျံ— သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။ မုဉ္စိံ—ဝိ၊ ၁။၇၉။ မိလိန္ဒ။၁၃၈။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။ မုဉ္စိသိ— ဇာ၊၂။၁၀၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၃၁။ မုဉ္စိံသု— ဝိ၊ ၂။၁၇၁၊ ဝိ၊၄။၂၇၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ မုဉ္စိတ္ထ—ဇာ၊၁။၃၀၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။၃၅၄။မုဉ္စိ— သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၃။ မုဉ္စိဿ— ဒီ၊၂။၂၀၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ မုဉ္စိဿတိ— ဒီ၊၁။၉၀။ မုဉ္စိဿာမိ —ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၀။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၉၄၅။ မုဉ္စိဿာမ— ပါ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၀၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၈၀။ မုဉ္စိဿံ— စရိယာ။၄၁၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၁။ (၁) ကလျာဏိမေဝ မုဉ္စေယျ (ဇာ၊၁။၂၁)တိ ဝစီဒေါသ ဝိနိမုတ္တံ ကလျာဏိံ သုန္ဒရံ အနဝဇ္ဇံ ဝါစမေဝ မုဉ္စေယျ ဝိဿဇ္ဇေယျ ကထေယျ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇။

မုဉ္စတု (ကြိ) [မုစ+အ+တု] လွတ်လော့။ မုဉ္စတိ၂ (က)ကြည့်။

မုဉ္စထ (ကြိ) [မုစ+အ+ထ] လွတ်ကုန်လော့။ မုဉ္စတိ၂(က)ကြည့်။

မုဉ္စန (န) [မုစ+ယု] (၁) လွတ်ခြင်း၊ စွန့်လွှတ်ခြင်း။(တ်) (၂) လွတ်သော၊ စွန့်လွှတ်သော။ (၁) ဂဟဏ မုဉ္စနာ သမတိက္ကန္တော အရဟာ ဗုဒ္ဓိပရိဟာနိ ဝီတိဝတ္တော။ မဟာနိ။ ၆၃။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၊၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၀။)ဂဟဏ မုဉ္စနာ သမတိက္ကန္တောတိ ဂဟဏမောစနာ အရဟာ အတိက္ကန္တော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၅။ (–၁၈၄၊၃၀၇။) ဂဟိတဿ ဝိဿဇ္ဇနံ မုဉ္စနံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇၃။ (တိ) (၂) မုဉ္စနစိတ္တ–ကြည့်။

မုဉ္စနကာရဏ (န) [မုဉ္စန+ကာရဏ]လွတ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဣဒါနိ အမှာကံ မုဉ္စနကာရဏံ ဂဏှ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၃။

မုဉ္စနစိတ္တ (န) [မုဉ္စန+စိတ္တ] စွန့်လွှတ်ဆဲဖြစ်သော စိတ်၊ စွန့်လွှတ်သော စိတ်။ ဒဒံ စိတ္တံ ပသာဒိတန္တိ ဒဒတော မုဉ္စနစိတ္တံ ပသာဒိတန္တိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၃။

မုဉ္စနစေတနာ (တိ) [မုဉ္စနာ+စေတနာ] စွန့်လွှတ်ဆဲဖြစ်သော စေတနာ၊ စွန့်လွှတ်သော စေတနာ။ မုဉ္စနစေတနာယ ပုဗ္ဗေ ဝေ ဒါနူပကရဏဿ သမ္ပာဒနံတော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၂၄။

မုဉ္စနာကာရ (ပု) [မုဉ္စန+အာကာရ] လွတ်သောအခြင်းအရာ။မုဉ္စနာကာရမေဝ ပရိယေသတော ဂဟဏေ မဇ္ဈတ္တတာ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၅၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၀။

မုဉ္စနုပါယ (ပု) [မုဉ္စန+ဥပါယ] လွတ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ မရဏတော မုဉ္စနုပါယော နတ္ထိ နုပလဗ္ဘတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၆။

မုဉ္စန္တ (တိ) [မုစ+အန္တ။ ထီ–၌ မုဉ္စန္တီ။] လွတ်သော။ ဝလာဟကာ ဥဒကဖုသိတာနိ မုဉ္စန္တာ မဂ္ဂေ ရေဏုံ ဝူပသမေန္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၈။) မုဉ္စန္တာတိ ဝိဿဇ္ဇန္တာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။၂၀၆။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၇၅။) ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ ဓာရယမာနာ အဿူနိ မုဉ္စန္တီ မဟာသဒ္ဒေန ပရိဒေဝိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၉၃။

မုဉ္စန္တကစ္ဆ (တိ) [မုဉ္စန္တ+ကစ္ဆ] (ချေး) လွတ်သော လက်ကတီးကြားရှိသော၊(ချေး)ထွက်သော လက်ကတီးကြားရှိသော။ သေဒံ မုဉ္စန္တကစ္ဆာ လောဏံ ပုပ္ဖမာနပိဋ္ဌိကာ ဟုတွာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၇၅။

မုဉ္စန္တိ (ကြိ) [မုစ + အ + အန္တိ] လွှတ်ကုန်၏။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စန္တု (ကြိ) [မုစ+အ+အန္တု] လွှတ်ကုန်လော့။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စမာန (တိ) [မုစ+အ+မာန] လွှတ်သော၊သူ။ ကာကစ္ဆမာနာတိ နာသာယ ကာကသဒ္ဒံ ဝိယ နိရတ္ထကသဒ္ဒံ မုဉ္စမာနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉။)

မုဉ္စရေ (ကြိ) [မုစ+အ+အန္တု] လွှတ်ကုန်လော့။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စသိ (ကြိ) [မုစ+အ+သိ] လွှတ်၏။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စဿု (ကြိ) [မုစ + အ + ဿု] လွှတ်လော့။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စာပတ္တိ (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၄)သည် မုစ္ဆာပတ္တိမှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်သည်။ မုစ္ဆာပတ္တိ=တွေဝေမိန်းမောခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။

မုဉ္စာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုစ+ဏာပေ+တွာ] လွှတ်စေ၍။ နာဠာဂိရိဟတ္ထိံ မုဉ္စာပေတွာပိ ကေနစိ ဥပါယေန ဘဂဝန္တံ မာရေတုံအသက္ကောန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ (–သေ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၁၀။)

မုဉ္စာပေန္တ (တိ) [မုစ+ဏာပေ+အန္တ] လွှတ်စေလိုသော။ ရာဇာ ဆဋ္ဌဂါထာယ တမတ္ထံ သုတွာ မုဉ္စာပေန္တော သတ္တမံ ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၄။

မုဉ္စာပေသိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ + ဏာပေ + ဤ] လွှတ်စေပြီ။ တံ အာရာမိကကုလံ မုဉ္စာပေသိ။ ဝိ၊၁။၃၆၂။ (–ဝိ၊၄။၁၈၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၀။)

မုဉ္စာမ (ကြိ) [မုစ+အ+မ] လွှတ်ကုန်၏၊ လွှတ်ကုန်အံ့။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စာမရဏာသန္နဝေလာ (အနု၊ဋီ၊၁။၁၃၈) သည် မုစ္ဆာမရဏာသန္နဝေလာမှပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ် ဖြစ်သည်။ မုစ္ဆာမရဏာသန္နဝေလာ = တွေဝေမိန်းမောသော အခါ၊ သေခါနီးအခါ။

မုဉ္စာမိ (ကြိ) [မုစ+အ+မိ] လွှတ်၏၊ လွှတ်အံ့။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စာဟိ (ကြိ) [မုစ + အ + ဟိ] လွှတ်လော့။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စိံ (ကြိ) [မုစ+အ+ဤံ] လွှတ်ပြီ။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စိံသု (ကြိ) [မုစ+အ+ဥံ] လွှတ်ကုန်ပြီ။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စိ (ကြိ) [မုစ+အ+ဤ] လွှတ်ပြီ။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်

မုဉ္စိတ (တိ) [မုစ+အ+တ] လွှတ်အပ်သော။ မုဉ္စိတေန အပရေန ဝါမမဂ္ဂေန ဂတာပိ ဂါမ-နိဂမာဒီသု ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ နိဋ္ဌာပေန္တိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၈။ (မုဉ္စိတ (စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၆၉)သည် မုစ္ဆိတမှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်သည်။)

မုဉ္စိတဗ္ဗ (တိ) [မုစ+အ+တဗ္ဗ] လွှတ်အပ်သော။ နိရတ္တာတိ မုဉ္စိတဗ္ဗံ နတ္ထိ။ မဟာနိ၊၆၃၊၁၉၁။ (–ဇာ၊၁။၁၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၇။) မုဉ္စိတဗ္ဗံ နတ္ထီတိ မုဉ္စိတွာ ဌိတတ္တာ မောစေတဗ္ဗံ နတ္ထိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၅။ (–၃၀၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၆။)

မုဉ္စိတုံ (ဗျ) [မုစ+အ+တုံ] လွှတ်ခြင်းငှါ။ ဘိက္ခု-နုပဿယဿ စ ဝိဟာရဿ စ ဥပစာရံ မုဉ္စိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၂။)

မုဉ္စိတုကမျ (တိ) [မုဉ္စိတုံ+ကမု+ဏျ] လွှတ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သူ။ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏ–ကြည့်။

မုဋ္ဌိတုကမျတာ (ထီ) [မုဋ္ဌိတုကမျ+တာ] လွတ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော သူ၏အဖြစ်။ မုဋ္ဌိတုကမျတာဉာဏ–ကြည့်။

မုဋ္ဌိတုကမျတာဉာဏ (န) [မုဋ္ဌိတုကမျတာ+ဉာဏ] လွတ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော သူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဉာဏ်။ မုဋ္ဌိတုကမျတာဉာဏံ, ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၇၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။) မုဋ္ဌိတုံ ဣစ္ဆတီတိ မုဋ္ဌိတုကမျော၊ စိတ္တံ၊ ပုဂ္ဂလော ဝါ၊ တဿ ဘာဝေါ မုဋ္ဌိတုကမျတာ၊ တဒေဝ ဉာဏံ မုဋ္ဌိတုကမျတာဉာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၃၅။ (–မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၅၃၅။) မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ –ကြည့်။

မုဋ္ဌိတုကာမ (တိ) [မုဋ္ဌိတုံ + ကမု + ဏ] လွတ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ လွတ်မြောက်လိုသော၊ သူ၊ မုဋ္ဌိတုကာမာဝ တေ နိရယာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၀။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၉၊ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၂။) မုဋ္ဌိတုံ စဇိတုံ ကာမေတိ ဣစ္ဆတီတိ မုဋ္ဌိတုကာမော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ (–မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၅၃၅။)

မုဋ္ဌိတုကာမတာ (ထီ) [မုဋ္ဌိတုကာမ + တာ] လွတ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော သူ၏ အဖြစ်။ ဥပ္ပါဒါဒီနိ ပရိစ္စဇိတုကာမတာ မုဋ္ဌိတုက မတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၃။ (–၂၉၀၊၃၀၃။)

မုဋ္ဌိတ္တ (ကြိ) [မုစ+အ+တ္တ] လွတ်ကုန်ပြီ။ မုဋ္ဌတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဋ္ဌိတ္ထ (ကြိ) [မုစ+အ+အာ။ မောဂ်၊ဒ်။၃၈။] လွတ်ပြီ။ မုဋ္ဌတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဋ္ဌိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုစ+အ+တွာ] (က) ကြွေကျ၍၊ လျှော့ကျ၍။ (ခ) ဖြေ၍။ (ဂ) လွတ်၍။ (ဃ) ခွါ၍။ (င) ကြည်၍။ (စ) ပြောဆို၍။ (က) ပုပ္ဖါ မုဋ္ဌိတွာ (အပ၊၁။၄) ဝိဂဠိတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။ (ခ) ဆိန္ဒိတွာ ဝါ မုဋ္ဌိတွာ ဝါ ဝိဝရိတွာ ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၈။ မုဋ္ဌိတွာတိ ရဇ္ဇုဗန္ဓနံ မုဋ္ဌိတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၃။ မုဋ္ဌိတွာ ဝါတိ ရဇ္ဇုဗန္ဓနံ နိဗ္ဗေဌေတွာ ဝါ။ပါစိတ်၊ယော။ ၂၄၁။ (ဂ) ဥပစာရံ မုဋ္ဌိတွာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉)တိ ပရိသမန္တတော ဒွါဒသဟတ္ထံ မုဋ္ဌိတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၆။ (ဃ) ကပိတ္ထဖလာဒီနံ အန္တော မိဉ္ဇံ ကဍ္ဎာပေ မုဋ္ဌိတွာ သဉ္ဇရတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။ ဇ.ဓိ။ ၁၉၉။ (င) မုဋ္ဌိတွာ ဝဍ္ဎေတွာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၀။ (စ) ဖရုသဝါစံ မုဋ္ဌိတွာ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ကထေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၈။

မုဋ္ဌိယ (ကြိ၊ဝိ) [မုစ+အ+တွာ] လွတ်၍။ မုဋ္ဌိယ ဝေဓံ ပတိဋ္ဌဟတိ ပါရေ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။

မုဋ္ဌိယမာန (တိ) [မုစ+အ+ယ+မာန] လွတ်အပ်သော၊ ဖြေလွတ်အပ်သော။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေန အရိယမဂ္ဂေန မုဋ္ဌိယမာနာ ဂန္ထာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၄။

မုဋ္ဌိဿံ (ကြိ) [မုစ+အ+ဿံ] လွတ်အံ့။ မုဋ္ဌတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဋ္ဌိဿတိ (ကြိ) [မုစ+အ+ဿတိ] လွတ်အံ့။ မုဋ္ဌတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဋ္ဌိဿာမ (ကြိ) [မုစ+အ+ဿာမ] လွတ်ကုန်အံ့။ မုဋ္ဌတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဋ္ဌိဿာမိ (ကြိ) [မုစ+အ+ဿာမိ] လွတ်အံ့။ မုဋ္ဌတိ၂ (က) ကြည့်။

မုစ္ဆေ (ကြိ) [မုစ+ယေျ] လွတ်ရာ၏။ မုဋ္ဌတိ၂ (က) ကြည့်။

မုစ္ဆေတိ (ကြိ) [မုစ+အ+ဧ+တိ] လွှတ်စေ၏။ ပလိဗုန္ဓကံတိ နိဿရိတုံ အပ္ပဒါနဝသေန နမုစ္ဆတိ ဝိဗန္ဓတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄၁။

မုစ္ဆေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုစ+အ+တွာ] လွတ်၍၊ ဖြေ၍။ ဣမံ နာဂဿ ဂီဝံ ဟတ္ထံ မုစ္ဆေတွာ ဣမံ ရဇ္ဇုံ ပသိပ္ပေဒေယ္ယ။ ဝိ၊၄။၃၅၆။

မုစ္ဆေထ (ကြိ) [မုစ+အ+ဧထ] လွတ်ရာ၏။ မုဋ္ဌတိ၂ (က)ကြည့်။

မုဉ္စေမု (ကြိ) [မုစ+အ+ဧယျာမ၊ နိရုတ္တိ၊သုတ်။ ၅၇၃။] လွှတ်ကုန်အံ့။ မုဉ္စတိ၂ (က)ကြည့်။

မုဉ္စေယျံ (ကြိ) [မုစ+အ+ဧယျံ] လွှတ်ရာ၏၊ လွှတ်ရာအံ့။ မုဉ္စတိ၂ (က)ကြည့်။

မုဉ္စေယျ (ကြိ) [မုစ+အ+ဧယျ] လွှတ်ရာ၏၊ ဖြေရာ၏၊ ဆိုရာ၏။ မုဉ္စတိ၂ (က) ကြည့်။

မုဉ္စေယျုံ(ကြိ)[မုစ+အ+ဧယျုံ]လွှတ်ကုန်ရာ၏။ မုဉ္စတိ၂ (က)ကြည့်။

မုဉ္စ (ပု) [မုဉ္စ+အ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၇၁။] (၁) ဖြူဆံမြက်။ (၂) ငါးရံ့။ (၁) မုဉ္စမှာ ဤသိကံ ပဝါဟေယျ။ ပဋိသံ။၃၇၉။ ဒီ၊၁။၇၃၊ ၁၉၉။ မ၊၂။၂၀၉။ သုတ္တနိ။၃၄၃။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။) မုဉ္စမှာတိ မုဉ္စတိဏမှာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၉၅။) (၂) ဗလဇော မုဉ္စပါဝုသာ။ ဓာန်။၆၇၁။

မုဉ္စကေသ (တိ) [မုဉ္စ+ကေသ] ဖြူဆံမြက်နှင့် တူသော အမွေးရှိသော၊ သူ။ မုဉ္စကေသော ဣဒ္ဓိမာ ဝေဟာသင်္ဂမော ဝလာဟကော နာမ အဿရာဇာ။ ဒီ၊၂။၁၄၃။ မ၊၃။၂၁၂။ သုဋ္ဌု ကပ္ပေတွာ ဌပိတေဟိ ဝိယ မုဉ္စသဒိသေဟိ သဏှာဝဋ္ဋဥဇုဂတေဟိ ကေသေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ မုဉ္စကေသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၀။

မုဉ္စတိဏ (န) [မုဉ္စ+တိဏ] ဖြူဆံမြက်။ မုဉ္စ (၁) ကြည့်။

မုဉ္စတိဏမယ (တိ) [မုဉ္စတိဏ+မယ] ဖြူဆံမြက်ဖြင့် ပြီးသော။ မုဉ္စမယ–ကြည့်။

မုဉ္စတိဏသန္ထရဏ (န) [မုဉ္စတိဏ+သန္ထရဏ] ဖြူဆံမြက် အခင်း။ ရုက္ခမူလာဒိသေနာသနေ မုဉ္စတိဏသန္ထရဏာဒီသု နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၁၃။

မုဉ္စပါဒုကာ (ထီ) [မုဉ္စ+ပါဒုကာ] ဖြူဆံမြက် ခြေနင်း။ မုဉ္စပါဒုကံ ကရောန္တိပိ ကာရာပေန္တိပိ။ ဝိ၊၃။၃၇၇။ (–ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၅၅။)

မုဉ္စပုဉ္ဇ (ပု) [မုဉ္စ+ပုဉ္ဇ] ဖြူဆံမြက် အစုအငုံ။ တိဏံ ဝိယ ဝစ္စတိ၊ မုဉ္စပုဉ္ဇော ဝိယ ဝစ္စတိ။ အဘိ၊က။၂၅၇၊၃၂၀။

မုဉ္စမစ္ဆ (ပု) [မုဉ္စ+မစ္ဆ] ငါးရံ့။ မုဉ္စမစ္ဆာ ရောဟိတမစ္ဆာ စ ဝဂ္ဂုမစ္ဆာ စ တေတေ သဗ္ဗေ မစ္ဆဇာတိကာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။

မုဉ္စမယ(တိ)[မုဉ္စ+မယ] ဖြူဆံမြက်ဖြင့် ပြီးသော။ မုဉ္စမယာ (သုတ္တနိ။၂၄၃)တိ မုဉ္စတိဏမယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။

မုဋ္ဌသိဝ (ပု) [မုဋ္ဌ+သိဝ] မုဋ္ဌသိဝမင်း။ မုဋ္ဌသိဝဿ ပုတ္တေဟိ ဒေဝါနံပိယတိဿာဒီဟိ ဒသဟိ ဘာတိကေဟိ သမာကိဏ္ဏော။ ဝိမတိ၊၁။၃၄။

မုဋ္ဌသိဝရာဇ (ပု) [မုဋ္ဌသိဝ+ရာဇ] မုဋ္ဌသိဝမင်း။ မုဋ္ဌသိဝရာဇာ ရဇ္ဇံ ပါပုဏိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။

မုဋ္ဌ (တိ) [မုသ+တ။ နိရုတ္တိ၊နှာ၊၄၉၂။] လွှတ်သော၊ ပျက်သော။ သတိ မုဋ္ဌာ(သံ၊၂။ ၂၉၆)တိ သတိ နဋ္ဌာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။ မုဋ္ဌဿတိ –လည်းကြည့်။

မုဋ္ဌပမုဋ္ဌဿတိ (တိ) [မုဋ္ဌပမုဋ္ဌ+သတိ] အလွန် လွှတ်သောသတိရှိသော၊ သူ။ မောဟဝသေန မုဋ္ဌပမုဋ္ဌဿတိဘာဝံ အာပဇ္ဇန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၂။

မုဋ္ဌဿတိ (တိ) [မုဋ္ဌ+သတိ] လွှတ်သော သတိရှိသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလ (ပု) [မုဋ္ဌဿတိ+ပုဂ္ဂလ] လွှတ်သောသတိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ ဘတ္တနိက္ခိတ္တကာကသဒိသေ ဟိ မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇေန္တဿ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၄၃။

မုဋ္ဌဿစ္စ (နှ) [မုဋ္ဌဿတိ+ဏျ] လွတ်သော–ပျက်သော – မေ့လျော့သော – သတိရှိသော သူ၏ အဖြစ်၊ သတ်လွတ်ခြင်း။ မုဋ္ဌဿစ္စဥ္စ အသမ္ပဇညဥ္စ။ ဒီ၊၃။၁၇၉။ အံ၊၁။၉၄။ အဘိ၊ ၆။၁၅။ မုဋ္ဌဿစ္စန္တိ သတိဝိပ္ပဝါသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၄။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။) မုဋ္ဌာ သတိ ဧတဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ၊ တဿ ဘာဝေါ မုဋ္ဌဿစ္စံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၈၀။ (–အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၆၄။)

မုဋ္ဌဿစ္စနိဒ္ဒေသ (ပု) [မုဋ္ဌဿစ္စ+နိဒ္ဒေသ] မုဋ္ဌဿစ္စနိဒ္ဒေသ။ မုဋ္ဌဿစ္စနိဒ္ဒေသေ အသတိတိ သတိဝိရဟိတာ စတ္တာရော ခန္ဓာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၃၃။

မုဋ္ဌဿစ္စမူလက (တိ) [မုဋ္ဌဿစ္စ+မူလက] လွတ်သော သတိရှိသော သူ၏ အဖြစ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ သတိလွတ်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဋ္ဌဿစ္စရဇ (ပု) [မုဋ္ဌဿစ္စ+ရဇ] လွတ်သော သတိရှိသော သူ၏အဖြစ် တည်းဟူသော မြူ၊ သတ်လွတ်ခြင်း တည်းဟူသော မြူ။ သော မုဋ္ဌဿစ္စရဇဿ စေဝ မုဋ္ဌဿစ္စမူလကဿ သေသာကုသလရဇဿ စ အပဝုကတ္တာ အပဝုရဇက္ခော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂။

မုဋ္ဌဿတိ (ထိ) [မုဋ္ဌာ+သတိ။ ထီ-၌ မုဋ္ဌဿတိနီ။] (၁) လွတ်သော– ပျက်သော–သတိ၊ သတိလွတ်ခြင်း၊ သတိကင်းခြင်း။ (တိ)(၂) လွတ်သော-ပျက်သော–မေ့သော – ကင်းသော–သတိ ရှိသော၊ သတိ လွတ်သော၊ သတိ ကင်းသော၊ သူ။ (၁) မုဋ္ဌဿတိယာ ဇောံ အဓိဝစနံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၃။ (တိ) (၂) ပရေ မုဋ္ဌဿတိ ဘဝိဿန္တိ။ မ၊၁။၅၂။ (–သံ၊၃။ ၂၃၅။ အံ၊၁၊၁၇၄။ ပဋိသ။၁၁၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။) မုဋ္ဌာ သတိ ဧတေသန္တိ မုဋ္ဌဿတိ၊ နဋ္ဌဿတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၈၈။)မုဋ္ဌဿတိနန္တိ နဋ္ဌဿတိနံ ဝိဿဋ္ဌဿတိနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။ ပဋိပတ္တိဓမ္မေ ပမုဋ္ဌာ ဝိနဋ္ဌာ ပဋိဝိနဋ္ဌာ သတိ ဧတေသန္တိ မုဋ္ဌဿတိ (မုဋ္ဌဿတိ?)တိ အာဟ "နဋ္ဌဿတိနော"တိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၁၃။ မုဋ္ဌာ နဋ္ဌာ သတိ ဧတေသန္တိ မုဋ္ဌဿတိ၊ သတိဝိရဟိတေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၈၀။ (– ပါစိတ်၊ယော။၇။) တဿာ မုဋ္ဌဿတိနိယာ ဂဟိတော ဂဟိတော မုဿတိ။ ဝိ၊၄။၄၅၂။

မုဋ္ဌဿတိအသမ္ပဇာနသန္တောသဟေတု (ပု) [မုဋ္ဌဿတိအသမ္ပဇာန+သန္တောသဟေတု] သတ်မေ့လျော့သောသူ့ကင်းမဲ့သော ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသူ့ဘို၏ အဖြစ်ဟူသော မိမိအပြစ် ဟူသော အကြောင်း။ မုဋ္ဌဿတိအသမ္ပဇာနသန္တောသဟေတု ဟဝေ တေ ဘောန္တော သမဏဗြာဟ္မဏာ အကုသလံ ဘယဘေရဝံ အဝှါယန္တိ။ မ၊၁။၂၄။

မုဋ္ဌဿတိက (တိ) [မုဋ္ဌဿတိ+က] လွတ်သော သတိရှိသော၊ သူ။ ယော ပကတိယာ မုဋ္ဌဿတိကော။ မိလိန္ဒ။၈၄။

မုဋ္ဌဿတိနီ (ထိ) [မုဋ္ဌဿတိ+ဣနီ] လွတ်သော သတိရှိသော ဘိက္ခုနီမ။ မုဋ္ဌဿတိ(တိ) (၂) ကြည့်။

မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလ (ပု) [မုဋ္ဌဿတိ+ပုဂ္ဂလ] လွတ်သော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတိ လွတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ ဘတ္တနိက္ခိတ္တကာကသဒိသေ မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇနေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၀။

မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇန (ထိ၊န) [မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလ+ပရိဝဇ္ဇန] (၁) လွတ်သော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကြဉ်ခြင်း။ (တိ) (၂) လွတ်သော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကြဉ်သော၊ သူ။ (၁) သတိယာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၇၁။ (တိ) (၂) သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။

မုဋ္ဌိ¹ (ထီ) [မုဒ+ထိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၂၇။] တူ၊ သံတူ။ (သျှ—ဟောင်း၌ ပေ—ဟု ပြန်သည်။) မုဋ္ဌျာခိ ဘရဏီ'တ္ထိယံ။ ဓာန်။ ၅၂၇။

မုဋ္ဌိ² (ထီ၊ ပု) [မုဟ+တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၆၈။ မုသ+တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။] (က) လက်ဆုပ်၊ လက်သီး။ (ခ) လျှို့ဝှက်ထားသော— အယူဝါဒ— နည်းလမ်း။ (က) မုဋ္ဌိံ ဝါ ဆိန္ဒတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၈။ (—ဝိ၊ ၄။ ၂၃။ သံ၊ ၁။ ၄၅၂။ ဥဒါန။ ၁၆၁။ အပ၊ ၁။ ၂၂၄။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၇။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၈။) မုဋ္ဌိံ ကတွာတိ မုဋ္ဌိဂတံ....မုသတိ ဝိနသတိ ဓမ္မော ဧတေန နဋ္ဌေနာတိ မုဋ္ဌိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။ (—သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၀။) (ခ) အာစရိယမုဋ္ဌိ—ကြည့်။

မုဋ္ဌိက (ပု) [မုဋ္ဌိ² + က] (က) လက်ဆုပ်၊ လက်သီး။ (ခ) လက်ပန်းသည်၊ လက်ဝှေ့သမား။ (ဂ) မုဋ္ဌိကမည်သော—လက်ပန်းသည်—လက်ဝှေ့သမား။ (က) မုဋ္ဌိကမလ္လ (က) ကြည့်။ (ခ) မုဋ္ဌိကာ(ဇာ၊ ၂။ ၂၈၃)တိ မုဋ္ဌိကမလ္လာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၁၇၆။ (ဂ) စာဏူရဉ္စ မုဋ္ဌိကဉ္စာတိ ဒွေ မလ္လေ ပေါသေတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၈၂။

မုဋ္ဌိကတဓမ္မ (ပု) [မုဋ္ဌိကတ + ဓမ္မ] လက်ဆုပ် လက်ကိုင် ပြုအပ်သော တရား၊ လျှို့ဝှက်ထားသော တရား။ အာစရိယမုဋ္ဌိ—ကြည့်။

မုဋ္ဌိကတဟတ္ထ (တိ) [မုဋ္ဌိကတ+ဟတ္ထ] အဆုပ်ပြုအပ်သော လက်ရှိသော၊ လက်၌ ဆုပ်ကိုင်ပြီးသော လက်နက်ရှိသော၊ သူ။ မုဋ္ဌိကတဟတ္ထာ(ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၈)တိ အာဝုဓာဒီနံ ဂဟဏတ္ထံ ကတမုဋ္ဌိဟတ္ထာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၉။

မုဋ္ဌိကမလ္လ (ပု) [မုဋ္ဌိက+မလ္လ] (က) လက်ပန်းသည်၊ လက်ဝှေ့သမား။ (ခ) မုဋ္ဌိကမည်သော—လက်ပန်းသည်— လက်ဝှေ့သမား။ (က) မုဋ္ဌိကမလ္လာ(ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄)တိ မုဋ္ဌိကေန မတ္တိ အညမညံ ဟနန္တီတိ မုဋ္ဌိကမလ္လာ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၄၄၉။ (—ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၇။) (ခ) စာဏူရေ မတေ ရာဇာ မုဋ္ဌိကမလ္လံ အာဏာပေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၂။

မုဋ္ဌိကရဏ (နု) [မုဋ္ဌိ+ကရဏ] လက်ဆုပ်ပြုခြင်း။ မုဋ္ဌိကရဏာဒီဟိ(မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၆)တိ ဥသုမုဋ္ဌိကရဏဇိယာဂါဟဇိယာဝိဇ္ဈာဒီဟိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၉။

မုဋ္ဌိကာ (ထီ) [မုဋ္ဌိ+က+အာ] တူ၊ သံတူ။ အဓိကရဏိယံ ဌပေတွာ မုဋ္ဌိကာယ ပဟရမတ္တံ ဘိဇ္ဇတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။ (—အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၂။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၆။)

မုဋ္ဌိဂတ (တိ) [မုဋ္ဌိ+ဂတ] လက်ဆုပ်၌ တည်သော၊ လက်ဆုပ်သို့ ရောက်သော။ မုဋ္ဌိဂတေသု ဟေဋ္ဌာ ဆိန္နေသုပိ သစေ သီသာနိ ဇင္ဃိတာနိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။ (—ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။)

မုဋ္ဌိဂါဟ (ပု) [မုဋ္ဌိ+ဂါဟ] (လွတ်ထွက်မသွားအောင်)ဆုပ်ကိုင်ခြင်း။ ကုသလစိတ္တံ ဝိနိဗန္ဓန္တီတိ စေတသော ဝိနိဗန္ဓာ။ တံ ပန ဝိနိဗန္ဓန္တာ မုဋ္ဌိဂါဟံ ဂဏှန္တိ ဝိယ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၇။

မုဋ္ဌိဃာတ (ပု) [မုဋ္ဌိ+ဃာတ] လက်ဆုပ်—လက်သီး—ဖြင့်—ပုတ်ခတ်—ထိုး—ခြင်း။ မုဒ္ဒနိ မုဋ္ဌိဃာတံ အကာသိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၂။ (—၃၁၁။)

မုဋ္ဌိဇာဏုနိပ္ပေါထန (နု) [မုဋ္ဌိဇာဏု+နိပ္ပေါထန] လက်ဆုပ် လက်သီး ပုဆစ်ဒူးတို့ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်း။ သမာဒပနေ ပန မုဋ္ဌိဇာဏုနိပ္ပေါထနာဒီဟိ မရဏာသမာဒပနဝသေန ဥစ္စာကာသနတာ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၁၇။

မုဋ္ဌိဇာဏုနိပ္ပေါဠန (နု) [မုဋ္ဌိဇာဏု+နိပ္ပေါဠန] လက်ဆုပ် လက်သီး ပုဆစ်ဒူးတို့ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်း။ သမာဒပနေ ပန မုဋ္ဌိဇာဏုနိပ္ပေါဠနာဒီဟိ မရဏာသမာဒပနဝသေန ဥစ္စာကာရတာ။ ပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂။

မုဋ္ဌိတိက (တိ) [မုဋ္ဌိ+တိက] တောင်ဆုပ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော သုံးတောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ တောင်ဆုပ်၏ သုံးတောင်ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ တိရိယံ မုဋ္ဌိတိကံ ပမာဏံ ဝဍ္ဎတိ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ (-ကင်္ခါ။၁၅၁။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၂။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၁၁၊)

မုဋ္ဌိပဉ္စက (တိ) [မုဋ္ဌိ+ပဉ္စက] တောင်ဆုပ်၏ ငါးတောင်ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ တောင်ဆုပ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော ငါးတောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (ငါးတောင် တောင်ဆုပ်၊ သုံးတောင်ဆုပ်၊ ဒုကုဋ္ဌကိုယ်ရုံမှာ။ ဝိနယသံခိပ်။ လေးတောင်အပြည့်နှင့် တောင်ဆုပ်တစ်ခုကို ငါးတောင်တောင်ဆုပ် ဟုဆိုသည်။) ဥတ္တရာသင်္ဂဉ္စ ဒီဃတော မုဋ္ဌိပဉ္စကံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ကင်္ခါ။၁၅၄၊ ဝိ၊ယင်္ဂ။၃၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၁။) မုဋ္ဌိပဉ္စကန္တိ မုဋ္ဌိယာ ဥပလက္ခိတံ ပဉ္စကံ၊ စတုဟတ္ထေ မိနိတွာ ပဉ္စမံ ဟတ္ထံ မုဋ္ဌိံ ကတွာ မိနိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယော၊ ဝိမတိ၊၁။၃၁၂။ ဝိနယာလင်္ကာ၊ဋ္ဌီ၊၁။၉၁။ (-ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၁၁၊)

မုဋ္ဌိပဏ္ဏ (န) [မုဋ္ဌိ+ပဏ္ဏ] လက်ဆုပ်ဖြင့် ကိုင်၍ ဆောင်းအပ်သော ထန်းရွက်၊ ထီးမိုးကြောင်း သစ်ရွက်။ ဆတ္တံ မုဋ္ဌိပဏ္ဏံ ကတ္တရယဋ္ဌိ ဥပါဟနာ။ ကင်္ခါ။၂၆၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၃။) မုဋ္ဌိပဏ္ဏန္တိ တာလပဏ္ဏံ၊ တံ ဟိ မုဋ္ဌိနာ ဂဟေတွာ ပရိဟရန္တိ "မုဋ္ဌိပဏ္ဏ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ မုဋ္ဌိပဏ္ဏန္တိ ဆတ္တစ္ဆာဒနပဏ္ဏမေဝါတိ ကေစိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၄၂၇။ (-သာရတ္ထ၊၃။၄၀၅။)

မုဋ္ဌိပရိယာပန္န (တိ) [မုဋ္ဌိ+ပရိယာပန္န] လက်ဆုပ်၌ အကျုံးဝင်သော၊ လက်တစ်ဆုပ်စာလောက်သော။ မုဋ္ဌိပရိယာပန္နန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၂၂။

မုဋ္ဌိပါသာဏ (ပု) [မုဋ္ဌိ+ပါသာဏ] လက်သီးဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကျောက်။ အသ္မမုဋ္ဌိကာတိ မုဋ္ဌိပါသာဏံ ဂဟေတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၇။)

မုဋ္ဌိပါသာဏမတ္တ (ထီ၊န) [မုဋ္ဌိပါသာဏ+မတ္တ] တစ်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကျောက်၊ လက်ဆုပ်ပမာဏရှိသော ကျောက်။ အပ္ပဋိသန္ဓိကာတိ ခုဒ္ဒကာ မုဋ္ဌိပါသာဏမတ္တာ ဧတုနာ ဝါ သိလေသေန ဝါ အလ္လီယာပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅။

မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယ (ပု) [မုဋ္ဌိ+ပုပ္ဖိယ] မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယမထေရ်။ အာယသ္မာ မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၁၅၆။

မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရ (ပု) [မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယ+ထေရ] မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယမထေရ်။ သုဒဿနော နာမ နာမေနာတိ- အာဒိကံ အာယသ္မတော မုဋ္ဌိပုပ္ဖိယတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။

မုဋ္ဌိပူဇ.. (ပု) [မုဋ္ဌိ+ပူဇက] မုဋ္ဌိပူဇကမထေရ်။ အာယသ္မာ မုဋ္ဌိပူဇကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၁။၂၂၄။

မုဋ္ဌိပေါတ္ထက (ပု) [မုဋ္ဌိ+ပေါတ္ထက] တစ်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော-ပေ-ပရိက်-စာ။ မုဋ္ဌိပေါတ္ထကော (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၄) တိ မုဋ္ဌိပ္ပမာဏော ပါရိဟာရိယပေါတ္ထကော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၅။

မုဋ္ဌိပေါထန (န) [မုဋ္ဌိ+ပေါထန] လက်သီးဆုပ်တို့ဖြင့် ပုတ်ခတ် ထိုးနှက်ခြင်း။ သောကာဘိဘူတော ပရိဒေဝနိမိတ္တံ မုဋ္ဌိပေါထနာဒီနိ ကရောတိ။ မူလဋ္ဌီ၊၂။၆၅။ မုဋ္ဌိဟိ ပေါထနာဒီနိ မုဋ္ဌိပေါထနာဒီနိ။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၇၂။

မုဋ္ဌိပ္ပမာဏ (န) [မုဋ္ဌိ+ပမာဏ] (၁) တစ်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်။ (တိ)(၂) တစ်ဆုပ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ တစ်ဆုပ်ဖြင့် ယူအပ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (၁) မုဋ္ဌိပ္ပမာဏ-တော ဥပရိ ပါသာဏာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၅၅။ (တိ) (၂)

မုဋ္ဌိပ္ပမာဏာ သက္ခရာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁။ (–ငါ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။၁၂။ ကခါ။ ၂၆၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၀။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၅၁။) မုဋ္ဌိပ္ပမာဏာတိ မုဋ္ဌိနာ သင်္ဂဟေ-တဗ္ဗပမာဏာ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄။

မုဋ္ဌိပ္ပဟာရ (ပု) [မုဋ္ဌိ + ပဟာရ] လက်သီးဆုပ်ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်း။ မုဋ္ဌိပ္ပဟာရာဒီဟိ ဝဓုန္တု ဧဝမိယန္တု။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၆။ (–ဝိမတိ၊ ၂။၂၃၀။)

မုဋ္ဌိဗန္ဓ (ပု) [မုဋ္ဌိ+ဗန္ဓ] လက်သီးဆုပ်ဖွဲ့ခြင်း။ အကတဟတ္ထောတိ မုဋ္ဌိဗန္ဓာဒိဝသေန အသ-မ္ပာဒိတဟတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။

မုဋ္ဌိမုဋ္ဌိ (ထိ၊ပု) [မုဋ္ဌိ+မုဋ္ဌိ] (ပန်း) အဆုပ်ဆုပ်၊ (ပန်း)တစ်ဆုပ်စီ တစ်ဆုပ်စီ။ မုဋ္ဌိမုဋ္ဌိံ ကတ္ဝာ ဌပေတ္ဝာ ဒွါရံ ပိဓာယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၁။

မုဋ္ဌိယုဒ္ဓ (ပု) [မုဋ္ဌိ+ယုဒ္ဓ] လက်ဝှေ့သတ်ခြင်း၊ လက်ဝှေ့ထိုးခြင်း။ မုဋ္ဌိယုဒ္ဓံ နိဗ္ဗုဒ္ဓံ ဥယျော-ဓိကံ။ ဒီ၊၁။၆၊၆၁။ မဟာနိ။၂၇၅။

မုဋ္ဌိယောဂ (ပု) [မုဋ္ဌိ+ယောဂ] လျှို့ဝှက်ထားသော– နည်းလမ်း– အတတ်။ (ဤပုဒ်သည် ကဏ္ဍမုဏ္ဍပေတိ ဝတ္ထုနှင့် ဆက်နွယ်နေသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ယင်းဝတ္ထုအကျယ်ကို–ပေတ၊ ဋ္ဌ။၁၄၀-ဂ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇ဂ-တို့ကြည့်။)မုဋ္ဌိယော-ဂေါ ကိရာယံ တဿ သုနခဇ္ဈရဓာနဿ၊ ယဒိဒံ ခေဋ္ဌပိဏ္ဍံ ဘူမိယံ နိဋ္ဌုဘိတ္ဝာ ပါဒေန ဃံသနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၇၂။

မုဋ္ဌိရတန (တိ) [မုဋ္ဌိ+ရတန] တောင်ဆုပ်ရှိသော၊ တောင်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ မဇ္ဈဋ္ဌာနံ မုဋ္ဌိရတနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၀။ (–ကခါ။၂၇၀။) မဇ္ဈဋ္ဌာနံ မုဋ္ဌိရတနံ ဟော-တီတိ ဗိမ္ဗောဟနဿ မဇ္ဈဋ္ဌာနံ တိရိယာတော မုဋ္ဌိရတနပ္ပမာဏံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၉၅။ (–ကခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၄၃၁၊)

မုဋ္ဌိရတနပ (ပ္ပ) မာဏ (တိ) [မုဋ္ဌိရတန + ပမာဏ] တောင်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဋ္ဌိရတနပမာဏဋ္ဌာန (န) [မုဋ္ဌိရတနပမာဏ+ ဌာန] တောင်ဆုပ် အတိုင်း အရှည်ရှိသော အရပ်။ ဒွိန္နံ ပဒါနံ အန္တရေ မုဋ္ဌိရတနပမာ-ဏဋ္ဌာနေ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂။ ၂၄၇။

မုဋ္ဌိရတနပ္ပမာဏပါဒက (တိ) [မုဋ္ဌိရတနပ္ပမာဏ +ပါဒက] တောင်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော အခြေရှိသော။ မုဋ္ဌိဟတ္ထပါဒက–ကြည့်။

မုဋ္ဌိရတနမတ္တ (တိ) [မုဋ္ဌိရတန+မတ္တ] တောင်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ပဒဝီတိဟာ-ရဿာတိ ပဒဝီတိဟာရော နာမ သမဂမနေ ဒွိန္နံ ပဒါနံ အန္တရေ မုဋ္ဌိရတနမတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၇။

မုဋ္ဌိဝတ္ထု (န) [မုဋ္ဌိ+ဝတ္ထု] တဆုပ်မျှလောက် ဆန်, ပဲနောက်, နှမ်းတို့ကို ခိုးသော ဝတ္ထု။ မုဋ္ဌိဝတ္ထုနိ ဩဿနိယဿရာဒိဝတ္ထုဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၉။

မုဋ္ဌိဝါရက (တိ) [မုဋ္ဌိ+ဝါရက] လက်ဆုပ် ပမာ-ဏရှိသော ခွက်၊ သေဗူး၊ ပုလင်း၊ လက်ဆုပ် အိုး (သျှ)။ မုဋ္ဌိဝါရကေဟောဝ သုရံ ပိဝိတ္ဝာ ဝါရကေ ဆဍ္ဍေတ္ဝာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၅။ ဝါရက-ကြည့်။

မုဋ္ဌိသခ် (ပု) [မုဋ္ဌိ+သခ်] လက်ဆုပ်ကဲ့သို့ လုံးသော ခရုသင်း။ သခ်ါတိ ဒက္ခိဏာဝဋ္ဋာ မုဋ္ဌိသခ်ါ နာဠိသခ်ါတိ ဒွေ သခ်ါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၇၀။

မုဋ္ဌိသမ္မဇ္ဇနိ (ထိ) [မုဋ္ဌိ+သမ္မဇ္ဇနိ] လက်ဆုပ် တံမြက်စည်း။ မုဋ္ဌိသမ္မဇ္ဇနိံ ဝါ ကစဝရ-ဆဍ္ဍနကံ ဝါ ဗဟိ ခိပိတ္ဝာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။

မုဋ္ဌိသမ္ဗုဋ္ဌနိ (ထိ) [မုဋ္ဌိ+သမ္ဗုဋ္ဌနိ] လက်ဆုပ်တံ မြက်စည်း။ မုဋ္ဌိသမ္ဗုဋ္ဌနိဥ္စ ကစဝရဆဍ္ဍနကဥ္စ

ဗဟိ ဒိပန္တိ။ ဝိ၊၃၊၃။၁၁။ (−ဝိ၊၃၊၄။၇၂။ ဇာ၊ခ်ါ။၂၆၄။ မေ၊၃၊၁။၄၉၄။)

မုဋ္ဌိဟတ္ထ (ပု) [မုဋ္ဌိ+ဟတ္ထ] တောင်ဆုပ်။ မုဋ္ဌိသာ မုဋ္ဌိဟတ္ထသာ သမ္ပန္နံ ပဋ္ဌကံ မုဋ္ဌိပဋ္ဌကံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၈၁။

မုဋ္ဌိဟတ္ထပါဒက (တိ) [မုဋ္ဌိဟတ္ထ + ပါဒက] တောင်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော အခြေရှိ သော။ မုဋ္ဌိဟတ္ထပါဒကေ (အံ၊၃၊၂။၁၉၉)တိ ပါဒတလတော ယာဝ အဋနိယာ ဟေဋ္ဌိ- မန္တော မုဋ္ဌိရတနပ္ပမာဏပါဒကေ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၁၇၉။

မုဋ္ဌိဟတ္ထပ္ပမာဏပါဒက (တိ)[မုဋ္ဌိဟတ္ထပ္ပမာဏ+ ပါဒက] တောင်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်အခြေရှိ သော။ မုဋ္ဌိဟတ္ထပ္ပမာဏပါဒကာနိ ပဋ္ဌကပ္ပိယ- မဋ္ဌသတာနိ ပါဠိဝက္ကောဝရကေသု ပညတ္တာနိ ဟောန္တိ။ သုတ္တနိ၊၃၊၂။၁၀၂။

မုဋ္ဌိရိသဒ္ဒ (ပု) [မုဋ္ဌိရိ+သဒ္ဒ] မုဋ္ဌိရိ-သဒ္ဒါ။ မုဋ္ဌိ- သဒ္ဒဋ္ဌိ မုဋ္ဌိရိသဒ္ဒံ ဝါ ခဏ္ဍနတ္ထမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ သီ၊ဋီ၊သင်၊၂။၁၄၀။

မုဋ္ဌိတဗ္ဗ (တိ) [မုဋ္ဌ+တဗ္ဗ] ချိုးဖြတ်အပ်သော။ ပဏ္ဍာရံ ဝဏ္ဏမသာ, မဟာန္တတာယ ပါ မုဋ္ဌိတဗ္ဗံ ခဏ္ဍောတဗ္ဗန္တိ ပုဏ္ဍရိကံ၊ မ-ကာရသာ ပ-ကာရာဒိ- ဝသေန။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၄၀။

မုဋ္ဌိသဒ္ဒ (ပု) [မုဋ္ဌိ+သဒ္ဒ] မုဋ္ဌိ-သဒ္ဒါ။ မုဋ္ဌိရိသဒ္ဒ− ကြည့်။

မုဏ္ဍ (ပု) [မုဋ္ဌိ+အ။ မုဏ္ဍ+အ။ မန+အ။ နီတိ၊ ဓာ။၅၈။ ဓာန်၊ဋီ။၃၂၁။ သူစိ။] (၁) မုဏ္ဍ မင်း။ (၂) ဆတ္တာသည်။ (၃) သင်တုန်း၊ (တိ) (၄) ဦးပြည်းသော၊ ခေါင်းတုံးသော၊ ရိတ်ပြီးသော ဆံရှိသော၊ သူ။ (၅) ဖြတ်အပ် သော၊ ပြတ်သော။ (၁) အထ ခေါ မုဏ္ဍော ရာဇာ ပိယကံ ကောသာရက္ခံ အာမန္တေသိ။ အံ၊၂။၅၈။ (−ဝိ၊၃၊၁။၅၄။) (၂) မုဏ္ဍော

မုဏ္ဍော် မုဏ္ဍကော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၀၈။ (၃) မုဏ္ဍ- ဝဋ္ဋိ−ကြည့်။ (တိ) (၄) မုဏ္ဍာပိ ဟိ ဣမေ- ကစ္စေ ဗြာဟ္မဏာ ဘဝန္တိ။ သံ၊၁။၁၆၉။ သုတ္တနိ။ ၃၄၅။ (−ထေရ။၂၅၁၊၃၄၀။ ထေရီ။၄၀၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၈။) မုဏ္ဍာသံ ဟိတိ ကေနစိ ကာရဏေန မုဏ္ဍိတသီသာပိ ဟောန္တိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ (−ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၆။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၂၄၉။) (၅) ကဏ္ဍမုဏ္ဍ (တိ) (၂) ကြည့်။

မုဏ္ဍက (တိ) [မုဏ္ဍ+က] (၁) ဦးပြည်းသော၊ ခေါင်းတုံးသော၊ရိတ်ပြီးသော ဆံရှိသော၊သူ။ (၂) မုဏ္ဍကမည်သော။ (၁) နု မုဏ္ဍကေန သမဏေန။ ဓမ္မ။၅၁။ (−ဒီ၊၃။၆၇။ ဥဒါန်။ ၁၇၅။) မုဏ္ဍကေနာတိ သီသမုဏ္ဍနမတ္တေန။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ (−ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၃။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၇။) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဏ္ဍကပဗ္ဗတ (ပု) [မုဏ္ဍက+ပဗ္ဗတ] မုဏ္ဍက မည် သော တောင်၊ ဦးပြည်းသော တောင်၊ တောင်ကတုံး။ တဿ ဝါ ဂါမဿ ဒက္ခိဏေ အညတရသ္မိံ မုဏ္ဍကပဗ္ဗတေ သဗ္ဗာကာရ- သမ္ပန္နံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၈၃။

မုဏ္ဍကပိဋ္ဌ (နု) [မုဏ္ဍက+ပိဋ္ဌ] ဦးပြည်းသော အင်းပျဉ်၊ အမှီမရှိသော အင်းပျဉ်၊ အင်းပျဉ် ကတုံး။ မုဏ္ဍပိဋ္ဌက−ကြည့်။

မုဏ္ဍကရဏ (နု) [မုဏ္ဍ+ကရဏ] ဦးပြည်းသည် ကို ပြုခြင်း၊ ခေါင်းရိတ်ခြင်း။ ဘဏ္ဍုကမ္မန္တိ မုဏ္ဍကရဏံ၊ ကေသစ္ဆေဒနာပုစ္ဆနန္တိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၁၇။

မုဏ္ဍကဝါဒ (ပု) [မုဏ္ဍက+ဝါဒ] ဦးပြည်း − ကတုံး− ဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ ဘဂဝန္တံ အရဟန္တံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ မုဏ္ဍကဝါဒေန သမဏ- ကဝါဒေန အသဗ္ဘာဟိ ဖရုသာဟိ ဝါစာဟိ အက္ကောသိ။ မိလိန္ဒ။၂၁၆။

မုဏ္ဍကသမဏ (ပု) [မုဏ္ဍက+သမဏ] ဦးပြည်းသောရဟန်း။ ဣမေ ကေသာ မုဏ္ဍကသမဏဿ မမ ပလ္လင်္ကေ နိသိန္နဘာဝံ ကထေန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၀။)

မုဏ္ဍကသမဏက (ပု) [မုဏ္ဍက+သမဏက] ဦးပြည်းသော ရဟန်းယုတ်။ ဟောတု မုဏ္ဍကသမဏကာ အဒဗ္ဗော အဟန္တိ ကရောသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂၁။)

မုဏ္ဍကသီသ (တိ) [မုဏ္ဍက+သီသ] ဦးပြည်းသော ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ အတ္တနော သာမိကေ ကာသာဝဓရေ မုဏ္ဍကသီသေ ဒိသွာ စိတ္တံ ကေဂ္ဂံ န ဘဝေယျ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၈။

မုဏ္ဍကုဋုမ္ဗိက (ပု) [မုဏ္ဍ+ကုဋုမ္ဗိက] ဦးပြည်းသော သူကြွယ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဏ္ဍကုဋုမ္ဗိကဇီဝိကာ (ထီ) [မုဏ္ဍကုဋုမ္ဗိက+ဇီဝိကာ] ဦးပြည်းသော သူကြွယ်၏ အသက်မွေးခြင်း။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခု "မုဏ္ဍကုဋုမ္ဗိကဇီဝိကံ ဇီဝတိ၊ န သမဏဇီဝိက" န္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၆။ ကုဋုမ္ဗံ ဝုစ္စတိ ဓနံ၊ တဒဿတ္ထီတိ ကုဋုမ္ဗိကော၊ မုဏ္ဍော စ သော ကုဋုမ္ဗိကော စာတိ မုဏ္ဍကုဋုမ္ဗိကော၊ တဿ ဇီဝိကံ တထာ၊ တံ ကတွာ ဇီဝတီတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၈။

မုဏ္ဍဂဟပတိက (ပု) [မုဏ္ဍ+ဂဟပတိက] ဦးပြည်းသောသူကြွယ်။ တဿာဝုသော သမဏဿ ဂေါတမဿ မုဏ္ဍဂဟပတိကဿ ပရိဝေသနာယ လဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၂။၁၂၃။

မုဏ္ဍဃဋ္ဋ (ထီ၊ပု) [မုဏ္ဍ+ဃဋ္ဋ] ပြတ်သော နခမ်းရှိသော အိုး၊ အိုးနားတို၊ အိုးကတုံး။ မုဏ္ဍဃဋ္ဋ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇)န္တိ ဘိန္နောဋ္ဌံ ဃဋံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၂။

မုဏ္ဍစ္ဆဒ (ပု) [မုဏ္ဍ+ဆဒ] အုတ်တိုက်ကတုံး (ဓာန်၊သျှ၊သစ်)။ ပြာသာဒ်ဦးပြည်း (ဓာန်၊ သျှ)။ လသာဆောင်ပါသောအိမ် (ဝိမတိ)။ မုဏ္ဍစ္ဆဒေါ စ ဟမ္မိယံ။ ဓာန်။၂၀၈။

မုဏ္ဍစ္ဆဒန (တိ) [မုဏ္ဍ+ဆဒန] အထက်ပုဒ် အနက်ကြည့်။ ဟမ္မိယံ မုဏ္ဍစ္ဆဒနံ စန္ဒိကင်္ဂဏယုတ္တန္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၃၅။ (-ဝိမတိ၊၂။၁၀၅။)

မုဏ္ဍစ္ဆဒနက (တိ) [မုဏ္ဍစ္ဆဒန+က] မုဏ္ဍစ္ဆဒ-အနက်ကြည့်။ ဟမ္မိယံ မုဏ္ဍစ္ဆဒနကံ စန္ဒိကင်္ဂဏယုတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၆။

မုဏ္ဍစ္ဆဒနဂဗ္ဘ (ပု) [မုဏ္ဍစ္ဆဒန+ဂဗ္ဘ] ဦးပြည်းဖြင့် မိုးအပ်သောတိုက်၊ ဦးပြည်းအမိုးရှိသော တိုက်၊ အမှမ်း-အထွတ်- မတင်သော တိုက်။ မုဏ္ဍစ္ဆဒနဂဗ္ဘော (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၁)တိ မုဏ္ဍေန ဆာဒေတဗ္ဗဂဗ္ဘော။ ပါစိတ်၊ယော။၄၇၂။

မုဏ္ဍစ္ဆဒနဂေဟ (န) [မုဏ္ဍစ္ဆဒန+ဂေဟ] ဦးပြည်းသောအမိုးရှိသောအဆောက်အအုံ။ အမှမ်း-အထွတ်-မတင်သော အဆောက်အအုံ။ ဟမ္မိယာတိ မုဏ္ဍစ္ဆဒနဂေဟာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၀။

မုဏ္ဍစ္ဆဒနပါသာဒ (ပု) [မုဏ္ဍစ္ဆဒန+ပါသာဒ] ဦးပြည်းသော အမိုးရှိသော ပြာသာဒ်၊ ပြာသာဒ်ဦးပြည်း၊ ပြာသာဒ်ကတုံး။ ဟမ္မိယန္တိ မုဏ္ဍစ္ဆဒနပါသာဒေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၅။ သာရတ္ထ၊၃။၂၃၅။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၈၉။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၆။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၃၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၂၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၂။ မုဏ္ဍစ္ဆဒနပါသာဒေါတိ စန္ဒိကင်္ဂဏယုတ္တော ပါသာဒေါ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၈၄။

မုဏ္ဍတိ (ကြိ) [မုဍိ+အ+တိ။ မုဏ္ဍ+အ+တိ။] ဦးပြည်း၏၊ ရိတ်ဖြတ်၏၊ ခေါင်းတုံး၏။ မုဍိ ကဏ္ဍနေ။ မုဏ္ဍတိ။ နီတိ၊ဓာ။၅၈။ မုဏ္ဍေမိ- ထေရီ၊ဋ္ဌ။၉၁။ မုဏ္ဍိံ သု— နီတိ၊ဓာ။၅၈။ မုဏ္ဍေသုံ -မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ မ၊ဋီ၊၁။၁၅၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၂။

မုဏ္ဍန (န) [မုဏ္ဍ+ယု] ဦးပြည်းခြင်း၊ ခေါင်းတုံးခြင်း။ ကိံ ဇေ ဒုဋ္ဌဒါသ် မုဏ္ဍနမဝ္ဆေန တဝ ဝိပ္ပမောက္ခော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၁။

မုဏ္ဍနိဂမ (ပု)[မုဏ္ဍ+နိဂမ] မုဏ္ဍနိဂုံး။ဝိဋ္ဋ၂၁၄ဝိယံ ပဗ္ဗတပါဒေ မုဏ္ဍနိဂမော နာမ အတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၇။

မုဏ္ဍပဗ္ဗတ (ပု) [မုဏ္ဍ+ပဗ္ဗတ] ဦးပြည်းသော တောင်၊ တောင်ကတုံး။ နှ ဟိ သိနေရု-ဥပ္ပါဋ္ဌနကဝါတော ဟတ္ထိမတ္တံ မုဏ္ဍပဗ္ဗတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၁။

မုဏ္ဍပဗ္ဗတမတ္ထက (န) [မုဏ္ဍပဗ္ဗတ+မတ္ထက] ဦးပြည်းသောတောင်ထိပ်၊တောင်ကတုံးထိပ်။ ဝေဂေန ဧကံ မုဏ္ဍပဗ္ဗတမတ္ထကံ အဘိရုယှ နိသိန္နော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၇၀။

မုဏ္ဍပါသဏ္ဍိက (တိ) [မုဏ္ဍ + ပါသဏ္ဍိက] ဦးပြည်းသော မှားသော အယူရှိသော၊ သူ (မှားသော အယူရှိသော ဦးပြည်း)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဏ္ဍပါသဏ္ဍိကသမယ (ပု) [မုဏ္ဍပါသဏ္ဍိက +သမယ]မှားသောအယူရှိသော ဦးပြည်းတို့၏အယူ။ မဟာရာဇ တဝ မိတာ ဗြာဟ္မဏ-သမယံ ပဟာယ မုဏ္ဍပါသဏ္ဍိကသမယံ ဂဏှိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၃၀။

မုဏ္ဍပီဌ (န) [မုဏ္ဍ+ပီဌ] ဦးပြည်းသော အင်းပျဉ်၊အမှီမရှိသောအင်းပျဉ်၊အင်းပျဉ်ကတုံး။ ဘိက္ခုသံဃဿ ပလ္လင်္ကပီဌအပဿယပီဌမုဏ္ဍ-ပီဌာနိ ပညာပေတွာ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၈၀။ အနပဿယံ မုဏ္ဍပီဌံ။မ၊ဋီ၊၃၊၁၀။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၃၅။

မုဏ္ဍပီဌက (န) [မုဏ္ဍ+ပီဌက] ဦးပြည်းသော အင်းပျဉ်၊ အမှီမရှိသော အင်းပျဉ်၊ အင်းပျဉ် ကတုံး။ မုဏ္ဍပီဌက (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇)န္တိ ယံ သတ္တင်္ဂံ ပဉ္စင်္ဂံ ဝါ န ဟောတိ၊ ကေဝလံ မုဏ္ဍကပီဌံ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၄၂။

မုဏ္ဍဘာဝ (ပု) [မုဏ္ဍ+ ဘာဝ] ဦးပြည်းသည်၏ အဖြစ်။ မုဏ္ဍိယ, မုဏ္ဍေယျ-ကြည့်။

မုဏ္ဍမဏိပဗ္ဗတ (ပု) [မုဏ္ဍ+မဏိပဗ္ဗတ] ဦး ပြည်းသော ပတ္တမြားတောင်။ သော ရုက္ခော အတ္တနော နိပ္ဖလဘာဝေန မုဏ္ဍမဏိပဗ္ဗတော ဝိယ သောဘမာနော ဌိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၅။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉။)

မုဏ္ဍမဏ္ဍလမာဠ (ပု) [မုဏ္ဍ+မဏ္ဍလမာဠ] ဦး ပြည်းသော တန်ဆောင်ဝန်း၊ ဝိုင်းသော တန်ဆောင်း။ မဏ္ဍလမာဠန္တိ မုဏ္ဍမဏ္ဍလ-မာဠသဒိသံ ပဋိဿယံ။ မ၊ဋီ၊၃။၄၂၄။

မုဏ္ဍရုက္ခဒဏ္ဍက (ပု) [မုဏ္ဍ + ရုက္ခဒဏ္ဍက] ဦးပြည်းသော - သစ်သားတံ - သစ်သား ချောင်း။ မုဏ္ဍရုက္ခဒဏ္ဍကံ ဒတွာ ဘေန ယောတ္တေန နိစ္စလံ ဗန္ဓိတွာ ဌပေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၀။

မုဏ္ဍဝဋ္ဋိ (ပု) [မုဏ္ဍ+ဝဋ္ဋိ] ပရိက္ခာရာဘဏ္ဍကို ဆောင်သူ၊ လက်ဝှေလက်ပန်းသမား၊ အမှု လုပ်သမား။ မုဏ္ဍဝဋ္ဋီ(ဝိ၊၄။၂၇၈)တိ ယာထာ ရညော ကုဟိဉ္စိ ဂစ္ဆတော ပရိက္ခာရဘဏ္ဍ-ဝဟနမနုဿာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၅။ မုဏ္ဍဝဋ္ဋီ(ဝိ၊၄။၂၇၈)တိ မလ္လကမ္မကရာဒယော။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉၁။ (-ဝိမတိ၊၂။၂၃၆။)

မုဏ္ဍဝဏ္ဏ (တိ) [မုဏ္ဍ+ဝဏ္ဏ] သင်တုန်းရှိသော၊ သူ။ မုဏ္ဍဝါ မုဏ္ဍိ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၀၈။

မုဏ္ဍဝေဌိ (ပု) [မုဏ္ဍ+ဝေဌိ] ဦးပြည်းသော ဦးခေါင်းကို အဝတ်ဖြင့်ရစ်ပတ်သူ။ "ပရိက္ခာ-ရဘဏ္ဍဝဟနမနုဿာ"တိ ဣမိနာ တေ မနုဿာ မုဏ္ဍံ သီသံ ဇောဋ္ဌေကေန ဝေဌေန္တီတိ မုဏ္ဍဝေဌိနော နာမာတိ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၄၆၄။ မုဏ္ဍဝေဌီတိ ယထာ ရညော ကုဟိဉ္စိ ဂစ္ဆန္တော ပရိက္ခာရဘဏ္ဍဝဟက-မနုဿာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊

ဋီ၊၂။၃၅၈။ (ပင်ရင်းပါဠိတော်၌ မုဏ္ဍဝဋ္ဋိ–သာ ရှိ၏၊ ယင်းပုဒ်ကြည့်။)

မုဏ္ဍဝေဒိကာ (ထီ) [မုဏ္ဍ+ဝေဒိကာ] ဦးပြည်းသော–ပွတ်တိုင်–လက်ရန်း။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂-၌ ခုဒ္ဒဝေဒိကာဟု ရှိသည်။) စေတိယေ သုဓာ-ကမ္မံ မုဏ္ဍဝေဒိကာယ တေလမက္ခနံ မဋ္ဌပိဋ္ဌ-ပဋ္ဋိဇဂ္ဂနန္တိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၂၅၈။ မုဏ္ဍဝေဒိကာ-ယာတိ စေတိယဿ ဟမ္မိယဝေဒိကာယ။ ဟမ္မိယဝေဒိကာတိ စ စေတိယဿ ဥပရိ စတုရဿဝေဒိယော ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၄၀၁။ (– ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၂။ ၄၅။) (ဋီကာများ၌ စေတိယဿဟု ဆည့်ဖွင့်သော်လည်း မုဏ္ဍဝေဒိကာသည် ကျောင်း၌တပ်ဆင်ထားသည့် ပွတ်ဘိုင်များလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။)

မုဏ္ဍသမဏက (ပု) [မုဏ္ဍ+သမဏက] ဦးပြည်းသောရဟန်း။ မုဏ္ဍသမဏကဿ ပစ္စတော ပဗ္ဗတော ရသဂိဒ္ဓါ ဟုတွာ ဝိစရထ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၅။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။)

မုဏ္ဍသာဝက (ပု) [မုဏ္ဍ+သာဝက] ဦးပြည်းသော တက္ကတွန်း၏ တပည့်၊ နိဂဏ္ဌ၏တပည့်။ မုဏ္ဍသာဝကော (အံ၊၂။၂၄၄)တိ နိဂဏ္ဌ-သာဝကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။

မုဏ္ဍသိခဏ္ဍီ (တိ) [မုဏ္ဍ+သိခဏ္ဍီ] ဦးပြည်းသော ဦးစွန်းရှိသော၊ သူ။ မုဏ္ဍာသိခဏ္ဍီတော စ ဗြာဟ္မဏာ ဥဒကသုဒ္ဓိကာ တသ္မိံ ကာလေ ဇဋ္ဌ တထာ ကရောန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၆၈။

မုဏ္ဍသီသ (တိ) [မုဏ္ဍ+သီသ] ဦးပြည်းသော ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ အတ္တနော သာမိကေ ကာသာဝဓရေ မုဏ္ဍသီသေ ဒိသွာ စိတ္တံ ကောဂ္ဂံ န ဘဝေ ယျ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။ (–အံ၊ဋီ၊၁။၁၅၉။)

မုဏ္ဍာပန (နု) [မုဏ္ဍ+ဏာပေ+ယု] ဦးပြည်းစေခြင်း။ ပဥ္စသိခမတ္တံ ဌပေတွာ မုဏ္ဍာပနံ ပဥ္စသိခမုဏ္ဍကရဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၄။

မုဏ္ဍာဘိညာကထာ (ထီ) [မုဏ္ဍ+အဘိညာ-ကထာ] တုံးတိတိ ဒေသနာ၊ လောကီအဘိ-ညာဉ်ဟည်းဟူသော ဦးသျှောင်မှ ကင်းသော ဒေသနာ။ ဇဝံ စ သတိ ဥ္လမေသံ ဂုဏာနံ အကထိတတ္တာ အယံ ကထာ မုဏ္ဍာဘိညာ-ကထာ နာမ ဇာယေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။ (–မ၊ဋီ၊၁။၂၆၇။)

မုဏ္ဍာဂရ (နု) [မုဏ္ဍ+အဂရ] (အခေါင်းပါသော) တုံးတိတိ–အကန့်–တုတ်ချောင်း။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၂–တို့၌ ပဝါဠဒဏ္ဍောဟု ပါဠိရှိသည့်နေရာတွင် ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ-တို့၌ မုဏ္ဍာဂရံဟု သုံးနှုန်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ မုဏ္ဍ =တုံးတိတိ။ အဂရ=အကန့်,တုတ်ချောင်းဟု ပြန်ရဖွယ်ဂုံ၏။ ပဝါဠဒဏ္ဍ=အခေါင်းပါသော သန္တာချောင်းဟု ပြန်ပါ။) ယဿ ဒသန္နံ ဒသန္နံ အရာနမုပရိ ကေ မုဏ္ဍာဂရံ (–မုဒ္ဒါရိုံ။သီ၊မူ၊ကွဲ။) ဟောတိ ငါတံ ဂဟေတွာ သဒ္ဒကရဏတ္ထံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။ (ဝါဒကွဲကို ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၂-၃ ၌ လာသော စက္ကရတနအဖွင့်တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

မုဏ္ဍိက (တိ) [မုဏ္ဍ+ဣက] ဦးပြည်းသော၊ သူ။ မုဏ္ဍကော မုဏ္ဍိကော ပျတြ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၃၂၁။

မုဏ္ဍိကပုတ္တသုတ္တန္တ (နု) [မုဏ္ဍိကပုတ္တ+သုတ္တန္တ] မုဏ္ဍိကပုတ္တသုတ်။ (မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ သမဏမုဏ္ဍိကသုတ်ကိုပင် မုဏ္ဍိကပုတ္တသုတ်ဟု ဤ၌ သုံးနှုန်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မ၊၂။၂၁၄–၂၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၃–၆။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၂၇–၁၃၀။) မုဏ္ဍိကပုတ္တသုတ္တန္တံ နာမ မဇ္ဈိ-မာဂမဝရေ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၇၇။

မုဏ္ဍိကသီသ (တိ) [မုဏ္ဍိက+သီသ] ဦးပြည်းသော ဦးခေါင်းရှိသော၊ ခေါင်းတုံးရိတ်ပြီးသော၊ သူ။ ကမ္မာရဘဏ္ဍုတိ ဒဟရတာယ

အမောဠ္ဌိဗန္ဓော မုဋ္ဌိကသီသော ကမ္ဗာရဒါရ-ကော ဧဝ ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၁၁။

မုဋ္ဌိကသုတ္တ (န) [မုဋ္ဌိက+သုတ္တ] မုဋ္ဌိကသုတ်။ မုဋ္ဌိကသုတ္တဝသေန ဝါ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ဒီဋီ၊ ၁။ ၂၄၁။ မုဋ္ဌိကပုတ္တသုတ္တန္တ-ကြည့်။

မုဋ္ဌိကသုတ္တဒေသနာ (ထီ) [မုဋ္ဌိကသုတ္တ+ဒေသနာ] မုဋ္ဌိကသုတ္တန် ဒေသနာ။ ဧဝံ ပဝတ္တာယ မုဋ္ဌိကသုတ္တဒေသနာယ။ ဒီဋီ၊ ၁။ ၂၄၁။

မုဋ္ဌိကာပုတ္တ (ပု) [မုဋ္ဌိကာ+ပုတ္တ] မုဋ္ဌိကာ-ဦးပြည်းမ-ကတုံးမ-၏ သား။ သမဏော မုဋ္ဌိကာပုတ္တောတိ မာတိတော လဒ္ဓနာမံ။ မဟာနိ၊ ၄။၁၈၈။ (မဟာနိ။၆၈-၌ သမဏ-မုဋ္ဌိကာပုတ္တောဟု ရှိသည်။)

မုဏ္ဍိတ (တိ) [မုဏ္ဍ + တ] ဦးပြည်းသော၊ ရိတ်ဖြတ်အပ်သော။ ယထာ ပုရိသဿ မုဏ္ဍိတံ သီသံ သိခါဝိရဟိတတ္တာ န သောဘတိ။ မ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၆၇။

မုဏ္ဍိတကေသ (တိ) [မုဏ္ဍိတ+ကေသ] ဦးပြည်းသော ဆံရှိသော၊ ရိတ်အပ်ပြီးသော ဆံရှိသော၊ သူ။ မုဏ္ဍာ သံဃာဋိပါရုတာတိ မုဏ္ဍိတကေသာ သံဃာဋိပါရုတသရီရာ စ ဟုတွာ ပဗ္ဗဇိဘာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၄၀။ (-၁၇၀၊ ၂၄၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၅၆။ ဝိမတိ၊၁။၁၂၈။)

မုဏ္ဍိတသီသ (တိ) [မုဏ္ဍိတ+သီသ] ဆံပင်ရိတ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော ဦးခေါင်းရှိသော၊ ခေါင်းတုံးရိတ်ပြီးသော၊ သူ။ မုဏ္ဍာပီတိ ကေနစိ ကာရဏေန မုဏ္ဍိတသီသာပိ ဟောန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၉။

မုဏ္ဍိယ[၁] (ပု) [မုဏ္ဍ+ဣယ] မုဏ္ဍိယမည်သူ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဒွေ ပဗ္ဗဇိတာ မုဏ္ဍိယော စ ပရိဗ္ဗာဇကော ဇာလိယော စ ဒါရုပတ္တိကန္တေဝါသီ။ ဒီ၊၁။၁၅၁။ မုဏ္ဍိယော-တိ ဣဒံ တဿ နာမံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၈၅။

မုဏ္ဍိယ[၂] (န) [မုဏ္ဍ+ဏျ။ ရူ၊နှာ။ ၂၃၆။] ဦးပြည်းသော သူ၏အဖြစ်၊ ဦးပြည်းခြင်း၊ ခေါင်းတုံးခြင်း။ နနဂ္ဂိယံ န မုဏ္ဍိယံ ဇဋာဇလ္လံ။ သုတ္တနိ။၃၁၇။ (-မ၊ ၂။၁၈၃။ အဘိ၊က။၈၁။) မုဏ္ဍိယန္တိ မုဏ္ဍဘာဝေါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။

မုဏ္ဍီ (တိ) [မုဏ္ဍ+ဤ] သင်တုန်းရှိသော၊ သူ။ မုဏ္ဍဝန္တု-ကြည့်။

မုဏ္ဍေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုဍိ+တွာ။ ဣ-လာ ဧ-ပြု။ ဂဟေတဗ္ဗ။ ရူ၊နှာ။၃၄၀-ကြည့်။] ဦးပြည်း၍၊ ခေါင်းတုံး၍ (မအူသျှ၊ပ။၃၁၈-၌ ကာရိုက်ရုပ်, သုဒ္ဓရုပ် ၂-မျိုးပေး၏)။ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘ-မာနာပိ သယမေဝ မုဏ္ဍေတွာ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆။)

မုဏ္ဍေန္တ (တိ) [မုဍိ+အန္တ] ဦးပြည်းသော၊ ခေါင်းတုံးသော။ တံ မံ ကုဏ္ဍသတ္ထကေန မုဏ္ဍေန္တော ဝိယ အတ်ဖရှသံ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၇။

မုဏ္ဍေမိ (ကြိ) [မုဍ+အ+မိ] ဦးပြည်း၏၊ ရိတ်ဖြတ်၏၊ ခေါင်းတုံး၏။ မုဏ္ဍတိ-ကြည့်။

မုဏ္ဍေယျ (န) [မုဏ္ဍ+ဏေယျ။ ရူ၊နှာ။ ၂၃၈။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၃၁၄။] ဦးပြည်းသည်၏ အဖြစ်၊ ဦးပြည်းခြင်း။ မုဏ္ဍေယျာ (သံ၊ ၂။၄၈၉) တိ မုဏ္ဍဘာဝတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။

မုဏ္ဍေသုံ (ကြိ) [မုဍ+ဥံ] ဦးပြည်းကုန်ပြီ၊ ခေါင်းတုံးကုန်ပြီ။ မုဏ္ဍတိ-ကြည့်။

မုတ (တိ) [မုန+တ။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။ ၂၀၄။] (သုံးပါးသော ဝိညာဉ်ဖြင့်) သိအပ်-တွေ့ထိအပ်-ယူအပ်-ရောက်အပ်-သော (ဂန္ဓာရုံ, ရသာရုံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။ မုတံ နာမ ဃာနေန ဃာယိတံ ဇိဝှါယ သာယိတံ ကာယေန ဖုဋ္ဌံ။

ဝိ၊ ၂။ ၂။ ဂန္ဓာယတနံ ရသာယတနံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ မုတံ သဗ္ဗံ ရူပံ မနသာ ဝိညာတံ ရူပံ၊ အဘိ၊ ဓ။ ၂၀၁။ (–မ၊ ၁။ ၄။ သံ၊ ၂။ ၁၆၇။ အံ၊ ၁။ ၃၃၂။ ဥဒါန။ ၈၅။ မဟာနိ။ ၇၊ ၁၈၇။) မုတန္တိ မုတ္ဝာ မုနိတ္ဝာ စ ဂဟိတံ၊ အာဟစ္စ ဥပဂန္တွာတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉။ ဂန္ဓာယတနာဒိတ္တယံ ဃာနဇိဝှါကာယေဟိ ပတ္ဝာ ဂဟေတဗ္ဗတော မုနိတ္ဝာ ဇာနိတဗ္ဗတ္တေန မုတံ နာမ ဇာတံ၊ ဖုသိတ္ဝာ ဝိညာဏုပ္ပတ္တိကာရဏတော မုတံ နာမာတိပိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၃။ မုတန္တိ ဖုသိတ္ဝာ ဂဟေတဗ္ဗာနိ စတုသမုဋ္ဌာနိကာနိ ဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၇။ မုတေ မုတမတ္တောတိ ဃာနဇိဝှါကာယဝိညာဏေန ပါပုဏိတ္ဝာ ဂဟိတေ ဂဟိတမတ္တော။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၀၄။ (–သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၈၂။) အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မုတတ္တ (တိ) [မုတ+အတ္တ] သိအပ်သော–ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သော–အတ္တဘောရှိသော၊ သူ။ ဇဝံ သမေစ္စ ရန္တိ မုတတ္တာ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၇။ ထေရ။ ၃၆၈။ ရန္တိ မုတတ္တာတိ ဝိညာတတ္တဘာဝါ ဝိဟရန္တိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။ (–ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၂၃။)

မုတပဒ (န) [မုတ+ပဒ] မုတ-ပုဒ်။ မုတ-ပဒေန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၃။

မုတပရိသင်္ကိတ (န) [မုတ+ပရိသင်္ကိတ] အတွေ့ဖြင့်–အတွေ့သို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့် – ယုံမှားသံသယဖြစ်ခြင်း။ (မအူသျှဥ် တွေ့သဖြင့် ရှိရှာအပ်သောဟု အနက်ပေးသည်။) ပရိသင်္ကိတံ ပန တိဝိဓံ ဒိဋ္ဌပရိသင်္ကိတံ သုတပရိသင်္ကိတံ မုတပရိသင်္ကိတံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၄၂။ (–ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၈၂။) ဒိဋ္ဌပရိသင်္ကိတ–ကြည့်။

မုတမင်္ဂလ (န) [မုတ+မင်္ဂလ] သိအပ်–တွေ့ထိအပ်–သော မင်္ဂလာ။ ဝေရူပံ အဘိမင်္ဂလသမ္မတံ ဂန္ဓံ ဝါ ဂါယတိ၊....ဣဒံ ဝုစ္စတိ မုတမင်္ဂလန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၆။) မင်္ဂလ (၂) ကြည့်။

မုတမင်္ဂလိက (တိ) [မုတမင်္ဂလ+ဏိက] တွေ့အပ်သောအာရုံကို မင်္ဂလာဟု ပြောဆို ယူဆလေ့ရှိသော၊ သူ။ အထ မုတမင်္ဂလိကော နာမေကော ပုရိသော အာဟ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၄။)

မုတယောဂ (ပု) [မုတ+ယောဂ] သိအပ်သည်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ မုတယောဂေန ဃာနဇိဝှါကာယာယတနာနိ ဒဿေတိ။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၇။

မုတရူပ (န) [မုတ+ရူပ] သိအပ်–ရောက်အပ်–တွေ့ထိအပ် – သော ရုပ်။ မုတရူပေန ဝါ-(မဟာနိ။ ၁၅၈)တိ ဧတ္ထ မုတရူပံ နာမ ဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၇၂။

မုတဝ (ပု) [မူ+အဝ] ဒွန်းစဏ္ဍား။ မုနာတိ ဗန္ဓတီတိ မုတဝေါ။ စဏ္ဍာလော။ မောဂ်၊ ၇။ ၂၀၀။

မုတဝါဒီ (တိ) [မုတ+ဝဒ+ဏီ] သိအပ်၏–တွေ့အပ်၏–ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။ မုတေ မုတဝါဒီ ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၅၄၉၊ ၅၅၂။ (–ဝိ၊ ၅။ ၂၂၄။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၃။ အံ၊ ၁။ ၅၆၈။ အံ၊ ၃။ ၁၂၇။)

မုတဝိညာတ (တိ) [မုတ+ဝိညာတ] အတွေ့ဖြင့် သိအပ်သော(အာရုံ)။ မုတဝိညာတေသု စ န လိပ္ပတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၈။

မုတဝိညာတဗ္ဗ (တိ) [မုတ+ဝိညာတဗ္ဗ] တွေ့အပ်သော အာရုံကို သိတတ်သော (သညာ)။ မုတဝိညာတဗ္ဗမတ္တေန။ တွေ့ စ ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာတဗ္ဗံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁။ (–မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၆။)

မုတသုဒ္ဓိ (ထီ) [မုတ+သုဒ္ဓိ] သိအပ်သော အာရုံ၏ အစွမ်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း၊ အသိစင်ကြယ်ခြင်း၊ အတွေ့ စင်ကြယ်ခြင်း။ မုတသုဒ္ဓိယာပိ ဒွေအာနိသံသေ ပဿတိ။ မဟာနိ။ ၈၀။ (−၂၂၆။ စူဠနိ။ ၁၂၁။) ဒိဋ္ဌသုဒ္ဓိ−လည်းကြည့်။

မုတသုဒ္ဓိက (တိ) [မုတသုဒ္ဓိ+ဏက] တွေ့ထိအပ်သော အာရုံဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကို အလိုရှိသော၊ တွေ့ထိအပ်သော အာရုံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကို အလိုရှိသော၊ သူ။ မုတသုဒ္ဓိကာ (မဟာနိ။ ၆၈)တိ ဖုသိတေန သုဒ္ဓိကာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၉။ ဒိဋ္ဌသုဒ္ဓိက−လည်းကြည့်။

မုတာရမ္မဏ (နပ) [မုတ+အာရမ္မဏ] သိအပ်−တွေ့ထိအပ်−သော အာရုံ။ မုတာရမ္မဏံ ပဋိစ္စ သမ္ဘုတံ့ယုန္တိ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၈၂။

မုတိ (ထီ) [မန+တိ။ မုန+တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၅၂။ နီတိ၊ ဓာ။ ၂၅၁။] (၁) သိအပ်−ရောက်အပ်−တွေ့ထိအပ်−သော ရုပ်။ (၂) ဉာဏ်၊ ပညာ။ (၁) န ဝေဒဂူ ဒိဋ္ဌိယာယကော၊ န မုတိယာ။ သမာနမေတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၁၁။ မဟာနိ။ ၁၅၇။ န မုတိယာတိ မုတရူပေန ဝါ။ မဟာနိ။ ၁၅၈။ (−သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၇၁။) (၂) ရုစိံ မုတိံ ပေက္ခံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၈၄။ မုနာတီတိ မုတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၀။

မုတိင်္ဂ (ပု) [မုဒ+ဣင်္ဂ+အ] မုရိုးစည်း၊ ဒိုးပတ်။ မုဒံ မောဒံ ဣင်္ဂတိ ဂစ္ဆတိ အနေနာတိ မုတိင်္ဂေါ။ ဣင်္ဂ ဂမနေ၊ အ၊ ဒဿ တော။ မုဒိင်္ဂေါတိပိ ဒိဿတိ။ သူစိ။

မုတိမန္တု (တိ) [မုတိ+မန္တု။ မုတိမာဟု ရှိသည်ကား ဆန်းကြောင့် ဒီဃ။] ပညာရှိသော၊ သူ။ သေဝေထ နံ အတ္တဒသော မုတီမာ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၆။ (−၃၆၂၊ ၄၁၆။ ဝိမာန။ ၁၂၁။ မဟာနိ။ ၂၂၃−၄။ ကင်္ခါ။ ၁၁၄။) မုတီမာတိ ဗုဒ္ဓိမာ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။ မုတီမာတိ အပရပ္ပစ္စယဥ ယျဉာဏသမတ္တာယ မုတိယာ ပညာယ သမ္ပန္နော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၈−၉။ (−၂၇၀။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၃၂၆။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၁၆။) မုနနတော အနုမုနနတော မုတိ၊ ဉာဏံ၊ တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ မုတိမာ၊ ဉာဏဝါတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၉၄။

မုတိမာ=မုတီမာ (တိ) [မုတိ+မန္တု] ပညာရှိသော၊ သူ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မုတ္တ၁ (နပ) [မုစ+တ။ မုတ္တ+အ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၇၁။ သူစိ။ မိဟ+တက်။ မိဟိဿ ဏ္ဏဿ။ မိဟတိ သိဥ္စတီတိ မုတ္တံ၊ မောဂ်၊ ၇။ ၈၄။] ကျင်ငယ်။ ကိံ နု ဂူထဥ္စ မုတ္တဉ္စ၊ အသုစိ ပဋိဒိဿတိ။ ဝိမာန။ ၇၅။ ပေတ။ ၂၀၇။ အဿု ဝသာ ခေဠော သိင်္ဃာဏိကာ လသိကာ မုတ္တံ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၈၄။ (−နေတ္တိ။ ၆၃။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၁၈။)

မုတ္တ၂ (နပ) [မုစ+တ] (၁) လွှတ်အပ်သော လက်နက်။ (တိ)(၂)(က) လွှတ်သော၊ တွယ်တာမှုကင်းသော၊ သူ။ (ခ) လွှတ်ကြောင်း။ (၃) လွှတ်အပ်သော။ (၄) ကြမ်းတမ်းသော။ (၅) လျင်မြန်သော။ (၁) မုတ္တာ-မုတ္တကြည့်။ (တိ)(၂)(က) သဒ္ဒေါ မုတ္တေန စေတသာ။ အံ၊ ၁။ ၃၅၃။ အံ၊ ၂။ ၂၉၆။ (−ပေတ။ ၁၈၅။) မုတ္တေန စေတသာတိ ဝိသဋ္ဌေန စိတ္တေန။ ဣမိနာဿ မုဉ္စစာဂံ ဒီပေတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။ (−အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၈၈။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၂၁၄။) (၁) တမှာ အာဝါသာ စတ္တေန ဝန္တေန မုတ္တေန။ ဝိ၊ ၃။ ၃၇၃။ အာဝါသတော မုစ္စတိ အနေနာတိ မုတ္တံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၆၇။ (၃) ရာဂေါ မေ စတ္တော ဝန္တော မုတ္တော ပဟီနော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၅။ (−ဝိ၊ ၂။ ၉၉။ မ၊ ၁။ ၄၆။ အံ၊ ၁။ ၃၅၀။) မုတ္တောတိ ဣဒံ သန္တတိတော ဝိမောစနဝသေန။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၀။ မုတ္တန္တိ တေသေနာသနံ မုဉ္စိတံ ဟောတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၈၇။ (−အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၀။) (၄)ကဋ္ဌေနရံ ဇရဒ္ဒ

မုတ္တိမံ မုတ္တမ္ပိ။ ခုဒ္ဒ၊ဋ္ဌီ။၇၁၄။ (၅) မုတ္တပ(ပ္ပ)ႋဋ္ဌိဘာသ–ကြည့်။

မုတ္တဥဒက (န) [မုတ္တ+ဥဒက] လွတ်–ထွက်–သော ရေ။ သဟ သစ္စဝစနေနေဝ မဟ္ဂကရဏ-တော မုတ္တဥဒကံ ဝိယ ဒါရကော နိက္ခမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၃၃။

မုတ္တက (တိ) [မုတ္တ+က] လွတ်သော၊ သူ။ ဥဘတော မုတ္တကော အဇ္ဈ၊ နိက္ခမသာ ဝနာ တုဝံ။ အပ၊၁။၇၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ (–အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၂၁။)

မုတ္တကရဏ (န) [မုတ္တ+ကရဏ] ကျင်ငယ်ကို စွန့်ကြောင်းဖြစ်သော ပဿာဝမဂ်၊ ကျင်ငယ် လမ်းကြောင်း။ သမ္ဘာဓေ နာမ ဥဘော ဥပ-ကစ္ဆကာ မုတ္တကရဏံ။ ဝိ၊၂။၃၄၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၆။ ကင်္ခါ။၃၁၃။)မုတ္တကရဏန္တိ ပဿာဝ-မဂ္ဂေါ။ သော ဟိ မုတ္တံ ကရောတိ အနေနာတိ မုတ္တကရဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၆၀။

မုတ္တကရဏတလဃာတန (နု) [မုတ္တကရဏတလ+ဃာတန] ကျင်ငယ် စွန့်ကြောင်းဖြစ်သော ပဿာဝမဂ် အပြင်ကို ပုတ်ခတ်ခြင်း။ မုတ္တ-ကရဏတလဃာတနေ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆)တိ ပဿာ-ကရဏဿ တလံ ဟနနံ ပဟရဏံ မုတ္တကရဏ-တလဃာတနံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၆၀။

မုတ္တကရီသ (န) [မုတ္တ+ကရီသ] ကျင်ငယ်၊ ကျင်ကြီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုတ္တကရီသကိလိဋ္ဌ (တိ) [မုတ္တကရီသ+ကိလိဋ္ဌ] ကျင်ငယ်၊ ကျင်ကြီးတို့ဖြင့် ညစ်နွမ်းသော။ အာနန္ဒော မုတ္တကရီသကိလိဋ္ဌံ ကာသာဝံ ဓောဝိတွာ ဘူမိယံ ပရိဘဏ္ဍံ အကာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၃။

မုတ္တကရီသပုဏ္ဏ (တိ) [မုတ္တကရီသ + ပုဏ္ဏ] ကျင်ငယ်၊ကျင်ကြီးဖြင့် ပြည့်သော။ ကိံမေဝိဒံ မုတ္တကရီသပုဏ္ဏံ၊ပါဒါပိ နံ သမ္ဖုသိတုံ န ဣစ္ဆေ။ သုတ္တနိ။၄၀၉။ မဟာနိ။၁၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။)

မုတ္တကရီသပူရ (တိ) [မုတ္တကရီသ+ပူရ] ကျင်ငယ်,ကျင်ကြီးတို့ဖြင့် ပြည့်သော။ သုဘာသုဘံ မုတ္တကရီသပူရံ။ ဇာ၊၁။၁၃၉။ (–ဇာ၊၂။ ၁၃၂။)

မုတ္တကရီသဘက္ခ (တိ) [မုတ္တကရီသ+ဘက္ခ] ကျင်ငယ်,ကျင်ကြီးကို စားသော၊ သူ။ အနိစ္စ ကရိတွာ မုတ္တကရီသဘက္ခံ။ ဇာ၊၂။၆၂။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၂၇၅။

မုတ္တကလာပ (ပု) [မုတ္တာ+ကလာပ] ပုလဲစည်း၊ ပုလဲသွယ်။ ဒွေ မုတ္တကလာပါ (မုတ္တာ-ကလာပါ?) ဩသမ္ဗန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၅၃။ (–ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉၅။)

မုတ္တကာမ (တိ) [မုတ္တ+ကာမ] လွတ်အပ်ပြီးသော ကာမရှိသော၊ သူ။ မုတ္တကာမော ပဟီနကာမော ပဋိနိဿဋ္ဌကာမော။ မဟာနိ။ ၁၂၃။

မုတ္တကေသ (တိ) [မုတ္တ+ကေသ] လွတ်သော–ဖြိုကျသော–ဆံပင်ရှိသော၊သူ။ ဒေဝါ ကန္ဒိံသု သံဝိဂ္ဂါ၊ မုတ္တကေသာ ရုဒမ္မုခါ။ အပ၊၂။ ၁၂၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၂။

မုတ္တခဏ (ပု) [မုတ္တ+ခဏ] လွတ်သောခဏ။ တေန မုတ္တခဏေန ယေန ဒိသာဘာဂေန တေသံ ပိတာ အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ ၇။၃၃၄။

မုတ္တဂတ (န) [မုတ္တ+ဂတ] ကျင်ငယ်။ မုတ္တဂတံပိ ဓောဝန္တိ၊ ခေဠဂတံပိ ဓောဝန္တိ။ မ၊၂။၈၆။ အံ၊၃။၈၁။ မုတ္တဂတံ သဓိရဂတန္တိ အာဒီသု ဝိယ ဂတ-သဒ္ဒဿ ဥစ္စာဝဝုတ္တိတော။ သံ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။၃၉၃။ (–မ၊ဋီ၊၂။၁၆၃။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၁၁၇။)

မုတ္တဂတသဒ္ဒ (ပု) [မုတ္တဂတ+သဒ္ဒ] မုတ္တဂတ-သဒ္ဒါ။ ကမ္မမေဝ ဝါ ကမ္မသမာဒါနန္တိ ဧတေန သမာဒါနသဒ္ဒအပုဗ္ဗတ္တာဘာဝံ ဒဿေတိ မုတ္တဂတ-သဒ္ဒေ ဂတ-သဒ္ဒ ဿ ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၂။ ၂၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၁၄။

မုတ္တဂါဟက (တိ) [မုတ္တ+ဂါဟက] လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲသူတို့ထံမှ ယူတတ်သော၊ သူ။ (ဒါယကာ ဒါယိကာမများက မြတ်သောအလှူကို ခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစွမ်းဖြင့် ပစ္စည်း လေးပါးကို လှူဒါန်းကြ၏၊ ရဟန်းက ပန်း သစ်သီး စသည်တို့ဖြင့် ဖြားယောင်း၍ ယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ချဉ်းကပ်၏၊ ယင်းရဟန်းကို မုတ္တဂါဟကဟု ခေါ်၏။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။) ယဿ မနုဿာ ဒက္ခိဏေယျဝသေန စတ္တာရော ပစ္စယေ ဒေန္တိ၊ ဘိက္ခု ပုပ္ဖဖလာဒီဟိ ဥပလာပေတွာ ဂဟဏဝသေန ၊ ဥပသင်္ကမတိ၊ အယံ မုတ္တ-ဂါဟကော နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။ မုတ္တဂါဟကော-တိ ယထာဝုတ္တသင်္ဂဟတော မုတ္တာနံ သင်္ဂါဟ-ကော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၁၃။

မုတ္တဂိလာန (ပု) [မုတ္တ+ဂိလာန] လွတ်သော သူနာ။ ဝိသညတ္တောတိ ကိလေသေဟိ ကေ-ဘော န ယုတ္တော ဗျာဓိနာ မုတ္တဂိလာနော ဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၄၈။

မုတ္တဂုဠိကာ (တိ) [မုတ္တာ+ဂုဠိကာ] ပုလဲလုံး။ မုတ္တဂုဠိကာ ဝိယ ဗိန္ဒု ဗိန္ဒု ဟုတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၂၁။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၃။

မုတ္တဂေဓ (တိ) [မုတ္တ+ဂေဓ] လွတ်-လွတ်အပ် ပြီး-ဖြတ်အပ်ပြီး-သော မက်မောမှုရှိသော၊ သူ။ ဝန္တဂေဓော မုတ္တဂေဓော ပဟီနဂေဓော။ မဟာနိ။၄၁၊၁၅၃။ မုတ္တဂေဓောတိ ဣမံ သန္တ-တိတော ဝိနိမောစနဝသေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၃။ မုတ္တဂေဓောတိ ဆိန္နဗန္ဓနဂေဓော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၁။

မုတ္တင်္ဂ (နု) [မုတ္တ+အင်္ဂ] မုတ္တင်္ဂအရပ်။ ကုဋ္ဌာလိဝိဟာရေ၊ အန္တရသောဗ္ဘေ၊ မုတ္တင်္ဂဏေ ငါတကပဗ္ဘတေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၆။

မုတ္တစန္ဒ (ပု) [မုတ္တ+စန္ဒ] လွတ်သော လ။ တွံ အဇ္ဇ ရာဟုမုခါ မုတ္တစန္ဒော ဝိယ မမ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာ ဉာတိသုဟဇ္ဇမဏ္ဍလံ တောသေန္တော ယာဟိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။

မုတ္တစန္ဒသမ (တိ) [မုတ္တစန္ဒ+သမ] လွတ်သော လနှင့်တူသော။ သက္ကဘူတာ ပစ္စယဂေဓတော ဝိဝတ္တမာနသာ အဗ္ဘာ မုတ္တစန္ဒသမာ ဝိဟရန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။

မုတ္တစာဂ (ပု) [မုတ္တ+စာဂ] (၁) လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲခြင်း။ (တိ) (၂) လွတ်လွတ်-မငြိ မကပ်-မတွယ်မတာ-မငဲ့မကွက်-စွန့်ကြဲခြင်း ရှိသော၊ သူ။ (၁) မုတ္တစာဂီ-ကြည့်။ (တိ) (၂) မုတ္တစာဂေါ ပယတပါဏိ ဝေါဿဂ္ဂရတော ယာစယောဂေါ ဒါနသံဝိဘာဂရတော။ သံ၊၁။ ၂၃၀။ သံ၊၃။၃၀၆။ အံ၊၁။၁၄၉။ နေတ္တိ။၁၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၃။ မုတ္တစာဂေါတိ ဝိဿဋ္ဌစာဂေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၃၀။ မုတ္တစာဂတာတိ ဝိဿဋ္ဌ-စာဂတာ နိဿင်္ဂပရိစ္စာဂေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၁၂၈။ ဝိဿဋ္ဌစာဂေါ နိရပေက္ခပရိစ္စာဂေါတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၂၈။ ဝိဿဋ္ဌစာဂေါတိ နိရပေက္ခပရိစ္စာဂေါတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၇။

မုတ္တစာဂီ (တိ) [မုတ္တစာဂ+ဤ။ မုတ္တ+စဇ+ဏီ။] လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲခြင်းရှိသော၊ သူ။ မုတ္တစာဂီ အနုဒ္ဓတော။ ကစ္စည်း။၄၇။ ရူပ။ ၁၄။

မုတ္တစိတ္တ (နု) [မုတ္တ+စိတ္တ] လွတ်သော စိတ်။ သဗ္ဗဘဝေန သဗ္ဗာရမ္မဏေန သဗ္ဗကိလေသေ-ဟိ မုတ္တစိတ္တေနာတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၄၈။

မုတ္တဆက္က (န) [မုတ္တ+ဆက္က] ကျင်ငယ်လျှင်ခြောက်ခုမြောက်ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ မုတ္တဆက္က ကမ္မဋ္ဌာန်း။ တတော မုတ္တဆက္ကေ အဿုဝသာ ခေဠော သိင်္ဃာဏိကာ လသိကာ မုတ္တန္တိ ဝတ္ဝာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၄။ (–ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၁။)

မုတ္တဇာလ (န) [မုတ္တာ+ဇာလ] ပုလဲကွန်ရက်၊ ပုလဲဖြင့် ပြီးသော ကွန်ရက်။ ပိဋ္ဌိယံ မုတ္တဇာလံ မဏိဇာလံ ကဥ္စနဇာလန္တိ တီဏိ ဇာလာနိ တီဏိ သတသဟဿာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၅၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။)

မုတ္တဇာလရဇတဝိဘူသိတ (တိ) [မုတ္တဇာလရဇတ + ဝိဘူသိတ] ပုလဲကွန်ရက်ဖြင့် ပြီးသော ငွေတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ တံ ဝိမာနံ ပရိက္ခိပိတွာ မုတ္တဇာလရဇတဝိဘူသိတာ ဝိယ သိကတာဝကိဏ္ဏပဏ္ဍုရပုလိနတလာ မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလသလိလဝါဟိနိယော ရိတာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၅။

မုတ္တဇာလသဒိသဝါလိကာကိဏ္ဏ (တိ) [မုတ္တဇာလသဒိသ+ဝါလိကာကိဏ္ဏ] ပုလဲကွန်ရက်နှင့် တူသော သဲတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော။ မုတ္တဇာလသဒိသဝါလိကာကိဏ္ဏော စဿ ပေတဋ္ဌာဘူမိဘာဂေါ ဗန္ဓနာပမုတ္တပုပ္ဖသဥ္ဆန္နော ရတ္တကမ္ဗလသန္ထတော ဝိယ အဟောသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။

မုတ္တဋ္ဌ (ပု) [မုတ္တ+အတ္တ] လွတ်မြောက်ခြင်းအနက်သဘော။ မုတ္တဋ္ဌေနာ (ပဋိသံ။၂၂)တိ တဒင်္ဂဝသေန ဥပက္ကိလေသတော ဝိမုတ္တဋ္ဌေန အာရမ္မဏေ စ အဓိမုတ္တဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။

မုတ္တဋ္ဌာန (န) [မုတ္တ+ဌာန] (အသားမှ) လွတ်ရာအရပ်။ မုတ္တဋ္ဌာနေ ခီရဓာရာသဒိသာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၈။

မုတ္တတဏှ (တိ) [မုတ္တာ + တဏှာ] လွတ်–လွတ်အပ်ပြီး–ဖြတ်အပ်ပြီး–သော တဏှာရှိသော၊ တဏှာမှ လွတ်ပြီးသော၊ သူ။ သော ဝုစ္စတိ ဝီတတဏှော စတ္တတဏှော ဝန္တတဏှော မုတ္တတဏှော။ စူဠနိ။၄၂၈၈။ အမုတ္တတဏှာတိ အစ္စန္တသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနာဘာဝေန နမုတ္တတဏှာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၃၇။

မုတ္တတာလပက္က (န) [မုတ္တ+တာလပက္က]လွတ်–ကြွေကျ–သော ထန်းသီးမှည့်။ မုခံ ဗန္ဓနာ မုတ္တတာလပက္ကံ ဝိယ အတိဝိယ ဝိရောစိတ္ထ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။

မုတ္တတာလဖလ (န) [မုတ္တ+တာလဖလ] လွတ်–ကြွေကျ–သော ထန်းသီး။ ဝဏ္ဋာ မုတ္တတာလဖလံ ဝိယ ဂိဝတော ဆိဇ္ဇိတွာ သဟဿာဝ ဘူမိယံ နိပတေယျ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၈။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇။)

မုတ္တဓေ (ပု [မုတ္တာ+ဓေ] ပုလဲတံခွန်။ ပဝါဠ-ယဋ္ဌိသု မုတ္တဓဇာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။

မုတ္တပစ္စယ (ပု) [မုတ္တ+ပစ္စယ] လွတ်ပြီး–လွတ်ခြင်း–ဟူသော အကြောင်း။ မောစနေန မုစ္စနပ္ပတ္တိယာ မုတ္တပစ္စယာ စ ယာ သုခါ ဝေဒနာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။ (–သာရတ္ထ၊၂။၃၁၅။)

မုတ္တပ(ပ္ပ) ဋိဘာန (တိ) [မုတ္တ+ပဋိဘာန] လွတ်–လွတ်–မဆိုင်းမလင့်–ဆိုတတ်သော စကားရှိသော၊ လျင်မြန်စွာ ဆိုတတ်သော စကားရှိသော၊ သူ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ သျှ – ၌ လွတ်သော စကားရှိသည်၊ ဖရိုဖရဲသော စကားရှိသည်ဟု အနက်ပေး၏။) ယုတ္တပဋိဘာနော ခေါ ပန ဟောတိ နော မုတ္တပဋိဘာနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၇။) ယုတ္တပ္ပဋိဘာနော နော မုတ္တပ္ပဋိဘာနော။ အဘိ၊ပု။၁၀၈။ အံ၊၁။၄၅၂။ ပဋိဘာနံ ဝုစ္စတိ ဉာဏမ္ပိ၊ ဉာဏဿ ဥပဋ္ဌိတ-

ဝစနမ္ပိ၊ တံ ဣမ အဓိပ္ပေတံ....ပုတ္တိတာနန္တရ- မေဝ သီဃံ ဗျာကာတုံ အသမတ္ထပဿာယ နော မုတ္တံ ပဋိဘာနမဿာတိ နော မုတ္တ- ပဋိဘာနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၇၄။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၆။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၇၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၃၄။)

မုတ္တပရိဝါရ (တိ) [မုတ္တ+ပရိဝါရ] (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်ပြီးသူတို့ဖြင့် ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ ဒန္တော ဒန္တပရိဝါရော မုတ္တော မုတ္တပရိဝါရော အတ္တဝိယ ဝိရောစတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၉။

မုတ္တပလိဗောဓ (တိ) [မုတ္တ+ပလိဗောဓ] လွတ်သော ကြောင့်ကြရှိသော၊ လွတ်သော ပလိ- ဗောဓရှိသော၊ ကြောင့်ကြစိုက်မှုမရှိသော၊ သူ။ သာရဏီယဓမ္မော ဟိ မုတ္တပလိဗောဓဿ ဝဍ္ဍတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၁။ သာရတ္ထ၊၃။၄၆၀။

မုတ္တပုဏ္ဏ (တိ) [မုတ္တ+ပုဏ္ဏ] ကျင်ငယ်ဖြင့် ပြည့်သော။ မုတ္တပုဏ္ဏ (မဟာနိ။၁၄၀) န္တိ အာဟာရဥတုဝသေန ဝတ္ထိပုဋန္တရံ ပူရေတွာ ဌိတမုတ္တေန ပူရိတံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၆၃။

မုတ္တပုပ္ဖ¹ (နု) [မုတ္တ + ပုပ္ဖ] (အညာမှ) လွတ် သော–ကြွေကျသော–ပန်း။ အင္ဂေဝ မုတ္တ- ပုပ္ဖါနိ၊ ကဿပဿ မဟေသိနော။ ဝိမာန။၈၅။ ဝဏ္ဏတော မုစိတွာ ဂစ္ဆမူလေ ပတိတာနိ အဋ္ဌမုတ္တပုပ္ဖါနိ လဘိတွာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၃၅။

မုတ္တပုပ္ဖ² (နု) [မုတ္တာ+ပုပ္ဖ] ပုလဲပန်း (ပေသျှ၊ ဒုကာ–ကျော)။ နာနာဝဏ္ဏာနိ မုတ္တပုပ္ဖါနိ ပကိရန္တော ဝိယ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၄၁။

မုတ္တဖလ (နု) [မုတ္တ+ဖလ] ကြွေကျသော ထန်း သီးမှည့်။ မုတ္တဖလသမာနဝဏ္ဏ–ကြည့်။

မုတ္တဖလသမာနဝဏ္ဏ (တိ) [မုတ္တဖလ + သမာန- ဝဏ္ဏ] အညာမှ ကြွေကျသော ထန်းသီးမှည့် နှင့် တူသောအဆင်းရှိသော၊ သူ။ (ဤအနက် သည် ဇီမူတပဏ္ဏ-ဟူသော သံဝဏ္ဏနာတဗ္ဗပါဠိ တော်နှင့် မညီပါ။ ဇီမူတဝဏ္ဏကို မိုးတိမ်ညို (သုံးဆင့်ပန်း) အဆင်းရှိသောဟု မြန်မာပြန် ကြ၍၊ ခန္ဓာကိုယ်အရောင်အဆင်းကို နှိုင်းခိုင်း ရာ၌ ထန်းသီးမှည့်အဆင်းနှင့်သာ အနှိုင်းခိုင်း များသဖြင့် ထန်းသီးမှည့်အဆင်းဟု မြန်မာ ပြန်လိုက်သည်။) ဇီမူတဝဏ္ဏန္တိ မုတ္တဖလ- သမာနဝဏ္ဏံ၊ သုန္ဒရသရီရပဘန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။

မုတ္တဖလသမာပတ္တိသေဝန (နု) [မုတ္တ+ဖလ- သမာပတ္တိသေဝန] (ကိလေသာတို့မှ) လွတ် သော ဖလသမာပတ်ကို မှီဝဲခြင်း။ အထ ဝါ သဗ္ဗကိလေသေဟိ မုတ္တဖလသမာပတ္တိသေဝန- ဝသေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၇။

မုတ္တဗန္ဓန (တိ) [မုတ္တ+ဗန္ဓန] (၁) လွတ်သော အနှောင်အဖွဲ့ရှိသော၊ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ် သော၊ သူ။ (၂) လွတ်သော အညာရှိသော၊ အညာမှ ကြွေကျသော။ (၁) ကောအဒုတိယော မုတ္တဗန္ဓနော သမ္မာ လောကေ ဂရတိ။ စူဠနိ။၂၃၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ (၂) မုတ္တမ္ပိ ကိဉ္စိ မုတ္တဗန္ဓနံ ဝိယ ဖလံ ကုဟိဉ္စိ တိဋ္ဌတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၉၀။ (–မ၊ဋီ၊၁။၂၇၆။)

မုတ္တဘာဂ (ပု) [မုတ္တ+ဘာဂ] ကျင်ငယ်၏ အဆုံး အဖို့။ ပရိစ္ဆေဒဘော ဝတ္ထိအဗ္ဘန္တရေန စေဝ မုတ္တဘာဂေန စ ပရိစ္ဆိန္နံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၅။

မုတ္တဘာဏီ (တိ) [မုတ္တ+ဘာဏီ] လွတ်လွတ် ဆိုလေ့ရှိသော၊ ပြတ်ပြတ်သားသား ဆိုလေ့ရှိ သော၊ သူ။ သုပဋ္ဌိမုတ္တကောဘိ သုဋ္ဌု ပဋ္ဌိမုတ္တ- ကပါဠော၊ မုတ္တဘာဏီတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၁၄။

မုတ္တာဘိက္ခု (ပု) [မုတ္တ+ဘိက္ခု] (ကိလေသာမှ) လွတ်ပြီးသော ရဟန်း၊ ရဟန္တာ။ အပရိဂ္ဂ- ဟဏရသော မုတ္တဘိက္ခု ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။

၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊၉၄။ (–ဝိဘာဝိနီ။၁၁၀။) မုတ္တာဘိကျွု ဝိယာတိ ခိဏာသဝေါ ဘိကျွု ဝိယ၊ သော ဟိ မုတ္တရာဂတ္တာ ကတ္ထစိ အာရမ္မဏေ အလဂ္ဂေါ။ မဏိမဥ္ဇူ၊၁။၃၃၀။

မုတ္တမံသ (တိ) [မုတ္တ+မံသ] လွတ်သော အသား ရှိသော။ အဋ္ဌိတော မုတ္တမံသံ ဂါဝိံ မာရေန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။၈၇။

မုတ္တမဂ္ဂ (ပု) [မုတ္တ+မဂ္ဂ] ကျင်ငယ်လမ်းကြောင်း။ ဒကသောတန္တိ မုတ္တမဂ္ဂံ၊ အင်္ဂဇာတပ္ပဒေသန္တိ ပုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၀၁။

မုတ္တမစ္ဆရ (တိ) [မုတ္တ+မစ္ဆရ] စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသော–မစ္ဆရိယ–ဝန်တိုခြင်း–ရှိသော၊ ဝန်တိုခြင်း–မစ္ဆရိယ–ကို စွန့်လွှတ်ပြီးသော၊ သူ။ ဝန္တမစ္ဆရော မုတ္တမစ္ဆရော ပဟီနမစ္ဆရော။ မဟာနိ။၃၅၁။

မုတ္တမတ္တဝါရဏ (ပု) [မုတ္တ+မတ္တဝါရဏ] လွှတ်သော အမုံယစ်သောဆင်။ ပေါရိသာဒံ ဒမေတွာ သီဟမုခါ မုတ္တမတ္တဝါရဏော ဝိယ အာဂမိသာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၂၂။

မုတ္တမယ (တိ) [မုတ္တာ+မယ] ပုလဲဖြင့်ပြီးသော။ မုတ္တမယေဟိ သုတ္တေဟိ ဝါယာပေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃၃။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၀။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၉၇။)

မုတ္တမိဂ (ပု) [မုတ္တ+မိဂ] လွတ်သော သမင်။ သော ဒီပိမုခါ မုတ္တမိဂေါ ဝိယ ဘီတတသိတော နိက္ခမိတွာ ရာဇဂေဟံ ဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၅၉။

မုတ္တမုတ္တက (တိ) [မုတ္တ+မုတ္တက] လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲသူတို့ထံမှ မကပ်မငြိ လွတ်လွတ်ခံယူ တတ်သော၊ သူ။ (ဒါယကာ, ဒါယိကာမတို့က လည်း မြတ်သောအလှူကို ခံထိုက်သူ၏ အစွမ်းဖြင့် ပစ္စည်းလေးပါးကို ပေးလှူကြ၏၊ ရဟန်းကလည်း ပန်း, သစ်သီးစသည်ဖြင့် မဖြားယောင်းဘဲ ဒက္ခိဏေယျ အစွမ်းဖြင့်ပင် သုံးဆောင်၏။ ယင်းရဟန်းကို "မုတ္တမုတ္တက" ဟု ခေါ်၏။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၂။) မုတ္တမုတ္တကော (မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၂။)တိ မုစ္စနကော သယမ္ပိ မုစ္စနကော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။၁၁၃။

မုတ္တမုတ္တဋ္ဌာန (နု) [မုတ္တမုတ္တ+ဌာန] လွှတ်ရာ လွှတ်ရာအရပ်။ နာဂရာဇာ ဖဏေဟိ မုတ္တမုတ္တဋ္ဌာနတော တာလက္ခန္ဓပမာဏာ ဥဒကဝဋ္ဋိယော ဥဂ္ဂစ္ဆိံသု။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၈၉။

မုတ္တမေဟ (ပု) [မုတ္တ+မေဟ] ကျင်ငယ်ကို စွန့်ခြင်း။ မေဟော မုတ္တမေဟော။ ဓာန်၊ဋီ။ ၃၂၈–၉။

မုတ္တယဋ္ဌိ (တိ) [မုတ္တာ+ယဋ္ဌိ] ပုလဲတံခွန်တိုင်။ မုတ္တယဋ္ဌိသု ပဝါဠမေဇာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။

မုတ္တယတိ (ကြိ) [မုတ္တ+ဏယ+တိ] ယိုစီး၏၊ ကျင်ငယ်စွန့်၏။ မုတ္တ ပဿဝနေ။ မုတ္တေတိ၊ မုတ္တယတိ။ နီတိ၊ဓာ၊၃၀၉။

မုတ္တရတန (နု) [မုတ္တာ+ရတန] ပုလဲရတနာ။ သုတ္တိကာ ပဋိစ္ဆန္နံ မုတ္တရတနံ ဝိယ ဝလာဟကပဋိစ္ဆန္နော စန္ဒိမာ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၆။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၈။)

မုတ္တရသ (ပု၊နု) [မုတ္တ+ရသ] ကျင်ငယ်ရည်။ မုတ္တန္တိ မုတ္တရသံ။ တံ ဝဏ္ဏတော မာသခါရော ဒကဝဏ္ဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၆။

မုတ္တရာဂ (ပု) [မုတ္တ+ရာဂ] စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသော ရာဂရှိသော၊ သူ။ ဝန္တရာဂေါ မုတ္တရာဂေါ ပဟီနရာဂေါ ပဋိနိဿဋ္ဌရာဂေါ။ မဟာနိ။ ၄၁။ စူဠနိ။၃၇။

မုတ္တရာဇိ (ထီ) [မုတ္တာ + ရာဇိ] ပုလဲအရေးအကြောင်း။ ပိဋ္ဌကန္တိ သာသပမတ္တိကာ မုတ္တရာဇိသဒိသာ ဗဟုဝဋ္ဋလေခါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၀။

မုတ္တရာသိ (ပု) [မုတ္တာ+ရာသိ] ပုလဲအစုအပုံ။ မုတ္တရာသိသဒိသံ ဝေတိယံ ပဿန္တိယာ ဓဝ

ဥဗ္ဗေဂါပီတိ ဥဒပါဒိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၄၀။ (—ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၂။)

မုတ္တလတာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅) သည် မုတ္တာလတာမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မုတ္တဝဏ္ဏ(တိ) [မုတ္တာ+ဝဏ္ဏ] ပုလဲအဆင်းရှိသော။ မဟန္တာ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ စ၊ မုတ္တဝဏ္ဏာ စ မဒ္ဓိမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၄။

မုတ္တာဝတ္ထိ (ထီ) [မုတ္တ+ဝတ္ထိ] ကျင်ငယ်၏တည်ရာ —စည်ပေါင်း—ဆီးအိမ်။ မုတ္တဘာဝံ ဥပဂန္တွာ မုတ္တဝတ္ထိဥ္စ ပူရေဘိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၀။(—အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။ ဝိမဘိ၊၁။၂၅၂။)

မုတ္တဝတ္ထိကောသ (ပု) [မုတ္တ + ဝတ္ထိကောသ] ကျင်ငယ်၏ တည်ရာစည်ပေါင်းအိမ်၊ ဆီးအိမ်။ နိမိတ္တသဏ္ဌာနန္တိ ဆိန္နမံသဿ အဓေ္ဓာ ယာဝ မုတ္တဝတ္ထိကောသာ ဆိဒ္ဒါကာရော အဘုန္တရ-ဆဝိစမ္မမတ္တော ဂုတ္တိနိမိတ္တာကာရော။ ဝိမဘိ၊ ၁။၁၄၄။

မုတ္တဝန္တု၊ (တိ) [မုစ+တဝန္တု] လွတ်မြောက်ပြီး သော၊ သူ။ မုတ္တာဝီ—ကြည့်။

မုတ္တာဝီ (တိ) [မုစ+တဝန္တု+သိ](ရာဂစသည်မှ) လွတ်မြောက်ပြီး သူသည်။ မုတ္တာဝီ—ကြည့်။

မုတ္တဝါဒီ (တိ) [မုတ္တ+ဝဒ+ဏီ] လွတ်လွတ်—ပြတ်ပြတ်သားသား—ဆိုနိုင်သော၊ သူ။ နဝံ မုတ္တဝါဒိနောတိ အာဟ "သိနိဒ္ဓေါ" တိ။ မဂ္ဂီ၊၃။၁၇၉။

မုတ္တဝေဒီ (ထီ) [မုတ္တာ+ဝေဒီ] ပုလဲပွတ်တိုင်။ တသ္မိံ ပီယဒဿိ နရုတ္တမေ နိဗ္ဗုတေ မာတု-ဂဗ္ဘမှိ မုတ္တဝေဒိံ အဟံ အကာသိံ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။

မုတ္တာသဒ္ဒါပေက္ခ (တိ) [မုတ္တသဒ္ဒ + အပေက္ခ] မုတ္တသဒ္ဒါကို ငဲ့သော။ နိဿက္ကဝစနဥ္စေတံ မုတ္တသဒ္ဒါပေက္ခာယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။

မုတ္တသဒ္ဓ (တိ) [မုတ္တာ+သဒ္ဓါ] စေလွတ်အပ်သော သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ သဒ္ဓါကို အဦးပြုသဖြင့် ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သော၊ သူ။ ယထာ အဟု ဝက္ကလိ မုတ္တသဒ္ဓေါ။ သုတ္တနိ၊ ၄၅၁။ စူဠနိ။၂၂၂။ ယထာ အဟု ဝက္ကလိ မုတ္တသဒ္ဓေါ၊ ဘဒြာဝုဓော အာဠဝိဂေါတမော စာတိ ယထာ ဝက္ကလိတ္ထေရော သဒ္ဓေါ သဒ္ဓါ-ဂရုကော သဒ္ဓါပုဗ္ဗင်္ဂမော သဒ္ဓါဓိမုတ္တော သဒ္ဓါဓိပတေယျော။ စူဠနိ။၂၂၃။ ယထာ ဝက္ကလိတ္ထေရော သဒ္ဓါဓိမုတ္တော အဟောသိ၊ သဒ္ဓါဓုရေန စ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၇၆။

မုတ္တသမနန္တရံ (ဗျ) [မုတ္တ+သမနန္တရံ] လွတ်သည်၏ အခြားမဲ့၌။ မဟာဗောဓိ တေသံ ဟတ္ထတော မုတ္တသမနန္တရမေဝ အသီတိ-ဟတ္ထပ္ပမာဏံ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ဆဗ္ဗဏ္ဏ-ရံသိယော မုဥ္စိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။

မုတ္တသရ (ပု) [မုတ္တ+သရ] လွတ်အပ်သောမြား။ သော ဇိယာ မုတ္တသရော ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၂။

မုတ္တသလ္လ (တိ) [မုတ္တ+သလ္လ] လွတ်ပြီးသော—ငြောင့်တံသင်း—ငုတ်—ရှိသော၊(ရာဂစသော) ငြောင့်တံသင်း—ငုတ်—မှ လွတ်ပြီးသော၊ သူ။ မုတ္တသလ္လော ပဟီနသလ္လော ပဋိနိဿဋ္ဌသ-လ္လော။ မဟာနိ။၄၅။

မုတ္တသာရ (ပု) [မုတ္တာ+သာရ] ပုလဲဟူသော ဥစ္စာနှစ်။ အဋ္ဌမေ နိဓာနဂတံ မုတ္တသာရာဒိ မဟန္တံ ဓနမေတေသန္တိ မဟဒ္ဓနာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၁။(—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၃။) မုတ္တသာရာဒီတိ မုတ္တာ-မဏိဝေဠုရိယရဇတဇာတရူပါဒိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၉၇။

မုတ္တသိရ (တိ) [မုတ္တ+သိရ] ပြေလွတ်သော—ဖြေသော—ဆံထုံး (သျှောင်ထုံး) — ရှိသော၊ သျှောင်ထုံးပြီကျသော ဦးခေါင်းရှိသော၊သူ၊ လောကဗျူဟာ နာမ ကာမာဝစရဒေဝါ မုတ္တ-

သိရေ ငိကိဏ္ဏကေသာ ရှင်မုခါ အသုန္နိ ဟတ္ထေဟိ ပုဠုမာနား။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၅။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ။၁၊၃၂၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၀၁။ သိခါဗန္ဓသာ မုတ္တတာယ မုတ္တသိရာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၁။

မုတ္တသာဒ (ပု) [မုတ္တ+အဿာဒ] လွှတ်ပြီးသည်၌ သာယာခြင်း။ မုတ္တေ အဿာဒေါ မုတ္တဿာဒေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ ကင်္ခါ၊ယော၊မဟာဋီ၊၂။၁၆၈။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၂၆။)

မုတ္တဟတ္ထ (တိ) [မုတ္တ+ဟတ္ထ] လွှတ်သောလက်ရှိသော၊ လက်မှလွှတ်သော။ဟတ္ထမုစ္စိတောတိ မုစ္စိတဟတ္ထော ရထပါစနတော မုတ္တဟတ္ထော-တိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဟတ္ထမုစ္စိတောတိ ဟတ္ထမုတ္တော မမ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈၆။

မုတ္တဟရိတက (နု) [မုတ္တ+ဟရိတက] နွားကျင်ငယ်ဖြင့် – ထုံအပ် – စိမ်အပ် – သော ဇီးဖြူသျှိသျှား သဖန်းခါးဆေး၊ (ပုပ်သည်ဖြစ်၍) စွန့်ပစ်အပ်သော ဇီးဖြူသျှိသျှား သဖန်းခါးဆေး။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မုတ္တဟရိတကံ ပါယေတုန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၉၉။(–ဒီ၊ဋ္ဌ။၁။၁၈၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။) မုတ္တဟရိတကန္တိ ဂေါမုတ္တပရိဘာဝိတံ ဟရိတကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၇၄။ မုတ္တဟရိတကန္တိ ဂေါမုတ္တပရိဘာဝိတံ, ပူတိဘာဝေန ဝါ ဆဍ္ဍိတံ ဟရိတကံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၅၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၁၄။ သံ၊ဋီ၊၂၊၁၅၆။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၁၅။

မုတ္တာ (တိ) [မုစ+တ+အာ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၉၂။] (၁) ပုလဲ။ (ပုလဲ ၈-မျိုးကို သာရတ္ထ၊၂။၃၁၉။ မ၊ဋီ၊၁။၇၀။ အနုဋီ၊၂။၅၂–၃ တို့၌ ကြည့်။) (၂) မုတ္တာမည်သော မိန်းမ။ (မုတ္တာသီတင်းသည်မ။ အံ၊၃။၁၆၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၅။ မုတ္တာ-သိက္ခမာန်။ ထေရီ။၃၇၇။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၈–၉။ မုတ္တာထေရီ။ ထေရီ။၃၇၇။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၈–၉။) (၁) မုတ္တာ မဏိ ဝေဠုရိယော သခေါ် သိလာ။ အဘိ၊ဝိ။၈၄။ (–အဘိ၊ဓ။၁၆၃၊ ၁၆၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၃။) မုတ္တာတိ သာမုဒ္ဒိကမုတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၅။) မုဥ္စာယောတိ မုတ္တိကာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၀။(၂) မုတ္တေ မုစ္စဿု ယောဂေဟိ။ ထေရီ။၃၇၇။ မုတ္တာတိဿာ နာမံ အဟောသိ။ ...မုတ္တေတိ တဿာ အာလပနံ။ထေရီ၊ဋ္ဌ။၈၊၉။

မုတ္တာကလာပ (ပု) [မုတ္တာ+ကလာပ] ပုလဲအပေါင်း၊ ပုလဲစည်း။ ပုန ယေဟိတိ မုတ္တာ-ကလာပေဟိ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၆။

မုတ္တာဂုဠိကာ (ထီ) [မုတ္တာ+ဂုဠိကာ] ပုလဲလုံး။ ဣဒဉ္စ ကဿစိ ကာရကရူပံ ဝိယ မဏိဂုဠိကာ ဝိယ မုတ္တာဂုဠိကာ ဝိယ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။၂။၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၇။

မုတ္တာစာရ (တိ) [မုတ္တ+အာစာရ] အမျိုးကောင်း သားတို့၏ အလေ့မှ လွှတ်သော အကျင့်ရှိသော (မ၊၁။သျ)။ စွန့်လွှတ်အပ်သော။ (လောကီအမျိုးကောင်းသားတို့၏) အကျင့်ရှိသော (ဒီ၊ဋ္ဌ၊သျ၊သစ်)။ ရပ်လျက်ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်သော၊သူ။ အစေလကော ဟောတိ။ မုတ္တာစာရော။ ဒီ၊၁။၁၅၇။ မ၊၁။၁၁၁။ အံ၊၁။၃၀၀။ အဘိ၊ပု။၁၆၃။ မဟာနိ။၃၂၇။ မုတ္တာစာရောတိ ဝိသဋ္ဌာစာ-ရော ဥစ္စာရကမ္မာဒိသု လောကိယကုလပုတ္တာ-စာရေန ဝိရဟိတော ဌိတကောဝ ဥစ္စာရံ ကရောတိ ပဿာဝံ ကရောတိ ခါဒတိ ဘုဉ္ဇတိ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၈၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၉။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။)

မုတ္တာစိတ (တိ) [မုတ္တာ+အာစိတ] ပုလဲသွယ်–ပုလဲကုံး– တို့ဖြင့် စီအပ်သော။ မုတ္တာစိတ-(ဝိမာန။၅၃) န္တိ အန္တရန္တရာ အာဗဒ္ဓါဟိ မုတ္တာဝလီဟိ အာစိတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၃။

မုတ္တာဇာလ (နု) [မုတ္တာ+ဇာလ] ပုလဲဖြင့်ပြီးသော ကွန်ရက်။ ပိဋ္ဌိယံ မုတ္တာဇာလံ မဏိဇာလံ ကဉ္စနဇာလန္တိ တိဇာလာနိ

တိဏိသတ သဟဿာနိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၇၃။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။)

မုတ္တာဇာလက (န) [မုတ္တာ+ဇာလက] ပုလဲဖြင့်ပြီးသော ကွန်ရက်၊ ပုလဲကွန်ရက်။ တသောဝ အာကာသေ မုတ္တာဇာလကေ ဌပေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၀။ မုတ္တာဇာလကေ ဌပေတွာတိ သုဝိသုဒ္ဓေ မုတ္တမယေ ဇာလကေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉၇။ မ၊ဋီ၊၃။၃၅၇။

မုတ္တာဇာလပရိက္ခိတ္တ (တိ) [မုတ္တာဇာလ+ပရိက္ခိတ္တ] ပုလဲကွန်ရက်ဖြင့် ခြံရံအပ်သော။ မုတ္တာဇာလပရိက္ခိတ္တာ (အပ၊၁။၄) မုတ္တာဇာလေဟိ ပရိဝါရိတာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။

မုတ္တာဇာလာကာရ(ပု) [မုတ္တာဇာလ+အာကာရ] ပုလဲကွန်ရက် အသွင်သဏ္ဌာန်။ ဥယျာနကီဠံ ဂန္တွာ ရုက္ခဂ္ဂတိဏဂ္ဂသာခဂ္ဂမက္ကဋကသုတ္တဇာလာဒီသု မုတ္တာဇာလာကာရေန လဂ္ဂေ ဥဿာဝဗိန္ဒူ ဒိသွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၇၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၂။)

မုတ္တာတလ (န) [မုတ္တာ+တလ] ပုလဲအပြင်။ မုတ္တာတလရဇတပဋ္ဋသဒိသဝါလုကာကိဏ္ဏဘူမိဘာဂံ....ပဗ္ဗတံ ဒိသွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၄၂။)

မုတ္တာထေရီ (ထီ) [မုတ္တာ+ထေရီ] မုတ္တာထေရီမ။ သုမုတ္တာ သာဓုမုတ္တာမှိတိအာဒိကာ မုတ္တာထေရိယာ ဂါထာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၄။

မုတ္တာဒလ (န) [မုတ္တာ+ဒလ] ပုလဲပွင့်ချပ်၊ ပုလဲပွင့်။ နဝံ မုတ္တာဒလသဒိသပဏ္ဏရုပုလိနံ ဩကိရိတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။

မုတ္တာဒလသိန္ဒုဝါရသဏ္ဍ (ပု) [မုတ္တာဒလ+သိန္ဒုဝါရသဏ္ဍ] ပုလဲပွင့်ချပ် ကြောင်ပန်းအခင်း။ သုသမ္မဋ္ဌံ မုတ္တာဒလသိန္ဒုဝါရသဏ္ဍသဒိသံ ဝါလိကံ အဝိနာသေန္တော တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃၁။

မုတ္တာဒါမ (န) [မုတ္တာ+ဒါမ] ပုလဲကုံး၊ ပုလဲဆိုင်း။ မယှံ မုတ္တာဒါမသဒိသံ ပုပ္ဖဒါမံ ဒတွာ ဒန္တံ အသာ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁။

မုတ္တာပယတိ (ကာ၊ကြိ) [မုတ္တ+ဏာပယ+တိ] ယိုစီးစေ၏၊ ကျင်ငယ်စွန့်၏။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုတ္တာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [မုတ္တ+ဏာပေ+တိ] ယိုစီးစေ၏၊ ကျင်ငယ်စွန့်၏။ ကာရိတေ "မုတ္တာပေတိ၊ မုတ္တာပယတိ" တိ ရူပါနိ။ နီတိ၊ ဓာ။၃၀၉။

မုတ္တာမဏိကနကဝိဘူသိတ (တိ) [မုတ္တာမဏိကနက+ဝိဘူသိတ] ပုလဲ, ပတ္တမြား, ရွှေတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ မုတ္တာမဏိကနကဝိဘူသိတာနိ၊ ဂဏ္ဍာသု ဟတ္ထာဘရဏာနိ။ ဇာ၊၂။၂၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၉၇။

မုတ္တာမဏိဂ္ဂဟဏ (န) [မုတ္တာမဏိ+ဂဟဏ] ပုလဲ, ပတ္တမြားကို ယူခြင်း။ မုတ္တာမဏိဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ တဇ္ဇာတိကယဂ္ဂဟဏံ သိဒ္ဓမေဝ။ ဝဇီရ။၂၆၀။

မုတ္တာမဏိမယ (တိ) [မုတ္တာမဏိ+မယ] ပုလဲ, ပတ္တမြားဖြင့် ပြီးသော။ ဩလမ္ဗကာတိ မုတ္တာမဏိမယာ ဩလမ္ဗကာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၆။

မုတ္တာမဏိရတန (န) [မုတ္တာမဏိ+ရတန] ပုလဲ, ပတ္တမြားရတနာ။ ပိတရာ နိဒဟိတွာ ဌပိတံ ဗဟုံ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ မုတ္တာမဏိရတနာနိ စ ဂဟေတုံ ဥဒ္ဒရန္တော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၄၃။

မုတ္တာမဏိဝါလုကတ္ထတ(တိ)[မုတ္တာမဏိဝါလုကာ+အတ္ထတ] ပုလဲ, ပတ္တမြား, သဲတို့ဖြင့် ခင်းအပ်သော။ ယတ္ထ မုတ္တာမဏိဝါလုကတ္ထတာယ ဘူမိယာ ရတနမယဝိမာနေသု... နာဂသုပဏ္ဏာဒီနံ ဝိတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။

မုတ္တာမဏိဝိဘူသိတ (တိ) [မုတ္တာမဏိ+ဝိဘူသိတ] ပုလဲ, ပတ္တမြားတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။

သောဘန္တေဝံ န ရာဇာနော၊ မုတ္တာမဏိဝိဘူသိတာ။ ပိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀။

မုတ္တာမဏိသာရ (ပု) [မုတ္တာမဏိ+သာရ] ပုလဲ, ပတ္တမြားဟူသော ဉစ္စာနှစ်။ မုတ္တာမဏိသာရာဒိ ဉတ္တမဓနံ ဝိယ ရက္ခတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။

မုတ္တာမယ (တိ) [မုတ္တာ+မယ] ပုလဲဖြင့်ပြီးသော, မုတ္တာမယာ ဝေဠုရိယမယာ စ။ ဝိမာန။၅၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၀။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၅၇။)

မုတ္တာမိဿ (တိ)[မုတ္တာ+မိဿ] ပုလဲ–ပုလဲသွယ်–တို့ဖြင့် ရောနှောသော။ မုတ္တာမိဿာ (ဝိ၊၁။၁၇၄)တိ မုတ္တာဝလီဟိ မိဿေတွာ ကတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။

မုတ္တာမုတ္တ (န) [မုတ္တ+အမုတ္တ] လွှတ်သည်လည်းဆိုရ, မလွှတ်သည်လည်း ဆိုရသော လက်နက် (ဓာန်၊ဿ)၊ လက်မှလွှတ်လိုလျှင် လွှတ်ရ, မလွှတ်လိုလျှင် မလွှတ်ရသော လက်နက်မျိုး (ဓာန်၊ဿ၊သစ်။ ဆောက်ပုတ်, လက်ရိုက် စသည်)။ မုတ္တာမုတ္တ မမုတ္တဉ္စ၊ ပါဏိတော မုတ္တမေဝ စ။ ဓာန်။ ၃၈၆။ မုတ္တာမုတ္တဉ္စ ယဋ္ဌျာဒိ။ ဓာန်။၃၈၇။ ယဋ္ဌိ နာမ သတ္တဝိဒေသော, န ကတ္တရဒဏ္ဍော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။ ၃၈၇။

မုတ္တာယောနိ (ထီ) [မုတ္တာ+ယောနိ] ပုလဲမျိုး။ မုတ္တာတိ ဟတ္ထိကုမ္ဘဇာဒိကာ အဋ္ဌဝိဓာပိ မုတ္တာ။ တထာ ဟတ္ထိကုမ္ဘံ....အဋ္ဌ မုတ္တာယောနိယော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၉။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၀။

မုတ္တာရတန (န) [မုတ္တာ+ရတန] ပုလဲရတနာ။ မုတ္တာရတနံ ဝါ မုတ္တိကံ ဒုဿရတနံ ဝါ ဒုဿိကံ။ မိလိန္ဒ။၂၅၄။

မုတ္တာလတာ (ထီ) [မုတ္တာ+လတာ] ပုလဲသွယ်။ မုတ္တာယ မုတ္တာ ဧဝ ဝါ လတာ မုတ္တာလတာ၊ မုတ္တာဝဠိ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၆၆။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅-၌ သုဝဏ္ဏစိရကမုတ္တလတာဒီဟိ-ဟူ၍ ရှိ၏။)

မုတ္တာလမ္ဗက (န) [မုတ္တာ+အာလမ္ဗက] ဆွဲထားသောပုလဲ၊ ပုလဲဆိုင်း၊ ပုလဲကုံး၊ ပုလဲသွယ်။ ဝေဠုရိယမဏိဟိ စေဝ မုတ္တာလမ္ဗကေဟိ စ အလင်္ကတထမ္ဘေဟိ ခဂ္ဂရတနေဟိ သမန္နာဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၄၃။

မုတ္တာဝလိ (ထီ) [မုတ္တာ+အာဝလိ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။ ၂၈၅။] ပုလဲသွယ်၊ ပုလဲကုံး။ မုတ္တာစိတ, မုတ္တာမိဿ–တို့ကြည့်။

မုတ္တာဝဠိ (ထီ) [မုတ္တာ+အာဝဠိ] ပုလဲသွယ်။ မုတ္တာလတာ–ကြည့်။

မုတ္တာဝဠိကာ (ထီ) [မုတ္တာဝဠိ+က+အာ] ပုလဲသွယ်၊ ပုလဲကုံး။ တထာ မဏိကာ နာမ မုတ္တာဝဠိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၉၄။

မုတ္တာဝီ (တိ) [မုစ+တာဝီ] (ရာဂစသည်မှ) လွှတ်ပြီးသော၊ သူ။ မုတ္တာဝီ(မဟာနိ။၈၈)တိ ရာဂါဒိတော မုတ္တဝါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၂။

မုတ္တာဝုဏှ (န) [မုတ္တာ+အာဝုဏှ] ပုလဲကို သီကုံးခြင်း။ ဧဝံ ဒီပေန္တေန စာနေန အတိပရိတ္တကာလတာယ ဝိဇ္ဇုလတောဘာသေန မုတ္တာဝုဏှံ ဝိယ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈမိဒံ စိတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ (ဿ–၌ မုတ္တာဝုဏ္ဏံ ဝိယ-ဟု ရှိသည်။)

မုတ္တာဝေဒီ (ထီ) [မုတ္တာ+ဝေဒီ] ပုလဲပွတ်တိုင်။ ပဿန္တိ စိတ္တေ သုမနော၊ မုတ္တာဝေဒိမကာသဟံ။ အပ၊၁။၁၈၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။

မုတ္တာဝေဠုရိယသန္ထတ (တိ) [မုတ္တာဝေဠုရိယ + သန္ထတ] ပုလဲ, ကြောင်မျက်ရွဲတို့ဖြင့် ခင်းအပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုတ္တာဝေဠုရိယသန္ထတဘူမိဘာဂ (တိ) [မုတ္တာဝေဠုရိယသန္ထတ+ဘူမိဘာဂ] ပုလဲ, ကြောင်မျက်ရွဲတို့ဖြင့် ခင်းအပ်သော အဖို့ရှိသော။ တောဒိသန္တိ ဝေဠုပံ သုဝဏ္ဏမယံ ရဇတ-

ပါကာရံ မုတ္တာဝေဠုရိယသန္တတဘူမိဘာဂံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇၂။

မုတ္တာသိက္ကာ (ထီ) [မုတ္တာ+သိက္ကာ] ပုလဲဆိုင်း။ မုတ္တာသိက္ကာယ ပက္ခိတ္တံ သုဝဏ္ဏမယံ ဘိက္ခာ-ဘာဇနံ အာဒါယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၃၄။

မုတ္တာသိက္ကာဂတ (တိ) [မုတ္တာသိက္ကာ+ဂတ] ပုလဲဆိုင်း၌-တည်-ဖြစ်-သော။ ဒွါရေ စဿ ယထူပစိတကမ္ဗသ်သူစကော မုတ္တာသိက္ကာ-ဂတော သုဝဏ္ဏကက္ကဋကော ဩလမ္ဗမာနော အဋ္ဌာသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၂၆။

မုတ္တာဟာရ (ပု) [မုတ္တာ+ဟာရ] ပုလဲသွယ်။ ဂီဝါဘော သတသဟဿဂ္ဃနိကံ မုတ္တာဟာရံ မုဥ္စိတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ (-ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇၂။)

မုတ္တိ (ထီ) [မုစ+တိ။ ဓာန်၊ဋီ။၉။] (၁) လွတ်ခြင်း။ (၂) အရဟတ္တဖိုလ်။ (၃)နိဗ္ဗာန်။ (၁) အညာဏဓောန မုတ္တိ အတ္ထိ။ ဝိ၊၂။၁၉၀။ မုဉ္စိတာ ဝိမုဉ္စိယာ ပရိမုဉ္စိယာ။ မဟာနိ၊ ၅၆။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။ ပေပ၊ဋ္ဌ။၃၃။) တဿာ အာသတ္တိယာ မောစေတွာ နတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။ စတုရာသီတိ-ကပ္ပသဟဿာနိ မုစ္စနတ္ထံ မုတ္တိယာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၁၇၆။ (၂) မုတ္တိရသ-ကြည့်။ (၃) မုတ္တိဥ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ မုတ္တိဂါမိဥ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊၂။၄၂။ (-ဒီ၊၂၄၇။) တီဟိ ဘဝေဟိ မုတ္တာယ မုတ္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၉၀။

မုတ္တိက(ပု၊နု) [မုတ္တာ+ဣက။ ဓာန်၊ဋီ။၄၉၂။](၁) ပုလဲသွေးရာ၊ ပုလဲသွေးသမား။ (၂) ပုလဲ။ (၃) ယောက်သွားသယ်။ (၁) မုတ္တာရတနံ ဝါ မုတ္တိကံ ဒုဿရတနံ ဝါ ဒုဿိကံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၄။ (၂) အထ မုတ္တာ စ မုတ္တိကံ။ ဓာန်။ ၄၉၂။ (၃) ဥဒ္ဒကာ သိပ္ပိ သိပ္ပိယော ကကာ-

ရသ ယကာရံ ကတွာ။ ဖယာ "မုတ္တိကော"-တိပိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆၂။

မုတ္တိဂါမိ (တိ) [မုတ္တိ+ဂမု+ဏီ] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလမ်းစဉ်။ မုတ္တိ (၃) ကြည့်။

မုတ္တိတ္ထိ (တိ) [မုတ္တိတ္ထ+ဤ] လွတ်မြောက်ခြင်း ကို အလိုရှိသော၊ လွတ်မြောက်လိုသော၊ သူ။ ဘယဋ္ဋိတာနံ သရဏံ၊ မုတ္တိတ္ထိနံ ပရာယနံ။ အပ၊၁။၃၇၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။

မုတ္တိဓမ္မ (ပု) [မုတ္တိ+ဓမ္မ] လွတ်မြောက်ရာတရား၊ နိဗ္ဗာန်။ ဉာယတိ မုတ္တိဓမ္မော ဧတေနာတိ ဉာယော။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၈၉။

မုတ္တိပဋိသေဝန (နု) [မုတ္တိ+ပဋိသေဝန] (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်၍အာရုံကို မှီဝဲတတ်သော၊ (ကိလေသာတို့မှ)လွတ်သော ဖိုလ်ကို -မှီဝဲ-ဝင်စား-တတ်သော၊ သူ။ မုတ္တိပဋိ-သေဝနတာယာ (မဟာနိ။၁၇၊၃၆၆)တိ သဗ္ဗ-ကိလေသေဟိ မုစ္စိတွာ ရူပါဒိအာရမ္မဏသေ-ဝနဝသေန။ အထ ဝါ သဗ္ဗကိလေသေဟိ မုတ္တဖလသမာပတ္တိသေဝနဝသေန။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၇၇။

မုတ္တိပါပန (နု) [မုတ္တိ+ပါပန] (သုက်)လွတ်ခြင်း သို့ ရောက်စေခြင်း။ တိက္ခတ္တုံ အဘိဝိညာပ-နဉ္စ မုတ္တိပါပနဝသေန တိသု ငါရေသု မေထုနဓမ္မဿ ပဝတ္တနံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂။

မုတ္တိမဂ္ဂ (ပု) [မုတ္တိ+မဂ္ဂ] လွတ်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သော မဂ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုတ္တိမဂ္ဂပရာမာသ (ပု) [မုတ္တိမဂ္ဂ+ပရာမာသ] လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်-လွတ်မြောက်ရေးလမ်းစဉ်-ဟု မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်း။ အမုတ္တိမဂ္ဂေ မုတ္တိမဂ္ဂပရာမာ-သတော တထာ အာယူဟနဉ္စ ဒိဋ္ဌိယာ ဝသေန ဟောတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၈။

မုတ္တိရသ (ပု) [မုတ္တိ+ရသ] အရဟတ္တဖိုလ်
အရည်၊ အရဟတ္တဖိုလ်–အရသာ–ချမ်းသာ။
အနုပမံ အတုလိယံ၊ ပိဝေ မုတ္တိရသံ အပံ။
အပ၊၁။၃၆၉။

မုတ္တေတိ (ကြိ) [မုတ္တ+ဏေ+တိ။ ဓာန်၊ဋီ။
၂၇၄-၅။ နီတိ၊ဓာ။၃၀၉။] ယိုစီး၏၊ ကျင်ငယ်
စွန့်၏။ မုတ္တေတိ(စရိယာ။၄၀၂)တိ ပဿာဝံ
ကရောတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၃၉။

မုတ္တောလမ္ဗက (ပု) [မုတ္တာ+ဩလမ္ဗက] တွဲရရွဲ
ဆွဲထားသော ပုလဲ၊ ပုလဲသွယ်။ မုတ္တောလမ္ဗ-
ကာဒီန (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၄)န္တိ အာဒိ-သဒ္ဒေန
ကုဏ္ဍလာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၈၁။
ဝိမတိ၊၂။၂၂၀။

တျ(ပေက္ခ)ပေခ (တိ) [မုတ္တိ+အပေက္ခ] နိဗ္ဗာန်
ကိုငဲ့သော၊နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တသော၊
နိဗ္ဗာန်၌ တည်သော။ သော တံ နမဿံ
အစရိ မုတျ(ပေက္ခော)ပေခေါ။သုတ္တနိ။၃၃၀။
ထေရ။၃၇၃။ မုတျပေက္ခောတိ နိဗ္ဗာနသခါတံ
ဝိမုတ္တိံ အပေက္ခမာနော၊နိဗ္ဗာနံ ပတ္ထေန္တောတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။ မုတျ-
ပေခေါတိ နိဗ္ဗာနေ ပတိဋ္ဌိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊
၂။၅၃၄။

မုတွာ[1] (ကြိ၊ဝိ) [မုန+တွာ။ နီတိ၊ဓာ။၂၅၁။]
သိ၍၊ ရောက်၍။ မုတွာ မောတဗ္ဗံ မုတံ န
မညတိ။ အံ၊၁။၃၃၄။ မုတန္တိ မုတွာ ပတွာ
ဂဟေတဗ္ဗတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၈။ မုတန္တိ မုတွာ
မုနိတွာ စ ဂဟိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။

မုတွာ[2] (ကြိ၊ဝိ) [မုစ+တွာ] လွတ်၍၊ ဖြေ၍၊
ဆို၍။ မုတွာ တပ္ပတိ ပါပိက(ဇာ၊၁။၂၁)န္တိ
ပါပိကံ ဖရုသဝါစံ မုဉ္စိတွာ ဝိဿဇ္ဇေတွာ
ကထေတွာ သော ပုဂ္ဂလော တပ္ပတိ
သောစတိ ကိလမတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၈။

မုထုဝလ (ပု) [မုထု+ဝလ?] ချယား။ ဗကုလ
မုထုဝလ။ ဝဇီရ။ ၃၂၀။

မုဒ (ထီ၊ပု) [မုဒ+အ] ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ ဏ္ဍစ
ပန ပကင္ဓော မုဒေါ ပမုဒေါ ပါမောဇ္ဇန္တိ
အဓိပ္ပေတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၁၂။ (–ပါစိတ်၊ယော။
၄၄၉။) မုဒ ဟာသေ။....မုဒိတာ။ မုဒါ။ နီတိ၊
ဓာ။၉၂။

မုဒတိ (ကြိ) [မုဒ+အ+တိ] ဝမ်းမြောက်တတ်
၏။ မုဒတီတိ မုဒိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၄။(သမ္မော-
အဋ္ဌကထာသျှ၌ မုနတီတိ မုနိဟု ရှိ၏။) မုဒိ–
ကြည့်။

မုဒန္တခေဒကတ္တွဗ္ဗ (တိ) [မုဒန္တခေဒက+တ္တွဗ္ဗ]
(မုဒိတာဖြင့်) ဝမ်းမြောက်တတ် (ကရုဏာ
ဖြင့်) ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်တတ်သော
ကြောင့် မုဒန္တခေဒက-ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော
(သျှ)။ ထေရေန မုဒန္တခေဒကတ္တဗ္ဗနံ
ကတော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅၅။

မုဒယန္တီ (ထီ) [မုဒ+ဏယ+အန္တ+ဤ။ နီတိ၊
ဓာ။၃၁၃။] ဒန်းပင်။ အသောကာ မုဒယန္တီ စ၊
ဝလ္လိတော ဋုဒ္ဒပုပ္ဖိယော။ ဇာ၊၂။၁၄၅။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၇။၃၁၃။

မုဒဝန္တု (တိ) [မုဒ+ဝန္တု] ဝမ်းမြောက်ခြင်း
ရှိသော၊ သူ။ ဂါမမုဒဝါ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၄)တိ
ဆဝိရာဂမဏ္ဍနာနုယုတ္တေန မုဒေါ မောဒနံ
တောသမတ္ထီတိ မုဒဝါ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၄၉။

မုဒသဒ္ဒ (ပု) [မုဒ+သဒ္ဒ] မုဒ-သဒ္ဒါ။ မုဒ-သဒ္ဒေါ
ဟေတ္ထ သံသန္ဒနေယေဝ၊ န ပါမောဇ္ဇေ။ သီ၊
ဋီ၊သစ်၊၂။၂၄၇။ (–၃၀၆။)

မုဒါ (ထီ) [မုဒ+အ+အာ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၅၅။]
ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ မနုဿာ မုဒါ မောဒ-
မာနာ ဥရေ ပုတ္တေ နစ္စေန္တာ အပါရုတဃရာ
မညေ ဝိဟရိဿန္တိ။ ဒီ၊၁။၁၂၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၉။ မုဒါ
မောဒမာနာတိ မောဒါ မောဒမာနာ။ အယ-
မေဝ ဝါ ပါဠော၊ အညမညံ ပမုဒိတစိတ္တာတိ
အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။

မုဒိ (ပု) [မုဒ+ဣ] ဝမ်းမြောက်တတ်သော တရား၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း (သျှ)။ ဧဝမ္ပိ အနုလောမိကံ ခန္တိံ ဒိဋ္ဌိံ ရုစိံ မုဒိံ ပေက္ခံ။ အဘိ၊ဝိ။၃၃၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ မုဒတီတိ မုဒိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၄။

မုဒိင်္ဂ (ပု) [မုဒ+ဣင်္ဂ+အ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၄၃။] မရိုးစည်၊ ဒိုးပတ်။ ရမန္တေကေ မုဒိင်္ဂေဟိ၊ ဝီဏာဟိ ပဏဝေဟိ စ။ ထေရ။၂၉၁။ (-ဝိ၊ ၄။၂၁။ သံ၊၁။၄၇၇။ ဇာ၊၁။၂၅၈။) မုဒိင်္ဂေ-ဟီတိ အင်္ဂီကဘေဒိဟိ မုရဇေဟိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၀။

မုဒိင်္ဂဘေရီ (ထီ) [မုဒိင်္ဂ+ဘေရီ] မရိုးစည်။ မုဒိင်္ဂ-ဘေရိဝိယ မဇ္ဈေ ဝိတ္ထတာ ဥဘောသု ကောဋီ-သု သင်္ကောဋိတာ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၇၁။

မုဒိင်္ဂသဏ္ဌာန (နပုံ) [မုဒိင်္ဂ+သဏ္ဌာန] မရိုးစည် ပုံသဏ္ဌာန် (ဋ္ဌ-အလို)။ ပြောင်းနှံသဏ္ဌာန် (ဋီ-အလို)။ မုဒိင်္ဂသဏ္ဌာနေနာ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၇)-တိ သဏ္ဌာနိယာ မုဒိင်္ဂသိဗ္ဗနာကာရေန ဧရက-သီသာကာရေန။ ဇီရ၊။၅၂၄။ (-ဝိမတိ၊၂။ ၂၃၆။)

မုဒိင်္ဂသဒ္ဒ (ပု) [မုဒိင်္ဂ+သဒ္ဒ] မရိုးစည်သံ။ သော သုဏေယျ ဘေရိသဒ္ဒမ္ပိ မုဒိင်္ဂသဒ္ဒမ္ပိ။ ဒီ၊၁။၇၅၊ ၂၀၀။ (-ဒီ၊၂။၁၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၇။)

မုဒိင်္ဂသိဗ္ဗနာကာရ (ပု) [မုဒိင်္ဂ+သိဗ္ဗနာကာရ] မရိုးစည် ပုံသဏ္ဌာန် ချုပ်သော အခြင်းအရာ။ မုဒိင်္ဂသဏ္ဌာန-ကြည့်။

မုဒိင်္ဂသရ (တိ) [မုဒိင်္ဂ+သရ] မုဒိင်္ဂသရအမည်ရှိသော၊ သူ။ အနာဂတေ တန္တိဿရော မုဒိင်္ဂ-ဿရော ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၄၃။

မုဒိတ (ပု) [မုဒ+တ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။] (၁) မုဒိတမည်သူ။ (တိ) (၂) ဝမ်းမြောက်သော၊ မုဒိတာတရားရှိသော၊ သူ။ (၁) မုဒိတောတိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပါပုဏာတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂။ (တိ) (၂) ဝန္တလောကာမိသဿ မုဒိ-တဿ။ မ၊၂။၄၈။ (-သံ၊၁။၁၉၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။) မုဒိတာ-လည်းကြည့်။

မုဒိတစိတ္တ (တိ) [မုဒိတ+စိတ္တ] ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ တဒါ မုဒိတစိတ္တော-ဟံ။ အပ၊၂။၁၂၅။ (-၁၄၄၊၂၃၆။)

မုဒိတတ္ထေရ (ပု) [မုဒိတ+ထေရ] မုဒိတထေရ်။ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ အာဒိကာ အာယသ္မတော မုဒိတ-တ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။

မုဒိတမန (တိ) [မုဒိတ+မန] ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဒိသွာ မုနိံ မုဒိတမနမှိ ပီဏိတာ။ ဝိမာန။၂၀။ (-သုတ္တနိ။၃၈၅။ မဟာနိ။၃။) မုဒိတမနမှီတိ မောဒိတမနာ အဟံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၇၇။

မုဒိတမုဒိတ (တိ) [မုဒိတ+မုဒိတ] အလွန်ဝမ်းမြောက်သော။ သော ဟိ မုဒိတမုဒိတောဝ ဟောတိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၉။မုဒိတမုဒိတော ဝါတိ ပသာဒသောမ္မတာယ အတိဝိယ မုဒိတော ဧဝ။ ပသာဒေ ဟိ ဣဒံ အာမေဍိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၃၇၄။

မုဒိတာ (ထီ) [မုဒ+တ+အာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၃။ နီတိ၊ဓာ။၁၉၂။] (၁) ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ မုဒိတာစေတသိက်။ (မုဒိတာသည် သုခိတသတ္တဝါကို မြင်လျှင် ကြည်လင် ဝမ်းမြောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ သူတပါးစည်းစိမ်ကို မငြူစူခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိန်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော သုခိတသတ္တဝါကို မြင်လျှင် သူတော်ကောင်းတို့ကို ဝမ်းမြောက်စေနိုင်သော သဘောလက္ခဏာရှိ ရကား သူတပါးစည်းစိမ်ကို မငြူစူခြင်း သည် မုဒိတာ၏ ကိစ္စပေတည်း။ သူတပါး၏ ပြည့်စုံခြင်း၌ မမွေ့လျော်နိုင်ခြင်းကို ပယ်

ဖျောက်တတ်သော တရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာတတ်၏၊ သူတပါး ဂုဏ် ကျက်သရေကို မြင်ရခြင်းလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏၊ သတ္တဝါတို့၏ ပြည့်စုံမှုကို မြင်ရခြင်းလျှင် နီးသော အကြောင်းရှိ၏ဟု ဆိုလိုသည်။ မိမိနှင့် စပ်သူတို့ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ ဖြစ်နေသည်ကို မြင်လျှင် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာမှု ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏၊ ထိုဝမ်းမြောက်မှုမျိုးကား မုဒိတာအစစ်ဖြစ် နိုင်ခဲသည်။ ပီတိ၏ အစွမ်းဖြင့် ရွှင်လန်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော လောဘမှုသောမနဿသဟ ဂုတ်သာ အဖြစ်များလေသည်။ မုဒိတာသည် အရတိ အဖြစ်များသူ၏ စင်ကြယ်ခြင်း အကြောင်းဖြစ်သည်၊ မုဒိတာပွားလျှင် အရတိ မဖြစ်။ လက်ရှိစည်းစိမ်ချမ်းသာမှ မယုတ် လျော့စေလို့မှု, လက်ရှိ စည်းစိမ်ချမ်းသာ အတိုင်း တည်မြဲနေစေလိုမှုသည် မုဒိတာ၏ သဘောတည်း။ အရတိ ငြိမ်းပျောက်ခြင်း သည် မုဒိတာ၏ ပြည့်စုံခြင်း မုဒိတာ၏ ကောင်းစွာ ကိစ္စပြီးစီးခြင်းမည်၏။ ဂေဟသိ- တပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရွှင်ပြခြင်းသည် မုဒိတာ၏ ပျက်စီးခြင်းမည်၏၊ အရတိကင်း ပျောက်ခြင်းသည် မုဒိတာ၏ သီးသန့်အကျိုး တည်း။ မုဒိတာ၏ နီးသောရန်သူကား ဂေဟ- သိတပေမ၊ ဝေးသော ရန်သူကား အရတိ တည်း။ မုဒိတာကို ပွားများလျှင် ပ, ဒု, တ, စတုတ္ထဈာန်ကို ရနိုင်သည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇- ၂၄၂။) (၂) မုဒိတာမင်းသမီး။ (၁) မုဒိတာ မုဒိတာယနာ မုဒိတာယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဝိ။ ၂၉၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ သဂ်ဟ၊ ၂။ဂ။) မောဒန္တိ တာယ တံသမင်္ဂိနော သယံ ဝါ မောဒတိ၊ မောဒနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ မုဒိတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁၊ဂ၃။ (–ဝိဘာဝိနီ။၁၁၁။) (၂) ကုမာရိယောပိ ဝဒေသ၊ ဥပသေနံ ကောကိလဥ္စ မုဒိဘဥ္စ။ ဇာ၊၂။၂၄၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇၇။

မုဒိတာကာရ (ပု) [မုဒိတာ+အာကာရ] ဝမ်းမြောက်သော အခြင်းအရာ။ တမေဝဿ မုဒိတာကာရံ ဂဟေတွာ မုဒိတာ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၉။ (–၃၁၀။)

မုဒိတာခေတ္တ (န) [မုဒိတာ+ခေတ္တ] မုဒိတာ ဖြစ်ပေါ်ရာ ခေတ်အခါ။ ဝိသေသေန မုဒိတာ- ခေတ္တေ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနေ စာဂါမိဋ္ဌာနသမုဒိ- ဂတဿ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၁၆။ မိလိန္ဒ၊၁။၉၇။

မုဒိတာစေတောဝိမုတ္တိ (ထီ) [မုဒိတာ+စေတော- ဝိမုတ္တိ]မုဒိတာဟူသော စိတ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်မှ လွတ်သော တရား၊ စိတ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်မှ လွတ်သော မုဒိတာ။ (သံယုတ်မြန်မာပြန်၌ မုဒိတာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့် နီဝရဏတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းဟု ပြန်၏။) ယဒိဒံ မုဒိတာ- စေတောဝိမုတ္တိ။ ဒီ၊၃။ ၂၀၆၊ အံ၊ ၂။ ၂၅၈။ (–သံ၊၃။၁၀၃။ ပဋိသံ။၉။) (စေတောဝိမုတ္တိ အဖွင့်ကို အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၃– ကြည့်။)

မုဒိတာပုဗ္ဗဘာဂ (ပု) [မုဒိတာ+ပုဗ္ဗဘာဂ] မုဒိတာ၏ ရှေ့အဖို့။ မုဒိတာပုဗ္ဗဘာဂေါ် အတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။

မုဒိတာဗြဟ္မဝိဟာရ (ပု) [မုဒိတာ+ဗြဟ္မဝိဟာရ] မုဒိတာဟူသော မြတ်သောနေခြင်း၊ မုဒိတာ- ဗြဟ္မဝိဟာရ။ မုဒိတာဗြဟ္မဝိဟာရဿ စက္ခု- ဝိညေယျာနံ ရူပါနံ...ဥပ္ပဇ္ဇတိ သောမနဿံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၃။ ဗြဟ္မဝိဟာရ –ကြည့်။

မုဒိတာဘာဝနာ (ထီ) [မုဒိတာ+ဘာဝနာ] မုဒိတာကို ပွားများခြင်း။ မုဒိတာဘာဝနာ ပီတိသုခသမ္ပန္နာ ကာရိတာ။ ပေဋကော၊ ၂၆၇။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၉။)

မုဒိတာယနာ (ထီ) [မုဒိတာ+အာယန+ယု] ဝမ်းမြောက်သော အခြင်းအရာ။ မုဒိတာ မုဒိတာယနာ မုဒိတာ ယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဝိ။ ၂၉၂။

မုဒိတာဝိဟာရ (ပု) [မုဒိတာ+ဝိဟာရ] (၁) မုဒိတာဖြင့် နေခြင်း၊ မုဒိတာပွားများ၍ နေခြင်း၊ မုဒိတာဝိဟာရ။ (၂) မုဒိတာစျာန်။ (၁) မုဒိတာဝိဟာရဝသေန မုဒိတာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၆၇။ ကရုဏာဝိဟာရ–ကြည့်။ (၂) မုဒိတာဝိဟာရီ (၂) ကြည့်။

မုဒိတာဝိဟာရပတိရူပ (န) [မုဒိတာဝိဟာရ+ပတိရူပ] မုဒိတာဝိဟာရနှင့် တူသော တရား။ မုဒိတာဝိဟာရပတိရူပေန ပဟာသော ဝဍ္ဎတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၉၀၊၉၁။

မုဒိတာဝိဟာရလာဘီ (တိ) [မုဒိတာဝိဟာရ+လာဘ+ဏီ] မုဒိတာစျာန်ကို ရလေ့ရှိသော၊ သူ။ မုဒိတာဝိဟာရီ (၂) ကြည့်။

မုဒိတာဝိဟာရီ (တိ) [မုဒိတာ+ဝိ+ဟရ+ဏီ။ မုဒိတာဝိဟာရ+ဤ] (၁) မုဒိတာဖြင့်–မုဒိတာပွားများ၍–နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ (၂) မုဒိတာစျာန်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ မုဒိတာစျာန်ကို ရလေ့ရှိသော၊ သူ။ (၁) မုဒိတာဝိဟာရိဿ ပန တေန တေန ပါမောဇ္ဇကရဏေန ဥပ္ပန္န-ပါမောဇ္ဇသတ္တာနံ ဝိညာဏံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၈။ (၂) မုဒိတာဝိဟာရိဿ သတော အရတိစိတ္တံ ပရိယာဒါယ ဌဿတီတိ န ယုဇ္ဇတိ ဒေသနာ။ နေတ္တိ။၂၂။ မုဒိတာ-ဝိဟာရိဿ မုဒိတာဝိဟာရလာဘိနော သတော သံဝိဇ္ဇမာနဿ ပုဂ္ဂလဿ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၂၆။ မေတ္တာဝိဟာရီ–ကြည့်။

မုဒိတာသညာ (တိ) [မုဒိတာ+သညာ] မုဒိတာနှင့်ယှဉ်သော– အမှတ်အသား– သညာ။ ကရုဏာသညာ မုဒိတာသညာ။ မိလိန္ဒ။၃၁၆။

မုဒိတာသဘာဂ (တိ) [မုဒိတာ+သဘာဂ] မုဒိတာ၏ သဘာဂဖြစ်သော (ပဟာသ)၊ မုဒိတာနှင့်–သဘောတူ–ဆင်တူရိုးမှားဖြစ်–သော။ မုဒိတေသု သတ္တေသု ပမောဒနာ-ကာရဿ မုဒိတာသဘာဂဿ .... အရတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၇၂။

မုဒိတာသယ (တိ) [မုဒိတာ + အာသယ] ဝမ်းမြောက်သောအားဖြင့် အလိုရှိသော၊ သူ။ ဧသော ကတာဝိနော ဌာနံ၊ ပဌွေတိ မုဒိတာသယော။ အပ၊၂။၁၁၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၁။

မုဒိတာသဟဂတ (တိ) [မုဒိတာ+သဟဂတ] မုဒိတာနှင့်–ယှဉ်–တကွဖြစ်–သော။ မုဒိတာ-သဟဂတေန စေတသာ။ ဒီ၊၁။၂၃၄။ ဒီ၊၂။ ၁၅၃။ မ၊၁။၄၆။

မုဒိန္ဒြိယ (တိ) [မုဒု+ဣန္ဒြိယ] နု–နံ့–သော ဣန္ဒြေရှိသော၊ သူ။ မုဒိန္ဒြိယေ သွာကာရေ ဒွါကာရေ။ ဝိ၊၃။၉။ ဒီ၊၂။၃၃။ မ၊၁။၂၂၅။ မဟာနိ။၁၃၉။ ယေသံ တာနိ မုဒူနိ၊ တေ မုဒိန္ဒြိယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၄။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၇။)

မုဒု (ပု) [မုဒ+ဥ။ ဓာန်၊ဋီ။၇၁၆။] (၁) မုဒုမင်း။ (တိ) (၂) (က) နူးညံ့သော။ (ကြိ၊ဝိ) နူးညံ့စွာ။ (ခ) နုသော၊ နံ့သော၊ မထက်မြက်သော၊ မသန့်ရှင်းသော။ (၁) မုဒူ (ဇာ၊၁။ ၂၅၄)တိ မုဒုရာဇာ ရဋ္ဌဝါသီနံ ပရိဘူတော ဟောတိ အဝညာတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၄။ (တိ) (၂) (က) သုဝဓော စဿ မုဒု အနတိ-မာနီ။ ခုဒ္ဒက။၁၀။ သုတ္တနိ။၃၀၀။ သော မံ မုဒူဟိ ဝါယာဟိ။ ဝိမာန။၇၀။ (–၃၄၃။ ပေတ။၁၃၃။ ဇာ၊၁။၃၆။ ဇာ၊၂။၃၆။) မုဒူတိ မဒ္ဒဝယုတ္တော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၇။ မုဒူဟိ ငါဝါဟိ သဏှာယ ဝါစာယ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၇။ (– သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၁၇။ (ခ) ကောမလာတိခိဏော မုဒု။ ဓာန်။၁၀၆၇။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။) မုဒုမဇ္ဈာဓိမတ္တတာ (နေတ္တိ။၇၃)တိ အဓိဿ မုဒု၊ နာတိဝိသဒံ မဇ္ဈံ၊ အတိဝိသဒံ အဓိမတ္တံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၉။ မုဒိန္ဒြိယ–လည်းကြည့်။

မုဒုအင်္ဂီ (န) [မုဒု+အင်္ဂီ] နူးညံ့သောအရိုး။ စတုသင်္ဂီ မံသနှာသိတာနိ မုဒုအင်္ဂီနိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၅။

မုဒုသြဒန (န) [မုဒု+သြဒန] နူးညံ့သောထမင်း။ မုဒုသြဒနသာ ပဉ္စဂေါရသယူသပါစနဝိမာနဿ နာမေတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။

မုဒုက (တိ) [မုဒု+က။ ထီ-၌ မုဒုကာ] (၁) နူးညံ့သော၊ နူးညံ့သော အတွေ့ရှိသော၊ သိမ်မွေ့သော။ (၂) နုသော၊ နုံ့သော၊ နှေးသော၊ မထက်သော၊ ပျော့သော၊ ဝန်မလေးသော။ (၁)ဝိလင်္ဂါ မုဒုကာ သုဒ္ဓါ၊ ပါဒါ တေ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ။ ဇာ၊၂။၁၃။ (—အဘိ၊၆။၁၇၀။ ဝိမာန။၉၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၀၀) မုဒုကာတိ မုဒုသုခုမာလာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၆။ မုဒုကာဘိသိယာ(ဇာ၊၂။၂၅၉)တိ မုဒုကာယ သုခသမ္ဖဿာယ ဘိသိယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁၁။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၀။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅၉။ သိ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၄၀။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၀၀။) သုကုမာရာတိ အဖရုသတာယ မုဒုကာ ကောမလာ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၅။ (၂) ဘဂဝါ တိက္ခိန္ဒြိယဿ မုဒုကံ ဓမ္မဒေသနံ ဥပဒိသတိ။ နေတ္တိ။၈၃။ (—သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၅၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀၊၃၂၇။) မုဒုကန္တိ လဟုကံ...ဘာရိယံ အကတွာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၉။ မန္ဒာတိ မုဒုကာ အတိခိဏာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊ ၂။၉၄။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၆၆။

မုဒုကခိရဝဏ္ဏပါသာဏမယ (တိ) [မုဒုကခိရဝဏ္ဏပါသာဏ+မယ] နို့ရည် အဆင်းရှိသော နူးညံ့သော ကျောက်ဖြင့် ပြီးသော။ ခီရပါသာဏမယ—ကြည့်။

မုဒုကဇာတိက (တိ) [မုဒုကာ+ဇာတိ+က] နူးညံ့သော သဘောရှိသော၊ သူ။ အတီတေ ကိရ ကေဝဋ္ဋဂါမြဟ္မဒတ္တော နာမ ရာဇာ အဟောသိ မုဒုကဇာတိကော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၄။

မုဒုကင်္ဂိက (န) [မုဒုက+အင်္ဂိက] နူးညံ့သော အရိုး၊ စတုသင်္ဂီ မုဒုကင်္ဂိကာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၈။

မုဒုကတ (ဝိ) [မုဒု+ကတ] နူးညံ့စွာ ပြုအပ်သော။ မုဒုကတစိတ္တသန္တာန—ကြည့်။

မုဒုကတစိတ္တ (န) [မုဒုကတ+စိတ္တ] (၁) နူးညံ့စွာ ပြုအပ်သောစိတ်။ (တိ) (၂) နူးညံ့စွာ ပြုအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) သီမင္ဂကဒေဝတာသု မေတ္တာယ မုဒုကတစိတ္တာဟိ ဒေဝတာဟိ.... ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၄။

မုဒုကတစိတ္တသန္တာန (တိ) [မုဒုကတစိတ္တ+သန္တာန] နူးညံ့စွာ ပြုအပ်သော စိတ်အစဉ်ရှိသော၊ သူ။ ဂေါစရဂါမေ ဣဿရဇနေ မေတ္တာယ မုဒုကတစိတ္တသန္တာနေဟိ ဣဿရေဟိ....ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၄။

မုဒုကတဟဒယသန္တာန (တိ) [မုဒုကတဟဒယ+သန္တာန] နူးညံ့စွာ ပြုအပ်သော စိတ်အစဉ်ရှိသော၊ သူ။ တတော သော ဟတ္ထိနာဂေါ မေတ္တာဖရဏေန မုဒုကတဟဒယသန္တာနေ အတ္တနော ဒေါသာပရာဓံ ဥတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၄၉။

မုဒုကတ္ထရဏ (န) [မုဒုက+အတ္ထရဏ] နူးညံ့—သိမ်မွေ့—သော အခင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုကတ္ထရဏတ္ထတ (တိ) [မုဒုကတ္ထရဏ+အတ္ထတ] နူးညံ့—သိမ်မွေ့—သော အခင်းဖြင့် ခင်းအပ်သော။ မုဒုကတ္ထရဏတ္ထတာယ ဘူမိယံ စင်္ကမနာဒီနိ မတ္တာယ ကာတုံ လဘတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။

မုဒုကမ္မညကတစိတ္တ (တိ) [မုဒုကမ္မညကတ+စိတ္တ] နူးညံ့အောင် အမှုနှင့် ခံ့အောင် ပြုအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဟောဋ္ဌာ ဥတ္တရိမော-နေန မုဒုကမ္မညကတစိတ္တော သော ဂုဏိမာ ဘိက္ခု။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။

မုဒုကရဏ (န) [မုဒု + ကရဏ] နူးညံ့သည်၏ (အဖြစ်ကို) ပြုခြင်း။ နူးညံ့- သိမ်မွေ့-အောင်ပြုခြင်း။ နာဂရာဇသ မုဒုကရဏံ မမ သာရေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၂၁။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ မ၊ဋီ၊၁။၁၀၄။)

မုဒုကဝါစာ (ထီ) [မုဒုကာ + ဝါစာ] နူးညံ့-သိမ်မွေ့-သော စကား။ နဝမေ သဏှာ ဝါစာတိ မုဒုကဝါစာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။

မုဒုကာဇိနဝေဏီ (ထီ) [မုဒုကာ+အဇိနဝေဏီ] နူးညံ့သော သစ်နက်ရေအခင်း။ ပါဝါရိကေ စ မုဒုကေ၊ မုဒုကာဇိနဝေဏိယော။ အပ၊၁။ ၃၆၇။

မုဒုကောမလပါဏိ (ပု) [မုဒုကောမလ+ပါဏိ] နူးညံ့ သိမ်မွေ့သော လက်၊ အလွန်နူးညံ့ စင်ကြယ်သောလက်။ ဇာလိနာ ဇက္ကကိတေန၊ မုဒုကောမလပါဏိနာ။ အပ၊၂။၁၁၇။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။၆၂။ မုဒုကောမလပါဏိနာ မုဒုကေန ဝိသုဒ္ဓေန ဟတ္ထတလေန မံ အဂ္ဂဟေသိ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။

မုဒုက္ခန္ဓသာခ (တိ) [မုဒု + ခန္ဓသာခါ] နူးညံ့ သော ပင်စည် အခက်ရှိသော (သစ်ပင်)။ ဂင်္ဂါယ ဒီပကေ. ဇာတော မုဒုက္ခန္ဓသာခေါ ဩဿော အာဂတော....နစ္စန္တော ဝိယ တိဋ္ဌတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။

မုဒုဂတဝါတ (ပု) [မုဒုဂတ+ဝါတ] နူးညံ့သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သောလေ၊ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် သွားသော လေ။ မုဒုဂတဝါတာ ပထဝိံ သောဓေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ မုဒုဂတဝါတာတိ မုဒုဘူတာ, မုဒုဘာဝေန ဝါ ဂတာ ဝါတာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၀၆။

မုဒုဂတဟဒယ (တိ) [မုဒုဂတ+ဟဒယ] နူးညံ့ သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ မုဒုဂတဟဒယော မဟာသတ္တံ တဿ ဒါယံ ကတ္ဝာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၃၆၆။

မုဒုဂတိ (တိ) [မုဒု+ဂတိ] နူးညံ့စွာ ဖြစ်ခြင်း ရှိသော၊ နူးညံ့စွာ တိုက်ခတ်လာသော။ မုဒု-ဂတိယော (မုဒုဂတာ?) ဝါတာ ပထဝိံ သောဓေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄။

မုဒုဂတ္တ (တိ) [မုဒု+ဂတ္တ] နူးညံ့သော ကိုယ်ရှိ သော၊ သူ။ တနုမဇ္ဈာ ပုဏ္ဏစန္ဒမုခီ ဝိသာလက္ခီ မုဒုဂတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၅၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၉၀။

မုဒုဂေါမယ (ပု) [မုဒု+ဂေါမယ] နူးညံ့သော နွားချေး။ မုဒုဂေါမယစုဏ္ဏမိဿ-ကြည့်။

မုဒုဂေါမယစုဏ္ဏ (န) [မုဒုဂေါမယ+စုဏ္ဏ] နူးညံ့ သော နွားချေးမှုန့်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုဂေါမယစုဏ္ဏမိဿ (တိ) [မုဒုဂေါမယစုဏ္ဏ+ မိဿ] နူးညံ့သော နွားချေးမှုန့်နှင့် ရော သော။ မုဒုဂေါမယစုဏ္ဏမိဿံ မဓုရပံသုံ ပက္ခိ-ပေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။

မုဒုစိတ္တ (န) [မုဒု+စိတ္တ] (၁) နူးညံ့သောစိတ်။ (တိ)(၂) နူးညံ့သော စိတ်ရှိသော၊ နူးညံ့သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) မုဒု-စိတ္တေန မမံ သုဏာတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၉၅။ (တိ) (၂) ယဒါ ဘဂဝါ အညာသိ သုပ္ပဗုဒ္ဓံ ကုဋ္ဌိံ ကလ္လစိတ္တံ မုဒုစိတ္တံ။ ဥဒါန။၁၃၅။ (-ဝိ၊၃။၂၂။ ဒီ၊၂။၃၅။ အံ၊၃။၃၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၀။) မုဒုစိတ္တန္တိ ဗျာပါဒဝိဂမေန မေတ္တာ-ဝသေန အကထိနစိတ္တံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၅၇။ သံ၊ရတ္တ၊၃။၁၉၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၂၄။ (-ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၇၀။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၆၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၃၇။)

မုဒုစိတ္တကာသန္တတ (န) [မုဒု+စိတ္တကာသန္တတ] နူးညံ့သော အတွေ့ရှိသော ဆန်းကြယ်သော အခင်း။ မုဒုစိတ္တကာသန္တတေ (ဇာ၊၂။၂၅၉)တိ သုခသမ္ဖဿေ စိတ္တတ္ထရဏေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၀၁။

မုဒုစိတ္တသရီရ (တိ) [မုဒု+စိတ္တသရီရ] နူးညံ့သော စိတ်, နူးညံ့သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ဧတေသု သမဏေသု သုခုမာလသမဏော မုဒုစိတ္တ-သရီရော ကာယိကစေတသိကဒုက္ခရဟိတော ကေန္တသုခီ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၃။

မုဒုဇာတိက (တိ) [မုဒု+ဇာတိ+က] နူးညံ့သော သဘောရှိသော၊ သူ။ မုဒုဇာတိကော ကုလ-ပုတ္တော တေသု အနုကမ္ပံ ကတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၈။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၂၅၆။ မ၊ဋီ၊၂။၂၆၅။)

မုဒုဇိဝှ (တိ) [မုဒု+ဇိဝှါ] နူးညံ့သော လျှာရှိသော၊ သူ။ ဒဿနသမ္ပန္နာ မဓုရဿရာ မုဒုဇိဝှါ........သိဋ္ဌန္တာ ဝိယ ဓမ္မံ ကထေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။

မုဒုတရ (တိ) [မုဒု + တရ] အထူးသဖြင့်- အလွန်-နူးညံ့သော၊ သူ။ တဒါ လဟုတရော စ ဟောတိ မုဒုတရော စ ကမ္မညတရော စ။ ဒီ၊၂။၂၆၆။ (-သံ၊၃။၁၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၉၀၊၄၉၂။)

မုဒုတရုဏဟတ္ထ (ပု) [မုဒုတရုဏ+ဟတ္ထ] နူးညံ့ နုပျိုသောလက်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုတရုဏဟတ္ထသမ္ဗာဟန (န) [မုဒုတရုဏဟတ္ထ +သမ္ဗာဟန] နူးညံ့ နုပျိုသော လက်ဖြင့် ကောင်းစွာ ဆုပ်နယ်ခြင်း။ မုဒုတရုဏဟတ္ထ-သမ္ဗာဟနဥ္စ သုခံ ဥပ္ပါဒေတိ။ မူလဋီ၊၂။၁၀။

မုဒုတလ (တိ) [မုဒု+တလ] နူးညံ့သော-သိမ်မွေ့သော - ပြေပြစ်သော - အပြင်ရှိသော။ ယဿာ မုဒုတလာ ပါဒါ၊ စရဏာ စ သုခေ-ဓိတာ။ ဇာ၊၂။၃၂၁။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ အပ၊ဋ္ဌ ၁။၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။)

မုဒုတလုဏသရီရ (တိ) [မုဒုတလုဏ+သရီရ] နူးညံ့ပျိုမြစ်သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ခိပ္ပံ ပဋိသံဟရတိ မုဒုတလုဏသရီရတာယ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၃၀၉။

မုဒုတလုဏဟတ္ထ (ပု) [မုဒုတလုဏ+ဟတ္ထ] (၁) နူးညံ့ပျိုမြစ်သော လက်။ (တိ) (၂) နူးညံ့ပျိုမြစ်သော လက်ရှိသော၊ သူ။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) မုဒုတလုဏ-ဟတ္ထေ ဒဟရေ ပါဒေ သမ္ဗာဟန္တေ အဿာ-ဒေတွာ အဿာဒေတွာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၉။

မုဒုတလုဏဟတ္ထပါဒ (ပု) [မုဒုတလုဏ+ဟတ္ထ-ပါဒ] (၁) နူးညံ့ပျိုမြစ်သော လက်,ခြေ။ (တိ) (၂) နူးညံ့ပျိုမြစ်သော လက်, ခြေ ရှိသော၊ သူ။ (၁) တတ္ထ သုခုမာလာ မုဒုတလုဏဟတ္ထပါဒါဒိတာယ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၄။ (တိ) (၂) နေ၁နိတသုခုမာလံ မန္တိ နဝနီတမိဝ မုဒုတလုဏဟတ္ထပါဒံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၇။

မုဒုတလုန္နင်္ဂုလိ (တိ) [မုဒုတလုန+အင်္ဂုလိ] နူးညံ့ သိမ်မွေ့သော ခြေချောင်း, လက်ချောင်း။ မုဒုတလုန္နင်္ဂုလိယဿာ(ဒီ၊၃။၁၂၃)-တိ မုဒု စ တလုနာ စ အင်္ဂုလိယော အဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၈။

မုဒုတလုနဟတ္ထပါဒ (တိ) [မုဒုတလုန+ဟတ္ထ-ပါဒ] နူးညံ့သိမ်မွေ့သော-အလွန်နူးညံ့သော - နူးညံ့နုနယ်သော - လက် (ဖဝါး), ခြေ(ဖဝါး) ရှိသော၊ သူ။ အယဥ္စိ ဒေဝ-ကုမာရော မုဒုတလုနဟတ္ထပါဒေါ။ ဒီ၊၂။၁၅။ (-ဒီ၊၃။၁၁၈။ မ၊၂။၃၃၇။ သံ၊၁။၄၅၈။ အံ၊၂။၄၉၅။) မုဒုတလုနဟတ္ထပါဒေါတိ သပ္ပိ-မဏ္ဍေ....မုဒုတလုနဟတ္ထပါဒါ ဟောန္တိ မုဒုတလုနဟတ္ထပါဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၅၈။)

မုဒုတာ (ထိ) [မုဒု+တာ] နူးညံ့သည်၏အဖြစ်၊ နုံ့သည်၏အဖြစ်။ ယဒိဒံ မုဒုတာယ စေဝ ကမ္မညတာယ စ။ အံ၊၁။၈။ (-အဘိ၊၆။ ၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊

၃။၅၇။) မုဒုတာယာတိ မုဒုဘာဝေန။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၃။)

မုဒုတာကာရ (ပု) [မုဒုတာ+အာကာရ] နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အမူအရာကြံ်ယာ။ ပဏ္ဍိမနယေန ဝိညာဏကန္ဓဿ မုဒုတာကာရော စ ကထိတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။

မုဒုတာပက္ကတာဝဟ (ပု) [မုဒုတာပက္ကတာ+အာဝဟ] နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်, ကျက်သည်၏အဖြစ်ကို ဆောင်ခြင်း။ ဥဏှဘာဝသိဒ္ဓံ မုဒုတာပက္ကတာဝဟံ ပရိပါစနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၅။

မုဒုတာဝစန (နု) [မုဒုတာ+ဝစန] မုဒုတာကို ဆိုခြင်း။ တတ္ထ "နိစ္စိတ္တတာ မုဒုတာ" တိ ပုန မုဒုတာဝစနံ နိစ္စိတ္တတာယ ဝိသေသနတ္ထံ။ မူလဋီ၊၁။၁၀၄။

မုဒုတာဝိသိဋ္ဌ (တိ) [မုဒုတာ+ဝိသိဋ္ဌ] နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်သည် အထူးပြုအပ်သော။ သာ ကမ္မညတာတိ မုဒုတာဝိသိဋ္ဌာ ကမ္မညတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊၁။၉၇။

မုဒုတိက္ခ (တိ) [မုဒု+တိက္ခ] (၁) အလွန်မထက်သော။ (၂) နုံ့သော ထက်သော။ (၁) မုဒုတိက္ခ (နေတ္တိ။၈၃)န္တိ နာတိတိက္ခံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၆၉။ (၂) မုဒုတိက္ခဘာဝ–ကြည့်။

မုဒုတိက္ခဓမ္မဒေသနာ (ထီ) [မုဒုတိက္ခဓမ္မ+ဒေသနာ] အလွန်မထက်သော တရားကို ဟောကြားခြင်း၊ အလွန်မထက်သော တရားဒေသနာ။ မဇ္ဈိန္ဒြိယဿ ဘဂဝါ မုဒုတိက္ခဓမ္မဒေသနံ ဥပဒိသတိ။ နေတ္တိ။၈၃။

မုဒုတိက္ခဘာဝ (ပု) [မုဒုတိက္ခ+ဘာဝ] နုံ့သည်၏အဖြစ်, ထက်သည်၏အဖြစ်။ ပါပကမ္မဿ အပ္ပတာ မဟန္တတာ သာဝဇ္ဇဘာဝဿ မုဒုတိက္ခဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မနိ၊၃။၂၄၇။

မုဒုတိခိဏ (တိ) [မုဒု+တိခိဏ] နုံ့သောထက်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုတိခိဏဘာဝ (ပု) [မုဒုတိခိဏ + ဘာဝ] နုံ့သည်၏အဖြစ်, ထက်သည်၏အဖြစ်။ အနုမဇ္ဈတ္တံ အနုဘူတံ မုဒုတိခိဏဘာဝါနံ မဇ္ဈံ သမာစရေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၄။

မုဒုတိဗ္ဗတာ (ထီ) [မုဒုတိဗ္ဗ+တာ] နုံ့သည်၏ အဖြစ်, ထက်သည်၏အဖြစ်။ ကိလေသာနံ မုဒုတိဗ္ဗတာဝသေန စ အပ္ပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ လဗ္ဘတေဝ။ ဥတိပုတ်၊ဋ္ဌ။၂၂၁။ ဒီ၊ ဋီ၊၁။၁၁၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃၆။

မုဒုတိဗ္ဗတာဘာဝ (ပု) [မုဒုတိဗ္ဗတာ+ဘာဝ] နုံ့သည်၏အဖြစ်,ထက်သည်၏အဖြစ်။ တထာ ကိလေသာနံ မုဒုတိဗ္ဗတာဘာဝေ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၁၂၁။

မုဒုတိဗ္ဗတာဘေဒ (ပု) [မုဒုတိဗ္ဗတာ+ဘေဒ] နုံ့သည်၏အဖြစ်, ထက်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော–အပြား–အထူး။ တထာ ကိလေသာနံ မုဒုတိဗ္ဗတာဘေဒေပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၁။

မုဒုတိဗ္ဗတာဝိသေသ (ပု) [မုဒုတိဗ္ဗတာ+ဝိသေသ] နုံ့သည်၏ အဖြစ်, ထက်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော အထူး။ တထာ ကိလေသာနံ မုဒုတိဗ္ဗတာဝိသေသေသု။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၀။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃၉။

မုဒုတူလသန္နိဘ (တိ) [မုဒုတူလ + သန္နိဘ] နူးညံ့သောလဲဝါဂွမ်းနှင့်တူသော။ ကုမာရဿ ဥဏှာ ဘမုကန္တရေ ဇာတာ သြဒါတာ မုဒုတူလသန္နိဘာ။ ဒီ၊၂။ ၁၃။ (–ဒီ၊၃။၁၁၈။ မ၊၂။၃၃၈။) (ဒီ၊၃။သျှ-၅ ဝါကျပေး၏။ ဒီ၊၂။သျှ။ မ၊၂။ မိုးထိ၊သျှ။ ကမ္ဘာအေး၊သျှ-တို့က သမာသ်ပေးလား၏။) မုဒုတိ သပ္ပိမဏ္ဍော သြသာရေတွာ ဌပိတသတဝါရဝိဟတကပ္ပါသပဋလသဒိသာ။ တူလသန္နိဘာတိ သိမ္ဗလိတူလလတာ

တူလသမာနာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၂။ (ဤအဋ္ဌကထာ အလို- မုဒု၊ ထောပတ်ကြည်တွင် နှစ်၍ အကြိမ်တစ်ရာ ဖတ်အပ်သော ဝါဂွမ်းကဲ့သို့ နူးညံ့သော။ တူလသန္နိဘာ၊ လက်ပံလဲ နှယ်လဲနှင့် တူသော-ဟု အနက်ပေး။)

မုဒုတ္တ (န) [မုဒု+တ္တ]နူးညံ့သည်အဖြစ်။ မုဒုတ္တာ-ယောဝစ ကမ္မနိယေ ကမ္မက္ခမေ ကမ္မယောဂ္ဂေ-တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၁၄။

မုဒုတ္တစ (ပု) [မုဒု+တစ] ဘူဇပတ်ပင်။ ဘူဇော, စမ္မိ မုဒုတ္တစောပိ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၆၅။ မုဒုတစတ္တာ မုဒုတစော။ ဓာန်၊ဋီ၊သျှ။

မုဒုတ္တာဘာဝ (ပု) [မုဒုတ္တ+အဘာဝ] နူးညံ့ သည်၏အဖြစ်မရှိခြင်း။ ထဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ ဉာသကမ္ပိ မုဒုတ္တာဘာဝတော။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၉၂။

မုဒုဓမ္မ (ပု) [မုဒု+ဓမ္မ]နူးညံ့သောတရား။ တတ္ထ မုဒုမှိ ပစ္စယေ မုဒုဓမ္မော ဂဟေတဗ္ဗော။ ပေဋကော။၂၂၁။

မုဒုဓမ္မဒေသနာ (ထီ) [မုဒုဓမ္မ+ဒေသနာ] နူးညံ့ သော တရားကို ဟောခြင်း။ မုဒုဓမ္မဒေသနာ တိက္ခဓမ္မဒေသနာ ဘေဒေနပိ ပုဂ္ဂလဘေဒံ ဝိဘာဝေတုံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၇၁။

မုဒုပစ္စတ္တတ (တိ) [မုဒု+ပစ္စတ္တတ] နူးညံ့သော အခင်းဖြင့် ခင်းအပ်သော၊ နူးညံ့သောအခင်း ခင်းထားသော။ မုဒုပစ္စတ္ထတေ (ဇာ၊၂။ ၂၅၉)တိ မုဒုနာ ပစ္စတ္ထရဏေန ပစ္စတ္ထတေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၁၁။

မုဒုပစ္စတ္ထရဏ (တိ) [မုဒု+ပစ္စတ္ထရဏ] နူးညံ့ သော အခင်းရှိသော။ ပဏ္ဍုကမ္ဗလော ကတ္တဗ္ဗ-ယုတ္တကံ သက္ကာရံ ကရိတွာ တံ မုဒုပစ္စတ္ထရဏေ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋရေ သုဗ္ဗု သယာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၂၃၇။

မုဒုပညာ (ထီ) [မုဒု+ပညာ] (၁)နုံ့သောပညာ။ (တိ) (၂)နုံ့သောပညာရှိသော။ (၁) တသ္မိံ ယေဝ ဘူမိယံ မုဒုပညာ ပညိန္ဒြိယန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပေဋကော။၂၈၀။ (တံ) (၂) မုဒု-ပညော ဟိ သောတာပန္နော သတ္တက္ခတ္တု နိဗ္ဗတ္တေန္တော သတ္တက္ခတ္တုပရမော နာမ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇။

မုဒုပိဋ္ဌိက (တိ) [မုဒု+ပိဋ္ဌိ+က] နူးညံ့-ပျော့ ပျောင်း-သော ကျောက်ကုန်းရှိသော၊ သူ။ အပရာနိပိ လမ္ဗိ, မုဒုပိဋ္ဌိကော, ပရဿ အင်္ဂဇာတံ မုခေန ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ ကင်္ခါ။၁၂၆။ မုဒုပိဋ္ဌိ တေဿာတိ မုဒုပိဋ္ဌိကော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၉၈။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၂၃။)

မုဒုပိဋ္ဌိကဝတ္ထု (န) [မုဒုပိဋ္ဌိက+ဝတ္ထု] မုဒုပိဋ္ဌိက-ဝတ္ထု။ မုဒုပိဋ္ဌိကဝတ္ထုမှိ သော ကိရ ဘိက္ခု နဋပုဗ္ဗကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။

မုဒုပုဂ္ဂလ (ပု) [မုဒု+ပုဂ္ဂလ] နူးညံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်။ မုဒုနာ မုဒုန္တိ, မုဒုပုဂ္ဂလံ သယာမ္ပိ မုဒု ဟုတွာ မုဒုနာဝ ဥပါယေန ဇိနာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။

မုဒုပုပ္ဖါဘိကိဏ္ဏ (တိ) [မုဒုပုပ္ဖ +အဘိကိဏ္ဏ] နူးညံ့သော ပန်းတို့ဖြင့် အလွန်ရောပြွမ်းသော။ ဒသန္နံ ပါရမီနံ အာနုဘာဝေန အယံ မဟာ-ပထဝီ သမ္မာ မုဒုပုပ္ဖါဘိကိဏ္ဏာ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။

မုဒုဖဿ (တိ) [မုဒု + ဖဿ] နူးညံ့သော အတွေ့ရှိသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုဖဿသယန (န) [မုဒုဖဿ+သယန] နူးညံ့ သော အတွေ့ရှိသောအိပ်ရာ။မုဒုဖဿသယနေ မုဒုဟတ္ထေဟိ ပရာမသိတော သမ္ပရိဝတ္တသာသယိ ပုနပ္ပုနံ ဂတ္တံ ဥပေတိ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၀၄။

မုဒုဗာဟာ (ထီ) [မုဒု + ဗာဟာ] နူးညံ့သော လက်မောင်း။ ဗာဟာ မုဒူတိ မုဒုဗာဟာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၇။

မုဒုဘာဏီ (တိ) [မုဒု+ဘဏ+ဏီ] နူးညံ့သော -ချိုသာသော- စကားရှိသော၊ သူ။ မုဒုဘာဏီတိပိ ပါဠော၊ ဥဘယတ္ထာပိ မဓုရဝစနောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၁။ (-အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၄။)

မုဒုဘာဝ (ပု) [မုဒု+ဘာဝ] နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုဘာဝကရ (တိ) [မုဒုဘာဝ+ကရ+အ] နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။ ဝေနေယျာနံ မုဒုဘာဝကရတ္တာ မုဒု။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၈။

မုဒုဘာဝကာရီ (တိ)[မုဒုဘာဝ+ကရ+ဏီ] နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုလေ့ရှိသော။ ဥဿာ အတ္တနော နိဿယေ မုဒုဘာဝကာရီ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၃။

မုဒုဘာဝပ္ပတ္တ (ပု) [မုဒုဘာဝ+ပတ္တ] (၁) နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ (တိ) (၂) နူးညံ့သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) ထဒ္ဓဘာဝကရာနံ ကိလေသာနံ သဗ္ဗသော သမုစ္ဆိန္နတ္တာ မုဒုဘာဝပ္ပတ္တော ခီဏာသဝေါ သမဏသုခုမာလောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၄။

မုဒုဘာဝပ္ပတ္တဒဿန (န) [မုဒုဘာဝပ္ပတ္တ+ဒဿန] နူးညံ့သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကို ပြခြင်း။ ပဌမယောဗ္ဗနေ အတိဝိယ မုဒုဘာဝပ္ပတ္တဒဿနတ္ထံ သတဝိဟာတဂ္ဂဟဏံ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉၇။

မုဒုဘာဝါဝဟ (တိ) [မုဒုဘာဝ + အာဝဟ] နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကို ဆောင်တတ်သော။ နစ္စနဂါယနကာလေသု သရီရဿ သရဿ စ မုဒုဘာဝါဝဟံ ဂန္ဓပါနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ၊ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉၉။

မုဒုဘူတ (တိ) [မုဒု+ဘူတ] နူးညံ့သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုဘူတစိတ္တ (န) [မုဒုဘူတ+စိတ္တ] (၁) နူးညံ့သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သောစိတ်။ (တိ) (၂) နူးညံ့သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) မေတ္တာဘာဝနာယ မုဒုဘူတစိတ္တဗဟုမာနပုဗ္ဗကံ ဒေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၃၉၂။ (တိ) (၂) ဒိနေန မုဒုစိတ္တောတိ ဗဒ္ဓါဃာတေ ဝေရိပုဂ္ဂလေပိ အတ္တနော ဒါနသမ္ပဋိစ္ဆနေန မုဒုဘူတစိတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၆၃။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၃၇။

မုဒုဘူမိ (တိ) [မုဒု+ဘူမိ] နူးညံ့သော မြေ။ ပကတိ မုဒုဘူမိ ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၄၃။

မုဒုဘောဇန (န) [မုဒု+ဘောဇန] နူးညံ့သော- ထမင်း-ဘောဇဉ်။ မုဒုဘောဇနံ ဖဿဝန္တမ္ပိ အဿာဒယတော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၂။

မုဒုမံသ (န) [မုဒု+မံသ](၁)နူးညံ့သောအသား။ (တိ) (၂) နူးညံ့သော အသားရှိသော၊ သူ။ (၁) သော ဝရံ ဝရံ မိဂသံသေ ဝဓိတွာ မုဒုမံသာနိ မုဒုမံသာနိ ဘက္ခယိတွာ။ ဒီ၊၃။၁၉။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။) မုဒုမံသာနီတိ မုဒူနိ မံသာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ (တိ) (၂) ဝရံ ဝရန္တိ မိဂသံဃေ မိဂသမူဟေ မုဒုမံသတာယ ဝရံ ဝရံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၀။

မုဒုမစ္ဆရိယ (န) [မုဒု+မစ္ဆရိယ] နုံ့သောမစ္ဆရိယ (ဝန်တိုမှု)။ ထေရော သကလဂါမံ စရိတွာ တုစ္ဆပတ္တော ဝ နိက္ခမတိ။ ဣဒံ တာဝ မုဒုမစ္ဆရိယံ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၉၆။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၂၆။)

မုဒုမဒ္ဒဝစိတ္တ (န) [မုဒုမဒ္ဒဝ+စိတ္တ] အလွန်နူးညံ့ခြင်းရှိသောစိတ်။ မုဒုမဒ္ဒဝစိတ္တ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂)န္တိ မေတ္တာဝသေန အတိဝိယ မဒ္ဒဝန္တံ စိတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၆။

မုဒုမဓုရသ (ပု) [မုဒုမဓု+ရသ] နူးညံ့ချိုမြိန်သော အရသာ။ မုဒုန္တိ မုဒုမဓုရသံ။ သံ၊ ၁။၂၂၀။

မုဒုမုဒုတရ (တိ) [မုဒုမုဒု+တရ] အထူးသဖြင့် နူးညံ့သော၊ အလွန်နူးညံ့သော။ တဂ္ဂဟဏေ- နေဝ ပန တတော မုဒုမုဒုတရာဒိကႏ္မဝသေန သေသာပါယေသု အပၸာပရနိဗ္ဗတ္တာဒိဇာလ- ဘူမိဝိဘာဝိတာ ဟောတိ။ မဏိ၊၃။၃၅၄။

မုဒုမူသိ (ပု) [မုဒု+မူသိ] နူသော--ငယ်သော- ကြွက်၊ ကြွက်ငယ်။ မုဒုမူသိ (သံ၊၁။၄၆၀)၌ မုဒုကံ မူသိကံ။ သံ႒၊၂။၂၁၃။

မုဒုယာန (နု) [မုဒု+ယာန] နူးညံ့သောယာဉ်။ မုဒုဂတ္တ-ကြည့်။

မုဒုရာဇ (ပု) [မုဒု+ရာဇ] မုဒုမင်း။ မုဒု(၁)ကြည့်။

မုဒုရုက္ခ (ပု) [မုဒု+ရုက္ခ] နူးညံ့သောသစ်ပင်။ မဇ္ဈေ ဂင်္ဂါယ ဒီပကေ ဇာတော မုဒုရုက္ခော ဝိယ မမုရဿရဘာဏကပုဂ္ဂလော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ႒၊၃။ဂ၀။

မုဒုရူပ (နု) [မုဒု+ရူပ] နူးညံ့သောရုပ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုရူပပဒဋ္ဌာန (တိ)[မုဒုရူပ+ပဒဋ္ဌာန]နူးညံ့သော ရုပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသော။ အထဒ္ဓတာလက္ခဏာ ရူပဿ မုဒုတာ....မုဒုရူပ- ပဒဋ္ဌာနာ။ အဘိ႒၊၁။၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇ဂ။

မုဒုလက္ခဏ (နု)[မုဒု+လက္ခဏ] မုဒုလက္ခဏဇာတ်။ ဒေဝဒတ္တဿ ဝတ္ထု စ မုဒုလက္ခဏ....သင်္ကပ္ပ- ဇာတကာဒီနိ စ ကထေတဗ္ဗာနိ။ ဇာ႒၊၅။ ၁၂၃။

မုဒုလက္ခဏာ (ထီ) [မုဒု+လက္ခဏာ] နူးညံ့သော လက္ခဏာရှိသော မိန်းမ (မုဒုလက္ခဏာမိဖုရား, ပဘာဝတီမင်းသမီး)။ ဧကာ ဣတ္ထီ ပုရေ အာသိ။ အလဋ္ဌ မုဒုလက္ခဏံ။ ဇာ၊၁။၁၆။ ပါသာဒေဘာ နူန တေ ဟဒယေ၊ ဩပါတော မုဒုလက္ခဏေ။ ဇာ၊၂။၆၇။ (-ဇာ႒၊၁။၃၂၂။) မုဒုလက္ခဏောတိ မုဒုနာ ဣတ္ထိလက္ခဏေန သမန္နာဂတေ။ ဇာ႒၊၅။၃၁၃။

မုဒုဝစန (နု) [မုဒု+ဝစန] (၁) နူးညံ့- ချိုသာ-သော စကား။ (တိ) (၂) နူးညံ့- ချိုသာ-သော စကားရှိသော၊ သူ။ (၁) မဓုရပါနံ ပါယေတွာ မုဒုဝစနေန သမုဒါစရိတွာ ဒမေန္တော သဏ္ဍေန ဒမေတိ နာမ။ အံ႒၊၂။ ၃၂ဂ။ (-ဇာ႒၊၁။၃၉၉။ ဇာ႒၊၂။၂၉၅။ ဇာ႒၊၃။၄၄၄။) (တိ) (၂) သဏှဝါစတာတိ မုဒုဝစနတာ။ မဟာနိ႒။၃၇၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။၃၇၄။)

မုဒုဝတ္ထ (နု) [မုဒု+ဝတ္ထ] နူးညံ့သော အဝတ်။ မုဒုဝတ္ထမုဒုသယနမုဒုယာနာဒီဟိ ပရိဟရိယ- မာနာနံပိ .... ဩတာရမေဝ ဂဝေသန္တိ။ သံ႒၊၃။၆၀။

မုဒုဝါစာ (ထီ) [မုဒု+ဝါစာ] (၁) နူးညံ့သော စကား။ (တိ)(၂)နူးညံ့သော စကားရှိသော၊ သူ။ (၁) မုဒုဝါစာယ ဟိ "တာတ ဘုံ မာ စိန္တယိ"။ မ႒၊၁။၂၁၄။ (တိ) (၂) သခိလ- ဝါစတာတိ မုဒုဝါစတာ။ အဘိ႒၊၁။၄၂၆။ (-ဇာ႒၊၃။ ၂၄၀။)

မုဒုဝါဒိနီ (ထီ) [မုဒုဝါဒီ+ဣနီ] မုဒုဝါဒိနီ နတ်သမီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဒုဝါဒီ (တိ) [မုဒု+ဝဒ+ဏီ။ ထီ-၌ မုဒုဝါဒိနီ] နူးညံ့သော စကားဖြင့် ဆိုတတ်သော၊ နူးညံ့ သော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ (မုဒု- ဝါဒိနီနတ်သမီး)။ မုဒုဝါဒိနီ (ဝိမာန။၂၂)တိ မုဒုနာ ဝဒတီတိ မုဒုဝါဒိနီ၊ မုဒုကံ အတိဝိယ ဝါဒနသီလာ၊ နာမမေဝ ဝါ။ ဝိမာန႒။ဂ၇။

မုဒုသဘာဝ (တိ) [မုဒု+သဘာဝ] နူးညံ့သော သဘောရှိသော၊ သူ။ မုဒုကာတိ မုဒုသဘာဝါ။ ဝိမာန႒။၂၅၉။ (-သာရတ္ထ၊၂။၂၉၃။)

မုဒုသမဓရသညိတ (တိ) [မုဒုသမဓရ+သညိတ] နူးညံ့ခြင်း(=ပျော့ခြင်း)၊မျှခြင်း(=အလေ ၁ တော်ဖြစ်ခြင်း)၊ကြမ်းကမ်းခြင်း (=မာခြင်း)

တို့ဖြင့် မှတ်အပ်သော။ မုဒုသမခရသညီ-တေဟိ,ဒဟနပစနဘဇ္ဇနသညိတေဟိ ဝါ တီဟိ ပါကေဟိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၀။

မုဒုသမတလ (တိ) [မုဒုသမ+တလ] နူးညံ့ညီညွတ်သော အပြင်ရှိသော (စကြံ)။ မုဒုသမတလေ ပန ဖာသုဝိဟာရံ အာဂမ္မ ကမ္မဋ္ဌာနံ သမ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။

မုဒုသမ္ဖဿ (တိ) [မုဒု+သမ္ဖဿ] နူးညံ့သောအတွေ့ရှိသော။ မနာပိကံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ဥပသံဟရတိ သုခသမ္ဖဿံ မုဒုသမ္ဖဿံ။ ဝိ၊၁။၉၀။ (–အပ၊၁။၃၄၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၀။)

မုဒုသမ္ဖဿမဥ္စပိဋ္ဌ (န) [မုဒုသမ္ဖဿ+မဥ္စပိဋ္ဌ] နူးညံ့သော အတွေ့ရှိသော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်။ ယာဝဇီဝံ ဣမံ ခန္ဓဘာရံ နှာပေန္တော ဘောဇေန္တော မုဒုသမ္ဖဿမဥ္စပိဋ္ဌေသု နိသီဒါပေန္တော နိပဇ္ဇာပေန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။

မုဒုသမ္ဘာသ (တိ) [မုဒု+သမ္ဘာသ] နူးညံ့–ပြေပြစ်–ချိုသာ–သော စကားရှိသော၊ သူ။ အနုလာ မုဒုသမ္ဘာသာ၊ဒုပ္ပဂ္ဂယှာ တာ နဒီသမာ။ ဇာ၊၁။၇၆၊၃၄၆။ ဇာ၊၂။၁၂၈။ အနုလာ မုဒုသမ္ဘာသာတိ မုဒုဝစနေနပိ အသတ္တုဏေယျာ ....မုဒုသမ္ဘာသာတိ ဟဒယေ ထဒ္ဓေပိ သမ္ဘာသာဝ မုဒု တောသတ္တိ မုဒုသမ္ဘာသာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။

မုဒုသယန (န) [မုဒု+သယန] နူးညံ့သော အိပ်ရာ။ မုဒုဝတ္ထ– ကြည့်။

မုဒုသလ္လာပ (တိ) [မုဒု+သလ္လာပ] နူးညံ့–ပြေပြစ်–ချိုသာ–သော စကားရှိသော၊ သူ။ အမ္ဗ သော ဝါဏိဇော ဖရုသပါစော၊ အယံ ပန ပိယဒဿနော မုဒုသလ္လာပေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။

မုဒုသိနိဒ္ဓ (တိ) [မုဒု+သိနိဒ္ဓ] နူးညံ့သိမ်မွေ့သော။ သုကုမာရဒုဝတ္ထိ သုကရဿ မုဒုသိနိဒ္ဓ ပဝတ္တမံသံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၆၁။ (–သံ၊ဋီ၊၂။၁၁၁။) သမ္ဖဿတော မုဒုသိနိဒ္ဓံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၂၀။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၄၁၀–တို့အလို ဝါကျဖြစ်၏။)

မုဒုသိနိဒ္ဓကုဉ္စိတနီလောဘာသ (တိ) [မုဒုသိနိဒ္ဓကုဉ္စိတ+နီလောဘာသ] နူးညံ့ပျော့ပျောင်းကော့သည် ဖြစ်၍ ညိုသောအရောင်ရှိသော။ ဣမေ ကေသာ မုဒုသိနိဒ္ဓကုဉ္စိတနီလောဘာသာ။ မ၊ဋီ၊၁။၇၂။

မုဒုသိလိဋ္ဌမဓုရဥတ္တမဃောသ (ပု) [မုဒုသိလိဋ္ဌမဓုရဥတ္တမ+ဃောသ] နူးညံ့ပြေပြစ် ချိုသာကောင်းမြတ်သော အသံ။ ဝါတာဘိဟတ်မုဒိရယန္တိ မုဒုသိလိဋ္ဌမဓုရဥတ္တမဃောသံ ဥဒီရယံ ကထယန္တော နိစ္ဆာရေန္တော စတုသစ္စ ပကာသေသိ၊ ဒေသေသီတိ အတ္ထော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆။

မုဒုသီတလ (ပု) [မုဒု+သီတလ] (၁) မုဒုသီတလ မည်သူ၊ မုဒုသီတလ စကြာဝတေးမင်း။ (တိ)(၂) နူးညံ့အေးမြသော။ (၁) သတ္တာသုံ မုဒုသီတလာ.... စက္ကဝတ္တီ မဟာဗလာ။ အပ၊၁။၂၁၅။ (တိ)(၂) သတ္တာနံ သုခံ ဥပ္ပါဒယမာနော မုဒုသီတလော ဝါတော ဝါယိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၅။)

မုဒုသီတလဝါတ (ပု) [မုဒုသီတလ+ဝါတ] နူးညံ့အေးမြသောလေ၊ ညင်းညင်းသောလေ၊ လေပြည်လေညင်း၊ လေနုအေး။ သတ္တာနံ သုခံ ဥပ္ပါဒယမာနော မုဒုသီတလဝါတော ဝါယိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၂၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။

မုဒုသီလ (တိ) [မုဒု+သီလ] နူးညံ့သော အလေ့ရှိသော။ သခိလာတိ သဏ္ဍိလာ မုဒုသီလာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၂၅။

မုဒုသုခ (တိ) [မုဒု+သုခ] နူးညံ့ချမ်းသာခြင်းရှိသော၊ နူးညံ့ချမ်းသာခြင်းကို ပေးသော။ နဝါယိတိ ခရော ဝါတော န ဝါယိ။ မုဒုသုခေါ ပန သတ္တာနံ သုခါဝဟော ဝါယိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁။

မုဒုသုခသမ္ဖဿ (တိ) [မုဒုသုခ+သမ္ဖဿ] နူးညံ့ချမ်းသာသော အတွေ့ရှိသော။ ပုထုသိလာတိ ပုထုလာ ဝိပ္ပုလာ မုဒုသုခသမ္ဖဿာ သိလာ ဧတေသူတိ ပုထုသိလာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၈၄။ (–၃၈၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၀။)

မုဒုသုခုမာလ (တိ) [မုဒု+သုခုမာလ] နူးညံ့သိမ်မွေ့သော။ ကရဇံ မဒ္ဒံ မုဒုသုခုမာလဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။)

မုဒုဟတ္ထ (ပု)[မုဒု+ဟတ္ထ] (၁)နူးညံ့သောလက်။ (တိ) (၂) နူးညံ့သောလက်ရှိသော၊ လက်နူးညံ့သော၊ သူ။ (၁) စန္ဒကိန္နရီ မုဒုဟတ္ထေန ဝမေတွာ တဿ ဥရေ ဝိဒ္ဓဋ္ဌာနံ ဝိတ္တံ နစ္စိ စေဝ ဂါယိ စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၈၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၂၇။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၈၄။) (တိ) (၂) ကုမာရော ဇေမတ္တံ.... အဘိရူပံ မုဒုဟတ္ထံ စူဠုပဋ္ဌာကံ သဉ္ဇာ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၄။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၂၉၇။)

မုဒုဟတ္ထက (တိ) [မုဒု+ဟတ္ထ+က] နူးညံ့သောလက်ရှိသော၊ လက်နူးညံ့သော၊ သူ။ ဝါရဏံ အဘိရူပံ ဟိတွာ မုဒုဟတ္ထကံ စူဠုပဋ္ဌာကံ ဟတ္ထိပိဋ္ဌေ နိသီဒါပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၄။

မုဒုဟဒယ (တိ) [မုဒု+ဟဒယ] နူးညံ့သော စိတ်နှလုံးရှိသော၊ စိတ်နှလုံးနူးညံ့သော၊ သူ။ ဘဂဝါ ပန လောကာမိသနိရာပေက္ခော ဟိတာဖရဏေန မေတ္တာဘာဝနာယ မုဒုဟဒယော ဥလ္လုမ္ပနသဘာဝသဏ္ဌိတေန စိတ္တေန ဒေသေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ (–မဟာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၈၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၈။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၃၂၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၅၀။)

မုဒုဟိဒက (တိ) [မုဒု+ဟိဒက] မုဒုဟိဒကမည်သော။ မဟာသုပိယာဒိ သမ္ဗော မုဒုဟိဒကော (မုဒုဟီရကော ?)ဇေတုဝိသေသော သဏ္ဍော။ မ၊ဋီ၊၂။၆၆။ (မုဒုဟီရကော၊ နူးညံ့သော အမျှင်ရှိသောဟု အနက်ပေး။)

မုဒ္ဒုသီတလသာခုရူပ (တိ)[မုဒုသီတလသာခု+ရူပ] နူးညံ့အေးမြသည်ဖြစ်၍ ကောင်းသောသဘောရှိသော။ ဝါတော မုဒုသီတလသာခုရူပေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၄၈။ (ဆန်းကြောင့် မုဒ္ဒုဟု ဒီဃရှိသည်။)

မုဒ္ဒကာမ (တိ) [မုဒ္ဒါ+ကမု+ဏ] ဘွဲ့တံဆိပ်ကို အလိုရှိသော၊ သူ။ မဟာရာဇ အမစ္စော မုဒ္ဒကာမော မုဒ္ဒါဓိကရဏံ ယံကိဉ္စိ ဂေဟော ဧနမဒဉ္စံ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ။ မိလိန္ဒ။၂၇၂။

မုဒ္ဒတိဏ (ဝဇိရ။၂၉၇) သည် မုဒ္ဓတိဏ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁) မှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်သည်။

မုဒ္ဒပဋိလာဘ (ပု) [မုဒ္ဒါ+ပဋိလာဘ] ဘွဲ့တံဆိပ်ရခြင်း။ တံ သမ္ပံ ဒတွာပိ မုဒ္ဒပဋိလာဘာယ ဝါယမတိ။ မိလိန္ဒ။၂၇၂။

မုဒ္ဒဝေဒိကာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆ဂ။ ဝဇိရ။၅၂၆။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၄၁) သည် မုဏ္ဍဝေဒိကာမှ ပျက်ယွင်းလာသောပုဒ် ဖြစ်သည်။ မုဏ္ဍဝေဒိကာ–ကြည့်။

မုဒ္ဒါ (ထီ) [မုဒ+ဒ+အာ။ ရှ၊နှာ။၄၁၄။] (၁) လက်စွပ်၊ အက္ခရာအမှတ်အသားပါသော လက်စွပ်။ (၂) လက်ဆစ်ချိုးခြင်း၊ လက်ဆစ်ချိုး၍–သိမ်စခြင်း–ရေတွက်ခြင်း၊ လက်ဆစ်ချိုး၍ ရေတွက်သောအတတ်။ (၃) အမှတ်တံဆိပ်။ (က) ဘွဲ့တံဆိပ်။ (၁) မောဒန္တိ တောယာတိ မုဒ္ဒါ၊ သက္ကာရမင်္ဂုလိယံ။ မောဂ်၊ ၇။၃၅။ (၂) ဥက္ကဋ္ဌံ နာမ သံပ္ပံ မုဒ္ဒါ ဂဏနာ

လေခါ။ ဝိ၊ ၂။၉။ (-ဒီ၊၁။၁၀။ မ၊၁။၁၂၀။ စူဠနိ။ ၂၆၂။) မုဒ္ဒါတိ ဟတ္ထမုဒ္ဒါ ဂဏနာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။၅။ (-ဒီ၊၄၊၁။၉၀။ မ၊၄၊၁။၃၆၁။ စူဠနိ၊ ၄။၁၂၁။ ဝဇီရ။ ၂ဂဂ။) မုဒ္ဒိက-ကြည့်။ (၃) မုဒ္ဒါလဍ္ဍနဟေတုကာ။ မူလဋီ၊ ၂။၁၁၂။ (က) မုဒ္ဒကာမ, မုဒ္ဒါဓိကာရ-တို့ကြည့်။

မုဒ္ဒါဓိကရဏ (နု) [မုဒ္ဒါ+အဓိကရဏ] ဘွဲ့တံဆိပ် ဟူသော အကြောင်း၊ ဘွဲ့တံဆိပ်ဂုဏ်ထူး။ မုဒ္ဒကာမ-ကြည့်။

မုဒ္ဒါဓိကာရ (ပု) [မုဒ္ဒါ+အဓိကာရ] ဘွဲ့တံဆိပ် အရာအထူး။ ယော ကောစိ ရညာ မုဒ္ဒါဓိကာရေ ဌပိတော လဍ္ဍနဓရော အမစ္စပုရိသော သေနာပတိ ဝါ။ စရိယာ၊ ၄။၃၀။

မုဒ္ဒါဓိကာရလဒ္ဓဝိဘဝ (ပု) [မုဒ္ဒါဓိကာရလဒ္ဓ+ ဝိဘဝ] ရအပ်သော ဘွဲ့တံဆိပ်အရာအထူး စည်းစိမ်။ သော မုဒ္ဒိတော ပရိဟာယတိ မုဒ္ဒါဓိကာရလဒ္ဓဝိဘဝတော ပရိဓံသတိ။ စရိယာ၊ ၄။၃၀-၁။

မုဒ္ဒါသိပ္ပ (နု) [မုဒ္ဒါ + သိပ္ပ] လက်ဆစ်ချိုး၍ ရေတွက်ခြင်းဟူသော အတတ်။ မုဒ္ဒါသိပ္ပ-(ဥဒါန။၁၁၃)န္တိ ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ ဂဏနသိပ္ပံ။ ဥဒါန၊ ၄။၁၀၄။

မုဒ္ဒိ (ပု) [မုဒ+ဣ] ဘွဲ့တံဆိပ်။ ယဿ အမစ္စော မုဒ္ဒိကာမော၊ မုဒ္ဒိတော ပရိဟာယတိ။ စရိယာ။ ၃၀၆။ (-စရိယာ၊၄။၃၀။) မုဒ္ဒါဓိကာရလဒ္ဓ-ဝိဘဝ-ကြည့်။

မုဒ္ဒိက (တိ) [မုဒ္ဒါ+ဣက] လက်ဆစ်ချိုး၍ ရေတွက်တတ်သော၊ သူ (လက်ချိုးရေတွက်တတ်သော အတတ်ပညာသည်)။ ကုမ္ဘကာရာ ဂဏကာ မုဒ္ဒိကာ။ ဒီ၊၁။၄ဂ။ (-ဝိ၊ ၂။၁၂။ သံ၊ ၂။၅၄၅။ သံ၊၄၊၁။၄၅။) မုဒ္ဒိကာတိ ဟတ္ထ-မုဒ္ဒါယ ဂဏနံ နိဿာယ ဇီဝိနော။ ဒီ၊၄။၁။ ၁၄၃။ (-သံ၊၄၊၃။၁၅၀။) အင်္ဂုလိသင်္ကေ-တေနေဝ မုဒ္ဒါတိ ဝုစ္စတိ။ ငေတန စ ဝိညာပနံ

ဂဏနံ ဝါ ဟောတိ။ .... တမုပနိဿာယ ဇီဝန္တိကိ မုဒ္ဒိကာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၃-၄။

မုဒ္ဒိကကာယဗန္ဓန (နု) [မုဒ္ဒိကာ+ကာယဗန္ဓန] မုဒရက်သီး သဏ္ဌာန်ရှိသော ခါးပန်းကြိုး။ ကေရုဋ္ဌကံ ပန မုဒ္ဒိကကာယဗန္ဓနဥ္စ သုက-ရန္တကံ အနုလောမေတိ။ ဝိ၊၃၊၄။၅၄။ မုဒ္ဒိက-ကာယဗန္ဓနံ နာမ စတုရဿံ အကတွာ သဇ္ဇိတံ။ ဝဇီရ။ ၅၂၄။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၅-၆။

မုဒ္ဒိကပါန (နု) [မုဒ္ဒိကာ+ပါန] မုဒရက်သီး အဖျော်၊ စပျစ်သီး အဖျော်။ မုဒ္ဒိကပါနံ သာလူကပါနံ။ ဝိ၊၃။၃၄၄။ အဘိ၊က။၄၀၁။ မဟာနိ။ ၂၉၀။ ကင်္ခါ။ ၂၃၁။ မုဒ္ဒိကပါနန္တိ မုဒ္ဒိကာ ဥဒကေ မဒ္ဒိတွာ အမ္ဗပါနံ ဝိယ ကတ-ပါနံ။ ဝိ၊၄၊၃။၃ဂ၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၉။ မဟာနိ၊ ၄။၃၄၉။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်၊၃၉၅။

မုဒ္ဒိကဖလ (နု) [မုဒ္ဒိကာ+ဖလ] ဂုဒရက်သီး၊ စပျစ်သီး။ ဖလာသဝေါ နာမ မုဒ္ဒိကဖလာဒီနိ မဒ္ဒိတွာ တေသံ ရသေန ကတော။ ဝိ၊၄၊၃။ ၁၂၇။ (-အံ၊ဋီ၊ ၂။၅၄၆။)

မုဒ္ဒိကရသ (ပု) [မုဒ္ဒိကာ +ရသ] မုဒရက်သီးရည်၊ စပျစ်သီးရည်။ အဋ္ဌရသန္တိ သမ္ဘဝဌမံ ဂဟိတံ မုဒ္ဒိကရသံ ပိဝိတွာ ပိ န မဇ္ဇတိ။ ဇာ၊၄၊ ၂။ဂဂ။ (-ဝိမတိ၊ ၂။၄၂။)

မုဒ္ဒိကသဏ္ဌာန (ပါဠိတ်၊ယော။၄၆၃)သည် မုဒိင်-သဏ္ဌာနမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မုဒ္ဒိကာ (ထီ) [မုဒ+ဏ္ဍု+အာ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၂ဂ၇။ မုဒ+ဏိက+အာ။ မုဒန္တိ တာယာတိ မုဒ္ဒိကာ -အင်္ဂုလိယာ ပေဌနံ, ဖလဝိသေသော စ။ မောဂ်၊၇။ ၂၂။] (၁) လက်စွပ်၊ အက္ခရာအမှတ် အသားပါသော လက်စွပ်။ (၂) မုဒရက်သီး၊ စပျစ်သီး။ (၃) အမှတ်တံဆိပ်၊ တံဆိပ်တုံး။ (၄)တလုပ်လွှာ၊ တလုပ်အဖွဲ့၊ သောက်ပြား

ထိုးခြင်း၊ တရှုတ်မြောင်းချုပ်ခြင်း။ (၅) သော့။ (၆) မင်းတုပ်။ (၇) ဆင်အံ့ငှက်ပျော ပင်။

(၁) လက်စွပ်၊ အက္ခရာ အမှတ်အသား ပါသော လက်စွပ်။ ယဒိ မုဒ္ဒိကာယ ယဒိ ကုဏ္ဍလာယ ယဒိ ဂီဝေယျကာယ ယဒိ သုဝဏ္ဏမာလာယ။ အံ၊၂။၁၄။ (-ထေရီ။ ၄၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။) သဏှမုဒ္ဒိကသုဝဏ္ဏ မဏ္ဍိတာတိ သုဝဏ္ဏမယာဟိ မဋ္ဌာဘာသုရာဟိ မုဒ္ဒိကာဟိ ပိဏ္ဍိတာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၁၉။ (၂) မုဒရက်သီး၊ စပျစ်သီး။ မုဒ္ဒိကပါန-ကြည့်။ (၃) အမှတ်တံဆိပ်၊ တံဆိပ်တုံး။ ပုနစ ပရံ မဟာရာဇ နိယာမကော ယန္တေ မုဒ္ဒိကံ ဒေတိ။ မိလိန္ဒ။၃၆၂။(-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၇။) (၄)တရုတ် လှော်၊ တရုတ်အဖွဲ့၊ ဆောက်ပြားထိုးခြင်း၊ တရှုတ်မြောင်းချုပ်ခြင်း။ကဏ္ဍုသက-ကြည့်။ (၅) သော့။ သော ကာလဿေဝ ဒွါရံ ပိဒဟာပေတွာ မုဒ္ဒိကံ အတ္တနော သန္တိကံ အာဟရာပေသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၄။(၆)မင်းတုပ်။ သံဃေန ဘဏ္ဍာဂါရိကတ္တေ ဌပိတာယ သုစိယဋ္ဌကဠူ ကုဋ္ဌိကာမုဒ္ဒိကာ စ ယောဇေတွာ ဒိန္နာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။) ကုဋ္ဌိကမုဒ္ဒိကန္တိ ဒွါရဝိဝရဏတ္တံ ကုဋ္ဌိကဠေဝ မုဒ္ဒိကဠူ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉၂။ (၇)ဆင်အံ့ငှက်ပျော ပင်။ ပါရေဝတာ ဘဝေယျာ စ၊ မုဒ္ဒိကာ စ မဓုတ္တိကာ။ ဇာ၊၂။၃၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၃။

မုဒ္ဒိကာဇာတိရသ (ပု) [မုဒ္ဒိကာ+ဇာတိရသ] မုဒရက်သီး-စပျစ်သီး-ရည်စစ်စစ်။ ယာဝ-ကာလိကံ သမာနံ ဂရုတရမ္ပိ မုဒ္ဒိကာဇာတိရသံ အတ္တနာ သံသဋ္ဌံ လဟုကံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၄၃၂။

မုဒ္ဒိကာဗီဇ (နု) [မုဒ္ဒိကာ+ဗီဇ] မုဒရက်မျိုးစေ့၊ စပျစ်သီးမျိုးစေ့။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဥစ္ဆုဗီဇံ ဝါ သာလိဗီဇံ ဝါ မုဒ္ဒိကာဗီဇံ ဝါ။ အံ၊၁။၃၄။ အံ၊၃။၄၂၉။

မုဒ္ဒိကာရသ (ပု) [မုဒ္ဒိကာ+ရသ] မုဒရက်သီး ရည်၊ စပျစ်သီးရည်။ မုဒ္ဒိကာရသော မဓုသ-ဝေါ။ သာရတ္ထ၊၃။၇၉၊၂၅၂။ ကခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၄၀၂။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၃၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၅။

မုဒ္ဒိတ (ဘိ) [မုဒ+ိ+တ] အမှတ်တံဆိပ် ခတ်နှိပ် အပ်သော။ မုဒ္ဒိတဿာ (မူလဋ္ဌီ၊၂။၂၁၇)ဘိ အင်္ကိတဿာ။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၂၁၆။

မုဒ္ဒိယပဋ္ဌဗန္ဓန (နု) [မုဒ္ဒိယပဋ္ဌ+ဗန္ဓန] တရုတ် လှော်ခြောင်းဖြတ်သောအပေါ်ကို ဖွဲ့ငင်ခြင်း။ မုဒ္ဒိယပဋ္ဌဗန္ဓနခတ္တနာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၁)ဘိ မုဒ္ဒိယပဋ္ဌဿ (မုဒ္ဒိယပဋ္ဌ။၃။) ဗန္ဓနမတ္တေန။ ပါဝိတ်၊ယော။၃၉၅။

မုဒ္ဒ^၁ (ဘိ) [မုဟ+တ။ မုယှတီတိ မုဒ္ဓေါ။ ဗာလော။ နီရုတ္တိ၊နှာ။၃၉၉။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၂၅၈။] တွေဝေ-မိုက်မဲ-သောသူ(လူမိုက်)။ မုဒ္ဓတာ ပခတ္တတာ။ ဇာ၊၂။၁၂၀။ မုဒ္ဓေါ အန္ဓဗာလော ရတိကုသလော န ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၀။

မုဒ္ဒ^၂ (ပု) [မုဒ+ဓ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၅၆။ နီတိ၊သုတ္တ။ ၃၉၀။ နီရုတ္တိ၊နှာ။၉၇။] (၁) ဦးခေါင်း။ (၂) ထိပ် (အထွတ်အထိပ်, ဦးထိပ်, လျှာထိပ် စသည်။)(၃)ပညာ။ (၁)အပိ မုဒ္ဓနိ တိဋ္ဌတု။ အပ၊၁။၃၃။ (-သံ၊၁။၄၂။ သုတ္တနိ။၄၃၀။) အပိ မုဒ္ဓနိ တိဋ္ဌတု ဝေဠုပေါ ပဂ္ဂလော မယ်ံ မုဒ္ဓနိ သီရသိ အပိ တိဋ္ဌတူတိ အတ္ထော။ အပ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၇။)(၂)တေ အာဂတေ မုဒ္ဓနိ ဓမ္မပါလော။ ဇာ၊၂။၂၈၉။ (-ဒီ၊၂။၃၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ ဝဇီရ။ ၄၂၅။) (၃) မုဒ္ဓ(ဓမ္မ။၂၃)န္တိ ပညာယေတံ နာမံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။

မုဒ္ဒဇ (တိ) [မုဒ္ဓ+ဇန+ကွိ။ မုဒ္ဓနိ ဇာယတီတိ မုဒ္ဓဇော။ ဓာန်၊ဋီ။၂၅၆။] (၁) ဆံပင်။ (၂) လျှာထိပ်၌ဖြစ်သော အက္ခရာ၊ မုဒ္ဓဇအက္ခရာ-(ဋဝဂ် ၅-လုံး, ရ,ဠ-ဤ ၇-လုံးကို မုဒ္ဓဇအက္ခရာ

ဟုခေါ်သည်)။ (၁) မုဒ္ဓဇာ(ထေရီ။ ၄၀၈)တိ ကောသာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၇။ (၂) ဋ္ဌဝဂ္ဂပ္ပကာရ ဋ္ဌကာရာ မုဒ္ဓဇာ။ ရူ၊နှာ။ ၂။

မုဒ္ဓဇက္ခရ (ပု) [မုဒ္ဓဇ+အက္ခရ] မုဒ္ဓဇ-အက္ခရာ။ မုဒ္ဓဇက္ခရေန ပန သညောဂ-တဂ္ဂိနေန စ ဩဏ္ဏသဒ္ဒေါ ဝိနာသုတေတိ ဒဿေတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၂၇၉။

မုဒ္ဓဇက္ခရသဟိတ (တိ) [မုဒ္ဓဇက္ခရ+သဟိတ] မုဒ္ဓဇ အက္ခရာနှင့် တကွဖြစ်သော။ စူဠဂမ္ဘီရသုတ္တဋ္ဌကထာယမ္ပိ ဟိ မုဒ္ဓဇ-က္ခရသဟိတသေဝ မာဏဝသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝဏ္ဏိတော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၀။

မုဒ္ဓဂ္ဂိ (န) [မုဒ္ဓ+အဂ္ဂိ] ဦးခေါင်းရိုး။ ဇင်္ဂ မုဒ္ဓဂ္ဂိ၊ နဝသဘာပါလိဒ္ဓိန်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၃၈။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၄၇။) ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၃၉၊ ၌ မုဒ္ဓနဂ္ဂိ-ဟု ရှိ၏။ အနက်တူ။

မုဒ္ဓါဝတုက (တိ) [မုဒ္ဓ+ဓာတု+က] တွေဝေ-မိုက်မဲ-သော သဘောရှိသော၊ သူ။ ယထာ ဗာလော မုဒ္ဓါဝတုကော သမ္ဗူဠ္ဌော ကောစိ အာဒါသေ အတ္တနော ပဋိဗိမ္ဗံ ဒိသွာ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၉၀။ (-မ၊ဋီ၊၃။ ၃၇၁။)

မုဒ္ဓနိတေလ (န) [မုဒ္ဓ+တေလ] ဦးထိပ်၌ (လိမ်းစရာ) ဆီ၊ ခေါင်းလိမ်းဆီ။ သတ္တာဟမ္ဘန္တရေ သပ္ပိဥ္စ တေလဥ္စ ဝသဥ္စ မုဒ္ဓနိတေလံ (အလု-တ္တသမာသ်) ဝါ အဗ္ဘဉ္ဇနံ ဝါ....အဓိပ္ပေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊ သစ်။ ၃၃၈။)

မုဒ္ဓနုပတ္ထမ္ဘ (တိ) [မုဒ္ဓ+ဥပတ္ထမ္ဘ] ဦးထိပ်၌ ထောက်ပံ့သော။ ပုနစ ပရံ မဟာရာဇ ဆတ္တံ မုဒ္ဓနုပတ္ထမ္ဘံ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၂။

မုဒ္ဓပတ္တ (ဝိ) [မုဒ္ဓ+ပတ္တ] မိုက်မဲ-တွေဝေ-သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော သူ။ မုဒ္ဓပတ္တ (ဇာ၊ ၂။ ၁၂၉)ဟိ မုဒ္ဓဘာဝပ္ပတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၇၀။

မုဒ္ဓါဝါတ (န) [မုဒ္ဓ+ပါတ] ဦးခေါင်းပြုတ်ကျခြင်း၊ ဦးခေါင်းပြုတ်ကျမှု။ မုဒ္ဓန် မုဒ္ဓပါတော ဝါ၊ ဉာဏံ တဿ န ဝိဇ္ဇတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၃၀။ စူဠနိ။ ၂။ မုဒ္ဓနိ မုဒ္ဓပါတေဝါတိ မုဒ္ဓေ ဝါ မုဒ္ဓပါတေ ဝါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၇။

မုဒ္ဓပ္ပတ္တ (တိ) [မုဒ္ဓ+ပတ္တ] အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော။ မုဒ္ဓပ္ပတ္တေန စတုပ္ပပါတဉာဏ-သင်္ခါတေန ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏေန သဗ္ဗံ ဒိဗ္ဗစက္ခု-ဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ။ (မူ၊ဋီ၊ ၂၊ ၂၀၆။)

မုဒ္ဓပ္ပဒေသ (ပု) [မုဒ္ဓ+ပဒေသ] ဦးခေါင်း-ဦးထိပ်-အရပ်။ ဘဂဝတော မုဒ္ဓပ္ပဒေသဿ ဥပရိ အတ္တနော မဟန္တံ ဖဏံ ပသာရေတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၉။

မုဒ္ဓပ္ပသန္န (တိ) [မုဒ္ဓ+ပသန္န] အချည်းနှီး ကြည်ညိုသော၊ အကျိုးမရှိသည်၌ ကြည်ညိုသော၊ သူ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျှ-၌ အချည်းနှီးသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ ကြည်ညိုတတ်သည်၊ ပါ-အမိုက်မိုက် ကြည်ညိုသည်ဟု ပြန်၏။) ပသန္နာကာရံ ကာရေန္တီတိ န မုဒ္ဓပ္ပသန္နာဝ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။) မုဒ္ဓပ္ပသန္နာတိ တုစ္ဆပ္ပ-သန္နာ နိရတ္ထကပသန္နာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၃၆၃။ မုဓပ္ပသန္န-လည်းကြည့်။

မုဒ္ဓဖာလန (န) [မုဒ္ဓ+ဖာလန] ဦးခေါင်းကွဲခြင်း။ တတ္ထ မံ ပရိဘာသေတွာ အဘိသပိ မုဒ္ဓ-ဖာလနံ။ စရိယာ။ ၄၀၄။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊ ၁၅၅။) အဘိသပိ မုဒ္ဓဖာလနန္တိ "သစေ ဇိဝိတုကာမောသိ....သတ္တဓာ မုဒ္ဓါ ဖလတူ"တိ မေ အဘိသပံ အဒါသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၅၃။

မုဒ္ဓဖာလနုပဋ္ဌ (တိ) [မုဒ္ဓဖာလန+ပဋ္ဌ] ဦးခေါင်း ကွဲလိမ့်မည်ဟူသော စကားနှင့် စပ်သျှင်းသော အမေးပြဿနာ။ မုဒ္ဓဖာလနုပဋ္ဌံ နာမ အဘိ-သင်္ခရိတွာ အဒါသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။

မုဒ္ဓဗောဓဗျာကရဏ (နု) [မုဒ္ဓဗောဓ+ဗျာကရဏ] မုဒ္ဓဗောဓ– ဗျာကရဏ်းကျမ်း– သဒ္ဒါကျမ်း။ မုဒ္ဓဗောဓဗျာကရဏ သာရဿတဗျာကရဏ ပါဏိနီဗျာကရဏ စန္ဒဗျာကရဏာဒိအစုနာပိ ဝိဒ္ဓမာနသတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၂၂၄။

မုဒ္ဓဘာဝပ္ပတ္တ (တိ) [မုဒ္ဓဘာဝ+ပတ္တ] တွေဝေ– မိုက်မဲ– သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ မုဒ္ဓပတ္တ–ကြည့်။

မုဒ္ဓဘူတ (တိ) [မုဒ္ဓ+ဘူတ] (က) အထွတ် အထိပ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ထိပ်နှင့် တူသော၊ မြတ်သော။ (ခ) အထက်၌ ဖြစ်သော။ (က) အထ ပေါ ယာဒွာ ဣဒံ ကမ္မဋ္ဌာနပ္ပဘေဒေ မုဒ္ဓ-ဘူတံ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ ဗုဒ္ဓသာဝကာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၁။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၁၁။) မုဒ္ဓဘူတန္တိ သန္တတာဒိဝိသေသဂုဏ-ဝန္တတာယ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ အရိယေဟိ သမာသေ-ဝိတဘာဝတော စ မုဒ္ဓသဒိသံ၊ ဥတ္တမင်္ဂ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇၆။ (ခ) မုဒ္ဓဘူတံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ ဂဟေတွာ ဣဒ. ရံ အသင်္ခတန္တိ။ မူလဋီ၊၃။၁၄၀။

မုဒ္ဓဘူတာဒိဗ္ဗဝိဟာရ (ပု) [မုဒ္ဓဘူတ+ဒိဗ္ဗဝိဟာရ] အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော ဈာန်သမာပတ်။ ဘဂဝတာတိဣမိနာ စရဏဓမ္မေသု မုဒ္ဓဘူတ-ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒိဝိဟာရဝိသေသသမာယောဂပရိ-ဒီပနေန စရဏသမ္ပဒါ ဒီပိတာ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁။ ဒိဗ္ဗဝိဟာရ–ကြည့်။

မုဒ္ဓမတ္ထက (နု) [မုဒ္ဓ+မတ္ထက] ထိပ်၏ အထက်၊ ဦးခေါင်း၏အထက်။ အဒ္ဒါ တေ မုဒ္ဓမတ္ထကေ ဟတ္ထံ ပသာရေတွာ သီသံ ပရာမသေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။

မုဒ္ဓမာလာ (ထီ) [မုဒ္ဓ+မာလာ] ဦးဆောက်ပန်း၊ ထိပ်၌–တန်ဆာ–ပန်–ဆင်အပ်သောပန်း။မုဒ္ဓံ အဝတံ ရက္ခတီတိ ဟိ အဝဋ္ဋော၊ အာဝဋ္ဋော ဝါ၊ မုဒ္ဓမာလာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၃။

မုဒ္ဓမာလျ (နု) [မုဒ္ဓ+မာလျ] ဦးဆောက်ပန်း၊ ထိပ်၌– တန်ဆာ– ပန်–ဆင်အပ်သော ပန်း။ မုဒ္ဓနိ အလင်္ကတံ မာလျံ မုဒ္ဓမာလျံ။ ခါန်။ ခါန်၊ဋီ။၃၀၀။

မုဒ္ဓဝေဒိကာ (ထီ) [မုဒ္ဓ+ဝေဒိကာ] ထိပ်၌ ပြုလုပ်သော ပွတ်တိုင်။ မုဒ္ဓဝေဒိကာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၂) နာမ ပာသာဒယံ ပရိက္ခိပိတွာ ကတဝေဒိ-ကာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၂။

မုဒ္ဓဝေဒိကာပါဒ (ပု) [မုဒ္ဓဝေဒိကာ+ပါဒ] ထိပ်၌ ရံ၍ ပြုအပ်သော ပွတ်တိုင်ခြေ။ ဝေကာ ဒဟရော မုဒ္ဓဝေဒိကာပါဒတော ပတိတွာ စေတိယကုစ္ဆိယာ ဘဿတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။

မုဒ္ဓါဓိပါဘ (ပု) [မုဒ္ဓ+ အဓိပါတ။ ထိ၌ မုဒ္ဓါဓိပါတိန်။] (၁) ဦးခေါင်း ပြုတ်ကျခြင်း၊ ဦးခေါင်းပြုတ်ကျမှု။ (တိ)(၂) ဦးခေါင်းကို– ပြုတ်ကျစေတတ်–ဖြုတ်ချတတ်–သော။(ခ) မုဒ္ဓံ မုဒ္ဓါဓိပါတဉ္စ၊ တံ မေ အက္ခာဟိ ဒေဝတေ။ သုတ္တနိ။၄၃၀။ စူဠနိ။၂။ မုဒ္ဓါဓိပါ-တဉ္စာတိ မုဒ္ဓပါတဉ္စ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။ ၂၈၇။(တိ) (၂)ဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဓါတိဇာနာဟိ၊ဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဓါဓိပါတိနီ။ သုတ္တနိ။၄၃၃။ စူဠနိ။၅။ ဣန္ဒြိယာနံ ကေရ-သဋ္ဌဘာဝမုပဂတတ္တာ တံ မုဒ္ဓံ အဓိပါတေတိ တသ္မာ "ဝိဇ္ဇာမုဒ္ဓါဓိပါတိနီ"တိ အာဒိ မာဟ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။

မုဒ္ဓါဖာလနံ (ဒီ၊ဋီ၊၃။၉) သည် မုဒ္ဓဖာလန–မှ ပျက်ယွင်းသာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။

မုဒ္ဓါဘိသိတ္တ (တိ) [မုဒ္ဓ+အဘိသိတ္တ] ထိပ်၌ သွန်းလောင်းအပ်ပြီးသော၊ ဗိသိက်ခံပြီး သော၊သူ။ ရာဇာ ခတ္တိယော မုဒ္ဓါဘိသိတ္တော။ ဒီ၊၁။၆၆။ ဒီ၊၃။၄၃။ စူဠနိ။၂၅၇။ ငါ၊၁။ ၂၄၂။ မုဒ္ဓါဘိသိတ္တောတိ ယသာ ဝိဓာနဝိဟိ-

တေန ခတ္တိယာဘိသေကေန မုဒ္ဓနိ အဝသိတ္တော။ ဓါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။ (–ကခါ။ ၂၆၅။) မုဒ္ဓနိ အဝသိတ္တောတိ မုဒ္ဓကေယေဝ အဘိသိတ္တော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇၉။

မုဒ္ဓါဘိသိတ္တခတ္တိယ (ပု) [မုဒ္ဓါဘိသိတ္တ+ခတ္တိယ] အဘိသိက်ခံပြီးသောမင်း။ ရာဇာနောတိ မုဒ္ဓါဘိသိတ္တခတ္တိယာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၁။

မုဒ္ဓါဝသိတ္တ (တိ) [မုဒ္ဓ+အဝသိတ္တ] ထိပ်၌ သွန်းလောင်းအပ်ပြီးသော၊ အဘိသိက် ခံပြီးသော၊ သူ။ မုဒ္ဓါဝသိတ္တောနာမ ခတ္တိယာဘိသေကေန အဘိသိတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊၂။၂၄၉။ (–ဒီ၊၂။၁၃၉။ မ၊၁။၁၁၆။ မ၊၂။၆၆။ သံ၊၁။၁၀၀။ အံ၊၁။၃၀၅။ အဘိ၊ပု။၁၆၄။) မုဒ္ဓါဝသိတ္တေနာတိ တီဟိ သင်္ခေဟိ ခတ္တိယာဘိသေကေန မုဒ္ဓနိ အဘိသိတ္တေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၆။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၃။)

မုဒ္ဓိ (ထီ) [မုဟ+တိ] တွေဝေခြင်း။ မုယှနံ မုဒ္ဓိ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၉၉။

မုဒ္ဓိယပတ္တဗန္ဓန (န) [မုဒ္ဓိယပတ္တ+ဗန္ဓန] တရှတ် မြောင်းဖြစ်သောအလွှာကို ဖွဲ့စပ်ခြင်း။ ကဏ္ဍူသကရဏမတ္တေနာတိ မုဒ္ဓိယပတ္တဗန္ဓနမတ္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၁။ မုဒ္ဓိယဝဋ္ဋဗန္ဓန–ကြည့်။

မုဓပ္ပသန္န (တိ) [မုဓာ+ပသန္န] အချည်းနှီး ကြည်ညိုသော၊ အကျိုးမရှိသည့်၌ ကြည်ညို- သော၊သူ။ သာဂတ္တိယံ သဒ္ဓါနာမ ဥပါသိကာ မုဓပ္ပသန္နာ ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၄၉။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။) မုဒ္ဓပ္ပသန္န–ကြည့်။

မုဓာ (ဗျ) [မုဟ+ကာ။ ထောမ] မပျက်မစီး၊ အချည်းနှီး၊ ကာ...၊ အဖိုးမပေးဘဲသော။ လဒ္ဓါ မုဓာ နိဗ္ဗုတိံ ဘုဉ္ဇမာနာ။ ခုဒ္ဒက၊၅။ သုတ္တနိ၊၃၁။ မုဓာတိ အဗျယေန ကာကဏိ- ကမတ္တမ္ပိ ဗျယံ အကတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၅၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။ မုဓာတိ အဗျယေန ပဋိတ္ထ။ ဋ္ဌ၊၄၉။ မုဓာ ဘရိယာ ဘဝါမိ တေ။ ဇာ၊၁။ ၁၄၄။ (–ဇာ၊၂။၃၀၅။) မုဓာတိ ဝိနာ မူလေန ကိဉ္စိ ဂဟေတွာ အဟံ ဘရိယာ တေ ဘဝါမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၇၀။)

မုနတိ (ကြိ) [မုန+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၁၇။] သိ၏။ ဥဘော လောကေ မုနတိ ဇာနာတီတိ မုနိ။ ပါစိတ်၊ယော။၅၀။ မုနန္တိ– သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၂၂။

မုနန (တိ) [မုန+ယု။ နီတိ၊ဓာ။၂၅၁။] သိတတ် သော၊ သူ။ စတုန္နံ သစ္စာနံ မုနနတော ဇာန- နတော မုနိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၂။ (–ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၀၂၊၁၉၇။)

မုနနဋ္ဌ (ပု) [မုနန+အတ္ထ] သိတတ်သော အနက် သဘော။ ဣမလောကပရလောကာနဉ္စ မုန- နဋ္ဌေန မုနိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။

မုနန္တ (တိ) [မုန+အန္တ] သိတတ်သော၊ သူ။ အမုနန္တောပိ မုနန္တော ဝိယ ဟောတိ။ ဝဇိရ။ ၁၇၇။

မုနန္တိ (ကြိ) [မုန+အန္တိ] သိကုန်၏။ မုနတိ– ကြည့်။

မုနာတိ (ကြိ) [မူ+နာ+တိ။ မုန+နာ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၀၊၂၅၁။] (၁) ဖွဲ့၏။ (၂) သိ၏။ (၁) မူ ဗန္ဓနေ။ မဝတိ။ ကိယာဒိဂဏာသံ ပနဿ "မုနာတီ" တိ ရူပံ။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၀။ သူစိ။ (၂) တံ ဟိ မုနာတီတိ မောနံ၊ စတုသစ္စမေဝ ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။(–ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၅၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၄။) မုနာတိ ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိ။ မော၊ဋီ။၂၆၉။ မောနိဿ –ဒေ၊ ရ။ ၂၅၃။ ဝေ၊ဂုံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။

မုနာဋ္ဌိ (ပု) မုနာဋ္ဌိမည်သူ။ မုနာဋ္ဌိ နာမ တံ ဓုတ္တော၊ ပုဗ္ဗေ အညာသိ ဇာတိယာ။ အပ၊၁။ ၃၄၇။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။)

မုနိ၁ (ပု) [မုန+ဣ။ ဓာန်၊ဋီ၊၁။ ရူ၊နှာ၊၄၁၈။] သူတော်သူမြတ်၊ (က) ဘုရား။ (ခ) ရသေ့၊ ရဟန်း။ (မုနိသည် အဂါရိယမုနိ၊ အနဂါရိယမုနိ၊ သေက္ခမုနိ၊ အသေက္ခမုနိ၊ ပစ္စေကမုနိ၊ မုနိမုနိဟု ၆-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် တစ်မဂ်တစ်ဖိုလ် ရပြီး လူဝတ်ကြောင်များကို အဂါရိယမုနိဟု ခေါ်သည်၊ တစ်မဂ်တစ်ဖိုလ်ရပြီး ရဟန်းများကို အနဂါရိယမုနိ၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ယောက်ကို သေက္ခမုနိ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို အသေက္ခမုနိ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါများကို ပစ္စေကမုနိ၊ သဗ္ဗညုဘုရားများကို မုနိမုနိဟု ခေါ်သည်။ မဟာနိ။၄၄။ စူဠနိ။၇၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။) (က) တုလ မတုလဥ္စ သမ္ဘဝံ၊ ဘဝသင်္ခါရမဝဿဇိ မုနိ။ ဒီ၊၂။၉၀။ အံ၊၃။ ၁၃၁။ မုနိတိ ဗုဒ္ဓမုနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၅၀။ (ခ) နဂ္ဂေါ နဂ္ဂမာသီနော၊ဖေသနာ- ပသုတော မုနိ။ မ၊၁။၁၁၃။ မုနီတိ တဒါ အတ္တာနံ၊ မုနိတိ ကတွာ ကထေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၅၃။ (ဤ ဒုက္ကရစရိယာကျင့်စဉ် အဖြစ် အပျက်ကို ပြန်ဟောခြင်းဖြစ်၍ မုနိ=ရသေ့၊ ရဟန်းဟု ပြန်နိုင်သည်။)

မုနိ၂ (ပု) [မောန+ဣ။ သြ-ကို ဥ-ပြု၊ ဤ-ကို ဣ-ရဿပြု၍ မုနိ-ဟု ပြီးသည်။] စကား စောင့် စည်းသူ (ဓာန်၊သျ၊သစ်)။ ဆိတ်ဆိတ်နေ တတ်သူ (ဓာန်၊သျ)။ ဝါစံယမော တု မုနိ စ။ မောန မဿတ္ထိတိ မုနိ၊ ရဿော၊ ဩသုံ။ ဓာန်။ဓာန်၊ဋီ။၄၃၁။ သူစိ။

မုနိက (ပု) [မုနိ+က] မုနိကမည်သောဝက်။ မာ မုနိကဿ ပိဟယိ အာတုရန္နာနိ ဘုဉ္ဇတိ။ ဇာ၊၁ ဂ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။

မုနိကသူကရ (ပု) [မုနိက+သူကရ] မုနိက မည် သောဝက်။ တပါ မုနိကသူကရော ဥက္ကဏ္ဍိတ- ဘိက္ခု၊ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။

မုနိကုဥ္ဇရ (ပု) [မုနိ+ကုဥ္ဇရ] ရဟန်းတို့ထက် မြတ်သော ဘုရား။ သိဟော ဝိယ ပဥ္စရံ မုနိ- ကုဥ္ဇရော ဘဝပဥ္စရံ ဝိနာသေတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၉၈။

မုနိဂဏ (ပု) [မုနိ+ဂဏ] ရဟန်းအပေါင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုနိဂဏပရိဝုတ (တိ) [မုနိဂဏ+ပရိဝုတ] ရဟန်း အပေါင်း ခြံရံအပ်သော၊ သူ။ ဝေသာလိဉ္စ ဒဿဗလော မုနိဂဏပရိဝုတော ဗုဒ္ဓါသနေ နိသိဒ္ဓေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။

မုနိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုနိ+တွာ] သိ၍။ ဿာနာဒိ- ဝဒ်သန မုနိတွာ တိဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ ဇာနာဒ္ဓိ ဝိယ ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ (→မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။)

မုနိဒဿန (န) [မုနိ+ဒဿန] (၁) ဘုရားကို ဖူးမြင်ခြင်း။ (တိ) (၂) ဘုရားသည်–မြင်အပ်–နှစ်သက်အပ်–သော။ (၁) အောက်ပုဒ် ကြည့်။ (တိ) (၂) တေ ဝေ မုနိဒဿနံ။ သုတ္တနိ။ ၃၀၉။ တေ ဝေ မုနိဒဿနန္တိ... ဗုဒ္ဓ- မုနိနာ ဒိဋ္ဌတ္တာ အတ္တော... အထဝါ မုနိနော ဒဿနန္တိပိ မုနိဒဿနံ နာမ ခန္တိရုစိ၊ ခမတိ စေဝ ရုစ္စတိ စာတိ အတ္တော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။

မုနိဒဿနုဿုက (တိ) [မုနိဒဿန + ဥဿုက] ဘုရားကို ဖူးမြင်ခြင်း၌ အားထုတ်သော၊ သူ။ မုနိဒဿနုဿုကော (အပ၊ ၂။ ၁၂၉) တိ မုနိဒဿနေ တထာဂတဒဿနေ ဥဿုက္ကော ဥဿာဟဇာတော သဗောဘက္ကဝန်ပွဲ ပါပုဏာ- တိတိ အတ္တော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။

မုနိဒိဝသကရ (ပု) [မုနိ+ဒိဝသကရ] ဘုရားဟူ သော နေမင်း။ ဒိဝသကရမိဝ တရုဏရမ္မုဂ္ဂတံ မုနိဒိဝသကရမဒ္ဒသ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁။

မုနိနာဂ (ပု) [မုနိ+နာဂ] ဘုရားဟူ ည်းဟူသော နဂါး။ အဟံ နာဂေါ မုနိနာဂံ တထ ာနိသိန္နံ ဒိသ္မာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၂၀။

မုနိန္ဒ (ပု) [မုနိ+ဣန္ဒ။ မုနီနံ ဣန္ဒော ရာဇာ မုနိန္ဒော။ ဓာန်၊ဋီ။ ၁။] ဘုရား။ ဣဒါနိပိ မုနိန္ဒေန၊ဇိနေန အနုကမ္ပိတာ။ အပ၊၂။၁၁၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၂။)

မုနိန္ဒစန္ဒသဒ္ဒမ္ပရံသိ (သိ) [မုနိန္ဒစန္ဒ+သဒ္ဒမ္ပရံသိ] လမင်းနှင့်တူသောဘုရား၏ သူတော်ကောင်းတရား ဟည်းသည်းပေါ်ပေါ်ရောင်ခြည်တော်။ မုနိန္ဒစန္ဒသဒ္ဒမ္ပရံသိပိ ပ်မလဟိယော။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။၁၁၉။

မုနိန္ဒဒါဌကိုရဝါသ (ဟိ) [မုနိန္ဒဒါဌကိုရ+ပါသ] မြတ်စွာဘုရား စွယ်တော်သွန်း၏ ဝန်းဝင်ရာ။ မုနိန္ဒဒါဌကိုရဝါသဘူတေ ... ... နန္ဒဝနေ ဝသေန္တော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၇။

မုနိပဝရ (ပု) [မုနိ+ပဝရ] မုနိတို့ထက် မြတ်သောဘုရား။ မောနေနသျှော်ပြင်ရှိ မုနိပဝရံ အဘိပူဇ်။ ... ၃၈၁၊

မုနိပုင်္ဂဝ (ပု) [မုနိ+ပုင်္ဂဝ] ဘုရား၊ မုနိတို့၏ အကြီးအမြတ် ဖြစ်သော ဘုရား။ အနိဋ္ဌမေ ... မုနိပုင်္ဂဝံ။ ... ၄၆၀။ ... ၄၃၉။

မုနိပုင်္ဂဝဇ္ဈောတ (ဘ) [မုနိပုင်္ဂဝ+ဇ္ဈောတ] ... ချီးမွမ်းအပ်သော။ ... မုနိပုင်္ဂဝဇ္ဈောတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၆။

မုနိဘာဝ (ပု) [မုနိ+ဘာဝ] ရဟန်းအဖြစ်၊ ရဟန်းဟူသည့် ... လက္ခဏာ ... မုနိဘာဝေ ... ။ အပ၊ ၁။၂၀။ (—ပိလိန္ဒ၊ ...။ ...။ ...။ ၂။၂၃၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၃၁။)

မုနိဘာဝကရ (ဟိ) [မုနိဘာဝ+ကရ+အ] ရဟန်းအဖြစ်ကို ပြုတတ်သော။ မောနေယျာနိတိ မုနိဘာဝကရာ မောနေယျပဋိပဒါဓမ္မာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ (—ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၀၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။)

မုနိဘာသိတ (တိ) [မုနိ+ဘာသိတ] ဘုရားဟောအပ်သော။ အာရာမယိံသု မံ ပုဗ္ဗေ၊ ဘိက္ခူတိ မုနိ ဘာသိတံ။ ဝဇီရ။၇၁။

မုနိမတ (တိ) [မုနိ+မတ] ဘုရားရှင်အလိုတော်ဖြစ်သော (သာသနာ)။ (ထေရီဘာသာပြု။) ... မုနိမတံ၊ ... ။ အပ၊၂။၂၈၈။

မုနိမုဉ္စမ (ပု) [မုနိ+ဥတ္တမ] ရဟန်းတကာတို့ထက် မြတ်သူ၊ဘုရား။ ... မုနိမုဉ္စမေ။ အပ၊၂။၂၈၉။

မုနိမုနိ (ပု) [မုနိ+မုနိ] ဘုရား။ မုနိမုနိနော ဝုစ္စတိ တထာဂတဿ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ မဟာနိ။၃၄။ (—စူဠနိ။၉၂။) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ မုနိမုနိနော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။) မုနိမုနီတိ ဉာဏဝန္တာနံ အတိဝဉာဏဝါ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၂၆။

မုနိမောန (နု) [မုနိ+မောန] ရဟန်းအဖြစ်ဟုသိအပ်သော ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်း၊ ရဟန်းတို့၏ ဉာဏ်ဟုသိအပ်သောသမာပတ်။ သိမာဘိက္ကမန်ယန္တို မုနိမောနဿ ပတ္တိယာ။ ဇာ၊၂။ ၁၇၀။ အနုဂါရိယမုနိဉာဏသင်္ခါတာသမောနဿ ပတ္တိယာ ... ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၇၁။

မုနိဟုံး (ပု) [မုနိ+ဟုံး] ရဟန်းတို့၏မင်း၊ ဘုရား။ ဝန္ဒိတွာ မုနိ ရာဇာ ... ။ အပ၊၂။ ၂၆၂။ (—ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၇၊၂၂၀။)

မုနိရာဇပုတ္တ (ပု) [မုနိရာဇ+ပုတ္တ] ဘုရား၏သား။ ... မုနိရာဇပုတ္တံ။ ... ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁။

မုနိရာဇဝရ (ပု) [မုနိရာဇ+ဝရ] မြတ်သောဘုရား။ ... မုနိရာဇဝရော။ ... ။ ... ၃၃၂။

မုနိဝစန (န) [မုနိ+ဝစန] ဘုရားရှင်၏ စကား။ ဣသိဝစနံ မုနိဝစနံ ဘဂဝန္တုဝစနံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၉။ (-ဝဇိရ။၄၀၄။)

မုနိဝရ (ပု) [မုနိ+ဝရ] မြတ်သော ဘုရား၊ ဘုရားမြတ်။ တဒါ မုနိပရော အာဟ၊ ကရုဏာကရသာသယော။ အပ၊၂။၁၂၅။ (-၂၅၃၊၃၅၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၇။)

မုနိဝရဒိဝသကရ (ပု) [မုနိဝရ+ဒိဝသကရ] မြတ်သော ဘုရားတည်းဟူသော နေမင်း။ ဒိဝ-သကရံ နေဝိဝရဂတံ မုနိဝရဒိဝသကရံ ဥပ-သင်္ကမိတ္ဝာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၄။

မုနိဝသဘ (ပု) [မုနိ+ဝသဘ] မြတ်သောဘုရား၊ ဘုရားမြတ်။ အယောပရေန သမယေန မဟာ ပဒုမော မုနိဝသဘော ဥသဘသမဂတိ ဥသ-ဘဂတိနာဂရံ ဥပနိ ဿာယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁၃။

မုနိဝါဏိ (ထီ) [မုနိ+ဝါဏီ] ဘုရား၏စကား။ ပဒုမိဿာမိ ရူပေဟံ၊ နိဗ္ဗုတ္ခ (နိဗ္ဗုတ္ခ) မုနိ-ဝါဏိနာ (မုနိဝါဏိယာ ?)။ အပ၊၂။၂၂၀။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၃၀။

မုနိဝီရ (ပု) [မုနိ+ဝီရ] လုံ့လ ရှိတော်မူသော ဘုရား။ မုနိဝီရံ လာဘိတွာန၊ ယာဝဇီဝံ ယာဗိမှတံ။ အပ၊၂။၁၃၅။

မုနိသတ္တမ (ပု) [မုနိ+သတ္တမ] ခုနစ်ဆူမြောက် ဘုရား (ဝိပဿီမှစ၍ ခုနစ်ဆူမြောက်ဒဂါဘမ ဘုရား)။ ရေတ ဖြပ်မြစရိယံ၊ ဣစ္စာဟ မုနိ သတ္တမော။ အပ၊၂။၁၂၁။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၉၊)

မုနိသာသန (န) [မုနိ+သာသန] ဘုရား သာသနာ။ တဿာမိပစ္စံ မုနိသာသနသ္မိံ။ ငါ်ေ၊။၇၄၆။

မုနိသုတ္တ (န) [မုနိ+သုတ္တ]မုနိသုတ်။သန္တဝါတော ဘယံ ဇာတန္တိ မုနိသုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။

မုနိသူနု (ပု) [မုနိ+သူနု] ဘုရား၏သား။ ကလျာ-ဏာစာရယုတ္တေနာဓိမတာ မုနိသူနုနာ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်။၁၁၉။

မုနိသေဋ္ဌ (ပု) [မုနိ+သေဋ္ဌ] ရဟန်းတို့ထက်မြတ်သူ၊ ဘုရား။ ဘဂဝါ သဗ္ဗညူ ဂဏီဝရော မုနိ-သေဋ္ဌော အာစိက္ခတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။

မုပယာနက (ပု) ပုဇွန်လုံး။ (သျှဉ္ဍ-ဥပယာနက ရှိ၏၊ ဘောင်ပုဇွန်ဟု ပြန်သည်။)မုပယာနကာ (ဇာ၊၂။၃၄၀)တ် ကက္ကဋကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၀၆။

မုမ္မုရ (ပု) [မုရ+က။ (မုမုရ။သံ)] ပြာပူ။ (P·T·S·၌ CRACKLING FIRE, HOT ASHES, BURN.NG ဟုပြန်သည်။) မုမ္မုရေ ဥပကူထိတော (ဇာ၊၁။၅၂) ယထာ ပေါင်ပဒေါကုက္ကုဠေ စျာမော သယတိ၊ ဇဝံ သ ယေယျာတ်။ ဇာ၊ဋ္ဌ၂။၁၂။ (ဒုက နိပါတ် ဇာတ်ဝတ္ထု မြန်မာပြန်၌ မံပုရေ ဥပကူသိတော-ဟုရှိ၏)။

မုယှတိ (ကြိ) [မုဟ+ယ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၂၄၀။] တွေဝေ-မိန်းမော-၏။မောဟနီယေ မုယှတိ။ အံ၊၂။၉၇။ (-ဣတိဝုတ်။၂၅၃။ မဟာနိ။၂၀၊ ၁၀၆။) မုယှန္တိတိ မောဟံ အာပဇ္ဇန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၀၂။ မုယှန္တိ တေန, သယံ ဝါ မုယှတိ မုယှနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ မောဟော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ မောဒုမ္မဇော မုယှတိတ် မော-ဟော။ ဝိဘာဝိနီ။၁၀၇။ မုယှန္တိ မဟာနိ။ ၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၀၂။ မုယှမိ—အပ၊၂။၂။ မောယှသိ— အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၇။ မုယှသေ—အပ၊၁။၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ မုယှေယျ—မိလိန္ဒ။ ၉၉။ မုယှေယျုံ— အဘိ၊ ကာ။၁၇၀။ မုယှိဿန္တိ— ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂၃။

မုယှန (ထီ၊န) [မုဟ+ယ+ယု] တွေဝေခြင်း။ အပ္ပဋိဝေဓော မောဟော မုယှနာ ပေဋကော။

၂၄၀။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။)

မုယ္ဟနကရဏ (န) [မုယ္ဟန+ကရဏ] တွေဝေခြင်းကို ပြုခြင်း။ ဝိပရာမောသော်တ် ဝိသေသေန သမန္တတော ဘုသံ မောသာပနံ မုယ္ဟနကရဏံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၅၄။

မုယ္ဟနဋ္ဌ (ပု) [မုယ္ဟန+အတ္တ] တွေဝေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အနက်သဘော။ မောဟောတိ မုယ္ဟနဋ္ဌေန။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၄၂။)

မုယ္ဟနပမုယ္ဟနသဘာဝ (တိ) [မုယ္ဟနပမုယ္ဟန+သဘာဝ] တွေဝေခြင်း ပြင်းစွာတွေဝေခြင်း သဘောရှိသော။ မောဟောတိ မုယ္ဟနပမုယ္ဟနသဘာဝေါ မောဟော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။

မုယ္ဟနလက္ခဏ (တိ) [မုယ္ဟန+လက္ခဏ] တွေဝေခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ မုယ္ဟနလက္ခဏော မောဟော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။ (– ပဋ္ဌိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၃။) မုယ္ဟနလက္ခဏောတိ အညာဏလက္ခဏော။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၇၄။

မုယ္ဟနိယ (တိ) [မုဟ+ယ+အနိယ] တွေဝေအပ်သော (အာရုံ)။ မုယ္ဟနိယေသု န မုယ္ဟတိ။ မိလိန္ဒ၊၃၆၉။

မုယ္ဟန္တ (တိ) [မုဟ+ယ+အန္တ] တွေဝေသော၊ သူ။ ဒုဿန္တဿ မုယ္ဟန္တဿ.... ပရိတ္တာဝရမ္မဏာဝ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၄၂။)

မုယ္ဟန္တိ (ကြိ) [မုဟ+ယ+အန္တိ] တွေဝေ–မိန်းမော–ကုန်၏။ မုယ္ဟတိ–ကြည့်။

မုယ္ဟမာန (တိ) [မုဟ+ယ+မာန] တွေဝေသော။ အတ္တဲ့ စိတ္တံ ရဇ္ဇမာနံ ဒုဿမာနံ မုယ္ဟမာနံ ကိလိဿမာနန္တိ။ အဘိ၊က။၁၀၄။

မုယ္ဟသေ (ကြိ) [မုဟ+ယ+သေ] တွေဝေ–မိန်းမော–၏။ မုယ္ဟတိ–ကြည့်။

မုယ္ဟာမိ (ကြိ) [မုဟ+ယ+မိ] တွေဝေ–မိန်းမော–၏။ မုယ္ဟတိ–ကြည့်။

မုယ္ဟိတဗ္ဗ (တိ) [မုဟ+ယ+တဗ္ဗ] တွေဝေ–မိန်းမော–အပ်သော။ မုယ္ဟနိယ–ကြည့်။

မုယ္ဟိတုံ (ဗျ) [မုဟ+ယ+တုံ] တွေဝေ–မိန်းမော–ခြင်းငှါ။ ပဋိပုပ္ပံ အလာဘေန၊ ဗိဇကေန စ မုယ္ဟိတုံ။ ဇာ၊၂။၂၆၄။(–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂၃။)

မုယ္ဟိဿန္တိ (ကြိ) [မုဟ+ယ+ဿန္တိ] တွေဝေ–မိန်းမော–ကုန်လတ္တံ့။ မုယ္ဟတိ–ကြည့်။

မုယ္ဟေယျ (ကြိ) [မုဟ+ယ+ဧယျ] တွေဝေ–မိန်းမော–ရာ၏။ မုယ္ဟတိ–ကြည့်။

မုယ္ဟေယျုံ (ကြိ) [မုဟ+ယ+ဧယျုံ]တွေဝေ–မိန်းမော–ကုန်ရာ၏။ မုယ္ဟတိ–ကြည့်။

မုရ (ပု) [မုရ+အ။ နီတိ၊ဓာ။၁၅၆။] (၁) အသူရာ။ (၂) ရစ်ပတ်ခြင်း။ (၁) မုရာ အသူရာ ဇာတော မုရဇော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၁၄၃။ (၂) မုရ သံဝေဌနေ။ မုရတိ၊ မုရော။ နီတိ။ ဓာ။၁၅၆။ (သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၁၃–၌ မုရာသည်။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၁၀။ မုခဆူမှ ပျက်ယွင်းလာသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။)

မုရဇ (ပု၊န) [မုရ+ဇန+ကွိ] (၁) မရိုးစည်။ (၂) မုရဇစည်သူ။ (တိ) (၃)မရိုးစည်သဏ္ဌာန် ပြုအပ်သော (ခါးပန်းမှအဆာ)။ကြိုးများစွာ ကိုပေါင်းစု၍ ကြိုးတစ်ချောင်းဖြင့် ရစ်ပတ်ပြု လုပ်ထားသော ခါးပန်းကြိုး (ကေစိဝါဒ)။ (၁) မုဒိင်္ဂေဟိတိ အင်္ဂိကာဒီဟိ မုရဇေဟိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ (–ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၁၄၃။) (၂) မုရဇော နာမ နာမေန၊ စက္ကဝတ္တိမဟဗ္ဗလော၊ အပ၊၁။၂၁၆။ (တိ) (၃) ဥစ္စာဝစာနိ ကာယဗန္ဓနာနိ ဓာရေန္တိ ကလာဗုကံ ဒေဍ္ဍုဘကံ

မုရဇံ မဒ္ဒဝိကုံ။ ဝိ၊၄။၂၇၆၊ ၂၇၇။(—သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၀။ ဝိမတိ။၁။၃၆၇။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၃၅')
မုရဇံ နာမ မုရဇဝဋ္ဋိသဏ္ဌာနံ ဝေဌေတွာ ကတံ။ ဝိ၊၃၊၄။၅၄။ မုရဇဝဋ္ဋိသဏ္ဌာနန္တိ ဣမိနာ မုရဇ သဒ္ဒေန မုရဇဝဋ္ဋိ ဂဟေတဗ္ဗာ တဿ ဝိကာရတ္တာ၊ တေန သဒိသံ မုရဇန္တိ ဝေနတ္တံ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၆၂။ ကေစိပန "မုရဇန္တိ ဗဟုရဇ္ဇုကေ ကေတော သင်္ဂဟိတွာ ကော-ယရဇ္ဇုယာ ပလိဝေဌေတွာ ကတရဇ္ဇု"တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၁။

မုရဇအာလမ္ဗရတူရိယဃုဋ္ဌ (တိ) [မုရဇအာလမ္ဗ-ရတူရိယ+ဃုဋ္ဌ] မရိုးစည် ထက်စည် ကြွင်းသော တူရိယာတို့၏အသံဖြင့်— ကြွေးကြော်သော–ခြိမ့်ခြိမ့်ညံသော။ မုရဇအာလမ္ဗရတူ-ရိယဃုဋ္ဌော (ဝိမာန။၁၁၈)တိ မုဒိင်္ဂ အာ-လမ္ဗရာနံ အဝသိဋ္ဌတူရိယာနဉ္စ သဒ္ဒေဟိ နိစ္စ-ဃောသိတော။ ဝိမာန၊ဌ။၃၁၉။

မုရဇမတ္တ (တိ) [မုရဇ+မတ္တ] မရိုးစည် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ကုမ္ဘမတ္တာနိ စေကာနိ၊ မုရဇ မတ္တာနိ တာ ဥဒေဘ။ ဇာ၊၂။၁၄၅။ တတ္ထ ကေဝိဿာ ဝလ္လိယာ ဖလာနိ မဟာဃဋမတ္တာနိ၊ ဒွိန္နံ မုဒိင်္ဂမတ္တာနိ။ တေန ဝုတ္တံ "မုရဇမတ္တာနိ တာဥဒေဘာ"တိ။ ဇာ၊ဌ၊၇။၃၁၃။

မုရဇဝဋ္ဋိ (ထီ) [မုရဇ+ဝဋ္ဋိ] မရိုးစည်လုံး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုရဇဝဋ္ဋိသဏ္ဌာန (တိ) [မုရဇဝဋ္ဋိ+သဏ္ဌာန] မရိုးစည်လုံး သဏ္ဌာန်ရှိသော။ မုရဇံ နာမ မုရဇ-ဝဋ္ဋိသဏ္ဌာနံ ဝေဌေတွာ ကတံ။ ဝိ၊ဌ၊၄။၅၄။ (—သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၁၊ ဝိမတိ၊၁။၁၆၇) မုရဇ-ဝဋ္ဋိသဏ္ဌာနံ ဝေဌေတွာ ကတန္တိ ဗဟုရဇ္ဇုကေ ကေတော ကတွာ နာနာဝဏ္ဏေဟိ သုတ္တေဟိ ဝေဌေတွာ မုရဇဝဋ္ဋိသဒိသံ ကတံ။ သာရတ္ထ ၃။၃၉၀။ (—ဝိမတိ၊၂။၂၃၅။)

မုရဇဝါဒက (တိ) [မုရဇ+ဝဒ+ဏွု] မရိုးစည် တီးတတ်သော၊ သူ။ နဂရေ ရမ္မာတိယာ၊ အာသိံ မုရဇဝါဒကော။ အပ၊၁။၂၁၆။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။)

မုရဇသဒ္ဒ (ထီ) [မုရဇ+သဒ္ဒ] မရိုးစည်ဟူသော ရေတွက်ခြင်း။ တံ မုရဇသဒ္ဒံ န ဂစ္ဆတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၆၇။

မုရဇသဉ္ဇာ (ထီ) [မုရဇ+သဉ္ဇာ] မရိုးစည်ဟူသော ရေတွက်ခြင်း။ ကိံ ပန ဗဟုရဇ္ဇုကေ ကေတော ကတွာ ကောန နိရန္တရံ ဝေဌေ-တွာ ကတံ မုရဇသဉ္ဇံ န ဂစ္ဆတီတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၀-၁၂၁။

မုရတိ (ကြိ) [မုရ+အ+တိ] ရစ်ပတ်၏။ မုရ(၂) ကြည့်။

မုရမုရာ။မုရာမုရာ [မုရ+မုရာ။ အနုကရဏ-သဒ္ဒါ၊ သဒ္ဒါတု။] ကျွတ်ကျွတ်မြည်သံ။ တေပန ဌေကောဒိပိနော အနုဗန္ဓိတွာ မုရာ-မုရာတိခါဒန္တေ အဒ္ဒသ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၀၆။ မုရမုရာတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။

မုရာမုရာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုရာမုရာ+ကာပေ+တွာ] ကျွတ်ကျွတ်မြည်စေ၍။ ဖျင္ဆေါ် မုရာ-မုရာပေတွာ ခါဒိ။ ဇာ၊ဌ၊၃၊၁၂၃။

မုရုမုရု [မုရု+မုရု။ အနုကရဏသဒ္ဒါ၊ သဒ္ဒါတု။] ကျွတ်ကျွတ်မြည်သံ။ အဇ္ဇ တေ မုရုမုရုယ ဇီဝိတံ ခါဒိတွာ ဆခ္ခဋ္ဌယျာမ။ သံ၊ဌ၊၃။၅၇။

မုရုမုရာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုရုမုရု+ကာပေ+တွာ] ကျွတ်ကျွတ်မြည်စေ၍။ သစေ မယာ သဒ္ဓိံ အာလပသိ၊ ဧတ္တေဝ တေ မံသံ မုရု-မုရာပေတွာ ခါဒိဿာမိ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၇၄။(—ဇာ၊ ဌ၊၅။၂၀၆။) မုရုမုရာပေတွာတိ သအဋ္ဌိကံ ကတွာ ခါဒနေ အနုရဝဒဿနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။ ၁၇၉။

မုရုမုရာယန္တ (တိ) [မုရုမုရာ+အာယ+အန္တ။ ထံ-၌ မုရုမုရာယန္တီ။] ကျွတ်ကျွတ်ဝါးသော။ ဒဋ္ဌံ ဂဟေတွာ မုရုမုရာယန္တော ခါဒိ။ ဇာ၊ဌ၊

၅။၅၀၁-၂။ ကုမာရကံ ဂဟေတွာ မုရုမုရာယန္တံ ခါဒိတွာ ပက္ကာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂။

မုရုမုရု [မုရု+မုရု။ အနုကရဏသဒ္ဒါ၊ သဒ္ဒါတု။] ကျွတ်ကျွတ်မြည်သံ၊ စပ်စပ်မြည်သံ။ ဣတရာပိ ဒါရကံ မူလကန္ဒံ ဝိယ မုရုံမုရုံ ကရောန္တိ ခါဒိတွာ။ ဇာ ဋ္ဌ၊၄။၄၉၅။ အပံ ပန ဋ္ဌေကေ ဒိပိနော အနုဗန္ဓိတွာ မုရုမုရုတိ ခါဒန္တေ အဒ္ဒသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၂။ (–၄.၆။) တဘာရူပံ ခါဒနီယံ ဝါ ခါဒန္တဿ မုရုမုရုတိ သဒ္ဒေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။

မုလာလကလာပ (ပု) [မုလာလ+ကလာပ] ကြာစွယ်အစည်း။ ယကွော စက်မနဟောဒ္ဒိယံ…မုလာလကလာပံ ဝိယ ဒါရကေ ခါဒိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ မုဠာလ–ကြည့်။

မုသတိ (ကြိ) [မုသ+အ+တိ၊ နီတိ၊ဓာ။၁၇၃။] (က) ခိုး–လုယက်–တတ်၏။ (ခ) ညှဉ်းဆဲ–ဖယ်ရှား–တတ်၏။ (ဖုံးလွှမ်းတတ်၏။ ဒီ၊၂။သျှ။) (က) ယံ ဟိမပါဘာသမယေ ဟိဒါနေ ပဋိစ္ဆန္နာ ဟုတွာ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နံ ဇနံ မုသန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။ မုသန္တီတိ စောရေန္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၄။ (ခ) နိဒ္ဒိတော ခေါ် ပန ဘန္တေ ဓမ္မော ပါသာဒေါ ဒုဒ္ဒိက္ခော အဟောသိ မုသတိ စက္ခူနိ။ ဒီ၊၂။၁၅၀။ မုသတီတိ ဟရတိ ဖန္ဒာပေတိ နိစ္စလဘာဝေန ပတိဋ္ဌာတုံ န ဒေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ မုသတိ နယနံ (ဝိမာန ၅၁)န္တိ အတိဝိယ အတ္တနော ပဘာ ဿရတာယ ပဋိဟနန္တံ ဒဿနကိစ္စံ ဟာတုံ အဒေန္တံ သြလောကေန္တာနံ စက္ခုံ မုသတိ ဝိယ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၇၆။ ဟရတီတိ ဘာဝိတ ပဘဿရဘာဝေန စက္ခူနိ ပဋိဟရန္တံ ဒုဒ္ဒိက္ခတာယ ဒိဋ္ဌိယော ဟရတိ အပနေန္တံ ဝိယ ဟောတိ။ တံ ပန ဟရဏံ နေသ ပရိပ္ဖန္ဒနေနာတိ အာဟ ဖန္ဒာပေတီတိ။

ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၀၀။ မုသန္တိ—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။

မုသန္တိ (ကြိ) [မုသ+အ+အန္တိ] ခိုးကုန်၏။ မုသတိ–ကြည့်။

မုသလ (ပုန) [မုသ+အလ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၅၅။] ကျည်ပွေ့။ အညတရော ဘိက္ခု…မုသလေ ဥဿိတေ ကော မုသလံ အဂ္ဂဟေသိ၊ ဝိ၊၁။ ၁၀၀။ (–အံ၊၁။၅၆၄၊ ဥဒါန။၁၆၁။ ဝိမာန။ ၃၄။ ပေ၊ဝ။၃၇၉။ အပ။၂။၂၃၀။ ဇာ၊၁။ ၅၀။ ဇာ၊၂။၆၁။)

မုသလက (ပုန) [မုသလ+က] ကျည်ပွေ့ငယ်။ ဂုတ္တိယော ဟိ ဒဟရကာလေ သုပ္ပကမုသလကေဟိ ကီဠန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။

မုသလကမ္မ (န) [မုသလ+ကမ္မ] ကျည်ပွေ့အမှု။ အယံ ကိရ ဒလိဒ္ဒဘာဝေန ဂိဟိကာလေ သယမေဝ မုသလကမ္မံ ကရောတိ၊ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၃၀။

မုသလကိစ္စ (န) [မုသလ+ကိစ္စ] ကျည်ပွေ့ကိစ္စ။ မုခေ ဌပိတေ ဟောဋ္ဌိမဒန္တာ ဥဒုက္ခလကိစ္စံ သာဓေန္တိ၊ ဥပရိမာ မုသလကိစ္စံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၃၉။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၀၃။)

မုသလကိစ္စသာဓန (န) [မုသလကိစ္စ+သာဓန] ကျည်ပွေ့ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်း။ ဥပရိဒန္တာနံ မုသလကိစ္စသာဓနံ ဟေဋ္ဌာဒန္တာနံ ဥဒုက္ခလကိစ္စသာဓနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၆။

မုသလခဏ္ဍ (ပု) [မုသလ+ခဏ္ဍ] ကျည်ပွေ့ကျိုး။ တံ တဒ္ဓာဘင္ဂါယမာနာ ကောဓာဘိဘူတာ ယုတ္တာယုတ္တံ အဝိစာရေန္တီ ပုရတော ဌိတံ မုသလခဏ္ဍံ ဂဟေတွာ အံသကူဋေ ပဟရိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၁၀။

မုသလဂ္ဂ (ပု) [မုသလ+အဂ္ဂ] ကျည်ပွေ့အဖျား။ တဿာ ဝိဟိပဟရဏကာလေ မုသလဂ္ဂေန မုခ္ခံ ပဟရန္တိ ဝိယ ဥပဋ္ဌာသိ။ မွေ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။

မုသလဃဋ္ဋိတက (တိ) [မုသလ+ဃဋ္ဋိတက] ကျည်ပွေ့ဖြင့်– ခတ်အပ်– ထောင်းအပ်–သော။ မုသလဃဋ္ဋိတကော သာလိတဏ္ဍုလေ ဝိဝိနိတွာ ဂဏှန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။

မုသလဒဏ္ဍ (ပု) [မုသလ+ဒဏ္ဍ] ကျည်ပွေ့ရိုး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုသလဒဏ္ဍပရိမာဏ (တိ) [မုသလဒဏ္ဍ+ပရိမာဏ] ကျည်ပွေ့ရိုး အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ မုသလဒဏ္ဍပရိမာဏောဟိ ဥစ္ဆုယဋ္ဌိ ဃနသာရဇာန္နံ မဟန္တံ ဥစ္ဆုဝနံ နိဗ္ဗတ္တိ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။၂၄၀။

မုသလပဝေသနကုဏ္ဍလ (နု) [မုသလပဝေသန+ကုဏ္ဍလ] ကျည်ပွေ့ သဏ္ဌာန် သွင်းအပ်သော ရေပွန်း။ သုကုဏ္ဍလန္တိ သောဘနေန မုသလပဝေသနကုဏ္ဍလေန သမန္နာဂတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၅၉။ (ဇာ၊ဋီ၊ဋ္ဌ ဥဒကပဝေသန–ဟု ရှိ၍ အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်သည်။ ဥဒကပဝေသနကုဏ္ဍလေနာတိ ဥဒကံ ခေတ္တေသု ပဝေသနကာယ ဇ ခတေန ကဋ္ဌဝေဠုအာဒိမယာယ ဒေါဏိယာ သမန္နာဂတံ။ ဥဒကပဝေသနဒေါဏိကိံဟိ ကံ ဥဒကံ ဥဒ္ဓရိတ်ဥမ္မေတိ ဥက္ခိပတ် ပဟောာတိ တေနာတိ ကုဏ္ဍလန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ဋီ၊သစ်။၂။ ဓေ–ကျော။)

မုသလပါတ (ပု) [မုသလ+ပါတ] ကျည်ပွေ့တစ်ကျ၊ ကျည်ပွေ့၏ ကျရာ ဖြစ်သောအရပ်။ နိဗ္ဗုကောသဿ ဥဒကပါတဋ္ဌာနေ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ....မုသလပါတော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၅၉။ (–ပိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၂။)

မုသလပါတဗ္ဘန္တရ (ပု) [မုသလပါတ+အဗ္ဘန္တရ] ကျည်ပွေ့ကျရာအရပ်၏ အတွင်း။ အဇ္ဈာဝသထေတိ ပရိက္ခိတ္တဿ အန္တော ပဋိက္ခေပေ အပရိက္ခိတ္တဿ မုသလပါတဗ္ဘန္တရေ။ ကင်္ခါ၊ ၂၆၉။

မုသလဝတ္ထု (နု) [မုသလ+ဝတ္ထု] မုသလဝတ္ထု၊ ကျည်ပွေ့ကျ၍ သူငယ်သေသော ဝတ္ထု။ မုသလဝတ္ထုသ္မိံ အသဉ္စိစ္စာတိ အဝဓကစေတနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။

မုသလသင်္ဃဋ္ဋနိတ (တိ) [မုသလသင်္ဃဋ္ဋ+နိတ] ကျည်ပွေ့ ထိခိုက်ခြင်းသည် ဖြစ်စေအပ်သော။ ဘဂဝါ ပတ္တပတ္တပုလကံ ကောဋ္ဋေန္တာနံ ဘိက္ခူနံ မုသလသင်္ဃဋ္ဋနိတံ ဥဒုက္ခလသဒ္ဒံ သုတ်ာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၄၈။

မုသလသာလာ (ထီ) [မုသလ+သာလာ] မောင်းဝင်းကုတ်၊ မောင်းထောင်းသော တဲ။ မုသလသာလာယ ဥဒကစာဋိယံ ဥဋ္ဌနေ နိဗ္ဗ-ကောသေ သက်ာရကူဋ္ဌေ ဂါမဒွါရေစာတိ။ မ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။

မုသလာဘိပါတာရဟ (တိ) [မုသလာဘိပါတ+အရဟ] ကျည်ပွေ့ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်းငှာ ထိုက်သော၊ ကျည်ပွေ့ဖြင့် ရိုက်ထိုက်သော။ မောသလ္လန္တိ မုသလာဘိပါတာရဟံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၄။

မုသလုတ္တရ (တိ) [မုသလ+ဥတ္တရ] ကျည်ပွေ့နှင့်တူသော အထက်နှုတ်ခမ်း ရှိသော။ အထဒ္ဒက္ခသိ သာလူကံ၊ သယန္တံ မုသလုတ္တရံ။ ဇာ၊၁။၈၆။ အဒ္ဒသာတိ သာလူကံ မုသလသဒိသေန ဥတ္တရောဋ္ဌေန သမန္နာဂတတ္တာ မုသလုတ္တရံ မာရိတံ သယန္တံ ဒက္ခသိတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၃။

မုသလုဿာပနဝတ္ထု (နု) [မုသလုဿာပန+ဝတ္ထု] ကျည်ပွေ့ထောင်သော ဝတ္ထု။ အခေ-တေတွာ ကတေန ဥပက္ကမေန မုသလုဿာပ-နဝတ္ထုသ္မိံ ဝိယ ပရေ မဒ္ဒာဘိ အနာပတ္တိ။ (–ကင်္ခါ။၁၂၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၁၈။)

မုသာ (ဗျ) မုသား၊ ချွတ်ယွင်းခြင်းကို ရှေးရှုသော သူ၏ အကျိုးစီးပွါးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ကာယဝိညတ်, ဝစီဝိညတ်၊ မဟုတ်–မမှန်–မှား–ဖျက်ဆီးတတ်–ချွတ်ယွင်း ဖောက်ပြန်–သော (စကား,ဝတ္ထု)။ မုသာဝါဒံ ပဟာယ။ ဒီ၊၁၊၄။ (–မ၊၁။၅၇။ မ၊၃။၄၀။ ၂၀၀။ ပဋ္ဌာ၊၄၃။ ဝိမာန။၁၇။ မဟာနိ။၂၀။ အံ၊၄၊၃။၃၁၂။) မုသာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ ဝတ္ထု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ ပဋ္ဌာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၀။ မုသာတိ နာသနကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀။ ဝိသံဝါဒနစ္ဆေန ဝါ မုသာ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၅၁။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၃၁။ မုသာတိ တတိယန္တော ဒုတိယန္တော ဝါ နိပါတော မိစ္ဆာပရိယာယော၊ ကိရိယာပဓာနော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၃၅။ (–ခုဒ်။ ခုဒ်၊ဋီ။၁၂၆-၇။၁၁၄၆။)

မုသာကထန (န) [မုသာ+ကထန] မဟုတ်–မမှန်–ချွတ်ယွင်း–သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၊ မုသားပြောခြင်း။ တတော အနုဋ္ဌ-နိယဘဏ္ဍာသ အတ္တာယ မုသာကထနေ မဟာသာဝဇ္ဇော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၇။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၃။)

မုသာဘဏန (န) [မုသာ+ဘဏန] မဟုတ်–မမှန်–ချွတ်ယွင်း–ဖောက်ပြန်–သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၊ မုသားပြောခြင်း။ နာဘိ-ဟနာမီတိ မုသာဘဏနေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၆။

မုသာဘဏနနိမိတ္တ (တိ) [မုသာဘဏန+နိမိတ္တ] မုသားပြောခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော။ မုသာဝါဒေတိ စ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ၊ တသ္မာ မုသာဘဏနနိမိတ္တံ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိမတိ၊၂။၁။

မုသာဝစန (န) [မုသာ+ဝစန] မဟုတ်–မမှန်–ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်–သော စကား၊ မုသားစကား။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုသာဝစနသတ္တ (န) [မုသာဝစန+သတ္တ]မဟုတ်–မမှန်–ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်–သော စကားဟူသော လက်နက်၊ မဟုတ်–မမှန်–ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် – သော စကားဟူသော ဒုစရိုက်။ တေသု စာယံ ဝိသေသတော စော-ဒိတော မုသာဝစနသတ္တာနေဝ ကရောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၀။)

မုသာဝါဒ (ပု) [မုသာ+ဝါဒ] မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၊ မုသားပြောဆိုခြင်း၊ မုသားပြောဆိုကြောင်းစေတနာ၊ လိမ်လည်ပြောဆိုခြင်း၊ မုသားစကား၊ မုသာဝါဒ။ (သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေကြောင်းဖြစ်သော ကာယပယောဂ, ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာကို မုသာဝါဒအရ ကောက်ရသည်။) မုသာဝါဒံ ပဟာယ မုသာဝါဒါ ပဋိဝိရတော။ ဒီ၊၁။၄၊၆၀။ အံ၊၁။၂၁၂။ (–မ၊၁။၅၇။ သံ၊၁။၃၇၇။ အဘိ၊ဝိ။၂၉၉။ ပဋ္ဌာ။၄၃။ ဝိမာန။၁၇။ ကင်္ခါ။၁၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။) မုသာဝါဒံ ပဟာယာတိ ဧတ္ထ မုသာတိ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ အတ္ထဘဉ္ဇနကော ဝစီပယောဂေါ ကာယပယောဂေါ ဝါ....မုသာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ ဝတ္ထု။ ဝါဒေါတိ တဿ ဘူတတော တစ္ဆတော ဝိညာပနံ။ လက္ခဏတော ပန အတထံ ဝတ္ထုံ တထတော ပရံ ဝိညာပေတုကာမဿ တထာ-ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ မုသာဝါဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၂။ ပဋ္ဌာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅။)မုသာဝါဒေတိ အလိကဝစနာ တုမ္ဟာကေနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ ဝေနံ ဘဏနံ ဝါဒေါ၊ ဝိညတ္တိ။ မုသာ အဘူတ-ဝတ္ထုဿ ဝါဒေါ မုသာဝါဒေါ။ ကင်္ခါ၊ယော၊ မဟာဋီ၊၃။၂၇၀။

မုသာဝါဒကမ္မ (န) [မုသာဝါဒ+ကမ္မ] မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းအမှု၊ မုသာဝါဒကံ။ မုသာဝါဒကမ္မဿ ဟေတု။ အဘိ၊က။၂၉၇။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅။)

မုသာဝါဒကရဏ (န) [မုသာဝါဒ+ကရဏ] မုသာဝါဒကို ပြုခြင်း၊ မုသားစကားကို ပြောဆိုခြင်း။ မုသာဝါဒကရဏေ ပါစိတ္တိယံ မေဝ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၈၈။

မုသာဝါဒကာရဏ (န) [မုသာဝါဒ+ကာရဏ] မုသား စကားကို ပြောဆိုခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ တထာ မုသာဝါဒကာရဏာ ပိသုဏဝါစာကာရဏာ စ။ မဋ္ဌ၊၃။၂၉။

မုသာဝါဒစေတနာ (ထီ) [မုသာဝါဒ+စေတနာ] မုသာဝါဒစေတနာ၊ မုသားပြောဆိုကြောင်း စေတနာ။ ပဟာယာတိ ဣမံ မုသာဝါဒ စေတနာသင်္ခါတံ ဒုဿီလျံ ပဇဟိတွာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၈၂။

မုသာဝါဒဇ္ဈောဂါဟ (တိ) [မုသာဝါဒ+အဇ္ဈောဂါဟ] မုသာဝါဒ– မုသားပြောဆိုခြင်း– သို့ သက်ဝင်သော။ သွာယံ မုသာဝါဒဇ္ဈောဂါဟော "မဟာဂေဓော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၈။)

မုသာဝါဒနိဝတ္တိ (ထီ) [မုသာဝါဒ+နိဝတ္တိ] မုသား ပြောဆိုခြင်းမှ ဆုတ်နစ်ခြင်း၊ မုသား ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ မုသာဝါဒနိဝတ္တိယာ သတ္တာနံ ပမာဏဘူတော ဟောတိ ပစ္စယိကော ထေမတာ အာဒေယျဝစနော၊ ဒေဝတာနံ ပိယော မနာပေါ၊ သုရဘိဂန္ဓမုခေါ အာရက္ခိ-တကာယဝစီသမာစာရော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၀၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈၇။

မုသာဝါဒပစ္စယ (ပု) [မုသာဝါဒ+ပစ္စယ] မုသား ပြောဆိုခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ပဥ္စ အာပတ္တိယော မုသာဝါဒပစ္စယာ။ ဝိ၊၅။၂၃၀။ (–သံ၊၁။၂၉၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၂။)

မုသာဝါဒပယောဂ (ပု) [မုသာဝါဒ+ပယောဂ] မုသားပြောဆိုခြင်းလုံ့လ။ ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပါ-ယေန မုသာဝါဒပယောဂသာ ကတတ္တာ အပ္ပဋ္ဌိ-ဝိဇာနန္တဿာပိ ဒုက္ကဋံ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၂၂။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၂။)

မုသာဝါဒပရိဝဇ္ဇနာ (ထီ) [မုသာဝါဒ+ပရိဝဇ္ဇနာ] မုသားပြောဆိုခြင်းမှ စက်ဆုပ်ခြင်း။ မုသာဝါဒဘာယာ မုသာဝါဒပရိဇေဂုစ္ဆာ(ဒီ၊၁။၂၄)တိ မုသာဝါဒေ ဩတ္တပ္ပေန စေဝ ဟိရိယာ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။

မုသာဝါဒပါစိတ္တိယ (န) [မုသာဝါဒ+ပါစိတ္တိယ] မုသားပြောဆိုခြင်းကြောင့် သင့်သော ပါစိတ်အာပတ်၊ မုသာဝါဒပါစိတ်အာပတ်၊ အနာ-ရောပိတေ ဒုက္ကဋေန မုသာဝါဒပါစိတ္တိယံ။ ဝဇိရ။၂၉၈။ (–ဝိမတိ၊၂။၁၃၁၄။)

မုသာဝါဒဖလ (န) [မုသာဝါဒ+ဖလ] မဟုတ် မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၏ အကျိုး၊ မုသာဝါဒ၏ အကျိုး။ အထ နံ ပုနပိ မုသာ-ဝါဒဖလေန - ယာဝ ဇဿာ ပထဝိံ ပဝိဋ္ဌံ သလ္လက္ခေဟိ မဟာရာဇ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၅။

မုသာဝါဒဘာဏန (န) [မုသာဝါဒ+ဘာဏန] မဟုတ် မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း။ ပုဗ္ဗေပိ ဇာနိတွာ ဝစနက္ခဏေပိ ဇာနန္တဿေဝ မုသာ-ဝါဒဘာဏနေ။ ကင်္ခါ။၁၉၀။ (–ဝိမတိ၊၂။၁။)

မုသာဝါဒဘယ (န) [မုသာဝါဒ+ဘယ] မုသား ပြောဆိုခြင်းမှ ကြောက်လန့်ခြင်း။ မုသာဝါဒ-ပရိဇေဂုစ္ဆာ–ကြည့်။

မုသာဝါဒလက္ခဏ (န) [မုသာဝါဒ+လက္ခဏ] မုသားပြောဆိုခြင်း လက္ခဏာ။ သာ စ ခေါ န မုသာဝါဒလက္ခဏေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ (–ကင်္ခါ။၁၀၂။)

မုသာဝါဒဝဂ္ဂ (ပု) [မုသာဝါဒ+ဝဂ္ဂ] မုသာဝါဒဝဂ်။ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊ ပါစိတ္တိယကဏ္ဍ၊ ၁–ဝဂ်။ (ဝိ၊၂။၁-၅၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁–၂၅။ သာရတ္ထ၊၃။ ၁–၁၆။) တတ္ထ မုသာဝါဒဝဂ္ဂဿ တာဝ ပဌမသိက္ခာပဒေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၀။ ကင်္ခါ၊၁၉၀။)

မုသာဝါဒဝိရတိ (ထီ) [မုသာဝါဒ+ဝိရတိ] မုသားပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ဝိရတိသစ္စေပိ မုသာဝါဒဝိရတိယံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၃။

မုသာဝါဒဝိရဟိတ (တိ) [မုသာဝါဒ+ဝိရဟိတ] မုသားပြောဆိုခြင်းမှ ကင်းသော။ သစ္စန္တိ မုသာဝါဒဝိရဟိတံ ဝစီသစ္စံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။ ၁၃၆။

မုသာဝါဒသမ္ဘဝ (ပု) [မုသာဝါဒ+သမ္ဘဝ] မုသားပြောဆိုခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ ယုဇ္ဇတာ စေတ္ထ မုသာဝါဒသမ္ဘဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၇၄။

မုသာဝါဒသာမည (န) [မုသာဝါဒ+သာမည] မုသာဝါဒနှင့် တူသည်၏အဖြစ်။ တေကာလျ-လယာဂုဝတ္တမှို ဝိယာပိ မုသာဝါဒသာမညတော ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၃။ (-မဋီ၊ ၁။ ၃၀၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၈။)

မုသာဝါဒသိက္ခာပဒ (န) [မုသာဝါဒ+သိက္ခာပဒ] မုသာဝါဒသိက္ခာပုဒ်။ န ပုရိမေနာပိ မုသာဝါဒသိက္ခာပဒေန။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃။

မုသာဝါဒါဝေရမဏီ (ထီ) [မုသာဝါဒ+ဝေရမဏီ] မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ မုသာဝါဒါဝေရမဏိအာဒယောပိ မုသာဝါဒါဒီဟိ ဝိရမဏသညာနံ နာနတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၅၉။)

မုသာဝါဒီ (တိ) [မုသာ+ဝဒ+ဏီ။ ထီ-၌ မုသာဝါဒိနီ။] မုသားပြောဆိုတတ်သော၊ မုသားပြောဆိုခြင်းလေ့ရှိသော၊ သူ။ ပရေ မုသာဝါဒီ ဘဝိဿန္တိ။ မ၊ ၁။ ၅၁။ (-သံ၊ ၁။ ၃၇၇။ အံ၊ ၁။ ၅၃၉။ အဘိ၊ပု။ ၁၄၃။ ဥဒါန။ ၁၃၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၇။) မုသာ ဝဒန္တီတိ မုသာဝါဒီ၊ ပရေသံ အတ္ထဘဉ္ဇနကံ တုစ္ဆံ အလိကံ ဝါစံ ဘာသိတာရောတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၃၅။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၈၆။) မုသာဝါဒီသာတိ မုသာ အဘူတံ အတစ္ဆံ ပရေသံ ဝိညာပနဝသေန ဝဒနသီလသ္မာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၈၃။ ဘရိယာပိဿ ဟောတိ.... မုသာဝါဒိနီ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာယိနီ။ အံ၊ ၁။ ၃၆၈။ (-အံ၊ ၃။ ၄၉၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၆၃။)

မုသာဝါဒူ(ဒု)ပသဉှိတ (တိ) [မုသာဝါဒ+ဥပသဉှိတ] မုသားပြောဆိုခြင်းနှင့် စပ်သော။ ကထ ဘန္တေ ကေစွော နု ခေါ မုသာဝါဒုပသဉှိတံ ဝါစံ ဘာသတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၈၈။ မုသာဝါဒုပသဉှိတံ ဘာသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၅။ မုသာဝါဒုပသဉှိတန္တိ အတ္ထရဉ္ဇနကာ ပနေတ္ထ မုသာဝါဒေန ဥပသံဟိတံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။ ၇၂။

မုသာဝိလာပ (ပု) [မုသာ+ဝိလာပ] မုသား စကား ပြောဆိုခြင်း။ တေသံ တုစ္ဆံ ဝစနံ မုသာဝိလာပေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၉။

မုသာသဘာဝ (တိ) [မုသာ+သဘာဝ] ချွတ်ယွင်း ဖောက်ပြန် မမှန်သော သဘောရှိသော။ မိစ္ဆာသဘာဝေါတိ .... မုသာသဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။ ၁၉၄။ (-မူလဋီ၊ ၁။ ၄၅။)

မုသိံသု (ကြိ) [မုသ+ဥံ] လုယက်ကုန်ပြီ။ မုဿတိ-ကြည့်။

မုသိလ (ပု) မုသိလမည်သူ (ရဟန်း။ သံ၊ ၁။ ၃၃၆။ စောင်းသမား။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၂၆)။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ စ မုသိလော အာယသ္မာ စ ပဝိဋ္ဌော။ သံ၊ ၁။ ၃၃၆။

မုဿတိ (ကြိ) [မုသ+ယ+တိ။ ဓာတွတ္ထ-၌ မုသဓာတ် မေ့လျော့ခြင်း အနက်ဟောလျှင် ဘူဝါဒိ၊ ဖြတ်ခြင်းအနက်ဟောလျှင် ဒိဝါဒိဟု ဆို၏၊ ပါ၊ ဋ္ဌ၊ ဋီ-တို့၌ မေ့လျော့ခြင်းအနက်ဝယ် ဒိဝါဒိရုပ်သာ အတွေ့များသည်။] မေ့လျော့ – ပျောက်ပျက် – ၏၊ တမ္ပိ မုဿတိ သမ္မုဿတိ....ပရိဟာယတိရော ဟောတိ။ မဟာနိ။ ၁၁၁။ (-သံ၊ ၃။ ၃၂၂။ အံ၊ ၁။ ၁၃၀။) တမ္ပိ မုဿတီတိ တမ္ပိ ပရိယတ္တိသာသနံ နဿတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၃၄။ (ဝိ၊ ၄။ ၄၅၂-၌ လာသော

ဂဟိတော မုဿတိ·ဝယ် မုဿတိ·ကို တွေ့ဝေအပ်၏။ ဝါ–မသိနိုင်ဟု သျှဉ်ဓ အနက်ပြန်ဆို၏။ ဂဟိတော ဂဟိတော၊ သင်ယူတိုင်းသင်ယူတိုင်းသော ဝိနည်းသည်။ မုဿတိ၊ မေ့လျော့ပျောက်ပျက်၏ဟု ကတ္တုရုပ်ပေးခြင်းကပို၍ သင့်သည်။)

မုဿတေ (ကြိ) [မုသ+ယ+တေ] မေ့လျော့–ပျောက်ပျက်–၏။ မုဿတေ ပါပိ သာသနံ၊ မိစ္ဆာ စ ပဋိပဇ္ဇတိ။ သုတ္တနိ။၄၀၆။ မဟာနိ။ ၁၁၁။ မုဿတေ ဝါပိ သာသနန္တိ ပရိယတ္တိ·ပဋိပတ္တိတော ဒုဝိဓမ္ပိ သာသနံ နဿတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၈။

မုဟုံ (ဗျ) [မုဟုမ်–သံ။ ဓာန်။၁၁၃၇။ ရှုနှာ။ ၁၃၄။ နီတိ၊သုတ္တနှာ၊၃၈၁။] အဖန်တလဲလဲ၊ များစွာ၊ အဖန်ဖန်၊ အထပ်ထပ်၊ မပြတ်မလတ်။ ကိံ မံ မုဟုံ ပေက္ခသိ ဟဋ္ဌလောမော။ ဇာ၊၁။၃၇၀။(–ဇာ၊၂။၂၆၁။)မုဟုန္တိ ပုနပ္ပုနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၄။

မုဟုံဘာသာ (ထီ) [မုဟုံ+ဘာသာ] များစွာဆိုသောစကား။ မုဟုံဘာသာနုလာပေါထ။ ဓာန်။၁၂၃။ မုဟုံဘာသာ ဗဟုသော အဘိ·ဓာနံ အနုလာပေါ နာမ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၂၃။

မုဟုံမုဟုံ (ဗျ) [မုဟုံ။ ဝိစ္ဆာပုဒ်။] ခဏ ခဏ၊ အဖန်တလဲလဲ၊ တဖြတ်ဖြတ်၊ တလှပ်လှပ်။ မုဟုံ မုဟုံ ဟဒယံ ဝေဓမာနံ။ သံ၊၁။၁၁၂။ (–အပ၊၂။၂၂၆။ ဇာ၊၁။၁၀၈။ ဇာ၊၂။၂၂၂။)

မုဟုကုလမုဒ္ဒ။ အဖု။ ဂဏ္ဍိ မုဟုကုလမုဒ္ဒ ဝိစယတ္တ ဝဇမုဇုဝဒ္ဒဝိ။ ဝဇီရ။၃၉၉။ (သျှ–အတိုင်းမြန်မာပြန်သည်။ ပါဠိပုဒ်ဟုတ်ဟန်မတူ။)

မုဟုတ္တံ (ဗျ) တစ်မုဟုတ်မျှ၊ တစ်ခဏမျှ မုဟုတ္တံ။ ရှုနှာ။၁၃၄။ နီတိ၊သုတ္တ။၃၈၁။

မုဟုတ္တ (ပု) [ဟုဌ္ဌ+တ။ ဟုဌ္ဌ ကောဋိလျေ၊ ကုဋိလယတိ ရတ္တိဒိဝေ သုဘာသုဘဒသနာ·တောတိ မုဟုတ္တော၊ တော၊ ဓာတုယာဒိမှိ မုကာရာဂမော, ဥလောပေါ စ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၆·၇။] (၁) တစ်မုဟုတ်၊ တစ်ခဏမျှသောကာလ။ (လက်ဖျစ်ဆယ်တွက် ကာလသည် ခဏ၊ ဆယ်ခဏသည် လယ၊ ဆယ်လယသည် ခဏလယ၊ ခဏလယဆယ်ခုသည် တစ်မုဟုတ်၊ မုဟုတ် ဆယ်ခုသည် ခဏမုဟုတ်။ ဓာန်။၆၆·၇။) (၂) (ကြိ၊ဝိ) အနည်းငယ်၊ အတန်ငယ်။

(၁) ယဿ မုဟုတ္တေန သဟဿဓာ။ ထေရ၊ဌ၊၃၃၇၊၄၆၂။ မုဟုတ္တေန အနာဂါမီ ဟုတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ (မုဟုတ္တေန၊ တစ်ခဏချင်းဖြင့်။) မုဟုတ္တေတိ ခဏမတ္တေ ကာလေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၃။ (–၃၄၆။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၀၃။ မ၊ဋီ၊၁။၁၇၀။) မုဟုတ္တမပိ စိန္တယေတိ မုဟုတ္တံ တခဏမ္ပိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၉၈။ (၂) မုဟုတ္တမပိ ပိဂ်ယာတိ မုဟုတ္တမ္ပိ ခဏမ္ပိ လယမ္ပိ ဝယမ္ပိ အဒ္ဓမ္ပိတိ မုဟုတ္တမပိ။ စူဠနိ။၂၁၄။ ဝိမာန။၇၃။ မုဟုတ္တမ္ပိတိ ထောကမ္ပိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၈၄။ (–ဝိမာန ဋ္ဌ။၂၀၃။)

မုဟုတ္တက (ပု) [မုဟုတ္တ+က] တစ်မုဟုတ်မျှ၊ တစ်ခဏမျှ။ တဿ ကိလန္တဿ မုဟုတ္တကေနေဝ နိဒ္ဒါ ဩက္ကမိ။ ဝိ၊၃။၄၃၂။ (–ဝိ၊၄။၃၆၃။ အပ၊၂။၂၅၂။ ဇာ၊၁။၃၁၁၊၃၈၂။)

မုဟုတ္တကရဏီယ (တိ) [မုဟုတ္တ+ကရဏီယ] တစ်ခဏမျှပြုအပ်သော၊ တစ်ခဏမျှပြုဖွယ်ရှိသော။ ဣတ္တရပစ္စုပဋ္ဌာနဋ္ဌေန မုဟုတ္တကရဏီ·ယတာယ။ သာရတ္ထ၊၃။၈၈။

မုဟုတ္တဇာတ(တိ) [မုဟုတ္တ+ဇာတ] မွေးဖွား၍ မကြာမီ ဖြစ်သော၊ ဖွားသစ်စ ဖြစ်သော။ သမ္ပတိဇာတောတိ မုဟုတ္တဇာတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၂။(–မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။) မုဟုတ္တဇာတောတိ မုဟုတ္တေန ဇာတော ဟုတ္တာ မုဟုတ္တံ မတ္တော၀။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၉။ မ၊ဋီ၊၃။၃၃၉။

မုဟုတ္တနက္ခတ္တပထ (ပု) [မုဟုတ္တ+နက္ခတ္တ+ပထ] မုဟုတ်နက္ခတ်၏ အကြောင်း။ မုဟုတ္တနက္ခတ္တပထေသု ယုတ္တော။ ဇာ၊၁။၂၈၅။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊၁၉၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀၈။

မုဟုတ္တမတ (တိ) [မုဟုတ္တ+မတ] တစ်ခဏမျှ–တစ်မုဟုတ်မျှ–သေပြီးသော၊ သေပြီးစဖြစ်သော။ ဝိကာလေ အာမကသုသာနံ ဂန္တွာ မုဟုတ္တမတဿ ပုရိသဿ ဥဠုမံသံ အာဟရိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၇။

မုဟုတ္တမတ္တက (ကိ) [မုဟုတ္တ+မတ္တက] တစ်ခဏမျှလောက်သော၊ တစ်မုဟုတ်မျှ လောက်သော။ မုဟုတ္တမတ္တကေ ကာလေ သတိံ နပ္ပဋိလဘတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။

မုဟုတ္တိက (ပု) [မုဟုတ္တ+ဣက။ ဓာန်၊ဋီ။၃၄၇။] ဂဏန်းတတ်သူ၊ဟူးရားတတ်သူ၊ နက္ခတ်ဗေဒင်တတ်သူ။(တောင်ပေါက်ဓာန်သျှ။)ဂဏကာ တု မုဟုတ္တိကော။ ဓာန်။ ၃၄၇။

မုဠာလ (ပု၊န) [မူလ+အလ။ မူလေ ဇာယတီတိ မုဠာလော၊ အညတ္ထေ အလော၊ ရဿာဒိ, ဋ္ဌဘဏ္ဍူ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၈၇။ မူလ+အလ +အ။ မိလ+အလ။ ပါစိတ်၊ယော။၈၀။] ကြာစွယ်၊ ကြာရင်း၊ ကြာဥ၊ ကြာဖု။ (ဘိသနှင့် မုဠာလ ပုဒ်ကို ဓာန်၌ ပရိယာယ် အဖြစ် ဖော်ပြ၏။ ၂-ပုဒ် တွဲလာရာ၌ကား တစ်ပုဒ်နှင့် တစ်ပုဒ် ထူးအောင် ဋ္ဌ,ဋီ-တို့၌ ဖွင့်ပြကြသည်။)မုဠာလံ နဂ္ဂလသီသမတ္တံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၈။ မုဠာလန္တိ သေတပဒုမာနံ မူလံ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၉၇။ (ဤ သံ, ဋီ-၌-လို ကြာရင်းဟုသာ ပြန်ပါ။) ဘိသမုဠာလခါဒနီယ–တို့သည်းကြည့်။

မုဠာလကလာပ (ပု) [မုဠာလ + ကလာပ] ကြာစွယ်စည်း။ ယဒေတ္ထ စက်မနုဿကာဠှိယံ အာလမ္ဗနဖလကံ နိဿာယ ဌတွာ ပဿန္တော ဘဿ မဟာသတ္တဿ မုဠာလကလာပံ ဝိယ ဒေဝ ဒါရကေ ခါဒိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၈။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၁၇၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၉၈။) ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၈-အလားတူဝါကျ၌ မူလကလာပ-ဟု ရှိသည်။

မုဠာလခါဒနီယ (န) [မုဠာလ + ခါဒနီယ] ကြာစွယ်ခဲဖွယ်။ ကန္ဒခါဒနီယံ မုဠာလခါဒနီယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ ဝိ၊သ၊ဂဏှ။၉၄။ မူလေ အလတိ ပဝတ္တတီတိ မုဠာလော၊ ဥဒကတော ဝါ ဥဒ္ဓမ္ဘမတ္တော မိလတိ နိမိလတီတိ မုဠာလံ။ ပါစိတ်၊ ယော။၈၀။

မုဠာလဂစ္ဆပတ္တ (န)[မုဠာလဂစ္ဆ+ပတ္တ] ကြာပင်ရွက်၊ ကြာရွက်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မုဠာလပတ္တ (န) [မုဠာလ + ပတ္တ] ကြာရွက်။ မုဠာလပတ္တာနိ (ဇာ၊၁။၁၀၃) န္တိ သဗ္ဗာနံ မုဠာလဂစ္ဆပတ္တာနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅၄။

မုဠာလပုပ္ဖ (န) [မုဠာလ + ပုပ္ဖ] ကြာပန်း။ မုဠာလပုပ္ဖံ ဝိမလံဝ အမ္ဗုနာ(ထေရ'၃၅၃)တိ ယထာ နိမ္မလံ ဝိရဇံ နဠိနံ ဥဒကေန န လိမ္ပတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၅။

မုဠာလိကာ (ထီ) [မုဠာလ + ဣက + အာ] ကြာစွယ်၊ ကြာရင်း။ တေန ဟိ ဘဏေ အယျသာ ဘိသေ စ မုဠာလိကာယော စ ယာဝဒတ္ထံ ဒေဟိ။ ဝိ၊၃။၃၀၈။ (အပ၊၂။၁၇၇ –၌ လာသော မုဠာလိကံ-ပုဒ်ကို အပမြန်မာပြန်၌ ကြာစွယ် ကြာရင်းရှိသောဟု ပြန်၏။ အပ၊၂။၅၇-ဘိသဒါယကထေရအပဒါန်၌ မဓုံ ဘိသေဟိ သဝတိ၊ ခီရံ သပ္ပိံ မုဠာလိဘိ-ဟု ပါဠိရှိသည်၊ အပ၊ ၂။ ၁၇၇ – ဘဒ္ဒဇိထေရ-အပဒါန်၌လည်း မဓုံ ဘိသေဟိ သဟိတံ ခီရံ သပ္ပိံ မုဠာလိကံဟု မရှိသင့်၊ ခီရံ သပ္ပိံ မုဠာလိဘိ-ဟုသာ ရှိသင့်၏။)

မုဠာလီ (ထီ) [မုဠာလ+ဤ] ကြာစွယ်၊ ကြာရင်း။ မဓုံ ဘိသေဟိ သဝတိ၊ ခီရသပ္ပိ မုဠာလိဘိ။ ဇာ၊၂။၃၄၀။ (–အပ၊၁။၁၇။) ခီရသပ္ပိ. မုဠာလိဘိတိ မုဠာလေဟိ ပဂ္ဃရဏ-ရသော ခီရမိဿကနဝနီတသပ္ပိ ဝိယ ဟောတိ။

ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၀၆။ မုဠာလိယော ပဒုမမူလာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၃၈။

မုဠာလိ၂ (တိ) [မုဠာလ+ဣ။ ထိ-၌ မုဠာလိနီ။] ကြာစွယ်-ကြာရင်း- ရှိသော၊ သူ။ ဘိသံနီ မုဠာလိနီ သာလုကိနီ။ နိရုတ္တိ၊နှာ။ ၃၀၉။

မုဠကရာဇ (ပု) [မုဠက+ရာဇ] မုဠကမင်း။ အဿကရညော စ မုဠကရညော စ သီမန္တရေ ဂေါဓာဝရိကာရေ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနံ ကာရေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။

မူဂ (တိ) [မိဂ+အ။ ဝဏ္ဏမသက္ကုဏေယျတ္တာ မိဂသဒိသောတိ မူဂေါ၊ ဋီကာ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၃၂၀။] အ-သော၊ စကားမပြောတတ်သော၊ သူ။ န ဘိက္ခဝေ မူဂေါ ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊၃။ ၁၂၇။ (-ဇာ၊၂။၁၄၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၆။၁၀။) မူဂေါတိ ယဿ ဝစီဘေဒေါ နပ္ပဝတ္တတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၃။ ဝစီဘေဒေါ နပ္ပဝတ္တတီတိ ဣမိနာ မုခမတ္တမေဝ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ၊ န ဝစီဘေဒေါ ဗျဉ္ဇနေဟိ မူဂေါတိ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၂၇၃။

မူဂပက္ခ (ပု) [မူဂ+ပက္ခ] (၁) မူဂပက္ခမည်သူ။ (တိ) (၂) အလည်းအ, ဆွံ့လည်းဆွံ့သော၊ သူ။ (၁) ဘူတပုဗ္ဗံ ဗြာဟ္မဓမ္မိက မူဂပက္ခော နာမ သတ္တာ အဟောသိ။ အံ၊၂။၃၂၆။ (တိ) (၂) မူဂပက္ခောတိ နာမေန၊ တေမိယောတိ ဝဒန္တိ မံ။ စရိယာ။၄၁၂။ တေမိယောတိ နာမေန, မူဂပက္ခဝတာဓိဋ္ဌာနေန "မူဂပက္ခော" တိ မာတာပိတရော အာဒိံ ကတွာ သဗ္ဗေဝ မံ ဝဒန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၀၀။

မူဂပက္ခဇာတက (န) [မူဂပက္ခ+ဇာတက] မူဂပက္ခဇာတ်၊ တေမိယဇာတ်။ (ဇာတကပါဠိ၊ မဟာနိပါတ်၊ ၁-ဇာတ်။ ဇာ၊၂။၁၄၉-၁၅၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁-၃၇။) မူဂပက္ခဇာတကေ မာတာပိတာ န မေ ဒေဿာ၊ နပိ ဒေဿံ မဟာယသံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၈၀။

မူဂပက္ခပဏ္ဍိတ (ပု) [မူဂပက္ခ+ပဏ္ဍိတ] မူဂပက္ခပညာရှိ။ မူဂပက္ခပဏ္ဍိတော ပန ဒသဟမေဝ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၇။

မူဂပက္ခပဏ္ဍိတကာလ (ပု) [မူဂပက္ခပဏ္ဍိတ+ကာလ] မူဂပက္ခပညာရှိ - ဖြစ်စဉ်အခါ- လက်ထက်။ မူဂပက္ခပဏ္ဍိတကာလေ စူဠသုတသောမကာလေတိ ဝေမာဒီသု နေက္ခမ္မပါရမိပူရဏဝသေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉။

မူဂပက္ခဝတာဓိဋ္ဌာန (န) [မူဂပက္ခဝတ+အဓိဋ္ဌာန] အအ, အဆွံ့အကျင့်ကို-ဆောက်တည်ခြင်း- ကျင့်ခြင်း။ မူဂပက္ခ-ကြည့်။

မူဂပက္ခသမာဂမ (ပု) [မူဂပက္ခ+သမာဂမ] မူဂပက္ခမင်း-တေမိမင်း-အစည်းအဝေး။ ကုဒ္ဒါလသမာဂမေ မူဂပက္ခသမာဂမေ စူဠသုတသောမသမာဂမေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉၄။

မူဂပက္ခာပဒေသ (ပု) [မူဂပက္ခ+အပဒေသ] အအ, အဆွံ့ကို ညွှန်းပြခြင်း။ တထာ မူဂပက္ခောတိ မူဂပက္ခာပဒေသေန တေမိယပဏ္ဍိတစရိယံ ဒဿေတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၂။

မူဂပဒ (န) [မူဂ+ပဒ] မူဂပုဒ်။ မူဂ-ပဒေ အသမ္ဘုဝတော တဿ ဝသေန အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဥပသမ္ပဒါဘိလာပေါ ကတ္တဗ္ဗော ဝိယ ဒိဿတိ။ ဝဇီရ။၃၄၆။

မူဂဗ္ဗတ (န) [မူဂ+ဝတ] အအ-အကျင့်။ ကထံ ပိ နာမ ဘိက္ခဝေ မောဃပုရိသာ မူဂဗ္ဗတံ တိတ္ထိယသမာဒါနံ သမာဒိယိဿန္တိ။ ဝိ၊၃။ ၂၂၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၂၂၁။)

မူဂဗ္ဗတဂ္ဂဟဏ (န) [မူဂဗ္ဗတ+ဂဟဏ] အအ- အကျင့်ကို-ယူခြင်း-ကျင့်ခြင်း။ တုဏှီဘာဝေါ န တိတ္ထိယာနံ မူဂဗ္ဗတဂ္ဂဟဏံ ဝိယ အပရိသုဒ္ဓေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။

မူဂဗ္ဗတသမာဒါန (န) [မူဂဗ္ဗတ+သမာဒါန] အအ အကျင့်ကို – ဆောက်တည်ခြင်း – ကျင့်ခြင်း။ န ကေဝဗ္ဗဟိရကပဗ္ဗဇိတာ ဝိယ မူဂဗ္ဗတသမာဒါနေန။ မဋ္ဌိ၊ ၂။၁၂၆။

မူဂဝဏ္ဏ (ပု) [မူဂ+ဝဏ္ဏ] အ-သော အသွင်၊ အအ သဏ္ဍာန်။ အမူဂေါ မူဂဝဏ္ဏေန၊ အပဂ္ဂေါ ပဂ္ဂသမ္မတော။ ဇာ၊ ၂။၁၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၉။

မူဂဝတ (န) [မူဂ+ဝတ] အအ-အကျင့်။ ဣဒါနိ ယဒတ္ထံ မယာ သော ဥသာသာနိ မူဂဝတာဒိ-အဓိဋ္ဌာနေန ဒုက္ကရစရိယာ အဓိဋ္ဌိတာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၁၆။

မူဂသမ္မတ (တ်) [မူဂ+သမ္မတ] အအ-ဟု သမုတ်အပ်သော၊ သူ။ သပဏ္ဏပါဏိဝိစရန္တော၊ အမူဂေါ မူဂသမ္မတော။ သုတ္တနိ။၃၈၉။

မူဂသူကရ (ပု) [မူဂ+သူကရ] အ-သော ဝက်၊ ဝက်အ။ မူဂသူကရာ (ဝိ၊၃။၁၄၀)တိ ထူလ-သရီရသူကရာ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၁၇။ မူဂသူကရာတိ ဗေတ္တ ထူလသရီရသာ သူကရာ သဒ္ဒမတ္တ-ဿာပိ အဘာဝတော မူဂသူကရော နာမာတိ အာဟ ထူလသရီရသူကရာတိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၂၇၉။

မူတ (ပု၊န) [မူ+တ။ နီတိ၊ဓာ။၁၃၀။] ဖွဲ့ခြင်း။ ဇီဝနသာ မူတော ဇီဝနမူတော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၂၃။ ဇီဝနံ ဇလံ မူတံ ဗန္ဓမနေနေတိ ဇီမူတော။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၄၇။

မူလ (န) [မူလ+အ။ နီတိ၊ဓာ။ ၁၆၄။] (၁) မူလတရား၊ ဟိတ်တရား၊ (၂) မူလနက္ခတ်။ (၃) အကြောင်း၊ အခြေခံ အကြောင်း၊ ပင်ရင်းမူလ။ (၄) ရှေးဦးအစ၊ ကနဦး။ (၅) အဖိုးနှုန်း၊ အဖိုးအခ၊ တန်ဖိုး။ (၆) အရင်းအနှီးငွေ။ (၇) တည်ရာ။ (၈) အနီး။ (၉) သစ်မြစ်။

(၁) မူလတရား၊ ဟိတ်တရား။ ယဿာနု-သယာ န သန္တိ ကေစိ၊ မူလာ စ အကုသလာ သမူဟတာသေ။ သုတ္တနိ။၂၈၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၁။) သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အပ္ပ-နေသာ အာကာရာနုဝိဓာနဋ္ဌေန မူလ ....ဓမ္မာနံ ပတိဋ္ဌာနဘူတာတိပိ မူလာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁။ (–မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၇။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၅။) (၂) မူလနက္ခတ်။ဝိသာခါ နုရာဓာ ဇေဋ္ဌာ၊ မူလာ-သာဠှာ ဒုဝေ တထာ။ မူလကိ ပတိဋ္ဌာတိ၊ သုဘာသုဘဖလမေတ္တာတိ မူလံ။ ဓာန်။ ဓာန် ဋ္ဌီ။၅၉။

(၃) အကြောင်း၊ အခြေခံအကြောင်း၊ ပင်ရင်းမူလ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ ပ. သဒ္ဓါယ မူလံ နာမ။ မဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ သဒ္ဓါယ မူလံ နာမာတိ အဝေစ္စပ္ပသာဒဘူတာယ သဒ္ဓါယ မူလံ နာမ ကာရဏန္တိ သဒ္ဒဟနသာ ပဝရဏံ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရာဒိကံ။ မဋ္ဌီ၊၂။၃၀၄။ (–စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၁။ သာရတ္ထ၊၂။၇၉။) ဝိနယဿ ဒွေ မူလာနိ ကာယော စ ဝါစာ စ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ (၄) ရှေးဦးအစ၊ ကနဦး။ သစေ တတ္ထ မူလေ သဉ္ဇာပရိယတ္တိမဒ္ဒော ဗဟုဿုတ-ဘိက္ခု ဝိဟာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၂၁။) မူလေတိ အာဒိကာလေ၊ ပုဗ္ဗေဝါ အတ္တော။ ဝိမတိ၊၂။၃၁၁။ (–၁၄၃။) (၅) အဖိုးနှုန်း၊ အဖိုးအခ၊ တန်ဖိုး။ မူလံ ဝါ ပန ဒေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ မူလန္တိ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၃၄။ (၆) အရင်းအနှီးငွေ။ ကထာပါဘတန္တိ ကထာယ မူလံ။ မူလဉ္ဟိ ပါဘတန္တိ ဝုစ္စတိ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ မူလံ တု ပါဘတံ ဘဝေ။ ဓာန်။၄၇၁။

(၇)တည်ရာ။ မူလ(မဟာနိ။၂)န္တိ ပတိဋ္ဌံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅။ ပတိဋ္ဌာ မူလန္တိ စ အတ္ထတော ဧကံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၁၉၅။ (၈) အနီး။ ဝိပဿိ ဘိက္ခဝေ ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပါဋလိယာ မူလေ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ဒီ၊၂။၃။ (–ဝိ၊၁။၁။ မ။၁။၁။ အပ၊၁။၁၄၁။ အံ၊၃။ ၁၈။) ပါဋလိယာ မူလေတိ ပါဋလိရုက္ခဿ

ဟေဋ္ဌာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ မူလေတိ မူလာဝယဝဿ သမီပေ၊ တံ ပန တဿ ဟေဋ္ဌာ ပဒေသော ဟောတီတိ အာဟ "ပါဒမူလိရုက္ခဿ ဟေဋ္ဌာ" တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၁။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၀၈။) (၉) သစ်မြစ်။ ယထာပိ မူလေ အနုပဒ္ဒဝေ ဒဠှေ၊ ဆိန္နောပိ ရုက္ခော ပုနရေဝ ရူဟတိ။ နေ ဘ္ဘ။ ၃၇။ ယထာ နာမ ပတိဋ္ဌာ ဟေတုဘာဝေန မူလန္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရေ ဘူမိဂတေ ရုက္ခဿ အဝယဝေ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၀၆။ သမူဟော ရုက္ခော မူလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတေန အဝယဝေန ဘူမိဘာဂေ ဋ္ဌိတေနာတိ မူလံ၊ ကိံ တံ? ဘူမိဘာဂေ ဋ္ဌိတော မူလသင်္ခါတော ရုက္ခာဝယဝေါ။ နေတ္တိ၊ဋီ၊၁၆၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၀၈။)

မူလအာပတ္တိ (ထီ) [မူလ+အာပတ္တိ] မူလ-အစဦး-ဖြစ်သော အာပတ်။ ပစ္ဆာ အာပန္နာပတ္တိံ မူလာပတ္တိယံ သမောဓာယ ပရိဝါသော ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၅၃။

မူလက¹ (န) [မူလ+က] (၁) သစ်မြစ်၊ အမြစ်၊ အမြစ်အရင်း။ (တိ) (၂) မူလရှိသော။ (၁) မူလမူလိကာ-ကြည့်။ (တိ) (၂) မူလကံ ဝိယ အနုဗန္ဓရောဂေါ တမေဝ တဒညံ ဝါ ဝဍ္ဎုံ ကတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၂၄၄။ (-မူလဋီ၊၃။၁၅၆။)

မူလက² (ပုန) [မူလ+ဏျ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၉၇။] မုံလာ။ မူလကံ အာဟာမဒါသိ၊ ဘိက္ခုနော ပိဏ္ဍာယ စရန္တဿ။ ဝိမာန။၄၆၊ မူလကော’-နိတ္ထိယံ စုစ္စု။ ဓာန်။၅၉၇။

မူလကကဏ္ဍ (ပုံ) [မူလက+ကဏ္ဍ] သစ်မြစ်ပိုင်း။ မူလမူလိကာ-ကြည့်။

မူလကကဋိရ (ပုံ) [မူလက+ကဋိရ] မုံလာ အညှောက်။ ဥစ္ဆုကဋိရော မူလကကဋိရော သာသပကဋိရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၉၆။

မူလကဋ္ဌကထာ (ထီ) [မူလက+အဋ္ဌကထာ] မူလအဋ္ဌကထာ၊ မဟာအဋ္ဌကထာ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မူလကဋ္ဌကထာသာရ (ပုံ) [မူလကဋ္ဌကထာ+သာရ] မူလအဋ္ဌကထာ၌ လာသော အနှစ်သာရ။ မူလကဋ္ဌကထာသာရ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၀)-န္တိ ပုဗ္ဗ ဝုတ္တံ ဒီဃနိကာယမဟာအဋ္ဌကထာသာရမေဝ ပုန နိဂမနဝသေန ဝဒတိ၊ အထ ဝါ မူလကဋ္ဌကထာသာရန္တိ ပေါရာဏဋ္ဌကထာသု အတ္ထသာရံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၉၁။

မူလကတ (တိ) [မူလ+ကတ] မူလတရားသည် ပြုလုပ်သော။ န ဟိ မူလကတော အကုသလာနံ အကုသလဘာဝေါ၊ ကုသလာဒီနဉ္စ ကုသလာဒိဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၈၄။

မူလကနယ (ပုံ) [မူလက+နယ] မူလကနယ။ မူလကနယေ ကုသလမူလကာဒီ ဟေတုပစ္စယဋ္ဌေန ကုသလံ မူလံ ဧတေသန္တိ ကုသလမူလကာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။ အညမညတ္ထသမာသဋ္ဌေန က-ကာရေန တီသုပိ ယမကေသု မူလယောဂမေဝ ဒီပေတုံ မူလကနယော ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊၃။၁၂၀။

မူလကန္ဒ (ပုံ) [မူလ+ကန္ဒ] အမြစ်ဖု။ ယဉ္စော ဘေရဝံ အဗ္ဘုတံ နိမ္မိနိတွာ မူလကန္ဒံ ဝိယ ခါဒိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။

မူလကပုပ္ဖ (န) [မူလက + ပုပ္ဖ] မုံလာပွင့်။ မူလကပုပ္ဖ ခါရကပုပ္ဖ သောဘဉ္ဇနသိဂ္ဂုဥပ္ပလပဒုမကာဒယော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၄၉၊

မူလကမုဋ္ဌိ (ထီ) [မူလက+မုဋ္ဌိ] ဆန်ရင်းဘစ်ဆုပ်။ ယေသံ အန္တမသော မူလကမုဋ္ဌိမ္ပိ ဟရိဿာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။

မူလကမူလ (န) [မူလက+မူလ] မုံလာမြစ်၊ မုံလာဥ။ မူလခါဒနီယေ တာဝ မူလကမူလံ ခါရကမူလံ စစ္စုမူလံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။ (-ဝိ၊

သင်္ဂဟ။၉၄။ မဟာနိဋ္ဌ။၃၄၉။ သာရတ္ထ၊၃။ ၆၅။)

မူလကမ္မ (န) [မူလ+ကမ္မ] မူလဖြစ်သော အလုပ်၊ ပြုလုပ်ရင်း အမှုကိစ္စ၊ လုပ်နေကျ အလုပ်။ နပိ တေသံ မူလကမ္မံ ပရိဟာပေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၀။

မူလကမ္မဋ္ဌာန (နှ) [မူလ+ကမ္မဋ္ဌာန] မူလကမ္မဋ္ဌာန်း၊ လက်ဦးမဆွက ဆောင်ထားသော ကမ္မဋ္ဌာန်း။ အယံ တာဝ မူလကမ္မဋ္ဌာနေ နယော၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။(-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၊၁၆၇။) မူလကမ္မဋ္ဌာနေတိအာဒိတော ပဋ္ဌာယ ပရိဟရိယမာနကမ္မဋ္ဌာနေ။ အံ၊ဋီ၊၂။ ၈၈။ (-မ၊ဋီ၊၂။၁၂၆၊ သံ၊ဋီ၊၁။၇၂၊၂၁၆။)

မူလကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာ (ထီ) [မူလကမ္မဋ္ဌာန+ ဘာဝနာ] မူလကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပွားများခြင်း။ ဗုဒ္ဓဂုဏာဒိ အနုဿရဏေန စိတ္တံ ပသာဒေတွာ မူလကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာ ပဝတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၃။

မူလကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရ (ပု) [မူလကမ္မဋ္ဌာန+မနသိကာရ] မူလကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း။ မဟာရဝေ သဿနေ သတိ ဥပဋ္ဌာပေတွာ ဒက္ခိဏေန ပဿေန မူလကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေန နိပန္နဿ ဘိက္ခုနော သေယျာ ကေ- သေယျာ နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ (-သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၈၄။)

မူလကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခ(တိ) [မူလကမ္မဋ္ဌာန+အဘိမုခ] မူလကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေးရှုသော၊ သူ။ မူလကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခံယေဝ နံ ကရောမိတိ အတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။

မူလကမ္မပထ (ပု) [မူလ+ကမ္မပထ] မူလဖြစ်သော ကမ္မပထတရား။ မူလကမ္မပထေသု ယထာ ပုရိမစိတ္တေသု "လောဘော ဟောတိ အဘိဇ္ဈာ ဟောတီ"တိ အာဂတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၉၀။ ကမ္မပထ-ကြည့်။

မူလကလာပ (ပု) [မူလ+ကလာပ] အမြစ်စည်း။ ကော မူလကလာပံ အဒါသိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။ ၁၂၉။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။)

မူလကသောဏ္ဍ (တိ) [မူလက + သောဏ္ဍ] အမြစ် - အဥ - အစားကြူးသော၊ သူ။ သောဏ္ဍာတိ ဣတ္ထိသောဏ္ဍာ ဘတ္တသောဏ္ဍာ ပူဝသောဏ္ဍာ မူလကသောဏ္ဍာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၃၀။

မူလကာရဏ (န) [မူလ+ကာရဏ] မူလ-ပင်ရင်း-အခြေခံ-အကြောင်း၊ အကြောင်းရင်း။ ယသ္မာ သံသာရဿ ဟေတု မူလ-ကာရဏံ အဝိဇ္ဇာ ။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၅။ (-ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၃၇။ ဂဇီရ။၃၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၅၉။)

မူလကာရဏဒဿန (န) [မူလကာရဏ+ဒဿန] အကြောင်းရင်းကို ပြခြင်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ မူလကာရဏဒဿနမေဝဥ္စ ဒွယံ ဒွိဓာ ဝုတ္တံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၅၆။ (-ဝဇီရ။၂၉။)

မူလကာရဏဓမ္မ (ပု) [မူလကာရဏ+ဓမ္မ] မူလ အကြောင်း - အကြောင်းရင်း - တရား။ တေသံ ဝိပလ္လာသာနံ ကတမေ မူလကာရဏ-ဓမ္မာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၂၂။

မူလကာရဏနာနတ္တ (န) [မူလကာရဏ+နာနတ္တ] မူလအကြောင်း-အကြောင်းရင်း- ၎င်းသည်၏ အပြစ်- ထူးခြားမှု။ သဘာဝတော နာနတ္တာဘာဝေပိ မူလကာရဏနာနတ္တဝသေန အတ္ထံ။ အနုဋီ၊၁။၁၆၀။

မူလကာရဏပရိဇာနန (န) [မူလကာရဏ+ပရိဇာနန] မူလ အကြောင်း-အကြောင်းရင်း-ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း။ မနောဒွါရိက-ဇဝနဿ မူလကာရဏပရိဇာနံ မူလပရိညာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉၄။

မူလကာရဏသဒ္ဒ (ပု)[မူလကာရဏ+သဒ္ဒ] မူလ အကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါ။ တေန ဟိ

အဓိပ္ပါယမတ္တမေဝ မူလကာရဏသဒ္ဒဝသေန ကထိတံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၇။

မူလကိရိယာကပ္ပဂန္ထ (ပု) [မူလကိရိယာကပ္ပ+ဂန္ထ] မူလဖြစ်သောကိရိယာကပ္ပကျမ်း။ ဣဒဉ္စ မူလကိရိယာကပ္ပဂန္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၇။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၉၁။ မ၊ဋီ၊၃။၁၆၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၁။

မူလကိလေသ (ပု) [မူလ+ကိလေသ] မူလကိလေသာ၊ အကြောင်းရင်း ကိလေသာ။ (လောဘ, ဒေါသ, မောဟ သုံးမျိုးကို မူလကိလေသာဟု ခေါ်သည်။) ဣမေသု တီသု မူလကိလေသေသု ဂဟိတေသု ဒိယဍ္ဎကိလေသသဟဿံ ဂဟိတမေဝ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။(−သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၅။)

မူလကိလေသပ္ပဟာန (နု) [မူလကိလေသ+ပဟာန] မူလကိလေသာကို ပယ်ခြင်း။ ဧဝံ မူလကိလေသပ္ပဟာနေန တဒေကဋ္ဌတာယ သံကိလေသာနံ သမ္မဒေဝ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။

မူလခဇ္ဇက (နု) [မူလ+ခဇ္ဇက]အမြစ်ခဲဖွယ်။ မူလခဇ္ဇက (မဟာနိ။၂၉၀)န္တိ မူလကမူလံ ခါရကမူလံ စစ္စုမူလန္တိ ဧဝမာဒိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၄၉။

မူလခဏက (တိ) [မူလ+ခဏက] အမြစ်ကို တူးသော၊ သူ။ မူလခဏကာ ဝါ မူလာနိ ခဏန္တာ အာဝါဋံ ကရောန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၀၁။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၁၅။

မူလခဏန (နု) [မူလ+ခဏန] အမြစ်ကို တူးဖိုခြင်း။ ကာလေန ကာလံ ခဏိတ္တိံ ဂဟေတွာ မူလခဏနံ ဝိယ သတ္တန္နံ အနုပဿနာနံ ဘာဝနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။ (−မ၊ဋီ၊၂။၂၆၉။)

မူလခဏ္ဍ (ပု) [မူလ+ခဏ္ဍ] အမြစ်ပိုင်း။ ဣဒံ ဘန္တေ ဂဏ္ဍကာတိ ကော် မူလခဏ္ဍံ အဒံသု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။

မူလခါဒနီယ (နု) [မူလ+ခါဒနီယ] အမြစ်ခဲဖွယ်။ သေယျထိဒံ? မူလခါဒနီယံ ကန္ဒခါဒနီယံ မုဠာလခါဒနီယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၄။ မူလဉ္စ တံ ခါဒနီယဉ္စာတိ မူလခါဒနီယံ။ ဝဇိရ။၃၄၉။

မူလဂဏနာ (ထီ) [မူလ+ဂဏနာ] မူလဂဏန်း။ အထ ခေါ သောဠသပ္ပကာရာနီတိ မူလဂဏနံ ဌပေတွာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၃၀။

မူလဂန္ဓ (ပု) [မူလ+ဂန္ဓ] အမြစ်နံ့သာ။ မူလဂန္ဓော သာရဂန္ဓော ပုပ္ဖဂန္ဓော။ အံ၊၁။၂၂၆။ (−သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၁။) မူလဂန္ဓောတိ မူလဝတ္ထုကော ဂန္ဓော၊ ဂန္ဓသမ္ပန္နံ ဝါ မူလမေဝ မူလဂန္ဓော၊ တသ္မာ ဟိ အနုဝါတံ ဂစ္ဆတိ၊ ဂန္ဓဿ ပန ဂန္ဓော နာမ နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။ (−သံ၊ဋီ၊၂။၂၇၆။) မူလေ, မူလဿ ဝါ ဂန္ဓော မူလဂန္ဓောတိ အာဟ "မူလဝတ္ထုကော ဂန္ဓော"တိ။ မူလံ ဝတ္ထု ဧတဿာတိ မူလဝတ္ထုကော။ ဣဒါနိ မူလံ ဂန္ဓယောဂတော ဂန္ဓောတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော "ဂန္ဓသမ္ပန္နံ ဝါ မူလမေဝ မူလဂန္ဓော"တိ အာဟ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၈၃။

မူလဂမန (နု) [မူလ+ဂမန] အကြောင်းကို သိခြင်း။ တသ္မိံ ဝိတက္ကာနံ မူလဂမနေ အနုက္ကမေန ထိရဘာဝပ္ပတ္တိယာ မတ္ထကံ ဂစ္ဆန္တေ။ မ၊ဋီ၊၂။၇၆။

မူလဂီတိ (ထီ) [မူလ+ဂီတိ] ရှေးဦးစွာ ဆိုအပ်သော စကား၊ ပင်ရင်းစကား။ ပဌမံ ဝစနံ မူလဂီတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅။

မူလဂုဏ (ပု) [မူလ+ဂုဏ] အရင်းမူလဖြစ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူး။ သော ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ မူလဂုဏေဟိ ပရိဗာဟိရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ မူလဂုဏေဟိ အပ္ပိစ္ဆတာဒီဟိ ယောဇေန္တော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၈၈။

မူလဂ္ဂဟဏ (နု) [မူလ+ဂဟဏ] (၁) အစဦး− ရှေးဦးစွာ− ကိုင်ခြင်း၊ မူလကိုင်ခြင်း။ (၂)

တန်ဖိုးကို– ခံယူခြင်း – အလှူခံခြင်း။ (၃) အမြစ်ကိုယူခြင်း၊မူလ-သဒ္ဒါ။(၁) မူလဂ္ဂဟဏ-မေဝ ပမာဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ (–သာရတ္ထ၊၂။ ၃၁၇။) (၂) နိဿဂ္ဂိယင်္ကတ္တုံနာ နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုံ စေတာပေန္တဿ မူလဂ္ဂဟဏေ ပုရိမသိက္ခာ-ပဒေန နိဿဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။ (၃) မူလဂ္ဂဟဏေန ဝါ ကန္ဒမူလံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊၄၀၁။

မူလဃစ္စ (န) [မူလ+ဃစ္စ(ဟန+ဏျ)] အရင်း၌ ဖြတ်ခြင်း၊ အသေသတ်ခြင်း။ (ဇီဝိတိန္ဒြေမှ ချသ ဖြင့် အရင်း၌ သတ်ခြင်း(သျှ)၊ရင်းသျှ၌ မူလဃစ္စ-ဟု ရှိသည်။) မူလဃစ္စံ ကရေယျုံ သီသမဿ ဆိန္ဒေယျုံ။ ဒီ၊၃။၅၅။ (–ဓမ္မ။၅၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။) မူလဃစ္စန္တိ မူလဟတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၇။) မူလဟတ-ကြည့်။

မူလဃာတ (ပု) [မူလ+ဃာတ] အရင်း၌ ဖြတ်ခြင်း၊ အကြောင်းကို ပယ်သတ်ခြင်း၊ အသေသတ်ခြင်း။ ပဋိဃာတတာယာတိ မူလဃာတေန ပဋိဟနနာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၆၄။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၉၂၊)

မူလဃာတကရဏသမတ္ထ (တိ) [မူလဃာတက-ရဏ+သမတ္ထ] အကြောင်းရင်းကို ဖြတ်ခြင်းကို ပြုစွမ်းနိုင်သော၊ သူ။ ကိလေသာနံ မူလ-ဃာတကရဏသမတ္ထတာယ ဝဇီရေန သဒိသ-စိတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃။

မူလစရိယဋ္ဌ (ပု) [မူလစရိယ+အတ္ထ] အရင်း မူလဖြစ်သော အကျင့်သဘော။ မူလစရိယ-ဋ္ဌေနာ (ပဋိသံ။၃၀၄)တိ မူလံ ဟုတွာ စရိယာ ပဝတ္တိ မူလစရိယာ၊ တေန မူလစရိယဋ္ဌေန မူလံ ဟုတွာ ပဝတ္တနဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။

မူလစရိယာ (ထီ၊န) [မူလ+စရိယာ] မူလစရိုက်။ စရိယာတိ ရာဂစရိယာဒိကာ ဆ မူလစရိယာ။ သာရတ္ထ၊၁။၇၅။ ဝိမတိ၊၁။၂၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၉၉။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၈။)

မူလစီဝရ (န) [မူလ+စီဝရ] မူလသင်္ကန်း။ ဝိသေ ဥပ္ပန္နေ မူလစီဝရေ ပစ္စာသာစီဝရံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၁။၃၀၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ ကင်္ခါ။၁၆၃။ ဝိမတိ၊၁။၃၂၂။)

မူလစီဝရာဓိဋ္ဌာန (န) [မူလစီဝရ+အဓိဋ္ဌာန] မူလသင်္ကန်းကို အဓိဋ္ဌာန်ဘင်ခြင်း။ ဟေမန္တဿ ပစ္ဆိမေ ဒိဝသေ မူလစီဝရာဓိဋ္ဌာနဝသေန အပ-ရောပိ ဧကော မာသောတိ ဧကာဒသ မာသာ ပရိဟာရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၇။

မူလစ္ဆိန္န (တိ) [မူလ+ဆိန္န] (၁) အရင်းပြတ်သော၊ သူ။ (၂) အမြစ်–အကြောင်းရင်း– ပြတ်သော။ (၁) အညေသု ဌာနေသု မူလ-စ္ဆိန္နော ပါရာဇိကပ္ပတ္တော "ပါပဘိက္ခူ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ (၂) သော မူလစ္ဆိန္နော ကတမေန ပပတေယျာတိ။ သံ၊၃။၄၄။ နေတ္တိ။ ၁၁၃။ သာ အရိယမဂ္ဂေန မူလစ္ဆိန္နာ နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မ အပ္ပဝတ္တိံ ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆၊

မူလစ္ဆိန္နတာလ (ပု) [မူလစ္ဆိန္န+တာလ] အမြစ်ပြတ်သော ထန်းပင်။ ဥပရိသမာပတ္တိလာဘိ-နော ဟိ ပဟဋ္ဌာသမာပတ္တိ မူလစ္ဆိန္နတာလော ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆။

မူလစ္ဆိန္နရုက္ခ (ပု) [မူလစ္ဆိန္န+ရုက္ခ] အမြစ်ပြတ်သော သစ်ပင်။ မူလစ္ဆိန္နရုက္ခော ဝိယ ဆိန္န-ပပါတံ ပပတန္တိ။ မူလဋီ၊၁။၆၆။

မူလစ္ဆိန္နဝိသဝလ္လိ (ထီ) [မူလစ္ဆိန္န+ဝိသဝလ္လိ] အမြစ်ပြတ်သော အဆိပ်နွယ်။ မူလစ္ဆိန္နဝိသ-ဝလ္လိ ဝိယ သမူလစ္ဆိန္နောတိ သမုစ္ဆိန္နော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၇။

မူလစ္ဆေဇ္ဇ (ထီ၊န) [မူလ+ဆေဇ္ဇာ] အမြစ်အရင်း –ပြတ်ခြင်း–ဖြတ်ခြင်း(သဒ္ဒတ္ထ)၊ အပိုင်ပေး

ခြင်း (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ သစေ ဟိ အယံ ဣဒံ နကရဏီယႋ ဿိ ဝါ မူလစ္ဆေဇ္ဇာယ ဝါ သံဝတ္တ- တီ ဘိ ဇာနေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၇၈၊ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၃၀။ ဝိမတိ၊၁။၂၇၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၅။) ဆေဇ္ဇာ–ကြည့်။

မူလစ္ဆေဇ္ဇကရ (တိ) [မူလစ္ဆေဇ္ဇ+ကရ+အ] အရင်းပြတ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ မေထုနံ သေဝန္တဿ တံ သိက္ခာပဒံ မူလစ္ဆေဇ္ဇကရံ ဟောတိ ဝေါတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၈။ ဘေဒကရ–ကြည့်။

မူလစ္ဆေဒ (ပု) [မူလ+ဆေဒ] အမြစ်အရင်း– ပြတ်ခြင်း–ဖြတ်ခြင်း (သဒ္ဒတ္ထ)၊ အပိုင်ပေး ခြင်း(အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ အာပဇ္ဇိယမာနာ မူလ- စ္ဆေဒါယ သံဝတ္တန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၀။ မူလစ္ဆေ- ဒဝသေနာ (ကင်္ခါ။၁၃၄)တိ မူလဿ ဆိန္ဒန- ဝသေန၊ ပရသန္တကဘာဝကရဏ မောစေတွာ အတ္တနော သန္တကံ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၁၇။

မူလစ္ဆေဒန (န) [မူလ+ဆေဒန] အမြစ်ကို ဖြတ်ခြင်း (သဒ္ဒတ္ထ)၊ အပိုင် ပေးခြင်း (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ ခဏိတ္တိပါဘ မူလစ္ဆေဒနံ ဝိယ ဝိပဿနာဉာဏေန အဝိဇ္ဇာမူလဿ ဆိန္ဒန- ကာလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၃။(–ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၂။) တာဝကာလိကံ ကာလေန မူလစ္ဆေဒနဝသေန ဝါ အဒေညာဘံ ပါ ကမ္မံ အညဿ သိယာ နာဝါယံ သင်္ကမေတာတိ အာစရိယော။ ဝဇီရ။ ၅၂၆။

မူလဆိန္နဝန (န) [မူလဆိန္န+ဝန] အမြစ်ပြတ် သော သစ်ပင်။ တတ္ထပါသာဏေ ခိတ္တတိဏာမိဝ မူလဆိန္နဝနမိဝ မိလာယာမီဟိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၄။၂၈၄။

မူလဇဋ္ဌာ (ထီ) [မူလ + ဇဋ္ဌာ] ရှုပ်ထွေးသော သစ်မြစ်၊ သစ်မြစ်အရှုပ်အထွေး။ မူလဇဋ္ဌာ- ဒီဟိ ဟေဋ္ဌာ ဝိရူဠ္ဟံ ပတ္တပုပ္ဖဒီဟိ သမန္တတော စ ဝေပုလ္လတ္တံ ယာတေနာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၅၆။

မူလဇာတ (တိ) [မူလ + ဇာတ] ဖြစ်သော အကြောင်းရင်းမူလရှိသော၊ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော၊ အကြောင်းရင်း ခိုင်မာသော ။ မူလဇာတာ ပတိဋ္ဌိတာ။ ဒီ၊၃။၆၉။ မ၊၁။ ၃၉၅။ သံ၊၃။၁၃၂။ ဣတိဝုတ်။၂၄၇။ မူလ- ဇာတာတိ သောဘာပတ္တိမဂ္ဂဝသေန သဉ္ဇာ- တမူလာ၊သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ ဟိ သဒ္ဓါယ မူလံ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၇၈၊ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၄၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၀။)

မူလဇာတိ (ထီ) [မူလ+ဇာတိ] မူလဇာတ်။ ဇာတိန္တိ မူလဇာတိံ ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၆။ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၅၁-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

မူလဇိဝှါ (ထီ) [မူလ+ဇိဝှါ] အရင်းဖြစ်သော လျှာ၊ လျှာအရင်း။ ဣတိ တံ တတ္ထ အဂ္ဂဇိဝှါယ တနုကခေဠော မူလဇိဝှါယ ဗဟလခေဠော မက္ခေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၅။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၅၃။)

မူလဋ္ဌ¹ (တိ) [မူလ+ဌာ+အ] အရင်း–ပင်ရင်း –၌ တည်သော၊စေခိုင်းတိုက်တွန်းသော၊ သူ။ တံ သင်္ကေတံ ပုရေ ဝါ ပစ္ဆာ ဝါ တံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရတိ၊ မူလဋ္ဌဿ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊၁။၆၅။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၂၀၂။)

မူလဋ္ဌ² (ပု) [မူလ+အတ္ထ] (၁) အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော အနက်သဘော။ (၂) အဖိုးရင်း။ (၁) မူလဋ္ဌေန ကာမာ နိဒါနမဿာတိ ကာမနိဒါနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၁။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၄၄။ မူလဋီ၊၁။၁၅၉။ အနုဋီ၊၁။၁၇၂။) (၂) သစေ ပေါတ္ထကံ မူလဋ္ဌေန ဒိယျမာနံ “တဒေဝ ဟောတူ”တိ အပေ့တိ။ ဝဇီရ။ ၁၆၄။

မူလဋ္ဌကထာ (ထိ) [မူလ+အဋ္ဌကထာ] မူလ-အဋ္ဌကထာ၊ အစဦးဆုံး အဋ္ဌကထာ။ (မဟာ-အဋ္ဌကထာ-ကြည့်။) မူလဋ္ဌကထာယ သာရ-မာဒါယ၊ မယာ ဣမံ ကရောန္တေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၄၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၆။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၉။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၆။)

မူလဋ္ဌကထာသာရ (ပု) [မူလဋ္ဌကထာ+သာရ] မူလ အဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရ။ မူလဋ္ဌကထာ-သာရ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၆)န္တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တအင်္ဂုတ္တရ-မဟာအဋ္ဌကထာယ သာရမေဝ အနုနိဂမ-ဝသေန ဝဒတိ။ အထ ဝါ မူလဋ္ဌကထာသာရန္တိ ပေါရာဏဋ္ဌကထာသု အတ္ထသာရံ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၃၇၈။

မူလဋ္ဌဝါဒိ (တိ) [မူလဋ္ဌ+ဝါဒိ] အကြောင်း အနက်ကို ပြောသော။ မူလဋ္ဌဝါဒိနာ ဒုတိယေန ဟေတု-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ အာဟ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၅၁။

မူလဋ္ဌာန (နု) [မူလ+ဌာန] မူလအရပ်ဌာန၊ ပင်ရင်းနေရာ အရပ်ဌာန။ မူလဋ္ဌာနေယေဝ နေသံ ပတိဋ္ဌံ ဘိန္ဒိဿာမိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၂၇။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၆။)

မူသတဏ္ဍုလ (နု) [မူလ+တဏ္ဍုလ] အရင်းဖြစ်–မကျိုးသေး– သော ဆန်၊ ဆန်ရင်း၊ ဆန်ကောင်း။ တဏ္ဍုလေ ကောဋ္ဋေတွာ မူလတဏ္ဍု-လေဟိ ဘတ္တံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၀၇။

မူလတဏှာ (ထိ) [မူလ+တဏှာ] (ကံ၏) အကြောင်းရင်းဖြစ်သော – တပ်မက်မှု – တဏှာ၊ တဏှာအရင်းအမြစ်။ ဥပဟတာ ဘဝါ သဗ္ဗေ၊ မူလတဏှာ သမူဟတာ။ အပ၊၂။၂၈၀။ မူလတဏှာ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၀)တိ ပစ္စုပ္ပန္န-ဝိပါကဝဋ္ဋနိဗ္ဗတ္တကကမ္မဿ ဥပနိဿယဘူတံ ပုရိမတဏှံ ကမ္မသဟာယံ ဝါ ဝိပါကဿ ဥပနိဿယဘူတံ။ မူလဋ္ဌီ၊၃။၈၆။ (ပုရိမတဏှံ =ရှေးဘဝ၌ ဖြစ်သော ကံ၏ အကြောင်းရင်း တဏှာဟု ပေး။)

မူလတလ (နု) [မူလ + တလ] အမြစ်ပြင်။ အတ္တနော မူလတလေန ဥပရိ အာကာသေန တိရိယံ အညမညေန ပရိစ္ဆိန္နာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၁။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၂။ (သမ္မော၊သျှ–၌ မူလေန-ဟုသာ ရှိသည်။)

မူလတ္ထ (ပု) [မူလ+အတ္ထ] (၁) အကြောင်းရင်း ဟူသော အနက်၊ အရင်းမူလအစ – အရင်းခံ အကြောင်း–ဟူသော အနက်။ (၂) တည်ရာ –မူလ–ဟူသော အနက်။ (၁) သဗ္ဗေသဉ္စာပိ ယံ သန္ဓိဗန္ဓနစ္ဆေဒနာဒိကံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ အာဒိသဒ္ဒေါ ဝါ ကာရဏတ္ထော သန္ဓိဗန္ဓနစ္ဆေဒ-နမူလကန္တိ အတ္ထော။ မူလဋ္ဌီ၊၂။၆၄။ ကာရ-ဏတ္ထောတိ မူလတ္ထော၊ မူလဉ္စ "အာဒိ" တိ ဝုစ္စတိ။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၇၁။ (၂) ဟေတုပစ္စယေနာတိ ဥပါယဋ္ဌေန၊ မူလဋ္ဌေန။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၈၀။ သုပ္ပ-တိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနတော ကုသလာဒိဓမ္မာနံ မူလဋ္ဌေန ဥပကာရကဓမ္မာ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၅၁။

မူလတ္ထိက (တိ) [မူလ+အတ္ထိက] အမြစ်ဖြင့်–အမြစ်ကို–အလိုရှိသော၊ သူ။ ဣဓ ခဒဝတေ ရုက္ခဿ မူလံ မူလတ္ထိကာ ဟရန္တိ။ အံ၊၂။၃၂၅။ (–စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၈၅။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၇၅။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၁။၂၆၂။)

မူလဒဿန (နု) [မူလ+ဒဿန] (၁) ပင်ရင်း–မူလ–အယူ။ (ဤ၌ အယူမှားသာဖြစ်သည်။) (၂) မူလ– အစ– ဖူးမြင်ရခြင်း။ (၃) အကြောင်းရင်းကို မြင်ခြင်း။ (၁) အညဉ္စ ဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒိယန္တီတိ မူလဒဿနံ နပ္ပဇဟန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၂။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၆၉။) မူလဒဿနန္တိ ယေ တာဒိသံ ဒဿနံ ပဌမံ ဥပါဒိယန္တိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၉၉။ (၂) မူလဒဿနံ ပန ဒဿနာနုတ္တရိယံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ မူလဒဿနံ ပန သစ္စဒဿနဿာပိ ကာရဏဘာဝတော ဒဿနာနုတ္တရိယံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၉။ (၃) ဝေဒနာဝိတက္ကသညာ-

တဏှာမာနဒိဋ္ဌိပပဉ္စာနံ မူလဒဿနဝသေနာတိ အပရေ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၄၈၄။

မူလဒဿာဝီ (တိ) [မူလ+ဒဿာဝီ] မူလ–အကြောင်းရင်း–ကို ရှုမြင်တတ်သော၊ သူ။ မူလဒဿာဝီ (သုတ္တနိ။၄၃၅။ စူဠနိ။၇)တိ အကုသလမူလာဒိဒဿာဝီ ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀။

မူလဒါဋ္ဌာ (ထီ) [မူလ+ဒါဌာ] အရင်းဖြစ်သော အစွယ်၊အစွယ်ရင်း။ သာမိ ဇီဝိတုံ န သက္ကော-မိ၊ မူလဒါဌာ မေ ဒေထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။

မူလဒိဋ္ဌိဂတိက (တိ) [မူလ+ဒိဋ္ဌိဂတိ+က] မူလဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိအယူရှိသော၊ (ဤကမ္ဘာ၌) ရှေးဦးစွာ ဒိဋ္ဌိအယူကို ယူသော၊ သူ။ မူလဒိဋ္ဌိ-ဂတိကာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇)တိ မူလဘူတာ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ၊ ဣမသ္မိံ ကပ္ပေ သဗ္ဗပဌမံ တာဒိသ-ဒိဋ္ဌိသမုပ္ပါဒကာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၂၈။

မူလဒိဝသ (ပု) [မူလ+ဒိဝသ] မူလနေ့၊ အစနေ့။ မူလဒိဝသတော (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈)တိ အာဒိ-ဒိဝသတော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၃၂။

မူလဒိဝသပရိစ္ဆေဒ (ပု) [မူလဒိဝသ+ပရိစ္ဆေဒ] မူလနေ့–အစနေ့–အပိုင်းအခြား။ (အရင်းစွာသော နေ့အပိုင်းအခြား။သျှ။) မူလဒိဝသ-ပရိစ္ဆေဒေ ပဌမာ အာပန္နံ အာပတ္တိံ သမောဒ-ဟိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆။ ကင်္ခါ။၁၄၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၅၃။

မူလဒေဝ (ပု) [မူလ+ဒေဝ] မူလဒေဝမည်သူ။ မူလဒေဝေါ ဝေမဟာနုဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၈။ သာရတ္ထ၊၃။၉၈။

မူလဒေသနာ (ထီ) [မူလ+ဒေသနာ] မူလအဖြစ်ဖြင့် ဟောကြားခြင်း၊ မူလဒေသနာ။ မူလံ ပဟာတိ မူလဒေသနံ ပတွာ၊ မူလ-သဘာဝေသု ဓမ္မေသု ဒေသိယမာနေသူတိ

အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၇၀။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၄။ (–မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၀၄။)

မူလဒွယ (နု) [မူလ+ဒွယ] မူလတရားနှစ်ခု အပေါင်း၊ မူလတရားနှစ်ခု။ ဣမေ ပန မူလ-ဒွယဝသေန အဋ္ဌဒွာဒသဟိတာယ တိသန္ဓိ-ကာလဗန္ဓသာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၆။

မူလဓန (နု) [မူလ+ဓန] ပင်ရင်းဥစ္စာ။ ဓနသာ ဝါတိ အတ္တနော မူလဓနသာ ဝါ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်။၃၂၄။

မူလဓုရ (ပု) [မူလ+ဓုရ။ ဓာန်။၃၇၅။] မူလ–ပင်ရင်း– ထမ်းပိုးဝန်။ မူလဓုရံ ဝဟန္တာ ဓောရယှာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။

မူလဓုရာဝဟ (တိ) [မူလဓုရ+အာဝဟ] မူလ–ပင်ရင်း– ထမ်းပိုးဝန်ကို ဆောင်သော၊ သူ။ မူလဓုရာဝဟတ္တာ ဓောရယှာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။

မူလနက္ခတ္တ (နု) [မူလ+နက္ခတ္တ] မူလနက္ခတ်။ ဇေဋ္ဌမာသဿ ပုဏ္ဏမိယံ ဇေဋ္ဌနက္ခတ္တံ ဝါ မူလနက္ခတ္တံ ဝါ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၁။၃၃။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၆၅။)

မူလနယ (ပု) [မူလ+နယ] မူလနယ။ (ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ တေ ကုသလ-မူလာ-စသည်ဖြင့် ဟောသောနယကို မူလနယ၊ ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလမူလာ-စသည်ဖြင့် ဟောသောနယကို မူလမူလနယ၊ ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလကာ-စသည်ဖြင့် ဟောသောနယကို မူလကနယ၊ ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ တေ ကုသလ-မူလမူလကာ-စသည်ဖြင့် ဟောသောနယကို မူလမူလကနယဟု ခေါ်သည်။) မူလနယော မူလမူလနယော မူလကနယော မူလမူလက-နယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၈။ (–မူလဋ္ဌီ၊၃။ ၁၂၀။)

မူလနာမ (နပ်) [မူလ+နာမ] မူလနာမည်၊ ပင်ရင်းနာမည်၊ ငယ်နာမည်။ မဟာလိတ္တိ မူလနာမံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ (–မန္တ၊၃၊၄၉။) မူလနာမန္တိ မာတာပိတူဟိ ကတနာမံ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၃၃၁။

မူလနိကန္တန (တိ) [မူလ+နိကန္တန] အမြစ် အရင်း–မူလတရား–ကို ဖြတ်တောက်တတ်သော။ မူလနိကန္တန (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၃) န္တိ သီလဿ မူလာနိ နာမ ဟိရောတ္တပ္ပခန္တိမေတ္တာနုဒ္ဒယာ၊ တေသံ ဆိန္ဒနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၅၇။

မူလနိကာယ (ပု) [မူလ+နိကာယ] မူလဂိုဏ်း၊ ပင်ရင်းဂိုဏ်း။ ဘိန္နကာတိ မူလသင်္ဂီတိတော မူလနိကာယတော ဝါ ဘိန္နာ။ မူသ၊ဋီ၊၃။၄၇။

မူလနိက္ခတ္တ (တိ) [မူလ+နိက္ခိတ္တ] မူလ–တည်ထား– ချထား– အပ်သော။ ဉာတိ ယော ယော ဓမ္မော မူလနိက္ခိတ္တော။ ပေဋကော။ ၂၀၉။

မူလနိက္ခေပ (ပု) [မူလ+နိက္ခေပ] ပင်ရင်းဟော ကြားခြင်း၊ ပင်ရင်းနိက္ခေပ၊ ပင်ရင်းဟော ကြားအပ်သော။ သေသနိက္ခေပါနံ မူလနိက္ခေပဝသေန စတ္တာရော သုတ္တနိက္ခေပါတိ ဝုတ္တံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇။

မူလနိမန္တန (နပ်) [မူလ+နိမန္တန] မူလ–အစဦး– ပင့်ဖိတ်ခြင်း။ သစေ ပန မူလနိမန္တနံ ဟောတ္ဆ ဟောတိ။ ပဌမံ ပစ္ဆိမံ ဥပရိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၁၉။ (–သာရတ္ထ၊၃။၅၇။)

မူလနိမိတ္တ (နပ်) [မူလ+နိမိတ္တ] ပင်ရင်း အကြောင်း၊ အကြောင်းရင်း။ ဉာဏ ပန တဒနန္တရံကို့တွာ တေန ဒဗ္ဗေန ယုတ္တံ မူလနိမိတ္တဘူတံ ဓေဘာသိကသုခမေဝ အဒပေက္ခိတွာ သုခနသဒ္ဒေါ ပဝတ္တော ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၂၇။

မူလနိဿယ (ပု) [မူလ+နိဿယ] မူလမှီရာ။ ပဝတ္တိယာ ဟိ ဝိဓေသသတော မူလနိဿယဘူတာနိ ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ။ အနု၊ဋီ၊၂။၈၅။

မူလန္တရ (နပ်) [မူလ+အန္တရ] (၁) မူလတပါး။ (၂) သစ်မြစ်ကြား။ (၁) ဒေဝက်ပုဒ်ကြည့်။ (၂) ဓဝံ ဇိဂုစ္ဆန္တောပိ စ ဒဏ္ဍန္တရံ ဝါ မူလန္တရံ ဝါ ပါသာဏန္တရံ ဝါ နိဿာယ ဇဟာတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ (–ပေတ၊ဋ္ဌ။၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၄၃။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀။)

မူလန္တရဝိရဟ (ပု)[မူလန္တရ+ဝိရဟ] မူလတပါး မှ ကင်းခြင်း။ ဉာမာနိ ပန ဒွေ စိတ္တာနိ မူလန္တရဝိရဟတော အတိသမ္ဘူဋ္ဌတာယ။ ဝိဘာဝိနီ။၈၁။

မူလပစ္စယ (ပု) [မူလ+ပစ္စယ] မူလအကြောင်း၊ အကြောင်းရင်း။ မူလပစ္စယော....ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယော စ ဟောတိယေဝ။ ပဋ္ဌာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။

မူလပစ္စယာဘာဝ (ပု) [မူလပစ္စယ+အဘာဝ] မူလအကြောင်းမရှိခြင်း။ နိဒါနနိရောဓေနာတိ မူလပစ္စယာဘာဝေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။

မူလပစ္ဆိန္ဒန (တိ) [မူလ+ပစ္ဆိန္ဒန] ကုသိုလ်မူလ–ကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း–ကို ဖြတ်တောက်တတ်သော (ဖရုသဝါစာ)။ ကုဋ္ဌာရိသဒိသာ မူလပစ္ဆိန္ဒနဋ္ဌေန။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၄၆။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၄၀။

မူလပညတ္တ (နပ်) [မူလ+ပညတ္တ] မူလပညတ်။ မူလပညတ္တံ နိဋ္ဌိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။

မူလပညတ္တိ (ထီ) [မူလ+ပညတ္တိ] မူလပညတ်။ ပညတ္တိဂတိကာဝ ဟောတီတိ မူလပညတ္တိယံယေဝ အန္တောဂဓာ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၄၃။ (–ဝိမတိ၊၁။၁၁၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၇။)

မူလပဋိဂ္ဂဟဏ (နပ်) [မူလ+ပဋိဂ္ဂဟဏ] (၁) အဖိုးနန်းကို ခံယူခြင်း။ (၂) မူလအကပ်ခံယူခြင်း။ (၁) တေနေဝ ကပ္ပိယဝတ္ထုနာ ဒုက္ကဋဝတ္ထုံ စေတာပေန္တဿ မူလပဋိဂ္ဂဟဏေ တထေဝ

အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။ (၂) မူလပဋိဂ္ဂဟဏ-မေဝ ဝဋ္ဋတိ၊ ခါဒန္တဿ နတ္ထိ ဒေါသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂၁။)

မူလပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [မူလ+ပဋိဗဒ္ဓ] မူလတရားနှင့် ဆက်စပ်သော။ ကိဉ္စာပိ ယော ကုသလာနံ ဝိယ အကုသလာဗျာကတာနမ္ပိ တဗ္ဗာဝေါ မူလ-ပဋိဗဒ္ဓေါ ဘ ဝေယျ။ အနုဋီ၊၁။၁၇၃။

မူလပဋိသန္ဓိ (ထီ) [မူလ+ပဋိသန္ဓိ] မူလပဋိသန္ဓေ (မုချ)။ မူလပဋိသန္ဓေနှင့် တူသော စိတ် (ဉပစာ)။ (ဤ၌ ယင်းစိတ်နှင့် တကွ ဖြစ်သော အတ္တဘောအတိ ယူထားသည်။ဋ္ဌ,ဋီ-နိုင်းယှဉ် ကြည့်။) မူလပဋိသန္ဓိ ဂန္တုကာမော(မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၁)တိ အတ္တနော ပါကတိကေန အတ္တ-ဘာဝေန ဌာတုကာမော၊ သော ဟိ ပဋိသန္ဓိ-ကာလေ နိဗ္ဗတ္တသဒိသတာယ မူလပဋိသန္ဓိတိ ဝုတ္တော။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၈။

မူလပဋိသန္ဓိကအတ္တဘာဝ (ပု) [မူလပဋိသန္ဓိက+အတ္တဘာဝ] မူလပဋိသန္ဓေနှင့် တကွဖြစ်သော အတ္တဘော။ ဖြဟ္မာနံ ဟိ မူလပဋိသန္ဓိကအတ္တ-ဘာဝေါ သုခုမော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။

မူလပဋိသန္ဓိရူပ (နု) [မူလပဋိသန္ဓိ+ရူပ] မူလ-ပဋိသန္ဓေနှင့် တကွဖြစ်သော ရုပ်။ မူလပဋိ-သန္ဓိရူပဉ္စ နေသံ အတိဝိယ သုခုမမဟာရူပံ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၅။ (-သံ၊ဋီ၊၁။၄၂။)

မူလပဋိသမ္ဘိဒတ္ထ (ပု) [မူလပဋိသမ္ဘိဒါ+အတ္ထ] မူလပဋိသမ္ဘိဒါအနက်သဘော၊ မူလဖြစ်၍ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားသော ပဋိသမ္ဘိဒါ ဟူသော အနက်သဘော။ မူလပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၃၀၃။ တေ ဧဝ မူလာနိ စ ဆဗ္ဗိဓာ ပဘေဒဘိန္နတ္တာ ပဋိသမ္ဘိဒါစာတိ မူလပဋိသမ္ဘိဒါ။ တေန မူလပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။

မူလပဋိသမ္ဘိဒါ (ထီ) [မူလ+ပဋိသမ္ဘိဒါ] မူလ ဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါ။ မူလပဋိသမ္ဘိဒါယ ဝသိဘာဝဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ဋိသံ။၃၀၃။ အထက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

မူလပဋိသမ္ဘိဒါပါပနဋ္ဌ (ပု) [မူလပဋိသမ္ဘိဒါ-ပါပန+အတ္ထ] မူလပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်စေ တတ်သော အနက်သဘော။ မူလပဋိသမ္ဘိဒါ-ပါပနဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။ ၃၀၃။ မူလ-ပဋိသမ္ဘိဒါပါပနဋ္ဌေနာတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာနု-ယုတ္တဿ ယောဂိနော တံ မူလပဋိသမ္ဘိဒံ ပါပနဋ္ဌေန၊ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄-၅။

မူလပဋ္ဌာန (နု) [မူလ+ပဋ္ဌာန] မူလပုဒ်တို့၏ ဝ ည်ရာ၊ မူလပဋ္ဌာန်း။ တေသံ ဝသေန မူလပဋ္ဌာနာနိ ဧဝ ဒွါဒသ ဟောန္တိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။၁၄၁၊

မူလပဏိဓာန (နု) [မူလ+ပဏိဓာန] အရင်း မူလဆုတောင်းမှု။ အဘိနီဟာရောတိ စ မူလ-ပဏိဓာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၃။ ဒီ၊ပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆၊ အဘိနီဟာရ (ခ) ကြည့်။

မူလပဏ္ဏာသက (ပု) [မူလပဏ္ဏာသ+က] မူလ-ပဏ္ဏာသကျမ်း။ ပရိသာယ ပန အဘိဓမ္မေ ဝိနယနတ္တံ မဇ္ဈိမဘာဏကော ဟောတိ၊ မူလပဏ္ဏာသကော ဉဂ္ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၅၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၆၄။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၉၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂၀။)

မူလပဏ္ဏာသကဋီကာ (ထီ) [မူလပဏ္ဏာသက+ဋီကာ] မူလပဏ္ဏာသဋီကာကျမ်း။ "ဘုဇော နာမ အတ္တနော ယထာသုခံ ဝိနိယောဂေါ၊ သော ဣဿော ဣစ္စိဘဗ္ဗော တွောတိ ဘုဇိဿော၊ အဿာမိကော" တိ မူလ-ပဏ္ဏာသကဋီကာယံ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၁၂၉။

မူလပဏ္ဏာသ (ထီ) [မူလ+ပဏ္ဏာသ။ပဏ္ဏာသ -ကြည့်။] မူလပဏ္ဏာသ၊ (ပဏ္ဏာသကျမ်းလာ အစသုတ် ၅၀-ကို မူလပဏ္ဏာသဟု ခေါ်သည်၊

ယင်းအစသုတ် ၅၀-ကို အကြောင်းပြု၍ ကျမ်းကိုလည်း မူလပဏ္ဏာသဟု ခေါ်ကြသည်။) ပဏ္ဏာသတော မူလပဏ္ဏာသ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ဥပရိပဏ္ဏာသာတိ ပဏ္ဏာသတ္တယသင်္ဂဟာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၂။) မူလေ အာဒိမှိ ပဏ္ဏာသော မူလဘူတော ဝါ ပဏ္ဏာသော မူလပဏ္ဏာသော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉။

မူလပတိဋ္ဌာန (န) [မူလ+ပတိဋ္ဌာန] မူလတည်ရာ။ တဿ တာဝ ဘဂဝတော သာသနဿ မူလပတိဋ္ဌာနဘာဝံ ဒဿေတွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၅။

မူလပဒ (န) [မူလ+ပဒ] မူလပုဒ်၊ တတ္ထ ကတမာနိ အဋ္ဌာရသ မူလပဒါနိ။ နေတ္တိ။ ၂။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။) မူလာနိ စ တာနိ နယာနံ ပဋ္ဌာနဘာဝါနုရူပဘင်္ဂဘာဝတော ပဒါနိ စ အဓိဂမူပါယဘာဝတော ကောဋ္ဌာသဘာဝတော စာတိ မူလပဒါနိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၈။ (-နေတ္တိ၊ဋီ။၂၅။)

မူလပဒဂ္ဂဟဏ(ဂဟဏ) (န) [မူလပဒ+ဂဟဏ] မူလပဒ-သဒ္ဒါ။ မူလပဒဂ္ဂဟဏေန ပဋ္ဌာနဿ သင်္ဂဟိတတ္တာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၃။ (-နေတ္တိ၊ဋီ။ ၁၈။) ဣတရထာ ဟိ မူလပဒဂဟဏေန ဂဟေတဗ္ဗံ ဘဝေယျ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၄။

မူလပဒဋ္ဌာန (န) [မူလ+ပဒဋ္ဌာန] မူလဖြစ်သော ပဒဋ္ဌာန်။ ယေသံ သုတ္တာနန္တိ မူလပဒဋ္ဌာနဘူတာနံ သံကိလေသဘာဂိယာဒီနံ စတုန္နံ သုတ္တာနံ ဝသေန။ နေတ္တိ၊ဋီ။၇၀။

မူလပဒဓမ္မ (ပု) [မူလပဒ+ဓမ္မ] မူလပုဒ်ဖြစ်သော တရား။ တဏှာဒိကေ ဧသ္မိံ မူလပဒဓမ္မေ သရူပတော နိဒ္ဒါရဏဝသေန ဝါ ဝိညာပေ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၇။

မူလပဒနိဒ္ဒါရဏ (န) [မူလပဒ+နိဒ္ဒါရဏ] မူလပုဒ်ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ သောဠသဟာရာနံ မူလပဒနိဒ္ဒါရဏံ ဝဇ္ဇေတွာ ဗျဉ္ဇနမုခေနေဝ သံဝဏ္ဏနာဘာဝတော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၇။

မူလပဒန္တရနိဒ္ဒါရဏ (န) [မူလပဒန္တရ+နိဒ္ဒါရဏ] မူလပုဒ်တပါးကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ ယသ္မာ ပနေတေ မူလပဒေဟိ မူလပဒန္တရနိဒ္ဒါရဏေန အညမညံ တေ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၁။

မူလပဒန္တရာဘာဝ (ပု) [မူလပဒန္တရ+အဘာဝ] မူလပုဒ်တပါး မရှိခြင်း။ ပုရိမသ္မိံ ပက္ခေ မူလပဒန္တရာဘာဝေါ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၂၅။

မူလပဒပဋ္ဌာန (န) [မူလပဒ+ပဋ္ဌာန] မူလပုဒ်တည်ရာ၊ မူလတည်ပုဒ်။ မူလပဒပဋ္ဌာနာနိ ဟိ အဋ္ဌနယသင်္ခါရတ္တိကာ ဝိယ အညမညံ သင်္ဂဟိတာနိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၃။

မူလပဒပဒဋ္ဌာန (န) [မူလပဒ+ပဒဋ္ဌာန] မူလပုဒ်၏ ပဒဋ္ဌာန်။ ကဿ ပနေတ္ထ မူလပဒပဒဋ္ဌာနာနိ အသင်္ဂဟိတာနီတိ။ နေတ္တိ၊ဋီ။ ၃၆။

မူလပဗ္ဗင်္ဂ (န) [မူလပဗ္ဗ+အင်္ဂ] အရင်းဖြစ်သော ခြေဆစ်ရိုး။ မူလပဗ္ဗင်္ဂါနိ ပဏဝသဏ္ဌာနာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၃၀။

မူလပရိဂ္ဂဟဋ္ဌ (ပု) [မူလပရိဂ္ဂဟ+အတ္ထ] မူလဖြစ်၍ သိမ်းဆည်းအပ်သော အနက်။ မူလပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေနာ (ပဋိသံ။၃၀၃)တိ တေ ဧဝ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အာဒိတော ပဘုတိ ဥပ္ပါဒနတ္ထာယ ပရိဂ္ဂယှမာနတ္တာ ပရိဂ္ဂဟာ၊ မူလာနိယေဝ ပရိဂ္ဂဟာ။ ဧတေန မူလပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။

မူလပရိညာ (ထီ) [မူလ+ပရိညာ] မူလအကြောင်းရင်းကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊မနောဒွါရိကဇော၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရိကဝီထိစိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း။ ဧဝံ တာဝေတ္ထ မူလပရိညာဝသေန အသမ္မောဟ-

သမ္မဇည် ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၇။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။) မနောဒွါရိဝဝိကဇဝ-နသ္သ မူလကာရဏပရိဇာနနံ မူလပရိညာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၉၄။ (-သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၁၂၊၄၆၅။)

မူလပရိပါကဋ္ဌ (ပု) [မူလပရိပါက+အဋ္ဌ] မူလ ဖြစ်၍ ရင့်ကျက်စေတတ်သော အနက် သဘော။ မူလပရိပါကဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၃၁၃။ (-၃၀၅။)

မူလပရိပူရဏဋ္ဌ (ပု) [မူလပရိပူရဏ+အဋ္ဌ] မူလ ဖြစ်၍ ပြည့်စေတတ်သော အနက်သဘော။ မူလပရိပူရဏဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ။၃၀၃။ (-၃၀၅။)

မူလပရိယာယ (ပု) [မူလ + ပရိယာယ] (၁) မူလပရိယာယသုတ်။ (၂) မူလဒေသနာ။ (၁) တဒနန္တရံ မဇ္ဈိမနိကာယေ ဣန္ဒြိယ-ဘာဝနာတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မူလပရိယာယာ အန္တရာခဝတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ (၂) မူလပရိယာယန္တိ ဝါ မူလဒေသနံ ကာရဏကထနန္တိ ပရိယာယ-ဝစနံ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၂။

မူလပရိယာယဂ္ဂဟဏ (နု) [မူလပရိယာယ + ဂဟဏ] မူလပရိယာယ-သဒ္ဒါ။ သဗ္ဗဓမ္မမူလ-ပရိယာယန္တိ ဧတ္ထ မူလဂ္ဂဟဏေန မူလပရိယာ-ယဂ္ဂဟဏေန ဝါ ယထာ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော ဂဏှန္တိ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၂၅။ (-၁၃၆။)

မူလပရိယာယဇာတက (နု) [မူလပရိယာယ + ဇာတက] မူလပရိယာယဇာတ်၊ ဇာတကပါဠိ ၂-နိပါတ်၊ ၁၁-ဝဂ်၊ ၅-ဇာတ်။ (ဗေဒင်သုံးပုံကို ပါရဂူရောက် တတ်မြောက်ကြသော ပုဏ္ဏား ၅၀၀-ရဟန်းဝတ်၍ ပိဋက ၃-ပုံကို သင်ယူ တတ်မြောက်ကြပြီးနောက် ထိုရဟန်းတို့၏ မာန်ကို ချိုးနှိမ်ဖို့အတွက် မူလပရိယာယ သုတ်ကို ဟောတော်မူရသည်။ မာန-ကြည့်။) မူလပရိယာယဇာတကံ ပဌမံ။ ဇာ၊၁။၆၈။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆-၉။)

မူလပရိယာယဋ္ဌကထာ (ထီ) [မူလပရိယာယ + အဋ္ဌကထာ] မူလပရိယာယသုတ်၏- အဖွင့် -အဋ္ဌကထာ။ တထာဂတသဒ္ဒါဒိနံ အတ္ထ-ဝိသေသော မူလပရိယာယဋ္ဌကထာ ဝိသုဒ္ဓိ-မဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာသု ဝုတ္တော ဧဝ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄၇။

မူလပရိယာယဒေသနာ (ထီ) [မူလပရိယာယ+ ဒေသနာ] မူလပရိယာယသုတ်- ကို ဟော ကြားခြင်း-ဒေသနာ။ တေ နာမ ဗြာဟ္မဏ-ပဗ္ဗဇိတာ ကထာ မာနမဒမတ္တာ ဘဂဝတာ မူလပရိယာယဒေသနာယ နိဟတမာနာ ကတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။ (-မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၄၉။)

မူလပရိယာယဝဂ္ဂ (ပု) [မူလပရိယာယ + ဝဂ္ဂ] မူလပရိယာယဝဂ်။ ဝဂ္ဂေသု မူလပရိယာယ ဝဂ္ဂေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ (-သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၂၂။)

မူလပရိယာယဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မူလပရိယာယ+ ဝဏ္ဏနာ] မူလပရိယာယသုတ်အဖွင့်။ တေသံ ဝိဘာဂေ ဗြဟ္မဇာလဝဏ္ဏနာယမ္ပိ မူလ-ပရိယာယဝဏ္ဏနာယမ္ပိ ဝုတ္တောယေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆၅။ (-ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၆၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၄၅။)

မူလပရိယာယသုတ္တ (နု) [မူလပရိယာယ+သုတ္တ] မူလပရိယာယသုတ်။မဇ္ဈိမနိကာယ်၊မူလပဏ္ဏာ-သပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ မ၊၁။၁-၈။ သုတ္တေသု မူလပရိယာယသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၊ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၅၂။)

မူလပရိယာယသုတ္တန္တ (နု) [မူလပရိယာယ+ သုတ္တန္တ] မူလပရိယာယသုတ်။ သတ္ထာ ဥက္ကဋ္ဌ နိဿာယ သုဘဂဝနေ ဝိဟရန္တော မူလပရိ-ယာယသုတ္တန္တံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၆။

မူလပရိယာယသုတ္တန္တပရိယောသာန (နု) [မူလ-ပရိယာယသုတ္တန္တ+ပရိယောသာန] မူလပရိ-ယာယသုတ်အဆုံး။ မူလပရိယာယသုတ္တန္တ-ပရိယောသာနေ ပန သတ္ထရိ ဥက္ကဋ္ဌာယံ

ဝိဟာရဋ္ဌေယေဝ ဘိက္ခူ ဓမ္မသဘာယံ ကထံ သမုဋ္ဌာပေသုံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။

မူလပရိဝါရဋ္ဌ (ပု) [မူလပရိဝါရ+အတ္ထ] မူလဖြစ်၍ အခြံအရံဖြစ်သော အနက်။ မူလပရိဝါရဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံ၊၃၀၃။ (-၃၀၅။)

မူလပရိသောဓန (နု) [မူလ+ပရိသောဓန] သစ်မြစ်ကို သုတ်သင်ခြင်း၊ မူလပရိသောဓနံ ဝိယ သာကစ္ဆာယ အနုဂ္ဂဏှနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။

မူလပသာဒ (ပု) [မူလ+ပသာဒ] မူလကြည်လင်မှု။ ဝိဿာတော နု မူလပသာဒေါ ဇာတ-မူလမ္ပိ ဝါ။ ပေဋကော၊၂၇၈။

မူလပါဌ (ပု) [မူလ+ပါဌ] ပင်ရင်းမူလဖြစ်သော ပါဌ်။ အသမေဝ မူလပါဌော ယထာတံ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၈၈။

မူလပါရိစရိယာ (ထီ) [မူလ+ပါရိစရိယာ] မူလ-အစဖြစ်သော-လုပ်ကျွေးမှု၊ ပင်ရင်းလုပ်ကျွေးမှု။ မူလပါရိစရိယာ ပန ပါရိစရိယာ-နုတ္တရိယံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။

မူလပုစ္ဆာ (ထီ) [မူလ+ပုစ္ဆာ] မူလကို မေးခြင်း။ မူလပုစ္ဆာယ ဝိဿဇ္ဇနံ ဥတ္တာနမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၉၉။

မူလပ္ပတိဋ္ဌာန (နု) [မူလ+ပတိဋ္ဌာန] အမြစ်တည်ခြင်း၊ အမြစ်စွဲခြင်း။ ဟေဋ္ဌာ မူလပ္ပ-တိဋ္ဌာနေန ဝိရုဠှိံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။

မူလပ္ပဒေသ (ပု) [မူလ+ပဒေသ] ပင်ခြေရင်းအရပ်။ ဆေဒနံ မူလပ္ပဒေသေ နိကန္တနံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၇၃။

မူလပ္ပဒေသဒဏ္ဍ (ပု) [မူလပ္ပဒေသ+ဒဏ္ဍ] အရင်းအရပ်ဖြစ်သော ထီးချက် (သျှ)။ တဿ အပရိဂ္ဂဋ္ဌနတ္ထာယ ဆတ္တသလာကာနံ မူလပ္ပ-ဒေသဒဏ္ဍဿ သမန္တတော ဒဋ္ဌပဋ္ဋံ ကတွာ သုတ္တေဟိ ဝိနဒ္ဓန္တိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၆။

မူလပ္ပမာဏ (နု) [မူလ+ပမာဏ] အမြစ်-အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ရုက္ခပေါတကေ ဥမ္မူလံ ကတွာ မူလပ္ပမာ-ဏေန ဥဒကံ သိဉ္စိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၁။)

မူလဖလ (နု) [မူလ+ဖလ] (၁) အမြစ်ဖု။ (၂) အမြစ်ဖုအသီး။ မူလဖလ (သုတ္တနိ။ ၃၁၅)န္တိ ယံကိဉ္စိ ကန္ဒမူလံ...မူလဂ္ဂဟဏေန ဝါ ကန္ဒမူလံ ဖလဂ္ဂဟဏေန ရုက္ခဝလ္လိဖလံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။

မူလဗန္ဓန (နု) [မူလ+ဗန္ဓန] မူလအနှောင်အဖွဲ့။ ယတော ယဒေတံ သဗ္ဗေသံ ခေတ္တာနံ မူလဗန္ဓနံ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာဒိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။

မူလဗလဋ္ဌ (ပု) [မူလ+ဗလဋ္ဌ] မူလဖြစ်သော ဗလ-သဒ္ဒါ၏ အနက်။ မူလဗလဋ္ဌံ ဝတွာ တမေဝ အပရေဟိ နဝဟိ ပရိယာယေဟိ ဝိသေသေတွာ ဒဿေသိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။

မူလဗီဇ (နု) [မူလ+ဗီဇ] အမြစ်မျိုးစေ့ (ဗီဇ-ဂါမ်)၊ အမြစ်မျိုးစေ့ရှိသော (ဘူတဂါမ်)။ မူလဗီဇံ ခန္ဓဗီဇံ ဖဠုဗီဇံ အဂ္ဂဗီဇံ။ ဝိ၊၂။၅၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။) မူလ-မေဝ ဗီဇန္တိ မူလဗီဇံ၊ မူလံ ဗီဇံ ဧတဿာ-တိပိ မူလဗီဇံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၅၅။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၅၄၇။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၄၅။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၇။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၆၉။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၃၇၃။)

မူလဗျာဓိ (ပု) [မူလ+ဗျာဓိ] အစဦးဖြစ်သော အနာ၊ မူရင်း-ပင်ရင်း-ရောဂါ၊ မူလအနာ။ သစေ အရောဂေါ ဟုတွာ ပုန မူလဗျာဓိ-နာဝ ဂိလာနော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်၊၃၁၀။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၅၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၇၇၊၃၇၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၂၇။)

မူလဘတ္တ (န) [မူလ+ဘတ္တ] အဖိုးရင်းဘတ္တာ၊ အရင်းအနှီးဥစ္စာ။ ပါဘတန္တိ မူလဘတ္တံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၂၅၉။

မူလဘဝင် (န) [မူလ+ဘဝင်] မူလဘဝင်။ တဒါရမ္မဏသန္တါတိ ပိဋ္ဌိဘဝင်ံ မူလဘဝင်ံ သာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၃။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ မူလဋ္ဌီ၊၂။၁၀၄။)

မူလဘဝင်ဂ္ဂဟဏ (န) [မူလဘဝင်+ဂဟဏ] မူလဘဝင်-သဒ္ဒါ။ မူလဘဝင်ဂ္ဂဟဏေနေဝ ပိဋ္ဌိဘဝင်ံ နိဝတ္တေတိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၄၉။

မူလဘဝင်သညာ (ထီ) [မူလဘဝင်+သညာ] မူလဘဝင်နှင့် ယှဉ်သော သညာ။ အာရုပ္ပေ ကာမာဝစရသညာ ပဝတ္တိကာလေ ကိစ္စာပိ မူလဘဝင်သညာ နိရုဒ္ဓါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။

မူလဘာဂ (ပု) [မူလ+ဘာဂ] မူလအဖိုအစု။ သဗ္ဗံ တဝေဝ သန္တက ကတွာ မူလဘာဂံ ဒသဘာဂမတ္တံ ဒတွာ ဇဂ္ဂါပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၀၇။ မူလဘာဂန္တိ ဒသမဘာဂံ ကတွာ။ ဝဇီရ။၅၈၀။

မူလဘာသာ (ထီ) [မူလ+ဘာသာ] ပင်ရင်းဘာသာစကား၊ မူလဘာသာ၊ မာဂဓဘာသာ။ မာဂဓိကာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ မူလဘာသာယ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ ဂိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၁။ (–ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၁။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၀။)

မူလဘိက္ခု (ပု) [မူလ+ဘိက္ခု] မူလရဟန်း။ တံ ထေယျစိတ္တေန ဂဏှန္တသာ ဘိက္ခုနော ပါရာဇိကံ မူလဘိက္ခုဿ သန္တကဘာဝေ ဌိတတ္တာ။ ဝဇီရ။၁၃၇။

မူလဘေဒ (ပု) [မူလ+ဘေဒ] မူလအထူး။ အပရာနိ စ ဒွေ ဝေဒေန နယေန သဗ္ဗေသံ မူလဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၅။

မူလဘေသဇ္ဇ (န) [မူလ+ဘေသဇ္ဇ] (၁) ပြဓာန်းသောဆေး၊ ရောဂါပျောက်ငြိမ်းနိုင်သောဆေး။ (၂) ပုရင်းရောဂါ–မူလ အနာ–တို့၏ ဆေး။ (၃) အမြစ်ဆေး၊ သစ်မြစ်ဆေး။ (၁) (၂) မူလဘေသဇ္ဇာနံ အနုပ္ပဒါနံ။ ဒီ၊၁။၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ မူလာနိ ပဓာနာနိ ရောဂူပသမနေ သမတ္ထာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ မူလဘေသဇ္ဇာနိ၊ မူလာနံ ဝါ ဗျာဓီနံ ဘေသဇ္ဇာနိ တထာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၇၇။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၃၁။) (၃) ဣမံ မူလဘေသဇ္ဇံ ဇာနေ၊ ဣမံ မူလံ ဝါ ပဏ္ဏံ ဝါ ဒေဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၈။ ဝဇီရ။၄၇၉။)

မူလဘေသဇ္ဇသင်္ဂဟ (ပု) [မူလဘေသဇ္ဇ+သင်္ဂဟ] သစ်မြစ်ဆေး၌ သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ခြင်း၊ သစ်မြစ်ဆေးဖြင့် ပေါင်းယူခြင်း။ တေ ပါဠိယံ "ယာနိ ဝါ ပနညာနိပိ အတ္ထိ မူလာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ"တိ ဧဝံ မူလဘေသဇ္ဇသင်္ဂဟေနေဝ သင်္ဂဟိတာ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၈၅။

မူလဘေသဇ္ဇသမ္ဘာရ (ပု) [မူလဘေသဇ္ဇ + သမ္ဘာရ] သစ်မြစ်ဆေး အဆောက်အဦ၊ အမြစ်ဆေးပစ္စည်း။ သမ္ဘာရသံယုတ္တာဝ မူလဘေသဇ္ဇသမ္ဘာရေဟိ သံယုတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၅၄၆။

မူလမယ (န) [မူလ+မယ။ ဤ၌ မူလပုဒ်၏ လိင်အတိုင်းထားသည်။] အမြစ်။ (ဤ၌နွယ်ဥ၊ နွယ်ဖုများကိုပင် မူလမယဟု သုံးနှုန်းသည်။) မူလမယာ ဧဝ (ဝိမာန။၁၁၆)တိ မူလာနိ ယေဝ မူလမယာ၊ ဝလ္လိကန္ဒာဒီနိ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁၄။

မူလမာတိကာ (ထီ) [မူလ+မာတိကာ] မှီရာဖြစ်သော မာတိကာ၊ မူလမာတိကာ။ ဧတေသံ ပဒါနံ မူလဘူတတ္တာ မူလမာတိကာတိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ ဧတေသံ ပဒါနံ မူလဘူတတ္တာတိ "မူလမာတိကာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗာနံ သင်္ဂဟာသင်္ဂဟာဒီနံ စုဒ္ဒသန္နံ ပဒါနံ ခန္ဓာဒီ-

ဓမ္မဝိဘင်္ဂေနသ ဣမဿ ပကရဏဿ မူလ-
ဘူတတ္တာ နိဿယဘူတတ္တာတိ အတ္ထော။
မူလဋီ၊၃။၃။

မူလမုဋ္ဌိ (ထီ) [မူလ+မုဋ္ဌိ] အမြစ်ဆုပ်၊ ကြာမြစ်
ဆုပ်၊ ကြာစွယ်။ အပရာ ဇော မူလမုဋ္ဌိံ။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃။

မူလမူလ (န) [မူလ+မူလ] (၁) သစ်မြစ်။ (၂)
အကြောင်း၏ အကြောင်း၊ အကြောင်းရင်း။
(၁) အယဉ္စ မူလသဒ္ဒေါ "မူလာနိ ဥဒ္ဓရေယျ
အန္တမသော ဥသီရနာဠိမတ္တာနိပီ"တိအာဒီသု
မူလမူလေ ဒိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ အံ၊ဋီ၊၃။
၂၀၈။ (−မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။) ရုက္ခာဒိမူလေ ယော
မူလသဒ္ဒေါ နိရုဠ္ဌဘာဝံ ဒဿေတုံ အပရေန
မူလသဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ "မူလမူလေ"တိ
ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၄၁။ (၂) ဝိတက္ကာနံ မူလမူလံ
ဂစ္ဆန္တိ... ယန္နူနာဟံ မူလမူလံ ဂန္တွာ
အနုဝိစ္ဆေယျံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၆။ ဝိတက္ကာနံ မူလ-
မူလံ ဂစ္ဆန္တိဘာတိ ဥပပရိက္ခနဝသေန....မိစ္ဆာ-
ဝိတက္ကာနံ မူလံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ ဉာဏဂတိယာ
ဂစ္ဆန္တိ။.... မူလမူလံ ဂန္တွာ အနုဝိစ္ဆေယျန္တိ
....တဿ မူလကာရဏံ ယန္နူန ဝိမံသေယျံ။
မ၊ဋီ၊၂။၇၆။

မူလမူလကနယ (ပု) [မူလမူလက+နယ] မူလ-
မူလကနယ။ မူလနယ−ကြည့်။

မူလမူလကနယဝစနပရိယာယ (ပု) [မူလမူလက-
နယဝစန+ပရိယာယ] မူလမူလကနယသဒ္ဒါ၏
ပရိယာယ်။ မူလမူလကနယဝစနပရိယာယော
ဝုတ္တပ္ပကာရော။ မူလဋီ၊၃။၁၂၀။

မူလမူလနယ (ပု) [မူလမူလ+နယ] မူလမူလနယ။
မူလနယ−ကြည့်။

မူလမူလိက (တိ) [မူလမူလ+ဣက] သစ်မြစ်ပိုင်း
နှင့် တူသော။ ယထာ မူလမူလိကာ(ထေရီ။
၄၀၉)တိ မူလကကဏ္ဍသဒိသာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။
၂၁၉။

မူလမူလီ (ထီ) [မူလ+မူလီ] မူလနှင့် မူလီ။ မူလ-
မူလိယော ကတွာ ပရိဝါရဝသေန အယော-
ဇိယမာနာ ပုရိမကာ စ ဒသ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊
၂။၃၆၄။

မူလယတိ (ကြိ) [မူလ+ဏယ+တိ။ နီတိ၊ဓာ၊
နှာ။၃၄၂၂ ၌ မူလဓာတ်သည် ပတိဋ္ဌာအနက်
ဟောရာ၌ ဘူဝါဒိဟု ဆို၏၊ ဤနေရာဝယ်
ပတိဋ္ဌာအနက်၌ စုရာဒိ တွေ့ရသည်။] တည်
တတ်၏။ ကာရဏဉ္စ ယံ အတ္တနော ဖလံ
ကရောတိ၊ တံ တတ္ထ မူလယတိ ပတိဋ္ဌာတီတိ
မူလံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။

မူလယမက (န) [မူလ+ယမက] မူလယမိုက်။
"မူလယမကံ ခန္ဓယမက" န္တိအာဒိနာ ဒသ-
ဝိဓေန ဝိဘတ္တံ ယမကပ္ပကရဏံ။ မိလိန္ဒ၊၁၂။
(−အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၁၄။)

မူလယမကာနန္တရံ (ဗျ) [မူလယမက+အနန္တရံ]
မူလယမိုက်၏အခြားမဲ့၊ မူလယမိုက်၏နောက်။
မူလယမကာနန္တရံ ဒေသိတဿ ခန္ဓယမကဿ
ဝဏ္ဏနာ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၂။

မူလယုတ္တ (တိ) [မူလ+ယုတ္တ] မူလနှင့် ယှဉ်
သော။ သမာနတ္တေန ဇော မူလံ ဧတေသန္တိ
ဧကမူလာတိ ဥဘယမ္ပိ ဝစနံ မူလယုတ္တတမေဝ
ဝဒတိ။ မူလဋီ၊၃။၁၁၉။ (−အနုဋီ၊၃။၁၆၅။)

မူလယောဂ (ပု) [မူလ+ယောဂ] မူလနှင့်
ယှဉ်ခြင်း။ မူလကနယ−ကြည့်။

မူလယောဂဒီပန (တိ) [မူလယောဂ+ဒီပန] မူလ
နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ပြတတ်သော။ မူလနယေ
ဝုတ္တော ဧဝ အတ္ထော ကုသလမူလဘာဝေန
မူလဿ ဝိသေသနေန သမာနေန မူလေန
အညမညဿ စ မူလေန မူလယောဂဒီပနေန
စ။ မူလဋီ၊၃။၁၂၀။ (−အနုဋီ၊၃။၁၆၆။)

မူလယောဂဝိသေသ (ပု) [မူလယောဂ+ဝိသေသ]
မူလနှင့်ယှဉ်ခြင်းအထူး။ မူလယောဂဝိသေသေ

ပန အညမညမူလတ္တေ နိဿိတေ န ဝိနာ ကေ-မူလတ္တေန အညမညမူလတ္တံ အတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၃။၁၁၉၊၁၂၀။

မူလယောဂသာမညီ (နိ) [မူလယောဂ+သာမညီ] မူလနှင့်ယှဉ်ခြင်းဟူသော သာမညီ။ တတ္ထ မူလယောဂသာမညေ ကေမူလတ္တေ နိဿိတေ တပ္ပိသေသော အညမညမူလဘာဝေါ န နိဿိတော ဟောတိ။ မူလဋီ၊၃။၁၁၉။

မူလရဇန (နိ) [မူလ+ရဇန] အမြစ်ဆိုးရည်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဆ ရဇနာနိ မူလရဇနံ ခန္ဓရဇနံ တစရဇနံ ပတ္တရဇနံ ပုပ္ဖရဇနံ ဖလ-ရဇနန္တိ။ ဝိ၊၁။၃၉၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၅။)

မူလရတန (နိ) [မူလ+ရတန] အရင်းခံ ရတနာ၊ မူလရတနာ။ သံဃဂဏေဟိ သံတ္တာ ဥတ္တရိ တရော အနညသာဓာရဏဂုဏေဟိ သမန္နာဂတဘာဝတော မူလရတနဘာဝတော စ။ မာ၊ဋီ၊၃။၄၀ဂ။

မူလရသ (ပု) [မူလ+ရသ] အမြစ်ရည်၊ အမြစ် ရသာ။ အနိဒဿနော အပ္ပဋိဃော မူလရသော ခန္ဓရသော တစရသော။ အဘိ၊ဓ။၁၆၇။ (-အဘိ၊ဝိ။ဂ၅။ မဟာနိ။၁၉၄။ မာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၀၁။) မူလရသောတိ ယံကိဉ္စိ မူလံ ပဋိစ္စ နိဗ္ဗတ္တရသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၉၉။ မာ၊ဋီ၊၁။၇၇။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ သံ၊ဋီ၊ ၁။၃၂၂။)

မူလရောဂ (ပု) [မူလ+ရောဂ] ပင်ရင်းရောဂါ၊ မူလအနာ။ မူလရောဒဂ စ တိကိစ္ဆိတေ ယော့ဘု-ယျေန ဣတရံ ဝူပသမတီတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၃၁။

မူလလက္ခဏ (နိ) [မူလ+လက္ခဏ] တည်ရာ ဟူသော လက္ခဏာ။ ဆန္ဒဿ မူလလက္ခဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ မာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၄။ ပတိ-ဋ္ဌာဘာဝေါ မူလလက္ခဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၁။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၀၇။ မာ၊ဋီ၊၁။၁၀၅။)

မူလလာဘ (ပု) [မူလ+လာဘ] မူလ-အစဦး-သဒ္ဒါတရားကို ရရှိခြင်း။ မူလလာဘော ပန လာဘာနုတ္တရိယံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။

မူလလေခါ (ထီ) [မူလ+လေခါ] အရင်း၌ ပြုအပ်သော အရေး၊ မူလအရေး။ အထ ရာဇာ မူလလေခါယ ဥပရိ တိဝင်္ဂုလပ္ပဒေသေ အညံ လေခံ ပရိစ္ဆိန္ဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။

မူလဝစန (နိ) [မူလ+ဝစန] ရှေးဦးစွာ-အစဦး ဆုံး-ပြောဆိုခြင်း။ မူလဝစနံ ကထာ၊ ပရိဝစနံ သလ္လာပေါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇၈။

မူလဝတ္ထုက (တိ) [မူလ + ဝတ္ထုက] အမြစ်ဟူ သော တည်ရာရှိသော၊ အမြစ်၌တည်သော (နံ့သာ)။ မူလဂန္ဓ-ကြည့်။

မူလဝတ္ထုစ္ဆေဒ (ပု) [မူလဝတ္ထု + ဆေဒ] အရင်း ဖြစ်သော ဝတ္ထုကို ဖြတ်ခြင်း။ မူလဝတ္ထု-စ္ဆေဒံ ပန ကတွာ န ဥပနေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၃၂။ မူလဝတ္ထုစ္ဆေဒံ ပန ကတွာ န ဥပနေတဗ္ဗန္တိ ဣမိနာ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ၊ တီသုပိ ဂဏ္ဌိပဒေသု တာဝ ဣဒံ ဝုတ္တံ "သဗ္ဗာနိ သေနာသနာနိ န ဝိဿဇ္ဇေ-တဗ္ဗာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ"တိ။ လာမကကော-ဋ္ဌိယာ ဝိဿဇ္ဇေန္တေဟိပိ သေနာသနဘူမိယော န ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗာတိ အယမေတ္ထ ဝုတ္တော ဟောတီတိ နော ခန္တိ၊ ဝီမံသိတွာ ယံ ရုစ္စတိ၊ တံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၆၆။ သေနာ-သနသင်္ခါတဝတ္ထုနော မူလစ္ဆေဒံ ကတွာ သဗ္ဗာနိ သေနာသနာနိ န ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗာနီတိ အတ္ထော။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ဋီ၊၂။ ၃၃၁။ (-ဝဇီရ။၁၇၄။)

မူလဝဓ (ပု) [မူလ+ဝဓ] အမြစ်-အရင်း-ကို သတ်ဖြတ် ဖျက်ဆီးခြင်း။ တဿူပရောစံ ပရိသင်္ကမာနော၊ ပတာရယိ မူလဝဓာယ မိရော။ ဇာ၊၁။၁၃၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။

မူလဝန္တု (ပုံ၊န) [မူလ + ဝန္တု] (အလောဘ စသော) မူလရှိသော။ မူလဂ္ဂဟဏေန စ မူလဝန္တာနံ မူလယောဂေါ ဒီပိတော ဟောတိ။ အနုဋီ၊၃။၁၆၆။

မူလဝါရ (ပု) [မူလ+ဝါရ] မူလ၏ အစွမ်းအား ဖြင့် ဟောအပ်သော ဝါရ၊ မူလဝါရ။ ဣတိ မူလဝါရော ဟေတုဝါရော နိဒ္ဒေသဝါရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၉။

မူလဝိဘင်္ဂ (ပု) [မူလ+ဝိဘင်္ဂ] ရဟန်း။ မူလာနိ ဝိဘင်္ဂတီတိ မူလဝိဘင်္ဂေါ၊ ရဟော။ ဧတ္ထ စ ဝိဘင်္ဂတီတိ ဆိန္ဒတိ။ နီတိ၊ဓာ။၄၈။

မူလဝိဘင်္ဂဇာဒိပကြေပ (ပု) [မူလဝိဘင်္ဂဇာဒိ + ပကြေပ] မူလဝိဘင်္ဂဇာဒိဂိုဏ်း၌ ထည့်သွင်းခြင်း။ (မူလဝိဘင်္ဂပုဒ်၌ ဏ-ပစ္စည်းမသက်ဘဲ က-ပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်ပြီးသကဲ့သို့ က-ပစ္စည်း သက်၍ ရုပ်ပြီးခြင်းအားဖြင့် မူလဝိဘင်္ဂသဒ္ဒါ နှင့် ရုပ်ပြီးတူသော သဒ္ဒါစုကို မူလဝိဘင်္ဂဇာဒိ ဂိုဏ်းဟု ခေါ်သည်။) ဥက္ကာသု ဝိဇ္ဇောတ-ယန္တီသု (ဝိဇ္ဇောတလန္တီသု။ မုဋီ) ဣတော ပဘိတိ မူလဝိဘင်္ဂဇာဒိပက္ခေပေန သဒ္ဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီဋီ၊၁။၂၇၉။ မဋီ၊ ၁။၄၃။ (-နေတ္တိ၊ဋီ။၄၃။)

မူလဝိရုဠှိ (ထီ) [မူလ+ဝိရုဠှိ] အရင်းအမြစ် -အရင်းအနီး- စည်ပင်တိုးပွါးခြင်း။ ဇဝံ ဒဿေတိ ရုက္ခေ ရဇော ကာယ သုခပ္ပဝတ္တိ မူလဝိရုဠှိယာ ဇနပဒါနံ ပရိဗုဒ္ဓိဘူ ဝိဗန္ဓန္တိ။ ဒီဋီ၊၁။၃၂၄။ (-သီဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၄။)

မူလဝိသုဒ္ဓိ (ထီ) [မူလ+ဝိသုဒ္ဓိ] အရင်းမူလအစ၌ စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော ပရိဝါသ်မာနတ် ကျင့်ရာ အခါ။ (သုံး၌ အရင်းသို့ ဝင်၍ နေသ ဖြင့်ဟု ပြန်ဆို၏။) ပဗ္ဗာပတ္တီနံ အန္တရာ-ပတ္တိ နာမ မူလဝိသုဒ္ဓိယာ အန္တရာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။ မူလဝိသုဒ္ဓိယာ အန္တရာပတ္တိတိ မူလာယ ပဋိကဿနာဒိနိ အကတွာ သဗ္ဗ-ပဋ္ဌမံ ဒိန္နပရိဝါသမာနတ္တ ဝိသုဒ္ဓိယာ စရဏ-ကာလေ အာပန္နအန္တရာပတ္တိသင်္ခါတသံယောဂ-သေသော။ ဝိမတိ၊၂။၂၈၅။ (-ဝဇိရ။၅၅၆။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၁။)

မူလဝီမံသက (ပု) [မူလ+ဝီမံသက] အကြောင်း ရင်းကို စူးစမ်းတတ်သူ။ အဘယူပရတော အယံ မာယသ္မာတိ အာဂတော မူလဝီမံ-သကော စ။ မဋ္ဌ၊၂။၂၈၅။ မူလဝီမံသကော ဟေတုဝါဒိတာယ။ မဋီ၊၂။၃၀၂။

မူလသင်္ဂဟ (ပု) [မူလ+သင်္ဂဟ] မူလသင်္ဂါယနာ၊ ပဌမသင်္ဂါယနာ။ မူလသင်္ဂဟ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀၇) န္တိ ပဌမသင်္ဂီတိ။ မူလဋီ၊၃။၄၇။

မူလသင်္ဂီတိ (ထီ) [မူလ+သင်္ဂီတိ] (၁) မူလ သင်္ဂါယနာ၊ ပဌမသင်္ဂါယနာ။ (၂) မူလ သင်္ဂီတိဂိုဏ်း။ (၁) ဘဂဝတာ အနုမောဒိတာ မူလသင်္ဂီတိယံ သင်္ဂီတာတိ။ နေတ္တိ။၁၆၆။ (-အနုဋီ၊၃။၂၈။ နေတ္တိ၊ဋီ။၃၅၅။) (၂) ဘိန္နက-ကြည့်။

မူလသတ (နု) [မူလ+သတ] အမြစ်အရာ၊ အမြစ် တစ်ရာ။ မယာ ဒေဗာဓိ မူလသတေန သုဝဏ္ဏ-ကဋ္ဌာဟေ ပတင်္ဂှာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။

မူလသဒ္ဒ (ပု) [မူလ+သဒ္ဒ] (၁) မူလ သဒ္ဒါ။ (၂) အရင်းခံသဒ္ဒါ၊ ပင်ရင်းသဒ္ဒါ။ (၁) အယဉ္စ မူလ-သဒ္ဒေါ 'မူလာနိ ဥဒ္ဓရေယျ အန္တမသော ဥသီရနာဠိမတ္တာနိပိ' တိအာဒီသု မူလမူလေ ဒိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ (-သာရတ္ထ၊၂။၇၃။ ဝိမတိ၊၁။၄၁။) (၂) ဓာတူနန္တိ မူလသဒ္ဒသင်္ခါ-တာနံ ဣယာကမုဂမုဏ္ဏပ္ပတ္တိ။ သီဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၇၁။

မူလသန္တာန (ပုံ၊န) [မူလ+သန္တာန။ သန္တာန-ကြည့်။] ရှုပ်ထွေး-ဖွဲ့ယှက်-တည်နေသော အမြစ်၊ အမြစ်အရှုပ်အထွေး။ ယထာ ဟိ

ခေတ္တေ ခီလံ ကသနာဒီနံ သုခပ္ပဝတ္တိံ မူလသန္တာနေန သဿသ ဗုဒ္ဓိဥ ဝိဗန္ဓတိ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂။၃၁၄။

မူလသန္တာနုပမာ (ထီ) [မူလသန္တာန+ဥပမာ] ရှုပ်ထွေး– ဖွဲ့ယှက်– တည်နေသော အမြစ် ဥပမာ၊ အမြစ်အရှုပ်အထွေးဥပမာ။ လဗ္ဘာသု ဥပမာသူတိ မူလသန္တာနုပမာဒီသု ပဥ္စသု ဥပမာသု။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၅၆။

မူလသန္တာနက (ပုံ၊န) [မူလ+သန္တာနက] ဖွဲ့ယှက်–ရှုပ်ထွေး–သောအမြစ်။သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ သရဒသမယေ ကဿကော မဟာနင်္ဂလေန ကသန္တော သမ္ဗာနိ မူလသန္တာနကာနိ သမ္ပဒါလေန္တော ကသတိ။ သံ၊ ၂။၁၂၆။ (–အံ၊ ၂။၃၂၄၊) မူလသန္တာနကာနီတိ သန္တာနေတွာ ဌိတ မူလာနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၄။ မူလသန္တာနကာနန္တိ မူလာနံ နိဝေသော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၁။ သန္တာနေတွာ သဗ္ဗသော တနေတွာ ပတ္ထရိတွာ ဌိတ မူလာနိ မူလသန္တာနကာနိ။ တာနိ ပန အတ္ထတော မူလာနိယေဝါတိ အာဟ "မူလသန္တာနကာနန္တိ မူလာန"န္တိ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။၁၁၈။

မူလသန္တာနဒဠ္ဍ (တိ) [မူလသန္တာန + ဒဠှ] ရှုပ်ထွေး– ဖွဲ့ယှက်– တည်နေသော အမြစ် တို့ဖြင့် မြဲမြံခိုင်ခံ့သော။ ဝိရူဠှန္တိ မူလသန္တာနဒဠှတာယ ဝိရူဠှတံ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၂၆၉။

မူလသဗ္ဘာဝမတ္တ (န) [မူလသဗ္ဘာဝ + မတ္တ] (လောဘ စသော) မူလထင်ရှားရှိခြင်းမျှ။ ကေမူလဝစနံ တေသု အဝိသေသတော မူလသဗ္ဘာဝမတ္တံ ဒဒတိ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။၁၆၆။

မူလသဘာဝ (တိ) [မူလ+သဘာဝ] မူလသဘော ရှိသော။ မူလသဘာဝေသု ဓမ္မေသု ဝုတ္တမာနေသူတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၃၀၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။၂၇၀။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၁၄၄။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။၁၇၂။)

မူလသမာဓိ (ပု) [မူလ + သမာဓိ] မူလ–အကြောင်းရင်း–ဖြစ်သော သမာဓိ။ ဣမိနာ ပနသာ ဩဝါဒေန နိယကဇ္ဈတ္တဝသေန စိတ္တေကဂ္ဂတာမတ္တော မူလသမာဓိ ဝုတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၁၆။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၂။) တံ ပန ဥပရိ ဝုစ္စမာနာနံ သမာဓိဝိသေသာနံ မူလကာရဏဘာဝတော "မူလသမာဓီ"တိ ဝုတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊ ၁။၃၇၇။

မူလသမုဃ္ဃါတ (ပု) [မူလ+သမုဃ္ဃါတ] အကြောင်းရင်း (အနုသယ)ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ဖြတ်တောက်ခြင်း။ မူလသမုဃ္ဃါတဝသေနာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၀)တိ အနုသယသမုစ္ဆိန္ဒဝသေန။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၇၇။

မူလသမ္ပန္န (တိ) [မူလ+သမ္ပန္န] အမြစ်နှင့်ပြည့်စုံသော(သစ်ပင်)။ မူလီ (၂) ကြည့်။

မူလသမ္မာဒိဋ္ဌိ (ထီ) [မူလ+ သမ္မာဒိဋ္ဌိ] ပင်ရင်း အခြေခံဖြစ်သောသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဣမေဟိ သီလာဒီဟိ အနုဂ္ဂဟိတာယ မူလသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ခိပ္ပမေဝ မဂ္ဂဝသေန ဝဍ္ဎိတဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇။

မူလသဝန (န) [မူလ+သဝန] မူလ–အစဦး–ကြားနာရခြင်း။ မူလသဝနံ ပန သဝနာနုတ္တရိယံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။

မူလသဿုတ (တိ) [မူလ+သဿုတ။ သဿုတ –ကြည့်။] မူလသဿုတ အယူ။ မူလသဿုတံ ပန အပ္ပဟာယ အညံ သဿုတမေဝ သက္ကာ ဂဟေတုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂–၃။ မူလသဿုတံ ဟိ ပဌမံ ဂဟိတံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၉၉။

မူလသာခပါကနိပ္ပန္န (တိ) [မူလသာခပါက+နိပ္ပန္န] သစ်မြစ်, သစ်ခက်တို့ကို ကျိုးချက်ခြင်းဖြင့် ပြီးသော။ ဟင်္ဂုသိပါဒ္ဒိကာ နာမ တဿ မူလသာခပါကနိပ္ပန္နာ။ ဝဇီရ၊၄၇၁။

မူလသာပဋေယျာဝဟရဏ (န) [မူလသာပဋေယျ+အဝဟရဏ] အရင်းဒ. နှီးဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း။ ဇဝံ ဝေသံ မူလသာပဋေယျာ-

ဝဟ‌ေရ‌ဏံ, ဒါရပရာမသနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၇၅။ (သာရတ္ထ၊၁။၄၄၃– အလားတူ ဝါကျ၌ သာပတေယျာဝဟရဏံ-ဟုသာ ရှိ၏။)

မူလသာမိက (ပု) [မူလ+သာမိက] မူလပိုင်ရှင်။ သစေ ဣစ္ဆတိ၊ မူလသာမိကာနမ္ပိ ကထေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၆၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။၃၁၄။ (–ဝဇိရ။၁၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၀၇။)

မူလသိက္ခာ (ထီ) [မူလ+သိက္ခာ] (၁) မူလ–အစ–ကျင့်အပ်သော သိက္ခာ။ (မဂ်၏) အခြေခံ–အကြောင်းရင်း–ဖြစ်သောသိက္ခာ။ (၂)အခြေခံဖြစ်သောကျင့်ဝတ်သိက္ခာ(မုချ)။ ယင်းသိက္ခာကို ပြဆိုရာကျမ်း (ဥပစာ)။ (၁) မူလသိက္ခာ ပန သိက္ခာနုတ္တရိယံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ (၂) မူလသိက္ခံ သမာသတော။ မူလသိက္ခာ။၁။ မူလသိက္ခာတိ အဓိသီလ-အဓိစိတ္တအဓိပညာဝသေန တိဿောပိ သိက္ခာ၊ ဥပသမ္ပန္နဿ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနေန္ဒေန မူလာ စ သာ သိက္ခိတဗ္ဗတော သိက္ခာ စာတိ မူလသိက္ခာ။ ဂန္ထဝသေနေတ္ထ သင်္ခိပိတွာ ဝုတ္တတ္တာ တဒ္ဒီပနော ဂန္ထော "မူလသိက္ခာ"တိ ဝုစ္စတိ။ မူလသိက္ခာ၊ ဋီ။၄၅၈။ (မူလသိက္ခာကျမ်း အကြောင်းကို ဆင္ဒမူ ဝိနည်းငယ်လေးဆောင်ပါ၌ နိဒါန်းကြည့်။)

မူလသိက္ခာပဒ (နပ) [မူလ+သိက္ခာပဒ] ပင်ရင်း–မူလ–သိက္ခာပုဒ်။ သဗ္ဗသိက္ခာပဒေသု ယာတ္ထ ယတ္ထ မူလသိက္ခာပဒေန အာပတ္တိပ္ပသင်္ဂေါ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၃၉။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၂၂။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၅၇။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၇၃။)

မူလသိရီ (ပု) [မူလ+သိရီ] မူလသိရီ မည်သူ။ ပုတ္တံ မူလသိရိံ နာမ တီသု ဝေလာသု ဝေံ ဩဝဒတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။

မူလသုဒ္ဓိ (ထီ) [မူလ+သုဒ္ဓိ] မူလ–ပင်ရင်း–စင်ကြယ်မှု။ (ဤသက်န်းဖိုးဖြင့် သင်္ကန်း ဝယ်ပြီး ဤမည်သော ရဟန်းအား လှူလိုက် ဟုပြောဆိုသည့်အတွက် အာဂမနသုဒ္ဓိ=မူလသုဒ္ဓိဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကပ္ပိယကာရက ညွှန်းကောင်းသည်။ ဤသက်န်းဖိုးကို ရဟန်းအား လှူလိုက်ဟုပြောလျှင် အာဂမနသုဒ္ဓိ= မူလသုဒ္ဓိ မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် ကပ္ပိယကာရက မညွှန်းကောင်း။) အာဂမနသုဒ္ဓိန္တိ မူလသုဒ္ဓိံ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၁၀။

မူလဟတ(ပု) [မူလ+ဟတ] အရင်း၌ ဖြတ်ခြင်း၊ အသေ သတ်ခြင်း။ မူလဟတ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၆) န္တိ ဇီဝိတာ ဝေါရောပနေန မူလေ ဧဝ ဟတံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၀။ မူလဃစ္စ–ကြည့်။

မူလဟေတု (ပု) [မူလ+ဟေတု] မူလအကြောင်း အကြောင်းရင်း။ တသ္မာ တေန မူလဟေတု-ဒူ တေန ကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တတီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။ (–မူလဋီ၊၁။၁၄၃။)

မူလာကုသလကမ္မ (နပ) [မူလ+အကုသလကမ္မ] မူလ–အကြောင်းရင်း–ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံ။ တေသံ တတော မူလာကုသလကမ္မတော အဝိပက္ကဝိပါကာ အပရာပရစေတနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၈။

မူလာဂန္တုကဘာဇဂံ (နပ) [မူလာဂန္တုက+ဘာဇဂံ] မူလဘာဝင်နှင့် အာဂန္တုကဘာဝင်(သူ)။ တံ ပန မူလာဂန္တုကဘာဇဂံသခါတံ တဒါရမ္မဏံ ပကတိ-ဘာဇဂံ့ဇ္ဇ။ မူလဋီ၊၃။၂၂၁။

မူလာဒါယက (တိ) [မူလ+အာဒါယက] အကြောင်းရင်း အဓိကရုဏ်းအမှုကို ယူတတ်သော၊ သူ။ (ဤ၌ အာဝါသိကရဟန်းများကို ဆိုလိုသည်။ ကျမ်းရင်းဘာတ်ကြောင်းကြည့်။) မူလာဒါယကာ (ဝိ၊၄။၅၀၂)တိ ပဌမံ ဒါသဝတ္ထုနံ ဒါယကာ၊ အာဝါသိကာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၂။၂၆၈။ (ဝိ၊၄။၅၀၂–ပါဠိတော်၌ မူလဒါယက-ဟု သိ-မူကွဲရှိသည်။)

မူလာနုပဿီ (တိ)[မူလ+အနုပဿီ] အကြောင်းရင်းကို အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော၊ သူ။ ဒုက္ခသာ မူလာနုပဿီ ဟေတာနုပဿီ နိဒါနာနုပဿီ။ စူဠနိ။၇၁။

မူလာနုဘာဝ (ပု) [မူလ+အာနုဘာဝ] ဆေးမြစ်၏အစွမ်းအာနုဘော်။ သော မူလာနုဘာဝေန အန္တရဓာယိတွာ မနုဿမံသံ ခါဒန္တော ဝိစရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၃။

မူလာနုမူလ (နု) [မူလ+အနုမူလ] အရင်းအားလျော်သော အရင်း၊ အသေးစိတ်–အခြေခံ–အကြောင်းရင်း။ (သျှ-၌ မြစ်ရင်း မြစ်ဖျားဟု ပြန်ဆိုသည်။) ဝေမေဝ ယံ အဓိကရဏံ မူလာနုမူလံ ဂန္တွာ ဝူပသမိယမာနံ ကင်္ခွင်္ဂတ္တာယ ဝါဋ္ဌတ္တာယ ဘေဒါယ သံဝတ္တတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၄၄၅။

မူလာနုသတိ (ထီ) [မူလ+အနုသတိ] မူလ–အစဦး–အောက်မေ့ခြင်း။ မူလာနုသတိ ပန အနုဿတာနုတ္တရိယံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ မူလဒဿန–ကြည့်။

မူလာပတ္တိ (ထီ) [မူလ+အာပတ္တိ] မူလအာပတ်။ သစေ ပန အန္တရာပတ္တိ မူလာပတ္တိတော အတိရေကပဋိစ္ဆန္နာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၅၃။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၆၅။ (–ဝဇိရ။၂၉၄။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၁။)

မူလာပတ္တိဋ္ဌာန (နု) [မူလာပတ္တိ+ဌာန] မူလအာပတ်နေရာ၊အစဦးဆုံးသင့်သော အပြစ်၏နေရာ။ သမောဒဟိတွာတိ မူလာပတ္တိဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ၊ ပက္ခိပိတွာတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ။ ၅၇။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၆၄။

မူလာပတ္တိဒဿန (နု) [မူလာပတ္တိ + ဒဿန] မူလအာပတ်ကို ပြခြင်း။ အာပတ္တိ ° တွံ ဘိက္ခု အာပန္နော ပါရာဇိကန္တိ မူလာပတ္တိဒဿနဝသေန ဝါ။ ဝဇိရ။၁၁၂။

မူလာပတ္တိဝိတိက္ကမ (ပု) [မူလာပတ္တိ+ဝီတိက္ကမ] မူလအာပတ်ကို လွန်ကျူးခြင်း။ ဝေနာတိ သုပ္ပဇာနာဘာဝေန မူလာပတ္တိဝိတိက္ကမသာ အဏုမတ္တတာယ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၄၂။

မူလာဝယဝ (ပု) [မူလ + အဝယဝ] သစ်မြစ်အစိတ်အပိုင်း။ ပါဒပန္တိ ပါဒသဒ္ဒိသေဟိ မူလာဝယဝေဟိ ဥဒကဿ ပိဝနတော ‘ပါဒပေါ’တိ လဒ္ဓနာမံ တရုံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၁။)

မူလာဝသာန (နု) [မူလ+အဝသာန] မူလာအဝသာန။ (ပုဒ်)။ (ကုသလပဒကုသလပဒါဝသာန စသည်ဖြင့် တူသည်ကို မူလအဝသာနဝသေန သဒိသတံ–ဟု ဆိုသည်။) တိကပဒနာနတ္တမတ္တေန ဝိနာ မူလာဝသာနဝသေန သဒိသတံ သန္ဓာယ “န တာဝေဝါ” တိ ဝုတ္တံ။ မူလဋ္ဌီ၊၃။၂၀၄–၅။

မူလာဝါသ (ပု) [မူလ+အာဝါသ] မူလကျောင်းဟောင်း။ ပေါရာဏကော အာဝါသော နာမ မူလာဝါသောတိ လိခိတံ။ ဝဇိရ။၄၅၆။ (–ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ။၆၅။)

မူလာဝါသဝိနာသ (ပု) [မူလာဝါသ+ဝိနာသ] မူလကျောင်းဟောင်း ပျက်စီးခြင်း။ မူလာဝါသဝိနာသေန ကတကာပိ ဝိနဿတိ။ ဝဇိရ။ ၅၀၁၊၅၂၆။

မူလိက (တိ) [မူလ+ဣက] (၁) အကြောင်းရင်း–မူလ–ရှိသော။ (၂) အမြစ်ဒဥ ဆေးရင်းသော၊ သူ။ (၁) ယဿ မူလိကာ မယှ ပဗ္ဗဇ္ဇာ၊ ယဿ မူလိကာ မယှံ ဥပသမ္ပဒါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။ (၂) ပဏ္ဏိကာ ဖလိကာ မူလိကာ သြဒနိကာ ပူဝိကာ။ မိလိန္ဒ။၃၁၅။

မူလီ (တိ) [မူလ+ဤ] (၁) မူလ–မူ–ရှိသော။ (၂) အမြစ်ရှိသော၊ အမြစ်နှင့်ပြည့်စုံသော (သစ်ပင်)။(၁) မူလီ ဟုတွာ ပစ္စေက ပရိပါရ ဝသေန ယောဇိယမာနာ သတံ သဟနာဒါ။

သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၅၄။ (၂) မူလိနော ခန္ဓိနော-(ဇာ၊၁။၁၇၀)တိ မူလသမ္ပန္နာ စေဝ ခန္ဓသမ္ပန္နာ စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၇။

မူလု (လူ) ပနိဿယ (ပု) [မူလ+ဥပနိဿယ] အရင်းမူလ အစဖြစ်သော ဥပနိဿယ။ ပုရိမေန ပန သဝနေန ဝိနာ တံ ဖုသနံ သယမေဝ မူလုပနိဿယေသာ ယေဘုယျေန ဟောတိ။ မူလဋီ၊၂။၃၁။ မူလူပနိဿယေသာ။ အနုဋီ၊၂။၃၆။

မူလုပ္ပတ္တိဝစန (နု) [မူလုပ္ပတ္တိ+ဝစန] ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းကို ဆိုခြင်း။ မူလုပ္ပတ္တိဝစနတောပိ-(သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၀)တိ "စက္ခုဝတ္ထုံသ ပါတုဘာဝါ" တိ ဧတဿ ပဌမုပ္ပတ္တိယာ ဝစနတောပိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၂၉။

မူလေကဒေသ (ပု) [မူလ+ဧကဒေသ] မူလအစိတ် ဖြစ်သော။ တဿ မူလေကဒေသတ္တာ မဇ္ဈေ။ မူလဋီ၊၃။၄၀။

မူလောသဓ (နု) [မူလ+ဩသဓ] အမြစ်ဆေး။ မဟာရာဇ ဟံ့ မူလောသဓာဒီဟိ အတေကိစ္ဆော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။

မူလျ (နု) [မူလ+ဏျ။ မူလ+ယ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၅၁။] အဖိုးနှုန်း၊ အဖိုးအခ။ မူမာ န ကရိဿတိတိ မူလျံ ဝိနာ န ကရိဿတိ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၀၀။

မူသတိ (ကြိ) [မူသ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၇၃-၌ မုသ တိဟု ဧဿနှင့်ရှိ၏။] ခိုးယူ၏။ စိတ္တံ ပရိယုဋ္ဌာဘိတ္ဝာ စိတ္တံ မူသတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၀။ မူသာန္တိ—သ-ရတ္ထ၊၂။၁၆၂။

မူသန (နု) [မူသ+ယု] ခိုးယူခြင်း။ ဒွါရဘဉ်ဂါ-ဒိမူသနန္တိ ဒွါရဘဉ်ဂါဒိသု မူသနံ။ အနုဋီ၊၁။၂၀၁။

မူသန္တိ (ကြိ) [မူသ+အ+အန္တိ] ခိုးယူ—လုယက်—ကုန်၏။ မူသတိ—ကြည့်။

မူသာ (ထီ) [မူသ+အ+အာ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၂၆။] မိုက်ခွက်၊ မိုက်လုံ။ ဇာတရူပံ မူသာယံ ပက္ခိပိတွာ မမဘိ။ အံ၊၁။၂၅၅။ မူသာယ ဝါ ပက္ခိပေယျာ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉)တိ တတ္တကေ ဝါ ပက္ခိပေယျ။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၀၁။

မူသာမုခ (နု) [မူသာ+မုခ] မိုက်ခွက်—မိုက်လုံ—အဝ၊ မိုက်ခွက်ဝ၊ မိုက်လုံဝ။ ဥက္ကာမုခေ ဝါတိ ဥက္ကာမုခေ ဝေါ မူသာမုခေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂ပ၆။

မူသိ (ပု) [မူသ+ဣ] ကြွက်။ မုဒုမူသိ—ကြည့်။

မူသိက (ထီ၊ပု) [မူသ+ဏွု။ ဓာန်၊ဋီ။၆၁၀။ ထီ၌ မူသိကာ] (၁) ကြွက်။ (ထီ) (၂) မူသိကာ မည်သော၊ သူ(ကျွန်မ)။ (၁) သေယျထာပိ နာမ ဥလူကော ရတ္တိဘာဂေ မူသိကံ မဂ္ဂယမာနော ဈာယတိ။ မ၊၁။၄၁၁။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။) စဝဿော ဣမာ ဘိက္ခဝေ မူသိကာ။ အံ၊၁။၄၂၂။ မဟာမူသိကာယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ (ထီ)(၂) အဟမေဝကော ဇာနာမိ၊ ဥဒပါနေ မူသိကာ ဟတာ။ ဇာ၊၁။၁၃၄။ ရာဇာ သာယံ မူသိကံ နာမ ဒါသိံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။

မူသိကကဏ္ဏ (တိ) [မူသိကာ+ကဏ္ဏ] ကြွက်နား ရွက်နှင့်တူသော နားရွက်ရှိသော၊ သေးငယ် သော နားရွက်ရှိသော၊ သူ။ မူသိကကဏ္ဏော ဝါ ဇတုကကဏ္ဏော ဝါ ခုဒ္ဒိကာဟိ ဘဏ္ဍသက္ခလိကာဟိ သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။၁၄၂။

မူသိကဂဏ (ပု) [မူသိက+ဂဏ] ကြွက်အပေါင်း။ အနုပုဗ္ဗေန မူသိကဂဏော တနုကော ဇာတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇၆။

မူသိကစ္ဆိန္န (တိ) [မူသိက+ဆိန္န] (က) ကြွက် ခဲစားအပ်သော။ (ခ) ကြွက်ခဲစားသည်ကို ဆိုသောကျမ်း။ (မြန်မာပြန်၌ ကြွက်ကိုက်

ကျမ်းဟူ၏။) (က) ယထာ နာမ ဒုန္နိက္ခိတ္တံ မူသိကစ္ဆိန္နံ ပေသကာရနံ ဘန္တံ။ ဒီ၊ ၂။ ၇၅။ သံ၊ ၂။ ၇၇။ အံ၊ ၂။ ၃၇၅။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၁၇။ (—ဇာ၊ ၄။ ၁၄၁။) (ခ) သုပိနံ လက္ခဏံ မူသိကစ္ဆိန္နံ။ ဒီ၊ ၁။ ၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉။ မူသိကစ္ဆိန္နန္တိ ဥန္ဒူရခါယိတံ။ တေနာပိ ဟိ အဟတေ ပါ ဝတ္ထေ အနဟတေ ဝါ ဝတ္ထေ ဣတော ပဋ္ဌာယ ဝေ ဆိန္နေ ဣဒံ နာမ ဟောတီတိ အာဒိသန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၇။ မူသိကစ္ဆိန္နန္တိ ဝဏ္ဏာဒီနံ အသုဘာဘာဝေ မူသိကစ္ဆေဒေ သတိ ဣဒံ နာမ ဖလံ ဟောတီတိ ဝေနနကသတ္ထ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။

မူသိကပစ္ဆေဒ (ပု) [မူသိက+ဆေဒ] ကြွက်ကိုက်ဖြတ်ခြင်း၊ ကြွက်ခဲစားခြင်း။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မူသိကပထ (ပု) [မူသိက+ပထ] ကြွက်သွားရာလမ်း၊ မူသိကပထံ ဂစ္ဆတိ။ မဟာနိ။ ၁၂၀၊ ၃၂၆။

မူသိကပေါတက (ပု) [မူသိက+ပေါတက] ကြွက်ငယ်။ ဒေသုတ္တာ မူသိကပေါတကာ ဟုတွာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၀။

မူသိကယူထ (ပု၊န) [မူသိက+ယူထ။ ဓာန်။ ၆၃၂။] ကြွက်အပေါင်း။ အသေကော သိဂ်ါလော ဣတော စိတော ဧ ဝိစရန္တော တံ မူသိကယူထံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၇၅။

မူသိကယောနိ (ထီ) [မူသိက+ယောနိ] ကြွက်မျိုး။ ဗောဓိသတ္တော မူသိကယောနိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၇၅။

မူသိကရာဇ (ပု) [မူသိက + ရာဇ] ကြွက်မင်း။ မူသိကရာဇာ ကထေဝန္တော ဥပ္ပတိတွာ တဿ ဂီဝါယံ ပတိတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၇၆။

မူသိကဝဏ္ဏ (န) [မူသိက + ဝဏ္ဏ] ကြွက်ချေး။ မူသိကဝစ္စံ မေ ဘန္တေ ဘာဇနေ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။

မူသိကဝဏ္ဏ (ပု) [မူသိက+ဝဏ္ဏ] ကြွက်အသွင်သဏ္ဌာန်။ တုမှေသု ကောစိ မူသိကဝဏ္ဏံ မာပေတွာ။ ဇာ၊ ပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၂။

မူသိကဝိဇ္ဇာ (ထီ) [မူသိက+ဝိဇ္ဇာ] ကြွက်ကိုက်ခဲသည်ကို ဆေးကုသသော အတတ်။ ဝိစ္ဆိကဝိဇ္ဇာ မူသိကဝိဇ္ဇာ သကုဏဝိဇ္ဇာ။ ဒီ၊ ၁။ ၉၊ ၆၄။ ဝိစ္ဆိကဝိဇ္ဇာတိ ဝိစ္ဆိကဒဋ္ဌတိကိစ္ဆနဝိဇ္ဇာ။ မူသိကဝိဇ္ဇာယပိ ဧသေဝ နယော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၈—၉။

မူသိကဝိသ (ပု၊န) [မူသိက+ဝိသ။ ဓာန်။ ၆၅၅။] ကြွက်အဆိပ်။ မူသိကဝိသံ ဝိယ ကာရဏာဂတော ဉပ္ပဇ္ဇနရောဟာ အနာဂတာ ကိလေသာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၉။ (—သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။)

မူသိကသဒ္ဒ (ပု) [မူသိက+သဒ္ဒ] ကြွက်မြည်သံ။ မဇ္ဈာရကသဒ္ဒံ ပါ မူသိကသဒ္ဒံ ဝါ ပဟာဘ ဝိက်ရဏံ ဝါ ကတွာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၇။ (—သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၁။)

မူသိကသောဗ္ဘ (န) [မူသိက+သောဗ္ဘ] ကြွက်တူးသော တွင်း။ အဟိ မူသိကသောဗ္ဘံဝါ (ထေရ။ ၂၆၄) ဘာ အဟိ ဝိယ မူသိကာလယ ခတဗိလံ သေဝတေ သေဝယျ သေနာသနံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၆။

မူသိကာဒဋ္ဌ (တိ) [မူသိကာ + ဒဋ္ဌ] ကြွက်—ကိုက်— ခဲစား— အပ်သော။ သစေ ဣဒံ မူသိကာဒဋ္ဌံ သာဋကယုဂံ ဣမသ္မိံ ဂေဟေ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၃။

မူသိကာဒရီ (ထီ) [မူသိကာ+ဒရီ] ကြွက်နေသော—ချောက်—ပင်း၊ ကြွက်တွင်း။ အရဲ့သော ဝိစရန္တော တံ မူသိကာဒရိံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၇။

မူသိကာဘယတ္ထေရ (ပု) [မူသိကာဘယ+ထေရ] မူသိကာဘယထေရ်၊ သေခသာဟိ အမှဟတ္ထပညာဟိ မူသိကာဘယတ္ထေရာ အာဟ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၅။

မူသိကုက္ကုရ (ပု၊န) [မူသိက+ဥက္ကုရ] ကြွက်တူးသော မြေ၊ ကြွက်ကျစ်စာ။ ယံ ဟောတိ ကုလပလုဋ္ဌံ ဝါ မူသိကုက္ကုရေ ဝါ၊ တံ ကာဇေန္အာဟရိတွာ ဘာဇနံ ကရိတွာ ဝေမာဟ။ မ၊၂။၂၄၂။

မူသိကုက္ကုရ (ပု၊န) [မူသိက+ဥက္ကုရ] ကြွက်တူးသောမြေ၊ ကြွက်ကျစ်စာ။ မူသိကုက္ကုရ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂)၌ မူသိကာ ဟိ ဥဒ္ဓရန္ထိ ပံသုံ။ ဝဇိရ။၂၉၆။ (–သာရတ္ထ၊၃။၁၅။ ဝိမတိ၊၂။၁၀။)

မူသိကူပမ (တိ) [မူသိက+ဥပမာ] ကြွက်နှင့် တူသော၊ ကြွက်ဥပမာရှိသော၊ သူ။ စတ္တာရော မူသိကူပမာ ပုဂ္ဂလာ။ အဘိ၊ပု။၁၁၈၊၁၄၉။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။)

မူသိလ (ပု) မူသိလမည်သူ။ တေန ခေါ သမယေန ဥဇ္ဇေနိယံ မူသိလော နာမ ဇေဋ္ဌဂန္ဓဗ္ဗော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၈။

မူဟန (န) [မုဟ+ယု] တွေဝေ–မိန်း–မော–ခြင်း။ မောဟော စ အကုသလမူလံ၊ နမူဟနမတ္တံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၉၄။

မူဠာလကုဏ္ဍလက (န) [မူဠာလ+ကုဏ္ဍလက] ကြာရင်း၊ ကြာနားတောင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မူဠာလိဝတ္တက (န) [မူဠာလိ+ဝတ္တက] ကြာရင်း၊ ကြာနားတောင်း။ မူဠာလိဝတ္တက (ဇာ၊၂။၃၆၀)၌ မူဠာလကုဏ္ဍလကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၇။ (သျှ-၌ မူလာလိ, မူလာလ ဟု ရှိသည်။)

မူဠှ (တိ) [မုဟ+တ။ အမုယှိတိ မူဠှော။ ရူပ၊နွာ။ ၃၇၉။ မုဟ+လ။ ဓာန်၊ဋီ။၇၂၁။] တွေဝေမိန်းမောသော–မသိသော၊သူ။ မူဠှဿ ဝါ မဂ္ဂံ အာစိက္ခေယျ။ ပါ၊၁။၇။ မ၊၁။၂၈။ သံ၊၁။၇၀။ အံ၊၁။၅၇။ သုတ္တနိ။၂၉၃။ မူဠှသာဒိ ဒိသာမူဠှော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။

မူဠှဂဗ္ဘာ (ပု) [မူဠှ+ဂဗ္ဘ] (၁) မိခင်ကို–တွေဝေ–မိန်းမော–ပင်ပန်း–စေတတ်သောကိုယ်ဝန်။ (၂) (အလွယ်တကူ မီးမဖွားနိုင်သော ကြောင့်) တွေဝေ– မိန်းမော– ပင်ပန်း–နေသော မိခင်၏ ဝမ်းဗိုက်။ (ထီ) (၃) အဖြောင့်မသွား လမ်းမှားသော ကိုယ်ဝန်ရှိသော မိန်းမ၊ (အမိဝမ်း၌ ချောချောမောမော မမွေးဖွားဘဲ) ကိုးလိုးကန့်လန့် ဖြစ်နေသော ကိုယ်ဝန်ရှိသော မိန်းမ။ (၁) ဇနမာရကမဗ္ဗဂတာတိ ဇနမာရကော ဝုစ္စတိ မူဠှဂဗ္ဘော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၈၅။ (၂) သတ္တသံဝစ္ဆရာနိ မာတုဂဗ္ဘေ ဝသိတွာ သတ္တဒိဝသာနိ မူဠှဂဗ္ဘေ ဝသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ (ထီ) (၃) ကောစိ မူဠှဂဗ္ဘာယ မာတရိ မာတုကုစ္ဆိတော အနိက္ခန္တော၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၆။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၀၈။) ဂဗ္ဘမူဠှာ–လည်းကြည့်။

မူဠှဂဗ္ဘဒုက္ခ (န) [မူဠှဂဗ္ဘ+ဒုက္ခ] ကိုယ်ဝန်ကြောင့်–ကိုယ်ဝန် ဖွားမြင်ရခြင်းကြောင့် – တွေဝေမိန့်.မောသောဆင်းရဲ။သတ္တာဟံ မူဠှဂဗ္ဘဒုက္ခဥအတ္တနာ ကတကမ္မမူလကမေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၃၃။

မူဠှဂဗ္ဘဘာဝ (ပု) [မူဠှဂဗ္ဘ+ဘာဝ] တွေဝေ–မိန်းမော–ပင်ပန်း–သော ကိုယ်ဝန်၏အဖြစ်။ သတ္တာဟံ မူဠှဂဗ္ဘဘာဝံ အာပဇ္ဇိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၀၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၃။

မူဠှဂဗ္ဘဘာဝပ္ပတ္တိ (ဣ) [မူဠှဂဗ္ဘဘာဝ+ပတ္တိ] တွေဝေ–မိန်းမော–ပင်ပန်း–သော ကိုယ်ဝန်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ သတ္တာဟံ မူဠှဂဗ္ဘဘာဝပ္ပတ္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၀၈။

မူဠှစိတ္တ (န) [မူဠှ+စိတ္တ] (၁) တွေဝေသော–မသိသော–စိတ်။ (တိ) (၂) တွေဝေသောစိတ်ရှိသော၊ စိတ်တွေဝေနေသော၊ သူ။ (၁) ရတ္တစိတ္တံ ဝါ ဒုဋ္ဌစိတ္တံ ဝါ မူဠှစိတ္တံ ဝါ အာရဗ္ဘဏရသံ အနုဘဝိတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။

(–နေတ္တိ၊ဝိ။၂၂၄။) (တ်)(၂) ကုသရညော သန္တိ နိသီဒါယ ဇာတေန ဘယေန ဥပဒ္ဒုတော မုဋ္ဌစိတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၂၉။

မုဋ္ဌဓမ္မ (ပု) [မုဋ္ဌ+ဓမ္မ] တွေဝေ–မိန်းမော–သူတို့၏ သဘော။ ဇော် တယ်သို့ ပုဂ္ဂလေ အနရိယဓမ္မော ဗာလဓမ္မော မုဋ္ဌဓမ္မော အညာဏဓမ္မော။ မဟာနိ။၁၁၂။ (–၁၄၈။) အနရိယဓမ္မ–ကြည့်။

မုဋ္ဌဓာတုက (တိ) [မုဋ္ဌ+ဓာတု+က] တွေဝေ–မိန်းမော – ပညာ နည်းသော – သဘော ရှိသော၊ သူ။ ရာဇာ မုဋ္ဌဓာတုကော တဿာ ဝစနံ သဒ္ဒဟိတွာ ကောဋ္ဌကံ ပါဝိသိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၇၅။ (–သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၇၀။)

မုဋ္ဌပုဂ္ဂလ (ပု) [မုဋ္ဌ+ပုဂ္ဂလ] တွေဝေ–မိုက်မဲ–သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ဒုဇ္ဇန္တိ မုယှန္တီတိ ဒုတ္တူ၊ မုဋ္ဌပုဂ္ဂလာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၂၆။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၆၆။ ဒုတ္တုပညတ္တ–ကြည့်။

မုဋ္ဌပုရိသ (ပု) [မုဋ္ဌ+ပုရိသ] တွေဝေ–မိန်းမော–မိုက်မဲ–သော ယောကျ်ား။ အသပ္ပုရိသန္တိ လာမကပုရိသံ တုစ္ဆပုရိသံ မုဋ္ဌပုရိသံ အဝိဇ္ဇာယ အန္ဓီကတံ ဗာလံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၁။)

မုဋ္ဌရူပ (တိ) [မုဋ္ဌ+ရူပ] တွေဝေ–မိန်းမော–အချည်းနှီး–သော သဘောရှိသော၊ သူ။ မုဋ္ဌရူပေါ (ဓမ္မ။၅၁။ မဟာနိ။၄၅)တိ တုစ္ဆရူပေါ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။

မေ (အလိင်) [အမှ+နာ။ အမှ+သ] (၁) ငါသည်။ (၂) ငါအား။ (၃) ငါ၏။ (၄) ငါမှ။ (၁) (၂) (၃) ဇဝံ မေ သုတံ။ ဒီ၊၁။၁။ မ၊၁။၁။ သံ၊၁။၁။ မေ-သဒ္ဒေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟိဿ ဂါထာ-ဘိဂီတံ မေ အဘောဇနေယျန္တိ အာဒီသု မယာတိ အတ္ထော။ သာဓု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ သံခိတ္တေန ဓမ္မံ ဒေသေတူတိအာဒီသု မယှန္တိ အတ္ထော။ ဓမ္မဒါယာဒါ မေ ဘိက္ခဝေ ဘဝ-ထာတိအာဒီသု မမာတိ အတ္ထော။ ဣဓ ပန မယာ သုတန္တိ စ မမ သုတန္တိ စ အတ္ထ-ဒွယေ ယုဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈-၂၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ (၄) ယဿံ ဒိသာယံ တံ ဝိဟ-ရသိ၊ အသုညာယေဝ မေ သာ ဒိသာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ (ဋီကာ ၁၂-၌ မေ ကို မမ-ဟု ဖွင့်ထားသောကြောင့် "မေ၊ ငါ၏"ဟုလည်း အနက်ပြန်နိုင်ပါသည်။)

မေခလ (နု) မေခလမြို့။ တဿ ဘဂဝတော နဂရံ မေခလံ နာမ အဟောသိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇၈။)

မေခလာ (ထီ) [မေပ.န+ခ+မာလာ။မိ+ခလ+ဋ္ဌာပ်။ ထောမ။] (၁) ခါးကြိုးတန်ဆာ။ (၂) ရွှေစီသော အဝတ်၊ ရွှေချည်ထိုးအဝတ်။ (၁) ယထာ လောကေ "မေဟနဿ ခဿ မာလာ" တိ ဝတ္တဗ္ဗေ မေခလာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၉၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၅။ (၂) မိခလာ–ကြည့်။

မေခလာဒါယိကာ (ထီ) [မေခလာ+ဒါယိကာ] မေခလာဒါယိကာမည်သူ။ (ခါးကြိုးတန်ဆာ လှူခဲ့ဖူးသောကြောင့် မေခလာ ဒါယိကာ အမည်ရသည်။) မေခလိကာ–ကြည့်။ ဣတ္ထံ သုဒံ မေခလာဒါယိကာ ဘိက္ခုနီ ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊၂။၁၇၉။

မေခလာသဒ္ဒ (ပု) [မေခလာ+သဒ္ဒ] ခါးကြိုး တန်ဆာအသံ။ မေခလာသဒ္ဒေန ရာဇနိဝေ-သနံ ဧကနိန္နာဒံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၂၅။

မေခလိကာ (ထီ) [မေခလ+ဣက+အာ] ခါးကြိုးတန်ဆာ။ မေခလိကာ မယာ ဒိန္နာ၊ နဝကမ္မာယ သတ္ထုနော။ အပ၊၂။၁၇၉။

မေဃ (ပု) [မိဟ+ဃ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၄၇။ မောဂ်၊၄။ ၃၈။ နီတိ၊ဓာ။၁၉၅။] (၁) မိုး၊ မိုးတိမ်။ (၂) မေဃလုလင်။ (၁) မေဃာ ဂဇ္ဇန္တိ။

ဝိ·ဋ္ဌ ၁၄ ။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄ ။ ဇာ၊၊၊။၁၃။ ဝိမတိ၊၂။၁၄။) (၂) ဘဒါ းလုံ မဃော နာမ ဖြ ဟွ ဗာမဘကောဝါ ဟုတွာ။ အပါဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၁—၂။

မေဃဥတု (သီ၊ပု) [မေဃ+ဥတု] မိုးဥတု။ မေဃဥတု (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၄။ မမ္မ၊၂။၁ ၁၀၅ နို မေဃံ ပဝိစ္စ ဥပ္ပန္နံ ဂဥတုံ မ၊ဋ္ဌ၊၃ ၁၅၃၊

မေဃဂဇ္ဇန (နု) [မေဃ+ဂဇ္ဇန] မိုး ချုန်းသံ။ မေဃဿ ဂဇ္ဇမာနေ သု သဒ္ဒံ ကမ္မောဒ္ဓေသု မေဃဂဇ္ဇနံ သုတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃ ၇။

မေဃဂဇ္ဇိတ (နု) [မေဃ+ဂဇ္ဇိတ] မိုးချုန်းသံ။ တေသံ စမ္မ ပဝဋ္ဋန္တံ ့နံ သဒ္ဒေါ မေဃဂဇ္ဇိတံ ဝိယ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ (—ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊၉၇။ ဝင်ရ၊၃၇၉။)

မေဃဂဇ္ဇိတဃောသ(ပု)[မေဃဂဇ္ဇိတ+ဃောသ] မိုးချုန်းသံ။ မဟာသမုဒ္ဒကုစ္ဆိယံ မေဃဂဇ္ဇိ-တဃောသော ဝိယ တူရိယဃောသော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၈၀။

မေဃဂဗ္ဘ (ပု) [မေဃ + ဂဗ္ဘ] မိုးတိမ်တိုက်။ ဝိစရန္တိယော မေဃဂဗ္ဘတော နိက္ခမန္တိယော ဝိယ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။

မေဃဂီတ (နု) [မေဃ+ဂီတ] (၁) မိုး ချုန်းသံ ဟူသော သီချင်း။ (၂) မိုးသီချင်း၊ မိုးဘွဲ့ သီချင်း။ (၃) သုန္ဒရဿ ဒုတ္တ နာ မေဃဂီတဿ အနုဗြူဟမေဝါတိ အဓိပ္ပာ။ ဘေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇။ (၂) ကော် ဝလာဟကံ နိဝါသေတွာ၊ ကော် ပါရုပိတွာ မေဃဂီတံ ဂါယန္တော။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။၂၃၁။ ဇာ ဋ္ဌ ၁။၄၄။ (—သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၇။)

မေဃဃဋ္ဋာ (ထီ) [မေဃ+ဃဋ္ဋာ] မိုးတိမ် အပေါင်း မိုးတိမ်စုစုစိုင်စိုင် မေဃမာလာ ဝိယ မေဃဃဋ္ဋာ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။

မေဃစ္ဆန္န (တိ) [မေဃ+ဆန္န] မိုးတိမ်ဖုံးလွှမ်း အပ်သော၊ မိုးတိမ်အုပ်သော။ သမေ မေဃစ္ဆန္နေ သူရိယေ "ကာဝေ ပေ နု ဖေါ နော"တိ ဝေမတိကဇာ ဘုဥ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၄၅။ (—သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၁၆၈။)

မေဃစ္ဆန္နာဟ (နု) [မေဃစ္ဆန္န+အဟ] မိုးအုပ် သောနေ့၊ မိုးအုံ့သောနေ့။ ဒုဒ္ဒိနံ မေဃစ္ဆန္နာ-ဟေ။ ဓာန်။၂၀။

မေဃတ္ထ(ဿ)နိတ (နု) [မေဃ+ထနိတ] မိုး ချုန်းသံ။ မဟာသယနေ နိပန္နော မေဃတ္ထ-နိတံ သုတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ (—မမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၃၈။) ဘန္တသဘာဝံ ဥဒ္ဒိစ္စ မေဃထနတံ မေဃဂဇ္ဇိတံ ခေတသန္တိ ဥဒ္ဒိစ္စမေဃထနိတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၆။ (—ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၁၂။)

မေဃတ္ထနိတနိဂ္ဃောသ (ပု) [မေဃတ္ထနိတ+ နိဂ္ဃောသ] မိုးချုန်းသံ။ မဟာသမုဒ္ဒကုစ္ဆိယံ မေဃတ္ထနိတနိဂ္ဃောသော ဝိယ မဟာဃော-သော အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။၄၀၇။

မေဃတ္ထနိတပူရိတ (တိ) [မေဃတ္ထနိတ+ပူရိတ] မိုးချုန်းသံဖြင့် ပြည့်သော။ ဂီတဝါဒိတ-သဒ္ဒေန ရာဇဘဝနံ မေဃတ္ထနိတပူရိတာ မဟာ-သမုဒ္ဒကုစ္ဆိ ဝိယ ဧကနိန္နာဒံ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈၅။

မေဃတ္ထ(ထ)နိတသဒ္ဒ (ပု) [မေဃတ္ထနိတ+ သဒ္ဒ] မိုးချုန်းသံ။ အပရဒိသာယ မေဃတ္ထ-နိတသဒ္ဒံ သုတွာ နိပန္နော ဥမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ မေဃထနိတ-သဒ္ဒေါ ဝိယ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၀၊

မေဃထနိတ (နု) [မေဃ+ထနိတ] မိုးချုန်းသံ။ မေဃတ္ထ(ထ)နိတ—ကြည့်။

မေဃဒုန္ဒုဘိ (ထီ၊ပု) [မေဃ+ဒုန္ဒုဘိ။ ဓာန်၊ ဋီ။၁၄၃၊] မိုးစည်၊ မိုးချုန်းသံ။ ယဒါ နဒသာ ဂဇ္ဇတိ မေဃဒုန္ဒုဘိ။ ထေရ၊၂၉၀။ သံနိဒ္ဓ-

ဂမ္ဘီရနိဂ္ဃောသတာယ မေဃောဃောဝ ဒုန္ဒုဘိ မေဃဒုန္ဒုဘိ၊ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။

မေဃဓနိတကာလ (ပု) [မေဃဓနိတ+ကာလ] မိုးချုန်းသောအခါ။ တေသံ သဒ္ဒေါ သမုဒ္ဒကုစ္ဆိယံ မေဃဓနိတကာလော ဝိယ ယုဂန္ဓရကုစ္ဆိယံ သာဂရနိဂ္ဃောသကာလော ဝိယ စ ဝတ္တတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။

မေဃနာထ (တိ) [မေဃ+နာထ] မိုးကို–အားထား–မှီခို–ရသော၊သူ။ တိဏဘက္ခာ ပသဝေါ မေဃနာထာ နာမ၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၃။

မေဃနိဘ (တိ) [မေဃ+နိဘ] မိုး–မိုးတိမ်–နှင့်တူသော။ သံပုပ္ဖိတေ မေဃနိဘေ မှိ ကာနနေ(သေရ။၃၆၀)တ် ပါဝုသမေဃသက်ာသေ ကာနနေ သမ္ဗုဒ္ဓေ ပုပ္ဖိတေ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၆။

မေဃန္ဓကာရ (ပု) [မေဃ+အန္ဓကာရ] မိုးတိမ်ဖုံးလွှမ်းသော အမိုက်မှောင်၊ မိုးမှောင်။ တာဂ စက္ခုမာ ကိရ ပုရိသော မေဃန္ဓကာရေ ရတ္တိံ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၈။ (–ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။)

မေဃပဋလ (နပ) [မေဃ+ပဋလ] မိုးတိမ်လွှာ အုပ်ဆိုင်းနေသော မိုးတိမ်၊ မိုးတိမ်အုပ်ခြင်း၊ တိမ်ဖုံးခြင်း၊ မိုးမှောင်ကျခြင်း၊ အန္ဓကာရေတိ ကာဠပက္ခစာတုဒ္ဒသီအဍ္ဎရတ္တဃနဝနသဏ္ဍမေဃပဋလေဟိ စတုရင်္ဂေ တမေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၃၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၈။ မ နိ ၇၁။)မေဃသ ပဋလံ မေဃပဋလံ။ မေဃစ္ဆန္နတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆၈။

မေဃပဋလစ္ဆန္န (တိ) [မေဃပဋလ + ဆန္န] မိုးတိမ်လွှာ ဖုံးလွှမ်းအုပ်သော။ ရတ္တန္ဓကာရေ မေဃပဋလစ္ဆန္နာသု ဒိသာသု ကဏ္ဍံ ခိပိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၈။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၀၊)

မေဃပဋလသဉ္ဆန္န (တိ) [မေဃပဋလ+သဉ္ဆန္န] မိုးတိမ်လွှာဖုံးအုပ်သော။ အယံ ပန အမာဝသီ ရတ္တိ ဒေဝေါ စ မေဃပဋလသဉ္ဆန္နော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၃၂၂။

မေဃပန္တိ (ထီ) [မေဃ+ပန္တိ] မိုးတိမ်အစဉ်။ ဝနံ ကိရ မေဃပန္တိသဒိသံ။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။

မေဃပါဒ (ပု) [မေဃ+ပါဒ] မိုးအခြေ။ မေဃပါဒ် ပစ္စိဇ္ဇိဿန္တိ သဿာနိ မိလာယိဿန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၅။ အံ၊ဋီ၊၃၊၆၄၊ (–သာရတ္ထ၊ ၂။၃၀၇။)

မေဃဝဏ္ဏနာမက (ပု) [မေဃဝဏ္ဏ+နာမ+က] မေဃဝဏ္ဏမည်သူ။ ပုတော ဆဗ္ဗီသတိကပ္ပေ၊ အဟုံ မေဃဝဏ္ဏနာမကော။ အပ၊၁၊၂၄၃။

မေဃမဏ္ဍလ (နပ) [မေဃ+မဏ္ဍလ] မိုးတိမ်အဝိုင်းအဝန်း။ ပါစီနဒိသာဘာဂေ ခလမဏ္ဍလမတ္တံ ကော မေဃမဏ္ဍလံ ဥဋ္ဌာယ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၃၁။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။)

မေဃမာလ (ပု) [မေဃ+မာလ] မေဃမာလမည်သူ၊ မေဃမာလခိုးသူ။ မေဃမာလော စေ မဟာနုဘာဝေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅၅။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။ သာရတ္ထ၊၃။၉၈။

မေဃမာလာ (ထီ)[မေဃ+မာလာ]မိုးတိမ်အစဉ်၊ မိုးတိမ်အပေါင်း၊ မိုးတိမ်အစိုင်အခဲ။ မေဃမာလာ ဝိယာ(မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆)တိ မေဃဃဋာ ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၂၂။

မေဃမုခ (နပ) [မေဃ+မုခ] မိုးတိမ်အဝ၊ မိုးတိမ်အတွင်း။ မေဃမုခေ ဝိဇ္ဇုလတာ ဝိယ နလာဋေ ဥဂ္ဂိသုပန္နံ ဗန္ဓန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၀။ ဇာ၊၄၊၄။၄၆၈။) မေဃမုခေတိ အဗ္ဘန္တရေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၆။

မေဃဝဏ္ဏ (တိ) [မေဃ+ဝဏ္ဏ] မိုးတိမ်အဆင်းရှိသော၊ နီညိုသော အဆင်းရှိသော (သက်နှင်း)။ အာသီတိမဟာထေရာ မေဃဝဏ္ဏံ ပံသုကူလံ ကော်သံ ဂါရိဘူတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ (–၃၀၁။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၀။) သုရတ္တိဘာဝေန ဤသကံ ကဏှ-

ဝဏ္ဏတာဘယ မေဃဝဏ္ဏံ၊ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၄။ မေဃဝဏ္ဏန္တိ ရတ္တမေဃဝဏ္ဏံ သဥ္ဇာပဘာန္နရဋ္ဌိကမေဃသက်ာသန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၆၉။ မေဃဝဏ္ဏာဘယာတ် နီလာဘာယ။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၆။

မေဃဝဏ္ဏအဘယ (ပု) [မေဃဝဏ္ဏ+အဘယ] မေဃဝဏ္ဏအဘယမည်သူ။ မေဃဝဏ္ဏာဘယအမစ္စ–ကြည့်။

မေဃဝဏ္ဏပံသုကူလစီဝရ (န) [မေဃဝဏ္ဏ+ပံသုကူလစီဝရ] မိုးတိမ်အဆင်းရှိသော ပံသုကူသင်္ကန်း။ ဒသဗလဒတ္တိယံ မေဃဝဏ္ဏပံသုကူလစီဝံ ပါရုပိတွာ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၄၁။

မေဃဝဏ္ဏသဏ္ဍာန (န) [မေဃဝဏ္ဏ+သဏ္ဍာန] မိုးတိမ်အဆင်းသဏ္ဍာန်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မေဃဝဏ္ဏသိရိနိဘ (တိ) [မေဃဝဏ္ဏသိရိ+နိဘ] ကျက်သရေရှိသော မိုးတိမ်အဆင်းသဏ္ဍာန်–နှင့် တူသော–ကဲ့သို့ဝင်းရသော။ နီလဗ္ဘဝဏ္ဏသ ဒိသံ၊ မေဃဝဏ္ဏသိရိနိဘံ။ ပေတ။၂၀၂။ မေဃဝဏ္ဏသိရိနိဘန္တိ မေဃဝဏ္ဏသဏ္ဍာနံ ဟုတွာ ခါယမာနံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၃၄။

မေဃဝဏ္ဏာဘယ (ပု) [မေဃဝဏ္ဏ+အဘယ] မေဃဝဏ္ဏာဘယမည်သူ။ "သာမု ဘန္တေ"တိ ရာဇာ မေဃဝဏ္ဏာဘယဿ အမစ္စဿ ပဋိဝေဒေသာနေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။

မေဃဝဏ္ဏာဘယအမစ္စ (ပု) [မေဃဝဏ္ဏာဘယ+အမစ္စ] မေဃဝဏ္ဏာဘယမည်သော အမတ်။ မေဃဝဏ္ဏာဘယဒ မစ္စဿ ပဋိဝေဒေသာနေ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅-၌ ဝါကျရှိ)ဘိ မေဃဝဏ္ဏအဘယဿ ရညော အမစ္စေန ကတ္တဗ္ဗဿ ပဋိဝေဒေဿ ဝတ္ထုဘူတေ ဌာနေ။ ဝိမတိ၊၁။၃၇။

မေဃဝန (န) [မေဃ+ဝန] မေဃဝန် (ဥယျာဉ်)။ တေ မေဃဝနံ နာမ ဥယျာနံ မမ ပိတုသန္တကံ နဂရတော နာတိဒူရံ နာစ္စာသန္နံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။

မေဃဝနုယျာန (န) [မေဃဝန+ဥယျာန] မေဃဝန်ဥယျာဉ်။ ဝသိ သု ထေရာ မေဃဝနုယျာနေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၀။ (–ဝံ၊၂၈။)

မေဃဝါတ (ပု) [မေဃ+ဝါတ] မိုး၏ ရှေ့ပြေးလေ၊ မိုးသက်လေ။ သီတေန မေဃဝါတေန သဥ္ဇာတကိဋ္ဌိဘာ မစုရာဿိတံ ဝဿန္တာ။ သေ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ (–၁၃၄။)

မေဃဝါတဖဿ (ပု) [မေဃဝါတ+ဖဿ] မိုးသက်လေတွေ့ထိမှု။ ထေရဿပိ အာဝါသင္ဂေ မေဃဝါတဖဿောဟိ အပဂတဿမွတ္တာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၆။

မေဃဝိဂမ (ပု) [မေဃ+ဝိဂမ] မိုးတိမ်ကင်းစင်ခြင်း။ ဝိဒ္ဓန္တိ ဥဗ္ဗိဒ္ဓံ၊ မေဃဝိဂမေန ဒူရိဘူတန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၉၀။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။၁၄၉။ ဝိမတိ၊၂။၈၆။ မ၊ဋီ၊၃။ ၁၃၁။)

မေဃဝုဋ္ဌာန (န) [မေဃ+ဥဋ္ဌာန] မိုးတိမ်တက်ခြင်း။ ဒုဘိယံ ကာရဏေန ဖလဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ကေနေ္တန ဝဿိနာ ဝိယ မေဃဝုဋ္ဌာနေန ဝုဋ္ဌိပ္ပဝတ္တိယာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၂။ (–သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၅၉။ အံ၊ဋီ၊၁။၃၁။ မ၊ဋီ၊ ၁။၃၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၈။)

မေဃဝုဋ္ဌိ (ထီ) [မေဃ+ဝုဋ္ဌိ] မိုးရွာခြင်း။ မေဃဝုဋ္ဌိယံ ဟိ သတိ ဝိဝိဓာနိ သဿာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၆၄။)

မေဃဝုဋ္ဌိဥဒက (န) [မေဃဝုဋ္ဌိ+ဥဒက] မိုးရွာသည့်ရေ၊ မိုးရေ။ မေဃဝုဋ္ဌိဥဒကေန နာဝါယ ဗန္ဓေ ပူတိဘာဝေါ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈။)

မေဃသက်ာသ (တိ) [မေဃ+သက်ာသ] မိုးတိမ်နှင့်တူသော၊ မိုးတိမ်ညိုအဆင်းနှင့်တူသော။

သော ဝန် မေဃသက်ာသံ၊ စုဝံ ဟရိတ-သဒ္ဒလံ။ ဇာ၊ ၂။၃၃၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၂၇၉။

မေဃသဒ္ဒ (ပု) [မေဃ+သဒ္ဒ] မိုးသံ၊ မိုးချုန်းသံ။ တာ ဥတုသမယေ မေဃသဒ္ဒံ သုတွာ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၂၄။)

မေဃသန္နိဘ (တိ) [မေဃ+သန္နိဘ] မိုးတိမ် –အရောင်–အဆင်း–ရှိသော၊ မိုးတိမ်နှင့်တူသော။ ယံ ပန သဿံ တရုဏံ မေဃသန္နိဘံ ဝဃသမ္ပန္နံ။ မိလိန္ဒ။၁၅၃။ (–ဇာ၊၂။၇၆။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၄၀။)

မေဃသမယ (ပု) [မေဃ + သမယ] မိုးအခါ၊ မိုးဥတု အချိန်အခါ။ ကုသလပက္ခတော အာဂတံ ဝိတက္ကံ မေဃသမယေ မေဃံ ဝိယ သုခေတ္တေ သာလကလျာဏီပေါတကံ ဝိယ စ သိဉ္စံ ဝဍ္ဎေယျာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၃။

မေဃသမာန (တိ) [မေဃ+သမာန] မိုးတိမ်နှင့်တူသော။ မေဃသမာနာ (ဇာ၊၂။၅၃) တိ နီလမေဃသဒိသာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၆၅။

မေဃသမာနဝဏ္ဏ (တိ) [မေဃသမာန + ဝဏ္ဏ] မိုးတိမ်ညိုနှင့် တူသော အဆင်းရှိသော (ပဉ္စောင်ပင်)။ အထ ဒက္ခသိ မေဃသမာနဝဏ္ဏံ၊ နိဂြောဓရောဇံ အဋ္ဌသဟဿပါဒံ။ ဇာ၊ ၁။၃၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၃။

မေဃသမုဋ္ဌာပကမူလဥတု (ထီ၊ပု) [မေဃသမုဋ္ဌာပက+မူလဥတု] မိုး–မိုးတိမ်–ကို ဖြစ်စေတတ်သော မူလဥတု။ အထ ခေါ် မေဃသမုဋ္ဌာပကမူလဥတုဝသေန ပကာရန္တရေ နဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မူလဋ္ဌီ၊၁။၁၅၀။

မေဃသဝှယ (ပု) [မေဃ + သဝှယ] မေဃနာမည်ရှိသူ။ ပညာသသတသဟဿေ ခတ္တိယော မေဃသဝှယော။ အပ၊၁။၁၂၁။

မေဃသိသ (န) [မေဃ+သိသ] မိုးတိမ်ညွန့်။ မေဃသိသံ နာမ ကိတ္တကေ ဌာနေ ပညာယတီတိ၊ တိယောဇနမတ္တေ အယျာတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၀။)

မေဃိယ (ပု) မေဃိယထေရ်။ တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာ မေဃိယော ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာကော ဟောတိ။ အံ၊၃။၁၆၆။ ဥဒါန။၁၁၆။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။) မေဃိယောတိ တဿ ထေရဿ နာမံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၉၆။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၂၆၇။

မေဃိယတ္ထေရ (ပု) [မေဃိယ+ထေရ] မေဃိယထေရ်။ ဟေဒါစ မေဃိယတ္ထေရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။)

မေဃိယဝဂ္ဂ (ပု) [မေဃိယ+ဝဂ္ဂ] မေဃိယဝဂ်၊ ဥဒါနပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်။ ဥဒါန။၁၁၆-၁၃၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၉၆-၂၄၇။ မေဃိယဝဂ္ဂဿ ပဌမေ ဇာလိကာယန္တိ ဧဝံ နာမကေ နဂရေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၉၆။

မေဃိယသုတ္တန္တ (ပု၊န) [မေဃိယ+သုတ္တန္တ] မေဃိယသုတ္တန်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ပါဠိ၊ နဝကနိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ အံ၊၃။၁၆၆-၉။ ဥဒါနပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၆-၁၂၃။ တဿ ဝတ္ထုံ ဝိဘာဝေန္တော သဗ္ဗံ မေဃိယသုတ္တန္တံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။

မေဃိယသုတ္တသံဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မေဃိယသုတ္တ+သံဝဏ္ဏနာ] မေဃိယသုတ်အဖွင့်၊ မေဃိယသုတ်အဋ္ဌကထာ။ ဝိတ္ထာရော ပန မေဃိယသုတ္တသံဝဏ္ဏနာယ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ခု၊ဋ္ဌီ၊၃။၄၂၉။

မေဃုဋ္ဌာနာဘာဝ (ပု) [မေဃုဋ္ဌာန+အဘာဝ] မိုးတိမ်–ထမှု–တက်မှု – မရှိခြင်း၊ မိုးတိမ်

မတက်လာခြင်း။ မေဃူပွာနုဘာဝံ ဥတွာ ပဗ္ဗာ အာဂန္တွာ ဥဒ္ဓရိယာဝီတိ အာဘောဂေန ဂစ္ဆန္တဿ အနာပတ္တိ။ ဝိမဟိ၊ ၂။ ၁၅။

မေဃူပမ (တိ) [မေဃ+ဥပမာ] မိုးဥပမာရှိသော၊ မိုးကောင်းကင်သဖွယ် ဖြစ်သော၊ သူ။ မေဃူပမော မဟာဝီရော၊ သော မေ ဗုဒ္ဓေါ နိမန္တိတော။ ဒ၊ ပ၊ ၁။ ၄၇၄။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၆။

မေဃောဒက (န) [မေဃ+ဥဒက] မိုးရေ။ ပါဝုသဝဿေန ဝုဋ္ဌေန မေဃောဒကေန ဥပသိတ္တဝသော သုထေဝေ ဝနေ။ ထေ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၆။

မေဃောဒရ (န) [မေဃ+ဥဒရ] မိုးတိမ်ဝမ်းအပြင်၊ မိုးတိမ်အပြင်။ ဥန္နတေ ဘူမိပဒေသေ နိဂ္ဂေ မေဃောဒရံ လိဟန္တေ ဝိ ဝိယ အစ္စုဂ္ဂတေဟိ ပါသာဒကူဋာဂါရာဒီဟိ ဥန္နတေ ဥဇ္ဇယိနကရေ၊ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၁။

မေစက (ပု) [မစ, မစိ+ဏွု။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၉၆။] အညိုရောင်။ နီလော ကဏှ သိတ ကာဠ မေစကော၊ သာမ သာမလာ။ ဓာန်။ ၉၆။

မေစကနိဘ (တိ) [မေစက+နိဘ] အညိုရောင်ရှိသော။ မေစကနိဘဘာယ ဥမာကုသုမသဒိသာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅၂။

မေစကဝဏ္ဏ (တိ) [မေစက+ဝဏ္ဏ] အညိုရောင်ရှိသော။ မေစကဝဏ္ဏာယာ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၃)တိ နီလောဘာသာယ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။

မေဇ္ဈတိ (ကြိ) [မိဒ+ယ+တိ] ချစ်တတ်၏။ မေဇ္ဈတီတိ မေတ္တာ၊ သိနိယှတီတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။ (—ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၆။)

မေဇ္ဈ (န) [မိဓ + ဏျ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၆။] ငင်ကြယ်—သန့်ရှင်း — ခြင်း။ ယံ ဝေသိ အနုပ္ပဗ္ဗမာနေ စိတ္တသန္တာနံ မေဇ္ဈံ ဘာမယ္ယုံ သုစိ ဝေါဒါနံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၆။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၄၀။ (—အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၄။)

မေဓုနဋ္ဌ (ပု) [မေဓုန+အတ္ထ] ရွတ်ဆိုခြင်းအနက်သဘော။ တဇေဝ အာဘုယော မေဓုနဋ္ဌေန အာမေဓိတဝါနန္တိ အာဝဗ်ရိယေန ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၃။

မေဓိသဒ္ဒ (ပု) [မေဓိ+သဒ္ဒ] မေဓိ-သဒ္ဒါ။ မေဓိသဒ္ဒေါ ဟိ ဥမ္မာဒနေ၊ အာပုဗ္ဗော တု ဒွတ္တိက္ခတ္တုမုစ္စာရဏေ ဝတ္တတိ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၆။

မေဏ္ဍ (ပု) [မေဏ္ဍ+က။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၀၁။] သိုး၊ ဆိတ်ကုလား။ ယထာ မဟာရာဇ ဒွေ မေဏ္ဍာ ယုဇ္ဈေယျုံ။ မိလိန္ဒ။ ၆၁။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၁။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၂။ (—ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၅၅။) (နိဿယများ၌ "မေဏ္ဍ, မေဏ္ဍက"ပုဒ်များကို သိုးဟု လည်းကောင်း၊ ဆိတ်ကုလားဟု လည်းကောင်း၊ ဆိတ်ဟု လည်းကောင်း အမျိုးမျိုး ပြန်ဆိုကြ၏။ ဤစာနိ၌မူ "မေဏ္ဍ, မေဏ္ဍက"တွေ့သမျှ သိုး, ဆိတ်ကုလားဟုသာ ပြန်ဆိုမည်။)

မေဏ္ဍက (ပု) [မေဏ္ဍ+က။ မေဏ္ဍက+အ] (၁) သိုး၊ ဆိတ်ကုလား။ (၂) မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေး။ (၃) သိုးရုပ်၊ ဆိတ်ကုလားရုပ်။ (၁) သော မေဏ္ဍကော ဝေဝေဟာဂန္တွာ ဥရမှိ ပဟရိတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၆။ (—ဝဇိရ။ ၃၂၄။ မူလဋီ၊ ၃။ ၆၇။) (၂)ပဉ္စ မဟာပုညာ နာမ မေဏ္ဍကော သေဋ္ဌိ စန္ဒပဒုမာ နာမ တဿေဝ ဇေဋ္ဌကဘရိယာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ (—အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၁။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၅။) (၃) သတ္တရတနမယာနံ မေဏ္ဍကာနံ ပါတုဘာဝေါ ပုညဝတော ဂေဟေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁။ (—ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။ ၄၁။)

မေဏ္ဍကဂန္ဓိ (တိ) [မေဏ္ဍကဂန္ဓ+ဤ။ ထိုဤ၌ မေဏ္ဍကဂန္ဓိနီ] သိုးအနံ့ကဲ့သို့သော အနံ့ရှိသော၊ သိုးနံ့ နံသော၊ သူ။ ကေစ္စ မေဏ္ဍကဂန္ဓိနီ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀။ မေဏ္ဍကဘာ ဝိယ ဂန္ဓော အဿာ အတ္ထီတိ မေဏ္ဍကဂန္ဓိနီ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၀။

မေဏ္ဍကနတ္တု (ထီ၊ပု) [မေဏ္ဍက+နတ္တု] မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေး၏ မြေး။ အထ ခေါ ဥဂ္ဂဟော မေဏ္ဍကနတ္တာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ အံ၊၂။၃၀။ (–၃၁။)

မေဏ္ဍကပဉ္ဟ (တိ) [မေဏ္ဍက+ပဉ္ဟ] သိုးနှင့်ဆက်စပ်သော ပြဿနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၈၈-၁၉၄။ အတ္တိ မေဏ္ဍကပဉ္ဟာ ဇိနဘာသိတာ။ မိလိန္ဒ။၁၀၁။

မေဏ္ဍကပုတ္တ (ပု) [မေဏ္ဍက+ပုတ္တ] မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေး၏ သား။ မေဏ္ဍကပုတ္တဿ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆)တိ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိပုတ္တဿ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၃၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၈၁။ (ဒီ ဋ္ဌ၊၃။၄၃-၌ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိပုတ္တဿ-ဟု ရှိသည်။)

မေဏ္ဍကမိလိန္ဒပဉ္ဟ (တိ) [မေဏ္ဍကမိလိန္ဒ+ပဉ္ဟ] မေဏ္ဍကအမေး, မိလိန္ဒမင်း၏ အမေး။ မေဏ္ဍကမိလိန္ဒပဉ္ဟေသု ထေရဿ သကပ္ပဋိဘာနေ အနုပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်။ ၃၄၉။

မေဏ္ဍကလောမ (နု) [မေဏ္ဍက + လောမ] သိုးမွေး။ အထ ဝါ သလောမကန္တိ မေဏ္ဍကလောမမေဟိ သမန္နာဂတံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၁၂၈။

မေဏ္ဍကဝတ္ထု (နု) [မေဏ္ဍက+ဝတ္ထု] မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေး၏- အကြောင်းအရာ- အတ္ထုပ္ပတ်-ဝတ္ထု။ ဝိ၊၃။၃၃၇-၃၄၁။ မေဏ္ဍကဝတ္ထု ဥဏှ နခဓဝ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၂။ (–သာရတ္ထ၊၂။ ၄၀၉။)

မေဏ္ဍကသိက္ခာပဒ (နု) [မေဏ္ဍက+သိက္ခာပဒ] မေဏ္ဍကသိက္ခာပုဒ်။ တေသု မေဏ္ဍကသိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေန ပဋိက္ခိတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၆။ ကခ်ါ၊ဋီ၊သစ်၊၃၁၄။ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကေ မေဏ္ဍကဝတ္ထုသ္မိံ ဝုတ္တတ္တာ "မေဏ္ဍကသိက္ခာပဒ"န္တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၀၉။

မေဏ္ဍကသိင်္ဂ (နု) [မေဏ္ဍက+သိင်္ဂ] သိုး–ဆိတ်ကုလား–ဦးချို။ နောက်ပုဒ်ကြည့်။

မေဏ္ဍကသိင်္ဂဓနု (ပု) [မေဏ္ဍကသိင်္ဂ+ဓနု] သိုးချိုလေး၊ ဆိတ်ကုလားချိုလေး။ မေဏ္ဍကသိင်္ဂဓနုမှိ ပဂါဠ္ဟေ ကဏ္ဍံ ဇိယံ အာရောပေတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၁၃၇။ (–၁၄၆။)

မေဏ္ဍကသိင်္ဂသဏ္ဌာန (တိ) [မေဏ္ဍကသိင်္ဂ + သဏ္ဌာန] သိုးချို အသွင် သဏ္ဌာန် ရှိသော။ မေဏ္ဍဝိသာဏဝဋ္ဋိက–ကြည့်။

မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိ (ပု) [မေဏ္ဍက+သေဋ္ဌိ] မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေး၊ ကောသမ္ဗိ မေဏ္ဍကဿ မုခတော သကလဇမ္ဗုဒီပင်္ဂါသိနံ ပဟောနက သပ္ပိတေလ မဓုဖာဏိတ ဝတ္ထစ္ဆာဒနဟိရညသုဝဏ္ဏံ နိက္ခမတိ၊ တတော ပဋ္ဌာယ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိတိ ပညာယိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၅။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၁၁။ မဟာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ ဇာတ၊ဋ္ဌ၊၄၁။)

မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိပုတ္တ (ပု) [မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိ+ပုတ္တ] မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေး၏ သား။ ဝ ဒ္ဒိ ယ နု ဂ ရေ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိပုတ္တဿ ဓနဉ္စယသေဋ္ဌိနော ဂေဟေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃။ ဥ၊ဒါန၊ဋ္ဌ။၁၄၁။ (–အံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ မဇ္ဈ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။)

မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိဝတ္ထု (နု) [မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိ+ဝတ္ထု] မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေး၏ – အကြောင်း အရာ – အတ္ထုပ္ပတ်–ဝတ္ထု။ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကေ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိဝတ္ထုမှိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၃၀။

မေဏ္ဍဂန္ဓ (တိ) [မေဏ္ဍ+ဂန္ဓ။ ထိုဌ် မေဏ္ဍဂန္ဓိနီ] သိုး၏ အနံ့ကဲ့သို့သော အနံ့ရှိသော၊ သိုးနံ့နံသော၊ သူ။ ကေစာ မေဏ္ဍဂန္ဓိနီ ပေစာ သေဒဂန္ဓိနီ။ ခုဒ၊ ရာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။

မေဏ္ဍန္တရ (နု) [မေဏ္ဍ+အန္တရ] သိုး(နှစ်ကောင်)တို့၏ အကြား။ မေဏ္ဍန္တရ(ဇာ၊၁။၂၆၉)န္တိ မေဏ္ဍာနံ အန္တရံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၀။

မေဏ္ဍပထ (ပု) [မေဏ္ဍ+ပထ] သိုးသွားရာလမ်း၊ သိုးလမ်း။ မေဏ္ဍပထံ ဂစ္ဆတိ။ မဟာနိ။၁၂၀၊ ၃၂၆။ (–မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၄၂။)

မေဏ္ဍမာတု (ထီ) [မေဏ္ဍ+မာတု] သိုး၏မိခင်။ ပဉ္စာယံ ပဋိဂစ္ဆန္တိ ၊ အာဂတံ မေဏ္ဍမာတရံ။ ဇာ၊၁။၁၉၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၈။

မေဏ္ဍယာန (န) [မေဏ္ဍ+ယာန] သိုးကသော ယာဉ်၊ သိုးယာဉ်။ အဇယာနေန ဝါ မေဏ္ဍ-ယာနေန ဝါ သြဋ္ဌယာနေန ဝါ။ မဟာနိ။၃၄၉။ (-၁၁၃။) ဂေါယာန (၁) ကြည့်။

မေဏ္ဍယုဒ္ဓ (န) [မေဏ္ဍ+ယုဒ္ဓ] သိုးတိုက်ပွဲ။ အဇယုဒ္ဓံ မေဏ္ဍယုဒ္ဓံ ကုက္ကုဋယုဒ္ဓံ။ ဒီ၊၁။၆၊၆၁။ မဟာနိ။၂၇၅။ စူဠနိ။၂၇၅။

မေဏ္ဍရထ (ပု) [မေဏ္ဍ+ရထ] သိုးကသော ရထား၊ သိုးရထား။ ကဒါဟံ မေဏ္ဍရထေ စ၊ သန္နဒ္ဓေ ဥဿိတဒ္ဓဇေ။ ဇာ၊၂။၁၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၆၂။

မေဏ္ဍလက္ခဏ (န) [မေဏ္ဍ+လက္ခဏ] သိုးလက္ခ-ဏာ။ အဇလက္ခဏံ မေဏ္ဍလက္ခဏံ ကုက္ကုဋ-လက္ခဏံ။ ဒီ၊၁။၉၊၆၄။ မဟာနိ။၂၉၈။

မေဏ္ဍဝရ (ပု) [မေဏ္ဍ+ဝရ] မြတ်သောသိုး၊ သိုးမြတ်။ အပစာယတိ မေဏ္ဍဝရော ယသဿီ။ ဇာ၊၁။၁၀၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။

မေဏ္ဍဝိသာဏဓနုဂ္ဂဟ (ပု) [မေဏ္ဍဝိသာဏ+ ဓနုဂ္ဂဟ] သိုးချိုလေးသမား။ ဓနုဂ္ဂဟာနံ တိဿကာသိ မေဏ္ဍဝိသာဏဓနုဂ္ဂဟာနံ တီဏိ သဟဿာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၅၃။

မေဏ္ဍဝိသာဏဝဒ္ဓိက (တိ) [မေဏ္ဍဝိသာဏ+ ဝဒ္ဓ+က] သိုးချို-ဆိတ်ကုလား ဦးချို-ကဲ့သို့ သဲကြိုးတပ်သော၊ သိုးချိုသဏ္ဌာန် သဲကြိုးတပ်သော (ဖိနပ်)။ မေဏ္ဍဝိသာဏဝဒ္ဓိ-ကာ (ဝိ၊၃။၂၇၃)တိ ကဏ္ဏိကာဋ္ဌာနေ မေဏ္ဍက-သိင်္ဂသဏ္ဌာနေ ဝဒ္ဓေ ယောဇေတွာ ကတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၅၅။

မေဏ္ဍသရိက္ခသီသ (တိ) [မေဏ္ဍ+သရိက္ခသီသ] သိုးဦးခေါင်းနှင့် တူသော ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ မေဏ္ဍသိရ (၁) ကြည့်။

မေဏ္ဍသိင်္ဂမဟာဓနု (ပု) [မေဏ္ဍသိင်္ဂ+မဟာဓနု] သိုးချို – ဆိတ်ကုလားချို – ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော လေးကြီး၊ ဆိတ်ချိုလေးကြီး။ အထ သော ဇေဋ္ဌကဓနုဂ္ဂဟော ဝါမတော ခဂ္ဂံ လဂ္ဂေတွာ ပိဋ္ဌိယာ တူဏီရံ ဗန္ဓိတွာ မေဏ္ဍ-သိင်္ဂမဟာဓနုံ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇၁။ (သျှ-ဋ္ဌ ဆိတ်ချိုလေးကြီးဟုသာ မြန်မာပြန်၏။)

မေဏ္ဍသိရ (ပု) [မေဏ္ဍ+သိရ] (၁) မေဏ္ဍသိရ ထေရ်။ (၂) သိုးဦးခေါင်း။ (၁) တဿ မေဏ္ဍသရိက္ခသီသတာယ မေဏ္ဍသိရောတွေဝ သမညာ အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ (၂) သော ပိ° သိဘော မေဏ္ဍသိရေဟိ တတ္ထ၊ အယမ္ပိ အတ္ထော ဗဟုတာဒိသော၀။ ဇာ၊၁။ ၂၆၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၀။

မေဏ္ဍသိရတ္ထေရ (ပု) [မေဏ္ဍသိရ+ထေရ] မေဏ္ဍသိရထေရ်။ အနေကဇာတိသံသာရန္တိ အာယသ္မတော မေဏ္ဍသိရတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။

မေဏ္ဍိဿရ (ပု) မေဏ္ဍိဿရမည်သူ၊ မေဏ္ဍိဿရ ရသေ့။ သာလိဿရော သာရိပုတ္တော၊ မေဏ္ဍိ-ဿရော စ ကဿပေါ။ ဇာ၊၂။၁၂။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၄၀။)

မေတဗ္ဗ (တိ) [မာ+တဗ္ဗ။ နီတိ၊ဓာ။၂၅၃။] နှိုင်းယှဉ်-တိုင်းတာ-အပ်သော။ တာဝဒေဝ ဆာယာ မေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၃။၁၃၃။ ဝိ၊၄။၄၆၇။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၆။) မေတဗ္ဗာတိ ပဒမေတဗ္ဗာ။ ပါစိတ်၊ယော။၂၇၇။

မေတ္တံသ (တိ) [မေတ္တာ+အံသ] မေတ္တာဖြင့် ပြီးသော စိတ်အဖို့ အစုရှိသော၊ မေတ္တာစိတ် ရှိသော၊ သူ။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ပ-နည်းအလို– မေတ္တံသော = မေတ္တာ, မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ ဘာဝနာကို ပွါးများသောဟု ပြန်နိုင်သေး ၏။) မေတ္တံသော သဗ္ဗဘူတေသု၊ ဝေရံ တဿ န ကေနစိ။ သံ၊၁။၂၁၀။ ဣတိဝုတ်။၂၀၉။

ဇာ၊၁။၂၂၀။ (–အံ၊၃။၂။) မေတ္တံသောတိ မေတ္တာမယစိတ္တကောဋ္ဌာသသော။ မေတ္တာယ ဝါ အံသော အဝိဇ္ဇာဟနဋ္ဌေန အဝယဝဘူ- တောတံ မေတ္တံသော။ ဋီကာဝိုတ်၊ဋ္ဌ၊၉၁။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၇၂။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၁၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၀၅။)။

မေတ္တ (န) [မေတ္တာ+ဏ] (၁) မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော ချစ်၊ မေတ္တာချစ်။ (ကြံ့အနက် သည်(တိ)လိင်၌ ဝင်သော်လည်း မေတ္တာ ချစ်ကို ရ၍ အဘိဓေယျလိင်အတိုင်း ထား လိုက်သည်။) (တိ)(၂) ချစ်ခြင်းမေတ္တာရှိ သော၊ မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော၊ မေတ္တာ–သည် ဖြစ်စေအပ်–ကြောင့်ဖြစ်–သော။ (၁) မေတ္တံ ဘာဝေန္တဿ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇)တိ မေတ္တာချစ်နံ ဘာဝေန္တဿ။ အံ၊ဋီ၊၁။၈၅။ (တိ) (၂) ဋ္ဌာ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော မေတ္တံ ကာယကမ္မံ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ဟောတိ။ အံ၊၂။၁၁၆၊၂၅။ (–ဒီ၊ ၂။၆၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၃။) မေတ္တံ ကာယကမ္မန္တိ မေတ္တစိတ္တေန ပဝတ္တိတံ ကာယကမ္မံ၊အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၃။ (–၈၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။) မေတ္တာ တေသ အတ္ထီတိ မေတ္တံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၉။ (–သာရတ္ထ၊ ၃။၄၅၈။ ဝိမတိ၊၂။၂၇၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၈။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၁။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၄၊၃၀၆။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၈၉။)

မေတ္တကထာ (ထိ) [မေတ္တာ+ကထာ] မေတ္တာ- ကထာ၊ မေတ္တာနှင့်စပ်သောစကား။ "သုခိ- နော ခေမိနော ဟောန္တု"တိ အာဒိနာ နယေန မေတ္တကထံ ကထေတုမာရဒ္ဓေါ။ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ၊၂၀၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။

မေတ္တကာယကမ္မ (န) [မေတ္တ + ကာယကမ္မ] မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော ကာယကံ၊ မေတ္တာ- ကာယကံ။ ဋ္ဌမာနီတိ မေတ္တကာယကမ္မာဒီနိ။ အံ၊ဋီ၊၃။၈၉။

မေတ္တကောဋ္ဌာသ (တိ) [မေတ္တာ+ကောဋ္ဌာသ] မေတ္တာဖြင့် ပြီးသော စိတ်အဖို့အစုရှိသော၊ မေတ္တာစိတ် ရှိသော၊ သူ။ မေတ္တံသောတိ မေတ္တကောဋ္ဌာသသော မေတ္တစိတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၇၂။

မေတ္တဂုတ္တေရ (ပု) [မေတ္တဂူ+ထေရ] မေတ္တဂူ ထေရ်။ အပ၊၁။၄၀၀–၂။ ပဉ္စမဝဂ္ဂဿ ဝိဒူ- ရေတိအာဒိကံ အာယသ္မတော မေတ္တဂုတ္ထေ- ရဿ အပဒါနံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။

မေတ္တဂု(ဂူ)သုတ္တ (န) [မေတ္တဂူ+သုတ္တ] မေတ္တဂူ သုတ်၊ သုတ္တနိပါတပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ သုတ္တနိ။၄၃၆–၈။ ပုစ္ဆာမိ တန္တိ မေတ္တဂုသုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ စတုတ္ထေ မေတ္တဂူသုတ္တေ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၁၇။

မေတ္တဂူ (ပု) [မေတ္တာ+ဂမု+ရူ] (က) မေတ္တဂူ- ပုဏ္ဏား။ (ခ) မေတ္တဂူထေရ်။ (က) အဇိတော တိဿ မေတ္တယျော၊ ပုဏ္ဏကော အာသ မေတ္တဂူ။ သုတ္တနိ။၄၃၁။ စူဠနိ။၁၉၇။ ဓောတ ဗုဒ္ဓံ ဥပါ- ဂစ္ဆုံ ဧကော သောဠသပါရာယနိယာ ဗြာဟ္မဏာ။ စူဠနိ။၁၉၇။ (ခ) ပုဏ္ဏကော မေတ္တဂူ ဓောတကော။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၃၂။

မေတ္တစက္ခု(န) [မေတ္တာ+စက္ခု] မေတ္တာနှင့်ယှဉ် သော–မျက်စေ့–မျက်လုံး၊ ချစ်–မျက်စေ့– မျက်လုံး။ ပိယစက္ခူဟီတိ ဥပသန္တေဟိ မေတ္တ- စက္ခူဟိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။ အံ၊ ဋီ၊၂။၁၉၄။)

မေတ္တစိတ္တ (န) [မေတ္တ+စိတ္တ။ မေတ္တာ+စိတ္တ] (၁)မေတ္တာနှင့်–တကွဖြစ်–ယှဉ်–သော စိတ်၊ မေတ္တာစိတ်၊ မေတ္တာချစ်။ (တိ) (၂) မေတ္တာစိတ် – မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သောစိတ် – ရှိသော၊ချစ်မြတ်နိုးစိတ်ရှိသော၊သူ။(၁)ပလိ- ဗောဓေ ဆိန္ဒိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာနုယောဂေန အဓိဂတံ မေတ္တစိတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၅။ (– ဋီကာဝိုတ်၊၂၀၅။ ပေတ။၁၆၆။ နေတ္တိ။၁၅၇။) မေတ္တစိတ္တန္တိ အပ္ပနာပတ္တံ မေတ္တချစ်။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၆၃။ (–ဋီကာဝိုတ်၊ဋ္ဌ။၇၂။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၅၅။

သာရတ္ထ၊ ၃။၄၃၅။) (တိ) (၂) ဒယာပန္နောတိ ဒယံ မေတ္တစိတ္တတံ အာပန္နော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၀။ (–မ၊၁။၁၇၈။) မိဒတိ သိနေယှတီတိ မေတ္တာ၊ သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တံ၊ မေတ္တံ စိတ္တံ ဧတဿာတိ မေတ္တစိတ္တော၊ မေတ္တာယ သမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ဧတဿာတိ ဝါ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၃၂၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆။ မ၊ဋီ၊ ၂။၁၅၄။)

မေတ္တစိတ္တပဋိလာဘ (ပု) [မေတ္တစိတ္တ+ပဋိလာဘ] မေတ္တာစိတ်ကို ရရှိခြင်း။ ဝေရီနံ မေတ္တစိတ္တပဋိလာဘော စတုဗြဟ္မဝိဟာရပဋိလာဘဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၄။

မေတ္တစိတ္တဝန္တု (တိ) [မေတ္တစိတ္တ+ဝန္တု] မေတ္တာစိတ်–ချစ်မြတ်နိုးစိတ်–ရှိသော–နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ခန္တိယာ အဝိဟိံသာယ မေတ္တစိတ္တဝတာယ စ။ အပ၊၁။၅၁။ မေတ္တစိတ္တဝတာယ စ မေတ္တစိတ္တဝန္တဘာဝေန စ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃၁။

မေတ္တစိတ္တာနုဘာဝ (ပု) [မေတ္တစိတ္တ+အာနုဘာဝ] မေတ္တာစိတ်၏–အစွမ်း–သတ္တိ– အာနုဘော်။ တဿ မေတ္တစိတ္တာနုဘာဝေန ဗောဓိသတ္တဿ ပါဒေ သိရာ သံရုဟိ မံသံ မံသေန စမ္မံ စမ္မေန ဃဋိတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၆။

မေတ္တဇီ (ပု) မေတ္တဇိထေရ်။ မေတ္တဇီတိဿ နာမံ အဟောသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။

မေတ္တဇိတ္ထေရ (ပု) [မေတ္တဇိ+ထေရ] မေတ္တဇိထေရ်။ နမော ဟိ တဿ ဘဂဝတောတိ အာယသ္မတော မေတ္တဇိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။

မေတ္တဇ္ဈာန (နု) [မေတ္တ+ဈာန] မေတ္တာဈာန်။ စိတ္တသီသေန မေတ္တဇ္ဈာနံ ဝဒတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊ ၁၅၅။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၀။)

မေတ္တဇ္ဈာနပဒဋ္ဌာန (နု) [မေတ္တဇ္ဈာန+ပဒဋ္ဌာန] မေတ္တာဈာန် ဟူသော နီးစွာသော အကြောင်း။ ဧဝံ မေတ္တဇ္ဈာနပဒဋ္ဌာနဘာဝေန ဆဠင်္ဂသမန္နာဂတံ ယညံ သမ္မာ ယဇိတွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

မေတ္တ(တ္တာ)ဇ္ဈာသယ (တိ) [မေတ္တာ+အဇ္ဈာသယ] မေတ္တာဟူသော အလိုဆန္ဒရှိသော၊ ချစ်မြတ်နိုးစိတ်ရှိသော၊ သူ။ သတ္တာနံ ဟိတေသီ မေတ္တဇ္ဈာသယော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၉။ မေတ္တာဇ္ဈာသယတာယ ဗျာပါဒေ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊ ၂၈၃။

မေတ္တာဈာန (နု) [မေတ္တာ+ဈာန] မေတ္တာဈာန်။ မေတ္တစိတ္တ(၁)ကြည့်။

မေတ္တတ္ထ (ပု) [မေတ္တာ+အတ္ထ] မေတ္တာ–ချစ်မြတ်နိုးခြင်း–အကျိုး။ တေသံ ဘိက္ခူနံ မေတ္တတ္ထဉ္စ ပရိတ္တတ္ထဉ္စ ဝိပဿနာပါဒကဇ္ဈာနတ္ထဉ္စ ဣဒံ သုတ္တမဘာသိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၂၀၁။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၈။)

မေတ္တဓမ္မ (ပု) [မေတ္တာ+ဓမ္မ] မေတ္တာတရား။ ယဒိ တွံ ပေါသိတာပိ နိက္ကဍ္ဍိတာပိ သမာနာ တဝ ဒါရကေသု မေတ္တဓမ္မံ န ဇဟာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၆။

မေတ္တပရိတ္တ (နု) [မေတ္တာ+ပရိတ္တ] မေတ္တာဖြင့် ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ မေတ္တာအရံအတား၊ မေတ္တာခံတပ်၊ မေတ္တာပရိတ်။ ခုဒ္ဒက၊ ၁၀–၁။ သုတ္တနိ၊၃၀၀–၂။ မောရပရိတ္တမေတ္တပရိတ္တရတနပရိတ္တာနံ အာဏာ ဖရတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၃၆။

မေတ္တမာနသ (နု) [မေတ္တာ+မာနသ] မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ချစ်မြတ်နိုးစိတ်။ ဧဝမ္ပိ သဗ္ဗဘူတေသု ဣဒံ မေတ္တမာနသံ ဘာဝယေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။

မေတ္တာယန (နု) [မေတ္တာ+အာယန] မေတ္တာယန–ကြည့်။

မေတ္တသတ္ထက (နု) [မေတ္တာ+သတ္ထက] မေတ္တာ တည်းဟူသော လက်နက်၊ မေတ္တာလက်နက်။

ကလျာဏမိတ္တံ ဝိရိယံ၊ ခန္တိံ စ မေတ္တသတ္တကံ။ အပ၊၁။၃၆၀။

မေတ္တသုတ္တ (န) [မေတ္တ+သုတ္တ] မေတ္တသုတ်။ ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ၉-သုတ်။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀–၁။ ဣတိဝုတ္တက ပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ ဣတိဝုတ်။၂၀၅–၆။ သုတ္တနိပါတပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ သုတ္တနိ။၃၀၀–၂။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၇-နိပါတ်၊ ၆-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊၂။၄၆၅–၆။ မေတ္တသုတ္တံ ခေတ္တသုတ္တံ ရတနသုတ္တန္တိ ဣမာနိ သတ္တာဟံ ဘဏ-ဝါရမ္ဘာနိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၀။ (–ခုဒ်၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။)

မေတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [မေတ္တသုတ္တ+ဝဏ္ဏနာ] မေတ္တာသုတ်အဖွင့်၊ မေတ္တာသုတ်အဋ္ဌကထာ။ ဝုတ္တဉ္စ သုတ္တနိပါတဋ္ဌကထာယံ ခုဒ္ဒကပါဌ-ဋ္ဌကထာယဉ္စ မေတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ။ သီ၊ဋ္ဌ၊ သစ်၊၂။၉၈။

မေတ္တာ (ထီ) [မိဒ+တ+အာ။ မိတ္တ+ဏ+အာ။ မိဇ္ဇတိ သိနေဟတီတိ မေတ္တာ၊ တ၊ အာ။....အထ ဝါ မိတ္တေ ဘဝါ မေတ္တာ။ ဓာန်၊ဋီ။၁၆၁။] (၁) ချစ်တတ်သော သဘောတရား၊ ချစ်တတ်–အကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိတတ်–သော ဓန္ဒပဗန္ဒ၌ ဖြစ်တတ်သော သဘောတရား၊ ချစ်အပ်သော ပိယပုဂ္ဂိုလ် ဟူသော အာရုံ၌ ဖြစ်တတ်သော သဘောတရား၊ မေတ္တာ။ (၂) မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်း။ (၁) ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ မေတ္တာသဟဂတံ။ အဘိ၊၈။၆၆။ (–သုတ္တနိ။ ၃၀၁။ ဣတိဝုတ်။၂၀၅။ ပဋိသံ။၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၆။) မေဇ္ဇ-တီတိ မေတ္တာ၊ သိနိယှတီတိ အတ္ထော၊ မိတ္တေ ဝါ ဘဝါ မိတ္တဿ ဝါ ဧသာ ပဝတ္တီတိပိ မေတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ၃။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁၆။ အံ၊ဋီ၊၁။ဂ၄။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၀၂။)

(၂) မေတ္တာ (အံ၊၂။၃၈၈။ ဥဒါန်။၁၂၀)တိ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂။ ဥဒါန်၊ဋ္ဌ။၂၁၄။

မေတ္တာဟူသည် သတ္တဝါတို့၏ စီးပွားချမ်းသာကို လိုလားသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော အစေတသိက် ပင်တည်း။ ဝိ-ဘာဝိနီ။၁၁၁–၂။ ယင်းမေတ္တာသည် သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ကျင့်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ သတ္တဝါတို့၌ ဟိတကို ကပ်ဆောင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ရန်ငြိုးကိုဖျောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ယောဂီဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာတတ်၏၊ သတ္တဝါတို့၏ မနာပအဖြစ်ကို ရှုသော ယောနိသော-မနသိကာရ လျှင် နီးသော အကြောင်း ရှိ၏။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇)။ မေတ္တာကို ပွားများလိုသူ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ ဒေါသ၌အပြစ်ကို သည်းခံခြင်း၌ အကျိုးကို ရှုအပ်ခြင်း ရမည်။ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော အပ္ပိယ-ပုဂ္ဂိုလ်၊ အလွန်ချစ်အပ်သောအတိပ္ပိယပုဂ္ဂိုလ်၊ ချစ်သည်လည်း မဟုတ်၊ မုန်းသည်လည်း မဟုတ်သော အလယ်အလတ်သဘောရှိသော မဇ္ဈတ္တပုဂ္ဂိုလ် မိမိ၏ ရန်သူဖြစ်သော ဝေရီ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤလေးဦးတို့၌ ရှေးဦးစွာ မေတ္တာ မပွားရ၊ မပို့ရ။ လိင်မတူသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ သီးသန့်ပိုင်းခြား မေတ္တာပွားလျှင် ရာဂဖြစ်တတ်သည်၊ ထို့ကြောင့် လိင်မတူသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ သီးသန့်ပိုင်းခြား၍ မေတ္တာမပွားရ၊ သေသောပုဂ္ဂိုလ်၌ မေတ္တာပို့သပွားများလျှင် အပ္ပနာဈာန်၊ ဥပစာရဈာန် မဖြစ်တတ်။ ထို့ကြောင့် သေသောပုဂ္ဂိုလ်၌ မေတ္တာပို့သ မပွားများရ။ ရှေးဦးစွာ "အဟံ သုခိတော ဟောမိ=ငါချမ်းသာသော ကိုယ်စိတ်ရှိသည် ဖြစ်ရလို၏" စသည်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို မေတ္တာ ပို့သ ပွားများရမည်။ မိမိကိုယ်ကို ရှေးဦးစွာ မေတ္တာပို့သပွားများမှသာလျှင် အခြားသော သတ္တဝါများ အပေါ်၌ ကိုယ်ချင်းစာတရားဖြင့်

မေတ္တာထားနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို မေတ္တာပို့သ, ပွားများရာ၌ အပ္ပနာစျာန်ကား မဖြစ်နိုင်။ မိမိကိုယ်ကို မေတ္တာပို့သ, ပွားများပြီးနောက်မှ ဆရာဥပဇ္ဈာယ် စသည်တို့ကို မေတ္တာပို့သ ပွားများရမည်။ ထို့နောက်မှ အတိပ္ပိယပုဂ္ဂိုလ်, မဇ္ဈတ္တပုဂ္ဂိုလ်, ဝေရီပုဂ္ဂိုလ် စသည်ဖြင့် မေတ္တာပို့သ, ပွားများရမည်။ မိမိ, ပိယပုဂ္ဂိုလ်, မဇ္ဈတ္တပုဂ္ဂိုလ်, ဝေရီပုဂ္ဂိုလ် ဤလေးဦးတို့၌ စိတ်အတူထားနိုင်မှသာလျှင် သီမာသမ္ဘေဒကို ပြုသည် မည်၏။ သီမာသမ္ဘေဒပြုပြီးသည်ရှိသော် ယင်းနိမိတ်ကို အဖန်ဖန်ပွားများလျှင် အပ္ပနာစျာန် ရနိုင်သည် (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၇–၃၀၁)။

အပ္ပနာ ၅၂၈–ဖြစ်လာပုံ

"သဗ္ဗေ သတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တု" ဟူသောကောဋ္ဌာသသည်အပ္ပနာတစ်ခုဖြစ်၏။ "အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု" ဟူသော ကောဋ္ဌာသသည် အပ္ပနာတစ်ခု၊ "အနီဃာ ဟောန္တု" ဟူသော ကောဋ္ဌာသသည် အပ္ပနာတစ်ခု၊ "သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု" ဟူသော ကောဋ္ဌာသသည် အပ္ပနာတစ်ခု၊ ဤအပ္ပနာ ၄-ခုကိုတည်၍ သတ္တ,ပါဏ,ဘူတ,ပုဂ္ဂလ,အတ္တဘာဝဟူသော အနောဓိသ ၅-မျိုးဖြင့်မြှောက်ပွားသော် အပ္ပနာ ၂၀-ဖြစ်လာ၏။ ဣတ္ထိ, ပုရိသ, အရိယ,အနရိယ, ဒေဝ, မနုဿ, ဝိနိပါတိက-ဟူသော ဩဓိသ ၇-မျိုးဖြင့် မြှောက်ပွားသော် အပ္ပနာ ၂၈-ဖြစ်လာ၏။ အနောဓိသအပ္ပနာ ၂၀-ကိုတည် အရပ် ၁၀-မျက်နှာဖြင့် မြှောက်ပွားသော် အနောဓိသဒိသာဖရဏအပ္ပနာ ၂၀၀-ဖြစ်လာ၏။ ဩဓိသအပ္ပနာ ၂၈-ကိုတည် အရပ် ၁၀-မျက်နှာဖြင့် မြှောက်ပွားသော် ဩဓိသဒိသာဖရဏအပ္ပနာ ၂၈၀-ဖြစ်လာ၏။ အနောဓိသဒိသာဖရဏအပ္ပနာ ၂၀၀,ဩဓိသဒိသာဖရဏအပ္ပနာ ၂၈၀, အရပ် ၁၀-မျက်နှာဖြင့် မမြှောက်ပွားရသေးသော အပ္ပနာ ၄၈၊ ယင်း သုံးရပ်ကို ပေါင်းသော် အပ္ပနာ ၅၂၈-ဖြစ်လာ၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၄)။ ယင်းအပ္ပနာ ၅၂၈-ကိုပင် ငါးရာနှစ်ဆယ့်ရှစ်သွယ် မေတ္တာဟု ဆိုကြဟန်တူသည်။ အနောဓိသ-၇၊ ဩဓိသ ၅၊ ယင်း ၁၂-ပုဒ်ကို တည် "အဝေရာ ဟောန္တု" စသော နှုတ်လေးနှင့် မြှောက်သော် ၄၈-ပါးရ၏။ (ပိယ, သဟာ, မဇ္ဈ,ဝေရီ ပုဂ္ဂိုလ်၄-မျိုးဖြင့် မြှောက်ပွားသည့် ဝါဒလည်းရှိ၏။) ယင်း ၄၈-ပါးကို အရပ် ၁၀-မျက်နှာဖြင့် မြှောက်သော် ၄၈၀-ရ၏။ ယင်း ၄၈-ပါးနှင့် ပေါင်းသော် ၅၂၈ ဖြစ်၏။ ယင်း ၅၂၈-ကို ငါးရာနှစ်ဆယ့်ရှစ်သွယ်မေတ္တာဟုဆိုနိုင်ပါသည်။(ဆင္ဆမူ၊သင်္ပ၊နှာ။၁၈၃။ သျှုံးလိုက်ရတုကြည့်)။

မေတ္တာအကျိုး ၁၁ ပါး

မေတ္တာကို ပွားများလျှင် ချမ်းချမ်းသာသာအိပ်ရခြင်း, ချမ်းသာစွာ နိုးရခြင်း, အိပ်မက်ဆိုး မမြင်မက်ခြင်း, လူတို့၏ချစ်ခင်နှစ်သက်မှုကို ခံရခြင်း, နတ် ဘီလူးတို့ချစ်ခင်နှစ်သက်မှုကို ခံရခြင်း, နတ်တို့ အစောင့်အရှောက်ကို ခံရခြင်း, မီးအလောင်မခံရခြင်း, အဆိပ်မသင့်ခြင်း, လက်နက်ဖြင့် အနှိပ်အစက်မခံရခြင်း, လျင်စွာ စိတ်တည်ကြည်ခြင်း, မျက်နှာအဆင်း ကြည်လင်ခြင်း, မတွေမဝေ သေရခြင်း, အထက် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်ရှိသော် ဤဘဝမှ စုတေသောအခါ ဗြဟ္မာပြည်သို့ လားရခြင်း၊ ဤအကျိုး ၁၁-မျိုးကို ရရှိနိုင်သည် (အံ၊၃။ ၅၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၅-၃၀၇)။ ဗျာပါဒငြိမ်းခြင်းသည် မေတ္တာ၏ ပြည့်စုံခြင်းမည်၏။ ဂေဟဿိတပေမ၏ အစွမ်းဖြင့် ချစ်ခြင်း၏ဖြစ်ခြင်းသည် မေတ္တာ၏ ပျက်စီးခြင်းမည်၏။ ဗျာပါဒ စသည်ကို ပယ်သတ်နိုင်ခြင်းသည် မေတ္တာ၏ သီးသန့်အကျိုးမည်၏။ ရာဂသည် မေတ္တာ၏ နီးသော ရန်သူမည်၏။ ဗျာပါဒ

(ဒေါသ)သည် မေတ္တာ၏ ဝေးသော ရန်သူမည်၏။ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒသည် မေတ္တာစသော ဗြဟ္မဝိဟာရတရား လေးပါး၏ အစမည်၏။နီဝရဏစသည်ကို ပယ်ခွာနိုင်ခြင်းသည် အလယ်မည်၏။ အပ္ပနာဈာန်သည် အဆုံးမည်၏။ မေတ္တာကို ပွားများလိုသူသည် ရှေးဦးစွာ မိမိနေသော ကျောင်းတစ်ကျောင်းကို ပိုင်းခြား၍ ဤကျောင်းတွင်းရှိ သတ္တဝါအားလုံး ကျန်းမာကြပါစေ– စသည်ဖြင့် ပွားများရမည်။ မိမိနေသော ကျောင်းတွင်းရှိ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ မေတ္တာသားနိုင်မှ နှစ်ကျောင်း,သုံးကျောင်းစသည်ဖြင့် တိုးချဲ့၍ မေတ္တာပွားရမည်။ မေတ္တာသည် ဗျာပါဒများသူ၏စင်ကြယ်ခြင်းအကြောင်းဖြစ်၏။မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာတို့သည် သောမနဿနှင့် မကျေမကွာ ယှဉ်ခြင်းကြောင့် တိကစတုက္ကဈာန်တို့နှင့်သာ ယှဉ်ကုန်၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၇–၃၁၅)။

မေတ္တာအပ္ပမာဏ (န) [မေတ္တာ+အပ္ပမာဏ] အတိုင်းအရှည် မရှိသော– နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာ၍ မရအပ်သော– မေတ္တာ။ ဣန္ဒြိယသံဝရော ပရိပုဏ္ဏော ပဌမံ မေတ္တာအပ္ပမာဏံ ပရိပူရေတိ။ ပေဋကော၊၃၃၂။

မေတ္တာကထာ (ထီ) [မေတ္တာ+ကထာ] မေတ္တာနှင့် စပ်သောစကား၊ မေတ္တာကထာ။ သုတ္တန္တပုဂ္ဂလ် မာယ မေတ္တာကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။

မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန (န) [မေတ္တာ+ကမ္မဋ္ဌာန] မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်း။ ဒေါသစရိတဿ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇။ (–အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၄၀။)

မေတ္တာကာယကမ္မ (န) [မေတ္တာ+ကာယကမ္မ] မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော ကာယကံ၊ မေတ္တာကာယကံ။အယံမေတ္တာကာယကမ္မသန်ိတော မမွော သရိတဗ္ဗော သတိဇနကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၅၃။ (–ဝဇီရ။၅၄၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၁။ မ၊ဋီ၊၂။ ၁၈၂။)

မေတ္တာကာရ (ပု) [မေတ္တာ + အာကာရ] မေတ္တာပွားခြင်း ကြိယာ၊ ချစ်သောအခြင်းအရာ။ မေတ္တာကာရော မေတ္တာယနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၅။

မေတ္တာကာရဏ (န) [မေတ္တာ + ကာရဏ] မေတ္တာပွားခြင်း ကြိယာ။ မေတ္တာယနာတိ မေတ္တာကာရဏံ (မေတ္တာကရဏံ?)။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၃၆။ အထက်ပုဒ်နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

မေတ္တာကောဋ္ဌာသ (ပု) [မေတ္တာ+ကောဋ္ဌာသ] မေတ္တာ အဖို့အစု။ ယဿ စ သဗ္ဗဘူတေသု မေတ္တာကောဋ္ဌာသော အတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။

မေတ္တာခေတ္တ (န) [မေတ္တာ+ခေတ္တ] မေတ္တာခေတ်၊ မေတ္တာပြန့်နှံ့ရာ နယ်ပယ်။ တတြ မဟာပုရိသဿ ဝိသေသေန မေတ္တာခေတ္တေ အဘိဇာတိယံ သစ္စာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂတဿ သစ္စာဓိဋ္ဌာနံ ပရိပူရဏမာဟ်ဗျတ္တံ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၃၁၆။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၉၇။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၉၄။

မေတ္တာချ (တိ) [မေတ္တာ+ချာ+အ] မေတ္တာဟု ဆိုအပ်သော။ ဝေမ္ဘိ သဗ္ဗဘူတေသု ဣဒံ မေတ္တာချံ မာနသံ ဘာဝယေ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၁၂။

မေတ္တာဂုဏ (ပု) [မေတ္တာ+ဂုဏ] မေတ္တာဂုဏ်ကျေးဇူး။ ကရုဏာ စ သဗ္ဗေသံ ဗုဒ္ဓကာရကဓမ္မာနံ အာဒိစရဏံ ပတိဋ္ဌာ မူလံ မုခံ ပမုခံ ''ဣ ဝေမာဒိနာ မေတ္တာဂုဏာ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၀။

မေတ္တာစက္ခု (န) [မေတ္တာ+စက္ခု] မေတ္တာဖြင့် ရှုကြည့်သော မျက်စေ့၊ မေတ္တာမျက်စေ့။ မေတ္တာစက္ခုဟိ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆) တိ မေတ္တာစိတ္တံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ ဩလောကနစက္ခုဟိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၄၁။

မေတ္တာစိတ္တ (န) [မေတ္တာ+စိတ္တ] မေတ္တာစိတ်၊ ချစ်မြတ်နိုးစိတ်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ (ထီ)[မေတ္တာ+စေတော-ဝိမုတ္တိ] မေတ္တာဟူသော စိတ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်မှ လွတ်သောတရား၊ စိတ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်မှ လွတ်သော မေတ္တာ။ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ အာသေဝိတာယ။ ပဋိသံ။၉။ (–ဒီ၊၃၊၃။၁၆၄။ အင်္ဂ၊၃၊ ၁။ ၂၃၈။) မေဒတိ မေဇ္ဇတီတိ မေတ္တာ၊ သိနိယ္ယတီ ဘိ အတ္ထော။ မိတ္တေ ဝါ ဘဝါ မိတ္တဿ ဝါ ဧသာ ပဝတ္တီတိ မေတ္တာ။ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ မုတ္တတ္တာ အာရမ္မဏေ စာဓိ-မုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိ၊စေတသော ဝိမုတ္တိ စေတော-ဝိမုတ္တိ၊ မေတ္တာ ဧဝ စေတောဝိမုတ္တိ မေတ္တာ-စေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ မုဒိတာ-စေတောဝိမုတ္တိ–ကြည့်။

မေတ္တာဈာန (န) [မေတ္တာ+ဈာန] မေတ္တာ-ဘာဝနာအစွမ်းဖြင့် ရအပ်သောဈာန်၊မေတ္တာဈာန်။ မေတ္တာဈာနေ ရူပါဝစရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၆၃။) မေတ္တာဈာနေတိ မေတ္တာ-ဘာဝနာဝသေန အဓိဂတေ ပဌမဇ္ဈာနေ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၈၆။

မေတ္တာဈာနကမ္မဋ္ဌာန (န) [မေတ္တာဈာန+ကမ္မ-ဋ္ဌာန] မေတ္တာဈာန်ကမ္မဋ္ဌာန်း။သော ယတော အာဿ မေတ္တာဈာနကမ္မဋ္ဌာနံ အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။

မေတ္တာဈာနနိဗ္ဗတ္တန (န) [မေတ္တာဈာန+နိဗ္ဗ-တ္တန] မေတ္တာဈာန်ကို ဖြစ်စေခြင်း။ ပစ္စတ္တိ-ကောပိ ကေနစိ ဟိတူပသံဟာရဝသေန မေတ္တာဈာနနိဗ္ဗတ္တနေန စ မေတ္တာပါရမီ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၈။

မေတ္တာဈာနနိမိတ္တ (န) [မေတ္တာဈာန+နိမိတ္တ] မေတ္တာဈာန်ဟူသော အကြောင်း။ မေတ္တာ-ဈာနေ ကာရဏာဈာနေတိ မေတ္တာဈာနနိမိတ္တံ၊ ကာရဏာဈာနနိမိတ္တံ၊ တဒတ္ထန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊၂။၂၄၂။

မေတ္တာဈာနပဒဋ္ဌာန (တိ) [မေတ္တာဈာန + ပဒဋ္ဌာန] မေတ္တာဈာန်ဟူသော နီးစွာသော အကြောင်းရှိသော။ မေတ္တာဈာနပဒဋ္ဌာနာယ ဝိပဿနာယ အနုက္ကမေန ဥပမဂ္ဂယသခါတံ အရဟတ္တံ ပတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၈။

မေတ္တာဈာနပါဒက (တိ) [မေတ္တာဈာန+ပါဒက] မေတ္တာဈာန်ဟူသော အခြေခံရှိသော။ အရ-ညေ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော မေတ္တာဈာန-ပါဒကံ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။

မေတ္တာဈာနဝိဟာရ (ပု) [မေတ္တာဈာန + ဝိဟာရ] မေတ္တာဈာန်ဖြင့် နေခြင်း။ ယွာယံ "ဗြဟ္မမေတံ ဝိဟာရမိဓမာဟု" တိ သံဝဏ္ဏိ-တော မေတ္တာဈာနဝိဟာရော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၂၁၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။

မေတ္တာဈာနသ(ဿ)တိ (ထီ) [မေတ္တာဈာန+ သတိ] မေတ္တာဈာန်နှင့် ယှဉ်သော သတိ။ ယာဝတာ ဣရိယာပထေန တော မေတ္တာ-ဈာနသ (ဿ) တိံ အဓိဋ္ဌာတုကာမော ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၁၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ (–ပရိတ္တ၊ဋ္ဌီ။၅၇။)

မေတ္တာဈာနသမာပတ္တိ (ထီ) [မေတ္တာဈာန + သမာပတ္တိ] ဝင်စားအပ်သော မေတ္တာဈာန်၊ မေတ္တာဈာန်သမာပတ်။ ဘန္တေ ပဂုဏာ စ မေ မေတ္တာဈာနသမာပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၈။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၅၂။)

မေတ္တာဋ္ဌာန (တိ) [မေတ္တာ + ဋ္ဌာန] မေတ္တာ ဟူသော အကြောင်းရှိသော။ တတ္ထ အဘိ-ဇာတိယာ မေတ္တာဋ္ဌာနတာယ အဘိသင်္ခါရ-ဝိညာဏဿ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂတာ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၈။

မေတ္တာဒေသနာ (ထီ) [မေတ္တာ+ဒေသနာ] မေတ္တာနှင့် ဆက်စပ်သော တရားဒေသနာ၊

မေတ္တာကို ဟောခြင်း။ မေတ္တာယ ဒေါသ-ပဋိပက္ခတ္တာ ဒေါသစရိတဿ ပုဂ္ဂလဿမေတ္တာ-ဒေသနာ ဒေါသဝိနယာယ ယုတ္တာ။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၅။

မေတ္တာဓိက (တိ) [မေတ္တာ+အဓိက] မေတ္တာ လွန်ကဲသော၊ သူ။ အတ္တကာမာတိ ဟိတ-ကာမာ မေတ္တာဓိကာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၄။

မေတ္တာနန္တရံ (ဗျ) [မေတ္တာ+အနန္တရံ] မေတ္တာ၏ အခြားမဲ့၌၊ မေတ္တာ၏နောက်။ မေတ္တာ ဥပေက္ခာပရိဂ္ဂဟိတာ မဟပ္ဖလာ ဟောတိ မဟာနိသံသာတိ မေတ္တာနန္တရမုပေက္ခာ ဝုတ္တာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၇၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၆၈။

မေတ္တာနိဒ္ဒေသ (ပု) [မေတ္တာ+နိဒ္ဒေသ] မေတ္တာကို အကျယ်ပြရာ။ မေတ္တာနိဒ္ဒေသေ အနောဓိသော ဖရဏာတိ ဩဓိမရိယာဒါ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။

မေတ္တာနိမိတ္တ (န) [မေတ္တာ+နိမိတ္တ] မေတ္တာ နိမိတ်၊ နောက် နောက် ပွါးများသော မေတ္တာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေး မေတ္တာပွားများမှု။ မေတ္တာနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂ-ဟော မေတ္တာဘာဝနာနုယောဂေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ သတ္တေသု မေတ္တာယနဿ ဟိတူပသံ-ဟာရဿ ဥပ္ပါဒနံ ပဝတ္တနံ မေတ္တာနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော။ ပဌမုပ္ပန္နော မေတ္တာမနသိကာ-ရော ပရတော ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ ကာရဏဘာဝ-တော မေတ္တာမနသိကာရောဝ မေတ္တာနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၃၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၈၄။ (–မ၊ဋီ၊၁။၃၇၄။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၄၂။)

မေတ္တာနိမိတ္တဂ္ဂါဟ (ပု) [မေတ္တာနိမိတ္တ+ဂါဟ] မေတ္တာနိမိတ်ကို ယူခြင်း။ မေတ္တာနိမိတ္တဂ္ဂါ-ဟာဒယော အတိဘောဇနနိမိတ္တဂ္ဂါဟာဒ-ယော ဗဟုဿုတတာဒယော စ တတ္ထ တတ္ထ ဆ ဓမ္မာ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၆။

မေတ္တာနိသံသ (ပု) [မေတ္တာ+အာနိသံသ] မေတ္တာ၏–အကျိုး–အာနိသင်။ (မေတ္တာ အကျိုး ၁၁-ပါးကို။ အံ၊၃။၅၄၂။ ပဋိသံ။ ၃၁၃။ မိလိန္ဒ။၁၉၅။ ပဋိသံ၊ မြန်မာပြန်။ ၃၇၅–ကြည့်) ကောဒသ မေတ္တာနိသံသော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၉၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၃၀၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၆။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၄။)

မေတ္တာနိသံသကိတ္တနာကာရ (ပု) [မေတ္တာနိ-သံသ+ကိတ္တနာကာရ] မေတ္တာ၏ အကျိုး ကို ချီးမွမ်းပြောကြားသော ဒ-ခြင်းအရာ။ တပ္ပသံသပကာရန္တိ မေတ္တာနိသံသကိတ္တ-နာကာရံ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၈။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅–၌ မေတ္တာ ပသံသကာနန္တိ အဋ္ဌော–ဟု ရှိသည်။)

မေတ္တာနိသံသသုတ္တ (န) [မေတ္တာနိသံသ+သုတ္တ] မေတ္တာနိသံသသုတ်၊ မေတ္တာအကျိုးပြသုတ်၊ မေတ္တာသုတ်။ အံ၊၃။၁-၂။ အယဉ္စ သဟာဝိ-သိနံ စိတ္တမဒ္ဒဝဇနနတ္ထံ အဋ္ဌော "မနုဿာ-နံ ပိယော ဟောတိ" အာဒိနယပ္ပဝတ္တေန မေတ္တာနိသံသသုတ္တေန ဒီပေတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၀၂။

မေတ္တာနိဿိတသပ္ပါယကထာ (ထီ) [မေတ္တာနိ-ဿိတသပ္ပါယ+ကထာ] မေတ္တာကို မှီသော လျောက်ပတ်သော စကား။ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု မေတ္တာနိဿိတသပ္ပါယကထာယာပိ ပဟိယ-တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။

မေတ္တာနုဒ္ဒယ (တိ) [မေတ္တာ+အနုဒ္ဒယာ] မေတ္တာဖြင့်– စောင့်ရှောက်ခြင်း–ချစ်ခြင်း–ရှိသော၊ မေတ္တာဖြင့် စောင့်ရှောက်ချီး မြှောက်တတ်သော၊ သူ။ ဘောဓပုတ္တေ ဥပါဒါယ သဗ္ဗသတ္တေသု မေတ္တာနုဒ္ဒယဘာ-ဝေါ မေတ္တာပါရမီ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၇၅၊၂၆၂။

မေတ္တာနုဒ္ဒယသမ္ပန္န (တိ) [မေတ္တာနုဒ္ဒယာ+သမ္ပန္န] မေတ္တာ,ကရုဏာနှင့် ပြည့်စုံသော၊

သူ။ မာဒိသေ နာမ မေတ္တာနုဒ္ဒယသမ္ပန္နေ တာပသေ ပဿန္တေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၂။

မေတ္တာနုဒ္ဒယာ (ထီ) [မေတ္တာ+အနုဒ္ဒယာ] မေတ္တာ ၊ ကရုဏာ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မေတ္တာနုပရိဝတ္တ (တိ) [မေတ္တာ+အနုပရိဝတ္တ] မေတ္တာသို့ အစဉ်လိုက်သော။ကာယဝစီမနော- ကမ္မာနိ စ သဗ္ဗကာလံ သတ္တရိ မေတ္တာပုဗ္ဗင်္ဂ- မာနိ မေတ္တာနုပရိဝတ္တာနိ အဟေသုံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂၇။

မေတ္တာနုပဿီ (တိ) [မေတ္တာ + အနုပဿီ= အနု+ဒိသ+ဏီ။] မေတ္တာဖြင့် အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော၊ သူ။ ယံ ငါ ပန ကိဉ္စိ အဗ္ဘော- ကာသနေ ဘုံ သာသဝါအဘိဇ္ဈိတာ မေတ္တာ- နုပဿိသာ ယော အနတ္တံ စရတိ။ ပေဋကော။ ၂၇၇။

မေတ္တာနုဘာဝ (ပု) [မေတ္တာ + အာနုဘာဝ] မေတ္တာ–အစွမ်းသတ္တိ–အာနုဘော်။ထေရဿ မေတ္တာနုဘာဝေန တိရစ္ဆာနဂတာပိ မေတ္တ- စိတ္တံ ပဋိလဘိံသု။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၀။ (–စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၉၁။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၉၀။)

မေတ္တာပဋိပက္ခ (ပု) [မေတ္တာ+ပဋိပက္ခ] မေတ္တာ ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ သတ္တေသု သမ္ဗဒ္ဓာနု- ဝသေန ပဝတ္တော မေတ္တာပဋိပက္ခော ဗျာပါဒ- ဝိဝ က္ကော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၉၈။

မေတ္တာပဋိပတ္တိ (ထီ) [မေတ္တာ + ပဋိပတ္တိ] မေတ္တာအကျင့်၊ မေတ္တာစိတ်၊ မေတ္တာပွားခြင်း။ မေတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တာဝါ၊ တဿ ဘာဝေါ မေတ္တာဝတာ၊ မေတ္တာပဋိပတ္တိ၊ တာယ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄၇။

မေတ္တာပဒဋ္ဌာ (တိ) [မေတ္တာ + ပဒဋ္ဌာန] မေတ္တာလျှင် နီးသော အကြောင်းရှိသော။ မေတ္တာပဒဋ္ဌာနာယ ဝိပဿနာယ အနုက္ကမေန ဥပဝိက္ခယသင်္ခါတံ အရဟတ္တံ ပတ္တဿ ဒသ သံယောဇနာ ပဟီယန္တိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၃။

မေတ္တာပရိဂ္ဂဟိတ (တိ) [မေတ္တာ+ပရိဂ္ဂဟိတ] မေတ္တာဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သော။ အမိဋ္ဌာနံ မေတ္တာပရိဂ္ဂဟိတံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၇၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၉။

မေတ္တာပရိယာယ (ပု) [မေတ္တာ+ပရိယာယ] မေတ္တာ၏–ဝေဝုစ်–ပရိယာယ်–စကားလှယ်။ ဒယာ-သဒ္ဒေါ မေတ္တာပရိယာယောတိ ဝိညာ- ယတိ။ အနု၊ ဋီ၊ ၁။ ၉။

မေတ္တာပသံသက (တိ) [မေတ္တာ+ပသံသက] မေတ္တာကို ချီးကျူး ပြောကြားတတ်သော၊ သူ။ အဝိရောဓော ဝုစ္စတိ မေတ္တာ၊ မေတ္တာ- ပသံသကာနန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၅။

မေတ္တာပါရမီ (ထီ) [မေတ္တာ+ပါရမီ] မြတ် သောသူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော မေတ္တာ၊ မေတ္တာပါရမီ။ ဝိစိနန္တော တဒါ ဒက္ခိံ နဝမံ မေတ္တာပါရမိံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၈။ (–ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၄။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၃၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၁၈၆။)

မေတ္တာပိယာယနာ (ထီ) [မေတ္တာ+ပိယာ- ယနာ] မေတ္တာဖြင့် ချစ်ခြင်း၊ မေတ္တာချစ်။ ပိယာယနာတိ တဏှာပိယာယနာဝ၊ န မေတ္တာပိယာယနာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၀၉။

မေတ္တာပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [မေတ္တာ+ပုဗ္ဗင်္ဂမ] မေတ္တာ – ရှေ့သွားရှိသော – ပြဓာန်းသော။ ဧဝံ ပိယပုဂ္ဂလေ ဝိယ မဇ္ဈတ္တဝေရိပုဂ္ဂလေသုပိ မေတ္တာပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကရုဏံ ဥပဋ္ဌပေတ္ဗာဝ ဒါတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၅။ (–သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။)

မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ (ပု) [မေတ္တာ+ပုဗ္ဗဘာဂ] (၁) မေတ္တာဈာန်၏ ရှေ့အဖို့။ (တိ) (၂) မေတ္တာဈာန်၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော။ (၁) သော မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေ ကာမာဝစရော ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆၈။ ဂူဠတ္ထဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၅၉။ (တိ) (၂) ဝိပဿီအာဒယော ပန သဗ္ဗေပိ ဗောဓိသတ္တာ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေန သောမ- နဿသဟဂတ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ အသင်္ခါရိက-

စိတ္တေန မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိံသု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၃။)

မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂစိတ္တ (န) [မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ+စိတ္တ] မေတ္တာစျာန်၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော ဘာဝနာစိတ်။တံ ပန မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂစိတ္တသ္မ ဝိပါကံ ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။

မေတ္တာပေမ (န) [မေတ္တာ+ပေမ] မေတ္တာချစ်။ ဂေဟဿိတပေမန္တိ မေတ္တာပေမံ။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၀၄။

မေတ္တာဖရဏ (န) [မေတ္တာ+ဖရဏ] မေတ္တာဖြင့် ဖြန့်ခြင်း၊ မေတ္တာကို ပြန့်နှံ့စေခြင်း၊ မေတ္တာပို့ ခြင်း။ မေတ္တာဖရဏေန ဒသဗလေ မဟာဇနဿ စိတ္တံ ပသီဒတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။)

မေတ္တာဖရဏဒဿန (န) [မေတ္တာဖရဏ+ဒဿန] မေတ္တာဖြန့်ခြင်းကို ပြခြင်း၊ မေတ္တာပို့ပုံကို ပြခြင်း။ အဟိကုလေဟိ သဟ သဗ္ဗသတ္တေသု ဩဓိသော မေတ္တာဖရဏဒဿနံ။ ဝိမတိ၊၂။ ၂၂၉။

မေတ္တာဗလ (န) [မေတ္တာ+ဗလ] မေတ္တာ–အစွမ်းသတ္တိ–စွမ်းအား၊ မေတ္တာဘာဝနာ၏အစွမ်း။ မေတ္တာဗလေနုပတ္ထဒ္ဓေါ၊ ရမာမိ ပဝနေ တဒါ။ စရိယာ။၄၁၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ ကသ္မာ? ယသ္မာ မေတ္တာဗလေနုပတ္ထဒ္ဓေါ စိရကာလံ ဘာဝိတာယ မေတ္တာပါရမိတာ သာနုဘာဝေန ဥပတ္ထမ္ဘိတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၅၁။

မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရ (ပု) [မေတ္တာ+ဗြဟ္မဝိဟာရ] မေတ္တာဖြင့် မြတ်သော နေခြင်း၊ မေတ္တာဖြင့် ဗြဟ္မာများနေသကဲ့သို့ နေခြင်း၊ မေတ္တာဗြဟ္မစိုရ်၊ မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရ။ မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရဿ ဟိ သမိပစာရော ဝိယ ပုရိသဿ သပတ္တော ဂုဏဒဿနသဘာဂတာယ ရာဂေါ အာသန္နပစ္စတ္ထိကော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၁၂။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇၂။ နေ့ိယာ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၈၃။)

မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာနုယုတ္တ (တိ) [မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ+အနုယုတ္တ] မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရတရား ပွားများအားထုတ်သော သူ။ တတ္ထ ယောဂီ မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာနုယုတ္တော ပုဂ္ဂလော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၀၅။

မေတ္တာဘာဝနာ (ထိ) [မေတ္တာ+ဘာဝနာ] မေတ္တာကို ဖြစ်စေခြင်း၊ မေတ္တာပွားများပုံ၊ မေတ္တာဘာဝနာ။ ဒေါသပဋိဃာတတ္ထာယ မေတ္တာဘာဝနာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။ (–ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၈၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၈၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။)

မေတ္တာဘာဝနာကာရဒဿန (န) [မေတ္တာဘာဝနာကာရ+ဒဿန] မေတ္တာပွားများပုံ အခြင်းအရာကို ပြခြင်း။ ကသ္မာ ပန ဧဝံ ဝုတ္တံ? မေတ္တာဘာဝနာကာရဒဿနတ္ထံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။၂၀၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၈၅။

မေတ္တာဘာဝနာနုဘာဝ (ပု) [မေတ္တာဘာဝနာ+အာနုဘာဝ] မေတ္တာပွားများမှု – မေတ္တာဘာဝနာ အစွမ်းသတ္တိ – ၏ အာနုဘော်။ တေနေဝ မေတ္တာဘာဝနာနုဘာဝေန ရုက္ခဝိက္ခမ္ဘိတဗျာပါဒတာယ န ကဉ္စိ သတ္တံ ဟိံသတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉၁။

မေတ္တာဘာဝနာနုယောဂ (ပု) [မေတ္တာဘာဝနာ+အနုယောဂ] မေတ္တာပွားများအားထုတ်မှု။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။သျှ-၌ မေတ္တာကို ပွားစေခြင်း၌ အားထုတ်ခြင်းဟု ပြန်၏။) သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ မေတ္တာဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ မ၊၃။၁၂၄။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၂။)

မေတ္တာဘာဝနာရတ (တိ) [မေတ္တာဘာဝနာ+ရတ] မေတ္တာပွားများမှု၌ မွေ့လျော်သော၊

သူ။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။သျ−၌ မေတ္တာကို ပွားစေခြင်း၌ မွေ့လျော်သောဟု ပြန်၏။) အဿဂုတ္တတ္ထေရ-သာဒိသေ မေတ္တာဘာဝနာရတေ ကလျာဏ-မိတ္တေ သေဝန္တဿာပိ ဗျာပါဒေါ ပဟီယတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။

မေတ္တာဘာဝနာရမ္ဘ (ပု) [မေတ္တာဘာဝနာ+အာရမ္ဘ] မေတ္တာပွားများအားထုတ်ခြင်း၊ မေတ္တာဘာဝနာအားထုတ်မှု။ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာ-ဂေါ မေတ္တာဘာဝနာရမ္ဘော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၆၈။

မေတ္တာဘာဝနာရဟိတ (တိ) [မေတ္တာဘာဝနာ+ရဟိတ] မေတ္တာပွားများမှုကင်းသော၊ သူ။ မေတ္တာဘာဝနာရဟိတံ ပံသုပိသာစကာ ဝိစ-သယန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။

မေတ္တာဘာဝနာဝိသေသ (ပု) [မေတ္တာဘာဝနာ+ဝိသေသ] မေတ္တာဘာဝနာအထူး၊ မေတ္တာပွားများပုံအထူး။ "ဝိပုလေနာ" တိအာဒိနာ ဝုတ္တမာနေနာ မေတ္တာဘာဝနာဝိသေသော ။ အနု၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၈၈။

မေတ္တာဘာဝနာဝိဓိ (ပု) [မေတ္တာဘာဝနာ+ဝိဓိ] မေတ္တာပွားများပုံအစီအရင်။ အရဟာ ဟုတွာ ပန အညေသံ သောသာနိကဘိက္ခူနံ မေတ္တာဘာဝနာဝိဓိံ ဒဿေန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။

မေတ္တာဘာဝိတ (တိ) [မေတ္တာ + ဘာဝိတ] မေတ္တာ ပွားများအပ်သော။ မေတ္တာဘာဝိ-တေန မနသာ အာဝဇ္ဇေန္တာ သံဝသန္တိယေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၈။

မေတ္တာဘေသဇ္ဇ (နံ) [မေတ္တာ + ဘေသဇ္ဇ] မေတ္တာဆေး။ လောကမုပဂစ္ဆန္တေန မေတ္တာ ဘေသဇ္ဇေန မာနသံ အနုလိမ္ပိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။

မေတ္တာမနသိကာရ (ပု) [မေတ္တာ+မနသိကာရ] မေတ္တာနှလုံးသွင်းခြင်း၊ မေတ္တာပို့သခြင်း။ မေတ္တာမနသိကာရေနေဝ မေတ္တာနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၁၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈၄။ (−ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၆၀။)

မေတ္တာမယစိတ္တကောဋ္ဌာသ (ပု) [မေတ္တာမယ စိတ္တ+ကောဋ္ဌာသ] မေတ္တာဖြင့် ပြီးသော−မေတ္တာပို့သပွါးများသော−စိတ်အစု။ မေတ္တံ သောတိ မေတ္တာမယ စိတ္တကောဋ္ဌာသော ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၉၁။

မေတ္တာမုခ (နံ) [မေတ္တာ+မုခ] (၁) မေတ္တာကို ရှေ့သွားပြုခြင်း၊ မေတ္တာကို မျက်နှာပြုခြင်း၊ မေတ္တာအသွင်၊မေတ္တာအယောင်ဆောင်ခြင်း။ (သျ) (တ်) (၂) မေတ္တာရှေ့သွားရှိသော။ မေတ္တာ − အကြောင်းရင်းခံသော − ပြုမာန်းသော။(၁)မေတ္တာမုခေန ဟိ ရာဂေါ ဝဉ္စေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌီ၊၁။၃၇၉။ (တိ) (၂) ဘရိယံ အာရဗ္ဘ မေတ္တံ ဘာဝေန္တော မေတ္တာမုခေန ဥပ္ပန္နေန ရာဂေန။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၇၈။

မေတ္တာယ (ပု) [မေတ္တာ+အယ+ဏ] ချစ်ခင်မှု −ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း−တိုးပွါးကြောင်း−တရား၊ မေတ္တာပွါးများမှု၊ မေတ္တာဘာဝနာ။ ပဝနေ သီဟဗျဂ္ဃေစ၊ မေတ္တာယမုပနာမယိံ ။စရိယာ၊ ၄၁၈။ အထ ဝါ မေတ္တာ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတေနာ တိ မေတ္တာယော၊ မေတ္တာဘာဝနာ။ စရိယ၊ဋ္ဌ၊၂၅၁။ (မေတ္တာယမုပနာမယိန္တိ မကာရော ပဒသန္ဓိကရော၊ မေတ္တာဘာဝနာယ ကုသုရကမ္မန္တေ သီဟဗျဂ္ဃေပိ ဖရိ၊ ပဝေဝ သေသသတ္တေတိ အဓိပ္ပါယော ဟူသော စရိယာအဋ္ဌကထာပထမနည်းအလို မေတ္တာယ =မေတ္တာဘာဝနာဖြင့်ဟု ပေးပါ။)

မေတ္တာယတိ (ကြိ) [မေတ္တာ + အာယ+တိ] မေတ္တာကို ပြု၏၊ ချစ်ခြင်းကို ပြု၏၊ ချစ်၏။ မေတ္တာယတိ ကုသလီ တေန ဟောတိ။ အံ၊၃။ ၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ (−ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၇။) မေတ္တာယတိတိ ဟိတဖရဏ-ဝသေန မေတ္တံ ကရောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၈၉။

အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၂၀၂-၄။ မေတ္တာယန္တိ— အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၀။ မေတ္တာယေယျ— အဘိ၊ဝိ၊ ၂၈၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၈၈။ မေတ္တာယိသတိ— အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၈။

မေတ္တာယန (ထိ၊နု) [မေတ္တာ+အာယ+ယု။ မေတ္တာ+အယ+ယု။ မေတ္တာယ အယန် ဥပဂမန် မေတ္တာယနံ။ အနုဋ္ဌီ၊၁။၁၈၂။] မေတ္တာဖြင့် ကပ်ရောက်ခြင်း၊ မေတ္တာပွားသော အခြင်းအရာ၊ မေတ္တာဖြစ်ခြင်း၊ မေတ္တာ၊ ချစ်ခင်ပုံ အခြင်းအရာ။ မေတ္တိ မေတ္တာယနာ မေတ္တာယိတတ္တံ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ဓ။ ၂၁၅။ အဘိ၊ဝိ။၈၉။ မဟာနိ။ ၃၉၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၇။) မေတ္တာကာရော မေတ္တာယနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၅။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၀။) မေတ္တာယနဝသေနာတိ မေတ္တာဖရဏဝသေန။ မူလဋီ၊၁။၁၆၇။ မေတ္တာယနာတိ မေတ္တာကာရဏံ၊ မေတ္တာယ ဝါ အယနာ ပဝတ္တနာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၃၆။ (မေတ္တာယနဝသေနာတိဝတ္တဗ္ဗေ = မေတ္တာယနဝသေန ဟု ဆိုလိုလျက်၊ ဒီဃံ ကတွာ=ဒီဃပြု၍၊ ဝုတ္တံ =မေတ္တာယနာဟု ဆိုအပ်၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မှတ်အပ်၏။ မူလဋီ၊၁။၁၆၇။)

မေတ္တာယနာကာရ (ပု) [မေတ္တာယန + အာကာရ] မေတ္တာပွားသော အခြင်းအရာ၊ ချစ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ၊ မေတ္တာ ပွားများပုံသပုံ။ မေတ္တာယနာကာရော မေတ္တာယနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၀။

မေတ္တာယနမုခ (နု) [မေတ္တာယန+မုခ] မေတ္တာကို ရှေ့သွားပြုခြင်း၊ မေတ္တာကို မျက်နှာပြုခြင်း၊ မေတ္တာအဆောင်ဆောင်ခြင်း။ မေတ္တာယနာမုခေန ရညော ဝဍ္ဎေတိတိ ယုဇ္ဇတိ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၀။ မေတ္တာမခ-ကြည့်။

မေတ္တာယန္တ (တိ) [မေတ္တာ+အာယ+အန္တ] မေတ္တာပွား – မေတ္တာပွားများ– မေတ္တာပို့သ– သော၊ သူ။ အညံ့ အာရဗ္ဘ မေတ္တာယန္တော သမာပတ္တိံ အပ္ပေသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၈၈။ (-အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ခုဒ္ဒကပါ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၆၀။) မေတ္တာယန္တောတိ မေတ္တံ ကရောန္တော မေတ္တံ ဘာဝေန္တောတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁။၃၅၂။

မေတ္တာယန္တိ (ကြိ) [မေတ္တာ+အာယ +အန္တိ] မေတ္တာကို ပွား–မေတ္တာပွားများ–မေတ္တာပို့သ –ကုန်၏၊ ချစ်ခြင်းကို ပြုကုန်၏။ မေတ္တာယတိ–ကြည့်။

မေတ္တာယမာနစိတ္တကောဋ္ဌာသ (ပု) [မေတ္တာယမာန+စိတ္တကောဋ္ဌာသ] မေတ္တာပွားများသော စိတ်အစုရှိသော၊ မေတ္တာပို့သသော၊ သူ။ မေတ္တံသောတိ မေတ္တာယမာနစိတ္တကောဋ္ဌာသော ဟုတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။

မေတ္တာယိတ (တိ) [မေတ္တာ+အာယိတ] မေတ္တာဖြင့် ဖြစ်တတ်သော၊ မေတ္တာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ချစ်ခင်တတ်သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မေတ္တာယိတတ္တ (နု) [မေတ္တာယိတ+တ္တ] မေတ္တာနှင့် ပြည့်စုံသော စိတ်၏အဖြစ်၊ ချစ်ခင်တတ်သူ၏ အဖြစ်၊ မေတ္တာဘာဝနာ။ မေတ္တိ မေတ္တာယနာ မေတ္တာယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဓ။ ၂၁၅။ အဘိ၊ဝိ။၈၉။ မဟာနိ။၃၉၀။ မေတ္တာယ အယိတဿ မေတ္တာသမင်္ဂိနော စိတ္တဿ ဘာဝေါ မေတ္တာယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄-၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၅။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၀။)

မေတ္တာယိတဗ္ဗ (တိ) [မေတ္တာ+အာယ+တဗ္ဗ] မေတ္တာကို–ပွား–ပွားများ–အပ်သော၊ချစ်ခင် အပ်သော၊ သူ။ မေတ္တာယန္တေန ပဌမံ ကီဒိသေ ပုဂ္ဂလေ မေတ္တာယိတဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၉။)

မေတ္တာယိသတိ (ကြိ) [မေတ္တာ+အာယ+ဿတိ] မေတ္တာ–ကို ပွား–ပွားများ–ပို့သ– လတ္တံ့။ မေတ္တာယတိ–ကြည့်။

မေတ္တာယုတ္တ (တ်) [မေတ္တာ+ယုတ္တ] မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော–ပြည့်စုံသော။ မေတ္တာဝတာ–ကြည့်။

မေတ္တာယေယျ (ကြိ) [မေတ္တာ+အာယ+ယျ] မေတ္တာ–ကို ပြု–ပွားများ–ပို့သ–ရာ၏၊ ချစ်ရာ၏၊ မေတ္တာယတ်–ကြည့်။

မေတ္တာဝစီကမ္မ (န) [မေတ္တာ+ဝစီကမ္မ] မေတ္တာဝစီကံနှုတ်ဖြင့်–မေတ္တာ–ပွားများ–ပို့သ–မှု။ အဝိဝါဒန္တိ ဝိဝါဒပဋိပက္ခံ မေတ္တာဝစီကမ္မံ။ စရိယာ၊နှ။၃၂၅။

မေတ္တာဝတာ (ထီ) [မေတ္တာဝန္တု+တာ] မေတ္တာ – ရှိ –နှင့် ယှဉ် – သော သူ၏အဖြစ်၊ မေတ္တာ–ပွားများ–ပို့သ–သော သူ၏အဖြစ်၊ မေတ္တာ – ပွားများ – ပို့သ–မှု။ မေတ္တာဝတာယ (အံ၊၂။၃၈၆)တိ မေတ္တာယုတ္တာယ ပါဠိစရိယာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၃။ မေတ္တာ တေသံ အတ္ထီတိ မေတ္တာဝါ၊ တဿ ဘာဝေါ မေတ္တာဝတာ၊ မေတ္တာပဋိပတ္တိ၊ တာယ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၄၇။

မေတ္တာဝန္တု (တိ) [မေတ္တာ+ဝန္တု] မေတ္တာ–ရှိ–နှင့်ယှဉ်–ပွားများ–သော၊ သူ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မေတ္တာဝါ (ပု) [မေတ္တာဝန္တု+သိ] မေတ္တာရှိသောသူသည်။ မေတ္တာဝတာ–ကြည့်။

မေတ္တာဝိသုဒ္ဓိ (ထီ) [မေတ္တာ+ဝိသုဒ္ဓိ] မေတ္တာ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ ဥပေက္ခာယ မေတ္တာဝိသုဒ္ဓိ-တော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၇၀။

မေတ္တာဝိဟာရ (ပု) [မေတ္တာ+ဝိဟာရ] (၁) မေတ္တာဖြင့်နေခြင်း၊ မေတ္တာပွားများ၍ နေခြင်း၊မေတ္တာပို့သနေခြင်း။ (၂)မေတ္တာစျာန်။ (တိ)(၃) မေတ္တာဖြင့် နေခြင်းရှိသော၊ မေတ္တာပွားများနေသော၊ မေတ္တာစျာန်ဖြင့် နေသော၊ သူ။ (၁) သဗ္ဗသတ္တေသု မေတ္တာ-ဝိဟာရေန ကရုဏာဝိဟာရေန စ အဘိရမန္တော ဝိဟာရတိ။ ဇာတိဝတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၃။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။) (၂) မေတ္တာဝိဟာရလာဘီ–ကြည့်။ (တိ) (၃) "မေတ္တာဝိဟာရဿ သတော ဗျာပါဒေါ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ ဌဿတီ" တိ နေယံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ ဒေသနာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၆။

မေတ္တာဝိဟာရနိပ္ဖတ္တိ (ထီ) [မေတ္တာဝိဟာရ+နိပ္ဖတ္တိ] မေတ္တာဝိဟာရ–မေတ္တာဖြင့် နေခြင်း–၏ ပြီးစီးခြင်း။ ပရောပကာရာဒိသု အနာဘောဂဝသေန မေတ္တာဝိဟာရနိပ္ဖတ္တိတော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၈၃။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၀။

မေတ္တာဝိဟာရဗဟုလ (တိ) [မေတ္တာဝိဟာရ+ဗဟုလ] မေတ္တာဖြင့် နေမှု – မေတ္တာပွားများမှု–များပြားသော၊ သူ။ ရညော ဥတေနဿ အဂ္ဂမဟေသီ မေတ္တာဝိဟာရ-ဗဟုလာ အရိယသာဝိကာ သာမာဝတီ နာမ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၄၇။

မေတ္တာဝိဟာရယုတ္တ (တိ) [မေတ္တာဝိဟာရ+ယုတ္တ] မေတ္တာပွားများမှုနှင့် ယှဉ်သော၊ မေတ္တာ ပွားများနေသော၊ သူ။ မေတ္တာ-ဝိဟာရယုတ္တော သမဏော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။

မေတ္တာဝိဟာရလာဘီ (တိ) [မေတ္တာဝိဟာရ+လာဘီ] မေတ္တာစျာန်ကို ရခြင်းရှိသော၊ သူ။ မေတ္တာဝိဟာရီဿာတိ မေတ္တာဝိဟာရလာဘိနော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၈၈။ (–နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၆။)

မေတ္တာဝိဟာရသံသူစက (ပု) [မေတ္တာဝိဟာရ+သံသူစက] မေတ္တာဖြင့် နေမှု – မေတ္တာပွားများမှု– မေတ္တာဘာဝနာ–ကို ပြတတ်သော။ တဒနန္တရံ အတ္တနော မေတ္တာဝိဟာရ-သံသူစကံ ဗုဒ္ဓါဝိဏ္ဏံ သုခုပယံဟာရံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၁။

မေတ္တာဝိဟာရိက (တိ) [မေတ္တာဝိဟာရ+ဣက] မေတ္တာဖြင့် နေခြင်းရှိသော၊ မေတ္တာပွားများ

နေသော၊ သူ။ မေတ္တာဝိဟာရိကဿ ကာရုညံ ဥပ္ပါဒေတွာ စိတ္တနိဗ္ဗာပနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၅၈။

မေတ္တာဝိဟာရီ (ရီ) ကလျာဏမိတ္တဝန္တု [မေတ္တာဝိဟာရီ၊ ကလျာဏမိတ္တ + ဝန္တု] မေတ္တာပွားများနေလေ့ရှိသည့် မိတ်ဆွေကောင်းရှိသော၊ သူ။ မေတ္တာဝိဟာရီ (ရီ) ကလျာဏမိတ္တဝန္တုတာ ဣဓ ကလျာဏမိတ္တတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၃၁၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈၄။

မေတ္တာဝိဟာရိတာသာမည (န) [မေတ္တာဝိဟာရိတာ + သာမည] မေတ္တာပွားများနေလေ့ရှိသော သူ၏ အဖြစ်မျှတူခြင်း။ နှ မေတ္တာဝိဟာရိတာသာမညမတ္တေနာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၄။၂၆။

မေတ္တာဝိဟာရီဘာဂ (ပု) [မေတ္တာဝိဟာရီ + ဘာဂ] မေတ္တာပွားများသူအဖို့၊ မေတ္တာဈာန်ရှိသောသူအဖို့။ မေတ္တာဝိဟာရိဘာဂဿ အပရိဟီနတာဝစနတော အဝေယျာဒေါ ဝုတ္တော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌီ။၆၀။

မေတ္တာဝိဟာရီ (တိ) [မေတ္တာ + ဝိ + ဟရ + ဏီ။ မေတ္တာဝိဟာရ + ဤ] (၁) မေတ္တာဖြင့် နေလေ့ရှိသော၊ မေတ္တာ-ပွားများ-ပို၍-နေသော၊ သူ။ (၂) မေတ္တာဈာန် - နှင့် ပြည့်စုံ - ကို ရလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ (၁) (၂) မေတ္တာဝိဟာရီ ယော ဘိက္ခု၊ ပသန္နော ဗုဒ္ဓသာသနေ။ ဓမ္မ။၆၆။ (-နေတ္တိ။၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၅။) မေတ္တာဝိဟာရီတိ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာနေ ကမ္မံ ကရောန္တောပိ, မေတ္တာဝသေန တိကစတုက္ကဇ္ဈာနေ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဌိတောပိ မေတ္တာဝိဟာရီယေဝ နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၄။ (၂) မေတ္တာဝိဟာရီသာတိ မေတ္တာဝိဟာရလာဘိနော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၈၈။ (-နေတ္တိ၊ဝိ။ ၁၂၆။)

မေတ္တာသညာ (ထီ) [မေတ္တာ + သညာ] မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော သညာ။ အဋ္ဌိကသညာ မေတ္တာသညာ ကရုဏာသညာ။ မိလိန္ဒ။၃၀၆။

မေတ္တာသဒိသီ (ထီ) [မေတ္တာ + သဒိသီ] မေတ္တာနှင့် တူသော။ ဧတ္တဝသေန ပဝတ္တိယမာနာ စေတိယဗောဓိနံ ဝန္ဒနာ မေတ္တာသဒိသီတိ ဝုတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၀၆။ (အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၉၀-လာ အလားတူ ပါဌ်၌ မေတ္တာသဒ္ဒါ ဟု ရှိ၏။ ယင်းပါဌ်က ပို၍ ကောင်းသည်။)

မေတ္တာသမင်္ဂီ (တိ) [မေတ္တာ + သမင်္ဂီ] မေတ္တာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မေတ္တာယ အယံ မေတ္တာသမင်္ဂိနော စိတ္တဿ ဘာဝေါ မေတ္တာယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၅။

မေတ္တာသမာဓိ (ပု) [မေတ္တာ + သမာဓိ] မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော သမာဓိ။ မေတ္တာသမာဓိံ မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရံ ဥပ္ပါဒေတွာ စေဝ ဝဍ္ဎေတွာ စ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၇၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။ ၁၈၂။

မေတ္တာသမာပတ္တိ (ထီ) [မေတ္တာ + သမာပတ္တိ] မေတ္တာဈာန် သမာပတ်။ မေတ္တာသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ အရဟတ္တံ အဓိဂန္တုံ အသက္ကောန္တော ဗြဟ္မလောကံ ဥပဂစ္ဆတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၄၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၅၇။)

မေတ္တာသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မေတ္တာ + သမ္ပတ္တိ] မေတ္တာ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ မေတ္တာသမ္ပတ္တိယာ ဟိတူပသံဟာရေန ရက္ခိတာ။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၂၁။

မေတ္တာသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မေတ္တာ + သမ္ပယုတ္တ] မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော။ မေတ္တာသမ္ပယုတ္တာ ဟုတွာ မေတ္တံ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၃။

မေတ္တာသဟဂတ (တိ) [မေတ္တာ + သဟဂတ] မေတ္တာနှင့်-တကွဖြစ်-နှီးနှော-ယှဉ်-သော

မေတ္တာနှင့် ပြည့်စုံသော။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ မေတ္တာသဟဂတံ။ အဘိ၊ဓ။ ၆၆။ (—သံ၊၃။၁၀၄။ အဘိ၊ဝိ၊၂၈၄။ ပဋိသံ။ ၂၃၅။ စူဠနိ။၂၄၈။) မေတ္တာသဟဂတေနာတိ မေတ္တာယ သမန္နာဂတေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။ မေတ္တာသဟဂတေနာတိ မေတ္တာယ သဟဂတံ သံသဋ္ဌံ သမ္ပယုတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ (—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၀၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၈။)

မေတ္တာသဟဂတစိတ္တ (န) [မေတ္တာသဟဂတ+စိတ္တ] မေတ္တာနှင့် –တကွဖြစ်–ယှဉ်–သော စိတ်။ စိတ္တဿာတိ မေတ္တာသဟဂတစိတ္တဿ။ မဋ္ဌိ၊၂။၈၀။

မေတ္တာသဟဂတစိတ္တသမုဋ္ဌာန (တိ) [မေတ္တာသဟဂတစိတ္တ+သမုဋ္ဌာန] မေတ္တာနှင့်တကွ ဖြစ်သည့် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော။ တံ ပန ယသ္မာ မေတ္တာသဟဂတစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ။ သာရတ္ထ၊၃၊၄၅၈။ မဋ္ဌိ၊၂။၃၀၆။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၈၉။

မေတ္တာသဟိတ (တိ) [မေတ္တာ+သဟိတ] မေတ္တာနှင့် တကွ ဖြစ်သော။ ယော နေသံ မေတ္တာသဟိတာနံ ကမ္မာဒီနံ အညမညသ္မိံ ပစ္စုပဋ္ဌာနာကာရော။ မဋ္ဌိ၊၂။၁၈၂။

မေတ္တာသိဒ္ဓ (တိ) [မေတ္တာ+သိဒ္ဓ] မေတ္တာဖြင့် ပြီးသော။ ဘတ္တိဝသေန ပဝတ္တိယမာနာ စေတိယဗောဓိနံ ဝန္ဒနာ မေတ္တာသိဒ္ဓါ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၉၀။

မေတ္တာသိနေဟ (ပု) [မေတ္တာ+သိနေဟ] မေတ္တာဖြင့် ချစ်ခြင်း၊ မေတ္တာအစေး။ မေတ္တာသိနေဟေန သိနေဟိတေ စိတ္တေ ဥပေက္ခာယ ဝိနာ သမ္ဘာရာနံ ပါရိသုဒ္ဓိ န ဟောတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၈၃။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁၊၂၄၀။ (—သာရတ္ထ၊၃။၂၃၃။)

မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓ (တိ) [မေတ္တာသိနေဟ+သိနိဒ္ဓ] မေတ္တာအစေးဖြင့် ပြေပြစ်ညက်ညောသော၊ မေတ္တာအစေးဖြင့် စေးကပ်သော။ (ပရိဝါ၊ဋ္ဌ။သျှ–၌ မေတ္တာတည်းဟူသော ဆီဖြင့် သွန်းအပ်ကုန်သောဟု ပေးသည်။) မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓါနိ ပန နယနာနိ ဥမ္မီလေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ (—သာရတ္ထ၊၃။၄၅၈။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။ ၁၃၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၀။) မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓါနီတိ မေတ္တာသင်္ခါတေန သိနေဟေန သိနေဟိတာနိ။ ပါစိတ်၊ယော။၅၆၀။

မေတ္တာသီသ (ပု) [မေတ္တာ+သီသ] မေတ္တာကို အဦးမူခြင်း၊ မေတ္တာပြဓာန်းခြင်း။ အဗျာပါဒေ ဓမ္မပဒံ နာမ အကောပေါ ဝါ မေတ္တာသီသေန အဓိဂတဈာနာဒီနိ ဝါ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၀၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ (—အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၂၇၇။)

မေတ္တာသေဝနာ (ထီ) [မေတ္တာ+အာသေဝနာ] မေတ္တာကို အဖန်ဖန်–ထုံ–ပွားများ–မှီဝဲ–ခြင်း၊ အဖန်ဖန် ပွားများမှီဝဲအပ်သော မေတ္တာ ဘာဝနာ၊ မေတ္တာသေဝနာ။ အဗျာပါဒဝိတက္ကဘာဝနာ။ ပေဋက၊၂၅၇။ (—အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၀၉။)

မေတ္တာသ္နေဟ (ပု) [မေတ္တာ+သ္နေဟ] မေတ္တာဟူသော အစေး၊ မေတ္တာချစ်ခြင်း။ တံသဒ္ဒသတ္တာ ပန ပေမမုခေန ဝုတ္တော မေတ္တာသ္နေဟော။ မဋ္ဌိ၊၂။၈။

မေတ္တာဟေတု (ပု) [မေတ္တာ+ဟေတု] မေတ္တာဟူသောအကြောင်း။ ဘဂဝါ ဟိတေသိတာယ မေတ္တာဟေတု တွေကော တေပနိမာဏော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။၃၃၂။

မေတ္တိ (ထီ) [မိဒ+တိ။ မိဇ္ဇတိ သိနိယှတီတိ မေတ္တိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၈၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ မိတ္တ+ဏီ။ မိတ္တဿ ဘာဝေါ မေတ္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၃၆။] (မောဂ်၊သျှ၊၄။၅၉-သုတ်၌ မိတ္တ+ဏ+ဣ-ဟု

ခဲ့၍“မေတ္တိ” ဟု ဤကာရန္တဖြင့် ပြသေး၏။] မိတ်ဆွေ၏ဥစ္စာ၊ချစ်ခင်ခြင်း။ မေတ္တိ မေတ္တာ-ယနာ မေတ္တာယိတတ္တံ။ အဘိ၊ဓ၊၂၁၅။ အဘိ၊ ဝိ၊ဂ ။ မဟာနိ၊၃၉၀။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂ဝ၄။) ဧမတ္တာယနဝသေန မေတ္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၄ဝ၅။ မေတ္တိတိ မိတ္တဘာဝေါ။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၇၆။

မေတ္တိဥပတ္တိဋ္ဌာန (န) [မေတ္တိဥပတ္တိ+ဌာန]ချစ်ခင်ခြင်း ဖြစ်ရာအရပ်ဌာန။ မေတ္တိဥပတ္တိဋ္ဌာန-တာယ မိတ္တာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၃။

မေတ္တိကရဏ (န) [မေတ္တိ+ကရဏ] ချစ်ခင်ခြင်းကို ပြုခြင်း၊ ပါပပုဂ္ဂလေဟိ မေတ္တိကရဏ-တော ပါပမိတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၂၇။

မေတ္တိက (ထီ) [မေတ္တိ+ဏ+အာ] (၁) ချစ်ခင်ခြင်း။ (၂) မေတ္တိကာမည်သူ (ထေရီမ)။ (၁) မိတ္တံ ကုဗ္ဗာအ တေန မေတ္တိကံ ကရေယျ။ ဇာတိ၊ဋ္ဌ၊၂၆၇။ (၂) ကိဥ္စာပိ ခေါ မို ဒုက္ခ-တာတိအာဒိကာ မေတ္တိကာယ ထေရိယာ ဂါထာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၃၆။

မေတ္တိဘိန္ဒနကဇန (ပု) [မေတ္တိဘိန္ဒနက+ဇန] ချစ်ခင်ခြင်းကိုဖျက်ဆီးတတ်သူ၊ကုန်းတိုက်သူ။ တဋ္ဌ ပန ဂဟေတွာ အတ္တာနော မေတ္တိဘိန္ဒန-ကဇနော သီဟဥသဘာသဒိသော ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။

မေတ္တိဘေဒ (ပု) [မေတ္တိ+ဘေဒ] ချစ်ခင်မှုကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ မိတ္တာနံ ဝိဟိံသနံ မေတ္တိ-ဘေဒေါ မိတ္တဒုဗ္ဘနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၂၈။

မေတ္တိယ (ထီ၊ပု) မေတ္တိယမည်သူ (ရဟန်းမနှင့်ရဟန်း)။ အထ ခေါ မေတ္တိယာ ဘိက္ခုနီ ယေန မေတ္တိယဘူမဇကာ ဘိက္ခူ တေနု-ပသင်္ကမိ။ ဝိ၊၁။၂၄၈။ ဝိ၊၄။၁၉၆။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၄ဝ။) မေတ္တိယဘူမဇကာတိ မေတ္တိယော စ ဘူမဇကော စ၊ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာနံ အဂ္ဂပုရိသာ ဧတေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။(–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်၊၂၄၄။)

မေတ္တိသန္ဓာန (န) [မေတ္တိ+သန္ဓာန] ချစ်ခင်မှုကို ဆက်ပေါ်ခြင်း။မိတ္တသန္ထဝန္တိ မေတ္တိသန္ဓာနံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀ဝ။

မေတ္တီ (ထီ) [မိတ္တ+ဏ+ဤ] မေတ္တိ–ကြည့်၊

မေတ္တူပသံဟာရာကာရ (ပု) [မေတ္တူပသံဟာရ+အာကာရ] မေတ္တာဖြင့်–ရှေးရှုဆောင်ပုံ–သိမ်းပိုက်ပုံ–အခြင်းအရာ။ အထ မေတ္တူ-ပသံဟာရာကာရံ ဇာနိတ္ထုကာမော ဝိဘင်္ဂေ ဒေသေတုံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁ဝ။ ဥပသံဟာရ–ဝိသုဒ္ဓါရှိ ခန်းကြည့်။

မေတ္တူပဟာရ (ပု) [မေတ္တာ + ဥပဟာရ] မေတ္တာဖြင့် ပူဇော်မှု။ မေတ္တူပဟာရ (အံ၊၃။ ၃ဝဂ) န္တိ မေတ္တာသမ္ပယုတ္တံ ကာယိကဝါစ-သိကဥပဟာရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၇။

မေတ္တေယျ (ပု) (က) မေတ္တေယျဘုရား။ (ခ) မေတ္တေယျလုလင် (က) အသိတိဝသာသဟ-ဿာယုကေသု ဘိက္ခဝေ မနုဿေသု မေတ္တေ-ယျော နာမ ဘဂဝါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ ဒီ၊၃၊၆၃။ (–ဗုဒ္ဓဝံ၊၃ဂ၁။ ဒီ၊၂။၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁၅။) (ခ) မေတ္တေယျော (သုတ္တနိ။ ၄ဝ၆)တိ ဂေါတ္တံ၊ ဂေါတ္တဝသေနေဝ စေသ ပါကဋော အဟောသိ၊ သုတ္တနိ။ ဋ္ဌ၊၂။၂၅ဝ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၂၆။

မေတ္တေယျပဥ္စ (တိ) [မေတ္တေယျ + ပဥ္စ] မေတ္တေ-ယျ လုလင်မေးလော ပြဿနာ၊ ဝုတ္တမိဒံ အာဝုသော ဘဂဝတာ ပါရာယနေ မေတ္တေယျ ပဥ္စေ။ အံ၊၂။၃၄၉၊ ပါရာယနေ မေတ္တေ-ယျပဥ္စေတိ ပါရာယနသမာဂမမှိ မေတ္တေယျ-မာဏဝသာ ပဥ္စေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂။

မေတ္တေယျဗောဓိသတ္တ (ပု) [မေတ္တေယျ+ဗောဓိသတ္တ] မေတ္တေယျဘုရားလောင်း။ မေတ္တေယျဗောဓိသတ္တဿ မဂ္ဂေါ အနုပ္ပန္နော နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။

မေတ္တေယျမာဏဝ (ပု) [မေတ္တေယ +မာဏဝ] မေတ္တေယျလုလင်။ မေတ္တေယျပဥ္စ– ကြည့်။

မေတ္တေယျသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ (ပု) [မေတ္တေယျ+သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ] မေတ္တေယျမြတ်စွာဘုရား။ အာယသ္မာ ဟိ မေတ္တေယျသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သမ္မုခဘာဝံ လဘေယျာပိ န လဘေယျာပီတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၉၈။ (–အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၄၈။)

မေတ္တေယျသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလ (ပု) [မေတ္တေယျသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ+ကာလ] မေတ္တေယျ မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်။ အနာဂတေ မေတ္တေယျသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၄၈။

မေတ္တောပသံဟာရ (ပု) [မေတ္တာ+ဥပသံဟာရ] မေတ္တာဖြင့်– ရှေးရှုဆောင်ခြင်း– သိမ်းပိုက်ခြင်း၊ မေတ္တာ။ ဣမာနိပိ တီဏိ မေတ္တောပသံဟာရာ ပဋိပဒ္ဓပဋိကေ္ခပဝစနာနိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၀။ မေတ္တောပသံဟာရဿာတိ ဟိတောပသံဟာရဿ၊ မေတ္တာယေဝေတံ နာမံ။ ပဋိသံ၊ဂံ။၃၃၂။

မေထုန (ပု၊န) [မိထုန+ဏ။ မိထုနာနံ အယန္တိ မေထုနော။ ကစ်၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၁၈၃။ မိထုနာနံ ဣတ္ထိပုရိသာနံ သမာနစ္ဆန္ဒာနံ အာစာရော မေထုနံ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၃၁၇။] (၁) တပ်မက်ခြင်း တူသူနှစ်ယောက်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အကျင့်၊ မေထုန်အကျင့်။ (၂) မေထုန်ရာသီ။ (၃) ယှဉ်သူယှဉ်ချင်း၊ အပေါင်းအဖော်(မြန်မာပြန်နှင့်သျှ)၊ (၄) နှစ်ဦး၊ နှစ်ယောက်၊ အစုံ။ (၅) ယောက်ဖ။ (၁) ဝိရတာ မေထုနာ ဂါမဓမ္မာ။ အံ၊၁။၂၁၂။ (–ဒီ၊၁။၄။ အဘိ၊ပု။၁၆၆။ ဇာ၊၂။၇။) မေထုနာတိ ရာဇပရိယုဋ္ဌာနဝသေန သဒိသတ္တာ မေထုနကာတိ လဒ္ဓဝေါဟာရေဟိ ပဋိသေဝိတဗ္ဗတော မေထုနာတိ သင်္ခံ ဂတာ အသဒ္ဓမ္မာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၈၇။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၄၇။ သီ၊ ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၃၂။) (၂) အာဒိနာ ဥသဘ, မေထုန, ကက္ကဋ္ဋ.... မီနေ သင်္ကန္တာတိ။ ဓာန်၊ ဋ္ဌီ၊၆၁။ (၃) နုရုဇာတောတိ မေထုနော။ ဇာ၊၂။၂၉၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၉၈။ (၄) မေထုနံ သဒ္ဒေါ ဝါ ဥဘယသဒ္ဒပရိယာယော၊ မေထုနံ ယုဂဠံ ယမကံ ဥဘယန္တိ ဟိ အတ္ထတော ဧကံ၊ တေနာဟ "ဥဘိန္နံ ရတ္တာနန္တိ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ"တိ ဟိ ပါဠိယံ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၈။ (၅) မေထုနဘာတု–ကြည့်။

မေထုနက (ပု၊န) [မေထုန+က] (၁)မေထုန်၊ မေထုန်အကျင့်။ (၂) ယောက်ဖ။ (တိ) (၃) တူသော၊ သူ။ (၁) မုဠ္ဍ ကသ ပကောဠည်၊ ဂတံ မေထုနကံ တယာ။ ဇာ၊၁။၈၀။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅-၆။) (၂) အယံ ဘန္တေ အယျော အဇ္ဇုကော အမှာကံ ဿာပတေယျ အမှာကံ မေထုနကဿ အာဝိကိ္ခတိ။ ဝိ၊၁။၈၄။ (–အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၈၅။) (တိ) (၃) မေထုနကာတိ ဝုစ္စန္တိ (မဟာနိ။၁၈၈)တိ သဒိသာ ဝုစ္စန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၂၇။ မေထုနကေ (ဇာ၊၂။၃၃၆) ဘိ ဇာတိဂေါတ္တကုလပဒေသေဟိ သဒိသေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၉၇။

မေထုနကထာ (ထီ) [မေထုန + ကထာ] မေထုန်နှင့် ဆက်စပ်သော စကား၊ မေထုနကထာ။ အယဥ္စ မေထုနကထာ နာမ ယသ္မာ ဒုဋ္ဌုလ္လာ ကထာ အသဗ္ဘိကထာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၂။ (–သာရတ္ထ၊၂။၈၄။)

မေထုနကာမရတိ (ထီ) [မေထုန+ကာမရတိ] မေထုန်အကျင့်ဟူသော ကာမဂုဏ်ဖြင့် မွေ့လျော် ပျော်ပါးမှု။ ယာ ဧသာ ကာမဘောဂိသတ္တာနံ ရတိသု မေထုနကာမရတိ နာမ ဥတ္တမာ ရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၉။

မေထုနကိစ္စနိဋ္ဌာပိတ (တိ) [မေထုနကိစ္စ+နိဋ္ဌာပိတ] မေထုန်အကျင့်ကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သော။ တင်္ခဏိကပရိဋ္ဌာဟဝူပသမာဝဟာ မေထုနကိစ္စနိဋ္ဌာပိတာ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊၁၊ ၂၅၃။

မေထုနဂိဒ္ဓ (တိ) [မေထုန + ဂိဒ္ဓ] မေထုန်၌ တပ်မက်မောသော၊ သူ။ ဝေမေတာပိ မေထုနဂိဒ္ဓတာယ ဗဟုနာပိ ဓနေန န တုဿန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၆၅။

မေထုနစိတ္တ (နု) [မေထုန+စိတ္တ] မေထုန်မှီဝဲလိုသောစိတ်၊ မေထုနရာဂစိတ်။ မေထုနစိတ္တေ နေဝ နံ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။၁၉၃။

မေထုနစေတနာ (ထီ) [မေထုန + စေတနာ] မေထုနရာဂစေတနာ၊ မေထုန်အကျင့် ဖြစ်မြောက်အောင် စေ့ဆော် အားထုတ်ကြောင်း စေတနာ။ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပဋိပတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ မေထုနစေတနာ။ ဝိမတိ၊၂။၁၁၅။

မေထုနဓမ္မ (ပု) [မေထုန+ဓမ္မ] တပ်မက်ခြင်း တူသူ နှစ်ယောက်တို့သည် မှီဝဲအပ်သော အကျင့်၊ မေထုန်အကျင့်။ မေထုနဓမ္မော နာမ ယော သော အသဒ္ဓမ္မော ဂါမဓမ္မော ဝသလဓမ္မော ဒုဋ္ဌုလ္လံ ဩဒကန္တိကံ ရဟဿံ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ၊ ဧသော မေထုနဓမ္မော နာမ။ ဝိ၊၁၊၃၄။ ဥဘိန္နံ ရတ္တာနံ....တံ ကာရဏာ ဝုစ္စတိ "မေထုနဓမ္မော" တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။)ရာဂပရိယုဋ္ဌာနေန သဒိသဘာဝပ္ပတ္တိယာ မိထုနာနံ ဣဒံ မေထုနံ၊ မေထုနမေဝ ဓမ္မော မေထုနဓမ္မောတိ အာဟ "ဥဘိန္နံ ရတ္တာန" န္တိ အာဒိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၈၂။

မေထုနဓမ္မပစ္စယ (ပု) [မေထုနဓမ္မ+ပစ္စယ] မေထုန်အကျင့်ဟူသော အကြောင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်းဟူသော အကြောင်း။ (ပရိဝါ၊ဋ္ဌ၊သျှ-၌ မေထုန်မှီဝဲခြင်း၏ပုဗ္ဗဘာဂဖြစ်သော ကာယသံသဂ္ဂ၏ အကြောင်းကြောင့်ဟု ပြန်ဆိုသည်။) ဆေဖ္ဖံ သိယာ မေထုနဓမ္မပစ္စယာ။ ဝိ၊ ၅။၃၇၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၁၇။ မေထုနဓမ္မပစ္စယာ နာမ ကာယသံသဂ္ဂေ၊ တံဟေတု မေထုနဓမ္မဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘူတံ ကာယသံသဂ္ဂ-

ဝါယမန္တိယာတိ အဓိပ္ပါယော သန္နိဋ္ဌာနံ ကတ္တာယ ဝဇိရ၊၅၇၇။

မေထုနဓမ္မပ(ပ္ပ)ဋိသံယုတ္တ (တိ) [မေထုနဓမ္မ+ပဋိသံယုတ္တ] မေထုန်–မေထုန်အကျင့်–နှင့် ယှဉ်စပ်သော။ အသဒ္ဓမ္မပဋိသညုတ္တန္တိ မေထုနဓမ္မပဋိသံယုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၆၄။ မေထုနုပသံဟိတာတိ မေထုနဓမ္မပ္ပဋိသံယုတ္တာဟိ။ ဝိ၊ ၁။၁၈၈။

မေထုနဓမ္မပဋိသေဝန (နု) [မေထုနဓမ္မ+ပဋိသေဝန] မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲခြင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်း။ နိသဇ္ဇံ ပဋိဇာနိတွာ မေထုနဓမ္မပဋိသေဝနံ အပ္ပဋိဇာနန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၆။ (–သာရတ္ထ၊ ၂။၆၁၈၂။)

မေထုနဓမ္မပဋိသေဝနက (တိ) [မေထုနဓမ္မ + ပဋိသေဝနက] မေထုန်အကျင့်ကို များစွာ မှီဝဲတတ်သော၊ ခမေထုန်မှီဝဲသော၊ သူ။ သောဘိက္ခုတိ သော မေထုနဓမ္မပဋိသေဝနကော ဘိက္ခု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။

မေထုနဓမ္မပဋိသေဝီ (တိ) [မေထုနဓမ္မ + ပဋိသေဝီ] မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲသော၊ မေထုန်မှီဝဲသော၊ သူ။ ယသ္မာ ဧတေန ပရိယာယေန မေထုနဓမ္မပဋိသေဝီနော န ဟောန္တိ၊ တသ္မာ ဝိသုံ ဝုတ္တာ။ ဝဇိရ။၁၇၄။

မေထုနဓမ္မပါရာဇိကာ (ထီ) [မေထုနဓမ္မ +ပါရာဇိကာ] မေထုန်မှီဝဲခြင်းကြောင့် သင့်သောပါရာဇိကအာပတ်၊ မေထုနဓမ္မပါရာဇိက အာပတ်။ ရတ္တစိတ္တော မေထုနဓမ္မပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၁။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၃။ ဝဇိရ။၆၅။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၁၂။)

မေထုနဓမ္မပါရာဇိကာပတ္တိ (ထီ) [မေထုနဓမ္မ + ပါရာဇိကာပတ္တိ] မေထုနဓမ္မပါရာဇိက အာပတ်။ တံ မေထုနဓမ္မပါရာဇိကာပတ္တိံ အာပန္နော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၀။ (–ဝဇိရ။၇၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ။၁၈။)

မေထုနဓမ္မပ္ပဋိသေဝက (တိ) [မေထုနဓမ္မ+ပဋိ-သေဝက] မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲသော၊ မေထုန်မှီဝဲသော၊ သူ။ မေထုနဓမ္မပ္ပဋိသေဝကာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။

မေထုနဓမ္မဝတ္ထု (နှ) [မေထုနဓမ္မ+ဝတ္ထု] မေထုန ပါရာဇိက၏ တည်ရာဝတ္ထု။ တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိယာ စ မေထုနဓမ္မဝတ္ထုသ္မိံ တာယ စေဝ ဒုက္ကဋံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ဂ၆။

မေထုနဓမ္မဝိရတိ (ထီ) [မေထုနဓမ္မ+ဝိရတိ] မေထုန်အကျင့်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ မေထုနဓမ္မဝိရတိယာ သမန္နာဂတတ္တာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၃။

မေထုနဓမ္မဝီတိက္ကမ (ပု) [မေထုနဓမ္မ+ဝီတိက္ကမ] မေထုန်အကျင့်ကို လွန်ကျူးခြင်း။ မေထုနဓမ္မဝီတိက္ကမော ဟိ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဝီတိက္ကမော စ ဩဠာရိကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ (-ဝိမတိ၊ ၁။၁၂၆။)

မေထုနဓမ္မဝေါဟာရ (ပု) [မေထုနဓမ္မ + ဝေါဟာရ] မေထုန်အကျင့်ဟု ခေါ်ပေါ် ပညတ်ခြင်း။ ပုရိသနိမိတ္တေန တဒိတရ-မဂ္ဂသမ္ဗန္ဓိပါဒနေနေဝ မေထုနဓမ္မဝေါဟာ-ရတော။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၀-၁။

မေထုနဓမ္မသံယောဂ (ပု) [မေထုနဓမ္မ + သံယောဂ] မေထုန်အကျင့်နှင့် ယှဉ်စပ်ခြင်း။ သန္တဝေါတိ မေထုနဓမ္မသံယောဂဝသေန မိတ္တသန္တဝေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၇။

မေထုနဓမ္မသန္နိဿိတကိလေသ (ပု) [မေထုနဓမ္မ + သန္နိဿိတကိလေသ] မေထုန်အကျင့်၌ မှီသောကိလေသာ။ ရဟောနိသဇ္ဇာဒေါတိ မေထုနဓမ္မသန္နိဿိတ ကိလေသော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ (-ကင်္ခါ။၁၅၁။ ဝဇိရ။၂၁၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၇၀။)

မေထုနဓမ္မသမာပဇ္ဇနသဘာဝ (ပု) [မေထုန-ဓမ္မသမာပဇ္ဇန+သဘာဝ] မေထုန်အကျင့်သို့ ရောက်ခြင်းသဘော။ တံ ဒွယံ သမာပန္နဿာပိ မေထုနဓမ္မသမာပဇ္ဇနသဘာဝေါ စ ဝိညာ-ယတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၂။

မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိ (ထီ) [မေထုနဓမ္မ + သမာပတ္တိ] မေထုန်အကျင့်သို့ ရောက်ခြင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်း။ မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိယာ စိတ္တံ ပတိလီယတိ။ အံ၊၂။၄၃၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ (-အံ၊၁။၂၆၄။) မေထုနဓမ္မသမာပတ္တိယာတိ-မေထုနဓမ္မေန သမင်္ဂိဘာဝတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၇။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၇။

မေထုနဓမ္မသမာယုတ္တ (ပု) [မေထုနဓမ္မ+သမာယုတ္တ] မေထုန်အကျင့်ကို ပြုကျင့်အားထုတ်သော၊ သူ။ မေထုနမနုယုတ္တဿာတိ မေထုန-ဓမ္မသမာယုတ္တဿ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။

မေထုနဓမ္မသမာယောဂ (ပု) [မေထုနဓမ္မ+သမာ-ယောဂ] မေထုန်အကျင့်နှင့် ပေါင်းဖော်ယှဉ်တွဲခြင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်း။ အာပတ္တိ မေထုန-ဓမ္မသမာယောဂေ ပါရာဇိကဿာတိ။ ဝိ၊၁။၈၅။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၂၃။)

မေထုနဓမ္မာဓိပ္ပါယ (ပု) [မေထုနဓမ္မ+အဓိပ္ပါယ] မေထုန်အကျင့်ကို အလိုရှိခြင်း။ န မေထုန-ဓမ္မာဓိပ္ပါယေန တဒတ္ထိယာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇိရ။၁၈၉။

မေထုနဓမ္မာပတ္တိ (ထီ) [မေထုနဓမ္မ+အာပတ္တိ] မေထုန်အကျင့်ကြောင့် သင့်သော အာပတ်။ (သျှ-၌ မေထုန်ပါရာဇိက-ဟု အနက်ပေးသည်။) တတြ တိရစ္ဆာနဂတာဿ ပရိဇ္ဇေဒေါ မေထုနဓမ္မာပတ္တိယာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ (-ကင်္ခါ။ ၁၃၇။ ကင်္ခါ၊ ဋီ။၁၃၇။)

မေထုနဓမ္မာဘာဝ (ပု) [မေထုနဓမ္မ+အဘာဝ] မေထုန်အကျင့်မရှိခြင်း။ ဥဒ္ဒက္ခကေ န ဝဒါ-မိတိ ဣမိနာ မုခေ မေထုနဓမ္မာဘာဝံ ဒီပေတိ။ ဝဇိရ။၅၇၇။ သာရတ္ထ၊၃။၄၉၁။

မေထုနပစ္စယ (ပု) [မေထုန+ပစ္စယ] မေထုန် ဟူသော အကြောင်း။ စတသော မေထုန-ပစ္စယာ(ဝိ၊၅။၃၆၅)တိ အက္ခယိတေပါရာဇိကံ၊ ယေဘုယျေန ခယိတေ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဝိဝဋကတေ မုခေ ဒုက္ကဋံ၊ ဇတုမဋ္ဌကေ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၂၉။

မေထုနပဋိသေဝန (နု) [မေထုန+ပဋိသေဝန] မေထုန်မှီဝဲခြင်း။ တဿ သဇာတိယာ မေထုန-ပဋိသေဝနေ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၄။ (–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၂။ ဝဇိရ။၄၃၂။ သာရတ္ထ၊၃။၁၈။)

မေထုနပဋိသံယုတ္တ (တိ) [မေထုန+ပဋိသံယုတ္တ] မေထုန်နှင့်စပ်သော။ မေထုနပဋိသံယုတ္တာယ ကာမသညာယ အဘာဝေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၅။) ဝေ မေထုနပ္ပဋိသံယုတ္တေ-နေဝ ဘာသမာနဿ သံဃာဒိသေသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၈။ (–ကင်္ခါ။၁၃၁။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၁၉၃။)

မေထုနပတ္ထနကဂေါ (ထီ၊ပု) [မေထုနပတ္ထနက+ဂေါ] မေထုန်ကို အလိုရှိသော–တောင့်တသော–နွား။ ဝယပ္ပတ္တာ ဗလီဗဒ္ဒေဟိ သဒ္ဓိံ မေထုနပတ္ထနကဂါဝေါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။

မေထုနပါရာဇိက (နု) [မေထုန + ပါရာဇိက] မေထုနပါရာဇိက။ ဘိက္ခုနံ မေထုနပါရာဇိကံ ဘိက္ခုနီနဥ္စ ကာယသံသဂ္ဂပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၈။

မေထုနပုဗ္ဗဘာဂ (တ်) [မေထုန+ပုဗ္ဗဘာဂ] မေထုန်၏ ရှေ့အဖို့။ မေထုနပုဗ္ဗဘာဂတ္တာ မနုဿဥဘတောဗျဉ္ဇနကော စ ထုလ္လစ္စယဝတ္ထု-ကောဝ ဟောတိ။ ဝဇိရ။၁၉၁။

မေထုနပုဗ္ဗဘာဂသာမည (နု)[မေထုနပုဗ္ဗဘာဂ+သာမည] မေထုန်၏ ရှေ့အဖို့ဖြစ်ခြင်း တူညီသော။ မေထုနပုဗ္ဗဘာဂသာမညတော ဣတ္ထိ-ဝဝတ္ထာဒနေန ပုရိသဝဝတ္ထာနံ ကတမေဝ ဟောတိ။ ကင်္ခါဋ္ဌီ။၅၂။

မေထုနပ္ပဋိဝိရတ (တိ) [မေထုန + ပဋိဝိရတ] မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ဟတ်သော၊ သူ။ မေထုန-ပ္ပဋိဝိရတာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။

မေထုနပ္ပဋိသေဝန (နု) [မေထုန+ပဋိသေဝန] မေထုန်မှီဝဲခြင်း။ ပုရိသဘာဝိစ္စန္တိ မေထုနပ္ပဋိ-သေဝနံ သန္ဓာယ ဝဒန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၆။

မေထုနပ္ပဋိသေဝီ (တိ) [မေထုန+ပဋိသေဝီ] မေထုန်ကို မှီဝဲသော၊ သူ။ အဗြဟ္မစာရိနော-တိ "မေထုနပ္ပဋိသေဝိတာယ အသေဋ္ဌစာရိ-နော ဣမေ ဟိ နာမာ" တိ ဟီဠေန္တာ ဝဒန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၅။

မေထုနပ္ပဟာနတ္ထ (ပု) [မေထုန+ပဟာနတ္ထ] မေထုန်ကို ပယ်ခြင်းအကျိုး။ မေထုနပ္ပဟာ-နတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၃၇။

မေထုနဘာတု (ပု) [မေထုန+ဘာတု] သမီးယောက်ဖညီနောင်။ ဘာတရောတိ မေထုန-ဘာတရော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၄၁။ မေထုန (၅) ကြည့်။

မေထုနယာစန (နု) [မေထုန+ယာစန] မေထုန်ကို တောင်းခြင်း။ ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာသိက္ခာပဒေ ကိဥ္စာပိ မေထုနယာစနံ အာဂတံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၂၅။ (–ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၃၃။)

မေထုနရာဂ (ပု) [မေထုန + ရာဂ] မေထုန်၌ တပ်မက်ခြင်း၊ မေထုနရာဂ။ ကတာဝဏေ ဝါ မေထုနရာဂေန တံ ပဖလမတ္တမ္ပိ အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေန္တဿ ထုလ္လစ္စယမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၈၇။ ဝဇိရ။၈၆။)

မေထုနရာဂပ္ပဋိသံယုတ္တ (တိ) [မေထုနရာဂ+ပဋိသံယုတ္တ] မေထုနရာဂနှင့် စပ်ယှဉ်သော။ ဆန္ဒသောတိ မေထုနရာဂပ္ပဋိသံယုတ္တေန ဆန္ဒေန စေဝ ရုစိယာ စ။ ကင်္ခါ။၂၉၃။

မေထုနရာဂါဘာဝ (ပု)[မေထုနရာဂ+အဘာဝ] မေထုနရာဂ မရှိခြင်း။ ဣမိနာ တာဝ

မေထုနရာဂါဘာဝေါ ဒဿိတော ဟောတိ။ ဝဇီရ။၁၉၄။

မေထုနရာဂီ (တိ) [မေထုနရာဂ+ဤ] မေထုနရာဂရှိသော၊ သူ။ မေထုနရာဂီနဋ္ဌ အင်္ဂဇာတေ ဆုပနသေဝ အနုရူပတဋ္ဌ။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၄၅။

မေထုနရာဂုပ္ပတ္တိ (ထ်) [မေထုနရာဂ+ဥပ္ပတ္တိ] မေထုနရာဂ ဖြစ်ခြင်း။ ပရိယုဋ္ဌိတာနန္တိ မေထုနရာဂုပ္ပတ္တိယာ ပရိယောနဒ္ဓစိတ္တာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၈၂။

မေထုနဝတ္ထု (နု) [မေထုန + ဝတ္ထု] (၁) မေထုန်လွန်ကျူးခြင်းဟူသော အကြောင်း။ (၂) မေထုန်၏ အကြောင်း၊ မေထုန်၏ အကြောင်းဖြစ်သော သတ္တဝါ။ (၁) ဥပ္ပန္နေ ဝတ္ထုသ္မိန္တိ မေထုနဝတ္ထုသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၀၈။ (၂) ကာမေသုတိ မေထုနသမာစာရေသု မေထုနဝတ္ထူသု ဝါ။ ဒီဋ္ဌ၊ ၃။၂၃၁။ မဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၂။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။၁၀၈။) မေထုနဝတ္ထူသူတိ မေထုနဿ ဝတ္ထူသု တေသု သတ္တေသု။ ဒီဋီ၊ ၃။၂၆၈။

မေထုနဝိရတိ (ထီ) [မေထုန+ဝိရတိ] မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ မေထုနဝိရတိယာ မေထုနသံဝရသေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။၁၈၇။ (-သံဋ္ဌ၊ ၁။၈၈။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၁။၃၈။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၆။)

မေထုနဝိရတိဗြဟ္မစရိယ (နု) [မေထုနဝိရတိ+ဗြဟ္မစရိယ] မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော မြတ်သောအကျင့်။ ဗြဟ္မစရိယေနာတိ မေထုနဝိရတိဗြဟ္မစရိယေန။ ဒီဋ္ဌ၊ ၃။၂၁၄။ (-မဋ္ဌ၊ ၃။၇၁။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၂။၃၃။ ဇာဋ္ဌ၊ ၂။၂၉၉။)

မေထုနဝိရတိမတ္တ (နု) [မေထုနဝိရတိ+မတ္တ] မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းမျှ။ ပုထုတိတ္ထာယတနေ မေထုနဝိရတိမတ္တံ သီလံ ဟီနံ နာမ။ ဇာဋ္ဌ၊ ၆။၁၂၂။ (-စရိယာဋ္ဌ၊ ၅၇။)

မေထုနဝိရတိဝိသေသ (ပု) [မေထုနဝိရတိ + ဝိသေသ] မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအထူး။ ဗြဟ္မစရိယံ နာမ မေထုနဝိရတိဝိသေသ-ဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒကဋီ၊ ၁၃၂၈။

မေထုနဝိရတိသမ္ပယောဂ (ပု) [မေထုနဝိရတိ+သမ္ပယောဂ] မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း-မေထုနဝိရတိ - နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ သိက္ခာသခ်ါတာနဉ္စ အဝသေသကုသလဓမ္မာနံ မေထုနဝိရတိသမ္ပယောဂဝသေန ဝါ ပတိဋ္ဌာ သိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၂။

မေထုနဝိရတိသီလမတ္တက (နု) [မေထုနဝိရတိ-သီလ+မတ္တက] မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သီလမျှ။ ဗာဟိရတိတ္ထာယတနေ တာဝ မေထုနဝိရတိသီလမတ္တကံ ဟီနံ ဗြဟ္မစရိယံ နာမ။ ဇာဋ္ဌ၊ ၃။၄၄၉။

မေထုနဝီတိက္ကမ (ပု) [မေထုန+ဝီတိက္ကမ] မေထုန်ကို လွန်ကျူးခြင်း။ မေထုနဝီတိက္ကမေ ပါရာဇိကံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၁။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၃။၃၀၆။ အံဋ္ဌ၊ ၃။၃၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၉၁။)

မေထုနဝီတိက္ကမန (နု) [မေထုန+ဝီတိက္ကမန] မေထုန်ကို လွန်ကျူးခြင်း။မေထုနဝီတိက္ကမနေ ဒေါသံ အဒိသွာ။ ကခ်ါ၊ ၂၄၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။၉၆။)

မေထုနဝီတိက္ကမဝတ္ထု (နံ) [မေထုနဝီတိက္ကမ+ဝတ္ထု] မေထုန်ကို ကျူးလွန်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဣဒံ ဝေသာလိယံ သုဒိန္နတ္ထေရံ အာရဗ္ဘ မေထုနဝီတိက္ကမဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ။ ကခ်ါ၊ ၁၁၃။

မေထုနဝီတိက္ကမာပတ္တိ (ထီ) [မေထုနဝီတိက္ကမ+အာပတ္တိ] မေထုန်ကို လွန်ကျူး၍ ကျင့်ခြင်းကြောင့် သင့်သောအာပတ်။ မေထုနဝီတိက္ကမာပတ္တိယော ဝတ္ထုတော သဘာဂါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၅၈။

မေထုနသံယောဂ (ပု) [မေထုန+သံယောဂ] မေထုန်နှင့် စပ်ယှဉ်မှု။ ဣမေသံ သတ္တန္နံ

မေထုနသံယောဂါနံ အညတရညတရမေထုနသံယောဂံ အတ္တနိ အပ္ပဟီနံ သမနုပဿိ။ အံ၊ ၂။၄၃၉။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၅၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၇၃။)

မေထုနသံဝရ (ပု) [မေထုန+သံဝရ] မေထုန်ကို -စောင့်စည်း - ပိတ်ဆို့-ခြင်း။ မေထုန-ဝိရတိ-ကြည့်။

မေထုနသံဝါသ (ပု) [မေထုန+သံဝါသ] မေထုန်-ပေါင်းဖော်-မှီဝဲ-ခြင်း။ အထ တေ သာယန္ဟသမနန္တရေ မေထုနသံဝါသံ ကရိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၇၀။

မေထုနသံသဂ္ဂ (ပု) [မေထုန+သံသဂ္ဂ] မေထုန်-နှီးနှော-ပေါင်းဖော်-ခြင်း။မေထုနသံသဂ္ဂေန သီလံ ဘိန္ဒတိ၊ ဈာနံ အန္တရဓာယတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၂၀၉။

မေထုနသံသဂ္ဂသမယ (ပု) [မေထုနသံသဂ္ဂ+ သမယ]မေထုန်-နှီးနှော-ပေါင်းဖော်-သော အချိန်အခါ။ ဧဝမေဝ မေထုနသံသဂ္ဂသမယံ ဒေ့ွယေဝ ဇာနန္တိ၊ န အညေ။အပ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၃၂။

မေထုနသညာ (ထီ) [မေထုန+သညာ] မေထုန်ဟူသော အမှတ်သညာ။ မေထုနသညာယ အဘာဝတော ဝိသညီပဟုမေဝ ဘဇတိ။ ဝဇိရ။၁၁၆။

မေထုနသဒ္ဒ (ပု)[မေထုန+သဒ္ဒ] မေထုန-သဒ္ဒါ။ မေထုန-သဒ္ဒဿ သဒိသသဒ္ဒပရိယာယတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၇။

မေထုနသန္နိဿိတ (တိ) [မေထုန+သန္နိဿိတ] မေထုန်ကိုမှီသော။ မာတုဂါမံ မေထုနသန္နိဿိ-တာဟိ ဝါစာဟိ ဩဘာသန္တဿ အသုစိ မုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။

မေထုနသမာစာရ (ပု) [မေထုန+သမာစာရ] မေထုန်အကျင့်။ မေထုနဝတ္ထု (၂) ကြည့်။

မေထုနသမာပတ္တိ (ထီ) [မေထုန+သမာပတ္တိ] မေထုန်သို့ ရောက်ခြင်း၊ မေထုန်အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်း။ မေထုနသမာ-ပတ္တိယာ စ ဝိဇာယနဿ စ။ အံ၊၁။၇၄။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။)

မေထုနသမ္ပယောဂ (ပု) [မေထုန+သမ္ပယောဂ] မေထုန်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ မေထုနသမ္ပယောဂေန ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ ကေဠိဟဿသုခံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၅၉။

မေထုနသမ္ဘူတ (တိ) [မေထုန+သမ္ဘူတ] မေထုန်ကြောင့်ဖြစ်သော။ မေထုနသမ္ဘူတော အယံ ဘဂိနိ ကာယော။ အံ၊၁။၄၆၃။

မေထုနသိဒ္ဓိဒဿန (နု) [မေထုနသိဒ္ဓိ+ဒဿန] မေထုန်ကိစ္စ ပြီးစီးမှုကို မြင်ခြင်း။ မာတိကာ-ဝစနဘေဒေါ န ဋ္ဌတ္တိယာ ဧဝ မေထုနသိဒ္ဓိ-ဒဿနတော ကတော။ ဝဇိရ။၇၈။ (-ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ။ ၁၉။)

မေထုနသေဝက (ပု) [မေထုန+သေဝက] မေထုန် မှီဝဲတတ်သော၊ သူ။ ဘိက္ခုဿာတိ မေထုနသေဝကဿ ဘိက္ခုဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၅။

မေထုနသေဝန (နု) [မေထုန+သေဝန] မေထုန် မှီဝဲခြင်း။ တတော ဝိရတော မေထုနသေဝန-တော စ ယော ပဋိဝိရတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၅၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၁။ ဝိမတိ၊၁။၁၂၀။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်။၁၆၈။)

မေထုနသေဝနစိတ္တ (နု) [မေထုနသေဝန+စိတ္တ] မေထုန် မှီဝဲလိုသော စိတ်။ သေဝနစိတ္တေတိ မေထုနသေဝနစိတ္တေ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၁၉၁။

မေထုနသေဝနသံသိဒ္ဓိ (ထီ) [မေထုနသေဝန+ သံသိဒ္ဓိ] မေထုန် မှီဝဲခြင်းကိစ္စ ပြီးစီးခြင်း။ ဥဘောသု အညတရဿ ရာဂါဘာဝေပိ ဣတရဿ မေထုနသေဝနသံသိဒ္ဓိတော။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၃၈။

မေထုနဿာဒ (ပု) [မေထုန+အဿာဒ] မေထုန်၌ သာယာခြင်း။ မေထုနဿာဒေါ ဖဿဿာဒေါ....မေထုနေ အဿာဒေါ မေထု-

နသာဒေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ (−သာရတ္ထ၊၂။ ၈၃။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၉။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၂၆။)

မေထုနသာဒရာဂ (ပု) [မေထုနသာဒ+ရာဂ] မေထုန်၌ သာယာသော ရာဂ။ ဣဓ ပန အတ္တနော မေထုနသာဒရာဂဝသေနာတိ အယံ ဝိသေသော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၅။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။ ၂၃၃။

မေထုနာဓိပ္ပါယ (တိ) [မေထုန+အဓိပ္ပါယ။ မေထုနေ အဓိပ္ပါယော ဟောဿာ အတ္တနောတိ။ မအူ၊သျ၊တ။၁၀၈−၉။] မေထုန်ကို အလိုရှိသော၊ သူ။ ယေန နိယာမေန ယာယ ကိရိယာယ မေထုနာဓိပ္ပါယံ တေ ဇာနန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။ ပရိယုဋ္ဌိတောတိ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတော၊ မေထုနာဓိပ္ပါယောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၂၂။ (−ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၉၈။)

မေထုနုပက္ကမ (ပု) [မေထုန+ဥပက္ကမ။ မေထုနဿ ဥပက္ကမော။ မအူ၊သျ၊တ။၂၃၄။] မေထုန်ကို လုံ့လပြုခြင်း၊ မေထုန်ပြုဖို့ ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း။ န ဟိ ဣတ္ထိနိမိတ္တေ ပကတိမုခေန မေထုနုပက္ကမော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။

မေထုနုပသံဟိတ (တိ) [မေထုန+ဥပသံဟိတ] မေထုန်နှင့် ယှဉ်စပ်သော။ မေထုနုပသံဟိတာဟိတိ မေထုနဓမ္မပဋိသံယုတ္တာဟိ။ ဝိ၊၁။ ၁၈၈။ (−၁၉၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ ကင်္ခါ။၁၃၁။)

မေထုနုပသံဟိတခိဍ္ဍာပသုတ (တိ) [မေထုနုပသံဟိတခိဍ္ဍာ+ပသုတ] မေထုန်နှင့် စပ်သော မြူးထူးခြင်း၌ − လေ့ကျက် − အားထုတ် − သော၊ သူ။ ဓုတ္တာတိ မေထုနုပသံဟိတခိဍ္ဍာပသုတာ နာဂရိကကေရာဋိယပုရိသာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃၂။

မေထုနုပသဋ္ဌိတ (တိ) [မေထုန+ဥပသဋ္ဌိတ] မေထုန်နှင့် ယှဉ်စပ်သော။ မေထုနုပသဋ္ဌိတာဟိတိ ဣဓ ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာယ သိခါပ္ပတ္တလက္ခဏဒဿနံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၂။

မေထုလ (ပု) မေထုလပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ သုဇော, မေထုလော, အဋ္ဌမော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။

မေဒ (ပု) [မိဒ+ဏ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။ ၂၈၂။] (၁) အဆီ၊ အဆီခဲ။ (တိ) (၂) အဆီ−ဆတ်ဆံ−ရှိသော။ (၁)ပိတ္တံ သေမှံ ပုဗ္ဗော လောဟိတံ သေဒေါ မေဒေါ။ ဒီ၊၂။ ၂၃၄။(−သံ၊၃။၂၄၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၃။) မေဒေါတိ ထိနသိနေဟော။ သော ဝဏ္ဏတော ဖာလိတဟလိဒ္ဒိဝဏ္ဏော၊ သဏ္ဌာနတော ထူလသရီရဿ တာဝ စမ္မမံသန္တရေ ဌပိတ ဟလိဒ္ဒိဝဏ္ဏဒုကူလပိလောတိကသဏ္ဌာနော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၄။ (၂) မေဒဂဏ္ဍ−ကြည့်။

မေဒက (ပု)[မေဒ + က]အဆီ၊ အဆီခဲ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မေဒကထာလိကာ (ထီ) [မေဒက+ထာလိကာ] (၁) မေဒကထာလိကာမည်သူ။ (၂) အဆီပြည့်သောခွက်။ (၁) မေဒကထာလိကာ-(သံ၊၃။၁၄၆)တိ ဧဝံ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန လဒ္ဓနာမံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၃။ (၂) ဆဝိယာ ပဋိစ္ဆန္နံ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒံ မေဒကထာလိကာ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၈၉။ (−အံ၊၃။၁၈၃။) မေဒကထာလိကာ မေဒဘရိတဘာဇနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၁၆။ (−အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။)

မေဒဂဏ္ဍ (ပု) [မေဒ+ဂဏ္ဍ] ဆတ်ဆံတည်သော ထွတ်မြင်းနာ(သျ)၊ အဆီရှိသော မြင်းဖု၊ ထွတ်မြင်းအနာ၊ အဆီခဲနာ။ ဂဏ္ဍောတိ မေဒဂဏ္ဍော ဝါ ဟောတု အညော ဝါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၇၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၃၃။ မေဒဂဏ္ဍောတိ မေဒေါ အဿ အတ္ထီတိ မေဒေါ၊ ဂဏ္ဍာဘိ ဖောဋ္ဌော ဘဝတီတိ ဂဏ္ဍော၊ မေဒေါယေဝ ဂဏ္ဍော မေဒဂဏ္ဍော။ ယံ လောကေ "ထွန်မျည်း"ဣတိ ဝေါဟရန္တိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၂၃၈။

မေဒဆက္က (နှ)[မေဒ+ဆက္က] မေဒဆက္က၊ အဆီခဲစသော ခြောက်ခုအစုပေါင်း။ တတော မေဒဆက္ကေန သဟ ပဉ္စကစတုက္ကမ္ပိ အဒ္ဒမာသံ။ ခုဒ္ဒကၤ၄၃။ (—ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၃၄။)

မေဒတိ (ကြိ) [မိဒ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ၊၉၄။] ချစ်တတ်၏။ မေဒတိ မေဇ္ဇတိတိ မေဒ္ဒာ။ ပဋိသံၤ၁၊၈၃။

မေဒန (နှ) [မိဒ+ယု] ချစ်ခြင်း။ မေတ္တာ မေဒနံ ဝါ မေတ္တာယနံ။ မူလဋီ၊၁၊၁၆၇။ အတ္ထတော မဇ္ဇနမေဝါတိ "မေတ္တာ မေဒန"န္တိ ဝတ္ထာ သိနေဟနန္တိ အာဟ။ အနုဋီ၊၁၊၁၈၂။

မေဒနီ (ထီ) [မိဒ+ယု+ဤ။ မိဒ သေ္နဟနေ]ဝါ၊ ယု၊ နဒါဒိ၊ ဤသောတ္တဥ္။ မောန်ဋီ၊၁၈၁။ မြေကြီး။ ပုရာ္မတံ သာဂရေကေဟိ၊ သာဂရေဟော မေဒနီ။ အပ၊၁၊၁၆၀။ (—ဇာ၊၂။ ၃၁၃။ အဘိၤ၃၊၂၅၈။ စရိယာၤ။၈၃။)

မေဒနီသဥ္စလနဇာတိက (တိ) [မေဒနီသဥ္စလန+ဇာတိက] မြေကို တုန်လှုပ်စေနိုင်သော သဘောရှိသော၊ သူ။ ပထဝိကမ္ပကာ မေဒနီသဥ္စလနဇာတိကာ နဘစာရိနော အာကာသစာရိနော။ အပၤ၁၊၂၄၇။

မေဒပါသာဏ (ပု) [မေဒ+ပါသာဏ] အဆီခဲနှင့်တူသော ကျောက်။ ဥဠုပဝဏ္ဏာတိ စန္ဒသမာနဝဏ္ဏတာယ မေဒပါသာဏာ ဝုတ္တာတိ ကေစိ။ မဋီ၊၃၊၁၆၂။

မေဒပိဏ္ဍသဒိသ (တိ) [မေဒပိဏ္ဍ+သဒိသ] အဆီခဲနှင့်တူသော။ မေဒဝဏ္ဏ—ကြည့်။

မေဒပူရိတ (တိ) [မေဒ+ပူရိတ] အဆီသည် ပြည့်စေအပ်သော၊ အဆီခဲဖြင့် ပြည့်သော။ အဋ္ဌိန္နံ ဝါဘဂ္ဂဟတံ မေဒပူရိတံ ဝိယ ဇောတိ။ ဝိၤ၂၊၂၄။ (—ပဋိသံၤ၂၊၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၇၁။) မေဒေန ပူရိတံ ဝိယ စ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၁၊၂၃၈။

မေဒဘာဂ (ပု) [မေဒ+ဘာဂ] အဆီခဲအဖို့အစု။ တိရိယံ မေဒဘာဂေန ပရိစ္ဆိန္နော။ အဘိၤ၂၊၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၅၄။ (—ခုဒ္ဒကၤ၅၂။)

မေဒဘာဝါပတ္တိ (ထီ) [မေဒဘာဝ+အာပတ္တိ] အဆီခဲအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ ဇာတမေဒန္တိ မေဒဘာဝါပတ္တိဝသေန ဥပ္ပန္နမေဒံ။ မဋီ၊၂၊ ၂၈၀။

မေဒဝဏ္ဏ (ထီ) [မေဒ+ဝဏ္ဏ] အဆင်ရွှေ။ သုကရိကာနံ ဟတ္ထတော မုတ္တာ မေဒဝဏ္ဏ ပါဒေလဂ္ဂါ ဟောတိ။ ဝိၤ၊၈၅။

မေဒဝဏ္ဏ (တိ) [မေဒ+ဝဏ္ဏ] အဆီခဲနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော။ မေဒဝဏ္ဏံ ပါသာဏံ ဝါယသော အနုပရိယဂါ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၃။ (—သံ၊၁၊၁၂၄။ မၤ၃၊၂၄၀။ သံၤ၁၊၁၇၃။) မေဒဝဏ္ဏန္တိ မေဒပိဏ္ဍသဒိသံ။ သုတ္တနိၤ၂၊၁၂၈။

မေဒဝဏ္ဏဝတ္ထု (နှ) [မေဒဝဏ္ဏ+ဝတ္ထု] အဆီခဲနှင့်တူသော အဆင်းရှိသောဝတ္ထု။ ဗျောတိ တေသို့ မေဒဝဏ္ဏဝတ္ထုသို့။ သံဋီ၊၁၊၂၂၀။

မေဒသညီ (တိ) [မေဒသညာ+ဤ] အဆီခဲအမှတ်သညာရှိသော၊ အဆီခဲထင်မှတ်သော၊ သူ။ ယထာ နာမ မေဒဝဏ္ဏံ ပါသာဏံ မေဒသညီ ဝါယသော ကေသို့ ပသော မုခတုဏ္ဍကေန ဝိဇ္ဈိတွာ။ သုတ္တနိၤ၂၊၁၂၁။

မေဒါဠုပ (နှ) [မေဒ+ဥဠုပ] မေဒါဠုပရွာနီကုံး။ မေဒါဠုပ (မ၊၂၊၃၂၀)န္တိ နာမေတံ တဿ၊ တဿ ဟိ နိဂမဿ မေဒဝဏ္ဏာ ပါသာဏာ ကိရေတ္ထ ဥဿန္နာ အဟေသုံ၊ တသ္မာ မေဒါဠုပန္တိ သင်္ခ ဂတံ။ မၤ၃၊၂၄၀။ (—မမ္မ၊ ၄၊၁၊၂၂၅။) မေဒဝဏ္ဏာ ဥဠုပဝဏ္ဏာ စ တတ္ထ တတ္ထ ပါသာဏာ ဥဿန္နာ အဟေသုန္တိ

မေဒါဠုပန္တိ ဂါမဿ သမညာ ဇာတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။

မေဒိနီ (ထီ) [မေဒ+ဤ+ဣနီ] မေဒယောဂါ မေဒိနီ၊ ဤဣနီ စ။ ဓာန်၊ဋီ။၁ဂ၁။] မြေကြီး။ သာဂရပရိယန္တာယ၊ မေဒိနိယာ သမ္ဘူတ-မရဏီယာ။ ဇာ၊၁။၂၆၅။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၃၆။)

မေဒေတိ (ကြိ) [မိဒ+ဏေ+တိ] ချစ်ခင်နှစ်သက်၏။ မေဒေတိ၊ မေဒယတိ။ နီတိ၊ဓာ။၃၁၂။

မေဒေန္တိ (ကြိ) [မေဒ + ဏေ+အန္တိ] အဆီတိုးအောင် ပြုကုန်၏၊ အဆီတိုးစေကုန်၏။ မေဒေန္တိ(မ၊၁။၃၀၁)တိ ဇာတမေဒံကရောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဂ၆။

မေဓက (ပု) [မေဓ + ဏ္ဍု။ မေဓ မေဓာ-ဟိံသာသင်္ဂမေသု၊ ဏ္ဍု။ ဓာန်၊ဋီ။၄၀၀။] ငြင်းခုံခြင်း။ အညထာဝါဒေါ ဝိပစ္စတာယ ဝေါဟာရော မေဓကံ။ ဝိ၊၅။၂၀၃။ ကောစိ မေဓာတုတော ဏ္ဍုပစ္စယံ ဝဒန္တိ၊ တေသံ မတေန မေဓကာတိ ပဌမက္ခရေန ပါဌော ဘဝေယျ။ ပါစိတ်၊ယော။၄၀၂။

မေဓဂ (ပု) [မေဓ+ဏ္ဍု။ က-ကို ဂ-ပြု။ ဓာန်၊ဋီ။ ၄၀၀။ မေဓ+ဂမု+ဏ္ဍု။ မဇ္ဈယုဂဠောတ်။ ပါစိတ်၊ယော။၄၀၂။] ငြင်းခုံခြင်း၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း။ ယေ စ တတ္ထ ဝိဇာနန္တိ၊ တတော သမ္မန္တိ မေဓဂါ။ ဝိ၊၃။၄၉၆။ မ၊၃။၁၉၂။ ဓမ္မ။၁၄။ ထေရ၊။၂၆၉။ ဇာ၊၁။၁ဂဂ။ (–ထေရီ။၄၁၇။ ဇာ၊၁။၁၅ဂ။) တတော သမ္မန္တိ မေဓဂါတိ .... မေဓဂါနံ ကလဟာနံ ဝူပသမာယ ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၄၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ဂ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၅။ (–ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၄ဂ–၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၄။) မေဓန္တာ ဟိံသန္တာ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ မေဓဂါ၊ ကလဟာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၀၂။

မေဓင်္ကရ (ပု) [မေဓာ+ကရ+အ။ ကစ္စည်း။၅၂၅။] မေဓင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား။ တဏှင်္ကရော မေဓင်္ကရော၊ အထောပိ သရဏင်္ကရော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃ဂ၁။ (–ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ဂ၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၂။)

မေဓတိ (ကြိ) [မေဓ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၁၀၉။] ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်တတ်၏။ အသနိ ဝိယ သိလုစ္စယေ ကိလေသေ မေဓတိ ဟိံသတီတိ မေဓာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။ တေသု အဿမေဓ္တ မေဓန္တိ ဝဓေန္တီတိ အဿမေဓော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။ (–ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၉၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃ဂ၂။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၆၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉ဂ။) မေဓန္တိ—အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၄။

မေဓန္တိ (ကြိ) [မေဓ+အ+အန္တိ] သတ်ဖြတ်ကုန်၏။ မေဓတိ–ကြည့်။

မေဓာ (ထီ)[မေဓ+အ+အာ။မိ+ဓ+အာ။ ဓာန်၊ ဋီ။၁၅၂။ မေဓတိ ဟိံသတီတိ မေဓာ။ နီတိ၊ ဓာ။၃၆၇။] ဉာဏ်၊ပညာ။ ဘူရိ (ဘူရိ) မေဓာ ပရိဏာယိကာ။ အဘိ၊ဓ။၂၂။ ပဋိသံ။၁၄၊ ၃၇၇။ နေတ္တိ။၆၄။ အသနိ ဝိယ သိလုစ္စယေ ကိလေသေ မေဓတိ ဟိံသတီတိ မေဓာ၊ ခိပ္ပံ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန ဝါ မေဓာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄ပ၊ ၂၆၀။ အံ၊ဋီ၊၁။၂ဂ၄။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃၃။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၃ဂ။ အံ၊ဋီ၊၃။၄၆၊၃၅၀။)

မေဓာရာမ (ပု) [မေဓာ+အာရာမ] မေဓာရုံ တိုက်။ သုမေဓော ဇိနဝရော ဗုဒ္ဓေါ။ မေဓာ ရာမမှိ နိဗ္ဗုတော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၄ဂ။

မေဓာဝိသမ္ပတ (တိ) [မေဓာဝီ+သမ္ပတ] ပညာရှိဟု သမုတ်အပ်သော၊ သူ။ တံ ပဇဟ ဘဒ္ဒ-မတ္ထုတော၊ ဗဟုန္နာသိ မေဓာဝိသမ္ပတော။ ဇာ၊၁။၁၉၂။ ဗဟုန္နာသီတိ ဗဟူနံ အာသိ မေဓာဝီတိ သမ္မတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၆။

မေဓာဝီ (တိ) [မေဓာ+ဝီ။ မေဓာ ဓာရဏာ မတိ ပညာ ယဿာတိ မေဓာဝီ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၂၉။ မေဓာ ဧတေသံ အတ္ထီတိ မေဓာဝီ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၄၀။ ထိ-၌ မေဓာဝိနီ။] ပညာရှိသော၊ လိမ္မာ ကျွမ်းကျင်သော၊ သူ။ အယံ ခေါ ဥဒကော ရာမပုတ္တော ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော မေဓာဝီ။ ဝိ၊၃။၁၁။ (−၁၀။ ဒီ၊၂။၁၁၉။ မ၊၁။၂၂၆။ သံ၊၂။၃၉၈။ သံ၊၃။၁၃၉။ အံ၊၂။ ၁၃၃။ ခုဒ္ဒ။၂၄၊၄၇၊၅၀။ မဟာနိ။၄၂၊၇၁၊ ၄၈၄။ ပဋိသံ။၁၆၀။ ဇာ၊၁။၂၁၁။ ဒီဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၅။) မေဓာဝီတိ ဌာနုပ္ပတ္တိယာ ပညာယ သမန္နာဂတော။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ မဋ္ဌ၊၂။၉၁။ အံဋ္ဌ၊၃။၄၈-၉။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၀။ မေဓာဝီတိ ပညဝါ။ ပဋိသံဋ္ဌ၊၂။၆၆။ ဇာဋ္ဌ၊၁။၁၃၉-သီဋီ၊သစ်၊၂။၃၀၅။ (−ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။ ခုဒ္ဒဋ္ဌ၊၁။၃၄၈။ ခုဒ္ဒဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။ ၂၄၂။ မဟာနိဋ္ဌ။၁၄၈၊၁၉၁၊၄၁၅။ ဇာဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၆။)

မေဃျ (ဝိဋ္ဌ၊၂။၂၅၀-လာပုဒ်ကို "မေဃျာတိ ပါဠိသာ မယှန္တိ အတ္တော" ဟု ဝဇီရ။၂၄၅-၌ ဖွင့်၏။ မေ အယျ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရသော သန္ဓိပုဒ်ဖြစ်သည်။ မေဃျာတိ ပါဠိသာ၊ မေဃျ–၌–မေဟူသော ပါဠ်၏ဟု အနက်ပေး။)

မေရ (ပု) [?] ပိန်းဥ။ အာလုဝ ကန္ဒ တဆိုအင္ဂ အလသ ကန္ဒိဿလ နမေဒတိ မေရ။ ဝဇီရ။ ၃၁၉။

မေရယ (န) [မေဒ+ဏေယျ။ မဒံ ဇနေတီတိ မေရယံ၊ ဏေယျော၊ အဿော၊ ဒဿ ရော စ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၃၃။] အရက်။ မေရယန္တိ ပုပ္ဖါသဝေါ ဖလာသဝေါ ဂုဠာသဝေါ မဓွာသဝေါ သမ္ဘာ-ရသံယုတ္တောတိ ပဉ္စ အာသဝါ။ အဘိဋ္ဌ၊၂။ ၃၆၅။ မဟာနိဋ္ဌ။၃၁၀။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၂။ (−သံဋ္ဌ၊၃။၃၃၄။ မူလဋီ၊၂။၁၇၉။)

မေရယတ္ထ (ပု) [မေရယ + အတ္ထ] အရက်အကျိုး။ ယဿဒိ ပန တံ ဂဟေတွာ မေရ-ယတ္တာယ ယောဇေန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၁၀၆။

မေရု (ပု) [မိ+ရု။ ဓာန်၊ဋီ။၂၅။] မြင်းမိုရ်တောင်။ မေရုံ လင်္ဃေတု မိစ္ဆသိ၊ ယော တွံ ဗုဒ္ဓသုတံ မဂ္ဂယသိ။ ထေရီ။၄၂၂။(−စူဠနိ။၂၀၉။) မေရုံ လင်္ဃေတု မိစ္ဆသိ စတုရာသီတိယောဇနသဟ-ဿုဗ္ဗေဓံ သိနေရုပဗ္ဗတရာဇံ လင်္ဃယိတွာ။ ထေရီဋ္ဌ။၂၆၃။ (−စူဠနိဋ္ဌ။၈၃။)

မေရုဂိရိဝရ (ပု) [မေရုဂိရိ+ဝရ] မြတ်သော မြင်းမိုရ်တောင်။ မေရုဂိရိဝရော ဝိယ ထိရ-တရသရီရေတိ ဝါ။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။၁၆၃။

မေရုပဗ္ဗတ (ပု) [မေရု+ပဗ္ဗတ] မြင်းမိုရ်တောင်။ စန္ဒဥ္စ သူရိယဥ္စ ကွာ၊ မေရုပဗ္ဗတတော သိခံ။ အပ၊၂။၂၆၆။

မေရုပဗ္ဗတရာဇ (ပု) [မေရုပဗ္ဗတ+ရာဇ] မြင်းမိုရ်တောင်မင်း။ ဂိရိရာဇာ မေရုပဗ္ဗတရာဇာ မဟဏ္ဏဝေ သာဂရေ။ အပဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။

မေရုမန္ဒာရသာရ (တိ) [မေရုမန္ဒာရ+သာရ] မြင်းမိုရ်တောင်ႇထင်ရှားပန်းပင်ကဲ့သို့ သမာဓိစသော အနှစ်သာရရှိသော၊ သူ။ (မြင်းမိုရ်တောင်၌ ရတနာခုနစ်ပါးစသော သယံဇာတ အနှစ်ရှိသကဲ့သို့ ထင်ရှားပန်းပင်၌ သစ်မှေးနှစ်ရှိသကဲ့သို့ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၌ သမာဓိစသော အနှစ်ရှိသည်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဝင် (ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။၂၂၆)၌ မေရု-သာရော အသံသာရော သတ္တသာရော သဗ္ဗ-လောကုတ္တရော ပဒုမုတ္တရော နာမ–ဟု လာ၏၊ ယင်း၌ မေရုသာရော စသောပုဒ်များ သည် ပဒုမုတ္တရော၏ ဝိသေသနများဖြစ်ကြ သည်၊ဤ၌လည်း မေရုမန္ဒာရသာရော စသော ပုဒ်များသည် ဗောဓိသတ္တဿ၏ ဝိသေသန သာ ဖြစ်သင့်သည်၊ ဗိမ္ဗိသာရ၏ ဝိသေသန မဖြစ်သင့်။ ထို့ကြောင့် မာဂဓာဓိပတိရာဇာ ဗိမ္ဗိသာရော ဗာလဇနေဟိ ဒုရနုသာရဿ

မေရုမန္ဒာရသာရသ သတ္တသာရသ ပောဓိသတ္တသ-စသည်ဖြင့် ပါဠိနေသင့်သည်။ သျှ၌ မန္ဒနန္ဒနသာရ-ဟု ပါဠိရှိ၏။ လူတို့နှစ်သက်အပ်သော အနှစ်သဖွယ်ဖြစ်သောဟု မြန်မာပြန်သည်။)ဗာလဇနေဟိ ဒုရနုသာရော မေရုမန္ဒာရသာရော သတ္တသာရော ဗိမ္ဗိသာရော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။၃၃၅။

မေရုမုဒ္ဓဝါသီ (တိ) [မေရုမုဒ္ဓ+ဝါသီ=ဝသ+ဏီ] မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌ နေသော၊ သူ။ မေရုမုဒ္ဓဝါသိနေ (သုတ္တနိ။၁၇၅)တိ သိနေရုမုဒ္ဓနိ ဝသန္တေ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။

မေရုမူလနဒန္တရ (နု) [မေရုမူလနဒီ+အန္တရ] မြင်းမိုရ်တောင်ခြေရင်းရှိ (သီတာ) မြစ်အကြား။ မုစလိန္ဒ မဟာသေလ၊ မေရုမူလနဒန္တရေ။ အပ၊၂။၂၁၃။ ထေရီ၊ဌ။၁၅၄။

မေရုသမ (တိ) [မေရု+သမ] မြင်းမိုရ်တောင်နှင့်တူသော။ မေရုသမော ဥန္နတော။ နေတ္တိ။ ၁၄၀။ (–နေတ္တိ၊ဝိ။၃၂၆။)

မေရုသမာန (တိ) [မေရု+သမာန] မြင်းမိုရ်တောင်နှင့်တူသော၊ မဟႃတိ ပထဝီသမာနာ မေရုသမာနာ စ မတိ ယဿ သော မဟာမတိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။

မေရုသာရ (တိ) [မေရု+သာရ] မြင်းမိုရ်တောင်ကဲ့သို့ သမာဓိစသော အနှစ်ရှိသော၊ သူ။ မေရုမန္ဒာရသာရ–ကြည့်။မေရုသာရော အသံသာရော သတ္တသာရော သဗ္ဗလောကုတ္တရော ပဒုမုတ္တရော နာမ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥဒပါဒိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဌ။၂၂၆။ (အသံသာရော = သံသရာ၌ ကျင်လည်ဘော့မည် မဟုတ်သော၊ သတ္တသာရော = သတ္တဝါတို့၏ အနှစ်သဖွယ် ဖြစ်သောဟု ပြန်လေ။)

မေရူပမ (တိ) [မေရု+ဥပမာ] မြင်းမိုရ်တောင်လျှင် ဥပမာရှိသော၊ မြင်းမိုရ်တောင်နှင့် တူသော။ သမာဓိနာ မေရူပမော (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၃)တိ ....မေရုနာ ဂိရိဝရေန သမော၊ သဒိသောတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။

မေလေလိဒိယ (?) [?] ကန္နဲ့တောက်။ ဥမ္မာဒိယ မေလေလိဒိယ။ ဝဇိရ။၃၂၀။

မေသ (ပု) [မိသ+ဏ။ မိသတိ ပဿတေ အညမညံ မေသော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၀၁။] သိုး၊ ဆိတ်ကုလား။ ဥရဗ္ဘော မေဏ္ဍမေသာ စ၊ ဥရဏော အဝိ ဠေကော။ ဓာန်။၅၀၁။

မေသဒ္ဒ (ပု) [မေ+သဒ္ဒ] မေ-သဒ္ဒါ။ မေ-သဒ္ဒေါတိသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂၀။ မ၊ဌ၊၁။၅။ သံ၊ဌ၊၁။၅။ (–ထေရ၊ဌ၊၁။၂၉။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၁။)

မေဟ (ပု) [မိဟ+ဏ။ မိဟ သေစနေ ဘူဝါဒိ၊ မိဟတိ မုတ္တံ သိဉ္စတိ မေဟော၊ ဏော။ ဓာန်၊ဋီ။ ၃၂၈။] ဆီးလွန်နာ။ မေဟော ဇရော ကာသသာသာ၊ ကုဋ္ဌံ သူလာ' မယန္တရာ။ ဓာန်။၃၂၈။

မေဟန (နု) [မိဟ+ယု။ မိဟ သေစနေ၊ ကရဏေ ယု၊ မိဟတိ ရေတောမုဉ္စတိ ဧနာတိ မေဟနံ။ ဓာန်၊ဋီ။၂၇၃။] အင်္ဂါဇာတ်။ မေဟနဿ ခဿ မာလာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ မေခလာတိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၅။ မဟာနိ၊ဌ။၂၃၀။ မေဟနဿ ခါတိ ဂုယှပ္ပဒေသဿ။ ငိမတိ၊၁။ဒ၂။

မေဠဇိန (ပု) [?] မေဠဇိနထေရ်၊ ဗာရာဏသိယံ ခတ္တိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မေဠဇိနောတိ လဒ္ဓနာမော၊ ထေရ၊ဌ၊၁။၃၂၀။

မေဠဇိနတ္ထေရ (ပု) [မေဠဇိန+ထေရ] မေဠဇိနထေရ်။ (အပ၊၂။၇၇-လာ အဝဋ္ဋဖလိယတ္ထေရ အပဒါန်နှင့် အတူပင် ဖြစ်သည်။ အပ-၌ အဝဋ္ဋဖလိယထေရ်၊ ထေရ-၌ မေဠဇိနထေရ်-ဟု အမည်ကွဲနေ၏။ အာဝဋ္ဋ=ထန်းသီးဟု မြန်မာပြန်ဆို၏။) ယဒါပိ ဓမ္မမသောသိန္တိ-

အာဒိကာ အာယသ္မတော မေဃိယဿ ပုဒ္ဓနိဗ္ဗုတ္တေဝရယဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။

မောက္ခ (ပု) [မုစ+တ။ မောက္ခ+အ။ မုစ မောစနေ၊ ဟိနုမဋ္ဌိမဘာဝေဟိ မုစ္စတီတိ မောက္ခော၊ တော၊ တဿ ခေါ၊ မောက္ခ မောစနေ ဝါ၊ အ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၆၉၆။ မုစ္စန္တိ ဧတ္ထ, ဧတေန ဝါ ရာဂါဒီဟီတိ မောက္ခော၊ ဓာန်၊ ဋ္ဌီ။၆။] (၁) လွတ်မြောက်ခြင်း။ (၂) လွတ်စေခြင်း၊ လွတ်ခြင်း (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ပြောဆိုခြင်း (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ (၃) နိဗ္ဗာန်။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇-လာ မောက္ခသ-အရ မဂ်တရား၊ ဈာန်တရား များကိုလည်း ကောက်ထားသည်။ ကိလေသာမှ လွတ်ဆဲ ဖြစ်သောကြောင့် မဂ်ကို မောက္ခ, နီဝရဏတို့မှ လွတ်မြောက်သောကြောင့် ဈာန်ကို မောက္ခဟု ခေါ်၏။ ပါစိတ်၊ ယော။၁၁၁။) (၄) ပြီးဆုံးခြင်း၊ အဆုံး၊ အဆုံးသတ် လွတ်မြောက်မှု၊ အဆုံးသတ် ပန်းတိုင်၊ သံသရာမှ လွတ်မြောက်မှု။(တိတ္ထိတို့ ကြံဆသော နိဗ္ဗာန်တစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ညောင်ရမ်းဆရာတော်၏ သီလက္ခန်ဋီကာသစ်သျှ-၌ သံသရာမှ လွတ်မြောက်မှု-ဟု ပြန်ဆို၏၊ တိတ္ထိတို့လက်ခံသော မောက္ခ=နိဗ္ဗာန်သည် သံသရာမှ တကယ်လွတ်မြောက်ခြင်း ကားမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် မောက္ခ=သံသရာမှ လွတ်မြောက်မှု-ဟု ပြန်ဆိုသော်လည်း ဗုဒ္ဓအယူအဆ မောက္ခနှင့် မရောထွေးရာ။)(တိ) (၅) မြတ်သော၊ ပြခန်းသော။

(၁) လွတ်မြောက်ခြင်း။ နတ္ထိ မရဏမှာ မောက္ခော။ မဟာနိ။၉၃။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။) နတ္ထိ မရဏမှာ မောက္ခောဘိ မရဏတော မုစ္စနုပါယော နတ္ထိ နုပလဗ္ဘတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၁၁။ (၂) လွတ်စေခြင်း၊ လွတ်ခြင်း(သဒ္ဒတ္ထ)၊ ပြောဆိုခြင်း (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ မောက္ခော ကလျာဏိယာ သာဓု၊ မုတ္တာ တပ္ပတိ ပါပိကံ။ ဇာ၊၁။ ၂၁။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၂။) မောက္ခော ကလျာဏိယာ သာဓူတိ ကလျာဏဝါစာယ ဝိဿဇ္ဇနမေဝ လောကေ သာဓု သုန္ဒရံ ဘဒ္ဒကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇-၈။ ဟတ္ထပါဒါနံ မောက္ခေန မောစနေန စယတိ ပရိဝတ္တတိ တောယာတိ မောက္ခစိကာ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၆၂။

(၃) နိဗ္ဗာန်။ ဧဝံ တေ မေ'က္ခံ ပရိယေသန္တာ ကတိကံ အကံသု။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။ (-ကခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၄၁၀။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၈၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။ ၂၂၈။)မောက္ခောတိ ဝါ နိဗ္ဗာနံ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၀၃။ မောက္ခသင်္ခါတံ ပန နိဗ္ဗာနံ ဂန္တုံ ကာ နာမ ကထာတိ အတ္ထော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၄၉။ (၄) ပြီးဆုံးခြင်း၊အဆုံး၊ အဆုံးသတ်လွတ်မြောက်မှု၊ အဆုံးသတ်ပန်းတိုင်၊ သံသရာမှလွတ်မြောက်မှု။ သမီပတာ မောက္ခော သဟာယောဂေါ မောက္ခောတိ ဝေမာဒိနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၇၇။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၉၂။ နိဋ္ဌာတိ မောက္ခော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၉။ (တိ) (၅) မြတ်သော၊ ပြခန်းသော။ သံယမော သံဝရော မောက္ခံ ပါမောက္ခံ။ အဘိ၊ဝိ။၂၅၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၅၃။ (-အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၅၆။) မောက္ခန္တိ ဥတ္တမံ မုခဘူတံ ဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၆။(မုခဘူတံ-အဖွင့်အရ မောက္ခံ=ခံတွင်းသဖွယ်ဖြစ်၏ဟု ပြန်နိုင်သေး၏။)

မောက္ခဂမန (နု) [မောက္ခ+ဂမန] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း။ သဂ္ဂမဂ္ဂဂမနေပိတိ အပိ-သဒ္ဒေန မောက္ခဂမနေပိ။ ဝဇိရ။၃၀၄။ (-သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊ ၂။၄၉။)

မောက္ခဂဝေသီ (တိ) [မောက္ခ+ဂဝေသီ] လွတ်မြောက်မှု- လွတ်မြောက်ခြင်းအကြောင်း -ကို ရှာမှီးသော၊ သူ။ မောက္ခဂဝေသိနော-(မဟာနိ။၃၁၇)တိ မုစ္စနုပါယံ ဂဝေသန္တာ ဂဝေသန္တာပိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၆။

မောက္ခစိကာ (ထီ) [မောက္ခ+စိ+ဏ္ဍု+အာ၊ ဟတ္ထပါဒါနံ မောက္ခေန မောစနေန စယတိ

ပရိဝတ္တတိ တေသယာတိ မောက္ခစိကာ။ သီ၊ ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၃၆၂။] ရှေ့နောက်ပြန်လှန်၍ ကစားခြင်း၊ ထက်အောက်ပြန်လျှိုး ကျွမ်းထိုးကစားခြင်း (ဝိ၊၁။သျှ)။ တန်းကစားခြင်း (ဒီ၊၁။သျှ)။ ကျွမ်းထိုးကစားခြင်း (ဒီ၊၁။ပြန်)။ မောက္ခစိကာယပိ ကီဠန္တိ။ ဝိ၊၁။၂၇၅။ မဟာနိ။ ၂၉၆။ (−ဒီ၊၁။၆။ အံ၊၃။၄၂၁။) မောက္ခစိကာယာတိ မောက္ခစိကာ ဝုစ္စတိ သမ္ပရိဝတ္တကကီဠာ၊ အာကာသေ ဝါ ဒဏ္ဍံ ဂဟေတွာ ဘူမိယံ ဝါ သီသံ ဌပေတွာ ဟေဋ္ဌုပရိယဘာဝေန ပရိဝတ္တနကီဠနန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀၅။ (−ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၆၂။)

မောက္ခတိ[1] (ကြိ) [မောက္ခ+အ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၁။] လွတ်မြောက်၏။ မောက္ခ မုစ္စနေ၊ အကမ္မကောယံ ဓာတု၊ မောက္ခတိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၁။

မောက္ခတိ[2] (ကြိ)[မုစ+သတိ။ နိရုတ္တိ၊နှ၁။၄၃၈။] လွတ်မြောက်လတ္တံ့။ သတျာဒိမှိ-သေန သဟ စသ ကွော၊ မောက္ခတိ။ နိရုတ္တိ၊နှ၁။၄၃၈။ မောက္ခန္တိ—ဓမ္မ။၁၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄၊ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၄။ မောက္ခသိ—ဝိ၊၃။ ၂၈။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀၀။ မောက္ခာမ—ဇာ၊၂။ ၂၂၅။

မောက္ခတ္ထပဋိပတ္တိ (ထီ) [မောက္ခတ္ထ+ပဋိပတ္တိ] နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ ကျင့်ခြင်း။ မောက္ခန္တရာယိကတာ ပန မောက္ခတ္ထပဋိပတ္တိယာ ဝိဒူသနတော။ မာ၊ဋီ၊ ၂။၈၂။

မောက္ခဓမ္မ (ပု) [မောက္ခ+ဓမ္မ] လွတ်မြောက်ရာတရား၊ နိဗ္ဗာန်တရား။ ပဗ္ဗဇိတွာ ကော မောက္ခဓမ္မံ ဂဝေသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ (−ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၅။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၅၇။)

မောက္ခဓမ္မဂဝေသန (န) [မောက္ခဓမ္မ+ဂဝေသန] လွတ်မြောက်ရာ– နိဗ္ဗာန်– တရားကို ရှာမှီးခြင်း။ မယာ ကော ပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ မောက္ခဓမ္မဂဝေသနံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၆၇။

မောက္ခဓမ္မဒေသက (တိ) [မောက္ခဓမ္မ+ဒေသက] နိဗ္ဗာန်တရားကို ဟောကြားတတ်သော၊ သူ။ မယံ အဝဿံ မောက္ခဓမ္မဒေသကံ ကော အာစရိယံ လဘိဿာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ (−ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၅။)

မောက္ခဓမ္မာဓိဂမ (ပု) [မောက္ခဓမ္မ + အဓိဂမ] နိဗ္ဗာန်တရားကို ရရှိခြင်း။ တေန စ မောက္ခဓမ္မာဓိဂမေန တဒနုရူပဓမ္မာဓိဂမော ဒဿိတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၈၇။

မောက္ခန (န) [မောက္ခ+ယု။ နီတိ၊ဓာ။၂၁။] လွတ်မြောက်ခြင်း။ အတိဝိယ မောက္ခနတော အတိဝိယ မောစနတော ပါတိမောက္ခန္တိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၇၆။

မောက္ခန္တရာယ (ပု)[မောက္ခ+အန္တရာယ] နိဗ္ဗာန် အန္တရာယ်။ တာဝဿ နေဝ သဂ္ဂန္တရာယော န မောက္ခန္တရာယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၅၄။ (−ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။ ကင်္ခါ။၂၄၇။)

မောက္ခန္တရာယိက (တိ) [မောက္ခန္တရာယ+ဣက] နိဗ္ဗာန်အန္တရာယ် ဖြစ်သော။ ဂဟဋ္ဌဿာပိ ဘိက္ခုနိဒူသကကမ္မံ မောက္ခန္တရာယိကမေဝ။ ဝဇိရ။၃၃၃။ (−သာရတ္ထ၊၃။၈၇။ဝိမတိ၊၂။၄၈။ မာ၊ဋီ၊၂။၈၂။)

မောက္ခန္တိ (ကြိ) [မုစ+သန္တိ] လွတ်မြောက်ကုန်လတ္တံ့။ ယေ စိတ္တံ သံယမေဿန္တိ၊ မောက္ခန္တိ မာရဗန္ဓနာ။ ဓမ္မ။၁၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၃၉၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၄။ မောက္ခန္တိ မာရဗန္ဓနာတိ .... မာရဗန္ဓနသင်္ခါတာ တေဘူမကဝဋ္ဋာ မုစ္စိဿန္တီတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ မောက္ခတိ[2] –ကြည့်။

မောက္ခပုရဒွါရ (တိ) [မောက္ခပုရ+ဒွါရ] နိဗ္ဗာန်မြို့တံခါး–နှင့်တူသော–သဖွယ်ဖြစ်သော၊ သူ။

ဒိသွာ မောက္ခပုရဒွါရံ၊ နာယကံ ဂုဏသဉ္စယံ။ အပ၊ ၂။၁၁၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၆။

မောက္ခပတ္တိ (ထီ) [မောက္ခ+ပတ္တိ] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၊ မဂ်,ဖိုလ်,နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း (သီ၊ဋီ၊သစ်၊ လက်နှိပ်စက်မူ၊ သျှ၊ သတ္တမ။ ၁၃၆)။ အဋ္ဌန္နမ္ပိ ကမ္မာနံ ခေပနေန မောက္ခပ္ပတ္တိယာ ကမ္မက္ခယလက္ခဏေန သဗ္ဗေန ပါပဝါရဏေန ဖုဋ္ဌော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၃၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၅၂။

မောက္ခပ္ပဝေသ (ပု) [မောက္ခ+ပဝေသ] နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ မုခံ မောက္ခပ္ပဝေသာယ ပါတိမောက္ခံ ပကာသိတံ။ ကင်္ခါ။၁။ တေန မောက္ခပ္ပဝေသာယ နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယာယ မုခံ ဥပါယောတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ဋီ။ ၂။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၁၂၂။)

မောက္ခမဂ္ဂ (ပု) [မောက္ခ+မဂ္ဂ] နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာလမ်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်း။ မောက္ခမဂ္ဂံ ဂဝေသိဿာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။ (–ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၁၆၉။)

မောက္ခမဂ္ဂါမန (နု) [မောက္ခမဂ္ဂ+ဂမန] နိဗ္ဗာန်လမ်းခရီးသို့ သွားခြင်း။ အပိ-သဒ္ဒေန ပဂေဝ မောက္ခမဂ္ဂဂမနေတိ ဒီပေတိ၊ သာရတ္ထ၊၃။၃၄။

မောက္ခမဂ္ဂါစရိယ (ပု) [မောက္ခမဂ္ဂ+အာစရိယ] နိဗ္ဗာန်လမ်းညွှန်ဆရာ။ အာစရိယန္တိ မောက္ခမဂ္ဂါစရိယံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၉၃။

မောက္ခမဂ္ဂါဝရဏ (နု) [မောက္ခမဂ္ဂ+အာဝရဏ] နိဗ္ဗာန်လမ်းကို တားမြစ်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်းခရီး ဖြစ်သော အရိယာမဂ်ကို တားမြစ်ခြင်း။ ပတ္တော သဂ္ဂမဂ္ဂါဝရဏဉ္စေဝ မောက္ခမဂ္ဂါဝရဏဉ္စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၉၊ မောက္ခမဂ္ဂါဝရဏန္တိ နိဗ္ဗာနပထဘူတဿ အရိယမဂ္ဂဿ နိဝါရဏံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၄၉။

မောက္ခသမ္ပာပက (တိ) [မောက္ခ+သမ္ပာပက] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ (ဤ၌ ဗုဒ္ဓအယူအဆ နိဗ္ဗာန် မဟုတ်၊ တိတ္ထိတို့ကြံဆသော နိဗ္ဗာန်သာ ဖြစ်သည်၊ အဋ္ဌကထာနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်။) ဗြဟ္မစရိယံ မောက္ခသမ္ပာပကံ ဥတ္တမစရိယံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၃။

မောက္ခသိ (ကြိ) [မုစ+ဿသိ] လွတ်မြောက်လတ္တံ့။ မောက္ခတ်၂–ကြည့်။

မောက္ခသုခ (နု) [မောက္ခ+သုခ] နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ။ သဂ္ဂသုခံ မောက္ခသုခဉ္စ ပတ္ထယန္တိ သမ္ပိယာယာမိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၄၉။ (–မ၊ဋီ၊ ၂။၄၀။)

မောက္ခဟေတု (ပု) [မောက္ခ+ဟေတု] လွတ်မြောက်ခြင်း အကြောင်း။ ပလောကတာဒိ-ဝသေန ဝါ မောက္ခဟေတု ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၂။၆၄။

မောက္ခာဓိဂမ (ပု) [မောက္ခ+အဓိဂမ] နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း။ မောက္ခာဓိဂမာယ ဘဗ္ဗရူပေ သဟေတုကေ သတ္တေ ပဿိတွာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁၆။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၂၃၀။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။)

မောက္ခာဓိဂမနဋ္ဌ (တိ) [မောက္ခာဓိဂမန+အတ္ထ] အဆုံးသတ် လွတ်မြောက်မှုကို ရခြင်းအကျိုးရှိသော။ (မောက္ခ (၄) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) သမယဝါဒိနံ ဟိ တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ တဒုပဒေသကေ စ ပဿဒေါ ယာဝဒေဝ မောက္ခာဓိဂမနဋ္ဌော။ မ၊ဋီ၊ ၂။၉။

မောက္ခာဓိပ္ပါယ (တိ) [မောက္ခ+အဓိပ္ပါယ] လွတ်မြောက်ခြင်းကို အလိုရှိသော၊ လွတ်မြောက်လိုသော၊ သူ။ အနာပတ္တိ ကေနစိ ဝိဟေဋ္ဌိယမာနော မောက္ခာဓိပ္ပါယော ပဟာရံ ဒေတိ။ ဝိ၊ ၂။၁၉၃။ (–ကင်္ခါ။၁၂၉၊၂၅၃။) မောက္ခာဓိပ္ပါယောတိ ဇ တော အတ္တနော

မောက္ခံ ပတ္ထယမာနေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၇။ မောက္ခာဓိပ္ပါယေနာတိ ဣတ္တိတော မုစ္စိတု-ကာမတာဓိပ္ပါယေန။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၂၉။ (-၄၁၅။)

မောက္ခာဘိမုခ (တိ) [မောက္ခ+အဘိမုခ] နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေးရှုသော။ (ကြိဝိ) နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေးရှု။ အထ ဝါ မောက္ခံ ပတိ ဝတ္တတိ မောက္ခာဘိမု-ခန္တိ ဝါ ပတိမောက္ခံ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၅၈။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၇၂။ အနုဋီ၊၂။၁၈၀။

မောက္ခာမ (ကြိ) [မုစ+ဿာမ] လွတ်မြောက်ကုန်လတ်အံ့။ မောက္ခတိ၂-ကြည့်။

မောက္ခာဝရဏ (န) [မောက္ခ+အာဝရဏ] နိဗ္ဗာန်ကို တားမြစ်ခြင်း၊ မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်ကို တားမြစ်ခြင်း။ ဒိဋ္ဌိယေဝ မောက္ခာဝရဏဋ္ဌေန ပလိဗောဓောတိ ဒိဋ္ဌိပလိဗောဓော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၅၁။

မောက္ခာဝဟသမ္မတ (တိ)[မောက္ခာဝဟ+သမ္မတ] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်အောင်ရွက်ဆောင်တတ်၏ဟု သမုတ်အပ်သော။ ဗာဟိရကသတ္ထံ မောက္ခာ-ဝဟသမ္မတမ္ပိ န မောက္ခံ အာဝဟတိ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၁၁၇။

မောက္ခေတိ (ကာ၊ကြိ) [မောက္ခ+ဏေ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။၂၁။] လွတ်မြောက်စေ၏။ တံ မောက္ခေတိ မောစယတိ အာပါယိကာဒိဟိ ဒုက္ခေဟိ, အတ္တာနုဝါဒါဒိဟိ ဝါ ဘယေဟိတိ ပါတိမောက္ခံ။ ကင်္ခါ။၈၄။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၇၆။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၅။)

မောဂ္ဂလိ (တိ) (န) (၁) မောဂ္ဂလိအနွယ်။ (ပု) (၂) မောဂ္ဂလိပုဏ္ဏား။ (ထီ) (၃) မောဂ္ဂလိပုဏ္ဏေးမ။ (န)(၁) မောဂ္ဂလိဂေါတ္တ-ကြည့်။ (ပု) (၂) မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏ-ကြည့်။ (ထီ) (၃) မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏီ-ကြည့်။

မောဂ္ဂလိဂေါတ္တ (န) [မောဂ္ဂလိ+ဂေါတ္တ] မောဂ္ဂလိ အနွယ်။ မောဂ္ဂလိဂေါတ္တေန ဇာတောတိ ဝါ မောဂ္ဂလ္လာနော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၂။

မောဂ္ဂလိပုတ္တ (ပု) [မောဂ္ဂလိ+ပုတ္တ] မောဂ္ဂလိပုဏ္ဏေးမ၏ သား၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တထေရ်။ (မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်နှင့် အတူပင်ဖြစ်သည်။ ဝိ၊၅။၂-၁၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄-၅-ယှဉ်ကြည့်။) မောဂ္ဂလိပုတ္တေန ပဉ္စမာ၊ ဧတေ ဇမ္ဗု-သိရိဝှယေ။ ဝိ၊၅။၂၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။)

မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ (ပု) [မောဂ္ဂလိပုတ္တ-တိဿ+ထေရ] မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်။ (တတိယသင်္ဂါယနာတင်ရာ၌ သံဃာ့ဦးသျှောင်မထေရ်ဖြစ်သည်။ တိဿဗြဟ္မာဘဝမှ စုတေ၍ လူ့ပြည်၌ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်ဟု တွင်ခဲ့သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉-၇၀။) မောဂ္ဂလိပုတ္တ-တိဿတ္ထေရဿ ပန အာနုဘာဝေါ တတိယ-သင်္ဂီတိယံ ပါကဋော ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။)

မောဂ္ဂလိပုတ္တတ္ထေရ (ပု) [မောဂ္ဂလိပုတ္တ+ထေရ] မောဂ္ဂလိပုတ္တထေရ်။ မောဂ္ဂလိပုတ္တတ္ထေရဿ သင်္ဂီတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၀။

မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏ (ပု) [မောဂ္ဂလိ+ဗြာဟ္မဏ] မောဂ္ဂလိပုဏ္ဏား။ မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏဿာ-(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈)တိ လောကသမ္မတဿ အပုတ္တ-ကဿ မောဂ္ဂလိ နာမ ဗြာဟ္မဏဿ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁၁၄။

မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏီ (ထီ) [မောဂ္ဂလိ+ဗြာဟ္မဏီ] မောဂ္ဂလိပုဏ္ဏေးမ။ကောလိတဂါမေ မောဂ္ဂလိ-ဗြာဟ္မဏိယာ ကုစ္ဆိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ (ဝိမတိ၊၂။၁၀၀-၌ မောဂ္ဂလိ-ဗြာဟ္မဏီ၊ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၄-၌ မောဂ္ဂလိ-ဗြာဟ္မဏီ-ဟု ရှိကြသည်။)

မောဂ္ဂလ္လ (ပု) မောဂ္ဂလ္လမည်သူ။ ဣမေပိ ရညော ဓေဇ္ဇယျဿ ပရိဟာရကာ ဗာလာ ယမကော မောဂ္ဂလ္လော ဥဂ္ဂေါ။ အံ၊၁။၅၀၀။

မောဂ္ဂလ္လာန (ပု) [မောဂ္ဂလ္လီ+ဏာန။ မောဂ္ဂလ္လီဗြာဟ္မဏိယာ ပုတ္တော မောဂ္ဂလ္လာနော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၄။ ဝိမတိ၊၂။၁၀၀။ မုဂ္ဂလိ+ဏာန။ မဂ္ဂ+အလ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ မောဂ္ဂလ္လ+ဏာန။ ရူ၊နှာ။၂၁၉။] မောဂ္ဂလ္လိပုဏ္ဏေး မထေရ်သား၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်။ (မဟာမောဂ္ဂလ္လာန-ကြည့်။) သာ ဒေဝတာ အတ္တမနာ၊ မောဂ္ဂလ္လာနေန ပုစ္ဆိတာ။ ဝိမာန။၁။ (—ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၄။) မောဂ္ဂလ္လာနေနာတိ မောဂ္ဂလ္လာနဂေါတ္တဿ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလဿ ပုတ္တဘာဝတော သော မဟာထေရော ဂေါတ္တဝသေန “ မောဂ္ဂလ္လာနော ”တိ ပညာတော၊ တေန မောဂ္ဂလ္လာနေန။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၈။ (—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၆၈။) (အံ၊၁။ ၅၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂-၌ သိခါမောဂ္ဂလ္လာနဟု ရှိသေး၏။)

မောဂ္ဂလ္လာနဂေါတ္တ (န) [(၁) မောဂ္ဂလ္လာန+ဂေါတ္တ။ (၂) မောဂ္ဂလ္လာနဂေါတ္တ+ဏ။] (၁) မောဂ္ဂလ္လာန်အနွယ်။ (တိ) (၂) မောဂ္ဂလ္လာန်အနွယ်၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ (၁) ဥက္ကဋ္ဌံ နာမ ဂေါတ္တံ ဂေါတမဂေါတ္တံ မောဂ္ဂလ္လာနဂေါတ္တံ ကစ္စာနဂေါတ္တံ။ ဝိ၊၂။၈။ (တိ) (၂) မောဂ္ဂလ္လာနဂေါတ္တော အသိတဿ သာသနေ။ ထေရ။၃၆၅။ (—အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။) မောဂ္ဂလ္လာနဂေါတ္တော မောဂ္ဂလ္လာနော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၄။

မောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရ (ပု) [မောဂ္ဂလ္လာန+ထေရ] မောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်။ နာမေန ကောလိတော နာမ မောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော ပေါရာဏဟိစ္စော တဝ တုယှံ ပုရောဟိတော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။ (—၂၆၆။)

မောဂ္ဂလ္လာနပရိဗ္ဗာဇက (ပု) [မောဂ္ဂလ္လာန+ပရိဗ္ဗာဇက] မောဂ္ဂလ္လာန်ပရိဗိုဇ်။ သဟာယကဿ မောဂ္ဂလ္လာနပရိဗ္ဗာဇကဿပိ တမေဝ ဂါထံ အဘာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉။

မောဂ္ဂလ္လာနသံယုတ္တ (နု) [မောဂ္ဂလ္လာန+သံယုတ္တ] မောဂ္ဂလ္လာနသံယုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဠာယတနဝဂ္ဂ၊ ၆-သံယုတ်။ သံ၊၂။၄၅၇-၄၇၃။ မောဂ္ဂလ္လာနသံယုတ္တေ ကာမသဟဂတာတိ ပဉ္စနီဝရဏသဟဂတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၉။ (—သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၈၅။)

မောဂ္ဂလ္လာနီ (ထီ) [မောဂ္ဂလ္လ+ဏာန+ဤ။ ရူ၊နှာ။၂၁၉။ ကစ္စည်း။၃၄၃။] မောဂ္ဂလ္လာနီ မည်သူ (ပုဏ္ဏေးမ)။ တထာရူပဝိဘဝသေဝ ဂါမဿာမိနော ဗြာဟ္မဏဿ မောဂ္ဂလ္လာနီ နာမ ဗြာဟ္မဏီ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။

မောဃ (တိ) [မုဟ+ဃ။ မုယှန္တိ သတ္တာ ဧတ္ထာတိ မောဃော၊ တုစ္ဆော။ မောဂ်၊၇။ ၃၈။ မုဟ+အ။ ဓာန်၊ဋီ။၇၁၅။] အချည်းနှီး၊ အကျိုးမရှိ။ မောဃံ ဝတ မေ ဥဋ္ဌာနံ။ မ၊၁။၁၂၀။ စူဠနိ။၂၆၂။ (—မ၊၃။၂၅၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၅။) မောဃန္တိ တုစ္ဆံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၁၂၁။ မောဃန္တိ တုစ္ဆံ အဖလံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၁။ (—သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၇။မ၊ဋီ၊ ၃။၃၇၆။)

မောဃကာလကိရိယာ (ထီ) [မောဃ+ကာလကိရိယာ] အချည်းနှီး—အကျိုးမရှိ— သေသေခြင်း။ ဝေံ ပစ္စဝေက္ခတ္တဿ ဟိ မောဃကာလကိရိယာ နာမ န ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၁၅။

မောဃကိစ္စိတ (န) [မောဃ+ကိစ္စိတ] အချည်းနှီးကစားခြင်း။ ဗာလဒါရိကာယ ဝိယ ကိံ မေ မောဃကိစ္စိတေန။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၇၁။

မောဃခဏ (ပု) [မောဃ+ခဏ] အချည်းနှီးသော ခဏ။ မောဃခဏံ ကုရုမာနာနံ ပမာဒဝိဟာရော ပဋိသေဓိတော ဟောတိ။ ဧဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။

မောဃဇိဏ္ဏ (တ်) [မောဃ+ဇိဏ္ဏ] အချည်းနှီး-အကျိုးမရှိ-အိုမင်းလာသော၊ သူ။ ပရိပက္ကော ဝယော တဿ၊ မောဃဇိဏ္ဏောတိ ဝုစ္စတိ။ ဓမ္မ။၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။ မောဃဇိဏ္ဏောတိ အန္တော ထေရကရာနံ ဓမ္မာနံ အဘာဝေန တုစ္ဆဇိဏ္ဏော နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၄၅။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၃၇။)

မောဃတ္ထေရ (ပု) [မောဃ+ထေရ] မောဃထေရ်။ မောဃတ္ထေရော ဝိမံသံ အဝဿယိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၁၀။

မောဃပဥ္ဥ (တိ)[မောဃ+ပဥ္ဥ] အချည်းနှီးသော ပုစ္ဆာ၊ မောဃပဥ္ဥာ။ ယာယ ပန ပုစ္ဆာယ ဂိဿဋ္ဌနေ ပဋိကမ္မေပေါ ဝါ ပဋိသေဓော ဝါ လဗ္ဘတိ၊ အယံ မောဃပဥ္ဥော နာမ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၉၇။

မောဃပုစ္ဆက (တိ) [မောဃာ+ပုစ္ဆာ+က] အချည်းနှီးသော ပုစ္ဆာရှိသော၊ အဖြေမထွက်သော ပုစ္ဆာရှိသော။ မောဃပုစ္ဆကေန စာ- (အဘိ၊၆။၁၀၀)တိ အလဗ္ဘမာနာ စ တေ မောဃပုစ္ဆကေန ပေတုနာ န လဗ္ဘန္တိ တေသံ ပုစ္ဆာယ မောဃတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အထ ဝါ မောဃပုစ္ဆကော အဋ္ဌမော နယော။ မူလဋီ၊၃။၂၆။ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗမဝိဝိတ္တာ ပုစ္ဆာ မောဃပုစ္ဆာ....မောဃာ ပုစ္ဆာ ဧတေ- သာတိ မောဃပုစ္ဆကော။ အနုဋီ၊၃။၃၂။

မောဃပုစ္ဆာ (ထီ) [မောဃာ+ပုစ္ဆာ] အချည်းနှီးသော-အဖြေမထွက်သော-ပုစ္ဆာ။ တတ္ထ သဗ္ဗာပိ ပုစ္ဆာ မောဃပုစ္ဆာ၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၈။ (-၃၃၇။ အနုဋီ၊၃။၃၂။)

မောဃပုပ္ဖ (န) [မောဃ+ပုပ္ဖ] အချည်းနှီးသော-အသီးမသီးသော-အပွင့်၊ လေပွင့်။ ဝါတပုပ္ဖန္တိ မောဃပုပ္ဖံ။ မူလဋီ၊၁။၁၃၇၊

မောဃပုရိသ(ပု) [မောဃ+ပုရိသ] အချည်းနှီး-ဂုဏ်အနှစ်သာရမရှိ-သော ယောကျ်ား။(ဤဘဝ၌ မဂ်,ဖိုလ်မရနိုင်သည့်သူကိုလည်း "မောဃပုရိသ" ဟု သုံးနှုန်းတော်မူလေ့ရှိ၏။ မဂ်,ဖိုလ်ရနိုင်သည့် ဥပနိဿယရှိသော်လည်း ထိုခဏ၌ မဂ်,ဖိုလ်မရှိသေးလျှင် "မောဃပုရိသ" ဟုပင် သုံးနှုန်းတော်မူ၏။ သာရတ္ထ၊၂။၂၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၇၇။) ဗွမေဘာ့ဗွေ မောဃပုရိသာ မမံ ပရိယာပုဏန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။(-ဝိ၊၁။၂၃။ ဒီ၊၃။၂။ မ၊၁။၉၇။ အံ၊၁။၃၅၊၂၉၀။ အံ၊၂။ ၁၀၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။)မောဃပုရိသာတိ ဂုဏသာရရဟိတတာယ တုစ္ဆပုရိသာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁၂။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၇၇။)

မောဃပုရိသဝါဒ (ပု) [မောဃပုရိသ+ဝါဒ] အချည်းနှီးသောယောကျ်ားဟူသော-ပြောဆိုခြင်း-စကား။ ပါရာဇိကံ ပညပေန္တော ဖရုသာဟိ ဝါစာဟိ မောဃပုရိသဝါဒေန သမုဒါစရိ။ မိလိန္ဒ။၁၇၁။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၄။)

မောဃပ္ပဟာရ (ပု)[မောဃ+ပဟာရ] အချည်းနှီး-စစ်ထိုးခြင်း- ရိုက်နှက် ပုတ်ခတ်ခြင်း။ ဧကောပိ မောဃပ္ပဟာရော နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။

မောဃမနသိကာရ (ပု) [မောဃ+မနသိကာရ] အချည်းနှီး နှလုံးသွင်းမှု။ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတိ န မောဃမနသိကာရံ။ မ၊ဋီ၊၁။ ၁၉၂။

မောဃရာဇ (ပု) [မောဃ+ရာဇ] မောဃရာဇမည်သူ(လုလင်,ထေရ်)။ သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿု၊ မောဃရာဇ သဒါ သတော။ သုတ္တနိ။၄၄၇။လူခစိဝရဓရာနံ ယဒိဒံ မောဃရာဇာ။ အံ၊၁။၂၆။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၅၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၄၅။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၆။ နေတ္တိ၊ဝိ။၆၃။)

မောဃရာဇတ္ထေရ (ပု) [မောဃရာဇ+ထေရ] မောဃရာဇထေရ်။ ဘိက္ခူတိ မောဃရာဇတ္ထေရံ အာလပတိ။ သံ၊၄၊၁။၆၁။ (–ထေရ၊ ၄၊၁။၄၂၀။ အပ၊၄၊၂။၆၀။)

မောဃရာဇပဉ္စ (တိ) [မောဃရာဇ + ပဉ္စ] မောဃရာဇ၏ အမေးပြဿနာ။ ကေမောဃသ စေပိ မောဃရာဇပဉ္စသ ကေမေကဿ စေပိ ပိင်္ဂိယပဉ္စဿ။ စူဠနိ။၁၉၆။

မောဃရာဇသုတ္တ (နု) [မောဃရာဇ + သုတ္တ] မောဃရာဇသုတ်။ သုတ္တနိပါတပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁၅-သုတ်။ သုတ္တနိ။ ၄၄၇–၈။ (သုတ္တနိ-၌ မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာ-ဟု သုံးနှုန်းသည်။) ပန္နရသမေ မောဃရာဇသုတ္တေ ဒွါဟန္တိ ဒွေ ဝါရေ အဟံ။ စူဠနိ၊၄။၆၅။

မောဃဝါရ (ပု) [မောဃ+ဝါရ] အချည်းနှီးသော ဝါရ၊ မောဃဝါရ။ အယံ တာဝ မောဃဝါရော။ အဘိ၊၄၊၁။၃၀၉။ (–မာ၊ဋီ၊၂။ ၁၇၀။ မူလဋီ၊၁။၁၂၉။)

မောဃသုတ္တ (နု) [မောဃ+သုတ္တ] အချည်းနှီးသော –ကြိုး –ချည်၊ ခဏတဖြုတ် တည်းသိထားသော ချည်၊ တင်အပ်၊ စံနစ်ချည်။ (သျှ၊၁၇၁)၊ တန်းစပ်ချည် (ဝဇီရ၊၁၂)။ (သက်န်းချုပ်ရာ၌ အပ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အပ်ချည်ဖြင့်ဖြစ်စေ ခေတ္တခဏ တည်းခြင်း, သီခြင်းကို "မောဃသုတ္တ" ဟု ဆိုလို၏။) မောဃသုတ္တံ ဌပေတိ၊ အာဂန္တုကပဋ္ဋံ ဌပေတိ။ ဝိ၊၄၊၃။၈၀။ မောဃသုတ္တန္တိ မုယျနံ မောဃဟော၊ အတ္တတော ဂဟေတဗ္ဗဆန္ဒေတဗ္ဗဋ္ဌာနေ မုယျနစိတ္တံ၊ တဿ ဆိန္ဒနံ သုတ္တန္တိ မောဃသုတ္တံ။ ပါစိတ်၊ ယော။၆၂။

မောဃသုတ္တက (နု) [မောဃ+သုတ္တ+က] (က) အချည်းနှီးသော ကြိုး၊ ချုပ်ဖို့ မျဉ်းကြောင်း ထင်ရုံအမှတ်အသားပြုကြောင်းကြိုး၊ တမျဉ်းပစ် (သျှ)။ (ဤ၌မျဉ်းကြောင်း ထင်ရုံ အမှတ်အသား ပြုခြင်းကို "မောဃသုတ္တက" ဟု ဆိုသည်၊ သက်န်းချုပ်ရာ၌ အပ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အပ်ချည်ဖြင့်ဖြစ်စေ ခေတ္တခဏ တည်းသီခြင်းကိုလည်း "မောဃသုတ္တက" ဟုပင် ပါဠိ၌ သုံးနှုန်း၏။ ဋီကာ-တို့၌ကား နှစ်မျိုးစလုံးကို ဝါကျတူဖွင့်ပြကြသည်။) (ခ) အချည်းနှီးသောကြိုး၊ ခဏတဖြုတ် တည်းသီထားသော ချည်ကြိုး။ (က) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မောဃသုတ္တကန္တိ။ ဝိ၊၄။၂၅၃။ (ခ) မောဃသုတ္တက ဌပေတိ အာဂန္တုကပဋ္ဋံ ဌပေတိ။ ဝိ၊သဂ်ဟ။ ၄၁၆။ (က) (ခ) မောဃသုတ္တကန္တိ ဝဍ္ဎကီနံ ဒါရုသု ကာဠသုတ္တေန ဝိယ ဟလိဒ္ဒိသုတ္တေန သညာကရဏံ။ ဝိ၊၄၊၄။၄၉၊၅၀။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊၂။၃၈၂။

မောဃသုတ္တကာနုသာရ (ပု) [မောဃသုတ္တက+အနုသာရ] အချည်းနှီး တည်းသီထားအပ်သောချည်ကြိုးကို အစဉ်လိုက်ခြင်း။ (သျှ-၌ တင်အပ်ကို မှီသဖြင့်ဟု ပြန်၏။) ဩဝဋ္ဋိယကရဏမတ္တေနာတိ မောဃသုတ္တကာနုသာရေန ဒီဃသိဗ္ဗိတမတ္တေန။ ဝိ၊၄၊၃။၃၉၁။

မောဃသုတ္တကာရောပန (နု) [မောဃသုတ္တက+အာရောပန] အချည်းနှီးသော ချည်ကြိုးကို တင်ခြင်း။ (သျှ-၌ တည်းအပ်ထားကာမျှဖြင့်ဟု ပြန်၏။) ဇန္နနမတ္တေနာတိ မောဃသုတ္တကာရောပနမတ္တေန။ ဝိ၊၄၊၃။၃၉၁။ မောဃသုတ္တကာရောပနမတ္တေနာတိ မောဃသုတ္တဿ စီဝရဿူပရိ အာရောပနမတ္တေန။ ပါစိတ်၊ ယော။၃၆၅။

မောစ (ပု) [မုစ + ဏ။ ဓာန်၊ဋီ။၅၈၆။] ငှက်ပျော။ (တောငှက်ပျော၊ အိမ်ငှက်ပျော၊ အစေ့ရှိငှက်ပျော၊ အစေ့မရှိငှက်ပျော အားလုံး သက်ဆိုင်သည်။) မောစာ (ဇာ၊၂။၁၀၉ ...) တိ အဋ္ဌကကဒလိယော။ ဇာ၊၄၊၅။၄၃၃။ မောစပါန–ကြည့်။

မောစက (တိ) [မုစ + ဏ္ဍု] လွှတ်မြောက်စေတတ်သော။ ဗန္ဓာ ဗန္ဓသာ ဝါ မောစကံ သမ္ဗောဓိန္တိ ယောဇနာ။ ထေရင်္ဂ၊၂။၂၇၄။

မောစန (နံ) [မုစ+ယု] (၁) လွှတ်ခြင်း။ (၂) လွှတ်အောင် အားထုတ်ခြင်း၊ လွှတ်စေခြင်း အကျိုးငှါ လုံ့လပြုခြင်း။(၃) ဖြည်ခြင်း၊ ဖြေရှင်းခြင်း။ (၁) ဥပက္ကမန္တိသာ စ မောစနေ အသတိ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ (—မဋ္ဌ၊၄။၁၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။) (၂) မောစနေနာ(ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၁၁)တိ မောစနတ္ထာယ ဥပက္ကမကရဏေန၊ ဥပက္ကမကရဏဥ္စေတ္ထ မောစနန္တိ အဓိပ္ပေတံ မောစေတိ ဓောနာတိ ကတ္ဝာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၄။ (—ဝိမတိ၊၁။၂၅၆။) (၃) ဒုဗ္ဗိနိဝေဌယာတိ ဝိနိဝေဌနံ မောစနံ ကာတုံ န သက္ကာ။ မဟာနိဋ္ဌ။၇၉။

မောစနကမ္မက္ခမ (တိ) [မောစနကမ္မ+ခမ] လွှတ်စေခြင်းအမှုဌှ ခံ့သော။ မောစနကမ္မက္ခမံ အဇ္ဈတ္တရူပါဒိသု ဥပက္ကမာရဟံ ဟောတိ။ ဝိဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။ (—ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၂၅။)

မောစနကာလ (ပု) [မောစန+ကာလ] လွှတ်မြောက်ရာအခါ။ မောစနကာလေ ဇာနန္တသဒိသံ ပန အရဟတ္တမဂ္ဂေန အဝိဇ္ဇာဗန္ဓနသာ ပမောက္ခော ဇာတော။ မဋ္ဌ၊၃။၁၉၁–၂။

မောစနကိရိယာ (ထီ) [မောစန+ကိရိယာ] လွှတ်စေခြင်း ကိရိယာ။ ကော မောစေတီတိ မောစနကိရိယာယ ကမ္မံ ပုစ္ဆတိ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃၁၄။

မောစနဋ္ဌာန (နံ) [မောစန+ဌာန] ဖြည်ရာအရပ်။ ပုဋဘေဒန္တိ ပုဋဘေဒဋ္ဌာနံ၊မောစနဋ္ဌာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိဋ္ဌ၊၃။၃၇၇။ (—ဒီဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၇၀။ သာရတ္ထ၊၃။၃၁၇။)

မောစနပစ္စယ (ပု) [မောစန+ပစ္စယ] လွှတ်စေခြင်းအကြောင်း။ အသုစိ မောစနပစ္စယာ သံဃာဒိသေသော ကတ္တ ပညတ္တော။ ဝိ၊၅။၇၅။

မောစနပ္ပယောဂ (ပု) [မောစန+ပယောဂ] လွှတ်အောင် အားထုတ်ခြင်း၊ လွှတ်စေခြင်း အကျိုးငှါ လုံ့လပြုခြင်း။ မောစနေနာတိ မောစနပ္ပယောဂေန။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၆။

မောစနရာဂ (ပု) [မောစန+ရာဂ] လွှတ်စေလိုသောရာဂ။ မောစနရာဂေန ပန ဥပက္ကမန္တိသာ မုတ္တေ သံဃာဒိသေသော။ ဝိဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။

မောစနရာဂဇ (တိ) [မောစနရာဂ+ဇန+ကွိ] လွှတ်စေလိုသော ရာဂကြောင့် ဖြစ်သော။ "ဥပ္ပန္နေ ပရိဋ္ဌာဟေ မောစနရာဂဇေ" တိ လိခန္တိ။ ဝဇိရ။၁၇၉။

မောစနရာဂါဘာဝ (ပု) [မောစနရာဂ+အဘာဝ] လွှတ်စေလိုသော ရာဂ မရှိခြင်း။မုစ္စတု ဝါ မာ ဝါ ဒုက္ကဋမေဝါတိ မောစနရာဂါဘာဝတော။ ဝဇိရ။၁၁၆။

မောစနဝစန (နံ) [မောစန+ဝစန] လွှတ်စေခြင်း ဟူသော စကား၊ လွှတ်မြောက်၏ ဟူသော စကား။ တဏှာဒါသဗျတော မောစနဝစနေနေဝ တေသံ သီလာနံ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယတာ မာဟ။ မဋ္ဌီ၊၂။၃၀၇။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၃။၉၄။

မောစနဝိဓာန (နံ) [မောစန+ဝိဓာန] လွှတ်စေခြင်းအစီအရင်။ ရဇ္ဇုဗန္ဓနဝိဓာနေနာတိ ပါဒတော ဘူမိယာ မောစနဝိဓာနေန။ မဋ္ဌီ၊၃။၇၃။

မောစနဝေလာ (ထီ) [မောစန+ဝေလာ] (ပတ်တီး) —ဖြေရာအခါ—ဖြေချိန်။ အယံ ဝဏသာ မောစနဝေလာတိ ပန စိန္တေသိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။

မောစနသမတ္ထ (တိ) [မောစန+သမတ္ထ] လွှတ်စေခြင်းငှါ— လွှတ်ခြင်းငှါ — စွမ်းနိုင်သော၊ လွှတ်နိုင်သော၊ သူ။ ဝဇ္ဇေနာနံ မောစန-

သမတ္တတာ စာတိ ဣမေ ဒသ ဝရေ ဂဏှိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၇၇။

မောစနသာဒ (ပု) [မောစန+အသာဒ] လွတ်စေခြင်းငှါ သာယာသော ရာဂ၊ သုတ်လွတ်ခြင်း၏ရွှေအားဖို့ခြင်း ဖြစ်သော ရာဂ။ မောစေတုံ အဿာဒေါ မောစနဿာဒေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ (-ဝဇိရ၊၁၇၅။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၅။) မောစနဿာဒေါတိ မောစနဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဝတ္တ-အဿာဒေါ၊ တေနေဝ "မောစေတုံ အဿာ-ဒေါ မောစနဿာဒေါ"တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၅။ (-ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၂၅။)

မောစနဿာဒစေတနာ (ထီ) [မောစနဿာဒ+စေတနာ] လွှတ်စေခြင်းငှာ သာယာသော ရာဂနှင့် ယှဉ်သော စေတနာ၊ သုက်လွှတ်ခြင်း၌ သာယာသော စေတနာ။ မောစ-နဿာဒစေတနာယ နိမိတ္တေ ဥပက္ကမန္တဿ။ ကင်္ခါ။၁၂၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။) မောစနေ အဿာဒေါ သုခဝေဒနာ မောစနဿာဒေါ၊ မောစနတ္ထံ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဝတ္တရာဂေါ၊ သမ္ပယုတ္တအဿာဒသီသေန စေတ္ထ ရာဂေါဝုတ္တော၊ တေန သမ္ပယုတ္တာ စေတနာ မောစနဿာဒစေတနာ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၂၂၅။

မောစနဿာဒပီဠိတ (တိ) [မောစနဿာဒ+ပီဠိတ] လွှတ်စေခြင်းငှာ သာယာသော ရာဂသည် နှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ မောစနဿာဒ-ပီဠိတော "အဟောဝတ မုစ္စေယျ"တိ စေတေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။

မောစနဿာဒသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မောစနဿာဒ+သမ္ပယုတ္တ] လွှတ်စေခြင်းငှာ သာယာသော ရာဂနှင့် ယှဉ်သော။ မောစနဿာဒသမ္ပယုတ္တာ-ယာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂)တိ ဧတ္ထ မောစနိစ္ဆာဝ မောစနဿာဒေါ၊ တေန သမ္ပယုတ္တာ စေတနာ မောစနဿာဒစေတနာတိ အတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၅၆။

မောစနဿာဒါဓိပ္ပါယ (တိ) [မောစနဿာဒ+အဓိပ္ပါယ] လွှတ်စေခြင်းငှာ သာယာသော ရာဂစိတ်ရှိသော၊ သုက်လွှတ်ခြင်း၌ သာယာသော အလိုဆန္ဒရှိသော၊ သူ။ နိမိတ္တေ ဥပက္က-မဘာဝတော "မောစနဿာဒါဓိပ္ပါယဿာပိ မုတ္တေ အနာပတ္တိ"တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၁၅။

မောစနာကာရ (ပု) [မောစန+အာကာရ] လွှတ်လိုက်ပြီဟူသော - အခြင်းအရာ - သတင်းစကား။ တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ ပါဏိနံ မောစနာ-ကာရံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၂။၃၂၇။

မောစနာဓိပ္ပါယ (တိ) [မောစန+အဓိပ္ပါယ] လွှတ်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ လွှတ်စေလိုသော၊ သူ။ နာဟံ ဘဂဝါ မောစနာဓိပ္ပါယော-တိ။ ဝိ၊၁။၁၆၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၃၅။)

မောစနာဓိပ္ပါယဝစန (နံ) [မောစနာဓိပ္ပါယ+ဝစန] လွှတ်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ကို ဆိုသော စကား။ ကေကွဏော အနေက-ဝဏ္ဏာနံ မောစနာဓိပ္ပါယဝစနံ ယထာဓိပ္ပါ-ယေန မောစနံ ဘဝတု ဝါ မာ ဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၁၅။

မောစနိစ္ဆာ (ထီ) [မောစန+ဣစ္ဆာ] လွှတ်စေခြင်း၌ အလို၊ သုက်လွှတ်လိုမှု။ မောစန-ဿာဒသမ္ပယုတ္တ-ကြည့်။

မောစပါန (နံ) [မောစ+ပါန] အိမ်ငှက်ပျော အဖျော်။ စောစပါနံ မောစပါနံ မဓုကပါနံ။ ဝိ၊၃။၃၄၄။ မဟာနိ။၂၉၀။ ကင်္ခါ။၂၃၁။ မောစပါနန္တိ အနဋ္ဌိကေဟိ ကဒလိဖလေဟိ ကတပါနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၄၉။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌီ၊သစ်။၃၉၅။

မောစပ္ပမာဏဒါဌ (တိ) [မောစပ္ပမာဏ+ဒါဌာ] ငှက်ပျောသီး ပမာဏ အစွယ်ရှိသော၊ သူ။

မာတလိဒေဝပုတ္တံ မောစပ္ပမာဏဒါဌံ....မဟာ-
ကဏှသုနခံ မာပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၃။

မောစဖလ (န) [မောစ+ဖလ] ငှက်ပျောသီး။ အန္တမသော မောစဖလမတ္တမ္ပိ မယာ ဒိန္နက-မေဝ အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၉။

မောစယ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+ဟိ] လွှတ်ပါစေလော့၊ လွှတ်ပါလော့။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယတိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+တိ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၄၄၂။] လွှတ်မြောက်စေ၏ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဖြေ၏(အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ တံ မောစေတိ မောစ-ယတိ အာပါယိကာဒီဟိ ဒုက္ခေဟိ အတ္တာနုဝါ-ဒါဒီဟိ ဝါ ဘယေဟီတိ ပါတိမောက္ခံ။ ကင်္ခါ။၈၄။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၆။) တံ ဗန္ဓနံ သဏိကံ မောစယိံသု။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၇၃။ **မောစယန္တိ**—ဇာ၊၂။၂၁၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၉။ **မောစယန္တု**—ဇာ၊၂။၃၁၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃၄။ **မောစယ** — ဇာ၊၁။၈၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၅။ **မောစယေ**—သံ၊၁။၄၁။ ဇာ၊၁။၂၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၆။ **မောစယိ**—ပေတ။၁၉၁။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၂၁။ **မောစယိံ**—ဇာ၊၂။၂၂၀။ **မောစ-ယိံသု**—ဇာ၊၂။၁၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၇၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆။ **မောစယိံ**—အပ၊၁။၈၆။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။ **မောစ-ယိတ္ထ**—ပေဋကော။၃၈၀။ **မောစယိဿတိ**—အပ၊၁။၁၄၀၊၁၄၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ **မောစ-ယိဿာမိ**—ပေတ။၁၉၀။ ဇာ၊၂။၂၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၀။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၂၁။

မောစယန္တ (တိ) [မုစ+ဏယ+အန္တ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။၅၃၀။] လွှတ်မြောက်သော၊ သူ။ မုတ္တော မောစယတံ အဂ္ဂေါ၊ တိဏ္ဏော တာရယတံ ဝရော။ အံ၊၁။၃၃၃။ ဣတိဝုတ်။၂၇၇။

မောစယန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ + အန္တိ] လွှတ်မြောက်စေကုန်၏။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယိံ [ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+ဣံ] လွှတ်မြောက်စေပြီ။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယိံသု (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+ဣံသု] လွှတ်မြောက်စေကုန်ပြီ(သဒ္ဒတ္ထ)။ ဖြေကုန်ပြီ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+ဤ] လွှတ်မြောက်စေပြီ။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယိတ္ထ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+အ] လွှတ်မြောက်စေပြီ။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယိတွာ (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [မုစ+ဏယ+တွာ] လွှတ်မြောက်စေ၍(သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဖြေစေ၍ (အ-ဓိပ္ပါယတ္ထ)။ ပိတာ မေ တံ သဟဿေန၊ မောစ-ယိတွာ ဝဓာ တတော။ အပ၊၂။၂၄၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၀၇။

မောစယိတွာန (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [မုစ+ဏယ+တွာန] လွှတ်မြောက်စေ၍ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဖြေစေ၍။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ လီနဥဒ္ဓတဘာဝေဟိ၊ မောစယိတွာန သဗ္ဗသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃၂။ သာရတ္ထ၊၂။၂၂၉။ မောစယိတွာန ဂစ္ဆေယျ၊ သုခီ သေရီ သယံဝသီ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။

မောစယိဿတိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+ဿတိ] လွှတ်မြောက်စေလတ္တံ့။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယိဿာမိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+ဿာမိ] လွှတ်မြောက်စေအံ့။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယိံ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+ဤံ] လွှတ်မြောက်စေပြီ။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစယေ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏယ+ဧယျ] လွှတ်မြောက်စေရာ၏။ မောစယတိ-ကြည့်။

မောစဿု (ကြိ) [မုစ+အ+ဿု] လွှတ်လော့။ မုဉ္စတိ၂-ကြည့်။

မောစာပန (န) [မုစ+ဏာပေ+ယု] လွှတ်မြောက်စေခြင်း၊ လွှတ်ခြင်း။ ပိတရံ ဒုက္ခလာဘန္တဿ သမ္ဘဝံ တေသံ မောစာပနံ နာမ မမ ဘာရော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၇၆။

မောစာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [မုစ+ဏာပေ+တိ။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။ ၄၃ဂ၊ ၄၄၂။] လွှတ်မြောက်စေ၏ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဖြေစေ၏ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ ဗန္ဓာ ပေတိ ဝါ မောစာပေတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၆။ သစေ ပန ပရေန အတ္တနော အင်္ဂဇာတေ ဥပက္ကမံ ကာရေတွာ မောစာပေတိ။ ကင်္ခါ။ ၁၂၇။ **မောစာပေန္တိ**— ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၁။ **မောစာပေယျ**— ဝိ၊ ၂။ ၄၁၅။

မောစာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [မုစ+ဏာပေ+တွာ] (၁) လွှတ်စေ၍ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဖြေစေ၍ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ (၂) ဖြုတ်စေ၍၊ ချွတ်စေ၍။ (၁) အထ ဗောဓိသတ္တော ပေါရိသာဒံ နိဗ္ဗိသေဝနံ ကတွာ တေနေဝ ရာဇာနော မောစာပေတွာ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၄ဂ။ ပုန တံ သတ္တုံ မောစာပေတွာ ဂဏှေယျ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။ (၂) ရတ္တိံ သန္နာဟံ ဓမောစာပေတွာ။ ယုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၅။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။ (—ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၁။)

မောစာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [မုစ+ဏာပေ+အန္တိ] လွှတ်မြောက် စေကုန်၏။ မောစာပေတိ—ကြည့်။

မောစာပေယျ (ကာ၊ ကြိ) [မုစ+ဏာပေ+ဧယျ] ဖြေစေရာ၏။ မောစာပေတိ—ကြည့်။

မောစိတာ (တိ) [မုစ+ဏေ+တ] လွှတ်စေအပ်—လွှတ်အပ်— သော၊ စွန့်ပစ်အပ်—ချွတ်အပ်—ပယ်အပ်—သော။ ဥဒ္ဓံ ကေသဂ္ဂမတ္တံ ဥဒက-တော မောစိတေ .... ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂ဂ၉။ (—ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၀၅။ ဒီ၊ ဋ္ဌီ၊ ၁။ ၃၃၆။ သံ၊ ဋ္ဌီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၄။)

မောစိတမတ္တ (န) [မောစိတ+မတ္တ] လွှတ်စေအပ် – လွှတ်အပ်—ကာမျှ။ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ပထဝိယာ မောစိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂ဂ၁။ (—သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၂။)

မောစိယ (ကြိ၊ ဝိ) [မုစ+ဏေ+တွာ] လွှတ်မြောက်စေ၍၊ လွှတ်အောင်ပြုလုပ်၍။ ခိပ္ပံ မောစိယ အတ္တာနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၇။ အတ္တာနံ မောစေတွာ ခိပ္ပံ အာဂမိဿတီတိ အဿာ-သေတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၁၁။

မောစိယမာန (တိ) [မုစ+ဏေ+ယ+မာန] လွှတ်စေအပ်သော၊ သူ။ သော သမ္ဗ-ပတ္တိမသကင့် နီဟရိတွာ မောစိယမာနော "သု" န္တိ ကတွာ သီသံ ဥက္ခိပိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။

မောစေတဗ္ဗ (တိ) [မုစ+ဏေ+တဗ္ဗ] လွှတ်စေအပ်သော။ နေမန္တနိကာ ဂဏဘောဇနတော ပိဏ္ဍပါတိကာ စ မုတင်္ဂဘေဒတော မောစေ-တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ဂ၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁၅။ (—မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၆ပ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၆၀။)

မောစေတိ (ကာ၊ ကြိ) [မုစ+ဏေ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။ ၂၁၃။ နိရုတ္တိ၊ နှာ။ ၄၄၂။] (၁) လွှတ်မြောက်စေ၏ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဖြေ၏ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ (၂) ဖြုတ်စေ၏၊ ချွတ်စေ၏။ (၃) ထွက်—ယိုစီး—စေတတ်၏။ (၁) လွှတ်မြောက်စေ၏ (သဒ္ဒတ္ထ)။ ဖြေ၏ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ ဒုက္ခာ မော-စေတိ ပါဏိနံ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၂။ (—ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၉ပ။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌီ၊ သစ်။ ၁၂၇။) ဘဏ္ဍပုဋ္ဌေ ဘိန္ဒိတွာ မောစေန္တိ တော္ထာသိ ပုဋ္ဌဘေဒနံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌီ၊ ၂။ ၁၃ဂ။ **မော-စေန္တိ**— ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၁၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂ဂ၁။ **မောစေထ**— ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၂။ **မောစေမိ**— အံ၊ ၃။ ၁၅၄။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၉။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၅၄။ **မောစေမ**— မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။ **မောစေတု**— သီ၊ ဋ္ဌီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၁။ **မောစေဟိ** —ဝိ၊ ၂။ ၄၁၆။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ဂ၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၂။

ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၃။ **မောစေယျ**—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်၊၂၆၆။ **မောစေယျုံ** —စူဠနိ။ ၉၄။ မောစယျံ—ဇာ၊၂။၃၆၅။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊ ၁၀၀။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၃၇။ **မောစေသိ**—ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၀။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၀၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၅။ **မော-စေသုံ**—ဇာ၊၂။၂၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊၆၁။ **မောစေသိံ**—အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၅၅။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၆၆။ **မောစေဿတိ**— မိလိန္ဒ။ ၂၇၃။ **မောစေဿသိ**—စရိယာ၊ဋ္ဌ။၆၁။ **မောစေဿာမိ**—သံ၊ဋ္ဌ။၁၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၀။ **မောစေဿာမ**—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၁၃။ (၂) ဖြုတ်စေ၏၊ ချွတ်စေ၏။ တေနဟိ သဇ္ဇုပတ္ထိမဿ ပရိကရံ မောစေထ။ ခုမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၂၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၂။ (၃) ထွက် - ယိုစီး - စေတတ်၏။ ရေဒေတိ ကုရုရ-ကမ္မန္တတာယ ပရပဋိဗဒ္ဓေ သတ္တေ အဿူနိ မောစေတီတိ ရုဒ္ဒေါ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၄၀။ မော-စေန္တိ — အံ၊ဋီ၊၃။၁၂၂။ **မောစေယျ** — မိလိန္ဒ။၁၉၆။

မောစေတုံ (ဗျ) [မုစ+ဏေ+တုံ] (၁) လွှတ်မြောက်စေခြင်းငှာ။ (၂) ထွက် - ယိုစီး - စေခြင်းငှါ၊ စုပ်စိမ့်သောငှာ၊ ထုတ်စိမ့်သောငှါ၊ တွင်မှုတ်ခြင်းငှါ။ (၃) ပယ်ခြင်းငှါ (အဓိပ္ပါယတ္ထ) (၁) တံ တမှာ ဘယာ မောစေတုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ (—ခုမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၄။) (၂) လောဟိတံ မောစေတု (ဝိ၊၃။၂၉၈) န္တိ သတ္တကေန လောဟိတံ မောစေတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၇၄။ (၃) မောစေတု (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃) န္တိ အပနေတုံ။ မ၊ဋီ၊၂။၈၈။

မောစေတု[၁] (တိ) [မုစ+ဏေ+တု] လွှတ်မြောက်စေတတ်သောသူ။ တဿ နတ္ထညော ကောစိ သံသာရာ မောစေတာ အညတြ မယာ။ ပဋိသံ၊၁၂၃။ (—မဟာနိ။၂၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။)

မောစေတု[၂] (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+တု] လွှတ်မြောက်စေလော့။ မောစေတိ-ကြည့်။

မောစေတုကာမ (တိ) [မောစေတုံ+ကမု+ဏ] လွှတ်မြောက်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ လွှတ်မြောက် စေလိုသောသူ။ တမေနံ သော ဂ္ဂါဿရော မောစေတုကာမော ပက္ကောသာပေယျ။ မိလိန္ဒ။၁၅၁။ (— ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၉။)

မောစေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [မုစ+ဏေ+တွာ] (၁) လွှတ်မြောက်စေ၍၊ လွှတ်စေ၍ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ကျွတ်စေ၍၊ ဖြေ၍ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ (၂) ထွက် -ယိုစီး-စေ၍။ (၃) ဖွင့်၍။ (၄) ချွေ၍။ (၅) ဖြုတ်-ချွတ်-စေ၍။ (၂၊၃၊၄၊၅-အနက်များ အဓိပ္ပါယတ္ထသာ ဖြစ်သည်။) (၁) မဟတာ ကိလေသဗန္ဓနာ မောစေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၇၂။) ဘူတဂါမ-ပရိမောစနံ ကတွာတိ ဘူတဂါမတော မောစေတွာ၊ ဝိယောဇေတွာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၃။၂၀။ (—မ၊ဋီ၊၃။၄၇။) မောစေတွာ မောစေတွာ နိဝါသေတိ ဝါ ပါရုပတိ ဝါ။ ဝိ။ဋ္ဌ၊၂။၂၂၅။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၅။) (၂) ခါဏုံ နီဟရိတွာ ပုဗ္ဗံ မောစေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ (၃) ပရိသာမဝေဠု ဌပေတွာ ပသိဗ္ဗကမုခံ မောစေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၆။ (၄) ယဝေ သာခေတွာတိ ယဝသီသကော ယာဝေ ပေါထနေန မောစေတွာ ဝိဝေစေတွာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၅၀။ (၅) သန္နာဟံ မောစေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ (—ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။)

မောစေထ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ထ] (၁) လွှတ်စေကုန်လော့။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။ (၂) ဖြုတ်စေကုန်လော့၊ ချွတ်စေကုန်လော့။ မောစေတိ (၂) ကြည့်။

မောစေန္တ (တိ) [မုစ+ဏေ+အန္တ။ ထိ-၌ မောစေန္တီ။] လွှတ်-လွှတ်မြောက်-စေသော၊

သူ (သဒ္ဒတ္ထ)။ ဖြေ–တသီးတခြားဖြစ်စေ–သော၊ သူ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ တတ္တ ပဌမံ ဘိတ္တိ·တော မောစေန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၉၂။ (–ဝိဋ္ဌ၊၂၊၃၄။ မါဋ္ဌ၊၂၊၁၇၅။ ဧ၁ါဋ္ဌ၊၁၊၂၂၅။) မောစေန္တ·တိ ဘိက္ခုဒါနိတော မောစေန္တာ။ မါဋ္ဌိ၊၂၊၂၀၃။ ဗဒ္ဓမိဂေ မောစေန္တော ဝိစရတိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၂၊၁၇။ သိထိလံ ကရောန္တိ ဓမောစေန္တိ ဒွါရံ ဒဒမာနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၉၂။

မောစေန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+အန္တိ] (၁) လွတ်မြောက်စေကုန်၏(သဒ္ဒတ္ထ)။ ဖြေကုန်၏ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ မောစေတိ (၁)ကြည့်။ (၂) ထွက်–ယိုစီး–စေကုန်၏။ မောစေတိ (၃) ကြည့်။

မောစေမ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+မ] လွတ်–လွတ်မြောက်–စေကုန်အံ့။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေမိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+မိ] လွတ်မြောက်စေအံ့။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေယျံ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ယျံ]လွတ်မြောက်စေအံ့။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေယျ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ယျ] လွတ်မြောက်စေရာ၏။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေယျုံ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ယျုံ] လွတ်မြောက်စေကုန်ရာ၏။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေသိံ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ဣံ] လွတ်မြောက်စေပြီ။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေသိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ဤ] လွတ်မြောက်စေပြီ။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေသုံ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ဥံ] လွတ်မြောက်စေကုန်ပြီ။ မောစေတိ (၁)ကြည့်။

မောစေဿတိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ + ဿတိ] လွတ်မြောက်စေလတ္တံ့။မောစေတိ (၁)ကြည့်။

မောစေဿသိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ + ဿသိ] လွတ်မြောက်စေလတ္တံ့။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေဿာမ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ဿာမ] လွတ်မြောက်စေကုန်အံ့။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေဿာမိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ဿာမိ] လွတ်မြောက်စေအံ့။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောစေဟိ (ကာ၊ကြိ) [မုစ+ဏေ+ဟိ] လွတ်မြောက်စေလော့ (သဒ္ဒတ္ထ)။ ဖြေလော့ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ မောစေတိ (၁) ကြည့်။

မောတဗ္ဗ (တိ) [မုဒ+တဗ္ဗ] တွေ့အပ်–ရောက်အပ်–သော (ဂန္ဓ, ရသ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗ)။ မုတ္တာ မောတဗ္ဗံ မုတံ န မညတိ။ အံ၊၁၊၃၃၄။

မောတု (ပု) [မုဒ+တု] တွေ့တတ်–ရောက်တတ်–သော၊ သူ။ မောတာရံ နမညတိ။ အံ၊၁၊ ၃၃၄။

မောဒ (ပု) [မုဒ+ဏ။ နီတိ၊ဓာ၊၉၂။] (၁) ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ (၂) သပျစ်ပင်၊ စပျစ်ပင်။ (၁) မောဒံ ပမောဒံ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ ဣတိ·ဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၄၄။ (၂) မောဒဖလ·ကြည့်။ (–သီ ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁၊၁၂၉။)

မောဒက (ပု) [မုဒ+ဏွု] (၁) ကတွတ်မုန့်။ (၂) သေရည်၊ အရက်။ (၁) ပတ္တံပူရေဝ မောဒကေ ထေယျစိတ္တော အဝဟရိ။ ဝိ၊၁၊ ၇၄။ (–ဝိမာန၊၄၇၂။ ပေတာဋ္ဌ၊၅။ ဧ၁ါဋ္ဌ၊၆၊ ၂၂၉။) (၂) ယေ သုရာ "မောဒကာ" တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂၊၃၀၅။

မောဒဂ္ဂဟာဏဗဟုလ (တိ) [မောဒဂ္ဂဟာဏ+ဗဟုလ]ဝမ်းမြောက်မှုကို ယူခြင်းများသော၊ များစွာ ဝမ်းမြောက်တတ်သော။ မုဒိတာနံ

သတ္တာနံ မောဒဂ္ဂပဏ္ဏဗဟုလာ တဒနိစ္စတာ- ဒဿနတော အနိစ္စာနုပဿနာယ ဝိသေသ- ပစ္စယော။ နေတ္တိ႒ိ။၁၁၉။

မောဒတံ (ကြိ) [မုဒ+အ+တံ] ဝမ်းမြောက်ပါလော့။ မောဒတိ-ကြည့်။

မောဒတိ (ကြိ) [မုဒ+အ+တိ။ နိတိ၊ဓာ။၉၂။] နှစ်သက်-ရွှင်လန်း-ဝမ်းမြောက်-၏။ ဣဓ မောဒတိ ပေစ္စ မောဒတိ။ ဓမ္မ။၁၅။ (-ဇာ၊ ၂။၁၉၅။ မ႒ာ၃။၂၁၉။ ဇာ႒ာ၆။၁၄၆။) **မောဒန္တိ**—ဒီ၊ ၂။၁၆၈။ ဇာ၊ ၂။၁၀၀။ ဇာ႒ာ၇။ ၃၀၄။ **မောဒရေ**— ဇာ၊ ၂။၁၉၇။ အံ႒ာ၃။ ၂၀။ သံ႒ိ၊၁။၁၂၆။ **မောဒသိ**— ဝိမာန။၉၃။ ပေတ။၁၉၆။ ဝိမာန႒ာ။၂၅၅။ **မောဒထ**—ဇာ၊ ၁။၂၄၄။ ဇာ႒ာ၄။၁၆၄။ **မောဒါမိ**— မ၊ ၂။ ၃၅၂။ ဝိမာန႒ာ။၃၄။ ပေတ႒ာ။၇၁။ **မောဒါမ** —ဒီ၊ ၂။၁၈၄။ ဇာ၊၁။၂၈၂။ ဇာ႒ာ၄။၂၉၅။ **မောဒတံ**— ဒီ၊၁။၃၇၁။ **မောဒသု**— ဇာ၊၁။ ၂၇၄။ ဇာ႒ာ၄။၂၇၄။ **မောဒေယျ**—ဝိမာန၊ ႒ာ။၃၄။ **မောဒိ**— ဓီလိန္ဒ။၂၀၂။ ဥဒါန႒ာ။ ၄၀။ **မောဒိံ**— အပ၊႒ာ၊ ၂။၆၃။ **မောဒိဿတိ** — အပ၊၁။၃၈၆။ ထေရ႒ာ၁။၄၄၂။ **မော- ဒိဿာမိ**— အံ႒ာ၁။၃၄၆။

မောဒထ (ကြိ) [မုဒ+အ+ထ] ဝမ်းမြောက်ကုန်လော့။ မောဒတိ-ကြည့်။

မောဒန (ထီ၊န) [မုဒ+ယု] (၁) ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ (၂) တစ်ပေါင်းတည်းပြုခြင်း၊ ရောနှောခြင်း။ (၁) မောဒနမတ္တမေဝ ပါ တန္တိ မုဒိတာ။ အဘိ႒ာ၁။၂၃၇။ ပဋိသံ႒ာ၁။၈၃။ စူဠနိ႒ာ။၁၁၉။ (၂) ယထာ ဝါ ဘေသဇ္ဇာနံ ဝါ တေလာနံ ဥဏှောဒကသီတောဒကာနံ ဝါ ဧကတောကရဏံ "မောဒနာ" တိ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝ- မေဝ မို ပီတိမွာနံ ဧကတောကရဏေန မော- ဒနာ။ အဘိ႒ာ၁။၁၈၇။ မဟာနိ႒ာ။၃၈။

မောဒနကာလ (ပု) [မောဒန+ကာလ] ဝမ်းမြောက်ရာ အခါ။ ဗောဓိသတ္တဿ တိသု ပါသာဒေသု စတ္တာလံသသဟဿဣတ္ထိမဇ္ဈေ မောဒနကာလော။ မ႒ာ၃။၁၅၁။

မောဒနဋ္ဌာန (န) [မောဒန + ဌာန] နှစ်လို- ဝမ်းမြောက်- ရာ- အရပ်- ဌာန။ ဣဒါနေဝ ဂန္တွာ ပုန မောဒနဋ္ဌာနေယေဝ နိဗ္ဗတ္တောတိ။ ဓမ္မ႒ာ၁။၈၅။

မောဒန္တ (တိ) [မုဒ+အန္တ] ဝမ်းမြောက်သော၊ သူ။ အတ္တနော ဘဝနေ မောဒန္တော ဆာတ- ကာလေ အာဂန္တွာ။ အဘိ႒ာ၁။၃၆၆။

မောဒန္တိ (ကြိ) [မုဒ+အ+အန္တိ] ဝမ်းမြောက်ကုန်၏။ မောဒတိ-ကြည့်။

မောဒဖလ (ပု) [မောဒ+ဖလ] သပျစ်သီး၊ စပျစ်သီး။ အာဒ္ဒကာ ဣတိ မုဂ္ဂါစ၊ တတော မောဒဖလာ ဗဟူ။ အပ၊၁။၄၀၆။

မောဒမာန (တိ) [မုဒ+အ+မာန] (၁) နှစ်သက်- ဝမ်းမြောက်-သော၊သူ။ သမ္မောဒမာနာတိ စိတ္တေန သဒ္ဓိံ မောဒမာနာ တုဿမာနာ။ မဟာနိ႒ာ။၂၃။ မောဒမာနော (ထေရ။ ၂၇၂) တုဋ္ဌော အာပတ္တမာနော။ ထေရ႒ာ၂။ ၂၈။ (-မ႒ာ၄။၂၃၁၊ ဝိသုဒ္ဓိ၁။၃၀၉။ ဝိမာန႒ာ။၁၂။)

မောဒယတိ (ကာ၊ကြိ) [မုဒ + ဏယ + တိ] နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်-စေ၏။ မောဒယတီတိ မုဒိတော။ မဟာနိ႒ာ။၆။ (ဝဇီရ။၁၇၀) မော- ဒေန္တိ-ဝိမာန။၃၃။ ဝိမာန႒ာ။၁၁၁။ မောဒ- ယန္တိ- ဇာ၊ ၂။၃၃၇၊၃၄၁။ ဇာ႒ာ၇။၄၀၂။ မောဒါပေဿ-သံ႒ာ၂။၁၆၃။

မောဒယတိ (ကြိ) [မုဒ+ဏယ+တိ] တစ်ပေါင်းတည်းပြု၏၊ ရောနှော၏။ မောဒေတိ-ကြည့်။

မောဒယန္တိ (ကာ၊ကြိ)[မုဒ+ဏယ+အန္တိ] ဝမ်းမြောက်စေကုန်၏။ မောဒယတိ- ကြည့်။

မောဒယမာန (တိ) [မုဒ+ဏယ+မာန] ဝမ်းမြောက်စေသော၊ သူ။ မောဒေန္တ–ကြည့်။

မောဒရေ (ကြိ) [မုဒ+အ+အန္တိ] ဝမ်းမြောက်ကုန်၏။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒသိ (ကြိ) [မုဒ+အ+သိ] ဝမ်းမြောက်၏။ သော မောဒသိ တုရိယဂဏပ္ပဗောဓနော။ ဝိမာန။၉၃။ သောတိ သော တွံ ဝေ ဘူတော။ ဝိမာန။ဋ္ဌ။၂၅၅။မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒသု (ကြိ) [မုဒ+အ+သု] ဝမ်းမြောက်လော့။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒါ (ထီ) [မုဒ+ဏ+အာ] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–ခြင်း။ မုဒါ မောဒမာနာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၆၅) တိ မောဒါ မောဒမာနာ။ သီ၊ဋီ၊ သစ်၊၂။၃၀၆။

မောဒါပက (တိ) [မုဒ+ဏာပေ+ဏ္ဏု] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–စေသော၊ သူ။ သမ္ပဟံသကောတိ ပဋိလဒ္ဓဂုဏေဟိ မောဒါပကော။ ဇောတာပကော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၆။

မောဒါပေသိ (ကာ၊ကြိ) [မုဒ+ဏာပေ+ဤ] ဝမ်းမြောက်စေပြီ။ မောဒယတိ–ကြည့်။

မောဒါမ (ကြိ) [မုဒ+အ+မ] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–ကုန်၏။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒါမိ (ကြိ) [မုဒ+အ+မိ] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–၏။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒိံ (ကြိ) [မုဒ+ဤံ] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–ပြီ။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒိ (ကြိ) [မုဒ+ဤ] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–ပြီ။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒိတ (တိ) [မုဒ+တ] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–သော၊ သူ။ ဒေဝသမန္တတော မောဒိတာ သန္တုဋ္ဌာ ပကာရေန မောဒိတာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။

မောဒိတမန (တိ) [မောဒိတ+မန] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။မုဒိတမနမှိတိ မောဒိတမနာ အဟုံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၇၇။

မောဒိတုံ (ဗျ) [မုဒ+တုံ] ဝမ်းမြောက်–မွေ့လျော်ပျော်ပါး ခြင်းငှာ။ တယာ သဟ နန္ဒနေ ဣဓ မောဒိတုံ။ ပေတ။၁၇၂။(–ဇာ၊၂။၂၅၇။) မောဒိတုန္တိ အဘိရမိတုံ ဣစ္ဆာမိတိ ယောဇနာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၇၅။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၀၉။)

မောဒိတ္ဝာ (ကြိ၊ဝိ) [မုဒ+တွာ] ဝမ်းမြောက်၍။ တဿာပိ ဘာဂိနီ အာသိံ၊ မောဒိတ္ဝာ ဒါနမုတ္တမံ။ အပ။၂။၂၆၃။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၇၄။

မောဒိဿတိ (ကြိ) [မုဒ+ဿတိ] ဝမ်းမြောက်လတ္တံ့။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒိဿာမိ (ကြိ) [မုဒ+ဿာမိ] ဝမ်းမြောက်အံ့။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောဒေတိ (ကြိ) [မုဒ+ဏေ+တိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၃၁၃။] တစ်ပေါင်းတည်းပြု၏။ ရောနှော၏။ မောဒေတိ၊ မောဒယတိ သတ္တုနိ သပ္ပိနာ။ နီတိ၊ဓာ။၃၁၃။

မောဒေန္တ (တိ) [မုဒ+ဏေ+အန္တ] နှစ်သက်–ဝမ်းမြောက်–စေတတ်သော၊ သူ။ စိတ္တံ မောဒေန္တော ပမောဒေန္တော ဟာသေန္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၀။ (–ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၁။) စိတ္တံ မောဒေန္တောတိ ဧဝါနုသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ သမ္ပယုတ္တာယ ပီတိယာ မောဒယမာနော.... ပီတိယာ မောဒယမာနော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၄၃။

မောဒေန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မုဒ+ဏေ+အန္တိ] ဝမ်းမြောက်စေကုန်၏။ မောဒယတိ–ကြည့်။

မောဒေယျ (ကြိ) [မုဒ+ဧယျ] ဝမ်းမြောက်ရာ၏။ မောဒတိ–ကြည့်။

မောန (န) [မုနိ+ဏ။ မာန်၊ဋီ။၄၂၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ မောန+ဏ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။] (၁) စကားမပြောခြင်း၊ ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်း။ (၂) သစ္စာ

လေးပါးကို သိခြင်း၊ သစ္စာလေးပါးကို သိသောဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်။ (တိ) (၃) မဂ်ဉာဏ်-ရှိသော-နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ (၁) နမောနေနာ (မပ္ပ။ ၅၁) တိ ကာမံ ဟိမောနေယျပဋိပဒါသာဝ်ဘေန မဂ္ဂဉာဏမောနေယျ မုနိ နာမ ဟောတိ။ ဣဓ ပန တုဏှီဘာဝံ သန္ဓာယ မောနေနာတိ ဝုတ္တံ။ မ္မေ၊၄၊၂။ ၂၅၀။ (၂) န မောနမတ္တံ အသမာဟိတာသ။ သံ၊၁။၄။ (-ဥဒါန။၈၇။) မောနတ္တိ စတုမဂ္ဂဉာဏံ၊ တံ ဟိ မုနာတီတိ မောနံ၊ စတုသစ္စဓမ္မေ ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ သံ၊၄၊၁။ ၂၅။ (-ဥဒါန၊၄။၈၈။) (တိ) (၃) မောနသော (မ၊၂။၄၉) တိ မောနံ ဝုစ္စတိ ဉာဏံ တေန သမန္နာဂတာ။ ခုတက်လေသသဝါ၊ မ၊၄၊၃။၆၉ ။(-မ၊၃၊၃။၄၂။)

မောနဝမ္ပ (ပု) [မောန+ဝမ္ပ] ဉာဏ်ဟူသော-ဉာဏ်နှင့် သုဉ်သော-(ဩတ္တပ္ပ)တရား။ မောနဝမ္မေန (သံ၊၄၊၁။ ၂၁၅) ဉာဏသင်္ခါတေန ဩတ္တပ္ပဝမ္မေန။ သံ၊၄၊၁။ ၂၆၀။

မောနပ (ပ္ပ) တ္တ (တ်) [မောန+ပတ္တ] (၁) ဉာဏ်သို့ ရောက်သော၊ ဉာဏ်ရှိသော၊သူ။ (၂) ဆိတ်ဆိတ်နေသော၊ စကား မပြောတုဏှီဘော နေသော၊ သူ။ (၁) ဂမ္ဘီရသာ မောနပတ္တာ။ မ၊၂။၄၈။ (-မဟာနိ၊၄၇။) မောနပတ္တာသာတိ ဉာဏပတ္တာ။ မ၊၄၊၁။ ၆၈။(-မဟာနိ၊၄။၁၅၁။) (၂)အရိယာယ ပါ တုဏှီဘာဝေန မောနပ္ပတ္တာ။ မ၊၃၊၃။၄၂။

မောနပထ (ပု) [မောန+ပထ] ဉာဏ်၏အကြောင်း၊ ဉာဏ်လမ်းကြောင်း။ (သျ-၌ မောနပထေသု =အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော မောန၏အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့၌-ဟု ပြန်၏။) မုနိနော မောနပထေသု သိက္ခတော။ ဝိ၊၂။ ၇၇။ ဥဒါန။၁၂၈။ ထေရ။၂၃၄။ (-သုတ္တနိ။ ၃၆၂။ ဇာ၊၁။၁၁၀။) မောနပထေသု သိက္ခတောတိ အရဟတ္တဉာဏသင်္ခါတဿ မောနဿ ပထေသု သတ္တတိံသဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေသု တီသု သိက္ခာသု ဝါ သိက္ခတော။ ဝိ၄၊ ၃၊၆၇။ ဥဒါန၊၄။၂၃၀။ ထေရ၊၄၊၁။၁၉၄၊ (-သုတ္တနိ၊၄၊၂။၁၅၉။ ဇာ၊၄၊၃။၄၃၀။ ပါစိတ်၊ယော။၅၁။)

မောနမဂ္ဂ (ပု) [မောန+မဂ္ဂ] ဉာဏ်၏အကြောင်း၊ ဉာဏ်လမ်းကြောင်း။ မောနမဂ္ဂသ အပ္ပဋိပဇ္ဇနတော ဘာဝ သမဏဘာဝံ နာသေယာမိ။ သံ၊၄၊၁။ ၂၂၆။

မောနိယံ (ကြိ) [မုန+နာ+ဃံ။ နိတိ၊ဓာ။ ၂၅၁။] သိအံ့။ မောနိယံ (ထေရ။ ၂၅၃) တိ ဇာနိယံ နိဗ္ဗာနံ ပဋိဝိဇ္ဈိဿံ ပါပုဏိဿံ။ ထေရ၊၄၊၁။၄၇၃။ မုနာတိ (၂) ကြည့်။

မောနေယျ (နပ) [မုနိ+ဏေယျ။ မောနေယျ+အ။] ရဟန်းဖြစ်ကြောင်းအကျင့်၊ ရဟန်းအဖြစ်ကို- ရဟန်းဖြစ်အောင်- ပြုလုပ်တတ်သော အကျင့်၊ မဂ်ဉာဏ်။ (အံ၊၁။မြန်မာပြန်၌ ပညာရှိသူ၏အဖြစ်ဟု ပြန်သည်။) တီဏိ မောနေယျာနိ၊ ကာယမောနေယျံ ဝစီမောနေယျံ မနောမောနေယျံ။ ဒီ၊၃။ ၁၈၄။ အံ၊၁။ ၂၇၆။ မဟာနိ။၄၄။ (-သုတ္တနိ၊ ၃၈၈။) မောနေယျာနီတိ မုနိဘာဝကရာ မောနေယျပဋိပဒါ ဓမ္မာ။ ဒီ၊၄၊၃။၁၈၆။ (-အံ၊၄၊၂။၂၃၅။ သုတ္တနိ၊၄၊၂။၂၁၀။ မဟာနိ၊၄။၁၅၂။) မုနိနော ဘာဝါ မောနေယျာနိ ဖေဟိ ဓမ္မေဟိ ဉာဏဟိတမုနေနတော မုနိ နာမ ဟောတိ၊ တေ မုနိဘာဝကရာ မောနေယျာ ပဋိပဒါ ဓမ္မာ ဝေဝစနာ၊ မုနိနော ဝါ ဧကာနိ မောနေယျာနိ၊ ယာဘာဝုတ္တဓမ္မာ ဧဝ။ အံ၊၄၊၂။၂၀၇။ (-ဒီ၊၃၊၃။၂၁၄။)

မောနေယျကရ (တိ) [မောနေယျ+ကရ+အ] ရဟန်းအဖြစ်ကို-ရဟန်းဖြစ်အောင် -ပြုလုပ်တတ်သော (အကျင့်)။ မောနေယျာနိတိ မုနိ

ဘာဝကရာ မောနေယျကရာ ပဋိပဒါ မမ္မာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။

မောနေယျကောလာဟလ (န) [မောနေယျ + ကောလာဟလ] မောနေယျအကျင့် မေးမည့်သူပေါ် လာလိမ့်မည်ဟု အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်ခြင်း၊ မောနေယျအကျင့် မေးမည့် သူပေါ် လာလတ္တံ့ဟူသောကြွေးကြော်သံ။ကောလာဟလံ နာမ ပဉ္စဝိဓံ ကပ္ပကောလာဟလံ စက္ကဝတ္တိကောလာဟလံ ဗုဒ္ဓကောလာဟလံ မင်္ဂလကောလာဟလံ မောနေယျကောလာဟလန္တိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ။၁၀၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃။ ကောလာဟလ–ကြည့်။

မောနေယျဂုဏယုတ္တ (တိ) [မောနေယျဂုဏ+ယုတ္တ] မောနေယျအကျင့်ဂုဏ်နှင့် ယှဉ်သော၊ မောနေယျ အကျင့်ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ မောနေယျဂုဏယုတ္တော ဣသိ နုတ္တိ။ ပီမာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၂။

မောနေယျဓမ္မဋ္ဌ (တိ) [မောနေယျဓမ္မ+ဌာ+အ] မောနေယျအကျင့်တရား၌ တည်သော၊ သူ။ တံ မောနေယျဓမ္မဋ္ဌတော "မုနိ" တိ ပဏ္ဍိတာ ဝဒန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၃။

မောနေယျဓမ္မသမန္နာဂတ (တိ) [မောနေယျဓမ္မ +သမန္နာဂတ] မောနေယျအကျင့်တရားနှင့် ပြည့်စုံသော၊သူ။ မောနေယျဓမ္မသမန္နာဂတတ္တာ-န မုနယော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၇၈။ (–ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။ ၁၅၁။)

မောနေယျဓမ္မသမန္နာဂမ (ပု) [မောနေယျဓမ္မ +သမန္နာဂမ] မောနေယျအကျင့်တရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။မောနေယျဓမ္မသမန္နာဂမေန မုနိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၀၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။(–သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅၁။)

မောနေယျပ (ပ္ပ) ဋိပဒါ (ထီ) [မောနေယျ+ပဋိပဒါ] မောနေယျအကျင့်။ မောနေယျပဋိပဒါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၁။ မောနေယျပဋိပဒါသင်္ခါတေန မဂ္ဂဉာဏေမောနေန။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၀၆၂။ မောနေယျပ္ပဋိပဒါ မမ္မာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။ မောနေယျ–ကြည့်။

မောနေယျပဋိပဒါဓမ္မ (ပု) [မောနေယျပဋိပဒါ +ဓမ္မ] မောနေယျအကျင့်တရား။ အထ ဝါ မုနိဘာဝကရာ မောနေယျပဋိပဒါ ဓမ္မာ မောနေယျာနိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၀၄။

မောနေယျပဋိပဒါပရိဒီပက (တိ) [မောနေယျပဋိပဒါ+ပရိဒီပက] မောနေယျအကျင့်ကို ပြတတ်သော။ ဘဂဝတာ ဘာသိတံ မောနေယျပဋိပဒါပရိဒီပကံ သုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်။၁။ ၁၂၇။

မောနေယျပဋိပဒါပူရဏ (န) [မောနေယျပဋိပဒါ +ပူရဏ] မောနေယျအကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း။ ကိံသောတိ မောနေယျပဋိပဒါပူရဏေန ကိံသသရိရော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၉။

မောနေယျပ္ပတ္တိ (ထီ) [မောနေယျ+ပတ္တိ] အသိဉာဏ်–မဂ်ဉာဏ်–သို့ ရောက်ခြင်း၊ ဉာဏ်ကိုရခြင်း။ မောနေယျပ္ပတ္တိယာ မုနီတိ သင်္ချံ ဂတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ မောနေယျပဋိပဒါ–ကြည့်။

မောနေယျမုနိ (ပု) [မောနေယျ+မုနိ] မောနေယျအကျင့်ရှိသောရဟန်း။ အထ ဝါ မောနေယျမုနိ နာမ န ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၆၂။

မောနေယျဝတ္တ (န) [မောနေယျ+ဝတ္တ] မောနေယျအကျင့်။ ဧဝံ ပရမသလ္လေခံ မောနေယျဝတ္တံ ဝတ္တကာမော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။

မောနေယျသမန္နာဂမ (ပု) [မောနေယျ+သမန္နာဂမ] မောနေယျအကျင့်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ မောနေယျသမန္နာဂမေန မုနိ။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။

မောနေယျသမ္ပတ္တိ (ထီ) [မောနေယျ+သမ္ပတ္တိ] မောနေယျအကျင့်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ မောနေယျသမ္ပတ္တိယာ မုနိနော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။

မောနေယျသမ္ပန္န (တိ) [မောနေယျ+သမ္ပန္န] အသိဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ မောနေယျ အကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မုနိံ မောနေယျသမ္ပန္နံ၊ တာဒိသံ ယညမာဂတံ။ သုတ္တနိ။ ၃၅၀။ (-မဟာနိ။၄၄။) မောနေယျသမ္ပန္နန္တိ ပညာသမ္ပန္နံ, ကာယမောနေယျာဒိသမ္ပန္နံ ဝါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၂။)

မောနေယျသုတ္တ (နပ) [မောနေယျ + သုတ္တ] မောနေယျသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက။ ၂-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ အံ၊၁။၂၇၆-၇။ မောနေယျသုတ္တံ ပါဠိလိဂါမိ-ယသုတ္တံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၉။

မောနေယျသေဋ္ဌ (တိ) [မောနေယျ+သေဋ္ဌ] မြတ်သောမဂ်ဉာဏ်။ မောနေယျသေဋ္ဌ (သုတ္တနိ။ ၇၈၈)န္တိ ဉာဏုတ္တမံ၊ မဂ္ဂဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။

မောမုဟ (ပု) [မောဟ+မူဟ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မောမူဟ (ပု) [မောဟ+မူဟ။ မောဟမူဟော-တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဟ-ကာရလောပေန "မောမူ-ဟော" တိ ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၄၃၃။ နိ-ရုတ္တိ၊နှာ။၁၇။] (၁) အလွန် တွေဝေခြင်း။ (တိ) (၂) အလွန်တွေဝေသော၊ သူ၊ (၁) မောမုဟ (သုတ္တနိ။၄၁၀) န္တိ အတိမူဠှံ မော-ဟနံ ဝါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။ (ပါဠိတော်၌ မောမုဟ—ဟုဆန်းကြောင့် ရဿဖြင့် ရှိ၏။) (တိ) (၂) ယော ဘိက္ခဝေ ကောစိ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ မန္ဒော မောမူ-ဟော။ ဒီ၊၁။၂၅။ (—မ၊၂။၁၃၀။ မဟာနိ။ ၁၁၆။ အဘိ၊ပု။၁၇၅။ ကထာ။၁၀၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၂။) မောမူဟောတိ အတိသမ္မူဠှော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ ကထာ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၁၆၀။ အဝိသဒတာ-ယ မောမူဟော၊ မဟာမူဠှောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၁၊ အံ၊ဋ္ဌီ၊၄။၄၇။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၃၇။ မ၊ဋ္ဌီ၊၁။၁၁၁။)

မောမူဟစိတ္တ (နပ) [မောမူဟ+စိတ္တ] အလွန်တွေဝေသောစိတ်၊ မောဟနှစ်စိတ်။ သဝိသေသံ မောဟဝဍ္ဍတာယ မောမူဟစိတ္တန္တိ။ မဓုဋ္ဌီ၊၁။ ၃၇၁။ (-မဓုဋ္ဌီ၊၁။၁၂၈။ အနုဋ္ဌီ၊၂။၁၅၈။)

မောမူဟစိတ္တဒွယ (နပ) [မောမူဟစိတ္တ+ဒွယ] မောဟမူစိတ်နှစ်ခု။ တထာ သတိ မောမူဟ-စိတ္တဒွယေ မောဟဿ အကုသလဘာဝေါ န သိယာ။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၈၄။

မောမူဟစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [မောမူဟ+စိတ္တုပ္ပါဒ] မောဟမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မောဟမူစိတ်။ မူဠှံ စိတ္တံ ဒိဋ္ဌံ မောမူဟစိတ္တုပ္ပါဒါနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၄၄။

မောမူဟဒသက (နပ) [မောမူဟ+ဒသက] တွေဝေမှိန်းမောသော ဆယ်စုနှစ်။ (၇၀-မှ ၈၀-ထိ အရွယ်ကို မောမူဟဒသကဟု ခေါ်သည်။) ဝဏ္ဏဒသကံ,မောမူဟဒသကံ,သယနဒသကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉၇။

မောမူဟဓမ္မ (ပု) [မောမူဟ+ဓမ္မ] တွေဝေသော-မောဟမူ-တရား။ မောမူဟဓမ္မေ အယံ တုပယံ ဗာလဓမ္မော မူဠှဓမ္မော။ မဟာနိ။၁၇၈။

မောယုသိ (ကြိ) [မူဟ+ယ+သိ။ နီတိ၊ဓာ။ ၂၄၀။] တွေဝေ—မှိန်းမော—၏။ မောယုသိ မူဠှော အသိ ဘဝသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။

မောရ (ပု) [မုရ+ဏ။ ဓာန်၊ဋ္ဌီ။၆၃၄။ မီ+ဩရ။ မယတိ ဟိံသတီတိ မောရော။ မောဂ်၊၇။ ၁၇၄။ ထီ-၌ မောရီ, မောရိနီ။] ဥဒေါင်း။ နီလာ သုဂီဝါ သိခိနော၊ မောရာ ကာရမ္ဘိယံ အဘိနန္ဒန္တိ။ ထေရ၊၂၂၅။ (-ဂိ၊၁၅၈။ ဇာ၊၂။ ၃၁၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။) မောရာတိ မယူရာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ ပါစိတ်၊ယော။၁၅၇။ ယဒါ မောရီ ဟိ ပရိကိဏ္ဍံ။ ဇာ၊၂။၃၁၁။ မောရိ-နီယောပိ ကပေါတိနီယောပိ။ မိလိန္ဒ။၆၉။

မောရကလာပ (ပု) [မောရ+ကလာပ] ဥဒေါင်းမြီးစည်း။ မဟာပုညာဿ ဟိ ဂူတ္ထိယာ ကေသာ မောရကလာပသဒိသာ ဟုတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄။

မောရကလာပသန္နိဘ (တိ) [မောရကလာပ+သန္နိဘ] ဥဒေါင်းမြီးစည်းနှင့် တူသော။ သုသဏ္ဌိတာ မောရကလာပသန္နိဘာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၉။

မောရကုက္ကုဋိကာ (ထီ) [မောရ+ကုက္ကုဋိကာ] ကြက်မနှင့် တူသော ဥဒေါင်းမငယ်။ မောရကုက္ကုဋိကာယာ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉)တိ ကုက္ကုဋိကာသဒိသာယ မောရစ္ဆာပိကာယ။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၇၀။

မောရက္ခက (နပုံ) [မောရ+အက္ခိ+က] မောရက္ခမည်သော သံ၊ သံကြောင်။ မောရက္ခကံ ပုထုကံ မလိနကံ စပလကံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ မ၊ဋီ၊၁။ ၆၉။ (-မူလဋီ၊၂။၄၃။)

မောရက္ခိမဏ္ဍလ (နပုံ) [မောရ+အက္ခိမဏ္ဍလ] ဥဒေါင်းမျက်ဝန်း။ မောရက္ခိမဏ္ဍလမဂ္ဂုလပိဠိန္ဓံ အညတရပ္ပမာဏံ ကပ္ပဗိန္ဒုံ အာဒိယိတွာ။ ကင်္ခါ။၂၄၂။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ။၉၇။)

မောရဂီဝဝဏ္ဏ (တိ) [မောရဂီဝါ+ဝဏ္ဏ] ဥဒေါင်း-လည်ပင်း-လည်ဆံ-အဆင်းရှိသော။ သဗ္ဗကေသာဝဋ္ဋေဟိ မောရဂီဝဝဏ္ဏာ ရသ္မိ ဥဋ္ဌဟိတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၉၀။

မောရဂီဝသမာနဝဏ္ဏ (တိ) [မောရဂီဝသမာန+ဝဏ္ဏ] ဥဒေါင်း- လည်ပင်း- လည်ဆံ- နှင့်တူသော အဆင်းရှိသော၊ သူ။ မယူရဂီဝသင်္ကာသန္တိ မောရဂီဝသမာနဝဏ္ဏံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၇။

မောရဂီဝရာဇဝဏ္ဏ (တိ) [မောရဂီဝါ+ရာဇဝဏ္ဏ] ဥဒေါင်း- လည်ပင်း- လည်ဆံ- သဏ္ဌာန် တောက်ပသော အဆင်းရှိသော။ သဗ္ဗကေသာဝဋ္ဋေဟိ မောရဂီဝရာဇဝဏ္ဏာ (မောရဂီဝရာဇိဝဏ္ဏာ?) အသိတာ ဃနဗုဒ္ဓရသ္မိယော ဥဋ္ဌဟိတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၇၁။

မောရဂူ (ပု) [မောရ+ဂမု+ရူ] မြားမြက်။ ရေဂူ မောရဂူ မဇ္ဇာရူ ဇန္တုံ (ဝိ၊၃။၂၈၅)တိ ဣမာ စတဿောပိ တိဏဇာတိယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၀။

မောရဂူတိဏ (နပုံ) [မောရဂူ+တိဏ] မြားမြက်။ မောရဂူတိဏံ တမ္ဗသီသံ မုဒုကံ သုခသမ္ဖဿံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၁။

မောရဂ္ဂဟဏ (နပုံ) [မောရ+ဂဟဏ] မောင်း-သဒ္ဒါ။ မောရဂ္ဂဟဏဥ္စေတ္ထ ဥပလက္ခဏန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၁၉။

မောရစ္ဆာပ (ပု) [မောရ+ဆာပ။ ထီ-၌ မောရစ္ဆာပိကာ။] ဥဒေါင်းငယ်၊ ဥဒေါင်းပျို။ အစ္စုတော ဇမ္ဗုသာခါယ၊ မောရစ္ဆာပေါဝ ကူဇတိ။ ဇာ၊၁။၇၉။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၃။) မောရစ္ဆာပေါဝ ကူဇတီတိ တရုဏမောရော ဝိယ မနာပေန သဒ္ဒေန "ကော နာမေသော ကူဇတီ"တိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉၆။ ကုက္ကုဋိကာသဒိသာယ မောရစ္ဆာပိကာယ။ အံ၊ဋီ၊၁။ ၇၀။

မောရစ္ဆာပိကာ (ထီ) [မောရ + ဆာပိကာ] ဥဒေါင်းမငယ်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မောရဆဒ (ပု) [မောရ+ဆဒ] ဥဒေါင်းတောင်။ ဣဒံ တာဝ မေ ရထေသု မောရဆဒေ ဌပေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။

မောရဇာတက (နပုံ) [မောရ+ဇာတက] မောရဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၉-ဇာတ်။ မောရဇာတကံ နဝမံ။ ဇာ၊၁။၃၉။

မောရဇိက (တိ) [မုရဇ+ဏိက] မုရိုးစည်တီး၍ ပူဇော်သော၊ သူ။ မောရဇ်ကော မုရဇဝါဒကော။ မ၊ဋီ၊၂။၁၃။

မောရင်္ဂဝတ္ထု (န) [မောရင်္ဂ+ဝတ္ထု] မှုမျိုး ညည်းတီး၍ ပူဇော်သူ၏ အကြောင်းအရာ–အတ္ထုပ္ပတ္တိ –ဝတ္ထု။ မဟာဘောဓိဝါဒကဝတ္ထု၊ မောရင်္ဂဝတ္ထု၊ ဝီဏာဝါဒကဝတ္ထု။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၂။

မောရနစ္စ (န) [မောရ+နစ္စ] ဥဒေါင်းကခြင်း။ ယံကိဉ္စိ နစ္စံ အန္တမသော မောရနစ္စမ္ပိ ဒဿနာယ ဂစ္ဆန္တိယာ ဒုက္ကဋံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅။ (–ကင်္ခါ။၃၁၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၃၀။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။ ၄၃၇။)

မောရနိဝါပ (ပု)[မောရ+နိဝါပ]ဥဒေါင်းတို့အား အစာပေးရာအရပ်။ယေန သုမာဂဓာယ တီရေ မောရနိဝါပေါ တေနုပသင်္ကမိ။ ဒီ၊၃။၃၁။ (–မ၊၂။၁၉၄။) မောရနိဝါပေါတိ နိဝါပေါ ဝုစ္စတိ ဘတ္တံ။ ယတ္ထ မောရာနံ အဘယေန သဒ္ဓိံ နိဝါပေ ဒိန္နော တံ ဌာနံ အဂ္ဂတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၉။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၃။) မောရာနံ နိဝါပေါ ဧတ္ထာတိ မောရနိဝါပေါ၊ ဗျဉ္ဇနကရဏာနမ္ပိ ဟိ ပဒါနံ ဗာဟိရတ္ထသမာသော ဟောတိ ယထာ "ဥရသိလောမော"တိ။ အထ ဝါ နိဝုတ္ထမေတ္ထာတိ နိဝါပေါ၊ မောရာနံ နိဝါပေါ မောရနိဝါပေါ၊ မောရာနံ နိဝါပဒိန္နဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၆။

မောရပတ္တ (န) [မောရ+ပတ္တ] ဥဒေါင်းတောင်။ မောရပတ္တာဒီဟိ စိတ္တာလင်္ကာရံ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၉။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။)

မောရပရိတ္တ (န) [မောရ+ပရိတ္တ] မောရပရိတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၉-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၃၀–၉။ ခန္ဓပရိတ္တံ မောရပရိတ္တံ ဓဇဂ္ဂပရိတ္တံ အာဋာနာဋိယပရိတ္တံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၄။ အံ၊ဋီ၊ ၃။၁၀၀။)

မောရပိဉ္ဆ (န) [မောရ+ပိဉ္ဆ] (က) ဥဒေါင်းတောင်။ (ခ) ဥဒေါင်းမြီးစည်း။ (က) မောရပိဉ္ဆာဒီနံ ဝါ နိဝါသေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၅။) မောရပိဉ္ဆာဒီနီတိ ဧတ္ထ ပိဉ္ဆံ ဝုစ္စတိ ပက္ခော... မောရဿ ပိဉ္ဆံ မောရပိဉ္ဆံ။ ပါစိတ်၊ယော။၂၆၂။ (ခ) ဂဟိတောလဂ္ဂ-ငံလုဂ္ဂ ပိဉ္ဆက တံမဇ္ဈေမောရပိဉ္ဆ မဏ္ဍလာကာရပဿ-ပဿိက ကုဏ္ဍိကာဒိ အနေက ပရိက္ခာရဘာရ-ဘရိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၂။ ပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။) မောရဟတ္ထကော မောရပိဉ္ဆံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၅။

မောရပိဉ္ဆကလာပ (ပု) [မောရပိဉ္ဆ+ကလာပ] ဥဒေါင်းမြီးစည်း။ ကော ပန မောရပိဉ္ဆကလာပံ ဝိယ ဟရိတမဟာဒိဝသေ ဒိယျမာနံ အနုဇာနိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၃၂။ (–အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၇။)

မောရပိဉ္ဆကလာပဒါနာနုမောဒန (န) [မောရပိဉ္ဆကလာပဒါန + အနုမောဒန] ဥဒေါင်းမြီးစည်းအလှူကို ဝမ်းမြောက်မှု။ မောရပိဉ္ဆကလာပဒါနာနုမောဒနေန ပနဿာ ကောသာ နိလာ သိနိဒ္ဓါ ဝလ္လိတဂ္ဂါ သုခုမာ ဒီဃာ စ အဟေသုံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၁၂။

မောရပိဉ္ဆကလာပမနောဟရ (တိ) [မောရပိဉ္ဆကလာပ+မနောဟရ] ဥဒေါင်းမြီးစည်းကဲ့သို့ စိတ်နှလုံးကို ဆောင်တတ်သော(ဗောဓိပင်)။ မုတ္တရာသိသဒိသံ စေတိယံ မောရပိဉ္ဆကလာပမနောဟရံ ဗောဓိံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၇။

မောရပိဉ္ဆပဋိမဏ္ဍိတဗီဇနိဟတ္ထ(ပု)[မောရပိဉ္ဆပဋိမဏ္ဍိတ+ဗီဇနိဟတ္ထ] ဥဒေါင်းမြီးစည်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ယပ်၊ မောရဟတ္ထေဟီတိ မောရပိဉ္ဆပဋိမဏ္ဍိတဗီဇနိဟတ္ထေဟိ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ၊၁၆၃။

မောရပိဉ္ဆပဋိ(ပရိ)သိဗ္ဗိတ (တိ) [မောရပိဉ္ဆ+ ပဋိ(ပရိ)သိဗ္ဗိတ] ဥဒေါင်းမြီးဖြင့် ချုပ်ဖြပ်သော။ (မြန်မာပြန်နှင့် ဥဒေါင်းမွေးရင်းဖြင့်

ချုပ်အပ်သောဟု ပြန်၏။) မောရပိဉ္ဆပရိသိဗ္ဗိတာ ဥပါဟနာယော ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၇၃။ (-မ၊ဋီ၊၃။၁၇၂။) မောရပိဉ္ဆပရိသိဗ္ဗိတာတိ တလေသု ဝါ ဝဒ္ဓသု ဝါ မောရပိဉ္ဆေဟိ သုတ္တကသဒိသေဟိ ပရိသိဗ္ဗိတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၆၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၅၅။ မောရပိဉ္ဆပရိသိဗ္ဗိတာ ဝါ ဗိဇနိဝိသေသော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၇။ မောရ။ပ။ ပရိသိဗ္ဗိတာတိ ကွမိနာ မောရပိဉ္ဆေဟိ ပရိသမန္တတော ပရိက္ခိပိတွာ ဝါ သိဗ္ဗိတာ မောရပိဉ္ဆပရိသိဗ္ဗိတာတိ ဝစနတ္တံ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ၃၃၇။

မောရပိဉ္ဆမယ (တိ) [မောရပိဉ္ဆ+မယ] ဥဒေါင်း မြီးစည်းဖြင့် ပြီးသော။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တ်ဿော ဗိဇနိယော ဝါကမယံ ဥသီရမယံ မောရပိဉ္ဆမယန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၆၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၄၅။

မောရပိဉ္ဆဝတ္တိ (ထိ) [မောရပိဉ္ဆ+ဝတ္တိ] ဥဒေါင်း မြီးစည်းလုံး။ တံ ပါဝင္ဓ ရဇောဟဏတ္ထံ နိပ္ပေါဋ္ဌိယတိ ဟောသောတိ ပါဝင္ဓနိပ္ပေါဋ္ဌနာ၊ မောရပိဉ္ဆဝတ္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၇၀။

မောရပိဉ္ဆဟတ္ထက (ပု) [မောရပိဉ္ဆ+ဟတ္ထက] ဥဒေါင်းမြီးစည်း၊ ဥဒေါင်းမြီးစည်းယပ်။ ပေခုဏဟတ္ထာနိတိ မောရပိဉ္ဆဟတ္ထကာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၆၉။

မောရပေက္ခိတ (န) [မောရ+ပေက္ခိတ] ဥဒေါင်း ကြည့်ရှုနည်း။ ဂလံ ပဏာမေတွာ မောရပေက္ခိတံ ပေက္ခတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၄။

မောရမံသ (န) [မောရ+မံသ] ဥဒေါင်းသား။ တေသဉ္စ မောရမံသာဒီနိ ဣဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။(-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။)

မောရယောနိ (ထိ) [မောရ+ယောနိ] ဥဒေါင်း မျိုး။ ဗောဓိသတ္တော မောရယောနိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ (-၃၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။)

မောရရာဇ (ပု) [မောရ+ရာဇ] ဥဒေါင်းမင်း။ မောရရာဇာ ဂစ္ဆတိ၊ ဂဏှထ နံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၃၄။

မောရရုက္ခ (ပု) [မောရ+ရုက္ခ] ဥဒေါင်းပင်၊ ဥဒေါင်းမြီးကဲ့သို့ အရွက်ရှိသော အပင်။ မဓုပ္ပလာ ဓဇာ နိစ္စံ၊ မောရရုက္ခာ မနောရမာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။

မောရဝါပိဝါသိမဟာဒတ္တတ္ထေရ (ပု) [မောရဝါပိ-ဝါသိ+မဟာဒတ္တတ္ထေရ] မောရဝါပိအရပ်၌နေ သော မဟာဒတ္တထေရ်။ မောရဝါပိဝါသိမဟာ-ဒတ္တတ္ထေရမ္ပိ အန္တေဝါသိကာ အာဟံသု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။)

မောရဝါပိမဟာဒတ္တတ္ထေရ (ပု) [မောရဝါပိ+မဟာဒတ္တတ္ထေရ] မောရဝါပိအရပ်၌ နေသူ မဟာဒတ္တထေရ်။ ကေစိ ပနာတိ မောရဝါပိ မဟာဒတ္တတ္ထေရံ သန္ဓာယာဟ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၄၀။

မောရဝါပိဝါသိမဟာဒတ္တတ္ထေရဝါဒ (ပု) [မောရ-ဝါပိဝါသိမဟာဒတ္တတ္ထေရ + ဝါဒ] မောရဝါပိ အရပ်၌ နေသော မဟာဒတ္တထေရ်၏ အယူ ဝါဒ။ ဣဒါနိ မောရဝါပိဝါသိမဟာဒတ္တတ္ထေရ-ဝါဒေ ဒွါဒသကမဂ္ဂကထာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။ (-ဒီ၊ဋီ၊၂။၂၆၅။)

မောရသကလိသဏ္ဌာန (တိ) [မောရသကလိ+သဏ္ဌာန] ဥဒေါင်းရိုး အစိတ်အပိုင်းသဏ္ဌာန် ရှိသော။ မောရသကလိသဏ္ဌာနာနိတိပိ ဝဒေ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၃၀၊

မောရသကုဏီ (ထိ) [မောရ+သကုဏီ] ဥဒေါင်း မ။ ဗောဓိသတ္တော ပစ္စန္တဒေသေ မောရ-သကုဏိယာ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိံ အဂ္ဂဟေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၃။

မောရဟတ္ထ (ပု) [မောရ+ဟတ္ထ] ဥဒေါင်းတောင်၊ ဥဒေါင်းတောင်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသောယပ်၊ ဥဒေါင်းမြီးစည်း၊ ဥဒေါင်း မြီးစည်းယပ်။

မောရဟတ္ထံ အဟမဒါသိံ၊ ဘိက္ခုနော ပိဠ္ဍာယ ဝေရန္တသ။ ဝိမာန။၄၇။ (-ပေတ။ ၁၆၈။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။) မောရ-ဟတ္ထန္တိ မယူရပိဉ္ဆေဟိ ကတံ မကသဗီဇနိံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၃၄။ (-ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။ ၂၄၅။ မ၊ဋ္ဌီ၊၂။၁၄။) ဟတ္ထ (သာရတ္ထ၊၁။ ၃၅၁)ကြည့်။

မောရဟတ္ထက (ပု) [မောရဟတ္ထ+က] (က) ဥဒေါင်းတောင်၊ ဥဒေါင်းမြီးညှပ်။ (သီ၊ဋ္ဌီ၊ သစ်၊သျ-၌ ဥဒေါင်းလက်ဟု အနက်ပြန်သည်။) (ခ) ဥဒေါင်းမြီးစည်းဖြင့် ချုပ်အပ်သော ယပ်အထူး။ မောရဟတ္ထကော (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၈)တိ မောရပိဉ္ဆ-ကလာပေါ၊ မောရပိဉ္ဆပရိသိဗ္ဗိတော ဝါ ဗီဇနိဝိသေသော။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၂။၃၇။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၁၇၂။ (-သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၁၉၅။)

မောရာဓိပတိ (ပု) [မောရ+အဓိပတိ] ဥဒေါင်းမင်း။ ဗာဝေရု မောရာဓိပတိံ ယသဿိံ။ ဇာ၊၁၊၂၉၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄၂။

မောရိယ (ပု) [မောရ+ဣယ] မောရိယမင်း။ မောရိယာန (ပေတ။၂၀၁)န္တိ မောရိယရာဇူနံ၊ မမ္မာသောကံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၃၄။

မောရိယရာဇ (ပု) [မောရိယ+ရာဇ] မောရိယမင်း။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မောရီ,မောရိနီ (ထီ) [မောရ+ဤ။ မောရ+ဣနီ] ဥဒေါင်းမ။ မောရ-ကြည့်။

မောရုပသေဝိ (တိ) [မောရ+ဥပသေဝိ] ဥဒေါင်းတောင် (လင်းတတောင်စသည်)ဖြင့် မြားရွက်တပ်အပ်သော (ရာဂ)။ နာပိ မောရုပသေ-ဝိနာ (ဇာ၊၁။၇၁)တိ မောရပတ္တဂိဇ္ဈပတ္တာဒီဟိ အကတူပသေဝနေန။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။

မောလိဝိသေသ (ပု) [မောလိ+ဝိသေသ] မကိုဋ်အထူး။ သသူကသာလိရာသိအာဒိအာကာ-ရေန သံကုစိတဂ္ဂေါ ဝါသဝဝါသုဒေဝါဒီနံ ဝိယ မောလိဝိသေသော ကိရီဋံ။ သော ပန မကုဋ-ဝိသေသောပိ ဟောတိယေဝါတိ အာဟ "ကိရီဋံ မကုဋ"န္တိ။ အနုဋ္ဌီ၊၃။၃၉။

မောသ (ပု) [မုသ+ဏ] (က) ခိုးခြင်း။ (ခ) ပျက်စီးခြင်း။ (က) ထေယျံ စောရိကာ မောသောတိ ဟိ ပရိယာယော။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သင်၊ ၁။၃၅၄။ (ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မောသဓမ္မ (တိ) [မောသ+ဓမ္မ] ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသော။ အနိစ္စာ ဘိက္ခဝေ ကာမာ တုစ္ဆာ မုသာ မောသဓမ္မာ။ မ၊၃။၄၈။ (-၂၈၈။ သံ၊၂။၄၀၇။ အံ၊၃။၃၂၂။ သုတ္တနိ။ ၃၉၃။) မောသဓမ္မာတိ နဿနသဘာဝါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၂။ (-၂၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၁၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃။) မောသဓမ္မာတိ မောသနပကတိကာ၊ ကုသလတဏ္ဍုလဟရဏ-သဘာဝါတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌီ၊၃။၂၅၀။

မောသနပကတိက (တိ) [မောသန+ပကတိက] ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိသော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

မောသယန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မုသ+ဏယ+အန္တိ] ပျက်စီးစေကုန်၏။ အဂါရိယဘူတေ သတ္တေ ဝတ္ထုကာမေသု ကိလေသကာမာ မောသယန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ (သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇-အလားတူဝါကျ၌ "မောဟယန္တိ"ဟု ရှိ၏။ ယင်း ပါဌ်ကသာ အမှန်ဖြစ်သင့်သည်။)

မောသလ္လ (န) [မုသလ+ဏျ] ကျည်ပွေ့ဖြင့် ထုရိုက်-ပုတ်ခတ်-ထိုက်သော (မကောင်းမှုကံ)။ မောသလ္လံ (အံ၊၁။၅၆၄)န္တိ မုသလာဘိ-ပါတာရဟံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၄။

မောသဝဇ္ဇ (နှ) [မောသံ+ဝဇ္ဇ။ မုသာ+ဝဒ+ဏျ] လိမ်ညာ၍—မမှန်မကန်—ပြောဆိုခြင်း။ ကောမော စုမော ဘာသွနီ မောသဝဇ္ဇံ။ သံ၊၁။ ၁၇၁။ (—ဒီ၊၂။၁၉၅။ သုတ္တနိ။၄၂၃။ မဟာ-နိ။ ၃၀၉။ မ၊၄၊၂။၃၆။) ဘာသွနိ မောသဝဇ္ဇန္တိ နိရောဇေနွေန မုသာဝါဒေါ ဆာရိကာ နဲမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၈၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၇၁။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၀၅။) မုသာဝါဒေါ၀ မောသဝဇ္ဇံ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၆၂။

မောသာပန (နှ) [မုသ+ဏာပေ+ယု] တွေဝေစေခြင်း၊ တွေဝေအောင် လုပ်ခြင်း၊ တွေဝေအောင်လုပ်၍ ခိုးခြင်း။ ဝိသေသေန သမန္တတောဘုသံ မောသာပနံ မုယှနကရဏံ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၅၄။

မောသေတွာ (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [မုသ+ဏေ+တွာ] တွေဝေစေ၍၊ တွေဝေအောင်ပြု လုပ်၍။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

မောသေန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မုသ+ဏေ+အန္တိ] တွေဝေစေကုန်၏၊ တွေဝေအောင် ပြုလုပ်ကုန်၏။ မောသေန္တိ ဝါ မုယှနံ ကရောန္တိ။ မောသေတွာ တေသံ သန္တကံ ဂဏှန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၅၄။

မောဟ (ပု) [မုဟ+ဏ။ မူဟ+ဏ။ မုယှန္တိ တေန, သယံ ဝါ မုယှတိ မောဟနမေဝ ဝါ တန္တိ မောဟော၊ အဝိဇ္ဇာ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃။ သီ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်၊၁။၈။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၆။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ။၁၆၈။ နီတိ၊ ဓာ။၂၄၀။] (၁) တွေဝေခြင်း၊ မသိခြင်း၊ မိုက်ခြင်း၊ မောဟစေတသိက်။ (၂) မိုက်ရာ၊ မောဟာရောပနကံ။ (၁)မောဟော ဟောတိ။ အဘိ၊ဓ။၉၀။ မောဟံ ဘိက္ခဝေ ဧကဓမ္မံ ပဇဟထ။ ဣတိဝုတ်။၁၉၆။ (—ဒီ၊၃။၁၈၀။ သံ၊၂။၃၉၉။ မဟာနိ။၁၀။) မောဟောတိ အညာဏံ.... မုယှန္တိ တေန, သယံ ဝါ မုယှတိ မုယှနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ မောဟောတိ ဝုစ္စတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄၅။ (—ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၀၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၃။)

မောဟသည် ပညာမျက်စိ ကန်းသည်၏ အဖြစ်လျှင် အမှတ်လက္ခဏာရှိ၏။ တရားသဘောကို အမှန်အကန်အတိုင်း မမြင်အောင် ဖုံးလွှမ်းခြင်းသဘောသည် မောဟ၏ ထူးခြားသော အမှတ်အသားတည်း။ တစ်နည်း အားဖြင့် ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်းသည် မောဟ၏ထူးခြားသောအမှတ်အသားတည်း။ ဉာဏ်သည် တရားသဘောကို အမှန်အတိုင်း မြင်၏၊ မောဟသည် တရားသဘောကို မမှန် မကန် မြင်၏။ မောဟသည် ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ် တည်းဟူသော သမ္ပတ္တိရသရှိ၏၊ ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်အောင် ပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် အာရုံ၏ သဘောကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အာရုံ၏ သဘောကို ထိုးထွင်း၍ မသိမမြင်နိုင်အောင် ဖုံးလွှမ်းထားခြင်းသည် မောဟ၏ကိစ္စတည်း။ မသင့်မလျော်သော အကျင့်ကို ရှေးရှုဖြစ်စေ တတ်၏။ မောဟဦးစီးလျှင် မသင့်မလျော် သော အကျင့်ကို ကျင့်ကြတော့၏။ ပညာ မျက်စိ ကန်းသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော တရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာတတ်၏။ မသင့်မတင့်သော အကြောင်း အနုပါယ, လမ်းရိုးမမှန်သော ဥပ္ပထအားဖြင့် နှလုံးသွင်း ခြင်းလျှင် နီးသော အကြောင်းရှိ၏။ အလုံး စုံသော အကုသိုလ်တို့၏ မူလဘူတဖြစ်၏ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁)။ မောဟကြောင့် အမြဲ တွေဝေသော တိရစ္ဆာန်မျိုး၌ ဖြစ်တတ်၏။ မှန်သည်ကို မမှန်, မမှန်သည်ကို အမှန်ဟု ယူခြင်းသည် မောဟ၏ သဘောတည်း (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁-၂)။ မောဟသည် ကံ ဖြစ် ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏ (အံ၊၁။၁၃၃)။ မောဟကိန်းလာလျှင် သတ္တဝါကို သတ်ခြင်း

စသော အကုသိုလ် အမျိုးမျိုး ကျူးလွန်တော့၏ (အံ၊၁။၁၉၅)။

မောဟသည် အပြစ်ကြီး၏။ ဖြည်းဖြည်းကင်း ပျောက်၏ (အံ၊၁။ ၂၀၀)။ သိက္ခာ ၃-ပါးကို ကျင့်သူသာ မောဟကင်းပျောက်လိမ့်မည် (အံ၊၁။၂၃၂)။ မောဟကြောင့် အမောဟ မဖြစ်နိုင်၊ မောဟကြောင့် မောဟသာဖြစ်နိုင်၏။ ယင်းမောဟမပယ်ဘဲ အရဟတ္တမဂ် မရနိုင် (အံ၊၂။၂၉၇)။ အပါယဂမနီယမောဟကို မပယ်ဘဲ သောတာပတ္တိမဂ် မရနိုင်။ (အံ၊၂။၃၈၁။ အံ၊၃။၂၄၉။ အံ၊၄၊၃။၁၄၀)။ မောဟပယ်ဖို့အတွက် ပညာကို ပွားများရမည် (အံ၊၂။၃၈၈)။ မောဟသည် အတွင်း အညစ်အကြေး, အတွင်း ရန်သူမည်၏ (မဟာနိ။၃၇၄)။ မောဟသည် မာရ်၏ စစ်သည်မည်၏ (စူဠနိ။၁၁၄)။ မောဟကို မိစ္ဆာဉာဏ-ဟုလည်း သုံးနှုန်း၏ (မ၊၃၊၁။၁၉၂)။ အဝတ်တန်ဆာအမျိုးမျိုး ဝတ်ဆင်ထားသော ပရိသတ်ကို ကြည့်ရှုရာ၌ မညီမညွတ်ရှုလျှင် မောဟဖြစ်တတ်သည် (ဒီ၊၃၊၁။၁၆၆။ မ၊၃၊၁။၂၅၉)။ မောဟဖြင့် တွေဝေသူသည် မိမိအကျိုးကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိ၊ သူတစ်ပါးအကျိုးကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ (အံ၊၁။၁၅၈)။ အမောဟဖြင့် အပြစ်ကိုဖုံးကွယ်တတ်သော မောဟကို ပယ်၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၉)။ မောဟနှင့်တူသော ကွန်ရက် မည်သည်မရှိ။ (ဓမ္မ။၄၃။ ဓမ္မ၊၃၊၂။၂၁၁)။ မောဟသည် အဝိဇ္ဇာနီဝရဏမည်၏၊ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သူတို့သည် သိသင့်သိထိုက်သောတရားကို မသိသည်ဖြစ်၍ သံသရာ ကျင်လည် ကြရ၏။ အပါယဂမနီယ မောဟကို အောက်အောက်မဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်၍ ကြွင်းသောမောဟကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်သည် (ဣတိဝုတ်၊၃။၅၅)။

အမောဟအဇ္ဈာသယဓာတ်ခံရှိသောဘုရားလောင်းများသည် မောဟ၌အပြစ်ကို မြင်ကြ၏ (သုတ္တနိ၊၃၊၁။၄၅)။ မောဟသည် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့၏ ရှေ့သွား ဖြစ်၏ (ထေရီ၊၃။၂၅)။ အရတိ တန္ဒီ ဝိဇမ္ဘိတာ-စသည်ကိုမောဟဖြစ်ကြောင်းတရားဟု ဖွင့်ပြကြ၏။ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် အကြင်တရားကို မှီဝဲသူအား မဖြစ်သေးသော ပညာသည် မဖြစ်၊ ဖြစ်ပြီးသော ပညာသည် ဆုတ်ယုတ်၏၊ ထိုတရားများသည် မောဟဖြစ်ကြောင်းပင်ဖြစ်၏ (စရိယာ၊၃။၃၀၇)။ အာရုံ၏သဘောကို ဖုံးလွှမ်းတတ်၍ အမိုက်တိုက်နှင့်တူသောကြောင့် မောဟကို တမ-ဟု လည်းခေါ်သည် (ဒီ၊ဋီ၊၁။၃)။ မောဟသည် နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်,ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်တို့၏ ဘေးရန်ဖြစ်၏ (သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၀၇)။ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၏ မိမိ,မိမိဆရာဘုရားများ၌ ယုံကြည်ခြင်းသည် သဒ္ဓါမဟုတ်၊ မိစ္ဆာဓိမောက္ခခေါ် မောဟသာဖြစ်သည် (အဘိ၊၃၊၁။၂၉၂။ မူလဋီ၊၁။၁၂၀)။ (၂) အနာရောပိတေ မောဟေ မောဟေတိ။ ဝိ၊၂။၁၉၁။

မောဟကရဏဝတ္ထု (န) [မောဟကရဏ + ဝတ္ထု]တွေဝေမှုကိုပြုခြင်းဟူသောအကြောင်း။ မောဟနိယ–ကြည့်။

မောဟကသာဝ (ပု) [မောဟ+ကသာဝ]အနှစ်သြဇာမရှိသော မောဟ၊ မောဟ အမှိုက်သရိုက်။ ရာဂကသာဝေါ ဒေါသကသာဝေါ မောဟကသာဝေါ။ အဘိ၊ဝိ။၃၈၃။ သုတ္တနိ၊၃၊၁။၉၆။ အပ၊၃၊၁။၂၀၄။ ကသာဝ (၃) ကြည့်။

မောဟကာရဏ (န) [မောဟ+ကာရဏ] မောဟ၏အကြောင်း၊ မောဟဖြစ်ကြောင်း။ တသ္မာ မောဟကာရဏာနိ တာဝ ဇောဒိ.

သဏ္ဍေန ပရိဝဋ္ဋေတဗ္ဗာနိ။ စရိယာ၊ဌ။၃၀၇။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၈၉။ သီ၊ဋ္ဌီ၊သစ်၊၁။၂၈၄။

မောဟကာလုဿိယ (ပု) [မောဟ+ကာလုဿိ-ယ] စိတ်ကို နောက်ကျု စေတတ်သော မောဟ၊ မောဟဟူသော နောက်ကျုမှု။ မောဟကာလုဿိယဿ အပ္ပဟီနတ္တာ သညာ-မတ္တံဝါ စိတ္တမတ္တံ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ၊ဌ။၂။ ၁၇၉။

မောဟကိဋ္ဌန (နု) [မောဟ+ကိဋ္ဌန] မောဟဟူသော– နှိမ်နင်း–နှောင့်ယှက်–တားမြစ်–ကြောင့်ကြ–နှောင်ဖွဲ့–တတ်သော တရား၊ နှောင့်ယှက်–တားမြစ်–တတ်သော မောဟ။ ဒေါသကိဋ္ဌနံ မောဟကိဋ္ဌနံ မာနကိဋ္ဌနံ။ မဟာနိ။၃၄၃။ စူဠနိ။၈၄၊၁၃၃။

မောဟက္ခန္ဓ (ပု) [မောဟ+ခန္ဓ] မောဟအစု၊ မောဟတုံး၊ မောဟခဲ။ အပ္ပဒါလိတပုဗ္ဗံ မောဟက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ။ ပဋိသံ။၃၈၁။ (–မ၊ဌ၊၃။၂၂။ အံ။ဌ၊၃။၂၊ ထေရီ၊ဌ။၁၀။)

မောဟက္ခန္ဓပဒါလန (နု) [မောဟက္ခန္ဓ+ပဒါ-လန] မောဟ–တုံး–ခဲ–ကို–ဖောက်ခွဲ–ဖျက်ဆီး–ခြင်း။ မောဟက္ခန္ဓပဒါလနေန သဟေဝ သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ ပဒါလိတာ ဟောန္တိ။ ထေရီ၊ဌ။၁၀။ (–၃၆။)

မောဟက္ခယ (ပု) [မောဟ+ခယ] မောဟ၏ ကုန်ရာ (အရဟတ္တဖိုလ်နှင့်နိဗ္ဗာန်)။ မော-ဟက္ခယံ အနုပ္ပတ္တော၊သုခဒုက္ခေသု န ဝေဓတိ သဘိက္ခု။ ဥဒါန။၁၀၄။ (–ထေရ။၃၁၄။) မောဟက္ခယံ အနုပ္ပတ္တောတိ ဝေဝဘူတော စ ဒုက္ခာဒိ ဝိသယဿ သဗ္ဗဿ သမ္မောဟဿ ခေပနေန မောဟက္ခယံ ပတ္တော၊ အရဟတ္တ-ဖလံ နိဗ္ဗာနဉ္စ အနုပ္ပတ္တော။ ဥဒါန၊ဌ။၁၆၁။ (–ထေရ၊ဌ၊၂။၂၄၂။)

မောဟခိလ (ပု) [မောဟ+ခိလ] မောဟ ဟူသောငြောင့်၊ မောဟငြောင့်။ ရာဂခိလော ဒေါသခိလော မောဟခိလော နတ္ထိ။ မဟာနိ။ ၄၈။

မောဟဂဟန (နု) [မောဟ+ဂဟန] မောဟ–တောချုံ – တောအုပ်။ ဒေါသဂဟနံ။ မောဟဂဟနံ။ ဒိဋ္ဌိဂဟနံ။ မဟာနိ။၃၅၃။ စူဠနိ။၂၂၆။

မောဟဂါမိတာ (ထီ) [မောဟ+ဂါမိတာ။ မော-ဟဂါမီ+တာ။] မသိ– မိုက်မဲ– မှုကြောင့် (မရောက်ထိုက်သော အမှုသို့) ရောက်ခြင်း၊ မသိ–မိုက်မဲ–မှုကြောင့် (မပြုလုပ်ထိုက်သော အမှုကို)ပြုလုပ်ခြင်း။ ဒေါသဂါမိတာ မောဟ-ဂါမိတာ ဘယဂါမိတာ ပါပေန္တိ။ ဝိ၊၁။၂၇၉။ ဝိ၊၄။၃၄။

မောဟဂါမီ (တိ) [မောဟ+ဂမု+ဏီ။ ထီ-၌ ဂါမိနီ။] မသိ–မိုက်မဲ–မှုကြောင့် (မရောက်ထိုက်သော အမှုသို့) ရောက်သော၊ မောဟ-ဂတိ လိုက်သော၊ သူ။ မောဟဂါမိနော စ ဘိက္ခူ ဘယဂါမိနော စ ဘိက္ခူ။ ဝိ၊၁။၂၈၀။ မောဟဂါမိနိယော စ ဘိက္ခုနိယော။ ဝိ၊၂။ ၃၀၇။ (–ဝိ၊၅။၁၀၂။)

မောဟဂ္ဂိ (ပု) [မောဟ+အဂ္ဂိ] မောဟမီး။ ရာဂဂ္ဂိနာ ဒေါသဂ္ဂိနာ မောဟဂ္ဂိနာ အာဒိတ္တံ။ ဝိ၊၃။၄၄။ သံ၊၂။၂၅၁။ (–ဣတိဝုတ်။၂၅၇။ အပ၊ဌ၊၁။၇၃။)

မောဟစရိတ (တိ) [မောဟ+စရိတ] မောဟ အဖြစ်များသော၊ မောဟစရိုက်ပြောသော၊ သူ။ အယံ မောဟစရိတော အယံ ဝိတက္က-စရိတော။ မဟာနိ။၂၇၉။ (–ဒီ၊ဌ၊၃။၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၉။) မုယှနဝသေန အာရမ္မဏေ စရဏံ တေသ အတ္ထီတိ မောဟစရိတော။ မဟာနိ၊ဌ။၃၃၈။

မောဟစရိတာ (ထီ) [မောဟ+စရိတာ]မောဟ အဖြစ်များခြင်း၊ မောဟစရိုက်။ ဒေါသစရိ-တာ မောဟစရိတာ သဒ္ဓါစရိတာ။ သင်္ဂဟ၊

၉။၅၉။ (–ဝိဘာဝိနီ။၂၅၆။) ရာဂစရိတာ–ကြည့်။

မောဟစရိယာ (ထီ) [မောဟ+စရိယာ] မောဟစရိုက်။ မူဠ္ဟဿ မောဟစရိယာ သာဟာသာစရိယာ။ မဟာနိ။၃၃၇။

မောဟစ္ဆာဒနဆာဒိတ (တိ) [မောဟစ္ဆာဒန+ဆာဒိတ] မောဟဟူသော အမိုးသည်–မိုးအပ်– ဖုံးလွှမ်းအပ်– ပိတ်ပင်အပ်–သော။ မောဟစ္ဆာဒနဆာဒိတာ (ထေရ။၃၀၄) တိ သမ္မောဟသင်္ခါတေန အာဝရဏေန ပလိဂုဏ္ဌိတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။

မောဟဇ (တိ) [မောဟ+ဇန+ကွိ] မောဟကြောင့်ဖြစ်သော။ ယံ ဘိက္ခဝေ မောဟပကတံ ကမ္မံ မောဟဇံ မောဟနိဒါနံ မောဟသမုဒယံ။ အံ၊၁။၁၃၄။ (–ဥဒါန။၁၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၇။)

မောဟဇဋာ (ထီ) [မောဟ+ဇဋာ] မောဟအရှုပ်အထွေး။ တိဿော ဇဋာ ရာဂဇဋာ ဒေါသဇဋာ မောဟဇဋာ။ နေတ္တိ။၁၀၅။ (–၇၅။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၇၅။)

မောဟဇနက (တိ) [မောဟ+ဇနက] မောဟ–တွေဝေမှု–ကို ဖြစ်စေတတ်သော (အာရုံ)။ မောဟနေယျ–ကြည့်။

မောဟဇပရိဠာဟဝူပသမ (ပု) [မောဟဇပရိဠာဟ+ဝူပသမ] မောဟကြောင့် ဖြစ်သော ပူပန်မှု ငြိမ်းအေးခြင်း။ မောဟဇပရိဠာဟဝူပသမတော သဗ္ဗညုတာ ပဋိလာဘတော စ စတုရဓိဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာ ပညာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၆။

မောဟဇပရိဠာဟဝူပသမန (န) [မောဟဇပရိဠာဟ+ဝူပသမန] မောဟကြောင့် ဖြစ်သော ပူပန်မှု ငြိမ်းအေးခြင်း။ မောဟဇပရိဠာဟဝူပသမနတော သဗ္ဗညုတာပဋိလာဘတော စ စတုရဓိဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာ ပညာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၁၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၉၂။

မောဟဇပရိဠာဟဟေတုက (တိ) [မောဟဇပရိဠာဟ+ဟေတု+က] မောဟကြောင့်ဖြစ်သော ပူပန်မှုဟူသော အကြောင်းရှိသော။ မောဟဇပရိဠာဟဟေတုကတာ ဝယလက္ခဏဿ ယေဘုယျေန။ နေတ္တိ၊ဋီ။၁၂၅။

မောဟဇာတိက (တိ) [မောဟ+ဇာတိ+က] အလွန်တွေဝေသော သဘောရှိသော၊ သူ။ မောဟဇာတိကော(မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁)တိ ဗဟလမောဟသဘာဝေါ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၉၂။

မောဟဇာလ (န) [မောဟ+ဇာလ] (၁)မောဟဟူသော ကွန်ယက်။ (၂) မောဟကွန်ယက်နှင့်တူသော တဏှာ။ (၁) မောဟဇာလံ ပဒါလိတ(သံ၊၂။၆၀) န္တိ ဉာဏေန အဝိဇ္ဇာဇာလံ ဖာလိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ (၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

မောဟဇာလပ(ပ္ပ)ဒါလန (န) [မောဟဇာလ+ပဒါလန] မောဟကွန်ယက်သဖွယ် ဖြစ်သော တဏှာကို ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးခြင်း။ မောဟဇာလပ္ပဒါလန (နေတ္တိ။၉၃) န္တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန မဂ္ဂက္ခဏေ သမုစ္ဆေဒဝသေန အဝိဇ္ဇာဘာဝတဏှာနံ ပဒါလနံ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၉၆။ မောဟော စ ဇာလဉ္စ မောဟဇာလံ၊ ပဒါလေတီတိ ပဒါလနံ၊ ကတ္တရိ ယု ပစ္စယော၊ မောဟဇာလဿ ပဒါလနန္တိ မောဟဇာလ ပ(ပ္ပ?)ဒါလနံ။ နေတ္တိ၊ဝိ။၂၈၁။

မောဟဇာလပရိယာယဝိသေသ (ပု) [မောဟဇာလပရိယာယ+ဝိသေသ] မောဟပိုက်ကွန် သဖွယ်ဖြစ်သော တဏှာတို့၏ ပရိယာယ် အထူး။ မောဟဇာလပရိယာယဝိသေသတော အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဝိဘဇိတွာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၉၆။

မောဟဇာလသမာကုလ (တိ) [မောဟဇာလ+သမာကုလ] မောဟဟူသော ပိုက်ကွန်ဖြင့်–ခဲ ရောယှက်–မြွေးယှက်– သော။ တမန္ဓကာရံ

ဝိမံ၊ မောဟဇာလသမာကုလံ။ အပ၊၂။ ၁၉။ ထေရ။ဋ္ဌ၊၂။၆၉။

မောဟဇာလဟေတုက (တိ) [မောဟဇာလ+ဟေတု+က] မောဟတဏှာ ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မောဟပိုက်ကွန် သဖွယ် ဖြစ်သော တဏှာဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိဂတာနိ မောဟဇာလ-ဟေတုကတ္တာ မောဟဇာလဉ္စ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၉၆။

မောဟဋ္ဌာနိယ (တိ) [မောဟ+ဌာနိယ] မောဟ-၏–တည်ရာ–အကြောင်း– ဖြစ်သော။ ရူပံ မောဟဋ္ဌာနိယံ အညာဏကရဏံ။ အဘိ၊က။ ၂၉၇။

မောဟတမ (ပု၊နု) [မောဟ+တမ] မောဟဟူသော–အမိုက်မှောင်– အမိုက်တိုက်။ သဗ္ဗ ဝိသယသဘာဝပဋိစ္ဆာဒနတော အန္ဓကာရ-သရိက္ခတာယ တမော ဝိယာတိ မောဟ-တမော။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၈။ အံ၊ဋီ၊၁။၆။ (–မ၊ဋီ၊၁။၃။ သံ၊ဋီ၊၁။၃။)

မောဟတမတိမိရနာသန (နု) [မောဟတမတိ-မိရ+နာသန] မောဟဟူသော အမိုက်မှောင်၊ ထုကို–ပျက်စီးစေခြင်း–ဖျက်ဆီးခြင်း။ သူရိ-ယသမံ မဟာရာဇ ဓုတဂုဏံ ဝိသုဒ္ဓိကာမာနံ မောဟတမတိမိရနာသနဋ္ဌေန။ မိလိန္ဒ။၃၃၆။

မောဟတမဝိဂမ (ပု) [မောဟတမ+ဝိဂမ] မောဟအမိုက်မှောင်မှကင်းကွာခြင်း။ဘဂဝါ ဝိသေသတော မောဟတမဝိဂမေန ထောမေ-တဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄။ မ၊ဋီ၊၁။၄။ သံ၊ဋီ၊၁။၄။

မောဟတမဝိဓမန (နု) [မောဟတမ+ဝိဓမန] မောဟအမိုက်တိုက်ကို– မှုတ်လွင့်–ဖျက်ဆီး–ခြင်း။ ဝေနေယျသန္တာနေ မောဟတမဝိဓ-မနေန အနန္တညာဏတေဇော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၅၄။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၄။ အံ၊ဋီ၊ ၁။၇။)

မောဟတမဝိဓမနန္တ (ပု) [မောဟတမဝိဓမန+အန္တ] မောဟအမိုက်တိုက်ကို မှုတ်လွင့်ဖျက်ဆီးပြီးသည်၏အဆုံး။ ဇုတ္တ စ မောဟတမ ဝိဓမနန္တေ အဓိဂတတ္တာ အနာဝရဏဉာဏံ ကာရုဏ္ဏူပစာရေန သကသန္တာနေ မောဟတမ ဝိဓမနံ ဒဿနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။၄။ သံ၊ဋီ၊၁။၄။ (–အံ၊ဋီ၊၁။၇။)

မောဟတမဝိနာသ (ပု) [မောဟတမ+ဝိနာသ] မောဟအမိုက်တိုက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ အ-နညသာဓာရဏော ဘဂဝတော မောဟတမ-ဝိနာသောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄။ မ၊ဋီ၊ ၁။၄။ သံ၊ဋီ၊၁။၄။

မောဟတေဇ (တိ) [မောဟ+တေဇ] မောဟ တန်ခိုး၊ မောဟအရှိန်အဟုန်။ ဒုပ္ပညတေဇန္တိ ဝိပဿနာဉာဏပဋိပက္ခံ မောဟတေဇံ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၄။

မောဟဓမ္မ (ပု) [မောဟ+ဓမ္မ] တွေဝေ–ထိုင်း မှိုင်း–တတ်သော သဘောတရား၊ မောဟ တရား။ မောဟဓမ္မာပိ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌန္တိ။ မ၊၁။၁၂၆။ (–မ၊၃။၈၇။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၅။)

မောဟဓာတု (ထီ)[မောဟ+ဓာတု] တွေဝေခြင်း ဓာတ်သဘော။ မောဟဓာတူ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂) တိ မောဟော။ မ၊ဋီ၊၂။၇၄။

မောဟန (နု) [မုဟ+ယု] (၁) တွေဝေခြင်း။ (၂)မိုက်ယောင်မူခြင်း၊မသိချင်ယောင်ဆောင် ခြင်း။ (တိ) (၃). တွေဝေကြောင်းဖြစ်သော၊ တွေဝေစေတတ်သော။ (၁) မောဟနဝသေန မောဟော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၁၃၂။ (–ဒီ၊ဋီ၊၁။၃။) (၂)မောဟနတ္ထု–ကြည့်။ (တိ)(၃) လော-ဘနံ မဒနံ စေတံ၊မောဟနံ ရဇဝဍ္ဎနံ။ ထေရီ။ ၄၁၇။ (–သံ၊၁။၃၀။ မဟာနိ။၁၇။) မောဟ-နန္တိ သမ္မောဟဇနနံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၄၈။ (–သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၇၈။)

မောဟနက (တိ) [မောဟန+က] မိုက်ယောင်မှုသော၊ မသိချင်ယောင်ဆောင်သော၊သူ။ ဣဒံ တသ္မိံ မောဟနကေ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၂။၁၉၀။ ဣဒံ တသ္မိံ မောဟနကေ ပါစိတ္တိယန္တိ........ တသ္မိံ မောဟနကေ ပုဂ္ဂလေ။ ကင်္ခါ။ ၂၅၃။ (–ဝိ၊၅။၃၇။ ဝဇီရ။၅၆၄။)

မောဟနဝတ္ထု (န)[မောဟန+ဝတ္ထု] မိုက်ယောင်မှုခြင်းဟူသော အကြောင်း။ သာဝတ္ထိယံ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယေ အာရဗ္ဘ မောဟနဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ ကင်္ခါ။ ၂၅၃။

မောဟနသိက္ခာပဒ (န) [မောဟန+သိက္ခာပဒ] မောဟနသိက္ခာပုဒ်။ဝိနယပိဋက၊ပါစိတ္တိယပါဠိ၊ ဂ-ဝဂ်။ ၃-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။၁၈၉-၁၉၁။ မောဟနသိက္ခာပဒံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ ဝဇီရ။၃၃၆။

မောဟနာကာရ (ပု) [မောဟန+အာကာရ] တွေဝေ – မိန်းမော – သော အခြင်းအရာ။ မုစ္စာကာရန္တိ မောဟနာကာရံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၄၀၂။ သီ၊ဋီ၊သစ်။ ၂။၄၃၀။

မောဟနာမုခ (တိ) [မောဟန+အာမုခ (အာ+မုခ)] တွေဝေခြင်း၏ အကြောင်း တွေဝေခြင်းသို့ရောက်ခြင်း၏အကြောင်း။ မောဟနာမုခေ (ထေရီ။၄၁ဂ) မုစ္စာပတ္တိဟေတုတော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၅၀။

မောဟနာသနဝီရိယ(န)[မောဟနာသန+ဝီရိယ] တွေဝေမှု–မောဟ–ကို ဖျက်ဆီးကြောင်း–လုံ့လ–ဝီရိယ။ အန္တရာယသဟနံ မောဟနာသနဝီရိယံ အာဝဟပ္ပတိ ကိလေသေတိ အာတပ္ပံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၂၆။

မောဟနိဒါန (န) [မောဟ+နိဒါန] မောဟလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ ယံ ဘိက္ခဝေ မောဟပကတံ ကမ္မံ မောဟဇံ မောဟနိဒါနံ မောဟသမုဒယံ။ အံ၊၁။၁၃၄။ (–၂၀၂၊၂၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၉။)

မောဟနိဒ္ဒေသ (ပု) [မောဟ+နိဒ္ဒေသ] မောဟ–ကို အကျယ်ပြရာ–နိဒ္ဒေသ။ မောဟနိဒ္ဒေသော အဓမောဟနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၉–၄၀၀။

မောဟနိဿန္ဒယုတ္တ (တိ)[မောဟနိဿန္ဒ+ယုတ္တ] မောဟ၏ အကျိုးဆက်နှင့် ယှဉ်သော။ ဟီနေတိ မောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဟီနာနံ ဇာတိကုလဓဘာဂါဒီနံ ဝဓသေန ဟီဋ္ဌေတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊၃၀၀။ (မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၃၂။)

မောဟနိယ (ပု) [မုဟ + အနိယ] တွေဝေအပ်သော၊ တွေဝေထိုက်သော၊ တွေဝေဖွယ်ကောင်းသော။ မုယှသေ မောဟနိယေ စ၊ နိက္ခမသု ဝနာ တုဝံ။ အပ၊၁။၇၄။ (–သံ၊ ၂။၄၉၅။ အပ၊၁၊၁၉။)မုယှသေ မောဟနိယေ-စာတိ မောဟိတဗ္ဗေ မောဟကရဏဝတ္ထုသ္မိံ မောယှသိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ (–သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။)

မောဟနုဒ (တိ) [မောဟ+နုဒ+အ။] မောဟ–ကို –ပယ်နုတ် –ပယ်ဖျောက် –တတ်သော။ ဒေါသနုဒံ မောဟနုဒံ မာနနုဒံ။ မိလိန္ဒ။၃၃၆။

မောဟနေယျ (တိ) [မောဟ+အနေယျ။ နီရုတ္တိ၊ နျာ။၃၃၉။] တွေဝေမှုကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ကုမ္မဂ္ဂံ ပဋိပန္နောသိ မောဟနေယျေသု မုစ္ဆိတော။ အံ၊၁။၃၂၁။ ဣတိဝုတ်။၂၇၃။ ဇာ၊၁။၁၉၁။ မောဟနေယျေသူတိ မောဟဇနကေသု အာရမ္မဏေသု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၇။ (–ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၅။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၂၃၃။)

မောဟန္တရ (တိ) [မောဟ + အန္တရ] မောဟလျှင် အကြောင်းရှိသော။ မောဟန္တရာ (သုတ္တနိ။၃၄၉)တိ မောဟကာရဏာ မောဟပစ္စယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။

မောဟန္တရာဘာဝ (ပု)[မောဟန္တရ + အဘာဝ] မောဟလျှင် အကြောင်းရှိသော ကိလေသာ မရှိခြင်း။ ဧတ္ထ ဟိ မောဟန္တရာဘာဝေန သဗ္ဗဒေါသာဘာဝေါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။

မောဟန္ဓကာရ (ပု) [မောဟ + အန္ဓကာရ] မောဟအမိုက်မှောင်၊ မောဟအမိုက်တိုက်။ ဇဝံ မောဟန္ဓကာရေ နိမုဂ္ဂဿ မေ ဗုဒ္ဓါဒိ-ရတနတ္တယရူပါနိ အပဿတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။)

မောဟန္ဓကာရနိမုဂ္ဂ (တိ) [မောဟန္ဓကာရ + နိမုဂ္ဂ] မောဟအမိုက်မှောင်၌—ငုပ်သော—နစ်မြုပ်သော၊ သူ။ ဇဝံ မောဟန္ဓကာရနိ-မုဂ္ဂဿ မေ ဗုဒ္ဓါဒိရတနရူပါနိ အပဿတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။

မောဟန္ဓကာရဝိဂမန (နပ) [မောဟန္ဓကာရ + ဝိဂမန] မောဟအမိုက်မှောင်ကင်းကွာခြင်း။ ပုဗ္ဗာဝိသယေ မောဟန္ဓကာရဝိဂမနေန ပဒီပ-သဟာယံ ဇာလေန္တေန ဝိယ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၇၉။

မောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသက (တိ) [မောဟန္ဓကာရ+ ဝိဒ္ဓံသက] မောဟအမိုက်မှောင်ကို ဖျက်ဆီး တတ်သော၊ သူ ။ မဟာတမပဝါဟနာတိ-မဟာမောဟဝိနာသကာ၊ မောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံ-သကာတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၂၁၃။

မောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသန (နပ) [မောဟန္ဓကာရ+ ဝိဒ္ဓံသန] မောဟအမိုက်မှောင်ကို ဖျက်ဆီး ခြင်း။ ဓမ္မော ဧဝ မောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသနတော ပဒီပသဒိသတ္တာ ပဒီပေါ် အဿာတိ ဓမ္မ ဒီပေါ။ ဝိမတိ၊၁။၆။

မောဟန္ဓကာရဝိဓမန (နပ) [မောဟန္ဓကာရ+ ဝိဓမန] မောဟအမိုက်မှောင်ကို—မှုတ်လွှင့်— ဖျက်ဆီး—ခြင်း။ လောကဿ မောဟန္ဓကာရ-ဝိဓမနတော တမေဝ ဒီပေါ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ (—သာရတ္ထ၊၁။၂၁။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၆။)

မောဟပကတ (တိ) [မောဟ+ပကတ] မောဟ သည်— ပြုအပ်— ဖြစ်စေအပ်—သော (ကံ)။ မောဟဇ—ကြည့်။

မောဟပက္ခ (ပု) [မောဟ + ပက္ခ] မောဟ အသင်းအပင်း—ဖက်သား။ ကုက္ကုစ္စဉ္စ ဝိစိ-ကိစ္ဆာ စ မောဟပက္ခော။ ပေဋက၊၂၆၂။

မောဟပက္ခိယ (တိ) [မောဟပက္ခ+ဣယ]မောဟ အသင်းအပင်း—မောဟဖက်—၌ ဖြစ်သော။ ဣတိ ပမာဒေန မောဟပက္ခိယာ ဒိဋ္ဌိ အဝိဇ္ဇာ ဆန္ဒရာဂပက္ခိယာ။ ပေဋက၊၂၃၂။

မောဟပက် (ပု) [မောဟ+ပက်] မောဟညွှန့် ပျောင်း။ နိမုဂ္ဂေ မောဟပင်္ကမှိ၊ သမုဒ္ဒရတိ ပါဏိနေ။ အပ၊၂။၁၁၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။

မောဟပစ္စယ (ပု)[မောဟ+ပစ္စယ] (၁) မောဟ ဖြစ်ခြင်း—တွေဝေဖွယ် ဖြစ်ခြင်း—အကြောင်း။ (တိ) (၂) မောဟလျှင် အထောက်အပံ့ ရှိသော။ (၁) မောဟပစ္စယာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၀) တိ မောဟုပ္ပတ္တိယာ ကာရဏဘူတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၃၇၉။ (တိ) (၂) မောဟသမုဒယာ မောဟ-ပစ္စယာ။ အံ၊၁။၂၀၂။

မောဟပဋလသမုပ္ပါဋန (နပ)[မောဟပဋလ + သမုပ္ပါဋန] မောဟအထပ်အလွှာကို—ပယ်ခွာ —ပယ်နုတ်—ခြင်း။ မောဟပဋလသမုပ္ပါဋန-တော ဝါ သာလာကိယော ဝိယ ဗုဒ္ဓေါ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၂။

မောဟပဋိဃာတ (ပု) [မောဟ+ပဋိဃာတ] မောဟကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ မောဟပဋိဃာ-တတ္ထာယ ပဍ္ဍ ဓမ္မာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊ ၁၈၀။

မောဟပဋိပက္ခ (ပု) [မောဟ + ပဋိပက္ခ] မောဟ၏ဆန့်ကျင်ဘက်။ မောဟပဋိပက္ခော စ အမောဟော မောဟဝသေန အမဇ္ဈတ္တ-ဘာဝဿ အဘာဝကရော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၁။

မဟာပတိရူပက (ပု) [မဟာ+ပတိရူပက] မဟာအတု၊ မဟာနှင့် တူသော တရား။ အတ္ထိ န မဟာ မဟာပတိရူပကော။ အဘိ၊က။၄၅၃။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၄။)

မဟာပဒ (န) [မဟာ+ပဒ] မဟာပုဒ်။ မဟာပဒေန လောဘဒေါသရဟိတာ ဒွေ ဥဒ္ဒေစ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒါ ဂဟိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။

မဟာပရိစ္စာဂ (ပု) [မဟာ+ပရိစ္စာဂ] မဟာကို ပယ်စွန့်ခြင်း။ တတိယေန အရိယမဂ္ဂ-ဒဿနတော မဟာပရိစ္စာဂဥ္စ ဒီပေတိ။ ဝဇိရ။၅၀။

မဟာပရိယုဋ္ဌိတ (တိ) [မဟာ+ပရိယုဋ္ဌိတ] မဟာ – တွေဝေမှု – ထကြွသောင်းကြမ်းသော၊သူ။ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတောသိ ဒေါသပရိယု-ဋ္ဌိတောသိ မဟာပရိယုဋ္ဌိတောသိ။ ဝိ၊၂။၁၃။ (–အံ၊၂။၂၅၂။ အဘိ၊က။၇၈။ ဒီ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၃။)

မဟာပါတာလ (န) [မဟာ + ပါတာလ] မဟာမြို။ ပါတာလန္တိ မဟာပါတာလံ ကိလေသရဇော၊ တဒေဝ "ပါတာလ"န္တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌီ၊၁။၂၉၇။

မဟာပါရုတ (တိ) [မဟာ+ပါရုတ] မဟာဖြင့်ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ သူ။ ဝေ ဒိဋ္ဌိ ပုရေ အာသိံ၊ သမ္မူဋ္ဌော မဟာပါရုတော။ ပေတ။၂၀၄။ (–ထေရ။၂၇၀။) သမ္မူဋ္ဌော မဟာပါရုတောတိ .... မဟာေန ပါရုတော၊ ပဋိစ္ဆာဒိတကုသလဗီဇောတိ အဓိပ္ပါယော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၃၀။ (–ထေရ၊ဋ္ဌ။၂။၁၂။)

မဟာပ္ပဟာန (န) [မဟာ+ပဟာန] မဟာကို ပယ်ခြင်း။ မဟာပ္ပဟာနာယ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။ သံ၊၂။၄၄၀။ (–အဘိ၊က။၁၃၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။)

မဟာပ္ပဟာနပရိကိတ္တန (န) [မဟာပ္ပဟာန+ပရိကိတ္တန] မဟာပယ်မှုကို ပြောကြားခြင်း။ တတိယေန မဟာပ္ပဟာနပရိကိတ္တနေန အနုတ္တာနုပဿနာယ သုညတဝိမောက္ခော ဒီပိတော ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၈၅။

မဟာဗန္ဓန (န) [မဟာ+ဗန္ဓန] မဟာ အနှောင်အဖွဲ့။ ဒေါသဗန္ဓနေန မဟာဗန္ဓနေန မာနဗန္ဓနေန။ ပဋိသံ၊၁၂၃။ (–မဟာနိ။ ၃၄၂။)

မဟာဗျာကုလာဘာဝ (ပု) [မဟာဗျာကုလ+အဘာဝ] မဟာနှောက်ယှက်မှု မရှိခြင်း။ မဟာဗျာကုလာဘာဝေန "အနာဝိလ" န္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၅။

မဟာမဂ္ဂ (ပု) [မဟာ+မဂ္ဂ] မဟာ၏လမ်းကြောင်း။ယေ ကေစိ ဂန္တာ ဣမ မဟာမဂ္ဂံ။ သုတ္တနိ။၃၃၀။

မဟာမဒနိမ္မဒန (တိ) [မဟာမဒ+နိမ္မဒန] မဟာဖြင့် ယစ်ခြင်းကို–နှိမ်နင်း–နှိပ်ကွပ်–နိုင်သော။ သဗ္ဗာကာယပရိပုဏ္ဏံ ရာဂမဒ-နိမ္မဒနံ။ပ။ မဟာမဒနိမ္မဒနံ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၃၅၀။ အံ၊ဋ္ဌီ၊၂။၂၅၁။

မဟာမလ (န) [မဟာ+မလ] မဟာ အညစ်အကြေး။ မဟာမလံ ပဝါဟေန္တော။ နေတ္တိ။၇၅။ (–သုတ္တနိ။၄၅၃။)

မဟာမဟန္ဓကာရ (ပု) [မဟာ+မဟန္ဓကာရ] တွေဝေမှုဟူသော ကြီးစွာသော အမိုက်မှောင်၊ မဟာအမိုက်မှောင်ကြီး။ သမဟာတံ မော-ဟမဟန္ဓကာရံ၊ ဝိနောဒယိ သဗ္ဗမလံ အသေသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။

မဟာမုခ (န) [မဟာ+မုခ] မဟာခံတွင်းဝ၊ မဟာ–ထကြွ–သောင်းကြမ်း–မှု။ မဟာ မုခေ ဌိတော မော်ဟာစရိတော။ နေတ္တိ။ ၁၆၅။ ရာဂမုခ (နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၇၃။) ကြည့်။

မောဟမူလ (တိ) [မောဟ+မူလ] မောဟမူလ ရှိသော၊ မောဟ- အကြောင်းရင်းရှိ- အကြောင်းခံ-သော။ မောဟမူလံ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တ- ဉ္စာတိ ဒုဝိဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၄။ (-၁၀၀။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၃။)

မောဟမူလက (တိ) [မောဟ+မူလ + က] မောဟ-အကြောင်းရင်းရှိ-အကြောင်းခံ - သော။သော မောဟရဇော စေဝ မောဟမူလ- ကာသ သောသာ ကုသလရဇော စ အပ္ပကတ္တာ အပ္ပရဇက္ခော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၀။)

မောဟမူဟ (ပု) [မောဟ+မူဟ] မောဟမူဟ။ "မောဟမူဟော" တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဟကာရလော- ပေန "မောမူဟော" တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊ ၁။၄၃၃။

မောဟမူဠ္ဍ (မူဠ္ဍ) (တိ) [မောဟ+မူဠ္ဍ] မောဟ ဖြင့်တွေဝေသော၊ အလွန်တွေဝေသော၊ သူ။ ဥပပဇ္ဇတိ မောဟမူဠ္ဍော နဂ္ဂဘာဝံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၁၁၉။) ရာဂရတ္တာ ဒေါသဒုဋ္ဌာ မောဟ- မူဠ္ဍာ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၄။

မောဟယန္တ (တိ) [မုဟ+ဏယ+အန္တ] တွေ ဝေ-မေ့လျော့-စေသော၊ သူ။ မောဟယ- မာန-ကြည့်။

မောဟယန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [မုဟ+ဏယ+အန္တိ] တွေဝေ-မေ့ လျော့-စေကုန်၏။ မောဟေ- တိ (က) ကြည့်။

မောဟယမာန (တိ) [မုဟ+ဏယ+မာန] တွေဝေ-မေ့လျော့-စေသော၊ သူ။ ဒေဝါ- နံယော မောဟယမာနာ (သံ၊၃။၃၉၁) ဇာ၊ ဒေဝါနံ စိတ္တံ မောဟယန္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၂။

မောဟယိ (ကာ၊ကြိ) [မုဟ+ဏယ+ဤ] တွေ ဝေ-မေ့လျော့-စေပြီ။ မောဟေတိ (က) ကြည့်။

မောဟယိတုံ (ဗျ) [မုဟ+ဏယ+တုံ] တွေဝေ -မေ့လျော့-စေခြင်းငှာ။ န မစ္ဆုနော မောဟယိတုံ သဟန္တိ။ ဇာ၊၁။၈၅၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၅၀၀။

မောဟယိ (ကာ၊ကြိ) [မုဟ+ဏယ+ဤ] တွေ ဝေ-မေ့လျော့-စေပြီ။ မောဟေတိ (က) ကြည့်။

မောဟယုတ္တ (တိ) [မောဟ+ယုတ္တ] မောဟ နှင့်ယှဉ်သော၊ သူ။ လောကံ ပရံ န ဝိဒူ မောဟယုတ္တာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၁၃၈။

မောဟရဇ (ပု၊န) [မောဟ+ရဇ] မောဟမြူ။ မောဟရဇံ နိဒ္ဓုနန္တော။ နေတ္တိ၊၇၅။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၁၉။)

မောဟရဏ (ပု) [မောဟ+ရဏ] မောဟဟူ သော ငိုကြွေးကြောင်း တရား၊ ငိုကြွေး ကြောင်း မောဟ။ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတော မောဟရဏော ပဟာနေကဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိသမ္ပ- ယုတ္တေန ရာဂရဏေန သရဏော။ မူလဋီ၊၁။ ၁၇၇။

မောဟဝဇ္ဇ (တိ) [မောဟ+ဝဇ္ဇ] မောဟသည် ကြဉ်အပ်သော။ ဧကေ ဝိစိကိစ္ဆာ တံသဟ- ဂတာ စ မောဟဝဇ္ဇာ မောဟေန သမ္ပ- ယုတ္တာ။ အနုဋီ၊၃။၂၇။

မောဟဝန္တု (တိ) [မောဟ+ဝန္တု] မောဟ ရှိသော။ သဝိသေသံ မောဟဝန္တတာယ မောမူဟစိတ္တံ။ မဏိ၊၁။၃၇၁။

မောဟဝမန (နှ) [မောဟ+ဝမန] မောဟကို ပျို့အန်ခြင်း။ မောဟဝမနံ ဏာဒရတံ။ မိလိန္ဒ၊၃၁၉။

မောဟဝိနယ (ပု) [မောဟ+ဝိနယ] မောဟကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ပရံ မောဟဝိနယာယ သမာဒပေတိ။ အံ၊၁။၄၀၉။ (–အံ၊၂။၂၉၅။ ဝိ၊၄၊၄။၁၁၄။ အံ၊၄၊၁။၆၆။)

မောဟဝိနယပရိယောသာန (တိ) [မောဟဝိနယ+ပရိယောသာန] မောဟကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသော။ မောဟဝိနယပရိယောသာနာ ဟောတိ။ သံ၊၃။၅။ (–၂၄။ သံ၊၃။၄၅၁။)

မောဟဝိပ္ပယုတ္တ (တိ) [မောဟ+ဝိပ္ပယုတ္တ] မောဟနှင့် မယှဉ်သော။ မောဟဝိပ္ပယုတ္တာ စရတိတိ ဝိညာဏစရိယာ။ ပဋိသံ။၇၈။

မောဟဝိသ (ပု) [မောဟ+ဝိသ] မောဟ အဆိပ်။ မောဟဝိသံ ဝမေန္တော။ နေတ္တိ။ ၇၅။

မောဟသံဝတ္တနိယ (တိ) [မောဟ+သံဝတ္တနိယ] မောဟကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မောဟသံဝတ္တနိယေသု ရူပါဒီသု မုစ္ဆိတော။ ဣတိဝုတ်၊၄၊၃၃၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၃။

မောဟသံသဋ္ဌ (တိ) [မောဟ+သံသဋ္ဌ] မောဟနှင့်နှီးနှောသော။ မောဟသဟဂတံ မောဟသဟဇာတံ မောဟသံသဋ္ဌံ မောဟသမ္ပယုတ္တံ မောဟသဟဂုံ မောဟာနုပရိဝတ္တိ အကုသလံ လောကိယံ ဃာသဝံ။ အဘိ၊က။ ၁၈၂။

မောဟသံသာရ (ပု) [မောဟ+သံသာရ] မောဟကြောင့် သံသရာကျင်လည်ခြင်း။ မောဟသံသာရ (ဇာ၊၂။၁၃)၌ မောဟေန သံသာရံ။ ဇာ၊၄၊၅။၁၆၄။ (ဇာတ်ဝတ္ထုမြန်မာပြန်၌ မောဟာ=မောဟေန =မိုက်မဲတွေဝေသောအားဖြင့်၊ သံသာရံ=သံသရာ၌-ဟု ဝါကျအနက်ပေးထားသည်။)

မောဟသင်္ဂ (ပု) [မောဟ+သင်္ဂ] မောဟဟူသော ကပ်ငြိခြင်း၊ ကပ်ငြိ–တွယ်တာ–စွဲလမ်း–တတ်သော မောဟ။ ဒေါသသင်္ဂေါ။ မောဟသင်္ဂေါ မာနသင်္ဂေါ။ မဟာနိ။ ၇၀။ (–စူဠနိ။ ၈၈။ သံ၊၄၊၁။၂၃။)

မောဟသဒ္ဒသန္နိဓာန (န) [မောဟသဒ္ဒ+သန္နိဓာန] မောဟသဒ္ဒါ–အနီး၌ တည်ခြင်း–ကို ထောက်ဆခြင်း။ သတိပိ တမ-သဒ္ဒဿ သဒိသကပ္ပနမန္တရေန အဝိဇ္ဇာဝါစကတ္တေ မောဟသဒ္ဒသန္နိဓာနေန တဗ္ဗိသေသကတာ စေတ္ထ ယုတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်။၁။၈။

မောဟသန္တာပ (ပု) [မောဟ+သန္တာပ] မောဟအပူ။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနီယော မောဟသန္တာပေါ။ ပေဋကော။၃၁၄။

မောဟသမ (တိ) [မောဟ+သမ] မောဟနှင့်တူသော။ မောဟသမ (ဓမ္မ။၄၉) ၌ သြန္နန္ဓနပရိယောနန္ဓနဋ္ဌေန ပန မောဟသမံ ဇာလံ နာမ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။

မောဟသမုဋ္ဌာန (တိ) [မောဟ+သမုဋ္ဌာန] မောဟလျှင်ဖြစ်ကြောင်း ရှိသော၊ မောဟကြောင့်ဖြစ်သော။ ယံ ဘယာ စ မောဟာ စ အဂတိံ ဂစ္ဆတိ၊ ဣဒံ မောဟသမုဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ။၃၈။လောဘသမုဋ္ဌာနံ မောဟသမုဋ္ဌာနန္တိ ဧတ္တာပိ ဧသေဝနယော။ နေတ္တိ။ဋ္ဌ။၁၀၇။

မောဟသမုဒယ (ပု) [မောဟ+သမုဒယ] မောဟလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ မောဟကြောင့်ဖြစ်သော။ မောဟဇ–ကြည့်။

မောဟသမ္ပယုတ္တ (တိ) [မောဟ+သမ္ပယုတ္တ] မောဟနှင့်ယှဉ်သော။မောဟသံသဋ္ဌ–ကြည့်။

မောဟသမ္ပယောဂ (ပု) [မောဟ+သမ္ပယောဂ] မောဟနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ မောဟသမ္ပယောဂတော စိတ္တံ "မူဠှံ" န္တိ ဝုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။၈၇။

မောဟသမ္ဗန္ဓန (တိ) [မောဟ+သမ္ဗန္ဓန] မောဟနှင့် ဆက်စပ်သော၊ မောဟလျှင်ဖြစ်

ကြောင်းရှိသော သံယောဇဉ်တို့နှင့် ဆက်စပ်သော။ မောဟသမ္ဗန္ဓနော လောကော ဘဗ္ဗရူပေါဝ ဒိဿတိ။ ဥဒါန။ ၁၇၆။ နေတ္တိ။ ၅၃။ မောဟသမ္ဗန္ဓနော မောဟေန ပလိဂုဏ္ဌိတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၀။ မောဟသမ္ဗန္ဓနောတိ မောဟဟေတုကေဟိ သံယောဇနေဟိ သမ္ဗန္ဓော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၁၉၄။

မောဟသလ္လ (ပု) [မောဟ+သလ္လ] မောဟငြောင့်။ မောဟသလ္လံ ဥပ္ပါဠေန္တော။ နေတ္တိ။ ၇၅။ (–နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၂၀၂။ နေတ္တိ၊ဋီ။၆၅။)

မောဟသဟဂတ (တိ) [မောဟ+သဟဂတ] မောဟနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ မောဟသံသဋ္ဌ–ကြည့်၊

မောဟသဟဂတစိတ္တသမင်္ဂီ (တိ) [မောဟသဟဂတစိတ္တ+သမင်္ဂီ] မောဟနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်နှင့်ပြည့်စုံသော။ မောဟသဟဂတစိတ္တသမင်္ဂီ။ပ။ အနောတ္တပ္ပသဟဂတစိတ္တသမင်္ဂီ သမာပန္နောတိ။ အဘိ၊က။၃၃၃။

မောဟသဟဇာတ (တိ) [မောဟ + သဟဇာတ] မောဟနှင့်တကွဖြစ်သော။ မောဟသံသဋ္ဌ–ကြည့်။

မောဟသဟဘူ (တိ) [မောဟ + သဟဘူ] မောဟနှင့် တကွဖြစ်သော။ မောဟသံသဋ္ဌ–ကြည့်။

မောဟသီသ (ပု) [မောဟ+သီသ] မောဟကို–အဦးမူခြင်း – ခေါင်းတပ်ခြင်း။ မောဟသီသေန ဝိပလ္လာသာဂဟိတာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၁၂၅။ (–နေတ္တိ၊ဝိ။၁၉၅။)

မောဟဟေတု (ပု) [မောဟ+ဟေတု] မောဟဟူသောအကြောင်း။ မောဟဟေတုနာတိ။ န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အဘိ၊က။၃၇၇။

မောဟဟေတုက (ပု) [မောဟ+ဟေတု+က] မောဟလျှင် အကြောင်းရှိသော။ မောဟသမ္ဗန္ဓန–ကြည့်။

မောဟာဂတိ (ထီ) [မောဟ+အဂတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၁၃၀။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၄၁- တို့အလို သန္ဓိစပ်၊ မောဟ+အဂတိ ဟု ပုဒ်ဖြတ်။] တွေဝေမှု–မိုက်မဲမှု – ကြောင့် မပြုလုပ်ထိုက်သည်ကို ပြုလုပ်ခြင်း။ န မောဟာဂတိံ ဂစ္ဆေယျ။ ဝိ၊၃။၃၉၅။ ဝိ၊၄။၂၀၄။ (–ဝိ၊၅။၂၂၈။ အံ၊ ၁။၇၄။ အဘိ၊ဝိ။၃၉၀။ ပိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၆။) ဒယာပန မုဠ္ဌဿတိ အသမ္ပဇာနော၊ အယံ မောဟာဂတိံ ဂစ္ဆတိ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၂။ (–အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၃။) ဆန္ဒာဂတိ–ကြည့်။

မောဟာဓိက (တိ) [မောဟ+အဓိက] မောဟလွန်ကဲသော၊ သူ။ မန္ဒောတိ မန္ဒိယံ ဝုစ္စတိ အဝိဇ္ဇာ၊ တာယ သမန္နာဂတော မန္ဒော၊ မောဟာဓိကောတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။၅၁။ (–မူလဋီ၊၁။၁၁၁။)

မောဟာဓိကပုဂ္ဂလ (ပု) [မောဟာဓိက+ပုဂ္ဂလ] မောဟလွန်ကဲသော ပုဂ္ဂိုလ်။ မန္ဒောတိ မန္ဒိယာယ အဝိဇ္ဇာယ သမန္နာဂတောတိ မန္ဒော၊ မောဟာဓိကပုဂ္ဂလော။ နေတ္တိ၊ဝိ။၆၉။

မောဟာဓိကရဏ (နု) [မောဟ+အဓိကရဏ] မောဟ–တွေဝေမှု–ဟူသော အကြောင်း။ ယံ မူဠ္ဌော မောဟာဓိကရဏံ အတ္တဗျာဗာဓာယပိ စေတေတိ။ သံ၊၂။၅၂၀။

မောဟာဓိဋ္ဌာန (နု) [မောဟ+ အဓိဋ္ဌာန] မောဟ – တွေဝေမှု–လျှင် တည်ရာရှိသော။ ဒေါသာဓိဋ္ဌာနံ မောဟာဓိဋ္ဌာနံ လောဘာဓိဋ္ဌာနံ။ ပေဋက။၂၁၉။ (–၂၁၁။)

မောဟာနုပရိဝတ္တိ (တိ) [မောဟ+အနုပရိဝတ္တိ] မောဟသို့ အစဉ်လိုက်သော။ မောဟသံသဋ္ဌ–ကြည့်။

မောဟာဘိဘူတ (တိ) [မောဟ+အဘိဘူတ] မောဟ–တွေဝေမှု–သည်–လွှမ်းမိုး–နှိပ်စက်–အပ်သော၊ မောဟ – တွေဝေမှု – နှိပ်စက်ဖိစီးခံရသော၊ သူ။ မူဠ္ဌော သံမူဠ္ဌော မောဟာ-

ဘိဘူတော အမ္မံ “မမ္မော”တိ ဒီပေတိ။ ဝိ၊၅။ ၂၉၃။

မောဟာရမ္မဏ (န) [မောဟ + အာရမ္မဏ] မောဟဟူသော အာရုံ။ ဒေါသာရမ္မဏေ-ဉာဏံ၊ မောဟာရမ္မဏေ ဉာဏံ။ အဘိ၊က။ ၂၃၅။

မောဟာရောပန (န) [မောဟ+အာရောပန] မိုက်ရာသို့တင်ခြင်း။ (မောဟနက်သို့ တင်ခြင်း ရှိသည်လည်းဖြစ်ပေ (ရေစကြိုသျှ)။ မောဟာ-ရောပနံ, မောဟေတုကာမတာ, ဝုတ္တနယေန သုတဘာဝေါ, မောဟနန္တိ။ ကင်္ခါ။ ၂၅၃။ (–ဝိမတိ၊ ၂။၅၁။)

မောဟာရောပနက (တိ) [မောဟ+အာရော-ပနက] မိုက်ရာသို့ တင်ကြောင်းဖြစ်သော။ ပဒဘာဇနီယံ ဝုတ္တေန မောဟာရောပနကေန။ ကင်္ခါ၊ဋီ။သစ်။၄၁၅။

မောဟာရောပနကမ္မ (န) [မောဟာရောပန+ကမ္မ] မိုက်ရာသို့ တင်ကြောင်းဖြစ်သောကံ၊ မောဟာရောပနကံ။ ဓမ္မကမ္မေတိအာဒီသု မောဟာရောပနကမ္မံ အဓိပ္ပေတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၇။ (–ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၁၅။)

မောဟိတ (တိ) [မုဟ+တ။ မောဟ+ဣတ] တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်စေအပ်သော၊တွေဝေစေအပ်သော၊သူ။ မောဟိတော (ထေရ၊ ၂၇၇)တိ မူဠ္ဟဘာဝံ ပါပိတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၄။

မောဟိတုံ (ဗျ) [မုဟ+တုံ] တွေဝေခြင်းငှာ၊ မသိခြင်းငှာ။ မောဟနီယေ မောဟိတုံ ယုတ္တေ ဝတ္ထုမှိ န မုယှန္တိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄။

မောဟုပ္ပတ္တိ (ပု) [မောဟ+ဥပ္ပတ္တိ] မောဟ–တွေဝေမှု–ဖြစ်ခြင်း၊ တွေဝေခြင်း။ မောဟ-ပစ္စယ(၁) ကြည့်။

မောဟုမ္မတ္တက (တိ) [မောဟ+ဥမ္မတ္တက]မောဟ ကြောင့် ရူးသော၊ မောဟရူး ရူးသော၊သူ။ မောဟုမ္မတ္တကော အညာဏဝသံ ဂတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၂၈။

မောဟုဿဒ (တိ) [မောဟ+ဥဿဒ]မောဟ–တွေဝေမှု – ထူထဲ– ပြန့်ပြော – များပြား–သော၊သူ။ မောဟုဿဒါယ ရောဂန္တရ-ကပ္ပေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈။ (—ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၉။ - ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၅၀။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၄၁။)

မောဟူပနိဿယပ္ပဟာန (န) [မောဟူပနိဿယ+ပဟာန] မောဟ၏ အားကြီးကြောင်း(ဒဝ) ကို ပယ်ခြင်း။မောဟ၏ ဥပနိဿယဖြစ်သော မှိုဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း (သျှ)။ တ္ထေ စ နေဝ ဒဝါယာတိ တေ မောဟူပ-နိဿယပ္ပဟာနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁။ မော-ဟူပနိဿယပ္ပဟာနတ္ထန္တိ မောဟဿ ဥပနိဿ-ယတာ ပဟာနာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၇။

မောဟူပသဥ္ဟိတ (သံဟိတ) (တိ) [မောဟ+ဥပသဥ္ဟိတ] မောဟနှင့် ယှဉ်စပ်သော။ န မောဟူပသဥ္ဟိတံ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၉၇။ (—မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။) ယေ ပါပကာ အကုသလာ ဝိတက္ကာ ဆန္ဒူပသံဟိတာပိ ဒေါသူပသံဟိတာပိ မောဟူပသံဟိတာပိ။ မ၊၁။၁၆၉။

မောဟေတိ (ကာ၊ကြိ) [မုဟ+ဏေ+တိ။ နီတိ၊ ဓာ။ ၂၄၀။ နိရုတ္တိ၊နှာ။၄၄၆။] (က) တွေဝေ–မိန်းမော–မေ့လျော့–စေ၏။ (ခ) မသိ ချင်ယောင်ဆောင်၏ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ (က) ဓောဒကစုဒိတကာနံ ကတံ မောဟေတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။ ၂၂၂။(–အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀။ နေတ္တိ၊ဝိ။ ၂၆၁။)၊ မောဟေန္တိ—ဇာ၊၁။၃၅၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀၃။ မောဟယန္တိ—သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။၁၃၂။ (အံ၊ဋီ၊၁။၈၀။ အလားတူဝါကျ၌ “မောသယန္တိ”ဟု ပါဠိရှိနေ၏၊ မောဟ-ယန္တိသာ ပါဠိမှန် ဖြစ်သင့်သည်။) မောဟယိ — သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၆။ မောဟယိံ — သုတ္တနိ။၃၃၁။ ထေရ။၃၇၄။

မောဟေသိ—ဝဇိရ။၁၄၇။ (ခ) အနာရော-ပိတေ မောဟေ မောဟေတိ။ ဝိ၊၅။၆၉။ (– ကင်္ခါ။၂၅၃။) မောဟေသုံ—ဝိ၊၅။၃၇။

မောဟေတု (တိ) [မုဟ+ဏေ+တု] တွေဝေ–မိန်းမော–မိုက်–စေတတ်သော၊သူ။ မော-ဟေတာ ဟောတိ န သတိ ဥပ္ပါဒေတာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၂၂၂။ (–ဝဇိရ။၅၇၅။)

မောဟေတုကာမ (တိ) [မောဟေတုံ+ကမု+ဏ] မိုက်မဲတွေဝေခြင်းကို အလိုရှိသော၊ မိုက်ယောင်မူလိုသော၊ မသိဟန်–မသိချင်ယောင်–ဆောင်လိုသော၊သူ။ တဉ္စေ မောဟေတု-ကာမံ ဘိက္ခုံ။ အညေ ဘိက္ခူ ဇာနေယျုံ။ ဝိ၊၂။၁၉၀။ (–ကင်္ခါ။၂၅၃။ ဝိမတိ၊၂။၅၁။)

မောဟေတွာ (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [မုဟ+ဏေ+တွာ] တွေဝေစေ၍၊ မေ့လျော့စေ၍။ တံ သဗ္ဗံ မာရော အာဝဋ္ဋေတွာ မောဟေတွာ သဗ္ဗေသံ အသလ္လက္ခဏဘာဝံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၆။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။)

မောဟေန္တ (တိ) [မုဟ+ဏေ+အန္တ] မိုက်ယောင်မူသော၊ မသိဟန်ဆောင် သော၊သူ။ မောဟေန္တော ဒွေ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၅။၆၉။

မောဟေန္တိ (ကာ၊ကြိ) [မုဟ+ဏေ+အန္တိ] တွေဝေ–မေ့လျော့–စေကုန်၏။ မောဟေတိ (က)ကြည့်။

မောဟေသိ (ကာ၊ကြိ) [မုဟ+ဏေ+ဤ]တွေဝေ–မေ့လျော့–စေပြီ။ မောဟေသိ (က) ကြည့်။

မောဟေသုံ (ကာ၊ကြိ) [မုဟ+ဏေ+ဥံ] မသိချင်ယောင် ဆောင်ကုန်ပြီ။ မောဟေတိ(ခ) ကြည့်။

မောဠိ (ထီ၊ပု) [မူလ+ဠ။ (မောလိ–သံ။)] (၁) ဆံထုံး၊ သျှောင်ထုံး။ (၂) မကိုဋ်။ (၁)တတော ပဋ္ဌာယ ဒေဝိ မောဠိယံ ပက္ခိပိ-တွာ ပဝိသတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၊ ၂၇၀။)မောဠိယန္တိ စူဠာယံ "ဆေတွာ မောဠိံ ဝရဂန္ဓ ဝါသိတန္တိ အာဒီသု ဝိယ" တေနာဟ မောဠိံ ဗန္ဓိတွာတိ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၂။၈။ မောဠိန္တိ ကေသရစနံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၇၈။ (–မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။ သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၉၁။) (၂) မောဠိဗန္ဓ–ကြည့်။

မောဠိက (တိ) [မောဠိ+ဏိက] ဆံထုံး–ဥသျှောင်–သျှောင်ထုံး–ရှိသော၊ ဆံထုံးထုံး သော၊ သူ။ မောဠိယဖဂ္ဂုန–ကြည့်။

မောဠိဂလ္လ (ပု) [အနိပ္ပန္နပါဋိပဒိက] ဆူဖြိုးသော ကိုယ်ရှိသော သာမဏေကြီး။ သော ဘိက္ခုံ ဟိ အပသာဒိတော မဟန္တေ မဟန္တေ မောဠိ-ဂလ္လေ သာမဏေရေ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧဝံ ဝဒေတိ။ ဝိ၊၃။၁၁၉။ (–ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။) မောဠိဂလ္လေတိ ထူလသရီရေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၇။ (–ဝဇိရ။၉၉။ သာရတ္ထ၊၂။၈၀။) မောဠိဂလ္လ-သဒ္ဒေါ ထူလသရီရဝါစကော အနိပ္ပန္နပါဋိပဒိ-ကောတိ အာဟ "မောဠိဂလ္လေတိ ထူလသရီ ရေ"တိ။ ပါစိတ်၊ယော။၂၅၇။

မောဠိဓရ (တိ) [မောဠိ+ဓရ+အ] ဆံထုံးကို ဆောင်သော၊ ဆံထုံးထုံးသော၊ သူ။ခတ္တိယာ ....အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာ မောဠိဓရာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။

မောဠိနိ (ထီ) မောဠိနီမြို့။ အဇ္ဇေဝ မံ မောဠိနိံ ပါပယသ္သု။ ဇာ၊၁။၂၀၇။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၃၃။ (–ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၊၁၂၂။) အဇ္ဇေဝ မံ မောဠိနီ-နဂရံ ပါပယသ္သု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။

မောဠိနိ (နီ) နဂရ (ထီ၊န) [မောဠိနီ+နဂရ] မောဠိနီမြို့။ မောဠိနိ (နီ) နဂရေ ဗြဟ္မဒတ္တော ရဇ္ဇံ ကာရေန္တေ ဗောဓိသတ္တော သင်္ခေါ နာမ

ဗြာဟ္မဏော ဟုတွာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၆။

မောဠိဗဒ္ဓ (တိ) [မောဠိ+ဗဒ္ဓ] ဖွဲ့-စည်း-အပ်သော ဆံထုံးရှိသော၊ ဆံထုံး ထုံးသော၊ ကြက်တောင်စည်းထားသော၊ သူ။ မောဠိဗဒ္ဓေါ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇)တိ သိခါဗဒ္ဓေါ၊ ဩမုက္ကမကုဋော ဝါ။ ဝဇီရ။၉၉။ သာရတ္ထ၊၂။၇၉။ မောဠိဗဒ္ဓေါ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇) တိ ဗဒ္ဓကေသကလာပေါ ဂဟဂဏ္ဍော။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၃၅။

မောဠိဗန္ဓ (တိ) [မောဠိ+ဗန္ဓ] ဖွဲ့အပ်-စည်းအပ်-သော ဆံထုံးရှိသော၊ ဆံထုံးထုံးသော၊ သူ။ မောဠိဗန္ဓာဟိ(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀)တိ မောဠိံ ကတွာ ဗန္ဓကေသာဟိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၈၀။

မောဠိမဏိပ္ပဘာဘိသေက (ပု) [မောဠိမဏိပ္ပဘာ+အဘိသေက] မကိုဋ်သရဖူ၌ တပ်အပ်သော ပတ္တမြားအရောင်တည်းဟူသော အဘိသိက်။ (သျှ-ဟောင်း၌ ဥသျှောင်ဖွဲ့အပ်သော ပတ္တမြားရောင်တည်းဟူသော အဘိသိက် ရေစင်သွန်းခြင်းဖြင့်-ဟု ပေးသည်။) အတ္တနော မောဠိမဏိပ္ပဘာဘိသေကေန တဿ ပါဒပူဇံ ကရောန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။

မောဠိယ (တိ) [မောဠိ+ဏိက။ က-ကို-ယ-ပြု။] ဆံထုံး-သျှောင်ထုံး-ရှိသော၊ ဆံတုံး ထုံးထားသော၊ သူ။ မောဠိယဖဂ္ဂုန-ကြည့်။

မောဠိယဂါမ (ပု) [မောဠိယ+ဂါမ] မောဠိယ ရွာ။ အပရေဟိ ထေရော မောဠိယဂါမေ ပိဏ္ဍာယ စရိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။

မောဠိယဖဂ္ဂုန (ပု) [မောဠိယ+ဖဂ္ဂုန] မောဠိယဖဂ္ဂုနထေရ်။ (ရဟန်းမဖြစ်မီ လူဖြစ်စဉ်ကာလက သျှောင်ထုံးရှိသောကြောင့် ရဟန်းဘဝ၌လည်း "မောဠိယဖဂ္ဂုန" ဟု တွင်သည်။) တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာ မောဠိယဖဂ္ဂုနော ဘိက္ခုနီဟိ သဒ္ဓိံ အတိဝေလံ သံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ။ မ၊၁။၁၇၃။ (-သံ၊၁၊၂၅၄။)မောဠိတိ စူဠာ ဝုစ္စတိ....သာ တဿ ဂိဟိကာလေ မဟတီ အဟောသိ၊ တေနဿ မောဠိယဖဂ္ဂုနောတိ သင်္ခါ ဥဒပါဒိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ မောဠိ တေဿ အတ္ထီတိ မောဠိကော၊ မောဠိကော ဧဝ မောဠိယော၊ ဖဂ္ဂုနောတိ ပန နာမံ။ မ၊ဋီ၊၂။၇၈။

မောဠိယမဏိပ္ပဘာဘိသေက (ပု) [မောဠိယမဏိပ္ပဘာ + အဘိသေက] မကိုဋ်သရဖူ၌ တပ်ဆင်အပ်သော ပတ္တမြားအရောင် တည်းဟူသော အဘိသိက်။ အတ္တနော မောဠိယမဏိပ္ပဘာဘိသေကေနဿ ပါဒပူဇံ ကရောန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။ မောဠိမဏိပ္ပဘာဘိသေက-ကြည့်။

မောဠိယသီဝက (ပု) [မောဠိယ+သီဝက] မောဠိယ သီဝကမည်သူ။ အထ ခေါ မောဠိယသီဝကော(သံ၊၂။၄၂၈)တိ သီဝကောတိ တဿ နာမံ၊ စူဠာ ပနဿ အတ္ထိ၊ တသ္မာ မောဠိယသီဝကောတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၃၆၀။) မောဠိယဖဂ္ဂုန-ကြည့်။

မှိတ (န) [မှိ+တ။ နီတိ၊ဓာ။၁၉၀] ပြုံးခြင်း၊ ပြုံးရယ်ခြင်း။ ဂတေနေ'တာ ပလောဘေန္တိ၊ ပေက္ခိတေန မှိတေန စ။ ဇာ၊၂။၁၂၆။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၈၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၀၁။)

မှိတပုဗ္ဗ (တိ) [မှိတ + ပုဗ္ဗ] ပြုံးခြင်းရှေးသွားရှိသော၊ ပြုံးပြီးမှ စကားကိုဆိုသော၊ သူ။ မှိတပုဗ္ဗန္တိ ပဌမံ မှိတံ ကတွာ ပစ္ဆာ ဘာသန္တော မှိတပုဗ္ဗမေဝ ဘာသတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၃၀၁။ (ပါဠိတော်၌ မိတပုဗ္ဗဟု ရှိသည်။) မှိတပုဗ္ဗေ (ဇာ၊၂။၂၅၇) တိ ပဌမံ သိတံ ကတွာ ပစ္ဆာကထနသီလေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၀၇။

ပ·မ·ဿ·စ–၄၀–၁·၁·ဂ၉––၂၀၀၀၊ စက် (၂)။

ဘုရားရှင် ပိဋကတ်တော်လာ ပုဒ် ပါဠိ အက္ခရာ စသည်တို့၏
အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ဘုရားရှင် အလိုတော်ကျ
တိကျစွာ ဖော်ထုတ် ညွှန်ပြ၍
ပိဋကတ်နိကာယ် ကျမ်းပင်လယ် အလွယ် ကူးခပ်နိုင်စေမည့်

တိပိဋက ပါဠိ–မြန်မာ အဘိဓာန် များကို

လေ့လာပါ

ထွက်ပြီး အဘိဓာန် အတွဲများ

အတွဲ	ပါဝင်သည့်ပုဒ်				ပုဒ်အရေအတွက်
၁	အ	....မှ	အနိဋ္ဌက	....အထိ	၈၃၅၆
၂	အနု	....မှ	အဗ္ဘောက္ကိရဏ	....အထိ	၇၁၀၆
၃	အဗျဂ္ဂ	....မှ	အဋ္ဌာရပမှ	....အထိ	၁၁၄၅၁
၄	အာ	....မှ	ဥတြာသေယျုံ	....အထိ	၇၃၈၇
၅	က	....မှ	ကိလေဒေတွာ	....အထိ	၇၇၅၃
၆	ကိလေသ	....မှ	င-ကာရ	....အထိ	၁၁၀၅၃
၇	စ	....မှ	ဆိင္ဆေယျုံ	....အထိ	၆၇၇၅
၈	ဆိဒ္ဒ	....မှ	ဏျပစ္စယတ္တ	....အထိ	၆၄၈၄
၉	တ	....မှ	ထောမေဿာမိ	....အထိ	၆၅၃၅
၁၀	ဒ	....မှ	ဓွေဠကပုစ္ဆာ	....အထိ	၇၉၈၆
၁၁	န	....မှ	နိက္ခာမေသုံ	....အထိ	၅၄၄၈
၁၂	ပ	....မှ	ပဋ္ဌိမြူဟန	....အထိ	၇၀၁၂
၁၃	ဖ	....မှ	ဘောဝါဒီ	....အထိ	၉၅၇၁
၁၄	မ	....မှ	မှိတပုဗ္ဗ	....အထိ	၁၀၂၃၅

ပေါင်း= ၁၄—တွဲ ထွက်ပြီ။ ပုဒ်ပေါင်း= ၁၁၃၁၅၂

ပါဠိပဒ ပိဋကကျမ်းညွှန်း
ထွက်ပြီး အတွဲများ

အတွဲ	ပါဝင်သည့်ပုဒ်				ပုဒ်အရေအတွက်
အ-ဝဂ် (၁)	ယ	....မှ	ဝိဠ္ဍာဋ္ဌဝိအာဒိ	....အထိ	၂၂၁၀၈
။ (၂)	ဝိညတ္တ	....မှ	သင်္ဂါဟက	....အထိ	၁၉၈၂၅
။ (၃)	သင်္ဂါဟဏ	....မှ	သဋ္ဌာရမ္မဏ	....အထိ	၁၉၁၇၂
။ (၄)	သာ	....မှ	ဋ္ဌ-ကာရ	....အထိ	၁၉၂၇၄

ပေါင်း = ၄–တွဲသာ ထွက်ပြီ။ ပုဒ်ပေါင်း = ၈၀၃၇၉